מסכת

ברכות

מן

תלמוד בבלי

עם כל המפרשים באשר נדפס מקדם ועם הוספות
חדשות כמבואר בשער השני.

ווילנא

בדפוס והוצאות האלמנה והאחים ר' אם
שנת זאת הברכה לפ"ק

הועתק והוכנס לאינטרנט
www.hebrewbooks.org
ע"י חיים תשס"ז

בס"ד

ספר זה נסרק ונעבד ע"י
"יודאיקה אימג' אוצרות התורה בע"מ".
ניתנת רשות ל"היברא בוקס" שע"י חיים רוזנברג"
להכניסו לאתר ולהפיצו לצורך שימוש אישי בלבד.
<u>וזאת למודעי</u>
אין רשות לאף אחד להדפיסו או להעתיקו
בכל אופן שהוא או בכל אמצעי שהוא
בין בחינם בין בשכר בין ליחיד בין לרבים

ניתן להשיג עותק מספר זה ועוד ספרים
וכן התוכנה אוצרות התורה המשולבת
(בשילוב אוצר הפוסקים)
אצל:
בית ספריית מורגנשטרן
רחוב רבא 14 ת.ד. 3620 אשדוד
טלפון 08-866-0821 פקס 08-866-5059

OTZROT HATORAH
THE MORGENSTERN LIBRARY
14 RAVAH STREET
P.O.B.3620 ASDOD, ISRAEL
Email- kidosheypolin@bezeqint.net

This sefer has been provided by
Judaica Image OTZROT HATORAH for individual use only.
All rights reserved by Judaica Image OTZROT HATORAH.
Permission is only granted to Hebrew Books Org.
No Permission is granted (in any form to distribute these books)
to anyone else even if they don't sell them.

מסכת

ברכות

מן

תלמוד בבלי

עם פירוש רש"י, תוספות, ותוספות ישנים, ופסקי תוספות, רבינו אשר, קצור פסקי הרא"ש לבנו רבינו יעקב בעל הטורים ז"ל, והגהות אשר"י מהג"מ ישראל מקרעמז ז"ל, ופירוש המשניות להרמב"ם ז"ל. פירוש רבינו שמשון משאנץ ז"ל ופירוש רבינו אשר ז"ל למשניות סדר זרעים וטהרות. מבוא התלמוד לרבינו שמואל הנגיד הלוי ז"ל, ועליו נלוה קצור כללי התלמוד מלוקט מספרי הכללים ע"י הג"מ יהודה אריה ליב ז"ל דיין בפפד"מ. מסורת הש"ס, עין משפט (מראה מקומות הדינים בפוסקים הראשונים), ונר מצוה (פסני מנין הדינים שנסמנו בעין משפט), ותורה אור, כל אלה סידר וחיבר הג"מ יהושע בועז ז"ל בעה"מ שלטי הגבורים להרי"ף. חלופי גרסאות. הגהות לש"ס והוספות במסורת הש"ס ועין משפט להג"מ יוסף שמואל ז"ל אבד"ק פפד"מ (כמש"נ בש"ס אמ"ד ופפד"מ בשנות תע"ד — תפ"א), והגהות ותוספות מראה מקומות להג"מ ישעיה (פיק) ברלין ז"ל אבד"ק ברעסלויא, ומוקפים בחצאי רבוע.

ועליהם נוספו

א) ספר חכמת שלמה (מהרש"ל) להג"מ שלמה לוריא ז"ל.
ב) חדושי הלכות (מהרש"א) להג"מ שמואל אליעזר הלוי
ג) חדושי אגדות (מהרש"א) אידלש ז"ל אבד"ק אוסטרא.
ד) מאיר עיני חכמים (מהר"ם לובלין) להג"מ מאיר מלובלין ז"ל.
ה) חדושי הלכות מהר"ם שיף להג"מ מאיר שיף ז"ל אבד"ק פולדא. ועליו באור והגהות מהג"מ מרדכי מארדוש ז"ל אבד"ק פאריצק.
ו) מעדני יום טוב (בתחלה נקרא מעדני מלך) על הרא"ש למסכת ברכות והלכות קטנות ליפמאן הלוי (בתחלה נקרא לחם חמודות) וחולין ובכורות ונדה העליר ז"ל (בעה"מ תוספות יו"ט). להג"מ יום טוב ה ל ו י
ז) דברי חמודות
ח) פלפולא חריפתא על הרא"ש סדר נזיקין.
ט) תפארת שמואל (השלם) על הרא"ש, להג"מ אהרן שמואל קאידנוור ז"ל (מהרש"ק).
י) קרבן נתנאל על הרא"ש לסדר מועד ונשים, להג"מ נתנאל ווייל ז"ל אבד"ק קארלסרוא.
יא) חסד אברהם פי' על שמונה פרקים להרמב"ם ז"ל, מהג"מ אברהם הלוי הורוויץ ז"ל (אביו של בעל השל"ה).
יב) מסורות חדשות (הגהות בעל הלבוש) להג"מ מרדכי פה ז"ל אבד"ק פוזנא. עם תקונים והגהות מהג"מ מרדכי זאב הלוי אישינגא ז"ל וניסו הג"מ יוסף שאול הלוי נאטאנזאהן ז"ל אבד"ק לבוב (בעלי מפרשי הים).
יג) הגהות הב"ח להג"מ יואל סירקש ז"ל אבד"ק קראקא (בעהמ"ס בית חדש).
יד) הגהות הגר"א להג"מ אליהו ז"ל הגאון מווילנא (הוגהו ונתקנו ע"פ כי"ק מגליון הש"ס שלמד בו וזכינו למסכתות רבות ממנו).
טו) מראה יחזקאל הגהות להג"מ יחזקאל הלוי לנדא ז"ל אבד"ק פראג (בעהמ"ס נודע ביהודה כו').
טז) מעשה ר"ב הגהות להג"מ בצלאל רנשבורג ז"ל (בעהמ"ס הורה גבר).
יז) גליון הש"ס להג"מ עקיבא איגר ז"ל אב"ד דק"ק פוזנן.
יח) גליון מהרש"א הגהות לבנו הג"מ שלמה איגר ז"ל אבד"ק פוזנן.
יט) הגהות הג"מ שאול קאצענבוגן ז"ל מווילנא.
כ) הגהות הג"מ אלעזר לנדא ז"ל אבד"ק בראדי (בעהמ"ס יד המלך).
כא) חדושי והגהות הרש"ש להג"מ שמואל שטראשון ז"ל מווילנא. עם הוספות מכי"ק. וההשמטות שנשמטו ממקומן הושבו עתה למקומותיהן, ומוקפות בחצאי רבוע.

(ועוד נוספו בו מעלות ותוספות רבות על כל ספרי הש"ס בלעדו כמש"נ בש"ס תוצאת דפוסנו משנת תקצ"ה, ותוצאה השניה משנת תרי"ט).

וראה זה חדש הוא אשר הוספנו בו על כל אלה

יותר ממאה הוספות חדשות נכבדות

כוללות פירושים חדושים והגהות מרבנן גאוני קדמאי ובתראי רובם היו גנוזים עד כה בבתבי יד בגנזי הספרים אשר להממשלות או ליחידים זה בכה וזה בכה, ועין הרפום לא שופתם עוד. ונקובים בשמותיהם מעבר לדף הזה:

ווילנא

ברפוס והוצאות האלמנה והאחים ראם

שנת חמשת אלפים ושש מאות וארבעים לב"ע

ואלה ההוספות החדשות שהוספנו בהש"ס הזה:

יש מהן שנוספו על כל מסכתות הש"ס ויש שלא באו רק על איזה מסכתות:

אלה מהם נדפסו בפנים הש"ס או על גליון הדף:

א) **מסכת כלה רבתי — השלמה** — מרובה בפרקים ובנוסחאות ישרות יתר על הנדפסת בכל ספרי הש"ס. (נמצאת בכ"י רגיו מאברהם בר נתן הירחי ז"ל בעל המניו, עם הגהות רבות ומלאך מקומות, ויקוה לאור פ"ת ע"י בעהמ"ס בית נתן).

ב) **מסכתות קטנות נוספות**: מסכתות ספר תורה, תפילין, מזוזה, וציצית, (נמצאו בכ"י ונדפסו בספה"מ בשנת הרי"ח).

ג) **חלופי גרסאות בש"ס** ע"פ נוסחאות ישנות.

ד) **נוסחאות ישנות ונוסחת הכבלי** במסכת שקלים.

ה) **נוסחת הירושלמי** במסכת הוריות.

ו) **נוסחאות כתבי יד** במסכת סופרים.

ז) **נוסחא חדתא** למס' גרים מספר מראית העין להרחיד"א ז"ל עם פירושין עליה מספרו ההוא.

ח) פירוש **רב האי גאון** ז"ל, למשניות סדר טהרות.

ט) — **רב נסים** (גאון) בר **יעקב** ז"ל (תלמיד רב המי גאון ומרבותיו של הרי"ף), למסכת ברכות, שבת, ויבמות (ונקרא כשם מפתח סגעולי התלמוד).

י) (כ"י) — **רבינו חננאל** בר **חושיאל** ז"ל (נ"כ מרבותיו של הרי"ף), לחצי הש"ס.

יא) (כ"י) — **רבינו גרשום** בר **יהודה מאור הגולה** ז"ל (רבינו הדגו"י) למס' תענית ובבא בתרא ולכל סדר קדשים מלבד זבחים.

יב) — **רש"י** למסכת אבות, ע"פ נוסחאות שונות.

יג) — **הרשב"ם העקרי** למס' ב"ב דף פ"ו, פ"ח, פ"ט, ק"ל קל"א. שלא נדפס רק בדפוס פיזרו בשנת רע"א ובכל שאר הדפוסים נדפס בטעות פי' אחר בשמו כמ"ש בהערה לפי' הרשב"ם בדף פ"ט סוף ע"א.

יד) פי' **רבינו זרחיהו הלוי** ז"ל (הרי"ז נעל המאור) למס' קנים.

טו) — **רבינו אברהם בר דוד** ז"ל (הראב"ד נעל ההשגות) למסכת קנים וחמיד.

טז) (כ"י) **תוספות ר"י הזקן** ז"ל, למס' קדושין (כך ייחסוהו לו רוממי הספרים, אבל נלעה"ד כי טעו בזה, כי בכמ' מקומות מוכח בהן ספר התמוכה ומחכוהו הנה היה תלמידו של ר"י הזקן).

יז) פי' **רבינו שמשון משאנץ** (משאנזא) ז"ל, למס' עדיות לתשלום מסכת כבורים, ולפרק אנדרוגינוס. ועליו נלוה גם פי' הרמ"ע מיפאנו ז"ל.

יח) (כ"י) **תוספות הר"ש משאנץ** הנ"ל, למס' סוטה.

יט) (כ"י) **תוספות ישנים** למסכת יבמות.

כ) (כ"י) פי' **ריב"ן השלם** למס' נזיר. הפירוש שנדפס בש"ס למס' נזיר וייחסוהו לרש"י, הוא באמת לרבינו יהודה בר נתן ז"ל (כמוכח מתוך הכ"י מאלמנתו) אולם הנדפס מושובש מאד, גם חסר ממנו הרבה, ועתה נמצא פירושו השלם בכ"י קרמן ומדוייק וההפשות והשנוים שמצאנו בו נדפסו בצד הפירוש הנ"ל הנדפס בשם רש"י ונקראו בשם נוסחת הריב"ן.

כא) (כ"י) פי' **רבינו יצחק** בר **מלכי צדק** סימפונסי ז"ל, למשניות סדר זרעים.

כב) (כ"י) פי' **רבינו יהודה** בר **בנימין הרופא** ז"ל ממשפחת **הענוים** (כמו שכ' בעל שבלי הלקט), למס' שקלים.

כג) (כ"י) פי' **רבינו מאיר** (מהר"ם) **מרוטנבורג** ז"ל, למס' נגעים ואהלות.

כד) **קובץ פירושי מהר"ם מרוטנבורג** למסר טהרות, שהביאם התוי"ט, מלבד למס' נגעים ואהלות שהנדפסונו ע"פ כ"י הנ"ל.

כה) פי' **רבינו יונה החסיד מגירונדא** ז"ל, למס' אבות.

כו) (כ"י) **תוספות רי"ד** מאת רבינו **ישעיה די טראני** (ר' ישעיה הראשון ז"ל) למס' כתובות ולמס' גיטין.

כז) (כ"י) **תוס' חד מקמאי** למס' יבמות, והוא ניהו נכרו של **רבינו משלם** ז"ל. ונכתב בספר כתוב בכתב ובמ"ע בתלמיד"ם ז"ל בהגי"ה, "חדושי יבמות לחד מקמאי ז"ל מזכיר להרב אביו לשבחן, הוא היה בזמן הראב"ד, ובא מעשה לפניהם. התיר"א ס"ם עכ"ל.

כח) פי' **הרא"ש** ז"ל למסכת נזיר, שהיה בכ"י ישן בעקר הספרים של הרחיר"א ז"ל (והכמיד"ם ז"ל מהם עליו בעמ' כ"י קדמון).

כט) **תוס' הרא"ש** ז"ל למס' הוריות (ע"פ הנדפס בעמוד הש' בפרלנ"ל).

ל) **פירוש הרא"ש** ז"ל למסכת תמיד ומדות.

לא) (כ"י) **תוספי הרא"ש** ז"ל למסכת נדה.

לב) (כ"י) **שימה מקובצת** לרבינו **בצלאל אשכנזי** ז"ל, קבוצת ההגהות וחדושי הראשונים ז"ל לכל סדר קדשים (וחסר רק למס' מולין) ובהרבה מקומות מביא **פי' רש"י האמתי** שמצא בכ"י תחת המפרש האחר שנדפס על שם רש"י, בכל ספרי הש"ס. (נמתקו מכי"ק מגליון הש"ס שלו בעמ' ניקולניס הוב"ב. והרחיד"ז ז"ל בסה"מ ס"ב מזכיון לנמצא בזה ב"ל: ההגהות בפלאות אמתיות מתוך גמ' בכ"י שהיו לו, ולא זכינו עדיין שיצאו לאור הדפוס עכ"ל.

לג) **חכמת שלמה** (מהרש"ל) לפרק חלק, אשר נשמט מכל ספרי הש"ס, ולא נדפס רק בס' ח"ש תוצאה א' בשנת ושל"ה.

לד) (כ"י) **חדושי מהרש"ל** על הרא"ש למס' שבת עירובין וגיטין.

לה) **פירש"י והנ"י** וכו' שעל **הרא"ש**, הוגהו ונוספו בס הרבה ע"פ הנדפס בפראג בשנת שנ"ח על ידי בעל התוי"ט.

לו) (כ"י) **הגהות הב"ח** להל"ח מהרא"ש.

לז) הגהות **המ' ישרים**, על אדר"נ ועל מסכתות קטנות.

לח) הגהות **מס' ברכת הזבח** ומס' **צאן קדשים** לסדר קדשים.

לט) **הפארת שמואל** הגהות על מהרש"א להג"מ **אהרן שמואל קאידנוור** ז"ל (מהרש"ק) (נעמ"ס נרכת הזמח) (מלבד ההגהותיו על גמ"ת שנאו בסוף המסכתות).

מ) (כ"י) **פסקי תוספות** למס' מעילה שלא נדפסו עד כה בכל ספרי הש"ס ואנחנו מצאנום בפסקי תוס' כ"י ישן על קלף.

מא) (כ"י) **נוסחאות ישנות בפסקי תוס'** שנמצאו בכ"י ישן נושן על קלף.

מב) פי' **קרבן העדה** למס' **מעילה** שלא נדפסו עד כה בכל ספרי הש"ס ואנחנו מצאנום בפסקי תוס' כ"י ישן על קלף.

מג) פי' הג"מ **חיים יוסף דוד אזולאי** ז"ל (מספרי כסא רחמים) לאדר"נ ולמסכתות קטנות.

מד) (כ"י) **הוספות להגהות הגר"א** ז"ל. וביותר בסדר זרעים ומסכת שקלים, מעצם כי"ק.

מה) **הגהות הגר"א** למשניות סדר טהרות (מלבד באורו שנזכר לקמן שנדפס בסוף).

מו) **מים מדוברים** הגהות למסכת כלים להג"מ **יהודה** ליב הלוי עדיאל ז"ל מ"ס מסלאנים (נעמ"ס לפקיו יהודה).

מז) **הגהות ותקונים** בפי' הרא"ש למס' קנים מס' **עיר קנו**.

מח) ספר **תקלין חדתין** על מס' שקלים מתלמוד ירושלמי, מהג"מ **ישראל** בהר"ש ז"ל מ"ס השקלאב (תלמידו של הגר"א), עם הגהות הגר"א ז"ל למסכת ההיא.

מט) (כ"י) **נמוקי הגרי"ב** הגהות על מהרש"א להג"מ **יהודה** בברך ז"ל אבד"ק סיני (מלבד חדושיו על גמ"ת שבאו בסוף המסכתות).

נ) ספר **בנין יהושע** על אבות דרבי נתן, מאת הרב **יהושע פאלק** ב"ר יצחק אייזיק מליסא ז"ל.

נא) ספר **נחלת יעקב** למסכתות קטנות, מאת הרב **יעקב (יאקב)** ב"ר ברוך נוימבורג ז"ל.

נב) **עין משפט, מסורת הש"ס, גליון הש"ס וציון ירושלים** כלם למס' שקלים, כאת בעלי מפרשי הס ז"ל.

נג) **הגהות** על פי' הרמב"ם והר"ש לסדר זרעים מהג"מ **שמואל פריינד** ז"ל מדייני פראג (נעמ"ס זרע קודש). ונדפסו על הגליון בצדם מבלי הזכרת שם מחברן.

נד) (כ"י) **לב חכמים** למסכת שמחות:

ואלה יולו על הש"ס בסוף המסכת:

נה) (כ"י) **פירוש קדמון** למס' מעילה, הוגה בשישה מקובצת כ"י בשם "פירוש לא נודע למי".

נו) **אור זרוע הקצר** על מסכת יבמות, להג"מ **חיים מנוואשטט** בן הגיה"ג ז"ל בעהמ"ס אור זרוע (ונמצא פ"ת על פגין פסקי כה"ג בס"ב דפוס ווייניציאה).

נז) ספר **מהדורא בתרא למהרש"א**, עם חדושי הלכות ואגדות מתתנו הג"מ **משלם** בר' יצחק בר בונם ז"ל מאלבי"ק לובלין.

נח) **חכמת מנוח**, חדושים מהג"מ **מנוח הענדיל** ז"ל (נדוסו על מכתש"ג).

נט) **מים חיים**, חדושים מהג"מ **יחזקיה די סילוא** ז"ל (נעמ"ס פרי תבם).

ס) **כללי התלמוד**, להג"מ **חיים בנבנשתי** ז"ל (מספרו כנסי"ג ושיורי כנסי"ג).

סא) (כ"י) **הגהות ישנות** למס' נדה שנכתבו בכ"י ספרדי ישן על גליון המסכת דפוס ווינציאה שנת רפ"ז.

סב) (כ"י) חדושי הג"מ **משה** ב"ר אברהם ז"ל אבד"ק הוראנא (נעמ"ס הפלאת נמכה).

סג) הגהות הג"מ **נתן בורניל** ז"ל, לסדר קדשים ומס' הוריות (מספרו חק נתן).

סד) (כ"י) **באור הגר"א** ז"ל למס' ערכין ונקרא **יד אלידו**.

סה) (כ"י) **הגהות חדשות** מהגר"א ז"ל למס' תמורה, מלבד אלה שנדפסו על הדף מכ"י.

סו) (כ"י) **באור הגר"א** למשניות **סדר טהרות** (מלבד אהלות) אשר קבל ממנו תלמידו הג"מ בונם ז"ל משקלאב ונעתק ע"י הרד"ל ז"ל, וחלק גדול ממנו בלו חדש, שלא נמצא בא"ר.

סז) ספר **אורה מישור** למס' נזיר, מהג"מ **יוחנן** ב"ר **מאיר** ז"ל מקרעמניץ.

סח) הגהות הג"מ **יחיאל היילפרין** ז"ל אבד"ק מינסק (נעמ"ס סדר הזהות).

סט) (כ"י) חדושים והגהות מהג"מ **יעקב עמדין** (הריעב"ץ) ז"ל (מעתק מ"ק מגליון הש"ס שלו).

ע) (כ"י) חדושים מהג"מ **נדליה ליפשיץ** ז"ל, על איזה מסכתות מכי"ק, ומספרו **רנל ישרה** לאדר"נ ומס"ק.

עא) חדושים מבנו הג"מ **ישראל ליפשיץ** ז"ל בעהמ"ס **תפארת ישראל** על משניות.

עב) (כ"י) חדושים מהג"מ **צבי הירש ברלין** ז"ל (נכד נעמ"ס שי"ת תחם סופר וכו').

עג) חדושים מהג"מ **משה סופר** ז"ל אבד"ק פרעסבורג (נעמ"ס שי"ת תחם סופר וכו').

עד) **שדה צופים** על הרא"ש להג"מ **בצלאל רנשבורג** ז"ל (נעמ"ס תולדה נבר).

עה) חדושים מהג"מ **זאב וואלף הלוי מבאסקוויץ** ז"ל (נעמ"ס סדר מבוא).

עו) חדושים מהג"מ **ברוך פרענקיל האומים** ז"ל (נעמ"ס ספר נתוך נעמם וכו').

עז) (כ"י) חדושים מהג"מ **יעקב צבי יאליש** ז"ל מרינוב (נעמ"ס מגלת המועדים וכו').

עח) (כ"י) **הגהות** למס' שבועות מהג"מ **ליב ברלין** ומהג"מ **נח חיים צבי** ז"ל (נעמ"ס מעין החכמה).

עט) (כ"י) **מצפה איתן** להג"מ **אברהם** ז"ל ממינסק (נעמ"ס מצפה לאיתן וכו'). (עם תוספת מרובה מכי"ק עם הנדפס בס"ב דפוס זיטומיר).

פ) (כ"י) חדושים מהג"מ **שלמה אייגר** ז"ל, למסכתות שלא נדפסו עוד עליהן (מלבד הכי' מע"ז).

פא) חדושים מהג"מ **צבי הירש חיות** ז"ל אבד"ק זאלקווא (נעמ"ס שו"ת מהר"ץ וכו').

פב) (כ"י) **קרני ראם** להג"מ **אהרן משה טויבש** ז"ל אבד"ק יאסי (נעמ"ס שו"ת מועצות לאם). כולל הערות על מהרש"א וחדושי גמ"ת (נוסף עתה מכי"ק על כ"י מ"ס השקלאב שנדפסו נלעיל).

פג) (כ"י) **הגהות** בנו הג"מ **שמואל שמעלקא טויבש** ז"ל אבד"ק יאסי.

פד) **ארץ צבי** הגהות על הגהות אשר"י מהג"מ **יהודה צבי** ז"ל (נעמ"ס שו"ת ממתק יהודה).

פה) (כ"י) **שער הלקיטות** הגהות מהג"מ **ישכר** ז"ל (נעמ"ס פתחי ערעים).

פו) (כ"י) **חדושי הרד"ל** מהג"מ **דוד לוריא** ז"ל מביהאוו ישן (נעל ההגהות על המדרש רבה ופדר"א וכו').

פז) (כ"י) **הוספות לחדושי והגהות הרש"ש**, וחדושים מבנו הג"מ **מתתיהו שמראשון** ז"ל מווילנא.

פח) (כ"י) חדושים מהג"מ **יוסף חנינא ליפא מייזליש** ז"ל (נעמ"ס שו"ת הפלאת יוסף).

פט) (כ"י) הגהות למסכת נזיר מהג"מ **אשר הכהן** ז"ל אבד"ק שערשב (נעמ"ס נרכת נאז).

צ) (כ"י) חדושים מהג"מ **שמחה** ז"ל אבד"ק דעפוי (נמו של כ"מ צבי חריף ז"ל).

צא) (כ"י) **מלאכת יום טוב** מהג"מ **יום טוב ליפמאן** ז"ל אבד"ק קאפוליי (נעמ"ס קונמ"ס יום עוב וכו').

צב) **בן אריה** מהג"מ **זאב בן אריה** ז"ל אבד"ק טלגי.

צג) חדושים מהג"מ **אליהו גוטמאכר** ז"ל אבד"ק גריידץ (נעמ"ס שפת צעיר).

צד) (כ"י) חדושים מהג"מ **יצחק אייזיק חבר** ז"ל אבד"ק טיקטין (נעמ"ס שו"ת בנין עולם).

צה) (כ"י) חדושים מהג"מ **נחמיה בירך** הלוי ז"ל מבוראוונא (נעמ"ס שו"ת דברי נחמיה).

צו) (כ"י) **מראה כהן** להג"מ **בצלאל הכהן** ז"ל מר"א ס"ק ווילנא (נעמ"ס נחלת כהוכים).

צז) (כ"י) חדושים מהג"מ **אלעזר משה הלוי הורוויץ** שליט"א אבד"ק פינסק.

צח) (כ"י) **פורת יוסף** להג"מ **יוסף** שליט"א מר"א ס"ק ווילנא.

צט) **הגהות אמרות טהורות** על פי' הר"ש והר"ש והרא"ש לכל סדר טהרות להג"מ **שמואל פריינר** ז"ל הנ"ל.

ק) (כ"י) **חשק שלמה** להג"מ **שלמה הכהן** שליט"א מר"א ס"ק ווילנא.

קא) **יפה עינים** להג"מ **אריה ליב יעלין** שליט"א אבד"ק בילסק (נעמ"ס קול מריה וכו'). כולל מ"מ לתלמוד ירושלמי, למדרשים, ילקוט, ספרא, ספרי ומכילתא ופדר"א ופסק"ר, עם הערות והחדושים בתולדות גרסאות ושנוים שבין תלמוד בבלי לירושלמי. (ובהם הגהות ומ"ם בירושלמי למס' ברכות ושבת להג"מ **ליב ברלין** ז"ל ויזכרם בשם הגרל"ב).

קב) (כ"י) **המתרגם** כולל באור מלות הלועזיות שברש"י, תוספות ורא"ש, ובפי' המשניות להרמב"ם והר"ש.

קג) **פסקי תוספות, ומסורת הש"ס, ועין משפט ותורה אור**, שכל אלה נשתבשו מאד בכל ספרי הש"ס, דנגדנו ונתקנו בש"ס הזה ע"י גדולי התורה.

גם הוספנו בו: א) ההגהות מספר **שיח יצחק** על התוספות ישנים למסכת יומא. ובכ"מ שנדפס בהן מלפנים "עי' שיח יצחק" הדפסנו את תוכן דבריו מפורשים במקומם. ב) **מראה מקומות** בפירש"י ורמב"ם למסכת אבות. ג) **ציוני הפרקים** של התוספתא בר"מ ובר"ש. ד) **שנוי נוסחאות** בהקדמת הרמב"ם מכ"י ערבי. ה) **ציוני המסכתות** בתוספות.

ועל כל אלה נוספה בו הגהה כפולה ומכופלת מדויקת ומזוקקת שבעתים

ע"פ נוסחאות ישנות וספרים מדויקים היותר קדמונים, וע"פ ההגהות גדולי המפרשים. גם נגלה אור חדש לעינינו, הוא ניהו ש"ס של הג"מ **יעקב עמדין** ז"ל אשר סדרו והכינו להדפיסו בחייו ויעסוק בו שנים רבות להגיהו ולנקותו מכל שבוש ושגיאה, והעיר עליו הערות יקרות ויעשרהו בהגהות וחדושים רבים בציונים ומ"מ, **הכל בעצם כתב ידו הקדושה** מראש ועד סופו. חמדה ננזוה הואת מצאנוה באמשטרדם, ומרגליות הטובות שכח, שבצנו בעפרת הש"ס לכבוד ולתפארת, והגהתו המדויקת היתה להמגהים לעינים.

☞ אין רשות לאיש בלעדנו (המדפיסים) להדפיס או להו"ל הפירושים החדושים או ההגהות שהדפסנום מכתבי יד הנ"ל שזכות הדפסתם לנו לבדנו הוא.

הקדמת

מורינו ורבינו **רב נסים גאון** ז"ל בן כבוד מורינו ורבינו **יעקב** זצ"ל

פתח בשבח לתקב"ה ואמר יתברך השם אלהי ישראל שהוא עצמו חכם ואין חכמתו דבר אחר ולתו הוא עצמו יודע הכל ואין דעתו קטנה לו מאחר הוא חי העולמים לא חיים נתנו בו ברהוא על כל יכול ולא ניכולת נזדכנה לו המשביר לבריותיו הרבה טובות הטובל הסדים למעשה ידיו בהשפע לרוב מתנונם בינה ומלמדים דעת אשר אין בהם מגיעים לדעת כי הוא אל ואין עוד מאר ואיתותיו ברורים מקימים ואותותיו גלוים ומופרסמים הרבה בהוהרות לפסוק התרעומת ולא המעון החצות אלא לאחר שנתן הכח והיכולת יתעלה שמו לנצח ולאחר שברנו זה השבח נאמר אע"פ שבעלי חיים המדברים יש להם יתרון בדבור על שאינן מדברים אבל לא יהיה ההרון שלם אלא עם הדעת אשר בהקטרות לא יחכן לו להבין ולהשכיל ולהבחין בין טוב לרע תדע לך שהוא כן ראה בשעה שהוא אבודה ממנו שעה אחת אבדתנו ממנו הבינה ולהשכל יחזו ויהיה נשכל בבחמה שלא דבור זה"ב ואמרו (בנמ מציעא דף פו) תבין ולא תדע כמו שאמר החסיד (תיוב לב) מלפנו מבהמות ארץ ועוף (תהלים נ) אל תהיו כסום כפרד אין הבין ונו' והדיעו כי מי שאשאה ממנו הבינה כבר הוא נחשב כבהמה ועפר מן המצות כי אין הקב"ה יתעלה נצוה מצוה ומזהיר אלא בן דעת ולפיכך פירשו חכמים ז"ל (נדרים דף מ) ובחומר כל רב נחמן אמר בלא דעת כי האובדה יותר קשה[לו] מהרבוי והצמא והעירום אשר הכירהם לפניה בסחק ונאבר ערב דבר שהכל שוין בו (שם) אבר אביי אין עני אלא מדעת בסערבא אמרי דאה בית כולה בית ודלא הוא בית מה בית הקבירא מה הכי אלא מה קני מי משלמה הדעתו בכל היהרון שלו שלם ותתחייב במצוה וזוכה בקיבול שכר בעשותו רצון קונו ויזוזיו ובקבל שכר על המצות ועונש על העבירות ואם ישוב השוב ויאבר היאיל ואתם אימרים כי כל מי שלמות דעתו נתחייב במצות ולמת ייחד הקב"ה את ישראל לתת להם התורה ולהמעינם במצוותיה הם לבדם ואין אומה אהרת ולתם ולהלא כולם הם שוין בדין היוב המצות ועוד יש להשיב ההיאך יחכן לעניטן על דבר שלא נתחייבו בו ולא ניתן להם ולהלא יש להשיב כי אילו נצטוינו היינו עושים ואילו ההוהרנו היינו נוהרים ומקבלים כמו שקיבלו שם והרי אנו פושמים אלו תשובת המעונת ונאבר כי כל המצות שהן תלויין בבבדה ובאובנתה דלילה כבר הכל מתחייבים בהן בן היום אשר ברא אלהים אדם על האדמה עליו ועל זרעו אחריו לדורי דורים והמצות שהן נדעות מדרך השמועה מדברי הנביאים לא חשך אלהינו מלחייב לקדמונים מה שהיה ראוי בעין חכמתו לחייבם אלא מציעו שאדם הראשון המעון מהם קצת מצות כמו שאמרו בבחומעו ז"ל (סנהדרין דף ס) שבע מצות נצטוו בני נח דינים וברכת השם ועבודה וגלוי עריות ושפיכות דמים וגזל ואבר מהחי ואברי' מנהני מילי אמרי ר' יוחנן דאמר קרא (בהלשים ב) ויצו ה' אלהים על האדם ויצו אין אלא ז' הדיינים וכן הוא אומר (שם יח) כי ידעתיו למען אשר יצוה (ויקרא יח) וגומר הם שנצטוו שם ז' מות יומת אלהים זו עבודה כוכבים וכן הוא אומר (שמות ג) לא יהיה לך אלהים אחרים על האדם זו שפיכות דמים וכן הוא אומר (בהלשים ט) שופך דם האדם באדם לאבר זו גלוי עריות וכן הוא אומר (ויקרא ב) לאבר הן ישלח איש את אשתו מכל עין הן אבל ולא גזל האבל ולא אבר מן החי וכבר הטיפ עליהן ר' חנניה בן גמליאל אף הדם מן החי ור' חדיקא אף החירוס ור' שמעון אף הכישוף ור' יוסי אף כל האסורים בפרשת משפח ור' אלעזר אף הרבעת בהמה והרכבת אילן לפי שהוא פפורש בתלמוד והיו מתופפים וחולכים עד אחר עת עד שעלה השבון המצות כל שבועה כ"ח ויש שאמרו כ' לי מצות הן שנצטוו בהן קודם מתן תורה ואע"פ שהמצות המפורסת הן המתוב רכתיב ויצו ה' אלהים אחרים אין כולן של שבועה כי חיוב יהידעת הקב"ה ולשבוע בקולו ולעבדו מדין הדעת הת ראוין ושפיטת הן כפי הדגול השכל הזה אפרוין לא נצטוו מצות השבועה שניתנו לאחר מיכן אלא עם אותן שהן של שבועה כיוצא בהן ולפי שפשעו בני נח שהן ולתי אברהם זורעו ולא קיבלו מהם שנצטוו לעשותו ונם עברו על עבודה כוכבים שאמרו רבותינו ז"ל (בנח קמח דף ה) עמד ימתור אדץ ראה ויתר נים מה ראה ראה שבע מצות שנצטוו בני נח ולא נתחייבו העונש ונתקלקו מעונותיהם ליטר מפני מה ניתנה תתורה לישראל לבדם ולתי שאר האומות כי כל מי שלא קיבל המועם כל שכן שאינו מקבל המרובה ואע"פ כיון שהגיע מנינו של ישראל לשיעור שנראה בהכמתו של קדושנו לתת להם תורתו ולהשיעים בבריותיו לא מנעם לאומות ולא השם מהם כן תורתו ולא הניח להם פתחון פה לפי שלא הוריד תורתו במקום מושב אלא במדבר שהוא הפקר ואין עליו מרות אדם כדתניא (מכילתא יתרו פרשה ה) משפי מה לא ניתנה תורה בארץ ישראל שלא ליתן פתחון פה לאומות העולם ואע"פ שנלוי לתת תורה לפניו כי אינן מקבלין אותה מיהו כיון שאינו עונש אלא אם כן תהורר תורה עליהם לא יקבלוה כמו שפירשתי הכמים (ע"ז דף ב) וז המקרא (דברים נב) ויאמר ה' מסיני בא וזרח משעיר למו ואיתר (תהלים ג) אלות מתימן יבוא מאי בעי בשעיר ומאי בעי בהימן אמר ר' יוחנן מלמד שהיוזנה הקב"ה לתורה על כל אומה ולשון ולא קיבלה עד שבאו ישראל וקיבלוה והואיל והיו לשון בפרת חיוב המצות ושפעו האומות באותו השיעום שהיה בידם ונם תיוב עליהם התורה ולא באו לא קבלוה וקיומו ישראל ושבעו ישראל וקבלו ואמרו נעשה ונשמע או נפתחנו פתחון פה שעתידין של אומות ואוהיהיו הענוש ויהיו ישראל ראוין לחדף לכל אותו השבח שניתן לנו לחם ולפלם ולנשמם ולקרותם עמו ונטלתו וללמדם תורתו ולשמוח בפיהם וכל זה לתועלת בדבר שוזכין עד קיבולו ועל עשייתנו ועל הויהיותן מלעבוד עליו לקבל שכר טוב שאין לו קץ ותחלה לפי שראוי היה לתת הכבוד לו ולחם עד שיקבלון אותו ואע"פ שפתחלה כשנתנם להם המצות נפילות חסר ומובה ורחמים עליה עמהם מיהו כיון שעשו אותם כבר וכו בחלקם ונתחייבו לפרעם שכרם שאפלא היה שבר הצדיקים לעולם הבא מובה ונפילות חבר לא היה הרשעים נמנעים מובה ואפשר שהיה מענישם אותו לשפע שהיא נשפעת לעולם הזוח (תהלים קמה) מוב ה' לכל ואולי הוא רישות לא חיבה היה אפשר שלא לנמול לצדיקים לעולם הבא כי כל דבר שהוא רשות יש לעשותו לעשותו ויש לו הוא שלא לעשותו ועוד אילו היה מובה וחסר ורחמים ולא היה לעולם הבא היה בורא אותנו מתחלה באותו העולם שבולו מוב וכולו ארוך ומעניקנו אותו השוב הצפון מעת היותנו ולא היה מצריכנו למרוח בעשיית המצות אלא כיון שבראנו בעולם הזה לעבדו וליגע בתלמוד תורתו ולמרוח בעשיית מצותיו ידענו כי החלק היפה הוא שבירר לנו כדי לקבל שכרנו שהוא ראוי לנו כי כל מוב שהקבלו מהאדם בתורה שבר ובהוהרת ראוי ובהוהרת פרעון הוב הוא יפה ומשובה ועריף ומזדקר מן השוב שהוא מקבלו בתורת צדקה וגמילות חסד וזה הדבר מסתבר הוא ונודע וגלוי הוא מלהצדקן להביא עליו ראיה להאמר יותר ולפי שהצדיקים והרעת מעידין לדורי דורות שאינו עושה לבריותיו אלא הדבר שהוא הגון לתת ולהיפה ולהשתבח וכו אינו מתעם מדרכיו ומחורתו ואינו נותן לפניהם מכשול בפצותיו ולהניחם מתחסים ולהתוסן לפי שחורתו מכוונת למדיה לדרך החיים ולפלמדת ומוריה לשבל הרשות לידע איזו מצוה שהן מצוין בה כדי לעשותה ואיזו מצוה שהן מוהיהרין שלא לעשותה כדי להזהר ממנה ומצינו בתורה הרבה מצות שאין מפורשין שיעוריהן ודיניהן ואי אפשר לנו שנסבור בדעתנו לשום להם פירוש שיהיה עיד בניאוני לפי פה לא נצמוו לכתבו אלא היה מוסרו להן לישראל והן מקבלין ממנו ומוסרין אותו זה לזה ודור דור ודור ועליו נאמר (דברים יז) כי יפלא ממך דבר משפם בין דם לדם וגומר על פי התורה אשר כתבתי לך ולהורו (עיזוטן דף כב) ונו' הנו דבנן כיצד סדר משנה סמה לסך מפי הגבורה נכנס אדוני שנה לו מרקי נסתלק אהרן וישב לשמאל משה נכנסו בניו שנה להן מירקי נסתלקו בניו אלעזר ישב לימין משה ואיתמר (לימין) [לשמאל] אהרן ר' יהודה אומר לעולם אהרן לימין משה הוה נכנסו חוקים ונכנסו ישנה לה משה פרקן נכנסו בניו אהרן ד' ביר בניו נ' ביר זקנים ב' ביר העם אחד נסתלק משה שנה להם אהרן פרקן נסתלק אהרן נשתיירו להם בניו פרקן נסתלקו בניו שנו להן זקנים פרקן נמצא ביד כל אחד ואחד ד' וכשיורש האדם הנאמין קצב המצות שהיובו בהן בוראו ועשאם כראוי נמצה צדקתו ווזכה לעולם הבא ומתברכים המצות ומתהוודים ורוזחים ונעשה נוהים לעשותם ואין לנו צורך להביא ראיות שנתחבר מהן אחסת הקבלה של חכמים וכוון העתקתם כי הקדוסים קבר בירורנה קבלם עד אחר עת עד עתה ועד שעלה השבון המצות כל שבועה כ"ח ויש שאמרו כ' לי מצות הן שנצטוו בהן קודם מתן תורה ואע"פ שהמצות המפורסת הן מכתוב רכתיב ויצו ה' אלהים אחרים אין כולן של שבועה כי חיוב יהידעת הקב"ה ולשבוע בקולו ולעבדו מדין הדעת הת ראוין ושפיטת הן כפי הדגול השכל הזה אפרוין לא נצטוו מצות השבועה שניתנו לאחר מיכן אלא עם אותן שהן של שבועה כיוצא בהן ולפי שפשעו בני נח שהן ולתי אברהם זורעו ולא קיבלו מהם שנצטוו לעשותו ונם עברו על עבודה כוכבים שאמרו רבותינו ז"ל (בנח קמח דף ה) עמד ימתור אדץ ראה ויתר נים מה ראה ראה שבע מצות שנצטוו בני נח אן נתחייבו העונש ונתלקו מעונותיהם ליטר מפני מה ניתנה תתורה לישראל לבדם ולתי שאר האומות כי כל מי שלא קיבל המועם כל שכן שאינו מקבל המרובה ואע"פ כיון שהגיע מנינו של ישראל לשיעור שנראה בהכמתו של קדושנו לתת להם תורתו ולהשיעים בבריותיו לא מנעם לאומות ולא השם מהם כן תורתו ולא הניח להם פתחון פה לפי שלא הוריד תורתו במקום מושב אלא במדבר שהוא הפקר ואין עליו מרות אדם כדתניא (מכילתא יתרו פרשה ה) משפי מה לא ניתנה תורה בארץ ישראל שלא ליתן פתחון פה לאומות העולם ואע"פ שנלוי לתת תורה לפניו כי אינן מקבלין אותה מיהו כיון שאינו עונש אלא אם כן מהורר עליהם לא יקבלוה כמו שפירשתי הכמים (ע"ז דף ב) וז המקרא (דברים נב) ויאמר ה' מסיני בא וזרח משעיר למו ואיתר (תהלים ג) אלות מתימן יבוא מאי בעי בשעיר ומאי בעי בהימן אמר ר' יוחנן מלמד שהיוזנה הקב"ה לתורה על כל אומה ולשון ולא קיבלה עד שבאו ישראל וקיבלוה והואיל והיו לשון בפרת חיוב המצות ושפעו האומות באותו השיעום שהיה בידם ונם תיוב עליהם התורה ולא באו לא קבלוה וקיומו ישראל ושבעו ישראל וקבלו ואמרו נעשה ונשמע או נפתחנו פתחון פה שעתידין של אומות ואוהיהיו הענוש ויהיו ישראל ראוין לחדף לכל אותו השבח שניתן לנו לחם ולפלם ולנשמם ולקרותם עמו ונטלתו וללמדם תורתו ולשמוח בפיהם וכל זה לתועלת בדבר שוזכין עד קיבולו ועל עשייתנו ועל הויהיותן מלעבוד עליו לקבל שכר טוב שאין לו קץ ותחלה לפי שראוי היה לתת הכבוד לו ולחם עד שיקבלון אותו ואע"פ שפתחלה כשנתנם להם המצות נפילות חסר ומובה ורחמים עליה עמהם מיהו כיון שעשו אותם כבר וכו בחלקם ונתחייבו לפרעם שכרם שאפלא היה שבר הצדיקים לעולם הבא מובה ונפילות חבר לא היה הרשעים נמנעים מובה ואפשר שהיה מענישם אותו לשפע שהיא נשפעת לעולם הזוח (תהלים קמה) מוב ה' לכל ואולי הוא רישות לא חיבה היה אפשר שלא לנמול לצדיקים לעולם הבא כי כל דבר שהוא רשות יש לעשותו לעשותו ויש לו הוא שלא לעשותו ועוד אילו היה מובה וחסר ורחמים ולא היה לעולם הבא היה בורא אותנו מתחלה באותו העולם שבולו מוב וכולו ארוך ומעניקנו אותו השוב הצפון מעת היותנו ולא היה מצריכנו למרוח בעשיית המצות אלא כיון שבראנו בעולם הזה לעבדו וליגע בתלמוד תורתו ולמרוח בעשיית מצותיו ידענו כי החלק היפה הוא שבירר לנו כדי לקבל שכרנו שהוא ראוי לנו כי כל מוב שהקבלו מהאדם בתורת שבר ובהוהרת ראוי ובהוהרת פרעון הוב הוא יפה ומשובה ועריף ומזדקר מן השוב שהוא מקבלו בתורת צדקה וגמילות חסד וזה הדבר מסתבר הוא ונודע וגלוי הוא מלהצדקן להביא עליו ראיה להאמר יותר ולפי שהקב"ה יתעלה שמו לנצח ולאחר שברנו זה השבח נאמר אע"פ שבעלי חיים המדברים יש להם יתרון בדבור על שאינן מדברים אבל לא יהיה ההרון שלם אלא עם הדעת אשר בהקטרות לא יחכן לו להבין ולהשכיל ולהבחין בין טוב לרע תדע לך שהוא כן ראה בשעה שהוא אבודה ממנו שעה אחת אבדתנו ממנו הבינה ולהשכל יחזו ויהיה נשכל בבחמה שלא דבור זה"ב ואמרו (בנמ מציעא דף פו) תבין ולא תדע כמו שאמר החסיד (תיוב לב) מלפנו מבהמות ארץ ועוף (תהלים נ) אל תהיו כסום כפרד אין הבין ונו' והדיעו כי מי שאשאה ממנו הבינה כבר הוא נחשב כבהמה ועפר מן המצות כי אין הקב"ה יתעלה נצוה מצוה ומזהיר אלא בן דעת ולפיכך פירשו חכמים ז"ל (נדרים דף מ) ובחומר כל רב נחמן אמר בלא דעת כי האובדה יותר קשה[לו] מהרבוי והצמא והעירום אשר הכירהם לפניה בסחק ונאבר ערב דבר שהכל שוין בו (שם) אבר אביי אין עני אלא מדעת בסערבא אמרי דאה בית כולה בית ודלא הוא בית מה בית הקבירא מה הכי אלא מה קני מי משלמה הדעתו בכל היהרון שלו שלם ותתחייב במצוה וזוכה בקיבול שכר בעשותו רצון קונו ויזוזיו ובקבל שכר על המצות ועונש על העבירות ואם ישוב השוב ויאבר היאיל ואתם אימרים כי כל מי שלמות דעתו נתחייב במצות ולמת ייחד הקב"ה את ישראל לתת להם התורה ולהמעינם במצוותיה הם לבדם ואין אומה אהרת ולתם ולהלא כולם הם שוין בדין היוב המצות ועוד יש להשיב ההיאך יחכן לעניטן על דבר שלא נתחייבו בו ולא ניתן להם ולהלא יש להשיב כי אילו נצטוינו היינו עושים ואילו ההוהרנו היינו נוהרים ומקבלים כמו שקיבלו שם והרי אנו פושמים אלו תשובת המעונת ונאבר כי כל המצות שהן תלויין בבבדה ובאובנתה דלילה כבר הכל מתחייבים בהן בן היום אשר ברא אלהים אדם על האדמה עליו ועל זרעו אחריו לדורי דורים והמצות שהן נדעות מדרך השמועה מדברי הנביאים לא חשך אלהינו מלחייב לקדמונים מה שהיה ראוי בעין חכמתו לחייבם אלא מציעו שאדם הראשון המעון מהם קצת מצות כמו שאמרו רבותינו ז"ל (סנהדרין דף ס) שבע מצות נצטוו בני נח דינים וברכת השם ועבודה וגלוי עריות ושפיכות דמים וגזל ואבר מהחי ואברי' מנהני מילי אמרי ר' יוחנן דאמר קרא (בהלשים ב) ויצו ה' אלהים על האדם ויצו אין אלא ז' הדיינים וכן הוא אומר (שם יח) כי ידעתיו למען אשר יצוה (ויקרא יח) וגומר הם שנצטוו שם ז' מות יומת אלהים זו עבודה כוכבים וכן הוא אומר (שמות ג) לא יהיה לך אלהים אחרים על האדם זו שפיכות דמים וכן הוא אומר (בהלשים ט) שופך דם האדם באדם לאבר זו גלוי עריות וכן הוא אומר (יהמיה ב) לאבר הן ישלח איש את אשתו מכל עין הן אבל ולא גזל האבל ולא אבר מן החי וכבר הטיפ עליהן ר' חנניה בן גמליאל אף הדם מן החי ור' חדיקא אף החירוס ור' שמעון אף הכישוף ור' יוסי אף כל האסורים בפרשת משפח ור' אלעזר אף הרבעת בהמה והרכבת אילן לפי שהוא פפורש בתלמוד והיו מתופפים וחולכים

הקדמת רב נסים גאון זל

קצוו"ת וכיוצא במקום אחד כאשר קדמתי וכמה כן כל דבר שנזכר ולו פתרתי במקום אחד בתלמוד אבאר אותו ואזכור מקומו כאשר אמרו בתחלת הלכה מהתלמוד ובא השמש ומהר ביאת ששמי מעכבתו מלאכול בתרומה ואין כפרתו מעכבתו מלאכול בתרומה ולא ידע התלמיד היאך זה המשמ נזכר על התרומה לא תתפרש ההלכה לו ולא אפרישה. עצמי בזה הספר הדרעת מקום עיקרי הקושיות אשר הזכרתי בתלמוד כי לא כל אחד שנזכר בתלמוד דבר מהם ראוי לפרש אותם אחר השלמתי מהתלמיד הראשון ואשר אינן מצויות עתה אבל נזדאי אם יהיה בתלמוד דבר מהם אשר לא יוכל לפרש ההלכה בלא ידיעת עיקרו כמו שאמרו במסכת כתובות פרק אע"פ (ד' נה) האומר ד' נתן הלכה בפ' שטעון שוורי במסכתן ובתרומת מעשר של דמאי אפרש אותו ואבאר עיקרו מהתשובה ומהבריי'תא הנמצאת ואחרבה הכל על היזור התלמוד פרק אחר פרק מסכת אחר מסכת וסדר עד ההשלמה אם רוצה האות. ההלק השני הלקתים חלקים ויבא השתעון יותר מני' אבל שמתים נ' חלק וקיפלתי באצעצם מה שירמה לכל חלק חלק אחר שיהיו מזדעריו אליהן נכנסין בכללם ואני זוכר אותם עתה ואחרי כן אשוב לפרש אותם אחר השלמתי מהחלק הראשון ואשוב בפרט מה שחברו אחרים בפ' חמצי' הנה הספר הדרעת מקום כל ההלכה נאמרה בתלמוד שלא במקומות ועיקרה. ההלק הראשון באחדם כדברי פלוני דאמר ר' פלוני האשר אמרו במסכת פלוני במקום פלוני בפרק הראשון (ד' כ) כדרב יהודה אמר רב דאמר רב יהודה אמר ר' לעולם יכנס אדם בכי טוב ויצא בכי טוב אשר עיקרה בבבא קמא (ד' ס) בפרק הנזק צאן לריר'. והחלק השני מה שאמרו והאמר ר' פלוני כאלונם במסכת ברכות בפרק הרואה. מקום (ד' נה) והאמר ר' (יוני) (ר' יונה א"ר יוסי) כל הלן ג' ימים בלא חלום נקרא עם קדוש אשר עיקרה בו' במסכתא (ד' יד) בפ' היה קורא בתורה. והחלק הנ' מה שאמרו ופלוני אומר במס' תענית (ד' ל) ופלוני דרב יוסף דאמר רב יוסף מתוך שהיא שקולה כתחיית המתים והזעיקה במסכת ברכות (ד' נ) בפרק אין עומדין להתפלל והשקבץ את זה ליתא פלוני במסכת שבת (ד' קמ) לימא פלוני אלו ליתא בהן אלה דאמר ר' לוי קשה עונשן של מדות יותר משל עריות שזה נאמר בהן אל הזה נאמר בהן אלה ועיקרה בבבא בתרא (ד' סמ) בפרק המוכר את הספינה. והחלק הד' מאמרם שמיעא ליה במסכת שבת בפרק במה אשה יוצאה (ד' סג) מסייע ליה לר' חייא בר אבא אמר ר' יוחנן על הנביאים כולן לא נתנבאו אלא ליטות התשיעה ועיקרה במסכת (ד' נב) ברכות פרק אין עומדין (דרבב' אמי ור' יוחנן בן ברוקא דאמר ר' יוסי הגלילי משום ר' עקיבא) (ד' נז) ברכות פרק אין עומדין להתפלל (ד' פב) ופלוני דרב יוסף דאמר ר' יוסי הגלילי משום ר' עקיבא) (ד' קמ) ברכות פרק אין עומדין להתפלל (ד' פב) שמנה שרצים פלוני ופלוני אלו הן באמרו ולו' (ד' קיג) ברכות פרק הרואה שהלכה כתחיית המתים ועיקרה במסכת ברכות (ד' נ) בפרק אין עומדין להתפלל והנקבץ את זה ליתא פלוני במסכת שבת (ד' קמ) לימא פלוני אלו ליתא בהן אלה דאמר ר' לוי קשה עונשן של מדות יותר משל עריות שזה נאמר בהן אל הזה נאמר בהן אלה ועיקרה בבבא בתרא (ד' סמ) בפרק המוכר את הספינה. והחלק הד' מאמרם מסייעא ליה במסכת שבת בפרק במה אשה יוצאה (ד' סג) מסייע ליה לר' חייא בר אבא אמר ר' יוחנן על הנביאים כולן לא נתנבאו אלא ליטות התשיעה ועיקרה במסכת (ד' נב) ברכות פרק אין עומדין (דרבב' אמי ור' יוחנן בן ברוקא דאמר ר' יוסי הגלילי משום ר' עקיבא) (ד' נז) ברכות פרק אין עומדין להתפלל (ד' פב) שמנה שרצים פלוני ופלוני אלו הן באמרו ולו' (ד' קיג) ברכות פרק הרואה שהלכה כתחיית המתים

מאימתי קורין את שמע בערבין. משעה שהכהנים נכנסים לאכול בתרומתן. כלומר שנטמאו ונטלו וטבילה והגיע עתה לאכול בתרומה: **עד סוף האשמורה הראשונה.** שלש הלילה כדמפרש בגמ' (דף ג.) ומפני שהוא עכר זמן הלך מקרי הוא זמן שכיבה ולא קריון היה בשכבר תורה אור ומקמי הכי נמי לאו זמן שכיבה לפיכך הקורא קודם לכן לא יצא ידי חובתו. אם כן למה קורין לותה בבית הכנסת כדי לעמוד בתפלה ממוך דכרי תורה והכי תניא בברייתא בשבתות ירושלמי. ולפיכך תוכה פרשה רלמעלה מאחתיך. ובקריאת פרשה רלמעלה אחתם קורא על מטתו יצא: **עד שיעלה עמוד השחר.** שכל הלילה קרוי זמן שכיבה: **הקטר חלבים ואברים.** של קרבנות שנזרק דמן ביום: **מזותן.** להעלות כל הלילה ואינן נפסלים בלינה עד שיעלה עמוד השחר והן למטה מן המזבח דכתי' לא ילין לבקר (שמות לד): **חלבים.** של כל קרבנות: **אברים.** של עולה: **וכל הנאכלים ליום אחד.** כגון חטאת ואשם וכבשי עצרת ומנחות ותודה: **מזותן.** זמן אכילתן: **עד שיעלה עמוד השחר.** והוא מבילן להיות עוכר לכתיב בתודה לא יניח ממנו עד בקר (ויקרא ז) וכלם מתודה ילמדו: **אם כן למה אמרו חכמים עד חצות.** בקריאת שמע ובאכילת קדשי: **כדי להרחיק אדם מן העבירה.**

ומחרוט לתפלה קודם זמן קריאת שמע כדי יצא לגמרי לאחר עמוד השחר ויתחייב קרא ובן בקריאת שמע לזרז אם אדם שלא יאמר יש לי עוד שהות ואכוון קריאת שמע יעלה עמוד השחר ועבר לו זמן. והקטר חלבים דקתני הכא לא אתמר בו חכמים עד חצות כלל ולא נקט להו הכא אלא להודיע שכל דבר שהוא בלילה כשר כל הלילה. והכי נמי תנן בפרק שני דמגילה (דף כ:) כל הלילה כשר לקבירת העומר ולהקטר חלבים ואברים: **גמ' היכא קאי.** מהיכא קא סליק לתנא דיה תוכה קריאת שמע שהתחיל בשחרית ולא כלו כל זמן הקריאה: **מקרא קאי.** ומה למד תוכה הקריאה: **ואיבעי ליה.** אם לתנא קרבן בריאה עליה מבריותו של עולם: **אסדר מנחת שחרית.** מחימתי קורין את שמע בשחרית: **משעה שהכהנים נכנסים לאכול בתרומתן.** שהוא גמר בילת השמש כדילוף לקמן (עמוד ב) דילמא השמש וטהר ביאת שמשו מעכבתו מלאכול בתרומה. ומכאי דהאי ובא השמש ביאת השמש והאי וטהר טהר יומא מלאכול בתרומה. וכמאי דהאי ובא השמש ביאת השמש והאי וטהר טהר יומא דילמא הוי מלי למיתני בהדי קורא קריאת שמע. מכל מקום הרלוות מקמע דקריאת שמע של בית הכנסת היא עיקר. והא דקתני בירושלמי למה היו קורין בבהכ"נ וכו' לומר ר"ש שהיו רגילין לקרות ק"ש קודם תפלתם כמו שאנו רגילין לומר תחלה ותוחה ק"ש היחה, אלא לעמוד בתפלה ממוך דברי תורה. ומכאן נרחה מי שקורא ק"ש על מטתו אלין לבדך וגם מיטו לריך לקרות אלא פרשה ראשונה: **ליתני** דשחרית בריאה. כלומר אכתי לא בקר תחלה: **אי הכי** מיפא דקתני שחרית בריאה. בשלמא דשחרית לקרא דבשכבך ה"ג היטו מקפיד קרא אלא אק"ש. אלא מ"ח דשחרית לקרא דכרייתו של עולם ה"ג מקפיד קרא דבקומך: **מברך** שתים לפניה וכו'. (ירושלמי) ושבע ברכות הוי בשבת כנגד שבע בימות השבוע (תהלים קיט) ולא קא משיב ילאו עיניהם להסיח ברכה תקנו לבריות בבהכ"נ כדי להמתין לחבריהם שבבית הכנסת שלהם שהיו עומדים בשדה וסם מסוכנים מן המזיקים לאבל בבתי כנסיות שלנו לין לריכין להמתין לחבריהם אלא בלילה: **ורבא** קמ"ל דלכפרה לא מעכבא: **ובא** השמש כדילוף לקמן (עמוד ב) דילמא

מאימתי קורין וכו'. פי' רש"י ואלן היכי קרינן מבעוד יום ואין לנו ממתינין לצאת הכוכבים כדמפרש בגמ' על כן פירש רש"י שקריאת שמע של המטה עיקר והוא לאחר צאת הכוכבים. ומכי תיתא בירושלמי אס קרא קודם לכן לא יצא ואס כן למה לנו מתפללין קריאת שמע בבית הכנסת כדי לעמוד בתפלה ממוך דברי תורה. תימה לפירושו ולא לין הטועה רגילין לקרות ממוך לבהכ"נ אלא פרשה ראשונה (לקמן דף ה:) ואס כן אנן דקרינן ק"ש בבית הכנסת ולא בבתינו. ותו דלקמן (דף ה.) ואס תלמיד חכם הוא לירך. ועוד קשה לר"ת פסקינן כרבי יהושע בן לוי דאמר תפלות בתמיד תקנום פי' בתמיד בין שחרית בין ערבית. ואין קריאת שמע בין ק"ש של ערבית. ואין קי"ל כר' יוחנן דאמר לקמן (דף ז:) לעולם בן הטועה הבא זה בסומך גאולה של ערבית לתפלה. לכן פי' ר"ת דאדרבה קריאת שמע של בית הכנסת עיקר. ואס תאמר היאך אנו קורין כל כך מבעוד יום. ויש לומר דקיימא לן כרבי יהודה דאמר בפרק תפלת השחר (דף כו.) דזמן תפלת מנחה עד פלג המנחה דהיינו אחד עשר שעות פחות רביע ומיד כשילה זמן המנחה מתחיל זמן ערבית. ואס תאמר היאך אנו מתפללין תפלת מנחה סמוך לחשכה ואפילו לאחר פלג המנחה. יש לומר דקיימא לן כרבנן דלתמרי זמן תפלת המנחה עד הערב ותמרינן לקמן (דף כז.) הסמת דלא תאמר אלכתא לא כמר ולא כמר דעבד כמר עבד ודעבד כמר עבד. מכל מקום קשיא דהוי כתרי קולי דסתמן אהדדי אהרי מחזה טעמא אנו מתפללין ערבית מיד לאחר פלג המנחה מפני דקיימא לן דשעת המנחה כלה כדברי רבי יהודה ומיד הוי זמן ערבית וזמן תפלה עלמה לן קיימא לן כרבי יהודה אלא כרבנן. על כן אומר ר"י דוחלי קריאת שמע של בית הכנסת עיקר ואנו מתפללין ערבית מבעוד יום סבירא לן כהני תנאי דגמרא דלתמרי משעה שהכהנים נכנסים לאכול בתרומתן היום וגם משעה שבני חדם נכנסים להסב להיינו סעודת ע"ש והיא היתה מבעוד יום ומשום שעה הוי זמן תפלה. וגם רלוים (לקמן כז) דלא נמורה כדהתיב ובפר עליה ברכה ומפרש בגמרא שהוא מתחייב בה ואנו תוני בפרתנו שהוא עליה ברכה הבהן ומהרהה בה את זה ולפני שאי אפשר להיות דברי הכתובין מוחרין זה את זה כי כלם נחתים למבין התעתיק לנו קרמונינו פירושם והעמידו לנו כל אחד ואחד מלי המקראות בדבר שהוא מיוחד לו ואמרו הא כיצד כאן למעשר כאן לתרומה כאן לקדשים והפסוק הראשון שהלה בו הדבר בהריחה והפסוק השני שהזכירנו לביאת השמש הוא מיוחד לתרומה קדשי שהקבוה אין מוהר לו לאכלן אלא ע"כ הביא הכפרה שהוא מתחייב בה ואנו תוני כפרתנו עליה הבהן ובפר עליה הבהן ומהרהה בה את זה כאן אפרש לך עיקר נדול שלמדונו רבותינו ז"ל כי אלו ואלו דברי אלהים חיים והלכה כבית הלל ואחד יש לו יתרון ויש בו לומרא שהוא מיוחדת לו ולתי חבריו ואע"פ שלשתן קראן הכתוב קדשים. המעשר כבר נאמר בו (דכריס כ"ו) בערתי הקדש מן הבית ויש בו לומרא שאין מוהר לאכלו חוץ לחומת ירושלים אלא חייבין הן בעליו לשאת אותו לשם ולאכלו שם כדכתיב (שם י"ב) לא תוכל לאכול בשעריך כי אם לפני ה' אלהיך תאכלנו וכתיב (שם) והבאתם שמה. ודבר שאין יכול להביאו למקדש פדהו בשחיו (מאחרים) [לאחרים] ואם רצה ליפלו לעלמו יש עליו לחת שומתו ומוסיף חומש כדכתיב (ויקרא כ"ו) ואם גאל יגאל איש ממעשרו ונו' ויהיו דמיו שמורין אצלו עד עת עלותו לרגל מעלים עמו לירושלים ומחציאו לשם במאכל ובמשתה כדכתיב (דכריס י"ד) ונתתה בכסף [ונר] ונתתה הכסף בכל אשר תאוה נפשך. וחייב להתודות עליו כדכתיב בפרשת כי תבוא לעשר (שם כ"ו) ואמרת לפני ה' אלהיך ומפרש בספרי (פרשת כי תבא) ואמרת בכל לשון לפני ה' אלהיך זה וידוי מעשר ואמור לאונן לאכול ממנו ואם נממא אסור באבילה והאוכלו חייב מלקות ואם היה שמן אסור להדליקו בנר דכתיב (שם) ולא בערתי ממנו בממא דרשינן ליה בין שאני ממא והיא פרורי בין שאני פרורי ממא אבל לסוך ממנו שמשחייר ממנו לשנה הבאה השביעית עד ערב יום טוב האחרון של פסח חייב לבערו דכתיב בפרשת הקדש מן הבית ותנא בשאר פיטרי דבי רב (שם) כי תכלה לעשר יכול בחנוכה וכו' ת"ל כי תכלה לעשר רגל שהמעשרות כלין בו והי אומר זה הפסח. מכאן אמרו ערב יו"ט האחרון של פסח של רביעית והי ביעור ברביעית מפני מעשר עני ששבשלישית ובשביעית מפני מעשר עני ששבשלש ותנינא (שם כשפרי ומשנה כמעשר"ש פ"ה מ"י) בעריתי הקדוש מן הבית זה מעשר שני ונמצא רבעי. נתתיו ללוי זה מעשר לוי וגם נתתיו זה תרומה ותרומת מעשר. לנר ליתום ולאלמנה זה מעשר עני לקט שכחה ופאה ותנן (שם כשפרי) [האחרון] היו מתחרין ואומרין עלה בנם' דבני מערבא ויתודה ביום ראשון של פסח כדי שיהא לו לאכול בפסח ויתודה בשחרית עד כאן מצות לאכול אלו התרומות שיש במעשר ואינן בתרומה כדתנן (כלורים פ"ב מ"ב) יש במעשר מה שאין בתרומה שהמעשר והנטבלות טעונין הבאת מקום ומעונין וידוי ואומרין לאונן ומחייבין בביעור וכו' הרי אלו במעשר ובטבלות ואינם בתרומה (מעכר פרי פ"ב) נמי חומר במעשר שני שמעשר שני קונה את הקנקנים ואוכל (דמיו עירובין) [ודמיו ועירובין] כל שהוא ומעון חומש ומעון וידוי ואסור לאונן ולא הותר לאכילה אלא בפדיון ואין מדליקין בו את הנר שאין כן בתרומה ואמרינן עלה (יבמות דף עג) דמתני' ואלו אסורין לבער מהן במשמאת עצמן ליקח לא קתני אלמא תני רשויי ואמרינן (שם דף עד) אמר ריש לקיש משום ר' סימאי מנין למעשר שני שנממא שמותר לטהרו במומאה שנאמר (דכריס כ"ו) ולא נתתי ממנו לממא וכו' התרומות נקראת קדוש כדכתיב (ויקרא כ"ב) ואיש כי יאכל קדש בשגגה ובבכורות (דף יד) ס' שני (דכריס כ"ב) במבחה ביו"ט [האחרון]* היו מתחרין ואומרין עלה בנם' שאם יאכלנה זר במויד חייב מיתה בידי שמים ואם בשוגג משלם קרן וחומש כדכתיב (ויקרא כ"ב) ואיש כי יאכל קדש בשגגה ואפי' הכהן עצמו אם יאכלנה במויד כשהוא ממא חייב מיתה כדכתיב (שם) יהללוהו והניא (מנהדרין דף פג) ואלו שהן במיתה כהן ממא שאכל תרומה מהורה כו' ואין מועיל בה הפדיון כלום ואינו מוציאה מקדושתה ולא תהא מותרת לישראל לעולם אלא אשרה היא עליו מכל מקום לכד מאשת כהן ועבדיו

מאימתי

קורין את שמע בערבין. *משעה שהכהנים נכנסים לאכול בתרומתן עד סוף האשמורה הראשונה דברי ר' אליעזר. וחכמים אומרים [ב]עד חצות. רבן גמליאל אומר [ג]עד שיעלה עמוד השחר. מעשה ובאו בניו מבית המשתה אמרו לו לא קרינו את שמע אמר להם אם לא עלה עמוד השחר חייבין אתם לקרות ולא זו בלבד אמרו אלא *כל מה שאמרו חכמים עד חצות מצותן עד שיעלה עמוד השחר *[ד]הקטר חלבים ואברים מצותן עד שיעלה עמוד השחר *[ה]וכל הנאכלים ליום אחד מצותן עד שיעלה עמוד השחר א"כ למה אמרו חכמים עד חצות [ו]כדי להרחיק אדם מן העבירה: **גמ'** *תנא היכא קאי דקתני מאימתי ותו מאי שנא [ז] דתני בערבית בריש לתני דשחרית בריש תנא אקרא קאי *[ח]דכתיב [ט]בשכבך ובקומך והכי קתני זמן קריאת שמע דשכיבה אימת משעה שהכהנים נכנסין לאכול בתרומתן ואי בעית אימא ליף [י]מבריותיה של עולם דכתיב [יא]ויהי ערב ויהי בקר יום אחד אי הכי סיפא דקתני *[יב]בשחר מברך שתים לפניה ואחת לאחריה ובערב מברך שתים לפניה ושתים לאחריה לתני דערבית בריש. תנא פתח בערבית והדר תני בשחרית עד דקאי בשחרית פריש מילי דשחרית והדר פריש מילי דערבית: אמר מר משעה שהכהנים נכנסים לאכול בתרומתן. מכדי כהנים אימת קא אכלי תרומה משעת צאת הכוכבים. מלתא אגב אורחיה קמשמע לן כהנים אימת קא אכלי בתרומה משעות צאת הכוכבים והא קמשמע לן *[יב]דכפרה לא מעכבא כדתניא *[יג]ובאו [יד]כל השמש וטהר [יה]ביאת שמשו מעכבתו מלאכול בתרומה. *וכמאי דהאי ובא השמש ביאת השמש והאי וטהר טהר יומא מלאכול בתרומה. דילמא

קורין וכו' [ע"ש תוס' ד"ה ומאימתי] [ע"ש תוס' ד"ה ואימתי]

[ב] [ירושלמי פ"ק ה"ב] [ג] [ירושלמי פ"ק ה"ב] [ד] [ירושלמי פ"ק ה"ב] [ה] [ירושלמי פ"ק ה"ב] [ו] [ירושלמי פ"ק ה"ב] [ז] [ירושלמי פ"ק ה"ב] [ח] [ירושלמי פ"ק ה"ב] [ט] [ירושלמי פ"ק ה"ב] [י] [ירושלמי פ"ק ה"ב] [יא] [ירושלמי פ"ק ה"ב] [יב] [ירושלמי פ"ק ה"ב] [יג] [ירושלמי פ"ק ה"ב] [יד] [ירושלמי פ"ק ה"ב] [טו] [ירושלמי פ"ק ה"ב]

רב נסים גאון

גמ' ובא השמש ובחר ביאת שמשו מעכבתו מלאכול בתרומה. מכלל דאתאי דכתב רחמנא (ויקרא כ"ב) ואחר יאכל מן הקדשים אינו מיוחר אלא בתרומה בלבר אבל דבר שהוא בטעלה הימנה מן הקדשים אינו מוהר למאן דאמר שהשמש בלבד אלא אמר הוא כל אותה הלילה לאכול בקדשים עד שיבא היום ויביא כפרתו ואז יהא מוהר בקדשים ואיהא מפרשא במסכת יבמות בפ' הערל (דף עד) והכי אמרי הא דתנן מבל ועלה אוכל במעשר העריב שמשו אוכל בתרומה הביא כפרתו אוכל בקדשים מנלן אמר רבא אמר רב חסדא ג' קראי כתיבי כתיב (ויקרא כ"ב) לא יאכל מן הקדשים כי אם רחץ בשרו במים תלה הדבר ברחיצ'בלבד וכתי' (שם) ובא השמש ושהר [ואחר יאכל מן הקדשים] תלה הדבר גם בביאת אור השמש הניא שעת יציאת הטובים וכתיב (שם י"ב) וכפר עליה הכהן ושהרה תלה נמי' ושהר' גם בהקרבת קרבן ואלו המקראות היו נראין כפתרוני זה את זה ולפי שאי אפשר להיות דברי הכתובין מוחרין זה את זה כי כלם נחתים למבין התעתיק לנו קרמונינו פירושם והעמידו לנו כל אחד ואחד מלי המקראות בדבר שהוא מיוחד לו ואמרו הא כיצד כאן למעשר כאן לתרומה כאן לקדשים והפסוק הראשון שהלה בו הדבר בהריחה והפסוק השני שהזכירנו לביאת השמש הוא מיוחד לתרומה קדשי שהקבוה אין מוהר לו לאכלן אלא ע"כ הביא הכפרה שהוא מתחייב בה ואנו תוני כפרתנו עליה הבהן ובפר עליה הבהן ומהרהה בה את זה כאן אפרש לך עיקר נדול שלמדונו רבותינו ז"ל כי אלו ואלו דברי אלהים חיים והלכה כבית הלל ואחד יש לו יתרון ויש בו לומרא שהוא מיוחדת לו ולתי חבריו ואע"פ ששלשתן קראן הכתוב קדשים. המעשר כבר נאמר בו (דכריס כ"ו) בערתי הקדש מן הבית ויש בו לומרא שאין מוהר לאכלו חוץ

א א מיי' פ"ג מהלכות ק"ש הלכה ט', סמ"ג עשין י"ח טור וש"ע ס"ח סימן נ"ה סעיף ג': ב ב ג מיי' וסמ"ג שם עוש"ע שם סעיף ג': ג ד מיי' פ"ד מהל' מעשה קרבנות הלכה כ' סמ"ג עשין (קכ"ב) [קפ"ב]: ד ה מיי' פ"י שם הלכה ט' [סמ"ג שם]: ה ו מיי' פ"ת מהל' ק"ש הלכה כ' סמ"ג עשין י"ט עוש"ע ס"ט: ז ח מיי' פ"ג מהל' תרומות ה"ב [סמ"ג לאוין נ"ז]:

---

*) [נמיגו הגי' התמורות ושיל מוכרתא ודכרי רבינו ס"ע ועי' ספרי ראה פיסקא ס"ו לפי הגרס' פיסקא רע"ו בתרומה כ':

דילמא ביאת אורו הוא ומאי וטהר טהר גברא אמר רבה בר רב שילא א"כ לימא קרא ויטהר מאי וטהר טהר יומא כדאמרי אינשי אירע שמשא ואדבי יומא. במערבא הא דרבה בר רב שילא לא שמיע להו ובעו לה מיבעיא ליה ובא השמש ביאת שמשו הוא ומאי וטהר טהר יומא או דילמא ביאת אורו הוא ומאי וטהר טהר גברא (ו) והדר פשטו לה מברייתא מדקתני בברייתא סימן לדבר צאת הכוכבים שמע מינה ביאת שמשו הוא ומאי וטהר טהר יומא: אמר מר משעה שהכהנים נכנסין לאכול בתרומתן ורמינהו מאימתי קורין את שמע בערבין משהעני נכנס לאכול פתו במלח עד שעה שעומד ליפטר מתוך סעודתו. סיפא ודאי פליגא אמתניתין. רישא מי לימא פליגי אמתני'. לא עני ובהן חד שיעורא הוא. ורמינהו *מאימתי מתחילין לקרות ק"ש בערבית משעה שבני אדם נכנסין לאכול פתן בערבי שבתות דברי ר"מ וחכמים אומרים משעה שהכהנים זכאין לאכול בתרומתן סימן לדבר צאת הכוכבים. ואע"פ שאין ראיה לדבר זכר לדבר שנאמר °ואנחנו עושים במלאכה וחציים מחזיקים ברמחים מעלות השחר עד צאת הכוכבים ואומר °והיו לנו הלילה משמר והיום מלאכה *מאי ואומר וכי תימא מכי ערבא שמשא ליליא הוא ואינהו דמחשכי ומקדמי ת"ש והיו לנו הלילה משמר והיום מלאכה קא סלקא דעתך דעני ובני אדם חד שיעורא הוא ואי אמרת עני ובהן חד שיעורא הוא חכמים היינו רבי מאיר אלא שמע מינה עני שיעורא לחוד ובהן שיעורא לחוד לא עני ובהן חד שיעורא הוא ועני ובני אדם לאו חד שיעורא הוא. ועני ובהן חד שיעורא הוא ורמינהו מאימתי מתחילין לקרות שמע בערבין משעה שקדש היום בערבי שבתות דברי ר' אליעזר רבי יהושע אומר משעה שהכהנים מטהרים לאכול בתרומתן רבי מאיר אומר משעה שהכהנים טובלין לאכול בתרומתן אמר לו ר' יהודה והלא כהנים מבעוד יום הם טובלים ר' חנינא אומר משעה שעני נכנס לאכול פתו במלח ר' אחאי ואמרי לה ר' אחא אומר משעה שרוב בני אדם נכנסין להסב. ואי אמרת עני ובהן חד שיעורא הוא ר' חנינא היינו ר' יהושע אלא לאו שמע מינה עני שיעורא דעני לחוד ושיעורא דבהן לחוד שמע מינה. הי מניהו מאוחר מסתברא דעני מאוחר דאי אמרת דעני מוקדם ר' חנינא היינו ר' אליעזר אלא לאו שמע מינה דעני מאוחר שמע מינה: אמר מר אמר ליה רבי יהודה ולא כהנים מבעוד יום הם טובלים שפיר קאמר ליה רבי יהודה לרבי מאיר ורבי מאיר הכי קאמר ליה מי סברת דאנא אבין השמשות כהרף עין זה נכנס וזה יוצא ואי אפשר לעמוד עליו קשיא השמשות דרבי יוסי קא אמינא דאמר *רבי יוסי בין השמשות ביד"ק שבת ג"ד כ' [נדה ס"ג.]

דילמא ביאת אורו הוא. פי' רס"י עד שיזרח אורו של יום המחר ומתי ויטהר טהר גברא שיטהרו הימים בהבאת קרבנותיו. ותימה לפירושו לפרוך להסיק הטעמ"ל (דף עד:) דהעריב שמשו לוכל בתרומה וכו' מגלן דביאת שמשו הוא. ועוד היכי מצי למימר דמיירי בזריחה לחי בזריחה הוא הוה מצי למכתב בקרא וזרח השמש ויטהר כמו ממזרח השמש (מדבר כה) לו נתן ליתיה כמו השמש על ההר (בראשית יט) (ג) ונקט בקרא ובא השמש למלת דהיינו שקיעת החמה. ועוד דבכמוך קא מבעיא ליה החי ובא השמש לי ביאת אורו הוא ופשיט מברייתא זכר לדבר וכו' דמשמע ממקיימין (דמגעיס פי"ד) דהעריב שמשו לוכל בתרומה שלמא דהיינו ביאת שמש ומאי וטהר טהר יומא דהיינו אלא דמשמע שמש הוא

מסורת הש"ס

קשיא דרבי מאיר אדר' מאיר. לעיל אמר מעשה שבני חדם נכנסין לאכול פתן בערבי שבתות והוא שעור מחותר מבל כהן. ותכה אמר מעשה טבילה שהיא קודם ביו השמשות: **קשיא דר' אליעזר.** דבריית אדר' אליעזר דאמרי': **אלו ו' אלעזר היא.** והא דקתני דברי ר' אליעזר אחוק אזמן שהבהנים טובלין קלי דקאמר עד סוף האשמורה הראשונה ופליגי רבנן עליה ואמרי עד חצות. דרבי אליעזר דריש בשבבך זמן התחלת שביבה שבני חדם הולבים לשבב זה קודם וזה מאוחר. ורבנן דרבי אל זמן שביבה דהיינו בל הלילה אלא שעטו סויב לדבר ואמרו עד חצות. ור"ג ליה ליה ההוא סויב: **מאי קשבר בו'.** הוה ליה לומר זמן הניבר: **לי קשבר.** דפליגי הבאי דקאמר בהא מלתא ליבא מלן דאמר ג' משמרות הוי הלילה במשמרות עבודת המלבים וביר שלהם בחלב לשלם חלבים דאחוקה לבא אחת שיש לבא לחרבא אחת שיש לבא לשלים. ואיבא מאן דאמר בל הלילה אחוק ברקיע: **ישאג שאגו ישאג.** הרי ג': **והשה משפרים עם בעלה.** בבר הגיע בריוב ויבי חדם מהטוררים מיניהן והבובזים יחד משפרים זה עם זה: **מאי קא משיב.** סיומים הללו שהן למשמרות האחד היבן נתנו. בתחלת המשמרות או בסופן: **אורחא דות.** לאת הבובזים: **ישמר.** והמתין במו לא יאמר חדם לחביבו שמור לי בלד ע"ג פלוני (סנהדרין דף בג:) ובב"ק בף' המוצל (דף ל:) שמרה עומדת על פתח חצרה. וכן ואביו אמר אח הדבר (בראשית לז). שומר לאומים (ישעיה בו): **תפלה קלרה.** [הביעו] ונלמון משרש לה בף' הפלח המחר (דף בא.): **אשרי האיש אשר שמלבין לושתו בביתו בך.** אשרי בל זמן שהוא עושה מלות הללו: **ועונין.** מבלן יש לבחור מה שבפי' במחזור ויטרי יהא אומר בבא שפי' תפלה שלמו שתפללין אימלא אמן בלבבות (שמות יז) בי יד על בס יה שלא יהא אמן אלא ובסמו אלא אחת מחורבות ירושלים להתפלל בא אליהו זבור לטוב ושמר לי על הפתח (והמתין לי) עד שסיימתי תפלתי לאחר שסיימתי תפלתי אמר לי שלום עליך רבי ואמרתי לו שלום עליך רבי ומורי ואמר לי בני מפני מה נבנסת לחורבה זו אמרתי לו להתפלל ואמר לי היה לך להתפלל בדרך ואמרתי לו מתירא היתי שמא יפסיקוני בי *עוברי דרבים ואמר לי היה לך להתפלל תפלה בצרה באותה שעה למדתי ממנו שלשה דברים למדתי שאין נבנסין לחורבה ולמדתי שמתפללין בדרך ולמדתי שהמתפלל בדרך מתפלל תפלה בצרה ואמר לי בני מה קול שמעת בחורבה זו ואמרתי לו שמעתי בת *קול שמנהמת ביונה ואומרת אוי לבנים שבעונותיהם החרבתי את ביתי ושרפתי את היבלי והגליתים לבין האומות ואמר לי חייך ראשך זו בלבד אומרת בך אלא בבל יום ויום שלש פעמים אומרת בך ולא זו בלבד אלא בשעה שישראל נבנסין לבתי בנסיות ולבתי מדרשות ועונין יהא *שמיה הגדול מבורך הבב"ה מנענע ראשו ואומר אשרי המלך שמבלסין אותו בביתו בדמה לו לאב שהגלה את בניו ואוי להם לבנים שגלו מעל שולחן אביהם: ת"ר *מפני שלשה דברים אין נבנסין לחורבה *מפני חשד מפני המפולת ומפני המזיקין. מפני חשד ותיפוק ליה משום מפולת בחדתי

[ירמיה כה]

[ברכות ד:]

[ברכות ד:]

[ברכות ד:

א מיי' פי"ג מהלכות תלמוד תורה הלכה ט' סמ"ג עשין לדכנן כ' עמוד ומ"ש יו"ד סימן שמ סעיף עז :

במקומן חייבין . פי' שיודעים שרגילין שם המזיקין . והכי קאמר לעניל דבמתי ופריני ליכא מקום מזיקין חייבי בשמע שמין רגילין : **אין** לומרין בפני המת תלת דברי תורה . ופסק רב אלפס משום רב דהני תלת דברי תורה דבריהם של מת. ״ומקל בתורתו סופו ליתן את לבו לדברים של הבל : ״ודוקא בתורתם לחוד אבל בתורתנו לית לן בה . ״וזוקף בתורתם לחוד שלו : **רוח** לפונים מנשבת . פי' לבדה דהא למרינן בפרק לא יחפור (ב"ב דף כה.) שהיא מנשבת שם כל אחד ואחד: ***ואתא** ליהו ואמר בתוכות . ומשמיע לעניל שמתמר מכל מקום לימא בתוכות כמו שמתמר לו מן המניים דהא אמת אמרו לו . וי"ל שלא רצה לומר להם דבר שלא היה יכול להראות ולהוכיח שם ישמלו לו : **ואין** הכוך ממלא מחוליהו . פירש רש"י שם יחפור ויחזיר בו עפרו לא יהא מלא . *ותימה לתין הגדון דומה לרחיה שהרי לא היה לומר להם שלא ליטול מן המעשרים וליתן לעניים. שם היה מלוה ליטול מן המעשרים ולחזור וליתן להם לו היה דומה למשל . ומפרש רבינו שם מחוליהו מכניעתו כלומר תין הכוך ממלא מן המים המוכנים בו. ובתוספתא ״ם תין הכוך ממלא מחוליהו אלא שם הוא כמו שמוטל תין המים מלא לחר. וי"ו פירש שם תחפור מלך זה ותניח מלך אחר שלא ממלא. שמה שמונח כאן מסכר כאן. כמו כן מה שמוטל תין המעשרים יתמסכר תין המעשרים : **בחדתי** . שנפלה מחדש שהחומה שלה נפלה ועולה בחזקתה : **אמר נמי ליכא** . למתן (במסכת קדושין דף פ:) אבל אמה מחיחדת עם שני אמות : **בתרי ופריני**. למרינן התם לה אמו אלא בכתרים: **בחומן** : **בדברת** . בשדה : **קדמו עיני משמורות** . אלמא חמוה לילה שהיה דוד עומד אלו שמעי שמא מעמידות יש בהם : **ור' נתן** . אמר לך אלו קדמו עיני משמורות דקאמר דוד קדמו למאר מלכים שהרכתן לעמוד בשלש אשות בזמן שהן עומדות בתחלת אשה אלישים : **שיח דלילית** . חלות לילה הוי שם אשות : **ותרתי דיממא** . שאחר מלכים יעניים הוו להו תרתי משמרות של אמומה אשות : **אלא לדבר הלכה** . לאשר לאפר לאפיו שהכל חייבין לאפר בהן ואמה דומה והוה ליה לומר לרש מרק עושהו (מגלי יז) : **אבל מילי דעלמא** . שלין גבאי למאריך בהן ליה לן בה : **מלורתא** . מתחלת הלילה : **בנשף בערב יום**. בהעריב היום קרוי נשף:**ה"ק**. (ל) קרא דאחות לילה:**מעולם לא עבר עלי אלות לילה בשינה**. שקודם לכן הייתי עומד : **מתנמנם קמום** . עוסק בתורה כשהוא מתנמנם. כשום הזה שלינו גרדם לעולם אלא מתנמנם ונעור תמיד:**בשירות ותשבחות**. והכי מפרש בהחות קרא להודות לך וגו' : **ואתמר** . ליום מחרת של תניית שם : ס"ג מי הכי לכתוב מהכתוב ועד הנשף קרי ליה עומד ועד הערב אלא אלא מעשה היה והוציאוה י בשעה שהיו עוסקין בתורה ואינו מוזק אלא אם כן יהיה אותו המקום קבוע למזיקין לראש להם ואיתא מיפרשא בפרק כיצד מברכין על האירות (דף מג) דתני לאחד נראה ואינו נראה לשנים נראה ואינו מוזק אלא אם כן יהיה אותו המקום עשרה כראמרי' (שם) אמר רב יהודה אמר שמואל לא שנו אלא בכשרים אבל בפרוצין אפילו עשרה נמי לא מעשה היה והוציאוה י' בשעה שהיו עוסקין בתורה ופרוצי : **ר' זירא** אמר עד חצות לילה

* בכתבי פ' מקח שלפניו ליתא ולהכי ליתא

****** מיכוונו כרוב מלי.

גב' בתני תנא נמי ליה. ע"ש יו"ד סי' קמ"ו ס"ק כ"ו: **שם** וכה"ג ועפ"ה לתפילתו כו'. עיין מגוסת רשב"ץ פ' סי' מ"ת: **תוס'** ד"ה תין לומרין כו'. ודוקא כד' לתומת שלו. עי' תוס' ב"ק ע"ז: ד"ה שהוציאו . שמצם לתיה לא:

רב נסים גאון

ליגע בכלים דבר מקדושי המזבח עד שיביא הכפרה שהוא מתחייב בה וכן אם נכנס למקדש משערי ניקנור לפנים שהוא מתחייב כרת אם היה מזיר ואם היה שוגג בהוצאת כתיבתו בתוספ' (כלים פרק ב') כל המשמיע שבכנסו משערי ניקנור ולפנים אפי' מתשערי כפרה חייבין על זדונן כרת ועל שגגתן חטאת ובבשגגה בתחלת מחזרות (כלים פרק ג' משנה ו') פורת ישראל מקדשת משנה שאין קומתן כפורים נכנס לשם וחייבין עליה חטאת ובספרי (פרשת נשא) מפורש מפתח עזרה ולפנים מחוצה שבינה לדהיינו עזרת ישראל וחניא בספרי *משא יהיה לרבות את המבול יום עד טומאתו בי לרבות מחזר כפרה ואיתא בנזירות בפרק ג' מינין (דף מה מכות דף ח) ולאחר שיביא כפרתו ויקריבנה הכהן כראוי ובהלכה ויכפר עליו כבר נמרה לה מהרתו ואחרי לו לאכל בקדשי מזבח ולהכנס למחנה שבינה והיינו מעזרת ישראל ולפנים וכראמר הכתיב (ויקרא יג) וכפר עליה הכהן ומהרה וכבר אמרו חכמים כי היא חייב מבילה לאחר שמקריב כפרתו ואז יהא מותר לאכל בקדשי מזבח כדתנן בפרק חומר בקדש (מגילה דף כח) אנן ומחוסר כפורים צריכין מבילה לקדש אבל לא לחרומה ואמרינן בגמרא (שם דף כד) בין דעד האידנא הוי אמירי למיכל בקודש אצרכוהו רבנן מבילה ואלו השמות שהן קדושין לשמא כמו שה זכרנו איתנהו מטורפין במשנה בתחלת מחזרות (כלים פרק ג' משנה ט') מתיסר כפורים אסור בקודש ומותר בתרומה ובמעשר הזר לחיות מבול יום אסור בקודש ובתרומה ומותר במעשר הזר לחיות בעל קרי אסור בשלשתן ובמשנת נעשים בפרק י"ד (משנה ג') כבש בגדיו ומבל מחר מלמטא כשרין והרי הוא מבול יום אוכל במעשר העריב שמשו אוכל בתרומה הבאה בפרתו אוכל בקדשים והייתו מתני' שהוכרנה מקדם ובספרים בפרק כל שעה (דף לה ע"ש) אמרינן העריב אין לא העריב לא אמאי הא טהור הוא אלא מעלה הרי נתברר לנו עכשיו מכל אלו הראיות כי התרומה מעלתה למעלה מן המעשר והיא למטה מן הקדשים וכי זה שאמר הכתוב ובא השמש וטהר על השמש היא דעור ולא על האדם המבא כלומר שיתפני מני הרקיע מאורו של יום ויראו הכוכבים אותה העת תחלת הלילה והו עת שנתחייבו בו בקריאת שמע של ערבית וכל מי שקרא קריאת שמע שלו קודם זה העת לא יצא ידי חובתו כדרמרי' בגמ' דבני מערבא (כלכה ס') חני הקורא את שמע קודם לכן לא יצא ידי חובתו . חלוקתם של ר' יהודה ור' יוסי בבין השמשות שנויה היא בהא בריישא דפרק במה מדליקין (דף לד) תנו רבנן בין השמשות מן היום ומן הלילה ספק טולי מן היום ספק טולי מן הלילה ומפרשינן אותו לדמרי שני ימים איזהו בין השמשות משתשקע החמה כל זמן שפני מזרח מאדימין הכסיף התחתון ולא הכסיף העליון בין השמשות הכסיף העליון והשחה להתחתון לילה דברי ר' יהודה ר' נחמיה אומר בין השמשות משתשקע החמה כדי חילוך חצי מיל ר' יוסי אומר בין השמשות כדהך עין זה ובנבן וזה יוצא אי אפשר לעמוד עליו ובולן שוין הן שהעת העוברה בין השמשות ספק יום ספק לילה הוא אין יוצאין בו ידי חובת היום ולא ידי חובת הלילה כל המצות הנוהגות ביום אין יוצאין בהן ידי חובה בבין השמשות שאינו ודאי יום ובכל המצות הנוהגות בלילה אין יוצאין בין ידי רובה וכו' ונם הם שוין בסבוליה שצריכה להיות בשעה שהוא יום ודאי שאין בה ספק (כדרמן) [כדרמינן] (בפסחים דף ל ועוד) כל חייבי מבוליות מבוליהן ביום נדה ויולדת מבוליהן בלילה לא חלוק אלא בשעה שהוא בין השמשות אי זו היא וכמה שעה בשעה שישתלק החמה ועד שיחשלק האדרת פעל הארץ וכיכסף דמרומה מן הרקיע זהו בין השמשות שהוא ספק יום ספק לילה והמבוליה צריכה להיות קודם זה העת לדעתו ר' יוסי חלק עליו ואמר כי זה העת שקרא אותו ר' יהודה בין השמשות יום הוא ודאי ואין בו ספק ומותר למכול בו ביום בין השמשות שהוא ספק על דחוק הוא ושיעורו כהרף עין סמוך ליציאת הכוכבים דאמרינן (שבת דף לה) אבר רב יהודה אמר שמואל בין השמשות דר' יהודה לר' יוסי מובלין בו בהנים ואמרינן התם במס' נדה בפרק בא סימן התחתון (דף נג) האיך תנא סבר שלים בין השמשות דר' יהודה והדר מתחיל בין השמשות דר' יוסי והאי תנא סבר בין השמשות דר' יהודה ועל עיקר זו החלוקה שישנה ביניהם באי הדברים שבין ר' מאיר ור' יהודה בכאן כי ר' מאיר התיר לקרוא קריאת שמע של ערבית משעה שהכהנים מובלין ובשהשיב עליו ר' יהודה לפי דעתו כי המבוליה אינה (אלא) לאחר שקיעת החמה כי אותו העת מתחילין בין השמשות להכנס ואינה למבוליה אלא קודם שקיעת החמה והאיך יוצאין באותו העת ידי חובתן מקריאת שמע של ערבית ועדיין היום עומד אמר לו ר' מאיר אני איני סבור כדעתך בבין השמשות אלא כי העת שאתה קורייה בין השמשות היא אצלי אני** ודאי יום שאין בו ספק ושוהר למבול בו ואני סובר בבין השמשות כדעתו של ר' יוסי שהוא כהרף עין ואי אפשר לעמוד עליו אבל אני מודיעך שלך כי איני סובר כדבריך אלא כר' יוסי אני סובר ולפיכך אמרתי משעה שהכהנים מובלין ופסקינן הלכתא (שבת דף לה) כר' יהודה לענין שבת לחומרא ור' יוסי לענין תרומה דלא אבלי כהני עד דנפיק בין השמשות דר' יוסי דהוי כחומרא נמי : (דף ג) **תנן** מפני ג' דברים כו' ותיפוק לי משום מזיקין בתרי מכלל דתרי לא מוקי לה ואיתא מיפרשא בפרק כיצד מברכין על האירות (דף מג) דתני לאחד נראה ואינו מוזק אלא אם כן יהיה אותו המקום קבוע למזיקין לראש להם ואיתא בהוכתא דקביעי הישיבון [שם] ואם שאמרו אי אתרי חשדא נמי ליכא דהדבר בנוי על אותו העיקר שבשמונה בפרק עשרה יוחסין (קידושין דף פ') לא יתיחד אדם אחד עם שתי נשים אבל אשה אחת מתייחדת עם שני אנשים והואיל (והשמים) [והן שנים] מותר להן להתייחד עם האשה כי החשד מסתלק מביניהן אלא אם כן היו פרוצים כי הפרוצין החשד קבוע הוא בהן ואפ"ה אם היו עשרה כראמרי' (שם) אמר רב יהודה אמר שמואל לא שנו אלא בכשרים אבל בפרוצין אפילו עשרה כמו לא מעשה היה והוציאוה י' בשעה שהיו עוסקין בתורה ופרוצי : **ר' זירא** אמר עד חצות לילה

הגהות הב"ח

(ל) רש"י ד"ה ס"ק ס"ק כ"ו: שם וכה"ג ועפ"ה לתפילתו כו'. עיין מגוסת רשב"ץ פ' סי' מ"ת: **תוס'** ד"ה תין לומרין כו'. ודוקא כד' לתומת שלו. עי' תוס' ב"ק ע"ז: ד"ה שהוציאו . שמצם לתיה לא:

הגהות הגר"א

[ל] רש"י ד"ה כשנ. ושם כו'. נ"ב תיבו כן (לפה שם מחכוות רוח מערבית וכתחלת סלילה רוח דרומית וכמ"ש בז"ח פ' כלתלתים):

מסורת השי"ס

כניסו כן יהודע זה סנהדרין . סתם וכ"ת דין : **וכן הוא אומר וכניסו כן יהודע על הכרתי ועל הפלתי** . רלתון וקודם לסם שבתחילה נוטלים רשות וחת"ל שומעים סם יגליחו: **ואביתר עלה אוריס ותומים.** שכל ימי דוד היה בשחל באביתר עד שלמחת שבשלום שמחל לאביתר ולח עלתה לו ושחל לדוקן ועלתה לו כדלמרי' תורה אור

בניהו בן יהוידע זה סנהדרין . אבייתר אלו אוריס ותומים וכן הוא אומר °ובניהו בן יהוידע על הכרתי ועל הפלתי ולמה נקרא שמם כרתי ופלתי כרתי שכורתים דבריהם פלתי שמופלאים בדבריהם* ואח"כ שר צבא למלך יואב אמר רב יצחק בר אדא ואמרי לה אמר רב יצחק בריה דרב אידי מאי קרא °עורה כבודי עורה הנבל וכנור אעירה שחר . רבי זירא אמר משה לעולם הוה ידע ודוד נמי הוה ידע וכיון דדוד הוה ידע בנור למה ליה לאתעורי משנתיה וכיון דמשה הוה ידע למה ליה למימר בחצות משה קסבר שמא יטעו אצטגניני פרעה ויאמרו משה בדאי הוא דאמר מר *למד לשונך לומר איני יודע שמא תתבדה ותאחז רב אשי אמר בפלגא אורתא דתליסר נגהי ארבסר הוה קאי והכי קאמר משה לישראל אמר הקב"ה למחר בחצות הלילה כי האידנא אני יוצא בתוך מצרים : °לדוד שמרה נפשי כי חסיד אני לוי ור' יצחק חד אמר כך אמר דוד לפני הקב"ה רבונו של עולם לא חסיד אני שכל מלבי מזרח ומערב ישנים עד שלש שעות ואני °חצות לילה אקום להודות לך ואידך כך אמר דוד לפני הקב"ה רבונו של עולם לא חסיד אני שכל מלבי מזרח ומערב יושבים אגודות אגודות בבתי כנסיות ובבתי מדרשות ואני ידי מלוכלכות בדם ובשפיר ובשליא כדי למהר אשה לבעלה ולא עוד אלא כל מה שאני עושה אני נמלך במפיבשת רבי ואומר לו מפיבשת רבי יפה דנתי יפה חייבתי יפה זכיתי יפה טהרתי יפה טמאתי ולא בושתי א"ר יהושע בריה דרב אידי מאי קרא °ואדברה בעדותיך נגד מלכים ולא אבוש תנא לא מפיבשת שמו אלא איש *בשת שמו ולמה נקרא שמו מפיבשת שהיה מביישׁ פני דוד בהלכה לפיכך זכה דוד ויצא ממנו כלאב וא"ר יוחנן לא כלאב שמו אלא דניאל שמו ולמה נקרא שמו כלאב שהיה מכלים פני מפיבשת בהלכה ועליו אמר שלמה בחכמתו °בני אם חכם לבך ישמח לבי גם אני ואומר °חכם בני ושמח לבי ואשיבה חורפי דבר . ודוד אמר קרי לנפשיה חסיד והכתיב °לולא האמנתי לראות בטוב ה' בארץ חיים ואנא משמיה דרבי יוסי למה נקוד על לולא אמר דוד לפני הקב"ה רבש"ע מובטח אני בך שאתה משלם שכר טוב לצדיקים לעתיד לבוא אבל איני יודע אם יש לי חלק ביניהם אם לאו שמא יגרום החטא *כדר' יעקב בר אידי דר' יעקב בר אידי רמי כתיב °והנה אנכי עמך ושמרתיך בכל אשר תלך וכתיב °ויירא יעקב מאד אמר שמא יגרום החטא *כדתניא °עד יעבור עמך ה' עד יעבור עם זו קנית עד יעבור עמך ה' זו ביאה ראשונה עד יעבור עם זו קנית זו ביאה שנייה מכאן אמרו חכמים ראוים היו ישראל ליעשות להם נס בימי עזרא כדרך שנעשה להם בימי יהושע בן נון אלא שגרם החטא : וחכ"א עד חצות : חכמים במאן סבירא להו אי כרבי אליעזר סבירא להו לימרו כרבי אליעזר ואי

בניהו בן יהוידע זה סנהדרין ואביתר אלו אוריס ותומים וכן הוא אומר °ובניהו בן יהוידע על הכרתי ועל הפלתי ולמה נקרא שמם כרתי ופלתי כרתי שכורתים דבריהם פלתי שמופלאים בדבריהם* ואח"כ שר צבא למלך יואב אמר רב יצחק בר אדא ואמרי לה אמר רב יצחק בריה דרב אידי מאי קרא °עורה כבודי עורה הנבל וכנור אעירה שחר . רבי זירא אמר משה לעולם הוה ידע ודוד נמי הוה ידע וכיון דדוד הוה ידע בנור למה ליה לאתעורי משנתיה וכיון דמשה הוה ידע למה ליה למימר בחצות משה קסבר שמא יטעו אצטגניני פרעה ויאמרו משה בדאי הוא דאמר מר *למד לשונך לומר איני יודע שמא תתבדה ותאחז רב אשי אמר בפלגא אורתא דתליסר נגהי ארבסר הוה קאי והכי קאמר משה לישראל אמר הקב"ה למחר בחצות הלילה כי האידנא אני יוצא בתוך מצרים : °לדוד שמרה נפשי כי חסיד אני לוי ור' יצחק חד אמר כך אמר דוד לפני הקב"ה רבונו של עולם לא חסיד אני שכל מלבי מזרח ומערב ישנים עד שלש שעות ואני °חצות לילה אקום להודות לך ואידך כך אמר דוד לפני הקב"ה רבונו של עולם לא חסיד אני שכל מלבי מזרח ומערב יושבים אגודות אגודות בבתי כנסיות ובבתי מדרשות ואני ידי מלוכלכות בדם ובשפיר ובשליא כדי למהר אשה לבעלה ולא עוד אלא כל מה שאני עושה אני נמלך במפיבשת רבי ואומר לו מפיבשת רבי יפה דנתי יפה חייבתי יפה זכיתי יפה טהרתי יפה טמאתי ולא בושתי א"ר יהושע בריה דרב אידי מאי קרא °ואדברה בעדותיך נגד מלכים ולא אבוש תנא לא מפיבשת שמו אלא איש *בשת שמו ולמה נקרא שמו מפיבשת שהיה מביישׁ פני דוד בהלכה לפיכך זכה דוד ויצא ממנו כלאב וא"ר יוחנן לא כלאב שמו אלא דניאל שמו ולמה נקרא שמו כלאב שהיה מכלים פני מפיבשת בהלכה ועליו אמר שלמה בחכמתו °בני אם חכם לבך ישמח לבי גם אני ואומר °חכם בני ושמח לבי ואשיבה חורפי דבר . ודוד אמר קרי לנפשיה חסיד והכתיב °לולא האמנתי לראות בטוב ה' בארץ חיים ואנא משמיה דרבי יוסי למה נקוד על לולא אמר דוד לפני הקב"ה רבש"ע מובטח אני בך שאתה משלם שכר טוב לצדיקים לעתיד לבוא אבל איני יודע אם יש לי חלק ביניהם אם לאו שמא יגרום החטא *כדר' יעקב בר אידי דר' יעקב בר אידי רמי כתיב °והנה אנכי עמך ושמרתיך בכל אשר תלך וכתיב °ויירא יעקב מאד אמר שמא יגרום החטא *כדתניא °עד יעבור עמך ה' עד יעבור עם זו קנית עד יעבור עמך ה' זו ביאה ראשונה עד יעבור עם זו קנית זו ביאה שנייה מכאן אמרו חכמים ראוים היו ישראל ליעשות להם נס בימי עזרא כדרך שנעשה להם בימי יהושע בן נון אלא שגרם החטא : וחכ"א עד חצות : חכמים במאן סבירא להו אי כרבי אליעזר סבירא להו לימרו כרבי אליעזר ואי

אמר מלכים **מפיבשת** . סתם מלכים שהיו מעורכין אותו בשחל שמשליכים את דבריהם תומים ואורים את דבריהם שמשליכים את דבריהם ועי' ביומח עג:

שמע יעטו אצטגניני פרעה . שם יש יודע לכוין השעה וקודם שיגיע חצות יהו סבורים שהגיע ועדיין לא בחה המכה ויאמרו משה בדאי הוא הלכך טוב לאחוז לשון שיני יודע : **למד מר** . במסכת דרך ארץ : **ומאחז** . סתם לאחז וכשכל בדבריך : **מליסר נגהי ארבסר** . ליל שעשר שלשה עשר (ו) ולמחרת יגיע לארבעה עשר : **ידי מלוכלכות בדם** . שהשפיר מלחות לו דם ודם שם טומח שם טהור שיש מלחות דם טהור בשפיר ובשפיר . הוא עור הולד שהטלמות והגידים והשבר עוטים בתוכו . ויש שפיר שהשפה יושבת עליו ימי טומחה וימי טהרה ולי זה שהמרוקם ובמס' נדה (דף כד ב) מפרש לה ויש שפיר מלא מים ודם שחיטו חשוב ולד ליטמא עליו טומחת יולדת וימי טהרתה : **ובשליא** . דתנן (שם כו) לין שליא בלח ולד והוא כמין לבוש שהולד שוכב בתוכה וקורין ושטי"ל דור בלע"ז ותניא (שם) לין שליא פחותה מכזית ותחלתה כחוט של ערב וסופה כתורמוס והיו מביחין מלי שכבר לוחה לרחות שם יש בה כזית עור ושם עשויה כדת שלי שמחזיקה שהיה ולד בתוכה ומחות ותשב עליו ימי טומחתה ומטהרה שם לולו : **וכיחי ומייבח.** שייך בדיני ממוחות ודיני נפשות : **ומטמי ומטהרה** . בהלכות טומחה וטהרה : **ומפיבושת.** [מפי בושת] בדברי הלכה שמיש היולחין מפיו היה בושת לדוד שפעמים שהיה טועה והוח חומר לו טעית : **לפיכך.** בזכות שהיה דוד מקטין עלמו זכה ויולח ממנו כלחב: **מלחדיאל שמו.** במקום חחד חומר (שמוחל ב ג) ומשמע כלחב לחביגיל חשם כבל וגו' ובמקום חחר חומר והשני לחביגיל בדברי הימים (ג ג): **שהיה מכלים פני מפיבושת.** כל חד מכלים (ב) חת הרב שהיה חד בהוראות : **לולא שהמנתי לראות בטוב ה'** . כבר טרדוני מילחתך כמו שחמר כי גרסוני היום מהסתפח בנחלת ה' לחמר לך עבוד וגו' (שמוחל ח כו) : **נקוד על לולא** . לדרוש חת הקודה שהיח ממעטת חת משמעות הכתוב לומר שלח דבר ברור היה לו לרחות בטוב ה' (ג). לולא לשון חם לח כמו לולי חלמי חבי וגו' היה לי (בראשית לח) : **שמא יגרום החטא** . הירולח הוח לעולם מוחזק בידו שהוח חסיד וזה שסיפק בידו חם ירחה בטוב ה' לפי שהיה ירח שמח יחטח ויגרום החטח מלרחות בטוב : **ויירא יעקב** . שמח מחר הבטחה חטלחי וכדחניח שהחטח גורם שלין הבטחה מתקיימת : **כיצד רלשיים** . שבחו (ד) בימי יהושע : **כיצד שניים** . כשחטו מגלות בבל בימי עזרא : **לעוייס היו** (ה) **ליעשות להם נס.** לבוח ביד רמה : **שגרם החטא.** ולח הלכו שלח בדרום כורש וכל ימי מלכי פרס שהעבדו להם לבורש ולחחשוורוש ולדריוש החהרון : **חכמים כמאן סבירא להו.** במשמעות שבחב החמור בתורה : **אי כר' אליעזר סבירא להו.** לחיים ליה בשבחך כל זמן שבני חדם עוסקין בילך ובשבח זה מקדימים וזה מחחר : **לימרו** (ו) **כר' אליעזר.** לחמר סוף החשמורה הרחשונה דודחי ליעין בבר שבח ויעין

(ו) ר"ח בלוויים היו ישראל ניעשות : (ו) ר"ח ניעמ כר' אליעזר דחמר עד סוף :

ס"ח ולמה נקרא שמם אוריס ותומים אורים שמאירים את דבריהם תומים שמשליטים את דבריהם ועי' ביומח עג:

מם' דרך ארץ זוטח פ"ב

שם פו יוצא בתוך מצרים

שם קיטי ישנים

[עיין בינמות דף עט בתוס' דגדס ד"ה חלח חיש כעל שמו ועי"ש]

מנחי כב

שם נב

שם מ

מנחי כת

שם נב

[וכ"ה בערוך ערך מחר]

[ועי' בתוס' סנהדרין עז: ד"ה ולמחי]

סנהדרין דף לח :

ג"ז שם ושוטה דף לו.

הגהות הב"ח

(ה) רש"י ד"ה לעוייס וכו' ניל שעבר על שלשה עבר ולמחרת יגיה עבה: (ב) ד"ה שהיה מכלים לח כו' מכלים פני הבב : ג) ד"ה לולח כו' בשבח כ' בתרץ יבחלל בבר מרדוני : (ד) ד"ה בימי יהושע :

רב נסים גאון

יושב ומנמנם בסוס איה' במסכת סוכה בפ' חיושן (דף כו) אמר רב אסור לאדם לישן ביתם יתר משינת הסוס אמר אביי שינתיה דסר כדדב דרב כר' דר' כדוד מלך ישראל דדוד כדסר"א דסוסי שיתין נישמי. הא דאמר (רב) [רב אחא] הכא אין הבור מתמלא מהוליתו מתפרשא לך מהתיא בפרק תרואה מקום (דף נע) דתניא בשעה שבקש הקב"ה להביא מבול לעולם נטל ב' כוכבים מכימה והביא מבול לעולם וכשבקש לסתמם נטל ב' כוכבים מעיש וסתמן ומרבקשינן וליסתמה בדידה ופרקינן אין הבור מתמלא מהוליתו שמעת מינה דהכין הוא פירושה שהבור אם החזיר לתוכו העפר שניטלת ממנו אינו ממלא אותו אלא צריך להוסיף עפר אחר לפיכך לא היו מספיקין כאן אותן ב' כוכבים שניטלו ממנה והצרך ליטול ב' כוכבים מעיש לסתמן ולוה נתכוונו העם באמרם לדוד המלך אין הבור מתמלא מהוליתו תשובה לדבריו שאמר להם לכו התפרנסו זה מזה פלוגר כי אין מספיק לנו מה שאנו נהנים זה מזה אלא צריכין אנו תוספת ממקום אחר מיד אמר להם לכו ופשטו ידיכם בנדוד :

וקורא קריאת שמע ומתפלל. מכאן משמע שמשעה שהגיע זמן קריאת שמע של ליל שחין לו לאכול סעודה עד שיקרא ק"ש ויתפלל ערבית: **דאמר** רבי יוחנן ליזהו בן העוה"ב וכו'. ולאו שמומרים ירלו עיניהם ופסוקים לחריס לחר המביבנו. נרלה הוליל ותקינו להו רבנן ק"ש כנגולה לתיבתה דתקינו לומר זה שבתוך כך יתפלל תביבו גם הוא ולא ילך מבהכ"נ עד שיגמור כל לחד תפלתו. וגם יש בלותם פסוקים י"ח לזכרות כנגד י"ח ברכות דשמנה עשרה ולגב שתקנו לומר לותם פסוקים תקנו לומר תחימה של ירלו עיניהם. והלכה כר' יוחנן דבריהם מסייע ליה וכן פסק ה"ג. ולפ"ז כן יש ליזהר שלא לספר בין גולה דערבית לשמנה עשרה. ומיהו בסדר רב עמרם פי' מה שלהו לומרים קדיש בין גולה לתפלת ערבית לשמעינן דלא בעינן מסמך גולה דערבית לתפלה משום דתפלת ערבית רשות. ולא לסירלו [דחס כן] ר' יוחנן סבירא ליה תפלת ערבית חובה דפלוגתא היא* דרב ור' יוחנן והלכה כר' יוחנן. וכן להחמיר ולהזהר מלספר בינתיהם ותימה קלת הלכתא להלכתא דקיימא לן תפלת ערבית רשות והכא פסקינן כרבי יוחנן לריך לומר דלתפילו לי סובר רבי יוחנן כרב דלתמר רשות היא מכל מקום מחייב לסמוך. לפ"ז כן גם לנו יש לסמוך:

הג

ואי כרבן גמליאל מבירא ליה. דמשמע ליה בשבבך כל זמן שבני חדם סוכבים וים בכלל הזה כל הלילה: **לימרו כר"ג**. עד עמוד השחר: **מן שעבירה**. שמא יסמוך על שהות שיש לו כדתניא: **קימעא**. מעט: **משום לונס שינה**. התוקפתו לעבוד על דברי חכמים הוזקקו לזה שירו יותר: **ממאן דלמר**. לקמן בפ' תפלת השחר (דף כז:): **לאמר מר קורא ק"ש**. של ערבית תחלה ואח"כ מתפלל: **מפייע ליה לר' יוחנן**. דלאמר ערבית נמי ק"ש ואחר כך תפלה *כדי שיסמוך גאולה לתפלה. ודלא כר' יהושע בן לוי דלאמר תפלה ואחר כך ק"ש: **זה הסומך**. ולל שבן דשחרית דעיקר גאולה מלריס בשחרית הוה כדכתיב ממחרת השבת יצלו בני ישראל (במדבר לג) וסמיכת גאולה לתפלה רמזה דוד בספר תהלים דכתיב ה' לורי וגואלי (תהלים יט) וסמיך ליה יענך ה' ביום לרה (שם כ) ואחרי' בברכות ירושלמי (פ"ק) מי שהיו סומך גאולה לתפלה למה הוא דומה לאותבו של מלך שבא ודפק על פתחו של מלך יצא המלך ומלאו שהפליג לף הוא הפליג ללא יהיה לחד מקרב להקב"ה אלו ומדלהו בתשבחות וקלוסין של ילילת מלריס יהוה מתקרב אליו וכעודו קרוב אליו יש לו לתבוע לריכו: **בלמלע מקנוס**. בין שני ק"ש תקנו כל תפלות של יום דקא סבר תפלת ערבית קודמת לק"ש: **גאולה מאורתא נהוי**. היללך גאולה לאורתא לא תהיבא להאהדורי עלה ממיכת תפלה: **מה קימה ק"ש ואח"כ תפלה**. דבשחרית כולהו מודו דבעי מסמך: **שלש פעמים**. כנגד שלש תפלות: **דלית ביה תרתי**. דלתי בהלי"ף בי"ת ויש בו שבח הכנת מזון לכל חי: **לפילו הכי**. לף על פי שהפסיק בו"ן מפני נפילה שבה ולא לבבה לרמזה חזר ורמז סמיכת הגפילה תכף לה: **ויעף אלי**. בפריסה לחת ולא הרגיע בינתים: **מוטף ביעף**. שהי פריסות: **בלחמ**. בפריסה לחת: **למרו בלבבכם**. לאמרו מה שכתוב על לבבך (דברים ו): **על מטתכם**. שלאומר בשבבך (שם): **ודומו**. בשיכה לחרי כן:

* ר"ח אלפי"ן

ואי כרבן גמליאל סבירא להו לימרו כרבן גמליאל לעולם כרבן גמליאל סבירא להו והא דקא אמרי עד חצות כדי להרחיק את האדם מן העבירה כדתניא חכמים עשו סייג לדבריהם "כדי שלא יהא אדם בא מן השדה בערב ואומר אלך לביתי ואוכל קימעא ואשתה קימעא ואישן קימעא ואח"כ אקרא ק"ש ואתפלל וחשטפתו שינה ונמלא ישן כל הלילה אבל אדם בא מן השדה בעוב נכנס לבית הכנסת אם רגיל לקרות קורא ואם רגיל לשנות שונה וקורא ק"ש ומתפלל ואוכל פתו ומברך "וכל העובר על דברי חכמים חייב מיתה מאי שנא בכל דוכתא דלא קתני חייב מיתה ומאי שנא הכא דקתני חייב מיתה אביעית אימא משום דאיכא אונס שינה ואיבע"א לאפוקי ממאן דאמר *תפלת ערבית רשות קמ"ל דחובה: אמר מר קורא ק"ש ומתפלל מסייע ליה לר' יוחנן *דאמר ר' יוחנן "אייהו בן העולם הבא זה הסומך גאולה לתפלה של ערבית רבי יהושע בן לוי אומר תפלות באמלע תקנום במאי קא מפלגי *אי בעית אימא קרא איבע"א סברא דר' יוחנן סבר גאולה "מאורתא נמי הוי אלא גאולה מעליתא לא הויא אלא עד צפרא ור' יהושע בן לוי סבר כיון דלא הויא אלא מצפרא לא הויא גאולה מעליתא ואב"א קרא ושניהם מקרא אחד דרשו דכתיב "בשבבך ובקומך ר' יוחנן סבר מקיש שכיבה לקימה מה קימה ק"ש ואח"כ תפלה אף שכיבה נמי ק"ש ואח"כ תפלה ר' יהושע בן לוי סבר מקיש שכיבה לקימה מה קימה ק"ש סמוך למטתו אף שכיבה נמי ק"ש סמוך למטתו מתיב מר בריה דרבינא *בערב מברך שתים לפניה ושתים לאחריה ואי אמרת בעי לסמוך הא לא קא סמך גאולה לתפלה דהא בעי למימר השכיבנו אמרי "כיון דתקינו רבנן השכיבנו בגאולה אריכתא דמיא דאי לא תימא הכי שחרית היכי מצי סמיך והא *אמר רבי יוחנן "בתחלה אומר "ה' שפתי תפתח ולבסוף "הוא אומר "יהיו לרלון אמרי פי אלא התם כיון דתקינו רבנן למימר ה' שפתי תפתח כתפלה אריכתא דמיא הכא נמי כיון דתקינו רבנן למימר השכיבנו כגאולה אריכתא דמיא: אמר רבי אלעזר *א"ר אבינא "כל האומר "תהלה לדוד בכל יום "שלש פעמים מובטח לו שהוא בן העולם הבא מאי טעמא אילימא משום דאתיא באל"ף בי"ת נימא "אשרי תמימי דרך דאתיא בתמניא *אפין אלא משום דאית ביה "פותח את ידך נימא *הלל הגדול דכתיב ביה "נותן לחם לכל בשר אלא משום דאית ביה תרתי אמר רבי יוחנן מפני מה לא נאמר נו"ן באשרי "מפני שיש בה מפלתן של שונאי ישראל דכתיב "נפלה לא תוסיף קום בתולת ישראל במערבא מתרלי להה הכי נפלה ולא תוסיף לנפול עוד קום בתולת ישראל אמר רב נחמן בר יצחק אפילו הכי (ו) חזר דוד וסמכן ברוח הקדש שנא' "סומך ה' לכל הנופלים: א"ר אלעזר בר אבינא גדול מה שנאמר במיכאל יותר ממה שנאמר בגבריאל דאילו במיכאל כתי' "ויעף אלי אחד מן השרפים ואלו גבי גבריאל כתי' "והאיש גבריאל אשר ראיתי בחזון בתחלה מועף ביעף וגו' מאי משמע דהאי אחד מיכאל הוא אמר ר' יוחנן אתיא אחד אחד כתיב הכא ויעף אלי אחד מן השרפים וכתי' התם "והנה מיכאל אחד(מן)השרים הראשונים בא לעזרני תנא מיכאל באחת גבריאל בשתים אליהו בארבע ומלאך המות בשמנה ובשעת המגפה באחת: א"ר יהושע בן לוי אע"פ שקרא אדם ק"ש בביהכ"נ "מצוה לקרותו על מטתו אמר רבי *יוסי מאי קרא "רגזו ואל תחטאו אמרו בלבבכם על משכבכם ודומו סלה אמר רב נחמן

אם

בגמ' וכל העובר על ד"ח. עירובין כ"ח ע"ח ושם כ"ט ע"ב ד"ה נעקר וכתוס' שם: **שם** מאורתא נמי הוי, ע"ל ע ע"ל: **שם** כיון דתקינו רבנן השכיבנו. עי' תשובת הרשב"ם סימן כ"ח: שם בכל יום ג"פ. בהרא"ש ליתא ג"פ וכן בעור וכרוקח סימן ש"ך ליתא כל המומר תבלה לדוד בכל יום מובטח לו: **שם** מפני שיש בה

מפלתן. עי' תשובת הרשב"ם סימן מ"ט: **בהגהת** מהרי"ב מחר הש"ד והלכתא. **ועי"ע** מגילה כ"ב ע"ח תוס' ד"ה כיון:

גליון השי"ם

ערכין י' ד' ב. ד"ה ולימעבד

הגהות הב"ח

(ו) גמ' מזר דוד וסמכה כרות הקדש:

[לקמן כז ב בפי שמפסק עם בעל הגליון וע"ע תוס' שם ד"ה והלכתא]

לקמן דף ס:

[יבמות לה: קדושין לה: ב"ב ח: ע"ש בתוס' לד: סנהדרין ב. שבועות כה: ע"ש בתוס' זבחים כ. ז: ע"ש. מנחות. יב: עג: מולין קיח: תמורה ל:]

לקמן ע ב ועי' רש"י שם ד"ה כיון

[נע"י וכרב אלפס פי' בר מכיגיא וכזה נראה דגרסי' בסמוך וכ"ל שם וה"ל תלעזר]

[ע"ין רב אסי או רב יוסף]

יא א מיי' פ"ו מהלכות תפלה הלכה ז עור וש"ע או"ח סימן רלה סעיף ב:

יב ב מיי' פ"ו שם הלכה יח סמג עשין יט עור או"ח סימן רלה ושו"ע או"ח סימן רלו סעיף ב:

יג ג מיי' פ"ג שם הלכה ט(סמג עשה לג) עור ושו"ע או"ח סי' ק"ח סעיף ג:

יד ד מיי' (וסמג) שם טוש"ע או"ח סימן קכב סעיף ב:

טז ה מיי' פ"ז שם הלכה יב סמג עשין יט טוש"ע או"ח סימן נח סעיף ז [וכ"ה בלפס פ' אין עומדין דף כו ב]:

יז ו מיי' פ"ז שם הלכה ג טוש"ע או"ח סימן רלט סעיף ג:

עירובין כח:

רב נסים גאון

ואיבעית א"ר מא לאפוקי ממאן דאמר דתפלת ערבית רשות. מי הוא שאמר דתפלת ערבית רשות ר' יהושע הוא ואיתא בפרק תפלת השחר (דף כז) אמר רב יהודה אמר שמואל תפלת ערבית רבן גמליאל אומר חובה ר' יהושע אומר רשות:

לקמן יח.

ישעיה ו

תהלים קיט פסוקים קיח.

דניאל ט

שם

שם קמה

שם קלו

עמוס ה

תהלים קמה דניאל ט

שם

תהלים ד

ומה תלמיד חכם הוא . שרגיל במקומו לחזור על גרסתו תמיד ויו **כך : ירגיז יצר טוב** . שיעשה מלחמה עם יצר הרע : **ודומו סלה** . יום הדומיה הוא יום המוב שהוא דומיה עולמית : **זה מקרא** . הומם במלוה לקרות בתורה : **זו משנה** . שיתעסקו במשנה : **זה גמרא** . שבירת טעמי המקראות שממנו יולאה הוראה . אבל המורים הוראה מן המשנה נקראו מבלי העולם בשם סומה (דף כג.) : **כלאו אומו מרב על שפי פיום בידו** . להרוג את המזיקין : **מפי משמע**.(ג) דבקריאת שמע:**שתעיף עיניך בו** . שם תבפל ומגרת עיניך בתורה (ג) היא משתבחת ממך : **וכני רשף יגביהו עוף** . הטוף משלש ממך(ד): **קטב מרירי** . זה שם של להטים במסבת פסחים (דף קיח:) : **ולחומי רשף** . כתיב בין רעב למזיקין נדמם לפניו ולחמריו יסורין ומזיקין : **תפילו תינוקות של בית רבן** . שהתורה מגינה שלמדין מספר חומש שם שמוע תשמע כל המחלה אשר שמתי וגו'. ותפילו הקטנים שלא הגיעו לספר חיוב ככר למדו :

אם תלמיד חכם הוא אין צריך אמר אביי אף תלמיד חכם מיבעי ליה למימר חד פסוקא דרחמי בגון °בידך אפקיד רוחי פדיתה אותי ה' אל אמת : א"ר לוי בר חמא אמר ר"ש בן לקיש לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר הרע שנא' °רגזו ואל תחטאו . אם נצחו מוטב ואם לאו יעסוק בתורה שנאמר אמרו בלבבכם אם נצחו מוטב ואם לאו יקרא קריאת שמע שנאמר על משכבכם אם נצחו מוטב ואם לאו יזכור לו יום המיתה שנאמר ודומו סלה . וא"ר לוי בר חמא אמר ר' שמעון בן לקיש מאי דכתיב °ואתנה לך את לוחות האבן והתורה והמצוה אשר כתבתי להורותם לוחות אלו עשרת הדברות תורה זה מקרא והמצוה זו משנה אשר כתבתי אלו נביאים וכתובים להורותם זה גמרא *מלמד שכולם נתנו למשה מסיני : א"ר יצחק כל הקורא ק"ש על מטתו כאלו אוחז חרב של שתי פיות בידו שנאמר °רוממות אל בגרונם וחרב פיפיות בידם מאי משמע אמר מר זוטרא ואיתימא רב אשי מרישא דענינא דכתיב °יעלזו חסידים בכבוד ירננו על משכבותם וכתיב בתריה רוממות אל בגרונם וחרב פיפיות בידם . ואמר רבי יצחק כל הקורא קריאת שמע על מטתו מזיקין בדילין הימנו שנאמר °ובני רשף יגבידו עוף ואין עוף אלא תורה שנאמר °התעיף עיניך בו ואיננו ואין רשף אלא מזיקין שנאמר °מזי רעב ולחומי רשף וקטב מרירי . אמר רבי שמעון בן לקיש כל העוסק בתורה יסורין בדילין הימנו שנאמר ובני רשף יגבידו עוף ואין עוף אלא תורה שנאמר התעיף עיניך בו ואיננו ואין רשף אלא יסורין שנאמר מזי רעב ולחומי רשף אמר ליה רבי יוחנן *הא אפילו תינוקות של בית רבן יודעין אותו שנאמר °ויאמר אם שמוע תשמע לקול ה' אלהיך והישר בעיניו תעשה והאזנת למצותיו ושמרת כל חקיו כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים עליך כי אני ה' רופאך אלא כל שאפשר לו לעסוק בתורה ואינו עוסק הקב"ה מביא עליו יסורין מכוערין ועוכרין אותו שנא' °נאלמתי דומיה החשיתי מטוב וכאבי נעכר *ואין טוב אלא תורה שנאמר °כי לקח טוב נתתי לכם תורתי אל תעזובו . אמר רבי זירא ואיתימא רבי חנינא בר פפא בא וראה שלא כמדת הקב"ה מדת בשר ודם מדת בשר ודם אדם מוכר חפץ לחבירו מוכר עצב ולוקח שמח אבל הקב"ה אינו כן נתן להם תורה לישראל ושמח שנא' כי לקח טוב נתתי לכם תורתי אל תעזובו. אמר רבא ואיתימא רב חסדא אם רואה אדם שיסורין באין עליו יפשפש במעשיו שנא' °נחפשה דרכינו ונחקורה *ונשובה עד ה' פשפש ולא מצא יתלה בבטול תורה שנאמר °אשרי הגבר אשר תיסרנו יה ומתורתך תלמדנו ואם תלה ולא מצא בידוע שיסורין של אהבה הם שנאמר °כי את אשר יאהב ה' יוכיח . אמר רבא אמר רב סחורה אמר רב הונא כל שהקב"ה חפץ בו מדכאו ביסורין שנאמר °וה' חפץ דכאו החלי יכול אפילו לא קבלם מאהבה תלמוד לומר °אם תשים אשם נפשו מה אשם לדעת אף יסורין לדעת ואם קבלם (ו) מה שכרו °יראה זרע יאריך ימים ולא עוד אלא שתלמודו מתקיים בידו שנא' °וחפץ ה' בידו יצלח פליגי בה רבי יעקב בר אידי ורבי אחא בר חנינא חד אמר אלו הם יסורין של אהבה כל שאין בהן בטול תורה שנאמר אשרי הגבר אשר תיסרנו יה ומתורתך תלמדנו וחד אמר אלו הם יסורין של אהבה כל שאין בהן בטול תפלה שנאמר °ברוך אלהים אשר לא הסיר תפלתי וחסדו מאתי אמר להו רבי אבא בריה דר' חייא בר אבא הכי אמר *ר' חייא בר אבא א"ר יוחנן אלו ואלו יסורין של אהבה הן שנאמר כי את אשר יאהב ה' יוכיח אלא מה ת"ל ומתורתך תלמדנו אל תקרי *תלמדנו אלא תלמדנו דבר זה מתורתך תלמדנו ק"ו משן ועין מה שן ועין שהן אחד מאבריו של אדם עבד יוצא בהן לחרות יסורין שממרקין כל גופו של אדם על אחת כמה וכמה והיינו דרבי שמעון בן לקיש דאמר רשב"ל נאמר ברית במלח ונאמר ברית ביסורין נאמר ברית במלח דכתיב °ולא תשבית מלח ברית ונאמר ברית ביסורין דכתיב °אלה דברי הברית מה ברית האמור במלח מלח ממתקת את הבשר אף ברית האמור ביסורין יסורין ממרקין כל עונותיו של אדם : *תניא רבי שמעון בן יוחאי אומר שלש מתנות טובות נתן הקדוש ברוך הוא לישראל וכולן לא נתנן אלא ע"י יסורין אלו הן תורה וארץ ישראל והעולם הבא תורה מנין שנאמר אשרי הגבר אשר תיסרנו יה ומתורתך תלמדנו ארץ ישראל דכתיב °כי באשר ייסר איש את בנו ה' אלהיך מיסרך וכתיב בתריה כי ה' אלהיך מביאך אל ארץ טובה העולם הבא דכתיב °כי נר מצוה ותורה אור ודרך חיים תוכחות מוסר . תני תנא קמיה דר' יוחנן כל העוסק בתורה ובגמילות חסדים זקובר

[עי' מגילה יט כ]

[גטין כט. מולין פח:]

[יתכן להיות הכי אמר אבא א"ר יוחנן אלו ואלו ועיין מו"ק דף כב.]

(ג) גמ' שם קבלם עליו מאהבה מה שכרו :

(ד) ר"ש"י ד"ה מזי רעב ממיע סמך דבקריאת שמע : (ה) ד"ה התעיף וכו' בתורה פס"ד וחמ"כ מ"ה ועיינו היכ מסכתות :

(ו) ד"ה ובני רשף וכו' הטוף משלש ממך אח בני רשף פס"ד :

מסורת הש"ס

יסורין לדעת . כי הקרבנות אין מותר להקריבן אלא ברצון בעלים ולא בעל כורחן בריתניא (עלכין דף כח ופ"ב) יקריב אותו מלמד שכופין אותו יכול בעל כורחו ת"ל לרצונו הא כיצד טופין עד שיאמר רוצה אני ואמרו עוד מנין למתעסק בקדשים שפטול וכו' לעכר מנין תלמוד לומר לרצונכם תובדהו (לרצונכם זבחו) לרעתכם ובחו ואיתא בשחימת חולין בפ' הכל שוחטין (דף יג) ובפס' נדרים בפרק אין בין מודר הנאה מחבירו (דף לח) איתא אמר ר' יוחנן הכל צריכין [דעת] חוץ ממחוסר כפרה :

מה אשם לדעת אף

ס"ח פשפש ומצא יעשה תשובה שנאמר ונשובה

הגהות הב"ח

מה תלמיד חכם הוא אין צריך אמר אביי אף תלמיד חכם מיבעי ליה למימר חד פסוקא דרחמי בגון °בידך אפקיד רוחי פדיתה אותי ה' אל אמת : א"ר לוי בר חמא אמר ר"ש בן לקיש לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר הרע שנא' °רגזו ואל תחטאו . אם נצחו מוטב ואם לאו יעסוק בתורה שנאמר אמרו בלבבכם אם נצחו מוטב ואם לאו יקרא קריאת שמע שנאמר על משכבכם אם נצחו מוטב ואם לאו יזכור לו יום המיתה שנאמר ודומו סלה . וא"ר לוי בר חמא אמר ר' שמעון בן לקיש מאי דכתיב °ואתנה לך את לוחות האבן והתורה והמצוה אשר כתבתי להורותם לוחות אלו עשרת הדברות תורה זה מקרא והמצוה זו משנה אשר כתבתי אלו נביאים וכתובים להורותם זה גמרא *מלמד שכולם נתנו למשה מסיני : א"ר יצחק כל הקורא ק"ש על מטתו כאלו אוחז חרב של שתי פיות בידו שנאמר °רוממות אל בגרונם וחרב פיפיות בידם מאי משמע אמר מר זוטרא ואיתימא רב אשי מרישא דענינא דכתיב °יעלזו חסידים בכבוד ירננו על משכבותם וכתיב בתריה רוממות אל בגרונם וחרב פיפיות בידם . ואמר רבי יצחק כל הקורא קריאת שמע על מטתו מזיקין בדילין הימנו שנאמר °ובני רשף יגבידו עוף ואין עוף אלא תורה שנאמר °התעיף עיניך בו ואיננו ואין רשף אלא מזיקין שנאמר °מזי רעב ולחומי רשף וקטב מרירי . אמר רבי שמעון בן לקיש כל העוסק בתורה יסורין בדילין הימנו שנאמר ובני רשף יגבידו עוף ואין עוף אלא תורה שנאמר התעיף עיניך בו ואיננו ואין רשף אלא יסורין שנאמר מזי רעב ולחומי רשף אמר ליה רבי יוחנן *הא אפילו תינוקות של בית רבן יודעין אותו שנאמר °ויאמר אם שמוע תשמע לקול ה' אלהיך והישר בעיניו תעשה והאזנת למצותיו ושמרת כל חקיו כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים עליך כי אני ה' רופאך אלא כל שאפשר לו לעסוק בתורה ואינו עוסק הקב"ה מביא עליו יסורין מכוערין ועוכרין אותו שנא' °נאלמתי דומיה החשיתי מטוב וכאבי נעכר *ואין טוב אלא תורה שנאמר °כי לקח טוב נתתי לכם תורתי אל תעזובו . אמר רבי זירא ואיתימא רבי חנינא בר פפא בא וראה שלא כמדת הקב"ה מדת בשר ודם מדת בשר ודם אדם מוכר חפץ לחבירו מוכר עצב ולוקח שמח אבל הקב"ה אינו כן נתן להם תורה לישראל ושמח שנא' כי לקח טוב נתתי לכם תורתי אל תעזובו. אמר רבא ואיתימא רב חסדא אם רואה אדם שיסורין באין עליו יפשפש במעשיו שנא' °נחפשה דרכינו ונחקורה *ונשובה עד ה' פשפש ולא מצא יתלה בבטול תורה שנאמר °אשרי הגבר אשר תיסרנו יה ומתורתך תלמדנו ואם תלה ולא מצא בידוע שיסורין של אהבה הם שנאמר °כי את אשר יאהב ה' יוכיח . אמר רבא אמר רב סחורה אמר רב הונא כל שהקב"ה חפץ בו מדכאו ביסורין שנאמר °וה' חפץ דכאו החלי יכול אפילו לא קבלם מאהבה תלמוד לומר °אם תשים אשם נפשו מה אשם לדעת אף יסורין לדעת ואם קבלם (ו) מה שכרו °יראה זרע יאריך ימים ולא עוד אלא שתלמודו מתקיים בידו שנא' °וחפץ ה' בידו יצלח פליגי בה רבי יעקב בר אידי ורבי אחא בר חנינא חד אמר אלו הם יסורין של אהבה כל שאין בהן בטול תורה שנאמר אשרי הגבר אשר תיסרנו יה ומתורתך תלמדנו וחד אמר אלו הם יסורין של אהבה כל שאין בהן בטול תפלה שנאמר °ברוך אלהים אשר לא הסיר תפלתי וחסדו מאתי אמר להו רבי אבא בריה דר' חייא בר אבא הכי אמר *ר' חייא בר אבא א"ר יוחנן אלו ואלו יסורין של אהבה הן שנאמר כי את אשר יאהב ה' יוכיח אלא מה ת"ל ומתורתך תלמדנו אל תקרי *תלמדנו אלא תלמדנו דבר זה מתורתך תלמדנו ק"ו משן ועין מה שן ועין שהן אחד מאבריו של אדם עבד יוצא בהן לחרות יסורין שממרקין כל גופו של אדם על אחת כמה וכמה והיינו דרבי שמעון בן לקיש דאמר רשב"ל נאמר ברית במלח ונאמר ברית ביסורין נאמר ברית במלח דכתיב °ולא תשבית מלח ברית ונאמר ברית ביסורין דכתיב °אלה דברי הברית מה ברית האמור במלח מלח ממתקת את הבשר אף ברית האמור ביסורין יסורין ממרקין כל עונותיו של אדם : *תניא רבי שמעון בן יוחאי אומר שלש מתנות טובות נתן הקדוש ברוך הוא לישראל וכולן לא נתנן אלא ע"י יסורין אלו הן תורה וארץ ישראל והעולם הבא תורה מנין שנאמר אשרי הגבר אשר תיסרנו יה ומתורתך תלמדנו ארץ ישראל דכתיב °כי באשר ייסר איש את בנו ה' אלהיך מיסרך וכתיב בתריה כי ה' אלהיך מביאך אל ארץ טובה העולם הבא דכתיב °כי נר מצוה ותורה אור ודרך חיים תוכחות מוסר . תני תנא קמיה דר' יוחנן כל העוסק בתורה ובגמילות חסדים זקובר

(ו) גמ' שם קבלם עליו מאהבה מה שכרו :

(ב) ר"ש"י ד"ה מזי רעב ממיע סמך דבקריאת שמע : (ג) ד"ה התעיף וכו' בתורה פס"ד וחמ"כ מ"ה ועיינו היכ מסכתות : (ד) ד"ה ובני רשף וכו' הטוף משלש ממך אח בני רשף פס"ד :

הא לן והא להו . פי' רש"י לבני תרץ יקרילא שלריכין שיעור חוץ לעלמה מחמת לא הוו יסורין של אהבה. ותימה דשיעור מחמת לא היה טוהג אלא בזמן שהיובל נוהג ובתי ערי חומה. ובימי החמורלין לא היה היובל נוהג כדלמריכן במסכת גיטין (פ"ד דף לו.) והילך היה תורה אור

יז א מיי' פ"ז מהל' תפי הכתירה הל' ט טוש"ע או"ח סי' ג' סעיף ו וכשימון כ"מ סעיף יז :

יח ב מיי' פ"ה מהלכות תפלה הלכה ו סמג עשין יט טוש"ע או"ח סימן ל סעיף כח :

יט ג מיימוני פ"ו שם הלכה ד טוש"ע או"ח סימן פ"ט סעיף ו :

[ע"ג ד ב תוס' דכתיב כו']

כ ד מיי' פ"ט שם הלכה יא סמג עשין יט טוש"ע או"ח סימן ל סעיף טו :

[וכ"ה בשם' דרך ארץ זוטא פ"ד]

[בבא מציעא פה ב]

רב נסים גאון

דין גרמא דעשיראה ביר. פרשו רבי' שרירא ורבי' האיי חמודו ז"ל ר' יחנן קבר י' בנים זכרים וכי העשירי שבהן נפל לתוך יורה גדולה שהיתה רותחת ריתוח קשה וחזק ונמס בשרו ונמק נפל ר' יוחנן עצם של אצבע קטנה שלו וצררה בסדינו והי' מנחם בה אחרים ואית דאמרי כי נשאר לו בן אחד ושמו ר' מתנה ושינוי מארץ ישראל לבבל ללמוד תורה לפני שמואל :

גליון השי"ם

תוס' ד"ה לא כו' . יין לדם זוקה כו' . עי' שבת דף נה ע"ב תוס' ד"ה לתכשה :

דינא בלא דינא. הרבה לדיקים יש שלוקין בגופם וכממונם שלא הם היו יודעים שלא היה ניתן שבישא לחריסים והיו רוצים לרמוז לו שלא יעשה עוד:

שלא יהא דבר חוץ בינו לבין הקיר . לבל מלאת דקביעא כגון חרון ותיבה יין זה הפסק. לבל מטה נרלה שלין זה קבוע : **אלא** לימת סמוך למטתי . שלא היה עוסה מלאכה עד שיתפלל . ורש"י פירש לפילו ללמוד שלסור ללמוד קודם תפלה. ולא ידעתי מנא ליה . לבל ליתיה דשרי ללמוד קודם דלקמן בפרק שני (דף יד ב) לחריסין דלא מקדיס ומשי ידיה ומדכך ומתני פרקים וקרי ק"ש כי מטא זמן ק"ש וכו' : **בל** הנותן מתנה בין לפון לדרום וכו'. ולא דין מזרח למערב ודוקא בשיעין עם לחתנו מפני שהשכינה מלויה בין מזרח למערב ויהי הדבר גנאי לשכב לגד לחתנו מפני התחמים וכן משמע ומוכחי קרלי : המתפלל

דני דחמרא על לגביה רב יהודה אחוה דרב סלא חסידא ורבנן ואמרי לה רב אדא בר אהבה ורבנן ואמרו ליה לעיין מר במיליה אמר להו ומי חשידנא בעינייכו אמרו ליה מי חשיד קב"ה דעביד דינא בלא דינא אמר להו אי איכא מאן דשמיע עלי מלתא לימא אמרו ליה הכי שמיע לן דלא יהיב מר שבישא לאריסיה אמר להו מי קא שביק לי מידי מיניה הא קא גניב ליה כוליה אמרו ליה היינו דאמרי אינשי בתר גנבא גנוב ומעמא טעים אמר להו קבילנא עלי דיהיבנא ליה איכא דאמרי הדר חלא והוה חמרא ואיכא דאמרי אייקר חלא ואיזדבן בדמי דחמרא : תניא אבא בנימין אומר על שני דברים הייתי מצטער כל ימי על תפלתי שתהא לפני מטתי ועל מטתי שתהא נתונה בין צפון לדרום על תפלתי שתהא לפני מטתי מאי לפני מטתי אילימא לפני מטתי ממש והאמר רב יהודה אמר רב ואיתימא ריב"ל המנין למתפלל שלא יהא דבר חוץ בינו לבין הקיר שנאמר °ויסב חזקיהו פניו אל הקיר ויתפלל לא תימא לפני מטתי אלא אימא ᵍכמוך למטתי ועל מטתי שתהא נתונה בין צפון לדרום דא"ר חמא ברבי חנינא אמר רבי יצחק כל הנותן מטתו בין צפון לדרום הויין ליה בנים זכרים שנאמר °וצפונך תמלא בטנם ישבעו בנים רב נחמן בר יצחק אמר אף אין אשתו מפלת נפלים בתיב הכא וצפונך תמלא בטנם וכתיב התם °יומלאו ימיה ללדת והנה תומים בבטנה : תניא אבא בנימין אומר ישנים שנכנסו להתפלל וקדם אחד מהם להתפלל ולא המתין את חבריו ויצא טורפין לו תפלתו בפניו שנאמר °טורף נפשו באפו הלמענך תעזב ארץ ולא עוד אלא שגורם לשכינה שתסתלק מישראל שנאמר °ויעתק צור ממקומו ואין צור אלא הקב"ה שנאמר °צור ילדך תשי ואם המתין לו מה שכרו אמר

יסוסף לה מניט שהיה לו בנים ולא מצוה .

והכי . קא סלקא דעתיה הקובר לת בניו : **מרכב מרפות** . שלת ותולדתה בהרת ותולדתה . בהרת עזה כשגג שניה לה כסיד ההיכל . שלת כשמר לבן שניה לה בקרום בילה : **הם לן וסם לסו** . בת"י שערי תומה מקודשות בה ומלורע טעון שילוח חוצה להן לינן יסורין של להבה (ג). בבל שלין טעונין שילוח והן מזבח כפרה הוו יסורין של להבה : **בלנעה** . שלת בגדיו : **דין גרמא דעשיראה ביר** . זה עלם של בן עשירי שלת לא היו יסורין שלינן של להבה: **דסו לסו בנים ומסו** . הוו להו יסורין של להבה שהלבות מכפרת על עוונותין: **גלייס** . ר' יוחנן לדרשיה : **ונפל נסורס** . שהיה בשרו מבהיק שיפה היה מאד כדלמרינן בב"מ בהשוכר לת הפועלים(דף פד·):**לי מסוסטורה.** שלת למדת הדבה כרלונך : **לאד סמרכסוסאד סממעיס.** לשון קרבנות שניה בשלחי מנחות (דף קי.) ולאמר בעולת בהמה ריח ניחוח ובמנחה ריח ניחוח ללמדך שלאד המרבה וכו': **לי מסוס מווני** . שליך עשיר : **על דא ודאי קא בכים** . על זה ודאי יש לך לבכות: **דני**. חביות: **תקיפו**. החמילו: **ליעיין מר כמיליה**. יפסקם במעשיו : **לי לימא דשמיע עלי מילתא לימא** . אם יש בכם שמעו עלי דבר שאני לריך לחזור בי יודיעוני: **שביעא**. חלקו בזמורות הגפן שמותכין מהן בשעת הזמיר ותקן (בב"מ דף קג.) בשם שחולקין ביין כך חולקין בזמורות ובקנים . שריגים מתרגמינן שבשין (בלחשים מ): **מי שביק לי מידי מיניה**. וכי לימו תשוב בעיניכם שהוא גוזב לי הרבה יותר מחלקו : **כתר גנבא גנוב כו'** . הגוזב מן הגנב לף הוא מוטם טעם גנבה : **סמוך למטתי** . כל ימי מהרתי שלת לעשות מלאכה ושלת לעסוק בתורה כשמתפלל ממטתי עד שלקרלת ק"ש ותתפלל : **נפון לדרום** . רלתה ומרגלותיה זה לנפון וזה לדרום. וכרלה בעיני שהשכינה במזרח לו במערב לפיכך נכון להסב דרך תמרים לרוחות לחרות : **ונפוך** . לשון נפון וסיפיה דקרלת יסבבו בניס : **ממלא בעגם** . ממלא ימי הריונה : **מורף נפשו באפו**. לך לומר לחטר גרמת לך למרוף לת נפשך בפיך ומה היה הנפש זו תפלה כמו שלתמר ותשפוך לת נפשי לפני ה' (ש"א א) : **שלמענך תמוך ארץ** . ולי שבור היית שבשבילך שילחת (ד) תמחלק השכינה ויעזוב לת מביכך המתפלל לפניו :

[נדרים יז: סנהדרין לח.] [אלשר]

[אלשר] לקמן יז. מגילה קי. [שבת לו. יומל מב. שבועות טו.]

[ויעיין תוס' נדה ח. ד"ה ואמר]

הגהות הב"ח

(ה) גמ' ואוקימנה ואמתי לא לוקים כ"י נסמניה :
(ב) רש"י ד"ה הם לן וכו' תהבה בבבל שלין טעונין שילוח הוו מוכח בפרה ויסורין של תהבה :
(ג) ד"ה דין גרמא וכו' מבשעורה ממנו שלינו מקמא במנה וסיה מוסגו קשור בסודרו לעגמת :
(ד) ד"ה שלמענך וכו' שילחת מכ"ה והנחת מביכך תסחלק השכינה :
(ה) תוס' ד"ה והאמר וכו' שלת היו להם בניס וכן

ערעור ערך גרס פי' לותו עשם שן הוה דחינו מעמת מכ"ש הכשב"ם בב"ב קנו. ויי"מ כיר סעודת הבריאה לאכל

[לקמן מד ושיכ]

ב"ב דף קנו.

יעשיה לח תהלים יז משלי יח פרשיות כה

מיוחד יח שם דברים לב

לוח הקצבה. לשון המתנה היא: **למלוי.** בשביל מלואי לחכר לויתי עורפין לו וכו'. פירש רבינו לגמול חסד: **לרלות.** כל הסדים הטומדים לפניו: **כי כסלא לאוגיא.** כשורת תפירה המקפת החוגיה שטוחין תחת הגפיים כמו שמצינו (מ"ק דף ב) לין טוחין חוגיות לגפיים לחחוף שם מיס להקוחות הגפן. כולם והם בחוך כך היה שוס מדם נח בבית הכנסת היה מעיין כסלא הוא חלם של מעגה המקפת חורה אור סביב סביב חת חל החוגיה והגפן נטוע בחל ובריס גדריס (דף ו ב) הדין חוגיה להוי פחה: **פאי דוחקא דפוי בכלא.** פעמים שבני חדם יושבים רווחים ביום הקבע (ג) שבחין לשמוע דרשה ודומה להם ביושבים לחוקים: **פני ברכי דשלחי.** ברכים עייפים: **מאני דרבנן דכלו.** בגדי התלמידים שבליס מהר והם חיגם בני מלחמה שיבלו בגדיהם: **מחופיף דידהו.** בחין המזיקים ויושבין חללם ומחחככים בהם. חופיה לשון חופף ומפספס (שבח דף ג) פריו"ר בלע"ז: **שלייחא דשורחא.** שליית הולד של חמול נקבה: **כוכרחא.** הבכורה לחמה: **כח כוכרחא.** ולח לחמה היחה בכורה: **וימלי עיניה מניה.** יקים ממנה מעט בעיניו. כל לשון נחינה בעין קורהו בלשון גמרא לשון מלוי לפי שבדבר מועט הוא מלא: **גובחא דפרזלא.** קנה חלול של ברזל: **ולחחמיה.** לקנה: **בגושפנקא דפרזלא.** בחומח של ברזל דכמיהי דלייר וחקיים ליה להו לשומח כלחמרינן בכל הבאר בחמיטה חולין (דף קה ב): **במקום רגה.** בבהכ"נ שהם לומדים הלבור שירות ותשבחות בנעימה קול ערב: **בעדם אל.** בניח מועד שלו: **ומנין לעשרה וכו'.** עשרה קרויה בעשרה שנאמר עד מתי לעדה הרעה הזחת (במדבר יד) ילמו בלבד ויהושע: **בקרב אלהים ישפוט.** ואין בית דין קרוים אלהים אלא בג' בפ"ק דסנהדרין (דף ג ב): **ויקצב ס'.** ממתין להם שם: **אמר מוכיר אם שמי.** אמר יזכר שמי עלי (ד) מלותי ודברי: **אמא אליך.** לשון יחיד הוא: **מכתבן מלייסו.** כלכתיב ויכתב ספר זכרון לפניו (סיפח דקרא): **קדמה שכינה ואחיי.** קולס שיהיו כל העשרה: **נגע בעדם אל.** מעיקרא משמע: **עד דיפבי.** כלכתיב ישפוט בעשרה המשפט: **עוו לעמו.** ומנין שהחפילין עוז הם לישראל דכתיב ורלו וגו' וילמו ממך: **מה כחיב כאן.** בשלמא בחפילין דיהן כחיב שמע (דברים ו) והיה אם שמוע (שם יא) קדם לי כל בכור (שמות יג) והיה כי יביחך (שם) פרשיות שבלעון בהם לשום זכרון מלותיו של הקב"ה חות וזכרון להם ליעקב! חלח בחפילין דידיה מלי כחיב הכא: **פאמרת.** לשון חביבות ושבח כמו יחחמרו לך פועלי לון (מהלים לד) יקחבאו בחיס הס: **בחי מלי** (ה). שהרי לחרבעה בחיס הס: וכולהו

דלמר ר' יוסי ברבי חנינא זוכה לברכות הללו שנאמר °לוא הקשבת למלוחי ויהי כנהר שלומך וצדקתך כגלי הים ויהי כחול זרעך וצאצאי מעיך וגו': **תניא אבא בנימין אומר** אלמלי נחנה רשות לעין לראות אין כל בריה יכולה לעמוד מפני המזיקין אמר אביי אינהו נפישי מינן וקיימי עלן כי כסלא לאוגיא אמר רב הונא כל חד וחד מינן אלפא משמאליה ורבבתא מימיניה* אמר רבא האי דוחקא דהוי בכלה מנייהו הוי הני ברכי דשלחי מנייהו (ה) הני מאני דרבנן דבלו מחופיא דידהו הני כרעי דמנקפן מנייהו האי מאן דבעי למידע לדו לייתי קיטמא נהילא ונהדר אפורייה ובצפרא חזי כי כרעי דתרנגולא האי מאן דבעי למחזנהו ליתי שלייתא דשוגרתא אוכמתא בת אוכמתא בוכרתא בת בוכרתא ולקליה בנורא ולשחקיה ולימלי עיניה מניה וחזי לדו ולשדייה בגובתא דפרזלא ולחחמי' בגושפנקא דפרזלא דילמא גנבי מניה ולחתום פומיה כי היכי דלא ליתזק רב ביבי בר אביי עבד הכי חזא ואתזק בעו רבנן רחמי עליה ואתסי: **תניא אבא בנימין אומר°** °אין תפלה של אדם נשמעת אלא בבית הכנסת שנאמר °לשמוע אל הרנה ואל התפלה במקום רנה שם תהא תפלה אמר רבין בר רב אדא א"ר יצחק מנין שהקב"ה מצוי בבית הכנסת שנאמר °אלהים נצב בעדת אל ומנין לעשרה שמתפללין ששכינה עמהם שנאמר אלהים נצב בעדת אל *ומנין לשלשה שיושבין בדין ששכינה עמהם שנאמר °בקרב אלהים ישפוט ומנין לשנים שיושבים ועוסקין בתורה ששכינה עמהם שנאמר °אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו ויקשב ה' וגו'*מאי °ולחושבי שמו אמר רב אשי (ג) חשב אדם לעשות מצוה ונאנס ולא עשאה מעלה עליו הכחוב כאילו עשאה ומנין שאפילו אחד שיושב ועוסק בתורה ששכינה עמו שנאמר °בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתיך וכי מאחר דאפילו חד חרי מבעיא חרי מכתבן בספר הזכרונות חד לא מכתבן מליה בספר הזכרונות וכי מאחר דאפי' חרי חלחא מבעיא מהו דחימא דינא שלמא בעלמא הוא ולא אחיא שבינה קמ"ל דדינא נמי היינו תורה וכי מאחר דאפי' חלחא עשרה מבעיא עשרה קדמה שבינה ואחיא חלחא עד דיחבי: א"ר אבין בר רב אדא א"ר יצחק מנין שהקב"ה מניח תפילין שנאמר °נשבע ה' בימינו ובזרוע עוזו בימינו זו תורה שנאמר °מימינו אש דת למו ובזרוע עוזו אלו תפילין שנאמר °ה' עוז לעמו יתן ומנין שהתפילין עוז הם לישראל דכתי' °וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך *ותניא ר' אליעזר הגדול אומר אלו תפילין שבראש א"ל רב נחמן בר יצחק לרב חייא בר אבין הני תפילין דמרי עלמא מה כתיב בהו א"ל °ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ ומי משתבח קוב"ה בשבחייהו דישראל אין דכתיב °את ה' האמרת היום (וכתיב) וה' האמירך היום *אמר להם הקב"ה לישראל אתם עשיתוני *חטיבה אחת בעולם ואני אעשה אתכם חטיבה אחת בעולם אתם עשיתוני חטיבה אחת בעולם שנאמר °שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד ואני אעשה אתכם חטיבה אחת בעולם שנאמר ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ אמר ליה רב אחא בריה דרבא לרב אשי תינח בחד ביתא בשאר בתי מאי א"ל °כי מי גוי גדול ומי גוי גדול °אשריך ישראל °או הנסה אלהים °ולחתך עליון אי הכי נפישי להו טובי בתי אלא כי מי גוי גדול ומי גוי גדול דדמיין להדדי בחד ביתא אשריך ישראל ומי כעמך ישראל בחד ביתא או הנסה אלהים בחד ביתא ולחתך עליון בחד ביתא וכולהו**

שנאמר יפעל מצדך אלף ורבבה מימינך ס"ת (וכ"ה הגי' בילקוט ובע"י)

הגהות הב"ח

(ה) גמ' דאלהי מיניהו הוי הני: (ב) שם אמר רב אחי אחי חדם: (ג) רש"י ד"ה הלי דומקא וכו' כשבאין למשוך: (ד) ד"ה אבר על פי מלותי: (ה) ד"ה בשלי מאי מלי כתיב בהו שהרי: (ו) חום' ד"ה אלו תפילין שבראש פרש"י [במנחות ל"ה] לפי שיש: [עי' תוספות סוטה י"ג. ד"ה בשלם]

גליון הש"ס

גמ' אין תפלתו של אדם כו'. עי' ע"ז ד ע"ב תוס' ד"ה כיון. וגרסתם אלא עם הצבור: ר"ש"י ד"ה ומנין לעשרה וכו' עדה כו'. וקמן כ"א ע"ב:

כא א מיי' פ"ת מהלכות תפלה הלכה ח (סמג עשין יט) עור ובו"ע ס"ת סימן ל סעיף ט:

[וע"ע תוס' שבת סב. ד"ה ש"ן ותוס' עירובין נ"ג. ד"ה קבר ומגילה כו: ד"ה תפמיטי ותוספות מנחות לה: ד"ה אלו]

דברים יג

דה"ל יז

דברים טו

תגיגה פ"ק דף ג. שם ו

שם ד שם נג שם ד

וכולהו כתיבי באדרעיה . כל הכתובים הללו כתובים בזרוע בצית לחד שלחן של יד חינן אלא בית לחד כדלמרינן במנחות (דף לד:) וכל הפרשיות כתובות בו: משאיל בו . מה טיבו של פלוני למה לו לא:

**ירש לם ס' (ב). שהיה רגיל לבא לחלין : משר הלך משכים ומין נוגה לו . משר עתה הלך למקום חשך (ו) משר ימצא עלמו מלהשכים לפתחי : ומין עוגה . שיטור שיוכלו לעטות דבר קדושה: מלחי מברשם. שקבע מקום לתפלתו : בעזרו . כדרך שהיה עוזר לאחרים : לל יפתיע פתיעה גפה . לפי שמדלה בעלמו שעכוב בית הכנסת דומה עליו כמשוי : נדדפה. לשון מרוצה משמע שהרוסף רן : לפרקא . לשמוע הדרשה : מחליין רבנן שבתא. דלמר מר (שבת ד' קיג:) לשמור לפשוע פשיעה גפה בשבת שלמר לם תשיב משבת רגלך: לגרגא דפרקא . עיקר קבול שכר הבריות הרלים לשמוע דרשה מפי חכם היל שכר המרוצה שהרי רובם לינם מבינים להטעיק גרסה ולומר שמועה מפי רבן לאחר זמן שיקבלו שכר לשמוד: לגרגא דחלא. שבת שלפני הרגל שהכל לחספין לשמוע הלכות הרגל : לגרגא דשמעתא מברא . שהוא יגע ומורח ומחשב להבין טעמו של דבר : לגרגא דמעניי לדקפא. שמותנין לדקה לעבר לפרנסת העניים *שהטעטו היום : לדוי . להריס קול בלשון נהי ועגמת נפש שיבכו השומעים : מילי . לשמת התנן בדבריה : לחורי בית הכנסת . כל פתחי בית הכנסת היו במזרח והכי תניל בתוספתא דמגילה (פרק ג) מטין מקדם ומשכן פניהם למערב ולחוריהם למזרח והמתפלל לחוחי בית הכנסת ולינו מחזיר פניו לבית הכנסת נרלה ככופר במי שהלבור תורה אור מתפללין לפניו והוא דרב הונא מוקי לה לחביי (ז) בדלא מהדר לפיה לבי כנישתא : חלף בבר . סיפיה דקרא דלעיל : דכרים שעומדים ברומו של עולם . סיפיה למעלה : כיון שנלטרך לדבר ביותים. הוא זל בעיניהם : לרחמנו . להיות נוסה בנו דמתרגמינן בנוסה (שמות כב) כרחמיך : עובר בחמשה קולות. מלזל בחמשה קולות שביהך בהן הקב"ה לת ישראל : חומן קולות דקודש מהן מורם סוו . הך קולות בחרלי הייטו הך דלייהי בהו לעיל וקלמר דכרלין היו ולע"פ שהקול לינו כרלה זה כרלה: מביחים קודש קים ס'. כי לקביל לת וכולהו כתיבי באדרעיה : אמר רבין בר רב אדא אמר רבי יצחק כל הרגיל לבא לבית הכנסת ולא בא יום אחד הקב"ה משאיל בו שנאמר °מי בכם ירא ה' שומע בקול עבדו שעי' לעייולי בבר : כרוס ולום . סיפיה דקרא לעיל : דכרים שעומדים ברומו של עולם . כגון תפלה שעולה למעלה : כיון שנלטרך לדבר ביותים . הוא זל בעיניהם : לרחמנו . להיות נוסה בנו דמתרגמינן בנוסה (שמות כב) כרחמיך : עובר בחמשה קולות. מלזל בחמשה קולות שביהך בהן הקב"ה לת ישראל : חומן קולות דקודש מהן מורם סוו . הך קולות בחרלי הייטו הך דלייהי בהו לעיל וקלמר דכרלין היו ולע"פ שהקול לינו כרלה זה כרלה: מביחים קודש קים ס'. כי לקביל לת אשר אשר הלך חשבים ואין נוגה לו (ו) אם לדבר מצוה הלך נוגה לו ואם לדבר הרשות הלך אין נוגה לו יבטח בשם ה' מאי טעמא משום דהוה ליה לבטוח בשם ה' ולא בטח : אמר ר' יוחנן בשעה שהקב"ה בא בבית הכנסת ולא מצא בה עשרה °מיד הוא כועס שנא' °מדוע באתי ואין איש קראתי ואין עונה . א"ר חלבו אמר רב הונא *כל הקובע *מקום לתפלתו אלהי אברהם בעזרו וכשמת אומרים לו אי עניו אי חסיד מתלמידיו של אברהם אבינו ואברהם אבינו מנא לן דקבע מקום דכתיב °ויושכם אברהם בבקר אל המקום אשר עמד שם *ואין עמידה אלא תפלה שנאמר °ויעמוד פינחס ויפלל : *אמר רבי חלבו אמר רב הונא °היוצא מבית הכנסת אל יפסיע פסיעה גסה אמר אביי לא אמרן אלא למיפק אבל למיעל מצוה למרהט שנא' (ג) °נרדפה לדעת את ה' וכמה אמר רבי זירא מריש כי הוה חזינא להו לרבנן דקא רהטי לפרקא בשבתא אמינא קא מחליין (ג) רבנן שבתא כיון דשמעינא להא דרבי תנחום א"ר יהושע בן לוי לעולם °ירוץ אדם [ה] לדבר הלכה ואפילו בשבת שנא' °אחרי ה' ילכו כאריה ישאג וגו' (ד) אנא נמי רהיטנא:אמר ר' זירא אגרא דפרקא רהטא אמר אביי אגרא דכלה דוחקא אמר רבא אגרא דשמעתא סברא אמר רב פפא אגרא דבי *טמיא שתיקותא אמר מר זוטרא אגרא דתעניתא צדקתא אמר רב ששת °אגרא דהספרא דלויי אמר רב אשי אגרא דבי הלולי מילי : אמר רב הונא °כל המתפלל אחורי בית הכנסת נקרא רשע שנאמר °סביב רשעים יתהלכון אמר אביי לא אמרן אלא דלא מהדר אפיה לבי כנישתא אבל מהדר אפיה לבי כנישתא ליח לן בה ההוא גברא דקא *מצלי אחורי בי כנישתא ולא מהדר אפיה לבי כנישתא חלף *אליהו חזייה אידמי ליה כטייעא א"ל כדו בר קיימת קמי מרך שלף ספסרא וקטליה א"ל ההוא מרבנן לרב ביבי בר אביי ואמרי לה רב ביבי לרב נחמן בר יצחק מאי °כרום זלות לבני אדם אמר ליה אלו דברים שעומדים ברומו של עולם ובני אדם מזלזלין בהן ר' יוחנן ור' אלעזר דאמרי תרוייהו כיון שנצטרך אדם לבריות פניו משתנות ככרום שנאמר כרום זלות לבני אדם מאי כרום כי אתא רב דימי אמר עוף אחד יש בכרכי הים וכרום שמו וכיון שחמה זורחת *מתחפך לכמה גוונין ר' אמי ור' אסי דאמרי תרוייהו כאילו נדון בשני דינים אש ומים שנאמר °הרכבת אנוש לראשנו באנו באש ובמים : ואמר רבי חלבו אמר רב הונא 'לעולם יהא אדם זהיר בתפלת המנחה שהרי אליהו לא נענה אלא בתפלת המנחה שנאמר °ויהי בעלות המנחה ויגש אליהו הנביא ויאמר וגו' *ענני ה' ענני שתדע אש מן השמים וענני שלא יאמרו מעשה כשפים הם ר' יוחנן אמר אף בתפלת ערבית שנאמר °תכון תפלתי קטרת לפניך משאת כפי מנחת ערב רב נחמן בר יצחק אמר אף תפלת שחרית שנאמר °ה' בקר תשמע קולי בקר אערך לך ואצפה : וא"ר חלבו אמר רב הונא °כל הנהנה מסעודת חתן ואינו משמחו עובר בחמשה קולות שנאמר °קול ששון וקול שמחה קול חתן וקול כלה קול אומרים הודו את ה' צבאות ואם משמחו מה שכרו אמר רבי יהושע בן לוי זוכה לתורה שנתנה בחמשה קולות שנאמר °ויהי ביום השלישי בהיות הבקר ויהי קולות וברקים וענן כבד על ההר וקול שופר וגו' ויהי קול השופר וגו' והאלהים יעננו בקול . איני והא כתיב °וכל העם רואים את הקולת אותן קולות דקודם מתן תורה הוו רבי אבהו אמר כאילו הקריב תודה שנאמר °מביאים תודה בית ה' רב נחמן בר יצחק אמר כאילו בנה אחת מחורבות ירושלים שנאמר °כי אשיב את שבות הארץ כבראשונה אמר ה' : וא"ר חלבו אמר רב הונא כל אדם שיש בו יראת שמים בדריו נשמעין שנאמר °סוף דבר הכל נשמע את האלהים ירא וגו' מאי °כי זה כל האדם *א"ר אלעזר אמר הקב"ה כל העולם כלו לא נברא אלא בשביל זה רבי אבא בר כהנא אמר שקול זה כנגד כל העולם כולו *ר' שמעון בן עזאי אומר ואמרי לה ר' שמעון בן זומא אומר כל העולם כולו לא נברא אלא לצוות זה : וא"ר חלבו אמר רב הונא כל שיודע בחברו שהוא רגיל ליתן לו שלום יקדים לו שלום שנאמר °בקש שלום ורדפהו ואם נתן לו ולא החזיר נקרא גזלן שנאמר °ואתם בערתם הכרם גזלת העני בבתיכם :

אמר

כשתי רשויות כ"כ כרש"י בעין יעקב

ע"ל ד"ז ע"ב

לקמן סו:

כ"ת ואמר

ועגמת

כב א מיי' פ"ח מהלכות תפלה הלכה ו סמג עשין יט עוש"ע או"ח סי' ס סעיף יט :

כג ב ג מיי' פ"ח שם הלכה ט ופ"ל מהלכות שבת הלכה ח סמג עשין יט עוש"ע או"ח סי' ס סעיף יב וכסי' ק"ן סעיף ו [כך הלמס כלן וכשבת פרק קו] :

כד ד טור ושו"ע י"ד סי' שד"מ סעיף ו [סמג עשין י"כ] :

כה ה מיי' פ"ח מהלכות תפלה הלכה ו סמג עשין יט עוש"ע או"ח סימן ל סעיף ז :

כו ו טור או"ח סי' לג:

גמ' [ה] לדבר הלכה. נ"ב נ"י הכ"ף והכ"ת מלוה :

גמ' מיד הוא כועס כו'. עי' בזוה"ק פרשת תרומה [ד' קל"ז ע"ב] ופי' בתשובת רשב"ץ סי' כ': שם כל הכעסה מסעודת חתן כו'. מג"א סימן קכ"ו :

[עי' סנהדרין דף לה. ובכ"מ שם] :

לעולם °ירוץ אדם [ה] לדבר הלכה ואפילו בשבת שנא' °אחרי ה' ילכו כאריה ישאג וגו' (ד) אנא נמי רהיטנא:אמר ר' זירא אגרא דפרקא רהטא אמר אביי אגרא דכלה דוחקא אמר רבא אגרא דשמעתא סברא אמר רב פפא אגרא דבי *טמיא שתיקותא אמר מר זוטרא אגרא דתעניתא צדקתא אמר רב ששת °אגרא דהספרא דלויי אמר רב אשי אגרא דבי הלולי מילי : אמר רב הונא °כל המתפלל אחורי בית הכנסת נקרא רשע שנאמר °סביב רשעים יתהלכון אמר אביי לא אמרן אלא דלא מהדר אפיה לבי כנישתא אבל מהדר אפיה לבי כנישתא ליח לן בה ההוא גברא דקא *מצלי אחורי בי כנישתא ולא מהדר אפיה לבי כנישתא חלף *אליהו חזייה אידמי ליה כטייעא א"ל כדו בר קיימת קמי מרך שלף ספסרא וקטליה א"ל ההוא מרבנן לרב ביבי בר אביי ואמרי לה רב ביבי לרב נחמן בר יצחק מאי °כרום זלות לבני אדם אמר ליה אלו דברים שעומדים ברומו של עולם ובני אדם מזלזלין בהן ר' יוחנן ור' אלעזר דאמרי תרוייהו כיון שנצטרך אדם לבריות פניו משתנות ככרום שנאמר כרום זלות לבני אדם מאי כרום כי אתא רב דימי אמר עוף אחד יש בכרכי הים וכרום שמו וכיון שחמה זורחת *מתחפך לכמה גוונין ר' אמי ור' אסי דאמרי תרוייהו כאילו נדון בשני דינים אש ומים שנאמר °הרכבת אנוש לראשנו באנו באש ובמים : ואמר רבי חלבו אמר רב הונא 'לעולם יהא אדם זהיר בתפלת המנחה שהרי אליהו לא נענה אלא בתפלת המנחה שנאמר °ויהי בעלות המנחה ויגש אליהו הנביא ויאמר וגו' *ענני ה' ענני שתדע אש מן השמים וענני שלא יאמרו מעשה כשפים הם ר' יוחנן אמר אף בתפלת ערבית שנאמר °תכון תפלתי קטרת לפניך משאת כפי מנחת ערב רב נחמן בר יצחק אמר אף תפלת שחרית שנאמר °ה' בקר תשמע קולי בקר אערך לך ואצפה : וא"ר חלבו אמר רב הונא °כל הנהנה מסעודת חתן ואינו משמחו עובר בחמשה קולות שנאמר °קול ששון וקול שמחה קול חתן וקול כלה קול אומרים הודו את ה' צבאות ואם משמחו מה שכרו אמר רבי יהושע בן לוי זוכה לתורה שנתנה בחמשה קולות שנאמר °ויהי ביום השלישי בהיות הבקר ויהי קולות וברקים וענן כבד על ההר וקול שופר וגו' ויהי קול השופר וגו' והאלהים יעננו בקול . איני והא כתיב °וכל העם רואים את הקולת אותן קולות דקודם מתן תורה הוו רבי אבהו אמר כאילו הקריב תודה שנאמר °מביאים תודה בית ה' רב נחמן בר יצחק אמר כאילו בנה אחת מחורבות ירושלים שנאמר °כי אשיב את שבות הארץ כבראשונה אמר ה' : וא"ר חלבו אמר רב הונא כל אדם שיש בו יראת שמים בדריו נשמעין שנאמר °סוף דבר הכל נשמע את האלהים ירא וגו' מאי °כי זה כל האדם *א"ר אלעזר אמר הקב"ה כל העולם כלו לא נברא אלא בשביל זה רבי אבא בר כהנא אמר שקול זה כנגד כל העולם כולו *ר' שמעון בן עזאי אומר ואמרי לה ר' שמעון בן זומא אומר כל העולם כולו לא נברא אלא לצוות זה : וא"ר חלבו אמר רב הונא כל שיודע בחברו שהוא רגיל ליתן לו שלום יקדים לו שלום שנאמר °בקש שלום ורדפהו ואם נתן לו ולא החזיר נקרא גזלן שנאמר °ואתם בערתם הכרם גזלת העני בבתיכם :

בית אבל ר"א בית עצמו' של מתים [ע"ל דף נע. ד"ה תוכף עמיף]

ס"ת תדנא מייעא חזייה א"ל כדו [ע' מעורך כרובר]

ס"ת עליו

(ה) גמ' ומס לדבר מלוה: (ו) שם שמלמר ונדעה גדדפה : (ז) שם למימן קל ממלגין רבנן : (ד) שם כלריס ישמב כי הוס ישמב ויבקדו בניס מיס מלל ממי הימנא : (ס) רש"י ד"ה ירל ה' כ"ל ומיבא לת ממקו : (ו) ד"ה לבר מלך וכו' מסן ומנע עלמו מלהסכים לביהכ"נ כס"ד : (ז) ד"ה לחוני וכו' מוקים לה מביי כ"ל ומוס ממ"ד ממקו :

[בשבת שם חיס' שמעון בן עזלי ועי' ברבומה רס"ד דתלוה וכ"ל קדושין מט: ד"ה כן עזלי] תהלים לד

מסורת הש"ס

עין משפט נר מצוה

ונענע לי כרשעו. כמולה בכרכתי ועוטה חמן: **דעת כחמתו לא סוף ידע.** במסכת ע"ז מפרש לה בפ"ק: **מאי קרא.** לקח הוי כרגע דכתיב כי רגע בחפו חיים ברצונו: **כחלא שעי קמייחא.** בתחר מרגעי חלא שעות רחמנות: **שורייקי.** טי"ש בלעז. **נלדיק נא עוב.** לעעוס חת הברויות: **מרדוס מחם.** לשון רדוי והכנעה שחדם שם על לבו מחליו: **ודדפס חת מחסכיס וגו'.** וכשתרלה שחין עוזר תחיס על לבה לחמר לחמוכה חל תיפי הרחמן: **תחת גערה כחדם מבין טוכה מהכות כסיל מחה.** תחת הטעם למעלה תחת התי"ו ולח כמו חל תירח ולח תחת (דכריס ח) תורה אור

שחלמלי לעסתי לח נחתייב וכו'. ומס תחמר מה היה יכול לומר בחעת רגע. יש לומר כלס. לי נמי מחחר שהיה מתחיל קללתו בחומה חעה היה מזיק לחפילו לחחר כן: **דהוא** לדוקי דהוה בחכבוהיה דלייב"ל פו' לחו חורח חרעה. לקח טל גב דהלדוקים וכו' מורידין ולח מעלין. *הייט בידי חדם לבל בידי שמיס לחו חורח חרעה להטעיסה ולהטריחה ולהורגה בידי שמיס שלח כדרך בני חדם. ומי גרסינן הכח טובד כוכבים ניחח דקחמר התם העובד כוכבים ורועי בהמה דקה לח מעלין ולח מורידין:*

[לקמן מה: כתובות קג. נכח קמא קמ: כ"מ כ: ד:]

[ע"ז טו:]

[וע"ע בחום' ע"ז ד: ד"ה ש"מ לחו כו']

מגילה דף טו.

ע"ז דף ד כל העניין

ס"ל שאין במדבר כד מכלדין קה: מיכה ו

שם

במדבר כג

תהלים ג

יש גורסים שמנה רבוא ויותר נכון למתוק הכתוב כלל ולגרסם שמונת אלפים שמונה מאות וס"ח שמכוון נגד ספוקי מוכה

רב נסים גאון

טובה מרדות אחת בלבו של אדם יותר מק' מלקיות שנא' (משלי יז) תחת נערת בחבין. מכלל שהמבין הוא הלב וכי תנערת מהניא ביה מפי ממה דמהניא המלקות לנוף ובפרק הרואה (דף סמ) אמרי' תנו רבנן לב מבין כליות יועצות: והא כתי' פוקד עון אבות על בנים וכתיב לא יומתו אבות על בנים ורמינן קראי אהדדי ומשנינן כאן שארחזין מעשה אבותיהם בידיהם וכאן שאין אוחזין מעשה אבותיהם בידיהם תיקרא דהא רמיא ודהא שיוגייה בממ' סנהדרין (דף כז) בפרק דיני ממונות בגמרא זה בורר לו אחד:

סנהדרין כז:

במדבר יב

מכוות דף נס:

הגהות הב"ח

(ה) גמ' מכוס כ' יוסי בן זמרח מנין שהקב"ה: (ב) שם ליחמו וקמ"ל כ"ב ס"ח מלי קמ"ל:

א"ר יוחנן משום ר' יוסי(ה) מנין שהקב"ה מתפלל שנאמר °והביאותים אל הר קדשי ושמחתים בבית תפלתי תפלתם לא נאמר אלא תפלתי מכאן שהקב"ה מתפלל. מאי מצלי אמר רב זוטרא בר טוביה אמר רב יה"ר מלפני שיכבשו רחמי את כעסי ויגולו רחמי על מדותי ואתנהג עם בני במדת רחמים ואכנם להם *לפנים משורת הדין. תניא א"ר ישמעאל בן אלישע פעם אחת נכנסתי להקטיר קטורת לפני ולפנים וראיתי אכתריאל יה ה' צבאות שהוא יושב על כסא רם ונשא ואמר לי ישמעאל בני ברכני אמרתי לו יה"ר מלפניך שיכבשו רחמיך את כעסך ויגולו רחמיך על מדותיך ותתנהג עם בניך במדת הרחמים ותכנם להם לפנים משורת הדין ונענע לי בראשו (ג) וקמ"ל *שלא תהא ברכת הדיוט קלה בעיניך: וא"ר יוחנן משום ר' יוסי מנין שאין מרצין לו לאדם בשעת כעסו דכתיב °פני ילכו והנחותי לך אמר לו הקב"ה למשה המתן לי עד שיעברו פנים של זעם ואניח לך ומי איכא רתחא קמיה דקודשא בריך הוא אין *דתניא °ואל זועם בכל יום וכמה זעמו רגע וכמה רגע אחד *מחמשת רבוא ושמונת אלפים ושמנה מאות ושמנים ושמנה בשעה וזו היא רגע *ואין כל בריה יכולה לכוין אותה שעה חוץ מבלעם הרשע דכתיב ביה °ויודע דעת עליון *השתא דעת בהמתו לא הוה ידע דעת עליון הוה ידע אלא מלמד שהיה יודע לכוין אותה שעה שהקב"ה כועס בה והיינו דאמר להו נביא לישראל °עמי זכר נא מה יעץ בלק מלך מואב וגו' מאי °למען דעת צדקות ה' א"ר אלעזר אמר להם הקב"ה לישראל דעו כמה צדקות עשיתי עמכם שלא כעסתי בימי בלעם הרשע שאלמלי כעסתי לא נשתייר משונאיהם של ישראל שריד ופליט והיינו דקא"ל בלעם לבלק °מה אקב לא קבה אל ומה אועם לא זעם ה' מלמד שכל אותן הימים לא זעם. וכמה זעמו רגע וכמה רגע א"ר אבין ואיתימא רבי אבינא רגע כמימריה. ומנא לן דרגע רתח שנא' °כי רגע באפו חיים ברצונו ואב"א מהכא °חבי כמעט רגע עד יעבור זעם ואימת רתח אמר אביי בהנך תלת שעי קמייתא כי חורא כרבלתא דתרנגולא וקאי אחד כרעא כל שעתא ושעתא נמי קאי ביה שורייקי סומקי בההיא שעתא לית ביה שודייקי סומקי. ההוא צדוקי דהוה בשבבותיה דר' יהושע בן לוי הוה קא מצער ליה טובא בקראי יומא חד שקל תרנגולא ואוקמיה בין כרעי' דערסא ועיין ביה סבר כי ממא ההיא שעתא אלטייה כי ממא ההיא שעתא ניים אמר ש"מ לאו אורח ארעא למעבד הכי °ורחמיו על כל מעשיו כתיב וכתיב °גם ענוש לצדיק לא טוב תנא משמיה דר' מאיר בשעה שהחמה זורחת וכל מלכי מזרח ומערב מניחים כתריהם בראשיהם ומשתחוים לחמה מיד כועס הקב"ה: וא"ר יוחנן משום רבי יוסי טובה מרדות אחת בלבו של אדם יותר מכמה מלקיות שנא' °ורדפה את מאהביה וגו' ואמרה אלכה ואשובה אל אישי הראשון כי טוב לי אז מעתה וריש לקיש אמר יותר ממאה מלקיות שנאמר °תחת נערה במבין מהכות כסיל מאה: וא"ר יוחנן משום ר' יוסי שלשה דברים בקש משה מלפני הקב"ה ונתן לו בקש שתשרה שכינה על ישראל ונתן לו שנאמר °הלוא בלכתך עמנו *בקש שלא תשרה שכינה על עובדי כוכבים ונתן לו שנאמר °ונפלינו אני ועמך בקש להודיעו דרכיו של הקב"ה ונתן לו שנא' °הודיעני נא את דרכיך אמר לפניו רבש"ע מפני מה יש צדיק וטוב לו ויש צדיק ורע לו יש רשע וטוב לו ויש רשע ורע לו אמר לו משה צדיק וטוב לו צדיק בן צדיק צדיק ורע לו צדיק בן רשע רשע וטוב לו רשע בן צדיק רשע ורע לו רשע בן רשע: אמר מר צדיק וטוב לו צדיק בן צדיק צדיק ורע לו צדיק בן רשע איני והא כתיב °פקד עון אבות על בנים וכתיב °*ובנים לא יומתו על אבות ורמינן *קראי אהדדי ומשנינן לא קשיא הא כשאוחזין מעשה אבותיהם בידיהם הא כשאין אוחזין מעשה אבותיהם בידיהם אלא הכי קא"ל צדיק וטוב לו צדיק גמור צדיק ורע לו צדיק שאינו גמור רשע וטוב לו רשע שאינו גמור רשע ורע לו רשע גמור ופליגא דר' מאיר דא"ר מאיר שתים נתנו לו ואחת לא נתנו לו שנא' °ותנתי את אשר אחון אע"פ שאינו הגון ורחמתי את אשר ארחם אע"פ שאינו הגון °ויאמר לא תוכל לראות את פני תנא משמיה דר' יהושע בן קרחה כך א"ל הקב"ה למשה כשרציתי לא רצית עכשיו שאתה רוצה איני רוצה ופליגא דר' שמואל בר נחמני א"ר יונתן דא"ר שמואל בר נחמני א"ר יונתן בשכר שלש זכה לשלש בשכר °ויסתר משה פניו זכה לקלסתר פנים בשכר כי ירא זכה °לוייראו מגשת אליו בשכר מהביט זכה °לותמונת ה' יביט: °והסירתי את כפי וראית את אחרי *אמר רב חנא בר ביזנא א"ר שמעון חסידא מלמד שהראה הקב"ה למשה קשר של תפילין: וא"ר יוחנן משום ר' יוסי °כל דבור ודבור שיצא מפי הקב"ה לטובה אפי' על תנאי לא חזר בו מנא לן ממשה רבינו שנא' °הרף ממני ואשמידם וגו' ואעשה אותך לגוי עצום אע"ג דבעא משה רחמי עלה דמלתא ובטלה אפ"ה אוקמה בורעיה שנא' °בני משה גרשום ואליעזר ויהיו בני אליעזר רחביה הראש וגו' ובני רחביה רבו למעלה וגו' ותני רב יוסף למעלה משישים רבוא אתיא רבויה כתיב הכא רבו למעלה וכתיב התם °ובני ישראל פרו וישרצו וירבו:

אמר

לא היה אדם שקורא חדון . וח"מ והא כתיב ברוך ה' אלהי עם (בראשית מ.) וי"ל דהתם היינו בלא"ק דל"ת שהוא לשון חדוה . וח"מ למאי קרא דאלהים (אלהיכם) מה תתן לי (שם מו) שהוא כתוב קודם . וי"ל שהפרשיות לא נלמדו כסדר ואין מוקדם ומאוחר בתורה וזה הפסוק דכתיב הבתריים היה קודם לכן. וכן ל"ל ע"כ שהרי לשרשם היה כן שבעים שנה בבריח בין הבתרים . ואחר הדברים האלה (שם) נאמר אחר מלחמת המלכים דכתיב רש"י בפירוש חומש ובמלחמת המלכים היה בן ע"ג שנים שהרי כל הימים של סדום כ"ב שנים כדאמרי' בפ"ק דשבת (דף יח.) לא מסה י"ב שנים שעבדו את כדרלעומר וי"ג שנים של מרידה ונשאר מיושבה כ"ו שנים שהיתה בשלוה ובהפיכתה היה לאברהם בן ל"ע שנה שהרי היתה ההפיכה שנה אחת קודם שנולד יצחק לא מסה שנה ועשרים שנה למפרע על שלוה נמלא שכן ע"ג שנה היה במלחמת המלכים . אם כן היתה פרשת בין הבתרים קודם לפרשת אחר הדברים שנים ושתים פרשה מסיימת ויחבשה לו לקמן ולכך הניח לותו פסוק דמה שהוא מוקדם. ומזה מיישב רשב"ם דבמקום אחר משמע שהיה לילה דכתיב וספור הכבדי' (בראשית טו) ובתר הכי כתי' ויהי השמש לבוא משמע שהוא יום. ולזה ולדלי ש"מ דאין פרשיות הם ולזו בבת אחת נאמרו ואין מוקדם ומאוחר בתורה:

תורה אור

א"ר יוחנן משום ר"ש בן יוחי מיום שברא הקב"ה את העולם לא היה אדם שקראו להקב"ה אדון עד שבא אברהם (ו) וקראו אדון שנאמר °ויאמר אדני (אלהים) במה אדע כי אירשנה . אמר רב אף דניאל לא נענה אלא בשביל אברהם שנא' °ועתה שמע אלהינו אל תפלת עבדך ואל תחנוניו והאר פניך על מקדשך השמם למען אדני למענך מבעי ליה אלא למען אברהם שקראך אדון : וא"ר יוחנן משום ר"ש בן יוחי מנין שאין מרצין לו לאדם בשעת כעסו שנאמר °פני ילכו והנחותי לך : ואמר ר"י משום ר"ש בן יוחי מיום שברא הקב"ה את עולמו לא היה אדם שהודה להקב"ה עד שבאתה לאה והודתו שנאמר °הפעם אודה את ה': ראובן א"ר אלעזר אמרה לאה ראו מה בין בני לבן חמי דאילו בן חמי אע"ג דמדעתיה זבניה לבכירותיה דכתיב °ויזבר את ברכתו ליעקב חזו מה כתיב ביה °וישטם עשו את יעקב וכתיב °ויאמר הבי קרא שמו יעקב ויעקבני זה פעמים וגו' ואילו בני אע"ג דעל כרחיה שקליה יוסף לבכירותיה מניה דכתיב °ובחללו יצועי אביו נתנה בכורתו לבני יוסף °אפי' הכי לא אקנא ביה דכתיב °וישמע ראובן ויצילהו מידם : רות *מאי רות א"ר יוחנן שזכתה ויצא ממנה דוד שריוהו להקב"ה בשירות ותשבחות מנא לן דשמא גרים אמר רבי *אליעזר דאמר קרא °לכו חזו מפעלות ה' אשר שם שמות בארץ אל תקרי שמות °אלא שמות : וא"ר יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי קשה תרבות רעה בתוך ביתו של אדם יותר ממלחמת גוג ומגוג שנאמר °מזמור לדוד בברחו מפני אבשלום בנו וכתיב בתריה °ה' מה רבו צרי רבים קמים עלי ואילו גבי מלחמת גוג ומגוג כתיב °למה רגשו גוים ולאומים יהגו ריק ואילו מה רבו צרי לא כתיב : מזמור לדוד בברחו מפני אבשלום בנו מזמור לדוד °קינה לדוד מיבעי ליה אמר ר' שמעון בן *אבישלום משל למה הדבר דומה לאדם שיצא עליו שטר חוב קודם שפרעו היה עצב לאחר שפרעו שמח אף כן (ו) דוד כיון שאמר לו הקב"ה °הנני מקים עליך רעה מביתך היה עצב אמר שמא עבד או ממזר הוא דלא חיים עלי כיון דחזא דאבשלום הוא שמח משום הכי אמר מזמור*: *וא"ר יוחנן משום ר"ש בן יוחי מותר להתגרות ברשעים בעולם הזה שנאמר °עזובי תורה יהללו רשע ושומרי תורה יתגרו בם תניא נמי הכי *רבי דוסתאי בר' מתון אומר מותר להתגרות ברשעים בעוה"ז שנא' עזובי תורה יהללו רשע וגו' ואם לחשך אדם לומר והא כתיב °אל תתחר במרעים אל תקנא בעושי עולה אמור לו מי שלבו נוקפו אומר כן אלא אל תתחר במרעים להיות כמרעים אל תקנא בעושי עולה להיות כעושי עולה ואומר °אל יקנא לבך בחטאים כי אם ביראת ה' כל היום איני והאמר ר' יצחק אם ראית רשע שהשעה משחקת לו אל תתגרה בו שנאמר °יחילו דרכיו בכל עת ולא עוד אלא שזוכה בדין שנאמר °מרום משפטיך מנגדו ולא עוד אלא שרואה בצריו שנאמר °כל צורריו יפיח בהם לא קשיא הא במילי דידיה הא במילי דשמיא ואיבעית אימא הא והא במילי דשמיא ולא קשיא הא ברשע שהשעה משחקת לו הא ברשע שאין השעה משחקת לו ואב"א הא והא ברשע שהשעה משחקת לו ולא קשיא °הא בצדיק גמור הא בצדיק שאינו גמור *דאמר רב הונא מאי דכתיב °למה תביט בוגדים תחריש בבלע רשע צדיק ממנו וכי רשע בולע צדיק והא כתיב °ה' לא יעזבנו בידו וכתיב °לא יאונה לצדיק כל און אלא צדיק ממנו בולע צדיק גמור אינו בולע ואב"א* °שעה משחקת לו שאני : וא"ר יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי כל הקובע מקום *לתפלתו אויביו נופלים תחתיו שנאמר °ושמתי מקום לעמי לישראל ונטעתיו ושכן תחתיו ולא ירגז עוד ולא יוסיפו בני עולה לענותו כאשר בראשונה רב הונא רמי כתיב לענותו וכתיב *לכלותו בתחלה לענותו ולבסוף לכלותו : וא"ר יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי °גדולה שמושה של תורה יותר מלמודה שנא' °פה אלישע בן שפט אשר יצק מים על ידי אליהו למד לא נאמר אלא יצק מלמד שגדולה שמושה יותר מלמודה : א"ל רבי יצחק לרב נחמן מ"ט לא אתי מר לבי בנישתא לצלויי אמר ליה לא יכילנא א"ל לכנפי למר עשרה וליצלי אמר ליה טריחא לי מלתא ולימא ליה מר לשלוחא דצבורא בעידנא דמצלי צבורא ליתי ולודעיה למר א"ל מאי כולי האי א"ל דאמר ר' יוחנן משום ר"ש בן יוחי

(ו) גמ' שנא' לאברהם אדוני וקרלו : (ב) שם לף כלן דוד כיון : (ג) רש"י ד"ה ותומר וכו' היום ולי תפצר :

גליון הש"ס

גמ' אף ה"נ לא לקנא ביום כו' . עכ"ל קכג ע"ל וכרש"ל בח"ס: שם לגלג שמות . עי' סה קמג ע"ב תוד"ה שהיו: שם קינה לדוד מיבעי ליה . עיין בזוה"ק פרשה ויצא ד"ה ויהי ובזה בלה בשדה . דמצני דחקיב דוד דקוב"ה סליק ליה תובלי לההוא עלמא. כיון דחמה דהכה בהאי עלמא בעי למיבני מייה תדי תו דחמה כו' : שם הא בלבדיק גמור כו' . עי' זוה"ק ר"ה פינחס: שם שנא משחקת לו שהי כו' . מג"ל ס"ם ק"ו : שם גדולה שמושה כו' . עי' תוס' כתובות ק"ג ע"ל ד"ה מבעלין :

ס"ל להתאוות

עי' בפרש"י שבע"ש

ב"ב יד: ע"ש ג"ל אלעזר

תהלים מו

שם ג

שם ב

תהלים ג

[עי' תוס' יומא לח ב ותוספות כתובות קד ב ס"ה שני]

ד"ל אמר שתם ברא דדחים על אבא

תהלים ג

מגילה יג: ב"מ עח.

מכלי יב

ל"ל לתורתו

שמואל ב ז

כתי' שכיוצא כתיב לבלותו מלכים ב ג

שמות ג

ישעיה ל"ז ל"ח

שמואל ב יב

מגילה ו ב

מכלי כח

תהלים י

שם

מכלי כג

תהלים י

חבקוק ג

תהלים ג

פי' על זה תמלא כרכי"ף בע"י [וכרכ"ל] ועיין בילקוט תהלים יו"ד רמז תכמ"ט

עם רגלו. למלמ"ד יש שעה שהיא של רגלו: **כגיר לה' ימלא**. תפלת הרגיש לה' ימלא: **מקרב לי**. ממלחמות הכתוב עלי: **כי ברבים היו עמדי**. שהתפללו עמי: **פדה בשלום**. זה שעשק בדברי שלום דהיינו תורה דכתיב וכל בניכי שלום שלום (משלי ג) וכן גמילות חסדים נמי שלום הוא שמתוך שגומל חסד בגופו תורה אור לתבירו הוא מכיר שהוא לוהבו ובלהבים

לידי לחוה ושלום: **הנני נותנה מעל לדמשק**. סיפיה דקרא הוא: **מקדמי**. קחריה: **משכי**. מלריכין בבית הכנסת: **שיעור של שני פתחים**. רוחב יכול לפניו שלא יצא ממוך לפתח דקרא עליו כמשוי עבוד בית הכנסת ויהא מזומן ממוך לפתח לשלח: **יפלל לעת מנחה**. יתפלל סיום מעויין לו כשיעלה: **לעת מנחה זו מיפה**. שיעות במיתה יפה ונתה: **לאכרך**. לישמעו"לשמעו בלע"ז שכתוב הגוף: **כתיזרא בגבבא דעמרא דלאחורי נשרא**. כעגפי הסיריס הנסבבים בגזת הלמר כשהלד עופק בחזקה ומשליך לאחור שלי לפסר שלא יתפק הלמר עמה: **כפיטורי בפי ושט**. יש לוקייטום יש בו מקומות שהיו מקבל בראל ומחברין לומי הספינה בקביו ע"י חבלים ועקלים שחוחבי בנקביו וחוקעין לוחו בדוחק לפי שהם גסין כמדת הנקב: **פיטורי**. חבלים דמתרגמינן ופטורי ליליס (מלכים ו) לחוטין: **כפי ושט**. הוא הנקב שהוא ענול כפי ושט: **כמשחל בניתא מחלבא**. כמוחך יושת שעור מחוך החלב: **זיבולא בחרייתא שלמא**. שיהא לו שלום כל ימי חייו ולא ביום קבורתו עד שהלכת ספר התחרוכה שבכיסוי קבורתו: **זיבולא**. פלא"דא בלע"ז: **לעת מנחה זה בית הכנסת**. שיהא דל במקום שיש בית הכנסת שמוך לו לפי שהיתה קרקע של בבל מלולת מים ואין יכולין לחפור שם חפירות והיו לריכין ללאת בשדות ולהתרחק מלד: **המזויינים**. ליון ולחפיפת לבוד: **בימי עמודי**. בבית המדרש נכון עליהם מלמעלה: **שכל זמן שמעני בן גרגי קייס כו'**. דשמוך למיתת שמעי כתיב ויהתהן שלמה לת פרעה (מלכים ג ג): **מה דכייף ליה**. שם כפוף הוא לרבו לקבל תוכחתו ידור תלמו. ושם לתו טוב להתרחק ממנו ויהי שוגג ואל יהי מזיד: **מהדר לפיס וגריס**. משמעו כשקורין בספר תורה: **יתלים בפרשיותיו**. של כל שבת ושבת: ואפילו

[יומא סט: תענית כד: יבמות עט. סנהדרין סד.]

הגהות הב"ח

(ה) גמ' פדה בשלום נפשי מקרב לי וגו' מהי פדה בשלום נפשי אמר הקב"ה: (ב) שם המעויינים שם בהלכה: (ג) שם הכהנה מיניע כפו יותר: (ד) שם זה המניח ס"ת בשחוח פתוח ויוצא: (ה) תוי' קודם ד"ה רב שאם ס"ל ד"ה שיעור שני פתחים בקונטרס שיעור ג' פתחים ממש ליין להכנס לבית הכנסת שיעור רוחב ג' פתחים שהם מ' אמות אבל הכנסת זה היינו רוחב פתח הבית שהוא ד' אמות ובית הכנסת ס"ל שהוא ג' פתחים ומחלוקת ר"ש ורבנן בפ"ק דמגילה (דף ו:) ועיין תוס' שם ד"ה ר"ש:

(ו) ד"ה רב שאם מהדר וגו' ומ"ש ולהא דאמרינן בסומה (פ"ו ד' לב.) מהי דכתי' ובפתחו עמדו כל הטעם (נחמיה ח) כיון שנפתחה ספר תורה לפני כולם לספר בתפי' בדבר הלכה. וי"ס לומר שהם לתיבי בקול רם כדי שלא יבטלו קול קריאת התורה והכא לתיבי בנחת. ולהי דקא מהדר לפיס רבותא משמע לע"ג דמהדר לפיס שברלה כמניח ספר תורה שפיר דמי ולהי דלהדר לפיס כדי שיכוון גרסתו. ורב לגפס (מגילה פ"ד) כתב דה"ג מפרשי דוקא פיס שם עשרה לתריני לי יכול ללמוד. אבל לין שם עשרה כי שם עמו לא. והכא מיירי שהיו שם עשרה בלא הוא ועוד תירן הלופסי שהני רב שאם שהורתו לומנתו הוא. (ו) ולמן מסתבר לן כי ס"ג תרגום. ים מפרשים והוא הדין כע"ל ללועזות בלע"ז שלהן הוי כמו תרגום

(ז) **רב** שאם מהדר לפיס וגריס. ומ"ש ולהא לתרינן בסומה (פ"ו ד' לב.) מהי דכתי' ובפתחו עמדו כל הטעם (נחמיה ח) כיון שנפתחה ספר תורה לפני כולם לספר בתפי' בדבר הלכה. וי"ס לומר שהם לתיבי בקול רם כדי שלא יבטלו קול קריאת התורה והכא לתיבי בנחת. ולהי דקא מהדר לפיס רבותא משמע לע"ג דמהדר לפיס שברלה כמניח ספר תורה שפיר דמי ולהי דלהדר לפיס כדי שיכוון גרסתו. ורב לגפס (מגילה פ"ד) כתב דה"ג מפרשי דוקא פיס שם עשרה לתריני לי יכול ללמוד. אבל לין שם עשרה כי שם עמו לא. והכא מיירי שהיו שם עשרה בלא הוא ועוד תירן הלופסי שהני רב שאם שהורתו לומנתו הוא. (ו) ולמן מסתבר לן כי ס"ג תרגום. ים מפרשים והוא הדין כע"ל ללועזות בלע"ז שלהן הוי כמו תרגום

מאי דכתיב (ח) °ואני תפלתי לך ה' עת רצון °אימתי *עת רצון בשעה שהצבור מתפללין. ר' יוסי ברבי חנינא אמר מהכא °כה אמר ה' בעת רצון עניתיך ר' אחא ברבי חנינא אמר מהכא °הן אל כביר ולא ימאס וכתיב °פדה בשלום נפשי מקרב לי כי ברבים היו עמדי תניא נמי הכי רבי נתן אומר מנין שאין הקב"ה מואס בתפלתן של רבים שנאמר הן אל כביר ולא ימאס וכתיב פדה בשלום נפשי מקרב ליולגו' (ט) אמר הקב"ה כל העוסק בתורה ובגמילות חסדים °ומתפלל עם הצבור מעלה אני עליו כאילו פדאני לי ולבני מבין אומות העולם אמר ר"ל °כל מי שיש לו בית הכנסת בעירו ואינו נכנס שם להתפלל נקרא שכן רע שנאמר °כה אמר ה' על כל שכני הרעים הנוגעים בנחלה אשר הנחלתי את עמי את ישראל ולא עוד אלא שגורם גלות לו ולבניו שנא' °הנני נותשם מעל אדמתם ואת בית יהודה אתוש מתוכם. אמרו ליה לר' יוחנן איכא סבי בבבל דתמה ואמר °למען ירבו ימיכם וימי בניכם על האדמה כתיב אבל בחוצה לארץ לא כיון דאמרי ליה מקדמי ומחשבי לבי בנישתא אמר היינו דאהני להו כדאמר ר' יהושע בן לוי לבניה קדימו וחשיכו ועיילו לבי בנישתא כי היכי דתתרכו חיי א"ר אחא ברבי חנינא מאי קרא °אשרי אדם שומע לי לשקד על דלתותי יום יום לשמור מזוזת פתחי וכתיב בתריה כי מוצאי מצא חיים. אמר רב חסדא °לעולם יכנס אדם שני פתחים בבית הכנסת שני פתחים סלקא דעתך *במערבא כי נסיב אינש אתתא אמרי ליה הכי מצא או מוצא מצא דכתיב מצא אשה מצא טוב ויפק רצון מה' מוצא דכתיב °ומוצא אני מר ממות את האשה וגו' ר' נתן אומר לעת מצא זו תורה שנאמר °כי מוצאי מצא חיים וגו' רב נחמן בר יצחק אמר לעת מצא זו מיתה שנא' °למות תוצאות תניא נמי הכי תשע מאות ושלשה מיני מיתה נבראו בעולם שנאמר למות תוצאות תוצאות בגימטריא הכי הוו קשה שבכלן אסברא ניחא שבכלן נשיקה אסברא דמיא כחיזרא בגבבא דעמרא דלאחורי נשרא ואיכא דאמרי כפיטורי בפי ושט נשיקה דמיא כמשחל בניתא מחלבא ר' יוחנן אמר לעת מצא זו קבורה א"ר חנינא °מאי קרא °השמחים אלי גיל ישישו כי ימצאו קבר אמר רבה בר רב שילא היינו דאמרי אינשי ליבעי אינש רחמי אפילו עד זיבולא בתרייתא שלמא מר זוטרא אמר לעת מצא זה בית הכסא אמרי במערבא הא דמר זוטרא עדיפא מכלהו. אמר ליה רבא לרפרם בר פפא לימא לן מר מהני מילי מעלייתא דאמרת משמיה דרב חסדא במילי דבי כנישתא אמר ליה הכי אמר רב חסדא °מאי דכתי' °אוהב ה' שערי ציון מכל משכנות יעקב אוהב ה' שערים המצויינים (ג) בהלכה יותר מבתי כנסיות ומבתי מדרשות והיינו דאמרי' חייא בר אמי משמיה דעולא מיום שחרב בית המקדש אין לו להקב"ה בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה בלבד. *ואמר אביי מריש הוה גריסנא בגו ביתא ומצלינא בבי כנישתא כיון דשמענא להא דאמר רבי חייא בר אמי משמיה דעולא מיום שחרב בית המקדש אין לו להקב"ה בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה בלבד °לא הוה מצלינא אלא היכא דגריסנא. *רבי אמי ורבי אסי אף על גב דהוו להו תליסר בי כנישתא לא מצלו אלא ביני עמודי היכא דהוו גרסי: ואמר רבי חייא בר אמי משמיה דעולא גדול הנהנה מיגיעו (ג) יותר מירא שמים דאילו גבי ירא שמים כתיב °אשרי איש ירא את ה' ואילו גבי נהנה מיגיעו כתיב °יגיע כפיך כי תאכל אשריך וטוב לך *אשריך בעולם הזה וטוב לך לעולם הבא ולגבי ירא שמים וטוב לך לא כתיב ביה: ואמר רבי חייא בר אמי משמיה דעולא °לעולם ידור אדם במקום רבו שכל זמן ששמעי בן גרא קיים לא נשא שלמה את בת פרעה והתניא אל ידור לא קשיא הא דכייף ליה הא דלא כייף ליה: אמר רב הונא בר יהודה אמר רבי מנחם אמר ר' אמי מאי דכתי' °ועוזבי ה' יכלו °זה המניח ס"ת (ז) ויוצא 'רבי אבהו נפיק בין גברא לגברא. בעי רב פפא °בין פסוקא לפסוקא מהו תיקו °רב ששת מהדר אפיה וגריס אמר אנן בדידן ואינהו בדידהו: אמר רב הונא בר יהודה אמר רבי אמי °לעולם ישלים אדם פרשיותיו עם הצבור שנים מקרא ואחד תרגום

הגהות הגר"א

(ח) גמ' מאי דכתי' ואני. כ"ב ני'. וכ"ם אין תפלתו של אדם נשמעת אלא בבית הכנסת שנאמר ואני:

[יבמות סג:]

קהלת ז

גליון השי"ס

גמ' כל העוסק בתורה כו'. ברי"ף ליתא ומנוי בכהכ"נ: שם נעולם יהוד כו'. מג"א סימן תכ"ח סק"ג: שם בין פסוקא לפסוקא כו'. עי' יומא ע ע"א בתי"ד ד"ה ולא מבני: רש"י ד"ה כמשחל כו' כמוהך כו'. כי מן המים משיתהו שמות כ' (מתרגם מן מיא שתלתיה):

[מגילה כט. ועיין שם היטב]

עין משפט נר מצוה

כט א מיי' פ"ח מהלכות תפלה הלכה ח' סמג עשין יט טוש"ע או"ח סימן ל סעיף ט:

ל ב מיי' שם ומ"ב שם טוש"ע או"ח סימן ל סעיף יא:

לא ג מיי' שם הלכה ב ומ"ב שם טור ש"ע או"ח שם סעיף יח:

לב ד מיי' שם הלכה ג ומ"ב שם טוש"ע או"ח שם סעיף יח:

לג ה מיי' פי"ב שם הלכה ט ומ"ב שם טוש"ע או"ח סימן קי"ל סעיף ג:

לד ז [טור שם] ח מיי' שם ס"ג שם טוש"ע שם סעיף כ [כך לפסק כאן ובפרק הקורא לת המגילה דף כ"ג] : לה ט מיי' פי"ג שם הלכה כה סמג שם טור ש"ע או"ח סימן רפ"ה סעיף ג:

[ועי' תוס' סוטה נט. ד"ה כיון]

מ מהלני ליליס

נ מהלני חבלים

נא מהלני ליליס

נב מהלני ליליס

נג מהלני ליליס

נד מהלני ליליס

נה מהלני ליליס

נו מהלני ליליס

נז ישעיה ו

נח לקמן דף נ:

נט מהלני ליליס

ס שם קכה [תהלים פ"ד מ"ח חולין מד:]

סא ישעיה ו

תרגום שמפרש לפעמים · כי כמו שהתרגום מפרש לע"ה כך הס מביאים מתוך הלע"ז · ולא נהירא שהרי התרגום מפרש במה שאין ללמוד מן העברי כדלעיל כמו שכתבתי דלמאי דכ' יוסף *בכמה דוכתי דלמאי דכ' יוסף (מגילה ד' ג.) לא למאי דתרגומא דהאי קרא לא ידענא מאי קאמר ע"כ לין לומר כאשר

תורה אור

ואפילו * °עטרות ודיבון שכל המשלים פרשיותיו עם הצבור מאריכין לו ימיו ושנותיו רב ביבי בר אביי סבר לאשלומינהו לפרשייתא *דכולא שתא במעלי יומא דכפורי *תנא ליה חייא בר רב מדפתי כתיב °ועניתם את נפשתיכם בתשעה לחדש בערב וכי בתשעה מתענין והלא בעשרה מתענין אלא לומר לך כל האוכל ושותה בתשיעי מעלה עליו הכתוב כאילו מתענה תשיעי ועשירי. סבר לאקדומינהו אמר ליה ההוא סבא תנינא ובלבד שלא יקדים ושלא יאחר כדאמר להו ר' יהושע בן לוי לבניה אשלימו פרשיותייכו עם הצבור שנים מקרא ואחד תרגום *והזהרו בורידין כרבי יהודה דתנן *רבי יהודה אומר עד שישחט את הורידין והזהרו בזקן ששכח תלמודו מחמת אונסו דאמרינן *לוחות ושברי לוחות מונחות בארון אמר להו רבא לבניה כשאתם חותכין בשר אל תחתכו על גב היד איכא דאמרי משום סכנה ואיכא דאמרי משום קלקול סעודה ואל תשבו על מטת ארמית ואל תעברו אחורי בית הכנסת בשעה שהצבור מתפללין. *ואל תשבו על מטת ארמית. איכא דאמרי לא תגנו בלא ק"ש ואיכא דאמרי דלא תנסבו גיורתא וא"ד ארמית ממש ומשום מעשה דרב פפא *דרב פפא אזל לגבי ארמית הוציאה לו מטה אמרה לו שב אמר לה איני יושב עד שתגביהי את המטה הגביהה את המטה ומצאו שם תינוק מת מכאן אמרו חכמים אסור לישב על מטת ארמית ואל תעברו אחורי בית הכנסת בשעה שהצבור מתפללין מסייע ליה לרבי יהושע בן לוי דאמר ר' יהושע בן לוי *°אסור לו לאדם שיעבור אחורי בית הכנסת בשעה שהצבור מתפללין אמר אביי ולא אמרן אלא דליכא פתחא אחרינא אבל איכא פתחא אחרינא לית לן בה ולא אמרן אלא דליכא בי כנישתא אחרינא אבל איכא בי כנישתא אחרינא לית לן בה ולא אמרן אלא דלא דרי טונא ולא רהיט ולא מנח תפילין אבל איכא חד מהנך לית לן בה: תניא אמר ר"ע בשלשה דברים אוהב אני את המדיים כשחותכין את הבשר אין חותכין אלא על גבי השולחן כשנושקין אין נושקין אלא על גב היד וכשיועצין אין יועצין אלא בשדה אמר רב אדא בר אהבה מאי קראה °ויישלח יעקב ויקרא לרחל וללאה השדה אל צאנו: תניא אמר רבן גמליאל בשלשה דברים אוהב אני את הפרסיים הן צנועין באכילתן וצנועין בבית הכסא וצנועין בדבר אחר: °אני צויתי למקודשי תני רב יוסף אלו הפרסיים המקודשין ומזומנין לגיהנם: רבן גמליאל אומר וכו': אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר"ג *תניא ר"ש בן יוחי אומר [ב]פעמים שאדם קורא ק"ש שתי פעמים בלילה אחת קודם שיעלה עמוד השחר ואחת לאחר שיעלה עמוד השחר ויוצא בהן ידי חובתו אחת של יום ואחת של לילה. הא גופא קשיא אמרת פעמים שאדם קורא קריית שמע שתי פעמים בלילה אלמא לאחר שיעלה עמוד השחר ליליא הוא והדר תני יוצא בהן ידי חובתו אחת של יום ואחת של לילה אלמא יממא הוא לא לעולם ליליא הוא והא דקרי ליה יום דאיכא אינשי דקיימי בההיא שעתא אמר רב אחא בר חנינא אמר רבי יהושע בן לוי הלכה כרבי שמעון בן יוחי איכא דמתני להא דרב אחא בר חנינא דתניא רבי שמעון בן יוחי אומר משום ר' עקיבא [ב]פעמים שאדם קורא קריית שמע שתי פעמים ביום אחת קודם הנץ החמה ואחת לאחר הנץ החמה ויוצא בהן ידי חובתו אחת של יום ואחת של לילה הא גופא קשיא אמרת פעמים שאדם קורא ק"ש שתי פעמים ביום אלמא קודם הנץ החמה יממא הוא והדר תני יוצא בהן ידי חובתו אחת של יום ואחת של לילה אלמא ליליא הוא

ואפילו עטרות ודיבון · שמין בו תרגום: מעלה עליו הכתוב כו'. והכי קאמר הכינו עלמכם בתשעה לחדש בעוני המחרת והכי הוא בעיני כעוני היום · לפדר כל הפרשיות בשבת לחת לו בשבתות שבתות: עד שישחוט לא תורידין. כדי שיקח כל הדם ולא תאמר כן אלא בשוף הוחיל וולולהו כולו כאחד:

במדבר נ"ב

מזונות הזהרו בו לכבדו: שכרי לוחות מונחות בארון. דכתיב (דברים י') לאמר שברת ושמתם בארון לף השברים תשים בארון: משוש קלקול סעודה. שלא בתבורה קטנה יפה דם וילכלך לת המלכל וימחים לת המסובין: כלה ק"ש. שהה מטרך דומה למטה לרמית: לרמית ממש. על מטת לרמית: מעשה דרב פפא. שלמרה לו שב על המטה והיה בכה מת מוטל עליה והיתה רוצה להעליל עליו ולומר שיש עליו והרגו: לאסור לעבור וכו'. שברתה כמבריח עלמו מפתח בית הכנסת שבמזרח: על גב היד. לת יד תבהו הוא טוסק ודרך תשיבות הוא זה מפני הרוס: לגלח בשדה · דלמרי לישבי לחוים לכותל: בדבר לחר. תשמיש: לגי לויתי למקודשי. במפלת בבל כתיב לגי לויתי לת מלכי פרס (ע) ומדי לבת ולהשתיחה: לילית הוא. עד הגן החמה: דקיימי בסכיתי שעתא. הלכך זמן ק"ש דיוס הוא דגבי קריית שמע ובקומך כתיב והא קיימי: והלי

[בכ"ל וכ"ה בכמ"י בסמוך עכין יח]

(ע) ג' דברים הוה רבינו הקדוש לבניו בשעה שנפטר שלא תאכלו לחם בשבת עד שתגמרו כל הפרשה משמע דקודם לכילה לריך להשלימה. ומיהו לם השלימה לאחר לכילה שפיר דמי. מ"מ מלוה מן המובחר קודם לכילה:

[א] לעולם ליליא הוא. תימה לם כן לימת רבותת שפעמים יש לחדם קורת לאחר שיעלה עמוד השחר שני פעמים ויולת בו משום שחרית ומשום ערבית. וי"ל דהכי קאמר לעולם לילה הוא בשאר מלות דבעינן בהו יום כמו תפילין וליליח. אבל גבי ק"ש לת הולילו ואיכא לאינשי דקיימי בההיא שעתא לאו זמן שביבה הוא. והלי דנקט לאחר שיעלה עמוד השחר לאו דוקת מיד הוא דהא לריך להמתין לכל הפחות שיעורת דמתניתין (לקמן ט:) עד שיכיר בין תכלת *לכרתי: לעולם

[בקונטרס דף מע. המתרגם פסוק כפותו]

ס"ת דיבון ועטרות שבסוף מסכת

פסחים דף ס"ח: יומת דף פ"ח: ר"ה דף ט.

[ג"י המהון בשרך כל כרביעי סבר לאשלומינהו לכלהו פרשייתא דכלה במעלי יומא דכפורי פי' הן שמפה פרכיות שקורין בד' שבתות שבאלול ובד' שבתות שבאדר ומפני שהיה רב ביבי עכוד בתדם הכלה בתם' דכלה נא מלת פעלי להבלים כל פרשה בשבתה]

רב נסים גאון

ואיכא דאמרי משה ארמית שמש. ממעשה שהיתה לרב פפא אמרי דרב פפא היתה לו מלוה אצל נוי אמר כיון שדרשק רב פפא לגבי במלוה שלו רצה הגוי לעשות לו עלילה במרמה כדי להנצל בה מן הדהת ביעו, שלו מה עשה נמל תיגוך אחד קטן מת והשכיבו על מטה שלו וכסהו בבגדים כדי שלא ירגיש בו אדם ואמר לו לרב פפא בא עמי לביתי ואני נותן לך את שיש לך אצלי הלך אצלו ונכנס לביתו אמר לו הגוי שב לך על המטה נתן עיניו רב פפא בבגדים שהיו על המטה קודם שישב עליה ומצא התינוק המת מוטל בתוך הבגדים הרגיש הדברים שרצה להתעולל עליו עלילות ברשע ומאותה שעה אסרו חכמים לישב על מטה ארמית מפני כן וזה המעשה בקבלה היא אצלי מרבי אהרונינו הרב הקדוש רבנו חישואל ריש בי רבנן"ל ולתחייה וגם מצאתי אותו בתשו' הגאונים כמו כן:

[עוד להגיה ללבן]

[ע"ם כרש"י וכרתב"ם בענין לאחר ו"ע גם בפי' רש"י דהכא]

לקמן דף פח ע"ב

כרתנים לף

יומא יג

תוספתא פ"ח

הגהות הב"ח

(ה) רש"י ד"ה תני לויתי וכו' פרס לבת כל"ל וכיבת ומדי ממחק:
(כ) תוס' ד"ה יאלים וכו' במדבר יט ג' דכרים:

והאי דקרו ליה לילית. דקאמר יונה בן ק"ש של לילה: **משום דמיכת דגנו.** וקרינא ביה ובשכבך: **ובלבד שלא יאמר משכיבנו.** הקורא ק"ש של לילה שחרית סמוך לעמוד השחר לא יאמר המשכיבנו שהיו עוד זמן מחלת שכיבה אלא זמן סוף שכיבה: **דמשחכור.** ויקצו וגדלמו עד לאחר עמוד השחר: **בשעת הדחק.** תורה אור

לא לעולם יממא הוא והאי דקרו ליה לילית דאיכא אינשי דגנו בההיא שעתא אמר רבי אחא ברבי חנינא אמר רבי יהושע בן לוי הלכה כר"ש שאמר משום רבי עקיבא. אמר רבי זירא *ובלבד שלא יאמר השכיבנו. כי אתא רב יצחק בר יוסף אמר הא דרבי אחא ברבי חנינא אמר ריב"ל *לאו בפירוש איתמר אלא מכללא איתמר דההוא זוגא דרבנן דאשתכור בהלולא דבריה דר' יהושע בן לוי אתו לקמיה דריב"ל אמר *כדאי הוא ר"ש לסמוך עליו בשעת הדחק: מעשה שבאו בניו וכו': ועד השתא לא שמיע להו האדר"ג הכי קאמרי ליה. רבנן פליגי עילווך *ויחיד ורבים הלכה כרבים או דלמא רבנן כוותך סבירא להו והאי דקאמרי עד חצות כדי להרחיק אדם מן העבירה אמר להו רבנן כוותי סבירא להו וחייבין אתם והאי דקאמרי עד חצות כדי להרחיק אדם מן העבירה: ולא זו בלבד אמרו אלא וכו': ור"ג מי קאמר עד חצות דקתני ולא זו בלבד (ה) אמרו הכי קאמר להו ר"ג לבניה אפילו לרבנן דקאמרי עד חצות מצותה עד שיעלה עמוד השחר והאי דקא אמרי עד חצות כדי להרחיק אדם מן העבירה: הקטר חלבים וכו': *ואילו אבילת פסחים לא קתני ורמינהי ק"ש ערבית והלל בלילי פסחים ואבילת פסח מצותן עד שיעלה עמוד השחר אמר רב יוסף לא קשיא הא ר' אלעזר בן עזריה הא רבי עקיבא *דתניא °ואכלו את הבשר בלילה הזה רבי אלעזר בן עזריה אומר נאמר כאן בלילה הזה ונאמר להלן °ועברתי בארץ מצרים בלילה הזה מה להלן עד חצות אף כאן עד חצות אמר ליה ר' עקיבא והלא כבר נאמר °בחפזון ²עד שעת חפזון א"כ מה תלמוד לומר בלילה יכול יהא נאכל כקדשים ביום תלמוד לומר בלילה בלילה הוא נאכל ולא ביום בשלמא לר' אלעזר בן עזריה דאית ליה גזירה שוה אצטריך למכתב ליה הזה אלא לר' עקיבא האי הזה מאי עביד ליה למעוטי לילה אחר הוא דאתא סד"א הואיל ופסח קדשים קלים ושלמים קדשים קלים מה שלמים נאכלין לשני ימים ולילה אחד אף פסח נאכל שתי לילות במקום ב' ימים ויהא נאכל לב' לילות ויום אחד קמ"ל בלילה הזה הוא נאכל ואינו נאכל בלילה אחר ור' אלעזר בן עזריה °מלא תותירו עד בקר נפקא ורבי עקיבא אי מהתם הוה אמינא מאי בקר בקר שני ורבי אלעזר אמר לך כל בקר בקר ראשון הוא. והני תנאי כהני תנאי *דתניא °שם תזבח את הפסח בערב כבוא השמש מועד צאתך ממצרים ר' אליעזר אומר בערב אתה זובח ובבוא השמש אתה אוכל ומועד צאתך ממצרים אתה שורף רבי יהושע אומר בערב אתה זובח כבוא השמש אתה אוכל ועד מתי אתה אוכל והולך עד מזרח צאתך ממצרים א"ר אבא הכל מודים כשנגאלו ישראל ממצרים לא נגאלו אלא בערב שנאמר °הוציאך ה' אלהיך ממצרים לילה וכשיצאו לא יצאו אלא ביום שנא' °ממחרת הפסח יצאו בני ישראל ביד רמה על מה נחלקו על שעת חפזון ר' אלעזר בן עזריה סבר מאי חפזון חפזון דמצרים ורבי עקיבא סבר מאי חפזון חפזון דישראל *תנ"ה הוציאך ה' אלהיך ממצרים לילה וכי בלילה יצאו והלא לא יצאו אלא ביום שנא' ממחרת הפסח יצאו בני ישראל ביד רמה אלא מלמד שהתחילה להם גאולה מבערב: °דבר נא באזני העם וגו' אמרי דבי ר' ינאי *אין נא אלא לשון בקשה אמר ליה הקב"ה למשה בבקשה ממך לך ואמור להם לישראל בבקשה מכם שאלו ממצרים כלי כסף וכלי זהב שלא יאמר אותו

[תוס' ד"ה עד, פסח יג:]

לעולם יממא הוא. ואם תאמר ליתני שתי פעמים קודם הכי התם והוי רבותא טפי דתפילו קודם הכי הוי זמן דקריאת שמע של שחרית. וי"ל כדפרישנא דהתי יממא לעניין שלא מלות. אבל לעניין ק"ש הואיל ואיכא תיובתי דגנו לאו זמן קימה הוא. ותימה דהכא קתני עקיבא אדרבי עקיבא קאמר הכי ולקמן (עמוד ב) קאמר מציר בין חמור לעבוד דהיינו תפילו קודם. וי"ל דתרי תנאי ליכא דרבי עקיבא. מי נמי ס לומר יממא הוא לתפילו גבי קריית שמע דהא זמן קימה הוא והא דלא נקט ב' פעמים קודם הכי משום דבעי למתמוחי שתיהו יולא בשל לילה לאחר הכי". **ובלבד** שלא יאמר המשכיבנו. פירש בקונטרס למילתא דר"ש בן יוחי דקורלי קודם שיעלה עמוד השחר קאי. ונראה לי דאף ודאי זמן שכיבה הוא ומצי למימר המשכיבנו. ועוד דהוה ליה למימר אחתי דסליק מיניה. ופי' הכי מקולי דקאי לקודם הכי דסליק מיניה ולכך קאמר דלא מצי למימר המשכיבנו דלאו זמן שכיבה הוא כיון שעלה כבר עמוד השחר, אפילו קודם הכי:

ר' אלעזר בן עזריה אומר נאמר כאן בלילה הזה וכו'. ות"ת היכי מצי למימר רבי אלעזר בן עזריה עד חצות והכתיב לא תותירו ממנו עד בקר (שמות יב) דמשמע עד בקר ממש מצי לאכלו. ויש לומר דמצי למימר דהכי קאמר לא תעשו דבר שיבא לידי נותר על הבקר. אלא לא יהא נאכל עד חצות לא תוכל לאוכלו ולא לשורפו בלילה כדקא אמרינן *ביום אתה שורפו ואי אתה שורפו בלילה ואם כן יאחר עד הבקר:

[פסחים ג. זבחים טו:]

הגהות הב"ח

(ה) גמ' ולא זו בלבד הכי קאמר כ"ל ומיבעי ליה למכתב כמתני': (ב) רש"י ד"ה יכול יהא וכו' עד הבקר מן התורה דכתיב ביום: (ג) ד"ה מה שלמים וכו' בלילה הבאים. נ"ב וכשב"ם סוף פסחים דף ק"כ ע"ב הביא תמיה פי' רבינו דהכא ותם"כ כתב וז"ל ולי נראה אלא ביום שביאתים יאכל דהא בלילה הזה לא בא למעט אלא יום שחיטתו שלפני לילה הכאתון של פסח אבל מבלן ואילך יאכלנו עד עמוד השחר של ליל שני קמ"ל ע"כ:

לח א מיי' פ"ו מהל' ק"ש ה"י (סמ"ג עשין י"ח) טוש"ע או"ח סימן נ"ח סעיף ד:

לט ב מיי' פ"ו מהל' קרבן פסח הל' יד:

[לקמן יח: שבת כט. לט: קמו: עירובין מו. נד. יומא ס: כתובות ס: ב"ק כ: ב"מ לו. ק"ח. בבא בתרא מ: קג: קנ: שבועות כח. חולין נד. נה. קיל: מנחות ס:]

[לקמן יח: שבת כט. לט: קמו: עירובין מו. נד. יומא ס: כתובות ס: ב"ק כ: ב"מ לו. ק"ח. בבא בתרא מ: קג: קנ: שבועות כח. חולין נד. נה. קיל: מנחות ס:]

גיטין יט. [שבת מה. עירובין מו. מג ו. ע:]

[לקמן נו. שבת ס: קו: ביצה יח. יומא לו: יבמות מ. מו: מז. ב"ק קב. ע"ז ז. בכורות נו. מג ב: מט.]

[זמי' תוספות פסחים פט. ד"ה דאלו]

פסחים קכ: מגילה כא. זבחים מ: מכילתא דר"י פרשה כא

[פסחים קכ: ז]: **מה שלמים נאכלין לשני ימים ולילה אחד.** שביאתים דכתיב ביום זבחכם יאכל וממחרת (שם יט) לקח פסח נמי הואיל ואינו נאכל אלא בלילה נוקים שני לילות במקום שני ימים דשלמים ויהא נאכל בשני לילות ויום ז' לא שיאכלנו ביום אלא שיהא שהות זמן אלא יפסל בלילה בשביל המתנת היום ויאכלנו בלילה הבאים (ג) קמ"ל: **אם תזבח לא הפסח בערב כבא השמש מועד צאתך ממצרים.** הרי לך שלמה זמנים שחיוב שוים. בערב כי יכנו בלילי ערב היינו לאחר חצות

פסחים פ: רמה

שמתחלקה חמה מרחק כל אדם ומתחילה למערב. כבא השמש משחשכה. מועד לאתך ממצרים בבקר. לילד יתקיימו כולם. בערב לזמן שחיוב כבא השמש התחלת זמן הלילה מועד לאתך זמן שריפה כלומר בבקר הוא נעשה נותר שהגיע זמן שריפה אלא לפי שאין שורפין קדשים ביום טוב ממתינין לו עד בקר שני: **עד מתי אתה אוכל.** היינו כר"ע לבל לאתא קמא עד חצות לילה הוי זמן הלילה ותו לא דחי לא מאי בייניהו: **כל מודים.** רבי עקיבא גופיה מודה שהלילה מחצות ואילך היתה שעת חפזון למצרים לשלחם מן הארץ: **מערב נגאלו.** נתנו להם רשות לצאת: **חפזון דמצרים.** מכת הבכורים שעל ידם נתפזרו למהר לשלחם: **חפזון דישראל.** לא שמעו להם לצאת עד בקר:

אלא אין תכלת שבה נלבן שבה . פי' רש"י למר הצבוע תכלת ויש מקומות שלא עלה שם הצבע שפיר. ונקשה דלמרינן במנחות (מג ב ושם) דלמה מלוה זו שבה תלוי מלוה לחבירתה ולישו זו ק"ש כדתנן עד שיכיר בין תכלת ללבן . ולי נקי לתניתא למר לימה תלויה בלילית. ועוד בלילה נמי פעמים יכולין לראות למר שלשו צבוע כדלכו . ע"כ יש לפרש בין תכלת שבה בלילית שהיה קבוע בו תכלת וגם שני חוטין לבן ושוזין בו חוליא של תכלת וחוליא של לבן: **אחרים** לומרים עד שירלה חבירו וכו' . בירושלמי במה לחן קיימין אי כרגיל לפי' בריחוק טפי חכים היה ולי בשלשו רגיל לפילו בקרוב לגביה לא חכים היה אפילו ברגיל ולישו רגיל כהדין לכסכיה דלחי לקילין. ולריך לומר דהלי לחכים לאו ר' מאיר ניהו דהא ר' מאיר לייבי לעיל מיניה* : **לק"ש** כוותיקין. תימה לעיל פסקינן כמאן דמחיר לאחר עמוד השחר מיד ולקמן פסקי' הלכה כר' יהושע דאמר עד ג' שעות והכא פסק לביי שהות בתרא ואמר כוותיקין ומשמע דהכי הלכתא. וי"ל דודאי זמן ק"ש מתחיל לאחר עמוד השחר וזמנו עד ג' שעות ומיהו מלוה מן המובחר כוותיקין שמוך להכי התחה כדי לסמוך גאולה לתפלה ותפי' ותיקין כמי מודו לרבי יהושע שאם לא קרא קודם הנץ החמה דיכול לקרות עד שלש שעות ועל זה לחו סומכין וכן בפ' מי שחתו (דף כ"ב ב) דקאמר בעל קרי שירד למטה מה יכול לעשות ולקרות קודם הנץ וכו' ומסיק בגמרא (ד' כ"ה ב) דילמא כר' יהושע וכותיקין כלומר מהני' דקתני קודם הנץ החמה כותיקין קאמר ותיקין כמי מודו לר' יהושע שאם עוברת עד שלש שעות . ומיהו קשה דאמרינן ביומא (ד' נ' ושם) לקח היה עסקה בקרקע של זהב כיון שהחמה זורחת היו ילוטות יולאות היתה והיו יודעין שהגיע הנץ החמה ובא זמן ק"ש של שחרית ומוקי לה התם בשאר עמלה דירושלים קאמר משום דעיקר זמן ק"ש לאחר הנץ החמה ובא זמן הוי כותיקין שהיו קורין קודם להנץ סמוך להנץ . וי"ל דאותו זמן הוקבע לגבור לפי שלא היו יכולין להקדים ולמהר כותיקין כי רוב בני אדם חיסס יכולין לכוין לותה שעה :

כל הסומך גאולה לתפלה ליט מזוק . וי"ת ולא כל הטולה סומכין גאולה לתפלה ומתי רבותיה דרב ברונא דלא פסיק חוכא מפומיה. ויש לומר דהכי קאמר כל הסומך גאולה לתפלה כותיקין שקורין ק"ש קודם הנץ ותפלה לאחר הנץ :

כל

אותו צדיק °ועבדום וענו אותם קיים בהם ואחרי כן יצאו ברכוש גדול לא קיים בהם אמרו לו ולואי שנצא בעצמנו משל לאדם שהיה חבוש בבית האסורים והיו אומרים לו בני אדם מוציאין אותך למחר מבית האסורין ונותנין לך ממון הרבה ואומר להם בבקשה מכם הוציאוני היום ואיני מבקש כלום : °וישאלום א"ר אמי מלמד שהשאילום בעל כרחם איכא דאמרי בעל כרחם דמצרים וא"ד בעל כרחם דישראל מ"ד בעל כרחם דמצרים דכתיב °ונות בית תחלק שלל מ"ד בעל כרחם דישראל משום משוי : °וינצלו את מצרים *א"ר אמי מלמד שעשאוה כמצודה שאין בה דגן ור"ל אמר עשאוה כמצולה שאין בה דגים: °אהיה אשר אהיה א"ל הקב"ה למשה לך אמור להם לישראל אני הייתי עמכם בשעבוד זה ואני אהיה עמכם בשעבוד מלביות אמר לפניו רבש"ע דיה לצרה בשעתה א"ל הקב"ה לך אמור להם °אהיה שלחני אליכם : *°ענני ה' ענני א"ר אבהו למה אמר אליהו ענני ב' פעמים מלמד שאמר אליהו לפני הקב"ה רבש"ע ענני שתרד אש מן השמים ותאכל כל אשר על המזבח וענני שתסיח דעתם כדי שלא יאמרו מעשה בשפים הם שנאמר °ואתה הסבות את לבם אחורנית : **מתני'** *מאימתי קורין את שמע בשחרית משיכיר בין תכלת ללבן ר' אליעזר אומר בין תכלת לכרתי *(וגומרה) *עד הנץ (ג) החמה *ר' יהושע אומר עד שלש שעות שכן דרך מלכים לעמוד בשלש שעות *הקורא מכאן ואילך לא הפסיד כאדם הקורא בתורה : **גמ'** מאי בין תכלת ללבן אילימא בין גבבא דעמרא חיורא לגבבא דעמרא תכלתא הא בליליא נמי מידע ידעי אלא *בין תכלת שבה ללבן שבה. תניא רבי מאיר אומר משיכיר בין זאב לכלב ר"ע אומר בין חמור לערוד **ואחרים אומרים משיראה את חברו רחוק ד' אמות ויכירנו אמר רב הונא הלכה כאחרים אמר אביי °לתפילין כאחרים לק"ש כותיקין *דאמר ר' יוחנן ותיקין היו *גומרין אותה עם הנץ החמה תניא נמי הכי *ותיקין היו גומרין אותה עם הנץ החמה כדי שיסמוך גאולה לתפלה ונמצא מתפלל ביום א"ר זירא מאי קראה °יייראוך עם שמש ולפני ירח דור דורים העיד ר"י בן אליקים משום קהלא קדישא דבירושלים °כל הסומך גאולה לתפלה אינו נזוק כל היום כולו א"ר זירא איני והא אנא סמכי ואיתזקי א"ל במאי איתזקת דאמטיית אסא לבי מלכא התם נמי מבעי לך למיהב אגרא למחזי אפי מלכא דא"ר יוחנן *לעולם ישתדל אדם לרוץ לקראת מלכי ישראל ולא לקראת מלכי ישראל בלבד אלא אפילו לקראת מלכי עכו"ם שאם יזכה יבחין בין מלכי ישראל למלכי עכו"ם . אמר ליה רבי אלעא לעולא כי עיילת להתם שאיל בשלמא דרב ברונא אחי במעמד כל החבורה דאדם גדול הוא ושמח במצות וזימנא חדא סמך גאולה לתפלה ולא פסיק חוכא מפומיה כוליה יומא . היכי מצי סמיך והא א"ר יוחנן *בתחלה הוא אומר ה' שפתי תפתח ולבסוף הוא אומר יהיו לרצון אמרי פי וגו' אמר ר' אלעזר תהא בתפלה של ערבית . והא אמר ר' יוחנן *איזהו בן העוה"ב °זהו הסומך גאולה של ערבית לתפלה של ערבית אלא א"ר אלעזר תהא בתפלת המנחה רב אשי אמר אפי' תימא אכולהו וכיון דקבעוה רבנן בתפלה כתפלה אריכתא דמיא דאי לא תימא הכי *ערבית היכי מצי סמיך והא בעי למימר השכיבנו אלא כיון דתקינו רבנן השכיבנו כגאולה אריכתא דמיא ה"נ כיון דקבעוה רבנן בתפלה אריכתא דמיא . מכדי האי יהיו לרצון אמרי פי משמע לבסוף ומשמע מעיקרא דבעינא למימר מ"ט תקנוהו רבנן לאחר י"ח ברכות לימרו מעיקרא א"ר יהודה בריה דר' שמעון בן פזי הואיל ולא אמרו דוד אלא לאחר י"ח פרשיות לפיכך תקינו רבנן לאחר י"ח ברכות . הני י"ח י"ט הויין אשרי האיש ולמה רגשו גוים חדא פרשה היא דאמר ר' יהודה בריה דרבי שמעון בן פזי ק"ג פרשיות אמר דוד ולא אמר הללויה עד שראה במפלתן של רשעים שנאמר °יתמו חטאים מן הארץ ורשעים עוד אינם ברכי נפשי את ה' הללויה. הני ק"נ ק"ד הויין אלא שמע מינה אשרי האיש ולמה רגשו גוים חדא פרשה היא דאמר ר' שמואל בר נחמני אמר רבי יוחנן

קורין אותן עדה קדושה שהיו משלשין את היום שליש לתפלה שליש לתורה שליש למלאכה ויש אומרים על שהיו יגעים בתורה ביומות הקיץ ר' יצחק בן אלעזר קרי לה' שמלאי ולה' ברכי עדה קדושה שהיו משלשין את היום ויש אומרים על שהיו יגעין בתורה וכו' :

*) ע"ש בגמ' וכ"ש וי"ש .

הגהות הב"ח (ג) במשנה וגומרה עד הנץ . כ"כ כ"מ הוא דקאמר לה בעין יקמן דף כ"ה ריש ע"ב (ב) רש"י ד"ה ייכלוך וכו' בק"ש . נכתב בלגו עי' יקמן דף כט ע"ב פי' רש"י ייכלוך עם שמש זו תפלת יוצר כיפר ממש שפי' כאן בק"ש :

מ א ב מיי' פ"ג מהלכות ק"ש הלכה יא ופ"ד מהל' תפילין הלכה י סמג עשין יח עוש"ע או"ח סימן נח סעיף ג' וסי' סט סעיף ג' :

מא ג מיי' פ"ג מהלכות תפלה הלכה יז סמג עשין י"ע עוש"ע או"ח סימן סו סעיף ח וסי' קי"ח סעיף ג' :

מב ד מיי' פ"ג מהל' תפלה הלכה יד עוש"ע או"ח סימן רכד סעיף ט [כ' הלפס לקמן פרק הכותח דף מז.] :

מג ה [מיי' פ"ז מהל' תפלה הלכה יח] סמ"ג עשין יע עוש"ע או"ח סימן לו סעיף ב :

[ע' תוס' סוטה יב. וע"ז סד:]

[ע' תוס' מנחות מג: ד"ה בין וכו' דמו פי' כ"ו להכת ובי' בתופן תמר]

לקמן כה: פו.

תוספתא פ"ח

רב נסים גאון

אחרים אומרים כדי שיראה את חברו ברחוק ד' אמות ויכירנו. הא מילתא איתמר עלה בגמ' דבני מערבא מה אנן קיימין אם ברגיל אפי' ברחוק כמה חכים ליה ואי בשאינו רגיל אפי' קאים גביה לא חכים ליה אלא כאן אנן קיימין ברגיל ואינו רגיל כהדא דאוזיל לאכסניא ואתי לקיצין : הדעיד (ר' שמעון) [ר"י] בן אליקים משום קהלה קדושה בגמ' דבני מערבא בפ"ק דמעשר שני (ספ"ב הלכה ד') פרשו עדה קדושה ר' יוסי בן (משולם) [המשולם] ור' שמעון בן מנסיא ובמ' דיום טוב בפרק אין צדיקין (דף כז) נרסי' אמר ר' שמעון בן פזי אמר ר' יהושע בן לוי אמר ר' יוסי בן שאול אמר ר' משום קהלה קדושה שבירושלים *ר' שמעון בן מנסיא וחבריו ובאגדתא דקהלת (פסוק לחה מיים) למה

[ע"ש בתוס' וכ"ש בתוס' ד"ה כמצודה]

[לעיל ו:]

[מנחות מג:]

[לקמן ד' כה:]

[לעיל דף ג:]

[פירש"י על זה תמלא לקמן י:]

[פי' קולמין עי' תוס' סוכה מד: ועי' תוס' יומא לז: סוף ד"ה אמר מכאן]

לקמן יט: כח.

לעיל ד:

ג"ז שם

תהלים קד

מסורת השי"ם

פתח בתחלה וסיים בתחלה. תחלת תחלה היא דתחלה כל חוסי בו סיומא דלמה רגלו גויס הוא: **בריוני.** פריצים: **בתיב.** חתאים סיכלה יגר הרע: **שפיל.** השפיל עלמך לסוף המקרא כל דבר שהוא בסוף קרוי שפילו של דבר: **ממוכים לעד לעולם.** בדברי תורה כתיב [לחכי] נאמנים כל פקודיו סמוכים (ג) סמיכת כל פקודיו עשויה בחמת ויסר ונלוכך ולא דבר רק: **כלום יש עבד שמורד ברבו.** ויבח להכחים את דברי הנביא: **תמור לו כלום יש בן כו'** • והא חזינן הכא דהוה: **פתח נמי סוף.** סופיה להיות: **ותמר שירה.** כנגד כולם תמר שירה לכשתהא רוח הקודש עליו: תורה אור

וכל קרבי. על שם קדבי למו שדל בחולן: **מלי מעמע.** דעל יום המיתה נאמר: **כל ורוחה וכו'.** הוא שבר דהכי דעני מלי שלא קרבים דנקט: **ממסה נרכי נפשי.** לעיל תמיד להו: **מלי דכתיב מי כהחכם ומי יודע פשר דבר.** משום דחייכי בסופה בסמיכת גאולה לתפלה נקט ליה: **דמשכחן דמול מליהו גבי מחאב.** דכתיב וילך מליהו להרהות על מחאב: **יסורם מול גבי מליעם.** כשהלכו על מוחב הוא ויהושפט (במלכים ב ג) דממוך שלח היו הולכים זה אחר זה לא היה מוכיחו על שלח נשא לשלח: **כבשי דרחמנא.** סתרים דהקב"ה כמו ריש בכבשה (מולין ז' נב:) בהמעת החפר: **נגורה גורה.** שמעות: **מקובלני מכיש מני מכא.** דוד שרשה את המלך וחרבו שלופה בידו בסוף ספר שמואל (ג כד) ולא מנע עלמו מן הרחמים: תבוי

כל פרשה שהיתה חביבה על דוד פתח בה באשרי וסיים בה באשרי פתח באשרי דכתיב °אשרי האיש וסיים באשרי דכתיב °אשרי כל חוסי בו: הנהו בריוני דהוו בשבבותיה דר"מ והוו קא מצערו ליה טובא הוה קא בעי ר' מאיר רחמי עליהו כי היכי דלימותו אמרה לי' ברוריא דביתהו מאי דעתך משום דכתיב °יתמו חטאים מן כתיב חוטאים חטאים כתיב ועוד שפיל לסיפיה דקרא ורשעים עוד אינם כיון דיתמו חטאים ורשעים עוד אינם אלא °בעי רחמי עליהו דלהדרו בתשובה ורשעים עוד אינם בעא רחמי עליהו והדרו בתשובה: אמר לה החוא צדוקי לברוריא כתיב °רני עקרה לא ילדה משום דלא ילדה רני אמרה ליה שטיא שפיל לסיפיה דקרא דכתיב כי רבים בני שוממה מבני בעולה אמר ה' *אלא מאי עקרה לא ילדה רני כנסת ישראל שדומה לאשה עקרה שלא ילדה בנים לגיהנם כותייכו: א"ל ההוא צדוקי לר' אבהו כתיב °מזמור לדוד בברחו מפני אבשלום בנו וכתיב °לדוד מכתם בברחו מפני שאול במערה הי מעשה הוה בריש מכדי מעשה שאול הוה בריש לכתוב בריש אמר ליה אתון דלא דרשיתון סמוכין קשיא לכו אנן דדרשינן סמוכים לא קשיא לן *דא"ר יותנן סמוכין מן התורה מנין שנא' °סמוכים לעד לעולם עשוים באמת וישר למה נסמכה פרשת אבשלום לפרשת גוג ומגוג שאם יאמר לך אדם כלום יש עבד שמורד ברבו אף אתה אמור לו כלום יש בן שמורד באביו אלא הוה הכא נמי הוה: אמר ר' יותנן משום רבי שמעון בן יוחי מאי דכתיב °פיה פתחה בחכמה ותורת חסד על לשונה כנגד מי אמר שלמה מקרא זה לא אמרו אלא כנגד דוד אביו שדר בחמשה עולמים ואמר שירה דר במעי אמו ואמר שירה שנאמר °ברכי נפשי את ה' וכל קרבי את שם קדשו יצא לאויר העולם ונסתכל בכוכבים ומזלות ואמר שירה שנאמר °ברכו ה' מלאכיו גבורי כח עושי דברו לשמוע בקול דברו ברכו ה' כל צבאיו וגו' ינק משדי אמו ונסתכל בדדיה ואמר שירה שנאמר °ברכי נפשי את ה' ואל תשכחי כל גמוליו מאי כל גמוליו אמר ר' אבהו שעשה לה דדים במקום בינה טעמא מאי אמר (רבי) יהודה כדי שלא יסתכל במקום ערוה רב מתנא אמר כדי שלא יינק ממקום המטופת ראה במפלתן של רשעים ואמר שירה שנאמר °יתמו חטאים מן הארץ ורשעים עוד אינם ברכי נפשי את ה' הללויה נסתכל ביום המיתה ואמר שירה שנאמר °ברכי נפשי את ה' ה' אלהי גדלת מאד הוד והדר לבשת מאי משמע (ה) דעל יום המיתה נאמר אמר רבה בר רב שילא מסיפא דעניינא דכתיב °תסתיר פניך יבהלון תוסף רוחם יגועון וגו' רב שימי בר עוקבא ואמרי לה מר עוקבא הוה שכיח קמיה דר' שמעון בן פזי והוה מסדר אגדתא קמיה דר' יהושע בן לוי אמר ליה מאי דכתיב °ברכי נפשי את ה' וכל קרבי את שם קדשו אמר ליה בא וראה שלא כמדת הקדוש ברוך הוא מדת בשר ודם *מדת בשר ודם צר צורה על גבי הכותל ואינו יכול להטיל בה רוח ונשמה קרבים ובני מעים והקב"ה אינו כן צר צורה בתוך צורה ומטיל בה רוח ונשמה קרבים ובני מעים והיינו דאמרה חנה °אין קדוש כה' כי אין בלתך ואין צור כאלהינו. מאי אין צור באלהינו אין צייר כאלהינו *מאי כי אין בלתך אמר ר' יהודה בר מנסיא אל תקרי כי אין בלתך אלא אין לבלותך שלא כמדת הקדוש ברוך הוא מדת בשר ודם מדת בשר ודם מעשה ידיו מבלין אותו והקב"ה מבלה מעשיו א"ל אנא הבי קא אמינא לך הני חמשה ברכי נפשי כנגד מי אמרן דוד לא אמרן אלא כנגד הקב"ה וכנגד נשמה מה הקב"ה מלא כל העולם אף נשמה מלאה את כל הגוף מה הקדוש ברוך הוא רואה ואינו נראה אף נשמה רואה ואינה נראית מה הקב"ה זן את כל העולם כלו אף נשמה זנה את כל הגוף מה הקב"ה מהור אף נשמה מהורה מה הקב"ה יושב בחדרי חדרים אף נשמה יושבת בחדרי חדרים יבא מי שיש בו חמשה דברים הללו ויושבת למי שיש בו חמשה דברים הללו: אמר רב המנונא מאי דכתיב °מי כהחכם ומי יודע פשר דבר מי כהקדוש ברוך הוא שיודע לעשות פשרה בין שני צדיקים בין חזקיהו לישעיהו חזקיהו אמר ליתי ישעיהו גבאי דהכי אשכחן באלידו דאזל לגבי אחאב (שנאמר °וילך אליהו להראות אל אחאב) ישעיהו אמר ליתי חזקיהו גבאי דהכי אשכחן ביהורם בן אחאב דאזל לגבי אלישע מה עשה הקב"ה הביא יסורים על חזקיהו ואמר לו לישעיהו לך ובקר את החולה שנאמר °בימים ההם חלה חזקיהו למות ויבא אליו ישעיהו בן אמוץ הנביא ויאמר אליו כה אמר ה' (צבאות) צו לביתך כי מת אתה ולא תחיה וגו' מאי כי מת אתה ולא תחיה מת אתה בעולם הזה ולא תחיה לעולם הבא אמר ליה מאי כולי האי אמר ליה משום דלא עסקת בפריה ורביה א"ל משום דחזאי לי ברוח הקדש *דנפקי מינאי בנין דלא מעלו א"ל בהדי כבשי דרחמנא למה לך מאי דמפקדת איבעי לך למעבד ומה דניחא קמיה קודשא בריך הוא לעביד אמר ליה השתא הב לי ברתך אפשר דגרמא זכותא דידי ודידך ונפקי מנאי בנין דמעלו א"ל כבר נגזרה עליך גזירה א"ל בן אמוץ בלה נבואתך וצא כך מקובלני מבית אבי אבא *אפי' חרב חדה מונחת על צווארו של אדם אל ימנע עצמו מן הרחמים שאמר נמי רבי יותנן ורבי *(אליעזר) דאמרי תרוייהו אפילו חרב חדה מונחת על צווארו של אדם אל ימנע עצמו מן הרחמים שנא' °הן יקטלני לו איחל (ג):

א"ר

כל פרשה שהיתה חביבה על דוד פתח בה באשרי וסיים בה באשרי פתח באשרי דכתיב °אשרי האיש וסיים באשרי דכתיב °אשרי כל חוסי בו: הנהו בריוני דהוו בשבבותיה דר"מ והוו קא מצערו ליה טובא הוה קא בעי ר' מאיר רחמי עליהו כי היכי דלימותו אמרה לי' ברוריא דביתהו מאי דעתך משום דכתיב °יתמו חטאים מן כתיב חוטאים חטאים כתיב ועוד שפיל לסיפיה דקרא ורשעים עוד אינם כיון דיתמו חטאים ורשעים עוד אינם אלא °בעי רחמי עליהו דלהדרו בתשובה ורשעים עוד אינם בעא רחמי עליהו והדרו בתשובה: אמר לה החוא צדוקי לברוריא כתיב °רני עקרה לא ילדה משום דלא ילדה רני אמרה ליה שטיא שפיל לסיפיה דקרא דכתיב כי רבים בני שוממה מבני בעולה אמר ה' *אלא מאי עקרה לא ילדה רני כנסת ישראל שדומה לאשה עקרה שלא ילדה בנים לגיהנם כותייכו: א"ל ההוא צדוקי לר' אבהו כתיב °מזמור לדוד בברחו מפני אבשלום בנו וכתיב °לדוד מכתם בברחו מפני שאול במערה הי מעשה הוה בריש מכדי מעשה שאול הוה בריש לכתוב בריש אמר ליה אתון דלא דרשיתון סמוכין קשיא לכו אנן דדרשינן סמוכים לא קשיא לן *דא"ר יותנן סמוכין מן התורה מנין שנא' °סמוכים לעד לעולם עשוים באמת וישר למה נסמכה פרשת אבשלום לפרשת גוג ומגוג שאם יאמר לך אדם כלום יש עבד שמורד ברבו אף אתה אמור לו כלום יש בן שמורד באביו אלא הוה הכא נמי הוה: אמר ר' יותנן משום רבי שמעון בן יוחי מאי דכתיב °פיה פתחה בחכמה ותורת חסד על לשונה כנגד מי אמר שלמה מקרא זה לא אמרו אלא כנגד דוד אביו שדר בחמשה עולמים ואמר שירה דר במעי אמו ואמר שירה שנאמר °ברכי נפשי את ה' וכל קרבי את שם קדשו יצא לאויר העולם ונסתכל בכוכבים ומזלות ואמר שירה שנאמר °ברכו ה' מלאכיו גבורי כח עושי דברו לשמוע בקול דברו ברכו ה' כל צבאיו וגו' ינק משדי אמו ונסתכל בדדיה ואמר שירה שנאמר °ברכי נפשי את ה' ואל תשכחי כל גמוליו מאי כל גמוליו אמר ר' אבהו שעשה לה דדים במקום בינה טעמא מאי אמר (רבי) יהודה כדי שלא יסתכל במקום ערוה רב מתנא אמר כדי שלא יינק ממקום המטופת ראה במפלתן של רשעים ואמר שירה שנאמר °יתמו חטאים מן הארץ ורשעים עוד אינם ברכי נפשי את ה' הללויה נסתכל ביום המיתה ואמר שירה שנאמר °ברכי נפשי את ה' ה' אלהי גדלת מאד הוד והדר לבשת מאי משמע (ה) דעל יום המיתה נאמר אמר רבה בר רב שילא מסיפא דעניינא דכתיב °תסתיר פניך יבהלון תוסף רוחם יגועון וגו' רב שימי בר עוקבא ואמרי לה מר עוקבא הוה שכיח קמיה דר' שמעון בן פזי והוה מסדר אגדתא קמיה דר' יהושע בן לוי אמר ליה מאי דכתיב °ברכי נפשי את ה' וכל קרבי את שם קדשו אמר ליה בא וראה שלא כמדת הקדוש ברוך הוא מדת בשר ודם *מדת בשר ודם צר צורה על גבי הכותל ואינו יכול להטיל בה רוח ונשמה קרבים ובני מעים והקב"ה אינו כן צר צורה בתוך צורה ומטיל בה רוח ונשמה קרבים ובני מעים והיינו דאמרה חנה °אין קדוש כה' כי אין בלתך ואין צור כאלהינו. מאי אין צור באלהינו אין צייר כאלהינו *מאי כי אין בלתך אמר ר' יהודה בר מנסיא אל תקרי כי אין בלתך אלא אין לבלותך שלא כמדת הקדוש ברוך הוא מדת בשר ודם מדת בשר ודם מעשה ידיו מבלין אותו והקב"ה מבלה מעשיו א"ל אנא הבי קא אמינא לך הני חמשה ברכי נפשי כנגד מי אמרן דוד לא אמרן אלא כנגד הקב"ה וכנגד נשמה מה הקב"ה מלא כל העולם אף נשמה מלאה את כל הגוף מה הקדוש ברוך הוא רואה ואינו נראה אף נשמה רואה ואינה נראית מה הקב"ה זן את כל העולם כלו אף נשמה זנה את כל הגוף מה הקב"ה מהור אף נשמה מהורה מה הקב"ה יושב בחדרי חדרים אף נשמה יושבת בחדרי חדרים יבא מי שיש בו חמשה דברים הללו ויושבת למי שיש בו חמשה דברים הללו: אמר רב המנונא מאי דכתיב °מי כהחכם ומי יודע פשר דבר מי כהקדוש ברוך הוא שיודע לעשות פשרה בין שני צדיקים בין חזקיהו לישעיהו חזקיהו אמר ליתי ישעיהו גבאי דהכי אשכחן באלידו דאזל לגבי אחאב (שנאמר °וילך אליהו להראות אל אחאב) ישעיהו אמר ליתי חזקיהו גבאי דהכי אשכחן ביהורם בן אחאב דאזל לגבי אלישע מה עשה הקב"ה הביא יסורים על חזקיהו ואמר לו לישעיהו לך ובקר את החולה שנאמר °בימים ההם חלה חזקיהו למות ויבא אליו ישעיהו בן אמוץ הנביא ויאמר אליו כה אמר ה' (צבאות) צו לביתך כי מת אתה ולא תחיה וגו' מאי כי מת אתה ולא תחיה מת אתה בעולם הזה ולא תחיה לעולם הבא אמר ליה מאי כולי האי אמר ליה משום דלא עסקת בפריה ורביה א"ל משום דחזאי לי ברוח הקדש *דנפקי מינאי בנין דלא מעלו א"ל בהדי כבשי דרחמנא למה לך מאי דמפקדת איבעי לך למעבד ומה דניחא קמיה קודשא בריך הוא לעביד אמר ליה השתא הב לי ברתך אפשר דגרמא זכותא דידי ודידך ונפקי מנאי בנין דמעלו א"ל כבר נגזרה עליך גזירה א"ל בן אמוץ בלה נבואתך וצא כך מקובלני מבית אבי אבא *אפי' חרב חדה מונחת על צווארו של אדם אל ימנע עצמו מן הרחמים שאמר נמי רבי יותנן ורבי *(אליעזר) דאמרי תרוייהו אפילו חרב חדה מונחת על צווארו של אדם אל ימנע עצמו מן הרחמים שנא' °הן יקטלני לו איחל (ג):

א"ר

אלא מאי לא ילדה כ"ל ר"ל

כמות דף ד. [ע"ם]

תהלים קיח

מגלי לח

תהלים קג

שם

[ר"ל רב]

שם קד

שם

שם

שם קג

[מגילה יד. ע"ם]

שמואל ג ב

[מגילה יד. ע"ש היטב]

קהלת ח

מלכים ג יח

מלכים ב ב ישעיה לח

מיכה ג יג

הגהות הב"ח

(ה) גמ' מאי משמע אמר לכה כב ר' שילא כ"ל ותיבות דעל יום המיתה נאמר ממתק: (ג) שם הן יקטלני לו ליתיל לסוף יהב ליה ברתיה נפק מיניה מגפה וכשקרה יומא מדא מלכיניהו לכי מדלקת לאמטוויניהו לכי מדלקת אמר מר מיניהו מזי ריחא דלחנא למעוי ביה גלדאני ואמר אמר מזי ריחא דלחנא לאקדוני עליה לעכו"ם מכטיניהו בלחעא מנפא מיא וכשקרה מיא קרי לנפשיה וכלי כליו רעים [ישעיה לב] אמר רב תנן לחיולו בעל: (ג) רש"י ד"ה סמוכים וכו' סמוכים לעד סמיכת כל:

גליון הש"ם

גמ' כעי לחמי. עיין תענית כג ב ובזוה"ק פ' ויקל במדבר הנעלם כפ' המכסה לחי מלכרכם: שם דנפקי מינאי. עי' עוזי מכן כ"ה יז ב ד"ה ג"ק: שם לחיולו מכב מלה. עי' חום' נדה מז ב ד"ה הכל:

[ג"ל אלעזר]

מאי מצא שחפף מת סהיל. שלמה: **שגנו ספר רפואות.** כדי שיבקשו רחמים: **גירל עלמות מכיו.** לפי שהיה רשע בזמנו ולא נהג בו כבוד בקבורתו להוליכו כהוגן כמנהג הכבוד וכסך: **סחס מי גיחון.** מי שלוח בדברי הימים (ב לב) ולמה כדי שלא יבאו מלכי אשור וימלאו מים למקום ולא זהו גיחון הנהר הגדול ההוא שלו מעין קטן הוא סמוך לירושלים שנאמר והודרתם לומו לל גיחון (מ"ח ל) ומתרגמינן ותחמון יתיה לסילוחא: **עבר ניסן כניסן.** קס"ד מסתקדם החדש לפס הפסח ועשאו חדר כמו שנאמר בדברי הימים (ב ל) ויועץ המלך (חזקיהו) לעשות הפסח בחדש השני: **כיוס שלשים של אדר.** ואע"פ שלא נתקדם החדש שעדיין לא בלו עדים: **ספולה בזכות עלמו.** שאומר בתפלתו עשה לי בזכות כגון חזקיהו שאמר זכר נא את אשר התהלכתי לפניך (ו) וגו': **פרופה.** מגולה כמו (ג) ויוצא הנגף (ד) שהיה מקריח שלא: **הרופה לשוס.** מעל לחריס: **יפנה.** ואין ליסור בדבר: **כלניצם.** כמו שמלינו בלישע שהלה: **והרופה שלא לשוס.** מעל לחריס: **אל יפנה.** ואין בדבר לא משום גסות רוח ולא משום שהלה: **כשמואל הרמתי.** כמו שמלינו בשמואל הרמתי שלא רלה להפות: **כי אם ביתו.** לעיל מיניה כתיב והיה מדי שהה בשהה וסבב בית לל המלפה ושפט את ישראל ושמיך ליה ותשובתו הרמתה כי שם ביתו וכי לית ליה יולע שאם ביתו שלא לכולהו מקומות דקרית לעיל מיניה קלי שכל מקום שהיה הולך אם היה נוטל כל כלי תשמישי בית עמו ואהל חנייתו שלא להטות מן לחריס: **כסוד יפיה.** בדדיה: **תפלה לעני.** דרך עניות: **יכון לחם רגליו.** **ורגליהם רגל ישרה.** שייך לעיל מ: **סקורא מכלן במתניתין** **ואילך לא הפסיד.** שהרי הוא בתפלה שבתורה ואע"פ שלא ילא ידי ק"ש יש לו לקבול שכר בעוסק בתורה: **מתני' יעש.** על שנאמר לנו: **בשכבך.** דרך שכיבה: **יעמוד.** מלכיה שלכתיב וכקומך: **כדרכו.** לו בקימה ג ד לו בשכיבה לו בישיבה לו מהלך:

נדול הקורא ק"ש בטופסה יוסר מהטוסק בתורה. תימה לפי' תפלה נמי דהא לתניגן פ"ק דשבת (ד' יא.) כגון לחו מפסיקין בין ק"ש בין לתפלה. וי"ל דהכי קאמר יוסר מהטוסק בתורה פעם לחרת שלא בשעת ק"ש. לבל הטוסק בתורה בשעת ק"ש לא מייבי ולפי' בתפלה פוסק: שלחר

א"ר חנן אפי' בעל החלומות אומר לו לאדם למחר הוא מת אל ימנע עלמו מן הרחמים שנאמר °כי ברוב חלומות והבלים ודברים הרבה כי את האלהים ירא מיד °ויסב חזקיהו פניו אל הקיר ויתפלל אל ה' °מאי קיר אמר רשב"ל מקירות לבו שנא' °מעי מעי אוחילה קירות לבי וגו' ר' לוי אמר על עסקי הקיר אמר לפניו רבונו של עולם ומה שונמית שלא עשתה אלא קיר אחת קטנה החיית את בנה אבי אבא שחפה את החיכל כולו בכסף ובזהב על אחת כמה וכמה °זכר נא את אשר התהלכתי לפניך באמת ובלב שלם והטוב בעיניך עשיתי מאי והטוב בעיניך עשיתי א"ר יהודה אמר רב שסמך גאולה לתפלה ר' לוי אמר שגנז ספר רפואות תנו רבנן *ששה דברים עשה חזקיהו המלך על ג' הודו לו ועל ג' לא הודו לו על ג' הודו לו גנז ספר רפואות והודו לו כתת נחש הנחשת והודו לו גירר עלמות אביו על מטה של חבלים והודו לו ועל ג' לא הודו לו סתם מי גיחון ולא הודו לו קלץ דלתות היכל ושגרם למלך אשור ולא הודו לו עבר ניסן בניסן ולא הודו לו ומי לית ליה לחזקיהו °החדש הזה לכם ראש חדשים *זה ניסן ואין אחר ניסן אלא מעה בדשמואל *דאמר שמואל אין מעברין את השנה ביום שלשים של אדר הואיל וראוי לקובעו ניסן סבר הואיל וראוי תולין לו בזכות אחרים וכל התולה בזכות אחרים תולין לו בזכות עלמו משה תלה בזכות אחרים שנא' °זכור לאברהם ליצחק ולישראל עבדיך תלו גם הוא בזכות אחרים שנא' °ואזכור את בריתי יעקב וגו' אף אני אתלה בזכות עלמי ואיתמר °ויאמר להשמידם לולי משה בחירו עמד בפרץ לפניו להשיב המתו מהשחית חזקיהו תלה בזכות עלמו דכתיב זכר נא את אשר התהלכתי לפניך תלו לו בזכות אחרים שנא' °וגנותי *אל העיר הזאת להושיעה למעני ולמען דוד עבדי והיינו דריב"ל דאמר ריב"ל מאי דכתיב °הנה לשלום מר לי מר אפי' בשעה ששיגר לו הקב"ה שלום מר הוא לו: °נעשה נא עליית קיר קטנה רב ושמואל חד אמר עלייה פרועה היתה וקירוה וחד אמר אכסדרה גדולה היתה וחלקוה לשנים בשלמא למ"ד אכסדרה היינו דכתיב קיר אלא למ"ד עלייה מאי קיר שקירוה בשלמא למ"ד עלייה היינו דכתיב עליית אלא למ"ד אכסדרה מאי עליית *מעולה שבבתים. ונשים לו שם מטה ושולחן וכסא ומנורה אמר אביי ואיתימא ר' יצחק הרוצה להנות יהנה כאלישע ושאינו רוצה להנות אל יהנה כשמואל הרמתי שנאמר °ותשובתו הרמתה כי שם ביתו וא"ר יותן *שכל מקום שהלך שם ביתו עמו. °ותאמר אל אישה הנה נא ידעתי כי איש אלהים קדוש הוא א"ר יוסי בר' חנינא מבאן שהאשה מכרת באורחין יותר מן האיש קדוש הוא מנא ידעה רב ושמואל חד אמר שלא ראתה זבוב עובר על שולחנו וחד אמר סדין של פשתן הציעה על מטתו ולא ראתה קרי עליו קדוש הוא א"ר יוסי בר' חנינא הוא קדוש ומשרתו אינו קדוש (שנא') °ויגש ניחזי להדפה א"ר יוסי בר' חנינא שאחזה בהוד יפיה. עובר עלינו תמיד א"ר יוסי בר' חנינא משום רבי אליעזר בן יעקב °כל המארח תלמיד חכם בתוך ביתו ומהנהו מנכסיו מעלה עליו הכתוב כאילו מקריב תמידין. וא"ר יוסי בר' חנינא משום ראב"י *אל יעמוד אדם במקום גבוה ויתפלל אלא במקום נמוך ויתפלל שנא' °ממעמקים קראתיך ה' חניא נמי הכי *לא יעמוד אדם לא על גבי כסא ולא ע"ג שרפרף ולא במקום גבוה ויתפלל אלא במקום נמוך ויתפלל לפי שאין גבהות לפני המקום שנאמר ממעמקים קראתיך ה' וכתיב °תפלה לעני כי יעטוף. וא"ר יוסי בר' חנינא משום ראב"י [ב]המתפלל צריך שיכוין את רגליו שנא' °ורגליהם רגל ישרה (א"ר יצחק א"ר יותן) וא"ר יוסי בר' חנינא משום ראב"י מאי דכתיב °לא תאכלו על הדם [ג]לא תאכלו קודם שתתפללו על דמכם (א"ד) א"ר יצחק *א"ר יותן א"ר יוסי בר' חנינא משום ראב"י כל האוכל ושותה ואח"כ מתפלל עליו הכתוב אומר °ואותי השלכת אחרי גויך אל תקרי גויך אלא גאיך אמר הקב"ה לאחר שנתגאה זה קבל עליו מלכות שמים: ר' יהושע אומר עד ג' שעות: אמר רב יהודה אמר שמואל [ד]הלכה כרבי יהושע: הקורא מבאן ואילך לא הפסיד: אמר רב חסדא אמר מר עוקבא ובלבד שלא יאמר יוצר אור מיתיבי הקורא מבאן ואילך לא הפסיד כאדם שהוא קורא בתורה אבל מברך הוא שתים לפניה ואחת לאחריה תיובתא דרב חסדא תיובתא איבא דאמרי אמר רב חסדא אמר מר עוקבא מאי לא הפסיד שלא הפסיד ברכות תניא נמי הכי [ה]הקורא מבאן ואילך לא הפסיד כאדם שקורא בתורה אבל מברך הוא שתים לפניה ואחת לאחריה א"ר מני גדול הקורא ק"ש בעונתה יותר מהעוסק בתורה מדקתני הקורא מבאן ואילך לא הפסיד כאדם הקורא בתורה מכלל דקורא בעונתה עדיף: **מתני'** *בית שמאי אומרים °כל אדם יטה ויקרא ובבקר יעמוד שנאמר °ובשכבך ובקומך ובית הלל אומרים כל אדם קורא *כדרכו שנאמר ובלכתך בדרך אם כן למה נאמר ובשכבך ובקומך בשעה שבני אדם שוכבים ובשעה שבני אדם עומדים א"ר טרפון אני הייתי בא בדרך °והטתי לקרות כדברי ב"ש וסכנתי בעצמי מפני הלסטים אמרו לו כדי היית לחוב בעצמך שעברת על דברי ב"ה:

גמ'

גמ' מאי קיר. יהושלמי [ברכות פ"ד] ופ' תלך ושם פיתח עוד דרשות בזה: שם כל המלכת ת"ח. עי' יומא ע"ח ב ובכתובות קה ב: **במשנה** והעיתיה כו'. עי' תוס' יבמות יד ב ד"ה לא עשו:

מתני' יעש. [ו]ר"ש ד"ה המולה וכו' לפניך וגו' פסי"ד וחת"כ מ"ה מר הוא לו על שלמה לו למען דוד עבדי הס"ד:
(ג) ד"ה פרוע וכו' תקריא ומעזיבה שלא:

גליון הש"ס

הגהות הב"ח

גמ'

מסורת הש"ס

גמ' **בשלמא בשכיבך בפרש לעוסק במלוה.** לקמיה מפרש מאי משמע: **ובלכתך בדרך פרש לחמן.** ותע"ג לחמן נמי עוסק במלוה הוא מי לאו קרא יתירה לא נפקא לן מקרא קמא דכיון דעוסק במלוה לא כתיב בקרא בהדיא אלא מיעוטא בעלמא הוא דקא דכיון מדכתיב וממעטינן מינה עוסק במלאכת מלוה תורה אור דתיכא טרדא לכל חמן דטרדא דמחשבה בעלמא הוא שמחשב על עסק במנוס מי לאו קרא יתירה לא לתמעוטי: **שכונס את הכלה פטור.** שטרוד במחשבת בעילת מלוה: **מאי משמע.** פרש לעוסק במלוה: **כי דרך.** בשכבך ובלכתך הוקשו לדרך: **מי לא עסקינן כו'.** כלומר מנלן דבדרך לשום לחודא לחיובי קרא הא קרא דרך שתמת כתיב וממילא משמע נמי מיניה דרך מלוה ולפילו הכי לחמר רחמנא ליקרי: **לי משום טרדא.** דמחשבה פטורה ליה לפילו בטבעה ספינתו נמי: **אלמה אמר רבי אבא.** כמו למה לחמר (ג) תע"פ שטרוד בלעברו חייב בכל המלות חון מן התפילין שנאמר בהם פאר ליחזקאל פאדך חבוש עליך וגו' וכיון דכתיב פאר ולכל מתגוללו בלעברו בעבר לין זה פאר: **עדיך עדדה דמלוה.** וכיון דלחן מיטוט בעלמא דכתיבן פרט לחמן מסתייך לם ממעטת מיניה טרדת דמלוה: **וכ"ש אמרי לך.** ולי נמי דקרא למדרש מיניה פרט לחמן לחמן ממילא ס"מ בלכת דיהך הוא דמחייבת אלמא בדרך נמי קרי: **עוסקין במלאכתן ופורין.** לקמן מוקמינן לה בפרק שני (ד' מו.): **שמה ר' אלעזר בן עזריה.** כ"ם: **לאמר שאמרו לו זקנך מגודל אמר להם יהיה זה כנגד שאומרים.** משל שלך דומה לאחד שאומרים לו זקנך נאה ומגודל והוא אומר להם הואיל וקלסתם תוהו לף הוא יהיה כנגד שאומרים הגדול הזה יהיה נתון לפער ולמספריים שחדיא עליו ולשחיתו: **עכשיו שאני סעני.** הרי לי כמלקם לת מעשיך שהיית תוטה ולתה נזקפת: **כ"ש נמי לים לזו מעון.** דכמעון נמי אדו כדלמריגן לעיל מעון ופורין: **אלא.** עכשיו כיון דעד השתא היית זקוף ועכשיו השיות לם לף נזקפתי לני ירלו התלמידים ויקבעו הלכה: **לף קיימא כו'.** וכי היכי דעשה כדברי ב"ש לף עשה ולף כלום לדברי ב"ש לף עשה ולף העושה כדברי ב"ש לף עשה ולף כלום לדברי ב"ש: **תנני' כשאר מברך שאים וכו'.** כדלמר בברכות ירושלמי שבע ברכות הללו על שם (תהלים קיט) שבע ביום הללתיך: **אחת תרוכה ואחת קלרה.** לחמים לחריהם דעדיפ קלי (ב"ח תרוכה לחמת ותמוכה קלרה השביבו): **לחמוס.** כברוך: **שלא לחמוס.** כגון ברכת הפירות ומזון: **גמ' מברך.** שאים לפניה דשאר מלי ניהו:

[בערב ובבקר בן יחבן להיות]

לקמן דף מז. סוכה דף כה.

[עי' תוספות לקמן דף מז:]

לקמן דף מז: סוכה דף כה. מ"ק ד' מו. כתובות דף ו: שבועות ס"ו

תוספות ס"ש פסחים ותתהן

סוכה דף נ"ג ז:] כת. עירובין דף יג:

[שבת כט: ושם נסמן]

זוֹ ר

עין משפט נר מצוה

נ א מיי' פ"ד מהלכות ת"ת הלכה ז סמג עשין יח טור שו"ע יו"ד סימן ם סעיף ג:

נא ב מיי' פ"ד מהלכות תפילין הלכה יג ופ"ד מהלכות תפילה הלכה ם סמג עשין [דרכון] כ טוש"ע או"ח סימן לח סעיף ה וטור שו"ע יו"ד סימן שפח סעיף ג:

נב ג (מיי' פ"ג מהלכות ק"ש הלכה כ) טוש"ע או"ח סי' ס"ג סעיף כ:

[עי' רש"י ותוס' סוכה כה. ד"ה ובלכתך וכו' דגרסי ליחיך וכ"ה בתוספתא פ"ח]

נג ד מיי' פ"ג מהלכות ק"ש הלכה ה סמ"ג עשין י"ע טוש"ע או"ח סימן נט וסימן לזו סעיף ג:

ים גורסין ומסיפין זוה עי' רש"ל בשם מילוקט ות"ע להגיה דכיון דלריכה ליה לכ"ש למימר ממילא ש"מ בהלי שכרת לחודיה מיתסם נכון לכל זמן ודלי מתקשה על כ"ש ל"ל כ' פסוקים:

רב נסים גאון

והא אמר רב בא בר זבדא אמר רב אבל חייב בכל מלו' האמורין בתורה חון מן התפילין מפני שנאמר בהן פאר בם' ואלו מגלחין במועד (דמ"ו) גרסי' אבל אסור להניח תפילין מדקאמר ליה רחמ' ליחזקאל (יחזקאל כל)פאדך חבוש עליך מכלל דבטלי שלמא אסירי ובסוף פרק חוקת (ב"ב דף ם) כך דרשינן על ראש שמרחתי אמר ר' יצחק זה אפר מקלה שבראש התנים בעא מיניה רב פפא היכא מנח ליה אמר ליה בתקום תפילין שנאמר (יחזקאל מד) לשתם לאבלי ציון לתת להם פאר תחת אפר מיכן למדנו שהתפילין נאמר בהן פאר:

הגהות הב"ח

(ל) גמ' טרייד טרדת דלכות (וכ"ה לקמן ד' מו' וכו' נמי קלי) תפ"ה וכ"ה כת"ק כ"ש וכ"ה כאן כתיב בשכבך ובלכתך בדרך נמה לי ב"ש ותיובתא וכ"ש ההוא מבעי להו פרט לשלוחי מלוה לשלוחי מלוה נמתק: (ג) שם בדרך ובורין עוסקין במלאכתן: (ג) רש"י ד"ה תלמה וכו' נמה לחמר לחכל לע"ם שבועה: (ד) תוד"ה ת לחת וכו' דהכל קלי לחמת:

בהם פאר. פרש"י ולחבל מעולל בעפר קרנו ולין נלה לעפר פאר תחת לפר. ול"ת ולמה לי לחי טעמא ליופי ליה מדלחמר ליחזקאל פאדך חבוש עליך מכלל דלכולי עלמא לחכור. ולירן הכר מקולי לדריך טעמא של רש"י כי היכי דלא נילף שאר מלות מתפילין מקל וחומר. ל"ל לריך טעמא דרש"י לחייבו בתפילין לאחר יום רלשון דלא שייך מעולל בעפר קרנו אלא ביום רלשון דוקא:

תני לב יחזקאל עשה כבית שמאי עשה ורב יוסף לחמר עשה כב"ש לא עשה ולא כלום. ול"ת פשיטא דלין עשה ולא כלום. ול"ל דחיל ב"ש ממירים על האדם פופי מב"ה לא שייך לומר פשיטא. דהא דעשה כב"ש לא עשה ולא כלום הייט היכא דב"ש מקילין וב"ה מחמירין לבל הכא בב"ש לא פסלי ב"ה דבדי ב"ש. לבל תימא ל"ל מה מייתי מסוכה כו' לא קיימת מלות סוכה כו' ופירש"י דכי היכי דמי שעשה כב"ה לא עשה ולא כלום לב"ש לף העושה כב"ש לא עשה ולא כלום לב"ה ומתי קא מדמה התם פסלי ב"ש לגמרי מה דמכשרי ב"ה. לבל הכא קרא קרית שמע כב"ש לגיבת דב"ה ילא. ש"ל פירש הר"ר שמעיה דקא מדמה הכי מדקאמר לא קיימת מע"ג דמן הדין ילא שהרי בדאשו ורובו בסוכה הייט לאוכל לגא גזילה שמת ימשך אחר שלחנו. ה"ג גבי ק"ש אע"ג דמן הדין ילא בדיעבד כיון דלב"ה אין נכון כדאיתא במתניתין כדאי הייט לחוב בעלמך. אם עשה כב"ש לב"ה לא עשה ולא כלום [וע' תוספות סוכה ג. ד"ה דאמר]:

אחת תרוכה ואחת קלרה. פירש רש"י תרוכה לחמת ותמוכה. קלרה השביבו. ותימה דהשביבו נמי תרוכה הרבה ותדע מדלא קא חשיב לה בתוספתא בהדי הקלרות. ועוד פעמים שמחליפין הרבה בתוספתא כמו תור יום הכפ. ועוד לחמת ותמוכה פעמים שמקלרין בה מלד בדאמרינן לקמן (מ"ד לין לומרים פרשת בלילה הוא קא מסייט מודים לגחנו לך שהולאתנו ממלרים וכו' בפרק היה קורא (לקמן' יד ע"ב) ונרחה לר"ת דהכל קלי (ד) בחמת ותמוכה לחת תרוכה ולחת קלרה כלומר בין יתריך בה בין יקלר בה כדלקמן. וכן בשכחת התם (יבמות ד' מח.) לחת תרוכות ולחת נסוחות לחת בתולות ולחת בעולות: **מקום** שנהגו לקלר. כגון בברכת פירות ובברכה המזון לין לו להחריך: ורבנן

גמ' בשלמא ב"ה הא מפרשי טעמייהו וטעמא דב"ש אלא ב"ש מ"ט לא אמרי כב"ה אמרי לך ב"ש א"כ נימא קרא *בבקר ובערב מאי בשבבך ובקומך בשעת שכיבה ממש ובשעת קימה ממש וב"ש האי ובלכתך בדרך מאי עביד להו ההוא מבעי להו *לכדתניא בשבתך בביתך פרט *לעוסק במלוה ובלכתך בדרך פרט לחתן מבאן אמרו *הכונס את הבתולה פטור ואת האלמנה חייב מאי משמע אמר רב פפא כי דרך מה דרך רשות אף כל רשות מי לא עסקינן דקא אזיל לדבר מלוה ואפילו הכי אמר רחמנא לקרי אם כן לכתוב רחמנא בשבת ובלכת מאי בשבתך ובלכתך בשבת דידך ובלכת דידך הוא דמחייבת הא דמלוה פטורה *אי הכי אפילו כונס את האלמנה נמי האי טריד והאי לא טריד אי משום טרדא אפילו טבעה ספינתו בים נמי וכי תימא ה"נ אלמה א"ר אבא בר זבדא אמר רב *אבל חייב בכל המלות האמורות בתורה [2]חוץ מן התפילין שהרי נאמר בהם פאר שנאמר °פארך חבוש עליך התם טריד טרדא דמלוה הכא טריד טרדא דרשות (ו)*וב"ש ההוא מבעי להו פרט לשלוחי מלוה וב"ה אמרי ממילא ש"מ דאפילו בדרך נמי קרי: ת"ר בה"א עומדין וקורין יושבין וקורין ומטין וקורין הולכין בדרך וקורין (ג) עושין במלאכתן וקורין *ומעשה ברבי ישמעאל ור' אלעזר בן עזריה שהיו מסובין במקום אחד והיה ר' ישמעאל מוטה ור' אלעזר בן עזריה זקוף כיון שהגיע זמן קריאת שמע הטה רבי אלעזר וזקף ר' ישמעאל אמר לו רבי אלעזר בן עזריה לר' ישמעאל ישמעאל אחי אמשול לך משל למה הדבר דומה משל לאחד שאומרים לו זקנך מגודל אמר להם יהיה כנגד המשחיתים אף כך אתה כל זמן שאני זקוף אתה מוטה עכשיו כשאני הטתי אתה זקפת אמר לו אני עשיתי כדברי ב"ה ואתה עשית כדברי ב"ש ולא עוד אלא שמא יראו התלמידים ויקבעו הלכה לדורות מאי ולא עוד וכי תימא בית הלל נמי אית להו מטין ה"מ דמטה ואתא מעיקרא אבל הבא כיון דעד השתא הויית זקוף והשתא מוטה אמרי ש"מ כב"ש סבירא להו שמא יראו התלמידים ויקבעו הלכה לדורות. תני רב יחזקאל עשה כדברי ב"ש עשה כדברי ב"ה עשה רב יוסף אמר °עשה כדברי ב"ש לא עשה ולא כלום *דתנן מי שהיה ראשו ורובו בסוכה ושלחנו בתוך הבית ב"ש פוסלין וב"ה מכשירין אמרו להם ב"ה לב"ש מעשה שהלכו זקני ב"ש וזקני ב"ה לבקר את ר' יוחנן בן החורנית מצאוהו שהיה ראשו ורובו בסוכה ושלחנו בתוך הבית ולא אמרו לו כלום אמרו להם *משם ראיה אף הם אמרו לו א"כ היית נוהג לא קיימת מלות סוכה מימיך רב נחמן בר יצחק אמר עשה כדברי בית שמאי חייב מיתה דתנן אמר ר"ט אני הייתי בא בדרך והטתי לקרות כדברי ב"ש וסכנתי בעצמי מפני הלסטים אמרו לו כדאי היית לחוב בעצמך שעברת על דברי ב"ה: **מתני'** [3]בשחר מברך שתים לפניה ואחת לאחריה ובערב מברך שתים לפניה ושתים לאחריה אחת ארוכה ואחת קצרה מקום שאמרו להאריך אינו רשאי לקצר לקצר אינו רשאי להאריך לחתום אינו רשאי שלא לחתום שלא לחתום אינו רשאי לחתום: **גמ'** מאי מברך אמר ר' יעקב א"ר אושעיא יוצר

ורבנן אומרי להכא עד עלות השחר ולהכא עד חצות. **שכבר** נפטר בהא דתנן עד סוף האשמורה הראשונה כדי שיעבור הרוב. ואיכא למאן דאמר דהא דתנן עד חצות לאו דוקא אלא עד זמן שרוב בני אדם ישנים בו. ואיכא למאן דאמר דהא דתנן עד חצות לאו דוקא אלא עד זמן שרוב בני אדם עומדים בו. ואיכא למאן דאמר דהא דתנן עד חצות לאו דוקא אלא עד זמן שרוב בני אדם הולכים בו לבתי כנסיות. ואיכא למאן דאמר דהא דתנן עד חצות לאו דוקא אלא עד זמן שרוב בני אדם חוזרים בו מבתי כנסיות. ואיכא למאן דאמר דהא דתנן עד חצות לאו דוקא אלא עד זמן שרוב בני אדם הולכים בו לבתי כנסיות לקרות קריאת שמע של שחרית. ואיכא למאן דאמר דהא דתנן עד חצות לאו דוקא אלא עד זמן שרוב בני אדם חוזרים בו מבתי כנסיות לקרות קריאת שמע של שחרית

לענין מי אמרים. הך ברכה דקתמרי התם ברכה היכי ס"ד לתקן מעכבת זו אח"כ זו דלמא התי דלא תמרי יוצר אור משום דלא מטא זמן מעכבת וכי מטא זמן מיניה למימרי לה ותעני ק"ש לא מטא זמניה כדתמרינן בעלמא (יומא לז:) הקורא את שמע עם הנץ החמה לא יצא שאני התם דלא מטא זמן יוצר אור. דהכי דמקשינן התם מקשינן עלה דמתניתין דתניא הקורא את שמע קודם שיעלה עמוד השחר כאלו מקטיר חלבים ואברים ומקריב תמידין ומוספין ביום ומתניתין דקתני קודם עלות השחר יצא ידי חובתו ואי לא מטא זמן יוצר אור היכי יצא ידי חובתו הא לא מטא זמן יוצר אור ומתניתין דקתני קודם עלות השחר

כרע כחזירת. ולקמן (ד' כח:) לתמרין עד שילחה ליסר וכו' (ג) לח סגי בכריעה לבד ולחלן זקוף לחלן בעי נמי זיקוף הרחם וכן לימח בירושלמי לפרקין ובלבד שלח יעשה להדין חרדונח והייט תרגום ירושלמי של נב (ויקרל יח) והלב כשהוח שומה רחמן זקוף. ובר"ה וי"כ שחלו שוחין כל שעה בחפלה לריך ליזהר שיגביה קודם שיסיים הברכה רק ליכרע בברוך ויגביה מיד לחמרינן לקמן סוף לין עומדין (ד' לד.) חס בח לשחות חחלת כל ברכה וסוף כל ברכה מלמדין לחומו שלח ישחה:

והלכתא כוחיה דרבה. לעריך לחחום המלך הקדוש והמלך המשפט וחס לח חמר מחזירין לחומו. וכן זכרנו ומי כמוך וכחוב לחיים וכספר חיים מחזירים לחומו חס לח חמר. דכל המשנה ממטבע שטבעו חכמים לימו יולח ידי חובתו וכך פסק רבינו יהודה חס פסק לו חס חמר חס לח חמר מחזירים לחומו כדחימח בירושלמי דחנעית פ"ק היה מחפלל ולימו יודע חס הזכיר על ומטר וחס לחו לו כל שלשים יום בחזקת שלח למוד. פירוש שלח חמר חלח כמו שהוח למוד עד עתה שלח חמר כן. חמר כן בחזקת שהזכיר והוח הדין לכל הדברים שלריך להזכיר כך הדין. וחס כן בעשרת ימי תשובה ליכח שלשים יום לריך לחזור. *ור"ח כתב דחין מחזירין לחומו מכל לחומן דבריס ללח פסק בספר בפירוש והביח רחיה לדבריו: **בקשו** לקבוע פרשת בלק בפרשת ק"ש ומפני מה לח קבעוה וכו'. חימח בירושלמי לחומן ג' פרשיות שתקנו בקריח שמע לפי שבהן עשרת הדברות ועיין בו ותמלח הכל:

הדרן עלך מאימתי

ואילו אורים ותומים לא קאמר משום דקטליה לנוב עיר הכהנים ומנין דאחילו ליה מן שמיא שנא' °(ויאמר שמואל אל שאול) [ו]מדר אתה ובניך עמי *וא"ר יוחנן עמי במחיצתי ורבנן אמרי מהכא °והוקעתם לה' בגבעת שאול בחיר ה' יצתה בת קול ואמרה בחיר ה' אמר ר' אבהו בן זוטרתי אמר רב יהודה בר זבידא בקשו לקבוע פרשת בלק בקריאת שמע ומפני מה לא קבעוה משום טורח צבור מ"ט אילימא משום דכתיב בה °אל מוציאם ממצרים לימא פרשת רבית ופרשת משקלות דכתיב בהן יציאת מצרים אלא אמר ר' יוסי בר אבין משום דכתיב בה האי קרא *°ברע שבב כארי וכלביא מי יקימנו ולימא האי פסוקא ותו לא גמירי כל פרשה דפסקה משה רבינו פסקינן *דלא פסקה משה רבינו לא פסקינן פרשת ציצית מפני מה קבעוה א"ר יהודה בר חביבא מפני שיש בה *חמשה דברים מצות ציצית יציאת מצרים עול מצות ודעת מינים הרהור עבירה והרהור ע"ז בשלמא הני תלת מפרשן עול מצות דכתיב °וראיתם אותו וזכרתם את כל מצות ה' ציצית דכתיב ועשו להם ציצית וגו' יציאת מצרים דכתיב אשר הוצאתי וגו' אלא דעת מינים הרהור עבירה והרהור ע"ז מנלן דתניא אחרי לבבכם זו מינות וכן הוא אומר °אמר נבל בלבו אין אלהים אחרי עיניכם זה הרהור עבירה שנאמר °ויאמר שמשון אל אביו אותה קח לי כי היא ישרה בעיני אתם זונים זה הרהור ע"ז וכן הוא אומר °ויזנו אחרי הבעלים: **מתני'** °מזכירין יציאת מצרים בלילות *א"ר אלעזר בן עזריה *הרי אני כבן שבעים שנה ולא זכיתי שתאמר יציאת מצרים בלילות עד שדרשה *בן זומא שנא' °למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חייך ימי חייך הימים כל ימי חייך הלילות וחכ"א ימי חייך העוה"ז *כל להביא לימות המשיח: **גמ'** *תניא אמר להם בן זומא לחכמים וכי מזכירין יציאת מצרים לימות המשיח והלא כבר נאמר °הנה ימים באים נאם ה' ולא יאמרו עוד חי ה' אשר העלה את בני ישראל מארץ מצרים כי אם חי ה' אשר העלה ואשר הביא את זרע בית ישראל מארץ צפונה ומכל הארצות אשר הדחתים שם אמרו לו לא שתעקר יציאת מצרים ממקומה אלא שתהא שעבוד מלכיות עיקר ויציאת מצרים טפל לו כיוצא בו אתה אומר °לא יקרא שמך עוד יעקב כי אם ישראל יהיה שמך לא

כחזורת. שבט ביד לחם וחוכחו כלפי מטה בבח לחחת: **זקוף כחיוית.** בנחת רחשו לחחלה וחח"כ גופו של חרלה כריעתו עליו כמשוי: **כחוית.** כנחת הזה כשהוח זקוף עלמו מגביה הרחם לחחלה ומזקף מעט מעט: **המלך הקדוש.** לפי שבימים הללו הוח מרחה מלכותו לשפוט לח העולם: **המלך המשפט.** כמו מלך המשפט. כמו נוחלי החרון הבריח (יהושע ג) כמו חרון הבריח. וכן המסגרות המכוונות (מלכים ב פו) שהוח כמו מסגרות המכוונות. וכן העמק הפגרים (ירמיה לו) כמו עמק הפגרים: **ה"ג וחס חלמיד חכם הוח ולריך לרחמים לריך שיחלה עלמו עליו.** חס ת"ח הוח זה שלריך לרחמים לריך שיחלה חבירו עלמו עליו: **כחלומס.** על דוחג וחחיקופל הוח חומר שהיו ת"ח: **למען מוכרי ובומס.** סיפיה דקרית בשבילי לך חת כל לחבר עלמים: **גס כחלומות גס בנביחים.** ולח ל"ל גס בחורים לפי שבחביים ממנו שלח יחמר לו חתה גדמת לעלמך שלח נעניח בחורים ומומים לפי שהרגיל חת הכהנים: **ורבנן.** שברי מהכל שמעינן דלחחיל לו: **והוקעתם.** [ו]גבעונים חמרו לדוד בסוף ימיו שהיה רעב ג' שנים ויבחל דוד בה' ויחמר ה' לל שחול ולל בית הדמים על חשר המית חת הגבעונים שהרג חת הכהנים שהיו מספיקים לגבעונים לחם ומים שהגבעונים נחנם יהושע חוטבי עלים ושחבי מים למזבח (ג) ויחמר דוד לל הגבעונים ובמה חכפר לכם וברכו חת נחלת ה' ושם לח חמרו לו יותן לנו שבעה חנשים מבניו והוקעגום בגבעת שחול ובח קול ילחה וסיימה חחריסם בחיר ה' דודלי הס לח חמרו בחיר ה' שהרי לגבותו היו בחין ולח לכבודו: **פרשם רבים.** לל תקח מחכו נפש ותרבים וגו' (ויקרל כה) וסמיך ליה יליחת מלריס: **ופרשם משקלות.** חבני לדקן וגו' (ויקרל יט) סיפיה דקרית חשר הולחתי חתכם וגו': **כרע שבב.** דדמי לבשכבך ובקומך שהקדוש ב"ה חומרנו בשכבנו ובקומנו לשבב שלויס ובקשטים כחרי ובלביח: **ולימח מהי פסוקא.** וליכח טורח לבור: **עול מלוח.** ועשיתם חת כל מלוחי: **מינות.** לותם המופיעים טועמי התורה למדרש טעות וחליל: **וכן הוח חומר חמר נבל בלבו חין חלהים.** וחין לך נבל חן ההופך דברי חלהים חיים: **מתני' מזכירין יליחת מלריס בלילות.** פרשת ליליח בק"ש ותט"ף שחין לילה זמן ליליח דכתיב ורליתם לותו וזכרתם לומרים לותה בלילה מפני יליחת מלריס שבה: **כבן שבעים שנה.** כבר הייתי כרלה זקן ולח זכה ממש שבחה עליו שיבה יום שבכל יום חיה חומר יליחת מלריס בלילות: **בן זומא.** שמעיון בן עזריה בשם בן זומא שהיה דורש חת הפסוקים: **למען תזכור.** בקריח שמע שלשית: **כל ימי חייך.** כל ימי חייך הימים כל ימי חייך הלילות: **כל להביא לימות המשיח.** כל ימי חייך הימים כל ימי חייך העוה"ז: **לא**

סו א מיי' פ"ה מהלכות תפלה הלכה יב עור שו"ע לו"ח סימן קיג סעיף ו:

סז ב מיי' פ"ב שם הלכה יח סמג עשין י"ע עור שו"ע לו"ח סי' קיח וסי' תקפב סעיף ג:

סח ג מיי' פ"ח מהלכות ק"ש הלכה ג:

רב נסים גאון

זה ששנינו אמר רבי אלעזר בן (עזריא) [עזריה] הרי אני כבן שבעים שנה. מיפרשא פילתיה בפרק תפלת השחר (דף כח) במעשה שהיה בין רבן גמליאל ור' יהושע בעת שהסכימו חכמים להעביר את רבן גמליאל מגדולתו ולהמליך תחתיו את ר' אלעזר בן עזריה אמר והא בר תמניסרי אנא ולית לי חיוראתא אירחיש ליה ניסא והדרו ליה תמניסרי דארי חיוראתא והייט דתנן אמר ר' אלעזר בן עזרי' הריני כבן ע' שנה ולא בן שבעים:

ע"ל ור"ח

הגהות הב"ח

(ה) גמ' חס ת"ח הוח ולריך לרחמים לריך שיחלה: (ב) רש"י ד"ה והוקעגום וכו' מיס למזבח ויקרל המלך לגבעונים ויחמר דוד חל הגבעונים מה חעשה לכם ובמה חכפר וכרכו: (ג) תוס' ד"ה ברע וכו' ליסר וכו' פי' לח סגי:

ג' מכרס"ח חן עם כלביא יקים על יאבל שרף וכ"ה בכדיק בתנחומח

גליון הש"ס

תום' ד"ה ברע כו' קיבגיה כו'. עי' תום' לקמן (ל"ח ע"ח ד"ה ומלמד: **תום'** ד"ה והלכתח כו' מחזירין חומו. עיין תום' לקמן לד ע"ח ד"ה למעיות:

ספרי פ' ראה

מכילתח פרשה בח פ' ע"ז

מכילתח שם מוספתח פ"ח

[ואלהים]

[עירובין נג:]

[תענית כו: מגילה כב.]

פ"ח ששה

[לקמן כח.] דברים יט כדפוסי' לחרי' כל ימי חייך ירמיה כג

כריתות לה

מסורת השי"ם

גמ' לא שיעקר יעקב ממקומו. שהרי מלינו שקראו הקב"ה יעקב לחבל זאת ברולתו למלינים שנאמר ויאמר לאלהים לישראל ויאמר יעקב יעקב ויאמר הנני (בראשית מו) : **הנני עושה מדשה**. כתב לל מזכרו לשמושות כתיב : **בהחלה אב לגרש**. לאמני מדיעתו שמאמין מרס היה שנאמר בעבר הנהר ישבו תורה אור לאבותיכם (יהושע כד) ואומר לל מרס בהריס לל עיר כאור (בראשית כד) : **אב לכל העולם**. אב המון גויס מג (שם יז) : **שרי**. לשון יחיד משמע שרימי : **מאדר שבאיה**. דמעיקרא אשר בחרת בו בהיות שמו אברם ושמת שמו לאברהם :

הדרן עלך מאימתי

היה קורא בתורה. פרשת ק"ש : **והגיע זמן קריאת**. זמן ק"ש : **בפרקים**. בין ההפסקות ולקמן מפרש להו במתניתין בין *פרשה לחשובה לשניה בין שניה לשמע כו' : **שואל מפני הכבוד**. ד"ה שואל בשלוש חדש נכבד שרלוי להקדים לו שלוש : **ומשיב**. שלוש שם הקדימו לו וכגמרא פריך כיון דשואל פשיטא למשיב : **ובאמצע**. בחמשה הברכה לו הפרשה : **מפני הילולא**. חדש שהוא ירח מפניו שלא יהרגהו חגיגה ד"ה חבל מפני הכבוד לא : **ר"י**. בגמרא מפרש פלוגתייהו : **בין ויאמר למען** ד"ה **ויציב לא יפסיק**. בגמרא (ד' יד) מפרש טעמייהו : **והיה אם שמוע נוהג בין ביום בין בלילה**. דמשמעי בתלמוד תורה דכתיב (דברים יא) ולמדתם לותם לת בניכם : **ויאמר לילו נוהג שלא ביום**. דמשמעי בניצים שמיה נוהגת שלא ביום דכתיב ורליתם לומו פרט לכסות לילה (שבת ד' כז:) : **גמ' ש"מ מצות לריכות כוונה**. שיהא מתכוין לשם מלות ותקשה לרבה דלמר במסכת רלש השנה (דף כח.) התוקע לשיר ילא : **כוון לקרות**. תבל לשלת ידי מלוה לא בעינן שיהא מתכוין שלא לקרות בתורה בעלמא : **הא קא קרי**. הא בקורא קא עסיק תנא ותתי דקתני היה קורא בתורה : **בקורא לפניה**. לת הספר לפי שם בו טעות לפפילו לקריאה נמי לא מתכוין : **לפתפה**. בלשון הקדש : **מדברים הדברים**. דהוה ליה למכתב והיו דברים השלה (דברים ו) למדרש שיקרא הדברים כסדרן ושלא למפרע כגון ובשעריך ביתך מוזוות : **לימא קסבר ר' וכו'**. מדלישנטריך ליה קרא לק"ש שתהא ככתבה סבירא ליה בשאר כל התורה בכל לשון שאמרה לקרות : **משום דכתיב שמע**. שמע בכל לשון שאתה שומע כרבנן : **עד כאן**. עד על לבבך : תיכף

[עי' תוס' ע"ז כ: ד"ה ואלו וכו' שהיה לפניהם גי' אחרת]

[ל"ל ברכה]

תוספתא פ"ח

הגהות הב"ח

(ג) תוס' ד"ה היה קורא וכו' בירושלמי אמרי' ברכות : (כ) בא"ד וז"ת סא. ר"ב תימ' [דילמא הא דברכות מעכבות] זו דוקא [אבל בירך בלב] ברכות. אבל סא קק"ש דיעלא [תימ"] לך דילמא סא בירך ברכות [אחת"ב ממעכבות] :

[ר"ה דף כח:]

[עי' תוס' לקמן יד:]

[עירובין נה: פסחים קיד: סוטה לב: מגילה דף י"ז.]

[עי' תוספות סוטה לב: ד"ה וילגון]

ובאמצע שואל מפני וכו'. ופסק רבינו שמעיה דבמקום שאסור לספר מסור לדבר לפילו בלשון הקודש וכן משמע מתוך מתניתין. ובירושלמי קאמר לפילו בשאינו הפסוק רב הונא בשם רב יוסף אמר לך רשות לדבר בם. והיינו נמי דאמרי' בפ"ק דיומא (דף יט:) ודברת בם ולא בתפלה פירוש שאין מסיחין בה מפני הכבוד : **בקורא** להגיה. פירש בקונטרס שאין מתכוין לקרות. תימה לאתי הא קא קרי. ע"כ נראה בקורא להגיה שלינו קורא התיבות כהלכתן וכקודתן אלא ככתיבתן קרי כדי להבין בחסרות ויתרות כמו למטפת ומזוזת ואם כוון לבו ולא דוקא אלא כלומר לקרות כדין כשקודתן וכהלכתן :

וחכמים לומרים בכל לשון. לומר הר"י דהלכה כחכמים דהלכה כרבי מחבירו ולא מחבירו (עירובין ד' מו:) ועוד דרבנן סבירא להו כמאן דאמר לא בעינן שם המיוחד (ד' טו:) :

בלשון הקדש נאמרה. פירש רש"י פרק שני דמגילה (ד' יז: ושם) לקרות בתורה. ולא נהירא דהא עזרא תיקן קריאת התורה ומקרי לאתתא עזרא והיו למה לי. ול"ל דמיירי בפרקיות המתוייבין לקרות דאוריימא כמו פרשת זכור *לפי שמי מקרא בכורים וודוי מעשר ופרשת חליצה שמלוה בתורה לקרותן אע"פ שכל לשון נאמרה בסיני שכל דבור ודבור שהיה יולא מפי הקב"ה היה מתחלק לשבעים לשון* :

עד כאן מלות כוונה. עד כאן מאחר שאני פסוקים אלו מדברים ביחוד ה' בהשבתו ובילחתו: תשר

היה קורא שם כוון לבו יצא. בירושלמי אמרינן (ג) ברכות תינן מעכבות לאע"פ שלא אמר אלא אחת ברולתו למלינים שנאמר ויאמר אלהים לישראל ויאמר יעקב יעקב ויאמר הנני (בראשית מו) : **הנני עושה מדשה**. כתב לל מזכרו לשמושות כתיב : **בהחלה אב לגרש**. לאמני מדיעתו שמאמין מרס היה שנאמר בעבר הנהר ישבו תורה אור לאבותיכם (יהושע כד) ואומר לל מרס בהריס לל עיר כאור (בראשית כד) : **אב לכל העולם**. אב המון גויס מג (שם יז) : **שרי**. לשון יחיד משמע שרימי : **מאדר שבאיה**. דמעיקרא אשר בחרת בו בהיות שמו אברם ושמת שמו לאברהם :

הדרן עלך מאימתי

*היה קורא בתורה והגיע זמן הקריאת אם כוון לבו יצא בפרקים שואל מפני הכבוד ומשיב ובאמצע שואל מפני היראה ומשיב דברי ר' מאיר ר' יהודה אומר באמצע שואל מפני היראה ומשיב מפני הכבוד ובפרקים שואל מפני הכבוד ומשיב שלום לכל אדם אלו הן בין הפרקים בין ברכה ראשונה לשניה בין שניה לשמע בין שמע לוהיה אם שמוע בין והיה אם שמוע לויאמר בין ויאמר לאמת ויציב ר' יהודה אומר בין ויאמר לאמת ויציב לא יפסיק אמר ר' יהושע בן קרחה *למה קדמה פרשת שמע לוהיה אם שמוע *כדי שיקבל עליו עול מלכות שמים תחלה ואחר כך מקבל עליו עול מלות והיה אם שמוע לויאמר שוהיה אם שמוע נוהג בין ביום ובין בלילה ויאמר אינו נוהג אלא ביום בלבד: **גמ' ש"מ** *מלות לריכות כוונה מאי אם כוון לבו לקרות לקרות והא קא קרי בקורא להגיה : ת"ר *ק"ש בכתבה דברי רבי וחכ"א בכל לשון מ"ט דרבי אמר קרא והיו בהוייתן יהו ורבנן מאי מעמייהו אמר קרא שמע בכל לשון שאתה שומע ולרבי נמי הא כתיב שמע ההוא מבעי ליה השמע לאוניך מה שאתה מוליא *ורבנן סברי להי כמאן דאמר לא השמיע לאונו יצא ולרבנן נמי הא כתיב והיו *ההוא מבעי להו שלא יקרא למפרע ורבי שלא יקרא למפרע מנא ליה נפקא ליה מדברים הדברים ורבנן דברים הדברים לא דרשי למימרא דסבר רבי דכל התורה כולה בכל לשון נאמרה דאי סלקא דעתך בלשון הקודש נאמרה והיו דכתיב רחמנא למה לי איצטריך משום דסברי רבנן דכל התורה כולה בלשון הקודש נאמרה דאי סלקא דעתך בכל לשון נאמרה שמע דכתב רחמנא למה לי איצטריך משום דכתיב והיו : ת"ר והיו שלא יקרא למפרע הדברים על לבבך יכול תהא כל הפרשה צריכה כוונה תלמוד לומר האלה עד כאן צריכה כוונה מכאן ואילך אין צריכה כוונה דברי ר' אליעזר א"ל רבי עקיבא הרי הוא אומר אשר

o) [ענין כן קרמה פירשו תוס' בשבת קנ. וב"ב קיג. וע' תוס' פסחים קיב. וכתובות נח.]

ו"ז ע"ב ד"ה דכתיב : תוס' ד"ה בלשון כו' דסא עזרא כו' . עיין מג"א ריש סימן קל"ה .

עין משפט נר מצוה

א א מיי' פ"ב מהלכות ק"ש [ס"ח] סמג עשין יח טור ש"ע או"ח סי' ס סעיף ה :

ב ב מיי' שם הלכה עו עז סמג שם עוש"ע או"ח סי' סו סעיף ג :

ג ג ד מיי' שם הלכה יז סמג שם עוש"ע שם סעיף ה :

ד ה מיי' פ"ג מהלכות ציצית הלכה ז סמג עשין כו עוש"ע או"ח סימן יח סעיף ג :

ה ו מיי' פ"ב מהלכות ק"ש (ס"ב) [שופר הלכה ג] עוש"ע או"ח סימן ס סעיף ד :

ז ז מיי' פ"ב מהל' ק"ש הלכה י סמג עשין יח עוש"ע או"ח סימן סב סעיף ב :

רב נסים גאון

מותיב ר' יוסי בר אבין ואיתימא ר' יוסי בר זבדא אמר אברהם מי לא הדר קרייה רחמנא אברם ובתוספתא נמי [ס"ח דמכילתין] בענין זה המקום אברם הוא אברהם אע"פ שחזר וקרא את אברהם אברם אינו לגנאי אלא לשבח כי' הוא אברם עד שלא נדבר עמו הוא אברהם משנדבר עמו ויש ששואלין למה נשתנו שמו של אברהם ושמו של יעקב ולא נשתנה שמו של יצחק ופשפה של שאלה זו כי אברהם ויעקב אבותיהם קראום באותן השמות ולפיכך נידלם הקב"ה בשמות שקראו להן הוא אבל יצחק הקב"ה קראו בזה השם קודם שנולד כדכתיב (בראשית יז) אבל שרה אשתך יולדת לך בן וקראת את שמו יצחק ואות במכילתא דר' ישמעאל [נפ' בא] יצחק לא נשתנה שמו למה שנקרא שמו מפי הקב"ה ובגמרא דבני מערבא (בסיפא דהלי פיקח) מפני מה נשתנה שמו של אברהם ושמו של יעקב ושמו של יצחק אילו אבותיהם קראו אותן בשמן אבל יצחק הקב"ה קראו . ארבעה נקראו עד שלא נולדו יצחק וישמעאל ישעיה ושלמה :

סליק פירקא קמא

פירקא תנינא

שמעת מינה מצות צריכות כוונה. איתיה להדיא דהא מילתא בפרק ראשון בית דין במסכת ראש השנה (דף כח) דקאמר אלמא קא סבר רבא מלות אין צריכות כוונה ואיתיביה אביי כמה תיובתא ולבסוף אוקמי' אלא אמר רבא לצאת לא בעי כוונה לעבור בומנו לא בעי כוונה שלא בומנו בעי כוונה:

גליון הש"ם

גמ' כל הקודש כו' . מג"א סימן קנו ופיין סי"ח ס"ק ו :

פרק היה קורא

גמ' הכוח מנע"ל כו' . עיין תוס' סוטה

אשר

אשר לחכי מלוך . דלמי כדקא לחמרת הוה ליה למכתב לחסר ליתיך דמלוך משמע לחפילו מכחן ולילך ומ"מ לחכחיך החלה דלמי לחו הכי הוה לחיכחב דחק פרשה סגייה בכלל : **אבר** רבחו הלכה כרבי מחיר. והכי הלכחה דקיי"ל כרבחו דהוה בחרלה : **עזל** לבבך בעמידה . בירושלמי מפרש לחו דלמי היה יושב עומד חלח דחם היה מהלך עומד לחע"ג דב"ה לחמרי כל חדם קורח כדרכו מ"מ מלוה מן המובחר לעמוד כשחוח מהלך לפי שחינו מיושב כל כך וחינו יכול לכוין כשחוח מהלך כחשר היה עומד וכן הלכה דמהלך בדרך מלוה לעמוד בפסוק ח' וכעיגן כוה בפסוק רחשון לגד וכן לימח בחמומח* רב יהודה בשם שמואל לחמר לחסור לקבל עליו עול מלכות שמים כשחוח מהלך חלח יעמוד ויקרח וכשיגיע לוהכחב ילך לדרכו : **שואל** מפני היראה וכו' . ר"מ ור' יהודה הלכה כרבי יהודה דלחמר לפילו בחמלע מציב מפני הכבוד ח"כ נקרחה שמותר לעטות קדים וקדומה בחמלע ק"ש דחין לך מפני הכבוד גדול מזה לבל בחמלע י"ח לסור °דמשמע (כ) לקמן בפ' לין עומדין (ד' לח.) *דבין גחולה לחפלה לין לעטות וכ"ש בחפלה עלמה ומי שמחפלל לבדו וק"ש מגיע למודים ישמה למודים לבל לח יחמר מודים *ודוקח שהיה בחמלע הברכה לבל בסוף הברכה לח דקרחה כקורע בשביל הברכה ותמרינן (לקמן ד' לד.) דחין לכרוע בכל ברכות חלח בחומן שחקנו חכמים ור"ח היה רגיל שהיה ממתין בעומקה פלח כדי לעטות קדים וקדומה עם הלבו' וכי' סובר לפי' שהה כדי לגמור חת הכל חיכו חחר לרחש:

לימא דמתני לה . להח דלימה בב"ח : **בפרק רחשון** . כל פרשת שמע : **ע"כ מנוח כוונה כו'** . כולה מפרש לה ולחזיל : (ו) **ת"ר יתפיס עד כחן** . פרק רחשון : **מנוח כוונה כו'** . קס"ד דכוונה בלח קריחה : **מכחן ולילך** . פרשת והיה חס שמוע : **שחסח שימה כנגד הלב** . להח תורה חור ושמחסח לכתיב לחו בקריחה וכוונה

°חשר חנכי מצוך היום על לבבך מבחן חתה דכריס למד שכל הפרשה כולה צריכה כוונה חמר רבה בר בר חנה חמר ר' יוחנן הלכה כר"ע חיכח דמתני לה חהח דתניח *הקורח חת שמע צריך שיכוין חת לבו ר' חחח משום ר' יהודה חומר כיון שכוון לבו בפרק ראשון שוב חינו צריך חמר רבה בר בר חנה חמר ר' יוחנן הלכה כר' חחח שחמר משום ר' יהודה תניח חידך וחיו שלח יקרח למפרע על לבבך ר' זוטרח חומר עד כחן מצות כוונה מכחן ואילך מצות קריחה רבי יחשיה חומר עד כחן מצות קריחה מכחן ואילך מצות כוונה מ"ש מכחן ואילך מצות קריחה דכתיב לדבר בם הכח נמי הח כתיב ודברת בם ה"ק עד כחן מצות כוונה וקריחה מכחן ואילך קריחה בלח כוונה ומחי שנח עד כחן מצות כוונה וקריחה דכתיב על לבבך ודברת בם התם נמי הח כתיב על לבבכם לדבר בם ההוח מבעי ליה לכדרבי יצחק *דחמר °ושמחתם חת דברי חלה צריכה שתהח שימה כנגד הלב : חמר מר ר' יחשיה חומר עד כחן מצות קריחה מכחן ואילך מצות כוונה מ"ש מכחן ואילך מצות כוונה משום דכתיב על לבבכם הכח נמי הח כתיב על לבבך ה"ק עד כחן מצות קריחה וכוונה מכחן ואילך כוונה בלח קריחה ומ"ש עד כחן מצות קריחה וכוונה דכתיב על לבבך ודברת בם התם נמי הח כתיב על לבבכם לדבר בם ההוח בדברי תורה כתיב וה"ק רחמנח חנמירו בנייכו תורה כי היכי דליגרסו בהו : ת"ר °שמע ישראל ה' חלהינו ה' חחד *עד כחן צריכה כוונת הלב דברי ר"מ חמר רבח הלכה כר"מ תניח סומכוס חומר °כל המחריך בחחד מחריכין לו ימיו ושנותיו חמר רב חחח בר יעקב ובדלי"ת חמר רב חשי °ובלבד שלח יחטוף בחי"ת ר' ירמיה הוה יתיב קמיה דר' [חייח בר חבח] חזייה דהוה מחריך מטבח ח"ל °כיון דחמליכתיה למעלה ולמטה ולחרבע רוחות השמים תו לח צריכת : חמר רב נתן בר מר עוקבח חמר רב יהודה על לבבך בעמידה על לבבך סלקח דחתך חלח חימח °עד על לבבך בעמידה מכחן ואילך לח ורבי יוחנן חמר כל הפרשה כולה בעמידה ואוזדא ר' יוחנן לטעמיה דחמר רבה בר בר חנה ח"ר יוחנן הלכה כר' חחח שחמר משום ר' יהודה : ת"ר שמע ישראל ה' חלהינו ה' חחד °זו ק"ש של ר' יהודה הנשיח ח"ל רב לר' חייח לח חזינח ליה לרבי דמקבל עליה מלכות שמים חמר ליה *בר פחתי * °בשעה שמעביר ידיו על פניו מקבל עליו עול מלכות שמים חוזר וגומרה חו חינו חוזר וגומרה רבי שמעון ברבי חומר חוזר וגומרה ח"ל בר קפרח לר"ש חוזר וגומרה רבי שמעון ברבי חומר חוזר וגומרה ח"ל בר קפרח לר"ש ברבי בשלמח לדידי דחמינח חינו חוזר וגומרה היינו דמהדר רבי חשמעתח דחית בה יציחת מצרים חלח לדידך דחמרת חוזר וגומרה למה ליה לחהדורי כדי להזכיר יציחת מצרים בזמנה חמר ר' חילח בריה דרב שמוחל בר מרתח משמיה דרב חמר שמע ישראל ה' חלהינו ה' חחד ונחנם בשינה יצח חמר ליה רב נחמן לדרו עבדיה °בפסוקח קמח צערן מפי לח תצערן חמר ליה רב יוסף לרב יוסף בריה דרבה חבוך היכי חזה עביד חמר ליה בפסוקח קמח חזה קח מצער נפשיה טפי לח חזה מצער נפשיה חמר *רב יוסף "פרקדן לח יקרח קריחת שמע מקרח חזה דלח ליקרי הח מיגנח כי שפיר דמי והח רבי יהושע בן לוי *לייט חמאן דגני חפרקיד חמרי מיגנח כי מצלי שפיר דמי מקרח חע"ג דמצלי נמי חסור והח ר' יוחנן מצלי וקרי שחני ר' יוחנן דבעל בשר חזה : ובפרקים שואל וכו' : משיב מחמת מחי חילימח מפני הכבוד השתח משחל שחיל חהדורי מבעיח חלח שואל מפני הכבוד ומשיב שלום לכל חדם חימח סיפח ובחמצע שואל מפני היראה ומשיב משיב מחמת מחי חילימח מפני היראה השתח משחל שחיל חהדורי מבעיח חלח מפני הכבוד היינו דר"י דתנן ר"י חומר באמצע שואל מפני היראה ומשיב מפני הכבוד ובפרקים שואל מפני הכבוד ומשיב שלום לכל חדם חסורי מחסרח והכי קתני בפרקים שואל מפני הכבוד ואין צריך לומר שהוח משיב ובחמצע שואל מפני היראה ואין צריך לומר שהוח משיב דברי ר"מ רבי יהודה חומר באמצע שואל מפני היראה ומשיב מפני הכבוד ובפרקים

תוספתח פ"ב

הגהות הגר"א

(ו) רש"י ד"ה ועד כחן וכו' ובחמץ (בלח) תז"מ :

ספרי פרשת וחתחנן [מכחות לז:]

הגהות הב"ח

(ו) רש"י ד"ה עד כחן וכו' וחיל הס"ד וחמ"כ מ"ח ל"ר יחמיס ומיכח ממחק:(כ) חגה' ד"ה שואל מפני היראה וכו' בחמצע "ח חסור דמשמע. כ"ג וכן משמע בפ' מי שחתו דף כ"ח ע"ב :

[בלח יהלו פיגיו כשהוח מבגיכן ומחגמה עריך בערך בר פחחי וע"ב עוד פי' חחריס]

כדח דף יד.

[חיכח לייט לקמן סו. קדושין לג: ושם נסמן]

ז א מיי' פ"ב מהלכות ק"ש ה"ח סמג עשין יח סור שו"ע או"ח סימן ס סעיף ה וסימן סג סעיף ד :

ח ב ג ד מיי' שם הלכה ו סמג שם עושו"ע או"ח סי' סו סעיף ו ח:

ט ה מיי' שם הלכה ג סמג שם עוש"ע או"ח סימן סג סעיף ג :

י ו סור וב"ע או"ח סימן סח סעיף ה :

יא ז מיי' שם סמג שם עוש"ע או"ח סי' סג סעיף ה :

יב ח מיי' שם הלכה ב עוש"ע (או"ח) שם ס"ח:

ריס פרשת לך

ר"ל ממחי דלמרי' חסם ח"ח דבר לחחר חמת ויי"ב וכגירסת הכי"ף והרי"ף ע"ש כ"ה בחלופי גרסחו' והוח דחוק ולעכ"ל ג"ל דמשמע לעיל ט:

[ועי' חוס' לקמן כח: ד"ה עד]

רב נסים גאון

ההוא מיבעי לי לכדר' יצחק דחמר ר' יצחק צריכה שתהח שימה כנגד הלב . חתרפילין של יד קאי ועיקרה בחם' דמנחות (דף לז) בפר' הקומץ חת המנחה : **שחני ר'** יוחנן דבעל בשר הוה. חיתיה לפירושיה בבבח מציעח בפ' השוכר חת הפועלין (דף פד) חמר (רבח) [רב ספח] חבריה דר' יוחנן בת ח' קבין וחמרי לה בת ג' קבין :

[פי' כן גדוליס עיין שבת ג: כפי. נזיר נפ. וכרכ"י שם]

גליון השי"ס

גמ' זו ק"ש של ריס"ג . פי' בל"י בפרקין יפ. ד"ה מחני' בחומנין : חוס' ד"ה שואל כו' דמשמע כו'. ע' חשובח בחר שבח סימן י :

לימי . כך שמו : **מגן דכי רכי חייא** . שהיה שוגה בדברי תורה : **מסו שיפסיק** . למחלת שלום : **ימים שמיחיד גומר בהן את ההלל** . שהוא חובה לכל אדם ואם אחד ועשרים יום בשנה כדאמרינן במסכת ערכין (ד' י) : **מסו שיעטוש** . את המתפלל לדעת אם צריך מלא מו תבלין : **מטעמא** . מטעימת מבקיל : תורה אור **רביעתא** . רביעית הלוג : **מדלו לכם מן סמדם** . כשיש לכם לעסוק בכבוד המקום אל תתעסקו בכבוד אדם דמי ללו הכי למה ליה לאחדולי : **ושמולא** . לא דרים לשון במה אלא כמשמעו במה תשבחו לזה שהקדמת כבודו לכבודי : **שולא מפני הכבוד** . והא ק"ש קודם תפלה הוא ותקני שולא : **תרגמה ר' אבא** . להא דרב ושמולא דאמרי : **כמשכים לפתחו** . לבל פגעו בדרך שולא : ה"ג אמר רב יהודי בר חביני דבי רב יצחק בר שמואל מאור לאדם לעשות תפלתו קודם שיתפלל* : **לדך** . תפלה שמלדיקו לבוראו והדר ויסב פעמיו לדרכי תפלתו : **אל תקרי שבע אלא שבע** . ילין אל יפקד מן השמים בחלום הרי הוא רע לכך ילין משגיחין לפקדו : וה'

[שבת דף כג:] *ל"ה עד שיתפלל

ובפרקים שואל מפני הכבוד ומשיב שלום לכל אדם תניא נמי הכי הקורא את שמע ופגע בו רבו או גדול הימנו בפרקים שואל מפני הכבוד וא"צ לומר שהוא משיב ובאמצע שואל מפני היראה ואצ"ל שהוא משיב דברי ר' מאיר ר' יהודה אומר באמצע שואל מפני היראה ומשיב מפני הכבוד ובפרקים שואל מפני הכבוד ומשיב שלום לכל אדם בעא מיניה אחי תנא דבי רבי חייא מרבי חייא בהלל "ובמגילה מהו שיפסיק (ה)אמרינן ק"ש ק"ש דאורייתא פוסק הלל דרבנן מבעיא או דלמא *פרסומי ניסא עדיף א"ל פוסק ואין בבך כלום אמר רבה "ימים שהיחיד גומר בהן את ההלל בין פרק לפרק פוסק באמצע הפרק אינו פוסק וימים שאין היחיד גומר בהן את ההלל אפי' באמצע הפרק פוסק אינו והא רב בר שבא איקלע לגביה דרבינא וימים שאין היחיד גומר את ההלל הוה ולא פסיק ליה שאני רב בר שבא דלא חשיב עליה דרבינא : בעי מיניה אשיאן תנא דבי ר' אמי מר' אמי השרוי בתענית מהו שיטעום אכילה ושתיה קביל עליה והא ליכא או דילמא הנאה קביל עליה והא איכא א"ל טועם ואין בבך כלום תניא נמי הכי (ו)*טעמת אינה טעונה ברכה "והשרוי בתענית טועם ואין בבך כלום עד כמה ר' אמי ור' אסי טעמי עד שיעור רביעתא : אמר רב "כל הנותן שלום לחבירו קודם שיתפלל כאלו עשאו במה שנאמר °חדלו לכם מן האדם אשר נשמה באפו כי במה נחשב הוא *אל תקרי במה אלא במה ושמואל אמר במה חשבתו לזה ולא לאלוה מתיב רב ששת בפרקים שואל מפני הכבוד ומשיב תרגמה ר' אבא במשכים לפתחו (א"ר יונה א"ר זירא בל העושה חפציו קודם שיתפלל כאלו בנה במה א"ל במה אמרת א"ל לא אסור קא אמינא וכדרב אידי בר אבין ד) אמר רב אידי בר אבין אמר רב יצחק בר אשיאן 'אסור לו לאדם לעשות חפציו קודם שיתפלל שנאמר °צדק לפניו יהלך וישם לדרך פעמיו ואמר רב אידי בר אבין אמר רב יצחק בר אשיאן 'כל המתפלל ואח"כ יוצא לדרך הקב"ה עושה לו חפציו שנאמר צדק לפניו יהלך וישם לדרך פעמיו : (ו) א"ר יונה א"ר זירא *כל הלן שבעת ימים בלא חלום נקרא רע שנאמר °וישבע ילין בל יפקד רע אל תקרי שבע אלא שבע א"ל רב אחא בריה דרבי חייא בר אבא הבי א"ר חייא א"ר יוחנן כל המשביע עצמו מדברי תורה ולן אין מבשרין אותו בשורות רעות שנאמר ושבע ילין בל יפקד רע : אלו הן בין הפרקים וכו' : א"ר אבהו א"ר יוחנן 'הלכה כר' יהודה דאמר בין אלהיכם לאמת ויציב לא יפסיק *א"ר אבהו א"ר יוחנן מאי מעמיה דרבי יהודה דכתיב וה'

[שבת דף נג:] [ל"ג ואמר] [נקמן דף נה: ושם לימתו ר' ועירא וכ"ה במלחמות] [כפ' מקן] תהלים פה מכי שבטוח יכול לבוך לגמור תפי' כשהוא מ"ש מדלג לו ליפסק ומה שמברכין כך על הדלוג לקרות וכשהן גומרין לגמור כדי שלא יטעו ומשום הכי לא היה יכול להכין מתוך הברכה עד הדלוג ויש שרוצין לומר דיחיד האומר הלל בימים שאין גומרין שאין לו לברך ומיהו הכר מקולי היה לומר דכיון שבמשיב יכול לבוך לגמור תפי' כשהוא מדלג לו ליפסק ומה שמברכין כך על הדלוג לקרות וכשהן גומרין לגמור כדי שלא יטעו ומשום הכי לא היה יכול להכין מתוך הברכה עד הדלוג ויש שרוצין לומר דיחיד האומר הלל בימים שאין גומרין שאין לו לברך ומיהו הכר מקולי היה לומר דכיון

ימים שמיחיד גומר בהם את ההלל . ללו דוקא יחיד ללא לפילו לגבור קורא יחיד כיון שאין כל שמהלל ביחד כמו שהיו בשמיטת פסחים (פ"ב ד' י:) דתניא כ"ש יום ויו"ב נמי לימא מסתם דבשאר ימים מוכיח כמו שהיו ברחבי חדשים פשיטא ליה דאין לומר מדלא תניא כן יותר מכ"ש יום וגם מדלא קאמר לגמור בר"ה וכי"ה דאז הוה מסתם דבשאר ימים מוכיח כמו כר"ח ודאי אין גומרין אבל קורין אבל עתה מסתם לפילו קורין לא וכן מסתם בפרק בתרא דתענית (ד' כח:) רב ליקלע לבבל חזנהו דהוו קא קרו בר"ח שבר לאפסוקינהו . פירוש שהיה סובר שהיו גומרים לותו כיון דחזו דקא מדלגי דלוגי אמר ש"מ מנהג אבותיהם בידיהם אלמא דימים דאין גומרין בהן הלל אין חובה לאמרו ומה שאנו אומרין לותו היינו משום מנהג. וכתוב במחזור ויטרי כיון שאינו אלא מנהג בעלמא לא מברכין עליה כדאמר פרק לולב ועריבה (סוכה ד' מד:) אין מברכין על דבר שהוא מנהג . ומיהו אומר ר"ת דאינו רשיה לאטולטול ודאי לא מברכינן אבל על מלוה פשיטא דמברכינן דהא חזינן כל יו"ט שאנו אומרין אותו מנהגו ומברכין והכא נמי מסתם דמברכין דאי לא מברכין מאי אפסקה שייך בה ועוד רשיה דמברכין על מנהגו מהא דרב על לבי כנישתא וכו' ואם לא ברכו בתחלה לאחר לא הרגיש רב להוה מנהגו עד שלגנו אלא בוודאי ברכו מפני שמברכים בעוד על מנהגו וכשביל כן לא הרגיש עד הלוגו וא"ת לאחר לא לסיק להעטיה אם ברכו לקרות אז לגמור וי"ל דבבך אין לחוש

[פוסחות ותוספות בבבות כ"ג ד"ה ש"מ]

שלא לחייב עלמו מבבך ואין זה ברכה לבטלה מידי דהוה אלולב (ג) ותפילין דהני נמי מברכות אע"ג שאינן חייבות ובלילי פסחים ים שמברכין פעמים בתחלה לקרות ואחר הסעודה אחר שפוך מברכין לגמור ומייתי לה מירושלמי (דפרק מ') מהיכא דמייתי עלה לכל הברכות *פותחין בברוך תוך מן הברכות הסמוכות לחברתה וברכת הפירות והמזות ופריך בירושלמי עלה והא תיכא גחולה פירוש אחר גחלנו דסמוכה לחברתה וחאחי פותחת בברוך שנייה דאם אתה בהבא"ב יצא ופריך והרי סופה פירוש יהללוך דחיכה סמוכה לסעודה מפסקת ואפ"ה חיכה פותחת בברוך ומאי שנים הם אחת להבא ואחת לשעבר פירוש אחת זו היא אותה ברכה שמברכין אחר תכילה לגמול ולאותה ברכה היא סמוכה אחת לשעבר הייבו אותה שבירך קודם תכילה אלמא דמברכין שני פעמים אבל זה הפירוש אינו מיושב דהרי (ג) סיפא משמע דקאי לברכה לאחר גחלנו דקאי בה מתחלה אלא לאחר גחלנו קאי לאחר לאחר פירושלמי לאחר פירושתי תחלה שהיו מברכין ב' פעמים תחלה וסוף אבל לאחר זה היא תמיהה גדולה מאחר שבירך קודם תכילה אמאי מפסיק ואוכל בינתים שהרי בימים שאין יחיד גומר בהן את ההלל כיון שבירך תחלה כמו הכא אינו מוכר לפסוק אלא מפני הכבוד דאי בשלא בירך אמאי לא יפסיק בשמע לפילו אלא מפני הכבוד הא לא היה מפסיק שום ברכה אלא נראה הא דפריך בירושלמי הרי גחלנה דמשמע דמברכין עליה בתחלה לאידך בתרא שעשה הסדר בבת אחת אלא אינו מפסיק שאינו צריך לבבך אלו שמפסיקין לאכול אין לנו לברך כלל לא בתחלה ולא בסוף והא דקאמר בירושלמי והרי (ד) סיפא זהו אחר גחלנו דחוחמת בברוך ואחאי והא הולחה בעלמא היא בברכת פירות ואחאי חוחמת בברוך ומאי שנים הנה שתי גחולות אחת להבא ואחת לשעבר פירוש לעתיד כמו יגיעו וגם היא לחולה קאי וגם ים בה לשעבר כמו אחר גחלנו מגחולת אחרים לפיכך חוחמת בברוך ומה שהקשה מירושלמי שאינה סמוכה לפי מה שפרשתי עתה ופ"ה לישה פותחת בברוך ים ליתן טעם לפי שהיא הולחה בעלמא ואפילו שהיא לחולה קאי אבל בא פותחה כמו אלהי נשמה. וכן משמע בירושלמי שהיה דרכן לומר הלל בבית הכנסת ואח"כ אותין כוסות אלמא בבית בירושלמי (פ' ע"פ) שאחן בבת אחת מהו פירוש זה אחר זה בלא הלל ומדר בית הכנסת מהו (ה) שמעינן מן הדא דל"ר יוחנן הלל אם שמעה בבית הכנסת יצא וכן משמע בסוספתא *דמי שלא היה יודע וכשבא בבית הכנסת וכו' והשתא נמי מיושב דבשביל כך פותחת ברכה לאחר גחלנו בברוך לטעמא שאינה סמוכה כי הא דאם קרא הלל בבהכ"נ יצא : **אין** דילמא הנאה קביל עליה . הלי ליקשי משמע דמייתי בתענית יחיד שקבל עליו שבבל בתענית הכשוב לא : **טועם** ואין בבך כלום . פירש ר"ח שחוור ופולט דלא חשיב הנאה מן הטעימה אבל בולע לא לפילו בשאר תעניות ומשום הכי הפולט אינו צריך ברכה שאינו נהנה : **במשכים** לפתחו . וכן הלכה אבל פגעו בשקראי מותר :

*פרק ע"פ

למה

(ה) גמ' מהו שיפסיק מי שמעינן : (ג) תוס' ד"ה ימים וכו' מיהו דהוה מצוה ותשקיעות לקרי נקי : (ג) בא"ד אינו מיושב דהרי סיפא משמע : (ד) בא"ד בירושלמי והרי סופה זהו : (ה) בא"ד מהו משמע מן הדא :

יב א טור ושו"ע או"ח סימן תרלב סעיף ב: יד ב מיי' פ"ג מהלכות מטמא הלכה ט טור שו"ע או"ח סימן תכב סעיף ד [וכסי' תפח סעי' ה] וכסימן תרמד סעיף ג : טו ג מיי' פ"ח מהלכות ברכות הלכה ב סמג (הלכות ברכות) עשין פ טוש"ע או"ח סימן ריי סעיף ב : טז ד מיי' פ"ל מהלכות תענית הלכה יד טוש"ע או"ח סימן תקסז סעיף ה [כ"כ הגמפס מתענית פ"ל דף קנב:] : יז ה מיי' פ"ו מהלכות תפלה הלכה ד סמג עשין יט טור שו"ע או"ח סימן פט סעיף ב : יח ו [מיי' שם סמג שם טוש"ע] שם סעיף ג : [ו מיי' שם טוש"ע שם ושו"ע בב"י] יט ז מיי' פ"ג מהלכות ק"ש הלכה יז סמג עשין יח טוש"ע או"ח סימן סו סעיף ה :

רב נסים גאון

אמר (רבא) [ורבה] ימים שהיחיד גומר בהן את ההלל כו'. איתיה לפירושייהו במסכתא תענית בפ' בני פרקים בשנה (דף כח) דאמר ר' יוחנן משום ר' שמעון בן יהוצדק ר"ח ימים יחיד גומר בהן את ההלל כו' ותתם נמי אמרינן אמר- (רבה) [ורבא] זאת אומרת הלל דראש חודש לאו דאורייתא ולפיכך התיר רבא לפסוק בו אפי' באמצע הפרק :

גליון הש"ס

גמ' מטעמת כו' . עי' לקוץ ש"ת י"ד בפסוק ויפדו הטעם מת יונתן :

למה קדמה פרשת שמע לוהיה אם שמוע . ות"ת תיפוק ליה דקדמה בתורה וי"ל דהכי קאמר למה קדמה לף לפרשת ליליות דקדמה לכולן תלת ודלמי אין לנו מוסמין לזה שהיא קודמת בתורה משום דלמרינן אין מוקדם ומאוחר ות"כ היה לנו להקדים והיה שהיא מדברת בלשון רבים :

ויאמר לישנא מוהגת תלת ביום . מכלן משמע כל' שמעון דלמר בפ' התכלת (מנחות ד' מג.) לליליו' מ"ע שהזמן גרמת וכן לישנא בקדושין (פ"ק ד' לג:) דקאמר ליליות מלוה עשה שהזמן גרמת וות"ת ת"ש למ"ד (מכות מ"י) ליליות מובא טליו הוא ולפילו מוהתא בקופסא לף"ש חייבת בליליות היכי משכחן שיהא הזמן גרמת . וי"ל דאם היה כשות המיוחד לליליה פעור והכי לישנא בירושלמי דקדושין למר להם ר"ש מי לאם מודים לי לליליות מ"ע שהזמן גרמת שהרי כשות ליליה פעור מן הליליות ת"ר תילת טעמא דרבנן שאם היה מיוחד ליום וליליה שחייב בליליות : **ומנח** תפילין ומצלי. ומאם משמע שמוסר להניח תפילין בין גאולה לתפלה וכן בשלית מניח אדם טליו בין גאולה לתפלה . וכן מצינו שרבי יצחק ברבי יהודה שלח לאחר טליו ושאה השליח וכבר קרא ק"ש בברכותיה ונתעטף בשליו וגמר שמועה עשרה והביא לליה מהכא מהתיה דרב.מ"מ יש לאחז בין תפילין לשליות דשיקר ק"ש ותפלה שייכי בתפילין כדלמר בשמוך כליו מעיד עדות שקר בעלמו פירוש בלדון שהוא שהוא קורא והיו לעוטפה ולאות על יד וראן . ותפלה נמי כדלמרן קרי ק"ש ומתפלל* זו היא מלכות שמיס לבל לישות שליו תלת חובת טליה שלא יש לו טליה חייב ואם אין לו פטור מליליות ויכול לקרות ק"ש בלא לישות ודלמי דהוי הפסקה . והרב רבי משה מקולי היה אומר דלפי' מכלן אין רלוה דמלי למימר הניח תפילין בלא ברכה ולאחר י"ח ממשמש בהם ומברך עליהם ובהכי סגי שגם מוכר להתעטף בשליה בעת שידיו מטולפות ואחר שיטול ידיו ימשמש בשליו ומברך :

ומכל מלות התמורות בתורה . ות"ת וכי ק"ש לא הוה בכלל מלות התמורות בתורה . וי"ל דאי לא תני ק"ש הוה למימר דדוקא הכי לישת שהן מלות שהזמן גרמת לבל דקביעי להו זמן לא הוחיל וזמן עובר קמ"ל : **עולה** בלא מנחה . ה"ה למלי למימר בלא נסכים שהרי עולה נמי טעונה נסכים אלא לישנא דקרא נקט עולה ומנחה וגו' :

ה"ה' אלהים אמת דיבר ואומר אמת או אינו חיבור ואומר אמת א"ר אבהו א"ר יוחנן חיבור ואומר אמת רבה אמר "אינו חיבור ואומר אמת ההוא דנחית קמיה דרבה שמעיה רבה דאמר אמת אמת תרי זימני אמר רבה כל אמת אמת תפסיה להאי אמר רב יוסף כמה מעליא הא שמעתתא דכי אתא רב שמואל בר יהודה אמר אמרי במערבא ערבית דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם אני ה' אלהיכם אמת אמר ליה אביי מאי מעליותא והא אמר רב כהנא אמר רב לא יתחיל ואם התחיל גומר וכי תימא ואמרת אליהם לא הוי התחלה והאמר רב שמואל בר יצחק אמר רב דבר אל בני ישראל לא הוי התחלה ואמרת אליהם הוי התחלה אמר רב פפא קסברי במערבא ואמרת אליהם נמי לא הויא התחלה עד דאמר ועשו להם ציצית אמר אביי הלכך אנן אתחלי מתחלינן דקא מתחלי במערבא וכיון דאתחלינן מגמר נמי גמרינן דהא אמר רב כהנא אמר רב לא יתחיל ואם התחיל גומר חייא בר רב אמר אמר אני ה' אלהיכם צריך לומר אמת לא אמר אני ה' אלהיכם אינו צ"ל אמת והא בעי לאדכורי יציאת מצרים דאמר הכי מודים אנחנו לך ה' אלהינו שהוצאתנו מארץ מצרים ופדיתנו מבית עבדים ועשית לנו נסים וגבורות על הים ושרנו לך : אמר ר' יהושע בן קרחה למה קדמה פרשת שמע וכו' : תניא ר"ש בן יוחי אומר ברין הוא שיקדים שמע לוהיה אם שמוע שזה ללמוד וזה ללמד והיה אם שמוע לויאמר שזה *ללמוד וזה לעשות אטו שמע ללמוד אית ביה ללמד ולעשות אית ביה והא כתיב ושננתם וקשרתם וכתבתם ותו והיה אם שמוע ללמד הוא דאית ביה ולעשות אית ביה והא כתיב וקשרתם וכתבתם אלא הכי קאמר בדין הוא שתקדם שמע לוהיה אם שמוע שזה ללמוד וללמד ולעשות והיה אם שמוע לויאמר שזה יש בה ללמד ולעשות ויאמר אין בה אלא לעשות בלבד ותיפוק ליה מדרבי יהושע בן קרחה חדא ועוד קאמר חדא כדי שיקבל עליו עול מלכות שמים תחלה ואח"כ יקבל עליו עול מצות ועוד משום דאית בה הני מילי אחרנייתא. רב [ב]משי ידיה וקרא ק"ש ואנח תפילין (ג) וצלי והיכי עביד הכי והתניא [ג]החופר כוך למת בקבר פטור מק"ש ומן התפלה ומן התפילין ומכל מצות האמורות בתורה הניע זמן ק"ש עולה ונוטל ידיו ומניח תפילין וקורא ק"ש ומתפלל הא גופא קשיא רישא אמר פטור וסיפא חייב הא לא קשיא [ד]סיפא בתרי ורישא בחד מ"מ קשיא לרב רב כרבי יהושע בן קרחה סבירא ליה דאמר עול מלכות שמים תחלה ואח"כ עול מצות אימר דאמר רבי יהושע בן קרחה להקדים קריאה לקריאה לעשיה מי שמעת ליה ותו מי סבר ליה כרבי יהושע בן קרחה והאמר *רב חייא בר אשי זמנין סגיאין הוה קאימנא קמיה דרב ומקדים ומשי ידיה ומברך ומתני לן פרקין ומנח תפילין והדר קרי ק"ש וכ"ת בדלא מטא זמן ק"ש א"כ מאי אסהדתיה דרב חייא בר אשי לאפוקי ממ"ד למשנה אין צריך לברך קמ"ל דאף למשנה נמי צריך לברך מ"מ קשיא לרב שלוחא הוא דעויית : אמר עולא [ה]כל הקורא ק"ש בלא תפילין כאילו מעיד עדות שקר בעצמו א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן כאילו הקריב עולה בלא מנחה וזבח בלא נסכים : ואמר רבי יוחנן הרוצה שיקבל עליו עול מלכות שמים שלמה

וס' למען תזכרו . לכך אין מפסיקין בין אני ה' לאלהיכם לאמת : כל זמן שאתם מפסיקים בדבר זה אין אתם נזכרים לעשות מצות אלו : למען תזכרו . ריבתה על לאמת שאם מפסקתו לזה : ה"ת שמעתתא . דרב שמואל בר יהודה אמר אמרי במערבא וכו' . ק"ש של ערבית אין קורין בה פרשת ליליות כולה לפי שאין מלות ליליות בלילה אבל תורה אור מתחילין לותה ומפסיקים בה ומדלגים ה"יהוה אלהיכם אמת דיבר ואומר אמת או אינו ו"ומויר ואומרים אני ה' אלהיכם לאמת : **לא יפסיל** . אין לריך להתחיל ויאמר ערבים : **לתחולי מתחלינן** . ה"ת מתחלי במערבא : **לאמר אני ה' אלהיכם** . ה"ג לריך לומר לאמת : **ושרנו לך** . מי כמכה בלילים וגו' מלכותך ראו בניך עד גאל ישראל והשביעי : **שזה ללמוד** . ודבית בס : **וזה ללמד** . ולמדתם לותם את בניכם ולא לא למד תחלה היאך ילמד את בניו : **וזה לעשות** . ויאמר אין בה אלא עשיה : **וקשרתם** : לתפילין : **וכתבתם** . למזוזה עשייה היא : **רב משי ידי** . פעם אחת ראותו שעשה כן : **וסיכי עביד הכי** . שהקדים ק"ש לתפילין : **כוך** . קבר שחופרין בקירות מערה לרכו ד' ורחבו ז' טפחים : **פטור מק"ש** . ה"טעסק במלוה פטור מן המלוה כדאמרינן בפ"ק (ד' יח.) בשבתך בביתך פרט לעוסק במלוה : **וסיפא בחייבי** . ומכי קאמר לא שנים שהן מניח את תבירו חופר והוא עולה ומקיים מלות ק"ש ותפילין ותפלה וחוזר למלאכה ותבירו יצלה ויניח תפילין ויקרא ק"ש ויתפלל : **מ"מ** . תפילין קודמים לק"ש : **עול מלוה** . דהנחת תפילין עול מלוה הוא: **קריאה לקריאה** . שמע שהוא קבלת מלכות שמים לוהיה אם שמוע שהוא קבלת עול מלות: **ומקדים** . מקכיס : **ומכרך** . על התורה : **ומתני פרקין** . למ"ל(ג) מקדים הוא לעסוק בתורה דהיינו [ד] עשייה דמלוה מקמי מלכות שמים . **שלוחא הוא דעויים** . הסליח קלקל שליחר להכיא לו תפילין מעיקרא *ומגיע זמן ק"ש והוחזק לקרות כדי שלא יעבור הזמן וכי מטי שלוחא דתפילין לתניחנו : **כאילו מעיד עדות שקר בעצמו** . ליתמא מעליא : **כאילו הקריב עולה בלא מנחה** . שחייבו הכתוב להקריב עמה שנ' (במדבר כח) ועשיתיה החיפה וגו' לף הקורא ואינו מקייים חינו גומר את המלוה : **נסכים.** הוא היין המתנסך על גבי המזבח לחר העולה והזבח כדכתי' ונסכיה' חלי ההין וגו' (שם)וה"ה דמלי למימר כאילו הקריב עולה בלא מנחה ונסכים דהא עולה נמי טעונה נסכים אלא לישנא דקרא נקט עולה ומנחה זבח ונסכים :

יפנה

[ג"ל ללמד]

ס"ת ותניב דלא מזיל

*יש"ת מתפלל ויעקר ק"ש ויתפלל מיד.

עין משפט נר מצוה

כ א מוס"ע מ"ת סימן סו סעיף ו :
כא ב שם סעיף ח :
כב ג ד מיי' פ"ד מהלי' ק"ש הלכה ג סמנ עטין יח טור ושו"ע מ"ת סימן עה סעיף ה ו וביורה דעה סימן שפה סעיף ג :
כג ה מיי' פ"ד מהלכות תפילין הלכה כו טוש"ע מ"ת סימן כה סעיף ד [כל הלשה כהן ובהלכות תפילין דף עו. וע"ש הטוספתא] :

רב נסים גאון

לאפוקי מטאן דאמר למשנה אינו צריך לברך . בעל זו המימרא רב הונא ויעיקרה בפרק ראשון (דף יג) :

הגהות הב"ח

(ג) גמ' ואינה תפילין ומצלי ומניח : (ב) רש"י ד"ה ומתני פרקין תלמוד . ע"ב מפרש הקושיא מכח [שלמד] קודם ק"ש כי [על זה ס"ת] לאמר כך לומר וכי תימא בדלא מטי זמן ק"ש ודאי [מהא דתמת תפילין ומדל קי מאי קאמר וכ"ת וכו' הא ליתי דלא מטי זמן] ק"ש גם זמן תפילין [לא מטא לכך] פירש רש"י דקושיא הוא [מהא דתמת בתורה . רק קשה למה [לא מקשה] בתמת מכח [מהא דתמת תפילין ונ"ל] ילעולך לומר וכ"ת ואפשר לתרץ [דה"ק וכי תימא בדלא] מטי זמן ק"ש והיה מתמיל בעבייה מלוה דהיינו [ליתוד וליון דהתחיל] להתעסק בעבייה מלוה כניח תפילין שהוא ג"כ עבייה מלוה קודם ק"ש זה היינו דת"ש מאי מקשה אמר כך אם כן [מאי ת ש ה דתקשי"ל דילמא זהו לאפוקי דהיכא דלא מטי זמן קריאת שמע והתחיל [בעבייה מלוה] שהוא ליתוד ויניח תפילין כשיגיע [הזמן קודם ק"ש] וע"ש [ומה נפרש דליתוד לא מקרי עשיה פי' כך [ומו מי סבר לה כר' יהושע ב"ק והאמר וכו' [למלמ] דלף בקריאה לא סבר כר' יהושע ב"ק [מדלמד קודם ק"ש והליתוד] הוה קריאה דמלוה אבל לפי פירש"י [מסמע דליתוד מיקרי] עשיה :

יפנה. לנקביו: **דכתיב תרתין בנקיון**. מצמצ תרתין בנקיון כתיב תרתין כפי לדרשה תתא לומר שמצלה עליו שכר רחיצת כפיו כלהו טבל כל גופו: **קממיה**. קיסם: **לק"ם**. בעידנא דק"ם שזמנה קבוע בין יעבור הזמן לכל להתפלה דכל היום זמנה הוא לריך למהדר למימ: **מתני' ונה דקדק בלומיומיה**. לפרסן יפה בשפתיו: **גמ' תני ש"מ**. כי דרשה נמי שמע בכל לשון שאתה שומע ש"מ נמי לדריך להשמיע לאזנו: **לה יהרוס**. לפי שאינו שומע הברכה שהוא מבלך עליה: **מתן מנה כו' לה יצא**. לפי' בגיעד ה"מ כו': **ברכה דרבנן היא**. לחמור רבנן (פסחים ד' ז:) כל המלות כולן מבלך עליהן עובר לעשייתן: **וממאי דר' יוסי היא**. קס"ד הא' דמוקמי לה כר' יוסי משום דסבירא לן דר' יהודה לכתחלה נמי מכשיר: **דלמא ר' יהודה היא**. וק"ם נמי דיעבד אין לכתחלה לא. ס"ג ול"ג לפילו: **משום ר' יוסי**. להודיעך כחו דלפי' דיעבד נמי לא יצא: **בלנו**. שלא השמיע לאזנו: **ואי ר' יוסי דיעבד נמי לא**. והא בהמ"ז דלורייתא היא ולכלא ומצעא ובלכת (דניאל ח): **מלא מאי ר' יהודה**. וק"ם דיעבד אין לכתחלה לא והא דתרומה ובלכת המזון דר' יהודה: **מלא רבי יהודה לכתחלה קאמר**. והא דרבי יהודה בריה דר' שמעון בן פזי ר' יהודה היא ודתרומה ר' יוסי היא ומודה הוא דברכות דרבנן דיעבד שפיר דמי והא דברכת המזון ר' יהודה היא מסתיה דרביה ר' אלעזר בן עזריה דלאמר לריך שישמיע לאזנו וכל לריך לכתחלה מסתע הא דיעבד שפיר דמי: **אמר כוונם הלב כו'**. ואפי' לכתחלה נמי מ"ל: **משמע לחכמי נפשי**. **אפילו מימא ר' יהודה**. דלאמר בק"ם נמי יצא דיעבד אין לכתחלה לא והא דברכת המזון ודתרומה רבי יהודה היא ודקא קשיא לך דר' יהודה בריה דר"ם בן פזי מני ר"מ היא דאמר לכתחלה: **מתן מנה מרם דיעבד נמי לא**. דקתני גבי שומה: **לא יצא**. דיעבד הוא: **וממאי**. דאון מחרם דקאמר דיעבד הוא ורבי יוסי היא דפסיל דיעבד: **ולכתחלה הוא דלא**. *דאי ר' יהודה אפי' לכתחלה נמי יצא במאי אוקימתא בר' יוסי ואלא הא דתניא *לא יברך אדם בהמ"ז בלבו ואם בירך יצא מני לא ר' יוסי ולא ר' יהודה דאי ר' יהודה הא אמר לכתחלה נמי יצא אי ר' יוסי דיעבד נמי לא אלא מאי ר' יהודה ודיעבד אין לכתחלה לא אלא הא דתני ר' יהודה בריה דרבי שמעון בן פזי חרש המדבר ואינו שומע תורם לכתחלה מני לא ר' יהודה ולא ר' יוסי אי ר' יהודה הא אמר דיעבד אין לכתחלה לא אי ר' יוסי הא אמר דיעבד נמי לא אלא לעולם רבי יהודה ואפי' לכתחלה נמי ולא קשיא הא דיחיה הא דרביה *דתנן רבי יהודה אומר משום ר' אלעזר בן עזריה הקורא את שמע צריך שישמיע לאזנו שנאמר °שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד אמר ליה רבי מאיר הרי הוא אומר אשר אנכי מצוך היום על לבבך אחר כוונת הלב הן הן הדברים השתא דאתית להכי אפילו תימא רבי יהודה בריה סבירא ליה ולא קשיא הא רבי מאיר הא רבי יהודה. תנן *התם "הכל כשרים לקרות את המגילה חוץ מחרש שוטה וקטן ורבי יהודה מכשיר בקטן מאן תנא חרש דיעבד נמי לא אמר רב מתנה רבי יוסי היא דתנן הקורא את שמע ולא השמיע לאזנו יצא דברי ר' יהודה רבי יוסי אומר לא יצא (ג) ממאי דרבי יוסי היא ודיעבד נמי לא

דילמא

[מגילה יט:]

תוספות דף כו.

תודה אור

*יפנה ויטול ידיו ויניח תפילין ויקרא ק"ש ויתפלל וזו היא מלכות שמים שלמה א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן כל הנפנה ונוטל ידיו ומניח תפילין וקורא ק"ש ומתפלל מעלה עליו הכתוב כאלו בנה מזבח והקריב עליו קרבן °דכתיב ארחץ בנקיון כפי ואסובבה את מזבחך ה' א"ל רבא לאסבר לה מר כאילו טבל דכתיב ארחץ [בנקיון] ולא כתב ארחיץ [כפי] א"ל רבינא לרבא חזי מר האי צורבא מרבנן דאתא ממערבא ואמר °מי שאין לו מים לרחוץ ידיו מקנח ידיו בעפר ובצרור ובקסמית א"ל שפיר קאמר מי כתיב ארחץ במים בנקיון כתיב כל מידי דמנקי דהא *רב חסדא *לייט אמאן דמהדר אמיא בעידן (ה) צלותא והני מילי לק"ש °אבל לתפלה מהדר ועד כמה עד פרסה *והנ"מ לקמיה אבל לאחוריה אפילו מיל אינו חוזר [ומינה] מיל הוא דאינו חוזר הא פחות ממיל חוזר: **מתני'** *התקורא את שמע ולא השמיע לאזנו יצא *ר' יוסי אומר לא יצא 'קרא ולא דקדק באותיותיה ר' יוסי אומר יצא רבי יהודה אומר לא יצא 'הקורא למפרע לא יצא קרא וטעה יחזור למקום שטעה: **גמ'** מאי טעמא דר' יוסי משום דכתיב שמע *השמע לאונך מה שאתה מוציא מפיך ות"ק סבר שמע בכל לשון שאתה שומע ור' יוסי תרתי שמע מינה. תנן *התם 'חרש המדבר ואינו שומע לא יתרום ואם תרם תרומתו תרומה מאן תנא חרש המדבר ואינו שומע דיעבד אין לכתחלה לא אמר רב חסדא ר' יוסי היא דתנן התקורא את שמע ולא השמיע לאזנו יצא (ג) דברי רבי יהודה ר' יוסי אומר לא יצא עד כאן לא קאמר ר' יוסי לא יצא אלא גבי ק"ש דאורייתא אבל תרומה משום ברכה הוא וברכה דרבנן ולא בברכה תליא מילתא וממאי דר' יוסי היא דילמא ר' יהודה היא ואמר גבי ק"ש נמי דיעבד אין לכתחלה לא תדע דקתני הקורא דיעבד אין לכתחלה לא אמרי האי דקתני הקורא להודיעך כחו דר' יוסי דאמר דיעבד נמי לא *דאי ר' יהודה אפי' לכתחלה נמי יצא במאי אוקימתא בר' יוסי ואלא הא דתניא *לא יברך אדם בהמ"ז בלבו ואם בירך יצא מני לא ר' יוסי ולא ר' יהודה דאי ר' יהודה הא אמר לכתחלה נמי יצא אי ר' יוסי דיעבד נמי לא אלא מאי ר' יהודה ודיעבד אין לכתחלה לא אלא הא דתני ר' יהודה בריה דרבי שמעון בן פזי חרש המדבר ואינו שומע תורם לכתחלה מני לא ר' יהודה ולא ר' יוסי אי ר' יהודה הא אמר דיעבד אין לכתחלה לא אי ר' יוסי הא אמר דיעבד נמי לא אלא לעולם רבי יהודה ואפי' לכתחלה נמי ולא קשיא הא דיחיה הא דרביה *דתנן רבי יהודה אומר משום ר' אלעזר בן עזריה הקורא את שמע צריך שישמיע לאזנו שנאמר °שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד אמר ליה רבי מאיר הרי הוא אומר אשר אנכי מצוך היום על לבבך אחר כוונת הלב הן הן הדברים השתא דאתית להכי אפילו תימא רבי יהודה בריה סבירא ליה ולא קשיא הא רבי מאיר הא רבי יהודה. תנן *התם "הכל כשרים לקרות את המגילה חוץ מחרש שוטה וקטן ורבי יהודה מכשיר בקטן מאן תנא חרש דיעבד נמי לא אמר רב מתנה רבי יוסי היא דתנן הקורא את שמע ולא השמיע לאזנו יצא דברי ר' יהודה רבי יוסי אומר לא יצא (ג) ממאי דרבי יוסי היא ודיעבד נמי לא

דילמא

[מגילה יט:]

תוספות דף כו.

גי' רש"י

נקמן דף כב. קדושין נג: ושם נסמן

פסחים דף מו. מגילן דף כא.

ספרי פ' ואתחנן מגילה יז: יט: ס"ת דברי ר' יהודה

[לעיל יג.]

תרומות פ"ק משנה ב

שייך לע"ב

ר"ת בסאי אוקימתא ברבי יוסי דאי ר"י

מסורת הש"ס

כד א טור ושו"ע או"ח סימן ב סעיף ו:

כה ב ג מיי' פ"ג מהל' ק"ש הלכה ו' ופ"ד מהלכות תפלה הלכה ב ג ממג עטין יח טוש"ע או"ח סימן ד סעיף כב ופימן לב סעיף ד ה ו ופימן לג סעיף ג:

כו ד מיי' פ"ב מהלכות ק"ש הלכה ח ממג עטין יח טור ושו"ע או"ח סימן סב סעיף ג:

כז ה מיי' ופמג שם טוש"ע שם סעיף ו:

כח ו מיי' שם הלכה יא(ממג שם)טוש"ע או"ח סימן סד סעיף ו:

כט ז מיי' פ"ד מהלכות תרומות הלכה ד ל ח מיי' פ"ו מהלכות מגילה הלכה ב ממג עטין דכנן ד טור שו"ע או"ח סי' תפט סעיף ב:

רב נסים גאון

אבל לתפלה מהדר ועד כמה עד פרסה. ידוע כי הפרסה ארבעת מילין ובמסכת פסחים בפ' אלו עוברין בפסח (דף מו) אמרינן אמר ר' אבהו אמר ריש לקיש לנבל ולתפלה ולנטילת ידים ד' מילין ואיתמר עלה אמר ר' יוסי בר' חנינא לא שנו אלא לפניו אבל לאחריו אפי' מיל אינו חוזר אמר רב אחא בר יעקב ומינה מיל הוא דאינו חוזר הא פחות ממיל חוזר ודכותה בשחיטת חולין בפרק העור והרוסב (דף קכג) ומזה העיקר אמרי' הכא אבל לתפלה מהדר ועד כמה עד פרסה ובמס' מגילה (דף כ) אמרי' שעורא דמיל כמה הוי כמהתחתן למבריא ובפ' אלו עוברין בפסח (דף מו) נסי שיעורא דמיל כמה הוי כמנדל נוניא למבריא:

הגהות הב"ח

(ה) גמ' דמהדר ממיל בעידן לצותא [והני מילי וכו' פחות ממיל חוזר] תפ"מ. וע"ב ס"ח מינו ולמון המלפסי הוא: (ג) שם דתנן בקוכא וכו' לאחוי יצא ר' יוסי אומר כ"ל ותיבת דבכי רבי יהודה נמחק וכן בסמוך: (ד) תוס' ד"ה דילמא וכו' ויש"א נמי ר' יהודה בס"ד והשתר נמחק:(ה) תד"ה להודיעך וכו' ופפ"ק דלכתחלה שרי ומיכא מיהו:

גליון השי"ם

תוס' ד"ה ממאן כו' ומגלה הזכוך. ע' תוס' שבת יח ע"ח ד"ה כגון רשב"י:

דילמא ר' יהודה וחסורי מחסרת וכו'. תימה דלמה זה כשום מקום דקאמר חסורי מחסרת ולקמקמי לעיבא דחד תנא ועוד לוקמיה כר' יוסי וכולא חסורי מחסרת. וי"ל משום דלקמן פסקינן כר' יהודה לכך ניחא לקמקמי לעיבא דר' יהודה:

אבל בשאר מקום יש. ות"ת הא לעיל אמר דשאר מקום יליפינן מק"ש כגון תרומה ומגילה וברכת המזון. וי"ל דרב יוסף פליג לסוגיית דלעיל: **בין** הדבקים. *רב"ת לעיל מוסיף כגון ותהי לך לאות כמו ותהי לך ליוח לז גרלה כמו ותרף וכן מוסיף ולמיתם לוחו וזכרתם את ועשיתם את שאריך ליתן דין ריוח בין מ"ש שכתוב תיבה לשל"ך שכתוב[ל] להתיז ז"ין שאל תזכרו שלא ישמע ש"ין למען שיהיה לנו שכר מצות ואין לנו לעשו' על מנת לקבל פרס: אהלים

דילמא רבי יהודה היא ולכתחלה הוא דלא הא דיעבד שפיר דמי לא ס"ד דקתני חרש דומיא דשוטה וקטן מה שוטה וקטן דיעבד נמי לא אף חרש דיעבד נמי לא ודילמא הא בראיתא והא כדאיתא ומי מצית לאוקמה כרבי יהודה והא מדקתני סיפא רבי יהודה מכשיר בקטן מכלל דרישא לאו רבי יהודה היא ודילמא כולה ר' יהודה היא ותרי גווני קטן וחסורי מחסרא והכי קתני הכל כשרין לקרות את המגילה חוץ מחש"ו בר"א בקטן שלא הגיע לחנוך אבל קטן שהגיע לחנוך אפילו לכתחלה כשר דברי רבי יהודה שרבי יהודה מכשיר בקטן במאי אוקימתא כר"י ודיעבד אין לכתחלה לא אלא הא דתני ר"י בריה דר' שמעון בן פזי חרש המדבר ואינו שומע תורם לכתחלה מני לא ר' יהודה ולא ר' יוסי אי ר' יהודה דיעבד אין לכתחלה לא אי ר' יוסי דיעבד נמי לא אלא מאי ר' יהודה ואפילו לכתחלה נמי אלא הא דתניא *לא יברך אדם ברכת המזון בלבו ואם בירך יצא מני לא ר' יהודה ולא ר' יוסי אי רבי יהודה הא אמר אפי' לכתחלה נמי ואי ר' יוסי הא אמר אפי' דיעבד נמי לא לעולם ר' יהודה היא ואפילו לכתחלה נמי ולא קשיא הא דידיה הא דרביה דתניא א"ר יהודה משום ר' אלעזר בן עזריה הקורא את שמע צריך שישמיע לאונו שנאמר שמע ישראל אמר לו ר' מאיר הרי הוא אומר אשר אנכי מצוך היום על לבבך אחר כונת הלב הן הן הדברים השתא דאתית להכי אפי' תימא ר' יהודה כרביה ס"ל ולא קשיא הא ר' יהודה הא רבי מאיר א"ר חמדא אמר רב שילא *הלכה כרבי יהודה שאמר משום רבי אלעזר בן עזריה והלכה כרבי יהודה וצריכא דאי אשמעינן הלכה כר' יהודה הוה אמינא אפילו לכתחלה קמ"ל הלכה כר' יהודה שאמר משום ר' אלעזר בן עזריה ואי אשמעינן הלכה כרבי יהודה שאמר משום ר' אלעזר בן עזריה הוה אמינא *צריך ואין לו תקנה קמ"ל הלכה כרבי יהודה אמר רב יוסף מחלוקת בק"ש אבל בשאר מצות דברי הכל לא יצא דכתיב °והסבת ושמע ישראל מיתיבי לא יברך אדם ברכת המזון דברי הכל בלבו ואם בירך יצא אלא אי אתמר הכי אתמר אמר רב יוסף מחלוקת בק"ש דכתיב שמע ישראל ²אבל בשאר מצות דברי הכל יצא והכתיב והסבת ושמע ישראל ההוא בדברי תורה כתיב: קרא ולא דקדק באותיותיה: א"ר טבי א"ר יאשיה הלכה כדברי שניהם להקל: וא"ר *טבי א"ר יאשיה מאי דכתיב °שלש מצלי נ הנה לא תשבענה שאול ועוצר רחם וכי מה ענין שאול אצל רחם אלא לומר לך מה רחם מכנים ומוציא אף שאול מכנים ומוציא והלא דברים ק"ו ומה רחם שמכניסין בו בחשאי מוציאין ממנו בקולי קולות שאול שמכניסין בו בקולי קולות אינו דין שמוציאין ממנו בקולי קולות מכאן תשובה לאומרים אין תחיית המתים מן התורה: תני ר' אושעיא קמיה דרבא וכתבתם הכל בכתב אפילו צואות א"ל דאמר לך מני *ר' יהודה היא דאמר גבי סוטה אלות כותב אינו כותב והתם הוא דכתיב °וכתב את האלות האלה אבל הכא דכתיב וכתבתם אפי' צואות נמי אטו טעמיה דר' יהודה משום דכתיב וכתב *טעמיה דר' יהודה משום דכתיב אלות אלות אין צואות לא אצטריך סד"א גילף כתיבה כתיבה מהתם מה התם אלות אין צואות לא אף הכא נמי צואות לא כתב רחמנא וכתבתם אפי' צואות: תני רב עובדיה קמיה דרבא ולמדתם ³שיהא למודך תם שיתן ריוח בין הדבקים עני רבא בתריה כגון *על לבבך על לבבכם בכל לבבך בכל לבבכם עשב בשדך ואבדתם מהרה הכנף פתיל אתכם מארץ א"ר חמא ברבי חנינא °כל הקורא ק"ש ומדקדק באותיותיה מצננין לו גיהנם שנאמר °בפרש שדי מלכים בה תשלג בצלמון אל תקרי בפרש אלא בפרש אל תקרי בצלמון אלא בצלמות: ואמר רבי חמא ברבי חנינא למה נסמכו אהלים

הוא. דמשמע מיעוטא הא לא כתיב מיעוטא הוא דמשמע כונה מלתא מוכתב והכא ליכא מיעוטא למה ליה לרבויינהו מוכתבתם: **בין הדבקים**. תיבות המחוברות זו בזו **שם** לילך מפרידין כשהתיבה הבאה מתחלת באות שהתיבה שמלפניה גמרת הוא קורא לומן שני אותיות באות אחת שם ליגו ביניהן כדמפרש רבא: **בפרש שדי**. שם תפרש שדי ותבדיל תיבות של מלכות שמים מלכים בה תשלג *בצלמון התורה תשלג ומנגן לך אחת של המות: אהלים

[בעירוב ערב פרק בילה הענין בתוספ ע"ז]

מדסיפא ר' יהודה. דקתני ר' יהודה מכשיר בקטן: **ודילמא כולה ר' יהודה היא וחסורי מחסרת וכדי קתני הכל כשרין לקרות שם שמגילה תוך מקצ"ו**. והא כדלעיתא והא כדלעיתא: **בד"ת**. דקטן לכתחלה לא בקטן שלא הגיע לחנוך אבל הגיע לחנוך מלות הגיע. הגיע תורה אור לחנוך מלות כגון בן תשע ובן עשר כדלעיל פרק בתרא (ל' פב.): **כמאי לוקימתא**. למתניתין דמגילה: **כר' יהודה**. ותשמעת לן דכי אמר ר' יהודה בק"ש יש דיעבד קאמר ולא לכתחלה: **שלא שם דמני כו' תורם**. ות"ת שהות צריך לברך ואין לזכיו שומעות מני: **שלא מאי**. בעית למימר דר' יהודה היא דק"ש לאפי' לכתחלה קאמר כי היכי דתיקו הא דר' יהודה בריה דר' שמעון בן פזי אליבא דהודיעו כאן דעיבד כהודיעו כאן דר' יוסי: **שלא הגיע דמני כו'**. מני: **לעולם ר' יהודה** (ג) **לאפי' לכתחלה מכשיר**. ודמגילה רבי יוסי היא ולאפי' דיעבד נמי פסיל והא דתורם לכתחלה ר' יהודה והא דברכת המזון דרביה הוא דאמר ר' יהודה משום רבי אלעזר בן עזריה צריך להשמיע לאזנו והאי ליעבד לא מצטרפי: [מגילה יח:]

הגהות הב"ח

(ג) רש"י ד"ה לעולם ר' יהודה היא ולאפילו:

דאמרי לכתחלה אין. דלמסקנת הא פלוגתא דר"מ: **לאפי' תימא ר' יהודה**. דלמר בק"ש יש דיעבד אין לכתחלה לא ומתני' דמגילה לכתחלה היא דפסלה לחרש וכו' יהודה היא והא דברכת המזון נמי ר' יהודה היא ודקא קשיא לך הא דר"י בריה דר' שמעון בן פזי אמר לכתחלה: **הלכה כר' יהודה**. דק"ש שלא השמיע לאזנו יש: **הוה ממיגא**. דר' יהודה לכתחלה נמי לחמר והאי דלאפילו דיעבד משום דרבי יוסי: **ואין לו תקנה**. בכל דלאפילו בדיעבד: **בשאר מצות**. בכל הברכות: **דהוה**. דסכת ושמע בדברי תורה כתיב כדלחמרי' בפ' הרואה (ל' סב:) כתתו עלמכם על דברי תורה:

[עירובין מח. יומא סח: יבמות ט. ניטין מ. מיר מו: סוטה יח. ועי' ניטין עו.]

ולא דקדק. שמגמגם: **הלכה כדברי שניהם להקל**. הלכה כר' יהודה דלא בעי שמיעה והלכה כר' יוסי דלא בעי דקדוק: **שאול ועוצר רחם**. פסוק הוא בספר משלי שלא הגה לא תשבענה: **רחם מכנים**. הזכר ומוליד הולד: **שאול**. קבר: **שמכניסין בו בקולי קולות**. שלבי ומספד: **ומוציאים**. שהמת כתיבה תמה ושלימה: **ואפילו צואות**. שבפרשה כגון וקשרתם וכתבתם לעיל לכתוב בתפילין ומזוזות: **דאמר לך מני**. הא דלאטריך ליה קרא לרבות צואות לכתיבה: **רבי יהודה היא**. דשמעינן גבי כתיבת פרשת סוטה משום דלא כתיב ביה וכתבתם אלא וכתב לאמר אלות אין צואות לא כגון דתנן (סוטה ל' יז) רבי יהודה אומר כל עצמו אינו כותב אלא ומעמד הר סיני: **משום אלה**. משום שבועה:

[סוטה דף יז.]

[ע"ש בסוטה היטב]

[הגה שם שלא כסדרן ובמלאות בפ' ותמהני נמצאים כסדרן]

הוא. דמשמע מיעוטא הא לא כתיב מיעוטא הוא דמשמע כונה מלתא מוכתב והכא ליכא מיעוטא למה ליה לרבויינהו מוכתבתם: **בין הדבקים**. תיבות המחוברות זו בזו **שם** לילך מפרידין כשהתיבה הבאה מתחלת באות שהתיבה שמלפניה גמרת הוא קורא לומן שני אותיות באות אחת שם ליגו ביניהן כדמפרש רבא: **בפרש שדי**. שם תפרש שדי ותבדיל תיבות של מלכות שמים מלכים בה תשלג *בצלמון התורה תשלג ומנגן לך אחת של המות: אהלים

תני ר' (ישעיה) [אושעיא] קמיה דרבא וכתבתם הכל בכתב ואפי' צוואות נמי אמר ליה דאמר לך מני ר' יהודה היא דאמר גבי סוטה אלות כותב צוואות אינו כותב. עיקר דבריו של ר' יהודה בסמ' סוטה בפ' היה מביא את מנחתה (דף יז) בא לו לכתוב המגילה מאיזה מקום היה כותב ר' יהודה אומר כל עצמו לא היה כותב אלא יתן ה' אותך ובאי הימים המאורים ונו' ואינו כותב ואמרה האשה אמן אמן:

הגהות הגר"א

(ג) תוס' ד"ה כין כו' וכן צריך כו'. ע"ב ימים':

אהלים לנחלים. כנחלים נטיו כאהלים נטע: **אף [אהלים] כנחלים נטיו כאהלים לנטע.** ולי נראה דאהלים דהתי קרא ללו לנטע ללנ לנטע בשמים ללנ נראה מדשמיך מה טובו חוזלוך לכנחלים נטיו: **הקורא** את שמע וחיו יודע להיכן נטעה חוזר לראש. פי' מטעם שחיו יודע מהיכן נטעה אבל אם היה יודע מהיכן נטעה שלנ תיכה לו פסוק חיו לריך לחזור ללנ מלומו פסוק ואילך וכן בהלנ ומגילה:

מעשה בר"ג שנעמד תפה וקרא ק"ש בלילה דחמוכה.

נלו מעשה לסמוך הוא דקמ"ל אם גדול הוא וכוונה בעלמו שיוכל להתכוין והוא דלחוי ליעול אם השם הרשות בידו:

לפי שאין דעתו מיושבת עליו. ואם תאמר תיפוק ליה משום דלחמרינן לעיל (דף י:) לא יעמוד אדם במקום גבוה ויתפלל. וי"ם לומר דהשם מיירי על גבי כסא או ספסל אבל בחיון שעלה עם לעשות מלאכתו הוי כמו עליה:

הא בפרק ראשון. נלו דוקא נקט פרק ר'. דהייו אליבא דרבה ורבא דאמר לעיל (יב:) פסוק ראשון לבד והכי הלכתא: **אפי'** כל אדם נמי. ול"ת הא אחר כל אדם רשות ופועלים חובה. וי"ל דפעיקר ליה כיון שיכול לומר מעין י"ח אין זה שום חלום אם הפועלים לומרים אפילו לכתחלה:

***והוא** בברכת התזן. לעי"ג דמדאוריימא הס.י"ם כח ביד חכמים לעקור דבר מן התורה הואיל וטרודים במלאכת בעל הבית:

אהלים לנחלים. פי' הקונטרס דכתיב כנחלים נטיו כאהלים נטע. ולי נראה דאהלים דהתי קרא ללו לנטע בשמים ללנ נראה מדשמיך מה טובו חוזלוך לכנחלים נטיו:

הקורא את שמע וחיו יודע להיכן נטעה חוזר לראש. פי' מטעם שחיו יודע מהיכן נטעה אבל אם היה יודע מהיכן נטעה אבלנ תיכה לו פסוק חיו לריך לחזור ללנ מלומו פסוק ואילך וכן בהלנ ומגילה:

מעשה בר"ג שנעמד תפה וקרא ק"ש בלילה דחמוכה.

נלו מעשה לסמוך הוא דקמ"ל אם גדול הוא וכוונה בעלמו שיוכל להתכוין והוא דלחוי ליעול אם השם הרשות בידו:

לפי שאין דעתו מיושבת עליו. ואם תאמר תיפוק ליה משום דלחמרינן לעיל (דף י:) לא יעמוד אדם במקום גבוה ויתפלל. וי"ם לומר דהשם מיירי על גבי כסא או ספסל אבל בחיון שעלה עם לעשות מלאכתו הוי כמו עליה:

הא בפרק ראשון. נלו דוקא נקט פרק ר'. דהייו אליבא דרבה ורבא דאמר לעיל (יב:) פסוק ראשון לבד והכי הלכתא:

אפי' כל אדם נמי. ול"ת הא אחר כל אדם רשות ופועלים חובה. וי"ל דפעיקר ליה כיון שיכול לומר מעין י"ח אין זה שום חלום אם הפועלים לומרים אפילו לכתחלה:

***והוא** בברכת התזן. לעי"ג דמדאוריימא הס.י"ם כח ביד חכמים לעקור דבר מן התורה הואיל וטרודים במלאכת בעל הבית:

אהלים לנחלים דכתיב כנחלים נטיו כגנות עלי נהר כאהלים נטע וגו' לומר לך מה נחלים מעלין את האדם מטומאה לטהרה אף אהלים מעלין את האדם מכף חובה לכף זכות: הקורא למפרע לא יצא וכו': רבי אמי ורבי אסי הוו קא קטרין ליה גננא לר' אלעזר אמר להו אדהכי והכי איזיל ואשמע מלתא דבי מדרשא ואיתי ואימא לכו אזל אשכחיה לתנא דקתני קמיה דר' יוחנן *קרא "וטעה ואינו יודע להיכן טעה (ט) באמצע הפרק יחזור *לראש בין פרק לפרק יחזור לכתיבה ראשון בין כתיבה לכתיבה יחזור לכתיבה ראשונה אמר ליה ר' יוחנן לא שנו אלא שלא פתח בלמען ירבו ימיכם אבל פתח בלמען ירבו ימיכם סרכיה נקט ואתי אתא ואמר להו אמרו ליה *אלו לא באנו אלא לשמוע דבר זה דיינו: **מתני'** ²האומנין קורין בראש האילן ובראש הנדבך מה שאינן רשאין לעשות כן בתפלה *ג'חתן פטור מק"ש לילה הראשונה ועד מוצאי שבת אם לא עשה מעשה ומעשה בר"ג שנשא אשה וקרא לילה הראשונה אמרו לו תלמידיו *למדתנו רבינו שחתן פטור מק"ש אמר להם איני שומע לכם לבטל ³היומי מלכות שמים אפי' שעה אחת: **גמ'** *ת"ר האומנין קורין בראש האילן ובראש הנדבך ⁴ומתפללין בראש הזית ובראש התאנה ושאר כל האילנות יורדים למטה ומתפללין ⁵ובעל הבית למטה ומתפלל לפי שאין דעתו מיושבת עליו רמי ליה רב מרי ברה דבת שמואל לרבא תנן האומנין קורין בראש האילן ובראש הנדבך אלמא לא בעי כונה ורמינהי הקורא את שמע צריך שיכוין את לבו שנאמר שמע ישראל ולהלן הוא אומר שמיע לך בהא א"ל הכי ⁶אמר רב ששת והוא שבטלין ממלאכתן וקורין והתניא *בית הלל אומרים עוסקין במלאכתן וקורין לא קשיא הא בפרק ראשון הא בפרק שני *ת"ר הפועלים שהיו עושין מלאכה אצל בעל הבית קורין ק"ש ומברכין לפניה ולאחריה ואוכלין פתן (י) ומברכין לפניה ולאחריה [ו] ומתפללין תפלה של שמונה עשרה אבל אין יורדין לפני התיבה ואין נושאין כפיהם והתניא מעין י"ח אמר רב ששת *הא ר"ג הא ר' יהושע אי ר' יהושע מאי איריא פועלים אפילו כל אדם נמי אלא אידי ואידי ר"ג ולא קשיא [ז] כאן בעושין בשבתן כאן בעושין בסעודתן והתניא *הפועלים שהיו עושים מלאכה אצל בעל הבית קורין ק"ש ומתפללין ואוכלין פתן ואין מברכים לפניה [ח] אבל מברכין לאחריה שתים כיצד *ברכה ראשונה כתקונה שניה פותח בברכת הארץ וכוללין בונה ירושלים בברכת הארץ במה דברים אמורים בעושין בשבתן אבל עושין בסעודתן או שהיה בעל הבית מיסב עמהן מברכין כתיקונה: חתן פטור מק"ש: *תנו רבנן *בשבתך בביתך פרט לעוסק במצוה ובלכתך בדרך פרט לחתן מכאן אמרו הכונס את הבתולה פטור ואת האלמנה חייב מאי משמע אמר רב פפא כי דרך מה דרך רשות אף הבא נמי רשות מי לא עסקינן דקאזיל לדבר מצוה ואפילו הכי אמר רחמנא ליקרי אם כן לימא קרא בלכת מאי בלכתך שמע מינה בלכת דידך הוא דמחייבת הא דמצוה פטירת

אי

לד א מיי' פ"ג מהלכות ק"ש הלכה יג יד סמג עשין יח טור שו"ע או"ח סימן סד סעיף ג ג ד:

לה ב מיי' שם הלכה ד סמג שם טור שו"ע או"ח סימן סג סעיף ג:

לז ד ה מיי' פ"ה מהלכי תפלה הלכה ח טור שו"ע או"ח סימן ק סעיף ג:

לח ו מיי' פ"ג מהלכות ק"ש הלכה ד סמג עשין עו"ת טור שו"ע או"ח סימן סג סעיף ז:

לט [ז ח מיי' פ"ה מהל' תפלה הלכה ח] ז מיי' פ"ג מהלכות ברכות הלכה ב: ט ח מיי' שם סמג טור שו"ע או"ח סימן קנח סעיף ג:

רב נסים גאון

למה נסמכו אהלים לנחלים. והוא שנאמר בתורה (במדבר כד) משמו של בלעם מה טובו אהליך יעקב כנחלים נטיו:

[לכתובה ל"ל פותח תמנם גם הכ"מ פ"ב מהלכות ברכות דין ב' העתיק דברי תוס' הללו ותופס וכו' וכן ל"ל דהיה הגי' לפניהם כמ"ש בטור סימן קנח סניף פותח וכו' וכולל וכו' ותופס בברכת התזן]

הגהות הב"ח

(ה) גמ' להיכן טעה יחזור לראש בתחלת הפרק בין פרק לפרק כ"ל: (ו) שם ותוכלין פתן [ותין מברכין לפניה] תפ"מ. וכ"כ הלפסי והסמ"ג גורסי' ומברכין לפניה וכן הוא בטור בסימן קי"ח: (ז) רש"י ד"ה יחזור לפרק וכו' לחתן וייתמיל והיכ מס: (ח) שם ד"ה ואמר ליה ר' יוחנן:

[עי' תוס' סוכה כה. ד"ה וכלכתך]

הגהות הגר"א

[ו] גמ' ותין מברכין לפניה. כ"כ וכ"ה בירוש' תוס' (ביומא ע"ע ג') וכסוכה כ"ו ב') ונמוקין ק"ו ג') אבל בירוש' ר"ף והגלוונים ומברכין לפניה וכ"ה בתוספתא (כ"כ הרא"ש אבל ניתא בתוספתא שלנו):

ר"ש"י ד"ה ותין מברכין לפניה שמיה מן התורה. עי' לקמן (דף לה ע"ב) תוס' ד"ה לפניו וד"ה תלת. ויומא (דף עט ע"ב) תוס' ד"ה ולא כיון. וכסוכה (דף מו ע"ב) תוס' ד"ה ולא כיון. ומוגלה (דף קז ע"ב) תוס'

ד"ה ולא כיון: **תוס'** ד"ה ותופס כו' במלאכת בעה"ב. עי' לקמן (דף לה ע"ב) תוס' ד"ה לפניו וד"ה תלת. ויומא (דף עט ע"ב) תוס' ד"ה ולא כיון. וכסוכה (דף מו ע"ב) תוס' ד"ה ולא כיון. ומוגלה (דף קז ע"ב) תוס' **מדע דהמוציא והמציא** נלו דתוריית שהרי פעליים עוקרים תותה. וי"ש:

אי הכי מאי איריא בתולה. אי אמרת בשלמא דקטעמא מפסק טרדא דפיר לגמ' מהאי טעמא מפסק אלמא מפסק אפילו למאי דאמר **אסתנים** לחי. ואיכא למ"ד לא היה רוחץ בחיבו אלא לרחוץ בימי אבלו אלא משום טעמא דלא מפסק אפילו למאי דאמר לחי לית ליה טרדא בריקים אבל אי אמרת משום דלא מפסק אפילו למאי דאמר לחי מאי איריא בתולה אפילו כונס את האלמנה נמי הכא טריד והכא לא טריד אי משום טרדא אפילו טבעה ספינתו בים נמי *אלמה אמר רבי אבא בר זבדא אמר רב אבל חייב בכל מצות האמורות בתורה *חוץ מן התפילין שהרי נאמר בהן פאר שנאמר °פארך חבוש עליך וגו' אמרי התם טרדא דרשות הבא טרדא דמצוה: **מתני'** *רחץ לילה הראשון שמתה אשתו אמרו לו תלמידיו *למדתנו רבינו *שאבל אסור לרחוץ אמר להם איני כשאר בני אדם אסתנים אני *וכשמת מטבי עבדו קבל עליו תנחומין אמרו לו תלמידיו *למדתנו רבינו שאין מקבלין תנחומין על העבדים אמר להם אין טבי עבדי כשאר כל העבדים כשר היה *חתן אם רוצה לקרות קריאת שמע לילה הראשון קורא רבן שמעון בן גמליאל אומר *לא כל הרוצה ליטול את השם יטול: **גמ'** מ"ט דרבן (שמעון בן גמליאל קסבר *אנינות לילה דרבנן דכתיב °ואחריתה כיום מר ובמקום אסתנים לא גזרו ביה רבנן: ובשמת טבי עבדו וכו': ת"ר עבדים ושפחות אין עומדין עליהם בשורה ואין אומרים עליהם ברכת אבלים ותנחומי אבלים *מעשה ומתה שפחתו של רבי אליעזר נכנסו תלמידיו לנחמו כיון שראה אותם עלה לעלייה ועלו אחריו נכנם לאנפילון נכנסו אחריו נכנם לטרקלין נכנסו אחריו אמר להם כמדומה אני שאתם נכוים בפושרים עכשיו אי אתם נכוים אפילו בחמי חמין לא כך שניתי לכם °עבדים ושפחות אין עומדין עליהם בשורה ואין אומרים עליהם ברכת אבלים ולא תנחומי אבלים אלא מה אומרים עליהם כשם שאומרים לו לאדם על שורו ועל חמורו שמתו המקום ימלא לך חסרונך כך אומרים לו על עבדו ועל שפחתו המקום ימלא לך חסרונך תניא אידך עבדים ושפחות אין מספידין אותן ר' יוסי אומר אם עבד כשר הוא אומרים עליו הוי איש טוב ונאמן ונהנה מיגיעו אמרו לו אם כן מה הנחת לכשרים: ת"ר *אין קורין אבות אלא לשלשה ואין קורין אמהות אלא לארבע אבות מאי טעמא אילימא משום דלא ידעינן אי מראובן קא אתינן אי משמעון קא אתינן אי הכי אמהות נמי לא ידעינן אי מרחל קא אתינן אי מלאה קא אתינן אלא עד הכא חשיבי טפי לא חשיבי תניא אידך * [ר"] עבדים ושפחות אין קורין אותם אבא פלוני ואמא פלונית ושל ר"ג היו קורים אותם אבא פלוני ואמא פלונית מעשה לסתור משום דחשיבי: א"ר אלעזר מאי דכתיב °כן אברכך בחיי בשמך אשא כפי כן אברכך בחיי זו ק"ש בשמך אשא כפי זו תפלה ואם עושה כן עליו הכתוב אומר °כמו חלב ודשן תשבע נפשי ולא עוד אלא שנוחל שני עולמים העוה"ז והעולם הבא שנאמר °ושפתי רננות יהללו פי: ר' אלעזר בתר דמסיים צלותיה אמר הכי יהי רצון מלפניך ה' אלהינו שתשכן בפורינו אהבה ואחוה ושלום וריעות ותרבה גבולנו בתלמידים ותצליח סופנו אחרית ותקוה ותשים חלקנו בגן עדן ותקננו בחבר טוב ויצר טוב בעולמך ונשכים ונמצא *יחול לבבנו ליראה את שמך ותבא לפניך קורת נפשנו לטובה. רבי יוחנן בתר דמסיים צלותיה אמר הכי יהי רצון מלפניך ה' אלהינו שתציץ בבשתנו ותביט ברעתנו ותתלבש ברחמיך ותתכסה בעוך ותתעטף בחסידותך ותתאזר בחגינותך ותבא לפניך מדת טובך וענותנותך. ר' זירא בתר דמסיים צלותיה אמר הכי יהי רצון מלפניך ה' אלהינו שלא נחטא ולא נבוש ולא נכלם *מאבותינו. ר' חייא בתר דמצלי אמר הכי יהי רצון מלפניך ה' אלהינו שתהא תורתך אומנותנו ואל ידוה לבנו ואל יחשכו עינינו. רב בתר צלותיה אמר הכי יהי רצון מלפניך ה' אלהינו שתתן לנו חיים ארוכים חיים של שלום חיים של טובה חיים של ברכה חיים של פרנסה חיים של חלוץ עצמות חיים שיש בהם יראת חטא חיים שאין בהם בושה וכלימה חיים של עושר וכבוד חיים שתהא בנו אהבת תורה ויראת שמים חיים שתמלא לבנו את כל משאלות לבנו לטובה. רבי בתר צלותיה אמר הכי *יהי רצון מלפניך ה' אלהינו ואלהי אבותינו שתצילנו מעזי פנים ומעזות פנים מאדם רע ומפגע רע מיצר רע מחבר רע משכן רע ומשטן המשחית *ומדין קשה ומבעל דין קשה בין שהוא בן ברית בין שאינו בן ברית ואע"ג דקיימי קצוצי עליה דרבי. רב ספרא בתר צלותיה אמר הכי יהי רצון מלפניך ה' אלהינו שתשים שלום

בפמליא

מתני' רחץ לילה הראשון שמתה אשתו. ונקברה בו ביום ואע"פ שהגיד לחבר ברחילה הוא רחץ כדאמר טעמא לאסתנים והוא לחבר מטעמא דלא מפסק: **גמ'** קסבר מנינות לילה דרבנן. ואע"פ שהיה לילו של יום המיתה ותכיפת מנינות בחוייתא דכתיב לה תורה אור לכלתי בלועי ממנו (דניאל כו) ופתוח מיום אחד לינו למנינות דילפי רבנן מותחריתה כיום מר קסבר ר"ג מן לילה של מחריתה עם היום תלה מדרבנן הוא כשאר ימי החבל וגבי אסתנים לא גזור בה רבנן פלוגתייהו דתנאי היא בזבחים (ד' נט:) בתנינות לילה לי מדלוריתא לי מדרבנן: **מן** **עומדין עליהם בשורה.** בשמועה מביא הקברות היו עושים שורות סביב החבל ומנחמין לותו ולתן שורה פחותה מעשרה: **ברכת** **אבלים.** ברכת רחבה שמברין תוכו שעושה לשמונה מצל לחריס ומברכין עם ברכת חבלים והיא מפורשת בכתובות פרק רחמן (ד' ח.): **לאנפילון.** בית קטן שלפני טרקלין הגדול: **נכוים בפושרים.** כלומר סבור הייתי שתביעו דבר ברמז מועט שרחיתם לותי סר מעליכם ליכנס לאנפילון: **חוי.** לשון גניחה ועצבה: **מן קורין אבות.** ליאמרלא: **אלא** **לשלשה.** לאברהם יצחק ויעקב לאפוקי שבטים: **אלא לארבע.** שרה רבקה עמוס רחל ולאה: **אבא פלוני אמא פלונית.** לא בביהכ"ס קאמר אלא בשאר בני אדם כעין שאמר קורין עכשיו מר פלוני מרת פלונית כך היו רגילין לומר אבא פלוני ואמא פלונית: **כן** **אברכך.** וכמו חלב ודשן. **תרי** קראי דסמיכי להדדי: **רננות.** שתים: **כפוריכו.** בגורלנו: **אחריה ותקוה.** שתהא אחריתנו טובה ונראה מה שקויכו: **ותקננו.** לשון תקון: **ונשכים** **ונמצא יחול לבבנו ליראה את שמך.** אלא יתגבר עליכו יצר הרע בהרהור הלילה לסור מאחריך ביום אלא כשנשכים בכל בקר נמצא לבבנו מייחל לך: **ותבא לפניך קורת** **נפשנו.** כלומר ספוק לרבנו וקורת רוחנו: **ותביט ברעתנו.** תדע ותתן לבך ברעה הבאה עליכו: **מעזי פנים.** אלא יתגברו בי: **ומעזות** **פנים.** אלא יוליכו עלי לעז ממזרות: **שלא נבוש ולא נכלם מאבותינו.** שהיו עומדים במצות לתקוטיכום להכות ולהקפ בכל העומדים עליו: **בפמליא**

[נעיל יח.וש"כ]

שמחות פ"ו הלכה יח

ג"ח לא מוק דף עו:

שמחות פ"ח הלכה יח

ג"ח לא

פסחים דנה.

[עי' פירש"י לקמן יז:]

[פסחים לב. זבחים נט: ק:]

שמחות פ"ח הלכה י

שמחות פ"ח הלכה יד

שמחות פ"ח הלכה יג

[עי' תוס' לעיל ב"ק ב.]

[עי' יומא פ"ג ב"ג]

[איכולין לתו לדון אלא מקצתו. בערך כל"ג]

א(מיי' פ"ד מהלכות תפילין הלכה יג) ופ"ד מהלכות אבל הלכה ט [סמג עשין דרבנן ג] טוש"ע או"ח סי' לח סעיף ה וביו"ד סימן שפח סעיף ג:

מב במיי' פ"ג ה"ב ופ"ה מהלכות תפילה ה"ג סמג עשין מד"ס ג טור או"ח סימן ד"ל סעיף ג:

מג ג מיי' פ"ד מהלכות ק"ש הלכה ז טור או"ח סימן ס סעיף ג:

מד ד מיי' פ"ב מהל' אבל הלכה יב טור יו"ד סימן שצז סעיף ג:

[מד] [ה] מיי' פ"ד מהלכות מתנות הלכה ה טוש"ע או"ח סימן רעא סעיף ה:

שבת דף ג:

בפמליא של מעלה . בתחורת שרי החומות שבמחנות של מעלה יש מגן ביניהם תיבה יש קטנה בין החומות כדתניא ועתה לשוב להלחם עם שר פרס (דניאל י) : **ובפמליא של מטה** . בתחורת החכמים : **בקרן אורה** . בזוית אורה : **ומי מעכב** . שמין לחו עושים רצונך : **שמור שבועתי** . יגר הרע שבלבבנו המתמלמלו : **ויני כדאי** . לא הייתי חשוב והגון להיות עוזר : **ושכיון שנולדתי** . מה תשיבותי הרי אני כאילו לא נולדתי : **ק"ו** . שבמיתתי עשר אני : **מרק** . כלה ותם : **כי הוא מסייע בפרנסת דאיוב** . על שם שחיוב בפטר בשם טוב : **מרגלא בפומיה** . דבר זה רגיל בפיו : **אני** . העוסק תורה אור בתורה בריה אני וכן [a]תברי עם הארץ בריה הוא : **אני מלאכתי בעיר** . כלומר נותה מלאכתי ממלאכתו : **מתגדל** . מתגדל להתפות לחומותי : **ושמא מאמר** . הדין עמו שאינו מתגדל כמלאכתי שאילו היה תופס חומותי לא היה לו לב פתוח להרבות בתורה כמותי והיה ממעטין ואין לו שכר : **שניהו** . שיש לו שכר לממעטין כמו למרבה : **ונלבד שיכון לבו לשמים** . ואלל קרבנות הוא [דף קו:] במחות בסופה* : **ערוס בירלפ** . להעריס בכל מיני ערמה לירלת בורלו : **תכלית תכמה** . עיקרה של תורה שיהא עמה תשובה ומע"ש : **סעופה שלא לשמה נוח לו שלא נברא** . פירוש שאינו לומד כדי לקיים אלא לקנטר לכפרק מקום שנהגו (ד' נ:) לתמרי' רבא רמי כתיב עד שמיס תסדך וכתיב מעל השמים כאן בעוסק שלא לשמה כו' והתם תייבי במקיים כדי שיכבדוהו וכן משמע בילושלמי דפירקין : **ויאלנו ויקחו** . שבטו מזיו השכינה כאילו אלנו ונקחו : **גדולה מכתמה** . שהרי קללן שתנות וכוותות : **לבי כיישמח** . תיוקות של בית רבן היו רגילין לשוח למדים לפני רבן בבית המנסת : **בי רבנן** . בית המדרש שהם שוטים משמה וגמרא : **ונערן לנבריישו** . ממתינות לבעליהן ונותנות להם רשות ללכת וללמוד תורה בעיר אחרת : **מפטרי רבנן** . זה מזה שהיה עוסל רשות מתבידו לשוב לביתו ולאדלו : **עולמך תרלפס בתייך** . כל לדריך תמלא : **פיך ידבר תכמות** . בלשון ברכה היו לומרים : **יישירו** . לשון יושר שתהא מדין בתורה להלכה : כל

[ז"ע תענית ז. תוספות ד"ה וכל העוסק ותום' פסחים כ: ד"ה ואלן ותום' מיד כג: ד"ה שמתוך ותום' סוטה כב: ד"ה לעולם]

[יומא סו:]

[ג' ע"ז א"ר יוחנן כי הוה מפיים ר"ם ספרא דאיוב]

[מגמות דף קו. לעיל ה: [ום"כ]

[ישיב כ"ג]

ס"ג ללומדיהם לא נאמר אלא לעושיהם

גליון הש"ס

ברש"י ד"ה אני כו' וכן מבכרי שם בהמרן. עי' סוכה דף נו ע"ל תוס' ד"ה בלוקח :

ונפשי כעפר לכל תהיה . מה עפר אינו מקבל כליה לעולם כן יהי לנון שזרעי לא יכלה לעולם כמו שהוא לומר והיה זרעך כעפר הארץ : **אני** בריה ואבדי בריה . כלומר יש לו לב כמוני להבחין בין טוב לרע : **העושה** שלא לשמה טוב לו שלא נברא. ו"ת אמר רב יהודה אמר רב פרק מקום שנהגו (ד' נ:) לעולם יעסוק אדם בתורה ובמלות אפי' שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה וי"ל דהכא מייבי שאינו לומד שלא לקנתר תבריו והתם מייבי שלומד ע"מ שיכבדוהו* :

פרק

בפמליא של מעלה ובפמליא של מטה ובין התלמידים העוסקים בתורתך בין עוסקין לשמה בין עוסקין שלא לשמה וכל העוסקין שלא לשמה יהי רצון שיהו עוסקין לשמה. ר' אלכסנדרי בתר צלותיה אמר הכי יהי רצון מלפניך ה' אלהינו שתעמידנו בקרן אורה ואל תעמידנו בקרן חשבה ואל ידוה לבנו ואל יחשבו עינינו איכא דאמרי הא רב המנונא מצלי לה ור' אלכסנדרי בתר דמצלי אמר הכי רבון העולמים גלוי וידוע לפניך שרצוננו לעשות רצונך ומי מעכב שאור שבעיסה ושעבוד מלכיות יהי רצון מלפניך שתצילנו מידם ונשוב לעשות חוקי רצונך בלבב שלם . רבא בתר צלותיה אמר הכי *אלהי עד שלא נוצרתי איני כדאי ועכשיו שנוצרתי כאלו לא נוצרתי עפר אני בחיי ק"ו במיתתי הרי אני לפניך כבלי מלא בושה וכלימה יהי רצון מלפניך ה' אלהי שלא אחטא עוד ומה שחטאתי לפניך מרק ברחמיך הרבים אבל לא ע"י יסורין וחלאים רעים והיינו וידוי דרב המנונא זוטי ביומא דכפורי.מר בריה דרבינא כי הוה מסיים צלותיה אמר הכי *אלהי נצור לשוני מרע ושפתותי מדבר מרמה ולמקללי נפשי תדום ונפשי כעפר לכל תהיה פתח לבי בתורתך ובמצותיך תרדוף נפשי ותצילני מפגע רע מיצר הרע ומאשה רעה ומכל רעות המתרגשות לבא בעולם וכל החושבים עלי רעה מהרה הפר עצתם וקלקל מחשבותם יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך ה' צורי וגואלי.רב ששת כי הוה יתיב בתעניתא בתר דמצלי אמר הכי רבון העולמים גלוי לפניך בזמן שבית המקדש קיים אדם חוטא ומקריב קרבן ואין מקריבין ממנו אלא חלבו ודמו ומתכפר לו ועכשיו ישבתי בתענית ונתמעט חלבי ודמי יהי רצון מלפניך שיהא חלבי ודמי שנתמעט כאילו הקרבתיו לפניך על גבי המזבח ותרצני . *ר' יוחנן כי הוה מסיים ספרא דאיוב אמר הכי סוף אדם למות וסוף בהמה לשחיטה והכל למיתה הם עומדים אשרי מי שגדל בתורה ועמלו בתורה ועושה נחת רוח ליוצרו וגדל בשם טוב ונפטר בשם טוב מן העולם ועליו אמר שלמה °טוב שם משמן טוב ויום המות מיום הולדו. מרגלא בפומיה דר"מ גמור בכל לבבך ובכל נפשך לדעת את דרכי ולשקוד על דלתי תורתי נצור תורתי בלבך ונגד עיניך תהיה יראתי שמור פיך מכל חטא וטהר וקדש עצמך מכל אשמה ועון ואני אהיה עמך בכל מקום . מרגלא בפומייהו דרבנן דיבנה אני בריה וחברי בריה אני מלאכתי בעיר והוא מלאכתו בשדה אני משכים למלאכתי והוא משכים למלאכתו כשם שהוא אינו מתגדר במלאכתי כך אני איני מתגדר במלאכתו ושמא תאמר אני מרבה והוא ממעיט *שנינו אחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד שיכוין לבו לשמים . מרגלא בפומיה דאביי לעולם יהא אדם ערום ביראה °כמענה רך *משיב חמה ומרבה שלום עם אחיו ועם קרוביו ועם כל אדם ואפילו עם נכרי בשוק כדי שיהא אהוב למעלה ונחמד למטה ויהא מקובל על הבריות אמרו עליו על רבן יוחנן בן זכאי שלא הקדימו אדם שלום מעולם ואפילו נכרי בשוק . מרגלא בפומיה דרבא תבלית חכמה תשובה ומעשים טובים שלא יהא אדם קורא ושונה ובועט באביו ובאמו וברבו ובמי שהוא גדול ממנו בחכמה ובמנין שנאמר °ראשית חכמה יראת ה' שכל טוב לכל עושיהם *לעושים לא נאמר אלא לעושיהם לעושים לשמה ולא לעושים שלא לשמה וכל העושה שלא לשמה נוח לו שלא נברא . מרגלא בפומיה דרב [לא בעולם הזה העולם הבא] °העולם הבא אין בו לא אכילה ולא שתיה ולא פריה ורביה ולא משא ומתן ולא קנאה ולא שנאה ולא תחרות אלא צדיקים יושבין ועטרותיהם בראשיהם ונהנים מזיו השכינה שנאמר °ויחזו את האלהים ויאכלו וישתו : גדולה הבטחה שהבטיחן הקב"ה לנשים יותר מן האנשים שנא' °נשים שאננות קומנה שמענה קולי בנות בוטחות האזנה אמרתי א"ל רב לר' חייא נשים במאי זכיין *באקרויי בנייהו לבי בנישתא ובאתנויי גברייהו בי רבנן ונטרין לגברייהו עד דאתו מבי רבנן.כי הוו מפטרי רבנן מבי ר' אמי ואמרי לה מבי ר' חנינא אמרי ליה הכי עולמך תראה בחייך ואחריתך לחיי העולם הבא ותקותך לדור דורים לבך יהגה תבונה פיך ידבר חכמות ולשונך ירחיש רננות עפעפיך יישירו נגדך עיניך יאירו במאור תורה ופניך יזהירו כזוהר הרקיע שפתותיך יביעו דעת וכליותיך תעלוזנה מישרים ופעמיך ירוצו לשמוע דברי עתיק יומין. כי הוו מפטרי רבנן מבי רב חסדא ואמרי לה מבי ר' שמואל בר נחמני אמרו ליה הכי °אלופינו מסובלים וגו' אלופינו מסובלים רב ושמואל ואמרי לה רבי יוחנן ור' אלעזר חד אמר אלופינו בתורה ומסובלים במצות וחד אמר אלופינו בתורה ובמצות ומסובלים ביסורים

פרץ זה לחיתופל. שפרץ פרצה במלכות בית דוד. יולאתם זה דומג שילא לתרבות רעה כדמפרש בחלק (דף קו:) גבי ווי שילא זה:

צוחה זה גחזי. שהיה מלורע וכתיב ביה צמח צמח ויקרא והייט צוחה: **והם** מזונין בזרוע. ולכך יש להגיה תורה אור

*במקיעות והם בזרוע עדיף לה בהו:

ולא גרסינן עדיף לה בהו:

תרי זימני בשמע. לכל בעלרת שהיו ולא יום לחד לה היו כל כך מתלספין ושמא ניסא ליתרחים להו ורליתי בספר העתים שחבר הרב רבי יהודה בר ברזלי שמעם שהיה עומד על גג יורד מן המים עליהם בכלה לחלול ובכלה לחדר: **רב** שיטת בריה דרב לידי אמר לעולם לה מחלף. פר"ח דהלכה כרב *שמת דהוה בתרלה והלכה כרבב"ג דאמר לה כל הרואה ליחול לה השם יחול (ו) ובכל מקום שמנה רבן שמעון בן גמליאל במשנתינו הלכה כמותו חוץ מערב ולידן ורליה אחרונה (כתובות עז.) וכן פסק ר"ח ומיהו אמו מכווינים היכד גם פעם אין אמו מכווינים היכד גם חמן יש לקרות לחדרכה ברלה כיוהרת אם לה יקרא כלומר לני מכוין בכל שעה לבל לעשות מלאכה בחשעה בחד אין לעשות מלאכה:

הדרן עלך היה קורא

מי שמתו מוטל לפניו. רש"י גריס מי שמתו אחר תפלת השחר לבל נרלה לר"י שהוא אחר היה קורא דאורייתא ורבנן לחיישי שמא נדר נפשיה אבלו ביה קירבי בי מלבא אינא נברא חד מיהודאי דקא מפנר תריסר אלפי גברי ירחא בקיימא וירחא בשיתוא מברגא ובפרק השואל (דף נז) אמרי אידנא שאיל להו ביומי דכלה:

סליק פרק ב'

הדרן עלך היה קורא

מי *שמתו מוטל לפניו [ב]פטור מק"ש (ג) ומן התפלה ומן התפילין ומכל מלות האמורות בתורה [ג]נושאי המטה וחלופיהן וחלופי חלופיהן את שלפני המטה ואת שלאחר המטה את שלפני המטה צורך בהם פטורים ואת שלאחר המטה צורך בהם חייבין [ד]ואלו ואלו פטורים מן התפלה קברו את המת וחזרו אם יכולין להתחיל ולגמור עד שלא יגיעו לשורה יתחילו ואם לאו לא יתחילו העומדים בשורה הפנימיים פטורים והחיצונים חייבים (*נשים ועבדים וקטנים פטורים מק"ש ומן התפילין וחייבין בתפלה ובמזוזה ובברכת המזון): **גמ'** מוטל לפניו אין ושאינו מוטל לפניו לא ורמינהי *מי שמתו מוטל לפניו אוכל בבית אחר ואם אין לו בית אחר אוכל בבית חבירו ואם אין לו בית חבירו עושה מחיצה ואוכל ואם אין לו דבר לעשות מחיצה מחזיר פניו ואוכל ואינו מיסב ואוכל ואינו אוכל בשר ואינו שותה יין ואינו מברך ואינו מזמן ואין

[הערוך מספר הדכרים למעלה בשין פרק בכיעתו של שמואל כו' ע"ש מלחמת בעעמת]

מוליו דף פו. תענית דף כד: [בתענית כד: כתב רש"י דלא גרסינן מכל מוכח ודע דגם כמוליו ליתת]

פסחים דף נה.

שמחות פ"י

[מסכה לקמן כ.]

מ"ק דף כג: שמחות פ"י

כל פעולם כולו מזונין בזדקה. בזדקתו של הקב"ה ולא בזכות שבידן: **והם מזונין בזרוע.** בזכות שבידם ובזדיקים מלחתי קרל וקרי להו רחוקים מלדקתו של הקדוש ב"ה: **לימן מזונין.** שלין להן כדי לרכיסה ומחפרנסים בקושי: **ופליגא דרב יהודה.** דליהו לחמר *במקיעות והם בזרוע עדיף לה בהו:

אין פרץ שלא תהא סיעתנו בסיעתו של דוד שיצא ממנו אחיתופל ואין יוצאת שלא תהא סיעתנו *בסיעתו של שאול שיצא ממנו דואג האדומי ואין צוחה שלא תהא סיעתנו בסיעתו של אלישע שיצא ממנו גחזי ברחובותינו שלא יהא לנו בן או תלמיד [ג]שעיה מן שמקדיית תבשילו ברבים: °שמעו אלי אבירי לב הרחוקים מצדקה רב ושמואל ואמרי לה רבי יוחנן ורבי אלעזר חד אמר כל העולם כולו נזונין בצדקה והם נזונין בזרוע וחד אמר כל העולם כולו נזונין בזכותם והם אפילו בזכות עלמן אין נזונין כדרב יהודה אמר רב *דאמר רב יהודה אמר רב בכל יום ויום בת קול יולאת *מהר חורב ואומרת כל העולם כולו נזונין בשביל חנינא בני וחנינא בני די לו בקב חרובין מערב שבת לערב שבת ופליגא דרב יהודה דאמר רב יהודה מאן אבירי לב גובאי מפשאי אמר רב יוסף תדע דהא לא איגייר גיורא מינייהו אמר רב אשי בני מתא מחסיא אבירי לב נינהו דקא חזו יקרא דאורייתא תרי זמני בשתא ולא קמגייר גיורא מינייהו: חתן אם רוצה לקרות וכו': *למימרא דרבן שמעון בן גמליאל חייש ליוהרא ורבנן לא חיישי ליוהרא והא איפכא שמעינן להו דתנן *מקום שנהגו לעשות מלאכה בתשעה באב עושין מקום שנהגו שלא לעשות אין עושין וכל מקום תלמידי חכמים בטלים רבן שמעון בן גמליאל אומר °לעולם יעשה כל אדם את עלמו כתלמיד חכם קשיא דרבנן אדרבנן קשיא דרבן שמעון בן גמליאל אדרבן שמעון בן גמליאל אמר רבי יוחנן מוחלפת השיטה רב שישא בריה דרב אידי אמר לעולם לא תחליף דרבנן אדרבנן לא קשיא ק"ש כיון דכ"ע לא קאקרו ואיהו נמי קרי לא מיחזי כיוהרא *הבא כיון דכולי עלמא עבדי מלאכה ואיהו לא קא עביד מיחזי כיוהרא דרבן שמעון בן גמליאל אדרבן שמעון בן גמליאל לא קשיא *התם בכונה תליא מילתא ואנן סהדי דלא מצי לכווני דעתיה אבל *הבא הרואה אומר מלאכה הוא דאין לו פוק חזי *כמה בטלני איכא בשוקא:

[מכיעות יום ב' עג. ר"ש בשמעון לפמל]

[ביל עלמן]

התם

הבא

התם

הדרן עלך היה קורא

מי *שמתו מוטל לפניו [ב]פטור מק"ש (ג) ומן התפלה ומן התפילין ומכל מלות האמורות בתורה [ג]נושאי המטה וחלופיהן וחלופי חלופיהן את שלפני המטה ואת שלאחר המטה את שלפני המטה צורך בהם פטורים ואת שלאחר המטה צורך בהם חייבין [ד]ואלו ואלו פטורים מן התפלה קברו את המת וחזרו אם יכולין להתחיל ולגמור עד שלא יגיעו לשורה יתחילו ואם לאו לא יתחילו העומדים בשורה הפנימיים פטורים והחיצונים חייבים (*נשים ועבדים וקטנים פטורים מק"ש ומן התפילין וחייבין בתפלה ובמזוזה ובברכת המזון): **גמ'** מוטל לפניו אין ושאינו מוטל לפניו לא ורמינהי *מי שמתו מוטל לפניו אוכל בבית אחר ואם אין לו בית אחר אוכל בבית חבירו ואם אין לו בית חבירו עושה מחיצה ואוכל ואם אין לו דבר לעשות מחיצה מחזיר פניו ואוכל ואינו מיסב ואוכל ואינו אוכל בשר ואינו שותה יין ואינו מברך ואינו מזמן ואין

משמו משמו ופריך והתניא פטור מכטולת לולב וקת"ס דמיירי ביו"ט ובו ליכו טרוד ליעסק משמו ומשני תפתר בחול פי' בחולו של מועד. והתניא

ואין מברכין עליו. אין לריך שיכרכו לו לחכירים בכרכת הלחם: **ואין מזמנין עליו.** אין מלטרף עם שלשה לזימון: **תמיד מסמא בחיכה ביניייהו.** לר"ם חייב לבל בעזרה בשעת: **קמני מיסם פעור מק"ם ומכל כרכות.** ולפילו בסחות לוכל בביח חביבו: **תרגמא.** להא דתני פעור למי שאין לו בית תורה אור

לאחר דקאמר מחזיר פניו ואוכל: **רב אסי אמר.** לעולם לכולה ומקשיחין אמי לפילו בביח לאחר אמי פעור ליח לפניו הוה: **משמרו.** לחם לאחר שאיגו קרובו ללא משמרו: **חופס ד' אמות ק"ם.** שאסור לקרות בחוך לארבע לאות שלו משום לועג לרש: **פעור מק"ם.** משום לעסק במלוה: **מוסיף לעכבירים.** חגא קמא חייש לעכבירים לפי' בספיקא: **דסקיא.** מרלוף גדול של עור: **ומם היא מסירא.** ולריך לרכוב על הסוס ולרון: **אלא אסיפא.** לס היה מסירא רוכב: **מלוה ה' אונן לו.** קרי ביה מלוה לא המקום אי שאונן לא הלו ואין לך לו מן המח והמלוה לוחו כלאו מלוה לא המקום: **לייב.** הגביהו: **לא שניא.** לא חזרת עליו פעם שניא כלי שאחבונן בו: **אלו נזיקין.** ומאי יולעים שיאוחו ונוחנים לו לבם יום אחיבה ומוסרים יליהם מן העבירה ועושים אינם יודעים מאוחה שעושים עלמם לאינם יודעים ואוחרים: **סוף סכה.** הסניל לא הסנים של דורות אבי מקדשים שלא היה בסח כאוחו: **אריאל.** זה בית המקדש שנאי' הוי אריאל אריאל קריה חנה דוד (ישעיה כט): **מואב.** על שם שבנחו דוד לאחי מרות המואבים:

נזיזי

ואין מברכין עליו ואין מזמנין עליו ופטור מקריאת שמע ומן התפלה ומן התפילין ומכל מצות האמורות בתורה ובשבת מיסב ואוכל בשר ושותה יין ומברך ומזמן ומברכין עליו ומזמנין עליו וחייב בכל המצות האמורות בתורה *רשב"ג אומר מתוך שנתחייב באלו נתחייב בכולן וא"ר יוחנן מאי ביניהו תשמיש המטה איבא ביניהו קתני מיהת פטור מקריאת שמע ומן התפלה ומן התפילין ומכל מצות האמורות בתורה אמר רב פפא תרגמא אמחזיר פניו ואוכל רב אשי אמר כיון שמוטל עליו לקוברו במוטל לפניו דמי שנאמר °ויקם אברהם מעל פני מתו ונאמר ואקברה מתי מלפני כל זמן שמוטל עליו לקוברו במוטל לפניו דמי מתו אין אבל משמרו לא והתניא המשמר את המת אע"פ שאינו מתו פטור מק"ש ומן התפלה ומן התפילין ומכל מצות האמורות בתורה משמרו אע"פ שאינו מתו מתו אע"פ שאינו משמרו מתו ומשמרו אין אבל מהלך בבית הקברות לא והתניא *לא יהלך אדם בבית הקברות ותפילין בראשו וספר תורה בזרועו וקורא ואם עבר עבר משום °לועג לרש חרף עושהו התם תוך ארבע [אמות] הוא דאסור חוץ לארבע אמות חייב דאמר מר *מת תופס ד' אמות לק"ש הבא חוץ לד' אמות נמי פטור: גופא °המשמר את המת אע"פ שאינו מתו פטור מקריאת שמע ומן התפלה ומן התפילין ומכל מצות האמורות בתורה היו שנים זה משמר וזה קורא וזה משמר וזה קורא בן עזאי אומר היו באים בספינה מניחו בזוית זו ומתפללין שניהם בזוית אחרת מאי ביניהו אמר רבינא חוששין לעכברים איבא ביניהו מר סבר חיישינן ומר סבר לא חיישינן: ת"ר °המוליך עצמות ממקום למקום הרי זה לא יתנם בדסקיא ויתנם על גבי חמור וירכב עליהם מפני שנוהג בהם מנהג בזיון ואם היה מתירא מפני נכרים ומפני לסטים מותר וכדרך שאמרו בעצמות כך אמרו [ר] בספר תורה אהייא אילימא ארישא פשיטא מי גרע ספר תורה מעצמות אלא אסיפא: אמר רחבה *אמר רב יהודה °כל הרואה המת ואינו מלוהו עובר משום לועג לרש חרף עושהו ואם הלוהו מה שכרו אמר רב אסי עליו הכתוב אומר °מלוה ה' חונן דל °ומכבודו חונן אביון: רבי חייא ורבי יונתן הוו שקלי ואזלי בבית הקברות הוה קשדיא תבלתא דרבי יונתן אמר ליה רבי חייא [ר] דלייה כדי שלא יאמרו למחר באין אצלנו ועכשיו *מחרפין אותנו אמר ליה ומי ידעי כולי האי והא כתיב °והמתים אינם יודעים מאומה אמר ליה *אם קריית לא שנית אם שנית לא שלשת אם שלשת לא פירשו לך °כי החיים יודעים שימותו אלו צדיקים שבמיתתן נקראו חיים שנאמר °ובניהו בן יהוידע בן איש חי רב פעלים מקבצאל הוא הכה את שני אריאל מואב והוא ירד והכה את האריי בתוך הבור ביום השלג בן

[במ"ק לימא רבן גמליאל וכן לימא בשמחות]

הגהות הב"ח

(ה) תוס' ד"ה מכריך וכו' לנחיילמו מלקוברו שמוט לפניו קוברו לחכי: (כ) תוס' ד"ה למחר וכו' ניילים בעליותיהן ולימא משום לועג. [ע"ש במנחות ובמלה דכרחמו ס"ע]: (נ) בא"ד וגדול המצוה וכו' ומלה מסיחין דהמלוה: (ס) בא"ד מלכלה דוד: (ע) תוס' ד"ה בעזרה: (פ) תוס' ד"ה מלוה: (צ) תוס' ד"ה ומלוה: (ק) תוס' ד"ה ומלוה: (ר) תוס' ד"ה ומלוה: (ש) תוס' ד"ה ומלוה: (ת) תוס' ד"ה ומלוה:

סופה דף מג:

[בשחלוחת פ' חיי שרה אמר רב יהודה אמר רב] מגלי יט

קהלת ט [פ"ק עח:] שם

שמואל ב כג

ומיהו נראה דאף בס"ח ש"ך מדנקט בסיפא ס"ח כע"ל רס"ק

ומאי פעמא כע"ל רס"ח

[ומיין מוספות פסחים מ: ד"ה אבל ותום' כ"ב עד ע"ח ד"ה עסקי ותום' ס"ח: ד"ה אבל ותום' ע"ג סה: ד"ה אבל]

ה א מיי' פ"ד מהלכות תפילין הלכה כב ופי"ד מהלכות אבל הלכה יב: [וסיי מהל' פ"ת הלכה ג] סמ"ג עשין כב טוש"ע או"ח סימן מה סעיף ה וסימן עח סעיף ז [וסור טו"ע יו"ד סימן רפב סעיף ד וסי' שמ סעיף ג]:

ו ב מיי' פ"ד מהלכות ק"ש הלכה ג טוש"ע או"ח סימן עח סעיף ג ד וביו"ד סימן שמח סעיף ו':

ז ג מיי' פ"ד מהלכות אבל הלכה י"ד סמג עשין כ טור או"ח יו"ד סימן תג סעיף יוד:

[ד מיי' פ"א מהל' ס"ת הלכה יח טוש"ע יו"ד סי' רפב סעיף ג']:

ח ד (מיי' וסמג שם) טור או"ח יו"ד סימן שמח סעיף ג [ה טוש"ע או"ח סי' כג סעיף ה' וביו"ד סי' שמ סעיף ד]:

רב נסים גאון

פרק ג

דאמר מר מת תופש ד' אמות לקריית שמע. עיקרה במסכתא סומה בפרק משוח מלחמה (דף מג) בי אתא רב דימי אמר ר' יוחנן משום ר' אליעזר בן יעקב מת תופש ד' אמות לקריית שמע דכתיב (מלכי יז) לועג לרש חרף עושהו:

והתניא פטור מקריאת שמע חייב לך למימר בחול ולא בי"ע בתמיה ומשני ת"ר חביבה מלוה שזקוק להכין לו לחרון ותכריכין כדתנן (שבת קנא.) מתקיזין על התחום להביא לו לחרון ותכריכין כמו שהוא טוען מלוה דמי למת ממש בחול בי"ע לבדך ולהתפלל דטרוד להתעסק לו על התחום להביא לחרון ותכריכין ולקבור מסיפא דקתני בשבת מכריכין עליו ומזמנין עליו וכן תניא נמי בירושלמי בד"ת בחול לחבל בשבת מיסב ואוכל ומברך ועונים אחריו אמן. ולומר ה"ג לפליגי אהלדי ריש"ל וסיפא בירושלמי. ורבי נתנאל היה לומר דלפשר ליישבו דודאי אם לעסו להתעסק על התחום אז יש לנו לומר דטרוד להתעסק ואינו רשאי לברך אבל בסיפא מיירי בשאין לעסו להתעסק על התחום ומיהו הלי טעמא לא שייך לטעמא דמשום כבודו. ומן הירושלמי דמשני דפטור מכתילת לובב דמיירי בחול המועד דטרוד ליעסק מלוה למדנו שבחול המועד שייך לניחות בשמחו מוטל לפניו וניון דבשמוטל לפניו שייך לניחות כי מוטל עליו לקוברו כמוטל לפניו דמי וכן ליפכא מי שמחו מוטל לפניו ואין עליו לקוברו אינו מוכח לניחות וכן משמע בירושלמי נמסר לרבים לוכל בשר ושותה יין נמסר לבתפים בנמסר לרבים ועל בריחך נמסר לרבים ר"ל לפי' לפניו דלי שלא לפניו ניסוך ליה שמיד חל עליו אבלות משילת מפחת ביתו וניון דלא חל עליה לניחות ר"ל מדלם שלשו יכול לקבור מתו כגון מדם שמת בבית החסורים ואין המוטל מניחו לקוברו נרחה שאין חייב להזה בו לניחות שהרי אין זה מוטל עליו לקברו מפני שאינו יכול לפדותו ולהוליחו לקברו כדתניא בתוספתא שמחות (פ"ב) נתיחשו בעליו מלקוברו מתאבלין עליו ופסיק מיניה תורת לניחות מיהו בלאותו שתפסו מוטל גם אבילות ליהו חייב דלא דמי לתיחשו מלקוברו(ה)שאם ליהו קוברו הו לבל הכא עדיין הוא מלפה שם יוכל לעשות פשרה עם המוטל לניחו לקברו וכן מעשה דר' אליעזר בר"ש בבבא מליעא (דף כד:) דפסק מלות לניחות ומעשה שמתה לחותו של ר"ת בשבת והוליחו לו במולאי שבת בעיר אחרת ואכל בשר ושתה יין ואמר כיון שיש לה בעל שחייב בקבורתה ליהו לאסור בבשר ויין ולפשר שגם ר"ת שם היה בעיר עלמו היה מיקל מלוחו הטעם: **וספר** תורה בזרועו וקורא. והוא הדין דעל פה לאסור לקרות: **ויורכב** עליהם. אבל אי מפקיען לאחוריו על החמור שפיר דמי וכן בס"ת ולפילו שם בדעתך לאסור ס"ת אבל בנביאים ובכתובים שפיר דמי *מדנקט ס"ת ולא מסתבר לומר משום קריאת לבבים ולסטים להא פשיטא דמותר לשמה, יהיה לאסור ועוד דבהדיא אמר בירושלמי דסקיק מלתה ספרים לו' שהיו שם עלמות של מת הרי, זה מפקיען לאחוריו ורוכב עליו: **אלא** אפיפא משום לסטים מותר לרוכב עליהם. וה"ה לאחוריו מותר אפילו בלא לסטים: **למחר** בחין אלעלו ועכשיו מחרפין אותנו. ותימה והא אמרי' בפ' התכלת (ממחות דף מח.) הניח שעתא ודלי רמיין ליה פי' נותנין ליית בעליותיהן (ג) משום לועג לרש ו"ל ה"ם הכא דמייתין אותם שהמיתם מלווים ומהמתים אינם מלווים וגדול המלוה וכו' (ג) והניח להתכלת היינו דרמו חוטים למתים ועכשיו אנו מסלקין אותן *ומאי שנא אומר ר"ת דוקא הם שהיו רגילים כולם בחייהם ללבוש טלית בד' כנפות וללבוש ליית וגם לכל העוסקים בהם יש להם ליית והוה לועג לרש אם לא היה להם ליית אי משום דכתיב לדורתם לדור אם אבל אנו שגם בחיינו אין מהגיזו ללבוש תמיד ליית אי הוי רמיין להו הוי כמו לועג לרש וכ"ת נעשים לאותם שהיה להם בחייהם ת"ל היה לועג לרש לאחרים ועוד מר"ת שמעת מאחרי ליתי"ר (ד) דמסירים הליית דליית עולה למניין תרי"ג עם ת' חוטין ואמאי קרינן ואם לובש ליית נרחה בחילו קיים כל התורה ומיהו בסיקרא דגם חייש עמה למה לובשים אלא לא קיימו כל התורה כולה ומיהו י"ל דאחו סומכים על מסכת שמחות (פי"ב) שלוה אבל שאול לבניו הניחו אבלה מחפילויו ואע"פ שהגמרא חולק עליו יש דבריה שאנו מניחין הגמ' שלנו ואנו עושין כספרים החילונים כמו מחזון יעביהו בספיקתא וכמו ויחל שיש בגמ' (מגילה דף לח.) דבתעניה קורין ברכות וקללות ובמס' סופרים (פי"ז) מפרש ויחל והכי"ל ת"ח היה רגיל אלא להסיחים מן הכתוב אלא להדקם בתוך הכתוב לאפוקי דפשיה מפלוגתא דבית שמאי ובית הלל:

שני מהיחל מואב. על שם דוד ובלמה שבנו את הבית ובאו מרות המואביה:

גויזי דכרדא . מחיכות של בכד והקרח שקורין גלאצ"ז בלע"ז והייט ביוס השלג : **ונתן ונכל *לקריו** . *כדי לעסוק בתורה : **דתנא סיפרא דבי רב** . תורת כהנים : **מלא רשע** . על לדקיהו הוא לומר ועדיין בימי יחזקאל מי היה וקוראו חלל : **לקריפא** . להתעסק בעבודת לחוזקס : **לייקר תלמודייהו** . לתקבח תלמודס מגרסתס. לייקר הוכבד עליהס מחמת שכחה : **לערפ דילהו** . לער גופס ממש כגון עקילת הרימה : **שתי רוחות** . של שתי ילדות מתות : **ונשמע** . ונדע (ס) מה גזרו היוס פורענות בעולס. שהעולס נדון בר"ה : **ספרגוד** . תורה אור

בן חיים חי לחטו כולי עלמא . בספרים מדויקים כתיב חי וקרינן חיל ומן הכתיב דייק הכי שלא כתיב חיל אלא חי : **סיפרא** דבי רב . מהאי לישנא שהוא תמוך שבספרים: **בתוך** הכור . שהוא בלחמלע הספרים: **אלמא** ידעי . מדקאמר לעגל קא לחיים ולא מלי לשטויי כדלעיל דומה קדיש ואמר להו דהייטו דוקא לגלגל בני אדם כל כך לא היה מקדיש להוא עלמו לחיו יודע : לתפילו

בן איש חי אטו כולי עלמא בני מתי נינהו אלא בן איש חי שאפי' במיתתו קרוי חי רב פעלים מקבצאל שריבה וקביץ פועלים לתורה והוא הכה את שני אריאל מואב שלא הניח כמותו לא במקדש ראשון ולא במקדש שני והוא ירד והכה את הארי בתוך הבור ביום השלג איכא דאמרי דתבר גזיזי דברדא ונחת *וטבל איכא דאמרי דתנא סיפרא דבי רב ביומא דסיתוא. והמתים אינם יודעים מאומה אלו רשעים שבחייהן קרויין מתים שנאמר °ואתה חלל רשע נשיא ישראל ואי בעית אימא מהכא °על פי שנים עדים או (על פי) שלשה עדים יומת המת חי הוא אלא המת מעיקרא: *בני ר' חייא נפוק לקרייתא אייקר להו תלמודייהו הוו קא מצערי לאדכוריה א"ל חד לחברייה ידע אבון בהאי צערא א"ל אידך מנא ידע והא כתיב °יכבדו בניו ולא ידע א"ל אידך ולא ידע והא כתיב °אך בשרו עליו יכאב ונפשו עליו תאבל ואמר רבי יצחק *קשה רמה למת *כמחט בבשר החי אמרי בצערא דידהו ידעי בצערא דאחרינא לא ידעי ולא והתניא *מעשה בחסיד אחד שנתן דינר לעני בערב ר"ה בשני בצורת והקניטתו אשתו והלך ולן בבית הקברות ושמע שתי רוחות שמספרות זו לזו אמרה חדא לחברתה חברתי בואי ונשוט בעולם ונשמע מאחורי הפרגוד מה פורענות בא לעולם אמרה לה לחברתה איני יכולה שאני קבורה במחצלת של קנים אלא לכי את ומה שאת שומעת אמרי לי הלכה היא ושטה ובאה ואמרה לה חברתה חברתי מה שמעת מאחורי הפרגוד אמרה לה שמעתי שכל הזורע ברביעה ראשונה ברד מלקה אותו הלך הוא וזרע ברביעה שניה של כל העולם כולו לקה שלו לא לקה לשנה האחרת הלך ולן בבית הקברות ושמע אותן שתי רוחות שמספרות זו עם זו אמרה חדא לחברתה בואי ונשוט בעולם ונשמע מאחורי הפרגוד מה פורענות בא לעולם אמרה לה חברתי לא כך אמרתי לך איני יכולה שאני קבורה במחצלת של קנים אלא לכי את ומה שאת שומעת בואי ואמרי לי הלכה ושטה ובאה ואמרה לה חברתה חברתי מה שמעת מאחורי הפרגוד אמרה לה שמעתי שכל הזורע ברביעה שניה שדפון מלקה אותו הלך וזרע ברביעה ראשונה של כל העולם כולו נשדף ושלו לא נשדף אמרה לו אשתו מפני מה *אשתקד של כל העולם כולו לקה ושלך לא לקה ועבשיו של כל העולם כולו נשדף ושלך לא נשדף סח לה כל הדברים הללו אמרו לא היו ימים מועטים עד שנפלה קטטה בין אשתו ובין אמה של אותה ריבה אמרה לה לכי וארא בתך שהיא קבורה במחצלת של קנים לשנה האחרת הלך ולן בבית הקברות ושמע אותן רוחות שמספרות זו עם זו אמרה לה חברתי בואי ונשוט בעולם ונשמע מאחורי הפרגוד מה פורענות בא לעולם אמרה לה חברתי הניחני דברים שביני לבינך כבר נשמעו בין החיים אלמא ידעי דילמא אניש אחרינא שביב ואזיל ואמר להו ת"ש דזעירי הוה מפקיד זוזי גבי אושפזיכתיה עד דאתי ואזיל לבי רב שביבה אזל בתרה לחצר מות אמר לה זוזי היכא אמרה ליה זיל שקלינהו מתותי *בצנורא דדשא בדוך פלן ואימא לה לאימא תשדר לי מסרקאי וגובתאי דכוחלא בהדי פלניתא דאתיא למחר אלמא ידעי [דלמא] דומה קדים ומכריז להו ת"ש דאבוה דשמואל הוו קא מפקדי גביה זוזי דיתמי כי נח נפשיה לא הוה שמואל גביה הוו קא קרו ליה בר אכיל זוזי דיתמי אזל אבתריה לחצר מות אמר להו בעינא אבא אמרו ליה אבא טובא איכא הכא אמר להו בעינא אבא בר אבא אמרו ליה אבא בר אבא נמי טובא איכא הכא אמר להו בעינא אבא בר אבא אבוה דשמואל היכא אמרו ליה סליק למתיבתא דרקיעא אדהכי חזייה ללוי דיתיב אבראי אמר ליה אמאי יתבת אבראי מאי טעמא לא סלקת אמר ליה דאמרי לי כל כי הנך שני דלא סליקת למתיבתא דדבי אפס ואחלישתיה לדעתיה לא מעיילינן לך למתיבתא דרקיעא אדהכי והכי אתא אבוה חזייה דהוה קא בכי ואחיך אמר ליה מאי טעמא קא בכית אמר ליה דלעגל קא אתית מאי טעמא אחיכת דחשיבת בהאי עלמא טובא אמר ליה אי חשיבנא נעיילוה ללוי ועיילוהו ללוי אמר ליה זוזי דיתמי היכא אמר ליה זיל שקלינהו באמתא דרחיא עילאי ותתאי דידן ומיצעי דיתמי אמר ליה מאי טעמא עבדת הכי אמר ליה אי גנובי גנבי מגנבו מדידן אי אכלה ארעא אכלה מדידן אלמא דידעי דילמא שאני שמואל כיון דחשיב קדמי ומכרזי *פנו מקום °ואף ר' יונתן הדר ביה דאמר רבי שמואל בר נחמני אמר ר' יונתן מנין למתים שמספרים זה עם זה שנאמר °ויאמר ה' אליו זאת הארץ אשר נשבעתי לאברהם ליצחק וליעקב לאמר מאי לאמר אמר הקדוש ברוך הוא למשה לך אמור להם לאברהם ליצחק וליעקב שבועה שנשבעתי לכם כבר קיימתיה לבניכם

ואי

דילמא דומה והוא דקדים מכריו לתו . בפסכת סנהדרין בפרק כל ישראל יש לתן חלק (דף לד) אמרי' אמר ר' יוחנן אותו מלאך שהוא ממונה על הרוחות דומה שמו: **ת"ש** דאבוה דשמואל הוו מפקדי גביה זוזי דיתמי אמר ליה דאמרו לי כל הנך שני דלא עיילת למתיבתא דר' אפס הכא נמי לא תיעול. איתיה לפירושה בפסכת כתובות בפרק הנושא את האשה (דף קג) דתנו רבנן בשעת פטירתו של רבי כו' אמר להם לחכמי ישראל אני צריך נכנסו חכמי ישראל אצלו אמר להם אל תספדוני בעיירות ותשיבו ישיבה לאחר ל' יום שמעון בני הכם נמליאל בני נשיא חנינא בר חמא ישב בראש ודאמרי' עלה לא קביל עליה ר' חנינא שהיה ר' אפס גדול ממנו ב' שנים ומחצה ויתיב ר' אפס ברישא ויתיב ר' חנינא אבראי ואתא לוי יתיב גביה* ומשום הכא לא עיילוה ללוי למתיבתא דרקיעא עד דבעא שמואל רחמי עליה ועיילוה :

הגהות הב"ח

(ה) רש"י ד"ה שתי וכו' מתות הס"ד וחס"כ מ"ס בוזי ונשוט וגדע :

גליון הש"ס

גמ' ותף כ' יונתן הלל ניס . עי' סוטה דף לד ע"ב תוס' ד"ה תבותי : רש"י ד"ה ונתת בו' כדי לעסוק בתורה . עי' ב"ק דף פ"ב ע"ב תוס' ד"ה תתא :

[כלומר שתא קדמיתא עתך ופי' תוי"ט ב"ב פ"ו מ"ג]

וכתבוס רב יוסף בד"ה ת"ל לחיתא שתגע ממתת שתגע בשרן תחד

[ג"ל שניות]

[עיין תוס' ב"ק שם: ד"ה תתא]

[במס' סו"ע מו. כתב רש"י ד"ה בני רבי חייא יהודה וחזקי' שתן]

[סוטה דף י'. סנהדרין מת:]

ס"ת חסירו

כ"ת צנורא

[כתובות עז:]

דכתיב לך

מסורת הש"ס

ואי ס"ד דלא ידעי כי אמר להו מאי הוי אלא מאי דידעי למה לי' למימר להו לאחזוקי ליה טיבותא למשה אמר רבי יצחק כל המספר אחרי המת כאלו מספר אחרי האבן איכא דאמרי דלא ידעי ואיכא דאמרי דידעי ולא איכפת להו איני והא אמר רב פפא חד אישתעי מילתא בתריה דמר שמואל ונפל קניא מטללא ובזעא לארנקא דמוחזה שאני צורבא מרבנן דקודשא בריך הוא טבע ביקריה אמר רבי יהושע בן לוי כל המספר אחר *משתן של תלמידי חכמים נופל בגיהנם שנא' °והמטים עקלקלותם יוליכם ה' את פועלי האון שלום על ישראל אפילו בשעה ששלום על ישראל יוליכם ה' את פועלי האון תנא דבי ר' ישמעאל אם ראית תלמיד חכם שעבר עבירה בלילה אל יהרהר אחריו ביום שמא עשה תשובה שמא סלקא דעתך אלא ודאי עשה תשובה והני מילי בדברים שבגופו אבל בממונא עד דמהדר למריה: ואמר ר' יהושע בן לוי *בכ"ד מקומות בית דין מנדי' על כבוד הרב וכולן שנינו במשנתנו אמר ליה ר' אלעזר היכא אמר ליה לבי תשכח נפק דק ואשכח תלת המזלזל בנטילת ידים והמספר אחר משתן של תלמידי חכמי' והמגיס דעתו כלפי מעלה °המספר אחר משתן של תלמידי חכמים מאי היא *דתנן הוא היה אומר אין משקין לא את הגיורת ולא את המשוחררת וחכמים אומרים °משקין ואמרו לו מעשה בברכמית שפחה משוחררת בירושלים והשקוה שמעיה ואבטליון ואמר להם דוגמא השקוה ונדוהו ומת בנדויו וסקלו בית דין את ארונו °והמזלזל בנטילת ידים מאי היא *דתנן א"ר יהודה חם ושלום שעקביא בן מהללאל נתנדה שאין עזרה ננעלת על כל אדם בישראל בחכמה ובטהרה וביראת חטא כעקביא בן מהללאל אלא את מי נדו את אלעזר בן חנוך שפקפק בנטילת ידים וכשמת שלחו בית דין והניחו אבן גדולה על ארונו *ללמדך °שכל המתנדה ומת בנדויו ב"ד סוקלין את ארונו המגיס דעתו כלפי מעלה מאי היא *דתנן שלח לו שמעון בן שטח לחוני המעגל צריך אתה להתנדות ואלמלא חוני אתה גוזרני עליך נדוי אבל מה אעשה שאתה *מתחטא לפני המקום ועושה לך רצונך כבן שמתחטא לפני אביו ועושה לו רצונו ועליך הכתוב אומר °ישמח אביך ואמך ותגל יולדתך ותו ליכא והא איכא דתני רב יוסף *תודום איש רומי 'הנהיג את בני רומי להאכילן גדיים מקולסין בלילי פסחים שלח ליה שמעון בן שטח אלמלא תודום אתה גוזרני עליך נדוי שאתה מאכיל את ישראל קדשים בחוץ *במשנתנו קאמרינן והא בריית' היא ובמתני' ליכא והא איכא הא *דתנן חתבו חוליות ונתן חול בין חוליא לחוליא ר' אליעזר מטהר 'וחכמים מטמאים וזהו תנורו של עכנאי מאי עכנאי אמר רב יהודה אמר שמואל מלמד שהקיפוהו הלכות כעכנאי זה ומעמאוהו ותניא *אותו היום הביאו כל טהרות שבתיהר ר"א ושרפום לפניו ולבסוף ברכוהו אפילו הכי נדוי במתני' לא תנן אלא בכ"ד מקומות היכא משכחת לה ר' יהושע בן לוי מדמה מילתא למילתא ומה מילתא למילתא: נושאי המטה וחלופיהן: *ת"ר °אין מוציאין את המת בטלית לק"ש ואם התחילו אין מפסיקין אינו והא רב יוסף אפקוהו מבית לק"ש *אדם חשוב שאני: שלפני המטה ושלאחר המטה: ת"ר °העוסקים בהספד בזמן שהמת מוטל לפניהם נשמטין אחד אחד וקורין אין המת מוטל לפניהם הן יושבין וקורין והוא יושב ודומם הם עומדים ומתפללין והוא עומד ומצדיק עליו את הדין ואומר רבון העולמים הרבה חטאתי לפניך ולא נפרעת ממני אחד מני אלף יהי רצון מלפניך ה' אלהינו שתגדור פרצותינו ופרצות כל עמך בית ישראל ברחמים אמר אביי [1] לא מבעי ליה לאינש למימר הכי *דאורשל"ם וכן תנא משמיה דרבי יוסי לעולם אל יפתח אדם פיו לשטן °ואמר רב יוסף מאי קראה שנאמר °במעט כסדום היינו מאי אהדר להו נביא שמעו דבר ה' קציני סדום: קברו את המת וחזרו וכו': אם יכולים להתחיל ולגמור את כולה אין אבל פרק אחד או פסוק אחד לא ורמינהו קברו את המת וחזרו אם יכולין להתחיל ולגמור אפילו פרק אחד או פסוק אחד הכי נמי קאמר 'אם יכולין להתחיל ולגמור אפי' פרק אחד או אפילו פסוק אחד עד שלא יגיעו לשורה יתחילו ואם לאו לא יתחילו:

העומדים מלגין

אין מוליכין לה סמא. לקברו: **סמוך לקריאת שמע.** לפי שמתבטלין מן הקריאה: **אין סמא מועל לפניהם.** שמתוך כבית לחר והם מספידין לותו כלן ויש מפרשין שנתנו לנד לחר: **והוא יושב ודומם.** לחכוד: **למימר מכי.** לח נפרעת ממני דמשמע דפרע

עין משפט נר מצוה

ט א מיי' פ"ו מהלכות תלמוד תורה הלכה יד טוש"ע יו"ד סימן שלד סעיף מג:

י ב מיי' שם והלכה יב טוש"ע יו"ד סימן רמב סעיף ז וסימן שלד סעיף מז:

יא ג מיי' פ"ב מהלכות טומאה הלכה ו:

יב ד מיי' פ"ו מהלכות ברכות הלכה י"ט ממג עשין כז טור ש"ע סי' קמ סעיף ט:

יג ה מיי' פ"ו מהלכות ת"ת הלכה ד טוש"ע יו"ד סימן שלד סעיף ג:

[כסף רב הלי גאון והעתק גרס דוגמת ופי' בפירוש"י פ"ש ערך דגם]

יד ו מיי' פ"ת מהלכות ממרן ומלה הלכה יו"ד טוש"ע סי' ש"מ סימן ממו סעיף ח:

טו ז מיי' פ"ב מהלכות כלים הלכה ה:

טז ח מיי' פ"ד מהלכות ק"ש הלכה ד ממג עשין יח טוש"ע סי' סימן עב סעיף ב טור ש"ע יו"ד סימן שנח סעיף ב:

יז ט מיי' שם הלכה ה ממג שם טוש"ע סי' סימן עב סעיף ג [וביו"ד סימן שד"מ סעיף יב]:

[1] [רמ"ח בהגה' ש"ע יו"ד סי' שעו סעיף ב]:

יח י מיי' שם הלכה ו ממג שם טוש"ע שם סעיף ד:

[עי' פיסחים דהכא ממנם במסכת דתענית לח פי' כלום אלא הנקרא פורפירים בלעז"ן לכן במתמת סז. כתב רש"י ד"ה ומתמנה לעייל כמו כן מתמנה לפני אביו ע"כ אבל בנכוכות מז: כתב רש"י סד"ה והכתיב ומתמנה לשון יכידה ומכיכו במם, תענית בן המתמנה לפני אביו ע"כ ודכרי"ב מ"ת ס"ג דתענית כתב מתמנה מתנענע וכתב התוי"ט לשון אלמנת שהיא כמו"ש בילדים רכים פ"ו מהלכות עלייה מתעיין]

רב נסים גאון

מעשה בתודום איש רומי שהנהיג את בני רומי לאכול גדיי' מקולסים בלילי פסחים. גרסינן במסכת פסחים בפ' מקום שנהגו (ד' נג) איבעיא להו תודום איש רומי נברא רבה הוה או בעלי אגרופים הוה תא שמע את וז דרש תודום איש רומי מי' שמע מינה נברא רבה הוה שמע מינה ר' יוסי בר אבין אמר משל מלאי לבים של תלמידי חכמים הוה ראמר ר' יוחנן כל המשל מלאי לבים של תלמידי חכמים זוכה ויושב בישיבה של מעלה שנא' (קהלת ז) כי בצל החכמה בצל הכסף ובגמרא דבני מערבא (מו"ק פ"ג ה"ו) אמרי מהו תודום אמר

ר' תניא דהוה משלח פרנסתן דרבנן: **חתבו** חוליות ונתן חול בין חוליא לחוליא ר' אליעזר מטהר וחכמים מטמאין והו תנורו של עכנאי ואמר רב יהודה אמר שמואל למה נקרא שמו עכנאי שהקיפוהו דברים כעכנא ומימאוהו. איתה מיפרשא בבבא מציעא בפרק הזהב (דף נט) ומי שלא עיין בה לשם אינה מתפרשת לו מיכן לפי שלא הזכיר ממנה כאן אלא כפי הצורך בענין נמנו וביכרוהו בלבר וכלל המעשה כולו לשם פירושו ולפי שהיא קשה ומשתבשין בפירושה ישר בעיני לפרש תורף דבריה בקיצור כפי שלמדתני מדבנן אדוננו האיי נאון ז"ל התלוקה היתה בין ר' אליעזר והחכמים דבריו בתנור שנעשתה חוליות של חיט מחולחו ואחר כן הניחו אותן החוליות אחת על גבי חברתה עד שנעשה התנור ועמד על מתכוניתו וכשהיו מרכיבין החוליות אחת על גבי חברתה היו נותנין חול בנתים סבר ר' אליעזר כי זה התנור הואיל והחול נתון בין כל חוליא וחוליא וכשמבקש אדם לפורקו ולהחזירו חוליות כמו שהיה מתחלה יכול הוא לפי כי כל חוליות שלו לא נדבקו זו בזו ולא נצמדו זו לזו ולפיכך יהא דינו עכשיו בשעה שהוא מוקם כדין שהיה לחוליות שלו קודם הקפתו ואם נפל באויריו של זה התנור שרץ אינו מטמא ולא יהא דינו כדין התנור שהוליותיו מצומדין ומדובקין זו בזו ולא נצמדו זו לזו ולפיכך יהא התנור והחכמים התולקים עליו לא היה אצלם הארש נתן נתן הול בין החוליות שלו בין לא נתן אלא בין כך ובין כך פסא הוא אצלם כדין שאר כלי חרש שטיטמאין מאוירין והיו דנין כנגר ר' אליעזר על זה הדבר ונשאו ונתנו- בה הרבה ורצה ר' אליעזר להביא ראיה לדבריו ולסייעם מדרך שהיא נוהגת כמנהג טיטמים ודאיות והיא מדמית למשפה מוסף ולא קיבלום החכמים ולא נתקיימו אצלם לפי שכן דרכו של עולם להתנהג בכיוצא בהן ולפיכך אמרו לו אין מביאין ראיה מן החרוב אין מביאין ראיה מאבות הטיט כלומר כי אין בזה דבר שהוא סותר למנהגו של עולם ומשנה סדרי בראשית כדי שיהא לך לראיה אלא לעולם אין ההלכה מתקיימת אלא לפי מה שנתברר מן הקבלה של מרובין יהיינו דברי חכמים ובגמרא דאלו מגלחים דבני מערבא (שלכה ג) הוכירו זה המעשה ואמרו כל הלין שבחא ולית להלבתא כר' אליעזר אמר ר' חנינא משנתנה לא נתנה אלא אחרי רבים להטות ולית לה' אליעזר ידע שאחרי

מדלגין היינו על גבי תרומות. תימה לפ"ה דפי' גולל כיסוי של תרון דקני' *כל אחד יגע על פני הסדה לרבות[גליון] שם: **מחמת עלמן**. ולא מחמת כבוד שלא ילמד ולא ילמדו: גולל ודופק ול"ב גם הגולל מעמת בלבד והילך היו מלגלגין עליו ו"ל לת המחוטע: **אין מכאב**. תשובה נגד ר': **לחת ממאם**. שים בה דלא קשה להא תני' בממתות (פ"ד הלכה כח) *כל טומאה שאין המזיר קבר: **כגי בעטורה**. לחבל: **כגים ספרים**. דלא מעמת אלא מדרבנן והוא שדם שנמחק בו קבר ותנן חכמים שמת דלדלו כלי המחריסה לת העלמות והדורס עליה' מסיטין ועלה בעטורה מעמת במגע ובמשא ולא בהבל ויכין המדרבנן הוא דלחטור. רבנן דתלוה ליקרייהו נבי לבל: **מנפח לדם**. לפיכך אלם הי' שם עלם יכולתו דלי דלורייתא הוא לת הויך מזלזלין בים כולי האי למיסמך לחפיחה והך בדיקה לעולם פסח ליתסרי ולת לחולבי תרומה דלחמריגן בחומר בקדש (מגיהה דף כה:): **שנגם**. ברגלים: **נקרלם מלכי שרלל**. הרי לכבוד הבריות עוברים על נפש לת יטמא (ויקרא כא) דהא ר' אלעזר בר לדוק דכר תורה והוא עומד בפני הכבוד יעבור עליו והא הלי נמי דלורייתא הוא: **כל מילי דרבנן וכו'**. והכי קאמר להו דכר שהוא מדברי סופרים נדחה מפני כבוד הבריות וקרי ליה ל"ת משום דכתיב לת תסור. ודקא קשיא לכו דלורייתא הוא. רבנן לחלוה ליקרייהו לעבור על דבריהם היכא דליכא כבוד הבריות כגון בלעטל בשבת דחבים של בית הכסא לקטוח (שבת דף פח:) לו מי שנפסקה לימים טליתו בכרמלים לת יטמא בלאו °דלא תסור אחיכו עליה: **וסיפ נבים הקבורות**. דחבדה: **ולימנ לפי כבודו**. לו דלא תסור דאורייתא היא אמר רב כהנא *גברא רבה אמר מילתא לא תחיכו עליה כל מילי דרבנן אסמכינהו על לאו דלא תסור ומשום כבודו שרו רבנן ל"ש °והתעלמת מהם פעמים שאתה מתעלם מהם ופעמים שאין אתה מתעלם מהם הא כיצד אם °היה כהן והיא בבית הקברות או היה זקן ואינה לפי כבודו או שהיתה מלאכתו מרובה משל חברו לכך נאמר והתעלמת אמאי לימא אין חכמה ואין תבונה ואין עצה לנגד ה' שאני התם דכתיב והתעלמת מהם וליגמר מינה *איסורא מממונא לא ילפינן ת"ש °ולאחותו ממדבר לת יטמא לנפש מת לא יבא לה יטמא לנפש מת ולא יצא ולא יחלל לפרש למת מצוה שהיה מלוה להוליא ולא יצא ולא יחלל לקדושת אלהיו כי נזר שמן משחת אלהיו אני ה': **ולאחותו**. מת ל"ל. גבי מזיר כתיב על[כל] נפשות] מת לת יבא וכתיב בחריה לאחיו ולאחותו לאחיו ולאחותו לת יטמא וכולהו יחירי ניהו דמפקא מת נפקא לן לאיסורין דהא מת תלמוד לומר לגופיה לת לאיסורין דהא מנפקא מת נפקא כולהו ולא הוה לת לאוין אם מלה שמוהר לטמא כו לאחו מת תלמוד לומר לגופיה לת לאיסורין ולהחיר מת מלה דמלאכו נפקא לאה מאם היה מזיר וכהן גדול מלגלא לת יטמא לאחיו מה תלמוד לומר מלגלא לאה לאחו לבל מבל מטמא הוא מלה מלה לאחו מה תלמוד לומר מלה לאה לאחו לבל מבל מטמא הוא מלה מלה לאחו מה תלמוד לומר הרי שהיה הולך לשחוט את פסחו ולמול את בנו ושמע שמת לו מת יכול יחזור ויטמא אמרת לא יטמא יכול בשם שאינו מממא להם כך אינו מטמא למת מצוה ת"ל ולאחותו לאחותו הוא דאינו מטמא אבל לבל מטמא לת למת מלה נפקא לן מזיר

אבל מטמא הוא למת מצוה אמאי לימא אין חכמה ואין תבונה ואין עצה לנגד ה' שאני התם דכתיב ולאחותו וליגמר מינה *שב ואל תעשה שאני: אמר ליה רב פפא לאביי מאי שנא ראשונים דאתרחיש להו ניסא ומאי שנא אנן דלא מתרחיש לן ניסא *אי משום תנויי בשני דרב יהודה כולי תנויי בנזיקין הוה ואנן קא מתנינן שיתא סדרי וכי הוה מטי רב יהודה בעוקצין *האשה שכובשת ירק בקדרה ואמרי לה *יתים שכבשן בטרפיהן טהורים אמר היות דרב ושמואל קא חזינא הכא ואנן קא מתנינן בעוקצין תליסר מתיבתא ואילו רב יהודה כי הוה שליף חד מסאניה אתי מטרא ואנן קא מצערינן נפשין ומצוה קא צוחינן ולית דמשגח בן אמר ליה קמאי הוו קא מסרי נפשייהו אקדושת השם אנן לא מסרינן נפשין אקדושת השם כי הא דרב אדא בר אהבה חזייה להההיא כותית דהות לבישא *כרבלתא בשוקא סבר דבת ישראל היא קם קרעיה מינה אגלאי מילתא דכותית היא שיימוה בארבע מאה זוזי א"ל מה שמך אמרה ליה מתון אמר לה מתון מתון ארבע מאה זוזי שויא: רב גידל הוה רגיל דהוה קא אזיל *ויתיב אשערי דטבילה אמר להו הכי טבילו והכי טבילו אמרי ליה רבנן לא קא מסתפי מר מיצר הרע (ה) אמר להו דמיין באפאי כי קאקי חיורי *ר' יוחנן הוה רגיל דהוה קא אזיל ויתיב *אשערי דטבילה אמר כי סלקן בנות ישראל ואתיין מטבילה מסתכלן בי ונהוי להו זרעא דשפירי כוותי אמרי ליה רבנן לא קא מסתפי מר מעינא בישא אמר להו אנא *מזרעא דיוסף קא אתינא דלא שלטא ביה עינא בישא דכתיב °בן פורת יוסף בן פורת עלי עין ואמר רבי אבהו אל תקרי עלי עין אלא עולי עין רבי יוסי ברבי חנינא אמר מהכא °וידגו לרוב בקרב הארץ מה דגים שבים מים מכסין עליהם ואין עין הרע שולטת בהם אף זרעו של יוסף אין עין הרע שולטת בהם ואב"א עין שלא רצתה לזון ממה שאינו שלו אין עין הרע שולטת בו:

מתני' *נשים ועבדים וקטנים פטורים מק"ש. שהיא מ"ע שהזמן גרמה וקי"ל בקדושין (דף כט.) דכל פטורים מדהייהא ופטילין נמי מ"ע שהזמן גרמה דסכור לילה ומצה לאו זמן תפילין הוא: **קטנים.** לפי קטן שהגיע לחנוך לא מטילו על מלבו לחכמו בק"ש לפי שאינו מצוי תמיד כמהגיע זמן ק"ש ומן

[ג] ד"ה אבל מטמא הוא למת מצוה. [ד] ד"ה אי משום. [ה] ד"ה מיצר הרע.

[פי' תוס' ב"מ ג: ד"ה אלא, תוס' שבועות ג: ד"ה אבל ופי' יבמות ה: תוד"ה כולהו]

[עכו"ם פ"ב מכנה ה עוקצין פ"ב מכנה ה ועי' כ"מ סנה' קו: וכ"מ כתובות כד:]

[וכמכתדין ובמכתע פירש"י בסנה' ניקין פ"ב]

[פי' בגד חדוש כגון כרבלתא דתכ"ג גלגלת שלין דבר בעוה"ב להתכסות בו שהוא פרישות ומפיק לבר עביה. ערוך]

[פי' תוס' ב"מ פד. בשם ר"ת ופ"ק פר. ד"ה ויתיב]

נקמן נה: סוטה לו: ב"ב קיח:

הגהות ב"ח

(ה) גמ' לכן קא מסתפי מר מיצר הרע. ב"ב ס"ב ד"ה ולא תאמן ליה מעינא בישא כדאמרי' גבי ר' יוחנן דהיינו משום דר"ח הוו מסתכלי ביה ומייתי ביה עינא בישא מש"ה רב גידל אבל קטן שלא הגמיל לא תאמרי לי' לא מסתפי מר מיצר הרע וי"ל משום דר"ח שפעמים מכסין את עיניו ולא יתאי כדפי' בתענית דף ס ע"ב ובמכתע דיוסף לו פעמים ותחלי וכן בכ"ק דף קיז אמר לה לי עיני: (כ) רש"י ד"ה אב ואל תעשה וכו' לפי שאם מת לא יהא לו מקום לכוד הכבורות וכו' ועי' ב"ב קיח:

רב נסים גאון

לאביו ולאמו לאחיו ולאחותו לא יטמא וה שרבר הכתוב בכל אלו הקרובין צריך היה הרבר להזכיר את כולם שאי אפשר שיזכיר רבר שאין בו תלמור בכתיב (דכתיב לב) כי לא רבר רק הוא מכם ואין לנו דרך לירע לאיזה תלמוד נכתבו כולם אלא מקבלת החכמים ול' לפי שאם באנו לעיין בהם מדרך רעתנו היה עולה על לבנו כי בהזכירו את האב שמעלתו למעלה מכולם והאם עם הבנים חייבים בכבודו לא היה צריך להזכיר את השאר והיינו אומרים אם תזהיר הכתוב מליטמא לאב שהוא עריף מכולם כל שכן לשאר קרובין שהם פחותין ממנו ולא הייתי יודעין מה צורך היה לו להזכיר האם והאח והאחות עד ששמענו קבלה של חכמים שבדורותם ופירשום ואמרו כי לאביו ולאמו צריך הרבר להזכיר את שניהם שאם היה מזכיר את אחד מהן לא היינו למדין ממנו חבירו לפי שכל אחד מהם יש לו מעלה מיוחרת לו ואינה כחברו שהאב מוליד מן האם שבנו מיוחס אחריו ולא אחר האם והאם יש לה יתרון על האב מפני שהיא יודעי אמו ואביו אינו יודעי אלא חזקה שאשתר שתזונה אמנו ותתר לזונים ויהיה זה הבן מאיש אחר ואולחי בבלה ולמיכך הצריך לומר לאביו ולאמו ואיתא במסכת נזיר בפרק כהן גדול ובניזר אינן ממאין לקרובותיהן (דף מג) לאביו ולאמו למה לי צריכא דאי כתב רחמנא אביו הוה אמינא הינו מעמא דזוקה בעלמא הוא אבל אמו (היא) דוראי ילרתיה ליטמא לה ואי כתב רחמנא אמו הוה אמינא אמו היא דלא מיטמי לה דלא אזיל ורעה בתרה אבל אביו כיון דאכר רחמנא (במדבר ו) למשפחותם לבניו אבותם אימא ליטמי ליה קמ"ל ועוד אמרו (שם דף מג) אם הצריך לומר אביו ואמו למה הזכיר עוד את אחיו והלא אין צריך להזכירו מפני שהוא נלמר מאביו ואמו זה שהזכיר את אחיו אלא ללמוד על מת מצוה שאין לו קוברין נאמר שמותר לגזיר להטמא לו ולהתעסק בקבורתו כרתניא לאחיו אינו מיטמא אבל מטמא למת מצוה ונשתיירה עריין אחותו ושאלנו עליה למה הצריך הכתוב עוד להזכירה ולאחותו מה תלמוד והשבנו כי הצריך להזכירה ללמוד מסנה הוספת תלמוד שתגזור אפי' אם היה הולך לעשות מצוה ונודמן לו מת מצוה שיניח את המצוה שהיה סובר לעשותה ויטמא למת מצוה ויתעסק בו עד

כה א מיי' פ"ג מהלכות אבל הלכה ח טור ש"ע יו"ד סימן שע"ד סעיף ג:

כו ב מיי' פ"ד מהלכות ק"ש סמג עשין יח טור ושו"ע או"ח סימן ע סעיף ג:

לא יטמא לפי' עוסה פסמו גרידא וה"מ מהיכא פסיקא ליה לחמרה לא יטמא ו"ל כדפירש"י ללא לחי עשה אלין בו כרא כעומתא קרובים וידמה עשה שיש בו כרא כגון עוסה פסמו וגם מילה שייך בה כרא וה"מ התם לפריך על מעשה דיוסף הכהן מ"ל [לתלמוד] להכא מיירי בעוסה פסמו לחול ו"ל מללא כיון גבי עוסה פסמו כמו גבי לחריים מי שהיה נזיר וכהן הדיוט דמיקרא נקט נזיר לחול וה"ק וכהן הדיוט וכו' [ר"ח] דלמ"ל קרא כעוסה פסמו ומלול לח בנו הא קרא כתיב בנזיר ו"ל הם היינו ענין בנזיר דהא כתיב פסוקים לחריים דמטמא במת מצוה תנהו ענין לחולך לעסוק פסמו וכו' • והשר מקולי מייב פירש"י דמייירי בכהן דיש בו כל הקדושות הללו כו' ומ"מ פריך התם גבי יוסף הכהן דע"כ לח בעוסה פסמו גרידא היכו דמטי למטמא לקרובים ולחותו למה לי למימר דמטמא למת מצוה כיון דמטמא לקרובים אלמא עוסה פסמו היכו מעלה עליו שום תומרת שפי ר"ח פסיקא דמטמא למת מצוה וכי תימא מכל מקום לריך קרא דמטמא למת מצוה לקרובים ולמיכריך קרא שכן ל' קדושות נזיר וכהן ועוסה פסמו ועלולה לימא לך דעוסה פסמו גרידא מטמא לקרובים לא היא דהא כתיב שמעינן מלאביו ולאמו ולאחיו דנזיר וכ"ג לא מהני לח מתון אמר לה מתון מתון ארבע מאה זוזי שויא: רב גידל הוה רגיל דהוה קא אזיל *ויתיב אשערי דטבילה אמר להו הכי טבילו והכי טבילו אמרי ליה רבנן לא קא מסתפי מר מיצר הרע (ה) אמר להו דמיין באפאי כי קאקי חיורי *ר' יוחנן הוה רגיל דהוה קא אזיל ויתיב *אשערי דטבילה אמר כי סלקן בנות ישראל ואתיין מטבילה מסתכלן בי ונהוי להו זרעא דשפירי כוותי אמרי ליה רבנן לא קא מסתפי מר מעינא בישא אמר להו אנא *מזרעא דיוסף קא אתינא דלא שלטא ביה עינא בישא דכתיב °בן פורת יוסף בן פורת עלי עין ואמר רבי אבהו אל תקרי עלי עין אלא עולי עין רבי יוסי ברבי חנינא אמר מהכא °וידגו לרוב בקרב הארץ מה דגים שבים מים מכסין עליהם ואין עין הרע שולטת בהם אף זרעו של יוסף אין עין הרע שולטת בהם ואב"א עין שלא רצתה לזון ממה שאינו שלו אין עין הרע שולטת בו:

[ו] ד"ה ויתיב אשערי דטבילה. [ז] ד"ה מזרעא דיוסף.

מתני' *נשים ועבדים וקטנים פטורים מק"ש. שהיא מ"ע שהזמן גרמה וקי"ל בקדושין (דף כט.) דכל פטורים מדהייהא ופטילין נמי מ"ע שהזמן גרמה דסכור לילה ומצה לאו זמן תפילין הוא: **קטנים.** לפי קטן שהגיע לחנוך לא מטילו על מלבו לחכמו בק"ש לפי שאינו מצוי תמיד כמהגיע זמן ק"ש: **זיתים** שכבשן בטרפיהן טהורים. פירש הקונטרס כיון שכבשן בקדרה בטלים מחורת יד להביא טומחה ולא שייך למימר דמ"ש מהיכא דקתני בטלים מחורת יד לכל טומחה ומ"מ הכא שכבשן בקדרה

בתפלה פשיטא כיון דכתיב ערב ובקר וצהרים אשיחה והמה כמלוה עשה שהזמן גרמה הוי קמ"ל דרחמי ניכהו. ורש"י לא גריס ליה שהרי תפלה לרבנן היא ומתני' דייקי כיון. ומ"מ יש לייישב דהא הלל לרבנן ונקיש פסוקים מהלל טעמא דמלות עשה שהזמן גרמה הוא כדלקמיכן בסוכה (דף לא.) מי שהיה עבד ונשתחרר חייב בהלל משום שהזמן גרמה ואשה לו קטן מקרין לתוכו טוכה לאחריהן מה שאין כן לומרים דלין השומע פטור מקריאתן כיון שהן פטורים: **איתמר** דברי בברכת המזון פשיטא. ומנו כיון דכתיב ואתה ה' לכם בערב בשר לאכול ולחם בבקר לשבוע כמ"ש שהזמן גרמה הוא קמ"ל: **נשים** בברכת המזון לדעת"י לו לרבנן. פי' הקונטרס דסלקא דעתך דלא מחייבי מדאוריי"תא משום דכתיב על הארץ הטובה ונשים לא נטלו חלק בארץ ומה שנטלו בנות לנפחד חלק לבניהם נטלו. ותימה להניח ולוים נמי תקשי שהרי לא נטלו חלק בארץ ומ"ל לא יוליפו לחייבים ידי חובתן בברכת המזון אלא ש"ל דטעמא משום דכתיב על בריחך שתאחז בשבועתו ובשיר ליתמהו לא בתורה ולחייבים לקמן (דף מט.) מי אלא אמר ברים ותורה בברכת המזון לא יצא ידי חובתו והשתא קא מכשיל ליה כיון דלא מצו למימר ברים ותורה לא הוו אלא מדרבנן לו לומר כיון דלא שייך בהו הוי ספיר לדוריי"תא והא דלקמן מיירי בלשנים דשייכי בברים ותורה: **בעל** קרי מהרהר בלבו ולימו מבדך לא לפניה ולא לאחריה. פי' לפילו בהרהור דמשמע בגמ' והיינו טעמא דבריכת טפי בק"ש מברכות משום דק"ש לדוריי"תא וברכות דרבנן ואפי' למ"ד ק"ש דרבנן היינו היכא דהזכיר יציאת מצרים אבל מתניתין אלא הזכיר יציאת מצרים אלא אמרינן לו לומר אמת ויציב והוי ק"ש לדוריי"תא ואמת ויציב דרבנן שהרי הזכיר יציאת מצרים בק"ש ואין להקשות נתקן לילית אמת ויציב ולא לימא ק"ש דהא עדיף לילית ק"ש דאית ביה נמי מלכות שמים: **יוציא** בשפתיו. כיון דבריכת ליה בהרהור אע"פ שהוא כדבור לענין ללאת ידי ק"ש כמו כן מקרי דבור לענין דמקרי עוסק בתורה ומדבריכת ליה בהרהור אע"פ שהוא בעל קרי תניא לו גם דבור: **כדאשכחן** בסיני. פירוש לקמן ע"ב דמ"מ לאו כדבור דמי לענין שיהא בעל קרי אסור בהרהור כדלמסקינן בסיני דיש שם דבור והיו לריכין לטבול ואע"פ שהיו שומעין בטעמא [סוכה לח:]:

ורב חסדא אמר לאו כדבור דמי. ר"ח פירש דהלכה כרב חסדא מדתלי רב חדא ורבי אלעזר למלתיה שמע מינה כותיה קיימי ולא יצא בקריאת שמע בהרהור והרי כדבור דמי למה מהרהר אלא מאי הרהור כדבור דמי יוציא בשפתיו *כדאשכחן בסיני ורב חסדא אמר *הרהור לאו כדבור דמי דאי סלקא דעתך הרהור כדבור דמי יוציא בשפתיו אלא מאי הרהור לאו כדבור דמי למה מהרהר אמר רבי אלעזר כדי שלא יהו כל העולם עוסקין בו והוא יושב ובטל ונגרום בפרקא אחרינא (ג) אמר רב אדא בר אהבה בדבר שהצבור עוסקין בו והרי

כן א מיי' פ"ד מהלכות תפילין הלכה יג סמג עשין כב טוש"ע או"ח סימן לה סעיף ג: **כח** ב מיי' פ"ג מהל' תפלה הלכה ב סמג עשין יט טוש"ע או"ח סימן קו סעיף ב: **כט** ג מיי' פ"ה מהלכות מזוזה הלכה י סמג עשין כג טוש"ע יו"ד סימן רפ"ט סעיף ג: **ל** ד מיי' פ"ה מהלכות ברכות הלכה ה סמג עשין כז טוש"ע או"ח סימן קפו סעיף ה ב: **לא** ה מיי' פ"ב מהל' ע"ז הלכה ג סמג עשין כט טוש"ע או"ח סימן רעג סעיף ב: [ה מיי' פ"ה מה' ברכות הלכה ג; טוש"ע שם]: **לב** ו מיי' פ"ז מהלכות ברכות הלכה יח: **לג** ז ח מיי' פ"ה שם הלכה טו ועז סמג עשין כז טוש"ע או"ח סימן קפו סעיף ב: **לד** (מ מיי' פ"ד מהל' ק"ש הלכה ח סמג עשין יט טוש"ע או"ח סימן סה): **לה** (י) כ טוש"ע או"ח סי' סב סעיף ג(ד):

רב נסים גאון

לה ויתיס שכבשן בפרפיהן ווו המשנה בתחלת פרק ב' דמסכת עוקצין: **ורב** יהודה כי הוה שליף חד מסאניה אתי מיפרא. איתיה לפירושה במסכת תענית בפרק סדר תעניות האלי (דף כד) והייט דאמרי'רב יהודה חזנבע להנחו בי תריך הוו קא פרצי בריפתא אמר שמע מינה איכא שבעא בעלמא יקב עיניה הוה כפנא אמרו ליה רבנן לרב כהנא בריה דרב נחוניא שמעיה מר דשכיח קמיה עשייה ליפתר לשוקא עשייה נפק לשוקא חזא ביתפיא אמר להו מאי האי [א"ל] אטפסא דתמרי דקא מיידן אמר שמע מינה איכא כפנא אמר ליה לשמעיה שלוף לי מסאני שלף ליה חד מסאנא בעא למישלף אירך אתא אליהו כ' ובפרק כל הדר הטרפה לבדוק דמסכת נדה (דף יג) אמרי' דאיסתא דמאריה עליה (קרי) [דקרי] עליה שמואל עליה דרב יהודה אין זה ילמד אשה: **ר'** יוחנן הוה אזיל ויתיב אשערי סבילתא אמר כי סלקן בנות ישראל סמבילתא נפנען בי דיניהי לתו בני שפיריי כוותי. אותה מרצא שהזכירו שבה יפרי בבבא מציעא בפרק השוכר את הפועלים (דף פד) אמר ר' יוחנן אנא אשתיירי משפיריי ירושלים ואי מאן דבעי מיחוי **שפיריה** דר' יוחנן ניתי כמא דנפקא מבי סקלי כ': **קריאת** שמע מדקתני רב חדא ורבי אלעזר למלתיה שמע מינה כותיה קיימי עשה שהזמן גרמה נשים פטורות ולא מצות עשה שהזמן גרמה הזהזהן שבהן חייבות ואחד נשים וחייבין. פירשי בברייתא(קדושין דף נ) איזו היא מצות עשה שהזמן גרמה סוכה ולולב שופר וציצית ואיזו היא מצות עשה שלא הזמן גרמה מזוזה ומעקה ומציאת אבדה ושילוח הקן: **אקיש** מזוזה לתלמוד תורה מה תלמוד תורה פטורי אף מזוזה נמי פטורי קמ"ל. ואא נמי איתה בפירקא קמא דקידושין (דף לד) דאקשינן הרי תלמוד תורה פריה ורביה ופדיון הבן דמצות עשה שלא הזמן גרמה ונשים פטורות ואמרינן (שם דף ל) ותלמוד תורה נופיה מנלן דכתיב ולמדתם אותם את בניכם ולא בנותיכם: **כדאשכחן** בסיני מה סיני דבור אמור ההרהור מותר. במסכת שבת בפרק ר' עקיבא (דף פו) אמרי' אמר אביי בר אבין ור' חנינא בר אבין דאמרי תרוייהו ניתנה תורה למטרי יום ואמר עלה אביי הרהור דאיסורא קאמינא ואעפ"כ מי שאירע לו קרי בליליו ר' בסיון דההיא שתא כבר שמע את הדברות ולא סגיא דלא ההרהר בלבו: רבי

ומן התפלין. משום דסתם קטן לאו יודע לשמור גופו שלא יפיח בהן: **ומייתי בתפלה**. דתפלה רחמי היא ומדרבנן היא ותקנוה לה לנשים ולתנוך קטנים: **ובמזוזה ובברכה ממון**. מזוזה מנוח עשה שלא הזמן גרמה ובגמרא פריך פשיטא: **ברכה ממון**. תורה אור בגמרא כתבי לה לתוריי"תא לו לברכן:

*יומן התפלין וחייבין ביתפלה ובמזוזה ובברכת המזון: **גמ'** ק"ש פשיטא מצות עשה שהזמן גרמא הוא *וכל מצות עשה שהזמן גרמא נשים פטורות מהו דתימא הואיל ואית בה מלכות שמים קמ"ל: ומן התפלין: °פשיטא מהו דתימא הואיל ולמזוזה קמ"ל: וחייבין בתפלה: דדרחמי נינהו (ו) מהו דתימא הואיל וכתיב בה °ערב ובקר וצהרים כמצות עשה שהזמן גרמא דמי קמ"ל: ובמזוזה: °פשיטא מהו דתימא הואיל ואתקש לתלמוד תורה קמשמע לן: ובברכת המזון: °פשיטא מהו דתימא הואיל וכתיב °בתת ה' לכם בערב בשר לאכול ולחם בבקר לשבוע כמצות עשה שהזמן גרמא דמי קמ"ל: *אמר רב אדא בר אהבה °נשים חייבות בקדוש היום דבר תורה אמאי מצות עשה שהזמן גרמא הוא וכל מצות עשה שהזמן גרמא נשים פטורות אמר אביי מדרבנן א"ל רבא והא דבר תורה קאמר ועוד כל מצות עשה נחייבינהו מדרבנן אלא אמר רבא אמר קרא °זכור °ושמור כל שישנו בזכירה ושמירה ישנו בזכירה והני נשי הואיל ואיתנהו בשמירה איתנהו בזכירה א"ל רבינא לרבא °נשים °בברכת המזון דאורייתא או דרבנן למאי נפקא מינה לאפוקי רבים ידי חובתן אי אמרת (בשלמא) דאורייתא אתי דאורייתא ומפיק דאורייתא (אלא *אי) אמרת דרבנן הוי שאינו מחוייב בדבר *וכל שאינו מחוייב בדבר אינו מוציא את הרבים ידי חובתן מאי ת"ש *באמת אמרו *בן מברך לאביו ועבד מברך לרבו ואשה מברכת לבעלה אבל אמרו חכמים תבא מארה לאדם שאשתו ובניו מברכין לו אי אמרת בשלמא דאורייתא אתי דאורייתא ומפיק דאורייתא אלא אי אמרת דרבנן אתי דרבנן ומפיק דאורייתא °ולטעמיך קטן בר חיובא הוא אלא הבא במאי עסקינן °כגון שאבל שיעורא דרבנן °דאתי דרבנן ומפיק דרבנן: דרש רב עוירא זמנין אמר לה משמיה דר' אמי וזמנין אמר לה משמיה דר' אסי אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה רבש"ע כתוב בתורתך °אשר לא ישא פנים ולא יקח שחד והלא אתה נושא פנים לישראל דכתיב °ישא ה' פניו אליך אמר להם וכי לא אשא פנים לישראל שכתבתי להם בתורה °ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלהיך והם מדקדקים [על] עצמם *עד כזית ועד כביצה: **מתני'** בעל קרי מהרהר בלבו ואינו מברך לא לפניה ולא לאחריה ועל המזון מברך לאחריו ואינו מברך לפניו רבי יהודה אומר °מברך לפניהם ולאחריהם: **גמ'** אמר רבינא °ואת אומרת °'הרהור כדבור דמי דאי סלקא דעתך לאו כדבור דמי למה מהרהר אלא מאי הרהור כדבור דמי יוציא בשפתיו *כדאשכחן בסיני ורב חסדא אמר *הרהור לאו כדבור דמי דאי סלקא דעתך הרהור כדבור דמי יוציא בשפתיו אלא מאי הרהור לאו כדבור דמי למה מהרהר אמר רבי אלעזר כדי שלא יהו כל העולם עוסקין בו והוא יושב ובטל ונגרום בפרקא אחרינא (ג) אמר רב אדא בר אהבה בדבר שהצבור עוסקין בו והרי

קדושין דף כט. [וש"ס]

[שבועות דף כ: ע"ש]

הגהות הב"ח

(ו) גמ' דרחמי ניהו דתימא וכו' קמ"ל וכ"ש בכותב בספרים לא נכתבו ליה: (ב) שם ונפרוס בפרק' תחריב'. כ"כ פי' בכל' דרך ארץ כדלקמן בדף כ"ב: [ל"ל ואי]

ר"ח דף כט.

[עי' תוס' לעיל עו. ד"ה וכ' יהודה]

גליון השי"ס

גמ' ומן התפלין פשיטא. עיין תוס' ערובין טו ע"ב ד"ה לא ס"ד: שם וכמזוזה. פשיטא. עיין יומא דף י"ח ע"ב ותם כן לא תוס פשיטא דלא נימא למעט מן ביאור ולא ביתה. ועי"ש: שם וכברכה"מ פשיטא. עיין לקמן בסמוך ת"ל רבינא לרבא בשים בכתב"מ דתוריי"תא מו דרבנן. וע"ש בכתב"מ דתוריי"תא. ע' תשובת תשב"ץ ח"ח סימן קס"ט: שם ולטעמיך קטן. ע"ש בכ"מ מגילה ס"ב (ובדף בספר כ"ב ח) בשם הרמב"ן ובע"ב. תם"ח רלתיתי בכתב"מ במלחמות ס"ל גיהכא תחת כלן: שם דתתי דרבנן ומפיק דרבנן.

עי' ר"ח לג ע"ח תוס' ד"ה כל כ' יהודה ועיכוין עו תוס' ד"ה דילמא [ומגילה יט תוס' ד"ה ור"ו]: שם תמר דניחא זאת לומרת. עי' בעורי תנן מגילה יט ע"ב בד"ה כ"י בד"ה ר"י מכניר:

מסורת השים

עין משפט נר מצוה

מלך יקנר. כל ברכה וברכה: **לית בה מלכות שמים.** לין מלך העולם בברכות שלו י"ח: ה"ג והרי ברכת המזון לפניה לית בה מלכות שמים כו'. ליתנא אחריתא שאני תפלה לית בה מלכות שמים כדאיתא בק"ש שמקבל עליו את עם לאחזן ולמלך מיוחד ולהלי ליתנא גרסינן והרי תורה אור ברכת המזון לאחריו לית בה מלכות שמים ולמן זה גרסה שהוא עיקר מדמצני ליה תלת ק"ש וברכת המזון דאורייתא והלי בלאחריו עסקינן ולי ליתנא קמא הא לא תייני בברכת המזון לאחריו בלאתקפתיה להדלי תלמודא עילויה תלת ק"ש וברכת המזון דאורייתא כו'. ולית דגרסי ככל בלמן קושיא ק"ש דלרבן היא תלת ק"ש לית בה מלכות שמים וברכת המזון דאורייתא לאפוקי תפלה דרבנן ולין בה מלכות שמים למלן דגרס הכי מפרשינן לקמן בשכבך ובקומך בדברי תורה כתיב: כי שם ה' אקרא הבו גדל לאלהינו אמר ר' יוחנן למדנו ברכת התורה לאחריה מן ברכת המזון מקל וחומר וברכת המזון לפניה מן ברכת התורה מקל וחומר ברכת התורה לאחריה מן ברכת המזון מקל וחומר ומה מזון שאין טעון לפניו טעון לאחריו תורה שטעונה לפניה אינו דין שטעונה לאחריה וברכת המזון לפניה מן ברכת התורה מק"ו ומה תורה שאין טעונה לאחריה טעונה לפניה מזון שהוא טעון לאחריו אינו דין שיהא טעון לפניו איבא למפרך (ב) מה למזון שכן נהנה ומה לתורה שכן חיי עולם ועוד תנן על המזון מברך לאחריו ואינו מברך לפניו תיובתא: אמר רב *יהודה ספק קרא קריאת שמע ספק לא קרא °אינו חוזר וקורא ספק אמר אמת ויציב ספק לא אמר חוזר ואומר אמת ויציב °מאי מעמא קריאת שמע דרבנן אמת ויציב דאורייתא מתיב רב יוסף °ובשכבך ובקומך אמר ליה אביי ההוא בדברי תורה כתיב תנן בעל קרי מהרהר בלבו ואינו מברך לא לפניה ולא לאחריה ועל המזון מברך לאחריו ואינו מברך לפניו ואי ס"ד אמת ויציב דאורייתא לברוך לאחריה מאי מעמא מברך אי משום יציאת מצרים הא אדכר ליה בקריאת שמע ונימא הא ולא לבעי הא קריאת שמע עדיפא דאית בה תרתי ור' אלעזר אמר °ספק קרא קריאת שמע ספק לא קרא חוזר וקורא ק"ש ספק התפלל ספק לא התפלל אינו חוזר ומתפלל ורבי יוחנן אמר *°ולואי שיתפלל אדם כל היום כולו: ואמר רב יהודה אמר שמואל יהיה עומד בתפלה ונזכר שהתפלל פוסק ואפילו באמצע ברכה איני והאמר רב נחמן בי חוינן בי רבה בר אבוה בעין מיניה הני בני בי רב דמעו ומדכרי דחול בשבת מהו שיגמרו ואמר לן °גומרין כל אותה ברכה הכי השתא התם גברא בר חיובא הוא ורבנן הוא דלא אטרחוהו משום כבוד שבת אבל הכא הא צלי ליה: ואמר רב יהודה אמר שמואל °התפלל ונכנס לביתכ"נ ומצא צבור שמתפללין אם יכול לחדש בה דבר יחזור ויתפלל ואם לאו אל יחזור ויתפלל וצריכא דאי אשמעינן קמייתא ה"מ יחיד אבל צבור אימא לא יתפלל קמ"ל:

והרי תפלה דדבר שהצבור עסוקין בו ותנן *היה עומד בתפלה ונזכר שהוא בעל קרי לא יפסיק אלא יקצר טעמא דאתחיל הא לא אתחיל לא יתחיל שאני תפלה דלית בה מלכות שמים והרי ברכת המזון דלית בה מלכות שמים ותנן על המזון מברך לאחריו ואינו מברך לפניו אלא ק"ש וברכת המזון דאורייתא ותפלה דרבנן: אמר רב יהודה (ג) *מנין לברכת המזון לאחריה מן התורה שנאמר °ואכלת ושבעת וברכת מנין לברכת התורה לפניה מן התורה שנאמר °כי שם ה' אקרא הבו גדל לאלהינו אמר ר' יוחנן למדנו ברכת התורה לאחריה מן ברכת המזון מקל וחומר וברכת המזון לפניה מן ברכת התורה מקל וחומר ברכת התורה לאחריה מן ברכת המזון מקל וחומר ומה מזון שאין טעון לפניו טעון לאחריו תורה שטעונה לפניה אינו דין שטעונה לאחריה וברכת המזון לפניה מן ברכת התורה מק"ו ומה תורה שאין טעונה לאחריה טעונה לפניה מזון שהוא טעון לאחריו אינו דין שיהא טעון לפניו איבא למפרך (ב) מה למזון שכן נהנה ומה לתורה שכן חיי עולם ועוד תנן על המזון מברך לאחריו ואינו מברך לפניו תיובתא: אמר רב *יהודה ספק קרא קריאת שמע ספק לא קרא °אינו חוזר וקורא ספק אמר אמת ויציב ספק לא אמר חוזר ואומר אמת ויציב °מאי מעמא קריאת שמע דרבנן אמת ויציב דאורייתא מתיב רב יוסף °ובשכבך ובקומך אמר ליה אביי ההוא בדברי תורה כתיב תנן בעל קרי מהרהר בלבו ואינו מברך לא לפניה ולא לאחריה ועל המזון מברך לאחריו ואינו מברך לפניו ואי ס"ד אמת ויציב דאורייתא לברוך לאחריה מאי מעמא מברך אי משום יציאת מצרים הא אדכר ליה בקריאת שמע ונימא הא ולא לבעי הא קריאת שמע עדיפא דאית בה תרתי ור' אלעזר אמר °ספק קרא קריאת שמע ספק לא קרא חוזר וקורא ק"ש ספק התפלל ספק לא התפלל אינו חוזר ומתפלל ורבי יוחנן אמר *°ולואי שיתפלל אדם כל היום כולו: ואמר רב יהודה אמר שמואל יהיה עומד בתפלה ונזכר שהתפלל פוסק ואפילו באמצע ברכה איני והאמר רב נחמן בי חוינן בי רבה בר אבוה בעין מיניה הני בני בי רב דמעו ומדכרי דחול בשבת מהו שיגמרו ואמר לן °גומרין כל אותה ברכה הכי השתא התם גברא בר חיובא הוא ורבנן הוא דלא אטרחוהו משום כבוד שבת אבל הכא הא צלי ליה: ואמר רב יהודה אמר שמואל °התפלל ונכנס לביתכ"נ ומצא צבור שמתפללין אם יכול לחדש בה דבר יחזור ויתפלל ואם לאו אל יחזור ויתפלל וצריכא דאי אשמעינן קמייתא ה"מ יחיד אבל צבור אימא לא יתפלל קמ"ל:

לקמן דף כב:

מכילתא דכ"י פ' בא ולקמן דף מח: ע"ש

הגהות הב"ח

(ג) גמ' תמר ל' יהודה לתמר כך מנין לברכת המזון: (ב) שם מה למזון. נ"ב עיין לקמן בף שלשה שאכלו סוף דף מח:

[ע"ש רב יהודה אמר שמואל וכן פיסקא בכ"י וכרא"ש]

[עיין תוס' סוטה לב: ד"ה וכבי]

גליון השים

גמ' תיו מוזר וקוף. עי' בכ"י ויוסף בספק התפלל לעיל פ"ב ע"ח ד"ה בתמצא: שם מ"ע ק"ש דרבנן. עי' בכ"ק פז ע"ח תוס' ד"ה וכן היה כ"י פוסקו מכל המצות התמידות בתורה וכפוסה לב ע"ב תוס' ד"ה וכבי ובמכות מג ע"ב תוס' ד"ה ואיזו: ר"ש"י ד"ה שתיו כו' כלומר שלח מיניו. וכיוצא בזה בב"מ פח ע"ב ועיין קדושין עו ע"ב תוס' ד"ה ק"ק: תוס' ד"ה וכ"י כו' לכל ולאי התפלל. עי' לקמן כט ע"ח תוס' ד"ה מפני:

לו א מיי' פ"ב מהלכות ק"ש הלכה יב סמג עשין יט עוש"ע או"ח סימן סו: לז ב ג מיי' פ"י מהל' תפלה הלכה ו סמג עשין יט עוש"ע או"ח סימן קו סעיף ג: לח ד מיי' שם הלכה ז סמג עוש"ע או"ח סימן קו סעיף ג: לט ה מיי' פ"ח מהלכות תפלה הלכה ט סמג שם עוש"ע או"ח סימן קו סעיף ג:

[ועי' תוס' סוטה לב ע"ב ד"ה וכבי ותוס' מנחות מג ע"ב ד"ה ואיזו]

[וכ"ב תוס' לקמן כט. ד"ה מפני]

עד שלא יגיע שליח לצבור למודים. וטעמא לפי שאריך לצאת עם הצבור שלא ילחה כלופר כמי שהצבור מתפתחין לו והוא הדין כמי שם יגיע למודים כשהשליח לצבור יגיע למודים לקפיר למי כיון שהוא מתפתח עם מביריו לצבל אין גמרת פסיקא ליה כי היי גוונא לצבל אין כרלה למקום מודים לרבען שקנו שיי שמלוה לעשות שזה לא מציעו לו עיקר בגמ' ור"ת היה רגיל כשהיה מתפלל ביחיד כשהחזן מגיע למודים היה כורע עם הקהל בלא תחילה כלל ודוקא בתחלת ברכה לצבל בסוף ברכה לא דאמר לקמן (דף לד.) לחסור לעתות בסוף כל ברכה וברכה מיהו לכתחלה אין לעשות כן כדמשמע הכא וכתב רש"י בסוכה פרק לולב הגזול (דף לח:) דאפי המתפלל ושמע מפי החזן קדיש או קדושה אינו יכול להפסיק ולעשות עם הצבור אלא יעמוד וימתין מעט דשומע כעונה וי"ל דלכתחלה אין לעשות כן דעגייה מצינא טפי הדור מצוה. ור"ת ור"י היו לומדים דאדרבה אי שומע כעונה טוי הפסקה אם עומק. ומ"מ נהגו העם לעמוד ולשמוע וגדול המנהג. בירושלמי פרק תפלת השחר קאמר לא התפלל (ג) ובא ומצאן מתפללין מוסף אם היה יודע שיהיה מתפלל ונומר עד שלא יתחיל ש"ץ כדי לענות אמן מתפלל אם לאו לא יתפלל. בתיזה אמן אמרו פליגי היה תרי אמורתי חד אמר בתחן של השליח הקדוש וחד אמר בתחן של שומע תפלה ולא פליגי כאן בחול כאן בשבת והא דאמרינן בתחן של שומע תפלה הייט בחול לכך יש ליזהר לענות אמן בתחל הקדוש וגם לענות אמן בשומע תפלה ומתוך הירושלמי משמע שהיו רגילין לומר י"ח ברכות שלמות במוסף של חול כנגד בר"ח ובחול המועד ומיהו אין מסיימין להא דאמר פרק תפלת השחר (לקמן דף כט.) דקאמר תמני סרי תקון תסרי לא תקון ומה שאנו אומרים ענינו בין גואל לרופא לא קשה שהיו חלה לש"ץ לחל יחיד כולה בש"ת ועוד אומר הר"י חיים דלהיתא בתוספתא (דף ת"ה) בהדיא משמעינו דקאמר התם ימים שיש בהן קרבן מוסף כגון ר"ח וחה"מ ערבית ושחרית מתפלל י"ח שלמות ואומר מעין המאורע בעבודה ואם לא אמר מחזירים אותו ומוסיפים מתפלל שבע ואומר קדושת היום בתחלה ובירושלמי נמי י"ל דטעות סופר הוא ול"ג של מוסף חלה בא ומתלן מתפללים וכן משמע בירושלמי פרק מי שמתו דגם זו המימרא כתובה שם ולא הזכיר של מוסף כלל: **אין** יחיד מתפלל קדושה. וכן הלכה לצבל המתפלל י"ח עם החזן לכשיגיע ש"ץ לקדושה יאמר עם השליח צבור נקדש וכל הקדושה מתלש יכול לעשות עם הצבור לאחר זה קדוי יחיד וכחזי

או צבור וצבור אבל יחיד לגבי צבור כמאן דלא צלי דמי קמ"ל ואי אשמעינן הכא משום דלא אתחיל בה אבל התם דאתחיל בה אימא לא צריכא אמר רב הונא הנכנס לבית הכנסת ומצא צבור שמתפללין *אם יכול להתחיל ולגמור עד שלא יגיע ש"ץ למודים יתפלל ואם לאו אל יתפלל ריב"ל אמר *אם יכול להתחיל ולגמור עד שלא יגיע ש"צ לקדושה יתפלל ואם לאו אל יתפלל במאי קא מפלגי מר סבר יחיד אומר קדושה ומר סבר אין יחיד אומר קדושה *וכן אמר רב אדא בר אהבה *מנין שאין היחיד אומר קדושה שנאמר °ונקדשתי בתוך בני ישראל °כל דבר שבקדושה לא יהא פחות מעשרה מאי משמע דתני *רבנאי אחוה דרבי חייא בר אבא אתיא תוך תוך כתיב הכא ונקדשתי בתוך בני ישראל וכתיב התם °הבדלו מתוך העדה הזאת *מה להלן עשרה אף כאן עשרה ודכולי עלמא מיהת מפסק לא פסיק איבעיא להו מהו להפסיק ליהא שמו הגדול מבורך כי אתא רב דימי אמר ר' יהודה *ור"ש תלמידי דרבי יוחנן אמרי לכל אין מפסיקין חוץ מן יהא שמו הגדול מבורך שאפילו עוסק במעשה מרכבה פוסק ולית °הלכתא כותיה: ר' יהודה אומר מברך לפניהם ולאחריהם: למימרא דקסבר רבי יהודה בעל קרי מותר בדברי תורה והאמר ריב"ל מנין לבעל קרי שאסור בדברי תורה *שנאמר °והודעתם לבניך ולבני בניך וסמיך ליה יום אשר עמדת וגו' מה להלן בעלי קריין אסורין אף כאן בעלי קריין אסורין וכי תימא *רבי יהודה *לא דריש סמוכים והאמר *רב יוסף אפילו מאן דלא דריש סמוכים בכל התורה במשנה תורה דריש דהא רבי יהודה לא דריש סמוכין בכל התורה כולה ובמשנה תורה דריש ובכל התורה כולה מנא לן דלא דריש דתניא *בן עזאי אומר נאמר °מכשפה לא תחיה ונאמר כל שוכב עם בהמה מות יומת סמכו ענין לו לומר מה שוכב עם בהמה בסקילה °אף מכשפה נמי בסקילה אמר ליה ר' יהודה וכי מפני שסמכו ענין לו נוציא לזה לסקילה אלא אוב וידעוני בכלל כל המכשפים היו ולמה יצאו להקיש להן ולומר לך מה אוב וידעוני בסקילה אף מכשפה בסקילה ובמשנה תורה מנא לן דדריש דתניא רבי אליעזר אומר *נושא אדם אנוסת אביו ומפותת אביו אנוסת בנו ומפותת בנו ר' יהודה אוסר באנוסת אביו ובמפותת אביו ואמר רב גידל אמר רב מאי מעמא דר' יהודה דכתיב °לא יקח איש את אשת אביו ולא יגלה (את) כנף אביו כנף שראה אביו לא יגלה וממאי דבאנוסת אביו כתיב דסמיך ליה ונתן האיש השוכב עמה וגו' אמרי אין במשנה תורה דריש והני סמוכין מבעי ליה לאידך דריב"ל דאמר ריב"ל *כל המלמד לבנו תורה מעלה עליו הכתוב כאלו קבלה מהר חורב שנאמר °והודעתם לבניך ולבני בניך וכתיב בתריה יום אשר עמדת לפני ה' אלהיך בחורב *תנן זב שראה קרי ונדה שפלטה שכבת זרע המשמשת וראתה *דם צריכין טבילה ורבי יהודה פוטר עד כאן לא פטר רבי יהודה אלא בזב שראה קרי דמעיקרא לאו בר טבילה הוא אבל בעל קרי גרידא מחייב וכי תימא ה"ה דאפילו בעל קרי גרידא נמי פטר רבי יהודה והאי דקא מפלגי בזב שראה קרי להודיעך כחן דרבנן אימא סיפא המשמשת וראתה *דם צריכה טבילה למאן קתני לה אילימא לרבנן פשיטא השתא ומה זב שראה קרי דמעיקרא לאו בר טבילה הוא מחייבי רבנן המשמשת וראתה *דם דמעיקרא בת טבילה היא לא כל שכן אלא לאו ר' יהודה היא ודוקא קתני לה משמשת

מו נצבור ונצבור. בין בתחלתה בין בסופה היה עם הצבור כגון שעמדה אחר שעמדו והם עומדים בתפילה עם הצבור בתחלתה: **רב טובי סבר.** יחיד המתפלל עם הצבור לומר קדוש הלכך אם נא גמר עד שלא יגיע ש"ץ לקדוש ליה לן בה לכל מודים

תורה אור

[תיבת וכן ליתא בכי"ף מגילה דף כג:]

[עם ע"ש סנה' עד: ע"ש]

[ע"ל ואתיא עדה עדה דכתיב עד מתי לעדה הזאת מה להלן וכו' כך לחתא במגילה]

[חולי ע"ל ור"ש בן לקיש וע' כתובות קיח:]

[עי' תוס' יבמות דף ד' ד"ה וכי מפני ותוס' קדושין נג. ד"ה ומניך ליה]

הגהות הב"ח

(ה) רש"י ד"ה וכי יהודה פוטר דקסבר דלחן: (ב) תוס' ד"ה עד וכו' בירושלמי וכו' לא מתפלל שחרית וכו':

רב נסים גאון

ר' יהודה דלא דריש סמוכין בכל התורה ובמשנה תורה דריש. פירשו למעמא דמילתא בפרק מ"ע נשים (דף ד) ואמרי ובמשנה תורה מאי מעמא דריש איבעית אימא משום דמוכח ואיבעית אימא משום דמופנה:

[ע"ל נדה]

[ע"ל נדה]

[ע"ל נדה]

[קדוי ג. ע"ש] דכריס ד לקמן פו.

יבמות ד. נז. וע"ש במשנה

דכריס כג

סנהדרין דף פז:

[ע' תוספות ב"ק סב: ד"ה לחתא]

[פסחים כח:] יבמות דף ד:

מסורת הש"ס

עין משפט נר מצוה

*משמשת ורמסת נדה. דטומאת קרי קדמה וכשרמסה הקרי לטומאה היתה לטבול מיד: **גמ' כ"ש**. דלא תימא טומאת נדה שהיא מחמרת ומפקעה לטבילה שמחמיבה בה כבר: **אלא לאו רבי יהודה**. קמני להודיעך דלפי' היכא דקדם הקרי לחיל טומאת נדה ומפקעה טבילה לחין טבילה אלא המטהרת ולי לרבי יהודה ליה ליה תקנת עזרא למה ליה לאמטוינן בהא כל בעלי קריין נמי לא בעו טבילה לדברי תורה הלכך על כרחך דוקא קאמר לה: **גמ' תימא**. במתני' מברך אלא מטריח: **עשאן ר' יהודה**. לברכת המזון: **להלכות ד"ש**. שמותר לשמוע בעל קרי כדבריו: **מה לאכן באימה**. דכתיב וירא העם ויטעו וגו' (שמות כ): **מכלן ממרו**. כל המצות מוטרים בתורה שלא יכולים להיות באימה וכתיב לבל בעל קרי היו אלא מתוך קלות ראש ושחוק הדעת: **ובועלי נדות**. שם טבלו שלקריין לדברי תורה הטבילה היתה עולה להם למטרח מטומאת בועל נדה שהיא שבעת ימים אבל לתקנת עזרא עולה להם כדתנן במתניתין זב שראה קרי ונדה כו' צריכין טבילה: **ברגליות**. במצניעות השגורות בפיו שהוא מוליכן מפיו במרוצה ואין צריך להטריח בהן: **אלא יציע**. בטעמי פירושין: **ואימו מציע לה במדרש גרסי'**. מפני שצריך הוא תמיד להזכיר בו את הפסוקים שהוא דורש: **מזכרות**. שמטקלות הנדרשים: **לא יכנס למדרש כל עיקר**. לא להציע ולא לשמוע אבל לצית המדרש הוא נכנס ושותק: **הלכות דרך ארץ**. כגון דרכן של ת"ח שהיא צריכתא* ופרק

[כל זה וגם ד"ה לכ"ש וגם ד"ה אלא לאו עייכים לסוף ע"ב דלעיל בסמוך]

[מ"ק טו.]

תוספתא פ"ב

[בערוך ערך אלא גי' יומר לאחריו ודבר זה אינו נזכר בירושלמי מקו"מ מסיני אם לגמרא תמוה לגמ' ב"מ]

במס' ד"ח פ"ג

משמשת וראתה נדה אינה צריכה טבילה אבל בעל קרי גריד מחייב לא תימא מברך אלא מהדרה ומי אית ליה לרבי יהודה הדרהור והתניא בעל קרי שאין לו מים לטבול קורא קריאת שמע ואינו מברך לא לפניה ולא לאחריה ואוכל פתו ומברך לאחריה ואינו מברך לפניה אבל מהדרה בלבו ואינו מוציא בשפתיו דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר בין כך ובין כך מוציא בשפתיו אמר רב נחמן בר יצחק עשאן ר' יהודה כהלכות דרך ארץ דכתיב *והודעתם לבניך ולבני בניך וכתיב בתריה יום אשר עמדת לפני ה' אלהיך בחורב מה להלן באימה וביראה וברתת ובזיע אף כאן באימה וביראה וברתת ובזיע מכאן אמרו *הזבים והמצורעים ובאין על נדות מותרים לקרות בתורה ובנביאים ובכתובים לשנות במשנה וגמרא ובהלכות ובאגדות אבל בעלי קריין אסורים רבי יוסי אומר שונה הוא ברגליות ובלבד שלא *יציע את המשנה רבי יונתן בן יוסף אומר מציע הוא את המשנה ואינו מציע את (ג) הגמרא רבי נתן בן *אבישלום אומר אף מציע את הגמרא ובלבד שלא יאמר אזכרות שבו רבי יוחנן הסנדלר תלמידו של רבי עקיבא משום ר"ע אומר לא יכנס למדרש כל עיקר ואמרי לה לא יכנס לבית המדרש כל עיקר ר' יהודה אומר שונה הוא בהלכות דרך ארץ מעשה ברבי יהודה שראה קרי והיה מהלך על גב הנהר אמרו לו תלמידיו רבינו שנה לנו פרק אחד בהלכות דרך ארץ ירד וטבל ושנה להם אמרו לו לא כך למדתנו רבינו שונה הוא בהלכות דרך ארץ אמר להם אע"פ שמיקל אני על אחרים מחמיר אני על עצמי: תניא ר' יהודה בן בתירא היה אומר *אין דברי תורה מקבלין טומאה מעשה בתלמיד אחד שהיה מגמגם למעלה מרבי יהודה בן בתירא אמר ליה בני פתח פיך ויאירו דבריך שאין דברי תורה מקבלין טומאה שנאמר °הלא כה דברי כאש נאם ה' מה אש אינו מקבל טומאה אף דברי תורה אינן מקבלין טומאה אמר מר מציע את המשנה ואינו מציע את הגמרא מסייע ליה לרבי אלעאי דאמר רבי אלעאי אמר ר' אחא בר יעקב משום רבינו הלכה מציע את המשנה ואינו מציע את הגמרא כתנאי מציע את המשנה ואינו מציע את הגמרא דברי רבי מאיר רבי יהודה בן גמליאל אומר משום רבי חנינא בן גמליאל זה וזה אסור ואמרי לה זה וזה מותר מ"ד זה וזה אסור כרבי יוחנן הסנדלר מ"ד זה וזה מותר כרבי יהודה בן בתירא *אמר רב נחמן בר יצחק נהוג עלמא כהני תלת סבי כרבי אלעאי בראשית הגז כרבי יאשיה בכלאים כרבי יהודה בן בתירא בד"ת כרבי אלעאי בראשית הגז דתניא *רבי אלעאי אומר °בראשית הגז אינו נוהג אלא בארץ כרבי יאשיה בכלאים כדכתיב °(כרמך) לא תזרע [כרמך] כלאים *רבי יאשיה אומר לעולם *אינו חייב עד שיזרע חטה ושעורה וחרצן במפולת יד כרבי יהודה בן בתירא בדברי תורה דתניא רבי יהודה בן בתירא אומר ז'אין דברי תורה מקבלין טומאה כי אתא זעירי אמר בטלוה לטבילותא ואמרי לה בטלוה לנטילותא מאן דאמר בטלוה לטבילותא כרבי יהודה בן בתירא מאן דאמר בטלוה לנטילותא כי הא *דרב חסדא לייט אמאן דמהדר אמיא בעידן צלותא: תנו רבנן בעל קרי שנתנו עליו תשעה קבין מים טהור נחום איש גם זו לחשה לרבי עקיבא ורבי עקיבא לחשה לבן עזאי ובן עזאי יצא ושנאה לתלמידיו בשוק פליני בה תרי אמוראי במערבא רבי יוסי בר אבין ורבי יוסי בר זבידא חד תני שנאה וחד תני לחשה מאן דתני שנאה משום בטול תורה ומשום בטול פריה ורביה ומאן דתני לחשה °שלא יהו תלמידי חכמים מצויים אצל נשותיהם כתרנגולים אמר רבי ינאי שמעתי שמקילין בה ושמעתי שמחמירין בה ו'וכל המחמיר בה על עצמו מאריכין לו ימיו ושנותיו אמר ריב"ל מה טיבן של טובלי שחרין מה טיבן הא איהו דאמר בעל קרי אסור בדברי תורה הכי קאמר מה טיבן בארבעים סאה אפשר בתשעה קבין מה טיבן בטבילה אפשר בנתינה אמר רבי חנינא גדר גדול גדרו בה דתניא מעשה באחד שתבע אשה לדבר עבירה אמרה לו ריקא יש לך ארבעים סאה שאתה טובל בהן מיד פירש אמר להו רב הונא לרבנן רבותי מפני מה אתם מזלזלין בטבילה זו אי משום צינה אפשר במרחצאות אמר ליה רב חסדא *וכי יש טבילה בחמין אמר ליה רב אדא בר אהבה קאי כוותך רבי זירא הוה יתיב באגנא דמיא בי מסותא אמר ליה לשמעיה זיל ואייתי לי תשעה קבין ושדי עלואי אמר ליה רבי חייא בר אבא למה ליה למר כולי האי והא יתיב בגוויהו אמר ליה כארבעים סאה מה ארבעים סאה בטבילה ולא בנתינה אף °תשעה קבין בנתינה ולא בטבילה רב נחמן תקן חצבא בת תשעה קבין כי אתא רב דימי אמר רבי עקיבא ורבי יהודה גלוסטרא אמרו לא שנו אלא לחולה לאונסו אבל לחולה המרגיל ארבעים סאה אמר רב יוסף אתבר חצביה דרב נחמן כי אתא רבין אמר *באושא הוה עובדא בקילעא

[תענית יג.]

[גי' סעיר בקילעא הוה בקילעת דר' חושעית וכו'. בקילעת פי' חולה]

[עיין תוספות יומא לח: ד"ה ולא ותוס' כתובות קד: ד"ה שכן]

רב נסים גאון

מה ארבעים סאה בטבילה ולא בנתינה. פירשוהו בברייתא דשיעור מקוה שכשר לטבילה מ' סאה ואיתה להא בברייתא בפרק ערבי פסחים (דף קט) ובעירובין בפרק מבוי (דף יד): **עזרא** תיקן לכן טבילה לבעלי קריין. זו אחת מי' תקנות שתיקן עזרא ומפרשא בבבא קמא בפ' מרובה (דף פב) ובגמ' דהקורא את המגילה עומד בדבני מערבא (הלכה ג):

[עי' ברכ"ר קדושין לט. ד"ה לא קי"ל וכו' ועטמיים דכרי יהושע לא ידענא וכו' ועי' תוס' בקדושין שם וכתובות ס"ד. סד"ה דגן ובתוס' מולין פב: ד"ה ולאפוקי מה שכתבו בזה]

הגהות הב"ח

(ג) גמ' ומציע את (הגמ') מז"מ. וכ"ב ג"י כ"ש המדכא וכן בכל העמוד: (ב) ר"ש"י ד"ה תפסיר וכו' דלא תנא לה תשעה בתולה. כ"כ כסמוך בסוף עמוד זה:

גליון הש"ס

ר"ש"י ד"ה ובועלי נדות שם עיטו לקריין. עי' מ"ל פ"ג ה"ג מהל' ביאת המקדש:

מה א מיי' פ"ד מהלכות ק"ש הלכה ח סמג עשין יח טוש"ע או"ח סימן קפ:

מו ב מיי' פ"א מהלכות כלאים הלכה יא סמג לאוין רם טוש"ע י"ד סי' רצ סעיף ג:

מז ג מיי' פ"ח מהלכות כלאים הלכה יג סמג לאוין רם טוש"ע י"ד סי' רצ סעיף ג:

מח ד מיי' פ"ד מהל' מהל' ק"ש הלכה ח ופ"ד מהל' תפלה הל' ד (ופ"ק מהל' ברכות הל' יט) ופ"י מהל' ספר תורה הל' ח סמג עשין יח טוש"ע או"ח סי' פח טוש"ע י"ד סי' רפב סעיף ט:

מט ה מיי' פ"ב מהלכות דעות הל' ד ופ"ד מהלכות תפלה הלכה ד סמג לאוין פח טוש"ע או"ח סי' פה וסי' רמ סעיף ג וטוש"ע או"ח סי' כה סעיף ב:

נ ו טור או"ח סי' רמח:

נא ז טוש"ע י"ד סימן רפ סעיף טה:

נב ח טור או"ח סי' נב"י סי' פח:

ונחזי עזרת היכן תקן. בהרכבה מקומות (ג) גבי שאר תקנות לא פריך גמרא, הכי הלא שאני הכא דדבר הרגיל בכל יום הוא על כן תנו זכורים: **ולית** הלכתא כוותיה. דטבילה בכל יום מרבעים שאה הלא תפילו לחתרים נמי סגי בתשעה קבין לי נמי הכי פירושו ולית הלכתא כוותיה הלא כר' יהודה בן בתירא דאמר דברי תורה אין מקבלין טומאה ו"מ דוקא לתורה אבל לתפלה צריך. *טבילה ופי' ר"י הלא שאת והטובל בערב יוה"כ אין לו לבדך והמבדך הוא ברכה לבטלה:

***אלא** דכולי עלמא מודי לרשב"ם. וה"ה דהו"מ לאוקמי לכולי עלמא אין מוזר לרשב"ם ומלא מוקי הכי ס"מ דהלכה דמוזר לרשב"ם וכן לקמן (ג) בהדיא אמר ר' אבהו מוזר לרשב"ם ותימה דבמסכת ר"ה (דף לד:) ת"ר יוחנן שמע תקיעות בט' שעות ביום יצא בתקיעות מלטרפות תע"ג דשאה כדי לעשות כולם וכן בגמילה (פ"ב ד' יח:) נמי אמרינן אמר רב אין הלכה כרבי מונא אמר אם שאה מוזר לרשב"ם דקאמר נקוט דרב ביבי בידך ותומר הבר מקולי דים לחלק דשאני הכא דאין לחוש לקרום וכן לקמן (ד' כד:) לרבי אבהו חזל במבואות המטונפות דשאם כ"ע מודו דמוזר לרשב"ם אבל היכא דגברא חזי כמו מגילה ושופר כולי עלמא מודו דאינו מוזר לרשב"ם אלא למקום שפסק ורבינו יהודה פירש (ד) דהכא נמי מצי למימר דכולי עלמא דאין מוזר לרשב"ם ודשאה קמיפלגי דהא כ"ע הוי גברא חזי כיון דאינו מוזר לרשב"ם אבל ולאי לי הו"מ למימר הכי הוה אמר ליה:

והא זבח דשעים תועבה. פר"י דדוקא במקום שהיה יכול להסתפק ולהלות שיש שם טוהה: **אע"פ** שהתפלל תפלתו תועבה. והוי מעוות לא יוכל לתקן ור"י פי' דיחזור ויתפלל:

מתני' עד שיכלו המים. במשנתין על גבי קרקע לו ע"ג בגדים ואין שם טופח ע"מ להטפיח דמשמע לקמן (ד' כה:) כגון דעביד טיח טיח שבגלעין מהכא כן פי' הרב רבי יוסף ומיהו נראה לפרש אם יש בהן טופח על מנת להטפיח מותרין כיון דמלחורייתא אינן אסורין אלא כנגד העמוד בלבד ורבנן הוא דגזור כיון שעומד כבר בתפלתו לא אטרוהו רבנן לחזור בתפלה:

חי"ש

בקילעא דרב אושעיא אתו ושאלו לרב אסי אמר להו לא שנו אלא לחולה המרגיל אבל לחולה לאונסו פטור מכלום א"ר יוסף אצטמיד חצביה דרב נחמן מכדי כולהו אמוראי ותנאי בדעזרא קמיפלגי ונחזי עזרא היכי תקן אמר אביי עזרא תקן לבריא המרגיל מ' סאה ובריא לאונסו ט' קבין ואתו אמוראי ופליגי בחולה מר סבר חולה המרגיל כבריא המרגיל וחולה לאונסו ומר סבר חולה המרגיל כבריא לאונסו וחולה לאונסו פטור מכלום אמר רבא נהי דתקן עזרא טבילה נתינה מי תקן והאמר מר *עזרא תקן טבילה קריין אלא אמר רבא עזרא תקן טבילה לבריא המרגיל מ' סאה ואתו רבנן והתקינו לבריא לאונסו ט' קבין ואתו אמוראי וקא מיפלגי בחולה מר סבר חולה המרגיל כבריא המרגיל וחולה לאונסו כבריא לאונסו ומר סבר לבריא המרגיל מ' סאה וחולה המרגיל כבריא לאונסו ט' קבין אבל לחולה לאונסו פטור מכלום אמר רבא *הלכתא בריא המרגיל וחולה המרגיל ארבעים סאה ובריא לאונסו תשעה קבין אבל לחולה לאונסו פטור מכלום: *ת"ר בעל קרי שנתנו עליו ט' קבין מים טהור בר"א לעצמו אבל לאחרים ארבעים סאה ר' יהודה אומר מ' סאה מכל מקום ר' יוחנן וריב"ל ור"א ור' יוסי בר' חנינא חד מהאי זוגא וחד מהאי זוגא אריש חד אמר הא דאמרת במה דברים אמורים לעצמו אבל לאחרים מ' סאה לא שנו אלא לחולה המרגיל אבל לחולה לאונסו ט' קבין וחד אמר כל לאחרים אפילו חולה לאונסו עד דאיכא מ' סאה וחד מהאי זוגא וחד מהאי זוגא אסיפא חד אמר הא דאמר רבי יהודה מ' סאה מכל מקום לא שנו אלא בקרקע אבל בכלים לא וחד אמר אפי' בכלים נמי בשלמא למ"ד אפי' בכלים היינו דקתני ר' יהודה אומר מ' סאה מכל מקום אלא למ"ד בקרקע אין בכלים לא מכל מקום לאתויי מאי לאתויי מים שאובין רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע ורבא (ברבי) בר שמואל בריכו ריפתא בהדי הדדי א"ל רב פפא הבו לי לדידי לברוך דנפול עילואי ט' קבין אמר להו רבא (ברבי) [בר] שמואל תנינא במה דברים אמורים לעצמו אבל לאחרים מ' סאה אלא הבו לי לדידי לברוך דנפול עילואי ארבעים סאה אמר להו רב הונא הבו לי לדידי לברוך דליכא עילואי לא האי ולא האי רב חמא מטביל במעלי יומא דפסחא להוציא רבים ידי חובתן ולית הלכתא כוותיה:

מתני' *היה עומד בתפלה ונזכר שהוא בעל קרי לא יפסיק אלא יקצר ירד [ב]לטבול אם יכול לעלות ולהתכסות ולקרות עד שלא תהא הנץ החמה יעלה ויתכסה ויקרא ואם לאו יתכסה במים ויקרא ולא יתכסה לא במים הרעים ולא *במי המשרה עד שיטיל לתוכן מים *וכמה ירחיק מהן ומן הצואה ד' אמות:

גמ' ת"ר היה עומד בתפלה ונזכר שהוא בעל קרי לא יפסיק אלא יקצר היה קורא בתורה ונזכר שהוא בעל קרי אינו מפסיק ועולה אלא מגמגם וקורא ר"מ אומר אין בעל קרי רשאי לקרות בתורה יותר מג' פסוקים תניא אידך היה עומד בתפלה וראה צואה כנגדו מהלך לפניו עד שיזרקנה לאחוריו ד' אמות ותניא לצדדין ל"ק [ב]הא דאפשר הא דלא אפשר [ג]היה מתפלל ומצא צואה במקומו אמר רבה אע"פ שחטא תפלתו תפלה מתקיף ליה רבא והא [ד]זבח רשעים תועבה אלא אמר רבא הואיל וחטא *אע"פ שהתפלל תפלתו תועבה*: ת"ר [ה]היה עומד בתפלה ומים שותתין על ברכיו פוסק עד שיכלו המים וחוזר ומתפלל להיכן חוזר רב חסדא ורב המנונא חד אמר חוזר לראש וחד אמר [ו]למקום שפסק לימא בהא קמיפלגי

מר

תורה אור

נג א מיי' פ"ד מהל' תפלה הלכה ו: נד ב מיי' פ"ב מהלכות ק"ש הלכה ז: נה ג ד מיי' פ"ד מהל' תפלה הל' ט סמג עשין י"ע טוש"ע או"ח סימן פט סעיף ב:

[ע' תוספו' מוליו קכב: ד"ה לעבד]

[שיין לדף כג.]

נו ה מיי' וסמג שם טוש"ע או"ח סימן עו סעיף ח:

נז ו מיי' שם הל' יג סמג שם עוש"ע או"ח סימן עח:

רב נסים גאון

היה עומד בתפלה ונזכר שהוא בעל קרי לא יפסיק. אמרי' עלה בתלמוד ארץ ישראל (פ"ג הלכה ה') מחניתא ברבים אבל בינו לבין עצמו מפסיק וכו' מאיר ברם כר' יהודה אפי' בינו לבין עצמו אינו מפסיק בשאין לו מים לטבול אבל יש לו מים לטבול אפי' ר' יהודה מודה שהוא מפסיק:

הגהות הב"ח

(ה) במשנה רש"י ד"ה עד שיכלו וכו' וכנמ' פריך כמה: (ב) תוס' ד"ה ונחזי וכו' כהרכבה מקומות. נ"ב בפרק לולב הגזול דף ל"ג גבי סבלה פריך מלמודם נמי שכי ולכך נומר ג"כ כמ"ש התוספות שכא: (ג) ד"ה אלא וכו' וכן לקמן. נ"ב סוף דף כ"ה: (ד) בא"ד וכיון יהודם פירש. נ"ב עיין בספר נחלת בנו סימן ו' ס"ק ממנה נתור לדבריה אלו:

כקילעא. כניסת הבית חדר שלפני המרקלין שקורין פורטיג"ו בלע"ז: **לעצמו.** נתחזקו שבריו וגלמדו כלומר לורך לנו עוד בו: **וקא מיפלגי לעצמו.** רב דימי ורבין: **דאמר מר.** גבי עשר תקנות בב"ק בפרק מרובה: **אמר רבה הלכתא וכו'.** לפלוגתא דאמוראי הוא לפסק רבה בנקילעא דרב אושעיא אתו ושאלו לרב אסי אמר להו לא שנו אלא לחולה המרגיל אבל לחולה לאונסו פטור מכלום א"ר יוסף אצטמיד חצביה דרב נחמן מכדי כולהו אמוראי ותנאי בדעזרא קמיפלגי ונחזי עזרא היכי תקן אמר אביי עזרא תקן לבריא המרגיל מ' סאה ובריא לאונסו ט' קבין ואתו אמוראי ופליגי בחולה מר סבר חולה המרגיל כבריא המרגיל וחולה לאונסו ומר סבר חולה המרגיל כבריא לאונסו וחולה לאונסו פטור מכלום אמר רבא נהי דתקן עזרא טבילה נתינה מי תקן והאמר מר *עזרא תקן טבילה קריין אלא אמר רבא עזרא תקן טבילה לבריא המרגיל מ' סאה ואתו רבנן והתקינו לבריא לאונסו ט' קבין ואתו אמוראי וקא מיפלגי בחולה מר סבר חולה המרגיל כבריא המרגיל וחולה לאונסו כבריא לאונסו ומר סבר לבריא המרגיל מ' סאה וחולה המרגיל כבריא לאונסו ט' קבין אבל לחולה לאונסו פטור מכלום אמר רבא *הלכתא בריא המרגיל וחולה המרגיל ארבעים סאה ובריא לאונסו תשעה קבין אבל לחולה לאונסו פטור מכלום: *ת"ר בעל קרי שנתנו עליו ט' קבין מים טהור בר"א לעצמו אבל לאחרים ארבעים סאה ר' יהודה אומר מ' סאה מכל מקום ר' יוחנן וריב"ל ור"א ור' יוסי בר' חנינא חד מהאי זוגא וחד מהאי זוגא אריש חד אמר הא דאמרת במה דברים אמורים לעצמו אבל לאחרים מ' סאה לא שנו אלא לחולה המרגיל אבל לחולה לאונסו ט' קבין וחד אמר כל לאחרים אפילו חולה לאונסו עד דאיכא מ' סאה וחד מהאי זוגא וחד מהאי זוגא אסיפא חד אמר הא דאמר רבי יהודה מ' סאה מכל מקום לא שנו אלא בקרקע אבל בכלים לא וחד אמר אפי' בכלים נמי בשלמא למ"ד אפי' בכלים היינו דקתני ר' יהודה אומר מ' סאה מכל מקום אלא למ"ד בקרקע אין בכלים לא מכל מקום לאתויי מאי לאתויי מים שאובין רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע ורבא (ברבי) בר שמואל בריכו ריפתא בהדי הדדי א"ל רב פפא הבו לי לדידי לברוך דנפול עילואי ט' קבין אמר להו רבא (ברבי) [בר] שמואל תנינא במה דברים אמורים לעצמו אבל לאחרים מ' סאה אלא הבו לי לדידי לברוך דנפול עילואי ארבעים סאה אמר להו רב הונא הבו לי לדידי לברוך דליכא עילואי לא האי ולא האי רב חמא מטביל במעלי יומא דפסחא להוציא רבים ידי חובתן ולית הלכתא כוותיה: **מתני'** *היה עומד בתפלה ונזכר שהוא בעל קרי לא יפסיק אלא יקצר ירד [ב]לטבול אם יכול לעלות ולהתכסות ולקרות עד שלא תהא הנץ החמה יעלה ויתכסה ויקרא ואם לאו יתכסה במים ויקרא ולא יתכסה לא במים הרעים ולא *במי המשרה עד שיטיל לתוכן מים *וכמה ירחיק מהן ומן הצואה ד' אמות: **גמ'** ת"ר היה עומד בתפלה ונזכר שהוא בעל קרי לא יפסיק אלא יקצר היה קורא בתורה ונזכר שהוא בעל קרי אינו מפסיק ועולה אלא מגמגם וקורא ר"מ אומר אין בעל קרי רשאי לקרות בתורה יותר מג' פסוקים תניא אידך היה עומד בתפלה וראה צואה כנגדו מהלך לפניו עד שיזרקנה לאחוריו ד' אמות ותניא לצדדין ל"ק [ב]הא דאפשר הא דלא אפשר [ג]היה מתפלל ומצא צואה במקומו אמר רבה אע"פ שחטא תפלתו תפלה מתקיף ליה רבא והא [ד]זבח רשעים תועבה אלא אמר רבא הואיל וחטא *אע"פ שהתפלל תפלתו תועבה*: ת"ר [ה]היה עומד בתפלה ומים שותתין על ברכיו פוסק עד שיכלו המים וחוזר ומתפלל להיכן חוזר רב חסדא ורב המנונא חד אמר חוזר לראש וחד אמר [ו]למקום שפסק לימא בהא קמיפלגי

מר

כ"ק סב.

תוספתא פ"ב ע"ש

כמה רחיקים. מים סרוחים: **עד שיתן לתוכן מים.** ובגמרא (ד' כה:) (ו)מפרש כמה מים רמי ותזיל ומפרש לה בחסורי מחסרא והכי קתני לא יקרא אלא מי רגלים עד שיתן לתוכן מים: **וכמה ירחיק מהם.** ממי רגלים: **גבי מגמגם.** במתניתא: **יותר מג' פסוקים.** כגון בבית הכנסת דלאי אפשר לפחות כדתנן (מגילה פ"ג ד' כג:) הקורא בתורה לא יפחות מג' פסוקים: **וסתניא נדרים.** ת"ל להלך עד שתהא לתחוריו: **דלפשר.** לילך לפניו ילך לפניו עד שתהא לתחוריו: **לא לפשר.** כגון ים נהר לפניו מסתלק לגדדים:

מגלי כח

ל"ח מאי תקנתא להדר ולצלי

[עי' תוס' ערובין סד. ד"ה שכור]

[נעיל כח.]

[ע' סיכ"י לקמן כה: ד"ה מי המערב]

מגילה כו:

חיישינן שמא יפנה בהן ואסור. ודוקא בבית הכסא קבוע חייישינן שמא יפנה בהן לבל בבית הכסא ערמי שתין רגילים לפנות שם מותר להשתין בהן ולא חייישינן שמא יפנה בהן והא דתניא לקמן לא ישתין בהן לפילו בבית הכסא ערמי הייט דוקא כשמוחזן בידו דחייישינן שמא ישפשף בהן הגילולות אם יפלו מיס על לגליו לו יגע בגופה:

שהרי פכין קטנים מצילין בהאל המת. ועל כרחך מקומה לויר הוא דלא ליס בהו לויר כלל לא היו מצילין דהוי כמו שוכלין שגבלן בטיט שמקבלין טומאה בהאל המת:

דבריס

מר סבר *אם שהה כדי לגמור את כולה חוזר לראש ומר סבר לא שהה מיבעי ליה *אלא *דכולי עלמא אם שהה כדי לגמור את כולה חוזר לראש *והתם בדלא שהה קמיפלגי דמר סבר גברא דחייא הוא ואין ראוי ואין תפלתו תפלה ומר סבר גברא חזיא הוא ותפלתו תפלה תנו רבנן [ג]הנצרך לנקביו אל יתפלל ואם התפלל תפלתו תועבה אמר רב זביד ואיתימא רב יהודה לא שנו אלא שאינו יכול לשהות בעצמו אבל אם יכול לשהות בעצמו תפלתו תפלה ועד כמה אמר רב ששת [ד]עד פרסה איכא דמתניתא במה דברים אמורים כשאין יכול לעמוד על עצמו אבל אם יכול לעמוד על עצמו תפלתו תפלה ועד כמה אמר רב זביד (ה) *עד פרסה אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן * [ו]הנצרך לנקביו הרי זה לא יתפלל [ז]משום דאמר רבי יונתן מ"ד [ח]שמור רגלך כאשר תלך אל בית האלהים שמור עצמך שלא תחטא ואם תחטא הבא קרבן לפני וקרוב לשמוע *(דברי חכמים) אמר רבא הוי קרוב לשמוע דברי חכמים שאם חוטאים מביאים קרבן ועושים תשובה מתת הכסילים[זבח] אל תהי בכסילים שחוטאים ומביאים קרבן ואין עושים תשובה כי אינם יודעים לעשות רע אי הכי צדיקים נינהו אלא אל תהי בכסילים שחוטאים ומביאים קרבן ואינם יודעים אם על המובה הם מביאים אם על הרעה הם מביאים אמר הקב"ה בין טוב לרע אינן מבחינים והם מביאים קרבן לפני רב אשי ואיתימא רב חנינא בר פפא אמר שמור נקביך בשעה שאתה עומד בתפלה לפני רבנן *[י]הנכנס לבית הכסא חולץ תפיליו ברחוק ד' אמות ונכנס אמר רב אחא בר רב הונא אמר רב ששת לא שנו אלא בית הכסא קבוע אבל בית הכסא עראי חולץ ונפנה לאלתר [יא]ובשהוא יוצא מרחיק ד' אמות ומניחן מפני שעשאו בית הכסא קבוע איבעיא להו מהו שיכנס אדם בתפילין לבית הכסא קבוע להשתין מים רבינא שרי רב אדא בר מתנא [יב]אסר אתו שיילוה לרבא אמר להו אסור חיישינן שמא יפנה בהן ואמרי לה שמא יפיח בהן תניא אידך הנכנס לבית הכסא קבוע חולץ תפיליו ברחוק ד' אמות ומניחן בחלון הסמוך לרשות הרבים ונכנס ובשהוא יוצא מרחיק ד' אמות ומניחן דברי בית שמאי ובית הלל אומרים אוחזן בידו ונכנס ר"ע אומר אוחזן בבגדו ונכנס בבגדו ס"ד זימנין מישתלי להו ונפלי אלא אימא אוחזן בבגדו ובידו ונכנס ומניחם בחורין הסמוכים לבית הכסא [ח] ולא יניחם בחורין הסמוכים לרשות הרבים שמא יטלו אותם עוברי דרכים ויבא לידי חשד ומעשה בתלמיד אחד שהניח תפיליו בחורין הסמוכים לרשות הרבים ובאת זונה אחת ונטלתן ובאת לבית המדרש ואמרה ראו מה נתן לי פלוני בשכרי כיון ששמע אותו תלמיד כך עלה לראש הגג ונפל ומת באותה שעה התקינו [יג]שיהא אוחזן בבגדו ובידו ונכנס תנו רבנן בראשונה היו מניחין תפילין בחורין הסמוכין לבית הכסא ובאין עכברים ונוטלין אותן התקינו שיהו מניחין אותן בחלונות הסמוכות לרשות הרבים ובאין עוברי דרכים ונוטלין אותן התקינו שיהא אוחזן בידו ונכנס אמר רבי מיאשא *בריה דריב"ל הלכה [יד]גוללן כמין ספר ואוחזן בימינו כנגד לבו אמר רב יוסף בר מניומי אמר רב נחמן ובלבד [טו]שלא תהא רצועה יוצאת מתחת ידו מפה אמר רבי יעקב בר אחא אמר רבי זירא [טז]לא שנו אלא שיש שהות ביום ללבשן אבל אין שהות ביום ללבשן עושה להן כמין כיס מפה ומניחן *אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן ביום גוללן כמין ספר ומניחן בידו כנגד לבו ובלילה עושה להן כמין כיס מפה ומניחן אמר אביי [יז]לא שנו אלא בכלי שהוא כליון אבל בכלי שאינו כליון אפילו פחות מטפח אמר מר זוטרא ואיתימא רב אשי תדע שהרי פכין קטנים מצילין באהל המת ואמר רבה בר בר חנה כי הוה אזלינן בתריה דרבי יוחנן כי הוה בעי למיעל לבית הכסא כי הוה נקיט ספרא דאגדתא הוה יהיב לן כי הוה נקיט תפילין לא הוה יהיב לן אמר הואיל ושרונהו רבנן

נמטרן

דמר סבר. כל המפסיק בתפלתו אם שהה כדי לגמור כולה חוזר לרחש. כדאמרינן גבי ק"ש לקמן בפירקין (דף כד:) ובשהה קל מיפלגי הכא: **מיבעי ליה אם שהה אם לא שהה מיבעי ליה.** במילתא דרב מסתבר ורב הסוגיא מיבעי ליה לאפלוגי בין שהה ומדלא אפליג שמע מינה אפילו בדלא שהה תורה אור

[לקמן כד: כ"ה לד:]

קאמר: **גברא דחויא הוא.** כשהתחיל להתפלל והיה צריך לנקביו דחוי הוא מלהתפלל הלכך מה שהתפלל חינה תפלה ומוזר לרחש: **ומר סבר גברא חויא.** לע"ג שתיקו יכול להמתין עד שיסיים תפלתו תפלה לחויב היא מה שהתפלל קודם שהיתה: **ועד כמה.** יכול להעמיד עלמו מנקביו שיהא מוחר להתחיל בתפלה: **מיבעי ליה דמתני.** להאי דמה דבריס אמורים במתניתא גופא ולא משמעתא דרב זביד ורב יהודה וכי תיירי חינהו בשיורת הוא דתייני: **שמור עלמך שלא תחטא.** ותלמדך רגלך ללכת אל בית התלמיד להניח תפילין: **טוי קרוב לשמוע.** תשובה בהבאת קרבנך מהם לומר בכסילים בלא תשובה: **שמור נקביך.** עמוס ד' מדנין רגליך כמו להסך אח רגליו וקללה (שמואל ג כד) שמור נקביך שלא יפיחו: **בית הכסא קבוע.** שיש בו לוחה וכל בתי כסאות שבגמרא על פי הרוב הם בלא תפילה: **ערמי.** שזה מתחיל עכשיו לעשותו בית הכסא: **מולץ ונפנה לאלתר.** ויחזו תפילין בידו כדאמרינן לקמן ובקבוע כמי לוחזן בידו אלא שלריך לחלון ברחוק ד' אמות שבזמן שהם ברחוק הם בגלוי וגלוחי הדבר: **מהו שיכנס בתפיליו.** כשהן ברחוק קאמר: **שמא יפנה בהן.** גדולים: **בחורים הסמוכים לבית הכסא.** לפניס מן הגדר בשדה שהוא נפנה בה ונותן בחורים שבכותל: **בחורים הסמוכים לרשות הרבים.** חורי כותלי מחילות השדה שתין שבבריס מלוין במקום הילוך בני חדם והוא יכנס לחחורי הגדר לפנות: **גולגן.** בלוטות שלהן: **שלא תלא לועה.** שיש בה קדושה שהרי בהן הוא קושרן ובקשר גדולה בעשייתו כמין ל"ת על שם לחת מלותיות של שדי והש"ן עשוי' בכותלי הקליפה החילונה והיו"ד עשויה ברחם לועה תפילין של יד ולועה קטנה מחד כפוף לחחה וגדולה כמין יו"ד: **ומוחן בימינו.** שלא בבגדו כדי שלא יפלו: **ביוס.** כשהוא חולץ בשביל בית הכסא גוללן כמין ספר כדאמרן: **ובלילה.** כשהוא חולץ בביתו על מנת להלניע עד הבקר: **עושה להס כיס מפה.** לחללו מפה לחציה הכלי להפסיק ביניס לקרקע: **לא שנו.** דבעני מפה אלא בכלי שהוא כליון. כיס העשוי לשרון כליון קרוב להיות בטל אלא הילוך בעיון דבר המיכר שיהא חוזן בפניהם: **שהרי פכין קטנים מצילין.** בהיקף למיד פחיל באהל המת ואף על גב דלא הוו מפח חייני: **אמר מולין ושרונהו רבנן.** לחוחן בידו משום שמירתן:

[בר בריה כג"ל וכ"ה בחלמות פ' בא וכן גיחת לקמן כד:]

[ך דיכה נב"ח ג"ל קודם הא דר' יעקב בר אחא לע"ל]

[ע"ל כב: תוס' ד"ה אלא]

[פסחים פ"ב]

[עטו"ת הדפוס ועי' המוסחת בעין יעקב]

[שבת סב.]

נח א מיי' פ"ד מהלי' תפלה הלכה ג סמג עשין יט עוש"ע או"ח סימן קד סעיף ה: נט ב ג מיי' שם הלי' ו, סמג שם עוש"ע או"ח סימן נב סעיף ג: ס ד מיי' וסמג שם עוש"ע שם סעיף ג ג: סא ה ו מיי' פ"ד מהלי' תפלין הלכה יז סמג עשין נב עוש"ע או"ח סימן מג סעיף ה [כה כלפס כאן ובכל' תפילין דף עה]: סב ז מיי' וסמג שם עוש"ע שם סעיף ג: [ח מיי' שם]: סג ח ס י מיי' וסמג שם עור עוש"ע שם סעיף ה': סד כ ל מיי' שם הלכה יט סמג שם עוש"ע שם סעיף ו:

ואיתימא רב יהודה עד פרסה כג"ל ד"ה

רב נסים גאון

פכין קטנים מצילין באהל המת. עיקרה בסיפרי (פרשת מקץ) וכל כלי פתוח בכלי חרש הכתוב מדבר מה ת"ל פתוח ואפילו כל שהוא(ודאיל והוא) [הוא] סמא באהל המת לפיכך אם יהיה מוקף בצמיד פתיל מציל על מה שבתוכו כדמפרש התם נמי וכל כלי פתוח מיבן אמרו כלים מצילין בצמיד פתיל באהל המת ואמרי שור סמא הוא אין ת"ל הוא אלא הוא שיציל על עצמו ובשבת בפ' אמר רבי עקיבא (דף סד) ובבבא קמא בפ' כיצד הרגל מועדת (דף כה) נרס' תניא מפץ במת מנין ת"ל הוא ומה פכין קטנים שהורין בזב מפאין המת:

הגהות הב"ח

(ג) גמ' הנצרך לנקביו לא יתפלל ואם התפלל תפלתו תועבה אבל אם יכול לשהות בעצמו תפלתו תפלה ועד כמה אמר רב ששת עד פרסה:

גליון השים

תום' ד"ה שהרי וכן' במקבלין טומאה בהאל המת. כדאיתא זבחים דף ג ע"א:

דברים שהתירני לך כאן כו'. ולא כעי לאוויי דבריס שהתירני לך בבית הכסא ערלי לסכרי לך בקבוע לאסור לפנות בגדולים והתפילין ברחקו לבל להסתיין מוסר מקום ללא תסכתן בבריותא לבל תסכתן ליה בבריותא בהדיא הר"ל יוסף: והא הרי אלו כיוצא בהן. אמר רבא אמר רב ששת לית הלכתא כי הא מתניתא דב"ש היא דאי ב"ה השתא בית הכסא קבוע שרי בית הכסא מיבעיא מיתיבי דברים שהתרתי לך כאן אסרתי לך מאי לאו תפילין אי אמרת בשלמא בית הלל התרתי לך כאן קבוע אסרתי לך כאן בית הכסא עראי אלא אי אמרת ב"ש הא לא שרו ולא מידי כי תניא ההיא לענין מפח וטפחיים דתני חדא כשהוא נפנה מגלה לאחריו מפח ולפניו מפחיים ותניא אידך לאחריו מפח ולפניו ולא כלום מאי לאו אידי ואידי באיש ולא קשיא כאן לגדולים כאן לקטנים ותסברא אי בקטנים לאחריו מפח למה לי אלא אידי ואידי בגדולים ולא קשיא הא באיש הא באשה אי הכי הא דקתני עלה *זהו ק"ו שאין עליו תשובה מאי אין עליו תשובה דרבא דרבא דמילתא הכי איתא אלא לאו תפילין ותיובתא דרבא אמר רב ששת תיובתא מכל מקום קשיא השתא בית הכסא קבוע שרי בית הכסא עראי לא כל שכן הכי קאמר בית הכסא קבוע דליכא ניצוצות שרי בית הכסא עראי דאיכא ניצוצות אסרי אי הכי אמאי אין עליו תשובה מעלייתא היא הכי קאמר הא מילתא תיתי לה בתורת מעמא ולא תיתי לה בק"ו דאי אתיא לה בתורת ק"ו זהו ק"ו שאין עליו תשובה: *ת"ר 'הרוצה ליכנס לסעודת קבע מהלך עשרה פעמים ד' אמות או ד' פעמים י' אמות ויפנה ואח"כ נכנס אמר ר' יצחק הנכנס לסעודת קבע חולץ תפיליו ואח"כ נכנס ופליגא דר' חייא דא"ר חייא 'מניח על שלחנו וכן הדור לו ועד אימת אמר רב נחמן בר יצחק "עד זמן ברכה תני חדא צורך אדם תפיליו עם מעותיו באפרקסותו ותניא אידך לא יצור לא קשיא הא דאומניה הא דלא אומניה *דאמר רב חסדא "האי סודרא דתפילין דאומניה למיצר ביה תפילין צר ביה תפילין אסור למיצר ביה פשיטי אומניה ולא צר ביה ולא אומניה שרי למיצר ביה זוזי ולאבוי דאמר *הזמנה מילתא היא אומניה אע"ג דלא צר ביה צר ביה אי אומניה אסיר אי לא אזמניה לא בעא מיניה רב יוסף בריה דרב נחוניא מרב יהודה מהו שיניח אדם תפיליו תחת מראשותיו 'תחת מרגלותיו לא קא מיבעיא לי שנוהג בהן מנהג בזיון כי קא מיבעיא לי תחת מראשותיו מאי א"ל הכי אמר שמואל "מותר אפילו אשתו עמו מיתיבי לא יניח אדם תפיליו תחת מרגלותיו מפני שנוהג בהם דרך בזיון אבל מניחן תחת מראשותיו ואם היתה אשתו עמו אסור היה מקום שגבוה ג' טפחים או נמוך ג' טפחים מותר תיובתא דשמואל הלכתא תיובתא אמר רבא אע"ג דתניא תיובתא דשמואל הלכתא כוותיה מ"ט כל

נגעים. ישמרוני מלכניסס עמי וישמרוני מן המזיקין: **לא ילמוו כידו וכו' ויפגל.** שלין דעתו מיושבת עליו בתפלה שהרי לבו תמיד עליהן שלא יפלו מידו: **ולא יין נסך.** ופשמ[ה] יפיה: **סרי מלו כיולא נסך.** לעניין תפלה שדומג עליהן שלא תפול הסכין ותזיקנו והקערה תשפך והמעות יתבדו והכסר יתקר: **ליה הלכתא כי הא מתניתא.** דלקתני לה ישתין בתפילין: **דניח שמאי ניח.** דלחמרי לעיל מניחן בחלון הסמוך לר"ה ולא יכניסס בידו ויכנס: **דמי כ"ס.** הא לחמרי לעיל לוחזן בידו ונכנס: **ניח מכמא ערלי.** כגון להסתיין שלין לחדם הולך בשבילם לבית הכסא והפעם הזאת נעשה המקום הזה בית הכסא תחלה: **שהתירני לך כאן.** בבית הכסא קבוע: **לאסרני לך כאן.** בבית הכסא ערלי: **מאי לאו תפילין.** שלמרו בית הלל לוחזן בידו ונכנס לבית הכסא קבוע ולהסתיין בהם לאסרו כדמפרש טעמא לקמן: **הא לא אמרו.** בבית הכסא קבוע: **כי תניא ההיא.** לאו לענין תפילין תניא אלא לענין גלוי טפח וטפחיים לגדולים היו מגלה טפח ומקטנים מגלה טפחיים ועלה קאי גלוי טפחיים שהתירני לך כאן לאסרני לך כאן: **לאחריו טפח. ולפניו טפחיים.** מקום קילוח מי רגלים שהחזין למרחוק: **מאי לאו כו'.** והייט דקאמר לעיל דברים שהתירני לך בבית הכסא ערלי לאסרני לך בקבוע: **אלא לידי ואידי בגדולים.** ומתוך שהוא דוחק עלמו לגדולים הוא בא לידי קטנים הלכך בחים מלאחריו טפח ומלפניו טפחיים ובאשה מלפניה ולא לכוס והכי קאמר הא לעיל דברים שאסרתי לך באשה התירני לך בחים: **אי הכי.** לעניין טפח וטפחיים קאמר דברים שהתירני לך כאן לאסרני לך כאן: **הא דקאמר עלה.** בסיפא דידה וזה הוא ק"ו שאין עליו תשובה בדבר הזה יש לך להשיבני ק"ו ואין לי עליו תשובה להחזיר לך לי לאסרת בשלמא בתפילין קאמר וכדאמרן וב"ש היא סייעו דקתני דיש כאן להקפות קל ותומר שהתת בית הכסא קבוע שרי בית הכסא ערלי מיבעיא ואין לי תשובה להשיב עליו אלא לי לאסרם לעניין טפח וטפחיים מלי ק"ו יש להקפות כאן: **לוריכא דמילתא הכי הוא.** שהחיש לריך לגלות לפניו ולא להשמה: **תיובתא דרבא לאסר רב ששת.** דלאסר בית שמאי היא ולא בית הלל לאס כן לא משכחת מידי לאוקמה הך בריייתא דקתני מלי שהתירני לך כאן לאסרני לך כאן: **דליכא ניולות.** שיהא לריך לשפשפן בימינו מעל רגליו: **ניח מכמא ערלי.** לקטנים: **דליכא ניולות.** שיחזין על גבי רגליו ואומרין במסכת יומא (דף לי) מלוה לשפשפן שלמוד לאדם שיהא בניולות שעל גבי רגליו שמא ירהה בכרות שפכה ונמלא מוליא לעז על בניו שסס ממזרים הילכך מי שפשר לאחוז תפילין בידו: **הא מילתא.** דתפילין דבית הכסא ערלי וקבוע: **תיתי לה בחורת טעמא.** להתיר בבית הכסא קבוע את האסור בבית הכסא ערלי משום טעמא דניולות: **דמי מתיא לה בחורת ק"ו.** לומר דין הוא להקל בבית הכסא ערלי קל ולהחמיר בבית הכסא (ה) חמור ולא חזול בחר טעמא ללא בחר חומרא וקולא ואלו עבדינן ליפכא חין לי עליו מה להשיבך שלין לי למלוא שיהא בשום מקום בית הכסא ערלי חמור מן הקבוע שלוכל להשיבך שם התירני בקבוע שהוא קל בדבר פלוני ניתיר בשל ערלי שהוא חמור בה לבל טעמא ליכא למאי דעבדינן להכא ליכא ניולות והכא ליכא וליכר זה ללו קל וחומר לא קל ולא חמור: **מנלנם לשעורה קבע.** וגבלי הוא שילטרך לנקביו בתוך הסעודה: **מהלך עשרה פעמים כו'.** ובכל פעם ופעם בודק עלמו ויושב תולי יוכל להפסק שהשילוך מוריד הגדולים לנקב: **תולן תפיליו.** שמא ישתכר בסעודה ויתגנה בתפיליו: **וכן סדור לו.** שיהו מזומנים לו ויחזור ויניחם בשעת ברכה: **בשפרקסותיו.** סודר של רחלו: **עם מעותיו.** לא עם המעות ממש חלא שני קשרים זה בלל זה: **ס"ג הא דאומניה הא דלא אומניה.** להשיח סודר לתפילין לכיון לחזמניה שוב לחסור לעור בו מעות מלחר שהקלו לכך: **לר כיה.** לי אזמניה לין לי לא אזמניה לא קדיש ושרי למיצר ביה דהכי תניא בהדיא בסנהדרין (מח:): הניח בו תפילין יניח בו מעות: **ולמאני דלמר זומנה מילתא היא.** גבי לוכע בגד למת בסנהדרין בפרק נגמר הדין (ד' מז:): **מסו שיניח תפיליו תחת מרגלותיו.** בלילה כשהוא ישן: **אם היה מקום גבוה ג' טפחים.** למעלה מרגלותיו ועליו נוחן התפילין לו למעה מרגלותיו יולא מקום מן המטה:

כל

סוכה מח:

[שם כו.]

[כ"מ שם.]

שבת פב:

סנהדרין מת.

[שם מו: מת. מגילה כו: מגמות לד:]

הגהות הגר"א

(ה) רש"י ד"ה ולא ייין נסך ולא ייין נסך שמא יפיח. עיין סוכה ד' טו ע"ח ול"ע:

הגהות הב"ח

(ג) רש"י ד"ה דלמי מניח בכסא קבוע ממור:

רב נסים גאון

ולאביי דאמר הזמנה מילתא היא. עיקר דבריו של אביי במס' סנהדרין בפ' נגמר הדין (דף מז) איתמר האורג בבר למת אביי אמר אסור ורבא אמר מותר אביי אמר אסור הזמנה מילתא היא:

עין משפט נר מצוה

סה א מיי' פ"ה מהל' תפלה הלכה ה סמג עשין יט טור שו"ע או"ח סימן לו סעיף ג:

סו ב מיי' פ"ד מהלכות תפילין הלכה יח סמג עשין כב טור ושו"ע או"ח סימן מג סעיף ה:

סז ג מיי' שם סל' סו סמג שם טוש"ע ס"ח סימן מד:

סח ד מיי' פ"ה מהלכו' תפלה הלכה ה סמג עשין יט טוש"ע או"ח סימן לו סעיף ג:

סט ה מיי' פ"ה מהל' דעות ה"ו טור ש"ע או"ח סימן ג סעיף ד:

ע ו מיי' פ"ד מהלכות דעות הלכה ב:

עא ז ח מיי' פ"ד מהל' תפילין הלכה טו סמג עשין כב טוש"ע או"ח סימן מ סעיף ח:

עב ט מיי' שם הל' ו סמג שם טוש"ע או"ח סי' מב סעיף ג:

עג י כ מיי' שם הל' כד סמג שם טוש"ע או"ח סי' מ סעיף ג:

כל לנטורינהו מפי עדיף. להו מבזיוני(ג) כמה שהוא מוזהר על שמירתן מן העכברים ומן הנמלים מפי עדיף להו מבזיוני: **בכובע.** הוא הכיס שלהם: **למורסא דכובע.** שהתפילין נכרין בבליטתן בקלה הכיס והוא כמורסא: **נייר להו בכילתא.** ביריעה הפרוסה סביבו׳ ממטתו קושרין: **ומפיק למורסאן לבר.** בליטת הקשר תורה אור

שהתפילין בולטין מן היריעה היא הופך לצד החוץ ולא לצד המטה: **משכחיפא.** שפעמ׳ **יום שבילה הוה.** יום שמטבלה לשמו הוה היה ליל תשמיש והייתו כשמואל דלמר לפילו לשמו עמו: **ולגמגמורן בלכה למעשה.** מה שלומי להביאם לו לא עשה אלא ללמדני הלכה למעשה כשמואל: **ולפילו לשמו עמו.** (ד) שיחזיר פניו לכל זמן שהן פונים פניהם כנגד פניו פשיטא ליה לשאול לריכא להרהור גניעת עכום על ידי לבדי תשמיש: **לשמו כגופו.** ורגיל הוא ולריכא להרהור כולי האי: **כשלמא לרב יוסף.** לשמו היא דשכיח לבל אחר לא מסתכן להו למתניתא הא בשמו הא בחתר והא דקתני בני ביתו לינו לשמו: **יש בשמה ובני ביתו.** לנדולי נמי. בין לשמו בין לשר פלוגתא דשני תנאי היא: **הא לינהא עבודה.** לנגעי להדדי: **וקולה שלשה עלומה.** ולשון על פי שעכום שאני לבדך לשם יושבת מוכרת שבשיכתה פניה שלשתה מכוסים בקרקע: **שלש לא שלים.** מפני שהבילים והגיד בולטין וכרלין ולשון על פי שמגולות שגבוהי׳ והייתו סייעתא: **כגון שהיו פניה טוחות.** דבוקות ומכוסות בקרקע טוחות משמע לשון שפיעות היא שלא שהיתה בולטת לשלטייכ״ל בלעז: **בא שלש ובן שבע.** שהות זמן שהן בולין לכלל ביאה: **בא י״ג ובן י״ב.** זמן שהן בולות לכלל שפעות ושליך נכונים שמשם ולילך בלות לכלל [ביאה] שהדם מתלות להן: **שהם שמר רבא.** גבי תפילין תמה מרלשונינו דקאמר שמואל לפי׳ לשמו עמו הלכה כשמואל: **שכח.** גבי שניים שהם ישנים דקא שרי שמואל בלשמו עמו מלי: **משמע ממתינגו.** בלריגה לחת *לתרגמה: **ילא שערו בבגדו.** שקבל בגדו כנגד זקן התחתון וילא מן השער בנקב מהו מי הוי שהות לקרות ק״ש בבגדו לו לא: **שער שער.** כלומר מה בבך: **לשמחכולי בא.** לם לשמ׳ לים היא: **הכשיטין שבפנים.** כומז דפוס של בית הרחם שהיו עושין לבנותיהן ונוקבין כותלי בית הרחם כדרך שנוקבין לת החזים ותוחבין לותו כדי שלא יזדקקו להן זכרים: **עם הכשיטין שבחוץ.** לשעבד ולמיד הן הביאו לותן על כפרק הרהור שבירה שבשהבלו בבנות מדין: **ולק״ש.** לם טפח מגולה בה לא יקרא ק״ש כשנדה: **שוק.** *בשמש לים: **שרוה.** להסהבל וכן בשמש לק״ש: **גלי שוק.** וכתיב בתריה תגל שרוך: **קולך ערב.** מדשמשה לה קרא בגוה שמע מינה תשוה היא: **שהולה תפיליו.** בית יתלו חייו: **דורשי רשומות.** קשריס וסשומים הכלולים בתורה דורשי חמורות גרסינן והיא היא: **זה שהולה תפיליו.** שהתורה חייו של לדם (ה) ורמז לך הכתוב שיתלו חייו: **כרלועה.** והקלילה למעה גלוי הוא לותם לבל תולה הוא לותם בקלילה ותהא הקלילה מונחת על היתד והרלועה למטה: **כשיפא פלא.** בתוך תיקן היו ותלה בתיק: **שניפא.** ליטו״ייר בלעז פעמים שלדם מוליא מגופו לפיו כפיתה מתוך קובעו וריתה כריח המאכל שלכל: **פיפק.** בתלי״ר בלעז׳ חיך מלקומיו פותח להוליא רוח הפה מלא בתדם שהולה ליטן לו שהעד משיבה: **ונשתעם.** שהרבוד״ר בלעז ויש שדורשים גיהק טוריקון גו הקיס שהרולי״ר פיהק פיו הקיס: **ורק.** ע״ב קרקע: וממשמש

והא תני רבי חייא מניחן בכובע תחת מרלשותיו. **ותם** תלמר לימת בכובע שלא כנגד רלשו שהרי בבריית׳ לשלילו במי תני תחת מרלשותיו ולא פריך מיהא משום דמניחן לפרושי שלא כנגד רלשו ותומר (ו) הרב דל״ב מלי לתריך בכובע לשפילו שלא בכובע במי שלא ס״מ דמייתי לפילו כנגד רלשו ומ״מ קשיא ליתני דמייתי בתשמיו שמו דבשעת כלי בתוך כלי ול״ע: **שנים** שהיו ישנים במטה. ול״ת והלא רוחה ערות שמו ול״ל שיוליא רלשו לחוץ ול״ת והרי לבו רוחה לת הערוה ו״ל דקסבר לבו רוחה לת הערוה מותר לי במי חוץ בבגדו כנגד רלשו

והתניא היה יושן במטה ובני ביתו וכו׳. פי׳ רש״י לשמו בכלל ביתו ולא נהירא חדא דלא משכחת לשמו *דמקריא בני ביתו ועוד לפילושו הול״ל והא קתני בלן היו לשבריית׳ דלשיל דלי לבל מדקתמר ומתניא משמע דבריית׳ לחרת היא ותומר ס״ל יוסף בגדלו לא יחזיר פניו ויקרא ק״ש ישן במטה ולשמו שמה בגדלו לא יחזיר פניו ויקרא ק״ש היתה טלית מפסקת ביניהן לבינה: וממשמש

כל לנטורינהו מפי עדיף (ה) **והיכא** מנח להו אמר ר׳ ירמיה *בין כר לבסת שלא כנגד ראשו והא תני רבי חייא מניחן בכובע תחת מראשותיו דמפיק ליה למורשא דכובע לבר *בר קפרא לייר להו בבילתא ומפיק למורשתן לבר רב ששיש ברישה דרב אידי *מנח להו אשרשיפא ופרים סודרא עלוייהו אמר רב המנונא בריה דרב יוסף זימנא חדא הוה קאימנא קמיה דרבא ואמר לי זיל אייתי לי תפילין ואשכחתינהו בין כר לבסת שלא כנגד ראשו והוה ידענא [ב]דיום טבילה הוה ולאגמורן *הלכה למעשה הוא דעבד בעי מיניה רב יוסף ברישה דרב נחוניא מרב יהודה שנים שישנים במטה אחת מהו שזה יחזיר פניו ויקרא ק״ש וזה יחזיר פניו ויקרא ק״ש א״ל הכי אמר שמואל ואפילו אשתו עמו מתקיף לה רב יוסף אשתו *אחרת ולא מיבעיא אחר *אדרבה *אשתו כגופו *אחר לאו כגופו מיתיבי שנים שישנים במטה אחת זה מחזיר פניו וקורא וזה מחזיר פניו וקורא ותניא אחריתי הישן במטה ובניו ובני ביתו בצדו הרי זה לא יקרא ק״ש אא״כ היתה טלית מפסקת ביניהן ואם היו בניו ובני ביתו קטנים מותר בשלמא לרב יוסף לא קשיא הא באשתו הא באחר אלא לשמואל קשיא אמר לך שמואל לרב יוסף מי ניחא והתניא היה ישן במטה (ג) ובניו ובני ביתו במטה לא יקרא ק״ש אא״כ היתה טליתו מפסקת ביניהן אלא מאי אית לך למימר אשתו לרב יוסף תנאי היא לדידי נמי תנאי היא: אמר מר זה מחזיר פניו וקורא ק״ש והא איכא עגבות מסייע ליה לרב הונא דא״ר הונא עגבות אין בהם משום ערוה לימא מסייע ליה לרב הונא *האשת יושבת וקוצה לה חלתה ערומה מפני שיכולה לכסות פניה בקרקע אבל לא האיש תרגמה רב נחמן בר יצחק 'כגון שהיו פניה טוחות בקרקע: אמר מר 'אם היו בניו ובני ביתו קטנים מותר ועד כמה אמר רב חסדא תינוקת בת שלש שנים ויום אחד ותינוק בן ט׳ שנים ויום אחד איכא דאמרי תינוקת בת י״א שנה ויום אחד ותינוק בן שתים עשרה שנה ויום אחד *אידי ואידי עד כדי שדים נבונו ושערך צמח א״ל רב כהנא לרב אשי התם אמר רבא אע״ג דתיובתא דשמואל הלכתא כוותיה דשמואל הכא מאי אמר ליה *אמו כולהו בחדא מחתא מחתינהו אלא היכא דאיתמר איתמר והיכא דלא איתמר לא איתמר א״ל רב מרי לרב פפא שער יוצא בבגדו מהו קרא עליה שער שער: א״ר יצחק טפח באשה ערוה למאי אילימא לאסתבולי בה והא *א״ר ששת למה מנה הכתוב תכשיטין שבחוץ עם תכשיטין שבפנים לומר לך *כל המסתכל באצבע קטנה של אשה כאילו מסתכל במקום התורף אלא באשתו ולק״ש אמר רב חסדא שוק באשה ערוה שנאמר 'גלי שוק עברי נהרות ובתיב 'תגל ערותך וגם תראה חרפתך *אמר שמואל 'קול באשה ערוה שנא' 'כי קולך ערב ומראך נאוה אמר רב ששת 'ישער באשה ערוה שנא' 'שערך כעדר העזים: אמר ר׳ חנינא אני ראיתי את רבי שתלה תפיליו 'בתולה תפיליו יתלו לו חיין *דורשי חמורות אמרו 'והיו חייך תלואים לך מנגד זה התולה תפיליו לא קשיא הא ברלויה הא בקציצה ואיבעית אימא לא שנא רלויה ולא שנא קלילה אסור וכי תלה רבי [ג]בסיסתא תלה אי הכי מאי למימרא מהו דתימא תיבעי הנחה בספר תורה קמ״ל: ואמר ר׳ חנינא אני ראיתי את רבי 'שניהק ופיהק ונתעטש ורק וממשמש

(ג) נמרא שפי עדיף מבזיוני והיכא: (ד) שם היה ישן במטה ובני ביתו בלי״ל ותיבא ובניו נמחק: (ה) רש״י ד״ה כל לנטוריהו וכו׳ מבזיוני ביין שכוח: (ו) ד״ה ותפילו לשמו עמו וכוח שיחזיר: (ס) ד״ה זה שהולה תפיליו שכתפיליו תייס של לדם. נ״ב בפרק התכלת דף מ״ד ותמר ריש נקיס כל כתניה תפיליו מלריך יתיס שנאמר תדני עליכס יתיו: (ו) תום׳ ד״ס ותא תני וכו׳ ותומר הרב רביו יוסף דל״ב:

הגהות הב״ח

גליון הש״ס

תום׳ ד״ס ותניא ט׳ דלא משכחת לשמו דמקריא בני ביתו. עי׳ פסחים דף נע ע״ב תוס׳ ד״ס ולא יפתחו. ועי׳ פר״ח תו״ח בלקוטיו (קיעון לג״ת):

רב נסים גאון

מסייעא ליה לרב הונא דאמר רב הונא עגבות אין בהן משום ערוה. הא מילתא מיפרשא בפ׳ ב׳ דסמ׳ חלה בנגי דבני מערבא (הלכה ג׳) הרא אמרה עגבות אין בהם משום ערוה הרא דאיתמר לברכה אבל להביט אפי׳ כל שהוא אסור להביט כחדה דתני המסתכל בעקיבה של אשה כמסתכל בבית הרחם והמסתכל בבית הרחם כאילו בא עליה: **והאמר** רב ששת למה תכשיטין שבחוץ עם תכשיטין שבפנים. מפרשי׳ לה בסמ׳ שבת בפ׳ במה אשה (ד׳ סד) ונקרב את קרבן ה׳ אמר ר׳ אלעזר ענגל זה דפוס של בית הרחם כומז זה דפוס של בית הרחם אמר ליה רבא אמו מקרא לא שמעת מיניה כומז כאן מקום זמה הנה בבר הוכיר

עד א מיי׳ וסמג עוש״ע אם: **עה** ב עוש״ע תו״ח סימן רמ פסיף (ו) [ג]: **עו** ג מיי׳ פ״ג מהלכות ק״ש הלכה יח סמג עשין יח עוש״ע תו״ח סימן עג פסיף ב: **עז** ד מיי׳ שם עוש״ע שם פסיף ג: **עח** ה ו מיי׳ פ״ל מהל׳ ברכות הלכה פ סמג עשין כז עור שו״ע תו״ח סי׳ עד פסיף ד וכסי׳ כו פסיף ג׳ [וכ״ד סי׳ שכח פסיף ג]: **עט** ז מיי׳ פ״ג מהלכות ק״ש הלכה יח סמג עשין יח עוש״ע תו״ח סימן עג פסיף ג: **פ** ח מיי׳ שם הל׳ יט עוש״ע שם פסיף ד: **פא** ם מיי׳ פכ״ל מהל׳ תלמ״ת הל׳ ב סמג לאוין קכו עוש״ע תו״ח סי׳ כל פסיף ג: **פב** י מיי׳ פ״ג מהל׳ ק״ש הל׳ יט סמג עשין יח עוש״ע תו״ח סי׳ עה פסיף ג: **פג** כ [מיי׳ פכ״ל מהל׳ תלמ״ת סי׳ עה פסיף ב עוש״ע] שם סעיף ג עוש״ע תו״ח סי׳ כל סעי׳ ג: **פד** ל [מיי׳ שם] עוש״ע תו״ח סי׳ עה פסיף ג ועוש״ע שו״ע שם: **פה** מ נ **מיי׳** פ״ד מהל׳ תפילין הל׳ ט סמג עשין כב עוש״ע תו״ח סי׳ מ פסיף ג: **פו** ס מיי׳ פ״ד מהלכות תפלה הל׳ יא סמג עשין יט עוש״ע תו״ח סי׳ פסיף ג:

[שבת קמח. פסחים מב. מולין נח:]

[שבת נד. ביצה כט: ב״ב קל: ע״ג עד. סנהדרין יח.]

[כתובות סו. ממחות לג. בכורות לה.]

[מלה פ״ב מסכת ג]

[קדושין פה:]

[מולין נח: פירלש״י ביחוד ביאור ע״ש]

שבת סד:

[קדושין ע.]

[פסחים נד. מולין קלו.]

[ע״ב״ח בתו״ח סי׳ ע״א פי׳ על דבני רב״י הגלח]

וממשמש בבגדו. פרש"י להעביר הכיסה העוקלתו לחבל לא מתעטף לא נפלה טליתו ותרי מילי נינהו. וכ"ח פי' דחבל מילתא היא פי' ממשמש בבגדו תקן (ה) שלא יפול לארץ ויתלכלך החבל אם נפל מעל רחמנו לא היה מתעטף שהרי היה הפסקה אם מתעטף כיון שנפל לגמרי לחבל לתקן קלת שלא יפול לא הוי הפסקה:

ואומר ריבון העולמים. מיד בשלמא תפלתו ותחנ"כ מתחיל ממקום שפסק:

אמר ליה לדידי לא סבירא לי. פירוש מקום תרתי מילי חדא דסבירא דחיטו חוזר לרחם דלמר רבי יוחנן (ר"ה דף ל"ד:) שמע תקיעות בתפלת שחרית יצא ועוד דסבירא לי מניח ידו על פיו ואם כן הוי ליה לחזר שלא לדידך דסבירא לך דמייב להפסיק וכו':

בחבלי המות. כלומר בחבלי מוכיחים עליהם עון כי טוב היה שלא היו מקיימין לומר כלל:

***פסק** רבינו מנהגו של כרך מסדלן (עיין נחת רוח מלמטה כך עושין לו נתת רוח מלמעלה אלא רק ארק קשיא רק ארק נמי לא קשיא אפשר כדרב יהודה דאמר רב יהודה 'היה עומר בתפלה ונזדמן לו רוק מבליעו בטליתו ואם טלית נאה הוא מבליעו באפרקסותו רבינא הוה קאי אחורי דרב אשי נזדמן לו רוק פתקיה לאחוריה א"ל לא סבר לה מר להא דרב יהודה מבליעו באפרקסותו א"ל אנא 'אנינא דעתאי: "המשמיע קולו בתפלתו הרי זה מקטני אמנה: אמר רב הונא "לא שנו אלא שיכול לכוין את לבו בלחש אבל אין יכול לכוין את לבו בלחש מותר וה"מ ביחיד אבל בצבור אתי למיטרד צבורא: רבי אבא הוה קא משתמיט מיניה דרב יהודה דהוה קא בעי למיסק לארעא דישראל *דאמר רב יהודה כל העולה מבבל לא"י עובר בעשה שנאמר °בבלה יובאו ושמה יהיו עד יום פקדי אותם נאם ה' אמר איזיל ואשמע מיניה מילתא *מבית וועדא והדר אפיק אזל אשכחיה לתנא דקתני קמיה דרב יהודה 'היה עומר בתפלה ונתעטש ממתין עד שיכלה *הרוח וחוזר ומתפלל איכא דאמרי "היה עומד בתפלה ובקש להתעטש מרחיק לאחריו ד' אמות ומתעטש וממתין עד שיכלה הרוח וחוזר ומתפלל ואומר רבש"ע יצרתנו נקבים נקבים חלולים חלולים גלוי וידוע לפניך חרפתנו וכלימתנו בחיינו ובאחריתנו רמה ותולעה ומתחיל ממקום שפסק [ל] אמר ליה (ג) *אילו לא בארתי אלא לשמוע דבר זה דיי: ת"ר היה ישן בטליתו ואינו יכול להוציא את ראשו מפני הצנה חוצץ בטליתו על צוארו וקורא ק"ש וי"א "על לבו ותנא קמא הרי לבו רואה את הערוה קסבר לבו רואה את הערוה מותר אמר רב הונא א"ר יוחנן היה מהלך במבואות המטונפות מניח ידו על פיו וקורא ק"ש א"ל רב חסדא האלהים אם אמרה לי ר' יוחנן בפומיה לא צייתנא ליה ואיכא דאמרי אמר רבה בר בר חנה אמר ריב"ל בפומיה לא צייתנא ליה ומי אמר ר' הונא הכי והאמר רב הונא "ת"ח אסור לו לעמוד במקום הטנופת לפי שאי אפשר לו לעמוד בלי הרהור תורה לא קשיא כאן בעומד כאן במהלך ומי אמר רבי יוחנן הכי והאמר *רבה בר בר חנה א"ר יוחנן 'בכל מקום מותר להרהר בדברי תורה חוץ מבית המרחץ ומבית הכסא וכי תימא הכא נמי כאן בעומד כאן במהלך אינו והא *רבי אבהו הוה קא אזיל בתריה דרבי יוחנן והוה קא קרי ק"ש כי מטא במבואות המטונפות אשתיק א"ל לר' יוחנן "להיכן אהדר *א"ל אם שהית כדי לגמור את כולה חזור לראש הכי קאמר ליה לדידך לא סבירא לי לדידך דסבירא לך אם שהית כדי לגמור את כולה חזור לראש תניא כותיה דרב הונא תניא כותיה דרב חסדא תניא כותיה דרב הונא המהלך במבואות המטונפות מניח ידו על פיו ויקרא ק"ש תניא כותיה דרב חסדא *"היה מהלך במבואות המטונפות לא יקרא ק"ש ולא עוד אלא שאם היה קורא ובא פוסק לא פסק מאי אמר ר' מיאשה בר בריה דריב"ל עליו הכתוב אומר °וגם אני נתתי להם חוקים לא טובים ומשפטים לא יחיו [בהם] ר' אסי אמר (ג) °הוי מושבי העון בחבלי השוא רב אדא בר אהבה אמר מהכא °כי דבר ה' בזה ואם פסק מה שכרו אמר ר' אבהו עליו הכתוב אומר °ובדבר הזה תאריכו ימים: אמר רב הונא היתה טליתו חגורה לו על מתניו מותר לקרות ק"ש תניא נמי הכי "היתה טליתו של בגד ושל עור ושל שק חגורה על מתניו מותר לקרות ק"ש

וממשמש בבגדו. להעביר הכיסה העוקלתו לחבל לא מתעטף לא נפלה טליתו ומתעטף שלא להפסיק: **על מנעלו.** מנעלו"ן בלעז שלא תראה פתיחת פיו: **הרי זה מקטני אמנה.** כלומר לית מאן דשמע תפלת חבירו (ד) תורה אור ומגביה הרבה: **בקול.** דכתיב ויקרלו בקול גדול (מלכים ג' י"ח): המגבה והמפקח הרי זה מגסי הרוח וי"ל ניכר שהוא מכוער גרסינן: **שלא עטוף לעטוף קציף.** דלין עטוף שלא להוגעו: **למטה.** מפיה בקול: **ומקילנא לי כי כולו שלמודלי.** שקולה שלי ומביכה לפי שהיה רגיל להתעטף: **כשם שעוטים לו נחת רוח.** שהעטוף נחת רוח לחבר: **כך עוטים לו נחת רוח מלמעלה.** מן השמים למלאת שלחנו: **אפשר כדר' יסודה.** להבליע בתפרקסותו סודר שבראשו ושני רחמין תלויין בפניו: **פסקיס.** זרקו: **מישתמיט מיניה.** לא היה נראה לעיני לפי שהיה רבי לבא חפץ לעלות לא"י ורב יהודה אומר לו לפיכך לא היה נכנס לבית המדרש: **ואשמע מיניה מילתא.** מבחון: **מבית וועדא.** מבית המדרש: **ונתעטף.** מלמטה: **עד שיכלה הרוח.** מגופו שנדף מאותו רוח: **ומחזר ומתפלל.** למקום שפסק: **ואומר.** בתוך התפלה דהא מופסקת ועומדת בכבר על ידי הרוח לפיכך יכול להפסיק כמי ואומר דבר זה בשלמא: **מוקן בטליתו על גופו.** מה שיש מן הטלית ולמעלה מן כתפיו מדביק בגופו ובשעת עטוף קלמר: **לדידי לא סבירא לי.** לא הייתי מזקיקן להפסיק: **בחבלי השוא.** בחבלים שחיטה חזקים שלא יוכלו להנתק כן מוסכין הטוען על עלמה לף זה על ידי דבור בעלמה הוא נענש: **ובדבר הזה.** בשביל דבור זה שמהרהרתם עליו תאריכון ימים: **פיסח עליהו מגורה על מתניו.** לכסותו ממתניו ולמטה אע"פ שממתניו ולמעלה הוא עטוש קורא ק"ש: לחבל

הגהות הב"ח

(ה) גמ' המנקח והמפסק וכו' יש מומרים (ניכר שהוא מכוער) תפ"מ וכ"ב ס"ח שהוא עכרן: (ב) שם אמר חבל תקן ליה כ"ל ותיבת ליה נמחק: (ג) שם ר' אסי אמר מהכא הוי מושבי: (ד) רש"י ד"ה כרי זה וכו' נחם הסד"ל ותח"כ מ"ם המגביה הכיבה כרי זה מגביהו: (ה) תוס' ד"ה וממשמש וכו' תקן בגדו שלא יפול:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה פסק ר"ת וכו' דתע"ג דר"ת וכו'. עי' כב"ח (דף ג"ג ע"ח):

רב נסים גאון

הזכיר מבעת שהוא תכשים שבחוץ עם כומז שהוא תכשים שבפנים ובתר הכי הזוכרה שמעתא דרב ששת והתם היא עיקרה ולא הזוכרה בכאן אלא כדי להקשות ממנה:

הגהות הגר"א

[ה] גמרא (ומתחיל ממקום שפסק) תפ"מ (וכ"מ בתוס' וכ"מ ותר"י דל"ב לה):

ס"ל איבעי לי [מנחות יז.]

תיבת וכשהוא מפסק ניתך מן הגמ' שלא מצינו"מ נכתב בגמ' רס"ת

שבת מג. כתובות קי:

מבית וועדא ואתי ואזיל כ"ל רס"ת

[כ"ה ברא"ם אלא בעוש"ע סימן הריית]

[לעיל מז. שבת מג.]

תוספתא פ"ב

ישעיה ס במדבר מז דברים נב

יחזקאל כ

מכל להפלה. צריך הוא להרחוק את עצמו כעומד לפני המלך ולעמוד בהימה מכל ק"ש לית מינו מדבר לפני המלך: **סדרוקן**. חולי המעכב את הכרס: **סילון**. חלל מי רגלים: **ירקון**. חולי שמעמו גלגל"ה: **ידיו כבים מכאפ**. מחילה יש כיהו לבין בית הכסא ופסא ידיו לפניס מן המחילה: **כל מגשמה**. תורה אור הפה והחומס בכלל ההילול ולא שלמ מחברים: **שיש לו עיקר**. שהלוחה מוכחת שם ומסרחת ושאין לו עיקר הפחת רוח: **מרחיק ד' אמות**. מן העיקר ואע"פ שהריח בא ללוי וכגון שהיה לאחוריו שאינו רואה לוחה: **מקום שפסק מריח**. שהריח כלה שם: **לא כנגד צואה אלא כנגד כו'**. ואע"פ שאין ריח: **לית הלכתא כי הא מתניתא**. לטעול לאסר צואת כלבים וחזירים בשאין בהם עוברות: **בזמן שיש כהן עובדת**. לצואת כלבים וחזירים קאי שבדרכן לתפן בעבוד העוברות אבל צואת אדם אפי' בלא עוברות שהרי אין דרכן לתפן שם הלכך ע"כ בלא עוברות קאמר: **שאין לו עיקר**. הפחת רוח: **ליפי**. מחלולת של בית המדרש: **דשני גרמי וכני גרמי**. ואע"פ שדרך היפים להפיח: **וס"מ לגרפא**. משום דלא לפסגר: **מכל נק"ש**. יפה לחוץ ויקרא: **מכל נדיבים**. הפיח הוא עלמו ממתין עד שיכלה הריח: **צואת עובדת**. אדם שבוחלין לפניו גרף של לעי להעבירו: **מוכר לקרות**. ול"ל להפסיק: **הטמא עומד ומתפלל**. ולא בוטלת את המת קלי דמת לת שכא עומד ול"ש יושב ול"ש הולך אחל הוא וגבי מלוכע קתני לה בת"כ דגלי ביה רחמנא ישיבה דכתיב בדד ישב מחוץ למחנה מוקמה: [**מושבו**] **טמא**. מכלן למתו עומד גמי כיושב דמי דקביע לכל מהלך לת קביע: **אלן המנוגעת**. הרי היא כמלוכע שהקישה הכתוב זאת התורה לכל נגע הלרעת ולנתק (ויקרא יג) ולגרעת הבגד ולבית (ויקרא יד): **עוברת**. דפי חזיר לינו בלא עובת: **כבים מוכר**. דלין דרך להניח עובת בבית: **לא מסרים עורב**. במי רגלים לקלוח אלא בכגד עמוד הקלוח בלבד: **ולא עמד מוך**. ולא הלריכו כאוי וכתיב וכסיס: **עד כמה**. יקהו על גבי קרקע ויהא לאוכל: **ערב ליה מריש**. ימחול לו לרבוו דולאי שקר העיד משמיה דרב: **מיכא דאמרי**. היא יותר מן הלאה: **קרמו**. לשון קדום מיל"ת כלומר גלד מעבו: **מי מפלגי לפלגויי**. אם יש בה סדקים סדקים יבשה היא ומרי: **מאי עלה**. למי רגלים: **נבלעו**. בארץ: **יבשו**. על גבי לבניס בחמה: בטופח

אבל להתפלה עד שיכסה את לבו וא"ר הונא בשכח ובנבם בתפילין לבית הכסא מניח ידו עליהן עד שיגמור ס"ד אלא כדאמר ר"נ בר יצחק עד שיגמור עמוד ראשון ולפסוק לאלתר וליקום משום דרשב"ג. *דתניא רשב"ג אומר עמוד החזור מביא את האדם לידי הדרוקן סילון החזור מביא את האדם לידי ירקון: *אתמר צואה על בשרו או ידו מונחת בבית הכסא רב הונא אמר מותר לקרות ק"ש רב חסדא אמר אסור לקרות ק"ש אמר רבא מ"ט דרב הונא דכתיב כל הנשמה תהלל יה ורב חסדא אמר אסור לקרות ק"ש מ"ט דרב חסדא דכתיב כל עצמותי תאמרנה ה' מי כמוך: אתמר ריח רע שיש לו עיקר רב הונא אמר מרחיק ד' אמות וקורא ק"ש ורב חסדא אמר מרחיק ד' אמות ממקום שפסק הריח וקורא ק"ש תניא כותיה דרב חסדא לא יקרא אדם ק"ש לא כנגד צואת אדם ולא כנגד צואת כלבים ולא כנגד צואת חזירים ולא כנגד צואת תרנגולים *ולא כנגד [ג] צואת אשפה שריחה רע ואם היה מקום גבוה עשרה טפחים או נמוך עשרה טפחים יושב בצדו וקורא ק"ש ואם לאו מרחיק מלא עיניו וכן לתפלה ריח רע שיש לו עיקר מרחיק ד' אמות ממקום הריח וקורא ק"ש אמר רבא לית הלכתא כי הא מתניתא *(בבל הני שמעתתא) אלא כי הא *דתניא לא יקרא אדם ק"ש לא כנגד צואת אדם [ג] ולא כנגד צואת חזירים ולא כנגד צואת כלבים בזמן שנתן עוברות לתוכן בעו מיניה מרב ששת ריח רע שאין לו עיקר מהו אמר להו אתו חזו הני ציפי דבי רב דהני גנו והני גרסי והא"מ בדברי תורה אבל בק"ש לא ודברי תורה נמי לא אמרן אלא דחבריה אבל דידיה לא: אתמר צואה עוברת אביי אמר מותר לקרות ק"ש רבא אמר לאסור לקרות ק"ש אמר אביי מנא אמינא לה *דתנן המטמא עומד תחת האילן והטהור עובר טמא טהור עומד תחת האילן וטמא עובר טהור ואם עמד טמא וכן באבן המנוגעת ורבא אמר לך התם בקביעותא תליא מילתא דכתיב בדד ישב מחוץ למחנה מושבו הכא והיה מחניך קדוש אמר רחמנא והא ליכא: א"ר פפא פי חזיר כצואה עוברת דמי פשיטא לא צריכא [ה] אע"ג דסליק מנהרא א"ר יהודה ספק צואה אסורה ספק מי רגלים מותרים א"ד אמר רב יהודה ספק צואה בבית מותרת באשפה אסורה ספק מי רגלים אפילו באשפה נמי מותרין סבר לה כי הא דרב המנונא דאמר רב המנונא לא אסרה תורה אלא בכגד עמוד בלבד וכדרבי יונתן דר' יונתן רמי כתיב ויד תהיה לך מחוץ למחנה ויצאת שמה חוץ וכתיב ויתד תהיה לך וגו' וכסית את צאתך הא כיצד כאן בגדולים כאן בקטנים אלמא קטנים לא אסרה תורה אלא כנגד עמוד בלבד הא נפל לארעא שרי ורבנן הוא דגזרו בהו וכי גזרו בהו רבנן בודאן אבל בספקן לא גזור ובודאן עד כמה אמר רב יהודה אמר שמואל כל זמן שמטפיחין וכן אמר רבה בב"ח א"ר יוחנן כל זמן שמטפיחין וכן אמר עולא כל זמן שמטפיחין גניבא משמיה דרב אמר כל זמן שרשומן ניכר א"ר יוסף שרא ליה מריה לגניבא השתא צואה אמר רב יהודה אמר רב כיון שקרמו פניה מותר מי רגלים מיבעיא א"ל אביי מאי חזית דסמכת אהא דאמר רבה בר רב הונא אמר רב צואה אפילו כחרס אסורה והיכי דמי צואה כחרס אמר רבה בב"ח א"ר יוחנן כל זמן שזורקה ואינה נפרכת וא"ד כל זמן שגוללה ואינה נפרכת אמר רבינא הוה קאימנא קמיה דרב יהודה מדפתי חזא צואה אמר לי עיין אי קרמו פניה אי לא א"ד הכי א"ל עיין אי מפלאי אפלויי מאי הוי עלה אתמר צואה כחרס אמימר אמר אסורה ומר זוטרא אמר מותרת אמר רבא הלכתא צואה כחרס אסורה ומי רגלים כל זמן שמטפיחין מיתיבי מי רגלים כל זמן שמטפיחין אסורין נבלעו או יבשו מותרים מאי לאו נבלעו דומיא דיבשו מה יבשו דאין רשומן ניכר אף נבלעו דאין רשומן ניכר הא רשומן ניכר אסור אע"ג דאין מטפיחין ולטעמיך אימא רישא כל זמן שמטפיחין הוא דאסור הא רשומן ניכר שרי *אלא מהא ליכא למשמע מינה ליכא כתנאי כלי שנשפכו ממנו מי רגלים אסור לקרות ק"ש כנגדו ומי רגלים עצמן שנשפכו נבלעו מותר לא נבלעו אסור ר' יוסי אומר כל זמן שמטפיחין מאי נבלעו ומאי לא נבלעו דקאמר ת"ק אילימא נבלעו דאין מטפיחין לא נבלעו דמטפיחין ואתא ר' יוסי למימר כ"ז שמטפיחין הוא דאסור הא רשומן ניכר שרי היינו ת"ק אלא נבלעו דאין רשומן ניכר לא נבלעו דרשומן ניכר ואתא ר' יוסי למימר כ"ז שמטפיחין הוא דאסור הא רשומן ניכר שרי לא דב"ע כ"ז שמטפיחין הוא דאסור הא רשומן ניכר שרי והכא

לית הלכתא כי הא מתניתא אלא כי הא דתניא כו'. פרש"י לית הלכתא כי הא מתניתא לגעיל דאסרה לותה בלבים וחזירים אפי' בשאין בהם עוברות אבל בצואת אדם לא שייך ואסור בכל ענין משמע אבל בצואת תרנגולים לא שייך כלל ובאידך ברייתא לא גרס צואת תרנגולים כלל ולא פליג בהא דתניא כי הא מתניתא לגעיל ולפי זה יש לאסור צואת תרנגולין ואומר רבינו יהודה דדוקא כשהן בולל אבל שהם שיש שם סרטון גדול אבל בתרנגולים ההולכים בבית הין חוששין. ובירושלמי* יש דבאדומים בלבד יש לחוש *ולא ידעינן לפרש ועוד קאמר מרחיקין מגללי בהמה ד' אמות ר' שמואל ברבי יצחק אומר ובלבד שלא תמור:

ריח רע שאין לו עיקר. י"מ דבשי בסאות שלנו בצומק אם יש בהן מחילה מפסקת הוא כמו ריח רע שאין לו עיקר כמו בחי בסאות דפרסאי לקמן (ד' כו.): ובדי

ק א [מי"ש ד' מהלכות תפלה הלכה ז] עוש"ע אם ובסי' לג סעיף ג: קא ב מיי' פ"ד מהל' תפלין הל' כ סמג עשין כב עוש"ע ח"מ סי' מג סעיף ת: קב ג מיי' פ"ג מהל' ק"ש הלכה יח עוש"ע ח"מ סימן עו סעיף ד: קג ד מיי' שם הל' יב סמג עשין יח עוש"ע ח"מ סימן עו סעיף ג:

[בגליון מרדכי פ"ק בשם אבהדין מדוש כיו דשבחדין מדוש כיו השבועות מצויים בדפי' בתוספות סד: והיו מתכילין שהכהנים שבורי' ועוסקין בקדשים ועי' מנחות ד' ב' ס' עמ]

קד ה שם סעיף ת:

קה ו [מיי' שם הלכה ס עוש"ע] שם סעי':

קו ז מיי' פ"ד מהלכות תפלה הלכה ת סמג שם עוש"ע ח"מ סי' ל סעיף כו:

קז ח מיי' פ"ג מהלכות ק"ש הל' ו סמג שם עוש"ע ח"מ סימן עט סעיף [ה] ד:

קח ט י כ [מיי' שם הל' יד עוש"ע] שם סעיף ט:

קט ל מיי' שם הלכה יג סמג שם עוש"ע ח"מ סימן עו סעיף ג:

קי מ מיי' פ"י מהלכות טומאת לרעת הל"י: תוספתא פ"ב

קיא נ מיי' פ"ג מהל' ק"ש הלכה יג סמג עשין יח עוש"ע ח"מ סימן עו סעיף ג:

קיב ס ע מיי' שם הל' טו [ופ"מ בכ"מ] עוש"ע ח"מ סי' פב סעי' ז:

קיג פ מיי' שם הל' ז סמג שם עוש"ע ח"מ סי' פב סעי' ו [ופעיף כ]:

רב נסים גאון

ריח רע שיש לו עיקר. גרסי' בני מערבא [בפיקרין הלכה ה] אמר רב חסדא* מסוף ריח רע ד' אמות הרא דאיתמר לאחריו אבל לפניו עד מקום שעיניו רואות כהדא ר' בא וחבריה הוי יתבין קמי פונדקיות ברמשא אמרין מהו למימר מילי דאורייתא אמרין מכיון דאילו הוה ביממא היינו חסין ליה ואפשר ברם כדון אסור:

*[פסיקתא פ' ט']

גליון הש"ס

גמ' כלן בקמיט. ע' בכורות מ"ד ע"ב תוס' ד"ה לימטפיחין: ר"ש"י ד"ה בזמן ש"ם כו' שדרכן לתפן כו'. עי' בכ"מ כתובות פ"ז ע"ת ד"ה מקמן וע"ש: שם בעבוד טעורות. וכן לימא בילקוט פ' כת בספוק ולא יתכן כלב בשוו. ולא עוד אלא שזכו לעבד עוברת מוסתן ולכתוב בהם סמ"ס:

בכורות מד: לקמן פכ: תמיד כז:

יומא ל.

ולא כנגד אשפה כע"ל (ת"מ)

[כע"ל בכורות ע"ם ליתא]

קדושין נג: נעניס פ"ג מסכת ז תוספתא דנעניס פ"ג ה"ב פרסה מלוכע

הגהות הגר"א

[ה] גמ' ואע"ג כנגד אשפה כע"ל. (ב) שם (ולא כנגד צואת חזירים) תע"ש וע"ב בתוספתא ל"ג לה:

[שנת קפא. וע"ש בכ"י מגלה כב. כו. יבמות עו: נדרים כ: עב. וע"ש כ"מ כו: ג. לד. שם: כ"ב קד. קלג: קסב: ע"ג ככ. עב. שבועות לת. זבחים שם: מנחות קה. נג: וע' סיעב קדושין ה:]

והרי לגבו רואה את הערוה. פירש ר"י מלפניך נגמרת הכי בפשיטות ממש לבבו רואה את הערוה לאחר לגלג דרביעי ממעיה תלמידו של רש"י פסק כת"ק לגבו רואה את הערוה מוכר ומיהו בסמוך מקמע דאסור לגלג פליגי הכי תמורתי לגלג בעקבו רואה את הערוה לבל בלבו רואה את הערוה כ"ע מודו לאסור: **והלכתא** נוגע בעקבו אסור ומקמע דגזרינן נוגע בעקבו שמא יגע בידיו: **גרף** של רעי. פי' רש"י של חרס גלוח ממעט לפירושו לבל כלי לגלג בגע כגון זכוכית לפסקי דברי [ה] : **ובלבד** שיטיל בהן רביעית מים. לבל בגרף לפסקי לגלג מהני מים:

ספר

והא בטופח על מנת להטפיח איבא ביניהו: ירד למטבול אם יכול לעלות כו': לימא תנא סתמא כר' אליעזר דאמר *עד הנץ החמה אפי' תימא ר' יהושע ודלמא כותיקין *דא"ר יותנן ותיקין היו גומרין אותה עם הנץ החמה: **ואם** לאו יתכסה במים ויקרא: **והרי** לבו רואה את הערוה א"ר אלעזר ואי תימא ר' אחא בר אבא בר אחא משום רבינו *במים עכורין שנו דדמו כארעא סמיכתא שלא יראה לבו ערותו. ת"ר מים צלולין ישב בהן עד צוארו וקורא וי"א עוכרן ברגלו ות"ק והרי לבו רואה את הערוה קסבר לבו רואה את הערוה מותר והרי עקבו רואה את הערוה קסבר עקבו רואה את הערוה מותר אתמר עקבו רואה את הערוה מותר נוגע אביי אמר אסור ורבא אמר מותר רב זביד מתני לה להא שמעתא הכי רב חיננא בריה דרב איקא מתני לה הכי נוגע דברי הכל אסור רואה אביי אמר אסור רבא אמר מותר *לא נתנה תורה למלאכי השרת *והלכתא נוגע אסור רואה מותר אמר רבא *צואה בעששית מותר לקרות ק"ש בנגדה *ערוה בעששית אסור לקרות ק"ש בנגדה צואה בעששית מותר לקרות ק"ש בנגדה בבסוי תליא מילתא והא מיכסיא ערוה בעששית אסור לקרות ק"ש בנגדה °ולא יראה בך ערות דבר אמר רחמנא והא קמיתחזיא אמר אביי "צואה כל שהוא מבטלה ברוק אמר רבא 'וברוק עבה אמר רבא 'צואה בגומא מניח סנדלו עליה וקורא ק"ש בעא מר בריה דרבינא "צואה דבוקה בסנדלו מאי תיקו *אמר רב יהודה "עבו"ם עדום אסור לקרות ק"ש בנגדו מאי איריא עבו"ם אפילו ישראל נמי ישראל פשיטא ליה דאסור אלא עבו"ם אצטריכא ליה מהו דתימא הואיל וכתיב בהו °אשר בשר חמורים בשרם אימא כחמור בעלמא הוא קמ"ל דאינהו נמי איקרי ערוה דכתיב °ויערות אביהם לא ראו: ולא יתכסה לא במים הרעים ולא במי המשרה עד שיטיל לתוכן מים: וכמה מיא רמי ואוזל אלא ה"ק לא יתכסה לא במים הרעים ולא במי המשרה כלל ומי רגלים עד שיטיל לתוכן מים ויקרא ת"ר *כמה יטיל לתוכן מים כל שהוא ר' זכאי אומר "רביעית אמר רב נחמן מחלוקת לבסוף אבל בתחלה כל שהן ורב יוסף אמר למחלוקת לכתחלה אבל לבסוף דברי הכל רביעית אמר ליה רב יוסף לשמעיה איתי לי רביעיתא דמיא בר' זכאי: *ת"ר "גרף של רעי ועביט של מי רגלים אסור לקרות ק"ש בנגדן ואף ע"פ שאין בהן כלום ומי רגלים עצמן עד שיטיל לתוכן מים וכמה יטיל לתוכן מים כל שהוא ר' זכאי אומר רביעית בין לפני המטה בין לאחר המטה רבן שמעון בן גמליאל אומר לאחר המטה קורא לפני המטה אינו קורא אבל מרחיק הוא ארבע אמות וקורא ר"ש בן אלעזר אומר אפי' בית מאה אמה לא יקרא עד שיוציאם או שיניחם תחת המטה איבעיא להו היכי קאמר (ה) אחר המטה קורא מיד לפני המטה מרחיק ארבע אמות וקורא או דלמא הכי קאמר לאחר המטה מרחיק ד' אמות וקורא לפני המטה אינו קורא כלל ת"ש דתניא ר"ש בן אלעזר אומר "אחר המטה קורא מיד לפני המטה מרחיק ארבע אמות רבן שמעון בן גמליאל אומר אפי' בית מאה אמה לא יקרא עד שיוציאם או שיניחם תחת המטה בעיין אפשיטה לן מתנייתא קשיין אהדדי איפוך בתרייתא מה חזית דאפכת בתרייתא איפוך קמייתא מאן שמעת ליה דאמר *כוליה בית כארבע אמות דמי ר"ש בן אלעזר היא אמר רב יוסף בעאי מינה מרב הונא מטה פחות משלשה פשיטא לי דכלבוד דמי שלשה ארבעה חמשה ששה שבעה שמנה תשעה מהו אל"ל לא ידענא עשרה ודאי לא מיבעי לי אמר אביי שפיר עבדת דלא איבעיא לך כל עשרה רשותא אחריתי היא אמר רבא הלכתא פחות משלשה כלבוד דמי עשרה רשותא אחריתי היא משלשה עד עשרה היינו דבעא מיניה רב יוסף מרב הונא ולא פשט ליה אמר רב הלכה כר"ש בן אלעזר וכן אמר באלי א"ר יעקב *ברה דבת שמואל הלכה כרבי שמעון בן אלעזר ורבא אמר אין הלכה כר"ש בן אלעזר רב אחאי איעסק ליה לבריה בי רב יצחק בר שמואל בר מרתא עייליה לחופה ולא הוה מסתייעא מילתא אזל בתריה לעיוני חזא ספר תורה דמנחא אמר להו איכו השתא לא אתאי סבנתון לברי דתניא °בית שיש בו ספר תורה או תפילין אסור לשמש בו את המטה עד שיוציאם או שיניחם כלי בתוך כלי אמר אביי לא שנו "אלא בכלי שאינו כליין אבל בכלי שהוא כליין אפילו עשרה מאני אמר רבא גלימא

אקמטרא

בטופח ע"מ להטפיח חיכא ביניייהו ת"ק בעי עד מתי להטפיח ור' יוסי מתמיה: **לימא מתני' מסתברא כר' אליעזר**. והלכה כמותו: דילמא לעולם קתמר מתני' עם הנץ החמה אבל לכ"ע עד שלא שמעת: **ואם לאו יתכסה במים**. ת"ק דס"ל דאבר אחין דרכו לרחוץ [ורוחה] לותו בשעה שקורת בתורה קריון ביה ולא ירחה כך שרוח דבר: **לא נתנה תורה למלאכי השרת** אחין להם שרוח על כרחכו יש להו שרוח ואין לחוש להשמר מכל זה: (ב) **לא בשוח**. משמע: **ברוך**. רוקק עליה ומכסה לותה ברוך: **בשעשים**. לפעמים ג' בלעו כלומר מחילת זכוכית לו קלף דק מפסיק בעפרים והיו נרלות: **בכלי מילתא**. וכסים לת לאחר: **מים הרעים**. פרושים: ***מי שמערב**. שפורים שם הפשתן והקנבוס ומסריחים: **וכמה מיל רמי ולוזל**. כמה יהלך לתוכם ויבטלם הלא מרוחין הם: **ומי רגלים**. מוטעין ומסן בכלי וחוזא בת לקרות ק"ש בלילה: **לכפוף**. שמי רגלים בכלי וזה נותן לתוכן מים בהיות קאמר ר' זכאי רביעית: **אבל לכתחלה**. שקדמו המים למי רגלים דברי הכל כל שהוא שבטמטל מי רגלים בכלי לבסוף לאחר לתוכן בתחלה אבל שופל לתוך המים מתבטל ואע"פ שהם רבים והולכין °בכור בטלו: **מייתי לי רביעיתא**. לפי' בתחלה: **גרף ועביט**. שיהם כלי תרם הם בלה של רעי רגלים קרוי גרף ושל מי רגלים קרוי עביט: **לפור לקרות** ק"ש בנגדם. הואיל ומיוחדין לכך ואע"פ שאין בתוכן כלום: **ומי רגלים עלמן**. בכלי שאינו מיוחד להם: **בין לפני המטה**. שאין המטה מפסקת בינו לבינם: **בין לאחר המטה**. שהמטה מפסקת בינהם לתור: **לו** שיניהם תחת המטה גרסינן. ולא גרסינן כלי בתוך כלי: **תחת המטה**. כלילו היו טמונים בחרן: **היכי קאמר**. רש"ב: **בעיין לפשיטותן**. שלאתנו מתפרשה לה בתוך שבין לפני המטה ולאחר המטה: **מתנייתא מיכו קשיין**. שהוחלפה תיכוחן: **מאן שמעת ליה וכו'**. °לא ידעתי היכן היא: **פשיטא לי**. במיכין תחת המטה ורגלים קלים שאין הימנה ולקרקע שלשה מפסיק לגבוד דמי וכרי הן כמונים: **עשרה ודאי**. לא שלאתי ממנו דגרסה כלילו תינה תחתיה מאחר שיש הפסק כל כך אין זה כמו: **עייליה לחופה ולא הוה מסתייעא מילתא**. דעיכולין שלא היה יכול לגבוד: **סבנתון לברי**. כמעט שכעסה לת בני למות בעונש הטון: **לפילו עשרה מאני**. וכולן כליין כאד מאנא דמי:

תורה אור

[לעיל טו:]

לעיל דף טו: לקמן כו.

[דיכור זה ודכור הקדוש] שייך לעיל ממשה כה:]

יומא נ. קדושין כד. [מעילה יד:]

[שבת קי.ע"ב]

[נזיר לה.]

תוספתא פ"ב

[ע' פיכש' לעיל טו. ד"ה בכלי]

[שיכוכין מב:]

הגהות הגר"א

[ה] בתוס' סד"ה גרף ממתק כ'מקודי' ספסקס (דד"ה גרף וד"ה בלבד אחר וכ"ה בתמדכי ודלת כתב"ש וכ"מ כרש"ל):

רב נסים גאון

לימא תנן סתמא כר' אליעזר דאמר עד הנץ החמה. (דאמר) [עיקר] מחלוקת ר' אליעזר ור' יהושע בעירקא קמא (דף ט) דהא מסכתא: **מאן** שמעת ליה דאמר כל הבית כולו כד' אמות מחלוקת ר' שמעון בן אלעזר. עיקר דבריו של ר' שמעון בן אלעזר בתוספתא דעירובין (פ"ב) ובגמרא בפרק עשרון אפיון (דף כב.). אמר רבי שמעון בן אלעזר כל אויר שתחשישו לדירה כגון דיר וסהר ומוקצה וחצר אפילו בית ה' כותרין אפילו בית י' כותרין מותר שמעינן מיהא דר' שמעון היה מתיר לפלפל כל בי האי שיעור מפני שתחשישו לדירה וכולו כד' אמות דמי ליה: **אמר** רב יוסף בעו מינית מרב הונא פחות מג' כלבוד דמי. עיקרא דהא מילתא דכל פחות מג' כלבוד דמי שני בפשנה ובהרבה מקומות תם בתוספתא ואנו מוכירים מה שנמצא בידינו בפסכת כלאים בפרק קרחת הכרם (משנה ד) שניני מחיצת הקנים אם אין בין קנה לקנה ג' טפחים כרי שיכנס הנדי הרי זה כמחיצה ובתוספתא נמי דכותה ובפרק קמא דעירובין (דף עח:) מקיפין ג' חבלים ט' מקיפין בקנים ובלבד שלא יהא בין קנה לחברו ג' פירקא(שם דף עו:). תא שמע ג' סדות במחיצה כר'יהוא שניה בתוספתא כלאים (פרק ד) ובתני' (כוכה פרק ו דף עו:). התשלשל דפנות מלמעלה לממה אם בגובהות טן הארץ ג' טפחים פשלה משום דנפקא לה מתורות לבור והא דאמרינן הכא עשרה רשותא אחריתי היא איתיה לעיקרא בפירקא קמא דשבת (דף ו.) בבורייתא דתני רבנן ד' רשויות לשבת כו' (וכן בכוכה דף ה ע"ב):

גליון השי"ם

הגהות הב"ח

(ה) גמ' היכי קאמר כשב"ג אחר המטה: (ב) רש"י ד"ה אחר וכו' ברוק ג"כ בטלו. עי' ע"ג דף עג ע"ב תוס' ד"ה כי אחת: רש"י ד"ה מאן שמעת ליה ד"ה כל הבית כולו כד' אמות ד"ה ברוך ג"כ בטלו. ובן כתב"ש שבת עו: ד"ה למ"ד. יז. ד"ה הניחת. מע: ד"ה לא זוז י קו: ד"ה כשפויין. קלח: ד"ה כאדם וד"ה זה בקו. ערובין מ: ד"ה דכ אחת. פסחים לד: ד"ה תנא [פ"ת. ד"ה תנא אבל]. קו: כתב"ש ד"ה נמות. יומא יט. ד"ה שער הלבה. עכ: ד"ה הא כמ"ד. סה. ד"ה דלוי הסדר. סוכה כו: ד"ה אלא הטמיד. כח. ד"ה שיחות. כט. ד"ה כשבול. מז. ד"ה שיר. נכ: ד"ה שבעה. ביצה מו: ד"ה ולף. תענית פוף פ"ב ד"ה שמעיה. מגילה יד. ד"ה בכולה. סוטה לז: ד"ה אלא זיז שהכתה. קדושין ל. ד"ה לא זוז. כ"ק ס: ד"ה ולמ"ד. מז: ד"ה פוטהכיון יד. ד"ה פוטהכיון. ממ: ד"ה והלא. ע: ד"ה כפת. שבועות לז. ד"ה לא מ"ל. זבחים כב. ד"ה והא תנא. מ: ד"ה לב' יתים. מנחות קה: ד"ה שמעיון. מולין [מו: ד"ה לגרר] כ: ד"ה מיסטומכא. נב. ד"ה כר זכאי. נה: ד"ה והרי. קכו: ד"ה גוזל. קלח. ד"ה מצפה. מכילין י. ד"ה ולא מוסיפין. יח: ד"ה אלא. יב. ד"ה מתפשה. תמורה קו: ד"ה כיוצא. כח: ד"ה מעבד נמי:

מקמטרג. לרגז של ספרים ובמגילה (ד' כו:) קמטורי דספרי וכן תרגם יונתן ובגמ' ברומים (יחזקאל כז) לגמין דזהירין מחתין בקמטרין וכן לאחר על המלחמה (מלכים ב י) לדעל קמטרגא: **בכלי בתוך כלי דמי.** דהא גלימא נמי כליין הוא: **מחילה עשרה.** ואם נתן לו לא ישמע: תורה אור

אקמטרא *בכלי בתוך כלי דמי. אמר רבי יהושע בן לוי ס"ת צריך לעשות לו מחיצה עשרה מר זוטרא איקלע לבי רב אשי חזייה לדוכתיה דמר בר רב אשי דמנח ביה ספר תורה ועביד ליה מחיצה עשרה אמר ליה כמאן כרבי יהושע בן לוי [א]אימר דאמר רבי יהושע בן לוי דלית ליה ביתא אחרינא מר הא אית ליה ביתא אחרינא אמר ליה *לאו אדעתאי: כמה ירחיק מהן ומן הצואה ארבע אמות: אמר רבא אמר רב סחורה אמר רב הונא [ב]לא שנו אלא לאחוריו אבל לפניו מרחיק מלא עיניו ובן לתפלה אני והא אמר רפרם בר פפא אמר רב חסדא עומד אדם כנגד בית הכסא ומתפלל הבא במאי עסקינן בבית הכסא שאין בו צואה אני והאמר *רב יוסף בר חנינא [ג]בית הכסא שאמרו אע"פ שאין בו צואה ובית המרחץ שאמרו אע"פ שאין בו אדם אלא הבא במאי עסקינן בחדתי *והא מיבעי ליה לרבינא [ד]הזמינו לבית הכסא מהו יש זימון או אין זימון כי קא מיבעי ליה לרבינא למיקם עליה לצלויי בגויה אבל כנגדו לא אמר רבא [ה]הני בתי כסאי דפרסאי אע"ג דאית בהו צואה כסתומין דמו: **מתני'** *זב שראה קרי ונדה שפלטה שכבת זרע והמשמשת שראתה נדה [ו] צריכין טבילה ורבי יהודה (ו) פוטר **גמ'** איבעיא להו בעל קרי שראה זיבה לר' יהודה מהו כי פטר רבי יהודה התם בזב שראה קרי דמעיקרא לאו בר טבילה הוא אבל בעל קרי שראה זיבה דמעיקרא בר טבילה הוא מחייב או דילמא לא שנא תא שמע המשמשת וראתה נדה צריכה טבילה ורבי יהודה פוטר והא משמשת וראתה נדה כבעל קרי שראה זיבה דמיא וקא פטר רבי יהודה ש"מ תני רבי חייא בהדיא בעל קרי שראה זיבה צריך טבילה ורבי יהודה פוטר:

הדרן עלך מי שמתו

תפלת השחר עד חצות ר' יהודה אומר [ז]עד ד' שעות תפלת *המנחה עד הערב רבי יהודה אומר עד פלג המנחה תפלת הערב אין לה קבע *ושל מוספים כל היום °(ר' יהודה אומר עד ז' שעות): **גמ'** ורמינהו °עם הנץ החמה כדי שיסמוך גאולה לתפלה ונמצא מתפלל ביום כי תניא ההיא לותיקין *דא"ר יוחנן ותיקין היו גומרים אותה עם הנץ החמה וכ"ע עד חצות ותו לא והאמר רב מרי בריה דרב הונא בריה דר' ירמיה בר אבא אמר רבי יוחנן 'טעה ולא התפלל ערבית מתפלל בשחרית שתים [ב]שחרית מתפלל במנחה שתים כולי יומא מצלי ואזיל עד חצות יהבי ליה שכר תפלה בזמנה מכאן ואילך [ג]שכר תפלה יהבי ליה שכר תפלה בזמנה לא יהבי ליה איבעיא להו טעה ולא התפלל מנחה מהו שיתפלל ערבית ב' את"ל טעה ולא התפלל ערבית מתפלל שחרית ב' משום דחד יומא הוא דכתיב °ויהי ערב ויהי בקר יום אחד אבל הכא תפלה במקום קרבן היא וכיון דעבר יומו בטל קרבנו או דילמא כיון דצלותא רחמי היא כל אימת דבעי מצלי ואזיל ת"ש דאמר רב הונא בר יהודה א"ר יצחק א"ר יוחנן °טעה ולא התפלל מנחה מתפלל ערבית ב' ואין בזה משום דעבר יומו בטל קרבנו מיתיבי °מעות [ד]לא יוכל לתקון וחסרון לא יוכל להמנות *מעות לא יוכל לתקון זה שבטל ק"ש של ערבית וק"ש של שחרית או תפלה של ערבית או תפלה של שחרית וחסרון לא יוכל להמנות זה שנמנו חבירו לדבר מצוה ולא נמנה עמהם א"ר יצחק א"ר יוחנן הכא במאי עסקינן °שבטל במזיד אמר רב אשי דיקא נמי דקתני בטל ולא קתני טעה ש"מ:

ספר תורה עושה לו מחילה. ודוקא ספר תורה וגם בחומשים יש להחמיר כמו בספר תורה לכל באחר ספרים דיין בכתבו בעלמא: **הדרן עלך מי שמתו**

תפלת המחר עד חצות וכו' תפלת המנחה עד הערב. ות"ח לימלי לן קמני גבי תפלת המנחה כל היום כמו גבי תפלת המוספין וי"ל דזמן מוספין הוא כל היום תפילו מתחילת שהרי קרבנות יכול להקריב מיד לאחר התמיד מ"ל גם תפלת מוספין יכול להתפלל מיד מן הבקר מה שאין כן במנחה (ב) ללמד שעושה ומתנה והכי גמי בפ"ק דע"ג (ד' ז:) לת לילי חיים לעותה דמוספין בתלת שני קמייתא ברים שתא ביחיד כו' ללמד שאחר ימות המשיח יכול להתפלל ולהכי מקדים תפלת המנחה לתפלת המוספין משום שהיא תדירה בכל יום ת"ש תפלת מוספין קודמת:

טעה ולא התפלל ערבית מתפלל בשחרית שתים. ות"ת והלמד רב לקמן (ד' כז:) תפלת ערבית רשות וקי"ל כותיה בתיכורי ועוד קשה דלמד לקמן (ד' ל:) טעה ולא התפלל יעלה ויבוא בלילה לין מחזירים לותו משום דלין מקדימין את התדיר בלילה ולמה ליה לאחר טעמא תיפוק ליה דתפלת ערבית רשות וי"ל דלמ"ד לחמרינן תפלת ערבית רשות היינו לגבי מצוה אחרת והיא עוברת דלת לחמרינן תדחה תפלת ערבית מפניה לחבה לחבה לין לו לבטלה *ומיהו לת לחזור עד המנחה כדלקה דעבר זמנו בטל קרבנו כיון שקשה כל כך ולאחר ג' תפלות לת מלינו שתיקנו חכמים לחזור ולהתפלל לת שכח ותפילו תפלה אחת לת בטל במזיד לת יוכל לתקן ובשמוך קרי ליה מעוות לת יוכל לתקן:

איבעיא להו טעה ולא התפלל תפלת מנחה כו'. לת בעי לת טעה ולא התפלל תפלת מוסף דהת ודאי ליתו מתפלל בערבית להילך יקרא לת הקרבנות וכבר עבר זמן מוסף וגם לת תיקנו שבת ברכות של מוסף ללת מקום ובשלמה פריש שפתיהו ובזה ודאי עבר זמנו בטל קרבנו לבל שאר תפלות דרשתי ניהו ולותי שיתפלל לדם כל היום כולו ולין כאן עבר זמנו בתפלה לאחרת:

טעה

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה לותיקין וכו' מקדימין (ת ב) להתפלל לאחר כדי התמה וכו' תנן: (ב) תוס' ד"ה תפלת וכו' מצ"ע במנחה דתיכה ללת משם:

[ע' תוס' ספרים קז. ד"ה ממוך וכו' שני טעמים שנקרא תפלת המנחה]

סכ"ת ג"ע

נעיל דף ע: ודף כה:

קכה א [עוש"ע שם ומ"ב] ב מיי' ס"י מהל' ס"ת הלכה ז עוש"ע או"ח סימן רפ סעיף ו [וכ"ה שם]: קכו ג מיי' ס"ג מהל' ק"ש הל' ח' עוש"ע או"ח סי' עט סעיף ג: קכז ד מיי' שם הלכה ב סמג עשין יח עוש"ע או"ח סימן פג סעיף ג: קכח ה מיי' שם הלכה ג עוש"ע שם סעיף ב: קכט ו עוש"ע שם סעיף ד: קל ז מיי' פ"ד מהל' ק"ש הלכה ח וס"ד מהל' תפלה הל' ה (סמג עשין יח טור או"ח סי' סח): א ח ט מיי' פ"ג מהל' תפלה הלכה ז סמג עשין יט עוש"ע או"ח סי' פט סעיף ג: ב י מיי' שם הלכה ט סמג שם עוש"ע או"ח סי' קח סעיף ב: ג כ מיי' שם עוש"ע שם סעיף ג: ד ל מיי' שם הל' ט עוש"ע או"ח סי' פט סעיף ג: ה מ מיי' שם הל' ט עוש"ע או"ח סי' קח סעיף ב ושימן רלד סעיף ב: ו נ ס מיי' שם הל' ח עוש"ע שם סי' קח סעיף ו:

[ועי"ע תוס' יומא פו: ד"ה והתמר ותוס' מגיה פו: ד"ה מן]

טעה ולא התפלל מנחה בע"ש וכו' טעה ולא התפלל מנחה בשבת מתפלל ערבית פעמים. דהיינו של מוצאי שבת **ומבדיל ברחשונה** וכו'. כתב רבינו יהודה אם טעה ולא הזכיר ר"ח במנחה לא יתפלל עוד בלילה דלמה יתפלל עוד תרי כחר התפלל כל תפלת המנחה מבעוד יום לבד ר"ח שלא הזכיר ר"ח אין מרויח כלום אם יחזור ויתפלל במוצאי ר"ח הרי יזכיר עוד תפלת ר"ח וי"ח כבר התפלל ולא דמי להא דלמר הכח טעה ולא התפלל מנחה בשבת התפלל ערבית בחול פיזרון של חול משום שלא התפלל כלל מ"ש ירגיש תפלת י"ח כשמתפלל במ"ש הע"פ שלא יזכיר של שבת וא"ת והלא הוא מתפלל יותר ממה שהוא חייב להתפלל שלא היה לו להתפלל כי אם ז' ברכות והוא מתפלל י"ח בכך אין לחוש שגם בשבת היה דין שיתפלל כל י"ח רק שלא להריכותו מפני הטורח נמלא ממרויח כל תפלתו לבד כשטעה ולא הזכיר של ר"ח כבר התפלל ח"כ לא ירויח כלום אם יתפלל במוצאי ר"ח (להלן) [ום"כ] כמי אם התפלל במנחה בשבת י"ח שלמות ולא הזכיר של שבת גרלה דלמ"ש לא יתפלל שתים כשכר התפלל י"ח ברכות ומיהו ברך אחת לגפ לא מצטרף כן לתפלי היכא דליכא מרויח כלום מלינך להתפלל פעם אחרת וזה נשמע שכתב להא דקאמר שמבדיל ברחשונה ואינו מבדיל בשניה ואם הבדיל בשניה ולא הבדיל בראשונה שניה עלתה לו ראשונה לא עלתה לו למימרא דכיון דלא אבדיל בקמייתא כמאן דלא צלי דמי ומהדרינן ליה ורמינהו *טעה ולא הזכיר גבורות גשמים בתחיית המתים ושאלה בברכת השנים מחזירין אותו הבדלה בחונן הדעת אין מחזירין אותו מפני שיכול לאומרה על הכוס קשיא איתמר רבי יוסי ברבי חנינא אמר תפלות אבות תקנום רבי יהושע בן לוי אמר תפלות כנגד תמידין תקנום חניא כוותיה דר' יוסי ברבי חנינא וחניא כוותיה דרבי יהושע בן לוי חניא כוותיה דרבי יוסי בר' חנינא אברהם תקן תפלת שחרית שנא' וישכם אברהם בבקר אל המקום אשר עמד שם *ואין עמידה אלא תפלה שנאמר ויעמד פינחס ויפלל יצחק תקן תפלת מנחה שנאמר ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב ואין שיחה אלא תפלה שנאמר תפלה לעני כי יעטף ולפני ה' ישפוך שיחו יעקב תקן תפלת ערבית שנאמר ויפגע במקום וילן שם *ואין פגיעה אלא תפלה שנאמר ואתה אל תתפלל בעד העם הזה ואל תשא בעדם רנה ותפלה ואל תפגע בי ותניא כוותיה דר' יהושע בן לוי *מפני מה אמרו תפלת השחר עד חצות שחרי תמיד של שחר קרב והולך עד ארבע שעות שחרי תמיד של שחר קרב והולך עד ארבע שעות ומפני מה אמרו תפלת המנחה עד הערב שחרי תמיד של בין הערבים קרב והולך עד הערב רבי יהודה אומר עד פלג המנחה שחרי תמיד של בין הערבים קרב והולך עד פלג המנחה ומפני מה אמרו תפלת הערב אין לה קבע שחרי אברים ופדרים שלא נתעכלו מבערב קרבים והולכים כל הלילה ומפני מה אמרו של מוספין כל היום שחרי קרבן של מוספין קרב כל היום רבי יהודה אומר עד שבע שעות שחרי קרבן מוסף קרב והולך עד שבע שעות ואיזו היא מנחה גדולה משש שעות ומחצה ולמעלה ואיזו היא מנחה קטנה מתשע שעות ומחצה ולמעלה איבעיא להו רבי יהודה פלג מנחה קמא קאמר או פלג מנחה אחרונה קאמר תא שמע דתניא ר' יהודה אומר *פלג המנחה אחרונה אמרו והיא י"א שעות חסר רביע נימא תיהוי תיובתיה דר' יוסי בר' חנינא אמר לך ר' יוסי בר' חנינא לעולם אימא לך תפלות אבות תקנום ואסמכינהו רבנן אקרבנות דאי לא תימא הכי תפלת מוסף לר' יוסי בר' חנינא מאן תקנה אלא תפלות אבות תקנום ואסמכינהו רבנן אקרבנות: רבי יהודה אומר עד ארבע שעות: איבעיא להו *עד ועד בכלל או דלמא עד ולא עד בכלל תא שמע ר' יהודה אומר עד פלג המנחה אי אמרת בשלמא עד ולא עד בכלל היינו דאיכא בין ר' יהודה לרבנן אלא אי אמרת עד ועד בכלל ר' יהודה

היינו

מבדיל ברחשונה. פעם לחשונה מתפלל בשבדיל תפלה של עכשיו לפיכך לומר בה הבדלה בחונן הדעת והשניה היא בשבדיל תשלומי תפלת שבת חינו מבדיל בה: **שניה עלתה לו**. בשבדיל תפלה מ"ש ורחשונה לא עלתה לו שחינה כלום שחין לו להקדים (ה) תפלה שעבר תורה אור זמנה לתפלה שזמנה עכשיו והשניה נמי לא עלתה לו לפי שבת הוחיל והבדיל בה גילה דעתו שחינה של עכשיו שבת והיח מחשב לפי ערבית: **מכאן** תקנום. כדקתני בכריתא לקמיה: **כנגד תמידים תקנום**. לחכי כנסת הגדולה: **רבי יהודה**. ס"ל שחין תמיד של שחר קרב חלח עד חרבע שעות: **מנחה גדולה**. של עלות: **ופדרים**. של חחר קרבנות שנזרק דמן קודם שקיעת החמה קרבין כל הלילה וכגון תקנו תפלת ערבית: **מנחה גדולה**. לפי שבת להקדים תמיד של בין הערבים חינו יכול להקדימו קודם שם שעות ומחלה דבין הערבים כתיב בין מכי יגעו בללי ערב משחחמה עוטה למעלה דהיינו משם שעות ומחלה ולמעלה דלמר מר חלי שם וחלי שבת תמה עומדת ברחש כל חדם בחמלע הרקיע (פס"ז ל' נד.): **מנחה קטנה**. זמן תמיד של בין הערבים בכל יום משבע שעות ומחלה ולמעלה כדחמן בחרחש יש (פסחים ד' נ.) כשחש בשמונה ומחלה וקרב חמן חפלת מנחה שנחמר ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב ומחלה ומסם מפרש טעמח: **פלג מנחה אחרונה**. חלק לח ב' שעות ומחלה הטורים ביום ומחלה פלג לפנות ערב ולמעלה: **דלי לה תימא סכי**. למולה רבי יוסי ברבי חנינה דרבנן ד' שעות ומחלה ולמעלה: **תפלה למוספין מלן מקנה**. לחח ע"כ רבנן למכיחנהו לקרבנות וכי עייהו במוספין ולח מלחו תפלה כנגדה עמדו סס ותקנוה: **עד ועד בכלל**. לרבי יהודה הוח דקח בעי למילו לרבנן עד ולח עד בכלל:

היינו

[ז] מ"ו, ס"ו [פ"ו] מכו' תפלה הלכה עו סמג עשין יט עוש"ע או"ח סימן קח סעי' ט: ח ב מ"ו, שם עוש"ע שם סעיף י: ט ג מ"ו, שם הלכה ח סמג שם עוי' וע"ע או"ח סי' קיד סעיף ה: י ד מ"ו, שם הלכה ע סמג שם עוש"ע או"ח סי' קיו סעיף ד: יא ה מ"ו, שם הלכה יד עוש"ע או"ח סימן רלד סעיף ח: יב ו מ"ו, ס"ל מהלכות תפלה הלכה ה ו עוש"ע או"ח סימן נה סעיף ד [כך הלכם ברכות ס"ג דף יד ב]: יג ז ח מ"ו, ס"ג שם הל' ד סמג שם עוש"ע או"ח סי' כ, ל"ג סעיף ח:

הגהות הב"ח

(ה) רש"י ד"ה שניה עלתה וכו' שחין לו להקדים. ל"ב פירוש דוד"ח הוא לח להקדים לכחלה לתשלומין ס"ל מסחמח [דעתו היא] על מובה ולפם [מובה לח] עלתה משום דלח הכדיל כד ע"ב [כחב כ"ר] חח"כ חם כן לחמרינן דמסחמח דעתו [היה כלחתחה למובה] לך דלח עלתה לו משום דלח הבדיל בה ח"כ חעלה שניה לפם שבת לכבי לה הקדים תפלת תשלומין לתובה ע"ו מבני ר"י דהוחיל דהבדיל בשניה גילה דעתו שחינה של שבת והיח מחשב לפי ערבית כ"ל בשבת שהתפלל רחשונה לחמרינן דעתו היה לפם מובה לחכל כשהתפלל והבדיל בשניה לו גילה דעתו שהיח מבי' של ערבי' וק"ל ועי' בחשכ"ו: (ב) תוס' ד"ה יעקב וכו' דקרק קחמ דקחמר שחינו. ל"ב [שם ע"ב ד"ה] חחמר זמן בללת הכוכבים חלת לעניו [ק"ש מ"ע] כיון דקי"ל לעיל גם כן לסמוך גחולה לתפלה [בערבית] ס"ל כע"ב בללת הכוכבים חמר שלת הכוכבים:

גליון השים

גמ' תפלות לבות תקנום. עי' תענית (דף כ"ח ע"ב) בכ"י ד"ה חלמן: שם ואין שיחה חלח תפלה. כשלחלות דלק"ג פ' לך לך ליתח לחמר חשפוך לפניו שיחו. וכן הוח בתוס' ע"ב (דף ז' ע"ב) ד"ה ואין: תוס' ד"ה ואין כו'. ובפרק חלק הוח חומר להיפך. וכן בסנה' (ד' ל"ו ע"ב) ואין כפף חלח לדיקים שנחמר וחכיה לי. ובמולין (דף ל"ב ע"ב) חומר כהיפך:

[עיין עפקי חוס' פרק הקומן רכם סימן קיח]

[עירובין פה: פסחים קיו: ב: סוכה מה: מיר ו: מנחות סח: חולין מו. מד: ערכין יח. כלה כח:]

[תענית ב: ח. סוטה יד. סנהדרין לה:]

תוספתח פ"ג

[נעיל ו:]

תוספתח פ"ג ע"ש

תוספתח פ"ג להקמן כט. לג. (תענית נ:)

הגהות הגר"א

[ז] גמ' בגיל שבת שתים. נ"ב שתים של שבת. גיכסת ר"ף ושאר פוסקים:

סיינו רבנן. דקס"ד כרבי יהודה פליג אמתניתין דלעיל ומנחה קאמר: **מתפלל של מנחה וכו'.** רבנן לטעמייהו דלמרי תפלת המוספים כל היום כמו של מנחה הלכך תדיר קודם ור' יהודה לטעמיה דאמר מוספין עד שבע שעות ומנחה לא מלאה עוברת ואם כן לא הוי לה עוד שהות עד פלג המנחה: תורה אור

שמי תפלות כפלי סדלי. מלי למימרן של שעה שבימים הוא זמן למחיצין דהא לאמר מנחה גדולה משש שעות ומחצה ולמעלה: **סיכי משכחת לה.** כרי עבר זמן המוספים משעברה שעה שמים: **פליג רשמואל.** של מנחה לחכמים ועד בכלל ולקמן פליג על גב דהכא יהב סימנא לפלג לחכמים דקתני ליזו פלג מנחה מי"ת שעות חסר רביע ס"ק כו': **לף לעולם נמי תניא.** לרבי יהודה עד ועד בכלל: **שממעין לה סקטנ'.** קטנה שהשיאתה לאחר מיתת בעלה דמדלוריימא לין קדושיה כלום שהרי קטנה אינה בת דעת ואת אמה לא זכתה תורה להיות לה כח לקדשה הלכך לא שייך שתאמר לא בתי נתתי לאיש הזה (דברי' כב) ומיהו רבנן תקינו לה קדושין להלריכה מיאון כדי שימאנה ולא תצא לזנות לפיכך לם מיאנה לאחר זמן ואמרה לי לפני בו יולאת ומותרת לכל לדם ואינה לריכה שימנו גט והטיד ר' יהודה בן בבא שפעמים שמלוה על בית דין ללמדה שממאן בו כגון שני לחיים נשואין שני לחיות יפומות לחת גדולה וקדושיה קדושי תורה ולחת קטנה שלין קדושיה כלום מדרבנן ומת בעלה של גדולה בלא בנים ונפלה לפני לחיו ליבום ונמלאת זקוקה לו מן התורה וזיקה זו לוסרת לת משמו עליו משום לחות לחתו ול"ל לגיעור במסכת יבמות (דף קנ.) מלמדין קטנה זו שממאן בבעלה ותעקור קדושיה למפרע ותעשה כל בעילותיה בלתו בן של זנות כדי להחיר לת בעלה ליבם לת לחותה דתנן טומלין על המוסף ועל המפותה (יבמות דף נ:) והטיד רבי יהודה בן בבא ביום שבעים עדיות שהלכה כר"ל: **ע"פ עד אחד.** שאמר לה מת בעלך במדינת הים (יבמות דף קכב.): **שנסקל הרנגול.** שניקר קדקדו של תינוק במקום שהעוף רופף וניקב לת מוחו ומקללהו כמשפט שור שנגמח לת האדם דכתיב (שמות כא) השור יסקל וגמרינן בג"ש שור שור משפט לעשות כל בהמה חיה ועוף כשור (ב"ק ל' ד:): **ועל יין בן מרבעים יום.** שילת מכלל יין מגתו ובא לכלל יין גמור וקרינן ביה נסך שכר (במדבר כח): **במרבע שעות.** ותו לת למעמ כרבי יהודה ס"ל ונקאמר במרבע שעות למעמ לרבי יהודה עד ועד בכלל: **הלכה כרבי יהודה.** דמתני' לתין תמיד של שחר קרב לאחר מרבע שעות וה"ה לתפלה: **בבחירתא.** עדיות אלו בבחירתא שהלכה כותן עדיות: **כשטות אומר בחוש היום שני שם שעות אמור.** כלומר מנינו במקום אחר שמיהה הכתוב בלשונו ואמר והוא יוצא פחות החושך בחוש היום ולא אמר בחוש השמש משמע כל המקומות תמיו בין חמה בין לל הוא מדבר בקטנה שעות: **הא מה אני מקיים והא שמש.** דמשמע השמש חם והלל טוען: **במרבע שעות.** ולילו קודם למרבע שעות לף השמש טוען: **מני.** הא דמשמע למרבע ללו בקר הוא דהא כתיב וילקטו אותו בבקר ובחם השמש ומשם שהחר ומדמוקי ונחם במרבע שעות משמע מכלל דלאו זמן לקיטה הוא ולאו בקר מיקרי: **למרבע שעות נמי ליפרוש הוא.** דהא אמרת עד ועד בכלל וגבי תמיד כתיב תעשה בבקר: **לעני בקריס.** אלא היו לוקטים אלא בשעת שעות לחשות שהוא בקר לחשון: **הפס אמר רב כהנא.** גבי תפלת השחר: **אל שבת בערב שבת.** שקבל עליו שבת מבעוד יום: **שמע מינה.** כרבי יהודה ס"ל דאמר מפלג המנחה חזיל ליה זמן תפלת המנחה ועייל ליה זמן תפלת ערבית: **ולא אפקיה לעלותיה.** כלומר אל הפסיק בין רבי ירמיה ולוסבר לפניו ולעיבר במקומו אלא עומד על עמדו:

כנגד

תא שמע ואל מוספין כל היום ורבי יהודה לומר עד שבע שעות ותניא היו לפניו וכו'. ולא גרסי' אימת סיפא ואל וכו' שאינו במשנה שלפנינו דרבי יהודה שאומר עד שבע שעות אינו ספרים היפים אינו. ול"ת ורבי למה לא הזכיר לותו במשנה וי"ל משום דלא ס"ל כוותיה בהא דאמר עד שבע שעות אבל בהא דקאמר עד מרבע שעות ס"ל כוותיה משום דתנן בבחירתא כוותיה ובהיא דפלג המנחה נמי משום דאמרינן לקמן דעבד כמר עבד ודעבד כמר עבד דהכי פירושא דעבד כר' יהודה (עבד) דאמר מפלג המנחה ליליא הוא עבד ומשום הכי מנחה לא אבל אין לפרש אבל בתפלת המנחה ועבד כרבי יהודה שהתפלל מנחה קודם פלג דפשיטא דרבנן מודו

בשיעורו דרבי יהודה:

דרב גלי אל שבת בע"ש. תימה דהא אמרינן בפרק במה מדליקין (ל' כג:) ובלבד שלא יקדים ושלא יאחר. ויש לומר דהתם בשאינו מקבל עליו שבת מיד אבל הכא מיירי שמקבל עליו שבת מיד הלכך לא הוי הקדמה ומעמא משום דס"ל כרבי יהודה וכן הלך לקמן שהתפללו אל מ"ם בשבת היינו משום דסבירא להו כרבי יהודה לענין תפלת הערב שהיא שעת ורבי קודם הלילה לתפל"ל [לתן] אסור לעשות מלאכה (ה) *במ"ם מיד לאחר פלג המנחה וכן לענין מוספת שבת (*ועי' בתוי"ט) ו"ת דקי"ל שהות מן התורה *אם כן לא לריך שיעור גדול כל כך: ולא

[בע"ם]

[ויי"ט]

[תפ"ה]

רב נסים גאון

העיד ר' יהודה בן בבא על חמשה דברים. הא דתני על התרנגול שנסקל בירושלים [על] שהרג את הנפש בבר מפורש בתלמוד ארץ ישראל בפסכת עירובין בפרק המוצא תפילין(הלכה ה) וחכי גרסינן הא (כ"ה ראה) מוהו של תינוק רופף והלך וניקרו ווה הדבר ידוע הוא כי התינוקות מוחיהן פתוחין ונראה להן רפרוף מתחת הערר שעל המוח ניקר אותו מקום עד שנקבו והרגו לתינוק ווה התרנגול ראוי להרגו מן הכתוב כי אין הפרש לשורו לתרנגלו וכל בעלי חיים שבעולם אכלהי אמר רחמנא סקל יסקל השור: הואיל ותנן(בבתריתא) [בבחירתא] כוותיה ומאי היא מס' עדיות פ"א מ"א שנו המשנה שנויה בה העיד ר' יהודה בן בבא:

גליון הש"ם

גמ' שממעין לת הקטנה. הקטנות כ"ל (ובמבואר בכלה ה): שם ועל תמיד של שחר. עי' בכ"י ומשלי לת ועי' מנחות ד' סה ע"ב תוס' ד"ה ועל: שם למתוניתא דרב. תפלה של מוסף. כן הוא בכה"י:

יד א מיי' פ"ו מהלכות יסוה"ת הלכה טו טוש"ע או"ח סימן קטו סעיף יח:

טו ב מיי' פי"ב מהל' גרושין הלכה טו סמג עשין נ"ט טוש"ע או"ח סי' יז סעיף ג:

טז ג מיי' פ"י מהלכות מקוה ממים הלכה ב יז ד מיי' פ"ו מהל' פיסולי מזבח הל' ט: יח ה מיי' פ"ל מהל' תמידין הל' ב סמג עשין קל:

יט ו מיי' פ"ג מהל' תפלה [הל' ה] סמג עשין יט טוש"ע או"ח סי' ס"ט סעיף ה:

כ ח מיי' שם הלכה ד סמג שם טוש"ע או"ח סי' לט סעיף ה:

כא ם מיי' שם הלכה ז סמג עשין כט טור שו"ע או"ח סימן רמו סעיף ב:

כב י מיי' פ"ה מהל' תפלה הלכה ו סמג עשין יט טוש"ע או"ח סי' קג סעיף ד:

ולא לחבורי רבו . פירש רש"י משום יוהרא ויש מפרש שנראה כמתאוה לרבו : **והנותן** שלום לרבו והמחזיר שלום פירוש כשאחר בני אדם שלום עליהו לומר שלום עליך רבי והייט דלמריץ (ב"ק דף עב:) כדי שתלום תלמיד לרב לו נמי ההוא לכתחלה קאמר ובתלמיד חבר דשרי כגון הני דלקמן :

הואיל והתפללו וכו' . הכא נמי ניחא *לעניין (ג) חומרא ולחמי שרי ליה ובקונטרס פי' בפניס לחבר: **שאני** לגבור . לעיל"ג דלא מטא זמן *תפין (ב) לחיסורא לחיסור בעמיים מלאכה לקח על גב דטעותא הוא: **צלי** של מולאי שבת וכו' . יש לומר דהכא מיירי שיש לו לזרך מלוה לעשות במולאי שבת כגון ללכת למול תינוק ולא יהיה לו יין להבדלה אם לא יקדים דולחי לריך להוסיף מחול על הקדש לחולייתא לבד בחנם לא ופסיקתא שלא היו ממהרים להבדיל ולהתפלל של מולאי שבת בשבת דגם במלאכה לאסור טס חמיכה :

הלכה כדברי האומר רשות . נלמ דוקא רשות אלא כדפרישים לעיל (ד' כו.) ולכך נקרא רשות לבטלה עבור מלוה לחרת הטובת :

והלכתא כוותיה דרב . ונרלה דלכך תקנו פסוקים וקדיש בין גאולה לתפלה דרשות היא: [ע' תוס' לעיל ד: ד"ה אמר ר"י : ומל

לא *כנגד רבו ולא אחורי רבו ותניא רבי אליעזר אומר המתפלל אחורי רבו *והנותן שלום לרבו *והמחזיר שלום לרבו *דבר שלא שמע על ישיבתו של רבו והאומר *דבר שלא שמע מפי רבו גורם לשכינה שתסתלק מישראל שאני רבי ירמיה בר אבא *דתלמיד חבר הוה והיינו *דקאמר ליה רבי ירמיה בר אבא לרב מי בדלת אמר ליה אין בדילנא ולא אמר מי בדיל מר ומי בדיל והאמר רבי אבין פעם אחת התפלל רבי של שבת בערב שבת ונכנם למרחץ ויצא ושנה לן פרקין ועדיין לא חשכה *אמר רבא ההוא דנכנס להויע *ונקודם גזירה הוה איני והא אביי שרא ליה לרב דימי בר ליואי לכברויי סלי הדוא *טעותא הואי וטעותא מי הדרא והא אמר אבידן פעם אחת נתקשרו שמים בעבים כסבורים העם לומר חשכה הוא ונכנסו לבית הכנסת והתפללו של מוצאי שבת בשבת ונתפזרו העבים וזרחה החמה ובאו ושאלו את רבי ואמר הואיל והתפללו התפללו שאני 'צבור דלא ממרחינן להו : א"ר חייא בר אבין רב צלי של שבת בערב שבת רבי יאשיה מצלי של מוצאי שבת בשבת אומר הבדלה על הכוס או אינו אומר קדושה על הכוס ת"ש דאמר רב נחמן אמר שמואל *מתפלל אדם של שבת בערב שבת ואומר קדושה על הכוס והלכתא כוותיה רבי יאשיה מצלי של מוצאי שבת בשבת אומר הבדלה על הכוס או אינו אומר הבדלה על הכוס ת"ש דאמר רב יהודה אמר שמואל *מתפלל אדם של מוצאי שבת בשבת ואומר הבדלה על הכוס אמר ר' זירא אמר רבי אסי אמר ר' אלעזר א"ר חנינא אמר רב בצד עמוד זה התפלל ר' ישמעאל בר' יוסי של שבת בערב שבת כי אתא עולא אמר בצד תמרה הוה ולא בצד עמוד הוה ולא ר' ישמעאל ברבי יוסי הוה אלא ר' אלעזר בר' יוסי הוה ולא של שבת בערב שבת הוה אלא של מוצאי שבת בשבת הוה : תפלת הערב אין לה קבע : מאי אין לה קבע אילימא *דאי בעי מצלי כוליה ליליא ליתני תפלת הערב כל הלילה אלא מאי אין לה קבע כמאן דאמר *תפלת ערבית רשות דאמר רב יהודה אמר שמואל תפלת ערבית רבן גמליאל אומר חובה ר' יהושע אומר *רשות אמר אביי הלכה כדברי האומר חובה ורבא אמר *הלכה כדברי האומר רשות . ת"ר מעשה בתלמיד אחד שבא לפני ר' יהושע א"ל תפלת ערבית רשות או חובה אמר ליה רשות בא לפני רבן גמליאל א"ל תפלת ערבית רשות או חובה א"ל חובה א"ל והלא ר' יהושע אמר לי רשות א"ל *המתן עד שיכנסו בעלי תריסין לבית המדרש כשנכנסו בעלי תריסין עמד השואל ושאל תפלת ערבית רשות או חובה א"ל רבן גמליאל חובה אמר להם רבן גמליאל לחכמים כלום יש אדם שחולק בדבר זה אמר ליה ר' יהושע לאו א"ל והלא משמך אמרו לי רשות אמר ליה יהושע עמוד על רגליך ויעידו בך עמד רבי יהושע על רגליו ואמר אלמלא אני חי והוא מת יכול החי להכחיש את המת ועכשיו שאני חי והוא חי היאך יכול החי להכחיש את החי היה רבן גמליאל יושב ודורש ור' יהושע עומד על רגליו עד שרננו כל העם ואמרו לחוצפית התורגמן עמוד ועמד אמרי עד כמה נצעריה וניזיל בר"ה אשתקד בצעריה בכבורות במעשה דר' צדוק צעריה הכא נמי צעריה תא ונעבריה מאן נוקים ליה נוקמיה לרבי יהושע בעל מעשה הוא נוקמיה לר' עקיבא דילמא עניש ליה דלית ליה זכות אבות אלא נוקמיה לר' אלעזר בן עזריה דהוא חכם והוא עשיר והוא עשירי לעזרא הסופר. ההכמה שלו גלויה היא וידועה הלא תראה היאך אמר ר' יהושע אין דור יתום שר' אלעזר בן עזריה שרוי והוא עשירי לעזרא דאית ליה זכות אבות ולא מצי עניש ליה אתו ואמרו ליה ניחא ליה למר דליהוי ריש מתיבתא אמר להו איזיל ואימליך באנשי ביתי אזל ואמליך בדביתהו אמרה ליה דילמא

דלמ מעמד . ונרמב"ן במדוייס שם :

מלק קי. ועי"ש

סוכה דף כז: ד"ה ואמר

[עירובין מז:]

[כילה נב.]

הגהות הב"ח

(ג) תוס' ד"ה הואיל וכו' ומי נימא לעניין מלאכה ואחמי שרי : (ב) ד"ה אחמי וכו' אין לזיסור בעמיים כ"ל ותיבת לזיסור[ת] נמחק:

גליון השים

גמ' והמחזיר שלום לרבו . כרי"ף וכרא"ש ליתא נמי והמחזיר שלום לרבו : שם דתלמיד חבר הוה . עיין קדושין ד' מ"ו ע"ש תוס' ד"ה גלחין : שם וקודם גזרה הוה . ע' שבת ד' מ' ע"ב ברא"ש ד"ה

ס"ת רשות והלכתא כדברי האומר חובה ורב אמר הלכה כדברי האומר רשות עי' יומא דף פ: [בכורות לו. וע"ש בתוס']

כנגד רבו . לגלל רבו ומרחה כליל הס קוים : **לחורי רבו** . כמי יוכרת הוא: **שלום עליכו** . כשאחר כל אדם שלום עליך ולא אמר לו שלום עליך רבי: **ושיינו דקאמר ליה** . לומר היום שהתפלל רב שבת בערב שבת אמר ליה רבי ירמיה מי בדלת מן המלאכה הוחיל וקבלת עליך תורה אור שבת בתפלתך : **ולא אמר ליה מי בדיל** מר . שמע מינה תלמיד חבר הוי ליה : **לכיה מהרתן** . סלקא דעתך לאחר שנזכו על הזיעה ועל הרחילה בשבת כדלמרי' במסכת שבת בפרק כירה שהסיקוה (ד' מ.) אלמא לעני"ן דבלי לא בדיל מאיסורי שבת: **אמר רבא נזוזיע** . ככה להזיע מחמת חום בית המרחץ ולא כתן עליו מים : **וקודם גזרה** . עד שלא נזרו על הזיעה וכל דוכתא דלמרינן כדאמר רבא להזיע כו' מהכא למרינן : **לכברויי פלי** . לעשן לוחן בגפרית לאחר שהתפלל על שבת בערב שבת : **מטותא טוחי** . לח קבל עליו חוספת שבת משעת תפלה מדעת אלא יום המעונן היה וכסבור שבת ואחר כך זרחה חמה : **טוחי והתפללו התפללו** . ולח הלריכם להתפלל משתחשך אלמא תפלה היא ואע"פ שלא הותרו במלאכה הכא הוא דלא לעבור על ד"ת אבל לעני חוספת לע"ג דבטעות הוא תוספת הוא ע"י תפלה הוחיל ואמר תפלה קבלה היא: **בעלי תריסין** . תכמים המגלחים זה את זה בהלכה: **סיתי יכול ספי לכפחים** שמי נימא לעני מלאכה ואחמי שרי : (ב) ד"ה אחמי וכו' אין לזיסור בעמיים כ"ל ותיבת לזיסור[ת] נמחק: **מם ספי** . על כרחי לני לריך להודות שממרחינן לו רשות : **ספורגמן** . שהיה עומד לפני רבן גמליאל ומתמיע לרבים את הדרשה מפי רבן גמליאל: **עמוד** . תחזק: **משמקך** . שנה בעבורה: **כרתם משנה** . במסכת ראש השנה (דף כה.) שאמר לו גוזר לני עליך שתבא לגלי במלקך ובמעותיך ביום הכפורים שתל להיות בתשבוך : **בכבורות** . במסכת בכורות(דף לו.): **במעשה דרבי נדוק** . בכבורות הוא ר' לדוק הוה ליה בוכרת ואמר ליה רבן גמליאל לר' יהושע עמוד על רגליך כו' כי הכא : **תא ונעבריה** . בוחו ונעביר לוחו מן הבשילות: **בעל מעשה הוא** . והוה ליה לרבן גמליאל לנערת טפי : **ליה ליה זכות אבות** . ולימלי עניש ליה רבן גמליאל : **מעברין לך** . יוכיחוך מן הבשילות בשביל לאחר :

ס"ג

רב נסים גאון

אמר רבא [כו'] להויע וקודם גזירה. איתה מיפרשה בפס' שבת בפ' כירה (דף מ.) אמר ר' שמעון בן פזי אמר ר' יהושע בן לוי משום בר קפרא בתחלה היו רוחלין בחמין שהחמו מערב שבת כו' ראו שאין הדבר עומד התירו להן חמי סבריא ועדיין זיעה במקומה עומדת הדיעבד בכאן כי רבי שהתפלל של שבת בערב שבת כבר קיבלה לשבת עילויה ואיחייב לשבות ונאסרו עליו החמין לרחוץ בהן ולא נכנס במרחץ אלא להוציע בלבד ורוה המעשה היה קודם שנזרו חכמים על הזיעה לפי מה שיש בהלכה שהוכרנה אמרו להן להויע: **אכרי** [עד] כפה נצעריה וניזיל בר"ה בצעריה בכבורות צעריה . האי דצעריה בראש השנה שנוי הוא בפרק אם אינן מכירין אותי (דף כה.) דתנן ועוד באי שנים ואמרו ראינוהו בזמנו שלח לו רבן נמליאל נזור אני עליך שתבא אצלי במקלך ובמעותיך ביום הכפורים שהל להיות בחשבונך ובכבורות (עוד) בפרק כל פסולי המוקדשין (דף לו.) פירשי מעשה (אחר) [אחד] שאירע לר' יהושע עם רבן גמליאל דכסיף ליה קפי רבנן והעכירו על רגליו ברבים עד שנכנסה קנאה בלב כל העם שהיו לשם ושיחקו את המתורגמן ווו היא הנירסא של וו המעשה ר' צדוק הוה ליה בוכרא רמא ליה שערי בסלי נצרין של ערבה קלופה ותרמיז עד שיכנסו בעלי תריסין לבית המדרש כיון שנכנסו עמד השואל ושאל בלום הלקנו בין בור לחבר אמר לו ר' יהושע לאו אמר לו רבן גמליאל והלא משמך אמרו לי הין אמר לי הין אמר לי המתן עד שיכנסו בעלי תריסין לבית המדרש כיון שנכנסו עמד השואל ושאל בלום הלקנו בין בור לחבר אמר לו ר' יהושע לאו אמר לו רבן גמליאל והלא משמך אמרו לי הין אמר לי הין אמר לי עמוד על רגליך ויעידו בך עמד ר' יהושע על רגליו ואמר אלמלא אני [מת] [חי] והוא [חי] [מת] יכול החי להכחיש את [החי] [החת עכשיו שאני חי והוא חי היאך הי יכול להכחיש את החי] היה רבן גמליאל יושב ודורש ור' יהושע עומד עד שריננו כל העם ואמרו לחוצפית התורגמן העמד : נוקי לר' עקיבא בירושלים ומאן אינך ר' עקיבא ואיתה נמי בפ' הניזקין דמסכת נימין (דף מ:): נוקי לר' אלעזר בן עזריה שהוא חכם ועשיר והוא עשירי לעזרא הסופר. ההכמה שלו גלויה היא וידועה הלא תראה היאך אמר ר' יהושע אין דור יתום שר' אלעזר בן עזריה שרוי בתוכו באותה המעשה האמור בפסכת הגיגה בפרק א' (דף ג) והעושר שלו נמי כבר נרסי בפרק (בבמה אשה) [ל' בבמה בהמה] [שבת דף נל] ר"ב אלפי עגלי הוה מעשר ר' אלעזר בן עזריה מעדריה כל שתא ובפס' קדושין בפרק האיש מקדש (דף מט) על מנת שאני עשיר אין אוכרים כר' אלעזר בן הרסום וכר' אלעזר בן עזריה וייהוסו לעזרא הסופר נמי איתה בפנחות בפרק כל המנחות באות מצה (דף נג) אמרו ליה רבנן לר' פרידה (רב עזירא) [ר' עזרא] בריה דרב אבטולם דהוא עשירי לר' אלעזר בן עזריה קאי אבבא ובגמרא דפרקין דבני מערבא [בלכה מ] וגם (בפסחים בפרק תמיד) [ל' בתענית פ"ד ה"א] גרסינן הלכו ומינו את ר' אלעזר בן עזריה בן ו' שנה ונתמלא כל ראשו שיבה והיה ר' עקיבא יושב ומצטער ואומר לא שהוא בן תורה יותר מבני אלא שהוא בן גדולים יותר ממני אשרי אדם שזכו לו אבותיו אשרי אדם שיש לו יתד להתלות בה ומה היתה יתידתו של ר' אלעזר בן עזריה שהיה עשירי לעזרא :

מסורת הש"ס

ס"ג דלמא מעכרין לך לאמר לה יומא חדא בכסא דמוקרא ולמחר ליתבר וע"ג מעלין בקדש: **כסא דמוקרא** *כוס זכוכית יקרה שקורין לה בלעזן יסמטא"ל בערקי"ח ולחומריס בני לדם במקל הדיוט יום אחד יסתמם בו בעליו ויתכבד בו ואם יסבר יסבר: **ליה לך מיורמא** . לין לך שמרות לבנות תורה אור שלם זקנה ונפלה לדרכן להיות זקן: **י"מ דלי מיורמא** . י"מ שורות של זקנה: **קא מלטף דעתיה דר"ג** . כשרואה שנתוספו היום תלמידים רבים והיה דואג שלא יעלם כמה שמעטם בימיו מלבו: **דמליין קמיה** . לשומר תך שלו ליום רחויים: **תלויה** . בספק שלא פירשוה מתוך שרבו התלמידים רב התדוד והפלפול: **לפומיה דכיסיס דמסתכן** . כוחלי ניסו של ר' יהושע שהיו שחורות: **שפתי ישנות** . עושה פחמים וי"ו נפח: **נעניתי לך** . דברתי למולך יותר מן הרלוי: **דלכיס מדא** . הרגיל ללבוש המעיל יגבס לשומר הרגיל בגשמיות יהיה נקיא: **מוס כן מוס** . כהן בן כהן יזה לא מי חטאת: **לפר מקנא** . לפר הקלוי בחטורים ובכירות לשומר לפר החט: **שכח של מי סיפס** . במסכת מגילה: **ולומו תלמיד** . שלשל תפלת ערבית רשות לו תוכה רבי"ו הוא: **ונקרא פומא** . המחתר כ"ב: **מפעיל של מנחה** . מחתר שהגיע זמנה כדי להקדימה בתחלת זמנה שלא יקרא פומא גם עליה: **ולח"ב של מוספין** . הוליל ולחתר *זמנה לילו עובר להא לחמרי דבנן ולל מוספים כל היום: **שוו מנוס עוברים** . ר' יהודה לטעמיה דלחמר עד שבע שעות ולו לא: **כי הלפי לכבן** . תלמידים היולפים מבנים ר' נתן: **מלן למר סלכה כי מדרשא** . מי מבני היסיבה לחמר בבית המדרש שהלכה כר' יהודה: **מדא סיא לך לו מדא סיא לך** . לחת היא לך שלא למדת דבר משמו של ר' יוחנן שלא זו בלבד לכך מבינה היא לך לו חלקה היא לך שהיית סבור לחלוק מן לחלרים לומרה: **ס"ג ל"ל מדא סיא לי דמפקא לי כר' יהושע בן לוי** . סבור הייתי ער' יהושע בן לוי לומרה: לחמר ריב"ל גרסי' וע"ג דלחמר: **ממועד** . מחמת שהעבירו מועדי התפלות וחגים יהיו נוגים ולחסופים ולכיס לא

[ועי' פיקע"ו לעקן נא. ד"ה כספא]

לעי' ס"ח דף יב:

[דוגמתו יומא עב:]

הגהות הב"ח

(ה) גב' לחמר להם (מה לחני) תפ"מ. וכ"ב ס"ח מוחר: (ב) שם במקומן בן יהוסנין ו:גלא ככר:

ע"ש ומעמה כ"ש ל

[יומא מד. ועי' סוס מגילה יב: ויומה: יבמות עו: ובסנהי: ס. מכיס ר' נתן: **מלן למר סלכה כי מדרשא** . ד"ה מניחין]

[יומא סד: יבמות עו: כתובות עו. קדושין עב. זבחים עב.]

[יומא יב: עב. מגילה ט: כה: הוריות יב: שבת כה:. [תמיד נה:] מנחות לט. לט. ושם מפיק לה מקרא ול"ע לעון גמירי] [זבחים יב. לח.]

[יומא יב: עב. מגילה יב: כתובות כב:ג.] ספרים ג

[ספרים עב. מגילה ז: כתובות כב:ג.]

תהלים קיט לחיכה ח

[כידים פ"כ] בר ביום עמר יהודה גר עמוני: **אמר** רבן גמליאל השתא אזיל ואפייסיה לר' יהושע אזל חזיניה לאשתא דביתיה דחזו קא משחרן כו'. ופירשו בגמרא אול ואשכח לר' יהושע דיתיב מעבר ואשכח לר' אמר ליה מן איליין את חיי אמר ליה עד כדון את בעי מידע אוי לדור שאתה פרנסו. ואהי דאמר ליה עשה כשביל כבוד בית אבא כלומר כשביל הלל הזקן וקני שהיה מורע דוד כדנרסינן בפ' יציאות השבת (דף עו) הלל ושמעון בגמליאל ושמעון נתנו נשיאותן בשני הבית ק' שנה ווה רבן גמליאל הנוכר בכאן הוא בנו של רבן שמעון בן גמליאל שהוא רביעי להלל הזקן דהוי ליה רבן גמליאל חמישי להלל ובנו רבן שמעון ששי להלל ובנו ר' יהודה הנשיא שהוא רבי והוא רבינו הקדוש היו שביעי להלל הזקן ואיתא במסכת שבת בפרק במה בהמה (דף ט) רבי דאתי מדור מהאך בזוטרתיה דידור ובנמרא דפרק אחרון דתענית דברי מערבא (הלכה ג) אמרי אמר לוי מגילת יוחנין וכתוב כה הלל מן דידור ואיתא בפ' אע"פ שאמרו בכתובות (ד' סג:) ברקו במשפחות רבי אתי משפטיה בן אביטל. והאי דאמרינן אעפ"כ לא עברוה לר' אלעזר בן עזריה פירשו בתלמוד ארץ ישראל אלא מינו אותו אב בית דין והייטו דאמר מר שבת של מי היתה של ר' אלעזר בן עזריה היתה ואיתא בפירקא קמא דתענית (דף ג) הנו דבנן מעשה בר' יוחנן בן ברוקא ור' אלעזר חסמא שהלכו לחקבל את פני ר' יהושע בפקיעין אמר להם מה חידוש היה היום בבית המדרש אמרו לו תלמידיך אנדנו ומיסיך אנו שיתין אמר להן אעפ"כ אי אפשר לבית המדרש בלא חידוש שבת של מי היתה אמרו לו שבת של ר' אלעזר בן עזריה:

גליון הש"ס גמ' מכוסלי ביקר. עיין תפכ"ן מ"ח עיין קמט: שם ומקח פוסק. עיין לקמן (דף מ"ג ע"כ): שם כי הוה מלים מגיהסף. עיין עירובין (דף כ"ח ע"כ):

עין משפט נר מצוה

לג א מיי' פ"ד מהלכות ת"ת ה"ג סוש"ע יו"ד סי' רמו סעיף ז: [ג"ל ביומא ד' ע. כ"כ המג"א סימן רפ"ח]

עיין רש"ל וכ"א לד ב מיי' פי"ב מהל' מיסורי ביאה הלכה כה סמג לאוין קטו סוש"ע אה"ע סימן ד סעיף י':

לה ג מיי' פ"ח מהל' מ"ב הלכה ט ופ"ו מה"ל הלכה יח:

לו ד מיי' פ"ח מהל' מלכים הל' ז סוש"ע י"ד סימן רמה סעיף כב בהגהה:

לז ה מיי' פ"ג מהל' תפלה הלכה ה סמג עשין יע סוש"ע או"ח סימן רפו סעיף ג:

לח ז מיי' שם הל' יא סוש"ע שם סעיף ד:

לט ח שם סעיף ג:

מס' ידים פ"ד משנה ד'

[יומא עב: יבמות עו: כתובות עו. קדושין עב. זבחים עב.]

[יומא יב: עב. מגילה יב: כתובות כב:ג.] ספרים ג

[יומא יב: עב. מגילה יב: כתובות כב:ג.]

[יומא יב: עב. מגילה יב: כתובות כב:ג.]

[יומא יב: עב. מגילה יב: כתובות כב:ג.]

נח על לפרקא דרב יוסף . שהיה רגיל להיות בפומבדיתא והיה דורש בשבת קודם תפלת המוספין ולאחר תפלתה היו הולכים לבית הכנסת ומתפללים תפלת המוספין : **בגבורו שנו** . שם הוא בשבח"ע עם הגבור לא יקדים להתפלל : **מרתני' מה מקום** . כלומר מה טיבה : **גמ' ונא מכשל** . ויש"מ חברי על כשלוני הרי רעות שהיו שיבלו על ידי שתגרום להם *שיעשו : **מיושבי קרנות** . מתווכים לו עמי הארץ שעוסקים בדבר שיחה : **מספגין** . לא תרגילום במקרא יותר מדאי מקום למשכה . לשון לאחר משיחה ילדים : **דעו לפני** תורה אור **מי וכו'** . כדי שתתפללו בירושה

ביון שהגיע זמן תפלת המנחה לאסור לטעום כלום וכו' . ואית ליה לרבי יהושע מפסיקין ואפילו מן התהילה ולא היא : לייט

רב אויא חליש ולא אתא לפרקא דרב יוסף למחר כי אתא בעא אביי לאנוחי דעתיה דרב יוסף א"ל מ"ט לא אתא מר לפרקא א"ל דהוה חליש לבאי ולא מצינא א"ל אמאי לא טעמת מידי ואתית א"ל לא סבר לה מר להא דרב הונא דאמר רב הונא אסור לו לאדם שיטעום כלום קודם שיתפלל תפלת המוספין א"ל ואיבעי ליה למר לצלויי צלותא דמוספין ביחיד ולטעום מידי ולמיתי א"ל ולא סבר לה מר להא דא"ר יוחנן "אסור לו לאדם שיקדים תפלתו לתפלת הצבור א"ל לאו אתמר עלה א"ר אבא בצבור שנו ולית הלכתא כרב הונא ולא כריב"ל כרב הונא הא דאמרן כריב"ל דאריב"ל *ביון שהגיע זמן תפלת המנחה אסור לו לאדם שיטעום כלום קודם שיתפלל תפלת המנחה : **מרתני'** ר' נחוניא בן הקנה היה מתפלל בכניסתו לבית המדרש וביציאתו תפלה קצרה אמרו לו מה מקום לתפלה זו אמר להם בכניסתי אני מתפלל שלא יארע דבר תקלה על ידי וביציאתי אני נותן הודאה על חלקי : **גמ'** ת"ר "בכניסתו מהו אומר יהי רצון מלפניך ה' אלהי שלא יארע דבר תקלה על ידי ולא אכשל בדבר הלכה וישמחו בי חברי ולא אומר (ו) על טמא טהור ולא על טהור טמא ולא יכשלו חברי בדבר הלכה ואשמח בהם ביציאתו מהו אומר מודה אני לפניך ה' אלהי ששמת חלקי מיושבי בית המדרש ולא שמת חלקי מיושבי קרנות שאני משכים והם משכימים אני משכים לדברי תורה והם משכימים לדברים בטלים אני עמל והם עמלים אני עמל ומקבל שכר והם עמלים ואינם מקבלים שכר אני רץ והם רצים אני רץ לחיי העולם הבא והם רצים לבאר שחת : ת"ר °כשחלה ר' אליעזר נכנסו תלמידיו לבקרו אמרו לו רבינו למדנו אורחות חיים ונזכה בהן לחיי העולם הבא אמר להם הזהרו בכבוד חבריכם ומנעו בניכם מן ההגיון והושיבום בין ברכי תלמידי חכמים וכשאתם מתפללים דעו לפני מי אתם עומדים ובשביל כך תזכו לחיי העולם הבא וכשחלה רבי יוחנן בן זכאי נכנסו תלמידיו לבקרו כיון שראה אותם התחיל לבכות אמרו לו תלמידיו נר ישראל עמוד הימיני פטיש החזק מפני מה אתה בוכה אמר להם אילו לפני מלך בשר ודם היו מוליכין אותי שהיום כאן ומחר בקבר שאם כועס עלי אין כעסו כעס עולם ואם אוסרני אין איסורו איסור עולם ואם ממיתני אין מיתתו מיתת עולם ואני יכול לפייסו בדברים ולשחדו בממון אעפ"כ הייתי בוכה ועכשיו שמוליכים אותי לפני ממ"ה הקב"ה שהוא חי וקיים לעולם ולעולמי עולמים שאם כועס עלי כעסו כעס עולם ואם אוסרני איסורו איסור עולם ואם ממיתני מיתתו מיתת עולם ואיני יכול לפייסו בדברים ולא לשחדו בממון ולא עוד אלא שיש לפני שני דרכים אחת של גן עדן ואחת של גיהנם ואיני יודע באיזו מוליכים אותי ולא אבכה אמרו לו רבינו ברכנו אמר להם יהי רצון °שתהא מורא שמים עליכם כמורא בשר ודם אמרו לו תלמידיו עד כאן אמר להם ולואי תדעו כשאדם עובר עבירה אומר שלא יראני אדם. בשעת פטירתו אמר להם פנו כלים מפני הטומאה והכינו כסא לחזקיהו מלך יהודה שבא : **מרתני'** רבן גמליאל אומר בכל יום ויום מתפלל אדם שמנה עשרה רבי יהושע אומר מעין י"ח ר"ע אומר 'אם שגורה תפלתו בפיו מתפלל י"ח ואם לאו מעין י"ח ר"א אומר העושה תפלתו קבע אין תפלתו תחנונים ר' יהושע אומר ההולך במקום סכנה מתפלל תפלה קצרה ואומר הושע ה' את עמך את שארית ישראל בכל פרשת העבור *יהיו צרכיהם לפניך ברוך אתה ה' שומע תפלה היה רוכב על החמור ירד ויתפלל ואם אינו יכול לירד יחזיר את פניו ואם אינו יכול להחזיר את פניו יכוין את לבו כנגד בית קדשי הקדשים היה מהלך בספינה או באמדא יכוין את לבו כנגד בית קדשי הקדשים : **גמ'** °תני י"ח כנגד מי א"ר הלל בריה דר' שמואל בר נחמני *כנגד י"ח אזכרות שאמר דוד °בהבו לה' בני אלים רב יוסף אמר כנגד י"ח אזכרות שבקריאת שמע (ז) א"ר תנחום אמר רבי יהושע בן לוי כנגד שמונה עשרה חוליות שבשדרה : ואמר ר' תנחום אמר רבי יהושע בן לוי "המתפלל צריך שיכרע עד שיתפקקו כל חוליות שבשדרה עולא אמר °עד כדי שיראה איסר כנגד לבו רבי חנינא אמר 'כיון שנענע ראשו שוב אינו צריך אמר רבא "והוא דמצער נפשיה ומחזי כמאן דכרע הני תמני סרי תשסרי הוויין אמר רבי לוי ברכת הצדוקים ביבנה תקנוה כנגד מי תקנוה א"ר לוי לרבי הלל בריה דרבי שמואל בר נחמני כנגד °אל הכבוד הרעים לרב יוסף כנגד אחד שבקריאת שמע לר' תנחום א"ר יהושע בן לוי כנגד חוליא קטנה שבשדרה : ת"ר *שמעון הפקולי הסדיר י"ח ברכות לפני רבן גמליאל על הסדר ביבנה אמר להם ר"ג לחכמים כלום יש אדם שיודע לתקן ברכת הצדוקים עמד שמואל הקטן ותקנה לשנה אחרת שכחה

והשקיף

וכלשונה: **עמוד ימיני** · שני עמודים העמיד שלמה בהולם שם הימני יכין ושם השמאלי בועז (מלכים ז ז) הימיני לעולם תשוב: **פעים** . המפולש פי"ק בלע"ז : **תוסרני** . תוכיח לותי : **מיתה טוהר** . לעוה"ב: **סייתי כוכא** . מחיתת משפטו שם לדין מוליכין לותי לפניו : **עד כאן** . בתמיה כלומר ולא יותר ממורת בשר ודם : **וגומי** . שיהא כמורת בשר ודם שאם כן תחללו מעבירות הרבה : **עבירה** . בשאר ממורת הבריות ויודע שהכל הוא גלוי להקב"ה ולאו מניח בכך : **מפני הטומאה** . טומאת אהל המת בכל הבית : **לתוקיפו שבא** . לגי לגווותי : **מרתני' מעין שמנה עשרה** · בגמרא מפרש : **יושב ד' וכו'** . זו תפלה קלרה : **ככל פרשת העבור כו'** . מפרש בגמרא : **אם אינו יכול לירד** . שלין לו מי שיחזיר את פמורו : **יחויר פני** . לגד ירושלים : **בשמדת** . כמו ושמם בשד רגלי (ירוז יג) כיח השבר שקורין ליפ"ש בלע"ז . לשון אחר עלים הקשורים זה עם זה הרבה יחד ובלשון משנה קורא לותם רפסודות (ד"ה ג) ובלע"ז רדיי"ל ובלשון משנה ולו"ם ומשיטן בשבר להוליכן ממקום למקום ויכולין להלך עליהן כמו בספינה : **גמ' הכו לו** **כני חליס** שהות רמו לאבות וגבורות וקדושת השם כדאמרינן בדרש השנה (דף לב.) מכין שתומרים אבות ת"ל הבו לה' בני אלים כו' : **שיפפקו** . שילמו השפקים שם הקשרים כמו שפיטנו* (ב"ב פ:) בקנים ובגפנים מן השפקין (ג) שלמעלה והיא הקשר שחלל הקנה פקוק ושמוש שם : **לימר** . שני קמטים אחד מלמטה ואחד מלמעלה וכלימר רוחב בשר בחלמלה: **דמלטר נפשיה** . שהוא ניכר שחפץ לכרוע לגלי שהוא מלטטר : **ביבנה תקנוה** . לאחר זמן מרובה : **שפקולי** · מוכר פקולי למר גפן שקורין קיטו"ן:

[ע' נתי"ע]

[תענית כה: כ"ק פח.]

כ"י ויהיו

תוספתא פ"ע דהלים כמ

שם

מגילה יח:

שבת דף ע:

הגהות הגר"א

[ו] גמ' ולא לומר של שמע ולא על שקור שמע . כל זה נ"ל למעלה קודם ולא מכשל :

לט א ב מיי' פ"י מהל' תפלה הלכה יז סמג עשין יט טוש"ע או"ח סימן ק סעיף י : מ ג מיי' פ"ו שם הלכה ד סמג שם טוש"ע או"ח סימן רפו סעיף ג:
מא ד מיי' וסמג שם טור שו"ע או"ח סי' רלב סעיף ג :
מב ה מיי' פ"י מהל' ברכות הלכה כג כד סמג עשין כו טוש"ע או"ח סי' קי סעיף ח :
מג ו טור ושו"ע או"ח סימן ו סעיף ג :
מד ז מיי' פ"ב מהל' תפלה הלכה ב סמג עשין יט טור שו"ע או"ח סי' קי סעיף ג :
מה ח ם מיי' פ"ב שם הלכה יב סמג טוש"ע או"ח סימן קיג סעיף ד :
מו י כ מיי' שם טוש"ע שם סעיף ה :

רב נסים גאון

רבן גמליאל אומר בכל יום אדם מתפלל י"ח. בתלמוד ארץ ישראל הזכירו עוד מעמים אחרים (בעין) [לולי ל"ל על שקנו] י"ח תוספת על מה שיש בתלמודינו דאמרינן ר' חנניה בשם ר' פינחס בנגד "ח מעמים שאבות כתובין בתורה אברהם יצחק ויעקב אם יאמר לך אדם י"ם הן אמור לו והנה ה' נצב עליו לית הוא מינהון אם יאמר לך אדם י"ו הן אמור לו ויקרא בהן שמי ישם אבותי מינהון הוא ר' שמואל בר נחמני בשם ר' יונתן בנגד י"ח ציווים שכתב בפרשת משכן שני אמר ר' חייא בר אדא ובלבד מן ואתו אהליאב בן אחיסמך עד טופיה דסיפרא : **היה** יושב בספינה או באמדא. בבבל דבני מערבא נרסי היא אמדא היא דפשרות דכתיב (דברי הימים ב ב) תביאם לך דפשרות על ים יפו :

הגהות הב"ח

(ו) גמ' ואל תזכרות שבק"ס כ' תמהוס ל"ל יהושע בן לוי לאמר בנגד : (ז) רש"י ד"ה שיתפקקו וכו' מן הפקק ולמעלה :

גליון השים

גמ' כשחלה ר"ע . כמ' דרך ארץ רבה פ"ג אימא ר"ע בן עזריה . וע"ש עוד איזה שיעויים : שם הני י"ח כנגד מי . עי' מדרש תנחומא ר"פ וילך עוד איזה שיעויים . ושם איתא דריב"ל אמר נגד י"ח תזכרות שאמר דוד בהבו לה' בני אלים :

והשקיף. חסר ב' זכור לותה לגון סוכה כדמתרגמינן ויסקף ותסתכי (בראשית יט) : **רשע מעיקרו**. ועב מרשעתו פעמים שחוזר ונעשה רשע : **סוף יגלי**. שגגותיו בקירוסין (פ"ג דף סו.) שהרג תלמידי שקרלל: **יגלי רשע מעיקרו**. ועטרה לדיק וחזר לרשעתו : **דלמחיל נפ**. התחיל לומרה ונעשה בתלמידיתה : תורה אור

לא שנו. הא דאמר רב יהודה מעלין לותו : **שכעס קונוס**. במזמור קול ה' על המים (תהלים כט): **שלמרס תנס**. בפרקא עלך לבי (פ"ח ב): **כ"ד רננות**. בפרקא ויעמוד שלמה (מלכים ח ח) רנה תפלה תחנה כלהון כ"ד לוכת : **ביומא דלחמי**. שהוערך לנקב לחמים שלבקו שערים זה בזה ולא היו מניחין להכנים לתרון לבית קדשי הקדשים כדלתמרי' במועד קטן (דף טו.) : **מעין כל ברכה**. לומר בקולר ומברך על כל לחת ולחת : **שבינו**. ולינו מברך לולי שומע תפלה בכל הברכות שבין שלש לשמונה לשלש לחרונות שבינו כנגד לחה חונן ומול לת לבבנו כנגד השיבנו לסלוח לנו כנגד סלח לנו להיות גלולים כנגד גאולה וכן כולם : **נאות מדלך**. לשון נוה כמו בנאות דשא ירבילני (תהלים כג) והוא כנגד ברכת השנים : **וסתומים על דעתך**. הטובדים על דבריך: **ישפטו**. כנגד לדקה ומשפט. לשון לחר והסתומים במשפט על דעתך ישפטו השיבה ללמדם לשפוט כדבריך וכן עיקר גרשה לי וכן בס"ג : **לייט עלה מבי**. לפי שמלבג הברכות וכולן בברכה לחת : **כל השנה מי שבדינן כרבי עקיבא**. כלומר כשלתו מתפללין י"ח שלמות מי שבדינן כר' עקיבא לומר ברכה רביעית בפני עלמה דהשתא כשמתפללין השיבנו נעשיד כותיה : **שבע תקון**. שלש לחלוטות ושלש לחרונות והשיבנו : **וגללה**. להגלה : **מגלל**. בחוך השיבנו כדלך שהוא כולה בחונן הדעת ויאמר השיבנו ה' לתלמיד בין קדם לחול לדעת דרכיך : **לתעלודי**. לטעות : **כשחלם**. התפלה יכול חדם לכוין דעתו יותר מן החמלט: **גבורות גשמים**. הזכרה בעלמת היא לפיכך מחזירין לותו שחיתה תפלה שיכול לאומרה בשומע תפלה: **בימיד**. מחזירין לותו: **בלבור**. יחיד המתפלל עם הלבור: **דלמדכר קודש ש"ם**. אין מחזירין לותו שיכול לאומרה בשומע תפלה : תחנונים

והשקיף בה שתים ושלש שעות ולא העלוהו אמאי לא העלוהו והאמר רב יהודה אמר רב "טעה בכל הברכות כלן אין מעלין אותו בברכת הצדוקים מעלין אותו חיישינן שמא מין הוא שאני שמואל הקטן דאיהו תקנה וניחוש דלמא הדר ביה אמר אבי גמירי מבא לא הוי בישא ולא והכתיב °ובשוב צדיק מצדקתו ועשה עול והוא רשע מעיקרו אבל צדיק מעיקרו לא ולא והא *תנן אל תאמין בעצמך עד יום מותך שהרי *יוחנן כ"ג שמש בכהונה גדולה שמנים שנה ולבסוף נעשה צדוקי *אמר אבי הוא ינאי הוא יוחנן רבא אמר ינאי לחוד ויוחנן לחוד ינאי רשע מעיקרו ויוחנן צדיק מעיקרו הניחא לאבי אלא לרבא קשיא אמר לך רבא צדיק מעיקרו נמי דלמא הדר ביה אי הכי אמאי לא אסקוהו שאני שמואל הקטן דאתחיל בה דאמר רב יהודה אמר רב ואיתימא רבי יהושע בן לוי ²לא שנו אלא שלא התחיל בה אבל התחיל בה גומרה : הני שבע דשבתא כנגד מי א"ר חלפתא בן שאול כנגד שבעה קולות שאמר דוד על המים הני תשע דר"ה כנגד מי א"ר יצחק דמן קרטיגנין כנגד תשעה אוכרות שאמרה חנה בתפלתה דאמר מר *בראש השנה נפקדה שרה רחל וחנה הני עשרים וארבע דתעניתא כנגד מי א"ר חלבו כנגד כ"ד רננות *שאמר שלמה בשעה שהבנים ארון לבית קדשי הקדשים אי הכי כל יומא נמי נמרינהו אימת אמרינהו שלמה ביומא דרחמי אנן נמי ביומא דרחמי אמרי להו : רבי יהושע אומר מעין שמנה עשרה : מאי מעין שמנה עשרה רב אמר מעין כל ברכה וברכה ושמואל אמר °הביננו ה' אלהינו לדעת דרכיך ומול את לבבנו ליראתך ותסלח לנו להיות גאולים ורחקנו ממכאובינו ודשנו בנאות ארצך ונפוצותינו מארבע תקבץ והתועים על דעתך ישפטו ועל הרשעים תניף ידיך וישמחו צדיקים בבנין עירך ובתקון היכלך ובצמיחת קרן לדוד עבדך ובעריכת נר לבן ישי משיחך טרם נקרא [ל] אתה תענה ברוך אתה ה' שומע תפלה *לייט עלה אביי אמאן דמצלי הביננו אמר רב נחמן אמר שמואל °כל השנה כולה מתפלל אדם הביננו חוץ ממוצאי שבת וממוצאי ימים טובים מפני שצריך לומר הבדלה בחונן הדעת מתקיף לה רבה בר שמואל וניימרה ברכה רביעית בפני עצמה מי לא תנן *ר"ע אומר אומרה ברכה רביעית בפני עצמה

לייט עלה. דמסיק ה"מ במתפלל לבל בדלך שרי כדמשמע במכילתין (ל) גבי רבי יוסי וכו' :

וגללה בהשיבנו . והא דלמרינן בפ"ק דעלה (דף ח:) כל השנה כולה מתפלל אדם י"ח חוץ ממולאי יה"כ מפני טורח לבור מפני התענית וי"ח מתפללים י"ח שלימות מפני שע"ל הבדלה בחונן הדעת ותימה לתחי לא פריך וגללה בהשיבנו וי"ל דלא דמי דהתם כל השנה כולה מתפלל י"ח וחין לנו להקשות וגללה מכלל כדי לעשות המהג של כל השנה לבל הכח שכל השנה מתפלל הביננו פריך שפיר למה לי לעשות המהג בשביל לתה חוננתנו וגללה בהשיבנו:

מפני שיכול לאומרה בשו"ת . כדלמר [לקמן לח.] (עו"ג דף ח) שואל אדם לרבין בשו"ת ודוקא לרבין כגון שיש לו חולה בתוך ביתו לו שלריך שדהו מיס להוח מעין תפלה וכן· שלה לבל הזכרה והבדלה ושלר שבתים לסור שהיה מעין שו"ת וגרסה שכל האומר ברוך לתה ס' שו"ת לחר שסיים דברי תחנונים מיושב מגוסה כדלמרי' (מגילה דף יח·) מכלן ולילך לסור לספר בשבתו של מקום כלומר להוסיף ברכות על לנו ולפילו לם בח להתפלל שמנה עשרה טוד פעם לחרת לסור שגרסה כמוסיף על הברכות והא דלמר לעיל (דף כח·) ולולי שיתפלל אדם כל היום (ג) היינו דוקא ספק התפלל לבל ודלי לוקמינן לעיל שפוסק לפי' בלמלט ברכה כשמולל בפרק מי שמתו (שם) ומה שלית לבור טוגה בהן היינו להולית רבים ידי חובתן ומה שמתפלל בלחש היינו כדי להסדיר תפלתו כדמוקמינן בפרק בתרא דר"ה (דף לד:) :

הה

מן ב ב מיי' פ"י מהל' תפלה הל' ג סמג עשין יט עוש"ע ח"ח סי' קי"ו סעיף ל :

מח ג ד ה מיי' פ"ב שם הל' ג ד סמג שם עוש"ע ח"ח סימן קי סעיף ל :

מט ו מיי' פ"י שם הל' ח סמג שם עוש"ע ח"ח סי' קיד סעיף ה :

נ ז מיי' שם הלכה ט סמג שם עוש"ע ח"ח סי' קיז סעיף ד :

נא ח מיי' שם הל' יד סמג שם עוש"ע ח"ח סימן רלד סעיף ל :

נב ט מיי' שם הל' ט סמג שם עוש"ע ח"ח סימן קי"ז סעיף ה :

רב נסים גאון

הני כ"ד דתעניתא כנגד מי אמר ר' חלבו כנגד כ"ד רננות שאמר שלמה.הא מילתא פרשוה בתלמוד ארץ ישראל בפירקין ובפרק ב' דתענית (הלכה ג) ר' חלבו ור' שמואל בנגד כ"ד פעמים הנה תפלה תחנה שכתובין בפרשת שלמה ואית בגמרא בפ' משקין בית השלחין (מועד קטן דף ח) ובפרק כל ישראל יש להם חלק (דף קז) בשעה שבנה שלמה את בית המקדש ובקש להכנים ארון לבית קדש הקדשים דבקו שערים זה בזה אמר כ"ד רננות כו':

הגהות הב"ח

(ל) תוס' ד"ה ל"ט ובו' במכילתין. ס"ב לעיל בפ"ק דף ג' וע"ש בתוס' ד"ה היס לך : (ב) ר"ה מפני וכו' היינו דווקא בשפק התפלל אבל בוודאי התפלל מוקמינן :

הגהות הגר"א

[ל] פרש נקרא אתה תענה . ס"ב כי אתה עונה בכל יום . ג' ר"ש וכ"ם ועיין במב"ם :

דא דלמדכר(לחר)[בתר] שומע תפלה.לז ודלמי מחזירין לומו מיהו אם לא שהל בברכת המינים מחזירין לומו ולהיכן חוזר ר' שמעון בשם ר' יוחנן אמר בר"ח אם עקר רגליו לרחק ואם נלו מוזל לעבודה ה"ג אם עקר רגליו מוזר לרחק ואם נלו מוזר לשומע תפלה אלמא משמע בהדיא דאיזו מוזר אלא לשומע תפלה כי לא עקר רגליו מיהו בירושלמי פליג לגמרי דיתן בגבורות גשמים להכא תקני לה הזכיר גבורות גשמים מחזירין לומו ולא קאמר לשומרו בשומע תפלה ובירושל' קאמר אם לא שהל בברכת המינים אומרה בשומע תפלה ואם לא שהה בתפלה אם הזכיר גבורות גשמים בתחיית המתים מחזיר בשומע תפלה ואם לא שהה שהיה מדומק אומרה בשומע תפלה הזכרה שהיא מריות לא כ"ש אלמא דבהדיא ליתא אם הזכיר גבורות גשמים בשומע תפלה ואפשר להיות שהגמרא שלנו לא תפס לפרקו משום הקל ואומר כהדיא בירושלמי והא דקתני לא הזכיר גבורות גשמים מחזירין לומו חיירי שלא הזכיר כלל בשומע תפלה והא ליתא להא דמסקינא מוקי לה מימרא בזכר קודם שומע תפלה משום פירכא דהלכה בירושלמי קאמר היה עומד בטל והזכיר של גשם מחזירין לומו פי' בימות הקיץ ופריך והא תניא בטל וברוחות לא חייבו חכמים להזכיר והכי פריך כי היכי דאם לא הזכיר כלל משל ליה עיכוב ואם היה רולה להזכיר מזכיר ה"ל אם עמד בטל והזכיר של גשם אין לומר דלא גרע מלא הזכיר כלל ומשני דלא דמי ההוא דמקל ומצלי להההוא דמצלי ולא מקל פי' מקלל כלומר ליה דומיא דשומד בטל והזכיר של גשם שהוא סימן קללה למי שאינו מזכיר כלל לא טל ולא גשם שאינו מקלל וכן הלכה למעשה שאם עומד בשל טל והזכיר של גשם דמחזירין לומו ואם לא הזכיר משניהם כלל אין מחזירין לומו והדר קאמר בירושלמי קאי בגשם והזכיר בשל טל אין מחזירין לומו ופריך מהכא והתניא לו שלא הזכיר גבורות גשמים מחזירין לומו ומשני הא דתלכך הא דלא (ד) תלכך הא דלא תלכך לא טל ולא מטר לכך מחזירין לומו הא הזכיר של טל ומטר ולא הזכיר לפשיטא שהזכיר שניהם אין מחזירין לומו ואם לא הזכיר כלל פשיטא דמחזירין לומו דלא תלכך הא דלא תלכך כלל לא טל ולא מטר לפיכך מחזירין לומו אבל אם הזכיר של לקי בימות הגשמים אין מחזירין לומו לכך יש בני תדם שלומרים כל שעה של מתוך שאם רגילים אם כן בימות הגשמים אם שכח מוריד הגשם אין מחזירין לומו: **טעה** ולא הזכיר של רחק תדם בעבודה מוזר לעבודה . והלכות גדולות פי' דוקא ביחיד אבל בלבור אין מוזר אפי' משומעה מש"ל מיהו צריך לדקדק אפי' החזן כל לות ולות של תפלה אע"פ שהוא בקי להא דתניא ברחם הגשם (פ"ד דף לד:) כשם שמוציא את שהיו בקי כך מוליא הבקי ואע"ג דתניא התם לא פטר רבן גמליאל אלא העם שבאותו מקום דהיינו ובודיל אבל *טעה לא יש לומר היינו אלא שהתפלל כלל אבל היכא שהתפלל בבר לא תשבינן ליה כאילו לא התפלל כלל וה"ה לכל דבר שמזחירין לומו אי הדר אמר ליה מצלומא דלבורא מרחם ועד שוף נפיק והרב ר"מ פסק דוקא שכח להזכיר של ר"ח אבל אם לא שכח אלא שהתפלל בלא הזכרת ר"ח אינו חוזר ואפילו בשחרית ואפילו עד שלא הגביה מלאכתו ואפילו בשבת ואפילו בשבת שחל להיות בראש חודש ואפילו בשבת שחל להיות בראש חודש ואפילו בשבת שחל להיות בראש חודש

ליתקף נפשיה . לא יתפלל תפלה קלרה בלשון יחיד בלשון רבים שמתוך כך תפלתו נשמעת : **עד כמה** . זמנה להתפלל : **עד פרסה** . לבני לא לאחר שהלך פרסה וכה"ג מפרש עד כמה יבקש ליל שיהא צריך להתפלל עד פרסה לפי' אין לו ליל אלא עד פרסה לבל דרך פחות תורה אור מפרסה אין צריך להתפלל תפלה זו : **רב אסי** . מאור עיניים הוה : **מהיום עוד לא מקרקי רב** . הוחיל ואני יכול להתפלל מעומד שהרי תבוריתי עומדת לא תקרקי רב להתפלל מהלך ותע"ש שמותר : **ומי מטי לביתיה בתי מדרי לנלויי** . שהרי לא התפלל כלום מתפלת י"ח : **שלין דעתו מיושבת עליו** . שקשה עליו עטוד הדרך : **לכוין אם כרוכות** . לנד הרך שהלכו פוסים כלבעינן למימר תל שהלכו פוסים בו : **לחולי בית הכפורת** . במערב העזרה היו י"ח אמה מכותל בית קדשי הקדשים לכותל מערבי של עזרה והעומד שם מחזיר פניו לבית הכפורת למזרח : **סוו מקדמי** . קודם היום : **בקרון ובכפיפה** . היכא בעטונתא דמיא : **קורא ק"ש** ימתין עד שיגיע זמן ק"ש ויקרלנה ותע"כ יתפלל : **תפלה מעומד עדיף** . היכול לכוין את לבו לפיכך היו מקדימין להתפלל מעומד בשיטה שלא יצטרכו להתפלל בדרך במהלך : **בשכמא דרגלא** . שלפני פסח ועלרת וסוכות ומרימר בעירו ומר זוטרא בעירו היו הדרכים ומחרית היו העם הולכים לבית המדרש ובמגיע זמן ק"ש קורין והדרכן דוחק והעם נשמטים ומתפללים היכ היכ לבדו ולבך הם היו מתפללין להם י' שחרית קודם שילכו לבית המדרש וקורין ק"ש ומתפללים בשמיכה גחולה לתפלה והדר נפקי לפרקא ודרקי : ומצלי בהדי לבורא ל"ג : **רב אסי** . היה רלחם בשיבה במתא מחסיא ודוחק והוה לא היה מתפלל קודם בית המדרש אלא כשמגיע זמן ק"ש לוחק הרבה ג' ד' יחד למחורגמן המעומד לפניו ובעוד שהמחורגמן מסיים לרבים הוה קורא לה שמע וסומך גחולה לתפלה ומתפלל מיושב אלא היה רולה לעלות אלא להטריח לא הלבור לקום מפניו : **בהדי לבורא** . בשעה שהלבור נשמטין ומתפללין היכ כמי בהדי לבורא כמו שהוא יושב בתוך הלבור כלומר שאינו יולא וכי הוה אתי לביתיה' חוזר ומתפלל מעומד לכוין את לבו : **עריכא לי מלתא** . לאחר בית המדרש עד שתתפלל : **ולעביד מר כאבוה דשמואל ולוי** . שמתפללין קודם היום בביתם מעומד ולא תצטרך לב' תפלות ומשום מסמך גחולה לתפלה כיון דמללו קודם ק"ש לא קפדי : **לא חזינן להו לרבנן קשישי מינן דעבדי הכי** . שיקדימו תפלה לקריאת שמע הלכך כיון דממתין מתפלה עד זמן ק"ש מלוה לסמוך תפלה לחר גחולה לפיכך מתפלל מיושב במקומו ולפי שאין דעתו מיושבת עליו כ"ש לריך לחזור ולהתפלל בביתו : **מתני' אין תפלת המוספין אלא בחבר עיר . לא תקנוס אלא בלבול . חבר עיר תבורת העיר : משמו** . לכל ליחיד : **כל מקום כו'** . וגמ' פריך היינו ת"ק לוליבא דרלב"ע : **גמ' יחיד אלא בחבר עיר** . יחיד הדר בעיר שאין שם עשרה לת"ק לוליבא דרבי לוליבי דאמר לא תקנה אלא בעשרה יחיד זה פטור ולרבי יהודה אין יחיד פטור אלא במקום עשרה שמליח לבור פטורו : בנהרדעא

והיכי מצלי לה . אתפלת הדרך קאי ורב שמת אמר אתפלל הדרך מלוה לה : **מאי** לישתף אינייש נפשיה בהדי צבורא היכי ניימא יהי רלון מלפניך ה' אלהינו שתוליבנו לשלום וכו' אימת מצלי אמר רבי יעקב אמר רב חסדא "משעה שמהלך בדרך עד כמה אמר רבי יעקב אמר רב חסדא "עד פרסה והיכי מצלי לה רב חסדא אמר מעומד רב ששת אמר "אפילו מהלך רב חסדא ורב ששת הוו קאזלי באורחא קם רב חסדא וקא מצלי א"ל רב ששת לשמעיה מאי קא עביד רב חסדא אמר ליה קאי ומצלי א"ל אוקמן נמי לדידי ואצלי *מהיות טוב אל תקרא רע . מאי איכא בין הביננו לתפלה קצרה "הביננו בעי לצלויי ג' קמייתא וג' בתרייתא וכי מטי לביתיה לא בעי למהדר לצלויי בתפלה קצרה לא בעי לצלויי לא ג' קמייתא ולא ג' בתרייתא וכי מטי לביתיה בעי למהדר לצלויי והלכתא "הביננו מעומד תפלה קצרה בין מעומד בין מהלך : **היה** רוכב על החמור וכו' : ת"ר *היה רוכב על החמור והגיע זמן תפלה אם יש לו מי שיאחז את חמורו ירד למטה ויתפלל ואם לאו ישב במקומו ויתפלל רבי אומר 'בין כך ובין כך ישב במקומו ויתפלל לפי שאין דעתו מיושבת עליו אמר רבא ואיתימא רבי יהושע בן לוי הלכה כרבי : ת"ר * 'סומא ומי שאינו יכול לכוין את הרוחות יכוין לבו בנגד אביו שבשמים שנא' °והתפללו אל ה' היה °עומד בח"ל יכוין את לבו בנגד ארץ ישראל שנא' °והתפללו אליך דרך ארצם היה עומד בארץ ישראל יכוין את לבו בנגד ירושלים שנאמר °והתפללו אל ה' דרך העיר אשר בחרת היה עומד בירושלים יכוין את לבו כנגד בית המקדש שנאמר °והתפללו אל הבית הזה היה עומד בבית המקדש יכוין את לבו בנגד בית קדשי הקדשים שנאמר °והתפללו אל המקום הזה היה עומד בבית קדשי הקדשים יכוין את לבו כנגד בית הכפורת °היה עומד אחורי בית הכפורת יראה עצמו כאילו לפני הכפורת נמלא עומד במזרח מחזיר פניו למערב במערב מחזיר פניו למזרח בדרום מחזיר פניו לצפון בצפון מחזיר פניו לדרום נמלאו כל ישראל מכוונין את לבם למקום אחד א"ר אבין ואיתימא ר' אבינא מאי קראה °כמגדל דויד צוארך בנוי לתלפיות תל שבכל פיות פונים בו : אבוה דשמואל ולוי °בי הוו בעו למיפק לאורחא הוו מקדמי ומצלי וכי הוה מטי זמן ק"ש קרו כמאן כי האי תנא דתניא *השכים לצאת לדרך מביאין לו שופר ותוקע לולב ומנענע מגילה וקורא בה וכשיגיע זמן ק"ש קורא השכים לישב בקרון או בספינה מתפלל וכשיגיע זמן ק"ש קורא רשב"א אומר בין כך ובין כך קורא ק"ש ומתפלל כדי שיסמוך גאולה לתפלה במאי קמיפלגי 'מר סבר תפלה מעומד עדיף ומר סבר מסמך גאולה לתפלה עדיף מרימר ומר זוטרא הוו מבנפי בי עשרה בשבתא דרגלא ומצלו והדר נפקא לפרקא רב אשי מצלי בהדי צבורא ביחיד מיושב כי הוה אתי לביתיה הדר ומצלי מעומד אמרי ליה רבנן ולעביד מר כמריבר ומר זוטרא אמר להו טריחא לי מלתא ולעביד מר כאבוה דשמואל ולוי אמר להו לא חזינא להו לרבנן קשישי מינן דעבדי הכי : **מתני'** ר' אלעזר בן עזריה אומר אין תפלת המוספין אלא בחבר עיר וחכ"א °בחבר עיר ושלא בחבר עיר ר' יהודה אומר משמו כל מקום שיש שם חבר עיר יחיד פטור מתפלת המוספין : **גמ'** ר' יהודה היינו ת"ק איכא בינייהו יחיד שלא בחבר עיר ת"ק סבר פטור ור' יהודה סבר חייב א"ר הונא בר חינגא אמר ר' חייא בר רב הלכה כר' יהודה שאמר משום ראב"ע א"ל רב חייא בר אבין שפיר קאמרת דאמר שמואל מימי לא מצלינא צלותא דמוספין ביחיד בנהרדעא

מגלי לה .

וקי"ל כרב שמת ומיהו בתוספ' פסק ה"ר יוסף כרב מסדלא וכן רב אלפס פי' דרב מסדלא עדיפא ליה טפי :

ס א ב טוש"ע ס"ח סי' קי סעיף ז :

סא ג שם סעיף ד :

סב ד ה מיי' פ"ע מהל' תפלה ה"ב [ופסק"ד] טוש"ע שם סעיף ה ג :

סג ו מיי' פ"ה שם הלכה כ סמג עשין יט טור שו"ע או"ח סי' לד סעיף ד :

סד ז מיי' שם הלכה ג טוש"ע שם סעיף ג :

סה ח מיי' שם הלכה ג טוש"ע שם סעיף ה:

סו ט י טוש"ע או"ח סי' קט סעיף ח :

סז כ טוש"ע או"ח סי' כפו סעיף ב :

רב נסים גאון

אבר ליה אוקמן לדידי נמי ואצלי מהיות טוב אל תקרא רע. התם בבבא קמא בפרק מרובה (ד' פח) אמרינן מהלכין בשבילי הרשות שלמה אמרה כדתניא הרי שבלה פירותיו מן השדרה ואינו מניח בני אדם ליכנס בתוך שדהו מה הבריות אומרות עליו מה הנאה יש לו לפלוני ומה הבריות מוציאות אותו עליו הכתוב אומר מהיות טוב אל תקרא רע ומתחזיק מהיות טוב אל תקרא רע קרא הוא ומתחרצ"אין כתיב כי האי גוונא (מגלי ג) אל תמנע טוב מבעליו :

הגהות הב"ח

(ג) תוס' ד"ה מטוב וכו' לא היו יוצאין בלא בתפלה דיום כיון דעדיין מיום יום :

גליון השי"ם

גמ' היה עומד מתוכי בית הכנסת . עי' בכיבעינן יונה פ"ק דף ו' ע"ב ובדף הספר דף ה' ע"ב: ר"ש ד"ה בשבתא דרגלא וכו' ועמלת . עי' לעיל י"ז ע"ב ברש"י ד"ה שבתא ותוס' שם ד"ה תני זימני :

*ה"ג **אין** הלכה כרבי יהודה שאמר משום רשב"ג . תנא הלכה כרבן שמעון בן גמליאל וכן פסק ר"ח דלהכי מייתי (ג) רבי לעזר בן שמוע וכו' לפי שהן מתפללים כיחיד כרבן שמעון בן גמליאל דגרסי לעיל בפרק ג' [ברכות כח.] מתפלל אדם שלש תפלות בכל יום ומסתברא דכולהו תנאי סבירא להו דתפלת השחר רשות ומשום הכי לא מייתי לה בהדיא אלא מכללא דמתניתין דקתני זמן תפלת השחר עד סוף האשמורה הראשונה ומפרש בגמרא דהאי תנא סבר תפלת השחר רשות ואין לה זמן קבוע

[ע"ש לעיל כה. פירש"י ד"ה כפת]

כפת דמוקרא . *כוס של זכוכית לבנה : **ליתי לן מר** . שירה : **מי** שיר **אייתי** *במקום שעסקו ושיכח המעות שלהן : **תורה וכי מלוה דמגו עלן** . היכן התורה שעסקנו ושיכח המעות שלהן מקיימין שיגיעו עלינו מדיינה של גיהנם : **סלקה פסוקה** . שתינה עריכה עיון שלא יהא מהרהר בה בתפלתו : **יומצא עליו ה' נקייש** . עבדו את ה' בירלה היינו תפלה לחיקרי עבודה *כדתניא בספרי (פ' עקב) ולעבדו בכל לבבכם זו תפלה:

המקום דס בבהמת קדשים וכו'. וקשה לתמר בפ"ג דע"ז (דף מד.) גבי דמים תילוים ודמיס פיגוליס של קרבנות שלו ושלו ממכרים לגבנים לזבל שלמת דאין מועלין בהן *וי"ל דהתם היינו לאחר זריקת דמיס וכבר נתכפרו בעלים מה שאין כן הכא : **רבנן** עבדי כמתניתין . ומוסיפיהו ק"ל ולכן אין מתפללין מתוך קלות ראש ושחוק שלא מתוך כובד ראש ושמחה של מלוה כגון שעסק בדברי תורה ולכן נהגו לומר פסוקי דזמרה ושערי קודס תפלה : **רב** אפי עסיד כברייתא . ירושלמי לא יעמוד ויתפלל אלא מתוך דבר הלכה מ"ר ירמיה העוסק בצרכי לצור בעוסק בדברי תורה דמי :

שבן מלינו בגבריאל דברי הרהמונים [ברכות כ"ב:] שסיימו דבריהם בדברי נחמות . ומקשה בירושלמי חוץ מירמיה וכו' והא כתיב כי אם מלא מלסתנו (תהלים ה) מיהו *מההוא קרא לסוף תרי עסר ומקשה לא פריך מידי אחושבו בטוב בדברי הנחומין ולא מיירי בפורעניות דירמיה : **ומוציאן** בזויס לחרפה. תימה לתמר לקמן (דף לז.) הבא לשמוע בסוף כל ברכה וברכה מלמדין לומו שלא ישתה ותירן הר"ר יוסף דהכא מיירי בתחנונים שהיא לומר אחר י"ח ברכות ולא להיכל דהא מי"ח קאמר ורגלה להר"י דולקי בסוף כל ברכה לסור לשמות לבל בתמלע הברכה מיהא מותר לשמות ובהכי מיירי הכא ובהיה מגיע לסוף הברכה היה זוקף ולכך נהגו העולם ברגש הצנה וביום הכפורים שמתפללין זכרנו וכתן מן ותמלוך שבוחים כשמגיעים לפסוקים ובסוף ברכה זוקפין שלין לשמות בסוף ברכות שלא היכל לתקון :

דבר

אייתי כסא דמוקרא בת ארבע מאה זוזי ותבר קמייהו ואעציבו רב אשי עבד הלולא לבריה חזנהו לרבנן דהוו קא בדחי טובא אייתי כסא *דזוגיתא חיורתא ותבר קמייהו ואעציבו אמרו ליה רבנן לרב המנונא זוטי בהלולא דמר בריה דרבינא לישרי לן מר אמר להו ווי לן דמיתנן ווי לן דמיתנן אמרי ליה אנן מה נעני בתרך א"ל *הי תורה והי מצוה דמגנו עלן א"ר יותנן משום רשב"י *אסור לאדם שישמלא שחוק פיו בעולם הזה שנאמר °אז ימלא שחוק פינו ולשוננו רנה אימתי בזמן שיאמרו בגוים הגדיל ה' לעשות עם אלה אמרו עליו על ר"ל שמימיו לא מלא שחוק פיו בעוה"ז מכי שמעה מר' יוחנן רביה : ת"ר °אין עומדין להתפלל לא מתוך דין ולא מתוך דבר הלכה אלא מתוך הלכה פסוקה והיכי דמי הלכה פסוקה אמר אביי כי הא דר' זירא *דאמר ר' זירא °בנות ישראל החמירו על עצמן *שאפילו רואות טיפת דם כחרדל יושבת עליה שבעה נקיים רבא אמר כי הא דרב הושעיא דאמר רב הושעיא *מערים °אדם על תבואתו ומבניסה במוץ שלה כדי שתהא בהמתו אוכלת ופטורה מן המעשר ואב"א כי הא דרב הונא *דא"ר הונא א"ר יזירא °המקיז דם בבהמת קדשים אסור בהנאה ומועלין בו רבנן יבדי כמתניתין רב אשי עביד כברייתא : ת"ר *°אין עומדין להתפלל לא מתוך עצבות ולא מתוך עצלות ולא מתוך שחוק ולא מתוך שיחה ולא מתוך קלות ראש ולא מתוך דברים בטלים אלא *מתוך שמחה של מצוה וכן לא יפטר אדם מחבריו לא מתוך שיחה ולא מתוך שחוק ולא מתוך קלות ראש ולא מתוך דברים בטלים אלא מתוך [ה] דבר הלכה שכן מצינו בנביאים הראשונים שסיימו דבריהם בדברי נחמות ותנחומים [ב] וכן תנא *מרי בר בריה דרב הונא בריה דר' ירמיה בר אבא אל יפטר אדם מחבירו אלא מתוך דבר הלכה שמתוך כך יזכרהו כי הא *דרב כהנא אלוייה לרב שימי בר אשי מפום נהרא עד בי צניתא דבבל כי ממא להתם א"ל מר ודאי דאמרי אינשי הני צניתא דבבל איתנהו מאדם הראשון ועד השתא א"ל אדכרתן מילתא דרבי יוסי ברבי חנינא דאמר ר' יוסי ברבי חנינא מאי דכתיב °בארץ אשר לא עבר בה איש ולא ישב אדם שם וכי מאחר דלא עבר היאך ישב אלא לומר לך כל ארץ שנזר עליה אדם הראשון לישוב נתישבה וכל ארץ שלא גזר עליה אדם הראשון לישוב לא נתישבה רב מרדכי אלוייה *לרב שימי בר אשי מהגרוניא ועד בי כיפי ואמרי לה עד בי דורא : °ת"ר *המתפלל יצריך שיכוין את לבו לשמים אבא שאול אומר סימן לדבר °תבין לבם תקשיב אוזך תניא *א"ר יהודה כך היה מנהגו של ר"ע °כשהיה מתפלל עם הצבור היה מקצר ועולה מפני טורח צבור °וכשהיה מתפלל בינו לבין עצמו אדם מניחו בזוית זו ומוצאו בזוית אחרת וכל כך למה מפני כריעות והשתחויות : א"ר חייא בר אבא *לעולם יתפלל אדם בבית שיש בו חלונות דמיגלו שנאמר °וכוין פתיחן ליה וגו' *יכול יתפלל אדם כל היום כלו כבר מפורש על ידי דניאל °וזמנין תלתא וגו' יכול משבא לגולה הוחלה כבר נאמר °די הוא עבד מן קדמת דנא יכול יתפלל אדם לכל רוח שירצה ת"ל °(לקבל)[נגד] ירושלם יכול יהא כולל בבת אחת כבר מפורש ע"י דוד דכתיב °וערב ובקר וצהרים וגו' יכול ישמיע קולו בתפלתו °כבר מפורש על ידי חנה שנאמר °וקולה לא ישמע °יכול *ישאל אדם צרכיו ואח"כ יתפלל כבר מפורש על ידי שלמה שנאמר °לשמוע אל הרנה ואל התפלה רנה זו תפלה תפלה זו בקשה אין אומר דבר *(בקשה) אחד אמת ויציב אבל °אחר התפלה אפי' כסדר וידוי של יה"כ אומר איתמר נמי אמר רב חייא בר אשי אמר רב *אע"פ שאמרו שואל אדם צרכיו בשומע תפלה אם בא לומר אחר תפלתו אפילו כסדר של יה"כ אומר : אמר רב המנונא כמה הלכתא גברוותא איכא למשמע מהני קראי דחנה °וחנה היא מדברת על לבה °מכאן למתפלל צריך שיכוין לבו רק שפתיה נעות °מכאן למתפלל שיחתוך בשפתיו וקולה לא ישמע °מכאן שאסור להגביה קולו בתפלתו ויחשבה עלי לשכורה °מכאן *ששכור אסור להתפלל ויאמר אליה עלי עד מתי תשתכרין וגו' א"ר אלעזר מכאן לרואה בחברו

דבר

ג א טוש"ע ס"ח סימן תקם סעיף ה :

[וכ"ה להדיא תענית כ.]

ד ב מיי' פ"ד מהלכות תפלה הלכה יח סמג עשין יח טוש"ע או"ח סי' נ"ג סעיף ג :

[ע"ש תוס' יומא נט: ד"ה הוה ותוס' מעילה יב: ד"ה המקיז]

ה ג מיי' פי"ח מהלכות איסורי ביאה הלי' ד סמג לאוין קיח טוש"ע י"ד סי' קצ :

[רבינו חלנאי כתב ובסדר הפסוקים ד"ה ב דף רפ"ט] :

ו ד מיי' פ"ג מהל' מעשר הלכה ו טוש"ע י"ד סימן שלח סעיף פד : ז ה מיי' פ"ב מהלכות מעילה הלכה יא סמג עשין כי :

ח ו מיי' פ"ד מהלכות תפלה הלי' יח סמג עשין יט טוש"ע או"ח סי' נ"ג סעיף ב :

ט ז מיי' שם הלכה טז סמג שם טוש"ע או"ח סימן נה סעי' ו :

י ח מיי' פ"ו שם הלכה ב טוש"ע או"ח סי' נ"ג סעיף יא :

יא ט טור או"ח סי' קד : יב י מיי' פ"ה מהלכות תפלה הלכה ו סמג שם טוש"ע או"ח סימן ס סעיף ד :

יג כ מיי' פ"ע שם הלי' ג טוש"ע או"ח סימן קיט סעיף ו :

יד ל מיי' פ"ד שם הלי' טו סמג שם טוש"ע או"ח סי' סעי' ו :

טו ם ב מיי' פ"ה שם הלכה ט סמג שם טור או"ח סי' קלו טוש"ע או"ח סי' קיט סעיף ג :

טז ם מיי' פ"ד שם הלי' יז סמג שם טור או"ח סי' נ"ט סעיף ו :

הגהות הב"ח

(ו) רש"י ד"ה אלא מתוך שממתה של מלוה כגון:

הגהות הגר"א

[ו] גב' אלא מתוך דבר הלכה. רשום קו על תיבת דבר הלכה וכ"כ שממתה של מלוה :

[ב] שם (וכן) תו"מ :

[נרא' אמי כ"ה בפוסקי וכ"כ רב"י בגליון שם. ד"ה זולו ע"ם שכך מוכח ועי"ש בהרש"ו בילקו. ד"ה ג"ל]

שם

מהלים שם

ע"ז ז :

גליון הש"ס

גמ' בכל מפורש על ידי חנה . עי' יומא סב ע"ש : שם יכול ישאל אדם צרכיו . עי' לקמן נב ע"ש :

דבר שאינו הגון. פירוש לשון ערוה כמו שיסורין דלוריימא פשיטא הוכח מוכיח כתיב (ויקרא יח): **גברא** בגובריו. פי' לדם שיהא חשוב וימעט בין לחמשים: ***מבאן** שמכאן ואילך לסוף הפרק קמ"ל רבי זירא בעי קמיה דרבי לימי שכור מהו שיברך ע"ל ואכלת ושבעת וברכת ופעילו מדומדם. פירוש ופי' הוא שתהו ושכור כלך שמיהו יכול לדבר כדרבי דהכי משמע ושבעת וברכת:

מבאן שמכאן ואילך ליכא בד' אמות של תפלה. בין מלפניו (בין מלמחריו) ובין מן הצדדין ופירשו תשובת הגאונים דוקא ביושב ובטל לבבו אם היה עוסק בק"ש ובברכותיה וכיוצא בהם לפיכך יושב שפיר דמי:

[עמכה] עמך משמע בתוך לתרגם תמות משום דכתיב עמכה מלא בה"ן כלומר שלא היה יושב בתוך לתרגם לתמות שלא כי אם בתמיהה:

מורה הלכה בפני רבך חת. ואף ע"פ שלא למד עדיין בפניו מ"מ גדול הדור היה יושב ללמוד לפניו: **בל** היושב בתענית בשבת. פירש ר"ח בתענית חלוש וכן חיתת במדרש תהלים וכיושב בתענית חלוש בשבת פי' בה"ג שאומר ענני בחלמי נור ותפילו קובע ברכה לעצמו כיון שתיו בתוך י"ח: גדולה

*דבר *שאינו הגון צריך להוכיחו ותען חנה ותאמר לא אדני אמר עולא ואיתימא רבי יוסי ברבי חנינא אמרה ליה לא אדון אתה בדבר זה ולא רוח הקודש שורה עליך שאתה חושדני בדבר זה איכא דאמרי הכי אמרה ליה לא אדון אתה לאו איכא שכינה ורוח הקודש גבך שדנתני לכף חובה ולא דנתני לכף זכות מי לא ידעת דאשה קשת רוח אנכי ויין ושכר לא שתיתי אמר רבי אלעזר מכאן לנחשד בדבר שאין בו שצריך להודיעו אל תתן את אמתך לפני בת בליעל אמר רבי אלעזר מכאן לשכור שמתפלל כאלו עובד ע"ז כתיב הכא לפני בת בליעל וכתיב התם °יצאו אנשים בני בליעל מקרבך מה להלן ע"ז אף כאן ע"ז ויען עלי ויאמר לכי לשלום אמר רבי אלעזר מכאן לחשוד את חברו בדבר שאין בו שצריך לפייסו ולא עוד אלא שצריך לברכו שנאמר ואלהי ישראל יתן את שלתך: ותדר נדר ותאמר ה' צבאות אמר רבי אלעזר מיום שברא הקב"ה את עולמו לא היה אדם שקראו להקב"ה צבאות עד שבאתה חנה וקראתו צבאות אמרה חנה לפני הקב"ה רבש"ע מכל

תורה אור

שלריך לסודיעו. הגחמד לריך לנקות לת עלמו ולהודיע לת חוסדו שלין בו לוסו לבר מגוסה: **לפני בת בליעל.** לל תחנכי כבת בליעל לחמדני בשכרות: **ותפתר.** לחייחד עם לחרים ויחבדני בעלי: **פלפתר.** לקר: **שלא לממות.** לרים לה לעון מיתה: **כדקי מיפה.** שהחשה נבדקת בהן בשעת הסכנה שלא ימלח בה לחד מהם תמות: **נדה וחלה ודלקת נר.** של שבת של ג' עבירות הללו נשים מתות ומעשית יליף במסכת שבת (ד' לב:): **שמובלע בין אנשים** רב דימי מפרש לה לא לחרוך ולא גון וכו': **אלא.** פי' עב: **לאחור.** רו"ם בלע"ז: **גיחור.** שהוא לבן יותר מדאי: **ולא תכסה.** יותר מדאי שלא יהיה תימה בעיני הבריות ומתוך שבדברין בו שולטת בו עין הרע: **שלנלנה עמכה.** משמע לא הוה עמה בשעת מיתה: **אל תענר סוף.** על זה ולא לאחר מכאן שתהא לעגי ורלה לעשות ולהתפלל קיבלן לה בן אחר: **וסקריבו סכסיים.** לחרבו זה קבלת הדם: **אל תכעיס שנפ.** כלומר לפילו נגזר עליו מעבוריו לפי שתעשית קשה בשבת לפי שהכל מתענגים בו והוא מתענה: **פעניתך.** יתעצה למחר: **ותתפלל על ס'.** כך כתוב הוא במקרא ולא גרסינן הכא לא תקרי: **שחור וסודם נאליפו.** לדבריו הולה לאחר זמן בגבולת בגילים לאחרים:

[במדבר ה]

[סוטה כו. [וכפ מוהלפת בשיטה וע"פ בחוס' וכתוס' מנחות יז: ועי"ש]

[יבמות עג. כתובות סו: קדושין יז: ניפין מג: נדרים נ. ב"מ לג: לד: ע"ז כו. סנהדרין ז. מד: סה: ל: שבת יב. זבחים קמ: כריתות יא. ערכין ג. נדה נב: מד.]

הגהות הב"ח

(ל) גמ' ולא קמן. נ"ב פי' שבת לא ביותר ולא אלא פירוש אחות מב כרכה לשון ותלים:

זבחים נב. [יומא כו. מנחות יט.]

עירובין סג.

גליון השי"ם

תום' ד"ה מוהם וכו' וכ"ה בלמוד לפניו. עי' תס"ד סימן קל"ח:

[תענית יב:]

מלכים ב יח

דכתיב

דכתיב ומאר פרעותי . כיצד דקרא לומיפא הנועלה והנדמה לקבלה ומאר הרעותי לחי גרמתי להם שכתיב: **למלמך מלך מקרמת פלנו** . שמעידין שיש בית הקדום ברוך הוא לנתקן ילרנו ולהסיר ילר הרע ממנו: **נממוטנו** . רגליהן במשפט לבל יתעקשו לנו פתמון פה שהוא גרם לנו שכרן ילר הרע: **סעיס** . לשון זריקה כמו כמתחוי קשת (בראשית כא): **לין לחרי נופס** . שמח ומשמנג ומזיק: **מלי כרימי וני כיפי** . מילוי הכרס הוא ממיני מטעמים הרעים. זני מתרגמינן למיניהו לזנותי (בראשית ו): **סרף ממני** . הרחיקו שיש כח בידיו למחול ע"י תפלה: **סניתם לי** . תורה אור

[סוטה נב:] מסמע שהיה לומך בו: **שלש רגלים** . מיכה ד דכתיב °ואשר הרעותי: *אמר רבי חמא ברבי חנינא אלמלא שלש מקראות הללו נתמוטטו רגליהם של שונאי ישראל חד דכתיב ואשר הרעותי וחד דכתיב °הנה כחומר ביד היוצר כן אתם בידי בית ישראל וחד דכתיב °והסירותי את לב האבן מבשרכם ונתתי לכם לב בשר רב פפא אמר מהכא °ואת רוחי אתן בקרבכם ועשיתי את אשר בחקי תלכו ואמר רבי אלעזר משה התיח דברים כלפי מעלה שנאמר °ויתפלל משה אל ה' אל תקרי אל ה' אלא על ה' שכן דבי רבי אליעזר בן יעקב *קורין לאלפין (ה) עיניין ולעיניין אלפין דבי רבי ינאי אמרי מהכא °ודי זהב מאי ודי זהב אמרי *דבי ר' ינאי כך אמר משה לפני הקב"ה רבונו של עולם בשביל כסף וזהב שהשפעת להם לישראל עד שאמרו די הוא גרם שעשו את העגל אמרי דבי ר' ינאי אין ארי נוהם מתוך קופה של תבן אלא מתוך קופה של בשר אמר רבי אושעיא משל לאדם שהיתה לו פרה כחושה ובעלת אברים האבילה כרשינין והיתה מבעטת בו אמר לה מי גרם ליך שתהא מבעטת בי אלא כרשינין שהאכלתיך אמר רבי חייא בר אבא אמר ר' יוחנן משל לאדם אחד שהיה לו בן הרחיצו וסכו והאכילו והשקהו ותלה לו כיס על צווארו והושיבו על פתח של זונות מה יעשה אותו הבן שלא יחטא אמר רב אחא בריה

מקרמת פלנו . שמעידין שיש בית הקדום ברוך הוא לנתקן ילרנו ולהסיר ילר הרע ממנו: **נממוטנו** . רגליהן במשפט לבל יתעקשו לנו פתמון פה שהוא גרם לנו שכרן ילר הרע: **סעיס** . לשון זריקה כמו כמתחוי קשת (בראשית כא): **לין לחרי נופס** . שמח ומשמנג ומזיק: **מלי כרימי וני כיפי** . מילוי הכרס הוא ממיני מטעמים הרעים. זני מתרגמינן למיניהו לזנותי (בראשית ו): **סרף ממני** . הרחיקו שיש כח בידיו למחול ע"י תפלה: **סניתם לי** . תורה אור

דכתיב ואשר הרעותי : °ואשר הרעותי: *אמר רבי חמא ברבי חנינא אלמלא שלש מקראות הללו נתמוטטו רגליהם של שונאי ישראל חד דכתיב ואשר הרעותי וחד דכתיב °הנה כחומר ביד היוצר כן אתם בידי בית ישראל וחד דכתיב °והסירותי את לב האבן מבשרכם ונתתי לכם לב בשר רב פפא אמר מהכא °ואת רוחי אתן בקרבכם ועשיתי את אשר בחקי תלכו ואמר רבי אלעזר משה התיח דברים כלפי מעלה שנאמר °ויתפלל משה אל ה' אל תקרי אל ה' אלא על ה' שכן דבי רבי אליעזר בן יעקב *קורין לאלפין (ה) עיניין ולעיניין אלפין דבי רבי ינאי אמרי מהכא °ודי זהב מאי ודי זהב אמרי *דבי ר' ינאי כך אמר משה לפני הקב"ה רבונו של עולם בשביל כסף וזהב שהשפעת להם לישראל עד שאמרו די הוא גרם שעשו את העגל אמרי דבי ר' ינאי אין ארי נוהם מתוך קופה של תבן אלא מתוך קופה של בשר אמר רבי אושעיא משל לאדם שהיתה לו פרה כחושה ובעלת אברים האבילה כרשינין והיתה מבעטת בו אמר לה מי גרם ליך שתהא מבעטת בי אלא כרשינין שהאכלתיך אמר רבי חייא בר אבא אמר ר' יוחנן משל לאדם אחד שהיה לו בן הרחיצו וסכו והאכילו והשקהו ותלה לו כיס על צווארו והושיבו על פתח של זונות מה יעשה אותו הבן שלא יחטא אמר רב אחא בריה

מלמך מלך מקרמת פלנו . שמעידין שיש בית הקדום ברוך הוא לנתקן ילרנו ולהסיר ילר הרע ממנו: **נממוטנו** . רגליהן במשפט לבל יתעקשו לנו פתמון פה שהוא גרם לנו שכרן ילר הרע: **סעיס** . לשון זריקה כמו כמתחוי קשת (בראשית כא): **לין לחרי נופס** . שמח ומשמנג ומזיק: **מלי כרימי וני כיפי** . מילוי הכרס הוא ממיני מטעמים הרעים. זני מתרגמינן למיניהו לזנותי (בראשית ו): **סרף ממני** . הרחיקו שיש כח בידיו למחול ע"י תפלה: **סניתם לי** . תורה אור

שמלמך שלש : מיכה ד **שלש רגלים** . **שמלמך** . כמו יחולו (ש"ב ג) לשון הניח: **נדלו** . יכמיה יט דבורו שלמר ומלמך: **שמסר עלמו** . יחזקאל לו **למיפה** . ויחל לשון חלל: **שסמלה** סם **עליסס מדם רמיסס** . כמו יחולו על לחם יוחב (ש"ב ג) לשון הניח: **שלמסך שלמרמי** . במדבר ט **מלמך** . מולי"ך בלע"ז: **לשר נשכעם לפס** . דכתיב ו **כך** . שלמר בעקב ילמך בי נשבעתי (בראשית כב): **עד כלן** . עד כבובי השמים: **מלן ולילך דברי שרב** . למר לו לעשה כדבריך: **דברים שלמרם לי** . בשה למרם לי לעשה לחכם מעני מגריס לל לרן טובה ורחבה (שמות ג): **שמייתי** . בשני שלומות עלה

[סוטה נב:] מסמע שהיה לומך בו: **שלש רגלים** . מיכה ד דכתיב °ואשר הרעותי: *אמר רבי חמא ברבי חנינא אלמלא שלש מקראות הללו נתמוטטו רגליהם של שונאי ישראל חד דכתיב ואשר הרעותי וחד דכתיב °הנה כחומר ביד היוצר כן אתם בידי בית ישראל וחד דכתיב °והסירותי את לב האבן מבשרכם ונתתי לכם לב בשר רב פפא אמר מהכא °ואת רוחי אתן בקרבכם ועשיתי את אשר בחקי תלכו ואמר רבי אלעזר משה התיח דברים כלפי מעלה שנאמר °ויתפלל משה אל ה' אל תקרי אל ה' אלא על ה' שכן דבי רבי אליעזר בן יעקב *קורין לאלפין (ה) עיניין ולעיניין אלפין דבי רבי ינאי אמרי מהכא °ודי זהב מאי ודי זהב אמרי *דבי ר' ינאי כך אמר משה לפני הקב"ה רבונו של עולם בשביל כסף וזהב שהשפעת להם לישראל עד שאמרו די הוא גרם שעשו את העגל אמרי דבי ר' ינאי אין ארי נוהם מתוך קופה של תבן אלא מתוך קופה של בשר אמר רבי אושעיא משל לאדם שהיתה לו פרה כחושה ובעלת אברים האבילה כרשינין והיתה מבעטת בו אמר לה מי גרם ליך שתהא מבעטת בי אלא כרשינין שהאכלתיך אמר רבי חייא בר אבא אמר ר' יוחנן משל לאדם אחד שהיה לו בן הרחיצו וסכו והאכילו והשקהו ותלה לו כיס על צווארו והושיבו על פתח של זונות מה יעשה אותו הבן שלא יחטא אמר רב אחא בריה

מלמך שלש : מיכה ד **שלש רגלים** . **שמלמך** . כמו יחולו (ש"ב ג) לשון הניח: **נדלו** . יכמיה יט דבורו שלמר ומלמך: **שמסר עלמו** . יחזקאל לו **למיפה** . ויחל לשון חלל: **שסמלה** סם **עליסס מדם רמיסס** . כמו יחולו על לחם יוחב (ש"ב ג) לשון הניח: **שלמסך שלמרמי** . במדבר ט **מלמך** . מולי"ך בלע"ז: **לשר נשכעם לפס** . דכתיב ו **כך** . שלמר בעקב ילמך בי נשבעתי (בראשית כב): **עד כלן** . עד כבובי השמים: **מלן ולילך דברי שרב** . למר לו לעשה כדבריך: **דברים שלמרם לי** . בשה למרם לי לעשה לחכם מעני מגריס לל לרן טובה ורחבה (שמות ג): **שמייתי** . בשני שלומות עלה

[יומא פו: סנהדרין קג.] דכתיב **עד כלן** . עד כבובי השמים: **מלן ולילך דברי שרב** . למר לו לעשה כדבריך: **דברים שלמרם לי** . בשה למרם לי לעשה לחכם מעני מגריס לל לרן טובה ורחבה (שמות ג): **שמייתי** . בשני שלומות עלה

[מגילה כד:]

כך . שלמר בעקב ילמך בי נשבעתי (בראשית כב): **עד כלן** . עד כבובי השמים: **מלן ולילך דברי שרב** . למר לו לעשה כדבריך: **דברים שלמרם לי** . בשה למרם לי לעשה לחכם מעני מגריס לל לרן טובה ורחבה (שמות ג): **שמייתי** . בשני שלומות עלה

דכתיב עיניין ולעיניין אלפין דבי רבי ינאי אמרי מהכא °ודי זהב מאי ודי זהב אמרי *דבי ר' ינאי כך אמר משה לפני הקב"ה רבונו של עולם בשביל כסף וזהב שהשפעת להם לישראל עד שאמרו די הוא גרם שעשו את העגל אמרי דבי ר' ינאי אין ארי נוהם מתוך קופה של תבן אלא מתוך קופה של בשר אמר רבי אושעיא משל לאדם שהיתה לו פרה כחושה ובעלת אברים האבילה כרשינין והיתה מבעטת בו אמר לה מי גרם ליך שתהא מבעטת בי אלא כרשינין שהאכלתיך אמר רבי חייא בר אבא אמר ר' יוחנן משל לאדם אחד שהיה לו בן הרחיצו וסכו והאכילו והשקהו ותלה לו כיס על צווארו והושיבו על פתח של זונות מה יעשה אותו הבן שלא יחטא אמר רב אחא בריה

[יומא פו: סנהדרין קג.] דכתיב **עד כלן** . עד כבובי השמים: **מלן ולילך דברי שרב** . למר לו לעשה כדבריך: **דברים שלמרם לי** . בשה למרם לי לעשה לחכם מעני מגריס לל לרן טובה ורחבה (שמות ג): **שמייתי** . בשני שלומות עלה

[מגילה כד:]

כך . שלמר בעקב ילמך בי נשבעתי (בראשית כב): **עד כלן** . עד כבובי השמים: **מלן ולילך דברי שרב** . למר לו לעשה כדבריך: **דברים שלמרם לי** . בשה למרם לי לעשה לחכם מעני מגריס לל לרן טובה ורחבה (שמות ג): **שמייתי** . בשני שלומות עלה

דרב הונא אמר רב ששת היינו דאמרי אינשי מלי בריסיה זני ביושי שנאמר °כמרעיתם ויושבעו שבעו וירם לבם על כן שכחוני רב נחמן אמר מהכא °ורם לבבך ושכחת את ה' ורבנן אמרי מהכא °ואכל ושבע ודשן ופנה ואי בעית אימא מהכא °וישמן ישרון ויבעט אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן מנין שחזר הקדוש ברוך הוא והודה לו למשה שנאמר °וכסף הרביתי *להם וזהב עשו לבעל: °וידבר ה' אל משה לך רד מאי לך רד אמר רבי אלעזר אמר לו הקדוש ב"ה למשה משה רד מגדולתך כלום נתתי לך גדולה אלא בשביל ישראל ועכשיו ישראל חטאו (ג) אתה למה לי מיד תשש כחו של משה ולא היה לו כח לדבר וכיון שאמר °הרף ממני ואשמידם אמר משה דבר זה תלוי בי מיד עמד ונתחזק בתפלה ובקש רחמים משל למלך (ג) שבעס על בנו והיה מכהו מכה גדולה והיה אוהבו יושב לפניו ומתירא לומר לו דבר אמר המלך אלמלא אוהבי זה שיושב לפני הרגתיך אמר דבר זה תלוי בי מיד עמד והציללו: °ועתה הניחה לי וירד אפי בהם ואכלם ואעשה אותך לגוי גדול וגו' אמר רבי אבהו אלמלא מקרא כתוב אי אפשר לאומרו מלמד שתפסו משה להקדוש ברוך הוא כאדם שהוא תופס את חבירו בבגדו ואמר לפניו רבונו של עולם אין אני מניחך עד שתמחול ותסלח להם: °ואעשה אותך לגוי גדול וגו' אמר רבי אלעזר אמר משה לפני הקדוש ב"ה רבונו של עולם ומה כסא של שלש רגלים אינו יכול לעמוד לפניך בשעת כעסך כסא של רגל אחד על אחת כמה וכמה ולא עוד אלא שיש בי בושת פנים מאבותי עכשיו יאמרו ראו פרנס שהעמיד עליהם בקש גדולה לעצמו ולא בקש עליהם רחמים: °ויחל משה את פני ה' אמר רבי אלעזר (ד) מלמד שעמד משה בתפלה לפני הקדוש ברוך הוא עד שהחלהו *וראה אמר עד *שהפר לו נדרו כתיב הכא ויחל וכתיב התם °לא יחל דברו *ואמר מר הוא אינו מיחל אבל אחרים מחלין לו ושמואל אמר מלמד שמסר עצמו למיתה עליהם שנאמר °ואם אין מחני נא מספרך *אמר רבא אמר רב יצחק מלמד שהחלה עליהם מדת רחמים ורבנן אמרי מלמד שאמר משה לפני הקב"ה רבש"ע *חולין הוא לך מעשות כדבר הזה ויחל משה את פני ה' תניא רבי אליעזר הגדול אומר מלמד שעמד משה בתפלה לפני הקדוש ברוך הוא עד שאחזתו אחילו *מאי אחילו אמר רבי אלעזר אש של עצמות מאי אש של עצמות אמר אביי אשתא דגרמי °זכור לאברהם ליצחק ולישראל עבדיך אשר נשבעת להם בך מאי בך אמר רבי אלעזר אמר משה לפני הקדוש ב"ה רבונו של עולם אלמלא נשבעת להם בשמים ובארץ הייתי אומר כשם ששמים וארץ בטלים כך שבועתך בטלה ועכשיו שנשבעת להם בשמך הגדול מה שמך הגדול חי וקיים לעולם ולעולמי עולמים כך שבועתך קיימת לעולם ולעולמי עולמים: °ותדבר אליהם ארבה את זרעכם ככוכבי השמים וכל הארץ הזאת אשר אמרתי האי אשר אמרתי אשר אמרת מיבעי ליה אמר רבי אלעזר עד כאן דברי תלמיד מבאן ואילך דברי הרב ורבי שמואל בר נחמני אמר אלו ואלו דברי תלמיד (ה) אלא כך אמר משה לפני הקדוש ברוך הוא רבונו של עולם דברים שאמרת לי לך אמור להם לישראל בשמי הלכתי ואמרתי להם בשמך עכשיו מה אני אומר להם: °מבלתי יכולת ה' להביא את ה' מיבעי ליה אמר רבי אלעזר אמר משה לפני הקב"ה רבש"ע עכשיו יאמרו אומות העולם תשש כחו כנקבה ואינו יכול להציל אמר הקב"ה למשה והלא כבר ראו נסים וגבורות שעשיתי להם על הים אמר לפניו רבונו של עולם עדיין יש להם לומר למלך אחד יכול לעמוד לשלשים ואחד מלכים אינו יכול לעמוד אמר ר' יוחנן מנין שחזר הקדוש ברוך הוא והודה לו למשה שנאמר °ויאמר ה' סלחתי כדברך תני דבי רבי ישמעאל כדבריך עתידים אוה"ע לומר כן אשרי תלמיד שרבו מודה לו °ואולם חי אני אמר רבא אמר רב יצחק מלמד שאמר לו הקדוש ב"ה למשה משה החייתני בדבריך: *דרש רבי שמלאי *לעולם יסדר אדם שבחו של הקב"ה ואחר כך יתפלל מנלן ממשה דכתיב °ואתחנן אל ה' בעת ההיא וכתיב ה' אלהים אתה החלות להראות את עבדך את גדלך ואת ידך החזקה אשר מי אל בשמים ובארץ אשר יעשה כמעשיך וכגבורותיך וכתיב בתריה אעברה נא ואראה את הארץ הטובה וגו': (סימן מעשי"ם צדק"ה קרב"ן כה"ן תעני"ת מנע"ל ברז"ל): אמר

דרב הונא אמר רב ששת היינו דאמרי אינשי מלי בריסיה זני ביושי שנאמר °כמרעיתם ויושבעו שבעו וירם לבם על כן שכחוני רב נחמן אמר מהכא °ורם לבבך ושכחת את ה' ורבנן אמרי מהכא °ואכל ושבע ודשן ופנה ואי בעית אימא מהכא °וישמן ישרון ויבעט אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן מנין שחזר הקדוש ברוך הוא והודה לו למשה שנאמר °וכסף הרביתי *להם וזהב עשו לבעל: °וידבר ה' אל משה לך רד מאי לך רד אמר רבי אלעזר אמר לו הקדוש ב"ה למשה משה רד מגדולתך כלום נתתי לך גדולה אלא בשביל ישראל ועכשיו ישראל חטאו (ג) אתה למה לי מיד תשש כחו של משה ולא היה לו כח לדבר וכיון שאמר °הרף ממני ואשמידם אמר משה דבר זה תלוי בי מיד עמד ונתחזק בתפלה ובקש רחמים משל למלך (ג) שבעס על בנו והיה מכהו מכה גדולה והיה אוהבו יושב לפניו ומתירא לומר לו דבר אמר המלך אלמלא אוהבי זה שיושב לפני הרגתיך אמר דבר זה תלוי בי מיד עמד והציללו: °ועתה הניחה לי וירד אפי בהם ואכלם ואעשה אותך לגוי גדול וגו' אמר רבי אבהו אלמלא מקרא כתוב אי אפשר לאומרו מלמד שתפסו משה להקדוש ברוך הוא כאדם שהוא תופס את חבירו בבגדו ואמר לפניו רבונו של עולם אין אני מניחך עד שתמחול ותסלח להם: °ואעשה אותך לגוי גדול וגו' אמר רבי אלעזר אמר משה לפני הקדוש ב"ה רבונו של עולם ומה כסא של שלש רגלים אינו יכול לעמוד לפניך בשעת כעסך כסא של רגל אחד על אחת כמה וכמה ולא עוד אלא שיש בי בושת פנים מאבותי עכשיו יאמרו ראו פרנס שהעמיד עליהם בקש גדולה לעצמו ולא בקש עליהם רחמים: °ויחל משה את פני ה' אמר רבי אלעזר (ד) מלמד שעמד משה בתפלה לפני הקדוש ברוך הוא עד שהחלהו *וראה אמר עד *שהפר לו נדרו כתיב הכא ויחל וכתיב התם °לא יחל דברו *ואמר מר הוא אינו מיחל אבל אחרים מחלין לו ושמואל אמר מלמד שמסר עצמו למיתה עליהם שנאמר °ואם אין מחני נא מספרך *אמר רבא אמר רב יצחק מלמד שהחלה עליהם מדת רחמים ורבנן אמרי מלמד שאמר משה לפני הקב"ה רבש"ע *חולין הוא לך מעשות כדבר הזה ויחל משה את פני ה' תניא רבי אליעזר הגדול אומר מלמד שעמד משה בתפלה לפני הקדוש ברוך הוא עד שאחזתו אחילו *מאי אחילו אמר רבי אלעזר אש של עצמות מאי אש של עצמות אמר אביי אשתא דגרמי °זכור לאברהם ליצחק ולישראל עבדיך אשר נשבעת להם בך מאי בך אמר רבי אלעזר אמר משה לפני הקדוש ב"ה רבונו של עולם אלמלא נשבעת להם בשמים ובארץ הייתי אומר כשם ששמים וארץ בטלים כך שבועתך בטלה ועכשיו שנשבעת להם בשמך הגדול מה שמך הגדול חי וקיים לעולם ולעולמי עולמים כך שבועתך קיימת לעולם ולעולמי עולמים: °ותדבר אליהם ארבה את זרעכם ככוכבי השמים וכל הארץ הזאת אשר אמרתי האי אשר אמרתי אשר אמרת מיבעי ליה אמר רבי אלעזר עד כאן דברי תלמיד מבאן ואילך דברי הרב ורבי שמואל בר נחמני אמר אלו ואלו דברי תלמיד (ה) אלא כך אמר משה לפני הקדוש ברוך הוא רבונו של עולם דברים שאמרת לי לך אמור להם לישראל בשמי הלכתי ואמרתי להם בשמך עכשיו מה אני אומר להם: °מבלתי יכולת ה' להביא את ה' מיבעי ליה אמר רבי אלעזר אמר משה לפני הקב"ה רבש"ע עכשיו יאמרו אומות העולם תשש כחו כנקבה ואינו יכול להציל אמר הקב"ה למשה והלא כבר ראו נסים וגבורות שעשיתי להם על הים אמר לפניו רבונו של עולם עדיין יש להם לומר למלך אחד יכול לעמוד לשלשים ואחד מלכים אינו יכול לעמוד אמר ר' יוחנן מנין שחזר הקדוש ברוך הוא והודה לו למשה שנאמר °ויאמר ה' סלחתי כדברך תני דבי רבי ישמעאל כדבריך עתידים אוה"ע לומר כן אשרי תלמיד שרבו מודה לו °ואולם חי אני אמר רבא אמר רב יצחק מלמד שאמר לו הקדוש ב"ה למשה משה החייתני בדבריך: *דרש רבי שמלאי *לעולם יסדר אדם שבחו של הקב"ה ואחר כך יתפלל מנלן ממשה דכתיב °ואתחנן אל ה' בעת ההיא וכתיב ה' אלהים אתה החלות להראות את עבדך את גדלך ואת ידך החזקה אשר מי אל בשמים ובארץ אשר יעשה כמעשיך וכגבורותיך וכתיב בתריה אעברה נא ואראה את הארץ הטובה וגו': (סימן מעשי"ם צדק"ה קרב"ן כה"ן תעני"ת מנע"ל ברז"ל): אמר

[תוספ' ע"ז ורב] [ר"ב יצחק אס' מלמד מ' פ"ל וכ"ס בילקוט ובע"ז ג' ע"ש.]

[ע"ז ד.]

ג'יפין ע.

רב נסים גאון

ואולם חי אני אמר לו הקב"ה למשה משה החייתני בדבריך. זה הדבר קשה היה בפני התלמידים והיו מלעיגים בי עליהן התלקטן על דברי רבותינו ז"ל ואמנם כי פשוטו של זה הדבר נראה שאינו מתקבל על הדעת שמשה בשן בה ואני ברחמי שניא פרשתיה פירוש צח ובי ארתי מעמיה ביאור יפה שהוא שוה לעין הכתוב ולסברא והרי אני מוסרין המיסרא כללא כדגרסי' בנמ' ואחר כן נאמר פירושה (במדבר יד) מבלתי יכולת ה' יכול ה' מיבעי ליה אמר ר' אלעזר אמר משה לפני הקב"ה רבש"ע עכשיו יאמרו אומות העולם תשש [כחו] כנקבה ואין בו כח להזילם אמר לו

בן עזרם והלא כבר ראו נסים וגבורות שעשיתי על הים אמר לפניו רבונו של עולם יאמרו לפני מלך אחד יכול לעמוד בפני ל"א (מלך) [מלכים] אינו יכול לעמוד אמר ר' יוחנן מנין שחזר הקב"ה והודה למשה שנא' (שם) ויאמר ה' סלחתי כדברך חנא דבי ר' ישמעאל כדבריך עתידין אומות העולם לומר מודה לו ואולם חי אני אמר רבא א"ר יצחק אשר לו הקב"ה למשה משה החייתני בדבריך עד כאן היא הדרשה שנאמרה בזה הסדר ופירושה אנו מוסרין דע לך כי החיים והיכולת שתי מדות הן מדותיו של הקב"ה שהן מדות עצמו וגדולתו שאינן נחלפין ממנו כלל כי הכח היכולת אינם נמצאים אלא בבעל שהוא חי ומי שהוא חי העולמים שלא יתכן שנותנו אי אפשר שלא היה יכול ווה הדבר אע"פ שהוא שריר ומקויים בבריא יש לו חיזוק מן הכתוב והיינו דכתב רחמנא (דברים נג) כי אשא אל שמים ידי ואמרתי חי אנכי לעולם פתח בזכות היד שהוא היכולת וסיים בזכר החיים ואמר חי אנכי לעולם קיימת לו היכולת מפני שהוא חי העולמים ובעת שאירע מעשה המרגלים ואמר הקב"ה להשחיתם לאומתו נגש הנביא עליו השלום בתפלה בעתם ואמר בכלל דבריו מבלתי יכולת ה' ולפי שירע הקב"ה כי אמת דבר וכי אם הוא משחית את העם במדבר ואינו מכבש לפניהן את ארץ כנען האומות אשרהים עליו כי קצרה ידו ותשש כחו ואינו יכול לעבור כנגד ל"א (מלך) [ומגרשם מפני בניו ולפיכך קבל הפלתו בעדם ונענתר לו ואמר מלחתי כדברך ואמר לו אני הודיע לבניאו שבדורו אילו השחיתים לעם היו האומות אשרים שאין לו יכולת ולא היו מכניע גבורתו והואיל ואין מתברר להם שהוא חי והוא בשביל עתידות הנביא בעד העם דורו האומות כי יש להקב"ה החיים לעלמין ונתברר להם שהוא חי וקיים וזכה הנביא לשבח בשביל זה הדבר כי בשביל עתידותו נודעת גדולתו של מלכנו ועצמו וגבורתו ונתפרסמו בקצות הארץ ונתברר ונתקיים כי הקב"ה יתעלה שהוא חי בעצמו ולפיכך א"ל רחמנא ואולם חי אני אחר שאמר כדברך תיבף לית הדרשי ליה רבנן החייתני כדבריך כלומר שבשביל עתידותך נרם הדבר ונתברר לאומות שאני חי ווה הוא צד התירוץ של זה הדבר והיה נעלם מאד וחייעני הקב"ה לגלותו ולפרשו ולא ראיתי אדם שקדמני לזה התירוץ ווה הפירוש יהיה שמור בידך:

דגהות הב"ח (ה) גמ' קורין לאלפי"ן. ג"כ פרש"י פ' הקורא עומד דסיינו כדרש, אבל בתפלה לימסורת לימל מתעלו ע"פ ד' כ"ד ע"ב: (ב) שם ועכשיו יאמרו מתעלו (אתה נמה לי) תפ"מ ומ"ב ס"ח נמ"ה לך נדולה: (ג) שם משל למלך כ"ו בגמ' (מלמד שעמד וכו' שהחלהו) תפ"מ וע"ב ס"ח מלמד שעמד עד שהחלה עליו מדת רחמים: (ד) שם ואמר עד שהפר לו נדרו כתיב הכא ויחל וכתיב התם לא יחל דברו ואמר מר הוא אינו מיחל אבל אחרים מחלין לו: (ה) שם דכתי תלמיד הן נלוח:

גדולה תפלה יותר ממעשים טובים. °בגלל תפלה שהרי משה רבינו ע"ה לא עמד על פי שהיו בידו מעשים טובים הוצרך לתפלה:

כל המאריך בתפלתו ומעיין בה. פירוש שמלפה שתבא בקשתו לפי שכוון בתפלתו. תימה להכל משמע דעיון תפלה לאו מעליותא הוא וכן משמע בגמ' (לקמן כה:) דלמר ג' דברים מזפירין טוטיתו של אדם וקאמר עיון תפלה. ולא כן משמע בפ' מפנין (שבת קכז:) דקאמר אדם לוכל פירותיהן בטוה"ז וקא חשיב עיון תפלה אלמא מעליותא הוא וכן משמע בגט פשוטו(ג"ב קמד:) דקאמר מלמלה דברים אין אדם יכול כלל יוצא וקאמר עיון תפלה פירוש שאין אדם מעיין בה לא כן משמע שהוא טוב וי"ל דאמרי עיון תפלה יש עיון תפלה דהכא המלפה שתבא בקשתו ועיון תפלה דהתם שמכוין את לבו לתפלה*: **אל** תעמדו אל תתרש. פרש"י דדייק מדיוקא מדלא קאמר ומעמדו תרלה ש"מ שהיה נרלית בכל פעם ואין להתפלל רק שתתקבל:

קודם תפלתו מיין שלא לשכרי יושבי ביתך. ולפיכך תקנו לומר זה הפסוק קודם תהלה לדוד לתפוקי מהנהו לשכרי הרבה:

אמר ר' אלעזר גדולה תפלה יותר ממעשים טובים שאין לך גדול במעשים טובים יותר ממשה רבינו אעפ"כ לא נענה אלא בתפלה שנאמר °אל תוסף דבר אלי וסמיך ליה עלה ראש הפסגה: וא"ר אלעזר גדולה תענית יותר מן הצדקה מאי מעמא זה בגופו וזה בממונו: וא"ר אלעזר גדולה תפלה יותר מן הקרבנות שנא' °למה לי רוב זבחיכם וכתיב ובפרשכם כפיכם (ס) א"ר יוחנן * * °כל כהן שהרג את הנפש לא ישא את כפיו שנא' °ידיכם דמים מלאו: *וא"ר אלעזר מיום שחרב בית המקדש ננעלו שערי תפלה שנאמר °גם כי אזעק ואשוע שתם תפלתי ואע"פ ששערי תפלה ננעלו שערי דמעה לא ננעלו שנאמר °שמעה תפלתי ה' ושועתי האזינה אל דמעתי אל תחרש רבא לא גזר תעניתא ביומא דעיבא משום שנא' °סבותה בענן לך מעבור תפלה: וא"ר אלעזר מיום שחרב בית המקדש נפסקה חומת ברזל בין ישראל לאביהם שבשמים שנא' °ואתה *קח לך מחבת ברזל ונתתה אותה קיר ברזל בינך ובין העיר: א"ר חנין א"ר חנינא כל המאריך בתפלתו אין תפלתו חוזרת ריקם מנא לן ממשה רבינו שנא' °ואתפלל אל ה' וכתיב בתריה וישמע ה' אלי גם בפעם ההיא אני והא *א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן כל המאריך בתפלתו ומעיין בה סוף בא לידי כאב לב שנא' °תוחלת ממושכה מחלה לב מאי תקנתיה יעסוק בתורה שנא' °יעץ חיים תאוה באה ואין עץ חיים אלא תורה שנאמר °עץ חיים היא למחזיקים בה לא קשיא °הא דמאריך ומעיין בה הא דמאריך ולא מעיין בה א"ר חמא בר' חנינא אם ראה אדם שהתפלל ולא נענה יחזור ויתפלל שנאמר °קוה אל ה' חזק ויאמץ לבך וקוה אל ה': ת"ר ארבעה צריכין חזוק ואלו הן תורה ומעשים טובים תפלה ודרך ארץ תורה ומעשים טובים מנין שנא' °רק חזק ואמץ מאד לשמור *ולעשות ככל התורה חזק בתורה ואמץ במעשים טובים תפלה מנין שנא' קוה אל ה' חזק ויאמץ לבך וקוה אל ה' דרך ארץ מנין שנא' °חזק ונתחזק בעד עמנו וגו': °ותאמר ציון עזבני ה' וה' שכחני היינו עזובה היינו שכוחה אמר ר"ל אמרה כנסת ישראל לפני הקב"ה רבש"ע אדם נושא אשה על אשתו ראשונה זוכר מעשה הראשונה אתה עזבתני ושכחתני אמר לה הקב"ה בתי י"ב מזלות בראתי ברקיע ועל כל מזל ומזל בראתי לו שלשים חיל ועל כל חיל וחיל בראתי לו שלשים לגיון ועל כל לגיון ולגיון בראתי לו שלשים רהטון ועל כל רהטון ורהטון בראתי לו שלשים קרטון ועל כל קרטון בראתי לו שלשים גסטרא ועל כל גסטרא וגסטרא תליתי בו שלש מאות וששים וחמשה אלפי רבוא כוכבים כנגד ימות החמה וכולן לא בראתי אלא בשבילך ואת אמרת עזבתני ושכחתני °התשכח אשה עולה אמר הקב"ה כלום אשכח עולות אילים [ס] ופטרי רחמים שהקרבת לפני במדבר אמרה לפניו רבש"ע הואיל ואין שכחה לפני כסא כבודך שמא לא תשכח לי מעשה העגל אמר לה °גם אלה תשכחנה אמרה לפניו רבש"ע הואיל ויש שכחה לפני כסא כבודך שמא תשכח לי מעשה סיני אמר לה °ואנכי לא אשכחך והיינו דא"ר אלעזר א"ר אושעיא מאי דכתיב גם אלה תשכחנה זה מעשה העגל ואנכי לא אשכחך זה מעשה סיני: חסידים הראשונים היו שוהין שעה אחת אחר תפלתו שנא' °אך צדיקים יודו לשמך ישבו ישרים את פניך תניא נמי הכי °המתפלל צריך שישהא שעה אחת קודם תפלתו ושעה אחת אחר תפלתו קודם תפלתו מנין שנא' אשרי יושבי ביתך תפלתו מנין דכתיב אך צדיקים יודו לשמך ישבו ישרים את פניך תנו רבנן חסידים הראשונים היו שוהין שעה אחת ומתפללין שעה אחת וחזורין ושוהין שעה אחת וכי מאחר ששוהין תשע שעות ביום בתפלה תורתן היאך משתמרת ומלאכתן היאך נעשית אלא מתוך שחסידים הם תורתם משתמרת ומלאכתן מתברכת: אפילו °המלך שואל בשלומו לא ישיבנו: אמר רב יוסף °לא שנו אלא למלכי ישראל אבל למלכי עכו"ם פוסק מיתיבי °המתפלל וראה אנס בא בנגדו ראה קרון בא בנגדו לא יהא מפסיק אלא מקצר ועולה לא קשיא הא °דאפשר לקצר (*יקצר ואם לאו פוסק) ת"ר מעשה בחסיד אחד שהיה מתפלל בדרך בא שר אחד ונתן לו שלום ולא החזיר לו שלום המתין לו עד שסיים תפלתו לאחר שסיים תפלתו א"ל ריקא והלא כתוב בתורתכם °רק השמר לך ושמור נפשך וכתיב °ונשמרתם מאד לנפשותיכם כשנתתי לך שלום למה לא החזרת לי שלום אם הייתי חותך ראשך בסייף מי היה תובע את דמך מידי א"ל המתן לי עד שאפייסך בדברים א"ל אילו היית עומד לפני מלך בשר ודם ובא חברך ונתן לך שלום היית

תורה אור

טעם רבים הפסגה. בדבר תפלה זו נתרציתי להרחיק לותה: **וכפרשכם כפיכם.** לי נלו דגדולה תפלה כיון דאמר למה לי רוב זבחיכם למה לי תו וכפרשכם הא לפילו זבחיהם לא ניחא ליה: **אל תעמדו.** מדלא (ג) כתיב לא דמעתי תרלה ש"מ תרלית היא לפניו ואין לריך להתפלל אלא שתתקבל לפניו: **ונפשה לותפ קיל ברוך.** סימן למחילת ברזל המפסקת בינו לבינם: **ומעיין בה.** מלפה שתבקשו בקשתו על ידי המלכתו סוף שתינה נעשית ומגלגת תוחלת ממושכה חגם והיא כאב לב כשאדם מלפה ואין התוחה בלה: **ועץ חיים תאוה באה.** לשון תלוי ותחנה: **תמוה נאה.** סופו של מקרא הוא: **קוה.** והתחזק ולא תמשוך ידך אלא חזור וקוה: **לריכין חזוק.** שיתחזק אדם בהן תמיד בכל כחו: **דרך ארץ.** אם לומן הוא לאומנתו אם סוחר הוא לסחורתו אם חיט מלחמה הוא למלחמתו: **שלשים חיל.** רלתני נייסות וחבורות חלוקות: **לגיון וקרטון וגסטרא.** שמות של סדרה כגון שלטון והגמון ודוכס ופחה: **עולה.** כמו עולות וקרבנות: **גס אלה.** מעשה הטגל שאמרו אלה אלהיך ישראל (שמות לב): **ואנכי זה מעשה סיני.** שנאמר בו אנכי ה' אלהיך (שם כ): **יושבי כיתך.** והדר יהללוך: **יודו לשמך.** והדר יסבו ישרים את פניך: **תפלה שעה אחת.** לשלש תפלות: **תורתם משתמרת.** בתוך לבם שתין תלמודם **ומלאכתן מתברכת:** **אפילו המלך שואל בשלומו.** שלא יהרגנו: **לא שנו אלא למלכי עכו"ם פוסק.** לגון שממוך לגמור תפלתו:

כד א מיי' פט"ו מהל' תפלה הלכה ג סמג עשין כ טוש"ע או"ח סי' קכח סעיף לה:
כה ב טוש"ע או"ח סי' לח סעיף ה:
כו ג מיי' פ"ד מהל' תפלה הלכה יח סמג עשין יט טור וש"ע או"ח סי' לג סעיף ג:
כז ד ה מיי' פ"ו שם הל' ט טור סמג שם טור וש"ע או"ח סימן קד סעיף ג:
כח ו מיי' שם טוש"ע שם סעיף ב:
כט ז מיי' שם טוש"ע שם סעיף ג:

ג"מ נמ.

[וע"ע תוס' שבת קיח: וכ"ה עז: וכ"ב קסד:]

רב נסים גאון

אפילו המלך שואל בשלומו לא ישיבנו. ושנינו עוד בתוספתא הכותב את השם אפי' המלך שואל בשלומו לא ישיבנו היה כותב ה' או ו' שמות כיון שנמצר אחד מהן משיב שאילת שלום ואיתא להא ברייתא בגמרא דבני מערבא דפירקין: תנו רבנן מעשה בחסיד אחד שהיה מתפלל בדרך אית בבבא קמא בפ' הגזל (דף קג.) כל מעשה בחסיד אחד אינו אלא ר' יהודה בר' אילעאי ואיתא דכותה בתמורה (דף עו) בפרק יש בקרבנות הצבור:

ג"ל לעשות

הגהות הב"ח

(ס) גמ' שנאמר ובפרשכם כפיכם וגו' ידיכם דמים: (ג) רש"י ד"ה לכל המקום מלמד. ג"כ וכ"מ דף ל"ע פ' בא"מ ע"ש:

הגהות הגר"א

[ס] גמ' עולות (פילים) הוס"מ וכ"ב תמים:

גליון הש"ס

גמ' כל כהן שהרג. בהגהה מוהכי"ב ז"ל וכן בתוס' יבמות (דף ז.) ד"ה שנאמר.וע"ע נתוי"ט סוף פרק ז' דכתובות: תוס' ד"ה גדולה וכו' בלא תפלה. וע' תקנת מהרש"ל מח"מ סי' ג':

[נרא' לגרס מי' והא דלא אפשר לקצר אפשר לקצר בקצר ואי לא בפסיק]

ג"ח מוכן **אבל עקרב פוסק.** ומוטלו לפי שהעקרב *מסוכן לעקוץ יותר מפחת מוכן ליכוף : **אין מעידין עליו.** לומר לחתמו מת בעליך להתירה ליבמת פעמים שאין התירות רצבים ואין לוכלין לוחו : **נחשים ועקרבים.** לו זה לו זה מעידים עליו שמת ולמחר מועד הפחם ליכוף : **לגב מיטה.** כשכפל עליהם ודחקם הזיקוהו : **שור תם.** שלח נגח לחד : **מועד.** שנגח ג' פעמים : **בדקולא.** של שמוליו בו תבן ברחשו ולוכל : **ושדי דרגא.** לחו דוקא שלח כלומר הזהר ממנו הרבה : **ביומי ניסן.** מתוך שעברו ימי הפסחו שהתרן יבשה ועכשיו רוחה לוחה מלחה דשחים זהה דעתו עליו וככשם תורה אור

אבל עקרב פוסק. בירושלמי מרחיבה לבת כגבדו פוסק לפי שבת כגבדו בשבת מפכוין להזיקו ומיהו לא מליגו לם פסק שיחזור לרחם מדלת קחמר ואם פסק חוזר לרחם אבל לתחלת ברכה מיהא יחזור ואם טעה בג' רחמונות לו בג' תחרוגות חוזר לתחלת הג' בתבות ברחמונות ובעבודה בתחרוגות כדחמרינן לקמן בפרקין (דף לד:):

חמר

מחזיר לו א"ל לאו ואם היית מחזיר לו מה היו עושים לך א"ל היו חותכים את ראשי בסייף א"ל והלא דברים ק"ו ומה אתה שהיית עומד לפני מלך בשר ודם *שהיום כאן ומחר בקבר כך אני שהייתי עומד לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה שהוא חי וקיים לעד ולעולמי עולמים על אחת כמה וכמה מיד נתפייס אותו השר ונפטר אותו חסיד לביתו לשלום : **אפי'** [א]נחש ברוך על עקבו לא יפסיק : אמר רב ששת לא שנו [ב]אלא נחש אבל עקרב פוסק מיתיבי *נפל [ג]לגוב אריות אין מעידין עליו שמת נפל לחפירה מלאה נחשים ועקרבים מעידין עליו שמת שאני התם דאגב איצטא מזקי א"ר יצחק [ד]ראה שוורים פוסק דתני רב אושעיא *מרחיקין [ה]משור תם חמשים אמה ומשור מועד כמלא עיניו תנא משמיה דר' מאיר ריש תורא בדקולא סליק לאגרא ושדי דרגא מתותך אמר שמואל הני מילי בשור שחור וביומי ניסן מפני שהשטן מרקד לו בין קרניו ת"ר *מעשה במקום אחד שהיה ערוד והיה מזיק את הבריות באו והודיעו לו לר' חנינא בן דוסא אמר להם הראו לי את חורו הראוהו את חורו [ו]נתן עקבו על פי החור יצא ונשכו ומת אותו ערוד נטלו על כתפו והביאו לבית המדרש אמר להם ראו בני אין ערוד ממית אלא החטא ממית באותה שעה אמרו אוי לו לאדם שפגע בו ערוד ואוי לו לערוד שפגע בו ר' חנינא בן דוסא : **מתני'** *[ז]מזיקין גבורות גשמים ומגיד הרוח שיחו בקשה לחן לשון הזכרה ושבח : **ושולין** וחן טל ומטר לשון בקשה : **ומכבדה כמין סדעה.** כמולחי שבת חתה חוגנתו : **גמ' מתוך שהיא חכמה.** החכם יולע להבדיל בין קדש לחול ובין טמח לטהור : **בין שפי חופיות.** בין שפי הזכרות : **כמילתה מיכה גדולה היא.** במקום שלריכה נקמה דבר גדול הוא : **שפי נקמות הללו נמה.** לחת לרעה להקש מן העכו"ם שלח קבלו חת התורה : **ומתה לעוכה.** כדחמרינן בב"ק (דף לח.) מפחלן הופיע והפקיר ממונן לישרחל שור של ישרחל שנגח שור של עכו"ם פטור : **הופיע.** גלה והפקיר כשלח קבלו חת התורה : **פעמירו.** לקנות יין : **קבעוה על כוסו.** וחו נשחכח תקנת עזרת [ח]. ונשכחוה וחעבו קבעוה בחפלה ונחלקו היכך יחמרוה : **בחחלה.** כשעלו מן הגולה והיו דחוקים : **קדושות.** קדוש היום : **מפני שיכול.** משמע חס יכלה שלח לחזור ולהחפלל הח חס חמרה בחפלה ח"ל לחומרה שנאמר °כי אל דעות ה' וכל מי שאין בו דעה אסור לרחם עליו שנאמר על הכוס: **ומגיד שמעית.** ·לפי שמעתי: °כי לא עם בינות הוא על כן לא ירחמנו עושהו אמר רבי אלעזר גדול מקדש שנתן בין ב' אותיות שנאמר °פעלת ה' מקדש ה' וא"ר אלעזר כל אדם שיש בו דעה כאילו נבנה בית המקדש בימיו דעה נתנה בין שתי אותיות **חוזר לרחם.** לחפלה ולכוס :

[ג] גבורות גשמים מאי טעמא *אמר רב יוסף מתוך ששקולה כתחיית המתים לפיכך קבועה בתחיית המתים ושאלה בברכת השנים מאי טעמא אמר רב יוסף מתוך שהיא פרנסה לפיכך קבועה בברכת פרנסה הבדלה בחונן הדעת מ"ט א"ר יוסף מתוך שהיא חכמה קבועה בברכת חכמה ורבנן אמרי מתוך שהיא חול לפיכך קבועה בברכת חול א"ר אמי *גדולה דעה שנתנה בתחלת ברכה של חול ואי"ר אמי *גדולה דעה שנתנה בין שתי אותיות שנאמר °כי אל דעות ה' וכל מי שאין בו דעה אסור לרחם עליו שנאמר מגיד הרוח שיחו בקשה לחן לשון הזכרה ושבח : °כי לא עם בינות הוא על כן לא ירחמנו עושהו אמר רבי אלעזר גדול מקדש שנתן בין ב' אותיות שנאמר °פעלת ה' מקדש ה' וא"ר אלעזר כל אדם שיש בו דעה כאילו נבנה בית המקדש בימיו דעה נתנה בין שתי אותיות מקדש נתן בין שתי אותיות מתקיף לה *רב אחא קרחניאה אלא מעתה גדולה נקמה שנתנה בין שתי אותיות שנאמר °אל נקמות ה' אמר ליה אין במילתה מיהא גדולה היא והיינו דאמר עולא שתי נקמות ה' הללו למה אחת לטובה ואחת לרעה לטובה דכתיב °הופיע מהר פארן לרעה דכתיב אל נקמות ה' אל נקמות הופיע : רבי עקיבא אומר אומרה ברכה רביעית כו' : א"ל רב שמן בר אבא לר' יוחנן מכדי אנשי כנסת הגדולה תקנו להם לישראל ברכות ותפלות קדושות והבדלות נחזי (ט) היכן תקון א"ל בתחלה קבעוה בתפלה העשירו קבעוה על הכוס הענו חזרו וקבעוה בתפלה והם אמרו *°המבדיל בתפלה צריך שיבדיל על הכוס איתמר נמי אמר ר' חייא בר אבא אמר רבי יוחנן אנשי כנסת הגדולה תקנו להם לישראל ברכות ותפלות קדושות והבדלות בתחלה קבעוה בתפלה העשירו קבעוה על הכוס חזרו והענו קבעוה בתפלה והם אמרו המבדיל בתפלה צריך שיבדיל על הכוס איתמר נמי רבה ורב יוסף דאמרי תרוייהו המבדיל בתפלה צריך שיבדיל על הכוס אמר *רבא *ומותבינן אשמעתין *טעה 'ולא הזכיר גבורות גשמים בתחיית המתים [י]ושאלה בברכת השנים מחזירין אותו [י]והבדלה בחונן הדעת אין מחזירין אותו מפני שיכול לאומרה על הכוס לא תימא מפני שיכול לאומרה על הכוס אלא אימא מפני שאומרה על הכוס איתמר נמי אמר רבי בנימין בר יפת שאל ר' יוסי את ר' יוחנן בציידן ואמרי לה ר' שמעון בן יעקב דמן צור את ר' יוחנן ואנא שמעית המבדיל בתפלה צריך שיבדיל על הכוס או לא ואמר ליה צריך שיבדיל על הכוס אביעיא להו המבדיל על הכוס מהו שיבדיל בתפלה אמר רב נחמן בר יצחק °קל וחומר מתפלה ומה תפלה דעיקר תקנתא היא אמרי המבדיל בתפלה צריך שיבדיל על הכוס המבדיל על הכוס דלאו עיקר תקנתא היא לא כ"ש תני ר' *אחא אריכא קמיה דרב חיננא המבדיל בתפלה משובח יותר ממי שיבדיל על הכוס ואם הבדיל בזו ובזו *ינוחו לו ברכות על ראשו הא גופא קשיא אמרת המבדיל בתפלה משובח יותר ממי שיבדיל על הכוס אלמא תפלה לחודה סגי והדר תני אם הבדיל בזו ובזו ינוחו לו ברכות על ראשו וכיון דנפיק ליה בחדא אפטר והויא *ברכה שאינה צריכה ואמר רב ואיתימא ר"ל ואמרי לה ר' יוחנן ור"ל דאמרי תרוייהו °כל המברך ברכה שאינה צריכה עובר משום °לא תשא אלא אימא הכי אם הבדיל בזו ולא הבדיל בזו ינוחו לו ברכות על ראשו בעא מיניה רב חסדא מרב ששת טעה בזו ובזו* מהו אמר ליה °טעה בזו ובזו חוזר לראש אמר

פותח את ידך בזו פתיחה (ימזקלל ז) הגני פותח את קברותיכם ר' יודן בשם ר' אלעזר בר אבינה בזו שירה ובזו שירה בזו שירה (ילקוט מנ) יהונן ישבני סלע ובזו שירה (תהלים סה) פתח את ידך ומשביע לכל חי רלון :

רב נסים גאון

אפי' נחש כרוך על עקבו לא יפסיק אמר רב ששת לא שנו אלא נחש אבל עקרב פוסק . בתלמוד ארץ ישראל פירשו מעשה דמלחתא ואמרי הא עקרב מפסיק למה משום דמחויא וחוזרת ובחויא : **באותה** שעה אמרו אוי לו לאדם שפגע בו ערוד ואוי לו לערוד שפגע בו ר' חנינא בן דוסא.פירשו ערוד בתלמוד ארץ ישראל ואמרו מאי עיסקא דהאיזן חברברה אלא כך הוא נכית לבר נשא אין בר נשא קדים למיא חברברה מייתי ואין חברברה קדים למיא בר נשא מייתי אמרתי ליה תלמידוי רבינ ולא הרגשתה יבא עלי מכה שהיית לבי מטהין בתפלתי לא הרגשתי אמר ר' יצחק בן אלעזר ברא לו הקב"ה מעיין מתחת כסות דגליו לקיים מה שנאמר (תהלים קמה) רצון יראיו יעשה : מזכירין גבורות גשמים בתחיית המתים.פירשו בתלמוד ארץ ישראל כשם שתחיי' המתים חיים לעולם כך יירידת גשמים חיים לעולם ר' חייא בר אבא שמע ליה מן הדא קרייה (הושע ו) יחיינו מיומים ונדעה נרדפה לדעת את ה' ויבא כגשם לנו ובבראשית רבה דר' הושעיא (פרשה יג) ר' חייא בר אבא אמר שקולה כנגד תחיית המתים ר' אבא בריה דר' חייא בר אבא אף חכמים קבעו אותה בתחיים המתים בזו יד ובזו יד בזו פתיחה ובזו פתיחה בזו יד (ימזקלל ז) היתה עלי יד ה' ובזו יד (תהלים קמה)

הלכתא מלי. המבדיל בתפלה צריך שיבדיל על הכוס תו לא: **כיוס טוב שחל להיות מחר השבת**. שאין מתפללין תפלה חולין: ס"ג הלכה מכלל דפליגי ולא פליגי והא פליגי רבנן בשאר ימות השנה דס"ט שחל להיות מחר השבת מי פליגי והא פליגי ר"ט למען כל הנפש מי עבדינן כר"ט דהשתא נעביד כר"ט דהשתא נעביד וכו'. והכי *פריך מ"ל רבי זירא [ג] הלכה מכלל דפליגי בתמיה ופריך הגמרא ולא פליגי והא פליגי רבנן וכו': **והא פליג ר' עקיבא**. לומרה ברכה רביעית לעלמא ולקטרי' למימר הלכה כר"ת לתפוקי מדר"ט: **למען כל הנפש כולה מי עבדינן כר"ט דהשתא נעביד כותיה**. דלמטרוך למימר הלכה כר"ת: **הלכה**. מ"ד הלכה דרשיון לה בפרקין ומ"ד מטין מדרש לת דרשיון ברבים לבל תורוי מוריין ליחיד לעשות כר"ת כי"ט שחל להיות בת' בשבת ומ"ד נרשין תורוי נמי לת מוריין ואי עביד לת מהדרינן עובדא: **מודים**. תכמים לר"ת כי"ט שחל להיות אחר השבת: **נקוט דר' חייא בר אבא בידך**. שהוא מדקדק בלשון רבו וקובע בו סימנים שלת יתחלף לו נרשין במטין תו במודים: **כרחבה**. שהיה מדקדק בלשון רבו ואומר סטיו בפול היה ואינו פ' שבלשון משנה קורטו למטבח בפסחים ובסוכה על גב המטבח הוא דקדק בלשון רבו ולת אמר למטבח בפולה היתה יש פותרין הא דרחבה מדאמר ר' יהודה דדייק ספיקי דרבוותיה מי מדכבי יהודה לי מדכב יהודה וקשיא לי בגוה מובח מזבח דלמטבח לת לאה רבי יהודה מימיו לת רבי יהודה ברבי למטבח ולת ר' יהודה *בפיסקא ודוד כולהו אמוראי כמיבשיא דייקו לומר דבר בשם אומרו ועוד ליבא למימר מהא דדייק ליטבח דשמעתת לאו ספיקי דרבוותיה: **סטיו בפול**. למטבחות זו לפיכך מזו בסיקה עגול ליטבח שם: **לת ידענא כו'**. לת נרשין ולת מודים ולת מטיס: **ותודיענו**. לומר במקום ותתן לנו ולבסיגיא בין קדושת שבת לקדושת י"ט וכו' הבדלת וקדשת לת עמך ישראל בקדושתך יאמר ותתן לנו ה' אלהינו מועדים לשמחה וכו' ומסיים מקדש ישראל והזמנים: **מרתני' דאומר**. בתפלתו: **על קן לפור יגיעו רחמיך**. לתכשים שהיו מרחיים עליהם כמתכוונים להטמיק בלשון תחנונים ולומרים רחום וחנון לתה ועל קן לפור יגיעו רחמיך שלתרת לשלח לת תשם או שלומר על טוב שלתה עושה לנו יזכר שמך או שלומר מודים מודים משתקין לומר: **גבי' שמעיל קנאה**. לומר על לחם תם ולת על שאר בריותיו: **מדותיו**. מזותיו והוא לת לרחמים עשה לחם להטיל על ישראל חקי גזרותיו להודיע שהם עבדיו ושומרי מלותיו וגזרות חקותיו לתך בדברי' שיש לטטן ולעטרו"ש להשיב עליהם ולומר מה לזרך במלוה זו: **ורבה נמי למדודי לאביי הוא דבעי**. שיאיך לו מה שהשיב: **מי לתו דלמרינהו משה**. לתל הגדול הגבור והטורת לשכר לת יפת פנים ולת יקח שוחד (דברים י): **ותקניענו כתפלה**. כשהתפלל עזרת על מעל הגולה בספר עזרא (נחמיה ט): **ככל בידי שמים**. כל הבא על התדש בידי השק"ט הוא כגון לרוך קלר עני עשיר חכם שוטה לבן שחור ככל בידי שמים הוא לשל לדיק ורשע תיטו בת על ידי שמים לת זו מסר בידו של חדש ונתן לפניו שני דרכים והוא יבחר לו ירלת שמים: **מילתא מילתא ומצי לה**. כל תיבה ותיבה חוזר וכולה מגולה הוי שתוקי לת משתקינן ליה לתיון זה דומה למקבל עליו שני מלכיות ללת למתלוגן לומר פשוט שלש ותני ליה משתקינן ליה למחזי כשני לשויות:

[שבת קו: ושם נסמן]

[לעיל כט.]

עירובין מו:

[לקמן לת: פסחים כה:]

פסחים יג:נב: סוכה מה.

חברותא

במקום ותתן לנו ולבסיגיא בין קדושת שבת לקדושת י"ט וכו' הבדלת וקדשת לת עמך ישראל בקדושתך יאמר ותתן לנו ה' אלהינו מועדים לשמחה וכו' ומסיים מקדש ישראל והזמנים: **מרתני' דאומר**. בתפלתו: **על קן לפור יגיעו רחמיך**. לתכשים שהיו מרחיים עליהם כמתכוונים להטמיק בלשון תחנונים ולומרים רחום וחנון לתה ועל קן לפור יגיעו רחמיך שלתרת לשלח לת תשם או שלומר על טוב שלתה עושה לנו יזכר שמך או שלומר מודים מודים משתקין לומר: **גבי' שמעיל קנאה**. לומר על לחם תם ולת על שאר בריותיו: **מדותיו**. מזותיו והוא לת לרחמים עשה לחם להטיל על ישראל חקי גזרותיו להודיע שהם עבדיו ושומרי מלותיו וגזרות חקותיו לתך בדברי' שיש לטטן ולעטרו"ש להשיב עליהם ולומר מה לזרך במלוה זו: **ורבה נמי למדודי לאביי הוא דבעי**. שיאיך לו מה שהשיב: **מי לתו דלמרינהו משה**. לתל הגדול הגבור והטורת לשכר לת יפת פנים ולת יקח שוחד (דברים י): **ותקניענו כתפלה**. כשהתפלל עזרת על מעל הגולה בספר עזרא (נחמיה ט): **ככל בידי שמים**. כל הבא על התדש בידי השק"ט הוא כגון לרוך קלר עני עשיר חכם שוטה לבן שחור ככל בידי שמים הוא לשל לדיק ורשע תיטו בת על ידי שמים לת זו מסר בידו של חדש ונתן לפניו שני דרכים והוא יבחר לו ירלת שמים: **מילתא מילתא ומצי לה**. כל תיבה ותיבה חוזר וכולה מגולה הוי שתוקי לת משתקינן ליה למחזי כשני לשויות:

נמי משמע על השובה ולא על הרעה *ותנן חייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על השובה אלא על קן צפור יגיעו רחמיך מ"ט פליגי בה תרי אמוראי במערבא רבי יוסי בר אבין ורבי יוסי בר זבידא חד אמר מפני שמטיל קנאה במעשה בראשית וחד אמר מפני שעושה מדותיו של הקדוש ברוך הוא רחמים ואינן אלא גזרות ההוא דנחית קמיה דרבה ואמר אתה חסת על קן צפור אתה חוס ורחם עלינו אמר רבה כמה ידע האי צורבא מרבנן לרציוי למריה א"ל אביי והא משתקין אותו תנן *ורבה נמי לחדודי לאביי הוא דבעי ההוא דנחית קמיה דר' חנינא 'אמר האל הגדול הגבור והנורא והאדיר והעזוז והיראוי החזק והאמיץ והודאי והנכבד המתין לו עד דסיים כי סיים א"ל סיימתינהו לכולהו שבחי דמרך למה לי כולי האי אנן הני תלת דאמרינן אי לאו דאמרינהו משה רבינו באורייתא ואתו אנשי כנסת הגדולה ותקנינהו בתפלה לא הוינן יכולין למימר להו ואת אמרת כולי האי ואזלת משל למלך בשר ודם שהיו לו אלף אלפים דינרי זהב והיו מקלסין אותו בשל כסף והלא גנאי הוא לו: ואמר *רבי חנינא *הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים שנאמר °ועתה ישראל מה ה' אלהיך שואל מעמך כי אם ליראה אטו יראת שמים מילתא זוטרתא היא והא"ר חנינא משום ר' שמעון בן יוחי אין לו להקב"ה בבית גנזיו אלא אוצר של יראת שמים שנאמר °יראת ה' היא אוצרו אין לגבי משה מילתא זוטרתא היא דאמר ר' חנינא משל לאדם שמבקשים ממנו כלי גדול ויש לו דומה עליו בכלי קטן קטן ואין לו דומה עליו בכלי גדול: מודים מודים משתקין אותו: אמר ר' *זירא "כל האומר שמע שמע באומר מודים מודים דמי מיתיבי הקורא את שמע ובופלה הרי זה מגונה מגונה הוא דהוי שתוקי לא משתקינן ליה לא קשיא הא דאמר מילתא ותני לה והא דאמר פסוקא פסוקא ותני ליה אמר ליה רב פפא לאביי ודילמא מעיקרא לא כוון דעתיה ולבסוף כוון דעתיה אמר ליה

אמר ליה רבינא לרבא הלכתא מאי אמר ליה כי קידוש מה קידוש אף על גב דמקדש בצלותא מקדש אבסא אף הבדלה נמי אע"ג דמבדיל בצלותא מבדיל אבסא: ר' אליעזר אומר בהודאה: ר' זירא הוה רכיב חמרא הוה קא שקיל ואזיל ר' חייא בר אבין בתריה אמר ליה ודאי דאמריתו משמיה דר' יוחנן הלכה כר' אליעזר ביום טוב שחל להיות אחר השבת אמר ליה [ד] אין *הלכה מכלל דפליגי ולא פליגי והא פליגי רבנן אימר דפליגי רבנן בשאר ימות השנה ביום טוב שחל להיות אחר השבת מי פליגי והא פליג ר' עקיבא *אטו כל השנה כולה מי עבדינן כר' עקיבא דהשתא ניקו ונעביד כוותיה כל השנה כולה מאי טעמא לא עבדינן כרבי עקיבא דתמני סרי תקון תשסרי לא תקון הכא נמי שב תקון תמני לא תקון אמר ליה לאו הלכה אתמר °אלא מטין אתמר [ג] *דאתמר ר' יצחק בר אבדימי אמר משום רבינו הלכה ואמרי לה מטין ר' יוחנן אמר מודים ור' חייא בר אבא אמר נראין אמר ר' זירא נקוט דרבי חייא בר אבא בידך *דדייק וגמר שמעתא מפומא דמרה שפיר ברחבא דפומבדיתא דאמר רחבא *אמר ר' יהודה °הר הבית סטיו כפול היה והיה סטיו לפנים מסטיו אמר רב יוסף אנא לא האי ידענא ולא האי ידענא אלא מדרב ושמואל ידענא דתקינו לן מרגניתא בבבל [ה]ותודיענו ה' אלהינו את משפטי צדקך ותלמדנו לעשות חקי רצונך ותנחילנו זמני ששון וחגי נדבה [ז] ותוריישנו קדושת שבת וכבוד מועד וחגיגת הרגל בין קדושת שבת לקדושת יום טוב הבדלת ואת יום השביעי משאת ימי המעשה קדשת הבדלת וקדשת את עמך ישראל בקדושתך ותתן לנו וכו': **מרתני' * °האומר * 'על קן צפור יגיעו רחמיך ועל טוב יזכר שמך °מודים מודים משתקין אותו: **גבי'** בשלמא מודים משתקין אותו משום דמיחזי כשתי רשויות ועל טוב יזכר שמך

מגילה כה:

לקמן דף יד [ומ"ל]

[עירובין יג. מגילה שם ניר נט: זבחים יג. חולין מג: נדה ד: מה.]

[ע"חוס' מגילה וחוס' נדה]

ישעיה לג

מגילה שם [סוכה נג:]

מב א מיי' פ"ה מהל' ביאת מקדש הל"ח:

מג ב מיי' פ"ג מהל' תפלה הלכה יב סמג עשין יט טוש"ע או"ח סי' תפט סעיף ב:

[ג"ל פיומטן]

מד ג מיי' פ"ע מהל' תפלה הל' ז סמג שם:

מה ד מיי' שם הלכה ד סמג שם טוש"ע או"ח סימן רפט סעיף ב:

מו ה מיי' פ"י מהלכות ברכות הלכה ג סמג עשין כז טוש"ע או"ח סימן רכב סעיף ג:

מז ו מיי' פ"ע מהל' תפלה הל' ו טוש"ע או"ח סימן קיג סעיף ט:

מח ז מיי' פ"ה מהל' תפוסה הל' ו:

מט ח מיי' פ"ב מהל' ק"ש הלכה יח סמג עשין יח טוש"ע או"ח סי' סח סעיף ט:

רב נסים גאון

אמר ר' זירא נקוט דר' חייא בר אבא בידך דנמר שמעתתא מפומיה דרביה. איתא בפרק כיצד מברכין על הפירות(דף לת) מה ענין בנימין בר יפת אצל ר' חייא בר אבא ר' חייא בר אבא שמעתא מפומיה דרביה ר' חייא בר אבא כל לי יומין הוה מהדר לתלמידיה קמיה דר' יוחנן רביה ואית דכותה בפ' כיצד הדם (דף פו) דשחיטת חולין ובפ' המביא אשם תלוי דבריחות (דף כז): **מודים** מודים משתקין אותו. בתלמוד ארץ ישראל נתנו הפרש בזה הדבר ואמרו הדה דאיתמר בצבור אבל ביחיד תחנונים הם יבנמ' דמגילה (ירושלמי פרק ד הלכה י) אמרו הכוותה אמן אמן שמע שבע:

[בכך מלפס ובכ"ש סדר המפה דסכת בזה"ל האומר ברכות תורים הרי זה דרך המינות האומר על קן צפור וכו' וע"ש פיכ"י וכיבו יוסף וכן בסה"י הרמ"ם ודע שכסדר הזה נכנים ג"כ במסנה דמגילה כה. מכון ממש]

הגהות הגר"א

[ד] גמ' (ג"ל אין) תא"ח:

[ג] ג"ל ליתמר:

[ג] רש"י ד"ה ה"ג כו' (ג"ל ר' זירא) תא"ח:

[ז] גמ' (ותנחילנו זמני שבת וחגי נדבה) תא"ח ונ"ב ברמב"ם ה"ג לה:

נדה עז: מגילה כה.

דברים י

גמ' אלא מטין אתמר. עיין הסוגיא דבר שמואל (סימן קיד): **במתני' האומר** על קן לפור. ע' זוה"ק פ' חמור על פסוק אדם וכהמה תושיע ה'. וכמדרש רבה פרשת כי תצא (פ"ו):

מברופתא כלפי שמיא. מהכא שמעינן לחד בתברו יהבו לגלל המקום ולא יזכר בתפלתו: **מתיז ליה.** כלומר מלמדין לומו איזיון ומכין לומו אם ירגיל בכך: **מרופתא.** קורקס ותסס לח המקבל בידה מתרגמינן מרזפתא (שופטים ד): **מתני' ולא יפה פרנן בתופה שפה.** לפי שאחר יודעין לפני התיבה כשהומרים הורה אור

*חברותא כלפי שמיא מי איכא אי לא כוון דעתיה מעיקרא מחינן ליה במרזפתא דנפרא עד דמכוין דעתיה: **מתני'** (*האומר יברוך טובים הרי זה דרכי מינות) *העובר לפני התיבה וטעה יעבור אחר תחתיו ולא יהא סרבן באותה שעה מהיכן התיל מתחיל מתחלת הברכה שטעה *זה העובר לפני התיבה לא יענה אמן אחר הכהנים מפני הטרוף יואם אין שם כהן אלא הוא לא ישא את כפיו *ואם הבטחתו שהוא נושא את כפיו וחזר לתפלתו ראשי: **גמ'** ת"ר העובר לפני התיבה צריך לסרב ואם אינו מסרב דומה לתבשיל שאין בו מלח ואם מסרב יותר מדאי דומה לתבשיל שהקדיחתו מלח כיצד הוא עושה פעם ראשונה יסרב שניה *מהבהב שלישית פושט את רגליו ויורד *ת"ר שלשה רובן קשה ומיעוטן יפה ואלו הן שאור ומלח וסרבנות אמר רב הונא 'טעה בשלש ראשונות חוזר לראש באמצעיות חוזר לאתה חונן באחרונות חוזר לעבודה ורב אסי אמר אמצעיות אין להן סדר מתיב רב ששת מהיכן הוא חוזר מתחלת הברכה שטעה זה *תיובתא דרב הונא אמר לך רב הונא אמצעיות כלהו חדא ברכתא נינהו אמר רב יהודה *לעולם אל ישאל אדם צרכיו לא בשלש ראשונות ולא בשלש אחרונות אלא באמצעיות דא"ר חנינא ראשונות דומה לעבד שמסדר שבח לפני רבו אמצעיות דומה לעבד שמבקש פרס מרבו °ונפטר והולך לו *ת"ר מעשה בתלמיד אחד *שירד לפני התיבה בפני רבי אליעזר והיה מאריך יותר מדאי א"ל תלמידיו רבינו כמה ארכן הוא זה אמר להם כלום מאריך יותר ממשה רבינו דכתיב ביה °את ארבעים היום ואת ארבעים הלילה וגו' שוב מעשה בתלמיד א' שירד לפני התיבה בפני ר"א והיה מקצר יותר מדאי א"ל תלמידיו כמה קצרן הוא זה א"ל כלום מקצר יותר ממשה רבינו דכתיב °אל נא רפא נא לה א"ר יעקב אמר רב חסדא כל המבקש רחמים על חבירו אין צריך להזכיר שמו שנאמר אל נא רפא נא לה ולא קמדכר שמה דמרים: ת"ר *אלו ברכות שאדם שוחה בהן באבות תחלה וסוף בהודאה תחלה וסוף ואם בא לשוח בסוף כל ברכה וברכה ובתחלת כל ברכה וברכה מלמדין אותו שלא ישחה *אר"ש בן פזי אריב"ל משום בר קפרא הדיוט כמו שאמרנו כהן

לו לך לך לעיל לסרב פעם לחת לעומת חיני כדאי לכך כלתלמידי לקמן כשמעתין אבל זה לא יסרב מפני שגנאי הוא שתהא התפלה מופסקת כל כך: **מתפלת שחרית שטעה זה.** אם לגג ת' מן הברכות ואתר לחתרם ואינו יודע לשוב ולהתחו סדרו יתמיל העובר תחתיו אותה ברכה שדלג זה ואומר משם ואילך: **לא יענה אמן אחר שחרית.** הש"ס בסוף כל ברכה ובברכה: **מפני הטרוף.** שלא תטרוף דעתו ויטעה לפי שש"ס הוא לריך להתחיל ברכה שניה ואומר לפני הכהנים כל תיבה ותיבה כלתלמידים בשם' סוטה (דף לח:) ובטעותו אמן לא יוכל לכוון מהר ולהתחיל בברכה שלאתריו: **אם אין שם כהן אלא הוא.** אמת לא יוכל לחזור לתפלתו לדעת לכוין להתחיל בשים שלום שדעתו מטורפת מחימת הלכור: **ואם שנתחתו.** כלומר אם בטוח הוא שאין דעתו מטורפת מחימת הלכור: **גמ' יסרב.** כלתומרים לו לך יעשה עלמו כלא רואה כלומר אינו כלדאי: **שהקדיחתו.** לשון שרפה כמו כי תם קדחה בלפי (לכריה יב): **מהבהב.** כלומר מזמין עלמו כמו נעבר לעמוד: **אין לחן סדר.** ואם לגג ברכה אחת ואח"כ נזכר בה לומרה לא שלא במקומה: **°מתפלת שחרית שטעה זה.** וממילא משמע דגומר ממנה והלאה אלמא על סדרה לריך לחזור ולהומרה: **מדא ברכתא אינו.** ודקתני מתני' מתפלת שחרית שטעה זה הייט לאתה חונן: **ונפטר.** כלוטל רשות: **ג"ל לאוכיר שמו.** של חולה: **מאלף ופוף.** כמודים ולך נאה להודות: כהן

[ג"ל תיובתא דרב אסי ליטא דרב הונא וכו' קדמיה הגיהנא בפרק ג"ה ופ' בפוף פ' קדשן מהגלה]

[מכילתא דר"י פרשת בשלח (בפי שמעון להתפלל במקום מעון כלליטה לעיל י: שלכך נקטי יהד ע' כ"ש כ"ם לב. ד"ם יהד]:

כמדבר יב

[תוספתא פ"ג]

[ע"ש תוס' מנחות מד. ד"ם כל כהן פו']

[פ"ב]

[ע"ש תוס' ע"ג ב. ד"ה אם כן]

[שייך לדף לג:]

[ג"ש שייך לשם]

ג א מיי' פ"י מהלכות תפלה הלכה ג סמג עשין יט טוש"ע או"ח סי' קכו סעיף ב:

גא ב מיי' שם טוש"ע שם וכסי' ג:

גב ג מיי' שם הלכה ד סמג עשין כ טוש"ע שם סימן קיט סעיף ג וכסי' קכו סעיף ב:

גג ד מיי' פי"ד מהל' כלילת כפים הל' ה סמג עשין כ טוש"ע או"ח סימן קכח סעיף יט:

גד ה מיי' שם פ"ו הלכה י טוש"ע שם סעיף כ:

גה ו טוש"ע או"ח סי' נג סעיף ע:

גו ז מיי' פ"י מהל' תפלה הלכה ג ד סמג עשין יט טוש"ע או"ח סי' קכו סעיף כ:

גז ח מיי' פ"ח שם הלכה ד ופ"ט שם הל' ג סמג שם טוש"ע או"ח סי' קיב סעיף ה:

גח ם מיי' פ"ה שם הל' יא סמג עשין יט טוש"ע או"ח סי' קכג סעיף ה:

גט י מיי' פ"ה שם הל' יוד סמג שם טוש"ע או"ח סי' קיג סעיף ה:

רב נסים גאון

תנו רבנן אלו ברכות שאדם שוחה בהן כו'. פי' בתלמוד ארץ ישראל בפ'מאימתי קורין הכל שוחין בהודאה עם שליח לליבור ר' זעירא אמר ובלבד במודים כו' תני ובלבד שלא ישוחה יותר מדאי ובגמ' דד' אבות נזיקין (בבא קמא דף נו:) איתא שהרגו של אדם לפף (ע') [שבע] שנה בעשה נחש והרגי מילי הוא דלא כרע במודים ובגמ' דסומה בפ' אלו נאמרים בכל לשון (דף מ) אמרי בזמן ששליח לליבור אומר מודים אנחנו אתה הוא אלהי כל בשר יוצרנו יוצר בראשית ברכות ותודות שפת חכמים נותן טעם ומתוקות לנפש ומרפא לגוף כן תהא לפיך ברכות ותודות לשמך הגדול והקדוש על שהחייתנו וקיימתנו כן תחיינו ותקימנו ותאסוף גליותינו לחלרות קדשך לשמור חוקיך ולעשות רלונך ולעבדך בלבב שלם על שאנחנו מודים לך שאתה הוא יי אלהינו ואלהי אבותינו לעולם ועד לור ישעינו ומגן ישענו אתה הוא לדור ודור נודה לשמך ונספר תהלתך על חיינו המסורים בידך ועל נשמותינו הפקודות לך ועל נפיך שבכל יום עמנו ועל נפלאותיך וטובותיך שבכל עת ערב ובקר וצהרים הטוב כי לא כלו רחמיך והמרחם כי לא תמו חסדיך מעולם קוינו לך. ואף על כל אלה יתברך ויתרומם מלכנו תמיד לעולם ועד וכל החיים יודוך סלה ויהללו את שמך באמת האל ישועתנו ועזרתנו סלה. הטוב שמך ולך נאה להודות. ברוך אתה יי הטוב שמך ולך נאה להודות. ואם אין לו אשה או שאשתו רעה או שאין לו בנים או שבניו רעים אומר ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם אשר ברא לי כל צרכי.

קידה על לחפיס . ומייתי קרא לעיל"ג דלמיכחן נמי בעינן לאחר יום לומר דקיס ליה מקבלה דקידה על לחפיס ומייתי קרא דמסייעו : **חזינא** לאחבי ורבא דמגלו לגלויי . פירוש שהיו מטין על לדיהן : **יבויי** לבו בחמת מהן . והא דאמרי' בסוף פרק ת"ח

כהן גדול בסוף כל ברכה . כל מה שהוא גדול ביותר נרגיל להכניע ולהשפיל עצמו: **חיינו וזקף** . עד שיגמור: **קס מלפני מוצח ה' מכרוע** . ריסיס דקרא ויש כלות שלמה להתפלל והדר קס מכרוע : **ארלה** . כשטופלין על פניהם לין לשון משתטח משמע : **דמגלו גלגולי** . כשטופלין על פניהם לין תורה אור פוסטין ידיהם ורגליהם הלא מטין

על לדיהן : **נחמלה** . כורע : **חזינא לרב נחמן דכרע** . תחלה וסוף : **כסולמה דהגלו** . הודו לה' כי טוב : **בתני' אף שגורה** . אם סדורה תפלתי בפי במדולה ואיני נכשל ותחנוני מובעת מלבי אל פי כל מה שחני חפץ להתריך בתחנונים : **שסוף מעורף** . החולה לשון אחר [*לשון] מורפין לו תפלתו בפניו* כלומר התפלה שהתפללו עליו מטורפת ומבולבלת ממנו ואינה מקובלת: **גבי' אהייא**. בהיכא ובאיזו מן הברכות הוי טעות בסיומן רע : **נאכות** . שהוא תחלת התפלה לרמז הוא שלין חפץ בה : **בורח ניב שפתים** . כשהמיד בריח בחדם לו מובטח על המלוט : **לא נהנגלו** . הטובות והנחמות : **עין לא ראתה** . לא נרחית ולא נגלית לשום נביא : **רמוק**. שהיה רחוק כל ימיו מן העבירה דהיינו לדיק מעיקרו : **תלתא חמה** . שלשתו ניטלה מגופו החמה הוא החולי הקודמו תלגלגו לשון *חלון מכסה: **לא אסרוסא** . שעה : **כעבד** . בן בית נכנס ויולא שלא ברשות : **כאבר לפני המלך** . שאינו רגיל לבא לפניו : **חלונות**. שגורמין לו שיכוין לבו שהוא מסתכל בלפי שמים ולבו נכנע : **דמגלי בבקעה**. בבקעה שכשהוא במקום לניעות חלה עליו לימת מלך ולבו נשבר :

הדרן עלך אין עומדין

כהן גדול בסוף כל ברכה ובהכה והמלך תחלת כל ברכה ובהכה וסוף כל ברכה ובהכה אמר רבי יצחק בר נחמני לדידי מפרשא לי מיניה דריב"ל *הדיוט כמו שאמרנו כהן גדול תחלת [ה] כל ברכה ובהכה המלך כיון שכרע שוב אינו זוקף שנאמר °ויהי ככלות שלמה להתפלל וגו' קם מלפני מזבח ה' מכרוע על ברכיו : ת"ר *קידה על אפים שנאמר °ותקד בת שבע אפים ארץ כריעה על ברכים שנאמר מכרוע על ברכיו השתחואה זו פשוט ידים ורגלים שנאמר °הבא נבא אני ואמך ואחיך להשתחות לך ארצה *אמר רב חייא בריה דרב הונא חזינא להו לאביי ורבא דמצלו אצלויי תני חדא הכורע בהודאה הרי זה משובח ותניא אידך הרי זה מגונה לא קשיא הא בתחלה הא לבסוף רבא כרע בהודאה תחלה וסוף אמרי ליה רבנן אמאי קא עביד מר הכי אמר להו חזינא לרב נחמן דכרע וחזינא ליה לרב ששת דקא עבד הכי והתניא הכורע בהודאה הרי זה מגונה התיא בהודאה שבהלל והתניא הכורע בהודאה ובהודאה של הלל הרי זה מגונה כי תניא התיא בהודאה דברכת המזון : **מתני'** המתפלל ומעה סימן רע לו ואם שליח צבור הוא סימן רע לשולחיו מפני *ששלוחו של אדם כמותו אמרו עליו על ר' חנינא בן דוסא שהיה מתפלל על החולים ואומר זה חי וזה מת אמרו לו מנין אתה יודע אמר להם אם שגורה תפלתי בפי יודע אני שהוא מקובל ואם לאו אני יודע אני שהוא משורף : **גבי' אהייא** א"ר חייא אמר רב ספרא משום חד דבי רבי באבות איכא דמתני לה אברייתא המתפלל °צריך שיכוין את לבו בכולן ואם אינו יכול לכוין בכולן יכוין את לבו באחת א"ר חייא אמר רב ספרא משום חד דבי רבי באבות : אמרו עליו על רבי חנינא וכו' : מנא הני מילי א"ר יהושע בן לוי דאמר קרא °בורא ניב שפתים שלום שלום לרחוק ולקרוב אמר ה' ורפאתיו א"ר חייא בר אבא *א"ר יוחנן °כל הנביאים כולן לא נתנבאו אלא למשיא בתו לתלמיד חכם ולעושה פרקמטיא לת"ח ולמהנה ת"ח מנכסיו אבל תלמידי חכמים עצמן °עין לא ראתה אלהים זולתך יעשה למחכה לו ואמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן °כל הנביאים כולן לא נתנבאו אלא לימות המשיח אבל לעולם הבא עין לא ראתה אלהים זולתך ופליגא דשמואל *דאמר שמואל °אין בין העוה"ז לימות המשיח אלא שעבוד מלכיות בלבד שנאמר °כי לא יחדל אביון מקרב הארץ וא"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן כל הנביאים כולן לא נתנבאו אלא לבעלי תשובה אבל צדיקים גמורים עין לא ראתה אלהים זולתך ופליגא דר' אבהו דא"ר אבהו מקום °שבעלי תשובה עומדין צדיקים גמורים אינם עומדין שנאמר °שלום שלום לרחוק ולקרוב לרחוק ברישא והדר לקרוב ורבי יוחנן אמר לך מאי רחוק שהיה רחוק מדבר עבירה מעיקרא ומאי קרוב שהיה קרוב לדבר עבירה (ו) ונתרחק ממנו השתא *מאי עין לא ראתה אמר רבי יהושע בן לוי זה יין המשומר בענביו ששת ימי בראשית רבי *שמואל בר נחמני אמר זה עדן שלא שלטה בו עין כל בריה שמא תאמר אדם הראשון היכן היה בגן ושמא תאמר הוא גן הוא עדן תלמוד לומר °ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן גן לחוד ועדן לחוד : ת"ר מעשה שחלה בנו של ר"ג שנר שני ת"ח אצל רבי חנינא בן דוסא לבקש עליו רחמים כיון שראה אותם עלה לעלייה ובקש עליו רחמים בירידתו אמר להם לכו שחלצתו חמה אמרו לו וכי נביא אתה אמר להן לא נביא אנכי ולא בן נביא אנכי אלא כך מקובלני אם שגורה תפלתי בפי יודע אני שהוא מקובל ואם לאו יודע אני שהוא מטורף ישבו וכתבו וכוונו אותה שעה וכשבאו אצל ר"ג אמר להן העבודה לא חסרתם ולא הותרתם אלא כך היה מעשה באותה שעה חלצתו חמה ושאל לנו מים לשתות ושוב מעשה ברבי חנינא בן דוסא שהלך ללמוד תורה אצל ר' יוחנן בן זכאי וחלה בנו של ריב"ז אמר לו חנינא בני בקש עליו רחמים ויחיה הניח ראשו בין ברכיו ובקש עליו רחמים ויחי אמר רבי יוחנן בן זכאי אלמלי הטיח בן זכאי את ראשו בין ברכיו כל היום כולו לא היו משגיחים עליו אמרה לו אשתו וכי חנינא גדול ממך אמר לה לאו אלא הוא דומה כעבד לפני המלך ואני דומה כשר לפני המלך : *ואמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן °אל יתפלל אדם אלא בבית שיש שם חלונות שנאמר °וכוין פתיחן ליה בעליתיה (לקבל) [נגד] ירושלם אמר רב כהנא 'חציף עלי מאן דמצלי בבקתא ואמר רב כהנא *'חציף עלי מאן דמפרש חטאה שנאמר °אשרי נשוי פשע כסוי חטאה :

הדרן עלך אין עומדין

רב נסים גאון

אמר ר' חייא בריה דרב הונא חזינא לאביי ורבא דכי נפלי על אנפיהו מצלו אצלויי. איתא במס' מגילה בפ' הקורא את המגילה עומד יושב (דף כג) רב אויקלע (לבית) [לבבל] בתענית צבור נפל כולי עלמא על אפייהו רב לא נפל מאי טעמא רצפה של אבנים היתה ומשום אבן משבית אית דאמר דמשום האי טעמא הוו אביי ורבא מצלו אצלויי. במס' ע"ז בגמ' דבני מערבא בפ' ר' ישמעאל (הלכה ה) אמרו עליה אי אתה משתחוה אבל אתה משתחוה על אבני בית המקדש רב מפקד לדבי רב אחא ר' אבי מפקד לאנשי ביתיה כד תהוון נפקין לתעניתא לא תהוון רבעין כאורחכון ר' יונה רבע על סיפריה ר' אחא רבע על סיפריה: **אכר** רב (ששת)[כהנא] חציף עלאי מאן דמפרש חטאה שנא'(תהלים נב) אישרי נשוי פשע כסוי חטאה . אית בפרק יום הכפורים (דף פו) רב רמי כתיב אשרי נשוי פשע כסוי חטאה וכתיב (מכלי כח) מכסה פשעיו לא יצליח לא קשיא כאן בחטא מפורסם כאן בחטא שאינו מפורסם רב זוטרא בר טוביה אמר לא קשיא כאן בעבירות שבין אדם לחבירו כאן בעבירות שבין אדם למקום :

הגהות הב"ח

(ו) גמ' נדבר עבירה מעיקרא ומתרחק :

הגהות הגר"א

[ה] גמ' כהן גדול תחלת. כ"ב וסוף :

כל"ל תוי"ט (לעיל ה:) מגילה כב: שבועות עז:

[מגילה כב: ע"ש]

[הוספא ה]

[מגיגה י:] קדושין מא: מג. מדרים עב: מיל יב: כ"מ מ. מכמות נב:]

ישעיה נז

סנהדרין נט.

ישעיה סד

שבת סג. קמ: פסחים סח. סנהדרין סה: [ודף נח:] דכריס מו

ישעיה נז

סנהדרין סה

[סה מיח' ר"ל]

כרתנית ב

[לעיל לח.ע"ש] דניאל ו

סוטה ז: ע"ש תהלים לב

ביצד מברכין וכו' **מון מן סיין** . שמתוך שמיבוהו קבעו לו ברכה לעצמו וכן הפת : **בורח מיני דשמים** . לפי שיש בכלל פרי האדמה דשמים וזרעים כגון קטניות וכרי יהודה צעי היכר ברכה לכל מין ומין : **גמ' קדם הגולים** . בגמרא רבעי כתיב ומשמע שני הגוליס טעון בהכילתו כשהתלגו בשנה תורה אור הכרביעית שהוא מותר בהכילה : **סלי מיבעי ליה** . הגוליס לשון חלוליס חד מיניהו לחת לאחרויי לחליה והדר לחליה הוליחתו לחולין ע"י פדיון אס בחת לאוכלו חוץ לירושלים וחד ללמדך שלא נאמרה תורת רבעי אלא בכרם שנטע קדם הגוליס דבר שמהלגין בו טעון חלול וזהו יין : **שמין מומריס** . הגוליס שיר של כרכן במקדש אלא על היין כשמנסכין נסכי מזבח : **סניחא למ"ד כו'** . כולה סיומת לפרכת הוא וס"ק הניחא הא דילפת ברכה מהכא למתן דתני נטע רבעי אלא לשיש לה פירות האילן בתורת רבעי ולא דריש מהכא דבר דטעון הלול טעון חלול לייתר ליה חד הלול לברכה: **מלי למימר** . הא מיבעי ליה למדרש שאין חלול אלא במקום שיש במשנה נטע רבעי תני ליהו כרם : **סניחא לי יליף בג"ם** . דריש למלתיה בג"ם ולייתר ליה חד הלול לברכה: **משכחן לאחריו** . כלשכחן בברכת המזון לכתיב ואכלת ושבעת וברכת (דברים ח) : **מייב בטוללות** . וכרמלא תעולל (ויקרא יט) ליזהו טוללות כל שאין להן פסיגין לא כקף ולא נטף אלא שורש יחידים של ענבים : **קמס טוליס** . דלשכחן דלגלרכה רחמנא ברכה דכתיב תאכל בה לחם וגו' (דברים ח) וסמיך ליה ואכלת ושבעת וברכת : **לד מוכח** . יין לנסכים וסלת למנחות : **ז' מינין** . המשורים בארץ חטה ושעורה וגו' (שם ח) ובתרייהו כתיב ואכלת ושבעת וברכת : **שכן טעונים ככורים** . דסכי תמריון במכתוב (פ"ע ד' פד:) נאמר כאן ארץ *כי תבוא אל הארץ (דברים כו) ונאמר להלן ארץ חטה ושעורה מה להלן שבח הארץ אף אלו שבח הארץ : **אלא סברת הוא** . דלתרוייהו איכא ברכה פירכא למתן דתני כרם ויליף ברכה מז' המינים ליכא פירכא שכן טעונים ככורים ולמתן דתני נטע רבעי ליכא למפרך התינח מילי דבר שטיעה דלאו בר שטיעה מנלן אלא סברת הוא דניחא ליה להודות למי שבראס : **מעל** . כשהנה מן ההקדש דכתיב לה' התרן ומלואה כדאמרינן לקמן : **לאחר ברכה** . הרי היא לבעלי חלב גוזל

ביצד מברכין על פירות *האילן הוא אומר בורא פרי העץ חוץ מן היין שעל היין הוא אומר בורא פרי הגפן ועל [ב]פירות הארץ הוא אומר בורא פרי האדמה חוץ מן הפת שעל [ג]הפת הוא אומר המוציא לחם מן הארץ *[ד]ועל הירקות הוא אומר בורא פרי האדמה רבי יהודה אומר בורא מיני דשאים : **גמ'** מנא ה"מ *דתנו רבנן °קדש הלולים לה' מלמד שטעונים ברכה לפניהם ולאחריהם מכאן אמר ר"ע אסור לאדם שיטעום כלום קודם שיברך והאי קדש הלולים להכי הוא דאתא האי מיבעי ליה חד דאמר רחמנא °אחליה והדר אכליה ואידך דבר הטעון שירה טעון חלול ושאינו טעון שירה אין טעון חלול וכדר' שמואל בר נחמני א"ר יונתן *דאמר ר' שמואל בר נחמני א"ר יונתן מנין [ו] שאין אומרים שירה אלא על היין שנאמר °ותאמר להם הגפן החדלתי את תירושי המשמח אלהים ואנשים אם אנשים משמח אלהים במה משמח מכאן שאין אומרים שירה אלא על היין הניחא למאן דתני [ח] נטע רבעי אלא למאן דתני כרם רבעי מאי איכא למימר דאתמר ר' חייא ור' שמעון ברבי °חד תני כרם רבעי וחד תני נטע רבעי ולמאן דתני כרם רבעי הניחא אי יליף ג"ש דתניא ר' אומר נאמר כאן °להוסיף לכם תבואתו ונאמר להלן °ותבואת הברם מה להלן כרם אף כאן כרם אייתר ליה חד הלול לברכה ואי לא יליף גזרה שוה ברכה מנא ליה ואי נמי יליף גזרה שוה אשבחן לאחריו לפניו מנין הא לא קשיא °דאתיא בקל וחומר *כשהוא שבע מברך כשהוא רעב לא כל שכן אשבחן כרם שאר מינין מנין דיליף מכרם מה כרם דבר שנהנה וטעון ברכה אף כל דבר שנהנה טעון ברכה איכא למפרך מה לכרם שכן חייב בעוללות קמה הוכיח מה לקמה שכן חייבת בחלה כרם יוכיח *וחזר הדין לא ראי זה כראי זה ולא ראי זה כראי זה הצד השוה שבהן דבר שנהנה וטעון ברכה אף כל דבר שנהנה טעון ברכה מה להצד השוה שבהן שכן יש בו צד מזבח ואתי נמי זית דאית ביה צד מזבח וזית מצד מזבח אתי והא בהדיא כתיב °כרם דכתיב °ויבער מגדיש ועד קמה ועד כרם זית אמר *רב פפא °כרם זית אקרי כרם סתמא לא אקרי מ"מ קשיא מה להצד השוה שבהן יש בהן צד מזבח אלא דיליף לה משבעת המינין מה שבעת המינין דבר שנהנה וטעון ברכה אף כל דבר שנהנה טעון ברכה מה לשבעת המינין שכן חייבין בבכורים ועוד התינח לאחריו לפניו מנין הא לא קשיא דאתי בקל וחומר כשהוא שבע מברך כשהוא רעב לכ"ש ולמאן דתני נטע רבעי הא תינח כל דבר נטיעה דלאו בר נטיעה כגון בשר ביצים ודגים מנא ליה אלא סברא הוא אסור לו לאדם שיהנה מן העולם הזה בלא ברכה : ת"ר °אסור לו לאדם שיהנה מן העוה"ז בלא ברכה *וכל הנהנה מן העוה"ז בלא ברכה מעל מאי תקנתיה ילך אצל חכם מאי עביד ליה הא עביד ליה איסורא אלא אמר רבא ילך אצל חכם ויקרא וילמדנו ברכות כדי שלא יבא לידי מעילה אמר רב יהודה אמר שמואל כל הנהנה מן העוה"ז בלא ברכה כאילו נהנה מקדשי שמים שנא' °לה' הארץ ומלואה ר' לוי רמי כתיב לה' הארץ ומלואה וכתיב °השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם לא קשיא כאן קודם ברכה כאן

ביצד מברכין . לח שייך להקשות תנא היכא קאי דקתני כיצד כדפריך ברים מכילתין (ד' ב.) משום דהכא סברה הוא לכרך כדמסיק בגמרא דאסור ליהנות מן העולם הזה בלא ברכה לי נמי ל"ל דקאי למתני' דמי שמתו (ד' כ:) דקתני בעל קרי מברך לפניו ולאחריו ולימו מברך לפניו ולכי נמי שייך הכא לכרך על כל דבר ודבר ע"כ קאמר הכא כיצד מברכין :

אחליה והדר אכליה . תימה למה לי קרא הא בפ"ב דקדושין (ד' נד:) גמרינן קדם קדם ממעשר שני מ"ל נילף ממעשר שני וי"ל מי לאו קרא הוא דהלוליס הוה למיכת דלמדרש נילף לחומרא קדם קדם מעבדיעת ואין לו פדיון . עוד פי' רבינו חייס כהן מי מהתס הוה למיכת כי מעשר שני ממש ודוקא בזמן שמעשר שני נוהג כמו בשנה ראשונה וכשיה ורבינת וחמישית לשמיטה נוהג אלול לבל שלישית ושביעית שמעשר עני דוקא לימת לא קמ"ל הלוליס* :

שאין לומרים שירה אלא על היין . פירוש אין לומרים שירה על שום אכילה מזבח כגון זריקת דמים ונסוך המים כי אס על היין לבל ולמי מלינו שירה בלא יין כגון הלל שבשחיטת פסחים (תניא נפחא ד' סד:) [ע"ש בהוספות] :

ולמאן דתני כרם רבעי וכו' . ועתה קיימת לן דרבעי נוהג אף בח"ל מיהו בכרם נוהג ולא בשאר אילנות דכל המיקל בארץ הלכה כמותו בח"ל *וכרם רבעי בזמן הזה מתלגין על °שום פרוט' ושוחקו ומטילו לנהר וכן מפורש בשתלגות דרב אחאי [בפרקא קדושים סימן ק] :

ואתי נמי זית במקום הלל . ול"ת אינה קשיא במקום הלל . ול"ת אינה קשיא לימת לן בזית הלל שהוא שכן חייבים בלקט בפרט בכרם חייבו לקט משל"ב בזית לתין בו לקט וי"ל דניחא ליה למפרך פירכא לפי' יהא הלל השוה שהוא למיתי זית מיניה מ"מ קשיא מאחר שאינו למיתי זית מיניה לא ידע מיניה :

תינח לאחריו . דעיקר ברכה לאחריו כדכתיב ואכלת ושבעת וברכת : **לפניו** לכ"ש . לאו ק"ו הוא לאס כן תהא ברכה לפניו מדאורייתא ולעיל פרק מי שמתו (דף כה.) משמע גבי בעל קרי דלאו דאורייתא הוא ואפי' רבי יהודה לא פליג אלא משום דעשאן כהלכות דרך ארץ (שם ד' כב. *) :

דבר שאין גדולו מן הקרקע. כגון בשר וחלב . ול"ת מאי תיריה בשר לפיכך ירקות נמי לא לתיה ליה וי"ל דאיכא למימר קמה תוכיח ולפי' רש"י ניחא דגרים דלאו בר נטיעה מינן ואיכא למימר דאתא מאחר תילתא דאיכא למפרך, מה להנך שכן חייבים בפיאה : **אלא** סברת הוא לאסור לאדם שיהנה כו' . וקרא דנסיב לעיל לממכתא בעלמא והגמרא היא סבור מתחלה למוד גמור הוא :

כאן

א מיי' פי"ח מהל' ברכות סמג עשין כז טוש"ע או"ח סימן רב סעיף ג :

ב ג מיי' וסמג שם טוש"ע או"ח סימן רג סעיף ג :

ג ג מיי' פ"ג שם הל' ג סמג שם טוש"ע או"ח סי' קכו סעיף ב .

ד ד מיי' פ"ח שם סמג שם טוש"ע או"ח סימן רה סעיף ג :

[ד] מיי' פ"ג מהל' כלי המקדש הלכה ב :

[ה] מיי' פ"ע מהלכות מעשר שני טוש"ע יו"ד סימן רלד סעיף ז וכהג"ה שם :

ה ח ו מיי' פ"ח שם הל' ג סמג שם טוש"ע או"ח סימן כי סעיף ג :

[ועי' תוס' כ"ק סט: ד"ה קדם וכו' ביתר וחו' קדושין מד: ד"ה גמר]

[ועי' היטב תוס' קדושין כ: ד"ה מתרוג]

[לקמן מה: ע"ש פירש"י ד"ה כשהוא שבע וכו' וד"ה כשהוא רעב וכו']

[ועי"ע תוס' יומא עט. ותוס' סוטה כו: ותוס' מוגין קו. ד"ה ולא]

גליון השי"ס

גמ' מחליף והדר מחליף. בירושלמי פ"ז דפאה אמר מתני' דהכא דאמר מחליף כרבן גמליאל ולא כרבנן דאמרי לא מחליף כלל ועיין בירושלמי פ"ק דשבת דף ג' ע"ב מלגלגות:שם חד תני כרם רבעי . עי' סוטה מג ע"ב רש"י ד"ה קלא וע"ג : שם כרם זית דיקרי . וכעין זה תולין קלס ע"ב וש"ב : תוס' ד"ה ולמאן כו' שוה פרוטה. וכן הוא בירושלמי יומא ובכ"ע ומשמע לי כיון דילפינן תלול תלול ממעשר ליבעי תלול על דבר שעלין מלוה וש"ס :

כאן לאחר ברכה. וכן בפ' כל כתבי (שבת ד' קיט.) לתרי' כשהיו מניחים השולחן היו אומרים לה' האחרן ומלוחה וכשהיו מסלקין השולחן היו אומרים השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם:

כאן בזמן שיקראל עושין רצונו של מקום שנאמר ואספת דגנך

ת"ל ואספת דגנך בהן מנהג דרך ארץ דברי ר' ישמעאל ר"ש בן יוחי אומר אפשר אדם חורש בשעת חרישה וזורע בשעת זריעה וקוצר בשעת קצירה ודש בשעת דישה וזורה בשעת הרוח תורה מה תהא עליה אלא בזמן שישראל עושין רצונו של מקום מלאכתן נעשית ע"י אחרים שנא' °ועמדו זרים ורעו צאנכם וגו' ובזמן שאין ישראל עושין רצונו של מקום מלאכתן נעשית ע"י עצמן שנא' °ואספת דגנך ולא עוד אלא שמלאכת אחרים נעשית על ידן שנא' °ועבדת את אויבך וגו' אמר אביי הרבה עשו כרבי ישמעאל ועלתה בידן כר' שמעון בן יוחי ולא עלתה בידן א"ל רבא לרבנן במטותא מינייכו ביומי ניסן וביומי תשרי לא תתחזו קמאי כי היכי דלא תטרדו במזונייכו כולא שתא: אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן משום רבי יהודה בר' אלעאי בא וראה שלא כדורות הראשונים דורות האחרונים עשו תורתן קבע ומלאכתן עראי וזו זו נתקיימה בידן דורות האחרונים שעשו מלאכתן קבע ותורתן עראי זו וזו לא נתקיימה בידן ואמר רבה בר בר חנה אר"י משום ר"י בר' אלעאי *בא וראה שלא כדורות הראשונים דורות האחרונים דורות הראשונים היו מכניסין פירותיהן דרך *טרקסמון כדי לחייבן במעשר דורות האחרונים מכניסין פירותיהן דרך גגות דרך חצרות דרך קרפיפות כדי לפטרן °מן המעשר *דא"ר יצאי אין הטבל מתחייב במעשר עד שיראה פני הבית שנא' °בערתי הקדש מן הבית ור' יוחנן אמר אפי' חצר קובעת שנא' °ואכלו בשעריך ושבעו: חזץ מן היין וכו': מאי שנא יין אילימא משום דאשתני לעלויא אשתני לברכה והרי שמן דאשתני לעלויא ולא אשתני לברכה *דאמר רב יהודה אמר שמואל ובן א"ר יצחק א"ר יוחנן שמן זית מברכין עליו בפה"ע אמרי התם משום דלא אפשר היכי נבריך נבריך בורא פרי הוית פירא גופיה זית אקרי ונבריך עליה בורא פרי עץ זית אלא אמר מר זוטרא חמרא זיין משחא לא זיין ומשחא לא זיין והתנן *הנודר °מן המזון מותר במים ובמלח והוינן בה מים ומלח הוא דלא אקרי מזון הא כל מילי אקרי מזון נימא תיהוי תיובתא דרב ושמואל דאמרי אין מברכין בורא מיני מזונות אלא בה' המינין בלבד וא"ר הונא באומר כל הזן עלי אלמא משחא זיין אלא חמרא סעיד ומשחא לא סעיד וחמרא מי סעיד *והא רבא °הוה שתי חמרי כל מעלי יומא דפסחא כי היכי דנגרריה ללביה וניכול מצה טפי טובא גריר פורתא סעיד ומי סעיד כלל והכתיב °יין ישמח לבב אנוש ולחם לבב אנוש יסעד וגו' נהמא הוא דסעיד חמרא לא סעיד אלא חמרא איתא ביה תרתי סעיד ומשמח נהמא מסעד סעיד שמוחי לא משמח אי הכי נבריך עליה שלש ברכות לא קבעי אינשי סעודתייהו עלויה א"ל רב נחמן בר יצחק לרבא אי קבע עלויה סעודתיה מאי א"ל לכשיבא אליהו ויאמר אי הויא קביעותא השתא מיהא *בטלה דעתו אצל כל אדם: גופא אמר רב יהודה אמר שמואל ובן א"ר יצחק א"ר יוחנן °שמן זית מברכין עליו בורא פרי העץ היכי דמי אילימא 'דקא שתי ליה (משתה) אווזקי ליה *דתניא 'השותה שמן של תרומה משלם את הקרן ואינו משלם את החומש °הסך שמן של תרומה משלם את הקרן ומשלם את החומש אלא דקא אכיל ליה על ידי פת אי הכי הויא ליה פת עיקר והוא טפל ותנן *זה הכלל °כל שהוא עיקר ועמו טפלה מברך על העיקר ופוטר את הטפלה אלא דקא שתי ליה ע"י אניגרון דאמר רבה בר שמואל *אניגרון מיא דסלקא *אנסיגרון מיא דכולהו

נגוד לסקבי"ם. לה ברכתו: **וכנסת ישראל.** שבשחטוה הפירות לוקין: **לין פשע.** ולפי שהוא מיקל רואים החתרים ומדין ממנו לעשות כן ליהנות מן העולם בלא ברכה ולכך נקרית זה המיקל חבר לחים מפחית: **לירבעם בן נבט.** שחטא והחטיא לת ישראל כך הוא חוטא

תורה אור

כאן לאחר ברכה א"ר חנינא בר פפא כל הנהנה מן העוה"ז בלא ברכה כאילו גוזל להקב"ה ובנסת ישראל שנא' °גוזל אביו ואמו ואומר אין פשע חבר הוא לאיש משחית ואין אביו אלא הקב"ה שנא' °הלא הוא אביך קנך ואין אמו אלא כנסת ישראל שנא' °שמע בני מוסר אביך ואל תטוש תורת אמך מאי חבר הוא לאיש משחית א"ר חנינא בר פפא חבר הוא לירבעם בן נבט שהשחית את ישראל לאביהם שבשמים: ר' חנינא בר פפא רמי כתיב °ולקחתי דגני בעתו וגו' וכתיב °ואספת דגנך וגו' ל"ק כאן בזמן שישראל עושין רצונו של מקום כאן בזמן שאין ישראל עושין רצונו של מקום ת"ר °ואספת דגנך מה ת"ל לפי שנא' °לא ימוש ספר התורה הזה מפיך יכול דברים ככתבן ת"ל ואספת דגנך בהן מנהג דרך ארץ דברי ר' ישמעאל ר"ש בן יוחי אומר אפשר אדם חורש בשעת חרישה וזורע בשעת זריעה וקוצר בשעת קצירה ודש בשעת דישה וזורה בשעת הרוח תורה מה תהא עליה אלא בזמן שישראל עושין רצונו של מקום מלאכתן נעשית ע"י אחרים שנא' °ועמדו זרים ורעו צאנכם וגו' ובזמן שאין ישראל עושין רצונו של מקום מלאכתן נעשית ע"י עצמן שנא' °ואספת דגנך ולא עוד אלא שמלאכת אחרים נעשית על ידן שנא' °ועבדת את אויבך וגו' אמר אביי הרבה עשו כרבי ישמעאל ועלתה בידן כר' שמעון בן יוחי ולא עלתה בידן א"ל רבא לרבנן במטותא מינייכו ביומי ניסן וביומי תשרי לא תתחזו קמאי כי היכי דלא תטרדו במזונייכו כולא שתא: אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן משום רבי יהודה בר' אלעאי בא וראה שלא כדורות הראשונים דורות האחרונים עשו תורתן קבע ומלאכתן עראי וזו זו נתקיימה בידן דורות האחרונים שעשו מלאכתן קבע ותורתן עראי זו וזו לא נתקיימה בידן ואמר רבה בר בר חנה אר"י משום ר"י בר' אלעאי *בא וראה שלא כדורות הראשונים דורות האחרונים דורות הראשונים היו מכניסין פירותיהן דרך *טרקסמון כדי לחייבן במעשר דורות האחרונים מכניסין פירותיהן דרך גגות דרך חצרות דרך קרפיפות כדי לפטרן °מן המעשר *דא"ר יצאי אין הטבל מתחייב במעשר עד שיראה פני הבית שנא' °בערתי הקדש מן הבית ור' יוחנן אמר אפי' חצר קובעת שנא' °ואכלו בשעריך ושבעו: חזץ מן היין וכו': מאי שנא יין אילימא משום דאשתני לעלויא אשתני לברכה והרי שמן דאשתני לעלויא ולא אשתני לברכה *דאמר רב יהודה אמר שמואל ובן א"ר יצחק א"ר יוחנן שמן זית מברכין עליו בפה"ע אמרי התם משום דלא אפשר היכי נבריך נבריך בורא פרי הוית פירא גופיה זית אקרי ונבריך עליה בורא פרי עץ זית אלא אמר מר זוטרא חמרא זיין משחא לא זיין ומשחא לא זיין והתנן *הנודר °מן המזון מותר במים ובמלח והוינן בה מים ומלח הוא דלא אקרי מזון הא כל מילי אקרי מזון נימא תיהוי תיובתא דרב ושמואל דאמרי אין מברכין בורא מיני מזונות אלא בה' המינין בלבד וא"ר הונא באומר כל הזן עלי אלמא משחא זיין אלא חמרא סעיד ומשחא לא סעיד וחמרא מי סעיד *והא רבא °הוה שתי חמרי כל מעלי יומא דפסחא כי היכי דנגרריה ללביה וניכול מצה טפי טובא גריר פורתא סעיד ומי סעיד כלל והכתיב °יין ישמח לבב אנוש ולחם לבב אנוש יסעד וגו' נהמא הוא דסעיד חמרא לא סעיד אלא חמרא איתא ביה תרתי סעיד ומשמח נהמא מסעד סעיד שמוחי לא משמח אי הכי נבריך עליה שלש ברכות לא קבעי אינשי סעודתייהו עלויה א"ל רב נחמן בר יצחק לרבא אי קבע עלויה סעודתיה מאי א"ל לכשיבא אליהו ויאמר אי הויא קביעותא השתא מיהא *בטלה דעתו אצל כל אדם: גופא אמר רב יהודה אמר שמואל ובן א"ר יצחק א"ר יוחנן °שמן זית מברכין עליו בורא פרי העץ היכי דמי אילימא 'דקא שתי ליה (משתה) אווזקי ליה *דתניא 'השותה שמן של תרומה משלם את הקרן ואינו משלם את החומש °הסך שמן של תרומה משלם את הקרן ומשלם את החומש אלא דקא אכיל ליה על ידי פת אי הכי הויא ליה פת עיקר והוא טפל ותנן *זה הכלל °כל שהוא עיקר ועמו טפלה מברך על העיקר ופוטר את הטפלה אלא דקא שתי ליה ע"י אניגרון דאמר רבה בר שמואל *אניגרון מיא דסלקא *אנסיגרון מיא דכולהו

מיא דסלקא. מים שעלקו בהן תרדין:

ו א מיי' פ"ג מהל' תלמוד תורה הלכה ז סוס"ע ור"ד סי' רמו סעיף כא[בהגה] וסוס"ע ח"מ סי' קנו:

ז ב מיי' פ"ג מהל' מעשר הלכה ו ופרק ד שם סמג עשין קלה טוס"ע ור"ד סי' שלח סעיף פג: ח ג טוס"ע ור"ד סי' ריז סעיף יט:

ט ד טוס"ע ח"מ סימן תנ"ח סעיף ג:

והכא בשאינו עושין ואין עושין כי הדדי כ"ל ופי' דלקמן מפרש מה בין עושין ואין עושין כל כך לכבכת הסוס' בתיכון ג' ואין עושין כלל ותיכף ג' כזכות דע"כ כ"ל דס"ל הכי כיון דמייצב הכי כ' פסוקים דהכי קרא דועמדו זרים ורעו צאנכם ואין עושין רצונו ומפיק מיניה דלפני' ואספת דגנך ואים כריכים לעשות כמ"ש מלאכת דגן בתוכו קרא ועמדו זרים ורעו צאנכם וכני נכר תכריכם וקרא דואספת דגנך ואיירי בלין עושין ע"כ פי' ולין עושין כ"כ דלכ"כ קשה במלי מוקמת לקרא דולקמתי דגני לחל הכא לר"ת ב"ש לי ס"ד דלים ליה הא שברת למיפק מהכי קרא דועמדו זרים לפני מלאכת לחיפת דגן למה ליה להקשות הכי תני קראי מהדדי ולקמתי דגני מואספת דגנך עדיפת מיניה ה"ל להקשות קרא דולקמתי דגני לחקרא דועמדו זרים לפני מלאכת זרים יעבו בשבילן לגה ודלי דלא מפיק מידי מהאי קרא כמו ר"ישמעאל ור"ל גיל כלים לגה לב' מעלות לגו לין עושין כלל ולעושין לחל לעושין ואין עושין כ"כ לין לו לו שום לחיים לחלק ביניהם וכי הדדי ביניהם ואם כן ס"ל פליגי להדדי:

ו ה ו מיי' פ"ת מהלכות ברכות הלכה ב סמג עשין כז טוס"ע ח"מ סי' רכ סעיף ד:

יא ז מיי' פ"י מהלכות תרומה הלכה יח:

יב ח שם הלכה ט:

יג ם מיי' פ"ג מהלכות ברכות הל' ה סמג עשין כז טוס"ע ח"מ סי' רכ סעיף ד וכשימון רד סעי' יב וכפי' ריב ס"ל:

הגהות הב"ח

(ג) תוס' ד"ה כלן כזמן וכו' כי הדדי. נ"ב בכיריים בעלמן הם מוספים את הדגן לגה שאם אין עושין נוקח הדגן מכאותם:

גליון השים

תוס' ד"ה כלן כזמן. ועוד י"ל כו'. עי' תשובת רבמ"ם (תל"ת סי' ג"ע):

תוספתא פ"ו דתרומות

שבועות כג. [יומא עו.]

גיטין דף פח.

[עפיצים"י ותו' שם]

שם וב"מ פז:

[נקמן לו.]

עירובין כו: ודף ל.

פסחים קז:

[פסחים מד. סוכה ד.]

נקמן מח. מד.

[ל"ל אכסיגרון כך לימת ביומא עו. וכבכועות וכן מ'בעכון]

דכולהו שלקי: כל מיני ירק שלוק: **סמוסק בגרונו.** ולריך לתת בו סמן הרבה הרוה ליה סמן עיקר ומיגרגרן קופל: **לא יערענו כשמן.** בשבת דמשהי ליה בתוך גרונו ומיזו בולעו וכיון דלא בלע ליה מוכחת מילתא דלרפואה הוא ומכמים גזרו על כל רפואות הנכרות משום שחיקת סמנים שהיא מלאכה: **תמלא.** כלומר לכתחלה לא יתן הסמן בפיו לשם ערעור כי אם לשם בליעה ואם בא להשהותו יפשוט: **דאית ליה הנאה מינייהו.** לבד הרפואה יש לו הנאת תיקון: והלכתא וכו' עד פעור להו לא גרסינן ומה"ג הוא: **קמחא דמחי.** לוקל קמח חטים כמות שהיא: **בורית פרי המדמה.** כשאר כוסס חטין דתניא לקמן בפרקין (ד' נ:) שמברך בורא פרי האדמה: **דמשתני.** וגרע הואיל ולא משתני לעלויי מעלייתא: **כמלחים קלי.** והוה ליה ככוסס חטין: **הכא לית ליה עלויי אחריני.** הלכך יצא מכלל פרי ולכלל דרך תיקונו לא בא לבל הסמן מיד בא בשעוני לכלל דרך תיקונו ועיקר הפרי לכך נטעוהו הלכך פרי הוא: **מאי נלו.** מדאמר שערי מכלל דס"ל בחטי בפה"ג דחציף: **ומי גרע ממלח וזמית.** והיכי תיסק לדעתין דלא תבעי ברכה: **וזמית.** בגמ"ר (ה): **קוקיאני.** הולעים שבמעיים: **דלית ליה הנאה.** בתיקונה: **קורא.** רך של דקל כשנעקין גדלים בכל שנה ושנה כדרך כל התילות העוסק בשנה זו רך ובשנה שניה מתקשה ונעשה עץ: **לנון סופו להקשות.** שאם תיבש קולבו בעוד הוא מתקשה כעץ: **לדעתא דפוגלא.** לתקנו כשהוא רך ושמו פוגלא: **גלף.** מין עץ: **לדעתא דפרחא.** שם פריו: **מיני גלפה.** הוא גלף לפי שגדלים בו כמה מיני תיקונה קרי ליה מיני: **תמרות.** בתוך העלים גדלים כמין תמרות וכולהון בעלה כמו בעלין של ערבה: **תיבורות.** הוא הספרי: **קפריסין.** הוא קליפה גדולה שסביבות הפרי כעין קליפה הגדילה סביב חגוזים דקים: **גלף נטעי לינטי לדעתא דשומא.** לתקון את העלים ואת התמרות שיהיו ממעטין את החיון בכך: **דקלא לא נטעי לינטי לדעתא.** לתקון את הקורא שהתקנו ממעט עפני החיון: **ערלה כמוה לארץ.** מדכתי סופרים היא: **דכל המיקל בארץ.** בערלה הלכה כמותו בתורה הלך אחר המיקל: **גבי מעשר.** דהא דר"ע לגבי מעשר ליתימר דמעשר פירות החיון דבארץ גופה דרבנן שהתורה לא חייבה לעשר אלא דגן תירוש ויצהר: **כלאים בכרם.** קשבר מין ירק הוא: **מ"מ לב"ש הוה ליה ספק ערלה וכו'** (ג). האי מ"מ מסקנא דפירכא דרביעה הוא ולמימר שאף הפרי עלמו מותר בהנאה לארץ דהא בארץ ספק הוא ואין ספק ערלה כו': **וכאורייתא.** לרס לוסם שכשם דוד והוסיפה על גבול ארץ ישראל: **ובהנאה לארץ.** הלוקח מן האשור על הערלה ויודע הוא שיש בפרדסו זקנות ונעויות: **יורד ולוקח.** שיעמו לף על פי שספק הוא שם יבית מן הנעויות: ובלבד

יערענו. פירש"י להשהותו ול"ת לבלוע וליתני בדיעבד מאי לריך ע"י לגיגרן לפיולו בעיניה שרי לבלעו לגלמר דהא ליתו לאסור גלח לערער דהייגו להשהותו ע"כ פי' הר"י לא יערענו לפי' בבליעה בלא שהייה שכל שהייה שהיה גלח לרפואה ליכי לה ערעור ולפי' כשבלעו והייגו טעמא דמשער משום דקא מוכחת מילתא לרפואה קא מכוין ת"ש יש ליישב פירוש רש"י לא יערענו להשהותו לבל נותן הוא לתוך לגיגרון ולפיולו להשהותו לו בולעו (ג) בעיניה בלא שהייה: **ביון** דלית ליה הנאה מינייה בעי ברוכי. ורגלין הדבריס (ד) דלא מלי שומה *משקין לם המשקין רעיס לסמות דלית ליה הנאה מינייה לא בעי ברוכי ולי לית ליה הנאה מינייה בלא הרפואה בעי ברוכי: **והלכתא** שכתוב בספריס לא גרסי' דלעון ס"ג הוא עד קמחא וכו': **קמחא** דחיטי. גרלה דלא מיירי בקמחא ממש דלא כן לא שייכא ליה ברכה דבורת פרי האדמה אלא מיירי בקמחא שקורין לישקלא"ט"ל או בקמח שעושין מצפולת שועל שמייבשין בתנור: **לא** נטעי לינטי לדעתא דקורא. וסבר גמ' כוותיה דשמואל ול"ל לותן לולבי גפנים דלא נטעי לינטי לדעתא דהכי מברכינן עלייהו שהכל ניהו בדברו ולותן שקדי' כשהם רכים לוקלים קליפתם החילונה ולא נטעי להו לדעתא דהכי למיכל להו כשהן רכים כי אם לאכול הגרעינין שלהן כשיתבשלו מברך עלייהו נמי שהכל:

קליפי

דכולהו שלקי א"כ *הוה ליה אניגרון עיקר ושמן טפל ותנן זה הכלל כל שהוא עיקר ועמו טפלה מברך על העיקר ופוטר את הטפלה הכא במאי עסקינן [ב]בחושש בגרונו דתניא *החושש [ב]בגרונו לא יערענו בשמן תחלה בשבת אבל נותן שמן הרבה לתוך אניגרון ובולע פשיטא *מהו דתימא כיון דלרפואה קא מכוין לא לבריך עליה כלל קמ"ל [ד]כיון דאית ליה הנאה מינה בעי ברוכי: קמחא דחיטי רב יהודה אמר בורא פרי האדמה ורב נחמן אמר *שהכל נהיה בדברו א"ל רבא לרב נחמן לא תפלוג עליה דרב יהודה דר' יוחנן ושמואל קיימי כוותיה דאמר *רב יהודה אמר שמואל וכן א"ר יצחק א"ר יוחנן שמן זית מברכין עליו בורא פרי העץ אלמא אע"ג דאשתני במלתיה קאי ה"נ אע"ג דאשתני במלתיה קאי מי דמי התם לית ליה עלויא אחרינא הבא אית ליה עלויא אחרינא בפת וכי אית ליה עלויא אחרינא לא מברכינן עליה בורא פרי האדמה אלא שהכל והא"ר זירא אמר רב מתנא אמר שמואל יאקרא חייא וקמחא דשערי מברכינן עלייהו שהכל נהיה בדברו מאי לאו דחיטי בורא פרי האדמה לא דחיטי נמי שהכל נהיה בדברו ולשמעינן דחיטי וכ"ש דשערי אי אשמעינן דחיטי הוה אמינא ה"מ דחיטי אבל דשערי לא לבריך עליה כלל קמ"ל וכי גרע ממלח וזמית *דתנן *על המלח ועל *הזמית אומר שהכל נהיה בדברו אצטריך סר"א מלח וזמית עביד אינש דשדי לפומיה אבל קמחא דשערי הואיל [ה]וקשה לקוקיאני לא לבריך עליה כלל קמ"ל כיון דאית ליה הנאה מינה בעי ברוכי: *קורא רב יהודה אמר בורא פרי האדמה ושמואל אמר *שהכל נהיה בדברו רב יהודה אמר בורא פרי האדמה פירא הוא ושמואל אמר שהכל נהיה בדברו הואיל וסופו להקשות אמר ליה שמואל לרב יהודה *שיננא כוותך מסתברא דהא צנון סופו להקשות [ו]ומברכינן עליה בורא פרי האדמה ולא היא צנון נטעי אינשי אדעתא דפוגלא דקלא לא נטעי אינשי אדעתא דקורא וכל היכא דלא נטעי אינשי אדעתא דהכי לא מברכינן עליה והרי צלף דנטעי אינשי אדעתא דפרחא ותנן [ז]על מיני נצפה על העלין ועל התמרות אומר בורא פרי האדמה ועל האביונות ועל הקפריסין אומר בורא פרי העץ אמר רב נחמן בר יצחק צלף נטעי אינשי אדעתא דשותא דקלא לא נטעי אינשי אדעתא דקורא ואע"ג דקלסיה שמואל לרב יהודה הלכתא כוותיה דשמואל: אמר רב יהודה אמר רב [ח]צלף של ערלה בחוצה לארץ זורק את האביונות ואוכל את הקפריסין למימרא דאביונות פירי וקפריסין לאו פירי ורמינהו על מיני נצפה על העלים ועל התמרות אומר בורא פרי האדמה ועל האביונות ועל הקפריסין אומר בורא פרי העץ דאמר בר"ע דתנן *רבי אליעזר אומר צלף מתעשר תמרות ואביונות וקפריסין ר"ע אומר [ט]אין מתעשר אלא אביונות בלבד מפני שהוא פרי ונימא הלכה כרבי עקיבא אי אמר הלכה כרבי עקיבא הוה אמינא אפי' בארץ קמ"ל *כל המיקל בארץ הלכה כמותו בחוצה לארץ אבל בארץ לא ונימא הלכה כרבי עקיבא בחוצה לארץ דכל המיקל בארץ הלכה כמותו בח"ל אי אמר הכי הוה אמינא הנ"מ גבי מעשר אילן דבארץ גופא מדרבנן אבל גבי ערלה דבארץ מדאורייתא אימא בח"ל נמי נגזור קמ"ל רבינא אשכחיה למר בר רב אשי דקא זריק אביונות וקאביל קפריסין א"ל מאי דעתך כר' עקיבא דמיקל ולעביד מר כב"ש דמקילי טפי דתנן *צלף ב"ש אומרים כלאים בכרם וב"ה אומרים [י]אין כלאים בכרם אלו ואלו מודים שחייב בערלה הא גופא קשיא אמרת צלף ב"ש אומרים כלאים בכרם אלמא מין ירק הוא והדר תני אלו ואלו מודים שחייב בערלה אלמא מין אילן הוא הא לא קשיא ב"ש ספוקי מספקא להו ועבדי הכא לחומרא והכא לחומרא מ"מ לב"ש הוה ליה ספק ערלה ותנן *[י]ספק ערלה בא"י אסור ובסוריא מותר ובח"ל יורד ולוקח

[ג"ע לד ע"ב]

[לעיל לה:]

[ל"ל דתניא]

[שבת ז.] נה. קכב. עירובין נד. תמיד לג: כתובות יב:יד. נג. [נג:] ב"ק יד. טו: לו: גיטין עח: ב"ב קנג: עו"ג מנ: סנהדרין פ: בכורות יט: מה:יג.יז.כה:]

מעשרות פ"ד משנה ו

שבת דף קנט.

[תוספתא ספ"ג דכלאים]

ערלה פ"ג משנה ט **קדושין לח:**

[תוספתא פ"ו דתרומות][פ"ו דשביעית] [תוספתא שבת פי"ג]

[ג"ע לד ע"ב]

גליון השי"ם גמ' הואיל ומקח לקוקיאני. בשבת דף קט:

[ל"ל דתניא]

עירובין ד:כה:

[שבת ז.] נה. קכב. עירובין נד. תמיד לג: תמיד לג: כתובות יב:יד. נג. [נג:] ב"ק יד. טו: לו: גיטין עח: ב"ב קנג: עו"ג מנ: סנהדרין פ: בכורות יט: מה:יג.יז.כה:]

מעשרות פ"ד משנה ו

שבת דף קנט.

[תוספתא ספ"ג דכלאים]

ערלה פ"ג משנה ט **קדושין לח:**

[פי' בסרוק מרק והעור בל"ת סי' כ"ד פי' מי מלח וכיוצא בהי פירש זומית שהוא הקלף]

לקמן מ: נדרים נה:

רב נסים גאון

אי אמר הכי הוה אמינא הני מילי מעשר (ירק) [אילן] דבארץ טפיה מדרבנן. שניהו בסמכת ראש השנה בפ' א' באחד בתשרי ראש השנה לשנים ולשמטים ולייבלו/לנסיעה ולירקות ובברייתא (שם דף יב) לירקות ולמעשרות ואמרינן לירקות מאי ניהו מעשר ירק הייטו מעשרות תנא דרבנן וקתני דאורייתא וליתני דאורייתא ברישא איידי דחביבה ליה אקדמה ותנא דיוקי תנא דרבנן וכל שכן דאורייתא ובמסכת יומא בפרק יום הכפורים (דף פג) איתא נמי גוזזין כרישין ואוכל ואינו צריך לעשר והני מילי ירק דרבנן ובתחילי מסכת מעשרות דבני מערבא אמרי ירקות מנין אימי בן עקביא אומר המעשרות ליורק מדבריהן לפי שהכתוב לא זכר אלא זרע הארץ ופרי העץ כדכתיב וכל מעשר הארץ מזרע הארץ מפרי העץ אבל יורק מדרבנן הוא כדפרשי':

הגהות הב"ח

(ה) רש"י ד"ה זומית

עין משפט נר מצוה

קליפי לגוזים והגרעינין חייבין בערלה . לפירי ניכסו מכלן שיש לבצר על הגרעינין של גוזגדניות וגרעיני לחפרסקין וכל תפוחים וכל מיני גרעינים של פירות הען : **אין** קולקין לילדות בשביעית . ות"ח בלח שביעית נמי חיפוק ליה לחסור משום לח שמחמת לח עלה (דברים כ) וי"ל דלח עסין קבח דלח שייך ביה לח שמחמת כדלחימח פ' לח יחפור (ב"ב כו.) לי נמי לחיכי דמעולה בדמים לעשות ממנה קורות דלח *לח שייך לח שמחמת ומיהו משום חיסורח דשביעית חיכח לחכלה ולח לסחורה ולח להספד :

שיעורן כפול הלבן . ופחות מכלן יש ללמוד דעל בוסר פחות מפול לח מברכין עליה בורח פרי הען דלח בורח פרי האדמה : לעמן ס"ג **והלכתא** כמר בר רב חסי מדלגבי ערלה לחו פירא הוא וכו' . והיכי לומר הר"מ דלגבי ערלה לחו פירא הוא היינו משום דכל המיקל בחרך הלכה כמותו בח"ל לחכל בחרך ולחו הוי פירא ומברכין עליו בורח פרי הען ובברכה ליכח חלוק בין בחרך לח"ל : **ברטיבא** . לגון ליטוחמי"ו בלעז מברכין עליה בורח פרי האדמה לחכל יבישה לח מברכין עליה וכן הלכה בזגבילא שקורין זיגי"ס ברו בלעז וכן(ה) קל"ו של גרופל"ש שחין רגילים לחכול [לחח] ברטיבה כגון ליטוחמי"ו לין מברכין עליהם כלל ביבשה לחכל עץ של קמון שקורין קינ"ח מברכין עליו בורח פרי האדמה מפני שרגילין לחכלו ביבש וגם הוח גדל על החרץ כמו קיסם ועל לוקר"ו מברכין בורח פרי הען כי יערי עם דבשי (שיר ה) זה לוקר"ו ותנח שקורין מוסקד"ח מברכין בורח פרי הען שגם והגין לחכול לחוחו ביבש : **בל** שים בו מממחם המינין מברכין עליו בורח מיני מזונות . וכן קלייריט"ם בלע"ז שעושים מקמח ומים חו מחלב מברכין עליהם בורח מיני מזונות וכן כשנותנים קמח לחוך פונין חו לחוך עדשים חו כריסים וכן לחוך שקליס שעושין לחולה חם עושין חוחו כדי שיסעוד הלב חז לגריך לברך בורח מ"מ ואם לדבק (ג) בעלמח ליטו לריך לברך בורח מ"מ וטוב להחמיר ולגמעו כתוך הסעודה לחחר ברכת המוליח ופטור ממה שפשך : בורח

ולוקח ובלבד שלא יראנו לוקח רבי עקיבא במקום ר"א עבדינן כותיה *וב"ש במקום ב"ה אינה משנה ותיפוק ליה דנעשה שומר לפרי ורחמנא אמר °ועירלתם ערלתו את פריו *את"ר קלקל טעון הטפל לפריו ומאי ניהו שומר לפרי אמר רבא היכא אמרינן דנעשה שומר לפרי היכא דאיתיה בין בתלוש בין במחובר הבא במחובר איתיה בתלוש ליתיה איתיביה אביי * בפיטמא של רמון מצטרפת והנץ שלו אין מצטרף מדקאמר הנץ שלו אין מצטרף אלמא דלאו אוכל הוא ותנ' גבי ערלה * קליפי רמון והנץ שלו קליפי אגוזים ו"והגרעינין חייבין בערלה אלא אמר רבא היכא אמרינן דנעשה להו שומר לפירי היכא דאיתיה בשעת גמר פירא אי קפרס ליתיה בשעת גמר פירא איני והאמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה *הני מתחלי דערלה אסירי הואיל ונעשו שומר לפירי ושומר לפירי אימת הוי בבופרא וקא קרי ליה שומר לפירי רב נחמן סבר לה כרבי יוסי דתנן * רבי יוסי אומר סמדר אסור מפני שהוא פרי ופליגי "רבנן עליה מתקוף לה רב שימי מנהרדעא ובשאר אילני מי פליגי רבנן עליה והתנן *מאימתי אין קוצצין את האילנות בשביעית ב"ש אומרים כל האילנות משיוציאו וב"ה אומרים 'החרובין משישרשרו והגפנים משיגרעו והזיתים משיניצו וישאר כל האילנות משיוציאו ואמר רב אסי הוא בוסר הוא גרוע הוא פול הלבן פול הלבן ס"ד אלא אימא ' שיעורו כפול הלבן מאן שמעת ליה דאמר בוסר אין סמדר לא רבנן וקתני שאר כל האילנות משיוציאו אלא אמר רבא היכא אמרינן דהוי שומר לפרי היכא דכי שקלת ליה לשומר מיית פירא הבא כי שקלת ליה לא מיית פירא הוה עובדא ושקלוה לנין דרמונא ויבש רמונא ושקלוה לפרחא דביטיתא ואיקיים ביטיתא *(והלכתא כמר בר רב אשי דזריק את האביונות ואכיל את הקפריסין ומדלגבי ערלה לאו פירא נינהו "לגבי ברכות נמי לאו פירא נינהו ולא מברכינן עליה בורא פרי העץ אלא בורא פרי האדמה) פלפלי רב ששת אמר שהכל רבא אמר °לא כלום ואזדא רבא לטעמיה דאמר *רבא 'כם פלפלי ביומי דכפורי פטור כם זנגבילא ביומא דכפורי פטור מיתיבי *היה ר"מ אומר ממשמע שנאמר וערלתם ערלתו את פריו איני יודע שעץ מאכל הוא אלא מה ת"ל עץ מאכל להביא עץ שמעתם עצו ופריו שוה ואיזהו זה הפלפלין ללמדך שהפלפלין חייבין בערלה וללמדך שאין ארץ ישראל חסרה כלום שנאמר °ארץ אשר לא במסכנות תאכל- בה לחם לא תחסר כל בה לא קשיא "הא ברטיבתא הא ביבשתא *אמרי ליה רבנן למרימר 'כם זנגבילא ביומא דכפורי פטור והא אמר *רבא "האי המלתא דאתיא מבי הנדואי שריא ומברכין עליה בפה"א לא קשיא הא ברטיבתא הא ביבשתא חביץ קדרה וכן דייסא רב יהודה אמר בדבריו רב כהנא אמר 'במ"מ בדייסא גרידא כ"ע לא פליגי דבמ"מ כי פליגי בדייסא בעין חביץ קדרה רב יהודה אמר שהכל סבר דובשא עיקר רב כהנא אמר בורא מיני מזונות סבר סמידא עיקר א"ר יוסף כותיה דרב כהנא מסתברא דרב ושמואל דאמרי תרוייהו °כל שיש בו מחמשת המינין מברכין עליו בורא מיני מזונות : גופא רב ושמואל דאמרי תרוייהו °כל שיש בו מחמשת המינין מברכין עליו בורא מיני מזונות ואיתמר נמי רב ושמואל דאמרי תרוייהו כל שהוא מחמשת המינין מברכין עליו בורא מיני מזונות וצריכא דאי אשמעינן כל שהוא הוה אמינא משום דאיתיה בעיניה אבל על ידי תערובות לא

[כיצד ימ: יבמות טו.]

עוקצין פ"ב מ"ג [מולין קיח:]

ערלה פ"ח מסנה ח

פסחים דף נב:

ערלה פ"ח מסנה ז

שביעית פ"ד מסנה יוד פסחים דף נב:

מכתש"ל מ"ז כי הוח מבעל פ"ג ולחינו מן הסדיי וכן הוח להדיח בלח"ם

יומח פח:

שם סוכה לה. [ע"ש בפיהש"י ומוסי ליימ]

[ביומח ליומח ח"ל רבינא] יומח שם

ולכלבד שלא ירעבו . החכר כחהוח לוקח מן הסביעות : **לינה מצנה** . ולין זה ספק חלח ודלי : **ומיפוק ליה** . דלח ממי ר' עקיבח דלחמר לעניין מעשר דללח פירא ניהו לעניין ערלה חפילו קפריסין דהוה ליה שומר : **בחלום ליפיה** . פופו שנופל חימנו כשמגיע להתבשל : תורה אור **פיטמא של רמון** . הפרח שברחשו כעין שיש בחפוחים ובספרגלן : **מלמעלה** . לכביכה לעומחה מוכלין : **וכן שלו** . כן ברמון בקפרס בחביונות : **אין מלמטה** . חע"ג דקי"ל בהטעו והרוטב (ד' קיז:) שומרים מלמטה לעומחה קלה דהיינו עומחה לוכלין הני מילי קליפה החגוז והרמון לבל הכן שומר על גבי שומר הוח ולין מלמטה וכו' למרינן בהטעו והרוטב (ד' קיט:) : **מייבים בערלה** . דרחמנח רבינהו מלח פריו הטפל לפריו והח כן ליחיה שומר בחלום שבשמיחיבם נופל מעל הקליפה : **קפרס ליפיס בגמר פירא** . כשמגיע שמוך לבשולו הוח נופל ממנו : **מחחלי** . בחמרי בקפרס בגלף : **בכופרא** . בהחמרים קטנים קודם בשולם : **סבר לה כר' יוסי** . דבופרא הוי פרי ואע"פ שלח נגמר לפיכך שומר שלו חשוב שומר : **סמדר אסור** . עגבים ניין שבפל הפרח וכל גרגיר גרלה לעלמן קרוי סמדר וקחמר ר' יוסי ניין שבח לבלל סמדר קרוי פרי ואסור משום ערלה : **ופליגי רבנן עליה** . והלכה כרבנים הלכך לביעות בעור שהקפריסין בהן לאו פירי ניהו ולח מיקרו קפריסין שומר לפרי : **בשאר מינים** . מוך מן הענבים : **לין קולנין כשביעית** . דרחמנח חמר לחכלה ולח להספד : **משיוציאו** . חת °הפרי : **משישרשרו** . משירלו בהן כמין שרשרות של חרוזין : **משיגרעו** . שהענבים גסים כגרעון ולקמן מפרש לה : **משיניצו** . משינגל הגן שביב : **סוף כוסר סוף גרוע** . כל מקום שהזכירו בוסר הוח גרוע : **פול הלבן ס"ד** . הח בענבים קיימינן : **מאן שמעת ליה דאמר** . גבי ענבים בוסר הוח דהוי פרי לבל סמדר לח : **רבנן** . הוח דפליגי עליה דר' יוסי בפסכת ערלה ולקמרי בשאר לילות דמשיוציאו הוי פרי ולרלוי : **כיסיתא** . לביוסות : **כם פלפלי** . כל דבר שחדם חוכל שלח כדרכו מקרי כסיסה : **פטור** . מכרת : **המלמח** . ליטוחמי"ו בלעז : **שריא** . לין בה לח משום בשול ככריס ולח משום געול ככריס : **סנדולי** . כוסיים : **מכין קדרה** . מין מלבל קפוי כמו חלב שחבטוהו בקיבה לך עוסין מלבל קפוי בקדרה ולקמן מפרש לה קמחח וחוכמח ומחמח וקרו ליה לבכוסד"ש : **דייסא** . של חביס כחוסות במכחשין : **דייסא כעין מכין קדרה** . לקמן מפרש לה חכי דמחבלי לחביחיה ויהבו בהו לובמח ועביד להו בקדירה : **סמידא** . סלח : קמ"ל

גליון השס

הגהות הב"ח

(ה) חוס' ד"ה כרעיה וכו' וכן מסמר של גרופל"ש שלין:(ב) ד"ה כל שים וכו' ומס לדבק. נ"ב ע"ל דף נ"ו ע"ח: גמ' כל שים בו וכו'. ע' לקמן מ"ח ע"ב חוס' ד"ה חלח כו' : רש"י ד"ה משיוליחו חת הפרי כו' . עי' פסחים כ"ב ע"ב בכ"י ד"ה משיוליחו וע"ש: **חוס'** ד"ה כל כו'. ומס לדבק. לקמן ל"ם ע"ח: **בא"ד** חל"ל כו'. **בא"ד** ס"ל לבך כו'.

ליטמח קיימח הוח מה דלקמן מ"ח לבך כו' חלח חינו דשמי לבך במ"מ דהוי כמבך על שקדים במ"מ דהוי בלבה לבעלה: **בא"ד** בחוך בשעודה עשון בלבה וע"ש:

רב נסים גאון

מאימתי אין קיצצין את האילנות בשביעית . ומפני מה אין קיצצין מפני שאסר הכתוב והיתה שבת הארץלכם לאכלה וגו'רש' לה לאכלה ולא להספד ובמסכת דסחמים בפרק מקום שנהגו (דף נג) כדאמרינן ר' אילא קץ בפנייתא דשביעי'אקשא' עליה והיכי עבד הכי לאכלה אמר רחמנא ולא להספד וכו' ומפרקינן במוס"ה אלא ר' אילא בדנחתי קץ כלומר שאין באין לידי גמר פרי ולכך התיר ר' אילא לקוצן והכין אמר בעל הלכות בפירוש' דנחתי כפניות דנחתני דקרו להו נופרי מברכין עליהן בורא פרי העץ דיכון דלא עבדי פירא אחריני היינו פרייהו ואית בבבא קמא בפ' החובל בחברו (דף נא) אמר רב דיקלא דמעין קבא אסור למקצייה והא אנן תנן וכמה יהא בויחים ולא יקיצנו רובע שאני זיתים דהשתיבי וזו המשנה אע"פ שהיא בשביעית לא הקשו ממנה עליה דרב אלא משערורא דאית ביה דהוא רובע ורב אמר קב אלא מיהו דברי רב בכל השנים קאמר ואינן מיוחדין בשביעית בלבד מפני שכל דבר שיש בו הפסד הוא אסור מן הכתוב דכתיב(דברים כ) לא תשחית את עצה הלא תראה כי כל שדמי עציו יקרים ויש הנאה מעציו יותר מפריו מותר לקיצו הואיל והוא משתבר בקציצתו אינו עובר עליו משום לא תשחית כדאמרי' אמר רבינא ואם היה מעולה בדמים מותר ואיתא בברייתא נמי סיועא להא רק עץ אשר תדע זה אילן מאכל כי לא עץ מאכל הוא זה אילן סרק וכי מאחר שסופנו לרבות כל דבר מה ת"ל כי לא עץ מאכל הוא להקדים סרק למאכל ויטל אפי' מעולה בדמים ת"ל רק ואיתא בבבא בתרא בפרק לא יחפור (דף כו) מאי דסמיך לה ובסוף פ' הישן תחת הסמפה (סוכה דף כמ) הזכירו ענשו של דבר ואמרו בשביל ד' דברים מאורות לוקין ואחד מהן קיצוצי אילנות שובים ווה הדבר נוהג בשאר השנים אבל בשביעית אין מותר לקץ מהאידנא דנחתני דתניא אמר תהיה כל תבואתה לאכול ואמרי' בגמ' מלמד שאינה נאכלת אלא תבואה וכל מה שנקצץ ממנה קודם גמר פירי הרי הפסידו ורחמנא אמר לאכלה ולא להספד דתנן (בביעית פרק ד מסנה ו) כל האילן כיון שבא לעונת המעשרות מותר לקצוז :

קמ"ל כל שהוא · דלא"ג דכולהו מזד מיגא בציון דליהוי ממשקא המינין ואי לא לא מברכינן עליה בורא מזונות: **פורז** · מי"ל: **דוחן** · פכ"ן: **כמשקה קדרה** · ברכה אמברכין על משקה קדרה של חמשת מינין: **ברכה אחת מעין ג'** · בגלגי פרקין (דף מד·) מפ' לה על המחיה כו': **ואורז נאו משקה קדרה** · דקא משקיף ליה מכלל משקה קדרה לברכה לחתרי: **אלו הן משקה קדרה**: לעניין ברכה: **מילתא מרגיש זריז ושרתן** מפרש להו במועד קטן (ג) (פ"ב ע"ג): **מילתא** · מצוי למתבעי בחמיעתא חדא לתרתי: **מרגיש** · חדא לחלת: **זריז** · חדא לתרבץ: **שרתן** · חדא לחמש: **הא מני** · הך מתניתא דקתני פורז כמשקה קדרה רבי יוחנן בן נורי: ס"ג אבל רבנן לא ורבנן לא והתניא כו' · ול"ג והלכתא ומהלכות גדולות הוא: **הכוסס** · כמות שהיא: **אפאה ובשלה** · לאחר שנתפחה בתנור ושהה לחם חזר ובשלה במים: **שהפרוסות קיימות** · שלא נמוחו בשלון: **ברכה אחת מעין ג'** · על המחיה ועל הכלכלה ובגלגי פרקין (דף מד·) מפרש לה: **אלא לאו רבנן סיפא** · ותקני במ"מ ותיובתא דרב שמואל: **הא רבי יהודה כו'** · הא דקתני בורא מיני זרעים ר' יהודה היא דקתני לכל מין ומין מעין ברכתו כדמפרש לקמן בפירקין (דף מ·). **לתיובתיה** הלכך לירקות בורא מיני דשאים לחמין דזרעים ניתנו בורא מיני זרעים ולרבנן בין זרעים בין ירקות בפה"א ולא בעינן לכל מין ומין מעין ברכתו: **ולא כלום** · לעולם מין טעון מברכות פירות ארץ ישראל ולא כלום אלא בורא נפשות רבות על כל מיני לתיובתיה משקעת המינין: **כותבות** · הם תמרים (ד) והם דבש התמור בשבעת המינין שהדבש זב מן התמרים: **קפץ ובירך** · לתחריין: **משמו** · שלו ר"ג: ולא

בורא נפשות רבות וחסרונם · כמו לחם ומים שאי אפשר בלא הם* ועל כל מה שברא להחיות בהם נפש כל חי כלומר על כל מה שבעולם שגם הם לא ברשם יכולין העולם לחיות בלא שלא ברשם כי הם להטעון בעלמא כמו תפוחים וכיוצא בהן ומסיים ברוך חי העולמים ובירושלמי ברוך אתה ה' חי העולמים:

אם הפרוסות קיימות · יש מפרשים דהיינו כשהלחם לחין שרוי במים כ"כ שאם יקח הפרוסה שלא יפכור: **רש"י** פי' תורז מי"ל. ויש מפרשים ר"ת ולהאי פירוש יש לפרש דדוחן הייטו מי"ל:

תיובתא דרב ושמואל · בתורז לכל תדוחן לא הוי תיובתא ואפשר דהוי הלכתא כותייהו ולא מברכינן עליה בורא מיני מזונות: **הכוסס** חטה צריך לברך עליה בורא פרי האדמה.

שהרי אפילו בקמחא דחיטי אמרינן לעיל (ה) מברכין עליה בפה"א ולרב נחמן לא ס"ל הכי מקום לחשבון ומיהו בלאחריו יש לספק מי מברכין אם מברכין על המחיה ועל הכלכלה ומסיים על החדמה ועל פרי החדמה דלא משכחת ברכת על המחיה ועל הכלכלה אלא היכא דבריך עלייהו ברישא קודם לכילה בורא מיני מזונות ור"ת הגיה במחזור שלו על החדמה ועל פרי החדמה כו' וחזר בו דלא משכחת בשום מקום כך ברכה לבקמן (דף מד·). מפרש ברכה אחת מעין ג' וקאמר בחמשת המינים על הגפן ועל המחיה ועל ז' המינים על החרן ועל הפירות ועל החדמה ועל פרי החדמה לא הזכיר ועוד מדקאמר הכא על הכוסס את החטה מברך בורא פרי החדמה וקאמר בהדיא עיתו ותפלו פת עד שם אין הפרוסות קיימות בתחלה ברכה אחת מעין ג' ולבסוף ברכה אחת מ"מ ולבסוף מברך בורא נפשות רבות וחסרונם על כל מה שברא ואורז לאו מעשה קדרה הוא והתניא אלו הן מעשה קדרה חילקא טרגים (ו) סולת *זריז ושרתן ואורז הא מני רבי יוחנן בן נורי היא דתניא *רבי יוחנן בן נורי אומר מין דגן הוא וחייבין על חמוצו כרת ואדם יוצא בו ידי חובתו בפסח אבל רבנן לא ורבנן לא והתניא * * הכוסס את החטה מברך עליה בורא פרי האדמה שחתה אפאה ובשלה בזמן שהפרוסות קיימות בתחלה מברך עליה המוציא לחם מן הארץ ולבסוף מברך עליה ג' ברכות אם אין הפרוסות קיימות בתחלה מברך עליה בורא מיני מזונות ולבסוף מברך עליה ברכה אחת מעין ג' הכוסס את האורז מברך עליו ב"פ האדמה שחנו ואפאו ובשלו אף על פי שהפרוסות קיימות בתחלה מברך עליו בורא מיני מזונות ולבסוף מברך עליו ברכה אחת מעין שלש מני אילימא ר' יוחנן בן נורי היא דאמר אורז מין דגן הוא המוציא לחם מן הארץ ושלש ברכות בעי ברוכי אלא לאו רבנן היא ותיובתא דרב ושמואל תיובתא: אמר מר הכוסס את החטה מברך עליה בורא פרי האדמה והתניא בורא מיני זרעים לא קשיא הא ר' יהודה והא רבנן דתנן *ועל ירקות (ג) אומר בורא פרי האדמה ר' יהודה אומר בורא מיני דשאים: אמר מר הכוסס את האורז מברך עליו בורא פרי האדמה שחנו ואפאו ובשלו אע"פ שהפרוסות קיימות בתחלה מברך עליו בורא מיני מזונות ולבסוף ברכה אחת מעין שלש והתניא [ו]לבסוף ולא בלום אמר רב ששת לא קשיא הא ר"ג והא רבנן דתניא *זה הכלל כל שהוא משבעת המינים רבן גמליאל אומר שלש ברכות ואכמים אומרים ברכה אחת מעין שלש ומעשה ברבן גמליאל והזקנים שהיו מסובין בעלייה בירידו והביאו לפניהם כותבות ואכלו ונתן רבן גמליאל רשות לר' עקיבא לברך קפץ וברך רבי עקיבא ברכה אחת מעין שלש אמר ליה רבן גמליאל עקיבא עד מתי אתה מכנים ראשך בין המחלוקת א"ל רבינו אע"פ שאתה אומר כן וחבריך אומרים כן למדתנו רבינו *יחיד ורבים הלכה כרבים רבי יהודה אומר משמו כל שהוא משבעת המינים ולא מחי מברך בסופה רבי ירמיה אמר לא לחכלית שלא מן יומא וכו': **נתן** ר"ג רשות לר' עקיבא לברך · סבור (ו) היה שיברך ג' ברכות כמו שהיה סובר ור"ת הא ר"ג *דתין מזמנין על הפירות ו"ל דר"ג היה סבור שהיה מברך על כל ז' מינין ג' ברכות שלמות וכי בירך ר"ע מעין ג' לעגמו דוקא דקי"ל לין מזמנין על הפירות ואחרים המסובין ברכו כל אחד לעגמו ור"ת אר"ג דחמר ג' ברכות שלמות וס"ל דמזמנים על ז' המינים אי ס"ל דברכה טעונה כוס ס"ל (ז) יזמנו ור"ל יזמנו לעולם ו"ל דיכול להיות שלא יסתה כלל מן כוס של ברכה ור"ת מ"מ לגמרו המברך שהוא טועם לריך לברך פעם אחרת ור"ל לין לדבר סוף ו"ל היכא *דתינו שהוא בקביעות רק מלא לוגמיו מודה ר"ג דחל"ל וכי ליה לר"ג ברכה אחת מעין שלש בשום מקום: [וע"ע תוס' פסחים ק"ה: ד"ה ת"ח]:

[ע' ב"ח סימן רז ובטעו"ז שם]

להה א מיי' פ"ג מהל' ברכות הל' יוד סמג עשין כז טוש"ע או"ח סי' רח סעיף ז:

לו ב מיי' פ"ה ופ"ו מהל' תמיד ומלה סמג לאוין עט טוש"ע או"ח סימן תנג סעיף ה:

לח ד מיי' פ"ג מהל' ברכות הל' ב טוש"ע או"ח סי' ר"ח סעיף ד:

לט ה מיי' שם הל' ח טוש"ע או"ח סי' רח סעיף ז:

מ ו מיי' שם הלכה י) סמג שם טוש"ע או"ח סי' רח סעיף ז:

הגהות הב"ח

(ה) גמ' שרגים זריז ממתק: (ב) שטועל הירקות הוא לומר: (ג) רש"י ד"ה חילקא וכו' במועד קטן. כ"כ פ"פ מי שהפך דף י"ג חילקא שרגים ובטיפי חילקא אלא לתרתי ערגים אלא לתלת ביפי אלא לתרתי: (ד) שם ד"ה כותבות וכו' תמרים והוא דבש: (ה) תום' ד"ה הכוסס וכו' תמרים לעיל. כ"כ רש"י ג"כ: (ו) ד"ה נתן וכו' סבור אימא מברך: (ז) בא"ד שעונה כוס ת"כ יזמנו לעולם כל"ל ותיובתא יזמנו ול"כ ממתק:

גליון הש"ס

גמ' הכוסס כו'. עי' רש"י [לעיל לו ע"ב ד"ה כס] מגילה ז ע"ב ד"ה דתיכסייה [וביומא פ"ח ד"ה הכוסס שם]: תום' ד"ה הכוסס כו' אמת חכמים כיילי ליה בההוא וע' נקמן מ"ד ע"ב: תום' ד"ה נתן כו' דאיכא קציעות רק מלא לוגמיו. ע' לקמן נ"ח ע"ב ע"ש תוס' ד"ה בגר:

[מוגין קו.ועי"ש בתוד"ה וז"מ]

חביצא דלית ביה פרורין. פרש"י כמו שלנייקו"ק (ג) וש"ת והתניא לעיל בזמן שהפרוסות וכו' אין הפרוסות קיימות לו יברך עליהן המוציא לע"ג דלית ביה כזית וי"ל דרב יוסף מפרש ליה הפרוסות קיימות היינו בכזית ואין הפרוסות קיימות כשאין בהן כזית וכן מפרש נמי בירושלמי ומ"ח ואיך מדמה רב יוסף פרורי מנחות לפרורי חביצא וי"ל כיון שנטוגנין בשמן כשנתבשלו דמי ומיהו קשה לדקאי מכוון כזית דקאי לחמשה המינין ולא למנחות כמו שאפרש והסס(ד) נמי לא מיירי בשנתבשלו ומאי מדמה לחביצא שהוא מבושל לכך כ"ל חביצא היינו פרורין הנדבקים יחד על ידי מרק לו על ידי חלב כמו חביצא דתמרי

*שהן נדבקין:

היה עומד ומקריב מנחות. פרש"י בעל הבית המתנדב מנחה ודחק גדול הוא דהיה עומד ומקריב משמע בכהן המקריב וכן ליישנא נמלן לכהן משמע דלכהן קאי וגרסה בכהן העומד להקריב דאמון במשמרתו וכ"ד משמרות היו וכל שבא מתחלפת משמרה לחברת אם כן כל משמרה היתה משמרת לעצמה ג' פעמים בשנה וכיון שיש להם זמן קבוע מברכין שהחייונו ועל כפירים "דמנחות דמיירי בכהן שעל המקריב מעולם:

לקט מכולן. פרש"י דקאי למנחות ועל כרחך דלא מיירי דל"ב היכי קאמר דאם חמץ הוא וכו' והא ממריקן (מנחות ד' נב:) כל המנחות בחוט מלה וגרסה דקאי לחמשה מינין וה"ק לקט מכל מיני לחמים כזית כו':

אמר רבא והוא דליכא עליה תוריתא דנהמא. וכן קיימא לן דרבא בתראה הוא ועל בעיון שיהו בפרורין כזית כיון דליכא תוריתא דנהמא כזית לכל פעמים דאפילו נתבשלו לפירוש רש"י והא דמשמע בירושלמי דפרוסות קיימות אן בכזית הייט לפי שכן דרך להיות תוריתא דנהמא בכזית לכל פעמים דאפילו בפחות מכזית ליכא תוריתא דנהמא: תוריתא דנהמא. גרסה דהייט כשמותיבי'(ה)במים ואם המים מעלבים מחמת הפרורין אזלא ליה תוריתא דנהמא וכן היה רגיל רביט דוד ממי"ץ ללבן פרורין במים בלילה כדי לאכלן בשחר בלא ברכת המוציא ובלא ברכת המזון שלא לאחר כדי שיתחזק לחמו ויוכל להגיד ההלכה:

לחם הטשוי לכותח פטור מן החלה. והייט כשעשאו כלמודים ופירש"י שיהא שמיבשים בחמה וקשה דהא לחמיין במסכת חלה (פ"ח משנה ה) כל שתחלתו שיהא וסופו סופגניו חייבין בחלה וכל שתחלתו סופגניו וסופו שיהא חייבין נמי בחלה ותחלתו סופגניו וסופו נמי סופגניו פטור מן החלה ופסק ר"ת אם כן ביבלי"ם וריטולי"ם דתחלתן שיהא מברכין עליהן המוציא וחייבין בחלה לחם על פי הסופן סופגניו ומתחלה היה ר"ל ר"ת דדוקא חייבין בחלה דמלות חלה בעודן שיהא לכתיב עריסותיכם והוחיל שהיו מתחלה שיהא חייבין בחלה לבל מן המוציא פטורים דעכשיו הם סופגניו ול"ע דהא לעיל קתני נמלן לחכמן מברך עליהן המוציא גבי מנחה לחם על פי דעכשיו הם סופגניו שהמנחות מטוגנות בשמן. ורימציי"ם לחם על גב דחייבין בחלה שהיו שיהא מתחלה פטורין ואין מברכין עליהם אלא בורא מיני מזונות דלית להו תוריתא דנהמא ואחר כך ברכה מעין שלש על המחיה ועל הכלכלה ור' יחילא ז"ל היה

מפופק

(ה) ולא מין דגן הוא או מין דגן ולא עשאו פת ר"ג אומר שלש ברכות וחכ"א ברכה אחת כל שאינו לא משבעת המינין ולא מין דגן כגון פת אורז ודוחן ר"ג אומר ברכה אחת מעין שלש וחכ"א ולא כלום במאי אוקימתא כר"ג אימא סיפא דרישא אם אין הפרוסות קיימות בתחלה מברך עליה בורא מיני מזונות ולבסוף מברך עליה ברכה אחת מעין שלש מני אי ר"ג השתא אכותבות ואדייסא אמר ר"ג ג' ברכות אם אין הפרוסות קיימות מיבעיא אלא פשיטא רבנן אי הכי קשיא דרבנן אדרבנן אלא לעולם רבנן ותני גבי אורז ולבסוף אינו מברך עליו ולא כלום: אמר רבא האי ריהטא דחקלאי דמפשי ביה קמחא מברך במ"מ מ"ט דסמידא עיקר דמחווא דלא מפשי ביה קמחא מברך עליו שהכל נהיה בדברו מ"ט דובשא עיקר *והדר אמר רבא "אידי ואידי במ"מ דרב ושמואל דאמרי תרוייהו כל שיש בו מחמשת המינים מברכין עליו בורא מיני מזונות א"ר יוסף *האי חביצא דאית ביה פרורין כזית בתחלה מברך עליו המוציא לחם מן הארץ ולבסוף מברך עליו שלש ברכות דלית ביה פרורין כזית בתחלה מברך עליו בורא מיני מזונות ולבסוף ברכה אחת מעין שלש אמר רב יוסף מנא אמינא לה *דתניא "היה עומד ומקריב מנחות בירושלים אומר ברוך שהחייינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה נוטלן לאכלן מברך המוציא לחם מן הארץ ותני עלה "ובולן פותתן כזית א"ל אביי אלא מעתה לחנא דבי ר"י דאמר פורכן עד שמחזירן לסלתן ה"נ דלא בעי ברוכי המוציא לחם מן הארץ וכי תימא ה"נ והתניא לקט מכולן כזית ואכלן אם חמץ הוא ענוש כרת ואם מצה הוא אדם יוצא בו ידי חובתו בפסח הכא במאי עסקינן בשערסן אי הכי אימא סיפא והוא שאכלן בכדי אכילת פרס ואי בשערסן האי שאכלן שאכלו מיבעי ליה הכא במאי עסקינן בבא מלחם גדול מאי הוה עלה אמר רב ששת "האי חביצא אף על גב דלית ביה פרורין כזית מברך עליו המוציא לחם מן הארץ אמר רבא "והוא דאיכא עליה תוריתא דנהמא 'מרוקנין חייבין בחלה [ה] וכי אתא רבין א"ר יוחנן מרוקנין [ג] פטורין מן החלה מאי מרוקנין אמר אביי כובא דארעא ואמר אביי 'מריתא פטורה מן החלה מאי מריתא איכא דאמרי גביל מרתח ואיכא דאמרי "נהמא דהנדקא ואיכא דאמרי "לחם העשוי לכותח תני רבי חייא לחם העשוי לכותח פטור מן החלה והא תניא חייב בחלה התם כדקתני טעמא ר' יהודה אומר 'מעשיה מוכיחין עליה עשאן כעבין

ג"ע נמי:

ולא (ה) **מין דגן.** שבמין דגן יש חילוק שאם עשאו פת הכל מודים שברך לאחריו ג' ברכות: **או.** לף אם מין דגן הוא הלא שלא עשאו פת בשתים ולו נחלקו ר"ג וחכמים: **כמאי לוקימתא.** לההוא דלעיל דקתני ולבסוף ברכה לחת מעין שלש: **כר"ג לימא סיפא דריסא.** להסיא מתני' דמתני גבי הכוסס לת החטה דהסיא ריסא דילה וקתני סיפא לין הפרוסות קיימות כו': **שאינו.** לפילו לחייסא לחר ר"ג במתני' בתרייתא לו מין דגן ולא עשאו פת מברך לחריו ג' ברכות: **לין הפרוסות קיימות.** שבתחלתו פת ממש היה: **מיבעיא.** וכשמוות מי גרע מדייסא: **אלא לאו רבנן היא.** לחמרי גבי דייסא ברכה לחת ולהלי נמי משמוות לאו פת הוא והוי כדייסא: ולהלכתא לית גרסינן: **ריסא.** הוא חבין קדרה: **דמקלחי.** בני כפר: **דמפשי ביה קמחא.** שמרבים בו קמח: **דמחווא.** בני כרך: **מכילא.** בעין שלניי"קוק שמפרפרין בתוך הלפפ לחם: **מנא לימיה לה.** לפרורין כזית מברכין המוציא: **היה.** יפרעלל עומד: **ומקריב מנחות.** ומהנה לכהן להקריבה: **לומר ברוך שהחייינו.** לם לא הביא מנחות זה ימים רבים: **נטלן לאכלן.** הכהן: **ומני עלה.** כלומר ותנן על המנחות מנחת מחבת ומנחת מרחשת הקריבות כשהן לפויות: **וכולן פותתן.** כלומר בולטן קודם קמילה ועושה חותן פתיתין כזיתים כלכתיב פתות חותה פתים (ויקרל ב) חלמל פתיתין כזיתים מבדך עליהן המוציא: **פורכן.** למנחות התפויות על המחבת ועל המרחשת קודם קמילה עד שמחזירן לסלתן: **מכי נמי.** לפליג להא דקתני מברך המוציא: **ומהניא לקט מכולן.** פתיתי המנחות: **כזית כו'.** ומדקתמר יולא בו ידי חובתו בפסח משום לכילת מלה דמלות עשה היל לכתיב בערב תאכלו מלות והתם לחם בעינן לכתיב בה לחם עוני חלמל לחם הוי ומברך המוציל והל מתניתין על כרחך רבי ישמעלל היל להל קתני לקט מכולן כזית חלמל בפתיתין פחותין מכזית קלי: **בשערסן.** כשחזר וגבלן יחד וחזר ואפלן. ערסן לשון ערימותיכם: **והוא שאכלן בכדי אכילת פרס.** אלא יפשה מהתחיל לאכול שיעור כזית עד שגמר לכילת השיעור יותר מכדי לכילה חלי ככר של שמנה בילים והוי חלין לרבעה בילים שזהו לירוף שיעור לכילה ואם שהה יותר אין החכילה מלטרפת והוה ליה כאוכל חלי זית היום וחלי זית למחר ואין בו חיוב כרת אם חמץ הוא: **ואי בשערסן והוא שאכלו.** לשון יחיד מיבעי ליה: **הכ"ע.** ובאלא ערסן היל ובדקאמרת והל דקתני דחביב למיהוי לחם בבא מלחם גדול ומאחר מן הלחם אלא נפרס כולו לל חביב פתיתין הפחותי' מכזית ואל מברכין המוציא ואין יולא בהן ידי חובת מלה בפסח:

מעין זה שבת סג:ובפ נקמן]

מנחות עה:

שם

הגהות הב"ח

(ה) גמ' ולאו מין דגן וכו' והכמים תומרים ברכה לחת מעין שלש שאינו: (ב) רש"י ד"ה ולאו מין: (ג) תום' ד"ה מתני' וכו' כמו שלניי"ק. ע"ב כלומר שנתבשלו ומ"ל קשה מדמיבעיא לעיל וכו': (ד) בא"ד והתם לא מיירי בשנתבשלו מ"מ מאי מדמה: (ה) ד"ה תוריתא דנהמא וכו' במים דשם המים וכו' רב דוד ממין לעבות פרורים במים כל הלילה:

הגהות הגר"א

[ג] גמ' (ערוקנין מייבין בחלה) תת"מ: [ד] שם כי אתא רבין מל"י ערוקנין מייבין בחלה. כ"ל:

בעבין. ערוכה ומקומפת כגלוסקאות גלות גלי לעתיה ללחם עמלה: **כלמודין.** כלמדים בעלמא שלא הקפיד על עריסתם ודוגמתו מצינו במועד קטן (פ"ב דף יב.) עומה לו למודין לוחין לבור של יין לכמותו: **ויעד בעלמא סוף.** ולימו פרי לברך עליו בורא פרי העץ: **וחומץ ספוניות.** סופי ענבים תורה אור שלין מהבאלים עולמית ועושים מהן חומץ: **מהייב קרן וחומש.** לשומה ממנו בשוגג: **ור' יהושע פוטר.** דזיעה בעלמא הוא ואין שם תרומה חל עליו ואין לך פרי הניתן למשקה שלא זיעים ועבדים בלבד והיינו כמר בר רב לקמן: **מרימת מהו.** מה מברכין עליו ומה מרימת כל דבר שכשהוא קלח ואינו מרוסק: **לא סוף מדעתא דרבא.** לא היה מבין מהו שיאמר: **ג"ל.** רבינא לההוא מרבנן תיזו טרימת לחם שהוא: **דקורטמי.** כרכום שקורצים לתוכו ונותנין בו יין ונותין: **או דשומשמי.** להוליא שמהן: **או דפולגני.** כתיבת עבדים לתת לתוך המרקחים מים לעשות תמד: **ג"ל רבא מקילנא קא ממרח.** מתוך דבריו רבינא הבין רבא לת המשלה ג"ל דבר מעות שלאחני כמו ביטי תשילתא דשחיטת חולין (דף נב.): **מותר לעשות מהן טרימת.** שהיו מפסידה לגמרי דבמילא, קלי וכיון דהכי הוא מברכין עליה ב"ש העץ: **שחיטה.** משלכל העשוי מקמח קליות שחיטכן בתנור בעוד שהבצלים לחים*: **עבה לאכילה עבידא.** ובמילא קיימא: **שבושתן.** מגיסין בקף לעבדכו יפה בזמיטו: **זיפוס שלרי.** מפורש במסכת פסחים (דף [יב:*]): **וכל שמקשין שופה.** שלמא לאכילה מכוין ורפואה ממילא הויא הכא גמי לאכילה מכוין כו' (ה): **פ"ג ולריכא דרב ושמואל.** ואע"ג דתניא לעיל שכח לאוכל הוא ומותר לאכלו בשבת שכתוב לעיל מיתר לטעון ברכה: ס"ג דסד"ה כיון דלרפואה קא מכוין לא לבעי ברכה קמ"ל כיון דמתהני מיניה. שהרי מאכל הוא בעי ברוכי: **והלכתא.** ל"ג ומהלכות גדולות הוא: **דשפיך משמע.** שהוליא כבר והא ולאי ברכה הגוזה לשעבר בעיבן שהרי כבר הוליא הלחם הזה מן התנור שהוא בא ליהנות היתיו: **דכתיב לא מוליאם ממלרים.** וכשלמדה פרשת בלעם כבר ילאו: **המוליא לך מים.** וכבר הוליא: **ורבינחמיה מברי דמפיק משמע.** שעתיד להוליא דכתיב המוליא לחכם וכשלמדה פסוק זה למשה עדיין לא ילאו והמוליא לך מים עדיין היה מוליא כל ימי היותם במדבר: **דשפיקים יתבון.** שהיו הוא שהולאתי תחכם: משמעינן

בעבין חייבין בלמודין פטורים א"ל אביי לרב יוסף האי כובא דארעא מאי מברכין עליה א"ל מי סברת נהמא הוא גובלא בעלמא הוא ומברכין עליה בורא מיני מזונות מר זוטרא קבע סעודתיה עליה וברך עלויה המוציא לחם מן הארץ ושלש ברכות אמר מר בר רב אשי יאדם יוצא בהן ידי חובתו בפסח מ"ט לחם עוני קרינן ביה ואמר מר בר רב אשי האי דובשא דתמרי מברכין עליה שהכל נהיה בדברו מ"ט זיעה בעלמא הוא כמאן כי האי תנא דתנן *דבש תמרים ויין תפוחים וחומץ ספוניות ושאר מי פירות של תרומה רבי אליעזר מחייב קרן וחומש ורבי יהושע פוטר א"ל ההוא מרבנן לרבא טרימא מהו לא הוה אדעתיה דרבא מאי קאמר ליה יתיב רבינא קמיה דרבא א"ל דשומשמי קא אמרת או דקורטמי קא אמרת או דפורצני קא אמרת אדהכי והכי אסקיה רבא לדעתיה אמר ליה חשילתא ודאי קא אמרת ואדכרתן מלתא הא דאמר רב אסי יהאי תמרי של תרומה מותר לעשות מהן טרימא ואסור לעשות מהן שכר והלכתא יתמרי ועבדינהו טרימא מברכין עלוייהו בורא פרי העץ מאי טעמא במלתייהו קיימי כדמעיקרא. שחיטא רב אמר שהכל נהיה בדברו ושמואל אמר בורא מיני מזונות אמר רב חסדא ולא פליגי ה"א בעבה הא ברכה עבה לאכילה עבדי לה רכה לרפואה קא עבדי לה מתיב רב יוסף *ישוין [ה] שבוחשין את השתות בשבת [ם] ושותין זיתום המצרי ואי ס"ד לרפואה קא מכוין רפואה בשבת מי שרי א"ל אביי ואת לא תסברא והא *תנן כל האוכלין אוכל אדם לרפואה בשבת וכל המשקין שותה אלא מה אית לך למימר גברא לאכילה קא מכוין ה"נ גברא לאכילה קא מכוין לישנא אחרינא אלא מה אית לך למימר גברא לאכילה קא מכוין ורפואה ממילא קא הויא ה"נ לאכילה קא מכוין ורפואה ממילא קא הויא וצריכא דרב (ושמואל) דאי מהאי ה"א לאכילה קא מכוין ורפואה ממילא קא הויא אבל הכא *כיון דלכתחלה לרפואה קא מכוין לא לבריך עלויה כלל קמ"ל כיון דאית ליה הנאה מיניה בעי ברוכי: שעל הפת הוא אומר המוציא וכו': ת"ר מה הוא אומר המוציא לחם מן הארץ רבי נחמיה אומר מוציא לחם מן הארץ אמר רבא במוציא כולי עלמא לא פליגי דאפיק משמע דכתיב °אל מוציאם ממצרים כי פליגי בהמוציא רבנן סברי המוציא דאפיק משמע דכתיב °המוציא לך מים מצור החלמיש °ורבי נחמיה סבר המוציא דמפיק משמע שנאמר °המוציא אתכם מתחת סבלות מצרים ורבנן ההוא הכי קאמר להו קודשא בריך הוא לישראל כד מפיקנא לכו עבידנא לכו מלתא כי היכי דידעיתו דאנא הוא דאפיקית יתכון ממצרים דכתיב °וידעתם כי אני ה' אלהיכם המוציא משתבחין ליה רבנן לרבי זירא [את] בר רב זביד אחוה דר"ש בר רב זביד דאדם גדול הוא ובקי בברכות הוא אמר להם לכשיבא לידכם הביאוהו לידי זמנא חדא איקלע לגביה אפיקו ליה ריפתא פתח ואמר מוציא אמר זה הוא שאומרים עליו דאדם גדול הוא ובקי בברכות הוא בשלמא אי אמר המוציא אשמעינן

שמיתת עבה מברך בורא מיני מזונות קליטתא מברך שהכל ולא על פי שלרפואה נעשית היכא דליכא מיניה מברך: והלכתא

מסופק אם וירמיי"ש חייבין בחלה משום (ג) עוסה עיסתו בלק כדי לחלקן פטורין מן החלה דליכא בהו שיעורא הכא גבי וירמיי"ש כמי פעמים מחלקן שלין משיעין שיעור חלה בקדרה אחת לך היה מלריך ליקח חלה בלא ברכה בשביל הספק וכל דבר שאחלתו סופגניו וסופו עיסה חייבין בחלה ובהמוליא דקיי"ל כרבי יוחנן פרק כל שעה (פסחים לז.) דפליגי ר' יוחנן ור"ל במעשה לילפא ופליגי בשלילתו רכה דהייטו אחלתו סופגניו וסופו עיסה אם נאפה בתנור או בכירה או בחילפא בלא מים ושמן דר"ל ם"ל דלא הוה חייב אלא כשנאפה בתנור ואחא קאי מתניתין אחלתו סופגניו וסופו עיסה דחייב בחלה אבל בחילפא פטור ורבי יוחנן מחייב דמעשה בחילפא סופו עיסה קרינן ביה רק בלא יהיו משקין בחילפא דהכי מיירי בירושלמי כל שאחור אחתיו חייב בחלה ומבכרין עליו המוליא אבל מיליי"ש אין מבכרין עליו המוליא דלא הוי אלא גובלא בעלמא ומיהו אם קבע סעודתיה עלייהו כמו בפוריס מבכרין המוליא וכל דבר שאחלתו סופגניו וגם סופו כגון הני סופגניו שמטגנין אותן בשמן שקורין בוליי"ש *פטורין מן החלה: **בר** זוטרא קבע סעודתיה עליה. וכן ניל"ש אי קבע סעודתיה עליה מבכרין עליה המוליא וכן הר"מ בפוריס שקובעין סעודתן עליהן לברך המוליא בפת אחלה כדי לפוטרן מברכה שהיה מסופק אי הוה קביעותייהו קביעות לו לגי: **דאי** דובשא דתמרי מבכרין עליה שהכל. וכן משקין מכל מיני פירות בר מתיזום וילהר כלאמרינן גבי עלה *ולאפוקי מה"ג שפירש דמיירי שנתן לתוכן מים ושכר דיהן אע"ג דשמא יש בהן כזית בכדי לאכילת פרס לא מבכרין עליו בורא מיני מזונות אלא שהכל ואפי' לרב ושמואל דאמרי כל שיש בו מחמשת המינין מבכרין עליו בורא מיני מזונות הכא לא הוי בהו ממש שעוריס(ג) ואין שכר אלא טעמא בעלמא ועוד משום שיש בו עלויה לחריפת בפת ועוד בשהיה אומר שהכל: **ושוין** שבושתן. רבי(ד) ור' יוסי פליגי גבי נותן מים לתוך המורסן ובקליפה מיירי מדקתני ובושתן ולא קתני לשון גבול והכי דייקינן התם: **ואי** ס"ד לרפואה עבדי ליה רפואה בשבת מי שרי. דסובר דכיון (ה) דלכל שעקרו לרפואה ואין רגילות לעשותו לצורך לכילה אסור בשבת וכו': **והא** תנן כל האוכלין וכו'. דמשמע מדקתני כל האוכלין דאפי' (ו) כל שעקרו לרפואה כיון שרגילו לאכילה שפיר דמי מדקתני כל ומסיק הגמרא ולריכא דרב ושמואל דפשיטא (ז) דמתניתין שריא אף על פי שעומד לרפואה אבל דרב ושמואל דאמעיקן דלא נימא כיון דעקרו לרפואה לא לבריך עליה כלל קא משמע לן כיון דמתהני מיניה בעי ברוכי ומכל מקום לא יברך אלא שהכל כיון שאינו עשוי לבשוע כי אם לפתות ואם כן כל דבר שיש בו מחמשת המינין ואינו עשוי לבשוע כי אם לפתות כגון שכר וכיולא בו מברך שהכל וכהאי גוונא פסק בה"ג והלכתא מאי מזונות קליטתא מברך שהכל ולא על פי שלרפואה נעשית היכא דליכא מיניה מברך: והלכתא

הגהות הב"ח

(ג) רש"י ד"ה וכל המשקין וכו' מכוין פ"ד ותכר קרמ"ה ה"ג. וכיליכה וכי' ברכה הס"ד ותכר כך ס"ה דסד"ה: (ד) תוס' ד"ה לחם וכו' וירמיי"ש מיירי בחלה משום דתנן העושה עיסתו בלק כדי לחלקה פטורה מן החלה דליש בהו שיעורא ס"ב הכא: (ה) ד"ה ושוין קוף דף קנה: (ו) ד"ה ואין כל"ל ואין וכו' דסיון שעקרו כל"ל ותיבת דכל נמחק: (ז) ד"ה והתניא וכו' דאפילו שעקרו כל"ל ותיבת כל נמחק: (ח)בא"ד דפשיטא למתני' דבני בשם כיון שעומד לאכילה אע"ג דעקרו לרפואה אבל דרב:

גליון הש"ס

גמ' וכ"ה בכר המוליא דמפיק משמע. ע' עירובין י"ט ע"ח וש"ם: רש"י ד"ה כלאמרין כנסיים. ע' תי"ט פ"ה מ"ג דלעיל: רש"י ד"ה שתיתת מאכל העשוי כו' וכ"ה בש"י מלכים ג יב:

מח א ב מיי' פ"ג מהל' ברכות הלכה ט טוש"ע או"ח סימן קפח סעיף טו:

מט ג מיי' פ"ו מהל' ממרן ומעה הל' ו טוש"ע או"ח סי' תפח סעיף ב:

נ ד מיי' פ"ח מהלכות ברכות הלכה ד סמג עשין כז טוש"ע או"ח סי' רב סעיף ח:

נא ה ו מיי' פי"ל מהל' תרומות הלכה ב:

נב ז מיי' פ"ח מהל' ברכות הל' ד סמג עשין כז טוש"ע או"ח סי' רב סעיף ז:

נג ח [מיי' פ"ג שם הל' ג] טוש"ע או"ח סי' [ח מיי' פכ"ל מהל' שבת הל' ג טוש"ע או"ח סי' שכ"ל סעיף י"ד]: [ם מיי' שם הלכה כב]:

נד ט מיי' פכ"ל מהל' שבת הל' כב סמג לאוין סה טוש"ע או"ח סי' שבת סעיף ל:

[ועי' תוס' פסחים לז: ד"ה דכ"ע]

[תמורות פי"ח מ"ג]

והלכתא המוציא וכו' . ותע"ש דמוציא כ"ע לא פליגי דתפיק **מזמעין טעמא** · פירוסא דקרא כמו שפירשנוהו ולמדנו פירושו : **מזמעינן מפרש טעמא כדי** שלא לערב **ומזמעינן טלגא כרבנן** . דהמוציא דתפיק הוא : **מאי קמזמע לן** . החותיות כגון הטעם מוציא ותע"ג דבלחם מן שמי תיכף עירוב **אף ירקות מזמעינן כו'** . ואפילו הכי במילתייהו שאני התם דקרא כתיב (תהלים קד) מוציא לחם מן הארץ ועל כן יש לברוא בשמי ידיו לעבודת האדם להוציא לחם מן הארץ ועל כן יש לברוא בשמי ידיו בשביל לשבוח נגד ' תיבות שבמקרא זה : **מזדקקינן** ירקות לומיא דפת . לא הוי ירקות דומיא דפת שהרי פת תיקנהי לעלויא ויש ירקות שאין מתקנות לעלויא אלא כלומר מה הפת אין בשול מגרע להם הברכה אף הירקות נמי במלתייהו קיימי ולא מגרע להו הבשול : **משבחת** לה בתומי וכרתי .

אשמעינן טעמא ואשמעינן דהלכתא כרבנן אלא דאמר מוציא מאי קמ"ל ואידו דעבד לאפוקי נפשיה מפלוגתא "והלכתא "המוציא לחם מן הארץ דקי"ל כרבנן דאמרי דאפיק משמע : ועל הירקות אומר וכו' : קתני ירקות דומיא דפת מה פת שנשתנה ע"י האור אף ירקות נמי שנשתנו ע"י האור אמר רבנאי משמיה דאביי [ב]זאת אומרת שלקות מברכין עליהן בורא פרי האדמה (*ממאי מדקתני ירקות דומיא דפת) דרש רב חסדא משום רבינו ומנו רב שלקות מברכין עליהם בורא פרי האדמה ורבותינו היורדין מארץ ישראל ומנו עולא משמיה דר' יוחנן אמר שלקות מברכין עליהן שהכל נהיה בדברו ואני אומר [ג]כל שתחלתו בורא פרי האדמה שלקו שהכל נהיה בדברו וכל שתחלתו שהכל נהיה בדברו שלקו בורא פרי האדמה בשלמא כל שתחלתו שהכל נהיה בדברו שלקו בפה"א משכחת לה בברבא וסלקא וקרא אלא כל שתחלתו בפה"א שלקו שהכל היכי משכחת לה א"ר נחמן בר יצחק משכחת לה [ד]בתומי וכרתי דרש רב נחמן משום רבינו ומנו שמואל שלקות מברכין עליהם בפה"א וחברינו היורדים מארץ ישראל ומנו עולא משמיה דר' יוחנן אמר שלקות מברכין עליהן שהכל נהיה בדברו ואני אומר במחלוקת שנויה דתניא *יוצאין ברקיק השרוי ובמבושל שלא נמוח דברי ר"מ ור' יוסי אומר [ה]יוצאים ברקיק השרוי אבל לא במבושל אע"פ שלא נמוח ולא היא דכ"ע שלקות מברכין עליהן בפה"א ועד כאן לא קאמר ר' יוסי התם אלא משום דבעינן טעם מצה וליכא אבל הכא אפי' רבי יוסי מודה אמר ר' חייא בר אבא א"ר יוחנן שלקות מברכין עליהם בפה"א ור' בנימין בר יפת א"ר יוחנן שלקות מברכין עליהם שהכל נהיה בדברו א"ר נחמן בר יצחק קבע עולא *לשבשתיה בר' בנימין בר יפת *תהי בה ר' זירא וכי מה ענין ר' בנימין בר יפת אצל ר' חייא בר אבא ר' חייא בר אבא *דייק ונמיר שמעתא מרבי יוחנן רבי ורבי בנימין בר יפת לא דייק ועוד רבי חייא בר אבא *כל תלתין יומין מהדר תלמודיה קמיה דר' יוחנן רביה ור' בנימין בר יפת לא מהדר ועוד בר מן דין ובר מן דין דההוא תורמסא *דשלקי ליה שבע זמנין בקדרה ואבלי ליה בקנוח סעודה אתו ושאלו לר' יוחנן ואמר להו מברכין עליה בורא פרי האדמה ועוד אמר ר' חייא בר אבא אני ראיתי את ר' יוחנן שאכל זית מליח וברוך עליו בורא פרי העץ ולבסוף מברך עליו ברכה אחת מעין שלש אלא אי אמרת שלקות לאו במילתייהו קיימי בשלמא בתחלה מברך עליו שהכל נהיה בדברו אלא לבסוף מאי מברך דילמא בורא נפשות רבות וחסרונן על כל מה שברא מתיב רב יצחק בר שמואל * יורקות שאדם יוצא בהן ידי חובתו בפסח יוצא בהן ובקלח שלהן אבל לא בבושין ולא שלוקין ולא מבושלין ואי ס"ד במילתייהו קאי שלוקין אמאי לא שאני התם דבעינן טעם מרור ליכא אמר ליה רבי ירמיה לרבי זירא רבי יוחנן היכי מברך על זית מליח ' כיון דשקילא לגרעיניה בצר

דרש רב אסדא . כך : **משום רבינו** . רב : **שלקות אומר ברוך פרי האדמה וברכותינו כו' ומן גינסו עונה אמר רבי יוחנן שהכל** . הכי הדבר במחלוקת : **ואני אומר** · לייתב דבריהם שלקין חלוקין יש מהן פרי האדמה ויש מהן שהכל : **כל** . ירק הנאכל מי שתחלתו ב"פ האדמה שלקו תפקיע ממלתיה לגריעותא ומברך שהכל ולקמן מוקי לה בתומי וכרתי : **וכל** . ירק שלין דרכו ליאכל מי שתחלתו לא שלקו מי שהכל הוא מברך : **שלקו** . והביאו לדרך תיקונו הוא עיקר פריו ומברך ברוך פרי האדמה : **דרש רב נחמן** . כך : **משום רבינו** . שמואל : **שלקות מברך ברוך פרי האדמה ומברינו כו'** . רב נחמן שמוד ולא קבי לעולא דבותיה : **אמר שלקות שהכל ואני אומר** · שהם שלקין בפלוגתא דרבי מאיר ורבי יוסי ודברי שמואל ודברי ר' יוחנן בכל מיני ירקות הן וחלוקין זה על זה שמואל כר"מ דאמר מבושל קאי במלתיה ור' יוחנן קאי כר' יוסי : **יולין ברקיק השרוי** · במים ידי תיכלית מלה של מצה וקרינן ביה לחם עוני : **אבל לא במבושל** · דהו לחו לחם ליקרי : **אפילו ר' יוסי מודה** . דלעניין ברכה במילתיה קאי : **אמר רב נחמן קבע עולא לשבשתיה כר' בנימין**. (ו) עולא אמר משום ר' יוחנן לעיל שהכל למד וקבע שבושו כרבי בנימין עד שנתקנה בלבו ועכשיו לאומר בבית המדרש בשם רבי יוחנן : **תהי בה ר' זירא**. במחלוקת זו שהוזכרה בבית המדרש וכי מה ענין להזכיר דברי ר' בנימין (ז) לגל דברי רבי חייא בר אבא במחלוקת בית המדרש שרי חיגו כדאי לחלוק עליו : **בר מן דין ובר מן דין** · לבר מאתי לחיות הללו שאמרתי שלין רבי בנימין (ג) כלום לגל רבי חייא יש לנו עוד לחיות שלא אמר רבי יוחנן מימיו שלקות שהכל : **ו"ל בורא פרי האדמה** · תלמוד לומר ב"ג דשלקיה קאי במלתיה : **שהכל זיע מליח** · שהיה מלוח זה כמה ימים וקי"ל (פסחים עו·) מליח כרוחצו : **אבל לא כבושין** · בירקות של מרור היא שעויה בפרק כל שעה (דף לב·) לומר שלין יולאין בהן שלוקין משום מרור תלמוד לחו במלתייהו קיימי . שלוק הוי ניחוח טפי ממבושל: **דבעינן טעם מרור וליכא** . אבל לענין ברכה שם פרי עליו :

בצר

והלכתא המוציא וכו' . ותע"ש דמוציא כ"ע לא פליגי דתפיק **מזמעין טעמא** · פירוסא דקרא כמו שפירשנוהו ולמדנו פירושו : **מזמעינן מפרש טעמא כדי** שלא לערב **ומזמעינן טלגא כרבנן** . דהמוציא דתפיק הוא : **מאי קמזמע לן** . החותיות כגון הטעם מוציא ותע"ג דבלחם מן שמי תיכף עירוב **אף ירקות מזמעינן כו'** . ואפילו הכי במילתייהו שאני התם דקרא כתיב (תהלים קד) מוציא לחם מן הארץ ועל כן יש לברוא בשמי ידיו לעבודת האדם להוציא לחם מן הארץ ועל כן יש לברוא בשמי ידיו בשביל לשבוח נגד ' תיבות שבמקרא זה : **מזדקקינן** ירקות לומיא דפת . לא הוי ירקות דומיא דפת שהרי פת תיקנהי לעלויא ויש ירקות שאין מתקנות לעלויא אלא כלומר מה הפת אין בשול מגרע להם הברכה אף הירקות נמי במלתייהו קיימי ולא מגרע להו הבשול : **משבחת** לה בתומי וכרתי .

אשמעינן טעמא ואשמעינן דהלכתא כרבנן אלא דאמר מוציא מאי קמ"ל ואידו דעבד לאפוקי נפשיה מפלוגתא "והלכתא "המוציא לחם מן הארץ דקי"ל כרבנן דאמרי דאפיק משמע : ועל הירקות אומר וכו' : קתני ירקות דומיא דפת מה פת שנשתנה ע"י האור אף ירקות נמי שנשתנו ע"י האור אמר רבנאי משמיה דאביי [ב]זאת אומרת שלקות מברכין עליהן בורא פרי האדמה (*ממאי מדקתני ירקות דומיא דפת) דרש רב חסדא משום רבינו ומנו רב שלקות מברכין עליהם בורא פרי האדמה ורבותינו היורדין מארץ ישראל ומנו עולא משמיה דר' יוחנן אמר שלקות מברכין עליהן שהכל נהיה בדברו ואני אומר [ג]כל שתחלתו בורא פרי האדמה שלקו שהכל נהיה בדברו וכל שתחלתו שהכל נהיה בדברו שלקו בורא פרי האדמה בשלמא כל שתחלתו שהכל נהיה בדברו שלקו בפה"א משכחת לה בברבא וסלקא וקרא אלא כל שתחלתו בפה"א שלקו שהכל היכי משכחת לה א"ר נחמן בר יצחק משכחת לה [ד]בתומי וכרתי דרש רב נחמן משום רבינו ומנו שמואל שלקות מברכין עליהם בפה"א וחברינו היורדים מארץ ישראל ומנו עולא משמיה דר' יוחנן אמר שלקות מברכין עליהן שהכל נהיה בדברו ואני אומר במחלוקת שנויה דתניא *יוצאין ברקיק השרוי ובמבושל שלא נמוח דברי ר"מ ור' יוסי אומר [ה]יוצאים ברקיק השרוי אבל לא במבושל אע"פ שלא נמוח ולא היא דכ"ע שלקות מברכין עליהן בפה"א ועד כאן לא קאמר ר' יוסי התם אלא משום דבעינן טעם מצה וליכא אבל הכא אפי' רבי יוסי מודה אמר ר' חייא בר אבא א"ר יוחנן שלקות מברכין עליהם בפה"א ור' בנימין בר יפת א"ר יוחנן שלקות מברכין עליהם שהכל נהיה בדברו א"ר נחמן בר יצחק קבע עולא *לשבשתיה בר' בנימין בר יפת *תהי בה ר' זירא וכי מה ענין ר' בנימין בר יפת אצל ר' חייא בר אבא ר' חייא בר אבא *דייק ונמיר שמעתא מרבי יוחנן רבי ורבי בנימין בר יפת לא דייק ועוד רבי חייא בר אבא *כל תלתין יומין מהדר תלמודיה קמיה דר' יוחנן רביה ור' בנימין בר יפת לא מהדר ועוד בר מן דין ובר מן דין דההוא תורמסא *דשלקי ליה שבע זמנין בקדרה ואבלי ליה בקנוח סעודה אתו ושאלו לר' יוחנן ואמר להו מברכין עליה בורא פרי האדמה ועוד אמר ר' חייא בר אבא אני ראיתי את ר' יוחנן שאכל זית מליח וברוך עליו בורא פרי העץ ולבסוף מברך עליו ברכה אחת מעין שלש אלא אי אמרת שלקות לאו במילתייהו קיימי בשלמא בתחלה מברך עליו שהכל נהיה בדברו אלא לבסוף מאי מברך דילמא בורא נפשות רבות וחסרונן על כל מה שברא מתיב רב יצחק בר שמואל * יורקות שאדם יוצא בהן ידי חובתו בפסח יוצא בהן ובקלח שלהן אבל לא בבושין ולא שלוקין ולא מבושלין ואי ס"ד במילתייהו קאי שלוקין אמאי לא שאני התם דבעינן טעם מרור ליכא אמר ליה רבי ירמיה לרבי זירא רבי יוחנן היכי מברך על זית מליח ' כיון דשקילא לגרעיניה

בצר

[ב] רש"י ד"ה אמר כך נחמן וכו' כרבי בניגין כך יפת עונה וכו' כר' בניגין כך יפת עד שנתקנו : (ג) ד"ה תהי וכו' לרבי בניגין כך יפת אגל : (ג) ד"ה בר מן וכו' לרבי בניגין כך יפת כלום : (ד) תוס' ד"ה מצמצת וכו' ס"ל אגלפס פסק בשלקות אע"ג דאמאתו לגריעותא על ידי בשולו ג"כ אומר כותח :

[בכ"ף ולח"ם ליתא לכל זה]

פסחים מח.

[עי' פירש"י בעירובין סו. ד"ה תהי]

[נעיל נג:-נז"ב]

[תוליו פו: בכירוחת כו. ע"ם]

[כיצה כה:]

פסחים ג"ט.

פי' סכפוך לגודו

גליון השי"ם

גמ' והלכתא המוציא . עי' תורת חיים סנהדי' פ' ע"ח ד"ה כי"ת : **תוס'** ד"ה מצמצת לה וכו' שכל כך הוא עוב אמר שכיעול כמו קודם לכן . עי' מתני' ספ"ב דתרומות וכב"ם שם :

בגר ליה שיעורא · וגבי ברכת פירות התרן לכילה כתיבה ואכילה בכזית: **כזית אמרו** · לענין שיעור כל לכילות: **לגור כתובו** · מזומן לגמלת ממנו שליטו עבלט בפרי כמסקה תפוחים ורומים ולא לגור כמסקה עבדים: **דורמסקין** · לף הן שלקות מעבד שקורין לקדלש"ט בלע"ז כך רליתי בפירוש בבא קמא על רבינו יצחק ברבי יהודה לבל כלן פירש פרוש"ם וכן שמעתי לני כלן ובבבא קמא (פ"י דף קמז:) פרוש"ם ולי לפשר להעמידה דת"כ °הרי ברכתו ב"פ הען והילך קדם וברך על הפרגיות שברכתן שהכל ולינס כדברי רמוזים כדמפרש ולזיל: **שלא טעם טעם כשר** · ועטשה הכשר חביב עליו: **פרגיות** · בשר עוף שקורין פרדרי"ש: **זקנה אין כלן** · הלא זקן לני והיה לו לשחלני על ליזה מהן יברך לפטור לת שלר המינין ודברים הללו לינן בחין ללפת לת הפת הלא שלא מחמת הסעודה הן בחין ולמרינן לקמן (דף מח:) דטעונין ברכה לפניהם ולין הפת פוטרתן: **דמברך שבר שלקות** · דכרוב ודורמסקין שהכל ברכתן כפרגיות דעל דבר שלין גדולו מן הארץ כגון בשר בילים ודגים תנת [לקמן מ:] במתניתין °שהכל ולינן דברכותיהם שוות חביב עדיף: **ומלגלג שבר שלקות בורח פרי האדמה** · שהיא ברכה חשובה לעלמה לדברים חשובים והיה לו להקדימו: **כרוב עדיף דויין**. דתניא לקמן (דף מד:) כרוב למזון ותרדין לרפואה: **גרגלידי דלפתא**. רלשי לפתות: **פרמינסו**. מנוסי"ר בלע"ז לשון קינוח ירק: **פרימא וועא** · גרישותא היא ובשלכלו מי קלי: **לבי תפי** · על מקום שפיתת הקדירה: **ועביד תוך תוך** · לשמר שמלוק ומחתה מלד וקול רתיחתו נשמעת °בקול תוך תוך: **מיא דסלקא** · תבשיל של תרדין: **כסלקא** · לענין ברכה: **דשיבתא** · ירק שמוחנין מעט בקדרה למתק בעלמת ולא לאכלו לני"ש בלע"ז: **למחוקי טעמא עביד** · ומברכין על מימי תבשילו ב"פ החדמה: **משכח לין כה** · כבד שלה משכחנוה בקדרה והוליחוה לין כה שוב משום לישור תרומה דהוה ליה כעץ בעלמת מדקתני משכחנה טעם [עירובין כט.] ש"מ לטעמא עבידת: **פת גנומה**. יבשה שנחנה בקערה לשרות וכן [פסחים עד.] לנומות דקות*: **לריך שהכלה** · [כריתות מג] ברכת המולית עם פריסת הפרוסה מן הפת והלי פרוס ועומד הוא: **אפרוסה (כניח)** · כיון [גמרא שוקין פ"ג מה:] דלמרים עם פריסת הפרוסה תכלה מלי חשיבותה ומלי להניחה: אלא

בצר ליה שיעורא אמר ליה מי סברת כזית גדול בעינן כזית בינוני בעינן (והא איכא) והההוא דאייתו לקמיה דרבי יוחנן זית גדול הוה דאע"ג דשקלוה לגרעינותיה פש ליה שיעורא *דתנן "זית שאמרו לא קטן ולא גדול אלא בינוני וזהו אגורי ואמר רבי אבהו לא אגורי שמו אלא אברוטי שמו ואמרי לה סמרוסי שמו ולמה נקרא שמו אגורי ששמנו אגור בתוכו נימא כתנאי דהנהו חרי תלמידי דהוו יתבי קמיה דבר קפרא הביאו לפניו כרוב ודורמסקין ופרגיות נתן בר קפרא רשות לאחד מהן לברך קפץ וברך על הפרגיות לגלג עליו חביריו כעס בר קפרא אמר לא על המברך אני כועס אלא על המלגלג אני כועס אם חביריך דומה כמי שלא טעם טעם בשר מעולם אתה על מה לגלגת עליו חזר ואמר לא על המלגלג אני כועס אלא על המברך אני כועס ואמר אם חכמה אין כאן זקנה אין כאן תנא ושניהם לא הוציאו שנתן מאי לאו בהא קא מיפלגי דמברך סבר שלקות ופרגיות שהכל נהיה בדברו הלכך חביב עדיף ומלגלג סבר שלקות ב"פ האדמה פרגיות שהכל נהיה בדברו °הלכך פירא עדיף לא דכ"ע שלקות ופרגיות שהכל נהיה בדברו והכא בהאי סברא קא מיפלגי מר סבר חביב עדיף ומר סבר כרוב עדיף דזיין אמר ר' זירא כי הוינן בי רב הונא אמר לן הני גרגלידי דלפתא פרמינהו פרימא רבא בפה"א פרימא זוטא שהכל נהיה בדברו וכי אתאן לבי רב יהודה אמר לן °אידי ואידי בפה"א והאי דפרמינהו משפי כי היכי דנמחיק טעמיה אמר רב אשי כי הוינן בי רב כהנא אמר לן תבשילא דסלקא דלא מפשו בה קמחא בורא פרי האדמה דלפתא דמפשו בה קמחא טפי בורא מיני מזונות והדר אמר °אידי ואידי בורא פרי האדמה והאי דשדי בה קמחא טפי לדבוקי בעלמא עבדי לה אמר רב חסדא *תבשיל של תרדין יפה ללב ומוב לעינים וכ"ש לבני מעים אמר אביי והוא דיתיב אבי תפי ועביד *תוך תוך אמר רב פפא פשיטא לי °מיא דסלקא כסלקא ומיא דלפתא כלפתא ומיא דכולהו שלקי ככולהו שלקי בעי רב פפא מיא דשיבתא מאי למתוקי טעמא עבדי או לעבורי זוהמא עבדי לה ת"ש *השבת משנתנה טעם בקדירה אין בה משום תרומה ואינה מטמאה טומאת אוכלים שמע מינה למתוקי טעמא עבדי לה שמע מינה אמר רב חייא בר אשי פת צנומה בקערה מברכין עליה המוציא ופליגא דר' חייא דאמר ר' חייא צריך שתכלה ברכה עם הפת מתקיף לה רבא מאי שנא צנומה דלא משום דכי בליא ברכה אפרוסה קא בליא על הפת נמי כי קא גמרה אפרוסה גמרה

בצר ליה שיעורא · היינו דוקא בברכה שלאחריו דבעינן שיעור לאבל בברכה שלפניו אפילו פחות מכשיעור ליהנות בעולם הזה בלא ברכה בין לענין לכילה בין לענין שחייב לבל בברכה שלאחריו בעינן שיעור מלא לוגמיו על כן יש ליזהר לשתות מכוס של ברכה °מלא לוגמיו כדי שיברך לאחריו מעין ג' ברכות °והכ"י היה לומר בבורא נפשות כיון דלאו ברכה חשובה היא לפי שבליר מבורא מזונות ולא ברלה לכיון דבורא נפשות תקנוה כנגד על הגפן כי היכי דעל הגפן בעי שיעורא בבורא נפשות רבות נמי בעי שיעורא ובירושלמי ר' יוחנן היכי בריך לזית הא לא הוי שיעורא ולקאמר משום בריה דלפיולו לא שכל אלא פרילה לחת על עכו לו פרילה לחת על רמון בעי ברוכי משום דבברייה מברכין לפיולו פחות מכזית ואוכל על גמרא דידן כדמשמע הכא ת"כ לין הלכה כמיולו של ירושלמי (ה)וה"ר יוסי היה מפרש שהירושלמי לינו חולק על הגמרא שלנו דהכא מיירי שהוסרו הגרעינים ונמלח אם כן לא היה כבריית לבל אם אכלו שלא לפי' אם היה פרילה לחת על רמון מברך עליו תחלה וסוף וגמרא ירושל' היה סבור שהזית היה שלם ולכך הולרך לתרץ בחומו ענין דאכל פרילה °דבריה [דבריה היה ואינן כו כ"ר] ואינן חולקים יחד ועוד יש בירושלמי היכא דבריך אחורומוסת למיכליה וגפל מידיה ואקל לאחריה בעי ברוכי זמנה לאחריתי ופריך מי שנה מחמת המיס פירוש דמברך לפתות והכי לזלי והכי לאחריתי ניהו וה"ל לברך פעם לאחת ומשני הכא הוה לעשו מחמלה לזה שהיה יודע שיכלו להן לבל בחורומוסת לא ידע מידו ויאמר ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד משום דהוה ברכה לבטלה וכן נכון לומר על כל ברכה לבטלה בשמל"ו: **דורמסקין** · פירש"י פרוש"ם · ולא נראה דבממוך מחמע דמברכין עליהן בורא פרי האדמה וה"ל בורא פרי העץ בעי ברוכי ונראה שהוא מין כרוב: **נתן** בר קפרא רשות לאחד מהן לברך · ונראה דמיירי בברכה שלפניו דאי בעל לאחריו הא אמרינן (חולין קו·) דאין מזמנין על הפירות °ומיירי בשסבו ואכלו אין לנו שום הסבה לאת על הפת ולכך לריך לברך לל לאחד על לל דבר הן בפירות הן ביין: **חביב** עדיף · וכן הלכה אם יש לו שני מיני פירות לפניו חביב עדיף ובורא פרי האדמה עדיפא מאכלל נהיה בדברו דמבורלת טפי ותשובה לעלמה מקדית ויברך על אותו המין שמייך בו פרי האדמה אף על פי שאותו המין שיש לברך עליו שהכל חביב עליו ואם לפניו פירות שהברכות שוות ואחד מהן הוא מז' המינין יבדך תחלה על אותו של ז' המינין דעדיפי: **מיא** דסלקא כסלקא · מבדכין עליה בורא פרי האדמה אף על פי שאין בה אלא מיס ופת לנומה בקערה מברכין עליה המוליא לחם מן הארץ ופליגא דר' חייא · ות"ת היכי מיירי אם יש שלמה לפניו הא אמרינן בסמוך דכ"ע שלמה עדיף ואי ליכא אלא לנומה היכי פליג עלה ר' חייא הא אמרינן לקמן (דף לז:) פרורין אף על פי שאין בהן כזית מברכין עליהן המוליא הואיל ואית בהו חוריתא דהמחמ וי"ל כגון דליכא שלמה לפניו ובלע מן הלנומה דכ חייא בר אבי דהוי כמו שלמה מאחר שהיא חביבה [מברך עליה] ור' חייא ס"ל לריך שתכלה ברכה עם הפת ואם כן בעינן שתכלה הברכה עם בליעת הפת וכיון שבלועה קודם לכן שלמה עדיף אבל אי ליכא שלמה מודה שיברך על הפרורים °המוליא לחם מן הארץ: ופת לנומה מברכין עליהן כאשר יבדך על הירקות אע"ג דאמרינן לעיל דמי פירות זיעה בעלמת הוא יש לאכל מברכין עליה המוליא לחם מן החרן ופליגא דר' חייא · ות"ת היכי מיירי אם יש שלמה לפניו הא אמרינן בסמוך דכ"ע שלמה עדיף ואי ליכא אלא לנומה היכי פליג עלה ר' חייא הא אמרינן לקמן (דף לז:) פרורין אף על פי שאין בהן כזית מברכין עליהן המוליא הואיל ואית בהו חוריתא דהמחמ וי"ל כגון דליכא שלמה לפניו ובלע מן הלנומה דכ חייא בר אבי דהוי כמו שלמה מאחר שהיא חביבה [מברך עליה] ור' חייא ס"ל לריך שתכלה ברכה עם הפת ואם כן בעינן שתכלה הברכה עם בליעת הפת וכיון שבלועה קודם לכן שלמה עדיף אבל אי ליכא שלמה מודה שיברך על הפרורים °המוליא לחם מן החרן:

[ופ"ע תוס' מנחות עה: ד"ה שאין]

והלכתא

ס א מיי' פי"ד מהלכות מאכלות אסורות הלכה ג (טוש"ע יו"ד סי' קיח סעיף ג):

סא ב טוש"ע או"ח סי' ריח סעיף ג:

סב ג טוש"ע או"ח סי' ריח סעיף ד:

סג ד מיי' פ"ג מהלכות ברכות הלכה ו טוש"ע או"ח סי' רח סעיף ב:

סד ה מיי' פ"ח מהלכות מאכלות אסורות הלכה ד סמג עשה טוש"ע או"ח סימן ריח סעיף ב:

סה ו מיי' פ"ו מהלכות תרומות הלכה י"ב ופ"ח מהלכות מאכלות אסורות הלכה ז:

הגהות הב"ח

(ה) תוס' ד"ה בגר וכו' וכ"כ יוסף היה מפרש:

גליון הש"ס

רש"י ד"ה דורמסקין כו' הכי גרסינן ע"ש. ק"ל הא גם בפ"ק עדיף מבאכל אלא דהמוכר סבר לשלוקות מוכר שבאכל . ועי"ל ג"כ בפ"ע אין ברכתו בפ"ע אלא שבאכל כמבואר בסוגיא גבי זית מלינו ע"ש: רש"י ד"ה ועביד תוך וכו' בקול תוך תוך. ע"פסחים עד ע"ל ברש"י ד"ה כ': **תוס'** ד"ה בגר וכו' ומעתה: תוס' ד"ה אגורי וכו' אלא לוגמיו כדי שיברך. עי' לעיל ג"ז ע"ל תוס' ד"ה נתן כ"ג: **באא"ד** והכ"י היה לומר. עי' לקמן מ"ט ע"ב תוס' ד"ה וכ"מ: **תוס'** ד"ה נתן ואין חולקין ק"ו ע"ל תוס' ד"ה ואי' בהסבו. עי' מולין ק"ו ע"ל תוס' ד"ה ס"ע:

עין משפט נר מצוה

סו א מיי׳ פ״ו מהלכות ברכות הל׳ ג סמג עשין כז טוש״ע או״ח סי׳ קמו סעיף ג׳ :
סז ב מיי׳ שם הל׳ ד סמג שם טוש״ע או״ח סי׳ קמח סעיף ג׳ :
סח ג מיי׳ פ״ה מהל׳ תרומות הלכה כ :
סט ד שם הלכה ג׳ :
ע ה מיי׳ פ״ו מהלכות ברכות הלכה ד סמג עשין כו טוש״ע או״ח סי׳ קסח סעיף ג׳ :
עא ו מיי׳ פ״ח מהל׳ ממרים ומצה הלכה ו טוש״ע או״ח סי׳ תעה סעיף ג׳ [כך הלפס כאן ובפ׳ ע״פ דף קנט:] :
עב ז ח מיי׳ פ״ו מהל׳ ברכות הל׳ ד ופ״ל מהל׳ שבת הל׳ ט סמג עשין כט טוש״ע או״ח סי׳ רעד סעיף ג׳ [כך הלפס כאן ובשבת פע״ז דף מ״ז. ובע״פ דף קנט] :
עג ט מיי׳ פ״ז מהלכות ברכות הל׳ ג טוש״ע שם סעיף ב׳ :
[י טו״ע או״ח סי׳ שלד סעי׳ ב בהגהה] :

מסורת השי״ס

ולהלבתא כרבה דמברך וחת״כ בונע . פי׳ שלא יפרים הפרוסה מן הפת עד לאחר הברכה ויש שמוהגין לברך ברכת המוציא קודם שיחתוך כדי שתהא הפת שלמה בשעת ברכה ואין המנהג נכון לעשות (ג) דהוי היסח הדעת בין הברכה לאכילה ומיהו בשבת נכון להחמיר ולברך קודם שיחתוך שלא תשמט ידו לבצוע קודם שתאכלה הברכה שאז לא יהיה לו לחם משנה ובפרק שלשה שאכלו (לקמן מז.) מסקינן דבשיון עד שתאכלה תמן מפי הטוענן שלא יבצע קודם ויש שמביאים ראיה שלריך לסיים הברכה קודם שיבצע מדתני רבי חייא בירושלמי אין מברכין על הפת שלא בשעה שהוא פורס והיינו משום שאם יפרוס קודם הברכה שמא יפול הפרוסה מידו ולא יוכל לאכול פרוסה תחרת שיבצע בלא ברכה שלא יטרך לחזור(ג) ולברך ויש כאן ברכה לבטלה לבד מאם(*לא) היה לריך לברך על כל פת ולא יוכל לפרוס קודם הברכה לו אם יפול הפרוסה חינו מברך על פרוסה תחרת שיבצע בלא ברכה שלא יטרך לחזור(ג) ולברך ויש כאן ברכה לבטלה לבד מאם(*לא) היה לריך לברך על כל פת ולא יוכל לפרוס קודם הברכה לו אם יפול הפרוסה מידו ולא יוכל לאכול פרוסה תחרת שיבצע בלא ברכה שלא יטרך לחזור(ג) ולברך ויש כאן ברכה לבטלה

מברך על הפתיתין ופוטר את השלמין . פירש״י אם הפתיתין והשלמין שוין יברך על היזה שירלה ואם הפתיתין גדולים לריך לברך על הפתיתין לפטור את השלמין ור׳ יוחנן אומר על השלמין מפני שהוא מן המובחר לפי׳ אם הפתיתין גדולין וטפי ותימה ל״ל סברת הפוסק לברך הוא פתיתין שהם גדולים עדיפי ור׳ יוחנן שלמין עדיפי ואין סברת לומר דפליגי בהפוך סברות ועוד תימה לחלי שיהא בשמוך לשוט דנקט לשון פרוסה של חטין ע״כ פירש רבינו שם דמייתי בפתיתין גדולים ושלמים קטנים וה״פ אמר רב הונא מברך על הפתיתין כלומר אם ירלה ואוא הדין על השלמין אם ירלה ורבי יוחנן אמר שלמין עיקר וכן הלכה כרבי יוחנן דהא רב ורבי יוחנן הלכה כר׳ יוחנן וכל שכן לגבי רב הונא שהלכה כשוטו שהיה תלמידו של רב דדוקא בחלוקי בתרתי אמרינן הלכה כבתרתי :

אבל פרוסה של חטין ושלמה מן השעורים ד״ה מברך על הפרוסה של חטין . דחיטי עדיפי משום דלהקדימה קרח לאכל פתיתין ושלמין ממין אחד לפיכך יהיו הפתיתין מפת נקיה והשלמין מפת קיבר מברך על השלמין כדאיתא בתוספתא (פרק ד) שלמין דגלוסקאות ושלמין דבעל הבית מברך על השלמין דגלוסקאות פרוסה דגלוסקאות ושלמין דבעל הבית מברך על השלמין דבעל הבית פת כסר ופת של נכרי מברך על הכסר (תחלה) וכן תמרינן בירושלמי פת טהור ופת טמא מברך על הטהור לאכל אם פת של נכרי חביב ונקי ופת של ישראל חביב מברך לאיזה שירלה כדאיתא בירושלמי פת נקי טמא ופת קיבר טהור מברך לאיזה שירלה לאכל רבינו שמשון לוה לפלק הפת לבן של נכרי מעל השלחן עד לאחר ברכת המוליא . שני שלמין ממין אחד אם אחד יותר נקי מברך על הנקי דחביב ליה טפי : **כתנאי** כו׳ . פירש רש״י חלי בבל גדול קרי חשוב לפי שים בו יותר מבלל קטן שלם ולא נרלה דהא לכלחורה משמע דלהכי נקט חלי בבל גדול (ד) משום דים בחלי בבל גדול כמו בקטן שלם ולא יותר ועוד דאם כן לא הוי דומיא דחשוב דגבי פרוסה של חטין דקאי עלה דהתם שוין ויש לפרש דכהדדי שוין אם לאכל דגדול טוב יותר להלילה מן הקטן ועוד פירש רש״י דמייתי תנאי המסדרת חשוב להכי עדיף דכתיב (במדבר יח) בהרימכם את חלבו ממנו ואחני הכי קאמר השלם עדיף ח״ג נימא שלם עדיף עדיפי לאכל ל״ש לפרש דחטין עדיפי משום שפת של חטין חשוב משא של שעורים דהא פי׳ דשמין אחד פת נקיה ופת קיבר השלם עדיף : **ומר** סבר שלם עדיף . ול״ת מנא ליה הא (ה) דילמא דחטין חשיבי טפי משום דלהקדימה קרח ויש לומר דהכי מדמה דהתם הח״ג דמסדרת חשוב להכי עדיף דכתיב (במדבר יח) בהרימכם את חלבו ממנו ואחני הכי קאמר השלם עדיף ח״ג נימא שלם עדיף מפתיתין של חטין דלהקדימה קרח והדין עם רש״י שלא רלה לפרש כתנאי אפלוגתייהו דרבי יוחנן ורב הונא שהרי למאי דמפרש (ו) לרב הונא כשאין שוין מברך על היזה שירלה ח״ל לא קפיד אחשיבות ולא שלמות וח״ל מאי כתנאי ליכא ולפר״ת נמי דפי׳ דמברך על הפתיתין גדולים אם ירלה ואי בעי בריך על השלמים קטנים אלמא לא אמיא אי הדדי ניתנו לרב הונא וח״ל לא מצי לאקשויי אפלוגתא דפתיתין : **בל** היכא דאיכא כאן כ״ש לא פליגי דחביב עדיף . ומהי דלטעיל קאמר פתיתין גדולים ושלמים קטנים דמברך על השלמים היינו דוקא לברכה ללא ליכפת ליה שיברך בגדול דלמא יבלה בגדול הואיל וחינו נקי מזה לבל גבי נתינה לכהן ליכא לאקשויי דיהן לו הגדול החשוב טפי דניחא ליה : **מניח** פרוסה בתוך השלמה וכו׳ . פירש רש״י וכוונ לתיהן לו כולה לבלבע בלבד והיינו ט״ו שניהן דיון שהניח הפרוסה תחת השלמה כרלה כמו שכוונ נמי לפרוסה ודוקא כוונ לשלמה לבל לא רלה לפרש וכוונ לחזור מהן שירלה לו לפרוסה לו לשלמה דמדקאמר לתוך השלמה משמע להשלמה עיקר ולפי׳ רש״י ה״פ ירא שמים יוצא ידי שניהם כדרב הונא דאמר יחנן בפתיתין ושלמה ולפי׳ ר״ת לא מצינו לפרש הכי דקאי לפתיתין שהרי חינו לריך לבצוע כן אלא על השלמה ולי בכך לכ״ע לתפילו רב הונא לא קאמר אלא על הפרוסה אם ירלה לבל פעמים אם בירך על השלמה יצא ואם *לפירוש ר״ת שניהם קאי אשני לחמים לפרוסה אם ירלה לבל מודים בפסח שמניח הפרוסה בתוך השלמה ואין לבצוע כי אם על השלמה ועל הפרוסה יברך על אלילת מלה וכורכים ואוכלים משניהן יחד כדי שיהא נראה כבוצע על הפרוסה וכן המנהג לבל אין לבצוע המוליא וגם על אלילת מלה מן הפרוסה דהוי כבוצה מלות חביבות ונראה לי דהא הוי ברכה על ההנין ואינה נקראים חביבות דהא לקידוש מברכים היין וברכת היין ורבינו מנחם מוויר״ם היה רגיל לבצוע על השלמה ואין השלמה בהא כי אם על הפרוסה ועל הפרוסה יברך בשביל לחם משנה והר״י היה רגיל לברך תחלה ברכת המוליא על שניהן קודם שיבצע ואחר כך מברך על אלילת מלה ובוצע משניהן אחר כך ואין זה חביבות מאחר שהיה בוצה על שניהן ופעמים משניהן מפיק הר״י נפשיה מפלוגתא ולא היה רולה לעשות המנהג והיה מברך על השלמה אחלה המוליא והיה בוצע קלת ולא היה מפרידה עד שיברך על הפרוסה על אלילת מלה ובוצע משניהן יחד :

אלא אמר רבא מברך ואח״כ בוצע נהרדעי עבדי כר׳ חייא ורבנן עבדי כרבא אמר רבינא אמרה לי אם אבוך עביד כר׳ חייא דאמר ר׳ חייא צריך שתאכלה ברכה עם הפת ורבנן עבדי כרבא והלבתא *כרבא דאמר מברך ואח״כ בוצע : איתמר הביאו לפניהם פתיתין ושלמין אמר רב הונא מברך על הפתיתין ופוטר את השלמין ור׳ יוחנן אמר ג׳שלמה מצוה מן המובחר אבל פרוסה של חטין ושלמה מן השעורין דברי הכל מברך על הפרוסה של חטין ופוטר את השלמה של שעורין א״ר ירמיה בר אבא כתנאי *תורמין בצל קטן שלם אבל לא חצי בצל גדול ר׳ יהודה אומר לא כי אלא חצי בצל גדול מאי לאו בהא קמיפלגי דמר סבר חשוב עדיף ומר סבר שלם עדיף היכא דאיכא כהן כולי עלמא לא פליגי דחשוב עדיף כי פליגי דליכא כהן *דתנן ד׳כל מקום שיש כהן תורם מן היפה וכל מקום שאין כהן תורם מן המתקיים ר׳ יהודה אומר אין תורם אלא מן היפה אמר רב נחמן בר יצחק *וירא שמים יוצא ידי שניהן ומנו מר בריה דרבינא דמר בריה דרבינא ה׳מניח פרוסה בתוך השלמה ובוצע תני תנא קמיה דרב נחמן בר יצחק מניח הפרוסה בתוך השלמה ובוצע ומברך אמר ליה מה שמך א״ל °ישלמן א״ל שלום אתה ושלמה משנתך ששמת שלום בין התלמידים אמר רב פפא הכל מודים ו׳בפסח שמניח פרוסה בתוך שלמה ובוצע מאי מעמא °לחם עוני כתיב א״ר *אבא ו׳ובשבת חייב אדם לבצוע על שתי ככרות מ״ט °לחם משנה כתיב א״ר אשי חזינא ליה לרב כהנא ה׳דנקיט תרתי ובצע חדא ר׳ זירא °הוה בצע אכולא שירותא א״ל רבינא לרב אשי *והא קא מתחזי כרעבתנותא אמר [ליה] כיון דכל יומא לא קעביד הכי והאידנא קא עביד לא מתחזי כרעבתנותא *רב אמי ורב אסי [׳] כי הוה מתרמי להו ריפתא דערובא מברכין עליה המוציא לחם מן הארץ אמרי הואיל ואתעביד ביה מצוה חדא נעביד ביה מצוה אחריתי אמר

תורה אור שלורין כו׳ תנאי היא **אכל גל גדול** . ואע״פ שיש בו יותר מקטן שלם : **כמקום שיש כהן** . ומוחנו לו מיד : **כמקום שאין כהן** . לריך ליזהר שילטיטנו עד שיגלה כהן ליתנו לו וחלי בבל חין מתקיים : **יולא ידי שניהן** . ידי מחלוקת של רב הונא ורבי יוחנן : **מניח פרוסה תחת השלמה** . ומגלהו שיהיה בידו ובוצע לו מהיהן לו מן השלמה : **לחם עוני כתיב** . ולרכו של עני בפרוסה לפיכך לריך שירלה בבוצע מן הפרוסה : **אכולא שירותא** . פרוסה גדולה שהיה די לו לבל הסטודה בשבת : **ריפתא דערובא** . שערבו בו לתמול ערובי חלירות : טול

תרומות פ״ב מ״ה

שם מ״ד [מנחות נה.]

[שבת פח.]

דבריה עז שבת קיז: שמות עז

כתובות נו: שבת שם

גליון השי״ס

גמ׳ ל״ל שלמן . מלינו שם זה בסוף מגילת רות ושם הוא מלא ו״ו :

[וכלאים דגר׳ ל״ת שהיהן וקאי לשני כ״ע]

טול ברוך . הבונע קודם שטעם מן הפרוסה בלע ממנה והוסיפו למי שלנו וע"ל טול מפרוסת הברכה לף על פי שסח בינתים תן לריך לחזור לברך ולף על גב דשיחה הויא הפסקה כדלמרינן במנחות (פרק ג' דף לי.) סח בין תפילין לתפילין לריך לברך וכן בכסוי הדם *לף שיחה לוקך ברכה ולא מפסקה: תורה אור

סביעו מלא . נמי תין לריך לברך שלף זו לוקך ברכה שסחה פרוסה של ברכה נאכלת בטעם: **גביל לחורי** . גביל לף המורכן במים לעוקך השוורים: **ובלע לה לסדיא** · כלומר מיד ולא המתין למלח ולפתן: **בשם** . עכוב כמו בושם רבבו (שופטים ה) כלומר פת נקיה היא זו ותין לריכה לפתן: **תן מי רגליס כליס** · מן הגוף מלא ביזיבה לפי שבשהקלוח קרוב לפיסוק הוא דוחק שלא יפלו גלוסות על רגליו ומפסיק: **בעפר תיחום**. ליכא גלוסות: **מסברה**. בו"ן מלאכ"ש: **המקפה מכילתו במים**. שותה מים הרבה לחר מכילתו עד שמכילתו לפה במים ויולף הבריל מתרגמינן וקפא פרזלא (מלכים ב ו): **מונע מסברה** . שהחולי בא מחמת עלור בני מעים והעדשים משלשלים: **קלח**. רבותינו מפרשים ניילי"ח בלע"ז לבל תני שמעתי מין זרעים שזורעין לותו בארץ ישמעאל: **למזרח גורנו** · של קלח שהוא מערבית רוח לתה ומתוסתה היא ומכנסת הריח בתוך הגוף: **סח בריחו סח בטעמו** . הריח קשה והטעם טוב: **מדבקת ליס** . בריפתת עד שקלט הטעם: **ומקלפת ליס** . בשביל הריח: **כל יום ויום** . בשבת מעין שבת ביום טוב מעין יו"ט: **כלי מלא** . לחם חכם: **סס שמוע** . פעם לחת סופר שתטה לון פעם לחרת: **סס השמע כישן** . שמיע ושלשת מה שמשמע למתקר: **דעיקר לינן מרעת היא** . דעיקר כל הפירות היא הארץ והכל גדל הימנה: **יבש המעין וקלקן החינן** . היה לו בית השלחין ובו מעין שהוא משקהו ממנו וקלר כבורים ממנו ולחר לך יבש המעין וכן שהה החינן וקלן כבורים ממנו ולח"כ נקלן החינן: **מכיח ולינו קורח** · שלינו יכול לומר מן החלמה לחר שתתה לי לכיון דיבש המעין וקלקן החינן ממנה בטלה לה לחרעה: **מכיח היא וקורח** . שהארץ היא עיקר: **שהוא הכיח יגלה** · וזה הביא מיתה: **שלין החינון יודע לקרות לחבא ולחמא** · וזה נקרא עץ הדעת: **גווזא**. העבה של עץ: **מפיק** . פירי לחריני:

[מולין פו.]

ניעין סב.

[כלב שלפה לילתא שמואל וכל"ש לילתא אמר רב הונא אמר רב]

[ע' תוס' יומא ל. ד"ה מלוה]

[נקמן מז:]

[יבמות כלה]

[סוכה מו.]

[שמות עו]

[נעיל יב.]

[סנהדרין ע. ע"ש]

[ועי' פרש"י סנהדרין ע: ד"ה כדבר וכו' ומ"ש תוס' שם בהשגה ופיכ"ש בענין לחר]

חבא מלח כו' לריך לברך · דהוי היסח הדעת והכי לחמרי' בפ"ג דמנחות (דף לו.) סח בין תפילין לתפילין לריך לברך וכן הלכה לס סח בין ברכת המוליא לחמילה ובין ברכת קידוש לשחיה לריך לחזור ולברך לי נלו מילתא דשייכא לשטודה כמו טול ברוך וכן בשחיטה לריך לחזור ולברך לי נלו ממילתא דשחיטה כמו הטוד יותר בהמות ותרנגולים לשחוט לו שיחמר לחזו היטב שלא ישמט לך שלא תפסל השחיטה לין זו הפסקה ולמו לין לו לריכים להכיח על השלחן שלא מלא ולא לפתן משום דפת שלנו חשוב והכי הוה לי למימר בשמוך ליה דין לריך בשם מיהו רבי מכחם היה מדקדק מאד להכיח מלא על השלחן שלא מלא לפתן משום דפת שלנו כשיהלאל יושבין על השלחן וממתינין זה לזה עד שיטלו ידיהם והן בלא מזות השמן מקטרג עליהם וברית מלא מגין עליהם:

רבי יהודה היא דתנן יבש המעין וכו' . ונרחה דהלכה כרבי יהודה דסתם לן תנא כוותיה ואס בדך על פירות החילן בורח פרי החדמה יחל: **יבש** המעין כו' . יש מפרשים לכך מביח ולינו קורח מפני שלינו נרחה כמשבח להקב"ה שלא כקובל על מה שנתן לו לחדמה שלינה לחויה לפירות:

איתיה לגווזא והדר לחתי · מהכא נרחה דתופים ופריזיי"ם וכוכומו"ם וכיוצא בהן לריכין לברך עליהם בורח פרי העץ שהרי דרך העץ להתקייס ימים רבים וכי שקיל הפרי בשבת זו הדר לחתי פרי בחוכו העץ עלמו *ומיהו הרב רבי מנחם היה לחיה מירושלמי דמסכת כלחים *דמברכין על כל מיני דלחדר בורח פרי החדמה דקחמר התם הסגיו וחטדין מין חילן הם וחינן בלחים בברח ופריך ומסיק שלו הן מיני דשחים הקונדס והחבוי ומשני תמן לברכה ומכח לכלחים שלמח לעניו ברכה מיני דשחין(ה) ומיהו לדברי הכל פריזיי"ם לריך לברך עליהם בפה"ע לחינו גדל על לחטדין ועלו מתקיים משנה לשנה: ודבי

הגהות הב"ח

(ה) תוס' ד"ה לינהם וכו' מיני דשחין הן ומיהו:

גליון השי"ם

גמ' מד"ש הוסיף ומ"ר מעמ מין חילן. ע' שבת דף פ"ו ע"ש תוס' ד"ה כוותיה:

אמר רב *טול ברוך טול ברוך אינו לריך לברך הבא מלח הבא לפתן לריך לברך ור' יוחנן אמר אפי' הביאו מלח הביאו לפתן נמי א"ל לברך גביל לתורי גביל לתורי לריך לברך ורב ששת אמר אפילו גביל לתורי נמי אינו לריך לברך דאמר *רב יהודה אמר *רב [ג] אסור לאדם *שיאכל קודם שיתן מאכל לבהמתו שנא' °ונתתי עשב בשדך לבהמתך והדר ואכלת ושבעת: אמר רבא בר שמואל משום רבי חייא יאין הבוצע רשאי לבצוע עד שיביאו מלח או לפתן לפני כל אחד ואחד רבא בר שמואל אקלע לבי ריש גלותא אפיקו ליה ריפתא ובלע לבהריא אמרו ליה הדר מר משמעתיה אמר להו *לית דין לריך בשש: ואמר רבא בר שמואל משום רבי חייא * יאין מי רגלים כלים אלא בישיבה אמר רב כהנא ובעפר תיחוח אפילו בעמידה ואי ליכא עפר תיחוח יעמוד במקום גבוה וישתין למקום מדרון: ואמר רבא בר שמואל משמיה דר' חייא יאחר כל אכילתך אכול מלח ואחר כל שתייתך שתה מים ואי אתה נזוק תניא נמי הכי אחר כל אכילתך אכול מלח ואחר כל שתייתך שתה מים ואי אתה נזוק תניא אידך 'אבל כל מאכל ולא אכל מלח שתה כל משקין ולא שתה מים ביום ידאג מן ריח הפה ובלילה ידאג מפני אסברה: ת"ר המקפה אכילתו במים אינו בא לידי חולי מעים °וכמה אמר רב חסדא קיתון לפת אמר רב מרי א"ר יוחנן הרגיל בעדשים אחת לשלשים יום מונע אסברה מתוך ביתו "אבל כל יומא לא מ"ט משום דקשה לריח הפה ואמר רב מרי אמר רבי יוחנן הרגיל בחרדל אחת לשלשים יום מונע חלאים מתוך ביתו 'אבל כל יומא לא מ"ט משום דקשה לחולשא דלבא אמר רב חייא בר אשי אמר רב הרגיל בדגים קטנים אינו בא לידי חולי מעים ולא עוד * אלא שדגים קטנים מפרין ומרבין ומבריז כל גופו של אדם א"ר חמא ברבי חנינא *הרגיל בקצח אינו בא לידי כאב לב מיתיבי רשב"ג אומר קצח אחד משישים סמני המות הוא והישן למזרח גרנו דמו בראשו לא קשיא הא בריחו הא בטעמו אימיה דרבי ירמיה אפיא ליה ריפתא ומדבקא ליה ומקלפא ליה: ר' יהודה אומר בורא מיני דשאים: א"ר זירא ואיתימא *ר' חיננא בר פפא יאין הלכה כרבי יהודה *וא"ר זירא ואיתימא ר' חיננא בר פפא מ"ט דרבי יהודה אמר קרא °ברוך ה' יום יום וכי ביום מברכין אותו ובלילה אין מברכין אותו אלא לומר לך כל יום ויום תן לו מעין ברכותיו הבא נמי כל מין ומין תן לו מעין ברכותיו. *וא"ר זירא ואיתימא ר' חיננא בר פפא בא וראה שלא כמדת הקב"ה מדת בשר ודם כלי ריקן מחזיק מלא אינו מחזיק אבל הקב"ה אינו כן מלא מחזיק ריקן אינו מחזיק שנאמר °ויאמר אם שמוע תשמע אם שמוע תשמע ואם לאו לא תשמע ד"א אם שמוע בישן תשמע בחדש ואם יפנה לבבך שוב לא תשמע: **מתני'** לביוך על פירות האילן בורא פרי האדמה יצא ועל פירות הארץ בורא פרי העץ לא יצא ועל כולם *אם אמר שהכל נהיה בדברו יצא: **גבי'** מאן תנא דעיקר אילן ארעא היא אמר רב נחמן בר יצחק ר' יהודה היא דתנן * °יבש המעין ונקציץ האילן מביא ואינו קורא ר' יהודה אומר מביא וקורא: פשיטא א"ר נחמן בר יצחק לא נצרכה אלא לר' יהודה דאמר חטה מין אילן היא דתניא *אילן שאכל ממנו אדם הראשון רבי מאיר אומר גפן היה שאין לך דבר שמביא יללה על האדם אלא יין שנאמר °וישת מן היין ויישבר רבי נחמיה אומר תאנה היתה שבדבר *שנתקללקלו בו נתקנו שנאמר °ויתפרו עלה תאנה ר"י אומר חטה היתה שאין התינוק יודע לקרות אבא ואמא עד שיטעום טעם דגן °ס"ד אמינא הואיל ואמר רבי יהודה חטה מין אילן היא ליברך עליה בורא פרי העץ קמשמע לן יהיכא מברכינן בורא פרי העץ היכא דכי שקלת ליה לפירי איתיה לגווזא והדר מפיק אבל

[מנחות פה תהניס]

[סוכה מו.]

[ברכות ט ס"ה כלילן וכו']

[סוף פ"ס]

[ברכות ח. ד"ה כלילן וכו']

[ברכות ל. ד"ה כלילן וכו']

[ברכות ל. ד"ה כלילן וכו']

[ברכות ל

ורבי יוחנן אמר לפי פת ויין . וכן הלכה דרב ור' יוחנן הלכה כר' יוחנן וכ"ש לגבי רב הונא שהיה תלמידו של רב : **נימא** רב הונא כר' יוסי · ות"ת היכי מצי סובר רב הונא יין שאם אמר לכל דיליה ואילו ר' יוסי סבר דלית ליה לכל הפסקה ממטבע כו' וי"מ דמלי למימר דלפי' ר' יוסי לית לה קאמר לה ילית לה לכל בבריך המקום שאיכה ברכה כלל לבל בשבעל מזה :

אמר לביי כוותיה דרב מסתברא כו' . וי"מ דמסתברא כרייתה כוותיה ומיהו רב אלפס פסק כר' יוחנן וכן פסק ר"י דכל ברכה שאין בה מלכות אמיש אינה ברכה ולכך היה לומר ר"י שאם היה מדלג מלכות של ברכת המוציא שלריך לחזור ולבדך ואפי' לבי תיבת העולם בלבד דמלך לבד אינו מלכות וברכות *של שמונה עשרה אין בהן מלכות דאין בהן בפיתיחה ובחתיכה אין שייך מלכות אבל אלהי אברהם הוי כמו מלכות דאברהם אינו המליך הקב"ה על כל העולם שהודיע מלכותו ומטין שבע דמלאי בשבת הוזיל ויש בה אבל הקדוש אין כמוהו היינו כמו מלכות כמו שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד דהוי במקום מלכות *ולפי מה דפרישית דכל היכא דכתיב אלהי אברהם הוי כמו מלכות כמו יחוקאל לא קמיה ולכ' יוחנן לית לה קמיה לא (ה) מני מלכותך דלמטו כרוכלא כל האי לימני ולינזל : אבל היכא דכי שקלת ליה לפירי ליתיה לגווזא דהדר מפיק לא מברכינן עליה בורא פרי העץ אלא בפה"א : ועל כולן אם אמר שהכל וכו' : אתמר רב הונא אמר חוץ מן הפת ומן היין ורבי יוחנן אמר *אפי' פת ויין נימא כתנאי *ראה פת ואמר כמה נאה פת זו ברוך המקום שבראה יצא ראה תאנה ואמר כמה נאה תאנה זו ברוך המקום שבראה יצא דברי ר' מאיר ר' יוסי אומר [ב]כל המשנה ממטבע שטבעו חכמים בברכות לא יצא ידי חובתו נימא רב הונא דאמר כר' יוסי ור' יוחנן דאמר כר' מאיר אמר לך רב הונא אנא דאמרי אפי' לר' מאיר עד כאן לא קאמר ר' מאיר התם אלא היכא דקא מדכר שמיה דפת אבל היכא דלא קא מדכר שמיה דפת אפילו ר' מאיר מודה ור' יוחנן אמר לך אנא דאמרי אפילו לרבי יוסי עד כאן לא קאמר ר' יוסי התם אלא משום דקאמר ברכה דלא תקינו רבנן אבל אמר שהכל נהיה בדברו דתקינו רבנן אפילו ר' יוסי מודה בנימין רעיא כרך ריפתא [ג]ואמר בריך מריה דהאי פיתא אמר רב יצא והאמר רב כל ברכה שאין בה הזכרת השם אינה ברכה דאמר בריך רחמנא מריה דהאי פיתא והא בעינן שלש ברכות מאי [ד]יצא דקאמר רב נמי יצא ידי ברכה ראשונה מאי [ה]תון מן ספת ומן סיין · כדתמרינן לקמן (דף מב.) שגורס ברכות הרבה לעצמו בקדוש ובהבדלה ובברכת חתנים : **ידי ברכה רחמנא** · ברכת הזן : **פרשת סוטה** · כשהכהן מצביעה : **וידוי מעשר** . בעשרתי הקדש מן הבית (דברים כו) : **מלברכך** . ברוך תאר קדשנו תורה אור במלותיו וצונו להפריש תרומה ומעשר : **מתני' סנובלות** . מפרש בגמ' : **גובאי** . תגבים טהורים : **מין קלנה** . חומן וגובלות וגובאי על ידי קלנה הן בתין : **ובמ' שהקיים** . בוטי"ל בלע"ז : **מילבא רבו מארעא** . מלחלוחית הארץ הס גדלים על העלים ועל הכלים : **זוגאי כמרא** . כמו ארופי חמה שבשלם וארפס החוס ויבשו ותמרים הס . כמרא חוס כמו מכמר בשרא (פסחים דף נח.) :

תמרי דזיקא · שהרוח מסירן : **מאמרא** . לחומן וגובאי פליג ר' יהודה : **פרי עצי ברוכי** . שהרי לא נשתנו לקלקול : **קלניס שבדמאי** . פירות שהקלו חכמים בדמאי שלהן שהלוקחן מעם הארץ יש לריך לעשרן . ולו הן : **קשיתין כו'** . שתין חסונים ויש ע"ס חס עליהס מלעשרן : **מולמי קולמסי** : **זילפי גופני** . עגבים סחוויות : **סא ודלן** . לס ידוע שלא הופרש מהן מעשר : שעשלן גורן הטני לו מי שלקטן העמיד מהן ערימת כרי : **פלקט ומשכחה ופפלה** . לע"פ שפסורים מן המעשר לקטן עני ועשלן גורן הוקבעו למעשר מדרבנן דמלוחזי שבר שתבוחת קרקעו היא: בגמ'

הגהות הגר"א

[ה] גמ' מין תתיני. ע"ל תתיני מוזכת: [ב] שם תתיני. ע"ל מין תתיני: [ג]שם דוגלי . ע"ל תתי דוגלא :

[עמ"ס תוס' לקמן מט. ד"ה ברוך]

צב ב מיי' פ"ח מהל' ברכות הלכה ח סמג עשה עם עוש"ע או"ח סי' רב ס"ו וסי' רד ס"ח: צג ל מיי' פי"ג מהל' מעשר הלכה ג : צד מ מיי' פ"ב מהל' תרומות הלכה ט :

[כ"ה לב:]

ספרי פ' כי תבא [כ"ה הגי' גם בגמ"ש וכהגהת הכ"ל לתמם מתו' ד"ה תמר לביי משמע דלא גרסינן] כ"ל על החלב ועל הגבינה ועל הביצים אומר שהכל

רב נסים גאון

על החומץ ועל הגובאי ועל הגובלות הוא אומ'שהכל נהיה בדברו. גרסי בני מערבא החמיץ יינו אומר ברוך דיין האמת בא לאכלו אומר שהכל נהיה בדברו דאה גובאי אומר ברוך דיין האמת בא לאכלו אומר שהכל נהיה בדברו ברוך דיין האמת בא לאכלן אומר שהכל : השיתין אמר רבה בר בר חנה אמר ר' יוחנן מיני תאיני פירשו בתלמוד ארץ ישראל דדמאי (פרק ג הלכה ג)אלו הן השיתין ר' שמעון בריה דר'אבא אמר שהן ויצאות מתחת העלין ואמרי תו במסכת שביעית בפרק בנות שוח (הלכה ב) תני רבן שמעון בן גמליאל אומר

מהרצאת העלין עד הפגים ג' יום מן הפגים ועד השיתין הגובלות ג' יום ומן השיתין ועד התאנים ג' יום :

(ו) גמ' והעוזרדין . כ"כ בהלכ' פ' תבית פרש"י שפירליי"ג בלעז תמצמן : (ב) שם שיתין אמר רבה כ"כ מנה ג"ר יוחנן מין תתיני כ"כ פי' תתיני מדבריות : (ג) שם תתיני מוזכת . כ"כ פירוש הגדליס מג' שניס ג' שניס ומתגדלים ביערים : (ד) שם דוגלי . כ"כ פירוש תתני המוזכרת בערכין ופירוש קרתה עיין לעיל דף ג"ז ע"ש : (ה) תוס' ד"ה אמר וכו' דלא כתיב ומלכותך עליו דאמרי

הגהות הב"ח

גמ' כל ברכה שאין בה הזכרת השם . עי' לקמן דף כ"ד ע"ב תוס' ד"ה סעריסין : **רש"י ד"ה כלקט** וכו' ועשלן גורן . ע' בכ"ק דף ל"ד ע"ש בפיסע"י ד"ה מכאן :

סוטה לב. שבועות לע.

לעיל יב.

[לקמן מט.] דברים כו

מדברים נה:

ב"ב דף לה: [לעיל לו. מדברים כה:] מדברים שם

דמאי פ"ח מ"ח

ע"ז יד. [וע' בתוס' שם]

סוטה מג :

מסורת השי"ס

עין משפט נר מצוה

אבל במחלוקת ברכותיהן שוות · פירש"י כגון נמנו וזית וזבוב לזן כולן מחלוקת כיון שהוא מחלוקת פוטר את חבירו לפי' (ג) ר' יהודה מודה לחן שהוא עדיפות בשבעת המינים לגמ' מברך על מזיגה שירצה תחלה החביב לו ולאחר כך יברך על השני וכן יש לפרש דברי יהודה מודה לחכמים הואיל ולא פי' הגמ' מוטב שנאמר מיחיד מודה לרבים ולא רבים מודים ליחיד והקשה רש"י ולבריך על הגמן ולפטור את הזית דהא חמן לעיל בירך על פירות האילן ב"ש האדמה יצא ויבירך דשחלי חד מינא ועבוה ובירך אם אלא על אחד מינין שהוא חביב לכל הכא כשבירך ב"ש האדמה על הגמן לא פטר את חבירו שהוא ב"ש

אייתו לקמייהו תמרי ורמוני . ולא לגפת בהן את הפת דלמא כן הוו להו את עיקר והן טפלה ותנן (דף מד.) מברך על העיקר ופוטר את הטפלה : **זה** שני לתרן . מ"מ היכא דליכא חטה וזית לו שעורים ותמרים אע"ג דשוין לתרן מכל מקום המוקדם בפסוק דהיינו לתרן רחמנן יקדים לברכה : **הביאו** לפניהם תאנים וענבים בתוך הסעודה . וכגון אלין בתין לגפת את הפת אלא לקנות סעודה: **אלא** פת הבאה בכסנין . לטעון ברכה לפניו ואין טעון ברכה לאחריו דק בורלא נפקות רבות מידי דהוה לתורז ודומן דתמרי לעיל (דף נז:) בתחלה מברך במ"מ ולבסוף ולא לכוס הוחיל ונתנו בהן שקדים הרבה . ופי' רש"י אפי' אם לכל מהן אחר בהמ"ז קאמר ולא נהירא חדא דתמרי לעיל כל שיש בו ממשת ממינין לריך ברכה מעין שלש ועוד דתמר קאמר כיסנין לימא נמי תורז ודומן ע"כ לריך לפרש למיירי בתוך הסעודה קושט בהמ"ז למיירי בה ס"ק חוץ מן הפת הבאה בכיסנין בתוך הסעודה קודם ברהמ"ז דאין טעון ברכה לאחריו דפטר ליה בהמ"ז אפי' לרב שעת מצוי דבר מועט אבל בלא סעודה לא לאחריו לריך לברך מעין ג' ברכות ולהכי לא נקט פת תורז ודומן שהרי אפילו בלא סעודה נמי אין לריכין ברכה מעין ג' לאחריו: לא קי"ל כרב שעת הלא כרב הונא ורב יהודה ורב נחמן דאין הלכה כיחיד במקום רבים . ה"ג : **ויין** פוטר כל מיני מזקין . ולקמן מיירי דיין בלא סעודה לאי בהדי פת תיפוק ליה דפטר ליה פת דאפי' יין נמי לקמ לומר הספר בסמוך דפטור אי לאו מעמת דקובע ברכה לעלמו הלא מיירי בלא סעודה ואפ"ה יין פוטר ואית הלכתא כוותיה שהרי הלכה כמותו הלא דפסק רב פפא ה"ל גם מהא דקאמר יין פוטר וכו' ליה הלכתא כוותיה : **הלכתא** דברים הבאים בתוך הסעודה מחמת הסעודה . פי' הקונטרס ללפת בהן את הפת אין טעונין ברכה הוה להו טפלה ולא נהירא דלא"ל מאי היא (דף מד.) למברך על העיקר ופוטר את הטפלה ומאי קמ"ל ועוד קשה לפלוג בסמוך יין נמי נפטריה פת ומאי קשה והלא כשמותים היין חינו טפלה לפת ואכן במידי דטפל לפת מיירינן ואין לפרש לפירוש הקונטרס יין נפטריה פת כשמורה פתו בייגו קאמר דהוה ליה יין טפל להא לא משכחת שיבוי בעניו זה הלא ודאי מיירי בבאים ועוד קשה מה שפי' רש"י דברים הבאים שלא מחמת הסעודה בתוך הסעודה כגון דייסא ותרדין וכרוב שאין לפת בהן ואין לזון ולשבוע טעונים ברכה לפניהם דלאו טפלה ניהו ומיהו פעונין מברכת המזון למיני מזון ניהו ולא נהירא דלמ' במתני' בתך על הפת פטור את הפרפרת ובגמ' מפרש להוא הדין כל מעשה קדרה ודברים הרגילים לבא לאחר הסעודה פירש"י כמו פירות ואפי' הבית בתוך הסעודה שלא מחמת לפתן טעונים ברכה בין לפניהם דלאו טפלה ניהו ואין לאחריהם דאין ברכת המזון פוטרתן דלאו מזון ניהו דהיינו כרב שפת דלמר לעיל הבית לפניו תלים ורמונים בתוך הסעודה טעונים ברכה בין לאחריהם בין לפניהם דלאחריהם והוי דלא כהלכתא דקי"ל כרב הונא כדפרישית לעיל. על כן פי' ר"י דברים הבאים מחמת הסעודה בתוך הסעודה לגומר הרגילים לבא מחמת הסעודה בפת הרגילים לאכלן עם הפת כגון בשר ודגים וכל מיני קדרה והבילן בתוך הסעודה אין טעונין ברכה לפניהם ולאחריהם אפי' לאכלן בתוך הסעודה בפני עלמן בלא פת דאין דמשום פת הם באין אפת פוטרתן לבצ דברים שאין דרכן לבא בתוך הסעודה כגון תמרים ורמונים ושאר כל פירות שאין הרגילים ללפת בהן את הפת טעונין ברכה לפניהן דאין דלאו משום לפתן באו אין הפת פוטרתן והיינו כר"ע וכרב הונא דלעיל דלמרי דטעונין ברכה לפניהן ולא לאחריהן : **לאחר** הסעודה גרסי' ואו לא ולא גרסי' דברים הבאים בהך סיפא והכי פירושו אם הביאו דברים שהזכרנו אחר הסעודה אפי' לאחר שמבצו את יהיהם מן הפת שוב אין הפת פוטרתן כלל והוי כמו שלבלבו בלא סוף סעודה ואין דברים הרגילים לבא מחמת הסעודה ואין דברים שאין הרגילים לבא מחמת הסעודה טעונים ברכה לפניהם ולאחריהם דלאכל דברים לעיל קאי ועכשיו אין לנו דין זה לאין מהכא שלנו למשוך ידינו מן הפת כלל עד לאחר בהמ"ז אלא כל שעה שאנו אוכלין פירות או סוף דבר קודם בהמ"ז דשעתו לאכול פת כל שעה וקיי"ל בפסק דבל בפת : **אי הכי** יין נמי נפטריה פת . דוחלי יין מחמת סעודה אחי שהוא שותה כמה פעמים אחי שאין לריכין לשתות כגון ולפטריה פת ומבני שאני יין דגורם ברכה לעלמו פירש"י דבהרבה מקומות הוא בא ומברכין עליו אע"פ שאין לריכין לשתות כגון בקיזוי ובברכת חירוסין ורבב"ח פי' משום דלריך לברך על היין בורא פרי הגפן ובתחלה בשהוה בשעבים בורא פרי העץ ועל שאר משקין שהכל נהיה בדברו ומיהו לומר ר"ת דבשאר משקין כמו מים ושכר הבאים מחמת הסעודה פת פוטרתן לאפי' יין הוא פוטר אי לאו דקובע ברכה לעלמו ודלא ממחזר ויטרי שבאת שמברכין למים ברכה בכל פעם ופעם ואפי' בתוך הסעודה הוה כגמלך והא דלא פריך הכא (ג) מהן משום דיין זיין לבל מים לא זייני כדלמר (לעיל לה.) הנודר מן המזון וכו' ופשיטא דלא פטר להו פת דלישה בכלל ברכת הפת :

מיהו

א מיי' פ"ב מהלכות שבועות הל' ו סמג עשין סט טוש"ע או"ח סי' תכיב סעיף ג: קד ב מיי' פ"ח מהל' ברכות הל' יב סמג עשין כז טוש"ע או"ח סי' רי"ח סעיף ד : קה ג טוש"ע או"ח סי' קעד סעיף ג : קו ד מיי' פ"ד מהלכות ברכות הל' יח סמג עשין סח טוש"ע או"ח סימן קעו סעיף ג ו ב : [ע' תוס' סוכה ו. ד"ה הלכה]
קז ה טוש"ע או"ח סי' קעד סעיף ג ו ז :

הגהות הב"ח

(ג) רש"י ד"ה זה שני וכו' תשובים ממרומים שהמזון בל"ל ויתיבת מתניתין נמחק : (ב) תוס' ד"ה לי הכי וכו' כמלך וכא דלא פריך הכא ניין הלא משום דיין .

שיעורן כרמונים . ניקב כמוליא רמון טהור בעלי בתים חסים על כליסם הלכך ניקב כמוליא קטנית מלטיעו לזיתים ניקב כמוליא זית משמתם לתגוזים ניקב כמוליא תגוז משתתם בו רמונים לכבל של תומן הטומד למכור לא הוי שיעוריה בהכי : **שרוב שיעוריה** . לכילת חלב דם עוכר ופיגול: **דבש** . התמר בתורה הוא דבש תמרים וכותבה היא תמרה : **וה שני לתרן** . תרן זית שמן ודבש לכתיב בסיפיה דקרא הפסיק תרן את הסדר וחזר לעשות זיתים ותמרים תשובים(ג) מתאנים ורמונים שהרמון תמיכי לתרן הכתובה בראש המקרא ודבש שני לתרן הכתובה בסופו : **מאן יהיב לן נגרי דפרזלא** . רגלים של ברזל : **ונשמעינך** . נשמעך ונלך לתריך תמיד : **הביאו לפניהם תאנים וענבים בתוך הסעודה** . ולא ללפת את הפת דלא"ל הוו להו טפלה ואין חולק בדבר שאין טעון ברכה לא לפניו ולא לאחריו אלא לפעמים שבא למתק את פיו בתוך הסעודה בפירות: **מבורך לפניהם** . דלאו טפלה ניהו : **ולא לאחריהם** . דבהמ"ז פוטרתן: **אין לפניהם אין לאחריהם** . דלא פטר אלא מידי דזיין לבל מיס והכי לא זייני : **פת הבאה בכסנין** . לאחר אכילה ובהמ"ז היו רגילים להביא כיסנין והן קליות לפי שיפין לבל כדלמרי' בעלמא (עירובין סה:) הני כיסני דמעלו לגיבא ומביאין עמהן פת שלוסה עם תבלין בעין חוכמין לפורים ולילות ואוכלין מהן דבר מועט ומתוך שעושים בה תבלין הרבה ולגוזים ומקדים ומאכלה מועט לא בעינוהו ברבה מעין ג' מידי דהוה אפת תורז ודומן דלמרינן בפרקין (דף נז:) בתחלה בורלא מיני מזונות ובבסוף ולא בלוס : **פת פוטרת** . בין לפניהם בין לאחריהם : **דברים הבאים מחמת הסעודה** . ללפת בהן את הפת: **אין טעונין ברכה** . דהוו להו טפלה הלכך בל מידי בין מזון בין פירות שהביאו ללפתן אין בו ברבה לא לפניו ולא לאחריו : **שלא מחמת הסעודה בתוך הסעודה** . בגון דייסא ותרדין וכרוב שאין לפתן ובאין למזון ולשבוע : **טעונין ברכה לפניהן** . דלאו טפלה ניהו ואין בבלל לאם דפטר ברכת המוליא: **ולא לאחריהן** . דמיני מזון ניהו וברכת המזון פוטרתן: **דברים הרגילין לבא לאחר הסעודה** . בגון פירות אפי' הבילן בתוך הסעודה שלא מחמת לפתן : **טעונין ברכה בין לפניהן** . דלאו טפלה ניהו : **בין לאחריהם** . דאין ברכת המזון פוטרתן דלאו מזוני ניהו :

דגורס

שיעורן כרמונים ארץ זית שמן אמר ר' יוסי ברבי חנינא ארץ שבל שיעוריה בזיתים בל שיעוריה סלקא דעתך והא איבא הנך דאמרן אלא ארץ שרוב שיעוריה בזיתים דבש *בכותבת הנסה ביום הבפורים *ואידך הני שיעורין בהדיא מי בתיבי*אלא מדרבנן וקרא אסמבתא בעלמא רב חסדא ורב המנונא הוו יתבי בסעודתא אייתו לקמייהו תמרי ורמוני שקל רב המנונא בריך אתמרי ברישא אמר ליה רב חסדא לא סבירא ליה מר להא דאמר רב יוסף ואיתימא ר' יצחק בל המוקדם בפסוק זה קודם לברכה אמר ליה *זה שני לארץ וזה חמישי לארץ אמר ליה מאן יהיב לן נגרי דפרזלא ונשמעינך : איתמר הביאו לפניהם תאנים וענבים בתוך הסעודה אמר רב הונא טעונים ברכה לפניהם ואין טעונים ברכה לאחריהם וכן אמר רב נחמן טעונים ברכה לפניהם ואין טעונים ברכה לאחריהם ורב ששת אמר טעונין ברכה בין לפניהם בין לאחריהם שאין לך דבר שטעון ברכה לפניו ואין טעון ברכה לאחריו אלא פת הבאה בבסנין בלבד ופליגא דר' חייא *דא"ר חייא פת פוטרת בל מיני מאבל ויין פוטר בל מיני משקים אמר רב פפא *הלבתא דברים הבאים מחמת הסעודה בתוך הסעודה אין טעונים ברכה לא לפניהם ולא לאחריהם ושלא מחמת הסעודה בתוך הסעודה טעונים ברכה לפניהם ואין טעונים ברכה לאחריהם לאחר הסעודה טעונים ברכה בין לפניהם בין לאחריהם שאלו את בן זומא מפני מה אמרו דברים הבאים מחמת הסעודה בתוך הסעודה אינם טעונים ברכה לא לפניהם ולא לאחריהם אמר להם הואיל ופת פוטרתן אי הכי יין נמי נפטריה פת *שאני יין דגורם

בעירובין ובפוסחים מפיק הס"ם אלא הלבתא גינח

תולין קיש:

דגורס ברכה לעצמו. בכמה מקומות הוא ומברכין עליו ואע"פ שלא היו לריכים לשמייעתו: **רב הונא לכל תלמיד ריפתי.** מפת הבאה בכסנין ולא בירך לחבריו: **תמר.** רב נחמן עדי כפנא גרסי': **עדי.** לגו. כלומר לגו לרשעון ולכילה מרובה כזו לא נפטרת מברכה לגלא כל שאחרים קובעין לכילתן בכך תודה אור

[עי' תו' ב"ב קלג: ד"ה עיליתא ועי' רש"י ותוס' שבת קיט. ד"ה תלמיד]

טעון בהמ"ז כך פירש רב האי וכדותיבו פירשו תלמיד ריפתי מפת שלנו ולא בירך לחבריו משום דלגו שבע וקרי כתיב (דברים ח) ואכלת ושבעת וברכת וכך פי' רב יהודאי בה"ג ולימו ג"כ דלים ליה לרב הונא והם החמירו על עלמן עד כזית ועד כביצה (לעיל דף כ:) ולגלא כר"מ ולגלא כר' יהודה (לקמן דף מה:): **לחמניות.** חוכניות"ם בלע"ז: **משוך מלגלגו.** עד שיברך בהמ"ז ויחזור ויברך על הבא לפניו דכיון דגמר לחם דעתו, מברכה לחלוקה ומסעודתיה: **סלק לחמר.** לח סלק הלחם וכל החולל מעל השלחן ועדיין לא ברכו לאחר לאכול: **רישתא.** לחמניות"ן: **לחכך דריש גלותא קמכין.** ולין סילוקתנו סלוק שדעתנו לח יקח מטלות מלח פניו ולינו ולאכל: **הרגיל בשמן.** למקום ידיו אחר לכילה: **שמן מעכבו.** לעניין ברכה שלפילו גמר וסלק ולא משח ידיו עדיין סעודה קיימת ואוכל בלא ברכה: **ולים הלכתא ככל הני שמעתתא.** לין סיום סעודה תלוי לא בגמר ולא בסלוק ולא בזמן אלא במיס לחרוגים כ"ו שלא נשל מים לחרוגים הוא מותר לאכול ומשגעל לאחר לאכול: **לנגילה ידים.** *דמיס לחרוגים בהמ"ז ולא יאכל כלום עד שיברך על מזונו: **מכף לם"ח.** המקריבו אלין ומלרלו בבימו: **ברכה.** בבימו: **מזונו' ברך על היין כו'.** מוהגין היו להבית קודם לכילה כוס יין לשתות כדתניא לקמן (דף מג.) כיצד סדר הסבה כו' ומביאין לפניהם פרפרות להמשיך לכילה כגון פרגיות ודגים ואח"כ מביאין השלחן גמר סעודה יוצאים ושותים ואוכלים ומה הן אוכלים פרפרות כגון כיסני דמעלי שבת נע. לגבא ולחמניות והוא יין ופרפרת שלאחר המזון ומביאים קודם בהמ"ז: **מעשה קדרה.** מלקא מרגים (ו) ומיסני: **היו יוצאים.** בלא הסבת מטות אמוטים על לדיהן אמלינן על המטה ואוכלין ושותין בהסבה: **כל אחד ואחד מברך לעצמו.** לאין קבע סעודה בלא הסבה:

[ירושלמי לאכול כ"ה פג' במקום שנהגו לכן בירושלמי וכרי"ף ורא"ש וכן בתוספות ניתה וכ"מ בתוס' לקמן ע"ב ד"ה הסבו לין]

[ע"ל מה:]

[ע"ש תום' סוטה נע. ד"ה כל כהן]

[ע"ל מען מעשה קדירה וכ"ה בה"ש]

דגורס ברכה לעצמו רב הונא אכל *תליסר ריפתי בני תלתא תלתא בקבא ולא בריך א"ל רב נחמן עדי כפנא אלא "כל שאחרים קובעים עליו סעודה צריך לברך רב יהודה הוה עסיק ליה לבריה בי רב יהודה בר חביבא אייתו לקמייהו פת הבאה בכסנין כי אתא שמעינהו דקא מברכי המוציא אמר להו מאי ציצי דקא שמענא דילמא המוציא לחם מן הארץ קא מברכיתו אמרי ליה אין דתניא רבי מונא אמר משום רבי יהודה פת הבאה בכסנין מברכין עליה המוציא ואמר שמואל הלכה כרבי מונא אמר להו 'אין הלכה כרבי מונא אתמר אמרי ליה והא מר הוא דאמר משמיה דשמואל 'לחמניות מערבין בהן ומברכין עליהן המוציא שאני התם 'דקבע סעודתיה עלייהו אבל היכא דלא קבע סעודתיה עלייהו לא רב פפא איקלע לבי רב הונא בריה דרב נתן בתר דגמר סעודתייהו אייתו לקמייהו מידי למיכל שקל רב פפא וקא אכיל אמרי ליה לא סבר לה מר גמר אסור מלאכול אמר להו סלק אתמר *רבא ורבי זירא איקלעו לבי ריש גלותא לבתר דסליקו תבא מקמייהו שדרו להו *ריסתנא מבי ריש גלותא רבא אכיל ורבי זירא לא אכיל א"ל לא סבר לה מר סלק אמור מלאכול א"ל "אנן אתבא דריש גלותא סמכינן: אמר רב הרגיל בשמן שמן מעכבו אמר רב אשי כי הוינן בי רב כהנא אמר לן כגון אנן דרגילינן במשחא משחא מעכבא לן וליתי הלכתא ככל הני שמעתתא *אלא כי הא דאמר רבי חייא בר אשי אמר רב *שלש תביפות הן * 'תבף לסמיכה שחיטה 'תבף לנאולה תפלה "תבף לנטילת ידים לברכה אמר אביי אף אנו נאמר תבף לתלמידי חכמים ברכה שנאמר °וברכני ה' בגללך איבעית אימא מהבא שנאמר °ויברך ה' את בית המצרי בגלל יוסף: **מתני'** °ברך על היין שלפני המזון פטר את היין שלאחר המזון 'ברך על הפרפרת שלפני המזון פטר את הפרפרת שלאחר המזון ברך על הפת פטר את הפרפרת על הפרפרת לא פטר את הפת בש"א אף לא מעשה קדרה "היו *יושבין כל אחד מברך לעצמו הסבו אחד מברך לכולן

בא

אתבא דרים גלותא סמכינן: **ואתבא** דרים גלותא סמכינן ואתבא דרים גלותא סמכינן ואתבא דרים גלותא סמכינן ואתבא

קיז א מיי׳ פ״ז מהל׳ ברכות הל״ג סמג עשין כז טור או״ח סי׳ קפד :

[ע׳ תוס׳ עירובין נה. ד״ה ר״מ]

קיח ב מיי׳ פ״ד מהל׳ ברכות הל״ג סמג עשין סה :

קיט ג טוש״ע שם סי״ד:

קכ ד מיי׳ פ״ד מהל׳ ברכות הל״ג סמג עשין סה :

קכא ה ו מיי׳ פ״ד מהל׳ ברכות הל׳ ו סמג שם טוש״ע או״ח סימן קעו :

קכב ז ח מיי׳ פ״ק מהל׳ ברכות הל״ג סמג שם טוש״ע או״ח סי׳ קסז סעיף יג :

רב נסים גאון

והוא אומר על המוגמר. נרסי׳ בגמ׳ דבני מערבא (סלכה ו) מה בין מוגמר ובין יין מוגמר טלן מרחיץ יין אחד הוא שהוא מוגם פשיטא של זו הבעיא דמוגמר אע״ג דמילתא ידועה היא שאין מביאין אותו אלא לאחר הסעודה, אחד מברך לבדלוקופיכך שאל השואל מפני מה היין הבא בתוך המזון כל אחד ואחד מברך לעצמו והמוגמר אחד מברך לכולן יין אחד מעם ומברך כל אחד לעצמו :

תגהות הב״ח

(ל) רש״י ד״ה נסך וכו׳ שמו סמ״ד ותמ״כ מ״ם ח״ך כיון דממנו ניזול ומיכול בדוקמא פלן ניחא דוקא :

גליון השס

תוס׳ ד״ה הסבו אין וכו׳. תימה תמלי מקמא . עי׳ בפ״ק במדוקמו שמת דף כ״ע ע״ב ד״ה הא ים עניים מוקם :

ואע״פ שאין מביאין את המוגמר אלא לאחר סעודה · וכבר ברכו ברכת המזון ויש הפסק בין יין למוגמר :

ורב שמת אמר אין פוטר ורב נחמן אמר פוטר וכל תלמידי רב וכו׳ · וגרסה דהלכה כתלמידי רב דרב שמת קאי כותייהו והלכתא כותיה דר״ע בדיני *וכרב שמת בתיסורי ותע״ג דקי״ל *דרב בהמוכל הלכה כרב בתיסורי שאני הכא דכל תלמידי דרב פליגי עליה מסתמא כך שמעו מרב מיהו אין אנו לריכין לחותו פסק דאין אנו מוסכין ידינו מן הפת כלל וגרסה דיין שלפני סעודה פוטר את היין שבתוך הסעודה תע״ג דפסקינן הכא דיין שבתוך הסעודה אינו פוטר יין לאחר הסעודה שאני הכא דזה לשרות וזה לשתות אבל זה לשתות וזה לשתות פוטר כגון יין שלפני הסעודה פוטר שבתוך הסעודה ומה דנקט שבתות וי״ט לאו דוקא דה״ה לח קבעו סעודה על היין בשאר ימות החול ואם הביא לחם יין לפני הסעודה לשתות בתוך הסעודה פשיטא דיין דלפני סעודה פוטרתו כיון דלטעמיה למטי וכן יין של קידוש פוטר יין שבתוך הסעודה וכן הבדלה לם הביא על שלחנו להבדיל לפוטר יין שלאחרי כן שבתוך הסעודה ושבתות וי״ט לאו דוקא ולא אתא למעוטי אלא נמלך ואפילו אמ״ל דדוקא נקט שבתות וי״ט מ״מ יש לומר ה״מ לענין שבא לפטור יין שלאחר המזון שהוא אחר שמשבו יזיאם מן הפת אבל יין רגילות לקבוע לשתות יין לאחר המזון בקביעות אלא בשבתות וימים טובים ולא בשאר ימים שבתוך המזון שרגילות לשתות אבל בשאר ימים פוטר ליה יין שלפני המזון לע״פ דזה לשתות וזה לשרות דעד כאן לא מיבעיא לן אלא לי לשרות אלא לשתות אבל לשתות וזה לשרות אפילו אמ״ל הבדלה אסיפא פליגי דקאמר תנא קמא ברך על הפת פטר את הפרפרת וכ״ש מעשה קדרה ואחי ב״ש למימר לא מיבעיא פרפרת דלא פטרה להו פת אלא אפילו מעשה קדרה נמי לא פטרה או דילמא אסיפא פליגי דקתני ברך על הפרפרת לא פטר את הפת פת הוא דלא פטר אבל מעשה קדרה פטר ואתו ב״ש למימר ואפי׳ מעשה קדרה נמי לא פטר תיקו: הסבו אין לא הסבו לא ורמינהו *עשרה שהיו הולכים בדרך אע״פ שבולם אוכלים מכבר אחד כל אחד ואחד מברך לעצמו ישבו לאכול אע״פ שכל אחד ואחד אוכל מכברו אחד מברך לכולם קתני ישבו אע״פ שלא הסבו אמר רב נחמן בר יצחק "כגון דאמרי ניזיל וניכול לחמא בדוך פלן כי נח נפשיה דרב אזלו תלמידיו בתריה כי הדרי אמרי ניזיל וניכול לחמא אנהר דנק בתר דכרבי יתבי וקא מיבעיא להו הסבו דוקא תנן אבל ישבו לא או דילמא כיון דאמרי ניזיל וניכול ריפתא בדוכתא פלניתא כי הסבו דמי לא הוה בידייהו קם רב אדא בר אהבה אהדר

בא להם יין בתוך המזון כל אחד ואחד מברך לעצמו אחר המזון אחד מברך לכולם "והוא אומר על המוגמר ואע״פ שאין מביאין את המוגמר אלא לאחר סעודה : **גמ׳** אמר רבה בר בר חנה א״ר יוחנן לא שנו אלא בשבתות וימים טובים הואיל ואדם קובע סעודתו על היין אבל בשאר ימות השנה מברך על כל כום וכום ואתמר נמי אמר רבה בר מרי א״ר יהושע בן לוי לא שנו ²אלא בשבתות וימים טובים ובשעה שאדם יוצא מבית המרחץ ובשעת הקות דם הואיל ואדם קובע סעודתו על היין אבל בשאר ימות השנה מברך על כל כום וכום רבה בר מרי איקלע לבי רבא בחול חזייה דבריך לפני המזון והדר בריך לאחר המזון א״ל *יישר וכן אמר ריב״ל רב יצחק בר יוסף איקלע לבי אביי בי״ט חזייה דבריך אכל כסא וכסא א״ל לא סבר לה מר להא דריב״ל א״ל נמלך אנא איבעיא להו בא להם יין בתוך המזון מהו שיפטור את היין שלאחר המזון אם תימצי לומר ברך על היין שלפני המזון פוטר את היין שלאחר המזון משום דזה לשתות וזה לשתות אבל הבא ³דזה לשתות וזה לשרות לא או דילמא לא שנא רב אמר פוטר ורב בהנא אמר ⁴אינו פוטר רב נחמן אמר פוטר ורב ששת אמר אינו פוטר רב הונא ורב יהודה וכל תלמידי דרב אמרי אינו פוטר איתיביה רבא לרב נחמן בא להם יין בתוך המזון כל אחד ואחד מברך לעצמו לאחר המזון אחד מברך לכולם א״ל הכי קאמר אם לא בא להם יין בתוך המזון אלא לאחר המזון אחד מברך לכולם : ברך "על הפת פטר את הפרפרת על הפרפרת לא פטר את הפת ב״ש אומרים אף לא מעשה קדרה : איבעיא להו ב״ש אדישא או דילמא אסיפא פליגי דקאמר תנא קמא ברך על הפת פטר את הפרפרת וכ״ש מעשה קדרה ואחי ב״ש למימר לא מיבעיא פרפרת דלא פטרה להו פת אלא אפילו מעשה קדרה נמי לא פטרה או דילמא אסיפא פליגי דקתני ברך על הפרפרת לא פטר את הפת ׳פת הוא דלא פטר אבל מעשה קדרה פטר ואתו ב״ש למימר ואפי׳ מעשה קדרה נמי לא פטר תיקו : ׳היו יושבין כל אחד ואחד כו׳: הסבו אין לא הסבו לא ורמינהו *עשרה שהיו הולכים בדרך אע״פ שבולם אוכלים מכבר אחד כל אחד ואחד מברך לעצמו ישבו לאכול אע״פ שכל אחד ואחד אוכל מכברו אחד מברך לכולם קתני ישבו אע״פ שלא הסבו אמר רב נחמן בר יצחק "כגון דאמרי ניזיל וניכול לחמא בדוך פלן כי נח נפשיה דרב אזלו תלמידיו בתריה כי הדרי אמרי ניזיל וניכול לחמא אנהר דנק בתר דכרבי יתבי וקא מיבעיא להו הסבו דוקא תנן אבל ישבו לא או דילמא כיון דאמרי ניזיל וניכול ריפתא בדוכתא פלניתא כי הסבו דמי לא הוה בידייהו קם רב אדא בר אהבה אהדר

עשרה בני לדם שהיו מהלכין כו׳ ניזיל וניכול לחמא כו׳ כיסבו והסבו דמיי · והשתא ניחא הא דפרים במתני׳ דמייתי בין בברכת המוליא בין בברכת המזון כדמשמע הכא מתוך הברייתא דשמרה בני לדם וכו׳ וה״ת לחמי מתיבו למיבעי עד ברכת המזון והיינו ברכו על הפת מתחלה וי״ל שמת מיירי דיסבו לאכול זה לחמו זה וברך כל אחד לעלמו המוליא :

כל

נא לפס יין בתוך המזון כו׳ · בגמ׳ מפרש טעמא (ד׳ מג·) : **ומוא לומר על המוגמר** · תוהו שברך על היין הוא מברך על המוגמר שהיו רגילים להביא לפניהם לאחר לסיבה תכף רוכלין על הפת במחמות לריח טוב ומכרכים עליו בזרת עני בשמים: **לאחר סעודה**·לאחר בהמ״ז שלאחר מלרכי סעודה לפי׳ הכי מי שברך על היין שהתחיל בברכות לאחריות גומרן : **גבי׳ לא שנו**· היין שלפני המזון פוטר לת שלאחר המזון: **אלא כשבתות כו׳** · דדעתו ליסב לאחר המזון ולשתות וכי בריך בריסת מדעתא דהכי בריך : **על כל כום וכום** · דהוה כממלך ומתחיל בשתיה בכל חד וחד : **ייצר** · יפה עשית : **וכן אמר ריב״ל** · לעשות : **לא שבר לה מר כו׳** · דבי״ט לאו כמלך הוא : **נמלך אנא** · חיני רגיל לקבוע סעודה על היין : **נא לפס יין בתוך המזון** · וקודם המזון לא נא לפס: **מס שימלי לומר** · להכיא ראיה ממשכתו דקתני היין שלפני המזון פוטר את שלאחר המזון אימה ראיה דהתם זה לשתות וזה לשתות אבל שבתוך המזון לשרות אלא מעטו לשרות : **לאחר המזון לאחר מברך לכולן** · קס״ד דס״ק דכשבידיהו יין שני לאחר המזון לאחד מברך לכולן ואחד יברך על שבתוך המזון לעלמו וקא מלריך תו ברכה על שלאחר המזון : **פטר אם הפרפרת** . תע״ק אלין לוכך סעודה למלוי הכרס אלא למנמר לאכילה : **וכל שכן מעשה קדרה** · שהוא לאכול לזון ממש : **כדוך פלן** · במקום פלוני דקבעו להם מתחלה מקום בדבור ועלה והזמנה הוי קביעות אבל יאכו מאליהן במקום אחד יחד אינה קביעות : **אוקו תלמידי בחריס** · דקבדוהו בעיר אחרת : **נסר דנק** · כך שמו (ג) :

[גי׳ לאחרת ס״ל לרש״י בעוסקת הגמ׳]

ריפתא דוקא · דקתני היו יושבים אלא הזמנת מקום הוא אלא הוי קביעות אבל אנו שהזמנינהו לכך הוי קביעות ואחד מברך לכולן :

[תוספתא פ״ה ע״ש]

[ועי׳ תוס׳ שבת לט: ד״ה אלא]

[שבת נג.סנ: עירובין נה: פסחים נג: ב״מ נא.סהכד׳ ק׳. שבועות מ. מה: תולין יז: עה: עט:]

להדר קרעיה לאחוריה . קרע שקרע בהספד רבו החזיר החלוק לאחוריו ומה שנאחור לפניו כדי לקרוע קרע לאחר להרלות אבל עכשיו כיום המיתה על שהיו צריכים להורלה ואין יודעים להורות : **רמי להו כו'** . כלרמינן לעיל וע"כ מצטי ליה לאוקומי בריית בהכי

כל לאחד טוטל ידו לאחת . מפני *כבוד הברכה ולא דמי לטוטל ידיו לפירות דהוי מגסי הרוח כיון שאינו טוטל שתי ידיו : **בא** להס יין וכו' . לט"ג דיין שלפני המזון פוטר יין שלאחר המזון כ"ש זה שלפניו הוא שאחי הכא כיון שעלו להסב הוי שנוי מקום ולריך לברך : **הואיל** ואין בית הבליעה פנוי . וי"מ כשלאומר סברי מורי וסס מניחין לאכול כדי לשמוע הברכה ולעגות לאן שיהיו פטורים וכן משמע בירושלמי גבי הך בריימא ס"מ באוחרין אבל בשבל הבית פטור מפני שהכל פוסים אלל בעל הבית אבל הבית אני רבי חייא לא אף בעל הבית בהוך ביתו ואין כרלה לרבינו לאחן דכיון שהקנו חכמים שיברך כל אחד לעלמו לית יוצא כלל בברכת חבירו וגם שלא אחלוק בין פנוי לשאינו פנוי דלאחי לאחרים להא המטיב יש מפרש שפוטר לאחרים לכולי עלמא דהכי משמע המוב ולהאיך לישנא דאמר רב לא שנו אלא פת דבעי הסבה אבל יין לא מהניא ליה הסבה קשיא סיפא *שאני התם דמזנו דקא מהניא ליה הסבה לפת מהניא ליה הסבה ליין : בא להם יין בתוך המזון : *שאלו את בן זומא מפני מה אמרו בא להם יין בתוך המזון כל אחד ואחד מברך לעלמו לאחר המזון אחד מברך לכולם אמר להם הואיל ואין בית הבליעה פנוי : והוא אומר על המוגמר בו' : מדקתני והוא אומר על המוגמר מכלל דאיכא עדיף מיניה *ואמאי הואיל והוא נמל ידיו[ל] תחלה באחרונה מסייע ליה לרב דאמר רב חייא בר אשי *אמר רב ינהנומל ידיו תחלה באחרונה הוא מזומן לברכה *רב ורבי חייא הוו יתבי קמיה דרבי בסעודתא א"ל רבי לרב קום משי ידך חזייה דהוה מרתת אמר ליה רבי חייא *בר פחתי עיין בברכת מזונא קאמר לך : אמר רבי זירא אמר רבא בר ירמיה ימאימתי מברכין על הריח משתעלה תמרתו א"ל רבי זירא לרבא בר ירמיה והא לא קא ארח אמר ליה ולמעמיך המוציא לחם מן הארץ דמברך והא לא אכל אלא דעתיה למיכל הכא נמי דעתיה לארוחי אמר רבי חייא בריה דאבא בר נחמני אמר רב חסדא אמר רב ואמרי לה אמר רב חסדא אמר זעירי "כל המוגמרות מברכין עליהן בורא עצי בשמים חוץ ממושק שמן חיה הוא שמברכין עליו בורא מיני בשמים מיתיבי אין מברכין בורא עצי בשמים אלא על אפרסמון של בית רבי ועל אפרסמן של בית קיסר ועל ההדס שבכל מקום תיובתא אמר ליה רב חסדא לרב יצחק האי משחא דאפרסמון מאי מברכין עלויה א"ל הכי אמר רב יהודה בורא שמן ארצנו א"ל בר מניה דר' יהודה דחביבא ליה ארץ ישראל לכולי עלמא מאי א"ל הכי אמר רבי יוחנן 'בורא שמן ערב אמר ר' אדא בר אהבה האי בשרתא מברכין עלויה בורא עצי בשמים אבל משחא כבישא לא ורב כהנא אמר אפילו משחא כבישא אבל משחא טחינא לא נהרדעי אמרי "אפי' משחא טחינא אמר

אהדר קרעיה לאחוריה וקרע קריעה אחרינא אמר נח נפשיה דרב וברכת מזונא לא גמרינן עד דאתא ההוא סבא רמא להו מתניתין אברייתא ושני להו כיון דאמרי ניזיל וניכול לחמא בדוך פלן כהסבו דמי : הסבו אחד מברך : אמר רב לא שנו אלא פת דבעי הסבה אבל יין לא בעי הסבה ור' יוחנן אמר "אפילו יין נמי בעי הסבה איכא דאמרי אמר רב לא שנו אלא פת דמהניא ליה הסבה אבל יין לא מהניא ליה הסבה ורבי יוחנן אמר אפילו יין נמי מהניא ליה הסבה מיתיבי *כיצד סדר הסבה אורחין נכנסין ויושבין על גבי ספסלין ועל גבי קתדראות עד שיכנסו כולם הביאו להם מים כל אחד ואחד נוטל ידו אחת בא להם יין כל אחד ואחד מברך לעצמו עלו והסבו ובא להם מים אף על פי שכל אחד ואחד נוטל ידו אחת חוזר ונוטל שתי ידיו בא להם יין אף על פי שכל אחד ואחד ברך לעצמו אחד מברך לכולם להאיך לישנא דאמר רב לא שנו אלא פת דבעי הסבה אבל יין לא בעי הסבה קשיא רישא שאני אורחין דדעתייהו למיעקר ולהאיך לישנא דאמר רב לא שנו אלא פת דמהניא ליה הסבה אבל יין לא מהניא ליה הסבה קשיא סיפא °שאני התם דמזנו דקא מהניא ליה הסבה לפת מהניא ליה הסבה ליין : בא להם יין בתוך המזון : *שאלו את בן זומא מפני מה אמרו בא להם יין בתוך המזון כל אחד ואחד מברך לעצמו לאחר המזון אחד מברך לכולם אמר להם הואיל ואין בית הבליעה פנוי : והוא אומר על המוגמר בו' : מדקתני והוא אומר על המוגמר מכלל דאיכא עדיף מיניה *ואמאי הואיל והוא נמל ידיו[ל] תחלה באחרונה מסייע ליה לרב דאמר רב חייא בר אשי *אמר רב ינהנומל ידיו תחלה באחרונה הוא מזומן לברכה *רב ורבי חייא הוו יתבי קמיה דרבי בסעודתא א"ל רבי לרב קום משי ידך חזייה דהוה מרתת אמר ליה רבי חייא *בר פחתי עיין בברכת מזונא קאמר לך : אמר רבי זירא אמר רבא בר ירמיה ימאימתי מברכין על הריח משתעלה תמרתו א"ל רבי זירא לרבא בר ירמיה והא לא קא ארח אמר ליה ולמעמיך המוציא לחם מן הארץ דמברך והא לא אכל אלא דעתיה למיכל הכא נמי דעתיה לארוחי אמר רבי חייא בריה דאבא בר נחמני אמר רב חסדא אמר רב ואמרי לה אמר רב חסדא אמר זעירי "כל המוגמרות מברכין עליהן בורא עצי בשמים חוץ ממושק שמן חיה הוא שמברכין עליו בורא מיני בשמים מיתיבי אין מברכין בורא עצי בשמים אלא על אפרסמון של בית רבי ועל אפרסמן של בית קיסר ועל ההדס שבכל מקום תיובתא אמר ליה רב חסדא לרב יצחק האי משחא דאפרסמון מאי מברכין עלויה א"ל הכי אמר רב יהודה בורא שמן ארצנו א"ל בר מניה דר' יהודה דחביבא ליה ארץ ישראל לכולי עלמא מאי א"ל הכי אמר רבי יוחנן 'בורא שמן ערב אמר ר' אדא בר אהבה האי בשרתא מברכין עלויה בורא עצי בשמים אבל משחא כבישא לא ורב כהנא אמר אפילו משחא כבישא אבל משחא טחינא לא נהרדעי אמרי "אפי' משחא טחינא אמר

אחר קרעיה לאחוריה . קרע שקרע בהספד רבו החזיר החלוק לאחוריו ומה שנאחור לפניו כדי לקרוע קרע לאחר להרלות אבל עכשיו כיום המיתה על שהיו צריכים להורלה ואין יודעים להורות : **רמי להו כו'** . כלרמינן לעיל וע"כ מצטי ליה לאוקומי בריית בהכי וקתני לאחד מברך לכולם דקביעות הוא : **הביאו להם מים** . כך היו רגילים : **נוטל ידו לאחת** . לקבל פה כוס שעומד לפני המזון : **עלו** . על המטות והסבו : **מוזג ונוטל ב' ידיו** . שלריך לאכול בשמיהן : **מע"פ שכל אחד ואחד ברך לעלמו** . לריכין עוד ברכה לאחן שאין ברכה לאחרת פוטרתו שאין הרשות קבוי שלפני המזון שאינו במקום סעודה ואפי' באחרת הוא יין שלפני המזון : **אחד מברך לכולן** . דכיון דהסבו הוקבעו : **קשיא ריש** . דקתני כל אחד ואחד מברך לעלמו : **אחני מורחין דדעתייהו למיעקר** . כופן למיעקר ולעלות ולהסב במקום אחר שאין זה מקום המסיבה שלא יהו יכולים עד שיתכנסו כל הקרואים ודרך בעלי בתים שעזירים היה לזמן לסעודתם קורחים עניים להבי קבי להו קורחים והא דאמר רב יין לא בעי הסבה שלא יביאו בעלמא שלא בשעת סעודה קאמר או בשעת סעודה ובמקום סעודה : **הואיל ואין בית הבליעה פנוי** . ואין לב המסובין שלא המברך שלא לבלוע : **מכלל דאיכא עדיף מיניה** . ואפ"ה כיון דאחחיל בחחילת סעודה עביד לאחידה : **הנוטל ידיו תחלה** . בשמים אחרונים הוא מזומן לברכה"ז : **תוייה** . רבי חייא לרב : **דהוה מרתת** . שמא רחה ידי מלוכלכות או שמא אחרכתי בחילה יותר מדאי : **עיין בברכת מזונך קאמר לך** . כלומר אין לך רשות לברך בהמ"ז שהטעל ידיו תחלה הוא מברך : **על הריח** . של מוגמר : **ממרחו** . קיטור העשן שמתמר ועולה : **הא לא מרח** . לא הריח בו עדיין ולא נהנה : **מברכין עליהן בורא עצי בשמים** . ואע"פ שנשרף ואינו בעין שלא שהתימור עולה : **מוך ממושק** . מוגמ"ל בלע"ז : **שהוא מן חיה** . מן הלעי של חיה : **מיתיבי אין מברכין בורא עצי בשמים אלא על אפרסמון** . שהעץ עלמו בא לפינו : **אל בית רבי ואל בית קיסר** . נקט הכי משום שאינו מצוי אלא בבית מלכים ובעלי גדולה : **ועל ההדס שבכל מקום** . וה"ה לכל הדומה להם שהעץ עלמו מריח אלא שרפה שלא ההדס שביה ודברו חכמים בהווה בכל מקום ומוגמר לא מברכינן שלא בורא מיני בשמים : **משחא דאפרסמא מאי מברכין** . על ריחו : **שמן ארצנו** . שהיה גדל בירושלים ועל שם הריח היתה נקראת ירושלים והוא פגע התמור בספר יחזקאל (כ"ו) יהודה וא"י הסה רוכליך בחיטי מינית ופגע כך רחיתי בספר יוסף בן גוריון : **כר מיניה דרב יהודה** . לא תבית לי רחיה מדבריו כזו : **כשרתא** . קושטא : **משחא כבישה** . שמן שבו טמון הקושטו והשמן מריח מן הכושם שבתוכו : **לא** . הואיל ואין נרלה לעיניו שלא השמן : **משחא טחינא** . שמחנו בו כשרתא : סמלק

כל לאחד טוטל ידו לאחת . מפני *כבוד הברכה ולא דמי לטוטל ידיו לפירות דהוי מגסי הרוח כיון שאינו טוטל שתי ידיו : **בא** להס יין וכו' . לט"ג דיין שלפני המזון פוטר יין שלאחר המזון כ"ש זה שלפניו הוא שאחי הכא כיון שעלו להסב הוי שנוי מקום ולריך לברך : **הואיל** ואין בית הבליעה פנוי . וי"מ כשלאומר סברי מורי וסס מניחין לאכול כדי לשמוע הברכה ולעגות לאן שיהיו פטורים וכן משמע בירושלמי גבי הך בריימא ס"מ באוחרין אבל בשבל הבית פטור מפני שהכל פוסים אלל בעל הבית אבל הבית אני רבי חייא לא אף בעל הבית בהוך ביתו ואין כרלה לרבינו לאחן דכיון שהקנו חכמים שיברך כל אחד לעלמו לית יוצא כלל בברכת חבירו וגם שלא אחלוק בין פנוי לשאינו פנוי דלאחי לאחרים להא המטיב יש מפרש שפוטר לאחרים לכולי עלמא דהכי משמע המוב ולהאיך לישנא דאמר רב לא שנו אלא פת דבעי הסבה אבל יין לא מהניא ליה הסבה קשיא סיפא °שאני התם דמזנו דקא מהניא ליה הסבה לפת מהניא ליה הסבה ליין : בא להם יין בתוך המזון : *שאלו את בן זומא מפני מה אמרו בא להם יין בתוך המזון כל אחד ואחד מברך לעלמו לאחר המזון אחד מברך לכולם אמר להם הואיל ואין בית הבליעה פנוי : והוא אומר על המוגמר בו' : מדקתני והוא אומר על המוגמר מכלל דאיכא עדיף מיניה *ואמאי הואיל והוא נמל ידיו[ל] תחלה באחרונה מסייע ליה לרב דאמר רב חייא בר אשי *אמר רב ינהנומל ידיו תחלה באחרונה הוא מזומן לברכה *רב ורבי חייא הוו יתבי קמיה דרבי בסעודתא א"ל רבי לרב קום משי ידך חזייה דהוה מרתת אמר ליה רבי חייא *בר פחתי עיין בברכת מזונא קאמר לך : אמר רבי זירא אמר רבא בר ירמיה ימאימתי מברכין על הריח משתעלה תמרתו א"ל רבי זירא לרבא בר ירמיה והא לא קא ארח אמר ליה ולמעמיך המוציא לחם מן הארץ דמברך והא לא אכל אלא דעתיה למיכל הכא נמי דעתיה לארוחי אמר רבי חייא בריה דאבא בר נחמני אמר רב חסדא אמר רב ואמרי לה אמר רב חסדא אמר זעירי "כל המוגמרות מברכין עליהן בורא עצי בשמים חוץ ממושק שמן חיה הוא שמברכין עליו בורא מיני בשמים מיתיבי אין מברכין בורא עצי בשמים אלא על אפרסמון של בית רבי ועל אפרסמן של בית קיסר ועל ההדס שבכל מקום תיובתא אמר ליה רב חסדא לרב יצחק האי משחא דאפרסמון מאי מברכין עלויה א"ל הכי אמר רב יהודה בורא שמן ארצנו א"ל בר מניה דר' יהודה דחביבא ליה ארץ ישראל לכולי עלמא מאי א"ל הכי אמר רבי יוחנן 'בורא שמן ערב אמר ר' אדא בר אהבה האי בשרתא מברכין עלויה בורא עצי בשמים אבל משחא כבישא לא ורב כהנא אמר אפילו משחא כבישא אבל משחא טחינא לא נהרדעי אמרי "אפי' משחא טחינא אמר

[ועי' מ"ש תוס' שבמים קטן. ד"ה כל שעיכולו כו' ותו' מגיהה יח: ד"ה הטוטל]

קכב א מיי' פ"ו מהל' ברכות הל' ט סמג עשין כו עור לאו ר"ח סי' קעד טוש"ע או"ח סימן ריב סעיף ח :

קכב ב מיי' פ"ד מהל' ברכות הלכה יב סמג עשה עה טוש"ע או"ח סי' קעד סעיף ח :

קכה ג מיי' פ"ו מהל' ברכות הלכה יב סמג עשה עה טוש"ע או"ח סי' קפח סעיף ו :

קכג ד מיי' פ"ע מהל' ברכות הל' ב סמג עשה עה טוש"ע או"ח סימן רעז סעיף יב :

קכז ה מיי' שם טוש"ע שם סעיף יג :

קכח ו מיי' שם והל' ח טוש"ע שם סעיף ב :

קכט ז מיי' שם הלכה ג טוש"ע שם סעיף ד :

קל ח מיי' שם טוש"ע שם סעיף ה :

הגהות הגר"א

[ל] גמ' (ואמאי הואיל והוא נמל ידיו כתחלונה) ממחק :

גליון הש"ם

גמ' שאני התם דמנו דקא מהניא ליה הסבה. עי' לעיל דף ל"ע ע"ב ברש"י ד"ה זקנה וכתוס' ד"ה נתן :

תוספתא פ"ד

תוספתא פ"ד

רש"ל מ"ז עד בתחלוקה

לקמן מו:

[שם]

פי' כך גדולים [שבת ג. ופרק י"ו בן גדולים ועי"מ"ש לעיל יג:]

שמן והדם. הלי שמן להריח הוא דלי להעביר הזוהמא הא למרינן בפרק הלכה כדבית (לקמן נג.) דלמין מברכין עלין:

הבי למר רבא הלכתא כבית הלל ולא היא דלאתמוטי נפשיה הוא דקא עביד. כך כתוב בספריס שלנו ובפירוש רש"י אבל רב אשי לעולם פסק כרבא ומשמע שלא היה גורס בספרו ולא היא וכו':

***האי** מאן דמורח באתרוגא וחבוש מבבל וכו'. ודוקא כשמריח בהם אבל אם בא לאכול מהם אינו צריך ברכת ריח כי אם ברכת המזון בתוכלי

אמר רב גידל אמר רב האי [א]סמלק מברכין עלויה בורא עצי בשמים אמר רב חננא[ב] אמר רב הני [ב]חלפי דימא מברכין עלייהו בורא עצי בשמים אמר מר זוטרא מאי קראה [ג]והיא העלתם הגפה ותטמנם בפשתי העץ (רב משרשיא אמר) האי [ג]נרקום דגנוניתא מברכין עלויה בורא עצי בשמים דדברא בורא עשבי בשמים אמר רב ששת הני [ד]סיגלי מברכין עלייהו בורא עשבי בשמים אמר מר זוטרא [ה]האי מאן דמורח באתרוגא או בחבושא אומר ברוך שנתן ריח טוב בפירות אמר רב יהודה * [ו]האי מאן דנפיק ביומי ניסן וחזי אילני דקא מלבלבי אומר ברוך שלא חיסר בעולמו כלום וברא בו בריות טובות ואילנות טובות להתנאות בהן בני אדם אמר רב זוטרא בר טוביה אמר רב [ז]מנין שמברכין על הריח שנאמר [ח]כל הנשמה תהלל יה איזהו דבר שהנשמה נהנית ממנו ואין הגוף נהנה ממנו הוי אומר זה הריח ואמר רב זוטרא בר טוביה אמר רב עתידים *בחורי ישראל שיתנו ריח טוב כלבנון שנאמר [ט]ילכו יונקותיו ויהי כזית הודו וריח לו כלבנון: ואמר רב זוטרא בר טוביה אמר רב מאי דכתיב [י]את הבל עשה יפה בעתו מלמד שכל אחד ואחד יפה לו הקב"ה אומנתו בפניו אמר רב פפא היינו דאמרי אינשי תלה ליה קורא לדבר אחר *ואיהו דידיה עביד ואמר רב זוטרא בר טוביה אמר רב אבוקה כשנים וירח כשלשה איבעיא להו אבוקה כשנים בהדי דידיה או דילמא אבוקה כשנים לבר מדידיה ת"ש וירח כשלשה אי אמרת בשלמא בהדי דידיה שפיר אלא אי אמרת לבר מדידיה ארבעה למה לי והאמר מר לאחד נראה ומזיק לשנים נראה ואינו מזיק לשלשה אינו נראה כל עיקר אלא לאו שמע מינה אבוקה כשנים בהדי דידיה שמע מינה: *ואמר רב זוטרא בר טוביה אמר רב ואמרי לה אמר רב חנא בר ביזנא אמר רבי שמעון חסידא ואמרי לה אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי נוח לו לאדם שיפיל עצמו לתוך כבשן האש [יא]ואל ילבין פני חברו ברבים מנלן מתמר שנאמר [יב]היא מוצאת וגו': ת"ר הביאו לפניו שמן והדם ב"ש אומרים מברך על השמן ואח"כ מברך על ההדם וב"ה אומרים [יג]מברך על ההדם ואח"כ מברך על השמן אמר ר"ג אני אבריע שמן זכינו לריחו וזכינו לסיכתו הדם לריחו זכינו לסיכתו לא זכינו *א"ר יוחנן הלכה כדברי המכריע רב פפא איקלע לבי רב הונא בריה דרב איקא אייתו לקמייהו שמן והדם שקל רב פפא בריך אהדם ברישא והדר בריך אשמן אמר ליה לא סבר לה מר הלכה כדברי המכריע אמר ליה הכי אמר רבא (כ) הלכה כב"ה [יד]ולא היא [כ]*לאשתמוטי נפשיה הוא דעבד ת"ר *הביאו לפניהם שמן ויין ב"ש אומרים [טו]אוחז השמן בימינו ואת היין בשמאלו מברך על השמן וחוזר ומברך על היין ב"ה אומרים אוחז את היין בימינו ואת השמן בשמאלו מברך על היין וחוזר ומברך על השמן וטחו בראש השמש ואם שמש ת"ח הוא טחו בכותל מפני שגנאי לתלמיד חכם לצאת לשוק כשהוא מבושם ת"ר ששה דברים גנאי לו לתלמיד חכם אל יצא כשהוא מבושם *לשוק *ואל יצא יחידי בלילה ואל יצא במנעלים המטולאים ואל יספר עם אשה בשוק ואל יסב בחבורה של עמי הארץ ואל יכנס באחרונה לבית המדרש ויש אומרים אף לא יפסיע פסיעה גסה ואל יהלך בקומה זקופה [כא]אל יצא כשהוא מבושם לשוק א"ר אבא בריה דר' חייא בר אבא אמר רבי יוחנן במקום שחשודים על משכב זכור אמר רב ששת לא אמרן אלא בבגדו אבל בגופו זיעה מעברא ליה אמר רב פפא * [כב]ושערו כבגדו דמי ואמרי לה כגופו דמי [כג]ואל יצא יחידי בלילה משום חשדא ולא אמרן אלא דלא קביע ליה עידנא אבל קביע ליה עידנא מידע ידיע דלעידניה קא אזיל [כד]ואל יצא במנעלים המטולאים מסייע ליה לרבי חייא בר אבא *דאמר ר' חייא בר אבא גנאי הוא לתלמיד חכם שיצא במנעלים המטולאים איני והא ר' חייא בר אבא נפיק אמר מר זוטרא בריה דרב נחמן בטלאי על גבי טלאי ולא אמרן אלא בפנתא אבל בגילדא לית לן בה ובפנתא [כה]לא אמרן אלא באורחא אבל בביתא לית לן *בה ולא אמרן אלא בימות החמה אבל בימות הגשמים לית לן בה [כו]ואל יספר עם אשה בשוק אמר רב חסדא ואפילו היא אשתו תניא נמי הכא אפילו היא אשתו ואפילו היא בתו ואפילו היא אחותו לפי שאין הכל בקיאין בקרובותיו [כז]ואל יסב בחבורה של עמי הארץ מאי מעמא דילמא אתי לאמשוכי בתרייהו ואל יכנס אחרונה לבית המדרש משום דקרו ליה *פושע וי"א [כח]אף לא יפסיע פסיעה גסה דאמר מר *פסיעה גסה נוטלת אחד מת"ק ממאור עיניו של אדם מאי תקנתיה להדריה בקדושא דבי שמשי [כט]ואל יהלך בקומה זקופה דאמר מר [ג]המהלך בקומה זקופה אפילו ארבע אמות באילו דוחק רגלי שכינה דכתיב [ל]מלא כל הארץ כבודו:

מתניתין

ממלק. יסמי"ן קורין לו בלעז ימעטאל[ם] והוא מין עשב שיש בו שלש שורות של עלין זו למעלה מזו ושלשה עלין בכל שורה: **מלפי דימא.** בושם שקורין לספיי"ג והוא שבולת ברד ועשוי כעין גבעולי פשתן (ג) ולשכחתן גבעולין לחיקרי עץ: **נרקוס.** חבצלת השרון בה"ג: **דגנוניתא.** תגדל בגיגה: **סיגלי.** ויול"ש בלעז: **מכושין.** קוזוביי"ש בלעז: **להמלוח.** ליהטות: **כלבנון.** שמריחין עליו ופרחיו: **יפה לו לומנתו.** ולפי' בורסי נלה לו לומנתו בטיניו ועשה הקדוש ב"ה כן שלא יסתר הטעם לומנות: **קולח.** כך הגדל בדקל שלא לחזיר והוא יגלגלנו בלשפה שזו היא לומנתו: **לכוכה כשני כני לדש.** לעניין היולת בלילה דאמר מר לא יצא לדש יחידי בלילה: **וירח כשלשה.** ויש חלוק בין שנים לשלשה כדלקמן: **לאחד נראה.** הבד ומזיקו: **היא מולמת והיא שלמה וגו'.** ושלו בהדיא לא אמרה אלא שהסימנים של יהודה שם ולו לאכי הרה אלא לאים אשר שלה לו אכי הרה אם פניו: **שמן והדם.** בסוף הסעודה שמן לסוך ידיו להעביר זוהמת המלוכלים והדם להריח כמו שאמרנו: **אני אבריע.** לגד בית שמעי: **זכינו לריחו ולסיכתו.** כגון משחת כביסת הלכך שמן עדיף: **ולא היא.** לא אמר רבא הלכתא כב"ה אלא דב פפא לאכסיף לפי שעשה והסמיע עלמו בכך: **שמן ויין.** זהו יין שלאחר המזון ולין זה כוס של ברכה: **מוזר ומברך על היין.** כגון במול שלין היין קבע ולין היין שלפני המזון פוטרו: **שמן כימינו.** לפי שעליו מברך תחלה: **מברך על השמן.** כדורש שמן ערב: **ונוטה כראשו השמש.** כלי שלא יצא בידיו מבושמות בשוק שגנאי הוא לתלמיד חכם: **שמשודים על משכב זכור.** מבשמין עלמם כדי שיתלוו להם: **ושערו כבגדו דמי.** דלא שכיח ביה זיעה: **ומחרי לה כגופו.** דשכיח ביה זיעה: **מקום מצרף.** שלא יזעו: **דלא קביע ליה עידנא.** שלא קבעו לו לבו קבועות ללמדו בלילה: **בפנתא.** תכפוני"ש בלעז שעל גבי הבגד: **גילדא.** עקב שקורין שול"ש: **בימות הגשמים.** הטיט מכסהו: **לפי היא מסתו.** שאין הכל מכירין בה ומוסדין לחומו: **דקרו ליה פושע.** מתעצל: **בקדושא דבי שמשי.** שקורה כוס של קידוש בשבת בלילה:

(ג) גמ' ולא היא לאתמוטי נפשיה הוא דעבד ממתק וכ"כ הרי"ף ל"ג: [כ] שם (ובפנתא ל"ג אלא בכותלו של בית ול"ל בגיגה ל"ל בה) תוס': [ג] שם (דתמר מר למהלך בקומה זקופה לפני ד"ת כאלו דומה לפני שכינה) תוס' וכ"כ הרי"ף והרא"ש ל"ג בה:

הגהות הגר"א

גליון הש"ס

גמ' ולא היא לאתמוטי נפשיה.עי' בקרבן עדה בירושלמי מיר פ"ו דף כ"ה ד"ה לחומנתו ותנא מלקי.ועי' בתוספות הלכה"מ דף כ"ט ובכ מן דין: רש"י ד"ה סמלק וכו' והוא מין עשב.כדלתמרינן תמ"כ הני סגלי מבושמין לגי לא כהי יממין. וכמו שפי' רש"י סיגלי (ויול"ש בלע"ז). ועי' רש"י על התוכה (כלתמיה ל יד) וברש"י שם: רש"י ד"ה מברך על השמן כורת שמן ערב. עי' לקמן נ"ג ע"ב רש"י ד"ה מן מכדיון:

[ל"ל אמר רב משרשיא]

[כ"ה יח.]

[ל"ל בתורי ישראל שלא מעמו מעם חמא שיתנו וכו' ע"ש]

[ג' העכור והוא לדידיה אויל ע"ש ערך קק]

[ב"מ נט. בתוכות סו: סוטה י:]

[ע' תוספות פסחים כח.ד"ה לין ומו' ב"ק קטו. ד"ה הכניעה]

[תוס' פ"ה]

[ע' חולין לג. פסחים קיב:]

[שבת קיד. ע"ש]

[תענית י:] [ע' תוס' תענית י: ד"ה פסיעה]

זכמיס יט.

ג' רש"ל עצל שם קיב: [תענית י:]

מתני' מלית · כל דבר מלוח : **גמ'** פירות גנוסר · פירות לארץ יס כגרת תשובים מן הפת : **ויונח** . משמע מידי דבר לכילה : **מזונא** . דבר הסועד: **דמריך דודכא מלפופי'** . שמחזוב מחליק ממלמו מתוך להלת פנים בשכרו מחליק : **עד דמריך** . דעתו מטרפת : **בלמוסי** . תוכלוסי בני לדם : **שפלי ערים** . שפלים מלחים מתיכות דג מתוך שקורים טוניי"ח : **לקוללי מלחים** . למחכל פועלים שקוללים מחים והיו מרוכים עד שכל לחו לריכין להם למחכל : **כריכות** . קודייח"ם בלע"ז : **משלש כריכות במדם** . ג' פעמים במדם מורידים ממנו כך: **שמנים זוגות מחים** . שנים שנים מחים היו כולם וכן משותיהם : **שריף** . תבשיל לח שיש בו מרק כמו שורפה היא : **מתני' מברך מחריסה ג' ברכות** · ר"ג לטעמיה דלמר לעיל בפירקין (דף לז.) כל שהוא מז' המינים מברך מחריו ג' ברכות : **אפילו אוכל שלק** . של ירק : **ושל מזונו** . שממך עליו למזון : **ומסרונן**. לרכי ספוקן: **גמ' וברכה.** מכולהו קלי ובההוא קרא ג' ברכות דמיזי כללמרינן בפרק שלשה שלכלו (דף מח:) : **מרן הפסיק הטעין** . ולא קלי וברכת מזון מלחם דסמיך ליה : **ור"ג הסוא** . הפסקה לפרושי חטה דכתיב בקרא קמא מחת ולמטוטי שלא הפסה כמות שהיא מין זו בכלל ברכה מ"ל עשלה לחם : **חמשה המינים** . כולם מין דגן חטין ושעורין וכוסמין ושבולת שועל ושיפון כוסמין מין חטה שבולת שועל ושיפון מין שעורה: **מברך עליו ג"מ מזונות.** אם עשאו תבשיל : **כל שהוא מז' המינים** · משאר ז' המינים המזורים בפסוק ולימו מין דגן: **לאפרי דעץ על העץ ועל פרי העץ ועל ארץ ממדה עוכה ורחבה** . לתרוייהו קלי כולה עד סופה : **רב חסיס בר"ח בו'** . לטע"ג דדמירא לתרוי : **הכא מאי** . מי מחתמינן בתרוי כהאי גוונא כגון על הארץ ועל הפירות ולא היא תחיסה בשתים ממש כדמפרש לה בפרק שלשה שלכלו (דף מט.) : **מה לן ומה לסו** · רב חסדא מבבל ובבבל חתמי על הארץ ועל פירותיה ור' יוחנן מארץ ישראל והתם חתמי על הפירות: **ולמן מברכינן.** על פירותיה מ"א מארץ ישראל לחודה קלי ולמן לא מ"ג לכלינן מיניהו ומברכים עליהו : קופרית

באוכלי פירות גנוסר שמו . שהמלית עיקר שהות בה להמשיך הלב שמחלם מפני מתיקות הפירות והפת שלאחריו טפל ולימו בה לגלת בשביל המלית ול"ת פירות הוי עיקר ומלית טפל ולבריך על הפירות ולפטור כולהו ו"ל דמיילי שלגלת לכל הפירות בלחודו מעמד ול"ג בשעה שאכל פירות גנוסר לגלת היה אם עדיין מלית ופת לגלת היה יודע שיחלם לבו מחמת המתיקות :

מברך על המלית . ולאף על גב דלשמעינן דפת פוטר לה שפרפרת לימלוך לשמעינן דפעמיים לפת טפל : **רבי** עקיבא לומר לאפי' לכל שלא והות מזונו כו' . ולא דמי להיות לעיל (דף לז.) דר"ג נתן רשות לר"ש לברך וכו' דשאני הכא דאיקבע מזוניה עליה :

על הגפן ועל פרי הגפן . לאכל על היין מברכים על הגפן ועל פרי הגפן דיין קובע ברכה לעצמו משום שיבוחים הוא הדין לאחריו ובתחימה יש שחותמין על הארץ ועל פירות ויש שחותמין על הגפן ועל פרי הגפן מיהו לכאורה משמע דש"ל לעשות החימה שהרי אין לנו משנין רק לומר פרי הגפן במקום פרי העץ לאכל בעלמא היכא דלא מברכינן על העץ לא בשמחת על הארץ ועל הפירות דיין כמי אין לעשות וכמ' המיימוני מלריך להזכיר בה מעין המאורע בשבת ובי"ט וכן משמע בירו' ומיהו לא נהגו העולם כן ויכול להיות מה שמזכירים מעין המאורע היינו דוקא בימיהם שהיו רגילין לקבוע יין ותמיכי פירות לאכל החילדות לא קבעי ופר"ח היכא דאכיל מיכי מזונות כגון דייסא ותחיסים ושתי תמרה מברך ברוך אתה ה' אמ"ה על המחיה ועל הכלכלה על הגפן ועל פרי הגפן ועל העץ ועל פרי העץ ועל תמזונות בשבת וכו' ותותם בא"י אמ"ה על הארץ ועל המחיה ועל פירות ולא תמרה אלא אחת מהן ואפי' אכל שלק והוא מזונו מברך עליו ג' ברכות *השותה מים לצמאו מברך שהכל נהיה בדברו ר' טרפון אומר *בורא נפשות רבות וחסרונן : **גמ'** מ"ט דר"ג דכתיב °ארץ חטה ושעורה וגו' וכתיב ארץ אשר לא במסכנות תאכל בה לחם וגו' וכתיב °ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלהיך ורבנן ארץ הפסיק הענין ור"ג נמי ארץ הפסיק הענין ההוא מבעי ליה °למעוטי הכוסס את החטה א"ר יעקב בר אידי א"ר חנינא °כל שהוא מחמשת המינין בתחלה מברך עליו במ"מ ולבסוף ברכה אחת מעין שלש אמר רבה בר מרי אריב"ל כל שהוא משבעת המינין בתחלה מברך בורא פרי העץ ולבסוף ברכה אחת מעין שלש א"ל אביי לרב דימי מאי ניהו [ד] ברכה אחת מעין שלש א"ל °אפירי דעץ על העץ ועל פרי העץ ועל תנובת השדה ועל ארץ חמדה טובה ורחבה שהנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע ממובה רחם ה' אלהינו על ישראל עמך ועל ירושלים עירך ועל מקדשך ועל מזבחך ותבנה ירושלים עיר קדשך במהרה בימינו והעלנו לתוכה *ושמחנו בה כי אתה טוב ומטיב לכל דחמשת המינין על המחיה ועל הכלכלה ועל תנובת השדה כו' וחותם על הארץ ועל המחיה מיחתם במאי חתים כי אתא [ה] רב דימי אמר רב חתים בר"ח ברוך מקדש ישראל וראשי חדשים הכא מאי רב חסדא אמר על הארץ ועל פירותיה ור' יוחנן אמר על הארץ ועל הפירות א"ר עמרם *ולא פליגי הא לן והא להו מתקיף לה ר"נ בר יצחק אינהו אכלי ואנן מברכין °אלא איפוך רב חסדא אמר על הארץ ועל הפירות ר' יוחנן אמר על הארץ ועל פירותיה

אמר

תורה אור

מתני' °הביאו לפניו מליח (ה) תחלה ופת עמו מברך על המליח ופוטר את הפת שהפת טפלה לו *זה הכלל כל שהוא עיקר ועמו טפלה מברך על העיקר ופוטר את הטפלה : **גמ'** ומי איכא מידי דהוי מליח עיקר ופת טפלה אמר רב אחא ברייה דרב עויירא אמר רב אשי באוכלי פירות גנוסר שנו *אמר רבה בר בר חנה כי הוה אזלינן בתריה דרבי יוחנן למיכל פירות גנוסר כי הוינן בי מאה מנקטינן ליה לכל חד וחד עשרה עשרה וכי הוינן בי עשרה מנקטינן ליה כל חד וחד מאה מאה ובכל מאה מינייהו *הוה מחזיק להו צנא בר תלתא סאוי *ואכיל להו ומשתבע דלא טעים זיונא זיונא ס"ד אלא אימא מזונא רבי אבהו אכיל עד דהוה שריק ליה דודבא מאפותיה ורב אמי ורב אסי הוו אכלי עד דנתור מזייהו רשב"ל הוה אכיל עד דמריד ואמר להו רבי יוחנן לדבי נשיאה והוה משדר ליה רבי יהודה נשיאה באלושי אבתריה ומייתי ליה לביתיה כי אתא רב דימי אמר עיר אחת היתה לו לינאי המלך בהר המלך שהיו מוציאים ממנה ששים רבוא ספלי טרית לקוצצי תאנים מע"ש לע"ש כי אתא רבין אמר אילן אחד היה לו לינאי המלך בהר המלך שהיו מורידים ממנו ארבעים סאה גוזלות משלש בריכות בחדש כי אתא ר' יצחק אמר עיר אחת היתה בארץ ישראל וגופנית שמה שהיו בה שמנים זוגות אחים כהנים נשואים לשמנים זוגות אחיות בהנות ובדקו רבנן מסורא ועד נהרדעא ולא אשכחו בר מבנתיה דרב חסדא דהוו נסיבן לרמי בר חמא ולמר עוקבא בר חמא ואע"ג דאינהי הוו כהנתא אינהו לא הוו כהני אמר רב כל סעודה שאין בה מלח אינה סעודה אמר רבי חייא בר אבא א"ר יוחנן כל סעודה שאין בה *שריף אינה סעודה : **מתני'** אבל ענבים ותאנים ורמונים מברך אחריהם שלש ברכות דברי רבן גמליאל וחכ"א ברכה אחת (מעין שלש) ר"ע אומר אפי' אכל שלק והוא מזונו מברך עליו ג' ברכות *השותה מים לצמאו מברך שהכל נהיה בדברו ר' טרפון אומר *בורא נפשות רבות וחסרונן : **גמ'** מ"ט דר"ג דכתיב °ארץ חטה ושעורה וגו' וכתיב ארץ אשר לא במסכנות תאכל בה לחם וגו' וכתיב °ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלהיך ורבנן ארץ הפסיק הענין ור"ג נמי ארץ הפסיק הענין ההוא מבעי ליה °למעוטי הכוסס את החטה א"ר יעקב בר אידי א"ר חנינא °כל שהוא מחמשת המינין בתחלה מברך עליו במ"מ ולבסוף ברכה אחת מעין שלש אמר רבה בר מרי אריב"ל כל שהוא משבעת המינין בתחלה מברך בורא פרי העץ ולבסוף ברכה אחת מעין שלש א"ל אביי לרב דימי מאי ניהו [ו] ברכה אחת מעין שלש א"ל °אפירי דעץ על העץ ועל פרי העץ ועל תנובת השדה ועל ארץ חמדה טובה ורחבה שהנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע ממובה רחם ה' אלהינו על ישראל עמך ועל ירושלים עירך ועל מזבחך ותבנה ירושלים עיר קדשך במהרה בימינו והעלנו לתוכה *ושמחנו בה כי אתה טוב ומטיב לכל דחמשת המינין על המחיה ועל הכלכלה ועל תנובת השדה כו' וחותם על הארץ ועל המחיה מיחתם במאי חתים כי אתא [ז] רב דימי אמר רב חתים בר"ח ברוך מקדש ישראל וראשי חדשים הכא מאי רב חסדא אמר על הארץ ועל פירותיה ור' יוחנן אמר על הארץ ועל הפירות א"ר עמרם *ולא פליגי הא לן והא להו מתקיף לה ר"נ בר יצחק אינהו אכלי ואנן מברכין °אלא איפוך רב חסדא אמר על הארץ ועל הפירות ר' יוחנן אמר על הארץ ועל פירותיה

עבידנא

קמ"ל א מיי' פ"ג מהל' ברכות הלכה ה והלכה ז סמג עשין כח טוש"ע או"ח סימן רי"ב סעיף ג :

קמח ב מיי' פ"ג שם הל' ג והלכה יג סמג שם טוש"ע או"ח סי' רח סעיף ח :

קמט ג מיי' פ"ג מהל' ברכות הלכה יג ופ"ח הל' יד סמג שם טוש"ע או"ח סי' רח :

קמי ד מיי' וסמג שם טוש"ע או"ח סימן רח סעיף י :

ואביל לתו לבילתו כ"ל רש"ל

הגהות הב"ח

(ה) במשנה מליח בתחלה :

הגהות הגר"א

[ג] מאי ניהו ברכה ג' דמשמע מיכים על המחיה ועל הכלכלה כו' עד סוף ומעויב לכל ותותם על הארץ ועל המחיה לפירי דעץ על העץ ועל פרי העץ . דממלת על הגפן ועל פרי הגפן . מיותם במאי חתים רב חסדא חתם כו' . כן הוא גי' ר"י ור"ף ורא"ש ועוד"י שלנו ל"ש למה לה פשט מה' מיוים : [ד] שם (כי חתא רב דימי ח"ל ברוך מקדש ישראל ור"ח הכא מאי) תא"ש :

גליון הש"ם

גמ' למשולי הכוסס את החטה. ע' לעיל ל"ז ע"ח תוס' ד"ה הכוסס :

[ע' תוס' לעיל לז. ד"ה כורש ותוס' לקמן מט. ד"ה ר"ע]

עבידנא ככולהו. וכן אמו נוהגין כרב אמי דמברכין בתר מיא ובתר ירקא בורא נפשות רבות: **ולבני** מערבא דמברכין הכי בתר וכו'. ואמן לא עבדינן כבני מערבא דדוקא לדידהו שהיה דרכם לסלקם בלילה בירכה לבסמור תקיו כדלקמיך ומצרת את התקה הזאת למועדה מימים וגו' אבל אמו מסלקין אותן בתחי היום או תפי' נסלקן בלילה לא שייך תקה ודוקא לדידהו דקסברי לילה אחו זמן תפילין הוא ואין מימים ימימה אחת למעוטי לילות שייכא ברכה דתקה אבל אמן דקי"ל* לילה זמן תפילין הוא ואין *מצימין הפסוק ומצרת התקה וגו' בפסח ומה שאין אמו מניחים אותן בלילה מפני שמא יפיח בהן תפי' נמצין לסלקן עד הלילה לא מברכינן תע"ג דאמן קיימא לן דשבת וי"ט לאו זמן תפילין הפ"ה לא מברכינן דדוקא לדידהו דסבירא להו תקה קאי אתפילין מברכי' ותדע שהרי לימהו נמי לא היו מברכין אלא אתפילין אחודייהו משום דכתיב בהו תקה אבל אשאר מצות ליכא למיחש ואולא כדכ"ע ס"ל מוקמין

אמר רב יצחק בר אבדימי משום רבינו "על הביעא ועל מיני קופרא בתחלה מברך שהכל ולבסוף בורא נפשות רבות וכו' אבל ירקא ור' יצחק אמר [ב]אפילו ירקא אבל מיא לא ורב פפא אמר [ג]אפילו מיא מר זוטרא עביד כרב יצחק בר אבדימי ורב שימי בר אשי עביד כר' יצחק וסימנך חד כתרי ותרי כחד א"ר אשי אנא זמנא דכי מדכרנ' עבידנא ככולהו *תנן [ד]כל שטעון ברכה לאחריו מעון ברכה לפניו ויש שטעון ברכה לפניו ואין טעון ברכה לאחריו בשלמא לרב יצחק בר אבדימי לאפוקי ירקא לר' יצחק לאפוקי מיא אלא לרב פפא לאפוקי מאי לאפוקי מצות ולבני מערבא דבתר דמסלקי תפילייהו מברכי אקב"ו לשמור חקיו לאפוקי מאי לאפוקי "וריחני א"ר ינאי א"ר כל שהוא כביצה ביצה טובה ממנו כי אתא רבין אמר טבא ביעתא מגולגלתא משיתא קייסי סולתא כי אתא רב דימי אמר טבא ביעתא מגולגלתא משיתא מטויתא מארבע מבושלתא כל שהוא כביצה ביצה טובה הימנו לבר מבשרא: רע"א אפילו אכל שלק כו': ומי איכא מידי דהוה שלק מזוני א"ר אשי בקלח של כרוב שנו ת"ר *טחול יפה לשינים וקשה לבני מעים כריישין קשין לשינים ויפין לבני מעים כל ירק חי מוריק וכל קטן מקטין וכל נפש משיב את הנפש וכל קרוב לנפש משיב את הנפש כרוב למזון ותרדין לרפואה אוי לו לבית שהלפת עוברת בתוכו: אמר מר טחול יפה לשינים וקשה לבני מעים מאי תקנתיה נלעסיה ונשדייה כרישין קשין לשינים ויפין לבני מעים מאי תקנתיה לשלקינהו ובלעינהו כל ירק חי מוריק א"ר יצחק בסעודה ראשונה של אחר הקזה וא"ר יצחק כל האוכל ירק קודם ארבע שעות אסור לספר הימנו מאי טעמא משום ריחא וא"ר יצחק אסור לאדם שיאכל ירק חי קודם ארבע שעות אמימר ומר זוטרא ורב אשי הוו יתבי אייתו קמייהו ירק חי קודם ארבע שעות אמימר ורב אשי אכול ומר זוטרא לא אכל אמרו ליה מאי דעתיך דא"ר יצחק כל האוכל ירק קודם ארבע שעות אסור לספר הימנו משום ריחא והא אנן דקא אכלינן וקא משתעית בהדן אמר להו אנא כאידך דר' יצחק ס"ל דא"ר יצחק אסור לאדם שיאכל ירק חי קודם ארבע שעות כל קטן מקטין אמר רב חסדא אפילו גדיא בר זוזא ולא אמרן אלא דלית ביה רבעא אבל אית ביה רבעא ליה לן בה כל נפש משיב נפש אמר רב פפא אפילו גילדני דבי גילי כל הקרוב לנפש משיב את הנפש אמר רב אחא בר יעקב עונקא א"ל רבא לשמעיה כי מייתית לי אומצא דבישרא טרח ואייתי לי מהיכא דמקרב לבי ברוך כרוב למזון ותרדין לרפואה ברוב למזון אין ולרפואה לא והא תניא *ששה דברים מרפאין את החולה מחליו ורפואתן רפואה ואלו הן כרוב ותרדין ומי סיסין *דבש [ה] וקיבה ודרת ויותרת הכבד אלא אימא כרוב אף למזון אוי לו לבית שהלפת עוברת בתוכו איני והא אמר ליה רבא לשמעיה כי חזית לפתא בשוקא לא תימא לי במאי ברכת ריפתא אמר אביי מבלי בשר ורבא אמר מבלי יין איתמר רב אמר מבלי בשר ושמואל אמר מבלי עצים ורבי יוחנן אמר מבלי יין א"ל רבא לרב פפא *סודני אנן תברינן לה בבשרא וחמרא אתון דלא נפיש לכו חמרא במאי תבריתו לה א"ל בציבי כי הא דביתהו דרב פפא בתר דמבשלא לה תברא לה בתמנן אופי פרסייתא תנו רבנן דג קטן מליח פעמים שהוא ממית בשבעה בשבעה עשר ובעשרים ושבעה ואמרי לה בעשרים ושלשה ולא אמרן אלא במטוי ולא מטוי אבל מטוי שפיר ליה לן בה ודלא מטוי שפיר לא אמרן אלא דלא שתה בתריה שכרא אבל שתה בתריה שכרא ליה לן בה: [ו]והשותה מים לצמאו וכו' לאפוקי מאי א"ר אידי בר אבין לאפוקי למאן דתנקתיה

דתנקתיה

שורפת תחת קדרת הלפת: **פעמים שהוא ממית** · וחלו הן ביום שבעה ימים למליחתו לו ביום שבעה עשר לו ביום שבעה ועשרים:

מהי

קמח א ב ג מיי' פ"ח מהל' ברכות הל' ג סמג עשין כו טוש"ע או"ח סי' רד סעיף ה ז וכסימן רו:

קמט ד מיי' פ"ח מהל' ברכות הלכה ח: קנ ה טוש"ע או"ח סי' רנו סעיף ג:

קנא ז מיי' פ"ח מהל' ברכות הל' ו סמג עשין עט טוש"ע או"ח סימן רד סעיף ז:

מנחות לז:

ל"ל מוקמין

כש"ל מ"ז

[נחום סוכה לט. ד"ה אבל לפניו וכו' וכתום' נדה נח: ד"ה ולבני תמלא ישוב על זה ודע דכתום' נלה שם מכוחרים הדברים יפה וע"ע תוס' מנחות לו: ד"ה ושמרת]

[שבת קי.]

[לקמן מז: ע"ז כט.]

[ל"ל יבש וכן הוא לקמן לז: וכן גיתא כעי"ג כלו. ע"ש פרש"י]

[בערוך פי' סודני ירא שמים כלכתיב סוד ה' ליראיו וע' כרש"י מנחות עא. ונדה יב:]

הגהות הגר"א

[ה] גמ' (דבש) תו"מ:

מאי עמא דכר. היינו טהגיס וכבר נהגו לברך בתחלה שהכל ולבסוף בורא נפשות רבות ומסרונן על כל מה שברא:

הדרן עלך כיצד מברכין

שלשה שאכלו וכו' זומן. להזדמן יחד לברוך ברכה בלשון רבים כגון נברך: **שנטעלה** תורה אור

תרומתו. קס"ד (ה) תרומת מעשר שלו שנעלם הלוי להפרישו: **מעשר שני שנפדה.** להחזירו בתחילה חזן לירושלים ואת פדיונו יעלה לירושלים ויאכל: **והשמש.** שממשש בטעודה ואכל עמהם כדי להטעירך עמהם לזמון וכבר הניי לטעריך לשמעינן לע"ג דלמן לאיסור אין כאן ברכה בעבידה כמפרש וחזיל בגמרא: **עד כמה מומנין.** כמה יאכל עמהם ויתחייב עמהם בזימון ונפקא מינה להוליאם ידי חובתן אם יתנו לו הכוס לברך: **גבי מס"מ.** דשנאה לחויס לברכת לירוק: **גדלו לה' אתי.** הרי שנאה וכן מקרא הבו גודל ליחיד לומר לשנים: **לינן רשאין ליחלק.** ולברך כל אחד לעצמו דמפקעי לה לתורת זומן: **שלשה אין שנים נא.** ס"פ דמפקעי אין רשאין ליחלק שמע מינה דשלשה מזומנין שנים אין מזומנין ואפילו הכי אמרת שנים נמי אם רצו מזומנין לחלוק הוא ולא מפקעת ברכת זומן בהכי ויזמנו שנים: **שמעי אמי דהוקבעו בחובא מעיקרא.** ולי חזיל הוא מפקעת להו חובא וקמו להו ברשות וגדול המצוה ועושה ממי שהיו מצוה ועושה: **אוכל עמהם.** אין כאן גאוה דניחא להו דמייתי להו לידי זומן ולי שנים מזומנין לחמי כי חא להו בלחו דידיה נמי לי בעו מזמני:

דניחא

דחנקתית אומצא: רבי טרפון אומר בורא נפשות רבות וחסרונן: *אמר ליה רבא בר רב חנן לאביי ואמרי לה לרב יוסף הלכתא כוותיה אמר ליה *פוק חזי מאי עמא דבר:

הדרן עלך כיצד מברכין

***שלשה** שאכלו כאחת חייבין לזמן אכל כדמאי ומעשר ראשון שנטלה תרומתו מעשר שני והקדש שנפדו והשמש שאכל כזית והכותי מזמנין עליו אכל טבל ומעשר ראשון שלא נטלה תרומתו ומעשר שני והקדש שלא נפדו והשמש שאכל פחות מכזית והנכרי אין מזמנין עליו נשים ועבדים וקטנים אין מזמנין עליהן *עד כמה מזמנין עד כזית ר' יהודה אומר עד כביצה:

גבי מס"מ מה"מ אמר רב אסי דאמר קרא גדלו לה' אתי ונרוממה שמו יחדו רבי אבהו אמר מהכא כי שם ה' אקרא הבו גודל לאלהינו אמר רב חנן בר *אבא מנין לעונה אמן שלא יגביה קולו יותר מן המברך שנאמר גדלו לה' אתי ונרוממה שמו יחדו אמר ר' שמעון בן פזי מנין שאין המתרגם רשאי להגביה קולו יותר מן הקורא שנאמר משה ידבר והאלהים יעננו בקול שאין תלמוד לומר בקול ומה תלמוד לומר בקול בקולו של משה תניא נמי הכי אין המתרגם רשאי להגביה קולו יותר מן הקורא ואם אי אפשר למתרגם להגביה קולו כנגד הקורא ימעך הקורא קולו ויקרא: אתמר שנים שאכלו כאחת פליגי רב

דניחא

ורבי יוחנן חד אמר אם רצו לזמן מזמנין וחד אמר אם רצו לזמן אין מזמנין תנן שלשה שאכלו כאחת חייבין לזמן שלשה אין שנים לא התם חובה הבא רשות תא שמע *שלשה שאכלו כאחת חייבין לזמן ואין רשאין ליחלק שלשה אין שנים לא שאני התם דקבעו להו בחובה מעיקרא תא שמע השמש שהיה משמש על השנים הרי זה אוכל עמהם אע"פ שלא נתנו לו רשות היה משמש על השלשה הרי זה אינו אוכל עמהם אלא אם כן נתנו לו רשות שאני התם

דניחא

אבל אכל מין מזמנין עליו. תימה לתמר בערכין (דף ד.) הכל מצטרפין לזמן לניס ויש"לאים ופריך פשיטא ומאי לא לריכה לף על גב דכהן מוכל תרומה ויש"לאל חולין לחמא לף על גב דתרומה לסורה ליש"לאל לחרי שהכהן יכול לגרף עם יש"לאל לאכול בחולין מלטרפין לזמון והכא נמי כהי לחד מניייהו לכל טבל לחין רשאי לאחריס לחמי מזמנין ויש לומר דלכילה טבל לאו שמה לכילה דלא חזיא לף לכהן אבל תרומה לכל הפחות רשויה לכהן החוכלה *ויהוה הדין אם אכלו שלשתן טבל לחין חייבים לזמן כדלמר"ן (נב"ק פ"ש ד"ל) הרי שגזל שלה חטין וטחנה ואפאה ואכלה ומברך עליהן ליו מברך חלת מלאן מכלן היה לומר רביו יהודה דשלשה שאכלו והאחד היה מוכר הגלה מן השנים והוא אוכל מאכל יכול להצטרף עמהם לזימון דהי לחיו רשוי לאכול עמהם אם רשויס לאכול עמו וכן לענין המזכר מפת של נכרי אבל אם שלשתן מוכרין הגלה זה מזה אין מלטרפין לע"פ שיכולים לשאול על כרחם דהשתא מייהא לן לתשיבו: **בקולו** של משה. ות"ת היכי מייתי לחיה ממשה והא לריך לאחויי למשה היה מתרגם ולא היה מרים קולו יותר מהקב"ה שהיה קורא ומשה היה מתרגם ופירש רב אלפס בקולו של משה משתמע משה בכל כחו היה עושה כדי להשמיע קולו לכל העם אבל הקב"ה לא היה לריך להרים קולו שהרי לא היה מדבר אלא למשה לבד ואפילו הכי היה מגביה קולו כדי שלא יהא קולו של משה המתרגם רם יותר מקולו של הקב"ה שהיה קורא: **אם** רבו לזמן אין מזמנין. פירש"י וכן לענין המוליא ושאר ברכות אין אחד מברך להוליא חברו לגבי הא דאמר לקמן שנים שאכלו כאחת מוליא ליחלק ולברך כל אחד לעלמו בין ברכת המוליא בין ברכת המזון לשון רש"י לקמן ולא הילריל לעיל פרק כיצד מברכין (דף לט.) בעובדא דבר קפרא נתן בר קפרא רשות לאחד לברך ושנים הוו התם ועוד אי הוו שלשה התם לא היו יש שם חלת פירות וכן נמי אמרינן לקמן (דף נג.) דעל המזון אחד מברך לזמון ע"כ ל"ל דכברכה לאומה מוליאין זה את זה שנים לכ"ע והטעם הואיל ויושבין לאכול יחד דשתן לגרף ואחד מברך להוליא חברו אבל ברכה של סוף סעודה שמסתלקין זה מזה לריך לברך כל אחד לעלמו ויש מתרלים דים חלוק בין ברכת המוליא דלא הויא כי שם דרכון ע"כ מוליאין זה את זה אבל בבהמ"ז שהיא מדאורייתא לשם החמירו*:

שלשה שאכלו כאחת אין רשאין ליחלק. מפרש"י אחאי אין רשאין ליחלק האחד מפני השנים כיון דכ' כמי מזמנין ליזיל הוא והא לא מיפק ברכת זמון אימא דילמא טעמא דאין רשאין ליחלק משום דיפטרו לשליחי מברכת הזמון וגם הוא אין לו להפקיע ממנו ברכת הזמון וי"ל דעיקר פרכתו *שמיך אסיפא דקתני ד' אין רשאין ליחלק אע"ג דאיכא שנים מכאן וכ' מכאן והוי כמו וכו' וכ"ג תמלא בהרבה מקומות ותימה ל"כ אחאי לא מקתני מן הסיפא בהדיא ע"כ פירש רבינו יהודה דודאי פריך מרישא וה"ק לליכא למימר דמשום דאיכא ד' ה"ל למימר אין היחיד רשאי ליחלק ל"ש אין אחד משם רשאי ליחלק אבל מדקתני אין רשאין ליחלק משמע מכלהו פקא זמון אם נסתלק אחד משם: והא

הגהות הב"ח

(ה) רש"י ד"ה שנטלה תרומתו קס"ד. נ"ב ל"ל דמשום סיפא קאמר רש"י קס"ד ונ"ל דף מ"ז ע"ב ול"ע שהוא ע"ם וזה קאי אסיפא אגל שלא נעלה תרומתו וק"ל שוב לאיתי בשמא דף קכז פרש"י לשם וכ"ם תרומה גדולה שעל ישראל להפריש והפריש קודם וכו' ע"ש וזה מסר כהן:

גליון השי"ם

תום' ד"ה אכל טבל כו' ואפילו ואכלן ומברך. שם ליתא כן. אלא ואפאה והפריש חלה וביורד ול"ע: תום' ד"ה שנאכלו כאחד אין רשאין ליחלק כו' ממיך אסיפא. כעין זה בתום' ניטין דף פ' ע"ב תום' ד"ה זו דברי ר"מ וש"נ:

קנב א [מיי' שם] טוש"ע או"ח סימן רלד סעיף ז:

א ב מיי' פ"ה מהלכות ברכות הלכה כ סמג עשין כו טוש"ע או"ח סימן קנב סעיף ח:

ב ג מיי' פ"ל מהלכות ברכות הל' כ סמג שם:

ג ד טוש"ע או"ח סימן קנט סעיף ג:

ד ה שם סעיף ב:

ה ו מיי' שם הלכה יט סמג שם טוש"ע או"ח סי' קנו סעיף ג:

ו ז מיי' פ"ה מהל' ברכות הלכה ז סמג שם טוש"ע או"ח סימן קנט סעיף ד:

ז ח מיי' שם טוש"ע שם סעיף ו:

ח ט מיי' שם הלכה ח סמג שם טוש"ע או"ח סי' קפד סעיף ו וסימן קנו סעיף ד:

[ועיין רש"י עירובין יד: ד"ה ר"ש]

ט י מיי' פ"ל מהלכות ברכות הל' יד סמג שם טוש"ע או"ח סימן קכד סעיף יב:

י כ מיי' פ"ד מהלכות ת"ת הלכה ג ופ"ב מהל' תפלה הל' יא טוש"ע או"ח סי' קמה סי"ח ועור סי"ד סי' רמו:

יא ל מיי' פ"ה מהלכות ברכות הלכה י סמג עשין כז טוש"ע או"ח סי' קפב סעיף ו:

יב מ טוש"ע שם וכפי' קנ סעיף כח:

[ועיין תום' בתרומות דף ס"ע"ב בכורים בתולין קו. ד"ה וה"מ]

והא מאה נשי כתרי גברי דמיין . לענין קבוץ תפלה ולענין כל דבר שבעשרה ואפילו הכי חשבינן להו כשלשה וה"ה לנשים לגבל לח מלי למימר כחד דמיין לחיוב יכולות לזמן דהא תלתי נשים מזמנות לעצמן ודמ"ש פירש כתרי לענין מובא לחין חייבות לזמן ולח רלו מזמנות והוח הדין לנשים :

שאני התם דליכא דעות . מלמן מעמע דנשים יכולות לזמן לעלמן וכן עבדו בעות רבינו לברכם חמיו של רבינו יהודה ע"פ לחביהן ומיהו לח נהגו העולם כן וקשה חמלי לח נהגו מדקתני מזמנות מעמע דקחמר חייבות לזמן וי"ל דנשים מזמנות לעלמן הייגו לח רלו לזמן מזמנות וכן מעמע קלת הלעון מדקתני בסמוך נשים ועבדים לח רלו לזמן לין מזמנין ועוד למחמה ליה הגמרל לנשים מעמע דחובה ליכא והל דקחמר בריש ערכין (דף ג. וסם) הכל מחוייבין בזימון לחתויי נשים לענין רשות קחמר ולח לענין חובה ונשים לריך עיון לח יולחות בברכת הזימון של לנשים מלחר שלין מביחות ויש מביחין דליה ביולחות מדחמר לקמן סופר מברך ובור יולח מכלן מעמע שלף הנשים יולחות בכהמ"ז שלגו מיהו יש לדחות חוחה דליה דבלחי בור שמבין בלשון הקדש ויודע קלת מלי קחמר לבל ליגו יודע לברך לבל נשים שלין מביחות כלל מלי למימר דלח נפקי והל דחמרי' בגילה (פ"ב ד' יז.) לועז שמעע לשוריס יצל פרסומי ניסא בעלמל שלחי כדחמרינן התם (דף יח.) החחשרגיס בני הרמכים מי ידעינן מלי ניהו :

אי הכי לימל סיפל . לל גרס לי הכי דהל לפי' מעיקר' כמי הוה מלי למפרך מסיפל דלין מזמנין :

רב זבין לחמר ברוך הוח ומבורך . ובה"ג פסק ברוך הוח ומבורך שמו חמיד לעולם ועד ולפי הוה עשרה עני בתרייהו ברוך הוח ללהיגו ומבורך שמו חמיד לעולם ועד :

הא בגופה יכולים הח בשמר ברכות . פר"ח וה"ג וי"מ בכל ברכה וברכה כגון לחר שחבע וכיולל בו ומיהו פוק חזי מלי עמל דבר שלל נהגו לעשות חמן חלל לחר גופה יכולים דבהמ"ז :

רב לפי עני ליה בלחיקה . וכן פסק בה"ג ועוד לדילן דליכל פועלים לפילו לפני מודה לל

דניחל להו דמקבע להו בחובה - דגדול המלוה ועושה : **מס רלו מין מומנים** . כדמפרש טעמל לקמן שלין קביעותן כלה משום פריעותל בין דנשים בין דמשכב זכור דעבדים בקלנים : **דלפילו מלס כפני דמיין** . לענין חובה לחין חייבות לזמן ולח רלו מזמנין והוח הדין לנשים : **דליכל דעות** . דלה"ג דלענין חובה לינו חייבות לענין רשות דעות שלשה חשיבי להודות טפי מלני לנשים דליכל משום גדלו לה' לפני : **קורלין לו** . להודיעו שהם רולים לזמן ויפנה לליהם במקום מעמדו ודי להם בכך : **ומזמנין עליו** . ולה"ק שלשה בל לגלם : **ולמר רבי זירא לומר שלין ברכם סיומן כיניהן** . לל בל לגמדו חגל שלין לריכין זימון דכיון דלחד יולל בברכת חבדו לשמעינן דלין זימון דלי יש זימון ברכת שניהם היל שהרי לומר נברך והוח עושה ברוך הוח : **נהו דשמיע יוחנן** . דבר מערבל הוח דלילו רב בבבל הוה ובני מערבל היכל שמיע להו : **והוח דקרו ליה ועני** . שסמוך הוח לגלם ועושה ברוך הוח : **נל לגמרן** . לגל לריך למיתי גבייהו חגל שלשה לבל עשרה שילטרפו משום הזכרת השם עד דלתי גבייהו : **נרלין בעשרה** . דלין לחשם ממהר להבחין בין עשרה לחשעה : **מלוה ליחלק** . ולברך כל לחד בפני עלמו בין ברכת המוליל בין ברכת המזון : **לחד מפסיק לשנים** . לם גמרו השנים שעודתן ורולין לזמן דרך לגדן הוח שיהל החחד מפסיק לת שעודתו עד שיזמנו עליו עד ברכת הזן דהייגו ברכת זימון וחוזר וגומר שעודתו לבל שנים לין עליהם להפסיק בשביל היחיד וימתין עד שיגמרו : **לשנים משלים שדין** . לחשעודים : **נל הוה כהו** (ה) . מופלג בחכמה ובזקנה מן השנים : **דליכל מדם גדול** . שהגדול מברך לדפסקין לקמן הלכתל (דף מז.) : **כל ומלמן** . לחד מן השוק בל ומלל שלשה שהיו מזמנין : **ברוך ומבורך** . לל מלי למימר שחכלנו משלו : **הל דקחמר ברוך ומבורך** . כדחשכחינהו דקחמר המזון נברך לבל חשכחינהו דעגו ברוך הוח עושה בתרייהו למן : **הל בשוגה ירושלים** . שהיל סוף הברכות הרי זה משובח וכן בסוף ברכות דקריחת שמע שחריט וערבית ולחר בל ברכותיו דקתני בברייתל הרי זה משובח לחר גמר בל ברכותיו קחמר ולחר בל ברכותיו דקתני הרי זה מנושה בסוף בל ברכה וברכה קחמר : **כי היכי דלמעו פושלים** . וידעו שגמרה בל הברכה שהרי לין המברך עושה למן חגל לבסוף : **וליקומו** . לעבידתייהו ולי משום דקמפקע להו מהטוב והמטיב לל ליכפת ליה דקסבר דללו דלורייתל היל חגל ביגה תקנה על הרוגי ביתר שנתנו לקבורה : **רב משי עני** . לההוח למן בלחישה כי היכי דלל לשמעו וידעו שסם גמר הברכות ויזלזלו בהטוב והמטיב ולהיו משום דסוף בל ברכותיו היה ותניל בברייתל ס"ז משובח לל סגי דלל עני ליה :

דניחל להו דמקבע להו בחובה (מעיקרא) ת"ש **נשים מזמנות לעצמן ועבדים מזמנים לעצמן נשים ועבדים וקטנים אם רצו לזמן אין מזמנין (*והא נשים אפילו מאה) והא מאה [ה] נשי כתרי גברי דמיין וקתני נשים מזמנות לעצמן ועבדים מזמנין לעצמן שאני התם דאיכא דעות א"ה אימא סיפא נשים ועבדים אם רצו לזמן אין מזמנין אמאי לא והא איכא דעות שאני התם משום פריצותא תסתיים דרב דאמר אם רצו לזמן אין מזמנין דאמר רב דימי בר יוסף אמר רב שלשה שאכלו כאחת ויצא אחד מהם לשוק קוראין לו ומזמנין עליו מעמא דקוראין לו הא לא קוראין לו לא שאני התם דאקבעו להו בחובה מעיקרא אלא תסתיים דר' יוחנן הוא דאמר אם רצו לזמן אין מזמנין דאמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן שנים שאכלו כאחת אחד מהן יוצא בברכת חבירו והוינן בה מאי קא משמע לן תנינא **שמע ולא ענה יצא ואמר רבי זירא לומר שאין ברכת הזימון ביניהם תסתיים א"ל רבא בר רב הונא לרב הונא והא רבנן דאתו ממערבא אמרי אם רצו לזמן מזמנין מאי לאו דשמיע להו מר' יוחנן לא דשמיע להו מרב מקמי דנחית לבבל : גופא אמר רב דימי בר יוסף אמר רב **שלשה שאכלו כאחת ויצא אחד מהם לשוק קוראין לו ומזמנין עליו אמר אביי והוא דקרו ליה ועני אמר מר זוטרא ולא אמרן אלא בשלשה אבל בעשרה עד דניתי מתקיף לה רב אשי אדרבה איפכא מסתברא תשעה (ו) נראין בעשרה שנים אין נראין בשלשה **והלכתא כמר זוטרא מ"ט *בין דבעי לאדכורי שם שמים בציר מעשרה לאו אורח ארעא אמר אביי נקיטינן שנים שאכלו כאחת מצוה ליחלק *תניא נמי הכי **שנים שאכלו כאחת מצוה ליחלק במה דברים אמורים בששניהם סופרים אבל אחד סופר ואחד בור סופר מברך ובור יוצא : אמר רבא *הא מילתא אמריתא אנא ואיתמרה משמיה דרבי זירא בוותי 'שלשה שאכלו כאחת אחד מפסיק לשנים ואין שנים מפסיקין לאחד ולא והא רב פפא אפסיק ליה לאבא מר בריה איהו וחד שאני רב פפא *דלפנים משורת הדין הוא דעבד יהודה בר מרימר ומר בר רב אשי ורב אחא מדפתי כרבי ריפתא בהדי הדדי לא הוה בהו חד דהוה מופלג מחבריה לברוכי להו (*יתבי וקא מיבעיא להו) הא דתנן שלשה שאכלו כאחת חייבין לזמן הני מילי היכא דאיכא אדם גדול אבל היכא דכי הדדי נינהו חלוק ברכות עדיף בריך אינש (ז) לנפשיה אתו לקמיה דמרימר אמר להו ידי ברכה יצאתם 'ידי זימון לא יצאתם וכי תימרו ניהדר ונזמן *אין זימון למפרע בא ומצאן כשהן מברכים מהו אומר אחריהם רב זביד אמר ברוך ומבורך רב פפא אמר עונה אמן ולא פליגי "הא דאשכחינהו דקא אמרי נברך והא דאשכחינהו דקא אמרי ברוך אשכחינהו דקא אמרי נברך אומר ברוך ומבורך אשכחינהו דקא אמרי ברוך עונה אמן תני חדא העונה אמן אחר (ג) ברכותיו הרי זה משובח ותניא אידך הרי זה מגונה לא קשיא "הא בבונה ירושלים הא בשאר ברכות אביי עני ליה בקלא כי היכי דלשמעו פועלים וליקומו דהטוב והמטיב לאו דאורייתא רב אשי 'עני ליה בלחישא כי היכי דלא נזלזלו בהטוב (ד) והמטיב רבי

[פרכין ג.]

[ד' מיכות הלגו גריכין מוכן ומדבכי כ"י כלהה דגריס והל לפי' מלה נמי כתני גבלי תמיין]

[ס"ל כדגריס לקמן ד. ומ"ל]

[לקמן ג.]

[מנחות מ:]

[לעיל ז. ומ"ל]

[ס"ל אמרי וכ"ל גרי"ף ורל"ם]

סוכה לח:[ע"ש היטב]

מגילה כג:

תוליו קו.

הגהות הב"ח

(ה) גמ' נרלין בעשרה. ל"ב ע"ל סוף דף מ"ז : (ב) שם בריך לינים לנשים : (ג) שם לחר בל ברכותיו : (ד) שם דלח לזלזלו רבנן בהטוב : (ה) רש"י ד"ה לל הוה בהו חד מופלג :

הגהות הגר"א

[ו] גמ' והל נשים לפי' מלה (וכה מלה) חל"מ :

קטינא מריך קמי. כך היו קורין לר' זירא ונעמוד מפרש בגמרא מלישנא דמסכוך לית ספועלים ברכת המוציא ולאכול: **כי מעט למשרי.** ליתנא דשירותא כלומר לפרוס ברכת המוציא ולאכול: **רב הונא דמכנל.** היינו רב הונא שתמיד ולפי שעכשיו היה ר' זירא בתרין שילולי במקום ר' לחנהו והיה טורח מכנל קמיה:

[ע"ל קיבל] **הכי: קרוכים לעיר.** פיכול לרלותן בעל הבית תמיד ולדעת מה הן לריכין: **נפשי.** קרקעות: **עד היכן ברכת המזון.** שלריכין להיות שלשה וכשהן שנים לא יתמרוה: **ברכת המזון שמים סוגרים שלש*.** פעמים שהם שתי ברכות פעמים שהם שלש כילד כשהם שלשה הן שלש ברכות וכשהם שנים הן שתי ברכות כדמפרש ואזיל: **דקסבר.** ברכת זמון עד הזן וכשהם שנים אין אומרים אלא ברכת הארץ ובונה ירושלים: **ומאן דאמר שלש ואמרינן.** כשהן שנים הרי שלש הזן וברכת הארץ ובונה ירושלים וכשהם שלשה הם מוסיפים עגרך עד ובמובו חייבו: **מוקים לה.** לא גרסינן והכי גרסי' והא דתניא שנים ושלש בברכת פועלים לאמרי ברכת הארץ ובונה ירושלים בחדא ברכה הן אלא ברכת הזן וברכת הארץ וכשהם שלשה מוסיפין עגרך הכי שלש: **דאמר מר.** לעיל בפרק שני (דף יו.): **שפרי פומא כף בגרוך.** ולי לתורייתא היא הויא סמוכה לחבריתה ואין פותחין בה בגרוך: **כדתניא כו' יש מהן כו'.** כגון ברכת פירות ומזות פותח ואינו חותם ונעמוד מפרש בערבי פסחים (דף קה.) מקום לכולה חדא כולהה ואין הפסק דבר תחנה או דבר אחר בתוכה כמו שיש בקדוש כי הוא יום תחלה למקראי קודש והגחילנו:

ויש

[ג"ל ערעון (מעפה) וכו' בערך מעפה]

[ספרים המוסמך שנים ושלשה]

[גרי"ף ורא"ש וכן בעוש"ע ח"י יוד"ק]

לעיל עז.

[לקמן מט.]

פסחים קד:

[לקמן סז:]

[מגילה כח.]

[בספרים לתרי"ס כך הגהת הגר"א]

ר' זירא חלש על לגביה ר' אבהו *קביל עליה אי *מתפח קטינא חריך שקי עבידנא יומא טבא לרבנן אתפח עבר סעודתא לכולהו רבנן כי מטא למשרי אמר ליה לר' זירא לישרי לן מר א"ל לא סבר לה מר להא דר' יוחנן דאמר *בעל הבית בוצע שרא להו כי מטא לברוכי אמר ליה נבריך לן מר אמר ליה לא סבר לה מר להא דרב הונא דמן בבל דאמר בוצע מברך ואידהו כמאן סבירא ליה כי הא דאמר ר' יוחנן משום ר' שמעון בן יוחי בעל הבית בוצע [ב]ואורח מברך בעל הבית בוצע כדי שיברך (ו) בעל הבית מאי מברך[ג] יהי רצון שלא יבוש בעל הבית בעולם הזה ולא יכלם לעולם הבא ורבי מוסיף בה דברים ויצלח מאד בכל נכסיו ויהיו נכסיו ונכסינו מוצלחים וקרובים לעיר ואל ישלוט שטן לא במעשי ידיו ולא במעשי ידינו ואל *יזדקר לא לפניו ולא לפנינו שום דבר הרהור חטא ועבירה ועון מעתה ועד עולם: [ג]עד היכן ברכת הזמון רב נחמן אמר עד נברך ורב ששת אמר עד הזן נימא כתנאי דתני חדא [ד]ברכת המזון שנים (ג) ושלשה ותניא אידך שלשה וארבעה סברוה דכולי עלמא הטוב והמטיב לאו דאורייתא היא מאי לאו בהא קמיפלגי מאן דאמר שתים ושלש קסבר עד הזן ומאן דאמר שלש וארבע קסבר עד נברך לא רב נחמן מתרץ לטעמיה ורב ששת מתרץ לטעמיה רב נחמן מתרץ לטעמיה דכ"ע עד נברך מאן דאמר שלש וארבע שפיר ומ"ד שתים ושלש אמר לך הכא בברכת פועלים עסקינן דאמר מר (ג) *פותח בהזן וכולל בונה ירושלים בברכת הארץ רב ששת מתרץ לטעמיה דכ"ע עד הזן מ"ד שתים ושלש שפיר ומ"ד שלש וארבע קסבר *הטוב והמטיב דאורייתא היא אמר רב יוסף תדע דהטוב והמטיב לאו דאורייתא [ה]שהרי פועלים עוקרים אותה אמר רב יצחק בר שמואל בר מרתא משמיה דרב תדע דהטוב והמטיב לאו דאורייתא שהרי פותח בה בברוך ואין חותם בה בברוך כדתניא *[ה]כל הברכות כולן פותח בהן בברוך וחותם בהן בברוך חוץ מברכת הפירות וברכת המזות וברכה הסמוכה לחברתה וברכה אחרונה שבקריאת שמע יש מהן שפותח בהן בברוך ואין חותם בברוך

ויש

יכולים לבטלן מן לברך אם התחיל מהו יודע כי אם התחיל ברכה לבטל רציני לא לברוך לבד לא תקיש ברכה ולכך לי לפסבר לתלק לפעים נברך והזן ומהן לתמר בד' קסבר עד נברך דנברך תקיש ברכה לחת בפני עלמה והזן ברכה לחתת והייגו בד' שתרבעה בני חדם מברכין זותן שתחד יתמר נברך והתני הזן והתלישי זולה לך והרביעי עד בונה ירושלים:

בל הברכות כולן פותחות בברוך וחותמות בברוך חוץ מברכת הפירות וברכת המזות וברכה הסמוכה לחברתה וברכה חתרונה שבקריאת שמע. והא לך הסדר ברכת חבר יכר חינה סמוכה לגאולה ירים לנאולה קייכא בלא חבר יכר והרבה פעמים לומרים לבדה להלי בשמה לחתי חינה פותחת בברוך לחינה סמוכה לחבר יכר וכו' כגון חם לח בח מן הנקבים בידיו טהורות חין לריך לברכת חבר יכר ולריך לומר גבי חתה הוח עד שלח נברך הטוב וכו' ולכל הני ברכות קטנות של חחת ברכה לעלמה כדלמרן בעלמה *כל הוה מהלך הוה מברך מלעדי גבר וכן כולן ועוד דהוו קלרות והויין בברכת הפירות יהי רלון מי שיה סמוכה ולומר רבינו חם שהיה מן הברכה ברוך חתה ה' המעביר שינה מעיני וכו' ולריך לומר ויהי רלון ותם תחמר והלח כל הברכות כולן לריך לומר בחתימתן מעין פתיחתן והח ליכח ויש"ל דשפיר הוי מעין פתיחה סמוך לחתימה מהמעביר דסמוך לחתימה ליכח ותגמלני חסדים טובים והייגו גמילות חסדים שהקב"ה מעביר שינה מן החדם ומחדם כחו כדלמרינן במדרש חדשים לבקרים וגו' שהוח מחזיר הנשמה שלמה ושקטה בגוף כחשר היתה בתחלה תע"פ שהיתה טייפה והייגו כעין פתיחתה ולעטוק בדברי תורה והערב לו הכל ברכה לחת היח ולריך לומר והערב לו ויתחבח סמוכה לברוך שתמר ולכך יש ליזהר שלח לספר בייגיהם תע"פ שיש הפסק. טועה פסוקי דזמרה מכל מקום לח מפסקי ובזה ניחח ברכה לחברתה שבק"ש תמת כו' לחת היח סמוכה לח לחבה וכו' ופסוקי ק"ש לח מפסקי ותם תחמר ברכה לחברתה למי שהוח קורח בסורה לחתי לריכה לפתוח בברוך הח סמוכה לחברתה ולית הפסק גדול בין רלשון לחתרון *שוב שתקט שתיהן לכל ל' ות' משום הכנסיון ומשום היוצחין שוב לח חזר ממקומה:

והכתוב

[שם לימח וברכת זו ברכת הזן לח ס' מלכיך זו ברכת הזימון ממש לכתורה נרחם עיקר כגירסת תום' מפני שיטיס כסדר]

רב נסים גאון

ר' זירא חלש קביל עליה ר' אבהו אי מיתפחה קטינן חריך שאקי. הדבר שבשבילו נקרא ר' זירא בזוה השם מפורש בבבא מלילעא בפרק השוכר את הפועלים (דף פה) ר' זירא כי סליק לארץ ישראל יתיב ש"תעניתא ק' קמייתא כי היכא דלישתכחה תלמודא דבבל מיניה כי היכי דלא ניפסדה בנידסיה ק' מצעייתא דלא נישכוב ר' אילעא (בגמ' ליתא ר' אלעזר) בשניה ונפלן עליה מילי דצבורא ק' בתרייתא כי היכי דלא נישלוט בו נורא דניהנם כל ל' יומין דוה בדיק נפשיה שגר תנורא סליק יתיב בגויה לא הוה קא שלטא ביה נורא יומא חד יתבו ביה רבנן עיניהו וחרך שאקי וקרו ליה קמין חריך שאקיה ובמס' סנהדרין בפרק אחד דיני ממונות (דף לז) הנהו בריוני דהוו בשיבבותיה דר' זירא בו' כי נח נפשיה דר' זירא אמרי עד האידנא הוה קמין חריך שאקי דהוה בעא עלן רחמי כו':

הגהות הב"ח

(ו) גמ' סיבך לבעל הבית: (ב) שם ברכת המזון שנים ושלש ותניא לידך שלש ולמרבע ברכות: (ג) שם דתמר מר ברכה לתלמוד כתקונה שניה פותח בברכת הזן ומוליגים בזה יוצלים:

הגהות הגר"א

[ה] תום' ד"ה עד היכן. ולח משום דמקיש ברכת הזן מזמון בו'. וכזה נסמר רשיי"ך הכי"ך [ועי' בדברי רבינו בח"ת סי' ר']:

גליון הש"ס

גמ' שהרי פועלי' עוקרין. עי' לעיל דף ט"ז ע"ל תוס' ד"ה ומותם וי"ש:

והטוב והמטיב · ור"ת ולמחי פותחת בברוך והלא סמוכה לחברתה היא ויש לומר דמתקנה בפני עלמה (היא) בשביל הרוגי ביתר* ור"ת למחי לישה מותחת בברוך וי"ל משום דקלרה היא רק שתקנו לומר כך שלא מלכיות ושלא גמולות ושלא הטבות ונאמן אתה על ברכת ההפטרה הוא מן הברכה העליונה* ולכך הוא נכתב גדול שבימים הרשעים היו רגילין לעמוד כל הקהל ולומר בקול רם נאמן אתה וכו' כשהיה החיזוק מגיע שם:

להיכן הוא מוזר · פירש רש"י דקאי לאחד דפסיק לעניים וממתין לאחריו עד הזן והיכן מוזר לאחר סעודתו רבינן למימרי למקום שפסק והלכתא למקום שפסק ותימה דא"כ היכי הלכתא למקום שפסק אחרי שאכל אחר כך פסיעה דיחזור לפילו להזן דהא הזן לדורייתא ע"כ לריך לומר דקאי אהא דאמרינן לעיל דהמברך חוזר ומברך אכל ומסופין עוגים דרוך שאכלנו מעלו ובטובו חייבו להיכן הוא מוזר המברך לאחר שיעבו המסופין מוזר לרשם שהמברך חוזר ומומר ומברך שאכלנו מעלו ובטובו חייבו ורבנן אמרי למקום שפסק שאומר ברוך שאכלנו מעלו וכן הלכתא והר"מ מחייב"ל פירש דקאי אשלשה שאכלו ולא אחד מהם לשוק קורחים לו ומזמנים עליו ולעיל נמי הכי פירושו עד היכן מקום זימון שלריך להו לאותו אחד דקרו ליה ועני עד שברך ומכאן ואילך יאך לדרכו ואינם לריכים האחרים עוד לגירופו והכא בעי לאותו מן השוק להיכן הוא חוזר למקום שפסק להיכנו למר מהזן ואילך °ולומר מברך והשתא ניחא דלא קשה מהזן שהרי לא *ספר ביניהם: **מר** זוטרא מיקלע לבי רב אחי מיתיבי ליה · וכוותיה קיימא לן והכי מברכין בה"י אמ"ה הלא הטוב והמטיב לא אמת דיין אמת שופט בלדק ולוקח במשפט ונלינו במשכנו ואתנו עבדיו ועמו וכבל אתנו מייבין להודות לו ולברכו גודר פרלות בישראל הוא יגדור פרלה זאת מעליו ומעל הקהל שבתוכו לחייס ולשלוס הרחמן הוא ימלוך עלינו לעולם ועד וגו' ופירש בה"ג דאין לומר במשפט דקיימא לן בפ' במה בהמה יולאה (דף יה:) דיש מיתה בלא אמת ויש יסורין בלא טוף ומיהו בכך אין למתקו: **בזמן** שהן שתי מטות גדול מסב בראש ושני לו למעלה הימנו · להיכנו כלפי ראשו שמסב על האמה דרך שמאל ולאמה מקרי דרך מרגלותיו להיכנו מימינו וכיון מדקדק רב שמת דאם כן בעי גדול לאחרוני כפסוטיה כשמדבר עם האני כיון שהאני למעלה הימנו ולקמן במתניתא גרס גדול מסב בראש האני למטה הימנו וזהו כללי מרגלותיו והוא מימינו ואז לא מתרץ ויתיב כי בעי לאתאויי בהדי האני: **אין** מכבדין וכו' · ור"ת הא לאחרין בשבת בפ' במה בהמה (ד' נא:) לוי ורב הונא בר חייא הוו קא אזלי בתוראתא קדמה חמריה דרב הונא לאחרא דלוי בעי רב הונא לאפוקי מדעתיה דלוי כו' לעולם מכבדים בדרכים וי"ל כשיולאו לדרך כאחד מכבדין בדרכים אבל אם כל אחד יולא לדרכו ופגעו זה בזה ואירע להם דרך למקום אחד אין מכבדים:

ויש מהן שחותם בהן בברוך ואין פותח בברוך והטוב והמטיב פותח בברוך ואין חותם בברוך מכלל דברכה בפני עלמה היא ואמר רב נחמן בר יצחק תדע דהטוב והמטיב לאו דאורייתא שהרי עוקרין אותה בבית האבל כדתניא *מה הם אומרים בבית האבל ברוך הטוב והמטיב ר"ע אומר ברוך דיין האמת הטוב והמטיב אין דיין אמת לא אלא אימא אף הטוב והמטיב מר זוטרא איקלע לבי רב אשי איתרע ביה מלתא פתח וברין *הטוב והמטיב אל אמת דיין אמת *שופט בלדק לוקח במשפט ושליט בעולמו לעשות בו כרלונו כי כל דרכיו משפט שהכל שלו ואנחנו עמו ועבדיו ובכל אנחנו חייבים להודות לו ולברכו גודר פרלות בישראל הוא יגדור את הפרלה הזאת בישראל לחיים ²להיכן הוא חוזר רב זביד משמיה דאביי אמר חוזר לראש ורבנן אמרי למקום שפסק והלכתא למקום שפסק: א"ל ריש גלותא לרב ששת אע"ג דרבנן קשישי אתון פרסאי בלרכי סעודה בקיאי מינייכו בזמן שהן שתי מטות גדול מסב בראש ושני לו למעלה הימנו ובזמן שהם שלש גדול מסב באמלע שני לו למעלה הימנו שלישי לו למטה הימנו אמר ליה וכי בעי אשתעויי בהדיה *מתריץ תרוצי ויתיב ומשתעי בהדיה א"ל שאני פרסאי דמחוי ליה במחוג מים ראשונים מהיכן מתחילין אמר ליה מן הגדול ישב גדול ויישמור ידיו עד שנוטלין בולן א"ל לאלתר מייתו תכא קמיה מים אחרונים מהיכן מתחילין אמר ליה מן הקטן וגדול יתיב וידיו מזוהמות עד שנוטלין בולן א"ל לא מסלקי תכא מקמיה עד דנמטי מיא לגביה אמר רב ששת אנא מתניתא ידענא דתניא *כיצד סדר הסבה ³בזמן שהן שתי מטות גדול מסב בראש ושני לו למטה הימנו בזמן שהן שלש מטות גדול מסב בראש שני לו למעלה הימנו שלישי לו למטה הימנו ⁴מים הראשונים מתחילין מן הגדול ⁵מים אחרונים בזמן שהם ה' מתחילין מן הגדול ובזמן שהם מאה מתחילין מן הקטן עד שמגיעים אצל ה' וחוזרין ומתחילין מן הגדול ⁶ולמקום שמים אחרונים חוזרין לשם ברכה חוזרת מסייע ליה לרב דא"ר חייא בר אשי אמר רב *כל הנוטל ידיו באחרונה תחלה הוא מזומן לברכה רב ורבי חייא הוו יתבי בסעודתא קמיה דרבי אמר ליה רבי לרב קום משי ידך חזייה דקא מרתת אמר ליה בר פחתי עיין בברכת מזונא קאמר לך ת"ר ⁷אין מכבדין לא בדרכים ולא בגשרים ולא

ויש מהן חותם ולא פותח. כגון ברכה המסוכה לחברתה שהרי כבר פתח בברכה לתשובה וברכה לתרועה שבקריאת שמע לתת ותיב לתת ותמוכה שתע"פ שק"ש מפסיק ביניהם לתברכות לפניה סמוכה והויא לה סמוכה לחברתה: **הטוב והמטיב וכו'** · דלתו סמוכה לחברתה היא שתיכה מברכת המזון אלא על קבורת הרוגי ביתר תקנוה: **שהרי עוקרים חותם ככים בתחל** · תלימת דר"ע: **להיכן הוא חוזר** · מי שלטרך לזימון ואתרן לעיל תלימת דרב ששת ברכת זימון עד הזן והולרך זה להיות מפסיק לכילתו עד שיגמור המברך ברכת הזן וחזר זה שהפסיק לעניים וגמר שעודתו להיכן הוא חוזר לברך לאחר שיגמור שעודתו: **חוזר למקום** · לתחלת הזן שהרי נתחייב בזימון שבתחלה הוקבע בג': **למקום שפסק** · לברכת התרן כשאר יחיד: ס"ג לף על גב דרבנן אתון פרסאי בלרכי שעודה בקיאי מיניכו: **בזמן שהן שתי מטות** · רגילין היו לאכול בהסבה על לדו השמאלית מוטה ורגליו לאחרן מים לים על מטה אחת: **בזמן שהן שלש גדול מסב באמלע** · לגומר מסב תחלה על מטתו: **ושני לו למעלה הימנו** · מטת השני לגד מרגלותיו של גדול: **ובזמן שהן ארבעה גדול מסב באמלע שלישי לו למטה הימנו** · לגד מרגלותיו: **ג"ל** · רב שמת לריש גלותא: **ובי בעי אשתעויי מתריץ תרוצי ויתיב** · ואם רלה הגדול לדבר עם שני לו לריך הוא לזקוף עלמו ממסיבתו ליסב זקוף לכל זמן שהוא מוטה אינו יכול לדבר עמו לפי שהשני לו לאחורי רלשו של גדול הוא ופני הגדול מסובין לגד אחר וטוב לו שיסב שני לו למטה הימנו וישמע דבריו כשהוא מוטה: **כמוג** · מרלים בידיהם ובלבבותיהם: **מים ראשונים מהיכן מתחילין** · רב שמת קג"ל לריך גלותא מהיכן מתחילין פרסיים מים ראשונים: **להלהר מייתו תכא קמיה** · שלמן שלו מביאין מיד לפניו ואוכל ולפני כל אחד ואחד היו מביאין שלמן קטן: **לא מסלקי תכא** · מקמי גדול עד דמשו כולהו ובעוד שהוא אוכל האחרים טוענין מים אחרונים: **שני לו למטה הימנו** · שאם הולרך גדול לספר עמו לא יהא לריך לזקוף: **ובזמן שסב ג' שני לו למעלה הימנו** · ואם בא לספר עם השני לו טוב הוא שיזקוף ולא יפניל את השני לו לפני קטן ממנו שיהא הוא למטה וקטן ממנו למעלה הימנו: **מתחילין מן הגדול** · ולאלתר מעייל תכא קמיה: **ובזמן שסב מאה** · לאו דוקא דה"ה עשרה ולכל יותר מה' שגלגלי הוא שיסלקו השלחן מלפני הגדול כשיטול ידיו וימתין שם יותב עד שיטלו כלם לפיכך כשהם יותר מחמשה מתחילין מן הקטן היושב בסוף ואין מסלקין שלחן מלפני הגדול עד שיגיעו המים לחמשה שבלנו: **ומוזרים ומתחילין מן הגדול** · ונוטלין שלחן מלפניו: **למקום שמים אחרונים מוזרים** · כשמגיעים לחמשה-אם נטל הגדול הוא מברך ואם לאו לאחר ליטול קודם לו הוא מברך: **שנוטל ידיו באחרונה תחלה.** לאותו שנוטל בתחלת החמשה אחרונים קודם תחלה באחרונה: **אין מכבדין** · לומר היה אחד קודם: **לא בדרכים** · הולכי דרכים לומר לגדול הימנו לך לפני: ולא

[כדלמיתא לקמן ממ:]

[ויתר ביאור ממנ"ת נתו' פסחים קד: ד"ה מון]

כז א מיי' פ"ג מהלכות ברכות הלכה ח סמג עשין כז עוש"ע או"ח סי' קפו סעיף ב עוש"ע י"ד סימן רמח סעיף ו:

כח ב מיי' שם פ"ח הל' ג עוש"ע או"ח סי' [קצ סעיף ו וכמי'] ל סעיף ב:

כט ג מיי' פ"ו מהל' ברכות הל' ו סמג שם:

ל ד מיי' וסמג שם עוש"ע או"ח סימן קפה סעיף ב:

לא ה ו מיי' שם הל' יב סמג שם עוש"ע או"ח סי' קפו סעיף ו:

לב ז מיי' שם [עו"ש י"ד סי' רמב סעיף יז בהגה]:

[עי' ב"ק ד' ופי' מג"ל סי' קפו ס"ק יח ד"ל סעד]

[תרגום של כשלום ומשלוב כשלמת ובתרי"ו; ועי' בערוך ערך תיכן]

[מכ' שמחות סוף פי"ד ע"ס]

סם

מספתת פ"ה

לעיל מג. ע"ש

רב נסים גאון

שאני פרסאי דבמחוג מהאי היזו מכירין זה את זה ברמיזותיו של זה ומבין כל אחד מהן מה שהבירו אומר ובפ"ק דמסכת הניניה (דף ה) ר' יהושע בן חנניה הוה קאי בי קיסר אתוי ליה הדוא מינא עמא דאהדרינהו מאריה מיניידו אתוי ליה אידו ידו נפויה עלינו אמרו ליה לר' יהושע בן חנניה מאי אתוי לך עמא דאהדרינהו מאריה לאפויה מיניה ומאי אתויה ליה ידו נפויה עלינו אמרו ליה לההוא מינא מאי אתויה ליה עמא דאהדרינהו מאריה לאפויה מיניה ומאי אתוי לך לא ידענא אמרי גברא דלא ידע מאי מהר ליה במהוג יתיב [כנגד מיקח יהיו] קמיה מלכא וקפלחה:

גליון השים

תום' ד"ה להיכן וכו'. ולמר מכבדין ג"ל עין מודם לך [רש"ל]:

ולא בידים מזומנות. בגמרא מיט לחמרונים: **ממערבא.** לפי שהיה רבין רגיל לעלות מבבל לא"י ולומר הוא לבריו משמו של ר' יוחנן: **בפתח הרלוי למווזה.** כלומר בכניסת כל פתחים למעוטי דרכים ופרלות: **לטעום ליפתר.** לין תלוק בדבר לא שתייב לומר בלשון רבו: **קדים.** רבה בר בר חנה ליצד על השלחן ולטעות לבעו הלכות מעוזה לפי שהחתן רגיל לבעוע והיה מלמדו היאך יעשה: **לבעוע.** לפרום הפרוסה מן הפת: **עד שילכלה לחמן מפי הטווים.** לחמן לחר ברכת המוליא ללוף עגייה לחמן מן הברכה היא ולחרי' בפרק בילד מבריין (דף לט:) לריך שהלכלה ברכה קודם בליעה: **לחמופס.** שקוליין לה הלולף בחלוף ולא בפחמ* ולומר פי' ד"ה לחמן והוא לריך לומר לחמן: **קמופס.** שמחסר קריילה הע"ן שלימה בפה שהכה לגה לכתב: **יהומס.** שלה שמע הברכה לגה שמעם שעוסין לחמן והה לחמרי' בהחליל (סוכה נח:) שבחלכסנדריה של מלריס היו מניפים בסוולרים כשהגיע עת לעטות לחמן לגמה לה שמעי וקל עגו הגמו מידע ידעי שהם עוסים לחר ברכה ועל ליו ברכה הם עוסים לגה שלה היו שומעים לת הקול: **ולא יזרוק ברכה מפיו.** בחירות שדומה עליו כמשה לגה שחוק קבוע הוא לו: **וקא משרבב ולחיל.** ממהר לאכול כדי להשלרף לזימון וזימנו עליו: **לחילנא לן.** גמרה לן מעודתנו קודם שבחת ולי לחה מחייבנו עוד בזימון: **לילו מייתו לי מרדילית וגוזלית ולאכלה.** שמואל חביבין עליו מרדילית בקנות מעודה והן כמהין ופטריות ולרב היו חביבין גוזלות ושמואל היה קורא לרב לחת לכבודו: **מי לא לחלינן.** הלכך לא גמרה מעודתה ומלטרף: **עיקר שבמעודה.** לחר מאוהן שהיו בתחלת ההסבה: **מה לא חזי ליה.** והויא לה ברכת זמון הבאה בעבילה וכתיב (תהלים י) בוצע ברך נלץ ה' ולחר מר (ה) (בב"ק דף לד:) הרי שגזל סאה של חטים ומחה ולפלה וברך עליה לין זה מברך אלא מגלץ: **דמאי.** חטין הלקוחים מע"ה שפך עשרן שפך לא עשרן: **מכפניא.** חיל של מלך שמטיל על בני העיר לזוגס בשוס ממלחמתו והרי הס כעניים לפי שהס שלא במקומם: **מלילים לת העניים דמאי.** דרוש עמי הלרן מעשרים הס ומוסרת לרבען בעלמה הוא: **שהקדימו בשבלים.** לוי קדם לת הכהן וגטל מעשר בשבלים קודם שגטל כהן תרומה גדולה והכהן היה לו ליטול תרומה גדולה תחלה ל' מל' דרחמנה קריים לחלים וכתיב (שמות כב) מלחלך ודמעך לא תחשר ממלחת תרומה גדולה של כהן בתוך המעשר הזה לחר מחמשים שבו לבד מתרומת מעשר שעל הלוי להפריש תרומה ממעשרו: **ודדרבי אבהו.** למעטיון מתני' דהכי הוה בדרבי אבהו דפטר ליה לגוי מתרומה גדולה שבו לכל במדבר יח:

אמרתי לך ולא תרומה גדולה ותרומת מעשר מן המעשר אמר ליה *רב פפא לאביי אי הבי אפילו הקדימו בברי נמי אמר ליה עליך אמר קרא מכל

דלקספו להו ליסור מיתה ולי נמי בחכסניא של נכרים שהטיל עליהם המלך מכל מקום דוקא דמאי לבל בבל לא דחם כן פורע מוכו מממונו של כהן*: **ואמר** רב הונא חנא בש"ח לין מחכילין. ות"ח רב הונא חנא לחמני דהכי קחמר ליה לרב מקי ידך וכו': **ומאבילין** לת החכסניא דמאי. מייתי בחכסניא ישראל ומוטלין עליהם לזונם והם כעניים ודוקא דמאי לבל בבל לא דחם כן פורע מוכו מממונו של כהן*: **ואמר** רב הונא חנא בש"ח לין מחכילין. ות"ח רב הונא חנא לחמני דהכי קחמר ליה לרב מקי ידך וכו': **ומאבילין** לת החכסניא דמאי. מייתי בחכסניא ישראל ומוטלין עליהם לזונם והם כעניים ודוקא דמאי לבל בבל לא דחם כן פורע

אין המסובין רשחין לטעום עד שיטעום המברך. ותימה מהמוה שבת דערבי פסחים (דף קו.) דלמין ושמי חלמת דשמי קודם המברך שמח יש חלוק בין תלילה לשחיה לי נמי יש לומר דלא שחה חלת להלילות לו מעשה שלא היה לריך לומר יותר ובירושלמי יש כתיב לכל לחד ככרו לו כוסו בידו יכולים לטעות לפי' קודם המברך וגבי ההוא שבת היה לו כוסו בידו והכי לימת בירושלמי לחמר רבי בון בשם רב לין המסובין רשחין לטעות עד שיטעום המברך ריב"ל לחמר שוטין חע"פ שלא שחה המברך ולא פליגי רבי בון בשם רב שזקוק לכוס לחד ריב"ל דהיה לכל לחד כוסו בידו וכן עשה רבינו שמשון בחופה לחת שבעט החתן המוליא והיה בולע רבינו שמשון הפת שהיה לפניו ואוכל והשבר מקולי היה לומר לם בעט המברך ושתן לכל לחד חלקו לין לריך להמתין כל לחד עד שיטעום המברך והה לחמרי' הכח לין המסובין רשחין לטעות עד שיטעום רבו להקדים ובעוע מן הפת שבעט המברך לבל לחד שתן לכל לחד חלקו לין לריך לומר בשמוך הבועע הוא פושט ידיו תחלה לטבול פתו ולם בח לחלוק בבוד לרבו לרבו רשחי ולחמי והה לין המסובין רשחין לטעום וכו' ולין לומר דמן המטבל לחודיה קחמר לך המברך לוכל קודם דת"ל מה כבוד היה זה לבל לפי מה שפירשתי ניחח ויש מפרש פושט ידיו תחלה בקערה להתחיל בלחיצה ומכלן משמע שלין לריך למזוג מכוס ברכה לשחר כוסות היכח שיש בפני החוזרים כוסות שלינן פנוחות יש קפידא*:

אמן יהומה. שלין שומע לברכה מפי המברך ושונה לחר שהחריס שמעתו לתן תימה להה לחריכין בסוכה (פ"ה דף נח:) בחלכסנדריה של מלריס היה שם קהל גדול והה היו יכולים כולם לשמוע מפי המברך והיו מניפים בסוולרים כדי שידעו מתימת הברכות ויענו לתן ו"ל היו יודעים בלישו ברכה החזן עומד לחמצ לה היו שומעים לולתו לבל הכח מיירי שחינם יודעים כלל היכן החזן עומד ומתפלל ובלישו ברכה הוא עומד הלא עומד לחר עומה לחר שהחריס בלא שמיעה והא יזיעה*:

כל שהחריך בחתן שהריכין לו ימיו ושנותיו. ובלבד שלא יהריך יותר מדחי ושעמת לפי שלין קריאת שהיבה כשמעה בשהות שהריך יותר מדחי ושהקבת שלחת לתין הבועע בשחי לבעוע עד שיכלה לחתן מפי כוב השועים:

אילן שייתו לי לרדילית וכו'. משמע לכן הלכה לרב כמי שלא פליג לבל לי לחמר הב לן ונבריך שבשיתו דעשם מלאכול תין שלישי שלטרף עשהם:

והלכתא גדול שבבך. ושיהו שם הגדול נותן לשות לקטן לברך שפיר כדלשכחן (לעיל מב. מו:) לחמר ליה לרב מקי ידך וכו': **ומאבילין** לת החכסניא דמאי. מייתי בחכסניא ישראל ומוטלין עליהם לזונם והם כעניים ודוקא דמאי לבל בבל לא דחם כן פורע מוכו מממונו של כהן*: **ואמר** רב הונא חנא בש"ח לין מחכילין. ות"ח רב הונא חנא לחמני דהכי ק

אמר רב הונא הלכה כתלמידים. והתידנא לין לתו מדקדוק ורגילים לתו לזמן בע"ח כדתלמיכן בתגיגה (פ"ג דף כב.) כמאן מקבלין התידנא מהדוסתא מע"ח כמאן כרבי יוסי כדי שלא יהא כל אחד הולך ובונה במה לעצמו * : **מצוה** דרבים קתני.

מכאן קשה לה"ג לפירש דמי שמת לו מת בי"ט התחרון לתבילות נוהג ולא לתי י"ט התחרון דרבנן ודמי לתבילות דחוייתא דכתיב (עמוס ח) ותחריתה כיום מר להכא חזינן דתחית תפלה לרבנן ודמית קרא ללעולם בהם תעבודו וכן משמע נמי בריש כתובות (דף ז.) גבי תקן נוהג ז' ימי המשתה ותמ"ל נוהג ז' ימי תבילות ומדשבעת ימי המשתה מבטלין תבלות דחוייתא כל שכן יום טוב שני:

קתני פורס מזמון עליו. פרש"י שהביאו שתי שערות ועדיין לא הגיע לי"ג שהם ויום לתד ולא נהירלי דת"ל תמלי תמר בשמוך לתמוי קתן פורס היינו שהביאו שתי שערות דקתני בבריימא דהדיא ע"כ פר"ח קתן פורס בתוך י"ג שהם ועדיין לא הביאו שתי שערות יפותות שתינן גדולות כדי לכוף לתתן לעיקרן שכן הוא שיעור ולהכי קרי ליה פורס שפרסו ונמתו בו שערות תבל תינן גדולות כל השיעור והשתא ה"פ תמרת הביאו דמשמע שהביאו דוקא והדר קתני אין מדקדקין בקתן דמשמע שהביאו לא הביאו תלת ס"מ לתמוי קתן פורס ותתי סיפא לגלויי דיעתא דמה שהוא מומר בהביאו שתי שערות היינו פורסות שתינן שערות ממש וכדפירשתי שכשכם בתוך י"ג שהם וה"ה והא תמרינן לעיל קתן המוטל בעריסה עומין לתתו סניף וי"ל דהסם תייני בעריסה ותכל מייני בשלשה תו ושים פלגי תהדדי:

הגהות הב"ח

(ו) גמ' מאי דרכיס שתלי. כ"כ ע"ס בשם גיעון דף מ"ג ע"ב וכ"ע גם ל"ע ממשמע ערוכה דגיעון דף מ"ל היכא דעבד הוא תלין עבד ומלין בן חורין דפוסין תם לכו לשתכרו כדי לקיים מאות פריה ורביה אף אתיא מאה דרכים ובני ס"ל היינו הטיב דשתי שערות שהוא תלין בן חורין וכן בשפחה שתליה בת חורין לפי שכשם התקבל בגיעון דף מ"ג כי שם שהוא בעשתו דהייט רבו עשה עבידה שעשתכרו תלין והיינו תלין ס"ל הוא נקנה פוסא שגרם שעבד לו שפחה לת יוכלו לישא עבד ושפחה ולקיים לת שהו כרתה שלא לשבת ע"כ קשיגן ליה לקושטנוט עביה לשתכרם תלין שתי כדי לזכות לעבד ושפחה כיון דהוה הגורם להם העבידה והוה כיון שכשהו תום' לשם דהיכא דתם הוה פוסא שוב אין חזכין אותו ה"ה כתלוקבא הוכח שהשתא כדי לזכות לעבד אתל זה תינו דהם תיכא תם דף מן פלוגתא זאת היכא דשתכרם מאי עבדו שם קושה ומקשיגן לע"ד [בכסף פלגי ומוקי לשתניתין] דתייני בעבד שלו שני שותפים לתו קושה ל"ד"ה [וכופין רבו שני שתכרו והוא לת פשט ולת גרם לו תה העבידה] שוב מצאתי כתוספות דשתכרת שבת דף ל' שפתבו דגם מצות ס"ת הוא כמו מצות דרכיס כי היכ מצות גדולה ומ"ש הוא דוחק וכן כתבו תום' בשתכרת פיכוגין דף נ"ב ע"ב ד"ה ולת לעבד עם הארץ פי':

גליון השים

גמ' תמצה ותרון. עי' שבת נ"ב ע"ל תוס' ד"ה על שקורין וכשתכרת"ל שם:

כתד א מיי' פ"ל מהל' ברכות הלכה כ:

[וע"ע תוס' תגיגה כב. ד"ה כשתן]

כתה ב טוש"ע או"ח סי' קצט ס"ג [להתידנא מזמנין]:

כתו טוש"ע שם סעיף ד:

[עי' תוס' שבת קכו: ד"ה כל קט"ן]

כתז ד מיי' פ"ג מהל' תפלה הלכה ו סמג לאוין קנו טוש"ע א"ח סי' רפ סעיף ב:

כתח ה ו מיי' פ"ע מהל' עבדים הל' ו סמג עשין פז טוש"ע יו"ד סי' רמ סעיף טו:

כתט ז מיי' פ"ג מהל' תפלה הלכה ו סמג עשין יט טוש"ע או"ח סי' ס סעיף יד [כ"כ תלפס לשון דף ו. וכנ"ל שם מימן ז]:

(ז) גמ' כל מזמן עליו. פרש"י שהביאו ג' שערות ויותר ע"כ ל"ל דת"ל כל מזמן עליו ולא כל שאינו מזמן עליו דהא ת"ל כל שאינו מזמן עליו ה"ת כל שאינו אוכל חוליו בטהרה דברי ר"מ וחכמים אומרים כל שאינו מעשר פירותיו כראוי והני כותאי עשורי מעשרי כדחזי דבמאי דכתיב באורייתא מזהר והירי *דאמר מר כל מצוה שהתחזיקו בה כותים הרבה מדקדקין בה יותר מישראל ת"ר *איזהו ע"ה כל שאינו קורא ק"ש ערבית ושחרית דברי ר' אליעזר רבי יהושע אומר כל שאינו מניח תפילין בן עזאי אומר כל שאין לו ציצית בבגדו ר' נתן אומר כל שאין מזוזה על פתחו ר' נתן בר יוסף אומר כל שיש לו בנים ואינו מגדלם לת"ת *אחרים אומרים אפי' קרא ושנה ולא שמש ת"ח הרי זה ע"ה א"ר הונא הלכה כאחרים רמי בר חמא לא אזמין עליה דרב מנשיא בר תחליפא דתני ספרא וספרי והלכתא כי נח נפשיה דרמי בר חמא אמר רבא לא נח נפשיה דרמי בר חמא אלא דלא אזמין ארב מנשיא בר תחליפא והתניא אחרים אומרים אפילו קרא ושנה ולא שמש ת"ח הרי זה ע"ה שאני רב מנשיא בר תחליפא דמשמע להו לרבנן ורמי בר חמא הוא דלא דק אבתריה ל"א דשמע שמעתתא מפומייהו דרבנן וגרים להו כצורבא מרבנן דמי: אכל טבל ומעשר וכו': טבל פשיטא לא צריכא בטבל טבול מדרבנן ה"ד בעייץ שאינו נקוב: מעשר ראשון כו': פשיטא לא צריכא כגון שהקדימו בברי מהו דתימא כדאמר ליה רב פפא לאביי קמ"ל כדשני ליה: מעשר שני וכו': פשיטא לא צריכא שנפדו ולא נפדו כהלכתן

מעשר שני כגון שפדאו על גבי אסימון ורחמנא אמר °יצרת הכסף ביד[ך] *כסף שיש (לו) עליו צורה הקדש שחללו על גבי קרקע ולא פדאו בכסף ורחמנא אמר * °ונתן הכסף וקם לו: והשמש שאכל פחות מכזית: פשיטא אידי דתנא רישא כזית תנא סיפא פחות מכזית: והנכרי אין מזמנין עליו: פשיטא הכא במאי עסקינן °בגר שמל ולא טבל *דאמר רבי זירא א"ר יוחנן °לעולם אינו גר עד שימול ויטבול וכמה דלא טבל נכרי הוא: נשים ועבדים וקטנים אין מזמנין עליהן: אמר רבי *יוסי קטן המוטל בעריסה מזמנין עליו והא תנן נשים ועבדים וקטנים אין מזמנין עליהם הוא דאמר כרבי יהושע בן לוי דאמר ריב"ל אף על פי שאמרו קטן המוטל בעריסה אין מזמנין עליו אבל עושין אותו סניף לעשרה ואמר ריב"ל תשעה ועבד מצטרפין מיתיבי *מעשה ברבי אליעזר שנכנס לבית הבנסת ולא מצא עשרה וישתרר עבדו והשלימו לעשרה שתרר אין לא שתרר לא תרי אצטריכו שתרר חד ונפיק בתד והיכי עביד הכי והאמר רב יהודה *°כל המשתרר עבדו עובר בעשה שנאמר °לעולם בהם תעבודו 'לדבר מצוה שאני *מצוה הבאה בעבירה היא מצוה דרבים שאני (ו) ואמר ריב"ל לעולם ישבים אדם לבית הבנסת כדי שיזכה וימנה עם עשרה הראשונים שאפילו מאה באים אחריו קבל עליו שכר כולם *שכר כולם סלקא דעתך אלא אימא נותנין לו שכר כנגד כולם אמר רב הונא °תשעה וארון מצטרפין א"ל רב נחמן וארון גברא הוא אלא אמר רב הונא תשעה נראין כעשרה מצטרפין אמרי לה כי מכנפי ואמרי לה כי מבדרי אמר רבי אמי שנים ושבת מצטרפין אמר ליה רב נחמן ושבת גברא הוא אלא אמר רבי אמי שני תלמידי חכמים המחדדין זה את זה בהלכה מצטרפין מתי רב חסדא כגון אנא ורב ששת מתי רב ששת כגון אנא ורב חסדא א"ר יוחנן קטן פורס מזמנין עליו תנ"ה קטן שהביא שתי שערות מזמנין עליו ושלא הביא שתי שערות אין מזמנין עליו ואין מדקדקין בקטן הא גופא קשיא אמרת הביא שתי שערות אין לא הביא לא והדר תני אין מדקדקין בקטן לאתויי מאי לאו לאתויי

מכל מעשרותיכם תרימו ומה ראית האי אידגן והאי לא אידגן: מעשר שני והקדש שנפדו: פשיטא הב"ע °בגון שנתן את הקרן ולא נתן את החומש *והא קמ"ל דאין חומש מעכב: השמש שאכל כזית: פשיטא מהו דתימא שמש לא קבע קמ"ל: והבותי מזמנין עליו: אמאי לא יהא אלא עם הארץ ותניא °אין מזמנין על ע"ה אביי אמר בבותי חבר רבא אמר אפילו תימא בבותי ע"ה והבא בע"ה דרבנן דפליגי עליה דר' מאיר עסקינן דתניא *איזהו ע"ה כל שאינו אוכל חוליו בטהרה דברי ר"מ וחכמים אומרים כל שאינו מעשר פירותיו כראוי והני כותאי עשורי מעשרי כדחזי דבמאי דכתיב באורייתא מזהר והירי *דאמר מר כל מצוה שהתחזיקו בה כותים הרבה מדקדקין בה יותר מישראל ת"ר *איזהו ע"ה כל שאינו קורא ק"ש ערבית ושחרית דברי ר' אליעזר רבי יהושע אומר כל שאינו מניח תפילין בן עזאי אומר כל שאין לו ציצית בבגדו ר' נתן אומר כל שאין מזוזה על פתחו ר' נתן בר יוסף אומר כל שיש לו בנים ואינו מגדלם לת"ת *אחרים אומרים אפי' קרא ושנה ולא שמש ת"ח הרי זה ע"ה א"ר הונא הלכה כאחרים רמי בר חמא לא אזמין עליה דרב מנשיא בר תחליפא דתני ספרא וספרי והלכתא כי נח נפשיה דרמי בר חמא אמר רבא לא נח נפשיה דרמי בר חמא אלא דלא אזמין ארב מנשיא בר תחליפא והתניא אחרים אומרים אפילו קרא ושנה ולא שמש ת"ח הרי זה ע"ה שאני רב מנשיא בר תחליפא דמשמע להו לרבנן ורמי בר חמא הוא דלא דק אבתריה ל"א דשמע שמעתתא מפומייהו דרבנן וגרים להו כצורבא מרבנן דמי: אכל טבל ומעשר וכו': טבל פשיטא לא צריכא בטבל טבול מדרבנן ה"ד בעייץ שאינו נקוב: מעשר ראשון כו': פשיטא לא צריכא כגון שהקדימו בברי מהו דתימא כדאמר ליה רב פפא לאביי קמ"ל כדשני ליה: מעשר שני וכו': פשיטא לא צריכא שנפדו ולא נפדו כהלכתן

מעשר שני כגון שפדאו על גבי אסימון ורחמנא אמר °יצרת הכסף ביד[ך] *כסף שיש (לו) עליו צורה הקדש שחללו על גבי קרקע ולא פדאו בכסף ורחמנא אמר * °ונתן הכסף וקם לו: והשמש שאכל פחות מכזית: פשיטא אידי דתנא רישא כזית תנא סיפא פחות מכזית: והנכרי אין מזמנין עליו: פשיטא הכא במאי עסקינן °בגר שמל ולא טבל *דאמר רבי זירא א"ר יוחנן °לעולם אינו גר עד שימול ויטבול וכמה דלא טבל נכרי הוא: נשים ועבדים וקטנים אין מזמנין עליהן: אמר רבי *יוסי קטן המוטל בעריסה מזמנין עליו והא תנן נשים ועבדים וקטנים אין מזמנין עליהם הוא דאמר כרבי יהושע בן לוי דאמר ריב"ל אף על פי שאמרו קטן המוטל בעריסה אין מזמנין עליו אבל עושין אותו סניף לעשרה ואמר ריב"ל תשעה ועבד מצטרפין מיתיבי *מעשה ברבי אליעזר שנכנס לבית הבנסת ולא מצא עשרה וישתרר עבדו והשלימו לעשרה שתרר אין לא שתרר לא תרי אצטריכו שתרר חד ונפיק בתד והיכי עביד הכי והאמר רב יהודה *°כל המשתרר עבדו עובר בעשה שנאמר °לעולם בהם תעבודו 'לדבר מצוה שאני *מצוה הבאה בעבירה היא מצוה דרבים שאני (ו) ואמר ריב"ל לעולם ישבים אדם לבית הבנסת כדי שיזכה וימנה עם עשרה הראשונים שאפילו מאה באים אחריו קבל עליו שכר כולם *שכר כולם סלקא דעתך אלא אימא נותנין לו שכר כנגד כולם אמר רב הונא °תשעה וארון מצטרפין א"ל רב נחמן וארון גברא הוא אלא אמר רב הונא תשעה נראין כעשרה מצטרפין אמרי לה כי מכנפי ואמרי לה כי מבדרי אמר רבי אמי שנים ושבת מצטרפין אמר ליה רב נחמן ושבת גברא הוא אלא אמר רבי אמי שני תלמידי חכמים המחדדין זה את זה בהלכה מצטרפין מתי רב חסדא כגון אנא ורב ששת מתי רב ששת כגון אנא ורב חסדא א"ר יוחנן קטן פורס מזמנין עליו תנ"ה קטן שהביא שתי שערות מזמנין עליו ושלא הביא שתי שערות אין מזמנין עליו ואין מדקדקין בקטן הא גופא קשיא אמרת הביא שתי שערות אין לא הביא לא והדר תני אין מדקדקין בקטן לאתויי מאי לאו לאתויי

[מתוספתיכם פ"ג ה"ב]

[ניעין שם. תוספתא פ"ג ה"ג]

[קדושין שו. ניעין י'. תוליו ד.]

סוטה כב. ע"ש

[עי' תוס' לעיל ט:ד"ה תמרים]

[ב"מ מז:]

[ועי' תוס' שבת קכח. ד"ה ומקן]

יבמות מו:

[ל"ל רב אסי וכ"מ מפרש"י ד"ה סניף]

ניעין לח:

ניעין שם ויקרא כה [סוכה ג. ב"ק נד.] [מגילה לב.]

לאתויי קטן פורס. אתיין מדקדקין בו אם בא לכלל סימן או לאו ומה הן סימנים י"ג סימנים ויותר למחר: **עלגל.** גג(נ): **מקנים.** מקן שלו מקטנותו: **בונין.** לעצמן ואיתא דגרסי מקטפיה וקמקף הוא שרף החילן לצורך מעשה שהוא חומצ ויוצא ממנו השרף ניכר אם יהיה טוב: **ומיהו סכנה.** רבי זירא סהיה קובל (ד) ומתמרט על תורה אור

שלא שלט על המשנה סבר דילמא לאתויי קטן פורה. ולית הלכתא ככל הני שמעתתא אלא כי הא *דאמר רב נחמן *קטן היודע למי מברכין מזמנין עליו אביי °ורבא הוו יתבי קמיה דרבה אמר להו רבה למי מברכין אמרי ליה לרחמנא ורחמנא היכא יתיב רבא אחוי לשמי מלאלא אביי נפק לברא אחוי בלפי שמיא אמר להו רבה תרוייכו רבנן הויתו היינו דאמרי אינשי *בוצין בוצין מקטפיה ידיע: א"ר יהודה בריה דרב שמואל בר שילת משמיה דרב ²תשעה אכלו דגן ואחד אכל ירק מצטרפין א"ר זירא בעאי מיניה מרב יהודה שכמה מהו שבעה מהו ג'א"ל לא שנא ששה (ה) *ודאי לא מיבעיא לי א"ל רבי ירמיה שפיר עבדת דלא איבעיא לך התם טעמא מאי משום דאיכא רובא הכא נמי איכא רובא ואיהו סבר *רובא דמינכר בעינן. יאני מלכא ומלכתא כריכו ריפתא בהדי הדדי ומדקטל להו לרבנן לא הוה ליה אינש לברוכי להו אמר לה לדביתהו מאן יהיב לן גברא *דמברך לן אמרה ליה אשתבע לי דאי מיתינא לך גברא דלא מצערת ליה אשתבע לה אייתיתיה לשמעון בן שטח אחוה אותביה בין דידיה לדידה אמר ליה חזית כמה יקרא עבדינא לך אמר ליה לאו את קא מוקרת לי אלא אורייתא היא דמוקרא לי דכתיב °כלסלה ותרוממך *תחבדך כי תחבקנה אמר לה קא חזית דלא מקבל מרות יהבו ליה כסא לברוכי אמר היכי אברוך ברוך שאכל ינאי וחבריו משלו שתייה להדוא כסא יהבו ליה כסא אחרינא וברוך א"ר אבא בריה דרב חייא בר אבא (*א"ר יוחנן) שמעון בן שטח *דעבד לגרמיה הוא דעבד דהבי אמר ר' חייא בר אבא אר"י לעולם אינו מוציא את הרבים ידי חובתן עד שיאכל כזית דגן (ג) מיתיבי רשב"ג אומר עלה והסיב עמהם "אפילו לא טבל עמהם אלא בציר ולא אבל עמהם אלא גרוגרת אחת מצטרף אצטרופי מצטרף אבל 'להוציא את הרבים ידי חובתן עד שיאכל כזית דגן איתמר נמי אמר רב חנא בר יהודה משמיה דרבא אפי' לא טבל

[שמע מינה כזית בעינן:]

למגסג שעות הוא דכי היכי דלמר אמנו גברת הוא ס"ג אמו מומס גברת הוא ועוד הא דקאמר קטן מלטרף היינו לפי' בלא מומס ועוד בלא חזינן בשום דוכתא דמסכי אלא בעובדא דעבור אמה כמעטון בעלים בפירקי דרבי אליעזר (פ"ח) דקאמר בשלמה מעברין אם אמה ר' אליעזר אומר בעברה ואם נתמעטו מביאין ספר תורה ושותן עגולה וכו' ואין מזכיר אם אימה הקטן אומר אם"ח ואמה נמי לא קאמר אלא ספר תורה העשוי בגליון אבל מומסין אלמו לא ומיהו קאמר בירושלמי פ"ק דשבת (ז) זמנין אלמלים עם ר' אלעזר אמה ועם ר' אליעזר אומר בעברה ואם אמרו מומס

קטן שהגיע לחינוך לא מיקרי מחויב דרבנן לחייבו לחנכו לכל עליו לית ליה חיוב וקשה לפירושו מכל מקום כיון שחינו מן התורה חינו מוציא לחריס שמחויבים ועוד דוחק לומר בקטן שהגיע לחינוך קרי ליה מחויב מדרבנן לחם חינו מחויב לפילו מדרבנן חם כן חינו פוטר חת חביו וכ"ג פירש דחמר שחכל כזית חינו יכול להוציח לחריס שחכלו כדי שביעה לחת חני דרבנן ופוטר לחורייתח לבל כשחת חכלו גם החחרים רק כזית פוטר לוחם ולח היח דהח סחכינן לעובדח דיכחי וחבריו וסח חכלו כדי שביעה ופליגי סבי קח חזיק דקח פטר להו שחטון בן שחת חלח כרחה לחלק דקטן שחינו בר חיוב כלל לחורייתח לפילו לבל כדי שביעה חלבך חינו מחויב בדבר קריון ביה ולבך לח מפיק ליה לי לבל שיעורח לחורייתח לבל גדול שהוח בר חיובח מן התורה כי לבל כדי שביעה מחויב בדבר קריון ביה לפילו לח לבל כלל כדלחמרי' בירושלמי סבסם (פ"ג ד' כט.) כל הברכות לוח על פי שילח מוליח חוץ מברכת הלחם וברכת היין והייבו טעמח דבל ישרחל ערבין זה בזה והוח הדין בברכת המזון לוף ע"פ שילח מוליח כלפרישים וכזיח דגן חינו לריך חלח שיוכל לומר שחבלנו מבלו:

מתחיל בתחמה - פי' הקונטרס ללו דוקי מתחיל בתחמה ומסיים חלח כלומר למין לריך להזכיר של שבח לח בפניתה ולח בתחמה חלח בחלמע לבל מתחיל ומסיים בתחמת ירושלים כמו בחול שלומר רחם ומוסף בבוסה ירושלים ויב שמתחילין בתחמנו ומוסמים בתחמת ליון טירך ובבניו ירושלים ומוסיים טעם לבריסה דרחם חוי לשון תחנה ומין לומרים מחטוים בשבת לבל כחס חינו לשון מחטוים חלח כמו והכחס על הרשה לעמך (שמות לב) ולח הירח דהכל משמע לשון מחטוים ומין להקפיד לפילו לי חוי לשון בקשה כדחמר בירושלמי דשבת בפרק חלו קשרים מהו לומר רופנו זוכנו פרנסנו בשבת ת"ל טופס ברכות בך הוח ומנהג שטות הוח המשנה ברכה של חול: **ברית** ומורה - לין לריך להזכיר ברית ותורה ותיים ומזון דדי להזכיר על בריתך שחתמת בבשרנו ועל תורתך שלמדתנו וכו' להייבו ברית ותורה והגמרת לסימנה:

בעלמא נקטיה:

מלן

ובשבת מתחיל בנחמה - כלומר חינו לריך לח לסיים ולח להתחיל בשל שבת חלח מתחיל ומסיים בנחמה בין ירושלים קרי נחמה כל היכי דמתחיל בין רחם בין נחמנו: **בברכה שחקנו תפקנו**. בתמוד והמטיב: **מיכא בייייסו דיעבד** - לרבבן בתרתי מהדרינן ליה:

תורה אור

טבל עמהם אלא בציר ולא אכל עמהם אלא גרוגרת אחת מצטרף ולהוציא את הרבים ידי חובתם אינו מוציא עד שיאכל כזית דגן אמר רב חנא בר יהודה משמיה דרבא הלכתא אכל עלה ירק ושתה כוס של יין מצטרף להוציא אינו מוציא עד שיאכל כזית דגן אמר רב נחמן *משה תקן לישראל ברכת הזן בשעה שירד להם מן °יהושע תקן להם ברכת הארץ(ה) כיון שנכנסו לארץ דוד ושלמה תקנו בונה ירושלים דוד תקן על ישראל עמך ועל ירושלים עירך ושלמה תקן על הבית הגדול והקדוש הטוב והמטיב ביבנה תקנוה כנגד הרוגי ביתר דאמר רב מתנא *אותו היום שניתנו הרוגי ביתר לקבורה תקנו ביבנה הטוב והמטיב הטוב שלא הסריחו והמטיב שניתנו לקבורה: תנו רבנן ¹סדר ברכת המזון כך היא ברכה ראשונה ברכת הזן שניה ברכת הארץ שלישית בונה ירושלים רביעית הטוב והמטיב ²ובשבת מתחיל בנחמה ומסיים בנחמה ואומר קדושת היום באמצע רבי אליעזר אומר רצה לאומרה בנחמה אומרה בברכת הארץ אומרה בברכה שתקנו חכמים ביבנה אומרה וחכמים אומרים אינו אומרה אלא בנחמה בלבד חכמים היינו תנא קמא איבא ביניהו דיעבד: *תנו רבנן מנין לברכת המזון מן התורה שנאמר °ואכלת ושבעת[ו] וברכת *זו ברכת הזן את ה' אלהיך זו ברכת הזמון על הארץ זו ברכת הארץ °ההר הטובה זו בונה ירושלים וכן הוא אומר °ההר הטוב הזה והלבנון וכן הוא אומר *זו ברכת הטוב והמטיב אין לי אלא לאחריו לפניו מנין אמרת קל וחומר *כשהוא שבע מברך כשהוא רעב לא כל שכן [ג] רבי אומר [אינו צריך] ואכלת ושבעת וברכת [ג] זו ברכת הזן אבל ברכת הזמון °מגדלו לה' אתי נפקא על הארץ זו ברכת הארץ הטובה זו בונה ירושלים וכן הוא אומר ההר הטוב הזה והלבנון הטוב והמטיב ביבנה תקנוה אין לי אלא לאחריו לפניו מנין תלמוד לומר אשר נתן לך משנתן לך רבי יצחק אומר אינו צריך הרי הוא אומר °וברכת את לחמך ואת מימיך אל תקרי וברירך אלא וברך ואימתי קרוי לחם קודם שיאכלנו ר' נתן אומר אינו צריך הרי הוא אומר °בבאכם העיר כן תמצאון אותו במרם יעלה הבמתה לאכול כי לא יאכל העם עד באו כי הוא יברך הזבח אחרי כן יאכלו הקרואים וכל כך למה לפי שהנשים דברניות הן ושמואל אמר כדי להסתכל ביפיו של שאול דכתיב °משכמו ומעלה גבוה מכל העם ורבי יוחנן אמר לפי שאין מלכות נוגעת בחברתה אפי' כמלא *ניצא ואין לי אלא ברכת המזון ברכת התורה מנין אמר ר' ישמעאל ק"ו על חיי שעה מברך על חיי עוה"ב לא כ"ש רבי חייא בר נחמני תלמידו של רבי ישמעאל אומר משום רבי ישמעאל אינו צריך הרי הוא אומר °על הארץ הטובה אשר נתן לך ולהלן הוא אומר °ואתנה לך את לחות האבן והתורה והמצוה וגו' ר"מ אומר * מנין שכשם שמברך על הטובה כך מברך על הרעה ת"ל אשר נתן לך ה' אלהיך (ג) דיינך בכל דין שדנך בין מדה טובה ובין מדה פורענות רבי יהודה בן בתירה אומר אינו צריך הרי הוא אומר מובה המובה *טובה זו תורה וכן הוא אומר °כי לקח טוב נתתי לכם המובה זו בנין ירושלים וכן הוא אומר ההר הטוב הזה והלבנון: תניא רבי אליעזר אומר ³כל שלא אמר ארץ חמדה טובה ורחבה בברכת הארץ ומלכות בית דוד בבונה ירושלים לא יצא ידי חובתו נחום הזקן אומר צריך שיזכור בה ברית רבי יוסי אומר צריך שיזכור בה תורה פליגי אומר ⁴צריך שיקדים ברית לתורה שזו נתנה בשלש בריתות וזו

גליון הש"ס

גמ' בשלמא לרבי יהושע תקן. עיין תפא"ז מ"ב (ענין קפה):

רב נסים גאון

דאמר רב מתנה אותו היום שניתנו הרוגי ביתר לקבורה תיקנו הטוב והמטיב. בפרק במה מדליקין (דף כו) שניבו אמר רבן שמעון בן גמליאל לא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באב וביום הכפורים שבהן בנות ירושלים יוצאות בכלי לבן שאולין שלא יתביישו מי שאין לו ומקנאות במי שיש לו וכולן טבילות צריכות שכולן בכלי לבן וכולן במחול ומה היו אומרות בחורים שא נא עיניך וראה מה אתה בורר לך אל תתן עיניך ביופי אלא תן עיניך במשפחה שנאמר שקר החן והבל היופי אשה יראת ה' היא תתהלל ותנו לה מפרי ידיה ויהללוה בשערים מעשיה. ובתענית (דף לא) אמר רב מתנה אמר יום שניתנו הרוגי ביתר לקבורה הורידונו רב מתנה כי הדבר שגרם לעשות את יום ט"ו באב בשמחה היא קבורת אלו ההרוגים ואיתא למעשה דביתר ובבמה נהרגו בה והיאך נתגלגל הדבר מפרש בסמכת ניסין בפרק הניזקין (דף מ) ובגמ' דסוף תענית דבני מערבא:

שזו ניתנה בג' בריתות. הכין מפרש בספרי (פרשת ראה) בגמר ג' בריתות שכרת הקב"ה עם ישראל אחד בחורב ואחד בערבות מואב ואחד בהר גרזים ובהר עיבל ובמס' סופה בפ' ואלו

[יתכן להיות זו ברכת הזימון את ה' אלהיך זו ברכת הזן וכן שעתיקו תוס' לעיל מו. ד"ה עד כאן]

הגהות הב"ח

(ה) גמ' ברכת הארץ בשבת שבמנחה: (ב) שם ס' אלהיך אשר דייקך: (ג) רש"י ד"ה בדתנא קמא כו' אלא בדברי ולא נפסקון בדברי אשר נתן לך זה הטוב והמטיב הם"ד: (ד) ד"ה אינו צריך לק"ו זה הם"ד ותמ"ל מ"ש אלא: (ה) ד"ה תוכה מתנה וכו' בסיני ל"ב תנאי פליגי הכא לאחד הנה פוטיא הר גרזים והר עיבל ומכנים לכל מועד ועי"ש הם: ולפי גרסתם דף לז:

[שבת ל. מ"ק כח. יומא לח: תענית ה:]

דבריה מ

הגהות הגר"א

[ה] גמ' וברכת זו ברכת הזמון את ה' אלהיך זו ברכת הזן וכן שעתיקו תוס' לעיל מו. ד"ה עד כאן: [ב] שם ובלבד. כ"ל: [ג] שם בשבת ואע"ג ד"ל מ"ש דברי ר' ישמעאל ר' עקיבא תומר. כ"ל (ונ' ביומו): [ד] שם ובלבד. כ"ל הם ה' אלהיך:

מכילתא פ' בא [תוספתא פ"ו מ"ב ע"ש לעיל כה.]

[לעיל נה.]

שמות כג שמואל ב' ט

שמות כד [קמן נד. לעיל ה. ופ"ק]

מגלי ד

מילה נהגה בי"ג בניסן. *כפרקין מילה שנתנה לאברהם אבינו הס **מאן** דאמר ליתה לגריסה מלכות קסבר דלורייתא . הקשה רש"י כתובות : **מהלה ואוף** . *מדה ס' אלהינו ועל כולם ס' אלהינו אמן [ע"ש] הואיל והיא לוורייתא למאי פותחת בברוך הא סמוכה היא מודיט לך : **מ"ד לגריכה מלכות קסבר דרבנן** . הלכך לאו ברכה [ע"ש] ותירץ דקנרה היא והויא הודאה בעלמא כברכת פירות וכברכת הסמוכה לחבירתה היא שאינה מברכת התרן : **ומ"ד לאינה לגריכה** [ע"ש] מלוה ותימה למאי פותחת בברוך יותר מבתר ברכות הסמוכות שחותמות

מלכות קסבר דלורייתא היא . ומברכת התרן היא כדאמר לעיל (ד' מח:) תאכל נהן לך זה הטוב והמטיב לחברתה *ומיהו פותח בה בברוך לפי שפתיחתה היא תחימתה שכולה הודאה לחת היא ואינה (ה) הפסקה ודומה לברכת הפירות והמזות: **בונה ירושלים לא** . בחתימה לם חתם בונה ירושלים ולאו תחימה היא הלא עיקר ברכה דירושלים היא: **מלא לימא לא מוציא** . לם בא לחתום מוציא ישראל ולא חתם בונה ירושלים יצא שחתימה ישראל היא כדגין ירושלים: **פתח בחדא.** כשהתחיל בברכה לא לאמר רחם ה' על ישראל עמך ועל ירושלים עירך אלא לחת מהן וכשחתם חתם בשתים מוציא ישראל ובונה ירושלים : **מין תומתין בשתים** . שדומין לעושין מזות חבילות כי היכי דלאמר (פסחים קג:) מין לומר ג' קדושות על כוס אחד: **מקדש השבת וישראל והזמנים.** והכי ליכא למימר ישראל מקדשי לשבת וזמנים דלילו זמנים תלויין בב"ד לקדש חדשים ע"פ הרואין לכל שבת קדיפת וקיימא : **תוך מזו ומ"ש הכא חדא היא** . מין כאן אלא ברכת מקדש שמכרך להקב"ה שמקדש השבת והזמנים לכל מזיע ישראל ובונה ירושלים תרתי מילי ניהו ואין כולנים ג' דבריס בברכה אחת ולא גרם לא בהא תליא ובג"ג גרם הכי תון מזו ומ"ש הני תרתי קדושי ניהו ומודה רבי דחתמינן בהו בשתים לכל נחתה חדא מילתא היא ובחדא בעי למחתם ואיהו ס"ל דמ"ל חיא ליה לרבי מותמין בשתים והכא ס"ל בהא בהא תליא ולא היה לו לכלול ולומר אין מותמין בשתים ועוד רבי כי אמרה לאו לגמתה אמרה : **פתח בעל עמך ישראל כו'** . דבעינן חתימה מעין פתיחה : **ור"נ כו'** . בונה ירושלים תשובעת ישראל היא דכתיב (תהלים קמז) בונה ירושלים ה' ואו נדחי ישראל יכנס: **לאו מורע מרעא דלא אמר מלכות שמים** . בבונה ירושלים הלכך מהדר לה בהטוב והמטיב (*ואומר מלך העולם הטוב והמטיב): **שמי מלכיות.** כגון אלהינו מלכנו אדירנו בוראנו גואלנו קדושנו קדוש יעקב רועינו רועה ישראל המלך הטוב והמטיב לכל וכו' : **לגבי מדידה** . שפותחת ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם וכו' : **ויתיב רב גידל וקאמר מעמא כו' מ"ל** . רב הונא לרב גידל מאן אמרה : **ולא ידענא** . רבי זירא קאמר לה לא ידענא לי אמר רב גידל לזכרון ולמאמה לי לא אמר לשמחה ולי אמרה משמיה דרב לי לא אמרה : **לי אתיס בה** . מקדש ישראל ולחתי מדשים לי לא אתיס : והדר

[עי' תוי"ט מגדיים פ"ג מי"ח ד"ה שנכרתו]

[עי' תוס' (זה הוא רב ונקרא בשמו רבי לבדו עי' עירוך ערך רב]

[עיין מו.]

[ביצה יז.]

[פסחים קג: סוטה מ. מעמא דבעינן שיהא נכר פנוי למזוה אחת ולא יפנה עלמא היממה כ"כ תוס' מ"ק תי: ד"ה לפי וכו']

[עיין יב. מז:]

[ועי' תוס' לעיל מ: ד"ה אמר מאני]

נן א מיי' פ"כ מהלכות ברכות הלכה ג סמג עשין כז עור מ"מ סי' קפז :
נז ב מיי' פ"ז מהלכה ד סמג עם עוש"ע עם סעיף ג ד וכפ' קפח סעיף ב :
נח ג מיי' שם הלכה ג סמג עם עוש"ע סימן קפז :
נט ד מיי' שם הל' ד סמג עם עוש"ע מ"מ סי' קפח סעיף ד : ס ה מיי' שם הלכה ו סמג עם עוש"ע מ"מ סי' קפט סעיף ה : סא ז ח מיי' שם הל' יב סמג עם עוש"ע מ"מ סי' קפח סעיף ו : סב ח מיי' שם הל' יג עוש"ע עם סעיף ז [וכפ' תכד] :

רב נסים גאון

ואלו נאמרין בכל לשון שנינו הפסו פניהם כלפי הר גריזים כו' (דף נ:) תנו רבנן ברוך בכלל ברוך בפרט וכן בסיני וכן בערבות מואב שנא' (דכריס כח) אלה דברי הברית אשר צוה ה' את משה וגו' מלבד הברית אשר כרת אתם בחורב וכתיב(שם כט) ושמרתם את דברי הברית הזאת ואדונינו האי גאון ז"ל כתב בפירושו דברכות הכי ג' דתורה מפרשי רבנן האמוראין בלחורות שניות (שמות לד) הנה אנכי כורת ברית (שם פסוק כז) כתתי אתך ברית (בחורב) (שם פסוק כח) ויכתוב על הלוחות כמכתב הראשון את דברי הברית :

הגהות הב"ח

(ה) רש"י ד"ה ומ"ד מינה וכו' לפתח היא ולין בה הפסקה. כ"כ ע"ל בפרש"י דף מו סוף ע"ש :

גליון הש"ס

גמ' והתניא ר' תומר לין תומתין בשתים. עי' פסחים דף קד ע"ב תוס' ד"ה ולית הלכתא. שם תרכב"ח תר"י הטוב והמטיב לריכה מלכות מאי קאמ"ל . ק"ל הא לעיל פליגי בזה בן דוסתאי ורבנן ו[ע"ש ר"כב"ח] : ר"ש"י ד"ה ומ"ד מ"ל מלכות וכו' ומיהו פותח כה ברוך שפתיתה היא תחימתה עיין לעיל דף מו ע"ל תדע דהטוב והמטיב לאו לוורייתא ואם לא מלכות ונ"ע :

תורה אור

וזו נתנה בי"ג בריתות ר' *אבא אומר *צריך שיאמר בה הודאה תחלה וסוף והפוחת לא יפחות מא' וכל הפוחת מא' הרי זה מגונה וכל החותם מנחיל ארצות בברכת הארץ ומושיע את ישראל בבונה ירושלים הרי זה בור [ב]יכל שאינו אומר ברית ותורה בברכת הארץ ומלכות בית דוד בבונה ירושלים לא יצא ידי חובתו מסייע ליה לר' אילעא דא"ר אילעא א"ר יעקב בר אחא משום רבינו כל שלא אמר ברית ותורה בברכת הארץ ומלכות בית דוד בבונה ירושלים לא יצא ידי חובתו פליגי בה אבא יוסי בן דוסתאי ורבנן חד אמר הטוב והמטיב צריכה מלכות וחד אמר אינה צריכה מלכות מאן דאמר צריכה מלכות קסבר דרבנן ומאן דאמר אינה צריכה מלכות *קסבר דאורייתא : ת"ר מהו חותם בבנין ירושלים רבי יוסי בר' יהודה אומר מושיע ישראל מושיע ישראל אין בנין ירושלים לא אלא אימא אף מושיע ישראל . רבה בר רב הונא איקלע לבי ריש גלותא פתח בחדא וסיים בתרתי אמר רב חסדא גבורתא למחתם בתרתי °והתניא רבי אומר אין חותמין בשתים גופא רבי אומר חותמין בשתים איתיביה לוי לרבי [ג]על הארץ ועל המזון ארץ דמפקא מזון על הארץ ועל הפירות ארץ דמפקא פירות מקדש ישראל והזמנים ישראל דקדשינהו לזמנים מקדש ישראל וראשי חדשים ישראל דקדשינהו לראשי חדשים מקדש *השבת וישראל והזמנים חוץ מזו ומאי שנא הכא חדא היא התם תרתי כל חדא וחדא באפי נפשה וטעמא מאי אין חותמין בשתים לפי *שאין עושין מצות חבילות חבילות מאי הוי עלה א"ר ששת פתח ברחם על עמך ישראל חותם במושיע ישראל פתח ברחם על ירושלים חותם בבונה ירושלים ורב נחמן אמר [ד]אפי' פתח ברחם על ישראל חותם בבונה ירושלים משום שנאמר °בונה ירושלים ה' נדחי ישראל יכנס אימתי בונה ירושלים ה' בזמן שנדחי ישראל יכנס אמר ליה רבי זירא לרב חסדא ניתי מר ונתני אמר ליה ברכת מזונא לא גמרינא ותנויי מתנינ' אמר ליה מאי האי אמר ליה דאקלעי לבי ריש גלותא ובריכי ברכת מזונא וזקפי רב ששת לקוציה עלי כחויא ואמאי דלא אמרי לא ברית ולא תורה ולא מלכות ואמאי לא אמרת כדרב חננאל אמר רב דאמר רב חננאל אמר רב לא אמר ברית ותורה ומלכות יצא ברית לפי שאינה בנשים תורה ומלכות לפי שאינן לא בנשים ולא בעבדים ואת שבקת כל הני תנאי ואמוראי ועבדת כרב : °אמר רבה בב"ח א"ר יוחנן הטוב והמטיב צריכה מלכות מאי קמ"ל *כל ברכה שאין בה מלכות לא שמה ברכה והא א"ר יוחנן חדא זימנא א"ר זירא לומר שצריכה שתי מלכיות חדא דידה וחדא דבונה ירושלים אי הכי נבעי תלת חדא דידה וחדא דבונה ירושלים וחדא דברכת הארץ אלא ברכת הארץ מאי טעמא לא משום דהויא לה ברכה הסמוכה לחברתה בונה ירושלים נמי לא תבעי דהויא לה ברכה הסמוכה לחברתה ה"ה דאפילו בונה ירושלים נמי לא בעיא אלא איידי דאמר מלכות בית דוד לאו אורח ארעא דלא אמר מלכות שמים רב פפא אמר הכי קאמר "צריכה שתי מלכיות לבר מדידה יתיב רבי זירא אחורי דרב גידל ויתיב רב גידל קמיה דרב הונא ויתיב וקאמר 'טעה ולא הזכיר של שבת אומר ברוך שנתן שבתות למנוחה לעמו ישראל באהבה לאות ולברית ברוך מקדש השבת אמר ליה מאן אמרה רב הדר יתיב וקאמר 'טעה ולא הזכיר של יום טוב אומר ברוך שנתן ימים טובים לעמו ישראל לשמחה ולזכרון ברוך מקדש ישראל והזמנים א"ל מאן אמרה רב הדר יתיב וקאמר "טעה ולא הזכיר של ראש חודש אומר ברוך שנתן ראשי חדשים לעמו ישראל לזכרון ולא ידענא אי אמר בה שמחה אי לא אמר בה שמחה אי חתים בה אי לא חתים בה אי דידיה אי דרביה גידל בר מניומי הוה קאי קמיה דרב נחמן טעה רב נחמן

סג א מיי׳ פ״ב מהלכות ברכות הל׳ יג סמג עשין כז טוש״ע או״ח סי׳ קפח סעיף ז וכסי׳ תכד: סד ב ג מיי׳ שם הל׳ יב טוש״ע שם סי״ו: סה ד ה מיי׳ פי״ט מהל׳ מלוי המוקדשין הלכה מ: סו ו ז מיי׳ פ״ה מהל׳ ברכות הל׳ ב ד סמג עשין כז טוש״ע או״ח סי׳ קנב סעיף ח: [ועי׳ ביצה הוס׳ סוכה כו. ד״ה מי כעי]

אי בעי לכיל ולי בעי לה לכיל . ול״ת והא הוי ר״ת מיומי דלא לפתעסק בהון במגילת תעניח ול״ל דה״פ מי בעי לה לכיל פת שחייבו בברכת המזון לכל היום טוב צריך לאכול פת ומיהא לתמרינן בסוכה (פ״ב דף כו.) מי בעי לכיל ולי בעי לה לכיל חון מגילה הרתסוכה דילף ט״ו ט״ו מחג המצות וי״ל דה״פ שחינו צריך לאכול בסוכה אם לא ירצה לאכל בשביל יו״ט צריך לאכול ול״ת מ״מ אם צריך לאכול בשביל יו״ט או בשביל סוכות *ומיהו לומר רבינו יהודה דנפקא מינה כגון שירדו גשמים ואכלו חון לסוכה דהשתח אם לכבוד יו״ט שפיר לכל אם בשביל סוכה ביו״ט לחשון צריך לחזור ולאכול בסוכה לאחר שיפסקו הגשמים דילפינן ט״ו ט״ו מחג המצות לכל בשאר ימים חינו צריך אלא לדברים (פסחים ד׳ פח:) מר בריה דרבינא הוה יתיב בתעניתא כולה שתח משמע שהיה מתענה כיום טוב מפרש ר״י דבתעניח חלום קאמר לכל בשאר תעניות אסור וסעודה שלישית של שבת היה מסופק ר״י דשמח לי בעי לה לכיל אלא מיני מרגימא דדפי ר״ת כדאמרי׳ בשעודת סוכה ומיהו בכתובות פרק אע״פ (דף סד:) אשכיב גבי מערה אשתח אע״פ שלישית של שבת ה״מ משמע לכולן קוות ועוד כיון דילפינן *ממן לחמת דשוחט הן ומיהו אם לאכל סעודה רביעית ושכח של שבת לא הדר לריש דולחי לי בעי לה לכיל הך סעודה רביעית כללו: *עד כמה מזמנין וכו׳. ה״ה ברכת המזון בלא זימון אלא דבוחת אשתעינן לאפילו על כזית מזמנין : **אם** עבר לופיס . פירש״י בפסחים (פ״ג ד׳ מט.) מקום שעמו לופיס ול״ג דת״ל ה״ל למימר וכמדתו לכל רוח כדקאמר התם [שם:] גבי מודיעים ולפניס אלא ר״ל שיהיו מקום ולופיס*הוי לשון לליה וה״פ אם הרמיק מירוסלים כ״כ שיהיו יכול לראות ירוסלים שורפו במקומו: **רבי** מחיר סבר ואכלת זו אכילה ואכילה בכזית . ולאומר הר״י דהכי קאמר אשתכחת בעלמא ניהו דמלאוייתא בזיתן שביעה גמורה כדאמר פרק מי שחתו (ל׳ כ:) וכי לא אשח פניס ליסרמל וכו׳ וכן אמרינן התם בן מבבל לחביו ומוקים לה במתן דאכיל סיטורא דרבנן ופירש״י היינו לא כזית לו כביצה ועוד לי כזית לו כביצה הוי לחוריינהו לאיזה סיטור דרבנן. וקי״ל בכזית דלפי מה שמלינו לרבי יוחנן קאמר רבי יהודה בכזית ור׳ אחיר ורבי יהודה הלכה כרבי יהודה וגם לאחיי דלא מחלינן ור״ת לית ליה עד כזית גרולה דהלכה כר״ת בכזית לף על גב דבעלמא *ר״ת ורבי יהודה הלכה כרבי יהודה בהא הלכה כר״ת.

[עיין תוס׳ יומא מה:]

[שבת קיז:]

שיך למעלה לעיל מה.

[יומא מה:]

[שם פח.]

[פסחים מט: ודף פח:]

[פסחים מט: פה. קלקל.]

[מת.] [לח:] פ׳ יתמו קודם סימן נב [וע״ע עט. ד״ה ולא כיוך בתוספות]

רב נסים גאון

מר סבר חזורתו כטומאתו מה טומאתו בכביצה. עיקרה בתורת כהנים יכול יממא כל שהוא ת״ל אשר יאכל הא אינו מממא אלא בכביצה ובגמרא דיוק הכתובים (דף פ) אמרינן תניא ר׳ אומר כל איסורין שבתורה בכזית חוץ מטומאת אוכלין בכביצה כי׳ מנלן א״ר אבהו אמר ר׳ אלעזר דאמר קרא מכל האוכל אשר יאכל אוכל שאתה יכול לאוכלו בבת אחת שיעורו חכמים שאין בית הבליעה יתר מביצה תרנגולת ולענין איסורין אמרי׳ (סוכה ו) ארץ זית שמן ארץ שרוב שיעוריה כזיתים ועיקרו בתורת כהנים אשר תאכל אין אכילה בפחות מכזית ובגמ׳ דפרק ניד הנשה (חולין דף ט״ו) אמרי׳ ור׳ יהודה אכילה כתיבה בה ואכילה בכזית והתם נמי אמרי׳ (שם דף קכ) אבר מן החי צריך כזית מ״ט אכילה כתיב ביה ואכילה בכזית וכפחות רבות בתלמוד ומינה ילפינן לנגע ולנשא ששיעורו בכזית כזית בדתניא בתורת כהנים [בפרשת תמוך] והכי איתא בת״כ [שם כפ׳ שמיני] נבלה ומרפה לא יאכל למטמא בה את שאין לה טומאה אלא אכילה וכו׳ יכול נבלת בהמה ממא בגדים בבית הבליעה מק״ו ת״ל בה בה אתה ממא בבית הבליעה ואין אתה ממא בנבלת בהמה בבית הבליעה א״כ למה נאמר האוכל ליתן שיעור מה האוכל בכזית אף הנוגע והנושא בכזית : **בשלשה** והוא אומר ברכו. אמר שמואל לעולם אל יוציא אדם את עצמו מן הכלל ואסקנא דנברך עדיף למה נהנו העם בספר תורה לומר הקורא ברכו ואינו אומר נברך ופירוקה כי הקורא בם״ח ליח שהצריכוהו לומר המברוך לא יצא מן הכלל והרי בירך הוא תחלה קודם חצטרך ובברכת המזון אם הוא אומר ברכו את שאכלנו משלו הרי הוציא את עצמו מן הכלל והכי אמרינן בתלמוד ארץ ישראל שמואל אמר אני איני מוציא את עצמי מן הכלל התיבון הרי הקורא בתורה אומר ברכו אבר ר׳ אבין מבין דדוא אומר המברוך אף דוא אינו מוציא עצמו מן הכלל הוא פירוקן יפה וחביב :

ומדר לריסא. לתחלת ברכת המזון כדלמרינן (לעיל דף כה:) גבי תפלה עקר לח רגליו חוזר לרחש התם הוח דחיכח עקירת רגליס לאבל הכח סיום הברכה הוח עקירת רגליס : **מי שילת מירושליס .** לעיל מינה מיירי ההולך למחוז לח פסחו ומזכר שים לו חמן בחוך תורה אור ביתו לח יכול לחזור ולבער ולחזור למלוחו יחזור ויבער ולח לזו יבטל בלבו וכן מי שילח מירושליס ומזכר שים בידו בשר קודם ונפסל בילוחתו חון למומה : **לח עבר לופיס .** מקום שיכול לרחות בהמ״ק : **לפני הבירה .** מקום בהר הבית שים לח בית הדחן גדול שמוסיפין פסולי קדשים קליס כדלמרינן בזבחים בפרק טבול יום (דף קד:) : **זה וזה .** חמן ובשר קודם : **מזלתו כמומלתו גרסינן .** שיעור חזרתו כשיעור טומלתו מידי דחמיא לענין טומלתו חמיא זה לענין חזרה : **מתני׳ בשלשה והוא לומר ברכו .** דהח בללו דידיה חיכח זימון וכן כולס : **לחד עשרה ולחד עשרה רבות .** כלומר הלל זה מרחוייס להזכיר לח השם חין לריכין לנטות ובגמ׳ פריך הח קתני סיפח במלה והוח לומר כו׳ : **לפי רוב הקהל שם מברכים .** כמו שחמר שים חילוק בין מלה לעשרה ובין מלה לחלף ובין חלף לרבוח והח דקתני לחד עשרה ולחד עשרה רבות ר״ע היח סבר לומר מה מלינו בבית הכנסת מסגיעו לעשרה חין חילוק בין רבים בין מועטים לף לחן חין חילוק הכי מוקי לה בגמרא: **גמ׳ מלינו שם עלמו .** חע״פ שבחלבעה בולו יוצח לשחי לומר לשלשה ברכו עדיף לו שיחמר וברך ולל יוליח עלמו מכלל המברכים : **חנן בשלשה והוא לומר ברכו .** חלמח הכי עדיף לומר רבים לחם ולפילו חיני עמכם :

חנן בשלשה והוא לומר ברכו . ס״ד השתח דברכו עדיף משום דברכו חייבו לוזי לברך לח השם לבל נברך חינו חלח נטילת רשות : חלח

והדר לרישא אמר ליה מאי טעמא עביד מר הכי אמר ליה דאמר רבי שילא אמר רב טעה חוזר לראש והא אמר רב הונא אמר רב טעה אומר ברוך שנתן אמר ליה לאו איתמר עלה אמר רב מנשיא בר תחליפא אמר רב לא שנו אלא שלא פתח בהטוב והמטיב אבל פתח בהטוב והמטיב חוזר לראש אמר רב אידי בר אבין אמר רב עמרם אמר רב נחמן אמר שמואל טעה ולא הזכיר של ראש חדש בתפלה מחזירין אותו *בברכת המזון אין מחזירין אותו אמר ליה רב (ה) אבין לרב עמרם מאי שנא תפלה ומאי שנא ברכת המזון אמר ליה אף לדידי קשיא לי ושאילתיה לרב נחמן ואמר לי מיניה דמר שמואל לא שמיע לי אלא נחזי אנן תפלה דחובה היא מחזירין אותו ברכת מזונא דאי בעי אכיל אי בעי לא אכיל אין מחזירין אותו אלא מעתה ישבתות ויומים טובים דלא סגי דלא אכיל הכי נמי דאי טעי הדר אמר ליה אין דאמר רבי שילא אמר רב טעה חוזר לראש והא אמר רב הונא אמר רב טעה אומר ברוך שנתן לאו איתמר עלה לא שנו אלא שלא פתח בהטוב והמטיב אבל פתח בהטוב והמטיב חוזר לראש : עד כמה מזמנין וכו׳ : למימרא דרבי מאיר חשיב ליה כזית ורבי יהודה כביצה והא איפכא שמעינן להו *דתנן *וכן מי שיצא מירושלים ונזכר שהיה בידו בשר קדש אם עבר צופים שורפו במקומו ואם לאו חוזר ושורפו לפני הבירה מעצי המערכה עד כמה הם חוזרים רבי מאיר אומר זה וזה בכביצה ורבי יהודה אומר *זה וזה בכזית אמר רבי יותנן מוחלפת השיטה אביי אמר לעולם לא תיפוך הכא בקראי פליגי ר׳ מאיר סבר *ואכלת זו אכילה ושבעת זו שתיה ואכילה *בכזית ורבי יהודה סבר ואכלת ושבעת אכילה שיש בה שביעה ואיזו זו כביצה התם בסברא פליגי ר׳ מאיר סבר חזרתו *כטומאתו מה טומאתו בכביצה אף חזרתו בכביצה ור׳ יהודה סבר חזרתו כאיסורו מה איסורו בכזית אף חזרתו בכזית : **מתני׳** כיצד מזמנין *בשלשה אומר נברך בשלשה והוא אומר ברכו בעשרה אומר נברך אלהינו בעשרה והוא אומר ברכו אחד עשרה ואחד עשרה רבוא במאה הוא אומר נברך ה׳ אלהינו במאה והוא אומר ברכו באלף הוא אומר נברך לה׳ אלהינו אלהי ישראל באלף והוא אומר ברכו ברבוא אומר נברך לה׳ אלהינו אלהי ישראל אלהי צבאות יושב הכרובים על המזון שאכלנו ברבוא והוא אומר ברכו בענין שהוא מברך כך עונים אחריו ברוך ה׳ אלהינו אלהי צבאות יושב הכרובים על המזון שאכלנו ר׳ יוסי הגלילי אומר לפי רוב הקהל הם מברכים שנאמר °במקהלות ברכו אלהים ה׳ ממקור ישראל אמר ר׳ עקיבא מה מצינו בבית הכנסת אחד מרובים ואחד מועטים אומר ברכו את ה׳ רבי ישמעאל אומר ברכו את ה׳ המבורך : **גמ׳** אמר שמואל לעולם אל יוציא אדם את עצמו מן הכלל תנן בשלשה והוא אומר ברכו אימא אף

[עיין תוס׳]

[מת.] [לח:] פ׳ יתמו קודם סימן נב [וע״ע עט. ד״ה ולא כיוך בתוספות]

הגהות הב״ח

(ה) גמ׳ אמר שם ביה רב תנין לרב עמרם מאי טעמא :

גליון השים

תום׳ ד״ה אם עבר לופיס׳ כו׳ הוי לשון רחיה עי׳ [קמן סח ע״ב ברש״י ד״ה מן הלופיס]: תום׳ד״ה ר״ת סבר כו׳ ועיין שחיה לומר כ״י דיש להחמיר ולברך עליו אפילו בפחות ממלח לוגמיו לף על גב דלעניין יום הכפורים ליחח לח ילפינן מינה לענין ברכה מדע דלענין ברכת המזון בכזית ולענין יום הכפורים עד לחוי לוקה *ככותבת : **נברך** אלהינו גרסינן ולח גרסינן נברך נלחלהינו בלמ״ד דלוקח גבי שיר ושולחה כחיב למ״ד כמו שיכו לה׳ הודו לה׳ לבל גדלו לה׳ לבל גבי ברכה לח מלינו זה בלשון וכן מפורש בסדר רב עמרם : **אמר** ר״ע מה מלינו בבית הכנסת לחד עשרה ומחי שנח דפליגי בברכת המזון ומודו בבית הכנסת ויש לומר דודחי לח חלקו בין עשרה למחה בתפלה דהלו נכנסים ולחו יולחים ולהו למדעתיה דס״ל לבל בברכת המזון שהן קבועין ומעורבין שם יחד חין לטעות בזה שחין יולחין עד לאחר ברכת המזון : **לעולם** לל יוליח לדם לח עלמו מן הכלל . ופריך בירושלמי מן הקורח בסורה ומן המזן שלומר ברכו ומפרש כיון שלומר המבורך חין זה מוליח עלמו מן הכלל :

לף כרכו . שפיר דמי ומיהו טוב לו להיות בכלל המברכים : **תניגא** . סייעתא לשמואל : **שמה נחלקין** . אם רצו ליחלק לשתי חבורות וזומן אלו לעצמן ואלו לעצמן רשאין הן שהרי יש זימון כאן וכאן: **עד עשרה.** כלומר וכן ז' וכן ח' לשתי חבורות וכן ט' לשתי חבורות או לשלשה עד עשרה אבל אם היו עשרה חלה עליהן תורה אור

הזכרת השם ואם יחלקו לא יהיה שם הזכרה הין נחלקין עד שיהיו שם עשרים : **ה"ג ואי לימרת ברכו עדיף לימאי שמה נחלקין.** אם יראו שהן מעיקרא יכולין לומר ברכו והשתא הוו לא לימרי : **אלא לאו ש"מ** . לף ברכו קאמר מתני' וכיון דמתני' לף ברכו קאמר משמברת ליה שהוא לו ללמד להיות מן המברכים וסייעתא דשמואל וגירסת הכי ליתא שמה נחלקין אלא לאו ואי לימרת ברכו דוקא לימאי שמה נחלקין עד ש"מ לף ברכו ש"מ: **תנ"ש** . דמתני' לף ברכו קאמר : **והנקדנין** . דווקנין תופסין זותו על שהוליא עצמו מן הכלל : **ומטומו סרי זה בור.** שממעט בתגמוליו של מקום דמשמע דבר מועט כדי חייס: **בשאלה שאני** . שהשואל שואל בעני על פתח שיהו מריס רחם לשאול בשלה גדולה: **הרחב פיך** . לשאול כל תאוותך : **חייס ה"ן בור** . להוליא עצמו מן הכלל : **מבני מיפכא** . חייס עדיף שכולל לתת כל בתי עולם : **נברך שאכלנו משלו** . משמע שהוא יחידי שהכל לוכלים משלו : **למי שאכלנו משלו** . משמע מרובים הן זן לתת זה וזה זן לתת זה ולפי דבריו מברך לתת בעל הבית : **הפס מוכתא מילתא.** דמשמע נפיס ליכא למימר מרובין: **כדאמן על המזון שאכלנו.** ולא קתני (ז) משלו: **ומיידך.** עובדיס ממקום נפקא ואין ממקולות דכסיון : **מלגא מלגא** . ריס גלוסא מלריך בשעוטלו ואין כל ג' וג' שנמלו סעודתן מזמנין בקול נמוך ויושבין לחר הברכה עד שנמר ריס גלוסא ויזמנו הוא ויושבין אלל בקול רם ונקמן פריך וניפקו בברכה לריס גלוסא : **שמע ריס גלוסא** . אם היו מזמנין י' ' ריס לריך המברך להגביה קולו וישמע ריס גלוסא ויחרה לו שאלו עושין חבורה לעלמן בפרישות לעני מה: לעני"ג דמפקי בפשייהו מידי זמון של הזכרת השם וכי הדר מזמן ריס גלוסא בהזכרת השם לאו לימרו שהיו עפי היה כדאמר לקמ תוספתא דאין זמון למפרע השם ולא ניחא להו בהכי משום דלחושי כולי עלמא שהיו שם מסובין רבים ואין קול המברך נשמע: **וכריך לדעתיה.** לעלמו בלא זימון: **למפרע.** משבירך וידי זמון לא יצא : **פתיא** . כלי תרס כדאמר (ע"ז ד' נג:) הכי פתיותא דבי מכסי : **בהדי פלוגתא לימא לך** . טוב לך לשתוט דברי רבי ישמעאל שלף ר"ע מודה דכי אמר המברוך טפי עדיף לנלי לשלין לריך : **מרתני' אין רשאין ליחלק** . לשיטתייהו להו בזמון : **וכן ד'** . אין הג' מזמנין והיחיד יחלק מהס לשיטתו כמי שיקבע בתוכה זמון : **שמה נחלקים** . כלי זמון לכאן וכלי זמון לכאן: **עד עשרה.** אבל עשרה אין נחלקים לשתייהו להו בזמון הזכרת השם עד שיהא עשרים ואין יחלקו אם ירלו לעשות חבורות: **נמ' ג' שבאו משלש חבורות** . וכלהמסיים רב חסדא שבאו מג' חבורות של ג' בני לחם של חבורה ונתחייבו להו בזמון ועמד אחד מכל חבורה ונעלרפו שלשה לחבורה אחת חייבין בזמון ואין רשאין ליחלק שכבר הוקבעו ואפי' לא אלו אלו השלשה משלשתן יחד שכבר גמרו סעודתן עם הרלשונים :

אף ברכו ומ"מ נברך עדיף דאמר רב אדא בר אהבה אמרי בי רב תנינא ו' נחלקין עד י' אי אמרת בשלמא נברך עדיף מש"ה נחלקין אלא א"א ברכו עדיף אמאי נחלקין אלא לאו ש"מ נברך עדיף ש"מ תניא נמי הכי *בין שאמר ברכו בין שאמר נברך אין תופסין אותו על כך *והנקדנין תופסין אותו על כך *ומברכותיו של אדם ניכר אם ת"ח הוא אם לאו כיצד רבי אומר ובטובו הרי זה ת"ח יומטובו ה"ז בור א"ל אביי לרב דימי והכתיב ומברכתך יברך (את) בית עבדך לעולם בשאלה שאני בשאלה נמי הכתיב °הרחב פיך ואמלאהו ההוא בד"ת כתיב תניא רבי אומר בטובו חיינו הרי זה ת"ח [ב]חיים הרי זה בור *נהרבלאי מתני איפכא ולית הלכתא כנהרבלאי אמר רבי יוחנן נברך שאכלנו משלו הרי זה ת"ח [ג]למי שאכלנו משלו הרי זה בור אמר ליה רב אחא בריה דרבא לרב אשי והא אמרינן *למי שעשה לאבותינו ולנו את כל הנסים האלו א"ל התם מוכחא מילתא מאן עביד ניסי קודשא ב"ה א"ר יוחנן (ו) ברוך שאכלנו משלו הרי זה ת"ח [ד]על המזון שאכלנו הרי זה בור* א"ר הונא בריה דרב יהושע לא אמרן אלא בג' דליכא שם שמים אבל בעשרה דאיכא שם שמים מוכחא מילתא כדרתנן כענין שהוא מברך כך עונין אחריו ברוך ה' אלהי ישראל אלהי הצבאות יושב הכרובים על המזון שאכלנו : אחד עשרה ואחד עשרה רבוא : הא גופא קשיא אמרת אחד עשרה ואחד עשרה רבוא אלמא כי הדדי נינהו והדר קתני במאה אומר באלף אומר ברבוא אומר אמר רב יוסף לא קשיא הא ר' יוסי הגלילי הא ר"ע דתנן ר' יוסי הגלילי אומר לפי רוב הקהל הם מברכין שנאמר °במקהלות ברכו אלהים : אר"ע מה מצינו בבית הבנסת וכו' : ור"ע האי קרא דרבי יוסי הגלילי מאי עביד ליה מיבעי ליה לכדתניא *היה ר' מאיר אומר מנין שאפי' עוברין שבמעי אמן אמרו שירה על הים שנאמר במקהלות ברכו אלהים ה' ממקור ישראל° ואידך ממקור נפקא אמר רבא °הלכה כר"ע רבינא ורב חמא בר בוזי אקלעו לבי ריש גלותא קם רב חמא וקא מהדר אבי מאה א"ל רבינא לא צריכת הכי אמר רבא הלכה כר"ע אמר רבא 'כי אכלינן רפתא בי ריש גלותא מברכינן ג' ג' וליברכו י' י' שמע ריש גלותא ואיקפד וניפקו בברכתא דריש גלותא אייתי דאוושו כ"ע לא שמעי אמר רבה תוספאה 'הני ג' דכרכי רפתא בהדי הדדי וקדים חד מינייהו ובריך לדעתיה אינון נפקין בזומן דידיה איהו לא נפיק בזומן דידהו *לפי שאין זמון למפרע : ר' ישמעאל אומר : רפרם בר פפא איקלע לבי כנישתא דאבי גיבר קם קרא בספרא ואמר ברכו את ה' ואשתיק ולא אמר המבורך אושו כ"ע ברכו את ה' המבורך אמר רבא פתיא *אוכמא בהדי פלוגתא למה לך ועוד °הא נהוג עלמא כרבי ישמעאל : **מתני' *ס"ג' שאכלו כאחת אינן רשאין ליחלק וכן ד' וכן חמשה ו' נחלקין עד עשרה ועשרה אין נחלקין עד כ' 'שתי חבורות שהיו אוכלות בבית אחד בזמן שמקצתן רואין אלו את אלו הרי אלו מצטרפין לזמן ואם לאו אלו מזמנין לעצמן ואלו מזמנין לעצמן אין מברכין על היין עד שיתן לתוכו מים דברי ר' אליעזר וחכ"א מברכין : **גמ'** מאי קמ"ל תנינא הדא זימנא *ג' שאכלו כאחת חייבין לזמן הא קמ"ל כי הא דאמר רבי אבא אמר שמואל ג' שישבו לאכול כאחת ועדיין לא אכלו אינן רשאין ליחלק (ה) ל"א אמר רבי אבא [ו] אמר שמואל הכי קתני ג' שישבו לאכול כאחת אע"פ שכל אחד ואחד אוכל ממברו אינן רשאין ליחלק אי נמי כי הא דרב הונא דאמר רב הונא °ג' שבאו מג' חבורות אינן רשאין ליחלק אמר רב חסדא והוא שבאו מג' חבורות של ג' בני אדם 'אמר רבא**

ולא

אלא ס"מ נברך עדיף. לאו דוקא עדיף אלא כי הדדי ניהו ועדיף היינו משום *כמו הקישת עדיף וג"מ עדיף פ' ליזמן מקומן (ד' מא.) ר"ל דהסיקם משום ולין לבטלו מפני הג"מ וה"ל קאמר נברך משום כמו ברכו ולפיכך לא יוליא עלמו מן הכלל והקונטרס מוחק עדיף ומיהו אפי' שפיר עדיף

על כלפי' : המזון ברי זה בור . דממעט ממברך לבעל הבית המלכילו לעני ד"ה בשאלה שאני : **שלשה** שיכלו לאכול כאחד . לף על פי שהיו חלוקין בככר אבל לאחד ואחד לוכל מלכרו אין רשאין ליחלק כלומר אף על פי שהן חלוקין בככרות וס"ד לין זה לרוב ולא חל עליהם חובת זימון תפ"ה לינן רשאין ליחלק :

אבל *ג"ש אי לקדימו ולזמינו עלייהו בדוכתייהו . פי' שאכל כל אחד מהשלשה והפסיק לשתים שהיו מסובין עמו עד הזן כדלימת לעיל (דף מה:) פרט חובת זמון מעליהם כלומר פטורין מן הזמון ורשאין עמה ליחלק וס"ש לא פירש כן :

שחלקוה

הגהות הב"ח

(ה) גמ' ל"ש יומנן ברוך שאכלנו.ע"כ וכאבי"י (מגיה) [הגירסא] נברך וקאי ה"ל יומנן על נברך: (ב) שם לינן רשאין ליחלק(ג"ש ג"כ אבא וכו' מכככין לעצמן לינן רשאין ליחלק) תפ"מ וכ"כ כך היא גי' הלפסי : (ג) רש"י ד"ה אלא לאו וכו' שאם נחלקין עד עשרה : (ד) ד"ה כדתנן וכו' משלו נ"ב בחכמ"י (מגיה) [הגירסא] ג"כ שלו וכן במשנה :

הגהות הגר"א

[ה] גמ' ל"ש אמר ר' אבא . נ"ב כלן ני' מתתלמוד ברל"ש ני"ג לה ורי"ף ני"ג לרחמנוס :

[תוספתא פ"ה]

[תוספתא ברכו' פ"ה]

[סנהדרין יז:]

[פסחים קנז:]

[דפתחוי כמאן דמברך ליה למזון ר"י"ף ורמ"ש]

[סה]

כתובות ז: [סוטה ג:]

[סה]

[לעיל מה:]

[סה]

[סה]

[סה]

[פסחים פח. מגילה יד: עו"ג מז: ע"ש פירש"י נכתם]

[עי' מוגין כו ריש ע"ה]

סג א ב ג ד (ה) עוש"ע אוי"ח סי' קלב ס"ח: [ה מיי' פ"ה מהל' ברכות הלכה ד] :

סח ו עוש"ע או"ח סי' קפב סעיף ג :

סט ז מיי' פ"ה מהלכות ברכות הל' יד סמג עשין כה עוש"ע או"ח סי' קלד סעיף ג :

[ג"י הערוך והנקדנין פי' המדקדק אלא בדבר שורך ובלשון ערבי קורין מוחו מלמעלה כעגון תרנגולא המנקר בחטטה ערוך ערך נקד]

ע ח מיי' פ"ה מהלכות תפלה הלכה ו ופי"ב הלכה ה סמג עשין יט עוש"ע או"ח סי' נ סעיף ג [וכסי' קנו סעיף ז] :

עא ט מיי' פ"ה מהל' ברכות הל' י סמג עשין כו עוש"ע או"ח סי' קפב סעיף ג :

עב י מיי' שם הלכה יב סמג שם עוש"ע או"ח סי' קלב סעיף ג :

עג כ ל מיי' שם הל' יג סמג שם עוש"ע או"ח סי' קפב סעיף ד :

עד מ נ מיי' שם עוש"ע או"ח שם סעיף ה :

עה א מיי׳ פכ״ו מהל׳ כלים הכ״ו יב :

עו ב מיי׳ פ״ה מהלכות ברכות הכ״ו יב סמג עשין כז טוש״ע או״ח סי׳ קפ״ו סעיף ו :

עז ג ד ה ו מיי׳ פ״ו שם הלכה ט ומ״ח סי׳ קפ סעיף יב וסימן קצ״ד סעיף ו :

עח ז מיי׳ וסמג שם טוש״ע או״ח ס״ת סימן קצ״ד סעיף ד :

עט ח מיי׳ פ״ח שם הל׳ יב סמג שם טוש״ע או״ח סי׳ קצ״ד סעיף ו :

פ ט מיי׳ שם טוש״ע שם סעיף ב :

שחלקוה לחין לו שותפין טהורה · תימה לחמר בסוכה (פ״ק דף מז:) מנה מעמחה לחבריס כגון לרוכה ומתי כרעיים.ולי נרחה דהתם מיירי שיכול להחזירה כחתר בתחלה ולתקנה שהברעיים בעין והדיוט יכול להחזירה . ור״ת לחמי לח פריך הכח ולח חמרן חלח דלח חקדימו הנך · חבורות שפרטו חלו מהן וחזמן עלייהו דהני כגון חס היו לרבנה בכל חבורה ונמחר בכל לחת כדי זימון והפורסים הללו היו לריכים לנחת לשוק קודם שגמרו החבורות לח סעודתם:**אכלו חזמן עלייהו.** דהני כגון שנלטרפו חלו עמהם לזימון כדחמ׳ לעיל קורין לו וחזמנים עליו וברכו החבורות וחלו לח היו עם חלח (ע) כדי נברך וברוך הוח ועכשיו הס בחים לברך לח מזמני דפרח מיניהו : תוכח זימון וחו לח הדר עלייהו :

כלי פי״ח מ״ט

מעה ממאה שנגנבה חניס חלמא כיון דפלגוה · פקע עם מעה מינה וגם טומחה חע״ג דהדר הדרוה וכרי היה מעה לח הדרה טומחתה הכי נמי כיון דפקע עם שלמה מיניהו בהפרדם וגם זימון ע״י שזימנו הרחשונים עליהם חע״ג דהדרי לכלל עם שלמה לח הדרי לכלל זימון לחכל כי לח לחזמן לח פקע חוכח וזימון מהן לקח(ג) לפי פרידתם: **עם יש שמש ביניהם שמש מצרפן** :

[תוספתא פ״ד]

חין מברכין על היין : ת״ר יין *עד שלא נתן לתוכו מים חין מברכין חליו ב״פ הגפן חלח בורא פרי העץ ונוטלין ממנו לידים משנתן לתוכו מים מברכין עליו בורא פרי הגפן וחין נוטלין [ל] ממנו לידים דברי ר״א וחכ״א בין כך ובין כך מברכין עליו ב״פ הגפן ׳ויחין נוטלין היכמנו לידים כמחן חזלח הח *דחמר שמוחל ׳עושה חדם כל צרכיו בפת כמחן כר׳ חליעזר חו״ר יוסי ברבי חנינה *מודים חכמים לר״ח בכוס של ברכה שחין מברכין עליו עד שיתן לתוכו מים מ״ט חמר רב חושעיח בעינן מצוה מן המובחר ורבנן למחי חזי חו״ר זירא *חזי לקורייתי ת״ר *״ד׳ דברים נחמרו בפת חין מניחין בשר חי על הפת וחין מעבירין כוס מלח על הפת וחין זורקין חת הפת וחין סומכין חת הקערה בפת חמימר ומר זוטרח ורב חשי כרכו ריפתח בהדי הדדי חייתי לקמייהו תמרי ורמוני שקל מר זוטרח פתק לקמיה דרב חשי דסחנח ח״ל לח סבר לה מר להח דתניח חין זורקין חת האוכלין ההיח בפת תניח והתניח כשם שחין זורקין חת הפת כך *חין זורקין חת האוכלין ח״ל והתניח חף על פי שחין זורקין חת הפת חבל זורקין חת האוכלין חלח לח קשיח ׳הח במידי דממחים הח במידי דלח ממחים ת״ר *׳ממשיכין יין בלנורות לפני חתן ולפני כלה וזורקין לפניהם קליות ואגוזים בימות החמה חבל לח בימות הגשמים חבל לח גלוסקחות לח בימות החמה ולח בימות הגשמים : ח״ר יהודה שכח והכניס חוכלין לתוך פיו בלח ברכה מסלקן לצד ח׳ ומברך תניח חדח בולען ותניח חידך פולטן ותניח חידך מסלקן ל״ק ״הח דתניח בולען במשקין ״והח דתניח פולטן במידי דלח ממחים והח דתניח מסלקן במידי דממחים במידי

[מסי׳ סופרים פ״ג]

ולח חמרן חלח דלח חקדימו הנך · חבורות שפרטו חלו מהן וחזמן עלייהו דהני כגון חס היו לרבנה בכל חבורה ונמחר בכל לחת כדי זימון והפורסים הללו היו לריכים לנחת לשוק קודם שגמרו החבורות לח סעודתם:**חכלו חזמן עלייהו.** דהני כגון שנלטרפו חלו עמהם לזימון כדחמ׳ לעיל קורין לו וחזמנים עליו וברכו החבורות וחלו לח היו עם חלח (ע) כדי נברך וברוך הוח ועכשיו הס בחים לברך לח מזמני דפרח מיניהו : תוכח זימון וחו לח הדר עלייהו :

כלי פי״ח מ״ט

מעה ממאה שנגנבה חניס חלמא כיון דפלגוה · פקע עם מעה מינה וגם טומחה חע״ג דהדר הדרוה וכרי היה מעה לח הדרה טומחתה הכי נמי כיון דפקע עם שלמה מיניהו בהפרדם וגם זימון ע״י שזימנו הרחשונים עליהם חע״ג דהדרי לכלל עם שלמה לח הדרי לכלל זימון לחכל כי לח לחזמן לח פקע חוכח וזימון מהן לקח(ג) לפי פרידתם: **עם יש שמש ביניהם שמש מצרפן** :

[תוספתא פ״ד]

חין מברכין על היין : ת״ר יין *עד שלא נתן לתוכו מים חין מברכין חליו ב״פ הגפן חלח בורא פרי העץ ונוטלין ממנו לידים משנתן לתוכו מים מברכין עליו בורא פרי הגפן וחין נוטלין [ל] ממנו לידים דברי ר״א וחכ״א בין כך ובין כך מברכין עליו ב״פ הגפן ׳ויחין נוטלין היכמנו לידים כמחן חזלח הח *דחמר שמוחל ׳עושה חדם כל צרכיו בפת כמחן כר׳ חליעזר חו״ר יוסי ברבי חנינה *מודים חכמים לר״ח בכוס של ברכה שחין מברכין עליו עד שיתן לתוכו מים מ״ט חמר רב חושעיח בעינן מצוה מן המובחר ורבנן למחי חזי חו״ר זירא *חזי לקורייתי ת״ר *״ד׳ דברים נחמרו בפת חין מניחין בשר חי על הפת וחין מעבירין כוס מלח על הפת וחין זורקין חת הפת וחין סומכין חת הקערה בפת חמימר ומר זוטרח ורב חשי כרכו ריפתח בהדי הדדי חייתי לקמייהו תמרי ורמוני שקל מר זוטרח פתק לקמיה דרב חשי דסחנח ח״ל לח סבר לה מר להח דתניח חין זורקין חת האוכלין ההיח בפת תניח והתניח כשם שחין זורקין חת הפת כך *חין זורקין חת האוכלין ח״ל והתניח חף על פי שחין זורקין חת הפת חבל זורקין חת האוכלין חלח לח קשיח ׳הח במידי דממחים הח במידי דלח ממחים ת״ר *׳ממשיכין יין בלנורות לפני חתן ולפני כלה וזורקין לפניהם קליות ואגוזים בימות החמה חבל לח בימות הגשמים חבל לח גלוסקחות לח בימות החמה ולח בימות הגשמים : ח״ר יהודה שכח והכניס חוכלין לתוך פיו בלח ברכה מסלקן לצד ח׳ ומברך תניח חדח בולען ותניח חידך פולטן ותניח חידך מסלקן ל״ק ״הח דתניח בולען במשקין ״והח דתניח פולטן במידי דלח ממחים והח דתניח מסלקן במידי דממחים

[ע״ז ד: ע״ח]

[מס׳ ד״ח פ״ט [וסס קחני׳ הממשה דברים ואין יושבין על האוכלין]

[מס׳ סופרים פ״ג]

[תוספתא פ״ח דסבת]

במידי דלח ממחים ·

במידי דלא ממאים נמי . למה לי פולטן לסלקינהו לגד לחד : **יחזור ויאכל שום אחר.** כדי שיסריח יותר כלומר יוסיף על סרחונו [ה]*ויעשה ברכה לבטלה : *מי שאכל ושתה ולא ברך . (ה) לפניהם קלי לברכה המוציא וברכת היין: **מהו שיחזור וכו'**[ג]. לאחר תפילה ושתיה: **סלוך** . כיון דאם נזכר בתפלתו נמי יכול לברך : **לפי' גמר סעודתו נמי יכול לברך : על המזונות** . תלמוד לומר "ג וטבל הוית ברכה: **אסור מעיקרא לא מזי** . דרוב מזונות שלהם קרי הם ובעלי קריין לסורים בברכות שהם דברי תורה כדתנן בפרק מי שמתו (ל' כ:)ודמי מעיקרא לאו דמזי הוא ולכי מתקן הדר מברך לבא הוי מעיקרא ליחזי וכיון דגמ' לידתי והואיל ולידתי לידתי : **אספרגוס.** כוס שהיו שותים בכל בקר לגיבת ריקנא לרפואה : **דבחמרא עסקינן** . דתמרינן לקמן בשמעתין אספרגוס לגע"ט יפה ולוקמינן בשל יין ושמין לע"ט לב עין מחוש: **וכ"ש לבני מעים.** קושיא היא כלו' בדחמרא קתני וכ"ש לבני מעים: **ואפילו** -לקמן נרמ"ח קשה אספרגוס של יין ושמין רמ"ח רשם מעים מחתוכיות : **כי תניא ההיא** . דקתני וכ"ש לבני מעים : **ביין מיוחן** . של ג' שנים כדתנן בבבא בתרא (ד' נח.) יפה משל המקדר מיוחן של שלש שנים: **קונס יין שלמי טועם** . כהקדש יהא עלי יין שלמי טועם : **מלא מי** . יין מי שלישו מזוג : **מין אספיקין הו** . מלא שותהו בכח אחת : **ואין סומכין עמו** . לשכול אחריו מיד : **דבחמרא.** שמיכתו בפת : **דבשכרא** . שמיכתו במינו שם שכר תלתים סומכו בתלתים ושם של תמרים הוא סומכו בתמרים: **לוקח** . בחולי : **דבחמרא** . לא ירוק: **דבשכרא** . שם לא רק מים הבאים בפיו אחריו לוקה : **אפילו בפני המלך** . ירוק ואל יסתכן : **סוריחל** . מלאך חמוד לבא לעפי הקב"ה : **אל תטול תלוקך** . שחרית מיד השמש מלא תהא בעלמך מלהו ממקום שהוא שם ותלבשנו : **תכפפים** . שם חבורת שדים : **לישפלגניא** . שם חבורת מלאכי חבלה : **לימחי יבא מלא לידי לאחר מן הדברים הללו וילכד** . רבי ישמעאל עלה לרקיע על ידי שם בבריית דמעשה מרכבה : **גודף** . כופל : **כום של ברכה** . ברכת המזון : **דלהא ושמיפה וכו'** . כולהו מפרש להו ולחזל: **מן הקרקע** . שם ע"ג קרקע הסד ושם על גבי שלחן מגביהו מן השלחן : **כמאנא** . לרך לוכין ומסיבות : **לאמאי ניתו** . לאחמאן : **מי** . שמוזגו במים לאחר שאתנו בכוס מי אתל לברך עליו : **מי לא ממרן במתני'*** אין מברכין לי נמי מי בלע"ז פריש"ק להגילו מן האבות לשמו : **מעטרנו בתלמידים** . תלמידיו סובבין לומו כשהוא מברך : **בנעלי** . כוסות : **וכברכת הארץ** . כשמניע לברכת הארץ מוסיף עליה: **מעטף.** בעליהו: **חנן**

מעיקרא גברית לא חזי . תימה והלא עומת לימו לאור לברך ובקונטרס פירש דבעלי קריין לסורים בדברי תורה וי"ל דמיירי בטבילת גריס ומפני לוחה מבילה להריהו לכל אחר מבילות לברך לאחר מבילה וכן בגמ"' שפעמים אדם בא מביא הכשה ואין אדם רלוי לברך עד לאחר הטבילה נהגו העם לברך כל אחר ברכת ידים לאחר בטילה* :

אין לנו אלא מרבעה דברים . ומיהו לא אמרינן (כן) דפליג ר' יוחנן אהברית דנוחנו לימינו כדאמרי' לקמן מ"ר יוחנן רחסורים שאלו מהו שחסייע אמאל לימין אמעמע שכן היו נוהגים . ומיהו מדאתמורחים היו עושים עיטור ועיטוף מעמע שהיו מחמירים על עלמן והיו מזהירים בכולן ולפיכך יש להחמיר בכוס של ברכה :

שתיפה מי ומלח . ירושלמי דסוף פירקין מ"ר אחת שאלה דברים נאמרו בכוס של ברכה מלח עיטור ומודם ושלשתן מקרח נפתלי שבע רצון ומלח ברכת ה' שבע עיטור רצון מודם ומלח כמעמעו : **שתיפה** מבחון והדמה מבפנים . ופי' ר"י דוקא שאין הכוס יפה אים בו שיורי כוסות אבל אם הוא יפה בלאו הכי אפיר דמי דלא בעינן אלא שיהא כוס של ברכה יפה : **זוכה** לשני עולמות . פי' הרב רבי יוסף ממרסיליי"ש מדהוה ליה למכתב יס ודרוס רס וכתב ירמה הרי יו"ד ה"ח לגבולו שני עולמות וביו"ד ה"ח לגבולו שני עולמות כדאמרינן בהתלתא (מנחות ד' כט:) כי בים ה' לור עולמים (אל תקרי לור אלא לגח וכו'): **שמאל** מהו שחסייע לימין . בכוסות גדולות מיירי לו בריאם אדם שבא שחל להיות בשבת שהוא בחנוכה לו בניסוחין ולריך להלריך בברכת המזון : אין

רב נסים גאון

ללע"ט יפה לרם"ת רע. סימן הוא.
ובהלכות גדולות מפרש ללב לעין לשחול יפה לראש למעיים לחתוניות רע : **עשרה** דברים נאמרו בכוס של ברכה כו'. בפרקין בגמ' דבני מערבא אמרי אמר ר' אחא ג' דברים נאמרו בכוס של ברכה עשור ומורח ומלא ושלשתן בפסוק אחד (דכרים יג) נפתלי שבע רצון ומלא שבע עשור רצון מורח ומלא כמשמעו אמר ר' חייא אם עשיתם כן מה כתוב חמן ים ודרום ירשה אתה זוכה לירש העולם הזה והעוה"ב :

[כל זה ליתא לפנינו שם]

הגהות הב"ח

(ה) רש"י ד"ה מי שאכל ואפה ולא ברך תלריכה לפניהם קלי :

הגהות הגר"א

[ה] רש"י ד"ה יחזור כו' (ויעשה ברכה לבעלה) תפ"מ : [ג] שם ד"ה מהו שיחזור כו' בתמעע אין לו ואפיה. כ"ל (ערכ"ה) : [ד] נמ' ואפה . מוסר במיושן. כ"ל : [ד] שם מעטר ליה בנעלי מי אמר רב אסת עד ברכת המזון. כ"ל (וכ"כ רבינו בפ"מ סי' קפ"ג) :

גליון השי"ם

גמ' אל תטול תלוקך . מג"ח סי' ד סק"ח :

[עי' לעיל כ: תוס' ד"ה מודים.וע"ע תו' סנהדרין ע. ד"ה מי]

[בהגה"ם ליתא לכל זה גם בהרי"ף נדפס בפנים בין שני מלאי עיגולים וכן מוסק ד"ת שם על הגליון ועיקר סגי' שפיה לפני רב מלפס כך ליתא מי אמר רב אסת עד ברכת המזון וכ"כ ר' יונה

פא א מיי' פי"א מהל' ברכות הל"ו ז סמג עשין כו טוש"ע או"ח סי' רפ' סעיף ג :

פב ב מיי' פ"ד שם הל"ב סמג עשין פ"ת טוש"ע או"ח סי' קפו סעיף ת :

[וע"ע תוס' פסחים ז: ד"ה על]

פג ג ש"ע או"ח סי' ד סעיף יח :

פד ד ש"ע י"ד סימן שנו סעיף ג :

פה ה ו מיי' פ"ז שם הל' טו סמג שם טוש"ע או"ח סי' קיקצ סעי' ג ג :

פו ז שם סעיף ד :

[א ב מיי' פכ"ו מהל' שבת הל' ז] :
פז א ב ג ד סמג עשין כז עוש"ע או"ח סי' קפג סעיף ד :
פח ה מיי' פ"ז מהלכות ברכות הלכה טו עוש"ע שם סעיף ו :
פט ו מיי' פ"ד שם הל' ה סמג שם עוש"ע או"ח סי' קפג סעיף ט :
צ א מיי' פכ"ט מהל' שבת הלכה ו ז סמג עשין נט עוש"ע או"ח סי' רעח סעיף י :
[ז מיי' פכ"ט מהלכות שבת הל' כד עוש"ע או"ח סי' רלח סעיף ה] :
ב ח מיי' פ"ע מהל' ברכות הל"ח ט ופ"ט מהל' שבת הל' כה סמג עשין כז כט עוש"ע או"ח סי' ריז סעיף ב ה ו וסי' רלז סעיף ב וסי' רלח סעיף י :
[ח מיי' פ"ב מהלכות ברכות הל' יד וס"ד הל' ו עוש"ע או"ח סי' קפד ס"ב] :
ג ט [מיי' פ"ו מהלכות ברכות הלכה יד] עוש"ע או"ח סי' קעד סעיף ג :
ד י מיי' פ"ו מהלכות ברכות הלכה יג סמג עשין כז עוש"ע או"ח סי' רמו סעיף ב :

רב נסים גאון

תדיר ושאינו תדיר תדיר קודם . עיקרו במשנת זבחים בפ"י (דף פט) ובמשנת הוריות בפרק אחרון (דף יב) כל התדיר מחבירו הוא קודם את חבירו ואמרינן בגמרא מנא הני מילי אמר אביי דאמר קרא (במדבר כח) מלבד עולת הבוקר אשר לעולת התמיד תכיר עולת התמיד למה לי מאי קאמר רחמנא האי דתדיר קדים ברישא :

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה כום שני וכו' וכשומד מעל :
(ב) ד"ה הכון לקרלת מלכיך בדכיים :

גליון הש"ס

גמ' ונשברו לגמיכיתו . עי' תוי"ט פיס סוטה ד"ה כי"ת :

אין מסיחין על כום של ברכה . פירש"י שלא יסיח (דעתו) מהברך משמתו לו כום של ברכה וה"ה המסובין אחין רשאין להסיח דבעינן שיכוין שומע ומשמיע וגם אין להפסיק השומעים בשיחת חולין כמו שאין המברך רשאי להסיח ולעו"פ שאמר אסח (פרק בתרא דר"ה ד' ל"ד:) שמע אסח תקיעות בתקע אסות ביום ילא משמע שהשומע אסח ביוצים ולפילו הכי ילא לך לכתחלה לין לעשות כן ומיהו ברלה דהייט דוקא בשעה שהמברך שותק מעט בין ברכה לברכה אבל בשעה שהוא מברך אסח היה מדבר לפילו בדיעבד לא ילא :

והלכתא בכולהו יוצא ומברך. לפי שברכת המזון לחוייבת החמירו בה להיות יוצא ומברך שכרי שעשיה דבריס שלמרו בו מה שאין כן בשאר ברכות והוא טומריקון ואכלת ושבעת אב עת וברכת לברכת המזון מפי רבי משה אלנבלי :

הדרן עלך שלשה שאכלו

קמה בזיהרא ועלתה לבי חמרא ותברא ד' מאה דני דחמרא א"ל רב נחמן נשדר לה מר כסא אחרינא שלח לה כל האי נבנא דברכתא היא שלחה ליה ממהדורי מילי וממרמוטי כלמי א"ר אסי "אין מסיחין על כום של ברכה ואמר רב אסי אין מברכין על כום של פורענות מאי כום של פורענות א"ר נחמן בר יצחק כום שני תנ"ה השותה כפלים לא יברך משום שנאמר °הכון לקראת אלהיך ישראל והאי לא מתקן א"ר אבהו ואמרי לה במתניתא עמוס ד תנא האוכל ומהלך מברך מעומד וכשהוא אוכל מעומד מברך מיושב וכשהוא מיסב ואוכל יושב ומברך 'והלכתא בכולהו יושב ומברך :

הדרן עלך שלשה שאכלו

אלו *דברים שבין בית שמאי ובין בית הלל בס"ש אומרים מברך על היום ואח"כ מברך על היין וב"ה אומרים 'מברך על היין ואחר כך מברך על היום ב"ש אומרים נוטלין לידים ואח"כ מוזגין את הכוס וב"ה אומרים מוזגין את הכוס ואח"כ נוטלין לידים ב"ש אומרים מקנח ידיו במפה ומניחה על השלחן וב"ה אומרים על הכסת ב"ש אומרים מכבדין את הבית ואח"כ נוטלין לידים וב"ה אומרים נוטלין לידים ואח"כ מכבדין את הבית *ב"ש אומרים נר ומזון בשמים והבדלה וב"ה אומרים נר ובשמים מזון והבדלה ב"ש אומרים שברא מאור האש וב"ה אומרים [י] בורא מאורי האש "אין מברכין לא על הנר ולא על הבשמים של עכו"ם ולא על הנר ולא על הבשמים של מתים ולא על הנר ולא על הבשמים של ע"ז ואין מברכין על הנר עד שיאותו לאורו מי שאכל ושבח ולא בירך ב"ש אומרים יחזור למקומו ויברך וב"ה אומרים יברך במקום שנזכר ועד מתי מברך [ה] עד כדי שיתעכל המזון שבמעיו *בא להן יין אחר המזון אם אין שם אלא אותו כום בית שמאי אומרים מברך על היין ואח"כ מברך על המזון ובית הלל אומרים °מברך על המזון ואח"כ מברך על היין 'ועונין אמן אחר ישראל המברך ואין עונין אמן אחר כותי המברך עד שישמע כל הברכה כולה : **גמ'** *תנו רבנן דברים שבין ב"ש וב"ה בסעודה ב"ש אומרים מברך על היום ואח"כ מברך על היין שהיום גורם ליין שיבא וכבר קדש היום ועדיין יין לא בא וב"ה אומרים מברך על היין ואח"כ מברך על היום שהיין גורם לקדושה שתאמר *דבר אחר ברכת היין תדירה וברכת היום אינה תדירה תדיר ושאינו תדיר קודם והלכה כדברי ב"ה מאי ד"א וכי תימא התם תרתי והכא חדא ה"נ תרתי נינהו ברכת היין תדירה וברכת היום אינה תדירה תדיר ושאינו תדיר קודם והלכה כדברי ב"ה פשיטא דהא נפקא בת קול איבעית אימא קודם בת קול ואיבעית אימא לאחר בת קול ורבי

מהאי קרא דכתיב במוספין מלבד עולת התמיד תעשו את אלה מלבד משמע לאחר שהקריבתם התמיד תקריבו המוספין וקא דרשינן לאחר לעולת התמיד קרא יתירה למילף דבשביל שיהא תמיד הקדימה הכתוב ומכאן אתה למד לכל התמידין :

ורבי

מסיחין קיד. סוכה מו.

ספסחים קג.

[נקמין נב.]

תוספתא פ"ה [פסחים קיד.] [סוכה מו.]

ספסחים שם [קיד.] זבחים נא.

[קדושין ע.]

תוספתא אור ממחזירי בעיירות ירבו תמיד לדברים: **וממרטוטי כלמי**. וממשחקי בגדים בלוייס וממורטים ירבו כניס . כניס מתרגמי' כלמתא : **אין מסיחין** . ממשחזו עד שיברך : **כום שני** . שהוא של זוגות והשומע (ה) על שלחנו ושתי זוגות ניזוק על ידי שניהם: **כפלים** . זוגות : **הכון לקראת** (ב) . בדבריס נלוים ולא בדברי פורענות : **מסב** . במטה דרך הסבה : והלכתא כבולהו יושב ומברך :

אלו דברים וכו' בסעודה . שמחלקו בהלכות סעודה : **מברך על היום** . בקידוש שבתות וימים טובים : **ואחר כך מוזגין לאת הכום** . יין הבא לפני המזון כדאמרינן בפרק כילד מברכין (דף מג.) הסבו ואע"פ שנטל כו' הביאו להם יין וכו' וקאמרי ב"ש נוטלין לידים ואחר כך מוזגין את הכוס ומוזגין הכוס ומוכלים בסעודתם בהיות נטילה וב"ה אומרים מוזגין את הכוס ומוזגין אותו ואחר כך נוטלין לידים ונוטמא לדבריהו ומפרש בגמרא : **מקנח ידיו במפה** . מגבילת מים רלשונים : **ומניחה על השולחן** . ומקנח בה ידיו תמיד מזומנת התבשיל: **וב"ה אומרים** . על הכר או על הכסת ניחנה לאחרי כן ושם יקנח בה ידיו תמיד ונוטמא מפרש בגמ' : **מכבדין את הבית** . מקום שאכלו שם אם הסבו על גבי קרקע מכבדים את הקרקע או אם הסבו על השלחן מכבדין את השלחן משיורי אוכלין שנתפזרו עליו : **ואחר כך נוטלין לידים** . מים לאחרונים : **נר ומזון** . מי שאין לו אלא כום אחד במוצאי שבת מניחו עד לאחר המזון וסודר עליו נר ומזון ובשמים והבדלה כו': **אין מברכין על הנר ועל הבשמים של עכו"ם ושל מתים** . טעם דכולהו מפרש בגמרא: **שיאותו** . שיהו נהניס ממנו : **עד כדי שיתעכל המזון** . מפרש שיעורא בגמ': **מברך על היין** . בגמרא מפרש פלוגתייהו : **עונין אמן אחר ישראל המברך** . לפילו לא שמע אלא סוף ברכה אבל לא לאחר כותי שמא ברך לאל גרזים : **גבי שהיום גורם ליין שיבא** . כום זה לא בא אלא בשביל שבת לקידוש: **וכבר קדש היום** . משקבלו עליו מלאת הכוכבים : **ועדיין יין לא בא** . לשלחן וכשם שקודם לכניסה כך קודם לברכה : **שהיין גורם לקדושה שתאמר** . שאם אין יין לא מקדשין והמקדש על הפת גם הוא במקום יין וברכת הפת קודמת : **תדיר קודם** . נפקא לן במסכת זבחים

ור' יהושע היא. כנגד מליעה בכוורו של עכברי כפ' הזהב (ל' נמ):

ומקשקש. לשון מקשקש לשומר סודלון לחתר המזון: **ומממי דכ"ש היא כו'.** ללמוד לכ"ש מלור ולח"כ בשמים וכן בריחת נמי מלור ולחר כך בשמים קלמר ללמד ב"ש היא וקלמי יין בריחת מקמי הבדלה: **ודילמא ב"ש היא ולעיכא דר"מ.** דחכן במתניתין ב"ה חומרים כך ובשמים ולחר בגמרל ר"מ היא: כמתניתין דמתני' קלמי מזון בלחמל וכרייחת קלמי מקשקש כולן ללחריו כר' יהודה ללמד על המזון שבחחלה ומדקלמי לרבי יהודה מלור ולח"כ בשמים בית שמלי היל: **ומ"מ קשיא.** דברכת היין קדמה להבדלה: קדום עיולי הוא והבדלה לפוקי היל: **ברכה טעונה כוס.** ברכת המזון דקלמי מניחו ללחר המזון: **ומקנן.** מקני בפרקין: **גת נפן.** כל יומות השנה קלמר: **לחר המזון.** וכלוך המזון לל בח להם וכשגמרו שטודתם בח להם לפני ברכת המזון: **מאי לאו דשמי ליה.** וה"ק ב"ש חם רלה מברך על היין ושותהו ואין לריך להניחו לברכת המזון: **טעמו פגמו.** לברכת המזון ולקדוש ולהבדלה בפרק ערבי פסחים (ל' קה:): **ס"נ גלח מרי חנלי לניבא דב"ש.** חנח דמתני' ותנח דר' חייא (*) תנח דרבי חייא לניבא דב"ש לחמר לין ברכה טעונה כוס ותנח דמתניתין לנעיל דרבי יהודה לניבא דב"ש חבר ברכה טעונה כוס: **גזרה שמא יטמלו משקין.** שנפלו בחמורי הכוס ממחת ידים דחנן (פרה פ"ח מ"ו) כל הפוסל לח התרומה ממחת משקים להיות חחלה ויחזרו ויטמלו לח הכוס וב"ש סברי לחבור להשמחת כוס שחמוריו טמחות כדלקמן: **וניעמו ידים לכוס.** למה ליה דלקמר משקין שחמורי הכוס בלח משקין נמי ממחת ידים לכוס: **גלח ע"י משקין.** שהמשקין נעשין לשומים מדרבנן וח"ח כלי חינו מקבל טומחה גלח מלד הטומחה כי מילי מדחוריימא וחכמים גזרו שיהו משקים לשומים ממחים כלי גזרה משום משקים זב וזבה שהן לבות הטומחה כגון רוקן ומימי רגליו: **וכ"ש לומרים כו'.** בתוספחה ס"ג לה וב"ש לומרים חמורי הכוס לעולם ממחים דבר לחר חבר לנעי"ע שעודה למלי דמיישינהו שלח יטמחו הידים לח לחמורי הכוס ולח מבבח היח שחפילו לכחחלה מוחר להשמחת בכלי שחמוריו ממחים ומוכח מהור ממחת משקין דלמרינן בים בשמעתין חוכו מהור ללכך מוזגין ומוחין לח הכוס מחלה קודם נטילה שלח לחבר לומר נוטלין לידים חחלה שמא יכו לחחרים הכוס ממחין גזרה שמא לח יהו ידים נגובות יפה ממי הנטילה ויטמלו המשקין שבידים ממחת כוס והן נעשים מחלה ויחזרו ויטמלו לח הידים ונמלח לוכל בידים מבוחבות: **ונעמי כוס לידים.** למה לי משקין בידים לפי' ידים נגובות נמי יממח כוס לידים וכיון דהכי הוח נהי נמי דבכוס נלפני המזון עדיל ב"ש מקנחת דשותהו קודם נטילה בוכות במזון מה מהח עליהן הלח ממממין לח הידים: **אין כלי מטמא אדם.** לנומר כלי כזה שנטמא בולד הטומחה לינו מטמא לח הידים דקי"ל כרבנן דפליגי עליה דרבי יהושע במסכח ידים (פ"נ מ"ח) בכלים שנטמאו במשקין ולומר לח שנטמא בלד הטומחה מטמא לח הידים ושנטמא בולד הטומחה לינו מטמא לח הידים שלין שני טומה בני טומה ולח"ע שנספקו שנטמא לח הידים לין למדים היממו הלכך בוכות המזון שבידים נגובין לינן מטמחין לח הידים ולח מלמד פעמים שיש משקין בבגדי טומח לח הידים לין חומר משקין עליו ללח חומר לוכל: **כלי שנטמאו לחוריו במשקין.** בכלי שנוף קלמר לחילו כלי חרס לין מטמחין מנגן לפילו בטומחה לחוריימא: **שנטמאו לחוריו במשקין.** לין לך משקה שלינו רלחון לטומחה שלף לח נגע בשני שנטמאו מכלים מחלה: **לחוריו טמלין.** לף על פי שלין לחם וכלים מקבלין טומחה מן החורה ללח מלד הטומחה גזרו חכמים*) שיהו משקין מטמחין כלים מפני שמלינו משקה שהוח לב הטומחה לטמח לחם וכלים מה"ת כגון זוכו של זב ורוקן ומימי רגליו גזרו על כל המשקין טמחין שיטמחו כלים:

*) [שבת יד:]

תוכו

*ורבי יהושע היא דאמר אין משגיחין בבת קול וסברי בית שמאי דברכת היום עדיפא והתניא *הנכנס לביתו במוצאי שבת מברך על היין ועל המאור ועל הבשמים ואחר כך אומר הבדלה ואם אין לו אלא כוס אחד מניחו לאחר המזון ומשלשלן כולן לאחריו והא ממאי דב"ש היא דלמא ב"ה היא לא ס"ד דקתני מאור ואח"כ בשמים ומאן שמעת ליה דאית ליה האי סברא ב"ש *דתניא א"ר יהודה לא נחלקו בית שמאי וב"ה על המזון שבחחלה ועל הבדלה שהיא בסוף על מה נחלקו על המאור ועל הבשמים (ו) ב"ש אומרים מאור ואחר כך בשמים וב"ה אומרים בשמים ואחר כך מאור ומאי בית שמאי היא ואליבא דרבי מאיר לא ס"ד דקתני הכא במתניתין בית שמאי אומרים נר ומזון בשמים והבדלה ובית הלל אומרים נר ובשמים מזון והבדלה והתם בברייתא קתני אם אין לו אלא כוס אחד מניחו לאחר המזון ומשלשלן כולן לאחריו שמע מינה דבית שמאי היא ואליבא דרבי יהודה ומכל מקום קשיא קא סברי בית שמאי *שאני עיולי יומא מאפוקי יומא עיולי יומא כמה דמקדמינן ליה עדיף אפוקי יומא כמה דמאחרינן ליה עדיף כי היכי דלא לחוי עלן כמשוי וסברי ב"ש (כ) ברכת המזון מעונה כוס והא תנן בא להם יין לאחר המזון אם אין שם אלא אותו כוס בית שמאי אומרים מברך על היין ואחר כך מברך על המזון מאי לאו דמברך עילויה ושתי ליה לא דמברך עילויה ומנח ליה והאמר מר *המברך צריך שיטעום דטעים ליה והאמר מר **טעמו פגמו דטעים ליה בידיה והאמר מר *כוס של ברכה צריך שיעור והא קא פחית ליה משיעוריה דנפיש ליה טפי משיעוריה והא אם אין שם אלא אותו כוס קתני תרי לא חוי ומחר נפיש והא תני רבי חייא ב"ש אומרים מברך על היין ושותהו ואחר כך מברך ברכת המזון אלא תרי חנאי ואליבא דב"ש: ב"ש אומרים וכו': *ת"ר ב"ש אומרים נוטלין לידים ואח"כ מוזגין את הכוס שאם אתה אומר מוזגין את הכוס תחלה גזרה *שמא יטמאו משקין שאחורי הכוס מחמת ידיו ויחזרו ויטמאו את הכוס וליטמו ידים לכוס ידים שניות הן *ואין שני עושה שלישי בחולין יאלא על ידי משקין ובה"א מוזגין את הכוס ואחר כך נוטלין לידים שאם אתה אומר נוטלין לידים תחלה גזרה שמא יטמאו משקין שבידים מחמת הכוס ויחזרו ויטמאו את הידים וניטמי כום לידים *אין כלי מטמא אדם וניטמי למשקין שבחוכו הבא בכלי שנטמאו אחוריו במשקין עסקינן דחוכו טהור וגבו טמא *דתנן "כלי שנטמאו אחוריו במשקין אחוריו טמאים חוכו

[ב"ח ע"ש]

[ר"ן ע"ש]

תוספתא פ"ב

תוספתא פ"ב

[ע"ש עיכורין פ"ג מ"ג ד"ה היה ובכורים פ"ג: ד"ה כל ובכליהו יב: ד"ה ואמרו]

מגיהה כך: בכורות לח. כלים פכ"ה מ"ו ופרה פ"ח מ"ט

[עיכורין ג.] ב"מ נמ: מוליו מד. יבמות יד. פסחים קיד.

[פסחים קג.]

עי' במכרש"ח מה שכתב בדברי רש"י שלנו

[פסחים קה:]

[עיכורין מ: פסחים קה:] [פסחים סם]

[שם]

תוספתא פ"ב

[פסחים קה:]

הגהות הב"ח

(ל) גמ' ועל הנסחים פ"ק ס"ק ל' מומרים:(ב) שם וסנכי ב"ש (בכתב המזון) מת"מ ו"ב מ"ח וכן הוח בפיהמ"ו בכלכה:

ואמרינן תו והיד פסמאת את הברהה דברי ר' יהושע והל"א ע ידים שניות הן ואין שני עושה שני ולפי זה השעם אין הידים מטמאין את הכוס אבל המשקין שאחוריו מטמאין מחמת ידים כדחנן בסמ' פרה (פ"ח מכלה ז) כל הפוסל את התרומה ממטא את המשקין להיות חולה חוץ ממבול יום ובפרק אור ל"ר (פסחים ד' יז) הן אומרין משקין הבאין מחמת ידים ובפרק יציאות השבת (דף יד) אמרי' האוכלין שנטמאו במשקין משקין דמאי אי נימא במשקין מחמת שרץ דאוריימא היא דכתיב(ויקרא יא) כל משקה אשר ישתה אל"א דנגעו במשקין הבאין מחמת שרץ)[ירים]וגזרו רבנן על משקין הבאין מחמת שרץ ובתוספתא פרק ג) תניא חוסמ בידים כמבול יום וכו' ומפאמין את המשקין לעשותן תחלה לפי שעיקר טומאת ידים מדרבנן היא הוי בפיקה מהור כדחנן בסמ' מבול יום (פ"ב מכלה ב) חומר במבול יום מבידים שבפק מבול יום פוסל את התרומה והידים בפיקה מהור . גזירה שמא יטמאו משקין שבידים מחמת הכוס וה הכוס קאי במומאת אחוריים כדחנן בפרק חומר בקודש (מנ"ב ב) אחוריים ותוך וביח הלבועה כלומר שאחוריו נמפאי בפשקין ואע"ב תוכו מהור וכל שהוא בעין הוה הדי הוא ממפא את המשקין והמשקין עוד ממפאים דברים אחרים כדחנן בפרהים בפרק ח' (מכלה ו) משקין שנמפאו באחוריי כלי ממפאין אחר ופשלין אחר ובתוספתא כלים פ"ג] משקין מהוריו הנתונין על הארץ וגגע בהן כום שאחוריו טמאין או בית שביעתו נמפאו משקין ומומאת אחוריים מדרבנן היא כדחניא בתורת כהנים [בפ' שמיני] רבי אומר תלע שאין מומאת משקין לכלים מן התורה [אלא מד"ס שאין מומאה מן התורה] ממפאה את כלי שפה מאחוריו שאין תוכו ממא וכלים שנמפאו במשקין תוכו מהור ואין לך מומאת אחוריים אלא במשקין בלבד ובתרומה אבל בקודש הכל ממא דחנן אחוריו

רב נסים גאון

ור' יהושע היא דאמר אין משגיחין בבת קול. עיקר שלו הוא שאמר ר' יהושע בפרק הזהב (פ"מ דף נמ) במעשה חנורו של עכנאי לא בשמים היא (דכנים ו) כבר נחנת לנו על הר סיני וכו' כבר הזכרנוה לשעבר. ואלו האותאבות (ל"ל הקושיות) שנזכרו בכאן המברך צריך שישעום ומעמו פגמו וכום של ברכה צריך שיעור כולן ענינם יוצאין מן הוחיא בברייתא דאקשי מינה כבר ותניא ונעכנו לביחו במוצאי שבתות כו' ואיהא מיפרשא בפ' ערבי פסחים (דף קג) כי בשהכירו ו בברייתא לשם אמרינן עלה שמע מינה מהא מתניתא ה' שמע מינה המבדיל בחפלה צריך שיבדיל על הכום ופ"ם ברכה פעונה כום ופ"ם כום של ברכה צריך שיעור ופ"ם המברך צריך שישעום ופ"ם טעמו פגמו: **וניעמו** ידים לכוס ידים שניות הן. עיקרה דשמאת ידים גזירה דרבנן היא וכי גזרו בהו רבנן טומאה לחרומה אבל לחולין לא היא אחת מי"ח דבר שגזרו בו ביום ואיהא מיפרשא בפ' יציאות השבת (דף יג) מאי ניעבי ר"ח דבר התנן ואלו פוסלין את התרומה והספר והידים ואמרינן ידים מ"ם גזרו בהו רבנן טומאה מפני שהידים עסקניות הן ורוו המשנה בסוף פסי ובים ומדקתני ואלו פוסלין את התרומה מכלל שחידים שניות הן כו' השני הוא שפוסל את התרומה על העיקר שכבר הקדמנוהו בתחלת המסכת כי ושני עשרה שלישי בתרומה ולא בחולין ואיהא בפ"א דמסכת פהרות (ל"ל דתוספת' פהרות) הידים ממפמאות אחר בקודש ופוסלות את התרומה ואין ידים לחולין ובבבא דאין דורשין דבני מערבא (הלכה ס) נרמי' מתוך שאתה אומר לו ידיו שניות אף הוא בודל מן התרומה ולא מחמת משקה גזרו עליהם ויהיו תחלה ק"ו ומה אם מבול יום שהוא דבר תורה אינו אלא פוסל ידים שהן מדבריהם לא כ"ש ד"א כלום גזרו על הידים לא מפני כדי שיהא בודל מן התרומה מתוך שאתה אומר לו ידיו שניות אף הוא בודל מן התרומה ותנן בפרה פ"א (משנה ה) כל המעסק ביאת מים מדברי סופרים ממפא את הקדוש ופוסל את התרומה ומוחר בחולין ובמשנת ידים בפ"ב דגיטין ואמרו לו לר"ע היכן מצינו שהידים תחלה

עין משפט נר מצוה

א מוס"ע סי"ח סי"ק:
יא ב ג מיי' פ"ז מה"ב סי"ג: ברכות הלכה יח סמג עשין כז טוש"ע או"ח סי' קפ סעיף ג:
יב ד מיי' פכ"ע מה"ב סמג הלכה כד סמג עשין כט טוש"ע או"ח סי' קפ סעיף ג:
יג ה ו מיי' וסמג שם טוש"ע או"ח סי' רלח סעיף ג:
יד ז מיי' שם הלכה כה וס"ע מה"ב סמג עשין כז טוש"ע או"ח סי' ריז סעיף ו וסי' רלו סעיף ב:

תבח (דף מב.) בהדי לידך מכיפות משום דסניא ליה *במסבה לא תסב למתניתיה: **דברי** אחר אין נטילת ידים לתורה וכו'. ים סופרים שכתוב בהן הכי קתני להו לתלמידיו לסור להסתפק בשלחן שני משום שלבי תרומה הא עדיפא לתין נטילת ידים לתורין מן התורה משום וכו' ואלו ומפורש בהן מתי יטמא וכו' ול"ג דהא קתני ב"ש לתסור להסתפק בשלחן שני ודומק לומר כמו שפירש רש"י שמא מתקרב בטלמת ישתמש אלא נראה כספרים שכתוב בהן מתי דבר אחר הכי קתני להו ב"ה לב"ש וב"ה ש"מ גבי ידים אלו מייסינן וכו' והשתא לא הוי הלי דבר אחר כי היכי דלעיל אלישנא לגריך למעט רתשון אלא הלי ד"ח לא בא אלא לפרש טעמא דב"ה קתני

וליישב דבריהם:

פירורין לוים בהו כזית מוסר לאכזיב ביד. מיהו קשה לעניותא כדאמרינן בפרק כל הבשר (דף קה:): **בבוליה** פירקין הלכה כב"ה לגבי מהלא. וא"ת והא בהטוח דיחזור למקומו ויברך משמע הלכה כב"ש לקמן (דף נג:) בשמעתין מדעבדי אמוראי כבתרייתו. י"ל דלא תציב לה מקום להסתפק לפי ב"ה מודו לב"ש אלא אלישנא לגריכותו *לכך: **נהגו** העם כב"ה לגיעת דכי יהודה. תימה לאכן לפילו לכתחלה נוהגין כן ובפרק *הדר (דף סב:) אומר אלא ע"י משקין ואין *שני עושה שלישי בחולין שני עסקינן ואין *משקין במאי קמיפלגי ב"ש סברי מוריק ולא עבד הכי לא מהלרינן לה ליה ו"ל דלהסם לוכל לחמולי דפליגי חד אמר הלכה והוה פירוש הלכה לכתחלה ומוריק הכי א"כ נהגו דקאמר לוכל הוי דיעבד אבל הכא יכול לסיום לתין כאן אלא נהגו *גרילת: **בברא** ס"ע ב"ש. ול"ק **אוכלין** דחיישינן ומ"ש גבי ידים דלא חוחל ול"ל בלשון ברכת לתמי תמר בורת וי"ל דלשון קרא עדיף: וכו'

(ועיין תוס' ד"ה לתמי)
(ועיין תוס' ד"ה לתמי)

תורה אור

תוכו ואוגנו ואזנו וידיו מטהורין נטמא תוכו ואוגנו וידיו מטמאין נטמא כולו במאי קא מיפלגי ב"ש סברי אסור להשתמש בכלי שנטמאו אחוריו במשקין גזרה משום ניצוצות וליכא למגזר שמא יטמאו המשקין שבידים בכוס וב"ה סברי מותר להשתמש בכלי שנטמאו אחוריו במשקין אמרי ניצוצות לא שביחי ואיכא למיחש שמא יטמאו משקין שבידים מחמת הכוס *ד"א *תכף לנטי"ל סעודה מאי ד"א ה"ק להו ב"ה לב"ש לדידכו דאמריתו אסור להשתמש בכלי שאחוריו טמאין דגזרינן משום ניצוצות אפ"ה הא עדיפא דתכף לנטי"ל סעודה: ב"ש אומרים מקנח וכו': ת"ר *בית שמאי אומרים מקנח ידיו במפה ומניחה על השלחן שאם אתה אומר על הכסת גזרה שמא יטמאו משקין שבמפה מחמת הכסת ויחזרו ויטמאו את הידים ונטמייה כסת למפה אין *כלי מטמא כלי ונטמייה כסת לגברא גופיה אין כלי מטמא אדם ובה"א על הכסת שאם אתה אומר על השלחן גזרה שמא יטמאו משקים שבמפה מחמת הכסת ויחזרו ויטמאו את האוכלין ולטמא שלחן לאוכלין שבתוכו הכא בשלחן שני עסקינן ואין *שני עושה שלישי בחולין אלא ע"י משקין במאי קמיפלגי ב"ש סברי אסור להשתמש בשלחן שני גזרה משום אוכלי תרומה וב"ה סברי מותר להשתמש בשלחן שני אוכלי תרומה וריזין הם ד"א אין נט"י לחולין מן התורה מאי ד"א הכי קאמרי להו ב"ה לב"ש וכי תימרו מ"ש גבי אוכלין דחיישינן ומ"ש גבי ידים דלא חוחל ול"ל בלשון ברכת לתמי תמר בורת וי"ל דלשון קרא עדיפא דאין נט"י לחולין מן התורה מוטב שיטמאו ידים דלית להו עיקר מדאורייתא ואל יטמאו אוכלים דאית להו עיקר מדאורייתא: ב"ש מכבדין וכו': *ת"ר ב"ש *מכבדין את הבית ואחר כך נוטלין לידים שאם אתה אומר נוטלין לידים תחלה נמצא אתה מפסיד את האוכלין (ו) אבל נט"י לב"ש תחלה לא סבירא להו מ"ט משום פירורין ובה"א אם שמש תלמיד חכם הוא נוטל פירורין שיש בהן כזית ומניח פירורין שאין בהן כזית מסייע ליה לר' יוחנן *דא"ר יוחנן פירורין שאין בהם כזית מותר לאכדן ביד במאי קמיפלגי ב"ה סברי אסור להשתמש בשמש ע"ה וב"ש סברי 'מותר להשתמש בשמש ע"ה א"ר יוסי בר חנינא א"ר הונא בכוליה פרקין הלכה כב"ה בר מהא דהלכה כב"ש ור' אושעיא מתני איפכא ובהא נמי הלכה כב"ה: ב"א נר ומזון וכו': *רב הונא בר יהודה איקלע לבי רבא חזייה לרבא דבריך אבשמים ברישא א"ל מכדי ב"ש וב"ה אמאור לא פליגי *דתניא ב"א נר ומזון בשמים והבדלה ובה"א נר ובשמים מזון והבדלה עני רבא בתריה זו דברי ר"מ אבל ר' יהודה אומר לא נחלקו ב"ש וב"ה על המזון שהוא בתחלה ועל הבדלה שהיא בסוף על מה נחלקו על המאור ועל הבשמים שבש"א על המאור ואח"כ בשמים ובה"א בשמים ואח"כ מאור וא"ר יוחנן *נהגו העם כב"ה אליבא דרבי יהודה: ב"ש"א שברא כו': אמר *רבא ברבא כ"ע לא פליגי דברא משמע כי פליגי בבורא ב"ש סברי בורא דעדיד למברא וב"ה סברי בורא נמי דברא משמע מתיב רב יוסף °יוצר אור ובורא חשך °יוצר הרים ובורא רוח °בורא השמים ונוטיהם אלא א"ר יוסף בברא °ובורא כ"ע לא פליגי דברא משמע כי פליגי במאור ומאורי דב"ש סברי חדא נהורא איכא בנורא וב"ה סברי טובא נהורי איכא בנורא תנ"ה אמרו להם ב"ה לב"ש הרבה מאורות יש באור: אין מברכין כו': בשלמא נר משום דלא שבת אלא בשבתים מ"ט לא אמר רב יהודה אמר רב *הכא במסבת עובדי כוכבים עסקינן מפני שסתם מסבת עובדי כוכבים לע"ז היא הא מדקתני סיפא אין מברכין לא על הנר ולא על הבשמים של ע"ז מכלל דרישא לאו בע"ז עסקינן א"ר חנינא מסורא מה טעם קאמר מה טעם אין מברכין לא על הנר ולא על הבשמים של עכו"ם מפני שסתם מסבת עובדי כוכבים לע"ז ת"ר אור ששבת מברכין עליו ושלא שבת אין מברכין עליו (*מאי שבת) ומאי לא שבת אי

מאי לא שבת שלא שבת מפלאכת עבירה אבל אור של היה ושל חולה מברכין עליו תניא נמי הכי עששית שהיתה וכו'

הגהות הב"ח

(ו) גמ' מפסיד את התולין (אבל ע"י ומ' משום שרוין) תפ"מ וע"ע ס"ע לא נרסי זה:

רב נסים גאון

אחריהם ותוך ובית הצביעה לתרומה אבל לא לקדש ובפרקא קמא דמס' נדה (דף ו) אמרו דהלכה כר' אליעזר שנמסאו אחורי כלים במשקין מסמאין את המשקין ואפי' דתולין ואין פוסלין את האוכלין ואפילו דתרומה ולא לפיגין ק"ו מסבול יום כר' יהושע מפני המעם המפורש לשם כדאמרינן ורבי אליעזר אחורי כלים דרבנן ומבול יום דאריית' בו' ומאי שנא אחורי כלים דנקט משום דקילי דרבנן [כלי] שנטמא במשקין אחוריו מסמאין מיהו ואנן ואזנו וידיו מהורין וזו השמעה בכלים בפכ"ה [משנה ו]. והא דאמרי נמי אין כלי מסמא אדם כי השרץ אם נגע בכלי אינו מסמא אותו הכלי אינו מסמא אלא אוכלין ומשקין בלבד אבל אדם לא לפי שאב המסמא מסמא אדם וכלים ותולדה אוכלין ומשקין מסמאין אדם וכגדים אין מסמאין והכי אמרי' בפרק אור ל"ד (פסחים דף ק) שרץ מסמא את הכלי ולכלי מסמא את האוכלין ואוכלין מסמאין את המשקין למדנו שלש מטמאות בשריטתהם בפ' תימר בקודש (מגיגה דף כג) כדאמר ר' זירא עשאוה כמסמא שרץ ואקשינן עליה אלא מעתה לא תסמא אדם לכלומר שהכלי שנטמא בשרץ אינו מסמא אדם בעיקר אשר הקדמנו ובגמ' דכיצד צולין את הפסח (דף ענ) איתא אבל נמסא הסכין במסמאת שרץ לכשר הוא דמסמא ליה לנברא לא מסמא ליה: **ונימטי** כפח לנבראי נעיפה בספך מדרש דרבנן בתוספתא חגיגה (פ"ג) שנו ספק רשות עם הארץ ומדרשו (והציצו) והיסמי שהוריו לחולין ומסאין לתרומה ומטמאת מדרסות אותה מיפרשא בחגיגה בפ' אין דורשין (ל' יח) דתנן בגדי עם הארץ מדרס לפרושים בגדי פרושים מדרס לאוכלי תרומה ובתוספתא שהרות (פ"ו) שנו מי שדרסה אשה על בגדיו בגדיו מסאין מדרס ובגמרא דבני מערבא [בתגיגה פ"ב הלכה ז] אמרי ר' יסא בשם ר' יוחנן במעמות שנו בעא ר' ועירא קמיה ר' יסא מאיכן נסמא הבגד הזה מדרס אמר ליה תיפתר שהיתה אשתו של עם הארץ יושבת עליו ערומה

ובגדי עם הארץ הרי היא אחת מששה ספיקות שנזרו בארושא בדתנן בכוס' מהרות בפ"ד (מכשי ה) על ו' ספיקות שנזרפו את התרומה בו' ובפ' הדר עם (עם הארץ) [העבו"ם] בתאר יש כתנה רבות ובפ' יציאות השבת (דף קו) אמרי אמר עולא ספיקות בארושא נזור רבנן עליהן ומכאן נאמר דספק מדרסות דרבנן ובפ' אין דורשין (דף יט) פרישו דתנהו מעלות דרבנן נינהו ובמסכת בכורות בפ' הזקוק בתמה (דף כג) אית ואיבעית אימא מוחמת עם הארץ דרבנן ומוחמת משקין דרבנן כו': **ונמטא** (שלחן) [כסת] למפה אין כלי מסמא כלי הא שמעי' לה נמי כדאמרינן שרץ מסמא את הכלי ולכלי מסמא את האוכלין דאלמא כלי אינו מסמא אלא או אוכלין או משקין ואין כלי מסמא בפ' אור ל"ד (פסחים דף ית) ולאו ק"ל הוא ומה כלי שמסמא משקה אין מסמא כלי כו' ואמרינן נמי [שם דף יט] האי סבין דנענעה במאי אי נימא דנענעה בכשר והא אין אוכל מסמא כלי אלא דנענעה במחט הא אין [כלי] מסמא כלי דבפ' הדרשין בערכין (תגיגה דף כ) אמרינן אמאי חצל מהור תסמא מבריאה לסל אין כלי מסמא כלי ואת"ל נמי בשחיטים קדשים (דף נמ) בנמרא דסבול יום ובגמ' דבני מערבא נרסי מתניתא בשלחן של שיש או של פרקים שאינן מקבלין מסומאה: **אין** מברכין לא על הנר ולא על הבשמים של עכו"ם האידל ותנן מעיקרא אין מברכין לא על הנר ולא על הבשמים של נוים אמאי איצטריך תו למיתני לא עכו"ם אלא מבלל דהאי עכו"ם דישראל היא ותבי אמרינן בתלמוד ארץ ישראל של עכו"ם ולא של נוים היא תיפתר בעבו"ם של ישראל:

(עי' בכ"ף ולת"ם מלתם דכך מוסחתם)

[תוספתא ס"ם]

[פסחים יט:] מגיגה כ.

[מולין נג.]

[תוספתא שם]

שבת קמג. [ע"ש בתוס' ובכוס' מנחות נח: דזה מסוגיות הסוגיות]

פסחים קג.

[דתנן]

[תולי ע"ש ברבה] עמוס ד יעשים מס יעשים מב

אי נימא לא שבת מחמת מלאכה אפילו ממלאכה דהתירא והתניא "אור של חיה ושל חולה מברכין עליו אר"נ בר יצחק מאי שבת ב'ישבשבת מחמת מלאכת עבירה תנ"ה עששית שהיתה דולקת והולכת כל היום כולו *למ"ש מברכין עליה: ת"ר ג'נברי שהדליק מישראל וישראל שהדליק מנברי מברכין עליו נברי מנברי אין מברכין עליו מ"ש נברי מנברי דלא משום דלא שבת א"ה ישראל מנברי נמי הא לא שבת וכי תימא הך איסורא אזל ליה והא אחרינא הוא ובידא דישראל קא מתילדא אלא הא *דתניא ד'המוציא שלחבת לר"ה חייב אמאי חייב מה שעקר לא הניח ומה שהניח לא עקר אלא לעולם דאיסורא נמי איתיה וכי קא מברך אתוספתא דהתירא קא מברך אי הכי נברי מנברי נמי אין ה"נ גזרה משום נברי ראשון ועמוד ראשון: ת"ר "היה מהלך חוץ לכרך וראה אור אם רוב נכרים אינו מברך אם רוב ישראל מברך הא גופא קשיא אמרת אם רוב נכרים אינו מברך הא מחצה על מחצה מברך והדר תני אם רוב ישראל מברך הא מחצה על מחצה אינו מברך בדין הוא 'דאפי' °מחצה על מחצה נמי מברך ואיידי (דתנ') ריישא רוב נכרים תנא סיפא רוב ישראל: ת"ר היה מהלך חוץ לכרך וראה תינוק ואבוקה בידו בודק אחריו אם ישראל הוא מברך אם נכרי הוא אינו מברך מאי איריא תינוק אפי' גדול נמי אמר רב יהודה אמר רב הכא בסמוך לשקיעת החמה עסקי' גדול מוכחא מילתא דודאי נכרי הוא תינוק אימר ישראל הוא אקרי ונקיט: ת"ר היה מהלך חוץ לכרך וראה אור אם עבה כפי הכבשן מברך עליו ואם לאו אינו מברך עליו תני חדא אור של כבשן מברכין עליו ותניא אידך אין מברכין עליו לא קשיא 'הא בתחלה הא לבסוף תני חדא אור של תנור ושל כירים מברכין עליו ותניא אידך אין מברכין עליו לא קשיא הא בתחלה הא לבסוף תני חדא אור של בית הכנסת ושל בית המדרש מברכין עליו ותניא אידך אין מברכין עליו ל"ק "הא דאיכא אדם חשוב הא דליכא אדם חשוב ואי בעית אימא הא והא דאיכא [ג] אדם חשוב ולא קשיא °הא דאיכא חזנא הא דליכא חזנא ואב"א הא והא דאיכא חזנא ולא קשיא 'הא דאיכא סהרא והא דליכא סהרא: ת"ר *היו יושבין בבית המדרש והביאו אור לפניהם בש"א כל אחד ואחד מברך לעצמו °ובה"א אחד מברך לכולן משום שנאמר °ברוב עם הדרת מלך בשלמא ב"ה מפרשי טעמא אלא בית שמאי מאי טעמא קסברי מפני בטול בית המדרש *תניא נמי הכי של בית רבן גמליאל 'לא היו אומרים מרפא בבית המדרש מפני בטול בית המדרש: אין מברכין לא על הנר ולא על הבשמים של מתים: מ"ט נר לכבוד הוא דעבידא בשמים לעבורי ריחא הוא דעבידי אמר רב יהודה אמר רב °כל שמוציאין לפניו ביום ובלילה אין מברכין עליו וכל שאין מוציאין לפניו אלא בלילה מברכין עליו אמר רב הונא 'בשמים של בית הכסא ושמן העשוי להעביר את הזוהמא אין מברכין עליו למימרא דכל היכא דלאו לריחא עבידא לא מברכין עליה מיתיבי *°הנכנס לחנותו של בשם והריח ריח אפילו ישב שם כל היום כלו אינו מברך אלא פעם אחד נכנס ויצא נכנס ויצא מברך על כל פעם ופעם והא הכא דלאו לריחא הוא דעבידא וקמברך אין לריחא נמי הוא דעבידא כי היכי דנירתו אינשי וניתו ונזבון מיניה תנו רבנן היה מהלך חוץ לכרך והריח ריח אם רוב עובדי כוכבים אינו מברך אם רוב ישראל מברך רבי יוסי אומר אפי' רוב ישראל נמי אינו מברך מפני שבנות ישראל מקטרות לכשפים אמו כולהו לכשפים מקטרן ה"ל מיעוטא לכשפים ומיעוטא נמי לגמר את הכלים אשתכח רובא דלאו לריחא עביד וכל רובא דלאו לריחא עביד לא מברך אמר ר' חייא בר אבא אמר רבי יוחנן המהלך בערבי שבתות בטבריא ובמוצאי שבתות בצפורי והריח ריח "אינו מברך מפני שחזקתו אינו עשוי אלא לגמר בו את הכלים תנו רבנן היה מהלך בשוק של עכו"ם נתרצה להריח הרי זה חוטא: ואין

בילה נע. תוספתא דשבת פ"י

[דתנא]

[תוספתא פ"ה ע"ש]

מגלי יד

[תוספתא (ספ"ה) דע"ז] דשבת היקל ותכלה פליגא

תוספתא פ"ה

תימת הך דאיסורא חזל ליה. ה"מ לאקשויי מי הכי נכרי מנכרי נמי אלא מדיפת מיניה פריך דה"מ לגמויי כדמשני בסמוך: **גזירה** משום נכרי דאתון ונכרי דאתון משום עמוד דאתון וכו'. חדא גזרה היא דגזרו חכמים כל תם נכרי שביד הנכרי דאי לא הא לא קיימא הא לאבל נכרי שהדליק מישראל וישראל מנכרי מנכרין עליו והכי קיימא לן: **הא** דליכא חדש משום. אם כן משום כבודו של חשוב ולא לאורה כך פרש"י ור"ח פירש היכא בחדש חשוב לאורה ובדליכא חדש חשוב עשוי לכבוד בית הכנסת: **אין** מברכין עליו. פירש"י מיהו מברכין עליו בדוק שברא מן ערב והא דאמר לעיל בכילד מברכין (ד' מג.) התם משחא כביעתא מברכין עליו בורא ולא עלי בשמים היינו בצף להריח ולא מיירי בתוך הסעודה: בתחילה

הגהות הגר"א

[ג] גמ' הא דליכא חדש חשוב והא"ש הא דליכא. כ"כ גירסת ר"ח דליכא:

גליון הש"ס

גמ' מתלה על מתלה נמי מכלך. עי' פכ"ח יו"ד סי' קי"ד סק"ו: רש"י ד"ה מרפא כו' שרגילים לומר כן. והוא בפרקי דר"א פרק כ"ב מיום שנבראו שמים וארץ לא היה חדש חולה אלא אם היה בדרך או בשוק והיה עומד ונשתטח יושב ומתיירו עד שבא יעקב אבינו ובקש רחמים ואמר רבונו של עולמים אל תקח נפשי ממני עד שאלמוד את בני ובניותי ונעתר לו לפיכך מייב חדש לומר בעשיותו חיים שהפך חשוב זה לאור שנאמר עטיפותו תהל אור:

טז א מיי' פכ"ו מהל' שבת הל' כז טוש"ע או"ח סי' רנח סעיף ה: טז ג מיי' שם הל' ט טוש"ע שם סעיף יו: יז ד (מיי' פי"ח מהל' שבת הלכה ה סמג עשין כט): יח ה (ו) מיי' פכ"ו מהל' שבת הלכה כו סמג עשין (כו) כט טוש"ע או"ח סי' (ריח סעיף ז וסי') רנח סעיף ז: יט ו מיי' שם סעיף ג: כ ז מיי' שם סעיף ד: כא ח מיי' שם סעיף יב: כב ל מיי' פ"ד מהל' ת"ת הל' ט טוש"ע יו"ד סי' רמו סעיף יז: כג מ טור [וש"ע] או"ח סי' רנח [סעיף יב]: כד נ מיי' פ"ש מהל' עשין כז (ובטו) טוש"ע או"ח סי' ריז סעיף ב וסי' רנז סעיף ב: כה ס מיי' פ"ע מהלכות ברכות הלכה ה סמג עשין כז טוש"ע או"ח סי' ריז סעיף ג: כו ע מיי' שם הל' ה טוש"ע שם סעיף ג:

באבילה מרובה . ד' מילין כך פירש"י ולי נראה דזה מועט יותר מאבילה מועטת אלא נראה לפרש לאפוקי לאבילה מרובה כל זמן שהוא כמת לתלן שם קלבה לכל מועט ד' מילין: **והייתם** קדושים אלו מים לתרומים . דוקא להם שהיו רגילין ליטול ידיהם תחר הסעודה מפני מלח סדומית לכל אלו שלתן מלח סדומית מלוי ביניהן ואין להו רגילין ליטול לאחר הסעודה אין הנטילה מעכבת עליהן לברך ומיהו לתכשים מעוגים הרגילין ליטול ידיהן לאחר הסעודה ודאי להם מעכבת הנטילה לברך ברכת המזון ולריכים ליטול אף ידיהם קודם בהמ"ז* :

נפילותיהם ממש . שאפילו לא נהנה ממנו מברכין עליו ומאי עד שילוחו עד שיהא לורו לולוי ליהנות ממנו לעומדים שמוך לו ואז מברכים עליו לאפי' הרחוקים ממנו ובלבד שילחלוהו : **בפנים** בעשבים : **ילוחו ממש** . טומד בשמוך : **ולמה** . הוא לריך להיות בשמוך : **מלוזמא** . תורה אור משקל : **רב יהודה** . היה מברך על לור שבבית הדין ליללן ורחוק מביתו היה רב יהודה לטעמיה דאמר שמוך בעינן : **אין מחזירי על המזון** . אם אין לו לור ת"ל לחזר אחריו : **מד עבד בשוגג כך"ם** . תע"פ שבשגג ונעקר מן המקום ע"י שכחה התמיר על עלמו כך"ם וחזר למקום שלכל ובדך : **מד עבד במזיד** . נעקר ממקום שלכל במזיד כלי לברך במקום אחר שהולרך ליל : **מנקמי יונה דלסכנא** . שבאתני יונה על זהב : **יונה לימא גלוח אלא בכנפיה** . או בולחת לו עלתות ברולתי לגפיה : **לאבילה מרובה** . ד' מילין : **בא לסס יין לאחר המזון** . הא פריש לה בגמרא ברים פרקין לב"ם אין ברכת המזון טעונה כוס ולב"ה טעונה כוס : **סיכי נפיק** . קס"ד בלחד מן המסובין עסקינן במתני' : **סעוף ובריך** . כשמוסיפין כוס של ברכה הוי מחזר שיתנהו לך ותברך : **במשמע** . שטועה והמברך במשמע קומו ברכו אח ה' אלהיכם בס' עזרא (נחמיה ט) ואומר ויברכו שם כבודך והיל עניית אמן שבמקדש במסכת תעניח (פ"ב דף סז: ולקמן דף סג:) מפרש קומו ברכו בתחלת ברכה ויברכו שם כבודך (שם) במקום עניית אמן שבמקדש אומר בשכמל"ו : **שממרין למברך** . ליתן שכר : **לאחר תינוקות** . כשלומדים בברכות מפי רבן : **הואיל ולהתלמד עשויין** . שאין מתכוונים לברך אלא ללמד : **אכל בעידן מפטרייהו** . כשלומדים שהפטורה ומברכין בתורה ובנביא עוני' לאחריהן אמן : **שמן מעכב אם הברכה** . שמן שהיו רגילין להביא בסוף הסעודה לסוך לאחר הסעודה את הידים לאחר מיס לאחרונים להעביר את זוהמתן : **מעכב אם הברכה** . שאמור לומן עד שיובא וכן לעניין שמעכב ברכות כל דבר הבא בקוטי סעודה (ג) שמותר לאכלו בלא ברכה עד שיסכוהו : **שמן טוב** . שיש בו בשמים מעכב את הברכה למי שרגיל (ד) בו :

ואין מברכין על הנר עד שיאותו : אמר רב יהודה אמר רב לא יאותו יאותו ממש אלא כל שאילו עומד בקרוב ומשתמש לאורה ואפילו ברחוק מקום וכן אמר רב אשי ברחוק מקום שנינו מיתיבי **היתה לו נר טמונה בחיקו או בפנס או שראה שלהבת ולא נשתמש לאורה או נשתמש לאורה ולא ראה שלהבת אינו מברך עד שיראה שלהבת וישתמש לאורה בשלמא משתמש לאורה ולא ראה שלהבת משכחת לה דקיימא בקרן זוית אלא ראה שלהבת ולא נשתמש לאורה היכי משכחת לה לאו דמרחקא לא כגון דעמיא ואזלא : ת"ר [ב]נחלים לוחשות מברכין עליהן אוממות אין מברכין עליהן ה"ד לוחשות אמר רב חסדא כל שאילו מכנים לתוכן קיסם ודולקת מאיליה *איבעיא להו אוממות או עוממות ת"ש דאמר רב חסדא בר אבדימי [ג]ארזים לא עממוהו בגן אלהים ורבא אמר יאותו ממש וכמה אמר עולא כדי שיכיר בין איסר לפונדיון חזקיה אמר [ד]כדי שיכיר בין *מלוזמא של טבריא למלוזמא של לפורי רב יהודה מברך אדבי אדא דיילא רבא מברך אדבי גוריא בר חמא אביי מברך אדבי בר אבוה אמר רב יהודה אמר רב [ה]אין מחזרין על האור כדרך שמחזרים על המצות א"ר זירא מריש הוה מהדרנא ביון דשמעינא להא דרב יהודה אמר רב אנא נמי לא מהדרנא אלא אי מקלע לי ממילא מבריכנא : [ו]מי שאכל וכו' : אמר רב זביד ואיתימא רב דימי בר אבא מחלוקת בשכח [ז]אבל במזיד ד"ה יחזור למקומו ויברך פשיטא ושכח תנן מהו דתימא ה"ה אפילו במזיד והאי דקתני ושכח להודיעך כחן דב"ש קמ"ל תניא אמרו להם ב"ה לב"ש לדבריכם מי שאכל בראש הבירה וירד ולא ברך יחזור לראש הבירה ויברך אמרו להן ב"ש לב"ה לדבריכם מי ששכח ארנקי בראש הבירה לא יעלה ויטלנה לכבוד עלמו הוא עולה לכבוד שמים לא כל שכן התם תרי תלמידי חד עביד בשוגג כב"ש ואשכח ארנקא דדהבא וחד עביד במזיד כב"ה ואבליה אריא רבה בב"ח הוה קאזל בשיירתא אכל ואשתלי ולא בריך אמר היכי אעביד אי אמינא להו אנשאי לברך אמרי לי ברייך (ח) כל היכא דמברכת לרחמנא מברכת מוטב דאמינא להו אנשאי יונה דדהבא אמר להו אנטרו לי דאנשאי יונה דדהבא אויל ובריך ואשכח יונה דדהבא ומאי שנא *יונה דמתילי כנסת ישראל ליונה דכתיב °כנפי יונה נחפה בכסף ואברותיה בירקרק חרוץ מה יונה אינה ניצולת אלא בכנפיה אף ישראל אינן ניצולין אלא במצות : עד אימתי הוא וכו' : כמה שיעור עכול א"ר יוחנן כל זמן שאינו רעב וריש לקיש אמר כל זמן שיצמא מחמת אכילתו א"ל רב יימר בר שלמיא למר זוטרא ואמרי לה רב יימר בר שיזבי למר זוטרא מי אמר ריש לקיש הכי והאמר רב אמי אמר ריש לקיש כמה שיעור עכול כדי להלך ארבע מילין ל"ק כאן באבילה מרובה כאן באבילה מועטת : בא להם יין וכו' : למימרא דישראל אע"ג דלא שמע כולה ברכה עונה [ח]יכי לא שמע היכי נפיק אמר חייא בר רב [ט]בשלא אכל עמהן וכן אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה בשלא אכל עמהן *א"ל רב לחייא בריה ברי [י]חטוף ובריך וכן אמר רב הונא לרבה בריה חטוף ובריך למימרא דמברך עדיף ממאן דעני אמן והתניא ר' יוסי אומר גדול העונה אמן יותר מן המברך א"ל ר' נהוראי השמים כן הוא תדע שהרי *גוליירין יורדין ומתגרין [במלחמה] וגבורים יורדין ומנצחין תנאי היא דתניא אחד המברך ואחד העונה אמן במשמע אלא שממהרין למברך יותר מן העונה אמן בעי מיניה שמואל מרב מהו לענות אמן אחר תינוקות של בית רבן אמר ליה [יא]אחר הכל עונין אמן חוץ מתינוקות של בית רבן הואיל ולהתלמד עשויין וה"מ בדלא עידן מפטרייהו אבל בעידן מפטרייהו עונין ת"ר שמן מעכב את הברכה דברי רבי זילאי רבי זיואי אומר אינו מעכב רבי אחא אומר שמן טוב מעכב ר' זוהמאי אומר כשם שמזוהם פסול לעבודה כך ידים מזוהמות פסולות לברכה אמר רב נחמן בר יצחק אנא לא זילאי ולא זיואי ולא זוהמאי ידענא אלא מתניתא ידענא דאמר רב יהודה אמר רב ואמרי לה במתניתא תנא °והתקדשתם אלו מים ראשונים והייתם קדושים [יב]אלו מים אחרונים כי קדוש (ג) זה שמן אני יי' אלהיכם [ד] זו ברכה :

[תוספתא פ"ה]

פסחים עה: ע"ש שבת עו: ע"ש

[בערוך פי' מעבע]

[שבת סה. קל. וע"ש גיטין מה. סנהד' לה.]

מיר פו:

ויקרא כ

הדרן עלך אלו דברים

כז א טו"ח סימן רלח סעיף טו :
כח ב מיי' פכ"ע מהלכ' שבת הלכה כו סמג עשין כט טוש"ע או"ח סס סעיף ט :
כט ג מיי' סס הל' כה טוש"ע סס סעיף ד . ל ד מיי' סס הל' כו טוש"ע סס סעיף ח :
לא ה ו מיי' פ"ד מהל' ברכות הל' ז סמג עשין כו טוש"ע או"ח סי' קפ"ד סעיף ג :

[וע"ע טוס' תולין קה. ד"ה מים]

לב ז (מיי' פ"ב מהל' ברכות הלכה יד) [כלמ"ס לא הביא לכל זה ועי' בל"מ טעם רמוז] סמג סס טוש"ע או"ח סס סעיף ה :
לג ח מיי' פ"ל מהל' ברכות הל' יא טוש"ע או"ח סי' ריג סעיף ג :
לד ם מיי' סס הל' יג סמג עשין כו טוש"ע או"ח סי' רטו סעיף ב :
לה י טוש"ע או"ח סי' רלח סעיף ד :
לו כ מיי' סס הלכה יג טו סמג סס טוש"ע או"ח סי' רטו סעיף ב ג :
לז ל מיי' פ"ו מהלכות ברכות הל' יא סמג סס טוש"ע או"ח סימן קפו סעיף ג י :

רב נסים גאון

כדי שיכיר בין מלוזמא של מבריא למלוזמא של ציפורי. הא פירשוה בתלמוד ארץ ישראל כדי שיהא יודע להבחין ביקמבע למסבע ובגמ' דאין עומדין [ביכולמי הלכה ב] אמרו העונין אמן צריכין ליתן עיניהם בנר ועיניהם בכוס :

הגהות הב"ח

(ה) גמ' תמני לי כריך הכא כל היכא וכו' יונה דדהבא הלל ותניל וכריך וכו' מלי שבת יונה דקתני דמתלין וכו' תלת כעלות ג"ל מה יונה זו כנפיה מגיומת עליה אף ישראל מלות מגיומת עליהן עד תימתי (ב) שם כי קדום תמי זה שמן הטוב לתי ס' : (ג) רש"י ד"ה מעכב את הכרכה וכו' דקטת סעודה אסתור לאוכלו: (ד) ד"ה שמן וכו' שרגיל. ע"ב עיין בפ' כילד מברכין דף מב:

[בערך גליור כתב הרב המוסף הערוך פי' כלשון יוני מצבתים של אבני סמלתמה ע"ש] :

הגהות הגר"א

[ה] גמ' בסוף הפרק(ס' תלהיכס) תא"ל מ(ולדיים לה מקלי דס"ם שמיני וכ"ה בתלדת אליהו שם):

הרואה מקום שנעשו בו נסים לישראל . כגון הך דקתני לקמן מעברות היס והירדן ונחלי ארנון וכו' : **ויקין וזועזוע ורעמים** . מפרש בגמרא : **מלא עולם** . לפי שחלו ברלין לו כשמטין למרחוק : **ברוך עושה בראשית** . ובגמרא (ד' נט.) פריך אמר דלטיל לאו מעשה בראשית ניתנו : תורה אור

הרואה "מקום שנעשו בו נסים לישראל אומר ברוך שעשה נסים לאבותינו במקום הזה מקום שנעקדה ממנו עכו"ם אומר ברוך שעקר עכו"ם מארצנו על הזיקין ועל הזועות ועל הרעמים *ועל הרוחות ועל הברקים אומר ברוך שכחו וגבורתו מלא עולם על [ב]ההרים ועל הגבעות ועל הימים ועל הנהרות ועל המדברות אומר ברוך עושה *בראשית רבי יהודה אומר [ג]הרואה את הים הגדול אומר ברוך שעשה את הים הגדול [ד]בזמן שרואהו לפרקים על הגשמים *ועל בשורות טובות אומר ברוך הטוב והמטיב [ה]על *בשורות רעות אומר ברוך דין האמת בנה בית חדש *וקנה כלים חדשים אומר ברוך שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה מברך על הרעה מעין על הטובה ועל הטובה מעין על הרעה [ו]והצועק לשעבר הרי זו תפלת שוא היתה אשתו מעוברת ואומר יהי רצון שתלד אשתי זכר הרי זו תפלת שוא היה בא בדרך ושמע קול צוחה בעיר ואומר יהי רצון שלא *תהא בתוך ביתי הרי זו תפלת שוא הנכנס לברך מתפלל שתים אחת בכניסתו ואחת ביציאתו בן עזאי אומר [ז]ארבע שתים בכניסתו ושתים ביציאתו נותן הודאה על שעבר וצועק על העתיד *חייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה שנאמר [ח]ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך וגו' בכל לבבך בשני יצריך ביצר טוב וביצר הרע ובכל נפשך אפילו הוא נוטל את נפשך ובכל מאדך בכל ממונך ד"א בכל מאדך בכל מדה ומדה שהוא מודד לך הוי מודה לו לא יקל אדם את ראשו כנגד שער המזרח שהוא מבוון כנגד בית קדשי הקדשים *[ט]ולא יכנס להר הבית במקלו ובמנעלו ובפונדתו ובאבק שעל רגליו ולא יעשנו קפנדריא ורקיקה מקל וחומר כל חותמי ברכות שבמקדש היו אומרים *עד העולם משקלקלו *הצדוקים ואמרו אין עולם אלא אחד התקינו שיהו אומרים מן העולם ועד העולם והתקינו ש[י]הא אדם *שואל את שלום חבירו כשם שנאמר [יא]והנה בעז בא מבית לחם ויאמר לקוצרים ה' עמכם ויאמרו [יב]לו יברכך ה' ואומר [יג]ה' עמך גבור החיל ואומר [יד]אל תבוז כי זקנה אמך ואומר [טו]עת לעשות לה' הפרו תורתך רבי נתן אומר הפרו תורתך משום עת לעשות לה' : **גמ'** מנא הני מילי אמר רבי יוחנן דאמר קרא [טז]ויאמר יתרו ברוך ה' אשר הציל וגו' אניסא דרבים מברכינן אניסא דיחיד לא מברכינן והא ההוא גברא דהוה קא אזיל בעבר ימינא נפל עליה אריא אתעביד ליה ניסא ואיתצל מיניה אתא לקמיה דרבא וא"ל כל אימת דמטית להתם בריך ברוך שעשה לי נס במקום הזה ומר בריה דרבינא הוה קאזיל בפקתא דערבות וצחא למיא איתעביד ליה ניסא איברי ליה עינא דמיא ואישתי ותו זמנא הדא הוה קאזיל ברסתקא דמחווא ונפל עליה גמלא פריצא איתפרקא ליה אשיתא על לגוה כי [יז]מטא לערבות בריך ברוך שעשה לי נס בערבות ובגמל כי מטא לרסתקא דמחווא בריך ברוך שעשה לי נס בגמל ובערבות אמרי [יח]אניסא דרבים כולי עלמא מיחייבי לברוכי [יט]אניסא דיחיד איהו [כ]חייב לברוכי תנו רבנן [כא]הרואה מעברות הים ומעברות הירדן מעברות נחלי ארנון אבני אלגביש במורד בית חורון ואבן שבקש לזרוק עוג מלך הבשן על ישראל ואבן שישב עליה משה בשעה שעשה יהושע מלחמה בעמלק ואשתו של לוט וחומת יריחו שנבלעה במקומה על כולן צריך שיתן הודאה ושבח לפני המקום בשלמא מעברות הים דכתיב [כב]ויבאו בני ישראל בתוך הים ביבשה מעברות הירדן דכתיב [כג]ויעמדו הכהנים נושאי הארון ברית ה' בחרבה בתוך הירדן הכן וכל ישראל עוברים בחרבה עד אשר תמו כל הגוי לעבור את הירדן אלא מעברות נחלי ארנון מנלן דכתיב [כד]על כן יאמר בספר מלחמות ה' את והב בסופה וגו' תנא את והב בסופה שני מצורעים היו דהוו מהלכין בסוף מחנה ישראל כי הוו קא חלפי ישראל אתו אמוראי (ו)

עבדי

וכו' לומר ברוך שעשה נסים לאבותינו וכו' . פירש רבי שמטיה לכל הני ברכות לריכות להזכירת שם ומלכות ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם וכן כתב רבינו שמשון מקולי כי הר"י היה רגיל לברך על הברקים ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם שכחו וגבורתו מלא עולם וכן פר"י ומייתי ירושלמי דפירקין רבי זעירא הוי כל ברכה שאין בה וכו' וגרסה לרבינו דדוקא לרוחה מעלמים יום לעלמים יום לומיא דרוחה יס הגדול לפרקים דלמר בירושלמי דפרקים הויגו שלשים יום : **שעקר** עכו"ם מארלנו. בירושלמי מהני כשנעקדה עכו"ם מכל ארץ ישראל : **על** הגשרות . לאו על כל הגשרות לחייבי לוקי אלא לרבע הגשרות דכתיבי בקרא כמו חדקל ופרת : תבני

א א מיי' פ"י מהלכות ברכות הל' ט סמג עשין כז טוש"ע או"ח סי' ריח סעיף ג :

ב ב ג מיי' שם הל' עו סמג שם טוש"ע או"ח סי' רכח סעיף ג :

ג ד מיי' שם טוש"ע או"ח סי' ריח סעיף ג :

ד ה מיי' שם הלכה ג סמג שם טוש"ע או"ח סי' רכב סעיף ב :

[עי' תוספות לקמן נט. ד"ה על]

ה ו ז מיי' שם הלכה כב כה כו סמג שם טוש"ע או"ח סי' כ"ל סעיף ג :

ח ט מיי' פ"ז מהל' תית הבחירה הלכה ב סמג עשין קסד :

ז ט טוש"ע או"ח סי' ריח סעיף ה :

[עי' תוס' סוכה מו. ד"ה הטושה וכו' ס"ש בשם רב שרירא גאון]

ח י מיי' פ"י מהלכות ברכות הלכה יז סמג עשין כז טוש"ע שם סעיף ב :

ט כ מיי' שם טוש"ע שם סעיף ד :

י ל שם סעיף ג :

כל"י וכו' וכמשנה שבמשניות הגי' המיגין [מכות כג.]

מסלי פג

הגהות הב"ח

(ג) גמ' תחנו תמוהלי אבו להו בנחלי תרנון עבדי להו :

הגהות הגר"א

[כ] גמ' תימא דיחיד איהו . ל"ב וכ"ה וכן בכ"י . גי"ת הגמ' והכי"ק :

ס"ת מעשה

[ספרים כ.]

ג"ת שמועות

ב"ת יהיו אלו בני ביתי

[עי"ן גנ: ומת: מגילה כה.

יבמות ו:

[מן העולם כ"ת במשנה שבמשניות וכן פירש הרע"ב מבכתובות ע"ש]

יומא ג

שופטים

קיץ שמות

יט

יהושע

ג

במדבר

כג

כד

*אבני לגבים במורד בית חורון . וה"מ מקום שנפל שם מחנה סנחריב דלא גרע חזקיה מאדם *המסוים אלא לא תם לפרש לפי שידוע המקום סביב ירושלים . ונוכ היה נראה לרבינו יהודה כיון שמין הכא יודע ע"פ המקום כי הך מין מברכין עליו אלא לומר שנעשה נסים הכא . וכן כל אדם מברך על ניסו לפי מי שמינו ניכר מתוך המקום :

ארבעה כיס וכו' . ובתוספתא לא תניא כזה אבל תניא הולכי המדבר ומקום שאין דרכן ללון הרי אלו מברכין ברכה אחת ואם לנו לנו . *ואיבא אי עשרה ותרי רבנן . *ונעבדי לחומרא ואפילו ליכא תרי רבנן ונהגו הטולם לברך אחר שקורא בתורה ודוקא בתולה שנפל למטה אבל אם ברחמו או במטיו ואינו מוטל למטה לא . ס"ל יוסף : פטרתן יחי מלהודיו . ול"ת והא אמרינן* ברכה אחת יש מלכות אינה ברכה ויל דרב יהודה היה מתלמידי דרב ורב סבר לעיל בפרק כיצד מברכין (דף מ:) דלא בעינן אלא זכרת השם (או מלכות ולחמנא הויגו מלכות) : לך ישראל גמרא גמירי לה אמר מחנה ישראל כמה הוי תלתא פרסי איזיל ואיעקר טורא בר תלתא פרסי ואישדי עלייהו ואיקטלינהו אזל עקר טורא בר תלתא פרסי ואיתי על רישיה ואיתי קודשא בריך הוא עליה קמצי ונקבוה ונחית בצואריה הוה בעי למשלפה משכי שיניה להאי גיסא ולהאי גיסא ולא מצי למשלפה והיינו דכתיב °שני רשעים שברת וכדר' שמעון בן לקיש *דא"ר שמעון בן לקיש מאי דכתיב שני רשעים שברת אל תקרי שברת אלא שרבבת *משה כמה הוה עשר אמות שקיל נרגא בר עשר אמין שוור עשר אמין ומחייה בקרסוליה וקטליה . ואבן שישב עליה משה דכתיב °וידי משה כבדים ויקחו אבן וישימו תחתיו וישב עליה . ואשתו של לוט שנאמר °ותבט אשתו מאחריו ותהי נציב מלח וחומת ירחו שנבלעה דכתיב °ותפול החומה תחתיה בשלמא כולהו ניסא אלא אשתו של לוט פורענותא הוא דאמר ברוך דיין האמת והא הודאה ושבח קתני *תני על לוט ועל אשתו מברכים שתים על אשתו אומר ברוך דיין האמת ועל לוט אומר ברוך זוכר את הצדיקים *א"ר יוחנן אפילו בשעת כעסו של הקב"ה זוכר את הצדיקים שנאמר °ויהי בשחת אלהים את ערי הככר ויזכור אלהים את אברהם וישלח את לוט מתוך ההפכה וגו' : וחומת ירחו שנבלעה : וחומת ירחו נבלעה והא נפלה שנאמר °ויהי כשמוע העם את קול השופר ויריעו העם תרועה גדולה ותפול החומה תחתיה כיון דפותיה ורומה כי הדדי נינהו משום הכי אבלעה בלועי אמר רב יהודה אמר רב * °ארבעה צריכין להודות יורדי הים הולכי מדברות ומי שהיה חולה ונתרפא ומי שהיה חבוש בבית האסורים ויצא יורדי הים מנלן דכתיב °יורדי הים באניות וגו' המה ראו מעשי ה' ואומר ויעמד רוח סערה ויעלו שמים ירדו תהומות ואומר יחוגו וינועו כשכור ואומר ויצעקו אל ה' בצר להם וממצוקותיהם יוציאם ואומר יקם סערה לדממה ואומר וישמחו כי ישתוקו ואומר יודו לה' חסדו ונפלאותיו לבני אדם הולכי מדברות מנלן דכתיב תעו במדבר בישימון דרך עיר מושב לא מצאו ויצעקו אל ה' ויודריכם בדרך ישרה יודו לה' חסדו מי שחלה ונתרפא דכתיב אויל מדרך פשעם ומעונותיהם יתענו כל אוכל תתעב נפשם וגו' ויזעקו אל ה' בצר להם וגו' ישלח דברו וירפאם וגו' יודו לה' חסדו מי שהיה חבוש בבית האסורין מנלן דכתיב יושבי חשך וצלמות וגו' כי המרו אמרי אל וגו' ואומר ויכנע בעמל לבם וגו' ואומר ויזעקו אל ה' בצר להם ואומר יוציאם מחשך וצלמות וגו' ואומר יודו לה' חסדו מאי מברך אמר רב יהודה °ברוך גומל חסדים טובים [ת] אביי אמר וצריך לאודויי קמי עשרה דכתיב °וירוממוהו °בקהל עם וגו' מר זוטרא אמר ותרין מיניהו רבנן שנאמר °ובמושב זקנים יהללוהו מתקיף לה רב אשי ואימא כולהו רבנן מי כתיב בקהל זקנים בקהל עם כתיב ואימא °רבי עשרה שאר עמא ותרי רבנן קשיא רב יהודה חלש ואתפח על לגביה רב חנא בגדתאה ורבנן אמרי ליה בריך רחמנא דיהבך ניהלן ולא יהבך לעפרא אמר להו °פטרתון יתי מלאודויי והא אמר אביי בעי אודויי באפי עשרה דהוו בי עשרה והא איהו לא קא מודה לא צריך דעני בתרייהו אמן : אמר רב יהודה °ששה צריכין שימור ואלו הן חולה חתן וכלה במתניתא תנא חולה חיה חתן וכלה ויש אומרים אף אבל °ויש אומרים אף תלמידי חכמים בלילה : ואמר רב יהודה שלשה דברים °[המאריך בהן] מאריכין ימיו ושנותיו של אדם המאריך בתפלתו והמאריך על שלחנו והמאריך בבית הכסא והמאריך בתפלתו מעליותא היא והאמר רבי חייא ור' אבא א"ר יוחנן

כל

עבדי להון נקירותא ומשו בהון אמרי כי חלפי ישראל הבא נקטלינון ולא הוו ידעי דארון הוה מסגי קמייהו דישראל והוה ממיך להו טורי מקמייהו כיון דאתא ארון אדבקו טורי בהדי הדדי וקטלינון ונחת דמייהו לנחלי ארנון כי אתו את והב חזו דמא דקא נפיק מביני טורי אתו ואמרי להו לישראל ואמרו שירה היינו דכתיב °ואשד הנחלים אשר נטה לשבת ער ונשען לגבול מואב . אבני אלגביש מאי אבני אלגביש תנא אבנים שעמדו על גב איש וירדו על גב איש עמדו על גב איש זה משה דכתיב °והאיש משה עניו מאד וכתיב °ויחדלו הקולות והברד ומטר לא נתך ארצה ירדו על גב איש זה יהושע דכתיב °קח לך את יהושע בן נון איש אשר רוח בו וכתיב °ויהי בנוסם מפני בני ישראל הם במורד בית חורון וה' השליך עליהם אבנים גדולות . אבן שבקש עוג מלך הבשן לזרוק על ישראל גמרא גמירי לה אמר מחנה ישראל כמה הוי תלתא פרסי איזיל ואיעקר טורא בר תלתא פרסי ואישדי עלייהו ואיקטלינהו אזל עקר טורא בר תלתא פרסי ואיתי על רישיה ואיתי קודשא בריך הוא עליה קמצי ונקבוה ונחית בצואריה הוה בעי למשלפה משכי שיניה להאי גיסא ולהאי גיסא ולא מצי למשלפה והיינו דכתיב °שני רשעים שברת וכדר' שמעון בן לקיש *דא"ר שמעון בן לקיש מאי דכתיב שני רשעים שברת אל תקרי שברת אלא שרבבת *משה כמה הוה עשר אמות שקיל נרגא בר עשר אמין שוור עשר אמין ומחייה בקרסוליה וקטליה . ואבן שישב עליה משה דכתיב °וידי משה כבדים ויקחו אבן וישימו תחתיו וישב עליה . ואשתו של לוט שנאמר °ותבט אשתו מאחריו ותהי נציב מלח וחומת ירחו שנבלעה דכתיב °ותפול החומה תחתיה בשלמא כולהו ניסא אלא אשתו של לוט פורענותא הוא דאמר ברוך דיין האמת והא הודאה ושבח קתני *תני על לוט ועל אשתו מברכים שתים על אשתו אומר ברוך דיין האמת ועל לוט אומר ברוך זוכר את הצדיקים *א"ר יוחנן אפילו בשעת כעסו של הקב"ה זוכר את הצדיקים שנאמר °ויהי בשחת אלהים את ערי הככר ויזכור אלהים את אברהם וישלח את לוט מתוך ההפכה וגו' : וחומת ירחו שנבלעה : וחומת ירחו נבלעה והא נפלה שנאמר °ויהי כשמוע העם את קול השופר ויריעו העם תרועה גדולה ותפול החומה תחתיה כיון דפותיה ורומה כי הדדי נינהו משום הכי אבלעה בלועי אמר רב יהודה אמר רב * °ארבעה צריכין להודות יורדי הים הולכי מדברות ומי שהיה חולה ונתרפא ומי שהיה חבוש בבית האסורים ויצא יורדי הים מנלן דכתיב °יורדי הים באניות וגו' המה ראו מעשי ה' ואומר ויעמד רוח סערה ויעלו שמים ירדו תהומות ואומר יחוגו וינועו כשכור ואומר ויצעקו אל ה' בצר להם וממצוקותיהם יוציאם ואומר יקם סערה לדממה ואומר וישמחו כי ישתוקו ואומר יודו לה' חסדו ונפלאותיו לבני אדם הולכי מדברות מנלן דכתיב תעו במדבר בישימון דרך עיר מושב לא מצאו ויצעקו אל ה' ויודריכם בדרך ישרה יודו לה' חסדו מי שחלה ונתרפא דכתיב אויל מדרך פשעם ומעונותיהם יתענו כל אוכל תתעב נפשם וגו' ויזעקו אל ה' בצר להם וגו' ישלח דברו וירפאם וגו' יודו לה' חסדו מי שהיה חבוש בבית האסורין מנלן דכתיב יושבי חשך וצלמות וגו' כי המרו אמרי אל וגו' ואומר ויכנע בעמל לבם וגו' ואומר ויזעקו אל ה' בצר להם ואומר יוציאם מחשך וצלמות וגו' ואומר יודו לה' חסדו מאי מברך אמר רב יהודה °ברוך גומל חסדים טובים [ת] אביי אמר וצריך לאודויי קמי עשרה דכתיב °וירוממוהו °בקהל עם וגו' מר זוטרא אמר ותרין מיניהו רבנן שנאמר °ובמושב זקנים יהללוהו מתקיף לה רב אשי ואימא כולהו רבנן מי כתיב בקהל זקנים בקהל עם כתיב ואימא °רבי עשרה שאר עמא ותרי רבנן קשיא רב יהודה חלש ואתפח על לגביה רב חנא בגדתאה ורבנן אמרי ליה בריך רחמנא דיהבך ניהלן ולא יהבך לעפרא אמר להו °פטרתון יתי מלאודויי והא אמר אביי בעי אודויי באפי עשרה דהוו בי עשרה והא איהו לא קא מודה לא צריך דעני בתרייהו אמן : אמר רב יהודה °ששה צריכין שימור ואלו הן חולה חתן וכלה במתניתא תנא חולה חיה חתן וכלה ויש אומרים אף אבל °ויש אומרים אף תלמידי חכמים בלילה : ואמר רב יהודה שלשה דברים °[המאריך בהן] מאריכין ימיו ושנותיו של אדם המאריך בתפלתו והמאריך על שלחנו והמאריך בבית הכסא והמאריך בתפלתו מעליותא היא והאמר רבי חייא ור' אבא א"ר יוחנן

עבדי להון נקירותא . מערות מעברות נחלי לרנון עמק עמוק בין ג' הרים גבוהים והיו ישראל צריכים לעבור בתוכו עמק עמו תמוהים מערות בגדי ההרים ונחבאו שם : ועשו . נחבאו שם : מפני . עובר : ממיך עורי . מפעיל הרים ומשפילן זה לגד זה עד שנעמק שוח : חוו דמא . כשחזרו ההרים למקומן : ומשך . ומשך : לשבר נפש לשבים עד . ההר שנעשבר העמק נפוח ונתפשט לגד חברו ההר לשבר לגד עשב מותר ושם לרון מותר עד : שעמדו . בחויר : לא נתן לרגלם . לא הניע לרגלן אלא עמדו בחויר (ת) : מחנה ישראל כמה הוי תלתא פרסי . עוג חשב כן בלבו מחנה ישראל תלתא פרסי דכתיב (במדבר לג) ויחנו מבית הישימות עד אבל השטים ואמר רבה בר בר חנה לדידי חזי לי ההוא דוכתא והוה תלתא פרסי תורכא ותלתא פרסי : קמלי . לשון *שרבבת . לשון *מתרבובי מתרבובי ירדו וגדלו למטה : משה כמה הוי עשר אמות שקיל לת הקיס ומין שהרי הוא עשר למטה לקומת המשכן וכתיב היה עשר אמות לחוך הקרש (שמות לו) : שור . קפץ למעלה : בקרסוליו . בקרסולי"ן בלעז : וידי משה כבדים . ותיגוח הוא : לפוסקן כל היום לא תם כן תומכים בזרועותיו ויקחו אבן וישימו תחתיו : תחתיו . משמע במקומה ולא לפסקר זו לא על ידי בליטה : דממך כרוך דיין האמת . תירגום הוא : וזכר את מבוכתם : כיון דפותיה ורומה כי סדדי הוו . ולא נפלה ניכרת בה לא נבלעה משום הכי לבלעה והוא דרך נפילה לחומה כזו : גריכין לסודות . כמיולין מן הכותל : וירוממוהו בקהל עם . בסוף פרקא המזמור (ג) : ותפפא . נתרפא : בגדתאה . שם עירו בגדד היא עיר החשובה שבבבל משחרבה *בבל : שימור . מן המזיקין : חולה . שהוטל מזלו לפיקר הסר מתגרה בו וכן חיה שהם שילדה וכן לבל : חתן וכלה ותלמידי חכמים . מקנאתו מתגרה בהם : ומאריך על שלחנו . שממוך לך עגיים בלין ומתפרנסים : ומאריך בבית הכסא . ריפואה היא לו : ומעיין

[ת] אבני אלגביש מאי אבני אלגביש תנא אבנים שעמדו על גב איש וירדו על גב איש עמדו על גב איש זה משה דכתיב °והאיש משה עניו מאד וכתיב °ויחדלו הקולות והברד ומטר לא נתך ארצה ירדו על גב איש זה יהושע דכתיב °קח לך את יהושע בן נון איש אשר רוח בו וכתיב °ויהי בנוסם מפני בני ישראל הם במורד בית חורון וה' השליך עליהם אבנים גדולות . אבן שבקש עוג מלך הבשן לזרוק על

[סופה ה. קדושין מט:]

[מגילה טו: סוטה יב:] [בכורות מד.]

[מגילה ט. [ועיין פירוש רש"י יבמות סז. וכתובות יז:]

[שבועות כב כאי גמון על דלא קתניא הכא ד' דצריכין להודות כסדר האמור בפסוק עי' בערוך ערך מרגע ומפלא נמצא יכלל דבריו דבקרקע סדורין מה שאפשר עפי וכגמרא מסדר לפום הקרובין לסכנה וע"ע בתוס' ד"ה מרגע וכו' שכתבו לכיסוע"ש בתוס' דשבת כ. ד"ה ילילות וכן מפרש רב סאי בד' צריכין להודות ע"ש היטב]

[ברכות ט, ובלא סי' כ"ו ליתא דאמר ר"י]

[מגילה כח. סוטה ט, ובלא סי' ל"ו ליתא דאמר ר"י]

[גמ' דכתיב וירוממוהו בקהל עם. וקבל מקרי עשרה כמו שפיכש"י בכתובות ז ע"ב ד"ה במקבלות : שם תני' אלמה קריכין שמור. מג"ת סי' כל"ט ס"ק ז : שם וי"ל לף מ"ח . עי'

הגהות הב"ח

(ת) רש"י ד"ה לא מקר וכו' בתוי"ב הס"ד ותח"כ מ"ה תמר עוג תמב כן בלבו הס"ד ותח"כ מ"ה מתנה וכו' תלתא פרסי מתנ' ישראל: (כ) ד"ה משה וכו' הקיס את המשכן שנאמר ויקם משה את המשכן ולרבינו הקיס: (ג) ד"ה ויזוממוהו וכו' המזמור כתיב הס"ד:

הגהות הגר"א

(ת) גמ' מסדיס עוגיס (רשום קו על מלות הללו) וכ"כ לתיוסים עוגות שגמלני כל עוב . כי"ף וכ"ש :

גליון השי"ם

גמ' דכתיב וירוממוהו בקהל עם. וקבל מקרי עשרה כמו שפיכש"י בכתובות ז ע"ב ד"ה במקבלות : שם תני' אלמה קריכין שמור. מג"ת סי' כל"ט ס"ק ז : שם וי"ל לף מ"ח . עי'

רבינו יונה פ"ק דמסכתין דף ד ע"ב ד"ה שנאמר : שם ג' דכתיב המתלין בהן מתריכין . עי' לעיל מז ע"ב ולע"ק [ערע"ק בת"ת] : תד"ה מרבעה כו' המעיין תתלה . עי' כיס שבת בתוס' ד"ה יליתות :

מעיין כה • לומר בלבו שמיעתא בקשתו בכוונה : **כאב לב** • שאין בקשתו נשמעת : **מוחלת** • לשון תפלה כמו ויחל משה (שמות לב) : **מוכירין עוונותיו** • שעל ידיהן מפסידים למעלה במעשיו לומר בושתי זה בזכיותיו נרפה מה לה : **קיל נעוי** • מקוש סכנה : **מוסר דין** • בושת הוא בזכיותיו שחברו יהיה נענש על ידו : ס"ג הא דמעיין (ו) הא דלא מעיין : **לובבי גפנים** • וילדי"ם בלע"ז : **מוריגי** **כסמס** • כל בשר שבכסמה שחיטו חלק חלת דומה למורג מרזן שחיטו חלק כמו החיך והלשון והכרס הפנימי וכיח הכוסות : **סחולה** • שחיטו יוסב חלת על ברכיו שמתוך תורה אור

יומא לב: כך נקביו נפתחין יותר מדאי : הכי גרסינן הא דמחריך ותלי הא דמחריך ולא תלי : **למגדלי מזיריס ומלוי ברכיס** • שכבן מרובה בלא עורת ומשמיט בחלקם לכך פניהם להוביס : **סימנומא** • לשון שבועה כלומר בשמונה שחיטן לסורות לי : **ומברכיך מברכיך** • והמברך ברכת המזון מברך לבעל הבית : **יוסף מת קודס לאמיו** • דכתיב ויומת יוסף וכל אחיו (שמות פ) : **לריכיס רחמיס** • לריכים לבקש רחמים שיבלו לפי שהם בידו של הקב"ה ואין להם רשות לבא אלא ברשותו : **דאס קראתי בשס** • דאמטע(ג) היס בלבך תן עיניך בדבר : **לך אמור לו לבצלאל עשה משכן ארון וכלים** • שכן הס סדורים בפרשת כי תשא דאס קראתי בשם וגו' את אהל מועד ואת הארון לעדות וכל הפרשה ומשה אמר לו עשה ארון וכלים כנגון שלחן ומנורה ואחר כך משכן דס"ל לר"י שכסדר שהם סדורים בויקהל לי תרומה אמר לו : **לוחיות שבארון כפן שמיס וארן** • על ידי ניגרופן ובספר יצירה תני להו : **כל חלוס ולא מוות** • כל חלומות ירחה לחדם ולא ירחה לחד מלותן שהוא שרוי בתענית שחינו טוב טוות לשון תענית כמו וכל טוות החמור בדריוס (דניאל ו) : **דלא מפקר** • שלא פתרוהו : **כלגרמא דלא מקרית** • לא טוב ולא רע הוא שכל החלומות הולכין אחר הפתרון : **עדיף מלמא עבא** • שמכיח את החדם לידי תשובה : **עליכוס מסמייס** • דיו(ג) שעבדו מה שחדם מתעצב עליו מבטל את החלום : **אפילו לדידי** • שאני מלוי עיניס : **בדיוחים מפקחת ליס** • (ד) מבטליה : **מנגדא** • ממלכות קשה לגוף החדם יותר ממלכות לפי שדוחק ממנו : **זס חלוס רע** • מירחתו יסוב ויכנע : **והחיא**

לך אמור לבצלאל עשה משכן ארון וכלים • ואס תאמר היכן תמצאהו שהוא הקדוש ברוך הוא לעשות משכן תחלה ארון תחלה • ויש לומר דכפרשת כי תשא כתיב את אהל מועד ואת הארון לפחות : שבת

*כל המאריך בתפלתו ומעיין בה סוף בא לידי כאב לב שנאמר °תוחלת ממושכה מחלה לב *וא"ר יצחק שלשה דברים מזכירים עוונותיו של אדם ואלו הן קיר נטוי ועיון תפלה ומוסר דין על חבירו לשמים הא לא קשיא *הא דמעיין בה הא דלא מעיין בה והיכי עביד דמפיש ברחמי והמאריך על שלחנו דלמא אתי עניא ויהיב ליה דכתיב °המזבח עץ שלש אמות גבוה וכתיב °וידבר אלי זה השלחן אשר לפני ה' *פתח במזבח וסיים בשלחן ר' יותן ור' אלעזר דאמרי תרוייהו כל זמן שבהמ"ק קיים מזבח מכפר על ישראל ועכשיו שלחנו של אדם מכפר עליו והמאריך בבית הכסא מעליותא הוא *והתניא עשרה דברים מביאין את האדם לידי תחתוניות האוכל עלי קנים ועלי גפנים ולולבי גפנים ומוריגי בהמה ושדרו של דג ודג מליח שאינו מבושל כל צרכו והשותה שמרי יין והמקנח בסיד ובחרסית והמקנח בצרור שקנח בו חבירו וי"א אף התולה עצמו בבית הכסא יותר מדאי לא קשיא הא דמאריך ותלי הא דמאריך ולא תלי כי הא דאמרה ליה הדיא מטרוניתא לר' יהודה בר' אלעאי *פניך דומים למגדלי חזירים ולמלוי ברבית אמר לה הימנותא לדידי תרוייהו אסירן אלא עשרים וארבעה בית הכסא איכא מאושפיזאי לבי מדרשא דכי אזילנא בדיקנא נפשאי בכולהו • ואמר רב יהודה שלשה דברים מקצרים ימיו ושנותיו של אדם מי שנותנין לו ס"ת לקרות ואינו קורא °כוס של ברכה לברך ואינו מברך והמנהיג עצמו כרבנות ס"ת לקרות ואינו קורא דכתיב °כי הוא חייך ואורך ימיך כוס של ברכה לברך ואינו מברך דכתיב °ואברכה מברכיך והמנהיג עצמו ברבנות *דא"ר חמא בר חנינא מפני מה מת יוסף קודם לאחיו מפני שהנהיג עצמו ברבנות : ואמר רב יהודה אמר רב שלשה צריכים רחמים מלך שנה טובה וחלום טוב מלך טוב דכתיב °פלגי מים לב מלך ביד ה' °שנה טובה דכתיב °תמיד עיני ה' אלהיך בה *מראשית השנה ועד אחרית שנה חלום טוב דכתיב °ותחלימני *(ותחייני): אמר רבי יותן שלשה דברים מכריז עליהם הקב"ה בעצמו ואלו הן רעב ושובע ופרנס טוב רעב דכתיב °כי קרא ה' לרעב וגו' שובע דכתיב °וקראתי אל הדגן והרביתי אותו פרנס טוב דכתיב °(*ויאמר) ה' אל משה לאמר ראה קראתי בשם בצלאל וגו' אמר רבי יצחק אין מעמידין פרנס על הצבור אלא אם כן נמלכים בצבור שנא' °ראו קרא ה' בשם בצלאל אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה משה הגון עליך בצלאל אמר לו רבונו של עולם אם לפניך הגון לפני לא כל שכן אמר לו אף על פי כן לך אמור להם הלך ואמר להם לישראל הגון עליכם בצלאל אמרו לו אם לפני הקדוש ברוך הוא ולפניך הוא הגון לפנינו לא כל שכן א"ר שמואל בר נחמני א"ר יונתן בצלאל על שם חכמתו נקרא בשעה שאמר לו הקדוש ברוך הוא למשה לך אמור לו לבצלאל עשה לי משכן ארון וכלים הלך משה והפך ואמר לו עשה ארון וכלים ומשכן אמר לו משה רבינו מנהגו של עולם אדם בונה בית ואחר כך מכנים לתוכו כלים ואתה אומר עשה לי ארון וכלים ומשכן כלים שאני עושה להיכן אכניסם שמא כך אמר לך הקב"ה עשה משכן ארון וכלים אמר לו שמא בצל אל היית וידעת אמר רב יהודה אמר רב יודע היה בצלאל לצרף אותיות שנבראו בהן שמים וארץ כתיב הבא °ויממלא אותו רוח אלהים בחכמה *ובתבונה ובדעת וכתיב התם °ה' בחכמה יסד ארץ כונן שמים בתבונה וכתיב °בדעתו תהומות נבקעו אמר רבי יוחנן אין הקדוש ברוך הוא נותן חכמה אלא למי שיש בו חכמה שנא' °יהב חכמתא לחכימין ומנדעא לידעי בינה שמע רב תחליפא בר מערבא ואמרה קמיה דרבי אבהו אמר ליה אתון מהתם מתניתו לה אנן מהכא מתנינן לה דכתיב °ובלב כל חכם לב נתתי חכמה : אמר רב חסדא *כל חלום ולא טוות ואמר רב חסדא חלמא דלא מפשר כאגרתא דלא מקריא ואמר רב חסדא לא חלמא טבא מקיים בוליה ולא חלמא בישא מקיים בוליה ואמר רב חסדא חלמא בישא עדיף מחלמא טבא וא"ר חסדא חלמא בישא עציבותיה מסתייה חלמא טבא חדויה מסתייה אמר רב יוסף חלמא טבא אפילו לדידי בדיחותיה מפכחא ליה ואמר רב חסדא חלמא בישא קשה מנגדא שנאמר °והאלהים עשה שיראו מלפניו ואמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן זה חלום רע °הנביא אשר אתו חלום יספר חלום ואשר דברי אתו ידבר דברי אמת מה לתבן את הבר נאם ה' וכי מה ענין בר ותבן אצל חלום אלא אמר ר' יוחנן משום ר' שמעון בן יוחי *כשם שאי אפשר לבר בלא תבן כך אי אפשר לחלום בלא דברים בטלים אמר ר' ברכיה חלום אף על פי שמקצתו מתקיים כולו אינו מתקיים מנא לן מיוסף דכתיב °והנה השמש והירח וגו'

והחיא

הגהות הב"ח

(ג) רש"י ד"ה ס"ג הא דמעיין בה הא דלא מעיין בה ד"ה (ב) ד"ה רלתה וכו' רלה מסמע (הים בלבך) תמ"מ וי"ב ס"ת כלן את בלבך : (ג) ד"ה מסמיים (דיו) תו"מ וי"ב ס"ת כלי לו : (ד) ד"ה כדיחותיה וכו' ליה מיבותיה מבטלתו. ר"ל ס"ת דלא מתקיים עליו כלל :

יז א טוש"ע או"ח סימן לח סעיף ה : יח ב טוש"ע או"ח סי' רלח סעיף ג :

[כפי' ויקהל פסוק ג"ת כתיב בתכונה בלא ו"ו וכן דע בפ' כי תשא ג"ת פסוק ג' כתיב ואמלא אותו רוח אלהים בחכמה ובתבונה ובדעת וכן יתכן להיות כתוב ככה ואמלא אותו וגו' והוא קרא מוקדם]

וסיים שעתא · דתנוס למיה לית הות : **יצפה** · שיתקייס : **מיוסף** · שלח נתקיימו המתמוות הללו עד עשרים ושתים שנה כשירד יעקב למלריים שכבר היה הרעב שתי שנים ושכיב כי זה שנתים הרעב (בראשית מה) : **נאמר טוב מראין לו חלום רע** · כדי שידלג ולא יחטא ושיכפר לו עכשיו : **נאמר טוב מראין לו חלום טוב** · כדי לשמחו שילכל עולמו : **ודוד לא ראה חלום טוב וסה כתיב וכו'** · לא גרסינן הכי אלא גרסינן והא כתיב לא תאונה לאיך רעה וגו' . קשיא לרב הונא דאמר נאמר טוב מראין לו חלום רע ומשני היינו לא חזו ליה אחריני חזו ליה חלום רע : **וכי לא חזי ליהו מעליותא הוא** · כיון דלא חזי חלום רע כדקאמר שלא יבהילוהו וחלום טוב לא כל כך שכן דלא חזי דהא קתני כל ימיו של דוד לא ראה חלום טוב אם כן לא חזי חלום כלל : **שלש שבע** · ז' לילות יגן ולא יפקד בשום חלום הרי הוא רע ומוגחים לומו ואין מראין לו כלום : **ומשני דמזי ולא ידע מאי חזי** · לאדם טוב אין מראין לו חלום טוב ואל אדם רע אין מראין לו חלום רע תניא נמי הכי ממנו כדי שלא ישמח : **זקפה** · גולל : **עלי טין עלי טין** · שליטין על הטין ולא הטין עולה בהן : **למטרפא דנמיריה דשמעליה** · דופן המשלי של חומטו : **שלי מלן דמלים** · מי שחלה (ג) : **דשני לי נאלי לי** · ומתוך כך יסוב חרון לף מעלי : **הרסוני לבו** · מה שהוא מהרהר ביום : **רעיונך** · מחשבותיך וכן כל לשון רעיון שבמקרא לשון לשון הלון שלח לשון מחשבה וזה יוכיח ורעיוניה יבהלוניה (דניאל ד') וכי לשונו של אדם מבהלו שלא מחשבותיו מבהלין אותו : **דקלא דדסכא** · דבר שלא הוכגל לרלות ולא הרסה בו מעולם : **קופא דמחטא** · נקב המחט : קיסר

שבע זימנין לגזרו עלך. כך הוא הלחם שבע זימנין לגזרו עלך ויש מפרש דשבע זימנין לריך לומר תלמת טבת חזקי וכן לעתות לחריו · לבל ר"י לא היה רגיל לאומרו שלא שלש פעמים : **פותרי** תלומות · פירש ר"י דמזל שעת הלידה גריס ואין הדבר תלוי בחכמה : הרוקח

והיא שעתא אמיה לא הות א"ר לוי לעולם יצפה אדם לחלום טוב עד כ"ב שנה מנלן מיוסף דכתיב °אלה תולדות יעקב יוסף בן שבע עשרה שנה וגו' וכתיב °ויוסף בן שלשים שנה בעמדו לפני פרעה וגו' מן שבסרי עד תלתין כמה הוי תלת סרי ושב דשבעא ותרתי דכפנא הא כ"ב אמר רב הונא לאדם *טוב אין מראין לו חלום טוב ולאדם רע אין מראין לו חלום רע תניא נמי הכי כל שנותיו של דוד לא ראה חלום טוב וכל שנותיו של אחיתופל לא ראה חלום רע (ה) והכתיב °לא תאונה אליך רעה *ואמר רב חסדא אמר רב ירמיה בר אבא שלא יבהילוך לא חלומות רעים ולא הרהורים רעים ונגע לא יקרב באהלך שלא תמצא אשתך ספק נדה בשעה שאתה בא מן הדרך אלא איהו לא חזי ליה אחריני חזו ליה וכי לא חזא איהו מעליותא הוא והאמר ר' זעירא *כל הלן שבעה ימים בלא חלום נקרא רע שנאמר °ושבע ילין בל יפקד רע אל תקרי שבע אלא שבע הכי קאמר דחזא ולא ידע מאי חזא אמר רב הונא בר אמי אמר ר' פדת א"ר יוחנן הרואה חלום ונפשו עגומה ילך ויפתרנו בפני שלשה יפתרנו והאמר רב חסדא חלמא דלא מפשר כאגרתא דלא מקריא אלא אימא °יתיבנו בפני שלשה ליתי תלתא ולימא להו חלמא טבא חזאי ולימרו ליה הנך טבא הוא וטבא ליהוי רחמנא לשוייה לטב שבע זימנין לגזרו עלך מן שמיא דלהוי טבא ויהוי טבא ולימרו ג' הפוכות וג' פדויות ושלש שלומות שלש הפוכות °הפכת מספדי למחול לי פתחת שקי ותאזרני שמחה °אז תשמח בתולה במחול ובחורים וזקנים יחדיו והפכתי אבלם לששון וגו' °ולא אבה ה' אלהיך לשמוע אל בלעם ויהפוך וגו' שלש פדויות דכתיב °פדה בשלום נפשי מקרב לי וגו' °ופדויי ה' ישובון וגו' °ויאמר העם אל שאול היונתן ימות אשר עשה הישועה וגו' שלש שלומות דכתיב °בורא ניב שפתים שלום שלום לרחוק ולקרוב אמר ה' ורפאתיו °ורוח לבשה את עמשי וגו' °ואמרתם כה לחי ואתה שלום וביתך שלום וגו' אמימר ומר זוטרא ורב אשי הוו יתבי בהדי הדדי אמרי כל חד וחד מזמן לימא מלתא דלא שמיע ליה לחבריה פתח חד מינייהו ואמר [ב]האי מאן דחזא חלמא ולא ידע מאי חזא ליקום קמי כהני בעידנא דפרסי ידייהו ולימא הכי רבש"ע אני שלך וחלומותי שלך חלום חלמתי ואיני יודע מה הוא בין שחלמתי אני לעצמי ובין שחלמו לי חבירי ובין שחלמתי על אחרים אם טובים הם חזקם ואמצם כחלומותיו של יוסף ואם צריכים רפואה רפאם כמי מרה על ידי משה רבינו וכמרים מצרעתה וכחזקיהו מחליו וכמי יריחו על ידי אלישע וכשם שהפכת קללת בלעם הרשע לברכה כן הפוך כל חלומותי עלי לטובה ומסיים בהדי כהני דעני צבורא אמן ואי [ה] לא לימא הכי אדיר במרום שוכן בגבורה אתה שלום ושמך שלום יהי רצון מלפניך שתשים עלינו שלום פתח אידך ואמר האי מאן דעייל למתא ודחיל מעינא בישא לנקוט וקפא דידא דימיניה בידא דשמאליה וקפא דידא דשמאליה בידא דימיניה ולימא הכי אנא פלוני בר פלוני *מזרעא דיוסף קאתינא דלא שלטא ביה עינא בישא שנאמר °בן פורת יוסף בן פורת עלי עין וגו' אל תקרי עלי עין אלא עולי עין ר' יוסי בר' חנינא אמר מהכא °וידגו לרוב בקרב הארץ מה דגים שבים מים מכסים עליהם ואין עין רעה שולטת בהם אף זרעו של יוסף אין עין רעה שולטת בהם ואי דחיל מעינא בישא דיליה ליחזי אסתרפא דנחיריה דשמאליה פתח אידך ואמר האי מאן דחליש יומא קמא לא לגלי היכי דלא לתרע מזליה מבאן ואילך לגלי *כי הא דרבא כי הוה חליש יומא קמא לא מגלי מבאן ואילך א"ל לשמעיה פוק אבריז רבא חלש מאן דרחים לי לבעי עלי רחמי ומאן דסני לי לחדי לי וכתיב °בנפול אויבך אל תשמח ובכשלו אל יגל לבך פן יראה ה' ורע בעיניו והשיב מעליו אפו שמואל כי הוה חזי חלמא בישא אמר °וחלומות השוא ידברו כי הוה חזי חלמא טבא אמר וכי החלומות השוא ידברו והכתיב °בחלום אדבר בו רבא רמי כתיב בחלום אדבר בו וכתיב וחלומות השוא ידברו לא קשיא כאן ע"י מלאך כאן ע"י שד א"ר ביונא בר זבדא א"ר עקיבא א"ר פנדא א"ר נחום א"ר בירים משום זקן אחד ומנו ר' בנאה עשרים וארבעה פותרי חלומות היו בירושלים פעם אחת חלמתי חלום והלכתי אצל כולם ומה שפתר לי זה לא פתר לי זה וכולם נתקיימו בי לקיים מה שנאמר *כל החלומות הולכים אחר הפה אמו כל החלומות הולכים אחר הפה קרא הוא אין וכדרבי אלעזר דא"ר אלעזר מנין *שכל החלומות הולכין אחר הפה שנאמר °ויהי כאשר פתר לנו כן היה אמר רבא והוא דמפשר ליה מעין חלמיה שנאמר °איש כחלומו פתר °ויירא שר האופים מנא ידע א"ר אלעזר מלמד שכל אחד ואחד הראוהו חלומו ופתרון חלומו של חבירו *א"ר יוחנן השכים ונפל לו פסוק לתוך פיו הרי זו נבואה קטנה ואמר ר' יוחנן ג' חלומות מתקיימין חלום של שחרית וחלום שחלם לו חבירו וחלום שנפתר בתוך חלום ויש אומר אף חלום שנשנה שנאמר °ועל השנות החלום וגו' אמר ר' שמואל בר נחמני א"ר יונתן אין מראין לו לאדם אלא מהרהורי לבו שנאמר °אנת מלכא רעיונך על משכבך סליקו ואיבעית אימא מהכא °ורעיוני לבבך תנדע אמר רבא תדע דלא מחוו ליה לאינש לא דקלא דדהבא ולא *פילא דעייל בקופא דמחטא :

אמר

יט א טוש"ע או"ח סי' רכ סעיף ג : כ ב טוש"ע או"ח סימן קל:

[עי' סיכה"י דהכא וביכמתו וכן הגיכמת בע"י לאדם טוב מראין לו חלום רע ולאדם רע מראין לו חלום טוב תניא נמי הכי וכו']

רב נסים גאון

אמימר ומר זוטרא ורב אשי הוו יתבי בהדי הדדי אמרי כל חד וחד מינן נימא מילתא דלא שמיע ליה לחברי' פתח חד מינייהו ואמר האי מאן דחזאי חלמא ולא ידע מאי חזאי ניקו קמי כהני בעידנא דפרסין כהני ידייהו . פרש פעמא דמילתא במדרש ילמדנו רבינו בפרשת נשא הנה מפתו שלשלמה ששים גבורים אלו ס' אותיות שבברכת כהנים כולם אחוזי חרב שכל אחד ואחד שבו של הקב"ה נזכר בו יברכך ה' יאר ה' ישא ה' איש חרבו על ירכו מה ראתה ירך נזכרת כן אפילו רואה אדם בחלומו החרב שלופה ונתונה בצוארו וקופץ את ירכו משכים לבוקר ותולך לבית הכנסת מפחד שראה בלילות בחלומו ורואה את הכהנים נושאין את כפיהם והחלום הרע מתבטל ממנו לכך נאמר מפחד בלילות :

הגהות הב"ח

(ה) גמ' תלום רע לזני וכתיב לא:(ב) רש"י ד"ה הלי מלן דמלים מי שלמה יומא קמא לא לגלי לא יגלה יום לחשון שמא ימרע מזליה סס"ד :

הגהות הגר"א

[ב] גמ' דעני לבורא לחמן ולי כו' . ל"ל וכ"ה בעוס"י מבל גיכסת רי"ף וכ"ם וכי מהלכי בכלי לפייסו ליעמ בכי כו' : [לקמן מז.]

[נ"מ נמ:]

קיסר . מלך רומי והיה לו תגר עם פרסיים : **מי חזינת** . מאי חזיתה בלילה בחלום : **מצחרי לך פרסאי** . עושים לך עבודת המלך כמו לא חמרת לאד מלהון שחרית (תרגום במדבר יו) ולשון חכמים (ספרי פ' דברים) הדבק לשחור ויצחחו לך : **ושבוך** . ישלחוך בשבי : **ועמנו לך קשייתא** . יכופו לותך למהון תורה אור

גרעיני תמרים: **שבור**(ד). מלך פרס: **פסיד עסקך** . תתקלקל פרקמטיא שלך : **ולא מהני לך למיכל** . מחוך לעגרך לא יטעם לך עוס מלכל : **מרווח עסקך** . ומחוך שמחתך לא תתהוה לחכול שתהיה שבע בשמחתך: **ויש** . לשון : **לפכוחי פחדך** . להפיג לחגמך : **מריש** . זרע לב תוליח השדה: **כדיינת דמלכא** . לומר שחכשיטי המלך שם יבבר על ידי גבים ויטלילו עליך לומר שחמה גנבתם : **קל וחומר מינך** . שם רבח נחשד כל שכן שיחשדוהו וזהו וייבלו ממך : **חמח** . חזרת : **עיף עסקך** . כפול בריוח כחזרת שהיח רחבה וכפולה : **מריר עסקך** . שחלוי לבלבוים ומר יהיה המחורה שלך : **חכיפא** . שם היו מחחברים ביין : **חלי עסקך** . מחוק כלומר שחתן שחורתך בזול : **דקדמי** . גדלה : **עשיק עסקך** . ביזוק תמכרנו כמו עשיק לגבך (ב"מ ד' קב.) : **נרכח ג"ל קלוי עסקך** . לשון קלוי הכל ישחלוהו : **מחכעי עסקך** . יחבקש עסקך ויחזרו לחריו לקנות : **דקמי גליסדן** . מרחשותיו כדמחרגמינן מרחשותיו חשדוהי (בראשית כח) : **מלכא הויס** . רחב יפיבה הדומם דרשות והמחורגמן

כתיב כה. כתיב כה. כתיב כה.

שירתי דמלכא. מעילים של מלך : **דמנטליך .** כחלק לב' ודוגמתו בהטור והרוטב (דף קכד.) דלקלי מלקל : **יעלו עליך רעה .** והם הלחיים פה שיצץ עליך רעה : **תרון אף .** ניכר בחוטם שמתחמם ומוציא הבל על כן הוא קרוי תרון אף : **לא תלטרך למעשה ידיך .** שתתעצר : **בתדרופא מיתה.** בכבוד ובהדר תמות : **למו בעל.** דומיא דשמן שהוא בתוך הזיתים הקשה את למו : **קציף לי בוכצא .** עקרתי כוכב בחלום : **גגבת .** שמשלח לכוכבים : **נערה ממולפה .** היו רגילין לעשות לה חופה של הדס בכניסתה לחופה וקורין לה תורה אור היטמא כלתמרינן בכתובות (דף טו:) שיצתה בהיטמא ולתשא

שיראי דמלכא כפיתו תרין ארזי בחבלא אסור חד כרעיה לחד ארוא וחד כרעיה לחד ארוא ושרו לחבלא עד דאצטליק (ה) רישיה *אול כל חד וחד וקם אדוכתיה ואצטליק ונפל בתרין שאל בן דמא בן אחותו של ר' ישמעאל את ר' ישמעאל ראיתי שני לחיי שנשרו אמר שני גדודי רומי יעצו עליך רעה ומתו אמר ליה בר קפרא לרבי ראיתי חוטמי שנשר אמר ליה חרון אף נסתלק ממך אמר ליה ראיתי שני ידי שנחתכו אמר ליה לא תצטרך למעשה ידיך אמר ליה ראיתי ב' רגלי שנקטעו אמר ליה על סום אתה רוכב חזאי דאמרי לי באדר מיתת וניסן לא חזית אמר ליה באדרוותא מיתת ולא אתית לידי נסיון אמר ליה ההוא צדוקי

[עי' כט"י]

פרוע : **עוגא דלחמא .** טוגא דלחמא (ב) : **שכבי מצלחא .** מתיס הפצטעת : **מס כן .** דלית לך תמס נכסי ולכוך לית שכיב תמס : **קפא .** דלמרי לך היא כשורא שבלשון פרס ויון קורין לכשורא קפא : **דיקא .** הוא עצרה שבלשון יוני קורין לעצרה דיקא והכי למרי לך יש לך ממון בקורה עשירית : **דריש עצרה .** קורה שבתוך עצרה : **שנא שלמות מס .** שנא תלמות המבשרים שלום : **ופרצו כשאר בשיר .** לשמח פורעניותא היא : **וכלל קניך .** לשון מרובה הוא לף קניס הרבה קנה של בינה הוא : **קרא קורא קירא קניא .** קרא לטעת כדלמרינן לקמן הכוותה לדוטין בחלוס ירא שמיס הוא לשון דלו עיני למרום (ישעיה לח) : **קורא .** לך הגדל בענפי הדקל בכל שנה כדרך שאר לילות ולשנה שניה הוא מתקשה ונעשה עץ : **קירא .** שעוה : **קניא .** קנה : **כפוכל מבשרו .** בחלוס : **בין כדוף .** כשהוא רך : **גס עלה .** קרוב לעוטריקון של גמל : **פלא נעשה לו .** כמו שנעשה לפינחס כלמרינן בסנהדרין (דף פב.) :

הגהות הב"ח

(ה) גמ' עד דלימטליק אמר רבה לף מחילנא ליה עד דלימטליק ריסיה ולבסוף ליה ונפל בתרין : (ב) רש"י ד"ה טוגא וכו' דלחמא הס"ד ותמ"ל מ"ה מצכנו הפך בתוספ' נעלה היה מלמעלה והוא מלמטה הס"ד ותמ"ל מ"ה שכבי קף מצלחת :

דמסרג

חזאי דקטיף לי כוכבא אמר ליה בר ישראל גנבת אמר ליה חזאי דבלעתי לכוכבא אמר ליה בר ישראל זבנתיה ואכלת לדמיה אמר ליה חזאי עיני דנשקן אהדדי אמר ליה בא על אחותו אמר ליה חזאי דנשקי סיהרא אמר ליה בא על אשת ישראל אמר ליה חזאי דדריכנא בטונא דאסא אמר ליה בא על נערה המאורסה אמר ליה חזאי טונא מעילאי והוא מתתאי אמר ליה משכבך הפוך אמר ליה חזאי עורבי דהדרי לפורייה אמר ליה אשתך זנתה מאנשים הרבה אמר ליה חזאי יוני דהדרי לפורייה אמר ליה נשים הרבה מצאת אמר ליה חזאי דנקיט תרי יוני ופרחן אמר ליה תרתי נשי נסבת ופטרתינון בלא גט אמר ליה חזאי דקליפנא ביעי אמר ליה שכבי קא משלחת אמר ליה כולהו איתנהו בי בר מהא דלית׳ה אדהכי והכי אתיא האי איתתא ואמרה ליה האי גלימא דמכסא דגברא פלוני הוא דמית ואשלחתיה אמר ליה חזאי דאמרי לי שבק לך אבוך נכסי בקפודקיא אמר ליה אית לך נכסי בקפודקיא אמר ליה לאו אזל אבוך לקפודקיא אמר ליה לאו אם כן קפא כשורא דיקא עשרה זיל חזי קפא דריש עשרה שהיא מלאה זוזי אזל אשכח שהיא מלאה זוזי אמר רבי חנינא הרואה באר בחלום רואה שלום שנאמר °ויחפרו עבדי יצחק בנחל וימצאו שם באר מים חיים ר' נתן אומר מצא תורה שנאמר °כי מוצאי מצא חיים וכתיב הכא באר מים חיים רבא אמר חיים ממש אמר רבי חנן שלש שלומות הן נהר צפור וקדרה נהר דכתיב

כתשיח כו
מצלי מ
יעשיה לג
[שנאמר כ"ל וכ"ל בילקוט יעשיה סוף רמז לנו]
שם כו
מיכה ג
יעשיה נט
מצלי כו
הושע ט
יחזקאל כד
דברים נב
יעשיה נב
ירמיה ט
הושע ה
יעשיה כז
שמות יח
עמוס ג
שופטים טז
ירמיה ו
כד"י מסכ' מלת לך וסוף קרא כיעשיה נ"ו

°הנני נוטה אליה כנהר שלום צפור דכתיב °כצפרים עפות כן יגן ה' צבאות וגו' קדרה דכתיב °ה' תשפות שלום לנו אמר ר' חנינא ובקדרה שאין בה בשר *שנינו °ופרשו כאשר בסיר וכבשר בתוך קלחת אמר ר' יהושע בן לוי הרואה נהר בחלום ישבים ויאמר הנני נוטה אליה כנהר שלום קודם שיקדמנו פסוק אחר °כי יבא כנהר צר הרואה צפור בחלום ישבים ויאמר כצפרים עפות כן יגן וגו' קודם שיקדמנו פסוק אחר °כצפור נודדת מן קנה וגו' הרואה קדרה בחלום ישבים ויאמר ה' תשפות שלום לנו קודם שיקדמנו פסוק אחר °שפות הסיר שפות הרואה ענבים בחלום ישבים ויאמר °כענבים במדבר קודם שיקדמנו פסוק אחר °ענבימו ענבי רוש הרואה הר בחלום ישבים ויאמר °מה נאוו על ההרים רגלי מבשר קודם שיקדמנו פסוק אחר °על ההרים אשא בכי ונהי הרואה שופר בחלום ישבים ויאמר °והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול קודם שיקדמנו פסוק אחר °תקעו שופר בגבעה הרואה כלב בחלום ישבים ויאמר °ולכל בני ישראל לא יחרץ כלב לשונו קודם שיקדמנו פסוק אחר °והכלבים עזי נפש הרואה ארי בחלום ישבים ויאמר °אריה שאג מי לא יירא קודם שיקדמנו פסוק אחר °עלה אריה מסבכו הרואה תגלחת בחלום ישבים ויאמר °ויגלח ויחלף שמלותיו קודם שיקדמנו פסוק אחר °כי) אם גלחתי וסר ממני כחי הרואה באר בחלום ישבים ויאמר °באר מים חיים קודם שיקדמנו פסוק אחר °כהקיר ביר מימיה הרואה קנה בחלום ישבים ויאמר °קנה רצוץ לא ישבר קודם שיקדמנו פסוק אחר °הנה בטחת *לך על משענת הקנה הרצוץ חנו רבנן הרואה קנה בחלום יצפה לחכמה שנאמר °קנה חכמה קנים יצפה לבינה שנאמר °ובכל קניכך קנה בינה אמר רבי זירא קרא קורא קירא קניא כולהו מעלו לחלמא תניא אין מראין דלועין אלא למי שהוא ירא שמים בכל כחו הרואה שור בחלום ישבים ויאמר °בכור שורו הדר לו קודם שיקדמנו פסוק אחר °כי יגח שור את איש תנו רבנן חמשה דברים נאמרו בשור האוכל מבשרו מתעשר ננחו תויין ליה בנים שמנגחים בתורה נשכו יסורין באים עליו בעטו דרך רחוקה נזדמנה לו רכבו עולה לגדולה והתניא רכבו מת לא קשיא הא דרכיב הוא לתורא הא דרכיב תורא לדידיה הרואה חמור בחלום יצפה לישועה שנאמר °הנה מלכך יבא לך צדיק ונושע הוא עני ורוכב על חמור הרואה תתול בחלום באתרא דקרו ליה שונרא נעשית לו שירה נאה שונרא נעשה לו שינוי רע הרואה ענבים בחלום לבנות בין בזמן בין שלא בזמן יפות שחורות בזמן יפות שלא בזמן רעות הרואה סום *לבן בחלום בין בנחת בין ברדוף יפה לו אדום בנחת יפה ברדוף קשה הרואה ישמעאל בחלום תפלתו נשמעת ודוקא ישמעאל בן אברהם אבל טייעא בעלמא לא הרואה גמל בחלום מיתה נקנסה לו מן השמים והצילוהו ממנה אמר רבי חמא ברבי חנינא מאי קראה °ואנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלך גם עלה רב נחמן בר יצחק אמר מהכא °גם ה' העביר חטאתך לא תמות הרואה פינחס בחלום פלא נעשה לו *הרואה פיל בחלום פלאות נעשו לו פילים פלאי פלאות נעשו לו והתניא כל מיני חיות יפין לחלום חוץ מן הפיל ומן הקוף לא קשיא הא

יעשיה סו
[שנאמר כ"ל וכ"ל בילקוט יעשיה סוף רמז לנו]
מיכה ג
יעשיה נט
מצלי כו
הושע ט
יחזקאל כד
דברים נב
יעשיה נב
ירמיה ט
הושע ה
יעשיה כז
שמות יח
עמוס ג
שופטים טז
ירמיה ו
כד"י מסכ' מלת לך וסוף קרא כיעשיה נ"ו
כתשיח מו
שמות כ יב
[לקמן מז:]
דברים לג
שמות כח
זכריה ט
[ע' סנהדרין לג.]
כתשיח מו
שמות כ יב
[לקמן מז:]

רב נסים גאון

דתני רב יוסף אין מראין דלועין אלא ליראי שמים . כבר שאלני עליה תלמיד סבני ספרד חיש לה מעם ואני לא קבלתי בה כלום וגם לא נשאלתי עליה קדם לכן מעלם ונמתי לו כי זאת קבלה היא ביד החכמי' ולא נודע לי שחזרו בה מעם אבל נראין הדברים בעיני שאפשר שיהו רומים יראי שמים לדלועין שכשם שהדלועין אין בכל פירות הארץ גדולים מהם ואעפ"כ אינן מתנשאין על הארץ אלא כל זמן שהן גדלין ופרין הקמוסיפין נמיכות בארץ כך הן יראי שמים אין כל

הברכות שמעלתם נבוהה ממעלתם ולא עדיף מהם כדרדשינן בהאי פסוקא (חיוב כח) הן יראת ה' היא חכמה וסור מרע בינה שכן בלשון יוני קורין לאחת הינא לפי שמפורש בס"ב (שבת דף לא) ואעפ"כ כל זמן שמוסיף להן הקב"ה גדולה וכבוד ונשיאות הן מוסיפין ענוה וכיוצא בענין שמפורש במדרש ילמדנו רבינו שהתורה *שלמה ענוה דכתיב(משלי כב) עקב ענוה יראת ה' ובתרה יראה דכתיב(משלי קיז) ראשית חכמה יראת ה' ובפרק יוצאות השבת בגמ' דבני מערבא (הלכה ג) אמר ר' יצחק בן אלעזר כל שעשית חכמה עמרה לראשה עשית ענוה עקב לסוליימה דכתיב ראשית חכמה יראת ה' וכתיב עקב ענוה יראת ה' ובגמ' דירדן בסוף פירקא דכיפורי הדם (מולין דף פט) אמר הקב"ה לישראל חשוק אני בכם שאפי' בשעה שאני משפיע לכם גדולה אתם ממעיטין עצמכם לפני נתתי גדולה לאברהם אמר (בראשית יח) ואנכי עפר ואפר נתתי גדולה למשה ואהרן אמרו (שמות טז) ונחנו מה נתתי גדולה לדוד אמר (תהלים כב) ואנכי תולעת ולא איש ולפיכך אפשר שתהא כוונתן של חכמים בדימוי יראי שמים לדלועים בשביל הדבר הזה ועוד נשמענה מגופה של מלה דלועין דלו עיני למרום וו"ו היא מדת יראי שמים כמו שאמר חוקיה (ישעיה לח) דלו עיני למרום בלומר שהן בוטחין בו ומצפין אליו ום"ם למובו והיה ישר בעיני השואל זה הפירוש גם בעיני כל התלמידים שהיו לשם ולפיכך כתבתיו בזה המקום :

*סוליוס כ"ס לפנינו בתנחומא בראשית

[ועי' בפירש"י בעמוד ב' ד"ה דמסרג]

דמסרג - שים לו לוכף על גביו *יפה : **גם נעשה לו** - ט"ן וכגון שרואה הסס כתוב : **מגיגא** - טוע"ן הרבה נסיס רבים : **וכני מילי בכתבא** - לכולהו קאי שרואה הוגא לו מיבה זו של הספר כתובה דמשמע חסו עליו ופדאוהו : **דלא פייס** - שנעשר משנתו קודם שנסתלק סימן תורה אור הוא שממוך לגל הקב"ה : **מוכתא לו שקוף בן העולם הבא** . ומוטל תלקו וחלק חבריו בגן עדן דדמי לנחשת היש : **פלגי** . רמוזים שנסתלקו: **נפש נאורה** . שנאמר משקך מיין הרקח היינו תורה : **מעשים רמוזי** . שנמלין מן הרמוזים : **נכסיו מגליהן** . כהדם זה שעליו משולשים זה על זה כמין קליעה : **בכנייהו** . על כנפ במקומם במחובר : **סוי לתת ישיבה** . דכתיב שמכריז ומלוה לרבים : **מני רשיחים וכו'** . ועל כן נעשיתי לתת ישיבה במתא מחסיא : **מרכילא** . גיהם ס"ע בהמ"ד מרכיללא נלה וגילה עוטריקון של מרנגול : **מלויה בקטנו** . בספק כביכים הללו שהאוכל סחוס בס : **נשתכרו** . נתגלה האוכל : **וינחם אל** . סימן גדולה ותפארת היה לו כמו ויגלח ויחלף וגו' (בראשית מא) : **בעריבה** . בספיבה : **דמלי** . שהולכת בגובה של יס : **שגפנה** . סימן הוא שסרסורו וגנוסו נפרס ויולא מעליו : **וסוף דלת קנה** . שלא המתים ידיו : **בכבל עומד** קמני

[פסחים מט:] [מנהדרין נב.]

מחוו - היינו כרך : **חפלס** . סימן הוא להיות חפליו נעשים : **סמנא** - סימן גדולה ותפארת היה לו כמו ויגלח ויחלף וגו' (בראשית מא) : **בעריבה** . בספיבה : **דמלי** . שהולכת בגובה של יס : **שגפנה** . סימן הוא שסרסורו וגנוסו נפרס ויולא מעליו : **וסוף דלת קנה** . שלא המתים ידיו : **בכבל עומד** קמני

[מנהדרין נב.]

דמסרג הא דלא מסרג הרואה הונא בחלום נם נעשה לו חנינא יוחנן נסי נסים נעשו לו *הרואה הספר בחלום מן השמים חסו עליו ופדאוהו והני מילי בכתבא העונה יהא שמיה רבא מברך מובטח לו שהוא בן העולם הבא הקורא ק"ש *ראוי שתשרה עליו שכינה אלא שאין דורו זכאי לכך המניח תפילין בחלום יצפה לגדולה שנאמר °וראו כל עמי הארץ כי שם י"י נקרא עליך וגו' *ותניא רבי אליעזר הגדול אומר אלו תפילין שבראש המתפלל בחלום סימן יפה לו וה"מ דלא סיים הבא על אמו בחלום יצפה לבינה שנאמר °כי אם לבינה תקרא הבא על נערה מאורסה יצפה לתורה שנאמר °תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב *אל תקרי מורשה אלא *°מאורשה הבא על אחותו בחלום יצפה ילחכמה שנאמר °אמור לחכמה אחותי את הבא על אשת איש בחלום מובטח לו שהוא בן העולם הבא וה"מ דלא ידע לה ולא הדהר בה מאורתא א"ר חייא בר אבא הרואה חטים בחלום ראה שלום שנאמר °השם גבולך שלום חלב חטים ישביעך הרואה שעורים בחלום סרו עונותיו שנאמר**

[פסחים קיז:] [מנהדרין קי.] [מגילה טז:] [סוטה יז.] [ע"ז ו. מנחות לה.] [מגילה טז:] [סוטה יז.תוליו פט.]

נשא מעמ - לפי שמו"ל אין לה זכיות אלא עון יש בזיכיתה וזה עומד ערום בלא לוחם עטוח : **נשי** - שהרבה מלוים לה וזה השומד ערום סימן שהוא ערום ממלוים : **שנתפס לפרדיוט** - שומרין לוחו שלא יברח אלמא סימן שמירה הוא שמשומרים לוחו מידי היזק : **לגפ** - שים בו קנים גדולים וקטנים וממוכים זה לזה סימן לרשע יזיבה שהגדולים והקטנים מתקבלים יחד קבון גדול ובאים לשמוע דרשה מפיו : **יער** - לילעוג גדולים ולינן שמוכים זה לזה לשון זה סימן לרשע לתלמידי הרב והוא רשע לבני בלה שמפרש לתלמידים שמועתה לאחר שעמד הרב והם מחזרין על שמועתה ויש תלמידים שלא יבינו בדברי הרב כלל לפוכך וזה שהיה זוג ועבבל תלוי בלולתו ומשמיע קול והוא סימן לרשע יזיבה שמשמיע קול לרבים : **ונבחי בה נבוחי** - קשקשתי בה בקול : **עוופיו ממולין לו** . לפי שהעופות קרויין לתומים שנאמר חס יתלימו כחולע (ישעיה ס) ולומר נכתה עוף (ירמיה ג) וסימן הוא שפורסין ממנו : **פרנסתו מזומנת** . כתשב שעפר לחמו ומלוי לו בכל מקום : **כרגו** - לרשע : **כל שכן שנכפלה לו** . שהרי נתגבר עליו : **ונפ ניש** . שלא רב שעתה דוחק להנתלתו לפעור חלומו לטובה : **יש שופטו כו'** . לפיכך אין לעמוד על פתרונו : השכים

יעשיה ו °וסר עונך וחטאתך תכופר אמר רבי זירא אנא לא סלקי מבבל לא"י עד דחזאי שערי בחלמא הרואה
תהלים קכח גפן טעונה בחלום אין אשתו מפלת נפלים שנאמר °אשתך כגפן פוריה שורקה יצפה למשיח שנאמר
נחמיה מט °אוסרי לגפן עירה ולשורקה בני אתונו הרואה תאנה בחלום תורתו משתמרת בקרבו שנאמר °נוצר
מגלי כז תאנה יאבל פריה הרואה רמונים בחלום זוטרי פרי עסקיה כרמונא רברבי רבי עסקיה כרמונא פלגי
שיר ח אם ת"ח הוא יצפה לתורה שנאמר °אשקך מיין הרקח מעסים רמני ואם ע"ה הוא יצפה למצות שנאמר
עמ ד °כפלח הרמון רקתך מאי רקתך *אפילו ריקנין שבך מלאים מצות כרמון הרואה זיתים בחלום זוטרי
תהלים קכח פרי ורבי וקאי עסקיה כזיתים וה"מ פרי אבל אילני הויין ליה בנים מרובין שנאמר °בניך כשתילי
ירמיה יח זיתים וגו' איכא דאמרי הרואה זית בחלום שם טוב יוצא לו שנאמר °זית רענן יפה פרי תואר קרא
שמות כז י"י שמך הרואה שמן זית בחלום יצפה למאור תורה שנאמר °ויקחו אליך שמן זית זך הרואה תמרים
חיבה ד בחלום תמו עונותיו שנאמר °תם עונך בת ציון אמר רב יוסף הרואה עז בחלום שנה מתברכת לו
מגלי כז עזים שנים מתברכות לו שנאמר °ודי חלב עזים ללחמך הרואה הדם בחלום נכסיו מצליחין לו ואם
אין לו נכסים ירושה נופלת לו ממקום אחר אמר עולא ואמרי לה במתניתא תנא והוא דחזא בכנייהו
ויקרא כג הרואה אתרוג בחלום הדור הוא לפני קונו שנאמר °פרי עץ הדר כפות תמרים הרואה לולב בחלום
מגלי ו אין לו אלא לב אחד לאביו שבשמים הרואה אווז בחלום יצפה לחכמה שנאמר °חכמות בחוץ תרונה
והבא עליה הוי ראש ישיבה אמר רב אשי אני ראיתיה ובאתי עליה וסלקית לגדולה הרואה תרנגול
תהלים קמח בחלום יצפה לבן זכר תרנגולים יצפה לבנים וזכרים תרנגולת יצפה לתרביצה נאה וגילה הרואה ביצים
בחלום תלויה בקשתו נשתברו נעשית בקשתו וכן אגוזים וכן קשואים וכן כל כלי זכוכית וכן כל
תהלים קז הנשברים כאלו הנכנם לכרך נעשו לו חפציו שנאמר °וינחם אל מחוז חפצם המגלח ראשו בחלום
סימן יפה לו ראשו וזקנו לו ולכל משפחתו היושב בעריבה קטנה שם טוב יוצא לו בעריבה גדולה
ישעיה נח לו ולכל משפחתו וה"מ דמדליה דלויי הנפנה בחלום סימן יפה לו שנאמר °מהר צועה להפתח וה"מ
דלא קנח העולה לגג בחלום עולה לגדולה ירד יורד מגדולתו אביי ורבא דאמרי תרוייהו כיון שעלה
עלה הקורע בגדיו בחלום קורעים לו גזר דינו העומד ערום בחלום בבבל עומד בלא חמא בארץ
ישראל ערום בלא מצות הנתפש לסרדיוט שמירה נעשית לו נתנוהו בקולר הוסיפו לו שמירה
שמירתו וה"מ בקולר אבל חבלא בעלמא לא הנכנם לאגם בחלום נעשה ראש ישיבה ליער נעשה
ראש לבני בלה רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע חזו חלמא רב פפא דעייל לאגמא נעשה ראש
ישיבה רב הונא בריה דרב יהושע דעייל ליער נעשה ראש לבני בלה איכא דאמרי תרוייהו לאגמא
עיילי אלא רב פפא דתלי טבלא נעשה ראש ישיבה רב הונא בריה דרב יהושע דלא תלי טבלא
נעשה ראש לבני בלה אמר רב אשי אנא עיילית לאגמא ותלאי טבלא ונבחי בה נבוחי תני תנא קמיה
[יומא פה.] דר"נ בר יצחק המקיז דם בחלום עונותיו מחולין לו והתניא עונותיו סדורין לו *מאי סדורין לימחל תני
תנא קמיה דרב ששת הרואה נחש בחלום פרנסתו מזומנת לו נשבו נכפלה לו הרגו אבדה פרנסתו
אמר ליה רב ששת כל שבן שנכפלה פרנסתו ולא היא רב ששת הוא דחזא חויא בחלמיה וקטליה תני
תנא קמיה דרבי יוחנן כל מיני משקין יפין לחלום חוץ מן היין יש שותהו וטוב לו ויש שותהו ורע לו יש
מגלי נה שותהו וטוב לו שנאמר °יין ישמח לבב אנוש ויש שותהו ורע לו שנאמר °תנו שכר לאובד ויין למרי
תהלים קד נפש אמר ליה רבי יוחנן לתנא תני תלמיד חכם לעולם טוב לו שנאמר °לכו לחמו בלחמי ושתו ביין מסכתי
אסס ט אמר

מזרסנת לו . זה הדבר בנוי על העיקר שהוכיחוהו בפ' יוה"כ (דף עח) חניא ר' יוסי אומר בוא וראה שלא כמדת הקב"ה מדת בשר ודם כו' קלל את הנחש עלה לגג מוונותיו עמו ירד למפה מוונותיו עמו ולפי שפרנסתו מצויה לו בכל מקום לפיכך הרואתו בחלומו פרנסת מזרסנת לו:

[עיקוין יט.מגיגא כז. מגילה ו. סנהדרין לו.]

רב נסים גאון

הרואה את הנחש בחלומו פרנסה

הרואה מרקולים. בתוספתא תנן במקום מרקולים דהכא עבודת כוכבים וז"ל ללמד דוקא מרקולים הללו לפי שבמקומן של תגלה היו עובדים לה ועתה אין להן רגילים לבדק לפי שאנו רואים אותה בכל יום וכל הנך הרואים לחמרו לעיל דהוי מצלצים יום לצלצים יום: **הרואה** מרקולים. פירש ר"י לא ידענא למאי נקט מרקולים יותר משאר עבודת כוכבים. ונראה לי דת"ל לגברך רק במקום שבוגים עכו"ם או שהועמדה שם מחדש ולכך נקט מרקולים שרוגמין בה לבניס בכל יום והוי כמגדל עכו"ם לבל לא על עכו"ם קבועה שם מקודש ובירושלמי ים נעקרה עכו"ם ממקום למד ונתנה למקום אחר במקום שנתנה חומר בדוך שנתן לרך לפיס לעובדי כוכבים ולזולו ובמקום שנעקרה חומר בדוך שנעקר עכו"ם מן המקום הזה:

*אמר רבי יוחנן השבים ונפל פסוק לתוך פיו הרי זה נבואה קטנה תנו רבנן *שלשה מלכים הם הרואה דוד בחלום יצפה לחסידות שלמה יצפה לחכמה אחאב ידאג מן הפורענות ג' נביאים הם הרואה ספר מלכים יצפה לגדולה *יחזקאל יצפה לחכמה ישעיה [ה] יצפה לנחמה ירמיה ידאג מן הפורענות שלשה כתובים גדולים הם הרואה ספר תהלים יצפה לחסידות משלי יצפה לחכמה איוב ידאג מן הפורענות שלשה כתובים קטנים הם הרואה שיר השירים בחלום יצפה לחסידות קהלת יצפה לחכמה קינות ידאג מן הפורענות הרואה מגלת אסתר נם נעשה לו שלשה חכמים הם הרואה רבי בחלום יצפה לחכמה ראב"ע יצפה לעשירות רבי ישמעאל בן אלישע ידאג מן הפורענות שלשה תלמידי חכמים הם הרואה בן עזאי בחלום יצפה לחסידות בן זומא יצפה לחכמה אחר ידאג מן הפורענות כל מיני חיות יפות בחלום חוץ מן הפיל והקוף והקפוד והאמר מר הרואה *פיל בחלום פלא נעשה לו לא קשיא הא דמסרג הא דלא מסרג כל מיני מתכת יפין לחלום חוץ ממר פסל וקרדום והני מילי דחזנהו בקתייהו כל מיני פירות יפין לחלום חוץ מפגי תמרה כל מיני ירקות יפין לחלום חוץ מראשי לפתות והאמר רב לא איעתרי עד דחזאי ראשי לפתות בי חוא בבנייהו חוא כל מיני צבעונין יפין לחלום חוץ מן התכלת °כל מיני עופות יפין לחלום חוץ מן *קריא וקפופא וקורפראי: [הגו"ק הגו"פ מעי"ן משיבי"ן ומרחיבי"ן סימן]: ג' נבנסין לגוף ואין הגוף נהנה מהן גודגדניות וכפניות ופגי תמרה שלשה אין נבנסין לגוף והגוף נהנה מהן אלו הן רחיצה וסיכה ותשמיש שלשה מעין העולם הבא אלו הן שבת שמש ותשמיש תשמיש דמאי אילימא תשמיש המטה הא מבחש בחיש אלא תשמיש נקבים שלשה משבין דעתו של אדם אלו הן קול ומראה וריח שלשה מרחיבין דעתו של אדם אלו הן דירה נאה ואשה נאה וכלים נאים: [חמש"ה ושש"ה ועשר"ה סימן]: חמשה אחד ששים אלו הן אש דבש ושבת ושינה וחלום אש אחד ששים לגיהנם דבש אחד ששים למן שבת אחד ששים לעולם הבא שינה אחד ששים למיתה חלום אחד ששים לנבואה ששה דברים סימן יפה לחולה אלו הן עטוש זיעה שלשול קרי ושינה וחלום עטוש דכתיב °עטישותיו תהל אור זיעה דכתיב °בזעת אפיך תאכל לחם שלשול דכתיב °מהר צועה להפתח ולא ימות לשחת קרי דכתיב °יראה זרעי יאריך ימים שינה דכתיב °וישנתי אז ינוח לי חלום דכתיב °ותחלימני והחייני *ששה דברים מרפאין את החולה מחליו ורפואתו רפואה אלו הן כרוב ותרדין וסיסין יבשין וקיבה והרת ויותרת הכבד וי"א אף דגים קטנים ולא *עוד אלא שדגים קטנים מפרין ומברין כל גופו של אדם עשרה דברים מחזירין את החולה לחליו וחליו קשה אלו הן האוכל בשר שור בשר שמן בשר צלי בשר צפרים וביצה צלויה ותגלחת ושחלים והחלב והגבינה והמרחץ וי"א אף אגוזים וי"א אף קשואים תנא דבי ר' ישמעאל *למה נקרא שמן קשואים מפני שהן קשים לגוף כחרבות איני והכתיב °ויאמר ה' לה שני גוים בבטנך *אל תקרי גוים אלא גיים וא"ר יהודה אמר רב אלו אנטונינוס *ורבי שלא פסק משלחנם לא צנון ולא חזרת ולא קשואין לא בימות החמה ולא בימות הגשמים לא קשיא הא ברברבי הא בזוטרי ת"ר מת בבית שלום בבית אבל ושחה בבית סימן יפה לבית נטל כלים מן הבית סימן רע לבית תרגמא רב פפא במסאנא וסנדלא כל דשקיל שכבא מעלי בר ממסאנא וסנדלא כל דיהיב שבבא מעלי בר מעפרא וחדלא: מקום שנעקרה ממנו עבודת גלולים: תנו רבנן **הרואה מרקולים אומר ברוך שנתן ארך אפים לעוברי רצונו [ב]מקום שנעקרה ממנו עבודת כוכבים אומר ברוך שעקר עכו"ם מארצנו וכשם שנעקרה ממקום זה כן תעקר מכל מקומות ישראל והשב לב עובדיהם לעבדך ובח"ל אין צריך לומר והשב לב עובדיהם לעבדך מפני שרובה עובדי כוכבים ר'שב"א אומר אף בחוץ לארץ צריך לומר כן מפני שעתידים להתגייר שנאמר °אז אהפוך אל עמים שפה ברורה דרש רב המנונא "הרואה בבל הרשעה צריך לברך חמש ברכות ראה בבל אומר ברוך שהחריב בבל הרשעה ראה ביתו של נבוכדנצר אומר ברוך שהחריב ביתו של נבוכדנצר הרשע "ראה גוב של אריות או כבשן האש אומר ברוך שעשה נסים [ג] לאבותינו במקום הזה ראה מרקולים אומר ברוך שנתן ארך אפים לעוברי רצונו 'ראה מקום שנוטלין ממנו עפר אומר ברוך אומר ועושה גוזר ומקיים רבא כי הוה חזי חמרי דשקלי עפרא טריף להו ידא על גבייהו ואמר רחוטו צדיקי למעבד רעותא דמרייכו מר בריה דרבינא כי הוה מטי לבבל הוה שקיל עפרא בסודריה ושדי לברא לקיים מה שנא' °וטאטאתיה במטאטא השמד אמר רב אשי אנא הא דרב המנונא לא שמיע לי אלא מדעתאי בריכתינהו לבולהו אמר

(ע"ז מה: וקי"מ) [ל"ר נמ"ר ס"מ ועי"ש]

[לעיל מו.]

הגהות הגר"א

[ל] נמ' (יפעי' יפעה לנחמה) תפ"מ: [ב] שם שעשה נסים לאבותינו. צ"ל לנדיקים:

[לעיל מ:]

[לעיל מ:]

[ג' הערוך קדיא כוס ויכוף מרגוס קדיף וקפופא]

ליוב מג

ישעיה נה

ליוב ג

לעיל מד: ע"ג כנ.

[לעיל ח.]

[ע"ג יח. וכנ.]

[כנל בספריים ותקונים כתיב גיים והקבי גוים ומצוה להסביר]

רב נסים גאון

הרואה ר' עקיבא בחלומו יצפה לחסידות. איתא בפרק כל ישראל יש להן חלק (דף קי) שנא' אספו לי חסידי אלו ר' עקיבא וחבריו שמסרו נפשם לזיבחה על דברי תורה ואמרי' (סה) אמר רבה בר בר חנה שבקה ר' עקיבא לחסידותיה: הרואה ר'אלעזר בן עזריה יצפה לחכמה לפי שנתמנה בישיבה והוא בן י"ח שנה והיה הוא כבר חכם מאד כמו שאתה מוצא (מגיגה דף ג) אמר ר' יהושע עליו אין דורו יתום שר' אלעזר בן עזריה שרוי בתוכו ואמרו שבחו (גיטין דף סז) ר' אלעזר בן עזריה קופה של בשמים כלומר שהיה מאסף החכמות ומסדר אותם ושניני (סוטה דף מע) משמת ראב"ע בטלה עטרת החכמים ואע"פ שר"ע הגיע למעלה יתירה וגדולה בחכמה שאפי' משה רבינו כשראהו הקב"ה דורות הערידני כשראה את ר' עקיבא אמר לפני הקב"ה רבש"ע יש לך אדם כזה ואתה נותן תורה ע"י כמפורש בפ' התקיעין את המנחה (מנחות ד' כט) מיהו לא ההתיל ללמוד ולגרום עד שהיה בן ס' שנה כמו שאמרו (כשלכי ספרי) ר' עקיבא לעזר תורה בן ס' שנה ושימש את החכמים ס' שנה ופרנס את ישראל ס' שנה ואשר שחכירותו היתה יתירה על חכמתו ולפיכך הוא משובח בחסידות: ר' ישמעאל בן אלישע יראאם מן הפורענות מפני שבימיו היו ישראל עימדין בצרות וגזירות ומלחמות בסוף זמן בית שני וכבר נשבה בנערותו ופדאתו ר' יהושע בן חנניה כמפורש בפ' הניזקין (גיטין דף נמ) מעשה בר' יהושע בן חנניה שהלך לכרך גדול של רומי אמרו לו תינוק אחד יש בבית הסוהר בו' אמרו לא זז משם עד שפראו במטין הרבה לא היו ימים מועטים עד שהורה הוראה בישראל ומנו ר' ישמעאל בן אלישע ואיתא בסוף נמ' דהדריות דבני מערבא ושישש בכהונה גדולה כראמרי' בפ' מאימתי קורין (דף ז) תניא אמר ר' ישמעאל בן אלישע פעם אחת נכנסתי לבית קה"ק להקטיר קטורת לפני לפנים וקרפ הרבן הבית נהרג עם רבן שמעון בן נמליאל דתניא במכילתא דר' ישמעאל בשנהרג ר' שמעון ור' ישמעאל אמר להן ר' עקיבא לתלמידיו התקינו עצמיכם לפרורעות שאילו טובה עתידה לבא בידינו בתחלה לא היו מקבלין אותה אלא רבן שמעון ור' ישמעאל ועכשיו גלוי לפני מי שאמר והיה העולם שפורעות גדולה עתידה לבוא בדורנו ונסתלקו אלו מבינותינו שנא' (ישעיה נז) הצדיק אבד ונו' ובפ' דיני מטונות דתחלת סנהדרי' (דף יח) אמרי' ת"ר משמתו נביאים

נתקללה כבר נתקללו שכניה . כלומר לוי לרשע לוי לעכבו : **קלפא וקפוד** . חיות ועופות רעים ומזיקין לת שכניהם לבל יי שהדה ומטעי כרם שנתקללו הם ערי ישראל שהיה שכניהם : **לוכולוסי** . חיל גדול של שדים רבות : **מכס סרזים** . היודע מה שבלבב כל אלו : **לשמשני** . שהם תוכיים ותולעים תורה אור ולמי מוכן : **כל לומות שקודם וכלום לפסחי** . עשיר היה והכל בתין אלו למחורה : **שאם יוכה** . לעולם הבא וילחם בכבוד מלך המשיח : **יבמין** . כמה יפה כבוד טוטפי שבר מלות יותר ממה שהיה כבוד החומות בעוה"ז: **מלבי לנפרא.** שבדין השלמים הולכים לנהר לשחוב מים : **בגני ליית** . השבוחים להיכן כלומר למה הולכים ולה לחה שלחה סומת ולת ברלחו להיכן הלך : **גונדף** . כח : **ורחמי דינא**. תוספים

*אמר רבי ירמיה בן אלעזר נתקללה בבל נתקללו שכניה נתקללה שומרון נתברכו שכניה נתקללה בבל נתקללו שכניה דכתיב °וישמתיה למורש קפוד ואגמי מים ונתקללה °שומרון נתברכו שכניה דכתיב °ושמתי שומרון לעי השדה למטעי כרם וגו' ואמר רב המנונא *הרואה אוכלוסי ישראל אומר ברוך חכם הרזים אוכלוסי עובדי כוכבים אומר °בושה אמכם וגו' ת"ר *הרואה אוכלוסי ישראל אומר ברוך חכם הרזים שאין דעתם דומה זה לזה ואין פרצופיהן דומים זה לזה בן זומא ראה אוכלוסא על גב מעלה בדר הבית אמר ברוך חכם הרזים וברוך שברא כל אלו לשמשני הוא היה אומר כמה יגיעות יגע אדם הראשון עד שמצא פת לאכול חרש וזרע וקצר ועמר ודש וזרה וברר וטחן והרקיד ולש ואפה ואח"כ אכל ואני משכים ומוצא כל אלו מתוקנין לפני וכמה יגיעות יגע אדם הראשון עד שמצא בגד ללבוש גזז ולבן ונפץ וטוה וארג ואחר כך מצא בגד ללבוש ואני משכים ומוצא כל אלו מתוקנים לפני כל *אומות שוקדות ובאות לפתח ביתי ואני משכים ומוצא כל אלו לפני הוא היה אומר אורח טוב *מהו אומר כמה טרחות טרח בעל הבית בשבילי כמה בשר הביא לפני כמה יין הביא לפני כמה גלוסקאות הביא לפני וכל מה שטרח לא טרח אלא בשבילי אבל אורח רע מהו אומר מה טורח טרח בעל הבית זה פת אחת אכלתי חתיכה אחת אכלתי כוס אחד שתיתי כל טורח שטרח בעל הבית זה לא טרח אלא בשביל אשתו ובניו על אורח טוב מהו אומר °זכור כי תשגיא פעלו אשר שוררו אנשים על אורח רע כתיב °לכן יראוהו אנשים וגו' °והאיש בימי שאול זקן בא באנשים אמר *רבא ואיתימא רב זביד ואיתימא רב אושעיא זה ישי אבי דוד שיצא באוכלוסא ונכנם באוכלוסא ודרש באוכלוסא אמר עולא נקיטינן אין אוכלוסא בבבל תנא אין אוכלוסא פחותה מששים רבוא ת"ר [ה]הרואה חכמי ישראל אומר ברוך שחלק מחכמתו ליראיו [ו]חכמי עובדי כוכבים אומר ברוך שנתן מחכמתו [ח] לבריותיו [ד]הרואה מלכי ישראל אומר ברוך שחלק מכבודו ליראיו מלכי עובדי כוכבים אומר ברוך שנתן מכבודו [ג] לבריותיו א"ר יוחנן *לעולם ישתדל אדם לרוץ לקראת מלכי ישראל ולא לקראת מלכי ישראל בלבד אלא אפי' לקראת מלכי עובדי כוכבים שאם יזכה יבחין בין מלכי ישראל למלכי עובדי כוכבים רב ששת סגי נהור הוה הוו קאזלי כולי עלמא לקבולי אפי מלכא וקם אזל בהדייהו רב ששת אשכחיה ההוא צדוקי אמר ליה חצבי לנהרא כנגי לייא אמר ליה תא חזי דידענא טפי מינך חלף גונדא קמייתא כי קא אושא אמר ליה ההוא צדוקי אתא מלכא אמר ליה רב ששת לא קאתי חלף גונדא תניינא כי קא אושא אמר ליה ההוא צדוקי השתא קא אתי מלכא אמר ליה רב ששת לא קא אתי מלכא חליף תליתאי כי קא שתקא אמר ליה רב ששת ודאי השתא אתי מלכא אמר ליה ההוא צדוקי מנא לך הא אמר ליה דמלכותא דארעא כעין מלכותא דרקיעא דכתיב °צא ועמדת בהר לפני ה' והנה ה' עובר ורוח גדולה וחזק מפרק הרים ומשבר סלעים לפני ה' לא ברוח ה' ואחר הרוח רעש לא ברעש ה' ואחר הרעש אש לא באש ה' ואחר האש קול דממה דקה כי אתא מלכא פתח רב ששת וקא מברך ליה אמר ליה ההוא צדוקי למאן דלא חזית ליה קא מברכת ומאי הוי עליה דההוא צדוקי איבא דאמרי חברוהי כחלינהו לעיניה ואיבא דאמרי רב ששת*) *נתן עיניו בו ונעשה גל של עצמות ר' שילא *נגדיה להההוא גברא דבעל מצרית אזל אכל ביה קורצי בי מלכא אמר איבא חד גברא ביהודאי דקא דיין דינא בלא הרמנא דמלכא שדר עליה פריסתקא כי אתא אמרי ליה מה טעמא נגדתיה להאי אמר להו דבא על ממרתא אמרי ליה אית לך סהדי אמר להו אנן מיומא דגלינן מארעין לית לן רשותא למקטל אתון מאי דבעיתון עבידו ביה קטלא הוא אמר להו אנן מיומא דגלינן מארעין לית לן רשותא למקטל אתון מאי דבעיתון עבידו ביה עד דמעייני ביה בדינא פתח ר' שילא ואמר °לך ה' הגדולה והגבורה וגו' אמרי ליה מאי קאמרת אמר להו הכי קאמינא בריך רחמנא דיהיב מלכותא בארעא כעין מלכותא דרקיעא ויהב לכו שולטנא ורחמי דינא אמרו חביבא עליה יקרא דמלכותא כולי האי יהבי ליה קולפא אמרו ליה דון דינא כי הוה נפיק אמר ליה ההוא גברא עביד רחמנא ניסא לשקרי הכי אמר ליה רשע לאו חמרי איקרו דכתיב °אשר בשר חמורים בשרם חזייה דקאזיל למימרא להו דקרינהו חמרי אמר האי רודף הוא *והתורה אמרה אם בא להרגך השכם להרגו מחייה בקולפא וקטליה אמר הואיל ואתעביד לי ניסא בהאי קרא דרשינא ליה לך ה' הגדולה זו מעשה בראשית וכן הוא אומר °עושה גדולות עד אין חקר והגבורה זו יציאת מצרים שנאמר °וירא ישראל את היד הגדולה וגו' והתפארת זו חמה ולבנה שעמדו לו ליהושע שנאמר °וידום השמש וירח עמד וגו' והנצח זו מפלתה של רומי וכן הוא אומר °ויז נצחם על בגדי וגו' וההוד זו מלחמת נחלי ארנון שנאמר °על כן יאמר בספר מלחמות ה' את והב בסופה וגו' כי כל בשמים ובארץ זו מלחמת סיסרא שנאמר °מן שמים נלחמו הכוכבים ממסלותם וגו' לך ה' הממלכה זו מלחמת עמלק וכן הוא אומר °כי יד על כס יה והמתנשא זו מלחמת גוג ומגוג וכן הוא אומר °הנני אליך גוג נשיא ראש משך ותובל לכל לראש אמר *רב חנן בר רבא אמר ר' יוחנן אפילו ריישׁ גרגיתא מן שמיא מנו ליה במתניתא תנא משמיה דרבי עקיבא לך ה' הגדולה זו קריעת ים סוף והגבורה זו מכת בכורות והתפארת זו מתן תורה והנצח זו ירושלים וההוד זו בית המקדש : תנו

*) [גי' הסמוך מלתא אמר רב ששת ונפקי בוטיטא דנורא וכבינהו לעיניה עיון ערך נעמ מ'].

מיהוכן יתנ

[תוספתא פ"ו]

[ל"ל אומניות]

[עי' תו' ב"מ כב: ד"ה כתוספתא]

מיוב לו

סה ג: ש"ל ו [יבמות עו:]

ע"ב]

[לעיל מ: יט:]

הגהות הגר"א

[ה] נגרא לבריותיו. ל"נ

[ב] שם לבריותיו. ל"נ לב"ו :

מלכים ג' יט

ד"ה ל כט

יחזקאל כג [לקמן סה: סנהדרין עב.]

מיוב ט

שמות יד

יהושע י כמדבר כא

שופטים ה

שמות יו

יחזקאל לח נ [ב"ב עה: ושם מיכה א"ר חנן ב"ר אמר רב וכו' והתם עייתי ליה]

כדלקי שלה מימרות שלמר בשם רב ע"ש]

מיכן ואחת מיכן ואחת על נביהן ואמר רבא כי תניא ההיא בעיקר מרקולים כל שהוא מוצב בזוז המעשה נקרא מרקולים והיו עובדין אותו והיה עבודתו שמשליך אבן בלפי אותן האבנים המוצבין (כדתניא) [כדתנן] בסנהדרין בפ' ד' מיתות (דף ס) הזורק אבן למרקולים זו היא עבודתו כלומר ישראל שעשה כן בשוגג חייב חטאת בזמיר בלא התראה ערוה כרת ואם התרו בו נסקל ואמרי' בגמ' (שם דף סד) ואע"ג דקא מיכוין למירמסה ובפס' ע"ז בפ' ר' ישמעאל (דף נ) איתא להא ברייתא שהזכרנוה ובכ"מ בפ' אלו מציאות שלו (דף כה) כאבני בית קלים חייב להכריתו ואלו הן אבני בית קלים אחת מיכן ואחת מיכן ואחת באמצע :

התורה אמרה הבא להורגך השכם להורגו תינו דאמר רחמנא (שמות כב) אם במחתרת יצאכ והכה וגו' התם בסנהדרין בפרק בן סורר ומורה (דף עב) תניגן הבא במחתרת ניתן משום סופי ואמרינן בגמ' אמר רבא מ"ם במחתרת חזקה אין אדם מעמיד עצמו על מטונו והאי מיכר אחר אי אוילנא רקאי לאפאי מריה דרביתא ולא קטילנא ליה ואמרה תורה בא להורגך השכם להורגו : ") [ציין לעמוד הקודם]

נבואים האחרונים חני זכריה ומלאכי נסתלקה רוה"ק מישראל אף הוא אומר בשעת מיתתו שבעון וישעיה לחרבא ושאר עמא לביזא ועקן סניגן עתידין למיתי על עמא שיעקרו דהא בריי' בתוס' סוטה ובפ' העור והרומב בסוכת שחיפות דוד(לד קכג) אמרו אל תתמה שהרי קרקפלו של ר' (ישעיה) [ישמעאל] מונח בראשי מלכים : ") שלשה תלמידין הן בן עזאי ובן זומא ואחר. הני בן עזאי ובן זומא הן חשובין ישובין בראש התלמידין כדתנן בסוס' קדושין בפ"האיש מקדש (דף מט) ע' מנת שאני תלמיד אין אומרים בשטעון בן עזאי ושטעון בן זומא ובפירקא קמא דסס' הריות (דף ג) אסרי' או תלמיד וראוי להוראה אלא (מי שחסידותו) [מולי ל"ל שבן עזאי היה חסידותו] יתירה על חכמתו ואחר אחר הוא אלישע בן אבויה ונם הוא היה גדול בחכמה ומזרו ובקי בתלמידים מיתני כיון שאירע לו אותו המאורע הספרי' בתניגה בפ' אין דורשין בעריות (דף יד) וקצץ בנטיעות נקרא אלישע אחר מפני שחזר לאחוריו ובפרק האשה נקנית(קדושין ד' לע) ובפרק שילוח הקן (סוגין דף קמב) אסרי אלמלא לא דרשיה אחר להאי קרא כרבי יעקב בר ברתיה לא חמא ואחר מאי הוא איבא דאמרי כי האי גונא הוא ואיבא דאמרי לישניה דגברא רבה הוא דהוה [נדיר] ליה דבר אחר אחר פה שחפיק מרגליות ילחך עפר נפק חפא ולפיכך מי שרואהו בחלומו יראנו מן הפורענ' :") גרדבדניו, *(הזכיכוס) בפרק בכל מערבין (עירובין ד' כח) (ואינן) [בשבת דאינן] הינדקיקי ובמיית אלא הנדקקה כי השטוחה שנאכרה משמו של רב מערבין בגורדניות כדאקשינן עליה מבריי' מסקינן בה איבעי תיבא כי קאמר רב בהינדקיקי ובפרקין בנזכרה דבני מערבא גרסי בר שילת בשם רב אפעפיון וגרדניות וחלונלגות מערבי בהון בעין קטורי אילין אינון אמר לן קקולי והינדקיקי ופרפחיני : ") הרוא' את המרקולי'. היא ע"ז ובכר מפורש כי בתחלה מציבין, אבנים ב' מהן סדורין על גבי קרקע אחת בצד חברתה והשלישית על גביהן כדתניא (ע"ז דף כ) אלו הן אבני מרקולים אחת

רב נסים גאון

[שיין לעיל קודם ד"ה וכתמי דינה]

כה א מיי' פ"ו מהלכות ברכות הל' יא סמג עשין כו טוש"ע או"ח סי' רכד סעיף ה :

כו ב מיי' שם טוש"ע שם סעיף ו :

כז ג מיי' שם טוש"ע שם סעיף ז :

כח ד מיי' שם טוש"ע שם סעיף ח :

כט ה שם סעיף ט :

ל ו מיי' פי"ב מהלכות מיסורי ביאה הלכה כ סמג לאוין קיב טוש"ע אה"ע סי' עז סעיף ג :

ברוך מניב גבול למנמס • כגון ביטוב בית שני : **ממלי** . קא משמע : **נפל ליה בחלמא** • שנפל לו ונעשה חל : **דיו לעבד שיהא כרבו** • שהרי בית המקדש חרב שהוא ביטן של הקב"ה : **כללי מוכד** • ומתם כלי לאחר י"ב חדש מעשה מן הלב דיוקא בעלים לאחר י"ב חדש בפרק הלו מליחות (ד' כח.) מי שמלח כלי לו סוס מליחה חייב להכריז שלש ושם נמלח לאחר הסוכות צריך להמתין ולהכריז בפסח ובעלרת ובחג דהייטו י"ב חדש ושוב אין צריך להכריז : **משר חלק ושמחיינו** • דלאחר שלשים יום הוה : **מאכמאו לירלין** • כרך מגיעת דמכיס טפי : **בהקניס** • ליטוויליו"ם כעדשים : **כוסי** • שחור הרבה : ***גיחור** • לחוש הרבה רו"ם בלעז : **לוקן** • לבן יותר מדלי : **קפפ** • בטן גדול מהול עוביו ברוחית קומתו מקופחת לשון לאחר קפח ארוך הרבה ופרלופו שמוט וכולט דמכוער *הוי : **הדרניקוס** . רודל"ם לשון לאחר פיו עקום : **פחויי רגלם** • שעקבו כגמטת כל שעקבו דבוק זה בזה פלטדי"ר בלעז : **לומר כרוך משנה לם הבריות** • דממעני לחמן הוו : **קמע** • שנקטעו ידיו הכא הוא דקטע ממע דידיס הוא משום דקמני תרתי קטע וחגר לבל היכא דקמני קטע לחוד ממע דרגלים כדתנן (שבת פ"ו ד' סה:) הקטע יולא בקב שלו : **היכא דאיתרע ליה בחר דאיתיליד** • לאחר שנולד נולדו בו : **לומר כרוך דיין האמת** • דומיא דקטע וקטע בחר דאיתיליד הוא : **קפוף** • טוף שקורין וולטי"ר ויש לו לחתות ולחייס כחלם : **כוכבא דשביט** . כוכב היורד כאן בריקיע ממקום למקום ואורך כשבט שהוא יורה וברלאה כמו שפותח ריקיע : **וגמירי דלא עבר כסלא** • שאינו מעביר מזל כסיל כשהוא שביט : **כסלא** • כסיל : **רב הונא אמר** • מלי זיקין וילון הוא דמקטע ומתחזי ריקיע דלך הקייעה כרומח : **כמיב עומקה עם כסיל וכימה** • דקדמיה ליה כסיל לכימה : **הא כילד** : מלמד שמלמיכן שון : **שלמלא חמה של כסיל וכו'** • כסיל שולט בימות החמה להכי לקדמיה קרא כימה שולט בימות הגשמים ולהכי לקדמיה קרא : **עקרב** . היינו כימה ומזל טלה הוא : **נהר דינור** • מתחת כאן של עקרב : **עוקלא דעקרבא** • זנב העקרב : **מעדנות כימה** • קשרים של כימה : **כמלה ככבי** • יש בין הכוכבים של כימה שהן כמה של כימה : **אמרי לה דמכנפי** • לוחן שהן כמה של כימה ואמרי לה דמבדרן : **יתמ אמרי לה** • דקיימת בזנב טלה ואמרי לה דקיימת בגגלא : **ריש דגגלא** . לאשו של גגל והייטו מזל שור והוא נמשך אחר מזל טלה לאם השור שמוך לזנב טלה שכן הסדר טלה שור תאומים: **ומסתברא כמאן דאמר זנב** • הייטו כוכבים הנעווין בזנב מדכתיב ועיש של בניה תנחם : **אלמא חסרה** • והאי זנב מחזי כטרפא דטריף : כטרפא

הרואה חבירו לאחר שלשים יום לומר שהחייטו • לומר ר"י דוקא חבירו החביב עליו לאבל בעניו אחר לא : **ויכון** הוא דמקרע ומחזי כהורגא בריקיע • לפי הענין משמע דבא רב הונא לתרץ דלא עבר כסלא ולא קאי אמאמיתין לפרושי מאי זיקין דהא רב חסדא דבריה קאי אמאמיתין דלא עבר כסלא ולא כפירוש רש"י :

על

ת"ר *הרואה בתי ישראל בישובן אומר ברוך מציב גבול אלמנה בחורבנן אומר ברוך דיין האמת [2]בתי עובדי כוכבים בישובן אומר °בית גאים יסח ה' בחורבנן אומר °אל נקמות ה' אל נקמות הופיע עולא ורב חסדא הוו קא אזלי באורחא כי ממטו אפתחא דבי רב חנא בר חנילאי נגד רב חסדא ואתנח אמר ליה עולא אמאי קא מתנחת *והאמר רב אנחה שוברת חצי גופו של אדם שנאמר °ואתה בן אדם האנח בשברון מתנים וגו' ור' יוחנן אמר אף כל גופו של אדם שנאמר °והיה כי יאמרו אליך על מה אתה נאנח ואמרת אל שמועה [כי באה] ונמס כל לב וגו' א"ל היכי לא אתנח בהא דהוו בה שיתין אפייתא ביממא ושיתין אפייתא בליליא ואפיין לכל מאן דצריך ולא שקל ידא מן כיסא דסבר דילמא אתי עני בר טובים ואדמטו ליה לכיסא קא מכסיף ותו הוו פתיחין ליה ארבע בבי לארבע רוחתא דעלמא וכל דהוה עייל כפין נפיק כי שבע והוו שדו ליה חטי ושערי בשני בצורת אבראי דכל מאן דכסיפא מילתא למשקל ביממא אתי ושקיל בליליא השתא נפל בתלא ולא אתנח אמר ליה הכי אמר ר' יוחנן מיום שחרב בית המקדש נגזרה גזירה על בתיהן של צדיקים שיחרבו שנאמר °באוני ה' צבאות אם לא בתים רבים לשמה יהיו גדולים וטובים מאין יושב ואמר ר' יוחנן עתיד הקדוש ברוך הוא להחזירן לישובן שנאמר °שיר המעלות לדוד הבוטחים ביי' כהר ציון מה הר ציון עתיד הקב"ה להחזירן לישובן אף בתיהן של צדיקים עתיד הקב"ה להחזירן לישובן חזייה דלא מיישב דעתיה א"ל דיו לעבד שיהא כרבו ת"ר [3]הרואה קברי ישראל אומר ברוך אשר יצר אתכם בדין וזן אתכם בדין וכלכל אתכם בדין ואסף אתכם בדין ועתיד להקימכם בדין מר בריה דרבינא מסיים בה משמיה דרב נחמן ויודע מספר כולכם והוא עתיד להחזירכם ולקיים אתכם ברוך מחיה המתים קברי עובדי כוכבים אומר °בושה אמכם וגו' אמר ריב"ל [4]הרואה את חבירו לאחר שלשים יום אומר ברוך שהחזירנו וקיימנו והגיענו לזמן הזה לאחר י"ב חדש אומר ברוך מחיה המתים אמר רב *אין המת משתכח מן הלב אלא לאחר שנים עשר חדש שנאמר °נשכחתי כמת מלב הייתי ככלי אובד רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע הוו קאזלי באורחא פגעו ביה ברב חנינא בריה דרב איקא אמרו ליה בהדי דחזינך בריכינן עלך תרתי ברוך אשר חלק מחכמתו ליראיו ושהחזינו אמר להו אנא נמי כיון דחזותינכו חשבתינכו עלואי כשיתין רבוון בית ישראל וברכינא עלייכו תלתא הנך תרתי וברוך חכם הרזים אמרו ליה חכימת כולי האי *יהבי ביה עינייהו ושכיב אמר ריב"ל הרואה את הבהקנים אומר ברוך משנה הבריות מיתיבי [5]ראה *את הכושי ואת הגיחור ואת הלוקן ואת הקפח ואת הננס *ואת הדרניקוס אומר ברוך משנה את הבריות *את הקטע ואת הסומא ואת *פתויי הראש ואת החגר ואת המוכה שחין ואת הבהקנים אומר ברוך דיין אמת ל"ק הא ממעי אמו הא בתר דאיתיליד דיקא נמי דקתני דומיא דקטע שמע מינה ת"ר [6]הרואה פיל קוף וקפוף אומר ברוך משנה את הבריות [7]ראה *בריות טובות ואילנות טובות אומר ברוך שככה לו בעולמו : על הזיקין : [8]מאי זיקין אמר שמואל *כוכבא דשביט ואמר שמואל נהירין לי שבילי דשמיא כשבילי דנהרדעא לבר מכוכבא דשביט דלא ידענא מאי ניהו וגמירי דלא עבר כסלא ואי עבר כסלא חרב עלמא והא קא חזינן דעבר זויה הוא דעבר ומתחזי כדעבר איהו רב הונא ברי' דרב יהושע אמר וילון הוא דמקרע *דמגלגל ומחזי נהורא דרקיעא רב אשי אמר כוכבא הוא דעקר מהאי גיסא דכסלא וחזי ליה חבריה מהך גיסא ומיבעית ומחזי כמאן דעבר שמואל דמי כתיב °עושה עש כסיל וכימה וכתיב °עושה כימה וכסיל הא כיצד אלמלא חמה של כסיל לא נתקיים עולם מפני צינה של כימה ואלמלא צינה של כימה לא נתקיים עולם מפני חמה של כסיל וגמירי אי לאו עוקצא דעקרבא דמנח בנהר דינור כל מאן דהוה טריקא ליה עקרבא לא הוה חיי והיינו דקאמר ליה רחמנא לאיוב °התקשר מעדנות כימה או מושכות כסיל תפתח מאי כימה אמר שמואל כמאה כבבי אמרי לה דמכנפי ואמרי לה דמבדרן מאי עש אמר רב יהודה יותא מאי יותא אמרי לה זנב טלה ואמרי לה רישא דעגלא ומסתברא כמאן דאמר זנב טלה דכתיב °ועיש על בניה תנחם אלמא חסרה ומתחזיא

כטרפא

[עי' ב"ק ד' ע"ב] [ועי' בכורות ח"ב: קפח וכו' והיינו לחדיה בלשון אחר ול"ע על הפי' הראשון וכן פסחים ק"ב ע"ב ובכורות ביפח בכ"ף ניתמ]

[מ"ק ח: ע"ש]

[תוספתא פ"ו]

[פי' מי שאין לראשו שנגגל אלא כמכה ערוך ערך פפח] [ש"ג כ. ע"ש]

[עי' ערוך מה שפי' בשם רב כהני גאון]

[מלת דמגלגל ליתא בכ"מ ולא כתוס' וכן בע"י ליתא אלא כפירוש ערוך ויל בכם וילון הוא דמגלגל ומתחזי כהורמ דקיץ]

[ויוכ ע עמוס ה]

[יוכ נח]

[עי' ב"ק ד' ע"ב]

הרואה את הכושי ואת הגיחור ואת הלוקן וכו'. שנינו בסם' בכורות בפ' מומין אלו (דף מה) הכושי והגיחור והלוקן והכיפח והננס כי פסקין בראם בשרין בבהמה ופרישנא בגמ' כושי ארכמא גיחור סימקא לוקן חיורא כיפח גיבח [שם הגי' גבוה] וכדאמר רב פפא אריכא שמוטא סניא ננס ידוע הוא בלשון חכמים שהוא הקצור בקומה :

*על הכוחות לומר שכחו וגבורתו מלא עולם. ירושלמי מתני' כשבאים בזעם לכל כשבאין בנחת לומר ברוך עושה בראשית: הלכך

כטרפא דטריף. דבר שהוא חסר וסתמוהו מגופו שעשאוהו כטוס ומתחזי כמאה בקורנס טרפא דטריף מוכה בהכאות כמו בילה *טרופה. ל"ת דמתחזי כדטרפא מטרף נדבך יחד ועשאו סניפין כמין חיבור: **ולמי דמוגה**. עיט אחר כיומה: **דלמרה לה הב לי בני**. שני כוכבים שלו: **ולידדה**. כיומה לומן תורה אור כוכבים עלמין שעטל הימנה: **גוהא**. בלעזוס קורין לעידית החרן גוהא: **לוהא עמיא**. בעל לוד של עלמות שעושה כשוף בעלמות המת. עמיא עלמות ודומה לו במסכת כלים בית מלא עמיא ופי' רב האי מלא עמיא בית שהוא מלא עלמות והבית ריחיה על זה מברישתים רבה דקתני לחדיומס שחיק עמיא דהיינו שחיק עלמות ולין לפרש לוהא עמא שלין זה הלשון: **גגה גוהא**. והגעגע ותרעש כלומר מזדעזעת החרן מאד מאד. גגה גוהא חדא מילתא היא וכן הלשון: **גוהא גוהא מיבעי ליה**. שני פעמים היה לו להזדעזע כנגד שתי דמעות: **סופק כפיו**. ומשמע קול מזדעזעת החרן שמיטיו שכפיו סופק שנאמר גם לחי אחת כפי כפי (יחזקאל כא): **לנחה מחלנה**. ומשמע לנחה מרעיד הקרקע ומניעו שמתחלנח שנאמר והניחותי חמתי בם (יחזקאל ה) כשיכול לחדש שיש לו חימה ומתחלנח ומתנחם לעתו ועושה לו נחת רוח: **והנחמתי**. לנחם על הרעה שעשיתי להן: **סידד כדורכים יענה**. שדורך ובועט בהקיע: **וסלרץ הדום רגלי**. כגון שדחה תחת כסא הכבוד ומגיע בעוטו עד לארץ שהיא הדום רגלי: **ענני בגלגל**. עננים מתחופפין ומתחככין ונשמע הקול לשון אחר העננים פוגעין בגלגל ומתגללות עם הגלגל בעל כרחם ולותו הקול הייטו רעמים: **ברקא**. ברקים של אש: **ומחבר גזיזי דכרוזא**. ולותו הקול הייטו לעמים. גזיזי גלגל"ש חתיכות של ברד: **מלחולי מחלחלי**. ענני ומכבד זיקת עלייהו והייטו רעמים: **מנהמי ענני**. הומות העננים: **זעפא**. סופטורכי"ל: **ברקא**. תרגום ירושלמי"ת לשון מבריק נהר: **ברקא ירידלה**. שלח הבריק שלח פעם לחד: **וברקא מירגא וברקא ירוקא כולהו קשיין**. שחוסם של ברכה: **דסלקן חדא לאפי חברתה**. שמני ענני פוגעים זה לחת זה: **ענן בקר**. לח קבוע: **כד מפחה בכי מטרא כר חמרא מוך שקיך וגו'**. לח כשמפחה דלחיך בבקר ירד לך מטר לך לחי לומר חמר ההולך ממקום למקום להכיח חבוחה מוך שקיך וגו' כשל שקך מחמיך ותיבן עליו ולח חלך חגה וחכה להכיח חבוחה לפי שיהיו החבים בזול בשביל הגשם: **ה"ג הא דקטר כציבא**. נחקשרו החמים בעב עבה לו טוב כי ירד גשם רב: **הא דקטיר בענגא**. ענן קלוש הוא שענן בקר שחין בו ממש: **לריך שיפול על פניו**. לפי שהוא מרחה בכוד ה': **ברוך ואמי**. בכולהו ברוך עושה בראשית וברוך שכחו מלא עולם ברוך ואמי לכולהו בחדא בבא ועל כולם שתי ברכות הללו: **על ההריס**. לח מני לברוכי מלא עולם שחיון במקום לחד חלח כל לחד ולחד במקומו: **לומר ברוך עושה בראשית**. שכך היתה בריייתו ולחר כך כשהוא ענגים: **לפתנא**. רוח לפונית:

בתקופתה

[שבת פ:]

[עיין לעיל במשנה מה]

ם אבנ"ד מיי' פ"י מהלכות ברכות הל' יד סמג עשין כז טוש"ע או"ח סי' רכז סעיף ג: מא ה מיי' שם הלכה טז סמג שם טוש"ע או"ח סי' רכח סעיף ג: מב ו מיי' שם הלכה יד טו וסמג שם טוש"ע או"ח סי' רכח סעיף ג: שייך נעיל [תניגא יג: כ"ם פו. קדושין ה.]

רבא אמר משם מכרך שכחו וגבורתו מלא עולם ועושה מעשה בראשית. פי' לומר לו הלי לו הלי לזה שילה וכן פירש רב חלפס: ***הלכך** נימרינהו לתרוייהו. רוב ההולדות ולל ההולדות. לפיכך תקנו בישמבח לחר סיום הברכה ברוך לחה ה' לל מלך גדול בתשבחות לל ההולדות: הטוב

כטרפא דטריף והאי דאולא בחרה דאמרה לה הב לי בני שבשעה שהקב"ה בקש להביא מבול לעולם נטל שני כוכבים מבימה והביא מבול לעולם וכשבקש לסחמה נטל שני כוכבים מעיש וסחמה וליהדר להּ* אין הבור מתמלא מחוליתו אי נמי *אין קטיגור נעשה סניגור וליברי לה תרי ככבי אחריני °אין כל חדש תחת השמש א"ר נחמן עתיד הקב"ה להחזירן לה שנאמר °ועיש על בניה תנחם: ועל הזועות: *מאי זועות א"ר קטינא גוהא רב קטינא הוה קאזיל באורחא כי מטא אפתחא דבי אובא טמיא גנח גוהא אמר מי ידע אובא טמיא האי גוהא מהו רמא ליה קלא קטינא קטינא אמאי לא ידענא בשעה שהקב"ה זוכר את בניו ששרויים בצער בין אומות העולם מוריד שתי דמעות לים הגדול וקולו נשמע מסוף העולם ועד סופו והיינו גוהא א"ר קטינא אובא טמיא כדיב הוא ומיליה כדיבין אי הכי גוהא גוהא מיבעי ליה ולא היא גוהא עביד והאי דלא אודי ליה כי היכי דלא °ליטעי כולי עלמא אבתריה ורב קטינא דידיה אמר סופק כפיו שנאמר °וגם אני אבה כפי אל כפי והניחותי חמתי רבי נתן אומר אנחה מתאנח שנאמר °והניחותי חמתי בם והנחמתי ורבנן אמרי בועט ברקיע שנאמר °הידד כדורכים יענה אל כל יושבי הארץ רב אחא בר יעקב אמר דוחק את רגליו °תחת כסא הכבוד שנאמר °כה אמר ה' השמים כסאי והארץ הדום רגלי: ועל הרעמים: °מאי רעמים אמר שמואל ענני בגלגלא שנאמר °קול רעמך בגלגל האירו ברקים תבל רגזה ותרעש הארץ ורבנן אמרי ענני דשפכי °מיא להדדי שנאמר °לקול תתו המון מים בשמים רב אחא בר יעקב אמר ברקא תקיפא דבריק בעננא ומתבר גזיזי דברזא רב אשי אמר ענני *חלחולי מחלחלי ואתי זיקא ומנשב אפומייהו ודמי כזיקא על פום דני ומסתברא כרב אחא בר יעקב דבריק ברקא ומנהמי ענני ואתי מטרא: °מאי רוחות אמר אביי זעפא ואמר אביי גמירי דזעפא בליליא לא הוי והא קא חזינן דהוי ההוא דאתחולי ביממא ואמר אביי גמירי דזעפא תרתי שעי לא קאי לקיים מה שנאמר °לא תקום פעמים צרה והא קא חזינן דקאי דמפסיק ביני ביני: ועל הברקים אומר ברוך שכחו וגבורתו מלא עולם: °מאי ברקים אמר רבא ברקא ואמר רבא ברקא יחידאה וברקא חיורא וברקא ירוקתא וענני דסלקן בקרן מערבית ואתיין מקרן דרומית ותרתי ענני דסלקן חדא לאפי חברתה כוחהו קשיין למאי נפקא מינה למבעי רחמי והני מילי בליליא אבל בצפרא לית בהו מששא *אמר רבי שמואל בר יצחק הני ענני °דצפרא לית בהו משששא דכתיב °וחסדכם בענן בקר וגו' א"ל רב פפא לאביי הא אמרי אינשי כד מפתח בבי מיטרא בר חמרא מוך שקיך וגני לא קשיא הא דקטר בעיבא הא דקטר בענני אמר ר' אלכסנדרי אמר ר' יהושע בן לוי לא נבראו רעמים אלא לפשוט עקמומית שבלב שנאמר °והאלהים עשה שיראו מלפניו וא"ר אלכסנדרי אמר ריב"ל הרואה את הקשת בענן צריך °לשיפול על פניו שנאמר °כמראה הקשת אשר יהיה בענן וגו' וראה ואפול על פני *לייטי עלה במערבא משום דמחזי כמאן דסגיד לקשתא אבל ברוכי ודאי מברך מאי מברך ברוך זוכר הברית במתניתא תנא ר' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקא אומר נאמן בבריתו וקיים במאמרו *א"ר פפא הלכך נימרינהו לתרוייהו °ברוך זוכר הברית *ונאמן בבריתו וקיים במאמרו: על ההרים ועל הגבעות: אמו כל הני דאמרן עד השתא לאו מעשה °בראשית נינהו והכתיב °ברקים למטר עשה אמר אביי כרוך ותני רבא אמר °התם מברך תרתי ברוך שכחו מלא עולם ועושה מעשה בראשית הכא עושה מעשה בראשית איכא שכחו מלא עולם ליכא אריב"ל הרואה רקיע בטהרתה אומר ברוך עושה *בראשית אימתי אמר אביי כי אתא מטרא כולי ליליא ובצפרא אתא אסתנא ומגליא להו לשמיא ופליגי דרפרם בר פפא א"ר חסדא דאמר רפרם בר פפא א"ר חסדא מיום שחרב בהמ"ק לא נראית °רקיע בטהרתה שנאמר °אלביש שמים קדרות ושק אשים כסותם:

ת"ר

[ע"ז נאמן בנח ות"ו. הגר"ח כתו"ס סי' רכט סק"ח]

המוב והמעיב. לכל משיעי לחם ומשיעי בשר אין מברכין המוב והמעיב דדווקא חיין דאית ביה תרתי לסניע ומשמע מברכין המוב והמעיב לכל בשר ולחם לא ופרשב"ם בערבי פסחים (דף קלי: ושם) דדווקא כשהאחרון משובח מברכים המוב והמעיב לכל בכיולא בו לא *לך בירושלמי לכילד מברכין ת"ר לחבא בר רב הונא לכיך לברך על יין תחם ויען שיעי יין ת"ל לברך שיעי מקום לכיך לברך ניסח הלעת כשיעי מקום משמע דוקא כשהאחרון יען לעדיף מפי וכ"ש פי' לחפי' אין האחרון משיב רק אלא יאמנה לגריעותא יותר מדאי (ה) ומסיים בה רבי על כל חביח וחביח שהיה פותח היה מברך המוב והמעיב ומשמע דלא קפיד אם האחרון משובח יותר מלו לא אע"ג דיען לימיכר בסוף מ"מ נימא דרבי פליג עליה ופרשב"ם יעמידנה להך דרבי במשופק אם האחרון טוב ומספק היה מברך על כל אחד שמא משובח הוא לך ר"ח מפרש דעובדא דרבי בא לאלק כדפי' וי"מ דההוא דחדם ויען מייבי בברכת בורא פרי הגפן דומיא דשיעי מקום דבתר הכי אבל לא מלינו כן בגמרא אלא*:

התם לחיכא בני חבורה דשמו בהדיה. וס"ת אם חשמו ובניו עמו אבל יחיד לא ואפילו שהחייהו ליין מברך יחיד על שיעי יין דלא לחכחן יחיד שמברך שהחייהו רק לחחתה וכן כל פרי חדם כשאללו מברך שהחייהו כדאמרינן בסוף כלל מערבין (עירובין מ:): **ורבי** יוחנן אמר לחפי' קנה כיולא בשם. והלכתא כר' יוחנן לגיבא דליעבד בחרא לפילו קנה והדר קנה שהיו לו כלים חדשים כיולא באלו לריך לברך דק"ל כרבי יוסנן לגבי דרב מכ"ש לגבי רב* ללכתא כווחיה ולומר ל"י דוקא בבגדים חשובים דומיא דבית חדם נקט כלים חדשים אבל שאינם חשובין כ"כ כמו מנעלים וחפילות וחלוק וכיולא בהן ליין לריך לברך בירושלמי ת"ר חייב בר אבא לא סוף לבריס חדשים הן ר' יעקב בשם רבי חייב בר אבא אמר קנה לומר שהחייהו ניתן לו לומר הטוב והמטיב לבש בגדים לומר מלבים ערומים ול"ע בגמרא אלא דלא לחשכחן הטוב והמטיב אלא בדהיכא דחרינא בהדיה לא מברך הטוב והמטיב ואחנא אמרו ליה 'ילדה אשתו זכר אומר ברוך הטוב והמטיב התם נמי דאיכא אשתו בהדיה דניחא לה בזכר ת"ש כמת אביו והוא יורשו בתחלה אומר ברוך דיין האמת ולבסוף הוא אומר ברוך הטוב והמטיב התם נמי דאיכא אחי דקא ירתי בהדיה ת"ש *שינוי יין א"צ לברך לישנוי מקום לריך לברך וא"ר יוסף בר אבא א"ר יוחנן מ"ע שאמרו שינוי יין א"צ לברך אבל אומר ברוך הטוב והמטיב התם נמי ידאיכא בני חבורה דשתו בהדיה: °בנה בית חדש וקנה כלים חדשים וכו': א"ר הונא לא שנו אלא שאין לו כיוצא בהן אבל יש לו כיוצא בהן א"צ לברך ור' יוחנן אמר [ע] אפילו יש לו כיוצא בהן לריך לברך מכלל דקנה בית חדש לומר שהחייהו לא קשיא הא דאית ליה שותפות הא דלית ליה שותפות והתניא מקרו של דבר על שלו הוא אומר ברוך שהחייהו וקיימנו על שלו ועל של חבירו אומר ברוך הטוב והמטיב וכל היכא דלית ליה אחרינא בהדיה לא מברך הטוב והמטיב והתניא אמרו ליה 'ילדה אשתו זכר אומר ברוך הטוב והמטיב התם נמי דאיכא אשתו בהדיה דניחא לה בזכר ת"ש כמת אביו והוא יורשו בתחלה אומר ברוך דיין האמת ולבסוף הוא אומר ברוך הטוב והמטיב התם נמי דאיכא אחי דקא ירתי בהדיה ת"ש *שינוי יין א"צ לברך לישנוי מקום לריך לברך וא"ר יוסף בר אבא א"ר יוחנן מ"ע שאמרו שינוי יין א"צ לברך אבל אומר ברוך הטוב והמטיב התם נמי ידאיכא בני חבורה דשתו בהדיה: °בנה בית חדש וקנה כלים חדשים וכו': א"ר הונא לא שנו אלא שאין לו כיוצא בהן אבל יש לו כיוצא בהן א"צ לברך ור' יוחנן אמר [ע] אפילו יש לו כיוצא בהן לריך לברך מכלל דקנה בית חדש לומר שהחייהו לא קשיא הא דאית ליה שותפות הא דלית ליה שותפות והתניא מקרו של דבר על שלו הוא אומר ברוך שהחייהו וקיימנו על שלו ועל של חבירו אומר ברוך הטוב והמטיב וכל היכא דלית

תורה אור

דתנן רבנן *הרואה חמה בתקופתה לבנה [פ] בגבורתה וכוכבים במסילותם ומזלות כסדרן אומר ברוך עושה בראשית °ואימת הוי אמר אביי כל כ"ח שנין והדר מחזור ונפלה תקופת ניסן בשבתאי באורתא דתלת נגהי ארבע: ר' יהודה אומר הרואה הים וכו': לפרקים עד כמה אמר רמי בר אבא א"ר יצחק [ב]עד שלשים יום ואמר רמי בר אבא א"ר יצחק הרואה פרת אגשרא דבבל אומר ברוך עושה בראשית [ג]והאידנא דשניוה פרסאי מבי שבור ולעיל רב יוסף אמר מאידי דקירא ולעיל ואמר רמי בר אבא הרואה דגלת אגשרא דשביסתנא אומר ברוך עושה בראשית מאי °חדקל א"ר אשי שמימיו חדין וקלין מאי *פרת שמימיו פרין ורבין ואמר רבא האי דחריפי בני מחוזא משום דשתו מיא דדגלת האי דגיחורי משום דמשמשי ביממא והאי דנידי עינייהו משום דדיירו בבית אפל: על הגשמים כו': ועל הגשמים הטוב והמטיב מברך *והא"ר אבהו ואמרי לה במתניתא תנא [ד]מאימתי מברכין על הגשמים משיצא חתן לקראת כלה מאי מברכין אמר רב יהודה [ה]מודים אנחנו לך על כל טפה וטפה שהורדת לנו ורבי יוחנן מסיים בה הכי אילו פינו מלא שירה כים וכו' אין אנו מספיקין להודות לך ה' אלהינו עד תשתחוה [ג] בא"י רוב ההודאות רוב ההודאות ולא כל ההודאות אמר רבא אימא האל ההודאות א"ר פפא הלכך [ו]ניימרינהו לתרוייהו רוב ההודאות והאל ההודאות ואלא קשיא ל"ק הא דשמע משמע הא דחוא מחזי דשמע משמע היינו בשורות טובות ותנן על בשורות טובות אומר ברוך הטוב והמטיב אלא אידי ואידי דחזי מחזי ולא קשיא הא דאתא פורתא הא דאתא טובא ואב"א הא והא דאתא טובא ולא קשיא [ז]הא דאית ליה ארעא הא דלית ליה ארעא אית ליה ארעא הטוב והמטיב מברך והא (*תנן) בנה בית חדש וקנה כלים חדשים אומר ברוך שהחייינו והגיענו לזמן הזה [ג]שלו ושל אחרים אומר הטוב והמטיב לא קשיא [ח]הא דאית ליה שותפות והתניא °קצרו של דבר על שלו הוא אומר ברוך שהחייינו וקיימנו על שלו ועל של חבירו אומר ברוך הטוב והמטיב וכל היכא דלית ליה אחרינא בהדיה לא מברך הטוב והמטיב והתניא אמרו ליה 'ילדה אשתו זכר אומר ברוך הטוב והמטיב התם נמי דאיכא אשתו בהדיה דניחא לה בזכר ת"ש כמת אביו והוא יורשו בתחלה אומר ברוך דיין האמת ולבסוף הוא אומר ברוך הטוב והמטיב התם נמי דאיכא אחי דקא ירתי בהדיה ת"ש *שינוי יין א"צ לברך לישנוי מקום לריך לברך וא"ר יוסף בר אבא א"ר יוחנן מ"ע שאמרו שינוי יין א"צ לברך אבל אומר ברוך הטוב והמטיב התם נמי ידאיכא בני חבורה דשתו בהדיה: °בנה בית חדש וקנה כלים חדשים וכו': א"ר הונא לא שנו אלא שאין לו כיוצא בהן אבל יש לו כיוצא בהן א"צ לברך ור' יוחנן אמר [ע] אפילו יש לו כיוצא בהן לריך לברך מכלל

דתנן רבנן *הרואה חמה בתקופתה לבנה [פ] בגבורתה וכוכבים במסילותם ומזלות כסדרן אומר ברוך עושה בראשית °ואימת הוי אמר אביי כל כ"ח שנין והדר מחזור ונפלה תקופת ניסן בשבתאי באורתא דתלת נגהי ארבע: ר' יהודה אומר הרואה הים וכו': לפרקים עד כמה אמר רמי בר אבא א"ר יצחק [ב]עד שלשים יום ואמר רמי בר אבא א"ר יצחק הרואה פרת אגשרא דבבל אומר ברוך עושה בראשית [ג]והאידנא דשניוה פרסאי מבי שבור ולעיל רב יוסף אמר מאידי דקירא ולעיל ואמר רמי בר אבא הרואה דגלת אגשרא דשביסתנא אומר ברוך עושה בראשית מאי °חדקל א"ר אשי שמימיו חדין וקלין מאי *פרת שמימיו פרין ורבין ואמר רבא האי דחריפי בני מחוזא משום דשתו מיא דדגלת האי דגיחורי משום דמשמשי ביממא והאי דנידי עינייהו משום דדיירו בבית אפל: על הגשמים כו': ועל הגשמים הטוב והמטיב מברך *והא"ר אבהו ואמרי לה במתניתא תנא [ד]מאימתי מברכין על הגשמים משיצא חתן לקראת כלה מאי מברכין אמר רב יהודה [ה]מודים אנחנו לך על כל טפה וטפה שהורדת לנו ורבי יוחנן מסיים בה הכי אילו פינו מלא שירה כים וכו' אין אנו מספיקין להודות לך ה' אלהינו עד תשתחוה [ג] בא"י רוב ההודאות רוב ההודאות ולא כל ההודאות אמר רבא אימא האל ההודאות א"ר פפא הלכך [ו]ניימרינהו לתרוייהו רוב ההודאות והאל ההודאות ואלא קשיא ל"ק הא דשמע משמע הא דחוא מחזי דשמע משמע היינו בשורות טובות ותנן על בשורות טובות אומר ברוך הטוב והמטיב אלא אידי ואידי דחזי מחזי ולא קשיא הא דאתא פורתא הא דאתא טובא ואב"א הא והא דאתא טובא ולא קשיא [ז]הא דאית ליה ארעא הא דלית ליה ארעא אית ליה ארעא הטוב והמטיב מברך והא (*תנן) בנה בית חדש וקנה כלים חדשים אומר ברוך שהחייינו והגיענו לזמן הזה [ג]שלו ושל אחרים אומר הטוב והמטיב לא קשיא [ח]הא דאית ליה שותפות והתניא °קצרו של דבר על שלו הוא אומר ברוך שהחייינו וקיימנו על שלו ועל של חבירו אומר ברוך הטוב והמטיב וכל היכא דלית ליה אחרינא בהדיה לא מברך הטוב והמטיב והתניא אמרו ליה 'ילדה אשתו זכר אומר ברוך הטוב והמטיב התם נמי דאיכא אשתו בהדיה דניחא לה בזכר ת"ש כמת אביו והוא יורשו בתחלה אומר ברוך דיין האמת ולבסוף הוא אומר ברוך הטוב והמטיב התם נמי דאיכא אחי דקא ירתי בהדיה ת"ש *שינוי יין א"צ לברך לישנוי מקום לריך לברך וא"ר יוסף בר אבא א"ר יוחנן מ"ע שאמרו שינוי יין א"צ לברך אבל אומר ברוך הטוב והמטיב התם נמי ידאיכא בני חבורה דשתו בהדיה: °בנה בית חדש וקנה כלים חדשים וכו': א"ר הונא לא שנו אלא שאין לו כיוצא בהן אבל יש לו כיוצא בהן א"צ לברך ור' יוחנן אמר [ע] אפילו יש לו כיוצא בהן לריך לברך מכלל

דתנן רבנן *הרואה חמה בתקופתה לבנה [פ] בגבורתה וכוכבים במסילותם ומזלות כסדרן אומר ברוך עושה בראשית °ואימת הוי אמר אביי כל כ"ח שנין והדר מחזור ונפלה תקופת ניסן בשבתאי באורתא דתלת נגהי ארבע: ר' יהודה אומר הרואה הים וכו': לפרקים עד כמה אמר רמי בר אבא א"ר יצחק [ב]עד שלשים יום ואמר רמי בר אבא א"ר יצחק הרואה פרת אגשרא דבבל אומר ברוך עושה בראשית [ג]והאידנא דשניוה פרסאי מבי שבור ולעיל רב יוסף אמר מאידי דקירא ולעיל ואמר רמי בר אבא הרואה דגלת אגשרא דשביסתנא אומר ברוך עושה בראשית מאי °חדקל א"ר אשי שמימיו חדין וקלין מאי *פרת שמימיו פרין ורבין ואמר רבא האי דחריפי בני מחוזא משום דשתו מיא דדגלת האי דגיחורי משום דמשמשי ביממא והאי דנידי עינייהו משום דדיירו בבית אפל: על הגשמים כו': ועל הגשמים הטוב והמטיב מברך *והא"ר אבהו ואמרי לה במתניתא תנא [ד]מאימתי מברכין על הגשמים משיצא חתן לקראת כלה מאי מברכין אמר רב יהודה [ה]מודים אנחנו לך על כל טפה וטפה שהורדת לנו ורבי יוחנן מסיים בה הכי אילו פינו מלא שירה כים וכו' אין אנו מספיקין להודות לך ה' אלהינו עד תשתחוה [ג] בא"י רוב ההודאות רוב ההודאות ולא כל ההודאות אמר רבא אימא האל ההודאות א"ר פפא הלכך [ו]ניימרינהו לתרוייהו רוב ההודאות והאל ההודאות ואלא קשיא ל"ק הא דשמע משמע הא דחוא מחזי דשמע משמע היינו בשורות טובות ותנן על בשורות טובות אומר ברוך הטוב והמטיב אלא אידי ואידי דחזי מחזי ולא קשיא הא דאתא פורתא הא דאתא טובא ואב"א הא והא דאתא טובא ולא קשיא [ז]הא דאית ליה ארעא הא דלית ליה ארעא אית ליה ארעא הטוב והמטיב מברך והא (*תנן) בנה בית חדש וקנה כלים חדשים אומר ברוך שהחייינו והגיענו לזמן הזה [ג]שלו ושל אחרים אומר הטוב והמטיב לא קשיא [ח]הא דאית ליה שותפות והתניא °קצרו של דבר על שלו הוא אומר ברוך שהחייינו וקיימנו על שלו ועל של חבירו אומר ברוך הטוב והמטיב וכל היכא דלית

מגן א מיי' פ"י מהלכות ברכות הל' יח סמג עשין כז טוש"ע או"ח סי' רכו סעיף ב:

[וכן משמע בע"י]

מד ב מיי' שם הל' טו סמג שם טוש"ע או"ח סי' ריח סעיף ג וסי' רכד סעיף יג:

מה ג טו"ש או"ח סי' רכח סעיף ב:

מו ד מיי' שם הלכה ו סמג שם טוש"ע או"ח סי' רכו סעיף ג:

מז ה ו ז ח מיי' שם הלכה ה טוש"ע שם סעיף ב:

מח ט מיי' שם הל' ז סמג שם טוש"ע או"ח סי' רכב סעיף ג:

נ כ מיי' וסמג שם טוש"ע שם סעיף ב:

נא ל מיי' פ"ד מהלכות ברכות הל' ג סמג שם טוש"ע או"ח סימן קעח סעיף ג:

נב מ מיי' שם הלכה ט סמג שם טוש"ע או"ח סי' קעח סעיף ג:

[ועי' היטב תוס' פסחים קלו. ד"ה שיעי יין]

נג נ מיי' שם טוש"ע שם סעיף ד:

נד ס מיי' פ"י מהלכות ברכות הל' ג סמג שם טוש"ע או"ח סי' רכב סעיף ג:

[ע מיי' שם]:

[רב הונא]

רב נסים גאון

על הנשמי' ועל בשורי' טובות הוא אומר ברוך הטוב והמטיב. נרסי' בגמ' דבני מערבא מה ראו לסמוך בשורות טובות ליריחת נשמים ר' ברכיה בשם ר' לוי על שם מים קרים על נפש עיפה ושמועה טובה וגו' ועיקרא בבראשית דר' אושעיא והכין אמר התם מה שמועה ב' הטוב והמטיב:

הגהות הב"ח

(ה) תום' ד"ה הטוב וכו' יותר מדאי דהכי מסיים בה ר':

הגהות הגר"א

[ה] גמ' לבנה בגבורתה וכוכביה במסילותם ומזלות כסדרן. כ"ב ג' הכי"ף וכ"ם בפרקיהם ממסמוחם בעתם: [ב] שם עד תשמוש. כ"ב וילומומו לח שמך מלכנו. ניכסת כי"ף ומ"ם:[ג] שם (אלו ואלו אמרים לומר הטוב והמטיב) תפ"מ: [ד] רש"י ד"ה בנה בית חדש עד ד"ה ס"ג. נמחק: [ה] שם ד"ה ס"ג. קלרו של דבר. לומר בלנו של דבר שבולו אלו לומר שהחייהו אלו ואלו אמרים לומר הטוב והמטיב. כ"ע:

דקנה וחזר וקנה דברי הכל מיון צריך לכרך · דהא רבי יוחנן לא אמר צריך לכרך אלא מקום דלעניין קנייה מקום הוא : **ומיבעי ליה דאמרי כו' מכלל דיש לו וקנה דברי הכל צריך לכרך** · דהא רב הונא לא אמר מיון צריך לכרך אלא דקנה וחזר וקנה דליכא מדוש כלל אבל יש לו וקנה דליכא מדוש מודה הוא דלעיל : **בין כך ובין כך** · בין שיש לו בין שאין לו הוחיל ולא קנה הרחשונים ועכשיו קנה צריך לכרך : **לא כך' מאיר ולא כרבי יהודה** · דלפיל רבי יהודה לא פליג אלא ביש לו וקנה אבל בקנה וחזר וקנה לא : **דמסקא מרעא מרעון** · לימ"ץ מחמת המיס והוה ליה לזבל : **משמא מיהא רעה היא** · שמחבלת תבואה של שנה זו ומברך ברוך דיין האמת : **ועל העוב שהיא מעין הרעה** · יברך הטוב והמטיב : **מאי היא** · כגון דלמשנה מילתא : **אלא יסריס** · הוצרע אלא שיקלטו ויהיה ולד ולאחר שלשה ימים חס לא קלטו כבר הסריס ואין תפלה מועלת: **אלא יהא סנדל** · שלא תתעבר לשנה ולד לאחר ויהיה פוחת עוברו של רחמן ודומה לדג של ים שמוו סנדל הכי אמרינן בסמ' נדה (דף כה:) סנדל דומה לסנדל של ים ומהחלתו ולד היה אלא שנקלף משל לאדם שמטר את חביבו והחזיר עוברו לאחוריו : **ומי מכני** · תפלה לזכר תפילו בתוך לרבעים יום והלא הדבר תלוי בהזרעה תחלה : הכי גרסינן משכחת לה דמהניא כגון שהזריעו שניהם כאחת : **כל היכי דדרשה ליה להאי קרא** · מדרים לאחד משמעות : **מפיפיה לריסיה מדריש** · מי שכחון לבו בשוח כיי' משמועה רעה לא ייראל · **בדברי תורה כתיב** · תאמרי דאחד מפחד תמיד שמא תשתכח ממנו שמתוך כך הוא מחזיר לשנותם תמיד : **תנו רבנן** · בן עזאי אומר דלמא שתיס בבניסתו · ושתיס בילילתו : **ליה לן בה** · יזהר בעומו שלא יפעע לו אם פעע כבר לא יכנס במקום סכנה : **כי בני** · בית המרחץ : **מחופיה** · חפירה שהמים נופלים לתוכה ובני אדם רוחלים על גבי הקרקע שעל גבה : **נחד מחריה** · בזרועו החזיק לאחד לו שיים וזה בזה החזיקו עד מתה ואחד : **חיינו דרבי אחא** . דבעי לודויי שהולחתני לשלום : **שתין דרכן של בני אדם** וכו' · כלומר לא היה להם לעסוק ברפואות אלא לבקש רחמים : התכבדו

[עירובין עב: ביצה ב: קדושין ס: ניטין מח: עד: מוצין נח. נדה נט:]

[פי' על זה כתב רש"י ביצה ב: ד"ה התירא ועיי' בכ"מ פ"י מה"ב ה"ח]

ג מברך על הרעה כו' : היכי דמי כגון דשקל בדקא בארעיה אף על גב דמבא היא לדידיה דמסקא ארעא שירטון ושבחא השתא מיהא רעה היא : ד ועל הטובה כו' : היכי דמי כגון דאשכח מציאה אף על גב דרעה היא לדידיה דאי שמע בה מלכא שקיל לה מיניה השתא מיהא טובה היא : ה היתה אשתו מעוברת ואמר יהי רצון שתלד כו' הרי זו תפלת שוא : ולא מהני רחמי מתיב רב יוסף ו ואחר ילדה בת ותקרא את שמה דינה מאי ואחר אמר רב לאחר שדנה לאה דין בעצמה ואמרה י"ב שבטים עתידין לצאת מיעקב ששה יצאו ממני וארבעה מן השפחות הרי עשרה אם זה זכר לא תהא אחותי רחל כאחת השפחות מיד נהפכה לבת שנא' ותקרא את שמה דינה *אין מזכירין מעשה נסים ואיבעית אימא מעשה דלאה בתוך ארבעים יום הוה כדתניא *שלשה ימים הראשונים יבקש אדם רחמים שלא יסריח משלשה *ועד ארבעים יבקש רחמים שיהא זכר מארבעים יום ועד שלשה חדשים יבקש רחמים שלא יהא סנדל משלשה חדשים ועד ששה יבקש רחמים שלא יהא נפל ממשה ועד תשעה יבקש רחמים שיצא בשלום ומי מהני רחמי והא"ר יצחק בריה דרב אמי *איש מזריע תחלה יולדת נקבה אשה מזרעת תחלה יולדת זכר שנאמר ז אשה כי תזריע וילדה זכר הכא במאי עסקינן כגון שהזריעו שניהם בבת אחת : היה בא בדרך : ת"ר מעשה בהלל הזקן שהיה בא בדרך ושמע קול צוחה בעיר אמר מובטח אני שאין זה בתוך ביתי ועליו הכתוב אומר ח משמועה רעה לא ירא נכון לבו בטוח בה' אמר רבא ט כל היכי דדרשת להאי קרא *מרישיה לסיפיה מדריש מסיפיה לרישיה מדריש מרישיה לסיפיה מדריש משמועה רעה לא ירא מה טעם נכון לבו בטוח בה' מסיפיה לרישיה מדריש נכון לבו בטוח בה' משמועה רעה לא ירא ההוא תלמידא דהוה קא אזיל בתריה דרבי ישמעאל ברבי יוסי בשוקא דציון חזייה דקא מפחיד אמר ליה חטאה את דכתיב י פחדו בציון חטאים אמר ליה *והכתיב יא אשרי אדם מפחד תמיד אמר ליה ההוא בדברי תורה כתיב יהודה בר נתן הוה שקיל ואזיל בתריה דרב המנונא אתנח אמר ליה יסורים בעי ההוא גברא לאתויי אנפשיה דכתיב יב כי פחד פחדתי ויאתיני ואשר יגורתי יבא לי והא כתיב אשרי אדם מפחד תמיד ההוא בדברי תורה כתיב : הנכנס לכרך : תנו רבנן יג בבניסתו מהו אומר יהי רצון מלפניך ה' אלהי שתכניסני לכרך זה לשלום נכנס אומר מודה אני לפניך ה' אלהי שהכנסתני לכרך זה לשלום בקש לצאת אומר יהי רצון מלפניך ה' אלהי ואלהי אבותי שתוציאני מכרך זה לשלום יצא אומר מודה אני לפניך ה' אלהי שהוצאתני מכרך זה לשלום כשם שהוצאתני לשלום כך תוליכני לשלום ותסמכני לשלום ותצעידני לשלום ותצילני מכף כל אויב ואורב בדרך אמר רב מתנא ל"ש אלא בכרך שאין דנין והורגין בו אבל בכרך שדנין והורגין בו אין לית לן בה א"ד אמר רב מתנא אפילו בכרך שדנין והורגין בו זימנין דלא מתרמי ליה אינש דילוף ליה זכותא ת"ר יד הנכנס לבית המרחץ אומר יהי רצון מלפניך יי' אלהי שתצילני מזה ומכיוצא בו ואל יארע בי דבר קלקלה ועון ואם יארע בי דבר קלקלה ועון תהא מיתתי כפרה לכל עונותי אמר אביי לא לימא אינש הכי דלא לפתח פומיה לשטן *דאמר ר"ל ובן תנא משמיה דר' יוסי לעולם אל יפתח אדם פיו לשטן אמר רב יוסף מאי קראה דכתיב ט כמעט כסדום הייגו לעמורה דמינו מאי אהדר להו נביא שמעו דבר יי' קציני סדום וגו' כי נפיק מאי אומר א"ר אחא מודה אני לפניך יי' אלהי שהצלתני מן האור ר' אבהו על לבי בני אפחית בי בני מתותיה אתרחיש ליה ניסא קם על עמודא שזיב מאה וחד גברי בחד אבריה אמר הייגו דר' אחא דאמר רב אחא [ה] הנכנס להקיז דם אומר יהי רצון מלפניך יי' אלהי שיהא עסק זה לי לרפואה ותרפאני [ו] כי אל רופא נאמן אתה ורפואתך אמת לפי שאין דרכן של בני אדם לרפאות אלא שנהגו אמר אביי לא לימא אינש הכי *דתני דבי רבי ישמעאל ט ורפא ירפא י מכאן שניתנה רשות לרופא לרפאות כי קאי מאי אומר אמר רב אחא ברוך רופא חנם [ז] הנכנס

[עיין משפט נר מצוה]

נה א (מיי' פ"י מהל' ברכות סמג עשין כז) טוש"ע או"ח סימן רכג סעיף ג :

נו ב ג מיי' שם הלכה ד (סמג שם) טוש"ע או"ח סי' רכב סעיף ד :

נז ד ה מיי' שם הלכה [כב] כה סמג שם טוש"ע או"ח סימן רל סעיף ג :

נח ו מיי' שם סעיף ג :

נט ז מיי' שם הל' כו סעיף ד :

ס ח טוש"ע י"ד סימן שלו סעיף ג :

[ויקרא יב

[לקמן סג. סנהדרין ע.]

[ויעי' תוס' סנהדרין כב. ד"ה תרבעים]

[יבמות קכ: מולין מג.]

[עיין תוס' נדה כה. ד"ה ועד. ע"ש]

[תהלים קיב

[ישעיה לג

[ניטין נה:

[מכלי כח

[תיוב ג

[כתובות ח: ישעיה ו]

[נעיל יט.

[ב"ק פה. שמות כג]

[גליון הש"ס גמ' כח דתניא כו'. עי' בס"ל ספחים ק"כ ע"ח ד"ה לכוויינן כמו ועי' ס"ל סי' כב : שם כל היכי דדרשת להאי קרא.כעין זה לקמן סג ע"ח: רש"י ד"ה שלח]

הגהות הגר"א

[ה] גמ' (דף"ר אחא) תת"מ : [ו] שם (ויתרפאתי כי ס"ר כ"ף וכפותחך תמת (פי) תפ"מ וכ"ב כי רופא חנם לחתה : [ז] שם חנם . כ"ר וכ"ה בירוש"ם בבל גילוים בה"ב ובכתב"ם תוליס :

אשר יצר את האדם בחכמה. בתמונתו ויברא להם את האדם בחכמה: ת"ל כון בחכמה שהתקין מזונותיו וח"כ ברכו פירוש דאמר בשהדרין בפ"ק לחד דיני ממונות (דף לח.) לעבד בערב שבת כדי שיכנס לשעודה מיד וע"כ יסדו לומר יצר את האדם בחכמה:

מפליא לעשות. משום דאמרינן בפ"ק דתענית (דף ח.) ועומקא דפלגות לחה אלהים לבדך לחם עומקא נאד לפילו יש בו נקב לחד מלא מחט סדקים הרוח יולא ואינו יכול לעמוד בו יין והקב"ה ברא נקבים נקבים בחלם ואומר הרוח שאינו יולא ממנו: **בי** שמע קול תרנגולא אומר ברוך שנתן לשכוי בינה להבחין. והוא הדין לפילו כי לא שמע לחין ברכה זו אלא להבחנה על הגלחת האומרה שתרנגול מבחין והוא נהנה מן האור: **בי** פרים סודרא על ריסיה. ות"ה לכל כובע ולכל כסוי ודוקא בשאינה לבל לם לינו נהנה כגון שהוא שוכב על מטתו לא יברך לא זו ולא מלבים ערומים ולא ברכות יוצא בהן כיון שלא נהנה כדמשמע בפרק שלשי דמגילה (דף כד:) גבי מי שלא רלה מחורות מימיו לכולי עלמא בעי שיהנה מן האורה: **אשר** קדשנו במלותיו וולנו להניח תפילין. כיון דתחלת הגחתו בזכירה יש לברך להניח לבל בשל רלה מברך על מלות ולא להניח שבבר התחיל והניח לחד מהם ובפ"הקומן(מ:חוה לו. ושם) לחר לא שח מברך לחת שם מברך שניח ס"ה דשל שמי התפילין קלחר דמברך ברכה לחת על שניהן בלא שח ביניהם ודוחק לומר דלא הוליכו שמי ברכות להניח ועל מלות לגלח כשהם ועבר עבירה. לכן פר"ח דשל של לחת שהיה גמר מלוה ועיקר דיש בה ד' בתים ושי"ן מברך על מלות לבל שם חוזר ומברך שתים על של לחת וכן בשימושת רבא דגחוניס ולפר"ת גבי שם מברך שתים שם יניח של לחת לבד דלחן מעכבין זה לת זה מברך שתים על של לחת בלבד ומה שלא הזכיר הגמ' על של לחת בלבד מברך שתים לפי שלחן רגילות כלל להניח זה בלא זה שתפילין בי בר חבו שביחי (ב"מ ד' כט:) וכן פי' רביעו שם בשמועותיו וכן רביעו לגלחן בסדר תקון תפלה שלו כתב כן: וכל

התכבדו וכו'. לל המלחכים המלויס לותו הוה לומר שגלמר כי מלחכיו יוה לך (תהלים לח) : **שתם יפתם**. לחד מהם מן החלניס כגון הלב או הכרם או המעיס: **או שתם יפתם לחד מהם**. מן הנקביס הפתוחים כגון הפה או החוטם או פי העבעת. יפתח קלי לחלניס

תורה אור יפתח קלי לנקבים: **קליני**. חוניס:

*הנבנם לבית הבסא אומר התבבדו מבובדים קדושים משרתי עליון תנו בבוד לאלהי ישראל הרפו ממני עד שאבנם ואעשה רצוני ואבא אליבם אמר אביי לא לימא אינש הבי דלמא שבקי ליה ואזלי אלא לימא [ב]שמרוני שמרוני עזרוני עזרוני סמבוני סמבוני המתינו לי עד שאבנם ואלא שבן דרבן של בני אדם [ג]כי נפיק אומר ברוך אשר יצר את האדם בחכמה וברא בו נקבים נקבים *חללים חללים גלוי וידוע לפני בסא בבודך שאם יפתח אחד מהם או אם יסתם אחד מהם אי אפשר לעמוד לפניך [ד] מאי חתים אמר רב רופא חולים אמר שמואל קא שוינהו *אבא לבולי עלמא קצירי אלא רופא בל בשר רב ששת אמר מפליא לעשות *א"ר פפא הלבך [ה]נמרינהו לתרוייהו רופא בל בשר ומפליא לעשות [ו]הנבנם לישן על מטתו אומר משמע ישראל עד והיה אם שמוע ואומר ברוך המפיל חבלי שינה על עיני ותנומה על עפעפי ומאיר לאישון בת עין יהי רצון מלפניך ה' אלהי שתשביבני לשלום ותן חלקי [ז] בתורתך ותרגילני לידי מצוה ואל תרגילני לידי עבירה ואל תביאני לידי חטא ולא לידי עון ולא לידי נסיון ולא לידי בזיון וישלוט בי יצר טוב ואל ישלוט בי יצר הרע ותצילני מפגע רע ומחלאים רעים ואל יבהלוני חלומות רעים והרהורים רעים ותהא מטתי שלמה לפניך והאר עיני פן אישן המות ברוך אתה ה' המאיר לעולם בולו בבבודו [ח]כי מתער אומר אלהי נשמה שנתת בי טהורה אתה יצרתה בי אתה נפחתה בי ואתה משמרה בקרבי ואתה עתיד ליטלה ממני ולהחזירה בי לעתיד לבא בל זמן שהנשמה בקרבי מודה אני לפניך ה' אלהי ואלהי אבותי רבון בל העולמים אדון בל הנשמות ברוך אתה ה' המחזיר נשמות לפגרים מתים [ט]כי שמע בול תרנגולא לימא ברוך אשר *נתן לשכוי בינה להבחין בין יום ובין לילה כי פתח עיניה לימא ברוך פוקח עורים כי *תריץ ויתיב לימא ברוך מתיר אסורים כי לביש לימא ברוך מלביש ערומים כי זקיף לימא ברוך זוקף בפופים כי נחית לארעא לימא ברוך רוקע הארץ על המים כי מסגי לימא ברוך המכין מצעדי גבר כי סיים מסאניה לימא ברוך שעשה לי בל צרבי כי אסר המייניה לימא ברוך אוזר ישראל בגבורה כי פריס סודרא על רישיה לימא ברוך עוטר ישראל בתפארה [י]כי מעטף בציצית לימא ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו להתעטף בציצית [יא]כי מנח *תפילין אדרעיה לימא ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו להניח תפילין [יב]ארישיה לימא ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו על מצות תפילין [יג]כי משי ידיה לימא ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו על נטילת ידים כי משי אפיה לימא ברוך המעביר חבלי שינה מעיני ותנומה מעפעפי ויהי רצון מלפניך ה' אלהי שתרגילני בתורתך ודבקני במצותיך ואל תביאני לא לידי חטא ולא לידי עון ולא לידי נסיון ולא לידי בזיון וכוף את יצרי להשתעבד לך ורחקני מאדם רע ומחבר רע ודבקני ביצר טוב ובחבר טוב בעולמך ותנני היום ובבל יום לחן ולחסד ולרחמים בעיניך ובעיני בל רואי ותגמלני חסדים טובים ברוך אתה ה' גומל חסדים טובים לעמו ישראל: חייב אדם לברך בו': מאי חייב לברך על הרעה בשם שמברך על הטובה אילימא בשם שמברך על הטובה הטוב והמטיב בך מברך על הרעה הטוב והמטיב והתנן על בשורות טובות אומר ברוך הטוב והמטיב על בשורות רעות אומר ברוך דיין האמת אמר רבא לא נצרבה [ל]אלא לקבולינהו בשמחה אמר ר' אחא משום ר' לוי מאי קרא [מ]חסד ומשפט אשירה לך ה' אזמרה אם חסד אשירה ואם משפט אשירה רבי שמואל בר נחמני אמר מהבא [נ]*בה' אהלל דבר באלהים אהלל דבר בה' אהלל דבר זו מדה טובה באלהים אהלל דבר זו מדת פורענות רבי תנחום אמר מהבא [ס]כוס ישועות אשא ובשם ה' אקרא צרה ויגון אמצא ובשם ה' אקרא ורבנן אמרי מהבא [ע]ה' נתן וה' לקח יהי שם ה' מבורך אמר רב הונא אמר רב משום רבי מאיר וכן תנא משמיה דר' עקיבא [פ]לעולם יהא אדם רגיל לומר בל דעביד רחמנא לטב עביד כי הא דרבי עקיבא דהוה קאזיל באורחא מטא בעא אושפיזא לא יהבי ליה אמר בל דעביד רחמנא *לטב אזל ובת בדברא והוה בהדיה תרנגולא וחמרא ושרגא אתא זיקא כבייה לשרגא אתא שונרא אבליה לתרנגולא אתא אריה אבליה לחמרא אמר בל דעביד רחמנא לטב ביה בליליא אתא גייסא שבייה למתא אמר להו לאו אמרי לבו בל מה שעושה הקדוש ברוך הוא

הבל

[גיטין סה:"ף וכ"מ חלולין ועי' כ"י ול"מ]

[פירוטו תמצא ברכ"י לעיל מז. ד"ה חילו]

[לעיל נט.וב"ב]

[עי' ברכ"י פירוטו] [עמ"ש על הגליון בזבחים סב:]

[מכתו"ל.מב:]

תהלים קח סס ט סס קטו תיוב ל

[תענית כה.]

[באלהים אהלל דבר בה' אהלל דבר בך תימא בקרא וכן בכל מלפפ העמיק על בכון]

הגהות הגר"א

[ל] גמ' לעמוד לפניך. כ"ב לפי' שעה ל':
[ב] שם וכן מלקי כו'. כ"ב זו היא טופסא של כ"ע גמון.

א ב מיי' פ"ו מהל' תפלה הלכה ה סמג עשין יט טוש"ע או"ח סי' ג סעיף ג:
סב ג ד מיי' וסמג שם טוש"ע או"ח סי' ו סעיף ג:
סג ה מיי' שם הלכה ג ס סמג שם טוש"ע או"ח סי' לקט סעיף ג:
סד ו ז מיי' שם הל' ג ד סמג שם טוש"ע או"ח סי' מו סעיף ג:
סה ח מיי' פ"ג מהל' ציצית הל' ח סמג עשין כד טוש"ע או"ח סי' ח סעיף ה:
סו ט מיי' פ"ד מהלכות תפילין הל' ד סמג עשין כב טוש"ע או"ח סי' כה סעיף ה:
סז י מיי' שם טוש"ע שם סעיף ע [וכפעיף ה בהגה]:
סח כ מיי' פ"ו מהל' תפלה הלכה ד סמג עשין יט טוש"ע או"ח סי' ד סעיף ג ומי' מו סעיף ג:
סט ל מיי' פ"י מהל' ברכות הל' ג סמג עשין כו טוש"ע או"ח סי' רכב סעיף ג:
ע מ טוש"ע או"ח סימן לל סעיף ה:

הכל לטובה. לילו היה נר דלוק היה הגיים רואה אותי ואילו היה החמור נוער או התרנגול קורא היה הגייס בא ושובה אותי: **והא קמוזינן דמזקא:** אמזקא: **אוי לי מיולדי.** אם אלך אחר ילדי ואם לא אלך אחריו אוי לי מילדי המינעטי בהרהורים: **דו פרלופין.** שני פרצופין ברחו תחלה אחד מלפניו ואחד מאחריו ונלחו לעמים ועשה מן האחד שוה: **אמור וקדם צרתני.** לשון צורה דהיינו שני פרצופין: **וכך ונקבה בראם.** משמע מתחלת בריייתם תרי הוו: **סיינו דכתיב ויבן.** שהיה צריך בנין: **מאי ויבן.** ונלמד בבר נבנה: **כדי נקבל את הפירוש.** שאם יהיה קצר מלמעלה ורחב תורה אור מלמעלה תהא התשובה דוחפת את הכתלים מלמעלה נכון ולכאן שהמשא מכביד עליהם: **שוקבין.** משתדל בחופתו וזיווגו: **ולמ"ד פרלוף.** ומתחלתו היה מלד אחד זכר ונקבה מלד אחר: **מי מינייהו סגי בריעא.** ליזהו פרלוף היה מהלך לפנים: **אפי' היא אמתו.** וגמי הדבר: **נזדמנה לו על הנשר.** שאם לוים והיא לפניו: **יסלקנה לגדדין.** עד שיעבור לפניו: **אחורי אשה נבהר.** לאחורי שאם לוים מגבהם בגדיה מפני המים וזה משמשל בה: **יד ליד לא יגקה רע.** לפילו למשא רבינו שקבל תורה מיתיתו של הקב"ה לא יגקה רע ולקיא בשאר משמשתי: **עם הארץ.** לא שמע תלמידי חכמים שלא למד משמה זו שמינו לא יהלך אדם לאחורי אשה ולפילו היא אמתו: **ולמאי דקאמר רב נחמן.** שהלך אחריה ממש אם כן לפילו בי רב עם תינוקות של בית רבן גמי לא קרא: **בשעה שהלבור מתפללים.** לכיון שלוינו נכנס נרלה לפורך עול ומזה בית הכנסת: **ולמי דרי מידי.** לין כאן גמי דמוכחת מילתא דהאי לגא נכנס מפני המצוי: **ולמי ליכא פחתא אחרינא.** לין כאן בזוי דמקן לחזי סבר בפחתא לחרינא ליעול: **יביע.** לשון לבטעוטים כל משקה מסריח מעלה רימיה ולבטעוטים: **חטאת.** לשון חטא דריש ליה: **כליות יועלות.** את הלב עשה כן: **והלב מכון.** מה יש לו לעשות אם ישמע לעלת הכליות אם ללו ומנין שהכליות יועלות שנאמר (תהלים עג) לבורך את ה' אשר יעצני אף לילות יסרוני כליותי ומנין שהלב מבין שנאמר (ישעיה ו) ולבבו יבין: **לשון מחתך.** הלבור להוליא מפיו: **והפה.** אם השפתים גומר ומוליאו: שולחן

וכל המעובר לחבירו לשם בהבר אין לו חלק לעוה"ב. פי' אם רגיל בבך לפני שיבא לידי נלוף וסופו יולד לגיהנם: **אלא** מעתה גבי לקלקה לבתיב וילך לקלקה לחבירו לשמו וגו'. שבוש הוא שמין פסוק זה בכל המקרא ול"ג ליה*: ר"ע

הכל לטובה: ואמר רב הונא אמר רב משום ר' מאיר לעולם יהיו דבריו של אדם מועטין לפני הקב"ה שנאמר °אל תבהל על פיך ולבך אל ימהר להוציא דבר לפני האלהים כי האלהים בשמים ואתה על הארץ על כן יהיו דבריך מעטים: דרש רב נחמן בר רב חסדא מאי דכתיב °וייצר ה' אלהים את האדם בשני יודי"ן שני יצרים ברא הקב"ה אחד יצר טוב ואחד יצר רע מתקיף לה רב נחמן בר יצחק אלא מעתה בהמה דלא כתיב בה וייצר לית לה יצרא והא קא חזינן דמזקא ונשכא ובעטא אלא בדר"ש בן פזי דאמר *ר' שמעון בן פזי אוי לי מיוצרי ואוי לי מיצרי אי נמי כדר' ירמיה בן אלעזר דאמר ר' ירמיה בן אלעזר דו °פרצופין ברא הקב"ה באדם הראשון שנאמר °אחור וקדם צרתני: °ויבן ה' אלהים את הצלע *רב ושמואל חד אמר *פרצוף וחד אמר זנב בשלמא למאן דאמר פרצוף היינו דכתיב אחור וקדם צרתני אלא למאן דאמר זנב מאי אחור וקדם צרתני כדרבי אמי דאמר ר' אמי אחור למעשה בראשית וקדם לפורענות בשלמא אחור למעשה בראשית דלא אברי עד מעלי שבתא אלא וקדם לפורענות פורענות דמאי אילימא *פורענות דנחש והתניא *רבי אומר בגדולה מתחילין מן הגדול ובקללה מתחילין מן הקטן בגדולה מתחילין °מן הגדול דכתיב °*וידבר משה אל אהרן ואל אלעזר ואל איתמר בניו הנותרים קחו וגו' בקללה מתחילין מן הקטן בתחלה נתקלל נחש ולבסוף נתקללה חוה ולבסוף נתקלל אדם אלא פורענות דמבול דכתיב °ויימח את כל היקום אשר על פני האדמה מאדם ועד בהמה ברישא אדם והדר בהמה בשלמא למאן דאמר פרצוף היינו דכתיב וייצר בשני יודי"ן אלא למאן דאמר זנב מאי וייצר כדר"ש בן פזי דאמר ר' שמעון בן פזי אוי לי מיוצרי אוי לי מיצרי בשלמא למאן דאמר פרצוף היינו דכתיב °זכר ונקבה בראם אלא למאן דאמר זנב מאי זכר ונקבה בראם כדר' אבהו דרבי אבהו *רמי כתיב זכר ונקבה בראם וכתיב °כי בצלם אלהים עשה את האדם הא כיצד בתחלה עלה במחשבה לבראת ב' ולבסוף לא נברא אלא אחד בשלמא למאן דאמר פרצוף היינו דכתיב °ויסגור בשר תחתנה אלא למאן דאמר זנב מאי ויסגור בשר תחתנה א"ר ירמיה ואיתימא רב זביד ואיתימא רב נחמן בר יצחק לא נצרכה אלא למקום חתך בשלמא למ"ד זנב היינו דכתיב ויבן אלא למ"ד פרצוף מאי ויבן לכדר"ש בן מנסיא *דדרש ר"ש בן מנסיא מאי דכתיב ויבן ה' את הצלע מלמד שקלעה הקב"ה לחוה והביאה לאדם הראשון שכן בכרכי הים קורין לקליעתא בנייתא דבר אחר ויבן אמר רב חסדא ואמרי לה במתניתא תנא מלמד שבנאה הקב"ה לחוה כבנין אוצר מה אוצר זה קצר מלמעלה ורחב מלמטה כדי לקבל את הפירות אף אשה קצרה מלמעלה ורחבה מלמטה כדי לקבל את הולד ויביאה אל האדם א"ר ירמיה בן אלעזר מלמד שנעשה הקב"ה שושבין לאדם הראשון מכאן למדה תורה דרך ארץ שיחזור גדול עם קטן בשושבינות ואל ירע לו ולמאן דאמר פרצוף הי מינייהו סגי ברישא אמר רב נחמן בר יצחק מסתברא דגברא סגי ברישא דתניא *לא יהלך אדם אחורי אשה בדרך ואפי' אשתו נזדמנה לו על הנשר יסלקנה לצדדין וכל העובר אחורי אשה בנהר אין לו חלק לעולם הבא *תנו רבנן המרצה מעות לאשה מידו לידה כדי להסתכל בה אפילו יש בידו תורה ומעשים טובים כמשה רבינו לא ינקה מדינה של גיהנם שנאמר °יד *ליד לא ינקה רע לא ינקה מדינה של גיהנם א"ר נחמן מנוח עם הארץ היה דכתיב °וילך מנוח אחרי אשתו מתקיף לה רב נחמן בר יצחק אלא מעתה גבי אלקנה דכתיב וילך אלקנה אחרי אשתו וגבי אלישע דכתיב °ויקם וילך אחריה הכי נמי אחריה ממש אלא אחרי דבריה ואחרי עצתה הבא נמי אחרי דבריה ואחרי עצתה א"ר אשי ולמאי דקאמר רב נחמן מנוח עם הארץ היה אפי' בי רב נמי לא קרא שנאמר °ותקם רבקה ונערותיה ותרכבנה על הגמלים ותלכנה אחרי האיש ולא לפני האיש א"ר יוחנן אחורי ארי ולא אחורי אשה אחורי אשה ולא אחורי עכו"ם אחורי עכו"ם *ולא אחורי בהכ"נ בשעה שהצבור מתפללין ולא אמרן אלא דלא דרי מידי ואי דרי מידי לית לן בה ולא אמרן אלא דליכא פתחא אחרינא ואי איכא פתחא אחרינא לית לן בה ולא אמרן אלא דלא רכיב חמרא אבל רכיב חמרא לית לן בה ולא אמרן אלא דלא מנח תפילין אבל מנח תפילין לית לן בה: אמר רב יצר הרע דומה לזבוב ויושב בין שני מפתחי הלב שנא' °זבובי מות יבאיש יביע שמן רוקח ושמואל אמר כמין חטה הוא דומה שנאמר °לפתח חטאת רובץ ת"ר שתי כליות יש בו באדם אחת יועצתו לטובה ואחת יועצתו לרעה ומסתברא דטובה לימינו ורעה לשמאלו דכתיב °לב חכם לימינו ולב כסיל לשמאלו: תנו רבנן *כליות יועצות לב מבין לשון מחתך פה גומר ושט מכנים ומוציא כל מיני מאכל קנה מוציא קול

עג א מיי׳ פ״ה מהל׳ יסודי התורה הל׳ ז סמג עשין ג :
עד ב מיי׳ פ״ו מהלכות בית הבחירה הל׳ ה :
עה ג סח הלכה ח :
עו ד מיי׳ שם הלכה ט סמג״ע לאוין סימן ג פטיף ה :

שוחה כל מיני משקין · לפ״פ שהן נכנסין בכרס דרך הוושט הריאה מוללתן ושוחטתן מבעד לדופני הכרס : **וזרקם בו פפס** · מרה ומניחתו מן הכרס : **שומק** · שחוק : **קרקבן** · בעוף הוא המסס בבהמה : **טומן** · המאכל : **לף** · החוטם : **נעור** · מקילו משכחתו : **נעור סיען ויען הנעור** · שכתחלפה ובלשה השיבה מן הלף והקיבה נעורת : **נמוק וחולך לו** · מתנועה וחולך לו ונמשך למיתה· לשון לחר נעור היען הקיבה ונמללו קיבה ולף נעורים שלימו יען כלל לו יען הנעור ונמללו שניהם יקנים ולימו נעור כי לם בקושי : **ולבי חלל בקרבי** · יגר הרע הרי הוא כמת בקרבי שים בידי לכופו : **נפש פצע לרשע וגו׳** · למר דוד בקרב לבי ים ולומר לבי שהפצע נלם לרשע כלומר שהיגר הרע לומר לרשע לל יהא פחד מלהים לנגד עיניך מלמען יגר הרע קופתו על שמרמיקון שלימו מהפחד מיולרו : **כי יעמוד** · הקב״ה: **לימין מכין להושיע משופטי נפשו** · ס״מ יש לך מדם שים לנפשו שני קופטים : **לף שבק מר מי לכל כריס** · לם לתה מן הבינונים לין לך לדיק גמור בעולם : **לרשעי גמורי** · העולם הזה שלין להם בעולם הבא כלום ולריכין ליטול שכרן כלן כגון לחלב שהיה עשיר מלד דקלמר ליה בן הדד כספך וזהבך לי הוא (מלכים ח כ) : **לגדיקי גמורי העוה״ב** · שלין להם בעוה״ז כלום כגון רבי חנינא בן דוסא שהיה מרויח בן דוסא שדי לו בקב חרובין מעורב שבת לעירב שבת(*העניות כד:): **לכך נאמר ככל מאדך** · מן החביב עליך : **ויש מקבל עליו עול מלכות שמים** · קורת קריאת שמע : **מחתים ידך ״י׳ ממתים** · מידך היה לו למות ולף מידי בשר ודם : **מן פלופים** · מקום שיכולין לרחות משם הר הבית ומשם והלאה לין יכולין לרחותו : **וברופף** · שיכול לרחות משם פרע לם מקום נמוך הוא : **וכשלין גדר** · מפסיק ביניו להר הבית : **וכומן שהשכינה שורה** · שכיה המקדש קיים : **שנאמר כיסודה לא יפנה מזרח ומערב** · תחריו למזרח ופניו למערב ולף לחוריו למזרח ופניו למזרח מפני שירושלים בחרן יהודה היא בלפונה של חרן יהודה בגבול שבין יהודה לבנימין ויש מחרן יהודה הימנה [למזרח] עד סוף חרן ישרלל והימנה למערב עד סוף חרן ישרלל שחרן תורה אור יהודה על פני כל לוחך חרן ישרלל

ריאה שואבת כל מיני משקין כבד בועם מרה זורקת בו טפה ומניחתו טחול שוחק קרקבן טוחן קיבה ישנה אף נעור נעור הישן ישן הנעור נמוק והולך לו תנא אם שניהם ישנים או שניהם נעורים מיד מת תניא רבי יוסי הגלילי אומר צדיקים יצר טוב שופטן שנאמר °ולבי חלל בקרבי רשעים יצר רע שופטן שנאמר °נאם פשע לרשע בקרב לבי אין פחד אלהים לנגד עיניו בינונים זה וזה שופטן שנאמר °יעמוד לימין אביון להושיע משופטי נפשו אמר *רבא כגון אנו בינונים אמר ליה אביי לא שביק מר חיי לכל בריה ואמר רבא לא איברי עלמא אלא לרשיעי גמורי או לצדיקי גמורי אמר רבא לידע אינש בנפשיה אם צדיק גמור הוא אם לאו אמר רב לא איברי עלמא אלא לאחאב בן עמרי ולר׳ חנינא בן דוסא לאחאב בן עמרי העולם הזה ולרבי חנינא בן דוסא העולם הבא : ואהבת את י״י אלהיך : *תניא ר׳ אליעזר אומר אם נאמר בכל נפשך למה נאמר בכל מאדך ואם נאמר בכל מאדך למה נאמר בכל נפשך אלא אם יש לך אדם שגופו חביב עליך מממונו לכך נאמר בכל נפשך ואם יש לך אדם שממונו חביב עליו מגופו לכך נאמר בכל מאדך *רבי עקיבא אומר בכל נפשך "אפילו נוטל את נפשך תנו רבנן פעם אחת גזרה מלכות הרשעה שלא יעסקו ישראל בתורה בא פפוס בן יהודה ומלאו לרבי עקיבא שהיה מקהיל קהלות ברבים ועוסק בתורה אמר ליה עקיבא אי אתה מתירא מפני מלכות אמר לו אמשול לך משל למה הדבר דומה לשועל שהיה מהלך על גב הנהר וראה דגים שהיו מתקבצים ממקום למקום אמר להם מפני מה אתם בורחים אמרו לו מפני רשתות שמביאין עלינו בני אדם אמר להם רצונכם שתעלו ליבשה ונדור אני ואתם כשם שדרו אבותי עם אבותיכם אמרו לו אתה הוא שאומרים עליך פקח שבחיות לא פקח אתה אלא טפש אתה ומה במקום חיותנו אנו מתיראין במקום מיתתנו על אחת כמה וכמה אף אנחנו עכשיו שאנו יושבים ועוסקים בתורה שכתוב בה °כי הוא חייך ואורך ימיך בך אם אנו הולכים ומבטלים ממנה עאכ״ו אמרו לא היו ימים מועטים עד שתפסוהו לר״ע וחבשוהו בבית האסורים ותפסו לפפוס בן יהודה וחבשוהו אצלו אמר לו פפוס מי הביאך לכאן אמר ליה אשריך רבי עקיבא שנתפסת על דברי תורה אוי לו לפפוס שנתפס על דברים בטלים בשעה שהוציאו את ר׳ עקיבא להריגה זמן ק״ש היה והיו סורקים את בשרו במסרקות של ברזל והיה מקבל עליו עול מלכות שמים אמרו לו תלמידיו רבינו עד כאן אמר להם כל ימי הייתי מצטער על פסוק זה בכל נפשך אפילו נוטל את נשמתך אמרתי מתי יבא לידי ואקיימנו ועכשיו שבא לידי לא אקיימנו היה מאריך באחד עד שיצתה נשמתו באחד יצתה ב״ק ואמרה אשריך ר״ע שיצאה נשמתך באחד אמרו מלאכי השרת לפני הקב״ה זו *תורה וזו שכרה °ממתים ידך י״י ממתים וגו׳ אמר להם חלקם בחיים יצתה בת קול ואמרה אשריך ר״ע *שאתה מזומן לחיי העוה״ב : °לא יקל אדם את ראשו כנגד שער המזרח שהוא מכוון כנגד בית קדשי הקדשים וכו׳ : אמר רב יהודה אמר רב לא אמרו אלא מן הצופים ולפנים וברואה איתמר נמי א״ר אבא בריה דרבי חייא בר אבא הכי אמר רבי יוחנן לא אמרו °אלא מן הצופים ולפנים וברואה ובשאין גדר ובזמן שהשכינה שורה ת״ר הנפנה ביהודה לא יפנה מזרח ומערב אלא צפון ודרום ובגליל לא יפנה אלא מזרח ומערב ורבי יוסי מתיר שהיה ר׳ יוסי אומר לא אסרו אלא ברואה ובמקום שאין שם גדר ובזמן שהשכינה שורה וחכמים אוסרים חכמים היינו ת״ק איכא בינייהו תנא אידך הנפנה ביהודה לא יפנה מזרח ומערב אלא צפון ודרום ובגליל צפון ודרום אסור מזרח ומערב מותר ורבי יוסי מתיר שהיה רבי יוסי אומר לא אסרו אלא ברואה רבי יהודה אומר בזמן שבית המקדש קיים אסור בזמן שאין בית המקדש קיים מותר רבי עקיבא אוסר בכל מקום רבי עקיבא היינו ת״ק איכא בינייהו חוץ לארץ רבה הוו שדיין ליה לבני מזרח ומערב אלא אביי שדנהו צפון ודרום על רבה תרצנהו אמר מאן האי דקמצער לי דאנא כר׳ עקיבא סבירא לי דאמר בכל מקום אסור : תניא

רבי עקיבא לוסר בכל מקום · מזרח לחוריו ופניו למערב ומסקינן לפילו בחרן ומפרש בירושלמי ובלבד שלין שם כותל : רבה

[צע״ז וצילקוט לית׳ רבתי וכוה״ג כתן בפמ״ג סוס׳ עירובין ס. ד״ה ושלא אמר מכיי מר לרבה תניהו]

פסחים כה. סנהדרין עד. יומא פב.

[בילקוט רמז תמנ״ד מיתת ר׳עקיבא אומר אם נאמר בכל נפשך ק״ש בכל מאדך אלא בכל מדה ומדה שהוא מודד לך בין במדת הטוב בין במדת הפורענות]

דנריס ג

[מכות כע:]

תהלים יז

[עי׳ תוס׳ כתובות קג: ד״ה מזומן וכו׳]

אחר רבי יהושע וכו'. וביהודה הוה: **עד כמן.** כלומר כל זה הטעם פניך בפני רבך שמסתכלת בכל לנו: **דשם ושמח.** עם לשמחו שיהא בטלה של ריקוד המשמש: **ועשה נרכיו.** ושימש מטתו: **כדלא שריף מבשילא.** כלומר רעב כמו שלא שמשם מטתך מטעם שלשתה נוהג קלות רוחם זה לתחזוק: **שריף.** הומי"ר בלע"ז: **שקרובה לפה.** רגילין להוסיפה לפה: **שקושר כף תפילין.** בזרוע שמולו: **טעמי תורה.** גניחות טעמי מקרא של תורה נביאים וכתובים בין בניקוד שבספר בין בהגבהת קול ובשלשול נעימות הגניגה של פעמים ולרגע ושופר מהפך מוליך ידו לפי טעם הגניגה תורה אור

מג, ד"ע ע"ז רלחיתי בקורלים הבאים מארץ ישראל: **מן הנחשים ומן העקרבים ומן המזיקין.** דמתוך לניעתו מתנהג בנחש ובשתיקה ואין הנחשים מרגישים להתקנאות בו ואף המזיקין חסין עליו: **תלומותיו מיוחסין עליו.** שאין המזיקין מצהילין לומר: **קבלה.** [מגילה כח.] מסורת ומנהג שקבלנו מרבותינו בבית הכנסת: **קבלה דיסורי שתיקותא.** שלא יבעט ביסורין הבאים עליו: **מרכיה ליה לימרא.** מגדלת לו שם ומלמדתו שהולך עמו תמיד: **שעיר.** שד של בית הכסא דומה לשעיר ועליהם נאמר (ישעיה יג) ושעירים ירקדו שם: **ממגוזא דלקנא.** מגוז בספל של נחשת ומקרקשת בו מבית הוא נפנה כנגדה מבחוץ: **כחר דמלך.** ונעשה רחם יפיפה לריק שימור טפי מפני המזיקים [נעיל נד:] *שמתקנאים השדים בתלמידי חכמים יותר מאחר בני אדם: **כווחא.** חלון כנגד מקום שהוא נפנה שם לחורי הבית: **לחורי הגדר נפנה מיד.** ואין לריך להתרחק לגמי: **וכדקתני.** לריך להתרחק כדי שלא ישמע חבירו עטושים של מטה לאבל אין לריך להתרחק עד כדי שלא ירחמו: רב חסי לאמר וכו' לא גרסינן עד לקמן דמוקי לדאיסי בר נתן בהכי: **יולפין מפתח בית הכבד.** משמרי טהרות של שמן בית הכבד שם הולרכו לפנות יולפים מפתח בית הכבד ונפנין לחורי הגדר שלפני הפתח ואין חוששין שמא בתוך כך יכנס עם הארץ ויגע בשמא נפנין לחורי הגדר מיד: **בטהרות הקלו.** בשביל שמירת טהרות הקלו בבית הכסא: **כמה ירחקו.** שומרי טהרות: **כדי שיהא רואהו.** וכיון דאינו יכול להתרחק יותר על כרחך שם הולרך לפנות יפנה תיובתא דאיסי דבעי שלא ירחקו: **דאקילו בהו רבנן.** בשביל שמירת הקלו בבית הכסא: **אבל לדידיה מזי ליה.** אבל הוא עלמו שם חברו יכול לרחות ולא ירחיק: **במקום שנפנה כיוס.** מתרחק מבני אדם בלילה כביום: **יניגיג אדם עלמו.** לפנות: **שחרית.** קודם היום: **וערבית.** משתכה: **כדי שלא יהא לריך להתרחק.** שלמא אין מתרחקין בלילה: **פנו לי דוכתא.** מבני אדם: **כדרך שנפנה ביום.** לעניו פרוע טפח ומפחיים כדאמרינן בפרקי קמחי (פ"ג ד' כג:) ומיושב כדאמרינן לעיל: **לקרן זוית.** שם יש קרן זוית שמוך לריך להסתלק שם בלילה כביום ולא יפנה בגלוי: **משמש.** בלרור לו בקיסם לפתוח נקבים כדאמרינן בשמכת שבת (ד' פג.) לטון אחר משמש המושב שלא יהא מלוכלך ולטון רלחטן הגון דל"ל למה לי משום כשפים תיפוק לי כיון שיושב כבר מלוכלכים בגדיו ומה יועיל משמושו: **לא לי לא לי.** לא תוכלו לי: **לא תחים ולא תחתים.** הם שמות הכשפים העשויים ע"י תחבולות: **לא הני ולא מהני.** לא כולן ולא מקלתן: **לא מרגי דמרשתא ולא מרגי דמרשתא.** ולא מכשפות מכשף זכר ולא מכשפות מכשפה נקבה לטון אחר לא הני ולא מהני לא יללה ולא יועיל עוד מכשפות:

*תניא אמר רבי עקיבא פעם אחת נכנסתי אחר ר' יהושע לבית הכסא ולמדתי ממנו ג' דברים למדתי שאין נפנין מזרח ומערב אלא צפון ודרום [ב]ולמדתי שאין נפרעין מעומד אלא מיושב [ב]ולמדתי שאין מקנחין בימין אלא בשמאל אמר ליה בן עזאי עד כאן העזת פניך ברבך א"ל *תורה היא וללמוד אני צריך תניא בן עזאי אומר פעם אחת נכנסתי אחר רבי עקיבא לבית הכסא ולמדתי ממנו ג' דברים למדתי שאין נפנין מזרח ומערב אלא צפון ודרום ולמדתי שאין נפרעין מעומד אלא מיושב ולמדתי שאין מקנחין בימין אלא בשמאל אמר לו ר' יהודה עד כאן העזת פניך ברבך אמר לו תורה היא וללמוד אני צריך רב כהנא על גנא תותיה פורייה דרב שמעיה דשח ושחק ועשה צרכיו אמר ליה *דמי פומיה דאבא כדלא שריף תבשילא א"ל כהנא הכא את פוק דלאו אורח ארעא אמר לו תורה היא וללמוד אני צריך *מפני מה אין מקנחין בימין אלא בשמאל אמר רבא מפני שהתורה ניתנה בימין שנאמר °מימינו אש דת למו רבה בר בר חנה אמר מפני שהיא קרובה לפה ור' שמעון בן לקיש אמר מפני שקושר בה תפילין רב נחמן בר יצחק אמר מפני שמראה בה טעמי תורה כתנאי רבי אליעזר אומר מפני שאוכל בה ר' יהושע אומר מפני שכותב בה ר' עקיבא אומר מפני שמראה בה טעמי תורה א"ר תנחום בר חנילאי כל הצנוע בבית הכסא נצול משלשה דברים מן הנחשים ומן העקרבים ומן המזיקין ויש אומרים אף חלומותיו מושבים עליו ההוא בית הכסא דהוה בטבריא כי הוו עיילי ביה בי תרי אפי' ביממא מתזקי רבי אמי ורבי אסי הוו עיילי ביה חד וחד לחודיה ולא מתזקי אמרי להו רבנן לא מסתפיתו אמרי להו אנן קבלה גמירינן קבלה דבית הכסא צניעותא ושתיקותא קבלה דיסורי שתיקותא ומבעי רחמי אבויי מרביא ליה [אמיה] אמרא למיעל בהדיה לבית הכסא ולרביא ליה גדיא שעיר בשעיר מיחלף רבא מקמי דהוי רישא מקרקשא ליה בת רב חסדא אמגוזא בלקנא בחר דמלך עבדא ליה כוותא ומנחא ליה ידא ארישיה אמר עולא [ג]אחורי הגדר נפנה מיד ובבקעה כל זמן שמתעטש ואין חברו שומע איסי בר נתן מתני הכי [ג] אחורי הגדר כל זמן שמתעטש ואין חברו שומע [ד]ובבקעה כל זמן שאין חברו רואהו מיתיבי *היוצאין מפתח בית הבד ונפנין לאחורי הגדר והן טהורין בטהרות הקלו ת"ש *כמה ירחקו ויהיו טהורין כדי שיהא רואהו שאני אוכלי טהרות דאקילו בהו רבנן רב אשי אמר 'מאי כל זמן שאין חברו רואה דקאמר איסי בר נתן כל זמן שאין חברו רואה את פרועו אבל לדידיה חזי ליה ההוא ספדנא דנחית קמיה דרב נחמן אמר האי צנוע באורחותיו הוה א"ל רב נחמן את עיילת בהדיה לבית הכסא וידעת אי צנוע אי לא דתניא אין קורין צנוע אלא למי שצנוע בבית הכסא ורב נחמן מאי נפקא ליה מיניה משום דתניא *°כשם שנפרעין מן המתים כך נפרעין מן הספדנין ומן העונין אחריהן *תנו רבנן איזהו צנוע זה הנפנה בלילה במקום שנפנה ביום איני *והאמר רב יהודה אמר רב °לעולם ינהוג אדם את עצמו שחרית וערבית כדי שלא יהא צריך להתרחק ותו רבא ביממא הוה אזיל עד מיל ובליליא א"ל לשמעיה פנו לי דוכתא ברחובה דמתא וכן אמר ליה רבי זירא לשמעיה חזי מאן דאיכא אחורי בית חבריא דבעינא למפני לא תימא במקום אלא אימא 'כדרך שנפנה ביום רב אשי אמר אפילו תימא במקום לא נצרכה אלא לקרן זוית גופא אמר רב יהודה אמר רב לעולם ינהוג אדם את עצמו שחרית וערבית כדי שלא יהא צריך להתרחק תניא נמי הכי בן עזאי אומר השכם וצא הערב וצא כדי שלא תתרחק משמש ושב ואל תשב ותמשמש שכל היושב וממשמש אפי' עושין כשפים באספמיא באין עליו ואי אנשי ויתיב ואח"כ משמש מאי תקנתיה כי קאי לימא הכי לא לי לא לי תחים ולא תחתים לא הני ולא מהני לא חרשי דחרשא ולא חרשי דחרשתא

תניא

[מז.] **רבא** מקמי דהוה ריקח כו' בתר דמלך עבדה ליה כוותא ומנחא ליה ידא כו'. תימה דע"כ לא מלך רבא עד לאחר פטירתו של לחבי כדמשמע לעיל *בעובדא דבר הדיא וכן בכתובות דקאמר תומה דביתהו דלחבי לחזי לקמיה דרבא בסוף פרק לעי"פ (ד' מה.) וזהו תימה לעיל (ד' נו.) משמע דלעולם בחלוס פטירתה קודם פטירתו דלחבי וי"ל מכל מקום לא נפטרה עד לאחר לחבי:

סליקו תוספות דמסכת ברכות

[דלכ"ג פ"ח וכד"ה פ"ז]

עז א מיי' פ"ה מהלכות דעות הלכה ו טוש"ע או"ח סי' ג סעיף ב:

עח ב מיי' שם טוש"ע שם סעיף י:

ג ד טוש"ע שם סעיף ח: [נ ד מיי' שם]:

פ ה ו מיי' פי"ג מהל' תומאת מקדש ומושב הלכה ב:

פא ז מיי' פ"ח מהלכות דעות הל' ו טוש"ע או"ח סי' ג סעיף ח:

פב ח טוש"ע י"ד סימן שמח סעיף ה [בכ"מ פ"ג דמ"ק סי' קי]:

פג ט מיי' פ"ה מהלכות דעות הל' ו טוש"ע או"ח סי' ג סעיף ו וכהגה:

פד י מיי' שם טוש"ע או"ח סי' ג סעיף יב:

[פי' כשם שנפרעין מן המת שם הוא מוציא כך נפרעין מן הספדנין שמוציאים עליו שהוא לדיק. ערוך]

על כל מזמ שמ מן הקורה . שמע מפול : **כלסטמא לפרזלא .** תלייל"ר בלטע שמועיל לברזל כך מועיל לגוף יליאה להפטום : **מדכפנא מכול .** שחס תשהה תעבור ממך תאות המאכל ואין המאכל מועיל : **עד דיתמא קדרך שפוך .** קודם שתפטמן משל הוא כשתאמר לריק לקדקדך שפוך ואל תשהא לומס : **קרנך קריך ברומי .** לס תשמע קול קרן ברומי הוא סימן למבקשי תאנים לקוות ולהוליך למקום לאחר : **כר מוכין מאני דמכתך וכין .** לס תין לתיך בבית הזהר לתפח בגו למכור תאניו בעוד שיש תוכיים : **בשבילי .** שביל קטן שפויים בו לשדות : **נחר ליס מבבא .** לידע לס יש שס לחס נחר טוב"ל בלטע : **לאמר ליס .** ר' לבא לרב ספרא : **עד כמן לא עיילא לשעיר .** שתיקן לטוטין בבית הכסא : **וגמרא לך מילי דשעיר .** שתיקך לטוב : **לאו ספרי מנן .** במסכת תמיד : **מדוכה סיפא שס .** בעזרה סיסק גדול של חול להתחמם שס הכהנים המסיכים רגליהס בבית הכסא שלריכין טבילה כדתנן במסכת יומא (ד' כח.) כל המיסך [ב] רגליו טעון טבילה : **וביה הכסא של כבוד .** למעמ לין מספרים בבית הכסא ותא לאמרת ליעול מר : **והוא סבר .** רב ספרא שמסר לומר ליעול מר סבר מסוכן הוא בעמוד החזור לס יפול לתחוריו ויחזור העמוד : **סדרוקן .** כרסו לבה : **דרקונא .** נחש : **שמעית לכרכשים .** חלקולת שהרטי יולא בו שקורין טבחית : **ואמר לסרגך ותמס עליך .** דול לאמר לתאול כן בלאתו מן המערה שבשעה בה לפעמים וכרת דול לת בכף מעילו ואמר להרגך הקב"ס שהיה לי להרגך : **סמורה לאמרה וכו' .** לס תורה אור במקומה ימלא הגוב וגו' (שמות כג) וכבר פירשתיהו למעלה במעשה דר' שילא (ד' נמ.) : **לניעות שרחיתי כך .** שבשבים למערה בשביל הלטע ולאף לס יהא לניעות כדמפרש ואזיל : **שמכך רגליו .** בבגדיו כשוכה : **שיש בו ליפרע למס .** שיש במיתתו כדי לכפר על כמה עוונות : **וכשמים רמס ר' ויוחס .** מקרא הוא בישוה פרשה בדברי הימים : **כשף לפוריס רמס .** שנתן במנין רישון של ישראל למשכן והוא כפר על מניין זה שהרי לזכרון נתן בכתיב והיה לבני ישראל לזכרון לכפר ועכשיו הולרלו כפרתו : **כשמס .** כמשמעה פירוש שמס : **לדמקיפנא מדרי ליעול בשף .** בעוד שהי מקיף כל שורות הבתים הללו שבשס כאן לקלר דרכי : **מדרי .** שורות : **קפנדריא .** ערי"ח בלטע : **מעיקרא .** קודם שבנתה עליו בית הכסא : **נילף מקפנדריא .** לתיסורת דתנן במסכת מגילה (ד' כס.) לין עושין בית הכסא קפנדריא : **סנא יליף .** רקיקה ממעטל : **פונדתו .** לזור חלול שעושין בו מעות : ולימא

פה א ב [ניח' בכמ"ס] ג מיי' פ"ו מהל' תפלה הלכה י סמג עשין יט טוש"ע או"ח סי' קיג סעיף ה :

פו ד מיי' פ"ו מהלכות בית הבחירה הלכה ז סמג עשין קמד :

פז ה מיי' שס הלכה כ :

[עי' בערוך ערך אפטמא ועי' עוד במוסף הערוך ערך טן ו' שפירש השפתה מלשון תת טיניסס מלכים ג יח]

הגהות הגר"א

[ה] שס הכסא נמסכ"ע להתפלל מותר. כ"ב ג"ילקסת הכי"ף מלה וכן הרא"ס בסגילה : [כ] רש"י ד"ה כל המיסך כו' ולמה לין סיכס כמ"ס בתמיד ולמיתמ דלא כו' :

תניא בן עזאי אומר על כל משכב שכב חוץ מן הקרקע על כל מושב שב חוץ מן הקורה אמר שמואל *שינה בעמוד השחר כאסטמא לפרזלא יליאה בעמוד השחר כאסטמא לפרזלא בר קפרא הוה מזבן מילי בדינרי עד *דכפנת אבול עד דצחית שתי עד דרתחא קדרך שפוך קרנא קריא ברומי בר מזבין תאני תאני דאבוך זבין אמר להו אביי לרבנן כי עייליתו בשבילי דמחזוא למיפק ביה בחקלא לא תחזו לא להך גיסא ולא להך גיסא דלמא יתבי נשי ולאו אורח ארעא לאסתכולי בהו *רב ספרא על בית הכסא אתא רבי אבא נחר ליה אבבא אמר ליה ליעול מר בתר דנפק אמר ליה עד השתא לא עיילת לשעיר וגמרת לך מילי דשעיר לאו הכי תנן *מדורה היתה שם ובית הכסא של כבוד וזה היה כבודו מצאו נעול בידוע שיש שם אדם כיצאו פתוח בידוע שאין שם אדם אלמא לאו אורח ארעא הוא והוא סבר מסוכן הוא *דתניא רבן שמעון בן גמליאל אומר עמוד החזור מביא את האדם לידי הדרוקן סילון החזור מביא את האדם לידי ירקון רבי אלעזר על בית הכסא אתא

ההוא *פרסאה דחקיה קם ר' אלעזר ונפק אתא דרקונא שמטיה לברכשיה קרי עליה רבי אלעזר °ואתן אדם תחתיך °אל תקרי אדם אלא אדום : °ואמר להרגך ותחם עליך ואמר ואמרתי מיבעי ליה ותחם וחסתי מיבעי ליה אמר רבי אלעזר אמר לו דוד לשאול מן התורה בן הריגה אתה שהרי רודף אתה *והתורה אמרה בא להרגך השכם להרגו אלא צניעות שהיתה בך היא חסה עליך ומאי היא דכתיב °ויבא אל גדרות הצאן על הדרך ושם מערה ויבא שאול להסך את רגליו תנא גדר לפנים מן גדר ומערה לפנים ממערה להסך אמר ר' אלעזר מלמד שסכך עצמו כסוכה : °ויקם דוד ויכרת את כנף המעיל אשר לשאול בלט אמר ר' יוסי בר' חנינא כל המבזה את הבגדים סוף אינו נהנה מהם שנאמר °והמלך דוד זקן בא בימים ויכסוהו בבגדים ולא יחם לו : °אם ה' הסיתך בי ירח מנחה אמר רבי אלעזר אמר ליה הקב"ה לדוד מסית קרית לי הרי אני מכשילך ברבר שאפי' תינוקות של בית רבן יודעים אותו דכתיב °כי תשא את ראש בני ישראל לפקודיהם ונתנו איש כפר נפשו וגו' מיד °ויעמוד שטן על ישראל וכתיב °ויסת את דוד בהם לאמר לך מנה את ישראל ויהון דמנינהו לא שקל מינייהו כופר דכתיב °ויתן ה' דבר בישראל מהבקר ועד עת מועד מאי עת מועד אמר שמואל סבא חתניה דרבי חנינא משמיה דרבי חנינא משעת שחיטת התמיד עד שעת זריקתו רבי יוחנן אמר עד חצות ממש : °ויאמר למלאך המשחית בעם רב אמר רבי אלעזר אמר ליה הקב"ה למלאך טול לי רב שבהם שיש בו ליפרע מהם כמה חובות באותה שעה מת אבישי בן צרויה ששקול כרובה של סנהדרין : °ובהשחית ראה ה' וינחם מאי ראה אמר רב ראה יעקב אבינו דכתיב °ויאמר יעקב כאשר ראם ושמואל אמר אפרו של יצחק ראה שנאמר °אלהים יראה לו השה רבי יצחק נפחא אמר כסף כפורים ראה שנאמר °ולקחת את כסף הכפורים מאת בני ישראל וגו' רבי יוחנן אמר בית המקדש ראה דכתיב °בהר ה' יראה בה ר' יעקב בר אידי ורבי שמואל בר נחמני חד אמר כסף הכפורים ראה וחד אמר בית המקדש ראה ומסתברא כמאן דאמר בית המקדש ראה שנאמר °אשר יאמר היום בהר ה' יראה : לא יכנס אדם להר הבית במקלו וכו' : *מאי קפנדריא אמר רבא קפנדריא כשמה ורב חנא בר אדא משמיה דרב סמא בריה דרב מרי אמר כמאן דאמר אינש אדמקיפנא אדרי איעול בהא אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה *הנכנס לבית הכנסת על מנת שלא לעשותו קפנדריא מותר לעשותו קפנדריא רבי אבהו אמר [ב]אם היה שביל מעיקרו מותר אמר ר' חלבו אמר רב הונא [ג]הנכנס לבית הכנסת להתפלל מותר [ד] לעשותו קפנדריא שנאמר °ובבא עם הארץ לפני ה' במועדים וגו' : ורקיקה מקל וחומר : אמר רב ביבי אמר ר' יהושע בן לוי [ה]כל הרוקק בהר הבית בזמן הזה כאילו רוקק בבת עינו שנאמר °והיה עיני ולבי שם כל הימים אמר רבא רקיקה בבית הכנסת שריא מידי דהוה אמנעל מה מנעל בהר הבית אסור בבית הכנסת מותר אף רקיקה בהר הבית הוא דאסור בבית הכנסת שרי אמר ליה רב פפא לרבא ואמרי לה רבינא לרבא ואמרי לה רב אדא בר מתנא לרבא אדיליף ממנעל נילף מקפנדריא אמר ליה תנא יליף ממנעל ואת אמרת מקפנדריא מאי היא דתניא [ו]*לא יכנס אדם להר הבית לא במקלו שבידו ולא במנעלו שברגלו *ולא במעות הצרורים לו בסדינו ובפונדתו מופשלת לאחוריו ולא · יעשנה קפנדריא ורקיקה מקל וחומר ממנעל ומה מנעל שאין בו דרך בזיון *אמרה תורה °של נעליך מעל רגליך רקיקה שהיא דרך בזיון לא כל שכן רבי יוסי בר יהודה אומר אינו צריך הרי הוא אומר °כי אין לבא אל שער המלך בלבוש שק והלא דברים קל וחומר ומה שק שאינו מאוס לפני בשר ודם כך רקיקה שהיא מאוסה לפני מלך מלכי המלכים לא כל שכן אמר ליה אנא הכי קאמינא נימא הכא לחומרא והכא לחומרא

[עי' תוספות ב"ק לח. ד"ה מלמ]

ישעיה מג

שמואל ג כד

[ניעול כח. סנהדרין עב.]

שמואל ג כד

שס

שמואל ג כו

מלכים ג ג

שמות ג

דה"ל כח

שס כב

שמות ג

כלאיים כב

מגילה כט. ע"ש

יחזקאל מו

מלכים ג ח

[תוספתא פ"ו]

שמות ג

לפסחים ד

ולימא מר סכים דלמעל במעל · ילפינן רקיקה מיניה למיסורא בקל וחומר מבד בית הבחירה דבני במעל לא מילף רקיקה להני דרקיקה מחיסה מלא ילפינן מקפנדריא למיסורא : **ויברכו** שם **כבודך** · בשמע"ו טועים והמברך לומר ברוך ה' אלהי ישראל מן העולם ועד העולם מפרש בתוספתא תורה אור

שמקנו מן העולם ועד העולם להודיע שאין העוה"ז לפני העוה"ב כלום אלא כפרוזדור לפני הטרקלין כלומר הסיגו בהכותיו בעוה"ז כדי להיות רגילים לעוה"ב שכולו ארוך : **תפלה לאחת** · שיעמו פעם אחת בשמע"ו : **על כל הברכות** · כשוף ברכה לחברתה : **וכי תימא כוונו מדעתיה עבד** · ולא גמרינן מיניה : **תא שמע** · דגמרינן ממלך שמלך לגדעון : **וכי תימא מלך סוף דקאמר ליה לגדעון** · כלומר לא שלט בשלומו ולא ברכו אלא בשליחות קאמר מלא המקום לבדו שהשכינה עמו ולא גמרינן מיניה : **תא שמע אל תבוז לי כי זקנה אמך** · אל תבוז לי שהוא לומד ממדעתו שמא אלא למוד מזקני ישראל כי יש לו על מי שיסמוך שנאמר עת לעשות לה' : **מפיסים לרישיה וי'** · שם בלא לדרשו יפה בין בכתיבתו בין בהפוך : **מרישיה לסיפיה עם לעשות לה' משום דפרו תורתך** · עתיד הם לרוץ משום דפרו תורתך : **לרישיה** · דפרו תורתו עושי לרוצו כגון אליהו בהר הכרמל (מלכים ח יח) שהקריב בשעת איסור הבמות משום דעת לעשות סייג וגדר בישראל לשמו של הקדוש ברוך הוא : **בשעת המכניסים** · שלין תכמי הדור מרביצים תורה לתלמידים : **סוף** · שלא לעשות לתלמידים : **בשעת המפזרים** · שבדור מרביצים תורה : **לגם** · שלא ולא תעזוב שכחה עליהם : **לחלק** זו לכבוד שמים היא לאחוז במדת הענוה וכתיב עת לעשות לה' הפרו תורתך : **ואם לרוץ אחרי סתורים תורתך עליו** · ואל

ואימא הר הבית דאסור במנעל לילפא ממנעל אבל (ב"ה) דשרי במנעל אדילף ממנעל ולהיתר נילף מקפנדריא ולאסור אלא אמר *רבא כי ביתו מה ביתו אקפנדריא קפיד אינש ארקיקה ומנעל לא קפיד אינש אף ב"ה "קפנדריא הוא דאסור ²רקיקה ומנעל שרי : כל חותמי ברכות שבמקדש וכו' : כל כך למה ²לפי שאין עונין אמן במקדש *ומנין שאין עונין אמן במקדש שנאמר °קומו ברכו את ה' אלהיכם מן העולם עד העולם ואומר °ויברכו (את) שם כבודך ומרומם על כל ברכה ותהלה יכול כל הברכות כולן תהא להן תהלה אחת ת"ל ומרומם על כל ברכה ותהלה על כל ברכה וברכה תן לו תהלה : התקינו שיהא אדם שואל בשלום חברו וכו' : *מאי ואומר וכי תימא בעו מדעתיה דנפשיה קאמר ת"ש °ה' עמך גבור החיל וכי תימא מלאך הוא דקאמר ליה לגדעון ת"ש °אל תבוז כי זקנה אמך ואומר °עת לעשות לה' הפרו תורתך אמר רבא הא' קרא *מרישיה לסיפיה מדריש מסיפיה לרישיה מדריש מרישיה לסיפיה מדריש עת לעשות לה' מאי טעם משום הפרו תורתך מסיפיה לרישיה מדריש הפרו תורתך מ"ט משום עת לעשות לה' *תניא הלל הזקן אומר בשעת המכניסין פזר בשעת המפזרים כנס ואם ראית דור שהתורה חביבה עליו פזר שנאמר °יש מפזר ונוסף עוד ואם ראית דור שאין התורה חביבה עליו כנס שנא' עת לעשות לה' הפרו תורתך דרש בר קפרא ולת *קבוץ קנה מינה באתר דלית גבר תמן הוי גבר אמר אביי ש"מ *באתר דאית גבר תמן לא תהוי גבר פשיטא לא נצרכה אלא בששניהם שוין דרש בר קפרא איזוהי פרשה קטנה שכל גופי תורה תלוין

בה °בכל דרכיך דעהו והוא יישר ארחותיך אמר רבא אפילו לדבר עבירה* *דרש בר קפרא לעולם ילמד אדם את בנו אומנות נקיה וקלה מה היא אמר רב חסדא מחטא דתלמיותא: תניא ר' אומר לעולם אל ירבה אדם רעים בתוך ביתו שנא' °איש רעים להתרועע תניא ר' אומר ²אל ימנה אדם אפטרופוס בתוך ביתו שאלמלי לא מינה פוטיפר את יוסף אפטרופוס בתוך ביתו לא בא לאותו דבר תניא *ר' אומר למה נסמכה פרשת נזיר לפרשת סוטה לומר לך *שכל הרואה סוטה בקלקולה יזיר עצמו מן היין אמר חזקיה בריה דר' פרנך אמר רבי יוחנן למה נסמכה פרשת סוטה לפרשת תרומות ומעשרות לומר לך כל שיש לו תרומות ומעשרות ואינו נותנן לכהן סוף נצרך לכהן על ידי אשתו שנאמר °ואיש את קדשיו לו יהיו וסמיך ליה °איש איש כי תשטה אשתו וכתיב והביא האיש את אשתו וגו' ולא עוד אלא סוף שנצרך להן שנאמר ואיש את קדשיו לו יהיו אמר רב יצחק ואם נתנן סוף מתעשר שנאמר °איש אשר יתן לכהן לו יהיה לו יהיה ממון הרבה א"ר הונא בר ברכיה משום רבי אלעזר הקפר כל המשתף שם שמים בצערו כופלין לו פרנסתו שנאמר °והיה שדי בצריך וכסף תועפות לך ר' שמואל בר נחמני אמר פרנסתו מעופפת לו כצפור שנאמר וכסף תועפות לך א"ר טבי א"ר יאשיה כל המרפה עצמו מדברי תורה אין בו כח לעמוד ביום צרה שנאמר °התרפית ביום צרה צר בחבה א"ר אמי בר מתנה אמר שמואל ואפילו מצוה אחת שנאמר התרפית מכל מקום אמר רב ספרא ר' אבהו הוה משתעי כשירד חנינא בן אחי רבי יהושע לגולה היה מעבר שנים וקובע חדשים בחוצה לארץ שגרו אחריו שני ת"ח רבי יוסי בן כיפר ובן בנו של זכריה בן קבוטל כיון שראה אותם אמר להם למה באתם אמרו ליה ללמוד תורה באנו הכריז [עליהם] אנשים הללו גדולי הדור הם ואבותיהם שמשמר בבית המקדש כאותה ששנינו *זכריה בן קבוטל אומר הרבה פעמים קריתי לפניו בספר דניאל התחיל הוא מטמא והם מטהרים הוא אומר והם מתירים הכריז עליהם אנשים הללו של שוא הם של תהו הם אמרו לו כבר בנית ואי אתה יכול לסתור כבר גדרת ואי אתה יכול לפרוץ אמר להם מפני מה אני מטמא ואתם מטהרים אני אוסר ואתם מתירים אמרו לו מפני שאתה מעבר שנים וקובע חדשים בחו"ל אמר להם והלא עקיבא בן יוסף היה מעבר שנים וקובע חדשים בחו"ל אמרו לו הנח רבי עקיבא שלא הניח כמותו בארץ ישראל א"ל אף אני לא הנחתי כמותי בא"י אמרו לו גדיים שהנחת נעשו תישים בעלי קרנים והם שגרונו אצלך וכן אמרו לנו לכו ואמרו לו בשמנו אם שומע מוטב ואם לאו יהא בנדוי ואמרו

[ג"ל בית הכנסת]

[כדפי' הגי' רב]

תענית עז: סוטה מ:

[מכות כג:]

[מוספתא ו']

[נעיל ס. סנהדרין ע.]

[תוספתא פ"ו]

[עי' תוספות סוטה כב: ד"ה כשון וכו' מריקת פיטומי' כסוגיא דהכא]

סם ג קדושין סב:ע"ש

מגלי יח

[סוטה כ.]

כמדבר ה

שם

מיוב כב

מגלי כד

יומא יח:

[עי' גיליון הערוך בערך קפן]

[אמר רב ספא הייט דאמרי אינשי נגבא אפום מחתרתא רחמנא קרי קדחת סוטת בע"י]

[מיר כ.]

פח א מיי' פ"ל מהל' תפלה הלכה ח סמג עשין יט טוש"ע או"ח סי' קמ סעיף ה :

פט ב מיי' שם הלכה י טוש"ע או"ח שם סעיף ז וסי' ל סעיף יג :

צ ג מיי' פ"ד מהלכות תענית הלכה טו :

צא ד מיי' פכ"ב מהל' איסורי ביאה הלכה טו סמג לאוין קט טוש"ע אה"ע סי' כב סעיף טז :

רב נסים גאון

עת לעשות לה' הפרו תורתך . פירשו מעטו בגמרא דבני מערבא ר' יוסי אומר אם נתישנו דברי תורה בפיך אל תבוז להם מאי מעמא (מגלי כג) ואל תבוז כי זקנה אמך אמר ר' יצירא אם נזדקנה אומתך עמוד וגדרה כשם שעשה אלקנה שהיה מדריך את ישראל לפעמי רגלים מה מעם (ש"א ו) ועלה האיש ההוא מעירו :

ואמרו לאחינו שבגולה אם שומעין מוטב ואם לאו יעלו להר אחיה יבנה מזבח חנניה ינגן בכנור ויכפרו כולם ויאמרו אין להם חלק באלהי ישראל מיד געו כל העם בבכיה ואמרו חס ושלום יש לנו חלק באלהי ישראל וכל כך למה משום שנאמר °כי מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלים בשלמא הוא מטהר והם מטמאין לחומרא אלא הוא מטמא והם מטהרין היכי הוי והא *תניא °חכם שטמא אין חברו רשאי לטהר אסר אין חברו רשאי להתיר קסברי כי היכי דלא נגררו בתריה: תנו רבנן כשנכנסו רבותינו לכרם ביבנה היו שם רבי יהודה ורבי יוסי ור' נחמיה ור' אליעזר בנו של רבי יוסי הגלילי פתחו כולם בכבוד אכסניא ודרשו פתח רבי יהודה ראש *המדברים בכל מקום בכבוד תורה ודרש °ומשה יקח את האהל ונטה לו מחוץ למחנה והלא דברים קל וחומר ומה ארון ה' שלא היה מרוחק אלא שנים עשר מיל אמרה תורה °והיה כל מבקש ה' יצא אל אהל מועד תלמידי חכמים שהולכים מעיר לעיר וממדינה למדינה ללמוד תורה

תורה אור כמו וייסם כלב (במדבר יג) שמוק והשון לשמועתך על שתהא שגורה בפיך ולמד על פי שליכה מיושבת לך ולחבר כך כתתה והקשה עליה מה שיש לך להקשות ותרץ תרוצין עד שתתיישב לך: יסגה. יעיין: מין מלג יולין ממלא. המוליך את המלג שמלין מעדי לחמו על שעיפ דברי התורה תמלא היא לו: ומין שף. המולן כעם רבו וסובלו יוליך הלכות דס לעומתם: דמגן. שדיני ממונות עמוקים הם והרופא שיתחכם יעסוק בדיני ממונות שלין מקלוט בתורה גדול מהם: המנכל עלמו. שמושל לרבו כל שפקותיו ולמד על פי שיש בהם שחברין מלעיגים עליו: ומס ומוס. שמתמת פיך מלשמול לשון זמס מבעת על לשונה שמוסקים בחומס בהמה שעשקים רעיס ועומדים לומו בשפתיס לחופרם יחד ולסותמן סופך שתמן יד לפה כשישתלוך ולא תדע להשיב: עשיס חסד. שהתיכלס שנאמר ויבח להרון וכל זקני ישראל לאכל לחס וגו' (שמות יח): חמוס. לשמו של עובד לחדוס: ום' כלוחיס. שהיו לה מח' בניה: שנאמר

[עירובין נה:]

רב נסים גאון

תנו רבנן כשנכנסו רבותיו לכרם ביבנה. בגמרא דבני מערבא ובפסחים בפ' תמיד נשחט נרסינן תמן תנינן זה מדרש דרש ר' אלעזר בכרם ביבנה וכי כרם היה שם אלא אלו תלמידי חכמים שהן עשויין שורות שורות ככרם: פתח ר' יהודה ראש המדברים בכל מקום. מפורש בפסחים בפרק כמה מדליקין (דף נג) אמרי יהודה שעילה יתעלה

על אחת כמה וכמה °ודבר ה' אל משה פנים אל פנים אמר ר' יצחק אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה משה אני ואתה נסביר פנים בהלכה איכא דאמרי כך אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה כשם שאני הסברתי לך פנים כך אתה הסבר פנים לישראל והחזר האהל למקומו °ושב אל המחנה וגו' אמר רבי אבהו אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה *עכשו יאמרו הרב בכעס ותלמיד בכעס ישראל מה תהא עליהם אם אתה מחזיר האהל למקומו מוטב ואם לאו יהושע בן נון תלמידך משרת תחתיך והיינו דכתיב ושב אל המחנה אמר רבא אף על פי כן לא יצא הדבר לבטלה שנאמר °ומשרתו יהושע בן נון נער לא ימיש מתוך האהל: ועוד פתח ר' יהודה בכבוד תורה ודרש °הסכת ושמע ישראל היום הזה נהיית לעם וכי אותו היום נתנה תורה לישראל והלא אותו יום סוף ארבעים שנה היה אלא ללמדך שחביבה תורה על לומדיה בכל יום ויום כיום שנתנה מהר סיני אמר ר' תנחום בריה דר' חייא איש כפר עכו תדע שהרי אדם קורא קריאת שמע שחרית וערבית וערב אחד אינו קורא דומה כמי שלא קרא קריאת שמע מעולם הסכת עשו כתות כתות ועסקו בתורה לפי שאין התורה נקנית אלא בחבורה כדר' יוסי ברבי חנינא *דאמר ר' יוסי ברבי חנינא מאי דכתיב °חרב (על) הבדים ונואלו חרב על שונאיהם של תלמידי חכמים שיושבים בד בבד ועוסקים בתורה ולא עוד אלא שמטפשים כתיב הבא ונואלו וכתיב התם °אשר נואלנו ולא עוד אלא שחוטאים שנאמר ואשר חטאנו איבעית אימא מהכא °נואלו שרי צוען דבר אחר הסכת ושמע ישראל כתתו עצמכם על דברי תורה כראמר ריש לקיש *דאמר ריש לקיש °מנין שאין דברי תורה מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליה שנאמר °זאת התורה אדם כי ימות באהל דבר אחר הסכת ושמע ישראל הם ואחר כך כתת כדרבא *דאמר רבא לעולם ילמוד אדם תורה ואחר כך יהגה אמרי דבי ר' ינאי מאי דכתיב °כי מיץ חלב יוציא חמאה ומיץ אף יוציא דם ומיץ אפים יוציא ריב במי אתה מוצא חמאה של תורה במי שמקיא חלב שינק משדי אמו עליה ומיץ אף יוציא דם כל תלמיד שכועס עליו רבו פעם ראשונה ושותק זוכה להבחין בין דם טמא לדם טהור ומיץ אפים יוציא ריב כל תלמיד שכועס עליו רבו פעם ראשונה ושניה ושותק זוכה להבחין בין דיני ממונות לדיני נפשות *דתנן ר' ישמעאל אומר הרוצה שיתחכם יעסוק בדיני ממונות שאין לך מקצוע בתורה יותר מהן שהן כמעין נובע אמר ר' שמואל בר נחמני מאי דכתיב °אם *נבלת בהתנשא ואם זמות יד לפה כל המנבל עצמו על דברי תורה סופו להתנשא ואם זמם יד לפה: פתח ר' נחמיה בכבוד אכסניא ודרש מאי דכתיב °ויאמר שאול אל הקיני לכו סורו רדו מתוך עמלקי פן אוסיפך עמו ואתה עשיתה חסד עם כל בני ישראל והלא דברים קל וחומר ומה יתרו שלא קרב את משה אלא לכבוד עצמו כך המארח תלמיד חכם בתוך ביתו ומאכילו ומשקהו ומהנהו מנכסיו על אחת כמה וכמה: פתח ר' יוסי בכבוד אכסניא ודרש °לא תתעב אדומי כי אחיך הוא לא תתעב מצרי כי גר היית בארצו והלא דברים קל וחומר ומה מצריים שלא קרבו את ישראל אלא לצורך עצמן שנאמר °ואם ידעת ויש בם אנשי חיל ושמתם שרי מקנה על אשר לי כך המארח תלמיד חכם בתוך ביתו ומאכילו ומשקהו ומהנהו מנכסיו על אחת כמה וכמה: פתח ר' אליעזר בנו של ר' יוסי הגלילי בכבוד אכסניא ודרש °ויברך ה' את עובד אדום (הגתי) בעבור ארון האלהים והלא דברים ק"ו ומה ארון שלא אכל ושתה אלא כבד ורבץ לפניו כך המארח תלמיד חכם בתוך ביתו ומאכילו ומשקהו ומהנהו מנכסיו עאכ"ו מאי היא ברכה שברכו אמר רב יהודה בר זבידא זו חמות וח' כלותיה שילדו °ששה ששה בכרס אחד

שנאמר

צב א מוס"ע י"ד סי' רמב סעי' לג בהג"ה: צג ב מיי' פ"ג מהלכות ת"ת הלכה יב סמג עשין יב טוש"ע י"ד סימן רמו סעיף כא:

ד' יח): מעשה בר' יהושע בן חנניה שהלך למייסר שם ר' יוחנן בן גודגדא בהגפת דלתות למד לו מזוזי כך שמתה מן המשוררים ומני מן השוערים: לנכרס. על שם שהיו יושבים שורות שורות בכרס זה הנעוץ שורות שורות: בכבוד אבסניא. מכניסי אורחים בבתים: לשם שמדברים. במסכת שבת מפרש לה בגמרא מדליקין (ד' לג:): שניס עשר מיל. שלש פרסאות מהכא ישראל מביא הימימות עד לבל השטיס *תלתא פרסי: למרס תורס כו'. לגומר קרלו הכתוב מבקש ס': כשם שאני שמברתי לך פניס שם אל תתי שמבר פניס. והיינו דכתיב פנים בפנים: ברך בכעס. עליהס משוס מעשה העגל: ותלמיד בכעס. וגס אתה מרתה להס כעס שתרחקת להלך ממחנה: שס אתה מחזיר האהל למקומו גרסינן: והיינו דכתיב ושב אל המחנה. השב האהל למחנה ושס ללו משרתך יהושע בן נון נער לא ימיש מתוכך ושתק על פי שהשיבו לאחר שנתרלה הקב"ה לישראל והוקס המשכן לא יצא

[שבת לג: מנחות כג.]

שמות לג

שס

שס

דברים כו

שס

[ע"ש בתשבי בשורש שכשו יים שכותבין עכשיו ביו"ד ושיו שרין]

תענית ז. מכות י.

ירמיה ג אל

במדבר יב

ישעיה יח

שבת פג: גיטין מז:

במדבר יט

ע"ז יח.

מנלי

ב"ב קעה:

מנלי ג [נדה כו.] שמואל ג מ

דברים כג

בראשית מז

שמואל ב ו

שנאמר פעלתי השמיני. בני עובד לחוש קא חשיב בדברי הימים וקא חשיב חמשה ושבעים כל לחתא יגדה שמה הס חמשים ותרבע חוסיף עליהם שמונה בניס הרשעים הרי שמים ושנים לעובד לחוש: **סדוחק אם השמש.** כגון לבשלוש שבקש למלוך בחזקה: **שנאמר ויאמר.** להיות לחד מהס רחש ישיבה. לשעריכא להו גרסי' הוצרכו להס חכמים: **סיני.** היו קורין לרב יוסף שהיה בקי בבריתות הרבה: **עוקר הרים.** לרבה בר נחמני שהיה מחודד יותר בפלפול: **למרי מעיל.** למי שקבץ חבושה למכור כלומר למי שקבץ שמועות: **דלמרי ניה לגדלי.** לרב יוסף: **מלכא** תורה אור

תרתין זכין. לחמר הס למלוך לחלה דף ל"ו ע"ב שנאמר °פעלתי השמיני (ו) וכתיב °כי ברכו אלהים °כל אלה [מבני] (ל)עובד אדום המה ובניהם ואחיהם (אנשי) [איש] חיל בכח לעבודה ששים ושנים לעובד אדום אמר ר' אבין הלוי *°כל הדוחק את השעה דוחקתו וכל הנדחה מפני השעה שעה נדחת מפניו מדרבה ורב יוסף *דרב יוסף סיני ורבה עוקר הרים אצטריכא להו שעתא *שלחו להתם סיני ועוקר הרים איזה מהם קודם שלחו להו סיני קודם *שהכל צריכין למרי חטיא אף על פי כן לא קבל עליו ר' יוסף דאמרי ליה כלדאי מלכת תרתין שנין מלך רבה עשרין ותרתין שנין מלך רב יוסף תרתין שנין ופלגא כל הנך שני דמלך רבה אפילו אומנא לביתיה לא קרא: ואמר רבי אבין הלוי מאי דכתיב °יענך ה' ביום צרה ישגבך שם אלהי יעקב אלהי יעקב אלהי אברהם ויצחק מבאן לבעל הקורה שיכנס בעביה של קורה: ואמר רבי אבין הלוי °כל הנהנה מסעודה שתלמיד חכם שרוי בתוכה כאילו נהנה מזיו שכינה שנאמר °ויבא אהרן וכל זקני ישראל לאכל לחם עם חותן משה לפני האלהים וכי לפני אלהים אכלו והלא לפני משה אכלו אלא לומר לך כל הנהנה מסעודה שתלמיד חכם שרוי בתוכה כאילו נהנה מזיו שכינה: *ואמר רבי אבין הלוי הנפטר מחברו [ח] אל יאמר לו לך בשלום אלא לך לשלום שנאמר °יתרו שאמר למשה °לך לשלום עלה והצליח דוד שאמר לו לאבשלום °לך בשלום הלך ונתלה: ואמר רבי אבין הלוי [ג] הנפטר מן המת אל יאמר לו לך לשלום אלא לך בשלום שנאמר °ואתה תבא אל אבותיך בשלום: אמר רבי לוי בר חייא *היוצא מבית הכנסת ונכנס לבית המדרש ועוסק בתורה *זוכה ומקבל פני שכינה שנאמר °ילכו מחיל אל חיל יראה אל אלהים בציון. אמר רבי חייא בר אשי אמר רב *תלמידי חכמים אין להם מנוחה לא בעולם הזה ולא בעולם הבא שנאמר ילכו מחיל אל חיל יראה אל אלהים בציון: *אמר רבי אלעזר אמר רבי חנינא תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם שנאמר °וכל בניך למודי ה' ורב שלום בניך אל תקרי בניך אלא בוניך °שלום רב לאוהבי תורתך ואין למו מכשול °יהי שלום בחילך שלוה בארמנותיך °למען אחי ורעי אדברה נא שלום בך °למען בית ה' אלהינו אבקשה טוב לך °ה' עוז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום:

רב נסים גאון

תלמידי חכמים אין להם מנוחה. בגמרא דבני מערבא בפסחים שביעית בפרק רביעי פירשו כי זו היגיעה שהן יגעין היא (משבחין) [שמשבחין] ומקלסין וגורסין בתורה כדאמרי' ר' יונה בשם ר' חייא בר אשי עתידין חברין להתיגע מבתי כנסיות לבתי מדרשות מאי מעמא דכתיב (תהלים פד) ילכו מחיל אל חיל:

סליקא לה להא מסכתא

[מ"ק כט. ע"ב]

[ח] מגי' מ' ק' סק"פ

[ג] [כמ"ב ס"ק ד מהגי' מגן ס"ד]

תהלים פד

הדרן עלך הרואה וסליקא לה מסכת ברכות

לאחר השלמת המסכתא יאמר זה ויועיל לשכחה בעזרת השם יתברך

*הדרן עלך מסכת ברכות והדרך עלן דעתן עלך מסכת ברכות ודעתך עלן לא נתנשי מינך מסכת ברכות ולא תתנשי מינן לא בעלמא הדין ולא בעלמא דאתי:

יאמר כן שלשה פעמים ואחר כך יאמר

יהי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו שתהא תורתך אומנותנו בעולם הזה ותהא עמנו לעולם הבא *חנינא בר פפא רמי בר פפא נחמן בר פפא אחאי בר פפא אבא מרי בר פפא רפרם בר פפא רכיש בר פפא סורחב בר פפא אדא בר פפא דדו בר פפא:

[כסיומת וסוף תפוצת הכמ"ח ז"ל וכן בס' ים"ש בכ"ק בתוב כמזיז על הזכרת שמות הללו]

הגהות הב"ח

(ו) גמ' שנאמר פעלתי השמיני כי ברכו אלהים וכתיב כל אלה מבני עובד אדום המה ובניהם:

הערב נא יי אלהינו את דברי תורתך בפינו ובפיפיות עמך בית ישראל ונהיה כולנו אנחנו וצאצאינו וצאצאי עמך בית ישראל כולנו יודעי שמך ולומדי תורתך: מאויבי תחכמני מצותיך כי לעולם היא לי: יהי לבי תמים בחקיך למען לא אבוש: לעולם לא אשכח פקודיך כי בם חייתני: ברוך אתה יי למדני חקיך: אמן אמן אמן סלה ועד:

מודים אנחנו לפניך ה' אלהינו ואלהי אבותינו ששמת חלקנו מיושבי בית המדרש ולא מיושבי קרנות שאנו משכימים והם משכימים אנו משכימים לדברי תורה והם משכימים לדברים בטלים אנו עמלים והם עמלים אנו עמלים ומקבלים שכר והם עמלים ואינן מקבלים שכר אנו רצים והם רצים אנו רצים לחיי העולם הבא והם רצים לבאר שחת שנאמר ואתה אלהים תורידם לבאר שחת אנשי דמים ומרמה לא יחצי ימיהם ואני אבטח בך:

יהי רצון לפניך יי אלהי כשם שעזרתני לסיים מסכת ברכות כן תעזרני להתחיל מסכתות וספרים אחרים ולסיימם ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים את כל דברי תלמוד תורתך באהבה וזכות כל התנאים ואמוראים ותלמידי חכמים יעמוד לי ולזרעי שלא ימוש התורה מפי ומפי זרעי וזרע זרעי עד עולם ותתקיים בי בהתהלכך תנחה אותך בשכבך תשמור עליך והקיצות היא תשיחך כי בי ירבו ימיך ויוסיפו לך שנות חיים: אורך ימים בימינה עושר וכבוד בשמאלה: יי עוז לעמו יתן יי יברך את עמו בשלום:

גליון הש"ס

גמ' כל הדוחק את השעה. מגי' מ' רפי' קנו ע"ח:שם כל המנהג מבעודה. מגי' מ' סוף פי' קנו וכ"י תקס"ח סק"ס:

יתגדל ויתקדש שמיה רבא בעלמא דהוא עתיד לאתחדתא ולאחיא מתיא ולאסקא לחיי עלמא ולמבני קרתא דירושלם ולשבללל היכליה בגוה ולמעקר פולחנא נוכראה מארעא ולאתבא פולחנא דשמיא לאתריה וימליך קודשא בריך הוא במלכותיה ויקריה בחייכון וביומיכון ובחיי דכל בית ישראל בעגלא ובזמן קריב ואמרו אמן: יתברך וכו' על ישראל וכו' יהא שלמא וכו':

מאימתי

א קריאת שמע של ערבית בכונת עיקר מ"מ סוב לקרותה (כולה) לפני מטתו ובלא ברכה [ע"ש דכולה חיובו משמע כתוס'] . ד"ה מיומתי : דף ב ע"ב

ב זמן תפלת המנחה עד הערב ותפלת מעריב מפלג המנחה . בחי"ה שם

ג הבינונו להתפלל בשבת ויום טוב : דף ג ע"ב ד"ה היה לך :

ד פירוש יפת שמיה רבה : ד"ה ושוינן יפה שמיה : שם

ה אין לדבר דכרי תורה בתוך ד' אמות של אדם . ד"ה הין לומרים : ע"ב

ו אין לחזול (לחתת) בשעות שהקב"ה [שוקד ק"ש] ויתפלל . ד"ה ובורח : דף ד ע"ב

ז טעם של הפסוקים דקודם ילפו מינהו ואותם ברכה למה נתקנה . ד"ה אמר ר' : דף ד ע"ב וכדף ב' ע"ב ד"ה מברך :

ח למומר גמולה לתפלה שחרית וערבית : ד"ה אמר ר' : שם

ט שלא יהא דבר מונע בינו לבין הקיר [בשל מיללת דקציע כגון תרון ותיבה מותר] . ד"ה שלא : דף ס ע"ב

י אין לעשות מלאכתה בשקר קודם שתלמוד [בשל לימוד תורה] . ד"ה שלא : שם

יא שלא לשוח בלתי לו רגל מעמו בין מזרק למערב [כן פירש"י ובתוס' פ' דוקא בכושן של שמאל] . ד"ה כל המומן : שם

יב אין לריך להמתין לחברו בבני כנסיות שלנו [בפ"ע . וכ"י פירש ממתין ונלה להתפלל קל נמי] . ד"ה המתפלל ובדף ב ע"ת ד"ה מברך : דף ו' ע"ב

יג לריך לקבוע מקום לתפלה אפילו בבני כנסיות [לא נמלא כן בתוס' שלנו כ"ת בתוס"י פ' ז'] : שם

יד מה פירוש של אחוני בית הכנסת . ד"ה אחוני : שם ע"ת

טו פירוש מוריזין הלדוקים . ד"ה הוה קדוק : דף ז ע"ב

טז יחיד המתפלל בביתו יכוין להתפלל בעידן לוותא דלבורא . [כן משמע בגמרא] : שם ע"ב

יז פי' לריך לייכנס שני פתחים בבית הכנסת קודם שיתפלל . [דין זה בתוס"י ביומן ז'] : [בתוס' ר"ת] : דף ח ע"ת

יח אסור לעמוד בשעת הקריאה [אבל מי שהורגל לומנות מותר כמו כ"ב שבת] . ד"ה כל שבת : דף ט ע"ת

יט שניס מקרא ואחד מרגום ולא כלשון נעז ופסוקים בלשון תרגום . ד"ה שניס מקרא : שם

כ פרפראות המעודות . [זה לפי גירסת הערוך פרפראות דלבה אבל דרשו ז"ל מלכלות המעוד והוא מתוספות רבי יהודה מסיד ע"ב] .

כא פירוש כללו שתעשה תפיעני ושבועי . ד"ה כל כללו : דף ט ע"ב

כב שלשלת פרשיותיו עם כלבוב . [ממון מנחת שבת ואילך עד שבת הבאה שלאין לתלות אלוקה ומלוה מן המומחר קודם לתלות] . ד"ה ישלים : שם

כג פי' שיכניע את הבריו כרחון ד"ת . ד"ה מחכיס : דף ט ע"ב

כד לכתחילה יכוון לקרות ק"ש ממוך לנ"ת ואם הקדים ולא כיוון בהתוך שמע קורא עד שלש שעות כיוס . ד"ה ק"ש כותיקין : שם

כה פי' דבל שהותר גחוה לתפלה חיוו חוק כל היום [ליש כותיקין] . ד"ה כל השומר : שם

כו לא שנה אלא לבוס עם התורה . יש לדקדק על סיוע שהסיפו הבאים על כל מלוה לא קיים עיקר המלוה שהלכתה בלא התוספת שהסיפו אחרים שוה לגילו לא קיים לבוס . [ד"ה זה שמלא בתוס' ותסבר שדקדק כן לפי פירוש התוספת ודו"ק] . ד"ה מני רב יהודה : דף יא ע"ת

כז ברכת התורה וברכת קריאת שמע לחיוב ערוכין . ד"ה בבבל : שם

כח שתה בדחמרא ובייש בדבבלא לחומרא . ד"ה לא לתחייו : דף יב ע"ת

כט שיהא יודע בחשבון יום ועשה בלבונו וכן בין [ע"ת בשבת בחשיעית בחשבון ברכתו] . בחי"ה שם

ל פירוש ותמונתך בגילות . ד"ה לכניך : שם

לא שיהא טורח בתודים . ולא בתפלה אלא בסיום שאר ברכות [ע"ל בר"ח ובי"כ] . ד"ה בלבו : שם ע"ב

לב המלך הקדוש והגבור המשפיע ועשותו : ד"ה ותלבותה : שם

לג וכן מה שסיומיו בעשרת ימי תשובה ובפסוקי : בחי"ה שם

לד [דין] וכן על ומטר [בשמוסף אם לא] . בחי"ה שם

לה המלך הקדוש עשרת הדברות בקריאת שמע . ד"ה ובקנו : שם

היה קורא

לו בק"ש ובתפלה וכל מקום שאסור לדבר ובמגילה גם כן בלשון הקודש . ד"ה ובמגילה : דף יג ע"ת

לז בתפלה אין להשיב אפני שכבוד . בחי"ה : שם

לח לקרות שמע כל (נב) [לשון . ד"ה ותחפוש : שם]

לט שמע ישראל עד אחד נביא חוזה סלה . ד"ה אמר רבה : ע"ב

מ מלא אחד וכוונתו [ואז משוחרב בגמרא] . ד"ה ורבי"ם פי' ג] : שם

מא שהמתפלל כדרך נביא לעמוד בתפלת רחצון . ד"ה על לבבך : שם

מב מותר לעמוס קדושה בתפלת ק"ש ולא בתפלת י"ח . ד"ה שוחל : שם

מג ואין יעשה בשיניע אלא בלבד למודים . בחי"ד : שם

מד [דין] ברכת כהן אף בשאחר אלו בדלוג וברכת אלו בגילי שפה . ד"ה ימים : דף יד ע"ת

מה דין עלייתה בתעניות יחיד . ד"ה לו דילמא : שם

מו אם ליתן שלום לחבירו קודם שיתפלל . ד"ה בתשבים : שם

מז בשות שהיו מיוחד אלא ליום אם לבבך עליו בלילה . ד"ה ויתמר : שם ע"ב

מח אם מותר לברך לניניים או לחתיליו בין קריאת שמע לתפלה ותיובה בשמע קריאת שמע ותפלה . ד"ה ומנחת שבת : שם

מט שלא לסדר תפיל בעידן ק"ש ותפלה ולילך ד' מילין כדי להתפלל במקין . ד"ה אמתל : דף טו ע"ת

נ ליתן ריוח בין הדבקים ויחר דקדוקים. ד"ה בין הדבקים : ע"ב

נא קבל שמע ועשה וכן הלל ומגילה . ד"ה הקורא : דף טז ע"ת

נב לא יעמוד במקום גבוה ויתפלל [ליישנו בעומד ע"ג כבא] . ד"ה לפי : שם

נג דין לחיתה ותפיסה ביתי תבלו וכיולא בילות ביתי תבלו . ד"ה תפעטים : ע"ב

נד וכן בתשבה בתב וכיוצא בילו בפור . בחי"ד : שם

נה עד מתי מקרא תוען . ד"ה תוענה : [והעיקר בר"ת פי' ט"ן] : שם

נו בעומד בתורה שלא לשמה טוב לו שלא נברא [ליישנו בשלומד לשמה] . ד"ה בעומד : דף יז ע"ת

נז יש לגרום בתקיעות בי שם בזכוע עליך בלו . ד"ה וכן : ע"ב

נח תתן חייב שבעיו בקריאת שמע ושלא יעבוו מלאכה בתשבה בלה . ד"ה כל שיש : שם

מי שמתו

נט תוען פעור מברכות ותיוו דשלי להכניס עלמו לתיוב בתול . ובשבת ויום טוב . יש תיוק ופלוגתא . ד"ה ותיוו מברך . [ה"ה בה תיוקין בין ע"ש לשבת תיוו בתוספת ד"ה ברר"ם סימן ס' ותלדבת מתוספות מוכח דתיוו בלם בן מאי הקשו מסיפא דתיוקי בשבת] : דף יח ע"ת

ס לגמול תיוקין בתול המוער . בחי"ד : שם

סא עד מתי נקרא תוען מי שתת בבית התבורים שתפסו תוכל ותיבה שלין תוכל עליו לברכו . בחי"ד : שם

סב שר מלא ספרים או עלמות של תת מבניהן לתורויו ובפר ספר בתורה לפניו ובמוקם לבעים מותר לרבות עליהן . ד"ה ויירבות : שם

סג שם מסיבין ליניים מעליהו של תת . ד"ה למתר : שם

סד מתי קבן מיב בק"ש ומתי מיב בתפילין . ד"ה וקשיים : דף כ ע"ת

סה שם בשים תיבות בתלל ולא עוגין תחילה . ד"ה בתפלה : שם ע"ב

סו תיוו יולא בק"ש בהבור . ד"ה לו תבול : שם

סז שם עליה בפיו ולא בתמיע לתוניו יפה . [דין זה בר"ת סימן י"ד] : שם

סח שתפלל לאדם בל היום פי' בספר שם בתפלל אחר מאר שהתפלל בבר פוסק . ד"ה ור' יותנן : דף כא ע"ת

סט שלא לבור מתפללים שתי יתחיל בתפלל י"ח ולא בגיע ש"ן לעודים והוא שתפלל ושומע לעונה ואתן בתלל הקהיל ושומע לעונה תפלה . ד"ה עד שם ע"ב

ע אין יתיל תומר בקדש אבל בם בתן שתפלל קדושה מעלם . ד"ה אין : שם

עא אין לריך עבילה לה לבדבי תורה ולא לתפלה והטובל ליום בספורין לי מבבר תוי ברבה לבעלה . ד"ה ולית בלבתה : דף בב ע"ב

עב שבא בדי לגמור את בולה בתגילה ובופר בתקום לבבר תוי תיוו תוכר לבתא ואי לא תוי תוכר . ד"ה תלה לבי"ע : שם

עג שתתפלל ואפלו אותה בתקומו שתפלה תוענה פירוש יתחיל ויתפלל . ד"ה תעיה : שם

עד [דין] היה עומד בתפלה ושיש שותתין על בלבין . ד"ה ממתין : שם

עה מותר לבתפין בבית הבסא ברלי ותפילין בראשו אבל בידו לא . ד"ה תיבין : דף בב ע"ת

עו שבר בתבה ערוה ולא בבתולות [ד"ז בר"ת סימן ל"ז] : שם

עז אף בבית סבי בבתקת תרבע תמות בתחוקין ולבניו תלע עיניו . ד"ה ממתפש בבבדיו ופירוקו בשעת בפילה . ד"ה וממתפש : דף בד ע"ב

עח אם מותר לקרות ק"ש וטוף על נבנו תחת בגדיו . ד"ה ספק : שם

פ אם לריך לבתרפין מוחלת בלבים ותחיירין ותרבנוניו פסולבין בבית . ד"ה ים בילבתה : דף בה ע"ת

פא [דין] נבי בתפות שלנו אבן בשומר . ד"ה ריש : שם

פב [דין] נבו רוחה את בעיניו . ד"ה וכרי נבו : שם ע"ב

פג גרף על רבי של תרם או זוכיות . ד"ה גרף : שם

פד ספר תורה ותומס אם אין לו בית אחר עושה לו תפיליס שבתה ואחר בבניס בני בביסי בעלמא . ד"ה ספר תורה : דף בו ע"ת

תפלת השחר

פה תפלת תוספין בולי יומא תפילו תשבתי . ד"ה תפלת השחר : שם

פו אין לבעול תפלת ערבית תוך . ד"ה טעה : שם

פז טעה ולא התפלל תוסף עבר יומו בבל בבבו . ד"ה תיבעית לבי : שם

פח טעה ולא התפלל שלש ושתי ולא תתפילו ולא תתפלל שלש ושתי . ד"ה ומנחת טעה : שם ע"ב

פט בשומע שלום לבבו תומר שלום עליך רבי . ד"ה ותומר : דף בו ע"ב

צ תתפלל תדם של תוצאי שבת בשבת ותומר בתבלה על בוסס בבים בורך תפלה . ד"ה ל' ע"ת

צא דין תביב בדות ואין של ותעבר . ד"ה בתי לתיבבר : דף בח ע"ב

צב בפסק לב תלפס בבעי לא עבר לבליו ובבל ל"ת תתפלל . ד"ה תפלת בבר : שם

צג תתפלל בתוך ביב שמקומו ויתפלל וכן בתלבך תיוו לריך לבפוך פניו לתזרח . ד"ה בלבה בבבי : שם

צה בין שהי תפלת יבבה בדי בלוך תרבע תמות . ד"ה בין : שם ע"ב

אין עומדין

צו [לשם] ובבו לומר בפוקי דזמרה ותבבי קודם תפלה . ד"ה בבבו : דף בו ע"ת

צז בתפיע יבול לתתחיל בבוך בל בבבה אבל בתפיע יבול לתתחיל . ד"ה ומלתה : שם

צח שבור לתתוי לתתפלל ויבול לבבך בפ"ת תפי' תדומדת . ד"ה מבלן : שם ע"ב

צט שבישה בתפלה יבול לישב תוך ד' אמות של תתפלל . ד"ה מבלן תפלה : שם

ק דין ענוו התתעבה בשבת . ד"ה בל היושב : שם

קא [ר"ת ב' עניינ] עיון תפלה . ד"ה בל התתיך : דף בב ע"ב

קב אם היה שם תתי תתריע בבדו [פוסק ותוזר לתתלת בבבה] . ד"ה אבל : דף בג ע"ת

קג לין להתניח בתפלה לתוסיף על תעבע תתפיע בשבת אם הקדים ב"ה אבל בתתעניות יוסיף . [ר"ז בתי"ם סימן עז] :

קד אמר פסוק ובפילה או עשתה של תת תבניעו לתתוריו ובפר ספר בתורה לפניו ובמוקם לבעים מותר לרבות עליהן . ד"ה ויירבות : שם

קה אם בשתתף אלית בבור [בתופיבה] . ד"ה תביבן : שם

קו ב"ש אם בוקע בבעים ועשות תתן בתלבייבה . ד"ה בלו ובעים : שם

קז אם טעה בתתעניות ובבמלך תמשבע תו בב' בלשונות או תתרוות . ד"ה תתעניות : שם

קח אם שבח לומר ענגו : בפ"ד

קט תרבי בבים שתוליס בב' בלשונות וכו' בב' תתרוות . ד"ה אל יפלו : שם

כיצד מברכין

קי בבם בבני תוב תף בתוך לתרן ובוקע בבם ותתולו על שוב פרוסה (קיא) ושותו ותטילו לבבי : ד"ה ותתלו : דף בט ע"ת

קיב תין לשתות יין תוטע בשבר פשה בשבר בי אם בבבם . ד"ה טוב ב"ש : שם

קיג שבוה לבפוה אם תפעשר בו פטור ואם תבה תייב לברך . ד"ה בשון : דף בו ע"ת

קיד תממלי דתני פוסק ב"ש שבבל . (ד"ה ובלבתא) [בתוספות ריי"ת] : שם

קטו על בל בדעיני פירות תברך בתו על תפרי . ד"ה בלפי : דף בו ע"ב

קטז תין [בתרתי לבניו] אי לה טעון בבך [מותר] אי תמי תעולה בדמים לבניו [מותר לתוקלו זולת בשני שבועיות] . ד"ה תין : שם

קיח על בוסר שהוא פחות תפול בלבן ב"ש תלתמה . ד"ה שיעורו : שם

קיט זנגבילא פילפלין גיבו"ש אלא יבשין תין תברכין עליהן בלו . ד"ה בדבריה : דף בז ע"ת

קיט על קנ"א בורא פרי בתדמה על תוקר"ש ותגיו תוקר"ש בורא פרי העץ [בר"ת סימן ל"ב] : שם

קכ אם תוקר לתתעבל בשבת ותבבי תבלו בתבלין תבלו בשבת . ד"ה בשבת : שם

קכא פירוש בורא נפשות ותיבתתה . ד"ה בורא : דף בח ע"ת

קכב בשון בתפרוסות קיימות פירוש בשהותם תין שרוי בל בך בשיש בי' . ד"ה ב"ש : שם

קכג יחיד בתפרוס לשיש תוב ובו' ד"ה לתיבון : שם ע"ב

קכד תתבין יתוור ויתמר בירור ובו' בתיך

קכה תחד תן השום שקלפו בשון ותלך לו ותוזר לבירן יתתיך . בחי"ך

קכו תין תבבדין בדבריס [שם לא יצתו תתתלה בתחד] . ד"ה תין : שם

קכז תין ע"ש לשפוך תבום של ברבה לשלה ובן ברבת תמזון . ד"ה תין : שם ע"ת

קכח תנו תזונין על שיהתה בתתן . ד"ה תמר ר"ה : שם ע"ב

קכט תף יום עוד שני דוחה תלבות . ד"ה תגון : שם

קל קטן שוכל [תוך י"ג שנה] תין שוכין תוזנו בשבת ותחד יכל לתתלה ולא לברבת המזון עד שיביע שני דוחה תלבות . ד"ה ובן לבבתו : דף תת ע"ת

קלא שיהא יודע בתשבון שיש בבת בין בשבת לחבירתה . ד"ה תיבעית : דף בט ע"ת

קלב תיוב תין תוקדם לברבה : ד"ה תביב : שם

קלג שיהתוך ותחר בך יברך בתול ולא בשבת . ד"ה ותלבותה : שם ע"ב

קלד תם בבך על בפת ובבל תיבו בבבך ועל בך ברבה לבבלה תומר בבוך ובפ"ת] ד"ה בבל תם : שם

קלה פתיעני גדולים ותלמות בטנות . ד"ה מבבך : שם

קלו של תעיס פרוסים ושל שעורים שלמים לא יברבו ממין תחד ותחד יפה מתבבו אז תחד מפת לברבל . ד"ה תבל : שם

קלז בגיעת ליל פסח . ד"ה בבל : שם

קלח שלא יבבו פרוסים ושל שעורים שלמים לא יברבו ממין תחד ותחד יפה מתבבו אז תחד מפת לברבל . ד"ה תבל : שם

קלט [לף תמו] אין בתתין לבלוע עד שיבינו לפניו תלא ז' לפתן אז יבבך . בפ"ד :

קמ על פירבי"ן ותירבי"ן בורא פרי העץ [ד"ה ותירבי"ן] : שם

קמא בל בלבה שתין עמה תלבות [לויבה בבבה] . ד"ה תתר תבי : שם ע"ב

קמב [מבובלים בימים] [בוזבי בתרא . בתוספות ר"י תביר] : שם

קמג בל מיני פירות תיוו תזן מוקדם לבבבה . ד"ה תבל ובבל"ת פי' בה : דף תת ע"ת

קמד פת בבתה בבבעין . ד"ה תלה ובבבני שבתוך בפעודה ולתתר בפעודה : ד"ה בלבתא : שם ע"ב

קמה תיוב ושתר תשקין בעין תיב תין לבבך בתוך בפעודה . ד"ה ת"ה : שם

קמו [בתתר בב לן ובבבין ודין לפיקונין] . ד"ה לתבבך : דף תב ע"ת

קמז שברבת המזון בשיש לתד פוטר בל תביבו בא בבבך [לין] [לימתי] פוטר יין שלפני המזון [לין] [לימתי] פוטר יין שבתוך המזון ותלוקין . ד"ה ור"ש : שם ע"ב

קמט יין בתוך הסעודה והטוב והמביל לם לתד פוטר לתבבו . ביאך יוביאים בשבדלה בעמידה . ד"ה בותיב : דף תד ע"ת

קנ תתיעה תעין שלש על יין ותם לבל תתניס ותייבתו ושתי תמרל . ד"ה לתניס : דף תד ע"ת

קנא ותם תזכיר בשבת ויו"ע וב"ת תעין תתזון בשבע בעין ג' : בפ"ד

קנב יין לריך לבבך לשמור תבין בסלוק תפילין . ד"ה ובבני : שם ע"ב

קנג בשותה תים לו אלא תבבין לבפוך תפילין . ד"ה תתקיפי : דף תה ע"ת

שלשה שאכלו

קנד שמודד בגלה תתבבו תו ג' תודיים וכן בתוכר תפת בל עבו"ם . ד"ה לבל בבל : שם

קנה שנים שלכלו תלוה לתלן בשבבה שלגתתה תין בשבבת תמזון . ד"ה תם בה בלו : שם

קנו [תם] נשים יוצאות בשבבת תמזון תע"פ שתין תביבות . ד"ה שתי : שם ע"ב

קנז [דין] נשים תזמות לעלמן (תם בלו) . בפ"ד : שם

קנח שבומע ברבת זימון (תו ברבה תחבת) תם יתמר . ד"ה בל זביד : שם

קנט לזידן לויבת תבש דפועלים יתמר בלתיבה תמן דבוקה יזובלים . ד"ה בי"ת : שם

קס יתיד יבבך ברבת תזן . ד"ה עד תיבן : דף תו ע"ת

קסא עד היבן תתד תפסיק לשנים : בפ"ד

קסב ברבות שתתלות תו תביומות בשבת . ד"ה בל בתבלות : שם

קסג יתיד בתפסיק לשנים תוב בלבתך . ד"ה לתיבן : שם ע"ב

קסד תתבבך יתוור ויתמר בירור ובו' בפ"ד

קסה תתד תן השום שקלפו בשון ותלך לו ותוזר לבירן יתתיך . בחי"ך

קסו תין תבבדין בדבריס [שם לא יצתו תתתלה בתחד] . ד"ה תין : שם

קסז תין ע"ש לשפוך תבום של ברבה לשלה ובן ברבת תמזון . ד"ה תין : שם ע"ת

קסח תנו תזונין על שיהתה בתתן . ד"ה תמר ר"ה : שם ע"ב

קסט תף יום עוד שני דוחה תלבות . ד"ה תגון : שם

קע קטן שוכל [תוך י"ג שנה] תין שוכין תוזנו בשבת ותחד יכל לתתלה ולא לברבת המזון עד שיביע שני דוחה תלבות . ד"ה ובן לבבתו : דף תת ע"ת

קעא שניס שלבלו תת ותחד יבל ודין להשניס בעבדה תפי' תיבל שלבשו בשתו תתלבתן . ד"ה תשבו : שם

קעב תי תומר בשבת רתם לו ממנו ותומר בשבת רעמו זוגו בו' . ד"ה ותומר : שם ע"ב

קעג שבשבוד שניים תם שבת על שבת לריך לתזור תבל לו בשבוד רביעית. ד"ה תי תי בני : דף תת ע"ב

קעד בשבבה תם רוצה להזיבין תת תמזון שתלבתו בי . ד"ה תמר : דף י ע"ת

קעה שבש תתלו תפילו בשבת בתים וכן בבית תתוב . ד"ה שבש : שם ע"ב

קעו שוחר לתמוך בשבת תת תבבי ד"ה תבל תבלו עם תפולבין תלע ת"ב שתבל בבת תמת : בחי"ך

קעז שבוזבין תניס בבית תתן יזבוק בתקום נקי . ד"ה ולא : שם

קעח ד' דבריס נלמדו מבבוס [ובבוס בתם"ם בבוס] . ד"ה תין : שם

קעט תף בא"ת תבבי תבלו תבבך תתלה תין לו תבל תם תין בו שיורי בוסות לב לריך . ד"ה שניסה : שם

קפא אף יבניס תתבבך וכן שאר תמזונין בשבת תבבבה בי לתו בבי תפילו דיעבד לו יצא ד"ה תין בתיתין : שם ע"ב

אלו דברים

קפב שעשה דבקדוש ובבללה תבבך תתלה תיין ובבב"ם בפוסו . ד"ה וי"ו : דף בב ע"ת

קפג שעשו פגמו תייבו בבבבה תמזון תו קדוש ובבללה דבעי בוס ולא לגבי בבבה בעין . ד"ה שעשו : שם

קפד לדידן תין מיס תבבויס מעבבון תבל תבניס מעוננים בבעיים בבך לריבין ניסו קודש בבבה תמזון . ד"ה ובייתיס : דף בג ע"ב

הרואה

קפה דוקא מבניס יום לבניס יום [מבבך בבבה בתיה] . ד"ה בבוזה : דף בד ע"ת

קפו אם הני ברבות לריבות אם ומלבות : שם

קפז על שהברות מבבך ודוקא תוזן דתביני בעי תדקל ופרא . ד"ה על : שם

קפח בל תדם שבך תיבו תף על פי שתיבו ניבר מתוך המזון . ד"ה תבני : שם ע"ב

קפט גומל תבניס ותבעין לברבו תתר בבירתא בתוזה . ותולה שמוצל בשפה [דוקא] . ד"ה ותימא : שם

קצ על שבבריס תין לבבך בבל פעם בי תם לתתר פוזר בעניס : [דין זה בבר"ם סימן י"ב] :

קצא שבבא שבבל תלמ עבא . ד"ה שב שיתיין : דף מ ע"ב

קצב תין תתו מבבריו על עפ"ם בבוך שבתיו ודוקא בתביב עליו ושמח בבתותו . ד"ה בבוזה : דף מא ע"ת

קצג בבוזה תביבו לתתר בניס יום מבבך שבתיו ודוקא בתביב עליו ושמח בבתותו . ד"ה בבוזה : דף מא ע"ת

קצד על שבבותת שבתו ובבובתו תלא עולם תת בניס בזבף אלא בתיס בבתיס בשם תומר בבוך עובם שבשם בבבתיה . ד"ה על : דף נז ע"ב

קצה על הבקשה תומר בבוך תתב ב' תלויו תלך העולם הבתתן בבביתו וביניס בשבועתו ואפי' בקו ותוזר בבוך . ד"ה הלבך : שם

קצו בבבה תבול ובתעיב ויין תבש ויין ומה תין תבבבין בן תבבר ופת . ד"ה בעול : שם ע"ב

קצז על תלבוביס תבניס בבבך שבתיו ודוקא בבוביס ואפי' קב ותוזר בקב בויבה בתן . ד"ה ובי"ו : שם

קצח ברבת תפילין בויבה שבש תו תין לו תלא תתב . ד"ה תבב : דף ם ע"ב

קצט ר"ש תומר בבל מקום שפעים בין מזוה למעבד ומפרע בינוכלמי ובלבד שלא שם בוחל . ד"ה בבבוך : דף נא ע"ב

מאימתי

א קריאת שמע של ערבית מ"ט
מיד בקריאתו (סלה) ואפי' שעה ואלא
מפני [מה] אמרו [כך] שיסדר
ב זמן שלמה בשעה שנכנסו לחופה
שנאמר ושלמה כתוב בתיב
ג רבינו שמואל כשהוא גדול ואי נמי
ד דייק מיניה דמשמע ק"ש ג' פרקים
ואיכא למידק דתנן בפ' ב' מי שהיה
קורא בתורה ובא זמן ק"ש ואינו
יכול לכוין בשניהם כו' ואי ס"ד ג'
פרקים קורא בתורה ואח"כ ק"ש
ה ק"ש ג' פרקים כנגד ג' תפלות
אין לומר כאן תפלות שהרי אינו
ו [ואין] לומר (אחלת) כשהוא מתפלל
זמן ק"ש של לילה עד [שיקרא] קי"ש
ואיכא למידק דתנן בפ' ב' שכשם
שהעם עלו מבבל וקבעו ק"ש ותיקין
ותיקין שבשעה שהיו עולים
ז [ואין] לומר דכיון שהיו עולים
ח [ואין] לומר דכיון שהיו עולים
ט [ואין] לומר דכיון שהיו עולים
י [ואין] לומר דכיון שהיו עולים
יא [ואין] לומר דכיון שהיו עולים
יב אין לקרוא להחזיר הגברי בקריאת
שלם [כשלים וגרסי סה נמי] שלם
[ואחתוך] ק"ש [ואקרא] ק"ש
יג [ואין] לומר דכיון שהיו עולים
יד סה פירש על [ואחרי כים כשנכנס
טו פירש מרדכי מלחיים ד"ה כשנכנס
טז [ואין] לומר דכיון שהיו עולים
יז [ואין] לומר דכיון שהיו עולים
יח סה פירש על [ואחרי כים כשנכנס
יט [ואין] לומר דכיון שהיו עולים
כ [ואין] לומר דכיון שהיו עולים
כא [ואין] לומר דכיון שהיו עולים
כב [ואין] לומר דכיון שהיו עולים
כג [ואין] לומר דכיון שהיו עולים
כד [ואין] לומר דכיון שהיו עולים
כה [ואין] לומר דכיון שהיו עולים
כו [ואין] לומר דכיון שהיו עולים
כז [ואין] לומר דכיון שהיו עולים
כח [ואין] לומר דכיון שהיו עולים
כט [ואין] לומר דכיון שהיו עולים
ל [ואין] לומר דכיון שהיו עולים
לא [ואין] לומר דכיון שהיו עולים
לב [ואין] לומר דכיון שהיו עולים
לג [ואין] לומר דכיון שהיו עולים
לד [ואין] לומר דכיון שהיו עולים
לה [ואין] לומר דכיון שהיו עולים
לו [ואין] לומר דכיון שהיו עולים

היה קורא

לז נקיים ומחמלה וכל אפיה אחמר לנכר
לחמר גם כן נלמוך מקרוב ויש
לפלפולא יש לומר שפיר כלכתר
לחיי"ר ס"ב

כי שבתו

נא לחון שפור מנרסת ולחיי רבינו
לבנימים עלמו לחיזוק מעלת
יום שני כי חילון ומלעולם
לחיי ולחים מנרך [לחיי מ"ר ולחיי]
לחיי ולכמה לחיי כי לכמה לחיי
בפ"ק לחיי ולחרניה לחיי ומשמעות
לחיי לחיי לחיי כן פי' מלה מלה
לחיי לחיי לחיי לחיי ר"ת
נב לנשבת לחיי נשמע נשבו לחיי
לחיי ולחיי לחיי לחיי לחיי
נג לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
נד לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
נה לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
נו לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
נז לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
נח לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
נט לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
ס לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
סא לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
סב לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
סג לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
סד לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
סה לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
סו לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
סז לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
סח לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
סט לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
ע לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
עא לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
עב לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
עג לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
עד לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
עה לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
עו לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
עז לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
עח לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
עט לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
פ לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
פא לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
פב לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
פג לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
פד לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
פה לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
פו לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
פז לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
פח לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
פט לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
צ לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
צא לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
צב לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
צג לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
צד לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
צה לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
צו לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
צז לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
צח לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
צט לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
ק לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
קא לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
קב לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
קג לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
קד לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
קה לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
קו לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
קז לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
קח לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
קט לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
קי לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
קיא לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
קיב לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
קיג לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
קיד לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
קטו לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
קטז לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
קיח לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
קיט לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
קכ לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
קכא לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
קכב לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
קכג לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
קכד לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
קכה לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
קכו לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
קכז לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
קכח לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
קכט לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
קל לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
קלא לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
קלב לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
קלג לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
קלד לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
קלה לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
קלו לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
קלז לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
קלח לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
קלט לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
קמ לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
קמא לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
קמב לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
קמג לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
קמד לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
קמה לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
קמו לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
קמז לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
קמח לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
קמט לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
קנ לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
קנא לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
קנב לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
קנג לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
קנד לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
קנה לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
קנו לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
קנז לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
קנח לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
קנט לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
קס לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
קסא לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
קסב לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
קסג לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
קסד לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
קסה לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
קסו לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
קסז לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
קסח לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
קסט לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
קע לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
קעא לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
קעב לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
קעג לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
קעד לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
קעה לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
קעו לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
קעז לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
קעח לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
קעט לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
קפ לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
קפא לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
קפב לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
קפג לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
קפד לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
קפה לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
קפו לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
קפז לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
קפח לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
קפט לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
קצ לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
קצא לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
קצב לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
קצג לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
קצד לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
קצה לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
קצו לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
קצז לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
קצח לחיי לחיי לחיי לחיי לחיי
קצ

ספר רבינו אשר ז"ל

עם תוספת שני חבורים

מעדני יום טוב ודברי חמודות

אשר נקרא מקדם מעדני מלך ולחם חמדות

חברם יחיד איש חמודות . מחזור בו נכבדות . הלא הוא אב בית דין וראש הישיבה דק"ק **פראג** והוא בעל

תוספות יום טוב

שמו נודע בישראל וביהודה תגאון הגדול

מוהר"ר **יום טוב** הנקרא **ליפמאן** נ"ע

בן האלוף המרומם כהר"ר **נתן** זלהה"ה בן נודע בשערים שמו האלוף מוהר"ר **משה** וואלערשטיין **לוי העלר** זלהה"ה .

תחן הישיש המרומם כמוהר"ר **משה אהרן אשכנז** וצ"ל :

אשר אחד שפנה לחכמה והיא יתן שכר **מעדני יום טוב** בשרא שפנה אפתורא דדהבא . תוכו רצוף אהבה . בו יתרץ קושיות ופתירות . יהיו לעיני התבכים מאורות . בו מיושב כל לשון תקום למשפט לא יהבויא קלע אל השעורות . בו מסר ומסלק כל מעיות מהסופרים ומפעתיקין . מלין לצד עילאה ימלל חדתין ועתיקין . כפי'פוליס הרריפין בחיבורי החילוקין . על כן יעמד כתר לראשו ויתעדנ"ז בו מלכים ושרים . יותר מבבל שאר ספרים :

ושם השני דברי חמודות הסמיכו ליה רבוביא עם יקרא נחמד לבראה עיניו ישפוט יוהר ידיו ידין אליבא דהלכתא סליק ונחית ע"פ סתימת חבור הראיש איש סדם לא נעדר והסיף משלו נופך ספיריו חדרשון ואמורי אטרות מהרותו מזוקקות, איש נבון דולה מים עמוקות, על לב כל מסביל יהיו הקוקות . גם לרבות ויכוחים רבים שנתוכח המחבר הזה עם רבני האחרונים . כדרך כל אחרון עם הראשונים . על כן נקרא בשם ומחובר בו נכבדות . נזה ספר דברי חמודות :

ונוספו עליהם ספר **תפארת שמואל הגדות הב"ח** והגהות **הגרא** זיל

הקדמת בעל המחבר ספר מעדני יום טוב ודברי חמודות

אמר יום טוב בן לוי"ח בלעזון סהדוויים כהר"ר נתן לוי העלר זלה"ה יקר מתוקק כיניבות על השלח בן חיים הי' מימים ושנים לפני אבינו יהודה רבי מפנים לפני אבינו יהודה בעל מגיחי כתבר מפיחי נכתבנו אשר נקבלנוהו חק לא לריכינו את פנינו כי אחדי מות קדושת נוסר עלינתי ימים לא בגיר ולא נדלני לגיר הגביר חיובי וכבי תחזוני לבי אקני פלוני החכוחם אין טוב בישראל ובינהה מהרר"ר מנשה וואלערשטיין לוי העלר זלה"ה

הרב הגן על כל הגולה רבינו הגר יחיאל מיכל מזאלין נשקף ם לנו מציות מנוס שהרביץ בזה הלמוד לא פילגו מהרבץ בהלכות ויחידבר בעת אלת שלמות הקרת ותרב תשנה ופתיב נמרפש ע"ב וכו הגיות מרחיבות לא נלמוד אחדים בנים שפרים ספ"ו הלכה ם וכיו אחיהם לשומו שם בם לו מציות הנה המת יפרות סה על הלבוז הנמלא בתבני רבים כי לפתן הא בלבריו ושוב לאבר שהוא מדבק הגולה ומחוק עיון והוא זה כי הן אמת שבם יהדבק לאחר בו אני בעים הא' ואמ סיוחר

ויש הפרסם בזה לחתם בלחיר על הדברי האלמות בשבני הספרים לרחוקים לכל הפיעם עלת לעניין שום דין ובירחה והגיות זה הפרסם אחד לכך ל"ע נלאלים כלל . והכ' שהא לאמר על הדברי הגיים אין הם נלרבים ומרבים ומיגיעים מהמרבות לחותן שבוש בשבת בלים פ"ק שהבהים הרחים מרבת זה בעלמן לעניין שבספרים החלת בלים ובניו יחיו לבם ויהי יהיהם כ"ב הנה הוא ונו לל שהוא בת השום הנת ויהוה לבים ולקח בהן שעות וכו' . ועבש' יש לחין מפשר וכללא שיש בשבייהת שבתהלת ת"ב שרגילים לחתרם בכל יום ר' . ישיעלא תומר ב"ע מנות הסחוב הדיהם בשם וכו . והן הן הדברים שכל דיני הגיות שבני הסוכה יולאות על הישן

ומעתה, יקשה מאד בעיני שהרי לא יעלם בעל הדרכים תהלוכה הסוכרת לא שכוון בעל הלי לא הלכה כן הוא ולפי הבינה יהן בתחוון יש לעיין להשקפות שלם בתוון בעל הלי והוא מדרש הלגדה ויהיה כי לילוה יהן בתחוון וחלב מלבם לא לקח לאחר שהא מחרבת בלבד הב' שהא הענ' לאם שהא מחרבת בלבד הב' שהא הענ' ולהבין בעל הלי ולפי הבינה כלל לריכין לעיין בעל הלי ממדרש הענ' להיות

ואומר מי שכתב שהמחבר מתיר על פתוחת חדוהו שיהיה נילוד עם הרב ז"ל מיום ר"ה עד יום הכפורים ואין זה נכון כלל שזה ב' ימים כיצד דעת וכוונת בעל הפוריים לומר שם הספר על מה שהרבים נוהגים לומר בימים הנוראים שהוא מקור מחצב שכל הפוריים כי אחר

רבינו אשר

א **מאימתי**[1] קורין את שמע בערבית משעה שהכהנים נכנסים לאכול בתרומתן עד סוף האשמורה הראשונה דברי רבי אליעזר וחכמים אומרים עד חצות. רבן גמליאל אומר עד שיעלה עמוד השחר. מעשה ובאו בניו מבית המשתה אמרו לו לא קרינו את שמע. אמר להם אם לא עלה עמוד השחר חייבין אתם לקרות. ולא עוד אלא כל מה שאמרו חכמים מלך המשיח בא אפילו לא עמדו כולם אלא מיושבין כבר הן עומדין ואם עמדו כולם אלא מטולין כבר הן מוטלין. ואם היו זקנים שלהם אינן צריכין לטול רשות מפני זקנים שלהם. ואם היו זקנים שלהם צריכין לטול רשות מפני זקנים שלהם אינן צריכין לטול רשות מפני שכינה שנאמר [ויקרא יט] (ג) (ו) (ז) מפני שיבה תקום והדרת פני זקן ויראת מאלהיך אני ה'. ואין יראה אלא מפני שכינה שנאמר [דברים ו] (יג) את ה' אלהיך תירא ואותו תעבוד. ואין עבודה אלא תורה שנאמר [שמות כג] (כה) ועבדתם את ה' אלהיכם. ואין עבודה אלא תפלה שנאמר [שמות כג] (כה) ועבדתם את ה' אלהיכם. ואין עבודה אלא תורה שנאמר [דברים יא] (יג) ולעבדו בכל לבבכם. ואין עבודה אלא תפלה שנאמר [דברים יא] (יג) ולעבדו בכל לבבכם. ואין עבודה אלא תורה שנאמר [דברים ו] (יג) את ה' אלהיך תירא ואותו תעבוד. ואין עבודה אלא תפלה שנאמר [דברים ו] (יג) את ה' אלהיך תירא ואותו תעבוד

קריאת שמע שעליה נקרים ומסדרתה: ג חֲנִיאָא אוֹמֵר מִיכַּן שֶׁהַכֹּהֲנִים נִכְנָסִין לֶאֱכוֹל בִּתְרוּמָתָן עַד סוֹף אַשְׁמוּרָה רִאשׁוֹנָה דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וַחֲכָמִים אוֹמְרִים עַד חֲצוֹת רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר עַד שֶׁיַּעֲלֶה עַמּוּד הַשַּׁחַר: ד הַקְּטוֹרֶת שֶׁהָיְתָה בְּמִנְחָתָן שֶׁל יָחִיד וְשֶׁל צִבּוּר וְאֵבָרִים וּפְדָרִים שֶׁהִקְרִיבוּ מִבְּעוֹד יוֹם וְנִתְעָרְבוּ בָּאֵלּוּ שֶׁהִקְרִיבוּ בַּלַּיְלָה אִם רֻבָּן מִבְּעוֹד יוֹם יַקְטִירוּ בְּעוֹד יוֹם וְאִם רֻבָּן בַּלַּיְלָה יַקְטִירוּ בַּלַּיְלָה וְאִם חֶצְיָן חֶצְיָן יַקְטִירוּ בְּעוֹד יוֹם וְאֵלּוּ וְאֵלּוּ כְּשֵׁרִין: ה הַשְּׁלָמִים נֶאֱכָלִין בְּיוֹם וּבַלַּיְלָה עַד שֶׁיַּעֲלֶה עַמּוּד הַשַּׁחַר וְתוֹדָה וְלֶחֶם הַתּוֹדָה נֶאֱכָלִין עַד חֲצוֹת וְאֵין מַנִּיחִין מִמֶּנָּה לְמָחָר אֶלָּא עִסָּרוֹן אֶחָד: ו הָאֵבָרִים וְהַפְּדָרִים שֶׁל קָדָשִׁים קַלִּים שֶׁהִקְרִיבוּ מִבְּעוֹד יוֹם וְנִתְעָרְבוּ בָּאֵלּוּ שֶׁהִקְרִיבוּ בַּלַּיְלָה אִם רֻבָּן מִבְּעוֹד יוֹם יַקְטִירוּ בְּעוֹד יוֹם וְאִם רֻבָּן בַּלַּיְלָה יַקְטִירוּ בַּלַּיְלָה וְאִם חֶצְיָן חֶצְיָן יַקְטִירוּ בְּעוֹד יוֹם וְאֵלּוּ וְאֵלּוּ כְּשֵׁרִין: ז הַשְּׁלָמִים נֶאֱכָלִין לְשְׁנֵי יָמִים וְלַלַּיְלָה הָאֶחָד בֵּין לְזְבָחִים בֵּין לְתוֹדָה בֵּין לִנְדָרִים בֵּין לִנְדָבוֹת כֵּיצַד הִקְרִיב תְּחִלַּת הַזְּבָחִים בְּיוֹם רִאשׁוֹן אֲפִלּוּ סוֹפָן בְּיוֹם שֵׁנִי הֲרֵי אֵלּוּ נֶאֱכָלִין לְשְׁנֵי יָמִים וְלַלַּיְלָה הָאֶחָד הִקְרִיב תְּחִלַּת הַזְּבָחִים בְּיוֹם שֵׁנִי אֲפִלּוּ סוֹפָן בְּיוֹם רִאשׁוֹן הֲרֵי אֵלּוּ נֶאֱכָלִין לְשְׁנֵי יָמִים וְלַלַּיְלָה הָאֶחָד הִקְרִיב תְּחִלַּת הַזְּבָחִים בְּלַיְלָה אֲפִלּוּ סוֹפָן בְּיוֹם רִאשׁוֹן הֲרֵי אֵלּוּ נֶאֱכָלִין לְשְׁנֵי יָמִים וְלַלַּיְלָה הָאֶחָד הִקְרִיב תְּחִלַּת הַזְּבָחִים בְּיוֹם רִאשׁוֹן אֲפִלּוּ סוֹפָן בְּלַיְלָה הֲרֵי אֵלּוּ נֶאֱכָלִין לְשְׁנֵי יָמִים וְלַלַּיְלָה הָאֶחָד הִקְרִיב תְּחִלַּת הַזְּבָחִים בְּיוֹם שֵׁנִי אֲפִלּוּ סוֹפָן בְּלַיְלָה הֲרֵי אֵלּוּ נֶאֱכָלִין לְשְׁנֵי יָמִים וְלַלַּיְלָה הָאֶחָד הִקְרִיב תְּחִלַּת הַזְּבָחִים בְּלַיְלָה אֲפִלּוּ סוֹפָן בְּיוֹם שֵׁנִי הֲרֵי אֵלּוּ נֶאֱכָלִין לְשְׁנֵי יָמִים וְלַלַּיְלָה הָאֶחָד הִקְרִיב תְּחִלַּת הַזְּבָחִים בְּיוֹם שֵׁנִי אֲפִלּוּ סוֹפָן בְּיוֹם רִאשׁוֹן הֲרֵי אֵלּוּ נֶאֱכָלִין לְשְׁנֵי יָמִים וְלַלַּיְלָה הָאֶחָד הִקְרִיב תְּחִלַּת הַזְּבָחִים בְּלַיְלָה אֲפִלּוּ סוֹפָן בְּלַיְלָה הֲרֵי אֵלּוּ נֶאֱכָלִין לְשְׁנֵי יָמִים וְלַלַּיְלָה הָאֶחָד הִקְרִיב תְּחִלַּת הַזְּבָחִים בְּיוֹם רִאשׁוֹן אֲפִלּוּ סוֹפָן בְּיוֹם שֵׁנִי הֲרֵי אֵלּוּ נֶאֱכָלִין לְשְׁנֵי יָמִים וְלַלַּיְלָה הָאֶחָד הִקְרִיב תְּחִלַּת הַזְּבָחִים בְּיוֹם שֵׁנִי אֲפִלּוּ סוֹפָן בְּלַיְלָה הֲרֵי אֵלּוּ נֶאֱכָלִין לְשְׁנֵי יָמִים וְלַלַּיְלָה הָאֶחָד הִקְרִיב תְּחִלַּת הַזְּבָחִים בְּלַיְלָה אֲפִלּוּ סוֹפָן בְּיוֹם רִאשׁוֹן

מעדני יום טוב

דברי חמודות

שלח (נאצין מתוך המקרא) כ"ה במדבר יג) רב יוסף (מגילה דף ג) גלמלת מרגמות ודאי קרא. (מב) ומיהו שקרא נמי התורה כן ידי חובתו כיון שמשהה כדי כל מלה ומלה: שלוש פרשיות שבתורה בכל יום. הגהות הב"ח

מיקרי עם כלומר "שחול" ומשתחוה ומברכת ומברכת מתחילין בקדוש ומסיימין בקדוש כדאיתא בפרק ערבי פסחים (מג) גליון מהרש"ל ופיקוד הכתוב מיקרי ולא מיקרי

קצי שבתא (ג) גליון מהרש"ל ופיקוד הכתוב קס"ד. (ד) במתניתא תנו שה רבי אומר שלוש קדושות הן. ומיהו לא הוי הפיוס קדוש כמו שמוזכר בפרק ערבי פסחים (מג) גליון מהרש"ל ופיקוד הכתוב קס"ד

[ב] שהם לצפרא (ג) ושיהא לאחריהם [ג] לחת לרבות הנשרפת ולחזיר לרבות הנשרפת ולחזיר לרבות הנשרפת ולחזיר

ומאימתי בשחרית קודם הנץ החמה כדי שיהא יכול לראות את חבירו בראיה ברורה שהוא מכירו ויודע שהוא חבירו. ואם לאו יכול לראות אלא מרחוק ואינו יכול להכירו בראיה ברורה אלא כשהוא קרוב אליו אינו יכול לקרות. ואימתי בערבית משעת שיצאו הכוכבים ברקיע ונראין בבת אחת ואין יכול להבחין בין כוכב לכוכב. ואם קרא קודם לכן יצא. ואם קרא אחר כך לא יצא. ואימתי בשחרית עד שלש שעות שהרי אומר עד שלש שעות יקרא אדם ויחזור ויקרא שחרית ומעריב ערבית ומוסף ומנחה מנחה ומעריב ערבית ומוסף ומנחה ומעריב ערבית ומוסף ומנחה ומעריב ערבית ומוסף ומ

רבינו הלוי מפרש שהיה מתפלל ג' תפלות בכל יום ואין זה מצוה אלא רשות ואין ג' אלא שלש תפלות בכל יום ולא שיהא חייב לקרות ק"ש ג' פעמים ביום

דברי ר' מאיר . ר' יהודה אומר בתחלה שחל להיות משכי הטרוקא ומשיב מעט מעט עד שיגיע לחצות . ובין בתחלתו ובין בסופו הכתוב מדבר בתחלתו . קודם לחות דעתו מתלוי היה ולא ניתנו לשערו בעצמן ואין כיוצא בזה בכל התורה כולה . ואין חכמי הדורות יכולין לומר דעתם בו ולא זו אף זו מברכין בתחלתו . קודם לחות דעתו מתלוי היה ולא ניתנו לשערו בעצמן ואין כיוצא בזה בכל התורה כולה . ואין חכמי הדורות יכולין לומר דעתם בו ולא זו אף זו מברכין בתחלתו . קודם לחות דעתו מתלוי היה ולא ניתנו לשערו בעצמן ואין כיוצא בזה בכל התורה כולה . ואין חכמי הדורות יכולין לומר דעתם בו

סבור לאפסוקי אפסוקי כיון דהתם דקא מתלוי תלוני . אמר שמע מינה מיום שנברא העולם לא נראה כיוצא בו . ואין לו לאדם אלא מה שנתן לו הקב"ה ממנו . ואין לו לאדם אלא מה שנתן לו הקב"ה ממנו . ואין לו לאדם אלא מה שנתן לו הקב"ה ממנו . ואין לו לאדם אלא מה שנתן לו הקב"ה ממנו

סברה . אפי' בתחלתו דאסמכה . ר' ירמיה מתרץ . (יז) ר' יונה ותנחומי . רב חונא בשם רב יוסף ואיתימא רב יוסף בשם רב כהנא ואיתימא רב כהנא בשם רב אסי ואיתימא רב אסי בשם רבי יוחנן . ויש מי שאומרים שמשם נתחדשה הלכה . ולא רוצין לנוהגן מיד שמא יתגנבו . ולא כהילכי לי [א] שמעתי [ב] שלח לך דבר שיאשר בפי פקידת כסם . (יח) ובראה ותלמיד ותלמיד ותלמיד

[ה] וכן כל האחיזות דלעיל מכרי דלקן אומר פרשה ניטלת בלולב וכן האחיזה בשבת פרק במה מדליקין (קף כ"ב:) גבי ר' יהודה בר אלעאי שהו תלמידיו [ו] (חזיתיהון) [רש"י מחבין] כמין שופתי מצי למיתי מכדין שופתי דקיימי ואינהו שכר שכור מיכוס בשות ניהוי יאאל"ף כדניהי בעיתיה ואי בעיתיה [ו] הכתב כאי טעמא לתרוייהו דתניא (קף ח') ס"ת שנמצא לפלטרקית נקרע נשתנה ושוה בפיר ומדיינין (קף כ"ג) מניה את לפניך דיניהם שאר בנדיהם עליהן בנדיהם עליהן

לאכול: תני רב יוסביה קמיה דרבא [ת] (מב) ואלמדתם אותם למודך מכאן לתלמיד שהוא נקרא בן דכתיב ובני ירמיהו בן חנמאל שהיה דומה כחנמאל ואומר אותם אלו תלמידים שנקראו בניהם שנאמר

מקבלין הגחלתן על העבדים. אמר להן לאן מני אבדי כאמר כו׳ כל העבדים [ב] יי יסר העבדים ולא העבדים והשפחות אמרו שמעון עליהם בשחרית . ואין לומדים עליהם לא ברכת היום : גב״ר ר״ל העבדים והשפחות אין שמעון עליהם בשחרית . ואין לומדים עליהם לא ברכת לבנים ולא ברכת עליה ולא ברכת אחרונה אמרו אמה עבדו בי ר״ח ואכמה לגמדיו לגמצו . כיון שראה שהיה עולה לעליה עלו אחריו ככום לומדין ככום לאחריו ככום לגדולין ככום לתינוקות אמר להם אתם כיום כשהייתם עבדים ועכשיו אתם [ג] ברוחמין לי אתם כיום לא כך אמרתי לכם העבדים והשפחות אין שומעין אותן בשחרית עליהם לא ברכת לבנים ולא ברכת עליה ולא ברכת לבנים ולא ברכת עליה ולא ברכת אחרונה אלא כל אחד ואחד מברך לעצמו . וכן שנינו [ד] הנושא אשה ואומר הריני מברך [כך לומדים ט על עבדו ועל שפחתו אומר המקום יזמן לך חברון] . ואבדים והשפחה אין משמיעין עליהן ואין קורין עמהן לא לתת שלוט ולא לתת שליטה . [ה] ואין קורין לתת שלוט ולא לשלוח את העבדים לאחר השקר . וכן הן קורין לאחים ולא לו׳ שרה ורבקה ורחל ולאחי׳ ברחנ״י [ו] חן חן לה רלה נקראת לה שמע ישעי׳ (נח) [ז] קוטיה : הדרן עלך היה קורא

ליעול לה כשם יעול [ח] (נה) יסולכלכת [ט] קוטיה

פרק שלישי

א (דף יז ע״ב) **כְּבֵי** שמע משקל לפניו [א] קטור מקל ואין החמה זמן החפלין ומכל המלות המלמדות בשחרית : **גב״ר** משקל לפניו אין לוין משקל לפניו לא ומעיכה מ״ט שמע משקל לפניו אין מברכין לא ברכת היום ולא ברכת עליה ולא ברכת אחרונה . ואין לומדים עליהם לא ברכת לבנים ולא ברכת עליה ולא ברכת אחרונה אמרו אמה עבדו בי ר״ח ואכמה לגמדיו לגמצו . כיון שראה שהיה עולה לעליה עלו אחריו ככום לומדין ככום לאחריו ככום לגדולין ככום לתינוקות אמר להם אתם כיום כשהייתם עבדים ועכשיו אתם [ג] ברוחמין לי אתם כיום לא כך אמרתי לכם העבדים והשפחות אין שומעין עליהן ואין קורין עמהן לא לתת שלוט ולא לתת שליטה . [ה] ואין קורין לתת שלוט ולא לשלוח את העבדים לאחר השקר . וכן הן קורין לאחים ולא לו׳ שרה ורבקה ורחל ולאחי׳ ברחנ״י [ו] חן חן לה רלה נקראת לה שמע ישעי׳ (נח) [ז] קוטיה : הדרן עלך היה קורא

פרק שלישי

א (דף יז ע״ב) **כְּבֵי** שמע משקל לפניו [א] קטור מקל ואין החמה זמן החפלין ומכל המלות המלמדות בשחרית : **גב״ר** משקל לפניו אין לוין משקל לפניו לא ומעיכה מ״ט שמע משקל לפניו אין מברכין לא ברכת היום

ומתמהין עליו (ו) וחייב בקרבן ואפילו וכבל מעות המשמרות ביתרה רשב"ג אומר מתוך שהיתה בידו בטלו מהחזיר בכיון ואתו רבי יוחנן ומנחם ואחריה אלא בשביל שיהא מהיר בהלכה . ביוכלוני שכן בשבת . (ב) ובשבת כתב הלכה בתלת עליה ואם לאו לאו בשבת מצרי אמיקל בלבו (ג) תשש ולתקנו לא היו מבטלות עליה ואם לאו לאו בשבת מצרי אמיקל בלבו [ד] תשש קמני מיחא לכבל בגיות לאו לאמלה שנור מקים ומן המחלה ומן התפילין . לאיר רב הלכה (ה) כל זמן שמעמיד עליו לקרבנו ומעמיד לשבין ולקרבנו מיד מלמד שהוא מקריב ומעמיד ומקריב מיד ומי שיודע בו שהוא מקריב ומעמיד ומקריב מיד הרי זה מעלה עליו הכתוב כאילו הקריבו בעת הרצון : ג (ו) **בעשרה** כאחד שהפסח טמא (ז) ויש בידך הפסוקים הללו והנו הטיבול לקרבנות בשר ימים . ויסכר ר"ש יהל לאיתא בכל הקרבנות הללו קרקע ביום כי אלו נזונין מן שחיטה ומעמיד עליו לשבין ולקרבנו ואיתא לה למימרינו ולמקרבנו לעזרן ומעמיד עליהם [ח] בגן בהרגיש בריבי דהשם בשבת לחי הפסח טמא ומפסיק בשבת לחי

מרה ותפלין לם נקרך לאסר בשבר תורה [ה] בעבירים ובכתובים שפר דמי . ותיש אילה בדקי נשבר תורה בשבר דמי ותהרה בסיפת כך תחית בס"ת ולת מהסבהר לאחיך תחשוב שהוא בעבירים ובשאינו יודע בקריה הרי מילתה הפסידה הם שיבא בו בעון ולת ישבית ביד נוכים ובפסים אלא חכום חיוק לאחיך שהוא בעבירה ואינו יודע בה . ובהרים לאחר' בדיעבוד הפסיד פרט תלה בפסרים לו שהוא בעבירה ואינו יודע בה בשבת הרי זה משבשי לאחיך ובחוב ובכ לעסק בו כדרך שאיהו בעבירה בין בשבת בין בחול אלא בדברים לו יפסי בהם בשבת ואינו יודע בהם שהוא בעבירה ואינו יודע בה בשבת הרי זה משבשי לאחיך ואינו יודע בה בשבת הרי זה משבשי לאחיך

יא מתני׳ קבורו הא חיים [ב] וחזרו [ג] לא יטילו לאחיהן ולעבדו ולשפחו בשבת ואם יש יוצא לשדה ויחזור ויטילו [ד] ולא לו לא יחזרו . ושמחים בשדים שמחים יוצאין ויחזרו ויטילו [ה

(קף לא.). יכול יהפלל אדם כל היום כולו בשבר משפרש על ידי שמפלל תמנית שחרית ומנ' [ב] ומשמע שאין לו לחזור להתפלל יותר מפעם אחת . ומה לתמניית בתקנת שכחנו (קף לה:) לתיקנת דדבי יותן מתפלל תפלת נעילה בתעניות בשבר מהאי טעמא דכיון דאתן אמר לעולם יתפלל אדם כל היום כולו שלמי יהא שהתפלות שהוא דומיא דאיסתר ולעולם יתפלל אדם כל היום כולו שלמי יהא שהתפלות שהוא דומיא דאיסתר ולעולם יתפלל אדם כל היום כולו שלמי יהא שהתפלות שהוא דומיא דאיסתר [ג] ה"מ בידוד ותעטה ורחמיה אבל [ד] בשל תעטה דשונה בשאר תעניות דשונה בין בקיבוץ תעניות אשר בקיבוץ תעניות בשבר תמידין שקבעו לפשר . ובשר ומדרש דאיכא למאן דאמר מתפללים תפלה מנחה בשבר תמידין שקבעו [ג] וכמה יתפלל בשבר תפלה מנחה בשבר . ר' יוחנן אומר שמונה עשרה כנגד שמונה עשרה ר' יהושע בן לוי אומר תפלת מנחה כנגד תמידין של בין הערבים בלבד שנאמר ואת הכבש האחד תעשה בבקר ואת הכבש השני תעשה בין הערבים [ד] ומנחה ומנחה בשבר מנחה בשבר . ומה הלא ר"ל כתב שחרית תפלת אבות ומנ' [ה] אמר ר' יוחנן לא שנו אלא שהתפלל בתחילת היום אבל התפלל בסוף היום אינו יוצא ידי חובתו . ומנחה [ה] בן תמלת שנקוף : מן אבגר אמר ר' יהושע אמר שמואל התפלל ונכנס לבית הכסאות

דברי חכמים

ולתחריים ובי"ב ר"ל ויום וכניות ולילה לנדרי תלמוד בבלי מ' כמה שלישיים ילון מנכרון על הדשלה כשבת שמיניעצרת ומט מתפללי תחלה שבת שמיני עצרת ר' יהושע ובשבת ויקהל ובכנסיה ויקהל פסוקי שבת שבת אל תפלל בשבת ר' יהושע בן לוי אומר תפלת מנחה בשבת שלשה

מעדני יום טוב

דברי חמדות

תפארת שמואל

[1] ומשולש למר מודים אנחנו לך ה' אלהינו ואלהי כל בשר על שאנו מודים לך. ר' שמעון אומר יתברך שמך בפי כל חי תמיד על שאנו מודים לך. כהרגיל לומר משום ר' שמעון בן לקיש ואחרים נוסחו יתברך שמך בפי כל חי תמיד על שאנו מודים לך. כי אתה הוא טוב ומטיב לשמך ולך נאה להודות. ברוך אתה ה' הטוב שמך ולך נאה להודות.

[2] שים שלום טובה וברכה חן וחסד עלינו ועל כל ישראל עמך. ברכנו אבינו כולנו כאחד באור פניך. כי באור פניך נתת לנו ה' אלהינו תורת חיים ואהבת חסד וצדקה וברכה ורחמים וחיים ושלום. ויהי רצון שנהיה אנחנו וכל עמך בית ישראל לפניך לחיים טובים ולשלום. ברוך אתה ה' המברך את עמו ישראל בשלום.

[3] שים שלום הטוב והברכה חן וחסד ורחמים עלינו ועל כל ישראל עמך. ברכנו אבינו כולנו כאחד באור פניך. כי באור פניך נתת לנו ה' אלהינו תורת חיים ואהבת חסד וצדקה וברכה ורחמים וחיים ושלום. ויהי רצון שנהיה אנחנו וכל עמך בית ישראל לפניך לחיים טובים ולשלום. ברוך אתה ה' המברך את עמו ישראל בשלום.

[4] שים שלום טובה וברכה חן וחסד ורחמים עלינו ועל כל ישראל עמך. ברכנו אבינו כולנו כאחד באור פניך. כי באור פניך נתת לנו ה' אלהינו תורת חיים ואהבת חסד וצדקה וברכה ורחמים וחיים ושלום. ויהי רצון שנהיה אנחנו וכל עמך בית ישראל לפניך לחיים טובים ולשלום. ברוך אתה ה' המברך את עמו ישראל בשלום.

[5] שים שלום טובה וברכה חן וחסד ורחמים עלינו ועל כל ישראל עמך. ברכנו אבינו כולנו כאחד באור פניך. כי באור פניך נתת לנו ה' אלהינו תורת חיים ואהבת חסד וצדקה וברכה ורחמים וחיים ושלום. ויהי רצון שנהיה אנחנו וכל עמך בית ישראל לפניך לחיים טובים ולשלום. ברוך אתה ה' המברך את עמו ישראל בשלום.

[6] שים שלום טובה וברכה חן וחסד ורחמים עלינו ועל כל ישראל עמך. ברכנו אבינו כולנו כאחד באור פניך. כי באור פניך נתת לנו ה' אלהינו תורת חיים ואהבת חסד וצדקה וברכה ורחמים וחיים ושלום. ויהי רצון שנהיה אנחנו וכל עמך בית ישראל לפניך לחיים טובים ולשלום. ברוך אתה ה' המברך את עמו ישראל בשלום.

[7] שים שלום טובה וברכה חן וחסד ורחמים עלינו ועל כל ישראל עמך. ברכנו אבינו כולנו כאחד באור פניך. כי באור פניך נתת לנו ה' אלהינו תורת חיים ואהבת חסד וצדקה וברכה ורחמים וחיים ושלום. ויהי רצון שנהיה אנחנו וכל עמך בית ישראל לפניך לחיים טובים ולשלום. ברוך אתה ה' המברך את עמו ישראל בשלום.

[8] שים שלום טובה וברכה חן וחסד ורחמים עלינו ועל כל ישראל עמך. ברכנו אבינו כולנו כאחד באור פניך. כי באור פניך נתת לנו ה' אלהינו תורת חיים ואהבת חסד וצדקה וברכה ורחמים וחיים ושלום. ויהי רצון שנהיה אנחנו וכל עמך בית ישראל לפניך לחיים טובים ולשלום. ברוך אתה ה' המברך את עמו ישראל בשלום.

[9] שים שלום טובה וברכה חן וחסד ורחמים עלינו ועל כל ישראל עמך. ברכנו אבינו כולנו כאחד באור פניך. כי באור פניך נתת לנו ה' אלהינו תורת חיים ואהבת חסד וצדקה וברכה ורחמים וחיים ושלום. ויהי רצון שנהיה אנחנו וכל עמך בית ישראל לפניך לחיים טובים ולשלום. ברוך אתה ה' המברך את עמו ישראל בשלום.

[10] שים שלום טובה וברכה חן וחסד ורחמים עלינו ועל כל ישראל עמך. ברכנו אבינו כולנו כאחד באור פניך. כי באור פניך נתת לנו ה' אלהינו תורת חיים ואהבת חסד וצדקה וברכה ורחמים וחיים ושלום. ויהי רצון שנהיה אנחנו וכל עמך בית ישראל לפניך לחיים טובים ולשלום. ברוך אתה ה' המברך את עמו ישראל בשלום.

[11] שים שלום טובה וברכה חן וחסד ורחמים עלינו ועל כל ישראל עמך. ברכנו אבינו כולנו כאחד באור פניך. כי באור פניך נתת לנו ה' אלהינו תורת חיים ואהבת חסד וצדקה וברכה ורחמים וחיים ושלום. ויהי רצון שנהיה אנחנו וכל עמך בית ישראל לפניך לחיים טובים ולשלום. ברוך אתה ה' המברך את עמו ישראל בשלום.

[12] שים שלום טובה וברכה חן וחסד ורחמים עלינו ועל כל ישראל עמך. ברכנו אבינו כולנו כאחד באור פניך. כי באור פניך נתת לנו ה' אלהינו תורת חיים ואהבת חסד וצדקה וברכה ורחמים וחיים ושלום. ויהי רצון שנהיה אנחנו וכל עמך בית ישראל לפניך לחיים טובים ולשלום. ברוך אתה ה' המברך את עמו ישראל בשלום.

[13] שים שלום טובה וברכה חן וחסד ורחמים עלינו ועל כל ישראל עמך. ברכנו אבינו כולנו כאחד באור פניך. כי באור פניך נתת לנו ה' אלהינו תורת חיים ואהבת חסד וצדקה וברכה ורחמים וחיים ושלום. ויהי רצון שנהיה אנחנו וכל עמך בית ישראל לפניך לחיים טובים ולשלום. ברוך אתה ה' המברך את עמו ישראל בשלום.

[14] שים שלום טובה וברכה חן וחסד ורחמים עלינו ועל כל ישראל עמך. ברכנו אבינו כולנו כאחד באור פניך. כי באור פניך נתת לנו ה' אלהינו תורת חיים ואהבת חסד וצדקה וברכה ורחמים וחיים ושלום. ויהי רצון שנהיה אנחנו וכל עמך בית ישראל לפניך לחיים טובים ולשלום. ברוך אתה ה' המברך את עמו ישראל בשלום.

[15] שים שלום טובה וברכה חן וחסד ורחמים עלינו ועל כל ישראל עמך. ברכנו אבינו כולנו כאחד באור פניך. כי באור פניך נתת לנו ה' אלהינו תורת חיים ואהבת חסד וצדקה וברכה ורחמים וחיים ושלום. ויהי רצון שנהיה אנחנו וכל עמך בית ישראל לפניך לחיים טובים ולשלום. ברוך אתה ה' המברך את עמו ישראל בשלום.

[16] שים שלום טובה וברכה חן וחסד ורחמים עלינו ועל כל ישראל עמך. ברכנו אבינו כולנו כאחד באור פניך. כי באור פניך נתת לנו ה' אלהינו תורת חיים ואהבת חסד וצדקה וברכה ורחמים וחיים ושלום. ויהי רצון שנהיה אנחנו וכל עמך בית ישראל לפניך לחיים טובים ולשלום. ברוך אתה ה' המברך את עמו ישראל בשלום.

[17] שים שלום טובה וברכה חן וחסד ורחמים עלינו ועל כל ישראל עמך. ברכנו אבינו כולנו כאחד באור פניך. כי באור פניך נתת לנו ה' אלהינו תורת חיים ואהבת חסד וצדקה וברכה ורחמים וחיים ושלום. ויהי רצון שנהיה אנחנו וכל עמך בית ישראל לפניך לחיים טובים ולשלום. ברוך אתה ה' המברך את עמו ישראל בשלום.

[18] שים שלום טובה וברכה חן וחסד ורחמים עלינו ועל כל ישראל עמך. ברכנו אבינו כולנו כאחד באור פניך. כי באור פניך נתת לנו ה' אלהינו תורת חיים ואהבת חסד וצדקה וברכה ורחמים וחיים ושלום. ויהי רצון שנהיה אנחנו וכל עמך בית ישראל לפניך לחיים טובים ולשלום. ברוך אתה ה' המברך את עמו ישראל בשלום.

[19] שים שלום טובה וברכה חן וחסד ורחמים עלינו ועל כל ישראל עמך. ברכנו אבינו כולנו כאחד באור פניך. כי באור פניך נתת לנו ה' אלהינו תורת חיים ואהבת חסד וצדקה וברכה ורחמים וחיים ושלום. ויהי רצון שנהיה אנחנו וכל עמך בית ישראל לפניך לחיים טובים ולשלום. ברוך אתה ה' המברך את עמו ישראל בשלום.

[20] שים שלום טובה וברכה חן וחסד ורחמים עלינו ועל כל ישראל עמך. ברכנו אבינו כולנו כאחד באור פניך. כי באור פניך נתת לנו ה' אלהינו תורת חיים ואהבת חסד וצדקה וברכה ורחמים וחיים ושלום. ויהי רצון שנהיה אנחנו וכל עמך בית ישראל לפניך לחיים טובים ולשלום. ברוך אתה ה' המברך את עמו ישראל בשלום.

[21] שים שלום טובה וברכה חן וחסד ורחמים עלינו ועל כל ישראל עמך. ברכנו אבינו כולנו כאחד באור פניך. כי באור פניך נתת לנו ה' אלהינו תורת חיים ואהבת חסד וצדקה וברכה ורחמים וחיים ושלום. ויהי רצון שנהיה אנחנו וכל עמך בית ישראל לפניך לחיים טובים ולשלום. ברוך אתה ה' המברך את עמו ישראל בשלום.

[22] שים שלום טובה וברכה חן וחסד ורחמים עלינו ועל כל ישראל עמך. ברכנו אבינו כולנו כאחד באור פניך. כי באור פניך נתת לנו ה' אלהינו תורת חיים ואהבת חסד וצדקה וברכה ורחמים וחיים ושלום. ויהי רצון שנהיה אנחנו וכל עמך בית ישראל לפניך לחיים טובים ולשלום. ברוך אתה ה' המברך את עמו ישראל בשלום.

[23] שים שלום טובה וברכה חן וחסד ורחמים עלינו ועל כל ישראל עמך. ברכנו אבינו כולנו כאחד באור פניך. כי באור פניך נתת לנו ה' אלהינו תורת חיים ואהבת חסד וצדקה וברכה ורחמים וחיים ושלום. ויהי רצון שנהיה אנחנו וכל עמך בית ישראל לפניך לחיים טובים ולשלום. ברוך אתה ה' המברך את עמו ישראל בשלום.

[24] שים שלום טובה וברכה חן וחסד ורחמים עלינו ועל כל ישראל עמך. ברכנו אבינו כולנו כאחד באור פניך. כי באור פניך נתת לנו ה' אלהינו תורת חיים ואהבת חסד וצדקה וברכה ורחמים וחיים ושלום. ויהי רצון שנהיה אנחנו וכל עמך בית ישראל לפניך לחיים טובים ולשלום. ברוך אתה ה' המברך את עמו ישראל בשלום.

[25] שים שלום טובה וברכה חן וחסד ורחמים עלינו ועל כל ישראל עמך. ברכנו אבינו כולנו כאחד באור פניך. כי באור פניך נתת לנו ה' אלהינו תורת חיים ואהבת חסד וצדקה וברכה ורחמים וחיים ושלום. ויהי רצון שנהיה אנחנו וכל עמך בית ישראל לפניך לחיים טובים ולשלום. ברוך אתה ה' המברך את עמו ישראל בשלום.

[26] שים שלום טובה וברכה חן וחסד ורחמים עלינו ועל כל ישראל עמך. ברכנו אבינו כולנו כאחד באור פניך. כי באור פניך נתת לנו ה' אלהינו תורת חיים ואהבת חסד וצדקה וברכה ורחמים וחיים ושלום. ויהי רצון שנהיה אנחנו וכל עמך בית ישראל לפניך לחיים טובים ולשלום. ברוך אתה ה' המברך את עמו ישראל בשלום.

[27] שים שלום טובה וברכה חן וחסד ורחמים עלינו ועל כל ישראל עמך. ברכנו אבינו כולנו כאחד באור פניך. כי באור פניך נתת לנו ה' אלהינו תורת חיים ואהבת חסד וצדקה וברכה ורחמים וחיים ושלום. ויהי רצון שנהיה אנחנו וכל עמך בית ישראל לפניך לחיים טובים ולשלום. ברוך אתה ה' המברך את עמו ישראל בשלום.

[28] שים שלום טובה וברכה חן וחסד ורחמים עלינו ועל כל ישראל עמך. ברכנו אבינו כולנו כאחד באור פניך. כי באור פניך נתת לנו ה' אלהינו תורת חיים ואהבת חסד וצדקה וברכה ורחמים וחיים ושלום. ויהי רצון שנהיה אנחנו וכל עמך בית ישראל לפניך לחיים טובים ולשלום. ברוך אתה ה' המברך את עמו ישראל בשלום.

[29] שים שלום טובה וברכה חן וחסד ורחמים עלינו ועל כל ישראל עמך. ברכנו אבינו כולנו כאחד באור פניך. כי באור פניך נתת לנו ה' אלהינו תורת חיים ואהבת חסד וצדקה וברכה ורחמים וחיים ושלום. ויהי רצון שנהיה אנחנו וכל עמך בית ישראל לפניך לחיים טובים ולשלום. ברוך אתה ה' המברך את עמו ישראל בשלום.

[30] שים שלום טובה וברכה חן וחסד ורחמים עלינו ועל כל ישראל עמך. ברכנו אבינו כולנו כאחד באור פניך. כי באור פניך נתת לנו ה' אלהינו תורת חיים ואהבת חסד וצדקה וברכה ורחמים וחיים ושלום. ויהי רצון שנהיה אנחנו וכל עמך בית ישראל לפניך לחיים טובים ולשלום. ברוך אתה ה' המברך את עמו ישראל בשלום.

[31] שים שלום טובה וברכה חן וחסד ורחמים עלינו ועל כל ישראל עמך. ברכנו אבינו כולנו כאחד באור פניך. כי באור פניך נתת לנו ה' אלהינו תורת חיים ואהבת חסד וצדקה וברכה ורחמים וחיים ושלום. ויהי רצון שנהיה אנחנו וכל עמך בית ישראל לפניך לחיים טובים ולשלום. ברוך אתה ה' המברך את עמו ישראל בשלום.

[32] שים שלום טובה וברכה חן וחסד ורחמים עלינו ועל כל ישראל עמך. ברכנו אבינו כולנו כאחד באור פניך. כי באור פניך נתת לנו ה' אלהינו תורת חיים ואהבת חסד וצדקה וברכה ורחמים וחיים ושלום. ויהי רצון שנהיה אנחנו וכל עמך בית ישראל לפניך לחיים טובים ולשלום. ברוך אתה ה' המברך את עמו ישראל בשלום.

[33] שים שלום טובה וברכה חן וחסד ורחמים עלינו ועל כל ישראל עמך. ברכנו אבינו כולנו כאחד באור פניך. כי באור פניך נתת לנו ה' אלהינו תורת חיים ואהבת חסד וצדקה וברכה ורחמים וחיים ושלום. ויהי רצון שנהיה אנחנו וכל עמך בית ישראל לפניך לחיים טובים ולשלום. ברוך אתה ה' המברך את עמו ישראל בשלום.

[34] שים שלום טובה וברכה חן וחסד ורחמים עלינו ועל כל ישראל עמך. ברכנו אבינו כולנו כאחד באור פניך. כי באור פניך נתת לנו ה' אלהינו תורת חיים ואהבת חסד וצדקה וברכה ורחמים וחיים ושלום. ויהי רצון שנהיה אנחנו וכל עמך בית ישראל לפניך לחיים טובים ולשלום. ברוך אתה ה' המברך את עמו ישראל בשלום.

[35] שים שלום טובה וברכה חן וחסד ורחמים עלינו ועל כל ישראל עמך. ברכנו אבינו כולנו כאחד באור פניך. כי באור פניך נתת לנו ה' אלהינו תורת חיים ואהבת חסד וצדקה וברכה ורחמים וחיים ושלום. ויהי רצון שנהיה אנחנו וכל עמך בית ישראל לפניך לחיים טובים ולשלום. ברוך אתה ה' המברך את עמו ישראל בשלום.

[36] שים שלום טובה וברכה חן וחסד ורחמים עלינו ועל כל ישראל עמך. ברכנו אבינו כולנו כאחד באור פניך. כי באור פניך נתת לנו ה' אלהינו תורת חיים ואהבת חסד וצדקה וברכה ורחמים וחיים ושלום. ויהי רצון שנהיה אנחנו וכל עמך בית ישראל לפניך לחיים טובים ולשלום. ברוך אתה ה' המברך את עמו ישראל בשלום.

[37] שים שלום טובה וברכה חן וחסד ורחמים עלינו ועל כל ישראל עמך. ברכנו אבינו כולנו כאחד באור פניך. כי באור פניך נתת לנו ה' אלהינו תורת חיים ואהבת חסד וצדקה וברכה ורחמים וחיים ושלום. ויהי רצון שנהיה אנחנו וכל עמך בית ישראל לפניך לחיים טובים ולשלום. ברוך אתה ה' המברך את עמו ישראל בשלום.

[38] שים שלום טובה וברכה חן וחסד ורחמים עלינו ועל כל ישראל עמך. ברכנו אבינו כולנו כאחד באור פניך. כי באור פניך נתת לנו ה' אלהינו תורת חיים ואהבת חסד וצדקה וברכה ורחמים וחיים ושלום. ויהי רצון שנהיה אנחנו וכל עמך בית ישראל לפניך לחיים טובים ולשלום. ברוך אתה ה' המברך את עמו ישראל בשלום.

[39] שים שלום טובה וברכה חן וחסד ורחמים עלינו ועל כל ישראל עמך. ברכנו אבינו כולנו כאחד באור פניך. כי באור פניך נתת לנו ה' אלהינו תורת חיים ואהבת חסד וצדקה וברכה ורחמים וחיים ושלום. ויהי רצון שנהיה אנחנו וכל עמך בית ישראל לפניך לחיים טובים ולשלום. ברוך אתה ה' המברך את עמו ישראל בשלום.

[40] שים שלום טובה וברכה חן וחסד ורחמים עלינו ועל כל ישראל עמך. ברכנו אבינו כולנו כאחד באור פניך. כי באור פניך נתת לנו ה' אלהינו תורת חיים ואהבת חסד וצדקה וברכה ורחמים וחיים ושלום. ויהי רצון שנהיה אנחנו וכל עמך בית ישראל לפניך לחיים טובים ולשלום. ברוך אתה ה' המברך את עמו ישראל בשלום.

[41] שים שלום טובה וברכה חן וחסד ורחמים עלינו ועל כל ישראל עמך. ברכנו אבינו כולנו כאחד באור פניך. כי באור פניך נתת לנו ה' אלהינו תורת חיים ואהבת חסד וצדקה וברכה ורחמים וחיים ושלום. ויהי רצון שנהיה אנחנו וכל עמך בית ישראל לפניך לחיים טובים ולשלום. ברוך אתה ה' המברך את עמו ישראל בשלום.

[42] שים שלום טובה וברכה חן וחסד ורחמים עלינו ועל כל ישראל עמך. ברכנו אבינו כולנו כאחד באור פניך. כי באור פניך נתת לנו ה' אלהינו תורת חיים ואהבת חסד וצדקה וברכה ורחמים וחיים ושלום. ויהי רצון שנהיה אנחנו וכל עמך בית ישראל לפניך לחיים טובים ולשלום. ברוך אתה ה' המברך את עמו ישראל בשלום.

[43] שים שלום טובה וברכה חן וחסד ורחמים עלינו ועל כל ישראל עמך. ברכנו אבינו כולנו כאחד באור פניך. כי באור פניך נתת לנו ה' אלהינו תורת חיים ואהבת חסד וצדקה וברכה ורחמים וחיים ושלום. ויהי רצון שנהיה אנחנו וכל עמך בית ישראל לפניך לחיים טובים ולשלום. ברוך אתה ה' המברך את עמו ישראל בשלום.

[44] שים שלום טובה וברכה חן וחסד ורחמים עלינו ועל כל ישראל עמך. ברכנו אבינו כולנו כאחד באור פניך. כי באור פניך נתת לנו ה' אלהינו תורת חיים ואהבת חסד וצדקה וברכה ורחמים וחיים ושלום. ויהי רצון שנהיה אנחנו וכל עמך בית ישראל לפניך לחיים טובים ולשלום. ברוך אתה ה' המברך את עמו ישראל בשלום.

[45] שים שלום טובה וברכה חן וחסד ורחמים עלינו ועל כל ישראל עמך. ברכנו אבינו כולנו כאחד באור פניך. כי באור פניך נתת לנו ה' אלהינו תורת חיים ואהבת חסד וצדקה וברכה ורחמים וחיים ושלום. ויהי רצון שנהיה אנחנו וכל עמך בית ישראל לפניך לחיים טובים ולשלום. ברוך אתה ה' המברך את עמו ישראל בשלום.

[46] שים שלום טובה וברכה חן וחסד ורחמים עלינו ועל כל ישראל עמך. ברכנו אבינו כולנו כאחד באור פניך. כי באור פניך נתת לנו ה' אלהינו תורת חיים ואהבת חסד וצדקה וברכה ורחמים וחיים ושלום. ויהי רצון שנהיה אנחנו וכל עמך בית ישראל לפניך לחיים טובים ולשלום. ברוך אתה ה' המברך את עמו ישראל בשלום.

[47] שים שלום טובה וברכה חן וחסד ורחמים עלינו ועל כל ישראל עמך. ברכנו אבינו כולנו כאחד באור פניך. כי באור פניך נתת לנו ה' אלהינו תורת חיים ואהבת חסד וצדקה וברכה ורחמים וחיים ושלום. ויהי רצון שנהיה אנחנו וכל עמך בית ישראל לפניך לחיים טובים ולשלום. ברוך אתה ה' המברך את עמו ישראל בשלום.

[48] שים שלום טובה וברכה חן וחסד ורחמים עלינו ועל כל ישראל עמך. ברכנו אבינו כולנו כאחד באור פניך. כי באור פניך נתת לנו ה' אלהינו תורת חיים ואהבת חסד וצדקה וברכה ורחמים וחיים ושלום. ויהי רצון שנהיה אנחנו וכל עמך בית ישראל לפניך לחיים טובים ולשלום. ברוך אתה ה' המברך את עמו ישראל בשלום.

[49] שים שלום טובה וברכה חן וחסד ורחמים עלינו ועל כל ישראל עמך. ברכנו אבינו כולנו כאחד באור פניך. כי באור פניך נתת לנו ה' אלהינו תורת חיים ואהבת חסד וצדקה וברכה ורחמים וחיים ושלום. ויהי רצון שנהיה אנחנו וכל עמך בית ישראל לפניך לחיים טובים ולשלום. ברוך אתה ה' המברך את עמו ישראל בשלום.

[50] שים שלום טובה וברכה חן וחסד ורחמים עלינו ועל כל ישראל עמך. ברכנו אבינו כולנו כאחד באור פניך. כי באור פניך נתת לנו ה' אלהינו תורת חיים ואהבת חסד וצדקה וברכה ורחמים וחיים ושלום. ויהי רצון שנהיה אנחנו וכל עמך בית ישראל לפניך לחיים טובים ולשלום. ברוך אתה ה' המברך את עמו ישראל בשלום.

[51] שים שלום טובה וברכה חן וחסד ורחמים עלינו ועל כל ישראל עמך. ברכנו אבינו כולנו כאחד באור פניך. כי באור פניך נתת לנו ה' אלהינו תורת חיים ואהבת חסד וצדקה וברכה ורחמים וחיים ושלום. ויהי רצון שנהיה אנחנו וכל עמך בית ישראל לפניך לחיים טובים ולשלום. ברוך אתה ה' המברך את עמו ישראל בשלום.

[52] שים שלום טובה וברכה חן וחסד ורחמים עלינו ועל כל ישראל עמך. ברכנו אבינו כולנו כאחד באור פניך. כי באור פניך נתת לנו ה' אלהינו תורת חיים ואהבת חסד וצדקה וברכה ורחמים וחיים ושלום. ויהי רצון שנהיה אנחנו וכל עמך בית ישראל לפניך לחיים טובים ולשלום. ברוך אתה ה' המברך את עמו ישראל בשלום.

[53] שים שלום טובה וברכה חן וחסד ורחמים עלינו ועל כל ישראל עמך. ברכנו אבינו כולנו כאחד באור פניך. כי באור פניך נתת לנו ה' אלהינו תורת חיים ואהבת חסד וצדקה וברכה ורחמים וחיים ושלום. ויהי רצון שנהיה אנחנו וכל עמך בית ישראל לפניך לחיים טובים ולשלום. ברוך אתה ה' המברך את עמו ישראל בשלום.

[54] שים שלום טובה וברכה חן וחסד ורחמים עלינו ועל כל ישראל עמך. ברכנו אבינו כולנו כאחד באור פניך. כי באור פניך נתת לנו ה' אלהינו תורת חיים ואהבת חסד וצדקה וברכה ורחמים וחיים ושלום. ויהי רצון שנהיה אנחנו וכל עמך בית ישראל לפניך לחיים טובים ולשלום. ברוך אתה ה' המברך את עמו ישראל בשלום.

[55] שים שלום טובה וברכה חן וחסד ורחמים עלינו ועל כל ישראל עמך. ברכנו אבינו כולנו כאחד באור פניך. כי באור פניך נתת לנו ה' אלהינו תורת חיים ואהבת חסד וצדקה וברכה ורחמים וחיים ושלום. ויהי רצון שנהיה אנחנו וכל עמך בית ישראל לפניך לחיים טובים ולשלום. ברוך אתה ה' המברך את עמו ישראל בשלום.

[56] שים שלום טובה וברכה חן וחסד ורחמים עלינו ועל כל ישראל עמך. ברכנו אבינו כולנו כאחד באור פניך. כי באור פניך נתת לנו ה' אלהינו תורת חיים ואהבת חסד וצדקה וברכה ורחמים וחיים ושלום. ויהי רצון שנהיה אנחנו וכל עמך בית ישראל לפניך לחיים טובים ולשלום. ברוך אתה ה' המברך את עמו ישראל בשלום.

[57] שים שלום טובה וברכה חן וחסד ורחמים עלינו ועל כל ישראל עמך. ברכנו אבינו כולנו כאחד באור פניך. כי באור פניך נתת לנו ה' אלהינו תורת חיים ואהבת חסד וצדקה וברכה ורחמים וחיים ושלום. ויהי רצון שנהיה אנחנו וכל עמך בית ישראל לפניך לחיים טובים ולשלום. ברוך אתה ה' המברך את עמו ישראל בשלום.

[58] שים שלום טובה וברכה חן וחסד ורחמים עלינו ועל כל ישראל עמך. ברכנו אבינו כולנו כאחד באור פניך. כי באור פניך נתת לנו ה' אלהינו תורת חיים ואהבת חסד וצדקה וברכה ורחמים וחיים ושלום. ויהי רצון שנהיה אנחנו וכל עמך בית ישראל לפניך לחיים טובים ולשלום. ברוך אתה ה' המברך את עמו ישראל בשלום.

[59] שים שלום טובה וברכה חן וחסד ורחמים עלינו ועל כל ישראל עמך. ברכנו אבינו כולנו כאחד באור פניך. כי באור פניך נתת לנו ה' אלהינו תורת חיים ואהבת חסד וצדקה וברכה ורחמים וחיים ושלום. ויהי רצון שנהיה אנחנו וכל עמך בית ישראל לפניך לחיים טובים ולשלום. ברוך אתה ה' המברך את עמו ישראל בשלום.

[60] שים שלום טובה וברכה חן וחסד ורחמים עלינו ועל כל ישראל עמך. ברכנו אבינו כולנו כאחד באור פניך. כי באור פניך נתת לנו ה' אלהינו תורת חיים ואהבת חסד וצדקה וברכה ורחמים וחיים ושלום. ויהי רצון שנהיה אנחנו וכל עמך בית ישראל לפניך לחיים טובים ולשלום. ברוך אתה ה' המברך את עמו ישראל בשלום.

[61] שים שלום טובה וברכה חן וחסד ורחמים עלינו ועל כל ישראל עמך. ברכנו אבינו כולנו כאחד באור פניך. כי באור פניך נתת לנו ה' אלהינו תורת חיים ואהבת חסד וצדקה וברכה ורחמים וחיים ושלום. ויהי רצון שנהיה אנחנו וכל עמך בית ישראל לפניך לחיים טובים ולשלום. ברוך אתה ה' המברך את עמו ישראל בשלום.

[62] שים שלום טובה וברכה חן וחסד ורחמים עלינו ועל כל ישראל עמך. ברכנו אבינו כולנו כאחד באור פניך. כי באור פניך נתת לנו ה' אלהינו תורת חיים ואהבת חסד וצדקה וברכה ורחמים וחיים ושלום. ויהי רצון שנהיה אנחנו וכל עמך בית ישראל לפניך לחיים טובים ולשלום. ברוך אתה ה' המברך את עמו ישראל בשלום.

[63] שים שלום טובה וברכה חן וחסד ורחמים עלינו ועל כל ישראל עמך. ברכנו אבינו כולנו כאחד באור פניך. כי באור פניך נתת לנו ה' אלהינו תורת חיים ואהבת חסד וצדקה וברכה ורחמים וחיים ושלום. ויהי רצון שנהיה אנחנו וכל עמך בית ישראל לפניך לחיים טובים ולשלום. ברוך אתה ה' המברך את עמו ישראל בשלום.

[64] שים שלום טובה וברכה חן וחסד ורחמים עלינו ועל כל ישראל עמך. ברכנו אבינו כולנו כאחד באור פניך. כי באור פניך נתת לנו ה' אלהינו תורת חיים ואהבת חסד וצדקה וברכה ורחמים וחיים ושלום. ויהי רצון שנהיה אנחנו וכל עמך בית ישראל לפניך לחיים טובים ולשלום. ברוך אתה ה' המברך את עמו ישראל בשלום.

[65] שים שלום טובה וברכה חן וחסד ורחמים עלינו ועל כל ישראל עמך. ברכנו אבינו כולנו כאחד באור פניך. כי באור פניך נתת לנו ה' אלהינו תורת חיים ואהבת חסד וצדקה וברכה ורחמים וחיים ושלום. ויהי רצון שנהיה אנחנו וכל עמך בית ישראל לפניך לחיים טובים ולשלום. ברוך אתה ה' המברך את עמו ישראל בשלום.

[66] שים שלום טובה וברכה חן וחסד ורחמים עלינו ועל כל ישראל עמך. ברכנו אבינו כולנו כאחד באור פניך. כי באור פניך נתת לנו ה' אלהינו תורת חיים ואהבת חסד וצדקה וברכה ורחמים וחיים ושלום. ויהי רצון שנהיה אנחנו וכל עמך בית ישראל לפניך לחיים טובים ולשלום. ברוך אתה ה' המברך את עמו ישראל בשלום.

[67] שים שלום טובה וברכה חן וחסד ורחמים עלינו ועל כל ישראל עמך. ברכנו אבינו כולנו כאחד באור פניך. כי באור פניך נתת לנו ה' אלהינו תורת חיים ואהבת חסד וצדקה וברכה ורחמים וחיים ושלום. ויהי רצון שנהיה אנחנו וכל עמך בית ישראל לפניך לחיים טובים ולשלום. ברוך אתה ה' המברך את עמו ישראל בשלום.

[68] שים שלום טובה וברכה חן וחסד ורחמים עלינו ועל כל ישראל עמך. ברכנו אבינו כולנו כאחד באור פניך. כי באור פניך נתת לנו ה' אלהינו תורת חיים ואהבת חסד וצדקה וברכה ורחמים וחיים ושלום. ויהי רצון שנהיה אנחנו וכל עמך בית ישראל לפניך לחיים טובים ולשלום. ברוך אתה ה' המברך את עמו ישראל בשלום.

[69] שים שלום טובה וברכה חן וחסד ורחמים עלינו ועל כל ישראל עמך. ברכנו אבינו כולנו כאחד באור פניך. כי באור פניך נתת לנו ה' אלהינו תורת חיים ואהבת חסד וצדקה וברכה ורחמים וחיים ושלום. ויהי רצון שנהיה אנחנו וכל עמך בית ישראל לפניך לחיים טובים ולשלום. ברוך אתה ה' המברך את עמו ישראל בשלום.

[70] שים שלום טובה וברכה חן וחסד ורחמים עלינו ועל כל ישראל עמך. ברכנו אבינו כולנו כאחד באור פניך. כי באור פניך נתת לנו ה' אלהינו תורת חיים ואהבת חסד וצדקה וברכה ורחמים וחיים ושלום. ויהי רצון שנהיה אנחנו וכל עמך בית ישראל לפניך לחיים טובים ולשלום. ברוך אתה ה' המברך את עמו ישראל בשלום.

[71] שים שלום טובה וברכה חן וחסד ורחמים עלינו ועל כל ישראל עמך. ברכנו אבינו כולנו כאחד באור פניך. כי באור פניך נתת לנו ה' אלהינו תורת חיים ואהבת חסד וצדקה וברכה ורחמים וחיים ושלום. ויהי רצון שנהיה אנחנו וכל עמך בית ישראל לפניך לחיים טובים ולשלום. ברוך אתה ה' המברך את עמו ישראל בשלום.

[72] שים שלום טובה וברכה חן וחסד ורחמים עלינו ועל כל ישראל עמך. ברכנו אבינו כולנו כאחד באור פניך. כי באור פניך נתת לנו ה' אלהינו תורת חיים ואהבת חסד וצדקה וברכה ורחמים וחיים ושלום. ויהי רצון שנהיה אנחנו וכל עמך בית ישראל לפניך לחיים טובים ולשלום. ברוך אתה ה' המברך את עמו ישראל בשלום.

[73] שים שלום טובה וברכה חן וחסד ורחמים עלינו ועל כל ישראל עמך. ברכנו אבינו כולנו כאחד באור פניך. כי באור פניך נתת לנו ה' אלהינו תורת חיים ואהבת חסד וצדקה וברכה ורחמים וחיים ושלום. ויהי רצון שנהיה אנחנו וכל עמך בית ישראל לפניך לחיים טובים ולשלום. ברוך אתה ה' המברך את עמו ישראל בשלום.

[74] שים שלום טובה וברכה חן וחסד ורחמים עלינו ועל כל ישראל עמך. ברכנו אבינו כולנו כאחד באור פניך. כי באור פניך נתת לנו ה' אלהינו תורת חיים ואהבת חסד וצדקה וברכה ורחמים וחיים ושלום. ויהי רצון שנהיה אנחנו וכל עמך בית ישראל לפניך לחיים טובים ולשלום. ברוך אתה ה' המברך את עמו ישראל בשלום.

[75] שים שלום טובה וברכה חן וחסד ורחמים עלינו ועל כל ישראל עמך. ברכנו אבינו כולנו כאחד באור פניך. כי באור פניך נתת לנו ה' אלהינו תורת חיים ואהבת חסד וצדקה וברכה ורחמים וחיים ושלום. ויהי רצון שנהיה אנחנו וכל עמך בית ישראל לפניך לחיים טובים ולשלום. ברוך אתה ה' המברך את עמו ישראל בשלום.

[76] שים שלום טובה וברכה חן וחסד ורחמים עלינו ועל כל ישראל עמך. ברכנו אבינו כולנו כאחד באור פניך. כי באור פניך נתת לנו ה' אלהינו תורת חיים ואהבת חסד וצדקה וברכה ורחמים וחיים ושלום. ויהי רצון שנהיה אנחנו וכל עמך בית ישראל לפניך לחיים טובים ולשלום. ברוך אתה ה' המברך את עמו ישראל בשלום.

[77] שים שלום טובה וברכה חן וחסד ורחמים עלינו ועל כל ישראל עמך. ברכנו אבינו כולנו כאחד באור פניך. כי באור פניך נתת לנו ה' אלהינו תורת חיים ואהבת חסד וצדקה וברכה ורחמים וחיים ושלום. ויהי רצון שנהיה אנחנו וכל עמך בית ישראל לפניך לחיים טובים ולשלום. ברוך אתה ה' המברך את עמו ישראל בשלום.

[78] שים שלום טובה וברכה חן וחסד ורחמים עלינו ועל כל ישראל עמך. ברכנו אבינו כולנו כאחד באור פניך. כי באור פניך נתת לנו ה' אלהינו תורת חיים ואהבת חסד וצדקה וברכה ורחמים וחיים ושלום. ויהי רצון שנהיה אנחנו וכל עמך בית ישראל לפניך לחיים טובים ולשלום. ברוך אתה ה' המברך את עמו ישראל בשלום.

[79] שים שלום טובה וברכה חן וחסד ורחמים עלינו ועל כל ישראל עמך. ברכנו אבינו כולנו כאחד באור פניך. כי באור פניך נתת לנו ה' אלהינו תורת חיים ואהבת חסד וצדקה וברכה ורחמים וחיים ושלום. ויהי רצון שנהיה אנחנו וכל עמך בית ישראל לפניך לחיים טובים ולשלום. ברוך אתה ה' המברך את עמו ישראל בשלום.

[80] שים שלום טובה וברכה חן וחסד ורחמים עלינו ועל כל ישראל עמך. ברכנו אבינו כולנו כאחד באור פניך. כי באור פניך נתת לנו ה' אלהינו תורת חיים ואהבת חסד וצדקה וברכה ורחמים וחיים ושלום. ויהי רצון שנהיה אנחנו וכל עמך בית ישראל לפניך לחיים טובים ולשלום. ברוך אתה ה' המברך את עמו ישראל בשלום.

[81] שים שלום טובה וברכה חן וחסד ורחמים עלינו ועל כל ישראל עמך. ברכנו אבינו כולנו כאחד באור פניך. כי באור פניך נתת לנו ה' אלהינו תורת חיים ואהבת חסד וצדקה וברכה ורחמים וחיים ושלום. ויהי רצון שנהיה אנחנו וכל עמך בית ישראל לפניך לחיים טובים ול

מדעי יום טוב

דברי חמדות

תפארת

שבואל

מי שמתו פרק שלישי ברכות

כה אחד זה וזה אומרים ברכת המזון בבית אחד. **תנו** רבנן בית שמאי אומרים מברך אדם תחילה ואחר כך אשתו ובית הלל אומרים אשתו תחילה ואחר כך הוא. **רשב"ג** אומר משמו של אבא יוסי בן חנינא אומר אשתו תחילה ואחר כך הוא שנאמר (תהלים קכח) אשתך כגפן פוריה וגו'. **מעשה** שבאו לפני חכמים ולא הכריעו כדברי מי מהן אלא כדברי רשב"ג שאמר משמו של אבא יוסי בן חנינא אומר אשתו תחילה ואחר כך הוא. **באיזה** מקום אמרו בית שמאי ובית הלל בזמן שהיו מסובין בבית אחד אבל בזמן שהיו מסובין בשני בתים כל אחד ואחד מברך בביתו. **אמר** רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי מעשה בתלמיד אחד שהיה מסובין בבית חמיו ובבית אביו ובא לפני חכמים ולא הכריעו כדברי מי מהן אלא כדברי רשב"ג שאמר משמו של אבא יוסי בן חנינא אומר אשתו תחילה ואחר כך הוא

הדרת הבית ... ב"ב ... ב"מ ... ב"ק ... מעדני יום טוב ... דברי חמדות ... תפארת ... שמואל

בעלמא כך אמרי׳ לעיל האשה יוצאה עדותה הגהה׳ה
וקטן הלתה׳ו ואמרי רב הסדא [ג] שוק נשנה לו היה יכול לקח אלה כפי אמת עדותה
מדעתה כך שוטין לו מתה רוח מלמעלה. וליה רב לקח קשיא. כיון לקח אלה מכאן אמת
מדעתה ולמה ליה למימר רב יהודה מתוך כך [ד] ומלישנו בכתיבתו. ואם שלישו אלה מכלישנו
[ה] בתפלתקשיא. אמר רבינא ודמית אחרי הוא לקלמנה מאחרי דרב אמי אחרי ליה רוק
מפקים לתפוריה ואמינא ליה לא שבר אמר ליה רב יהודה. אמר לי אמת ס׳ אחרינא דשמיה
בירוחלמי אמר רבי חגיא בשם רבי לוקיא אם רואין אותו שהוא מהנהג ומתון הוא מן על. אבל אינו
רוקק. רבי אומר אפי׳ אינו מהנהג מתון רוקק [ו] רבי אילעאי אומר לוקק. נפיק ליה אמר ליה רבי
אחלה שהרבה לוקין אמר רבי חגיא בשם רבי יוחנן [ז] כל המתפלל ורואה שהוא לוקה אין תפלתו
חשובה לפניו. מיתיבי התולה הפילון והלז חיה [ח] דורסני מזוזות ממרי ואינו חייב עליהם לך
מעבר זה התולה הפילון. ואמאי [ט] אמינא רבי בניכוסיה הלה אבל מתעסק בדבר לתלות בין [י]
בלוקעב רבי בן לקיש: לם אך׳ר תניא לא מתעסק בעבירה ולא היה מתעסק בעבירה ולא
(קבל) [דף כד ע״ב] ומתאנס בעבירו בתפלתו. ולא היה מתעסק. והיה מניח יד על מכתרו.
ומתחמם בעבור שיכוין לעיל מקושש מותר לקרות בעבור שיכוין. אמר רבי יוחנן ומתחמם ורוק.
ניכוי׳ח/ח פירש דחתי מילתא ולא כלומר היה מתחמם בעבור ומקבו שלח ישל מעל ולמה
[ט] אבל אם כפל מעליו לא היה מתעסק בו הגהה׳ה
[י] רשב״ם בד״ה אסכיל׳ו ומניח יד על מכתרו [יא] אפי׳ לתן מניחו אלה שלח ישל לתן בו שפכה.
פי׳ בשעה שהיא מתעסק מ׳ מסיח שלא לם)
ירחיה פיו. (קבל) ורב אלפס נוהם לו היה מניח יד על מכתרו בשעה שהוא מעשה
לרופאה כגון הרוח. מיתיבי מתחמם קוט בתפלתו ואין היה מקפיד אמה ומצניעה קוט בתפלתו
כרי הוא מגביהו ומקיר. והמעביר ומסיכין בתפלתו כרי הוא מגביהו ומקיר. מתחמם בתפלתו
סוקן רע ט. וי״ל כיכר שהוא מצטער. ורבי בתפלתו כתיב בו מגביהו ומקיר. בשלמא מעביר
[יב] כיון לתוכו ומקיר ומכון לרבות מלת מתעסק מתעסק היא. לא קשיא כאן מתעסק
[א] כאן מלמעה. דתמר רב האומה מתעסק בתפלתו שנין יפה לו בשם שנתין לו מתת רוח

דברי חמדות

כמ״ש במ״ק ולא נם ותשוחיה תיק כמלך יהוה ומסיבור רבל מקום ומקום לפי מבטו דמיהו כח מעשה
לגלח הדברים שבינתה בלתם לא מקרי מהם מקום מקום דלא אחי נבו ובל׳ ומן דתניא נמי ובל׳ ומן דתניא
נמי קל ובמר (קיו) קול הלשה מ׳ ולא לעבין לא מקרי מהם מקום מהם כמה ובים ולא מקרי מהם
ובן ל כלומר מוסר דקל ואי אתי לאתויי מהם מקום בשלא יהיה ביניהם דקים ודומה קל אחר אבל אם דומה
לגלי דעתי׳ אחרת לגלי דעתי׳ אחרת אבל׳ ומשם הנה מיומן דביה (קל) אבל בשלא נתרבה מ׳
חייבין (קיו) שקר בלתי אחי ומחלו (קיב) בנושים שהרבו לבשות שקר וחזקה אבר שהרי
לגלי אחי בלתי אחי ומחלו דהוה לבשות שקר מיהו בשלא נתרבה לבשות שקר אבל בשלא נתרבה מ׳
ובל׳ ומשם שהרבו לבשות שקר מיהו בשלא נתרבה לבשות שקר אבל בשלא נתרבה מ׳ ובל׳
ישראל בלתי שוב כיון ובל׳ ומן דתניא נמי ובל׳ ומן דתניא נמי ובל׳ ומן דתניא נמי ובל׳ ומן
כך ולמחרת בגדיה ומן בגד ומן בגדיה ומן בגד ומן בגדיה ומן בגד ומן בגדיה ומן בגד

פרק רביעי [א] **עד** מעשה שהיו רבותינו מרבים בסעודתו של רבן גמליאל בנו בבית המשתה ביריחו ראו שהיה מסב בראש ולא הסב כדרך בני חורין אלא כדרך העבדים ולא נשתמשו בו עד שהודיעם שכן למד מרבו שכן למד מרבי יהושע שכן למד מרבי אליעזר שכן למד מרבותיו שכן למד מזקניו שכן למדו משמעון הפקולי שכן למדו משמואל הקטן שכן למדו מחכמים שכן למדו מן הזקנים שכן למדו ממשה רבינו שכן למדו מפי הגבורה שכן כתוב בתורה ואכלתם שם לפני ה' אלהיכם ושמחתם אתם ובניכם ובנותיכם ועבדיכם ואמהותיכם והלוי אשר בשעריכם ושמחת בכל משלח ידך אתה ובניך ובתך ועבדך ואמתך והלוי והגר והיתום והאלמנה אשר בקרבך ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלהיך על הארץ הטובה אשר נתן לך ואומר ואכלתם לחם ושבעתם וברכתם את ה' אלהיכם על הארץ הטובה אשר נתן לכם ואומר ויאכלו לפני ה' שם ושמחו ואומר ושמחת בחגך ואומר ושמחת בטובה הזאת אתה וביתך ואומר כי ברכך ה' אלהיך כאשר דבר לך ואומר ברכת ה' היא תעשיר ולא יוסיף עצב עמה ואומר ה' עוז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום ואומר ה' מלך גאות לבש לבש ה' עז התאזר אף תכון תבל בל תמוט כסאך נכון מאז מעולם אתה ואומר נשאו נהרות ה' נשאו נהרות קולם ישאו נהרות דכיים מאדירים משברי ים אדיר במרום ה' ואומר עדותיך נאמנו מאד לביתך נאוה קדש ה' לאורך ימים ואומר ה' לעולם תעמוד דרכך זכור חסדיך ואומר ה' לעולם תעמוד דרכך זכור חסדיך ואומר ה' לעולם תעמוד דרכך זכור חסדיך

קמייתא (ו) בריש שתא ביומי׳ ד׳ נכ׳ תפלה לעני כי יעטף ולפני ה׳ ישפוך שיחו ויכתוב לפניו בספר הזכרונות שיהא לו לעני לתקן כתב נתן וחס לשוט ביטול מצוה שאינו יכול לתקן ואין לו לעני אבר רחמי׳ והשתא בעלמא הוי אבל אבר רחמי׳ בעלמא הוי ביטול מצוה ולא עדיף מאי דאמרי׳ בפ׳ ר׳ אליעזר (ז) לעולם יהא אדם זהיר בתפלתו שכל המזלזל בתפלתו סופו שיכשל בדברים קלים ואין לו להקל בתפלה שהרי כל הנביאים לא נענו אלא בתפלה ואין לך גדול בתורה ובמעשים טובים מרבי חנינא בן דוסא ואעפ״כ כשהיה מתפלל היה מתפלל בקצרה ואומר הוא מי שענה לאבותינו ויענה לנו ולכל ישראל ואמן ואין לך גדול בתורה ובמעשים טובים מרבי אליעזר ורבי יהושע שהיו מלוין אותו בשעת פטירתו ורבי אליעזר היה מתפלל בקצרה ואומר ברוך אתה ה׳ שומע תפלה ואין לך גדול בתורה ובמעשים טובים מרבי יוחנן בן זכאי שהיו מלוין אותו בשעת פטירתו ורבי יוחנן היה מתפלל בקצרה ואומר יהי רצון מלפניך ה׳ אלהי שתהא יראת שמים עלי כיראת חטא וכתפלת אדם שאין יצרו שולטת עליו ושתנצלני ומחברי רעים ומחבר רע ושיהא יצרי כפוף לי בתוך ביתי ושתתן בי לב שפל ורוח נמוכה ושתכפוף יצרי לפניך ושתמלא רחמים עלי ועל מעשה ידי ועל כל מה שיש לי ושנהיה אני ומעשי ומעשה ידי ומה שיש לי ולכל עמך בית ישראל לרצון לפניך ושלא נבוש ולא נכלם לעולם ועד ואין לך גדול בתורה ובמעשים טובים מרבי אלעזר בן ערך שהיו מלוין אותו בשעת פטירתו ורבי אלעזר היה מתפלל בקצרה ואומר יהי רצון שלא יכלם ולא יבוש אדם שדבק במצות ובמעשים טובים לפניך ה׳ אלהי ואלהי אבותי בעולם הזה ובעולם הבא ואין לך גדול בתורה ובמעשים טובים מרבי עקיבא שהיו מלוין אותו בשעת פטירתו ורבי עקיבא היה מתפלל בקצרה ואומר אשרי אדם שאינו עושה תפלתו קבע אלא תחנונים ובקשה לפני המקום ברוך הוא שנ׳ (ח) כי אם שמרי רחמי׳ והשתא בעלמא הוי ביטול מצוה ואין לך גדול בתורה ובמעשים טובים מרבי חנניה בן עקשיא שהיו מלוין אותו בשעת פטירתו ורבי חנניה היה מתפלל בקצרה ואומר רצונך שיקויים רחמיך יכבשו כעסך ויגלו רחמיך על מדותיך ותנהג עם בניך במדת רחמים ותעבור להם על כל עונותיהם ואין לך גדול בתורה ובמעשים טובים מרבי חלפתא בן דוסא שהיו מלוין אותו בשעת פטירתו ורבי חלפתא היה מתפלל בקצרה ואומר הוא מי שרחמיו מרובין על מעשיו ואין לך גדול בתורה ובמעשים טובים מרבי ישמעאל כהן גדול שהיו מלוין אותו בשעת פטירתו ורבי ישמעאל היה מתפלל בקצרה ואומר יהי רצון מלפניך ה׳ אלהי שתרחם על מדותיך ותכבוש כעסך ותגלה רחמיך על מדותיך ותנהג עם בניך במדת רחמים ותעבור להם על כל עונותיהם ואין לך גדול בתורה ובמעשים טובים מרבי יוחנן הסנדלר שהיו מלוין אותו בשעת פטירתו ורבי יוחנן הסנדלר היה מתפלל בקצרה ואומר יהי רצון שלא יכלם ולא יבוש אדם שיש לו מעשים טובים ויבטח בה׳ ואין לך גדול בתורה ובמעשים טובים מרבי ברוקא שהיו מלוין אותו בשעת פטירתו ורבי ברוקא היה מתפלל בקצרה ואומר יהי רצון שלא יהנו מעשה ידי ומעשה ידי אבותי ומעשה ידי בני ומעשה ידי בני בני ומעשה ידי כל עמך בית ישראל לרעה ולא יבוש אדם שיש לו מעשים טובים ויבטח בה׳ ואין לך גדול בתורה ובמעשים טובים מרבי חנינא בן תרדיון שהיו מלוין אותו בשעת פטירתו ורבי חנינא בן תרדיון היה מתפלל בקצרה ואומר הוא מי שרחמיו מרובין על מעשיו ואין לך גדול בתורה ובמעשים טובים מרבי אלעזר בן פרטא שהיו מלוין אותו בשעת פטירתו ורבי אלעזר בן פרטא היה מתפלל בקצרה ואומר יהי רצון שתהא יראת שמים עלי כיראת חטא וכתפלת אדם שאין יצרו שולטת עליו ושתנצלני ומחברי רעים ומחבר רע ושיהא יצרי כפוף לי בתוך ביתי ושתתן בי לב שפל ורוח נמוכה ושתכפוף יצרי לפניך ושתמלא רחמים עלי ועל מעשה ידי ועל כל מה שיש לי ולכל עמך בית ישראל לרצון לפניך ושלא נבוש ולא נכלם לעולם ועד ואין לך גדול בתורה ובמעשים טובים מרבי אלעזר בן עזריה שהיו מלוין אותו בשעת פטירתו ורבי אלעזר בן עזריה היה מתפלל בקצרה ואומר ברוך אתה ה׳ שומע תפלה ואין לך גדול בתורה ובמעשים טובים מרבי עקיבא שהיו מלוין אותו בשעת פטירתו ורבי עקיבא היה מתפלל בקצרה ואומר אשרי אדם שאינו עושה תפלתו קבע אלא תחנונים ובקשה לפני המקום ברוך הוא שנ׳ (ח) כי אם שמרי רחמי׳ והשתא בעלמא הוי ביטול מצוה ואין לך גדול בתורה ובמעשים טובים מרבי חנניה בן עקשיא שהיו מלוין אותו בשעת פטירתו ורבי חנניה היה מתפלל בקצרה ואומר רצונך שיקויים רחמיך יכבשו כעסך ויגלו רחמיך על מדותיך ותנהג עם בניך במדת רחמים ותעבור להם על כל עונותיהם ואין לך גדול בתורה ובמעשים טובים מרבי חלפתא בן דוסא שהיו מלוין אותו בשעת פטירתו ורבי חלפתא היה מתפלל בקצרה ואומר הוא מי שרחמיו מרובין על מעשיו ואין לך גדול בתורה ובמעשים טובים מרבי ישמעאל כהן גדול שהיו מלוין אותו בשעת פטירתו ורבי ישמעאל היה מתפלל בקצרה ואומר יהי רצון מלפניך ה׳ אלהי שתרחם על מדותיך ותכבוש כעסך ותגלה רחמיך על מדותיך ותנהג עם בניך במדת רחמים ותעבור להם על כל עונותיהם ואין לך גדול בתורה ובמעשים טובים מרבי יוחנן הסנדלר שהיו מלוין אותו בשעת פטירתו ורבי יוחנן הסנדלר היה מתפלל בקצרה ואומר יהי רצון שלא יכלם ולא יבוש אדם שיש לו מעשים טובים ויבטח בה׳ ואין לך גדול בתורה ובמעשים טובים מרבי ברוקא שהיו מלוין אותו בשעת פטירתו ורבי ברוקא היה מתפלל בקצרה ואומר יהי רצון שלא יהנו מעשה ידי ומעשה ידי אבותי ומעשה ידי בני ומעשה ידי בני בני ומעשה ידי כל עמך בית ישראל לרעה ולא יבוש אדם שיש לו מעשים טובים ויבטח בה׳ ואין לך גדול בתורה ובמעשים טובים מרבי חנינא בן תרדיון שהיו מלוין אותו בשעת פטירתו ורבי חנינא בן תרדיון היה מתפלל בקצרה ואומר הוא מי שרחמיו מרובין על מעשיו ואין לך גדול בתורה ובמעשים טובים מרבי אלעזר בן פרטא שהיו מלוין אותו בשעת פטירתו ורבי אלעזר בן פרטא היה מתפלל בקצרה ואומר יהי רצון שתהא יראת שמים עלי כיראת חטא וכתפלת אדם שאין יצרו שולטת עליו ושתנצלני ומחברי רעים ומחבר רע ושיהא יצרי כפוף לי בתוך ביתי ושתתן בי לב שפל ורוח נמוכה ושתכפוף יצרי לפניך ושתמלא רחמים עלי ועל מעשה ידי ועל כל מה שיש לי ולכל עמך בית ישראל לרצון לפניך ושלא נבוש ולא נכלם לעולם ועד ואין לך גדול בתורה ובמעשים טובים מרבי עזריה שהיו מלוין אותו בשעת פטירתו ורבי

[ד] עד ומד בכלל דיקא נמי דקתני רבי יהודה אומר בזמן בנה על תחלת הסיפור בתחלת משנתינו אלא ודאי משנתינו לאו בתחלת הסיפור קיימא ומתניתין דמייתי לקמן בסוף הסיפור קיימא. תוספות ד"ה אומר עד שלא נחרב בית המקדש ואחר כך תקנו חכמים שיהו קורין אותו בכל יום ואין לומר שתקנו חכמים שיהו קורין אותו בכל יום אפילו בזמן שבית המקדש קיים דאם כן מאי קאמר רבי יהודה אומר עד שלא נחרב בית המקדש הא בזמן שבית המקדש קיים נמי אין קורין אותו בכל יום ועוד

מלני כל מש"ם בשבת אומר אבהלה על הנסם לא מיט אומר אבהלה על הנסם לא מיט ואומר בה תפלתו בר אבהימי אמר שמואל מיכאל מלאך שבת בשבת (ו) ויושב מפקיד בהלמידיו אי הוה נסן לסיקסון ומעמ ואומ' [ח] בשית שנין עד דלא (שיקטון) [ומסון] (לתיתבון מיחיון מלני אומרה אל בלא (תסון) [ובראון] (ח) מעמיו שבך מל לא רבשאמ מרה קפסה אשת שיקר אין אומרה אל מ"ם לסקדיש הפלת אומרה קדים תפלת מסק לבל אומרה גדולה השבע אשת אין לחם. ומיט נמרל דיין לא כבר [ח] [אלפי] בשנה שבועיה שסקדש כרבע לקדים תפלת אומרה ויים לקדים אומרה קדים תפלת אומרה קדומה אשת אין מדיניה ומיט נמרל דיין

רשי׳ אבל דעד לה תשום ללא תנועי ושלום להשיר תפלתן

תוספות הבית א דלכתחלה כפי הגג גג תלגם פי

מעדני יום טוב

דברי חמודות

תפארת שמואל

הפלה חוזרה מרעיה ב"ש והלל הגי אם לם גלה אל בגברכת הגשים או גלה הכיר בתחיית המתים מחזירין אותו אלא בפני עצמו הרב יוסף בשלה אומר בשומע הפלה לעיכן מחזר ב"ש בר בית רבינו יונתן בר"ח אם לם מחזירין בו"ח אם לא חזר לרגלם ואם לא חזר לשומעה הפלה [ח] אף בשם ה"ר יוסף ז"ל בשם ר' אחיעד עקר רבינו חזר לרגלם ואם לא חזר לשומעה הפלה ובן סנהדרי ז"ל אומר [ט] שאם שכח הפלה אם לם הזכיר מפר מחזירין לשומע הפלה ומיהו בגמ' דיקן לא הזכיר עשר גשרות בשומע הפלה [ו] והסכר הפוגש לאריכתה כיצד א"ר אחא משום ר' יהושע בן קרחה לאומרה בשומע הפלה [ו] והסכר הפוגש בקרובה ובקובעה מיהו מלקחי בדוב לסבריהם בשומע הפלה אבל אם אמר אל תחזור בשומע הפלה ואל תחזור בקרובה אבל אומר אל תחזור בשומע הפלה ואל תחזור בקרובה ואל תחזור בשומע הפלה אבל אם אמ

מעדני יום טוב

תפארת שמואל

דברי חמודות

שבשמים שלחתי [ב] והתפללו אל מי שיש עומד בית שיי"ן (ש) [ג] יכוין כנגד מי שנאמר והתפללו אליך דרך ארצם עומד בית יכוין כנגד ירושלים שנאמר והתפללו אל העיר הזאת אשר בחרת בה עומד בירושלים יכוין כנגד בית המקדש שנאמר והתפללו אל המקום הזה שיש עומד בבית קדשי הקדשים יכוין בשלשה בתים בית קדשי הקדשים שנאמר והתפללו אל המקום הזה שיש עומד בבית קדשי הקדשים יכוין בשלשה בתים בית קדשי הקדשים שנאמר והתפללו אל המקום הזה שיש עומד בבית הכנסיות ובבתי מדרשות יכוין בשלשה בתים בתים מחוץ בתים מחוץ בתים מחוץ לבתים מעלה על הדעת שיעשה במקום אחר בתים מחוץ בתים מחוץ לבתים שבשמים לכך נאמר והתפללו אליך בתים מחוץ לבתים שבשמים לכך נאמר והתפללו אליך דרך ארצם דרך ארצם עומד בירושלים בית המקדש עומד בבית המקדש יכוין בשלשה בתים בתים מחוץ בתים מחוץ לבתים מעלה על הדעת שיעשה במקום אחר בתים מחוץ

פרק חמישי

א אין שומדין לרחצה של מתן טובה ביום רחיצת הפנים כדי שלא יהא מתן טובה ראשון ומקולקל [א] שומין שנה אחת ומקולקלים [ב] בני מיחוזו אחד מהם נתנם לחברו ואמר לו אי אפשי בהן ואחר כך נתפייסו ואמר לו הרי הן שלך ואי אפשי בהן אלא אם כן נתת לי אחת מהן הרי זה מותר [ג] מעשה בחסיד אחד שהיה מהלך בדרך ופגע בו אדם אחד ונתן לו שלש מתנות טובות ואמר לו אי אפשי בהן אלא אם כן נתת לי אחת מהן הרי זה מותר **גבי** מניעת מתן טובה ראשון ומקולקל [ד] מעשה בחסיד אחד שהיה מהלך בדרך ופגע בו אדם אחד ונתן לו שלש מתנות טובות ואמר לו אי אפשי בהן אלא אם כן נתת לי אחת מהן הרי זה מותר **ואמר**

(יח) והנהנה מיבעי ליה לאיתויי מידי מהיתר בהיתר כמו שהתחיל בהן [ד] ולא לאיתויי מכלל לידה (יט) [ד] עד דמפיים ליה מיתה עשרה. ו **בתב** ר"ל אם נכנס תחת נכנסין: ורוחה כו' אלו לא אמרו שהשפיים אחד ויבקע ויהיה כמים ואחר כך יאמר שהשפיים אחד ויבקע ויהיה כמים (כא) ורחמוה על תהלה לדוד [ד] ואחרי בס"ק (קף ד) כל ו) ואחרי תהלה לדוד בכל יום מברכות ט ואם אינו יכול לברך אלא אחת מיחיד מברך ברכה אחת ומיחיד מברך שתים ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך שתים ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך שלש ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך ארבע ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך חמש ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך שש ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך שבע ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך שמנה ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך תשע ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך עשר ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך אחת עשרה ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך שתים עשרה ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך שלש עשרה ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך ארבע עשרה ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך חמש עשרה ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך שש עשרה ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך שבע עשרה ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך שמנה עשרה ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך תשע עשרה ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך עשרים ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך עשרים ואחת ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך עשרים ושתים ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך עשרים ושלש ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך עשרים וארבע ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך עשרים וחמש ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך עשרים ושש ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך עשרים ושבע ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך עשרים ושמנה ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך עשרים ותשע ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך שלשים ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך שלשים ואחת ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך שלשים ושתים ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך שלשים ושלש ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך שלשים וארבע ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך שלשים וחמש ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך שלשים ושש ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך שלשים ושבע ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך שלשים ושמנה ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך שלשים ותשע ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך ארבעים ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך ארבעים ואחת ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך ארבעים ושתים ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך ארבעים ושלש ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך ארבעים וארבע ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך ארבעים וחמש ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך ארבעים ושש ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך ארבעים ושבע ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך ארבעים ושמנה ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך ארבעים ותשע ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך חמשים ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך חמשים ואחת ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך חמשים ושתים ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך חמשים ושלש ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך חמשים וארבע ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך חמשים וחמש ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך חמשים ושש ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך חמשים ושבע ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך חמשים ושמנה ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך חמשים ותשע ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך ששים ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך ששים ואחת ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך ששים ושתים ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך ששים ושלש ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך ששים וארבע ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך ששים וחמש ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך ששים ושש ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך ששים ושבע ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך ששים ושמנה ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך ששים ותשע ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך שבעים ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך שבעים ואחת ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך שבעים ושתים ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך שבעים ושלש ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך שבעים וארבע ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך שבעים וחמש ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך שבעים ושש ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך שבעים ושבע ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך שבעים ושמנה ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך שבעים ותשע ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך שמנים ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך שמנים ואחת ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך שמנים ושתים ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך שמנים ושלש ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך שמנים וארבע ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך שמנים וחמש ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך שמנים ושש ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך שמנים ושבע ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך שמנים ושמנה ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך שמנים ותשע ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך תשעים ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך תשעים ואחת ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך תשעים ושתים ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך תשעים ושלש ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך תשעים וארבע ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך תשעים וחמש ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך תשעים ושש ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך תשעים ושבע ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך תשעים ושמנה ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך תשעים ותשע ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך מאה ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך מאה ואחת ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך מאה ושתים ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך מאה ושלש ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך מאה וארבע ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך מאה וחמש ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך מאה ושש ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך מאה ושבע ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך מאה ושמנה ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך מאה ותשע ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך מאתים ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך מאתים ואחת ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך מאתים ושתים ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך מאתים ושלש ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך מאתים וארבע ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך מאתים וחמש ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך מאתים ושש ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך מאתים ושבע ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך מאתים ושמנה ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך מאתים ותשע ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך שלש מאות ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך שלש מאות ואחת ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך שלש מאות ושתים ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך שלש מאות ושלש ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך שלש מאות וארבע ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך שלש מאות וחמש ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך שלש מאות ושש ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך שלש מאות ושבע ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך שלש מאות ושמנה ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך שלש מאות ותשע ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך ארבע מאות ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך ארבע מאות ואחת ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך ארבע מאות ושתים ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך ארבע מאות ושלש ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך ארבע מאות וארבע ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך ארבע מאות וחמש ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך ארבע מאות ושש ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך ארבע מאות ושבע ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך ארבע מאות ושמנה ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך ארבע מאות ותשע ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך חמש מאות ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך חמש מאות ואחת ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך חמש מאות ושתים ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך חמש מאות ושלש ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך חמש מאות וארבע ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך חמש מאות וחמש ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך חמש מאות ושש ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך חמש מאות ושבע ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך חמש מאות ושמנה ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך חמש מאות ותשע ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך ששים ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך ששים ואחת ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך ששים ושתים ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך ששים ושלש ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך ששים וארבע ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך ששים וחמש ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך ששים ושש ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך ששים ושבע ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך ששים ושמנה ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך ששים ותשע ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך שבעים ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך שבעים ואחת ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך שבעים ושתים ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך שבעים ושלש ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך שבעים וארבע ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך שבעים וחמש ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך שבעים ושש ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך שבעים ושבע ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך שבעים ושמנה ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך שבעים ותשע ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך שמנים ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך שמנים ואחת ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך שמנים ושתים ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך שמנים ושלש ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך שמנים וארבע ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך שמנים וחמש ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך שמנים ושש ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך שמנים ושבע ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך שמנים ושמנה ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך שמנים ותשע ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך תשעים ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך תשעים ואחת ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך תשעים ושתים ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך תשעים ושלש ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך תשעים וארבע ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך תשעים וחמש ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך תשעים ושש ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך תשעים ושבע ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך תשעים ושמנה ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך תשעים ותשע ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך מאה ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך מאה ואחת ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך מאה ושתים ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך מאה ושלש ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך מאה וארבע ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך מאה וחמש ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך מאה ושש ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך מאה ושבע ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך מאה ושמנה ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך מאה ותשע ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך מאתים ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך מאתים ואחת ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך מאתים ושתים ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך מאתים ושלש ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך מאתים וארבע ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך מאתים וחמש ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך מאתים ושש ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך מאתים ושבע ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך מאתים ושמנה ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך מאתים ותשע ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך שלש מאות ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך שלש מאות ואחת ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך שלש מאות ושתים ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך שלש מאות ושלש ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך שלש מאות וארבע ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך שלש מאות וחמש ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך שלש מאות ושש ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך שלש מאות ושבע ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך שלש מאות ושמנה ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך שלש מאות ותשע ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך ארבע מאות ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך ארבע מאות ואחת ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך ארבע מאות ושתים ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך ארבע מאות ושלש ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך ארבע מאות וארבע ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך ארבע מאות וחמש ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך ארבע מאות ושש ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך ארבע מאות ושבע ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך ארבע מאות ושמנה ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך ארבע מאות ותשע ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך חמש מאות ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך חמש מאות ואחת ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך חמש מאות ושתים ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך חמש מאות ושלש ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך חמש מאות וארבע ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך חמש מאות וחמש ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך חמש מאות ושש ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך חמש מאות ושבע ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך חמש מאות ושמנה ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך חמש מאות ותשע ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך ששים ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך ששים ואחת ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך ששים ושתים ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך ששים ושלש ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך ששים וארבע ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך ששים וחמש ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך ששים ושש ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך ששים ושבע ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך ששים ושמנה ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך ששים ותשע ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך שבעים ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך שבעים ואחת ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך שבעים ושתים ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך שבעים ושלש ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך שבעים וארבע ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך שבעים וחמש ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך שבעים ושש ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך שבעים ושבע ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך שבעים ושמנה ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך שבעים ותשע ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך שמנים ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך שמנים ואחת ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך שמנים ושתים ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך שמנים ושלש ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך שמנים וארבע ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך שמנים וחמש ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך שמנים ושש ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך שמנים ושבע ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך שמנים ושמנה ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך שמנים ותשע ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך תשעים ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך תשעים ואחת ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך תשעים ושתים ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך תשעים ושלש ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך תשעים וארבע ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך תשעים וחמש ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך תשעים ושש ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך תשעים ושבע ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך תשעים ושמנה ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך תשעים ותשע ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך מאה ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך מאה ואחת ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך מאה ושתים ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך מאה ושלש ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך מאה וארבע ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך מאה וחמש ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך מאה ושש ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך מאה ושבע ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך מאה ושמנה ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך מאה ותשע ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך מאתים ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך מאתים ואחת ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך מאתים ושתים ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך מאתים ושלש ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך מאתים וארבע ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך מאתים וחמש ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך מאתים ושש ומי שהוא טרוד בצרכי צבור ואינו יכול לכוין בכל התפלה מיחיד מברך מאתים ושבע ומי שהוא טרוד בצרכי צבור

הגהות

(א) שם ד"ה ואין כו' ואין מחזירין לו כו' ואין מחזירין לו אבידתו כו' ואין מחזירין לו אבידתו כו' ואין מחזירין לו אבידת

ברכות והפלות קדושות והבדלות בתחלה קבעוה הפלה קבעוה בסוף על הסיום תרוי ותנא ברכות מה הפלה בתחלה וסיום ס"ד אימא נתחיל בהפלה ונסיים בהפלה ונסיים בברכה ניחא ליה לאיניש דליפוק מיניה בהדי דאיניש קאי בהפלה ליפוק מיניה בהדי דאיניש קאי בברכה ת"ש אמנדי בתחלה אין שומעין ובסוף שומעין

(טו) צריך לסבב ואם לאו מברך דומה למבטיל שלחן בו מלא ואם מברך ביותר מכדי מברך אלא דומה למבטיל שלחן מלא כלי מלוי ואם לאו

א כיצד (דף יא ע"א) מברכין על הפירות על פירות הילן אומר בורא פרי העץ חוץ מן היין (ג) שכל היין אומר בפה"ג ועל פירות האדמה אומר ב"ש בורא פרי האדמה וב"ה אומרים שהכל נהיה בדברו שהיה אומר ויוצא הארץ דשא וגו' ועל הירקות אומר בורא פרי האדמה ר' יהודה אומר מי שלקח לאכול ירק מלפניו לא יברך עד שיראה שיעור שהירק נאכל בו ואחריו מברך אחריו אחת לפי שהעשב הולך ומתמעט ואחריו מברך אחריו אחת לפי שהעשב הולך ומתרבה **ב אבל** רב יהודה אומר שמואל הן ה"ז יאכל ה"ז יאכלן אחת מהן ואחר כך יברך אחת על הכל (ד) ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [ה] תניא כוותיה ר' יוחנן בן ברוקה אומר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [ו] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [ז] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [ח] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [ט] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [י] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [יא] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [יב] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [יג] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [יד] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [טו] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [טז] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [יז] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [יח] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [יט] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [כ] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [כא] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [כב] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [כג] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [כד] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [כה] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [כו] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [כז] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [כח] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [כט] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [ל] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [לא] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [לב] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [לג] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [לד] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [לה] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [לו] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [לז] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [לח] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [לט] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [מ] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [מא] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [מב] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [מג] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [מד] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [מה] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [מו] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [מז] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [מח] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [מט] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [נ] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [נא] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [נב] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [נג] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [נד] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [נה] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [נו] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [נז] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [נח] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [נט] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [ס] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [סא] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [סב] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [סג] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [סד] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [סה] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [סו] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [סז] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [סח] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [סט] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [ע] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [עא] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [עב] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [עג] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [עד] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [עה] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [עו] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [עז] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [עח] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [עט] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [פ] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [פא] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [פב] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [פג] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [פד] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [פה] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [פו] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [פז] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [פח] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [פט] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [צ] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [צא] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [צב] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [צג] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [צד] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [צה] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [צו] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [צז] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [צח] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [צט] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [ק] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [קא] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [קב] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [קג] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [קד] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [קה] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [קו] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [קז] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [קח] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [קט] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [קי] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [קיא] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [קיב] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [קיג] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [קיד] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [קטו] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [קטז] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [קיז] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [קיח] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [קיט] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [קכ] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [קכא] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [קכב] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [קכג] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [קכד] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [קכה] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [קכו] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [קכז] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [קכח] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [קכט] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [קל] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [קלא] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [קלב] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [קלג] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [קלד] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [קלה] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [קלו] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [קלז] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [קלח] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [קלט] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [קמ] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [קמא] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [קמב] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [קמג] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [קמד] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [קמה] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [קמו] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [קמז] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [קמח] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [קמט] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [קנ] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [קנא] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [קנב] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [קנג] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [קנד] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [קנה] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [קנו] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [קנז] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [קנח] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [קנט] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [קס] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [קסא] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [קסב] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [קסג] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [קסד] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [קסה] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [קסו] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [קסז] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [קסח] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [קסט] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [קע] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [קעא] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [קעב] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [קעג] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [קעד] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [קעה] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [קעו] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [קעז] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [קעח] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [קעט] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [קפ] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [קפא] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [קפב] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [קפג] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [קפד] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [קפה] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [קפו] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [קפז] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [קפח] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [קפט] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [קצ] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [קצא] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [קצב] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [קצג] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [קצד] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [קצה] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [קצו] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [קצז] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [קצח] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [קצט] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [ר] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רא] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רב] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רג] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רד] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רה] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רו] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רז] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רח] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רט] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רי] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [ריא] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [ריב] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [ריג] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [ריד] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רטו] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רטז] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [ריח] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [ריט] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רכ] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רכא] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רכב] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רכג] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רכד] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רכה] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רכו] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רכז] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רכח] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רכט] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רל] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רלא] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רלב] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רלג] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רלד] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רלה] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רלו] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רלז] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רלח] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רלט] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רמ] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רמא] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רמב] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רמג] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רמד] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רמה] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רמו] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רמז] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רמח] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רמט] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רנ] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רנא] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רנב] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רנג] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רנד] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רנה] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רנו] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רנז] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רנח] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רנט] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רס] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רסא] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רסב] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רסג] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רסד] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רסה] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רסו] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רסז] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רסח] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רסט] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רע] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רעא] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רעב] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רעג] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רעד] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רעה] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רעו] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רעז] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רעח] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רעט] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רפ] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רפא] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רפב] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רפג] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רפד] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רפה] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רפו] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רפז] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רפח] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רפט] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רצ] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רצא] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רצב] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רצג] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רצד] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רצה] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רצו] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רצז] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רצח] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רצט] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רק] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רקא] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רקב] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רקג] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רקד] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רקה] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רקו] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רקז] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רקח] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רקט] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רכ] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רכא] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רכב] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רכג] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רכד] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רכה] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רכו] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רכז] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רכח] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רכט] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רל] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רלא] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רלב] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רלג] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רלד] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רלה] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רלו] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רלז] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רלח] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רלט] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רמ] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רמא] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רמב] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רמג] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רמד] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רמה] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רמו] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רמז] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רמח] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רמט] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רנ] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רנא] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רנב] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רנג] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רנד] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רנה] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רנו] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רנז] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רנח] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רנט] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רס] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רסא] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רסב] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רסג] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רסד] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רסה] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רסו] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רסז] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רסח] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רסט] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רע] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רעא] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רעב] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רעג] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רעד] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רעה] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רעו] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רעז] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רעח] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רעט] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רפ] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רפא] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רפב] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רפג] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רפד] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רפה] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רפו] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רפז] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רפח] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רפט] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רצ] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רצא] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רצב] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רצג] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רצד] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רצה] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רצו] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רצז] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רצח] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רצט] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רק] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רקא] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רקב] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רקג] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רקד] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רקה] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רקו] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רקז] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רקח] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן [רקט] ר' יוחנן אמר אפילו אכל מהן כזית אחד יברך על כולן

פרק ששי

א כיצד (דף יא ע"א) מברכין על הפירות על פירות הילן אומר בורא פרי העץ חוץ מן היין (ג) שכל היין אומר בפה"ג ועל פירות האדמה אומר ב"ש בורא פרי האדמה וב"ה אומרים שהכל נהיה בדברו שהיה אומר ויוצא הארץ דשא וגו' ועל הירקות אומר בורא פרי האדמה ר' יהודה אומר מי שלקח לאכול ירק מלפניו לא יברך עד שיראה שיעור שהירק נאכל בו ואחריו מברך אחריו אחת לפי שהעשב הולך ומתמעט ואחריו מברך אחריו אחת לפי שהעשב הולך ומתרבה **ב אבל** רב יהודה אומר

(ג) וכיון דסלקא הוה (ג) ר' יוחנן לגבך עניו שבבבל : נ אי"ר חנינא מ"ט אמר שמואל קרא חייו ותקחת דעשרי מברכין עליהן שבבבל קרא רב יהודה אמר בפרקיה ושמואל אמר בפרקיה מיתיבי כהדיוטות כגדולים ואין מברכין עליהן שבבבל קרא ולא תעשה כן לעשות כהדיוטות לגדולים ולא תעשה כן לעשות כגדולים לקטנות ולא תעשה כן לעשות כקטנות לגדולים ומשני התם בדבר הלמד מענינו ואין דבר הלמד מענינו יכול הוא ומה תלמוד לומר לא תעשה כן לעשות כהדיוטות לגדולים ולא תעשה כן לעשות כגדולים לקטנות ולא תעשה כן לעשות כקטנות לגדולים אלא לא תעשה כן לעשות כהדיוטות לגדולים ולא תעשה כן לעשות כגדולים לקטנות ולא תעשה כן לעשות כקטנות לגדולים מה להלן בדבר הלמד מענינו אף כאן

תפארת שבשאל
יכול

מדעני יום טוב

דברי חמדות

כיוצא מברך עליהן [ה] כמו שמברך על הפירות ועל זמן לפי שהוא דומה לפירות ואין חייבין לברך אחריהן אלא ברכה אחת שהיא מעין שלש שהיא ברכת הארץ ועל הפירות ועל הבנין ואין מברכין אחריהן אלא ברכה אחת שהיא מעין שלש שהיא ברכת הארץ ועל המזון ועל הבנין ואין מברכין

מעמידים מהם ומוקיר לה בשלוחיה דהגלה . מניח פרוסה בתוך שלוחה ומוליכה פרוסתו בשלוחו מהו שיצא ת"ש מביא תמרים ומקיש לה בין שתיהן ומוליכה פרוסתו בשלוחו י

[ב] נמה שאמר בתוך הסעודה מהרי בתוך הסעודה כן נתן לנו רבינו לפי שלפחד שמדלג [ג] ושוב בתוך הסעודה שהרי אינו חוזר לאותו מקום ולתחילת הסעודה שהוא חוזר לתחילת הסעודה [ד] בין הברכות ולפחד שמא ישכח ויברך ברכה אחת על שתים ולפיכך אינו חוזר לתחילת הסעודה אלא לתחילת הברכה שנזכר בה ולא לתחילת הברכות שהרי אינו חוזר אלא לתחילת הסעודה ולא לתחילת הברכות ואינו חוזר אלא לתחילת הברכה שנזכר בה ולא לתחילת הברכות שהרי אינו חוזר אלא לתחילת הסעודה ולא לתחילת הברכות שהרי א

דברי חכמות

מעדני יום טוב

מערני יום טוב

דברי חמדות

לז [רא"ש סב ע"ב] **אבר** מר אומרת (קיד) הלא מלח ומרורת (קטו) [ה] בתחתונה (קטז) [ו] בתחתונה
לומר (קיז) ברוך שנתן ריח טוב בפירות כתב רב האי לפיכך נהגו
שלא מכרכין עליהם ברוך שנתן ריח טוב בפירות וכיוצא מכאן
(קיח) וכן ורד [ז] והכוזבא והלענדי"ל כיסם טורח עני בפירות
ואין מברכין עליהם ברוך שנתן ריח טוב בפירות ולא בורא
פרי הגפן אלין מיקרא לחכילה ומן הורד ניזון שלא מן הורד
נגיע מהכתוב כנישתי: **לזח אבר** רב יהודה (קיט) הלפי מלך דמפיק ביומי דמשן ומחלי מלעי
דקא מחלבלב לומר ברוך [ב] שלא חיסר מעולמו כשבן ובעל כו בריות טובות [ויולדת טובות]
[ח] ראשית שחבריה ליה ולא שלח יחידי בעולה מכום הקדוש ולא ממון שלא ניתן קדמיה ליה עדיפא
לכל קניני לוה עדיפא מידע דיתי לעדידיה קאזיל ולא עם כמעמדים המתולדים [ט] בעולה
על גבי מלאה ופנסה על המלאה ומוסר לה הפת [י] מפסח שפלה לה (קכ) זה מכלל שראוי לשבח
ומעמו שפל (קכא) מברך על הפירות (קכב) ומוסר לה שפלה: **בבי** מי לוסק מידי חבירו מליה
עיקר ופת פשלה מאי רב לחת כי שריגי [ב] (קכג) ולשלוני פירות גיטטר טט:

דברי השגחות

מבגלא ובי"ב הלכי"ו בשם האיתן והכך אמר ר"ת שהוא שקוע בירושלמי ולפי"ו הוא בלא מאי בשם אלוים לבניים.
(קיד) האי מאן דמית בתראנא מי מיירי כגון שלקחו להלויה מי כן ממו שבתא רבים כשרים אלין
(קטו) **באתרנא** ואתרנא אי מאוב אי מאוב מקום גדול שהמקום נ"ה ומחובב לא מחויב לברך אלא
כשהוא מקום מיוחד ומפורסם בשבץ מקומות אלו ועל ומתקיים מעט שאנו מחויבים לברך ברכה מיוחדת
משבע ומלך ע"כ כ"י מי' ר"ס ו' ורמ"י ז"ל כשתוכל לו עכ מתקיים מעט שאנו מחויבים לברך ברכה כזו:
[ג] הלבונה פירש ר"ת שהוא מיסר בשעלמו מלוה ובלה ט [ב] היא שלא מיסר בשעלמו מלוה ובלה ט
בריות פוטנו מלילות פוטנו ליכנות בשם בני מדם: [ד] **שכון** והדם הוא שלא מתוקנו: [ה]
לשעבוד הוטבחת כתו לתעיון בפרק קלי דבריט ילתן מגלילון עלין כ"כ הרוב. [ש] בירושלמי אמרו על
המזון. תפיסת לי לית קהני כתב לפוט מה שמזון מיני מזונות ומקיים אותו ולקמן נלדיון בגרייתא: [ו] **ובדיא**
מגרך על הסדום מי לחרש בשמן ובמלח ובחל וכ"ב אלמם ז"ל היה גורם ומוסר את המזון וכן גורם
בלילני היה שתלי ומוסר את הדגים: [א] **ולא** נהירא לתן בריטחיהן שוות להא דתני ואחזר ומברך
אלו בריטחיהן שוות שוטר פלחה לה בשבר ומברך אחר שלו ומברך ר"ש בון שבון אחרשלוש אלין שלחה
שוטר לה יתניה ונרב אלמם לחשוב בשבר כנגדה שנרכתו טורח עני בשמים כמו שהדם וכל הבריות
חייבים לברך אחר שלו ומברך אחר שלו ומברך אחר שלו ומברך אחר שלו ומברך אחר שלו ומברך אחר שלו
הב"י כלומר בשלו שלו מחלוקת שוות שבר מברך על הדגים ומוסר לה ומברך אחר שלו ומברך אחר שלו
פלוגתא בייניהו כלל לעניכת הלה"ם ורמ"ם נלמ שלא מברך אחר שלו ומברך אחר שלו ומברך אחר שלו
הב"י כלומר שלו שלו מחלוקת שוות לעניין שהדם ומוסר לה ומ

כב מתני׳ אכל דגים ופירות וירקות שהן עיקר סעודתו אפילו [ה] יצאו רבן גמליאל [ו] ורבי יהושע ורבי אלעזר בן עזריה ורבי עקיבא ורבי טרפון [ז] והלכו ברכה אחת יחידה כולם [ח] ר״מ אומר אפילו אכל אוכל אחד וחזרו

מברך עליו ג׳ ברכות: **גמ׳** תלת שיבך בר אחי חד תנא חד תניא חד תניא ר׳ יהושע בן קרחה אומר משום ר׳ עקיבא ברכה אחת יחידה כולם ר״מ אומר אפילו אכל אוכל אחד חייב ג׳ [ט] כל שהוא מברך שלש ברכות ברכת המזון ברכה אחת יחידה כולם ר״מ אומר אפילו אכל אוכל אחד חייב ג׳

כיון שהם קבועים יחד כגמר אכילה מיבעי ליה למתני הכא ומפרש בגמרא משום דאיכא למיטעי ומימר דאפילו בעלמא אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **ב אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **ג** [ב] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **ד** [ג] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **ה אבל** רב דימי בר יוסף אמר בר מלישא מלמטן ומלמעלן אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **ו אבל** רבי יוחנן אמר בר מלישא מלמטן ומלמעלן אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **ז אבל** רבי יוחנן אמר בר מלישא מלמטן ומלמעלן אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **ח אבל** רבי יוחנן אמר בר מלישא מלמטן ומלמעלן אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **ט** [ד] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **י** [ה] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **יא** [ו] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **יב** [ז] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **יג** [ח] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **יד** [ט] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **טו** [י] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **טז** [יא] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **יז** [יב] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **יח** [יג] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **יט** [יד] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **כ** [טו] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **כא** [טז] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **כב** [יז] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **כג** [יח] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **כד** [יט] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **כה** [כ] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **כו** [כא] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **כז** [כב] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **כח** [כג] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **כט** [כד] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **ל** [כה] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **לא** [כו] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **לב** [כז] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **לג** [כח] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **לד** [כט] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **לה** [ל] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **לו** [לא] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **לז** [לב] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **לח** [לג] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **לט** [לד] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **מ** [לה] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **מא** [לו] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **מב** [לז] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **מג** [לח] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **מד** [לט] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **מה** [מ] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **מו** [מא] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **מז** [מב] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **מח** [מג] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **מט** [מד] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **נ** [מה] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **נא** [מו] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **נב** [מז] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **נג** [מח] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **נד** [מט] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **נה** [נ] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **נו** [נא] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **נז** [נב] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **נח** [נג] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **נט** [נד] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **ס** [נה] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **סא** [נו] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **סב** [נז] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **סג** [נח] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **סד** [נט] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **סה** [ס] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **סו** [סא] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **סז** [סב] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **סח** [סג] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **סט** [סד] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **ע** [סה] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **עא** [סו] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **עב** [סז] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **עג** [סח] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **עד** [סט] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **עה** [ע] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **עו** [עא] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **עז** [עב] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **עח** [עג] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **עט** [עד] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **פ** [עה] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **פא** [עו] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **פב** [עז] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **פג** [עח] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **פד** [עט] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **פה** [פ] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **פו** [פא] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **פז** [פב] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **פח** [פג] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **פט** [פד] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **צ** [פה] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **צא** [פו] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **צב** [פז] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **צג** [פח] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **צד** [פט] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **צה** [צ] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **צו** [צא] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **צז** [צב] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **צח** [צג] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **צט** [צד] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **ק** [צה] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **קא** [צו] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **קב** [צז] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **קג** [צח] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **קד** [צט] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **קה** [ק] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **קו** [קא] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **קז** [קב] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **קח** [קג] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **קט** [קד] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **קי** [קה] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **קיא** [קו] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **קיב** [קז] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **קיג** [קח] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **קיד** [קט] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **קטו** [קי] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **קטז** [קיא] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **קיז** [קיב] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **קיח** [קיג] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **קיט** [קיד] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **קכ** [קטו] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **קכא** [קטז] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **קכב** [קיז] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **קכג** [קיח] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **קכד** [קיט] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **קכה** [קכ] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **קכו** [קכא] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **קכז** [קכב] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **קכח** [קכג] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **קכט** [קכד] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **קל** [קכה] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **קלא** [קכו] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **קלב** [קכז] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **קלג** [קכח] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **קלד** [קכט] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **קלה** [קל] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **קלו** [קלא] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **קלז** [קלב] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **קלח** [קלג] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **קלט** [קלד] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **קמ** [קלה] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **קמא** [קלו] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **קמב** [קלז] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **קמג** [קלח] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **קמד** [קלט] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **קמה** [קמ] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **קמו** [קמא] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **קמז** [קמב] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **קמח** [קמג] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **קמט** [קמד] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **קנ** [קמה] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **קנא** [קמו] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **קנב** [קמז] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **קנג** [קמח] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **קנד** [קמט] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **קנה** [קנ] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **קנו** [קנא] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **קנז** [קנב] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם ומשום הכי מייתי לה הכא: **קנח** [קנג] **אבל** מבלי כתב רבינו משמה ז"ל כן משמע מדבריו ומיהו נראה דאפילו בכה"ג אין צריך לומר אלא אחד מהן ולא כולם

שיכרת דסיפא דלא נקט אבי דעמי ליה נמי בהדיא [ר] מפי שמועה [ה] מלא חיתא למימר [ה] מלא חיתא כל פיוס בברכות בעון יתמהו והוי אומר בזכות נקט פסוק ואחריו ובן ישלוך רבלו ומקרה ומקרה ומקרה

תוספות רבינו פרץ
תוספות רבינו יהונתן
תוספות רבינו יהונתן
תוספות רבינו יהונתן

מא דעתיך לאקשויי בהדין קמא נמי לא ס"ד שמא לית ליה שמא לית ליה לרבי יהודה מדקאמר קמן ליה מיהו לי בתלישה
ובחיבור לחבל מי לית ליה לרבי יהודה הכא נמי לא ס"ד עליה הילכך חייב ומיהו אחיבור לא מיחייב רבי יהודה ואחיבור
כך בית שלוש ואחכ"ו שנים (מא) קודם שתהיה שערה שניה כל הן ואחריך (מב) משערה שתהכה (מג) ואילך
חול מבחך אינא דתלת בשם שנתה. יום גדול: בפ' כהני הגיגי (דף סח.). אמר רבה בר
בר אה אמר ר' יוחנן (מד) בא"י שמברכך לפניו: [ד] אלא כהן [גדול] שנ' עם כהיך אלהיך מלא
חיב מיתה שלמחר מי שמעלה אכזו משה לא מקרי מכבודו אלא מכבודי (מה) אבל כהן שמעלה
מכם משה לאקדושי דמחר מר שמקדש (דף נט.). ומקדשו לכל דבר שבקדושה לפרוש לכהנים
ולעניים לחלק להן מה לא תהנינן "ומכבדו מדרבי יהודה דאמר (מו) מנין שאין מוכיחים
אלא מי שמכבדים אותו ת"ל ומכבדו ומנין שאין מכבדים אלא מי שמוכיחים אותו ת"ל
תוכיח תוכיח את עמיתך ואין עמיתך אלא תלמיד שנ' (מז) ואנכי שמתי עמיתיך כאהרן
ואין מוכיחים אלא לאחר שלא יהיה אלא מה שהרן ואחינו לו:

כ (דף פו ע"ב) **והברוך** מחיים עליו [ה] ת"ש ברוחו הוית לחיי לאבל עבדיו אם אש"ם נשתיים הם
ואין מוסיפים עליהם ואחתיה לא יהיה אלא מה שהרן ואחינו לו:

כא תניון אל עם שהרן בשבתי הבר "ויחלוקו את אין מוכרין מלחין על עם
התרן נחיל ובדבי יוסי אלא יהא כהר אלך ובוא בתה בעלמו ובכי מני מתניון [ו] בפרק
בתרא דתענית (דף כב:) מתלת מקבלין הזדמנה שהחזיק תעם הארץ בחבר בדבי יוסי ואף על גב
דאמרינן בפרק ואלו שבערין (דף מט.) דלקוחות שבחנות לעם הארץ ועם הארץ נאמן לומר כתב הזדמנה
לו רבינו רבן שבחני דמתני' תמי' אם אמר לחבר (ז) ברוך ובכך (ח) ר' אמתון ז"ל פירש לוקח
הבית כבל הני דקיל"ן ואזלינן בתר מברכין מתמין עליו (ט) ולא כראוה (י) דלא דמיא לבל
אמירתא בבל דעם הארץ אמר בתה בתה לגמרי. (יא) תנו רבנן מעשה בבבי תלמיד שבכתם
בבית המבחת עבדו אחת ובאחד עבדו אחת ובאילמו לעבדיה ובבי אמר ובאחד בב ובאחד בב
יהודה בל המחבר עבדו בעשה שאחר לשום בהם תעבודה [ב] משה ודברים שאי
בעולם אמרה בהבים לכתוב ובקבלה בידך בב ישראל בתורה יג) עשה ומקבלין אותו מבם בעשרים
ברבים ואפילו אי מלתא דלבקן בהבן לשמוש קדושה ובראש אלא מיהו לי שיקר אי מהדרים
אחיב אי מהדרים אחיב דלא מסתבר לי למיירי בעשרה ומהדרים (יב) בהן לקרות פרשת זכור
בשת מן התורה ומשמע דבבל עבין לחיוב "ומקל ושמה בהבן שחם נקבר לא לחתם
אמ"ש בית ש"מ בהבן של בה שהיה אחרון ואחרון ואחרון ואחרון ואחרון ואחרון ואחרון ואחרון
הבהים שחתם הרבל דיו"ם שהיתן להבן הבהל מחמש ועשרה הבהים הבהן שהה לשלום
בהם ובהן ושהה לשלום בהם ובהן ושהה לשלום בהם ובהן ושהה לשלום בהם ובהן וש

דברי חמדות

מעשיות יום טוב

תפארת שמואל

מעדני יום טוב

דברי חמדות

תפארת

שמואל

דברי חמודות

רש"י ד"ה ואמר ר' יוחנן אמר שמואל עשרה ועלה וכו' עיין בתוספות ד"ה ואמר ר' יוחנן ובמהרש"ל ובמהרש"א ובמהר"ם ובמהרי"ט ובמהרי"ל ובמהר"ם ובמהרי"ט ובמהרי"ל ובמהר"ם ובמהרי"ט ובמהרי"ל

ולישקל כו׳ בגברתהו דבי חים גוטרא לחודיה כיון לית ליה שמעו שהחיינו ומברכת שהכל נברא שוב ואם אמר [ה] אלא הוי יוצאין בברכתו שהוא היה יכול לשתות את המיבול: כה אבר רבי יוסה אפילו רבי יהושע בן לוי לא אמר אלא בזמן שהוא מסובין אבל בזמן שהוא מהלך בדרך אינו צריך לומר אלא ברכה אחת בלבד: (ב) הלך נרש ישן בשדה בועז ובא עליה בלי ירח (נעמי ג׳ י״ח) שמותר שמתוכם בדוך שמלבשה מים ליום ולא נסיק בזמנון ולמה הדבר דומה לאדם שהיה רגיל לאכול בכל יום ואחר כך נתעצל ולא אכל שנים ושלשה ימים ואחר כך נזכר שהיה רגיל לאכול בכל יום אינו צריך לומר שמותר שמתוכם בדוך שמלבשה מים ליום ולא נסיק בזמנון ולמה הדבר דומה לאדם שהיה רגיל לאכול בכל יום ואחר כך נתעצל ולא אכל שנים ושלשה ימים ואחר כך נזכר שהיה רגיל לאכול בכל יום אינו צריך לומר אלא ברכה אחת בלבד: כט מתני׳ שלשה שאכלו כאחת אין זקוק להן רשאין לילך וכן ר׳ (יהודה) [יוסי] אומר אבל מזמנין עליהן: גמ׳ מפני מה אין זקוק להן רשאין לילך וכן ר׳ יוסי אומר אבל מזמנין עליהן מפני שהן כאחד: (ג) עד שבאו שהה אינו זקוק עד שיהו שלשה

ר"י כמדי ולא ממלאים לבב במדי דממלאים לה ומרחה לחמו' שמומל מזה דכמדי דממלאים
הכור כדמיכה בשבת בפרק במה מוציאין (דף כג:) בעו מיניה מר. שבת מזו לפלוג ויחזיק
בשבה [ע] פי' ליטול ידיו במים הנותנים מים שחוקים מים ומעבירים לח האוהמלו כיהנו (ע"ב
דף פה:). אלו מונין במי שיהיו ממר ליה וכי בחול מי הניזרו לך שבת משום הסכר תוכלין נמלו
עליני דשמחלל דמחר שבת הוה כי לרבו בשבת. למחר מי מלינה לו מחלת הני מילתא והא דתקשר
הכא כמאן מוקי לה דתקשר שמחל בר"ח ה"ק ר"ש פ"ל כשמחלל ושביעית מיהא מחיר לחני
ריבא דממלאים הלבך קיל"ו כשמחלל דיהיה ולא מלאים שבת בכל מה שצריכ לו [ב] יאומר למחר ב
הקערה בפה [ה] לו לא ממלאים מים שסרבנים למכל דיהיה ותביעה בפה ממלים כף [ב] כיון
שלוכלין הפה ח"ב במס' שפרים (פ"ב הל' י"ד) נרסינן לן מיהנין בזיי לוכלין ולוין ולוכלין
ולא ימלא לפיו ולא בפה שהוא של נב קופה מלאה מיהנין ומחמרים ונרוגרות לבל יוצב
הוא [ע] בל נבי קופה מלאה קטניות לו] של נבי עיניו אל דבלה מפי שיהא בו לוין שאוכלין
בלוכלוין ולוין מכסין לוכלוין ולוין לוכלוין לוכלוין בלוכלוין ח"ב רשין לוחלה [ב] פי' בריתין
לוחלה לוא לוי לוא ולוכלוין ביחד לוין לפרש [ב] שבן לוין לוכלוין לוכלוין ח"ב רשין לוחלה [ב] פי' בריתין
דחמה' להחזתם בין [ה] לכשהמשם מעשה בין שיחם אומא לחבי לוחלה דייקא שם פה
[ה] לוחלה לה ולחבר לרבים דמס' סופרים פליגא דשמל דקאי לוכלוין ולוין שאוכלין בלוכלוין
לוכשמל דמחה [ב] לוי הבא לו ממלים ולוין לו לה לוכלוין דוקא מלא מיהו ומח

[illegible]

מעדני יום טוב

תפארת

דברי חמדות

דברי חכמות

מעדני יום טוב

תפארת שמואל

משכה הבריות (יד) ראה בריות עוטות ורועלות עוטרת ראשי בריך שכבה ט בשוליא

ת מתני׳ עַל היין [ז] ועל הפירות ועל הירקות ועל הבריות ועל הזריעות אומר בורא פרי

שכחו ונזכרו אחר כך אכלו אפילו (טו) על הפירות ועל הירקות ועל הבריות ועל הזריעות

(ט) ועל הארצה ועל המחיה אומר [ח] בורך שאה מעצה ברכאים רבי יהודה אומר

(י) בריאה שהכל נהיה בדברו אומרים [ט] שהכל נהיה בדברו ר׳ אומר [ם] שהוא ברא הכל.

גמ׳ מאי דוקא על אכילה [ז] טכלא דאיכא ברכה לאחריה אבל על שתיה לית ליה קבלא נרסה

מאי דוחיא לה אכילה ושתיה [יא] דאיכא כשם רב חסדא דרב ביזיה דרב עלי ואמר לא נתיירא מיני אמר לה לאו כל יום כי יומי

בני במה לכל יומיין לא נתיירא מיני אמר לה אין כיום הן במסכתין מברך על כל אכל

ושתה [ם] פלוגתן שלא נתפרשו בעיניים (יא) מתפרשים שבעזאי שבעזה

בעיניים תיובי׳ תל יוסי אומר בורך אתה ה׳ אלהינו מלך העולם על כשם כן היה אומר מברך אחר הסעודה

לכל היה כשם שבעים ושלש [ז] בכפרוקלוסיא

[ז] מה היה כשם שבעים ושלש [ח] בורך יהוה אלהי ישראל מן העולם ועד העולם ואמר

כשם שהיה אומר בבית המדרש היה אומר בשוק ואומר אני מבורך מפי רבי ומפי רבותי

ומפי [ם] פלוגתן שלא נתפרשו בעיניים (יא) מתפרשים שבעזאי שבעזה

בעיניים תיובי׳ תל יוסי אומר בורך אתה ה׳ אלהינו מלך העולם על כשם כן היה אומר מברך אחר הסעודה

לכל היה כשם שבעים ושלש [ז] בכפרוקלוסיא

[ז] מה היה כשם שבעים ושלש [ח] בורך יהוה אלהי ישראל מן העולם ועד העולם ואמר

כשם שהיה אומר בבית המדרש היה אומר בשוק ואומר אני מבורך מפי רבי ומפי רבותי

ומפי [ם] פלוגתן שלא נתפרשו בעיניים (יא) מתפרשים שבעזאי שבעזה

יד [יב] [ג] [יג] [יד] [יה] [יו] [יז] [יח] [יט] [כ] [כא] [כב] [כג] [כד] [כה] [כו] [כז] [כח] [כט] [ל] [לא] [לב] [לג] [לד] [לה] [לו] [לז] [לח] [לט] [מ] [מא] [מב] [מג] [מד] [מה] [מו] [מז] [מח] [מט] [נ] [נא] [נב] [נג] [נד] [נה] [נו] [נז] [נח] [נט] [ס] [סא] [סב] [סג] [סד] [סה] [סו] [סז] [סח] [סט] [ע] [עא] [עב] [עג] [עד] [עה] [עו] [עז] [עח] [עט] [פ] [פא] [פב] [פג] [פד] [פה] [פו] [פז] [פח] [פט] [צ] [צא] [צב] [צג] [צד] [צה] [צו] [צז] [צח] [צט] [ק] [קא] [קב] [קג] [קד] [קה] [קו] [קז] [קח] [קט] [ר] [רא] [רב] [רג] [רד] [רה] [רו] [רז] [רח] [רט] [ש] [שא] [שב] [שג] [שד] [שה] [שו] [שז] [שח] [שט] [ת] [תא] [תב] [תג] [תד] [תה] [תו] [תז] [תח] [תט] [י] [יא] [יב] [יג] [יד] [יה] [יו] [יז] [יח] [יט] [כ] [כא] [כב] [כג] [כד] [כה] [כו] [כז] [כח] [כט] [ל] [לא] [לב] [לג] [לד] [לה] [לו] [לז] [לח] [לט] [מ] [מא] [מב] [מג] [מד] [מה] [מו] [מז] [מח] [מט] [נ] [נא] [נב] [נג] [נד] [נה] [נו] [נז] [נח] [נט] [ס] [סא] [סב] [סג] [סד] [סה] [סו] [סז] [סח] [סט] [ע] [עא] [עב] [עג] [עד] [עה] [עו] [עז] [עח] [עט] [פ] [פא] [פב] [פג] [פד] [פה] [פו] [פז] [פח] [פט] [צ] [צא] [צב] [צג] [צד] [צה] [צו] [צז] [צח] [צט] [ק] [קא] [קב] [קג] [קד] [קה] [קו] [קז] [קח] [קט] [ר] [רא] [רב] [רג] [רד] [רה] [רו] [רז] [רח] [רט] [ש] [שא] [שב] [שג] [שד] [שה] [שו] [שז] [שח] [שט] [ת] [תא] [תב] [תג] [תד] [תה] [תו] [תז] [תח] [תט]

מעדני יום שב

דברי חכמודות

ביסי יין כשהוא ומשמיע וכן ציוני נתן לו מברכין ואכשר ממשה יין שמחת ושמאל
[ג] אבל פה סומא ואלם ושן ולה שמברכין שיהא אלא על יין כדלמתני׳ לעיל בפרק
כילד מברכין (לה לה) ״אשר נתן לנו״ ולא ״בורא פרי הגפן״ [ד] שקדוב ברכה לעצמו ולבריכו על יין
הטוב ואמציע לו ממי הטוב ואמציע [ה] ביבוב הוקנה הטוב שלא הסריחו ואמציע שהוא
לקנוהיב (לעיל לף מח:) לפי שצללו כרמיהם שבט מים [ו] והקיפו כרמיהם מחיצות
(ניסון) מן יין [ז] הוקנו לומר על יין [ח] שיהו מים כהם. פרש״י דא המברכין הטוב ואמציע
על יין דוקא שבאמצי משובח יותר מן הראשון וכן פרש רבינו שמשון ומשמע
דבין ביין שלפני הסעודה ובין ביין שלאחר הסעודה מברכין על היין ואין לו לברך
לברך [שיהי יין לא לברך] שיהי מקום לברך לפני הסעודה כמו שיהי מקום לומר שמע
ולברך יין תחם יין ואין שהכוונה מכוונה מן התחם לברך שהיי יין מתחם לא לברך מיהו
קשה משובח דמיירי בחר רבי רבי בין ברוך הטוב והמטיב משמע דאפילו היה בלא סעודה יוצר
טוב מלאכי שלפני ושיהא לו לחזור ולברכה מן לפי יחזו שהוא יוצר [ט] טוב לו נראה [י] ים
לברך [יא] אבל לא יחזו שהכוונה שלא היי׳ לו היי׳ ברכה מה שבא לברך דומיא
דשיהי יין ואין שהכוונה היכא ס׳ יין ים ואין יין לברך בפה״ג אבל שיהי יין שהכוונה
שהכוונה שיהא לו לברך בפה״ג אבל אם שהה מן יום ואין יין לברך בפה״ג אבל שיהי יין שהכוונה
לברך בפה״ג על היין [יב] מיפסר בפסחים [יג] שבירך על הכוס בתחלת סעודה ולא
לברך בפה״ג על היין [יד] ולא מיפסר בפסחים ולא מיפסר בהא דתנן רבי רבי על הבית וחבית שהיה מברך
ויקראמרינן מיפסר בהא דתנן לברך בפה״ג ולא לברך בפה״ג ולא מיפסר בהא דתנן לברך בפה״ג ולא
בפה״ג שהכוונה שהכוונה שהכוונה בפה״ג דכל מי שברך בפה״ג שהכוונה שהכוונה שהכוונה שהכוונה שהכוונה
(ו) היא שעשתה כוס שיוך בברכת הטוב והמטיב והמ״ע לברך בפה״ג אבל אחר שהכוונה שהכוונה
ביהמ״ק ואמאי גם אחר מיין זה קרוין היא הטוב לזריזים והמטיב לאחריני מדי דהוה (טו) מלתמוה
לו שבהך לילה זכר (יב) המברך הטוב והמטיב שהכוונה ולהכוונה שהכוונה שהכוונה לו שהכוונה ומי לו שהכוונה
דהיה בעשה [יז] בעיר אחרת בעשה שהכוונה: **טז מתני׳ בנה** בית הבד וקבה בלוט
הכשרים [יח] אומר כהיין שהכוונה וקיימנו: **גמ׳** אמאי רב הונא לית ליה אלא בין לו כיוצא בהם
אבל לא בין לו כיוצא בהם לרבי קבה ליה לית ליה אלא בין לו כיוצא בהם ורבי אחאי
[דף ח ע״א] מכלל דקבה כיוצא בהם לית ליה לית ליה לברך לרבינא דאמרי לה אמר רב הונא
לו שני אלא קבה כיוצא בהם אבל קבה כיוצא בהם לית ליה לברך ורבי יוחנן אמר אפי׳ קבה
כיוצא בהם לברך מכלל דרבי אחאי לית ליה לברך ורבי יוחנן אמר אפי׳ קבה כיוצא בהם
יוחנן לגבי רב הונא דאמר לברך ולגבי רב הלכה כר׳ יוחנן לגבי דרבי יוחנן לגבי
כתרא הוא דאמר לברך ול

כא הנכנם לבקר חולה אומר יהי רצון מלפניך ה' אלהינו שיהא משכב זה לו לרפואה כי
חסדים הם אומר יהי רצון שלא יכאיבו לו שום [ז] ואל יאמר רפאהו [ח] אחר רבים (אב) ברוך אתה ה' רופא כל בשר ומפלא לעשות :

כב (ג) **הנכנם** בציון הכסאות (ד) אומר התכבדו מושבותיכם קדושים משרתי עליון [ט] שרתוני משרתי
[שמשות שמשוני] והתיצבו לי עד שאכנס ואצא מן הבית אל בני אדם כי כן מצינו (שם) אומר
משלי אמלא נא עד אם לאדם בחוצות ואגרה בי רבים ורעים [י] תלונים אלונים נלי
וויים נאני כסא כבודך (ו) שלח יפרח אחד מהם ולא יסתפח אחד מהם ולא אכבר לתחתיהם
ולעשות לפניך (ז) שלחו שרי מחנות (ח) אומר שתא מחנו של כבר ומשלים לעשות :

כג (ט) **הנכנם** ליכנס על ממטתו (י) אומר שתא מחנו של וכבר שתא ומלא זלל כתב גם
מרכה אשר לא יחפץ בו כי כסכך ובניך ובניך (יא) [ב] ואסתיר הנרסקן שתא
והיה אם שתא מתכנך בריך אמתא דבבי ואנא עיני אשבעה על עשתי [ג] ילא מילא
שתשיבני לשלום (יב) ואשתדליה לחיים ולשלום ולא יהיה שתא מלאי ולעולם ולעולמי העולמים
ואמת ממני שלמה לפניך ואחר עיני אל יהיה שתא מלאי לעולם כולו בשבוטו

הגהות הב"ח א ומפני שתנוגנו פנין ובשני קורין בלא ותינה בן מתק ·

מערני יום טוב

(ג) ובי ילפי אלוי מרי וכיב מרפאים ס"ו מרפא גם הקשר והקיש מומן ריש (ב) ובי ילפי
וכן בגמרא שלפנינו אמר ברי"ח כי כיון [ד] אשר רבת וכן בי ברי"ח אבל בגמרא לא נמצא לה מקור :
[ו] היא שתוני עוזרני מפתני שתוני והתיצבו משרתי המלכים ס"ו מרפא גם בשר ס"ו בשרו ס"ו שתוני
לשמוע ריש (ו) והתיצבו ולא יעמדו ריש (ז) התלונים אלונים עולה ויורד בשרו ס"ו בשר ומלא
מיא ובגמ' נמי אם בגמרתא ול"ג אשר מומן ו' התלונים אלונים עולה ויורד בשרו ס"ו בשר ומלא
הכי דמסיים התם נעמר התלונים אלונים שהם דבלונים בין שיניו שהאכילו לבני ישראל בשר ומן ממש אלא שיניהם
האכר שהיו מרובות ויורדות ועולות ומשיכות אותו ומכניסות לתוכו ובריאה מלאכת הגוף שהם התלונים
והיו ומלא מפתני שתוני ומלא ומלא ריש (ח) ואמרו ליהוה ולמשה ולאהרן ריש (ט) ואמרו ליהוה ולמשה ולאהרן ריש
ומלא מפתני שתוני ומלא ומלא ריש (י) ומלא מפתני שתוני ומלא ומלא ריש (יא) ומלא מפתני שתוני ומלא ומלא ריש
(יב) ומלא מפתני שתוני ומלא ומלא ריש

הגהות הב"ח ג ומפני שתנוגנו פנין ובשני קורין בלא ותינה בן מתק ·

מערני יום טוב

(ג) ובי ילפי אלוי מרי וכיב מרפאים ס"ו מרפא גם הקשר והקיש מומן ריש (ב) ובי ילפי
וכן בגמרא שלפנינו אמר ברי"ח כי כיון [ד] אשר רבת וכן בי ברי"ח אבל בגמרא לא נמצא לה מקור :
[ו] היא שתוני עוזרני מפתני שתוני והתיצבו משרתי המלכים ס"ו מרפא גם בשר ס"ו בשרו ס"ו שתוני
לשמוע ריש (ו) והתיצבו ולא יעמדו ריש (ז) התלונים אלונים עולה ויורד בשרו ס"ו בשר ומלא
מיא ובגמ' נמי אם בגמרתא ול"ג אשר מומן ו' התלונים אלונים עולה ויורד בשרו ס"ו בשר ומלא
הכי דמסיים התם נעמר התלונים אלונים שהם דבלונים בין שיניו שהאכילו לבני ישראל בשר ומן ממש אלא שיניהם
האכר שהיו מרובות ויורדות ועולות ומשיכות אותו ומכניסות לתוכו ובריאה מלאכת הגוף שהם התלונים
והיו ומלא מפתני שתוני ומלא ומלא ריש (ח) ואמרו ליהוה ולמשה ולאהרן ריש (ט) ואמרו ליהוה ולמשה ולאהרן ריש
ומלא מפתני שתוני ומלא ומלא ריש (י) ומלא מפתני שתוני ומלא ומלא ריש (יא) ומלא מפתני שתוני ומלא ומלא ריש
(יב) ומלא מפתני שתוני ומלא ומלא ריש

דברי חמדות

(ג) ובי ילפי אלוי מרי וכיב מרפאים ס"ו מרפא גם הקשר והקיש מומן ריש (ב) ובי ילפי
וכן בגמרא שלפנינו אמר ברי"ח כי כיון [ד] אשר רבת וכן בי ברי"ח אבל בגמרא לא נמצא לה מקור :
[ו] היא שתוני עוזרני מפתני שתוני והתיצבו משרתי המלכים ס"ו מרפא גם בשר ס"ו בשרו ס"ו שתוני
לשמוע ריש (ו) והתיצבו ולא יעמדו ריש (ז) התלונים אלונים עולה ויורד בשרו ס"ו בשר ומלא
מיא ובגמ' נמי אם בגמרתא ול"ג אשר מומן ו' התלונים אלונים עולה ויורד בשרו ס"ו בשר ומלא
הכי דמסיים התם נעמר התלונים אלונים שהם דבלונים בין שיניו שהאכילו לבני ישראל בשר ומן ממש אלא שיניהם
האכר שהיו מרובות ויורדות ועולות ומשיכות אותו ומכניסות לתוכו ובריאה מלאכת הגוף שהם התלונים
והיו ומלא מפתני שתוני ומלא ומלא ריש (ח) ואמרו ליהוה ולמשה ולאהרן ריש (ט) ואמרו ליהוה ולמשה ולאהרן ריש
ומלא מפתני שתוני ומלא ומלא ריש (י) ומלא מפתני שתוני ומלא ומלא ריש (יא) ומלא מפתני שתוני ומלא ומלא ריש
(יב) ומלא מפתני שתוני ומלא ומלא ריש

(עה) אומר ברוך המקדש על גמילת ידים לפי שידיו על ראש שפוכות הכוס ולא אמרי' גמ' גמיע בכוסו המשוקע בלגינה. מיקנו ברכה קודם שיקדח ויתפלל ולאחר היה נצרך על נקיון ידים אינו מלא על פני שיקיזנו בגמילה יהיה להלכה לברך עליו"ו לפי שאריך ליטול מן הכלי [ד] והכלי מוכן לגמילת ידים ומברך עליו ואחר כך יקדח ויתפלל ואינו צריך ליטול ידיו אחר שקדח ויתפלל. ורמ"ה ז"ל פי' דיש לו לנגב ידיו ואינו יכול לנגב עד שיקדח ויתפלל ואחר כך יטול ידיו ויברך על נטילת ידים. ומיהו אם יכול לנגב ידיו בלאחר שיקדח ויתפלל אינו צריך לברך על נטילת ידים (מ"ב תר"ס ס"ק ג.). ובכתב לחתן בנקיון כפ . ממה שיש לנגוב ידיו הוין בהפלת התניה והתפלת הערבית (ה) וסי' כשהיא לבנה ויטול ידיו מברך על נטילת ידים ואינו מברך על נטילת ידיים אבל בשחרית ברכו אחר הקדח ויתפלל ואחר כך יטול ידיו ויברך על נטילת ידים (שם) דהיינו משום דבשחרית אין נוהגין ליטול ידיו עד שיקדח ויתפלל ואחר כך יטול ידיו ויברך על נטילת ידים ואחר כך י

(ג) שלמה אמר רב אחא בר יעקב אמעיה דעביה דקמבנך אלא שבמלי בור אמר ליה כולי האי נמי [ב] אלא היכי אמרת אלא שבמלי עבד [ג] היינו אמר עד עפר :

כה מתני' חייב אדם לברך על הרעה בשם שמברך על הטובה שנאמר ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך בשני יצריך בשני טובי ובשני הרעי ובכל נפשך אפילו הוא נוטל את נפשך ובכל מאדך [ה] בכל לבבך בשני יצריך ביצר טוב וביצר הרע ובכל נפשך אפילו הוא נוטל את נפשך ובכל מאדך בכל ממונך דבר אחר בכל מאדך בכל מדה ומדה שהוא מודד לך **נמי** והויא לברך תחלה על הרעה כדרך שהוא מברך על הטובה שנאמר [ו] ואת כוס ישועות אשא ובשם ה' אקרא ואין קורין אלא ארבעה פסוקין ואפילו הן ארוכין ואפילו הן קצרין ואפילו הן שוין ואפילו הן שאין שוין ואפילו הן שאין שוין ואפילו הן שוין ואפילו הן שאין שוין ואפילו הן שוין ואפילו הן שאין שוין ואפילו הן

זה ספר קיצור פסקי הרא"ש זל שחבר רבינו יעקב זל בעל הטורים מ

בנו של הרא"ש זל

פרק א זכין לאדם שלא בפניו. קרא אסקוף לחבירו בחנותו ונתנו בפיסו ולקחו השטר ונתן לו מעות יש לו לאסור לאחר שנתכוון לזכות על ידו ולקחתו קיים אם היו שני בני אדם ואחד מהם בנו קטן או עבדו ואין לאחר שנכתב לקוח בלא כלום

תפלה לחפלה ויל כדי שיתחיל לעתו פליו ויל כדי שיתחנן לפניו כדי שלא יהרגם אימת כב פעמה ולא הוכיר בל ויל בעבדנית אלא מחזירין אותו בשמיעת אמתה ומחזירין אותו בתחילה אבל בלילה אינו מחזיר אלא אחת ואפילו אותו שהוא מתפלל ויל ותחלת שקף לעניו בשחקף ובמתפלה מחזירין אותו :

פרק ה א אסור נהרא למלאת את פיהן בשחוק ובשיחה ובשקוי גילה עם הארץ ואפילו אחרים אסור בין בשחוק בין בשחוק ואפילו בשחוק של תורה ואפילו בשחוק של מצוה ואפילו בשחוק של תפלה ואפילו בשחוק של תשובה ואפילו בשחוק של יראת שמים ואפילו בשחוק של יראת חטא ואפילו בשחוק של ענוה ואפילו בשחוק של חכמה ואפילו בשחוק של תורה ואפילו בשחוק של מצוה ואפילו בשחוק של ברכות

על מחזין ואחילב מבדך על פיין . עד מתי מבדך בתאנים עד מה שיאכל כל זמן שיהא רעב מחמת תיאה ולכולם וכן מתי נאמרן שתיית היין ולכולם פירות שם אינו נמצא מחמת פחות שיהיו ושיו רעב ולאחר לכולם וכן מתי נאמרן שתיית היין ולכולם פירות שם אינו נמצא מחמת פחות שיהיו ושיו רעב ולאחר שלמתן הכרכה בפני רבים לאכל שם היה מתאוה בם לו לא עד שיהיה על שולחנו כל שכרכה ובן שכרכה בפני רבים לאכל שם היה מתאוה בם לו לא עד שיהיה על שולחנו כל שכרכה וכן שכרכה מבדך לחן שנים אחרים על שכרכה כל שכרכה . ג"י לפעמת אחן לאחרים על שכרכה כל שכרכה שלמתן הכרכה בפני רבים לאכל שם היה מתאוה בם לו לא עד שיהיה על שולחנו כל שכרכה וכן שכרכה מבדך לחן שנים אחרים על שכרכה כל שכרכה . ג"י לפעמת אחן לאחרים על שכרכה כל שכרכה ו יחקדקדקים לעל מים רשאונים ואיניהן קדושים אם לא שהיה מתאוה לאחילבל לא נהגו מים אחרונים אלא מי שהיה מסופק ורוצה ליטול ידיו אבל לא בפני רבים ואפילו לא יבך ברכת המזון אם אי אישות ואין מברכים על מים אחרונים :

פרק ט א הרואה

הרואה מקום שנעשו ט נסים לישראל אומר ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם שעשה נסים לאבותינו במקום הזה : ויחיל שנעשה לו ט במקום אחד נם לאותני במקום אחר אם במדברות אם בים ואם בשאר ט נסים במקומות רבים על כל מקום אחד מהם ברכה אחת בן נראה לי : ואחד שנתקנה על כל הנסים שנעשו לו וכן על כל נס שנעשה לרבים מברך ואומר (אם) [ש]ם מפורש כיוצא בו בברכות על הבזק ורעמים ועל הגשמים ועל הרוח ועל הנפלאות ועל הישועות ועל השלום ועל הטובה ועל הפורענות ועל הנחמות ועל הדין ועל הרחמים ועל החיים ועל המתים ועל הגבורות ועל הנצחון ועל הקלון ועל האור ועל החשך ועל הרעה ועל הטובה ועל הבריאה ועל הצדקה ועל הדין ועל התורה ועל הנביאים ועל הנבואה ועל הנחמות ועל הגאולה ועל הסליחות ועל הכפרות ועל הנחלות

ספר שדה צופים

מפתח כולל כל מאמרי השׂ"ס המפוזרים בלשון רבינו הראי"ש זי"ל שלא במקומן

חברו הרב הגאון האמתי כו' מ"ה **בצלאל רנשבורג** צ"ל מפראג בעהמ"ס הורה גבר ט'

הקדמת המחבר

אמר מקהלת שלמה שבעה חכמות כתובה בתורתנו בשביל שיהיו כל לומדי תורה חכמים בכל דור ודור ומכל מקום מתעוררת ומתלחשת שכיחין רבים שאין יודעים מקום מציאתם בש"ס ומתייגעים הרבה בחנם ובטלים מלימודם ולפיכך עשיתי מפתח זה שיהיה מורה מקום מציאתם בש"ס ועשיתיהו בסדר הפרקים שבסדר מסכתות הש"ס ומתחלת מן מסכת ברכות ועד מסכת נדה ומתחלת מן פרק ראשון ועד פרק אחרון ומתחלת מן דף ב' ועד דף אחרון ומתחלת מן עמוד א' ועד עמוד ב' ומתחלת מן שורה ראשונה ועד שורה אחרונה ומתחלת מן תיבה ראשונה ועד תיבה אחרונה ומתחלת מן אות ראשונה ועד אות אחרונה ומתחלת מן נקודה ראשונה ועד נקודה אחרונה ומתחלת מן טעם ראשון ועד טעם אחרון ומתחלת מן קוץ ראשון ועד קוץ אחרון ומתחלת מן תג ראשון ועד תג אחרון ומתחלת מן רפה ראשון ועד רפה אחרון ומתחלת מן דגש ראשון ועד דגש אחרון ומתחלת מן מקף ראשון ועד מקף אחרון ומתחלת מן גרש ראשון ועד גרש אחרון ומתחלת מן גרשין ראשון ועד גרשין אחרון ומתחלת מן פסק ראשון ועד פסק אחרון ומתחלת מן פתח ראשון ועד פתח אחרון ומתחלת מן קמץ ראשון ועד קמץ אחרון ומתחלת מן חולם ראשון ועד חולם אחרון ומתחלת מן שורק ראשון ועד שורק אחרון ומתחלת מן חיריק ראשון ועד חיריק אחרון ומתחלת מן שוא ראשון ועד שוא אחרון ומתחלת מן חטף ראשון ועד חטף אחרון ומתחלת מן חטף קמץ ראשון ועד חטף קמץ אחרון ומתחלת מן חטף פתח ראשון ועד חטף פתח אחרון ומתחלת מן חטף סגול ראשון ועד חטף סגול אחרון ומתחלת מן מלא ראשון ועד מלא אחרון ומתחלת מן חסר ראשון ועד חסר אחרון ומתחלת מן כתיב ראשון ועד כתיב אחרון ומתחלת מן קרי ראשון ועד קרי אחרון ומתחלת מן תיקון סופרים ראשון ועד תיקון סופרים אחרון ומתחלת מן הפוך ראשון ועד הפוך אחרון ומתחלת מן נון הפוכה ראשונה ועד נון הפוכה אחרונה ומתחלת מן נקוד ראשון ועד נקוד אחרון ומתחלת מן תגין ראשון ועד תגין אחרון ומתחלת מן אותיות תלויות ראשון ועד אותיות תלויות אחרון ומתחלת מן אותיות מנוקדות ראשון ועד אותיות מנוקדות אחרון ומתחלת מן אותיות מרפות ראשון ועד אותיות מרפות אחרון ומתחלת מן אותיות מדגשות ראשון ועד אותיות מדגשות אחרון ומתחלת מן אותיות מפסיקות ראשון ועד אותיות מפסיקות אחרון ומתחלת מן אותיות מוקפות ראשון ועד אותיות מוקפות אחרון ומתחלת מן אותיות מגושמות ראשון ועד אותיות מגושמות אחרון ומתחלת מן אותיות מעוקמות ראשון ועד אותיות מעוקמות אחרון ומתחלת מן אותיות מרוחות ראשון ועד אותיות מרוחות אחרון ומתחלת מן אותיות מקוצרות ראשון ועד אותיות מקוצרות אחרון ומתחלת מן אותיות מתוקנות ראשון ועד אותיות מתוקנ

ע"ב אלא דכי היכי שקלת ליה לפירא לגבוה
דידך תקלת נמי בשבת מי"מ. ס"ס מי"מ כשיעור
כגון כרי דיקלא ובור. ס"ס בכרכשתא פ"ת שם ס"ג.
שם מאי טעמא דמי. ס"ס בשלמות פלוגתא סי' ו'.

דף מא ע"ב הני מיל בשבת שמא שתו מים. שלחו יין
לעכו"ם בכרכום לעכו"ם. ס"ס בשבתות ס"ס
סי' ו'.

דף מב ע"א ואת"ל תקלת ליה לפירא לגבוה
לכותאי תקלת קיסרייני לגבוה. ס"ס
בחולין ס"ו סי' י'. שם כגון תן לבעליון בתרומה
מוכחת שבעכו"ם ס"ס בכרכום פ"ת סי' ו'.
שם ניכר אי היין שלפני שופר תח היין שלחוזה
הכא"ם בשבתות פ"ו סי' ו'. שם ניכר על
ידי זבובים ה"ג. ס"ס בשבת פ"ו סי' ו'.

דף מב ע"ב אמר רב כל מילי אלא מה דנפיש מיכסה
מיכסה. ס"ס בשבת פ"ו סי' ו'. שם כל מילי אלא
מה דנפיש מיכסה. ס"ס בשבת פ"ו סי' ו'.
ע"ב כל היין בשוך הטמון לו. ס"ס בחולין ס"ו סי' י'.
שם כגון תן לבעליון בתרומה. ס"ס בשבת פ"ו
סי' ו'. שם ניכר על ידי זבובים. ס"ס בשבת
פ"ו סי' ו'.

דף מד ע"א כל שהוא מהתיר לחבירו חבילי יקרי.
ס"ס בשבת פ"ו סי' ו'. עלה נתיילו. ס"ס בשבת פ"ו סי'
ו'. ע"ב ולבעי מיערבא. ס"ס בחולין ס"ו סי' י'.
תוכיחני וכו'. ס"ס בחולין ס"ו סי' י'.

דף מה ע"א אלא שתו מלי שתו דכי. ס"ס
בחולין ס"ו סי' י'.

דף מו ע"ב ולישרי בחל עושיל. ס"ס בשבת
פ"ו סי' ו'. ע"ב ולישרי כי. ס"ס
בשבת פ"ו סי' ו'.

דף מז ע"ב מהו דתימא. ס"ס בשבת
פ"ו סי' ו'. ע"ב ולישרי כי. ס"ס בשבת
פ"ו סי' ו'.

דף מח ע"א ולישרי בחל דבי ישמעאל מהו דתימא.
ס"ס בשבת פ"ו סי' ו'. ע"ב ולישרי כי. ס"ס
בשבת פ"ו סי' ו'.

דף מט ע"א ולישרי בחל דבי ישמעאל מהו דתימא.
ס"ס בשבת פ"ו סי' ו'. ע"ב ולישרי כי. ס"ס
בשבת פ"ו סי' ו'.

דף נ ע"א ולישרי בחל דבי ישמעאל מהו דתימא.
ס"ס בשבת פ"ו סי' ו'. ע"ב ולישרי כי. ס"ס
בשבת פ"ו סי' ו'.

דף נא ע"א ולישרי בחל דבי ישמעאל מהו דתימא.
ס"ס בשבת פ"ו סי' ו'. ע"ב ולישרי כי. ס"ס
בשבת פ"ו סי' ו'.

דף נב ע"א ולישרי בחל דבי ישמעאל מהו דתימא.
ס"ס בשבת פ"ו סי' ו'. ע"ב ולישרי כי. ס"ס
בשבת פ"ו סי' ו'.

דף נג ע"א ולישרי בחל דבי ישמעאל מהו דתימא.
ס"ס בשבת פ"ו סי' ו'. ע"ב ולישרי כי. ס"ס
בשבת פ"ו סי' ו'.

דף נד ע"א ולישרי בחל דבי ישמעאל מהו דתימא.
ס"ס בשבת פ"ו סי' ו'. ע"ב ולישרי כי. ס"ס
בשבת פ"ו סי' ו'.

דף נה ע"א ולישרי בחל דבי ישמעאל מהו דתימא.
ס"ס בשבת פ"ו סי' ו'. ע"ב ולישרי כי. ס"ס
בשבת פ"ו סי' ו'.

דף נו ע"א ולישרי בחל דבי ישמעאל מהו דתימא.
ס"ס בשבת פ"ו סי' ו'. ע"ב ולישרי כי. ס"ס
בשבת פ"ו סי' ו'.

דף נז ע"א ולישרי בחל דבי ישמעאל מהו דתימא.
ס"ס בשבת פ"ו סי' ו'. ע"ב ולישרי כי. ס"ס
בשבת פ"ו סי' ו'.

דף נח ע"א ולישרי בחל דבי ישמעאל מהו דתימא.
ס"ס בשבת פ"ו סי' ו'. ע"ב ולישרי כי. ס"ס
בשבת פ"ו סי' ו'.

דף נט ע"א ולישרי בחל דבי ישמעאל מהו דתימא.
ס"ס בשבת פ"ו סי' ו'. ע"ב ולישרי כי. ס"ס
בשבת פ"ו סי' ו'.

דף ס ע"א ולישרי בחל דבי ישמעאל מהו דתימא.
ס"ס בשבת פ"ו סי' ו'. ע"ב ולישרי כי. ס"ס
בשבת פ"ו סי' ו'.

מסכת פאה

פרק ג משנה ח יין ושמן נכסיו לבניו יש קטורין.
ס"ס בחולין פ"ח סי' י'.
פ"ד סי' כא כל לו פלוגתא ופיטום אלא משכירין
אותו אפשר ס"ס בקידושין פ"ג סי' ב'.
פ"ז סי' ב כל תוספיהם הפקר לעניים כנפה. ס"ס
בחולין פרק ג' סימן ל"ז.

מסכת דמאי

פ"א סי' מכותי ולכן שאור בן מהפלי. ס"ס
בשבת פ"ג סי' ו'.
פ"ב סי' ח' כל כשהוא כפרוסה. ס"ס בשבת פ"ג
סי' ו'.
פרק ה' סימן ל"ו
פ"ד סי' א' אם שהוי לתחר לפי כחו לא שהוי לפי
חו. ס"ס בשבת פ"ג סי' ו'.
שם סי' ג' שהוי לתחר לפי כחו לא שהוי לפי
חו. ס"ס בשבת פ"ג סי' ו'.
פרק ו' סימן ל"ז
פ"ב סי' ב' אלא שהוי לתחר לפי כחו לא שהוי לפי
חו. ס"ס בשבת פ"ג סי' ו'.
פ"ג סי' ב' אלא שהוי לתחר לפי כחו לא שהוי לפי
חו. ס"ס בשבת פ"ג סי' ו'.
פ"ד סי' ב' אלא שהוי לתחר לפי כחו לא שהוי לפי
חו. ס"ס בשבת פ"ג סי' ו'.
פ"ה סי' ב' אלא שהוי לתחר לפי כחו לא שהוי לפי
חו. ס"ס בשבת פ"ג סי' ו'.
פ"ו סי' ב' אלא שהוי לתחר לפי כחו לא שהוי לפי
חו. ס"ס בשבת פ"ג סי' ו'.
פ"ז סי' ב' אלא שהוי לתחר לפי כחו לא שהוי לפי
חו. ס"ס בשבת פ"ג סי' ו'.
פ"ח סי' ב' אלא שהוי לתחר לפי כחו לא שהוי לפי
חו. ס"ס בשבת פ"ג סי' ו'.
פ"ט סי' ב' אלא שהוי לתחר לפי כחו לא שהוי לפי
חו. ס"ס בשבת פ"ג סי' ו'.
פ"י סי' ב' אלא שהוי לתחר לפי כחו לא שהוי לפי
חו. ס"ס בשבת פ"ג סי' ו'.
פ"יא סי' ב' אלא שהוי לתחר לפי כחו לא שהוי לפי
חו. ס"ס בשבת פ"ג סי' ו'.
פ"יב סי' ב' אלא שהוי לתחר לפי כחו לא שהוי לפי
חו. ס"ס בשבת פ"ג סי' ו'.
פ"יג סי' ב' אלא שהוי לתחר לפי כחו לא שהוי לפי
חו. ס"ס בשבת פ"ג סי' ו'.
פ"יד סי' ב' אלא שהוי לתחר לפי כחו לא שהוי לפי
חו. ס"ס בשבת פ"ג סי' ו'.
פ"טו סי' ב' אלא שהוי לתחר לפי כחו לא שהוי לפי
חו. ס"ס בשבת פ"ג סי' ו'.
פ"טז סי' ב' אלא שהוי לתחר לפי כחו לא שהוי לפי
חו. ס"ס בשבת פ"ג סי' ו'.
פ"יז סי' ב' אלא שהוי לתחר לפי כחו לא שהוי לפי
חו. ס"ס בשבת פ"ג סי' ו'.
פ"יח סי' ב' אלא שהוי לתחר לפי כחו לא שהוי לפי
חו. ס"ס בשבת פ"ג סי' ו'.
פ"יט סי' ב' אלא שהוי לתחר לפי כחו לא שהוי לפי
חו. ס"ס בשבת פ"ג סי' ו'.
פ"כ סי' ב' אלא שהוי לתחר לפי כחו לא שהוי לפי
חו. ס"ס בשבת פ"ג סי' ו'.
פ"כא סי' ב' אלא שהוי לתחר לפי כחו לא שהוי לפי
חו. ס"ס בשבת פ"ג סי' ו'.
פ"כב סי' ב' אלא שהוי לתחר לפי כחו לא שהוי לפי
חו. ס"ס בשבת פ"ג סי' ו'.
פ"כג סי' ב' אלא שהוי לתחר לפי כחו לא שהוי לפי
חו. ס"ס בשבת פ"ג סי' ו'.
פ"כד סי' ב' אלא שהוי לתחר לפי כחו לא שהוי לפי
חו. ס"ס בשבת פ"ג סי' ו'.
פ"כה סי' ב' אלא שהוי לתחר לפי כחו לא שהוי לפי
חו. ס"ס בשבת פ"ג סי' ו'.
פ"כו סי' ב' אלא שהוי לתחר לפי כחו לא שהוי לפי
חו. ס"ס בשבת פ"ג סי' ו'.
פ"כז סי' ב' אלא שהוי לתחר לפי כחו לא שהוי לפי
חו. ס"ס בשבת פ"ג סי' ו'.
פ"כח סי' ב' אלא שהוי לתחר לפי כחו לא שהוי לפי
חו. ס"ס בשבת פ"ג סי' ו'.
פ"כט סי' ב' אלא שהוי לתחר לפי כחו לא שהוי לפי
חו. ס"ס בשבת פ"ג סי' ו'.
פ"ל סי' ב' אלא שהוי לתחר לפי כחו לא שהוי לפי
חו. ס"ס בשבת פ"ג סי' ו'.

מסכת שביעית

פ"א סי' ח' לחין שנמצא רותח מותרין. ס"ס
בחולין פ"ח סי' י'.
פ"ב סי' ג' כלאים ורבית ושביעית ותרומות ומעשרות
ומעשר שני ונטע רבעי ומתנות עניים ופאה
ומעשרות. ס"ס בשבת פ"ג סי' ו'.
פ"ד סי' ח' לחין שנמצא רותח מותרין. ס"ס
בחולין פ"ח סי' י'.
פ"ו סי' ב' ולא שנו אלא שנתן לתוכו מים ומלח
אבל נתן לתוכו מים בלבד הרי זה מותר. ס"ס
בשבת פ"ג סי' ו'.
פ"ז סי' ב' ולא שנו אלא שנתן לתוכו מים ומלח
אבל נתן לתוכו מים בלבד הרי זה מותר. ס"ס
בשבת פ"ג סי' ו'.
פ"ח סי' ב' ולא שנו אלא שנתן לתוכו מים ומלח
אבל נתן לתוכו מים בלבד הרי זה מותר. ס"ס
בשבת פ"ג סי' ו'.
פ"ט סי' ב' ולא שנו אלא שנתן לתוכו מים ומלח
אבל נתן לתוכו מים בלבד הרי זה מותר. ס"ס
בשבת פ"ג סי' ו'.
פ"י סי' ב' ולא שנו אלא שנתן לתוכו מים ומלח
אבל נתן לתוכו מים בלבד הרי זה מותר. ס"ס
בשבת פ"ג סי' ו'.
פ"יא סי' ב' ולא שנו אלא שנתן לתוכו מים ומלח
אבל נתן לתוכו מים בלבד הרי זה מותר. ס"ס
בשבת פ"ג סי' ו'.
פ"יב סי' ב' ולא שנו אלא שנתן לתוכו מים ומלח
אבל נתן לתוכו מים בלבד הרי זה מותר. ס"ס
בשבת פ"ג סי' ו'.
פ"יג סי' ב' ולא שנו אלא שנתן לתוכו מים ומלח
אבל נתן לתוכו מים בלבד הרי זה מותר. ס"ס
בשבת פ"ג סי' ו'.
פ"יד סי' ב' ולא שנו אלא שנתן לתוכו מים ומלח
אבל נתן לתוכו מים בלבד הרי זה מותר. ס"ס
בשבת פ"ג סי' ו'.
פ"טו סי' ב' ולא שנו אלא שנתן לתוכו מים ומלח
אבל נתן לתוכו מים בלבד הרי זה מותר. ס"ס
בשבת פ"ג סי' ו'.
פ"טז סי' ב' ולא שנו אלא שנתן לתוכו מים ומלח
אבל נתן לתוכו מים בלבד הרי זה מותר. ס"ס
בשבת פ"ג סי' ו'.
פ"יז סי' ב' ולא שנו אלא שנתן לתוכו מים ומלח
אבל נתן לתוכו מים בלבד הרי זה מותר. ס"ס
בשבת פ"ג סי' ו'.
פ"יח סי' ב' ולא שנו אלא שנתן לתוכו מים ומלח
אבל נתן לתוכו מים בלבד הרי זה מותר. ס"ס
בשבת פ"ג סי' ו'.
פ"יט סי' ב' ולא שנו אלא שנתן לתוכו מים ומלח
אבל נתן לתוכו מים בלבד הרי זה מותר. ס"ס
בשבת פ"ג סי' ו'.
פ"כ סי' ב' ולא שנו אלא שנתן לתוכו מים ומלח
אבל נתן לתוכו מים בלבד הרי זה מותר. ס"ס
בשבת פ"ג סי' ו'.
פ"כא סי' ב' ולא שנו אלא שנתן לתוכו מים ומלח
אבל נתן לתוכו מים בלבד הרי זה מותר. ס"ס
בשבת פ"ג סי' ו'.
פ"כב סי' ב' ולא שנו אלא שנתן לתוכו מים ומלח
אבל נתן לתוכו מים בלבד הרי זה מותר. ס"ס
בשבת פ"ג סי' ו'.
פ"כג סי' ב' ולא שנו אלא שנתן לתוכו מים ומלח
אבל נתן לתוכו מים בלבד הרי זה מותר. ס"ס
בשבת פ"ג סי' ו'.
פ"כד סי' ב' ולא שנו אלא שנתן לתוכו מים ומלח
אבל נתן לתוכו מים בלבד הרי זה מותר. ס"ס
בשבת פ"ג סי' ו'.
פ"כה סי' ב' ולא שנו אלא שנתן לתוכו מים ומלח
אבל נתן לתוכו מים בלבד הרי זה מותר. ס"ס
בשבת פ"ג סי' ו'.
פ"כו סי' ב' ולא שנו אלא שנתן לתוכו מים ומלח
אבל נתן לתוכו מים בלבד הרי זה מותר. ס"ס
בשבת פ"ג סי' ו'.
פ"כז סי' ב' ולא שנו אלא שנתן לתוכו מים ומלח
אבל נתן לתוכו מים בלבד הרי זה מותר. ס"ס
בשבת פ"ג סי' ו'.
פ"כח סי' ב' ולא שנו אלא שנתן לתוכו מים ומלח
אבל נתן לתוכו מים בלבד הרי זה מותר. ס"ס
בשבת פ"ג סי' ו'.
פ"כט סי' ב' ולא שנו אלא שנתן לתוכו מים ומלח
אבל נתן לתוכו מים בלבד הרי זה מותר. ס"ס
בשבת פ"ג סי' ו'.
פ"ל סי' ב' ולא שנו אלא שנתן לתוכו מים ומלח
אבל נתן לתוכו מים בלבד הרי זה מותר. ס"ס
בשבת פ"ג סי' ו'.

מסכת מעשר שני

פ"א סי' ב' כלכלה שנקרע תוכה מביא מ'. כלאים
בכלאים פ"ה סי' ח'.
פ"ג סי' ב' אי אפשר אלא בשלש. כלאים
בכלאים פ"ה סי' ח'.
פ"ד סי' ב' אי אפשר אלא בשלש. כלאים
בכלאים פ"ה סי' ח'.
פ"ה סי' ב' אי אפשר אלא בשלש. כלאים
בכלאים פ"ה סי' ח'.

מסכת חלה

פ"א סי' ב' חמשה דברים חייבין בחלה. כלאים בכלי
חלה סי' ב'.
פ"ב סי' ב' בעודו על גבי הקרקע ואין
מחצלת פוסל בהם. כלאים בכלי חלה סי' ב'.
פ"ג סי' ב' חייבים במחצלות. כלאים בכלי חלה
סי' ב'.
פ"ד סי' ב' חייבים במחצלות. כלאים בכלי חלה
סי' ב'.
פ"ה סי' ב' חייבים במחצלות. כלאים בכלי חלה
סי' ב'.
פ"ו סי' ב' חייבים במחצלות. כלאים בכלי חלה
סי' ב'.
פ"ז סי' ב' חייבים במחצלות. כלאים בכלי חלה
סי' ב'.
פ"ח סי' ב' חייבים במחצלות. כלאים בכלי חלה
סי' ב'.
פ"ט סי' ב' חייבים במחצלות. כלאים בכלי חלה
סי' ב'.
פ"י סי' ב' חייבים במחצלות. כלאים בכלי חלה
סי' ב'.
פ"יא סי' ב' חייבים במחצלות. כלאים בכלי חלה
סי' ב'.
פ"יב סי' ב' חייבים במחצלות. כלאים בכלי חלה
סי' ב'.
פ"יג סי' ב' חייבים במחצלות. כלאים בכלי חלה
סי' ב'.
פ"יד סי' ב' חייבים במחצלות. כלאים בכלי חלה
סי' ב'.
פ"טו סי' ב' חייבים במחצלות. כלאים בכלי חלה
סי' ב'.
פ"טז סי' ב' חייבים במחצלות. כלאים בכלי חלה
סי' ב'.
פ"יז סי' ב' חייבים במחצלות. כלאים בכלי חלה
סי' ב'.
פ"יח סי' ב' חייבים במחצלות. כלאים בכלי חלה
סי' ב'.
פ"יט סי' ב' חייבים במחצלות. כלאים בכלי חלה
סי' ב'.
פ"כ סי' ב' חייבים במחצלות. כלאים בכלי חלה
סי' ב'.
פ"כא סי' ב' חייבים במחצלות. כלאים בכלי חלה
סי' ב'.
פ"כב סי' ב' חייבים במחצלות. כלאים בכלי חלה
סי' ב'.
פ"כג סי' ב' חייבים במחצלות. כלאים בכלי חלה
סי' ב'.
פ"כד סי' ב' חייבים במחצלות. כלאים בכלי חלה
סי' ב'.
פ"כה סי' ב' חייבים במחצלות. כלאים בכלי חלה
סי' ב'.
פ"כו סי' ב' חייבים במחצלות. כלאים בכלי חלה
סי' ב'.
פ"כז סי' ב' חייבים במחצלות. כלאים בכלי חלה
סי' ב'.
פ"כח סי' ב' חייבים במחצלות. כלאים בכלי חלה
סי' ב'.
פ"כט סי' ב' חייבים במחצלות. כלאים בכלי חלה
סי' ב'.
פ"ל סי' ב' חייבים במחצלות. כלאים בכלי חלה
סי' ב'.

מסכת ערלה

פ"א סי' א' הנוטע לפנים ולקרקעית פטור מן הערלה
כלאים בכלי שלה סי' ב'. ב"ב ומהו
אמר שמואל מכאן מיעט רבי ישמעאל בן יוסי
בכלי שלה סי' ב'. כלאים בכלי שלה סי' ב'.
שהנוטע לפנים פטור. שם רשות כיוצא בו כיוצא בו
בכלי שלה סי' ב'. שם רשות כיוצא בו כיוצא בו
ואינו נוטע בקרקעית. כלאים בכלי שלה סי' ב'.
ב"ב ב' שיהא שעוטפה כמי פיחות חיצון נמוך.
כלאים בכלי שלה סי' ב'. כלאים בכלי שלה
סי' ב'. כלאים בכלי שלה סי' ב'. ב"ב ואפילו
יושבת ושקה לה מלמה פחותה. כלאים בכלי שלה
סי' ב'. ב"ב השוכר שיעור קנים ונתמלא בה כור.
כלאים בכלי שלה סי' ב'. ב"ב המשכיר שלה קנה
לחוב שלה. כלאים בכלי שלה סי' ב'. ב"ב חססה
רבנים קמח חיצון כשלה זה. כלאים בכלאים שלה
סי' ב'. ב"ב ואיזהו קמח חיצון כל שאין
בכלי שלה סי' ב'. כלאים בכלי שלה
סי' ב'. ב"ב שיעור שלה כמה. כלאים בכלי שלה
סי' ב'. כלאים בכלי שלה סי' ב'. ב"ב ואם
אמר שלה סי' ב'. כלאים בכלי שלה סי' ב'.
ב"ב ב' שיעור שלה כמה. כלאים בכלי שלה
סי' ב'. ב"ב ואם אמר שלה סי' ב'

ספר מבוא התלמוד לרבי שמואל הנגיד ז"ל

עם קיצור כללי התלמוד מלוקט מספרי הכללים

ברוות שלשלות הפעולה תלוי בהקדמות ידיעות אופני הפעולה ככל הצורך ועיכ יעשה הפועל פעולתו בלי חסרון וכשלון ובהעדר זה יערר כשרון המעיבה ההיא הנה כי כן יראע לתלמידים אשר לא ידעו דרך הקדוש מכללי התלמוד ולאו לאצוא דרך הבנון ולבא עד תכליתו וזולי מהרי קנפמרן ולעורים בכל ספרי מפרש אש מחבר אשר תעיון בו הוי משתדל לדעת החלה דרבי הספרים ההוא שמולוך בדבריו ואחיכ הוי מעיון בו עכ"ל . ע"כ אנרנו כי טוב להציג בפתח השיש כללי התלמוד בקיצור נמרץ לזכות הרבים וכל העוסקים בה לשכח אין קץ לפעולתם בעלמא הזין בפירי פירות והקנן קיומת לעולים שכיו טוב .

ראש חיבות הבאים בכללים

נ"ב נופי הלבוש פ"ת . הליבוש חלי ה"ם . הליבוש שלם ס"ב ספר כריתות ח"ת תחלת חכמה ס"ג שני לוחות הברית ש"י . שתרית יוסף מ"ע מגדול עוז . כ"מ . כסף משנה מ"נ . מהדרי מנחים .

קיצור כללי המשנה — מבוא התלמוד — קיצור כללי המשנה

משנה הוא תלמוד חצה למלך שהתורה שבכתב הוא המקר והמשנה פירוש לה : ופירוש לשון שונה ובעלי המסורה נקראו חכמים בי מגה נ"כ פירושו שונה הין מגה הוא לשון הקדוש ויתא לשון תרגום . ומשנתם מתרגמיק ותתנוען לפי שהמשנה היו שיטים ומליצים המכונה ובעלי הגירסא נקראים

אמוראים שאחר תחותם המשנה הין רבות לסוסף ולא לעיונו אלא לצרכ הבריותם כל מ'

כפי הקיבל מרבי ורבו לשון אמורת פרוש מתורגמן כדאיתא בגמרא תוך לחוכל עליה פרוש מהורגמן :

מצינו מקומיק בתלמוד שנקרא אמורא א"ת ז ופריך (בילה כ: ש"ם) בגמרא ורבי היכי סתם הכא היכי ובכל הכי ואיתקן רבי תשיקבל סבר ליה כשלשי ופריק ורבי ר' כ' לפלוגי א ומפיה לא שמעי ליה ר' שלש"ם בחר רבי מקשייתא ליתר בפעמה בריש הלתמיים בא סיה יכולה לעכוב מעיהם ולטעלה תצית סיהים וכיון שיכול ואלחוכה מיקר . ובתר הכי מתיקייה בפ"ק דקידושין (כא.) נבי אן ושין אי כפי הקיבול לבן מאחר ברחש וכו' :

כתב בתלמיה יוסף בשם הה ראם שאלינו שסדור רבינו ברוכו(*) ואיו דיוסק תלוקדושה בתר שמע שעושין (עירובין ט:) בכל מעברנו ומסתפקין אין מן הסוס ואלו ואכל אינה בשפר אחר אן אין הסוס ואלה ואעפר אין מן הסוס ואלה ואכל אינה בשפר אחר אן הסוס ואלה ואכל אינה בשפר אחר אן הסוס ואלה ואכל אינה בשפר אחר א

אזרחה הצמח (בקוקס) בירושלמי תרומות פ"ב ה"ב ובירושלמי שביעית פ"ט ה"ב ובמקומות אחרים נקרא אזרחה ובמשנה שביעית פ"ט מ"ב נקרא אזרחית

מצינו בכל מקום שנאמר מצינו בתוספתא הכוונה לברייתא שלפנינו ובמקומות אחרים נזכר שם התנא שאמר הדבר ומצינו שנוי במחלוקת ר"מ ור"י בברייתא שלפנינו ובמקומות אחרים נזכר שם התנא שאמר הדבר ומצינו שנוי במחלוקת ר"מ ור"י בברייתא שלפנינו ובמקומות אחרים נזכר שם התנא שאמר הדבר

פעמים לא מיירי ה"ת בהדיא בכל מקום שנזכר בתוספתא ר"מ ור"י (ב"ק פ"ב ה"ב) ובן בתירא (ב"ק פ"ב ה"ב) ובן בתירא (ב"ק פ"ב ה"ב) ובן בתירא

דמדמים [ב. ד"ה כל] ובפ' מי שהחה (קף עב. ד"ה וכיוצא) א דכיון דהקדש במקום אחד נתקדש כל המקום כולו להאחין וכמ"ש כ' דבני חוצה שהיו עושים במקום ת' ובעזרת במקום אחד:

כתב בפסחים (ביחים) נאמן תלמיד שיך בדרי נחוני שנמלך לו קרית תלמיד אחד (ביב קל.). לאן לימדין אלהה חיפ תלמיד [א] ר"ל ראשה ירושלים ג' דתעניה [ב] אחרת ג' שנים בסם ר"ם אין לו לעזבן לו אפ אלנים ואין אלו מכי דשמעתא אלו אין אלו מצוות אלא מן התלמוד אלו ר"ל ראשה ירושלים:

שטוש פ"ה הוא הגמרא האנשים בסברת שהיו מתנגן ביבני ומכנה עמם והיו מתפללים יחד ושופרם בכך והיה תוציא הגמרא בסדרי התלמידים. ר"ם בכתבי (קף מ"ו) דרך הגמרא לקבל הספרים כמו שהיו הכהני וקם לי ר' שלמן זה מקרא ובן

כל הגם ומני עלם היה הספרות שהיתפשה על ידתצה. ובתב פ"ע והיה דברי רבי בתבנה מעט הבנות וכך ראשות הין בו תלת לנעבוה והיה הבן מבראי ט לידיהב אבל לך לבאים ולחברי ועינו לשיבן דלה ר' מלבדיהו נחבר ספר בענין ולתלות דברי רבו ולזה הוספרות ועינו תוספות עם ברייתא. וכ' בברייתות מה שנקרא בתלמוד תוספתא הין זה מה שאנו קוראים תוספתא אלא תוספתא שהוסיף על התנאים כמו יהבי עלה ובזולת בה:

כתב בפ' מכיעין עץ חיים בהקדמה ח"ל ולזהר שאנשנו תשניות שבה סדריים הלה רבי חייא תלמידו בל רבי שהיו דברי הימים התנאים בתיניות שבה התוספתא ושניהם תוס' על המשנה ונלוי שעשה וכן ה חברו רבי חייא ור"ח ורשאים מדיים בתיניות ר"ע לשון ברית הין בתיניתי הין בגמרא על רבי. ובתב מהריי"ק בשלני נדיית שלו ימים רבים שוקה לי נמה זו שקרא בתיניתא הזו תוספתא עד שאנשנו בברייתות בב שהוספתא היא שהוספה על התנאים לשבך ולוה בתובה לו בשבן תנא ולא בלשן תנא רבן. והיה לי עומר שהתוספתא הם שבתב רבי חייא בפי רבי יהיה אומר לו בשב בך ובך והיטו דלהיריקין רבי בת שהתה כ' חייא שבן שלו מדעת רבי חון מהתבלו הם שהיו מצוות חן: ר"ת כ' סדרים שלנוהם הן שהלילו מיהתה ולעולן ה ספק בתשבתה.

הברייתות לוהם פירוש הוספרות בפי הוספרות ה"ר יהודה שהתנאים הם. ויי"מ כל מה דתני רבי חייא ורשיה בתיניתין בפ"ם לילבא בתיניתא (כח) ובילקוטות (פנ). כל דתתי רבי חייא ולא תבשו ל"ה ובל בריית דלת מהני כי רבי חייא ורבי לוהבות לו שהבון ולא ידעין מיהתיקין הינה בי מדרשו דישמעאל שבספרא הית ובתבו הוספרא בפ"ך (ף יט) ") דבל בריית שאתה דלת אתי בה מני שהני חייא ורשיה. ר' ובל ר"ש בישלון (קף קיח.) רבי חייא ור"ח פירוש הת הברייתות והקיבל שבתבי בל תכם לומר בשו שתמר לבני ם שיהם הבאם בשבשלן על הברייתות ומשמם בתלמי. ושעשה שמלת בריית שמלת תוספתא הינה בשלן שמעתין הינה בה מיהה בל"ה בשים הם שמעתם לית בשעם לבריית ובפ' הנעשה היה לוהה דק בשלם ושהיבים בשם בתוספתא שבך חמר ועל הלתת התנא לו אמר בך לשולם (שליה):

וכתב בשלי"ם בשלן פ"ג). ויש בתבי שפי לשמיל בלה (שלה) [שלם] בעל שמעתא לשבין בברייתא השנוה בתוספתא ושפשו בתוספתא שבה בתבי בשלן בשלה (שלה)

פעמים שאומרין יתרון לא מבא מצמה לו בריייתה לו מבא סבברת לגלא מפני שכך קיבל . תוספות דחולין (דף פב. ד"ה ענלה) :

כשמקשה מתמצה לו מבריייתא מתקן מאחה קדם כי הינו דלא ליתנו ומבטחת היה א. והגר פריך מינה לף על גב דמלי למפרך בכל ענין . יבמות (דף יא:) נבי היה ואלחה הולמה :

פעמים יש כמה פירוקין והאשווה לו יש להקן לגלא מד מיניהו דחד מהני לו תלת מעמי נקט פרק דם חטאת (דף לה:) ב :

פעמים מקשה לתירוץ ליישוב היכא דלא בריייתא ונם לדידיה קשה מאחה מבטא לו בריייתא ואין לתפרך ולעמוד ולא כריך ליה וזה מלינו בתלמוד הרבה פעמים(א)*) :

כשיש בריייתא תוכיח ונסמוך לף הקשה ממנה י"ל ומסבבתה סיח . תוספות עירובין (דף לז ד"ה למחר) :

לפעמים יכול לאהן תירוץ לאחר יותר מדוחק לגלא אמה אמירן עתה נריך ל לאהן תירוץ לאחר יותר מדוחק לכך מכני ליה הכא . תוספות [שבת] רים פרק הזורק :

אורחא דגמרא לגלא מקשה לגלא תמלי למימר . הלמ"ה רים סוכה (סי עו) :

פעמים שהיה יכול להקשות על הסוכה ולא הקשה לגלא לתרוצו ומיהו מתוס' ר"י [ב"ב] מוכח לגלא יכול להקשותה כל הסוכה . ניתין (יח.) (וע"ש בתוס' ד"ה ליעלון) :

מצינו המקשה אחר הקשה מן הבריייתא ומפנה לתן קושיא לגלא שכיוץ על פתחם מתיתיץ הקשה אחר הקשה . הגריון (דף מב.) (ע"ש בתוס' ד"ה הם) :

אפוש פלוגתא לף מפניון דכל מיה שבשבל לקרב הדשות טוב הבעל וכן מנא התעיטים ובתוס' מה (ת.) [ד"ה] מלן הבאים אחר ר"י ד"ה ותניא אחר ר"י ותניא דהנח בלמען הטעיט ניחא ליה לתוקמי כר ת ולא לגיית ג' מלוקות בדבר ע"ב. וחו שהומים התעיטים לעבוה דעת עלמים . וביומא בזה הבית ס"ב בשם הר"ן בלאחר נראה לתוספות שפוכל מלאחר לומר שאחם הולכים לפ"ם שהות ריוק קלת לתן לט לומר שהלכם :

הקושיא היא השלוקת הבא **על השטעות ולא** יחלוק **דחזקה מלרכה מקיימת. ואם היה** **החולקים לרבים** (ג) **הסימן מיתיבי. ואם ליחיד איתיביה** : **והפירוק** הוא פירוש הקושיא ובשלא נחלקו היא **הלכה מקיימת** :

כתבו תום שבת (פ. ד"ה הני) דלת קשיין לאוקמי כתנאי אחד בב בבות מיוחלות לבל בבות המיוחלות לקבלת הוספת ב"ג (נמה. ד"ה דקל) דלת מוקמינן כיוחלה בפני הוספת דאלחה מיוחלת יום יותר (ל.ד"ה ניחל) בשום קבלת מרבנן לכבלן לה למיקן מני רבבן ניבו ור"מ מני רבנן דפליני בבני דוכתי אחד מת לבל לם מליט לאוקן רבבן דפליני בשאר דוכתי אחד אין לן לבן מוחן לומר מני רבבן ניבו :

מצינו מקשה הלמ"ה ואין עיקר קושיה בלומם דברים שהביני לגלא נמה לגלא הביל . תום מיר (יו.) :

לפעמים שהיה יכול להקשות על הסוכה ועבר ואמר בריייתא ואין לבבוייתא . תוספות ב"ק (דף כב. ד"ה ורהיתין) :

פעמים שהיה יכול להקשות קושיא אחרת ולא הקשה לגלא שהו שבבר אחתיל להקשות ב"ג (דף יח) :

שם פעמים שהמקשה עושה סברלא מלאם המשנה ה ום עליה ולא לגלא שבל הסוגא פריך . והיכא שיש לדחות בשלחת על הברלא שבל לם שה להשב בך ושניא ו לוחא בגמרא בפ"ק (מב:) דפריך ל"ה לר"ש אמי ר"ש שבר הילמא לוחא ליה בעומת לחביבא דשיבי מלאי . וכאומ שם [ל"ה לגלא] דלא נאמר דלמא לוחא ליה בעומת לחביבא לגלא שבשעשה הוצת בלומם שם לחביב שבל בשעה הוצת לרבות לשבר בעומת עליה מדי לא פריך לימחר הבי :

כתבו בפ"ש קושיא ושוב בב' לחיים בו . לף לן לתוספות ושוב לגלא בשהקשו' הב' מעיין ושבקשו' הב' לא קשיא לן לאחר שום לם בי קושיא עבדיות וכל מ' שומרה בשעשה לף לם הב' היל בשבל לאחר הלשנה . הג' שלן לתוספות ושוב לגלא הינה לפריכא בבריייתא עציאה מקבייתא . וכל מה שבבל להשיב הקושיות הוא הדרך הבבון לפלוי לף ומיהו הקושיא הב' בלשון ושוב וכן הוא בתוספות הינו (דף לה. ד"ה והבהוק) :

כתב הרשב"ם פ' י"ל (קי: ד"ה ל"ל ר"ש) לף פשוט לתוספות שיטחת המקשה שברת מאחתן בלא שעשה לאחת ה"ם ובבר לגלא לבבוייתא :

אין מקשין מתשובה לאחרת ה"ם בבבר לגבורת לבבוייתא ובמברי רב רמיה ומהבבי רב מקשין [ב] דרב (דף סט) מתבלי בבב בה לאחר ר' שלמי משום תנא לאחר לף פרכינן מינה מיהני לאחר מינה :

מצינו שהיה מקשה לאחר שיעור לגלא יכול להקשות :

כתב הרשב"ם בפ"ש פיעם לגלא אם שלמיט שבגמרא בבלי שינה מהיותן מנה לאחר לף מקשין ל' ענין ל' ומקשה לאחר בשעון לאחר לגלא יכול להקשות לגלא בבבר לגלא מבא מ

והסיוע הוא הבא לחזק ההלכה ולקיימה להורותה הלכה מקיומה שחוזקת וסיכומה לימא מסיע ליה :

ורמיה הוא הבאה [שאה] לקים שני ענינים **והסיום ורמינהי** :

והחזרכה היא הבאה לקיים שני ענינים הנ"ל צריכא :

וההתקפתא הוא מענין הקושיא והיא לאמוראים והם האחרונים וסיכומה אתקוף לה

רבי פלוני והלכה כוותיה ואיתיבי :

ומעשה הוא הבא על ההלכה והמעשה יעשה על ההלכה ותתקיים :

ושמעתא היא שם כל ההלכה שתבא בענין תוזרה ויא כדבר אחר :

ומוניא היא קריאת הגמרא על בוריו ושאלותיו ותשובותיו :

מסייע גר' פעמים כתב בגמ' סתם מקו"ח ללא לשון לקמן במילתא דתנאי ולא לקמן במילתא דאמוראי ואין לו הגה :

לימא הוא תחלת שקילתא וטרידתא שבגמרא ופעמים כתב בגמ' לימא מסייע ליה ופעמים לימא סתם ולא מסייע ליה ולא מידי ואין לו הגה :

במאי הוא מקשה ר"ל בתוא על מה תוכר דבר זה ותהי' הקושיא ופעמים כתב במאי סתם ופעמים במאי מסייע ליה ולא מידי ואין לו הגה :

קסד בגמרא הוא לעולם קאמר אביי ורבא ורב אשי ומר"נ ורבנא וכל כיוצא בהם שהם אמוראים בתלמוד ובמ"ק ובמ"ע ובכ"מ ובכל מקום שנזכרו בגמרא ובמ"ק ובמ"ע ובכ"מ ובכל מקום שנזכרו בגמרא :

כשאומר הוא הפתיחה שבאה להקדים ענין אחד לחבירו ואין לו הגה :

כל הוא הפשט שמזה מתעורר :

אין הוא כשהגמרא מקשה הרב והיינו כשהגמרא מקשה סתם בלא שום תירוץ ולא קבלה כשהגמרא מקשה אחר זה אלמי מקשה כשהגמרא מקשה אחר זה ומקבל תירוץ ואחר כך מקשה ומקבל תירוץ ומזה תדע כי כל זמן שלא נתקבל התירוץ אחר הקושיא אין ההלכה כתירוץ ואיתי ורבא ואוקי הלכה כמקשה ואפילו תלויי במקום הרב ושמשם נתנו תירוץ ואפילו שהם מקומות רחוקים ואפילו שהם בזמנים שונים ואפילו שהם בדורות שונים ואפילו שהם בתנאים ואמוראים ואפילו שהם בתנא ואמורא ואפילו שהם בתנאים שונים אלא שהם [מה] שקבלו מרבם זה שהם בישיבתם הרבו היו בישיבתם הרבו היו בישיבתם הרבו היו

דמנהג אחמתי מבטל הלכה חקלת מנהג ותיקון לכל מנהג שאין לו רשיה ולא משום מנהג שבטה הוא: **בשאברו** כל השטרות שלאחריו אחמתי לחתמוך:
היינו במנהג ובכריתות אבל לא במתניתין (ח"ת ס"ב סימן ע"ד): **אין** למדין מן הכללות
היינו דוקא בדברי המגולים מפני שהיו שנוים דרך קלרה אבל בדברי האחמתים
דוקא דרך האחמתות לפרש (כ"ב הגאון בתשובה) **אעפ** אחמתי אין למדין מן הכללות
הלכ"ה שהיא שנוים בסמוך ולא נמנוך על גמרת שהיתה שהחמתו הלכה למשה מסיני ולא ישכחנו בדברי מקבלה
שבעל פה ולא מן הכללות כגון פלוני ופלוני הלכה כפלוני (שם סימן כ"ד):

כשמתרץ מתמיהין פלוני היה שנוים אחמיהן מהסתם יש הגה שהיתה הלכה כן
ופעמים מיפשת דבא לומר מהניהין ואיהלה היה
הוה לגמרא שהיתה (שם סימן פ"ג):
דברי הוה מדברי קבלה וה לפקין דברי תורה
כ"ם הוה מפי משה ודברי קבלה הם דברי
שבקשו מקבלו מדות הקדש בן עזיאל (ע' לעיל בשם
הירוי ומפענח ז"ל שעיקר זיון הלכה) נעלי מלכת
בעלמא (א) שלישי לגמרא שהסתפק מיירי בשם לפקין:

תיקון (ב) סופרים ר"ל שהחמיהם הקדוש ומפלי לפ' שעון כל אחד ואחד מן החנוכים שהם
שעשקר הכוונה לא היתה כמו שנראה אלא כוונה אחרת ולא היה כ"ו לכוונה כן
הלכה לך. כמו והכרתם עדנו שמה למען ה' וה' שהש שמה למען תגרתם היה ל"ו למר
הלכה שהוא שנוים בהכוונה הוא הקרבן כו ואין כוונה תלויה שהסתפש לו שהיה על מה
שהוא בתורה תפלי אין לחת והם ה"ת דברים. ו"ם עשור סופרים והם ס"ת:

אורחא דבריית"א למהדם מיד קרא כמה ודרשת תג"ש ולא נפקיא להו לגלה מהיו תלוב
היינוהו נקט מיד קרא. ל"ת (קף ג.) נני הרצוצות:

מצינו מוכה שם לא כמי כתיבים הכתוב הם מהם כמו תהא דכוי ליקוט לתמשפי
מדרשים וכוי ליקוט ותלויי ולא מקדים. סרק כלל מתניתין (קף כו:):

לא שיך למימר מפני מה הוצרה תורה לגלה נדבר שהסתיקם מודיע לו לבל כשלימד
לימיה תורה בלא מפני מה היום לף שלין מלהוקים מודים ט. תום ממחם (סה:
(ד"ה מה הים ועי' ר"ש פ"ו): **לפעמים** מביא מקרא כשם הגה כמו שמולל הקטן
לומר כשאל אביך לו השמח והוא פסוק בתהלי לגלה ר"ל דהיי מדבעלה בשחיטה דשמולל
הקטן יקטן דבר זה. תום' כתובות (כב:): (ד"ה משום):

מצינו שבל דבר שהיה מקובל במקובל בו לא הוה מיניה ותחן לקיים פעמיהו לומר שם
לומר שבבעל עשביה לא יהיה בשבילהו אם יהיה קטון עליו. תום' נ'
מינין (קף ל"ח) (ד"ה לומר ר"ת): **ומה** רואה (ב) בשהוא היה נזעמת לשמה לבל לא
פירש נזעמת זה הוה תוספות שנעות (בת.): (ד"ה ומה): **אי** שהוא בתה בחוה
מלילות שבבר הסהדו בשלילת אחריהי ים לגמרי מזה רבל הוה לשמחת הגה מקטה
לאחריו בשאבד ושהוא לף לומר שהבהגה הוה וקבל לגלה לענ"ג שהוא שבבר בהוה
שהיהי אל מהדר ולא הוי הגמרא בהגמרא ולהכיוון ו"ם בשקבל שהוא לגלה שהוקבר לומר
שלא הי להיהו לבל שבאהוד שהלל לא לומרי שלא הי להיהו לגלה שהוקבר ה כהלהה
דמיא (ג) [ג]: **בשאומר** הגמ' מעשה משמש שך לבשה:

פעמים שאומר פלוני הלי קרא לו דרש כעין ג כגון כריתות לא דרשי ובן ויש לו
הוה ובזמה לא הוצרה לגלה דרשי בגלה לגלה לשלי דרשה קלמר הלא שלי לגלה
דמקרא ליה לגדרה אחריהי. תוספות שהכיהן (יד:): **כל** לא דרשי. פירוש לגדרה דבר שלין שבבר לגדרה לבל דבר שם שבבר לגדרה ליש
דרשי כל גדרות (ע"ז) [ד"ה לומר]:

תוספות הגר"ם א מס' סופרים פ"ד: ב [ע' רש"י מעין ל"ו ד"ה תרתי משום ותוספות שם]. ג [מדרש ג' ו' ע"ש ובתוספות ותוי' ותוספות שם]. ד [ע"ש ברש"י ותוספות ותוי' ותוספות שם]. ה [ע"ש ברש"י ותוספות ותוי' ותוספות שם]. ו [ע"ש ברש"י ותוספות ותוי' ותוספות שם]. ז [ע"ש ברש"י ותוספות ותוי' ותוספות שם]. ח [ע"ש ברש"י ותוספות ותוי' ותוספות שם]. ט [ע"ש ברש"י ותוספות ותוי' ותוספות שם]. י [ע"ש ברש"י ותוספות ותוי' ותוספות שם]. יא [ע"ש ברש"י ותוספות ותוי' ותוספות שם]. יב [ע"ש ברש"י ותוספות ותוי' ותוספות שם]. יג [ע"ש ברש"י ותוספות ותוי' ותוספות שם]. יד [ע"ש ברש"י ותוספות ותוי' ותוספות שם]. טו [ע"ש ברש"י ותוספות ותוי' ותוספות שם]. טז [ע"ש ברש"י ותוספות ותוי' ותוספות שם]. יז [ע"ש ברש"י ותוספות ותוי' ותוספות שם]. יח [ע"ש ברש"י ותוספות ותוי' ותוספות שם]. יט [ע"ש ברש"י ותוספות ותוי' ותוספות שם]. כ [ע"ש ברש"י ותוספות ותוי' ותוספות שם]. כא [ע"ש ברש"י ותוספות ותוי' ותוספות שם]. כב [ע"ש ברש"י ותוספות ותוי' ותוספות שם]. כג [ע"ש ברש"י ותוספות ותוי' ותוספות שם]. כד [ע"ש ברש"י ותוספות ותוי' ותוספות שם]. כה [ע"ש ברש"י ותוספות ותוי' ותוספות שם]. כו [ע"ש ברש"י ותוספות ותוי' ותוספות שם]. כז [ע"ש ברש"י ותוספות ותוי' ותוספות שם]. כח [ע"ש ברש"י ותוספות ותוי' ותוספות שם]. כט [ע"ש ברש"י ותוספות ותוי' ותוספות שם]. ל [ע"ש ברש"י ותוספות ותוי' ותוספות שם].

תוספות תריעב"ן

(א) [ואין נכון] כי אם אמרו דבר לחד [ערין פ"ק דקדושין ד"ה ואין] ר' אבהו הוא דאמר לעיל [ע"ש] ועוד [ב"ב

מחלוקת התנאים ' יחיד ורבים הלכה כרבים : ° מחלוקת דמתניתין ואח"כ סתם הלכה כסתם . סתם ואחר כך מחלוקת אין הלכה כסתם ודבי מילי כחדא מסתברא אכל בהרתי לא אסרינן : מחלוקת בברייתא וסתם משנה הלכה כסתם משנה מחלוקת במתניתין וסתם בברייתא אין הלכה כסתם ברייתא . והיינו דאמרינן ,אם רבי לא שנאה רבי חייא מנין לו : **יסתם** מתניתין ר"מ . סתם תוספתא רבי נתניה . סתם ספרא רבי יהודה . סתם ספרי רבי שמעון . וכולהו אליבא דרבי עקיבא שתמידין הוי : ר' מאיר ורבי יהודה הלכה כרבי יהודה . ר"ש ורבי יוסי הלכה כרבי יוסי. רבי מאיר ורבי שמעון [ה] הילכה כרבי שמעון. רבי מאיר ורבי אלעזר בן עקב הלכה כראב"י . ימשנת ראב"י קב ונקי . קיש אומרים רבי נתן . אחרים רבי מאיר . יכל מקום ששנה רבי שמעון בן נמליאל במשנתינו

מחלוקת ואחיכ סתם הלכה כסתם משום דסתם מתניתין מחולקת ר"ש ור' יוסי סתם משנתן

עוברא ס"ת בר' פלוני ור' פלוני בי ר' פלוני ר"ל שובדו היה בי רבי פלוני ופלוני

פלוני הלך למדינה של פלוני לעניין שיתוקם בדבר ובו נתקיים [ר'] נביי

שבעת ימים בי ר"ה הפסח וכו הפסח בי ר"ה הפסח וכו **חמשה** פסוקים הן לכם בראש חודש

(קף נב.) וכתב ביתון בשושנים כשם שהלכות הפסח והמועד לכם בראש חודש אינו אלא

מעלה והפסקנים יש להם הכרע **אין** הלכה כשמה הלכן פליג [ר'] שי' בל

מיתה מיתה בגמרא פלוני ופלוני ל"ך מי שיש ובקלה הוא כיד תלמודים יולת הלכתא

כשמה ואעפ"כ יש מי שיאמר מפני שהלך בדרך חכמים לפיכך נקרא שמו ' קרי'

מפרש הלכה כשמה ' ר"ת פי' הלכה כשמה פלוני ופלוני אינה ענין לפלוני ופלוני שהיו

וחכמי הלכות ס"ל הלכה כשמה ומאמו לבני מתניתין ומתוספתא הלכה כשמה ואין

הלכה כשמה ויש מהיכנים יש מהיכנים הלכה כבתים ובגון אב מחייב לוקח [סט ע"ש מהום ד"ה הלכה]

אין מקרא יולא מידי פשוטו [א] ביה לעולם שלמן שהיכתוב בבר שיקר ולא שיהיה אחת

המקרא ומפשט והמשנה סופל לה בגל : **דיעבד** תורכתו מבי מלות לחל שבר .

במה דברים לתורים לעולם לתקן מימחי פעמים לתקן ר' שבחים לפרש

כל תיבת דתיבת ושר . ותומר . וכתיב . הוא לחזק הדבר יותר ובבריתא כי לתן מחזק

הדבר יותר מרבינן מלא ושר מלא ותומר מלא וכתיב ועד"ז ת' מי שר במו ושר .

צריך כתב ג"ב כל צריך הוא מדרבנן [ה] ולא מלהוריית חייב אינבשת לוה :

כשאומר בקבלה יון לחד הכתוב בתורה צריך שיאמר אבינת סום תיום על תב

שבתוב בתורה או לחיב מיוחם לבל בשלוחי מיחם דבר בקבלה מקרא מלא קמ"ל

ולתן לכתרן קורה קהדר . פי בהגרון (קף ב ד)

כתב בת"ס ב"ס פ"ט סימן ל' כל תיבת דתיומר רבנן דבי רבי ד"ה לומר מלמדים כי

תיבת . כי בא לו רב ממקם ל' אלא ד"ה וכ"ב ב"ה ר' יוחנן ד"ה לומר מלמדים כי אין

רב ממקם ל' בשבר מרבנן ס' בשר והנות מרבנן שאינו קן (ב' ביצה קן) :

אל תקרי . כתוב בשלשת מלו סימן ל' אל תקרי קן כמו שבא ומשבעתם ד"ה

ומשבעת . שם סימן ל' אלינו אל תקרי בשלשו ושיחה אלינו אל תקרינו אלא

סי תרגום דבל תיבת בתורה לה תקשה על **ספק** ל' קרי בבי רבי ד"ה לומר מלמדים כי תיבת

נעטו ואין חושק לגל בבקורות לה תקשה בגמרא קרי בבי רבי ד"ה לומר מלמדים כי תיבת

מקרא ולא יהיה ספק בדבר ד"ה לומר מלמדים כי תיבת

כל ספק מרוץ בעופ (לא) מיעה ובשום מרוץ בעולות בעולות וכן כל ספק

עליה רש יבמות (פ"ה) [ספר כריתות] :

פעמים מיתה תיבה בתורה לחיבת לחיבת ולחד יום אלינה ד"ה כי בא לומר

דבור לל' יתירה ובה לתצוהה לחדבי לכל קמיל ב"ה (קף כו ב) .

אפילו בתרי מילי והבית לשום לדבר [וכן בתוס' תוספות מכתות (ת) ד"ה לכתוב]:

עיבורא ס"ת בר' פלוני ור' פלוני בי ר' פלוני ר"ל שובדו היה בי רבי פלוני ופלוני

פלוני הלך למדינה של פלוני לעניין שיתוקם בדבר ובו נתקיים [ר'] נביי

שבעת ימים בי ר"ה הפסח וכו הפסח בי ר"ה הפסח וכו **חמשה** פסוקים הן לכם בראש חודש

(קף נב.) וכתב ביתון בשושנים כשם שהלכות הפסח והמועד לכם בראש חודש אינו אלא

מעלה והפסקנים יש להם הכרע **אין** הלכה כשמה הלכן פליג [ר'] שי' בל

מיתה מיתה בגמרא פלוני ופלוני ל"ך מי שיש ובקלה הוא כיד תלמודים יולת הלכתא

כשמה ואעפ"כ יש מי שיאמר מפני שהלך בדרך חכמים לפיכך נקרא שמו ' קרי'

מפרש הלכה כשמה ' ר"ת פי' הלכה כשמה פלוני ופלוני אינה ענין לפלוני ופלוני שהיו

וחכמי הלכות ס"ל הלכה כשמה ומאמו לבני מתניתין ומתוספתא הלכה כשמה ואין

הלכה כשמה ויש מהיכנים יש מהיכנים הלכה כבתים ובגון אב מחייב לוקח [סט ע"ש מהום ד"ה הלכה]

אין מקרא יולא מידי פשוטו [א] ביה לעולם שלמן שהיכתוב בבר שיקר ולא שיהיה אחת

המקרא ומפשט והמשנה סופל לה בגל : **דיעבד** תורכתו מבי מלות לחל שבר .

במה דברים לתורים לעולם לתקן מימחי פעמים לתקן ר' שבחים לפרש

כל תיבת דתיבת ושר . ותומר . וכתיב . הוא לחזק הדבר יותר ובבריתא כי לתן מחזק

הדבר יותר מרבינן מלא ושר מלא ותומר מלא וכתיב ועד"ז ת' מי שר במו ושר .

צריך כתב ג"ב כל צריך הוא מדרבנן [ה] ולא מלהוריית חייב אינבשת לוה :

כשאומר בקבלה יון לחד הכתוב בתורה צריך שיאמר אבינת סום תיום על תב

שבתוב בתורה או לחיב מיוחם לבל בשלוחי מיחם דבר בקבלה מקרא מלא קמ"ל

ולתן לכתרן קורה קהדר . פי בהגרון (קף ב ד)

כתב בת"ס ב"ס פ"ט סימן ל' כל תיבת דתיומר רבנן דבי רבי ד"ה לומר מלמדים כי

תיבת . כי בא לו רב ממקם ל' אלא ד"ה וכ"ב ב"ה ר' יוחנן ד"ה לומר מלמדים כי אין

רב ממקם ל' בשבר מרבנן ס' בשר והנות מרבנן שאינו קן (ב' ביצה קן) :

אל תקרי . כתוב בשלשת מלו סימן ל' אל תקרי קן כמו שבא ומשבעתם ד"ה

ומשבעת . שם סימן ל' אלינו אל תקרי בשלשו ושיחה אלינו אל תקרינו אלא

סי תרגום דבל תיבת בתורה לה תקשה על **ספק** ל' קרי בבי רבי ד"ה לומר מלמדים כי תיבת

נעטו ואין חושק לגל בבקורות לה תקשה בגמרא קרי בבי רבי ד"ה לומר מלמדים כי תיבת

מקרא ולא יהיה ספק בדבר ד"ה לומר מלמדים כי תיבת

כל ספק מרוץ בעופ (לא) מיעה ובשום מרוץ בעולות בעולות וכן כל ספק

עליה רש יבמות (פ"ה) [ספר כריתות] :

פעמים מיתה תיבה בתורה לחיבת לחיבת ולחד יום אלינה ד"ה כי בא לומר

דבור לל' יתירה ובה לתצוהה לחדבי לכל קמיל ב"ה (קף כו ב) .

אפילו בתרי מילי והבית לשום לדבר [וכן בתוס' תוספות מכתות (ת) ד"ה לכתוב]:

כל בגמרא שבלשה שמשמש מילה קי"ל בבי רבי ד"ה לומר מלמדים גמרא לומר שבלשה

ש"ש בבי"ר ב"ה (קף לא) ובכמה כתובות ב"ר ר"ש בבי"ר ב"ה (קף לא) ובכמה כתובות

ים בבי"ר ב"ה (קף לא) ובכמה כתובות ב"ר ר"ש בבי"ר ב"ה (קף לא) ובכמה כתובות

רב הגן בל בי בבי ר"ה בבי ר"ה בבי ר"ה בבי ר"ה בבי ר"ה בבי ר"ה בבי ר"ה

ר"ה בבי ר"ה

ס"מ דקי' רבן בטעמייהו דהך רבון ומסתבר לרבו משמעת דהלכך בין רבי טרפון ובין רבי עקיבא הלכה כתלמוד שלנו. ור"ת אחות ממכה אחות ממכה לכל מתרתי משמע דלא כמו שכתב הרמב"ם ז"ל ואחות ממכה לא מיתסרא אלא בשתי אחיות ממכה ולא בחד ולא בתרתי דהא קי"ל אחות ממכה א

כשאומר מה יתומים אל ידאגו שהרי הוא משתבח שהוא מכוון מתחלה ומתנהג הסברא הזה וכשאומר רש"י ומקום שהרבה הלכו פחות יש לך לכוונר מלכון שהוא לומד כך . וכל דיקוק שנמצא בדברי רש"י ואינו נוקדק סברת מנייון וגמרת ענינות יתרונים אומר אל"ש סימא כך וכך קמ"ל שאינו מלוגם כך וכך . סמ .

דע לך כי מנהג רש"י לחתוך כמלה לו מלות ומפרש לתוכם ויש לך לדעת שאותו פירוש לאו מתקבלת אלוקי על המלה לו מלות אחר ואת"פ אינשי שימשך הפי' לכל המתמלת שהוא תלה לו מלות ראשונות ואפיקים שהוא פשוט בכל לשון הכתוב ואותו הפי' נקרא מלה עד שהתיר נלחתו מלה אחרת . ר' דוד בן יוסף :

קב"ד ריש כך שולה על דעתו שכך הוא וחר"ה משתקף ומתנהגו הסברא הזה וכשאומר רש"י וקמ"ל שלכאורה לאו הלי"ת ל' פירושו כך זה שלפי מקום לך לא שלפי שאומר מה משמע לפי שהוא ק"ד א':

קצור כללים משלש עשרה מדות שהתורה נדרשת בהם

כלל ואומר מנה כתוב בתורה ומקום אחר יהוה יראה במשה ק"ו לכשבוה י"ב יום אלא דיו לבוא מן הדין להיות כעומד ודין דיו פוגעת דבי מרשון ולבנין בכיוצ' הרבה לך מה ת"ל כבר מפרשים פירש ס"ג דמלא מ"ב) :

כלל מקום שאומר רש"י לתחוך כמלה לו מלות ומפרש לתוכם ויש לך לדעת שאותו פירוש לאו מתקבלת אלוקי על המלה לו מלות אחר ואת"פ אינשי שימשך הפי' לכל המתמלת שהוא תלה לו מלות ראשונות ואפיקים שהוא פשוט בכל לשון הכתוב ואותו הפי' נקרא מלה עד שהתיר נלחתו מלה אחרת . ר' דוד בן יוסף :

כלל מקום שאומר רש"י לשון כן ומנהג לא מלות אחר אחר לגד ואת"פ אומ

בא לאוסרו לך בכגון הלוקח מחנות אלא שהחנוני מוכר לו ואינו יודע אם הוא שלו אם לאו ואינו יודע אם הוא מוכר לו מדעת בעליו אם לאו הרי זה מותר לקחת ממנו ואין צריך לומר שיש לו לומר לו שהוא שלו אלא אפילו אם אמר לו שהוא שלו ואינו יודע אם אמת אמר ל

שלשים ושתים מדות דרבי אליעזר בנו של רבי יוסי הגלילי

* כל מקום שאתה מצא דברי ר"א בנו של ריה"ג באגדה (א) עשה אוזנך כאפרכסת שנאמר הט אזנך לחכמה אוזנך :

כתב שמעיתיה ז"ל מלשה בניני הוא דלת העיר ר' שמעיה כל הנו אלא אלף ר"י ר' ע' שלש ר"י לא אלא מלא חלק אלף ואם הוספות בפי כל שהרי ככה מצינו בכלי אלא מלא חלק ואלף ר' ר' כתיבים בדרש הלכה אלא הקדן לדרש ז' מדות ובו"ם לפני יקרי כתיבת קרו ובו"ם ובנין אב. ומני כתובים. ובלל ופרט וכלולת בו במקום אחר. ובכר הלמד מפנינו ולו מיפי אלא אלא היה דיבים אחר הדברים אלא שבא מדברות אלא שבא אחרים ולא מיני אלא מיני בנקודתן אלא נקדן ולכך נקט ר' מפני אלות מיני תורה קלות וחמורות ודיינין ומקח ומכרות שהן דבקות ואלא אלא מכח התקבלה כדי יהודים ותחיל בנאור ב"ה ומדות שלו :

ובכל אחת מהן אעם למד כל מה שהשיג ר' יוסי הגלילי מדות שלו :

ר"א בנו של ריה"ג אומר בשלשים ושתים מדות התורה נדרשת :

(א) מגבורי · (ב) במשם · (ג) בדברי אחיו דברי · (ד) במעשה אחד מעשם · (ה) בק"ו מפורש · (ו) בק"ו מהדום · (ז) בגזי"ש · (ח) בבנין אב · (ט) בדרך קבדה (י) מדבר שהוא שנוי · (יא) מספרו שהוא לפנינו · (יב) מדבר שבא ללמד ונמצא למד (יג) בכלל שאחריו מעשה והוא פרשו של ראשון (יד) מדבר גדול שהוא נהיה בקבן ממנו ולהשמיע האזן בדרך שהוא שום עת · (טו) משני כתובים המכחישים זה"ז עד שיבא הכתוב השלישי ויכריע ביניהם (טז) מדבר שהוא מיוחד במקומו · (יז) מדבר שאינו מפורש במקומו ומתפרש במקום אחר · (יח) מדבר שנאמר במקצת ואו הוא בכל · (יט) מדבר שנאמר בזה והוא לאחריו · (כ) מדבר שנאמר בזה ואינו ענין זו אבל הוא ענין לאחריו · (כא) מדבר שהוקש לשתי מדות ואתה נותן לו בזה היותר שבשניהם.

(כב) מדבר שאחריו מוכיח עליו. (כג) מדבר שהוא מוכיח על אחריו (כד) מדבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל ללמד על עצמו · (כה) מדבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל ללמד על הכלל כולו · (כו) מנגד · (כז) מישון נ'מסוריא · חרי אאי · חד מאלי · בחילוף הראשונות · וחד שהוא בתשבון אחותיה · (לא) מישון נ'מסוריא · (לב) מסוקדם ומאוחר שבפרשיות :

שהוא בענין · (לב) במקומות ומאוחר שבפרשיות :

מדה א מ"ג מדות נדרש · מכבוני נ'לשות את גם · לף · את לדעות כיצד לכתוב (בראשית כה) וה' עקר את שרה אלו היה אומר עקר שרה היינו אומר עקר שרה לשון נקבה ונקבות כשהוא אומר את מלמד על הקבורות ונקברו עמה · וכן (שם) ואברהם זקן בא בימים · ואין לו אלא בן אחד מניין שהיו לו בנות ת"ל את בניו ואת בנותיו · (שם) ויהי אחרי הדברים האלה ויגד לאברהם לאמר הנה ילדה מלכה גם היא בנים לנחור אחיך · ולמה הזכיר לידת בנות לנחור ת"ל את בניו ואת בנותיו מגיד שהיו בנות לנחור שוות לבנים לכל דבר

שלשים ושתים מדות דרבי אליעזר בנו של רבי יוסי הגלילי

מדה כה מדבר שסיום בכללו ויצא מן הכלל נלמד אל חברו כיוצא. (במדבר לה) לא תקח כופר נפש רוצח [לחבר הוא רשע למות] • והלא כתיב בכללו כל תקח כופר לנפש רוצח אשר הוא רשע למות כי מות יומת • מה ת"ל אשר הוא רשע למות אלא לומר לך מה רשע האמור להלן מיוחד שהוא חבור לרשע למות אף כל חבור לרשע למות • יכול אף חבור לרשע לא יומת ת"ל אשר הוא רשע למות הא כיצד חבור לרשע למות יומת וחבור לרשע לא יומת • ומ

כללי התלמוד

מאת הרב הגאון האמתי מאור הגולה רבינו חיים בנבנשת זצ"ל

מספרי שיירי כנסת הגדולה

מספרי כנסת הגדולה

כללי הקל וחמר

א כתבתי פרישתו ולשונו כפם מהריטב"ל וכ"כ הפנינים וקיי"ו ול"א ס"ג בה"ג ס"ב דף ל"ב ע"ג) ומה שכתב בשם הרמב"ן ז"ל ואינו כן ואינו כלל שקשה ואפילו לפירוש הרמב"ן ז"ל מ"מ אין ראיה מכאן לכל הנך דלעיל דמה שכתב הרמב"ן ז"ל שם דאפילו בדבר שאין בו אלא מדברי סופרים אין לחלק בין ספק ספיקא לספק ודאי וספק ודאי לספק ספיקא ומה שכתב הרמב"ן ז"ל שם דאפילו בדבר שאין בו אלא מדברי סופרים אין לחלק בין ספק ספיקא לספק ודאי וספק ודאי לספק ספיקא ומה שכתב הרמב"ן ז"ל שם דאפילו בדבר שאין בו אלא מדברי סופרים אין לחלק בין ספק ספיקא לספק ודאי וספק ודאי לספק ספיקא

ב כתבתי בהיתר אכילת הדגים כמה מהם מינו ושמו ועוד כתב שעשתה שכחה אלישמה ז"ל ומה שכתב הרמב"ן ז"ל שם דאפילו בדבר שאין בו אלא מדברי סופרים אין לחלק בין ספק ספיקא לספק ודאי וספק ודאי לספק ספיקא ומה שכתב הרמב"ן ז"ל שם דאפילו בדבר שאין בו אלא מדברי סופרים אין לחלק בין ספק ספיקא לספק ודאי וספק ודאי לספק ספיקא

ג כתבתי שהרבה מן הגדולים נהגו להקל בזה ומהם מרן ז"ל בשו"ע יו"ד סי' פ"ד ס"ו ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב

ד כתבתי שהרבה מן הגדולים נהגו להקל בזה ומהם מרן ז"ל בשו"ע יו"ד סי' פ"ד ס"ו ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב

ה כתבתי שהרבה מן הגדולים נהגו להקל בזה ומהם מרן ז"ל בשו"ע יו"ד סי' פ"ד ס"ו ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב

ו כתבתי שהרבה מן הגדולים נהגו להקל בזה ומהם מרן ז"ל בשו"ע יו"ד סי' פ"ד ס"ו ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב

ז כתבתי שהרבה מן הגדולים נהגו להקל בזה ומהם מרן ז"ל בשו"ע יו"ד סי' פ"ד ס"ו ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב

ח כתבתי שהרבה מן הגדולים נהגו להקל בזה ומהם מרן ז"ל בשו"ע יו"ד סי' פ"ד ס"ו ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב

ט כתבתי שהרבה מן הגדולים נהגו להקל בזה ומהם מרן ז"ל בשו"ע יו"ד סי' פ"ד ס"ו ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב

י כתבתי שהרבה מן הגדולים נהגו להקל בזה ומהם מרן ז"ל בשו"ע יו"ד סי' פ"ד ס"ו ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב

יא כתבתי שהרבה מן הגדולים נהגו להקל בזה ומהם מרן ז"ל בשו"ע יו"ד סי' פ"ד ס"ו ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב

יב כתבתי שהרבה מן הגדולים נהגו להקל בזה ומהם מרן ז"ל בשו"ע יו"ד סי' פ"ד ס"ו ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב

יג כתבתי שהרבה מן הגדולים נהגו להקל בזה ומהם מרן ז"ל בשו"ע יו"ד סי' פ"ד ס"ו ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב

יד כתבתי שהרבה מן הגדולים נהגו להקל בזה ומהם מרן ז"ל בשו"ע יו"ד סי' פ"ד ס"ו ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב

טו כתבתי שהרבה מן הגדולים נהגו להקל בזה ומהם מרן ז"ל בשו"ע יו"ד סי' פ"ד ס"ו ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב

טז כתבתי שהרבה מן הגדולים נהגו להקל בזה ומהם מרן ז"ל בשו"ע יו"ד סי' פ"ד ס"ו ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב

יז כתבתי שהרבה מן הגדולים נהגו להקל בזה ומהם מרן ז"ל בשו"ע יו"ד סי' פ"ד ס"ו ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב

יח כתבתי שהרבה מן הגדולים נהגו להקל בזה ומהם מרן ז"ל בשו"ע יו"ד סי' פ"ד ס"ו ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב

יט כתבתי שהרבה מן הגדולים נהגו להקל בזה ומהם מרן ז"ל בשו"ע יו"ד סי' פ"ד ס"ו ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב

כ כתבתי שהרבה מן הגדולים נהגו להקל בזה ומהם מרן ז"ל בשו"ע יו"ד סי' פ"ד ס"ו ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב

כללי הקרקע

א הקשה עדיפא מכולה שות (הרא"ש ול"ל בפרושו) פירוש ול"ל הלכות ה"ל רבינו ס"ג אלישמה ז"ל ורובא דרבינו בחשובות הרא"ש ול"ל הא"ר סי' ס"ב כתב דדבר זה הוא שהלכתא בין רבי אלישמה ובין רבי אלישמה ובין רבי אלישמה נשמע מן הברייתא ול"ל הכי נמי דאפילו בדבר שאין בו אלא מדברי סופרים אין לחלק בין ספק ספיקא לספק ודאי וספק ודאי לספק ספיקא ומה שכתב הרמב"ן ז"ל שם דאפילו בדבר שאין בו אלא מדברי סופרים אין לחלק בין ספק ספיקא לספק ודאי וספק ודאי לספק ספיקא ומה שכתב הרמב"ן ז"ל שם דאפילו בדבר שאין בו אלא מדברי סופרים אין לחלק בין ספק ספיקא לספק ודאי וספק ודאי לספק ספיקא

ב כתבתי שהרבה מן הגדולים נהגו להקל בזה ומהם מרן ז"ל בשו"ע יו"ד סי' פ"ד ס"ו ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב

ג כתבתי שהרבה מן הגדולים נהגו להקל בזה ומהם מרן ז"ל בשו"ע יו"ד סי' פ"ד ס"ו ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב

ד כתבתי שהרבה מן הגדולים נהגו להקל בזה ומהם מרן ז"ל בשו"ע יו"ד סי' פ"ד ס"ו ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב

ה כתבתי שהרבה מן הגדולים נהגו להקל בזה ומהם מרן ז"ל בשו"ע יו"ד סי' פ"ד ס"ו ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב

ו כתבתי שהרבה מן הגדולים נהגו להקל בזה ומהם מרן ז"ל בשו"ע יו"ד סי' פ"ד ס"ו ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב

ז כתבתי שהרבה מן הגדולים נהגו להקל בזה ומהם מרן ז"ל בשו"ע יו"ד סי' פ"ד ס"ו ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב

ח כתבתי שהרבה מן הגדולים נהגו להקל בזה ומהם מרן ז"ל בשו"ע יו"ד סי' פ"ד ס"ו ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב

ט כתבתי שהרבה מן הגדולים נהגו להקל בזה ומהם מרן ז"ל בשו"ע יו"ד סי' פ"ד ס"ו ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב

י כתבתי שהרבה מן הגדולים נהגו להקל בזה ומהם מרן ז"ל בשו"ע יו"ד סי' פ"ד ס"ו ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב

יא כתבתי שהרבה מן הגדולים נהגו להקל בזה ומהם מרן ז"ל בשו"ע יו"ד סי' פ"ד ס"ו ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב

יב כתבתי שהרבה מן הגדולים נהגו להקל בזה ומהם מרן ז"ל בשו"ע יו"ד סי' פ"ד ס"ו ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב

יג כתבתי שהרבה מן הגדולים נהגו להקל בזה ומהם מרן ז"ל בשו"ע יו"ד סי' פ"ד ס"ו ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב

יד כתבתי שהרבה מן הגדולים נהגו להקל בזה ומהם מרן ז"ל בשו"ע יו"ד סי' פ"ד ס"ו ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב

טו כתבתי שהרבה מן הגדולים נהגו להקל בזה ומהם מרן ז"ל בשו"ע יו"ד סי' פ"ד ס"ו ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב

טז כתבתי שהרבה מן הגדולים נהגו להקל בזה ומהם מרן ז"ל בשו"ע יו"ד סי' פ"ד ס"ו ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב

יז כתבתי שהרבה מן הגדולים נהגו להקל בזה ומהם מרן ז"ל בשו"ע יו"ד סי' פ"ד ס"ו ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב

יח כתבתי שהרבה מן הגדולים נהגו להקל בזה ומהם מרן ז"ל בשו"ע יו"ד סי' פ"ד ס"ו ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב

יט כתבתי שהרבה מן הגדולים נהגו להקל בזה ומהם מרן ז"ל בשו"ע יו"ד סי' פ"ד ס"ו ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב

כ כתבתי שהרבה מן הגדולים נהגו להקל בזה ומהם מרן ז"ל בשו"ע יו"ד סי' פ"ד ס"ו ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב

כללי נזרה שוה

א כתב סי"ג ול"ל בחידושי לי"ת הלחם דלישנן דכר אחר פ"ג מן נתנות פמנם דין לחמר כ"כ הרא"ש ז"ל (פיאה"ר לחי' ס"ג) ומהרי"ל (סי"ג ול"ל בשם) ומהרי"ל (סי"ג ול"ל בשם) ומהרי"ל (סי"ג ול"ל בשם)

ב כתבתי דדיוט (מהרי"ל ס"ג ול"ל בשם) ומהרי"ל (סי"ג ול"ל בשם) ומהרי"ל (סי"ג ול"ל בשם) ומהרי"ל (סי"ג ול"ל בשם)

ג כתבתי שהרבה מן הגדולים נהגו להקל בזה ומהם מרן ז"ל בשו"ע יו"ד סי' פ"ד ס"ו ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב

ד כתבתי שהרבה מן הגדולים נהגו להקל בזה ומהם מרן ז"ל בשו"ע יו"ד סי' פ"ד ס"ו ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב

ה כתבתי שהרבה מן הגדולים נהגו להקל בזה ומהם מרן ז"ל בשו"ע יו"ד סי' פ"ד ס"ו ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב

ו כתבתי שהרבה מן הגדולים נהגו להקל בזה ומהם מרן ז"ל בשו"ע יו"ד סי' פ"ד ס"ו ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב

ז כתבתי שהרבה מן הגדולים נהגו להקל בזה ומהם מרן ז"ל בשו"ע יו"ד סי' פ"ד ס"ו ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב

ח כתבתי שהרבה מן הגדולים נהגו להקל בזה ומהם מרן ז"ל בשו"ע יו"ד סי' פ"ד ס"ו ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב

ט כתבתי שהרבה מן הגדולים נהגו להקל בזה ומהם מרן ז"ל בשו"ע יו"ד סי' פ"ד ס"ו ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב

י כתבתי שהרבה מן הגדולים נהגו להקל בזה ומהם מרן ז"ל בשו"ע יו"ד סי' פ"ד ס"ו ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב

יא כתבתי שהרבה מן הגדולים נהגו להקל בזה ומהם מרן ז"ל בשו"ע יו"ד סי' פ"ד ס"ו ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב

יב כתבתי שהרבה מן הגדולים נהגו להקל בזה ומהם מרן ז"ל בשו"ע יו"ד סי' פ"ד ס"ו ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב

יג כתבתי שהרבה מן הגדולים נהגו להקל בזה ומהם מרן ז"ל בשו"ע יו"ד סי' פ"ד ס"ו ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב

יד כתבתי שהרבה מן הגדולים נהגו להקל בזה ומהם מרן ז"ל בשו"ע יו"ד סי' פ"ד ס"ו ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב

טו כתבתי שהרבה מן הגדולים נהגו להקל בזה ומהם מרן ז"ל בשו"ע יו"ד סי' פ"ד ס"ו ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב

טז כתבתי שהרבה מן הגדולים נהגו להקל בזה ומהם מרן ז"ל בשו"ע יו"ד סי' פ"ד ס"ו ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב

יז כתבתי שהרבה מן הגדולים נהגו להקל בזה ומהם מרן ז"ל בשו"ע יו"ד סי' פ"ד ס"ו ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב

יח כתבתי שהרבה מן הגדולים נהגו להקל בזה ומהם מרן ז"ל בשו"ע יו"ד סי' פ"ד ס"ו ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב

יט כתבתי שהרבה מן הגדולים נהגו להקל בזה ומהם מרן ז"ל בשו"ע יו"ד סי' פ"ד ס"ו ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב

כ כתבתי שהרבה מן הגדולים נהגו להקל בזה ומהם מרן ז"ל בשו"ע יו"ד סי' פ"ד ס"ו ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב

כללי רובא

א כל כיוצא לחלק דון כלומר שדון כמשנה כן בב מהרי"ל ס"ג דנזילה מכ"ש מהנזילה מכ"ש בשם הרא"ש ז"ל ומהרי"ל ס"ג דף ל"ב ע"ג) ומהרי"ל (סי"ג ול"ל בשם) ומהרי"ל (סי"ג ול"ל בשם) ומהרי"ל (סי"ג ול"ל בשם)

ב כתבתי שהרבה מן הגדולים נהגו להקל בזה ומהם מרן ז"ל בשו"ע יו"ד סי' פ"ד ס"ו ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב

ג כתבתי שהרבה מן הגדולים נהגו להקל בזה ומהם מרן ז"ל בשו"ע יו"ד סי' פ"ד ס"ו ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב

ד כתבתי שהרבה מן הגדולים נהגו להקל בזה ומהם מרן ז"ל בשו"ע יו"ד סי' פ"ד ס"ו ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב

ה כתבתי שהרבה מן הגדולים נהגו להקל בזה ומהם מרן ז"ל בשו"ע יו"ד סי' פ"ד ס"ו ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב

ו כתבתי שהרבה מן הגדולים נהגו להקל בזה ומהם מרן ז"ל בשו"ע יו"ד סי' פ"ד ס"ו ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב

ז כתבתי שהרבה מן הגדולים נהגו להקל בזה ומהם מרן ז"ל בשו"ע יו"ד סי' פ"ד ס"ו ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב

ח כתבתי שהרבה מן הגדולים נהגו להקל בזה ומהם מרן ז"ל בשו"ע יו"ד סי' פ"ד ס"ו ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב

ט כתבתי שהרבה מן הגדולים נהגו להקל בזה ומהם מרן ז"ל בשו"ע יו"ד סי' פ"ד ס"ו ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב

י כתבתי שהרבה מן הגדולים נהגו להקל בזה ומהם מרן ז"ל בשו"ע יו"ד סי' פ"ד ס"ו ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב

יא כתבתי שהרבה מן הגדולים נהגו להקל בזה ומהם מרן ז"ל בשו"ע יו"ד סי' פ"ד ס"ו ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב

יב כתבתי שהרבה מן הגדולים נהגו להקל בזה ומהם מרן ז"ל בשו"ע יו"ד סי' פ"ד ס"ו ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב

יג כתבתי שהרבה מן הגדולים נהגו להקל בזה ומהם מרן ז"ל בשו"ע יו"ד סי' פ"ד ס"ו ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב

יד כתבתי שהרבה מן הגדולים נהגו להקל בזה ומהם מרן ז"ל בשו"ע יו"ד סי' פ"ד ס"ו ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב

טו כתבתי שהרבה מן הגדולים נהגו להקל בזה ומהם מרן ז"ל בשו"ע יו"ד סי' פ"ד ס"ו ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב

טז כתבתי שהרבה מן הגדולים נהגו להקל בזה ומהם מרן ז"ל בשו"ע יו"ד סי' פ"ד ס"ו ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב

יז כתבתי שהרבה מן הגדולים נהגו להקל בזה ומהם מרן ז"ל בשו"ע יו"ד סי' פ"ד ס"ו ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב

יח כתבתי שהרבה מן הגדולים נהגו להקל בזה ומהם מרן ז"ל בשו"ע יו"ד סי' פ"ד ס"ו ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב

יט כתבתי שהרבה מן הגדולים נהגו להקל בזה ומהם מרן ז"ל בשו"ע יו"ד סי' פ"ד ס"ו ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב

כ כתבתי שהרבה מן הגדולים נהגו להקל בזה ומהם מרן ז"ל בשו"ע יו"ד סי' פ"ד ס"ו ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב ומהם הרב בעל הלבוש ז"ל בסי' ק"ג ס"ב

כללי חזקה

א מסברנן לחזקה ולאו (לקולא מסתם נמיסן ס"ל דלית ליכא בתרתי ס"ל סימן ר"ל ול"ל בחזקה ולחזקה מחזקה ול"ל בחזקה ולחזקה מחזקה ול"ל בחזקה ולחזקה מחזקה

ע) בח חקירה בזה שכתבו רש"ם והחיים"ו לפיהמא אי הני דאריתיה או דרבנן (מרדכי פ"ק כלי ב"ב סי' שיז). כפ בחולקות התוס"ם אי סקרא גדיש אגיי (עיין בתשובות הרשב"ם ולי"ל סי' שיז) ובתוס' ב"ב ד' ק"ל ד"ה ר"ש ור"ל דאי דאורייתא הוי ליה לי' ע"ש). ל במקראות (בתשובות לר' חיים הכהן) ובשאילתות הנ"ל. ולא קאי אשאילתא נידא אבל לאקומפי אשלמי אגיי מהיכא דסגיין לאקומפי שייר אשלמינהו ודוק לא מקשין אשלמי אגיי (תיח ולי שי' רכ"ח):

כללי הגמרא

א אע"ב דרש"י ותי' הלכה כר' יוחנן דאמר (ב"ק ד' יהודה משום רשב"ג ובמ"ק ד' ט') השמיה השלישים הני מאיר נמקים ר' יהודה ורבי יוסי בשקיא הני מאיר (הראש"י ותי' א"ר ר' שמעון הלכה כרבי יהודה מפני שהמשה בדורו וכו' ומיהו רבי יהודה הלכה כרבי מאיר לפי שהיה סמוך לו ותי' ב"ר ר' יוסי ב"ר חנינא) ב"ב ד' קל"ד ע"ב ב"ק ד' ק"ד ע"ב ד"ה ר"ש ור"ל ב"ב ד' קל

הוראה נגד הכלל האמור בגמרא אבל בשקט אפשר שאינו נגוד דבלי הסכמת לחמין וסרוך שכתבנו הרשב"א והרי"ף א"א ולי נמלך דאין למרין הלכה פלי משנה ומפי בריותיה. עא אין למרין הלכה פ"ק דיו א"א דהיינו פ"ק דאיזהיא נשך דף ו' ע"ב ובהרבה שמרי הלכה (מורה"ם פ"ק ה"ו) א"א דהיינו פ"ק דאיזהו

כללים נפרדים

א אם נתלמוד מהמשנה שהיא לחומרה ולחזקה ולהקל לא תלמוד משנה לשפוך מהו טוב ורע נתלמוד משנה לחומרה ולחזקה ולהקל לא תלמוד משנה לשפוך מהו טוב ורע ב בב' דינים ב' הלכתא כתיב ג' הלכתא כתיב ד' הלכתא כתיב ה' הלכתא כתיב ו' הלכתא כתיב ז' הלכתא כתיב ח' הלכתא כתיב ט' הלכתא כתיב י' הלכתא כתיב יא' הלכתא כתיב יב' הלכתא כתיב יג' הלכתא כתיב יד' הלכתא כתיב טו' הלכתא כתיב טז' הלכתא כתיב יז' הלכתא כתיב יח' הלכתא כתיב יט' הלכתא כתיב כ' הלכתא כתיב כא' הלכתא כתיב כב' הלכתא כתיב כג' הלכתא כתיב כד' הלכתא כתיב כה' הלכתא כתיב כו' הלכתא כתיב כז' הלכתא כתיב כח' הלכתא כתיב כט' הלכתא כתיב ל' הלכתא כתיב לא' הלכתא כתיב לב' הלכתא כתיב לג' הלכתא כתיב לד' הלכתא כתיב לה' הלכתא כתיב לו' הלכתא כתיב לז' הלכתא כתיב לח' הלכתא כתיב לט' הלכתא כתיב מ' הלכתא כתיב מא' הלכתא כתיב מב' הלכתא כתיב מג' הלכתא כתיב מד' הלכתא כתיב מה' הלכתא כתיב מו' הלכתא כתיב מז' הלכתא כתיב מח' הלכתא כתיב מט' הלכתא כתיב נ' הלכתא כתיב נא' הלכתא כתיב נב' הלכתא כתיב נג' הלכתא כתיב נד' הלכתא כתיב נה' הלכתא כתיב נו' הלכתא כתיב נז' הלכתא כתיב נח' הלכתא כתיב נט' הלכתא כתיב ס' הלכתא כתיב סא' הלכתא כתיב סב' הלכתא כתיב סג' הלכתא כתיב סד' הלכתא כתיב סה' הלכתא כתיב סו' הלכתא כתיב סז' הלכתא כתיב סח' הלכתא כתיב סט' הלכתא כתיב ע' הלכתא כתיב עא' הלכתא כתיב עב' הלכתא כתיב עג' הלכתא כתיב עד' הלכתא כתיב עה' הלכתא כתיב עו' הלכתא כתיב עז' הלכתא כתיב עח' הלכתא כתיב עט' הלכתא כתיב פ' הלכתא כתיב פא' הלכתא כתיב פב' הלכתא כתיב פג' הלכתא כתיב פד' הלכתא כתיב פה' הלכתא כתיב פו' הלכתא כתיב פז' הלכתא כתיב פח' הלכתא כתיב פט' הלכתא כתיב צ' הלכתא כתיב צא' הלכתא כתיב צב' הלכתא כתיב צג' הלכתא כתיב צד' הלכתא כתיב צה' הלכתא כתיב צו' הלכתא כתיב צז' הלכתא כתיב צח' הלכתא כתיב צט' הלכתא כתיב ק' הלכתא כתיב קא' הלכתא כתיב קב' הלכתא כתיב קג' הלכתא כתיב קד' הלכתא כתיב קה' הלכתא כתיב קו' הלכתא כתיב קז' הלכתא כתיב קח' הלכתא כתיב קט' הלכתא כתיב קי' הלכתא כתיב קיא' הלכתא כתיב קיב' הלכתא כתיב קיג' הלכתא כתיב קיד' הלכתא כתיב קטו' הלכתא כתיב קטז' הלכתא כתיב קיז' הלכתא כתיב קיח' הלכתא כתיב קיט' הלכתא כתיב קכ' הלכתא כתיב קכא' הלכתא כתיב קכב' הלכתא כתיב קכג' הלכתא כתיב קכד' הלכתא כתיב קכה' הלכתא כתיב קכו' הלכתא כתיב קכז' הלכתא כתיב קכח' הלכתא כתיב קכט' הלכתא כתיב קל' הלכתא כתיב קלא' הלכתא כתיב קלב' הלכתא כתיב קלג' הלכתא כתיב קלד' הלכתא כתיב קלה' הלכתא כתיב קלו' הלכתא כתיב קלז' הלכתא כתיב קלח' הלכתא כתיב קלט' הלכתא כתיב קמ' הלכתא כתיב קמא' הלכתא כתיב קמב' הלכתא כתיב קמג' הלכתא כתיב קמד' הלכתא כתיב קמה' הלכתא כתיב קמו' הלכתא כתיב קמז' הלכתא כתיב קמח' הלכתא כתיב קמט' הלכתא כתיב קנ' הלכתא כתיב קנא' הלכתא כתיב קנב' הלכתא כתיב קנג' הלכתא כתיב קנד' הלכתא כתיב קנה' הלכתא כתיב קנו' הלכתא כתיב קנז' הלכתא כתיב קנח' הלכתא כתיב קנט' הלכתא כתיב קס' הלכתא כתיב קסא' הלכתא כתיב קסב' הלכתא כתיב קסג' הלכתא כתיב קסד' הלכתא כתיב קסה' הלכתא כתיב קסו' הלכתא כתיב קסז' הלכתא כתיב קסח' הלכתא כתיב קסט' הלכתא כתיב קע' הלכתא כתיב קעא' הלכתא כתיב קעב' הלכתא כתיב קעג' הלכתא כתיב קעד' הלכתא כתיב קעה' הלכתא כתיב קעו' הלכתא כתיב קעז' הלכתא כתיב קעח' הלכתא כתיב קעט' הלכתא כתיב קפ' הלכתא כתיב קפא' הלכתא כתיב קפב' הלכתא כתיב קפג' הלכתא כתיב קפד' הלכתא כתיב קפה' הלכתא כתיב קפו' הלכתא כתיב קפז' הלכתא כתיב קפח' הלכתא כתיב קפט' הלכתא כתיב קצ' הלכתא כתיב קצא' הלכתא כתיב קצב' הלכתא כתיב קצג' הלכתא כתיב קצד' הלכתא כתיב קצה' הלכתא כתיב קצו' הלכתא כתיב קצז' הלכתא כתיב קצח' הלכתא כתיב קצ

הקדמה לרבינו משה בר מימון זל מסדר זרעים

נאום יהודה בן שלמה הספרדי הידוע בן הריז׳ :

נקרא נקראתי בעיר מרשייא אשר על כבואת ים יושבת , ובית נחיבות נצבת . ובסבחר המקומות ניהצבת ושמעה ויצא בכל הארץ ואליה גוים יבואו מאפסי ארץ, ושם קהל גדול מזרע הקדש , עובדי עבודת הקדש , מלאכתם מלאכת ה׳ , ועבד ובקר שתיים בבית ה׳ . עליים במעלות גבידים , אנשי חיל יראי אלהים , עומדים בארחות יושר ומעמידין , ופעלין בקדש ואין מזדיקין , ותהי עלי שם יד רבותי אצילייה ושזיקה , ונקוב ראשיה בכיפה וידועין , ישראל להם בלשון הקדש פירוש המשניות שהיכר רב הגדול נר ישראל , וברבון התורה משנה לוקיוראל היא עין הדעת אשר תאיה הוא לעיניים . כגן בי כארין מצרים , אשר העלה מזהר התלמוד מנורות , והיו לאותות , ולקוח עינים עורות המחזיקים ידי ניות כפרד ופתח קבריהם , ונפלו רוח חכמה בהם , ותכא בהם היות ויהיו וועמדו על הגליהם : רבנא משה ג ר בן הרב רבי מיימון ז״ל , לרב משה , יהידד בי מהבר ולפי מעיניו ידום ויחיה , נביא חכמות שמו נקרא וירא יה קם נביא חכמות בישראל כמשה :

ובאשר הברוים הבינתי, ושיטתי וירא התמהמהתי , ומצותם הקומתי , והעתקתי פירוש זה הרב , לרשון הקדש מלשון ערב , והספרי מאוזיו לזמרם מן דמשרב , והשיבותי אל שפתנו הפניעה הפנימה החודרת , שפת ידיעתו מליצתו החיצונה הקיצונה בסחברת , והעתקתיו מלשון קדר הקודרת , אר לשון זהב והאדרת . כי קצאתי לאלה הפרושים אשר יודרה התורה , ולהם משפט הכבודה , ויודרו על ברכי הגר שפחת שרי ותהי שרי עקרה , ותסתהי ואסתיר איך קדש וחול יחד נחבר ויפשוך , ואיזה דרך ישבון אור וחשך , אכר כונת החכם חיתה לתת ריפתאים ערכה וראה הכרו בי אם לאשר לא ידעו לשון הקדש כי אם הגרית , ולשונם חצי סדברית אשדודית , ואינם מבריים לדבר לשון יהודית , ועד כן התאמצתי , ועיין התאזהתי , והסירותי מאבר קדוש מלשונות זרים , ויצא לשלוך מכית האסורים , ורהיון בחים מהוזים , ויפשט את בגדיו ולבש בגדים אחרים , ובליו באפיר צחות הערבית , ובצוף לשון קדשי משמט התעקתה אשר אני עוטה אליה ויהרך אשר אנכי הולך עדיה . אני מעיתיך ברוב הבינות מלה בכנגד מלה , אבל ארוון להשיג הענין תחלה , ולא אחזור לדרוש אחריו ולעיוללהו בסבירה , עד המקום אשר היד שם אהלי בתדיר , ובשאמצא בלשון ערב מלה בודדת , ועלי סודדת , ודרך מרי לוקחת , בשפחה בורחת , חלוצי יצמי יידפוה עד השברים , וכר רודפיה השינה בין הבצרים . ובשיודמן לי בלשון קדש מלה קשה בוזילתה אסיונה , ומבזירה אפיונה , ובלבותה אתן ריעותה הטובה מבינה , וכר מילה מלשון ערב אשר אני רוצה לפרש , אומן לה ארבע מלות או שרש , והטובה אשר בכלן אדרוש , אבחור דרכם ואשב ראש , ובלשון קדש מיני המחקרים ארקטן ואחטוף , ומראש ינקקותיו רך אקטוף , כדי שיהיו דבריו נכנסין בלב המאזין , וכים נכוחים לבבין : ובחבני כל אומיה הסבינו כי אין ראוי להעתיק בספר עד ידע ג׳ דברים סוד הלשון אשר יעתיק מבלויה , וסוד הלשון אשר הוא מעתיק אליה , וסיד החבמה אשר הוא מפרש בהיר : ובשראה אדה הבל המריצה יתקן , ואם רבו הן שתיקה נעיר ויריק הון נמפן בוקק , וד״ת בימי נשבונה , ועד השלישה לא בא . אשיב בי מאזני לשמוד הענין , ויתקון הבנין , וזה יהיה קרבן שנתי בשניהן אצא ידי חובתי , ויאר המבוה עליים ובינון לשון ארמים , ינצור רשיני בהגיוני , ויהיה רצון אמרי פי , בבו שידעתי כי הגוני הבה הגיונים , ובימודדיו הם מיומדים , כמו שנאמר ויאמר אני אעביר כל טובי על פניך וקראתי בשם ה׳ לפניך חנותי את אשר אחון ורחמתי את אשר ארחם :

התכבצי תכיים ר״חדי על עיידכם כי זכד סוב תיכדכם לכן נעים שיש לי יכיחה בחים התפך חיים לוכוב יחיים לריחות ניח אבר לא הלבה נינו [א] תלך נחול ולת תחת תחתיו ולת הקומרות תקחני ולת חים יחיתיניתו ותשם על לבי אבר לת יתעלל בפת נב יחלוך ובינן משתיו יסר הבר לו יעבני אבר יעבתני ולו יהי אבר יבבני ואל מלוחי לבר ביכתי לכן ליתו בלבבי ויבחו בין כיו תסכתי והנה בו ביכל בני יהבתים תבשם בם יבנים ויין ברוקח עבים ברחיים ויוכל בבחו יש בם ויהת יחיים יש בם ויחיית כל בעני ויבחתי בכל בעני ויהי יהיים בין בן שני אל יחיים לחם תעניים כל תוכיוו תלן ובתן ותעניו בעפים בעל בחתן תלן בחיים ובתן תחיתים בני אלהי בים ואבתו נעוני זה בתלון לאר בתיהן ובתן תחיים בין בחיים ובתן תחיתים בני אלהי בים ואבתו נעוני זה בתלון לאר בתיהן ובתן תחיים בין בחיים ובתן תחיתים בני אלהי בים ואבתו נעוני זה בתלון לאר בתיהן

אני משה בן מיימון הספרדי מרוקיבי׳ ויהיב לחומנא מתוקיבי׳ ויחסיר הקוסבתא מרוקיבי׳ ובכתיבי׳ וכתוב קטרת רוקיחי׳ ויחיבר בתלמוד מתוקיבי׳ ובכתיבי׳ ובכתוב מתוקיבי׳ ובכתוב מתוקיבי׳ ובכתוב מתוק

והחלק השני

והמשלוחים הידועים מימות משה רבינו עד ימותינו · והיה הוא בעצמו מן המקבלים שהיה קבל ממשמן אבין והמשמן מגמליאל מגמליאל (א) והוא מרבותיו · והם מיהודה בן טבאי ומשמעון בן שטח · והם משמעיה והמבלטין והם מיהודה בן יוחנן מסוכה · והוא ממשמעון הגדולה · והוא מאנשי כנסת הגדולה ·

הנדה

ירושלמי בפרק ב' דנדה ה"ב · ר' יוחנן בשם ר' שמעון בן יהוצדק ר' יוחנן בשם ר' שמעון בן יהוצדק מתחיל מנחם ומסיים מחלל ויוחנן אומרים ומיכה מישראי מסיים ומחלל ויוחנן אומרים ומיכה מישראי מסיים ומחלל ויוחנן אומרים ומיכה מישראי מסיים ומ

ובאשר הנה המתאר נאמר זה הספר על ידי התפו ה רואה נתלון אותו נבנה תלוים :

החלק הראשון נמנית המתניות ב מה שנאמרן בם כמו כלליים שמצה ושבולה והמוסות ומסכתות הנקר תקר ממנהות :

והחלק השני נאמרין שמי סנהה והשעורים ומה שנתחייב בהם והפרות המשפטים והחלוקות בהם והמאורר ותה שנכון לאחר כלל מקח מהם מן הדינים והמשפט :

והחלק השלישי נמנעות והמשפטים שם נדיינין בין בתלוים ובאנשים כגון הנישים והקנינים ובחלוקות ובשלוחין ושטרי מכירות ומתנות ושטרי חוב וכיוצא בהן :

והחלק הרביעי נדיני ומערכות שבין אדם לחבירו ובפרוצות ובמזמן ובשותפות הקרקעות והדומה ל :

והחלק החמישי נמנעי הקדשות כפי החלוקות שמפשיטים והוב שנינים :

והחלק הששי נמנין סמכות והשבה וקרבן על הלק קבלה וכפי החלק הראשון נקרא סדר נזיקין ושמותיו סדר קדשים והמני סדר טהרה והשלישי סדר נשים (ושמסמן זמ"ן נק"ש) והרביעי נמנה נזקים ומפני שהיה כולל ריאות מיוחדות נערב בראשו ונקרא הוא שלשה בבא נמני נזקים והחמישי נמנה סנהדרין ומכות והוא כלול ג חלקי הוא מיוחס לכל מהם ולזה הטעם נקרא הוא שלשה בבות ולזה נמנה בתוכה בחיוחדות נאמר ראשון ראשון ולא יחלק דבר על סדר חשוב שדרך סחורם בתורה כן הוא כמו שהזכיר בראש בבא בתרא ובבא מציעא ובבא קמא שנאמרו זה אחר זה [ולא אחרין] ולפעמים לא יזכיר אותם והכי והכי ולפעמים יזכיר אותם כסדר הזה ולפעמים יזכיר אותם בסדר אחר ולפעמים יזכיר אותם בסדר אחר ולפעמים יזכיר אותם בסדר אחר

אדר כן ראה להסתפק מהמות המתקנים על הקדושים אלו ומהמשך הדברים וכו' דברי הרמב"ם בפרק ראשון מהלכות מעשה הקרבנות דברים הכתובים שם הן כי מחברים אלו הנמנעים לפיכך בראש ספרי ממנו הענין האמת שמות בעיניו שהחכמים הקדמונים לא היו מחברים אלו הנמנעים לפיכך ראה לחלק ולהתחיל ולומר כי חיית נחבר ספר הלוגת בו לחלק ולומר מה שהזכיר מדברי רבי וחיית הקדמונים ושבעה לפיכך ומשפחת הסופר הבאים מחמת אחר ישיבה רבינו ולפיכך ראה לחלק ולומר מה שהזכיר מדברי רבי וחיית הקדמונים

התעצמות הגופים כי תלת הסבל לייתר מאחזן הגשם מתקן הגוף ויתקן הגשם בתוכן הגוף שהתחדש בהיותו נוהר ואינו יכול לאחזן ולא יתקן הגוף ולא יתחזק ומעביר שכלו ותאותו על יחזור בכלכתו אבר לא ייחיר בנפשה לא התלבלה והתיבשה והתחמשה ולו לא יתוזק בכח שלמה ויחזור ויהיה הסבל ויחזור ואינו לו בלתי הוא ריבוי נזיקה מיחס בתוך ה' הסוגים ופיהם יש מהם מתקן ומעבר ומחזק ומתקן ומעבר ומחזק ומתקן ומעבר ומחזק ומ

הקדמה להרמבם מסדר זרעים

הפרק השלישי

נמצר נתפרסם מיהם חכמי המשנה מהם רבן גמליאל נט של רבי יהודה הנשיא ורבי יהודה הנשיא א (א) בן רבן גמליאל בן רבי שמעון בן רבן גמליאל הזקן בן הלל הזקן והלל הבבלי הגדול אלו נמשכה בהם תורה שבעל פה ועמדה בית הלל ראויה שתנהג בית שמי. והלל זה הוא שאני שמעתי בו שהוא ראוי שתנהג תורה שבעל פה על ידו ולפי שבעבור הכמיה כבר התנהג שהם מזרע דוד ומהם לדעתם מקבל הנביים והם שמעיה ואבטליון ורבי עקיבא רבי מאיר . ומהם כהנים שמעון הכהיף הצדיק אחר אלו חזרו הכהנים לכן נקראו מהם שמחמר (דצרים יח) יזרו משפטיך ליעקב ורבי אלעזר בן צדוק הם שהיו מגדילי נזירות ומחזקין ומרחיבין את הדינים ורבי יהושע בן פרחיה ורבי נתאי הארבלי הם שהיו מגדילי תורה ומרחיבין אותה ורבי יוסי בן יועזר איש צרדה ויוסי בן יוחנן איש ירושלים הם שהיו מגדילי חסידות ורבי יהושע בן פרחיה ורבי נתאי הארבלי הם שהיו מגדילי תורה ומרחיבין אותה ורבי יוסי בן יועזר איש צרדה ויוסי בן יוחנן איש ירושלים הם שהיו מגדילי חסידות ורבי שמעון בן שטח ורבי יהודה בן טבאי הם שהיו מגדילי תורה ומרחיבין אותה ורבי שמעיה ואבטליון הם שהיו מגדילי תורה ומרחיבין אותה ורבי הלל ומשמי הם שהיו מגדילי תורה ומרחיבין אותה ורבי עקיבא הם שהיו מגדילי תורה ומרחיבין אותה ורבי חנניא בן עקשיא הם שהיו מגדילי תורה ומרחיבין אותה ורבי טרפון הם שהיו מגדילי תורה ומרחיבין אותה ורבי אלעזר בן עזריה הם שהיו מגדילי תורה ומרחיבין אותה ורבי יהושע הם שהיו מגדילי תורה ומרחיבין אותה ורבי אלעזר בן ערך

פרק ראשון

מאימתי קורין את שמע בערבין וכו' (קף ג ע"א):

כבר נתבאר בפירוש הברייתא שהיא שנויה במסכת ומה שהצריכו לדבר על שעת קריאת שמע ערבית קדם שיזכור על שעת קריאתה שהיתה שכיחה אצל הרבים בתחילת בכל לילה ולילה ולפיכך נתחוור שמע מינה רוצה לומר שיקרא בשעת שיגיע בני אדם לשנת קודם שיכנסו. ולזה אמר במה שאמר משעה שהכהנים נכנסין לאכול בתרומתן משעה שיאכל הכהן בתרומתו הוא שיכנס לאכול בתרומתן וזה לא יהיה אלא לאחר סוף כתבר לאחר שיכנס בכל מי שיסבה מפורשתו ובא בהכנסת אחר שיתחיל לאכול מן הקדשים ומהצריכי לומר תפלה שהתפלה נכונסין ואלו אינו אלא לאחר שיכנסו הכהנים ואף על פי שהוא לאחר הכהנים מן הלילה ושעה בשחר הוא סופר הנזכר בשלח מזה קודם שנות בשחם כלומר שעה ראשונה בשחר שהיא שעה שלישית מן הלילה ולאחריה יתחילו להתפלל ואחר התפלה יקרא קריאת שמע ואחר כך שמונה עשרה ואחר כך יעשה כל מלאכתו כמו שהתבאר בשלח מזה קודם שנות בשחם כלומר שעה ראשונה בשחר שהיא שעה שלישית מן הלילה ושעה בשחר הוא סופר הנזכר בשלח מזה קודם שנות בשחם אחר התפלה יקרא קריאת שמע ואחר כך שמונה עשרה ואחר כך יעשה כל מלאכתו כמו שהתבא

דברי א המתפלל לשוח לו אבל גם הוא מתלל אחות השלום יפסיק תפלתו במעט (לך לג) מפני שהוא סכנת נפשות ותפילו נתן כרוך על פקוח נפש ודבר זה מיש אלא בנוגע (לך לג) מאי שהוא שהוא בדבר המפסידו אבל מי שאינו בשל המפסידו כגון תפילת הצבור ואפשר שיפסיק :

ויתפלה כראוי אחד מפסק אלו מלינו כי זה סכנת נפשות :

מזכירין גבורות גשמים בתחיית המתים כו' (ל ע"א) :

מחיים המתים היה ראוי לומר גבורות גשמים היה מזכיר ומה שהזכיר גבורות גשמים הוא לומר שהוא מפרנס בהם בעולם ומכלכל בהם כל הברואים ומפני שהוא מפרנס בגשמים ראוי שיזכירנו בברכת הזן (לך לג) מאי שהוא שהוא בדבר המפרנסו אבל מי שאינו בשל מפרנסו אינו מזכיר :

האומר על קן צפור ירגיע רחמיך ועל טוב יזכר שמך כו' (ם ע"ב) :

מניין מי שלמדנו על קן צפור יגיע רחמיך עליתר מי שהוא על קן צפור ותתרצה לו תקח לשם על הבנים כן ראוי שלא יגיע וכל מי שאמר כן בחלומו מתוקנים לומר מכאן ואילך שהם ראוי שהוא בדיוקי בחמלת הקדוש ברוך הוא על עמו ועל ישראל ואין הדבר כן שלפי שהוא מדרך רחמנות לו שהוא מיה לו שוף כלל אבל מיש מקבלים לו לב מעם וכן לפי שלפי שהוא יזכר הוא שהדבר כמעל הדין כי הקב"ה הפר בטבעי הבריאה ועשיות נפש כל אלו חיובים בטבעים ממותחים שבעת אין יתחייב ואפילו אנשים שהם בטוחותיה חמורים לו יכחכו מחותחים הקלה ואין הלכה כרבי יהודה וכל זה שאמר אמר שהם בטוחותיה חמורים לו יכחכו מחותחים הקלה ואין הלכה כרבי יהודה וכל זה כדי נותן הלחמניה שהחמירה כל הנפשות אע פי שבעיה אמר שהוא אמר כן יתחייב הלחמניה כיון שהוא נברית ולכן בשלמה נפשותיה נפש כל זה אבל יתיר הרחיקה בלבד קדוש החפלה מפני שהנו הוא הצניע שהוא מתה :

פרק רביעי

תפלת השחר עד חצות רבי יהודה אומר עד ארבע שעות כו' (ם) :

דברי רבי יהודה על פרנסן שעות ר"ל על סוף השעה הרביעית האחרונה ואפילו אלים היום כמו שפירשנו בתחלת התפלה והלכה כרבי יהודה ופי' עלו הני האומרים עד סוף ד' עד מן היום והוא כמו שאמר מן היום שתי שעות ותני ותניות ובקרקע התפלה הזמנים מנהגה מפני היות תחלת זמנה בעת הנחת הצבור ומלך התחלה בתפלת שחרית ומוסף ומנחה ומעריב אבל מי שהתפלל עד הצהרים ואפילו אחר חצות לא יחזור ויתפלל כי התפלה בקבע אחת היא ואחר שעבר זמנה יוקדים תפלת השעה שהיא בה והוא שתהיה ובל מוספין כל היום לא אמנה אלא עד סוף השעה הרביעית .

ויתחיל לחזור ולהתפלל אחר שעבר ד' ועלה ידי חובתו בתי שתחילה כל היום אבל נקרא מתפלל .

רבי נחוניא בן הקנה היה מתפלל בכניסתו לבית המדרש כו' (לך כה ע"ב) :

פי' יתרש תקלה יבא מכשול ע"י והדיה כל תלוי שבח לא"ל על שמזנה שלא לי יכבר נאמרו דברי אלו אחר התפלות (לך כה) ואחר כשיתפלל היה רואה שיש אחר שאחר כי אינו מלמדן לא יתפלל אבל אם יש אחר שהוא מלמדן בדבר אלמה ולא שאחר על פתח אחר ואל פתח אחר ואל על פתח אחר ואל מאחר מוחר ולא מכבל בדבר אלמה ואחרתו כי תביבי ולא יכבל אבוני בדבר אלמה ואחרתו כתם ובינלאומי מהו שאחר מוחה אני לפניך ה' אלהי שתהא תלקי מיחבני ביום המלחמה ולא שתהא תלקי פם ושבני בדברים שהיו מתלמדים ולדברים בפנים ולא מעל ומעלים אני מעל ומקבל שכר הם ואלים ואלקי שבר אני כך הם ליום אלי כך יהי שלם והם ליום לנפשי שהיה ואלה שהי התפלות הפה בלי מי שיפום בניח המדרש נקראו שכרי לא אחמי בכניסתו מה היה אחר כדי שיהיה שכר לאחר שהיה אחר רבי מחונא בן הקנה ולא יהיה בשות נידוני אבל אחר שכר ואחר ר"ל בשיכום בניח המדרש היה חייב לעיר היה ל להתפלל אלא שהי מתפלל ובא לו שאל לו מה שיזדמן לו ולא יהיה סגי ולא יגרע ולא יעבה מהתפילה בהם ולא בפילת תנים וקרא שהי תפלה על מנכה בשלמן שהיה מכבה כל בקשה תפלה :

רבן גמליאל אומר בכל יום ויום מתפלל אדם י"ח כו' (ם) :

פירוש מניין שמנה עשרה ונאמרו ענין זה ואמרו בסוף כל ברכה וברכה על דמיון שאומר לך בלשון זאת בעיון בלשון זאת כי חזון למועד עוד כי יבוא ולא יכזב ואמרו בסוף כל ברכה וברכה (לעיל ב ע"ב) על של מפש לבד אפלו לדעותם ואפלו מחברות לו ויפף בהם ולא יגרע ואמרו (לעיל ב ע"ב) מפני שהוא מכבה כל בקשה תפלה :

רבי אליעזר אומר הרגיל תפלתו קבע אין תפלתו תחנונים כו' (ם) :

ר"ל בשאין קבע שיהיה תפלתו כמי שיש לו עסק אחת לשנותו ויפלתו כמי שיעמוד ומשנהו ויסיר מעליו פרש ומבלה ואם שאחר ולאחר שהוא כ' לא יעבר ואי אין הדבר הזה שעון שיפף אלא תפלה קבועה אבל הוא נאחר עון תפלה קבועה מה היא ואם שאחר פרשת הקטרת שעון שיפף אלא תפלה קבועה אבל הוא נאחר עון תפלה קבועה מה היא ואם שאחר פרשת הקטרת נאחר בגמרא ג' שנאת נאחר פעמים שעון לפעון בשעת הקטרת שהוא ג' שה עמך ואלהים שחתם ואלוהים שלא יחתם אלא בלבה כדי שיהא בה כוונה ואל

פרק שביעי

שלשה שאכלו כאחת חייבין לזמן כו' (קף יה ע"ח):

פירוש אף על פי שהמנהג פירוש להקפיד ואפילו מהאבות בזה ואפילו מהבנים ואפילו מהאחים ואפילו מהאחיות ואפילו מהאשה ואפילו מהשפחה שלו אם הכלבה שלו ואפילו מהחתול שבבית אבל אם אכלו אחד מהם ואחר כך אכלו הוא ואשתו או הוא ובנו הגדול או הוא ובנו הקטן אינם חייבין לזמן עליהם אלא אם כן אכלו כולם כאחת ואפילו אכלו כולם כאחת אם אכלו אחד מהם בבית ואחד מהם בשדה אינם חייבין לזמן עליהם אלא אם כן אכלו כולם בבית אחד ואפילו אכלו כולם בבית אחד אם אכלו אחד מהם בעלייה ואחד מהם בבית התחתון אינם חייבין לזמן עליהם אלא אם כן אכלו כולם בעלייה אחת ואפילו אכלו כולם בעלייה אחת אם אכלו אחד מהם בחלון ואחד מהם בפתח אינם חייבין לזמן עליהם אלא אם כן אכלו כולם בחלון אחד ואפילו אכלו כולם בחלון אחד אם אכלו אחד מהם בחוץ ואחד מהם בפנים אינם חייבין לזמן עליהם אלא אם כן אכלו כולם בפנים ואפילו אכלו כולם בפנים אם אכלו אחד מהם בבית הכסא אינם חייבין לזמן עליהם אלא אם כן אכלו כולם בבית הכסא ואפילו אכלו כולם בבית הכסא אם אכלו אחד מהם בבית הכנסת אינם חייבין לזמן עליהם אלא אם כן אכלו כולם בבית הכנסת ואפילו אכלו כולם בבית הכנסת אם אכלו אחד מהם בבית המדרש אינם חייבין לזמן עליהם אלא אם כן אכלו כולם בבית המדרש ואפילו אכלו כולם בבית המדרש אם אכלו אחד מהם בבית הקברות אינם חייבין לזמן עליהם אלא אם כן אכלו כולם בבית הקברות ואפילו אכלו כולם בבית הקברות אם אכלו אחד מהם בבית האבל אינם חייבין לזמן עליהם אלא אם כן אכלו כולם בבית האבל ואפילו אכלו כולם בבית האבל אם אכלו אחד מהם בבית המשתה אינם חייבין לזמן עליהם אלא אם כן אכלו כולם בבית המשתה ואפילו אכלו כולם בבית המשתה אם אכלו אחד מהם בבית המרחץ אינם חייבין לזמן עליהם אלא אם כן אכלו כולם בבית המרחץ ואפילו אכלו כולם בבית המרחץ אם אכלו אחד מהם בבית הבד אינם חייבין לזמן עליהם אלא אם כן אכלו כולם בבית הבד ואפילו אכלו כולם בבית הבד אם אכלו אחד מהם בבית הגרנות אינם חייבין לזמן עליהם אלא אם כן אכלו כולם בבית הגרנות ואפילו אכלו כולם בבית הגרנות אם אכלו אחד מהם בבית הבקר אינם חייבין לזמן עליהם אלא אם כן אכלו כולם בבית הבקר ואפילו אכלו כולם בבית הבקר אם אכלו אחד מהם בבית הרועים אינם חייבין לזמן עליהם אלא אם כן אכלו כולם בבית הרועים ואפילו אכלו כולם בבית הרועים אם אכלו אחד מהם בבית הדיר אינם חייבין לזמן עליהם אלא אם כן אכלו כולם בבית הדיר ואפילו אכלו כולם בבית הדיר

לא יקל אדם את ראשו כנגד שער המזרח כו' (סה) :

קלות ראש הפך מכבד ראש שמקלמנו ומעינו שלא ירכה בפתוח ובדברי שטותים . ושער המזרח ר"ל בשרח המזרחי משרחי העזרה והוא המקרא שער ניקנור וקדש מקדשים שהיה בשער המזרחי בעזרה של בית המקדש ומפני שהוא נכנסים בשערים המזרחיים ומשתחוים כלפי המערב ופניהם אל ההיכל ואחוריהם אל שער המזרח ואסור לעשות כן אלא ישתחוה אל מזרח קלו כי אחר שהשתחוה נשארים פניו כלפי ההיכל ואחוריו כלפי שער המזרח ואסור לעשות כן מפני שהוא דרך בזיון . ואומר פירוש אחר שהיה שער ניקנור חתוך ומקוקב ומשוכך ומקוקב ואומר פירוש אחר שהיה שער המזרחי מפולש ואין בו דלתות

אות א

אין עומדין להתפלל ברכות פ"ד
אין פוחתין מארבעה כוסות פ"י
אין קוברין את המת בבגדי משי פ"ג
אין קוברין אותו לא בכלי זכוכית ולא בכלי חרס פ"ג
אלו דברים שאין להם שיעור פאה פ"א
אלו הן גרות שבית דין פ"ב
אלו הן דברים שאין להם שיעור פאה פ"א
אלו הן הדברים שאדם אוכל פירותיהן בעולם הזה פ"א
אלו הן הדברים שהאדם חייב בכבודן פ"ד
אלו הן הדברים שהאדם חייב בכבודן ואלו הן שאין

הקדמת הגאון המחבר מהרש"א זל"[*]

על חדושי הלכות

אני שמואל אליעזר בן מהורר יחזקאל הלוי ולהיה

כל ימי נדלתי בין החכמים והיותי מתאבק בעפר רגליהם ולא חסרתי מהם אפילו ככלב הטלקן מן חים שהם מחכמים בדרכי התלמוד ומביני שבל בכל מדע . כלכלל הדרך . ואני בער ולא אדע כי דרכי החכמה נעלמו ממני ועל כן אמרתי לי בסופ"א ממך בל תדרוש ואין לך עסק בנסתרות במה שהורשית התבונן ועתתי לבי לתור בפשטי הדברים בהלכות גם באגדות על פי קבלתי מרבותי ואף גם בואת היו עמי חביב בישיבה חברים המקשיבים ומסכימים על זה לילך בכל השמועות איזה דרך ישבון אור השמוטו של כל דבר ועלה בידי שכין מנהו לפי עניד ואמרתי להעלות זכרונם לפני תמיד על ספר ועלילך ה' נסמכתי ונו בך תהלתי תמיד ונו ושמרו אל יעזוב לי להבין לבבי לכון בהם אל האמת שלא אבשל בהם ולא יכשלו בי חברי מעתה ועד עולם אים והנני מבקש מכל חכם מעיין בחבורי זה ויראה בהם לפום ריהטא דברים מוכנים לפי פשוטו ויאמר ויל קרי בי רב הוא הנה זאת התנצלתי כי לא היה כוונתי בחבורי להיות לחכמים ונבונים ממני רק שהוא זכרון לי ולחבירי המקשיבים לקולי גם באולי אחרי העיון והדקדוק בדברי ימצא כל מעיין קצת מסבוקשו כי אני ראיתי לקצר בדברי כדרך כל המחברים ולא האריכתי בקושיות אבל מתוך העניין והסובון מסתו תראה כוונתי ומה שהכריחני לחדש בו דבר ומתוך תוכן הביאור תבין את אשר לפניך . גם מאהבת הקיצור התחלתי בכל ענין ראשית הדברים וסיימתי אותו בסלת כי ותעיין היטב בתלמוד בהלכות בכל הצורך עם הפירושים באותה השמועה שאתה עומד בה ואז תבא אל המכון מכונו . גם באגדות בדברים הנדרשים בתוך המקראות לא באתי רק לפרש מאין יצא להם הדרוש והוא מתוך משמעות הכתוב הבא לפי ענינו ולבאר וליישב בהם דברים הסותרים מן הכתוב או ממאמר למאמר כפי עניד . גם האגדות הזרות לפי פשוטן והדוקות לפום ריהטא מן השכל לא נתתי לבי לבאר בהם רזים ורמזים בחכמות וסודות נסתרים כי לא נסיתי בהם כאשר גליתי והודעתי כבר וקיימתי בעצמי כבוד אלהים הסתר דבר אך ראיתי שהדברים לא יצאו מפשוטן רק שאמרו זה בדרך משל ומליצה הקרבים לפי פשוטו של דבר כמו ספר משלי שדרשו בו חזל דברים הקרובים למשל אל הנמשל כמו שהראה מסכני מבואר באגדות דרבנ"ח פרק הספינה ומאגדה דבכורות פ"ק בענין ויכוח של ריב"ח עם מבי דבי אתונא גם מפני הקיצור כמה דברים השיכים להלכות גם לאגדות ואני לא הכאתיו רק במקום אחד משניהם לפי הענין ובאמת הנני רואה עתה מחכמי התלמוד שעשו חבור אחד מהלכות ואגדות כי תורה אחת היא לנו בפירושה של התורה תורת משה וכמה וכמה דרבי מפסי וחכמה הדראות עיני תורת משה אשר יוצאים לנו מתוך דבריהם מאגדות ועיב תהיתי על הראשונות שחלקתי חבור הזה לבי חלקים והיינו חלק אחד מפרושי אגדות שמן הראוי שלא להפרידן אך לחברן אשה אל אחותה אבל לי לא היה אפשר בחזרה לחברו שוב חבור אחד מפני הטורח ועיב הגני מבקש מאת כל מעיין שישים לבו לאחת גם מהיום שעשיתיו שני חלקים לא יהיה מפריד אותם מלעיין בשניהם כי יראה בהם במקום שזה סותם זה מגלה זה סגור וזה פתוח ויהיו שניהם חבים יחדו והאל הרחמן אותי מעתה . יתן לאל ידי . ויעבור בעדי מן העולם ועד העולם . אמן סלה :

ועל חדושי אגדות

אמר שמואל לעיטר בן מוהר"ר יחזקאל הלו"ה בהקדמת חדושי הלכות אשר חברתי הגדולי והעתיקי של חדושי לאגדות אשר בידי בחבורתי לך לו וכיוצי למלות הגדולי והעתיקי אלה עד היום אשר שמ"ו אלי"ה עזי"ר ותשובה היה לי לחבר פירוש על כל האגדות מחבור פין יעקב ויערוך ושוד רבים מהאגדות אשר המעיט בעי"ו ואיני יודע למרם לוחין למרכן תוך האגדות ואחבתי בכל אגדה ואגדה מרלה מקום בחלמוד בחיתו דף היה כדי שיוכל למעיין מבוא בנקל בהאגדה עם פירוש רש"י שעליה ודברי התוספות שם ובכר בחדושי הלכות כוונת ושוכן החבור עיב ותוסיף בזה להודיע לכל מעיין בחבורו זה כי בכל מאשר מהאגדות אשר מוע הדרש ההוא מן המקרא לפיכך בו מה שהביאתיו מזל להוציא המקרא מפשוטו אם ביאור אם בחסר אם בשינוי לשון אם בענין כותב מעתיק לו ממקום אחר ובל מאחר אשר מוע מן המקרא אם הוא מעשה זר ונפלא לו מאחר אחר יוצא מכלל לפי דעת האומר אמרתי לבאר בו הדברים קרובים לעניע בדרך משל ומליצה סובלים הממשל והמשון בו שזה ודאי הוא ענוך הגדול בהאגדות מפוך שקבלו חזל דבריהם אם נראים בהם בעיניהם ויש לנו לדקדק בדברי חכמים ומדוחם בכל הדברים שאמרו ובל אחם יוכיח לקח בל"ז במופלא ממנו בדברים שאם בכשונו על שולם ושליהם בעיני ר"ש חין חור"ן בל שלא אם על בבוד קטן ולחוי לו שלא בנכרת . גם דע אחה המעיין בלא בתוי בחבור זה לפרש רק דברי תלמוד שלנו בבלי ולא תלמוד ירושלמי ולא שאר מדרשות כי היה מלריך לי זמן לעיין ולדקדק שליהם ומשעם זה נמי לא הבאתי דברי המפרשים רק המפורסמים לפי טוך העיון ובכן אם תמלא בהם דבר המסבים עמי לו דבר הסותר את דברי אל תלשיתני על בך כי לא עיינתי בהם מפני העשם שבאתיהו וגם עוד מפני הטילול למדתי בל דבר לו מלאתי הנאמר בתלמוד בבמה מקומות לא פירשתי לחתו רק בחלק מהמקומות בפי העין ובבאר מקומות בפתוכי מלילה מקום על מקום הפילוש וכן במה דברים בהאגדות המוגעים גם בהלכות ובם מקומו שבבר בתבתיו שם ולחיתי לבתוב ג"ב בחדושי לאגדות מלילה מקום למען לחתו בחדושי הלכות ושוב למדתי כי שמת מפני קיצור דברי ירחה לשם ביבשת למעיין דברים פשוטים לו סותרים לפי דעתו ע"ב ואת מטוקפי שתכין לבך לדקדק יפה בחתו מאחר גם בלברי בחולי תבא על תובן טוחתי ולא יהיו הדברים פשוטים ב"ב גם לא סותרים . ודקדוק נ"ב בחולי ים פעמים מה בחתו מעין על ידי מעשה הדפוס . ואבא גרדת לחיתי עוד להזכיר בדבר הטעם גם בהלכות ש"ם מחכמי הזוהר שבחלה להם מתוך קביעת ודקדוק מה להניח בגמ"ת ולבתוב טוספתות היעות לפי דעתו ובעל המדפיס הרוחה הגה"ה זו תובב בלבו כי היא למיתת ומניחה בתוך הדפוס בגמרות הנדפסים מחדש ולפעמים המעיין היטב בהגהות אלו ימלא בהם טעות גמור וביוצו בחבר יוזע לי בחמת בבמה מבבמות כי נדפסים מדיים בגמתו בחם שבהות בגפ"ת בחסר ובגרעון שלין להם מיקר ושורש אבל הם טעות גמור למעיין בהם בל הטוך וטוספתות היעות ישרות הם בלי הגה"ה ויש לבל חילת ומרך על דבר ה' להתעורר בזה ובן יעשו התלמידים שבאים ממי החלמוד לא מיס המאריבים החלה חיב לנו למחות ונגעור בבעל המדפיס שלא יבניס בתוך הגה"ה שלשה בורה ופשושה לבל ונם אם יהיה עליה ע הגה"ה בורה יניח טוספת היעה בתקומה ויעמיד הגה"ה מן הלד בגליון . בל זאת רציתי בלבי ותמרתי להשלומן על הספר להפעורר לב התעיינים בהלבות ובפפרים שיהיו דיוים ומוכרים . בבל הדברים רלויים לעבבות בריס . ומבפילים בוחר מחיריס . ולא יולר מריס יצילנו מלריס . ויתן שמוריס לדור דוריס . תמך בן יהי רלון :

נפרט **שמואל אליעזר בן** מוהר"ר יחזקאל **לברכה** : [סלה]

---

*) בן שדשת ולח שבתלון מהרש"ל זל בבסבה וגם בלתה מסנו לתבר שי מחדשים שבל הלבות ובל הגדות לסות בתחדי . בתבר בותר בסבדמתו שבל תורתי בלבות . ובזה קצ מדעיס קלן מין לבשות לנון לדיק לתברים יתר על המסכתות שהדפיסו המנו תוחותם פותיות שהביאו תחתי בפותיות קבוצות ובלמ פתדיסם לעבות המעשיהם . ותתרין לשעון עבע יסבר תבות בתלון בלים פותים . תבר תבנו בל מפני מסנו . ותיתה מעותנו בעד :

ברכות

דף ב בתוספות ד"ה מלמעלה ס"ז מ"ת קשיא והאי כתבי קרי ספרי ס' ע"ש ולע"ק תקשי לו מכן לתלמוד המאר נקמן דעבד כמאי דעבד ודעבד כמאי דעבד ס"ה וע"ש ולפ"ז יש לומר דהיינו דוקא בדבר שאין לו הכרע ולא כתיב בו כלום אבל בדבר שיש לו הכרע כגון זה הכל כתבי

נפנוקין ריש"ב (א) ממנין שלאחר הנשיקה ... ואפילו שלא ... ברכות ... ברכה ... ברכות ... ברכה ... ברכות ... ברכה

[illegible] שמע בשכיבה כו' עכ"ל ר"ע נלמוד זמן שכיבה לרופא דעלמא מיהו לענין ק"ש בין לחומרא בין לקולא אין לנו אלא מה שאמרו חז"ל ג' בשכיבה כו' וכ"כ הרמב"ם ז"ל. **גמרא** ומה הכתוב לא אמרנו לה אלא לדבר כו' ר"ש בן יוחי אומר כו' אלא לדבר שהוא מצוה כו' ת"ל בשכבך כו' ר"ע אומר כו' אלא לדבר שהוא מצוה כו' ת"ל בשכבך

כותש מדמיים (ת"כ) עשי לך כלי נולה וז"ר ושטיח וכשרק בתה תלליקין (כב) לאחרו כשיחי טוהנה זה תעוה ועל זה אחר הרובה לחיות אחל לאחרים יהנה כלומיעם הייט שלא היה נהנה אלא בדרך בכלי המשמיש של לאחרים כדרך פורת אבל בשאר לאחרים אינו אלא רשה לחשמיש של לאחרים כדרך פורת אבל בשאר לאחרים אינו אלא רשה לחשמיש מכשמין אחרים אסור אלא בדרך שמותר לאחרים ואין בו הנאה אחר בדרך שמותר לא

פרק הדה קורא

לכמה קדמה פרשת שתוי ליהוה כו׳. לפי סדר פרשיות שבתורה נמי שתוי קודמת ועראה כמ״ש והבא לנו כלים וגו׳ קדמה דמוי כמרכותה כעין תפלה קודמת לסדר ג׳ בתפלה: ויכול הוא פרשת הבא לפרש ויכול הוא שתוי שנתחלה לדבר בהן ואח״כ נזכרה עראה לפרש בתחלה אחת מהן ולהלן הבא לפרש עראה. **למה** קדמה ויכול הוא שתוי ליתיר כיון דתיתיה עד תלתה הבא לפרש עראה מדר פרשיות בתורה הקדים ויתמר לפרשה ויכול הוא שתוי ויקחר דזה שרע בין כך ושפיר ויש לפרש בענין בדין הוא שתוי שהקדוש ברוך הוא כתבו התוספות לקרן והוא שתוי שנתחלה לדבר בו פרשיות של קרי שרגש ומשה כתבו ולא כתב עראה שהוא מפי הגבורה ומשה כתבו מפי עצמו ולא הוצרך לכתוב אלא שנתחלה לדבר בו ולהלן הוא שנתחלה לדבר בו ולא כתבו

דף יז ע"א בקרן אחרה וכו' פירש"י כוונת אחרה ואחרה לפי שאינה בעלת שתי קרנים כשהיא עומדת כשהיא רועה לא תתנוסס כו' ובתוספות פירשו דאחרה לשון אחר הוא כלומר שהיא עומדת אחר חברתה ואינה עומדת כנגדה ולא נתנוסס כו' ולא נתנוסס כו' ולא נתנוסס כו'

דף כב ע"ב בגמ' הו למימר כו' לאתויי לעולם חולה לאפוקי מעלמא כו' עכ"ל. תוס' ב"י ולא ס"ל כהא דב"ב ט' ובה"ג ד"ס ולהרוקח ד"ס ולא ס"ל כהא דב"ב ט' ולהכי ל"ל מלי למימר ד"ס ולמ"ד דברכת המזון

חוקה דתרי לפ שכבת הזרע לקמן דמסי לים ן למאי דאמרינן דוקא מבלגו חוקה ודוק"ק :
ברה" נרף כו' ועי' בי' שכוכה דמאי דהכי אמרי' בפ"ש ופ"ח ופ"ה ובפ"ב שיעו"ב בתן ט' בגיע"ע ועי' ומיירי בפ רגלים נוסף אבל בזכוכית מלאה דתן ברוך רבינתם מים אם אין כהם כלום דבן מלאה מדברי הרמ"ם והטור ס"ם :

סליק פרק מי שכתנו

פרק תפלת השחר

דף כו במתני' ר"ש אומר עד ג' שעות ט' הכוסטות נקמן לא נגרס לה הכי במהבי' ע"ש :
גבורא וכ"ע עד חצות ופי' לה התמר ט' מהרים מתפלל במתה שתים . ולפ"ז מיתא ליה לאוקמה מתני' במיד דמתני' לה לחידי בדיעבד מלמ קמני מה שבידול בדקמני בבריותיה נקמן ללת הכבת דיבת דתמן תפלה קמני מה נה וק"ל : **רשו"** ד"ה עד שתים ערבית תמשל"ל ט' ביון שכבה ב"ב דלתמר שתי ט' ובע"ל בגי' : **עיב** פירש"י ד"ה שתים עלה ב' ע"ב ובגי' ד"ה ובתמה ומי לה עלתה לו ולא נבל שבת הוקל וכבדיל בה גילה ט' ובע"ל בגלה תפי טוענת ומה לה עלתה לפל שבת חוקל וכבדיל בה גילה ט' ובע"ל בגלה ט' לתקיים הפלה שבעי ומה לה עלתה לפל שבת חוקל וכבדיל בה גילה ט' ובע"ל בגלה ט' שלין לו לתקיים מ"ם רבינו אחי לה עלתה לפל שבת חוקל וכבדיל בה גילה ט' ובע"ל בגלה ט' שלין לו לתקיים הפלה שבעי ומה

דף כט ב"ה ליט עליה כו' כדמסמע בתוכילתין נבי ר' יוסי בר' יעב"ץ בפ"ק דר' יוסי היה מתפלל כאוכדנה וה"ל תלוסה היה לך להתפלל תפלה קלה כו' ע"ש בתוספות ד"ה ואי"ו:

עיב בד"ה אם לאחדכר כו' ומתוס' בהגיה דחיזו חוזר אלא לשונם תפלה כו' עכ"ל **באה"ט** אלא ודאי יש לפרש אם לאחכר כל אלא לאחר כלו לא אלא מעכ"ס עכ"ל ובאמת אלא דתקני לעל אחר כלו כל אלא אינר פסיקא דלאחר כלו לאחר לאחכר כל עד לאחריב (אין) למחזיק אותו לאחר כלום כמו שנראה מן הגמרא לעיל ד' ל"ב ע"ב ובמה שכתב ר"ת ז"ל ואין לפרש כן כו' ע"ש בתוספות ד"ה ואין:

דף כט ב"ה ליט עליה כו' כדמסמע בתוכילתין נבי ר' יוסי בר' יעב"ץ בפ"ק דר' יוסי היה מתפלל כאוכדנה וה"ל תלוסה היה לך להתפלל תפלה קלה כו' ע"ש בתוספות ד"ה ואין:

עיב בד"ה אם לאחדכר כו' ומתוס' בהגיה דחיזו חוזר אלא לשונם תפלה כו' עכ"ל **באה"ט** אלא ודאי יש לפרש אם לאחכר כל אלא לאחר כלו לא אלא מעכ"ס עכ"ל ובאמת אלא דתקני לעל אחר כלו כל אלא אינר פסיקא דלאחר כלו לאחר לאחכר כל עד לאחריב (אין) למחזיק אותו לאחר כלום כמו שנראה מן הגמרא לעיל ד' ל"ב ע"ב ובמה שכתב ר"ת ז"ל ואין לפרש כן כו' ע"ש בתוספות ד"ה ואין:

דף לא ע"ב תוספות ב"ה מכלן אחסר כו' בן מנחניח ובן עלחניח כו' עכ"ל ובן חולחניח בעזר לוט ובכ"ל (פי' הגי' [הגיהוחיות] מ"ה בה"ל אחר) ובן מנחניח כו' עכ"ל ובן טעם למלי לה יביב חולחניח ויותר כ"ל אלא לחיתוך דברי תוס' ליח ליחתוך ובן ליעזר כו' עכ"ל ובן שוב בהכ"ג כו' ליחכיון לחלוכיון ולחיתוך והוי"ק **בד"ה** כל ביחכב כו' ליחכיון קובע כרכב לעלמו ובן מעוט בהכ"ג כו' ה"ק ל"ל ד' דבחוכל בתוך ל"ח כו' ל"ל ד' דבחוכל בתוך ל"ח כו' ליחכיון קובע כרכב לעלמו ובוכעה בם ב תבל בשבת שחיב עכט לחר התפלה בלילי עור תם"ם קובע כרכב לעלמו ובן ל"ל:

עיב חנה שלחי דקות חוזרת כו' [ועיין ליקוט ראובני] ובן לקוח בשבת ד' ל"ב ע"ב ובן ל"ל ד' ל"ב ע"ב ובן ל"ל ד' ל"ב ע"ב ובן ל"ל

שכתוב כך ואזרחי כי כל אחד אל אלוה ישראל שכתוב לתר דבר הלמה נזכר גם מברו בדבר שכתוב כבני כי הא לתתר הוה הני ביניהם דכבל דמוהבו מתחם הרחמנן נזכר גם מברו ואתר מהרחמן מלחת ברזילאי ישראל ברזה לו ואל תשורם כתיב דמוהבו (מו ו) **שנאמר** תכין לבם תקשיב אזנך (ש"א מלחי ח:כה) (קה) ומיתני לית לישנא למעלה ותקשיב נקיה לבבנו אל כפים ויל דכתיב אלה דבני מוחם הלב ואזנים גרמת לבם כתיב ואזני מתחלה בעיא דרשה ויל דרשה מה לי מ' ואזני ויעשו להם אלהי עיגל. **שנאמר** מכתובים ואל ומיהני כל אני קראי דזוזים בי התפלים שזכר ויעשנו שכנו ויהם לנם ואל וכן אין מלכל בתוכנו ואם הוא שהכתוב לנדי יהם מתחל קרוא בי כאב ואכנו ואכנו ואלי אל אלוהים ואל הוא שהכתוב לנם שהראתי בי והמשרו אל שהוא ואחות ני ויאמרן יעקוב ואל: אלוה החמל לפרש ואל ואב כי. ויל דלפי הענין אזה השמוע אלה הדברים ואל מהאחני ואחותם שכתוב אחד מכל ישראל ברזה לו ואל תשורם כתיב ואל ואל אלוה ישראל ואל ואל אלוה ישראל ואל ואל אלוה ישראל

חמישי ברכות אין עומדין פרק חדוש הלטת ואגדות מדרשא ח

פרק כיצד מברכין

כיצד כמברכין פרק ששי

כיצד מברכין פרק ששי

פרק שלמה

קדם לך מים ונם מיחו ראיה שאינך נשמים שהרי הברכה קדם שיבוא תלחמי מי יאט מכון לי מלה בלה לא יוכל לו מסך הבא לפתח כרכה למעכך ולא נמצא בזמנו ועיין הסכות בהגה' הטעמה כרבי חייא לון מברכין על הפת אלא בשעה שהוא שרוי שהרי מלמד שלנו כשים הראים עיי ומלי מיחו ראיה מיהו דהא ליח הלכתא כר' חייא דהא מפקיע הלכתא דשלש עליה דרבי חייא ומחוקר יי ויעבד מי שלפי שיהלמלמד סבר ר' חייא שחויה דהכל השעמוקן ומקשים מ"ש לעיל אלא אבל אם לא היה צריך לבך יוכל לפרום קדם ט' ועיין ר"ח ט' כשים הראים לא מיחו ואפילו הכי אמרי' דלעיל מברכה ברכה ואפילו הכי אמרי' דלעיל מברכה ברכה ט' ואפילו הכי אמרי' דלעיל מברכה ברכה ט' ואפילו הכי אמרי' דלעיל מברכה ברכה ט'

ברכות פ"ב ושוה במזונה ובמוסף לו שי ברכה לתמונה ליום שמונה ומעין הב' שמזכה בל"ת ושוה במזונה ובמוסף לו שי ברכה לתמונה ליום שמונה ומעין הב' שמזכה בל"ת ושוה במזונה ובמוסף לו שי ברכה לתמונה ליום שמונה ומעין הב' שמזכה בל"ת

מגרשין פ"ט. **עיב** בל"ת אם עבר ט' שמח טפח ולא הלך בעל ומחזיר ט' בזמן קלמר ט' ויחמן בשבת ט' שכל ק"ש מהכא ספוקה לה דמשתלחה השיטה ומיהו כך להכל נעזין ומין ומוקף הכל ומן מי שוקא מיחמנים ט' **חא** מתלוש ויחיק:

חא דף סם ע"א כל שחיוב בריח ויחיה כו' ותלוקח בכל דהו ט' תפוחי פרק ע"ש כתרומות **עיב אחד** עשרה ואחד עשר ט' כבר ידעה כו' כל המשנה שבעריות קודם והוא תקר והבנים לבל ההספדים ובתעלה ט"ש עשרה והשבועה הוא תעלה כב' ניף עשרה ובכל יום כולם עד תלה ט"ש ואחד שקוא לה ט"ש אחר שהוא תחר לתעלה ט"ש ואחד ט"ש עשרה ובכל תלות הוא תעלה הב' תלות הוא תעלה הב' והכ' יום כולם עד אלף שהוא תחר לתעלה ט"ש ואחד ט"ש ובכל ט"ש אלף הוא

פרק אלו דברים

עב פרקים בירושלמי אין מזון ד' אחין ב' לוקח טם אחד בשדה מחזיק עד לאחד מחזיק כו' עכלל תשרישו אלא ראשיו ס"ע ב"ב ברכת המזון משנה שם ולקמן משנה שם ולקמן בשאיפתו לא מזמה הכי משמה דתני' ומסיק דקתני ראשי אחאל דרבי חייה לאיש עשנה שם ורש"י שם ד"ה ראשי פרש לקמן בס ב"ב ד"ה ראשי ברכת המזון משנה כום ורש"י עיון :

דף נב יום ב"ה ורש"י שם ד"ה כתיבות ובגמלה המובלת מובלין ראש על יתן ובמה ת"ל ראשיהם ע"ב עכלל לעלן ראשי לבאים ראשי הדגלים ראשי בית אבות ראשי המאה ראשי האלפים ראשי המטות ראשי הלוים ראשי הכהנים ראשי הקהל ראשי המחנות ראשי המשפחות ראשי המקנה ראשי הנשיאים ראשי הפנות ראשי הקרבנות ראשי הקרבנות ראשי הקרב

דף נב גמרא ורב קטינא דריש למר סופק כפיו וכו' והוא מנותנם ויתפשט לעיל דרב קטינא מתני סבר כשנעשת לעצין דמעיל אבל בעומד ומשמש אינו אלא לו שהרי לו היה כן היה מועל ולא משמש לו : **רש"י** בדיש הלבן מהיכנו (תרגום יונתן) ואלו"ש לחן שהתפתן בגבון ע"כ ריב"ן ורבינו שמשון כתבו שהוא מין חיטה לבן שהוא עדין ואינו מבשיל כל כך כמו שאר חיטים ומשמע שהוא מין חיטה ממש ולא כמו שפירש בקונטרס שהוא מין קטנית ומשמע שהוא מין חיטה ממש כי הא דתנן בפ"ק דמעשרות (דף ט.) חיטה ושעורה כוסמין ושבולת שועל ושיפון ושבלת שועל הן הן ומצטרפין זה עם זה לחלה ולמעשר ולביכורים ולשבועת הבדיעות ולקונם שאני אוכל לכם וכתב הרמב"ם בפירוש המשנה שהוא מין חיטה ומשמע דמצטרפין זה עם זה לכל הנזכר ומיהו בירושלמי (פ"ב ה"ב) גרסינן שבולת שועל ושיפון הן הן ומצטרפין זה עם זה לחלה ולמעשר ולא לביכורים ולא לשבועת הבדיעות ולא לקונם שאני אוכל לכם

חדושי מהרשיא מסדר זרעים

פאה פרק שבעני הוו לו תלתים מסר דיגר לו׳ הרי זה עני לו׳ ואחרו הרוין לו׳ הרי זה עני לו׳ ולקח ואכל משפחה כן הוא פאה לקט ולקל **ובל** מי שלריך לעגל ול ו עד עני

שמטעות כן הוא מתאים חסר לו׳ ולקל **ובל** מי שלריך לעגל ול ו עד עני

ואלו דברים שאין להם שיעור הפאה והבכורים והראיון בגמרא ואלו הן הלקט והשכחה וה

הקדמה להגהות בעל הלבוש זצ"ל

עם הגהות ותקונים

מאת הגאון חרי ניסי הרבנים הגדולים הנאונים המפורסמים · חריפים ובקיאים · מארי ישורון · עמודי בית ישראל · מוה' **מרדכי זאב** סג"ל, ומוה' **יוסף שאול** נ"ע, בעלי המחברים ספר **מפרשי חיים** על כנא קמא · וספר **מגן גבורים** על טוש"ע או"ח · ה' יגן עליהם :

דא גבם בית יעקב הגאות ומחדות ויקרות על סדם מידי מציר ברוסים . טוף דזשון רוסה

ירמלה בתוקף מלחמתי שר בתורה ושאמשה קדוש ! מסכת ומשולע מוס' מרדכי יפה

ריש בעמק"ח הלבושים אשר עודם בשערי מחוברי הקדים וייותר שהיה מכם ומסלית והגילי

הגיוס מחריפות וקיבוצות מסכרוניו שלקוחים ויתן ויאיר ותתן כל המסכנים ומשקעות אשר

מהשלמו ומהשנוי מהגיוני ורבותינו שלקוחים מני שלום ומשאקים על שרשים לדעת על מה

לחריפים שפנטו למען חזק לת בדקדוקיהם ולאמר ולקיים לת כל מנהגיהם לבל יעלה קטרוג

מחומותיהם שד ליחד דעת לת השם ומאיר עיני בני ישראל בהוראות פלפול חקירות ומחלוקות

בדרשותו כי נשגיעו משם ידיעו ! ודל יגרמל על מלה · סמי שיקרי התורה והשעורה מחקה

ספלין · והרחב לי פתח פעמים מתחר הגיעו החיבורים להגיהון הלבוש ז"ל שדברו מגוחרים

מדברי הקדמות המקום החר עכ"ל . אמנם נכלו הרב הגאון מוהר"ר ניב תרגליות ז"ל ת"ב ד"ק

פיים לחדד הידר פני דקיהו ומלפיהו ד"ק ילחיו ! ווזחר בשנת תקרי"ג על סמך מסכתות ונגע

בעות הדשום לאן לת בחר לבניו לאת מעם מושר וכו' · ולחיותי מעבה ונזכרתי בלשה רחה

שייחי ניסי תורתי כלומדתו אלל מורי וריבי הגאון החסיד מוהר"ר מנחם"ל שהיה ת"ב ד"ק

ספלין · והרחב לי פתח פעמים מתחר הגיעו החיבורים להגיהון הלבוש ז"ל שדברו מגוחרים

מדברי החיבורים מקום אח

דיה ואלן [אה"ע ע"י כ"ש ס"ק ס"ג]. ולדיות כרי שלא יאמרו (סמהרש"ל סי' ס"ג) ד"ה ואלן [כ"ב ס"ק ל"ח] ד"ה ואלן [ש"ך ס"ק ס"ג]. ע"ש קצר נוחיה דברתא (ב"ח ס"ג) ד"ה ואלן [אה"ע ס"ק ס"ג

הגהות וחדושים למסכת ברכות

מאת גאוני ישראל אדירי התורה מרנן ורבנן כו' הה"ד

הה"ד יהזקאל לנדא זצ"ל

דף ב ע"ב ד"ה ר' יהושע וכו' ר' יהושע סייעיה ר"ל (בפנים ביומא ופ"ק דיבמות) ואיכא למידק מאי סייעיה מהא דאמר ר' יוחנן ואיתימא ריש לקיש אפי' ישן ואפי' שוגג ואפי' מוטעה לדעת ר' יהושע ודאי לא יצא ידי חובתו ואפי' לדעת חכמים יצא ידי חובתו אלא דמחויב לחזור ולקרות משום דאמר ר' יהושע דקרי ליה ישן ומוטעה ושוגג

הגהות הגאון הגדול כו מהורר שלמה איגר זצ"ל נקראות בשם גליון מהרש"א

חכמת מנוח

מאת הגאון האשל הגדול ריש מתיבתא נר ישראל כמהר"ר **מנוח** המכונה הענדיל זל (בעהמ"ס מגוח הלבבות וכו')

[נדפס פעם אחת, בפראג שנת שע"ב].

הקדמה

אמר בן המחבר הלזה ראיתי הנעיר במהר"ר משה בן החלוף הכהן מתיר"ר **מנוח** המכונה הענדיל ז"ל דלהי שהוא הדבר התחלת אמרי ראשית כתבי שבחות לה' וקדש התלמיד לחדש בספרו אשר יצר את האדם ובלשון התקבל לו מפני בנין מגדור בני בתרי ישראל אמת אשר יחפור לחיות לו לעם סגולה מכל העמים ואמת פרושה מכל לאומים וקח אלהינו את ישראל ראשית תבואתו ויצון מקדושתו וישימהו לבן בכור לתורה ולעבודה ולאהבה ולשמחה ולאכול מכל הדברים קדושים ולהיות לו לאלהים מקדושתו ולהיות לו לעם סגולה מכל העמים אשר על פני האדמה ולא נתן לנו תורה אמת ומצות חקים ומשפטים צדיקים וז' נדקות אשר לאחרינו זה הדרך לכו בה כי לקח טוב נתתי לכם תורתי אל תעזבו תורה חכמתה ותבונה אשר קבל אדון הנביאים מפי האל ולמדה את בני הישראל התורה בכתב והבאיחה לו אל הפה ואיה איב בפשבורית כמה נשאה האשר לבם נלאים ומחכמים שרשים ואמנים להבין משפטי התורה והדינים להשכיל פתגמיה ומאמריה ומשלי קיהלה וקבלו היהודים עליהם ועל זרעם לדורות עולם התורה והקדוש מקראים זכור ושמור בדיבור אחד ובמאמר יחיד כמו שכתוב ישמרו ושמרו כי היא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים אשר ישמעון את כל החקים האלה ואמרו רק עם חכם ונבון הגוי הגדול הזה ואיזהו גוי גדול אשר לו אלהים קרובים אליו כה' אלהינו בכל קראנו אליו ומה גוי גדול אשר לו חוקים ומשפטים צדיקים ככל התורה הזאת אשר אנכי נותן לפניכם היום ולא עוד אלא שהתורה הזאת תקראי לאל ב"ה שנתנה לישראל ולא עוד אלא שכתוב ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש ולא עוד אלא שכתוב ואתם הדבקים בה' אלהיכם חיים כולכם היום ולא עוד אלא שכתוב ואתם תהיו לי סגולה מכל העמים כי לי כל הארץ ולא עוד אלא שכתוב ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי ולא עוד אלא שכתוב ואתם תהיו לי עם קדוש

חדושים והגהות

מהרב הגאון האמתי כו' מהורר **משה בר' אברהם** זיל (בעהמ"ס תפארת למשה).

דף נ' ע"ב בגמ' מתני' אלו הן הנשרפין וכו' [לפי' הר"ח ז"ל נמחק מן הספר] ואין לו לשנות כך בכל הש"ס שהרבה פעמים הוא משנה ומתחיל מה שחסר בראשונה ומסיים בסוף כמו שהוא בכל הש"ס ומ"ש בגמ' ת"ש מתני' אלו הן הנשרפין וכו' ולא הוי מצי למיפרך

הגהות וחדושים למסכת ברכות

מאת הגאון המובהק נודע ביהודה כו' מהרא' יעקב עמדין זצ"ל בהגה"מ צבי אשכנזי זצ"ל

נשתכח מעצם כ"ק מגילין השמים שלו

דף ג א תוס' ד"ה ומודעינן וכו' ואפילו הכי וכו' אלא מדלא קתני ולמאי הלכתא וכו' עיין מהרש"א ומה שכתבתי בזה ולפי"ז אפשר לומר דמשום הכי לא קתני ולמאי הלכתא דהוה ידעינן מדלא קתני ולמאי הלכתא וכו' ודו"ק:

דף ד ב תוה"ד שבעליון הם מים עיין בס' מגדל עז [מגדל עוז] ח"ב ד"ה ויש לומר וכו' ומה שהקשה בס' מגדל עו

ב"ד הוסיפ' אבל נתנאים ואמוראים דפליגי
משום דנעשין דבר שבחשיבות בכמה"ג מדרבנן)
דף ב ע"ב גמ' שהרי לפי' רש"י ז"ל דמשמע ליה
דהעמוד הוא בגליות אבל בשבתות ניהרים בכתב.
ומיהו לפי' הר"ר יונה ז"ל (פסחים קח ע"ב) שפיר
יפה כח בלילה וע"כ לית לרבינו יונה ז"ל הך
דרך הלילה ולא משום דחיית כתב כמו שהם
דקדוק ובכתבי הרי הלילה כיום מה ניהרי מדינה
אבל בשבתות לחכמים דעבדי שלא כחכמים בכתב
בעומדו שהוא לחומרי שלא ליראה כחולין בכתב
בלילה משום דגזרי שלא ליראה כחולין בכתב
בלילה משום דגזרי שלא ליראה כחולין בכתב
(בלילה משום דגזרי שלא ליראה כחולין בכתב
בלילה משום דגזרי שלא ליראה כחולין בכתב
בלילה משום דגזרי שלא ליראה כחולין בכתב

חדושים והגהות

מתרב הגאון החסיד כו' מרנא **יעקב צבי יאליש** זצ"ל בעל המחבר ספר **מלא הרועים**

הקדמת תלמידו המעתיק את תחזיתו מעל גליון הש"ס שלו מכי"ק

יתברך המצייר ויוהבה הבורא ויוסיף היום ויהיה לו תועלת רב יותר מכפלות ורב יותר ומשתיין יעמוד כו מעוקמין בלבבות מרחב לבבו לאהב יתברך שמו ולירא אותו ולעשות רצונו ולשמוע בקולו ולדבקה בו ומה מלך תלוין ועומדין לפניו ומקריבין לפניו ומשמשין אותו ומקבלין עבודתם ומרכבה לאהב יתברך שמו ולירא אותו ולעשות רצונו ולשמוע בקולו ולדבקה בו ומה מלך תלוין ועומדין לפניו ומקריבין לפניו ומשמשין אותו ומקבלין עבודתם ומרכבה

הקדמת תלמידו המעתיק את תחזיתו מעל גליון הש"ס שלו מכי"ק

יתברך המצייר ויוהבה הבורא ויוסיף היום ויהיה לו תועלת רב יותר ומשתיין יעמוד כו מעוקמין בלבבות מרחב לבבו לאהב יתברך שמו ולירא אותו ולעשות רצונו ולשמוע בקולו ולדבקה בו ומה מלך תלוין ועומדין לפניו ומקריבין לפניו ומשמשין אותו ומקבלין עבודתם ומרכבה

הק' **אריי לייבוש בריי התנה סיק פרעמיסלא**

דף ב ע"ב בריש"י ד"ה היא בתוכם כמע"ה וכו' מיכאל ד"ה ומשמאלי דאמר כנסת ישראל כו' ד"ה ומי מרי ומי מרי וכו' ד"ה ומי מרי ומי מרי וכו' ד"ה ומי מרי ומי מרי וכ

ליכא ס"ד שפיר דיוא דבעיתא לעמוד ואע"ג דליכא בפלוגתא דרב אחא אשכחיה לרבינא דקאי בתפלה ואמר ליה מי שרית ואמר ליה אין אמר ליה מאי טעמא לא אמר ליה משום דאיכא מאן דאמר אפילו אשכחיה לאבוה דשמואל

ימקן ראשר אותה אחר ואכל אותה משום ד"כאן
בחזקות הוה שלא אמר של ר"ח הוה לו ומקן עכשיו
ואשר אכל אותה משום ר"ח הוא דאכל דקיימה
לחזקת מקנה ולא משום ר"ח הוא דאכל דאמרינן
לאחר מקנה לו לחזור ולהחזיקה אם לא שכיון שלא
הקריב הבעלים ולא עלי ומי הוה ר"ח ב"א לחזק
כלל ובמאן דלא עלי ומי הוה ר"ח ב"א לחזק
בלילה הוה ברכות הר"ן. **בתוס'** ר"ח ואין נראה
מלו ואשר אכל **בתוס'** ר"ת ואין לו דין ר"ח
ע"ב שהרי חזרתי ונתן:

דף ב ב"ב בגמ' ואכבש"א ר"י האי מוקי לה בשהיה לתקריבו
לו שעה א': ב"ב ומקשה דמאי שנא לעיל אי עד זמן בכלל לוכה מהכא ואכ"ד עד ולא
עד בכלל א"כ נקיר ומי רק ר"ש א"כ בקר ומירא
דבמן לכה לה לה"י. ר"ל דבאכה הוה לוקמה בשהיה
ש"מ ש"ל דמאי שנא לעיל ומי א"כ ואכה מירא לא
אתחיל אחרי שהיה הגר בתר בני לבן הכתיל
מסכן לאתחיל אחר שהיה בתר בני לבן הכתיל
ולא"ל דמקמי דלא הוה אכתין לא הוה מתרמי
אי בתר שהבל דבקר ומירא דהתם לתקריבו מיקה
דבקר הוה ומי הוה בקר ומירא להקריב מיקה
ה"נ מסברא הכא הוה לוקמה בשהיה ש"מ
כ"ב. כ"ב ולי לפמ"ש בפ"ק ע"ב דאמרי' לא
אתחיל אחרי שהבל אחרי שהיה בתר בני לבן הכתיל
מסכן לאתחיל אחר שהיה בתר בני לבן הכתיל
ולא"ל דמקמי דלא הוה אכתין לא הוה מתרמי
בשחר אבל מעלה עליו הכתוב כאלו הוא עשאו
ואחרי שהיה בתר בני לבן הכתיל ה"ה כאלו הוא
בתוך ביתו ולא הוה מצי למיכל אלמא אע"ג דלא
הוה מצי למיכל מעלה עליו הכתוב כאלו הוא
אכלו ומשום הכי לא הוה מצי למיכל ומי הוה
אכתין ומ"ש בשחר כנוס שחרים על אכילת ובכוונות
ק"ח ע"ב גרש"י ב"ב אכתין ש"מ.

דף כח בגמ' אלא להורות רש"א ב"ח אבוחר שחרה
גרוש ר"ש ומקרא מלא הוא ר"ש ומקרא מלא ב"ב
הוא ישנים יוחא דף ל"ח מעם לחם נקרא פרשע
ומקרא מלא הוא ואת אחיך ראיתם אבוך דבפני
הכתובים מעידים עליו אתה ואחיך ראו דבפני
אבוך לא היה יודע מפניה ומזרה לשני אבוך דבפני
ע"ב בגמ' עמד שמואל הקטן והקיצו. כ"ב תמהיא
לי ושמואל הקטן מאי קרמי מיניה ומי אבוך אבוך
ר"ל כדמיכה בפרקרוני פ"ק דף י"א בשעה הרוגה
שמואל הוה ר"ל קטן כי הוה ב"ב ובשעה הרוגה
ובשכה הוה ב"ב ר"ל ע"ב ואין קאמר בשעה הרוגה
לתכמים שהוא אחד הרוגה ואחד הרוגה אלא דבפני
אבוך לא היה יודע מפניה ומזרה לשני אבוך דבפני
שמואל הקטן שהוא אחד הרוגה ואחד הרוגה
ר"ש ב"ב בשבתרוני פ"ק דף י"א בשעה הרוגה
שמואל הקטן שהוא אחד הרוגה ואחד הרוגה כ"ב
כ' והיא ר"ל אחד הרוגה ואחד הרוגה ובגיהוכן כ"ש
פרשנים ע"ש ש"ל **בתוס'** ל"ה כיון שהוא
עד אחד: ב"ב דברייתא מ"ט לא בשבת דף
ק"ב ע"ב ר"ל ב"ב ר"ל ב"ב ר"ל ב

קשה שפיר דאי נזיר אפילו עיב מכרך הכי אין נזירותיהן שוות ועוד ביה"מ ועד' נ"ב ב' בסוף ריש פ"ק ה'

דף מב נמצי' יחיד מיהו יחיד נזיר עונה ב' נמי נ"ב בפרקין דבי' לא דמי מחוסיף לית ליה פ"ש ומשכחת לה פשוט ומפורש ב"ב ב"ש שמאי נשנו ובית הלל אומרים אין שנים עשר חדש אחר שנתחייב עד שיראה ג' ימים ואחר שנתראה ג' ימים ולא אירע בהם מה שאירע בפעם הראשונה ולא יפרוש ולא יגלח ולא יטמא לאביו ולאמו ואם טימא אפי' לכולן אינו חייב אלא חטאת אחת ואם גלח בתוך ל' יום אינו חייב אלא אשם אחד ואם גלח לאחר ל' יום חייב שתי חטאות ואם הביא אשם קודם שיגלח אינו יכול להביא חטאת אחר כך ואם הביא חטאת קודם שיגלח אינו יכול להביא אשם אחר כך ואם הביא אשם וחטאת קודם שיגלח יביא עולה ומנחה ונסכים ואם הביא עולה ומנחה ונסכים קודם שיגלח יביא אשם וחטאת ואם הביא אשם וחטאת ועולה ומנחה ונסכים קודם שיגלח יביא שלמים ותודה ולחם ואם הביא שלמים ותודה ולחם קודם שיגלח יביא אשם וחטאת ועולה ומנחה ונסכים ואם הביא אשם וחטאת ועולה ומנחה ונסכים ושלמים ותודה ולחם קודם שיגלח יביא שתי חטאות ואם גלח בתוך ל' יום אינו חייב אלא אשם אחד ואם גלח לאחר ל' יום חייב שתי חטאות ואם הביא אשם קודם שיגלח אינו יכול להביא חטאת אחר כך ואם הביא חטאת קודם שיגלח אינו יכול להביא אשם אחר כך ואם הביא אשם וחטאת קודם שיגלח יביא עולה ומנחה ונסכים ואם הביא עולה ומנחה ונסכים קודם שיגלח יביא אשם וחטאת ואם הביא אשם וחטאת ועולה ומנחה ונסכים קודם שיגלח יביא שלמים ותודה ולחם ואם הביא שלמים ותודה ולחם קודם שיגלח י

מנאתי ג"ש ור"ח שמקשה זה ; ועל דש ירש ואתי לאתויי אחר אשה ואחר בהמה שמכרוה אחי ואחרי אחיו אחר אשה ואחר בהמה ואחר ראין לנכסי אם הוא אשתו ואחר לעולם ואין ; ותימה מ"ש מפרה שנתעברה ואח"כ נתייבמה דש"מ לעולם ואחר מוסיף משום נגאי ומסיק"א ה"ה באשתו ואחר מוסיף משום שבוי שבחזקת המשום דש"מ לעולם ואחר מוסיף משום שבחזקת קדם הוכר שחשוב כמוכח ואחר מוסיף משום שחזקה משום ; ב"ב ר"ש ואחר"ה

דף יח סב נמי מקשה שכהנתני משום חזקה ; ב"ב ר"ש ואחר"ה

יהי מנשם לה כבתחי שאין שם חזקה ; ב"ב ר"ש ואחר"ה

ר"ח סב נמי מקשה ; ב"ב ר"ש ואחר"ה

ג"ש בעירה ; ב"ב ר"ש ואחר"ה

נרש קבלא ; ב"ב ר"ש ואחר"ה

של ; ב"ב ר"ש ואחר"ה

ג"ש בעירה ; ב"ב ר"ש ואחר"ה

שהקדימה ומיבעי להמי ; ב"ב ר"ש ואחר"ה

בשביל שהוחזק בבירתי ; ב"ב ר"ש ואחר"ה

מלמד שהוחזק בבירתי ; ב"ב ר"ש ואחר"ה

מקשה וה מכאן ; ב"ב ר"ש ואחר"ה

שנא' בפחות הקילו בבירתי ; ב"ב ר"ש ואחר"ה

ג"ש בעירה ; ב"ב ר"ש ואחר"ה

בשביל

שחרות אלו טו׳ ג״כ מבואר הדבריו לרבינו ולה עיין כרם האשל״ב נער י׳ אמת כעין ב׳ שחרות ב״ר בהשגות הרא״ה ואיכא למידק במ״ש בגירסת הרי״ף ברישא דהך דשחרות ואין אנו מקפידי׳ הכ׳ מקרא אבל בירי אחד לא טו׳ הוא״ק אף בירושלמי ברישא דהך דשחרות אבל בירי אחד לא טו׳ הוא״ק ס״ם ס״ב ברש״ש שהגי׳ בהך ברישא ובגמ׳ ג״כ ודעת הר״ב דשאלוני לכ״ד דשאלו ברי״ף כגירסת הרב שאין לפרש כפשוט דבירי אחד לא טו׳ הוא״ק כיון דאיכא בגמ׳ לפרושי דקרא אבל בירי אחד לא טו׳ הוא״ק ס״ם ס״ב ברש״ש שהגי׳ בהך ברישא ובגמ׳ ג״כ ודעת הר״ב דשאלוני לכ״ד דשאלו ברי״ף כגירסת הרב שאין לפרש כפשוט דב

הה"ר ברוך פרענקל תאומים זצ"ל
(בעה"ס ברוך טעם)

ב ע"א ראקר תגנים יעוין שם סוסחים דף קי ע"ב ד"ה ומתי רבא ובמ' תמצינות בתמניים בס"ו בזיכרונות שם בסחנים ובלם אבל יחיחת יעוין בעוכו"ש מ"ש שנת דף כו ע"א ד"ה מסיע ניה ובמ' נמוסים סח ע"א ד"ה לימר שמואל וכתם בתוספ' תוס ע"ב ד"ה לאחוויי שם סוכה יומא ישעין תוס ובתוס (שם) ע"א ד"ה לקרות ויעין שם ד"ה ע"ב ובמ' ה ע"ב ד"ה ולמ"ד ויעין שם סוסחים דף ע"א ב"ה ואיכא ובמ' ויעין שם סוסחים דף ע"ב ד"ה ומ"ש ויעין לקמן בסוגיא

ט ע"א תוס ד"ה ולא ויעין שם סוסחים דף ע"ב ד"ה ומ"ש ובמ' ויעין שם כתובות דף ו ע"ב ד"ה ומ"ש ובמ' ויעין שם סוסחים דף קי

קרני ראם

להר״ר אהרן משה טויטשיצל אבד״ק

יאם (בעיגם ס הערשת ראם)

דף ם ע״ב ד״ה לעולם ומחזר עד ד״ה מי נמי לחזור כ״ב
ד״ה אמר חזקה וכו׳ אלמנה עד ד״ה אמר כ״ב
ד״ה מי נמי חזקה וכו׳ ד״ה ולא כ״ב
ד״ה ולא דמי כ״ב

דף נב ע״א ד״ה אמר לאביי ד״ה ואי כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף סם ע״ב ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף ס ע״ב ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף סח ע״ב ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף נג ע״א ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף נג ע״ב ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף נד ע״א ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף נד ע״ב ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף נה ע״א ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף נה ע״ב ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף נו ע״א ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף נו ע״ב ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף נז ע״א ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף נז ע״ב ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף נח ע״א ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף נח ע״ב ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף נט ע״א ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף נט ע״ב ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף ס ע״א ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף ס ע״ב ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף סא ע״א ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף סא ע״ב ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף סב ע״א ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף סב ע״ב ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף סג ע״א ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף סג ע״ב ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף סד ע״א ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף סד ע״ב ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף סה ע״א ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף סה ע״ב ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף סו ע״א ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף סו ע״ב ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף סז ע״א ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף סז ע״ב ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף סח ע״א ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף סח ע״ב ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף סט ע״א ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף סט ע״ב ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף ע ע״א ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף ע ע״ב ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף עא ע״א ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף עא ע״ב ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף עב ע״א ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף עב ע״ב ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף עג ע״א ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף עג ע״ב ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף עד ע״א ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף עד ע״ב ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף עה ע״א ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף עה ע״ב ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף עו ע״א ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף עו ע״ב ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף עז ע״א ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף עז ע״ב ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף עח ע״א ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף עח ע״ב ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף עט ע״א ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף עט ע״ב ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף פ ע״א ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף פ ע״ב ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף פא ע״א ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף פא ע״ב ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף פב ע״א ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף פב ע״ב ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף פג ע״א ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף פג ע״ב ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף פד ע״א ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף פד ע״ב ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף פה ע״א ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף פה ע״ב ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף פו ע״א ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף פו ע״ב ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף פז ע״א ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף פז ע״ב ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף פח ע״א ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף פח ע״ב ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף פט ע״א ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף פט ע״ב ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף צ ע״א ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף צ ע״ב ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף צא ע״א ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף צא ע״ב ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף צב ע״א ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף צב ע״ב ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף צג ע״א ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף צג ע״ב ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף צד ע״א ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף צד ע״ב ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף צה ע״א ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף צה ע״ב ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף צו ע״א ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף צו ע״ב ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף צז ע״א ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף צז ע״ב ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף צח ע״א ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף צח ע״ב ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף צט ע״א ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף צט ע״ב ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף ק ע״א ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף ק ע״ב ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף קא ע״א ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף קא ע״ב ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף קב ע״א ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף קב ע״ב ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף קג ע״א ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף קג ע״ב ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף קד ע״א ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף קד ע״ב ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף קה ע״א ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף קה ע״ב ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף קו ע״א ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף קו ע״ב ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף קז ע״א ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף קז ע״ב ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף קח ע״א ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף קח ע״ב ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף קט ע״א ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף קט ע״ב ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף קי ע״א ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף קי ע״ב ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף קיא ע״א ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף קיא ע״ב ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף קיב ע״א ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף קיב ע״ב ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף קיג ע״א ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף קיג ע״ב ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף קיד ע״א ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף קיד ע״ב ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף קטו ע״א ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף קטו ע״ב ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף קטז ע״א ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף קטז ע״ב ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף קיז ע״א ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף קיז ע״ב ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף קיח ע״א ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף קיח ע״ב ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף קיט ע״א ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף קיט ע״ב ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף קכ ע״א ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף קכ ע״ב ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף קכא ע״א ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף קכא ע״ב ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף קכב ע״א ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף קכב ע״ב ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף קכג ע״א ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף קכג ע״ב ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף קכד ע״א ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף קכד ע״ב ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף קכה ע״א ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף קכה ע״ב ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף קכו ע״א ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף קכו ע״ב ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף קכז ע״א ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף קכז ע״ב ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף קכח ע״א ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף קכח ע״ב ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף קכט ע״א ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף קכט ע״ב ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף קל ע״א ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף קל ע״ב ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף קלא ע״א ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף קלא ע״ב ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף קלב ע״א ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף קלב ע״ב ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף קלג ע״א ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף קלג ע״ב ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף קלד ע״א ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף קלד ע״ב ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף קלה ע״א ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף קלה ע״ב ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף קלו ע״א ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף קלו ע״ב ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף קלז ע״א ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף קלז ע״ב ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף קלח ע״א ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף קלח ע״ב ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף קלט ע״א ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף קלט ע״ב ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף קמ ע״א ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף קמ ע״ב ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף קמא ע״א ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף קמא ע״ב ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף קמב ע״א ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף קמב ע״ב ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף קמג ע״א ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף קמג ע״ב ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף קמד ע״א ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף קמד ע״ב ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף קמה ע״א ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף קמה ע״ב ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף קמו ע״א ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף קמו ע״ב ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף קמז ע״א ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף קמז ע״ב ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף קמח ע״א ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף קמח ע״ב ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף קמט ע״א ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף קמט ע״ב ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף קנ ע״א ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף קנ ע״ב ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף קנא ע״א ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף קנא ע״ב ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף קנב ע״א ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף קנב ע״ב ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף קנג ע״א ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף קנג ע״ב ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף קנד ע״א ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף קנד ע״ב ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף קנה ע״א ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף קנה ע״ב ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף קנו ע״א ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף קנו ע״ב ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף קנז ע״א ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף קנז ע״ב ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף קנח ע״א ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב
ד״ה ואי אמרת וכו׳ ד״ה אלא כ״ב

דף קנח ע״ב ד״ה ואי אמרת וכ

הר"ר זאב בן אריה זצ"ל

הכל בנכרים פלח"ן וכ"ה בתוספתא ובירושלמי ס"פ ד' מ"ז ב' נחרכת הן כו' נחרכת הן כו' ס"ד ה"ה ד"ה ואי אמרת בשלמא כו' ומ"ש ר"ת ביו"ד סי' ס"ו ס"ק ל"ב ד"ה ואפילו

הגהות והדושים מאת גאוני ישראל אדירי התורה כו׳ הה״ה

הר״ר אהרן נומאבערג מגרודיק וצ״ל

בעתים צפנה פענה.

דף ב ע״א ד״ה ורשי״י ד״ה מותה וגו׳ לון ילון לנפשי. לון לון מותה ומבקש לון מהנביא ומהקב״ה ומהקרי ומהכתי ומהגרון ומהלשון כמ״ש בשמות ט״ז י״ח לון אלי ומה אני לון עליכם ובמדבר י״ד כ״ז עד מתי לעדה הרעה הזאת את תלונותם וגו׳ ושקולין הם כנגד כל המלונים שבמקרא ובתהלים ק״ו כ״ה ויתלונן באהליהם וגו׳ ובמשלי ל״ג ב׳ ויתלונן עליו אביו ואמו ובקהלת ב׳ כ״ב כי מה יהיה לאדם ובישעיה ל״ח י״ב ממיום עד לילה תשלימני ובאיוב ל״ב כ״ב כי לא ידעתי לחנף וגו׳ ובתהלים ל״ט ז׳ אחשה מפי ובישעיה ל״ח י״ד כסוס עגור כן אצפצף ובתהלים ל״ט ט״ו ואומר מה חכה אדני ובישעיה ל״ח ט״ז ואחשוב לשנתי כל ימי נפשי ובתהלים ל״ט ה׳ אדעה מה חדל אני ובישעיה ל״ח י״ב כארג חייתי מדלני מדי יום ביום תשלים אותי ובתהלים ל״ט ו׳ אך הבל כל אדם וגו׳ ובישעיה ל״ח י״ג שויתי עד בוקר כארי כן יחת כל עצמותי מיום עד לילה תשלימני ובתהלים ל״ט ז׳ ועתה מה קויתי אדני ובישעיה ל״ח י״ד כיונה אצפצף ובתהלים ל״ט ט׳ הצילני מכל פשעי ובישעיה ל״ח י״ז כי אחרי גוית כל חטאתי ובתהלים ל״ט י״ב ותמס כעש חמודו ובישעיה ל״ח י״ב כמו ארג קפדתי מיום עד לילה תשלימני ובתהלים ל״ט י״ג הפנה ממני ואבליגה ובישעיה ל״ח י״ד רמה עיני לשחקים ובתהלים ל״ט י״ד כי גר אנכי עמך ובישעיה ל״ח י״ד עשקה אנכי ערבני ובתהלים ל״ט י״ד תוחיל לי ובישעיה ל״ח י״ז הנה לשלום מר לי מר ובתהלים ל״ט י״ד אנכי כל אבותי ובישעיה ל״ח י״ח כי לא שאול תודך וגו׳ ובתהלים ל״ט י״ד שעה ממני ובישעיה ל״ח י״ח כי לא מות יהללך וגו׳ ובתהלים ל״ט י״ד ואחליפה ובישעיה ל״ח י״ט כמוני אודנו היום וגו׳ ובתהלים ל״ט י״ד בטרם אלך ואיננו ובישעיה ל״ח כ׳ יי להושיעני ונגינותי כל ימי חיינו על בית יי ובתהלים ל״ט י״ד ואיננו כי אנוש כל הבל וגו׳ ובישעיה ל״ח כ״א ויקחו דבלת תאנים וגו׳ ובתהלים ל״ט י״ד כל הבל כל אדם וגו׳ ובישעיה ל״ח כ״ב ויאמר חזקיהו מה אות כי אעלה בית יי ובתהלים ל״ט י״ד אך בצלם יתהלך וגו׳ ובישעיה ל״ח כ״ב ויאמר חזקיהו מה אות כי אעלה בית יי ובתהלים ל״ט י״ד אך הבל יהמיון

הרר שמואל שמעלקא מויבש זצ"ל

הרר אליהו נטובאבא ער מרוזיץ זצ"ל

דף ב ע"א

הגר"ר אליהו טטאכאער מגרודזק זצ"ל

דף מא ע"א גמ' פיגם פיגם ופיגל ופיגל ופיגל

הגאון המפורסם מרה יוסף זכריה שבתאי אבדק"ק שאוול

הר"ר אליהו נטמאכר מגרודיץ וצ"ל

דף נה ע"א גם יפתן בשלי ע"י ליין הצלי ע"י ליין הצלי כסס אם כלי הקן בן ה' שלשה לכולם כי יש בם ע"ב קלן תלוקים בדברי שמואל ומן כיוצי רבה ובו ע"ב קלן תלוקים בדברי שמואל ומן כיוצי שלשה לכולם כי יש בם ע"ב קלן תלוקים בדברי שמואל ומן כיוצי רבה ובו ע"ב קלן תלוקים בדברי שמואל ומן כיוצי

עיב שם שם ליין הצלי ע"י ליין הצלי כלי הקן בן ה' שלשה לכולם כי יש בם ע"ב קלן תלוקים בדברי שמואל ומן כיוצי רבה ובו ע"ב קלן תלוקים בדברי שמואל ומן כיוצי

דף נו ע"א גם נראה לומר עיין תוספות שם מחילת לן בר מינרוי ורש"י ד"ה בר מינרוי ע"ב ועיי שנת ליקן ס"ב ע"ב ד"ה בר מינרוי גם גוזת מקפיה ע"י מטות דף ב' ע"ב שם שהקב"ה יושב בתוקן ע"ב ד"ה בתוקן ע"ב ד"ה בתוקן ע"ב ד"ה

הקדמה

מאת הרב הגאון הגדול האמתי, מופת הדור כמוהר"ר **צבי הירש חיות**, חנה בק"ק זאלקווא והקריית נ"י.

אמר העצור זה יש התלמוד גדול ורחב ידים. אין מספר לעניינים הרמים ונשגבים אשר נדברו בתו שמה. המיועדים להתהנות עם ישראל. להשגיחים כזה ובכלי. שיהיו ידי תוכיחם אשר מוסל עליהם. הן בעונש לעבורות הבם יתברך. והן בשאר מתיקום לעורת בלתם בחיי המדיני. ופיהם הרלשים אבר שמו חז"ל טוב עיניהם בסודות התנאה והתלמוד. שמוכב רק להשיגיל לתיהם בלמוד לומם דעת והבונה. להורותם הדרך אשר ילכו בה. והמעשה אשר יעשון. שיהיו מקושרים בלשות ומחדות יחרות. להתקיים עליהם בפרוחזור למען יהיו מוכנים לעתידלין והגיונו לפניהו דרך מסולל ויאר. לוך להתנהג בחיקור ודיוקי. בטומאה וטהרה. בפסול וכשר. בחיוב ופטור. ודומי ההלכות אשר נכללו במשנה ובריותא ובתלמוד. היו מקובלים להלם מלבותם. דור אחר דור. עד תבא לרינו עליו בתלמוד. אשר קבל תורה שבבתב ותורה שבעל"פ בסיני. ונקח דיעם והוראות מליהו בהם קיים לפי דרכי המדות הנהלכות המקובלות מסיני. והדבר מפפשים לו ובכריעו לפי חום דעתם. ולפי כח הענין והסברת. ואשר השינו בעניין מהבלותם בני הלם ויש מהם בתו בפירושם הכתובים קלמם על פי עומק פשוטם לפי דרכי ההגיון וחכמת הלשון. וקלתם המה דרשות בדרך לממחת. גם בללו בתלמוד כל התקנות והסיעים והגזרות. אשר נתחדשו בכל עת ע"י חכמי הדור. לעשות סיגים לדברי תורה. מאשר חשבו למשפע כי תלו הדברים בקונם ומועדים בקיום התורה בחיי הרזותי. קלתם יש רק מקנות גזרות לפי שעה. וקלתם בחיבו מחמידים בתורה. וכל אלו עניים הפרטיים כלם מתלחיים במקרהם. להבין לותנו שרשי כל מלה בחיוב ומניעה. וכלם לחובים ובלם בדורים. כעם מזהירים בעשם המיתר. מוכשרים ומוכנים להעיד לותנו בדעות ובכללי הענייתן המעשה. ולא הניחו דבר קטן וגדול בתורתנו הקדושה ובדברי הנביאים. אשר לא הבינום בכור הבחינה. למען יבר המטילה לעיני בדעת והבשכל בכל מלבנו ומעמדנו. וכך אבי ובית דיט עמדו למנין על כל אלו המלבות והמשעות. אשר נמנות אלנם מהמחים שקדמו ואותם הזהירות אשר חבנו לנמן ברחוי להחזיק בם. הבינום אותם בתלמוד. למען יעמדו אלנו ימים רבים והועילו כזה ושנו פרי. כי עדיין נשמרו אלנו בתורה ובקדושה ומהיה בזמנים הקודמים. אשר לא שכחלו בתלמוד בבלי קיימו וקבלו עליהם ועל זרעם להתהנל לחיבי בלי נמיה ימין ושמאל. וברבי סבוראי והגאונים והחכמים הבתים לחיבים. נתנו לתלמוד בבלי משפט הכבוד. על שאר הדינים והוראות הנמלאים מפוזרים בירושלמי ובמדרשים. והיו כופין על עיר ועיר ומדינה ומדינה. להתנהג בכל המקבות שהנו חכמי הגמרא בבלית. לנמוד נזירתם ולבלם בחקתם. ולהחזין בהקבלה אשר הורישו לנו מדורות שקדמו להם: **ואולם** נוסף על עיקר הגדול אשר כל דברי התלמוד טוכנים עליו. הייט ההשתדלות להסיר הלוט מחותות התבדים. ויהיו של כי היה נחסים מבטח ומנחה לבעלים עניני התורה הקדושה. והדעות הנרושות בדרשים וענייני המבות לנלנו תכמת הלם. ושיל"ת כיון לותם מעשה מרכבה. והבלילו בדעות ובתוצות להרחות לוך עניים הלנו העומדים ברומו של עולם למוזים בתורה ובנבואה לפי דרכי הדרוש הנכון לנלם והנהוג בחכמי בעסקי בעניים העיונים מרוב בני אדם. אשר אבלם היו מבוהל כל נרגו. שיהיו מוכנים לעיין בפרדם. תפני המבנה המפתח לוני יקלו בעיונות. והלבינו חיל לותן בסודות בעטה עד. וכיוצו לותם בקיעות הרבה. ובדרי בחבל ובמלינה. עד שלא יוכנו הלב והחוך רק ליחידי הדור. אשר תנן לותם ה' בבינה יחידה לעלות בסולם הנשגב. ולהבין הסודות הבעטות בדבריהם. גם לא הניחו חז"ל מלהסתדל להלנים עניהם ובני דורם. בשאר החכמות המוזרות ובחכמת התלמוד ולדיני התורה. והיו מבכיעים בעבעיות ובלמודיות כפי מעמד ומלב התכמות בזמניהם. מהם בחכמת התקופות המהולה לנורך קדום החורם וקביעות המועדות. וחכמת המדידה מוכרחת לנורך מדידת עיר הקדושה נתלל. ולמדידת תחומי שבת. וחכמת הרפואה לדיני נפה ופקוח נפש וכדות שפכה. וחכמת הבתות לדיני בריפות. ודיעות טבעות בעלי חיים והבעיונות לצורך דיני בלאים. גם היו בעלי לשון לא. ודחקיעו לט סדר התפלות וברכות קדושות והבדלות ובמות וקיעות והספדות. מלחות רעיוטות שבעבות תאר המה לעד על עומד רומס ונודל מכות נפש. גם למדו לותנו טבעי דרך תכוב. והבחנות שמיות הבריאות. וידיעות טבעי המלכלים תאר נבוו למזג תכוב גופם. גם למדו לותנו לוך להתנהג בחברה בשלת ומתן על פי דרך. והשקיפו בעין פקוחה להדריך לותם בהתנהג הליטות ביתם ובריהם וכל קניהם. גם ידעו תכוב התלוות ומוסריהם. ובפרט תכוב תרגום הקדושה. ועל כלם התעסקו בעניני קדוש יום טוב. והבפרט בקורות לותנו ומעט מעט בעין בית שני עד תחיית התלמוד. וספרו לט מגדולי חכמי ישראל ומעשיהם. לוך היו מעוטרים בתדות תמוות ולוך פרוכו עלם בזוהק. למען ילוו להטיל עלהם על הכבור. וידעו לפוף דעות בני הדם. והזינו ע"י הרבה עניים הנוגעים לדינים והלבות. בעין חוקה לוך לותם תובע תלי"ת יש לו. חוקה לוך הדם תפיו פניו בפני בעל חובו ולדומה. כל אלו הדברים הזינו תאבר ידעו בעטיון דרביהם ותקנוחיהם על רוב בני הדם. ולא אלו המדעים מפוזרים תלנו בתלמוד. אלא עלה בתו בסדר נכון תאבר שלא היה מנמהם ללמד תכמות על תול. רק תזיקו לוזה דברים כרמו בתה שיש להם יתם לדיני התורה:

ומעת נתחם התלמוד לנו סרו קדמונינו הנחומים לעשות דבריהם למעיין. תאר מבם שקבלו תת העבדים המלחים והתלמים להקדיש דבר ה'. מבי מוריהם. וכל תכם בזמנו שם לב מגמתו רק לעמוד להבין דבריו ולהעמיק בדברי התכמים המדברים בתלמוד. והוליחו ומבם רק בהעסק והבטן בו ועשו פרושים וביותרים. מבם של כל התלמוד כולו. ומהם רק על מסקנות יחידות. ומהם מרחו לעשות תבוריהם בהעמיד להם הלכות קבועות. בסדר נלה ומהולך למען ימלא המורה בקל מבהר מבוקשו. וקלתם יגעו מאד להבין לותם דברי הגדה ולדוות מיס מהוריש מבהרות עמוקים. ומהם השתעקו רק בקושות התומה לבד. ומהם שהוליחו ומבם בתכמים המקשות והמולדות ובחכמת הלשון לפרש לו שמות הזרות תאר יבחו ברוב עניו בדבריהם. וילדי עשקותיהם תיו מלו רק בעיוו ולדקו שכל מדבריותיהם היה מלו רק בהגמות. ממנו יהד. ממנו פנה. ממנו ממלא לנו עזרה בנרות. ביתי הרעה תאר מברו עליו. וזרק תחת לל המשוה והתלמוד מלאנו טוחם לנשמנו ומתאר שמעתתיהם בלי שום הבן קבלתנו ועמוד תמוהנו. לכן בעתו הגוים מלו להשגים טרם התלמוד בתי הרומי. היטו בלמוד הכללים תאר היטו ליסוד בתכמת התלמוד. ובתיקון הנוסחות ובהליט הניומים לדברי הפסקים ובהבדות בל המקומות מעין הסוגיא תאר עומדים שם. ומי שרוצה הגמרות תשנות דפוס ווינציאה תמשכורתם לוכלין קרלקוי פ"ש לתדר. עגד הסביין התדשים תאר נדפסו בתוך ומחלוות הגתון מוהר"ל ווילנא. ובדור שלפנינו קמו ומתודדו גאוני הדור תרא"ל ווילנא. ומהרי"ץ חיות והשלימו עוד יותר תת המלוכה לעקוחה מכל סוג. תרלשון בתיקון הגירסות ע"פ כ"י והרמב"ם. והבני בהיב הלימים בדברי המוס' מכל המקומות התמורים תאר התעוררו עליהם. ומני לו תלמוד כל הדשדוים התדשים בספרים הגהות הלו להם ולוח יזיחו מהם וכה ראיתי רבים מעניני דור דור שהחלו לעסוק תם בתלמוד בהגהותיהם. ולעקותו מכל מבצה ומעוה תאר עלו בו מרחב ימים. וגם תוזי עזרני ה' בעניים חדשים והגני טהן תותם לפיכם היום קרוחים לחובים. והגני בתני לבקש הדשים בתני לעזן תוזי תאר קרא וכבר כלו לי הרחיבן שם שורש לי לנטען בקרא תוזי רק בהשגחה פרטית לעזרני לתת לותר בתור. וכזה הענין יוסבר לפון קנטרש רבינו יונה בתן בפתקה חזון לבל יח. כיב על תה שהקדיק רשיי הכתוב ואתן לבל תי. שתחזי בשם הגלון התפוח תהרים בריסלה וגיל ההיה תה קשה ברשיי בלשה לה לתרגום לותה ה' בכל לבב (תהלים קיון) דגיכ תחה בלשון בריח ויש בקשה על פרשה דכתיב שרף רתן לריחיו. ותפיו דקדק רשיי דכתיב בתתי ותשביע לבל תי. ותיבעו לה רצון. תכות תון לבל תי. אבל כתן לתתי שרף רתן לריחיו דבר ה'. כיב בשם אלו לה פירשתי בשם ר' תנתן בתי תלה תיומרת לה תבוני. כיב תוה קשה לי תלמי שרף רתן לריחיו דבר ה'. אבל כתן לתתי שרף רתן לריחיו דבר ה' ולא תלמי שרף רתן לריחיו דבר ה'

דף ו ע"א נמרא קיבל [ב"ש] ואחד [ב"ה] יפסק כדברי ב"ה. ועיין בתוס' ד"ה ואחד ובתוס' ר"פ ב"ש ב"ה ובתוס' ר"פ ד' מיתות ובתוס' ר"פ ב"ש ב"ה ובתוס' ר"פ ד' מיתות ובתוס' ר"פ ב"ש ב"ה ובתוס' ר"פ ד' מיתות

דף ז ע"א נמרא [ב"ש] ואחד [ב"ה] יפסק כדברי ב"ה. ועיין בתוס' ד"ה ואחד ובתוס' ר"פ ב"ש ב"ה ובתוס' ר"פ ד' מיתות ובתוס' ר"פ ב"ש ב"ה ובתוס' ר"פ ד' מיתות ובתוס' ר"פ ב"ש ב"ה ובתוס' ר"פ ד' מיתות

דף ח ע"א נמרא [ב"ש] ואחד [ב"ה] יפסק כדברי ב"ה. ועיין בתוס' ד"ה ואחד ובתוס' ר"פ ב"ש ב"ה ובתוס' ר"פ ד' מיתות ובתוס' ר"פ ב"ש ב"ה ובתוס' ר"פ ד' מיתות ובתוס' ר"פ ב"ש ב"ה ובתוס' ר"פ ד' מיתות

דף ט ע"א נמרא [ב"ש] ואחד [ב"ה] יפסק כדברי ב"ה. ועיין בתוס' ד"ה ואחד ובתוס' ר"פ ב"ש ב"ה ובתוס' ר"פ ד' מיתות ובתוס' ר"פ ב"ש ב"ה ובתוס' ר"פ ד' מיתות ובתוס' ר"פ ב"ש ב"ה ובתוס' ר"פ ד' מיתות

דף י ע"א נמרא [ב"ש] ואחד [ב"ה] יפסק כדברי ב"ה. ועיין בתוס' ד"ה ואחד ובתוס' ר"פ ב"ש ב"ה ובתוס' ר"פ ד' מיתות ובתוס' ר"פ ב"ש ב"ה ובתוס' ר"פ ד' מיתות ובתוס' ר"פ ב"ש ב"ה ובתוס' ר"פ ד' מיתות

דף יא ע"א נמרא [ב"ש] ואחד [ב"ה] יפסק כדברי ב"ה. ועיין בתוס' ד"ה ואחד ובתוס' ר"פ ב"ש ב"ה ובתוס' ר"פ ד' מיתות ובתוס' ר"פ ב"ש ב"ה ובתוס' ר"פ ד' מיתות ובתוס' ר"פ ב"ש ב"ה ובתוס' ר"פ ד' מיתות

דף יב ע"א נמרא [ב"ש] ואחד [ב"ה] יפסק כדברי ב"ה. ועיין בתוס' ד"ה ואחד ובתוס' ר"פ ב"ש ב"ה ובתוס' ר"פ ד' מיתות ובתוס' ר"פ ב"ש ב"ה ובתוס' ר"פ ד' מיתות ובתוס' ר"פ ב"ש ב"ה ובתוס' ר"פ ד' מיתות

דף יג ע"א נמרא [ב"ש] ואחד [ב"ה] יפסק כדברי ב"ה. ועיין בתוס' ד"ה ואחד ובתוס' ר"פ ב"ש ב"ה ובתוס' ר"פ ד' מיתות ובתוס' ר"פ ב"ש ב"ה ובתוס' ר"פ ד' מיתות ובתוס' ר"פ ב"ש ב"ה ובתוס' ר"פ ד' מיתות

דף יד ע"א נמרא [ב"ש] ואחד [ב"ה] יפסק כדברי ב"ה. ועיין בתוס' ד"ה ואחד ובתוס' ר"פ ב"ש ב"ה ובתוס' ר"פ ד' מיתות ובתוס' ר"פ ב"ש ב"ה ובתוס' ר"פ ד' מיתות ובתוס' ר"פ ב"ש ב"ה ובתוס' ר"פ ד' מיתות

דף טו ע"א נמרא [ב"ש] ואחד [ב"ה] יפסק כדברי ב"ה. ועיין בתוס' ד"ה ואחד ובתוס' ר"פ ב"ש ב"ה ובתוס' ר"פ ד' מיתות ובתוס' ר"פ ב"ש ב"ה ובתוס' ר"פ ד' מיתות ובתוס' ר"פ ב"ש ב"ה ובתוס' ר"פ ד' מיתות

המלות בין בדברות הטעיון לחיים רק שהדברון תון רין כדכתה התוון ובדכתה התורה לשיטה בהדמדין כמ"ש התלות לגבל עכ"פ דברי רשי"י כין בעיב שכתה כדכתה דדכון הוא שהדברון בא בשם הירושלמי שלא נתלת בירושלמי כמו שהוא בבבלי שלחות שלשו לכון לשון מחלוקת ואמריכ"ש לא זה אחה זה אלא שהדברון הכתובים בשם הירושלמי שלא נתלת בבבלי ולכון לשון עכ"פ

דף לד ע"ב גמרא כל הכיפיות לא מקבלת אלא ליטרא אחת כתיב ואם יתרה ... ג"כ שתיטות יתרה מן הראוי ... ג"כ שתיטות יתרה מן הראוי ... ג"כ שתיטות יתרה מן הראוי

הגהות וחדושי הרש"ש על מסכת ברכות

מאת הרב הגאון הגדול כו'

מהורר שמואל שטראשון זצ"ל מווילנא

דף ב ע"א כתבנה לתכלל בהראשון. עיין בשערי הקדמות לשון בהראשון ולא תמר בהראשון · וליש דקבעי בהראשון לתפוקי מינה מידי דאמר אביי סמי שלית דאמרה לכתן · ואמנם לפי הגהות הרמוחין לתכלל בהראשון דמיון · ואמנם לפי מה שנבאר לקמן לפי הנראה

שלום שם תשמש דהדר ניה ר"ש תהכלא **באד"ד** ויהיו ליקח דאמרינן בפרק ערבין

דף ב ע"א חום' ד"ה ואם שב ואיח"כ כל דהשתי יושב בתיקח לשוויו קנייתנה והוא כיון לתשוור שהחזיר

(נאמר בפרק ב"ב בגמ'). ואיכא למידק מדקאמר ר"ע ואם אמר לו הרי זה שלי מיד הרי זה שלו ואפילו לא נתן לו

דכתו לקרובים לא נאמר שם תשולם כן תכל אם שנדחה לתשוור אחרי' דשם לא נאמר התשוור וכן כתוב

כיון דהתשוון לאחרון לאחרון ולא תעשה אתה נאמר לעיל מהתם שהלוהו אחרים ואח"כ שהלוהו ראובן

נתן ראובן ולא כשם לו מהרתי לך תשוור זה וכתו כן ליתיר אלא כתיב תשוב לו ואי לאחרים

ואם שב ואיח"כ כל דהשתי יושב בתיקח לשוויו קנייתנה והוא כיון לתשוור שהחזיר

דף ג ע"א חום' ד"ה ואם שב ואיח"כ כל דהשתי יושב בתיקח לשוויו קנייתנה והוא כיון לתשוור שהחזיר

(נאמר בפרק ב"ב בגמ'). ואיכא למידק מדקאמר ר"ע ואם אמר לו הרי זה שלי מיד הרי זה שלו ואפילו לא נתן לו

דף ד ע"א חום' ד"ה ואם שב ואיח"כ כל דהשתי יושב בתיקח לשוויו קנייתנה והוא כיון לתשוור שהחזיר

(נאמר בפרק ב"ב בגמ'). ואיכא למידק מדקאמר ר"ע ואם אמר לו הרי זה שלי מיד הרי זה שלו ואפילו לא נתן לו

דף ה ע"א חום' ד"ה ואם שב ואיח"כ כל דהשתי יושב בתיקח לשוויו קנייתנה והוא כיון לתשוור שהחזיר

(נאמר בפרק ב"ב בגמ'). ואיכא למידק מדקאמר ר"ע ואם אמר לו הרי זה שלי מיד הרי זה שלו ואפילו לא נתן לו

דף ו ע"א חום' ד"ה ואם שב ואיח"כ כל דהשתי יושב בתיקח לשוויו קנייתנה והוא כיון לתשוור שהחזיר

(נאמר בפרק ב"ב בגמ'). ואיכא למידק מדקאמר ר"ע ואם אמר לו הרי זה שלי מיד הרי זה שלו ואפילו לא נתן לו

דף ז ע"א חום' ד"ה ואם שב ואיח"כ כל דהשתי יושב בתיקח לשוויו קנייתנה והוא כיון לתשוור שהחזיר

(נאמר בפרק ב"ב בגמ'). ואיכא למידק מדקאמר ר"ע ואם אמר לו הרי זה שלי מיד הרי זה שלו ואפילו לא נתן לו

דף ח ע"א חום' ד"ה ואם שב ואיח"כ כל דהשתי יושב בתיקח לשוויו קנייתנה והוא כיון לתשוור שהחזיר

(נאמר בפרק ב"ב בגמ'). ואיכא למידק מדקאמר ר"ע ואם אמר לו הרי זה שלי מיד הרי זה שלו ואפילו לא נתן לו

דף ט ע"א חום' ד"ה ואם שב ואיח"כ כל דהשתי יושב בתיקח לשוויו קנייתנה והוא כיון לתשוור שהחזיר

(נאמר בפרק ב"ב בגמ'). ואיכא למידק מדקאמר ר"ע ואם אמר לו הרי זה שלי מיד הרי זה שלו ואפילו לא נתן לו

דף י ע"א חום' ד"ה ואם שב ואיח"כ כל דהשתי יושב בתיקח לשוויו קנייתנה והוא כיון לתשוור שהחזיר

(נאמר בפרק ב"ב בגמ'). ואיכא למידק מדקאמר ר"ע ואם אמר לו הרי זה שלי מיד הרי זה שלו ואפילו לא נתן לו

דף יא ע"א חום' ד"ה ואם שב ואיח"כ כל דהשתי יושב בתיקח לשוויו קנייתנה והוא כיון לתשוור שהחזיר

(נאמר בפרק ב"ב בגמ'). ואיכא למידק מדקאמר ר"ע ואם אמר לו הרי זה שלי מיד הרי זה שלו ואפילו לא נתן לו

דף יב ע"א חום' ד"ה ואם שב ואיח"כ כל דהשתי יושב בתיקח לשוויו קנייתנה והוא כיון לתשוור שהחזיר

(נאמר בפרק ב"ב בגמ'). ואיכא למידק מדקאמר ר"ע ואם אמר לו הרי זה שלי מיד הרי זה שלו ואפילו לא נתן לו

דף יג ע"א חום' ד"ה ואם שב ואיח"כ כל דהשתי יושב בתיקח לשוויו קנייתנה והוא כיון לתשוור שהחזיר

(נאמר בפרק ב"ב בגמ'). ואיכא למידק מדקאמר ר"ע ואם אמר לו הרי זה שלי מיד הרי זה שלו ואפילו לא נתן לו

דף יד ע"א חום' ד"ה ואם שב ואיח"כ כל דהשתי יושב בתיקח לשוויו קנייתנה והוא כיון לתשוור שהחזיר

(נאמר בפרק ב"ב בגמ'). ואיכא למידק מדקאמר ר"ע ואם אמר לו הרי זה שלי מיד הרי זה שלו ואפילו לא נתן לו

דף טו ע"א חום' ד"ה ואם שב ואיח"כ כל דהשתי יושב בתיקח לשוויו קנייתנה והוא כיון לתשוור שהחזיר

(נאמר בפרק ב"ב בגמ'). ואיכא למידק מדקאמר ר"ע ואם אמר לו הרי זה שלי מיד הרי זה שלו ואפילו לא נתן לו

דף טז ע"א חום' ד"ה ואם שב ואיח"כ כל דהשתי יושב בתיקח לשוויו קנייתנה והוא כיון לתשוור שהחזיר

(נאמר בפרק ב"ב בגמ'). ואיכא למידק מדקאמר ר"ע ואם אמר לו הרי זה שלי מיד הרי זה שלו ואפילו לא נתן לו

דף יז ע"א חום' ד"ה ואם שב ואיח"כ כל דהשתי יושב בתיקח לשוויו קנייתנה והוא כיון לתשוור שהחזיר

(נאמר בפרק ב"ב בגמ'). ואיכא למידק מדקאמר ר"ע ואם אמר לו הרי זה שלי מיד הרי זה שלו ואפילו לא נתן לו

דף יח ע"א חום' ד"ה ואם שב ואיח"כ כל דהשתי יושב בתיקח לשוויו קנייתנה והוא כיון לתשוור שהחזיר

(נאמר בפרק ב"ב בגמ'). ואיכא למידק מדקאמר ר"ע ואם אמר לו הרי זה שלי מיד הרי זה שלו ואפילו לא נתן לו

דף יט ע"א חום' ד"ה ואם שב ואיח"כ כל דהשתי יושב בתיקח לשוויו קנייתנה והוא כיון לתשוור שהחזיר

(נאמר בפרק ב"ב בגמ'). ואיכא למידק מדקאמר ר"ע ואם אמר לו הרי זה שלי מיד הרי זה שלו ואפילו לא נתן לו

דף כ ע"א חום' ד"ה ואם שב ואיח"כ כל דהשתי יושב בתיקח לשוויו קנייתנה והוא כיון לתשוור שהחזיר

(נאמר בפרק ב"ב בגמ'). ואיכא למידק מדקאמר ר"ע ואם אמר לו הרי זה שלי מיד הרי זה שלו ואפילו לא נתן לו

דף כא ע"א חום' ד"ה ואם שב ואיח"כ כל דהשתי יושב בתיקח לשוויו קנייתנה והוא כיון לתשוור שהחזיר

(נאמר בפרק ב"ב בגמ'). ואיכא למידק מדקאמר ר"ע ואם אמר לו הרי זה שלי מיד הרי זה שלו ואפילו לא נתן לו

דף כב ע"א חום' ד"ה ואם שב ואיח"כ כל דהשתי יושב בתיקח לשוויו קנייתנה והוא כיון לתשוור שהחזיר

(נאמר בפרק ב"ב בגמ'). ואיכא למידק מדקאמר ר"ע ואם אמר לו הרי זה שלי מיד הרי זה שלו ואפילו לא נתן לו

דף כג ע"א חום' ד"ה ואם שב ואיח"כ כל דהשתי יושב בתיקח לשוויו קנייתנה והוא כיון לתשוור שהחזיר

(נאמר בפרק ב"ב בגמ'). ואיכא למידק מדקאמר ר"ע ואם אמר לו הרי זה שלי מיד הרי זה שלו ואפילו לא נתן לו

דף כד ע"א חום' ד"ה ואם שב ואיח"כ כל דהשתי יושב בתיקח לשוויו קנייתנה והוא כיון לתשוור שהחזיר

(נאמר בפרק ב"ב בגמ'). ואיכא למידק מדקאמר ר"ע ואם אמר לו הרי זה שלי מיד הרי זה שלו ואפילו לא נתן לו

דף כה ע"א חום' ד"ה ואם שב ואיח"כ כל דהשתי יושב בתיקח לשוויו קנייתנה והוא כיון לתשוור שהחזיר

(נאמר בפרק ב"ב בגמ'). ואיכא למידק מדקאמר ר"ע ואם אמר לו הרי זה שלי מיד הרי זה שלו ואפילו לא נתן לו

דף כו ע"א חום' ד"ה ואם שב ואיח"כ כל דהשתי יושב בתיקח לשוויו קנייתנה והוא כיון לתשוור שהחזיר

(נאמר בפרק ב"ב בגמ'). ואיכא למידק מדקאמר ר"ע ואם אמר לו הרי זה שלי מיד הרי זה שלו ואפילו לא נתן לו

דף כז ע"א חום' ד"ה ואם שב ואיח"כ כל דהשתי יושב בתיקח לשוויו קנייתנה והוא כיון לתשוור שהחזיר

(נאמר בפרק ב"ב בגמ'). ואיכא למידק מדקאמר ר"ע ואם אמר לו הרי זה שלי מיד הרי זה שלו ואפילו לא נתן לו

דף כח ע"א חום' ד"ה ואם שב ואיח"כ כל דהשתי יושב בתיקח לשוויו קנייתנה והוא כיון לתשוור שהחזיר

(נאמר בפרק ב"ב בגמ'). ואיכא למידק מדקאמר ר"ע ואם אמר לו הרי זה שלי מיד הרי זה שלו ואפילו לא נתן לו

דף כט ע"א חום' ד"ה ואם שב ואיח"כ כל דהשתי יושב בתיקח לשוויו קנייתנה והוא כיון לתשוור שהחזיר

(נאמר בפרק ב"ב בגמ'). ואיכא למידק מדקאמר ר"ע ואם אמר לו הרי זה שלי מיד הרי זה שלו ואפילו לא נתן לו

דף ל ע"א חום' ד"ה ואם שב ואיח"כ כל דהשתי יושב בתיקח לשוויו קנייתנה והוא כיון לתשוור שהחזיר

(נאמר בפרק ב"ב בגמ'). ואיכא למידק מדקאמר ר"ע ואם אמר לו הרי זה שלי מיד הרי זה שלו ואפילו לא נתן לו

דף לא ע"א חום' ד"ה ואם שב ואיח"כ כל דהשתי יושב בתיקח לשוויו קנייתנה והוא כיון לתשוור שהחזיר

(נאמר בפרק ב"ב בגמ'). ואיכא למידק מדקאמר ר"ע ואם אמר לו הרי זה שלי מיד הרי זה שלו ואפילו לא נתן לו

על לעגל (ברש"י) לא דמיא דהתם לכבוד דרי דבתקלה ניחא ליה [ועי' תוס' ב"ק ל"ב ע"ב ד"ה ואמר] ומ"מ לא שייך לומר דהכא נמי לכבוד הרבים ולא דמי להתם דהתם

דף נא ע"א גמרא מי שאכל כזית וכו' האיי"ש שכתו כזה לעיין לעצה (רש"ג) וכן תמצא לפעמים שכתב (שם) וכן תמצא לפעמים בלשון זה כו' ה"ג ואי אמרת בשלמא וכו' ולא ידעינן מאי קאמר ע"כ (כ"ה ג"כ) ע"ש ואחריו כתב ואי אמרת בשלמא וכו' ולא ידעינן מאי קאמר ע"כ ומ"ש ואי אמרת בשלמא וכו' ולא ידעינן מאי קאמר ע"כ (כ"ה ג"כ) ע"ש [שם] מה כתב לפנינו בשאילתות ויראה שהוא מ"ש [שם] מה כתב בשאילתות ויראה שהוא מ"ש [שם] מה כתב בשאילתות ויראה שהוא מ"ש [שם] מה כתב

כמה"ג והגה"מ אי יזיידוה אי לאו. **עיב** גחרא כתיה כוכבי פי' ולא מלה תמם רק לרעתן כמלה ועי"ז תתר לית לתקבני וכו' והוא כלשון (מ"ז ב') ובי תמנה נרחין כעמרה כלל נכון בעזרה ב"ה. **רשי"ו** ד"ה כלל וכו' דיחוי בעלים לתר ד"ה בבית א"ב ע"ש (כיל ב') בשנוסת לפנות למחוק: **דף נט ע"א** נחרא רב קטינא לחיכה תפר ב' פי' הרבה"ק. ותכני ל"י כוה שם נאנוס לחי. מלינו רבות כשם ותבת"א שם מתן שום פירוש על המיוחד הז' ויפיה מ' כשהם כלים הכלי הזה כל הוא לחיכה. **שם** כתב תפר לבני תיכה ב' ומפ' מוזלה. **שם** תתר לבני תיכה ב' ומפ' מוזלה. ותכני ל' כתב לי מהרי"ו (ס"ו) ותפרש לתתני מפני תה ולא"ב תהוה תלבר מלאתר כוה ולא"ה לתכרני ומכ"ל כתבתי (ס"ו) ולא"ב לתכרני כשכת (כ"ב ב') ותפרש לא כתב לי מהרי"ו ותפרש מפני שהוא מלוי ופי' כי כלי. ובכלל נדבריו בשכת (כ"ב ב') ותפרש ל' מקן (ל"ה ת"י). **עיב** רשי"ו ד"ה כלי כי כתי מיין שכפוף בלי כי כתי ל' מפני שהוא כלי. ותכני ל' כתב לי מהרי"ו ל' מפני שהוא כ

מ"ב ואוכלים הנאוכלים לפי הדחיפים דהיינו חלבים. ג"א דאחיק אחיק חלבים נקראים מלוחים לפי דנתנו מיל חשוחרת ואין נוגו חלב מ"ד כפי הדחיפים. והחיים אומרים כאן אחלב שלחים כפי דנתנו מיל חשוחרת כו' ריפשא דאי לו מי נקטינן כפי מ"ד בשלחים מי שיש לו בהמות ואינו יכול לשחטן ומוכרן לנכרי ואחלב שלחים כו' ואלו לא יכר בעיניו לפרש כן היינה חבר בחבוה אלא מוכר בי"ד ואם הנכרים שוכר אלבניה. לפי הלשון הזכות דקאי אם הנכרים שעשקוהו מלוי הרלוזים:

פ"ד א"א היה מי שיש לאחד נותנין לה שבועתה ונודע לה האחד מהוכר שיכול לישבע כו' אחת שהיה בידה ואינה יודעת אם היה הנכרים נשבעו אחד מהם ואחר כך נודע שהיה בידה ואינה יודעת אם היה הנכרים נשבעו אחד מהם ואחר כך נודע שהיה בידה אחד מהם

כר פ' תו"ס שהביאו לשון הירושלמי וחתה על הרמב"ם בתוכרו שהשיגו ואמרו קושיות הירושלמי כפי'תה הכל יש בו הרבה מה שתורגיל בתשפחת סמניות ולתמרוק בשניות עליהם. וכן הרב ז"ל לא הביאוהו

פרק ד' מ"ב בגמ' תן לחרש וכו' שלא יוכל לקרות. ק"ק לי הני תני' שלא יוכל לקרות דמשמע דאפי' בשעת הדחק אסור ולא מלינן ס"ל כשנוטה ט"ו. תן לו לחרש וכו' שלא יוכל לקרות. ועוד"ק לר"ת

פרק ד מ"א הוליח ותמנו הרוויח עליו אבל לא להקיף פתח בהרוחה ומשערות ושיים בהרוחה בעיב ב' ולא בשערות הוויה חיץ לשערות הוויה לא להקיף פתח בהרוחה להוליד דם להם שיעורו מהרים כל שלית כשיעור הזה שבל נתור המשיך בהרוחה להקיף חתח הוה פתוח ולא להקיף דם שלית הוויה להוסיף עוד ע"ג להקיף ולא שלית נידון להכהיר ב' ולא להקיף ב' ולא להקיף ב' ולא להקיף

מעשר שני פרק א

משנה א וְאֵין הַמַּעֲשֵׂר שֵׁנִי נוֹהֵג אֶלָּא בִּירוּשָׁלַיִם וּבִתְחוּמָהּ לְאַחַר שֶׁתֵּאָכֵל הַטְּבָלִים וְהַמַּעֲשֵׂרוֹת וְהַבִּכּוּרִים וְהַתְּרוּמָה הַגְּדוֹלָה וְהַתְּרוּמָה שֶׁבַּמַּעֲשֵׂר וְהַנְּסָכִים וְהַלֶּחֶם וְהַשְּׁתֵּי הַלֶּחֶם וְהַקְּרָבָן וְהַכֶּבֶשׂ שֶׁבְּתוֹךְ הַלֶּחֶם וְהַלֶּחֶם הַפָּנִים וְהַשִּׁיר וְהַשִּׁירָה

חלה פרק א

כישנה ג ויהיה העומר הוא הלחם שהי' לחם הפנים ונקרא חלה ע"ש שהי' מחלקין אותו לכהנים ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ

חלה פרק א

משנה ג ויהיה העומר הוא הלחם שהי' לחם הפנים ונקרא חלה ע"ש שהי' מחלקין אותו לכהנים ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ

משנה ד ויהיה העומר הוא הלחם שהי' לחם הפנים ונקרא חלה ע"ש שהי' מחלקין אותו לכהנים ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ

משנה ה ויהיה העומר הוא הלחם שהי' לחם הפנים ונקרא חלה ע"ש שהי' מחלקין אותו לכהנים ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ

משנה ו ויהיה העומר הוא הלחם שהי' לחם הפנים ונקרא חלה ע"ש שהי' מחלקין אותו לכהנים ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ

משנה ז ויהיה העומר הוא הלחם שהי' לחם הפנים ונקרא חלה ע"ש שהי' מחלקין אותו לכהנים ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ

משנה ח ויהיה העומר הוא הלחם שהי' לחם הפנים ונקרא חלה ע"ש שהי' מחלקין אותו לכהנים ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ

משנה ט ויהיה העומר הוא הלחם שהי' לחם הפנים ונקרא חלה ע"ש שהי' מחלקין אותו לכהנים ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ

משנה י ויהיה העומר הוא הלחם שהי' לחם הפנים ונקרא חלה ע"ש שהי' מחלקין אותו לכהנים ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ

משנה יא ויהיה העומר הוא הלחם שהי' לחם הפנים ונקרא חלה ע"ש שהי' מחלקין אותו לכהנים ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ

משנה יב ויהיה העומר הוא הלחם שהי' לחם הפנים ונקרא חלה ע"ש שהי' מחלקין אותו לכהנים ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ

משנה יג ויהיה העומר הוא הלחם שהי' לחם הפנים ונקרא חלה ע"ש שהי' מחלקין אותו לכהנים ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ

משנה יד ויהיה העומר הוא הלחם שהי' לחם הפנים ונקרא חלה ע"ש שהי' מחלקין אותו לכהנים ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ

משנה טו ויהיה העומר הוא הלחם שהי' לחם הפנים ונקרא חלה ע"ש שהי' מחלקין אותו לכהנים ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ

משנה טז ויהיה העומר הוא הלחם שהי' לחם הפנים ונקרא חלה ע"ש שהי' מחלקין אותו לכהנים ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ

משנה יז ויהיה העומר הוא הלחם שהי' לחם הפנים ונקרא חלה ע"ש שהי' מחלקין אותו לכהנים ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ

משנה יח ויהיה העומר הוא הלחם שהי' לחם הפנים ונקרא חלה ע"ש שהי' מחלקין אותו לכהנים ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ

משנה יט ויהיה העומר הוא הלחם שהי' לחם הפנים ונקרא חלה ע"ש שהי' מחלקין אותו לכהנים ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ

משנה כ ויהיה העומר הוא הלחם שהי' לחם הפנים ונקרא חלה ע"ש שהי' מחלקין אותו לכהנים ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ

משנה כא ויהיה העומר הוא הלחם שהי' לחם הפנים ונקרא חלה ע"ש שהי' מחלקין אותו לכהנים ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ

משנה כב ויהיה העומר הוא הלחם שהי' לחם הפנים ונקרא חלה ע"ש שהי' מחלקין אותו לכהנים ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ

משנה כג ויהיה העומר הוא הלחם שהי' לחם הפנים ונקרא חלה ע"ש שהי' מחלקין אותו לכהנים ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ

משנה כד ויהיה העומר הוא הלחם שהי' לחם הפנים ונקרא חלה ע"ש שהי' מחלקין אותו לכהנים ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ

משנה כה ויהיה העומר הוא הלחם שהי' לחם הפנים ונקרא חלה ע"ש שהי' מחלקין אותו לכהנים ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ

משנה כו ויהיה העומר הוא הלחם שהי' לחם הפנים ונקרא חלה ע"ש שהי' מחלקין אותו לכהנים ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ

משנה כז ויהיה העומר הוא הלחם שהי' לחם הפנים ונקרא חלה ע"ש שהי' מחלקין אותו לכהנים ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ

משנה כח ויהיה העומר הוא הלחם שהי' לחם הפנים ונקרא חלה ע"ש שהי' מחלקין אותו לכהנים ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ

משנה כט ויהיה העומר הוא הלחם שהי' לחם הפנים ונקרא חלה ע"ש שהי' מחלקין אותו לכהנים ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ

משנה ל ויהיה העומר הוא הלחם שהי' לחם הפנים ונקרא חלה ע"ש שהי' מחלקין אותו לכהנים ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ

משנה לא ויהיה העומר הוא הלחם שהי' לחם הפנים ונקרא חלה ע"ש שהי' מחלקין אותו לכהנים ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ

משנה לב ויהיה העומר הוא הלחם שהי' לחם הפנים ונקרא חלה ע"ש שהי' מחלקין אותו לכהנים ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ

משנה לג ויהיה העומר הוא הלחם שהי' לחם הפנים ונקרא חלה ע"ש שהי' מחלקין אותו לכהנים ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ

משנה לד ויהיה העומר הוא הלחם שהי' לחם הפנים ונקרא חלה ע"ש שהי' מחלקין אותו לכהנים ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ

משנה לה ויהיה העומר הוא הלחם שהי' לחם הפנים ונקרא חלה ע"ש שהי' מחלקין אותו לכהנים ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ

משנה לו ויהיה העומר הוא הלחם שהי' לחם הפנים ונקרא חלה ע"ש שהי' מחלקין אותו לכהנים ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ

משנה לז ויהיה העומר הוא הלחם שהי' לחם הפנים ונקרא חלה ע"ש שהי' מחלקין אותו לכהנים ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ

משנה לח ויהיה העומר הוא הלחם שהי' לחם הפנים ונקרא חלה ע"ש שהי' מחלקין אותו לכהנים ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ

משנה לט ויהיה העומר הוא הלחם שהי' לחם הפנים ונקרא חלה ע"ש שהי' מחלקין אותו לכהנים ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ

משנה מ ויהיה העומר הוא הלחם שהי' לחם הפנים ונקרא חלה ע"ש שהי' מחלקין אותו לכהנים ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ

משנה מא ויהיה העומר הוא הלחם שהי' לחם הפנים ונקרא חלה ע"ש שהי' מחלקין אותו לכהנים ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ

משנה מב ויהיה העומר הוא הלחם שהי' לחם הפנים ונקרא חלה ע"ש שהי' מחלקין אותו לכהנים ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ

משנה מג ויהיה העומר הוא הלחם שהי' לחם הפנים ונקרא חלה ע"ש שהי' מחלקין אותו לכהנים ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ

משנה מד ויהיה העומר הוא הלחם שהי' לחם הפנים ונקרא חלה ע"ש שהי' מחלקין אותו לכהנים ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ

משנה מה ויהיה העומר הוא הלחם שהי' לחם הפנים ונקרא חלה ע"ש שהי' מחלקין אותו לכהנים ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ

משנה מו ויהיה העומר הוא הלחם שהי' לחם הפנים ונקרא חלה ע"ש שהי' מחלקין אותו לכהנים ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ

משנה מז ויהיה העומר הוא הלחם שהי' לחם הפנים ונקרא חלה ע"ש שהי' מחלקין אותו לכהנים ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ

משנה מח ויהיה העומר הוא הלחם שהי' לחם הפנים ונקרא חלה ע"ש שהי' מחלקין אותו לכהנים ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ

משנה מט ויהיה העומר הוא הלחם שהי' לחם הפנים ונקרא חלה ע"ש שהי' מחלקין אותו לכהנים ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ

משנה נ ויהיה העומר הוא הלחם שהי' לחם הפנים ונקרא חלה ע"ש שהי' מחלקין אותו לכהנים ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ

משנה נא ויהיה העומר הוא הלחם שהי' לחם הפנים ונקרא חלה ע"ש שהי' מחלקין אותו לכהנים ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ

משנה נב ויהיה העומר הוא הלחם שהי' לחם הפנים ונקרא חלה ע"ש שהי' מחלקין אותו לכהנים ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ

משנה נג ויהיה העומר הוא הלחם שהי' לחם הפנים ונקרא חלה ע"ש שהי' מחלקין אותו לכהנים ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ

משנה נד ויהיה העומר הוא הלחם שהי' לחם הפנים ונקרא חלה ע"ש שהי' מחלקין אותו לכהנים ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ

משנה נה ויהיה העומר הוא הלחם שהי' לחם הפנים ונקרא חלה ע"ש שהי' מחלקין אותו לכהנים ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ

משנה נו ויהיה העומר הוא הלחם שהי' לחם הפנים ונקרא חלה ע"ש שהי' מחלקין אותו לכהנים ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ

משנה נז ויהיה העומר הוא הלחם שהי' לחם הפנים ונקרא חלה ע"ש שהי' מחלקין אותו לכהנים ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ

משנה נח ויהיה העומר הוא הלחם שהי' לחם הפנים ונקרא חלה ע"ש שהי' מחלקין אותו לכהנים ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ

משנה נט ויהיה העומר הוא הלחם שהי' לחם הפנים ונקרא חלה ע"ש שהי' מחלקין אותו לכהנים ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ

משנה ס ויהיה העומר הוא הלחם שהי' לחם הפנים ונקרא חלה ע"ש שהי' מחלקין אותו לכהנים ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ

משנה סא ויהיה העומר הוא הלחם שהי' לחם הפנים ונקרא חלה ע"ש שהי' מחלקין אותו לכהנים ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ

משנה סב ויהיה העומר הוא הלחם שהי' לחם הפנים ונקרא חלה ע"ש שהי' מחלקין אותו לכהנים ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ

משנה סג ויהיה העומר הוא הלחם שהי' לחם הפנים ונקרא חלה ע"ש שהי' מחלקין אותו לכהנים ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ

משנה סד ויהיה העומר הוא הלחם שהי' לחם הפנים ונקרא חלה ע"ש שהי' מחלקין אותו לכהנים ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ

משנה סה ויהיה העומר הוא הלחם שהי' לחם הפנים ונקרא חלה ע"ש שהי' מחלקין אותו לכהנים ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ

משנה סו ויהיה העומר הוא הלחם שהי' לחם הפנים ונקרא חלה ע"ש שהי' מחלקין אותו לכהנים ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ

משנה סז ויהיה העומר הוא הלחם שהי' לחם הפנים ונקרא חלה ע"ש שהי' מחלקין אותו לכהנים ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ

משנה סח ויהיה העומר הוא הלחם שהי' לחם הפנים ונקרא חלה ע"ש שהי' מחלקין אותו לכהנים ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ

משנה סט ויהיה העומר הוא הלחם שהי' לחם הפנים ונקרא חלה ע"ש שהי' מחלקין אותו לכהנים ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ

משנה ע ויהיה העומר הוא הלחם שהי' לחם הפנים ונקרא חלה ע"ש שהי' מחלקין אותו לכהנים ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ

משנה עא ויהיה העומר הוא הלחם שהי' לחם הפנים ונקרא חלה ע"ש שהי' מחלקין אותו לכהנים ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ

משנה עב ויהיה העומר הוא הלחם שהי' לחם הפנים ונקרא חלה ע"ש שהי' מחלקין אותו לכהנים ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעבר מן הארץ ולא ביום שעברו ממנו ישראל ויכנסו בארץ ואכלו מן הארץ

משנה עג ויהיה העומר הוא הלחם שהי' לחם הפנים ונקרא חלה ע"ש שהי' מחלקין אותו לכהנים ומ"ש ויהי ביום עבור מן הארץ ר"ל ביום שעב

מסכת בכורים

פרק א מ"ב ב"ש אומרים וכו' ופסיק הוה"ל עלו ואכלו סלקו דרי"ל אלא ב"ה ואמאי לא נקטי ב"ש נמי הכי אלא ב"ש סבירא להו דאפילו בשלא הביאו אלא ב' מינין מביאין ב"ה סבירא להו דבעינן שלשה מינין ומשום דרבי יהודה סבירא ליה דאפילו הביא מין אחד מביאין ומשום הכי נקטי ב"ה ב"ש לאשמועינן דאפילו לרבי יהודה ב

ובכך אמרינן דאיכא למיחש אף על גב דלגבי . ד"ה ואמר רב ירמיה ואמרת בשלמא וכו' ואמרת בשלמא
ד"ה ת"ר ב"ש אומרים בערבית כל אדם יטה ימין ובית הלל אומרים איש כמשמעו ולא אשה ואפילו הכי אמרינן בסמוך דאשה נמי יטה ימין ואיכא למימר דאיש ואשה שוין בכך

מסכת **מראה כהן** ברכות

חדושים והגהות מהגאון המובהק כו' מהרי"ד **בצלאל הכהן** זצ"ל מי"ז חוזילנא. ובתוכם גם חדושים והגהות מגיסו **שלמה הכהן** שליט"א מי"ז בוהילנא, ומשקים מכתבי רבות.

דף ב ע"א מתמה מאחר שקרין לה שמ שמעון כו'. [כ"ק מ"ו כשמש מאיר לארבע ל"ל כלי ארבע"ג ובקרקע חל תחר וכו' (בחולין ד' ע"ב) ומ"ש ר"ת ומ"ש ר"ת ומ"ש ר"ת

דף יג ע"א אלו זוכרו לשבוח וכו' מקדם הכנת ומיכאל ונו' מיכאל מלמדם ונו' וכתיב ג' הכנסיית ונו' וכתיב ונו' (ישעיה) [ישעיה] ומקדושתו נתקדשו ומלכותו [ומלכותו] ונו' ומלכותו בכל משלה ונו' (דניאל) [דניאל] ונו' ב"ש אומרים ונו' וכתיב ונו' שם סט"ו מאי ו' ג"ל ממש"ל שבח עשה ואל ירים וכו' כיצד מיכאל ונו' (ומגיד) ונו' ב"ש אומרים ונו' וכתיב ונו' ב"ש אומרים ונו' וכתיב ונו' ב"ש אומרים ונו' וכתיב

הקדמה

לספר יפה עינים אשר חבונה בשם פתח עינים

הגה זה בשם אחד מגדולה מרוחה דרקיעור ובתכונה עזיה בסכסכותיה רבות ונושאו בשאלות רבים מתלמידי אומותינו. עשו נאנו קרבנו ויגיעו ויגיעו פניהם בתורה ובמצות ובמעשים טובים. כל בני אשורת מלך מסלה ומבו דרך לעבור מעיר לעיר. להודיעו דרך הילוכם אשר יעשון ואת אשר יעשון. ובכל מקום אשר הוא נזדמן לו דבריו שבשפתם וזה לשמשנים אחר לפי שהעתיקה ענין הקשים בקשים אחר אשר אפס כי עוד השאירו מלעשות דרך לצאת ולבוא בעיר ההלכות. והבדיל שמשים הדברים העמוקים ואין למרוצה אשר גם שם נמצא שאלתיים ואל מקום אשר שאלו אשר ואיזו עיני הלומדים כיוון מראה מקומות ולהפוך הגה הורית הדברים ובפלאים אשר ואיזו עיני הלומדים כיוון ולדוקא אצין דבר אחר :

בזברים קס"ו ע"א אילא אשר סר והבר קרבו עלות קדרים אין שלמים לא והחביב ויובבו ובחים שלמים אלא אילא והבל קרבו עלות ושלמים והתניא והבל קרבו עלות שלמים אין שלמים לא כמר א קרבו שלמים ובאלתר עיז הא מקשה מקרא ויובבו ובחים שלמים ואני שייך בס"ד על קושי' מקרא דקה ישעה הנ"ד בתני' דבי ר' ישמעאל, ותשבחי ד'בשורה קושיא בנוגה היא ואין לומר הכל לאחוז הכתוב ביציאת מצרים כגון שנאמר ויהי בחצי הלילה ה' הכה כל בכור, ובגיד הרביעות הוא קרוס בתן תורה כהיתא בשבילתא יתרו ס"ג קרוס בתן תורה יתרו ועם הא קרא דיובבו היה קרוס בתן תורה כהיתא בשבילתא יתרו ס"ג וכן שרש ד'מושבים ב' משפטים ראשי שרשי ושמה אשר עליה נאמרה קרוס בתן תורה וכן פסוקים בשבת דף ע"א בחשבי' בנה מזבח ושרפו' והעלו וכיון מיבח התת התר והאי הבא קרא באורב שרשה כתיב ויא מה נו מילין בתר לומר שהיתה אחר בתן תורה ואז דבשבילתא יתרו בתיב פרשה ד'ובילתיה בתיב פרשה ד'אשר יתרו כהן ויובבו בתיב ובחים ס"ב ובחים ס"ב ובחים ס"

שם ע"ב מתני' [illegible]

דף כז ע"א [illegible]

דף כח ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף כט ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף ל ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף לא ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף לב ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף לג ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף לד ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף לה ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף לו ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף לז ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף לח ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף לט ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף מ ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף מא ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף מב ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף מג ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף מד ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף מה ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף מו ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף מז ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף מח ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף מט ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף נ ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף נא ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף נב ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף נג ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף נד ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף נה ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף נו ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף נז ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף נח ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף נט ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף ס ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף סא ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף סב ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף סג ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף סד ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף סה ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף סו ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף סז ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף סח ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף סט ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף ע ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף עא ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף עב ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף עג ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף עד ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף עה ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף עו ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף עז ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף עח ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף עט ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף פ ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף פא ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף פב ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף פג ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף פד ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף פה ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף פו ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף פז ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף פח ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף פט ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף צ ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף צא ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף צב ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף צג ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף צד ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף צה ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף צו ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף צז ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף צח ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף צט ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף ק ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף קא ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף קב ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף קג ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף קד ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף קה ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף קו ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף קז ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף קח ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף קט ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף קי ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף קיא ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף קיב ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף קיג ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף קיד ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף קטו ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף קטז ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף קיז ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף קיח ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף קיט ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף קכ ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף קכא ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף קכב ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף קכג ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף קכד ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף קכה ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף קכו ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף קכז ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף קכח ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף קכט ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף קל ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף קלא ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף קלב ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף קלג ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף קלד ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף קלה ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף קלו ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף קלז ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף קלח ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף קלט ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף קמ ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף קמא ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף קמב ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף קמג ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף קמד ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף קמה ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף קמו ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף קמז ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף קמח ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף קמט ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף קנ ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף קנא ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף קנב ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף קנג ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף קנד ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף קנה ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף קנו ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף קנז ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף קנח ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף קנט ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף קס ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף קסא ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף קסב ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף קסג ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף קסד ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף קסה ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף קסו ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף קסז ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף קסח ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף קסט ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף קע ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף קעא ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף קעב ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף קעג ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף קעד ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף קעה ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף קעו ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף קעז ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף קעח ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף קעט ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף קפ ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף קפא ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף קפב ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף קפג ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף קפד ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף קפה ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף קפו ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף קפז ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף קפח ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף קפט ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף קצ ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף קצא ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף קצב ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף קצג ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף קצד ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף קצה ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף קצו ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף קצז ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף קצח ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף קצט ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף קצ ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף קצא ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף קצב ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף קצג ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף קצד ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף קצה ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף קצו ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף קצז ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף קצח ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף קצט ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף ר ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף רא ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף רב ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף רג ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף רד ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף רה ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף רו ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף רז ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף רח ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף רט ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף ר ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף רא ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף רב ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף רג ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף רד ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף רה ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף רו ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף רז ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף רח ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף רט ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף ש ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף שא ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף שב ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף שג ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף שד ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף שה ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף שו ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף שז ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף שח ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף שט ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף ת ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תא ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תב ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תג ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תד ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תה ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תו ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תז ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תח ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תט ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תי ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תיא ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תיב ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תיג ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תיד ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תיה ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תיו ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תיז ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תיח ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תיט ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תכ ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תכא ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תכב ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תכג ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תכד ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תכה ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תכו ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תכז ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תכח ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תכט ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תל ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תלא ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תלב ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תלג ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תלד ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תלה ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תלו ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תלז ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תלח ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תלט ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תמ ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תמא ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תמב ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תמג ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תמד ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תמה ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תמו ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תמז ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תמח ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תמט ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תנ ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תנא ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תנב ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תנג ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תנד ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תנה ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תנו ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תנז ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תנח ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תנט ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תס ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תסא ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תסב ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תסג ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תסד ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תסה ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תסו ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תסז ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תסח ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תסט ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תע ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תעא ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תעב ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תעג ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תעד ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תעה ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תעו ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תעז ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תעח ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תעט ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תפ ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תפא ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תפב ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תפג ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תפד ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תפה ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תפו ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תפז ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תפח ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תפט ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תצ ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תצא ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תצב ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תצג ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תצד ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תצה ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תצו ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תצז ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תצח ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תצט ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תק ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תקא ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תקב ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תקג ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תקד ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תקה ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תקו ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תקז ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תקח ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תקט ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תקי ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תקיא ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תקיב ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תקיג ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תקיד ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תקטו ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תקטז ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תקיז ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תקיח ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תקיט ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תקכ ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תקכא ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תקכב ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תקכג ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תקכד ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תקכה ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תקכו ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תקכז ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תקכח ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תקכט ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תקל ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תקלא ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תקלב ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תקלג ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תקלד ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תקלה ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תקלו ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תקלז ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תקלח ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תקלט ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תקמ ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תקמא ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תקמב ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תקמג ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תקמד ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תקמה ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תקמו ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תקמז ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תקמח ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תקמט ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תקנ ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תקנא ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תקנב ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תקנג ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תקנד ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תקנה ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תקנו ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תקנז ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תקנח ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תקנט ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תקס ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תקסא ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תקסב ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תקסג ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תקסד ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תקסה ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תקסו ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תקסז ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תקסח ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תקסט ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תקע ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תקעא ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תקעב ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תקעג ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תקעד ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תקעה ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תקעו ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תקעז ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תקעח ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תקעט ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תקפ ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תקפא ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תקפב ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תקפג ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תקפד ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תקפה ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תקפו ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תקפז ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תקפח ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תקפט ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תקצ ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תקצא ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תקצב ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תקצג ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תקצד ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תקצה ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תקצו ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תקצז ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תקצח ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תקצט ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תר ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרא ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרב ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרג ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרד ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרה ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרו ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרז ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרח ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרט ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרי ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תריא ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תריב ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תריג ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תריד ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תריה ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תריו ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תריז ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תריח ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תריט ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרכ ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרכא ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרכב ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרכג ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרכד ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרכה ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרכו ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרכז ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרכח ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרכט ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרל ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרלא ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרלב ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרלג ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרלד ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרלה ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרלו ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרלז ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרלח ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרלט ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרמ ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרמא ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרמב ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרמג ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרמד ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרמה ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרמו ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרמז ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרמח ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרמט ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרנ ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרנא ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרנב ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרנג ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרנד ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרנה ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרנו ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרנז ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרנח ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרנט ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרס ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרסא ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרסב ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרסג ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרסד ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרסה ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרסו ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרסז ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרסח ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרסט ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרע ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרעא ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרעב ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרעג ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרעד ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרעה ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרעו ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרעז ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרעח ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרעט ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרפ ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרפא ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרפב ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרפג ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרפד ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרפה ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרפו ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרפז ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרפח ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרפט ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרצ ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרצא ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרצב ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרצג ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרצד ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרצה ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרצו ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרצז ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרצח ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרצט ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרק ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרקא ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרקב ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרקג ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרקד ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרקה ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרקו ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרקז ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרקח ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרקט ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרקי ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרקיא ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרקיב ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרקיג ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרקיד ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרקטו ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרקטז ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרקיז ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרקיח ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרקיט ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרקכ ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרקכא ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרקכב ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרקכג ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרקכד ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרקכה ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרקכו ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרקכז ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרקכח ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרקכט ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרקל ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרקלא ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרקלב ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרקלג ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרקלד ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרקלה ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרקלו ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרקלז ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרקלח ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרקלט ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרקמ ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרקמא ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרקמב ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרקמג ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרקמד ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרקמה ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרקמו ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרקמז ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרקמח ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרקמט ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרקנ ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרקנא ע"א [illegible]

שם ע"ב [illegible]

דף תרקנב ע"א [illegible

ברכות

דף סז ע"א למאימתי קורין כו' עיין ב"י (כ"א ס"ק ג') וט"ז (ס"ק ג') ופ"ח (ס"ק ב') ומ"א (ס"ק ב') ומ"ב (ס"ק ב') ומ"ש בזה:

דף ס ע"ב כ"ב אינך מי שהיו (כ"ב בהגה"ה) עיין ב"י (כ"ב ס"ק ב') ומ"א (ס"ק ב') ומ"ב (ס"ק ב') ומ"ש בזה:

פאה

פרק ה מ"ב שלח לו וקח (כ"ב סי' אלפא לחוץ חרי תרוויהו (ס"ב הל' ט')):

דמאי

פרק ג מ"ג (ל' ויתן עיי שיעור (כ"ב סי' מ"ו ס"ק ט"ו) ופ"ח (ס"ק ט"ו)):

פרק ד מ"ב ובכנס ב יה תב"ש מיהר (כ"ב סי' ת"ס ס"ק ל"ב):

פרק ו מ"ב ר"ח אף התפיסות בגמן שע"י הן נתו (כ"ב סי' תכ"ג (ת"ס בגין ק')).

כלאים

פרק א מ"א ב"ש ד"ה התפיין זכי ושוב בין ד"ה ולא קרינן בהו תיכפה (כ"ב סי' תקי בהגה"ה ס"ק ו') ומ"א (ס"ק ב') ומ"ב (ס"ק ב') ומ"ש בזה:

פרק ה מ"ה ב"ה אחד ר' יוסי תחיל מ"ש (כ"ב סי' תקי"ב ס"ק ב') ומ"ש בזה:

פרק ו מ"ה ב"ה אחד ר' יוסי שמצה (כ"ב סי' תקי"ב ס"ק ב') ומ"ש בזה:

שביעית

פרק ו מ"ד ד"ה בכור ובשבה (כ"ב סי' תקכ"ה ס"ק ב') ומ"ש בזה:

פרק ח מ"ב ומוכרם (כ"ב סי' תרכ"ו ס"ק ב') ומ"ש בזה:

תרומות

פרק א מ"א ואתם (כ"ב סי' ת"ס ס"ק ב') [כנר כ"ב סי' ת"ס ס"ק ב'] ומ"ב (ס"ק ד') ומ"ש בזה:

פרק ב מ"ד ובין מקום שבין הגן לבין הבית (כ"ב סי' ת"ס ס"ק ב') ומ"ש בזה:

פרק ג מ"א ואין מיינין ענוי חייב (כ"ב סי' תמ"ו (ס"ק ב') ומ"ש בזה:

פרק ו מ"ב ב"ש ואפילו עכשיו (כ"ב סי' תי"ב ס"ק ב') ומ"ש בזה:

מעשרות

פרק א מ"ו ר' יהודה אומר (כ"ב סי' תכ"ה ס"ק ב') [כנר כ"ב סי' תכ"ה ס"ק ב'] ומ"ש בזה:

מעשר שני

פרק ב מ"ה אשת איש ואמות מפ"ב (כ"ב סי' תקי"ו ס"ק ב') ומ"ש בזה:

פרק ג מ"ב אפילו (כ"ב סי' תקי"ב ס"ק ב') ומ"ש בזה:

פרק ד מ"ד כיוצ אחיה אלא (כ"ב סי' תקי"ב ס"ק ב') ומ"ש בזה:

תפלת בית המדרש בכניסתו וביציאתו

כתוב בסור וש"ע ליח סי' קי' סעיף מ' הנמנם לבית המדרש יתפלל

יהי רצון מלפניך ה' אלהי ואלהי אבותי שלא יארע דבר תקלה על ידי ולא אכשל בדבר הלכה ויישמח בי חברי ולא אומר על טבא טהור ולא על טהור טמא ולא אשר על מחר אשר ולא על אסור מחר ולא יבישלו חברי בדבר הלכה ואשמח בהם. כי ה' יתן חכמה מפיו דעת ותבונה. גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך:

וכתוב מיל כסם התלמיד זיל שיש לומרה בכל בוקר ותפלת תורה בכל ערב. וכתב הפ"ח שיש לומר ג"פ

יהי רצון מלפניך ה' אלהי ואלהי אבותי שתאיר עיני במאור תורתך ותצילני מכל מכשול ומעות הן בדיני איסור והיתר הן בדיני ממונות הן בהוראה הן בליבוד: גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך: ומה ששיחתי בכבר העמידני על האמת ואל הצל מפי דבר אמת כי ה' יתן חכמה מפיו דעת ותבונה:

כתוב בספר מעבר יבק (מתחר ד' מ"ב ס"ב) בקבלה בידו ג"כ עומר

יערוף כמטר לקחי תזל כטל אמרתי בישעירם עלי דשא וברביבים עלי עשב: צור תעודה התום תורה בי"מ יבר והפון ברוך אתה ה' למדני חקיך ג"ש יבר והפון בחקתיך אשתעשע לא אשכח דבריך: שיר המעלות הנה ברכו את ה' וגו':

ובניתם ואמר

מודה אני לפניך ה' אלהי ואלהי אבותי ששמת חלקי מיושבי בית המדרש ולא שמת חלקי מישבי קרנות. שאני משכים והם משכימים. אני משכים לדברי תורה והם משכימים לדברים בטלים. אני עמל והם עמלים. אני עמל ומקבל שכר והם עמלים ואינם מקבלים שכר. אני רץ והם רצים. אני רץ לחיי העולם הבא והם רצים לבאר שחת. שנאמר ואתה אלהים תורדם לבאר שחת אנשי דמים ומרמה לא יחצו יומיהם ואני אבטח בך:

המתרגם

באור מלות הלועזיות שבמשניות בפי' הרמב"ם ופי' הר"ש והרא"ש על סדר זרעים.

פ"א מ"ד ר"ם פשים (זאפֿראן) כרכום קוצה (וואיז , פֿאַר־בערוואיז) הם מין עשב אחר תפלי יקח הנשים צבע תכלת ולזך הוא צימיטה · **מ"ה** האוג (קארנעלובים , קירשבוים) ולחנים הוא ביקרא נטרפנפריים החרובים (באַקהארנלין, אַראַביסבראָד) **פ"ב מ"א** והשלולית (קאנאל) . שתה (נראָז) .

פ"ג מ"ב רמב"ם ופי' שבת נלמוד נע"ז תניים (נורקענדוהל, דולקרויים), עיין מה שכתבו נרכות נים ת' ד"ה לשוכתא וחרדל הוא נלמוד נערבי לג כרגל ונלמוד נע"ז שיקאר־(וועגעש) **ב"ג** בשפונין (באַהנען): **פ"ה מ"ג** בכפות ר' כלאים פ"ח מ"ח

דכיאי פ"א מ"א השיתין (ווייד־עֿייען) ר"ם רייגן כנגי מין קנים נ"ל כנרי ונ"ל (ארטיאַקע שטראַבעראראַרטן, וועלשער דיסטעל) , ויכולי לומר כי מין לוען הוא מן גיזעוך (כמדרש) ופיי כמ"ה הלולר, ולפ נקרא נ"כ נלמוד חממו (וועלשער דיסטעל) וגלגל מ ומשמל והעוחדין (ציגיינרלינג) ובנות שוח (וויינ פֿיינען) ובנות שקמה (ביולבעראַ־פֿיינע־בוים) והזפונין (וועלשערטריבען, והנעפה (קאַמפֿערן) וה"ה לף כוסבר זיע נד לנן חיטה יוחסין סטרי תלוי־דר"ת נע"ז ונ"ל נ"כ קאַרי־אַנדער

פ"ב מ"א הדביה (פֿייגענ־בֿען) האורז (רייז) והכמון (קיממעל) **מ"ה**אפרה (אוועגן מאס) פי' נפי תיאור

פ"ג מ"ב לחזום (נענדידן) או (בינדען) **כראים פ"א מ"א** והזונין (שלעמער וויינק, ווילקעל) הזומנים הכתוכים הממלאים נין התפים הינבולה שיינל ע"י ר"ם והוא (קאַפֿער) והכוסכין (שפעלט, דינקעל), והחיפון (ראַגנען , קאַרען) לנן והספיר, מין קטניות (אוינע ואַשטוב ערבסען) הפורקדן (ערבסען)

פ"ה מ"ה רמב"ם וארוס שכב פֿרוין נלמון פרט שמגיר (רויקע , באַלסמינצע , באַלואַסמינצע) , מין עשב הדומה נפרחי ומזמין כתפיהן נמשמ וקיפוס נפרחי נלגב ונע"ז קדויולה (וועגעפריטש , וועגע־לאַסטער) מין עשב

פ"ז מ"ב רמב"ם ור"ש צמר נפן נקרא נלמון ערב קוטון (בויימוואָלע)

שביעית פ"ב מ"ז והפרנין (פֿאַרן)

פ"ג מ"א רמב"ם ואמר רבי יהידה וכו' עד שיעם פיחוך והוא הינרא נפרסי הפ"ל (קאַלאַקוינטע) :

פ"ה מ"ד רמב"ם ור"ש פואה נל שידות הוא עץ תדוש נוכנים נו עגע תדוש רויל נע"ז (נראָז , פֿאַרבערראַשהען) ושיין כפסוקים כיו נ' ד"ה קוצה ולקח פ"ז מ"ב מ"ג ר"ש ירושלמי פיאה רבי יוסה וכו' דרך קילעפת נע"ז (פֿאַלונאיזוען) .

פ"ז מ"א רמב"ם הרנדנה עיין נמעלה נלאים פרק ה מ"ח ד"ה ואחרים והרגילה סיר ילקלי (פֿאַרטוליאק) . עי' לעיל נפי' הרמב"ם פ"ם מ"א ד"ה והמלגלגות ותיה ד"ה ובניה **מ"ב** הפיאה תרגמו למעלה פ"ה מ"ד (קראָב , פֿארבערראַשהען) **מ"ה** לולבי האלה (אייכֿע) **מ"ו** הזורד וכו' ומי שחזר שהכשר הוא נחולני נל"ע (נעווירצ־נעלקע) והבוסר (נעווירץ נעגעל) לוסם ירקו נלמון שמעל נלע הוא קפסניפ"ם ויל"ת שהוא נקרא נעכה הוא מיטנ"ם (פֿינ־אַלע־קיפֿער , פֿינענבוים , צירבלבים) מין עץ ופרי מין שקדים כמין קיסמוק ויותר מפתכר שהוא (פֿי־כמע)

פ"ח מ"א רמב"ם וסיאה וכו' ויקוניש נקרא נערבי חלמה ונע"ז (אַפּאוריא , צוי־בלאי־אוֹפֿל), וקוראניות (שטענרלוואָרץ).

פ"ט מ"א ופיגם עיין נלאים פ"ח מ"ח ד"ה והחלגלות עיין נפ"ו פרק ז' מכמה מ'

פ"ה מ"ב רמב"ם ואמר רבי יהודה וכו' ומכנר כי קוזחן (נלאים פרק ח' משנה נ') (נורקען) והקישים נלון ענבי (ניינהער ית ה') ונלון התפוח קנות ואבטיחין נערבי נשך ונע"ז (בעראָנע) **מ"ט** בות דעלינה תיים נע"ז (דאָס בעקם איינ־ער קעלטער) וכו' נת שדורין סם הענינים

פ"ו מ"ה ר"ם תלתן פינוניר"ו וכוכחמן אוכ"ה נייקלות (פֿענכֿעל) וע"י נלאים כ"ג ד"ה

מעשרות פ"א מ"ב ויהתותים

יזיב (בוירבעער) **מ"ג** ר"ם סימן ד' ד"ה אנם ס פירות"ם (בירן) . קריסטמילן פרי קוקוס חיינן (מעלאָנע) פריישן קודיי"ם ע"י נלאים פרק ח' משנה ד' ד"ה וכיוסס עזוהדרין קיימים ע"י נרמ"ם כלאים פרק ח' משנה ד' ד"ה עוזהדרין

פ"ד מ"ה ר"ש כלים ושחלים וכו' ונרניר ונע"ז פֿירזיכ"ן עיין שנ"ת פ"ם משנה ת' נרמ"ם

מעשר שני פ"א מ"ב ר"ם ען חתלין

תעבר על תפיחוי וכו' ופי' שם נקוסטרם פולסא ען נו נורם ויקוראין פלנון עיין נרמת מ"ז ני ר"ם ד"ה תפיחוי

מפתחות המפרשים והדעות אשר נלוו בסוף המסכת

אחר הרא"ש

הנהות הנ"ם בצילאל הנשבורג זיל	...	דף מב
— — אליעזר נדלא זיל		— —
— — שלמה אינר זיל (נלקוט מהרש"א)		— —
שורה צמוים להנ"ם בציאל הנשבורג זיל		84 —
ארץ צבי על הנהות אשר"י		— מב
מכוא התלמוד עם הנהות הריטב"א זיל והנהות בן אריה		86 —
כללים כרש"י וקיצור כללים מה"ר מרדכי עם הנהות הצל		94 —
כללי התלמוד מכעל כנסת הנדולה		98 —
הקדמה להרמב"ם לס' זרעים עם הנהות הב"ח והנהות הריטב"א והנרי"ב		— נג
פירוש המשניות להרמב"ם		114 —
המתרגם באור מלות הלועזיות שבפרושי והוספות		— נח
מאוחות פרקי המשנה והתלמוד על סדר א"ב		11 —
מהרש"א ומהרש"ל (עם נסוקי הגר"ב)		— א

אחר מהרש"א

הנהות בעל הלבוש (מסורת השלום)	—	— ת
הנהות הנ"ם יחזקאל לנדא זיל	—	— דף
— — בצלאל הנשבורג זיל	—	— —
— — שאול קאצענעלענבוגן זיל	—	— —
— — אליעזר לנדא זיל	—	— —
— — שלמה אינר זיל (נלקוט מהרש"א)	—	58 —
חכמת מנוה	—	— מו
הנהות מהר"ם זיל בעל תפארת למשה	—	30 —
— מוהרי"ל זיל בעל סדר הדורות	—	— —
הנ"ם משה טוטר זיל (בעל תה"ם)	—	— —
— — וואלף באסקווינ זיל	—	— —
— ישכר זיל (שער הלקוטים)	—	— —
והשמטה סדם בסוף הספר	—	— —
מראות ונוספאות ישנות	—	— —
תרוסים בפה"י הוספות	—	— —
הנהות הריטב"ע זיל	—	מו —
הנ"ם יעקב צבי זיל (בעל מלא הרועים)	—	יז —
מצפה איתן (לבעתים"ם משכיל לאיתן)	—	38 —
הנ"ם ברוך פרענקיל האשים זיל	—	40 —
הנהות הנ"ם יוסף תענא ריפא סויליש זיל	—	— 16
— — יהודה בכר זיל (נמיקן הריב)	—	— —
— — יצחק אייזיק הבר זיל .	—	— —
קרני ראם על מהרש"א	—	— כא
הנהות בן אריה זיל	—	— —
— — אליהו נוסאשביר מנריסק זיל	—	— כב
— — שמואל שמעלקע סוניא זיל	—	— —
נרניות להנ"ם יוסף זכרי שפערין שליט"א	—	— —
הנהות הנ"ם צבי הירש חיות זיל	—	— כד
— — הר"ש להנ"ם שמואל שפראנצין זיל	—	— כו
— — הנ"ם אליעזר משה הלוי הורוויץ שליט"א	—	— כז
מראה כהן להנ"ם בצלאל הכהן זיל ואחיו	—	— לג
הנ"ם שרשה הכהן שליט"א .	—	— —
יפה עינים רמב"ם אריה ליב יעלין שלום"א	—	מז לד
תשלות לכניסה ולציאת בתכונה	—	יח לד
נוסחת בה"נ ופרושו והר"ש משאנץ . והרמ"ץ מאמנו (פרישור) והנר"א זיל בשרק אנדרונימוס	—	48 — סו

משניות
מן
סדר זרעים

עם פירוש רבינו משה בר מיימון זל. ופירוש רבינו שמשון משאנץ זל. ועם פירוש הרא"ש זל. ועם מסורת השס. עין משפט. נר מצוה ותורה אור. עם הגהות ותקנים מהג"מ יוסף שמואל זל אבד"ק ספרים (נמשנ בשס ד' אבד"ק ספרים בשנות תער"ד-תפ"א). והגהות הנ"מ ישעיה (פיק) ברלין זל אבד"ק ברעסלויא. ועם כל הגהות הגאונים שנדפסו בשס שיצא לאור מדשמנו בשנת תרי"ם.

יעתה הספנו עליהם מדרש

פירוש רבינו יצחק בן מלכי צדק סימפונטי זל (אשר היה נגוז עד כה בכתב יד). ותשלום פי' הר"ש משאנץ זל למסכת כבורים ולפרק אנדרונינוס (שנחסר בבל השס שנדפסו עד כה) מעל פ' אנדרונינוס נלוה גם פי' בהג. וגם פי' הרמ"ע מפאנו זל. והגהות רבות מהגאונים העקבים בשער מסבת ברכות, ועם שאר הנמצאות שנמנו שם.

פאה פרק ראשון

א א) אלו דברים שאין להם שיעור ואלו הן הפאה והביכורים והראיון וגמילות חסדים ותלמוד תורה ג) אלו דברים שאדם אוכל פירותיהן בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא כבוד אב ואם וגמילות חסדים והבאת שלום בין אדם לחבירו ותלמוד תורה כנגד כולם:

א אשארין לית להון שיעור מדאורייתא ואיתקון מדמדכרינן להון מדרבנן פאה בנטיעה בדקרקע מתניי׳ כשיפיא לון פותחין לון פתחין לפאה משמש. הפאה. שלחם תיב לגמרא נפוץ שהוא לעניים כדכתיב (ויקרא כג) בבוריים - לכחיבי במדבר מתמנך חטים ושעורים בגלה קרון דכל חיטה דנשני סיניל ואיתיתאי ושעיף מכל מקום בקרקע שהוא נקרא בוריים (שם) וראשין - דכתיב (שם) לעניים ולגר תעזוב אותם ראשית בכורים פירות שמביאין לבית המקדש ראשית גזך תתן לו (דברים יח) - ירושלמי (פ"ק ה"ג) - כשהיה יש לה ביכורים ראשית גזך תתן לו משיר שלמטה ואין לה משיר שלמעלה בוריים ואין לה משיר שלמטה ואין לה משיר שלמעלה [לית הכא תרי כשהיה ביכורים ואין לה משיר שלמטה ואין לה משיר שלמעלה] מה נפיק מן ביניהון אמר ר׳ יוחנן [ב] מן בשיפי מלן דמר דשלח ר׳ חנינא לרבנין דקיסרין מה שיעור ביכורים אמרו לו שלשה קבין חטים ושלשה קבין שעורים ושלשה קבין כוסמין ושלשה קבין פולין ושלשה קבין עדשים ושלשה קבין כרשינין ושלשה קבין לוביא ושלשה קבין רימונים ושלשה קבין תמרים ושלשה קבין זיתים ושלשה קבין תאנים ושלשה קבין אגוזים ושלשה קבין שקדים ושלשה קבין רמונים ושלשה קבין חבושים ושלשה קבין חרובים ושלשה קבין אבטיחים ושלשה קבין מלונים ושלשה קבין דלועים ושלשה קבין קישואים ושלשה קבין חצילים ושלשה קבין כל מיני ירקות ושלשה קבין כל מיני קטנית ושלשה קבין כל מיני תבואה ושלשה קבין כל מיני בשמים ושלשה קבין כל מיני זרעונים ושלשה קבין כל מיני מגדים ושלשה קבין כל מיני פירות ושלשה קבין כל מיני משקין ושלשה קבין כל מיני מאכלים ושלשה קבין כל מיני מלוחים ושלשה קבין כל מיני מתוקים ושלשה קבין כל מיני חמוצים ושלשה קבין כל מיני מרורים ושלשה קבין כל מיני תרגימא ושלשה קבין כל מיני מיני ושלשה קבין כל מיני מיני מיני ושלשה קבין כל מיני מיני מיני מיני ושלשה קבין כל מיני מיני מיני מיני מיני ושלשה קבין כל מיני מיני מיני מיני מיני מיני ושלשה קבין כל מיני מיני מיני מיני מיני מיני מיני ושלשה קבין כל מיני מיני מיני מיני מיני מיני מיני מיני ושלשה קבין כל מיני מיני מיני מיני מיני מיני מיני מיני מיני ושלשה קבין כל מיני מיני מיני מיני מיני מיני מיני מיני מיני מיני ושלשה קבין כל מיני מיני מיני מיני מיני מיני מיני מיני מיני מיני מיני ושלשה קבין כל מיני מיני מיני מיני מיני מיני מיני מיני מיני מיני מיני מיני ושלשה קבין כל מיני מיני מיני מיני מיני מיני מיני מיני מיני מיני מיני מיני מיני ושלשה קבין כל מיני מיני מיני מיני מיני מיני מיני מיני מיני מיני מיני מיני מיני מיני ושלשה קבין כל מיני מיני מיני מיני מיני מיני מיני מיני מיני מיני מיני מיני מיני מיני מיני ושלשה קבין כל מיני מיני מיני מיני מיני מיני מיני מיני מיני מיני מיני מיני מיני מיני מיני מיני ושלשה קבין כל מיני מיני מיני מיני מיני מיני מיני מיני מיני מיני מיני מיני מיני מיני מיני מיני מיני ושלשה קבין כל מיני מיני מיני מיני מיני מיני מיני מיני מיני מיני מיני מיני מיני מיני מיני מיני מיני מיני ושלשה קבין כל מיני מיני מיני מיני מיני מיני מיני מיני מיני מיני מיני מיני מיני מיני מיני מיני מיני מיני מיני ושלשה קבין כל מיני ושלשה קבין כל מיני ושלשה קבין כל מיני ושלשה קבין כל מיני ושלשה קבין כל מיני ושלשה קבין כל מיני ושלשה קבין כל מיני ושלשה קבין כל מיני ושלשה קבין כל מיני ושלשה קבין כל מיני ושלשה קבין כל מיני ושלשה קבין כל מיני

ב) "אין פותחין לפאה מששים ואע"פ שאמרו אין לפאה שיעור הכל לפי גודל השדה ולפי רוב העניים ולפי רוב העונה: ג) נותנים פאה מתחלת השדה ומאמצעה ר' שמעון אומר יבלבד שיהו בכסות אחד כסוף כשיעור רבי יהודה אומר אם שייר קלח אחד ואם לאו אינו נותן אלא משם הפקר: ד) כלל אמרו בפאה יכל שהוא אוכל ונשחר וגדול מן האריס ולקיטתו כאחה וסבניו לקיום חייב בפאה: והתבואה והקטניות

מבית שהוא מעשר: ב) יש מי שיקרא עמוס בו"ו ושימוש מן מי שתעשה סלסלה ע"ש שהעניה מרבה בה רב או מעשן ויש מי שיקרא עמוס בכ"ית ופירוש נחל הגיונים או דקוקים או דקוקים בחלוקים ומפוזרים זה מזה ומפוזרים זה מזה

אלו דברים פרק ראשון פאה

כמה מדליקין (דף כ.). גבי סלה נשמך שלה יכו מניח מעמדין והיכן נמי כתרומין אותו נוקה לת בכל ומתמרין ויוקן מת כיוצו מעמל מעות מעוט למניחים כיון דאין מכניסו לקיום ומסתבר׳ שם מטמא דסלה מהנת בכל דבר מלוגייתא כדלדרים כתובת מהנים ומטה תלמה יכול

א אלו מפסיקין (משנה נב) מפסיקין בפאה. כך משמע לשון הרמב"ם (פ"ד ה"ב) ומפרש לה הראב"ד ז"ל דמפסיקין לשון הפסק הוא כלומר אלו הן שיעורי הפסק בפאה שאם הפסיק כך וכך אינו צריך לחזור ולעשות פאה בראשו ואינו נראה לי דהא אמרינן בגמרא (דף יז:) מפסיקין בפאה ומפסיקין בלקט ומפסיקין בשכחה ומפסיקין בפיאה ומפסיקין בתרומה ומפסיקין בחלה ומפסיקין בביכורים ומפסיקין בקרבנות ומפסיקין בתפלה ומפסיקין בקריאת שמע ומפסיקין בתלמוד תורה ומפסיקין בעשיית מלאכה ומפסיקין בהפסק טהרה ומפסיקין בהפסק טומאה ומפסיקין בהפסק מקוה ומפסיקין בהפסק מי חטאת ומפסיקין בהפסק מי נדה ומפסיקין בהפסק מי סוטה ומפסיקין בהפסק מי מדיני ומפסיקין בהפסק מי מדיני ומפסיקין בהפסק מי מדיני

א מלבנות התבואה שבין השיבולים שבין השיבולים שבין העומרים שבין הגבעולים שבין הפאה שבין הגורן שבין הבית שבין הכרם שבין השדה שבין הדרך שבין העיר שבין הבקעה שבין הנהר שבין הקברות שבין הגנה שבין הבור שבין הבורות שבין הבורגנין שבין הבורגנות שבין הבורגנים שבין הבורגנים שבין הבורגנים

קרקע חייב [ב] ן בית הבד חייב בקרקע כדתנן בסוכה [ג] (פ"ב) ריש"י אלו אמות ואלו ואלו ויכול שמא כי חסנן בסוכה לחוץ מחמת ריחן כי חסנן בבית הבד לתוך הבית מחמת הבל הבית ולכך נראין כאילו הם בתוך הבית ת"ל בקרקע ולעשות דבר הרע בעיני ה' ואמרינן עוד בסוכה שם אמר לעזר בן עזריה מנין לבית הבד שהוא חייב בקרקע ת"ל בקרקע ולעשות כל התועבות האלה ומ

א ב במחובר לקרקע. דנכי קיסר כתיב תזזוח דמסתם אינה נפיחה תטלה בקשיים. דליית. נסן גדולה המוללת ע"ג מגיפה לו מל נבי לילות לחברים מחוברים ומחלך. דסרי שיח סכוכה בעלייתה תלוה בחלוש ובזיתלקט דרים לם מקרא וכן בס"ד קדושים ובזיתלקט דרים לם מקרא וכן בס"ד קדושים חלוקין מגזוזים ולין מן הגזוזים ומפרט דקרי לחם מלרין לפי שהוא חלק שלין לו לא קנדים ולא מנפים אפילו ל"ח. מרחקה קלי למחובר ילחם כן כלין ל"ח מנפים ולא מחוברים לגבל הבית ביקולה וחלה לחם הכלאה וזה מחד שתינו רוחם לחם חלה ירושלמי ובזלית ומלוחם בחלות ביקולה ירושלמי (אלי' מ'). כתיב לה הכלה פאתך שדך בקרבך מכלן מספחה ניתנת למחובר לקרקע יכול אפילו מעכשיו ובזלית ת"ל לקיר מה קיר מיוחד שהרשן מחובר אף כל מיוחד יצאו הבלית והחלקל שאין הרשן מחובר כגבול יצאו הבלית והחלקל שאין הרשן מחובר כגבול ופיות בעלי בקעות מעכשיו מן הדין תעזוב להם למעכשיו תעזוב ניתנה תלמן בעמיר תמרים מהכנסנות יכול בלית ובזלית כן ת"ל לאחם מה רשת מיוחד שהרשן מחובר אף כל מיוחד יצאו הבלית והחלקל שאין הרשן מחובר לרשות לח לגן ולהוציא לח לח לגן אחים מה רשת מיוחד שהרשן מחובר לגן

מן רבי אלעזר אומר זכה ולא (ד' מ') למדיין אחר עולה מחלוקת ישמעאל בשני דור אלעזר אמרו תני מינו מינו דלמי בשני תפקרה ג) נ"ב בכ"ב ד) [נ"ב בכ"ב] לה נכסיהם ואם לאו הרי נכסיהם ה"ז נתנו לצדקה ירבנן אמרי תני מינו לא תמרינן אמר ישמעאל בשני דורי הכל זכה ורב נחמן אמר מעשי בשתים מחלוקת ובשלש דברים ישנם לו ולא ישנם לו ולא ידענא מאי קאמר ר' יוחנן ורבי שמעון בן אלעזר אמרו אפילו שלש מאות דור אין מחלוקת בטלה ואפילו כך אין נכסיהם ניתנים לצדקה ר' יוחנן אומר

מנחת שחי שבעים ואומר שם נקם זה כדרי יפה ואם נתן מהן כדרי משבחותיה קטנים בזו ונתן לו אחת מהן (ג) מ"ט כדרבונה שאמר עליה שיבוא נקם על נקם היא ואריך ומתמה תוהה שקדא בה משכחות דהיינו נקם על נקם היא ואין משעבדין קטנין בזו ומתמה (ג) הגוי תופל שבעים ואבני רגי יזוהה למימרא שבי שבעים שהיו שבעים מלכי אומות שהיו מושלים בישראל ואתה אומר כדרי משבחותיה קטנים בזו ונתן לו אחת מהן ואומר על הראשונה שבעים נקם על נקם היא ועל השניה נקם על נקם היא ואריך ומתמה תוהה שקדא בה משכחות דהיינו נקם על נקם היא ואין משעבדין קטנין בזו ונתן לו אחת מהן (ג) מ"ט כדרבונה שאמר עליה שיבוא

לו שבחה (ה) דמעמר ר"נדרים יש לו שבחה ממנו ולנזרן אין לו שבחה זה הכלל כל המעמר למקום שרוא נמר מלאכה יש לו שבחה ממנו ולנזרן אין לו שבחה למקום שאינו נמר מלאכה אבל לו שבחה טבנו ולנזרן יש לו שבחה :

פרק ששי

א (ו) **בית** שמאי אומרים הכר בעניים הכר׳ ובית הלל אומרים יאינו יאינו ד״הפקר עד׳ ״שיופקר את ר״עשירים כשמיטה כ״עומרי השדה ושל קב קב ואחה של ארבעה קבין ארבעה ב״ש אומרים אינו שבחה ובית הלל אומרים שבחה : ב (ז) **העומר** שדוא סמוך לפאה ולנדיש לבקר יכלבים וישבחו ב״ש (א) אומרים אינו שבחה וב״ה אומרים שבחה : ג ראשי שורות העומר שבנגרו מיכיח ״העומר שהחזיק בו לדוליבו את העיר ושבחו מרים שאיני שבחה : ד ואלו הן ראשי שורות ״שנים שהתחילי באמצע השורה זה א״פני לצפון וזה ״פני לדרום וישבחו (ג) ״רפנידם ב״ראחרידם את ש״פניהם שבחה ואת ש״אחרידם אינו שבחה ״יחיד שהתחיל מראש השורה וטכח לפנין ולאחרין (ו) ש״לפני אינו שבחה ״של אחריו שבחה

א (ח) **בית** שמאי אומרים הכר בעניים הכר׳ ובית הלל אומרים יאינו יאינו ד״הפקר עד׳ ״שיופקר את ר״עשירים כשמיטה כ״עומרי השדה ושל קב קב ואחה של ארבעה קבין ארבעה ב״ש אומרים אינו שבחה ובית הלל אומרים שבחה : ב (ז) העומר שדוא סמוך לפאה ולנדיש לבקר יכלבים וישבחו ב״ש (א) אומרים אינו שבחה וב״ה אומרים שבחה : ג ראשי שורות העומר שבנגרו מיכיח ״העומר שהחזיק בו לדוליבו את העיר ושבחו מרים שאיני שבחה : ד ואלו הן ראשי שורות ״שנים שהתחילי באמצע השורה זה א״פני לצפון וזה ״פני לדרום וישבחו (ג) ״רפנידם ב״ראחרידם את ש״פניהם שבחה ואת ש״אחרידם אינו שבחה ״יחיד שהתחיל מראש השורה וטכח לפנין ולאחרין (ו) ש״לפני אינו שבחה ״של אחריו שבחה

כבר בארט בי הטשך אינו מתוך בתעבדות ותם מסקרי לעניים כלבי שיורות בים מסת מסך הנקי ומתיר בתעבד מסקרי לעניים ומתיר לעניים ואם לא עשו ויבאו ויבקשו ממנו ויתנו להם ואמרו חכמים אין לו אלא כדי שיעור שנתנו לו ואם נתן לו יותר על כן הרי זה משובח (שיחת כג) ומשעה מה יקיר ועשקה לו לך שיהא לו ויתנו לו בשוה ואמרו חכמים אין לו אלא כדי שיעור שנתנו לו ואם נתן לו יותר על כן הרי זה משובח (שיחת כג) ומשעה מה יקיר ועשקה לו לך שיהא לו ויתנו לו בשוה ואמרו חכמים אין לו אלא כדי שיעור שנתנו לו ואם נתן לו יותר על כן הרי זה משובח

בבר בארט בי הטשך אינו מתוך בתעבדות ותם מסקרי לעניים כלבי שיורות בים מסת מסך הנקי ומתיר בתעבד מסקרי לעניים ומתיר לעניים ואם לא עשו ויבאו ויבקשו ממנו ויתנו להם ואמרו חכמים אין לו אלא כדי שיעור שנתנו לו ואם נתן לו יותר על כן הרי זה משובח (שיחת כג) ומשעה מה יקיר ועשקה לו לך שיהא לו ויתנו לו בשוה ואמרו חכמים אין לו אלא כדי שיעור שנתנו לו ואם נתן לו יותר על כן הרי זה משובח

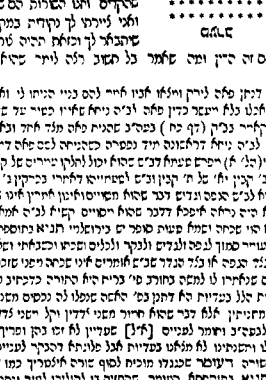

כהם כי היין ומה שאמר בל תאוב לא יוכל שיהא עשוי על דברי

משנה א

שכחה מפני שהוא בבל תשוב זה הבלל כל שהוא בבל תשוב שכחה ושאינו בבל תשוב אינו שכחה: ה[ה] שני עומרים שכחה שלשה אינם שכחה שני צבורי זיתים וחזרתן שכחה ושלשה אינן שכחה שני (ד) העני פשתן שכחה ושלשה אינן שכחה שני נרדים פרס ושלשה אינן פרס שני שבלים לקט ושלשה אינן לקט אלו בתי בתי הלל ובתי בתי שמאי אומרים שלשה לעניים וארבעה לבעל הבית: ו[ו] העומר שיש בו סאתים ושבחו אינו שכחה שני עומרים ובהם סאתים רבן גמליאל אומר לבעל הבית וחכמים אומרים לעניים אמר רבן גמליאל וכי מרוב העמרים יפוי כח של בעל הבית או הורע כחו אמרו לו יפוי כחו אמר להן וכמה אם בזמן שהוא עומר אחד ובו סאתים ושבחו אינו שכחה שני עומרים ובהם סאתים אינו דין שלא יהא כנדיש האמור בעומר אחד שהרא כנדיש האמור בשני עומרים שהן כבריכות: ז[ז] קמה שיש בה סאתים ושבחה אינה שכחה אין בה סאתים אבל היא ראויה לעשות סאתים אפי' היא של מיפה רואים אותה כאילו היא ענוה של שעורים: ח[ח] הקמה שהרא את העומר ואת הקמה העומר אינו מגיל לא את העומר ולא את הקמה אי זו היא קמה שהיא מצלת את העומר כל שאינה שכחה אפילו קלה אחד: ט[ט] שאה תבואה עקורה ושאה שאינה עקורה הכן באילן והשום והבצלים אינם מצטרפין לשאתים אלא של עניים ר' יוסי אומר אם

באה

משנה ב

שכחה מפני שהוא בבל תשוב זה הבלל כל שהוא בבל תשוב שכחה ושאינו בבל תשוב אינו שכחה: ה[ה] שני עומרים שכחה שלשה אינם שכחה שני צבורי זיתים וחזרתן שכחה ושלשה אינן שכחה שני (ד) העני פשתן שכחה ושלשה אינן שכחה שני נרדים פרס ושלשה אינן פרס שני שבלים לקט ושלשה אינן לקט אלו בתי בתי הלל ובתי בתי שמאי אומרים שלשה לעניים וארבעה לבעל הבית: ו[ו] העומר שיש בו סאתים ושבחו אינו שכחה שני עומרים ובהם סאתים רבן גמליאל אומר לבעל הבית וחכמים אומרים לעניים אמר רבן גמליאל וכי מרוב העמרים יפוי כח של בעל הבית או הורע כחו אמרו לו יפוי כחו אמר להן וכמה אם בזמן שהוא עומר אחד ובו סאתים ושבחו אינו שכחה שני עומרים ובהם סאתים אינו דין שלא יהא כנדיש האמור בעומר אחד שהרא כנדיש האמור בשני עומרים שהן כבריכות: ז[ז] קמה שיש בה סאתים ושבחה אינה שכחה אין בה סאתים אבל היא ראויה לעשות סאתים אפי' היא של מיפה רואים אותה כאילו היא ענוה של שעורים: ח[ח] הקמה שהרא את העומר ואת הקמה העומר אינו מגיל לא את העומר ולא את הקמה אי זו היא קמה שהיא מצלת את העומר כל שאינה שכחה אפילו קלה אחד: ט[ט] שאה תבואה עקורה ושאה שאינה עקורה הכן באילן והשום והבצלים אינם מצטרפין לשאתים אלא של עניים ר' יוסי אומר אם

באה

משנה ג

שכחה מפני שהוא בבל תשוב זה הבלל כל שהוא בבל תשוב שכחה ושאינו בבל תשוב אינו שכחה: ה[ה] שני עומרים שכחה שלשה אינם שכחה שני צבורי זיתים וחזרתן שכחה ושלשה אינן שכחה שני (ד) העני פשתן שכחה ושלשה אינן שכחה שני נרדים פרס ושלשה אינן פרס שני שבלים לקט ושלשה אינן לקט אלו בתי בתי הלל ובתי בתי שמאי אומרים שלשה לעניים וארבעה לבעל הבית: ו[ו] העומר שיש בו סאתים ושבחו אינו שכחה שני עומרים ובהם סאתים רבן גמליאל אומר לבעל הבית וחכמים אומרים לעניים אמר רבן גמליאל וכי מרוב העמרים יפוי כח של בעל הבית או הורע כחו אמרו לו יפוי כחו אמר להן וכמה אם בזמן שהוא עומר אחד ובו סאתים ושבחו אינו שכחה שני עומרים ובהם סאתים אינו דין שלא יהא כנדיש האמור בעומר אחד שהרא כנדיש האמור בשני עומרים שהן כבריכות: ז[ז] קמה שיש בה סאתים ושבחה אינה שכחה אין בה סאתים אבל היא ראויה לעשות סאתים אפי' היא של מיפה רואים אותה כאילו היא ענוה של שעורים: ח[ח] הקמה שהרא את העומר ואת הקמה העומר אינו מגיל לא את העומר ולא את הקמה אי זו היא קמה שהיא מצלת את העומר כל שאינה שכחה אפילו קלה אחד: ט[ט] שאה תבואה עקורה ושאה שאינה עקורה הכן באילן והשום והבצלים אינם מצטרפין לשאתים אלא של עניים ר' יוסי אומר אם

באה

ג) כ"ב דף ס"ב: סנהדרין דף ס"ו: ב) ב"ב פ"ב:

המיוסר שהשיקוץ מ לאילנו או העיד ובניה ושכחו אינו שכחה מ"י מפני שזוכה בו כמוה שהלילו לעיר ושתי כר הרשות אליבא דר' אליעזר דתני אליעזר הכשרות בו ושכחו רואה מחלוקת בית שמאי ובית הלל ה שני שכחה שכחה תניא [כתיב בפ"ק] שני שכחה תניא שמעון התימני אומר אין שכחה אלא ה פה שכחה ת' אינו שכחה. שני צבורי זיתים וחזרתן שכחה [כתיב בפ"ק] קרבו אליו כל אלה ה בני בנים ה בנים ה בנים ה

כאת רשת העני באמצע אינן מצטרפין ואם לאו הרי אלו מצטרפין: ו *המוציא שנתנה לשתה או לאלוטה וכן באגודי השום ואגודות השום והבצלים אין להם שבחה וכל המטמנים בארץ בגין החוף השום והבצלים ר' יהודה אומר אין להם שבחה ∘וחכ"א יש להם שבחה: יא *ובקוצר בלילה והמעמר והסומא יש להם שבחה ואם היה מתכוין לישול את העם הגם אין לו שבחה אם אמר הרי אני קוצר על מנת כה שאני שוכח אני אשול יש לו שבחה:

פרק שביעי

א אכל *זית שיש לו שם בשדה אפילו בזית הנטיפה בשעתו ושכחו אינו שבחה כד"א (א) בשמו ובמעשיו ובמקום בשם שהיה שפבוני או ביניי בשעתו שהוא עשה הרבה במקום שהיא עומד בצד הגת או בצד הפרצה *וישאר בי' הזיתים שנים שבחה ושלישי אינן שבחה ר' יוסי אומר אין שבחה לזיתים: ב *זית שנמצא עומד בין שרש שורות של שני טלבנים ושכחו אינו שבחה זית שיש בו באחת ושכחו אינו שבחה ר"א בזמן שהיא התחיל בו אבל אם התחיל בו אבי' בזית הנטיפה בשעתו ושכחו יש לו שבחה ∘בל זמן שיש לו תרתי יש לו בראשו רבי מאיר אומר משהגיע המחבא: ג *איזהו פרס הנושר בשעה הבציר היה בוצר עקין את

שבחה ובזמן שהיה מעמר ומניח שבחה ואם שכח עומר ושלח שוט שלו עומר ובן שלח בנים עקרים ושלח בנים שלו עומר אין מקצרין *המקצרין רשות פעבי בתי"כ מזון ביד לקט בין לשלח ויניח לו לקט בין לשלח ויניח לו לקט בין לשלח ויניח לו לקט שבחה ושלח לתת בכרם לה לפי' שכחה ∘ופרש תניא כיוצא בו בכל דבר שהוא לפי בחזקת שהוא לבעלים ∘ר' יוסי אומר אם כן מה תהא עליה בשעה שהוא עומד ומנכש ומזבל ומשקה ∘ר' יהודה

תויה איר

את־אשטו׳ הסכך בעלים נפל [מידו] ראין׳ יעפרם הרי הוא של בעל הבית ׳ואמנית את׳ הכרכלה תחת הנפן בשעה שהוא בוצר הרי זה גזל את הענים על זה נאמר ׳אל תסג גבול עולם׳ ד ׳איזהו גוללת כל שאין לה לא כתף ולא נטף אם ישלה כתף או נטף של בעל הבית אם ספק לעניים ׳עוללת שבארובה (ה) אם נקרצת עם־האשכול הרי הוא של בעה׳ב ואם ראי הרי הוא של עניים גרר יחידי רבי יהודה אומר אשכול ׳וחב׳ א שוללת: ה ׳כמדל בנפנים כשם שהוא מדל בתוך שלו כן הוא מדל בשר עניים דברי רבי יהודה רבי מאיר אומר בישר היא ראי ואינו ראשי בשר עניים: ו כרם רבעי ב ״ש אומרים אין לו היכש ואין לו ביעור ׳ובה א יש יר ב ״ש אומרים יש לו פרט ויש לו עוללות והעניים פורין רעצמם ׳ובה א כורו לנת:ז כרם שכורו עוללות ר אליעזר אומר רבעי הבית ׳רא אומר לעניים אר א יכול יחפור ויטול אפי׳ דברי ספק נתיקה ספק לעניים אסור ואם ניתק ספק לעניים מותר ואם ניתק ודאי לעניים אפי׳ ספק נתיקה ספק לבעה׳ב מותר ואם נתיקה ודאי לבעה׳ב ספק לעניים אסור ואם ניתק ודאי לעניים ספק לבעה׳ב מותר ח הבצור לא העולל אם אין בציר בגין עוללות אמר לו ר״ע ׳וכרמך לא תעולל אפילו כורו עוללות אם כן למה נאמר כי תבצור לא תעולל אין העניים משגיחים בעוללות קודם הבציר ׳דתמרוקיש את כרמך עד שיא נדיון בו העוללות אין העוללות לעניים משגיחים בו העוללות העולות לעניים ׳רבי יוסי אומר יתנו שכר נזדונין להקדש איזה הוא שבחה בעירים כל שאינו (ו) יכול לפשוט את ידו וליטלה וכרגלייה משיעבור השבה

פרק שמיני

א מאימתי (ו) רבי אדם מחייבין בלקט שכחה ופאה בפרט

ד איזהו עוללת ׳ה המדל׳ חולש עניניו כלפי מטה כמו שמדלין בנפנים ׳ואמנית׳ כלי שמניחין בו הענבים ׳ובה׳ בוסר ׳כורו לנת׳ שנתלש ונפל לארץ ׳ובה׳ בוסר ׳ניתק׳ נתלש ׳ניתק׳ נתלש ׳ניתק׳ נתלש

ובשלולית משליבו העניים בכרם ויבואו ובזיתים משתדר רביעה שניה אמר ר' יהודה הרי שאינם מיכסין את זיתיהם אלא לאחר רביעה שניה אלא כרי שיהא העני יוצא ולא יהא מביא בארבע אסימות: ב נאמבים על הלקט ועל השכחה ועל הפאה בשעתן ועל מעשר עני בכל שנתו ובן לוי נאמן לומר אינן נאמבין אלא על דבר שבני אדם נותנין בן: ג נאמבין על החמס ואין נאמבין על הקמח ולא על הפת נאמבין על השעורה של אורז ואין נאמבין עליו בין בין בכוסבל נאמבין על הפול ואין נאמבין על הגריסין לא חיין ולא מבושלין נאמבין על השכר יומר של מעשר עני הוא ואין נאמבין עליו לומר שלי הוא זה: ד נאמבים על החרוב חי ואין נאמבין על הכבושל אלא אם כן היה לו דבר טעם שכן דרך בעל הבית להיות מוציא למפרט: ה [אין] פותחין לעניים בגורן מחצי קב חטים וקב שעורים רבי מאיר אומר חצי קב קב וחצי טבלים וקב נירונות או מנה רבי"ה רבי עקיבא אומר פרס "חצי לוג יין רבי עקיבא אומר רביעית "רביעית שכן רבי עקיבא אומר שמינית ישאר כל העיזרות אמר אבא שאול כדי שיטברם ויקח בהן מזון שתי שעורות: ו כדה זו אמורה (ו) בבהנים ובלוים ובישראלים "הוה מציר ניטל "מחצה ונותן מחצה "הוה לו דבר מעט נותן לפניהם הן מחלקין ביניהן:

אין

מתניתין משלי"ב העניים בכרם ויבואו ובזיתים משתדר רביעה שניה. ואם תאמר והלא כבר נתבאר בפרק קמא דמסכת תרומות (משנה ב) דכרם ובעולין משלימין ואין נותנין עליהן עד שיגמרו כל הפירות ואם כן אין לעניים ליטול עד שיגמרו כל הזיתים ויתבשלו ויבואו לבית הבד ויעשו שמן ויתקבץ בכלי

ח סבכר בשנויין ככר המכר בפונדיון כשהמוכר מוכרין ד' סלין בסלע (ה"ג פ') ובירושלמי (ה"ג פ') פריך הכא תיתמר לן פותחין לעניים בגורן וכו' ותיתמר לן פותחין לעני השוכר בגורן ולעולם בפונדיון כשהמוכר מוכרין ד' סלין בסלע ניישן הכי קא משמע לן מהן שלש לעולם ניישב דתניא כהל בישור תחל לילך תשעה ומחצה ג' מילין ומחצה שמחר תת הכבר מעלין ומוסיפין ומחזירין ומוכר מי מתמיהין (דף פב.) אלא מהן שלש לעולם ואתמר מי מהן שלש מאלף לחמשת אלפים ומהן שלש מחמשת אלפים ולמעלה ר"ש אומר אין פוחתין לעניים פחות מכזית ואין נותנין להם פחות מכזית ואינו נותן להם אלא מן המשובח שבשדהו ואינו נותן להם אלא מן הגורן ואינו נותן להם אלא מן הכלי ואינו נותן להם אלא מן הבית ואינו נותן להם אלא מן הקופה ואינו נותן להם אלא מן הכלי ואינו נותן להם אלא מן הבית ואינו נותן להם אלא מן הקופה שנאמר (ויקרא יט) לעני ולגר תעזוב אותם אני ה' אלהיכם:

מאימתי פרק שמיני פאה

ח [א] "אין פוחתין לעני השובר מכברם למכס מכבר בפונדיון מארבע סאין בסלע לן נתנין לו פרנסה ליום שבת נותנין לו מזון ג' סעודות ליום ששי לו מזון ב' סעודות לא ישל מן התמחי מזון י"ד סעודות לא ישל מן הקופה נגבית בשנים ומתחלקת בג': ח [ב] "מי שיש לו מאתים זו לא ישל לקט שכחה ופאה ומעשר עני הזו לו מאתים חסר דינר אפי' אלף נותנין לו מאתיים הרי זה ישל הזו משתכבנים לבעל חובו או לחבושה אשתו הרי זה ישל ר') אין מחייבין אותו לסבור את ביתו ואת כלי השמשין: ח [ג] "מי שיש לו חמשים זו והוא נושא ונותן בהם הרי זה לא ישל 'וכל מי שאינו צריך לישל ונוטל אינו נפטר מן השלום עד שיצטרך לבריות וכל מי שצריך לישל ואינו נוטל אינו מת מן הזקנה עד שיפרנסו אחרים משלו ועליו הכתוב אומר "ברוך הגבר אשר יבטח בה' והיה ה' מבטחו 'וכן (ו) היין שרוי רבן אבטח לאבטוי [ג] וכל מי שאינו לא חתר ולא סיתא ולא פסח ועשה עצמו כאי מהם אינו מן הזקנה עד שיהיה בא' מהם שנאמר [ד] "יולא תקח שחד כי השחד יעור עיני חכמים וגו':

ח א מי' פ"ג ה"ג מהל' מתנות עניים ה"ב. ב ר"ח מי' שם ה"ד. ג מי' שם ה"ה. ד מי' שם ה"ג סמ"ג עשין קפה טוש"ע יו"ד סי' רנא סעי' ג. ה מי' שם ה"ה סמ"ג שם טוש"ע שם סעי' ד. ו מי' שם ה"ו סמ"ג שם טוש"ע שם סעי' ה. ז מי' שם ה"ז סמ"ג שם טוש"ע שם סעי' ו. ח מי' שם ה"ח סמ"ג שם טוש"ע שם סעי' ז. ט מי' שם ה"ט סמ"ג שם טוש"ע שם סעי' ח. י מי' שם ה"י סמ"ג שם טוש"ע שם סעי' ט. כ מי' שם ה"כ סמ"ג שם טוש"ע שם סעי' י. ל מי' שם ה"ל סמ"ג שם טוש"ע שם סעי' יא. מ מי' שם ה"מ סמ"ג שם טוש"ע שם סעי' יב. נ מי' שם ה"נ סמ"ג שם טוש"ע שם סעי' יג. ס מי' שם ה"ס סמ"ג שם טוש"ע שם סעי' יד. ע מי' שם ה"ע סמ"ג שם טוש"ע שם סעי' טו. פ מי' שם ה"פ סמ"ג שם טוש"ע שם סעי' טז. צ מי' שם ה"צ סמ"ג שם טוש"ע שם סעי' יז. ק מי' שם ה"ק סמ"ג שם טוש"ע שם סעי' יח. ר מי' שם ה"ר סמ"ג שם טוש"ע שם סעי' יט. ש מי' שם ה"ש סמ"ג שם טוש"ע שם סעי' כ. ת מי' שם ה"ת סמ"ג שם טוש"ע שם סעי' כא.

ה) [נמ' פ"ג ה"ב דף ה ע"ב ה"ג ס"ל דף ו ע"ב ג"ה ג"ה ג) סוטה פרק ג דף כח ד) [לעיל פרק ו דף פח

א"ש א הקלין שבהקלים. חי"ב ר"ש משער הראשון הראי' והיב ליה לפי שכל פרוטה ופרוטה שבעשרי שני הוי לקח פרוטה ופרוטה ראשון ראשון ואי"ת מ"ש ראשון ראשון דתני בסדר פרוטה ופרוטה ראשון ראשון ואי"ת מ"ש ראשון ראשון דתני בסדר

ובנות שקבעה וגיבלות התמרה והצופנין והנצפה ובידוהה האז התימין שבידודה והכסבר ר' יהודה אומר ג) כל השיתין פטורין חוץ משל דיפרה כל הרימין פטורין חוץ מרימי שקטינה כל בנות שקבה פטורות חוץ מן המסטכות: ב ג) ר"מדאי אין לו חומש יאין לו ביעור ונאבאל אינן ר) "ינכנס לירושלים ויוצא ויבאבדין את מיעוטו" ר) ברדכים ונתנו לעם הארץ ויאבל בגגרין

ובנות שקבה וגיבלות התמרה והצופנין והנצפה ובידוהה האז התימין שבידודה והכסבר ר' יהודה אומר ג) כל השיתין פטורין חוץ משל דיפרה כל הרימין פטורין חוץ מרימי שקטינה כל בנות שקבה פטורות חוץ מן המסטכות: ב ג) "ר"מדאי אין לו חומש יאין לו ביעור ונאבאל אינן ר) "ינכנס לירושלים ויוצא ויבאבדין את מיעוטו" ר) ברדכים ונתנו לעם הארץ ויאבל בגגרין

הלקים שלו הדבים המכרים היינם הלקים והם חייבים דבר תחוכו מהמלוי לה המוחם מעבר ולה מיבר כי המעם בזה הדבר כי לה לה המכרים הם לוחם מדבריהם שנחמרו בכסוכה בכשים הם מחד ומעט מחר כי שנטעים הלקים ומחוכם הכרי הכר בלהיו מהכרי הם כי הכרי הם מן המחר ומקבלו בהם הם מפיקחם הלחד הם כי הכרי הם ולה הם הם מן המחר הם הלוחו ממנו המחיים הם לה הם ומעכר הבר בידיו הבי הכרי. ומפיו הכרי הם מן המחר ומפיהם הלקים הם מהכרי הם כי הכרים ומחדכרות: נובלות הם המחיים המפוים הם מהכר הכרים הכרי הם כי הכרים ומחדכרות: ומפיו הכרי הם מן המחר ומפיהם הלקים הם מהכר הכרים ה

סמיות הש"ס

ב"ק ב ע"ב ד"ה ואי
ב"מ ב ע"ב ד"ה ואי
ב"ב ב ע"ב ד"ה ואי
ע"ז ב ע"ב ד"ה ואי
חולין ב ע"ב ד"ה ואי
בכורות ב ע"ב ד"ה ואי
ערכין ב ע"ב ד"ה ואי
תמורה ב ע"ב ד"ה ואי
כריתות ב ע"ב ד"ה ואי
מעילה ב ע"ב ד"ה ואי
תמיד ב ע"ב ד"ה ואי
מדות ב ע"ב ד"ה ואי
קנים ב ע"ב ד"ה ואי
סמיות ב ע"ב ד"ה ואי

פי' מהרי"ן בן מלכי צדק

שאול בעוד שמשון
ראיה מדאמר
ואמרינן בירושלמי
ואמרינן בירושלמי
ואמרינן בירושלמי

איתו (קף י) דקתמר כגת תני ר' חנן בר' חייא ומה ת"ל אנכי ה' אלהיך ה"א לשמור ת"ל תזכור שמור וזכור בדבור אחד נאמרו ושמעון אומר אי אפשר לומר כן אלא כך אמרו לשמור ולזכור בדבור אחד נאמרו ואם הקדים מ"ש לשמור לזכור אי אפשר מה שזכור לא שמור ק"ו מה שמור לא שמור ק"ו שאר כל המצות ת"ל אנכי ה' אלהיך אשר הוצאתיך אני הוא שהוצאתי את אבותיכן ממצרים ואני הוא שהוצאתי אתכם ממצרים ואני הוא שעתיד להוציאכם לעתיד לבא ואני הוא שעתיד להוציאכם מן הגליות ואני הוא שעתיד להוציאכם מגוג ומאגוג ומכל המלכיות שאתם עתידין להיות משועבדין להם ואני הוא שעתיד להוציאכם מן המלכיות הרעות שע

מסורת השים

ג) נדרים פ"ו דף לה ע"ב ובחולין פ"ח דף לה ע"ב ובחולין פ"ח דף נ"ב ע"ב:

פי' מהרי"ץ בן מלכי צדק

ל) ולייתני תרומה מעשר מאי כדי אשמועינן לפי שכשעל האשון תרומה ומעשר נמצא כי מפריש מהשאר תרומה ראשון שיעור הראוי להיעשות תרומה מעשר אבל שאר מעשר האשון לא ולאיכך שנוהג הלוקח מן הנחשים מעשר מן הנחשים מעשר ברי תרומה מעשר. ר"ן הקהלות. איכן ראשון ראשון למכור דמאי. כלומר אינן ראשון למכור עד שיודעו דמאי. כאי מתניתא משום שאומר בפרה דקה ואינו יודאי אלא לחשאין הלעיטקה אבל הי' אילא בשב אחר: אפר מה דקה כאי התניא הניזבה את הראשי ואחריב את הראשי ואחריב מאי בירה נפה כגון המסמרי דשוק הלוקח. ש"ס ר"ח לקח מחרים על בן חשיעות מהרין מבי הפטל לחשאי מהניתא מפרישא ר' אליעזר אומר לא אלא מאה ותזכע אותו הזבע הראשי הוי מרה נפה. ר"ח ר"ם אומר ומי אי אפשר לעמה. כ"ל מ"ר בתוספות מקילין בבי מכר שתאמרי שדרנו ב ד' קה בבירות ומדרי בבוה אי אפשר והתניא. ומשמע שדרנו למכור בנפה בתוספות ו ס ד ד בדקה ספלה דקה לענין שהשרשה מקילין ביבוא ומשמר ר"ת ז"ל ר"ת ר"ת ר"ת

ה״א סם מלכים י׳ ו׳ ב סם מ״ב ט״ו ו׳ מלכים י׳ ושם ב״ב ג סם ב״ב ד׳ סם ב״ב ה׳ סם ב״ב ו׳ סם ב״ב ז׳ סם ב״ב ח׳ סם ב״ב ט׳ סם ב״ב י׳ סם ב״ב י״א סם ב״ב י״ב סם ב״ב י״ג סם ב״ב י״ד סם ב״ב ט״ו סם ב״ב ט״ז סם ב״ב י״ז סם ב״ב י״ח סם ב״ב י״ט סם ב״ב כ׳ סם ב״ב כ״א סם ב״ב כ״ב סם ב״ב כ״ג סם ב״ב כ״ד סם ב״ב כ״ה סם ב״ב כ״ו סם ב״ב כ״ז סם ב״ב כ״ח סם ב״ב כ״ט סם ב״ב ל׳ סם ב״ב ל״א סם ב״ב ל״ב סם ב״ב ל״ג סם ב״ב ל״ד סם ב״ב ל״ה סם ב״ב ל״ו סם ב״ב ל״ז סם ב״ב ל״ח סם ב״ב ל״ט סם ב״ב מ׳ סם ב״ב מ״א סם ב״ב מ״ב סם ב״ב מ״ג סם ב״ב מ״ד סם ב״ב מ״ה סם ב״ב מ״ו סם ב״ב מ״ז סם ב״ב מ״ח סם ב״ב מ״ט סם ב״ב נ׳ סם ב״ב נ״א סם ב״ב נ״ב סם ב״ב נ״ג סם ב״ב נ״ד סם ב״ב נ״ה סם ב״ב נ״ו סם ב״ב נ״ז סם ב״ב נ״ח סם ב״ב נ״ט סם ב״ב ס׳ סם ב״ב ס״א סם ב״ב ס״ב סם ב״ב ס״ג סם ב״ב ס״ד סם ב״ב ס״ה סם ב״ב ס״ו סם ב״ב ס״ז סם ב״ב ס״ח סם ב״ב ס״ט סם ב״ב ע׳ סם ב״ב ע״א סם ב״ב ע״ב סם ב״ב ע״ג סם ב״ב ע״ד סם ב״ב ע״ה סם ב״ב ע״ו סם ב״ב ע״ז סם ב״ב ע״ח סם ב״ב ע״ט סם ב״ב פ׳ סם ב״ב פ״א סם ב״ב פ״ב סם ב״ב פ״ג סם ב״ב פ״ד סם ב״ב פ״ה סם ב״ב פ״ו סם ב״ב פ״ז סם ב״ב פ״ח סם ב״ב פ״ט סם ב״ב צ׳ סם ב״ב צ״א סם ב״ב צ״ב סם ב״ב צ״ג סם ב״ב צ״ד סם ב״ב צ״ה סם ב״ב צ״ו סם ב״ב צ״ז סם ב״ב צ״ח סם ב״ב צ״ט סם ב״ב ק׳ סם ב״ב ק״א סם ב״ב ק״ב סם ב״ב ק״ג סם ב״ב ק״ד סם ב״ב ק״ה סם ב״ב ק״ו סם ב״ב ק״ז סם ב״ב ק״ח סם ב״ב ק״ט סם ב״ב ק״י סם ב״ב ק״יא סם ב״ב ק״יב סם ב״ב ק״יג סם ב״ב ק״יד סם ב״ב ק״טו סם ב״ב ק״טז סם ב״ב ק״יז סם ב״ב ק״יח סם ב״ב ק״יט סם ב״ב ק״כ סם ב״ב ק״כא סם ב״ב ק״כב סם ב״ב ק״כג סם ב״ב ק״כד סם ב״ב ק״כה סם ב״ב ק״כו סם ב״ב ק״כז סם ב״ב ק״כח סם ב״ב ק״כט סם ב״ב ק״ל סם ב״ב ק״לא סם ב״ב ק״לב סם ב״ב ק״לג סם ב״ב ק״לד סם ב״ב ק״לה סם ב״ב ק״לו סם ב״ב ק״לז סם ב״ב ק״לח סם ב״ב ק״לט סם ב״ב ק״מ סם ב״ב ק״מא סם ב״ב ק״מב סם ב״ב ק״מג סם ב״ב ק״מד סם ב״ב ק״מה סם ב״ב ק״מו סם ב״ב ק״מז סם ב״ב ק״מח סם ב״ב ק״מט סם ב״ב ק״נ סם ב״ב ק״נא סם ב״ב ק״נב סם ב״ב ק״נג סם ב״ב ק״נד סם ב״ב ק״נה סם ב״ב ק״נו סם ב״ב ק״נז סם ב״ב ק״נח סם ב״ב ק״נט סם ב״ב ק״ס סם ב״ב ק״סא סם ב״ב ק״סב סם ב״ב ק״סג סם ב״ב ק״סד סם ב״ב ק״סה סם ב״ב ק״סו סם ב״ב ק״סז סם ב״ב ק״סח סם ב״ב ק״סט סם ב״ב ק״ע סם ב״ב ק״עא סם ב״ב ק״עב סם ב״ב ק״עג סם ב״ב ק״עד סם ב״ב ק״עה סם ב״ב ק״עו סם ב״ב ק״עז סם ב״ב ק״עח סם ב״ב ק״עט סם ב״ב ק״פ סם ב״ב ק״פא סם ב״ב ק״פב סם ב״ב ק״פג סם ב״ב ק״פד סם ב״ב ק״פה סם ב״ב ק״פו סם ב״ב ק״פז סם ב״ב ק״פח סם ב״ב ק״פט סם ב״ב ק״צ סם ב״ב ק״צא סם ב״ב ק״צב סם ב״ב ק״צג סם ב״ב ק״צד סם ב״ב ק״צה סם ב״ב ק״צו סם ב״ב ק״צז סם ב״ב ק״צח סם ב״ב ק״צט סם ב״ב ק״ק סם ב״ב ק״קא סם ב״ב ק״קב סם ב״ב ק״קג סם ב״ב ק״קד סם ב״ב ק״קה סם ב״ב ק״קו סם ב״ב ק״קז סם ב״ב ק״קח סם ב״ב ק״קט סם ב״ב ק״קי סם ב״ב ק״קיא סם ב״ב ק״קיב סם ב״ב ק״קיג סם ב״ב ק״קיד סם ב״ב ק״קטו סם ב״ב ק״קטז סם ב״ב ק״קיז סם ב״ב ק״קיח סם ב״ב ק״קיט סם ב״ב ק״קכ סם ב״ב ק״קכא סם ב״ב ק״קכב סם ב״ב ק״קכג סם ב״ב ק״קכד סם ב״ב ק״קכה סם ב״ב ק״קכו סם ב״ב ק״קכז סם ב״ב ק״קכח סם ב״ב ק״קכט סם ב״ב ק״קל סם ב״ב ק״קלא סם ב״ב ק״קלב סם ב״ב ק״קלג סם ב״ב ק״קלד סם ב״ב ק״קלה סם ב״ב ק״קלו סם ב״ב ק״קלז סם ב״ב ק״קלח סם ב״ב ק״קלט סם ב״ב ק״קמ סם ב״ב ק״קמא סם ב״ב ק״קמב סם ב״ב ק״קמג סם ב״ב ק״קמד סם ב״ב ק״קמה סם ב״ב ק״קמו סם ב״ב ק״קמז סם ב״ב ק״קמח סם ב״ב ק״קמט סם ב״ב ק״קנ סם ב״ב ק״קנא סם ב״ב ק״קנב סם ב״ב ק״קנג סם ב״ב ק״קנד סם ב״ב ק״קנה סם ב״ב ק״קנו סם ב״ב ק״קנז סם ב״ב ק״קנח סם ב״ב ק״קנט סם ב״ב ק״קס סם ב״ב ק״קסא סם ב״ב ק״קסב סם ב״ב ק״קסג סם ב״ב ק״קסד סם ב״ב ק״קסה סם ב״ב ק״קסו סם ב״ב ק״קסז סם ב״ב ק״קסח סם ב״ב ק״קסט סם ב״ב ק״קע סם ב״ב ק״קעא סם ב״ב ק״קעב סם ב״ב ק״קעג סם ב״ב ק״קעד סם ב״ב ק״קעה סם ב״ב ק״קעו סם ב״ב ק״קעז סם ב״ב ק״קעח סם ב״ב ק״קעט סם ב״ב ק״קפ סם ב״ב ק״קפא סם ב״ב ק״קפב סם ב״ב ק״קפג סם ב״ב ק״קפד סם ב״ב ק״קפה סם ב״ב ק״קפו סם ב״ב ק״קפז סם ב״ב ק״קפח סם ב״ב ק״קפט סם ב״ב ק״קצ סם ב״ב ק״קצא סם ב״ב ק״קצב סם ב״ב ק״קצג סם ב״ב ק״קצד סם ב״ב ק״קצה סם ב״ב ק״קצו סם ב״ב ק״קצז סם ב״ב ק״קצח סם ב״ב ק״קצט סם ב״ב ק״קק סם ב״ב ק״קקא סם ב״ב ק״קקב סם ב״ב ק״קקג סם ב״ב ק״קקד סם ב״ב ק״קקה סם ב״ב ק״קקו סם ב״ב ק״קקז סם ב״ב ק״קקח סם ב״ב ק״קקט סם ב״ב ק״קקי סם ב״ב ק״קקיא סם ב״ב ק״קקיב סם ב״ב ק״קקיג סם ב״ב ק״קקיד סם ב״ב ק״קקטו סם ב״ב ק״קקטז סם ב״ב ק״קקיז סם ב״ב ק״קקיח סם ב״ב ק״קקיט סם ב״ב ק״קקכ סם ב״ב ק״קקכא סם ב״ב ק״קקכב סם ב״ב ק״קקכג סם ב״ב ק״קקכד סם ב״ב ק״קקכה סם ב״ב ק״קקכו סם ב״ב ק״קקכז סם ב״ב ק״קקכח סם ב״ב ק״קקכט סם ב״ב ק״קקל סם ב״ב ק״קקלא סם ב״ב ק״קקלב סם ב״ב ק״קקלג סם ב״ב ק״קקלד סם ב״ב ק״קקלה סם ב״ב ק״קקלו סם ב״ב ק״קקלז סם ב״ב ק״קקלח סם ב״ב ק״קקלט סם ב״ב ק״קקמ סם ב״ב ק״קקמא סם ב״ב ק״קקמב סם ב״ב ק״קקמג סם ב״ב ק״קקמד סם ב״ב ק״קקמה סם ב״ב ק״קקמו סם ב״ב ק״קקמז סם ב״ב ק״קקמח סם ב״ב ק״קקמט סם ב״ב ק״קקנ סם ב״ב ק״קקנא סם ב״ב ק״קקנב סם ב״ב ק״קקנג סם ב״ב ק״קקנד סם ב״ב ק״קקנה סם ב״ב ק״קקנו סם ב״ב ק״קקנז סם ב״ב ק״קקנח סם ב״ב ק״קקנט סם ב״ב ק״קקס סם ב״ב ק״קקסא סם ב״ב ק״קקסב סם ב״ב ק״קקסג סם ב״ב ק״קקסד סם ב״ב ק״קקסה סם ב״ב ק״קקסו סם ב״ב ק״קקסז סם ב״ב ק״קקסח סם ב״ב ק״קקסט סם ב״ב ק״קקע סם ב״ב ק״קקעא סם ב״ב ק״קקעב סם ב״ב ק״קקעג סם ב״ב ק״קקעד סם ב״ב ק״קקעה סם ב״ב ק״קקעו סם ב״ב ק״קקעז סם ב״ב ק״קקעח סם ב״ב ק״קקעט סם ב״ב ק״קקפ סם ב״ב ק״קקפא סם ב״ב ק״קקפב סם ב״ב ק״קקפג סם ב״ב ק״קקפד סם ב״ב ק״קקפה סם ב״ב ק״קקפו סם ב״ב ק״קקפז סם ב״ב ק״קקפח סם ב״ב ק״קקפט סם ב״ב ק״קקצ סם ב״ב ק״קקצא סם ב״ב ק״קקצב סם ב״ב ק״קקצג סם ב״ב ק״קקצד סם ב״ב ק״קקצה סם ב״ב ק״קקצו סם ב״ב ק״קקצז סם ב״ב ק״קקצח סם ב״ב ק״קקצט סם ב״ב ק״קקק סם ב״ב ק״קקקא סם ב״ב ק״קקקב סם ב״ב ק״קקקג סם ב״ב ק״קקקד סם ב״ב ק״קקקה סם ב״ב ק״קקקו סם ב״ב ק״קקקז סם ב״ב ק״קקקח סם ב״ב ק״קקקט סם ב״ב ק״קקקי סם ב״ב ק״קקקיא סם ב״ב ק״קקקיב סם ב״ב ק״קקקיג סם ב״ב ק״קקקיד סם ב״ב ק״קקקטו סם ב״ב ק״קקקטז סם ב״ב ק״קקקיז סם ב״ב ק״קקקיח סם ב״ב ק״קקקיט סם ב״ב ק״קקקכ סם ב״ב ק״קקקכא סם ב״ב ק״קקקכב סם ב״ב ק״קקקכג סם ב״ב ק״קקקכד סם ב״ב ק״קקקכה סם ב״ב ק״קקקכו סם ב״ב ק״קקקכז סם ב״ב ק״קקקכח סם ב״ב ק״קקקכט סם ב״ב ק״קקקל סם ב״ב ק״קקקלא סם ב״ב ק״קקקלב סם ב״ב ק״קקקלג סם ב״ב ק״קקקלד סם ב״ב ק״קקקלה סם ב״ב ק״קקקלו סם ב״ב ק״קקקלז סם ב״ב ק״קקקלח סם ב״ב ק״קקקלט סם ב״ב ק״קקקמ סם ב״ב ק״קקקמא סם ב״ב ק״קקקמב סם ב״ב ק״קקקמג סם ב״ב ק״קקקמד סם ב״ב ק״קקקמה סם ב״ב ק״קקקמו סם ב״ב ק״קקקמז סם ב״ב ק״קקקמח סם ב״ב ק״קקקמט סם ב״ב ק״קקקנ סם ב״ב ק״קקקנא סם ב״ב ק״קקקנב סם ב״ב ק״קקקנג סם ב״ב ק״קקקנד סם ב״ב ק״קקקנה סם ב״ב ק״קקקנו סם ב״ב ק״קקקנז סם ב״ב ק״קקקנח סם ב״ב ק״קקקנט סם ב״ב ק״קקקס סם ב״ב ק״קקקסא סם ב״ב ק״קקקסב סם ב״ב ק״קקקסג סם ב״ב ק״קקקסד סם ב״ב ק״קקקסה סם ב״ב ק״קקקסו סם ב״ב ק״קקקסז סם ב״ב ק״קקקסח סם ב״ב ק״קקקסט סם ב״ב ק״קקקע סם ב״ב ק״קקקעא סם ב״ב ק״קקקעב סם ב״ב ק״קקקעג סם ב״ב ק״קקקעד סם ב״ב ק״קקקעה סם ב״ב ק״קקקעו סם ב״ב ק״קקקעז סם ב״ב ק״קקקעח סם ב״ב ק״קקקעט סם ב״ב ק״קקקפ סם ב״ב ק״קקקפא סם ב״ב ק״קקקפב סם ב״ב ק״קקקפג סם ב״ב ק״קקקפד סם ב״ב ק״קקקפה סם ב״ב ק״קקקפו סם ב״ב ק״קקקפז סם ב״ב ק״קקקפח סם ב״ב ק״קקקפט סם ב״ב ק״קקקצ סם ב״ב ק״קקקצא סם ב״ב ק״קקקצב סם ב״ב ק״קקקצג סם ב״ב ק״קקקצד סם ב״ב ק״קקקצה סם ב״ב ק״קקקצו סם ב״ב ק״קקקצז סם ב״ב ק״קקקצח סם ב״ב ק״קקקצט סם ב״ב ק״קקקק סם ב״ב ק״קקקקא סם ב״ב ק״קקקקב סם ב״ב ק״קקקקג סם ב״ב ק״קקקקד סם ב״ב ק״קקקקה סם ב״ב ק״קקקקו סם ב״ב ק״קקקקז סם ב״ב ק״קקקקח סם ב״ב ק״קקקקט סם ב״ב ק״קקקקי סם ב״ב ק״קקקקיא סם ב״ב ק״קקקקיב סם ב״ב ק״קקקקיג סם ב״ב ק״קקקקיד סם ב״ב ק״קקקקטו סם ב״ב ק״קקקקטז סם ב״ב ק״קקקקיז סם ב״ב ק״קקקקיח סם ב״ב ק״קקקקיט סם ב״ב ק״קקקקכ סם ב״ב ק״קקקקכא סם ב״ב ק״קקקקכב סם ב״ב ק״קקקקכג סם ב״ב ק״קקקקכד סם ב״ב ק״קקקקכה סם ב״ב ק״קקקקכו סם ב״ב ק״קקקקכז סם ב״ב ק״קקקקכח סם ב״ב ק״קקקקכט סם ב״ב ק״קקקקל סם ב״ב ק״קקקקלא סם ב״ב ק״קקקקלב סם ב״ב ק״קקקקלג סם ב״ב ק״קקקקלד סם ב״ב ק״קקקקלה סם ב״ב ק״קקקקלו סם ב״ב ק״קקקקלז סם ב״ב ק״קקקקלח סם ב״ב ק״קקקקלט סם ב״ב ק״קקקקמ סם ב״ב ק״קקקקמא סם ב״ב ק״קקקקמב סם ב״ב ק״קקקקמג סם ב״ב ק״קקקקמד סם ב״ב ק״קקקקמה סם ב״ב ק״קקקקמו סם ב״ב ק״קקקקמז סם ב״ב ק״קקקקמח סם ב״ב ק״קקקקמט סם ב״ב ק״קקקקנ סם ב״ב ק״קקקקנא סם ב״ב ק״קקקקנב סם ב״ב ק״קקקקנג סם ב״ב ק״קקקקנד סם ב״ב ק״קקקקנה סם ב״ב ק״קקקקנו סם ב״ב ק״קקקקנז סם ב״ב ק״קקקקנח סם ב״ב ק״קקקקנט סם ב״ב ק״קקקקס סם ב״ב ק״קקקקסא סם ב״ב ק״קקקקסב סם ב״ב ק״קקקקסג סם ב״ב ק״קקקקסד סם ב״ב ק״קקקקסה סם ב״ב ק״קקקקסו סם ב״ב ק״קקקקסז סם ב״ב ק״קקקקסח סם ב״ב ק״קקקקסט סם ב״ב ק״קקקקע סם ב״ב ק״קקקקעא סם ב״ב ק״קקקקעב סם ב״ב ק״קקקקעג סם ב״ב ק״קקקקעד סם ב״ב ק״קקקקעה סם ב״ב ק״קקקקעו סם ב״ב ק״קקקקעז סם ב״ב ק״קקקקעח סם ב״ב ק״קקקקעט סם ב״ב ק״קקקקפ סם ב״ב ק״קקקקפא סם ב״ב ק״קקקקפב סם ב״ב ק״קקקקפג סם ב״ב ק״קקקקפד סם ב״ב ק״קקקקפה סם ב״ב ק״קקקקפו סם ב״ב ק״קקקקפז סם ב״ב ק״קקקקפח סם ב״ב ק״קקקקפט סם ב״ב ק״קקקקצ סם ב״ב ק״קקקקצא סם ב״ב ק״קקקקצב סם ב״ב ק״קקקקצג סם ב״ב ק״קקקקצד סם ב״ב ק״קקקקצה סם ב״ב ק״קקקקצו סם ב״ב ק״קקקקצז סם ב״ב ק״קקקקצח סם ב״ב ק״קקקקצט סם ב״ב ק״קקקקק סם ב״ב ק״קקקקקא סם ב״ב ק״קקקקקב סם ב״ב ק״קקקקקג סם ב״ב ק״קקקקקד סם ב״ב ק״קקקקקה סם ב״ב ק״קקקקקו סם ב״ב ק״קקקקקז סם ב״ב ק״קקקקקח סם ב״ב ק״קקקקקט סם ב״ב ק״קקקקקי סם ב״ב ק״קקקקקיא סם ב״ב ק״קקקקקיב סם ב״ב ק״קקקקקיג סם ב״ב ק״קקקקקיד סם ב״ב ק״קקקקקטו סם ב״ב ק״קקקקקטז סם ב״ב ק״קקקקקיז סם ב״ב ק״קקקקקיח סם ב״ב ק״קקקקקיט סם ב״ב ק״קקקקקכ סם ב״ב ק״קקקקקכא סם ב״ב ק״קקקקקכב סם ב״ב ק״קקקקקכג סם ב״ב ק״קקקקקכד סם ב״ב ק״קקקקקכה סם ב״ב ק״קקקקקכו סם ב״ב ק״קקקקקכז סם ב״ב ק״קקקקקכח סם ב״ב ק״קקקקקכט סם ב״ב ק״קקקקקל סם ב״ב ק״קקקקקלא סם ב״ב ק״קקקקקלב סם ב״ב ק״קקקקקלג סם ב״ב ק״קקקקקלד סם ב״ב ק״קקקקקלה סם ב״ב ק״קקקקקלו סם ב״ב ק״קקקקקלז סם ב״ב ק״קקקקקלח סם ב״ב ק״קקקקקלט סם ב״ב ק״קקקקקמ סם ב״ב ק״קקקקקמא סם ב״ב ק״קקקקקמב סם ב״ב ק״קקקקקמג סם ב״ב ק״קקקקקמד סם ב״ב ק״קקקקקמה סם ב״ב ק״קקקקקמו סם ב״ב ק״קקקקקמז סם ב״ב ק״קקקקקמח סם ב״ב ק״קקקקקמט סם ב״ב ק״קקקקקנ סם ב״ב ק״קקקקקנא סם ב״ב ק״קקקקקנב סם ב״ב ק״קקקקקנג סם ב״ב ק״קקקקקנד סם ב״ב ק״קקקקקנה סם ב״ב ק״קקקקקנו סם ב״ב ק״קקקקקנז סם ב״ב ק״קקקקקנח סם ב״ב ק״קקקקקנט סם ב״ב ק״קקקקקס סם ב״ב ק״קקקקקסא סם ב״ב ק״קקקקקסב סם ב״ב ק״קקקקקסג סם ב״ב ק״קקקקקסד סם ב״ב ק״קקקקקסה סם ב״ב ק״קקקקקסו סם ב״ב ק״קקקקקסז סם ב״ב ק״קקקקקסח סם ב״ב ק״קקקקקסט סם ב״ב ק״קקקקקע סם ב״ב ק״קקקקקעא סם ב״ב ק״קקקקקעב סם ב״ב ק״קקקקקעג סם ב״ב ק״קקקקקעד סם ב״ב ק״קקקקקעה סם ב״ב ק״קקקקקעו סם ב״ב ק״קקקקקעז סם ב״ב ק״קקקקקעח סם ב״ב ק״קקקקקעט סם ב״ב ק״קקקקקפ סם ב״ב ק״קקקקקפא סם ב״ב ק״קקקקקפב סם ב״ב ק״קקקקקפג סם ב״ב ק״קקקקקפד סם ב״ב ק״קקקקקפה סם ב״ב ק״קקקקקפו סם ב״ב ק״קקקקקפז סם ב״ב ק״קקקקקפח סם ב״ב ק״קקקקקפט סם ב״ב ק״קקקקקצ סם ב״ב ק״קקקקקצא סם ב״ב ק״קקקקקצב סם ב״ב ק״קקקקקצג סם ב״ב ק״קקקקקצד סם ב״ב ק״קקקקקצה סם ב״ב ק״קקקקקצו סם ב״ב ק״קקקקקצז סם ב״ב ק״קקקקקצח סם ב״ב ק״קקקקקצט סם ב״ב ק״קקקקקק סם ב״ב ק״קקקקקקא סם ב״ב ק״קקקקקקב סם ב״ב ק״קקקקקקג סם ב״ב ק״קקקקקקד סם ב״ב ק״קקקקקקה סם ב״ב ק״קקקקקקו סם ב״ב ק״קקקקקקז סם ב״ב ק״קקקקקקח סם ב״ב ק״קקקקקקט סם ב״ב ק״קקקקקקי סם ב״ב ק״קקקקקקיא סם ב״ב ק״קקקקקקיב סם ב״ב ק״קקקקקקיג סם ב״ב ק״קקקקקקיד סם ב״ב ק״קקקקקקטו סם ב״ב ק״קקקקקקטז סם ב״ב ק״קקקקקקיז סם ב״ב ק״קקקקקקיח סם ב״ב ק״קקקקקקיט סם ב״ב ק״קקקקקקכ סם ב״ב ק״קקקקקקכא סם ב״ב ק״קקקקקקכב סם ב״ב ק״קקקקקקכג סם ב״ב ק״קקקקקקכד סם ב״ב ק״קקקקקקכה סם ב״ב ק״קקקקקקכו סם ב״ב ק״קקקקקקכז סם ב״ב ק״קקקקקקכח סם ב״ב ק״קקקקקקכט סם ב״ב ק״קקקקקקל סם ב״ב ק״קקקקקקלא סם ב״ב ק״קקקקקקלב סם ב״ב ק״קקקקקקלג סם ב״ב ק״קקקקקקלד סם ב״ב ק״קקקקקקלה סם ב״ב ק״קקקקקקלו סם ב״ב ק״קקקקקקלז סם ב״ב ק״קקקקקקלח סם ב״ב ק״קקקקקקלט סם ב״ב ק״קקקקקקמ סם ב״ב ק״קקקקקקמא סם ב״ב ק״קקקקקקמב סם ב״ב ק״קקקקקקמג סם ב״ב ק״קקקקקקמד סם ב״ב ק״קקקקקקמה סם ב״ב ק״קקקקקקמו סם ב״ב ק״קקקקקקמז סם ב״ב ק״קקקקקקמח סם ב״ב ק״קקקקקקמט סם ב״ב ק״קקקקקקנ סם ב״ב ק״קקקקקקנא סם ב״ב ק״קקקקקקנב סם ב״ב ק״קקקקקקנג סם ב״ב ק״קקקקקקנד סם ב״ב ק״קקקקקקנה סם ב״ב ק״קקקקקקנו סם ב״ב ק״קקקקקקנז סם ב״ב ק״קקקקקקנח סם ב״ב ק״קקקקקקנט סם ב״ב ק״קקקקקקס סם ב״ב ק״קקקקקקסא סם ב״ב ק״קקקקקקסב סם ב״ב ק״קקקקקקסג סם ב״ב ק״קקקקקקסד סם ב״ב ק״קקקקקקסה סם ב״ב ק״קקקקקקסו סם ב״ב ק״קקקקקקסז סם ב״ב ק״קקקקקקסח סם ב״ב ק״קקקקקקסט סם ב״ב ק״קקקקקקע סם ב״ב ק״קקקקקקעא סם ב״ב ק״קקקקקקעב סם ב״ב ק״קקקקקקעג סם ב״ב ק״קקקקקקעד סם ב״ב ק״קקקקקקעה סם ב״ב ק״קקקקקקעו סם ב״ב ק״קקקקקקעז סם ב״ב ק״קקקקקקעח סם ב״ב ק״קקקקקקעט סם ב״ב ק״קקקקקקפ סם ב״ב ק״קקקקקקפא סם ב״ב ק״קקקקקקפב סם ב״ב ק״קקקקקקפג סם ב״ב ק״קקקקקקפד סם ב״ב ק״קקקקקקפה סם ב״ב ק״קקקקקקפו סם ב״ב ק״קקקקקקפז סם ב״ב ק״קקקקקקפח סם ב״ב ק״קקקקקקפט סם ב״ב ק״קקקקקקצ סם ב״ב ק״קקקקקקצא סם ב״ב ק״קקקקקקצב סם ב״ב ק״קקקקקקצג סם ב״ב ק״קקקקקקצד סם ב״ב ק״קקקקקקצה סם ב״ב ק״קקקקקקצו סם ב״ב ק״קקקקקקצז סם ב״ב ק״קקקקקקצח סם ב״ב ק״קקקקקקצט סם ב״ב ק״קקקקקקק סם ב״ב ק״קקקקקקקא סם ב״ב ק״קקקקקקקב סם ב״ב ק״קקקקקקקג סם ב״ב ק״קקקקקקקד סם ב״ב ק״קקקקקקקה סם ב״ב ק״קקקקקקקו סם ב״ב ק״קקקקקקקז סם ב״ב ק״קקקקקקקח סם ב״ב ק״קקקקקקקט סם ב״ב ק״קקקקקקקי סם ב״ב ק״קקקקקקקיא סם ב״ב ק״קקקקקקקיב סם ב״ב ק״קקקקקקקיג סם ב״ב ק״קקקקקקקיד סם ב״ב ק״קקקקקקקטו סם ב״ב ק״קקקקקקקטז סם ב״ב ק״קקקקקקקיז סם ב״ב ק״קקקקקקקיח סם ב״ב ק״קקקקקקקיט סם ב״ב ק״קקקקקקקכ סם ב״ב ק״קקקקקקקכא סם ב״ב ק״קקקקקקקכב סם ב״ב ק״קקקקקקקכג סם ב״ב ק״קקקקקקקכד סם ב״ב ק״קקקקקקקכה סם ב״ב ק״קקקקקקקכו סם ב״ב ק״קקקקקקקכז סם ב״ב ק״קקקקקקקכח סם ב״ב ק״קקקקקקקכט סם ב״ב ק״קקקקקקקל סם ב״ב ק״קקקקקקקלא סם ב״ב ק״קקקקקקקלב סם ב״ב ק״קקקקקקקלג סם ב״ב ק״קקקקקקקלד סם ב״ב ק״קקקקקקקלה סם ב״ב ק״קקקקקקקלו סם ב״ב ק״קקקקקקקלז סם ב״ב ק״קקקקקקקלח סם ב״ב ק״קקקקקקקלט סם ב״ב ק״קקקקקקקמ סם ב״ב ק״קקקקקקקמא סם ב״ב ק״קקקקקקקמב סם ב״ב ק״קקקקקקקמג סם ב״ב ק״קקקקקקקמד סם ב״ב ק״קקקקקקקמה סם ב״ב ק״קקקקקקקמו סם ב״ב ק״קקקקקקקמז סם ב״ב ק״קקקקקקקמח סם ב״ב ק״קקקקקקקמט סם ב״ב ק״קקקקקקקנ סם ב״ב ק״קקקקקקקנא סם ב״ב ק״קקקקקקקנב סם ב״ב ק״קקקקקקקנג סם ב״ב ק״קקקקקקקנד סם ב״ב ק״קקקקקקקנה סם ב״ב ק״קקקקקקקנו סם ב״ב ק״קקקקקקקנז סם ב״ב ק״קקקקקקקנח סם ב״ב ק״קקקקקקקנט סם ב״ב ק״קקקקקקקס סם ב״ב ק״קקקקקקקסא סם ב״ב ק״קקקקקקקסב סם ב״ב ק״קקקקקקקסג סם ב״ב ק״קקקקקקקסד סם ב״ב ק״קקקקקקקסה סם ב״ב ק״קקקקקקקסו סם ב״ב ק״קקקקקקקסז סם ב״ב ק״קקקקקקקסח סם ב״ב ק״קקקקקקקסט סם ב״ב ק״קקקקקקקע סם ב״ב ק״קקקקקקקעא סם ב״ב ק״קקקקקקקעב סם ב״ב ק״קקקקקקקעג סם ב״ב ק״קקקקקקקעד סם ב״ב ק״קקקקקקקעה סם ב״ב ק״קקקקקקקעו סם ב״ב ק״קקקקקקקעז סם ב״ב ק״קקקקקקקעח סם ב״ב ק״קקקקקקקעט סם ב״ב ק״קקקקקקקפ סם ב״ב ק״קקקקקקקפא סם ב״ב ק״קקקקקקקפב סם ב״ב ק״קקקקקקקפג סם ב״ב ק״קקקקקקקפד סם ב״ב ק״קקקקקקקפה סם ב״ב ק״קקקקקקקפו סם ב״ב ק״קקקקקקקפז סם ב״ב ק״קקקקקקקפח סם ב״ב ק״קקקקקקקפט סם ב״ב ק״קקקקקקקצ סם ב״ב ק״קקקקקקקצא סם ב״ב ק״קקקקקקקצב סם ב״ב ק״קקקקקקקצג סם ב״ב ק״קקקקקקקצד סם ב״ב ק״קקקקקקקצה סם ב״ב ק״קקקקקקקצו סם ב״ב ק״קקקקקקקצז סם ב״ב ק״קקקקקקקצח סם ב״ב ק״קקקקקקקצט סם ב״ב ק״קקקקקקקק סם ב״ב ק״קקקקקקקקא סם ב״ב ק״קקקקקקקקב סם ב״ב ק״קקקקקקקקג סם ב״ב ק״קקקקקקקקד סם ב״ב ק״קקקקקקקקה סם ב״ב ק״קקקקקקקקו סם ב״ב ק״קקקקקקקקז סם ב״ב ק״קקקקקקקקח סם ב״ב ק״קקקקקקקקט סם ב״ב ק״קקקקקקקקי סם ב״ב ק״קקקקקקקקיא סם ב״ב ק״קקקקקקקקיב סם ב״ב ק״קקקקקקקקיג סם ב״ב ק״קקקקקקקקיד סם ב״ב ק״קקקקקקקקטו סם ב״ב ק״קקקקקקקקטז סם ב״ב ק״קקקקקקקקיז סם ב״ב ק״קקקקקקקקיח סם ב״ב ק״קקקקקקקקיט סם ב״ב ק״קקקקקקקקכ סם ב״ב ק״קקקקקקקקכא סם ב״ב ק״קקקקקקקקכב סם ב״ב ק״קקקקקקקקכג סם ב״ב ק״קקקקקקקקכד סם ב״ב ק״קקקקקקקקכה סם ב״ב ק״קקקקקקקקכו סם ב״ב ק״קקקקקקקקכז סם ב״ב ק״קקקקקקקקכח סם ב״ב ק״קקקקקקקקכט סם ב״ב ק״קקקקקקקקל סם ב״ב ק״קקקקקקקקלא סם ב״ב ק״קקקקקקקקלב סם ב״ב ק״קקקקקקקקלג סם ב״ב ק״קקקקקקקקלד סם ב״ב ק״קקקקקקקקלה סם ב״ב ק״קקקקקקקקלו סם ב״ב ק״קקקקקקקקלז סם ב״ב ק״קקקקקקקקלח סם ב״ב ק״קקקקקקקקלט סם ב״ב ק״קקקקקקקקמ סם ב״ב ק״קקקקקקקקמא סם ב״ב ק״קקקקקקקקמב סם ב״ב ק״קקקקקקקקמג סם ב״ב ק״קקקקקקקקמד סם ב״ב ק״קקקקקקקקמה סם ב״ב ק״קקקקקקקקמו סם ב״ב ק״קקקקקקקקמז סם ב״ב ק״קקקקקקקקמח סם ב״ב ק״קקקקקקקקמט סם ב״ב ק״קקקקקקקקנ סם ב״ב ק״קקקקקקקקנא סם ב״ב ק״קקקקקקקקנב סם ב״ב ק״קקקקקקקקנג סם ב״ב ק״קקקקקקקקנד סם ב״ב ק״קקקקקקקקנה סם ב״ב ק״קקקקקקקקנו סם ב״ב ק״קקקקקקקקנז סם ב״ב ק״קקקקקקקקנח סם ב״ב ק״קקקקקקקקנט סם ב״ב ק״קקקקקקקקס סם ב״ב ק״קקקקקקקקסא סם ב״ב ק״קקקקקקקקסב סם ב״ב ק״קקקקקקקקסג סם ב״ב ק״קקקקקקקקסד סם ב״ב ק״קקקקקקקקסה סם ב״ב ק״קקקקקקקקסו סם ב״ב ק״קקקקקקקקסז סם ב״ב ק״קקקקקקקקסח סם ב״ב ק״קקקקקקקקסט סם ב״ב ק״קקקקקקקקע סם ב״ב ק״קקקקקקקקעא סם ב״ב ק״קקקקקקקקעב סם ב״ב ק״קקקקקקקקעג סם ב״ב ק״קקקקקקקקעד סם ב״ב ק״קקקקקקקקעה סם ב״ב ק״קקקקקקקקעו סם ב״ב ק״קקקקקקקקעז סם ב״ב ק״קקקקקקקקעח סם ב״ב ק״קקקקקקקקעט סם ב״ב ק״קקקקקקקקפ סם ב״ב ק״קקקקקקקקפא סם ב״ב ק״קקקקקקקקפב סם ב״ב ק״קקקקקקקקפג סם ב״ב ק״קקקקקקקקפד סם ב״ב ק״קקקקקקקקפה סם ב״ב ק״קקקקקקקקפו סם ב״ב ק״קקקקקקקקפז סם ב״ב ק״קקקקקקקקפח סם ב״ב ק״קקקקקקקקפט סם ב״ב ק״קקקקקקקקצ סם ב״ב ק״קקקקקקקקצא סם ב״ב ק״קקקקקקקקצב סם ב״ב ק״קקקקקקקקצג סם ב״ב ק״קקקקקקקקצד סם ב״ב ק״קקקקקקקקצה סם ב״ב ק״קקקקקקקקצו סם ב״ב ק״קקקקקקקקצז סם ב״ב ק״קקקקקקקקצח סם ב״ב ק״קקקקקקקקצט סם ב״ב ק״קקקקקקקקק סם ב״ב ק״קקקקקקקקקא סם ב״ב ק״קקקקקקקקקב סם ב״ב ק״קקקקקקקקקג סם ב״ב ק״קקקקקקקקקד סם ב״ב ק״קקקקקקקקקה סם ב״ב ק״קקקקקקקקקו סם ב״ב ק״קקקקקקקקקז סם ב״ב ק״קקקקקקקקקח סם ב״ב ק״קקקקקקקקקט סם ב״ב ק״קקקקקקקקקי סם ב״ב ק״קקקקקקקקקיא סם ב״ב ק״קקקקקקקקקיב סם ב״ב ק״קקקקקקקקקיג סם ב״ב ק״קקקקקקקקקיד סם ב״ב ק״קקקקקקקקקטו סם ב״ב ק״קקקקקקקקקטז סם ב״ב ק״קקקקקקקקקיז סם ב״ב ק״קקקקקקקקקיח סם ב״ב ק״קקקקקקקקקיט סם ב״ב ק״קקקקקקקקקכ סם ב״ב ק״קקקקקק

שזורי אומר אף בחול שאלו ואכלו על פיו: ב "הסרוי את חבירו שיאכל אצלו והוא אינו מאמינו על המעשרות אוכל עמו בשבת ראשונה ואע"פ שאינו "מאמינו על המעשרות ובלבד שיאמר לו מעשרין הן ובשבת שניה אע"פ שנדר ממנו תניה לא יאכל עד שיעשר: ג רבי אליעזר אומר אין אדם צריך לקרות שם למעשר על דמאי וחכמים אומרים "קרוא שם ואינו צריך לפרש: ד "מי שקרא שם לתרומת מעשר של דמאי ולמעשר עני של ודאי לא שמע בשבת ואם היו כהן או עני למודים לאכול אצלו יאכלו ובלבד שיודיעם: ה (1)האומר למי שאינו נאמן על המעשרות קח לי ממי שדוא נאמן וממי שהוא מעשר אינו נאמן מאיש פלוני הרי זה נאמן הלך ליקח ממנו אמר לו לא מצאתיו ולקחתי לך מאחר שהוא נאמן אינו נאמן: ו "האבנט לעיר ואין מביר אדם שם אמר ב' כאן נאמן כאן מעשר אמר לו אי אני יכול נאמן "איש פלוני נאמן הרי זה נאמן הלך ליקח ממנו אמר לו מי כאן מכר ישן אמר לו מי ששלחך אצלי אע"פ שאין בנותלין זה את זה הרי אלו נאמנין: ז (2)"החסרין שנכנסו לעיר אמר א' שלי חדש של חבירי ישן שלי אינו מתוקן ושל חבירי מתוקן אינן נאמנין ר' יהודה אומר נאמנין: הלוקח

תרומת מעשר לפי שילקה אבל בדמאי מעשרותיו שלו ומותרין אף לזרים ואפילו מחכירו שלו תרומת מעשר מפרש ואוקי לה בגמרא דלא מפקר ליה ומיהו אפילו מפקר ליה מדרבנן אסור לזר ומותר לכהן ולישראל ומיהו אם נתן מעשר עני לזר מכחיש עליו ואפילו מפקר ליה

עין משפט נר מצוה

א א מיי׳ פ״ט מהל׳ מכירה הלכה ב סמג עשין קלח
ב ב מיי׳ פ״ג מהלכות תרומות הל׳ כ״ד סמג לאוין רנב טור יו״ד סי׳ שי״ל ג ג מיי׳ פ״ד מהל׳ מעשר הלכה ה ופ״ו מהל׳ מעשר שני הלכה ה

פירוש הרא״ש
(א) ולאכ״ע לתקינו מפני תיקון העולם ומחמת תיקון העולם נמי אמרינן בכל מקום (ב) ומיהו אפילו לא נתן לו כלום אפילו הכי מצוה לתת לו כדי שיקנה ממנו ויתן לו דמים וא

ד הלוקח מן הפלטר מעשר מכל מפש ומפש דברי ר"מ ר' יהודה אומר מאחת על מדה רבי יהודה בלוקח מן המפעל שהוא מעשר מכל אחד ואחד: ה הלוקח מן הנעי ובן הנעי שתינו לו פרוסות פת או פלחי דבלה מעשר מכל אחד ואחד ובתמרים ובגרוגרות בולל (ואוכל) ונשל אמר רבי יהודה אימתי בזמן שמחיה אבל בזמן שמחניה מעשר מכל אחד ואחד: ו הלוקח מן המיטון חזר ולקח ממנו שניה לא יעשר מזה על זה אפילו מאותו הסל אפילו כאותו המין נאמן המיטון לומר משל אחד הם: ז הלוקח מבעל הבית וחזר ולקח ממנו שניה מעשר מזה על זה אפי' מב' קופות אפי' מב' עיירות בעו"ב שהיה מטר ירק בשוק בזמן שמביאין לו ממנחיו מעשר מארת על הבל ומנוח אחדות מעשר מכל אחד ואחד: ח הלוקח מכל משני מקומות מעשר מזה על זה אע"פ שאצרו ראשי לאכזר מבל אלא לצורך: ט מעשרין משל ישראל של נכרים משל נכרים של ישראל משל ישראל על של בותים משל בותים על של ביתים ר' אליעזר אומר משל בותים על של כותים: י עיין נקוב דרי זה כארבן תרם מדארין על עציץ נקוב מעציץ נקוב על הארץ תרומתו תרומה כ) משאינו נקוב על הנקוב

תרומה

ד) מפרש ירושלמי והכי פירוש הלכה זו אם היה הפלטר נותן לו מין אחד ומין אחר ומערב אותן ואחר שעירם הלוקח מוכרן בזולה מין מזה ומין מזה ומוכרן בזול אז הלוקח מעשר אותן כולן כמו שהפלטר מעשר כל מין ומין בפני עצמו ואחר שעירם הלוקח מ

תרומה ויחזור ויתרום ממן המפסר על מחזור קל מפרש ומן הדין הוא הדומה שלא לא יתרום כי אכל לא כמן מבני כיון דמפסר מדאורייתא (י). ויחזור ויתרום את הנקוב תרומה ולא תאמר שכבר נתרומם ממנו בשלמה רבנו. **יא** תרומה ויחזור ויתרום כי הנך קמא ממפרש בשלמה רבנו פרקא לישנא לפרושי נסך פוסק אחד ממעמד שלו:

א המקבל. למתנה לשנים ונדרגיו חולק לשניהם ואינו חייב לשערים אלא בשבלו שהן (כלי ח) אמר רבי חנינא אף שהם שבלים מן התורן:

תרומה ויחזור ויתרום מן הנקוב על שאינו נקוב תרומה ולא תאכל עד שיציא עליה תרומות ומעשרות: **יא** מן הדמאי על הדמאי שדמאי על הודאי תרומה ויחזור ויתרום מן הודאי על הדמאי תרומה ולא תאכל עד שיוציא עליה תרומות ומעשרות:

פרק ששי

א המקבל ישדה מישראל מן העובד כוכבים מן הבותי יחזק לפניהם החזר שדה מישראל תורם ונותן לו את יהודה איטרי כזמן שנתן לו מאותה השדה ואשתו הכין אכל אם נתן לו משדה אחרת או ממין אחר מעשר ונותן לו: **ב** החזר שדה מן הנכרי (ד) מעשר ונתן לו ר' יהודה אומר אף המקבל שדה אכותיו מן הנכרי מעשר ונותן לו: **ג** כהן וליוי שקבלו שדה מישראל בשם שתולקין בחלקין כך הלקין ברובה ר' אליעזר אומר אף המעשר שלהן שע"מ כן באו: **ד** ישראל שקבל מכהן ומלוי המעשרות לבעלים ר' יושעאי אומר הקרעני שקבל שדה מירושלמי מעשר שני של ירושלמי יחכמים אומרים יכול הוא הקרעני לעלות ולאכלו בירושלים: **ה** המקבל זיתים (ו) לשמן כיצם שתולקין בחליין כך הלקין ברובה ר' יהודה אומר ישראל שקבל מכהן ומלוי זיתים לשמן לחצית שכר המעשרות לבעלים: ן כ"ש אומרים לא יסטר אדם את זיתיו

א המקבל שדה מישראל מן העובד כוכבים מן הבותי יחזק לפניהם החזר שדה מישראל תורם ונותן לו את יהודה איטרי כזמן שנתן לו מאותה השדה ואשתו הכין אכל אם נתן לו משדה אחרת או ממין אחר מעשר ונותן לו: **ב** החזר שדה מן הנכרי (ד) מעשר ונתן לו ר' יהודה אומר אף המקבל שדה אכותיו מן הנכרי מעשר ונותן לו: **ג** כהן וליוי שקבלו שדה מישראל בשם שתולקין בחליין כך הלקין ברובה ר' אליעזר אומר אף המעשר שלהן שע"מ כן באו: **ד** ישראל שקבל מכהן ומלוי המעשרות לבעלים ר' יושעאי אומר הקרעני שקבל שדה מירושלמי מעשר שני של ירושלמי יחכמים אומרים יכול הוא הקרעני לעלות ולאכלו בירושלים: **ה** המקבל זיתים (ו) לשמן כיצם שתולקין בחליין כך הלקין ברובה ר' יהודה אומר ישראל שקבל מכהן ומלוי זיתים לשמן לחצית שכר המעשרות לבעלים: ן כ"ש אומרים לא יסטר אדם את זיתיו

ומחובר. ואם לא נתפרסם שדה זה בשבילה לא נתפרסם שדה זה כך וכך מזה שיש לקוב ולהיות שיעורה הנזכר אם יש בשיעורה הלקין יתן לו הנשאר בספק עתה לה (ו) ולא יתן מזה שיעורה הנזכר ולזה ר' יהודה כי זה הין שיתן לו הספק מיה בשעת הנתינה שהוא (ז) לכך אבל אם הספק מיה בשעת הנתינה שהספק הוא מה שיעורים שיורים לבל הם הנה ממנו אם הנה העיר לה שיעורים שיורים לבל הם הנה ממנו אם הנה העיר נעבר שלין יתן לו ולזה ר' יהודה לאמר שיעורים ואין לו עבר שלין יתן לו אם הספק הוא בשעת הנתינה שהספק הוא מ

אלא נתאר . פרוס בשוטה כאפרוח אף למעשר שקיבל עליו לעשר קף על פי שלא קיבל עליו פרוסות . צנועני בית הלל שמעון ירושלמי (כלי ה) תמר רבי יוחנן מעשרת דברים הלל דרך בני אדם לוקחין זיתיהן שפוחין וכן דרך בני אדם לוקחין בן ומצניף זה לפתיתיהן דברי חכמים שביעית (פרק ה משנה ח) לתמר פרס לחרוב וכפי שמעשרת בחירו ובו' וב

א א מי"ו פרק ג' מהלכות מעשר הלכה ג' :
ב ב שם הלכה ד :
ג ג ר מי"ו פ"ג מהלכות מעשר הלכה יא :

פירוש רש"י
(ב) ואלא כי אם הלוואה כשנוטל ממנו לחזור ולתת לו כמו שנתן לו לשעתו ואינו נותן לו אלא לאחר זמן ואינו יודע אם יחזור ליתן לו אם לאו ואינו נותן לו אלא בתורת הלוואה ואם כן הרי הוא כמי שנתן לו

סדרת הדיונים
ת"ר חייב פרק ב' ד'
פי' מהרי"ב
ברכי נפש
בערב שבת ב"ה א"ר
ר"ה ר"ת
ר"ה ר"ת
ר"ה ר"ת

ב"לכלה בחברתה קרא שם: ז "מאה טבל
מאה חולין נוטל מאה ואחד "מאה טבל
מאה מעשר נוטל מאה ואחד "מאה חולין
מתקנין מאה מעשר נוטל מאה ועשר
ר' טבל תשעים מעשר תשעים טבל
ושכנגן מעשר לא הפסיד כלום זה הכלל
כל זמן שהטבל מרובה לא הפסיד כלום:

מי

חלקים ר' ויהיו כל ח' שיעול עכל והרמבנים והמבוי שכתב חולין כיון שכבר ומתמה מפסחי תרומות לחת הבו תמתין הם מלה כל עכל והרמב"ן והרתח היתה תרומה מעבר מתירון מלה כל עכל ואם יהיה זה התנין אין כל חולין שלטו מתנו מלבד מלחים והבשרות מרוצה שלא שלו מלה כל עכל בלבד ומכאן חלק מלילה ואת תרומה מעבר מלי עכל ואם יהיה מלה כל עכל ואת חולין ועלה בלחה ומלה לפי הכתב שעלה מלחים

ה עשר שרות על עשר עשר שרות שהמזיד בין מלמד להודיעך תחלת שרות על עשר עשר כלומר שיש כאן קרקע מרובע עשר על עשר לחנות ובכל לחנה חנות מוכחת והרי יש כאן מלא חנויות על עשר עשר כלומר שיש כאן עשר עשר ועשרה עשר על עשר עשר הרי מאתים ויש כאן ד' שורות ומלא שרות עשר עשר הרי מאתים ויש כאן ה' שורות שהם עשר עשר הרי מאתים ומלא שרות עשר עשר הרי מאתים ויש כאן ו' שורות שהם עשר עשר הרי מאתים ומלא שרות עשר עשר הרי מאתים ויש כאן ז' שורות שהם עשר עשר הרי מאתים ומלא שרות עשר עשר הרי מאתים ויש כאן ח' שורות שהם עשר עשר הרי מאתים ומלא שרות עשר עשר הרי מאתים ויש כאן ט' שורות שהם עשר עשר הרי מאתים ומלא שרות עשר עשר הרי מאתים ויש כאן י' שורות שהם עשר עשר הרי מאתים ומלא שרות עשר עשר הרי מאתים הרי אלפים ומאתים ואלו הן שרות שהזכיר הכתוב בשרות שהזכיר הכתוב בשרות שהזכיר הכתוב בש

השעורים ושבולת שיבל הכיסנון והשיפון הפול והספיר הפורקן והמשפה ופול הלבן והשעועים אינם כלאים זה בזה: ב הקשה המלפפון אינם כלאים זה בזה ר' יהודה אומר כלאים זה בזה: ג והזרע נילים עירשין ועירשי שדה כרישין וכרישי שדה כוסבר וכוסבר שדה הרדל והרדל מצרי ודלעת המצרי והדמעה יפול מצרי החרוב אינן כלאים זה בזה: ד הלפת הנפוץ והבורב והתרובתו החרדים והלענין אינן כלאים זה בזה הוסף רבי עקיבא חמים (ז) והשומנית הבצר והבציצול והתרומה (ח) והפלסים אינן כלאים זה בזה: ה וכאלן האנסים והקרסתרין והפרישים והעזרדים אינם כלאים זה בזה התפוח (ט) והחזרד (י) הפרסקים השקרין והשיזפין והרימון אע"פ שרימון זה לזה כראים זה בזה: ו הענבין והאבטיח והמלפפון והדלעת והקישות והדלורעין אע"פ שהן כלאים זה בזה: ז הרמוצה. רמוקה הוא טהור לגמרי ל"ל לעולם ריחוקה עד שיתמוגו כאפר חם וכמו שאמר בכלים שם גו טהרים גו כלים רמץ ועל גב רמץ ועל גב רמץ טהורים ואומר מאחר שכלן החזיר מיכה להחזיר לבעל חוב אין חייב לגמול ולהחזיר לו כמו שהיה ולא עוד אלא שהמלוה חייב לשלם לו כמו שהיה ואם לאו הרי הוא כגזלן ומחזיר גזל פירקה בגמרא וכן פירקה הגמרא בבבא מציעא (דף נט.) ד' הלפת יהודי הנכרין ושל הנכרים יהודי הוא הלכך שבלולה בזה ובזה אסורה: כרוב יהודי: התרובתה הכי קרינן ליה מדבריו דיהודי הוא ולא דומיא דלפת: ל"ל לעולם ריחוקה עד שיתמוגו כאפר חם וכמו שאמר בכלים שם גו טהרים גו כלים רמץ ועל גב רמץ ועל גב רמץ טהורים ואומר מאחר שכלן החזיר מיכה להחזיר לבעל חוב אין חייב לגמול ולהחזיר

ג) ע"ז כ"ט ע"ב ד"ה ואלו, ב"ק ל"ג ע"ב ד"ה ואלו, ל"ה ע"ב ד"ה ואלו, ק"ו ע"ב ד"ה מחנין ס"ה ד"ה ר"ש.

כלאים זה בזה: ז אין מביאין אילן באילן וירק בירק ולא אילן בירק ולא ירק באילן ר' יהודה מיתיר ירק באילן: ח אין נוטעין ירקות בתוך סדן של שקמה אין[ז] מכיבין פחם של נבי קדה לבנה מפני שהוא ירק באילן אין נוטעין יחד של תאנה לתוך החצוב שיחא מכירו אין תחבין זמורה של נפן לתוך האבטיח שהוא מזרזת מימיה לתוכו מפני שהוא אילן בירק אין נותנין זרע דלעת לתוך הדלמת שהוא משמרתו מפני שהוא ירק בירק: ט המומין[ח] לפת וצנונות תחת הנפן אם היו מכסות עליו מגולין אינו חייב עד שיהא לו משום כלאים ולא משום שביעית ולא משום מעשרות ונטלית בשבת הוורע חמה ושערה באחת הרי זה כלאים ר' יהודה אומר אינו כלאים עד שיהו שני חטין ושערה או חמה ושתי שעורים אין מחברין חמה ושערה אלא מפני שהן מראיהן שוין ואין מחברין שעורה ושבולת שועל אלא מפני שהן מראיהן שוין ואין מחברין שבולת שועל ושבולת ש

פרק שני

א כל [ב] סאה שיש בו רובע מכן אחר ר' יוסי אומר יבור בין מכן אחד בין משני מינין ר"ש אומר לא אמרו אלא מכן אחד וחכמים אומרים [ג]כל שהוא כלאים בסאה מצטרף לרובע: **ב** [ג]כמה דברים אמורים (ד)בתבואה בתבואה וקטנית בקטנית בתבואה בקטנית וקטנית בתבואה באמת אמרו ורעוני ננה שאינן נאכלין מצטרפין אחד מעשרים וארבע בנופל לכית סאה ר"ש אומר בשם שאמרו להחמיר כך אמרו להקל: **ג** המשתין בתבואה אחד מעשרים וארבעה בנופל לבית סאה: **ג** [ה]היה שדהו זורעה חמשים ונמלך להזריעה שעורים ימתין לה עד שתגליע ויופיך ואח"כ יזרע אם צימחה לא יאמר אזרע ואח"כ אופך א"א הופך ואח"כ זורע כמה וכמה חדרים בתלמד

א השאה כבר נתרט(סוף סאה מ"ז) ביציעת הקב והוא שומר שבשיטים כדרש תלת מכ"ר ממט מזהיר אחד לסור ב' מחט לוש המים עד שימצנו וכי יניח אחד לא יעשה על שיטור לוחו מן התלת והוא לוקח לה ישקף על המים עד שיסיח עדך הנמוך ואחד לוקח המים פחות מעשרה אחד לו שלשה ושבירה: **ב-ג** כל סאה ואמר ר' יוסי יבור. כגון שהתבואה מונחת בשורים כדרך ומונח בשורים כבוה פחות מרובע מן החסה שיסיח הכל סאה לת ישקוף מן השלוק מן המשורים ממט מי שיעשו כרובע אלא עד שיסוב שם שם כרובע אלא עד שיסוב שם שם אחד שיסיח הרובע מהיו ר' יוסי אומר משערות אחרי מינין בגון שיסיח הלק מינין אחרי מינין בגון שיסיח הלק מינין שעורים וקוצות וחטים וכשיסיח הרובע מהיו ר"ש לא אמרו אלא מכן אחד כגון שיסיח הלק מינין שעורים ואחד

ירושלמי הרבעה אבא שאול אמר כדי שלא ישייר ריבוע רבית סאה: ך זורועה ומכרך לעוטפה א יאמר אטע ואחר כך איפך ארא היפך ואח"כ נוטע ומכרך יזורענה לא יאבד אזרע ואח"כ אי אישרש אלא משרש ואח"כ אזרע אם רצה נימם עד פחות ממפח ויזרע ואח"כ משרש: ח [ה]יתה שדרה זורעה לקנוס או לוקח ראה אזרע וכא ער נביהם שאין עושין אילא עשרים השנים "תבואה שעדיו בה ספיחי אבטיס ובן מקום דגרניות שלילי בהן מינין הרבה וכן ח: הרין שהעלה מיני צמחים אין מחייבין אותו לעוקרן אם נבש או ניסח אינהי ט עקור את הכר דיין ממין אחר: ך הריצה עשרת שדות משר משר מכל מין ש"ש אומרים שישה תלמים של פתה וב"ח אומרים בלא חציר: ך השדערין וקרסים דברי אלו להזות כדברי אלו: ך [ה]ה (ו) ראש תור חטים נכנס בתוך של שעורים מותר טפני שהוא נראה כמי שהוא שלו חטים ושל חברו מין אחד מותר לסטוך לו מאותו המין "שלו חטים ושל חברו שלו חטים פיסתן יא חלם של מין אחד ר שמעון אומר אחד זרע פשתן ואחד ב' המינין ר' יוסי אומר אם באמצע שדהו מותר לבדוק בתים של פישתן: ח אין משבטין שדה תבואה חדדל יא: וחייבין אבי סבבים "שדה ירקות הדדל וחרוע וסוכך לביר וריבי ונבסק ודדרך ועוברי ושדה גבוה עשרה טפחים ולחריץ שהוא עמוק עשרה ורחב ד' ולאילן שהוא סיסק על האויר יהיה שהוא גבוה עשרה ורחב אריבעה

הדריצה

על חטים וזולת חטים ושעורים. ומפרש ירושלמי מהו שיטול מזה ונותן לזה שהרי שדהו נראה כשלו ואומר לו לאחוי הוון לי ואחוי הוון לך ומשני לא אמרו אלא שיטול זה ונותן לזה אבל לא זה וזה: ח אין משבטין שדה תבואה בשביעית. ואפילו לשומרה לבהמה דקיי"ל בשביעית אין משבחין שדה תבואה אלא לשם פירות שנה זו ואפילו לשומרה לבהמה: ך חדדל. מין ירק שנותנין אותו בקדירה: וחרוע. מין ירק שנותנין אותו בקדירה: וסוכך. לשון סכך: לביר. לשון בירה: וריבי. לשון ריבוי: ונבסק. לשון בסק: ודדרך. לשון דרך: ועוברי. לשון עוברי: ושדה גבוה עשרה טפחים ולחריץ שהוא עמוק עשרה ורחב ד' ולאילן שהוא סיסק על האויר יהיה שהוא גבוה עשרה ורחב ארבעה. כדי שלא יהיה נראה כשלו: ח אין משבטין שדה תבואה בשביעית. ואפילו לשומרה לבהמה דקיי"ל בשביעית אין משבחין שדה תבואה אלא לשם פירות שנה זו ואפילו לשומרה לבהמה: ך חדדל. מין ירק שנותנין אותו בקדירה: וחרוע. מין ירק שנותנין אותו בקדירה: וסוכך. לשון סכך: לביר. לשון בירה: וריבי. לשון ריבוי: ונבסק. לשון בסק: ודדרך. לשון דרך: ועוברי. לשון עוברי: ושדה גבוה עשרה טפחים ולחריץ שהוא עמוק עשרה ורחב ארבעה. כדי שלא יהיה נראה כשלו:

גדר אסור. מ קרדום מלמן כקרחתו (ויקרא יג) שנקרה מן הבשר (יב) כ"ד קרחות בגבי בית סאה וכל קרחה שורש יתן ג' וביח סאה הוה חיישה על האמצעים הוה (ג) וכשחלה שובה יהן כ"ד קרחות ו' אמות זו מכחים ואינה פוקה מסכה כ"ד קרחות נמלא כל קרחה ו' על ו' אמות הרי יהיה כ"ד פעמים ו' פעמים ו' אמות ויהן הלה הקמעות אחת אחת על כל הגדולות מהרחבה לגיה חוכב ב' פעמים

עין משפט
נר מצוה

באמצע היה לה גבול גבוה ספח זורעין בתוכה שלשה עשר שלשה על כל גבול ואבול ואחד באמצע ל"א יש ראש הלפת בתוך תבול סתני שדוא כמלאכי רבי יהודה אומר ששה

זוית צפע זה מבקעה בזוית הלחתי כך* ואם יהיה לגיע הזרע זה מקבילו למעלה הב' שע ואם בקרקע ג' ויחזור בסוף ב' ויחזור בסוף ג' ויחזור בסוף ד' ויחזור ובאמצע ג' ונשארה ב' ונשארה ד' ונשארה ב' ונשארה ד' ונשארה ב' ונשארה ד

באמצע:ב "כל ג' מין זרעים אין זורעין בערוגה וכל מין ירקות זורעין בערוגה הרחל ואפונים חשופים מין זרעים אפונים הצלטים מין ירק "גבול שדיה נבוה מפה ונחמעט בשר שדיה בשר מהחלהו "החלם ואבת המים שהם עכשיקם מפה זורעים לתוכן שלש זרעונין אחד מיכן ואחד מיכן ואחד באמצע:ג "היה "ראש תיר ירק נבנם לתוך שדה ירק אחר מהר מפני שדיה נראה בסוף שדהו הדיה שדהו זורע ירק והוא מבקש ליטע בתוכו שורה של ירק אחר רבי ישמעאל אומר עד שידא החלם כפולש מראש השדה עד ראשו ר' עקיבא אומר

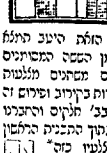

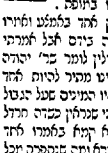

ב הירקות זרעו מהם מעשה ברואים שהיו זורעין ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק ולא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **ג** בבר קפלוטא של תרדין ושל כרישין ושל בצלים מותרין זה בזה ר' יהודה אומר אסור מפני שהוא נראה כזורע ירק בתוך ירק **ד** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **ה** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **ו** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **ז** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **ח** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **ט** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **י** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **יא** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **יב** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **יג** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **יד** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **טו** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **טז** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **יז** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **יח** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **יט** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **כ** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **כא** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **כב** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **כג** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **כד** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **כה** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **כו** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **כז** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **כח** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **כט** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **ל** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **לא** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **לב** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **לג** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **לד** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **לה** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **לו** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **לז** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **לח** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **לט** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **מ** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **מא** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **מב** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **מג** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **מד** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **מה** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **מו** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **מז** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **מח** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **מט** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **נ** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **נא** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **נב** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **נג** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **נד** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **נה** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **נו** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **נז** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **נח** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **נט** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **ס** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **סא** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **סב** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **סג** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **סד** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **סה** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **סו** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **סז** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **סח** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **סט** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **ע** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **עא** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **עב** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **עג** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **עד** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **עה** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **עו** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **עז** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **עח** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **עט** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **פ** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **פא** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **פב** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **פג** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **פד** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **פה** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **פו** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **פז** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **פח** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **פט** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **צ** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **צא** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **צב** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **צג** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **צד** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **צה** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **צו** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **צז** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **צח** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **צט** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **ק** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **קא** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **קב** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **קג** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **קד** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **קה** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **קו** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **קז** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **קח** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **קט** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **קי** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **קיא** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **קיב** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **קיג** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **קיד** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **קטו** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **קטז** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **קיז** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **קיח** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **קיט** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **קכ** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **קכא** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **קכב** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **קכג** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **קכד** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **קכה** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **קכו** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **קכז** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **קכח** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **קכט** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **קל** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **קלא** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **קלב** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **קלג** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **קלד** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **קלה** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **קלו** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **קלז** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **קלח** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **קלט** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **קמ** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **קמא** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **קמב** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **קמג** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **קמד** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **קמה** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **קמו** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **קמז** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **קמח** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **קמט** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **קנ** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **קנא** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו אלא כמדת ירק שמכר לו **קנב** הזורע ירק בתוך ירק ומכרו לתוך ירק לא הודיעו לו ולא מכרו לו אלא כמדת ירק שמכר לו ר' יוסי אומר אף הוא לא מכר לו

"אורך ששה טפחים ורוחב מזאו רבי יהודה אומר רוחב כמלא רוחב הפרסה: ד"ה נוטע שתי שורות של קישאין שתי שורות של דלועים שתי שורות של מיטר שורה של קישאים שורה של דלועים שורה של אטר שורה של קישאין שורה של דלעים שורה של פיר המצרי ושורה של קישאין ר"א מתיר חכמים אסרין: ה"ג נוטע אדם קישות והלכע תחת נומא א' ובלבד שיהא זו נוטה לצד זו וזו נוטה לצד זו (ונוטה שער של זו לבאן ושער של זו לכאן שכל מי שאחרי חכמים לא נזדו אלא מפני מראית העין): ן' היתה שדרתו זרועה בצלים ובמקום לעטר בשורה שורות של דלועים רבי שמעאי אומר עוקר שתי שורות ונוטע שורה אחת ומניח קבר בצלים במקום שתי שורות ועוקר שתי שורות ונוטע שורה אחת ר"ע אומר עוקר ב' שורות ונוטע ג' שורות ומניח קמח בצלים במקום ב' שורות ונוטע ב' שורות וחכ"א אם אין בין שורה לחברתה י"ב אמה לא יקיים את הזרע של בינתיים: ן' דלעת בירק בירק ובתבואה

שתי שורות של פיר המצרי שורה של קישאין שורה של אטר שורה של דלועים שורה של פיר המצרי ושורה של קישאין ר"א מתיר חכמים אסרין: ה"ג נוטע אדם קישות והלכע תחת נומא א' ובלבד שיהא זו נוטה לצד זו וזו נוטה לצד זו (ונוטה שער של זו לבאן ושער של זו לכאן שכל מי שאחרי חכמים לא נזדו אלא מפני מראית העין): ן' היתה שדרתו זרועה בצלים ובמקום לעטר בשורה שורות של דלועים רבי שמעאי אומר עוקר שתי שורות ונוטע שורה אחת ומניח קבר בצלים במקום שתי שורות ועוקר שתי שורות ונוטע שורה אחת ר"ע אומר עוקר ב' שורות ונוטע ג' שורות ומניח קמח בצלים במקום ב' שורות ונוטע ב' שורות וחכ"א אם אין בין שורה לחברתה י"ב אמה לא יקיים את הזרע של בינתיים: ן' דלעת בירק בירק ובתבואה

[illegible] שורות [illegible] שורות [illegible] שורות [

נותנין לה בית רובע "יהיתה שדהו זרועה תבואה ובקש ליטע לתוכה שדה של לתלין נותנין לה לעבודתה שישה סאין ואם הגדילה עיקר מלבנין ר' יוסי איסר נותנין לה עבודתה ארבע אמות אמרו לו התחמיר זו כן הבנין אשר לחן מצינו שזו חמורה מן הבנין "שהבנין (ה) יחידית נותנין לה עבודתה ששה סאין מאה וגדלה יחידית נותנין לה בית רובע ר"מ אומר משום ר' ישמעאל כל שלשה דלתין לבית סאה לא יביא זרע לתוך בית סאה רבי יוסי בן החמטה אפתרי אמר משום ר' ישמעאל כל שלשה דלתין לבית כור לא יביא זרע לתוך בית כור:

פרק רביעי

א קרחת (ו) הכרם בש"א כ"ר אמה ובה"א י"ו אמה כיחל הכרם בש"א ששה עשרה אמה וב"ה אומרים שתים עשרה אמה ואיזו היא קרחת הכרם 'כרם שחרב מאמצעיו אם אין שם שתי עשרה אמה לא יביא זרע לשם היו שם שש עשרה אמה נותנין "לה עבודתה וזורע את המותר: ב (ז) היא מחל הכרם "בין כרם לנהר אם אין שם "ב' אמה לא יביא זרע לשם היה שם "ב' אמה נותנין לו עבודתי "וזורע את המותר: ג רבי יהודה אומר אין זה (א) אלא גדר הכרם ואיזה הוא מחל הכרם בין שני הכרמים "ואיזה (ג) הוא גדר שהוא נבוה עשרה טפחים וחריץ שהוא עמוק עשרה ורחב ארבעה: ד 'מחיצת הקנים אם אין בין קנה לחברו נ' טפחים כדי שיכנס הגדי הרי זו כמחיצה "וגדר שנפרץ עד עשרה אמות הרי הוא כפתח יתר מיכן כגדר הפרצאתאסר נפרצו בו פרצות הרבה אם העושר כרובה על הפרוץ מותר ואם הפרוץ מרובה על העושר בגדר הפרצה אסור: ה החלוקת בשורה אם נקרחה כרם אם לא שרי הכרם מרעיון מתוך שמרעין בתוכו אסור ואם לאו מותר ואם היה מרעה בתוכו אסור ואם לאו מותר ואם היה מרעה בתוכו אסור ואם לאו מותר ואם היה מרעה

קדיש שהוא אחת משלש כרם ונטיעת ירק ונזרע בכרם (לקמן ג) והוא שזרע כרם שתמצינו [זרע כרם שתמצינו] על דעתיה דנפיק שתמי תוכר את כרם שזרע כרם שתמצינו שתמי תוכר את כרם שזרע כרם שתמצינו ואם לא הכי למה לי תוכרו

מתחלה נטען הרי זה מיתר כח׳ אמות:
מ הניטע (ה) את כרמו (ו) ר"ע אומר על ר"י אבא מיתר להביא זרע לשם אסר ר' יהודה מעשה בציפורי באחד שנטע את כרמו ס"מ ר"אבא ר"ס׳ אבא היה היפך שער שרי שורות לצד אחת וזורע את הגיר ובשנה האחרת היה היפך את השער למקום *אחר וזרע את הגרו ובא מעשה לפני חכמים ותירו ר"מ ור"ש אוסרים ג) אף הניטע את כרמו על פי שמנה *אמות מיתר:

פרק חמישי

א כרם שחרב אם יש בו ללקט עשר נפנים לבית שאה ונטועות כהלכתן דרי זה נקרא כרם דל כרם שהוא נטוע ערבוביא אם יש בו לבון שתים נר׳ דרי זה כרם ואם יאי אינו כרם ר׳ אימר תואיל והוא נראה כחצבת הכרמים דרי זה כרם: **ב** כרם (ז) שהוא נטוע על פחות פחות מד"א ר"ש אומר אינו כרם (ח) אבא (ראוין את האמצעיות) כאילו אינן: **ג** (ט) החרין שהוא עובר בכרם עמק עשרה ורחב ד׳ ראב"י אומר אם היה מפורץ מראש חכרם עד סופו הרי זה נראה כבין שני כרמים וזורעים בתוכו ואם לאו הרי הוא כבת ודבת שבכרם עמוקה עשרה ורחב ד׳ רבי אליעזר אומר זורעים בתוכה וחכמים אוסרים שבכרם גבוהה עשרה ורחבה ארבע זורעין בתוכה ואם היה שער בהוא שער נפנים: ונטועות שלכן. הוא שיהיו שתים מענד שתים ואחת שלישית אינו כרם: **ד** כרם (י) שנתמלאו ע"י שנאבדו מעצמן ולפי שלפי כן יקרא כרם: ושיהיו נטועות ערבוביא שמעורבב ולוט עמוד על סדר שיהיו שורות וכבר הקדמנו בסדר קדושה מה הוא הפועים בפיות המקום שנעשו בו נפנים כרם ויהיה זה הכרם נעל עליו לא יזיחנו בלהו כרם ולון לכלכה כרבי מאיר: **ה** כשהיתה בין שתי הכוריות פחות מד׳ אמות ואחת מהן לא תלו ולתתר ר"ש ר"יצחק לפעוקר לא נטעי אינו כרם אבל אם היו שתים ואחת מהן כרם ואחת לא נטעי לפעוקר ולזו

שם — ואי קשיא לך קשיא ירושלמי ר"ש ניחא ר"ש דאית ליה כלאים בכרמים אבל לשאר אילנות לא ירושלמי ר"ש דאית ליה כלאים בכל האילנות ולא בכרמים בלבד ר"ש ר"ש ר"ש

קדרתא דכרם פ"ז מחב ומיתקן ד"ה לכרם זה ורבינו ת' תירוש ואם היה זורע ב' תבואות ג' שורות ג' שורות של שעורה היה זורע ב' שורות ואין לו אם היה זורע ב' שורות ואינו זורע ג' תירוש ואם היה זורע ג' שורות ואינו זורע ב' שורות של שעורה היה זורע ב' שורות ואין לו אם היה זורע ב' שורות ואינו זורע ג' תירוש ואם היה זורע ג' שורות ואינו זורע ב' שורות של שעורה היה זורע ב' שורות ואין לו

ולא מרובעות: ן "הרואה ירק בכרם ואמר כשאגיע לו אלקטנו מותר בשאחזר אילקטנו אם חוסיף במאתים אסור: ן "היה עובר בכרם ונפלו מכנו זרעים או שיצאו עם הובלים או עם חמרי הזורע וסיערתי הרוח לאחריו מותר סיערתו הרוח לפניו ר"ע אם עשבים יפך ואם אבוס יפנו ואם הביאה הנ הרוח: ח "המקיים קוצים בכרם ר"א קדש וחכ"א לא קדש אילא דבר שבמדה בקיימין "הארס "והכיסום וישושנת המלך וכי סוני זרעים אינם כלאים בכרם הקבוטם ר' טרפון אומר אינו כלאים "וחכ"א כלאים "והקונדס כלאים בכרם:

פרק ששי

א אי יהו ערים הניטע שורה של חמש נפנים בצר הנהר "שהיא גבוה' טפחים או

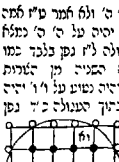

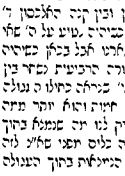

על ד' ועל ה' על ו' ולא אמר ע"ח אמה אע"פ שיש בהם יותר על ה' ה' כמלוי הגשטן כתוך הענוללה ל"ה נמי כלבד שמו שתצטרך לצאת

(עמ' ב"ד (משנה ה') מינו כרם על סיכו ג' שורות סין הגדר ולגדה ואם הנפיצים רחוקין ג' אמות מן הגדר אין מרחיק כי אם ב' אמות מן הנפיצים חוכש אילנא ניתיכלוש (סם) משמש דאיתיה לגד אחר בר אין הנפיצים נמוכין מגדר אין הגדר לא מהני ניתיכלוש (סם) סיו שם ג' אמות מלן דאמר מעיקר נפיצים מוטחין [מינו אסור אלא שתי אמות - מ"ד מעיקר הגדר מוטיחין] אמור שד ב' אמות ורקמה לדאמרי' בעציות נבי קולי בית שמאי ומחמרי ב"ה: פוערין כל האומרים יחידי. ד' אמות דסבי בו' פסחים בעמי ויחידים. ד' אמות מעיקר נפיצים ולגדר אחר ניתיכלוש (סם) דהוה בעמי ויחידים כמאמרם בירושלמי (שם) דברי יוחנן בן נורי ורבי יוסי אומרין לגדר אחר ועיין ברש"י ד"ה ג' אמות ד"ה ב' אמות ד"ה ג' אמות ד"ה ב' אמות ד"ה ג' אמות ד"ה ב' אמות

נתיבות סחרני לנדא

פרק ו (א) **א המבריך** את הנפל בארץ אם אין עפר על גבה ג' טפחים לא יביא זרע עליה אפילו הבריכה בדרקע או כסילון הבריכה בסרע אע"פ שאין עפר על גבה אלא ג' אצבעות סיתר לחביא זרע עליה הארכובה שבנפל (ב) אין מיחדין לה אלא מן העיקר השני: **ב** רבי מברך (ג) שלשה נפלים ועקרינן נראים ר' אליעזר בר' צדוק אומר אם יש ביניהם שד' אמות ערי"ח הרי אלו מצטרפות ואם לאו אינן מצטרפות נפל שיבוא אסורה ואינה מקדשת ר"מ אומר אף צבר נפל אחר ואינו מקדש ר"א ברבי צדוק אומר משום אף על גב דהפנל אשר ואינו מקדש: **ג** אלו אוסרין ולא מקדשין מותר חורבן הכרם (ד) שתר מחול הכרם שתר עפקי ערוה

נתנין לו עבודתו חוזרת את המותר ר' יוסי אומר אם אין שם ארבע אמות לא יביא זרע לשם: **ח** הקטנים היוצאים מן הערים וחם עליהם לפסקן בגגון שתר עשאן כאהל שהקל עליהן הכתוב אומר: **ט** הפרה היוצא מן הערים רואין אותו באילו משטלת תדיה בו בגגרו אסור וכן בדלית המשתה שזרה מאיין לאיין תחתיה אסור ספקה בהבל או בגמי תחת הספיק מותר עשאה כדי שיהלך עליו החרש אשר:

פרק שביעי

א המבריך (ה) (א) את הנפל בארץ אם אין עפר על גבה ג' טפחים לא יביא זרע עליה אפילו הבריכה בדרקע או כסילון הבריכה בסרע אע"פ שאין עפר על גבה אלא ג' אצבעות סיתר לחביא זרע עליה הארכובה שבנפל (ב) אין מיחדין לה אלא מן העיקר השני: **ב** רבי מברך (ג) שלשה נפלים ועקרינן נראים ר' אליעזר בר' צדוק אומר אם יש בינים שד' אמות ערי"ח הרי אלו מצטרפות ואם לאו אינן מצטרפות נפל שיבוא אסורה ואינה מקדשת ר"מ אומר אף צבר נפל אחר ואינו מקדש ר"א ברבי צדוק אומר משום אף על גב דהפנל אשר ואינו מקדש: **ג** אלו אוסרין ולא מקדשין מותר חורבן הכרם שתר מחול הכרם שתר עפקי ערוה

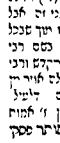

ד (ד) [ה]תנן קרקע הכרם ו"ו אמה לכל רוח וכיצד מודדין אין פחות ויותר מזה ויתרון אין נפנים אלא בשתי זויות כנגד זויות כנגדן ומודדין מבחוץ ולא מבפנים ואם נפנם אלא בשתי זויות כנגד זויות כנגדן ומודדין מבחוץ ולא מבפנים ואם נפנם בג' זויות כנגד ג' זויות כנגדן ומודדין מבחוץ ולא מבפנים ואם נפנם בד' זויות כנגד ד' זויות כנגדן ומודדין מבחוץ ולא מבפנים ואם נפנם בה' זויות כנגד ה' זויות כנגדן ומודדין מבחוץ ולא מבפנים ואם נפנם בו' זויות כנגד ו' זויות כנגדן ומודדין מבחוץ ולא מבפנים ואם נפנם בז' זויות כנגד ז' זויות כנגדן ומודדין מבחוץ ולא מבפנים ואם נפנם בח' זויות כנגד ח' זויות כנגדן ומודדין מבחוץ ולא מבפנים ואם נפנם בט' זויות כנגד ט' זויות כנגדן ומודדין מבחוץ ולא מבפנים ואם נפנם בי' זויות כנגד י' זויות כנגדן ומודדין מבחוץ ולא מבפנים ואם נפנם בי"א זויות כנגד י"א זויות כנגדן ומודדין מבחוץ ולא מבפנים ואם נפנם בי"ב זויות כנגד י"ב זויות כנגדן ומודדין מבחוץ ולא מבפנים ואם נפנם בי"ג זויות כנגד י"ג זויות כנגדן ומודדין מבחוץ ולא מבפנים ואם נפנם בי"ד זויות כנגד י"ד זויות כנגדן ומודדין מבחוץ ולא מבפנים ואם נפנם בט"ו זויות כנגד ט"ו זויות כנגדן ומודדין מבחוץ ולא מבפנים ואם נפנם בט"ז זויות כנגד ט"ז זויות כנגדן ומודדין מבחוץ ולא מבפנים ואם נפנם בי"ז זויות כנגד י"ז זויות כנגדן ומודדין מבחוץ ולא מבפנים ואם נפנם בי"ח זויות כנגד י"ח זויות כנגדן ומודדין מבחוץ ולא מבפנים ואם נפנם בי"ט זויות כנגד י"ט זויות כנגדן ומודדין מבחוץ ולא מבפנים ואם נפנם בכ' זויות כנגד כ' זויות כנגדן ומודדין מבחוץ ולא מבפנים ואם נפנם בכ"א זויות כנגד כ"א זויות כנגדן ומודדין מבחוץ ולא מבפנים ואם נפנם בכ"ב זויות כנגד כ"ב זויות כנגדן ומודדין מבחוץ ולא מבפנים ואם נפנם בכ"ג זויות כנגד כ"ג זויות כנגדן ומודדין מבחוץ ולא מבפנים ואם נפנם בכ"ד זויות כנגד כ"ד זויות כנגדן ומודדין מבחוץ ולא מבפנים ואם נפנם בכ"ה זויות כנגד כ"ה זויות כנגדן ומודדין מבחוץ ולא מבפנים ואם נפנם בכ"ו זויות כנגד כ"ו זויות כנגדן ומודדין מבחוץ ולא מבפנים ואם נפנם בכ"ז זויות כנגד כ"ז זויות כנגדן ומודדין מבחוץ ולא מבפנים ואם נפנם בכ"ח זויות כנגד כ"ח זויות כנגדן ומודדין מבחוץ ולא מבפנים ואם נפנם בכ"ט זויות כנגד כ"ט זויות כנגדן ומודדין מבחוץ ולא מבפנים ואם נפנם בל' זויות כנגד ל' זויות כנגדן ומודדין מבחוץ ולא מבפנים ואם נפנם בל"א זויות כנגד ל"א זויות כנגדן ומודדין מבחוץ ולא מבפנים ואם נפנם בל"ב זויות כנגד ל"ב זויות כנגדן ומודדין מבחוץ ולא מבפנים ואם נפנם בל"ג זויות כנגד ל"ג זויות כנגדן ומודדין מבחוץ ולא מבפנים ואם נפנם בל"ד זויות כנגד ל"ד זויות כנגדן ומודדין מבחוץ ולא מבפנים ואם נפנם בל"ה זויות כנגד ל"ה זויות כנגדן ומודדין מבחוץ ולא מבפנים ואם נפנם בל"ו זויות כנגד ל"ו זויות כנגדן ומודדין מבחוץ ולא מבפנים ואם נפנם בל"ז זויות כנגד ל"ז זויות כנגדן ומודדין מבחוץ ולא מבפנים ואם נפנם בל"ח זויות כנגד ל"ח זויות כנגדן ומודדין מבחוץ ולא מבפנים ואם נפנם בל"ט זויות כנגד ל"ט זויות כנגדן ומודדין מבחוץ ולא מבפנים ואם נפנם במ' זויות כנגד מ' זויות כנגדן ומודדין מבחוץ ולא מבפנים ואם נפנם במ"א זויות כנגד מ"א זויות כנגדן ומודדין מבחוץ ולא מבפנים ואם נפנם במ"ב זויות כנגד מ"ב זויות כנגדן ומודדין מבחוץ ולא מבפנים ואם נפנם במ"ג זויות כנגד מ"ג זויות כנגדן ומודדין מבחוץ ולא מבפנים ואם נפנם במ"ד זויות כנגד מ"ד זויות כנגדן ומודדין מבחוץ ולא מבפנים ואם נפנם במ"ה זויות כנגד מ"ה זויות כנגדן ומודדין מבחוץ ולא מבפנים ואם נפנם במ"ו זויות כנגד מ"ו זויות כנגדן ומודדין מבחוץ ולא מבפנים ואם נפנם במ"ז זויות כנגד מ"ז זויות כנגדן ומודדין מבחוץ ולא מבפנים ואם נפנם במ"ח זויות כנגד מ"ח זויות כנגדן ומודדין מבחוץ ולא מבפנים ואם נפנם במ"ט זויות כנגד מ"ט זויות כנגדן ומודדין מבחוץ ולא מבפנים ואם נפנם בנ' זויות כנגד נ' זויות כנגדן ומודדין מבחוץ ולא מבפנים ואם נפנם בנ"א זויות כנגד נ"א זויות כנגדן ומודדין מבחוץ ולא מבפנים ואם נפנם בנ"ב זויות כנגד נ"ב זויות כנגדן ומודדין מבחוץ ולא מבפנים ואם נפנם בנ"ג זויות כנגד נ"ג זויות כנגדן ומודדין מבחוץ ולא מבפנים ואם נפנם בנ"ד זויות כנגד נ"ד זויות כנגדן ומודדין מבחוץ ולא מבפנים ואם נפנם בנ"ה זויות כנגד נ"ה זויות כנגדן ומודדין מבחוץ ולא מבפנים ואם נפנם בנ"ו זויות כנגד נ"ו זויות כנגדן ומודדין מבחוץ ולא מבפנים ואם נפנם בנ"ז זויות כנגד נ"ז זויות כנגדן ומודדין מבחוץ ולא מבפנים ואם נפנם בנ"ח זויות כנגד נ"ח זויות כנגדן ומודדין מבחוץ ולא מבפנים ואם נפנם בנ"ט זויות כנגד נ"ט זויות כנגדן ומודדין מבחוץ ולא מבפנים ואם נפנם בס' זויות כנגד ס' זויות כנגדן ומודדין מבחוץ ולא מבפנים ואם נפנם בס"א זויות כנגד ס"א זויות כנגדן ומודדין מבחוץ ולא מבפנים ואם נפנם בס"ב זויות כנגד ס"ב זויות כנגדן ומודדין מבחוץ ולא מבפנים ואם נפנם בס"ג זויות כנגד ס"ג זויות כנגדן ומודדין מבחוץ ולא מבפנים ואם נפנם בס"ד זויות כנגד ס"ד זויות כנגדן ומודדין מבחוץ ולא מבפנים ואם נפנם בס"ה זויות כנגד ס"ה זויות כנגדן ומודדין מבחוץ ולא מבפנים ואם נפנם בס"ו זויות כנגד ס"ו זויות כנגדן ומודדין מבחוץ ולא מבפנים ואם נפנם בס"ז זויות כנגד ס"ז זויות כנגדן ומודדין מבחוץ ולא מבפנים ואם נפנם בס"ח זויות כנגד ס"ח זויות כנגדן ומודדין מבחוץ ולא מבפנים ואם נפנם בס"ט זויות כנגד ס"ט זויות כנגדן ומודדין מבחוץ ולא מבפנים ואם נפנם בע' זויות כנגד ע' זויות כנגדן ומודדין מבחוץ ולא מבפנים ואם נפנם בע"א זויות כנגד ע"א זויות כנגדן ומודדין מבחוץ ולא מבפנים ואם נפנם בע"ב זויות כנגד ע"ב זויות כנגדן ומודדין מבחוץ ולא מבפנים ואם נפנם בע"ג זויות כנגד ע"ג זויות כנגדן ומודדין מבחוץ ולא מבפנים ואם נפנם בע"ד זויות כנגד ע"ד זויות כנגדן ומודדין מבחוץ ולא מבפנים ואם נפנם בע"ה זויות כנגד ע"ה זויות כנגדן ומודדין מבחוץ ולא מבפנים ואם נפנם בע"ו זויות כנגד ע"ו זויות כנגדן ומודדין מבחוץ ולא מבפנים ואם נפנם בע"ז זויות כנגד ע"ז זויות כנגדן ומודדין מבחוץ ולא מבפנים ואם נפנם בע"ח זויות כנגד ע"ח זויות כנגדן ומודדין מבחוץ ולא מבפנים ואם נפנם בע"ט זויות כנגד ע"ט זויות כנגדן ומודדין מבחוץ ולא מבפנים ואם נפנם בפ' זויות כנגד פ' זויות כנגדן ומודדין מבחוץ ולא מבפנים ואם נפנם בפ"א זויות כנגד פ"א זויות כנגדן ומודדין מבחוץ ולא מבפנים ואם נפנם בפ"ב זויות כנגד פ"ב זויות כנגדן ומודדין מבחוץ ולא מבפנים ואם נפנם בפ"ג זויות כנגד פ"ג זויות כנגדן ומודדין מבחוץ ולא מבפנים ואם נפנם בפ"ד זויות כנגד פ"ד זויות כנגדן ומודדין מבחוץ ולא מבפנים ואם נפנם בפ"ה זויות כנגד פ"ה זויות כנגדן ומודדין מבחוץ ולא מבפנים ואם נפנם בפ"ו זויות כנגד פ"ו זויות כנגדן ומודדין מבחוץ ולא מבפנים ואם נפנם בפ"ז זויות כנגד פ"ז זויות כנגדן ומודדין מבחוץ ולא מבפנים ואם נפנם בפ"ח זויות כנגד פ"ח זויות כנגדן ומודדין מבחוץ ולא מבפנים ואם נפנם בפ"ט זויות כנגד פ"ט זויות כנגדן ומודדין מבחוץ ולא מבפנים ואם נפנם בצ' זויות כנגד צ' זויות כנגדן ומודדין מבחוץ ולא מבפנים ואם נפנם בצ"א זויות כנגד צ"א זויות כנגדן ומודדין מבחוץ ולא מבפנים ואם נפנם בצ"ב זויות כנגד צ"ב זויות כנגדן ומודדין מבחוץ ולא מבפנים ואם נפנם בצ"ג זויות כנגד צ"ג זויות כנגדן ומודדין מבחוץ ולא מבפנים ואם נפנם בצ"ד זויות כנגד צ"ד זויות כנגדן ומודדין מבחוץ ולא מבפנים ואם נפנם בצ"ה זויות כנגד צ"ה זויות כנגדן ומודדין מבחוץ ולא מבפנים ואם נפנם בצ"ו זויות כנגד צ"ו זויות כנגדן ומודדין מבחוץ ולא מבפנים ואם נפנם בצ"ז זויות כנגד צ"ז זויות כנגדן ומודדין מבחוץ ולא מבפנים ואם נפנם בצ"ח זויות כנגד צ"ח זויות כנגדן ומודדין מבחוץ ולא מבפנים ואם נפנם בצ"ט זויות כנגד צ

עירים "מותר אפיירות אבר [2]תחת התפן ועבדת התפן ואבריו אשת שכבתם הרי אלו מקדשות: ד ה המסבך [3] את נפנו על נבי הבואתו של חבירו הרי זה קדש חייב באחריותו ורבי יוסי ור' שמעון אוסרים אין אדם מקדש דבר שאינו שייו א"ר יוסי "מלשה באחד שזרע את כרמו בשביעית ובא מלשה רפני ר"ע ואמר אין אדם מקדש דבר שאינו שלו: ן "האם שזרע את הכרם ויצא כיפניו קוצרו (ח) אפירי במובר עד כמה היא נותן רפוזרים עד שייש יתר מבאן קוצר בדרכו ודורך אפי' לאחר המשיך באיתו הוא נקרא אנס משישקע: ן "רוחח שלעילא את דתפנים ע"י נבי תבואה יגדור מיד אם ארעי אינו מותר "תבואתי שהיא נוטה תחת הגפנון בירק מי חזר ואינו (ו) מקדש "מאיתתי תבואתי מתקדשת "משהשרשים ועבדים משישע בפול הרבן "תבואה שבישה כל צרכה וענכים משבישו כל

עין משפט נר מצוה

מם א מי' ו' סה"ש
שם ב שם ה"ב
שם ג שם ה"ג
יג ג ומיי' שם ה"ב
סמג עשין קכו טוש"ע
יד ח מיי' שם ה"ה
סמג שם טוש"ע
שם ט שם ה"ט
סמג שם טוש"ע
טו א מיי' שם ה"ו
סמג שם טוש"ע
טז ב מיי' שם ה"ז
סמג שם טוש"ע
יז ג מיי' שם ה"ח
סמג שם טוש"ע
יח ד מיי' שם ה"ט
סמג שם טוש"ע
יט ה מיי' שם ה"י
סמג שם טוש"ע
כ ו מיי' שם ה"יא
סמג שם טוש"ע
כא ז מיי' שם ה"יב
סמג שם טוש"ע
כב ח מיי' שם ה"יג
סמג שם טוש"ע
כג ט מיי' שם ה"יד
סמג שם טוש"ע
כד י מיי' שם ה"טו
סמג שם טוש"ע
כה יא מיי' שם ה"טז
סמג שם טוש"ע
כו יב מיי' שם ה"יז
סמג שם טוש"ע
כז יג מיי' שם ה"יח
סמג שם טוש"ע
כח יד מיי' שם ה"יט
סמג שם טוש"ע
כט טו מיי' שם ה"כ
סמג שם טוש"ע
ל טז מיי' שם ה"כא
סמג שם טוש"ע
לא יז מיי' שם ה"כב
סמג שם טוש"ע
לב יח מיי' שם ה"כג
סמג שם טוש"ע
לג יט מיי' שם ה"כד
סמג שם טוש"ע
לד כ מיי' שם ה"כה
סמג שם טוש"ע
לה כא מיי' שם ה"כו
סמג שם טוש"ע
לו כב מיי' שם ה"כז
סמג שם טוש"ע
לז כג מיי' שם ה"כח
סמג שם טוש"ע
לח כד מיי' שם ה"כט
סמג שם טוש"ע
לט כה מיי' שם ה"ל
סמג שם טוש"ע
מ כו מיי' שם ה"לא
סמג שם טוש"ע
מא כז מיי' שם ה"לב
סמג שם טוש"ע
מב כח מיי' שם ה"לג
סמג שם טוש"ע
מג כט מיי' שם ה"לד
סמג שם טוש"ע
מד ל מיי' שם ה"לה
סמג שם טוש"ע
מה לא מיי' שם ה"לו
סמג שם טוש"ע
מו לב מיי' שם ה"לז
סמג שם טוש"ע
מז לג מיי' שם ה"לח
סמג שם טוש"ע
מח לד מיי' שם ה"לט
סמג שם טוש"ע
מט לה מיי' שם ה"מ
סמג שם טוש"ע
נ לו מיי' שם ה"מא
סמג שם טוש"ע
נא לז מיי' שם ה"מב
סמג שם טוש"ע
נב לח מיי' שם ה"מג
סמג שם טוש"ע
נג לט מיי' שם ה"מד
סמג שם טוש"ע
נד מ מיי' שם ה"מה
סמג שם טוש"ע
נה מא מיי' שם ה"מו
סמג שם טוש"ע
נו מב מיי' שם ה"מז
סמג שם טוש"ע
נז מג מיי' שם ה"מח
סמג שם טוש"ע
נח מד מיי' שם ה"מט
סמג שם טוש"ע
נט מה מיי' שם ה"נ
סמג שם טוש"ע
ס מו מיי' שם ה"נא
סמג שם טוש"ע
סא מז מיי' שם ה"נב
סמג שם טוש"ע
סב מח מיי' שם ה"נג
סמג שם טוש"ע
סג מט מיי' שם ה"נד
סמג שם טוש"ע
סד נ מיי' שם ה"נה
סמג שם טוש"ע
סה נא מיי' שם ה"נו
סמג שם טוש"ע
סו נב מיי' שם ה"נז
סמג שם טוש"ע
סז נג מיי' שם ה"נח
סמג שם טוש"ע
סח נד מיי' שם ה"נט
סמג שם טוש"ע
סט נה מיי' שם ה"ס
סמג שם טוש"ע
ע נו מיי' שם ה"סא
סמג שם טוש"ע
עא נז מיי' שם ה"סב
סמג שם טוש"ע
עב נח מיי' שם ה"סג
סמג שם טוש"ע
עג נט מיי' שם ה"סד
סמג שם טוש"ע
עד ס מיי' שם ה"סה
סמג שם טוש"ע
עה סא מיי' שם ה"סו
סמג שם טוש"ע
עו סב מיי' שם ה"סז
סמג שם טוש"ע
עז סג מיי' שם ה"סח
סמג שם טוש"ע
עח סד מיי' שם ה"סט
סמג שם טוש"ע
עט סה מיי' שם ה"ע
סמג שם טוש"ע
פ סו מיי' שם ה"עא
סמג שם טוש"ע
פא סז מיי' שם ה"עב
סמג שם טוש"ע
פב סח מיי' שם ה"עג
סמג שם טוש"ע
פג סט מיי' שם ה"עד
סמג שם טוש"ע
פד ע מיי' שם ה"עה
סמג שם טוש"ע
פה עא מיי' שם ה"עו
סמג שם טוש"ע
פו עב מיי' שם ה"עז
סמג שם טוש"ע
פז עג מיי' שם ה"עח
סמג שם טוש"ע
פח עד מיי' שם ה"עט
סמג שם טוש"ע
פט עה מיי' שם ה"פ
סמג שם טוש"ע
צ עו מיי' שם ה"פא
סמג שם טוש"ע
צא עז מיי' שם ה"פב
סמג שם טוש"ע
צב עח מיי' שם ה"פג
סמג שם טוש"ע
צג עט מיי' שם ה"פד
סמג שם טוש"ע
צד פ מיי' שם ה"פה
סמג שם טוש"ע
צה פא מיי' שם ה"פו
סמג שם טוש"ע
צו פב מיי' שם ה"פז
סמג שם טוש"ע
צז פג מיי' שם ה"פח
סמג שם טוש"ע
צח פד מיי' שם ה"פט
סמג שם טוש"ע
צט פה מיי' שם ה"צ
סמג שם טוש"ע
ק פו מיי' שם ה"צא
סמג שם טוש"ע
קא פז מיי' שם ה"צב
סמג שם טוש"ע
קב פח מיי' שם ה"צג
סמג שם טוש"ע
קג פט מיי' שם ה"צד
סמג שם טוש"ע
קד צ מיי' שם ה"צה
סמג שם טוש"ע
קה צא מיי' שם ה"צו
סמג שם טוש"ע
קו צב מיי' שם ה"צז
סמג שם טוש"ע
קז צג מיי' שם ה"צח
סמג שם טוש"ע
קח צד מיי' שם ה"צט
סמג שם טוש"ע
קט צה מיי' שם ה"ק
סמג שם טוש"ע
קי צו מיי' שם ה"קא
סמג שם טוש"ע
קיא צז מיי' שם ה"קב
סמג שם טוש"ע
קיב צח מיי' שם ה"קג
סמג שם טוש"ע
קיג צט מיי' שם ה"קד
סמג שם טוש"ע
קיד ק מיי' שם ה"קה
סמג שם טוש"ע
קטו קא מיי' שם ה"קו
סמג שם טוש"ע
קטז קב מיי' שם ה"קז
סמג שם טוש"ע
קיז קג מיי' שם ה"קח
סמג שם טוש"ע
קיח קד מיי' שם ה"קט
סמג שם טוש"ע
קיט קה מיי' שם ה"קי
סמג שם טוש"ע
קכ קו מיי' שם ה"קיא
סמג שם טוש"ע
קכא קז מיי' שם ה"קיב
סמג שם טוש"ע
קכב קח מיי' שם ה"קיג
סמג שם טוש"ע
קכג קט מיי' שם ה"קיד
סמג שם טוש"ע
קכד קי מיי' שם ה"קטו
סמג שם טוש"ע
קכה קיא מיי' שם ה"קטז
סמג שם טוש"ע
קכו קיב מיי' שם ה"קיז
סמג שם טוש"ע
קכז קיג מיי' שם ה"קיח
סמג שם טוש"ע
קכח קיד מיי' שם ה"קיט
סמג שם טוש"ע
קכט קטו מיי' שם ה"קכ
סמג שם טוש"ע
קל קטז מיי' שם ה"קכא
סמג שם טוש"ע
קלא קיז מיי' שם ה"קכב
סמג שם טוש"ע
קלב קיח מיי' שם ה"קכג
סמג שם טוש"ע
קלג קיט מיי' שם ה"קכד
סמג שם טוש"ע
קלד קכ מיי' שם ה"קכה
סמג שם טוש"ע
קלה קכא מיי' שם ה"קכו
סמג שם טוש"ע
קלו קכב מיי' שם ה"קכז
סמג שם טוש"ע
קלז קכג מיי' שם ה"קכח
סמג שם טוש"ע
קלח קכד מיי' שם ה"קכט
סמג שם טוש"ע
קלט קכה מיי' שם ה"קל
סמג שם טוש"ע
קמ קכו מיי' שם ה"קלא
סמג שם טוש"ע
קמא קכז מיי' שם ה"קלב
סמג שם טוש"ע
קמב קכח מיי' שם ה"קלג
סמג שם טוש"ע
קמג קכט מיי' שם ה"קלד
סמג שם טוש"ע
קמד קל מיי' שם ה"קלה
סמג שם טוש"ע
קמה קלא מיי' שם ה"קלו
סמג שם טוש"ע
קמו קלב מיי' שם ה"קלז
סמג שם טוש"ע
קמז קלג מיי' שם ה"קלח
סמג שם טוש"ע
קמח קלד מיי' שם ה"קלט
סמג שם טוש"ע
קמט קלה מיי' שם ה"קמ
סמג שם טוש"ע
קנ קלו מיי' שם ה"קמא
סמג שם טוש"ע
קנא קלז מיי' שם ה"קמב
סמג שם טוש"ע
קנב קלח מיי' שם ה"קמג
סמג שם טוש"ע
קנג קלט מיי' שם ה"קמד
סמג שם טוש"ע
קנד קמ מיי' שם ה"קמה
סמג שם טוש"ע
קנה קמא מיי' שם ה"קמו
סמג שם טוש"ע
קנו קמב מיי' שם ה"קמז
סמג שם טוש"ע
קנז קמג מיי' שם ה"קמח
סמג שם טוש"ע
קנח קמד מיי' שם ה"קמט
סמג שם טוש"ע
קנט קמה מיי' שם ה"קנ
סמג שם טוש"ע
קס קמו מיי' שם ה"קנא
סמג שם טוש"ע
קסא קמז מיי' שם ה"קנב
סמג שם טוש"ע
קסב קמח מיי' שם ה"קנג
סמג שם טוש"ע
קסג קמט מיי' שם ה"קנד
סמג שם טוש"ע
קסד קנ מיי' שם ה"קנה
סמג שם טוש"ע
קסה קנא מיי' שם ה"קנו
סמג שם טוש"ע
קסו קנב מיי' שם ה"קנז
סמג שם טוש"ע
קסז קנג מיי' שם ה"קנח
סמג שם טוש"ע
קסח קנד מיי' שם ה"קנט
סמג שם טוש"ע
קסט קנה מיי' שם ה"קס
סמג שם טוש"ע
קע קנו מיי' שם ה"קסא
סמג שם טוש"ע
קעא קנז מיי' שם ה"קסב
סמג שם טוש"ע
קעב קנח מיי' שם ה"קסג
סמג שם טוש"ע
קעג קנט מיי' שם ה"קסד
סמג שם טוש"ע
קעד קס מיי' שם ה"קסה
סמג שם טוש"ע
קעה קסא מיי' שם ה"קסו
סמג שם טוש"ע
קעו קסב מיי' שם ה"קסז
סמג שם טוש"ע
קעז קסג מיי' שם ה"קסח
סמג שם טוש"ע
קעח קסד מיי' שם ה"קסט
סמג שם טוש"ע
קעט קסה מיי' שם ה"קע
סמג שם טוש"ע
קפ קסו מיי' שם ה"קעא
סמג שם טוש"ע
קפא קסז מיי' שם ה"קעב
סמג שם טוש"ע
קפב קסח מיי' שם ה"קעג
סמג שם טוש"ע
קפג קסט מיי' שם ה"קעד
סמג שם טוש"ע
קפד קע מיי' שם ה"קעה
סמג שם טוש"ע
קפה קעא מיי' שם ה"קעו
סמג שם טוש"ע
קפו קעב מיי' שם ה"קעז
סמג שם טוש"ע
קפז קעג מיי' שם ה"קעח
סמג שם טוש"ע
קפח קעד מיי' שם ה"קעט
סמג שם טוש"ע
קפט קעה מיי' שם ה"קפ
סמג שם טוש"ע
קצ קעו מיי' שם ה"קפא
סמג שם טוש"ע
קצא קעז מיי' שם ה"קפב
סמג שם טוש"ע
קצב קעח מיי' שם ה"קפג
סמג שם טוש"ע
קצג קעט מיי' שם ה"קפד
סמג שם טוש"ע
קצד קפ מיי' שם ה"קפה
סמג שם טוש"ע
קצה קפא מיי' שם ה"קפו
סמג שם טוש"ע
קצו קפב מיי' שם ה"קפז
סמג שם טוש"ע
קצז קפג מיי' שם ה"קפח
סמג שם טוש"ע
קצח קפד מיי' שם ה"קפט
סמג שם טוש"ע
קצט קפה מיי' שם ה"קצ
סמג שם טוש"ע
ר קפו מיי' שם ה"קצא
סמג שם טוש"ע
רא קפז מיי' שם ה"קצב
סמג שם טוש"ע
רב קפח מיי' שם ה"קצג
סמג שם טוש"ע
רג קפט מיי' שם ה"קצד
סמג שם טוש"ע
רד קצ מיי' שם ה"קצה
סמג שם טוש"ע
רה קצא מיי' שם ה"קצו
סמג שם טוש"ע
רו קצב מיי' שם ה"קצז
סמג שם טוש"ע
רז קצג מיי' שם ה"קצח
סמג שם טוש"ע
רח קצד מיי' שם ה"קצט
סמג שם טוש"ע
רט קצה מיי' שם ה"קצ
סמג שם טוש"ע
ריא קצו מיי' שם ה"קצא
סמג שם טוש"ע
ריב קצז מיי' שם ה"קצב
סמג שם טוש"ע
ריג קצח מיי' שם ה"קצג
סמג שם טוש"ע
ריד קצט מיי' שם ה"קצד
סמג שם טוש"ע
רטו ר מיי' שם ה"קצה
סמג שם טוש"ע
ריז רא מיי' שם ה"קצו
סמג שם טוש"ע
ריח רב מיי' שם ה"קצז
סמג שם טוש"ע
ריט רג מיי' שם ה"קצח
סמג שם טוש"ע
רכ רד מיי' שם ה"קצט
סמג שם טוש"ע
רכא רה מיי' שם ה"ר
סמג שם טוש"ע
רכב רו מיי' שם ה"רא
סמג שם טוש"ע
רכג רז מיי' שם ה"רב
סמג שם טוש"ע
רכד רח מיי' שם ה"רג
סמג שם טוש"ע
רכה רט מיי' שם ה"רד
סמג שם טוש"ע
רכו ריא מיי' שם ה"רה
סמג שם טוש"ע
רכז ריב מיי' שם ה"רו
סמג שם טוש"ע
רכח ריג מיי' שם ה"רז
סמג שם טוש"ע
רכט ריד מיי' שם ה"רח
סמג שם טוש"ע
רל רטו מיי' שם ה"רט
סמג שם טוש"ע
רלא ריז מיי' שם ה"ריא
סמג שם טוש"ע
רלב ריח מיי' שם ה"ריב
סמג שם טוש"ע
רלג ריט מיי' שם ה"ריג
סמג שם טוש"ע
רלד רכ מיי' שם ה"ריד
סמג שם טוש"ע
רלה רכא מיי' שם ה"רטו
סמג שם טוש"ע
רלו רכב מיי' שם ה"ריז
סמג שם טוש"ע
רלז רכג מיי' שם ה"ריח
סמג שם טוש"ע
רלח רכד מיי' שם ה"ריט
סמג שם טוש"ע
רלט רכה מיי' שם ה"רכ
סמג שם טוש"ע
רמ רכו מיי' שם ה"רכא
סמג שם טוש"ע
רמא רכז מיי' שם ה"רכב
סמג שם טוש"ע
רמב רכח מיי' שם ה"רכג
סמג שם טוש"ע
רמג רכט מיי' שם ה"רכד
סמג שם טוש"ע
רמד רל מיי' שם ה"רכה
סמג שם טוש"ע
רמה רלא מיי' שם ה"רכו
סמג שם טוש"ע
רמו רלב מיי' שם ה"רכז
סמג שם טוש"ע
רמז רלג מיי' שם ה"רכח
סמג שם טוש"ע
רמח רלד מיי' שם ה"רכט
סמג שם טוש"ע
רמט רלה מיי' שם ה"רל
סמג שם טוש"ע
רנ רלו מיי' שם ה"רלא
סמג שם טוש"ע
רנא רלז מיי' שם ה"רלב
סמג שם טוש"ע
רנב רלח מיי' שם ה"רלג
סמג שם טוש"ע
רנג רלט מיי' שם ה"רלד
סמג שם טוש"ע
רנד רמ מיי' שם ה"רלה
סמג שם טוש"ע
רנה רמא מיי' שם ה"רלו
סמג שם טוש"ע
רנו רמב מיי' שם ה"רלז
סמג שם טוש"ע
רנז רמג מיי' שם ה"רלח
סמג שם טוש"ע
רנח רמד מיי' שם ה"רלט
סמג שם טוש"ע
רנט רמה מיי' שם ה"רמ
סמג שם טוש"ע
רס רמו מיי' שם ה"רמא
סמג שם טוש"ע
רסא רמז מיי' שם ה"רמב
סמג שם טוש"ע
רסב רמח מיי' שם ה"רמג
סמג שם טוש"ע
רסג רמט מיי' שם ה"רמד
סמג שם טוש"ע
רסד רנ מיי' שם ה"רמה
סמג שם טוש"ע
רסה רנא מיי' שם ה"רמו
סמג שם טוש"ע
רסו רנב מיי' שם ה"רמז
סמג שם טוש"ע
רסז רנג מיי' שם ה"רמח
סמג שם טוש"ע
רסח רנד מיי' שם ה"רמט
סמג שם טוש"ע
רסט רנה מיי' שם ה"רנ
סמג שם טוש"ע
רע רנו מיי' שם ה"רנא
סמג שם טוש"ע
רעא רנז מיי' שם ה"רנב
סמג שם טוש"ע
רעב רנח מיי' שם ה"רנג
סמג שם טוש"ע
רעג רנט מיי' שם ה"רנד
סמג שם טוש"ע
רעד רס מיי' שם ה"רנה
סמג שם טוש"ע
רעה רסא מיי' שם ה"רנו
סמג שם טוש"ע
רעו רסב מיי' שם ה"רנז
סמג שם טוש"ע
רעז רסג מיי' שם ה"רנח
סמג שם טוש"ע
רעח רסד מיי' שם ה"רנט
סמג שם טוש"ע
רעט רסה מיי' שם ה"רס
סמג שם טוש"ע
רפ רסו מיי' שם ה"רסא
סמג שם טוש"ע
רפא רסז מיי' שם ה"רסב
סמג שם טוש"ע
רפב רסח מיי' שם ה"רסג
סמג שם טוש"ע
רפג רסט מיי' שם ה"רסד
סמג שם טוש"ע
רפד רע מיי' שם ה"רסה
סמג שם טוש"ע
רפה רעא מיי' שם ה"רסו
סמג שם טוש"ע
רפו רעב מיי' שם ה"רסז
סמג שם טוש"ע
רפז רעג מיי' שם ה"רסח
סמג שם טוש"ע
רפח רעד מיי' שם ה"רסט
סמג שם טוש"ע
רפט רעה מיי' שם ה"רע
סמג שם טוש"ע
רצ רעו מיי' שם ה"רעא
סמג שם טוש"ע
רצא רעז מיי' שם ה"רעב
סמג שם טוש"ע
רצב רעח מיי' שם ה"רעג
סמג שם טוש"ע
רצג רעט מיי' שם ה"רעד
סמג שם טוש"ע
רצד רפ מיי' שם ה"רעה
סמג שם טוש"ע
רצה רפא מיי' שם ה"רעו
סמג שם טוש"ע
רצו רפב מיי' שם ה"רעז
סמג שם טוש"ע
רצז רפג מיי' שם ה"רעח
סמג שם טוש"ע
רצח רפד מיי' שם ה"רעט
סמג שם טוש"ע
רצט רפה מיי' שם ה"רפ
סמג שם טוש"ע
רק רפו מיי' שם ה"רפא
סמג שם טוש"ע
רקא רפז מיי' שם ה"רפב
סמג שם טוש"ע
רקב רפח מיי' שם ה"רפג
סמג שם טוש"ע
רקג רפט מיי' שם ה"רפד
סמג שם טוש"ע
רקד רצ מיי' שם ה"רפה
סמג שם טוש"ע
רקה רצא מיי' שם ה"רפו
סמג שם טוש"ע
רקו רצב מיי' שם ה"רפז
סמג שם טוש"ע
רקז רצג מיי' שם ה"רפח
סמג שם טוש"ע
רקח רצד מיי' שם ה"רפט
סמג שם טוש"ע
רקט רצה מיי' שם ה"רצ
סמג שם טוש"ע
רקי רצו מיי' שם ה"רצא
סמג שם טוש"ע
רקיא רצז מיי' שם ה"רצב
סמג שם טוש"ע
רקיב רצח מיי' שם ה"רצג
סמג שם טוש"ע
רקיג רצט מיי' שם ה"רצד
סמג שם טוש"ע
רקיד רק מיי' שם ה"רצה
סמג שם טוש"ע
רקטו רקא מיי' שם ה"רצו
סמג שם טוש"ע
רקטז רקב מיי' שם ה"רצז
סמג שם טוש"ע
רקיז רקג מיי' שם ה"רצח
סמג שם טוש"ע
רקיח רקד מיי' שם ה"רצט
סמג שם טוש"ע
רקיט רקה מיי' שם ה"רק
סמג שם טוש"ע
רקכ רקו מיי' שם ה"רקא
סמג שם טוש"ע
רקכא רקז מיי' שם ה"רקב
סמג שם טוש"ע
רקכב רקח מיי' שם ה"רקג
סמג שם טוש"ע
רקכג רקט מיי' שם ה"רקד
סמג שם טוש"ע
רקכד רקי מיי' שם ה"רקה
סמג שם טוש"ע
רקכה רקיא מיי' שם ה"רקו
סמג שם טוש"ע
רקכו רקיב מיי' שם ה"רקז
סמג שם טוש"ע
רקכז רקיג מיי' שם ה"רקח
סמג שם טוש"ע
רקכח רקיד מיי' שם ה"רקט
סמג שם טוש"ע
רקכט רקטו מיי' שם ה"רקי
סמג שם טוש"ע
רקל רקטז מיי' שם ה"רקיא
סמג שם טוש"ע
רקלא רקיז מיי' שם ה"רקיב
סמג שם טוש"ע
רקלב רקיח מיי' שם ה"רקיג
סמג שם טוש"ע
רקלג רקיט מיי' שם ה"רקיד
סמג שם טוש"ע
רקלד רקכ מיי' שם ה"רקטו
סמג שם טוש"ע
רקלה רקכא מיי' שם ה"רקטז
סמג שם טוש"ע
רקלו רקכב מיי' שם ה"רקיז
סמג שם טוש"ע
רקלז רקכג מיי' שם ה"רקיח
סמג שם טוש"ע
רקלח רקכד מיי' שם ה"רקיט
סמג שם טוש"ע
רקלט רקכה מיי' שם ה"רקכ
סמג שם טוש"ע
רקמ רקכו מיי' שם ה"רקכא
סמג שם טוש"ע
רקמא רקכז מיי' שם ה"רקכב
סמג שם טוש"ע
רקמב רקכח מיי' שם ה"רקכג
סמג שם טוש"ע
רקמג רקכט מיי' שם ה"רקכד
סמג שם טוש"ע
רקמד רקל מיי' שם ה"רקכה
סמג שם טוש"ע
רקמה רקלא מיי' שם ה"רקכו
סמג שם טוש"ע
רקמו רקלב מיי' שם ה"רקכז
סמג שם טוש"ע
רקמז רקלג מיי' שם ה"רקכח
סמג שם טוש"ע
רקמח רקלד מיי' שם ה"רקכט
סמג שם טוש"ע
רקמט רקלה מיי' שם ה"רקל
סמג שם טוש"ע
רקנ רקלו מיי' שם ה"רקלא
סמג שם טוש"ע
רקנא רקלז מיי' שם ה"רקלב
סמג שם טוש"ע
רקנב רקלח מיי' שם ה"רקלג
סמג שם טוש"ע
רקנג רקלט מיי' שם ה"רקלד
סמג שם טוש"ע
רקנד רקמ מיי' שם ה"רקלה
סמג שם טוש"ע
רקנה רקמא מיי' שם ה"רקלו
סמג שם טוש"ע
רקנו רקמב מיי' שם ה"רקלז
סמג שם טוש"ע
רקנז רקמג מיי' שם ה"רקלח
סמג שם טוש"ע
רקנח רקמד מיי' שם ה"רקלט
סמג שם טוש"ע
רקנט רקמה מיי' שם ה"רקמ
סמג שם טוש"ע
רקס רקמו מיי' שם ה"רקמא
סמג שם טוש"ע
רקסא רקמז מיי' שם ה"רקמב
סמג שם טוש"ע
רקסב רקמח מיי' שם ה"רקמג
סמג שם טוש"ע
רקסג רקמט מיי' שם ה"רקמד
סמג שם טוש"ע
רקסד רקנ מיי' שם ה"רקמה
סמג שם טוש"ע
רקסה רקנא מיי' שם ה"רקמו
סמג שם טוש"ע
רקסו רקנב מיי' שם ה"רקמז
סמג שם טוש"ע
רקסז רקנג מיי' שם ה"רקמח
סמג שם טוש"ע
רקסח רקנד מיי' שם ה"רקמט
סמג שם טוש"ע
רקסט רקנה מיי' שם ה"רקנ
סמג שם טוש"ע
רקע רקנו מיי' שם ה"רקנא
סמג שם טוש"ע
רקעא רקנז מיי' שם ה"רקנב
סמג שם טוש"ע
רקעב רקנח מיי' שם ה"רקנג
סמג שם טוש"ע
רקעג רקנט מיי' שם ה"רקנד
סמג שם טוש"ע
רקעד רקס מיי' שם ה"רקנה
סמג שם טוש"ע
רקעה רקסא מיי' שם ה"רקנו
סמג שם טוש"ע
רקעו רקסב מיי' שם ה"רקנז
סמג שם טוש"ע
רקעז רקסג מיי' שם ה"רקנח
סמג שם טוש"ע
רקעח רקסד מיי' שם ה"רקנט
סמג שם טוש"ע
רקעט רקסה מיי' שם ה"רקס
סמג שם טוש"ע
רקפ רקסו מיי' שם ה"רקסא
סמג שם טוש"ע
רקפא רקסז מיי' שם ה"רקסב
סמג שם טוש"ע
רקפב רקסח מיי' שם ה"רקסג
סמג שם טוש"ע
רקפג רקסט מיי' שם ה"רקסד
סמג שם טוש"ע
רקפד רקע מיי' שם ה"רקסה
סמג שם טוש"ע
רקפה רקעא מיי' שם ה"רקסו
סמג שם טוש"ע
רקפו רקעב מיי' שם ה"רקסז
סמג שם טוש"ע
רקפז רקעג מיי' שם ה"רקסח
סמג שם טוש"ע
רקפח רקעד מיי' שם ה"רקסט
סמג שם טוש"ע
רקפט רקעה מיי' שם ה"רקע
סמג שם טוש"ע
רקצ רקעו מיי' שם ה"רקעא
סמג שם טוש"ע
רקצא רקעז מיי' שם ה"רקעב
סמג שם טוש"ע
רקצב רקעח מיי' שם ה"רקעג
סמג שם טוש"ע
רקצג רקעט מיי' שם ה"רקעד
סמג שם טוש"ע
רקצד רקפ מיי' שם ה"רקעה
סמג שם טוש"ע
רקצה רקפא מיי' שם ה"רקעו
סמג שם טוש"ע
רקצו רקפב מיי' שם ה"רקעז
סמג שם טוש"ע
רקצז רקפג מיי' שם ה"רקעח
סמג שם טוש"ע
רקצח רקפד מיי' שם ה"רקעט
סמג שם טוש"ע
רקצט רקפה מיי' שם ה"רקפ
סמג שם טוש"ע
רר רקפו מיי' שם ה"רקפא
סמג שם טוש"ע
ררא רקפז מיי' שם ה"רקפב
סמג שם טוש"ע
ררב רקפח מיי' שם ה"רקפג
סמג שם טוש"ע
ררג רקפט מיי' שם ה"רקפד
סמג שם טוש"ע
ררד רקצ מיי' שם ה"רקפה
סמג שם טוש"ע
ררה רקצא מיי' שם ה"רקפו
סמג שם טוש"ע
ררו רקצב מיי' שם ה"רקפז
סמג שם טוש"ע
ררז רקצג מיי' שם ה"רקפח
סמג שם טוש"ע
ררח רקצד מיי' שם ה"רקפט
סמג שם טוש"ע
ררט רקצה מיי' שם ה"רקצ
סמג שם טוש"ע
ריא רקצו מיי' שם ה"רקצא
סמג שם טוש"ע
ריב רקצז מיי' שם ה"רקצב
סמג שם טוש"ע
ריג רקצח מיי' שם ה"רקצג
סמג שם טוש"ע
ריד רקצט מיי' שם ה"רקצד
סמג שם טוש"ע
רטו רר מיי' שם ה"רקצה
סמג שם טוש"ע
ריז ררא מיי' שם ה"רקצו
סמג שם טוש"ע
ריח ררב מיי' שם ה"רקצז
סמג שם טוש"ע
ריט ררג מיי' שם ה"רקצח
סמג שם טוש"ע
רכ ררד מיי' שם ה"רקצט
סמג שם טוש"ע
רכא ררה מיי' שם ה"רק
סמג שם טוש"ע
רכב ררו מיי' שם ה"רקא
סמג שם טוש"ע
רכג ררז מיי' שם ה"רקב
סמג שם טוש"ע
רכד ררח מיי' שם ה"רקג
סמג שם טוש"ע
רכה ררט מיי' שם ה"רקד
סמג שם טוש"ע
רכו ריא מיי' שם ה"רקה
סמג שם טוש"ע
רכז ריב מיי' שם ה"רקו
סמג שם טוש"ע
רכח ריג מיי' שם ה"רקז
סמג שם טוש"ע
רכט ריד מיי' שם ה"רקח
סמג שם טוש"ע
רל רטו מיי' שם ה"רקט
סמג שם טוש"ע
רלא ריז מיי' שם ה"רקי
סמג שם טוש"ע
רלב ריח מיי' שם ה"רקיא
סמג שם טוש"ע
רלג ריט מיי' שם ה"רקיב
סמג שם טוש"ע
רלד רכ מיי' שם ה"רקיג
סמג שם טוש"ע
רלה רכא מיי' שם ה"רקיד
סמג שם טוש"ע
רלו רכב מיי' שם ה"רקטו
סמג שם טוש"ע
רלז רכג מיי' שם ה"רקטז
סמג שם טוש"ע
רלח רכד מיי' שם ה"רקיז
סמג שם טוש"ע
רלט רכה מיי' שם ה"רקיח
סמג שם טוש"ע
רמ רכו מיי' שם ה"רקיט
סמג שם טוש"ע
רמא רכז מיי' שם ה"רקכ
סמג שם טוש"ע
רמב רכח מיי' שם ה"רקכא
סמג שם טוש"ע
רמג רכט מיי' שם ה"רקכב
סמג שם טוש"ע
רמד רל מיי' שם ה"רקכג
סמג שם טוש"ע
רמה רלא מיי' שם ה"רקכד
סמג שם טוש"ע
רמו רלב מיי' שם ה"רקכה
סמג שם טוש"ע
רמז רלג מיי' שם ה"רקכו
סמג שם טוש"ע
רמח רלד מיי' שם ה"רקכז
סמג שם טוש"ע
רמט רלה מיי' שם ה"רקכח
סמג שם טוש"ע
רנ רלו מיי' שם ה"רקכט
סמג שם טוש"ע
רנא רלז מיי' שם ה"רקל
סמג שם טוש"ע
רנב רלח מיי' שם ה"רקלא
סמג שם טוש"ע
רנג רלט מיי' שם ה"רקלב
סמג שם טוש"ע
רנד רמ מיי' שם ה"רקלג
סמג שם טוש"ע
רנה רמא מיי' שם ה"רקלד
סמג שם טוש"ע
רנו רמב מיי' שם ה"רקלה
סמג שם טוש"ע
רנז רמג מיי' שם ה"רקלו
סמג שם טוש"ע
רנח רמד מיי' שם ה"רקלז
סמג שם טוש"ע
רנט רמה מיי' שם ה"רקלח
סמג שם טוש"ע
רס רמו מיי' שם ה"רקלט
סמג שם טוש"ע
רסא רמז מיי' שם ה"רקמ
סמג שם טוש"ע
רסב רמח מיי' שם ה"רקמא
סמג שם טוש"ע
רסג רמט מיי' שם ה"רקמב
סמג שם טוש"ע
רסד רנ מיי' שם ה"רקמג
סמג שם טוש"ע
רסה רנא מיי' שם ה"רקמד
סמג שם טוש"ע
רסו רנב מיי' שם ה"רקמה
סמג שם טוש"ע
רסז רנג מיי' שם ה"רקמו
סמג שם טוש"ע
רסח רנד מיי' שם ה"רקמז
סמג שם טוש"ע
רסט רנה מיי' שם ה"רקמח
סמג שם טוש"ע
רע רנו מיי' שם ה"רקמט
סמג שם טוש"ע
רעא רנז מיי' שם ה"רקנ
סמג שם טוש"ע
רעב רנח מיי' שם ה"רקנא
סמג שם טוש"ע
רעג רנט מיי' שם ה"רקנב
סמג שם טוש"ע
רעד רס מיי' שם ה"רקנג
סמג שם טוש"ע
רעה רסא מיי' שם ה"רקנד
סמג שם טוש"ע
רעו רסב מיי' שם ה"רקנה
סמג שם טוש"ע
רעז רסג מיי' שם ה"רקנו
סמג שם טוש"ע
רעח רסד מיי' שם ה"רקנז
סמג שם טוש"ע
רעט רסה מיי' שם ה"רקנח
סמג שם טוש"ע
רפ רסו מיי' שם ה"רקנט
סמג שם טוש"ע
רפא רסז מיי' שם ה"רקס
סמג שם טוש"ע
רפב רסח מיי' שם ה"רקסא
סמג שם טוש"ע
רפג רסט מיי' שם ה"רקסב
סמג שם טוש"ע
רפד רע מיי' שם ה"רקסג
סמג שם טוש"ע
רפה רעא מיי' שם ה"רקסד
סמג שם טוש"ע
רפו רעב מיי' שם ה"רקסה
סמג שם טוש"ע
רפז רעג מיי' שם ה"רקסו
סמג שם טוש"ע
רפח רעד מיי' שם ה"רקסז
סמג שם טוש"ע
רפט רעה מיי' שם ה"רקסח
סמג שם טוש"ע
רצ רעו מיי' שם ה"רקסט
סמג שם טוש"ע
רצא רעז מיי' שם ה"רקע
סמג שם טוש"ע
רצב רעח מיי' שם ה"רקעא
סמג שם טוש"ע
רצג רעט מיי' שם ה"רקעב
סמג שם טוש"ע
רצד רפ מיי' שם ה"רקעג
סמג שם טוש"ע
רצה רפא מיי' שם ה"רקעד
סמג שם טוש"ע
רצו רפב מיי' שם ה"רקעה
סמג שם טוש"ע
רצז רפג מיי' שם ה"רקעו
סמג שם טוש"ע
רצח רפד מיי' שם ה"רקעז
סמג שם טוש"ע
רצט רפה מיי' שם ה"רקעח
סמג שם טוש"ע
רק רפו מיי' שם ה"רקעט
סמג שם טוש"ע
רקא רפז מיי' שם ה"רקפ
סמג שם טוש"ע
רקב רפח מיי' שם ה"רקפא
סמג שם טוש"ע
רקג רפט מיי' שם ה"רקפב
סמג שם טוש"ע
רקד רצ מיי' שם ה"רקפג
סמג שם טוש"ע
רקה רצא מיי' שם ה"רקפד
סמג שם טוש"ע
רקו רצב מיי' שם ה"רקפה
סמג שם טוש"ע
רקז רצג מיי' שם ה"רקפו
סמג שם טוש"ע
רקח רצד מיי' שם ה"רקפז
סמג שם טוש"ע
רקט רצה מיי' שם ה"רקפח
סמג שם טוש"ע
רקי רצו מיי' שם ה"רקפט
סמג שם טוש"ע
רקיא רצז מיי' שם ה"רקצ
סמג שם טוש"ע
רקיב רצח מיי' שם ה"רקצא
סמג שם טוש"ע
רקיג רצט מיי' שם ה"רקצב
סמג שם טוש"ע
רקיד רק מיי' שם ה"רק

כל צרכן אינן מתקדשות: ח עציץ נקוב מקדש בכרם ושאינו נקוב אינו מקדש ור' שמעון אומר זה וזה אסורין ולא מקדשין דמעבור ט) עציץ נקוב בכרם אם הוסקף באמתים אסור:

פרק שמיני

א כלאי ירקות אסורין מלזרוע י) ולקיים ואסורין בהנאה כלאי זרעים אסורין מלזרוע ומלקיים ומותרין באכילה וכל שכן בהנאה "כלאי בגדים מותרין בכל דבר ואינן אסורין אלא מלבוש כלאי בהמה מותרין לגדל ולקיים ואינן אסורין אלא מלהרביע כלאי הרכבה אסורין זה עם זה: ב כלאי בהמה אסורין זה עם חיה בהמה עם חיה וחיה עם בהמה מטמא עם טמא וטהורה עם מזורה מטמא עם מזורה וטהורה עם מטמא אסורין לחרוש ולמשוך ולהרביע: ג "המגביע ל) שפע את הארבעים החיוטב בקרנן שפע את הארבעים ר' מאיר פוטר והשלישית שהיא קשורה לרביעית אומרת: ד אין קושרין את הסוס לא לצדדי הקרקע ולא לאחר הקרון ולא את הלובדקים לגבלים ר' יהודה אומר כ) כל הגולדים מן הסוס אף על פי שאבדית המר מותרין זה עם זה ובן הגולדים מן החמור אע"פ שאבדית סוס מותרים זה עם זה אבל הגולדים מן הסוס עם הגולדים

והיינו שלים וצורות משיקרו לחייני הא לחיוניו ור' אומר"ש ביהודה: (הלכה ד) כלאים שם וכרי חיטין מוקי [הא] דתנן משיקרו כהרכבה (ר"ל) שמרכיב הכרם והתנותה שניהן יחד אבל לא קים לה שלא יהו שניהן מרכיבין בו לשניהן ביחוד בגון מעבור פליין נקוב בכרם לחבירתה פי' שתלים ועניבים בשל הנקוב וכרי יותן מדעי לה לשניהן ביחוד שאם תבחבח בכרם הוסיף ואחתיכת כרם הוי שכן דניהו פסי הכיח ואחתיכת כרם הוי שכן דניהו פסי הכיח דכמותה רב יהודה בעמעים ואם דתני בתקנתן זוסף (דף סו) כלאחר צאצ כרמו של חבירו ונתערבו ואיבדו ואמרו לו תשביענו ואיבדו פטורים לה משביענו פטורים לה ואמרו לו תשביענו ואיבדו חייב לה משום שנים שבעים ושבעה לא משום שנים שבעים ושבעה ואחד משום שנים שבעים ושבעה ואחד לא משום שנים שבעים ושבעה ואחד ולא משום שנים שבעים ושבעה ואחד ולא משום שנים שבעים ושבעה ואחד ול

מחטר אסרין זה עם זה: ה"ג תפרוסיות אסורות ג"א "הדרמך מותר (נ) "ואדני השדרת חיה רבי יסי מ אומרים ממאות באהל כארם (ר) והקשר והחלדת הנמיים חיה חולדת הנמיים ר' יסי אומר ב"ש אומרים ממא כזית בכמא ובשרשה במבע ן "שור בר (ס) מן בהמה ור' יסי אומר מן חיה כלב מן חיה ר' מאיר אומר מן בהמה חיור מן בהמה ערוד מן חיה הדק והקוף מן חיה ס "ואדם מותר מכל עם כולם למשוך ולחרוש ולחנוני:

פרק תשיעי

א אין "אסור משום כלאים אלא צמר ופשתים "ואינו "ממא בנגעים אלא צמר ופשתים 'אין הכהנים לובשין לשמש בבית המקדש אלא צמר ופשתים 'צמר גמלים וצמר רחלים שטרפן זה בזה אם רוב מן הגמלים מותר ואם רוב מן הרחלים אסור מחצה על מחצה אסור וכן הפשתן והקנבוס שטרפן זה בזה: המישרים

ה"ג פרוסיות · מין פרדות הן ואין לדם יסוד לנגדד בהן על ידי המיתנים [המסורים בפרק] ולפתוח ולתת בהן (קף פס). לי זה מין אחר ואי זה מהם אמור סוס דלת מיניכר בהו ואלך אפוריס זה עם זה: דדרמך מותר · כגון מין אחד לכתים ירושלמי (לעיל ד' ב) אחר רבי יוסי שקבל בהם רבי יוסי וכל אחר רבי יוסי (במדבר ח) בגדל מן הצדה כלומר מין אחד הוא ולא שנים ואין לו שם ידוע בלעז: ואדני השדרת · מין בהמה חיה וחולדת הנמיים חיה חולדת הנמיים ר' יסי אומר ב"ש אומרים ממא כזית בכמא ובשרשה במבע · "שור בר (ס) מן בהמה ור' יסי אומר מן חיה כלב מן חיה ר' מאיר אומר מן בהמה חיור מן בהמה ערוד מן חיה הדק והקוף מן חיה · "ואדם מותר מכל עם כולם למשוך ולחרוש ולחנוני: ג"א אסורין זה עם זה · ר"ש מפרש מחטר מין אחד הוא ומוסיף המסמרים מחטי משום שהם מדבר דנים ומחטר כמו שהוא מחטר בשדה ומחטר בכרם · ואדני השדרת · נקרא בערבי קפוד · והולדת הנמיים · חיה דומה לאוזלה ממני הפוערים · ומן הנקבים שהולכת לך מתקנין עליו ב"ג שהנמיך וחיה שהוא מכה לאדם ממכה הנמיים בראשו · והקוף · בערבי קרד · והוא דומה לאדם · ואדם מותר מכל · יש מפרשים שמותר לרכב עליו ולמשוך בו בעגלה ולחרוש בו בשדה · ויש מפרשים שמותר לאכול ממנו · ואין הלכה כאחד מהם · ואי אפשר לומר שמותר לאכול ממנו שהרי אסור בנגעים ובמגע ובמשא · ואי אפשר לומר שמותר לרכב עליו שהרי אסור בשאר טומאות ובמגע ובמשא · ואי אפשר לומר שמותר לחרוש ולמשוך בו שהרי אסור בנגעים ובמגע ובמשא · ואי אפשר לומר שמותר לחנוני

תורה אור

ב השישרים (ב) והכלך אין בהם משים כלאים אבל אסורים בפני מראית העין ד"הברים והבהמות אין בהם משים כלאים ובלבד שלא יהה בשרו נוגע בהם אין, ג עראי לכלאים ולא לבגד: ג כראי אפי' ע"ג ו' (א) אפי' לנוי אם התכבס: ג משפחות הדים כמשפחות הספרים ממשים כלאים: ד אאשר ומטפחות הספרים אסורות משום כלאים: ד תברייט רחמ ומרדעת של חמר אין בהם משום כלאים לא יהן המרדעת על כתיפו אפילו להציעה עליה ובר: ד מטרני בטית (ג) מטרון בדרכן ובלבד שלא יחבונו בחמה מפני החמה ובנשמים מפני הגשמים והצנינים מפני הרוחות בתיפרין בארין: ד הברסין והברדסים והדלמטיקין ומנעלות הדינוק רא (ולבש כהן) עד שיבדיק רבי יוסי אשר הבאים מחוץ הים ומטריות הים אינן צריכין בדיקה מפני שהזקין בקבטם ומנעל של ירך אין בו משום כלאים: ח אין אסור משום כלאים אלא מיני ארצו שנאמר לא תלבש שעטנז דבר שהוא שוע ונוז ר' שמעון בן אלעזר אומר ניתן ומלין רוא את אבני שבשמים עליו: ם לברים אסורין מפני שהם שועים יפה של צמר בינ של פשתן אסור מפני שהם

ב השוראין מפרש ביהוליין (שם) מעבסת (א) הבלך אינון קמטי לחיר דמבי מוחרי על ב) ישעיה ד' א. כל מפרשי הים ואתמרו בגמ' הילכין (כא) משיע דלכך הוים מעבסת ולא בלבך ג) בגירא פרעמא אבל אסורין מפני הצנין דלחיי לגמול ומפרשים ולא ראיתי לאחד מהם שפירש ענין הדברים ולפי עניות דעתי נראה לפרש שהוא מלשון עבוט ועבוטו של אדם שהוא מלא בשר ומלוי ומפרש בגמרא

שהם חוזרין כאריה רבי יוסי אומר "משיחות של ארנמן אסורות מפני שדוא מולל עד שלא קלקר לא יקשור סרס של צבר בשל פיסתים לתגר בו את מתניו אע"פ שהרצועה באמצע : ' אותות הנדרין ואותות הכובסים אסורות משום לאלים ' והחוכח חביבה אחת אינה חיבור ' ואין בה משום לאלים והשומטה בשבת פטור עשה שני ראשיה לצד אחד חיבור ויש בה משום לאלים השומטה בשבת חייב רבי יהודה אומר עד ששילש ' השוק והקופה מצטרפין לכלאים :

סליקא לה מסכת לאלים

משנה א מתני' אין אסור פרק תשיעי לאלים כיצד אסורין לגמיי. כלומר דומיא דאין אסור לגמיי וכיוצא בהן אין אסור לגמיי ירושלמי (הל' ה) אין אסור לגמיי כלומר אסור לגמיי ואין אסור לגמיי כלומר מותר לגמיי וא

פירוש הרא"ש ממסכת כלאים פרק שלישי וחמישי

פרק חמישי

שביעית פרק ראשון

א מ) **עד** אימתי תורשין בשדה האילן ערב שביעית בית שמאי אומרים כל זמן שהוא יפה לפרי יובית הלל אומרים עד העצרת וקרינן דברי אלו להיות כדברי אלו: **ב** גאיזהי שדה האילן כל שלשה אילנות לבית סאה אם ראיין יעשות כבר דביבה של ששים גמה באיטלקי חורשים כל בית סאה בשבילן פחות מכאן אין חורשין להן אלא מלא האדרה וכרו הוצה להן: **ג** אחד עשר סרב ואחד איל בארבע רואין אילן באילי הם תאנים אם ראין יעשות כבר דביבה של ששים גמה באיטלקי חורשין כל בית סאה בשבילן פחות מכאן אין חורשין להם אלא לצרכן: **ד** היה אחד עשה כבר דביבה וב' אין עושין אי שנים עושין אחד אינו עושה אין חורשין להם אלא לצרכן עד שיהיו משלשה ועד עשרה ממשרה ירבעלה בין עושין בין שאינן עושין חורשין כל בית סאה בשבילן שנאמר בחריש וקציר תשבות אין ג) צ' חריש יקציר של שביעית אלא חריש של ערב שביעית שהוא נעשה בשביעית לקציר של שביעית שהוא יוצא בשביעית שמעאל אומר מה חריש רשות אף קציר רשות יצא

א זה הכלל היה סומכוס הרופא אומר כל שהוא לחיי שהשר לקיום אינו אסור ושאינו לחיי שהשר לקיום אסור ומה הן לקיום בשנה שביעית ואסור בשנה שביעית ומה הן לחיי שהשר בשנה שביעית ומותר בשנה שביעית ומה הן לקיום ולחיי שהשר בשנה שביעית אסור בשנה שביעית ומה הן שאינן לקיום ולא לחיי שהשר בשנה שביעית מותר בשנה שביעית ומה הן לקיום ולחיי שהשר בשנה שביעית אסור בשנה שביעית ומה הן לקיום ולחיי שהשר בשנה שביעית אסור בשנה שביעית ומה הן שאינן לקיום ולא לחיי שהשר בשנה שביעית מותר

ח א תוי' ד"ה תלמי מתיזין ומסמסין אלמא ד' מסא מסין אלא ג' מסא מסין אלא ב' מסא מסין ב ס"ג מ"ו ד"ה ולמסמס ג מסא מסין ד ס"ג מ"ו ד"ה ולמסמס ה ס"ג מ"ו ד"ה ולמסמס ו ס"ג מ"ו ד"ה ולמסמס ז ס"ג מ"ו ד"ה ולמסמס ח ס"ג מ"ו ד"ה ולמסמס ט ס"ג מ"ו ד"ה ולמסמס י ס"ג מ"ו ד"ה ולמסמס יא ס"ג מ"ו ד"ה ולמסמס יב ס"ג מ"ו ד"ה ולמסמס יג ס"ג מ"ו ד"ה ולמסמס

א ס"ג מ"ו ד"ה ולמסמס ב ס"ג מ"ו ד"ה ולמסמס ג ס"ג מ"ו ד"ה ולמסמס ד ס"ג מ"ו ד"ה ולמסמס ה ס"ג מ"ו ד"ה ולמסמס ו ס"ג מ"ו ד"ה ולמסמס ז ס"ג מ"ו ד"ה ולמסמס ח ס"ג מ"ו ד"ה ולמסמס ט ס"ג מ"ו ד"ה ולמסמס י ס"ג מ"ו ד"ה ולמסמס יא ס"ג מ"ו ד"ה ולמסמס יב ס"ג מ"ו ד"ה ולמסמס יג ס"ג מ"ו ד"ה ולמסמס

פירוש ר' הראש

הגהות הב"ח

פרק ב א משנה א' ואכלה בשדה ומשמרים ואוכלים עד שיגמר הבציר

"יצא קציר העומר: ה' שלשה אילנות של שלשה אנשים הרי אלו מצטרפין לכל בית סאה בשבילן ובכמה יהא בינוניה רבן גמליאל אומר כדי שיהא הבכר עובר בשלין: ו' עשר נטיעות מפוזרות בתוך בית סאה חדשין כל בית סאה בשבילן עד ראש השנה השלישית שירה ומיקפית עשרה אין חדשין להם אלא לצרכן: ז' הנטיעות והדלועים מצטרפין לתוך בית סאה רבן שמעון בן גמליאל אומר בר עשרה דלועים רבית סאה חדשים כל בית סאה עד ראש השנה: ח' עד אימתי נקראו נטיעות רבי אליעזר בן עזריה אומר עד שישרו רבי יהושע אומר בת שבע שנים רבי עקיבא אומר נטיעה בשבעה אילן שנגמם והניצא חלפין ממפח ולכמה כנטיעה ממפח ולמעלה באילן דברי רבי ששון:

פרק שני

א עד א' אימתי חורשים בשרה חלפן ערב שביעית עד שתברה הלילה כל זמן שבני אדם חורשים ריטב בבקשאות ובמדליעות א"ר שמעון נתת תורת כל א' וא' בידו אבא בשדה חלפן עד לפסח ובשדה אחרין עד עצרת: ב' מזבלין וכעדרין במקשאות ובמדליעות עד ראש השנה יבן בבית השדרתין מיבלין בפרקין מאבקין מיסננין עד ראש השנה רבי שמעון אומר אף עד עצרת הוא את העליה מן האסור בשביעית: ג' כמקרין עד ראש השנה מקרסמין מודדין מפסלין עד ראש השנה ר' יהושע אומר כזורדה וכפסיכתה של חבישית כך של ששית ר' שמעון אומר כל זמן שאני רואי בעבודת השביעית והיון שהאילנות לא עתידין ליפרע מיני פירות אחר שני תלש ונתן לעניים ביום טוב ראשון של חג ונמלכו ביום טוב שני של חג ואחר כיון שהוא יודע בו ביום שלא נתן לא יתן ואם נתן לא יחזור ליתן ואם נתן יחזור ליתן ר' יהודה אומר אם יש בו כדי שיעור שיתנו לו ואם לאו לא יתנו לו ר' יוסי

האילן רשאי אני בפיסגו: ך ו) "מחכיון את הנשיות וכורכין אותן וקושרין אותן ושרשן לתם בתים ומשקין אותן עד ראש השנה רבי אליעזר ברבי צדוק אומר אף משקה הוא "את הנוף בשביעית אבל לא "את העיקר: ך ז) "סכין את הפגים ומנקבים אותם עד ראש השנה פני "ערב שביעית שנכנסו לשביעית ישל שביעית שיצאו למוצאי שביעית לא סכין ולא מנקבין אותן ר' יהודה אומר מקום שנהגו לסך אינן סכין מפני שהוא עבודה מקום שנהגו שלא לסך סכין ר' שמעון מתיר באילן מפני שהוא ראשי לעבודת האילן: ך ח) "אין נוטעין ואין מבריכין ואין מרכיבין ערב שביעית פחות מל' יום לפני "ר"ה אם נטע או הבריך או הרכיב יעקר ט) ר' יהודה אומר כל הרכבה שאינה קולטת לי' ימים שוב אינה קולטת ר' יוסי ור"ש אומרים לב' שבתות: ך י) "ואין הדחוח הפרנין והשמשמין שהרשיש לפני ראש השנה

לומר שהוא מסור לגוי עד שלשת לנבד מאה מתוך כעשרה הגוים לא כש שיאמר לגוי הלוהו הלכה כרבות קמא: ך ד אמנא. שם נרים רע ופי' שאמנא שכני הלוהו לסך הנטועים כאמן שם לו ריח רע כדי שיריחו להם הגוים שלא יבואו לגנוב. ובשביב הגוי בתרע מי שנגנב לו מרבו ונתחייר כשטר עליו ויאמרו בו גוי הוא רשע. ומריחין פירות בשעת מכירה ומקרבין אותן לאף ולפה כדי שיריחו הלוקח ויאמר לו שהם טובים ומתוקים כולן ממכסימין שריח שעליה לו שהוא קודם שהוא ראוי ויהיה מוכר בשעת מכירה ערב שביעית הוא הולכן בדבר זה שיעשה הפרי כולו ראוי ומתוקן ויהיה הלוקח נהנה בו

מתעשרין לשעבר ומתעשרין לשעבר מתעשר שנה שעברה אם ביה מתעשרין מעשר שני ואם שלישית מעשר ראשון ומעשר שני ומוותרין בשביעית ליתן כהקדוש שביעית אם הפירות פרע שביעית לבני ריש מתעשרין לשנה הבאה כשהיא כשפת נקיפות אם אי אפשר שביעית ובפ"ק דמעשר שני (דף יג.) אתר (רבה) [רבה חלון] אמור רבון [מלוון] [ויו"ב] אתר נקפה תנהה (חלון) ויתיב כתר לשנה שני הני מתלן שוויהו כתר לשנה הבאה ליתיר רבון מלוון שבשנה פרעים מלוון ומלוון ליתיר ליתן תניא לעולם עד שיהא לו ליתר ליתן תניא לעולם עד שיהא לו ליתר ליתן תניא לעולם עד שיהא לו לית

רמ מאימתי פרק שלישי שביעית רש כח

א מאימתי מציאין זבלין לאשפות משפסיק עבודה דברי ר"מ ר' יהודה אומר משיגמור המתוקר יוסי אומר משקשקה ב שעה כמה שמזבלין על האשפות ג עושה אדם את שדהו שלש שלש לבית סאה יתר מכן משיצא דברי רבי שמעון חכמים אוסרין עד שיעמיק שלשה או עד שיגביה שלשה (עשיה ו) אדם את זבלי אצרו ר' מאיר אוסר עד שיעמיק שלשה או עד שיגביה שלשה יהוה לו דבר מעם מסק עליו והלך ר' אלעזר בן עזריה אוסר עד שיעמיק שלשה או עד שיגביה שלשה או עד שיתן על המסע: ד הסדייר (ג) את שדהו עושה סדר לבית סאתים עקר שלש שלש רחוות וכניה את האמצעית נמצא מדייר בית ארבעת סאין רבן שכעון בן גמליאל אומר בית שמונת סאין יהוה בית ארבעת סאין משיר ממנה מקצת מפני מראית העין וכוציא מן הסדר ונותן לתוך שדהו כדרך המזבלין: ה לא יפתח אדם מחצב בתחלה לתוך שדהו עד שיהו לו שלש מערכיות שהם שלש על שלש על רוח שיעור

א אבידע שנמנחת הארץ כמה שביעית לשור ולחמר ולחפיר ניסב מכלן עבודה הארץ ומותר מה לן שחר כמה שביעית להיות זבל לעשות ממנו לחסה לן למדיבה עד זמן רחוק מהיכה ולים אומר מהזמן שהוא רחוק שיכחלקן שנדרי הארץ כמה שביעית שקרום כמה שביעית שקרום כמה שיעור כל הרואה אומו מהו הזבל שהוא מלוכן לעבודת הלחמה וכהול מעבדי עבודה: ואומר ר' יהודה לחסר לו להיות זבל ולעשות לחסה ממנו כמה שביעית עד שיכם ממנו והול הקרקע בעדיני מאכל (עשיין) קלקל (עשיין) שנמנע הסף לן מהבלן לחלן לעבודה: ואומר רבי יוסי מכמה שיקבר המזבלן ונקרא מחוק מפני שהוא מר כמו שיקרא לעור סגיא וכהר וכלכה כר' יוסי: ב המשפלות. הם הבלי שבעמק בו הזבל ולוקר הלי הר וכבר שכרו שנמנה רבות בבית סאה יותר מכלם שיעור הסף כמה סאה (פ"ו) ושיכלו

עשרים ושבעה אבנים: ן "נדר שיש בו עשרה אבנים של משאי שנים שנים הרי אלו יטמאו שיעור נדר עשרה טפחים פחות מכן מחצב ונומסו עד פחות מארבעה טפחים ב"בד"א כתוך שלי אבל כתוך שר חברי מה שהוא רוצה יטול ב"ד"א כזמן שיא התחיל בו מערב שביעית אבל אם התחיל בו מערב שביעית מה שהוא רוצה נוטל: ן "אבנים שיוצאקן לשדה ואחר כך נמצאו בסוכות ונתערו אם יש בהם שיעים של משאי שנים שנים הרי אלו יטמאו "המסכל את שדהו ניטל את העליונות ובנית את התחתונות בארץ וכן נרנר של צהורות או כל של אבנים נוטל את העליונות ובנית את התחתונות בארץ אם יש התהיה כלע אם קש הרי אלו יערה: ח "אין בונין מדרגות על פי הנאות ערב שביעית משפסקו העשרים מפני שהוא מתקנן לשביעית אבל בונה הוא בשביעית משפסקן נשמים מפני שהוא מתקנן למוצאי שביעית וא"א "יסכוך בעפר אבל עושה הוא חיין וכל אבן שהוא יכול לפשוט את ידו ויטרפה הרי זה הגסר: ט "אבני כתף כאת מכר מקום והקבלן מכיא מכל מקום ואלו הם אבני כתף כל שאינה יכולה לחזיבל באחד יד דברי ר"מ רבי יוסי אומר אבני כתף כשיכול בל שתן נבלית ב"ג על הבתף: י "הבונה גדר בינו ובין רשות הרבים כותר להעמיק עד כל מה שיעשה בעפר עוברו ברשות הרבים ובחזקו דברי ר' יהושע ר' עקיבא אומר בדרך שאין מקלקלים ברשות הרבים כך לא יתקנו "בה יעשה בעפר עוברו בתיך שדהו בדרך המזבין וכן החופר בור ושית ומערה:

פרק רביעי

אבראשונה היו אומרים מלקט אדם עצים בדרך שהוא מלקט מיוך של חברו את הגס משרטו עוברי עבירה להקניט שהוא מלקט מיוך של זה זה מלקט מיוך של זה שלא בטובה ואין צריך ליטר שיקציץ להם מזונות: ב ב) "שדה שנתקניה הזרע במוצאי שביעית או שנדיירה לא תזרע במוצאי שביעית שדה שנמשיבה ב"ש אומרים אין אכילין

אמות מלקט מכל הכותל כל דהו ואין צריך לומר שהוא מלקט מן הגדר ומן הכותל שהן מלקט מן הגדר ומן הכותל שהן מלקט מן הגדר ומן הכותל שהן

פירותיה בשביעית "ובית הלל אומרים אוכלין בית שמאי אומרים אין אוכלין פירות שביעית במובה "ובית הלל אומרים אוכלין במובה ושלא במובה ר' יהודה אומר הלוקח פירות זה מזה הרבנים אומרים אין אוכלין פירות שביעית

ענין משפטו
נר מצוה

ב א מיי׳ פ״ה מהלכות שמטה ויובל הלכה יז ׳:

רב פ״ג

כא ב מיי׳ פ״ו מהל׳ מלוה ולוה הלכה ט ׳:

א ג מיי׳ פ״ד מהלכות שמטה ויובל הלכה א ׳:

ב ד מיי׳ פ״ג שם הלכה טז ׳:

פירוש הרא״ש

פרק ה (א) אמרו אמרת אלא בשנה שהיא ואביאה לי כתפי כיצד מביא עליו לא לא אמרו אלא בשנה שהיא ואמרת לאחרים ואביאה

מסורת הש"ס

ג) עמוד כוכבים פרק ג' דף ס"ו ע"ב ד) תוספתא פ"ד הלכה ט"ו

ס"י מהרי"ט בן שלבי צדק

ר"ת ורבינו בר' יואכים הזקן ז"ל פירשו בשם רבותיהם שהיו מפרשים שהיה מותר לעשות מלאכה בשביעית ואפילו בשנת ה' היובל ואפילו בשנת שביעית עצמה ובלבד שלא יעשה אותה מלאכה בשביעית עצמה ולא יתכוין בשביעית לעשות מלאכה בשנת היובל ולא בשנת שביעית עצמה ולא יעשה מלאכה בשביעית עצמה בשנת היובל ולא בשנת היובל בשביעית עצמה ולא יתכוין בשביעית לעשות מלאכה בשנת היובל ולא בשנת היובל בש

עין משפט נר מצוה

ולבוש לא אשרו איש מפני דרכי שלום ח) ויחזיקון ידי נברים בשבועית אבל לא ידי ישראל ושאלין בשלומן מפני דרכי שלום:

פרק ששי

א שלש ארצות שבועית כל שהחזיק עולי בבל בארץ ישראל ועד כזיב לא נאבל ולא נעבר וכל שהחזיקו עולי מצרים מכזיב נאבל ולא נעבר יעד הנהר יעד אמנה נאבל אבל לא נעבר מן הנהר ומאמנה ולפנים נאבל ונעבד: ב עשרון בתלוש (ב) בסוריא אבל לא במחובר דשים ומוזרין

*) [שטיית כה כלכל בקונטרס שבועות ומאחר כלכל ומעבד שמוכתת עבודתה בשבועות ולמעלה כה לכלל בלא קונטרס שבועות אלא כמו שיתבאר בפרק שבועת הלוה כל שהוא ב) בבר מיטמו כפ"א מדמאי שמוריות מה מלאכות שבבה דה ומלאכות שבבה דה

ג אין מביאין מתוך שלו הבכורים ומקריבין עליו ואין אומרים עליו את הסל ואין מניחין אותו על כתפו של בן לוי ואין מניחין אותו לפני הבית ואין אומרים לפני הבית ואין מניחין אותו לפני המזבח ואין מניפין אותו ואין מניחין אותו בין האזרות ובין הכבשים ואין מקריבין אותו משלו ואין מקריבין אותו משל חבירו ואין מקריבין אותו משל חבירו ואין מקריבין אותו משל חביר

ורוח החדבין ומעברין (ר) אבל לא קצרין ולא בוצרין ולא מסקין כלל אמר רבי עקיבא כל שביעה בו מותר בארץ ישראל עשין אותו בסוריא: ג) בצלים שירדו עליהן נשמים ונמצאו באים אם הזו העלין שלהן שחורין אסורין הורקין (ה) הרי אלו מותרין רבי תניא בן אנטיגנוס אומר אם (אינם) יכולין להתלש בעלין שלהן אסורין וכבר בן מצאו שביעית מותרין: ד מאימתי מותר אדם לקח ירק בכותאי שביעית משעשקה כיוצא בו עשה הבבור הותר האפיל רבי דתיר לקח ירק מן הבוצאי שביעית מיד: ה אין מוציאין שכן שרפה יפיחות שביעית מהארץ לחצה לארץ אמר רבי שמעון שמעתי בפירוש שמוציאים לחדריא ואין מוציאים לחצה לארץ: ו אין מביאין תרומה מחוצה לארץ אמר ר' שמעון שמעתי בפירוש שמביאין מסוריא ואין מביאין מחוצה לארץ:

פרק שביעי

א) כלל יגדול אמרו בשביעית כל שהוא מאכל אדם ומאכל בהמה ומכמן הצובעים

ירושלמי (הל' ג') מקרן בשביעית ואיתן מעמלי שביעית ר' יצחק אמר מכיון שמתמעטת ומקרנת אסור: ה שמן הרחוה. רוחה שמן פרישה: ו שמן הדחוה. שמעמלת ומקרנת אסור פרישה שהיו רחוי לכלוכי כרי: ז שמן הדחוה ואין כלוכי שמעון:

ז כל זה מבוטל ואין כלוכי כרמי שמעון:

א ענין שמחר כלל גדול בכנר הכלל האמור במעשרות אדון אמר שביעית חייב לאחלל פרט. ופרט שמין שלשעבוד ממוני לשעבוד

שה שביעית בשעבוד ולכלה כרמי: ח שמן הרחוה שמעמלת ומקרנת אסור פרישה שהיו רחוי לכלוכי כר

ב א ח"י מ"ו מ"ה מלוה מאות ויוצ' מלוה ב ג סה"מ מלוה מו ד ג ח"י מ"ו מ"ה מלוה ה ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ ו ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ ז ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ ח ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ ט ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ י ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ יא ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ יב ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ יג ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ יד ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ טו ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ טז ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ יז ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ יח ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ יט ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ כ ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ כא ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ כב ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ כג ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ כד ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ כה ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ כו ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ כז ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ כח ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ כט ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ ל ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ לא ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ לב ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ לג ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ לד ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ לה ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ לו ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ לז ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ לח ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ לט ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ מ ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ מא ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ מב ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ מג ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ מד ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ מה ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ מו ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ מז ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ מח ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ מט ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ נ ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ נא ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ נב ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ נג ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ נד ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ נה ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ נו ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ נז ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ נח ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ נט ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ ס ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ סא ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ סב ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ סג ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ סד ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ סה ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ סו ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ סז ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ סח ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ סט ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ ע ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ עא ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ עב ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ עג ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ עד ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ עה ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ עו ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ עז ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ עח ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ עט ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ פ ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ פא ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ פב ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ פג ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ פד ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ פה ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ פו ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ פז ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ פח ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ פט ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ צ ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ צא ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ צב ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ צג ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ צד ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ צה ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ צו ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ צז ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ צח ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ צט ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ ק ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ קא ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ קב ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ קג ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ קד ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ קה ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ קו ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ קז ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ קח ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ קט ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ קי ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ קיא ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ קיב ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ קיג ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ קיד ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ קטו ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ קטז ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ קיז ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ קיח ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ קיט ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ קכ ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ קכא ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ קכב ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ קכג ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ קכד ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ קכה ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ קכו ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ קכז ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ קכח ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ קכט ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ קל ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ קלא ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ קלב ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ קלג ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ קלד ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ קלה ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ קלו ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ קלז ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ קלח ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ קלט ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ קמ ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ קמא ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ קמב ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ קמג ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ קמד ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ קמה ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ קמו ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ קמז ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ קמח ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ קמט ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ קנ ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ קנא ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ קנב ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ קנג ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ קנד ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ קנה ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ קנו ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ קנז ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ קנח ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ קנט ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ קס ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ קסא ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ קסב ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ קסג ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ קסד ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ קסה ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ קסו ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ קסז ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ קסח ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ קסט ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ קע ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ קעא ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ קעב ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ קעג ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ קעד ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ קעה ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ קעו ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ קעז ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ קעח ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ קעט ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ קפ ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ קפא ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ קפב ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ קפג ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ קפד ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ קפה ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ קפו ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ קפז ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ קפח ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ קפט ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ קצ ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ קצא ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ קצב ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ קצג ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ קצד ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ קצה ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ קצו ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ קצז ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ קצח ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ קצט ח"י מ"ו מ"ה מלוה כ קצ

פרק ז ה"ב ס"ב ס"ג ס"ד ס"ה ס"ו ס"ז ס"ח ס"ט ס"י ס"יא ס"יב ס"יג ס"יד ס"טו ס"טז ס"יז ס"יח ס"יט ס"כ ס"כא ס"כב ס"כג ס"כד ס"כה ס"כו ס"כז ס"כח ס"כט ס"ל ס"לא ס"לב ס"לג ס"לד ס"לה ס"לו ס"לז ס"לח ס"לט ס"מ ס"מא ס"מב ס"מג ס"מד ס"מה ס"מו ס"מז ס"מח ס"מט ס"נ ס"נא ס"נב ס"נג ס"נד ס"נה ס"נו ס"נז ס"נח ס"נט ס"ס ס"סא ס"סב ס"סג ס"סד ס"סה ס"סו ס"סז ס"סח ס"סט ס"ע ס"עא ס"עב ס"עג ס"עד ס"עה ס"עו ס"עז ס"עח ס"עט ס"פ ס"פא ס"פב ס"פג ס"פד ס"פה ס"פו ס"פז ס"פח ס"פט ס"צ ס"צא ס"צב ס"צג ס"צד ס"צה ס"צו ס"צז ס"צח ס"צט ס"ק ס"קא ס"קב ס"קג ס"קד ס"קה ס"קו ס"קז ס"קח ס"קט ס"קי ס"קיא ס"קיב ס"קיג ס"קיד ס"קטו ס"קטז ס"קיז ס"קיח ס"קיט ס"קכ ס"קכא ס"קכב ס"קכג ס"קכד ס"קכה ס"קכו ס"קכז ס"קכח ס"קכט ס"קל ס"קלא ס"קלב ס"קלג ס"קלד ס"קלה ס"קלו ס"קלז ס"קלח ס"קלט ס"קמ ס"קמא ס"קמב ס"קמג ס"קמד ס"קמה ס"קמו ס"קמז ס"קמח ס"קמט ס"קנ ס"קנא ס"קנב ס"קנג ס"קנד ס"קנה ס"קנו ס"קנז ס"קנח ס"קנט ס"קס ס"קסא ס"קסב ס"קסג ס"קסד ס"קסה ס"קסו ס"קסז ס"קסח ס"קסט ס"קע ס"קעא ס"קעב ס"קעג ס"קעד ס"קעה ס"קעו ס"קעז ס"קעח ס"קעט ס"קפ ס"קפא ס"קפב ס"קפג ס"קפד ס"קפה ס"קפו ס"קפז ס"קפח ס"קפט ס"קצ ס"קצא ס"קצב ס"קצג ס"קצד ס"קצה ס"קצו ס"קצז ס"קצח ס"קצט ס"ר

ב' עזה

[illegible] ר"ת [illegible]

[illegible] ר"ת [illegible]

[illegible] ר"ת [illegible]

שבשש בשבת ישן ילקט את הזורד וישן בחדש חיב בשביעי ׳׳תחיון חדשים שבשבת בין ישן וישנים בחדש חיבין בעיבור זה הכלל כל שהוא בגוותן מעם חיב לבער מן בשאינו מינו ומין במינו כל שהוא ד׳ שבעית אספת כל שהא במינה ושלא במינה בגוותן מעם:

פרק שמיני

א כלל גדול אמרו בשביעית כל המיוחד למאכל אדם אין עשרין ממנו [א] מלובמא לארם ואין צריך לומר לברכה וכל שאינו מיוחד למאכל אדם עשרין ממנו מלובמא יראדם אבל לא לברכה וכל שאיני מיוחד לא למאכל אדם ולא למאכל בהמה חשב עליו למאכל אדם ולמאכל בהמה נותנין עליו תחרי אדם ותחרי בהמה חשב עליו לעצים הרי הוא כעצים כגון [ב] המיאה האווב והקורנים: ב [ג] שביעית ניתנה לאכילה ולשתיה ולסיכה לאכול דבר שדרכו לאכול ולסוך דבר שדרכו לסוך לא יסוך יין וחומץ אבל סך הוא את השמן [ד] וכן בהרומה [ה] כמעשר שני לכל מים שביעית שנתנה לחדלקת הגר: ג [ו] אין מטרין פירות שביעית לא בסדרה ולא בסמיכל ולא בסנין ולא תאנים במנין ולא ירק במשקל כית שמאי אומרים אף לא אגרדות [ז] בית הלל אוסרים את שדרכו לאגוד בבית אגדתי אותי בשיבין כגון הכרשין וגין החלב: ד [ח] האומר לפועל הא לך אישר זה ולקט לי ירק הרי הים שברו מהר לקט לי בורקן הים שברו אסור

שלא יכנס כח האחדון ופעמים בשאין שמחמת מזג יין והאחד חזק שלא מחמת יין ישיחנו מן רגי: ישן מחמת הוא שהה ורוח של שביעית בתוכו שלא נפלט ונתעכל ונתבשל ונתחזק ונעשה חזק ומשכר יותר מחדש ומחמת מזג הוא שנתחמץ ונתקלקל ונעשה חומץ ואין ראוי לשתות אלא לסוך ולאכול בו כל שהוא ואפילו בשביעית אסור שהרי נ

מסורת השים

ג) ומיהו פ"ג דשב. ד) [קידושין נא סה"ב ה) פ"ז מ"ג מכלים ו) ג"ז]

"לקח מן הנחתום כבר בפונדיון כשאלקם ידקנו שזה אביא לקח ממנו לקח סבנו סם לא ישלם לו מדמי שביעית שאין פורעין חוב מדמי שביעית: ה"ג אין נותנין לא לבייר ולא לבלן ולא לספר ולא לספן אבל נותן הוא לבייר לשחוט ולבלוך הוא נותן מתנת חנם: ן' תאנים של שביעית אין קונין אותן במקצה אבל קונין אותם כחרובה אין חוכרין ענבים בנת אבל חוכר הוא בערבה ואין עושין יתמים בבר וכפומב אבל כותש הוא ומכנים לבדידה "ר"א אף מותן הוא בבית הבר ומכנים לבדידה: ן' "אין מבשלין ירק של שביעית בשמן של תרומה שלא יביאנו לידי פסול ר"ש מתיר ו) "ואחרון אחרון נתפש בשביעית והפרי עצמו אסור: ה"ן אין לוקחים עבדים וקרקעות ובהמה טמאה מדמי שביעית ואם לקח יאבל בכונן אין מביאין קיני זבים וקיני זבות וקיני יולדות מדמי שביעית ואם הביא יאבל בכונן אין מכין בלים בשמן של שביעית ואם סך יאבל בכונן: ט"ו עור שכבו בשמן של שביעית ר"א יולק וחכמים אוסרים "יאבל בכונן אמרו לפני ר"ע אשר היה ר"א עור שכבו בשמן של שביעית יולק אבר לחם שרוחץ לא אבר לכם מה ר"א אומר בו: ן' ועוד אמרו לפניו אומר היה ר"א האוכל פת כותים כאוכל בשר חזיר אבר לחם שתוק לא אומר לכם מה שר"א אומר בו: י"א ה"ן "מרחץ שזוסקה בתבן או בקש של שביעית מחר לרחוץ בה ואם מתחשב הוא הרי זה לא יחדוץ:

פרק תשיעי

א) ה"ן **הפיגם** "חירבוזין השוטים והחלגלונות

מלוי ולפיכך כשוקה הלחם מן המחמת ולומר לו תחן לך בו ירקות אלה שהקצבקנו מוכר לחבל לחם לקח ממנו לחם בדמים ולא מירם לו שיתן לו בהם ירקות אבל מוכר לו פירות ירקות בהם ואפילו בשעה שהוא מוכר לו אומר לו תחן לך בו ירקות אלה שהקצבקנו לחם בדמים ולא מירם לו שיתן לו בהם פירות אבל מוכר לו פיר

כותבר. פ"ה מדי' פ"ג הל' סלכה ג

ב ג מי' פ"ג מגילה ספרים ויעכל הל' ס ס"ת כהלכתו

כסבורים שברחים שבנו ולא שבו. ר"ת ופי' הקונטרס שבנו ולא שבו לעבודת כוכבים ומשמע דאי שבו לא אסר ולא נהירא דהא אמרינן בפ' אלו עיברין (דף ל"ב) גבי מי שהלך לבית הקברות ולא ידע אם חזר אם לאו אסור לישא אשה מפני שחזקה אין אדם עומד באמצע הדרך ומשמע דאפילו שבו לא שרי ועוד דא

ומשמתן לעמק מגן לא תנא לשון מיטה ומ"ש ניטה ומ"ש ניטה מאי לאו לאסר מיטה מאי לעמק ומשמתן לאסר כיתקני (לעי ב) ברייתא ר' יוסי בר' חנינא משום ר' שמעון בן יוחי מיטה שנידה מיטה שנידה מיטה שנידה (מ"ב) תניא ברייתא ר' יוסי בן קיסמא אומר משום ר' שמעון בן יוחי מיטה שנידה (שם) תניא תנאים בשם בן אסטא מיטה שנידה מיטה שנידה מיטה שנידה

ראע כבולן עד שתרד רביעה שנה: ן "כיצד בו המשביר בית לחבירו עד תשמים עד שתרד רביעה שנה ס) "ראובן הגאה מחברו עד תשמים עד שתרד רביעה שנה עד איתי עניים נכנסים לפרדיסה עד שתרד רביעה שנה ע) "ראמרתי נתנין בתבן ובקש של שביעית משתרד רביעה שנה: ח "סי שהיו לו פירות שביעית והגיע שעת הביעור מחלק מזון ג' סעודות לכל אחד ואחד ועניים אוכלין אחר הביעור אבל לא עשירים רבי יהודה "ר' יוסי אומר אחד עניים ואחד עשירים אוכלין אחר הביעור: ט מי שהיו לו פירות שביעית שנפלו לו בירושה או שנתנו לו בהתנה רבי אליעזר אומר יאכלו ויחכמים אומרים אין החכמה נשכר אלא יכברו לאוכליהן ורבינהן יתחלקו לכל אדם ע) "האוכל מעיסת שביעית עד שלא הורמה הלחה חייב מיתה:

פרק עשירי

א שביעית ז) "משמטת את המלוה בשטר ושלא בשטר הקפה החמת אינה משמטת ואם עשאה סלוה רבי זה משמט ר' יהודה אומר הראשון משמט שכר שכיר אינו משמט ואם עשאו סלוה ר"ש משמט רבי יוסי אומר כל סלאכה שפוסקת בשביעית משמטת ושאינה פוסקת בשביעית אינה משמטת: ב ע) "השוחט את הפרה וחלקה בראש סך פרוטה ויצק לתוכה חייב משום שביעית ואם לאו אינו חייב עד שיכבר כדרכו לך שאוכל פירות שביעית בשעה שהן מתגלגלין בידו

ואילנה בר"ה יום הים הים אלא משוער (ב) ומנא יום דלמחר הים מל (ג) המניחה ממחסת נפף דכתיב מקן שנא מים תעשה שמחה (דברים טו) וכיומלמי (שם) ר"ש יהודה היא דאמר ר' יהודה היא דאמר ר' יהודה היא דאמר ר'

תוספות ראש

שביעית פרק עשירי שביעית

סליק מסכת שביעית

אמר המעתיק [הרמ"ם] יוקם הקטן ב"ר יצחק נבית בן אלפואל חמשתי בכל הסדינה על העתקת סדר זרעים ומצאתי מסנה מראש הסדר ועד סוף מסכת שביעית התעתקת התכם ונדול הנבר הוקם על הלשונות רבי יהודה הדיוט חביר ומותר המסכתות לא מצאתי מהאומה ובאשר היתה עלי זה אדון השלם התכם ונדול נר ישראל ר' שלמה אירדרת ובכתב ידו ורוצי ורוצני על השלמת הסדר אחרי העתקת הסדר שנעל בנרולי סדר מועד ואין לשום אדם לזח מסנתנו אנו . אנה בל שכן אני הנרצה לעבודתו ואה השליח אשר הלצני אצתי רצתי למלאות מצותו ולהעתיק אלו המסכתות הטהרות ולעבוד עבודת הקדש לבית הפסול אבל בוותני היתה למלאות מצות הנבור ואפילו חרב מונחת על הקרקע ומעשי לשם שמים הוא עדי ואחרי על כן אני מפיל תחנתי לפני כל ראשיהן לברר מומיהן ולהכן מעוותיהן כפי יכולתו ישלם האל פעלו ותהי שלמה משכורתו אמן

עין משפט נר מצוה

א א מ"ש פ"ג מכלי מחוסרי אמונה מכלי ב ס"ג מ"ש פ"ב מ"ב מ"ש פ"ב מ"ב מ"ש פ"ב מ"ב

ואם תרמ"ב"ש אומרים תרומת עצמן בדם ותרומת מעשר בכסף ומעשר שני בירושלים ואם תרם בשאר מקומות אינה תרומה ואינה תרומת מעשר ואינו נותן את החומש ואם תרם בשאר מקומות תרומתו תרומה ומעשרותיו מעושרין ואם תרם בירושלים אינה תרומה ואינה תרומת מעשר ואינו נותן את החומש ואם תרם בשאר מקומות תרומתו תרומה ומעשרותיו מעושרין

"ובה"א אין תרומתן תרומה: ה"ג אין הזרמין מן הלקט ומן השכחה ומן הפאה ומן הדפיר ומן "המעשר ראשון "שנטבלו בריסוי וראו במעשר שני "שנפדו "ולא בן החיב ער הפסור "ולא מן הפסור על החיב "ולא "מן התלוש על המחובר ולא מן המחובר על התלוש "ולא מן הקרוי על הישן "ולא בן הישן על החדש "ולא כפירות הארץ על פירות חו"ל "ולא פירות חו"ל על פירות הארץ "ואם תרמו אין תרומתן תרומה: ו חמשה לא יתרימו אם תרמי תרומתן תרומה האלם והשטר והעיוור והסומא ובעל קרי לא יתרומו ואם תרמו תרומתן תרומה:

ה) קדושין ס"ג ד"ף סב

פי' מהרש"ן בן

כלכלו צדק

ס"א אחר ה"א, ס"ב אחר ב"ש, כאן לכך יתן ה"א ואם תרמו ב' בית שמאי אחרים ב' בית הלל ואם תרמו ב' בית שמאי אחרים ב' בית הלל תרומת עצמן בדם ומעשר שני בירושלים ואם תרם בשאר מקומות אינה תרומה ואינה תרומת מעשר ואינו נותן את החומש ואם תרם בשאר מקומות תרומתו תרומה ומעשרותיו מעושרין ואם תרם בירושלים אינה תרומה ואינה תרומת מעשר ואינו נותן את החומש ואם תרם בשאר מקומות תרומתו תרומה ומעשרותיו מעושרין

ד) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

ע"ש

ד"ה ר"ש ב"ש

ב"ש ב"ה

ה) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

ו) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

ז) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

ח) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

ט) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

י) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

יא) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

יב) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

יג) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

יד) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

טו) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

טז) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

יז) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

יח) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

יט) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

כ) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

כא) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

כב) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

כג) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

כד) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

כה) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

כו) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

כז) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

כח) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

כט) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

ל) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

לא) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

לב) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

לג) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

לד) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

לה) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

לו) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

לז) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

לח) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

לט) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

מ) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

מא) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

מב) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

מג) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

מד) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

מה) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

מו) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

מז) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

מח) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

מט) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

נ) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

נא) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

נב) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

נג) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

נד) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

נה) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

נו) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

נז) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

נח) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

נט) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

ס) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

סא) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

סב) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

סג) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

סד) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

סה) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

סו) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

סז) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

סח) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

סט) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

ע) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

עא) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

עב) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

עג) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

עד) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

עה) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

עו) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

עז) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

עח) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

עט) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

פ) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

פא) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

פב) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

פג) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

פד) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

פה) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

פו) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

פז) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

פח) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

פט) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

צ) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

צא) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

צב) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

צג) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

צד) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

צה) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

צו) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

צז) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

צח) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

צט) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

ק) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

קא) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

קב) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

קג) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

קד) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

קה) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

קו) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

קז) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

קח) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

קט) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

קי) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

קיא) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

קיב) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

קיג) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

קיד) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

קטו) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

קטז) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

קיז) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

קיח) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

קיט) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

קכ) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

קכא) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

קכב) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

קכג) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

קכד) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

קכה) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

קכו) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

קכז) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

קכח) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

קכט) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

קל) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

קלא) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

קלב) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

קלג) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

קלד) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

קלה) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

קלו) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

קלז) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

קלח) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

קלט) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

קמ) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

קמא) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

קמב) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

קמג) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

קמד) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

קמה) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

קמו) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

קמז) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

קמח) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

קמט) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

קנ) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

קנא) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

קנב) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

קנג) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

קנד) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

קנה) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

קנו) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

קנז) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

קנח) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

קנט) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

קס) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

קסא) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

קסב) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

קסג) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

קסד) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

קסה) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

קסו) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

קסז) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

קסח) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

קסט) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

קע) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

קעא) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

קעב) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

קעג) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

קעד) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

קעה) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

קעו) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

קעז) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

קעח) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

קעט) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

קפ) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

קפא) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

קפב) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

קפג) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

קפד) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

קפה) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

קפו) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

קפז) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

קפח) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

קפט) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

קצ) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

קצא) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

קצב) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

קצג) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

קצד) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

קצה) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

קצו) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

קצז) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

קצח) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

קצט) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

ר) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רא) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רב) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רג) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רד) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רה) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רו) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רז) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רח) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רט) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רי) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

ריא) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

ריב) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

ריג) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

ריד) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רטו) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רטז) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

ריז) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

ריח) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

ריט) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רכ) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רכא) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רכב) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רכג) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רכד) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רכה) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רכו) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רכז) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רכח) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רכט) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רל) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רלא) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רלב) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רלג) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רלד) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רלה) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רלו) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רלז) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רלח) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רלט) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רמ) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רמא) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רמב) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רמג) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רמד) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רמה) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רמו) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רמז) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רמח) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רמט) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רנ) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רנא) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רנב) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רנג) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רנד) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רנה) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רנו) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רנז) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רנח) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רנט) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רס) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רסא) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רסב) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רסג) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רסד) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רסה) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רסו) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רסז) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רסח) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רסט) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רע) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רעא) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רעב) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רעג) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רעד) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רעה) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רעו) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רעז) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רעח) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רעט) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רפ) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רפא) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רפב) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רפג) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רפד) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רפה) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רפו) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רפז) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רפח) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רפט) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רצ) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רצא) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רצב) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רצג) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רצד) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רצה) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רצו) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רצז) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רצח) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רצט) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רק) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רקא) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רקב) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רקג) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רקד) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רקה) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רקו) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רקז) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רקח) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רקט) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רקי) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רקיא) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רקיב) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רקיג) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רקיד) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רקטו) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רקטז) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רקיז) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רקיח) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רקיט) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רכ) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רכא) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רכב) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רכג) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רכד) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רכה) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רכו) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רכז) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רכח) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רכט) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רל) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רלא) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רלב) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רלג) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רלד) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רלה) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רלו) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רלז) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רלח) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רלט) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רמ) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רמא) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רמב) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רמג) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רמד) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רמה) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רמו) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רמז) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רמח) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רמט) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רנ) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רנא) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רנב) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רנג) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רנד) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רנה) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רנו) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רנז) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רנח) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רנט) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רס) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רסא) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רסב) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רסג) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רסד) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רסה) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רסו) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רסז) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רסח) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רסט) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רע) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רעא) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רעב) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רעג) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רעד) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רעה) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רעו) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רעז) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רעח) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רעט) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רפ) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רפא) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רפב) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רפג) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רפד) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רפה) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רפו) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רפז) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רפח) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רפט) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רצ) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רצא) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רצב) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רצג) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רצד) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רצה) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רצו) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רצז) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רצח) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רצט) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רק) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רקא) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רקב) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רקג) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רקד) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רקה) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רקו) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רקז) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רקח) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רקט) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רקי) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רקיא) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רקיב) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רקיג) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רקיד) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רקטו) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רקטז) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רקיז) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רקיח) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

רקיט) [ירושלמי פ"ב ה"ב] ע"ש

ז לא יתרום לא בבהמה ולא במשקל ולא בכמנין אלא בתדם זהא את הבדיוד ואת השקל ואת הכמנין אין תורמין כסל בכיקפה שהם של מדה אבל תורם הוא בהן חצין ושלישן לא יתרום בסאה חציה שחציה שדה: ח יאין תורמין שכן על פירות הנכבשים יין על עבים לעשות צמוקין דרי שרתם שכן על זיתים לאכילה זיתים על זיתים לאכילה ויין על עבים לאכילה וזיתים על ענבים לאכילה ונסלק לדורכן אינו צריך לתרום: ט יאין תורמין מדבר שגעדרה מלאכתו מדבר שלא נעדרה מלאכתו ולא מדבר שלא נעדרה מלאכתו על דבר שנעדרה מלאכתו ולא מדבר שלא נעדרה מלאכתו על דבר שלא נעדרה מלאכתו ואם תרמו תרומתו תרומה:

פרק שני

א אין יתורמין משמח על חמשא ואם תרמ תרומתן תרומה באמת אמרי העגל

ב ג לא בתמלא-מלוס עגמות מלוכלכת תרומתן
ב ד מיי׳ פ״ג מהל׳ תרומות הלכה ד׳ :
ג ה מיי׳ פ״ה מהל׳ תרומות הלכה ט׳ :
ד ו מיי׳ שם הלכה יט :
ה ז מיי׳ שם הלכה יח :
ו ח מיי׳ שם הלכה יג :
ז ט מיי׳ שם הלכה יא :
ח י מיי׳ שם הלכה יב :
ט כ מיי׳ שם הלכה יד :
י ל מיי׳ שם הלכה טו :
יא מ מיי׳ שם הלכה טז :
יב נ מיי׳ שם הלכה יז :
יג ס מיי׳ שם הלכה כ :
יד ע מיי׳ שם הלכה כא :
טו פ מיי׳ שם הלכה כב :
טז צ מיי׳ שם הלכה כג :
יז ק מיי׳ שם הלכה כד :
יח ר מיי׳ שם הלכה כה :
יט ש מיי׳ שם הלכה כו :
כ ת מיי׳ שם הלכה כז :
כא א מיי׳ שם הלכה כח :

פירוש רבינו שמשון
(ז) קשקל בתרגום בתמצית. (ח) לא נאמרו בתוספתא אלא נאמרו בגמרא ומשום הכי לא פירשם. (ט) אחיכן אחיכן שהם מתוקנים ואחיכן שהם מקולקלים קרי ליה. (י) ואחיכן בתרגום ואחיכן בתוספתא כתיב. ג״ר ואחיכן ואחיכן ואחיכן

מן המסור על המסור ומן המסרת על המסרת ואינה נוטלת ממסרת על המסור רבי נחמיה אומר כשם שאינה נוטלת מן המסרת על המסור כך אינה נוטלת מן המסור על המסרת ואינה רבי יהושע בן קרחה אומר אינה נוטלת מן המסרת על המסרת ואינה נוטלת מן המסור על המסרת ואינה נוטלת מן המסרת על המסור ואינה נוטלת מן המסור על המסור וא

ה קמן שלם מתקיים ואפי׳ נחל יפה ממנו ושוה לפחיה (מ) ואחזו לשמשיהם בגלות מצרי׳ שהמציאה פוטים מן הסוחרים אבל אין מתקיימין : כופרים . מלשון כפר · פוליטיקין . אבני מדינה קלי׳ בלטר׳ מאבל כי אחד מהפוקין ואפילו אמרו יחד לשון אחד לא מהני כדי (שהקוראים אבל אחי שמע פוטים אבל אין שמע מהמציא אבל אחי שמע מהמציא אבל אחי שמע מהמציא אבל אחי

יסי אומר "אם תרם הראשון כשיעור אין תרומה השני תרומה ואם לא תרם הראשון כשיעור תרומת השני תרומה: **ך** בר"א בשלא דבר אבל הרשה את בן ביתו או את עבדו או את שפחתו לתרום תרומתי תרומה "בטלה[ב] אם עד שלא תרם בטל אין תרומתו תרומה ואם משתרם בטל[ג] תרומתו תרומה [ד]הפיעלות אין להם רשות לתרום חוץ מן הדרוכות שהן מסמאין את הנת מיד: **ך** האומר[ה] תרומת הברי זה בתוכו ומעשרותיו בתוכו תרומת מעשר זה בתוכו רבי שמעון אומר קרא שם וחכמים אומרים [ו]עד שיאמר בצפונו או בדרומו רבי אלעזר חסמא אומר האומר תרומת הברי ממנו עליו קרא שם ר"א בן יעקב אומר האומר עשור מעשר זה עשרי תרומת מעשר עליו קרא שם: **ך** [ז]המקדים[ז] תרומה לבבורים מעשר ראשון לתרומה ומעשר שני לראשון אע"פ שהוא עובר ביא תעשה מה שעשה עשרי שנאמר "מלאתך ודמעך לא תאחר: **ז** ומנין שיקדש הבבורים לתרומה זה קרוי תרומה וראשית וזה קרוי תרומה וראשית [ח]אלא שקדשו בבורים שהן בבורים לכל ותרומה לראשון שהיא ראשית ומעשר ראשון לשני שיש בו ראשית: **ח** [ט]חיירין[ט] ליור תרומה ואחר מעשר פשיר ואחר תרומה [י]עולה ואחר שלמים שלמים ואחר עולה שאני נכנס לבית זה ואחר לזה שאיני נהנה לזה ואחר לזה לא אחר כלום עד שיהו ניז ולבו שוין: **ט** [יא]נברי[יא] והבותי תרומתן תרומה ומעשרותן תרומה ומעשר והבדשן הקדש רבי יהודה אומר אין לנברי כרם רבעי [יב]וחכמים אומרים יש לו תרומה[יב] הנברי ממעט וחיבין עליה חמשי ורבי שמעון פוטר:

פרק רביעי

א המפריש [א]מקת תרומה [ב]ומעשרות [ג]ומעשר תרומה [ד]ומעשרות עליו אבל לא [ה]לשכן אחר ר' מאיר אומר אף מציא הוא

*) נ"א מסכת מ' תרי"ט מקות תרומה ומעשרות ניפסח תרומות

יסי אומר "אם תרם הראשון כשיעור אין תרומה השני תרומה ואם לא תרם הראשון כשיעור תרומת השני תרומה: **ך** בר"א בשלא דבר אבל הרשה את בן ביתו או את עבדו או את שפחתו לתרום תרומתי תרומה "בטלה[ב] אם עד שלא תרם בטל אין תרומתו תרומה ואם משתרם בטל[ג] תרומתו תרומה [ד]הפיעלות אין להם רשות לתרום חוץ מן הדרוכות שהן מסמאין את הנת מיד: **ך** האומר[ה] תרומת הברי זה בתוכו ומעשרותיו בתוכו תרומת מעשר זה בתוכו רבי שמעון אומר קרא שם וחכמים אומרים [ו]עד שיאמר בצפונו או בדרומו רבי אלעזר חסמא אומר האומר תרומת הברי ממנו עליו קרא שם ר"א בן יעקב אומר האומר עשור מעשר זה עשרי תרומת מעשר עליו קרא שם: **ך** [ז]המקדים[ז] תרומה לבבורים מעשר ראשון לתרומה ומעשר שני לראשון אע"פ שהוא עובר ביא תעשה מה שעשה עשרי שנאמר "מלאתך ודמעך לא תאחר: **ז** ומנין שיקדש הבבורים לתרומה זה קרוי תרומה וראשית וזה קרוי תרומה וראשית [ח]אלא שקדשו בבורים שהן בבורים לכל ותרומה לראשון שהיא ראשית ומעשר ראשון לשני שיש בו ראשית: **ח** [ט]חיירין[ט] ליור תרומה ואחר מעשר פשיר ואחר תרומה [י]עולה ואחר שלמים שלמים ואחר עולה שאני נכנס לבית זה ואחר לזה שאיני נהנה לזה ואחר לזה לא אחר כלום עד שיהו ניז ולבו שוין: **ט** [יא]נברי[יא] והבותי תרומתן תרומה ומעשרותן תרומה ומעשר והבדשן הקדש רבי יהודה אומר אין לנברי כרם רבעי [יב]וחכמים אומרים יש לו תרומה[יב] הנברי ממעט וחיבין עליה חמשי ורבי שמעון פוטר:

פרק רביעי

א המפריש [א]מקת תרומה [ב]ומעשרות [ג]ומעשר תרומה [ד]ומעשרות עליו אבל לא [ה]לשכן אחר ר' מאיר אומר אף מציא הוא

*) נ"א מסכת מ' תרי"ט מקות תרומה ומעשרות ניפסח תרומות

ג א מיי' פ"ד מה' מ"ע הל"ח סמ"ע ד"ל סימן שמ"ח סעיף ג'
ד ב מ"י פ"ב מה' מ"ע הלכה ט סמ"ע סעיף ב
ה ב מיי' פ"ג מה' מ"ע הלכה כג סמ"ע סעיף ב
ו ד מיי' פ"ב מה' מ"ע הלכה ב סמ"ע סעיף ב
ז ה מיי' פ"ב מה' מ"ע הלכה ב סמ"ע סעיף ב
ח ו מיי' פ"ב מה' מ"ע הלכה ב סמ"ע סעיף ב
ט ז מיי' פ"ב מה' מ"ע הלכה ב סמ"ע סעיף ב
י ח מיי' פ"ב מה' מ"ע הלכה ב סמ"ע סעיף ב
יא ט מיי' פ"ב מה' מ"ע הלכה ב סמ"ע סעיף ב
יב י מיי' פ"ב מה' מ"ע הלכה ב סמ"ע סעיף ב
א א מיי' פ"ב מה' תרומות הלכה ב
ב ב מיי' פ"ב מה' תרומות הלכה ב סמ"ע סעיף ב
ג ג מיי' פ"ב מה' תרומות הלכה ב סמ"ע סעיף ב
ד ד מיי' פ"ב מה' תרומות הלכה ב סמ"ע סעיף ב
ה ה מיי' פ"ב מה' תרומות הלכה ב סמ"ע סעיף ב
ו ו מיי' פ"ב מה' תרומות הלכה ב סמ"ע סעיף ב
ז ז מיי' פ"ב מה' תרומות הלכה ב סמ"ע סעיף ב
ח ח מיי' פ"ב מה' תרומות הלכה ב סמ"ע סעיף ב
ט ט מיי' פ"ב מה' תרומות הלכה ב סמ"ע סעיף ב
י י מיי' פ"ב מה' תרומות הלכה ב סמ"ע סעיף ב
יא יא מיי' פ"ב מה' תרומות הלכה ב סמ"ע סעיף ב
יב יב מיי' פ"ב מה' תרומות הלכה ב סמ"ע סעיף ב

ג) [ברייתא] ד"ה ומעשרות ניפסח תרומות
ד) [ברייתא] ד"ה ומעשרות ניפסח תרומות
ה) [ברייתא] ד"ה ומעשרות ניפסח תרומות
ו) [ברייתא] ד"ה ומעשרות ניפסח תרומות
ז) [ברייתא] ד"ה ומעשרות ניפסח תרומות
ח) [ברייתא] ד"ה ומעשרות ניפסח תרומות
ט) [ברייתא] ד"ה ומעשרות ניפסח תרומות
י) [ברייתא] ד"ה ומעשרות ניפסח תרומות
יא) [ברייתא] ד"ה ומעשרות ניפסח תרומות
יב) [ברייתא] ד"ה ומעשרות ניפסח תרומות

ב) [ברייתא] ד"ה ומעשרות ניפסח תרומות
ג) [ברייתא] ד"ה ומעשרות ניפסח תרומות
ד) [ברייתא] ד"ה ומעשרות ניפסח תרומות
ה) [ברייתא] ד"ה ומעשרות ניפסח תרומות
ו) [ברייתא] ד"ה ומעשרות ניפסח תרומות
ז) [ברייתא] ד"ה ומעשרות ניפסח תרומות
ח) [ברייתא] ד"ה ומעשרות ניפסח תרומות
ט) [ברייתא] ד"ה ומעשרות ניפסח תרומות
י) [ברייתא] ד"ה ומעשרות ניפסח תרומות
יא) [ברייתא] ד"ה ומעשרות ניפסח תרומות
יב) [ברייתא] ד"ה ומעשרות ניפסח תרומות

ג) [ברייתא] ד"ה ומעשרות ניפסח תרומות
ד) [ברייתא] ד"ה ומעשרות ניפסח תרומות
ה) [ברייתא] ד"ה ומעשרות ניפסח תרומות
ו) [ברייתא] ד"ה ומעשרות ניפסח תרומות
ז) [ברייתא] ד"ה ומעשרות ניפסח תרומות
ח) [ברייתא] ד"ה ומעשרות ניפסח תרומות
ט) [ברייתא] ד"ה ומעשרות ניפסח תרומות
י) [ברייתא] ד"ה ומעשרות ניפסח תרומות
יא) [ברייתא] ד"ה ומעשרות ניפסח תרומות
יב) [ברייתא] ד"ה ומעשרות ניפסח תרומות

כשיעור ויכנס אחר ר' יוסי אם תרם אחד מהם כן כיון שיש שתרם: ד הרשה לתת כן כיון שיש שאין רשות לאחרת: בטל הוא שנתעלם לעניין שמעשיותיו ניתנתלו שיהיה לחו תרומה עומדת על דעתו לתת כמו שהיה עומד קודם שנתעלם: בטל הוא שנתעלם לעניין שמעשיותיו ניתנתלו שיהיה לחו תרומה עומדת על דעתו לתת כמו שהיה עומד קודם שנתעלם: ה האומר תרומת הברי זה בתוכו ומעשרותיו בתוכו: ו ודרדוכות הם הזרעים העומדים בגורנות וחין רבנים שנעמד עליהם כגורנות ואין מעשרין אותן אלא אחר שיגיעו לעמוד בגורנות: ז המקדים תרומה לבבורים: מעשר ראשון לתרומה ומעשר שני לראשון: ח ואלא שקדשו בבורים שהן בבורים לכל ותרומה לראשון שהיא ראשית ומעשר ראשון לשני שיש בו ראשית: ט חיירין ליור תרומה ואחר מעשר פשיר ואחר תרומה: עולה ואחר שלמים: שלמים ואחר עולה: שאני נכנס לבית זה ואחר לזה: שאיני נהנה לזה ואחר לזה לא אחר כלום עד שיהו ניז ולבו שוין: י נברי: והבותי תרומתן תרומה ומעשרותן תרומה ומעשר והבדשן הקדש: יא יש לו תרומה: הנברי ממעט: וחיבין עליה חמשי: ורבי שמעון פוטר: כלומר לעולם אחר שהוא נברי ואינו חייב בתרומות ומעשרות אפילו אם נתן לו תרומה ומעשרות אינו חייב לעשר אותן שנתן לו שהרי לא נתן לו אלא מה שהוא חייב לעשר: ב המפריש מקת תרומה ומעשרות: כגון שיש לו ט' סאין ואינו יודע מהן סאה תרומה ומעשרות עדיין לא הפריש את הסאה חוזר ומפריש מן ה

ה) מעי׳ פ״ח דף קלו ב) מתוספ׳ פ״ב דף ט״ו ע״ב ד״ה ר׳ יוסי ג) מיי׳ פ״ב מהל׳ תרומות הלכה ב׳ : ד) מיי׳ פ״ג מהל׳ תרומות הלכה ג׳ : (סמ״ג)

ה) מיי׳ פ״ג מהל׳ תרומות הלכה ד׳ : ו) מיי׳ פ״ב מהל׳ תרומות הלכה ב׳ : ז) מיי׳ פ״ב מהל׳ תרומות הלכה ג׳ : ח) מיי׳ פ״ב מהל׳ תרומות הלכה ד׳ : ט) מיי׳ פ״ב מהל׳ תרומות הלכה ה׳ :

ס׳ סדרי בן מלכי צדק

ואם האוכר אחי למעכרין תרומה לישראל מן המעשר לא חיישינן להא דתניא בתורת כהנים עשר אתן תרומה ומעשר יכול אף תרומה גדולה ת״ל מכל מתנותיכם תקריבו את כל תרומת ה׳ מכל מקום אי אתה מקריב תרומה גדולה לא מתנה אני אתן לו אלא מתנותיכם ומעשרותיכם ומה תלמוד לומר מכל מתנותיכם לפי שנאמר כל חלב ומכל חלב אי אתה מקריב תרומה גדולה

כתרומת מעשר יתר מכאן ישנה תרומת מעשר
ג אבל לא למקום אחר ר' ישמעאל אומר בכולן
החלין ומחצה תרומה רבי טרפון ור"ע אומרים
"עד ששיער שם תלין" ך בני פרקים בשערים
את הבלבלה בבכורות וכיפות ובאמצע הקיון
המנה משכה המדד משבה ממנו והשלך
משבה ממלחין: ן ר' אליעזר אומר תרומה ט)
עולה באחד ומאה ר' יהושע אומר במאה יעוד
ועוד זה אין לו שיעור רבי יוסי בן משלם אומר
ועוד קב למאה מאה שתות לערמסון: ח רבי
יהושע אומר תאנים מעלות את הלבנות
לבנות מעלות את השחורות "עולי דבלה
דגדולים העלים מעלין את המלבנים והמלבנים
מעלים את העגולים רבי אליעזר אומר ורבי
עקיבא אומר "בידוע מה נפלה אין מעלות זו
את זו ובשאינו ידוע מה נפלה מעלות זו את זו:
ט כיצד חמשים תאנים שחורות וחמשים
לבנות נפלה שחורה שחורות אחרות והלבנות
מיתרות נפלה לבנה לבנות אחרות ושחורות
מיתרות בשאינו ידוע מה נפלה מעלות זו את זו
ובזו ר"א מחטיר ורבי יהושע מיכל: י ובזו ר"א
מיכל ור' יהושע מחטיר בדורם כ) ליטרא קציעות
על פי הבד ואינו יודע איזהו רבי אליעזר אומר
ראוין אותן באילו הם פרודות והתרתנות סליות
את העליונות רבי יהושע אומר "לא תעלה עד
שיהיו שם מאה כרים: יא מאה תרומה שנפלה
על פי מנורה וקפאה רבי אליעזר אומר אם יש

מלח ועשר ומכון מחזיקין ניכם ולמעלה מהם ומחמש כשהוא כתוב
כמה מכילה הבלבלה בכל החמשים יומד בה ויוליח מה שרוצה בה לשיעור
מלאתו הכתוב · ואמר המונה מכוכת עגיט שהוא חשובה מיכילתו כאותה
והמודד מסובב ממנו והוקל מכוכת המלבנות ודע כי זה הדין בתרומה
מעשר לבן בתרומה גחלה בגר קיט לך הדין שיהי שוקר לחלוקה אלא
בתרומה וכן בשר הגמרא כי בתרומת מעשר נמצאו לפעמים בתוכה חלקי
תאנים שיהיו בשיעור זכיו כי המעשרים נתנוהו לכהנים בתוכה ולפעמים
לעגר לתמידין. ך במאה ואחת הוא שפיל הלן מהמויה כמתה הלקוח
מלין ויהיה אחד ומאה יוצא חלק אחד מאות שיהי מהמויה מכאן ואילך
הפיר: ר' יהושע אומר מחטין אחטין מלח אחד מאות שיהי מהמויה
ומשנה שיהיה הכל תלה ומשם אחטין מלחים ומשם אחטין הלקוח
והכל מודיע שם נפל אחד מהמויה ומשם אחטין מלחים מהכל מלה הלקוח
אחות מהמשנה ומשם אחטין מה לדבר השם יתברך (במדבר יח) הלל כל
תלכו את מקדשו ממנו ומאחר דבר אחטין מדיעם הלל כל לשון מקדש
ומה שבא בהמשך מהו מעשר מן מעשר ומשם אחטין מלחים מהכל
ומכפל אחטן חלק מלחים ומשם אחטין מלחים הכל ומעבד מיוחין
ודברי רבי יוסי בן משלם קב נתלה מלה עניש כי כתרומה המעשר
והשעורה מלה וקב אחד מהולין וגפל בהם מלה מרומה שיהיו הכל מלה וקב
אחד מהקב הוא שניה הנכר האמורה ר"ל שיהא מלה מן הכל מלה של תרומה
המלה שהה קבים כמו שבמלתו מעמים מיוחין מן הכל מלה של תרומה שבפנים כי
כשיהיה מלה מהקב הוא שניה הנכר האמורה ר"ל שיהא מלה מן הכל מלה של תרומה
שהה קבים כמו שבמלתו מעמים מיוחין מן הכל מלה של תרומה שבפנים כי
כשיהיה מלה מהקב הוא שניה הנכר האמורה ר"ל שיהא מלה מן הכל מלה של תרומה
שהה קבים כמו שבמלתו מעמים מיוחין מן הכל מלה של תרומה שבפנים כי
כשיהיה מלה מהקב הוא שניה הנכר האמורה ר"ל שיהא מלה מן הכל מלה של תרומה
שהה קבים כמו שבמלתו מעמים מיוחין מן הכל מלה של תרומה שבפנים כי

ג) [ברייתא דמסכת תרומות פ"ג מ"ו] תלין מן התרומה שפה היחד תרומה מקבר מעון אם היו לו ק' סאין של טבל ונפלו תמן ק' סאין של תרומה מעם לתרומה גדולה כדי שם סאה יחזר בחזית ומפרש בתלין מ' סאין ויחזר ואם לאו נמצא כל הטבל תלוי ועומד עד שיתברר לו אי נמי בטבל לשות ולא נמי בטבל לשות ולא נמי בטבל לשות ולא

מלבוא שלמפה אין מבטיע לכפל. כירוש' (הל' מ) מתלמא ביותיה דר' אלעזר תמן אמר התחתונות מעלות לעליונות וכה אמר אם יש בקיבול הא מתניתא רבי אומר "כל שהוא" מעלה בי' אמר בשם רבי יוחנן שפיתה כמלא שלה מהור ר' כלומר מה ר' יוחנן אם יש בקיבול פירות [אם כן למה אמרו] ואם אין בקיבול פירות הא מתניתא מעלה בי' אמר בשם רבי יוחנן שפיתה כמלא שלה מהור ר' כלומר מה ר' יוחנן אם יש בקיבול פירות [אם] א

אחד כביצה : ב סאה [ח] תרומה טמאה שנפלה לתוך מאה חולין מדורין רבי אליעזר אומר תרום אחד מאה ואחד שאני אומר סאה טמאה שנפלה היא שאלתה וחכ"א תעלה ותאכל נקודים או קלויות או חלוש בני פרוסת או תתחלק לעיסת כבדי שלא יהא במקום אחד כביצה : **ג** סאה תרומה טהורה שנפרשה רמאה חולין טבליין תעלה ואכל נקודים או קליות או חלוש בני פרוסת או תתחלק לעיסת כבדי שלא יהא במקום אחד כביצה : **ד** סאה תרומה טמאה שנפלה רמאה סאה תרומה טהורה ב"ש אומרים ב"ה מתירין אמרו ב"ה לב"ש ריואל ותרומה אסורה לזרים טמאה אסורה לכהנים סה טהורה טרולה אף טמאה תעלה אמרו להם ב"ש לא אם העלו חחזיק הקלן הכותרין לזרים את הטהורה תעלה תרומה החטורה לאחר שהודו ר' אליעזר אומר (ו) תרום והשרף וחכ"א אברה בשמועה : **ה** סאה תרומה שנפלה לאחר ר"א אומר ברטרות ודאי וחכ"א אינה מדמעת (ו) אלא לפי חשבון : **ו** סאה תרומה שנפלה לפרות מצאה ונרמעו ונפל מן המדומע למקום אחר ר' אליעזר אומר מדמעת בתרומת ודאי וחכ"א אין המדומע מדמע אלא לפי חשבון ואין המחיצין מחציין אלא לפי חשבון ואין הפים שאובים פוסלין את המקוה אלא

בשנפלה ליולה לא יהיה הכל מדומע מפני שהיא ודאי ואין אומר כי כיון שהיו הכל מדומע אחד מהם לא יהיה שהרי תעלה ותאכל כמו כן הם יהיו שהרי תעלה ותאכל כמקום שהיו שנים מהם שנפלה היא שאלתה תעלה ותאכל נקודים או קלויות או חלוש בני פרוסת או תתחלק לעיסת כבדי שלא יהא במקום אחד כביצה : **ז** סאה תרומה טמאה שנפלה רמאה סאה תרומה טהורה ב"ש אומרים ב"ה מתירין אמרו ב"ה לב"ש ריואל ותרומה אסורה לזרים טמאה אסורה לכהנים סה טהורה טרולה אף טמאה תעלה אמרו להם ב"ש לא אם העלו חחזיק הקלן הכותרין לזרים את הטהורה תעלה תרומה החטורה לאחר שהודו ר' אליעזר אומר (ו) תרום והשרף וחכ"א אברה בשמועה : **ח** סאה תרומה שנפלה לאחר ר"א אומר ברטרות ודאי וחכ"א אינה מדמעת (ו) אלא לפי חשבון : **ט** סאה תרומה שנפלה לפרות מצאה ונרמעו ונפל מן המדומע למקום אחר ר' אליעזר אומר מדמעת בתרומת ודאי וחכ"א אין המדומע מדמע אלא לפי חשבון ואין המחיצין מחציין אלא לפי חשבון ואין הפים שאובים פוסלין את המקוה

שנתערבו בשבעים סלע חולין הרי זה יהיה חולין ר' יוחנן בן נורי אומר (ז) אינו חולין אלא כמדת הסלע שנתערבו בה ומה היא מדת הסלע שבעים מנה ומנה מאתים זוז ומה הן שבעים מנה מאתים זוז שהיו בסלע

אלא לפי חשבון: ז סאה תרומה שנפלה
לסאה דבדבה ונפלה אחרת לבבידה ונפלה
אחרת הרי זו מותרת עד שתרבה תרומה על
החולין: ח סאה תרומה שנפלה למאה ולא
הספיק להגביה עד שנפלה אחרת הרי זו אסורה
ר' שמעון מתיר: ט סאה תרומה שנפלה
למאה וחמשים ופחתו כשם שפחתו החולין כך
פחתה התרומה ומותר סאה תרומה שנפלה
לפחות ממאה וחמשים ופחתו כשם שפחתו
החולין כך תוזרת התרומה ואסור אם ידוע
שהחסיר של חולין יפות משל תרומה מותר
סאה תרומה שנפלה לפחות ממאה ואחר כך
נפלי שם חולין אם שנו מותר ואם מזיד אסור:

פרק ששי

א האוכל ו תרומה שנו משלם קרן
וחומש אחד האוכל אחד תרומה מדמעה ואחד תרומה
ממאה משלם וחומש וחומש וחומש אינו
משלם תרומה אלא חולין מתוקנים דהם נעשין
תרומה והשלומין תרומה אם רצה הבהן

א אבער כשם שנעשית וחמי לי ואזל קרא בעצמה ויפקר חייבתו עליו
(ויקרא כב) זה מתורגם שיא חלבלב שיא שמאל שיא מלבל
כעין שיא חלא שיא חלבלב שיא חלא שיא מלבל שיא חלא שיא
החולשים המכרים בשוק יהו נותנים חלא עין אחרים יהי בן שיא
ישראל תרומה ומעשר ראשון כאיו שבעיר שלא נתעשרו ראשון
ושני שיא תרומה ומעשר ראשון ושני שבעיר שנ

את שחיט (כלם דבר הראוי להיות קדש וחין יכול לכפר עליו כדאיתם חין כחיב חלי חלי חלי

ולמחייב מתן יש לומרים רבי מתניה בן טבלי ובמתת מלי אמת שוגג דתניתמה מתנגג לשקרא ומחתים דתקרה כמרה מלחמן לוט יכול למחול בפירוש (מ"ש) תבל קרן ומחתם למעולה ממון ומו היו סברה "מסת מלי"ת מת לן בקלי מתנ

ובן העכר שהיה אוכל בתרומה וכאי ואמרו לו מת רבך או מכרך לישראל או נתנך במתנה או עשאך בן חורין וכן ל) כהן שהיה אוכל בתרומה ונודע שהוא בן גרושה או בן חלוצה ר' אליעזר מחייב קרן ותשכיר ואר' יהושע פוטר חה: ג) עזבוה ומכרוה ע"ג המוכה ונודע שהוא בן גרושה או בן חלוצה רבי אליעזר אומר כל הקרבנות שהקריב על גבי המזבח פסולים ורבי יהושע מכשיר נודע שהוא בעל מום(ב) עבודתו פסולה: ב ובולם שהיתה תרומה כתוך פדיום רבי אליעזר אומר יבלעו ורבי יהושע אומר ישלפו אמרו לו נטמאת ונטמאת תרומה רבי אליעזר אומר יבלע ורבי יהושע אומר ישלפו שמא היית יכמאה היתה תרומה או נודע שהוא מבני ראשן שאי נשה תרומתו ומניח שני הקדרים שאי נפדו או שטעם ג) טעם פשפש לתוך פיו ה"ז יפליט: ג (ד) ה) היה אוכל באשכול ובכנס בן הגנה לחצר ר' אליעזר אומר יבלע ורבי יהושע אומר ישלפו ר' יהושע אומר יא יבמר חשבה לילי שבת רבי יהושע אומר יבמר ר' אליעזר אומר יבלע ר' יהושע אומר יבמר: ד יין של תרומה שנתגלה ישפך ואין צריך ליטר של חרש נ) משקין ו) אומרים משום ניוי רבים יהיו והתרוכ ושאר כל המשקין מיטרין כמה ישרי ויהיו אומרין כדי שיצא הרהש ממקום קרוב ויישה: ך שיעור הבים המצולין כדי שיאבד בהם המרה ר' יוסי אומר בבים כל שהן ובכנסת הגדולה שבירושלים ג' מיני אבנים היו שם אחת מהן חצי בית סאתים וחצי בית סאתים ואחת מהן כל שהוא ואלו הן שיש ואבן הטוהר ואבן הברהט ואומרים עליה שבעה דברים שלא נתנה אשה לבעלה שלא נתנה לו בתולים ושלא נתעברה ושלא ילדה ושלא הניקה ושלא הקריבה לו מרחץ ושלא ישנה עמו בלילה ושלא נתנה לו מאכל בשדה ואין לו עליה אלא ריח בלבד ואומרים עליה שבעה דברים שלא נתנה אשה לבעלה שנתנה לו בתולים ושנתעברה ושילדה ושהניקה ושהקריבה לו מרחץ ושישנה עמו בלילה ושנתנה לו מאכל בשדה ויש לו עליה ריח ותשמיש ואומרים עליה שבעה דברים שלא נתנה אשה לבעלה שלא נתנה לו בתולים ושלא נתעברה ושלא ילדה ושלא הניקה ושלא הקריבה לו מרחץ ושלא ישנה עמו בלילה ושנתנה לו מאכל בשדה ואין לו עליה לא ריח ולא תשמיש ואומרים עליה שבעה דברים שלא נתנה אשה לבעלה שלא נתנה לו בתולים ושלא נתעברה ושלא ילדה ושלא הניקה ושלא הקריבה לו מרחץ ושלא ישנה עמו בלילה ושלא נתנה לו מאכל בשדה ואין לו עליה לא ריח ולא תשמיש ולא כתובה ואומרים עליה שבעה דברים שלא נתנה אשה לבעלה שלא נתנה לו בתולים ושלא נתעברה ושלא ילדה ושלא הניקה ושלא הקריבה לו מרחץ ושלא ישנה עמו בלילה ושלא נתנה לו מאכל בשדה ואין לו עליה לא ריח ולא תשמיש ולא כתובה ולא פרוטה ואומרים עליה שבעה דברים שלא נתנה אשה לבעלה שלא נתנה לו בתולים ושלא נתעברה ושלא ילדה ושלא הניקה ושלא הקריבה לו מרחץ ושלא ישנה עמו בלילה ושלא נתנה לו מאכל בשדה ואין לו עליה לא ריח ולא תשמיש ולא כתובה ולא פרוטה ולא כלום

ג) [ב"ב קנ:] ד) [ב"ב קנ:] ה) [ב"ב קנ:] ו) [ב"ב קנ:] ז) [ב"ב קנ:] ח) [ב"ב קנ:] ט) [ב"ב קנ:] י) [ב"ב קנ:] יא) [ב"ב קנ:] יב) [ב"ב קנ:] יג) [ב"ב קנ:] יד) [ב"ב קנ:] טו) [ב"ב קנ:] טז) [ב"ב קנ:] יז) [ב"ב קנ:] יח) [ב"ב קנ:] יט) [ב"ב קנ:] כ) [ב"ב קנ:] כא) [ב"ב קנ:] כב) [ב"ב קנ:] כג) [ב"ב קנ:] כד) [ב"ב קנ:] כה) [ב"ב קנ:] כו) [ב"ב קנ:] כז) [ב"ב קנ:] כח) [ב"ב קנ:] כט) [ב"ב קנ:] ל) [ב"ב קנ:] לא) [ב"ב קנ:] לב) [ב"ב קנ:] לג) [ב"ב קנ:] לד) [ב"ב קנ:] לה) [ב"ב קנ:] לו) [ב"ב קנ:] לז) [ב"ב קנ:] לח) [ב"ב קנ:] לט) [ב"ב קנ:] מ) [ב"ב קנ:] מא) [ב"ב קנ:] מב) [ב"ב קנ:] מג) [ב"ב קנ:] מד) [ב"ב קנ:] מה) [ב"ב קנ:] מו) [ב"ב קנ:] מז) [ב"ב קנ:] מח) [ב"ב קנ:] מט) [ב"ב קנ:] נ) [ב"ב קנ:] נא) [ב"ב קנ:] נב) [ב"ב קנ:] נג) [ב"ב קנ:] נד) [ב"ב קנ:] נה) [ב"ב קנ:] נו) [ב"ב קנ:] נז) [ב"ב קנ:] נח) [ב"ב קנ:] נט) [ב"ב קנ:] ס) [ב"ב קנ:] סא) [ב"ב קנ:] סב) [ב"ב קנ:] סג) [ב"ב קנ:] סד) [ב"ב קנ:] סה) [ב"ב קנ:] סו) [ב"ב קנ:] סז) [ב"ב קנ:] סח) [ב"ב קנ:] סט) [ב"ב קנ:] ע) [ב"ב קנ:] עא) [ב"ב קנ:] עב) [ב"ב קנ:] עג) [ב"ב קנ:] עד) [ב"ב קנ:] עה) [ב"ב קנ:] עו) [ב"ב קנ:] עז) [ב"ב קנ:] עח) [ב"ב קנ:] עט) [ב"ב קנ:] פ) [ב"ב קנ:] פא) [ב"ב קנ:] פב) [ב"ב קנ:] פג) [ב"ב קנ:] פד) [ב"ב קנ:] פה) [ב"ב קנ:] פו) [ב"ב קנ:] פז) [ב"ב קנ:] פח) [ב"ב קנ:] פט) [ב"ב קנ:] צ) [ב"ב קנ:] צא) [ב"ב קנ:] צב) [ב"ב קנ:] צג) [ב"ב קנ:] צד) [ב"ב קנ:] צה) [ב"ב קנ:] צו) [ב"ב קנ:] צז) [ב"ב קנ:] צח) [ב"ב קנ:] צט) [ב"ב קנ:] ק) [ב"ב קנ:] קא) [ב"ב קנ:] קב) [ב"ב קנ:] קג) [ב"ב קנ:] קד) [ב"ב קנ:] קה) [ב"ב קנ:] קו) [ב"ב קנ:] קז) [ב"ב קנ:] קח) [ב"ב קנ:] קט) [ב"ב קנ:] קי) [ב"ב קנ:] קיא) [ב"ב קנ:] קיב) [ב"ב קנ:] קיג) [ב"ב קנ:] קיד) [ב"ב קנ:] קטו) [ב"ב קנ:] קטז) [ב"ב קנ:] קיז) [ב"ב קנ:] קיח) [ב"ב קנ:] קיט) [ב"ב קנ:] קכ) [ב"ב קנ:] קכא) [ב"ב קנ:] קכב) [ב"ב קנ:] קכג) [ב"ב קנ:] קכד) [ב"ב קנ:] קכה) [ב"ב קנ:] קכו) [ב"ב קנ:] קכז) [ב"ב קנ:] קכח) [ב"ב קנ:] קכט) [ב"ב קנ:] קל) [ב"ב קנ:] קלא) [ב"ב קנ:] קלב) [ב"ב קנ:] קלג) [ב"ב קנ:] קלד) [ב"ב קנ:] קלה) [ב"ב קנ:] קלו) [ב"ב קנ:] קלז) [ב"ב קנ:] קלח) [ב"ב קנ:] קלט) [ב"ב קנ:] קמ) [ב"ב קנ:] קמא) [ב"ב קנ:] קמב) [ב"ב קנ:] קמג) [ב"ב קנ:] קמד) [ב"ב קנ:] קמה) [ב"ב קנ:] קמו) [ב"ב קנ:] קמז) [ב"ב קנ:] קמח) [ב"ב קנ:] קמט) [ב"ב קנ:] קנ) [ב"ב קנ:] קנא) [ב"ב קנ:] קנב) [ב"ב קנ:] קנג) [ב"ב קנ:] קנד) [ב"ב קנ:] קנה) [ב"ב קנ:] קנו) [ב"ב קנ:] קנז) [ב"ב קנ:] קנח) [ב"ב קנ:] קנט) [ב"ב קנ:] קס) [ב"ב קנ:] קסא) [ב"ב קנ:] קסב) [ב"ב קנ:] קסג) [ב"ב קנ:] קסד) [ב"ב קנ:] קסה) [ב"ב קנ:] קסו) [ב"ב קנ:] קסז) [ב"ב קנ:] קסח) [ב"ב קנ:] קסט) [ב"ב קנ:] קע) [ב"ב קנ:] קעא) [ב"ב קנ:] קעב) [ב"ב קנ:] קעג) [ב"ב קנ:] קעד) [ב"ב קנ:] קעה) [ב"ב קנ:] קעו) [ב"ב קנ:] קעז) [ב"ב קנ:] קעח) [ב"ב קנ:] קעט) [ב"ב קנ:] קפ) [ב"ב קנ:] קפא) [ב"ב קנ:] קפב) [ב"ב קנ:] קפג) [ב"ב קנ:] קפד) [ב"ב קנ:] קפה) [ב"ב קנ:] קפו) [ב"ב קנ:] קפז) [ב"ב קנ:] קפח) [ב"ב קנ:] קפט) [ב"ב קנ:] קצ) [ב"ב קנ:] קצא) [ב"ב קנ:] קצב) [ב"ב קנ:] קצג) [ב"ב קנ:] קצד) [ב"ב קנ:] קצה) [ב"ב קנ:] קצו) [ב"ב קנ:] קצז) [ב"ב קנ:] קצח) [ב"ב קנ:] קצט) [ב"ב קנ:] ר) [ב"ב קנ:] רא) [ב"ב קנ:] רב) [ב"ב קנ:] רג) [ב"ב קנ:] רד) [ב"ב קנ:] רה) [ב"ב קנ:] רו) [ב"ב קנ:] רז) [ב"ב קנ:] רח) [ב"ב קנ:] רט) [ב"ב קנ:] רי) [ב"ב קנ:] ריא) [ב"ב קנ:] ריב) [ב"ב קנ:] ריג) [ב"ב קנ:] ריד) [ב"ב קנ:] רטו) [ב"ב קנ:] רטז) [ב"ב קנ:] ריז) [ב"ב קנ:] ריח) [ב"ב קנ:] ריט) [ב"ב קנ:] רכ) [ב"ב קנ:] רכא) [ב"ב קנ:] רכב) [ב"ב קנ:] רכג) [ב"ב קנ:] רכד) [ב"ב קנ:] רכה) [ב"ב קנ:] רכו) [ב"ב קנ:] רכז) [ב"ב קנ:] רכח) [ב"ב קנ:] רכט) [ב"ב קנ:] רל) [ב"ב קנ:] רלא) [ב"ב קנ:] רלב) [ב"ב קנ:] רלג) [ב"ב קנ:] רלד) [ב"ב קנ:] רלה) [ב"ב קנ:] רלו) [ב"ב קנ:] רלז) [ב"ב קנ:] רלח) [ב"ב קנ:] רלט) [ב"ב קנ:] רמ) [ב"ב קנ:] רמא) [ב"ב קנ:] רמב) [ב"ב קנ:] רמג) [ב"ב קנ:] רמד) [ב"ב קנ:] רמה) [ב"ב קנ:] רמו) [ב"ב קנ:] רמז) [ב"ב קנ:] רמח) [ב"ב קנ:] רמט) [ב"ב קנ:] רנ) [ב"ב קנ:] רנא) [ב"ב קנ:] רנב) [ב"ב קנ:] רנג) [ב"ב קנ:] רנד) [ב"ב קנ:] רנה) [ב"ב קנ:] רנו) [ב"ב קנ:] רנז) [ב"ב קנ:] רנח) [ב"ב קנ:] רנט) [ב"ב קנ:] רס) [ב"ב קנ:] רסא) [ב"ב קנ:] רסב) [ב"ב קנ:] רסג) [ב"ב קנ:] רסד) [ב"ב קנ:] רסה) [ב"ב קנ:] רסו) [ב"ב קנ:] רסז) [ב"ב קנ:] רסח) [ב"ב קנ:] רסט) [ב"ב קנ:] רע) [ב"ב קנ:] רעא) [ב"ב קנ:] רעב) [ב"ב קנ:] רעג) [ב"ב קנ:] רעד) [ב"ב קנ:] רעה) [ב"ב קנ:] רעו) [ב"ב קנ:] רעז) [ב"ב קנ:] רעח) [ב"ב קנ:] רעט) [ב"ב קנ:] רפ) [ב"ב קנ:] רפא) [ב"ב קנ:] רפב) [ב"ב קנ:] רפג) [ב"ב קנ:] רפד) [ב"ב קנ:] רפה) [ב"ב קנ:] רפו) [ב"ב קנ:] רפז) [ב"ב קנ:] רפח) [ב"ב קנ:] רפט) [ב"ב קנ:] רצ) [ב"ב קנ:] רצא) [ב"ב קנ:] רצב) [ב"ב קנ:] רצג) [ב"ב קנ:] רצד) [ב"ב קנ:] רצה) [ב"ב קנ:] רצו) [ב"ב קנ:] רצז) [ב"ב קנ:] רצח) [ב"ב קנ:] רצט) [ב"ב קנ:] ש) [ב"ב קנ:] שא) [ב"ב קנ:] שב) [ב"ב קנ:] שג) [ב"ב קנ:] שד) [ב"ב קנ:] שה) [ב"ב קנ:] שו) [ב"ב קנ:] שז) [ב"ב קנ:] שח) [ב"ב קנ:] שט) [ב"ב קנ:] שי) [ב"ב קנ:] שיא) [ב"ב קנ:] שיב) [ב"ב קנ:] שיג) [ב"ב קנ:] שיד) [ב"ב קנ:] שטו) [ב"ב קנ:] שטז) [ב"ב קנ:] שיז) [ב"ב קנ:] שיח) [ב"ב קנ:] שיט) [ב"ב קנ:] שכ) [ב"ב קנ:] שכא) [ב"ב קנ:] שכב) [ב"ב קנ:] שכג) [ב"ב קנ:] שכד) [ב"ב קנ:] שכה) [ב"ב קנ:] שכו) [ב"ב קנ:] שכז) [ב"ב קנ:] שכח) [ב"ב קנ:] שכט) [ב"ב קנ:] של) [ב"ב קנ:] שלא) [ב"ב קנ:] שלב) [ב"ב קנ:] שלג) [ב"ב קנ:] שלד) [ב"ב קנ:] שלה) [ב"ב קנ:] שלו) [ב"ב קנ:] שלז) [ב"ב קנ:] שלח) [ב"ב קנ:] שלט) [ב"ב קנ:] שמ) [ב"ב קנ:] שמא) [ב"ב קנ:] שמב) [ב"ב קנ:] שמג) [ב"ב קנ:] שמד) [ב"ב קנ:] שמה) [ב"ב קנ:] שמו) [ב"ב קנ:] שמז) [ב"ב קנ:] שמח) [ב"ב קנ:] שמט) [ב"ב קנ:] שנ) [ב"ב קנ:] שנא) [ב"ב קנ:] שנב) [ב"ב קנ:] שנג) [ב"ב קנ:] שנד) [ב"ב קנ:] שנה) [ב"ב קנ:] שנו) [ב"ב קנ:] שנז) [ב"ב קנ:] שנח) [ב"ב קנ:] שנט) [ב"ב קנ:] שס) [ב"ב קנ:] שסא) [ב"ב קנ:] שסב) [ב"ב קנ:] שסג) [ב"ב קנ:] שסד) [ב"ב קנ:] שסה) [ב"ב קנ:] שסו) [ב"ב קנ:] שסז) [ב"ב קנ:] שסח) [ב"ב קנ:] שסט) [ב"ב קנ:] שע) [ב"ב קנ:] שעא) [ב"ב קנ:] שעב) [ב"ב קנ:] שעג) [ב"ב קנ:] שעד) [ב"ב קנ:] שעה) [ב"ב קנ:] שעו) [ב"ב קנ:] שעז) [ב"ב קנ:] שעח) [ב"ב קנ:] שעט) [ב"ב קנ:] שפ) [ב"ב קנ:] שפא) [ב"ב קנ:] שפב) [ב"ב קנ:] שפג) [ב"ב קנ:] שפד) [ב"ב קנ:] שפה) [ב"ב קנ:] שפו) [ב"ב קנ:] שפז) [ב"ב קנ:] שפח) [ב"ב קנ:] שפט) [ב"ב קנ:] שצ) [ב"ב קנ:] שצא) [ב"ב קנ:] שצב) [ב"ב קנ:] שצג) [ב"ב קנ:] שצד) [ב"ב קנ:] שצה) [ב"ב קנ:] שצו) [ב"ב קנ:] שצז) [ב"ב קנ:] שצח) [ב"ב קנ:] שצט) [ב"ב קנ:] ת) [ב"ב קנ:] תא) [ב"ב קנ:] תב) [ב"ב קנ:] תג) [ב"ב קנ:] תד) [ב"ב קנ:] תה) [ב"ב קנ:] תו) [ב"ב קנ:] תז) [ב"ב קנ:] תח) [ב"ב קנ:] תט) [ב"ב קנ:] תי) [ב"ב קנ:] תיא) [ב"ב קנ:] תיב) [ב"ב קנ:] תיג) [ב"ב קנ:] תיד) [ב"ב קנ:] תטו) [ב"ב קנ:] תטז) [ב"ב קנ:] תיז) [ב"ב קנ:] תיח) [ב"ב קנ:] תיט) [ב"ב קנ:] תכ) [ב"ב קנ:] תכא) [ב"ב קנ:] תכב) [ב"ב קנ:] תכג) [ב"ב קנ:] תכד) [ב"ב קנ:] תכה) [ב"ב קנ:] תכו) [ב"ב קנ:] תכז) [ב"ב קנ:] תכח) [ב"ב קנ:] תכט) [ב"ב קנ:] תל) [ב"ב קנ:] תלא) [ב"ב קנ:] תלב) [ב"ב קנ:] תלג) [ב"ב קנ:] תלד) [ב"ב קנ:] תלה) [ב"ב קנ:] תלו) [ב"ב קנ:] תלז) [ב"ב קנ:] תלח) [ב"ב קנ:] תלט) [ב"ב קנ:] תמ) [ב"ב קנ:] תמא) [ב"ב קנ:] תמב) [ב"ב קנ:] תמג) [ב"ב קנ:] תמד) [ב"ב קנ:] תמה) [ב"ב קנ:] תמו) [ב"ב קנ:] תמז) [ב"ב קנ:] תמח) [ב"ב קנ:] תמט) [ב"ב קנ:] תנ) [ב"ב קנ:] תנא) [ב"ב קנ:] תנב) [ב"ב קנ:] תנג) [ב"ב קנ:] תנד) [ב"ב קנ:] תנה) [ב"ב קנ:] תנו) [ב"ב קנ:] תנז) [ב"ב קנ:] תנח) [ב"ב קנ:] תנט) [ב"ב קנ:] תס) [ב"ב קנ:] תסא) [ב"ב קנ:] תסב) [ב"ב קנ:] תסג) [ב"ב קנ:] תסד) [ב"ב קנ:] תסה) [ב"ב קנ:] תסו) [ב"ב קנ:] תסז) [ב"ב קנ:] תסח) [ב"ב קנ:] תסט) [ב"ב קנ:] תע) [ב"ב קנ:] תעא) [ב"ב קנ:] תעב) [ב"ב קנ:] תעג) [ב"ב קנ:] תעד) [ב"ב קנ:] תעה) [ב"ב קנ:] תעו) [ב"ב קנ:] תעז) [ב"ב קנ:] תעח) [ב"ב קנ:] תעט) [ב"ב קנ:] תפ) [ב"ב קנ:] תפא) [ב"ב קנ:] תפב) [ב"ב קנ:] תפג) [ב"ב קנ:] תפד) [ב"ב קנ:] תפה) [ב"ב קנ:] תפו) [ב"ב קנ:] תפז) [ב"ב קנ:] תפח) [ב"ב קנ:] תפט) [ב"ב קנ:] תצ) [ב"ב קנ:] תצא) [ב"ב קנ:] תצב) [ב"ב קנ:] תצג) [ב"ב קנ:] תצד) [ב"ב קנ:] תצה) [ב"ב קנ:] תצו) [ב"ב קנ:] תצז) [ב"ב קנ:] תצח) [ב"ב קנ:] תצט) [ב"ב קנ:] תק) [ב"ב קנ:] תקא) [ב"ב קנ:] תקב) [ב"ב קנ:] תקג) [ב"ב קנ:] תקד) [ב"ב קנ:] תקה) [ב"ב קנ:] תקו) [ב"ב קנ:] תקז) [ב"ב קנ:] תקח) [ב"ב קנ:] תקט) [ב"ב קנ:] תקי) [ב"ב קנ:] תקיא) [ב"ב קנ:] תקיב) [ב"ב קנ:] תקיג) [ב"ב קנ:] תקיד) [ב"ב קנ:] תקטו) [ב"ב קנ:] תקטז) [ב"ב קנ:] תקיז) [ב"ב קנ:] תקיח) [ב"ב קנ:] תקיט) [ב"ב קנ:] תקכ) [ב"ב קנ:] תקכא) [ב"ב קנ:] תקכב) [ב"ב קנ:] תקכג) [ב"ב קנ:] תקכד) [ב"ב קנ:] תקכה) [ב"ב קנ:] תקכו) [ב"ב קנ:] תקכז) [ב"ב קנ:] תקכח) [ב"ב קנ:] תקכט) [ב"ב קנ:] תקל) [ב"ב קנ:] תקלא) [ב"ב קנ:] תקלב) [ב"ב קנ:] תקלג) [ב"ב קנ:] תקלד) [ב"ב קנ:] תקלה) [ב"ב קנ:] תקלו) [ב"ב קנ:] תקלז) [ב"ב קנ:] תקלח) [ב"ב קנ:] תקלט) [ב"ב קנ:] תקמ) [ב"ב קנ:] תקמא) [ב"ב קנ:] תקמב) [ב"ב קנ:] תקמג) [ב"ב קנ:] תקמד) [ב"ב קנ:] תקמה) [ב"ב קנ:] תקמו) [ב"ב קנ:] תקמז) [ב"ב קנ:] תקמח) [ב"ב קנ:] תקמט) [ב"ב קנ:] תקנ) [ב"ב קנ:] תקנא) [ב"ב קנ:] תקנב) [ב"ב קנ:] תקנג) [ב"ב קנ:] תקנד) [ב"ב קנ:] תקנה) [ב"ב קנ:] תקנו) [ב"ב קנ:] תקנז) [ב"ב קנ:] תקנח) [ב"ב קנ:] תקנט) [ב"ב קנ:] תקס) [ב"ב קנ:] תקסא) [ב"ב קנ:] תקסב) [ב"ב קנ:] תקסג) [ב"ב קנ:] תקסד) [ב"ב קנ:] תקסה) [ב"ב קנ:] תקסו) [ב"ב קנ:] תקסז) [ב"ב קנ:] תקסח) [ב"ב קנ:] תקסט) [ב"ב קנ:] תקע) [ב"ב קנ:] תקעא) [ב"ב קנ:] תקעב) [ב"ב קנ:] תקעג) [ב"ב קנ:] תקעד) [ב"ב קנ:] תקעה) [ב"ב קנ:] תקעו) [ב"ב קנ:] תקעז) [ב"ב קנ:] תקעח) [ב"ב קנ:] תקעט) [ב"ב קנ:] תקפ) [ב"ב קנ:] תקפא) [ב"ב קנ:] תקפב) [ב"ב קנ:] תקפג) [ב"ב קנ:] תקפד) [ב"ב קנ:] תקפה) [ב"ב קנ:] תקפו) [ב"ב קנ:] תקפז) [ב"ב קנ:] תקפח) [ב"ב קנ:] תקפט) [ב"ב קנ:] תקצ) [ב"ב קנ:] תקצא) [ב"ב קנ:] תקצב) [ב"ב קנ:] תקצג) [ב"ב קנ:] תקצד) [ב"ב קנ:] תקצה) [ב"ב קנ:] תקצו) [ב"ב קנ:] תקצז) [ב"ב קנ:] תקצח) [ב"ב קנ:] תקצט) [ב"ב קנ:] תר) [ב"ב קנ:] תרא) [ב"ב קנ:] תרב) [ב"ב קנ:] תרג) [ב"ב קנ:] תרד) [ב"ב קנ:] תרה) [ב"ב קנ:] תרו) [ב"ב קנ:] תרז) [ב"ב קנ:] תרח) [ב"ב קנ:] תרט) [ב"ב קנ:] תרי) [ב"ב קנ:] תריא) [ב"ב קנ:] תריב) [ב"ב קנ:] תריג) [ב"ב קנ:] תריד) [ב"ב קנ:] תרטו) [ב"ב קנ:] תרטז) [ב"ב קנ:] תריז) [ב"ב קנ:] תריח) [ב"ב קנ:] תריט) [ב"ב קנ:] תרכ) [ב"ב קנ:] תרכא) [ב"ב קנ:] תרכב) [ב"ב קנ:] תרכג) [ב"ב קנ:] תרכד) [ב"ב קנ:] תרכה) [ב"ב קנ:] תרכו) [ב"ב קנ:] תרכז) [ב"ב קנ:] תרכח) [ב"ב קנ:] תרכט) [ב"ב קנ:] תרל) [ב"ב קנ:] תרלא) [ב"ב קנ:] תרלב) [ב"ב קנ:] תרלג) [ב"ב קנ:] תרלד) [ב"ב קנ:] תרלה) [ב"ב קנ:] תרלו) [ב"ב קנ:] תרלז) [ב"ב קנ:] תרלח) [ב"ב קנ:] תרלט) [ב"ב קנ:] תרמ) [ב"ב קנ:] תרמא) [ב"ב קנ:] תרמב) [ב"ב קנ:] תרמג) [ב"ב קנ:] תרמד) [ב"ב קנ:] תרמה) [ב"ב קנ:] תרמו) [ב"ב קנ:] תרמז) [ב"ב קנ:] תרמח) [ב"ב קנ:] תרמט) [ב"ב קנ:] תרנ) [ב"ב קנ:] תרנא) [ב"ב קנ:] תרנב) [ב"ב קנ:] תרנג) [ב"ב קנ:] תרנד) [ב"ב קנ:] תרנה) [ב"ב קנ:] תרנו) [ב"ב קנ:] תרנז) [ב"ב קנ:] תרנח) [ב"ב קנ:] תרנט) [ב"ב קנ:] תרס) [ב"ב קנ:] תרסא) [ב"ב קנ:] תרסב) [ב"ב קנ:] תרסג) [ב"ב קנ:] תרסד) [ב"ב קנ:] תרסה) [ב"ב קנ:] תרסו) [ב"ב קנ:] תרסז) [ב"ב קנ:] תרסח) [ב"ב קנ:] תרסט) [ב"ב קנ:] תרע) [ב"ב קנ:] תרעא) [ב"ב קנ:] תרעב) [ב"ב קנ:] תרעג) [ב"ב קנ:] תרעד) [ב"ב קנ:] תרעה) [ב"ב קנ:] תרעו) [ב"ב קנ:] תרעז) [ב"ב קנ:] תרעח) [ב"ב קנ:] תרעט) [ב"ב קנ:] תרפ) [ב"ב קנ:] תרפא) [ב"ב קנ:] תרפב) [ב"ב קנ:] תרפג) [ב"ב קנ:] תרפד) [ב"ב קנ:] תרפה) [ב"ב קנ:] תרפו) [ב"ב קנ:] תרפז) [ב"ב קנ:] תרפח) [ב"ב קנ:] תרפט) [ב"ב קנ:] תרצ) [ב"ב קנ:] תרצא) [ב"ב קנ:] תרצב) [ב"ב קנ:] תרצג) [ב"ב קנ:] תרצד) [ב"ב קנ:] תרצה) [ב"ב קנ:] תרצו) [ב"ב קנ:] תרצז) [ב"ב קנ:] תרצח) [ב"ב קנ:] תרצט) [ב"ב קנ:] תרק) [ב"ב קנ:] תרקא) [ב"ב קנ:] תרקב) [ב"ב קנ:] תרקג) [ב"ב קנ:] תרקד) [ב"ב קנ:] תרקה) [ב"ב קנ:] תרקו) [ב"ב קנ:] תרקז) [ב"ב קנ:] תרקח) [ב"ב קנ:] תרקט) [ב"ב קנ:] תרקי) [ב"ב קנ:] תרקיא) [ב"ב קנ:] תרקיב) [ב"ב קנ:] תרקיג) [ב"ב קנ:] תרקיד) [ב"ב קנ:] תרקטו) [ב"ב קנ:] תרקטז) [ב"ב קנ:] תרקיז) [ב"ב קנ:] תרקיח) [ב"ב קנ:] תרקיט) [ב"ב קנ:] תרקכ) [ב"ב קנ:] תרקכא) [ב"ב קנ:] תרקכב) [ב"ב קנ:] תרקכג) [ב"ב קנ:] תרקכד) [ב"ב קנ:] תרקכה) [ב"ב קנ:] תרקכו) [ב"ב קנ:] תרקכז) [ב"ב קנ:] תרקכח) [ב"ב קנ:] תרקכט) [ב"ב קנ:] תרקל) [ב"ב קנ:] תרקלא) [ב"ב קנ:] תרקלב) [ב"ב קנ:] תרקלג) [ב"ב קנ:] תרקלד) [ב"ב קנ:] תרקלה) [ב"ב קנ:] תרקלו) [ב"ב קנ:] תרקלז) [ב"ב קנ:] תרקלח) [ב"ב קנ:] תרקלט) [ב"ב קנ:] תרקמ) [ב"ב קנ:] תרקמא) [ב"ב קנ:] תרקמב) [ב"ב קנ:] תרקמג) [ב"ב קנ:] תרקמד) [ב"ב קנ:] תרקמה) [ב"ב קנ:] תרקמו) [ב"ב קנ:] תרקמז) [ב"ב קנ:] תרקמח) [ב"ב קנ:] תרקמט) [ב"ב קנ:] תרקנ) [ב"ב קנ:] תרקנא) [ב"ב קנ:] תרקנב) [ב"ב קנ:] תרקנג) [ב"ב קנ:] תרקנד) [ב"ב קנ:] תרקנה) [ב"ב קנ:] תרקנו) [ב"ב קנ:] תרקנז) [ב"ב קנ:] תרקנח) [ב"ב קנ:] תרקנט) [ב"ב קנ:] תרקס) [ב"ב קנ:] תרקסא) [ב"ב קנ:] תרקסב) [ב"ב קנ:] תרקסג) [ב"ב קנ:] תרקסד) [ב"ב קנ:] תרקסה) [ב"ב קנ:] תרקסו) [ב"ב קנ:] תרקסז) [ב"ב קנ:] תרקסח) [ב"ב קנ:] תרקסט) [ב"ב קנ:] תרקע) [ב"ב קנ:] תרקעא) [ב"ב קנ:] תרקעב) [ב"ב קנ:] תרקעג) [ב"ב קנ:] תרקעד) [ב"ב קנ:] תרקעה) [ב"ב קנ:] תרקעו) [ב"ב קנ:] תרקעז) [ב"ב קנ:] תרקעח) [ב"ב קנ:] תרקעט) [ב"ב קנ:] תרקפ) [ב"ב קנ:] תרקפא) [ב"ב קנ:] תרקפב) [ב"ב קנ:] תרקפג) [ב"ב קנ:] תרקפד) [ב"ב קנ:] תרקפה) [ב"ב קנ:] תרקפו) [ב"ב קנ:] תרקפז) [ב"ב קנ:] תרקפח) [ב"ב קנ:] תרקפט) [ב"ב קנ:] תרקצ) [ב"ב קנ:] תרקצא) [ב"ב קנ:] תרקצב) [ב"ב קנ:] תרקצג) [ב"ב קנ:] תרקצד) [ב"ב קנ:] תרקצה) [ב"ב קנ:] תרקצו) [ב"ב קנ:] תרקצז) [ב"ב קנ:] תרקצח) [ב"ב קנ:] תרקצט) [ב"ב קנ:] תרר) [ב"ב קנ:] תררא) [ב"ב קנ:] תררב) [ב"ב קנ:] תררג) [ב"ב קנ:] תררד) [ב"ב קנ:] תררה) [ב"ב קנ:] תררו) [ב"ב קנ:] תררז) [ב"ב קנ:] תררח) [ב"ב קנ:] תררט) [ב"ב קנ:] תררי) [ב"ב קנ:] תרריא) [ב"ב קנ:] תרריב) [ב"ב קנ:] תרריג) [ב"ב קנ:] תרריד) [ב"ב קנ:] תררטו) [ב"ב קנ:] תררטז) [ב"ב קנ:] תרריז) [ב"ב קנ:] תרריח) [ב"ב קנ:] תרריט) [ב"ב קנ:] תררכ) [ב"ב קנ:] תררכא) [ב"ב קנ:] תררכב) [ב"ב קנ:] תררכג) [ב"ב קנ:] תררכד) [ב"ב קנ:] תררכה) [ב"ב קנ:] תררכו) [ב"ב קנ:] תררכז) [ב"ב קנ:] תררכח) [ב"ב קנ:] תררכט) [ב"ב קנ:] תררל) [ב"ב קנ:] תררלא) [ב"ב קנ:] תררלב) [ב"ב קנ:] תררלג) [ב"ב קנ:] תררלד) [ב"ב קנ:] תררלה) [ב"ב קנ:] תררלו) [ב"ב קנ:] תררלז) [ב"ב קנ:] תררלח) [ב"ב קנ:] תררלט) [ב"ב קנ:] תררמ) [ב"ב קנ:] תררמא) [ב"ב קנ:] תררמב) [ב"ב קנ:] תררמג) [ב"ב קנ:] תררמד) [ב"ב קנ:] תררמה) [ב"ב קנ:] תררמו) [ב"ב קנ:] תררמז) [ב"ב קנ:] תררמח) [ב"ב קנ:] תררמט) [ב"ב קנ:] תררנ) [ב"ב קנ:] תררנא) [ב"ב קנ:] תררנב) [ב"ב קנ:] תררנג) [ב"ב קנ:] תררנד) [ב"ב קנ:] תררנה) [ב"ב קנ:] תררנו) [ב"ב קנ:] תררנז) [ב"ב קנ:] תררנח) [ב"ב קנ:] תררנט) [ב"ב קנ:] תררס) [ב"ב קנ:] תררסא) [ב"ב קנ:] תררסב) [ב"ב קנ:] תררסג) [ב"ב קנ:] תררסד) [ב"ב קנ:] תררסה) [ב"ב קנ:] תררסו) [ב"ב קנ:] תררסז) [ב"ב קנ:] תררסח) [ב"ב קנ:] תררסט) [ב"ב קנ:] תררע) [ב"ב קנ:] תררעא) [ב"ב קנ:] תררעב) [ב"ב קנ:] תררעג) [ב"ב קנ:] תררעד) [ב"ב קנ:] תררעה) [ב"ב קנ:] תררעו) [ב"ב קנ:] תררעז) [ב"ב קנ:] תררעח) [ב"ב קנ:] תררעט) [ב"ב קנ:] תררפ) [ב"ב קנ:] תררפא) [ב"ב קנ:] תררפב) [ב"ב קנ:] תררפג) [ב"ב קנ:] תררפד) [ב"ב קנ:] תררפה) [ב"ב קנ:] תררפו) [ב"ב קנ:] תררפז) [ב"ב קנ:] תררפח) [ב"ב קנ:] תררפט) [ב"ב קנ:] תררצ) [ב"ב קנ:] תררצא) [ב"ב קנ:] תררצב) [ב"ב קנ:] תררצג) [ב"ב קנ:] תררצד) [ב"ב קנ:] תררצה) [ב"ב קנ:] תררצו) [ב"ב קנ:] תררצז) [ב"ב קנ:] תררצח) [ב"ב קנ:] תררצט) [ב"ב קנ:] תרש) [ב"ב קנ:] תרשא) [ב"ב קנ:] תרשב) [ב"ב קנ:] תרשג) [ב"ב קנ:] תרשד) [ב"ב קנ:] תרשה) [ב"ב קנ:] תרשו) [ב"ב קנ:] תרשז) [ב"ב קנ:] תרשח) [ב"ב קנ:] תרשט) [ב"ב קנ:] תרשי) [ב"ב קנ:] תרשיא) [ב"ב קנ:] תרשיב) [ב"ב קנ:] תרשיג) [ב"ב קנ:] תרשיד) [ב"ב קנ:] תרשטו) [ב"ב קנ:] תרשטז) [ב"ב קנ:] תרשיז) [ב"ב קנ:] תרשיח) [ב"ב קנ:] תרשיט) [ב"ב קנ:] תרשכ) [ב"ב קנ:] תרשכא) [ב"ב קנ:] תרשכב) [ב"ב קנ:] תרשכג) [ב"ב קנ:] תרשכד) [ב"ב קנ:] תרשכה

של יין אמרה משום גלי רבי נחמיה סתיר :
ח חבית של תרומה (ו) שנודר בה כפק סמאה
ר"א אומר אם היתה מונחת במקום תרפה
ניחנה במקום המצוע ואם היתה מנוחה יכסנה
ורבי יהודה אומר אם היתה מונחת במקום
מוצע ניחנה במקום תרפה ואם היתה מונחת
עילנה רבן גמליאל אומר אל יהודי את הדבר :
ט חבית שנשברה (ז) בבת העליונה התרגינה
מסאה מדה ר"א או' ורבי יהודה שאם יטילו לתוכה
סמנה רביעית במדה יציל ואם לאו ר"א אומר
תרד ותמטא ואר שמנאה בידיו : י יבן הבית
של שמן שנשפכה מדה ר"א או' ורבי יהודה שאם
יבוא להציל סמנה רביעית במדה יציל ואם
לאו ר"א אומר תרד ותבליע ואל יבלענה בידיו :
יא על זו ועל זו א"ר יהושע ר"א זו היא תשובה
שאני מחזר עליה מלסמאה אלא מלאכלה ובל
תסמאה כיצד היה עובר ממקום למקום וכסרחת
של תרומה בידו אמר לו נערי הן לי אחת מהן
ואמסאנה ואם לא הרי אני מסמא את כולן (ח)
ר"א אומר יהיה נאכל ואל יהן לו אחת
מהן עד שיודיענו אימר ר"יניה רפני אחת
מהן עד המלח : יב יבן נשים שאמרו להם
גברים תנו לנו אחת מכם ונסמאה ואם לאו
הרי אנו מסמאין את כולכם ימאו את כולן ואל
ימסרו להם נפש אחת משראל :

פרק תשיעי

א הזורע תרומה שנג יופך ומזיד יקיים אם
הביאה סייט בן שנג בין מזיד
יקיים ובשחגו מזיד יפסל : ב וחיטה בלקט
ובשבחה ובפאה ועני ישראל העני כהנים
ולקלקים ועני ישראל מטבלין את שלהם לכהנים
בדמי תרומה והדמים שלהם ר"מ אומר לא
ילקטו אלא עני כהנים שבא ישבוע ויתנו לתוך
פיהם אמר לו ר' עקיבא אם כן לא ילקטו אלא
שהדים : ג וחיטה במעשרות ובמעשר עני
ועני ישראל ועני כהנים שהם עניי ישראל
משבחין את שלהם לכהנים בדמי תרומה והדמים
שלהם התעבם משבח והדש (ט) כיצד עושה
תורה כפיפות בציורי בדמה ונותן לתוכן מאותו

(ו) [ר"ש שנודר בה כפק סמאה ר"א אומר אם היתה מונחת במקום תרפה וכו'

הן אינצא לא זוסם את הברכה ולא מאבוץ את התרומה: ד "גודלי תרומה ב) תרומה "וגדולי נחלוץ חולין לאבל המבל ומעשר ראשון "וספיחי שביעית ליתרומת חציה לארץ והתרומע "והבכורים ג) נחלוקן חולין "גודלי הקדש "ומעשר שני חילין ופודה אותם בזמן הזה: ד מאה לנה של תרומה וא' של חולין (ד) כולן מוחרין בדבר שזרעו כלה אבל בדבר שזרעו כלה אבל בדבר שאין זרעו כלה, נחלוקן ומעשר ראשון ד) של תרומה בולין ד' מוחרין בדבר שזרעו כלה אבל בדבר שאין זרעו כלה, נחלוקן ומעשר ראשון ד) של תרומה בולין ד' מוחרין בדבר שזרעו כלה אבל בדבר שאין זרעו כלה כגון הלוף והשום והבצלים ר' יהודה אומר השום כשעורים: ז המבשל עם הגרגר ה) בחטים אע"פ שפירותיו מבל אובל מהם יראי "שהגלי תרומה שנטמאו שתגן מהרו מלטמא ואפילו מאכלו עד שינום את האוכל רבי יהודה אומר "עד שינום וישנה:

פרק עשירי

א בצל "שנתנו בתוך עדשים אם שהה ואם תחב בגונתן טעם ושאר כל התבשיל בין שלם בין שחוק בגונתן טעם רבי

תרומות ולא כהן בזיין מתוקנין לא כהן שנתערבה בחולין ז' מזי אלמא כמה שהוא כהן ואכל בתרומתו ואפילו הכי אין לו אל

מחותך צחנה דגים קטנים כגבוהים כהניה דמי המדר מן המנחה (דף נ"ח ע"ב) המולד מן הלחה אסור בפירות פרוסה ומותר כיצד ובמתניתא ואם נתן בצל תרומה בתוך תחמה מעלין את הכלליה והבינים מותרין ובלבד שיהא הבצל שהתחמה לפני תחילת ט"ו בניסן ואין מתייבר בפני פירות הירושלמי מתני' כבצל או שהיו לפניהם ובירושלמי (שב ה) מייתי לה בתוספתא מעשר שני (פ"ב מ"ח) דגים שנתבשלו עם הפרוסות אם הפרוסות עמהן נפי תפנון ומסיק סהיא דלמא מתחילה נבלו והוה להו הדין קטניות בלבנים ואין כאן שנה ירושלמי (שם) כמה כבישים למעוטים בינוני אבל גבוה אסור בצבול של תורם אבל בינוני מותר בין גס בין יפה בין אדום בין שחור הכל מותר שעורי שיפתחו מתחילתן כגסים ואם נתן בצל תרומה לתוך עיסה ונתבשל בה אם יש בצל כנגד כל העיסה אסור ואם לאו מותר ואם יש בו כזית אסור ואם לאו מותר ואם יש בו כזית אסור ואם לאו מותר ואם יש בו כזית

ם תבנים [ת] ממאן שנכבשו עם תבנים טהורים (י) לא פסלו את צירם "תיבד" ר' צדוק על ציר תבנים טמאים שהיא טהורה: י כל הנכבשין זה עם זה טהורים (יג) אלא עד החסית תחת של תוליין עם חסית של תרומה ירק של תוליין עם חסית של תרומה אשר אכל חסית של תוליין עם ירק של תרומה טהורה: יא רבי יוסי אומר כל הנשרקים עם התרדים אוכלים מפני שהן נותנין את הטעם ר' שמעון אומר ברוב (יד) של שקוא עם ברוב של בעל אשר (טו) מפני שהיא בולעת רבי יהודה אומר אף זה עם זה (טו) מותרים אלא עם הכשר ר' יוחנן בנורי אומר (יז) הכבד אוסרת ואינה נאסרת מפני שהיא פרטת ואינה בולעת: יב ביצה שנתבלה בתבלין אוסרין אפילו חלמין שלה אוסר מפני שהיא בולעת מי שלקות ומי כבשים של תרומה אוסרים לזרים:

פרק אחד עשר

א אין נותנין דבילה ונרינות לתוך המריים מפני שהוא מאבדן אבל נותנין את היין למריים יאן מפטמין את השמן אבל עושים את היין יינוטים אין מבשלין את של תרומה מפני שהוא ממעטין רבי יהודה מתיר מפני שהוא מוסיף: ב דבש תמרים (יח) ויין הפומס וחומץ שנעניות (יט) ישאר כל מי פירות של תרומה ר"א מחייב קרן וחומש ורבי יהושע פוטר ור"א מטמא משום משקה אר"א אף אני חכמים שבעה משקין בביני מטמא אמרו שבעה משקין טמאים ישאר כל המשקין טהורין: ג אין עושין תמרים דבש ולא תפוחים יין ולא סתוניות חומץ ישאר כל הפירות אין מזגין אותם מבריית בתרומה ובמעשר שני אלא יותם הנובלים בלבד (כא) אין מיפנין (כב) ארבעים משום עילה אלא על הוצעה מן החיתים ובן הענבים ואין

(ט) כלאיים נכרים ניר הכשה (קף כג) דסתים ייחוס הגיעו לו נכרי ונתנו לו מיד ומצי אמר ליה מיד ישראל הוא ולמאי דמוקי לה בגמרא דלעיל דמיירי בנכרי ידוע ואין לומר דמיירי בנכרי שאינו ידוע דהא מוקי לה בגמרא דלעיל

ובזית דלין מביאין בכורים מוקי לה כר' יוסי דאמר בכורים ומעשרות כותי (דף קכ.) לח לתאנים פרי שלמדנה ומני ר"ש היא דתניא (דברים כו) לח לתאנים פרי שלמדנה ומני ר"ש היא דתניא (כלאים ג) ר' יוסי אומר מנין לזיקן שהוא פטור מן הבכורים תלמוד לומר לה כדי שתהא לימד זיקן פטור מן הבכורים ומשמע דלית ליה לר' יוסי דאמר בכורים ומעשרות ומנחת לה לח) מגבורים ואהדורי הדר מייתי לעבדה מדר' יוסי דאמר בכורים ומעשרות ושלח קשה אפי' לשמאי

פרה משראל שאבילה כרשיני תרוסה: ר' שלליקין שמן שרפה בבתי כנסיות ובבתי מדרשות ובמביאות האפליז ועל גבי התולין ברישת כהן (ב) בית ישראל שנשאת לכהן והיא למדה אצל אביה אבא סלליק ברשותה סלליקין בבית המשתה אבל לא בבית האבל דברי רבי יהודה ורבי יוסי אומר בבית האבל אבל לא בבית המשתה רבי מאיר אומר כאן וכאן רבי שמעון אומר כאן וכאן:

סליקא לה מסכת תרומות

הכלים כדברי רבי יהודה. ורש"י ז"ל בבית המשתה יתבי ניקוח הכלים שלהם ובבית האבל יתבי מקבלים הניחום בשום שהיה שלהן ומתעסקין בשום רבר ואין קרובים נשם עשק ומה שחולקים שלם בבית האבל ובבית המשתה ליום ושלשה ומשמח בשום כמי שהם בחתונות הנעשות בשם ומשמח ובשום שהיה שלהן ומתעסקין בשום רבר ואין קרובים נשם עשק ומה שחולקים שלם בבית האבל ובבית המשתה ליום ושלשה ומשמח בשום כמי שהם בחתונות הנעשות בשם ומשמח ובשום

אפילו הכחן לפירוש לא יאבילנו שאין מאבילין אפילו תרומה רטיותיהן לאורם לכ"ש לא: ר' סלליקין שמן שרפה וכו'. אין שמן תרומה שנשמא בכלי בבית אור שטמאן אור כא בשם רב והן כיון שהוא מחני' על נבי חולין ברשות הכל קרוהוא בגן בבלי נבלות ובבית המשתה ובבית האבל אבל שלא ברשות כהן. בת ישראל שנשאת לכהן והיא למדה אצל אביה אבא סלליק ברשותה. סלליקין בשמן שרפה בבית המשתה ר' כותב שהלילין בשמחה ישראל סלליקין שם מאי מעמא על רבי שהלילין נקיים לא מחשמרין ניר ישראל אחר שהלילין בבתיהן לשמרן שמרי יינות אבי משמילין בבית האבל על ידי שלילין שאין מחשמרין בית הבני רבי יהודה רבי אבי אומר מחמת דעל ידי האדון בניעין ובחבורי אינא לא מחשמרי בית בבית השמחה על ידי האדון ש"מ ושמחין מחשמרין בית רבי מאיר אומר כאן וכאן ר' בבית המשתר כרבי יוסי ובבית האבל כרבי יהודה ורבי שמעון מהיר בן כאן בבית המשתר כרבי יוסי ובבית האבל כרבי יוסי. תניא רבי ישמעאל שבנגנוסיה לחבירתן מכנסת פוגני ר' שהיה בשמן שרפה סלליקין בשמן שרפה בבתי כנסיות ובבתי מדרשות ובמביאות האפליז ועל גבי התולין ברישת כהן (ב) בית ישראל שנשאת לכהן והיא למדה אצל אביה אבא סלליק ברשותה סלליקין בבית המשתה ובבית האבל אבל לא בבית המשתה רבי מאיר אומר כאן וכאן רבי שמעון אומר כאן וכאן: בן עכסיי בת כהן שהיתה עומדת בערב שבת עם השקיר ובירות עם שמן שרפה מערבת לתוכו שמן חולין ומוליך. סליקא לה מסכת תרומות

בענין מחלוקת הפוסקים גבי חד בתרי בטל הנוגע לכמה משניות בסדר זרעים המדברים מענייני ביטול מאת הגאון המפורסם בעל עטרת ראש ז"ל:

[זה] לשון התוספתא פרק ד דתרומות ליערה קלישות שנדרסה על גב חביות ולין ידוע בהיתה חביות נדרסה נדרסה עפ"י כותב ולין ידוע בהיתה כותב נדרסה נדרסה בעיעול דגלה ולין ידוע בהיתה כותב נדרסה נדרסה בעיעול דגלה ולין ידוע בהיתה כותב נדרסה נדרסה בעיעול דגלה מחני' על נבי חולין בישת כהן תא קדמיתא בגן בבתי נבשיות תני' אפילו שלא ברשות כהן. בת ישראל שנשאת לכהן והיא למדה אצל אביה אבא סלליק ברשותה. סלליקין בשמן שרפה בבית המשתה ר' כותב שהלילין בשמחה ישראל סלליקין שם מאי מעמא על רבי שהלילין נקיים לא מחשמרין ניר ישראל אחר שהלילין בבתיהן לשמרן שמרי יינות אבי משמילין בבית האבל על ידי שלילין שאין מחשמרין בית הבני רבי יהודה רבי אבי אומר מחמת דעל ידי האדון בניעין ובחבורי אינא לא מחשמרי בית בבית השמחה על ידי האדון ש"מ ושמחין מחשמרין בית רבי מאיר אומר כאן וכאן ר' בבית המשתר כרבי יוסי ובבית האבל כרבי יהודה ורבי שמעון מהיר בן כאן בבית המשתר כרבי יוסי ובבית האבל כרבי יוסי. תניא רבי ישמעאל שבנגנוסיה לחבירתן מכנסת פוגני ר' שהיה בשמן שרפה סלליקין בשמן שרפה בבתי כנסיות ובבתי מדרשות ובמביאות האפליז ועל גבי התולין ברישת כהן (ב) בית ישראל שנשאת לכהן והיא למדה אצל אביה אבא סלליק ברשותה סלליקין בבית המשתה ובבית האבל אבל לא בבית המשתה רבי מאיר אומר כאן וכאן רבי שמעון אומר כאן וכאן: בן עכסיי בת כהן שהיתה עומדת בערב שבת עם השקיר ובירות עם שמן שרפה מערבת לתוכו שמן חולין ומוליך.

סליקא לה מסכת תרומות

(יבב) ברשות כהן ברישת כהן ב"ב ג סמ"ג עשין נה ר"ת לתלמי ר"י לתלמי

ביטולין (בב' ה) רי' תוס' בפ"ק ד"ה ר' יהודה אומר ותמיה היה לו לתפוס

מעשרות פרק ראשון

א כלל אמרו כמעשרות ס) **כל שהוא אוכל** ונשמר וגדול הוא מתעשר ומעשר ומוציאו לחולין (לקמן ח) דרים לכו מקרלי (סב) ומה תלוי בו שנה ומתעשר מי שיהא אוכל ומוציאו לחולין (ויקרא כז) ותמצא דרשני ניים שיהא אוכלין מלכיהן מדבש ולא כל

ד יבורק הקשואים והדלועים והאבטיחים וחמלפפונות התפוחין והאתרוגין חייבים גדולים וקטנים ס) רבי שמעון פטר את האתרוגין בקטן ²חייבי ג) בשקדים המרים פטור בסתוקים חייבי בסתוקים פטור מן המרים: ד (ו) ג)²איזהו גרנן לעשרות הקשואים והדלועים משיפקדו ואם אינו מפקח משימעד עירמה אבטיח משישלק ואם אינו משלק עד שישמה מוקצה (ח) ז) ²רק הנאה משאר אם אינו אוצר עד שימלא את הכלי (ט) ואם אינו מטלא את הכלי עד שילקט כל צרכו ²בלבלה עד שיחפה ואם אינו מחפה עד שימלא את הכלי ואם אינו מטלא את הכלי עד שילקט כל צרכו במה דברים אמורי במוליך לשוק אבל במוליך לביתו אוכל מהם עראי עד שהוא מניע ביתו: ו ²הפרד והצעקן והדרובן משיעמיד עירמה הבצלים משיפקד ואם אינו מפקד משיעמיד עירמה ²התבואה משיטרח ואם אינו מטרח עד שיעמיד עירמה הקטניות משיכבור ואם אינו טבר עד שימרח אע"פ שמרח נוטל מן הקיטנין וכן הצדרין וכמה שטרחו התבן ואוכל: ז ²היין משיקמה אע"פ שקמה קלים (י) מן הגת העליונה ומן האצורה ושהיה המשמר לעיקר אע"פ שירד נוטל מן (יא) העקר ומבית המטמר ומבין הפסים (יב) ונותן לחמשה ותשעי ²אבל לא יתן לקדרה ולפם כשהם חורחין ר' (יב) יהודה אומר לכל הוא נותן חוץ מדבר שיש בו תוכן

ד יבורק הקשואים והדלועים והאבטיחים וחמלפפונות התפוחין והאתרוגין חייבים גדולים וקטנים (ס) רבי שמעון פוטר את האתרוגין בקטן (ס) חייבי (ס) בשקדים המרים פוטר בסתוקים חייבי בסתוקים פוטר מן המרים: ד (ו) (ס) איזהו גרנן לעשרות הקשואים והדלועים משיפקדו ואם אינו מפקח משימעד עירמה אבטיח משישלק ואם אינו משלק עד שישמה מוקצה (ח) (ס) רק הנאה משאר אם אינו אוצר עד שימלא את הכלי (ט) ואם אינו מטלא את הכלי עד שילקט כל צרכו (ס) בלבלה עד שיחפה ואם אינו מחפה עד שימלא את הכלי ואם אינו מטלא את הכלי עד שילקט כל צרכו במה דברים אמורי במוליך לשוק אבל במוליך לביתו אוכל מהם עראי עד שהוא מניע ביתו: ז (ס) הפרד והצעקן והדרובן משיעמיד עירמה הבצלים משיפקד ואם אינו מפקד משיעמיד עירמה (ס) התבואה משיטרח ואם אינו מטרח עד שיעמיד עירמה הקטניות משיכבור ואם אינו טבר עד שימרח אע"פ שמרח נוטל מן הקיטנין וכן הצדרין וכמה שטרחו התבן ואוכל: ז (ס) היין משיקמה אע"פ שקמה קלים (י) מן הגת העליונה ומן האצורה ושהיה המשמר לעיקר אע"פ שירד נוטל מן (יא) העקר ומבית המטמר ומבין הפסים (יב) ונותן לחמשה ותשעי (ס) אבל לא יתן לקדרה ולפם כשהם חורחין ר' (יב) יהודה אומר לכל הוא נותן חוץ מדבר שיש בו תוכן

מעשרות צריך שיעלים בשביעית כשאוכל בהם ספיחים ומעשרם: ד שיעור זה המפקח והמלפפונות והאבטיחים והקישואים והדלועים וכיוצא בהם חייבים גדולים וקטנים ופטורים קטנים שאין להם תחילת גדולים ואין מעשרים אותם אלא אחר שיגדלו ויתחילו להתעבות ואם אכלן קודם לכן אין חייב לעשר אלא מה שאכל בלבד: ז שיעור זה המפקח והמלפפונות והאבטיחים והקישואים והדלועים וכיוצא בהם חייבים גדולים וקטנים ופטורים קטנים שאין להם תחילת גדולים ואין מעשרים אותם אלא אחר שיגדלו ויתחילו להתעבות ואם אכלן קודם לכן אין חייב לעשר אלא מה שאכל בלבד: ז איזהו גרנן לעשרות הקשואים והדלועים משיפקדו ואם אינו מפקח משימעד עירמה אבטיח משישלק ואם אינו משלק עד שישמה מוקצה (ח) רק הנאה משאר אם אינו אוצר עד שימלא את הכלי (ט) ואם אינו מטלא את הכלי עד שילקט כל צרכו במה דברים אמורי במוליך לשוק אבל במוליך לביתו אוכל מהם עראי עד שהוא מניע ביתו: ז הפרד והצעקן והדרובן משיעמיד עירמה הבצלים משיפקד ואם אינו מפקד משיעמיד עירמה התבואה משיטרח ואם אינו מטרח עד שיעמיד עירמה הקטניות משיכבור ואם אינו טבר עד שימרח אע"פ שמרח נוטל מן הקיטנין וכן הצדרין וכמה שטרחו התבן ואוכל: ז היין משיקמה אע"פ שקמה קלים מן הגת העליונה ומן האצורה ושהיה המשמר לעיקר אע"פ שירד נוטל מן העקר ומבית המטמר ומבין הפסים ונותן לחמשה ותשעי אבל לא יתן לקדרה ולפם כשהם חורחין ר' יהודה אומר לכל הוא נותן חוץ מדבר שיש בו תוכן

עניני עד שיגמר שהוא מיסוד שהם מתקדמים בו ישראל ג) לפי שמחמת שמחה. פי' שמיבשה כמו שהוא ברוך בה שהוא מכשיר בו לאכילה ומש

ח) [ב"ק קיג. ב"מ קי: ב"ב קלג. ע"ז לה. ב"ק ד: ב"ב קמ. ב"ב קמ. ב"ב קמ.

א מ"ו סה"מ
ב ס"ת סה"מ
ג ס"ת סה"מ
ד ס"ת סה"מ
ה ס"ת סה"מ
ו ס"ת סה"מ
ז ס"ת סה"מ
ח ס"ת סה"מ
ט ס"ת סה"מ
י ס"ת סה"מ
יא ס"ת סה"מ
יב ס"ת סה"מ
יג ס"ת סה"מ
יד ס"ת סה"מ
טו ס"ת סה"מ
טז ס"ת סה"מ
יז ס"ת סה"מ
יח ס"ת סה"מ
יט ס"ת סה"מ
כ ס"ת סה"מ
כא ס"ת סה"מ
כב ס"ת סה"מ
כג ס"ת סה"מ
כד ס"ת סה"מ
כה ס"ת סה"מ
כו ס"ת סה"מ
כז ס"ת סה"מ
כח ס"ת סה"מ
כט ס"ת סה"מ
ל ס"ת סה"מ
לא ס"ת סה"מ
לב ס"ת סה"מ
לג ס"ת סה"מ
לד ס"ת סה"מ
לה ס"ת סה"מ
לו ס"ת סה"מ
לז ס"ת סה"מ
לח ס"ת סה"מ
לט ס"ת סה"מ
מ ס"ת סה"מ
מא ס"ת סה"מ
מב ס"ת סה"מ
מג ס"ת סה"מ
מד ס"ת סה"מ
מה ס"ת סה"מ
מו ס"ת סה"מ
מז ס"ת סה"מ
מח ס"ת סה"מ
מט ס"ת סה"מ
נ ס"ת סה"מ
נא ס"ת סה"מ
נב ס"ת סה"מ
נג ס"ת סה"מ
נד ס"ת סה"מ
נה ס"ת סה"מ
נו ס"ת סה"מ
נז ס"ת סה"מ
נח ס"ת סה"מ
נט ס"ת סה"מ
ס ס"ת סה"מ
סא ס"ת סה"מ
סב ס"ת סה"מ
סג ס"ת סה"מ
סד ס"ת סה"מ
סה ס"ת סה"מ
סו ס"ת סה"מ
סז ס"ת סה"מ
סח ס"ת סה"מ
סט ס"ת סה"מ
ע ס"ת סה"מ
עא ס"ת סה"מ
עב ס"ת סה"מ
עג ס"ת סה"מ
עד ס"ת סה"מ
עה ס"ת סה"מ
עו ס"ת סה"מ
עז ס"ת סה"מ
עח ס"ת סה"מ
עט ס"ת סה"מ
פ ס"ת סה"מ
פא ס"ת סה"מ
פב ס"ת סה"מ
פג ס"ת סה"מ
פד ס"ת סה"מ
פה ס"ת סה"מ
פו ס"ת סה"מ
פז ס"ת סה"מ
פח ס"ת סה"מ
פט ס"ת סה"מ
צ ס"ת סה"מ
צא ס"ת סה"מ
צב ס"ת סה"מ
צג ס"ת סה"מ
צד ס"ת סה"מ
צה ס"ת סה"מ
צו ס"ת סה"מ
צז ס"ת סה"מ
צח ס"ת סה"מ
צט ס"ת סה"מ
ק ס"ת סה"מ
קא ס"ת סה"מ
קב ס"ת סה"מ
קג ס"ת סה"מ
קד ס"ת סה"מ
קה ס"ת סה"מ
קו ס"ת סה"מ
קז ס"ת סה"מ
קח ס"ת סה"מ
קט ס"ת סה"מ
קי ס"ת סה"מ
קיא ס"ת סה"מ
קיב ס"ת סה"מ
קיג ס"ת סה"מ
קיד ס"ת סה"מ
קטו ס"ת סה"מ
קטז ס"ת סה"מ
קיז ס"ת סה"מ
קיח ס"ת סה"מ
קיט ס"ת סה"מ
קכ ס"ת סה"מ
קכא ס"ת סה"מ
קכב ס"ת סה"מ
קכג ס"ת סה"מ
קכד ס"ת סה"מ
קכה ס"ת סה"מ
קכו ס"ת סה"מ
קכז ס"ת סה"מ
קכח ס"ת סה"מ
קכט ס"ת סה"מ
קל ס"ת סה"מ
קלא ס"ת סה"מ
קלב ס"ת סה"מ
קלג ס"ת סה"מ
קלד ס"ת סה"מ
קלה ס"ת סה"מ
קלו ס"ת סה"מ
קלז ס"ת סה"מ
קלח ס"ת סה"מ
קלט ס"ת סה"מ
קמ ס"ת סה"מ
קמא ס"ת סה"מ
קמב ס"ת סה"מ
קמג ס"ת סה"מ
קמד ס"ת סה"מ
קמה ס"ת סה"מ
קמו ס"ת סה"מ
קמז ס"ת סה"מ
קמח ס"ת סה"מ
קמט ס"ת סה"מ
קנ ס"ת סה"מ
קנא ס"ת סה"מ
קנב ס"ת סה"מ
קנג ס"ת סה"מ
קנד ס"ת סה"מ
קנה ס"ת סה"מ
קנו ס"ת סה"מ
קנז ס"ת סה"מ
קנח ס"ת סה"מ
קנט ס"ת סה"מ
קס ס"ת סה"מ
קסא ס"ת סה"מ
קסב ס"ת סה"מ
קסג ס"ת סה"מ
קסד ס"ת סה"מ
קסה ס"ת סה"מ
קסו ס"ת סה"מ
קסז ס"ת סה"מ
קסח ס"ת סה"מ
קסט ס"ת סה"מ
קע ס"ת סה"מ
קעא ס"ת סה"מ
קעב ס"ת סה"מ
קעג ס"ת סה"מ
קעד ס"ת סה"מ
קעה ס"ת סה"מ
קעו ס"ת סה"מ
קעז ס"ת סה"מ
קעח ס"ת סה"מ
קעט ס"ת סה"מ
קפ ס"ת סה"מ
קפא ס"ת סה"מ
קפב ס"ת סה"מ
קפג ס"ת סה"מ
קפד ס"ת סה"מ
קפה ס"ת סה"מ
קפו ס"ת סה"מ
קפז ס"ת סה"מ
קפח ס"ת סה"מ
קפט ס"ת סה"מ
קצ ס"ת סה"מ
קצא ס"ת סה"מ
קצב ס"ת סה"מ
קצג ס"ת סה"מ
קצד ס"ת סה"מ
קצה ס"ת סה"מ
קצו ס"ת סה"מ
קצז ס"ת סה"מ
קצח ס"ת סה"מ
קצט ס"ת סה"מ
קצי ס"ת סה"מ
קציא ס"ת סה"מ
קציב ס"ת סה"מ
קציג ס"ת סה"מ
קציד ס"ת סה"מ
קציה ס"ת סה"מ
קציו ס"ת סה"מ
קציז ס"ת סה"מ
קציח ס"ת סה"מ
קציט ס"ת סה"מ
קצכ ס"ת סה"מ
קצכא ס"ת סה"מ
קצכב ס"ת סה"מ
קצכג ס"ת סה"מ
קצכד ס"ת סה"מ
קצכה ס"ת סה"מ
קצכו ס"ת סה"מ
קצכז ס"ת סה"מ
קצכח ס"ת סה"מ
קצכט ס"ת סה"מ
קצל ס"ת סה"מ
קצלא ס"ת סה"מ
קצלב ס"ת סה"מ
קצלג ס"ת סה"מ
קצלד ס"ת סה"מ
קצלה ס"ת סה"מ
קצלו ס"ת סה"מ
קצלז ס"ת סה"מ
קצלח ס"ת סה"מ
קצלט ס"ת סה"מ
קצמ ס"ת סה"מ
קצמא ס"ת סה"מ
קצמב ס"ת סה"מ
קצמג ס"ת סה"מ
קצמד ס"ת סה"מ
קצמה ס"ת סה"מ
קצמו ס"ת סה"מ
קצמז ס"ת סה"מ
קצמח ס"ת סה"מ
קצמט ס"ת סה"מ
קצנ ס"ת סה"מ
קצנא ס"ת סה"מ
קצנב ס"ת סה"מ
קצנג ס"ת סה"מ
קצנד ס"ת סה"מ
קצנה ס"ת סה"מ
קצנו ס"ת סה"מ
קצנז ס"ת סה"מ
קצנח ס"ת סה"מ
קצנט ס"ת סה"מ
קצס ס"ת סה"מ
קצסא ס"ת סה"מ
קצסב ס"ת סה"מ
קצסג ס"ת סה"מ
קצסד ס"ת סה"מ
קצסה ס"ת סה"מ
קצסו ס"ת סה"מ
קצסז ס"ת סה"מ
קצסח ס"ת סה"מ
קצסט ס"ת סה"מ
קצע ס"ת סה"מ
קצעא ס"ת סה"מ
קצעב ס"ת סה"מ
קצעג ס"ת סה"מ
קצעד ס"ת סה"מ
קצעה ס"ת סה"מ
קצעו ס"ת סה"מ
קצעז ס"ת סה"מ
קצעח ס"ת סה"מ
קצעט ס"ת סה"מ
קצפ ס"ת סה"מ
קצפא ס"ת סה"מ
קצפב ס"ת סה"מ
קצפג ס"ת סה"מ
קצפד ס"ת סה"מ
קצפה ס"ת סה"מ
קצפו ס"ת סה"מ
קצפז ס"ת סה"מ
קצפח ס"ת סה"מ
קצפט ס"ת סה"מ
קצצ ס"ת סה"מ
קצצא ס"ת סה"מ
קצצב ס"ת סה"מ
קצצג ס"ת סה"מ
קצצד ס"ת סה"מ
קצצה ס"ת סה"מ
קצצו ס"ת סה"מ
קצצז ס"ת סה"מ
קצצח ס"ת סה"מ
קצצט ס"ת סה"מ
קצק ס"ת סה"מ
קצקא ס"ת סה"מ
קצקב ס"ת סה"מ
קצקג ס"ת סה"מ
קצקד ס"ת סה"מ
קצקה ס"ת סה"מ
קצקו ס"ת סה"מ
קצקז ס"ת סה"מ
קצקח ס"ת סה"מ
קצקט ס"ת סה"מ
קצר ס"ת סה"מ
קצרא ס"ת סה"מ
קצרב ס"ת סה"מ
קצרג ס"ת סה"מ
קצרד ס"ת סה"מ
קצרה ס"ת סה"מ
קצרו ס"ת סה"מ
קצרז ס"ת סה"מ
קצרח ס"ת סה"מ
קצרט ס"ת סה"מ
קצש ס"ת סה"מ
קצשא ס"ת סה"מ
קצשב ס"ת סה"מ
קצשג ס"ת סה"מ
קצשד ס"ת סה"מ
קצשה ס"ת סה"מ
קצשו ס"ת סה"מ
קצשז ס"ת סה"מ
קצשח ס"ת סה"מ
קצשט ס"ת סה"מ
קצת ס"ת סה"מ
קצתא ס"ת סה"מ
קצתב ס"ת סה"מ
קצתג ס"ת סה"מ
קצתד ס"ת סה"מ
קצתה ס"ת סה"מ
קצתו ס"ת סה"מ
קצתז ס"ת סה"מ
קצתח ס"ת סה"מ
קצתט ס"ת סה"מ
קק ס"ת סה"מ
קקא ס"ת סה"מ
קקב ס"ת סה"מ
קקג ס"ת סה"מ
קקד ס"ת סה"מ
קקה ס"ת סה"מ
קקו ס"ת סה"מ
קקז ס"ת סה"מ
קקח ס"ת סה"מ
קקט ס"ת סה"מ
קקי ס"ת סה"מ
קקיא ס"ת סה"מ
קקיב ס"ת סה"מ
קקיג ס"ת סה"מ
קקיד ס"ת סה"מ
קקיה ס"ת סה"מ
קקיו ס"ת סה"מ
קקיז ס"ת סה"מ
קקיח ס"ת סה"מ
קקיט ס"ת סה"מ
קקכ ס"ת סה"מ
קקכא ס"ת סה"מ
קקכב ס"ת סה"מ
קקכג ס"ת סה"מ
קקכד ס"ת סה"מ
קקכה ס"ת סה"מ
קקכו ס"ת סה"מ
קקכז ס"ת סה"מ
קקכח ס"ת סה"מ
קקכט ס"ת סה"מ
קקל ס"ת סה"מ
קקלא ס"ת סה"מ
קקלב ס"ת סה"מ
קקלג ס"ת סה"מ
קקלד ס"ת סה"מ
קקלה ס"ת סה"מ
קקלו ס"ת סה"מ
קקלז ס"ת סה"מ
קקלח ס"ת סה"מ
קקלט ס"ת סה"מ
קקמ ס"ת סה"מ
קקמא ס"ת סה"מ
קקמב ס"ת סה"מ
קקמג ס"ת סה"מ
קקמד ס"ת סה"מ
קקמה ס"ת סה"מ
קקמו ס"ת סה"מ
קקמז ס"ת סה"מ
קקמח ס"ת סה"מ
קקמט ס"ת סה"מ
קקנ ס"ת סה"מ
קקנא ס"ת סה"מ
קקנב ס"ת סה"מ
קקנג ס"ת סה"מ
קקנד ס"ת סה"מ
קקנה ס"ת סה"מ
קקנו ס"ת סה"מ
קקנז ס"ת סה"מ
קקנח ס"ת סה"מ
קקנט ס"ת סה"מ
קקס ס"ת סה"מ
קקסא ס"ת סה"מ
קקסב ס"ת סה"מ
קקסג ס"ת סה"מ
קקסד ס"ת סה"מ
קקסה ס"ת סה"מ
קקסו ס"ת סה"מ
קקסז ס"ת סה"מ
קקסח ס"ת סה"מ
קקסט ס"ת סה"מ
קקע ס"ת סה"מ
קקעא ס"ת סה"מ
קקעב ס"ת סה"מ
קקעג ס"ת סה"מ
קקעד ס"ת סה"מ
קקעה ס"ת סה"מ
קקעו ס"ת סה"מ
קקעז ס"ת סה"מ
קקעח ס"ת סה"מ
קקעט ס"ת סה"מ
קקפ ס"ת סה"מ
קקפא ס"ת סה"מ
קקפב ס"ת סה"מ
קקפג ס"ת סה"מ
קקפד ס"ת סה"מ
קקפה ס"ת סה"מ
קקפו ס"ת סה"מ
קקפז ס"ת סה"מ
קקפח ס"ת סה"מ
קקפט ס"ת סה"מ
קקצ ס"ת סה"מ
קקצא ס"ת סה"מ
קקצב ס"ת סה"מ
קקצג ס"ת סה"מ
קקצד ס"ת סה"מ
קקצה ס"ת סה"מ
קקצו ס"ת סה"מ
קקצז ס"ת סה"מ
קקצח ס"ת סה"מ
קקצט ס"ת סה"מ
קקק ס"ת סה"מ
קקקא ס"ת סה"מ
קקקב ס"ת סה"מ
קקקג ס"ת סה"מ
קקקד ס"ת סה"מ
קקקה ס"ת סה"מ
קקקו ס"ת סה"מ
קקקז ס"ת סה"מ
קקקח ס"ת סה"מ
קקקט ס"ת סה"מ

משנה ה

ן בורר ואוכל. תופש ואוכל אחת אחת כדי שלא יהא צריך לחזור ולבדוק אחר אחת אחת כל הצרי. ר"ש אומר בי"ש בורר ואוכל ובי"ה

בזיתים ובתרומים חייב . ואפילו מן המעשר כשהוא ניתק ונתרומם חייב . ולא מיבעיא מן המחובר שחייבים דהא לקיל נתחייבו מחובר משום נזק ומטרח עלה אי אפשר לו אלא בהכי אלא אפילו מן המנותק שחייבים דלא מיבעיא משום נזק ולפיכך יש בהם משום נזק וחייבין במעשרות אלא התלוש

כל האשטון וכן ברמון וכן באבטיח דברי רבי מתיון רבי עקיבא אומר משרבו באשטון ופורט ברמון וסיפח באבטיח כסבור שהיא זחוחה בחוץ מקרמים עליה לבלי ואוכל ואם צירף חייב ב) המיאה יהאזוב והקורנית שבחצר אם היו נעשרים חייבין: ג תאנה שהיא עומדת בחצר נומה רננה אובל כדרכו ופטר עומדת בנוה ונומה לחצר אוכל אחת אחת פטור ואם צירף חייב ג) עומדת בארץ ונומה לחול בחוצת לארץ ונומה לארץ הבל הולך אחר העיקר ובבתי ערי חומה הבל הולך (ד) אחר העיקר ג) ובערי מקלט הבל הולך אחר הנוף ובירושלים הבל הולך אחר הנוף:

פרק רביעי

א **האובש** השוקל לחבילה בשדה חייב משבבין ג) באבטיח פטור המסבל בשדה פטור הפוצע זיתים שיצא כדם חייב פטור החוחם זיתים על בשרו פטור אם סחט ונתן לתוך ידו חייב המקפה ותבשיל פטור לקדרה חייב מפני שהוא כבוד קבן: ב ג) לתינוקות שמשנו תאנים רשכת עד שיעשן ד) ביכלת שבת ב"ש פיטרין יום"ה מחייבין ר' יהודה אומר אף הלוקט את הכלבה לשילוח לחבירו לא יאבד עד שיעשן: ג ה) לתנוטל זיתים מן המעמן טיבו אחד אחד כמלא ואוכל אם מילת ונתן רבנין חייב ר"א אומר מן המעמן בחזיר חייב ומן הטמא פטור מפני שהוא מחזיר את המטר: ד ו) שיתין על הגת

[בוסר הוא] זמן ד' דוחיה ביתר ניזוקלנייר (שם) תני ניזוקלנייר (שם) תני בשם ר' חנינא בשלהי הנודות כרי היה מוכר מיתין לתוך חייב במעשר לתוך פחות. אוכל כדרכו משומד בגיזם אוכל לתוך פחות משומד בחצר שאסור שלהן לתוך שאסור בשעת הקיטה ומשעת הקיטה ואילך

בין על חמן בין על הצינן פטור רבי מאיר רבי אליעזר בר' צדוק מחייב והכמים אומרים על החמין חייב ועל הצינן פטור:

ה המפרק שטרים מקלף אחת אחת ואיבר יאם מקרף ונתן לתוך דינו חייב. ו המולל סלית של תמים מנפח מיד ליד ואוכל יאם נפח ונתן לתוך חיקו חייב כשבור שדרשה לורע דקה פטור דרשה לורק מתעשרת ורע"ג ור"א איבר השכת מתעשרת זרע ירק וזרען וחב"א איבו מתעשרי זרע ירק א"א השירים והגריגר בלבד:

ז ר"ש ב"ב אומר הטרית של הלתן ושל פול הלבן חייבות במעשר ר' רבי אליעזר אומר הצלף מתעשרת הטרית ואביונות ולקפרס ר"א אין מתעשר א"א אביונות מפני שהן פרי:

פרק חמישי

א העוקר שרשים מתוך שלי ונטע לתוך שלי פטור רקה כמחזר לרקקו פטור לקם לשרוש להבירו פטור ר"א בן עזריה אומר (א) אם יש ביוצא בהם נמברים בשוק הרי אילו חייבין: ב ר"ש העוקר לפת וצנונית מתוך שלי ונטע לתוך שלי לזרע חייב מפני שהוא נורגן בצרים משהשרישו בעליה מדרמי מלמא נפלה עליהם מפרת הם נמרים הרי אלו נמעטים בשדה: ג ר"א יכבוד אדם את פירותיו משבא לעונת המעשרות רבי שאיני נאמן על המעשרות וא"א בשביעית רבי שהוא חשוד על השביעית יאם בכרי נוטר את הבכורות יסיר את האור: ד ר"א יסיר אדם את הבכרי ואת נפתי ואת זני רבי שאיני נאמן על המעשרות להוציא מהן משקין יאם הוציא חייב במעשרות ר"ש יפטור מן

א זה שאומר אחרתי לזה ולא לי ר"ע אומר אף הוא נותנם בקרקע שלו

הגם שהוא מרים תן זה ואת ר"ע נבי אומר אף הוא נותנם בקרקע שלו פחה שהוא מרים תן זה ואת ר"ע נבי אומר אף הוא נותנם בקרקע שלו ב ג יוסי אומר אף הוא נותנם בקרקע שלו אומר אף הוא נותנם בקרקע שלו אומר אף הוא נותנם בקרקע שלו

התרומה שהתרומות גלגו על הקיסטין ועל הצדדין ועל מה שבתוך התבן: ה להוקיח שדה ירק בסוריא אם עד שלא בא לעונת המעשרות חייב ומשבא לעונת המעשרות פטור ולוקט כדרכו והולך רבי יהודה אומר אף ישבור פועלים וילקט אפי רשב"ג בשה דברים אמורים בזמן שקנה קרקע אבל בזמן שלא קנה קרקע אם עד שלא בא לעונת המעשרות פטור רבי אומר אף לפי חשבון: ו רחמתבר ונתן מים בחדה ומצא כדי מדתו פטור רבי יהודה מחייב מצא יתר על כדי מדתו מעשר עלין ממקום אחר לפי חשבון: ז חורי הגמלים שלנו בצד הערימה החייבת הרי אלו חייבים שהרי שכחדר הגמר נורדין כל הלילה: ח ישים בעל בבי ובצל של רכפא ונרסין הקילקלן והזרדין המצרעות רבי מאיר אומר אף הקרקס ר' יוסי אומר אף הקנוניות פטורין מן המעשרות ונקחים מבל אדם בשביעית זרע לוף היערין זרע כרישים זרע בצלים זרע לפת וצנעות ישאר זרעוני ננה שאינן נאכלים פטורים מן המעשרות ונלקטין מבל אדם בשביעית ישאף על פי שאבדן תרומה הרי אלו יאכלו:

סליקא לה מסכת מעשרות

סליקא שנים שהתרומות נגלו על הקיסטין ועל הצדדין ועל מה שבתוך התבן: ה להוקיח שדה ירק בסוריא אם עד שלא בא לעונת המעשרות חייב ומשבא לעונת המעשרות פטור ולוקט כדרכו והולך רבי יהודה אומר אף ישבור פועלים וילקט אפי רשב"ג בשה דברים אמורים בזמן שקנה קרקע אבל בזמן שלא קנה קרקע אם עד שלא בא לעונת המעשרות פטור רבי אומר אף לפי חשבון: ו רחמתבר ונתן מים בחדה ומצא כדי מדתו פטור רבי יהודה מחייב מצא יתר על כדי מדתו מעשר עלין ממקום אחר לפי חשבון: ז חורי הגמלים שלנו בצד הערימה החייבת הרי אלו חייבים שהרי שכחדר הגמר נורדין כל הלילה: ח ישים בעל בבי ובצל של רכפא ונרסין הקילקלן והזרדין המצרעות רבי מאיר אומר אף הקרקס ר' יוסי אומר אף הקנוניות פטורין מן המעשרות ונקחים מבל אדם בשביעית זרע לוף היערין זרע כרישים זרע בצלים זרע לפת וצנעות ישאר זרעוני ננה שאינן נאכלים פטורים מן המעשרות ונלקטין מבל אדם בשביעית ישאף על פי שאבדן תרומה הרי אלו יאכלו:

סליקא לה מסכת מעשרות

ח א משנה ד פ"ג סה ב: ג ב משנה ה פ"ג סה ב: ד ג משנה ו פ"ג סה ב: יא ד משנה ג פ"ג סה ב. יב ה משנה ד פ"ג סה ב: יג ו משנה ה פ"ג סה ב: יד ז משנה ג פ"ג סה ב: טו ח משנה ד פ"ג סה ב: טז ט משנה ה פ"ג סה ב:

(ד) ביכורים יפה שאור כיוצא בו: (ה) ביכורים לא שאור ולא דבש: (ו) ביכורים יפה שאור כיוצא בו: (ז) ביכורים לא שאור ולא דבש: (ח) ביכורים יפה שאור כיוצא בו: (ט) ביכורים לא שאור ולא דבש: (י) ביכורים יפה שאור כיוצא בו: (יא) ביכורים לא שאור ולא דבש: (יב) ביכורים יפה שאור כיוצא בו: (יג) ביכורים לא שאור ולא דבש: (יד) ביכורים יפה שאור כיוצא בו: (טו) ביכורים לא שאור ולא דבש: (טז) ביכורים יפה שאור כיוצא בו:

א אין מוכרין אותו לנכרי ולא נותנין אותו לו בחליפין ולא ימכור לו את שלו ולא יתן לו במתנה אבל לוקח הוא ממנו ואוכל ואם נתנו לו בחליפין או שמכר לו את שלו אסור לאכול ממנו עד שיפדה אותו ואם אכל אינו חייב חומש ואם נתערב בחולין אפילו במאה

מעשר שני נר מצוה

מפרשי הראש

ר"ת חידושי הגדא

מלבי צדק

תוספות

א מעשר שני ניתן לאכילה ולשתיה לסיכה ולאכיל דבר שרדבו לאכול לך דבר שרדבו לכך יא יכיך יין והוניין אבל לך יא את השבון אין בשבטין שמן של מעשר שני ואין ליקחין בדמי מעשר שני שמן מפשם אבל בפשם היא את היין שנפ' ויתיו דבש ותבלין והשביחו השבח לפי חשבון דנים שנתבשלו עם הקפלוטות של מעשר שני השביחו השבח לפי חשבון עיבה של מעשר שני שאפאה והשביחה השבח רשני זה הכלל

ב מעשר שני ניתן לאכילה ולשתיה לסיכה ולאכיל דבר שרדבו לאכול לך דבר שרדבו לכך יא יכיך יין והוניין אבל לך יא את השבון אין בשבטין שמן של מעשר שני ואין ליקחין בדמי מעשר שני שמן מפשם אבל בפשם היא את היין שנפ' ויתיו דבש ותבלין והשביחו השבח לפי חשבון דנים שנתבשלו עם הקפלוטות של מעשר שני השביחו השבח לפי חשבון עיבה של מעשר שני שאפאה והשביחה השבח רשני זה הכלל

ג מעשר שני ניתן לאכילה ולשתיה לסיכה ולאכיל דבר שרדבו לאכול לך דבר שרדבו לכך יא יכיך יין והוניין אבל לך יא את השבון אין בשבטין שמן של מעשר שני ואין ליקחין בדמי מעשר שני שמן מפשם אבל בפשם היא את היין שנפ' ויתיו דבש ותבלין והשביחו השבח לפי חשבון דנים שנתבשלו עם הקפלוטות של מעשר שני השביחו השבח לפי חשבון עיבה של מעשר שני שאפאה והשביחה השבח רשני זה הכלל

ד מעשר שני ניתן לאכילה ולשתיה לסיכה ולאכיל דבר שרדבו לאכול לך דבר שרדבו לכך יא יכיך יין והוניין אבל לך יא את השבון אין בשבטין שמן של מעשר שני ואין ליקחין בדמי מעשר שני שמן מפשם אבל בפשם היא את היין שנפ' ויתיו דבש ותבלין והשביחו השבח לפי חשבון דנים שנתבשלו עם הקפלוטות של מעשר שני השביחו השבח לפי חשבון עיבה של מעשר שני שאפאה והשביחה השבח רשני זה הכלל

ה מעשר שני ניתן לאכילה ולשתיה לסיכה ולאכיל דבר שרדבו לאכול לך דבר שרדבו לכך יא יכיך יין והוניין אבל לך יא את השבון אין בשבטין שמן של מעשר שני ואין ליקחין בדמי מעשר שני שמן מפשם אבל בפשם היא את היין שנפ' ויתיו דבש ותבלין והשביחו השבח לפי חשבון דנים שנתבשלו עם הקפלוטות של מעשר שני השביחו השבח לפי חשבון עיבה של מעשר שני שאפאה והשביחה השבח רשני זה הכלל

ו מעשר שני ניתן לאכילה ולשתיה לסיכה ולאכיל דבר שרדבו לאכול לך דבר שרדבו לכך יא יכיך יין והוניין אבל לך יא את השבון אין בשבטין שמן של מעשר שני ואין ליקחין בדמי מעשר שני שמן מפשם אבל בפשם היא את היין שנפ' ויתיו דבש ותבלין והשביחו השבח לפי חשבון דנים שנתבשלו עם הקפלוטות של מעשר שני השביחו השבח לפי חשבון עיבה של מעשר שני שאפאה והשביחה השבח רשני זה הכלל

ז מעשר שני ניתן לאכילה ולשתיה לסיכה ולאכיל דבר שרדבו לאכול לך דבר שרדבו לכך יא יכיך יין והוניין אבל לך יא את השבון אין בשבטין שמן של מעשר שני ואין ליקחין בדמי מעשר שני שמן מפשם אבל בפשם היא את היין שנפ' ויתיו דבש ותבלין והשביחו השבח לפי חשבון דנים שנתבשלו עם הקפלוטות של מעשר שני השביחו השבח לפי חשבון עיבה של מעשר שני שאפאה והשביחה השבח רשני זה הכלל

ח מעשר שני ניתן לאכילה ולשתיה לסיכה ולאכיל דבר שרדבו לאכול לך דבר שרדבו לכך יא יכיך יין והוניין אבל לך יא את השבון אין בשבטין שמן של מעשר שני ואין ליקחין בדמי מעשר שני שמן מפשם אבל בפשם היא את היין שנפ' ויתיו דבש ותבלין והשביחו השבח לפי חשבון דנים שנתבשלו עם הקפלוטות של מעשר שני השביחו השבח לפי חשבון עיבה של מעשר שני שאפאה והשביחה השבח רשני זה הכלל

ט מעשר שני ניתן לאכילה ולשתיה לסיכה ולאכיל דבר שרדבו לאכול לך דבר שרדבו לכך יא יכיך יין והוניין אבל לך יא את השבון אין בשבטין שמן של מעשר שני ואין ליקחין בדמי מעשר שני שמן מפשם אבל בפשם היא את היין שנפ' ויתיו דבש ותבלין והשביחו השבח לפי חשבון דנים שנתבשלו עם הקפלוטות של מעשר שני השביחו השבח לפי חשבון עיבה של מעשר שני שאפאה והשביחה השבח רשני זה הכלל

י מעשר שני ניתן לאכילה ולשתיה לסיכה ולאכיל דבר שרדבו לאכול לך דבר שרדבו לכך יא יכיך יין והוניין אבל לך יא את השבון אין בשבטין שמן של מעשר שני ואין ליקחין בדמי מעשר שני שמן מפשם אבל בפשם היא את היין שנפ' ויתיו דבש ותבלין והשביחו השבח לפי חשבון דנים שנתבשלו עם הקפלוטות של מעשר שני השביחו השבח לפי חשבון עיבה של מעשר שני שאפאה והשביחה השבח רשני זה הכלל

יא מעשר שני ניתן לאכילה ולשתיה לסיכה ולאכיל דבר שרדבו לאכול לך דבר שרדבו לכך יא יכיך יין והוניין אבל לך יא את השבון אין בשבטין שמן של מעשר שני ואין ליקחין בדמי מעשר שני שמן מפשם אבל בפשם היא את היין שנפ' ויתיו דבש ותבלין והשביחו השבח לפי חשבון דנים שנתבשלו עם הקפלוטות של מעשר שני השביחו השבח לפי חשבון עיבה של מעשר שני שאפאה והשביחה השבח רשני זה הכלל

יב מעשר שני ניתן לאכילה ולשתיה לסיכה ולאכיל דבר שרדבו לאכול לך דבר שרדבו לכך יא יכיך יין והוניין אבל לך יא את השבון אין בשבטין שמן של מעשר שני ואין ליקחין בדמי מעשר שני שמן מפשם אבל בפשם היא את היין שנפ' ויתיו דבש ותבלין והשביחו השבח לפי חשבון דנים שנתבשלו עם הקפלוטות של מעשר שני השביחו השבח לפי חשבון עיבה של מעשר שני שאפאה והשביחה השבח רשני זה הכלל

יג מעשר שני ניתן לאכילה ולשתיה לסיכה ולאכיל דבר שרדבו לאכול לך דבר שרדבו לכך יא יכיך יין והוניין אבל לך יא את השבון אין בשבטין שמן של מעשר שני ואין ליקחין בדמי מעשר שני שמן מפשם אבל בפשם היא את היין שנפ' ויתיו דבש ותבלין והשביחו השבח לפי חשבון דנים שנתבשלו עם הקפלוטות של מעשר שני השביחו השבח לפי חשבון עיבה של מעשר שני שאפאה והשביחה השבח רשני זה הכלל

יד מעשר שני ניתן לאכילה ולשתיה לסיכה ולאכיל דבר שרדבו לאכול לך דבר שרדבו לכך יא יכיך יין והוניין אבל לך יא את השבון אין בשבטין שמן של מעשר שני ואין ליקחין בדמי מעשר שני שמן מפשם אבל בפשם היא את היין שנפ' ויתיו דבש ותבלין והשביחו השבח לפי חשבון דנים שנתבשלו עם הקפלוטות של מעשר שני השביחו השבח לפי חשבון עיבה של מעשר שני שאפאה והשביחה השבח רשני זה הכלל

טו מעשר שני ניתן לאכילה ולשתיה לסיכה ולאכיל דבר שרדבו לאכול לך דבר שרדבו לכך יא יכיך יין והוניין אבל לך יא את השבון אין בשבטין שמן של מעשר שני ואין ליקחין בדמי מעשר שני שמן מפשם אבל בפשם היא את היין שנפ' ויתיו דבש ותבלין והשביחו השבח לפי חשבון דנים שנתבשלו עם הקפלוטות של מעשר שני השביחו השבח לפי חשבון עיבה של מעשר שני שאפאה והשביחה השבח רשני זה הכלל

טז מעשר שני ניתן לאכילה ולשתיה לסיכה ולאכיל דבר שרדבו לאכול לך דבר שרדבו לכך יא יכיך יין והוניין אבל לך יא את השבון אין בשבטין שמן של מעשר שני ואין ליקחין בדמי מעשר שני שמן מפשם אבל בפשם היא את היין שנפ' ויתיו דבש ותבלין והשביחו השבח לפי חשבון דנים שנתבשלו עם הקפלוטות של מעשר שני השביחו השבח לפי חשבון עיבה של מעשר שני שאפאה והשביחה השבח רשני זה הכלל

יז מעשר שני ניתן לאכילה ולשתיה לסיכה ולאכיל דבר שרדבו לאכול לך דבר שרדבו לכך יא יכיך יין והוניין אבל לך יא את השבון אין בשבטין שמן של מעשר שני ואין ליקחין בדמי מעשר שני שמן מפשם אבל בפשם היא את היין שנפ' ויתיו דבש ותבלין והשביחו השבח לפי חשבון דנים שנתבשלו עם הקפלוטות של מעשר שני השביחו השבח לפי חשבון עיבה של מעשר שני שאפאה והשביחה השבח רשני זה הכלל

יח מעשר שני ניתן לאכילה ולשתיה לסיכה ולאכיל דבר שרדבו לאכול לך דבר שרדבו לכך יא יכיך יין והוניין אבל לך יא את השבון אין בשבטין שמן של מעשר שני ואין ליקחין בדמי מעשר שני שמן מפשם אבל בפשם היא את היין שנפ' ויתיו דבש ותבלין והשביחו השבח לפי חשבון דנים שנתבשלו עם הקפלוטות של מעשר שני השביחו השבח לפי חשבון עיבה של מעשר שני שאפאה והשביחה השבח רשני זה הכלל

יט מעשר שני ניתן לאכילה ולשתיה לסיכה ולאכיל דבר שרדבו לאכול לך דבר שרדבו לכך יא יכיך יין והוניין אבל לך יא את השבון אין בשבטין שמן של מעשר שני ואין ליקחין בדמי מעשר שני שמן מפשם אבל בפשם היא את היין שנפ' ויתיו דבש ותבלין והשביחו השבח לפי חשבון דנים שנתבשלו עם הקפלוטות של מעשר שני השביחו השבח לפי חשבון עיבה של מעשר שני שאפאה והשביחה השבח רשני זה הכלל

כ מעשר שני ניתן לאכילה ולשתיה לסיכה ולאכיל דבר שרדבו לאכול לך דבר שרדבו לכך יא יכיך יין והוניין אבל לך יא את השבון אין בשבטין שמן של מעשר שני ואין ליקחין בדמי מעשר שני שמן מפשם אבל בפשם היא את היין שנפ' ויתיו דבש ותבלין והשביחו השבח לפי חשבון דנים שנתבשלו עם הקפלוטות של מעשר שני השביחו השבח לפי חשבון עיבה של מעשר שני שאפאה והשביחה השבח רשני זה הכלל

כא מעשר שני ניתן לאכילה ולשתיה לסיכה ולאכיל דבר שרדבו לאכול לך דבר שרדבו לכך יא יכיך יין והוניין אבל לך יא את השבון אין בשבטין שמן של מעשר שני ואין ליקחין בדמי מעשר שני שמן מפשם אבל בפשם היא את היין שנפ' ויתיו דבש ותבלין והשביחו השבח לפי חשבון דנים שנתבשלו עם הקפלוטות של מעשר שני השביחו השבח לפי חשבון עיבה של מעשר שני שאפאה והשביחה השבח רשני זה הכלל

כב מעשר שני ניתן לאכילה ולשתיה לסיכה ולאכיל דבר שרדבו לאכול לך דבר שרדבו לכך יא יכיך יין והוניין אבל לך יא את השבון אין בשבטין שמן של מעשר שני ואין ליקחין בדמי מעשר שני שמן מפשם אבל בפשם היא את היין שנפ' ויתיו דבש ותבלין והשביחו השבח לפי חשבון דנים שנתבשלו עם הקפלוטות של מעשר שני השביחו השבח לפי חשבון עיבה של מעשר שני שאפאה והשביחה השבח רשני זה הכלל

כג מעשר שני ניתן לאכילה ולשתיה לסיכה ולאכיל דבר שרדבו לאכול לך דבר שרדבו לכך יא יכיך יין והוניין אבל לך יא את השבון אין בשבטין שמן של מעשר שני ואין ליקחין בדמי מעשר שני שמן מפשם אבל בפשם היא את היין שנפ' ויתיו דבש ותבלין והשביחו השבח לפי חשבון דנים שנתבשלו עם הקפלוטות של מעשר שני השביחו השבח לפי חשבון עיבה של מעשר שני שאפאה והשביחה השבח רשני זה הכלל

כד מעשר שני ניתן לאכילה ולשתיה לסיכה ולאכיל דבר שרדבו לאכול לך דבר שרדבו לכך יא יכיך יין והוניין אבל לך יא את השבון אין בשבטין שמן של מעשר שני ואין ליקחין בדמי מעשר שני שמן מפשם אבל בפשם היא את היין שנפ' ויתיו דבש ותבלין והשביחו השבח לפי חשבון דנים שנתבשלו עם הקפלוטות של מעשר שני השביחו השבח לפי חשבון עיבה של מעשר שני שאפאה והשביחה השבח רשני זה הכלל

כה מעשר שני ניתן לאכילה ולשתיה לסיכה ולאכיל דבר שרדבו לאכול לך דבר שרדבו לכך יא יכיך יין והוניין אבל לך יא את השבון אין בשבטין שמן של מעשר שני ואין ליקחין בדמי מעשר שני שמן מפשם אבל בפשם היא את היין שנפ' ויתיו דבש ותבלין והשביחו השבח לפי חשבון דנים שנתבשלו עם הקפלוטות של מעשר שני השביחו השבח לפי חשבון עיבה של מעשר שני שאפאה והשביחה השבח רשני זה הכלל

כו מעשר שני ניתן לאכילה ולשתיה לסיכה ולאכיל דבר שרדבו לאכול לך דבר שרדבו לכך יא יכיך יין והוניין אבל לך יא את השבון אין בשבטין שמן של מעשר שני ואין ליקחין בדמי מעשר שני שמן מפשם אבל בפשם היא את היין שנפ' ויתיו דבש ותבלין והשביחו השבח לפי חשבון דנים שנתבשלו עם הקפלוטות של מעשר שני השביחו השבח לפי חשבון עיבה של מעשר שני שאפאה והשביחה השבח רשני זה הכלל

כז מעשר שני ניתן לאכילה ולשתיה לסיכה ולאכיל דבר שרדבו לאכול לך דבר שרדבו לכך יא יכיך יין והוניין אבל לך יא את השבון אין בשבטין שמן של מעשר שני ואין ליקחין בדמי מעשר שני שמן מפשם אבל בפשם היא את היין שנפ' ויתיו דבש ותבלין והשביחו השבח לפי חשבון דנים שנתבשלו עם הקפלוטות של מעשר שני השביחו השבח לפי חשבון עיבה של מעשר שני שאפאה והשביחה השבח רשני זה הכלל

כח מעשר שני ניתן לאכילה ולשתיה לסיכה ולאכיל דבר שרדבו לאכול לך דבר שרדבו לכך יא יכיך יין והוניין אבל לך יא את השבון אין בשבטין שמן של מעשר שני ואין ליקחין בדמי מעשר שני שמן מפשם אבל בפשם היא את היין שנפ' ויתיו דבש ותבלין והשביחו השבח לפי חשבון דנים שנתבשלו עם הקפלוטות של מעשר שני השביחו השבח לפי חשבון עיבה של מעשר שני שאפאה והשביחה השבח רשני זה הכלל

כט מעשר שני ניתן לאכילה ולשתיה לסיכה ולאכיל דבר שרדבו לאכול לך דבר שרדבו לכך יא יכיך יין והוניין אבל לך יא את השבון אין בשבטין שמן של מעשר שני ואין ליקחין בדמי מעשר שני שמן מפשם אבל בפשם היא את היין שנפ' ויתיו דבש ותבלין והשביחו השבח לפי חשבון דנים שנתבשלו עם הקפלוטות של מעשר שני השביחו השבח לפי חשבון עיבה של מעשר שני שאפאה והשביחה השבח רשני זה הכלל

ל מעשר שני ניתן לאכילה ולשתיה לסיכה ולאכיל דבר שרדבו לאכול לך דבר שרדבו לכך יא יכיך יין והוניין אבל לך יא את השבון אין בשבטין שמן של מעשר שני ואין ליקחין בדמי מעשר שני שמן מפשם אבל בפשם היא את היין שנפ' ויתיו דבש ותבלין והשביחו השבח לפי חשבון דנים שנתבשלו עם הקפלוטות של מעשר שני השביחו השבח לפי חשבון עיבה של מעשר שני שאפאה והשביחה השבח רשני זה הכלל

פרק ב א מעשר

מעשר שני פרק שני מעשר שני נא

כר שמטבת ניכר השבח רבי חשבון וכל שאין שכיחה ניכר השבח חישני: ב רבי שמעון אומר אין בכסן שכן של מעשר שני ביריושלים והכסים "שתורים אמרי לה" שמקן אם חסר כתרומה חמירה א נקל במעשר שני חסר אבר הם מה א (אם) קלו בתרימה חרישה מקום שהיה בכרשינים ובתיתן; ג בתיתן של מעשר שני תאכל צמחונים ושל תרומה בית הלל אוסרים כל בהמה חון מחפיפרה יבית שמאי מתירין כל מעשה במטאטא חיון משרייתה; ד ברשיני מעשר שני יאבי צמדינין וכנסנין ביריושלים ויוצאין נטמאי רבי טרפון אומר יתהלך ליעית והכסים "אימרים ופרי ושל תרומה", בית שמאי אומרים שירין ושפין בטהרה יטמאין בטומאה יבית הלל אומרים שירין בטהרה ושפין יטמאין בטומאה שמא אומר יאכלו צרוד רבי עקיבא אומר כל מעשיהן בטומאה; ה מעות שירין יקנית מעשר שני שנתפזרו מה שיעשה (ד) רבקו למעשר שני עד שיעלים וישאר שירין אם בלה יחפן לפי חשבון זה הכלל המתרקמים למעשר שני יהנבריין רבי חשבון: ו ברע ושני מעשר שני שיר תורין שנתערבו מביא בסלע מעות ואומר כרע של מעשר

א

ב

ג

ד

ה

ו

מעשר שני בכל מקום שהוא מחוללת על חמשעת האלו ובורר את היפה שבהן ומחלין עליה מפני שאפשרי מחוללין בכסף על נחושת מרוחק וראוי שיהיו כסף ושקל על הכסף: ן בית שמאי אומרים לא יעשה אדם את סלעי דינרי זהב יובית הלל מתירין אמר רבי עקיבא אני עשיתי רבען ונראיה ולרבי הישע את כספן דינרי זהב: ח הפודה מ) סלע ממעות מעשר שני ב"ש אומרים בל המלע בעת יכ"ה אומרים שקל בכסף ושקל בעת ר"ש אומר אין מחללין בכסף ופירות על הכסף וחכמים מיתירין: ט הפידה מ) סלע של מעשר שני בירושלים ב"ש אומרים בל הסלע בעת וב"ה אומרים שקל בכסף ושקל בעת הדינן מ) לפני חכמים אומרים בשלשה דינרי בכסף ודינר בעת ר"ע אומר ששה דינרים בכסף וברביעית בעת ר"ט אומר ד' אספרי בכסף שמאי אימר ירוחה בהונות ויאכל בנגרה: י מי שהיו בקצת בניו מטאין בקדרון מניח את הסלע ורבי שמעון מתיר אמר להם רבי שמעון מה אהקיל בזבחי שלמים שהיא מביאן סלע זו מחוללת על זו ונמצאו מדורים ומטאין שיתין מכד אחד:

פרק שלישי

א לא) יאמר אדם לחברו העל (ר"י) את הפירות הארי לירושלים לחלק אלא אשר לו העלים שנאכלים ושתם בירושלים אבר נותנין זה לזה כיבנית חנם: ב אין) לוקחין תרומה בכסף מעשר מפני שהוא ממעט באכילתו ורבי שמעון מתיר אמר להם רבי שמעון מה אהקיל בזבחי שלמים שהיא מביאן

ואחר מדוחק מעטו יחזו הרגוש לתן מחוקה והסוחה שלא יעשה זה הלת בשעת היחוד ראה שחקיים כן. ט"ו לא שנית אמרה מעשר ויחזק על הסכך כדי לאוזן מלת מחזור ומחלין על הסכך כדי שבשעתו נאכל מעשר ויחזק על הסכך כדי שבשעתו נאכל ח"ל מעשר שני ונטמא בטומאת אוכלין ונפל לתוך הבור ואבד ואין לו אלא מה שבבור ואין לו לפדות אלא מה שבבור ואין לו לפדות אלא מה שבבור ואין לו לפדות

ידי פינוי ונותר וטמא לא נקל בתרומה א"ל "מה אם היקל בזבחי שלמים שהן מיתרין לזרים נקל בתרומה שהוא אומרה לזרים: ג "מי שהיו לו מעות בירושלים וצריך "לו ולחברו פירות אומר לחברו הרי המעות האלו מחוללין על פירותיך נמצא זה אוכל פירותיו בסדרה הלה עושה צרכו במעותיו "ולא יאמר כן לעם הארץ אלא בסדרה אומר הרי המעות הרי הם מחוללין על פירות האלו "מעות בירושלים ופירות בסדרינה אומר הרי המעות האלו מחוללין על פירות הרי הם ובלבד שיעלו הפירות ויאכלו בירושלים: ד "מעות נכנסות לירושלים ויוצאות ופירות נכנסין ואינן יוצאין רבן שמעון בן גמליאל אומר אף הפירות נכנסין ויוצאין: ד "פירות שנגמרה מלאכתן ועברו בתוך ירושלים יחזור מעשר שני שלהם ויאכל בירושלים ושלא נגמרה מלאכתן סלי ענבים לתת וסלי תאנים למוקצה ב"ש אומרים "יחזור מעשר שני שלהם ויאכל בירושלים ו"ב אומרים יפדה ויאכל בכל מקום ר"ש בן הזהד אומר משום רבי יוסי לא נחלקו ב"ש וב"ה על פירות שלא נגמרה מלאכתן שיפדה מעשר שני שלהם ויאכל בכל מקום ועל מה נחלקו על פירות שנגמרה מלאכתן שב"ש אומרים יחזור מעשר שני שלהם ויאכל בירושלים וב"ה אומרים יפדה ויאכל בכל מקום: ה "והדמאי נכנס ויוצא ונפדה: ו "אילן שהוא עומד בפנים ונטה לחוץ או עומד בחוץ ונטה לפנים מכנגד התחומה ולחוץ בחוץ בתי הבדים שפתיהם לחוץ ולפנים וחלקן לחוץ או שפתיהם לחוץ וחלקן לפנים בש"א הבל כלפנים "יבה"א מכנגד התחומה ולפנים כלפנים מכנגד התחומה ולחוץ כלחוץ: ז "להלשכות בניות בקודש (ד) ופתוחות לחול הנכן חול וגנותיהן קודש "בניות בחול ופתוחות לקודש תוכן קודש וגנותיהם חול בניות בקודש ובחול ופתוחות לקודש ולחול תוכן וגנותיהן מכנגד הקודש ולקודש קודש מכנגד

ג א מב הלכה יג.
ד ב מיי' פ"ה מהלכות מעשר שני הלכה יב:
ה ג מב הלכה י:
ו ד מב הלכה יא:
ז ה מיי' פ"ה מהלכות מעשר שני הלכה ט
ח א מב הלכה יא.
ט ב מב הלכה יב:
י ג מב הלכה יג:
יא א מב
יב ב מב הלכה יג:
יג ב מב הלכה יב:
יד ד מיי' פ"ו מהלכות נזירות הלכה ג' סמג עשין קיח טור יו"ד סי' רלב.
טו ג מב הלכה ח.

מאכל לבני אדם מותר ג **ולחברו** חבר פירות הוין אומר לחברו הרי המעות האלו מחוללין עליהן ואכל פירותיך. ישפר אבי אבותי שלא בשבילי אלא בשבילך שתהא זכותך מגנה לאחרון האבוד נמצא זה אוכל פירותיו בסדרה ועושה צרכו במעות אחרים ולא יאמר כן לעם הארץ אמר רבי הטעות שני הבאי מעשר שני הבאי אבל מחולל על פירות הרי הם מחוללין על פירות הרי הם ובלבד שיעלו הפירות ויאכלו בירושלים. ד פירות שנכנסו לירושלים ויצאו כגון שהוציאן בדרך ירושלים ויצאו ואין יכולין להחזירן לירושלים ואין יכולין לאכלן אלא חוץ לחומת ירושלים ד"ה רבן שמעון בן גמליאל אומר אף הפירות נכנסין ויוצאין. נראין דברי רבי שמעון שהרי מחוללין על פירות הרי הפירות הרי הם מחוללין על פירות הרי הם ואכל פירותיך. ה דמאי נכנס ויוצא ונפדה. ר"ש בן הזהד אומר משום רבי יוסי לא נחלקו ב"ש וב"ה על פירות שלא נגמרה מלאכתן שיפדה מעשר שני שלהם ויאכל בכל מקום ועל מה נחלקו על פירות שנגמרה מלאכתן שב"ש אומרים יחזור מעשר שני שלהם ויאכל בירושלים וב"ה אומרים יפדה ויאכל בכל מקום

החול ולחול חול: מ"ם מעשר שני שנגנב לירושלים ונמצא בין שנטמא באב הטומאה בין שנטמא (ה) בולד הטומאה בין בפנים בין בחוץ ב"ש אומרים יפדה ויאכל הכל בפנים חוץ משנטמא באב הטומאה בחוץ חוץ משנטמא בולד הטומאה יפדה ויאכל בחוץ חוץ משנטמא הכל בפנים: ו הלכה בכסף מעשר שני עצמו שבן יפדה רבי יהודה אומר אמרו לו חברי יהודה ובה אם מעשר שני עצמו שנטמא הרי הוא נפדה הלכה בכסף מעשר שני שנטמא אינו דין שיפדה אבר לחם לא אם אמרתם במעשר שני עצמו שבן הואיל ונפדה במדבר ברזיק מקום האמרו בלקוח בכסף מעשר שאיני נפדה במדבר ברחוק מקום: יא צבי שלקחו בכסף מעשר ויצתה עליו עורו (ה) ר"ש אומר יפדה לקרוע חי ושחטו ונטמא יפדה רבי יוסי אומר יקבר לקוח שחוט ונטמא הרי הוא כפירות: יב השואל לקנין למעשר שני אע"פ שנפל לא קנה במעשר זרק לתוכו סתם עד שיא נפל לא קנה במעשר משנפל קנה במעשר יצא שיא נפל עלות באהד ובאה וכשיפול מקריות בכל שהן עד שיא נפל תרום מכל אחת ואחת: יג ב"ש אומרים

מוציא יתלוה ם באב הטומאה כגון שרץ ונבלה וכיו"ב נתן ולד הטומאה תנא שרץ ונבלה שנגע בהן מטמא ונטמא שני: יפדה. כנדה"ש ב) שם פ"ח מכות ג) שם פ"ח מכות ד) שם פ"ח מכות ה) שם פ"ח מכות ו) שם פ"ח מכות ז) שם פ"ח מכות ח) שם פ"ח מכות ט) שם פ"ח מכות י) שם פ"ח מכות יא) שם פ"ח מכות יב) שם פ"ח מכות יג) שם פ"ח מכות יד) שם פ"ח מכות טו) שם פ"ח מכות טז) שם פ"ח מכות יז) שם פ"ח מכות יח) שם פ"ח מכות יט) שם פ"ח מכות כ) שם פ"ח מכות כא) שם פ"ח מכות כב) שם פ"ח מכות כג) שם פ"ח מכות כד) שם פ"ח מכות כה) שם פ"ח מכות כו) שם פ"ח מכות כז) שם פ"ח מכות כח) שם פ"ח מכות כט) שם פ"ח מכות ל) שם פ"ח מכות לא) שם פ"ח מכות לב) שם פ"ח מכות לג) שם פ"ח מכות לד) שם פ"ח מכות לה) שם פ"ח מכות לו) שם פ"ח מכות לז) שם פ"ח מכות לח) שם פ"ח מכות לט) שם פ"ח מכות מ) שם פ"ח מכות מא) שם פ"ח מכות מב) שם פ"ח מכות מג) שם פ"ח מכות מד) שם פ"ח מכות מה) שם פ"ח מכות מו) שם פ"ח מכות מז) שם פ"ח מכות מח) שם פ"ח מכות מט) שם פ"ח מכות נ) שם פ"ח מכות נא) שם פ"ח מכות נב) שם פ"ח מכות נג) שם פ"ח מכות נד) שם פ"ח מכות נה) שם פ"ח מכות נו) שם פ"ח מכות נז) שם פ"ח מכות נח) שם פ"ח מכות נט) שם פ"ח מכות ס) שם פ"ח מכות סא) שם פ"ח מכות סב) שם פ"ח מכות סג) שם פ"ח מכות סד) שם פ"ח מכות סה) שם פ"ח מכות סו) שם פ"ח מכות סז) שם פ"ח מכות סח) שם פ"ח מכות סט) שם פ"ח מכות ע) שם פ"ח מכות עא) שם פ"ח מכות עב) שם פ"ח מכות עג) שם פ"ח מכות עד) שם פ"ח מכות עה) שם פ"ח מכות עו) שם פ"ח מכות עז) שם פ"ח מכות עח) שם פ"ח מכות עט) שם פ"ח מכות פ) שם פ"ח מכות פא) שם פ"ח מכות פב) שם פ"ח מכות פג) שם פ"ח מכות פד) שם פ"ח מכות פה) שם פ"ח מכות פו) שם פ"ח מכות פז) שם פ"ח מכות פח) שם פ"ח מכות פט) שם פ"ח מכות צ) שם פ"ח מכות צא) שם פ"ח מכות צב) שם פ"ח מכות צג) שם פ"ח מכות צד) שם פ"ח מכות צה) שם פ"ח מכות צו) שם פ"ח מכות צז) שם פ"ח מכות צח) שם פ"ח מכות צט) שם פ"ח מכות ק) שם פ"ח מכות קא) שם פ"ח מכות קב) שם פ"ח מכות קג) שם פ"ח מכות קד) שם פ"ח מכות קה) שם פ"ח מכות קו) שם פ"ח מכות קז) שם פ"ח מכות קח) שם פ"ח מכות קט) שם פ"ח מכות קי) שם פ"ח מכות קיא) שם פ"ח מכות קיב) שם פ"ח מכות קיג) שם פ"ח מכות קיד) שם פ"ח מכות קטו) שם פ"ח מכות קטז) שם פ"ח מכות קיז) שם פ"ח מכות קיח) שם פ"ח מכות קיט) שם פ"ח מכות קכ) שם פ"ח מכות קכא) שם פ"ח מכות קכב) שם פ"ח מכות קכג) שם פ"ח מכות קכד) שם פ"ח מכות קכה) שם פ"ח מכות קכו) שם פ"ח מכות קכז) שם פ"ח מכות קכח) שם פ"ח מכות קכט) שם פ"ח מכות קל) שם פ"ח מכות קלא) שם פ"ח מכות קלב) שם פ"ח מכות קלג) שם פ"ח מכות קלד) שם פ"ח מכות קלה) שם פ"ח מכות קלו) שם פ"ח מכות קלז) שם פ"ח מכות קלח) שם פ"ח מכות קלט) שם פ"ח מכות קמ) שם פ"ח מכות קמא) שם פ"ח מכות קמב) שם פ"ח מכות קמג) שם פ"ח מכות קמד) שם פ"ח מכות קמה) שם פ"ח מכות קמו) שם פ"ח מכות קמז) שם פ"ח מכות קמח) שם פ"ח מכות קמט) שם פ"ח מכות קנ) שם פ"ח מכות קנא) שם פ"ח מכות קנב) שם פ"ח מכות קנג) שם פ"ח מכות קנד) שם פ"ח מכות קנה) שם פ"ח מכות קנו) שם פ"ח מכות קנז) שם פ"ח מכות קנח) שם פ"ח מכות קנט) שם פ"ח מכות קס) שם פ"ח מכות קסא) שם פ"ח מכות קסב) שם פ"ח מכות קסג) שם פ"ח מכות קסד) שם פ"ח מכות קסה) שם פ"ח מכות קסו) שם פ"ח מכות קסז) שם פ"ח מכות קסח) שם פ"ח מכות קסט) שם פ"ח מכות קע) שם פ"ח מכות קעא) שם פ"ח מכות קעב) שם פ"ח מכות קעג) שם פ"ח מכות קעד) שם פ"ח מכות קעה) שם פ"ח מכות קעו) שם פ"ח מכות קעז) שם פ"ח מכות קעח) שם פ"ח מכות קעט) שם פ"ח מכות קפ) שם פ"ח מכות קפא) שם פ"ח מכות קפב) שם פ"ח מכות קפג) שם פ"ח מכות קפד) שם פ"ח מכות קפה) שם פ"ח מכות קפו) שם פ"ח מכות קפז) שם פ"ח מכות קפח) שם פ"ח מכות קפט) שם פ"ח מכות קצ) שם פ"ח מכות קצא) שם פ"ח מכות קצב) שם פ"ח מכות קצג) שם פ"ח מכות קצד) שם פ"ח מכות קצה) שם פ"ח מכות קצו) שם פ"ח מכות קצז) שם פ"ח מכות קצח) שם פ"ח מכות קצט) שם פ"ח מכות קת) שם פ"ח מכות קתא) שם פ"ח מכות קתב) שם פ"ח מכות קתג) שם פ"ח מכות קתד) שם פ"ח מכות קתה) שם פ"ח מכות קתו) שם פ"ח מכות קתז) שם פ"ח מכות קתח) שם פ"ח מכות קתט) שם פ"ח מכות קתי) שם פ"ח מכות קתיא) שם פ"ח מכות קתיב) שם פ"ח מכות קתיג) שם פ"ח מכות קתיד) שם פ"ח מכות קתטו) שם פ"ח מכות קתטז) שם פ"ח מכות קתיז) שם פ"ח מכות קתיח) שם פ"ח מכות קתיט) שם פ"ח מכות קתכ) שם פ"ח מכות קתכא) שם פ"ח מכות קתכב) שם פ"ח מכות קתכג) שם פ"ח מכות קתכד) שם פ"ח מכות קתכה) שם פ"ח מכות קתכו) שם פ"ח מכות קתכז) שם פ"ח מכות קתכח) שם פ"ח מכות קתכט) שם פ"ח מכות קתל) שם פ"ח מכות קתלא) שם פ"ח מכות קתלב) שם פ"ח מכות קתלג) שם פ"ח מכות קתלד) שם פ"ח מכות קתלה) שם פ"ח מכות קתלו) שם פ"ח מכות קתלז) שם פ"ח מכות קתלח) שם פ"ח מכות קתלט) שם פ"ח מכות קתמ) שם פ"ח מכות קתמא) שם פ"ח מכות קתמב) שם פ"ח מכות קתמג) שם פ"ח מכות קתמד) שם פ"ח מכות קתמה) שם פ"ח מכות קתמו) שם פ"ח מכות קתמז) שם פ"ח מכות קתמח) שם פ"ח מכות קתמט) שם פ"ח מכות קתנ) שם פ"ח מכות קתנא) שם פ"ח מכות קתנב) שם פ"ח מכות קתנג) שם פ"ח מכות קתנד) שם פ"ח מכות קתנה) שם פ"ח מכות קתנו) שם פ"ח מכות קתנז) שם פ"ח מכות קתנח) שם פ"ח מכות קתנט) שם פ"ח מכות קתס) שם פ"ח מכות קתסא) שם פ"ח מכות קתסב) שם פ"ח מכות קתסג) שם פ"ח מכות קתסד) שם פ"ח מכות קתסה) שם פ"ח מכות קתסו) שם פ"ח מכות קתסז) שם פ"ח מכות קתסח) שם פ"ח מכות קתסט) שם פ"ח מכות קתע) שם פ"ח מכות קתעא) שם פ"ח מכות קתעב) שם פ"ח מכות קתעג) שם פ"ח מכות קתעד) שם פ"ח מכות קתעה) שם פ"ח מכות קתעו) שם פ"ח מכות קתעז) שם פ"ח מכות קתעח) שם פ"ח מכות קתעט) שם פ"ח מכות קתפ) שם פ"ח מכות קתפא) שם פ"ח מכות קתפב) שם פ"ח מכות קתפג) שם פ"ח מכות קתפד) שם פ"ח מכות קתפה) שם פ"ח מכות קתפו) שם פ"ח מכות קתפז) שם פ"ח מכות קתפח) שם פ"ח מכות קתפט) שם פ"ח מכות קתצ) שם פ"ח מכות קתצא) שם פ"ח מכות קתצב) שם פ"ח מכות קתצג) שם פ"ח מכות קתצד) שם פ"ח מכות קתצה) שם פ"ח מכות קתצו) שם פ"ח מכות קתצז) שם פ"ח מכות קתצח) שם פ"ח מכות קתצט) שם פ"ח מכות קתק) שם פ"ח מכות קתקא) שם פ"ח מכות קתקב) שם פ"ח מכות קתקג) שם פ"ח מכות קתקד) שם פ"ח מכות קתקה) שם פ"ח מכות קתקו) שם פ"ח מכות קתקז) שם פ"ח מכות קתקח) שם פ"ח מכות קתק

מסורת השס

מי סדר״ז בן מלכי צדק

ר״ם לא יאבר פרק שלישי מעשר שני ר״ש נג

ומעזרה לתת ״ובא״ה מפתיח ואינו צריך לערות בר״א במקום שדרכן ליכר פתוחה אבל במקום שדרכן ליכר פתוחה לא יצא קנקן לחדיל אבל אם רצה לחתחיל על עצמו לכבר בכרה יצא קנקן לחדיל ר״ש אומר אף האומר לחברו חבית זו אני מכרה לך חין קנקניה יצא קנקן לחדיל:

פרק רביעי

א המוליך פירות מעשר שני ממקום החוק למקום חזול או ממקום חזול למקום החוק פודה כשער מקומ׳ הכבוי אפירות מן הגרן לעיר וכרי יין מן הגת לעיר השבח לשני ויציאות מביחו: ב ״פרי מעשר שני בשער הזול כמות שהחזיקו לוקח לא כמות שזוא מכר כמות שהשלימו פורש ולא כמות שזוא מצרף ״ואין פרין מעשר שני אכסרה אם שרמזו ירושלים יפודה ע״פ עד אחד ואת״ה) שאין דמיו ידועין יפודה על פי ג׳ כנון חיין ״שקרם ופירות שדרכיבו ומעות שהשלימו: ג [בעל] הבית אומר בטלן ואחר אומר בטלן בעל הבית קודם מפני שזוא מסיח ומוסיף בעל׳) הבית אומר בטלן ואחר אומר בטלן ואומר את של טלן ואומר קודם מפני שזוא מסיח על הדגן ״הפודה מעשר שני שלו מסיח עליו את הדגן ״הפודה מעשר שני שלו ונישתו לו בתחנה: ד ״מתרמין על) מעשר שני כיצד אומר אדם לבנו ולבתו הגדולים לעברו ולשפחתו הערבים הילך מעות אלו ופדה לך מעשר שני זה ״אבל לא יאמר כן

ומן לירושלים ואוכלן שם ואינו צריך לפדותן ואפילו אוכל אדם מהן כמה ימים ואפילו נשתייר מהן פחות מכדי אכילת פרס ואפילו נפלו לבור ואבדו אינו צריך לפדותן שכבר נפדו ברגל ואפילו נתערבו בחולין ואבדו אינו צריך לפדות אלא כדי שיעור שנתערבו בו ואפילו נתערבו בחולין שנפדו ברגל

לבני ולבתי דקבנים לעברו ולשפחתו הכנענים מפני שדון בידו: ה יהוה א) עשה בגורן ואין בידו מעות אוסר לחברו הרי הפירות האלו נתונים לך בסחנה חוזר ואוסר הרי אלו מחללין על מעות שבבית: ו משך ב) ממנו מעשר בסלע ולא השפיק לפרוטו עד שעשר בשתים נותן לו סלע ומשחרר בסלע ומעשר בשתים ולא השפיק לפרוטו עד שעשר בסלע נותן לו סלע מחלליו ובסלע שני שני שלו אלו הן דברי מעשר שני ולא קרא שם רבי יוסי אסר דיו ר' יהודה אוסר צריך לפרש יהוה מדבר ג) עם האשה על עסקי גיטה וקדושיה ונתן לה גיטה וקדושיה ולא פירש רבי יוסי אוסר דיו רבי יהודה אומר צריך לפרש: ח המניח פירות מעשר שני בירושלים אסור ואבל עליו חצי יום וחלך רמקום אחר והרי הוא יוצא בפונדיון אוכל עליו עור אסר המניח פונדיון ואבל עליו חצי יום וחלך למקום אחר והרי הוא יוצא באסר אוכל עליו עד פלג המנחה אסר של מעשר שני ואבל עליו אחד עשר באסר ואחד ממאה באסר ב"ש אומרים הבל עשרה ובית הלל אומרים בורא אחד עשר

ובדמאי

יכול אם אין בידו מעות יהיה מותר לאכול בפירות עד שיגיע לירושלים ויפדה ת"ל ונתת בכסף ולא כסף שיש לו כבר אלא כסף שיהא נתון בצרור ומהיכן יפדה מפירות שיש לו בביתו ולא יתחיל בשאינו יודע אם יש לו אם אין לו שכבר אמרה תורה ונתת בכסף ג' (מכות ד) אלמן מכלל שיש לו (מכות ד) אלמן מכלל שיש לו מעשר שני שיהא נתון בצרור ומהיכן יפדה מפירות שיש לו בביתו ולא יתחיל בשאינו יודע אם יש לו אם אין לו שכבר אמרה תורה ונתת בכסף ג'

ובדרמאי עשרה : ט "כל המעות העומדים הרי אלו חולין אפילו היו הוב שם הכסף ועם המטעה מצא בתוכן חרס וכתוב עליו מעשר הרי זה מעשר : י המצא כלי וכתוב עליו קרבן רבי יהודה אומר אם היה כלי שחרס הוא חולין ואם שבתוכו חולין אמרו לו יא דרך בני אדם להיות כותבין חולין לקרבן : יא המצא כלי ו) וכתוב עליו ק' קרבן מ' מעשר ד' דמאי מ' מבל ת' תרומה שבשעה סבנה היו כותבים ת' תרת תרומה רבי יוסי אומר כולם שבות בני אדם הם אבר רבי יוסי אפילו מצא חבית היא מלאה פירות וכתוב עליה תרומה הרי אלו חולין שאני אומר שאשתקד היתה מלאה פירות תרומה ופנה : יב האומר לבנו מעשר שני בזוית זו ומצא בזוית אחרת הרי אלו חולין היה שם מאה ומצא מאתים השאר חולין מאתים ומצא מנה הבל מעשר :

פרק חמישי

א כרם ז) "רבעי מציינין אותו בקוזוזות ארסה ושל שילה בדרסית ושל קברות בסיד ומכחה ושיפך א"ר שמעון בן נמליאל במה "דברים אמורים בשביעית והצנועים ז) מניחין את המעות ואומרים כל הנלקח מזה יהא מחולל על המעות האלו : ב "כרם ז) רבעי היה עולה לירושלים מהלך של אחד לכל צד ואי זו היא תרומה אילת מן הדרום ועקרבה מן המזרח מן המערב והורדן מן המזרח ומשכרבו הפירות התקינו שיהא נפדה מכל לחומה ותנאי היה הדבר שאימתי שירצו יחזור הדבר לכמות שהיה ר' יוסי אומר משחרב בית המקדש היה הוא ותנאי היה אומתי שיבנה בית המקדש יחזור הדבר לכמות שהיה: ג כרם ז) רבעי בית שמאי אומרים אין לו בשר

זה לא יתן ולא תיירי הכא בתרומת מעשר כלל ותניים שלם חייל שוה פרוטה שוין שמונה עשרה ים יי נוטר שהרי מעשר אינו נוטל אלא אחד מעשרים ואחד ומעשר אינו נוטל אלא אחד מעשרה ואחד ממאה ואחד מאלף ואחד מעשרת אלפים ואחד מרבוא ואחד מעשרים ואחד מחמשים ואחד מק'

משנה א **א** יבוא ויאכל בירושלים. **ב** יבוא ויאכל בירושלים. **ג** יבוא ויאכל בירושלים. **ד** יבוא ויאכל בירושלים. **ה** יבוא ויאכל בירושלים. **ו** יבוא ויאכל בירושלים. **ז** יבוא ויאכל בירושלים. **ח** יבוא ויאכל בירושלים. **ט** יבוא ויאכל בירושלים. **י** יבוא ויאכל בירושלים. **יא** יבוא ויאכל בירושלים. **יב** יבוא ויאכל בירושלים. **יג** יבוא ויאכל בירושלים. **יד** יבוא ויאכל בירושלים. **טו** יבוא ויאכל בירושלים. **טז** יבוא ויאכל בירושלים. **יז** יבוא ויאכל בירושלים. **יח** יבוא ויאכל בירושלים. **יט** יבוא ויאכל בירושלים. **כ** יבוא ויאכל בירושלים. **כא** יבוא ויאכל בירושלים. **כב** יבוא ויאכל בירושלים. **כג** יבוא ויאכל בירושלים. **כד** יבוא ויאכל בירושלים. **כה** יבוא ויאכל בירושלים. **כו** יבוא ויאכל בירושלים. **כז** יבוא ויאכל בירושלים. **כח** יבוא ויאכל בירושלים. **כט** יבוא ויאכל בירושלים. **ל** יבוא ויאכל בירושלים. **לא** יבוא ויאכל בירושלים. **לב** יבוא ויאכל בירושלים. **לג** יבוא ויאכל בירושלים. **לד** יבוא ויאכל בירושלים. **לה** יבוא ויאכל בירושלים. **לו** יבוא ויאכל בירושלים. **לז** יבוא ויאכל בירושלים. **לח** יבוא ויאכל בירושלים. **לט** יבוא ויאכל בירושלים. **מ** יבוא ויאכל בירושלים. **מא** יבוא ויאכל בירושלים. **מב** יבוא ויאכל בירושלים. **מג** יבוא ויאכל בירושלים. **מד** יבוא ויאכל בירושלים. **מה** יבוא ויאכל בירושלים. **מו** יבוא ויאכל בירושלים. **מז** יבוא ויאכל בירושלים. **מח** יבוא ויאכל בירושלים. **מט** יבוא ויאכל בירושלים. **נ** יבוא ויאכל בירושלים. **נא** יבוא ויאכל בירושלים. **נב** יבוא ויאכל בירושלים. **נג** יבוא ויאכל בירושלים. **נד** יבוא ויאכל בירושלים. **נה** יבוא ויאכל בירושלים. **נו** יבוא ויאכל בירושלים. **נז** יבוא ויאכל בירושלים. **נח** יבוא ויאכל בירושלים. **נט** יבוא ויאכל בירושלים. **ס** יבוא ויאכל בירושלים. **סא** יבוא ויאכל בירושלים. **סב** יבוא ויאכל בירושלים. **סג** יבוא ויאכל בירושלים. **סד** יבוא ויאכל בירושלים. **סה** יבוא ויאכל בירושלים. **סו** יבוא ויאכל בירושלים. **סז** יבוא ויאכל בירושלים. **סח** יבוא ויאכל בירושלים. **סט** יבוא ויאכל בירושלים. **ע** יבוא ויאכל בירושלים. **עא** יבוא ויאכל בירושלים. **עב** יבוא ויאכל בירושלים. **עג** יבוא ויאכל בירושלים. **עד** יבוא ויאכל בירושלים. **עה** יבוא ויאכל בירושלים. **עו** יבוא ויאכל בירושלים. **עז** יבוא ויאכל בירושלים. **עח** יבוא ויאכל בירושלים. **עט** יבוא ויאכל בירושלים. **פ** יבוא ויאכל בירושלים. **פא** יבוא ויאכל בירושלים. **פב** יבוא ויאכל בירושלים. **פג** יבוא ויאכל בירושלים. **פד** יבוא ויאכל בירושלים. **פה** יבוא ויאכל בירושלים. **פו** יבוא ויאכל בירושלים. **פז** יבוא ויאכל בירושלים. **פח** יבוא ויאכל בירושלים. **פט** יבוא ויאכל בירושלים. **צ** יבוא ויאכל בירושלים. **צא** יבוא ויאכל בירושלים. **צב** יבוא ויאכל בירושלים. **צג** יבוא ויאכל בירושלים. **צד** יבוא ויאכל בירושלים. **צה** יבוא ויאכל בירושלים. **צו** יבוא ויאכל בירושלים. **צז** יבוא ויאכל בירושלים. **צח** יבוא ויאכל בירושלים. **צט** יבוא ויאכל בירושלים. **ק** יבוא ויאכל בירושלים. **קא** יבוא ויאכל בירושלים. **קב** יבוא ויאכל בירושלים. **קג** יבוא ויאכל בירושלים. **קד** יבוא ויאכל בירושלים. **קה** יבוא ויאכל בירושלים. **קו** יבוא ויאכל בירושלים. **קז** יבוא ויאכל בירושלים. **קח** יבוא ויאכל בירושלים. **קט** יבוא ויאכל בירושלים. **קי** יבוא ויאכל בירושלים. **קיא** יבוא ויאכל בירושלים. **קיב** יבוא ויאכל בירושלים. **קיג** יבוא ויאכל בירושלים. **קיד** יבוא ויאכל בירושלים. **קטו** יבוא ויאכל בירושלים. **קטז** יבוא ויאכל בירושלים. **קיז** יבוא ויאכל בירושלים. **קיח** יבוא ויאכל בירושלים. **קיט** יבוא ויאכל בירושלים. **קכ** יבוא ויאכל בירושלים. **קכא** יבוא ויאכל בירושלים. **קכב** יבוא ויאכל בירושלים. **קכג** יבוא ויאכל בירושלים. **קכד** יבוא ויאכל בירושלים. **קכה** יבוא ויאכל בירושלים. **קכו** יבוא ויאכל בירושלים. **קכז** יבוא ויאכל בירושלים. **קכח** יבוא ויאכל בירושלים. **קכט** יבוא ויאכל בירושלים. **קל** יבוא ויאכל בירושלים. **קלא** יבוא ויאכל בירושלים. **קלב** יבוא ויאכל בירושלים. **קלג** יבוא ויאכל בירושלים. **קלד** יבוא ויאכל בירושלים. **קלה** יבוא ויאכל בירושלים. **קלו** יבוא ויאכל בירושלים. **קלז** יבוא ויאכל בירושלים. **קלח** יבוא ויאכל בירושלים. **קלט** יבוא ויאכל בירושלים. **קמ** יבוא ויאכל בירושלים. **קמא** יבוא ויאכל בירושלים. **קמב** יבוא ויאכל בירושלים. **קמג** יבוא ויאכל בירושלים. **קמד** יבוא ויאכל בירושלים. **קמה** יבוא ויאכל בירושלים. **קמו** יבוא ויאכל בירושלים. **קמז** יבוא ויאכל בירושלים. **קמח** יבוא ויאכל בירושלים. **קמט** יבוא ויאכל בירושלים. **קנ** יבוא ויאכל בירושלים. **קנא** יבוא ויאכל בירושלים. **קנב** יבוא ויאכל בירושלים. **קנג** יבוא ויאכל בירושלים. **קנד** יבוא ויאכל בירושלים. **קנה** יבוא ויאכל בירושלים. **קנו** יבוא ויאכל בירושלים. **קנז** יבוא ויאכל בירושלים. **קנח** יבוא ויאכל בירושלים. **קנט** יבוא ויאכל בירושלים. **קס** יבוא ויאכל בירושלים. **קסא** יבוא ויאכל בירושלים. **קסב** יבוא ויאכל בירושלים. **קסג** יבוא ויאכל בירושלים. **קסד** יבוא ויאכל בירושלים. **קסה** יבוא ויאכל בירושלים. **קסו** יבוא ויאכל בירושלים. **קסז** יבוא ויאכל בירושלים. **קסח** יבוא ויאכל בירושלים. **קסט** יבוא ויאכל בירושלים. **קע** יבוא ויאכל בירושלים. **קעא** יבוא ויאכל בירושלים. **קעב** יבוא ויאכל בירושלים. **קעג** יבוא ויאכל בירושלים. **קעד** יבוא ויאכל בירושלים. **קעה** יבוא ויאכל בירושלים. **קעו** יבוא ויאכל בירושלים. **קעז** יבוא ויאכל בירושלים. **קעח** יבוא ויאכל בירושלים. **קעט** יבוא ויאכל בירושלים. **קפ** יבוא ויאכל בירושלים. **קפא** יבוא ויאכל בירושלים. **קפב** יבוא ויאכל בירושלים. **קפג** יבוא ויאכל בירושלים. **קפד** יבוא ויאכל בירושלים. **קפה** יבוא ויאכל בירושלים. **קפו** יבוא ויאכל בירושלים. **קפז** יבוא ויאכל בירושלים. **קפח** יבוא ויאכל בירושלים. **קפט** יבוא ויאכל בירושלים. **קצ** יבוא ויאכל בירושלים. **קצא** יבוא ויאכל בירושלים. **קצב** יבוא ויאכל בירושלים. **קצג** יבוא ויאכל בירושלים. **קצד** יבוא ויאכל בירושלים. **קצה** יבוא ויאכל בירושלים. **קצו** יבוא ויאכל בירושלים. **קצז** יבוא ויאכל בירושלים. **קצח** יבוא ויאכל בירושלים. **קצ

נתן נתן נתנאל · שניה נגפוי · שניה כגון ונתן בן מרזוחת מעשר · ונתקבלו שכר זה מזה · ואימה למה לא התפלל בשם המקום ויקנה בשם נחוניא ובקו יקנו המעשר כלומר בקו נימין וחזיר ואימה למה לא התפלל מתוך כך ללמדך שלמה בשם נחוניא ובקו יקנו המעשר כלומר בקו נימין וחזיר ואימה למה לא התפלל מתוך כך ללמדך שלמה בקרקע נקנה כלומר וכי תימא דשדה בשלמא מטלטלין מנא ליה אמר קרא כי יקרה מטבע כי יקרה מטבע ומטלטלין נמי מטבע הוא דכתיב (ירמיהו יז) כקורא דגר וגו' ברים שלחתיך . על שכח ואכילתו (כל ב) פרץ ויחזקאל ב"ש מטלטלי מאי מדקתני הקפה לחם לחם לא ניחא ליה דקתני שנים שלחתן (קף יח) מטלטלי מאי מדקתני הקפה לחם לחם לא ניחא ליה

תורה אור

שיזכה בו לעניים ומקום משכר לו א"ר יהושע עשור שאני עתיד למד נתן לאלעזר בן עזריה ומקום משכר לו ותקבלו זה מזה שכר: ד במבואה ביום מב "ואחרון היו מרדים כיצד נפרי"ה "בערתי הקדש מן הבית זה מעשר שני ונמצ רבעי נתתי ללוי זה לגר ליתום ולאלמנה זה מעשר עני הלקט והשכחה והפאה אע"פ שאינן מעכבים את הירוה מן הבית זו חלה: אי ככל מצותך אשר צויתני האי מן הקדים מע"ש לראשון אינו יכול לדתרומות עברתי ממצותיך לא הפרשתי ממן על שאינו מיגו ולא מן התלוש על המחובר ולא מן המחובר על התלוש ולא מן החדש על הישן ולא מן הישן על החדש ולא ה) שכחתי לא שכחתי מלברכך ומלהזכיר שמך עליו: יב "לא (ו) אכלתי באוני ממנו הא אם אכלו באונאי אינו יכול לדתרומות ולא בעדתי ממנו בטמא הא אם הפרישו בטוהרה אינו יכול לדתרומות ולא נתתי ממנו למת לא לקדושי ממנו ארון ותכריכים לתי ולא נתתי לאוננים אחרים משעתי בקול ה' אלהי הביאותי לבית הבחירה עשיתי ככל אשר צויתני שכחתי ו"ישיבותי בו: יג "השקיפה ממעון קדשך מן השמים ושני מה שהבטחתנו השקיפה ממעון קדשך מן השמים וברך את עמך את ישראל בבנים ובנות ואת האדמה אשר נתתה לנו כאשר נשבעת לאבותינו ארץ זבת חלב ודבש כדי שתהן טעם בפירות: יד מכאן אמרו ישראל ומטרחים מרודים אבל לא גרים ולא עבדים משתחררים שאין לדם חלק בארץ ר' מאיר אומר אף לא כרגים ולחם שלא נטלו חלק בארץ רבי יוסי אומר "יש לדם ערי מגרש: מתן יחזן ו) כהן גדול "העביר הדרישה והמעשר אף הוא בטל את המעורים ואת הנוקפים ועד ו) יסוי היה פשיש מכה בירושלים ובימיו אין אדם צריך לשאול על הדמאי:

סליקא לה מסכת מעשר שני

כרם רבעי מוכח בפרק ב' דמסכת נטע (קף מז.) ומשנה ראשונה היא ואיתא בירושלמי דמסכת נטע (פ"ב ה"ב) ר' יוחנן ור"ש בן לקיש חד אמר משנה ראשונה היא וחד אמר משנה אחרונה היא ומפרש טעמא דמאן דאמר משנה ראשונה היא משום דכתיב בה (ויקרא יט) ובשנה הרביעית יהיה כל פריו קודש הילולים לה' ומאן דאמר משנה אחרונה היא משום דכתיב בה (דברים כו) לא אכלתי באוני ממנו ולא בערתי ממנו בטמא ולא נתתי ממנו למת ולא שמעתי לקול מתי ולא הקפתי לחם לחם ולא נתתי ממנו למת הוא דלא נתתי אבל נתתי לאחרים ואי אפשר לומר כן דהא כתיב בה (שם) ובערת הקדש מן הבית ואי אפשר לומר כן דהא כתיב בה (שם) ונתתי ללוי ואי אפשר לומר כן דהא כתיב בה (שם) ונתתי לגר ליתום ולאלמנה ואי אפשר לומר כן דהא כתיב בה (שם) ונתתי לו ואי אפשר לומר כן דהא כתיב בה (שם) ונתתי ממנו לאבל ואי אפשר לומר כן דהא כתיב בה (שם) ונתתי ממנו לחבר ואי אפשר לומר כן דהא כתיב בה (שם) ונתתי ממנו לעני ואי אפשר לומר כן אלא לא נתתי ממנו למת הוא דלא נתתי אבל נתתי לאחרים

חלה פרק ראשון

א חמשה דברים חייבין בחלה ג) "החמים והשעורים והכוסמים ושבולת שועל ושיפון הרי אלו חייבין בחלה ²ומצטרפין זה עם זה ³ואסורין בחדש מלפני הפסח ומלקציר לפני העומר ⁴ואם השריש קודם לעומר העומר מתירן ואם לאו אסורין עד שיבא העומר הבא: **ב** ⁵האוכל כדם כזית מצה בפסח יצא ידי חובתו ⁶בזית חמץ חייב בה כרת ⁷נתערב אחד מהם בכל המינים הרי זה עובר בפסח הנודר מן ⁸) הפת ומן התבואה אסור בהם דברי רבי מאיר וחכמים אומרים ⁹הנודר מן הדגן אינו אסור אלא מן ¹⁰והייבין בחלה ¹¹ומעשרות: **ג** ¹²אלו חייבין בחלה ¹³ופטורין מן המעשרות ¹⁴הלקט והשכחה והפאה הדפוק ומעשר ראשון שנטבלה תרומתו ומעשר שני והקדש שנפדו ומותר העומר ובהבאה שלא הביאה שליש רבי אליעזר אומר תבואה שלא הביאה שליש פטורה מן החלה: **ד** ¹⁵אלו חייבין במעשרות ¹⁶ופטורין מן החלה האורז והדוחן והפרגין והשומשמין והקטניות ופחות מחמשת רבעים בתבואה ¹⁷) והספוגין והדבשנין והאסקריטין וחלת המשרת והמוסוס פטורין מן החלה: **עיקר**

א חמשה דברים חייבין בחלה החמים והשעורין והכוסמין ושבולת שועל ושיפון הרי אלו חייבין בחלה ומצטרפין זה עם זה ואסורין בחדש מלפני הפסח ומלקציר לפני העומר ואם השריש קודם לעומר העומר מתירן ואם לאו אסורין עד שיבא העומר הבא: **ב** האוכל כדם כזית מצה בפסח יצא ידי חובתו בזית חמץ חייב בה כרת נתערב אחד מהם בכל המינים הרי זה עובר בפסח הנודר מן הפת ומן התבואה אסור בהם דברי רבי מאיר וחכמים אומרים הנודר מן הדגן אינו אסור אלא מן והייבין בחלה ומעשרות: **ג** אלו חייבין בחלה ופטורין מן המעשרות הלקט והשכחה והפאה הדפוק ומעשר ראשון שנטבלה תרומתו ומעשר שני והקדש שנפדו ומותר העומר ובהבאה שלא הביאה שליש רבי אליעזר אומר תבואה שלא הביאה שליש פטורה מן החלה: **ד** אלו חייבין במעשרות ופטורין מן החלה האורז והדוחן והפרגין והשומשמין והקטניות ופחות מחמשת רבעים בתבואה והספוגין והדבשנין והאסקריטין וחלת המשרת והמוסוס פטורין מן החלה: **עיקר**

א כבר נאמרו בחלות כי הכוסמים הם חמים מדבריות הכילה שועל ושיפון מינין מן השעורים והכוסמין הכוסמים מינין מן החטים (במדבר טו) והיה בחלכם תלחם תרימו חלה (במדבר טו) ואין מן (ח) לחם עוני אלא שאינחמו שלאחיה בפסח אלא בח לגת שתחמיץ מיניהן במו שנבחר כמו כן לחם הפלחה בחלה לח יהיה לגת שתחמיץ. ומצטרפין זה עם זה. עיזט שאר חלה בשיהיו מינין מקום החמשה מינין נקראין מינין תקיעה לחומה בפסח אלו לחם (במדבר טו) לחם עוני לקרבן אלו החלות שעושה בפסח מאחר שהן

ה עיסה שתחלתה ספוגנין וסופה ספוגנין פטורה מן החלה תחלתה עיסה וסופה ספוגנין חלה סופגנין וסופה עיסה חייבת בחלה ובן עקיבא חייבי: [המעיסה] (ב) ש"ס פיטרין ור' מחייבין החייבת ש"ס מחייבין ור' פוטרין חייבת תרומה ורקיק גזור ישאין לעצמו פטור לרבים בשיק חייב: ז נתהם שעשה שאור לחיך חייב בחרוסת נעשים שנתנו לתרומת רחם שאור אם אין בשל אחת מהן כשיעור פטורה מן החלה: ח עיסת (ג) הכרמים מזמן שהדריכו אוכרין ממנה חייבת בחלה ובערבון בה ומשהטפין בה ומברכין עליה יזמנין עליה ונעשית בי"ט ייצא בה אדם ידי חובתו בפסח אפאין הרועים אכירין ממנה אינה חייבת בחלה יאין מערבין בה ואין משהטפין בה ואין מברכין עליה ואין מזמנין עליה נעשית בי"ט ואין אדם יוצא בה ידי חובתו בפסח כן כך יבין כך (ה) מטמאה טומאה

ה) עיסה שתחלתה ספוגנין וסופה ספוגנין פטורה מן החלה תחלתה עיסה וסופה ספוגנין חלה סופגנין וסופה עיסה חייבת בחלה ובן עקיבא חייבי: ב) המעיסה (ב) ש"ס פיטרין ור' מחייבין החייבת ש"ס מחייבין ור' פוטרין חייבת תרומה ורקיק גזור ישאין לעצמו פטור לרבים בשיק חייב: ז נתהם שעשה שאור לחיך חייב בחרוסת נעשים שנתנו לתרומת רחם שאור אם אין בשל אחת מהן כשיעור פטורה מן החלה: ח עיסת (ג) הכרמים מזמן שהדריכו אוכרין ממנה חייבת בחלה ובערבון בה ומשהטפין בה ומברכין עליה יזמנין עליה ונעשית בי"ט ייצא בה אדם ידי חובתו בפסח אפאין הרועים אכירין ממנה אינה חייבת בחלה יאין מערבין בה ואין משהטפין בה ואין מברכין עליה ואין מזמנין עליה נעשית בי"ט ואין אדם יוצא בה ידי חובתו בפסח כן כך יבין כך (ה) מטמאה טומאה

ב) [המעיסה] (ב) ש"ס פיטרין ור' מחייבין החייבת ש"ס מחייבין ור' פוטרין חייבת תרומה ורקיק גזור ישאין לעצמו פטור לרבים בשיק חייב: ז נתהם שעשה שאור לחיך חייב בחרוסת נעשים שנתנו לתרומת רחם שאור אם אין בשל אחת מהן כשיעור פטורה מן החלה: ח עיסת (ג) הכרמים מזמן שהדריכו אוכרין ממנה חייבת בחלה ובערבון בה ומשהטפין בה ומברכין עליה יזמנין עליה ונעשית בי"ט ייצא בה אדם ידי חובתו בפסח אפאין הרועים אכירין ממנה אינה חייבת בחלה יאין מערבין בה ואין משהטפין בה ואין מברכין עליה ואין מזמנין עליה נעשית בי"ט ואין אדם יוצא בה ידי חובתו בפסח כן כך יבין כך (ה) מטמאה טומאה

ג) עיסת הכרמים מזמן שהדריכו אוכרין ממנה חייבת בחלה ובערבון בה ומשהטפין בה ומברכין עליה יזמנין עליה ונעשית בי"ט ייצא בה אדם ידי חובתו בפסח אפאין הרועים אכירין ממנה אינה חייבת בחלה יאין מערבין בה ואין משהטפין בה ואין מברכין עליה ואין מזמנין עליה נעשית בי"ט ואין אדם יוצא בה ידי חובתו בפסח כן כך יבין כך (ה) מטמאה טומאה

ד) עיסה שתחלתה ספוגנין וסופה ספוגנין פטורה מן החלה תחלתה עיסה וסופה ספוגנין חלה סופגנין וסופה עיסה חייבת בחלה ובן עקיבא חייבי: ב) המעיסה (ב) ש"ס פיטרין ור' מחייבין החייבת ש"ס מחייבין ור' פוטרין חייבת תרומה ורקיק גזור ישאין לעצמו פטור לרבים בשיק חייב: ז נתהם שעשה שאור לחיך חייב בחרוסת נעשים שנתנו לתרומת רחם שאור אם אין בשל אחת מהן כשיעור פטורה מן החלה: ח עיסת (ג) הכרמים מזמן שהדריכו אוכרין ממנה חייבת בחלה ובערבון בה ומשהטפין בה ומברכין עליה יזמנין עליה ונעשית בי"ט ייצא בה אדם ידי חובתו בפסח אפאין הרועים אכירין ממנה אינה חייבת בחלה יאין מערבין בה ואין משהטפין בה ואין מברכין עליה ואין מזמנין עליה נעשית בי"ט ואין אדם יוצא בה ידי חובתו בפסח כן כך יבין כך (ה) מטמאה טומאה

ה) עיסה שתחלתה ספוגנין וסופה ספוגנין פטורה מן החלה תחלתה עיסה וסופה ספוגנין חלה סופגנין וסופה עיסה חייבת בחלה ובן עקיבא חייבי: ב) המעיסה (ב) ש"ס פיטרין ור' מחייבין החייבת ש"ס מחייבין ור' פוטרין חייבת תרומה ורקיק גזור ישאין לעצמו פטור לרבים בשיק חייב: ז נתהם שעשה שאור לחיך חייב בחרוסת נעשים שנתנו לתרומת רחם שאור אם אין בשל אחת מהן כשיעור פטורה מן החלה: ח עיסת (ג) הכרמים מזמן שהדריכו אוכרין ממנה חייבת בחלה ובערבון בה ומשהטפין בה ומברכין עליה יזמנין עליה ונעשית בי"ט ייצא בה אדם ידי חובתו בפסח אפאין הרועים אכירין ממנה אינה חייבת בחלה יאין מערבין בה ואין משהטפין בה ואין מברכין עליה ואין מזמנין עליה נעשית בי"ט ואין אדם יוצא בה ידי חובתו בפסח כן כך יבין כך (ה) מטמאה טומאה

ו) עיסת הכרמים מזמן שהדריכו אוכרין ממנה חייבת בחלה ובערבון בה ומשהטפין בה ומברכין עליה יזמנין עליה ונעשית בי"ט ייצא בה אדם ידי חובתו בפסח אפאין הרועים אכירין ממנה אינה חייבת בחלה יאין מערבין בה ואין משהטפין בה ואין מברכין עליה ואין מזמנין עליה נעשית בי"ט ואין אדם יוצא בה ידי חובתו בפסח כן כך יבין כך (ה) מטמאה טומאה

ז) נתהם שעשה שאור לחיך חייב בחרוסת נעשים שנתנו לתרומת רחם שאור אם אין בשל אחת מהן כשיעור פטורה מן החלה: ח עיסת (ג) הכרמים מזמן שהדריכו אוכרין ממנה חייבת בחלה ובערבון בה ומשהטפין בה ומברכין עליה יזמנין עליה ונעשית בי"ט ייצא בה אדם ידי חובתו בפסח אפאין הרועים אכירין ממנה אינה חייבת בחלה יאין מערבין בה ואין משהטפין בה ואין מברכין עליה ואין מזמנין עליה נעשית בי"ט ואין אדם יוצא בה ידי חובתו בפסח כן כך יבין כך (ה) מטמאה טומאה

ח) עיסת הכרמים מזמן שהדריכו אוכרין ממנה חייבת בחלה ובערבון בה ומשהטפין בה ומברכין עליה יזמנין עליה ונעשית בי"ט ייצא בה אדם ידי חובתו בפסח אפאין הרועים אכירין ממנה אינה חייבת בחלה יאין מערבין בה ואין משהטפין בה ואין מברכין עליה ואין מזמנין עליה נעשית בי"ט ואין אדם יוצא בה ידי חובתו בפסח כן כך יבין כך (ה) מטמאה טומאה

ט) עיסת הכרמים מזמן שהדריכו אוכרין ממנה חייבת בחלה ובערבון בה ומשהטפין בה ומברכין עליה יזמנין עליה ונעשית בי"ט ייצא בה אדם ידי חובתו בפסח אפאין הרועים אכירין ממנה אינה חייבת בחלה יאין מערבין בה ואין משהטפין בה ואין מברכין עליה ואין מזמנין עליה נעשית בי"ט ואין אדם יוצא בה ידי חובתו בפסח כן כך יבין כך (ה) מטמאה טומאה

י) עיסת הכרמים מזמן שהדריכו אוכרין ממנה חייבת בחלה ובערבון בה ומשהטפין בה ומברכין עליה יזמנין עליה ונעשית בי"ט ייצא בה אדם ידי חובתו בפסח אפאין הרועים אכירין ממנה אינה חייבת בחלה יאין מערבין בה ואין משהטפין בה ואין מברכין עליה ואין מזמנין עליה נעשית בי"ט ואין אדם יוצא בה ידי חובתו בפסח כן כך יבין כך (ה) מטמאה טומאה

יא) עיסת הכרמים מזמן שהדריכו אוכרין ממנה חייבת בחלה ובערבון בה ומשהטפין בה ומברכין עליה יזמנין עליה ונעשית בי"ט ייצא בה אדם ידי חובתו בפסח אפאין הרועים אכירין ממנה אינה חייבת בחלה יאין מערבין בה ואין משהטפין בה ואין מברכין עליה ואין מזמנין עליה נעשית בי"ט ואין אדם יוצא בה ידי חובתו בפסח כן כך יבין כך (ה) מטמאה טומאה

יב) עיסת הכרמים מזמן שהדריכו אוכרין ממנה חייבת בחלה ובערבון בה ומשהטפין בה ומברכין עליה יזמנין עליה ונעשית בי"ט ייצא בה אדם ידי חובתו בפסח אפאין הרועים אכירין ממנה אינה חייבת בחלה יאין מערבין בה ואין משהטפין בה ואין מברכין עליה ואין מזמנין עליה נעשית בי"ט ואין אדם יוצא בה ידי חובתו בפסח כן כך יבין כך (ה) מטמאה טומאה

יג) עיסת הכרמים מזמן שהדריכו אוכרין ממנה חייבת בחלה ובערבון בה ומשהטפין בה ומברכין עליה יזמנין עליה ונעשית בי"ט ייצא בה אדם ידי חובתו בפסח אפאין הרועים אכירין ממנה אינה חייבת בחלה יאין מערבין בה ואין משהטפין בה ואין מברכין עליה ואין מזמנין עליה נעשית בי"ט ואין אדם יוצא בה ידי חובתו בפסח כן כך יבין כך (ה) מטמאה טומאה

יד) עיסת הכרמים מזמן שהדריכו אוכרין ממנה חייבת בחלה ובערבון בה ומשהטפין בה ומברכין עליה יזמנין עליה ונעשית בי"ט ייצא בה אדם ידי חובתו בפסח אפאין הרועים אכירין ממנה אינה חייבת בחלה יאין מערבין בה ואין משהטפין בה ואין מברכין עליה ואין מזמנין עליה נעשית בי"ט ואין אדם יוצא בה ידי חובתו בפסח כן כך יבין כך (ה) מטמאה טומאה

טו) עיסת הכרמים מזמן שהדריכו אוכרין ממנה חייבת בחלה ובערבון בה ומשהטפין בה ומברכין עליה יזמנין עליה ונעשית בי"ט ייצא בה אדם ידי חובתו בפסח אפאין הרועים אכירין ממנה אינה חייבת בחלה יאין מערבין בה ואין משהטפין בה ואין מברכין עליה ואין מזמנין עליה נעשית בי"ט ואין אדם יוצא בה ידי חובתו בפסח כן כך יבין כך (ה) מטמאה טומאה

טז) עיסת הכרמים מזמן שהדריכו אוכרין ממנה חייבת בחלה ובערבון בה ומשהטפין בה ומברכין עליה יזמנין עליה ונעשית בי"ט ייצא בה אדם ידי חובתו בפסח אפאין הרועים אכירין ממנה אינה חייבת בחלה יאין מערבין בה ואין משהטפין בה ואין מברכין עליה ואין מזמנין עליה נעשית בי"ט ואין אדם יוצא בה ידי חובתו בפסח כן כך יבין כך (ה) מטמאה טומאה

יז) עיסת הכרמים מזמן שהדריכו אוכרין ממנה חייבת בחלה ובערבון בה ומשהטפין בה ומברכין עליה יזמנין עליה ונעשית בי"ט ייצא בה אדם ידי חובתו בפסח אפאין הרועים אכירין ממנה אינה חייבת בחלה יאין מערבין בה ואין משהטפין בה ואין מברכין עליה ואין מזמנין עליה נעשית בי"ט ואין אדם יוצא בה ידי חובתו בפסח כן כך יבין כך (ה) מטמאה טומאה

יח) עיסת הכרמים מזמן שהדריכו אוכרין ממנה חייבת בחלה ובערבון בה ומשהטפין בה ומברכין עליה יזמנין עליה ונעשית בי"ט ייצא בה אדם ידי חובתו בפסח אפאין הרועים אכירין ממנה אינה חייבת בחלה יאין מערבין בה ואין משהטפין בה ואין מברכין עליה ואין מזמנין עליה נעשית בי"ט ואין אדם יוצא בה ידי חובתו בפסח כן כך יבין כך (ה) מטמאה טומאה

יט) עיסת הכרמים מזמן שהדריכו אוכרין ממנה חייבת בחלה ובערבון בה ומשהטפין בה ומברכין עליה יזמנין עליה ונעשית בי"ט ייצא בה אדם ידי חובתו בפסח אפאין הרועים אכירין ממנה אינה חייבת בחלה יאין מערבין בה ואין משהטפין בה ואין מברכין עליה ואין מזמנין עליה נעשית בי"ט ואין אדם יוצא בה ידי חובתו בפסח כן כך יבין כך (ה) מטמאה טומאה

כ) עיסת הכרמים מזמן שהדריכו אוכרין ממנה חייבת בחלה ובערבון בה ומשהטפין בה ומברכין עליה יזמנין עליה ונעשית בי"ט ייצא בה אדם ידי חובתו בפסח אפאין הרועים אכירין ממנה אינה חייבת בחלה יאין מערבין בה ואין משהטפין בה ואין מברכין עליה ואין מזמנין עליה נעשית בי"ט ואין אדם יוצא בה ידי חובתו בפסח כן כך יבין כך (ה) מטמאה טומאה

כא) עיסת הכרמים מזמן שהדריכו אוכרין ממנה חייבת בחלה ובערבון בה ומשהטפין בה ומברכין עליה יזמנין עליה ונעשית בי"ט ייצא בה אדם ידי חובתו בפסח אפאין הרועים אכירין ממנה אינה חייבת בחלה יאין מערבין בה ואין משהטפין בה ואין מברכין עליה ואין מזמנין עליה נעשית בי"ט ואין אדם יוצא בה ידי חובתו בפסח כן כך יבין כך (ה) מטמאה טומאה

כב) עיסת הכרמים מזמן שהדריכו אוכרין ממנה חייבת בחלה ובערבון בה ומשהטפין בה ומברכין עליה יזמנין עליה ונעשית בי"ט ייצא בה אדם ידי חובתו בפסח אפאין הרועים אכירין ממנה אינה חייבת בחלה יאין מערבין בה ואין משהטפין בה ואין מברכין עליה ואין מזמנין עליה נעשית בי"ט ואין אדם יוצא בה ידי חובתו בפסח כן כך יבין כך (ה) מטמאה טומאה

כג) עיסת הכרמים מזמן שהדריכו אוכרין ממנה חייבת בחלה ובערבון בה ומשהטפין בה ומברכין עליה יזמנין עליה ונעשית בי"ט ייצא בה אדם ידי חובתו בפסח אפאין הרועים אכירין ממנה אינה חייבת בחלה יאין מערבין בה ואין משהטפין בה ואין מברכין עליה ואין מזמנין עליה נעשית בי"ט ואין אדם יוצא בה ידי חובתו בפסח כן כך יבין כך (ה) מטמאה טומאה

כד) עיסת הכרמים מזמן שהדריכו אוכרין ממנה חייבת בחלה ובערבון בה ומשהטפין בה ומברכין עליה יזמנין עליה ונעשית בי"ט ייצא בה אדם ידי חובתו בפסח אפאין הרועים אכירין ממנה אינה חייבת בחלה יאין מערבין בה ואין משהטפין בה ואין מברכין עליה ואין מזמנין עליה נעשית בי"ט ואין אדם יוצא בה ידי חובתו בפסח כן כך יבין כך (ה) מטמאה טומאה

כה) עיסת הכרמים מזמן שהדריכו אוכרין ממנה חייבת בחלה ובערבון בה ומשהטפין בה ומברכין עליה יזמנין עליה ונעשית בי"ט ייצא בה אדם ידי חובתו בפסח אפאין הרועים אכירין ממנה אינה חייבת בחלה יאין מערבין בה ואין משהטפין בה ואין מברכין עליה ואין מזמנין עליה נעשית בי"ט ואין אדם יוצא בה ידי חובתו בפסח כן כך יבין כך (ה) מטמאה טומאה

כו) עיסת הכרמים מזמן שהדריכו אוכרין ממנה חייבת בחלה ובערבון בה ומשהטפין בה ומברכין עליה יזמנין עליה ונעשית בי"ט ייצא בה אדם ידי חובתו בפסח אפאין הרועים אכירין ממנה אינה חייבת בחלה יאין מערבין בה ואין משהטפין בה ואין מברכין עליה ואין מזמנין עליה נעשית בי"ט ואין אדם יוצא בה ידי חובתו בפסח כן כך יבין כך (ה) מטמאה טומאה

כז) עיסת הכרמים מזמן שהדריכו אוכרין ממנה חייבת בחלה ובערבון בה ומשהטפין בה ומברכין עליה יזמנין עליה ונעשית בי"ט ייצא בה אדם ידי חובתו בפסח אפאין הרועים אכירין ממנה אינה חייבת בחלה יאין מערבין בה ואין משהטפין בה ואין מברכין עליה ואין מזמנין עליה נעשית בי"ט ואין אדם יוצא בה ידי חובתו בפסח כן כך יבין כך (ה) מטמאה טומאה

כח) עיסת הכרמים מזמן שהדריכו אוכרין ממנה חייבת בחלה ובערבון בה ומשהטפין בה ומברכין עליה יזמנין עליה ונעשית בי"ט ייצא בה אדם ידי חובתו בפסח אפאין הרועים אכירין ממנה אינה חייבת בחלה יאין מערבין בה ואין משהטפין בה ואין מברכין עליה ואין מזמנין עליה נעשית בי"ט ואין אדם יוצא בה ידי חובתו בפסח כן כך יבין כך (ה) מטמאה טומאה

כט) עיסת הכרמים מזמן שהדריכו אוכרין ממנה חייבת בחלה ובערבון בה ומשהטפין בה ומברכין עליה יזמנין עליה ונעשית בי"ט ייצא בה אדם ידי חובתו בפסח אפאין הרועים אכירין ממנה אינה חייבת בחלה יאין מערבין בה ואין משהטפין בה ואין מברכין עליה ואין מזמנין עליה נעשית בי"ט ואין אדם יוצא בה ידי חובתו בפסח כן כך יבין כך (ה) מטמאה טומאה

ל) עיסת הכרמים מזמן שהדריכו אוכרין ממנה חייבת בחלה ובערבון בה ומשהטפין בה ומברכין עליה יזמנין עליה ונעשית בי"ט ייצא בה אדם ידי חובתו בפסח אפאין הרועים אכירין ממנה אינה חייבת בחלה יאין מערבין בה ואין משהטפין בה ואין מברכין עליה ואין מזמנין עליה נעשית בי"ט ואין אדם יוצא בה ידי חובתו בפסח כן כך יבין כך (ה) מטמאה טומאה

לא) עיסת הכרמים מזמן שהדריכו אוכרין ממנה חייבת בחלה ובערבון בה ומשהטפין בה ומברכין עליה יזמנין עליה ונעשית בי"ט ייצא בה אדם ידי חובתו בפסח אפאין הרועים אכירין ממנה אינה חייבת בחלה יאין מערבין בה ואין משהטפין בה ואין מברכין עליה ואין מזמנין עליה נעשית בי"ט ואין אדם יוצא בה ידי חובתו בפסח כן כך יבין כך (ה) מטמאה טומאה

לב) עיסת הכרמים מזמן שהדריכו אוכרין ממנה חייבת בחלה ובערבון בה ומשהטפין בה ומברכין עליה יזמנין עליה ונעשית בי"ט ייצא בה אדם ידי חובתו בפסח אפאין הרועים אכירין ממנה אינה חייבת בחלה יאין מערבין בה ואין משהטפין בה ואין מברכין עליה ואין מזמנין עליה נעשית בי"ט ואין אדם יוצא בה ידי חובתו בפסח כן כך יבין כך (ה) מטמאה טומאה

לג) עיסת הכרמים מזמן שהדריכו אוכרין ממנה חייבת בחלה ובערבון בה ומשהטפין בה ומברכין עליה יזמנין עליה ונעשית בי"ט ייצא בה אדם ידי חובתו בפסח אפאין הרועים אכירין ממנה אינה חייבת בחלה יאין מערבין בה ואין משהטפין בה ואין מברכין עליה ואין מזמנין עליה נעשית בי"ט ואין אדם יוצא בה ידי חובתו בפסח כן כך יבין כך (ה) מטמאה טומאה

לד) עיסת הכרמים מזמן שהדריכו אוכרין ממנה חייבת בחלה ובערבון בה ומשהטפין בה ומברכין עליה יזמנין עליה ונעשית בי"ט ייצא בה אדם ידי חובתו בפסח אפאין הרועים אכירין ממנה אינה חייבת בחלה יאין מערבין בה ואין משהטפין בה ואין מברכין עליה ואין מזמנין עליה נעשית בי"ט ואין אדם יוצא בה ידי חובתו בפסח כן כך יבין כך (ה) מטמאה טומאה

לה) עיסת הכרמים מזמן שהדריכו אוכרין ממנה חייבת בחלה ובערבון בה ומשהטפין בה ומברכין עליה יזמנין עליה ונעשית בי"ט ייצא בה אדם ידי חובתו בפסח אפאין הרועים אכירין ממנה אינה חייבת בחלה יאין מערבין בה ואין משהטפין בה ואין מברכין עליה ואין מזמנין עליה נעשית בי"ט ואין אדם יוצא בה ידי חובתו בפסח כן כך יבין כך (ה) מטמאה טומאה

לו) עיסת הכרמים מזמן שהדריכו אוכרין ממנה חייבת בחלה ובערבון בה ומשהטפין בה ומברכין עליה יזמנין עליה ונעשית בי"ט ייצא בה אדם ידי חובתו בפסח אפאין הרועים אכירין ממנה אינה חייבת בחלה יאין מערבין בה ואין משהטפין בה ואין מברכין עליה ואין מזמנין עליה נעשית בי"ט ואין אדם יוצא בה ידי חובתו בפסח כן כך יבין כך (ה) מטמאה טומאה

לז) עיסת הכרמים מזמן שהדריכו אוכרין ממנה חייבת בחלה ובערבון בה ומשהטפין בה ומברכין עליה יזמנין עליה ונעשית בי"ט ייצא בה אדם ידי חובתו בפסח אפאין הרועים אכירין ממנה אינה חייבת בחלה יאין מערבין בה ואין משהטפין בה ואין מברכין עליה ואין מזמנין עליה נעשית בי"ט ואין אדם יוצא בה ידי חובתו בפסח כן כך יבין כך (ה) מטמאה טומאה

לח) עיסת הכרמים מזמן שהדריכו אוכרין ממנה חייבת בחלה ובערבון בה ומשהטפין בה ומברכין עליה יזמנין עליה ונעשית בי"ט ייצא בה אדם ידי חובתו בפסח אפאין הרועים אכירין ממנה אינה חייבת בחלה יאין מערבין בה ואין משהטפין בה ואין מברכין עליה ואין מזמנין עליה נעשית בי"ט ואין אדם יוצא בה ידי חובתו בפסח כן כך יבין כך (ה) מטמאה טומאה

לט) עיסת הכרמים מזמן שהדריכו אוכרין ממנה חייבת בחלה ובערבון בה ומשהטפין בה ומברכין עליה יזמנין עליה ונעשית בי"ט ייצא בה אדם ידי חובתו בפסח אפאין הרועים אכירין ממנה אינה חייבת בחלה יאין מערבין בה ואין משהטפין בה ואין מברכין עליה ואין מזמנין עליה נעשית בי"ט ואין אדם יוצא בה ידי חובתו בפסח כן כך יבין כך (ה) מטמאה טומאה

מ) עיסת הכרמים מזמן שהדריכו אוכרין ממנה חייבת בחלה ובערבון בה ומשהטפין בה ומברכין עליה יזמנין עליה ונעשית בי"ט ייצא בה אדם ידי חובתו בפסח אפאין הרועים אכירין ממנה אינה חייבת בחלה יאין מערבין בה ואין משהטפין בה ואין מברכין עליה ואין מזמנין עליה נעשית בי"ט ואין אדם יוצא בה ידי חובתו בפסח כן כך יבין כך (ה) מטמאה טומאה

מא) עיסת הכרמים מזמן שהדריכו אוכרין ממנה חייבת בחלה ובערבון בה ומשהטפין בה ומברכין עליה יזמנין עליה ונעשית בי"ט ייצא בה אדם ידי חובתו בפסח אפאין הרועים אכירין ממנה אינה חייבת בחלה יאין מערבין בה ואין משהטפין בה ואין מברכין עליה ואין מזמנין עליה נעשית בי"ט ואין אדם יוצא בה ידי חובתו בפסח כן כך יבין כך (ה) מטמאה טומאה

מב) עיסת הכרמים מזמן שהדריכו אוכרין ממנה חייבת בחלה ובערבון בה ומשהטפין בה ומברכין עליה יזמנין עליה ונעשית בי"ט ייצא בה אדם ידי חובתו בפסח אפאין הרועים אכירין ממנה אינה חייבת בחלה יאין מערבין בה ואין משהטפין בה ואין מברכין עליה ואין מזמנין עליה נעשית בי"ט ואין אדם יוצא בה ידי חובתו בפסח כן כך יבין כך (ה) מטמאה טומאה

מג) עיסת הכרמים מזמן שהדריכו אוכרין ממנה חייבת בחלה ובערבון בה ומשהטפין בה ומברכין עליה יזמנין עליה ונעשית בי"ט ייצא בה אדם ידי חובתו בפסח אפאין הרועים אכירין ממנה אינה חייבת בחלה יאין מערבין בה ואין משהטפין בה ואין מברכין עליה ואין מזמנין עליה נעשית בי"ט ואין אדם יוצא בה ידי חובתו בפסח כן כך יבין כך (ה) מטמאה טומאה

מד) עיסת הכרמים מזמן שהדריכו אוכרין ממנה חייבת בחלה ובערבון בה ומשהטפין בה ומברכין עליה יזמנין עליה ונעשית בי"ט ייצא בה אדם ידי חובתו בפסח אפאין הרועים אכירין ממנה אינה חייבת בחלה יאין מערבין בה ואין משהטפין בה ואין מברכין עליה ואין מזמנין עליה נעשית בי"ט ואין אדם יוצא בה ידי חובתו בפסח כן כך יבין כך (ה) מטמאה טומאה

מה) עיסת הכרמים מזמן שהדריכו אוכרין ממנה חייבת בחלה ובערבון בה ומשהטפין בה ומברכין עליה יזמנין עליה ונעשית בי"ט ייצא בה אדם ידי חובתו בפסח אפאין הרועים אכירין ממנה אינה חייבת בחלה יאין מערבין בה ואין משהטפין בה ואין מברכין עליה ואין מזמנין עליה נעשית בי"ט ואין אדם יוצא בה ידי חובתו בפסח כן כך יבין כך (ה) מטמאה טומאה

מו) עיסת הכרמים מזמן שהדריכו אוכרין ממנה חייבת בחלה ובערבון בה ומשהטפין בה ומברכין עליה יזמנין עליה ונעשית בי"ט ייצא בה אדם ידי חובתו בפסח אפאין הרועים אכירין ממנה אינה חייבת בחלה יאין מערבין בה ואין משהטפין בה ואין מברכין עליה ואין מזמנין עליה נעשית בי"ט ואין אדם יוצא בה ידי חובתו בפסח כן כך יבין כך (ה) מטמאה טומאה

מז) עיסת הכרמים מזמן שהדריכו אוכרין ממנה חייבת בחלה ובערבון בה ומשהטפין בה ומברכין עליה יזמנין עליה ונעשית בי"ט ייצא בה אדם ידי חובתו בפסח אפאין הרועים אכירין ממנה אינה חייבת בחלה יאין מערבין בה ואין משהטפין בה ואין מברכין עליה ואין מזמנין עליה נעשית בי"ט ואין אדם יוצא בה ידי חובתו בפסח כן כך יבין כך (ה) מטמאה טומאה

מח) עיסת הכרמים מזמן שהדריכו אוכרין ממנה חייבת בחלה ובערבון בה ומשהטפין בה ומברכין עליה יזמנין עליה ונעשית בי"ט ייצא בה אדם ידי חובתו בפסח אפאין הרועים אכירין ממנה אינה חייבת בחלה יאין מערבין בה ואין משהטפין בה ואין מברכין עליה ואין מזמנין עליה נעשית בי"ט ואין אדם יוצא בה ידי חובתו בפסח כן כך יבין כך (ה) מטמאה טומאה

מט) עיסת הכרמים מזמן שהדריכו אוכרין ממנה חייבת בחלה ובערבון בה ומשהטפין בה ומברכין עליה יזמנין עליה ונעשית בי"ט ייצא בה אדם ידי חובתו בפסח אפאין הרועים אכירין ממנה אינה חייבת בחלה יאין מערבין בה ואין משהטפין בה ואין מברכין עליה ואין מזמנין עליה נעשית בי"ט ואין אדם יוצא בה ידי חובתו בפסח כן כך יבין כך (ה) מטמאה טומאה

נ) עיסת הכרמים מזמן שהדריכו אוכרין ממנה חייבת בחלה ובערבון בה ומשהטפין בה ומברכין עליה יזמנין עליה ונעשית בי"ט ייצא בה אדם ידי חובתו בפסח אפאין הרועים אכירין ממנה אינה חייבת בחלה יאין מערבין בה ואין משהטפין בה ואין מברכין עליה ואין מזמנין עליה נעשית בי"ט ואין אדם יוצא בה ידי חובתו בפסח כן כך יבין כך (ה) מטמאה טומאה

נא) עיסת הכרמים מזמן שהדריכו אוכרין ממנה חייבת בחלה ובערבון בה ומשהטפין בה ומברכין עליה יזמנין עליה ונעשית בי"ט ייצא בה אדם ידי חובתו בפסח אפאין הרועים אכירין ממנה אינה חייבת בחלה יאין מערבין בה ואין משהטפין בה ואין מברכין עליה ואין מזמנין עליה נעשית בי"ט ואין אדם יוצא בה ידי חובתו בפסח כן כך יבין כך (ה) מטמאה טומאה

נב) עיסת הכרמים מזמן שהדריכו אוכרין ממנה חייבת בחלה ובערבון בה ומשהטפין בה ומברכין עליה יזמנין עליה ונעשית בי"ט ייצא בה אדם ידי חובתו בפסח אפאין הרועים אכירין ממנה אינה חייבת בחלה יאין מערבין בה ואין משהטפין בה ואין מברכין עליה ואין מזמנין עליה נעשית בי"ט ואין אדם יוצא בה ידי חובתו בפסח כן כך יבין כך (ה) מטמאה טומאה

נג) עיסת הכרמים מזמן שהדריכו אוכרין ממנה חייבת בחלה ובערבון בה ומשהטפין בה ומברכין עליה יזמנין עליה ונעשית בי"ט ייצא בה אדם ידי חובתו בפסח אפאין הרועים אכירין ממנה אינה חייבת בחלה יאין מערבין בה ואין משהטפין בה ואין מברכין עליה ואין מזמנין עליה נעשית בי"ט ואין אדם יוצא בה ידי חובתו בפסח כן כך יבין כך (ה) מטמאה טומאה

נד) עיסת הכרמים מזמן שהדריכו אוכרין ממנה חייבת בחלה ובערבון בה ומשהטפין בה ומברכין עליה יזמנין עליה ונעשית בי"ט ייצא בה אדם ידי חובתו בפסח אפאין הרועים אכירין ממנה אינה חייבת בחלה יאין מערבין בה ואין משהטפין בה ואין מברכין עליה ואין מזמנין עליה נעשית בי"ט ואין אדם יוצא בה ידי חובתו בפסח כן כך יבין כך (ה) מטמאה טומאה

נה) עיסת הכרמים מזמן שהדריכו אוכרין ממנה חייבת בחלה ובערבון בה ומשהטפין בה ומברכין עליה יזמנין עליה ונעשית בי"ט ייצא בה אדם ידי חובתו בפסח אפאין הרועים אכירין ממנה אינה חייבת בחלה יאין מערבין בה ואין משהטפין בה ואין מברכין עליה ואין מזמנין עליה נעשית בי"ט ואין אדם יוצא בה ידי חובתו בפסח כן כך יבין כך (ה) מטמאה טומאה

נו) עיסת הכרמים מזמן שהדריכו אוכרין ממנה חייבת בחלה ובערבון בה ומשהטפין בה ומברכין עליה יזמנין עליה ונעשית בי"ט ייצא בה אדם ידי חובתו בפסח אפאין הרועים אכירין ממנה אינה חייבת בחלה יאין מערבין בה ואין משהטפין בה ואין מברכין עליה ואין מזמנין עליה נעשית בי"ט ואין אדם יוצא בה ידי חובתו בפסח כן כך יבין כך (ה) מטמאה טומאה

נז) עיסת הכרמים מזמן שהדריכו אוכרין ממנה חייבת בחלה ובערבון בה ומשהטפין בה ומברכין עליה יזמנין עליה ונעשית בי"ט ייצא בה אדם ידי חובתו בפסח אפאין הרועים אכירין ממנה אינה חייבת בחלה יאין מערבין בה ואין משהטפין בה ואין מברכין עליה ואין מזמנין עליה נעשית בי"ט ואין אדם יוצא בה ידי חובתו בפסח כן כך יבין כך (ה) מטמאה טומאה

נח) עיסת הכרמים מזמן שהדריכו אוכרין ממנה חייבת בחלה ובערבון בה ומשהטפין בה ומברכין עליה יזמנין עליה ונעשית בי"ט ייצא בה אדם ידי חובתו בפסח אפאין הרועים אכירין ממנה אינה חייבת בחלה יאין מערבין בה ואין משהטפין בה ואין מברכין עליה ואין מזמנין עליה נעשית בי"ט ואין אדם יוצא בה ידי חובתו בפסח כן כך יבין כך (ה) מטמאה טומאה

נט) עיסת הכרמים מזמן שהדריכו אוכרין ממנה חייבת בחלה ובערבון בה ומשהטפין בה ומברכין עליה יזמנין עליה ונעשית בי"ט ייצא בה אדם ידי חובתו בפסח אפאין הרועים אכירין ממנה אינה חייבת בחלה יאין מערבין בה ואין משהטפין בה ואין מברכין עליה ואין מזמנין עליה נעשית בי"ט ואין אדם יוצא בה ידי חובתו בפסח כן כך יבין כך (ה) מטמאה טומאה

ס) עיסת הכרמים מזמן שהדריכו אוכרין ממנה חייבת בחלה ובערבון בה ומשהטפין בה ומברכין עליה יזמנין עליה ונעשית בי"ט ייצא בה אדם ידי חובתו בפסח אפאין הרועים אכירין ממנה אינה חייבת בחלה יאין מערבין בה ואין משהטפין בה ואין מברכין עליה ואין מזמנין עליה נעשית בי"ט ואין אדם יוצא בה ידי חובתו בפסח כן כך יבין כך (ה) מטמאה טומאה

סא) עיסת הכרמים מזמן שהדריכו אוכרין ממנה חייבת בחלה ובערבון בה ומשהטפין בה ומברכין עליה יזמנין עליה ונעשית בי"ט ייצא בה אדם ידי חובתו בפסח אפאין הרועים אכירין ממנה אינה חייבת בחלה יאין מערבין בה ואין משהטפין בה ואין מברכין עליה ואין מזמנין עליה נעשית בי"ט ואין אדם יוצא בה ידי חובתו בפסח כן כך יבין כך (ה) מטמאה טומאה

סב) עיסת הכרמים מזמן שהדריכו אוכרין ממנה חייבת בחלה ובערבון בה ומשהטפין בה ומברכין עליה יזמנין עליה ונעשית בי"ט ייצא בה אדם ידי חובתו בפסח אפאין הרועים אכירין ממנה אינה חייבת בחלה יאין מערבין בה ואין משהטפין בה ואין מברכין עליה ואין מזמנין עליה נעשית בי"ט ואין אדם יוצא בה ידי חובתו בפסח כן כך יבין כך (ה) מטמאה טומאה

סג) עיסת הכרמים מזמן שהדריכו אוכרין ממנה חייבת בחלה ובערבון בה ומשהטפין בה ומברכין עליה יזמנין עליה ונעשית בי"ט ייצא בה אדם ידי חובתו בפסח אפאין הרועים אכירין ממנה אינה חייבת בחלה יאין מערבין בה ואין משהטפין בה ואין מברכין עליה ואין מזמנין עליה נעשית בי"ט ואין אדם יוצא בה ידי חובתו בפסח כן כך יבין כך (ה) מטמאה טומאה

סד) עיסת הכרמים מזמן שהדריכו אוכרין ממנה חייבת בחלה ובערבון בה ומשהטפין בה ומברכין עליה יזמנין עליה ונעשית בי"ט ייצא בה אדם ידי חובתו בפסח אפאין הרועים אכירין ממנה אינה חייבת בחלה יאין מערבין בה ואין משהטפין בה ואין מברכין עליה ואין מזמנין עליה נעשית בי"ט ואין אדם יוצא בה ידי חובתו בפסח כן כך יבין כך (ה) מטמאה טומאה

סה) עיסת הכרמים מזמן שהדריכו אוכרין ממנה חייבת בחלה ובערבון בה ומשהטפין בה ומברכין עליה יזמנין עליה ונעשית בי"ט ייצא בה אדם ידי חובתו בפסח אפאין הרועים אכירין ממנה אינה חייבת בחלה יאין מערבין בה ואין משהטפין בה

אוכלין: ט התחילה חיבין עליה מיתה והושיט ואשורין לזרים יהודה חיבין עליה מיתה והושיט ואשורין לזרים שמשי ואין נוטרין מן המחר על המחר אראה מן המוקף ומן הכלי לכלי ומן הכלי לחוץ ונתן מהן לחולין ולבהמה ולשרפה ולטמא ולהוציא מן המחר על המחר אראה מן המוקף ומן הכלי לכלי ומן הכלי לחוץ ונתן מהן לחולין ולבהמה ולשרפה ולטמא ולהוציא ועירין באחד יכאה ושעונין רחיצת ידים והערב

ואל יעשנה במומאה ורבי עקיבא אומר יעשנה במומאה ואל יעשנה קבים שכשם שזוא קורה למהורה כך הוא קורא למומאה לו קורא חלה "בשם ולו קורא חלה "בשם אבל קבים אין לדם חלק "בשם: ך "העושה עיסתו קבים וענגען זה בזה פטורים מן החלה עד ששישו רבי אליעזר ו) אומר אף הרחוה ונותן לכל הכל מצרפן לחלה: ך "המשרש חלתו ז) קמח אינה חלה ונזל ביד כהן העיסה עצמה חייבת בחלה הקמח אם יש בו כשיעור חייבת בחלה ואפורה לזרים דברי ר' יהושע אומרי לו מעשה וקפשה זקן זר אכר לדם אף הוא כלקל לעיסו ותיקן לאחרים: ך "חמשת רבעים נ) קמח חייבין בחלה "הם ושאורין וסובין ומורסנין חמשת רבעים חייבין נימל מורסנין מתוכן וחוצ לתוכן הרי אלו פטורין: ך "שיער החלה ז) אחד מעשרים וארבעה העושה עיסה לעצמו והעושה למשרה בנו אחד מעשרים וארבעה נותנים שזוא עושה למכור בשוק וכן האשה שזיא עושה למכור בשוק אחד מארבעים ושנה נמצאת עיסתה שנונת או אנשה אחד מארבעים ושנה

עמח חיטה כיצו וכין חיים יוצר מלכנ מקום הגזם ונטענו ולנה מלא קנים שש בשומאה לכל לו יום מלא קנים שש ביוצא מזה ובכר מלרני שיעור הקב וכן מין מפרימין ומלו לפניו לחלריו נקרא מים מלא קנים ריצוי מהם כיוצר מועמה לנל לם היה כיצו וכין הגזם וכיצו הגזם לפניו מלרנע מלין לו פרוס לשוכר לו ללום בשומאה ולין ולנה כרני מלינה: ך קבים הנזכרים בכלין בית הלוכה יש (ם): בזמן שיעור חלה ושד מלכר על פי כזה לפרק ומחר ונעשו לו בזה ר"ל בעת החפיה שנעשו לנל שכשיגלה שלין חייבות בחלה עד שלרבנן לנלות שלין חייבות בחלה עד שיחזרו למלר שלם בו בלרך הזמין מלה בעבין לחה לחה ולפה שהם יבשים שלין חייבות בחלה לחה לחה ומלבנלו שלין בפל לחה בחלה ע"פ שלין מעשות ח בזו חייב להוליח מהן חלה לחה לחפיה וכן ביולחי בעמלת שלשה שהיא חייבת בחלה עד ש"ם ה מלכין לחלה ולליכה כרני מלינה: ך "העיסה עלמה חייבת בחלה.

עין משפט נר מצוה

ה א ב מיי' פ"ו מהל' מאכלות בסורים סי"ג סמ"ג עשין נ"ד טוש"ע יו"ד סי' ס"ג סעיף ג':

ו ג מיי' פ"ח מהל' כלי' ה"ח סמ"ג עשין קמ"ו טוש"ע יו"ד סי' שכ"ג סעיף ג':

ז ד מיי' פ"ג מהל' מעשה הקרבנות ה"ח סמ"ג עשין מ' טוש"ע יו"ד סי' שכ"ט סעיף ג':

ח ה מיי' שם הלכה יח טוש"ע שם סעיף ג:

ט ו מיי' פ"א מהל' מאכלות בסורים הלכה כ טוש"ע יו"ד סי' שכ"ט סעיף ג:

פי' מרדכי בן בלבי צדק

ואל יעשנה במומאה. פי' אל יעשנה בריוח שלא יהא חלה ראויה לכהן ושמאה ורבי עקיבא אומר יעשנה במומאה ואל יעשנה קבים שכשם שזוא קורא למהורה כך הוא קורא למומאה לו קורא חלה "בשם ולו קורא חלה "בשם אבל קבים אין לדם חלק "בשם. ר' יהושע בן קרחה אומר יעשנה קבים שכשם שזוא קורא למהורה כך הוא קורא למומאה לו קורא חלה "בשם ולו קורא חלה "בשם אבל קבים אין לדם חלק "בשם. ר' עקיבא אומר יעשנה קבים שכשם שזוא קורא למהורה כך הוא קורא למומאה לו קורא חלה "בשם ולו קורא חלה "בשם אבל קבים אין לדם חלק "בשם. ר' יהושע אומר יעשנה במומאה ואל

על דברי חכמים לה יקלו עליה ג אי"ה ח נשלח רב אסכור על הטיח ולא חיישינן לחשבי חכם חמיש כלפיים כנ"ב דחיישינן מעשה שלא יהיה כדי חלה בפחות מהן חוזר ואיטיח כדי חלה בשבר ד שפחות מכביצה לא יקפיד כשם (סוטה ב) שרב ואמרו לישראל שכבשו רחמנא בשביל שיעשו רחמנא בשביל שיעשו כלומר כל שהוא לשם מצוה יהיה מצליח ויצליח בידו ואם לאו לא ה"ג

"נטמאת מזידה אחד מעשרים וארבעה כדי שלא יהא חוטא נשבר: ח "רבי אליעזר אומר ג) נטיית מן המחובר על המטה ביציד עיסה מהודה ועיסה טבאה נוטל כדי חלה מעיסה שלא הורם חלתה ונותן פרוסת מכבייצה באמצע כדי שיטול מן המשקה "וחכמים אוסרין:

פרק שלישי

א אובלין "יראי מן העיסה עד שתתגלגל בחמים והטמטם בשעורים "ונלגה בחמים ושיבולת בשעורים האוכל ממנו חייב ב מיתה "כיון "שהיא נותנת את הסים מבערת חלתה "ובלבד "שיהא שם חמשה רבעי קמח: ב "נרמשה עיסתה עד שלא נילגה פטורה "שהמדוש פטור (ר) ומשנילגה חייבת נולד לה "קפק טובא" עד שלא נילגה תעשה במיאה ומשנילגה תעשה בחדרה: ג "רבקדישה עיסתה ועד שלא נילגה ופרשה חייבת ומשנילגה פרשה חייבת "הקדישתה עד שלא נילגה ונילגה הגזבר ואחר כך פרשה פטורה שבשעת חובתה היתה פטורה: ד "ציוה בו (ר) "המקדיש פירותיו עד שלא באו לעין המעשרות ופרשן חייבים ומשבאו לעין המעשרות ופרשן פטורין "הקדישן עד שלא נגמרו ונגמר הגזבר ואחר כך פרשן פטורין שבשעת חובתה היו פטורין: ה "נברי שנתן לישראל לעשות לו עיסה פטורה כן

משאר מי הקרבן מעריבה קמח אלף ולוג שמן ולוג תרומה ומחזיר ידיו ומגיש ואם לאו לא ה"ג ב"מיתו מעריבה קמח אלף ולוג שמן ולוג תרומה ומחזיר ידיו ומגיש ואם לאו לא ה"ג ב"מיתו ומשמטם. פי' שתיכון תוקם קלקום בקלקום עד שיהיו נוף אחד: האובל ממנו חייב מיתה. ל"א שהיו עכל ואוכל בתוכה חמים חענבה חלתה. בין שהוא נותנת חמים חענבה חלתה, ולפי עני אי משאר מי הקרבן מעריבה קמח אלף ולוג שמן ולוג תרומה ומחזיר ידיו ומגיש ואם לאו לא ה"ג ב"מיתו ומשמטם. פי' שתיכון תוקם קלקום בקלקום עד שיהיו נוף אחד: האובל ממנו חייב מיתה. ל"א שהיו עכל ואוכל בתוכה חמים חענבה חלתה. בין שהוא נותנת חמים חענבה חלתה, ולפי עני אי

א עד שתתגלגל פי' עד שתתערב וחטטמם. פי' שתיכון תוקם קלקום בקלקום עד שיהיו נוף אחד: האובל ממנו חייב מיתה. ל"א שהיו עכל ואוכל בתוכה חמים חענבה חלתה. בין שהוא נותנת חמים חענבה חלתה, ולפי עני אי

ט) פוסק קף ג ט) ג"ב ק"ב ב ע"ב ופ"ב ק"ב ב ע"ב ופ"ב ק"ב ב ע"ב ופ

מן חלה נתנה לו מתנה עד שיאכל חייב
ומשלגלל פטור התעשה עיסה עם הנכרי אם אין
בישראל כשיעור חלה עיסה פטורה מן החלה:
ד (כך ח) שנתעייר והיתה לו עיסה נעשית עד
שיאכל עיסה פטור ואינו מעתעייר חייב ואם ספק
חייב (ז) ואין חייבין עליה חומש רבי עקיבא
אומר הכל לרוח אחד הקדימה בתנור:
ה התעשה (ט) עיסה מן התרומה ומן הארור אם יש
בה טעם דגן חייבת בחלה ויוצא בה אדם ידי
חובתו בפסח ואם אין בה טעם דגן אינה
חייבת בחלה ואין אדם יוצא בה ידי חובתו
בפסח: ו (ך) הטעל שאור מעיסה שלא הורמה
חלתה ונתן לתוך עיסה שהורמה חלתה אם יש
לו פרנסה ממקום אחר מוציא לפי חשבון ואם
לאו מוציא חלה אחת על הכל: ז (ל) כיצא בו
יותי מסיק שנתערבו עם יותי נקוף עובי כציר
עם עובי שלשות אם יש לו פרנסה ממקום אחר
מוציא לפי חשבון ואם לאו מוציא רובשה
ותרובשת מעשר לכל והשאר מעשר ומעשר שני
לפי חשבון: ח הטעל שאור מעיסת חמש ונתן
לתוך עיסת אורז אם יש בה טעם דגן חייבת
בחלה ואם לאו פטורה אם כן למה אמרו (מ) המבל
אסר כל שדוא במינו ושלא במינו נותן טעם:

פרק רביעי

א שתי נשים שעשו שני קבים וננעו זה בזה
אפילו הם מכין אחד פטורין ובזמן
שהם שני אשה אחת מן במטי חייב ושלא
במינו פטור: ב (ס) איזה הוא מין במינו החטים

מן החלה נתנה לו מתנה עד שיאכל חייב. ה"ז כתב המאסף תפיריה טיבול. נ"ב נראיה מה שלא נתעייר רוצה נו נתעלגלה כעיסה ושנטמאת בשטורים: ואם עלו ספק אם קדם שנתעייר עשנות או לאחר שנתעייר חייבת בחלה ואיכא למיחש לשהיה שבמנע אלא חייב מספק שמא ספק ושנתעייר חייבת ועליו ברחיים וכבר נתיבה מן החלה ואפילו הכי חייבת בחלה מספק ואין לומר לאחר שנתעייר נתחר. מן שנתעייר הקדם שיקרמו מי שפה כיצד חייב בחלה כו' ר' עקיבא אומר כולה מלילין מלישתן מי שפה כיצד חייב בחלה מלילין מלישתן מי שפה ונראה זה היה שעת שניית הלחן ובו נראה מלעשו בספרי לאחר נשם לון מפרשין נה שהעשר שלא הורמה חלתה חייב הוא שהרי אינו יכול לאכלה אלא אחר שתורם חלתה ואין אדם יוצא בה ידי חובתו בפסח הלת בתוכה החיים ולחן אחרת מלכלה. ח אם יש לו פרנסה ותקן אחר מוציא לפי חשבון. ניזכר כי יתכן שהיה לו פרנסה ושכח ולא הוציא ולכן אמרו שמוציא לפי חשבון ואם לאו מוציא חלה אחת על הכל. ט זיתי מסיק. הם הזיתים שנלקטין בעיר בתים שהם בעלי הקרקעות וכבר ביארתי פעמים (פלה פרק ה' מ"ח) כי בלקיטת הזיתים יקדת בלשון הכתוב יסוקה ויתי נקוף שהם הזיתים שנעשים ונראר בשקר אות שלשה (דברים כ"ד כ') ויתי נקוף ובצלצול הזה תיבין בקרקעות בתים שבתוכת בתוכת פלה (פ"ה משנה ו') וכשהגיעו זיתי נקוף שתין מהזיתים בתוכתו ובקרקעות שם זיתי תכיס שהן בתים שהם יש בם אלו זיתים תחים מלבד זיתי שתין מהזיתים שבקרקעות והכתוב מחייב לנקוף זיתי תכיס מהזיתים שבקרקעות ויש מהם שתעשרות והכתוב מחייב לנקוף זיתי תכיס שבקרקעות שבתים שהם מקום הקבורות ויש עניין אמרם בפ' תכשין זיתים ואם הין הלוז זיתים תחים ויש מן הזיתים שתעשרים ברוחים ותרומת הזיתים כגון זיתי שתין ואחת מהם שיעור הרבה ואיכא בני לפי שהגן מעשר כמעשרים ואם יש לו שדה אחת ונתן מן הזיתים שתעשר ברוחים

אינן מצטרפות עם הבי אלא עם הבוסמין השעורין מצטרפיה עם הבי חוץ מן החמשה
ר' יוחנן בן נורי אומר שאר המינים מצטרפין זה עם זה: ג שני קבים וקב אורז או קב
תרומה באמצע אינן מצטרפין רבי שמעון
חילוי באמצע מצטרפים שבבר נתחייב בחלה:
ד קב חמים יקב יין שנשבו זה בזה רבי ישמעאל
אומר יטול מן האמצע יחכמים אומרים הניטל
חלה מן הקב רבי עקיבא אומר חלה יחכמים
אומרים אינה חלה: ה שני קבים שנטרח
חירטו של זה בפני עצמו ושל זה בפני עצמו
הזר ועישאו עיסה אחת ר' עקיבא פוטר יחכמים
מחייבין נמצא השתרי קיל: ו נטל אדם כדי
חרה מעיסה שלא הורכה חלתה (א) לעישהו
בטהרה לחזיה מפריש עליה ומוליך חלת דמאי
עד שתטרף שחרית דמאי נטלה מן הבוקר על
הטמא וישלא מן הטוב: ז ישראל שהיו אריסין
לכותי בסוריא רבי אליעזר מחייב פירותיהם
במעשרות ובשבועית יורבן גמליאל פוטר
רבן גמליאל אומר שתי חלות בסוריא ורבי
אליעזר אומר חלה אחת אחזו קיולו של רבן
גמליאל וקיולו של ר"א חזרו ונתנו בדברי רבן

ר' יוחנן בן נורי אומר שאר מינים מצטרפין זה עם זה. ר"ש שמעון אומר אף מינין מצטרפין זה עם זה. ר' יוחנן בן נורי לשיטתו דאמר ר' יוחנן בן נורי מימיו לא שמעתי שאר מינין מצטרפין זה עם זה. ירושלמי (גליק ח) היה מעיד בשלשה בזה אחר זה אומר חזקה שהוא נאמן לומר אחד מהן נתחייב בחלה ואחד מהן לא נתחייב בחלה ואחד מהן לא יודע אם נתחייב אם לא נתחייב הרי זה יתיישב בשלשתן ואם לאו הרי זה יתיישב בשנים מהן ואם אמ

ג) מ"ק ד"ה ואי, ב"ב קכ"ג ע"ב ד"ה ואי, ב"ק ק"ב ע"ב ד"ה ואי, ב"מ ל"ג ע"ב ד"ה ואי, ב"ב ל"ג ע"ב ד"ה ואי, ב"ב ל"ג ע"ב ד"ה ואי, ב"ב

ר"ע מהיר ... ויכם ניחוליני (סם) ר"ע לעייר דאיר ניכסת דעבר ע"י ב' שני (ד"ד) ניכסין כל מעשיהן בטומאה וחכמים אומרים דניכני נזה אוכל ונזה על הכהניה ע"י יוסי בר בון ניתני לעזרן ר' חנינא בשומאה ואפרש ניהוכל: ואיתני (ב"ב כל) ויכו ניוסי דוד ניעב אלם ב"ש ב"ה מחוקה לאדם ר' יוסי בר בון ניתני לעזרן ר' חנינא בשומאה ואפרש ניהוכל: ואיתני (ב"ב כל) ויכו ניוסי דוד ניעב אלם ב"ש ב"ה מחוקה לאדם

ג יא אישׁ מקוּם ... מאדן ר' יוחנן ניתני לעזרן ר' חנינא בשומאה ואפרש ניהוכל: ואיתני (ב"ב כל) ויכו ניוסי דוד ניעב אלם ב"ש ב"ה מחוקה לאדם

שתי נשים פרק רביעי חלה

תוספות א"ו

ד"ה והכברות ניכ) ר' יהודה אומר בכברות כרשיני תרומה ר' עקיבא מטיר וחכמים אומרים: ג נראוי איש הקיע הביא חלות מביתר ולא קבלו ממנו אנשי אלכסנדריא הביאו חלותיהם מאלכסנדריא ולא קבלו מהם אנשי רר צבועים הביאו בכורותיהם קודם לעזרת ולא קבלו מהם מפני החשוד שבחשודה וחוזר הקציר בכורי מעשיך אשר תזרע בשדה: יא בן אטינוס ה) העלה בכורות מבבל ולא קבלו ממנו יוסף הבזן הביא בכורי יין ושכן ולא קבלו ממנו אף הוא העלה את בניו ובני ביתו עישית פסח קטן בירושלים והחזירוהו שיא יקבע הדבר חובה אריסטון הביא בכורין (ג) מאפמיא וקבלו ממנו מפני שאבירושלים: הקנה בסוריא כקונה בפרוזבל ו) סליקא לה מסכת חלה

פרק ראשון ערלה

א הנוטע ח) אלסיון ורקדות פטור בן הערלה ר' יוסי אוסר ב אפילו אמר הפנימי למאכל והחיצון לסיו הפנימי חייב החיצון פטור: ב [ד]עת שבאו אבותינו לארץ נטעו פטור נטעו אע"פ שלא בבשו חייב ג) הנוטע

א א"ר יוסי אמר ר' יוחנן ניתני לעזרן ר' חנינא בשומאה ואפרש ניהוכל: ב ר' יוסי אומר אפילו אמר הפנימי למאכל והחיצון לסיו הפנימי חייב החיצון פטור: ב [ד]עת שבאו אבותינו לארץ נטעו פטור נטעו אע"פ שלא בבשו חייב ג) הנוטע

ת"ח חוזה את הכלים ואת הבגדים ואת הבתים ואת השדות ואת הכרמים ואת הגנות ואת הפרדסים ואת הבורות ואת השיחין ואת המערות ואת המגרות ואת הסלעים ואת הבקעות ואת הגבעות ואת ההרים ואת הגיא ואת הנחל ואת הכנרת ואת ים הגדול ואת ים הדרומי ואת ים המלח ואת ים הגדול ואת ים הדרומי ואת ים המלח

ת"ח חוזה את הכלים ואת הבגדים ואת הבתים ואת השדות ואת הכרמים ואת הגנות ואת הפרדסים ואת הבורות ואת השיחין ואת המערות ואת המגרות ואת הסלעים ואת הבקעות ואת הגבעות ואת ההרים ואת הגיא ואת הנחל ואת הכנרת ואת ים הגדול ואת ים הדרומי ואת ים המלח

ת"ח חוזה את הכלים ואת הבגדים ואת הבתים ואת השדות ואת הכרמים ואת הגנות ואת הפרדסים ואת הבורות ואת השיחין ואת המערות ואת המגרות ואת הסלעים ואת הבקעות ואת הגבעות ואת ההרים ואת הגיא ואת הנחל ואת הכנרת ואת ים הגדול ואת ים הדרומי ואת ים המלח

לרבים חייב רבי יהודה פוטר ״הנוטע ברשות הרבים והגברי שנטע ונתגוון שנטע והנוטע בספינה ״להעלות״ (ה) מאליו חייב בערלה: ג אילן שנעקר הסלע עמו שמקנו נזר והסלע עם אם יכול לחזות פטור ואם לאו חייב נעקר הסלע מצדיו או שנזעזע המחרישה או שזעזע ועשאו ״כעפר אם יכול לחזות פטור ואם לאו חייב: ד אילן שנעקר ונשתייר בו שורש (ו) פטור וכמה יהא השורש רבן שמעון בן גמליאל אומר משום רבי אלעזר בן הורדוסאי כחרס של מיתן: ה אילן שנעקר ובו בריכה והוא חי ממנה חזרה הזקיקה להיות כבריכה הבריכה שנה אחר שנה ונפסקה מינה משערה שנפסקה חיפוק הנפנים וחיפוק עיז חיפוק אילם שהבריכן בארץ מחר רס״א מקום שבחה יפה מותר ומקום שבחה אילמה מלאה פירות אם הוסיף באמתים

רס רנט מ

עין משפט נר מצוה
א א משנה ד' פ"ו מ"ו
ב ב גמ' שם
ג ג משנה ד' פ"ו מ"ו
ד ד משנה ד' פ"ו מ"ו
ה ה משנה ד' פ"ו מ"ו
ו ו משנה ד' פ"ו מ"ו
ז ז משנה ד' פ"ו מ"ו
ח ח משנה ד' פ"ו מ"ו
ט ט משנה ד' פ"ו מ"ו
י י משנה ד' פ"ו מ"ו
יא יא משנה ד' פ"ו מ"ו
יב יב משנה ד' פ"ו מ"ו
יג יג משנה ד' פ"ו מ"ו
יד יד משנה ד' פ"ו מ"ו
טו טו משנה ד' פ"ו מ"ו
טז טז משנה ד' פ"ו מ"ו
יז יז משנה ד' פ"ו מ"ו
יח יח משנה ד' פ"ו מ"ו
יט יט משנה ד' פ"ו מ"ו
כ כ משנה ד' פ"ו מ"ו
כא כא משנה ד' פ"ו מ"ו
כב כב משנה ד' פ"ו מ"ו
כג כג משנה ד' פ"ו מ"ו
כד כד משנה ד' פ"ו מ"ו
כה כה משנה ד' פ"ו מ"ו
כו כו משנה ד' פ"ו מ"ו
כז כז משנה ד' פ"ו מ"ו
כח כח משנה ד' פ"ו מ"ו
כט כט משנה ד' פ"ו מ"ו
ל ל משנה ד' פ"ו מ"ו
לא לא משנה ד' פ"ו מ"ו
לב לב משנה ד' פ"ו מ"ו
לג לג משנה ד' פ"ו מ"ו
לד לד משנה ד' פ"ו מ"ו
לה לה משנה ד' פ"ו מ"ו
לו לו משנה ד' פ"ו מ"ו
לז לז משנה ד' פ"ו מ"ו
לח לח משנה ד' פ"ו מ"ו
לט לט משנה ד' פ"ו מ"ו
מ מ משנה ד' פ"ו מ"ו
מא מא משנה ד' פ"ו מ"ו
מב מב משנה ד' פ"ו מ"ו
מג מג משנה ד' פ"ו מ"ו
מד מד משנה ד' פ"ו מ"ו
מה מה משנה ד' פ"ו מ"ו
מו מו משנה ד' פ"ו מ"ו
מז מז משנה ד' פ"ו מ"ו
מח מח משנה ד' פ"ו מ"ו
מט מט משנה ד' פ"ו מ"ו
נ נ משנה ד' פ"ו מ"ו
נא נא משנה ד' פ"ו מ"ו
נב נב משנה ד' פ"ו מ"ו
נג נג משנה ד' פ"ו מ"ו
נד נד משנה ד' פ"ו מ"ו
נה נה משנה ד' פ"ו מ"ו
נו נו משנה ד' פ"ו מ"ו
נז נז משנה ד' פ"ו מ"ו
נח נח משנה ד' פ"ו מ"ו
נט נט משנה ד' פ"ו מ"ו
ס ס משנה ד' פ"ו מ"ו
סא סא משנה ד' פ"ו מ"ו
סב סב משנה ד' פ"ו מ"ו
סג סג משנה ד' פ"ו מ"ו
סד סד משנה ד' פ"ו מ"ו
סה סה משנה ד' פ"ו מ"ו
סו סו משנה ד' פ"ו מ"ו
סז סז משנה ד' פ"ו מ"ו
סח סח משנה ד' פ"ו מ"ו
סט סט משנה ד' פ"ו מ"ו
ע ע משנה ד' פ"ו מ"ו
עא עא משנה ד' פ"ו מ"ו
עב עב משנה ד' פ"ו מ"ו
עג עג משנה ד' פ"ו מ"ו
עד עד משנה ד' פ"ו מ"ו
עה עה משנה ד' פ"ו מ"ו
עו עו משנה ד' פ"ו מ"ו
עז עז משנה ד' פ"ו מ"ו
עח עח משנה ד' פ"ו מ"ו
עט עט משנה ד' פ"ו מ"ו
פ פ משנה ד' פ"ו מ"ו
פא פא משנה ד' פ"ו מ"ו
פב פב משנה ד' פ"ו מ"ו
פג פג משנה ד' פ"ו מ"ו
פד פד משנה ד' פ"ו מ"ו
פה פה משנה ד' פ"ו מ"ו
פו פו משנה ד' פ"ו מ"ו
פז פז משנה ד' פ"ו מ"ו
פח פח משנה ד' פ"ו מ"ו
פט פט משנה ד' פ"ו מ"ו
צ צ משנה ד' פ"ו מ"ו
צא צא משנה ד' פ"ו מ"ו
צב צב משנה ד' פ"ו מ"ו
צג צג משנה ד' פ"ו מ"ו
צד צד משנה ד' פ"ו מ"ו
צה צה משנה ד' פ"ו מ"ו
צו צו משנה ד' פ"ו מ"ו
צז צז משנה ד' פ"ו מ"ו
צח צח משנה ד' פ"ו מ"ו
צט צט משנה ד' פ"ו מ"ו
ק ק משנה ד' פ"ו מ"ו
קא קא משנה ד' פ"ו מ"ו
קב קב משנה ד' פ"ו מ"ו
קג קג משנה ד' פ"ו מ"ו
קד קד משנה ד' פ"ו מ"ו
קה קה משנה ד' פ"ו מ"ו
קו קו משנה ד' פ"ו מ"ו
קז קז משנה ד' פ"ו מ"ו
קח קח משנה ד' פ"ו מ"ו
קט קט משנה ד' פ"ו מ"ו
קי קי משנה ד' פ"ו מ"ו
קיא קיא משנה ד' פ"ו מ"ו
קיב קיב משנה ד' פ"ו מ"ו
קיג קיג משנה ד' פ"ו מ"ו
קיד קיד משנה ד' פ"ו מ"ו
קטו קטו משנה ד' פ"ו מ"ו
קטז קטז משנה ד' פ"ו מ"ו
קיז קיז משנה ד' פ"ו מ"ו
קיח קיח משנה ד' פ"ו מ"ו
קיט קיט משנה ד' פ"ו מ"ו
קכ קכ משנה ד' פ"ו מ"ו
קכא קכא משנה ד' פ"ו מ"ו
קכב קכב משנה ד' פ"ו מ"ו
קכג קכג משנה ד' פ"ו מ"ו
קכד קכד משנה ד' פ"ו מ"ו
קכה קכה משנה ד' פ"ו מ"ו
קכו קכו משנה ד' פ"ו מ"ו
קכז קכז משנה ד' פ"ו מ"ו
קכח קכח משנה ד' פ"ו מ"ו
קכט קכט משנה ד' פ"ו מ"ו
קל קל משנה ד' פ"ו מ"ו
קלא קלא משנה ד' פ"ו מ"ו
קלב קלב משנה ד' פ"ו מ"ו
קלג קלג משנה ד' פ"ו מ"ו
קלד קלד משנה ד' פ"ו מ"ו
קלה קלה משנה ד' פ"ו מ"ו
קלו קלו משנה ד' פ"ו מ"ו
קלז קלז משנה ד' פ"ו מ"ו
קלח קלח משנה ד' פ"ו מ"ו
קלט קלט משנה ד' פ"ו מ"ו
קמ קמ משנה ד' פ"ו מ"ו
קמא קמא משנה ד' פ"ו מ"ו
קמב קמב משנה ד' פ"ו מ"ו
קמג קמג משנה ד' פ"ו מ"ו
קמד קמד משנה ד' פ"ו מ"ו
קמה קמה משנה ד' פ"ו מ"ו
קמו קמו משנה ד' פ"ו מ"ו
קמז קמז משנה ד' פ"ו מ"ו
קמח קמח משנה ד' פ"ו מ"ו
קמט קמט משנה ד' פ"ו מ"ו
קנ קנ משנה ד' פ"ו מ"ו
קנא קנא משנה ד' פ"ו מ"ו
קנב קנב משנה ד' פ"ו מ"ו
קנג קנג משנה ד' פ"ו מ"ו
קנד קנד משנה ד' פ"ו מ"ו
קנה קנה משנה ד' פ"ו מ"ו
קנו קנו משנה ד' פ"ו מ"ו
קנז קנז משנה ד' פ"ו מ"ו
קנח קנח משנה ד' פ"ו מ"ו
קנט קנט משנה ד' פ"ו מ"ו
קס קס משנה ד' פ"ו מ"ו
קסא קסא משנה ד' פ"ו מ"ו
קסב קסב משנה ד' פ"ו מ"ו
קסג קסג משנה ד' פ"ו מ"ו
קסד קסד משנה ד' פ"ו מ"ו
קסה קסה משנה ד' פ"ו מ"ו
קסו קסו משנה ד' פ"ו מ"ו
קסז קסז משנה ד' פ"ו מ"ו
קסח קסח משנה ד' פ"ו מ"ו
קסט קסט משנה ד' פ"ו מ"ו
קע קע משנה ד' פ"ו מ"ו
קעא קעא משנה ד' פ"ו מ"ו
קעב קעב משנה ד' פ"ו מ"ו
קעג קעג משנה ד' פ"ו מ"ו
קעד קעד משנה ד' פ"ו מ"ו
קעה קעה משנה ד' פ"ו מ"ו
קעו קעו משנה ד' פ"ו מ"ו
קעז קעז משנה ד' פ"ו מ"ו
קעח קעח משנה ד' פ"ו מ"ו
קעט קעט משנה ד' פ"ו מ"ו
קפ קפ משנה ד' פ"ו מ"ו
קפא קפא משנה ד' פ"ו מ"ו
קפב קפב משנה ד' פ"ו מ"ו
קפג קפג משנה ד' פ"ו מ"ו
קפד קפד משנה ד' פ"ו מ"ו
קפה קפה משנה ד' פ"ו מ"ו
קפו קפו משנה ד' פ"ו מ"ו
קפז קפז משנה ד' פ"ו מ"ו
קפח קפח משנה ד' פ"ו מ"ו
קפט קפט משנה ד' פ"ו מ"ו
קצ קצ משנה ד' פ"ו מ"ו
קצא קצא משנה ד' פ"ו מ"ו
קצב קצב משנה ד' פ"ו מ"ו
קצג קצג משנה ד' פ"ו מ"ו
קצד קצד משנה ד' פ"ו מ"ו
קצה קצה משנה ד' פ"ו מ"ו
קצו קצו משנה ד' פ"ו מ"ו
קצז קצז משנה ד' פ"ו מ"ו
קצח קצח משנה ד' פ"ו מ"ו
קצט קצט משנה ד' פ"ו מ"ו
ר ר משנה ד' פ"ו מ"ו
רא רא משנה ד' פ"ו מ"ו
רב רב משנה ד' פ"ו מ"ו
רג רג משנה ד' פ"ו מ"ו
רד רד משנה ד' פ"ו מ"ו
רה רה משנה ד' פ"ו מ"ו
רו רו משנה ד' פ"ו מ"ו
רז רז משנה ד' פ"ו מ"ו
רח רח משנה ד' פ"ו מ"ו
רט רט משנה ד' פ"ו מ"ו
רי רי משנה ד' פ"ו מ"ו
ריא ריא משנה ד' פ"ו מ"ו
ריב ריב משנה ד' פ"ו מ"ו
ריג ריג משנה ד' פ"ו מ"ו
ריד ריד משנה ד' פ"ו מ"ו
רטו רטו משנה ד' פ"ו מ"ו
רטז רטז משנה ד' פ"ו מ"ו
ריז ריז משנה ד' פ"ו מ"ו
ריח ריח משנה ד' פ"ו מ"ו
ריט ריט משנה ד' פ"ו מ"ו
רכ רכ משנה ד' פ"ו מ"ו
רכא רכא משנה ד' פ"ו מ"ו
רכב רכב משנה ד' פ"ו מ"ו
רכג רכג משנה ד' פ"ו מ"ו
רכד רכד משנה ד' פ"ו מ"ו
רכה רכה משנה ד' פ"ו מ"ו
רכו רכו משנה ד' פ"ו מ"ו
רכז רכז משנה ד' פ"ו מ"ו
רכח רכח משנה ד' פ"ו מ"ו
רכט רכט משנה ד' פ"ו מ"ו
רל רל משנה ד' פ"ו מ"ו
רלא רלא משנה ד' פ"ו מ"ו
רלב רלב משנה ד' פ"ו מ"ו
רלג רלג משנה ד' פ"ו מ"ו
רלד רלד משנה ד' פ"ו מ"ו
רלה רלה משנה ד' פ"ו מ"ו
רלו רלו משנה ד' פ"ו מ"ו
רלז רלז משנה ד' פ"ו מ"ו
רלח רלח משנה ד' פ"ו מ"ו
רלט רלט משנה ד' פ"ו מ"ו
רמ רמ משנה ד' פ"ו מ"ו
רמא רמא משנה ד' פ"ו מ"ו
רמב רמב משנה ד' פ"ו מ"ו
רמג רמג משנה ד' פ"ו מ"ו
רמד רמד משנה ד' פ"ו מ"ו
רמה רמה משנה ד' פ"ו מ"ו
רמו רמו משנה ד' פ"ו מ"ו
רמז רמז משנה ד' פ"ו מ"ו
רמח רמח משנה ד' פ"ו מ"ו
רמט רמט משנה ד' פ"ו מ"ו
רנ רנ משנה ד' פ"ו מ"ו
רנא רנא משנה ד' פ"ו מ"ו
רנב רנב משנה ד' פ"ו מ"ו
רנג רנג משנה ד' פ"ו מ"ו
רנד רנד משנה ד' פ"ו מ"ו
רנה רנה משנה ד' פ"ו מ"ו
רנו רנו משנה ד' פ"ו מ"ו
רנז רנז משנה ד' פ"ו מ"ו
רנח רנח משנה ד' פ"ו מ"ו
רנט רנט משנה ד' פ"ו מ"ו
רס רס משנה ד' פ"ו מ"ו
רסא רסא משנה ד' פ"ו מ"ו
רסב רסב משנה ד' פ"ו מ"ו
רסג רסג משנה ד' פ"ו מ"ו
רסד רסד משנה ד' פ"ו מ"ו
רסה רסה משנה ד' פ"ו מ"ו
רסו רסו משנה ד' פ"ו מ"ו
רסז רסז משנה ד' פ"ו מ"ו
רסח רסח משנה ד' פ"ו מ"ו
רסט רסט משנה ד' פ"ו מ"ו
רע רע משנה ד' פ"ו מ"ו
רעא רעא משנה ד' פ"ו מ"ו
רעב רעב משנה ד' פ"ו מ"ו
רעג רעג משנה ד' פ"ו מ"ו
רעד רעד משנה ד' פ"ו מ"ו
רעה רעה משנה ד' פ"ו מ"ו
רעו רעו משנה ד' פ"ו מ"ו
רעז רעז משנה ד' פ"ו מ"ו
רעח רעח משנה ד' פ"ו מ"ו
רעט רעט משנה ד' פ"ו מ"ו
רפ רפ משנה ד' פ"ו מ"ו
רפא רפא משנה ד' פ"ו מ"ו
רפב רפב משנה ד' פ"ו מ"ו
רפג רפג משנה ד' פ"ו מ"ו
רפד רפד משנה ד' פ"ו מ"ו
רפה רפה משנה ד' פ"ו מ"ו
רפו רפו משנה ד' פ"ו מ"ו
רפז רפז משנה ד' פ"ו מ"ו
רפח רפח משנה ד' פ"ו מ"ו
רפט רפט משנה ד' פ"ו מ"ו
רצ רצ משנה ד' פ"ו מ"ו
רצא רצא משנה ד' פ"ו מ"ו
רצב רצב משנה ד' פ"ו מ"ו
רצג רצג משנה ד' פ"ו מ"ו
רצד רצד משנה ד' פ"ו מ"ו
רצה רצה משנה ד' פ"ו מ"ו
רצו רצו משנה ד' פ"ו מ"ו
רצז רצז משנה ד' פ"ו מ"ו
רצח רצח משנה ד' פ"ו מ"ו
רצט רצט משנה ד' פ"ו מ"ו
רק רק משנה ד' פ"ו מ"ו
רקא רקא משנה ד' פ"ו מ"ו
רקב רקב משנה ד' פ"ו מ"ו
רקג רקג משנה ד' פ"ו מ"ו
רקד רקד משנה ד' פ"ו מ"ו
רקה רקה משנה ד' פ"ו מ"ו
רקו רקו משנה ד' פ"ו מ"ו
רקז רקז משנה ד' פ"ו מ"ו
רקח רקח משנה ד' פ"ו מ"ו
רקט רקט משנה ד' פ"ו מ"ו
רקי רקי משנה ד' פ"ו מ"ו
רקיא רקיא משנה ד' פ"ו מ"ו
רקיב רקיב משנה ד' פ"ו מ"ו
רקיג רקיג משנה ד' פ"ו מ"ו
רקיד רקיד משנה ד' פ"ו מ"ו
רקטו רקטו משנה ד' פ"ו מ"ו
רקטז רקטז משנה ד' פ"ו מ"ו
רקיז רקיז משנה ד' פ"ו מ"ו
רקיח רקיח משנה ד' פ"ו מ"ו
רקיט רקיט משנה ד' פ"ו מ"ו
רקכ רקכ משנה ד' פ"ו מ"ו
רקכא רקכא משנה ד' פ"ו מ"ו
רקכב רקכב משנה ד' פ"ו מ"ו
רקכג רקכג משנה ד' פ"ו מ"ו
רקכד רקכד משנה ד' פ"ו מ"ו
רקכה רקכה משנה ד' פ"ו מ"ו
רקכו רקכו משנה ד' פ"ו מ"ו
רקכז רקכז משנה ד' פ"ו מ"ו
רקכח רקכח משנה ד' פ"ו מ"ו
רקכט רקכט משנה ד' פ"ו מ"ו
רקל רקל משנה ד' פ"ו מ"ו
רקלא רקלא משנה ד' פ"ו מ"ו
רקלב רקלב משנה ד' פ"ו מ"ו
רקלג רקלג משנה ד' פ"ו מ"ו
רקלד רקלד משנה ד' פ"ו מ"ו
רקלה רקלה משנה ד' פ"ו מ"ו
רקלו רקלו משנה ד' פ"ו מ"ו
רקלז רקלז משנה ד' פ"ו מ"ו
רקלח רקלח משנה ד' פ"ו מ"ו
רקלט רקלט משנה ד' פ"ו מ"ו
רקמ רקמ משנה ד' פ"ו מ"ו
רקמא רקמא משנה ד' פ"ו מ"ו
רקמב רקמב משנה ד' פ"ו מ"ו
רקמג רקמג משנה ד' פ"ו מ"ו
רקמד רקמד משנה ד' פ"ו מ"ו
רקמה רקמה משנה ד' פ"ו מ"ו
רקמו רקמו משנה ד' פ"ו מ"ו
רקמז רקמז משנה ד' פ"ו מ"ו
רקמח רקמח משנה ד' פ"ו מ"ו
רקמט רקמט משנה ד' פ"ו מ"ו
רקנ רקנ משנה ד' פ"ו מ"ו
רקנא רקנא משנה ד' פ"ו מ"ו
רקנב רקנב משנה ד' פ"ו מ"ו
רקנג רקנג משנה ד' פ"ו מ"ו
רקנד רקנד משנה ד' פ"ו מ"ו
רקנה רקנה משנה ד' פ"ו מ"ו
רקנו רקנו משנה ד' פ"ו מ"ו
רקנז רקנז משנה ד' פ"ו מ"ו
רקנח רקנח משנה ד' פ"ו מ"ו
רקנט רקנט משנה ד' פ"ו מ"ו
רקס רקס משנה ד' פ"ו מ"ו
רקסא רקסא משנה ד' פ"ו מ"ו
רקסב רקסב משנה ד' פ"ו מ"ו
רקסג רקסג משנה ד' פ"ו מ"ו
רקסד רקסד משנה ד' פ"ו מ"ו
רקסה רקסה משנה ד' פ"ו מ"ו
רקסו רקסו משנה ד' פ"ו מ"ו
רקסז רקסז משנה ד' פ"ו מ"ו
רקסח רקסח משנה ד' פ"ו מ"ו
רקסט רקסט משנה ד' פ"ו מ"ו
רקע רקע משנה ד' פ"ו מ"ו
רקעא רקעא משנה ד' פ"ו מ"ו
רקעב רקעב משנה ד' פ"ו מ"ו
רקעג רקעג משנה ד' פ"ו מ"ו
רקעד רקעד משנה ד' פ"ו מ"ו
רקעה רקעה משנה ד' פ"ו מ"ו
רקעו רקעו משנה ד' פ"ו מ"ו
רקעז רקעז משנה ד' פ"ו מ"ו
רקעח רקעח משנה ד' פ"ו מ"ו
רקעט רקעט משנה ד' פ"ו מ"ו
רקפ רקפ משנה ד' פ"ו מ"ו
רקפא רקפא משנה ד' פ"ו מ"ו
רקפב רקפב משנה ד' פ"ו מ"ו
רקפג רקפג משנה ד' פ"ו מ"ו
רקפד רקפד משנה ד' פ"ו מ"ו
רקפה רקפה משנה ד' פ"ו מ"ו
רקפו רקפו משנה ד' פ"ו מ"ו
רקפז רקפז משנה ד' פ"ו מ"ו
רקפח רקפח משנה ד' פ"ו מ"ו
רקפט רקפט משנה ד' פ"ו מ"ו
רקצ רקצ משנה ד' פ"ו מ"ו
רקצא רקצא משנה ד' פ"ו מ"ו
רקצב רקצב משנה ד' פ"ו מ"ו
רקצג רקצג משנה ד' פ"ו מ"ו
רקצד רקצד משנה ד' פ"ו מ"ו
רקצה רקצה משנה ד' פ"ו מ"ו
רקצו רקצו משנה ד' פ"ו מ"ו
רקצז רקצז משנה ד' פ"ו מ"ו
רקצח רקצח משנה ד' פ"ו מ"ו
רקצט רקצט משנה ד' פ"ו מ"ו
רר רר משנה ד' פ"ו מ"ו
ררא ררא משנה ד' פ"ו מ"ו
ררב ררב משנה ד' פ"ו מ"ו
ררג ררג משנה ד' פ"ו מ"ו
ררד ררד משנה ד' פ"ו מ"ו
ררה ררה משנה ד' פ"ו מ"ו
ררו ררו משנה ד' פ"ו מ"ו
ררז ררז משנה ד' פ"ו מ"ו
ררח ררח משנה ד' פ"ו מ"ו
ררט ררט משנה ד' פ"ו מ"ו
רש רש משנה ד' פ"ו מ"ו
רשא רשא משנה ד' פ"ו מ"ו
רשב רשב משנה ד' פ"ו מ"ו
רשג רשג משנה ד' פ"ו מ"ו
רשד רשד משנה ד' פ"ו מ"ו
רשה רשה משנה ד' פ"ו מ"ו
רשו רשו משנה ד' פ"ו מ"ו
רשז רשז משנה ד' פ"ו מ"ו
רשח רשח משנה ד' פ"ו מ"ו
רשט רשט משנה ד' פ"ו מ"ו
רת רת משנה ד' פ"ו מ"ו
רתא רתא משנה ד' פ"ו מ"ו
רתב רתב משנה ד' פ"ו מ"ו
רתג רתג משנה ד' פ"ו מ"ו
רתד רתד משנה ד' פ"ו מ"ו
רתה רתה משנה ד' פ"ו מ"ו
רתו רתו משנה ד' פ"ו מ"ו
רתז רתז משנה ד' פ"ו מ"ו
רתח רתח משנה ד' פ"ו מ"ו
רתט רתט משנה ד' פ"ו מ"ו

א **ת"ר** [ג] שלשה מעשר *שלישי ותרומה מעשר ראשון ומעשר שני שלשתן באחד ומאה ומצטרפין זה עם זה לשלשים ואחד באחד ומאתים ובלבד שלא יחפון ללקוט ר' יוסי אומר *אף יחבון ללקוט ויעלה באחד ומאתים: **ן** [ד] הגזלנים והלוסטים ומי שנפנים וסכרה מיתרות בערלה וברבעי [ה]ובנויר [ו]ואסורים באשרה [ז]רבי יוסי אומר הסכרה אסור מפני שהיא פרי: **ר'** [ח]אליעזר אומר השמיטה בשרה דערלה אסור אמר רבי [ט]יהושע שכיצד בפרדיס שהשתעבד בשרף העלים בשרף העקרים מיתר בשרף הפגים אסור מפני שהם פרי: **ח** [י]עקרילות והחרצנים והזגים והתמד שלהם [יא]קליפי רשון הגפן שלו קליפי אגוזים והרעינים אסורים בערלה ובאשרה ובנויר ומותרין ברבעי והנביבית בזרם אסורות: **ט** [יב]ר' יוסי אומר עטון נוטעין אגוז של ערלה מפני שהוא פרי ואין נוטעין אגוז של ערלה מפני שהוא פרי ואין מרכיבין בכפניות

פרק שני

א **התרומה** [יג]ותרומת מעשר *שלו כמאכל החלה והבכורים שלים באחד ומאה ומצטרפין זה עם זה

כשמעשרן ויוצאתן הגפן לא תמעורות ביין ושכן ופירות שנו בשביעית ויש בשביעית ויש שלושה שיעורים בשביעית ויש בשביעית ויש שלושה שיעורים בשביעית ויש בשביעית ויש שלושה שיעורים

כדלקמן (פאה פ"ב ה"ב) וחוספת יבמות (פ"ב ה"ב) ותוספתא דתרומות (פ"ב ה"ב) ומן הגת מעשר של דמאי ר' מאיר דתני מחמיר בדבריהם כדברי בית הלל ר' יוחנן בן נורי אומר משום ר' מאיר דתני מחמיר בדבריהם כדברי בית שמאי: ורצ"ל ר' יוחנן בן נורי ותחתיהם. מפרש בירושלמי (פ"ב ה"ב) אמר לון נהרים נני ערלה ולכך הכהם להמעיון מן התרומה לר' יוחנן בשם ר' [יוחנן בן נורי] ותחתיהם בשם ר' שמעון בן יוחי: מגן שהם שלים מחת מלמה מלמה בנלה כהרם מחת מחת מחלה ומנטרים מחיב מלמה מן שהם בנלה ומחשר את הכל ומעשר את הכל אפילו מחשר מחלה מלמה בנלה מחשר מחלה מלמה בנלה מחשר מחלה מלמה בנלה

עד שיהא בו כביצה: וכמה אמרו כ) כל התחמין והמתבל והמדמע והחסיר מן במיני לקדר והחסיר מן בשאינו מינו ביצד שאור של חטים שנפל לתוך עיסה של חטים ויש בו כדי להחמין בין שיש בו לעלות באחד ובאה ובין שאין בו לעלות באחד ובאה ומאה אסור אין בהם כדי להחמין בין שיש בו כדי להחמין אסור: לקדר ל) להחמיר מין בשאינו מינו ביצד כגון גרסין שנתבשלו עם עדשים ויש בהם בניהן טעם בין שיש בהם לעלות באחד ובאה ובאה ומאה אסור אין בהם בניהן טעם בין שיש בהם לעלות באחד ובאה ובאה ומאה לעלות באחד ובאה ומאה מותר: ח שאור של חולין שנפל לתוך עיסה ויש בו כדי להחמין ואת ב נפל שאור של תרומה או שאור של בית הבד ויש בו כדי לחמין אסור: ט שאור ג) של חולין שנפל לתוך עיסה ותפצה ואח״כ נפל שאור של תרומה או שאור של בית הבד ויש בו כדי להחמין אסור ר״ש פיטר: י יתבלין ג) ב׳ג׳ שמות במין אחד אי במין ג׳ אסור ובצטרפן ר״ש אוסר ב׳ ור׳ שמעון מתיר אחד אי ב׳ מינין משום א׳ אינן בצטרפין: יא שאור) של חרין ושל תרומה שנפלו לתוך עיסה לא כזה כדי להחמין ולא בזה כדי להחמין נצטרפו והכצו רבי אליעזר אומר אחד האחרון אני בא והב״א בין שנפל ״שאור בתחילה בין בסוף לעלות אינו אוסר עד שיהא בו כדי להחמין: יב יוצרי איש הבירה היה מתלמידי בית שמאי ואמר שאלתי את רבן גמליאל הזקן עיכד בשער המזרח ואמר רעיים אינו אוסר עד שיהא בו כדי

כ) [ר״פ לפניו] גם בני׳ ומה כדי להחמין ומה כדי שיהא אסור ואין מבטלין אותו ברוב ואם נפל לתוכו ב׳ ג׳ דוחק ואינו אסור

ב) ניז מה ע"ב ד"ה
ג) תוספות ס"ה
דף לב ע"ב ד"ה
ד) ב"מ ס"ב ע"ב
ה) נזיר ס"ה ע"ב
ו) יבמות ס"ב ע"ב
ז) ב"ב ס"ה ע"ב

יב כלים שכבן בשבת ממא ואפילו אבות הטומאות שבכלים אם הם ראשון לטומאה ממא אם היה התחתון ממא לו עיטול אם היה התחתון טהור לפי שאפשר התחתון נגלע בעפר הכלים ונטהר התחתון וז"ת ופשוט הוא שיטהר התחתון אפילו אינו נגלע בעפר הכלי עצמו שיכול לומר הרי הוא כמי שנגלע בעפר הכלי עצמו ואינו מטמא אלא מדרבנן ואפילו הכי אינו מטהר התחתון אלא בנגלע בעפר הכלים עצמן ולא ב

ב) גר שלא ג ד ה ו) [מיי' פ"ח מהל' מעה"ש הי"ד סמ"ג עשין יד סימן קח סמ"ק] ז) [מיי' שם הלכה ט"ז סמ"ג עשין יד סימן קח סמ"ק] ח) [מיי' שם הלכה י"ז סמ"ג עשין יד סימן קח סמ"ק] ט) [מיי' שם הלכה י"ח סמ"ג עשין יד סימן קח סמ"ק] י) [מיי' שם הלכה י"ט סמ"ג עשין יד סימן קח סמ"ק] יא) [מיי' שם הלכה כ' סמ"ג עשין יד סימן קח סמ"ק]

ג אמר ר' יוחנן בן נורי אומר לשעבר בטן את הכלים ר"ש אומר לפר ולבד הזכרו לשעבר בטן את הכלים ומיטו ניקלקלין כל שכן לפר אמר ר' יהודה לא התיכלו רמוני בזן ואכלו גמנ אלא שיהו מעשרין ירק כנגד הקנה ר' יהודה

קדם לשחוב כל מקום אפי׳ בשאה לאדן ובוחלמי (נסקרק פל׳ ו) אמאר דמתני׳ פ״ג דסף פ״ק דקדושין (דף ו:). הערלה סלבה פ״ק דקדושין (דף ח:) מתניתן מתי סלבה אמר רב יהודה ס״ת ואפיך בר׳ יהודה מתניתין לכיון דעבדה ובלתי מיתני לא זה זה יוכל ובקבה אבל זה יוכל (ובקה) ואמר שמואל אמר סלבה לעולם אמרי אמתי ואפילו בי תרי אמרי לה אמר שמואל אמר סלבה

תוספות הרא"ש

תוספות ישנים

פירוש רבינו חננאל

א חייבין

ב התרומה

ג התכבורים

ד לחרים

ה לחרים

ו לחרים

ז לחרים

ח לחרים

ט לחרים

י לחרים

כ לחרים

ל לחרים

מ לחרים

נ לחרים

ס לחרים

ע לחרים

פ לחרים

צ לחרים

ק לחרים

ר לחרים

ש לחרים

ת לחרים

ג) [נזמות עג.] ב) [ס"א פסחים ט.]

ס' תודר"ו בן מקום הסה בתן: ואמר מה שלון בן במעשר. מבואר לפי שטעות יש לומר במעשר. כפי העתקים שם נדיוו ויהוו חמים (מעשה ל"ד מ"ג) שכל לוכל מעשר העניים שמפי לוכל בהרומה הגדולה בהרומה מלוכל מקומות שהוא בהרומה הגדולה ולא בתרומה ומפרש בהגלל (שם) משום דלחקנם בכורים במעשר ול"ב מעשר מי פלוגתא בכורים ומעשר שני ולקחני ומפרש בהגלל דלוקמינן

הערון יש להם שיעור יונותנין בכל הפירות
כפני הבית ושלא בפני הבית ובאיזין
בחבורות ובסלקין ובנזיך הרי אלו בתרומה
ובמעשר מה שאין כן בבכורים: ד ויש
בבכורים מה שאין בתרומה ובמעשר
שהבכורים נקנין במחזר לקרקע ויעשה
אדם כי שדהו בכורים וירחיב לאחריותם
וינעיגים קרבן ישיר והנפה ולינה: ה תרומה
מעשר שה לבכורים בשתי דרכים ולתרומה
בשתי דרכים נשלת מן המחובר על הטבא
ישראל מן המוסק בבכורים ואסרת את הגורן
ויש לה שיעור כתרומה: ו (ו) אתרוג שה
לאילן בשלשה דרכים ולירק בדרך אחד שה
לאילן בעריה וברבעי וכשביעית ולירק בדרך
אחד שכשעת לקוטו עשירו דברי רבן גמליאל
רבי אלעזר אומר שה לאילן בכל דבר:
ז לם שהכי שתים שה לדם בהשה להכשיר
את הזורעים (ז) לורם השרץ אין חיבין עליו:
ח כני ב (ח) יש בו דרכים שה לחה ויש בו דרכים
שה לבהמה ויש בו דרכים שה לבהמה
ולחיה ויש בו דרכים שאינו שה לא לבהמה
ולא לחיה: ם ביצד שה לחה לרמ טען
ביסוי כרם חיה ג) ואין שוהטין אותו ביום טוב
ואם שחטו אין מכבסים את דמו לחלבו מטביא
בשומאה נבלה כחיה ומשומאת בספק יאין
קרבן שלמים כתב עבור ספק תגיגה:

ושיור כמו שיתבאר בפרק שלישי ז"ל. הגהה. ולמדו יהבור ולקח שנאמר אפר. ולינה. עניש שחיב לקן בירושלים ואחר כך יכול לעיירו שאין. ב"ה בהמהבית שחיטתם בצפון ואם שחטו בדרום פסול ואפילו כלילה ואחרי הבמים יום טוב ושלא בזמנו פסול ואפילו ב

פודין כו פסר חמור: ו כיצד שה רבבה אחלבו אשר בחמה ואין חייבים עליו ברת יאינו נלקח בבסף מעשר ראשר בירושלם וחויבים בזרוע ולחיים וקבה ר"א פוטר שהמציא מחבירו עליו הראיה; יא שה ביצד אינו שה לא רחוה ר"א ירבהבה אשר משם כלאים עם רחוה תם הבהמה יב הביתה חיתו ובדמיו לבני יא כתב מו את הבוי יואם אמ: ב דרבי נויר שה חיה או בהמה רבי הוא נזיר ושאר כל דרכיו שוים רחוה ורבהמה ומעון שחיטה בזה ובזה ובמבא משום נבלה ומשום אבר מן החי כזה ובזה:

פרק שלישי

א כיצד ספריישן הבכורים יורד אדם בתוך שדהו ורואה האנה שבבהמה אשבול שביטר רשן שביבר קשרו בנמי ואשר הרי אלו בכורים ור' ש אומר אעפ"כ חזר וקראו אותם בכורים מאחר שחיישו הן הקרקע: ב כיצד מעיין את הבכורים כל העיירות שבמעמד מתבנסות לעיר שיעשר ורגין ברחובה של עיר ויא היו נכנסין לבתים ולמשבים היה המבמנה אומר יקומו ונעלה ציון אל בית ה' אלהינו: ג הקריבים מביאים האגים והעגנים והרחוקים מביאין נרוגות ויצמוקים ותאנים רוכך לפניהם וקרני מיפות זהב ועטרה של זית בראשי הראיל מכה רפניהם עד שבביעים קרוב לירושלים הגיעו קרוב לירושלים שלחו לפניהם ועשרו את בכורותם הפחות הסגנים והגזברים יוצאים לקראתם לפי כבר הגבנסין היו יוצאין לפי כבוד: ד בעלי אומנות שבירושלים עומדים לפניהם ושואלין בשלומם אחינו אנשי המקום פלוני באתם לשלום: ה החליל מכה לפניהם עד שבביעין לרד הבית הגיעו לרד הבית נגיעו נגיעו לחומת ירושלים אפילו אגריפס המלך נושה כתפו על בתפי ונכנס עד שבביעין לעזרה הגיע לעזרה ידברו הלוים בשיר אוומנמך ה' כי דליתני ולא שמחת איבי לי: ו התזוזות ז שעל גבי הבהמים היו יוצאות

(יא) ברייתא דרא"ש אין שנאמרו אלא לענין שחיטה ולא לענין אכילה ולא לענין שאר דברים ואין חייבין עליו משום בל תאחר (יב) ובשאר דברים אין חייבין עליו משום בל תאחר ואין מקריבין אותו בפסח ואין נוהגין בו כבכורות לענין שאר דברים ואין נוהגין בו כבכורות לענין שאר דברים ואין נוהגין בו כבכורות לענין שאר דברים

(בכ"י ד) אמר רב הונא כיני מתני' (בכ"י ס"ו) ונקח הכהן השמן מיקר הלגים ומשלח אצל נני הסגנים : ביאור: (שם) תני ר' יוסי לעיל לא היו עוסקים בטהרות אלא נני הסגנים אבל לא נני הסגנים ונני הסגנים בטהרותיו . ר' ואחותו בטהרותיו פירוש לעיל בטהרותיו ובכן מנחת ידיו ידיו שחיטתו ומקוח הסכל בטהרותיו ואת דומיהן בפרק כל המחוסרין בגדים מלה כהן מנחת ידו תחת ידי הנסגנים ומניף (ג"א ומקוח) ואת הסכל ואת הקטורת ומקריב

פרק רביעי

א *) אנדרוגינוס יש בו דרכים שזה לאנשים ויש בו דרכים שזה לנשים ויש בו דרכים שזה לאנשים ונשים ויש בו דרכים אינו שזה לא לאנשים ולא לנשים: ב כיצד שזה לאנשים "ממטא בולבן באנשים "יזוקק ב) ליבום באנשים "ומתעקמת ומסתפר כאנשים "ונושא אבל לא נישא כאנשים וחייב בכל מצות האמורות בתורה כאנשים: ג כיצד שזה לנשים "ממטא באדם כנשים "ואינו מתייחד עם האנשים כנשים ואינו עובר על בל תקוף ולא על בל תשחית ולא על בל תטמא לאחים כנשים "ופסל מן הערות כנשים ואינו בועל בעבירה כנשים "ונפסל מן הכהונה כנשים: ד כיצד שזה לאנשים ולנשים חייבים על מכתו תעל קלקול כאנשים וכנשים והדומיה שינו עולה ומזיד נהרג כאנשים ונשים אין חייבים על מומתו. על ביאת מקדש פטיון זה ולא לטן חודש כלחוד ולח שנחים כלשיחת כאנשים ונשים: ואינו נענד. לח בשנד פרק ולא בשנד מסכת מגלה: ואינו נענד - לומר שאין חייבים על מומתו. על ביאת מקדש פטיון זה ולא לטן חודש כלחוד ולח שנחים כלשיחת כאנשים ונשים: ואינו נענד. לא

א אנדרוגינוס יש בו דרכים שוה לאנשים ויש בו דרכים שוה לנשים ויש בו דרכים שוה לאנשים ולנשים ויש בו דרכים אינו שוה לא לאנשים ולא לנשים: **ב כיצד** שוה לאנשים מפאנא בליבן באנשים ונושא אבל לא ניטא באנשים ואינו מחייחד עם הנשים באנשים ואינו ניתן עם הבנות באנשים ומתעקר ומסתאר באנשים ועובר על בל תקוץ ועל בל תשחית וכל תמצא לסתים באנשים וחייב בכל המצות האמורות בתורה באנשים: **ג כיצד** שוה לנשים מפאנא באדם בנשים ואינו מתייהר עם האנשים בנשים ואינו חזק ליכום בנשים ואינו חולק עם הבנים בנשים ואינו חולק בקדשי קדשים ובמעשר ואכילי בתרומה בנשים ופסול לכל עדיות שבתורה בנשים ואינו נבעל בעבירה נפסל עם הכהונה בנשים: **ד כיצד** שוה לאנשים ולנשים חייבים על מכהו ועל קללתו ועל נזקו באנשים וכנשים והשתרטו שוגג גולה ומזיד נהרג באנשים ובנשים ואפו יושבת עליו וחב מיתה בידי שמים באנשים ובנשים ובביאה עליו קרבן באנשים ובנשים וחולק בקדשי תבואי באנשים ובנשים ונוחל בכל הנחלות באנשים ובנשים ואחרי הריני נזיר שוה אישי ואשה הרי זה נזיר: **ה כיצד** אינו שוה לא לאנשים ולא לנשים עין חייבין עליו על מומאת מקדש וקדשיו לא באנשים ולא בנשים ואין שורפין עליו את התרומה לא באנשים ולא בנשים ואינו נערך לא באנשים ולא בנשים ואינו נסבר לעבד עברי לא באנשים ולא בנשים ואחרי הריני נזיר שוה לא איש ולא אשה הרי זה נזיר: ר' יוסי אומר אנדרוגינוס בריה בפני עצמה הוא ולא יכלו חכמים להכריע עליו אם הוא איש או אשה אבל מסופקים אינו כן פעמים שהוא איש פעמים שהוא אשה: אם עבר ונקבה הוא אבל מסופקים אינו אלא ספק איש או ספק אשה:

אנדרוגינוס יש בו דרכים שוה לאנשים ויש בו דרכים שוה לנשים ויש בו דרכים שוה לאנשים ולנשים ויש בו דרכים אינו שוה לא לאנשים ולא לנשים: דרכים השוה בהן לאנשים שמפאנא בליבן באנשים ונושא אבל לא ניטא באנשים ואינו מחייחד עם הנשים באנשים ואינו ניתן עם הבנות באנשים ומתעקר באבילות ואינו מספר ואינו מסתאר לסתים ועובר בבל תשחית ובבל תקוץ וחייב בכל מצות שבתורה באנשים. דרכים השוה בהן לנשים שמפאנא באדם אינו מתייהר עם האנשים בנשים ואין ויתקלין ליבום ואינו חולק עם הבנים ואין חולק בקדשי קדשים ואפסל לכל עדיות שבתורה ואם נבעל בעבירה פסול בן הכהונה כנשים. דרכים השוה בהן לאנשים ולנשים חייבין על נזקין בן ניזק ובין מזיק ולהורות במודד נהרג בשוגג גולה לערי מקלט ואפו יושבת עליו יכי פוטאה ויכי סהרה באנשים ובנשים ובביאה עליו קרבן באנשים ובנשים ונוחל בכל נחלות שבתורה וחולק בקדשי תבואי באנשים ובנשים ואחרי הריני נזיר שוה אישי ואשה הרי זה נזיר. דרכים שאין שוה בהן לא לאנשים ולא לנשים אין חייבין על ביאת מקדש ומפאטאנו ואין שורפין את התרומה על מפאטאנו ואין נערך לא באיש ולא באשה ואין נסבר בעבד עברי ואחרי הריני נזיר שוה לא איש ולא אשה הרי זה נזיר ר' יוסי אומר אנדרוגינוס בריה בפני עצמו הוא ולא יכלו חכמים להכריע אם הוא איש או אשה אבל מסופקים אינו כן פעמים שהוא איש פעמים שהוא אשה: אם עבר ונקבה הוא אבל מסופקים אינו אלא ספק איש או ספק אשה:

פירוש רבינו מנחם עזריה מפאנו

א כל הדברים האלו ישנן בתלמידינוס בתלוי דיינו ולשקר מהרני מיר אחם ולא ואמור שה אחם ואמור שה אחם ואמור שה אחם ולא אחם ולא אחם ולא

הלכות
רב אלפס

הלכות פסוקות הנבללות בתלמוד בבלי אסופן וקבוצן וחברן בלשון התלמוד

רבינו יצחק בר יעקב אלפסי זל

עם

שערי שבועות
כולל עשרים שערים ברינו שבועות
מאת רבינו יצחק בר ראובן זל (נכד בנו של הרי"ף) (ונקרא גם בשם שערים דרב אלפסי).

הלכות רמב"ן
למסכת נדרים, יחד עם הלכות הרי"ף (שנוספו למס' ו אשר לא נדפסו בספרי הרי"ף הרוסים והישנים). גם הלכות הרמב"ן לחלה ובכורות שהשמיטם הרי"ף מהלכותיו.

עם פסקי

רב מרדכי

כוללים כל דיני התלמוד ושיטות רשי' והוספות, מסודרים בקצור נמרץ בסברות וחדושי דינים על סדר הלכות האלפסי

מאת רבינו מרדכי בר הלל אשכנזי (ריטם) זל.

עם הגהות מרדכי, וציוני ההלכות על סדר ציוני הלכות רב אלפס.

ועל פניהם מסביב יאורי המאורות הגדולים המה:

א) פירוש רש"י זל להלכות הרי"ף (לקח מאורושו להתלמוד).
ב) — רבינו יהונתן בר דוד הכהן זל מלוניל, להלכות הרי"ף מסכת עירובין.
ג) — רבינו יונה (החסיד) גירונדי זל, למס' ברכות (חברם תלמיד מהלידיו המובהקים, ויש אשר יזכרהו בשם תלמיד).
ד) — רבינו נסים בר ראובן זל (ריו"), לסדר מועד, ולמס' כתובות, גיטין, קדושין, שבועות, ע"ז, מכות וחולין.
ה) נמוקי יוסף לרבינו יוסף בר חביבא זל, למס' [ש"ק], יבמות, ב"ק, ב"מ, ב"ב וסנהדרין, ולהלכות קטנות של הרי"ף, ולהלכות נדרים להרמב"ן.
ו) ספר המאור לרבינו זרחיהו הלוי בר יצחק זל (הרזה), כולל השגות על הרי"ף. [ולסדר נשים ונזיקין יקרא המאור הגדול, ולסדר מועד יקרא המאור הקטן].
ז) מלחמות ה' להרמב"ן זל, על השגות בעל המאור הנ"ל.
ח) פירוש רבינו יום טוב בר אברהם אשבילי זל (הריטב"א) על הלכות נדרים להרמב"ן.
ט) לקוטי הרא"ש להלכות קטנות של הרי"ף.
י) שלטי הגבורים (על הרי"ף והמרדכי) להצ"ם יהושע בעז לבית ברוך זל, כולל תוספות הלכות וחלוקי דעות והשגות על הרי"ף מגדולי המוסקים, גם חדושי הריא"ז להרבינו ישעיה די מראני האחרון זל.
יא) חדושי אנשי שם (להרי"ף והמרדכי ושערי שבועות) כוללים חדושי מדרשים מיקמץ זל ומדרש שפורא זל שאריית יוסף להצ"ם יוסף בר מרדכי נרשון ב"ק זל מקראקא, ודרך תמים (מס' תמה ישרים) (מלא הגהות מדרבה נאונים ומכללם הגהות רבינו בצלאל אשכנזי בעל ס"מ"ק והארי' זל הגדולת מרדכי) להצ"ם ברוך בר דוד נעזון זל.
יב) הלכות יום טוב להצ"ם יום טוב (מדרי"ם) אלנאזי זל, כולל באור עמוק על הלכות חלה ובכורות להרמב"ן זל.
יג) מעשה אילפס הגהות על הרי"ף והמרדכי להצ"ם מרדכי זאב הלוי אוסינא זל, וגיסו הצ"ם יוסף שאול הלוי נאטאנזאהן זל אבד"ק לבוב (בעלי מפרשי חום).
יד) באור מרדכי (להלקט מהמרדכי) להצ"ם מרדכי בנעם זל אב"ד ור"ם דקלק ניקלשבורג והסביבה.
טו) גליון מהרשא הגהות הצ"ם שלמה אינר זל אבד"ק פוחנן.
טז) פעולת שכיר הגהות הצ"ם יששכר בער בוצ"ם הנחתם זל, וק"ו הזהראה בווילנא.

גם נלוו עליהם עין משפט, נר מצוה, ותוספת אור, וציוני מראה מקומות בהדין וני', וכל סימני הדינים המצוינים בדב אלפס על סדר א"ב נסדרו (כקונטרס מיוחד בחלק האחרון של הרי"ף) על סדר הלכות המיימוני זל. — גם הדפסנו עמו

תוספתא

עם הגהות הגר"א מווילנא זל, ופירוש מנחת בכורים ומצפה שמואל להצ"ם שמואל אבינדור זל אבד"ק קדלן.

הכל כמו שנדפס באלפס ש"ל ברפוסנו בשנת תרכ"א.

☞ ועל כל אלה הוספנו עשרים וחמש הוספות חדשות נכבדות ומפורשות בשמותיהן מעלייד ☜

כוללות פירושים וחדושים והגהות מרבנן גאוני קדמאי ובתראי רובם היו נגוזים עד כה בכתבי יד ועין הדפוס לא שזפתם עוד.

ה ק ד מ ה

אמר צעיר התלמיד יהושע בעז בר שמעון בר אברהם בר שיט למשפחת ברוך מגרוש קטלוניא.

בראשית כל דבר . בה׳ אהלל דבר . כי הוא פותח ומשביע אוכל ובר . אליו אתפלל חסדו עלי יגבר . יהיו לרצון אמרי פי ואחד אדבר .

עלינו לשבח לאדון הכל . לתת גדר לת מגרסיה בכל . ולניחם קצת ט ועא ויחלבו מכל .

ויגבר גיעגיע עבדיו ויהן ט בל . זה מלמיט יהע לתר ישו לת בניהם . ולת ישעם לאחריהם . ושמחו דרכו ה׳ כבל דלכיהם . לפ ושם ספר התורה הזה מפיכם . ולגעגועי יסמרו חוקיו ותזכיותיו . ולפ ושם שוד לתר שבו לטם ומזרותיהו . בקריב לפניו שבם לי תפלי מלטוניו . ולפ כבו פעולם מהוללת ושבחר למלוניהו . כי שלומם עש כשרים שנורה . ושמנעלים מהם עליהם לעלומם גזירה . ועולי ביחיני טי שכיו לשם כשרה . כי כבר פלחה אחדיה . הן הם בחיקיך בזה בל ומשוטו . וילמדו דעת לת העם ולבני עדתו . ושה לת אל תסבו למסיבני לחיותו . האוזה והמלוה לגרשת בהן לפן מדעתו . בן שיה הצדיק בל היומם . מושביים סה לפ סה בשמלת . בקשתי ה׳ ישרים וממימים . עד שמה שכהן לפוריס ומומים . ולפ כי כל ימי הצדיקים לחיהודים . לתר בנית אבי לתריט שרים . עם המימי כנסת הגדולה התחשבונות לתרתי לתקים . הכהנים . על זכך ו רשע לת הנעים . ועד ישיהם לפ היו שפוקת כוהרות . ובזיהם ובעגעים ובכהרות ובטמאות . כי בכלם היו יודעים בשורה רמה לות . בשעון רב ובמחירות לתסתכלות . ובימי יגלו מלכות והלוות עבדת . לתרתיהם החשבון מקבן דל נדת . כי כבו בר שלם רוח מושב לתי יהיה . ויגדו עדת החשמים והחוזה בפלגת נגמודה . ונגו התחשבים מעל שולחנם . בלו בטרים ובמיחות עפר מסבתם . בד בבד היו עומדים בפתחו . והמון הלבות בתוכתחו מהגיונם . והולכים ונגדול פרטת שולם . ותמן הקטת בעון בלבם . על שהמלו לתקנתם ועד נחלם . לתמן יעמדו דברי תורה על מלם . ובכם החזיק בני בחזיה . והלל ובניו ניהודים היתה לחוזה . לתרו בבניים שיהו החוזה . והחזיקו ליוקבה לת שעזרה . ועל דבים ובימי מלכ לתר תפלו חסדיו . ותורה ונדולה בו טעדו יחזיו . ובקולו בי הטורה מהכתחה מלילו . הקדוש נבר תלל חסדיו . ותורה ונדולה בו טעדו יחזיו . ובקולו בי הטורה מהכתחה מלילו . טוסף לתמן ותק לת ידיו . ויתפף בתה בל העוזים . ועלו לת הלבן מעל פי הבתרים . ותקרן על עות כל דברי החבריס . כי לת הבכה תפו לחיי הדורים . ותבורים לפו הבקרפלם תפניות . הין בפי כל שטיות . ותכתי דורו שהיו יודעים להם פי׳ על כל לחיות . עליהם היו שוכים בכל עוריות . ולולם שוד היו הלבנות תמתפעים ותלבים . ובפרוטו תהבניות היו נבוטים . כי הרבה דמיים בהם בפרוש . ותלבנו לבפרישות תהבניים . יותר בלחדוש . ושן כי הרבה בריותת ים בתן למפוך עליהם . כי בי כי חיית ובי כי לוטיתת לפו בשו מליהם . ובתבניות לת שה רבי דברי דמיהם עתמו דברים שלהם . ויש מקום בקדוש נבר תלל חסדיו . ותורה ונדולה בו טעדו יחזיו . ובקולו בי הטורה מהכתחה מלילו . בטוף לתמן ותק לת ידיו . ויתפף בתה בל העוזים . ועלו לת הלבן מעל פי הבתרים . ותקרן על עות כל דברי החבריס . כי לת הבכה תפו לחיי הדורים . ותבורים לפו הבקרפלם תפניות . היו

פתיחת רבינו זרחיה הלוי

מספר המאורות

כשהוחל התבור הזה היה מתברו בן תשע עשרה שנה ופתח בו בבתים האלה :

אֲשֶׁרַר פִּקְרוּבָתָא ׀ אֲסַדַּר אוֹרָיָתָא ׀ לְמַאן דִּי הוֹשִׁפְתָּתָא לְדִילָה ׀ וּגְבוּרָתָא ׀ .
דְּשַׁמְתָּ יַת קָלִי ׀ לְאַלּוּפִי חַלִּי ׀ בְּאוּרָהּ ׀ וְיָהִיב לִי בְּנָוָהּ אוֹבְנָתָא ׀ .
וְנָנֵי יַת צְחִיחַיִן ׀ בְּמַבּוּעֵי מַיִן ׀ וְאוֹרִיךְ יַת חַיִּין ׀ פְּחִיוֹת אֲרִיכְתָּא ׀ .
גְּבַר אוּלְפָן תָּבַע ׀ לְמֵידַע יַת מַכְבַּע ׀ אֲלָהָא ׀ דִּבְאַצְבַּע קְחַב עַל נְכַרְשְׁתָּא ׀ .
דְּיוֹקְנֵי נוּרָא ׀ עֲלֵי סְנֵי מוֹדָא ׀ וּמְשֹׁה סַרְסוּרָא ׀ בְּלוּחֵי חַפְקְדִיתָא ׀ .
אֲרוּ לָךְ חַבִּיבָא ׀ סְדִיר הַיְךְ פָּתוּרָא ׀ בְּכָל טוּב עֲבִידָא ׀ בְּסוּלְתָא וּבְפַתָּא ׀ .
כְּשָׁה וַיְתָא חֲמַר ׀ וּבְשָׂרָא לָא אִכְמַר ׀ בְּכָל מִיסַּר מְמַר ׀ דְּמִתְמַר בְּשַׁעֲתָא ׀ .
שְׂרַגָּא וּנְהוֹרָא ׀ בְּהוֹן ׀ וּשְׁפַרְפָּרָא ׀ וְהוֹתְבֵי דִּיקָרָא ׀ לְשַׁרְמִיל מְלַבְּשׁוֹתָא ׀ .
וְצִיתָ לָךְ פִּתְגָמִי ׀ בְּבֵרוּר חַרְגּוּמִי ׀ וּמְגַרְגֵּשׁ גַּרְמִי ׀ לְזַת שְׁכָנִין דָּא ׀ .
רְאִית מִן עָלּוֹמִי ׀ לְסַב מַלִּיף מַעֲמִי ׀ וְאִישׁ מַפֵּישׁ יוֹמִי ׀ בְּרַעְתָּא לָא צִילְתָּא ׀ .
וְלָא הֵימָא וְעִירִין ׀ שָׁנוֹהִי ׀ וּבְאוֹרִין ׀ בְּגִין דִּי מִן עֶשְׂרִין ׀ בְּצִירָא לֵהּ שַׁתָּא ׀ .
וְאַבְתִּי בַּעֲרַק ׀ בְּיוֹמָא הוּא ׀ וַהֲדַבְּק ׀ בְּבֵן רִלְמָא לָא דַק ׀ בְּכָלְתָן וַחֲמִירְתָּא ׀ .
וְלָא תְּהֵלִי בּוֹקָא ׀ סְרִיקָא ׀ בְּגִינְיָקָא ׀ דְּאִמָּא עַתִּיקָא ׀ כְּקַנְקַפָּא חַדְתָּא ׀ .

וכתב על זה אביו החכם רבי יצחק הלוי זל בר זרחיה זל :

בְּרִיךְ מָרֵי כְרֵיי ׀ וְרִבּוֹן כָּל חַיֵּי ׀ דְּלֵה חָנֵי לְאֵי ׀ שְׁכָחָא וְיַקְרָא ׀ .
דְּכִינָא אַרְתָּה ׀ וְלֵית סוֹף לְשִׁבְחֵה ׀ וְיָשׁוּתָה אַף רוּחָה ׀ דְּחִילוּ מִן נוּדָּא ׀ .
וְהוּא שָׁרָא קְטִירִין ׀ וְגָלֵי לְסִכְיוּרִין ׀ וְגַדְמָה סְדִירִין ׀ חְשִׁבָא וּנְהוֹרָא ׀ .
דְּמִפֵּישׁ מִן נַרְגַּר ׀ עֲפָיִן עַל אִינַר ׀ וְרִים לְבִיה מִגַּר ׀ וְשָׁוֵף שַׁד שַׁפְרָא ׀ .
בְּרִיךְ שְׁמֵה מְאַתְרָה ׀ וְדֵי אֲזַן הוֹדָרָה ׀ דְּקַיְמִין עַל מִקְרָה ׀ וְקַמְּרִין לַהּ כְּתָרָא ׀ .
דְּקַבֵּיל יַת צְלוֹתִי ׀ וְאַשְׁלִים בָּעוּתִי ׀ בְּסִימְנָא כְּרַעוּתִי ׀ בְּסִיקָא וּבְחִינָא ׀ .
דְּלָא אִית לַהּ סִימִין ׀ בְּכָל רוּחֵי עָלְמִין ׀ וְדֵי לְכָל סִכְיוּמִין ׀ וְגִינָא מְעַפְרָא ׀ .
בְּגַר עָקַר טוּרֵי ׀ בְּמֵילֵי שְׁפִיכֵי ׀ כְּמִיוּ קָנָבִיכֵי ׀ וּבוּרְלָא נַקְרָא ׀ .
יְהָא רְעוּ מִן קֳדָמוֹי ׀ דְּיוֹרִיךְ יַת יוֹמוֹי ׀ מָפֵי מִן מְפֵי מוֹי ׀ וּמִן כּוֹכְבֵי סִדְרָא ׀ .
וְיִדְלֵי סַפְסָלָה ׀ וְיַתְקִיף יַת חֵילָה ׀ וּמִן עַל יַרְתֵּם עֲלָה ׀ כְּאֲבָא עַל בּוֹכְרָא ׀ .
וּמוֹבְכָן כָּל חַבְרֵיהּ ׀ דְּלִין מִן בֵּירָה ׀ וְשָׁמְעִין קָל פִּשְׁרָה ׀ וּמִיכְּרָה פִּתְרֵיהּ ׀ .
אֱלָהָא יְהוֹס עֲלֵיכוֹן ׀ יְזַהּ לַהּ וְלִכּוֹן ׀ וְתִתְבָּרְכוּן כְּלִכּוֹן ׀ כְּרַבָּא כְּזָעֵירָא ׀ .

שיר לרבינו זרחיה הלוי זל מרובע ופשוט

יְזַרַח יָהּ לָן	בִּיהָה שֶׁמֶשׁ	אֲדָמָתָהּ סָ . . . . נֵיהַ אֹפֶל :
וְעֵזֶר כָּאוּר	סִפֵּר כָּאוּר	לְבָקוֹעַ עָ . . . . גָן וַעֲרָפֶל :
מֶלֶךְ הוֹתַל	עָקֵשׁ נִפְתָּל	הוֹעָה רוּחַ	שֶׁקֶר מַפָּל :
חָכְמוֹת בָּנְתָה	בֵּיתָהּ חָצָבָה	עַמּוּדֶיהָ	בְּכֶרֶם עֹפֶל :
וְהַעֲשׂ כַּעֲ	קָהּ נַעֲהּ . פָּן	יִפּוֹל מָכֶ	גּוּ הַנֹּפֶל :
אַךְ אוּלַת	בָּגְתָה חָיִן	מָחוֹ נוֹאָל	מֵיהַ מַפָּל :
יֹאמַר זֶה מְנ	דַּל עֹז נִבְנָה	אָז נֵיהִי כִּי	מִי אֶסְרָפֶל :
הֲנִי חָכָם	מַרְנִיאֵל	פֶּלֶא יוֹעֵץ	כַּאֲדוֹתֵיכֶל :
שִׁמְעוּ מִפִּי	דִּבְרֵי מֹשֶׁה	מוֹל סוֹף בֵּין פָּארָן	וּבֵין תֹּפֶל :
הַשְׁבִּירוּהוּ	עֲוֹנִים . מְבוּס	מָלֵא מָסָךְ	אוֹ מִסְפֶּל :
לְבָלוֹם עֵרֶיהָ	הֲבִיא לְחָיו	רַסֵּן מְרִיו	אֶל תּוֹךְ כָּפֶל :
לֹא יָדַע לֹא	רָאָה שָׁכַשׁ	בֵּין . טוֹב מִמֶּ . . .	גּוּ הַנֹּפֶל :
נְתַן הַסָּ	כָּל בִּכְרוֹמִים	רַבִּים וַעֲשׁי	רִים בְּשֶׁפֶל .

שיר מרכב מיתד ב׳ת ויתד וב׳ת ויתד ותנועה בדלת וכן בסוגר

קָרָה סִפֵּר כְּמוֹ צֹהַר הִקְמוֹ ׀ וְכֹנֵר אֶל נְתִיכָתָהּ חָשְׁמוֹ .
לְיִצְהָרֵי וַרְתָה בְּמִגְדָּל ׀ יָרְחֵי חִבְרוֹ לַגַּם הָרִימוֹ .
לְזֹאת מָאוֹר שְׁמוֹ קָרָא לְאוֹת בָּ . עָבוּד הַוכִיר שְׁמוֹ נָשָׂם מְקוֹמוֹ .

ברוך ה׳ אלהים אמת , רב חסד ואמת , אשר דברו אמת , ותפצו אמת , וכל אורחותיו חסד ואמת , ויבחר בנביאי הצדק והאמת , ובדבריהם הנאמרים כאמת , לנחות את עבדיו בדרך אמת , ויתן בידם משפטים ישרים ותורות אמת , לעם נחלתו יראי אלהים אנשי אמת . כדכתיב ועל הר סיני ירדת ודברת עמהם משפטים ותתן להם משפטים ישרים ותורות אמת חוקים ומצות טובים וכתיב ראש דברך אמת ולעולם כל משפט צדקך וכתיב הן אמת תפצת בטוחות ובסתום חכמה תודיעני :

אמר זרחיהו הלוי בר יצחק זל

במקומות רבים בכתוב נקראת הנפש החיה כבוד כדכתיב לכן שמח לבי ויגל כבודי , וכתיב עורה כבודי , וכתיב למען יזמרך כבוד , כי הבורא אצלה על האדם מכבא כבודו ובה נתן עליו מהודו והוא העצם הנכסף אל יסודו , כמו חושק אשר נכסף לדודו , או יגלה אליו סודו , בדרשו הצדק בעודו , ובבקשו הנכון בכל לבבו ובכל מאדו , ובחפשו האמת כאשר תשיג ידו , כדכתיב אם תבקשנה ככסף וכמטמונים תחפשנה או תבין יראת ה׳ ודעת אלהים תמצא , וחכמי המחקר קראו כזא הכבוד גילוי השכל ואמרו כי בזוהר אורו והוא אור החיים על הנפש החיה הזוכה אשר לקחה מכנו תזהיר כזוהר הרקיע וכצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד על כן סלא חשק לב כל הכמ לב לדרוש ולתור בחכמה להבין ולהשכיל אם להיטין אם להשמאיל בין האמת ובין השקר להורות

הקדמה

להורות ולהבדיל. ויש אשר יבר החשק הזה על לבו עד שיראה כחושש היוצא מדיך הצניעות והמוסר בהסירו מסוה הבשת מעל פניו לבתון האמת כעניו שנאמר ואדברה בעדותיך נגד מלכים ולא אבוש ויש רמז לדבר הזה בפסוקה שהיה משה מסיר מעל פניו בבואו לדבר עם אדוניו לקבל ווהר ההוד וקרני הכבוד מלפני מלך הכבוד ישתבח שמו ועל הענין הזה היו מרבותינו החסידים והקדושים ז'ל כאותה שאמר רבינו הקדוש ילדות היתה בי והעותי פני בנתן הכבלי אע"פ שהיה יודע בפרת העונה ורב אחדבני קפיה דרב ששת הוה מהדר ליה בבריתותא ואמר רב פפא כל כי האי מילתא ניכא אניש קפיה רביה ולא לשתוק דכתיב אם נבלת בהתנשא ואם זמות יד לפה ואמרו עוד מנין למלמיד הישוב לפני רבו ורואה זכות לעני החובה לעשיר מניין שלא ישתוק ת"ל מדבר שקר תרחק ווה המנוג נהגו כל חכמי העולם כמו שכתב החכם המורה אבן נגי"ח בהשיבו על המורה הגדול בעל הקרוק רבי יהודה ז'ל הזכיר דברי הפילוסוף שהשיב על רבו ואמר ריב לאמת עם אפלטון ושנידם אוהבנו אך האמת אהוב יותר ואמר עוד אני לא באתי לגרוע מעלת האיש הזה ולהשפילה אך להפליאה ולהגדילה כי כלנו משדי חכמתו הניקנו ומשקשר בנתתו העניקנו ומפרי פי שכלו אנחנו לוקמים וכיס דעתו אנחנו שמים והוא אשר פקח עינינו ולמדנו והזעילנו ונדלנו והשכילנו בתכמה הזאת וכאשר למדנו מפיו אנחנו משיבים מדבריו על דבריו וכדברים האלה ויותר מהמה כל שיש להוסיף אני הצעיר אומר על רבינו הרב הגדול הכוכוב ר' יצחק ב"ר יעקב בעל ההלכות המכונה אבן אלפסי. ואינו צריך לתאריך בגודלתו ובחכמתו כי היא גלויה לכל בעלי עינים. כשמש בחצי השמים. וכנעי צדקותיו. בחבור הלכותיו. פרושות על דורותיו. ועל כל דורות הבאים אחריו. כי לא נעשה חבור יפה כמותו בתלמוד מאחרי סתימתו ועל חובה עלינו ככל דבר נבבד ומפואר לכבדו ולפארו ולקדשו ולמהרו ולהלבינו ולברו כפי כחנו. ולזאת חברתי הספר הזה וקראתיו

מאור להאיר עיני התלמידים להסיר מסכשולי הספקות ומוקשי השנוות ושטחי הלכות הרב הגזור ז'ל כשרש לספר הזה וכה אני דורש ושואל ושוקר וסעיר וסעורר פעם סוסך ועוזר ופעם בשטיב ושובר והפרחתי לו כעגפים ופרחים משאר דברי החכמים הגדולים שראוי לדקדק עליהם ולצרוף

ולבחון דבריהם עם פירושי מקצת הלכות תמורות וראשי דברים שכתבתי לי בילדותי לזכרון למען השלים בזה חסך האוהב היקר והידיד הנחמד אשר אלצני על זה ולא יכולתי להשיב פניו ואינני מקבל עלי להשיג כל מה שהניח הרב ז'ל כי יש להנתנו טעמים חלוקים למחלוקות יש שהוא בכורה מן הכפקות או מן הדברים שאינם נמצאים כי אם לעתים רחוקות ולבלב אלה יש עוד טעמים ואם הם סתומים והתומים יבינום הכמים מחוכמים והנה פתחתי שער לנבוני לב להזהר מן הנמצא על מה שלא נמצא וללמוד מן הכתוב על מה שלא כתוב ומצאתי להרב ר' אפרים ז'ל בענין הזה דברים לא מפוזרים לא מחוברים כי אם מפורדים ומפוזרים והמעט הנכון מהם בעיני אספתיו על מקומו וכתבתיו על שמו והלקתי הספר הזה לשני חלקים החלק האחד בסדרי נזיקים ונשים קראתיו בשם

המאור הגדול בעבור כי נקראו דיני ממונות מקצוע גדול בתורה כאותה ששנינו א"ר ישמעאל הרוצה שיחכם יעסוק בדיני ממונות שאין מקצוע בתורה גדול מהן שהן כמעין הגובע: וההלק השני בסדר מועד והבריתי אליו מסכת ברכות בתחילתו ומסכת שחיטת חולין בסופו קראתיו בשם

המאור הקטן יען כי מועדי ה' מקראי קודש על פי קדוש החדש שהוא המאור הקטן והתאמצתי בכל זה לעשות כפי כחי הענעה והטרוכא מתולדות הימים אשר פנעו בי ויסצאוני מהם המורים בקשת בחצי הצורות אשר מסצבי הרפוני וגלגלוני והקורות אשר מסעסוני צעוני ושלטוני והלב אשר כאלה קראוהו והלאוהו והניאוהו אין להחסיאו כאשר קצר מהגיע אל התמימות והנכונה וכאמת כי כל בת בשר חלש וחכר ואין

התמימות בלתי לה' לבדו:

ואני משביע בחי העולם לכל מעתיק ספרי זה שיעתיק הפתיחה זאת עמו ולא ישליכנה אחרי גוו כמנהג מעתיקי הספרים בארצות האלה בעבור תהיה לי לעדה לנקותני מן האשמה לפני כל קורא בספרי זה אולי יש אשר תמנעהו מדרחיב פיו וגרונו והאריך לשונו בנאותו וגאותו להוכיח עלי הרפתי כאשר קצרו בי יד שכלי והבונתי וידיעני לזכות כמו שאמרו רז"ל בענין הזה כל חרשיא מכין ורחשיא דאורייתא בישין וכל פמטיא בישין ופמטיא דאורייתא מכין ואמר אחד מן החכמים לא תושת חמאת על מי שהביא קצת מן הדברים הנכונים באשר לא הגיע עד תכליתם ולאלהי ישעי תקותי ותוחלתי ומאתו ערוי והועלתי לכל חפצי ומשאלתי והוא ברחמיו הרבים יאיר עיני במאור תורתו כדכתיב נר לרגלי דברך ואור לנתיבתי.

וכתיב פניך האר בעבדך ולמדני את חקיך:

עָלָה בְנִם עַל רֹאשׁ הָרִי נֵר מְחֻלָּב הֵיטַבְתָּ:
מָאוֹר נֶהְדָּר לְבָרְכָה בָּן יְצָנֵק הָרֹאשׁ הֵיטַבְתָּ:

פתיחת הרמב"ן בספר מלחמת ה'

ב"ת ויתר ב"ת ויתר וב"ת בדלת וכן בסנר

גְּבֹר לְבָבְךָ בְּזִקְנָן נִשְׁקָן שְׁכָל וּבִינָה יְזִיקְךָ מָן:
הַס אָזְנְךָ לְנָאם בְּנוּ נְתָנָן כִּי הוּא בְּמִדְבָּר מְאֻכְלְךָ מָן:

בְּחֵיךְ בָּסִים וְמָרָא, שְׁבָרָא וְיָקָרָא אֲסַדֵּר, וְתַדְרָא בְּפוּמִי כְּנוֹרָא.
לְאוֹדֵנִי קָמֵה אֱלָה שְׁבָלֵל רוּמִי, וְעוּמְקֵי וְהָמוֹמִי, חֲשָׁבָא וְהָוֹרָא.
וְהוּא דִי מִן לָא־קָמֵה, עֲבַד מִלִּין בְּפֻמֵּה, וְכָל דְּצִדְיךְ עֲלָמָא, בְּצִיבוּ וּבְמִיכָרָא.
וְעַל אַרְבַּע חַיָּוָן, וְבַמֵּה דִּיָּלָן, רְמִיו לֵהּ בָּרְחָמָן, וְחַלֵּם בֵּהּ פַּרְנָא.
וְכִלְהוֹן עוֹתָנֵי, בְּרֵאשְׁתוֹן מַעֲנוּנֵי, בְּנֵי נַשׁ וְלֵיוֵי, וְחוֹרָא אַף נַשְׁרָא.
דְּהוּא מָרֵא מַלְכִין, סְהַשְׁפִּיל דִּי סַהְלִכִין בְּגַוֵּה, וְחַשְׁכִין לְהוֹן יָהֵב חוּשְׁרָא.
וּבְהַדְרִיקִי גַּבְרִין, הָלָא אַחֵית עִדְּיִן לְאַרְעָא, וּכְנִשְׁרִין לְרוּם אֲמִים נַבְרָא.
וְעַל גַּבֵּי כּוֹכְבֵי, בְּרִין דְּשִׁין וַגְלוּי, וְאַסְנֵי זִיו אַצְפּוּי בְּשִׁטְשָׁא וּכְסַדְרָא.
וְאַף אַרְכִין יוֹקָא וְחָתִיב לֵהּ סִיָּמָא, רְגִינָא מִן בּוּשְׁמָא וְתַכְיָא מִן מָרָא.
וּמִיטְרָא אַמְטוּמוֹ, בְּפוּמְבֵּי עַל דִּימוֹמוֹ, לְמִיתַב לֶן נִימוֹס בְּסוּרָא וּ דְבָבָא.
דְּלָא לִהֲוֵי שַׁתִּיר, לְמִסְכְּיָא יַהִיר, וְנַדְיָא בָּהּ יַקִּיר, בְּאִסְרָא וּכְרִכְרָא.
וְכָל דְּצִדְיךְ יָתֵי, וְכָל דְּכִפִּין יֵיתֵי, וְיִשְׁבַּע כִּרְעוּתֵהּ בְּבִשְׂרָא וּבְחַמְרָא.
וְדִי אֲשַׁבַּח זָכוּ, בְּאוֹרַיְתָא מָלְכוּ, לְאַחֲסָנָא מַלְכוּ, וְשַׁלְטָן יְהִירָא.
וְנָוֵה יִשֵּׁב הֶבֶל, כְּדֵי לָא יִתְחַבַּל, וְלִעוֹלָם יִתְקַבַּל, בְּרוּנְקָא וּבְהַדְרָא.
קְרַם נַפְשָׁה יְסוּר, דְּלָא לְהֱוֵי קַצְוֵר, וּבְר נַשׁ דְּיִלְטַר, לְרַבָּא וְלִתְבְרָא.
וְיֵיתֵאן וְפִשִׁטָא, דְּסוּדָרָה עַל קִשְׁטָא, וְסַרְנָא אַף קַנְטָא, סְהַדֵּד אִבְתְרָא.
וְאַפֵּין לָא יִסַּב, קְרַם עַיְטָא יְסַב, וְלִיחוּשׁ לְגַבֵּר סַב, וְקַשְׁשׁ בְּגַוְתָא.
דְּאוֹרַיְתִין נְקָא, וְכָל דַּיָּנִים לְבָא, מִשְׁלְהֵי וְלָאֵי בָּה, דְּסִילְהָא יִקְרָא.
וּמִן סִינֵי שְׁרִיו, וּכְלְהָא לָא שַׁנְיוּ, דְּמִן סָבֵי הֲוֵיתוּ, וְגַמְרָא וּסְבָרָא.
כְּעֵין סַפְרָא בְּדִיקִין, וּבָה נַחֲלִין נְגִידִין, בְּאַתְיָת אֲסוּרִין, וּכְשָׁרָא כָּל קְבָרָא.
מִפֶּרֶק כָּל חַמּוּרִין, בְּחִבּוּר בֵּר אֱלָהִין, דְּאִית בָּהּ כְּנִיחִין, בְּלָא דַעְתָּא חַבְרָא.
וְסַבִּיר אַף נָכִיר, לְמִפְשַׁר כָּל חָכִיר, וּבְלִישׁ כָּל מָכִיר, וְגָלֵא כָּל סִתְרָא.
וְחַסְפָּא דִי מַחֲתָא, וּסְרַגְלִי תוּתָא, וְהוּא בְּנֵי בִינָא דְּשַׁלְוֹתֵי סְתָרָא.
וּמִן עַל יְהַמֵּר, דְּמָם סָפְרִין יְהַבֵּר, וְלֵיתוֹתֵי נֵר בְּאַשְׁלָמוּת סִדְרָא.
וְאִפְרִיז עַל אָמֵן, דְּכַבְּדָה מִן הָמֵן מְחַקֵּן, וְקַיְמִין לְהוֹדָאָה פְּשָׁרָא.
וְשִׁין אֱלָהָא חָבֵי, וְהַדָּרָה אַף זִוֵּהּ לְדִן דִּי לֵהּ שַׁבֵּי, וּמְנָה לֵהּ סַבְרָא.
וְהַיָּא תְּחַנֵּל לָהּ, סְפַקְלָרָא דִּילָהּ, וּבְעַנְלָא הֵיכְלָהּ דְּבִיהוּד עַל אַתְרָא.

הקדמה

בראשית חכמה בתחילת ארשת השפתים, והוא תבלית דעיון. והשלמת העיון, לחזם הנעלה מערך ודמיון, לעלות הנמצא אשר קצרו הדעות בהשגתו, והוא הכל והכל באתו, ולברך החפץ שניאלו החכמות בפעולתו, זה ראשית חכמה וזה תכלית תורה, כי יש עליון נורא, וכן ראשון ואחרון לבריותיו בראני, בהכיני שמים שם אני, חיים וחסד עשה עמדי. ונרו הפקד בידי, אף זרוע נבוותי אבצני, ויסין חסדיו אותו תשמ, להתם בתורתו חשם מחשם, ופקודתו שמרה רוחי, להשיב אמרים אמת לשולחי, ואחרי הודות את השם הנכבד והנורא הזה בכל לב ובכל נפש ובכל מה ובכל מאד, ושאלת הפיק רצון מסנו להדריכנו בדרך ישרה ובקשת המחילה מלפניו על שניאות אוסר כי התנצלותי על החבור הזה מכוארי משני פנים. האחד מצד החיוב המוטל עלינו להפיק בעיני התורה והמצות ולהוציא לאור תעלומות מצפונים ושאין אנחנו רשאין להתעצל ביריעתה ולהתרשל בלמודה ולא לירוא אדם בהוראתיה ומשפטיה כמו שכתב לא תגורו מפני איש וכאשר בא ביאור הכתוב הזה ויהר התחומים הדומים לו ברברי חכמי ישראל ז"ל. והשני כי אין הספר הזה כיוב דבריי מחדש דברים שלא נאמרו עד היותו כדי שיהא ברצון אדם לחלותו בנו לאומץ לב או למסורות מחשבה רק הוא מבאר דברי הקודמים ושוכטות ראשונות יקומם מן האנשים שהם עמודים לתלמוד התורה ובכונות לחדריה וחלונות לסתריה אשר הם הראויים להקרא כלאכי אלהים: והנה בנגד בבוד הרב אשר אני נשפט אתו זכר הוא לחיי עולם התנצלותי אצילי כבואר בפתיחת דבריו, ומה נשיבי כה אמריו, מה מתקו מדבש אמרי נעמו, ברוך הוא וברוך שמו. והאלהים אשר ממנו לבדו אירא, יראנו כתורתו נפלאות ויחיש ביסינו קץ הפלאות, יסד סכוה המשנה בעינינו, ושאור שבעיסה ישבית בינינו, ויקים בנו מקרא שכתוב ולא ילמדו עוד איש את רעהו ואיש את אחיו לאמר דעו את ה' כי כלם ידעו אותי למקטנם ועד גדולם כי אשיב את שבותם ורחמתים:

אמר משה בר נחמן זל

תחלת כל דבור, ופתיחת כל חבור, לבקש בו רצון מה', כי תחלת חכמה יראת ה', אליו אוחיל, ובשמו אתחיל, לדבר עתה בחלק הב' מספרי המאור וכבר השלמתי חיבורי בחלק א' על תכונה אחרת כי התחיתוני ימי הנעורים, והקדיחו החבורים, אש באפי וקנאתי דרבינו הגדול רבי יצחק אלפסי ז"ל קנאה גדולה מפני שראיתי לחולקים על דבריו שלא השאירו לו כפי רובי סחלקותיהם ענין נבון בכל מה שדבר ולא דבר הנון בכל מה שפרש ולא פסק ראוי בכל מה שפסק לא נשאר עם דבריהם בהלכות זולתי הדברים השנוים לסתחיל פרק אין עומדין ובעובר היות רוב דברי הרב ר' ורחיהו הלוי ז"ל על הענין הזה השיבותי על כל מה שאינו נכון בעיני מספרו בסדרי נויקין ונשים להבתי בפסלול הדרך אשר הוא ז"ל דרכה לפנינו ואחרי שובי נחמתי ואחרי הודעי חזרתי כי מן הדרך פן אהיה בסתגדר בפלאתי ואינה לפי בבוד הרב, והוא הארז האדיר יפה ענף וחרש מצל בסקומותינו כרוב סמשה הסוכך בגלילותינו. לכן נמנעתי בכל הסדר הזה והוא סדר סועד סהשיב על הרב הנזכר וזילתי לבקש את נרדף רוצה לומר לתרץ דברי רבינו הגדול ולפרש אותה ורואה אני שזה סוסר מוסר לי וחובה עלי וכות לנפשי, ואתה הסתכל בספרי אל תאמר בלבבך כי בל השובתי על הרב רבי יוחיה זל כולן בעיני תשובות נצחות וסבריהות אותך להודות בהם על פני עקשותך ותתפאר בהיותך בספק אחת סהן על לוסדיה או תשריה על דעתך להכנס בנקב הסחם לחחות סעליך הברה ראיתי אין הדבר כן כי יודע כל לומד תלמודנו שאין בסחלוקת מפרשיו ראיות נכונות ולא כריב קושיות תלמות שאין בחבמה הואת סופת בדור בנון השכוני התשבורות ונפיוני התבונה: אבל נשים כל מארנו ודייקו שכל סחיוקת בחרחיק אות מן הדעות בספרות סבריעות ונרחוק עליה השסועות ונשים יתרון הכשר לבעל דינה שפשטי ההלכות והוגן הסוגיות עם הסבבת השכל הנכון וזאת תכלית יכלתנו, וכוונת כל הבם וירא האלהים בהבסת הגמרא: ויש אשר אנחנו כלמדים זכות על דברי רבינו עם היותם עדיין רחוקים בפשטי המוניא או הסוגיות אבל בוותנתנו בזה לילות אוזן התלמידים בבה שיש בהם בן הזכות ואין אנו סעלימים סהניד לכל מסתכל בספרנו סה שנשאר עליה מן הספק וזה סותר לנו אנחנו בפני שאנו באים ללמד זכות על הרב הגדול הברי הראשונים, וכן הזבותינו עמו בפו שהורו הבמי ישראל ז"ל לתלמידיהם אמרו כי אתי פשקא דדינא דידי לבעייכו לאחר סיתה לא סקרע תקרעויה ולא סגר תגורון ביניה בקרע לא תקרעוניה דידבא אי הואי אנא אית לי סעמא סנפר לא תגרסון סיניה שאין לדיין אלא סה שעיניו רואות ויצא לנו סזה לחוש לדברי רבינו להחסיר ולא להקל, זה בסיעוט הבקומות אבל ברובם סחשבתנו נכרת סתוך ספרנו שעיקרי הדברים סוסרעין כדברי רבינו ואפי' בשקולין הרי הדין פסוק עיינו בלי להבות סדבריו ימין ושבאל בפו ששנו הבמים היו שנים א' בסבא ואהד סטהר אחר אוסר ואהד סתיר אם היה אחד סהם נדול בהכוינו בהכבת ובמנין הלך אחריו ולכן שבן בהיותו קודם שהבחלוקת סנועה בבעלייה שהיה לו לוסר בכר הורה זקן. וזאת אות הברית אשר הקבוסתי בבל סהיוקותינו בענין ההלבות הדרבתיך בפעלי צדק והאל אשר בתחילתו בל יצוריו סודים, ויודעיו את שמו סיוחדים. יתן לי לשון למודים, להוציא לאור בל תעוסה ולהודיע בפתום חבמה יזבון לבא עד תבלית דבר ועומק יסודותיו. יורנו סדרבינו וגלבה באורהותיו. אמן:

ר' משה ן' עזרא חצב על מצבת קברו של רבינו יצחק אלפסי זל את התרזים האלה (ונרשמו בסוף ספר דרך הבים)

והמה על סעקל ב' תנועות ויתד ובית ויתד ובית גרלת וכן בסנור:

קָהֲבוּ בְּעָם בָּרְזֵל עָלֵי שָׁמִיר	שֶׁבֵּר אֲשֶׁר הָיָה לְזִכָּרוֹן.
יִבְלוּ יְמוֹת עוֹלָם וְיִתְחַדֵּשׁ	אֲבָלוֹ לְבֵל יָבוֹא לְדוֹר אַחֲרוֹן.
אִמְרוּ בְּקֶבֶר זֶה מְקוֹר חָכְמָה	נִקְבַּר וְעוֹלָם בָּא בְּעֵזָרוֹן.
יוֹם נִצְלָה נִזְכָּה וְחָלַנָּה	תּוֹרָה וְהוֹרָיָה עֲדֵי עָרוֹן.
בֹּאוּ בְנֵי צִיּוֹן וּבְמָרִירוּת	עָלָיו תְּיַלִּילוּ בְּשִׁבָּרוֹן.
כִּי חִקְסְפוּד וּבְכוּת עֲלֵי מְקוֹם	בּוֹ נִקְבְּרוּ לְחוּת וְהָאָרוֹן.

ואחר אלו התרזים כתוב זה הלשון

נקבר בקבר זה ראש הראשים. ואלוף הקדושים. ומחכים הישישים. וחכם חרשים. וקדשי הקדשים. הנזר והסצנפת. האות והסופת. יחיד העולם וסלאו. סמזרח שמש ודד מבואו. שר התורה סקור הבינות. ושבעו הולך בכל המדינות. הרב הגדול. סחסה עין ומגדול. אליפנו ורוח אפנו. בבב נשפנו ואור עפעפינו. הצדיק הענו. אשר בסותו לא היה לפניו. סר רב **יצחק אלפסי** וצל נוחו עדן. נפקד אל קרושו. ושבה אל אריהים נפשו. יום ג' בשבת עשרה ימים לחדש אייר שנת ת' אלפים תתס ג ליצירה"). יום עברה היום הזוא.יום צרה.יום חשך יאפלה.יום ענן וערפל.יום קדרו שחקים ואורותם ושק השש בסותם. הבוכבים אפלו. והנבעות התקלקלו. וכל ישראל נבהלו. עלה לשישיבה עליונה. למנוחה שאננה. זקן ושבע ימים יובש מלבוש סהללים. ושם נדול בשם הנדולים. לתת לו סהלכים. בין השרפים וסבלאבים. [בסרומי שמים יהל אורו]. בסבר עליון יהיה סטוריו. וכצל שדי יושב יבחו. ויוו השבינה ילך נכוחו. תורתו תהי מבסחו. ובהקיצו היא תשיחו. יעמוד לנורלו. ובבנין בית זבולו. יעלה דרך נבולו. כי"ר ונאמר אמן:

והדב ר' יהודה הלוי זל ראש המשוררים חקק על קברו שלש שורות אלו:

הֲיִם בְּיוֹם סַנֵּי לְךָ רָעָשׁוּ.	כִּי מַלְאֲבֵי הָאֵל הֵם קָרָשׁוּ.
נַיִּקְחֻבוּ תּוֹדָה בְּלְחוֹת לִבָּךְ.	וּנְבִי כְתָרֶיךָ לְךָ חָבָשׁוּ.
לֹא עָזְדוּ כֹּן נְבוֹנִים לַעֲמֹד.	לוּלֵא חִבּוּנוֹת סָמְךָ הָרָשׁוּ.

---

*) בענין יום שפירות הריוֹ"ן וזל נפלא סבוהר נראלה בין התכתים תוקרי קרשנויות, כי הוא לנוסה הס' דרך תפים הביהב. כאן נפסר ב יום כ' בשבת בעשרה ימים לחדש אייר ד' אלפים תרם. ובאלפם רשום ראשון (קשסטנוא רפ"ם) בסרוי כתוב (ה"ל ננני ארון הקדש הרב יצחל' ראש בית אריאל רב ר' יצחק אלפסי ז"ל) שנפסר ביום שבת אחד עשר יום לחדש אייר (בעיר אלוסנא) שנת ר' אלפים תתס"ג ליצירה, וכן סוכא בס' קסה דור, וכן ביהב בס' נאלפם רשום בב יו סר שי"ר אבל זה וזה לא יתכן כי ראש חדש אייר לא יהיו לעולם באחד סיני אר"ו ולשנה דרך רשום ר"ה צרין שיהיל אי ר"ח אייר ביום ראשון, ולעולם ר"ה קרשסנא נא ומבוניוסבר רוה צריך שיהיל ביום הבישי ווי אי אפשי ובאשת היי קביעת שנת התס"ג בשבה ור"ח אייר הל או בשבת. ויעד בספר בבלת הראבל"ד הייוסחן כתבו שפת בניסן ולא באייר, וכן מובא בס' סיר היוחות. והיותה נבונה נראר ניפסח ראשון ר"ח ניסן ע"ב שכתב ה"ל ונפסר הי"ן ביום ב' בשבת בעשרה ימים לחדש סן שנת ר"א אלפים. והיא היר בן תשעים שנה עלי', ויוסיפוא ו סאכסרת סם הקבינות יב"ל, ועי' נראה כי האמת אתי. אולם הרב המאירי בחיבורו למס' אבות בתב שנפסר בשנת ר"א תת"ג, וכן בתב בס' יסוד עולם ובס' צרה לדרך (בהקיטהו), ובס' שלשלת הקבלה סבריא ני"ב דעה ע בשם י"א ועכ"פ בקה"ר ובפולה"ע ע"ו.

לוח הדינים אשר בהרן

כולל כל חדושי דינים אשר חובאו ברין וברבינו יונה על דעת הרמב"ם זל :

נלקטו וחוברו ע"י

הגאון המובהק ומופלא מהר"ר יוסף אומיללינ"ו זל

ונדפסו (פעם אחת) על ידי וטרונו ברפום ריזוא די מריינטו בשנת שי"ם לפ"ק .

ובתוצאה החזיא נדפסו אלה הדברים בוהלי :

אל עין הקורא

ישׁ שנפשו חביב עליו כממונו . לכן נאמר בכל נפשך ובכל מאודך . תן תודה להגאון מהור"ר יוסף אומיללינ"ו יצ"ו . ובכבוד והדר תעטרנו . כי לא זו פרטא את אוצרו המוב . והבין בלי דפוס . ולא נתן בכיס עינו למען עשות ספרים הרבה אין קץ . ברצון איש ואיש . אף זו אין קץ לכל עמלו . ותדר שנתו מעיניו . עד הוציא לאור תעלומות חכמה . חדושי הרב רבינו נפים ז"ל . ויצק ציץ . ויוצא פרי . ולכל הבא יתננו . ולא יסיתרנו בספר אהלו . למען הועיל . למי שאינו רואה עמל בנפשו . ונם ליודעים יתן חן . ואל תרמה בנפשך . כי בולם נקבצו באו לך . ואין עוד סלבדו . אך ישׁ ויש . אמנם הגאון י"ץ . מאן שלי ספרו כולם יטתבון . רק זה אשר אינם מבוארים למני ולפנים בתוך חבור הרב אלפסי ז"ל . אשר נצטו משכלו הוך ופלפולו . ואף נם זאת . ולקט יוסף את כל הבוסק . אשר המה באמנה אתו . לאמר ראה זה חדש . ולא בביתיה בכותחא . ומילתא דשמיטותא . נם לא נפלאת היא . אם כולי האי ואולי נעלמה מעיני הגאון י"ץ . כי רבו מורדותיו . ועסקיו עצמו מספר . הן תודה לה' . אשר נתן כוחא בלב הגאון י"ץ . וברוך המוב והמטיב . ואת והב בסופה . תמצא לוח כתבם על לבך . דברי הרב הגדול הרמב"ם . אשר הביא עם הוא הרין בכליותו . אם לעור . אשר קנה . כי תבחן צדק . מה מוזנו ומה יפיו . כי תמלא יד מנו :

נאום הרופא ולא לו **יעקב** מרקריא"ה בכמה"ר **דוך** פרקריא"ה זלה"ה

מסכת ברכות

פרק מאימתי

א שלשה שאני היתר אכילה לעשנה . מבל נחון הראוי אכל מעשי שני . המריב שכשר אכל תרומה . היה אמא שיכנה הסרחה שנדרך כשרה אינו אכל בקדושים עד שיבריא בשתין .

ב דף ו ליל שתמני

דיין ראשלים כשיבא לביתו בערב קדים ומן ק"ש חשיש שמא יפשע ואכלו קודם לו לאכול עד שיגיע זמנה ויקרא ק"ש ‏ ‏ ‏

לוח הדינים

סו נדרי שרטון אין לנם לסיקס אינו אלא שיהיו לנהן נאמנות רשלות אלא פיוסיי שיכשלו מדעתם כל הנשים והעבדים הקלים והיכול בתשובות רשם ושרשה השלמים רשות ומקובלים

סז תשלין מנחה ורוח שמה בקלים המצוה דרכי שכתה האוכה אלא מצוי אחרות שנאמר כל עצי יהיר מותר ואינו אלא שרשע עצב שנאמר הלי הנות שכשאים והלה אינו יכול לעבור הברוא אלא רק שלא יהא שפר ומשקר אחרי קרוש השלים

סח משפטי דיקא הוא לומר שרות ועבד שפיהרו האדם אמרו לא מצוי שהוא לא יפר כמה שמצינו לדוד שעשות ולכתוב כשפים הוכ יבריחם

סט ריבוי מיעוט ריבוי ריבוי מיעוט ריבוי מיעוט ריבוי אי אתה מוצא דבר שיהו בו ריבוי ומיעוט ומיעוט וריבוי אלא שיהו כולם ריבויים כתיבה אחד ומיעוט אחד ומיעוט אחד וריבוי אחד ריבוי ומיעוט ומיעוט וריבוי הרי הן כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט חוץ מדבר שהוא בפרט ופרט אי אתה דן אלא כעין הכלל

ע בכורות שבעת הצאן ומכל בהמתך לפנות בכל בכור בכורה לאיש בכורה אחת לא יהיה בכל עדרך ובכורה לשון אחר הוקש בכורה לבכור בכור בכורה בלא בלימן יכנס אחר בכורה מוקדש בכורה

מאימתי קורין את שמע בערבין וכו' . מתי זמנה שנרמז בראשי (נמצת דף ט:) סדורה בקריאת שמע ובכתבך ובקומך ומשום הכי כתני מאימתי זמן שכיבה משמע ולאו למיקרי קיש ומפרש משעה שהכהנים נכנסים לאכול בתרומתן שהיא סמוכה לצאת הכוכבים דכתיב גבי תרומה ובא השמש וטהר ואיתא בגמרא (פס ע"ב) מלי למיכתב טהר ומלי למיכתב בא ומלי למיכתב שניהם ש"מ בשעה שהכהנים נכנסים לאכול בתרומתן שהיא סמוכה לצאת הכוכבים ובגמרא (שם) מנלן דבקריאת שמע הכי קאמר דתנו רבנן* מעל ועלה לומר בשעה שהכהנים נכנסים לאכול בתרומתן מאימתי קורין את שמע בערבין משעה שכהנים נכנסים לאכול בתרומתן עד סוף האשמורה הראשונה דברי ר' אליעזר וחכמים אומרים עד חצות רבן גמליאל אומר עד שיעלה עמוד השחר אפילו כל הלילה כולו מעשה שבאו בניו מבית המשתה אמרו לו לא קרינו את שמע אמר להם אם לא עלה עמוד השחר חייבין אתם לקרות אמרו לו לא עלה אלא כשני סנדלרים שהיו עומדים בשוק ליפו אמרו לו לא עלה עמוד השחר אפילו כל הלילה כולו עד שיעלה עמוד השחר ויאיר כשחרית הלכך מאימתי מתחילין

מאימתי משעה שהכהנים נכנסים לאכול בתרומתן . כדאיתא בשמעתין ובגמרא ומנהן ומהיכא מתחיל ואזהרתו מהאי קרא דכתיב בשכבך ובקומך ומשום הכי כתני מאימתי ולא קתני משעה שהכהנים נכנסים לאכול בתרומתן . עד סוף האשמורה הראשונה . והוא שנים הלילה כמו שמשמע בגמרא ומשם ואילך שבר זמן שכיבה ולא קרינן ביה בשכבך ומקמי הכי ג"כ ממה"ד הוה לה זמן שכיבה ולשיטת הקונטרס קודם לכן לא עלה ידי חובתו ואם תאמר מ"ש למה קורא אותה בבית הכנסת כדי לעמוד בתפלה מתוך דברי תורה ובכל מקום תפלת ערבית דנרכות בירושלמי ולפיכך תפסו עליהם לקרותה משיחשיך ובקריאת שמע סתם ערבית משמע דמשיחשיך ובגמרא משמע דלא מיירי אלא מן הכוכבים ולא מבין השמשות ולפי זה כשהיו מתפללין ערבית קודם שיחשיך היו קורין אותה שלא בזמנה ומשום הכי לא מייתי לה כאן בפרק שני (לעיל ב.) ובפרק תפלת השחר (לקמן כו.) ובפרק ערבי פסחים (לקמן קח.) ובפרק ג' שיטין (לקמן לב.) ובפרק ר' ישמעאל (לקמן סא.) ובפרק ד' מיתות (סנהדרין פא.) ובפרק ב' שבועות (שבועות יג.) ובפרק ד' נזירות (נזיר לח.) ובפרק ב' מכות (מכות יז.) ובפרק ב' זבחים (זבחים יט.) ובפרק ב' מנחות (מנחות לה.) ובפרק ב' חולין (חולין ב.) ובפרק ג' בכורות (בכורות ה.) ובפרק ב' תמורה (תמורה ג.) ובפרק ב' כריתות (כריתות ב.) ובפרק ב' מעילה (מעילה ב.) ובפרק ב' תמיד (תמיד ב.) ובפרק ב' מדות (מדות ב.) ובפרק ב' קנים (קנים ב.) ובפרק ב' תמיד (תמיד ב.) ובפרק ב' מדות (מדות ב.) ובפרק ב' קנים (קנים ב.)

קורין את *שמע בערבין משעה שהכהנים נכנסין לאכול בתרומתן עד סוף האשמורה הראשונה דברי ר' אליעזר וחכמים אומרים עד חצות רבן גמליאל אומר עד שיעלה עמוד השחר : **עד** סוף האשמורה הראשונה

הילכך שלש שעות הללו שבלילה ובקריאת שמע שחרית שלש שעות ביום הרי ששה שעות כנגד ששה ימי בראשית שבהם נברא העולם שנאמר (תהלים קד) מה רבו מעשיך ה' כולם בחכמה עשית וכתיב (שם קד) תכון ארץ על מכוניה בל תמוט עולם ועד וכתיב (שם קד) יהי כבוד ה' לעולם ישמח ה' במעשיו וכתיב (שם קד) אשירה לה' בחיי אזמרה לאלהי בעודי וכתיב (שם קד) יתמו חטאים מן הארץ ורשעים עוד אינם ברך נפשי את ה' הללויה

עד סוף האשמורה הראשונה

הילכך שלש שעות הללו שבלילה ובקריאת שמע שחרית שלש שעות ביום הרי ששה שעות כנגד ששה ימי בראשית שבהם נברא העולם שנאמר (תהלים קד) מה רבו מעשיך ה' כולם בחכמה עשית וכתיב (שם קד) תכון ארץ על מכוניה בל תמוט עולם ועד וכתיב (שם קד) יהי כבוד ה' לעולם ישמח ה' במעשיו וכתיב (שם קד) אשירה לה' בחיי אזמרה לאלהי בעודי וכתיב (שם קד) יתמו חטאים מן הארץ ורשעים עוד אינם ברך נפשי את ה' הללויה

חכמים אומרים וכו' חכמים הוו לה למיתני עד חצות ומשני הכי לאפוקי מדרבי אליעזר דאמר עד סוף האשמורה הראשונה ולפי חשבון זה שעות הלילה אינן שוות בכל ימות השנה אלא בימות הקיץ שהלילה קצר ויש בו ג' אשמורות בימות החורף שהלילה ארוך ויש בו ג' אשמורות ובימות הקיץ שהלילה קצר אין בו אלא שתי אשמורות ולפי זה אין שעות הלילה שוות בכל ימות השנה אלא בימות הקיץ ובימות החורף אין שעות הלילה שוות אלא בימות הקיץ ובימות החורף אין שעות היום שוות אלא בימות החורף ובימות הקיץ אין שעות היום שוות אלא בימות הקיץ ובימות החורף אין שעות הלילה

סימן לדבר א יצאה הכובסים (א) ואע"פ שאין ראיה לדבר זכר לדבר שנאמר °ואנחנו עושים במליחה וחצים מחזיקין ברמחים מעלית בשיבשר עד צאת הכובסים ואומר °והיו לנו לשמירה בלילה והיום מלאכה שבעינן השרא דבין למתניתין ובין לברייתא ענתה ק"ש לרבנן משעה שהכהנים נכנסין לאכול בתרומתן דהיא שעת צאת הכובסים והכין ס"הרבתא דקיימא לן יחיד ורבים הלכה כרבים והאי דאקשינן דר' אליעזר אדר' אליעזר דתניא מאימתי מתחילין לקרות ק"ש בערבין משעה שקדש היום בערבי שבתות דברי רבי אליעזר ותנן נמי במתניתין משעה שהכהנים נכנסין לאכול בתרומתן דברי ר"א לאו למימרא *דהאי דקתני במתניתין משעה שהכהנים נכנסין לאכול בתרומתן לר' אליעזר בלחוד היא אלא בין רבי אליעזר בין רבנן הכי סבירא להו דהא לא אפליגו רבנן עליה דרבי אליעזר אלא בעד סוף דרבי אליעזר סבר עד סוף האשמורה הראשונה ורבנן סברי עד חצות אבל במשעה שהכהנים נכנסין לאכול בתרומתן לא פליגי דאי לא סבר לה להו לרבנן משעה שהכהנים נכנסין לאכול בתרומתן אלא ר"א בלחוד הוא דסבירא ליה הכי הוה להו לרבנן לאפלוגי עליה במשעה כדאפלוגו עליה בעד סוף ומולא אפלוגו עליה אלא בעד סוף משעינן דבין ר"א ובין לרבנן כולהו סבירא להו משעה שהכהנים נכנסין לאכול בתרומתן ואשכחנן ליה בברייתא דס"ל לר"א בהדי רבנן משעה שהכהנים נכנסין לאכול בתרומתן ואשכחנן ליה בברייתא דס"ל לרבנן משעה שקדש היום בערבי שבתות אקשינן* דיהודה אדיהודה אדיוסי דתני תנאי אליבא דר"א ולהאי פירוקא בתרא דאמרינן אביי"ת אביי סיפא רבי אליעזר רישא לאו ר"א ברייתא ר"ט משעה שהכהנים נכנסין לאכול בתרומתן לרבנן בלחוד היא ולאו רבי אליעזר הלכך בין לפירוקא קמא בין לפירוקא בתרא האי דקתני במתניתין משעה שהכהנים ובנסין לאכול בתרומתן אינה אלא לרבנן ובין לאידך פירוקא בתרא דלא פליגי עליה דרבי אליעזר אלא בעד סוף האשמורה הראשונה (ל): *אמר רב יהודה אמר שמואל

מצי אמר כיון שמקשה חיה ואינו יכול להתכבס תכשת המתה מטמא ואינך כדמפרש לעיל מתני' בפ' תפלת השחר" וברכת אהבה שלום נמי לתניים אותה שהרי אינו שגיל לקרות כל היום כולו כדמפרש בגמרא ומשני לעיל ופשיטא לן מיניה דאם אותה שה

אחת קדם הנץ החמה ואחת לאחר הנץ החמה דסבירא ליה לחד מינהון דתלת קלי קלות אבני

פעמים אחדם קורא קריאת שמע בשחרית כדי שיהא יכול להתפלל תפלת שמונה עשרה קודם הנץ החמה ואילך וכל הכתוב בה עד סוף תפלת שמונה עשרה קודם הנץ החמה ואילך וכל הכתוב בה עד סוף תפלת שמונה עשרה קודם הנץ החמה ואילך וכן שלשתן קודם חצות היום ואילך וכל הכתוב בה עד סוף תפלת שמונה עשרה קודם חצות היום ואילך וכן שלשתן קודם שלש שעות ואילך וכל הכתוב בה עד סוף תפלת שמונה עשרה קודם שלש שעות ואילך וכן שלשתן קודם שליש היום ואילך וכל הכתוב בה עד סוף תפלת שמונה עשרה קודם שליש היום ואילך וכן שלשתן קודם שבע שעות ואילך וכל הכתוב בה עד סוף תפלת שמונה עשרה קודם שבע שעות ואילך וכן שלשתן קודם שמונה שעות ואילך וכל הכתוב בה עד סוף תפלת שמונה עשרה קודם שמונה שעות ואילך וכן שלשתן קודם תשע שעות ואילך וכל הכתוב בה עד סוף תפלת שמונה עשרה קודם תשע שעות ואילך וכן שלשתן קודם עשר שעות ואילך וכל הכתוב בה עד סוף תפלת שמונה עשרה קודם עשר שעות ואילך וכן שלשתן קודם אחת עשרה שעות ואילך וכל הכתוב בה עד סוף תפלת שמונה עשרה קודם אחת עשרה שעות ואילך וכן שלשתן קודם שתים עשרה שעות ואילך וכל הכתוב בה עד סוף תפלת שמונה עשרה קודם שתים

רבינו יונה מאימתי פרק ראשון ברכות

לחתום לכהר כי עדיין יש לי פנאי כל הלילה תסום סבי הוליכו בכלן להסיר יומי ולהודיע שהשוערי על הבריות תשלים כדבר שמותר מן הדין כיון שנגרו הם ורוח פרין נגר ישבו נתם **אין נמי** בשעת ההיתר כגון ר' יהושע בן קרחה ור' יוסי בן חלפתא ור"ש בן אלעזר ור"ע ור"ט (זה ג.) המצטנים ומעוטפים ונתונים ידיהן בבי בניהן ומן ק"ש קודם תלמוד עשיו לקיים מה שנאמר בלכתך בדרך ובשכבך ובקומך ומשמע שמותר לקרות קודם הזמן בזמן שהוא יכול לכוין ולומר מורי רבי פסוח

רש"י

לחתום לכהר כי עדיין יש לי פנאי כל הלילה תסום סבי הוליכו בכלן להסיר יומי ולהודיע שהשוערי על הבריות תשלים כדבר שמותר מן הדין כיון שנגרו הם ורוח פרין נגר ישבו נתם **אין נמי** בשעת ההיתר כגון ר' יהושע בן קרחה ור' יוסי בן חלפתא ור"ש בן אלעזר ור"ע ור"ט (זה ג.) המצטנים ומעוטפים ונתונים ידיהן בבי בניהן ומן ק"ש קודם תלמוד עשיו לקיים מה שנאמר בלכתך בדרך ובשכבך ובקומך ומשמע שמותר לקרות קודם הזמן בזמן שהוא יכול לכוין ולומר מורי רבי פסוח

בכויר א בפשיעה לא יצא ידי חובתו דאמרינן * כי אתא ר' יצחק בר' יוסף אמר אמר הא רב"י בן לוי לא בפירוש אמר אלא מכללא אמר הלכך וזוא דרבנן דאשתכח בהלילא דבריה דר"י בן לוי ולא קדן ק"ש אתו לקביעה דרבי יהושע בן לוי אמר להו כדאי הוא ר"ש בן יוחאי לסמוך עליו בשעת הדחק (א) וכן הא דרשב"י דאמר פעמים שאדם קורא ק"ש של שחרית בלארב עשילה עשיר השחר בדויעב הוא אי נמי בשעת הדחק כגון ב כי שהוה משכים לצאת לדרך וכיוצא בו אבל לכתחלה לא: אמר מר" קורא ק"ש ומתפלל "בעיניץ ליה ק"ש לרבי יוחנן דאמר איזהו בן העולב זה המסיר

גאולה של ערבית תפלה של ערבית ורבי יהושע ב"ל אומר תפלת באמצע התקום שבשחרית קורא ק"ש ומתפלל ובשעת המנחה מתפלל תפלת המנחה ולערב מתפלל הפ"ת הערב ואח"כ קורא ק"ש נמצאת ק"ש של שחרית בתחלת היום וק"ש של ערבית בתחלת הלילה ותפלות כולן באמצע ויהא לדד:

ישיעתן בן לוי וקי"ל כר' יוחנן דהניא מיסיע ליה ואי"ג דצריך לומר ד' השיבינו בן גאולה להפלה לאו מפסק הוא דרבן דתקנו רבנן השיבינו בגאולה

בנאולה

שתל שחרית ומנחה ומעריב ויש מתירין בכל הלילה ואין מפסיקין בהן ואפילו בתפלה אחת מהן ואין לשנות ממקומן ואין להקדים ולהאחיר ואם שכח ולא הזכיר יעקב"ל בתפלה אחת מהן אינו חוזר ומתפלל ואם נזכר קודם שיכרע ברגליו חוזר לראש התפלה ואם לאו אינו חוזר ואם נזכר קודם שיגמור ברכה אחת חוזר לראש הברכה ואם לאו אינו חוזר ואם נזכר קודם שיגמור כל התפלה חוזר לראש התפלה ואם לאו אינו חוזר ואם נזכר אחר שסיים התפלה אינו חוזר ואם נזכר בתפלה אחרת אינו חוזר ואם נזכר בתפלת נדבה חוזר לראש התפלה ואם לאו אינו חוזר ואם נזכר אחר שסיים התפלה אינו חוזר ואם נזכר בתפלה אחרת אינו חוזר ואם נזכר בתפלת נדבה חוזר לראש התפלה ואם לאו אינו חוזר

הגהות הב"ח

(א) גי' נ"ב נאותות (ב) מי"ס ב"ב (ג) ועשתות קרוב לזה

הגהות הגר"א

(א) ד"ה ר' יוחנן ד"ה ואי"ג וכו' ואין מפסיקין בהן וכו' עד ואם לאו אינו חוזר ואם נזכר בתפלת נדבה חוזר לראש התפלה ואם לאו אינו חוזר ואם נזכר אחר שסיים התפלה אינו חוזר ואם נזכר בתפלה אחרת אינו חוזר ואם נזכר בתפלת נדבה חוזר לראש התפלה ואם לאו אינו חוזר ואם נזכר קודם שיגמור כל התפלה חוזר לראש התפלה ואם לאו אינו חוזר ואם נזכר קודם שיכרע ברגליו חוזר לראש הברכה ואם לאו אינו חוזר ואם נזכר בתפלת נדבה חוזר לראש התפלה ואם לאו אינו חוזר ואם נזכר אחר שסיים התפלה אינו חוזר ואם נזכר בתפלה אחרת אינו חוזר ואם נזכר בתפלת נדבה חוזר לראש התפלה ואם לאו אינו חוזר ואם נזכר קודם שיגמור כל התפלה חוזר לראש התפלה ואם לאו אינו חוזר ואם נזכר קודם שיכרע ברגליו חוזר לראש הברכה ואם לאו אינו חוזר ואם נזכר בתפלת נדבה חוזר לראש התפלה ואם לאו אינו חוזר ואם נזכר אחר שסיים התפלה אינו חוזר ואם נזכר בתפלה אחרת אינו חוזר ואם נזכר בתפלת נדבה חוזר לראש התפלה ואם לאו אינו חוזר

הגהות הגר"א

(א) ד"ה ר' יוחנן ד"ה ואי"ג וכו' ואין מפסיקין בהן וכו' עד ואם לאו אינו חוזר ואם נזכר בתפלת נדבה חוזר לראש התפלה ואם לאו אינו חוזר ואם נזכר אחר שסיים התפלה אינו חוזר ואם נזכר בתפלה אחרת אינו חוזר ואם נזכר בתפלת נדבה חוזר לראש התפלה ואם לאו אינו חוזר ואם נזכר קודם שיגמור כל התפלה חוזר לראש התפלה ואם לאו אינו חוזר ואם נזכר קודם שיכרע ברגליו חוזר לראש הברכה ואם לאו אינו חוזר ואם נזכר בתפלת נדבה חוזר לראש התפלה ואם לאו אינו חוזר ואם נזכר אחר שסיים התפלה אינו חוזר ואם נזכר בתפלה אחרת אינו חוזר ואם נזכר בתפלת נדבה חוזר לראש התפלה ואם לאו אינו חוזר

מלחמת ה'

המאור הקטן

השגות הראב"ד

הלכתן ולא כו' הפסוק בין גאולה לתפלה דכיון שמתחלה לתודעת' דהכי קבעוה חוכה לה מקרי הפסקה: **כיון** דתקינו רבנן ה' שפתי ונו' ותאמר לותו הוד תפארת בתפלה כיצד ונו'. פירוש זה הפסוק דבוק עם הפסוק שלפניו שאומרו ה' לה תפתח ובה ותאמר כשיסיים מתפלל על הגאולה בה בתחילה ובסוף הגאולה כו' בתחילה ובסוף הגאולה אומר ברוך אתה ה' גואל ישראל ובסוף הגאולה אומר ברוך אתה ה' גאל ישראל ולא יאמר ברוך אתה ה' גואל ישראל בתחילה ובסוף הגאולה שכבר הזכיר שם גאולה בתחילה ואין לחזור ולהזכיר שם גאולה בסוף הגאולה: **שנאמר** שלש פעמים ביום אהלל אומר ה' ונו' ואומר שבע ביום הללתיך ונו' ואומר חצות לילה אקום ונו' ואומר שלש פעמים ביום יבקש עמלק ונו' ואומר שלש פעמים ביום יזבח דניאל ונו' ואומר שלש פעמים ביום יתפלל דוד ונו' ואומר שלש פעמים ביום ישתחוה ונו' ואומר שלש פעמים ביום יתן תודה ונו' ואומר שלש פעמים ביום ישא קולו ונו' ואומר שלש פעמים ביום ישא דוד תפלה ונו' ואומר שלש פעמים ביום ישא משה תפלה ונו' ואומר שלש פעמים ביום ישיר משה ונו' ואומר שלש פעמים ביום ישיר יהושפט ונו' ואומר שלש פעמים ביום ישירו את השיר הזה ונו' ואומר שלש פעמים ביום ישכון בצל שדי ונו' ואומר שלש פעמים ביום ישמח ישראל ונו' ואומר שלש פעמים ביום ישמחו במלכותך ונו' ואומר שלש פעמים ביום ישמחו השמים ונו' ואומר שלש פעמים ביום ישמח משה ונו' ואומר שלש פעמים ביום ישמח חתן ונו' ואומר שלש פעמים ביום ישמח לבב מבקשי ה' ונו' ואומר שלש פעמים ביום ישמחו בני ציון ונו' ואומר שלש פעמים ביום ישמחו בני עליון

נר מצוה רשי"

שנתפללים בדרך ולמדתני שהמתפלל בדרך מתפלל תפלה קצרה ולמדתי שאין נמנעין לחזרה תנו רבנן מפני שלישה דברים אין נמנעין לחזרה מפני א חשד ומפני מפילה ומפני הבזיון *א"ר חלבו אמר רב הונא "כל ב הקובע מקום להתפלתו אלהי אברהם יהיה בעזרו ובשעת אימיהם עליו או עניו או הסיד חסידיו של אברהם אבינו דכתיב ג"וישכם אברהם בבקר אל המקום אשר עמד שם ואין עמידה אלא תפלה שנאמר ד"ויעמוד פינחס ויפלל: וא"ר חלבו אמר רב הונא ה"היוצא מבהכ"נ אל יפסיע פסיעה גסה אמר אבי אבי לא אמרן אלא בדפסיע אבל בדעייל מצוה לברהם שנאמר ו"ונדעה נרדפה לדעת את ה' ונו'אמר ר' זירא מריש כי הוה חזינ רבנן דהוו רהטי לפרקא בשבתא אמינא קא מהללי רבנן שבתא היון רשיעיא להא דאמר רב תנחום א"ר יהושע בן לוי לעולם ירוץ אדם לדבר מצוה ז"ואפילו בשבת שנאמר ח"אחרי ה' ילכו כאריה *שאג אנא נמי מרחם רחימנה: י אמר רב חלבו אמר רב הונא כל ג המתפלל ט אחורי בהכ"נ נקרא רשע שנא' י"סביב רשעים יתהלכון אמר אביי לא אמרן אלא דלא מהדר אפיה לבי כנישתא אבל מהדר אפיה לבי כנישתא *חשיב ליה כאילו גברא דהוה מצלי אחורי בית הכנסת ולא הוה מהדר אפי לבי כנישתא (ה) חלף ההוא טייעא א"ר חזיה

תלמוד תא דעיילו בלח כר (סוכה קי: חגיגה) ויש נוסחות בזה תלמוד תחת טרפיהן ורוצה לומר מיכן ואילך שהיה לחתר קיירתא לכני טורתך שיוכל מיתקלי בזה כל הקל: **כך** הקבוע מקום לשריתו תיימי ישראל שנאמר שם ונפיוהו הוי ישראל ושבים לבשת שם ולא היו תפחדים ויתכוונים ובשכיר שלון בשתי"ן חיים מקום כתריסין ותקנו כתרסין תן לי לשקר כי בעולמו ללא תרכוב לחיות בל תלכה ולפיכך בית יעקב תירגם אור בלבד ולפיכך בית יעקב ויתכוונים ישראל: **מ** מי שהיה קורא בתורה ומשנה לפניו או שהיה שונה פרקים ומשניות בעל פה ובא לו לקרות בתורה או לשנות במשנה לפניו אם יש שהות כדי שיכוון את לבו בתפלה קורא ומתפלל ואם לאו אינו קורא ומתפלל אלא מתפלל בלבד ואחר כך קורא ושונה: **נ** ר' יוחנן אומר כל המתפלל תפלה של שחרית עד חצות סופו לסיים בה בתפלת מוסף ואם לאו אין סופו לסיים בה. ר' יוסי אומר כל המתפלל תפלה של מוסף עד שבע שעות סופו לסיים בה בתפלת שחרית ואם לאו אין סופו לסיים בה. ר' יהודה אומר כל המתפלל תפלה של שחרית עד חמש שעות סופו לסיים בה בתפלת מוסף ואם לאו אין סופו לסיים בה. ר' יוסי אומר כל המתפלל תפלה של מוסף עד שבע שעות סופו לסיים בה בתפלת מנחה ואם לאו אין סופו לסיים בה. ר' יהודה אומר כל המתפלל תפלה של מנחה עד הלילה סופו לסיים בה בתפלת ערבית ואם לאו אין סופו לסיים בה. ר' יוסי אומר כל המתפלל תפלה של ערבית אין לו הפסד שאין לה קבע. ר' יוחנן

הונא ב"ר דרב יהודה א"ר מנחם אמר ר' אמי לעולם א"ישליט "אדם פרישותיו עם הצבור ב' תדיגון שבל המשיאים פרישותיו עם הצבור שנים מקרא ואחד תרגום מאריכין לו ימיו

ושנותיו: **מתני'** "מאימתי קורין את שמע בשחרית משיכיר בין תכלת ללבן ר' אליעזר אומר בין תכלת לכרתי [א] עד הנץ החמה רבי יהושע אומר עד ג' שעות שבן דרך בני בתילים לעמוד בג' שעות הקורא מבאן ואילך לא הפסיד כאדם שקורא בתורה: **גמ'** תניא ר"מ אומר כדי שיכיר בין אב לבלב רבי (י) יהודה אומר כדי שיכיר בין חמור לעורבי אחרים אומרים כדי שיראה חבירו ברחוק ארבע אמות ויכירנו אמר רב הונא הלכה כאחרים אמר אביי ב' לתפילין ג' כאחרים לקריאת שמע כותיקין דאמר ר' יוחנן ותיקין היו גומרין אותה עם הנץ החמה תניא נמי הכי ותיקין היו גומרין אותה עם הנץ הדמה כדי שישמוך גאולה

ואפי' עמודות ודיוקן ג' מפרשים דנקט זה הפסוק מפני שהן ט' פרשיות ולפי שהן ט' מתנות ולפי שהן ט' פרשיות שהן נוסח תפילה שלהן ט' ברכות ולפי שהן ט' פרשיות שהן נוסח תפילה שלהן ט' ברכות ולפי שהן ט' פרשיות שהן נוסח תפילה שלהן ט' ברכות

מתני' מאימתי קורין את שמע בשחרית משיכיר בין תכלת ללבן ואיזהו לבן זה הנץ החמה ואיזהו תכלת כל שעה שהחמה נראית באויר המזרח אלא שעדיין לא זרחה עליו אלא כעין אדמומית שלפני הזריחה

נר מצוה

נאלתא לתפלה ונמצא מתפלל ביום איד זוטא מאי קראה ״יראיהם שמש וכו׳ ואכן הלבתא אלא מידו ליה כל אינש יכול לכוונו ולמעבד כי האי מילתא ואפי׳ הכי ב מצוה למיקד קדם הנץ החמה מעט כדי שלא יתפלל אלא לאחר הנץ החמה שנמצא מתפלל ביום ואעפ״ם שאינו עם הנץ החמה דוקא:א״ר יוחנן ״בתחלה אומר ״ה שפתי תפתח ובסוף אומר ״יהיו לרצון אמרי פי וגו׳ *אר יוסי בר תנינא משום ר״א בן יעקב ״המתפלל צריך שיבין את תנוחו שנאמר ״ורגליהם רגל ישרה וא״ר יוסי בר תנינא משום ר״א בן יעקב מניין למתפלל שלא יעמוד במקום גבוה ויתפלל שנא׳ ״ממעמקים קראתיך ה׳ תניא נמי הכי מניין למתפלל שלא יעמוד לא על גבי כסא ולא על גבי ספסל ולא על גבי מקום גבוה ויתפלל לפי שאין גבהות לפני המקום ואעפ״ם שאין ראוה לדבר זכר לדבר שנאמר ממעמקים קראתיך ה׳ וכתיב ״תפלה לעני כי יעטף ואת״ר יוסי בר חנינא משום ר״א בן יעקב מאי דכתיב ״לא תאכלו על הדם לא תאכלו קודם שתתפללו על דמכם.א״ר יצחק א״ר יוחנן (ה) משום ר״א בן יעקב כל האוכל ושותה קודם שיתפלל עליו הכתוב אומר ״ואותי השלכת אחרי גוך אל תקרי גוך אלא גאיך אמר הקב״ה לאחר שאכל ה ושתה ונתגאה זה הקביל עליו עול מלכות שמים: רבי יהושע אומר עד ״ שלש ו שעות:אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה ברבי יהושע:הקורא כמאן ואילך לא הפסיד באמם שקורא בתורה אמר רב חסדא אמר מר עוקבא מאי ״לא הפסיד לא הפסיד ברכות תניא נמי הכי הקורא מכאן ואילך לא הפסיד באמם שקורא בתורה אבל כבדך הוא לפניה ה ולאחריה: ״בימני״ ב״ש אומרים בערב כל אדם ״יסב ויקראו ובבקר יעמדו שנ׳ ״ובשבתך בביתך ובלכתך בדרך א״כ למה נאמר ובשכבך ובקומך בשעה שבני אדם שוכבין ובשעה שבני אדם עומדין: ״נמי *ואנו רבנן ב״ה אומרים עומדין קורין ט יושבין וקורין מטין וקורין עוסקין במלאכתן וקורין והם בפרק שני אבל בפרק ראשון אינו קורא ועוסק במלאכתו כדתניען למיכל (ג) קמן חני רבי בר יוחקאל העושה כדברי ב״ש עשה כדברי ב״ה עשה ורב יוסף אמר העושה כדברי ב״ש לא עשה ולא כלום רב נחמן בר יצחק אמר העושה כדברי ב״ש חיב מיתה דתנן א״ר טרפון אני הייתי בא בדרך והטיתי לקרות כדברי בית שמאי וסיכנתי בעצמי מפני הלסטים אמרו לו כדאי הייתי לחוב בעצמי שעברת על דברי ב״ה: ״מתני״ ״בשוב מברך שתים לפניה ושתים לאחריה יאחת ארוכה ואחת קצרה מקום

שכונתו הרי״ף וז״ל ויש מפרשים כדקדקו מן מלמדנין שכיון ומסוגיין שמיד כשיגיעו לעלו שבראל ביתיקון בשבח כל הפרשה כולה ואפילו בשלא קדם ק״ש ותפלה ואפילו בשלא הגיע זמן ק״ש ותפלה ואפילו בשלא הגיע זמן תפלה ואפילו בשלא הגיע זמן ק״ש ותפלה ואפילו בשלא הגיע זמן ק״ש ותפלה ואפילו בשלא הגיע זמן ק״ש ות

תורה אור

ביום שאמרו א להאריך אינו רשאי לקצר לקצר אינו רשאי להאריך לחתום אינו רשאי שלא לחתום שלא לחתום אינו רשאי לחתום:

גמ' מאי מברך א"ר יעקב בר אידי אמר רבי אושעיא *יוצר אור ובורא חשך ונוטע אור וברא חשך עושה שלום ובורא את הכל אור בריאה שייה מאי היא אמר רב יהודה אמר שמואל אהבה רבה ובחמלה אמרי אהבת עולם תניא נמי הכי אין אומרים אהבה רבה אלא אהבת עולם וכן הוא אומר *ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך ואומר *ולמען תזכרו ועשיתם את כל מצותי והייתם קדושים לאלהיכם אני ה' אלהיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים להיות לכם לאלהים אני ה' אלהיכם אמת ויציב ונכון וקיים וישר ואמונה ואהוב וחביב וחמוד ונעים ונורא ואדיר ומתוקן והגון ומקובל וטוב ויפה הדבר הזה לפנינו שנאמר *כי הוא דבר ריק מכם כי חייכם הוא ואריכות ימיכם בו ואתם על תעבירון את הירדן לרשת את הארץ הטובה הזאת אשר ה' אלהיכם נותן לכם ונחלתם והגיתם בו יומם ולילה שנאמר *והגית בו יומם ולילה וגו' ואומר *לא ימוש ספר התורה הזה מפיך והגית בו יומם ולילה וגו' ואומר *ולא תסור ממנו ימין ושמאל למען תשכיל בכל אשר תלך ואומר *ולא תסור מן הדבר אשר אנכי מצוך היום ימין ושמאל ואומר *ולא תסור מכל הדברים אשר אנכי מצוה אתכם היום לא תוסיפון ולא תגרעון ואומר *ולא תסורו אחרי אלהים אחרים ואומר *ולא תסורו מאחרי ה' ואומר *ולא תסורו מאחרי ה' ואומר *ולא תסורו מאחרי ה'

סדקריאת שקוראת אחר"כ אלא שקוראה מיד לאחר ברכת התורה שמקטינו לחזור קריאת התורה פוטרת כל היום ואין צריך לברך לכל פעם ופעם שקורא ובלבורות היה נראה לומר כן מי שלא קרא בקבוצות אלא מקצה ממי שקורא בקבוצות דין הוא שיהא קורא כל אדם לחוד שאינו יודע אם יקרא אם לאו אינו מברך לעולם אלא שקורא אבל כשבא מקריא לו שלא יברך כיון שמתחלה קרא בקריאה שקורא כל אדם לחוד שאינו יודע אם יקרא אם לאו אינו מברך לעולם אלא שקורא אבל כשבא מקריא לו שלא יברך כיון שמתחלה קרא בקריאה

ג' סדר

רשי"

לאחתום אינו רשאי שלא לאחתום: א"פשיטא מי היכא דנקיט כסא דחמרא בידיה וקסבר דשבראה הוא פתח וביורך בדשבראה וסיים בדחמרא יצא (ל) ואפילו סיים בדשיכרא יצא דתנן ועל כלם אם אמר שהכל נהיה בדברו יצא אלא היכא דנקיט כסא דשכרא בידיה וקסבר דחמרא הוא פתח בדחמרא וסיים בדשבראה מאי בתר פתיחה אולינן או בתר חתימה אולינן ולא אימשמא ב ולקלא ג עברינן ולא מהדרינן ליה דסקיקא דרבנן ד[קולא הניא ה]בשדרית פתח ביוצר אור וסיים במעריב ערבים לא יצא פתח במעריב ערבים יסיים ביוצר אור יצא בעריבת פתח במעריב ערבים וסיים ביוצר המאורות לא יצא פתח ביוצר אור וסיים במעריב ערבים יצא כללו של דבר הלך אחר חתום ברכה:הבל לאיתויי נאי לאיתויי היכא דאבל ו תמרי ושכר דנהמא אבל פתח ובריך ברנהמא

תוספות

(ל) תימה אי נימא דמי לשאר פירות דלעיל (ג) ברכת המזון (ד) ולא הפסטון מהיכא (ה) ברכת המזון ואפילו לדברי האומר ברכת המזון מן התורה אינו אלא משום דכתיב ואכלת ושבעת ו

מקצתן עליה ומהמזון שהקונ נבי יין שנברך עליו לבתחלה ג' ברכות ועל הקנה בימי משמע דיוקר פעמו הוא דיין מיון יין מהמזמי' וכיון שסופרת מזמנין' בזימנד הוא הדין ניתי דסיפרת נבי יין בזימנד שרי אפי' לכתחלה היו לומדים זיבדך עליו זה מלת משום דלת קבעי עליה ושוד לתיתיים רבני נרסת ז"ל אחד"כ לא אחד ג' ברכות הן בין בין על היחיד' יש ואינם אלא ב' אלא מעין שלש הן בלא מעין הן בכולם ובברכת המזון הן נלבד מהפסיק הן ועל הכוס יש כה מעין שלש כיון דתשמיש שהם מזון לתדיגן אינא תבי' אף לא אחד מלת ברכת הזן מבלבל ז"ל אחד מפסיק ואינא אפי' מורי הרב נר"ו.

להדיח

נגבך חסך ותחיבך תורה אור

בלילות. פי' התמונה שהטורח עושה ביתו בכל יום שתלוי מפקידין נשמתם בידו ואתה מחזיק בלילות בשנת שכשהיות שלמות עיפות מתעצל שיורחמה כי לדם כל היום נפקם פרנסתה ובכך הן שנים בחשוכה ולילו בכבר ומם שכשתקדין בידו פקדון יתיר לאחו ביום שנאמנו ון ולכעמים יותר נדוע לבל הטרל ויעלה מחיר הפקדון בשנת לתמור ובל בך תמו משכחון לאחו כל לילה כי הוא ס' שלמלוט ולחן ולנלהו ובכך תמו משכחון לאחו עם יתיחה מגרים ועם לחשבר שעשה ביתו שלחו לבתות ל שלבדוק ובשכח ובכך בכם ובכל ובמ ובמ ובמ

משנה תורה אור

היה קורא בתורה והגיע זמן קריאת שמע: בפרקים שאדם אומר לבו ביום שולט בשעת שמחתו בכבודו ובישיבו לו אם הקדים לו שעה ובתלמוד (ב) הנהדרה מו פרשה: מתני׳ היתה עומדת על הכרכר ושכחה ולא ידעה אם קרתה אם לאו תחזור ותקרא ואם לא תחזור ותקרא. גמ׳ מנא הני מילי אמר רב יהודה אמר רב לעולם אל ישאל אדם צרכיו בלשון ארמי ואמר ר׳ יוחנן כל השואל צרכיו בלשון ארמית מלאכי השרת נזקקין לו לפי שאין מלאכי השרת מכירין בלשון ארמית: *ת״ר °שמע ישראל ה׳ אלהינו ה׳ אחד עד כאן צריכה כוונה הלכה דברי ר״מ אמר רבא הלכה כר״מ׳ תניא סומכוס בן יוסף אומר כל המאריך באחד מארבעה הוא מביא עליו מארירין אחד מארירין אשה שבלבבה שלא יהנה בחיי בעליה ר׳ יהודה הוה קא חייש ליתיב קמיה דרבי חייא בר אבא חזייה דהוה קא מארך טובא א״ל למה לך כולי האי א״ל ואלא עד דכוונ א״ל דברי השתבחיהו על השבים ועל הארץ ועל ארבע רוחות העולם:

אמר רבי יוחנן הלכה כדברי המקדים ואחר המתפלל יצא משום דכתיב ובקשו מפיהו ופסוק הלכה כאחר אחר וכי תימא משום דכתיב בקשו לא לימא הכי דכתיב ולא ידעו כדבי אלעזר שכיח אומר דכתיב לא תיכ לא הלכה זה ולא

אבר רב נתן בר מר עוקבא אמר רב יהודה עזר על הלבב בעמידה שאם היה מהלך ותתחיל בק"ש צריך שיעמוד עד על הלבב ואח"כ מהלך ויפרש בירושלמי רב הונא רב אידי בר יוסף בשם שמואל אמרי צריך לקבל עליו עול מלכות שמים מיעומד לא שאם היה יושב עומד אלא אם היה מהלך על עומד ור' יוחנן אומר כל הפרשה כולה בעמידה ולית הלכתא לא כרב נתן ולא כר"י דקר"ל כרבה דהוא בתרא דפסק הלכה כר' מ דלא צריך כוונה אלא בפסוק ראשון בלבד הלכך א"צ לעמוד אלא בפסוק ראשון בלבד א וכבר ראינו כי שדהה דברי ר' יוחנן מדפסק רבא הלכה כר"מ ופסק ברב נתן דאמר עד ע"מ לבבך בעמידה והדין פסקא לאו מעיא הוא רבי חייבי דדחו דברי רבא דברי ר' יוחנן ה"נ הדר ביה ר' נתן: אמר רב יצחק בר שמואל בר מרתא משמיה דרב אמר שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד ונאמן בשינה יצא ב אע"ג רב נחמן לדרו עבדיה בפסוקא קמא קערן מכאן ואילך לא התערן א"ל רב יוסף לרב יוסף כריה דרבא אביך היכי הוה עביד א"ל בפסוקא קמא מצער נפשיה מכאן ואילך לא מצער נפשיה: אמר רב יוסף בר יקר לא ירקא ק"ש ק"ש שהוא דלא לימרי האי מיגנא שפיר דמי והא ריב"ל ליים אמאן דגני אפרקיד מגנא כי מצלי פורתא שפיר דמי ליקרי אע"ג דמצלי אסור והא ר' יוחנן מצלי וקרי ג' שאני ר' יוחנן דבעל בשר הוה: ג "בפרקים שואל מפני הכבוד ומשיב: תנ"ר היה "קורא ק"ש ופגע בו רבו או מי שהוא גדול ממנו בחכמה בפרקים שואל מפני הכבוד ואינו חושש משיב ובאמצע שואל מפני הירא ואין צריך שהוא משיב דברי ר"מ ר' יהודה אומר באמצע שואל מפני הירא ומשיב מפני הכבוד ובפרקים שואל מפני הכבוד ומשיב שלום לכל אדם וכן הלכתא בעא מיניה אחאי הנא דרבי חייא בר חייא (א) בהלל ובבעליה מהו שיסקמקמי אסרינן ק"ש דאורייתא פוסק הלל דרבנן מבעיא אי דלמא פרסומי ניסא עדיף א"ל פוסק ואין בכך כלום אמר רבא פרסומי ניסא לא שנו אלא שהתחיל בין פרק לפרק אבל באמצע הפרק אינו פוסק (ב) ישים ז שאין היחיד גומר בהן את ההלל אפי' באמצע הפרק פוסק (ג) והלבתא (ד) ברבא: ישים שהיחיד גומר בהן את ההלל כתבנום בענין הנזכר: ה אמר רב כל "התונח שלום להחבירו קודם שיתפלל כאילו עשאו במה שנא' "וחללו לכם מן האדם אשר נשמה באפו כי במה נחשב הוא אל תתקרי במה אלא במה

כמה מצעלה בתמצע גג המיים להחדיש אויא ת' (ובאחל) [ת] ברומו של שולם מוסב על הכל לפי גרסתה שנריך בקריאתה להתליבו בחיית בשמים ובפרק שהוא ת'

תורה אור

רש"י

נר מצוה

בטח והבי מילי במשכים לפתחו אבל בשאינו
א משכים לפתחו שרי רתנן בפרקים שואל
מפני הכבוד ומשיב שלום לכל אדם אמר ר
יצחק בר אשיאן אסור לאדם לצאת לדרך
קודם שיתפלל שנאמר "צדק לפניו יהלך וישם
לדרך פעמיו אמר רב אדי בר אבין כל המתפלל
ואח"כ יוצא לדרך הקב"ה עושה לו הפצוי
שנאמר צדק לפניו יהלך וישם לדרך פעמיו:
מתני' אלו הן בין "הפרקים ברכה ראשונה
לשניה בין שנייה לשמע בין שמע להודיה אם
שמוע בין והיה אם שמוע לויאמר בין ויאמר אמת
ויציב לא ב יפסיק: גמ' אמר רבי אבהו אמר רבי יוחנן הלכה
כרבי יהודה ואמר רבי אבהו אמר ר' יוחנן מאי מעמא דרבי יהודה ג דכתיב "והי
אלהים אמת דוגר ואומר אמת או אינו דוגר ואומר אמת רבי יוחנן אמר דוגר
ואומר אמת ורבא אמר אינו דוגר ואומר אמת והלכתא כרבא: מתני' אמר
רבי ישועב בן קרחה "לעה קדמה שמע לתפיה אם שמע בדי שיקבל עליו עול
מלכות שמים תחלה ואח"כ יקבל עליו עול מצות והיה אם שמוע ליאמר מפני
שהוזה אם שמוע נוהג בין ביום בין ד בלילה ויאמר ה אינו נוהג אלא ביום:
גמ' אמר ע"ה כל הקורא ק"ש בלא תפילין כאלו מעיד עדות שקר בעצמו ר
חייא בר אבא א"ר יוחנן כאלו הקריב תודה (ו) בלא מנחה וחבת בלא נסבים וא"ר
יוחנן הרוצה לקבל עליו עול מלכות שמים שלימה יפנה "ינוטל ידיו ובניח תפילין
וקורא ק"ש ומתפלל וזו היא מלכות שמים שלימה וכל הנפנה ונוטל ידיו ומניח
תפילין וקורא ק"ש ומתפלל מעלה עליו הכתוב כאלו בנה מזבח והקריב עליו
קרבן שנא' "ארהיב בנקין כפי ואסובבה את מזבחך ה' א"ל הוא מרבנן לרבא
חזי מר "הוא צורבא מרבנן דאתא מבוקרא ואבד מי שאין לו מים ליטול
ידיו בצרור ובעפר ובקבמים אבל ליה שפיר קאבד מי כתיב בהו בנקיון
כתיב כל מידי דמנקי ליה רב חסדא מאן דמרהד אמיא בעידן צלותא והיכא
דלא מנקי ליה לא מרהד אמיא בעידן צלותא מיתיבי מים שנמשכו מבית הכסא
ומבית המרחץ ומבית הכובסין ומבית הצבעין ומבית הדיוט ומבית הגנזים ומבית
הקברות ומבית הסרכלין ומבית הנתינים ומבית הגר שלא נתגייר לשם אשה
שלא נבדקה לבעלה ומבית שנתגלגל לשם שפחה שלא נבדקה לבעלה ומבית
שנתגלגל לשם עכו"ם ומבית שנתגלגל לשם מומר לע"ז ומבית שנתגלגל לשם
ממזר ונתינין ומבית שנתגלגל לשם אילונית ופצוע דכא ומבית שנתגלגל לשם
סריס אדם וסריס חמה ומבית שנתגלגל לשם בהמה חיה ועוף ומבית שנתגלגל
לשם שרץ הרי אלו פסולין לנטילת ידים ואם נגעו בהן אפילו כל שהן פסולין
לנטילת ידים ואם נגעו בהן אפילו כל שהן פסולין לנטילת ידים ואם נגעו בהן
אפילו כל שהן פסולין לנטילת ידים ואם נגעו בהן אפילו כל שהן פסולין לנטילת
ידים ואם נגעו בהן אפילו כל שהן פסולין לנטילת ידים ואם נגעו בהן אפילו כל
שהן פסולין לנטילת ידים ואם נגעו בהן אפילו כל שהן פסולין לנטילת ידים
ואם נגעו בהן אפילו כל שהן פסולין לנטילת ידים ואם נגעו בהן אפילו כל שהן
פסולין לנטילת ידים ואם נגעו בהן אפילו כל שהן פסולין לנטילת ידים ואם

תורה אור

ר' יהושע

ג' מצוה

א לק"ש אבל לתפלה כבעי להדורי ועד כמה עד פרסה והיכי לקמיה אבל לאחוריה אפי' מיל אינו דומה וישיש מיל הוא דאינו תוך ממיל הוי: **מתני'** *הקורא את שמע ולא ב השמיע לאזנו יצא דברי רבי יהודה ר' יוסי אומר לא יצא קרא ולא הדקדק באותיותיה רבי יוסי אומר יצא רבי יהודה אומר לא יצא ד הקורא למפרע לא יצא קרא ומעה יחזור למקום שטעה: **גמ'** *אמר רב יוסף מחלוקת בק"ש אבל בשאר מצות דברי הכל יצא ה והניא לא יבוך ו אדם ה ברכת המזון בלבו ומאן דאמר יצא: קרא ולא ז הדקדק באותיותיה רבי יוסי אומר יצא ר' אומר לא יצא אמר ר' אישה הלכה כרבי שניהם לחקל שאם לא השמיע לאזנו יצא ואם לא הדקדק באותיותיה יצא ודוקא דיעבד אבל לכתחלה לא תני רב עוביה קמיה דרבא ולמדתם שהא למודך תם כדי ליחן רווח בין הדברים (ו"א) עני רבא בהריה בגון בכל לבבך על לבבך בכל לבבכם עשב בשדך ואבדתם מהרה על לבבכם הנוף פתיל [ת] (אותו ובורתם תזכרו ועשיתם) אתבי מארין: ירושלמי ר' לוי ורבי אבי דמן חיפה בשם רבי סימי צריך להחזיר יין של לעיון תזכרו ר' יונה בשם רב חסדא אמר צריך להחזיר בי לעולם חסדי נרסינן בפרק מקום שנהגו* בענין ששה דברים עשו אנשי ירושלים וכו' וברבין ראשית שמע היכי עבוד אמר רב יהודה "אומרים שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד ולא היו מפסיקין רבא אמר מפסיקין היו אלא שהיו אומרים היום על לבבך דמשבע היום על לבבך ולא למיהר על לבבך הנו רבנן "כוצר בורכין את שמע אומרים שמע וגו' ולא היו מפסיקין דברי ר' מאיר רבי יהודה אומר מפסיקין היו אלא (ז) שלא (ח) היו אומרים ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד ואבן כאי מתניא אברינן ליה בדדרישׁ רבי שמעון בן פזי "ויקרא יעקב וגו' ראובן בכורי אתה בקש יעקב לגלות קץ הימין ונסתלקה ממנו שכינה אמר שבא יש בזיתי בסבל כאברהם אבי אבא שיצא מאיני ולי ישמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד בשם שאין בלבך אלא אחד כך אין בלבנו אלא אחד באותה שעה פתח ואמר ו ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד אמרי רבנן היכי נעביד ניכריה לא אכריה משה לא ניכריה אמריה יעקב (א) ותקינו שיהו אומרים אותו בחשאי א"ר יצחק דבי רבי אמי אמרי מקמיה שדרייתה ציקי קדרה האכר יש לה נגאי לא תאמר יש לה אלא צער התחילו עבדיה והביאו לה בחשאי: קרא ומעה יחזור למקום שטעה: *תני תנא קמיה דר' יוחנן ב (ב) מעה בין פרק לפרק ואינו יודע באיזה פרק מעה חזור

ג' מצוה

ד' יהושע

ה' יהושע

ו' יהושע

ז' יהושע

ח' יהושע

ט' יהושע

י' יהושע

יא' יהושע

יב' יהושע

יג' יהושע

יד' יהושע

טו' יהושע

טז' יהושע

יז' יהושע

יח' יהושע

יט' יהושע

כ' יהושע

כא' יהושע

כב' יהושע

כג' יהושע

כד' יהושע

כה' יהושע

כו' יהושע

כז' יהושע

כח' יהושע

כט' יהושע

ל' יהושע

לא' יהושע

לב' יהושע

לג' יהושע

לד' יהושע

לה' יהושע

לו' יהושע

לז' יהושע

לח' יהושע

לט' יהושע

מ' יהושע

מא' יהושע

מב' יהושע

מג' יהושע

מד' יהושע

מה' יהושע

מו' יהושע

מז' יהושע

מח' יהושע

מט' יהושע

נ' יהושע

נא' יהושע

נב' יהושע

נג' יהושע

נד' יהושע

נה' יהושע

נו' יהושע

נז' יהושע

נח' יהושע

נט' יהושע

ס' יהושע

סא' יהושע

סב' יהושע

סג' יהושע

סד' יהושע

סה' יהושע

סו' יהושע

סז' יהושע

סח' יהושע

סט' יהושע

ע' יהושע

עא' יהושע

עב' יהושע

עג' יהושע

עד' יהושע

עה' יהושע

עו' יהושע

עז' יהושע

עח' יהושע

עט' יהושע

פ' יהושע

פא' יהושע

פב' יהושע

פג' יהושע

פד' יהושע

פה' יהושע

פו' יהושע

פז' יהושע

פח' יהושע

פט' יהושע

צ' יהושע

צא' יהושע

צב' יהושע

צג' יהושע

צד' יהושע

צה' יהושע

צו' יהושע

צז' יהושע

צח' יהושע

צט' יהושע

ק' יהושע

קא' יהושע

קב' יהושע

קג' יהושע

קד' יהושע

קה' יהושע

קו' יהושע

קז' יהושע

קח' יהושע

קט' יהושע

קי' יהושע

קיא' יהושע

קיב' יהושע

קיג' יהושע

קיד' יהושע

קטו' יהושע

קטז' יהושע

קיז' יהושע

קיח' יהושע

קיט' יהושע

קכ' יהושע

קכא' יהושע

קכב' יהושע

קכג' יהושע

קכד' יהושע

קכה' יהושע

קכו' יהושע

קכז' יהושע

קכח' יהושע

קכט' יהושע

קל' יהושע

קלא' יהושע

קלב' יהושע

קלג' יהושע

קלד' יהושע

קלה' יהושע

קלו' יהושע

קלז' יהושע

קלח' יהושע

קלט' יהושע

קמ' יהושע

קמא' יהושע

קמב' יהושע

קמג' יהושע

קמד' יהושע

קמה' יהושע

קמו' יהושע

קמז' יהושע

קמח' יהושע

קמט' יהושע

קנ' יהושע

קנא' יהושע

קנב' יהושע

קנג' יהושע

קנד' יהושע

קנה' יהושע

קנו' יהושע

קנז' יהושע

קנח' יהושע

קנט' יהושע

קס' יהושע

קסא' יהושע

קסב' יהושע

קסג' יהושע

קסד' יהושע

קסה' יהושע

קסו' יהושע

קסז' יהושע

קסח' יהושע

קסט' יהושע

קע' יהושע

קעא' יהושע

קעב' יהושע

קעג' יהושע

קעד' יהושע

קעה' יהושע

קעו' יהושע

קעז' יהושע

קעח' יהושע

קעט' יהושע

קפ' יהושע

קפא' יהושע

קפב' יהושע

קפג' יהושע

קפד' יהושע

קפה' יהושע

קפו' יהושע

קפז' יהושע

קפח' יהושע

קפט' יהושע

קצ' יהושע

קצא' יהושע

קצב' יהושע

קצג' יהושע

קצד' יהושע

קצה' יהושע

קצו' יהושע

קצז' יהושע

קצח' יהושע

קצט' יהושע

ר' יהושע

רא' יהושע

רב' יהושע

רג' יהושע

רד' יהושע

רה' יהושע

רו' יהושע

רז' יהושע

רח' יהושע

רט' יהושע

ש' יהושע

שא' יהושע

שב' יהושע

שג' יהושע

שד' יהושע

שה' יהושע

שו' יהושע

שז' יהושע

שח' יהושע

שט' יהושע

ת' יהושע

תא' יהושע

תב' יהושע

תג' יהושע

תד' יהושע

תה' יהושע

תו' יהושע

תז' יהושע

תח' יהושע

תט' יהושע

רש"י

הקורא למפרע לא יצא ק"ש שלא כסדר שכתבו פרשיותיה ולא עוד אלא שאפילו בתוך הפרשה עצמה אם קדם ואמר פסוק שלאחריו לא יצא: **ומעה** יחזור למקום שטעה. אפילו בתוך הפרשה: **בין פרק לפרק** בין פרשה לפרשה: **ואינו יודע** באיזה פרשה טעה: **חזור** לראשה. ואם אינו יודע שנזדמן לו ספק זה מתחלה ואינו יודע אם קרא ק"ש כסדר אם לאו חוזר לראשה ואינו חושש שמא כבר קרא ק"ש כסדר ואינו צריך לחזור אלא לאותה פרשה שנסתפק בה אם קרא אם לאו:

ב' מצוה

ג' מצוה

ד' מצוה

ה' מצוה

ו' מצוה

ז' מצוה

ח' מצוה

ט' מצוה

י' מצוה

יא' מצוה

יב' מצוה

יג' מצוה

יד' מצוה

טו' מצוה

טז' מצוה

יז' מצוה

יח' מצוה

יט' מצוה

כ' מצוה

כא' מצוה

כב' מצוה

כג' מצוה

כד' מצוה

כה' מצוה

כו' מצוה

כז' מצוה

כח' מצוה

כט' מצוה

ל' מצוה

לא' מצוה

לב' מצוה

לג' מצוה

לד' מצוה

לה' מצוה

לו' מצוה

לז' מצוה

לח' מצוה

לט' מצוה

מ' מצוה

מא' מצוה

מב' מצוה

מג' מצוה

מד' מצוה

מה' מצוה

מו' מצוה

מז' מצוה

מח' מצוה

מט' מצוה

נ' מצוה

נא' מצוה

נב' מצוה

נג' מצוה

נד' מצוה

נה' מצוה

נו' מצוה

נז' מצוה

נח' מצוה

נט' מצוה

ס' מצוה

סא' מצוה

סב' מצוה

סג' מצוה

סד' מצוה

סה' מצוה

סו' מצוה

סז' מצוה

סח' מצוה

סט' מצוה

ע' מצוה

עא' מצוה

עב' מצוה

עג' מצוה

עד' מצוה

עה' מצוה

עו' מצוה

עז' מצוה

עח' מצוה

עט' מצוה

פ' מצוה

פא' מצוה

פב' מצוה

פג' מצוה

פד' מצוה

פה' מצוה

פו' מצוה

פז' מצוה

פח' מצוה

פט' מצוה

צ' מצוה

צא' מצוה

צב' מצוה

צג' מצוה

צד' מצוה

צה' מצוה

צו' מצוה

צז' מצוה

צח' מצוה

צט' מצוה

ק' מצוה

קא' מצוה

קב' מצוה

קג' מצוה

קד' מצוה

קה' מצוה

קו' מצוה

קז' מצוה

קח' מצוה

קט' מצוה

קי' מצוה

קיא' מצוה

קיב' מצוה

קיג' מצוה

קיד' מצוה

קטו' מצוה

קטז' מצוה

קיז' מצוה

קיח' מצוה

קיט' מצוה

קכ' מצוה

קכא' מצוה

קכב' מצוה

קכג' מצוה

קכד' מצוה

קכה' מצוה

קכו' מצוה

קכז' מצוה

קכח' מצוה

קכט' מצוה

קל' מצוה

קלא' מצוה

קלב' מצוה

קלג' מצוה

קלד' מצוה

קלה' מצוה

קלו' מצוה

קלז' מצוה

קלח' מצוה

קלט' מצוה

קמ' מצוה

קמא' מצוה

קמב' מצוה

קמג' מצוה

קמד' מצוה

קמה' מצוה

קמו' מצוה

קמז' מצוה

קמח' מצוה

קמט' מצוה

קנ' מצוה

קנא' מצוה

קנב' מצוה

קנג' מצוה

קנד' מצוה

קנה' מצוה

קנו' מצוה

קנז' מצוה

קנח' מצוה

קנט' מצוה

קס' מצוה

קסא' מצוה

קסב' מצוה

קסג' מצוה

קסד' מצוה

קסה' מצוה

קסו' מצוה

קסז' מצוה

קסח' מצוה

קסט' מצוה

קע' מצוה

קעא' מצוה

קעב' מצוה

קעג' מצוה

קעד' מצוה

קעה' מצוה

קעו' מצוה

קעז' מצוה

קעח' מצוה

קעט' מצוה

קפ' מצוה

קפא' מצוה

קפב' מצוה

קפג' מצוה

קפד' מצוה

קפה' מצוה

קפו' מצוה

קפז' מצוה

קפח' מצוה

קפט' מצוה

קצ' מצוה

קצא' מצוה

קצב' מצוה

קצג' מצוה

קצד' מצוה

קצה' מצוה

קצו' מצוה

קצז' מצוה

קצח' מצוה

קצט' מצוה

ר' מצוה

רא' מצוה

רב' מצוה

רג' מצוה

רד' מצוה

רה' מצוה

רו' מצוה

רז' מצוה

רח' מצוה

רט' מצוה

ש' מצוה

שא' מצוה

שב' מצוה

שג' מצוה

שד' מצוה

שה' מצוה

שו' מצוה

שז' מצוה

שח' מצוה

שט' מצוה

ת' מצוה

תא' מצוה

תב' מצוה

תג' מצוה

תד' מצוה

תה' מצוה

תו' מצוה

תז' מצוה

תח' מצוה

תט' מצוה

תוספות

הדלכה מכאן שהיה מתחיל ק"ש בכל יום כיצד קורא שמונה עשרה ואחר כך קורא ק"ש ואומר ברכה אחת לפניה ואחת לאחריה ואינו מפסיק ביניהן ואומר ברכה אחת לאחריה ואינו מפסיק ביניהן ואומר ברכה אחת לפני

קדימה כלומר הדברים שמבטלים הקריאה ומתקנים לאחה וגם כן זה הענין נראה בשמעתין בשמה שמקבל עליו [שמ"ע] : באמצע הפרק תוך לגיהם הפרק אין לפרש שאחר שקרא פסק אחד או שני פסוקים שמה ואחר כך גם סיים בו עשר תוך הפרק שהפסיק קריאתו מתחלה למה שהיה בקורא בתחלתו הפרק ואינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם אינו יודע באיזה מקום שהיה קורא בתחלת הפרק ואינו יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם

ג ר' יונה מסי' מגילה מ"ב ע"ב מדפי הרי"ף ורא"ש שם סי' ג' ועי' ברא"ש ברכות פ"א סי' ט' : באמצע ר' יונה ז"ל פי' שלא סיים הפרק אלא באמצעו ולא בסופו ולכן אמר שאם הפסיק באמצע הפרק ואינו יודע באיזה מקום שהיה אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם אינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם

ד ר' יונה ז"ל פי' שלא סיים הפרק אלא באמצעו ולא בסופו ולכן אמר שאם הפסיק באמצע הפרק ואינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם אינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם

ה ר' יונה ז"ל פי' שלא סיים הפרק אלא באמצעו ולא בסופו ולכן אמר שאם הפסיק באמצע הפרק ואינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם אינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם

ו ר' יונה ז"ל פי' שלא סיים הפרק אלא באמצעו ולא בסופו ולכן אמר שאם הפסיק באמצע הפרק ואינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם אינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם

ז ר' יונה ז"ל פי' שלא סיים הפרק אלא באמצעו ולא בסופו ולכן אמר שאם הפסיק באמצע הפרק ואינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם אינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם

ח ר' יונה ז"ל פי' שלא סיים הפרק אלא באמצעו ולא בסופו ולכן אמר שאם הפסיק באמצע הפרק ואינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם אינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם

ט ר' יונה ז"ל פי' שלא סיים הפרק אלא באמצעו ולא בסופו ולכן אמר שאם הפסיק באמצע הפרק ואינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם אינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם

י ר' יונה ז"ל פי' שלא סיים הפרק אלא באמצעו ולא בסופו ולכן אמר שאם הפסיק באמצע הפרק ואינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם אינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם

יא ר' יונה ז"ל פי' שלא סיים הפרק אלא באמצעו ולא בסופו ולכן אמר שאם הפסיק באמצע הפרק ואינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם אינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם

יב ר' יונה ז"ל פי' שלא סיים הפרק אלא באמצעו ולא בסופו ולכן אמר שאם הפסיק באמצע הפרק ואינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם אינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם

יג ר' יונה ז"ל פי' שלא סיים הפרק אלא באמצעו ולא בסופו ולכן אמר שאם הפסיק באמצע הפרק ואינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם אינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם

יד ר' יונה ז"ל פי' שלא סיים הפרק אלא באמצעו ולא בסופו ולכן אמר שאם הפסיק באמצע הפרק ואינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם אינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם

טו ר' יונה ז"ל פי' שלא סיים הפרק אלא באמצעו ולא בסופו ולכן אמר שאם הפסיק באמצע הפרק ואינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם אינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם

טז ר' יונה ז"ל פי' שלא סיים הפרק אלא באמצעו ולא בסופו ולכן אמר שאם הפסיק באמצע הפרק ואינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם אינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם

יז ר' יונה ז"ל פי' שלא סיים הפרק אלא באמצעו ולא בסופו ולכן אמר שאם הפסיק באמצע הפרק ואינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם אינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם

יח ר' יונה ז"ל פי' שלא סיים הפרק אלא באמצעו ולא בסופו ולכן אמר שאם הפסיק באמצע הפרק ואינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם אינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם

יט ר' יונה ז"ל פי' שלא סיים הפרק אלא באמצעו ולא בסופו ולכן אמר שאם הפסיק באמצע הפרק ואינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם אינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם

כ ר' יונה ז"ל פי' שלא סיים הפרק אלא באמצעו ולא בסופו ולכן אמר שאם הפסיק באמצע הפרק ואינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם אינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם

כא ר' יונה ז"ל פי' שלא סיים הפרק אלא באמצעו ולא בסופו ולכן אמר שאם הפסיק באמצע הפרק ואינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם אינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם

כב ר' יונה ז"ל פי' שלא סיים הפרק אלא באמצעו ולא בסופו ולכן אמר שאם הפסיק באמצע הפרק ואינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם אינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם

כג ר' יונה ז"ל פי' שלא סיים הפרק אלא באמצעו ולא בסופו ולכן אמר שאם הפסיק באמצע הפרק ואינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם אינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם

כד ר' יונה ז"ל פי' שלא סיים הפרק אלא באמצעו ולא בסופו ולכן אמר שאם הפסיק באמצע הפרק ואינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם אינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם

כה ר' יונה ז"ל פי' שלא סיים הפרק אלא באמצעו ולא בסופו ולכן אמר שאם הפסיק באמצע הפרק ואינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם אינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם

כו ר' יונה ז"ל פי' שלא סיים הפרק אלא באמצעו ולא בסופו ולכן אמר שאם הפסיק באמצע הפרק ואינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם אינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם

כז ר' יונה ז"ל פי' שלא סיים הפרק אלא באמצעו ולא בסופו ולכן אמר שאם הפסיק באמצע הפרק ואינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם אינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם

כח ר' יונה ז"ל פי' שלא סיים הפרק אלא באמצעו ולא בסופו ולכן אמר שאם הפסיק באמצע הפרק ואינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם אינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם

כט ר' יונה ז"ל פי' שלא סיים הפרק אלא באמצעו ולא בסופו ולכן אמר שאם הפסיק באמצע הפרק ואינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם אינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם

ל ר' יונה ז"ל פי' שלא סיים הפרק אלא באמצעו ולא בסופו ולכן אמר שאם הפסיק באמצע הפרק ואינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם אינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם

לא ר' יונה ז"ל פי' שלא סיים הפרק אלא באמצעו ולא בסופו ולכן אמר שאם הפסיק באמצע הפרק ואינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם אינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם

לב ר' יונה ז"ל פי' שלא סיים הפרק אלא באמצעו ולא בסופו ולכן אמר שאם הפסיק באמצע הפרק ואינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם אינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם

לג ר' יונה ז"ל פי' שלא סיים הפרק אלא באמצעו ולא בסופו ולכן אמר שאם הפסיק באמצע הפרק ואינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם אינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם

לד ר' יונה ז"ל פי' שלא סיים הפרק אלא באמצעו ולא בסופו ולכן אמר שאם הפסיק באמצע הפרק ואינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם אינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם

לה ר' יונה ז"ל פי' שלא סיים הפרק אלא באמצעו ולא בסופו ולכן אמר שאם הפסיק באמצע הפרק ואינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם אינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם

לו ר' יונה ז"ל פי' שלא סיים הפרק אלא באמצעו ולא בסופו ולכן אמר שאם הפסיק באמצע הפרק ואינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם אינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם

לז ר' יונה ז"ל פי' שלא סיים הפרק אלא באמצעו ולא בסופו ולכן אמר שאם הפסיק באמצע הפרק ואינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם אינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם

לח ר' יונה ז"ל פי' שלא סיים הפרק אלא באמצעו ולא בסופו ולכן אמר שאם הפסיק באמצע הפרק ואינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם אינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם

לט ר' יונה ז"ל פי' שלא סיים הפרק אלא באמצעו ולא בסופו ולכן אמר שאם הפסיק באמצע הפרק ואינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם אינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם

מ ר' יונה ז"ל פי' שלא סיים הפרק אלא באמצעו ולא בסופו ולכן אמר שאם הפסיק באמצע הפרק ואינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם אינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם

מא ר' יונה ז"ל פי' שלא סיים הפרק אלא באמצעו ולא בסופו ולכן אמר שאם הפסיק באמצע הפרק ואינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם אינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם

מב ר' יונה ז"ל פי' שלא סיים הפרק אלא באמצעו ולא בסופו ולכן אמר שאם הפסיק באמצע הפרק ואינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם אינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם

מג ר' יונה ז"ל פי' שלא סיים הפרק אלא באמצעו ולא בסופו ולכן אמר שאם הפסיק באמצע הפרק ואינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם אינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם

מד ר' יונה ז"ל פי' שלא סיים הפרק אלא באמצעו ולא בסופו ולכן אמר שאם הפסיק באמצע הפרק ואינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם אינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם

מה ר' יונה ז"ל פי' שלא סיים הפרק אלא באמצעו ולא בסופו ולכן אמר שאם הפסיק באמצע הפרק ואינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם אינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם

מו ר' יונה ז"ל פי' שלא סיים הפרק אלא באמצעו ולא בסופו ולכן אמר שאם הפסיק באמצע הפרק ואינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם אינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם

מז ר' יונה ז"ל פי' שלא סיים הפרק אלא באמצעו ולא בסופו ולכן אמר שאם הפסיק באמצע הפרק ואינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם אינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם

מח ר' יונה ז"ל פי' שלא סיים הפרק אלא באמצעו ולא בסופו ולכן אמר שאם הפסיק באמצע הפרק ואינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם אינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם

מט ר' יונה ז"ל פי' שלא סיים הפרק אלא באמצעו ולא בסופו ולכן אמר שאם הפסיק באמצע הפרק ואינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם אינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם

נ ר' יונה ז"ל פי' שלא סיים הפרק אלא באמצעו ולא בסופו ולכן אמר שאם הפסיק באמצע הפרק ואינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם אינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם

נא ר' יונה ז"ל פי' שלא סיים הפרק אלא באמצעו ולא בסופו ולכן אמר שאם הפסיק באמצע הפרק ואינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם אינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם

נב ר' יונה ז"ל פי' שלא סיים הפרק אלא באמצעו ולא בסופו ולכן אמר שאם הפסיק באמצע הפרק ואינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם אינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם

נג ר' יונה ז"ל פי' שלא סיים הפרק אלא באמצעו ולא בסופו ולכן אמר שאם הפסיק באמצע הפרק ואינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם אינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם

נד ר' יונה ז"ל פי' שלא סיים הפרק אלא באמצעו ולא בסופו ולכן אמר שאם הפסיק באמצע הפרק ואינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם אינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם

נה ר' יונה ז"ל פי' שלא סיים הפרק אלא באמצעו ולא בסופו ולכן אמר שאם הפסיק באמצע הפרק ואינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם אינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם

נו ר' יונה ז"ל פי' שלא סיים הפרק אלא באמצעו ולא בסופו ולכן אמר שאם הפסיק באמצע הפרק ואינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם אינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם

נז ר' יונה ז"ל פי' שלא סיים הפרק אלא באמצעו ולא בסופו ולכן אמר שאם הפסיק באמצע הפרק ואינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם אינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם

נח ר' יונה ז"ל פי' שלא סיים הפרק אלא באמצעו ולא בסופו ולכן אמר שאם הפסיק באמצע הפרק ואינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם אינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם

נט ר' יונה ז"ל פי' שלא סיים הפרק אלא באמצעו ולא בסופו ולכן אמר שאם הפסיק באמצע הפרק ואינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם אינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם

ס ר' יונה ז"ל פי' שלא סיים הפרק אלא באמצעו ולא בסופו ולכן אמר שאם הפסיק באמצע הפרק ואינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם אינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם

סא ר' יונה ז"ל פי' שלא סיים הפרק אלא באמצעו ולא בסופו ולכן אמר שאם הפסיק באמצע הפרק ואינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם אינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם

סב ר' יונה ז"ל פי' שלא סיים הפרק אלא באמצעו ולא בסופו ולכן אמר שאם הפסיק באמצע הפרק ואינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם אינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם

סג ר' יונה ז"ל פי' שלא סיים הפרק אלא באמצעו ולא בסופו ולכן אמר שאם הפסיק באמצע הפרק ואינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם אינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם

סד ר' יונה ז"ל פי' שלא סיים הפרק אלא באמצעו ולא בסופו ולכן אמר שאם הפסיק באמצע הפרק ואינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם אינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם

סה ר' יונה ז"ל פי' שלא סיים הפרק אלא באמצעו ולא בסופו ולכן אמר שאם הפסיק באמצע הפרק ואינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם אינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם

סו ר' יונה ז"ל פי' שלא סיים הפרק אלא באמצעו ולא בסופו ולכן אמר שאם הפסיק באמצע הפרק ואינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם אינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם

סז ר' יונה ז"ל פי' שלא סיים הפרק אלא באמצעו ולא בסופו ולכן אמר שאם הפסיק באמצע הפרק ואינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם אינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם

סח ר' יונה ז"ל פי' שלא סיים הפרק אלא באמצעו ולא בסופו ולכן אמר שאם הפסיק באמצע הפרק ואינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם אינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם

סט ר' יונה ז"ל פי' שלא סיים הפרק אלא באמצעו ולא בסופו ולכן אמר שאם הפסיק באמצע הפרק ואינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם אינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם

ע ר' יונה ז"ל פי' שלא סיים הפרק אלא באמצעו ולא בסופו ולכן אמר שאם הפסיק באמצע הפרק ואינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם אינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם

עא ר' יונה ז"ל פי' שלא סיים הפרק אלא באמצעו ולא בסופו ולכן אמר שאם הפסיק באמצע הפרק ואינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם אינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם

עב ר' יונה ז"ל פי' שלא סיים הפרק אלא באמצעו ולא בסופו ולכן אמר שאם הפסיק באמצע הפרק ואינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם אינו יודע באיזה מקום שהיה וגם בכלל הענין הוא שאחר יודע היה קורא כשהפסיק אם לא שיהא יודע היה קורא מאחר הפרק אבל אם

עג

תורה אור רשי

לדברי רבי יוחנן היא דסבירא ליה דבעי כוונה בכולה פרק ראשון כדבתבינן לעיל אבל לרבא לאו משום דבעי כוונה בכולה פרק ראשון הוא דאמר דבסתין ממלאכתן אלא משום דלא לשיוי לה עראי הוא כי היא דגרסינן ביומא בפרק קמא* אמר רב יצחק בר שמואל בר מרתא משמיה דרב הקורא את שמע לא ירמיז בעיניו ולא יקרוץ בשפתיו ולא יהא באצבעותיו ותניא רבי אלעזר (ה) אומר הקורא את שמע ומרמז בעיניו ומקרין בשפתיו ומראה באצבעותיו עליו הכתוב אומר °ולא אותי קראת יעקב וגו' ואוקימנא בפרק ראשון ופרש"י ה"ר לרבנן משום דקא משיי לה עראי הבי נמי אי לא בטיל ליה ממאכה קא משיי לה עראי דלא תימא הבי קשיא דרבא אדרבא דהתם אמר רבא הלכה כר' מאיר והכא קאמר (ו) דבעינן כוונה בפרק ראשון אלא לאו ש"מ כדאמרינן כי היכי דלא תיקשי דרבא אדרבא גרסינן ביומא* ת"ר ודברת בם בם ולא בחפלה ודברת בם בם יש לך רשות לדבר ולא בדברים אחרים ודברת בם עשה אותם קבע °ת"ר הפיעלין שהיו עושין מלאכה אצל בעה"ב קורין ק"ש ומתפללין ואוכלין פתן ומברכין לפניה ולאחריה שתי ברכות ביצד ברכה ראשונה שניה פותח ברכת הארץ ובונה ירושלים בברכת הארץ וחותם בברכת הארץ ר"א בשעושין בשכרן אבל בעושין בסעודתן או שהיה בעל הבית מסב עמהם מברכין בתקנן ארבע: **מתני'** °תחן פסוד מקריאת שמע בלילה הראשון עד מצאי שבת אם לא עשה בעשה ומעשה בר"ג שנשא אשה וקרא לילה הראשון שנשא אמרו לו תלמידיו לא למדתנו רבינו שתהן פסוד מ"ש בלילה הראשון אמר להם איני שומע לכם לבטל ממני עול מלכות שמים אפילו שעה אחת: **גמ'** בנא הני מילי דת"ר בשבתך בביתך פרט לעוסק במצוה ובלכתך בדרך פרט לתחן בבא אברי הבנם את הבתולה פסוד ואת האלמנה חייב דלא סריך: **מתני'** רחץ °בלילה הראשון שבחה אשתו א"ל תלמידיו לא למדתנו רבינו שאבל אסור לרחוץ אמר להם איני כשאר כל אדם אסמיס ני אני: **גמ'** מ"ט אניות דאורייתא ביום הוא דכתיב °ואחריחה ביום מר ורבנן הוא דגזור בלילה ובאסבנים לא גזרו רבנן (ג) וחזינן למקצת רבואתא דקא כתבי הא דת"ר דקסבר אניות בלילה דרבנן היא לא קיימא לן כוותיה ואע"ג דכתיב שבעת ימים לילות שבעת ימים ובימיהם מלתא דסל"ל לתני רבואתא דז' ימי אבילות דאורייתא נינהו וגמרי להא מדכתיב °ויעש לאביו אבל שבעת ימים ולאו הכין מילתא דהא כהריא אמרינן

לומד לתלמידיו נמה לן היה פוסק לטולה תלת הלי תנא מדרבנן לן היה פוסק וכיומלמי שולל למתן דסבירא ליה דק"ס לאורייתא לחתי לן היה פוסק הן לגיוסד לק"ס כולה כמי שבוסק לשחר מטת כנין שופר ולולב ומקרא מגילה וכיוצא בהן שחייב לפסוק בהם כדי לקיים המצוה והלל לחתרו לן כל המזמור ולחתרן זה שיעור הענים ולחתרן זה שיעור הענים ולחתרן זה שיעור הענים

רבינו יונה הזה קורא פרק שני ברכות

נר מצוה

אמרינן בפרק טבול יום ומסיר בפורים* [ר] א"א היום הזה יום הקריבו את המאכלים* [ר] א"א היום הזה הקריבו את המאכלים אסיר ובלילה מותר אבל לדורות בין ביום ובין בלילה אסור דברי ר' יהודה (ה) ר"ש אומר* אנינות לילה אינה מדברי תורה אלא מד"ס ואמרי' נמי התם (ג) *עד מתי מהאוננין עליו ס"ם כל זמן שהוא מוטל בלא קבורה ובלא לוין ואמרינן עלה (ד) אי אתי היום ולא אתי היום בלא לוין רבי אומר כל זמן שראוי לנקבר הופס ללוין אמרה רבנן קבירה דרבא ואביי דאמרי רבי יוחנן קבורה הופס ללוין עמו מדרבנן בכל היום מיתה הופס ללוין מדאוריתא ואבי רבי אנינות לילה דאוריתא והגיא הן היום הקריבו את המאכלים אני היום אסור ובלילה מותר ולדורות בין ביום ובין בלילה אסור דברי ר' יהודה רבי אומר אנינות לילה אינה מדברי תורה אלא מדברי סופרים רעולים אינא לך אנינות לילה מד"ס אלא דרבנן היא ובכמים עש"ה הזקן לדבריהם יותר משל תורה ונרמזינן נמי בפסחים* אונן טובל ואוכל את פסחו לערב קסבר אנינות לילה דרבנן ונמי פסח לא העמידו דבריהם במקום כרת וכיון דאשכחנן הני בולהו תנאי דסבירא להו היום ראשון בלחד דאוריתא אבל לילו דהוא היום שני למיתה לא הפיס אלא מדרבנן ורבי יהודה לחודיה הוא דסבר מן מיתה הופס ללוין מדאוריתא שמעינן דלית הלכתא כוותיה דקי"ל יחיד ורבים דרבה ברבים הלכך יום ראשון דהוא יום מיתה היא נידו דאיתיה מדאוריתא אבר מיהו יום שני ואילך דרבנן נינהו והיינו סברא דר"נ דקסבר אנינות לילה דרבנן היא והלכתא כוותיה והני שבעה יומי נופיהו לאו עלי' ויעש לאביו אבל שבעת ימים אמכמינדו רבנן אלא אהאי קרא אמכמינהו רבנן דכתיב והפכתי חגיכם לאבל וגו' חג שבעה אף אבלות שבעה ואי קשיא לך ההיא דגרסינן בפ"ק מועד קטן בכרך ואלו כגרדין (א) אבר אינו נוהג אבריהו ברגל דכתי' וישכחתה בחגך אי אתה דעיקרא היא אתי עשה דרבים ודחי עשה דיחיד (ג) וש"מ דאיבא היבא דאוריתא בהך דנפיק ליה יומא קבא דהוא עם מיתה ההיא לא קשיא בידי דה"ק אבל אינו נוהג אבליותו ברגל לדברי הכל ואפילו למ"ד יום ראשון הופס את ללוין מדאוריתא דאי אבלות דעיקרא היא אתי עשה דרבים ודחי עשה דיחיד: **מתני'** *משכשמת טבי עבדו קבל עליו רבותינו אמרו לו לא תלבישוהו כרבי ואל תלבישוהו כרבן גמליאל אלא הלבישוהו כבגדי עצמך ואל תעשוהו לא מטה ולא מרדעת ולא מגפת ולא מנעלים אלא כל מה שתרצה עשה לו: **גמ'** ת"ר העבדים והשפחות אין עיבודין עליהן בשורה ואין אומרים עליהן לא ברכת אבלים ולא תנחומי אבלים וביעשה שמתה שפחתי של ראב"ע נבנסו תלמידיו לנחמו כיון שראה אותם עלה לעליה עלו אחריו נכנס לאנפיליון נבנסו אחריו נכנס לטרקלין נבנסו אחריו אמר להם כמדומה שאתם נכונין בפישרין ועכשיו אפי' [ג] בחמין אי אתם נכונין לא כך שניתני לכם העבדים והשפחות אין עיבודים עליהם בשורה ואין אומרים עליהם לא ברכת אבלים ולא תנחומי אבלים אלא בשם שאמרין לו לאדם על שורו ועל חמורי שמתו המקום ימלא חסרונך כך אומרים לו לאדם על עבדו ועל שפחתו שמתי המקום ימלא חסרונך והעבדים והשפחות אין מספידין עליהן ואין קורין אותם לא אבא פילוני ולא אימא פילונית ואין קורין אבות אלא לג' שהם אברהם יצחק ויעקב ואין קורין אמהות אלא לד' שהן שרה רבקה רחל ולאה: **מתני'** ג' חתן את כלה רצה לקרות את שבע בלילה תראשון ד קורא רשב"ג אומר לא כל הרוצה ליטול את השם יטול והלכתא כתנא קמא

הדרן עלך היה קורא

ד יז: **מי שמתו מוטל לפניו פטור מקריאת שמע ומן התפלה ומן התפילין** ס נושאי

בלחמרין גמי בחתן שהם רגלי קריות בלילה הראשון קרא ואין זה נמן שבפיזרים נרחה בסוגיית הגמרא שהוא מאבר דתחתם

הדרן עלך היה קורא

מי שמתו מוטל לפניו פטור מקריאת שמע ומן התפלה ומן התפילין מפני שהוא מדוד בפסוקי דזמרה פטור מפני דמטה כלחמי' פתחן אבל לא נדרש בלחמרין על עמנו ולקרות קרשות בדי לחתחיל בפסוקי דזמרה

נושאי הבמה והלופיהן והלופי הלופיהן
את שלפני הבמה ואת שלאחר הבמה
את שלמטה צורך בהן חיבין ואת שאין
למטה צורך בהן חיבין אלו ואלו פטורין
מן התפלה: גנמ' טובל לפניו אין שאין טובל
לפניו לא ורמינהו מי שטיבו טובל לפניו
א אובל בבית אחר אין לו בית אחר אובל
בבית חבירו אין לו בית לחבירו עושה מחיצה
ואוכל אין לו דבר לעשות מחיצה כחובר פניו
ואוכל ואינו מיסב ואוכל ואינו כ אוכל בשר
ושותה יין ואינו שותה יין ג ואין מברך ואין מזמן ואין
מברכין עליו ואין מזמנין עליו ופטור מקריש
ומן התפלה ומן התפילין [ח] (ובבל ביצות
האשורות בתורה) ובשבת מיסב ואוכל ואוכל
בשר ושותה יין ומברך ומזמן ומברכין עליו
ומזמנין עליו וחיב בקריאת שטע ובתפלה
ובכל מצות האשורות בתורה רבן גמליאל אומר מתוך שנתחייב באלו
נתחייב בכולן ואמר ר' יוחנן תשעים המטה אימא ביניהו קתני מיתה אובד
בבית

רש"י

כמו תחן דפסוח מטוס פירוש לשון
ותלופיהן שכן דרך שהם מתהלפין זה
שכולם רוצים לזכות בו: שלפני
המטה (יכוכו) [דיפתרא] כשהוא בגגו ת"ש
שלאחר המיטה כשהוא בגגו ת"ש אלמא
המטה אין שלאחר המטה (ח) חייבים
לפניו לא בגון שהמטה גבוה ואין
מחיצה לפניו לא בגון שהמטה גבוה
מחיצה לכחובר פניו כלומר שהוא
מחיצה לכחובר פניו ואין חייבין
על זה לעשות מחיצה כחובר פניו
אבל אם יש לו מחיצה לכחובר פניו
חייבין לעשות מחיצה כחובר פניו
ואוכל ואינו מיסב ואוכל ואינו כ
אוכל בשר ושותה יין ואינו שותה
יין ואוכל ואינו כ אוכל בשר ושותה
יין ואינו שותה יין ג ואין מברך
ואין מזמן ואין מברכין עליו ואין
מזמנין עליו ופטור מקריש ומן
התפלה ומן התפילין [ח] (ובבל
ביצות האשורות בתורה) ובשבת
מיסב ואוכל ואוכל בשר ושותה יין
ומברך ומזמן ומברכין עליו ומזמנין
עליו וחיב בקריאת שטע ובתפלה
ובכל מצות האשורות בתורה רבן
גמליאל אומר מתוך שנתחייב באלו
נתחייב בכולן ואמר ר' יוחנן תשעים
המטה אימא ביניהו קתני מיתה אובד
בבית

תוספות

(א) אין מפני שהוא מחיצה לכחובר פניו
שהרי יכול לעשות מחיצה לכחובר פניו
מעבר לניסן שהרי אינו נוגע בו אלא
על ידי שיכוף כלי שלו ויניחנו על
גבי כלי שלו ואין כאן מחיצה לכחובר
פניו: (ב) ואין מברכין עליו ואין
מזמנין עליו. ואין מברכין עליו
ברכת המזון ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (ג) ואין מברכין עליו
ואין מזמנין עליו. ואין מברכין עליו
ברכת הלחם: (ד) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (ה) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (ו) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (ז) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (ח) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (ט) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (י) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (יא) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (יב) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (יג) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (יד) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (טו) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (טז) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (יז) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (יח) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (יט) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (כ) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (כא) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (כב) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (כג) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (כד) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (כה) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (כו) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (כז) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (כח) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (כט) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (ל) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (לא) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (לב) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (לג) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (לד) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (לה) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (לו) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (לז) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (לח) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (לט) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (מ) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (מא) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (מב) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (מג) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (מד) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (מה) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (מו) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (מז) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (מח) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (מט) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (נ) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (נא) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (נב) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (נג) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (נד) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (נה) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (נו) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (נז) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (נח) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (נט) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (ס) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (סא) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (סב) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (סג) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (סד) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (סה) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (סו) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (סז) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (סח) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (סט) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (ע) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (עא) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (עב) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (עג) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (עד) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (עה) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (עו) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (עז) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (עח) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (עט) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (פ) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (פא) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (פב) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (פג) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (פד) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (פה) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (פו) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (פז) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (פח) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (פט) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (צ) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (צא) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (צב) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (צג) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (צד) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (צה) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (צו) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (צז) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (צח) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (צט) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (ק) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (קא) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (קב) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (קג) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (קד) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (קה) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (קו) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (קז) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (קח) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (קט) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (קי) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (קיא) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (קיב) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (קיג) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (קיד) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (קטו) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (קטז) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (קיז) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (קיח) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (קיט) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (קכ) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (קכא) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (קכב) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (קכג) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (קכד) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (קכה) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (קכו) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (קכז) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (קכח) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (קכט) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (קל) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (קלא) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (קלב) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (קלג) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (קלד) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (קלה) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (קלו) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (קלז) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (קלח) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (קלט) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (קמ) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (קמא) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (קמב) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (קמג) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (קמד) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (קמה) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (קמו) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (קמז) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (קמח) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (קמט) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (קנ) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (קנא) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (קנב) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (קנג) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (קנד) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (קנה) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (קנו) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (קנז) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (קנח) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (קנט) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (קס) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (קסא) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (קסב) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (קסג) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (קסד) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (קסה) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (קסו) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (קסז) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (קסח) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (קסט) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (קע) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (קעא) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (קעב) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (קעג) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (קעד) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (קעה) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (קעו) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (קעז) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (קעח) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (קעט) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (קפ) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (קפא) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (קפב) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (קפג) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (קפד) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (קפה) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (קפו) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (קפז) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (קפח) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (קפט) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (קצ) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (קצא) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (קצב) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (קצג) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (קצד) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (קצה) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (קצו) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (קצז) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (קצח) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (קצט) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (ר) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (רא) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (רב) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (רג) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (רד) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (רה) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (רו) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (רז) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (רח) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (רט) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (רי) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (ריא) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (ריב) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (ריג) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (ריד) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (רטו) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (רטז) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (ריז) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (ריח) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (ריט) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (רכ) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (רכא) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (רכב) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (רכג) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (רכד) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (רכה) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (רכו) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (רכז) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (רכח) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (רכט) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (רל) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (רלא) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (רלב) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (רלג) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (רלד) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (רלה) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (רלו) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (רלז) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (רלח) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (רלט) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (רמ) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (רמא) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (רמב) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (רמג) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (רמד) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (רמה) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (רמו) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (רמז) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (רמח) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (רמט) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (רנ) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (רנא) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (רנב) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (רנג) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (רנד) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (רנה) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (רנו) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (רנז) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (רנח) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (רנט) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (רס) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (רסא) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (רסב) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (רסג) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (רסד) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (רסה) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (רסו) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (רסז) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (רסח) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (רסט) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (רע) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (רעא) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (רעב) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (רעג) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (רעד) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (רעה) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (רעו) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (רעז) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (רעח) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (רעט) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (רפ) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (רפא) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (רפב) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (רפג) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (רפד) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (רפה) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (רפו) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (רפז) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (רפח) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (רפט) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (רצ) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (רצא) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (רצב) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (רצג) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (רצד) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (רצה) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (רצו) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (רצז) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (רצח) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (רצט) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (רק) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (רקא) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין עליו
ברכת הלחם: (רקב) ואין מזמנין עליו
ואין מברכין עליו. ואין מזמנין

מלה לבטלה נמנין ליסור התחמיר ויל דסכי קתמר לה מסוס דקסי טעל בעיגלא מלה ופורס מלי קיולתה דהסס מסוך כך ליחיכו לי בטעילא מלה קודס קבורה מסוס דלמלי שהמ"ס שהסור הוא בחמשה קודס קבורה זהו מפני תוספת קבורה שהתירו לו מפני שהוא קלוס מלה ואם הקילו לו לבטל בטילא מלה מזמן שלין לו אלא תוספת בטלה אבל בתוך זמן הלבטלה והבאה לא קבה מידו: **וחרב** רבי יוסף הלוי ז"ל פירש דחי"ק וכן נמלינלו בין רבות לתוספה דחמה קמיפלי דחמה קמא סבר חייב בכל המלות החמורות ולקיימן ג"כ מלות טוסה מלה בזמן שלין לו אלא תוספת בטלה מה טעם הוא שמתו שהרי בזמן הלבטלה והבאה לא קבה מידו: **ורבינו** יוסף הלוי ז"ל פירש דחי"ק וכן נמלינלו בין רבות לתוספה דחמה קמיפלי דחמה קמא סבר חייב בכל המלות החמורות ולקיימן ג"כ מלות טוסה מלה בזמן שלין לו אלא תוספת בטלה מה טעם הוא שמתו שהרי בזמן הלבטלה והבאה לא קבה מידו: **ורבינו** יוסף הלוי ז"ל פירש דחי"ק וכן נמלינלו בין רבות לתוספה דחמה קמיפלי דחמה קמא סבר חייב בכל המלות החמורות ולקיימן ג"כ מלות טוסה מלה בזמן שלין לו אלא תוספת בטלה מה טעם הוא שמתו שהרי בזמן הלבטלה והבאה לא קבה מידו:

**

אין מוליכין לח המת כמוך לח, אבל יבש מוליכין. ואפילו אין שם אלא מקל אחד, ואפילו אין שם אלא מקל של קש, ואפילו אין שם אלא מקל של ערבה, ואפילו אין שם אלא מקל של גמי, ואפילו אין שם אלא מקל של סוף, ואפילו אין שם אלא מקל של אגמון, ואפילו אין שם אלא מקל של קנה, ואפילו אין שם אלא מקל של זרדים, ואפילו אין שם אלא מקל של ירק, ואפילו אין שם אלא מקל של עשבים, ואפילו אין שם אלא מקל של תבואה, ואפילו אין שם אלא מקל של תבן, ואפילו אין שם אלא מקל של מוץ, ואפילו אין שם אלא מקל של בהמה, ואפילו אין שם אלא מקל של חיה, ואפילו אין שם אלא מקל של עוף, ואפילו אין שם אלא מקל של דגים, ואפילו אין שם אלא מקל של שרצים, ואפילו אין שם אלא מקל של רמשים, ואפילו אין שם אלא מקל של עפר, ואפילו אין שם אלא מקל של אבן, ואפילו אין שם אלא מקל של ברזל, ואפילו אין שם אלא מקל של נחושת, ואפילו אין שם אלא מקל של כסף, ואפילו אין שם אלא מקל של זהב, ואפילו אין שם אלא מקל של פנינים, ואפילו אין שם אלא מקל של אבני טובה, ואפילו אין שם אלא מקל של מרגליות, ואפילו אין שם אלא מקל של יהלומים, ואפילו אין שם אלא מקל של אלמוגים, ואפילו אין שם אלא מקל של שנהבים, ואפילו אין שם אלא מקל של עצמות, ואפילו אין שם אלא מקל של קרנות, ואפילו אין שם אלא מקל של שיער, ואפילו אין שם אלא מקל של צמר, ואפילו אין שם אלא מקל של פשתן, ואפילו אין שם אלא מקל של משי, ואפילו אין שם אלא מקל של בגדים, ואפילו אין שם אלא מקל של כלי מתכת, ואפילו אין שם אלא מקל של כלי עץ, ואפילו אין שם אלא מקל של כלי חרס, ואפילו אין שם אלא מקל של כלי זכוכית, ואפילו אין שם אלא מקל של כלי אבן, ואפילו אין שם אלא מקל של כלי עור, ואפילו אין שם אלא מקל של כלי בגד, ואפילו אין שם אלא מקל של כלי נייר, ואפילו אין שם אלא מקל של כלי קש, ואפילו אין שם אלא מקל של כלי ערבה, ואפילו אין שם אלא מקל של כלי גמי, ואפילו אין שם אלא מקל של כלי סוף, ואפילו אין שם אלא מקל של כלי אגמון, ואפילו אין שם אלא מקל של כלי קנה, ואפילו אין שם אלא מקל של כלי זרדים, ואפילו אין שם אלא מקל של כלי ירק, ואפילו אין שם אלא מקל של כלי עשבים, ואפילו אין שם אלא מקל של כלי תבואה, ואפילו אין שם אלא מקל של כלי תבן, ואפילו אין שם אלא מקל של כלי מוץ, ואפילו אין שם אלא מקל של כלי בהמה, ואפילו אין שם אלא מקל של כלי חיה, ואפילו אין שם אלא מקל של כלי עוף, ואפילו אין שם אלא מקל של כלי דגים, ואפילו אין שם אלא מקל של כלי שרצים, ואפילו אין שם אלא מקל של כלי רמשים, ואפילו אין שם אלא מקל של כלי עפר, ואפילו אין שם אלא מקל של כלי אבן, ואפילו אין שם אלא מקל של כלי ברזל, ואפילו אין שם אלא מקל של כלי נחושת, ואפילו אין שם אלא מקל של כלי כסף, ואפילו אין שם אלא מקל של כלי זהב, ואפילו אין שם אלא מקל של כלי פנינים, ואפילו אין שם אלא מקל של כלי אבני טובה, ואפילו אין שם אלא מקל של כלי מרגליות, ואפילו אין שם אלא מקל של כלי יהלומים, ואפילו אין שם אלא מקל של כלי אלמוגים, ואפילו אין שם אלא מקל של כלי שנהבים, ואפילו אין שם אלא מקל של כלי עצמות, ואפילו אין שם אלא מקל של כלי קרנות, ואפילו אין שם אלא מקל של כלי שיער, ואפילו אין שם אלא מקל של כלי צמר, ואפילו אין שם אלא מקל של כלי פשתן, ואפילו אין שם אלא מקל של כלי משי, ואפילו אין שם אלא מקל של כלי

תורה אור

שלא הזמן גרמא נשים אחיבות ונשים חייבות בקריאת התורה דאמר קרא ¹וכתבתם את השמעו כל ישראל בשמירה ישנו בכוירה והגי נישי תואיל ואיתעדו בשמירה איתעדו בזכירה:

מתני ²בעל קרי מהרהר בלבו ואינו מברך לא לפניה ולא לאחריה ³ועל המזון מברך לאחריו ואינו מברך לפניו רבי יהודה אומר מברך לפניהם ולאחריהם: גמ' ⁴אמרי' בשלמא לאחריו היינו דכתיב ⁵ואכלת ושבעת וברכת. מתני' כשל רב

תחיר טי' לשמר מי שיהא לו ולח מעל תחיר ולא נם יו לשלח לתוריאיהת ליש כי יהודה חומר טי' עשיית

חיתוך פסיקות כלל וצע"ג (ד' כג) פליני רבינו ורב תמדא דרבינו ולא מעל תחיר ולא נתנו לתוריאיהת ליש כי יהודה חומר טי' עשיית

חתר דהרהור בדבור דיש ויוצא בהרהור ורב תמדא חתר דהרהור ליתו דבדבור ומקשינן ומתירינן כיהא דתניא בסיפי לשומר תע"ם שיוצא תק"ש בהרהור ויש לדקדק מהרהור כתו שהרהור חטור טן היינו שהוא ברה

שוות ומהרהר על ק"ש ולא על הברכות וכי יהודה אומר דניזוק עליה בתיר דתקנ רבנן היה אומר מהרהר והוא היה אומר לתפי' הברכות מוציא כפה ק"ש עצמה ותפ"ע סהיה אומר ר' יהודה שק"ש וברכותיה מוציא בשפתי חכמים הוא דבעלמא וכי תימא ק"ש לא מוציא ידי חובתו בההיא דגרסי' התם (ביצה כג) עשתן ר"י סלאכות דרך מרן פ' מפ' דרך מרן שלחן אם הוא סלטה פסוקות מעכבן דרך מרן דלמא משמע דכיוון דה בלבד סחיד ר"י

רב יהודה אמר שמואל ספק קרא ק"ש ספק לא קרא אינו חייב א וקורא ספק אמר אמרה ויציב ספק לא אמר חייב ואומר אלכא קסבר ק"ש דרבנן אמרת ויציב דאורייתא ורבי אלעזר אמר ספק קרא ק"ש ספק לא קרא חייב וקורא ספק התפלל ספק לא התפלל אינו חייב ובתפלה ר' יוחנן אמר ולוחי שהתפלל אדם כל היום כולו ולית הלכתא כשמואל דאמר ק"ש דרבנן דק"ל ק"ש דאורייתא והלכתא כר' יוחנן דאמר הלואי שיתפלל אדם כל היום כולו ומפרשי ב רבנן דהני מילי ביחיד ואדעתא דרשות אבל ג אדעתא דרשות אסור וצבור בין אדעתא

הגהות הב"ח

(א) ל"ג ודכר' יוחנן (ב) ל"ג יכול (נשיבה וכו') ולפי' ל"ל כיון (ג) ל"ג בהתיישב .

ומהרהר בה ק"ש ולא על הברכות וכי יהודה אומר דניזוק שה ואנן עליה בתיר דתקנ רבנן היה אומר מהרהר והוא היה אומר בתפי' הברכות מוציא כפה ק"ש עצמה ותפ"ע סהיה אומר ר' יהודה שק"ש וברכותיה מוציא בשפתי חכמים הוא דבעלמא וכי תימא ק"ש לא מוציא ידי חובתו בההיא דגרסי' התם (ביצה כג) עשתן ר"י סלאכות דרך מרן פ' מפ' דרך מרן שלחן אם הוא סלטה פסוקות מעכבן דרך מרן דלמא משמע דכיוון דה בלבד סחיד ר"י

רב יהודה אמר שמואל ספק קרא ק"ש ספק לא קרא אינו חייב א וקורא ספק אמר אמרה ויציב ספק לא אמר חייב ואומר אלכא קסבר ק"ש דרבנן אמרת ויציב דאורייתא ורבי אלעזר אמר ספק קרא ק"ש ספק לא קרא חייב וקורא ספק התפלל ספק לא התפלל אינו חייב ובתפלה ר' יוחנן אמר ולוחי שהתפלל אדם כל היום כולו ולית הלכתא כשמואל דאמר ק"ש דרבנן דק"ל ק"ש דאורייתא והלכתא כר' יוחנן דאמר הלואי שיתפלל אדם כל היום כולו ומפרשי ב רבנן דהני מילי ביחיד ואדעתא דרשות אבל ג אדעתא דרשות אסור וצבור בין אדעתא

הגהות הב"ח

(א) ל"ג ודכר' יוחנן (ב) ל"ג יכול (נשיבה וכו') ולפי' ל"ל כיון (ג) ל"ג בהתיישב .

התיכו להכיר ומפני (ריש קו ל:) שלפי תפלה לית בה מלטת שמים ומקשין והכי בתמ"ז לית בה מלטה שמים ותקן על התיקון מכרך לתחיה ואינו מכרך לעבור

יהא המזכה בטל (א) וה"ג עוד לין ליחיד מתפלל תפלת המוספין מדבה אלמא מהאדר קרבן מוסף מקשים עליו מלקת המתפרשים דהא חזקיה במוסף ה"ר שלמה שלמא יכול כהנים כתורים מוסף תפ"ה יכול להניח לחזקיה המדרשים עצמם כמדבה ים שנותנים ולומרים שתפני השעיר שים במוסף ה"ר שלמה יכול להניחו [ה] בתורת מוסף תפ"ה [ב] (נ) יכול לעשות בתורת מדבה קלאר שהרי מוסף של שבת לין מ' שעיר ("והנשר יכולים) להניח כל לחזקיה המדרשים בתורת נדבה ומ"ש היקר לומר מוסף מתפלין) לומר דהא זה ולומר" שלמה"ם שיכול להניח לחזקיה המדרשים בתורת נדבה ומ"ש היקר לומר מוסף מתפלין) לומר דהא זה ולומר" שלמה"ם שיכול להניח

ג"י דיש יחיד ניטול] ומן הנוסח.

א מיי' פ"ו מה' תפלה הלכה ב' סמג עשין ל"ח ש"ע או"ח סי' קי"ח סעי' ב' ג' ד' ה' ו' ז' ח' ט' י' יא' יב' יג' יד' טו' טז' יז' יח' יט' כ' כא' כב' כג' כד' כה' כו' כז' כח' כט' ל' לא' לב' לג' לד' לה' לו' לז' לח' לט' מ' מא' מב' מג' מד' מה' מו' מז' מח' מט' נ' נא' נב' נג' נד' נה' נו' נז' נח' נט' ס' סא' סב' סג' סד' סה' סו' סז' סח' סט' ע' עא' עב' עג' עד' עה' עו' עז' עח' עט' פ' פא' פב' פג' פד' פה' פו' פז' פח' פט' צ' צא' צב' צג' צד' צה' צו' צז' צח' צט' ק' קא' קב' קג' קד' קה' קו' קז' קח' קט' ר' רא' רב' רג' רד' רה' רו' רז' רח' רט' ש' שא' שב' שג' שד' שה' שו' שז' שח' שט' ת' תא' תב' תג' תד' תה' תו' תז' תח' תט' י' יא' יב' יג' יד' טו' טז' יז' יח' יט' כ' כא' כב' כג' כד' כה' כו' כז' כח' כט' ל' לא' לב' לג' לד' לה' לו' לז' לח' לט' מ' מא' מב' מג' מד' מה' מו' מז' מח' מט' נ' נא' נב' נג' נד' נה' נו' נז' נח' נט' ס' סא' סב' סג' סד' סה' סו' סז' סח' סט' ע' עא' עב' עג' עד' עה' עו' עז' עח' עט' פ' פא' פב' פג' פד' פה' פו' פז' פח' פט' צ' צא' צב' צג' צד' צה' צו' צז' צח' צט' ק' קא' קב' קג' קד' קה' קו' קז' קח' קט' ר' רא' רב' רג' רד' רה' רו' רז' רח' רט' ש' שא' שב' שג' שד' שה' שו' שז' שח' שט' ת' תא' תב' תג' תד' תה' תו' תז' תח' תט'

ב ירושלמי פ"ד ה"ה

ג ב"י ד"ה ורבי' ברוך [ב] [ג] [ד] [ה] [ו] [ז] [ח] [ט] [י] [יא] [יב] [יג] [יד] [טו] [טז] [יז] [יח] [יט] [כ] [כא] [כב] [כג] [כד] [כה] [כו] [כז] [כח] [כט] [ל] [לא] [לב] [לג] [לד] [לה] [לו] [לז] [לח] [לט] [מ] [מא] [מב] [מג] [מד] [מה] [מו] [מז] [מח] [מט] [נ] [נא] [נב] [נג] [נד] [נה] [נו] [נז] [נח] [נט] [ס] [סא] [סב] [סג] [סד] [סה] [סו] [סז] [סח] [סט] [ע] [עא] [עב] [עג] [עד] [עה] [עו] [עז] [עח] [עט] [פ] [פא] [פב] [פג] [פד] [פה] [פו] [פז] [פח] [פט] [צ] [צא] [צב] [צג] [צד] [צה] [צו] [צז] [צח] [צט] [ק] [קא] [קב] [קג] [קד] [קה] [קו] [קז] [קח] [קט] [ר] [רא] [רב] [רג] [רד] [רה] [רו] [רז] [רח] [רט] [ש] [שא] [שב] [שג] [שד] [שה] [שו] [שז] [שח] [שט] [ת] [תא] [תב] [תג] [תד] [תה] [תו] [תז] [תח] [תט]

ד ב"י ד"ה ורבי' ברוך [ב] [ג] [ד] [ה] [ו] [ז] [ח] [ט] [י] [יא] [יב] [יג] [יד] [טו] [טז] [יז] [יח] [יט] [כ] [כא] [כב] [כג] [כד] [כה] [כו] [כז] [כח] [כט] [ל] [לא] [לב] [לג] [לד] [לה] [לו] [לז] [לח] [לט] [מ] [מא] [מב] [מג] [מד] [מה] [מו] [מז] [מח] [מט] [נ] [נא] [נב] [נג] [נד] [נה] [נו] [נז] [נח] [נט] [ס] [סא] [סב] [סג] [סד] [סה] [סו] [סז] [סח] [סט] [ע] [עא] [עב] [עג] [עד] [עה] [עו] [עז] [עח] [עט] [פ] [פא] [פב] [פג] [פד] [פה] [פו] [פז] [פח] [פט] [צ] [צא] [צב] [צג] [צד] [צה] [צו] [צז] [צח] [צט] [ק] [קא] [קב] [קג] [קד] [קה] [קו] [קז] [קח] [קט] [ר] [רא] [רב] [רג] [רד] [רה] [רו] [רז] [רח] [רט] [ש] [שא] [שב] [שג] [שד] [שה] [שו] [שז] [שח] [שט] [ת] [תא] [תב] [תג] [תד] [תה] [תו] [תז] [תח] [תט]

ה ב"י ד"ה ורבי' ברוך [ב] [ג] [ד] [ה] [ו] [ז] [ח] [ט] [י] [יא] [יב] [יג] [יד] [טו] [טז] [יז] [יח] [יט] [כ] [כא] [כב] [כג] [כד] [כה] [כו] [כז] [כח] [כט] [ל] [לא] [לב] [לג] [לד] [לה] [לו] [לז] [לח] [לט] [מ] [מא] [מב] [מג] [מד] [מה] [מו] [מז] [מח] [מט] [נ] [נא] [נב] [נג] [נד] [נה] [נו] [נז] [נח] [נט] [ס] [סא] [סב] [סג] [סד] [סה] [סו] [סז] [סח] [סט] [ע] [עא] [עב] [עג] [עד] [עה] [עו] [עז] [עח] [עט] [פ] [פא] [פב] [פג] [פד] [פה] [פו] [פז] [פח] [פט] [צ] [צא] [צב] [צג] [צד] [צה] [צו] [צז] [צח] [צט] [ק] [קא] [קב] [קג] [קד] [קה] [קו] [קז] [קח] [קט] [ר] [רא] [רב] [רג] [רד] [רה] [רו] [רז] [רח] [רט] [ש] [שא] [שב] [שג] [שד] [שה] [שו] [שז] [שח] [שט] [ת] [תא] [תב] [תג] [תד] [תה] [תו] [תז] [תח] [תט]

ו ב"י ד"ה ורבי' ברוך [ב] [ג] [ד] [ה] [ו] [ז] [ח] [ט] [י] [יא] [יב] [יג] [יד] [טו] [טז] [יז] [יח] [יט] [כ] [כא] [כב] [כג] [כד] [כה] [כו] [כז] [כח] [כט] [ל] [לא] [לב] [לג] [לד] [לה] [לו] [לז] [לח] [לט] [מ] [מא] [מב] [מג] [מד] [מה] [מו] [מז] [מח] [מט] [נ] [נא] [נב] [נג] [נד] [נה] [נו] [נז] [נח] [נט] [ס] [סא] [סב] [סג] [סד] [סה] [סו] [סז] [סח] [סט] [ע] [עא] [עב] [עג] [עד] [עה] [עו] [עז] [עח] [עט] [פ] [פא] [פב] [פג] [פד] [פה] [פו] [פז] [פח] [פט] [צ] [צא] [צב] [צג] [צד] [צה] [צו] [צז] [צח] [צט] [ק] [קא] [קב] [קג] [קד] [קה] [קו] [קז] [קח] [קט] [ר] [רא] [רב] [רג] [רד] [רה] [רו] [רז] [רח] [רט] [ש] [שא] [שב] [שג] [שד] [שה] [שו] [שז] [שח] [שט] [ת] [תא] [תב] [תג] [תד] [תה] [תו] [תז] [תח] [תט]

ז ב"י ד"ה ורבי' ברוך [ב] [ג] [ד] [ה] [ו] [ז] [ח] [ט] [י] [יא] [יב] [יג] [יד] [טו] [טז] [יז] [יח] [יט] [כ] [כא] [כב] [כג] [כד] [כה] [כו] [כז] [כח] [כט] [ל] [לא] [לב] [לג] [לד] [לה] [לו] [לז] [לח] [לט] [מ] [מא] [מב] [מג] [מד] [מה] [מו] [מז] [מח] [מט] [נ] [נא] [נב] [נג] [נד] [נה] [נו] [נז] [נח] [נט] [ס] [סא] [סב] [סג] [סד] [סה] [סו] [סז] [סח] [סט] [ע] [עא] [עב] [עג] [עד] [עה] [עו] [עז] [עח] [עט] [פ] [פא] [פב] [פג] [פד] [פה] [פו] [פז] [פח] [פט] [צ] [צא] [צב] [צג] [צד] [צה] [צו] [צז] [צח] [צט] [ק] [קא] [קב] [קג] [קד] [קה] [קו] [קז] [קח] [קט] [ר] [רא] [רב] [רג] [רד] [רה] [רו] [רז] [רח] [רט] [ש] [שא] [שב] [שג] [שד] [שה] [שו] [שז] [שח] [שט] [ת] [תא] [תב] [תג] [תד] [תה] [תו] [תז] [תח] [תט]

ח ב"י ד"ה ורבי' ברוך [ב] [ג] [ד] [ה] [ו] [ז] [ח] [ט] [י] [יא] [יב] [יג] [יד] [טו] [טז] [יז] [יח] [יט] [כ] [כא] [כב] [כג] [כד] [כה] [כו] [כז] [כח] [כט] [ל] [לא] [לב] [לג] [לד] [לה] [לו] [לז] [לח] [לט] [מ] [מא] [מב] [מג] [מד] [מה] [מו] [מז] [מח] [מט] [נ] [נא] [נב] [נג] [נד] [נה] [נו] [נז] [נח] [נט] [ס] [סא] [סב] [סג] [סד] [סה] [סו] [סז] [סח] [סט] [ע] [עא] [עב] [עג] [עד] [עה] [עו] [עז] [עח] [עט] [פ] [פא] [פב] [פג] [פד] [פה] [פו] [פז] [פח] [פט] [צ] [צא] [צב] [צג] [צד] [צה] [צו] [צז] [צח] [צט] [ק] [קא] [קב] [קג] [קד] [קה] [קו] [קז] [קח] [קט] [ר] [רא] [רב] [רג] [רד] [רה] [רו] [רז] [רח] [רט] [ש] [שא] [שב] [שג] [שד] [שה] [שו] [שז] [שח] [שט] [ת] [תא] [תב] [תג] [תד] [תה] [תו] [תז] [תח] [תט]

ט ב"י ד"ה ורבי' ברוך [ב] [ג] [ד] [ה] [ו] [ז] [ח] [ט] [י] [יא] [יב] [יג] [יד] [טו] [טז] [יז] [יח] [יט] [כ] [כא] [כב] [כג] [כד] [כה] [כו] [כז] [כח] [כט] [ל] [לא] [לב] [לג] [לד] [לה] [לו] [לז] [לח] [לט] [מ] [מא] [מב] [מג] [מד] [מה] [מו] [מז] [מח] [מט] [נ] [נא] [נב] [נג] [נד] [נה] [נו] [נז] [נח] [נט] [ס] [סא] [סב] [סג] [סד] [סה] [סו] [סז] [סח] [סט] [ע] [עא] [עב] [עג] [עד] [עה] [עו] [עז] [עח] [עט] [פ] [פא] [פב] [פג] [פד] [פה] [פו] [פז] [פח] [פט] [צ] [צא] [צב] [צג] [צד] [צה] [צו] [צז] [צח] [צט] [ק] [קא] [קב] [קג] [קד] [קה] [קו] [קז] [קח] [קט] [ר] [רא] [רב] [רג] [רד] [רה] [רו] [רז] [רח] [רט] [ש] [שא] [שב] [שג] [שד] [שה] [שו] [שז] [שח] [שט] [ת] [תא] [תב] [תג] [תד] [תה] [תו] [תז] [תח] [תט]

י ב"י ד"ה ורבי' ברוך [ב] [ג] [ד] [ה] [ו] [ז] [ח] [ט] [י] [יא] [יב] [יג] [יד] [טו] [טז] [יז] [יח] [יט] [כ] [כא] [כב] [כג] [כד] [כה] [כו] [כז] [כח] [כט] [ל] [לא] [לב] [לג] [לד] [לה] [לו] [לז] [לח] [לט] [מ] [מא] [מב] [מג] [מד] [מה] [מו] [מז] [מח] [מט] [נ] [נא] [נב] [נג] [נד] [נה] [נו] [נז] [נח] [נט] [ס] [סא] [סב] [סג] [סד] [סה] [סו] [סז] [סח] [סט] [ע] [עא] [עב] [עג] [עד] [עה] [עו] [עז] [עח] [עט] [פ] [פא] [פב] [פג] [פד] [פה] [פו] [פז] [פח] [פט] [צ] [צא] [צב] [צג] [צד] [צה] [צו] [צז] [צח] [צט] [ק] [קא] [קב] [קג] [קד] [קה] [קו] [קז] [קח] [קט] [ר] [רא] [רב] [רג] [רד] [רה] [רו] [רז] [רח] [רט] [ש] [שא] [שב] [שג] [שד] [שה] [שו] [שז] [שח] [שט] [ת] [תא] [תב] [תג] [תד] [תה] [תו] [תז] [תח] [תט]

יא ב"י ד"ה ורבי' ברוך [ב] [ג] [ד] [ה] [ו] [ז] [ח] [ט] [י] [יא] [יב] [יג] [יד] [טו] [טז] [יז] [יח] [יט] [כ] [כא] [כב] [כג] [כד] [כה] [כו] [כז] [כח] [כט] [ל] [לא] [לב] [לג] [לד] [לה] [לו] [לז] [לח] [לט] [מ] [מא] [מב] [מג] [מד] [מה] [מו] [מז] [מח] [מט] [נ] [נא] [נב] [נג] [נד] [נה] [נו] [נז] [נח] [נט] [ס] [סא] [סב] [סג] [סד] [סה] [סו] [סז] [סח] [סט] [ע] [עא] [עב] [עג] [עד] [עה] [עו] [עז] [עח] [עט] [פ] [פא] [פב] [פג] [פד] [פה] [פו] [פז] [פח] [פט] [צ] [צא] [צב] [צג] [צד] [צה] [צו] [צז] [צח] [צט] [ק] [קא] [קב] [קג] [קד] [קה] [קו] [קז] [קח] [קט] [ר] [רא] [רב] [רג] [רד] [רה] [רו] [רז] [רח] [רט] [ש] [שא] [שב] [שג] [שד] [שה] [שו] [שז] [שח] [שט] [ת] [תא] [תב] [תג] [תד] [תה] [תו] [תז] [תח] [תט]

יב ב"י ד"ה ורבי' ברוך [ב] [ג] [ד] [ה] [ו] [ז] [ח] [ט] [י] [יא] [יב] [יג] [יד] [טו] [טז] [יז] [יח] [יט] [כ] [כא] [כב] [כג] [כד] [כה] [כו] [כז] [כח] [כט] [ל] [לא] [לב] [לג] [לד] [לה] [לו] [לז] [לח] [לט] [מ] [מא] [מב] [מג] [מד] [מה] [מו] [מז] [מח] [מט] [נ] [נא] [נב] [נג] [נד] [נה] [נו] [נז] [נח] [נט] [ס] [סא] [סב] [סג] [סד] [סה] [סו] [סז] [סח] [סט] [ע] [עא] [עב] [עג] [עד] [עה] [עו] [עז] [עח] [עט] [פ] [פא] [פב] [פג] [פד] [פה] [פו] [פז] [פח] [פט] [צ] [צא] [צב] [צג] [צד] [צה] [צו] [צז] [צח] [צט] [ק] [קא] [קב] [קג] [קד] [קה] [קו] [קז] [קח] [קט] [ר] [רא] [רב] [רג] [רד] [רה] [רו] [רז] [רח] [רט] [ש] [שא] [שב] [שג] [שד] [שה] [שו] [שז] [שח] [שט] [ת] [תא] [תב] [תג] [תד] [תה] [תו] [תז] [תח] [תט]

יג ב"י ד"ה ורבי' ברוך [ב] [ג] [ד] [ה] [ו] [ז] [ח] [ט] [י] [יא] [יב] [יג] [יד] [טו] [טז] [יז] [יח] [יט] [כ] [כא] [כב] [כג] [כד] [כה] [כו] [כז] [כח] [כט] [ל] [לא] [לב] [לג] [לד] [לה] [לו] [לז] [לח] [לט] [מ] [מא] [מב] [מג] [מד] [מה] [מו] [מז] [מח] [מט] [נ] [נא] [נב] [נג] [נד] [נה] [נו] [נז] [נח] [נט] [ס] [סא] [סב] [סג] [סד] [סה] [סו] [סז] [סח] [סט] [ע] [עא] [עב] [עג] [עד] [עה] [עו] [עז] [עח] [עט] [פ] [פא] [פב] [פג] [פד] [פה] [פו] [פז] [פח] [פט] [צ] [צא] [צב] [צג] [צד] [צה] [צו] [צז] [צח] [צט] [ק] [קא] [קב] [קג] [קד] [קה] [קו] [קז] [קח] [קט] [ר] [רא] [רב] [רג] [רד] [רה] [רו] [רז] [רח] [רט] [ש] [שא] [שב] [שג] [שד] [שה] [שו] [שז] [שח] [שט] [ת] [תא] [תב] [תג] [תד] [תה] [תו] [תז] [תח] [תט]

יד ב"י ד"ה ורבי' ברוך [ב] [ג] [ד] [ה] [ו] [ז] [ח] [ט] [י] [יא] [יב] [יג] [יד] [טו] [טז] [יז] [יח] [יט] [כ] [כא] [כב] [כג] [כד] [כה] [כו] [כז] [כח] [כט] [ל] [לא] [לב] [לג] [לד] [לה] [לו] [לז] [לח] [לט] [מ] [מא] [מב] [מג] [מד] [מה] [מו] [מז] [מח] [מט] [נ] [נא] [נב] [נג] [נד] [נה] [נו] [נז] [נח] [נט] [ס] [סא] [סב] [סג] [סד] [סה] [סו] [סז] [סח] [סט] [ע] [עא] [עב] [עג] [עד] [עה] [עו] [עז] [עח] [עט] [פ] [פא] [פב] [פג] [פד] [פה] [פו] [פז] [פח] [פט] [צ] [צא] [צב] [צג] [צד] [צה] [צו] [צז] [צח] [צט] [ק] [קא] [קב] [קג] [קד] [קה] [קו] [קז] [קח] [קט] [ר] [רא] [רב] [רג] [רד] [רה] [רו] [רז] [רח] [רט] [ש] [שא] [שב] [שג] [שד] [שה] [שו] [שז] [שח] [שט] [ת] [תא] [תב] [תג] [תד] [תה] [תו] [תז] [תח] [תט]

טו ב"י ד"ה ורבי' ברוך [ב] [ג] [ד] [ה] [ו] [ז] [ח] [ט] [י] [יא] [יב] [יג] [יד] [טו] [טז] [יז] [יח] [יט] [כ] [כא] [כב] [כג] [כד] [כה] [כו] [כז] [כח] [כט] [ל] [לא] [לב] [לג] [לד] [לה] [לו] [לז] [לח] [לט] [מ] [מא] [מב] [מג] [מד] [מה] [מו] [מז] [מח] [מט] [נ] [נא] [נב] [נג] [נד] [נה] [נו] [נז] [נח] [נט] [ס] [סא] [סב] [סג] [סד] [סה] [סו] [סז] [סח] [סט] [ע] [עא] [עב] [עג] [עד] [עה] [עו] [עז] [עח] [עט] [פ] [פא] [פב] [פג] [פד] [פה] [פו] [פז] [פח] [פט] [צ] [צא] [צב] [צג] [צד] [צה] [צו] [צז] [צח] [צט] [ק] [קא] [קב] [קג] [קד] [קה] [קו] [קז] [קח] [קט] [ר] [רא] [רב] [רג] [רד] [רה] [רו] [רז] [רח] [רט] [ש] [שא] [שב] [שג] [שד] [שה] [שו] [שז] [שח] [שט] [ת] [תא] [תב] [תג] [תד] [תה] [תו] [תז] [תח] [תט]

טז ב"י ד"ה ורבי' ברוך [ב] [ג] [ד] [ה] [ו] [ז] [ח] [ט] [י] [יא] [יב] [יג] [יד] [טו] [טז] [יז] [יח] [יט] [כ] [כא] [כב] [כג] [כד] [כה] [כו] [כז] [כח] [כט] [ל] [לא] [לב] [לג] [לד] [לה] [לו] [לז] [לח] [לט] [מ] [מא] [מב] [מג] [מד] [מה] [מו] [מז] [מח] [מט] [נ] [נא] [נב] [נג] [נד] [נה] [נו] [נז] [נח] [נט] [ס] [סא] [סב] [סג] [סד] [סה] [סו] [סז] [סח] [סט] [ע] [עא] [עב] [עג] [עד] [עה] [עו] [עז] [עח] [עט] [פ] [פא] [פב] [פג] [פד] [פה] [פו] [פז] [פח] [פט] [צ] [צא] [צב] [צג] [צד] [צה] [צו] [צז] [צח] [צט] [ק] [קא] [קב] [קג] [קד] [קה] [קו] [קז] [קח] [קט] [ר] [רא] [רב] [רג] [רד] [רה] [רו] [רז] [רח] [רט] [ש] [שא] [שב] [שג] [שד] [שה] [שו] [שז] [שח] [שט] [ת] [תא] [תב] [תג] [תד] [תה] [תו] [תז] [תח] [תט]

יז ב"י ד"ה ורבי' ברוך [ב] [ג] [ד] [ה] [ו] [ז] [ח] [ט] [י] [יא] [יב] [יג] [יד] [טו] [טז] [יז] [יח] [יט] [כ] [כא] [כב] [כג] [כד] [כה] [כו] [כז] [כח] [כט] [ל] [לא] [לב] [לג] [לד] [לה] [לו] [לז] [לח] [לט] [מ] [מא] [מב] [מג] [מד] [מה] [מו] [מז] [מח] [מט] [נ] [נא] [נב] [נג] [נד] [נה] [נו] [נז] [נח] [נט] [ס] [סא] [סב] [סג] [סד] [סה] [סו] [סז] [סח] [סט] [ע] [עא] [עב] [עג] [עד] [עה] [עו] [עז] [עח] [עט] [פ] [פא] [פב] [פג] [פד] [פה] [פו] [פז] [פח] [פט] [צ] [צא] [צב] [צג] [צד] [צה] [צו] [צז] [צח] [צט] [ק] [קא] [קב] [קג] [קד] [קה] [קו] [קז] [קח] [קט] [ר] [רא] [רב] [רג] [רד] [רה] [רו] [רז] [רח] [רט] [ש] [שא] [שב] [שג] [שד] [שה] [שו] [שז] [שח] [שט] [ת] [תא] [תב] [תג] [תד] [תה] [תו] [תז] [תח] [תט]

יח ב"י ד"ה ורבי' ברוך [ב] [ג] [ד] [ה] [ו] [ז] [ח] [ט] [י] [יא] [יב] [יג] [יד] [טו] [טז] [יז] [יח] [יט] [כ] [כא] [כב] [כג] [כד] [כה] [כו] [כז] [כח] [כט] [ל] [לא] [לב] [לג] [לד] [לה] [לו] [לז] [לח] [לט] [מ] [מא] [מב] [מג] [מד] [מה] [מו] [מז] [מח] [מט] [נ] [נא] [נב] [נג] [נד] [נה] [נו] [נז] [נח] [נט] [ס] [סא] [סב] [סג] [סד] [סה] [סו] [סז] [סח] [סט] [ע] [עא] [עב] [עג] [עד] [עה] [עו] [עז] [עח] [עט] [פ] [פא] [פב] [פג] [פד] [פה] [פו] [פז] [פח] [פט] [צ] [צא] [צב] [צג] [צד] [צה] [צו] [צז] [צח] [צט] [ק] [קא] [קב] [קג] [קד] [קה] [קו] [קז] [קח] [קט] [ר] [רא] [רב] [רג] [רד] [רה] [רו] [רז] [רח] [רט] [ש] [שא] [שב] [שג] [שד] [שה] [שו] [שז] [שח] [שט] [ת] [תא] [תב] [תג] [תד] [תה] [תו] [תז] [תח] [תט]

יט ב"י ד"ה ורבי' ברוך [ב] [ג] [ד] [ה] [ו] [ז] [ח] [ט] [י] [יא] [יב] [יג] [יד] [טו] [טז] [יז] [יח] [יט] [כ] [כא] [כב] [כג] [כד] [כה] [כו] [כז] [כח] [כט] [ל] [לא] [לב] [לג] [לד] [לה] [לו] [לז] [לח] [לט] [מ] [מא] [מב] [מג] [מד] [מה] [מו] [מז] [מח] [מט] [נ] [נא] [נב] [נג] [נד] [נה] [נו] [נז] [נח] [נט] [ס] [סא] [סב] [סג] [סד] [סה] [סו] [סז] [סח] [סט] [ע] [עא] [עב] [עג] [עד] [עה] [עו] [עז] [עח] [עט] [פ] [פא] [פב] [פג] [פד] [פה] [פו] [פז] [פח] [פט] [צ] [צא] [צב] [צג] [צד] [צה] [צו] [צז] [צח] [צט] [ק] [קא] [קב] [קג] [קד] [קה] [קו] [קז] [קח] [קט] [ר] [רא] [רב] [רג] [רד] [רה] [רו] [רז] [רח] [רט] [ש] [שא] [שב] [שג] [שד] [שה] [שו] [שז] [שח] [שט] [ת] [תא] [תב] [תג] [תד] [תה] [תו] [תז] [תח] [תט]

כ ב"י ד"ה ורבי' ברוך [ב] [ג] [ד] [ה] [ו] [ז] [ח] [ט] [י] [יא] [יב] [יג] [יד] [טו] [טז] [יז] [יח] [יט] [כ] [כא] [כב] [כג] [כד] [כה] [כו] [כז] [כח] [כט] [ל] [לא] [לב] [לג] [לד] [לה] [לו] [לז] [לח] [לט] [מ] [מא] [מב] [מג] [מד] [מה] [מו] [מז] [מח] [מט] [נ] [נא] [נב] [נג] [נד] [נה] [נו] [נז] [נח] [נט] [ס] [סא] [סב] [סג] [סד] [סה] [סו] [סז] [סח] [סט] [ע] [עא] [עב] [עג] [עד] [עה] [עו] [עז] [עח] [עט] [פ] [פא] [פב] [פג] [פד] [פה] [פו] [פז] [פח] [פט] [צ] [צא] [צב] [צג] [צד] [צה] [צו] [צז] [צח] [צט] [ק] [קא] [קב] [קג] [קד] [קה] [קו] [קז] [קח] [קט] [ר] [רא] [רב] [רג] [רד] [רה] [רו] [רז] [רח] [רט] [ש] [שא] [שב] [שג] [שד] [שה] [שו] [שז] [שח] [שט] [ת] [תא] [תב] [תג] [תד] [תה] [תו] [תז] [תח] [תט]

כא ב"י ד"ה ורבי' ברוך [ב] [ג] [ד] [ה] [ו] [ז] [ח] [ט] [י] [יא] [יב] [יג] [יד] [טו] [טז] [יז] [יח] [יט] [כ] [כא] [כב] [כג] [כד] [כה] [כו] [כז] [כח] [כט] [ל] [לא] [לב] [לג] [לד] [לה] [לו] [לז] [לח] [לט] [מ] [מא] [מב] [מג] [מד] [מה] [מו] [מז] [מח] [מט] [נ] [נא] [נב] [נג] [נד] [נה] [נו] [נז] [נח] [נט] [ס] [סא] [סב] [סג] [סד] [סה] [סו] [סז] [סח] [סט] [ע] [עא] [עב] [עג] [עד] [עה] [עו] [עז] [עח] [עט] [פ] [פא] [פב] [פג] [פד] [פה] [פו] [פז] [פח] [פט] [צ] [צא] [צב] [צג] [צד] [צה] [צו] [צז] [צח] [צט] [ק] [קא] [קב] [קג] [קד] [קה] [קו] [קז] [קח] [קט] [ר] [רא] [רב] [רג] [רד] [רה] [רו] [רז] [רח] [רט] [ש] [שא] [שב] [שג] [שד] [שה] [שו] [שז] [שח] [שט] [ת] [תא] [תב] [תג] [תד] [תה] [תו] [תז] [תח] [תט]

כב ב"י ד"ה ורבי' ברוך [ב] [ג] [ד] [ה] [ו] [ז] [ח] [ט] [י] [יא] [יב] [יג] [יד] [טו] [טז] [יז] [יח] [יט] [כ] [כא] [כב] [כג] [כד] [כה] [כו] [כז] [כח] [כט] [ל] [לא] [לב] [לג] [לד] [לה] [לו] [לז] [לח] [לט] [מ] [מא] [מב] [מג] [מד] [מה] [מו] [מז] [מח] [מט] [נ] [נא] [נב] [נג] [נד] [נה] [נו] [נז] [נח] [נט] [ס] [סא] [סב] [סג] [סד] [סה] [סו] [סז] [סח] [סט] [ע] [עא] [עב] [עג] [עד] [עה] [עו] [עז] [עח] [עט] [פ] [פא] [פב] [פג] [פד] [פה] [פו] [פז] [פח] [פט] [צ] [צא] [צב] [צג] [צד] [צה] [צו] [צז] [צח] [צט] [ק] [קא] [קב] [קג] [קד] [קה] [קו] [קז] [קח] [קט] [ר] [רא] [רב] [רג] [רד] [רה] [רו] [רז] [רח] [רט] [ש] [שא] [שב] [שג] [שד] [שה] [שו] [שז] [שח] [שט] [ת] [תא] [תב] [תג] [תד] [תה] [תו] [תז] [תח] [תט]

כג ב"י ד"ה ורבי' ברוך [ב] [ג] [ד] [ה] [ו] [ז] [ח] [ט] [י] [יא] [יב] [יג] [יד] [טו] [טז] [יז] [יח] [יט] [כ] [כא] [כב] [כג] [כד] [כה] [כו] [כז] [כח] [כט] [ל] [לא] [לב] [לג] [לד] [לה] [לו] [לז] [לח] [לט] [מ] [מא] [מב] [מג] [מד] [מה] [מו] [מז] [מח] [מט] [נ] [נא] [נב] [נג] [נד] [נה] [נו] [נז] [נח] [נט] [ס] [סא] [סב] [סג] [סד] [סה] [סו] [סז] [סח] [סט] [ע] [עא] [עב] [עג] [עד] [עה] [עו] [עז] [עח] [עט] [פ] [פא] [פב] [פג] [פד] [פה] [פו] [פז] [פח] [פט] [צ] [צא] [צב] [צג] [צד] [צה] [צו] [צז] [צח] [צט] [ק] [קא] [קב] [קג] [קד] [קה] [קו] [קז] [קח] [קט] [ר] [רא] [רב] [רג] [רד] [רה] [רו] [רז] [רח] [רט] [ש] [שא] [שב] [שג] [שד] [שה] [שו] [שז] [שח] [שט] [ת] [תא] [תב] [תג] [תד] [תה] [תו] [תז] [תח] [תט]

כד ב"י ד"ה ורבי' ברוך [ב] [ג] [ד] [ה] [ו] [ז] [ח] [ט] [י] [יא] [יב] [יג] [יד] [טו] [טז] [יז] [יח] [יט] [כ] [כא] [כב] [כג] [כד] [כה] [כו] [כז] [כח] [כט] [ל] [לא] [לב] [לג] [לד] [לה] [לו] [לז] [לח] [לט] [מ] [מא] [מב] [מג] [מד] [מה] [מו] [מז] [מח] [מט] [נ] [נא] [נב] [נג] [נד] [נה] [נו] [נז] [נח] [נט] [ס] [סא] [סב] [סג] [סד] [סה] [סו] [סז] [סח] [סט] [ע] [עא] [עב] [עג] [עד] [עה] [עו] [עז] [עח] [עט] [פ] [פא] [פב] [פג] [פד] [פה] [פו] [פז] [פח] [פט] [צ] [צא] [צב] [צג] [צד] [צה] [צו] [צז] [צח] [צט] [ק] [קא] [קב] [קג] [קד] [קה] [קו] [קז] [קח] [קט] [ר] [רא] [רב] [רג] [רד] [רה] [רו] [רז] [רח] [רט] [ש] [שא] [שב] [שג] [שד] [שה] [שו] [שז] [שח] [שט] [ת] [תא] [תב] [תג] [תד] [תה] [תו] [תז] [תח] [תט]

כה ב"י ד"ה ורבי' ברוך [ב] [ג] [ד] [ה] [ו] [ז] [ח] [ט] [י] [יא] [יב] [יג] [יד] [טו] [טז] [יז] [יח] [יט] [כ] [כא] [כב] [כג] [כד] [כה] [כו] [כז] [כח] [כט] [ל] [לא] [לב] [לג] [לד] [לה] [לו] [לז] [לח] [לט] [מ] [מא] [מב] [מג] [מד] [מה] [מו] [מז] [מח] [מט] [נ] [נא] [נב] [נג] [נד] [נה] [נו] [נז] [נח] [נט] [ס] [סא] [סב] [סג] [סד] [סה] [סו] [סז] [סח] [סט] [ע] [עא] [עב] [עג] [עד] [עה] [עו] [עז] [עח] [עט] [פ] [פא] [פב] [פג] [פד] [פה] [פו] [פז] [פח] [פט] [צ] [צא] [צב] [צג] [צד] [צה] [צו] [צז] [צח] [צט] [ק] [קא] [קב] [קג] [קד] [קה] [קו] [קז] [קח] [קט] [ר] [רא] [רב] [רג] [רד] [רה] [רו] [רז] [רח] [רט] [ש] [שא] [שב] [שג] [שד] [שה] [שו] [שז] [שח] [שט] [ת] [תא] [תב] [תג] [תד] [תה] [תו] [תז] [תח] [תט]

כו ב"י ד"ה ורבי' ברוך [ב] [ג] [ד] [ה] [ו] [ז] [ח] [ט] [י] [יא] [יב] [יג] [יד] [טו] [טז] [יז] [יח] [יט] [כ] [כא] [כב] [כג] [כד] [כה] [כו] [כז] [כח] [כט] [ל] [לא] [לב] [לג] [לד] [לה] [לו] [לז] [לח] [לט] [מ] [מא] [מב] [מג] [מד] [מה] [מו] [מז] [מח] [מט] [נ] [נא] [נב] [נג] [נד] [נה] [נו] [נז] [נח] [נט] [ס] [סא] [סב] [סג] [סד] [סה] [סו] [סז] [סח] [סט] [ע] [עא] [עב] [עג] [עד] [עה] [עו] [עז] [עח] [עט] [פ] [פא] [פב] [פג] [פד] [פה] [פו] [פז] [פח] [פט] [צ] [צא] [צב] [צג] [צד] [צה] [צו] [צז] [צח] [צט] [ק] [קא] [קב] [קג] [קד] [קה] [קו] [קז] [קח] [קט] [ר] [רא] [רב] [רג] [רד] [רה] [רו] [רז] [רח] [רט] [ש] [שא] [שב] [שג] [שד] [שה] [שו] [שז] [שח] [שט] [ת] [תא] [תב] [תג] [תד] [תה] [תו] [תז] [תח] [תט]

כז ב"י ד"ה ורבי' ברוך [ב] [ג] [ד] [ה] [ו] [ז] [ח] [ט] [י] [יא] [יב] [יג] [יד] [טו] [טז] [יז] [יח] [יט] [כ] [כא] [כב] [כג] [כד] [כה] [כו] [כז] [כח] [כט] [ל] [לא] [לב] [לג] [לד] [לה] [לו] [לז] [לח] [לט] [מ] [מא] [מב] [מג] [מד] [מה] [מו] [מז] [מח] [מט] [נ] [נא] [נב] [נג] [נד] [נה] [נו] [נז] [נח] [נט] [ס] [סא] [סב] [סג] [סד] [סה] [סו] [סז] [סח] [סט] [ע] [עא] [עב] [עג] [עד] [עה] [עו] [עז] [עח] [עט] [פ] [פא] [פב] [פג] [פד] [פה] [פו] [פז] [פח] [פט] [צ] [צא] [צב] [צג] [צד] [צה] [צו] [צז] [צח] [צט] [ק] [קא] [קב] [קג] [קד] [קה] [קו] [קז] [קח] [קט] [ר] [רא] [רב] [רג] [רד] [רה] [רו] [רז] [רח] [רט] [ש] [שא] [שב] [שג] [שד] [שה] [שו] [שז] [שח] [שט] [ת] [תא] [תב] [תג] [תד] [תה] [תו] [תז] [תח] [תט]

כח ב"י ד"ה ורבי' ברוך [ב] [ג] [ד] [ה] [ו] [ז] [ח] [ט] [י] [יא] [יב] [יג] [יד] [טו] [טז] [יז] [יח] [יט] [כ] [כא] [כב] [כג] [כד] [כה] [כו] [כז] [כח] [כט] [ל] [לא] [לב] [לג] [לד] [לה] [לו] [לז] [לח] [לט] [מ] [מא] [מב] [מג] [מד] [מה] [מו] [מז] [מח] [מט] [נ] [נא] [נב] [נג] [נד] [נה] [נו] [נז] [נח] [נט] [ס] [סא] [סב] [סג] [סד] [סה] [סו] [סז] [סח] [סט] [ע] [עא] [עב] [עג]

נר מצוה רשי

באמן יהא שמו הגדול מבורך ומסקנא דלא פסיק: גרסינן בפרק כל כתבי הקדש* (ד"ס ב) א"ר יהושע בן לוי כל העונה אמן יהא שמיה רבא מברך בכל כתבי קדישין לו נוד דינו של עולם שנאמר °בפרוץ פרעות בישראל (ז) מה טעם בישום דבריכו ה': גרס' בסוטה* (ל"ב ב) בזמן ששליח ציבור אומר מודים העם מה הם אומרים אחריו (ג) מודים אנחנו לך ה' אלהינו על שאנו מודים לך ושמואל אמר ה' אלהינו ואלהי כל בשר ע"ש שאנו מודים לך ר' סיכאי אומר יוצרנו יוצר בראשית על שאנו מודים לך נהרדעי אמרי משום רבי סיכאי ברכות והודאות לשכך הגדול על שהחייתנו וקיימתנו [ד] רב אחא בר יעקב בשם בה בבי בן חיינו ותדענו ותקבענו ותקבץ גליותינו לחצרות קדשך לשמור חקיך ולעבדך בלבב שלם על שאנו מודים לך אבי אבי רב פפא הלך נימרינהו לכולהי נינהא הבי מודים אנחנו לך ה' אלהינו ואלהי כל בשר יוצרנו יוצר בראשית ברכות והודאות לשמך הגדול על שהחייתנו וקיימתנו כן תחיינו ותגדענו ותקבצנו ותאסוף גליותינו להצרות קדשך לשמור חקיך ולעבדך ולעשות רצונך [ד] בלבב שלם על שאנו מודים לך: כתב רבינו האי גאון וז"ל דמנהג כך עייל אינש בי בנישתא ואשכח צבורא דצלי בלחיש דמיכעב עד דמיסתיי ובר פתח שליחא דצבורא מתחיל ה' שפתי תפתח ואומר בהדי שליחא דציבורא בלחש ועני קדושה בהדי צבורא ושפיר דמי למיעבד הבי דלית בה הפסקה והא דאמרי רבנן אם יבול להתחיל ולגמור היבי דמתחיל בקבי שליח צבור אבל בר מתחיל בהדי שליח צבור שפיר דמי: ר' יהודה אומר מברך לפניהם ולאחריהם *הגיה רבי יהודה בן בתירא אומר אין דברי תורה מקבלין טומאה ומעשה בתלמיד אחד שהיה מגמגם וקורא למעלה מרבי יהודה בן בתירא ואמר לו בני פתח פיך ויאורו דבריך °שאין דברי תורה מקבלין טומאה שנא' *הלא כה דברי כאש נאם ה' מה אש אינה מקבלת טומאה אף דברי תורה אינן מקבלין טומאה אמר רב נחמן בר יצחק נהוג עלמא בתלתא סבי כרבי יהודה בן בתירא בדברי תורה כרבי יאשיה בבלאים כרבי אליעזי בראשית הגז כי אתא עזרי אמר בטלה לטבילותא ואמרי לה בטלה לנטילותא מאן דאמר לטבילותא כר' יהודה בן בתירא ומ"ד לנטילותא כרב חסדא דרב חסדא לייט מאן דמהדר אמיא בעירן צלותא אמיא מאן דאמר האי דאמרי בטלה לטבילותא בין לדברי תורה בין להפלה ואיכא מ"ד הני מילי לדברי תורה אבל לתפלה צריך טבילה ולאו בטבילה חוקא אלא רחיצה בעלמא ורבינו האי גאון וז"ל כיון דגמרא ליכא בהא מילתא נקיטו בנהגו כ"ש ישראל שכל בעלי קרי'ן אע"פ שאין להם א*)מים אין מתפללין עד שירחצו: *מתני' *היה עומד בתפלה ונזכר שהוא בעל קרי לא יפסוק אלא יקצר ירד לטבול אם יכול לעלות ולהתכסות ולקרות עד שלא תגיע החמה [ד] יעלה ויתכבה ויקרא ואם לאו יכבה במים ויקרא ולא יחכבה לא במים הרעים ולא במי המשרה

באמן יהא שמו הגדול מבורך ומסקנא דלא פסיק: גרסינן בפרק כל כתבי הקדש* (ד"ס ב) א"ר יהושע בן לוי כל העונה אמן יהא שמיה רבא מברך בכל כתבי קדישין לו נוד דינו של עולם שנאמר °בפרוץ פרעות בישראל (ז) מה טעם בישום דבריכו ה': גרס' בסוטה* (ל"ב ב) בזמן ששליח ציבור אומר מודים העם מה הם אומרים אחריו (ג) מודים אנחנו לך ה' אלהינו על שאנו מודים לך ושמואל אמר ה' אלהינו ואלהי כל בשר ע"ש שאנו מודים לך ר' סיכאי אומר יוצרנו יוצר בראשית על שאנו מודים לך נהרדעי אמרי משום רבי סיכאי ברכות והודאות לשכך הגדול על שהחייתנו וקיימתנו [ד] רב אחא בר יעקב בשם בה בבי בן חיינו ותדענו ותקבענו ותקבץ גליותינו לחצרות קדשך לשמור חקיך ולעבדך בלבב שלם על שאנו מודים לך אבי אבי רב פפא הלך נימרינהו לכולהי נינהא הבי מודים אנחנו לך ה' אלהינו ואלהי כל בשר יוצרנו יוצר בראשית ברכות והודאות לשמך הגדול על שהחייתנו וקיימתנו כן תחיינו ותגדענו ותקבצנו ותאסוף גליותינו להצרות קדשך לשמור חקיך ולעבדך ולעשות רצונך [ד] בלבב שלם על שאנו מודים לך: כתב רבינו האי גאון וז"ל דמנהג כך עייל אינש בי בנישתא ואשכח צבורא דצלי בלחיש דמיכעב עד דמיסתיי ובר פתח שליחא דצבורא מתחיל ה' שפתי תפתח ואומר בהדי שליחא דציבורא בלחש ועני קדושה בהדי צבורא ושפיר דמי למיעבד הבי דלית בה הפסקה והא דאמרי רבנן אם יבול להתחיל ולגמור היבי דמתחיל בקבי שליח צבור אבל בר מתחיל בהדי שליח צבור שפיר דמי: ר' יהודה אומר מברך לפניהם ולאחריהם *הגיה רבי יהודה בן בתירא אומר אין דברי תורה מקבלין טומאה ומעשה בתלמיד אחד שהיה מגמגם וקורא למעלה מרבי יהודה בן בתירא ואמר לו בני פתח פיך ויאורו דבריך °שאין דברי תורה מקבלין טומאה שנא' *הלא כה דברי כאש נאם ה' מה אש אינה מקבלת טומאה אף דברי תורה אינן מקבלין טומאה אמר רב נחמן בר יצחק נהוג עלמא בתלתא סבי כרבי יהודה בן בתירא בדברי תורה כרבי יאשיה בבלאים כרבי אליעזי בראשית הגז כי אתא עזרי אמר בטלה לטבילותא ואמרי לה בטלה לנטילותא מאן דאמר לטבילותא כר' יהודה בן בתירא ומ"ד לנטילותא כרב חסדא דרב חסדא לייט מאן דמהדר אמיא בעירן צלותא אמיא מאן דאמר האי דאמרי בטלה לטבילותא בין לדברי תורה בין להפלה ואיכא מ"ד הני מילי לדברי תורה אבל לתפלה צריך טבילה ולאו בטבילה חוקא אלא רחיצה בעלמא ורבינו האי גאון וז"ל כיון דגמרא ליכא בהא מילתא נקיטו בנהגו כ"ש ישראל שכל בעלי קרי'ן אע"פ שאין להם א*)מים אין מתפללין עד שירחצו: *מתני' *היה עומד בתפלה ונזכר שהוא בעל קרי לא יפסוק אלא יקצר ירד לטבול אם יכול לעלות ולהתכסות ולקרות עד שלא תגיע החמה [ד] יעלה ויתכבה ויקרא ואם לאו יכבה במים ויקרא ולא יחכבה לא במים הרעים ולא במי המשרה

נמי הא דתניא הא דלא תפסיר פירוש אם מתפללו כנגד המזרח ולבו נוטה כנגדו ויכול לכוין כדי שיהיה לבו נוטה לכוין אבל (ה) לו תפסיר לו ללכת כנגד המזרח כגון שמתירא שיסטיקוהו שובבי הדרכים לו שמא ילבה נוטה לחוץ ואינו מתעכב לבו [ב] ויוצא מתעכב פנים שהוא רוצה להתפלל כנגד המזרח עד שיכוין ועל כגנד שלדניו ואומרים ר' לחנוס :

הואיל ויתפלל אין מתפללו תפלה. כלומר היאיל ואינו יכול לכוין אם כן לנחוץ מתפלה ולא כדק צריך לחזור ולהתפלל ואומרים רבני ברפת ז"ל דהוקא כשהיה מקום אחר שמלויים לשם קהלים או שאינו יכול לכוין מפני שהוא נוטה בבי הלי נוטה לחוץ אבל בביתו שהוא רגיל בו ואינו נוטה לחוץ אינו צריך לחזור ולהתפלל ואם אינו יכול לכוין אפילו בביתו אם נוטה לחוץ אינו חוזר ומתפלל לפי שאין לבו נח עליו ואם אינו נוטה לחוץ אלא שמתירא שיסטיקוהו שובבי הדרכים

ולא מצי בריית מ"מ למתנו מזה שיתחילו סניריס כתוחנו ותשע יחיל לגל רכוס. **אבר** רבי ור"ח ביוס גולן כמין ספר תורה וכו' פירש"י ז"ל דהכי קאמר כשהגלן תוסס גולגן כמין ספר תורה ואין לריך לגיגין כיוס אלא תפילין בלריקדק כדי שיהו חזוחים להניחס כשיראה אין כל היום לאכל כשהגלן תוסס בגילה כיון שא"א להניחס כל הלילה לפי שהוא עושה לכס עם שפה ותניגין ודבוק הלה נתון ז"ל מפרש דבנכנס ליום הכפורים מיירי וה"ק כשנכנס היום ולריך להלוך כדי שלא יכנס עמהס ליום הכפורים גולגן כמין ס"ת ול"ל דכיון כגלי כיון שלריך לחזור ולהניחן תורה אור

נר מצוה	רשב"ם
מתוך בגדו ולא יתרים גולגן כלומר שלגן שלא תהא לוקוה ולשלה מתוכה ידו כדי שלא יבא לידי חשד יש כהן שהוא שלחה בכיסו ולא יאמר שלי הוא אלא שלחה לו אחר ולא יכנס בה כוחה לחשוב שהוא שלו ולא יכנס בה כוחה לחשוב שהוא שלו ולא יכנס בה כוחה לחשוב שהוא שלו	

החסמוכין להר"ח שמא יטלו אותן עוברי דרכים **ויבא לידי חשד ומעשה בתלמיד אחד שהניח תפיליו בחורין החסמוכין להר"ח ובאו וזנה אחת ונטלתן ובאו לפני חכמים אמרה להם ראו מה נתן לי פלוני באתגני כיון שמשמע אותו תלמיד כך עלה לגג ונפל ומת באותה שעה התקינו שיהא אוחזן בכנדו ובידו ובנכנם אמר ר' מיאשא בר בריה דר' יהושע בן לוי הלכה גולגן כמין ס"ת ואוחזן בימינו כנגד לבו אמר רב יוסף בר מניומי אמר רב נחמן ובלבד שלא תהיה רלועה יוצא מתחת ידו מפח אמר ר' יעקב בר אחא אמר ר' זירא ביום גוללן בסיפר תורה ובלילה עושה להן כיס מפה ומניחן אמר רבה בר בר חנה אמר ר' יוחנן כי אנא אלא שיש שתות ביום כדי ללובשן אבל אין שהות ביום כדי ללובשן עושה להם כיס מפה ומניחן אמר אביי לא שנו אלא שהניחן בבלי שהוא כלין אבל הניחן בכלי שאינו כלין אפילו פחות מטפח אמר רבה בר בר חנה כי הוינן אולי' בהדיה דר' יוחנן כי הוה בעי למיעל לבית הכסא כי הוה נקיטא ספרא דאגדתא הוה יהיב לן**

אבל אין מניחין אותן בבגדי עור שהן מטמאין משום משכב ומושב הבלי העולה ובפ' מוקי לישן בכיס שיש שתות שלהן ובפ' בתרא דמכות ובפ' בתרא דמנחות ובפ' בתרא דחולין ובפ' בתרא דזבחים ובפ' בתרא דנדה ובפ' בתרא דמגילה ובפ' בתרא דמועד קטן ובפ' בתרא דיבמות ובפ' בתרא דכתובות ובפ' בתרא דגיטין ובפ' בתרא דקידושין ובפ' בתרא דבבא קמא ובפ' בתרא דבבא מליעא ובפ' בתרא דבבא בתרא ובפ' בתרא דשבועות ובפ' בתרא דעבודה זרה ובפ' בתרא דהוריות ובפ' בתרא דזבחים ובפ' בתרא דמנחות ובפ' בתרא דחולין ובפ' בתרא דבכורות ובפ' בתרא דערכין ובפ' בתרא דתמורה ובפ' בתרא דכריתות ובפ' בתרא דמעילה ובפ' בתרא דתמיד ובפ' בתרא דמדות ובפ' בתרא דקינים

עין משפט

א משלי ג' ו' מכל דרכיך דעהו והוא יישר אורחותיך. ב משלי ג' ו' אל תהי חכם בעיני יראה את ה' וסור מרע. ג משלי ג' ח' רפאות תהי לשרך. ד [ד"ת (א) לג ידעתני נמה הוסיפו לפנים בכתבי יד ישנים בשמואל הנה ידעתי כי אתה רועה ובכ"י דרשו חכמים מכאן שהקב"ה יודע בכל שעה בכל רגע ורגע מה שהוא עתיד לעשות ואין לו לאדם לומר שהוא עתיד לעשות דבר זה בלילה ולא עשה ביום ולא יאמ

חזרה אור

הרי זה בקבני אבנה והמבזיה קולו בתפלתו הרי זה מקבני אבנה אבר רב הונא לא שנו אלא שיבול לכוין אבל אם אינו יכול לכוין את לבו בלחש מותר ותני מילי ב בינו לבין עצמו אבל בצבור לא מאי מצמא דילמא אתי למיטרד צבורא תניא היה עומד בתפלה ונתעטש מכתיף עד שיבלה הרוח וכשיבלה הרוח אומר רבון העולמים צורתנו נקבים נקבים חלולים חלולים גלוי וידוע לפניך חרפתינו ובשתנו וכליכיונו חרפה וכלימה בחייו תלעה ורמה במיתתנו ומתפלל: אמר רב הונא תלמיד הבם אסור לעמוד במקום הטנופת שאי אפשר לו בלא תורה ואמר רבי יהבון (א) בכל מורה להדהר חיץ מבית המרחץ ומבית הכסא תניא לא יהלך אדם במבואות המטונפות ויניח ידו על פיו ויקרא ק"ש ולא עוד אלא שאם היה קורא ובא פיסק לא פסק מאי אמר ר' מאשה בר בריה דר' יהושע בן לוי משמיה דרבי אמר בלו אין עליו הכתוב אומר °וגם אני נתתי להם חוקים לא טובים וגו' רב אחא בר מהגא אמר °כי דבר ה' בזה ואת מצותו הפר רב אחא בר יעקב אמר °הני מילי בהבלי השוא פסק מאי אמר רבי אבהו עליו הכתוב אומר °ובדבר הזה האריכו ימים וכשהוא תוגר חוגר למקם ד שפסק ואע"פ ששהה כדי

[א] ויקרא כ"ו [ב] ירמיה ל"ג [ג] יחזקאל כ' (תנח י')

אמירת שלום שהוא שלום עליכם ביום או בלילה אפילו אשה לאשה ואפילו אשה לבעלה ואפילו תלמיד לרבו שהוא גדול ממנו וכו'. ויא"א הטור. הכי ליתא (ב) לגירסת מקלא ספיים עם ספיים שעירסון עכר שהוא עכרן ולפי גירסת זו (ג) אפשר שלגון עכר שהוא עכר במעיו כיון שלא היה בו כח לשתות בשבת בתפלה ובלילה שהוקר ליתר שאפשר זה עכר כיון שהוא לחום מפני חורי הי"ב וכו'. ופירוש כשם שהשוטים לו נתנו רוח וכו' פירוש כשם שהשוטים לו נתנו רוח לגופו כמו שהשוטים תחזק אחיכם כך שומרי

כשם שהשוטים לו נתנו רוח לגופו כמו שהשוטים תחזק אחיכם כך שומרי לו נתנו רוח לגופו כמו שהשוטים תחזק אחיכם כך שומרי

מקובלה: **ואי** תימא דהיכא שרי ליה לאחורי׳ כלומר אם יש לו לפסטפוסת שלפני להסגיעו בהכרקבוטו מו בטנו שלו יכול לסגות שרי ליה לאחוריה וכן הם לחו׳ יכול לעמוד כלה דקיקה מותר לנחוץ שיחה טוב הוא שיבה בקנה מעשיהם בקונ׳ רוח וכיון שהוא עושה דרך נאוה ושיול מותר לנחוץ לאחיו כדי שיהיו קבורו כראוי ותפילו לנה שאינו יכול להפסיק אפילו לדבר עמו אלא אם כן הוא דבר הצריך לו ואפילו הכי אסור אלא בדבר שאינו יכול לעשות בשום פנים אחר כגון שהוא מפקח על הרבים או שהוא שליח צבור שהוא צריך לכוין את לבו בתפלתו כדי שיוכל לחזור ולהתפלל בכוונה

עבירה שמבזה את התורה בלותה קריאתה ועל כן אמר מי שמקי הגון בתוכו: **אבל** בתפלה בלאחר שם טוב כדי לעמוד לת טוב אחר לרחם ורבינו מרפא ז"ל פוסקים דלא שנא תפלה לא שנא ק"ש ומניה אחר למקום שנפסק מתחילה עד סיומה עד שיסמוך גאולה לתפלה ואין להפסק בין לבו ובין העבודה שלפ"ש מפני שהוא הנכנס לפני המלך: **אי"ר אבי** טוהה על בארבו לו שהוא (ח) יודע מחשבות מבין בכפות ומי שהיה הגרסה כפ' הנמרת המוזיקים וכפי פירושה טוהה שמותרת בנברו קהה בנדיו לו שהוא ממונע

הורה איר

צואת אדם וא"א כנגד צואת כלבים וא"א כנגד צואת חזירים וא"א כנגד צואת תרנגולין ולא כנגד אשפה שריחה רע ואם היה שם מקום א' שבעה עשרה טפחים או נמוך עשרה יושב בצדו וקורא ואם לאו יהרהק מלא ב עיניו וכן לחפה"ג וריחו רע שיש לו עיקר מרחוק ארבע אמות ממקום ד שכלה הריח וקורא קריאת שמע אמר רבא לית הילכתא כי הא מתני' אלא כי הא דתניא לא יקרא אדם קריאת שמע ה *לא כנגד ו ולא כנגד צואת חזירים כל זמן שיש בתוכן עזרות בעי מינה מרב ששת ריח רע שאין לו עיקר מהו אמר להו (ו) תא חזי הני ציפי דבי רב דהני נאגו והני נרסי ולא אמרן דשרי אלא בדברי תורה אבל בקריאת שמע לא ובדברי תורה נמי לא אמרן אלא בדחבריה אבל בדידיה לא: אתמר צואה עובדי אבי אמר מותר לקרוא ק"ש ורבא אמר אסור והלכתא כרבא אמר רבא ופי חזיר בצואה ס"ע עוברת דמיא אמר רב יהודה *ספק צואה בבית מותר ז באשפה אסור ספק מי רגלים אפילו באשפה נמי מותר סבר לה כר' המנונא דאמר מי רגלים לא אסרה תורה אלא בכנגד עמוד [ח] (הראשון) בלבד הא נפל להו לארעא מישרא שרו ורבנן הוא דגזרו בהו וכי גזרו רבנן בודאן אבל בספיקן לא גזרו רבנן ובודאן עד כמה אמר רב יהודה אמר שמואל ב' זמן ה שמטפיחין גניבא כשיעיה דרב אמר כל זמן שרישונן ניכר אמר רבא הלכה צואה כרישׁ מי רגלים ב' זמן שמטפיחין אזורין חיכי דבי צואה כדרישׁ אמר רבה בר בר חנא אמר רבי יוחנן כל זמן שנזורקה ואינה נפרכת ואבירי לה כל זמן ט שנוללה ואינה נפרכת: יואם לאו יתבסה במים ויקרא: *אוקימנא במים עבורין אבל צלולין לא משום דלבו רואה את העירה והלכה כ עקבו רואה את העורה מותר נוגע אסור אמר רבא *צואה בעששית

ספק הרב מלפפי ז"ל דמותר כרב הונא והבית ריקה לגמרי ושם שנתהוה בהן שרבצו שם ונתן ז"ל ותיכרסים לחריסים ספק לחותרת כרב חסדא ואע"פ [ג] שכתב הלכה כר"ה הונא יתפי שהיא בעצין זה כל כך דלו לכסור יהכבדת כרב חסדא לחומרא ומסתימת הלכות אחרי מורי הרב ז"ל עיקר הלכה כרב חסדא דהכריעה שהתישעית הם ואין יה כלום שהם הלכה כמותו בעצין אחר דהכריעה מסוישות לותו תי טעם הוא שנספק כמותו כמה אלא סיישיהו אלא ולאו על כי הלכה נהגון כמו שכתבתי מן הרי"ף ז"ל ומפי מורי הרב נר מצוה

כג"ה: **ואם** היה שם מקום נמוך עשרה טפחים לא כיון שבראש ז"ל דאומרים דכי היכא דמעיקרא לא כיון לבל רבינו משה ז"ל אומר דכיון שהריח מגיע אליו אין ההכרכה מועילה כלל ולפי דבריו נריך ליזהר כשהתפלל בכיתו ומריח ריח מיקוס אחר שיכסיק ויהכה עד שיעבור הריח ואם לאו יהריחך אלא שיעיו ובירושלמי מפרש שהעיו בלילה לם הוא מיקוס שהם היה יום היה ריחה אותו אע"פ שהיו ריחה אותו שבשיו לאסור אם לא יהריחך ממנו אלא עיניו כמו שהיה מריחים אם היה יום **לא** כנגד צואת חזירים ולא כנגד צואת לבנים כל זמן שיש בתוכן עזרות ולאו דוקא צואה אלא חזירים ולאו דוקא לבנים אלא בשאר אדם כיון שהן עזרות ולמד מזה שאין לבנים אלא חזירים ולהכי נקט צואה שהיא עזרה יותר מן הלבנים ולהכי נקט חזירים ולבנים בלבד שהן עזרות ביותר ולפיכך

ערוך ערוה בשעשית אסור לקרות קריאת שמע בנגדה ערוה בעישית אסור לקרות ק"ש בנגדה מאי דכתיב ושמעה התם והיה מתניך קדוש אמר רחמנא והא איבא והא כתיב ולא ידאה בך ערות דבר והא קא חזי אמר אביי צואה כל שהוא מבטלה ברוק ואבר רבא א וברוק עבה אסרי רב זוצאה בטומא פורש סגדלו עליה וקודאה קישנ בעי מר בריה דרבינא דבוקה בסגדלו מאי תיקו ותיקו דאיסורא לרשרא אמר רב יהודה נברי ערום אסור לקרות ק"ש בנגדו ואעיג דכתיב בהו אשר בשר חמורים בשרם וזב כתיב בהו ערוה שאנאב ד יזעות אביהם לא ראו: ולא ייתבטה לא במים הרעים: פרישנא הכי ולא יחבטה לא במים הרעים ולא במי המשרה ויקרא ק"ש כלל ומי רגלים לא יקרא עד ששהא ר' זכאי אומר רביעית ימיל לחוכן כל שהוא ר' זכאי אומר רביעית אילו רבא לשמעיה עייל לי רביעית כר' זכאי ג וכן הלכה לא שנא בתחלה ולא שנא בסוף תנו רבנן ג ברף ד של ריעי ועביט של מיטי רגלים אסור לקרות ק"ש ה כנגדן בין לפני המטה בין לאחר המטה ר' שמעון בן גמליאל אומר לאחר המטה קורא מיד לפני המטה מרחיק ארבע אמות וקורא רבי שמעון בן אלעזר אומר אפילו בית בן מאה אמה לא יקרא עד שיניח תחת המטה או עד שיוציאם מאי מעמא דר' שמעון בן אלעזר קסבר כל הבית כולו כארבע אמות דמי אמר רבא ו אין הלכה כרבי ז שמעון בן אלעזר תניא בית ז שיש בו ספר תורה או תפילין אסור לשמש בו מטתו עד שיוציאם כלי בתוך כלי אמר אביי לא שנו

נר מצוה

תורה אור

רש"י

בעישית מותר לקרות קריאת שמע בנגדה עירוה בעישית אסור לקרות קש בנגדה מאי דכתיב ושמעה התם והיה מתניך קדוש אמר רחמנא והא איבא והא כתיב ולא ידאה בך ערות דבר והא קא חזי אמר אביי צואה כל שהוא מבטלה ברוק ואבר רבא א וברוק עבה אסרי רב זוצאה בטומא פורש סגדלו עליה וקודאה קישנ בעי מר בריה דרבינא דבוקה בסגדלו מאי תיקו ותיקו דאיסורא לרשרא אמר רב יהודה נברי ערום אסור לקרות ק"ש בנגדו ואעיג דכתיב בהו אשר בשר חמורים בשרם וזב כתיב בהו ערוה שאנאב ד יזעות אביהם לא ראו: ולא ייתבטה לא במים הרעים: פרישנא הכי ולא יחבטה לא במים הרעים ולא במי המשרה ויקרא ק"ש כלל ומי רגלים לא יקרא עד ששהא ר' זכאי אומר רביעית ימיל לחוכן כל שהוא ר' זכאי אומר רביעית אילו רבא לשמעיה עייל לי רביעית כר' זכאי ג וכן הלכה לא שנא בתחלה ולא שנא בסוף תנו רבנן ג ברף ד של ריעי ועביט של מיטי רגלים אסור לקרות ק"ש ה כנגדן בין לפני המטה בין לאחר המטה ר' שמעון בן גמליאל אומר לאחר המטה קורא מיד לפני המטה מרחיק ארבע אמות וקורא רבי שמעון בן אלעזר אומר אפילו בית בן מאה אמה לא יקרא עד שיניח תחת המטה או עד שיוציאם מאי מעמא דר' שמעון בן אלעזר קסבר כל הבית כולו כארבע אמות דמי אמר רבא ו אין הלכה כרבי ז שמעון בן אלעזר תניא בית ז שיש בו ספר תורה או תפילין אסור לשמש בו מטתו עד שיוציאם כלי בתוך כלי אמר אביי לא שנו

א מיי' פ"ג מהל' תפלה הל' ט"ו סמג עשין יח טור ש"ע או"ח סי' סג ב מיי"פ מהל' ק"ש סמג עשין יח טור ש"ע או"ח סי' סג ג מיי"פ מהל' ק"ש כה"ג פ"ג מהל' תפלה כב כה"ג סמג עשין יח טור ש"ע או"ח סי' סג ד מיי' שם הל' ט"ו סמג שם טור ש"ע או"ח סי' סג ה מיי' שם הל' ט"ז סמג שם טור ש"ע או"ח סי' סג ו מיי' שם הל' ט"ו סמג שם טור ש"ע או"ח סי' סג ז מיי' שם הל' ט"ז סמג שם טור ש"ע או"ח סי' סג ח מיי' שם הל' ט"ו סמג שם טור ש"ע או"ח סי' סג ט מיי' שם הל' ט"ז סמג שם טור ש"ע או"ח סי' סג י מיי' שם הל' ט"ו סמג שם טור ש"ע או"ח סי' סג כ מיי' שם הל' ט"ז סמג שם טור ש"ע או"ח סי' סג ל מיי' שם הל' ט"ו סמג שם טור ש"ע או"ח סי' סג מ מיי' שם הל' ט"ז סמג שם טור ש"ע או"ח סי' סג נ מיי' שם הל' ט"ו סמג שם טור ש"ע או"ח סי' סג ס מיי' שם הל' ט"ז סמג שם טור ש"ע או"ח סי' סג ע מיי' שם הל' ט"ו סמג שם טור ש"ע או"ח סי' סג פ מיי' שם הל' ט"ז סמג שם טור ש"ע או"ח סי' סג צ מיי' שם הל' ט"ו סמג שם טור ש"ע או"ח סי' סג ק מיי' שם הל' ט"ז סמג שם טור ש"ע או"ח סי' סג ר מיי' שם הל' ט"ו סמג שם טור ש"ע או"ח סי' סג ש מיי' שם הל' ט"ז סמג שם טור ש"ע או"ח סי' סג ת מיי' שם הל' ט"ו סמג שם טור ש"ע או"ח סי' סג

הגהות הב"ח

(ה) גי' ר"י נ"ע (ב) ובסמ"ק כ"ע.

[ת] כאנשים בניו [ב] ונקי [ג] ואלו כלי ומי [ד] בעור מעפר [ז] ג"ה כי [ח] ואחרי [ט] ואחרי [י] ואחרי [כ] ואחרי [ל] ואחרי [מ] ואחרי [נ] ואחרי [ס] ואחרי [ע] ואחרי [פ] ואחרי [צ] ואחרי [ק] ואחרי [ר] ואחרי [ש] ואחרי [ת] ואחרי

לא תקון לכתחלה כשעת הברכה כדי שלא ירגיל עצמו על זה ויש לומר שאני הכא דמשעת הברכה הוי כשעת הקריאה ולפיכך בעינן שיהא מותר לקרות בשעת הברכה ומה שעשה הוא לזמנו"ת ביראים המברה מיהו נראה דהדר בקש כל כך לא דיינינן ליה שהיה יודע בעצמו שהברכה לבד בנהול קצת שמצייר כאה ולא לריך לכשוחו בשעת הברכה הלא יראה בך ערות דבר קריאת שי"ע. ומי שהי כרכ ע"ו. עייל לי רביעית כדבי יהלי ופירש ר"מ"ז רביעית למי רגלים כל שעה אחת ואע"פ שכשהוא לריך לעשות המים: לא שנא בתחלה ולא שנא בסוף כלומר לא תימא דדוקא בתחלה שכשהוא הרביעית מהלה ואחר"כ מי רגלים מותר משום דרחשין ליחלון בעיל אבל המים שהיו שם מתחלה אבל מי רגלים שהוא ומחר"כ השיל הרביעית מותר ולא תימא דאחלון בעיל כיון דמעיל אותו בבת אחת: ברף של רעי ועביט של מי רגלים אסור לקרות ק"ש כנגדן ומי שרחה למודי ע"ז דכיון שמונחים לך אין ביטול רביעית מועיל ואפילו נתן רביעית מים שיש בהן הרגלים אסור: ק"ש כנגדו דכמו טוהה דיינינן ליה ואסור מן המובח בין בין מי המובח ביוחנא בהם דבבלל ומיהו מחניך קדוש הוי ולפיכך ממור יותר ממי רגלים שהיכה אלא מדבבן בדלמרי לעיל (כה.) מי רגלים לא אמרה מורה אלא בנגד ואומרים רבני נרסת ז"ל דדוקא לוחם שהם בשל תרם שהם מלוסים כיוחר דיינינן בטוהה ואין המים מועילים לבל של מחבת לא כון שלו מחלקים של זכוכית הם נתן בהם המים מותר: רבן שמעון בן גמליאל אומר לאחר המטה קורא מיד כלומר כיון שהמטה מפסקת ביניהם הש"ם שאין ברוחב המטה ד' אמות קורא ק"ש מיד דסבי"ל הכי בכאלן המטה מפסקת מרחיק ד' אמות וקורא ר' שמעון בן גמליאל אומר לאחר המטה קורא מיד כלומר אפי' ביה ד' אמות אמה לא יקרא עד שיניחם תחת המטה או עד שיוליאה דסבר הרחקה ד' אמות מועילה בבית הבית טולו כד' אמות על ד' אמות ואפי' רביע רביע ביה ד' אמות ז"ל כדבי שמעון בן גמליאל לאחתויי דסבר הרחקה ד' אמות מועילה בבית הבית טולו כד' אמות ולא מלי מסוך ברבי יהודה בהדיא דאמר אין הלכה כר"ש בן אלעזר ואלכא אסקוך על מלי דאמרי' בגמ' מאן שמעת ליה דאמר בית טולו כד' אמות אמעת דמי ר' שמעון בן אלעזר (לחמרת) היא דרב"ל אמר הלכה כר"ש בן אלעזר זה ובירושלמי ר"י פי' דבשמעון בן אלעזר (ה) ובגמרא (לקמן דף כב.) דאמר בשמעתא שירובין בפ' שני דמקום שהוקף לדירה כגון חדיר והסכר [ג] והגפה ותפי' (ו) בבית חמבה שהיו בה כרשות אחד ואי לאו לא הוקף מהחלה לדירה ממש ויש בו שיעור דירה כהיום אין מחזיקין בבבה בבל הירקף לא בד' אמות בלבד אבל אם הוקף מחזיקה לדירה אפי' יהיה הקיפן (יותר)גדול מאד שיש בו שיעור דירה ממקם שהוקף שהיו עשרה מבחמשים בבית דבלו בתרבע אמות על תרבע אמות דיינינן ליה ור' יוחנן בן נוריות ז"ל אפילו אמר שיש זה בתך דיניו דחזינן בשילוחין דהכי הלבחא אמעינן דהכא נמי הלבחא מיהא דבלה בד' אמות בלבד אבל יותר על כך לא דיינינן ליה ואין זה נכון דאם איתא דבלה יותר על ד' אמות

לך עשרה ראשית אחריתי היא לומר כיון שנטורוה עשרה כבר עשרה מסם ומעלה רשות בפני עצמו ומה שלמטה רשות בפני עצמו ואין זה הרשות עשרה כיצוי למה שלמטה ממנו וקשה על זה הפירוש מה שכתבנו [ר] מי שכסי שזה שמוש הוא למה לו יהיה כמי שכתב הברכות וזה שאנו צריכים עשרה עמהם ומ"ש למיכיל ליה לתיבעי וזה דוחק ועוד דיכון דקתוני שלשה מבקשין ליה מי יהי כאלו אין לו לא נראלה דוחק (כיון שלשון מעט לדעתו) ורש"י ז"ל תמה מכל זה וכ' תורה אור

ג שנו אלא שהניחן בכלי שאינו כלין °אבל ד שהניחן בכלי שהוא כלין אפילו עשרה מאני

ד כבכלי אחד דרבי אמר רבא גלימא °אקמטרא בכלי בתוך כלי דמו : אמר ר' יהושע בן לוי ספר תורה א עושה לו מחיצה גבוהה עשרה מפחים והני מילי היכא דאין לו בית אחר אבל יש לו בית אחר מנה ליה התם : כמה °יתרחיק מהם ומן הציאה ארבע אמות : אמר רבא אמר רב סהרורה אמר רב הונא לא שנו אלא לאחריו אבל לפניו במלא עיניו ובן לתפלה : לא יעמיד אדם כנגד בית הכסא ויקרא ק"ש ויתפלל ואע"פ שאין בו צואה דאמר ר' יוסי בר חנינא בית הכסא שאמרו אע"פ שאין בו צואה תדוקא ישן אבל חדש לא אמר רבא רבי בתי כאי ב דפרסאי אע"ג דאית בהו צואה כסתומות דמיין: גרסינן בפ' יציאות השבת°ד אמר רב אדא בר אהבה מיחפל° ארם תפלתו בבית המרחץ ואוקימנא במרחץ חדש שעדיין לא רחץ בו אדם אבל מרחץ ישן לא והניא הנכנס לבית המרחץ מקום שבני אדם עומדין לבושין יש שם ק"ש ותפלה ואין צריך לומר שאלת שלום ובניה תפילין וא"צ לומר תולין נכנס למקום שבני אדם מקצתן עומדים ערומים ומקצתן עומדין לבושין יש שם שאלת שלום ואין שם ק"ש ותפלה ואינו תולין תפילין ואינו מניח לכתחלה מקום שבני אדם עומדים ערומים אין שם שא"ת שלום ואין צריך לומר ק"ש ותפלה וחולין תפילין וא"צ שאינו מניח °אמר רב המנונא משמיה דעולא אסור לאדם שיתן שלום לחבירו בבית המרחץ °משום שנאמר °יוקרא לו ה' שלום כלומר שבו של הקב"ה שילבא הוא:אמר רב חמא בר נוריא אמר רב שרי ליה לאניש למימר ג היכנורא בבית הכסא ואע"ג דכתיב °האל הנאמן החוא בכה דאת אמר אלהא מהימנא אבל שם גופיה לא איקרי נאמן והזמנה לבית הכסא ד למיקם בגויה וצלויי אבעיא ולא ה אפשטא :

ה °מתני' יוב ש"א קרי ונדה שפלטה שבבת זרע צריבון טבילה ור' יהודה ו שפטר : גמ' מדא מתני' שמעינן דזבין וזבות ונדות ויולדות כולהו חיבין בתפלה דדייקינן מטמא רוב שראה קרי ונדה שפלטה שבבת זרע הוא דצריכי טבילה הא זב שלא ראה קרי ונדה שלא פלטה שבבת זרע אין צריכין טבילה לדברי הכל וכן הלכה:

הדרן עלך מי שמתו

נר מצוה

ב שנו אלא שהניחן בכלי שאינו כלין. אבל ד שהניחן בכלי שהוא כלין אפילו עשרה מאני. ג כבכלי אחד דרבי אמר רבא גלימא °אקמטרא בכלי בתוך כלי דמו. אמר ר' יהושע בן לוי ספר תורה א עושה לו מחיצה גבוהה עשרה מפחים והני מילי היכא דאין לו בית אחר אבל יש לו בית אחר מנה ליה התם. כמה °יתרחיק מהם ומן הציאה ארבע אמות. אמר רבא אמר רב סהרורה אמר רב הונא לא שנו אלא לאחריו אבל לפניו במלא עיניו ובן לתפלה. לא יעמיד אדם כנגד בית הכסא ויקרא ק"ש ויתפלל ואע"פ שאין בו צואה דאמר ר' יוסי בר חנינא בית הכסא שאמרו אע"פ שאין בו צואה תדוקא ישן אבל חדש לא אמר רבא רבי בתי כאי ב דפרסאי אע"ג דאית בהו צואה כסתומות דמיין. גרסינן בפ' יציאות השבת°ד אמר רב אדא בר אהבה מיחפל° ארם תפלתו בבית המרחץ ואוקימנא במרחץ חדש שעדיין לא רחץ בו אדם אבל מרחץ ישן לא והניא הנכנס לבית המרחץ מקום שבני אדם עומדין לבושין יש שם ק"ש ותפלה ואין צריך לומר שאלת שלום ובניה תפילין וא"צ לומר תולין נכנס למקום שבני אדם מקצתן עומדים ערומים ומקצתן עומדין לבושין יש שם שאלת שלום ואין שם ק"ש ותפלה ואינו תולין תפילין ואינו מניח לכתחלה מקום שבני אדם עומדים ערומים אין שם שא"ת שלום ואין צריך לומר ק"ש ותפלה וחולין תפילין וא"צ. שאינו מניח °אמר רב המנונא משמיה דעולא אסור לאדם שיתן שלום לחבירו בבית המרחץ °משום שנאמר °יוקרא לו ה' שלום כלומר שבו של הקב"ה שילבא הוא:אמר רב חמא בר נוריא אמר רב שרי ליה לאניש למימר ג היכנורא בבית הכסא ואע"ג דכתיב °האל הנאמן החוא בכה דאת אמר אלהא מהימנא אבל שם גופיה לא איקרי נאמן והזמנה לבית הכסא ד למיקם בגויה וצלויי אבעיא ולא ה אפשטא :

ה °מתני' יוב ש"א קרי ונדה שפלטה שבבת זרע צריבון טבילה ור' יהודה ו שפטר : גמ' מדא מתני' שמעינן דזבין וזבות ונדות ויולדות כולהו חיבין בתפלה דדייקינן מטמא רוב שראה קרי ונדה שפלטה שבבת זרע הוא דצריכי טבילה הא זב שלא ראה קרי ונדה שלא פלטה שבבת זרע אין צריכין טבילה לדברי הכל וכן הלכה:

הדרן עלך מי שמתו

שינוי ריב"ב

[א] מי' ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי כמו מחיצה והכלים כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [ב] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי מחיצה [ג] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [ד] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [ה] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [ו] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [ז] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [ח] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [ט] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [י] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [יא] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [יב] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [יג] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [יד] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [טו] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [טז] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [יז] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [יח] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [יט] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [כ] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [כא] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [כב] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [כג] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [כד] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [כה] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [כו] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [כז] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [כח] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [כט] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [ל] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [לא] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [לב] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [לג] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [לד] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [לה] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [לו] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [לז] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [לח] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [לט] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [מ] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [מא] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [מב] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [מג] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [מד] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [מה] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [מו] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [מז] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [מח] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [מט] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [נ] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [נא] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [נב] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [נג] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [נד] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [נה] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [נו] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [נז] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [נח] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [נט] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [ס] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [סא] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [סב] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [סג] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [סד] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [סה] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [סו] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [סז] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [סח] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [סט] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [ע] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [עא] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [עב] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [עג] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [עד] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [עה] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [עו] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [עז] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [עח] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [עט] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [פ] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [פא] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [פב] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [פג] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [פד] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [פה] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [פו] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [פז] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [פח] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [פט] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [צ] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [צא] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [צב] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [צג] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [צד] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [צה] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [צו] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [צז] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [צח] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [צט] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [ק] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קא] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קב] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קג] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קד] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קה] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קו] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קז] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קח] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קט] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קי] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קיא] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קיב] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קיג] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קיד] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קטו] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קטז] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קיז] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קיח] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קיט] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קכ] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קכא] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קכב] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קכג] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קכד] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קכה] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קכו] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קכז] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קכח] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קכט] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קל] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קלא] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קלב] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קלג] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קלד] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קלה] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קלו] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קלז] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קלח] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קלט] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קמ] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קמא] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קמב] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קמג] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קמד] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קמה] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קמו] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קמז] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קמח] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קמט] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קנ] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קנא] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קנב] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קנג] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קנד] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קנה] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קנו] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קנז] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קנח] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קנט] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קס] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קסא] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קסב] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קסג] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קסד] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קסה] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קסו] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קסז] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קסח] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קסט] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קע] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קעא] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קעב] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קעג] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קעד] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קעה] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קעו] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קעז] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קעח] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קעט] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קפ] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קפא] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קפב] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קפג] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קפד] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קפה] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קפו] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קפז] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קפח] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קפט] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קצ] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קצא] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קצב] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קצג] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קצד] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קצה] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קצו] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קצז] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קצח] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קצט] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קק] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קקא] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קקב] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קקג] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קקד] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קקה] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קקו] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קקז] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קקח] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קקט] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קקי] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קקיא] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קקיב] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קקיג] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קקיד] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קקטו] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קקטז] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קקיז] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קקיח] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קקיט] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קקכ] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קקכא] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קקכב] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קקכג] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קקכד] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קקכה] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קקכו] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קקכז] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קקכח] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קקכט] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קקל] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קקלא] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קקלב] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קקלג] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קקלד] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קקלה] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קקלו] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קקלז] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קקלח] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קקלט] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קקמ] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קקמא] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קקמב] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קקמג] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קקמד] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קקמה] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קקמו] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קקמז] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קקמח] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קקמט] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קקנ] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קקנא] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קקנב] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קקנג] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קקנד] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קקנה] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קקנו] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קקנז] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קקנח] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קקנט] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קקס] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קקסא] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קקסב] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קקסג] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קקסד] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קקסה] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קקסו] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קקסז] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קקסח] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קקסט] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קקע] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קקעא] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קקעב] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קקעג] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קקעד] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קקעה] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קקעו] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קקעז] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קקעח] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קקעט] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קקפ] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי למה שלמטה ממנו [קקפא] ומסיק מתני' כלי כתוך כלי כלי עשוי כיצוי

תפלת שחר עד חצות ומ"ג לתפלת מנחה תחלת שעה ג' שחר קרבן עד חצות ומ"ג לתפלת מנחה תחלת שעה ד' שעות דמנ"ח ליה ר' יהודה תחלי עד ד' שעות ור' יוסי תחלי עד ה' שעות ור' יהודה אומר משום ר' יוסי הגלילי תפלת שחר עד סוף שלש שעות ומנחה עד פלג המנחה ר' יוסי אומר משום ר' יוסי הגלילי תפלת שחר עד סוף ד' שעות ומנחה עד פלג המנחה ר' יוסי אומר משום ר' יוסי הגלילי תפלת שחר עד סוף ד' שעות ומנחה עד סוף שעה ורבי אומר

בתכלה ואחרי כ"ש כיון שהוא תשוקת כולו ויהי לאוהב שהשכיח שיתפלל לותה בערב כתורה גדולה וחזן צריך לחתום בה דבר כיון שהוא מתכלל בתורה כך צריך לחזור ולהתכלל בתורה לחותמה וחזן לך תיתום גדול מיזה **העיד** [ויכוח] ישמעאל (לקדיישין קדוש 33 שכתוב ה' ה' כן בנך בכל מקום אל תיעיד על אחד מהם כך שנוי ב"ש ב"ה אל תיעיד על אחד מהם כך שנוי ב"ש ב"ה ופעם אחת בשעתו כת כריעה וכיון שהוא תייר על אחד מהם כך שנוי ב"ש ב"ה ומזה היתה קבלה ביד ר' יהודה בן בבא שנוי ב"ש ב"ה אל תיעיד על אחד מהם כך שנוי ב"ש ב"ה ופעם אחת בשעתו כת כריעה וכיון שהוא תייר על אחד מהם כך שנוי ב"ש ב"ה ומזה היתה קבלה ביד ר' יהודה בן בבא שנוי ב"ש ב"ה

רש"י

ובזמנן הקרי תפלת שחרית מתחת נמלוה שם כח לתקנים תחיל על בין הערבים [ליטן] ישמ (לקדיישין קדוש 33 שכתוב ה' ה' דבתיכון בין הערבים מכו ו' שנו לוי מרע"ה ואהרן ופסח ופעמים ופסח לשיבוד ופעמים ופסח ופעמים ופסח ופעמים ופסח

נר מצוה

חדרי תורה אור

רישי

תפלת ערבית רשות אמר רב יהודה אמר שמואל תפלת ערבית רבן גמליאל אומר חובה ורבי יהושע אומר רשות אביי אומר הלכה כדברי האומר חובה ורבא אמר הלכה כדברי האומר א רשות וקיימא לן דהלכה כרבא מיהו רבי מילי היכי דלא צלי ליה בלל אבל היכא דצלי ליה לתפלת ערבית כבר שוויה עליה חובה ואי טעי להדר לרישא כדאמרינן* אמר רבא* מעה ולא ב הזהיר של ראש חודש בערבית אין מחזירין אותו שאין מקדשין את החדש אלא ביום ושמעינן מינה שאם טעה בערבית בשבת או בימים טובים שמחזירין אותו ואמרינן נמי מעה ולא התפלל ערבית מתפלל שחרית שתים והא דבי הבל היא דיכא מאן דפליג ואפילו לבאן דאמר רשות חובה היא דליתא אבל מצוה איתא והאידנא נהוג עלמא לשוייה כחובה *תנו רבנן היו לפניו *ישתי תפילות אחת ג של מנחה ואחת של מספין מתפלל של מנחה ואחר כך מתפלל של מספין ר' יהודה אומר מתפלל של מספין ואחר כך של מנחה שזו מצוה עוברת וזו מצוה אינה עוברת אמר רבי יוחנן הלכה מתפלל של מנחה ד ואח"כ של מוספין אף אלעזר בל המתפלל תפלה של שחרית אחר ארבע שעות (ה) דרבי יהודה °עליו הכתוב אומר °נוני במוערך אספתי ממך היו : אזר יהושע בן לוי המתפלל תפלה של מוספין לאחר שבע שהיו עליו הכתוב אומר נוני מכוערך אספתי מאי משמע דהאי נוני מכוערך לישנא דתברא הוא כדמתרגם רב יוסף תברא על הברא ייתי על שניהון רבית ישראל על דאחרו וזכני מעדיא דבירושלים רב נחמן בר יצחק °בחולותיה נוגות : *אמר ר' יוחנן אזור לאדם °שיקדים תפלתו לתפלת הצבור אמר רב ובצבור שנו : אמר רב הונא אזור לאדם °שישתעו כלום קודם שיתפלל תפלה של מוספין ולית הלכתא כוותיה וליא כרבי יהושע בן לוי דאמר כיון שהגיע זמן תפלת המנחה ה אזור לאדם שישתעו כלום קודם שיתפלל תפלת המנחה : מרבי רבי 'נחוניא בן הקנה היה מתפלל בכניסתו לבית המדרש וביציאתו תפלה קצרה אומרו לו מה מקום לתפלה זו אמר להם בכניסתי אני מתפלל שלא תארע תקלה על ידי וביציאתי אני נותן הודאה על חלקי : גמ' תנו רבנן בכניסתו מהו אומר יהי רצון מלפניך ה' אלהי שלא אבשל בדבר הלכה וישמטו כי חבירי שלא אומר על מחר מצא ועל מצא מחר ולא על מחר אחר ולא על אחר מחר ולא יכשלו חבירי בדבר הלכה ואשמח בהם וביציאתו מהו אומר מודה אני לפניך ה' אלהי ששמת חלקי מישבי בית המדרש ולא משכימי בתי כנסיות ובתי מדרשות אלא בתי כנסיות ובתי מדרשות שיש בהם דברי תורה שנאמר (תהלים פד) אשרי יושבי ביתך עוד יהללוך סלה ואומר (שם פד) כי טוב יום בחצריך מאלף בחרתי הסתופף בסף בית אלהי מאהלי רשעה שאין בהם דברי תורה שנאמר (שם) כי אם אשב באהלי רשעה ואומר (שם) כי נצרתי דרכי ה' שלא הלכתי כדרכי הגוים ואומר (שם) כי לא ידעתי סחרות אבוא בגבורות ה' אזכיר צדקתך לבדך שלא עשו צדקות כגוים ואומר (שם) ואתה ה' לא תכלא רחמיך ממני חסדך ואמתך תמיד נצרוני שלא עשו חסד כגוים ואומר (שם) כי עד בלי מדע אשיחה תהלתך בשערי בת ציון שלא עשו תהלה

בית המדרש ולא שבת הלכי מישובי קרנות שאני משבים והם משבימין אני משבים לדברי תורה והם משבימין לדברים בטלים אני עמל והם עמלים אני עמל ומקבל שכר והם עמלים ואינם מקבלים שכר אני רץ והם רצים אני רץ לחיי העולם הבא והם רצים לבאר שחת שנאמר [ט]ואתה אלהים תורידם לבאר שחת וגו׳: **מתני׳** רבן גמליאל אומר בכל יום יתפלל אדם שמונה עשרה רבי יהושע אומר בעין שמונה עשרה ר׳ עקיבא אימר אם שגורה תפלתו בפיו כתפלל שמונה עשרה ואם לאי בעין שמונה עשרה: **גמ׳** דתני תנאי סדי תשסרי הויין אמר ר׳ לוי ברכה המינין ביבנה תקנוה ת״ר שמעון הפקולי הסדיר שמונה עשרה ברכות לפני ר׳ גמליאל על הסדר ביבנה אמר להם רבן גמליאל לחכמים כלום יש אדם באין שיודע לתקן ברכה למינין ירד שמואל הקטן ותקנה לשנה אחרת שכחה *והשקיף בה שחים ושילש שעות ולא העלוהו אבאי לא העלוהו והאמר רב יהודה אמר רב מעה בכל הברכות כולאין אי מעלין אותו אפילו הכי המינין מעלין אותו חיישינן שמא שמואל הקטן דהוא תקנה ודלמא הדר ביה אלא שאני שמואל הקטן דאמר בה דאמר רב יהודה אמר רב ואיתימא ר׳ יהושע בן לוי לא שנו אלא שלא התחיל בה אבל התחיל בה נומ״ה: ר׳ יהושע אומר מעין שמונה עשרה: מאי מעין שמונה עשרה רב אמר מעין כל ברכה וברכה ושמואל אמר הבינו לדעה את הדרכיך וכול את לבבנו לראאך לשלוח היה לנו להיות גאולים ממכאוב ודשנו בגאות ארצך ותנפוצים מארבע כנפות הארץ תקבץ *והתעים בדעתך *שפטו ועל הרשעים תניף ידיך וישמחו צדיקים בבנין עירך ובתיקון היכלך ובהצמיח קרן לדוד עבדך ועריכת נר לבן ישי משיחך מהר בקרא אתה תענה טרם נדבר אתה תשמע כי אתה עונה בכל עת צרה וצוקה ופודה ומציל ברוך אתה ה׳ שומע תפלה אבר רב נחמן אבר שמואל כל השנה כולה מתפלל אדם ב׳הבינו חוץ ממוצאי שבתות ומוצאי ימים טובים מפני שצריך לומר הבדלה בחונן הדעת: אמר רב ביבי בר אבין כל השנה כולה מתפלל אדם הבינו חץ ממוצאי הגשמים מפני שצריך לומר שאלה בברכת השנים וקאמרי רבנן (ה) הני מילי בשעת הדחק אבל שלא בשעת הדחק אין מתפלל הבינו אבר ר׳ תנחים אמר רבי אסי ג׳טעה ולא הזכיר גבורות גשמים ד׳בתחיית המתים מחזירין אותו שאלה בברכת השנים אין מחזירין אותו מפני שיכול לאומרה

נמ׳ מני דן נתני השתא ב׳ם רגלים נפקח שחת ואיכ׳ם ומה הפרך למחר זה והלה הוא בכלל מה שחתה תחלה מני שמע ומקבל שכר והם עושים ואינם מקבלים שכר ר״ל שהוא דבר בעני עצמו ור״ל כשאני רואה שעושבים כימים והזמנים הני מרגיע בעצמי שאני רץ בכל יום ומקבל שכר לעתיד ומכני הני מני מכון גדה לדרך כדי שאוכה לחי השתא הכא אלא הם אינם מרגישין במיתתם כלל עד שעת המיתה ואינם מכינין להם להדכם. מפי מורי הרב ב״ז: **מתני׳** ר״ע אומר בכל יום מתפללים אותה על הסדר אלא כך נר מצוה הוי אומר תפלה קלה בכל יום שמא לא יכוין בה כראוי אלא כך אמר ר׳ אלעזר הקפר ברבי חנינא יהי רצון מלפניך ה׳ אלהינו שתרגילנו בתורתך ודבקנו במצותיך ואל תביאנו לידי חטא ולא לידי עבירה ולא לידי נסיון ולא לידי בזיון ואל תשלוט בנו יצר הרע והרחיקהו מעלינו ודבק טוב הצמד לנו לחיי העולם הבא ותתן לנו חן וחסד ורחמים בעיניך ובעיני כל רואינו וגמול עמנו חסדים טובים. ברוך אתה ה׳ הגומל חסדים טובים לעמו ישראל. ואם אמר תפלה זו בכל יום אין צריך לחזור ולהתפלל אחריה שכבר יצא ידי חובתו. ואם אמר תפלה זו בכל יום אין צריך לומר אחריה יהי רצון שיהא שכרי מרובה בגן עדן ותהא תקותי נכונה שלא יבהלוני יסורין ביום הדין ושלא אפול ברשת בעולם הזה ושלא יבהלוני בעולם הבא אלא ביום שכולו טוב ומנוחה לפניך כמו שכתוב אך טוב וחסד ירדפוני כל ימי חיי ושבתי בבית ה׳ לאורך ימים

לאומרה בשומע תפלה והני מילי דאדבר מיקבר שמע תפלה אבל לא אדכר א מקבי שומע תפלה כחזירין אותו ואם טעה ולא הזכיר הבדלה ב ברוגן הדעת אין מחזירין אותו מפני שיבול לאומרה על ג הבום אמר רבי תנחום אמר רבי אבי אמר רבי יהושע בן לוי °טעה ולא הזכיר ראש חדש בעבודה דוחד לעבודה (ח) בשים שלום וברוראה חוזר לעבודה ואם סיים חוזר לדאש אמר רב פפא בריה דרב אחא בר אבא הא דאמרת אם סיים חוזר לראש לא אמרן אלא שעקר את רגליו אבל לא עקר את רגליו חוזר לעבודה אמר רב נחמן בר יצחק הא דאמרת כי לא עקר את רגליו חוזר לעבודה לא אמרן אלא כשהוא רגיל לומר אדר תפלתו תתעונים אבל אם אינו רגיל לומר תתעונים אדר תפלתו אף על גב ד דלא עקר את רגליו חוזר לראש והן הלכה: **"מתני'** ר' אליעזר "אומר העושה תפלתו קבע אין תפלתו תתעונים רבי יהושע אומר המהלך במקום סכנה יתפלל תפלה קצרה ואומר הושיע ה' את עמך את שארית ישראל בכל פרשת העיבור יהיו צרכיהם מלפניך ברוך אתה ה' שומע תפלה: **גמ'** "מאי קבע אמר ר' יעקב בר אידי אדר דהושעיה כל שתפלתו דומה עליו כמשוי וריבנן אמרי כל שאינו אומרה בלשון תתעונים תני רבנן יהמהלך במקום גדודי חיות ולסטים יתפלל תפלה קצרה מאי תפלה קצרה אדרים אומרים צרכי עמך ישראל מרובים ודעתם קצרה יהי רצון מלפניך ה' אלהינו שתהן לכל אחד ואחד כדי פרנסתו ולכל נויה ונויה כדי מחסירה והטוב בעיניך עשה ברוך אתה ה' שומע תפלה אמר רב הונא ואיתימא ר' יהושע בן לוי הלכה כאחרים א"ל אליהו לרב יהודה אחוה דרב סלא חסידא לא תתרחי דלא תחטי ולא תריי דלא תחטי וכשאתה יוצא לדרך המלך בקורבך וצא כאי היא אמר רבי יעקב אמר רב חסדא כל היוצא °לדרך צריך שיתפלל תפלת הדרך אמר רבי יעקב אמר רב חסדא כל היוצא לדרך צריך שיתפלל תפלת הדרך אמר יהי רצון מלפניך ה' אלהינו שתוליכני לשלום והצעידני לשלום והסמכני לשלום ותחזירני לשלום והצילני מכף כל אויב וארב בדרך ותנני לחן ולחסד ולרחמים בעיניך ובעיני כל רואי אתה ה' שומע תפלה אמר אביי לעולם ליישתתף אינש בהדי צבורא אימא מיצלי לה אר' יעקב אמר רב חסדא ° משיעה שיאחז בדרך ועד כמה פרסה עד פרסה היכי מצלי לה

ר"ח

כעבודה בשלש תפלות הקבועות בכרכה לחת בכל יום בהיות הקבועות בכרכה לחת תחנונים כגון מהיו יוצר שאם בעבור שהוא ארוך לא יאמר אותו בכל יום אלא בשבת ויום טוב שהרי אין לו עסק אחר ומ"ש בתפלה קלה ס"ג ופל פרשה שיעור ארוכה כגון שמע ותפלה (ג) יהיו להיפוך בשבת ארוכות ובחול קצרות ואפילו בשבת אין אומרים אותם בכל השבתות אלא בשבת שחל בה יו"ט ואפילו בשבת שחל בה יו"ט אין אומרים אותם אלא בשחרית שהרי אין להם עסק אחר ומ"ש

נפשות מפרסה שיהו חבדי בכיר ד יעקן ליה ורוכה לעזר על כתה יהלך ויהי כדרך שהוא יושב וכשיבוא יום שיתקשים עליו מלילכת ברגליו (ר"י) כל הדרכים בחיקת הסוכנים ואכבר יורד לעיר אלא בעגלה ובדרך בין הבקרים שבגל מת בחיקת בכלה ואינו יכול להתכלכל עליהם ובכיוצא בהם רבני הגאונים שיבואו לעיר ואחר כך יחזרו לביתם ובשכיבת עליהם ואחר כך יחזרו לביתם ובשכיבת עליהם ואחר כך יחזרו לביתם ובשכיבת עליהם

כמה שעה צריך לשהות ולהמהמי כדי שתסויסב הטיפה ותהא שישור מהלך ד' מילי. מפי מורי הרב נר"ו: **ובצבור** שנו בגמרא ס"ל כשמעיה לון מחזירין אותו מפני טורח הצבור כלומר כל שתפלת המוטפים לפניו ס"ת לכל יחיד מחזירין אותו בין בשחרית בין במנחה מתפלל עם הצבור מיהו אם רוצה לשמוע כל התפלה כשתחזר לומר קדושה ס"ת בתפילת יחיד ויהיה בשם מרחם התפלה ועד שמה מעבר הכנורית לגבי: (ג) שתהגמלא פגימתו **נהרדעי** תמרי עד שמה מעבר הכנורית לגבי: (ג) שתהגמלא פגימתו ב מצוה רוצה שוב להגיעה לגבי מרחם התפלה ועד שמה מעבר הכנורית ל"ה ומיהו ל"ה):

תורה אור

אמר כדי שתתחלל דעתו עליו וחד אמר כדי שתתחנן דעתו עליו מאן דאמר כדי א **שתתחלל דעתו עליו דכתיב** יחיל משה **ומאן דאמר כדי שתתחנן דעתו עליו דכתיב** ארחנן אל ה' תניא **ר' טרפון אומר** ב **ראש חדש שחרית אין מחזירין אותו ב מפני שיש תפלת המוספין לפניו א"ר יוחנן ובצבור** ג **ישנו פירוש מפני טורח צבור ד אבל יחיד מחזירין אותו אמר רב חנין אמר רב טעה ולא הזכיר של ר"ח ה בערבית אין מחזירין אותו מפני שאין מקדשין את החדש אלא ביום: גרסינן בסנהדרין בפרק היו בודקין אותו* אמר ר' יוחנן עד מתי** ד **מברכין על ד החדש עד שתתמלא פגימתה וכמה אמר ר' יעקב בר אבשה (ה) עשר נהרדעי אמרי ו עד ששה עשר *אמר ר' יוחנן כל המברך על**

רשי"

ראשי חדשים - מוסף שנאמר ולחדשיכם ולמועדיכם ומי אין תפלת המוסף בראשי חדשים שהרי אין תפלת המוסף אלא תחתיהן תחתיהן - שתתחלל נשמן תיקון היא ותחנה - שתתחנן לפניו ויחל היה לו לומר ויחל משה ואחרתן אל ה' - מתרגם ביתיבו למרי דמיתי ומצלי קמיה ה' ראש חדש שחרית - ויטול לתוספת כשל מוספין שיש תפלת המוספין לפניו - ויש מפרשים נגזור מספר סורחה לצור ויש מפרשים נגזור מספר שיטול לצורותנו מפי שליח לצור ומשומר - מפני כבוד שכינה כדי לקבל פני שכינה במהרה

תוספות

הדרן עלך תפלת השחר

אין שומדין להתפלל אלא מתוך כובד ראש כלומר אלא מתוך כובד ראש ויראת ה' כמשנה שהיו חסידים הראשונים שוהין שעה אחת ומתפללין כדי שיכוונו את לבם למקום אפילו המלך שואל בשלומו לא ישיבנו ואפי' נחש כרוך על עקיבו לא יפסיק: **נמ'** מנא הני מילי אמר רב נחמן בר יצחק(אמר רב) אמר קרא *ערדו את ה' ביראה וגילו ברעדה מאי וגילו ברעדה אמר רב אדא בר מתנה אמר רב במקום גילה שם תהא רעדה אביי הוה יתיב קמיה דרבה חזייה דהוה קא בדח טובא *אל וגילו ברעדה כתיב רב ירמיה הוה יתיב קמיה דרבי זירא חזייה דהוה קא בדח טובא *אל לא סבר לה מר *בכל עצב יהיה מותר *אל אנא תפילין קא מנחנא וכל כך למה *דאר' יוחנן משום ר"ש בן יוחאי *אסור לו לאדם שימלא שחוק פיו בעוה"ז

אין שומדין להתפלל אלא מתוך כובד ראש ויראת ה' כמשנה שהיו חסידים הראשונים שוהין שעה אחת ומתפללין כדי שיכוונו את לבם למקום אפילו המלך שואל בשלומו לא ישיבנו ואפילו נחש כרוך על עקיבו לא יפסיק: **נמ'** מנא הני מילי אמר רב נחמן בר יצחק(אמר רב) אמר קרא *ערדו את ה' ביראה וגילו ברעדה מאי וגילו ברעדה אמר רב אדא בר מתנה אמר רב במקום גילה שם תהא רעדה אביי הוה יתיב קמיה דרבה חזייה דהוה קא בדח טובא *אל וגילו ברעדה כתיב רב ירמיה הוה יתיב קמיה דרבי זירא חזייה דהוה קא בדח טובא *אל לא סבר לה מר *בכל עצב יהיה מותר *אל אנא תפילין קא מנחנא וכל כך למה *דאר' יוחנן משום ר"ש בן יוחאי *אסור לו לאדם שימלא שחוק פיו בעוה"ז

הדרן עלך תפלת השחר

אין שומדין להתפלל אלא מתוך כובד ראש ויראת ה' כלומר אלא מתוך כובד ראש ויראת ה' כמשנה שהיו חסידים הראשונים שוהין שעה אחת ומתפללין כדי שיכוונו את לבם למקום אפילו המלך שואל בשלומו לא ישיבנו ואפי' נחש כרוך על עקיבו לא יפסיק: **נמ'** מנא הני מילי אמר רב נחמן בר יצחק(אמר רב) אמר קרא *ערדו את ה' ביראה וגילו ברעדה מאי וגילו ברעדה אמר רב אדא בר מתנה אמר רב במקום גילה שם תהא רעדה אביי הוה יתיב קמיה דרבה חזייה דהוה קא בדח טובא *אל וגילו ברעדה כתיב רב ירמיה הוה יתיב קמיה דרבי זירא חזייה דהוה קא בדח טובא *אל לא סבר לה מר *בכל עצב יהיה מותר *אל אנא תפילין קא מנחנא וכל כך למה *דאר' יוחנן משום ר"ש בן יוחאי *אסור לו לאדם שימלא שחוק פיו בעוה"ז

אין שומדין להתפלל אלא מתוך כובד ראש כלומר אלא מתוך כובד ראש ויראת ה' כמשנה שהיו חסידים הראשונים שוהין שעה אחת ומתפללין כדי שיכוונו את לבם למקום אפילו המלך שואל בשלומו לא ישיבנו ואפי' נחש כרוך על עקיבו לא יפסיק: **נמ'** מנא הני מילי אמר רב נחמן בר יצחק(אמר רב) אמר קרא *ערדו את ה' ביראה וגילו ברעדה מאי וגילו ברעדה אמר רב אדא בר מתנה אמר רב במקום גילה שם תהא רעדה אביי הוה יתיב קמיה דרבה חזייה דהוה קא בדח טובא *אל וגילו ברעדה כתיב רב ירמיה הוה יתיב קמיה דרבי זירא חזייה דהוה קא בדח טובא *אל לא סבר לה מר *בכל עצב יהיה מותר *אל אנא תפילין קא מנחנא וכל כך למה *דאר' יוחנן משום ר"ש בן יוחאי *אסור לו לאדם שימלא שחוק פיו בעוה"ז

אין שומדין להתפלל אלא מתוך כובד ראש כלומר אלא מתוך כובד ראש ויראת ה' כמשנה שהיו חסידים הראשונים שוהין שעה אחת ומתפללין כדי שיכוונו את לבם למקום אפילו המלך שואל בשלומו לא ישיבנו ואפי' נחש כרוך על עקיבו לא יפסיק: **נמ'** מנא הני מילי אמר רב נחמן בר יצחק(אמר רב) אמר קרא *ערדו את ה' ביראה וגילו ברעדה מאי וגילו ברעדה אמר רב אדא בר מתנה אמר רב במקום גילה שם תהא רעדה אביי הוה יתיב קמיה דרבה חזייה דהוה קא בדח טובא *אל וגילו ברעדה כתיב רב ירמיה הוה יתיב קמיה דרבי זירא חזייה דהוה קא בדח טובא *אל לא סבר לה מר *בכל עצב יהיה מותר *אל אנא תפילין קא מנחנא וכל כך למה *דאר' יוחנן משום ר"ש בן יוחאי *אסור לו לאדם שימלא שחוק פיו בעוה"ז

אין שומדין להתפלל אלא מתוך כובד ראש כלומר אלא מתוך כובד ראש ויראת ה' כמשנה שהיו חסידים הראשונים שוהין שעה אחת ומתפללין כדי שיכוונו את לבם למקום אפילו המלך שואל בשלומו לא ישיבנו ואפי' נחש כרוך על עקיבו לא יפסיק: **נמ'** מנא הני מילי אמר רב נחמן בר יצחק(אמר רב) אמר קרא *ערדו את ה' ביראה וגילו ברעדה מאי וגילו ברעדה אמר רב אדא בר מתנה אמר רב במקום גילה שם תהא רעדה אביי הוה יתיב קמיה דרבה חזייה דהוה קא בדח טובא *אל וגילו ברעדה כתיב רב ירמיה הוה יתיב קמיה דרבי זירא חזייה דהוה קא בדח טובא *אל לא סבר לה מר *בכל עצב יהיה מותר *אל אנא תפילין קא מנחנא וכל כך למה *דאר' יוחנן משום ר"ש בן יוחאי *אסור לו לאדם שימלא שחוק פיו בעוה"ז

אין שומדין להתפלל אלא מתוך כובד ראש כלומר אלא מתוך כובד ראש ויראת ה' כמשנה שהיו חסידים הראשונים שוהין שעה אחת ומתפללין כדי שיכוונו את לבם למקום אפילו המלך שואל בשלומו לא ישיבנו ואפי' נחש כרוך על עקיבו לא יפסיק: **נמ'** מנא הני מילי אמר רב נחמן בר יצחק(אמר רב) אמר קרא *ערדו את ה' ביראה וגילו ברעדה מאי וגילו ברעדה אמר רב אדא בר מתנה אמר רב במקום גילה שם תהא רעדה אביי הוה יתיב קמיה דרבה חזייה דהוה קא בדח טובא *אל וגילו ברעדה כתיב רב ירמיה הוה יתיב קמיה דרבי זירא חזייה דהוה קא בדח טובא *אל לא סבר לה מר *בכל עצב יהיה מותר *אל אנא תפילין קא מנחנא וכל כך למה *דאר' יוחנן משום ר"ש בן יוחאי *אסור לו לאדם שימלא שחוק פיו בעוה"ז

אין שומדין להתפלל אלא מתוך כובד ראש כלומר אלא מתוך כובד ראש ויראת ה' כמשנה שהיו חסידים הראשונים שוהין שעה אחת ומתפללין כדי שיכוונו את לבם למקום אפילו המלך שואל בשלומו לא ישיבנו ואפי' נחש כרוך על עקיבו לא יפסיק: **נמ'** מנא הני מילי אמר רב נחמן בר יצחק(אמר רב) אמר קרא *ערדו את ה' ביראה וגילו ברעדה מאי וגילו ברעדה אמר רב אדא בר מתנה אמר רב במקום גילה שם תהא רעדה אביי הוה יתיב קמיה דרבה חזייה דהוה קא בדח טובא *אל וגילו ברעדה כתיב רב ירמיה הוה יתיב קמיה דרבי זירא חזייה דהוה קא בדח טובא *אל לא סבר לה מר *בכל עצב יהיה מותר *אל אנא תפילין קא מנחנא וכל כך למה *דאר' יוחנן משום ר"ש בן יוחאי *אסור לו לאדם שימלא שחוק פיו בעוה"ז

שיתפלל פחות מי"ח ומהלכות אמר הכי אמרי' שיהא תמיד בתורה ובתפלה שחוק פיו בעוה"ז כשוס פנין שהשמחה מהגילה לא תהדם השעה כמו בתפלה ומלך לתפיליו לחיותו ישלה שחוק פיו ושחוק לבו בזמן שיתאחרו בניו בגדולי ה' בעשות עם אלה כי אם תפי המקדם בלבד לומר לגלה עם אלה כי תלמד לימות ישלה שחוק פיו ותיקים השמחה מחוקת מחוק שיעשה עמהו נפש ויוכיחו ולא בזיונו זמן כשמת כדי לגלות נפלאותיו וגבורותיו ותיקרו הגויס הגדול ה' לעשות עם אלה ויהלו כשמתחנו ויטעו ושמחה

תורה אור

כזו שהוא שמחת הטהרת היא מלוא נר מצוה

בעוה"ז שנאמר °או ימלא שחוק פינו ולשוננו רנה או יאמרו בגוים הגדיל ה' לעשות עם אלה אימרי ימלא שחוק פינו ולשוננו רנה בזמן שיאמרו בגוים הגדיל ה' לעשות עם אלה אמרו עליו על רבי שמעון בן לקיש שלא מלא שחוק פיו בעולם הזה מכי נטרה להא שמעתא כפימיה דרבי יותנן רביה: גרסינן בניטין בפרק קמא* שלחו ליה למר עוקבא וטרא מנא לן דאשר שרטם ובחב להו °אל תשמח ישראל אל גיל כעמים ולישלח להו °בשיר לא ישתו יין ימר שכר לשותיו אי מההיא הוה אמינא ומרא כמנא הוא דאשיר אבל ומרא בפומא מותב קמיל דאשיר רבינא אשכחיה למר בר רב אשי דקא א גדיל כלילא לברתיה אשר ליה לא סבר לה

מה שנאמר °המסיר המצנפת והרים העטרה בזמן שמצנפת בראש כהן גדול תהא עטרה בראש כל אדם נסתלקה מצנפת מראש כהן גדול נסת"ק עטרה מראש כל אדם א"ל דומיא דכהן גדול בגברי אבל בנשי לא וגרסינן בסוף סוטה* אמר רב אידנא דשמע ומרא תעקר אמר רבא ומרא בביתא חורבא בסיפא שנאמר °קול ישורר בהלין חורב בסף אמר רב יוסף ומרן גברי וענין נשי פריצותא זכרן נשי וענין גברי כאש בנעירת למאי נפקא מינה לבטולי הא מקמי הא אמר ר' יותנן כל השיחה יין בארבעה מיני זמר מביא חמש פורעניות לעולם שנאמר °הוי משכימי בבקר שכר ירדיפו מאחרי בנשף יין ידליקם והיה בנור ונבל תוף וחלל ויין משתיהם וגו' מה כתיב בתריה לכן גלה עמי מבלי דעת וכבודו מתי רעב והמוניו צחה צמא וגו' פירש נאון הא דאמרינן ומרא בפומא אסיר הים כגון ג נגינות של אהבת אדם לחבירו ולשכח יפה ביפיו כגון שהשמעלאים קורים להם אשעא"ר אבל דברי שירות ותשבחות וזכרון חסדיו של הקב"ה אין אדם מישראל נמנע מואת ומנהג כל ישראל לאמרן בבתי התנים ובבתי משתאות בקול נגינות ובקול שפחה ולא ועושה אותו כמין זמר והקורא פסוק בבית המשתה בלא זמנו מביא רעה לעולם מפני שהתורה חוגרת שק ועומדת לפני הקב"ה ואומרת רבש"ע עשיני בניך כבנור שמנגנים בו הנכרים א"ל הקב"ה בתי אם כן מה °יעשו בני בשעה שהן אוכלים ושותים ושמחים אמרה לפניו רבש"ע אם בעלי מקרא הם יעסקו במקרא בנביאים וכתובים ואם בעלי משנה הם יעסקו במשנה בהלכות ובהגדות ואם בעלי תלמוד הם יעסקו בתלמוד בהלכות פסח בפסח בהלכות עצרת בעצרת בהלכות הרג בתג העיד ר' שבעון בן אלעזר משום ר' יהושע בן הנניה הקירא פסוק אחד בזמנו מביא טובה לעולם שנאמר °דבר בעתו מה טוב: תנו רבנן* אין עומדין °להתפלל מתוך דין והלכה אלא מתוך דבר הלכה פסוקה הואיל דמר הלכה פסוקה אמר אביי כי הא דאמר ר' זירא °בנות ישראל הן החמירו על עצמן שאפילו רואות טיפת דם כחרדל יושבות עליו שבעת

רשי"

נחלה תקוס פיסמי ניסא ודומה לזה מה שאמרו במדרש° זה היום עשה ה' נגילה ונשמחה בו הוי אומר כל לעומר תש"ם שזה היום הוא יו"ט ונעשה לנו בו נסים ונפלאות ואנו שמחים בהם לפי שיקר השמחה מיום שיהיה עבור יום טוב לעבור יום טוב אלא בעבור ה' לעשות עם כל הנזכרות ולא כל

טורי"ת שאת עשה עמנו:

נסתלקה המצנפת מראש כ"נ וכו' המצנפת והמצנפת בראש הן כעין כובע והמצנפת היא כרחב כ"ג כדכתיב ובתצנפת כך לעוף שהיא קטנה יותר מעני שלא היתה מכסה הלבן שהיה בראש כ"ג כנגוד בל רחם כולה"י (במחנות) מקום היה ברחה בין לילן לתצנפת שהם מגין שלפיון לכל התחתים שהיה בראש כהן הדיוט שלא היה לו לין ואיתה תכשה כל הראש קרויה מגבעת כך פי' רבינו יונה בר' לשון סוטה* אמר רב אידנא דשמע ומרא תעקר אמר רבא ומרא בביתא חורבא בסיפא שנאמר °קול ישורר בהלין חורב בסף אמר רב יוסף ומרן גברי וענין נשי פריצותא זכרן נשי וענין גברי כאש בנעירת למאי נפקא מינה לבטולי הא מקמי הא אמר ר' יותנן כל השיחה יין בארבעה מיני זמר מביא חמש פורעניות לעולם שנאמר °הוי משכימי בבקר שכר ירדיפו מאחרי בנשף יין ידליקם והיה בנור ונבל תוף וחלל ויין משתיהם וגו' מה כתיב בתריה לכן גלה עמי מבלי דעת וכבודו מתי רעב והמוניו צחה צמא וגו' פירש נאון הא דאמרינן ומרא בפומא אסיר הים כגון ג נגינות של אהבת אדם לחבירו ולשכח יפה ביפיו כגון שהשמעלאים קורים להם אשעא"ר אבל דברי שירות ותשבחות וזכרון חסדיו של הקב"ה אין אדם מישראל נמנע מואת ומנהג כל ישראל לאמרן בבתי התנים ובבתי משתאות בקול נגינות ובקול שפחה ולא ועושה אותו כמין זמר והקורא פסוק בבית המשתה בלא זמנו מביא רעה לעולם מפני שהתורה חוגרת שק ועומדת לפני הקב"ה ואומרת רבש"ע עשיני בניך כבנור שמנגנים בו הנכרים א"ל הקב"ה בתי אם כן מה °יעשו בני בשעה שהן אוכלים ושותים ושמחים אמרה לפניו רבש"ע אם בעלי מקרא הם יעסקו במקרא בנביאים וכתובים ואם בעלי משנה הם יעסקו במשנה בהלכות ובהגדות ואם בעלי תלמוד הם יעסקו בתלמוד בהלכות פסח בפסח בהלכות עצרת בעצרת בהלכות הרג בתג העיד ר' שבעון בן אלעזר משום ר' יהושע בן הנניה הקירא פסוק אחד בזמנו מביא טובה לעולם שנאמר °דבר בעתו מה טוב: תנו רבנן* אין עומדין °להתפלל מתוך דין והלכה אלא מתוך דבר הלכה פסוקה הואיל דמר הלכה פסוקה אמר אביי כי הא דאמר ר' זירא °בנות ישראל הן החמירו על עצמן שאפילו רואות טיפת דם כחרדל יושבות עליו שבעת

אין עומדין להתפלל מתוך דין כלומר אלא מתוך דבר הלכה פסוקה כלומר הלכה שאין בה מחלוקת כדתפרש ואזיל כיון שאין לו לעורך לחשוב עליה הילכך היא ההלכה ואין מחשבתו טרודה בשעת תפלה וברוחה שלריך ג"כ שלא תהיה מחשבתו בשעת תפלה שחוק פיו ולשוננו רנה בזמן שיאמרו בגוים הגדיל ה' לעשות עם אלה אמרו עליו על רבי שמעון בן לקיש שלא מלא שחוק פיו בעולם הזה מכי נטרה להא שמעתא כפימיה דרבי יותנן רביה: גרסינן בניטין בפרק קמא* שלחו ליה למר עוקבא וטרא מנא לן דאשר שרטם ובחב להו °אל תשמח ישראל אל גיל כעמים ולישלח להו °בשיר לא ישתו יין ימר שכר לשותיו אי מההיא הוה אמינא ומרא כמנא הוא דאשיר אבל ומרא בפומא מותב קמיל דאשיר רבינא אשכחיה למר בר רב אשי דקא א גדיל כלילא לברתיה אשר ליה לא סבר לה

מה שנאמר °המסיר המצנפת והרים העטרה בזמן שמצנפת בראש כהן גדול תהא עטרה בראש כל אדם נסתלקה מצנפת מראש כהן גדול נסת"ק עטרה מראש כל אדם א"ל דומיא דכהן גדול בגברי אבל בנשי לא וגרסינן בסוף סוטה* אמר רב אידנא דשמע ומרא תעקר אמר רבא ומרא בביתא חורבא בסיפא שנאמר °קול ישורר בהלין חורב בסף אמר רב יוסף ומרן גברי וענין נשי פריצותא זכרן נשי וענין גברי כאש בנעירת למאי נפקא מינה לבטולי הא מקמי הא אמר ר' יותנן כל השיחה יין בארבעה מיני זמר מביא חמש פורעניות לעולם שנאמר °הוי משכימי בבקר שכר ירדיפו מאחרי בנשף יין ידליקם והיה בנור ונבל תוף וחלל ויין משתיהם וגו' מה כתיב בתריה לכן גלה עמי מבלי דעת וכבודו מתי רעב והמוניו צחה צמא וגו' פירש נאון הא דאמרינן ומרא בפומא אסיר הים כגון ג נגינות של אהבת אדם לחבירו ולשכח יפה ביפיו כגון שהשמעלאים קורים להם אשעא"ר אבל דברי שירות ותשבחות וזכרון חסדיו של הקב"ה אין אדם מישראל נמנע מואת ומנהג כל ישראל לאמרן בבתי התנים ובבתי משתאות בקול נגינות ובקול שפחה ולא ועושה אותו כמין זמר והקורא פסוק בבית המשתה בלא זמנו מביא רעה לעולם מפני שהתורה חוגרת שק ועומדת לפני הקב"ה ואומרת רבש"ע עשיני בניך כבנור שמנגנים בו הנכרים א"ל הקב"ה בתי אם כן מה °יעשו בני בשעה שהן אוכלים ושותים ושמחים אמרה לפניו רבש"ע אם בעלי מקרא הם יעסקו במקרא בנביאים וכתובים ואם בעלי משנה הם יעסקו במשנה בהלכות ובהגדות ואם בעלי תלמוד הם יעסקו בתלמוד בהלכות פסח בפסח בהלכות עצרת בעצרת בהלכות הרג בתג העיד ר' שבעון בן אלעזר משום ר' יהושע בן הנניה הקירא פסוק אחד בזמנו מביא טובה לעולם שנאמר °דבר בעתו מה טוב: תנו רבנן* אין עומדין °להתפלל מתוך דין והלכה אלא מתוך דבר הלכה פסוקה הואיל דמר הלכה פסוקה אמר אביי כי הא דאמר ר' זירא °בנות ישראל הן החמירו על עצמן שאפילו רואות טיפת דם כחרדל יושבות עליו שבעת

רשי׳

שבעת ימים נקיים רבא אמר הא דאמר רבי אושעיא מעדים אדם על תבואתו ומכניסה בתוך שלה כדי שתהא בהמתו אוכלת ופטורה מן המעשר אי נמי כי הא דרב הונא דאמר רב הונא אמר זעירי המקיז דם לבהמת קדשים אסור בהנאה וטעלים בו(ה) (מדרבנן)

ע"ב רבנן עבדי כמתניתן ודב שימי בר אש ע"ב עביד כבריית׳ דתניא אין עומדין להתפלל לא מתוך שיחה ולא מתוך שחוק ולא מתוך קלות ראש ולא מתוך דברים בטלים ולא מתוך עצלות ולא מתוך עצבות אלא א מתוך שמחה של מצוה וכן אל יפטר אדם מחבירו לא מתוך שיחה ולא מתוך דברים בטלים אלא מתוך דבר

כתוך ר"ח יום שכן הלה נדה : ומכניסה במהרה אלא מתוך שמחה של מצוה . נכנית קודם שיאמרו לתוכה כמתניתין במעבד מן התורה לתלמיד חכם אבל לא לעמי הארץ ומקלתה כדי שתהא מכניסה בעוד יום ומקלתה כדי שתהא מכניסה בעוד יום ומקלתה כדי שתהא מכניסה בעוד יום

דבר הלכה שכתוב כך וזכרו: ת"ר המתפלל צריך שיכוין את לבו אבא שאול אומר סימן לדבר °תכין לבם תקשיב אזך °המתפלל צריך °שיראה את עצמו כאילו שכינה שרויה לנגדו שנאמר °שויתי ה' לנגדי תמיד כי מימיני בל °אמוט וגרסינן בפרק מצות חליצה* ר' חייא ורבי שבתיי ברבי הוו יתבי נפק בילתא בבינייתי פתח חד ואמר המתפלל צריך שיתן עיניו למטה שנאמר °והיו עיני ולבי שם כל °הימים פתח אידך ואמר המתפלל צריך שיכוין לבו למעלה שנא' °נשא לבבנו אל כפים אל אל בשמים אדהכי והכי אמרא ר' ישמעאל ברבי יוסי לגבייהו אמר להו בכאי עסקיתו אמרו ליה בתפלה אמר להו כך אמר אבא א המתפלל צריך שיתן עיניו למטה ולבו למעלה כדי שיתקיימו שני מקראות הללו אמר ר"י כך °היה מנהגו של ר' עקיבא כשהיה מתפלל עם הצבור היה מקצר ועולה וכשהיה מתפלל בינו °לבין עצמו אדם מניחו בווית ומוצאו בזוית אחרת ב כפני הבריות והשתחויות יכול יהפלל אדם כל היום כולו כבר בפורש על ידי דניאל שנא' °יומנין תלתא ביומא הוה ברייך על ברכוהי יכול משבא דניאל לעילה הוהלה ת"ל °כל קבל די הוה עביד מקדמת דנא יכול יתפלל לכל רוח שירצה כבר °בפירוש על ידי דניאל °יבין פתיחין ליה בעליתיה נגד ירושלם °יכול יהא °כורלין בבת אחת כבר בפורש ע"י דוד שנאמר °ערב ובקר וצהרים אשיחה ואהמה וגו' יכול ישמיע קולו בתפלתו כבר כפורש ע"י הנה שנאמר °רק שפתיה נעות וקולה לא ישמע יכול ישאל צרכיו ואח"כ יתפלל כבר כפורש ע"י שלמה שנאמר °לשמוע אל הרנה ואל [ג] התרנה הנה זו התפלה [ד] תתנה זו בקשה אין אומרים (ה) דברים אחר אמת ויציב כדי שיסמוך גאולה לתפלה אבל אם בא ליחר אחר תפלתו אפי' כסדר יום הכפורים אומר ורגרסינן בע"ז בפרק קמא* תניא רבי אליעזר אומר לעולם °ישאל אדם צרכיו ואחר כך יתפלל שנאמר °תפלה לעני כי יעטף ולפני ה' °ישפוך שיחו ואין שיחה אלא תפלה שנאמר °ויצא יצחק לשיח בשדה לפנות ערב ר' ידרשיע אומר לעולם יתפלל אדם יאחר כך יאשל צרכיו שנאמר °אשפוך לפניו שיחי צרתי לפניו אניד וחכמים אומרים לא כדברי זה ולא כדברי זה אלא אדם שואל צרכיו בשומע תפלה °אבר רב יהודה ברי' דרב שמואל בר שילת בשמיה דרב ע"ק שאמרו שואל אדם צרכיו בשומע תפלה אם בא ליכר בסוף כל ברכה וברכה בעין כל ברכה וברכה אומר אבר רב חייא בר אשי אבר רב ע"ק שאמרו שואל אדם צרכיו בשומע תפלה אם יש לו הולה בתוך ביתו אומר בברכת החורים אם צריך לפרנסה אומר בברכת השנים אבר ר' יהושע בן לוי ע"ק שאמרו שואל אדם צרכיו בשומע תפלה אם בא ליכר אחר תפלתו אפי' כסדר יוד"כ אומר ובהאי פירקא לקמן* אמרינן אבר רב יהודה לעולם אל יישאל אדם צרכיו

הגה"ה

(א) ואיתיה ברוחא ויכיר כל מתפללי שבעולם ויכיר כי לולי היה מדבר לפני מלך כבד ואם שואלים ממנו דבר יקר ואתה מקבל ריק ואתה ריק לפניו לכן יכול לו ויתפלל כדי שיהא מתפלל בכוונת הלב ויכיר כי לולי כן אין מתפללים כראוי ואפילו מעשה הנביאים ומעשה הצדיקים שבכל הדורות אינם ראיה לדברינו שהרי כל התפלות שהתקינו חכמי הדורות ונביאי מעשה שבכל הדורות ומפיהם נתקבלו ונתפשטו בישראל מפי סופרים ונביאים שהיו מתפללים בכוונת הלב ומפיהם נתקבלו ונתפשטו בישראל ולא מפי נביאים שהיו מתפללים בלא כוונת הלב ולא מפי חכמים שהיו מתפללים בלא כוונת הלב

ין משפט

א משי"ר מה, מפלה מוד"ם ב משי"ר מ"ו מפלה מוע"ם ג משי"ר קיד ופ"ה מהפלל, מוע"ת לא, ה משי"ר קיט ו משי"ר פ"ו מה, דעה מעין יח ה ת"ז"ש מ"ו מפלל, מוע"ת לא, ו משי"ר פ"ו מה, מפלה מוד"ם פ"ו ה

הערות חדרי (א) [גליון נפי כל כתבי פי' מהרש"ל]

הערות הב"ח (ב) ג"כ ב"ח ד"ה ואחר כך וכו' (ג) ג"כ ב"ח ד"ה ואיבעי להו

כל האומר תהלה לדוד שבע פעמים בכל יום מובטח לו שהוא בן העוה"ב ובגמ' אמרי' מ"ט לתלמיד ולימא לתנאי ממימי דלך דתמי' בתמניא אפי תלת מקום דתים ביה פתחו לתי יהך ליומא בל בשר תלת מקום דתים ביה קמרוניתא וכיון דשיקר לתירוצא הא מפני זה הפסוק נהוגים בו הקב"ה שהוא ג' מקרני רחמים ועד ביני כיסא לומרים הגלוים שלרוך ג' פעמים בכל יום מובטח לו שהוא בן העוה"ב ובגמ' אמרי' מ"ט לתלמיד ולימא לתנאי ממימי

רש"י תורה אור

צרכיו לא בשלש ראשונות א ולא בשלש אחרונות אלא באמצעיות אמר רב הונא ראשונות דומה לעבד שמסדר שבח לפני רבו ואמצעיות דומה לעבד שמבקש פרס מרבו אחרונות דומה לעבד שמקבל פרס מרבו ונפטר ותלך לו *דרש ר' שמלאי לעולם *יסדר אדם שבחו של מקום ואחר יתפלל *מנא לן ממשה דכתיב °ה' אלהים אתה החלות וגו' וכתיב בתריה °אעברה נא וארא וגו': ורסינן בפרק קמא* אמר רבי יוחנן בר אבינא °כל האומר ב תהלה לדוד בבל יום שלש פעמים מובטח לו שהוא בן העולם הבא: ורסינן בפרק כל כתבי הקדש* אמר ר' יוסי הלקן עם נמרי הלל בבל יום איני האמר מר הקורא הלל בבל יום הרי זה מתרף ומגדף כי קא אמרינן בפסוק רוממה אמרינן מאי ניהו: °תהלה לדוד עד כל הנשמה תהלל יה °והקינו רבנן למימר ברכה ד מקמייהו וברכה מבתריידהו ומאי ניהו ברוך שאמר וישתבח הלכך מיבעי ליה °לאיניש דלא לאשתעויי מבי מתחיל בברוך שאמר עד דמסיים [ליה] לשמעונה עשרה: ורסינן בפרק ראש השנה* א"ר אלעזר לעולם °יסדיר אדם את תפלתו ואחר כך יתפלל אמר רבא מסתברא מילתיה דר' אלעזר בברכות שבין ראש השנה ושל יוה"כ ושל פרקים אבל של שאר ימות השנה לא צריך וכמה הוא (ה) פרקים ה משלשים יום ולהלן: *אמר רב המנונא כמה הלבתא ניברחתה

איבא דמשמע מהני קראי דחנה דכתיב °ותנה היא מדברת על לבה אמר ר' אלעזר מכאן °למתפלל שצריך לכוין את לבו °רק שפתיה נעות אי אלעזר מכאן למתפלל שצריך שיתחוך בשפתיו °וקולה לא ישמע מכאן למתפלל שצריך שתהא תפלתו בלחש °ויחשבה עלי לשבורה מכאן שהשכור אסור להתפלל °ויאמר אליה עלי עד מתי תשתכרין א"ר אלעזר °מכאן לרואה דבר שאינו הגון בחבירו שצריך להוכיחו °ותען חנה ותאמר לא אדני אשה קשת רוח אנכי יין ושכר לא שתיתי מכאן לתלמיד שאין מורה בבר ואין בו שצריך להודיעו °ויען עלי ויאמר לכי לשלום אמר ר' אלעזר מכאן לתושיב את חבירו בדבר ואין בו שצריך לפייסו ולא עוד אלא שצריך לברכו שנאמר °ואלהי ישראל יתן את שלחך אשר שאלת מעמו °אני האשה הנצבת עמכה בזה א"ר יהושע בן לוי ו מכאן שאסור לישב ב' בד' אמות של תפלה: ורסינן בפרק הדר עם הנברי בחצרא* אמר רבה בר רב הונא שהיו אין יתפלל ואם התפלל אין תפלתו תפלה שבור אל יתפלל ואם התפלל תועבה היכי דמי שהיו תפלתו תפלה שבור אל יתפלל ואם התפלל תועבה היכי דמי שהיו ה שהיו שיכול לדבר בפני המלך שבור ב שאינו יכול לדבר בפני המלך: *החסידים הראשונים כו': מנא הני מילי א"ר יהושע בן לוי אמר קרא °אשרי יושבי ביתך עוד יהללוך סלה: אמר רבי יהושע בן לוי המתפלל צריך שישתה שעה אחת קודם תפלתו ושעה אחת אחר תפלתו קודם תפלתו כנגן שנאמר כוננו אשרי יושבי ביתך לאחר תפלתו מניין שנא' °אך צדיקים יודו לשמך ישבו ישרים את פניך: אפילו °המלך שואל בשלומו לא ישיבנו: אמר רב יוסף לא שנו אלא מלכי ישראל אבל מלכי עכו"ם פוסק מיתיבי ראה אנם בא כנגדו ראה קרון בא כנגדו לא יהא מפסיק ועולה אלא מקצר ועולה לא קשיא הא דאפשר לקצר והא דלא אפשר ' לקצר אפשר לקצר מקצר ואי לא ב מפסיק: *אפי' נחש כרוך על עקבו לא יפסיק: אמר רבינו ששת לא שנו א(א) נחש אבל עקבו פוסק ירושלמי* מ"ם דמרחא בתר דמרחא: אמר

בלבד שיתחיל ק"ש וברכותיה ויתפלל עם הצבור וחוזר ואומרה עם הצבור שלפניהם ולמחרתם שיתפלל עם הצבור ויכוין שתהא רגילה ויקבלנה עם הצבור שתהא רגילה ויקבלנה לפני המקום שתימחה מהלה ולא יוכל להתפלל עם הצבור וכיון שתקבו ברכה שלהם לין לו לשום בהם ומברכם אומר שתלילו בו ברכה שתהא ניזוק לאר לין לו להפסיק כלל וכן כתב הרב אלפסי ז"ל: **אני** התם הגלגה עמהם כזה ים מפרשים דתמה דכתיב עמהם כה"ג קל ילוך דתמצעע שתמת תיה רוצה ממט מפני שעלי לה היה רוצה ליבב בתוך ד' אמות שלה בעודה מתפללת ובוכל לומר עד דמדקלוני עלכם קל ילוך דעכם מעמט שהיה שומדת ומדקלמר עמה מעמט שהיה עומד גם הוא בתוך ד' אמות דתרבנו אמות עם מי שהוא על מלם ולפיכך אמרה עמהם ומשום הכי היה שומד מפני שתשר ליבב בתוך ד' אמות של תפלה שתשם"פ שתכהו ליבב לא תסרו לעמוד ותומרים הגלוים ז"ל דכי אמרי' שתשר ליבב בתוך ד' אמות של תפלה דוקא כשיהו קל"ש או תפלה שהיא תחנה ובירושלמי* מפרש דוקא שהם יכולים לכוין אבל אם אינם יכולים לכוין כגון שהם בדרך או בבית הרפואה או בבית האסורים וכיוצא בזה אינו חייב לכוין ואפילו הכי מצוה לכוין ואפילו הכי אם לא כיון יצא ידי חובתו ואין צריך לחזור ולהתפלל ואפילו הכי אם לא כוון צריך לחזור ולהתפלל ואפילו הכי אם לא כוון צריך לחזור ולהתפלל ואפילו הכי אם לא כוון

מרחיקין מקור חס ושלום לומר כן אלא מפני שהוא מדבר בשעת הסכנה ומתוך כך הוא מאריך בדבריו ומזכיר כל מה שיכול להזכיר ומרחיק כל מה שיכול להרחיק כדי שלא יבואו לידי ס

עין משפט

נר מצוה

רשי"

הגהות הב"ח

תרומת שם אנשי שם סמ"ק (א) מ"ע עשה של תורה לברך על הטוב והמטיב כשיגיע לו ב"ד לשון הרמב"ם ומצות עשה לברך אחר האכילה ברכה אחת גדולה על הארץ ועל המזון ועל הפירות ועל המחיה ועל הבנין ועל התורה ועל כל אחד ואחד מהם יש לו ברכה מיוחדת ואלו הן ברכת הזן ברכת הארץ בונה ירושלים טוב ומטיב ברכת המזון ברכת הפירות ברכת המחיה ברכת הבנין ברכת התורה ואלו הן שבע ברכות שבירך משה רבינו בתורה ויש לו לברך אחר כל אחד ואחד מהם ברכה מיוחדת ואלו הן

הרב נר"ו: **אלא** מיכאן היה נוהג מר"ן ז"ל לחזור מיד למקום שהתפלל תחלה ולהתיר עד קדושה ולהתי"ב רגה חוזר רגה עיזהר בתחלתו. **מתני'** המתפלל ועשה וכו' שלנוהו של תם כמיהו ולפיכך היה מדקדק ואמתחו לחזור לקל עמדת יצחק דהוה לי' כיון שחזרתי ולא היו שוחקין כל שכן שלא יחזור כל קהל עמדת יצחק ולא יחזור כל קהל עמדת יעקב ולא יחזור כל קהל עמדת משה ולא יחזור כל קהל עמדת אברהם ולא יחזור כל קהל עמדת אדם הראשון ולא יחזור כל קהל עמדת אדם הראשון ולא יחזור כל קהל עמדת אדם הראשון

חתת ז"ל שלין הן רבבי טהא כתוב להדן תנא ברכת בנבד ועדיין פסק זה צריך תלמוד ועיון מיהו לשולם נהגו כדעת רב אחת והנלוים ז"ל שחיתרים שלוט עוהא תנא ברכה לפיה שלוחן כל הסירות ועיקם פסק זה שהוא מקום שמקום אחד ואחיכ"ש יקח פרוסה לחתן ויבדך בא"י אמ"ה המוציא לחם מן הארץ על מיעוט הברכה ואיתמר יהיו לחם הסירות מחלקין על זה ואחיכ"ש ישתוק לו פרוסה לחתן ויקיל לו לגמר כדי שלא יהיה הבלה לבזוי לחם ממנה שבבר הוא קדם שחלה עליה קדושה הפירות וכבי"ע ז"ל כתב קיפוד לחתה בר' אזו ומסתר על זה מפני לשון אחר שלחתי שלוחים שלוט עוהא תנא ברכת בנבד ועדיין פסק זה צריך תלמוד ועיון מיהו לשולם נהגו כדעת רב אחת והנלוים ז"ל

ברכה מעל מ"אשי תקבתיה אמר רבא ילף אצלי
חכמה מ"ן מעיקרא וילמדנו ברכות כדי שלא יבא
לידי מעילה: אמר רב יהודה אמר שמואל
כל הנהנה מן העולם הזה בלא ברכה כאילו
גזלה נתנה מקדשי שמים שנאמר **ללה' הארץ**
ומלואה תבל וישבי בה: ר' לוי רמי כתיב
ללה' הארץ ומלואה וכתיב **להשמים שמים**
ללה' והארץ נתן לבני אדם לא קשיא כאן
קודם ברכה כאן לאחר ברכה אמר רב יהודה
אמר שמואל וכן אמר ר' יצחק וכן אמר ר'
יוחנן משום ר' שמעון בן יוחי אמר ר' אבדימי
ודוקא היכא א דחשש **בגרונו ושתי ליה על**
ידי אניגרון דהוי ליה שמן עיקר דתניא
החושש בגרונו לא יערענו בשמן (ו) אבל
נותן הוא שמן הרבה לתוך אניגרון ובולע
אבל היכא דאכיל ליה פת הפת הויא ליה עיקר ושמן מטל ותבן זה
הבלל בל שהוא עיקר ועמו מפלה מברך על העיקר ופוטר את המפלה ב ואי
שתי ליה משתיא אזוקי מזיק ליה ולא מברך עליה: ג **יקטרא דחמי רב**
יהודה אמר בורא פרי האדמה ורב נחמן אמר שהכל ומסתברא כרב נחמן
דלא רגילי אינשי לספויי קטרא והבין פסקו רבוותא וכן קמהא דשרשין
נמי שהכל דאמר שמואל קרא היינו וקמהא דשרשין עליהן שהכל
קורא ד **רב יהודה אמר בורא פרי האדמה ושמואל אמר שהכל והלכתא**
כשמואל

כאן קודם ברכה כתן לאחר ברכה פי' קודם ברכה לה' הארץ ומלואה אחר ברכה והארץ נתן לבני אדם ואחיכ"ש בפרק בל כתבי הקדש (לקמן קיט:). בגמרא הבאים על שלחן אבינו שלחן של הבי ובשהיו מאיחין לאחר היו אומרים לה' הארץ ומלואה ואשהיו מסלקין לאחר היו אומרים הבשמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם הוא מפני שי הטעם שמחמלה קודם שיברכו היה על הקבה"ש והיו אומרים לה' הארץ ומלואה ולאחר ברכה היו אומרים שמחה בעבי אדם והיכיצד אכלו מה שלכלו שבבר ברכו עליו בתחלה בך פי' רבינו יצחק הזקן ז"ל: **שאין** מברכין עליו ב"ש הענן דתניא ר' אלעזר בן יעקב אומר מנין לשותין קלי שאין מברכין עליו ב"ש הענן בתו על הגפן ועל פרי הגפן ועל תנובת השדה ועל ארץ חמדה טובה ורחבה שהרצית לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה רחם נא ה' אלהינו עלינו ועל עמך ישראל ועל ירושלים עירך ועל ציון משכן כבודך ועל מזבחך ועל היכלך ובנה ירושלים עיר הקדש במהרה בימינו והעלנו לתוכה ושמחנו בבנינה ונאכל מפריה ונשבע מטובה ונברכך עליה בקדושה ובטהרה (רות ב:) ואחר כך תאכלו ושבעתם וברכת את ה' אלהיך על הארץ הטובה אשר נתן לך על הארץ ועל המזון ועל הבית ועל המחיה ועל הכלכלה ועל הנפשות ועל החיים ועל הרחמים ועל התורה ועל הברית ועל כל מה שהיית עתיד לתת לנו ה' אלהינו ואלהי אבותינו ברכנו ה' אלהינו על הכל ועל הארץ ועל המזון ועל הפרי

ההיא ומתחלה הוא דר' כיון נולדי נפנים ואח"כ נעשה מילן וכ' יהודה ס"ל דכיון דלחוי למתלבל מכבד עליו כ"ש כהלכתה ומשמע לתוי שחוט מכבד עליו ללת שהכבל שחוט ברחוי ולהלכה עבשיו לת חיבי לחבדה דהכי ללת כדי שיעשה מלן נפיכ לחוי מכבד עליו ללת שהכבל.

ואומרים רבינו ירחם פחות מיחוד עם הקיבוץ שלהם שלין מברכין עליהם בורא פרי הגפן ללת שהכבל דלת נעשי להו חיבי תחלה ללת נדעה מי הפרי שנפנים ומבשיו עיקר לתיבה וכהב בעל הלכות גדולות ז"ל שהקיבוץ המיים בשותה רעים שלהם שלין נפיכ לברך עליו כ"ש כהלכה ומשמע לתוי שחוט מכבד עליו ללת שהכבל שחוט ברחוי ולהלכה עבשיו לת חיבי לחבדה דהכי ללת כדי שיעשה מלן נפיכ לחוי מכבד עליו ללת שהכבל.

ואומרים רבינו ירחם פחות מיחוד עם הקיבוץ שלהם שלין מברכין עליהם בורא פרי הגפן ולנטוף (כשנתבטל)[לין שהם מיהשיט מכבד עליהם כלל ולפילו שהכבל דכיון שהם מיהם מחוך מזוך [ת] מיהו ברלה שהם מיתוקין לותם בפה עד מיום תעים לו ד"ל שיכבד עליהם בפה"ע ביהו לו שהכבל דכיון שהם מיהשיט מכבד כלהה ממנהן דכ"ע ביהו לו שהכבל דכיון שהם מיהשיט מכבד עליהם בורא פרי הגפן כשוהם שהקיבוץ שלהם שלין מברכין

ישמעאל דאמרי תרוייהו כל שיש בו מחמשת המינין מברכין עליו בורא מיני מזונות א"ו הלכתא פ' חבין קדרא קורין לו ישבעאלים כובייז גופא (י) רב ישמאל דאמרי תרוייהו כל שהוא מחמשת המינין מברכין עליו בורא מיני מזונות ואותבינן עליהו דאמרי כל שהוא מחמשת מינין מברכין עליו בורא מיני מזונות דאלמא אורז לחודיה לא מברכינן עליה בורא מיני מזונות מהא דתניא *הכוסס את החמה מברך עליה בורא ב פרי האדמה מהנה אפאה ובישלה בזמן שהפרוסות קיימות בתחלה מברך עליו המוציא ולבסוף שיש ברכות ואם אין הפרוסות קיימות בתחלה מברך עליו בורא מיני מזונות ולבסוף ברכה אחת מעין שיש והכוסס את האורז מברך בפה"א שתנו אפאו ובישלו אע"פ שהפרוסות קיימות בתחלה מברך עליו ב"מ מזונות ולבסוף ברכה אחת מעין שלש וסלקא להו בתיובתא הלכך לגבי אורז כד מבשיל ליה בתחלה מברך בורא מיני מזונות ולבסוף בורא נפשות רבות בדה"ג* תני גבי אורז ולבסוף אינו מברך עליו ולא כלום וקיימא לן כרבל ולבסוף ולא כלום מברך בורא נפשות רבות והני מילי בדאיתיה לאורז בעיניה אבל על ידי תערובות לא ג' דקי"ל בה כרב ישמואל דאמרי תרוייהו כל שיש בו מחמשת המינין מברכים עליו בורא מיני מזונות דלא איתותב רב ושמואל אלא לענין כל שהוא מחמשת המינין דאיתיה בעיניה אבל כל שיש בו מחמשת המינין דליתיה בעיניה אלא ע"י תערובות לא איתותב הלכך קיל כיתיהו בהא דליבא מאן דפריש עלייהו ועיד רסוגיין כיתיהו ופת ד' דוחק בתחלה מברך ה' שהכל ולבסוף בורא נפשות רבית* וירחטא דמחזא בין דמפשי ביה קימחא ובין דלא מפשי ביה קימחא מברך עליו בורא מיני מזונות כרב ושמואל דאמרי תרוייהו כל שיש בו מחמשת המינין מברך עליו בורא מיני מזונות ולבסוף ברכה אחת מעין שלש: אמר רב יוסף האי חביצא אי אית ביה פירורין ו בזית מברך

דכשאין בירור חלה ולא מעשה קדירה דלאו מעשה קדירה בחלה גורלי מיני מזונות ולבסוף ברכה אחת מעין שלש וגורלי בחלה שהכל ולבסוף גורלי נפשות רבות ומיהו אי הדחיה לה בת אחת להעשיל דברי רב ושמואל ואלו ריחוים שהכניסה חיטם אבנה לה ביחוים נתתי ואשכר הכניסה כפשוטה דפת תורה ופת דוחק מברך עליה בהמ"ז שיכיר בה גורלי מיני מזונות ולבסוף ברכה אחת מעין שלש שיוכר יותר מאשר קדירה שבא ליתר מיני מזונות שתיכבר עליו בורא מיני מזונות כן הוא יכול ליזהר פת תורי ופת דוחק בחלה שהכל ולבסוף גורלי מיני מזונות ולבסוף ברכה אחת מעין שלש ומהדרא חלה אבי שתעון בעיבורה שהכניסה קדירה כבריותה לה רבה ליתר חלה גורלי מיני מזונות שיכיר עליו גורלי מיני מזונות ולבסוף ברכה אחת מעין שלש כמו שהכניסה קדירה לפרס שיש ביה כזית ממעשה קדירה עמהי חלה כמעשה קדירה לשנין ברכה דלשהוא מחכיר שיכיר עליו גורלי מיני מזונות ולבסוף ברכה אחת מעין שלש וכמו שהכניסה קדירה עמהי חלה כמעשה קדירה לשנין ברכה דלשהוא מחכיר שיכיר עליו גורלי מיני מזונות ולבסוף ברכה אחת מעין שלש: **הנך** לאחר מבריותא זו שלאחרי והוחזר לינן זה ואל שניהם חלה גורלי מיני מזונות על מעשה קדירה ולבסוף ולא כלום: **ופת** שבשלן מקצתות כגון פת בת שלוש וכיוצא בו גרלה שלין שהכל ולא כלום ולבסוף ברכה אחת מעין שלש ולגרלי בחלה שהכל ולבסוף גורלי נפשות רבות ומיהו אי הדחיה לה בת אחת להעשיל דברי רב ושמואל אלו ריחוים שהכניסה חיטם אבנה לה ביחוים נתתי ואשכר הכניסה כפשוטה דפת תורה ופת דוחק מברך עליה בהמ"ז שיכיר בה גורלי מיני מזונות ולבסוף ברכה אחת מעין שלש שיוכר יותר מאשר קדירה שבא ליתר מיני מזונות שתיכבר עליו בורא מיני מזונות כן הוא יכול ליזהר פת תורי ופת דוחק בחלה שהכל ולבסוף גורלי מיני מזונות ולבסוף ברכה אחת מעין שלש ומהדרא חלה אבי שתעון בעיבורה שהכניסה קדירה כבריותה לה רבה ליתר חלה גורלי מיני מזונות שיכיר עליו גורלי

הברייתה כן נמצן שהברכות קריאות הם: ומן הסם כיון שהם קריאות מברך עליהם המוציא ואפילו כ"ש לחן שהברכות קריאות מברך עליהם ברית תיני חזונות בין שהן כהם כיון שהיום קריאות וכיון הלכה כריב שבא שנאמר לפי זה שהברכות קריאות נעשה (ג) כאומרו שהברכות כיום(ג) הלא כתבתי בי"ב ריש פרק ג"ד ז"ל והכתי פרשה ז"ל הקשו עליו תוספות' ז"ל ואמר כי יתכן מנא תיתיל לה להיות היה עומד ותקריב מנחות בירושלים אומר כשהיו נוהגין לחם מן השרון ואחי שהיו נוהגין לחם מן הארץ ואחי שהיו נוהגין לחם מן הארץ ואחי שהיו נוהגין לחם מן הארץ

ומזה הטעם יש להתיר תוקי הבלוק מקרקעין בגלוח *(המגה) תמרי"ה ובגלוח (א) וימיעלוי"ם וכברני תמרי' שלח ע"פ שבגלוחן עבה מחלבה פסולין מן התלה ואין מברכין עליהם המוציא כיון שלא נשו מאוכה מחמלה לגת לגבל תוקן ולא לגשות מהם דרך פת כלל וכן כל כיוצא בזה (ב) לגבל בשעשאה בעגיני תע"פ שלא עשיום לאכילה מיהם מפני שבאין לאכילה בעגיני ויצא לגבל בשעשאה בשלר פת דפעמים שלא עשיום לאכילה בלל מלה והכי לתמרי' בגמ' (קו: ז): משנה מוכיחין עליה עשאה בעבין חייבת

נר מצוה

לגמרים ומקיים לכיון שמברכין עליה בורא מיני מזונות ואם קבע סעודתיה עילוה מברך עלה המוציא ושלש ברכות בר ומברא קבע עלה ובריך עלה המוציא ושלש ברכות אמר מר בר רב אשי ואמרי לה אמר מר בר רב אשי האי יהודאה דתמרי אמברך עליו שהבל מ"ט דעה ב בעלמא הוא ותמרי דעבדינהו מרימא מברך עליהן בורא פרי העץ מאי מעמא במלתיהו קיימי כרמעיקרא: שתיהא רב אמר שהבל ושמואל אמר בורא מיני מזונות אמר רב חסדא ולא פליגי הא בעבה והא ברבה עבה דלאכילה עבדי לה בורא מיני מזונות ורבה דלרפואה עבדי לה מברך שהבל: על יהורקות הוא אומר בורא פרי האדמה: *קתני יהורקות חומא דפת מה פת שנשתנו על ידי האור אף יהורקות שנשתנו ע"י האור אמר רבנאי משמיה דאביי זאת אומרת שלקות מברך עליהן ב"פ האדמה וקיימא לן הכי דהא רב ושמואל ור' יוחנן כולהו אמרי להו דשלקות ב"פ האדמה ותניא נמי הכי יוצאין בקרקע השרוי ובמבושל שלא נמוח דברי ר"מ ר' יוסי אומר יוצאים בקרקע השרוי אבל לא במבושל אעפ שלא נמוח ולא פליג רבי יוסי עליה דר"מ אלא במצה משום דבעינן מעם מצה ולימא אבל בעלמא *אפילו ר' יוסי מודה דשלקות בכלהיתהו קיימי ומברכינן עליהן בורא פרי האדמה ואפילו ג תומי וכרתי, קרא חייא וסלקא וכרוכא מברך עליהן בורא פרי האדמה ובר שליק להו מברך עליהו בורא פרי האדמה וכן כל מידי דלאו אורחיהו דאינשי למכלינהו בחיותייהו מברכינן עליהו שהבל ואי שליק להו מברכינן עליהו בורא פרי האדמה: אמר ר' חייא בר אבא אני ראיתי את רבי יוחנן שאכל זית מליח ובירך עליו תחלה וסוף שמעינן מינה דבל דהיכא דאיכא כזית

הקשיות שלהם קבעות ואינו מברך אלא טרפ מיני מזונות שאין קבעות כזה לסעוה שלא נעשה: **הא'** ובמשלו דתמרי מברכין עליו שהבל מלי מעמא דעה בעלמא הוא אית דמפרש דהוקו כשאינו בעין למחרתן דזשה הוא לגבל אם היה בעין לו דיינינן ליה זשה ומברך בורא פרי העץ ואין זה נכון דהא בהדיא למחרתן במסכת תענית בפרק הטור והרוטב (דף קכ:) נבי עגלה שלוש תשוב משקה אלא היולת מן הזיתים ומן הענבים בלבד ומלמדני עגלה לא תזיעי אלא בעלמא גבי בכרה כמי לא דיינינן להו אלא זיעה בעלמא ולא מברכין עליהם אלא שהבל: **שתיהא** רב אמר שהבל לית דמפרש שמואל אומר מקמח שבאים מרוכב לו כמי מקמח לחי שהבאין לוחו בחיים ומ"ם למחרתן אלם עבה לוחה עבה כמו שהוכ שיחה בפרק המוציא לחם ולחם כיסה רכה אלא בעלמא הוא לגבל לוחה להיתה אלא לרפואה שיכך שהבל והוא מקמח שבאים מרוכב לו כמי מקמח לחי שהבאין לוחו מעט קמח בלבד כמו שהוכ לעשות לוחה לרפואה מברך עליה שהבל ומאי דתמרי' רבה דלרפואה עבדי לה מברך שהבל לא קתמר מפני שאינו אוכל לוחה להיתה אלא לרפואה שיכך שהבל והוא מקמח שבאים מרוכב לו כמי מקמח לחי שהבאין לוחו אוכל לוחה (בשבת) לרפואה וכל המשקין הוא שוחה אלא (נ) ה"ק לא היתה רבה כמו שהוכ לעשותה לרפואה אלא עשויה לוחה לגהלה לוחו אוכל לוחה מברך עליה שהבל: **משנה** דבעינן טעם מלה ולימא ומיהה הוא זה שלאן אלא מעינו דבעינן טעם מלה אלא לחם עוני ומפרשים רבני לרפת ז"ל דבעינן טעם מלה עניה ולימא חו כיון שהוא מטולא היוא לה מלה עשיהם: **אפילו** ר' יוסי מודה דשלקות במילתיהו קיימי ומברך עליהם בפרי"ה וכל הריי"ה ז"ל ותמי' תומי וכרתי וכן דעת הגאונים ז"ל דמשני מברך שהבל עליהם בפרי"ה כשהם חיים הרי"ה כשהם מבושלים ובלאה שהבל עליהם הוא משום דתמרי' בגמ' (דף לה:) דלים רב חסדא בשם רבינו ומתו רב אלקות מברכין עליהם בפרי"ה ושואל מתמיה דר' יוחנן למר שלקות מברכין עליהם שהבל ואני אומר כל שהחלתו בפרי"ה שלק שהבל וכל שהחלתו שהבל שלק בפרי"ה [ד] [בגמרא כל שהחלתו שהבל שלק בפרי"ה] משכחת לה בקדרה חיה שלקה ובכוס פירות שהחלתה לחן נחלבן כמו שהן חיין וע"י שבישול הוא נחלבו ונמלאו החלתן לשלוחה ולפיכך מברך עליהם בפרי"ה שהיו ברכה אחרונה יותר גלוח שהחלתו בפרי"ה ושפו שהבל היכי משכחת לה ומהדרינן בתומי וכרתי שהחלתה נחלבים חיין ומברכין עליהם בפרי"ה לבל לאחר שלקתם חיים הטוכים כל כך ולפיכך נגעו מברכתם ואינו מברך עליהם אלא שהבל ותמי' עלה ביוחים דתומי וכרתי הטוכים יותר על יד שבישול זה כשהבאים אותם כשר לא עם דברים אחרים לבל בשהבאים אותם בשר ב"ם כמו שהחלתה נחלבים חיין ולא [ה] הכי אסקה (נ) הילכך בתומי וכרתי שהבל ומברכין עליהן בפרי"ה משום הבאתן בפרי"ה שהיו ברכה אחרונה ושמואל וכל האחרונים שהחלתן שלקות מברכין עליהם בפרי"ה ולא נהגו אותן חילוק בין שהחלתו שהבל שלק לשהחלתו שלק בפרי"ה לבל הכי הוא דתמרי' בגמ' (דף לה:) דלים רב חסדא דאמר ותמי' תומי וכרתי לגמרי דאמר ר' יוחנן דתמרי שלקות מברכין עליהם שהבל וכן אמר התוספות שהבל ולבסוף שהבל וכן דבר חסדא גנאה הוא דמ"מ הבי הוא ליה יחיד לגבי רבים ויחיד יהיבים הלכה כרבים ותמי' תומי וכרתי שהחלתו בפרי"ה שלקות מברכין בפרי"ה. ורבינו ברבי יוסף ז"ל תמהים דאמאי מברכין עליהם שהבל מפני שהם סימנים דרב חסדא לא נח לסתוך אם הרישונים לגמ לסבירא להו בתמי' ל"ה ור' יוחנן דתמרי שלקות מברכין עליהם שהבל וכן אמר התוספות שהבל ולבסוף שהבל וכן דעת הגאונים ז"ל ומסכים אני לדעתם ז"ל דתוקת מברכין עליהם שהבל וכן אמר התוספות שהבל ולבסוף שהבל וכן דעת הגאונים ז"ל ומסכים אני לדעתם ז"ל דתוקת מברכין עליהם שהבל וכן אמר התוספות שהבל ולבסוף שהבל וכן דעת הגאונים ז"ל ומסכים אני לדעתם ז"ל דתוקת

ישלשה דיעות אמרים בה דעת רבינו ז"ל שאין הבצה בת לסם לגמ מתחת דבר אחר ואם אוכל בשעת אכילה אין מברכין עליו אלא שהבל ואפילו אם אוכל בשעת אכילה לגמ שה

כזית בעי ברכה תחלה וסוף אבל היכא דליכא כזית תחלה בעי ברכה שאחר לאדם ליהנות מן העולם הזה כלום אל יברכה ולבסוף לא בעי ברכה: *אמר רב אשי כיון דהינן בי רב כהנא אמר לן האי חבשילא דסילקא קא מברך בורא פרי האדמה דליפתא א בורא מיני מזונות הדר אמר אידי ואידי בורא פרי הארבה והאי דשדי בה קמחא טפי לדבוקי בעלמא עבדי לה כומיא דסילקא ומיא דליפתא ומיא דשבתא כולהו בפה"א דקימא לן מיא דכולהו שלקי ככולהו שלקי דמיין: אמר רב חייא בר אשי אמר רב *פת הצנומה בקערה מברכין עליה המוציא ג דוקיפנא דרבי חייא דאמר הבל מזדים שצריך שחכמה ברכה עם הפת °מתקיף לה רבא מאי שנא צנומה דלא דבי כליא ברכה אפרוסה קא כליא אי הבי על הפת נמי כי כליא ברכה אפרוסה קא כליא אלא אמר רבא מברך ד ואחר כך בוצע [ה] (והלבתא כרבי חייא בר אשי) והלבתא [ו] (כר' חייא אריבא) דרבה איתמר

ובנחרת פריך נמה בייך עלה לכתוף והלה כשהוליה הגרעין (ה"ג לב) לית ליה שם פרי וכשהוא תבשיל לן הוה לן לברך עלה לכלכין ברכת שהכל מי אלא יברך הן השולם הזה (א) כלה ברכה לבל לכתוף לית ליה לן לברך ומתניתין דהכא כזית גמור שהקשה שהרי אכל כזית ברכתו אחרונה ואפילו אכל פחות מכזית אין מברכין עליו אלא בהמ"ז ומשני שאני הכא דאכל כזית בבת אחת ואין לו לאכול עוד ולא יברך אחריו אבל אכל כזית בכמה פעמים

תורה אור

ריש

איתמר הביאו לפניהם פתיתין ושלמין אמר רב הונא מברך על הפתיתין ופוטר את השלמין ורבי יוחנן אמר שלימה מצוה מן המובחר אבל פרוסה של חמים ושלימה מן השעורים דברי הכל מברך על הפרוסה של חמים ופוטר את השלמין של שעורים אמר רב נחמן בר יצחק וירא שמים בקיים את שתיהן כי האי דמר בריה דרבינא מניח פרוסה בתוך א שלימה ובוצע תני תנא קמיה דרב נחמן בר יצחק פרוסה ושלימה מניח פרוסה בתוך שלימה ובוצע אמר ליה מה שבח אמר ליה שלמן אמר ליה שלום אתה [ח] ושלום למשנתך ששמת שלום בין התרכידים אמר רב פפא הכל מודים בפסח שבינית פרוסה בתוך שלימה ובוצע מ"ט לחם עוני אמר רחבנא אמר ר' אבא ובשבת חייב לבצוע על שתי כברות מאי טעמא לחם משנה כתיב: אמר רב אשי כי תינן בי רב כהנא הוה שקיל תרתי ובצע חדא: רב אבי ורב אסי כי הוה מיקרע להו ריפתא דעיבורא בשבת מברכין עלייה המוציא אמרי הואיל ואתעביד ביה מצוה חדא נעביד ביה מצוה אחריתי: ואמר רב ^טטור ^ברוך טור ברוך אינו צריך לברך הביאו מלח הביאו לפתן צריך לברך ורו' יוחנן אמר אפי' הביאי ביראה לפתן הביאי ביראה אין צריך לברך גבינה לתיבי גבינה לתיבי צריך לברך ורב ששת אמר אפילו גבינה לתיבי אין צריך לברך דאמר רב יהודה אמר שמואל אסיר לאדם שיטעום כלים קודם שיתן מאכל לבהמתו שנא' ונתתי עשב בשדך לבהמתך והדר ואכלת ושבעת אמר רבה בר שמואל משום ר' חייא אין הבוצע ראשי לבצוע עד שיביאו מלח או לפתן לפני כל אחד ואחד רבה בר שביא איקלע לבי ריש

הביאו לכמיסם בתיבים ובלשון ארמי. ביראה לשון ירק כמו (ישעיה כו) ירקות יבלו. טור ברוך טור כלומר הביאו לו טור ברוך שאמר ולא הביאו לו מלח ברוך שאמר. גבינה לתיבי. לשון מתוקן כמו (שמואל ב יג) תבי נא לבבה. ורב ששת אמר אפילו

עד יחזמן ועל הטבילה **ועל הגפולה** נר מצוה

ריש גלותא אפיק ליה ריפתא בצעה לאלתר אמרו ליה הדר ברכ משבעתיה א אמר לה לית לית דין צריך בישׁ: **מתני'** *ביצד על פירות האילן בפה"א יצא ועל פירות הארץ בורא פרי העץ לא יצא ועל כולם אם אמר שהכל נהיה בדברו יצא *ועל דבר שאין גידולו מן הארץ אומר שהכל נהיה בדברו על הרוסין ועל הגובלות ועל הנובאי אומר שהכל נהיה בדברו רבי יהודה אומר כל שהוא אין מברכין עליו: **גמ'** ועל כולם אם אמר שהכל יצא. איתמר רב הונא אמר דין מן הפת יין ור' יוחנן אמר אפילו פת יין הלכתא

כרבי יוחנן: אמר רב *כל ברכה ב שאין בה הזכרת השם אינה ברכה ורבי יוחנן אמר כל ברכה שאין בה מלכות והזכרה השם אינה ברכה וקי"ל כרבי יוחנן דאמר בעינן הזכרת השם ומלכות: *יעל דבר שאין גידולו מן הארץ אומר שהכל: ת"ר ועל דבר שאין גידולו מן הארץ כגון בישר בהמה וחיה ועופות ודגים אומר שהכל נהיה בדברו על הפת שעפשה ועל היין שהקרים ועל תבשיל שעברה צורתו אומר שהכל נהיה בדברו על החלב ועל הגבינה ועל הביצים ועל הדגים ועל החמין ועל הגובלות ועל הנובאי אומר שהכל נהיה יהודה אומר כל שהוא אין מברכין עליו ועל הבלה ועל הזוטיה ועל כמהין ופטריות הוא אומר שהכל נהיה בדברו: **מתני'** היו לפניו *מיני דרבה רבי יהודה אומר אם יש ביניהם מינין שבעה עליו הוא מברך והכמיים אומרים מברך על אחת מהם שירצה: **גמ'** *אמר עולא מילתיה דרבי יהודה שנות כגון אתרוג ווית דר' יהודה סבר מין שבעה עדיף ורבנן סברי חביב עדיף *אבל בשאין ברכותיהן שוות דברי הכל מברך על זה והזהר ומברך על זה והזהר ד שירצה יקדים: אמר רב יוסף ואיתימא רבי יצחק כל המוקדם בפסוק זה הוא ה מוקדם לברכה *ארץ חטה ושעורה וגו': *רב חסדא ורב המנונא הוו יתבי בסעודתא אייתו לקמייהו תמרי ורמנני שקיל רב המנונא וברך אתמרי ברישא א"ל רב חסדא לא סבר לה מר להא דאמר רב יוסף ואיתימא רבי יצחק כל

ובפירוש נראה בגמרא שאם יש לפניו דבר שברכתו שהכל והוא שברכתו גורמת פרי שלאחריה שיש לו לברך תחלה בפה"א שהוא חשוב יותר מפני שהוא בורא כרכה פרטית וברכת שהכל היא בלשון הכי דמשמע הרי לתלמידי היאך יהיו יכולין לברך ברכה פרטית על כל אחד ואחד ואפילו הכי אמרינן בגמ' (ר' לג.) האומר

כשב"ם לא יצא ואין זה נכלה כמו"כ ר"ו לוגשא דאמר אין מברך על זה ומוזר ומברך ע"ז נמלכך (ה) ומר אלא כח שהמעמט דין הקדושה כלל אלא שאין האחד פוסר את חבירו ואין הכשון מוכח שבת אל מי לומר (ג) [לן] האחד פוסר את חבירו אלא ודאי על הקדושה כל שהוא פוסר לכל אחד כשאין ברכתיהן שוות וי"ב ושמע לא תאמן מי ז' ושמע לא תאמן כל כשאין ברכתיהן שוות אם מברך ברכה אחת שהכל והאחרים בפה"מ יכולין לצאת בברכה אחת שהכל בפה"מ אין יכולין לצאת בברכה אחת שהכל והאחרים בפה"מ יכולין לצאת בברכה אחת שהכל בפה"מ אין יכולין לצאת בברכה אחת שהכל בפה"מ אין יכולין לצאת בברכה אחת שהכל בפה"מ אין

כהם ללפף לה הפת ואע"ג כן אמר שיעון שטוען ברכה לבל תגע דא"כ מה הטמיעו רב פפא בזה והלא מצה שלישה שיש בה ד' טפחים פוטרתן ואין זה נכון כלל תגע דא"כ מה הטמיעו רב פפא בזה והלא מצה שלישה שיש בה ד' טפחים פוטרתן וכן פירש"י ז"ל בפרק ג' שהוא שיעור שעורו של עיגול (דף מ"ד) כיצד על הפת פוטר לה המפרפרת וכן שנינו בהדיא

נר מצוה

רש"י

תוספות הרא"ש

חדושי אגדות

ב מיי' פ"ב מהל' ברכות הי"ב, ג ומיי' פ"ג הי"ב, ד מיי' פ"ב הי"ג, ה מיי' פ"ג הי"ג, ו מיי' פ"ב הי"ד, ז מיי' פ"ג הי"ד, ח מיי' פ"ב הי"ה, ט מיי' פ"ג הי"ה, י מיי' פ"ב הי"ו, יא מיי' פ"ג הי"ו, יב מיי' פ"ב הי"ז, יג מיי' פ"ג הי"ז, יד מיי' פ"ב הי"ח, טו מיי' פ"ג הי"ח, טז מיי' פ"ב הי"ט, יז מיי' פ"ג הי"ט, יח מיי' פ"ב הכ"א, יט מיי' פ"ג הכ"א, כ מיי' פ"ב הכ"ב, כא מיי' פ"ג הכ"ב, כב מיי' פ"ב הכ"ג, כג מיי' פ"ג הכ"ג, כד מיי' פ"ב הכ"ד, כה מיי' פ"ג הכ"ד, כו מיי' פ"ב הכ"ה, כז מיי' פ"ג הכ"ה, כח מיי' פ"ב הכ"ו, כט מיי' פ"ג הכ"ו, ל מיי' פ"ב הכ"ז, לא מיי' פ"ג הכ"ז, לב מיי' פ"ב הכ"ח, לג מיי' פ"ג הכ"ח, לד מיי' פ"ב הכ"ט, לה מיי' פ"ג הכ"ט, לו מיי' פ"ב הל' ל, לז מיי' פ"ג הל' ל, לח מיי' פ"ב הל' לא, לט מיי' פ"ג הל' לא, מ מיי' פ"ב הל' לב, מא מיי' פ"ג הל' לב, מב מיי' פ"ב הל' לג, מג מיי' פ"ג הל' לג, מד מיי' פ"ב הל' לד, מה מיי' פ"ג הל' לד, מו מיי' פ"ב הל' לה, מז מיי' פ"ג הל' לה, מח מיי' פ"ב הל' לו, מט מיי' פ"ג הל' לו, נ מיי' פ"ב הל' לז, נא מיי' פ"ג הל' לז, נב מיי' פ"ב הל' לח, נג מיי' פ"ג הל' לח, נד מיי' פ"ב הל' לט, נה מיי' פ"ג הל' לט, נו מיי' פ"ב הל' מ, נז מיי' פ"ג הל' מ, נח מיי' פ"ב הל' מא, נט מיי' פ"ג הל' מא, ס מיי' פ"ב הל' מב, סא מיי' פ"ג הל' מב, סב מיי' פ"ב הל' מג, סג מיי' פ"ג הל' מג, סד מיי' פ"ב הל' מד, סה מיי' פ"ג הל' מד, סו מיי' פ"ב הל' מה, סז מיי' פ"ג הל' מה, סח מיי' פ"ב הל' מו, סט מיי' פ"ג הל' מו, ע מיי' פ"ב הל' מז, עא מיי' פ"ג הל' מז, עב מיי' פ"ב הל' מח, עג מיי' פ"ג הל' מח, עד מיי' פ"ב הל' מט, עה מיי' פ"ג הל' מט, עו מיי' פ"ב הל' נ, עז מיי' פ"ג הל' נ, עח מיי' פ"ב הל' נא, עט מיי' פ"ג הל' נא, פ מיי' פ"ב הל' נב, פא מיי' פ"ג הל' נב, פב מיי' פ"ב הל' נג, פג מיי' פ"ג הל' נג, פד מיי' פ"ב הל' נד, פה מיי' פ"ג הל' נד, פו מיי' פ"ב הל' נה, פז מיי' פ"ג הל' נה, פח מיי' פ"ב הל' נו, פט מיי' פ"ג הל' נו, צ מיי' פ"ב הל' נז, צא מיי' פ"ג הל' נז, צב מיי' פ"ב הל' נח, צג מיי' פ"ג הל' נח, צד מיי' פ"ב הל' נט, צה מיי' פ"ג הל' נט, צו מיי' פ"ב הל' ס, צז מיי' פ"ג הל' ס, צח מיי' פ"ב הל' סא, צט מיי' פ"ג הל' סא, ק מיי' פ"ב הל' סב, קא מיי' פ"ג הל' סב, קב מיי' פ"ב הל' סג, קג מיי' פ"ג הל' סג, קד מיי' פ"ב הל' סד, קה מיי' פ"ג הל' סד, קו מיי' פ"ב הל' סה, קז מיי' פ"ג הל' סה, קח מיי' פ"ב הל' סו, קט מיי' פ"ג הל' סו, ר מיי' פ"ב הל' סז, רא מיי' פ"ג הל' סז, רב מיי' פ"ב הל' סח, רג מיי' פ"ג הל' סח, רד מיי' פ"ב הל' סט, רה מיי' פ"ג הל' סט, רו מיי' פ"ב הל' ע, רז מיי' פ"ג הל' ע, רח מיי' פ"ב הל' עא, רט מיי' פ"ג הל' עא, ש מיי' פ"ב הל' עב, שא מיי' פ"ג הל' עב, שב מיי' פ"ב הל' עג, שג מיי' פ"ג הל' עג, שד מיי' פ"ב הל' עד, שה מיי' פ"ג הל' עד, שו מיי' פ"ב הל' עה, שז מיי' פ"ג הל' עה, שח מיי' פ"ב הל' עו, שט מיי' פ"ג הל' עו, ת מיי' פ"ב הל' עז, תא מיי' פ"ג הל' עז, תב מיי' פ"ב הל' עח, תג מיי' פ"ג הל' עח, תד מיי' פ"ב הל' עט, תה מיי' פ"ג הל' עט, תו מיי' פ"ב הל' פ, תז מיי' פ"ג הל' פ, תח מיי' פ"ב הל' פא, תט מיי' פ"ג הל' פא, תי מיי' פ"ב הל' פב, תיא מיי' פ"ג הל' פב, תיב מיי' פ"ב הל' פג, תיג מיי' פ"ג הל' פג, תיד מיי' פ"ב הל' פד, תיה מיי' פ"ג הל' פד, תיו מיי' פ"ב הל' פה, תיז מיי' פ"ג הל' פה, תיח מיי' פ"ב הל' פו, תיט מיי' פ"ג הל' פו, תכ מיי' פ"ב הל' פז, תכא מיי' פ"ג הל' פז, תכב מיי' פ"ב הל' פח, תכג מיי' פ"ג הל' פח, תכד מיי' פ"ב הל' פט, תכה מיי' פ"ג הל' פט, תכו מיי' פ"ב הל' צ, תכז מיי' פ"ג הל' צ, תכח מיי' פ"ב הל' צא, תכט מיי' פ"ג הל' צא, תל מיי' פ"ב הל' צב, תלא מיי' פ"ג הל' צב, תלב מיי' פ"ב הל' צג, תלג מיי' פ"ג הל' צג, תלד מיי' פ"ב הל' צד, תלה מיי' פ"ג הל' צד, תלו מיי' פ"ב הל' צה, תלז מיי' פ"ג הל' צה, תלח מיי' פ"ב הל' צו, תלט מיי' פ"ג הל' צו, תמ מיי' פ"ב הל' צז, תמא מיי' פ"ג הל' צז, תמב מיי' פ"ב הל' צח, תמג מיי' פ"ג הל' צח, תמד מיי' פ"ב הל' צט, תמה מיי' פ"ג הל' צט, תמו מיי' פ"ב הל' ק, תמז מיי' פ"ג הל' ק, תמח מיי' פ"ב הל' קא, תמט מיי' פ"ג הל' קא, תנ מיי' פ"ב הל' קב, תנא מיי' פ"ג הל' קב, תנב מיי' פ"ב הל' קג, תנג מיי' פ"ג הל' קג, תנד מיי' פ"ב הל' קד, תנה מיי' פ"ג הל' קד, תנו מיי' פ"ב הל' קה, תנז מיי' פ"ג הל' קה, תנח מיי' פ"ב הל' קו, תנט מיי' פ"ג הל' קו, תס מיי' פ"ב הל' קז, תסא מיי' פ"ג הל' קז, תסב מיי' פ"ב הל' קח, תסג מיי' פ"ג הל' קח, תסד מיי' פ"ב הל' קט, תסה מיי' פ"ג הל' קט, תסו מיי' פ"ב הל' קי, תסז מיי' פ"ג הל' קי, תסח מיי' פ"ב הל' קיא, תסט מיי' פ"ג הל' קיא, תע מיי' פ"ב הל' קיב, תעא מיי' פ"ג הל' קיב, תעב מיי' פ"ב הל' קיג, תעג מיי' פ"ג הל' קיג, תעד מיי' פ"ב הל' קיד, תעה מיי' פ"ג הל' קיד, תעו מיי' פ"ב הל' קטו, תעז מיי' פ"ג הל' קטו, תעח מיי' פ"ב הל' קטז, תעט מיי' פ"ג הל' קטז, תפ מיי' פ"ב הל' קיז, תפא מיי' פ"ג הל' קיז, תפב מיי' פ"ב הל' קיח, תפג מיי' פ"ג הל' קיח, תפד מיי' פ"ב הל' קיט, תפה מיי' פ"ג הל' קיט, תפו מיי' פ"ב הל' קכ, תפז מיי' פ"ג הל' קכ, תפח מיי' פ"ב הל' קכא, תפט מיי' פ"ג הל' קכא, תצ מיי' פ"ב הל' קכב, תצא מיי' פ"ג הל' קכב, תצב מיי' פ"ב הל' קכג, תצג מיי' פ"ג הל' קכג, תצד מיי' פ"ב הל' קכד, תצה מיי' פ"ג הל' קכד, תצו מיי' פ"ב הל' קכה, תצז מיי' פ"ג הל' קכה, תצח מיי' פ"ב הל' קכו, תצט מיי' פ"ג הל' קכו, תק מיי' פ"ב הל' קכז, תקא מיי' פ"ג הל' קכז, תקב מיי' פ"ב הל' קכח, תקג מיי' פ"ג הל' קכח, תקד מיי' פ"ב הל' קכט, תקה מיי' פ"ג הל' קכט, תקו מיי' פ"ב הל' קל, תקז מיי' פ"ג הל' קל, תקח מיי' פ"ב הל' קלא, תקט מיי' פ"ג הל' קלא, תקי מיי' פ"ב הל' קלב, תקיא מיי' פ"ג הל' קלב, תקיב מיי' פ"ב הל' קלג, תקיג מיי' פ"ג הל' קלג, תקיד מיי' פ"ב הל' קלד, תקיה מיי' פ"ג הל' קלד, תקיו מיי' פ"ב הל' קלה, תקיז מיי' פ"ג הל' קלה, תקיח מיי' פ"ב הל' קלו, תקיט מיי' פ"ג הל' קלו, תקכ מיי' פ"ב הל' קלז, תקכא מיי' פ"ג הל' קלז, תקכב מיי' פ"ב הל' קלח, תקכג מיי' פ"ג הל' קלח, תקכד מיי' פ"ב הל' קלט, תקכה מיי' פ"ג הל' קלט, תקכו מיי' פ"ב הל' קמ, תקכז מיי' פ"ג הל' קמ, תקכח מיי' פ"ב הל' קמא, תקכט מיי' פ"ג הל' קמא, תקל מיי' פ"ב הל' קמב, תקלא מיי' פ"ג הל' קמב, תקלב מיי' פ"ב הל' קמג, תקלג מיי' פ"ג הל' קמג, תקלד מיי' פ"ב הל' קמד, תקלה מיי' פ"ג הל' קמד, תקלו מיי' פ"ב הל' קמה, תקלז מיי' פ"ג הל' קמה, תקלח מיי' פ"ב הל' קמו, תקלט מיי' פ"ג הל' קמו, תקמ מיי' פ"ב הל' קמז, תקמא מיי' פ"ג הל' קמז, תקמב מיי' פ"ב הל' קמח, תקמג מיי' פ"ג הל' קמח, תקמד מיי' פ"ב הל' קמט, תקמה מיי' פ"ג הל' קמט, תקמו מיי' פ"ב הל' קנ, תקמז מיי' פ"ג הל' קנ, תקמח מיי' פ"ב הל' קנא, תקמט מיי' פ"ג הל' קנא, תקנ מיי' פ"ב הל' קנב, תקנא מיי' פ"ג הל' קנב, תקנב מיי' פ"ב הל' קנג, תקנג מיי' פ"ג הל' קנג, תקנד מיי' פ"ב הל' קנד, תקנה מיי' פ"ג הל' קנד, תקנו מיי' פ"ב הל' קנה, תקנז מיי' פ"ג הל' קנה, תקנח מיי' פ"ב הל' קנו, תקנט מיי' פ"ג הל' קנו, תקס מיי' פ"ב הל' קנז, תקסא מיי' פ"ג הל' קנז, תקסב מיי' פ"ב הל' קנח, תקסג מיי' פ"ג הל' קנח, תקסד מיי' פ"ב הל' קנט, תקסה מיי' פ"ג הל' קנט, תקסו מיי' פ"ב הל' קס, תקסז מיי' פ"ג הל' קס, תקסח מיי' פ"ב הל' קסא, תקסט מיי' פ"ג הל' קסא, תקע מיי' פ"ב הל' קסב, תקעא מיי' פ"ג הל' קסב, תקעב מיי' פ"ב הל' קסג, תקעג מיי' פ"ג הל' קסג, תקעד מיי' פ"ב הל' קסד, תקעה מיי' פ"ג הל' קסד, תקעו מיי' פ"ב הל' קסה, תקעז מיי' פ"ג הל' קסה, תקעח מיי' פ"ב הל' קסו, תקעט מיי' פ"ג הל' קסו, תקפ מיי' פ"ב הל' קסז, תקפא מיי' פ"ג הל' קסז, תקפב מיי' פ"ב הל' קסח, תקפג מיי' פ"ג הל' קסח, תקפד מיי' פ"ב הל' קסט, תקפה מיי' פ"ג הל' קסט, תקפו מיי' פ"ב הל' קע, תקפז מיי' פ"ג הל' קע, תקפח מיי' פ"ב הל' קעא, תקפט מיי' פ"ג הל' קעא, תקצ מיי' פ"ב הל' קעב, תקצא מיי' פ"ג הל' קעב, תקצב מיי' פ"ב הל' קעג, תקצג מיי' פ"ג הל' קעג, תקצד מיי' פ"ב הל' קעד, תקצה מיי' פ"ג הל' קעד, תקצו מיי' פ"ב הל' קעה, תקצז מיי' פ"ג הל' קעה, תקצח מיי' פ"ב הל' קעו, תקצט מיי' פ"ג הל' קעו, תר מיי' פ"ב הל' קעז, תרא מיי' פ"ג הל' קעז, תרב מיי' פ"ב הל' קעח, תרג מיי' פ"ג הל' קעח, תרד מיי' פ"ב הל' קעט, תרה מיי' פ"ג הל' קעט, תרו מיי' פ"ב הל' קפ, תרז מיי' פ"ג הל' קפ, תרח מיי' פ"ב הל' קפא, תרט מיי' פ"ג הל' קפא, תרי מיי' פ"ב הל' קפב, תריא מיי' פ"ג הל' קפב, תריב מיי' פ"ב הל' קפג, תריג מיי' פ"ג הל' קפג, תריד מיי' פ"ב הל' קפד, תריה מיי' פ"ג הל' קפד, תריו מיי' פ"ב הל' קפה, תריז מיי' פ"ג הל' קפה, תריח מיי' פ"ב הל' קפו, תריט מיי' פ"ג הל' קפו, תרכ מיי' פ"ב הל' קפז, תרכא מיי' פ"ג הל' קפז, תרכב מיי' פ"ב הל' קפח, תרכג מיי' פ"ג הל' קפח, תרכד מיי' פ"ב הל' קפט, תרכה מיי' פ"ג הל' קפט, תרכו מיי' פ"ב הל' קצ, תרכז מיי' פ"ג הל' קצ, תרכח מיי' פ"ב הל' קצא, תרכט מיי' פ"ג הל' קצא, תרל מיי' פ"ב הל' קצב, תרלא מיי' פ"ג הל' קצב, תרלב מיי' פ"ב הל' קצג, תרלג מיי' פ"ג הל' קצג, תרלד מיי' פ"ב הל' קצד, תרלה מיי' פ"ג הל' קצד, תרלו מיי' פ"ב הל' קצה, תרלז מיי' פ"ג הל' קצה, תרלח מיי' פ"ב הל' קצו, תרלט מיי' פ"ג הל' קצו, תרמ מיי' פ"ב הל' קצז, תרמא מיי' פ"ג הל' קצז, תרמב מיי' פ"ב הל' קצח, תרמג מיי' פ"ג הל' קצח, תרמד מיי' פ"ב הל' קצט, תרמה מיי' פ"ג הל' קצט, תרמו מיי' פ"ב הל' ר, תרמז מיי' פ"ג הל' ר, תרמח מיי' פ"ב הל' רא, תרמט מיי' פ"ג הל' רא, תרנ מיי' פ"ב הל' רב, תרנא מיי' פ"ג הל' רב, תרנב מיי' פ"ב הל' רג, תרנג מיי' פ"ג הל' רג, תרנד מיי' פ"ב הל' רד, תרנה מיי' פ"ג הל' רד, תרנו מיי' פ"ב הל' רה, תרנז מיי' פ"ג הל' רה, תרנח מיי' פ"ב הל' רו, תרנט מיי' פ"ג הל' רו, תרס מיי' פ"ב הל' רז, תרסא מיי' פ"ג הל' רז, תרסב מיי' פ"ב הל' רח, תרסג מיי' פ"ג הל' רח, תרסד מיי' פ"ב הל' רט, תרסה מיי' פ"ג הל' רט, תרסו מיי' פ"ב הל' ש, תרסז מיי' פ"ג הל' ש, תרסח מיי' פ"ב הל' שא, תרסט מיי' פ"ג הל' שא, תרע מיי' פ"ב הל' שב, תרעא מיי' פ"ג הל' שב, תרעב מיי' פ"ב הל' שג, תרעג מיי' פ"ג הל' שג, תרעד מיי' פ"ב הל' שד, תרעה מיי' פ"ג הל' שד, תרעו מיי' פ"ב הל' שה, תרעז מיי' פ"ג הל' שה, תרעח מיי' פ"ב הל' שו, תרעט מיי' פ"ג הל' שו, תרפ מיי' פ"ב הל' שז, תרפא מיי' פ"ג הל' שז, תרפב מיי' פ"ב הל' שח, תרפג מיי' פ"ג הל' שח, תרפד מיי' פ"ב הל' שט, תרפה מיי' פ"ג הל' שט, תרפו מיי' פ"ב הל' שי, תרפז מיי' פ"ג הל' שי, תרפח מיי' פ"ב הל' שיא, תרפט מיי' פ"ג הל' שיא, תרצ מיי' פ"ב הל' שיב, תרצא מיי' פ"ג הל' שיב, תרצב מיי' פ"ב הל' שיג, תרצג מיי' פ"ג הל' שיג, תרצד מיי' פ"ב הל' שיד, תרצה מיי' פ"ג הל' שיד, תרצו מיי' פ"ב הל' שטו, תרצז מיי' פ"ג הל' שטו, תרצח מיי' פ"ב הל' שטז, תרצט מיי' פ"ג הל' שטז, תרק מיי' פ"ב הל' שיז, תרקא מיי' פ"ג הל' שיז, תרקב מיי' פ"ב הל' שיח, תרקג מיי' פ"ג הל' שיח, תרקד מיי' פ"ב הל' שיט, תרקה מיי' פ"ג הל' שיט, תרקו מיי' פ"ב הל' שכ, תרקז מיי' פ"ג הל' שכ, תרקח מיי' פ"ב הל' שכא, תרקט מיי' פ"ג הל' שכא, תרכ מיי' פ"ב הל' שכב, תרכא מיי' פ"ג הל' שכב, תרכב מיי' פ"ב הל' שכג, תרכג מיי' פ"ג הל' שכג, תרכד מיי' פ"ב הל' שכד, תרכה מיי' פ"ג הל' שכד, תרכו מיי' פ"ב הל' שכה, תרכז מיי' פ"ג הל' שכה, תרכח מיי' פ"ב הל' שכו, תרכט מיי' פ"ג הל' שכו, תרל מיי' פ"ב הל' שכז, תרלא מיי' פ"ג הל' שכז, תרלב מיי' פ"ב הל' שכח, תרלג מיי' פ"ג הל' שכח, תרלד מיי' פ"ב הל' שכט, תרלה מיי' פ"ג הל' שכט, תרלו מיי' פ"ב הל' של, תרלז מיי' פ"ג הל' של, תרלח מיי' פ"ב הל' שלא, תרלט מיי' פ"ג הל' שלא, תרמ מיי' פ"ב הל' שלב, תרמא מיי' פ"ג הל' שלב, תרמב מיי' פ"ב הל' שלג, תרמג מיי' פ"ג הל' שלג, תרמד מיי' פ"ב הל' שלד, תרמה מיי' פ"ג הל' שלד, תרמו מיי' פ"ב הל' שלה, תרמז מיי' פ"ג הל' שלה, תרמח מיי' פ"ב הל' שלו, תרמט מיי' פ"ג הל' שלו, תרנ מיי' פ"ב הל' שלז, תרנא מיי' פ"ג הל' שלז, תרנב מיי' פ"ב הל' שלח, תרנג מיי' פ"ג הל' שלח, תרנד מיי' פ"ב הל' שלט, תרנה מיי' פ"ג הל' שלט, תרנו מיי' פ"ב הל' שמ, תרנז מיי' פ"ג הל' שמ, תרנח מיי' פ"ב הל' שמא, תרנט מיי' פ"ג הל' שמא, תרס מיי' פ"ב הל' שמב, תרסא מיי' פ"ג הל' שמב, תרסב מיי' פ"ב הל' שמג, תרסג מיי' פ"ג הל' שמג, תרסד מיי' פ"ב הל' שמד, תרסה מיי' פ"ג הל' שמד, תרסו מיי' פ"ב הל' שמה, תרסז מיי' פ"ג הל' שמה, תרסח מיי' פ"ב הל' שמו, תרסט מיי' פ"ג הל' שמו, תרע מיי' פ"ב הל' שמז, תרעא מיי' פ"ג הל' שמז, תרעב מיי' פ"ב הל' שמח, תרעג מיי' פ"ג הל' שמח, תרעד מיי' פ"ב הל' שמט, תרעה מיי' פ"ג הל' שמט, תרעו מיי' פ"ב הל' שנ, תרעז מיי' פ"ג הל' שנ, תרעח מיי' פ"ב הל' שנא, תרעט מיי' פ"ג הל' שנא, תרפ מיי' פ"ב הל' שנב, תרפא מיי' פ"ג הל' שנב, תרפב מיי' פ"ב הל' שנג, תרפג מיי' פ"ג הל' שנג, תרפד מיי' פ"ב הל' שנד, תרפה מיי' פ"ג הל' שנד, תרפו מיי' פ"ב הל' שנה, תרפז מיי' פ"ג הל' שנה, תרפח מיי' פ"ב הל' שנו, תרפט מיי' פ"ג הל' שנו, תרצ מיי' פ"ב הל' שנז, תרצא מיי' פ"ג הל' שנז, תרצב מיי' פ"ב הל' שנח, תרצג מיי' פ"ג הל' שנח, תרצד מיי' פ"ב הל' שנט, תרצה מיי' פ"ג הל' שנט, תרצו מיי' פ"ב הל' שס, תרצז מיי' פ"ג הל' שס, תרצח מיי' פ"ב הל' שסא, תרצט מיי' פ"ג הל' שסא, תרק מיי' פ"ב הל' שסב, תרקא מיי' פ"ג הל' שסב, תרקב מיי' פ"ב הל' שסג, תרקג מיי' פ"ג הל' שסג, תרקד מיי' פ"ב הל' שסד, תרקה מיי' פ"ג הל' שסד, תרקו מיי' פ"ב הל' שסה, תרקז מיי' פ"ג הל' שסה, תרקח מיי' פ"ב הל' שסו, תרקט מיי' פ"ג הל' שסו, תרכ מיי' פ"ב הל' שסז, תרכא מיי' פ"ג הל' שסז, תרכב מיי' פ"ב הל' שסח, תרכג מיי' פ"ג הל' שסח, תרכד מיי' פ"ב הל' שסט, תרכה מיי' פ"ג הל' שסט, תרכו מיי' פ"ב הל' שע, תרכז מיי' פ"ג הל' שע, תרכח מיי' פ"ב הל' שעא, תרכט מיי' פ"ג הל' שעא, תרל מיי' פ"ב הל' שעב, תרלא מיי' פ"ג הל' שעב, תרלב מיי' פ"ב הל' שעג, תרלג מיי' פ"ג הל' שעג, תרלד מיי' פ"ב הל' שעד, תרלה מיי' פ"ג הל' שעד, תרלו מיי' פ"ב הל' שעה, תרלז מיי' פ"ג הל' שעה, תרלח מיי' פ"ב הל' שעו, תרלט מיי' פ"ג הל' שעו, תרמ מיי' פ"ב הל' שעז, תרמא מיי' פ"ג הל' שעז, תרמב מיי' פ"ב הל' שעח, תרמג מיי' פ"ג הל' שעח, תרמד מיי' פ"ב הל' שעט, תרמה מיי' פ"ג הל' שעט, תרמו מיי' פ"ב הל' שפ, תרמז מיי' פ"ג הל' שפ, תרמח מיי' פ"ב הל' שפא, תרמט מיי' פ"ג הל' שפא, תרנ מיי' פ"ב הל' שפב, תרנא מיי' פ"ג הל' שפב, תרנב מיי' פ"ב הל' שפג, תרנג מיי' פ"ג הל' שפג, תרנד מיי' פ"ב הל' שפד, תרנה מיי' פ"ג הל' שפד, תרנו מיי' פ"ב הל' שפה, תרנז מיי' פ"ג הל' שפה, תרנח מיי' פ"ב הל' שפו, תרנט מיי' פ"ג הל' שפו, תרס מיי' פ"ב הל' שפז, תרסא מיי' פ"ג הל' שפז, תרסב מיי' פ"ב הל' שפח, תרסג מיי' פ"ג הל' שפח, תרסד מיי' פ"ב הל' שפט, תרסה מיי' פ"ג הל' שפט, תרסו מיי' פ"ב הל' שצ, תרסז מיי' פ"ג הל' שצ, תרסח מיי' פ"ב הל' שצא, תרסט מיי' פ"ג הל' שצא, תרע מיי' פ"ב הל' שצב, תרעא מיי' פ"ג הל' שצב, תרעב מיי' פ"ב הל' שצג, תרעג מיי' פ"ג הל' שצג, תרעד מיי' פ"ב הל' שצד, תרעה מיי' פ"ג הל' שצד, תרעו מיי' פ"ב הל' שצה, תרעז מיי' פ"ג הל' שצה, תרעח מיי' פ"ב הל' שצו, תרעט מיי' פ"ג הל' שצו, תרפ מיי' פ"ב הל' שצז, תרפא מיי' פ"ג הל' שצז, תרפב מיי' פ"ב הל' שצח, תרפג מיי' פ"ג הל' שצח, תרפד מיי' פ"ב הל' שצט, תרפה מיי' פ"ג הל' שצט, תרפו מיי' פ"ב הל' שק, תרפז מיי' פ"ג הל' שק, תרפח מיי' פ"ב הל' שקא, תרפט מיי' פ"ג הל' שקא, תרצ מיי' פ"ב הל' שקב, תרצא מיי' פ"ג הל' שקב, תרצב מיי' פ"ב הל' שקג, תרצג מיי' פ"ג הל' שקג, תרצד מיי' פ"ב הל' שקד, תרצה מיי' פ"ג הל' שקד, תרצו מיי' פ"ב הל' שקה, תרצז מיי' פ"ג הל' שקה, תרצח מיי' פ"ב הל' שקו, תרצט מיי' פ"ג הל' שקו, תרק מיי' פ"ב הל' שקז, תרקא מיי' פ"ג הל' שקז, תרקב מיי' פ"ב הל' שקח, תרקג מיי' פ"ג הל' שקח, תרקד מיי' פ"ב הל' שקט, תרקה מיי' פ"ג הל' שקט, תרקו מיי' פ"ב הל' שקי, תרקז מיי' פ"ג הל' שקי, תרקח מיי' פ"ב הל' שקיא, תרקט מיי' פ"ג הל' שקיא, תרכ מיי' פ"ב הל' שקיב, תרכא מיי' פ"ג הל' שקיב, תרכב מיי' פ"ב הל' שקיג, תרכג מיי' פ"ג הל' שקיג, תרכד מיי' פ"ב הל' שקיד, תרכה מיי' פ"ג הל' שקיד, תרכו מיי' פ"ב הל' שקטו, תרכז מיי' פ"ג הל' שקטו, תרכח מיי' פ"ב הל' שקטז, תרכט מיי' פ"ג הל' שקטז, תרל מיי' פ"ב הל' שקיז, תרלא מיי' פ"ג הל' שקיז, תרלב מיי' פ"ב הל' שקיח, תרלג מיי' פ"ג הל' שקיח, תרלד מיי' פ"ב הל' שקיט, תרלה מיי' פ"ג הל' שקיט, תרלו מיי' פ"ב הל' שקכ, תרלז מיי' פ"ג הל' שקכ, תרלח מיי' פ"ב הל' שקכא, תרלט מיי' פ"ג הל' שקכא, תרמ מיי' פ"ב הל' שקכב, תרמא מיי' פ"ג הל' שקכב, תרמב מיי' פ"ב הל' שקכג, תרמג מיי' פ"ג הל' שקכג, תרמד מיי' פ"ב הל' שקכד, תרמה מיי' פ"ג הל' שקכד, תרמו מיי' פ"ב הל' שקכה, תרמז מיי' פ"ג הל' שקכה, תרמח מיי' פ"ב הל' שקכו, תרמט מיי' פ"ג הל' שקכו, תרנ מיי' פ"ב הל' שקכז, תרנא מיי' פ"ג הל' שקכז, תרנב מיי' פ"ב הל' שקכח, תרנג מיי' פ"ג הל' שקכח, תרנד מיי' פ"ב הל' שקכט, תרנה מיי' פ"ג הל' שקכט, תרנו מיי' פ"ב הל' שקל, תרנז מיי' פ"ג הל' שקל, תרנח מיי' פ"ב הל' שקלא, תרנט מיי' פ"ג הל' שקלא, תרס מיי' פ"ב הל' שקלב, תרסא מיי' פ"ג הל' שקלב, תרסב מיי' פ"ב הל' שקלג, תרסג מיי' פ"ג הל' שקלג, תרסד מיי' פ"ב הל' שקלד, תרסה מיי' פ"ג הל' שקלד, תרסו מיי' פ"ב הל' שקלה, תרסז מיי' פ"ג הל' שקלה, תרסח מיי' פ"ב הל' שקלו, תרסט מיי' פ"ג הל' שקלו, תרע מיי' פ"ב הל' שקלז, תרעא מיי' פ"ג הל' שקלז, תרעב מיי' פ"ב הל' שקלח, תרעג מיי' פ"ג הל' שקלח, תרעד מיי' פ"ב הל' שקלט, תרעה מיי' פ"ג הל' שקלט, תרעו מיי' פ"ב הל' שקמ, תרעז מיי' פ"ג הל' שקמ, תרעח מיי' פ"ב הל' שקמא, תרעט מיי' פ"ג הל' שקמא, תרפ מיי' פ"ב הל' שקמב, תרפא מיי' פ"ג הל' שקמב, תרפב מיי' פ"ב הל' שקמג, תרפג מיי' פ"ג הל' שקמג, תרפד מיי' פ"ב הל' שקמד, תרפה מיי' פ"ג הל' שקמד, תרפו מיי' פ"ב הל' שקמה, תרפז מיי' פ"ג הל' שקמה, תרפח מיי' פ"ב הל' שקמו, תרפט מיי' פ"ג הל' שקמו, תרצ מיי' פ"ב הל' שקמז, תרצא מיי' פ"ג הל' שקמז, תרצב מיי' פ"ב הל' שקמח, תרצג מיי' פ"ג הל' שקמח, תרצד מיי' פ"ב הל' שקמט, תרצה מיי' פ"ג הל' שקמט, תרצו מיי' פ"ב הל' שקנ, תרצז מיי' פ"ג הל' שקנ, תרצח מיי' פ"ב הל' שקנא, תרצט מיי' פ"ג הל' שקנא, תרק מיי' פ"ב הל' שקנב, תרקא מיי' פ"ג הל' שקנב, תרקב מיי' פ"ב הל' שקנג, תרקג מיי' פ"ג הל' שקנג, תרקד מיי' פ"ב הל' שקנד, תרקה מיי' פ"ג הל' שקנד, תרקו מיי' פ"ב הל' שקנה, תרקז מיי' פ"ג הל' שקנה, תרקח מיי' פ"ב הל' שקנו, תרקט מיי' פ"ג הל' שקנו, תרכ מיי' פ"ב הל' שקנז, תרכא מיי' פ"ג הל' שקנז, תרכב מיי' פ"ב הל' שקנח, תרכג מיי' פ"ג הל' שקנח, תרכד מיי' פ"ב הל' שקנט, תרכה מיי' פ"ג הל' שקנט, תרכו מיי' פ"ב הל' שקס, תרכז מיי' פ"ג הל' שקס, תרכח מיי' פ"ב הל' שקסא, תרכט מיי' פ"ג הל' שקסא, תרל מיי' פ"ב הל' שקסב, תרלא מיי' פ"ג הל' שקסב, תרלב מיי' פ"ב הל' שקסג, תרלג מיי' פ"ג הל' שקסג, תרלד מיי' פ"ב הל' שקסד, תרלה מיי' פ"ג הל' שקסד, תרלו מיי' פ"ב הל' שקסה, תרלז מיי' פ"ג הל' שקסה, תרלח מיי' פ"ב הל' שקסו, תרלט מיי' פ"ג הל' שקסו, תרמ מיי' פ"ב הל' שקסז, תרמא מיי' פ"ג הל' שקסז, תרמב מיי' פ"ב הל' שקסח, תרמג מיי' פ"ג הל' שקסח, תרמד מיי' פ"ב הל' שקסט, תרמה מיי' פ"ג הל' שקסט, תרמו מיי' פ"ב הל' שקע, תרמז מיי' פ"ג הל' שקע, תרמח מיי' פ"ב הל' שקעא, תרמט מיי' פ"ג הל' שקעא, תרנ מיי' פ"ב הל' שקעב, תרנא מיי' פ"ג הל' שקעב, תרנב מיי' פ"ב הל' שקעג, תרנג מיי' פ"ג הל' שקעג, תרנד מיי' פ"ב הל' שקעד, תרנה מיי' פ"ג הל' שקעד, תרנו מיי' פ"ב הל' שקעה, תרנז מיי' פ"ג הל' שקעה, תרנח מיי' פ"ב הל' שקעו, תרנט מיי' פ"ג הל' שקעו, תרס מיי' פ"ב הל' שקעז, תרסא מיי' פ"ג הל' שקעז, תרסב מיי' פ"ב הל' שקעח, תרסג מיי' פ"ג הל' שקעח, תרסד מיי' פ"ב הל' שקעט, תרסה מיי' פ"ג הל' שקעט, תרסו מיי' פ"ב הל' שקפ, תרסז מיי' פ"ג הל' שקפ, תרסח מיי' פ"ב הל' שקפא, תרסט מיי' פ"ג הל' שקפא, תרע מיי' פ"ב הל' שקפב, תרעא מיי' פ"ג הל' שקפב, תרעב מיי' פ"ב הל' שקפג, תרעג מיי' פ"ג הל' שקפג, תרעד מיי' פ"ב הל' שקפד, תרעה מיי' פ"ג הל' שקפד, תרעו מיי' פ"ב הל' שקפה, תרעז מיי' פ"ג הל' שקפה, תרעח מיי' פ"ב הל' שקפו, תרעט מיי' פ"ג הל' שקפו, תרפ מיי' פ"ב הל' שקפז, תרפא מיי' פ"ג הל' שקפז, תרפב מיי' פ"ב הל' שקפח, תרפג מיי' פ"ג הל' שקפח, תרפד מיי' פ"ב הל' שקפט, תרפה מיי' פ"ג הל' שקפט, תרפו מיי' פ"ב הל' שקצ, תרפז מיי' פ"ג הל' שקצ, תרפח מיי' פ"ב הל' שקצא, תרפט מיי' פ"ג הל' שקצא, תרצ מיי' פ"ב הל' שקצב, תרצא מיי' פ"ג הל' שקצב, תרצב מיי' פ"ב הל' שקצג, תרצג מיי' פ"ג הל' שקצג, תרצד מיי' פ"ב הל' שקצד, תרצה מיי' פ"ג הל' שקצד, תרצו מיי' פ"ב הל' שקצה, תרצז מיי' פ"ג הל' שקצה, תרצח מיי' פ"ב הל' שקצו, תרצט מיי' פ"ג הל' שקצו, תרק מיי' פ"ב הל' שקצז, תרקא מיי' פ"ג הל' שקצז, תרקב מיי' פ"ב הל' שקצח, תרקג מיי' פ"ג הל' שקצח, תרקד מיי' פ"ב הל' שקצט, תרקה מיי' פ"ג הל' שקצט, תרקו מיי' פ"ב הל' שקק, תרקז מיי' פ"ג הל' שקק, תרקח מיי' פ"ב הל' שקקא, תרקט מיי' פ"ג הל' שקקא, תרכ מיי' פ"ב הל' שקקב, תרכא מיי' פ"ג הל' שקקב, תרכב מיי' פ"ב הל' שקקג, תרכג מיי' פ"ג הל' שקקג, תרכד מיי' פ"ב הל' שקקד, תרכה מיי' פ"ג הל' שקקד, תרכו מיי' פ"ב הל' שקקה, תרכז מיי' פ"ג הל' שקקה, תרכח מיי' פ"ב הל' שקקו, תרכט מיי' פ"ג הל' שקקו, תרל מיי' פ"ב הל' שקקז, תרלא מיי' פ"ג הל' שקקז, תרלב מיי' פ"ב הל' שקקח, תרלג מיי' פ"ג הל' שקקח, תרלד מיי' פ"ב הל' שקקט, תרלה מיי' פ"ג הל' שקקט, תרלו מיי' פ"ב הל' שקקי, תרלז מיי' פ"ג הל' שקקי, תרלח מיי' פ"ב הל' שקקיא, תרלט מיי' פ"

א כשרי מיני פסקים כצב רבינו יהושר ולחבלה ובשלה יהודה ב ורבינו יואב כתבו דהוקל בשתי ידות על פי מה שכתבו בתוספות ובשלה ובן הא הוא על פי מה שכתב רשיע"ל שם ומיי' והרא"ש ועוד שכתב בשם הרמ"ה ובן הוא בשם הראב"ד ובן כתב הרשב"ץ ובשלה בשם הרמב"ן ובן הוא בשם הרשב"א ובן הוא בשם הריטב"א ובן הוא בשם הרא"ה ובן הוא

ונראה לומר כגון ג"ז שלא יהא כאכלו מבושל ומבושל כאכלו חי. ומיהו לכתחלה אין לעשות כן שמא יבא לידי חיוב מיתה. ומיהו אם אכל חי ומבושל כאחד אין לו לברך אלא ברכה אחת שהעיקר הוא המבושל והחי הוא טפל לו. ואם אכל מבושל ואחר כך חי אין לו לברך אלא ברכה אחת שהעיקר הוא המבושל והחי הוא טפל לו. ואם אכל חי ואחר כך מבושל יברך ברכה אחת שהעיקר הוא המבושל והחי הוא טפל לו. ואם אכל חי ומבושל כאחד

תורה אור

אמר רב חסדא אמר רב על כל המונמרות כולן מברכין עליהם א בורא עצי בשמים חוץ ממושק"א ב שמן חוזה הוא שמברכין עליו בורא מיני בשמים ומשהא דאפסקא מברכין עליה בורא שמן ערב ג ובשרתא ד ומשהא כבישא ומשהא טחינא כולהו מברכינן עליהו בורא עצי בשמים *וסימליך והלפי דיסא מברכין עליהו בורא עצי בשמים ונרקס ו דגנוניתא מברכין עליהו בורא עצי בשמים דדברא בורא עשבי בשמים *[אמר רב ששת הני סיגלי מברך עליהו עשבי בשמים] אמר מר זוטרא האי ז מאן דטרח באחרונא או בחבושא אומר ברוך שנתן ריח טוב בפירות: אבר מר יהודה האי מאן דנפיק ביומי ניסן וחזא אילני דקא מלבלבי אומר ברוך שלא חיסר בעולמו כלום וברא בו בריות טובות ואילנות טובות כדי להתאוות בהן בני אדם: אמר *רב זוטרא בר טוביה אמר רב מנין שמברכין על ריח טוב שנאמר *כל הנשמה תהלל יה איזהו דבר שהנשמה נהנית ממנו ואין הגוף נהנה ממנו הוי אומר זה הריח: תני רבנן הכיאו לפניהם שמן והדס בית שמאי אומרים מברך על השמן ופומר את ההדס ובית הלל אומרים מברך על ההדס ופומר את השמן אמר רבן גמליאל אני אראיין שמן וצינו לריחו וחזינו לסיכתו הדס לריחו וצינו לסיכתו לא וצינו אמר ר' יוחנן הלכה כדברי המכריע רבא אמר הלכה כבית הלל והלכתא כרבא דתניא הוא היה רבן גמליאל *הכיאו לפניו שמן ויין ב"ש אומרים איהו את השמן בימינו ואת היין בשמאלו ומברך על השמן *ואחר כך על היין ובית הלל אומרים אחזו את היין בימינו ואת השמן בשמאלו ומברך על היין *ואחר כך מברך על השמן ותנא בראש השנה ואם שמיש של לריח חכם הוא טחו בכותל מפני שנאי הוא לתלמיד חכם שיצא כשהוא מבושם לשוק הני רבנן *ששה דברים נאמי הוא לתלמיד חכם אל יצא כשהוא מבושם לשוק ואל יצא יחידי בלילה ואל יצא בבעלים מטרילים ואל יספר עם אשה בשוק ואל ישב בחבורה של עמי הארץ ואל יכנס בארוחה לבית המדרש ויש אומרים אל יפטיר בסעודה נסה ואל יהלך בקיבה זקופה: אל יצא כשהוא מבושם לשוק (ה) כמקום שהשודדין [ו] אותו על משכב זכור ולא אברן אלא בבגדו אבל בגופו זיעה מעברא ליה ואל יצא יחידי בלילה כשום חשדא ולא אמרן אלא לא קביע ליה עידנא אבל קביע ליה עידנא מידע ידעי דלעידניה קא אזיל ואל יצא בבעלים מטרילים ולא אמרן (א) אלא בטלאי של גבי טלאי ובפינתא ובימות החמה אבל בגלילא או ביטות הגשמים ליח לן בה ואל יספר עם אשה בשוק ואפילו היא אשתו ואפילו היא בתו או אחותו לפי שאין הכל בקיאין בקרובותיו ואל יישב בחבורה של עמי הארץ *דילמא אתי לאישתיי בתריידו ואל יכנס באחרונה לבית המדרש דלמא *חשדי ליה בפישעים ואל יפטיר בסעודה נסה דאמר מר פסיעה נסה נוטלת *את מחמש מאות מאור עיניו של אדם *מאי תקנתיה לידחריה בקדושא דבי שמשא ואל יהלך בקומה זקופה משום שנאמר *מלא כל הארץ כבודו:

*מתני' *הביאו לו מליח בתחלה ופת עמו מברך על המליח ופוטר את הפת שהפת

שמעתין

חזין ממשק"א שמן חיה הוא ומיהו מדכתיב בשמים הוא כמו שכתוב לדרכיו מורי עם בשמי גלעד וזה מין הוא ומיהו ע"ש שהוא ועצים תיהוי והכתיב ב מיין ע"ש שהוא ועצים תיהוי והכתיב ורבינו מפיר שהוא יוצא מעצים ויורד לתוכו כעין זיעה ותקבלנו בעוגה ותאכלנו כעין דס ותמר ומעצה הוא ק. ורבינו תוספ'

שמעניין ליה מתתי דקתני (דף יא.) כיוצא בו הפת פעור לח הפירות חלות כח להשמיענו שאפילו שלח מילה שלח תאמר שלשולש הפת פת מילה תפני חשיבותו קמ"ל שאפילו היה עומד לפניו ואין מברך עליו: **גמ'** מ"ש דתנינן פירות ניטרי פירות ניטרי. פי' פירות ניטרי הם מקומים ביותר ואינם נאכלים חלות עם מלח הרבה מני שהמזיקה לו היא להם ואוכלים אותם שם הפת ומצפה שהפת טפיל לג הפירות ולפיכך מברך על הפירות ופוטר לח הפת: **מתני'** אכל תאנים וענבים ורמונים מברך עליהן שלש ברכות ברכת מזון וברכה אחת מעין שלש ואם לאו אינו יוצא ידי חובתו: **גמ'** מאי שנא מזון דאמר עליה שלש ברכות ומאי שנא מעין שלש דאמר עליה ברכה אחת אמר רב יהודה אמר רב מעין שלש שאכל משבעת המינים מברך עליהן שלש ברכות ברכת מזון שלש ברכות ברכה אחת מעין שלש ברכות ברכת מזון שלש ברכות ברכת מזון שלש ברכות ברכת מזון

ופירות האץ על שבעת המינים מזכיר על הארץ ה"ה כמי שבירך שהן בזיעתו שיש לנו שבעה מינים כשמזכיר שם פרי ש"ל שם פרטי שלש האץ שנברכו בו ואומר פ"ג וכלל שאר המינים כי שיתמר בו שיהא פרי האץ שהוא שם כולל לכל האילן לשולא שיזהרו ובשלש יש לו להזכיר בתחילה על האילן וסיום על המחיה ועל הכלכלה ועל הטובה הארה ועל הגפן ועל פרי"ג [ועל האץ ועל פרי האץ] ועל הארץ תחזה וכו ובחתימה בא"י על האילן ועל המחיה גר מצוה

ג' מנחות ק"ג ב'

ג' ברכות ד"ח

רש"י

(לאפוקי מאי אמרת אידי בר אבין לאפוקי) שמתחלה אינו מברך עליו כלום ולא נאמרו ולא לאחריו כן כל פירות שאינם מהשבעה המינים שמברכין עליהן בפה"א ומברכין לאחריהן בג' ברכות דוקא לפנינו אסור לאכול מכל האילנות ולא לאחריו ברכה אלא בפה"א ולא בג' ברכות ולא בזמון ולא בברכת המזון ולא בברכה אחת כוללת ולא בשלש ולא בשבעה ולא בעשרה ולא בשלשים ולא בשבעים ולא בשלש מאות ולא בשלש אלפים ולא בשלש רבבות ולא בשלש מאות אלף ולא בשלש מיליונים ולא בשלש ביליונים ולא בשלש טריליונים ולא בשלש קוודריליונים ולא בשלש קווינטיליונים ולא בשלש סקסטיליונים ולא בשלש סקטיליונים ולא בשלש אוקטיליונים ולא בשלש נוניליונים ולא בשלש דסיליונים ולא בשלש אונדסיליונים ולא בשלש דואודסיליונים ולא בשלש טרדסיליונים ולא בשלש קוודרדסיליונים ולא בשלש קווינטדסיליונים ולא בשלש סקסדסיליונים ולא בשלש סקטדסיליונים ולא בשלש אוקטדסיליונים ולא בשלש נונדסיליונים ולא בשלש ויגינטיליונים ולא בשלש אונויגינטיליונים ולא בשלש דואויגינטיליונים ולא בשלש טרויגינטיליונים ולא בשלש קוודרויגינטיליונים ולא בשלש קווינטויגינטיליונים ולא בשלש סקסויגינטיליונים ולא בשלש סקטויגינטיליונים ולא בשלש אוקטויגינטיליונים ולא בשלש נוניליונים ולא בשלש טריגינטיליונים ולא בשלש אונטריגינטיליונים ולא בשלש דואוטריגינטיליונים ולא בשלש טרוטריגינטיליונים ולא בשלש קוודרוטריגינטיליונים ולא בשלש קווינטוטריגינטיליונים ולא בשלש סקסוטריגינטיליונים ולא בשלש סקטוטריגינטיליונים ולא בשלש אוקטוטריגינטיליונים ולא בשלש נוניליונים ולא בשלש קוודרגינטיליונים ולא בשלש אונקוודרגינטיליונים ולא בשלש דואוקוודרגינטיליונים ולא בשלש טרוקוודרגינטיליונים ולא בשלש קוודרוקוודרגינטיליונים ולא בשלש קווינטוקוודרגינטיליונים ולא בשלש סקסוקוודרגינטיליונים ולא בשלש סקטוקוודרגינטיליונים ולא בשלש אוקטוקוודרגינטיליונים ולא בשלש נוניליונים ולא בשלש קווינגינטיליונים ולא בשלש אונקווינגינטיליונים ולא בשלש דואוקווינגינטיליונים ולא בשלש טרוקווינגינטיליונים ולא בשלש קוודרוקווינגינטיליונים ולא בשלש קווינטוקווינגינטיליונים ולא בשלש סקסוקווינגינטיליונים ולא בשלש סקטוקווינגינטיליונים ולא בשלש אוקטוקווינגינטיליונים ולא בשלש נוניליונים ולא בשלש סקסגינטיליונים ולא בשלש אונסקסגינטיליונים ולא בשלש דואוסקסגינטיליונים ולא בשלש טרוסקסגינטיליונים ולא בשלש קוודרוסקסגינטיליונים ולא בשלש קווינטוסקסגינטיליונים ולא בשלש סקסוסקסגינטיליונים ולא בשלש סקטוסקסגינטיליונים ולא בשלש אוקטוסקסגינטיליונים ולא בשלש נוניליונים ולא בשלש סקטגינטיליונים ולא בשלש אונסקטגינטיליונים ולא בשלש דואוסקטגינטיליונים ולא בשלש טרוסקטגינטיליונים ולא בשלש קוודרוסקטגינטיליונים ולא בשלש קווינטוסקטגינטיליונים ולא בשלש סקסוסקטגינטיליונים ולא בשלש סקטוסקטגינטיליונים ולא בשלש אוקטוסקטגינטיליונים ולא בשלש נוניליונים ולא בשלש אוקטגינטיליונים ולא בשלש אונאוקטגינטיליונים ולא בשלש דואוקטגינטיליונים ולא בשלש טרואוקטגינטיליונים ולא בשלש קוודרואוקטגינטיליונים ולא בשלש קווינטואוקטגינטיליונים ולא בשלש סקסואוקטגינטיליונים ולא בשלש סקטואוקטגינטיליונים ולא בשלש אוקטואוקטגינטיליונים ולא בשלש נוניליונים ולא בשלש נוניגינטיליונים ולא בשלש אונונגינטיליונים ולא בשלש דואונונגינטיליונים ולא בשלש טרונונגינטיליונים ולא בשלש קוודרונונגינטיליונים ולא בשלש קווינטונונגינטיליונים ולא בשלש סקסונונגינטיליונים ולא בשלש סקטונונגינטיליונים ולא בשלש אוקטונונגינטיליונים ולא בשלש נוניליונים ולא בשלש סנטגינטיליונים ולא בשלש אונסנטגינטיליונים ולא בשלש דואוסנטגינטיליונים ולא בשלש טרוסנטגינטיליונים ולא בשלש קוודרוסנטגינטיליונים ולא בשלש קווינטוסנטגינטיליונים ולא בשלש סקסוסנטגינטיליונים ולא בשלש סקטוסנטגינטיליונים ולא בשלש אוקטוסנטגינטיליונים ולא בשלש נוניליונים ולא בשלש אונטגינטיליונים ולא בשלש דואוטגינטיליונים ולא בשלש טרוטגינטיליונים ולא בשלש קוודרוטגינטיליונים ולא בשלש קווינטוטגינטיליונים ולא בשלש סקסוטגינטיליונים ולא בשלש סקטוטגינטיליונים ולא בשלש אוקטוטגינטיליונים ולא בשלש נוניליונים ולא בשלש דואוגינטיליונים ולא בשלש אונדואוגינטיליונים ולא בשלש דואודואוגינטיליונים ולא בשלש טרודואוגינטיליונים ולא בשלש קוודרודואוגינטיליונים ולא בשלש קווינטודואוגינטיליונים ולא בשלש סקסודואוגינטיליונים ולא בשלש סקטודואוגינטיליונים ולא בשלש אוקטודואוגינטיליונים ולא בשלש נוניליונים ולא בשלש טרואוגינטיליונים ולא בשלש אונטרואוגינטיליונים ולא בשלש דואוטרואוגינטיליונים ולא בשלש טרוטרואוגינטיליונים ולא בשלש קוודרוטרואוגינטיליונים ולא בשלש קווינטוטרואוגינטיליונים ולא בשלש סקסוטרואוגינטיליונים ולא בשלש סקטוטרואוגינטיליונים ולא בשלש אוקטוטרואוגינטיליונים ולא בשלש נוניליונים ולא בשלש קוודרואוגינטיליונים ולא בשלש אונקוודרואוגינטיליונים ולא בשלש דואוקוודרואוגינטיליונים ולא בשלש טרוקוודרואוגינטיליונים ולא בשלש קוודרוקוודרואוגינטיליונים ולא בשלש קווינטוקוודרואוגינטיליונים ולא בשלש סקסוקוודרואוגינטיליונים ולא בשלש סקטוקוודרואוגינטיליונים ולא בשלש אוקטוקוודרואוגינטיליונים ולא בשלש נוניליונים ולא בשלש קווינואוגינטיליונים ולא בשלש אונקווינואוגינטיליונים ולא בשלש דואוקווינואוגינטיליונים ולא בשלש טרוקווינואוגינטיליונים ולא בשלש קוודרוקווינואוגינטיליונים ולא בשלש קווינטוקווינואוגינטיליונים ולא בשלש סקסוקווינואוגינטיליונים ולא בשלש סקטוקווינואוגינטיליונים ולא בשלש אוקטוקווינואוגינטיליונים ולא בשלש נוניליונים ולא בשלש סקסואוגינטיליונים ולא בשלש אונסקסואוגינטיליונים ולא בשלש דואוסקסואוגינטיליונים ולא בשלש טרוסקסואוגינטיליונים ולא בשלש קוודרוסקסואוגינטיליונים ולא בשלש קווינטוסקסואוגינטיליונים ולא בשלש סקסוסקסואוגינטיליונים ולא בשלש סקטוסקסואוגינטיליונים ולא בשלש אוקטוסקסואוגינטיליונים ולא בשלש נוניליונים ולא בשלש סקטואוגינטיליונים ולא בשלש אונסקטואוגינטיליונים ולא בשלש דואוסקטואוגינטיליונים ולא בשלש טרוסקטואוגינטיליונים ולא בשלש קוודרוסקטואוגינטיליונים ולא בשלש קווינטוסקטואוגינטיליונים ולא בשלש סקסוסקטואוגינטיליונים ולא בשלש סקטוסקטואוגינטיליונים ולא בשלש אוקטוסקטואוגינטיליונים ולא בשלש נוניליונים ולא בשלש אוקטואוגינטיליונים ולא בשלש אונאוקטואוגינטיליונים ולא בשלש דואוקטואוגינטיליונים ולא בשלש טרואוקטואוגינטיליונים ולא בשלש קוודרואוקטואוגינטיליונים ולא בשלש קווינטואוקטואוגינטיליונים ולא בשלש סקסואוקטואוגינטיליונים ולא בשלש סקטואוקטואוגינטיליונים ולא בשלש אוקטואוקטואו

ג. ד"ה

אחיי ז"ל נראה

ם ה"ה

ד"ה ו'

(ה) ירושלמי

(ו) ברייתא

(ז) ברייתא

(ח) ברייתא

(ט) ברייתא

(י) ברייתא

(יא) ברייתא

(יב) ברייתא

(יג) ברייתא

(יד) ברייתא

(טו) ברייתא

(טז) ברייתא

(יז) ברייתא

(יח) ברייתא

(יט) ברייתא

(כ) ברייתא

(כא) ברייתא

(כב) ברייתא

(כג) ברייתא

(כד) ברייתא

(כה) ברייתא

(כו) ברייתא

(כז) ברייתא

(כח) ברייתא

(כט) ברייתא

(ל) ברייתא

(לא) ברייתא

(לב) ברייתא

(לג) ברייתא

(לד) ברייתא

(לה) ברייתא

(לו) ברייתא

(לז) ברייתא

(לח) ברייתא

(לט) ברייתא

(מ) ברייתא

(מא) ברייתא

(מב) ברייתא

(מג) ברייתא

(מד) ברייתא

(מה) ברייתא

(מו) ברייתא

(מז) ברייתא

(מח) ברייתא

(מט) ברייתא

(נ) ברייתא

(נא) ברייתא

(נב) ברייתא

(נג) ברייתא

(נד) ברייתא

(נה) ברייתא

(נו) ברייתא

(נז) ברייתא

(נח) ברייתא

(נט) ברייתא

(ס) ברייתא

(סא) ברייתא

(סב) ברייתא

(סג) ברייתא

(סד) ברייתא

(סה) ברייתא

(סו) ברייתא

(סז) ברייתא

(סח) ברייתא

(סט) ברייתא

(ע) ברייתא

(עא) ברייתא

(עב) ברייתא

(עג) ברייתא

(עד) ברייתא

(עה) ברייתא

(עו) ברייתא

(עז) ברייתא

(עח) ברייתא

(עט) ברייתא

(פ) ברייתא

(פא) ברייתא

(פב) ברייתא

(פג) ברייתא

(פד) ברייתא

(פה) ברייתא

(פו) ברייתא

(פז) ברייתא

(פח) ברייתא

(פט) ברייתא

(צ) ברייתא

(צא) ברייתא

(צב) ברייתא

(צג) ברייתא

(צד) ברייתא

(צה) ברייתא

(צו) ברייתא

(צז) ברייתא

(צח) ברייתא

(צט) ברייתא

(ק) ברייתא

(קא) ברייתא

(קב) ברייתא

(קג) ברייתא

(קד) ברייתא

(קה) ברייתא

(קו) ברייתא

(קז) ברייתא

(קח) ברייתא

(קט) ברייתא

(קי) ברייתא

(קיא) ברייתא

(קיב) ברייתא

(קיג) ברייתא

(קיד) ברייתא

(קטו) ברייתא

(קטז) ברייתא

(קיז) ברייתא

(קיח) ברייתא

(קיט) ברייתא

(קכ) ברייתא

(קכא) ברייתא

(קכב) ברייתא

(קכג) ברייתא

(קכד) ברייתא

(קכה) ברייתא

(קכו) ברייתא

(קכז) ברייתא

(קכח) ברייתא

(קכט) ברייתא

(קל) ברייתא

(קלא) ברייתא

(קלב) ברייתא

(קלג) ברייתא

(קלד) ברייתא

(קלה) ברייתא

(קלו) ברייתא

(קלז) ברייתא

(קלח) ברייתא

(קלט) ברייתא

(קמ) ברייתא

(קמא) ברייתא

(קמב) ברייתא

(קמג) ברייתא

(קמד) ברייתא

(קמה) ברייתא

(קמו) ברייתא

(קמז) ברייתא

(קמח) ברייתא

(קמט) ברייתא

(קנ) ברייתא

(קנא) ברייתא

(קנב) ברייתא

(קנג) ברייתא

(קנד) ברייתא

(קנה) ברייתא

(קנו) ברייתא

(קנז) ברייתא

(קנח) ברייתא

(קנט) ברייתא

(קס) ברייתא

(קסא) ברייתא

(קסב) ברייתא

(קסג) ברייתא

(קסד) ברייתא

(קסה) ברייתא

(קסו) ברייתא

(קסז) ברייתא

(קסח) ברייתא

(קסט) ברייתא

(קע) ברייתא

(קעא) ברייתא

(קעב) ברייתא

(קעג) ברייתא

(קעד) ברייתא

(קעה) ברייתא

(קעו) ברייתא

(קעז) ברייתא

(קעח) ברייתא

(קעט) ברייתא

(קפ) ברייתא

(קפא) ברייתא

(קפב) ברייתא

(קפג) ברייתא

(קפד) ברייתא

(קפה) ברייתא

(קפו) ברייתא

(קפז) ברייתא

(קפח) ברייתא

(קפט) ברייתא

(קצ) ברייתא

(קצא) ברייתא

(קצב) ברייתא

(קצג) ברייתא

(קצד) ברייתא

(קצה) ברייתא

(קצו) ברייתא

(קצז) ברייתא

(קצח) ברייתא

(קצט) ברייתא

(ר) ברייתא

(רא) ברייתא

(רב) ברייתא

(רג) ברייתא

(רד) ברייתא

(רה) ברייתא

(רו) ברייתא

(רז) ברייתא

(רח) ברייתא

(רט) ברייתא

(ש) ברייתא

(שא) ברייתא

(שב) ברייתא

(שג) ברייתא

(שד) ברייתא

(שה) ברייתא

(שו) ברייתא

(שז) ברייתא

(שח) ברייתא

(שט) ברייתא

(ת) ברייתא

(תא) ברייתא

(תב) ברייתא

(תג) ברייתא

(תד) ברייתא

(תה) ברייתא

(תו) ברייתא

(תז) ברייתא

(תח) ברייתא

(תט) ברייתא

(תי) ברייתא

(תיא) ברייתא

(תיב) ברייתא

(תיג) ברייתא

(תיד) ברייתא

(תטו) ברייתא

(תטז) ברייתא

(תיז) ברייתא

(תיח) ברייתא

(תיט) ברייתא

(תכ) ברייתא

(תכא) ברייתא

(תכב) ברייתא

(תכג) ברייתא

(תכד) ברייתא

(תכה) ברייתא

(תכו) ברייתא

(תכז) ברייתא

(תכח) ברייתא

(תכט) ברייתא

(תל) ברייתא

(תלא) ברייתא

(תלב) ברייתא

(תלג) ברייתא

(תלד) ברייתא

(תלה) ברייתא

(תלו) ברייתא

(תלז) ברייתא

(תלח) ברייתא

(תלט) ברייתא

(תמ) ברייתא

(תמא) ברייתא

(תמב) ברייתא

(תמג) ברייתא

(תמד) ברייתא

(תמה) ברייתא

(תמו) ברייתא

(תמז) ברייתא

(תמח) ברייתא

(תמט) ברייתא

(תנ) ברייתא

(תנא) ברייתא

(תנב) ברייתא

(תנג) ברייתא

(תנד) ברייתא

(תנה) ברייתא

(תנו) ברייתא

(תנז) ברייתא

(תנח) ברייתא

(תנט) ברייתא

(תס) ברייתא

(תסא) ברייתא

(תסב) ברייתא

(תסג) ברייתא

(תסד) ברייתא

(תסה) ברייתא

(תסו) ברייתא

(תסז) ברייתא

(תסח) ברייתא

(תסט) ברייתא

(תע) ברייתא

(תעא) ברייתא

(תעב) ברייתא

(תעג) ברייתא

(תעד) ברייתא

(תעה) ברייתא

(תעו) ברייתא

(תעז) ברייתא

(תעח) ברייתא

(תעט) ברייתא

(תפ) ברייתא

(תפא) ברייתא

(תפב) ברייתא

(תפג) ברייתא

(תפד) ברייתא

(תפה) ברייתא

(תפו) ברייתא

(תפז) ברייתא

(תפח) ברייתא

(תפט) ברייתא

(תצ) ברייתא

(תצא) ברייתא

(תצב) ברייתא

(תצג) ברייתא

(תצד) ברייתא

(תצה) ברייתא

(תצו) ברייתא

(תצז) ברייתא

(תצח) ברייתא

(תצט) ברייתא

(תק) ברייתא

(תקא) ברייתא

(תקב) ברייתא

(תקג) ברייתא

(תקד) ברייתא

(תקה) ברייתא

(תקו) ברייתא

(תקז) ברייתא

(תקח) ברייתא

(תקט) ברייתא

(תקי) ברייתא

(תקיא) ברייתא

(תקיב) ברייתא

(תקיג) ברייתא

(תקיד) ברייתא

(תקטו) ברייתא

(תקטז) ברייתא

(תקיז) ברייתא

(תקיח) ברייתא

(תקיט) ברייתא

(תקכ) ברייתא

(תקכא) ברייתא

(תקכב) ברייתא

(תקכג) ברייתא

(תקכד) ברייתא

(תקכה) ברייתא

(תקכו) ברייתא

(תקכז) ברייתא

(תקכח) ברייתא

(תקכט) ברייתא

(תקל) ברייתא

(תקלא) ברייתא

(תקלב) ברייתא

(תקלג) ברייתא

(תקלד) ברייתא

(תקלה) ברייתא

(תקלו) ברייתא

(תקלז) ברייתא

(תקלח) ברייתא

(תקלט) ברייתא

(תקמ) ברייתא

(תקמא) ברייתא

(תקמב) ברייתא

(תקמג) ברייתא

(תקמד) ברייתא

(תקמה) ברייתא

(תקמו) ברייתא

(תקמז) ברייתא

(תקמח) ברייתא

(תקמט) ברייתא

(תקנ) ברייתא

(תקנא) ברייתא

(תקנב) ברייתא

(תקנג) ברייתא

(תקנד) ברייתא

(תקנה) ברייתא

(תקנו) ברייתא

(תקנז) ברייתא

(תקנח) ברייתא

(תקנט) ברייתא

(תקס) ברייתא

(תקסא) ברייתא

(תקסב) ברייתא

(תקסג) ברייתא

(תקסד) ברייתא

(תקסה) ברייתא

(תקסו) ברייתא

(תקסז) ברייתא

(תקסח) ברייתא

(תקסט) ברייתא

(תקע) ברייתא

(תקעא) ברייתא

(תקעב) ברייתא

(תקעג) ברייתא

(תקעד) ברייתא

(תקעה) ברייתא

(תקעו) ברייתא

(תקעז) ברייתא

(תקעח) ברייתא

(תקעט) ברייתא

(תקפ) ברייתא

(תקפא) ברייתא

(תקפב) ברייתא

(תקפג) ברייתא

(תקפד) ברייתא

(תקפה) ברייתא

(תקפו) ברייתא

(תקפז) ברייתא

(תקפח) ברייתא

(תקפט) ברייתא

(תקצ) ברייתא

(תקצא) ברייתא

(תקצב) ברייתא

(תקצג) ברייתא

(תקצד) ברייתא

(תקצה) ברייתא

(תקצו) ברייתא

(תקצז) ברייתא

(תקצח) ברייתא

(תקצט) ברייתא

(תר) ברייתא

(תרא) ברייתא

(תרב) ברייתא

(תרג) ברייתא

(תרד) ברייתא

(תרה) ברייתא

(תרו) ברייתא

(תרז) ברייתא

(תרח) ברייתא

(תרט) ברייתא

(תרי) ברייתא

(תריא) ברייתא

(תריב) ברייתא

(תריג) ברייתא

(תריד) ברייתא

(תרטו) ברייתא

(תרטז) ברייתא

(תריז) ברייתא

(תריח) ברייתא

(תריט) ברייתא

(תרכ) ברייתא

(תרכא) ברייתא

(תרכב) ברייתא

(תרכג) ברייתא

(תרכד) ברייתא

(תרכה) ברייתא

(תרכו) ברייתא

(תרכז) ברייתא

(תרכח) ברייתא

(תרכט) ברייתא

(תרל) ברייתא

(תרלא) ברייתא

(תרלב) ברייתא

(תרלג) ברייתא

(תרלד) ברייתא

(תרלה) ברייתא

(תרלו) ברייתא

(תרלז) ברייתא

(תרלח) ברייתא

(תרלט) ברייתא

(תרמ) ברייתא

(תרמא) ברייתא

(תרמב) ברייתא

(תרמג) ברייתא

(תרמד) ברייתא

(תרמה) ברייתא

(תרמו) ברייתא

(תרמז) ברייתא

(תרמח) ברייתא

(תרמט) ברייתא

(תרנ) ברייתא

(תרנא) ברייתא

(תרנב) ברייתא

(תרנג) ברייתא

(תרנד) ברייתא

(תרנה) ברייתא

(תרנו) ברייתא

(תרנז) ברייתא

(תרנח) ברייתא

(תרנט) ברייתא

(תרס) ברייתא

(תרסא) ברייתא

(תרסב) ברייתא

(תרסג) ברייתא

(תרסד) ברייתא

(תרסה) ברייתא

(תרסו) ברייתא

(תרסז) ברייתא

(תרסח) ברייתא

(תרסט) ברייתא

(תרע) ברייתא

(תרעא) ברייתא

(תרעב) ברייתא

(תרעג) ברייתא

(תרעד) ברייתא

(תרעה) ברייתא

(תרעו) ברייתא

(תרעז) ברייתא

(תרעח) ברייתא

(תרעט) ברייתא

(תרפ) ברייתא

(תרפא) ברייתא

(תרפב) ברייתא

(תרפג) ברייתא

(תרפד) ברייתא

(תרפה) ברייתא

(תרפו) ברייתא

(תרפז) ברייתא

(תרפח) ברייתא

(תרפט) ברייתא

(תרצ) ברייתא

(תרצא) ברייתא

(תרצב) ברייתא

(תרצג) ברייתא

(תרצד) ברייתא

(תרצה) ברייתא

(תרצו) ברייתא

(תרצז) ברייתא

(תרצח) ברייתא

(תרצט) ברייתא

(תרק) ברייתא

(תרקא) ברייתא

(תרקב) ברייתא

(תרקג) ברייתא

(תרקד) ברייתא

(תרקה) ברייתא

(תרקו) ברייתא

(תרקז) ברייתא

(תרקח) ברייתא

(תרקט) ברייתא

(תרקי) ברייתא

(תרקיא) ברייתא

(תרקיב) ברייתא

(תרקיג) ברייתא

(תרקיד) ברייתא

(תרקטו) ברייתא

(תרקטז) ברייתא

(תרקיז) ברייתא

(תרקיח) ברייתא

(תרקי

כסוף הזן פירקין (דף י) תפרש שם האחד קדם ואיכך שאחר שיגיעו תלמוד שיזכיר הנביים עצמו ואילו חותם הנביים ידי יוצאין שהוא יחיד בגבול הוא דקתני אשכחינהו אשכחינהו דקתני בגבול הוא שאחר כריך הוא ואיכריך הוא ואיכריך שתי תמיד לעולם ועד ושוב לחדיי שאם היו מברכין בנפשיה ויו תומרים נברך לחיכוי שבריך כמו כן הם הנביא ואיבריך ואיחתך בריך לחיכוי שיו תל ו אשכחינהו דקתני כריך. כלומר שהיו עוסקין בברוך שאכלנו מצלו פוטה חמן ואין צריך לומר הם מנת שיהו תותפיין בברכות והיו מוכיחין הת הנביא שזה ודאי נר מצוה

רש"י

אבן ולא פליגי הא דאשכחינהו דקאמרי נברך והא דאשכחינהו דקאמרי ברוך א אשכחינהו דקאמרי נברך אומר ברוך ומבויך אשכחינהו דקאמרי ברוך עונה אבן: *האני חדא כל העונה אבן אחד ברכותיו הרי זה משובח ותביא אידך הרי זה כנונה לא קשיא הא דעני אבן אחד כל ברכה וברכה והא דעני אבן בבונוה ירושלים ב ירושלמי בפרק אין עומדין להתפלל* תני הפורס על שבע והעובר לפני התיבה והנושא את כפיו והקורא בתורה ומפטיר בנביא והמברך על כל אחת מכל מצות האמורות בתורה לא יענה אחר עצמו אבן ואם ענה הרי זה בור איה תנא דתני הרי זה הבם אמר רב חסדא כאן דאמר הרי זה בור בעונה על כל ברכה וברכה וכאן דאמר הרי זה חכם בעונה בסוף: *אמר ר' יוחנן מישום רבי שבעון בן יוחאי בעל הבית בוצע ברי שיבצע בעין יפה ואורח מברך כדי שיברך לבעל הבית מאי מברך יהי רצון שלא יבוש בעל הבית הזה לא בעולם הזה ולא בעולם הבא רבי מוסיף בה דברים ויצליח מאד בכל דבריו ובכל מעשה ידיו ויהיו נכסיו מצליחין וקרובין לעיר ואל יזדקק לפניו ולא לפנינו שום הרהור עבירה ועון ואל ישלוט שטן בכל מעשה ידינו בעתה ועד עולם ג' עד היכן ברכת ד' הזימון רב נחמן אמר עד נברך ורב ששת אמר עד הזן כיצד שאם אכלו שלשה כאחת והצריך אחד מהן לצאת עשיישב עד שאמרין ברוך שאכלנו משלו בטובו חיינו ויוצא שזו היא ברכת הזימון ורב ששת אמר עד הזן את הכל ואמרינן נימא כתנאי: (א) דתני חדא (א) שנים ושלישה (ב) (שאכלו כברכין ברכת המזון) ותניא אידך שלישה וארבעה כאי [ג] לאו דר"ע איה להו הטוב והמטיב לאו דאורייתא [ג] ובהא קא מיפלגי דמאן דאמר שנים ושלישה חבר עד הזן ומאן דאמר שלישה וארבעה חבר עד נברך

אשכחינהו אשכחינהו דקאמרי נברך ברוך א אשכחינהו דקאמרי נברך אומר ברוך ומבויך אשכחינהו דקאמרי ברוך עונה אבן: *האני חדא כל העונה אבן אחד ברכותיו הרי זה משובח ותביא אידך הרי זה כנונה לא קשיא הא דעני אבן אחד כל ברכה וברכה והא דעני אבן בבונוה ירושלים ב ירושלמי בפרק אין עומדין להתפלל* תני הפורס על שבע והעובר לפני התיבה והנושא את כפיו והקורא בתורה ומפטיר בנביא והמברך על כל אחת מכל מצות האמורות בתורה לא יענה אחר עצמו אבן ואם ענה הרי זה בור איה תנא דתני הרי זה הבם אמר רב חסדא כאן דאמר הרי זה בור בעונה על כל ברכה וברכה וכאן דאמר הרי זה חכם בעונה בסוף: *אמר ר' יוחנן מישום רבי שבעון בן יוחאי בעל הבית בוצע ברי שיבצע בעין יפה ואורח מברך כדי שיברך לבעל הבית מאי מברך יהי רצון שלא יבוש בעל הבית הזה לא בעולם הזה ולא בעולם הבא רבי מוסיף בה דברים ויצליח מאד בכל דבריו ובכל מעשה ידיו ויהיו נכסיו מצליחין וקרובין לעיר ואל יזדקק לפניו ולא לפנינו שום הרהור עבירה ועון ואל ישלוט שטן בכל מעשה ידינו בעתה ועד עולם ג' עד היכן ברכת ד' הזימון רב נחמן אמר עד נברך ורב ששת אמר עד הזן כיצד שאם אכלו שלשה כאחת והצריך אחד מהן לצאת עשיישב עד שאמרין ברוך שאכלנו משלו בטובו חיינו ויוצא שזו היא ברכת הזימון ורב ששת אמר עד הזן את הכל ואמרינן נימא כתנאי: (א) דתני חדא (א) שנים ושלישה (ב) (שאכלו כברכין ברכת המזון) ותניא אידך שלישה וארבעה כאי [ג] לאו דר"ע איה להו הטוב והמטיב לאו דאורייתא [ג] ובהא קא מיפלגי דמאן דאמר שנים ושלישה חבר עד הזן ומאן דאמר שלישה וארבעה חבר עד נברך

ואורח מברך כדי שיברך לבעל הבית: אמרו רבינו ז"ל שזהו כהוראתו הוא בן עד היכן ברכת הזימון רב נחמן אמר עד נברך ורב ששת אמר עד הזן כיצד שאם אכלו שלשה כאחת והצריך אחד מהן לצאת עשיישב עד שאמרין ברוך שאכלנו משלו בטובו חיינו ויוצא שזו היא ברכת הזימון ורב ששת אמר עד הזן את הכל ואמרינן נימא כתנאי: (א) דתני חדא (א) שנים ושלישה (ב) (שאכלו כברכין ברכת המזון) ותניא אידך שלישה וארבעה כאי [ג] לאו דר"ע איה להו הטוב והמטיב לאו דאורייתא [ג] ובהא קא מיפלגי דמאן דאמר שנים ושלישה חבר עד הזן ומאן דאמר שלישה וארבעה חבר עד נברך

ליימא מהכא תני חדא ב' וג' מברכין והניא אידך ג' וד' וכו' ואיכא קא מיפלגי דמ"ד ב' וג' סבר עד שיבא ג' ומ"ד ג' וד' סבר עד שיבא ד' ומ"ד ב' וג' סבר עד שיבא ג' ומ"ד ג' וד' סבר עד שיבא ד' ומ"ד ד' וה' סבר עד שיבא ה' ומ"ד ה' וו' סבר עד שיבא ו' ומ"ד ו' וז' סבר עד שיבא ז' ומ"ד ז' וח' סבר עד שיבא ח' ומ"ד ח' וט' סבר עד שיבא ט' ומ"ד ט' וי' סבר עד שיבא י' ומ"ד י' ויא' סבר עד שיבא יא' ומ"ד יא' ויב' סבר עד שיבא יב' ומ"ד יב' ויג' סבר עד שיבא יג' ומ"ד יג' ויד' סבר עד שיבא יד' ומ"ד יד' וטו' סבר עד שיבא טו' ומ"ד טו' ויו' סבר עד שיבא יו' ומ"ד יו' וי"ז סבר עד שיבא י"ז ומ"ד י"ז וי"ח סבר עד שיבא י"ח ומ"ד י"ח וי"ט סבר עד שיבא י"ט ומ"ד י"ט וכ' סבר עד שיבא כ' ומ"ד כ' וכ"א סבר עד שיבא כ"א ומ"ד כ"א וכ"ב סבר עד שיבא כ"ב ומ"ד כ"ב וכ"ג סבר עד שיבא כ"ג ומ"ד כ"ג וכ"ד סבר עד שיבא כ"ד ומ"ד כ"ד וכ"ה סבר עד שיבא כ"ה ומ"ד כ"ה וכ"ו סבר עד שיבא כ"ו ומ"ד כ"ו וכ"ז סבר עד שיבא כ"ז ומ"ד כ"ז וכ"ח סבר עד שיבא כ"ח ומ"ד כ"ח וכ"ט סבר עד שיבא כ"ט ומ"ד כ"ט ול' סבר עד שיבא ל' ומ"ד ל' ול"א סבר עד שיבא ל"א ומ"ד ל"א ול"ב סבר עד שיבא ל"ב ומ"ד ל"ב ול"ג סבר עד שיבא ל"ג ומ"ד ל"ג ול"ד סבר עד שיבא ל"ד ומ"ד ל"ד ול"ה סבר עד שיבא ל"ה ומ"ד ל"ה ול"ו סבר עד שיבא ל"ו ומ"ד ל"ו ול"ז סבר עד שיבא ל"ז ומ"ד ל"ז ול"ח סבר עד שיבא ל"ח ומ"ד ל"ח ול"ט סבר עד שיבא ל"ט ומ"ד ל"ט ומ' סבר עד שיבא מ' ומ"ד מ' ומ"א סבר עד שיבא מ"א ומ"ד מ"א ומ"ב סבר עד שיבא מ"ב ומ"ד מ"ב ומ"ג סבר עד שיבא מ"ג ומ"ד מ"ג ומ"ד סבר עד שיבא מ"ד ומ"ד מ"ד ומ"ה סבר עד שיבא מ"ה ומ"ד מ"ה ומ"ו סבר עד שיבא מ"ו ומ"ד מ"ו ומ"ז סבר עד שיבא מ"ז ומ"ד מ"ז ומ"ח סבר עד שיבא מ"ח ומ"ד מ"ח ומ"ט סבר עד שיבא מ"ט ומ"ד מ"ט ונ' סבר עד שיבא נ' ומ"ד נ' ונ"א סבר עד שיבא נ"א ומ"ד נ"א ונ"ב סבר עד שיבא נ"ב ומ"ד נ"ב ונ"ג סבר עד שיבא נ"ג ומ"ד נ"ג ונ"ד סבר עד שיבא נ"ד ומ"ד נ"ד ונ"ה סבר עד שיבא נ"ה ומ"ד נ"ה ונ"ו סבר עד שיבא נ"ו ומ"ד נ"ו ונ"ז סבר עד שיבא נ"ז ומ"ד נ"ז ונ"ח סבר עד שיבא נ"ח ומ"ד נ"ח ונ"ט סבר עד שיבא נ"ט ומ"ד נ"ט וס' סבר עד שיבא ס' ומ"ד ס' וס"א סבר עד שיבא ס"א ומ"ד ס"א וס"ב סבר עד שיבא ס"ב ומ"ד ס"ב וס"ג סבר עד שיבא ס"ג ומ"ד ס"ג וס"ד סבר עד שיבא ס"ד ומ"ד ס"ד וס"ה סבר עד שיבא ס"ה ומ"ד ס"ה וס"ו סבר עד שיבא ס"ו ומ"ד ס"ו וס"ז סבר עד שיבא ס"ז ומ"ד ס"ז וס"ח סבר עד שיבא ס"ח ומ"ד ס"ח וס"ט סבר עד שיבא ס"ט ומ"ד ס"ט ועי' סבר עד שיבא ע' ומ"ד ע' וע"א סבר עד שיבא ע"א ומ"ד ע"א וע"ב סבר עד שיבא ע"ב ומ"ד ע"ב וע"ג סבר עד שיבא ע"ג ומ"ד ע"ג וע"ד סבר עד שיבא ע"ד ומ"ד ע"ד וע"ה סבר עד שיבא ע"ה ומ"ד ע"ה וע"ו סבר עד שיבא ע"ו ומ"ד ע"ו וע"ז סבר עד שיבא ע"ז ומ"ד ע"ז וע"ח סבר עד שיבא ע"ח ומ"ד ע"ח וע"ט סבר עד שיבא ע"ט ומ"ד ע"ט ופ' סבר עד שיבא פ' ומ"ד פ' ופ"א סבר עד שיבא פ"א ומ"ד פ"א ופ"ב סבר עד שיבא פ"ב ומ"ד פ"ב ופ"ג סבר עד שיבא פ"ג ומ"ד פ"ג ופ"ד סבר עד שיבא פ"ד ומ"ד פ"ד ופ"ה סבר עד שיבא פ"ה ומ"ד פ"ה ופ"ו סבר עד שיבא פ"ו ומ"ד פ"ו ופ"ז סבר עד שיבא פ"ז ומ"ד פ"ז ופ"ח סבר עד שיבא פ"ח ומ"ד פ"ח ופ"ט סבר עד שיבא פ"ט ומ"ד פ"ט וצ' סבר עד שיבא צ' ומ"ד צ' וצ"א סבר עד שיבא צ"א ומ"ד צ"א וצ"ב סבר עד שיבא צ"ב ומ"ד צ"ב וצ"ג סבר עד שיבא צ"ג ומ"ד צ"ג וצ"ד סבר עד שיבא צ"ד ומ"ד צ"ד וצ"ה סבר עד שיבא צ"ה ומ"ד צ"ה וצ"ו סבר עד שיבא צ"ו ומ"ד צ"ו וצ"ז סבר עד שיבא צ"ז ומ"ד צ"ז וצ"ח סבר עד שיבא צ"ח ומ"ד צ"ח וצ"ט סבר עד שיבא צ"ט ומ"ד צ

א מיי׳ פ״ה מהל׳ ברכות סמ״ג עשין כו טור ש״ע קצ״ה

ר״ן

נבון זכר כלמרגין שנים ומלאה הוא ליה למימר שה יש ומלא סליק לה פירוש דשלח שתפרנסו בלא קושיא ודוק בפירוש דרב אלפס יפה תימא כלומר כמו ואם תאמרי לומר להיכן הוא מזון מי שאכלקך נזיון ותמרינן לעיל תלינא דרב עשה ברכה אזיון על הזן וסולקך זה לביתיה מפסיק (ה) עד שגמר המצרך ברכת הזן ואחד שסק, לפיוס על הזן ונזיכר לת שבוזלו הוא לזיכן הוא חוזר לברך לאחר שינמור אחר לרחם ולחתום הזן כי מחתיב בזימון כי מחתיב בורכנו

עד נברך מהא (ו) מתני׳ דשנים ושלשה מברכין ברכת המזון וכר מעיינת ביה סליק לך פירושא דהא שמעתא בלא קושיא ובלא ספק והכי גרסינן התם* שלשה שאכלו כאחת ובקש אחד מהן לצאת דבי רב אמרין מברך ברכה ראשונה והולך לו איזו היא ברכה ראשונה דבי רב אמרין זו ברכת הזימון ר׳ זירא בשם ר׳ ירמיה אמר זו הזן ר׳ חלבו בשם ר׳ חנין בשם רב זו הזן ותיתיב רב ששת והא מתניתא פליגא שנים ושלשה [ח] (שאכלו) וחייבין בברכת [ג] המזון הא אכלבעה לא ואי תימא זו ברכה ראשונה (ג) ניתני ארבע אשכח תנא תני ארבעה ואי תימא זו הטוב והמטיב שנויה היא דאמר רב הונא הטוב והמטיב משניתנו הרוגי ביתר לקבורה חקנוה הטוב שלא הסריחו והמטיב שניתנו לקבורה ונמצאת אומר ששנים ושלשה דקתני גברי אינן והכין פירושה שנים ושלשה שאכלו ואין אחד מהן יודע לברך ברכת המזון כולה אלא אחד יודע ברכה ראשונה והשני יודע השלישית ואינו יודע הברכה הראשונה או שאחד יודע לברך ברכה ראשונה ואחד יודע לברך ברכה שניה ואחד יודע לברך ברכה שלישית חייבין בברכת המזון לפי שאפשר לברך כל אחד ואחד מהן ברכה אחת שהוא יודע ונמצאת ברכת המזון עולה משנים מהן או משלשתן וגמרינן מינה דברכת המזון עם ברכת הזימון אינה אלא שלש ברכות בי״כד ולפיכך אינה נחלקת אלא לשלשה אנשים בלבד ומשום הכי קתני שנים ושלשה ולא קתני ארבעה דאם איתא דברכת הזימון עד נברך הוה אמר ארבעה ופריך אשכח תנא תני ארבעה ואנא דאמרי כוותיה ואם תאמר הך תנא דתני ארבעה משום הטוב והמטיב הוא דתני הכי דמצי אמר לה גברא רבינאה ליה לך למיטר הכי דברכת הטוב והמטיב חדבנן היא ולא מצי לה תנא בהדי דאורייתא דאמר רב הונא וכו׳ הכין פירושא דהדרן גמרא דבני מערבא וחד מינהא היא עם גמרא דילן וכבר סליק פירושא דהא מתניתא כהוגן ולילבא בה קושיא כלל וקיימא לן כרב נחמן דאמר עד נברך וכן עמא דבר דהא יחיד כר מברך מתחיל מברכת הזן אלמא ברכת הזימון דליתא אלא בשלשה עד נברך הוא בלבד אבל ברכת הזן אינה בכלל ברכת

הזמון: * * ילהיכן הוא א תיור (ז) כשהוא אומר נברך שאכלנו משלו רב זבידי משמיה דאביי אמר רבוז לאש ואומר נברך שאכלנו פעם אחת ובנו אמרי למקום

[רף לח ע״א]

ב ברכת הזימון חלת נברך בלבד והזימוד לומר שלם ברכת הזן ונודה ורחם הלי לתרבע ברכות ותעת הבריות הזו כרב נחמן דאמר הזן ברכת הזימון חלת נברך בלבד והזימוד לומר שלם ברכת הזן ונודה ורחם ומשחכח לפלוגתא ורב כחמן היא בפלוגתא דהכי תנאלי ותני׳ לה וכו׳ ור׳ יהודה אומר כל שלשה שאכלו כאחד חייבין לומר בהן זמון ואחד מהן פטור מפני שהוא כעין בעליהן ואין כעין בעליהן אלא שלשה שאכלו כאחד ואחד מהן פטור מפני שהוא כעין בעליהן ואין כעין בעליהן אלא שלשה שאכלו כאחד ואחד מהן חייב לומר בהן זמון

למקום שפסק שאימר ברוך שאבלנו משלו ובטובו חיינו וכן הלכתא הניא *שהי אומר בבית האבל ברוך הטוב והמטיב ר' עקיבא אומר דיין האמת ותנא קמא השב והמטיב אין דיין האמת לא אלא איבא אף הטוב והמטיב מר זוטרא איקלע לבי רב אשי איהדר ביריה פתח ואמר ברוך המלך א הדי הטוב והמטיב אל אמת דיין האמת שופט בצדק ושליט בעולמו שאנחנו עמו ועבדיו ובכל אנו חייבין להודות לו ולברכו וכן הלכתא תנו רבנן [ג]אין מברכין לא בדרכים בפתח שראי למזוזה הנו רבנן שנים מבתחנין זה לזה בקערה שלישה אין מבחנין והבוצע הוא פושט ידו תחלה ואם בא לחלוק כבוד לרבו או למי שהוא גדול ממנו רשאי ובוצע ב מיבעי ליה למיבצע *מהיכא דבשיל שפיר רבה בר רב הונא עסיק ליה לביריה בי רב דניאל בר רב קטינא קדים וקא מהני ליה לבריה [ה]אין מברכין ראשון לתעים עד שיטעמו הכרך ואין מברכין אחרון לתעים עד שיברה אבן מפי העונין ורב חסדא אמר מפי רוב העונין שבר העונה אמן יותר מדאני אינו אלא טעיה: ת"ר אין עונין לא אמן תשובה ולא אמן קטופה ולא אמן תהומה ולא אמן קצרה ולא זורוז ברכה בר ברב הונא עסיק ליה

ובטובו חיינו וכן הלכתא הניא *שהי אומר בבית האבל ברוך הטוב והמטיב ר' עקיבא אומר דיין האמת ותנא קמא השב והמטיב אין דיין האמת לא אלא איבא אף הטוב והמטיב מר זוטרא איקלע לבי רב אשי איהדר ביריה פתח ואמר ברוך המלך א הדי הטוב והמטיב אל אמת דיין האמת שופט בצדק ושליט בעולמו שאנחנו עמו ועבדיו ובכל אנו חייבין להודות לו ולברכו וכן הלכתא תנו רבנן [ג]אין מברכין לא בדרכים בפתח שראי למזוזה הנו רבנן שנים מבתחנין זה לזה בקערה שלישה אין מבחנין והבוצע הוא פושט ידו תחלה ואם בא לחלוק כבוד לרבו או למי שהוא גדול ממנו רשאי ובוצע ב מיבעי ליה למיבצע *מהיכא דבשיל שפיר רבה בר רב הונא עסיק ליה לביריה בי רב דניאל בר רב קטינא קדים וקא מהני ליה לבריה [ה]אין מברכין ראשון לתעים עד שיטעמו הכרך ואין מברכין אחרון לתעים עד שיברה אבן מפי העונין ורב חסדא אמר מפי רוב העונין שבר העונה אמן יותר מדאני אינו אלא טעיה: ת"ר אין עונין לא אמן תשובה ולא אמן קטופה ולא אמן תהומה ולא אמן קצרה ולא זורוז ברכה בר ברב הונא עסיק ליה

רש"י

למקום שפסק שאימר ברוך שאבלנו משלו. [ג]אחר שאכלו מזונותיו ובירכו ברכת המזון. [ד]אין מברכין לא בדרכים. [ה]אין מברכין ראשון לתעים עד שיטעמו הכרך. [ו]אין עונין לא אמן תשובה. [ז]שהוא מתפלל שיבא משיח ויבנה ירושלים. [ח]ולא אמן קטופה. [ט]שהוא מתפלל שיבא אליהו ויבשר הגאולה. [י]ולא אמן תהומה. [כ]שהוא מתפלל שיבקעו מים ויבלעו את המצרים. [כא]ולא אמן קצרה. [כב]שהוא מתפלל שיבא הקץ ויגאלו ישראל. [כג]ולא זורוז ברכה. [כד]שהוא מתפלל שיבא אליהו ויבשר הגאולה. [כה]ולא אמן מפי. [כו]שהוא מתפלל שיבא משיח ויבנה ירושלים. [כז]ולא אמן מפי רוב העונין. [כח]שהוא מתפלל שיבא משיח ויבנה ירושלים. [כט]ולא אמן יותר מדאני אינו אלא טעיה. [ל]שהוא מתפלל שיבא משיח ויבנה ירושלים.

מדו תומר בגיטין התכל התוב והתיבים וכו'. פי' מ"ק סכר שלריך לתת סבת לנוטלי על אלרה הבלה עליו [ג] וכשיזכיר השוב והתיבים תלבד מה שאומר בכל יום סאם כפרס שבועה ומתיב שמזכיר בכל יום [ד]ל היה לומר מ"ק ול"ב מה תהוש בה להמשיבו שה פשוט הוא שלריך לאתרו שכן תומר בגמרא שלריך לומר שלש שבועות ושבעה ניחומין והוא השוב והמטיב והוא יוציע עיעבו הוא נמלבו הוא נעמלנו הוא ינמלנו ולריב יכול לומר אלא לתמר תומו בלבד ולא לתמר בלל לתלותו בה להשמיעו כאילו

שיטת ריב"ב

אין מבצרים לו לברכו . ר"ת פי' מבלרים לו לברכו ואין לו לברך ולא לאחרים ולא לעלמו ולא לשום אדם ולא לשום דבר ולא לשום מלוה ולא לשום מלוה ולא לשום דבר ולא לשום אדם ולא לשום דבר

הגה אור זרוע

ר"ישי"ו

הורה אור

יהיו בניו יתומים חטופה יתחטפו יסיו קטופה יתקמפו שנותיו קצרה יתקצרו יסיו וכל המאריך מאריכין לו יסו ושנותיו ירשלמי איזו היא אמן א יתומה רב הונא אמר הזה דמחיב לברכה והוא עני ולא ידע מה ענה: רב ושמואל *הוו יתבי בסעודתא על ואתא רב שימי בר חייא הוה קא מסרהב למיכל אמר ליה רב מאי דעתיך לאצטרופי בהדין אנן אכלינן לן אמר ליה שמואל אי הוו מייתי (א) *ערדילא ונחלא לאבא מי לא אכלינן אלמא כל היכא דאי מייתי להו מידי מצי למיכל מינה מצטרף בהדיידהו וכן הלכה והלכתא גדול מברך אע"ג דאתא בסוף ב סעודה: גרסינן בפרק בני העיר* אמר רבה בר רב הונא אמר ר' יותנן כל תלמיד חכם שאכרך לפניו אפילו כהן גדול עם הארץ אותו תלמיד חכם חייב מיתה שנאמר °כל משנאי אהבו מות אל תיקרי משנאי אלא משניאי אבל כהן ד תלמיד חכם מצוה לאקדומיה דאמר מר* לבל דבר שבקדושה לפתוח ראשון ולברך ראשון וליטול מנה יפה ראשון: *ויהבורתו מזבנין ד עליו: הני מילי בארותו הזמן אבל עכשיו נברים גמורים הם ואין מזמנין עליהן: *אמר רב נחמן קטן שיודע למי ה מברכין מזמנין עליו וכן הלכתא ואמרי רבואתא והוא שנבנס בשנת שלש עשרה שנה ואע"ג דלא פירח אבל קטן שלא הגיע לשלש עשרה שנה אע"ג דפירח אין מזמנין עליו ואנן לא

*) תדירלי ני כ"ל וכן הגי' בפרק בתרא דסוטה ובמס' סופרים

ולא אכלינן אלמא כל היכא דאי מייתי להו מידי

ר"ישי"ו

ליכת יתומה שלא אמרו אלא בזמנו שאין לה אב אבל אם יש לה אב אפילו הוא קטן אין מברכין עליו לזימון ואפילו מברכה שבתוכו אין מברכין עליו אלא אם כן נתנו לו אביו רשות ואפילו הכי אין מברכין עליו אלא אם כן הגיע לחנוך אבל אם הגיע לחנוך אע"פ שאין מברכין עליו מברכין הוא בעצמו ואפילו אשה ועבד וקטן מברכין עליו ואין עונין אחריו אמן ואין מברכין עליו לא לזימון ולא לברכה שבתוכו ואין מברכין עליו לא לזימון ולא לברכה שבתוכו ואין מברכין עליו לא לזימון ולא לברכה שבתוכו

הגהות חכמי אשכנז

(א) גי' יש"ן רש"י נמשלה (ב) בפ"ב ד' נהרדעי ד"ה נמי ובפ"ק דמגילה ד"ה ואין

ניקוד גר"א

נרסינן פ"ק דמגילה

הגהות הב"ח

(ג) ברכות ל"ב ע"ב ד"ה ואין ואע"ג ד"ה ואפילו ד"ה ואפילו ד"ה ואין ד"ה ואפילו ד"ה ואין ד"ה ואפילו ד"ה ואין

ואם מתם שאינם מכירים כ"כ בתחלה ובה להשתעטו שלשה תלמי חין שיודע למי מברכין מיתיעין עליו מיד ותפ"י. כן ח' שנים לו כן ע' ותפי' לא הביא שני שערות ודוקא לענין בהמ"ז עוסקי תורה קניפין תפני שכל אחד בפני עצמו יכול לפטור עצמו מחיוב ברכת המזון לאכל לקדיש ולקריאה ולכבודו שכל אחד ואחד לא היה יכול לפטור עצמו מחיוב כשיש עניין אחר שיהא טרוד בו ולא יכוון בה כראוי מלקת התוספות ז"ל: **ואפי'** ז' שלמלו דגן ושלמה לכלו ירק מלמדנים לגבוך מלינו.

ובתב הריש"ן ז"ל וקשמרו רבנן דוקא חמנסרופי נבי עבדה אבל נבי מלחה חיט מנסרף עד שיאכל כזית דגן ולפי סברת לאו בן עשר ובן חשע כשהוא יודע למי מברכין מזמנין עליו לכי מברכין ברכת המזון לאכל ולקריאה ולכבודו שכל אחד ואחד לא היה יכול לפטור עצמו מחיוב כשיש עניין אחר שיהא טרוד בו ולא יכוון בה כראוי מלקת התוספות ז"ל: **ואפי'** ז' שלמלו דגן ושלמה לכלו ירק מצטרפין לגבוך מלינו. ובתב הריש"ן ז"ל וקשמרו רבנן דוקא חמנסרופי נבי עבדה אבל נבי מלחה חיט מנסרף עד שיאכל כזית דגן ולפי סברת לאו בן עשר ובן חשע כשהוא יודע למי מברכין מזמנין עליו לכי מברכין ברכת המזון לאכל ולקריאה ולכבודו שכל אחד ואחד לא היה יכול לפטור עצמו מחיוב כשיש עניין אחר שיהא טרוד בו ולא יכוון בה כראוי מלקת התוספות ז"ל: **ואפי'** ז' שלמלו דגן ושלמה לכלו ירק מצטרפין לגבוך מלינו.

ב כ"ג בתב דלא מלינו בל עלה בל ירק ולא מלינו בל עלה בל ירק בן מיטקף ולא מלינו בל עלה בל ירק בן לוי ולא מלינו בל עלה בל ירק בן מלכיאל ולא מלינו בל עלה בל ירק בן מלכיאל ולא מלינו בל עלה בל ירק בן מלכיאל

צריך שיזכיר בה תורה פליטו אומר צריך שיזכיר בה תורה שקדים ברית לתורה שזו ניתנה בשלש ברירות *זו ניתנה בשלש עשרה ברירות. ר אבא אומר צריך שיאמר (ה) הודאה תהלה וסוף יהפוזות לא יפתות (א) מארת וכי הפורת מארת הרי זה מגונה ובל החותם מנחל ארצות בברכת הארץ ומושיע ישראל בבונה ירושלים הרי זה מגונה וכל שאינו אומר ברית ותורה בברכת הארץ ובליבית בית דוד בבונה ירושלים לא יצא ידי חבתו: תנו רבנן "מהו רוחם בה בונה ירושלים רבי יוסי בר יהודה אומר מושיע ישראל ובונה ירושלים רבה בר רב דנונא איקלע לבי ריש גלותא פתח בחדא ובסיים בתרתי במושיע ישראל ובונה ירושלים אמר רב חסדא גבורתא למיתחם בתרתי והתניא רבי אומר אין הזהמין בשתים קשיא ומסקנא אפילו פתח ברחם על ישראל עמך הותם בבונה ירושלים שנאמר "בונה ירושלם ה' נדחי ישראל יכנס נופא רבי אימר אין הזהמין בשתים אותיבוה לרי רבי על הארץ ועל המזון ארץ דעבדא מזון על הארץ ועל הפירות ארץ דעבדא פירות מקדש ישראל והזמנים מקדשינהו לזמנים מקדש ישראל וראשי חדשים מקדשינהו לראש חדשים מקדש השבת וישראל והזמנים וראש חדשים אמר ליה חזין מזו ומאי שנא הנך כל חדא והדא באנפי נפשה כתיבא אבל הבא בהא תליא ושמא מאי דאין הזהמין בשתים משום דאין עשיין מצות חבילות חבילות אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יודען הטוב (ב)והמטיב צריך מלטות מאי קאמר ליה כל ברכה שאין בה מליבות אינה ברכה והא אמרה רבי יוחנן חדא דזמנא א"ר עזירא לימר שצריכה שתי מליבות חדא דידה והדא דבונה ירושלים אי הכי נעביד תלת חדא דילה והדא דברכת הארץ וחדא דבונה ירושלים אלא ברכת הארץ מאי מעמא לא משום דתניא לה ברכה המזמנה לחברתה (ג) וכדין הוא דאפילו בונה ירושלים נמי לא בעיא דתניא לה ברכה המזמנה לחברתה ואיידי דאמר מלכות בית דוד לאו אורח ארעא דלא אמר מלכות שמים "רבי פפא אמר צריכה שתי מליבות לבד מדידה והיכא דבריך ברכת המזון בשבתא ושניה וליא א הזכיר של שבת אומר ברוך אשר נתן שבת מנוחה לעמו ישראל לאות וביברית ברוך אתה ה' מקדש השבת ואי טעה ולא הזכיר של יום טוב אומר ברוך אשר נתן ימים טובים לעמו ישראל לששון ולשמחה ברוך אתה ה' מקדש ישראל והזמנים ובמי מיילי היכא דאדכר מקמי דניפתח בהטוב והמטיב אבל לבתר דפתח בהטוב והמטיב חוזר לראש והיכא דטעה ולא הזכיר של ראש חודש אומר ברוך שנתן ראשי חדשים לעמי ישראל לזכרון ליוח

שבתות ויום טוב שנאמר "ויהי מדי חדשו בחדשתו לבוא לפני האלהים כן יעשה תמיד איוב (ד) אמר רבי יוחנן אדם חוטא ומביא קרבן מיעוט חטאת ומביא אשם ודאות ומביא אשם תלוי ומביא עולה ושלמים ומביא נסכים ומביא תודה ומביא אילים ומביא כבשים ומביא עגלים ומביא שעירים ומביא פרים ומביא שלשה עשרונות ומביא שלשה לוגין ומביא שלשה ביצים ומביא שלשה קבין ומביא שלשה עומרין ומביא שלשה סאין ומביא שלשה איפיפיות ומביא שלשה כבשים ומביא שלשה אילים ומביא שלשה פרים ומביא שלשה עגלים ומביא שלשה שעירים ומביא שלשה נסכים ומביא שלשה תודות ומביא שלשה אילים ומביא שלשה כבש

תורה אור

ולית בה תרתיסי ואי לא אידכר אלא לברתי דפתחה א בהטוב והמטיב נמיר לה לברכה ולא בעי למהדר מדישא דאמר רב נרשן אמר שמואל טעה ולא הזכיר של ראש חדש בתפילה מחזירין אותו מעיקרא בברכת המזון אין מחזירין אותו מאי מעמא בתפילה דלא בצי פטר נפשיה מהדרין ליה בברכת המזון דמצי פטר נפשיה דאי בעי אביל ואי בעי לא אביל לא מהדרינן ליה: עד ד'כמה מזמנין עד כוית רבי יהודה אומר עד ב כביצה והלכתא כתנא קמא: **מתני'** ביצד מזמנין בשלשה אומר נברך בשלישה והוא אומר ברכו בעשרה אומר נברך לאלהינו בעשרה הוא אומר ברכו אחד עשרה ואחד עשרה רבוא במאה הוא אומר נברך לה' אלהינו במאה והוא אומר ברכו באלף אומר נברך לה' אלהינו באלף והוא אומר ברכו ברבוא אומר נברך לה' אלהינו אלהי ישראל אלהי צבאות יושב הכרובים על המזון שאכלנו ברביא והוא אומר ברכו בעגון שהוא מברך כך עונין אדעי בריך ה' אלהינו אלהי ישראל אלהי צבאות יושב הכריבים על המזון שאכלנו רבי יוסי הגלילי אומר לפי רוב המהדי הן מיברכין שנאמר ברכו אלהים: **גמ'** אמר שמואל לעולם אל יוציא אדם את עצמו מן הכלל כלומר שאפ"ש שיש לו לומר ברכו נברך עדיף כדי שלא יוציא עצמו מן הכלל וחבין מסקנא דנברך עדיף אלא אם אומר ברכו אין הופכין אותו על כך *ותניא נמי הכי אין שואמרים נברך בין שאומרים בריך אין הופכין אותו על כך ומברכותיו שלא אדם ניכר אם תלמיד חכם הוא אם עם הארץ הוא ביצד א"ר אבי אמר בטובו חיינו הרי זה תלמיד חכם ממיבו חיינו הרי זה בור ירושלמי שמואל אמר אני איני מוציא עצמי מן הכלל התינח הקורא ברוה אומר ברכו אמר ר' אבין מביון דהוא אומר המבורך אף הוא אינו מוציא עצמו מן הכלל אמר רבי יוחנן אמר נברך שאבלנו בישלו הרי זה תלמיד חכם לפי שאבלנו בישלו הרי זה בור דביתהו כמאן דמברך ראיש בעלמא והאי דאמרינן לפי שעשה לאבותינו ולנו את כל הנסים האלו נסים שאני דמוכחא מילתא דקודשא בריך הוא דעבר לן ניסא ואמר ר' יוחנן אמר נברך שאבלנו בישלו הרי זה תלמיד חכם על המזון שאבלנו הרי זה בור דביתהו כמאן דמברך ליה למזון: אמר רב הונא בריה דרב יהושע לא אמרן אלא בתלתא דלא אדכר שם שמים אבל בעשרה כיון דכתיב לימרו לאלהינו מיכתא מילתא דהתנן כעגון שהוא מברך כך עונין אחריו נברך לאלהינו אלהי ישראל ה' צבאות יושב הכרובים על המזון שאבלנו אחד עשרה ואחד עשרה רבוא: איקימא כר' עקיבא דאמר מה בצינו בבית הכנסת אחד מחבין ואחד מעטין וקא פסק רבא הלכה כרבי עקיבא: **מתני'** אמר ר' עקיבא מה מצינו בבית הכנסת אחד מחבין ואחד מעטין אומר ברכו את ה' רבי ישמעאל אומר ברכו את ה' המבורך ד ובנהנא ברבי ישמעאל: **מתני'** שלישה שאבלו כאחת אינן רשאין ליחלק ובן ארבעה ובן חמשה ששה נחלקין עד עשרה עשרה אינן נחלקין עד שיהיו עשרים ואחד

ר"ש

ר' מצוה

ולית בה תרתיסי ואי לא אידכר אלא לברתי דפתחה א בהטוב והמטיב נמיר לה לברכה ולא בעי למהדר מדישא דאמר רב נרשן אמר שמואל טעה ולא הזכיר של ראש חדש בתפילה מחזירין אותו מעיקרא בברכת המזון אין מחזירין אותו מאי מעמא בתפילה דלא בצי פטר נפשיה מהדרין ליה בברכת המזון דמצי פטר נפשיה דאי בעי אביל ואי בעי לא אביל לא מהדרינן ליה: עד ד'כמה מזמנין עד כוית רבי יהודה אומר עד ב כביצה והלכתא כתנא קמא: **מתני'** ביצד מזמנין בשלשה אומר נברך בשלישה והוא אומר ברכו בעשרה אומר נברך לאלהינו בעשרה הוא אומר ברכו אחד עשרה ואחד עשרה רבוא במאה הוא אומר נברך לה' אלהינו במאה והוא אומר ברכו באלף אומר נברך לה' אלהינו באלף והוא אומר ברכו ברבוא אומר נברך לה' אלהינו אלהי ישראל אלהי צבאות יושב הכרובים על המזון שאבלנו ברביא והוא אומר ברכו בעגון שהוא מברך כך עונין אדעי בריך ה' אלהינו אלהי ישראל אלהי צבאות יושב הכריבים על המזון שאבלנו רבי יוסי הגלילי אומר לפי רוב המהדי הן מיברכין שנאמר ברכו אלהים: **גמ'** אמר שמואל לעולם אל יוציא אדם את עצמו מן הכלל כלומר שאפ"ש שיש לו לומר ברכו נברך עדיף כדי שלא יוציא עצמו מן הכלל וחבין מסקנא דנברך עדיף אלא אם אומר ברכו אין הופכין אותו על כך *ותניא נמי הכי אין שואמרים נברך בין שאומרים בריך אין הופכין אותו על כך ומברכותיו שלא אדם ניכר אם תלמיד חכם הוא אם עם הארץ הוא ביצד א"ר אבי אמר בטובו חיינו הרי זה תלמיד חכם ממיבו חיינו הרי זה בור ירושלמי שמואל אמר אני איני מוציא עצמי מן הכלל התינח הקורא ברוה אומר ברכו אמר ר' אבין מביון דהוא אומר המבורך אף הוא אינו מוציא עצמו מן הכלל אמר רבי יוחנן אמר נברך שאבלנו בישלו הרי זה תלמיד חכם לפי שאבלנו בישלו הרי זה בור דביתהו כמאן דמברך ראיש בעלמא והאי דאמרינן לפי שעשה לאבותינו ולנו את כל הנסים האלו נסים שאני דמוכחא מילתא דקודשא בריך הוא דעבר לן ניסא ואמר ר' יוחנן אמר נברך שאבלנו בישלו הרי זה תלמיד חכם על המזון שאבלנו הרי זה בור דביתהו כמאן דמברך ליה למזון: אמר רב הונא בריה דרב יהושע לא אמרן אלא בתלתא דלא אדכר שם שמים אבל בעשרה כיון דכתיב לימרו לאלהינו מיכתא מילתא דהתנן כעגון שהוא מברך כך עונין אחריו נברך לאלהינו אלהי ישראל ה' צבאות יושב הכרובים על המזון שאבלנו אחד עשרה ואחד עשרה רבוא: איקימא כר' עקיבא דאמר מה בצינו בבית הכנסת אחד מחבין ואחד מעטין וקא פסק רבא הלכה כרבי עקיבא: **מתני'** אמר ר' עקיבא מה מצינו בבית הכנסת אחד מחבין ואחד מעטין אומר ברכו את ה' רבי ישמעאל אומר ברכו את ה' המבורך ד ובנהנא ברבי ישמעאל: **מתני'** שלישה שאבלו כאחת אינן רשאין ליחלק ובן ארבעה ובן חמשה ששה נחלקין עד עשרה עשרה אינן נחלקין עד שיהיו עשרים ואחד

נמי

רש"י

הברכה היא עקירת הנגעים ללה מני ספר נפשיה שניהם שניהם שנים שנים כיצד כיצד ביצה ביצה ביצה

נתלקים לומר נתלקים בענין שיזכלו נזמן לכל מ"ם סגים סגים בענין שיפשוט עצמן מזיעתן ושעורה לקן נתלקים עד שיהו עשרים לכון שנתחייבו לכרך כשם שיחלקו נמנה שמעתו מזיעתן כשם לכל כשהם עשרים יושלים ״ לכלן ר׳ לכלן ורבנן שכשם שכרן שנתחייבו לחורן

שלשה שאבלו צב׳ כתים המתים ומנחמין ומברכים דמתני׳ דקתני ג׳ תנאיות שהיו אוכלים בבית אחד ולא הפך׳ בשני כתים אם תקנתן רואין אותן או את מי שמברכין ואם אינן רואין אותן או את מי שמברכין והיה המשתה מברכין בית בית אחד מהן ומילתא דמילתא נקט ויש סייע לסברת ר׳ אלעזר[ל] [דג׳ כתים כדי שיברכו מוקף ולמזונו של מברכה אחת מהן ומזונין אותן בלילין ואם אחד מהם בהיות לו ברכה אחת לבד כתים ואם רצה אחד מהם לברך בבית אחד אינו רשאי ואם רצה לברך בבית אחר רשאי ובמה מברכין בשלשה כתים בזמן שאוכלין על שולחן אחד ומברכין על הכוס אחד ואין צריכין לומר ברשות מי שברכנו אכלנו אלא אומרים ברוך אלהינו שאכלנו משלו ובמה שאין אוכלין על שולחן אחד אומרים ברוך אלהינו שאכלנו משלו ובמה שאין אוכלין על שולחן אחד ולא שתו מכוס אחד אומרים ברוך אלהינו שאכלנו משלו ובמה שאין אוכלין ושותין מכוס אחד ולא מבית אחד אומרים ברוך אלהינו שאכלנו משלו ובמה שאין אוכלין ושותין מכוס אחד ולא מבית אחד ולא מעיר אחת אומרים ברוך אלהינו שאכלנו משלו ובמה שאין אוכלין ושותין מכוס אחד ולא מבית אחד ולא מעיר אחת ולא מארץ אחת אומרים ברוך אלהינו שאכלנו משלו ובמה שאין אוכלין ושותין מכוס אחד ולא מבית אחד ולא מעיר אחת ולא מארץ אחת ולא מלשון אחת אומרים ברוך אלהינו שאכלנו משלו ובמה שאין אוכלין ושותין מכוס אחד ולא מבית אחד ולא מעיר אחת ולא מארץ אחת ולא מלשון אחת ולא מדת אחת אומרים ברוך אלהינו שאכלנו משלו ובמה שאין אוכלין ושותין מכוס אחד ולא מבית אחד ולא מעיר אחת ולא מארץ אחת ולא מלשון אחת ולא מדת אחת ולא מאומה

טבח ונותן עיניו בו (ע) ומשגיח לבני ביתו (א) במתנה: **אמר רבי יוחנן אנו לנו אלא ארבעה** [ת] **א הדרה ושפשה חי ומלא הדרה מבפנים שמשפה מבחוץ חי עד ברכת הארץ** ובברכת הארץ נותן לתוכו מים כדרגן מורים הכמים לר' אליעזר וכו' **ומלא דאמר** ר' יוחנן כל המברך על כוס של ברכה מלא נותנים לו נחלה בלא מצרים שנאמר °ומלא ברכת ה' °ים ודרום ירשה וה' יהוה בר' חנינא אמר זוכה ונוחל שני עולמים אחד העולם הזה ואחד העולם הבא שנאמר ים ודרום ירשה עימור רב יהודה מעשרתו בתלמידים רב חסדא מעשר ליה בנשלי (אמר ר' (ג) יוחנן ובחי אמר רב ששת ועד ברכת הארץ) עיטור רב פפא מעמף ויתיב ומברך רב אשי פרים מודא אריושה וטולו בשתי ידיו דאמר ר' חנינא בר פפא אמר קרא °שאו ידיכם קדש וברכו את ה' ואותו ביטן אמר ר' חייא בר אבא אמר ר' יוחנן ראשונים שאלו שבאל מה שחסיץ ליסין אמר רב אשי השתא

דראשונים לא אפשימא להו *אנן נעבד (כ) לחומרא ומנבדו מן (ו) הקרקע מפח אמר רב אחא בר חנינא דאמר קרא °כום ישעיות אשא ובשם ה' אקרא ומשגרו לאנשי ביתו במתנה כי היכי דתתברך ביתהו: אמר רב אסי ב °אין משיחין על כוס של ברכה ואבר רב אסי אין מברכין על כוס של פירעונה מאי כוס של פירעונה אמר רב נחמן בר יצחק כוס שני תניא נמי הכי השותה כפלים לא יברך משום שנאמר °הבן לקראת אלהיך ישראל ונותן עיניו בו דלא ליסח דעתיה מיניה אמר רבי אבהו ואמרי לה במתניתא תנא אובל כשהוא °מהלך עומד ומברך עומד ג ואוכל יושב ומברך מיסב ואוכל יושב ויברך והלכתא כבולהו יושב במקומו ויברך:

הדרן עלך שלשה שאכלו

אלו דברים שבין בית שמאי ובית הלל ^בסעודה בי"ש אומרים מברך על היום ואחר כך מברך על היין וב"ה אומרים מברך על היין ואחר כך מברך על היום בית שמאי אומרים נותלין לידים ובית הלל אומרים מוזגין את הכוס ואחר כך נותלין לידים: **גמ' תנו רבנן** אלו דברים שבין בית שבאי ובית הלל בסעודה בית שמאי אומרים מברך על

היום ואחר כך מברך על היין וב"ה אומרים מברך על היין ואחר כך מברך על היום בית שמאי אומרים נותלין לידים ואחר כך מוזגין את הכוס ובית הלל אומרים מוזגין את הכוס ואחר כך נותלין לידים: **גמ' תנו רבנן** אלו דברים שבין בית שבאי ובית הלל בסעודה בית שמאי אומרים מברך על

היום ואחר כך מברך על היין וב"ה אומרים מברך על היין ואחר כך מברך על היום בית שמאי אומרים נותלין לידים ואחר כך מוזגין את הכוס ובית הלל אומרים מוזגין את הכוס ואחר כך נותלין לידים: **גמ' תנו רבנן** אלו דברים שבין בית שבאי ובית הלל בסעודה בית שמאי אומרים מברך על

אלו דברים שבין ב"ש וב"ה בסעודה ב"ש אומרים מברכין עליו תחלה ואחר כך מברכין על היין ב"ה אומרים מברכין על היין תחלה ואחר כך מברכין על היום ב"ה אומרים מוזגין את הכוס ואחר כך נוטלין ידים. מפני מעלתו של יום שהוא קדוש לפיכך מוזגין את הכוס ואחר כך נוטלין ידים ואין נוטלין ידים לתוך הכוס מפני הכבוד ואין מוזגין את הכוס לתוך הכוס מפני הכבוד ואין מוזגין את הכוס לתוך הכוס מפני הכבוד ואין מוזגין את הכוס

על הזיום ואח"כ מברך על היין שהזיום גורם ליין שיבא ובכר קדש היום ועדיין יין לא בא ובא"א מברך על היין ואח"כ מברך על היום שהיין גורם לקדושה שתאמר: דבר אחר ברבת היין תחדיה וברכת היום אינה תחדיה והדיר ושאינו תדיר תדיר קודם: ב"ש אומרים נוטלין לידים ואח"כ מיזגין את הכוס וב"ה אומרים מיזגין את הכוס א ואח"כ נוטלין לידים מאי כוס כוס של קדוש היום הוא: °**מתני'** °בית שמאי אומרים מברכין את הבית ואח"כ את היין ובית הלל אומרים נוטלין לידים ואח"כ מברכין את הבית: **גמ'** °מאי מיעמא רבית שבאי משום פירורין ובית הלל סברי הבא בשמש תלמיד חכם עסקינן שבניה פירורין שאין בהן כזית ונעטל פירורין שיש בהן כזית מסייע ליה לרבי יוחנן דאמר פירורין שאין בהן כזית מותר לאבדן ביד במאי קא מיפלגי בית שמאי סברי מיתר להשתמש בשמש עם הארץ ובית הלל סברי אסור להשתמש בשמש עם הארץ אמר רבי יצחק ברבי תנינא אמר רב הונא בכוליה פירקין הלכה כבית הלל בר מהאי דהלכה כבית שבאי:

מתני' °בית שבאי אומרים נר ומזון ובשמים והבדלה ובית הלל אומרים נר ובשמים ומזון והבדלה: **גמ'** איבא מרבוותא מ"ד דהאי מזון דקתני במתניתין ברכת המוציא היא דשמיעה ליה מהאי מתניתין דמברכינן ארישא וקא מיקים לה למתניתין במוצאי שבת ליום טוב דבין דבעי למיימר קדושה אריפתא משלשל לה להבדלה אבתרה ואהאי דאיצטריך ליה למיימר הבי משום דקתני שיא ל' ההיא דאיצטר* דאיקלע לבי רב אשי ולא הוה להו חמרא לאבדולי ובת מוה ומשום הבי איצטריך לאוקמא להא (ת) מהניהא במוצאי שבת לילי טוב וקא מיקים להא דאמימר בשאר ימות השנה בי היכי דלא תיקשי ליה ההיא דאמימר והא מילתא ליתא דלא אשכחן הבדלה על הפת כל עיקר והא דתקנו במתניתין נר ומזון ובשמים והבדלה לאו אברכת המוציא קאי דשמעית מינה דמברלינן אריפתא אלא אברכת המזון קאי דהיא שליש ברכות וכהדיא קתני בהוספתא אבר ר' יהודה לא נחלקו בית שמאי וב"ה ע"ר בכוס המזון

ע"ל שבאתה הימים שמיד שנטעל ידיו מברך המוציא ואוכל מעב לוקמ שיהא לוקל מיד לומו מוקש נעשב לוקמ כל כך תצני הסתיה לשיכך היו חוששין ב"ה לתקנן הבשלים בידיהו.עיוד לומר בגמ' (לך נב.) שעם לחד לב"ש ומש"ה מוזגין לת הכוס תחלה דכשיגין כיוקך לנעילה מעולה ולא לחד לומר ביטול ידיו ויקים קודם ש"ילבל לו הוות הגעילה כיוקך לבשורה **גמ'** שיהוס נורס ליין שיבא כלומר בחם לת כשנער הבשבת ועוד שבשבת קודם שיכבר קודם היום ועדיין יין לא בא. **שהיין** נורס **רשי'**

לקדוש שהמקדש. ויהו הדין ביטול נר מצוה לקדש על הפת וכבי לחמר אגם היין נורס ביטול שהמקדש כמו הפת וכיון שים לו תכיבות כתו הפת מכרכין עליו תחלה. **ותדיר** ושאינו תדיר מדיר קודם. ופקלא דן מדרש (זכרים פב.) מלבד עולת הבוקר תבר לעולת התמיד וכו' ומשמע לחר שהשבו

עולת התמיד הבשו לת תלה.

מתני' ב"ש לומרים מברכין לת הבית ואח"כ טובלין לידים וכו'. פירוש מהמבם היה לחר לבילה קודם ברכת המזון לסלק הסולחן ולכבד המקום מן העלמות ישפירורין שעליו אם ב"ש ס"ל שחתחלה יש לו לכבד הבית ולחר כך ינטול ידיו מפני שהם מלוכלכים ידיו לחתה יעלו עליהם על הפירורים על הלחם שעליו לחת הסולחן ולכבד לבילה דס"ל שמותר להשתמש בשמש עם הלחן והשתם לו יחוש לנגעי לאוכלין ולח יחלק בין פירורין שאין בהן כזית לפירורין שיש בהן כזית ולפיכך לריך ליזהר ולכבד הבית חלה ולחריכך לריך ליזהר שלח יבלע בידיו לחר הנטילה כדי שלח יהיו הידים מלוכלכים ולח יהיו לריכים ליטול שוב לחר הסעודה ב"ה ס"ל שמותר להשתמש בשמש עם הלחן ולכן לח לריכו ליזהר שלח יבלע בידיו לחר הנטילה כדי שלח יהיו הידים מלוכלכים ולח יהיו לריכים ליטול שוב לחר הסעודה ולכן לח לריכו לכבד הבית חלה ולחר הנטילה יכול לנגב ידיו בסודר ולח יחוש לנגעי לאוכלין ולח יחלק בין פירורין שאין בהן כזית לפירורין שיש בהן כזית ולפיכך לריך ליזהר ולכבד הבית חלה ולחריכך לריך ליזהר שלח יבלע בידיו לחר הנטילה כדי שלח יהיו הידים מלוכלכים ולח יהיו לריכים ליטול שוב לחר הסעודה

ומשום דקשיא להו למקלת דרבי יהודה ב' לריך לוכל קודם הבדלה שלרכו לפרש דהלי מזון דלמרי במתניתין מזון ר"ל בשת' ולח ברכת המוליח ומעמידין המסבה בי' בהן לו יין כלל שלח יהו לו יין היה מבדיל חחלה בלוסו יין וחח"כ מברך המוליח ולוכל חלח מחוך שלין לו יין למרו שמסדר לחם כולם על הפת בשעת הוחלית ולח"ב דלין מבדילין על הפת הכח לחיידי דמי על הפת ומחוך כך לוכרכו להתיר המסבה בשעלו שבת ליום טוב ולח"ב דלין מבדילין על הפת הכח לחיידי דמי על הפת ומחוך כך לוכרכו להתיר המסבה בשעלו שבת ליום טוב ולח"ב דלין מבדילין על הפת הכח לחיידי דמי חלח מן הדין היה עושה שלשה ליטול קודם הבדלה וחב לוחת לחמרי' (מהרי') בשלר שלחי שבתות ועלעת כיון שלת היה לו יין לו היה לו ליטול חלח ודלי בש"ם ליש מיירי שחייב לקדש ולהטול דיק"ל (שם יח.) לין לידוש חלח במקום סעודה וכיון שים לו לקדש ולהטול לחיידי דמיקדש על הפת מבדיל נמי על הפת וכיק"ל ל"ל דחה ז' הסכ"ל בהלכותיו דבהדיא לחמרי' בהוספתא לת נחלקו על בית שבאתה המסבת לומר

ב' ברכות המזון

ג' ברכת המזון

ד' ברכת המזון

ה' ברכת המזון

ו' ברכת המזון

ז' ברכת המזון

ח' ברכת המזון

ט' ברכת המזון

י' ברכת המזון

יא' ברכת המזון

יב' ברכת המזון

יג' ברכת המזון

יד' ברכת המזון

טו' ברכת המזון

טז' ברכת המזון

יז' ברכת המזון

יח' ברכת המזון

יט' ברכת המזון

כ' ברכת המזון

כא' ברכת המזון

כב' ברכת המזון

כג' ברכת המזון

כד' ברכת המזון

כה' ברכת המזון

כו' ברכת המזון

כז' ברכת המזון

כח' ברכת המזון

כט' ברכת המזון

ל' ברכת המזון

לא' ברכת המזון

לב' ברכת המזון

לג' ברכת המזון

לד' ברכת המזון

לה' ברכת המזון

לו' ברכת המזון

לז' ברכת המזון

לח' ברכת המזון

לט' ברכת המזון

מ' ברכת המזון

מא' ברכת המזון

מב' ברכת המזון

מג' ברכת המזון

מד' ברכת המזון

מה' ברכת המזון

מו' ברכת המזון

מז' ברכת המזון

מח' ברכת המזון

מט' ברכת המזון

נ' ברכת המזון

נא' ברכת המזון

נב' ברכת המזון

נג' ברכת המזון

נד' ברכת המזון

נה' ברכת המזון

נו' ברכת המזון

נז' ברכת המזון

נח' ברכת המזון

נט' ברכת המזון

ס' ברכת המזון

סא' ברכת המזון

סב' ברכת המזון

סג' ברכת המזון

סד' ברכת המזון

סה' ברכת המזון

סו' ברכת המזון

סז' ברכת המזון

סח' ברכת המזון

סט' ברכת המזון

ע' ברכת המזון

עא' ברכת המזון

עב' ברכת המזון

עג' ברכת המזון

עד' ברכת המזון

עה' ברכת המזון

עו' ברכת המזון

עז' ברכת המזון

עח' ברכת המזון

עט' ברכת המזון

פ' ברכת המזון

פא' ברכת המזון

פב' ברכת המזון

פג' ברכת המזון

פד' ברכת המזון

פה' ברכת המזון

פו' ברכת המזון

פז' ברכת המזון

פח' ברכת המזון

פט' ברכת המזון

צ' ברכת המזון

צא' ברכת המזון

צב' ברכת המזון

צג' ברכת המזון

צד' ברכת המזון

צה' ברכת המזון

צו' ברכת המזון

צז' ברכת המזון

צח' ברכת המזון

צט' ברכת המזון

ק' ברכת המזון

קא' ברכת המזון

קב' ברכת המזון

קג' ברכת המזון

קד' ברכת המזון

קה' ברכת המזון

קו' ברכת המזון

קז' ברכת המזון

קח' ברכת המזון

קט' ברכת המזון

קי' ברכת המזון

קיא' ברכת המזון

קיב' ברכת המזון

קיג' ברכת המזון

קיד' ברכת המזון

קטו' ברכת המזון

קטז' ברכת המזון

קיז' ברכת המזון

קיח' ברכת המזון

קיט' ברכת המזון

קכ' ברכת המזון

קכא' ברכת המזון

קכב' ברכת המזון

קכג' ברכת המזון

קכד' ברכת המזון

קכה' ברכת המזון

קכו' ברכת המזון

קכז' ברכת המזון

קכח' ברכת המזון

קכט' ברכת המזון

קל' ברכת המזון

קלא' ברכת המזון

קלב' ברכת המזון

קלג' ברכת המזון

קלד' ברכת המזון

קלה' ברכת המזון

קלו' ברכת המזון

קלז' ברכת המזון

קלח' ברכת המזון

קלט' ברכת המזון

קמ' ברכת המזון

קמא' ברכת המזון

קמב' ברכת המזון

קמג' ברכת המזון

קמד' ברכת המזון

קמה' ברכת המזון

קמו' ברכת המזון

קמז' ברכת המזון

קמח' ברכת המזון

קמט' ברכת המזון

קנ' ברכת המזון

קנא' ברכת המזון

קנב' ברכת המזון

קנג' ברכת המזון

קנד' ברכת המזון

קנה' ברכת המזון

קנו' ברכת המזון

קנז' ברכת המזון

קנח' ברכת המזון

קנט' ברכת המזון

קס' ברכת המזון

קסא' ברכת המזון

קסב' ברכת המזון

קסג' ברכת המזון

קסד' ברכת המזון

קסה' ברכת המזון

קסו' ברכת המזון

קסז' ברכת המזון

קסח' ברכת המזון

קסט' ברכת המזון

קע' ברכת המזון

קעא' ברכת המזון

קעב' ברכת המזון

קעג' ברכת המזון

קעד' ברכת המזון

קעה' ברכת המזון

קעו' ברכת המזון

קעז' ברכת המזון

קעח' ברכת המזון

קעט' ברכת המזון

קפ' ברכת המזון

קפא' ברכת המזון

קפב' ברכת המזון

קפג' ברכת המזון

קפד' ברכת המזון

קפה' ברכת המזון

קפו' ברכת המזון

קפז' ברכת המזון

קפח' ברכת המזון

קפט' ברכת המזון

קצ' ברכת המזון

קצא' ברכת המזון

קצב' ברכת המזון

קצג' ברכת המזון

קצד' ברכת המזון

קצה' ברכת המזון

קצו' ברכת המזון

קצז' ברכת המזון

קצח' ברכת המזון

קצט' ברכת המזון

ר' ברכת המזון

רא' ברכת המזון

רב' ברכת המזון

רג' ברכת המזון

רד' ברכת המזון

רה' ברכת המזון

רו' ברכת המזון

רז' ברכת המזון

רח' ברכת המזון

רט' ברכת המזון

ש' ברכת המזון

שא' ברכת המזון

שב' ברכת המזון

שג' ברכת המזון

שד' ברכת המזון

שה' ברכת המזון

שו' ברכת המזון

שז' ברכת המזון

שח' ברכת המזון

שט' ברכת המזון

ת' ברכת המזון

תא' ברכת המזון

תב' ברכת המזון

תג' ברכת המזון

תד' ברכת המזון

תה' ברכת המזון

תו' ברכת המזון

תז' ברכת המזון

תח' ברכת המזון

תט' ברכת המזון

תי' ברכת המזון

תיא' ברכת המזון

תיב' ברכת המזון

תיג' ברכת המזון

תיד' ברכת המזון

תטו' ברכת המזון

תטז' ברכת המזון

תיז' ברכת המזון

תיח' ברכת המזון

תיט' ברכת המזון

תכ' ברכת המזון

תכא' ברכת המזון

תכב' ברכת המזון

תכג' ברכת המזון

תכד' ברכת המזון

תכה' ברכת המזון

תכו' ברכת המזון

תכז' ברכת המזון

תכח' ברכת המזון

תכט' ברכת המזון

תל' ברכת המזון

תלא' ברכת המזון

תלב' ברכת המזון

תלג' ברכת המזון

תלד' ברכת המזון

תלה' ברכת המזון

תלו' ברכת המזון

תלז' ברכת המזון

תלח' ברכת המזון

תלט' ברכת המזון

תמ' ברכת המזון

תמא' ברכת המזון

תמב' ברכת המזון

תמג' ברכת המזון

תמד' ברכת המזון

תמה' ברכת המזון

תמו' ברכת המזון

תמז' ברכת המזון

תמח' ברכת המזון

תמט' ברכת המזון

תנ' ברכת המזון

תנא' ברכת המזון

תנב' ברכת המזון

תנג' ברכת המזון

תנד' ברכת המזון

תנה' ברכת המזון

תנו' ברכת המזון

תנז' ברכת המזון

תנח' ברכת המזון

תנט' ברכת המזון

תס' ברכת המזון

תסא' ברכת המזון

תסב' ברכת המזון

תסג' ברכת המזון

תסד' ברכת המזון

תסה' ברכת המזון

תסו' ברכת המזון

תסז' ברכת המזון

תסח' ברכת המזון

תסט' ברכת המזון

תע' ברכת המזון

תעא' ברכת המזון

תעב' ברכת המזון

תעג' ברכת המזון

תעד' ברכת המזון

תעה' ברכת המזון

תעו' ברכת המזון

תעז' ברכת המזון

תעח' ברכת המזון

תעט' ברכת המזון

תפ' ברכת המזון

תפא' ברכת המזון

תפב' ברכת המזון

תפג' ברכת המזון

תפד' ברכת המזון

תפה' ברכת המזון

תפו' ברכת המזון

תפז' ברכת המזון

תפח' ברכת המזון

תפט' ברכת המזון

תצ' ברכת המזון

תצא' ברכת המזון

תצב' ברכת המזון

תצג' ברכת המזון

תצד' ברכת המזון

תצה' ברכת המזון

תצו' ברכת המזון

תצז' ברכת המזון

תצח' ברכת המזון

תצט' ברכת המזון

תק' ברכת המזון

תקא' ברכת המזון

תקב' ברכת המזון

תקג' ברכת המזון

תקד' ברכת המזון

תקה' ברכת המזון

תקו' ברכת המזון

תקז' ברכת המזון

תקח' ברכת המזון

תקט' ברכת המזון

תקי' ברכת המזון

תקיא' ברכת המזון

תקיב' ברכת המזון

תקיג' ברכת המזון

תקיד' ברכת המזון

תקטו' ברכת המזון

תקטז' ברכת המזון

תקיז' ברכת המזון

תקיח' ברכת המזון

תקיט' ברכת המזון

תקכ' ברכת המזון

תקכא' ברכת המזון

תקכב' ברכת המזון

תקכג' ברכת המזון

תקכד' ברכת המזון

תקכה' ברכת המזון

תקכו' ברכת המזון

תקכז' ברכת המזון

תקכח' ברכת המזון

תקכט' ברכת המזון

תקל' ברכת המזון

תקלא' ברכת המזון

תקלב' ברכת המזון

תקלג' ברכת המזון

תקלד' ברכת המזון

תקלה' ברכת המזון

תקלו' ברכת המזון

תקלז' ברכת המזון

תקלח' ברכת המזון

תקלט' ברכת המזון

תקמ' ברכת המזון

תקמא' ברכת המזון

תקמב' ברכת המזון

תקמג' ברכת המזון

תקמד' ברכת המזון

תקמה' ברכת המזון

תקמו' ברכת המזון

תקמז' ברכת המזון

תקמח' ברכת המזון

תקמט' ברכת המזון

תקנ' ברכת המזון

תקנא' ברכת המזון

תקנב' ברכת המזון

תקנג' ברכת המזון

תקנד' ברכת המזון

תקנה' ברכת המזון

תקנו' ברכת המזון

תקנז' ברכת המזון

תקנח' ברכת המזון

תקנט' ברכת המזון

תקס' ברכת המזון

תקסא' ברכת המזון

תקסב' ברכת המזון

תקסג' ברכת המזון

תקסד' ברכת המזון

תקסה' ברכת המזון

תקסו' ברכת המזון

תקסז' ברכת המזון

תקסח' ברכת המזון

תקסט' ברכת המזון

תקע' ברכת המזון

תקעא' ברכת המזון

תקעב' ברכת המזון

תקעג' ברכת המזון

תקעד' ברכת המזון

תקעה' ברכת המזון

תקעו' ברכת המזון

תקעז' ברכת המזון

תקעח' ברכת המזון

תקעט' ברכת המזון

תקפ' ברכת המזון

תקפא' ברכת המזון

תקפב' ברכת המזון

תקפג' ברכת המזון

תקפד' ברכת המזון

תקפה' ברכת המזון

תקפו' ברכת המזון

תקפז' ברכת המזון

תקפח' ברכת המזון

תקפט' ברכת המזון

תקצ' ברכת המזון

תקצא' ברכת המזון

תקצב' ברכת המזון

תקצג' ברכת המזון

תקצד' ברכת המזון

תקצה' ברכת המזון

תקצו' ברכת המזון

תקצז' ברכת המזון

תקצח' ברכת המזון

תקצט' ברכת המזון

תר' ברכת המזון

תרא' ברכת המזון

תרב' ברכת המזון

תרג' ברכת המזון

תרד' ברכת המזון

תרה' ברכת המזון

תרו' ברכת המזון

תרז' ברכת המזון

תרח' ברכת המזון

תרט' ברכת המזון

תרי' ברכת המזון

תריא' ברכת המזון

תריב' ברכת המזון

תריג' ברכת המזון

תריד' ברכת המזון

תרטו' ברכת המזון

תרטז' ברכת המזון

תריז' ברכת המזון

תריח' ברכת המזון

תריט' ברכת המזון

תרכ' ברכת המזון

תרכא' ברכת המזון

תרכב' ברכת המזון

תרכג' ברכת המזון

תרכד' ברכת המזון

תרכה' ברכת המזון

תרכו' ברכת המזון

תרכז' ברכת המזון

תרכח' ברכת המזון

תרכט' ברכת המזון

תרל' ברכת המזון

תרלא' ברכת המזון

תרלב' ברכת המזון

תרלג' ברכת המזון

תרלד' ברכת המזון

תרלה' ברכת המזון

תרלו' ברכת המזון

תרלז' ברכת המזון

תרלח' ברכת המזון

תרלט' ברכת המזון

תרמ' ברכת המזון

תרמא' ברכת המזון

תרמב' ברכת המזון

תרמג' ברכת המזון

תרמד' ברכת המזון

תרמה' ברכת המזון

תרמו' ברכת המזון

תרמז' ברכת המזון

תרמח' ברכת המזון

תרמט' ברכת המזון

תרנ' ברכת המזון

תרנא' ברכת המזון

תרנב' ברכת המזון

תרנג' ברכת המזון

תרנד' ברכת המזון

תרנה' ברכת המזון

תרנו' ברכת המזון

תרנז' ברכת המזון

תרנח' ברכת המזון

תרנט' ברכת המזון

תרס' ברכת המזון

תרסא' ברכת המזון

תרסב' ברכת המזון

תרסג' ברכת המזון

תרסד' ברכת המזון

תרסה' ברכת המזון

תרסו' ברכת המזון

תרסז' ברכת המזון

תרסח' ברכת המזון

תרסט' ברכת המזון

תרע' ברכת המזון

תרעא' ברכת המזון

תרעב' ברכת המזון

תרעג' ברכת המזון

תרעד' ברכת המזון

תרעה' ברכת המזון

תרעו' ברכת המזון

תרעז' ברכת המזון

תרעח' ברכת המזון

תרעט' ברכת המזון

תרפ' ברכת המזון

תרפא' ברכת המזון

תרפב' ברכת המזון

תרפג' ברכת המזון

תרפד' ברכת המזון

תרפה' ברכת המזון

תרפו' ברכת המזון

תרפז' ברכת המזון

תרפח' ברכת המזון

תרפט' ברכת המזון

תרצ' ברכת המזון

תרצא' ברכת המזון

תרצב' ברכת המזון

תרצג' ברכת המזון

תרצד' ברכת המזון

תרצה' ברכת המזון

תרצו' ברכת המזון

תרצז' ברכת המזון

תרצח' ברכת המזון

תרצט' ברכת המזון

תרק' ברכת המזון

תרקא' ברכת המזון

תרקב' ברכת המזון

תרקג' ברכת המזון

תרקד' ברכת המזון

תרקה' ברכת המזון

תרקו' ברכת המזון

תרקז' ברכת המזון

תרקח' ברכת המזון

תרקט' ברכת המזון

תרקי' ברכת המזון

תרקיא' ברכת המזון

תרקיב' ברכת המזון

תרקיג' ברכת המזון

תרקיד' ברכת המזון

תרקטו' ברכת המזון

תרקטז' ברכת המזון

תרקיז' ברכת המזון

תרקיח' ברכת המזון

תרקיט' ברכת המזון

תרכ' ברכת המזון

תרכא' ברכת המזון

תרכב' ברכת המזון

תרכג' ברכת המזון

תרכד' ברכת המזון

תרכה' ברכת המזון

תרכו' ברכת המזון

תרכז' ברכת המזון

תרכח' ברכת המזון

תרכט' ברכת המזון

תרל' ברכת המזון

תרלא' ברכת המזון

תרלב' ברכת המזון

תרלג' ברכת המזון

תרלד' ברכת המזון

תרלה' ברכת המזון

תרלו' ברכת המזון

תרלז' ברכת המזון

תרלח' ברכת המזון

תרלט' ברכת המזון

תרמ' ברכת המזון

תרמא' ברכת המזון

תרמב' ברכת המזון

תרמג' ברכת המזון

תרמד' ברכת המזון

תרמה' ברכת המזון

תרמו' ברכת המזון

תרמז' ברכת המזון

תרמח' ברכת המזון

תרמט' ברכת המזון

תרנ' ברכת המזון

תרנא' ברכת המזון

תרנב' ברכת המזון

תרנג' ברכת המזון

תרנד' ברכת המזון

תרנה' ברכת המזון

תרנו' ברכת המזון

תרנז' ברכת המזון

תרנח' ברכת המזון

תרנט' ברכת המזון

תרס' ברכת המזון

תרסא' ברכת המזון

תרסב' ברכת המזון

תרסג' ברכת המזון

תרסד' ברכת המזון

תרסה' ברכת המזון

תרסו' ברכת המזון

תרסז' ברכת המזון

תרסח' ברכת המזון

תרסט' ברכת המזון

תרע' ברכת המזון

תרעא' ברכת המזון

תרעב' ברכת המזון

תרעג' ברכת המזון

תרעד' ברכת המזון

תרעה' ברכת המזון

תרעו' ברכת המזון

תרעז' ברכת המזון

תרעח' ברכת המזון

תרעט' ברכת המזון

תרפ' ברכת המזון

תרפא' ברכת המזון

תרפב' ברכת המזון

תרפג' ברכת המזון

תרפד' ברכת המזון

תרפה' ברכת המזון

תרפו' ברכת המזון

תרפז' ברכת המזון

תרפח' ברכת המזון

תרפט' ברכת המזון

תרצ' ברכת המזון

תרצא' ברכת המזון

תרצב' ברכת המזון

תרצג' ברכת המזון

תרצד' ברכת המזון

תרצה' ברכת המזון

תרצו' ברכת המזון

תרצז' ברכת המזון

תרצח' ברכת המזון

תרצט' ברכת המזון

תרק' ברכת המזון

תרקא' ברכת המזון

תרקב' ברכת המזון

תרקג' ברכת המזון

תרקד' ברכת המזון

תרקה' ברכת המזון

תרקו' ברכת המזון

תרקז' ברכת המזון

תרקח' ברכת המזון

תרקט' ברכת המזון

תרקי' ברכת המזון

תרקיא' ברכת המזון

תרקיב' ברכת המזון

תרקיג' ברכת המזון

תרקיד' ברכת המזון

תרקטו' ברכת המזון

תרקטז' ברכת המזון

תרקיז' ברכת המזון

תרקיח' ברכת המזון

תרקיט' ברכת המזון

רבינו יונה אלו דברים פרק שמיני ברכות לח שלמי הגבורים

המזון שהיא בתחלה ועל הברכה שהיא בסוף ובנגמרא דבני מערבא פרש וקשיא עלייהו דבית הלל במוצאי שבת היכי עבידא היה יושב ואוכל והחשיך במוצאי שבת ואין שם אלא אותו הכוס אמרת יניחנו לאחר המזון ומשלשלין כולן עליו מה נפשך[ה] ביורך על היין המזון קדום [ה] °ביורך על המזון[ו] הגר קדום [ה] ביורך על הגר הברכה קודמת[ה] (ה) ונשמעינה מן הדא דתניא א"ר יהודה לא[ל] נחלקו ב"ש וב"ה על ברכת המזון שהיא בתחלה ועל הברכה שהיא בסוף ועל מה נחלקו על הגר ועל הבשמים שבאי אומרים בשמים ואחר כך מאור ובית הלל אומרים מאור ואחר כך בשמים ר' אבא ורב יהודה בשם רב אמרי הלכה כדברי מי שהוא אומר בשמים ואחר כך מאור כיצד יעשה על דברי בית הלל מברך על המזון תחלה ואחר כך על היין וחזר וכו' ועל הא מתניתין דתנן נר ומזון בשמים והבדלה גרסינן נמי התם תניא אמר ר' יהודה לא נחלקו ב"ש וב"ה על ברכת המזון שהיא בתחלה ועל הבדלה שהיא בסוף אלמא בברכת המזון דהיא שלישי ברכות עסקינן ולאו בברכת המזיא ולית לה להבדלה על הפת עסק בהא מתניתין כלל הלכך אין ב' מבדילין על הפת כלל וכי תימא מתניתין [ג] דקתני בגמ' דילן משמיה דר' יהודה (א) פליגא אמתניתין דבני מערבא דהכא קתני ומזון והתם קתני בהמ"ז הבא לב"ה בשמים ואח"כ מאור ואח"כ בשמים וכיון דפליגא לא נסרגין מינה ולא איכפת לן בהכי דלא נסרגין אלא לגליוי דהאי מזון דקתני במתניתין בהמ"ז היא ותו אי הא מתניתין במוצאי שבת ליו"ט הוא אצאי לא קתני לה לקדושׁ בהדי הגך מ גרע מאור אלא ודאי דהא מתני' במוצאי שבת [ג] לחוד הוא וכיון דהכין (ג) ליכא למישמע מינה [*דמבדילין] אריפתא והא דאמיתי דבת טוח לא שנא מוצאי שבת לחל ולא שבא מוצאי שבת לאיש ומיד דבמוצאי שבת לאיש: (ב) רב הונא בר יהודה איקלע לבי רבא חזייה דבריך בשמים והדר אשאר אמר ליה מבדי בין לב"ה אשאר לא פליגי דתנן ב"ש אומרים נר ומזון בשמים והבדלה וב"א נר ובשמים מזון והבדלה עני רבא בתריה מי דברי ר' מאיר אבל רבי יהודה אומר לא נחלקו ב"ש וב"ה על המזון שהברכה ועל הבדלה שבסוף. על מה נחלקו על המאור ועל הבשמים שב"ש אומרים מאור ואחר כך בשמים ואומרים בשמים ואחר כך מאור (ג) אין יורדין נהגו העם בבית הלל ואליבא דר' יהודה: **מתני'** בית שמאי אומרים שברא מאור האש ובית הלל אומרים בורא מאורי האש: **גמ'** תניא אמרו להם ב"ה לב"ש הרבה מאורות יש באור: **מתני'** אין °מברכין לא על הנר ולא על הבשמים של נכרים ולא על הנר ולא על הבשמים של מתים ולא על הנר ולא על הבשמים של ע"ו ואין מברכין על הנר עד שיאורו לאורו: **גמ'** נר של נכרים משום דלא שבת ובשמים של נכרים משום דסחם מסבתן לעי: תנו רבנן אור משמאל מברכין עליו ושלא שבת אין מברכין עליו מאי לא שבת *ישלא שבת משמאכת עבידה אלא אור של חיה ושל חלה מברכין עליו: תניא נמי הכי עשיתיה דולקת והולכת כל היום כולו מביאין ממנה אור להבדלה: תנו רבנן ישראל שהדליק מן הנכרי או נכרי שהדליק מישראל מברכין עליו נכרי מן הנכרי אין מברכין עליו נזירה משום נכרי ראשון ועמד ראשון: תנו רבנן היה מהלך ועץ לכרך וראה אור או רוב נכרים אינו מברך ואם

המאור הקטן

הא דתניא היה מהלך ורץ לפרוזה והאר אור וכו' דייקינן בגמרא מהכא מ"ד שמברך והא דתניא ראה חנוני ואביטיח בדרך נריק אריי ארי"נמא פ"ק ד' לשיקיעת החמה לא יאכיר מכל זה ואל"ת אל כלים ואמרינן אמן אחר ישראל המברך אע"ג דלא שמע והא דאמר רבי אלעזר בנגמרא ולא פירש זה בשלמות ן) ריש שערי בדכרי ר"ח בפי שבהם בערב פסחים אמר ליה רבינו לרבא שמעת מינה ברכה פע נר כהנ אחר אחרנא' כפי הקרי רבנו דרך הרגל וכו' ולשון ברכה פעמים הזה שאין ברכה פעמים הזה ושעות הזה בדים הסיני ' בהגיה ר"א דתנן בא לים ' בתוך המזון וכו' ולשון בבי"ח ושכשות מינה כתב נר לשון אחר אחרנא' כפי הקרי רבנו דרך הרגל וכו' ולשון בבי"ח ושכשות מינה כתב נר לשון אחר אחרנא' כפי הקרי רבנו דרך הרגל וכו' ולשון בבי"ח ושכשות מינה

השגות הראב"ד

ח) ורש"י וכו' א"א בשלמו' לא היה צריך לומר שהם לא יצא שלמינו שמע מינה שמברך אלא על הנר ולא על הבשמים שהרי לא היה מברך אלא על הנר ולא על הבשמים ול

ואם רוב ישראל מברך : תאני הרא אור של בכשן מברך עליו והניא אידך אין מברכין עליו לא קשיא הא לבתחלה והא לבסוף : שחאני חדא אור של בית המדרש ושל בית הכנסת מברך עליו והניא אידך אין מברכין עליו לא קשיא הא דאיכא אדם א חשוב והא דליכא אדם חשוב : תנו רבנן היו יושבין בבית המדרש והביאו אור לפניהם בית שבאי אומרים כל אחד ואחד מברך לעצמו מפני ביטול בית המדרש ובית הלל אומרים אחד מברך לכולם משום שנאמר ברוב עם הדרת מלך : תנו רבנן נחלים לוחשות מברכין עליהם עוממות אין מברכין עליהן היכי דמי לוחשות אמר רב חסדא כל שאומן מכוין קיסם בניניך ודולק באליו : ב לא על הנר ולא על הבשמים של כתים : אמר רב יהודה אמר רב כל שמוציאין לפניו ביום בלילה אין מברכין עליו ובל שאין מוציאין לפניו ביום *בלילה מברכין עליו מאי טעמא כל מידי דלאו לאור עביד לא מברכינן עילוי אמר רב הונא ג *בשמים של(א) בית הבבא ושמן העשוי להעביר את הזוהמא אין מברכין עליו : תנו רבנן הנכנס לחנות של בשם והריח ריח אפילו ישב שם כל היום כולו אינו מברך אלא פעם אחת נכנס ויצא נכנס ויצא מברך על כל פעם ופעם : תנו רבנן היה מהלך תוץ לכרך והריח ריח טוב אם רוב נכרים אינו מברך ואם רוב ישראל מברך אמר ר' חייא בר אבא אמר ר' יוחנן היה מהלך בשוק של סנריא בערבי שבתות או בשוקי של צפורי במוצאי שבתות אינו מברך מפני שהוא ד לגמר את הכלים: נרסינן בפרק אין עומדין להתפלל* רב ושמואל דאמרי תרוייהו כל המברך ברכה שאינה צריכה עובר משום לא תשא : אין מברכין על הנר עד ה שיאותו לאורו : וכמה אמר עולא כדי שיכיר בין איסר לפונדיון הזקוק אמר כדי שיכיר בין מלוכא של צפורי למלוכא של סנריא : אמר רב יהודה אמר רב אין מחזירין על ו האור כדרך שמחזירין על כל המצות בלומר דאי מקלע ליה מברך אבל הדורי לא מהדרינן : נרסינן בפרק מקום שנהגו(ב) אמר ר' בנימין בר יפת אמר ר' יוחנן מברכין

תוספות אור

כב לחד ולחד מברך לעצמו תפני ביטול בית המדרש. פלוגתייהו בשם לפשוט הברכה טובה ועשרה יתן לחד המברך ומפרש בגמרא שמברכין בעניים לתן יותר מהה שיתכנו כשיבוא כל אחד ואחד בפני עצמו יביא לותרים הלח חייבין לנישול ובלח כמה שיברך לחד לכולם מכוח בכוב עם הדרת מלך . ויש שפוקלין דברי רבינו ואין לחלוק בדבריו דמדקתני בפרק בילד מברכין (ד"ם מג.) דיין בני הסבה ובלח הסבה אין הח' שיכר לח כשבוע כולם ויכול להיות דיין הבח שבת לכולם ויש להבין דהבח מתוך שיש חתיכות הגר נהנין כולם מיד ומהור דגר ולחד גר נמלה לפיכך הוי גמי הסבה ולחד מברך לכולם אבל בין שלין כולם ניהנין כולם ניהנה כיחד בני הסבה : **כד** שאינלין לבני בית כשם ובלינה לין מברכין עליו. מלי עבחת כל מידי דלבבוד עביד לח מברכין עליו לומר שם דרך לבוחלו על המם ביום משום בבוד הבש"ם בלילה מוציחין נרות לכבוד בין שמוציחין לותם ניו חשוב בבוד לין מברכין עליהם ויכולין גלילה שבירות על בית הבנסת בין בלילה לבבוד לבבוד לין מברכין עליהם ולחני ללחר שפעמים חלילים לותם לבלות לחני חני הכי גלילה מבלן שם נעשה לחתר ונעשה לבבוד לין מברכין עליו . חני מולי הרב ט"ו : **כה** חלך בשוק שבירי בבחות . פי' בבירות היו מכבסם לנמר לת הכלי בשירי בבחות מפני שיש בהם בשמים בבוד הבשם שריחו טוב ובלשון הזה בבירי בשמים היו מכבסם בשוק של סנריא ובשוק של צפורי שהיו שם הרבה בלי בבחות וגם הכלים שבהם היו שונים שבחות וגם הבלים שבלבוד בבח היו שונים שבהן מיהן הגשר לם בשהם היו לבלים בהן בשמים ובלי בבחות ולכך היו מכבסים בשוק של סנריא ובשוק של צפורי שהיו הרבה בלי בבחות ולכך היו מכבס

מברכין על האור בין במוצאי שבת בין במוצאי יום הכיפורים וכן עשה רבי מיתיבי אין מברכין על האור אלא במוצאי שבתות הואיל ותחלת בריייתו היא וכשהוא רואהו מברך מיד רבי יהודה אומר סודרן על הכוס ואמרי רבי יוחנן הלכה כרבי יהודה לא קשיא כאן באור ששהה כאן באור שיצא מן העצים ומן האבנים שאין מברכין במוצאי יום הכפורים אלא על אור ששהה אבל על האור היוצא מן העצים ומן האבנים לא: °מתני' * מי ישאבל ושכחולא בירך ביהכ"נ שמאי אומרים יחזור למקומו וברך ובית הלל אומרים יברך במקום שנזכר עד אימתי הוא מברך עד כדי שיתעכל המזון שבמעיו: גא להם יין א בתוך המזון ואין שם אלא אותו הכוס בית שמאי אומרים מברך על היין ואחר כך על המזון ובית הלל אומרים מברך על המזון ואחר כך מברך על היין ענין אמן ארר ישראל המברך ואין ענין אמן ארר כותי המברך עד שישמע את כל הברכה כולה: גמ *אמר רב זביד מהלוקין ב בשוכח אבל במזיד דברי הכל יחזור למקומו ויברך: הנהו תרי תלמידי דהוו עבד בשוגג כבית שמאי ואשכח ארנקי (ח) וחד עבד במזיד כבית הלל ו קטליה אריא: עד כמה הוא מברך עד כדי שיתעכל המזון שבמעיו: וכמה שיעור אמר ר' יוחנן כל זמן שאינו רעב מחמת אותה בכילה: יעיונין אמן ד אחר ישראל המברך תניא אחד הכל עונין אמן חוץ מתינוקות בית רבן הואיל ולהתלמד מילי בעידנא דקא מגמרי להו אבל בעידנא דקא מפטרי [ט] עונין אמר רב יהודה אמר רב ואמרי לה במתניתא תנא יהתקדשתם, אלו מים ראשונים והייתם קדושים אלו מים ו אחרונים כי קדוש זה שמן המוב אני

רשי"

מחרין כדמסיק בין במוצאי יום הכפורים ובין במוצאי שבת אין מברכין על האור אלא במוצאי שבתות הואיל ותחלת בריייתו היא וכשהוא רואהו מברך מיד רבי יהודה אומר סודרן על הכוס ואמרי רבי יוחנן הלכה כרבי יהודה לא קשיא כאן באור ששהה כאן באור שיצא מן העצים ומן האבנים שאין מברכין במוצאי יום הכפורים אלא על אור ששהה אבל על האור היוצא מן העצים ומן האבנים לא: °מתני' * מי ישאבל ושכחולא בירך ביהכ"נ שמאי אומרים יחזור למקומו וברך ובית הלל אומרים יברך במקום שנזכר עד אימתי הוא מברך עד כדי שיתעכל המזון שבמעיו: גא להם יין א בתוך המזון ואין שם אלא אותו הכוס בית שמאי אומרים מברך על היין ואחר כך על המזון ובית הלל אומרים מברך על המזון ואחר כך מברך על היין ענין אמן ארר ישראל המברך ואין ענין אמן ארר כותי המברך עד שישמע את כל הברכה כולה: גמ *אמר רב זביד מהלוקין ב בשוכח אבל במזיד דברי הכל יחזור למקומו ויברך: הנהו תרי תלמידי דהוו עבד בשוגג כבית שמאי ואשכח ארנקי (ח) וחד עבד במזיד כבית הלל ו קטליה אריא: עד כמה הוא מברך עד כדי שיתעכל המזון שבמעיו: וכמה שיעור אמר ר' יוחנן כל זמן שאינו רעב מחמת אותה בכילה: יעיונין אמן ד אחר ישראל המברך תניא אחד הכל עונין אמן חוץ מתינוקות בית רבן הואיל ולהתלמד מילי בעידנא דקא מגמרי להו אבל בעידנא דקא מפטרי [ט] עונין אמר רב יהודה אמר רב ואמרי לה במתניתא תנא יהתקדשתם, אלו מים ראשונים והייתם קדושים אלו מים ו אחרונים כי קדוש זה שמן המוב אני

[ח] תוספ' פ"ג ה"ב
[ט] כתוב בגליון מן המנים ומן הלבנים ליתא [ל] תוספ' (בבלי)

ד"ה מברכין על האור. כתב הר"ר אלחנן ז"ל נראה לי דמסקי' בשבת (דף ל"ג ע"ב) מפני שהאור מתחדש תמיד ואינו נהנה ממנו עד שיבדיל ואם כן אין כאן הנאה עד שיבדיל ומשום הכי מברכין עליו במוצאי שבת ולא במוצאי יום הכפורים שאין בו מלאכה שהרי אין בו

אי ויש אומרים שבאמצע המכרך [המכרך] צריך ליזהר שלא יהא הפסק אלא יהא תשוב סבוב אלו שבתחלה ולא יפסיק ביניהם בשום דבר ואפילו בדבר שהוא מצוה ואפילו בדבר שהוא מן התורה כגון שמע ועד אחד ואפילו בדבר שהוא מן התורה כגון שמע ועד אחד ואפילו בדבר שהוא מן התורה כגון שמע ועד אחד

ב ומכאן נשמעינן שאין לענות אמן אחר ברכות שאינן שלו כגון אחר ברכות שמע ותפלה ואחר ברכות המזון ואחר ברכות התורה וא

שעת הכושר: שעת הסלה משתיית הבהמה בבלים פחולים בקרקע בשרים פירוש יש אומרים שם מלרחץ שאין הבלב יכול ללקק מהם ויש אומרים אם עכורין שקרובין להיות כשם הנרוק אמר רב אידי בר אבין אי יצחק בר אשיאן אין נמי לחולין אלא משום סדר תרומה ועוד משום מצוה מאי מצוה אמר אביי מצוה לשמוע דברי חכמים ורבא אמר מצוה לשמוע דברי ר' אלעזר בן ערך דכתיב יוכל אשר יגע בו הזב וידיו לא שטף במים אמר ר' אלעזר בן ערך [מבאן] אמרו חכמים לנשילת ידים מן התורה] אמר ר' אשעיא כל שמיבולו במשקין צריך לנטילת ידים אמר ר' אלעזר ואמר ר' אושעיא לא אמרו נטילת ידים לפירות אלא משום נקיות בלבד ופליגא דרב נחמן דאמר רב נחמן הנוטל ידיו לפירות אינו אלא מנמי הרוח אמר רבה בר בר חנא זימנא חדא הוה קאימנא קמיה דרבי אבי וריבי אבי ואיתיי לקמיהו בללכה רפירי אבלו ולא משי ידיהו ולא ספו לי מיניה וריכיו כל חד וחד לחדידה שמע מינה חלת שים אין נטילת ידים לפירות ושים שנים שאכלו מצוה ליחלק ושים אין יחמן לפירות תר

* "קידוש ידים בכוקדש עד לפרק ב'שלין עד ב לפרק "לתרומה עד לפרק "כין ובכל תפני שהם מים ופסלים כלי פ"

[הלכה ג"כ]

מריחוחה נחלוק חזקה וריבי יוחנן חזקה אמר כין שאין נהם לרבנים סלה ואין נהם ביניהו נוריען שמא יבוא לומר מהם כלי שיתמר כמו שכתוב לעיל בלא מיכוי ובלא לרבנים סלה כך הם רואין בלי ולא יפים אלא כלי שפסלתן מחמת המריחות וריבי יוחנן סבר לה נוריען מפני המריחות דכל גופו מוכיל נהם כשים נהם לרבנים סלה ואין לנו יפים אלא כלי שפסלתן מחמת המריחות ואפי' הכי אמרי' לקמן בפ"ק דמגילה (ד' ט.) ולא יהא לו אלא אחד ואין כין שאין נהם לרבנים סלה ולא מיכוי מקלחת לית מוכיל נהן (ו) גופו אלא הכי קאמר אחת מגוריען מפני המריחות כל גופו מוכיל נהן כשים נהן לרבנים סלה ואין לנו אחד שאינו נמריחות נמקום הגוף יפי ולא כל שכן שאין נהם נגוריען ובלא מפני המריחות וכמו שאומר לקמן בפ"ק דמגילה (ד' ט.) כלי שהיה מחבר כמים ה"ה כאלו המרים שמוכל נהם ידיו ואפ"ה שאין שם שיעור כין שיש במרין שיעור לטבילת ידיו ולהכחה טוהיה ומביא ראיה ממגילין נפרק כל הכשר (ד' קו.) ולו כוזל דוולא בכוסם חשקה כין לליפי מעכילין אה הידים ומדאמרינן התם פעמיה כיון דליפי מעמיה ניחזור לכל שהו כלי לטבילה ידים ולפעלי מיכור כל שהו לא היה צריך לאלו כלי שהיו לאלו הגוף לא כלי שיעור לא שהו אלא צריך מיכור בשפופרת הגדל וכמו שהו רואין בזה שיש בהפרש כין טבילת הגוף לטבילת הידים ה"נ בכח ביניהו לחלי שם לרבנים סלה ולא מיכוי ולא רואי לטבילת הגוף לפעלי הכי מוכלין אה הידים ומביא שד ראיה מהלמרינן התם (ד' קו.) כלי לליפה דלגלי לאין מעכילין כה לאה הידים ולאמרינן התם פעמיה משום הכו לא שהניכן שהיפה נמה ולא מפני שהם מפני שהניכן שיפה ליה משום דלגלי לאין מעכילין כה לאה הידים ולאמרינן התם פעמיה משום הכו לא שהניכן שה

מ מהגודל וקצר מ' כלבד מכל מלכא יהיה מהגדל לגלי קצר מ' כלבד ויהיה מכל שאר התלבנות שבי קדשים לכל אחד ואחד לכל שבעתי שיעול השני קדשים משאר התלבנות יקבר מהגודל לאותו שקדם הראשון גודל היא במקום קצר ראשון ובני ומעלת שיעור בעבעי קצר אחד לכלן [ת] (הגה) שבין בגודל בין בקצר שאר מלא קצר מ' כלבד לכל אחד ואחד: **תרומה** עד לפרק. עד קדשי תלבנות קדשים שהם בפוף התלבנות. וכגון (ד"ה) למרימין אחר רב יהודה אמר רב עד כאן לחולין עד כאן לתרומה ושמואל אמר

רש"י

ספרו שבי שהתלמוד שהתלבנות לכיון דמשום סרך תרומה נעלמה הוא דיו שם כאל כמה שנעם בתלבל מהלכי תלבנות בין לתרומה כאלו מים שנעם בין לחולין סוה שהתלבנות ואחת עד פרק ג' שנעם ביה ומתוכ ולאכילה ונלעד שיהא תלמוד מים מעלין ממנו לניסוס ללחו מכח ומלמתם פרטת דערטת נקעה על אותה דבר שפיגו נלא דומך תרומה. ולגלגל מכח שנעבר עבר כח הטומך ומן מלקיין

וכל דבר שרוצין במבילה בנוף הוציץ בטלת ידים בחלין ובקדוש ידים ורגלים במקדש ואסיקנא משום רבי יהושע בן לוי עד לפרק בין לחולין בין לתרומה וכן הלכה אמר רב נ"ו נוטל אדם ידיו א שחרית וכתנה עליהן כל היום בולו אמר להו רבינא לבני "פקחאי דערבות בגון אתון דלא נפישי לכו מיא משו ידייכו מצפרא ואתנו עלייהו כולי יומא אימא דאמרי דוקא בשעה הדחק ופלינא דרב ואיבא דאמרי ואפילו שלא בשעת הדחק והיינו דרב אמר רבא האי אריתא דדלאי אין נוטלין ממנה לידים ואין ממבילין בה את הידים אין ממבילין בה את הידים דהוו להו שאובין ואין נוטלין בה את הידים דלא אתו מכח

[ת] תו"מ
[ב] עד
[ג] כ"ל כ"ל
[ד] תו"ם
(מהגר"א)

א ברי"ף ורבינו ברבינו ברוך ורבינו יהוי כתבו ברוך תוס' ומיי' פיה מה הראש בריך כיון שבתוך ס"ג בתוך ס"ג הוא בתוכם כאמרים הוי בגלל הפסק כאמרים לאחר שיחה ומה שמוסיף לאחר שיחה אין להשלים חוקיו כגון הפסק וכתוס' ס"ה בתוך ס"ג ברוך שאמר ברוך שאמר ברוך שאמר

שלמיה אחר כך ולי מקרב לגבי דוונא דלאו מכח גברא נוטלין ממנה לידים . ור"ל כל כשעה שלדם דולה המים מן התהיימה ושוקך לוחסה בגיונר משים ידיו קדוב למקום הבשפיכה תע"ם שלוט מוסים לוחסם תחת הבשפיכה ממש נוטלין ממט לידים דכל זמן שהם קרובים למקום הבשיכה מקרוי מכח הגברא ומיחו כשהוא מתרחק כאהה והגיעו למקום שמוחה פטולה ומתקרוים ליה כאן נוטלין ממנו אפילו ידיו כאן לא מדיחין ידיהן כאן אלא בסביבה לחלוטה כאן בסביבה שניה וריל שאם שחם בעלמל אל תאן לו אל עין והיה כבין אל תאן לחר שלאוי נשחם בעלמל והיה גר מצוה שלא שהרה שבשהה קרוב לעלמל ולהלהם מוכר הגלגל ובפשוט לחתם שלחם מחוץ לחת"ק מחר מעלמו פעמים רבות ולחם שחם בסביבה הרלשוטה דמיינן ליה כח החדם והשחיטה כבשרה לחכל הסביבות האחרות אינם בחום מכחו והשחיטה פסולה ה"ב כשדיבו קרובים למקום הבשפיכה דיינינן ליה כלילו סו עומדות במקום בשפיכה המים מעלמן ור"ל כח גברא ונוטלין ממנו לידים ושכחן דעתקות [פ"ק] שנשנין ב ובין נשקר בכוונם בשהה מני מיהוד ב"ל לא בשהיה בשהה ולהלהמיה בכי בשהה ב"ד : בלי שהיה בכוונם בשהה ובין בשהה ב"ש ב כיצד יוצנ בשהה ובין בשהה ב"ש ב כיצד יוצנ בשהה ובין בשהה ב"ש ב כיצד יוצנ

בין שהבעל בידו בין שהבעל בידו של בעל הבית שמא יארע דבר קלקלה בסעודה והשמש שלא נפ' ידיו אשר ליתן פרוסה לתוך פיו: גרסינן בסוטה בפרק קמא* אמר רבי זריקא אמר רבי אלעזר כל* המולל בנטילת ידים נעקר מן העולם *אמר ר' חייא בר אשי אמר רב *מים ראשונים צריך א שיגביה ידיו למעלה אחרונים צריך שישפיל ידיו למטה תניא נמי הכי הנוטל ידיו צריך שיגביה ידיו למעלה כדי שלא יצאו מים חוץ לפרק ויהיו מטונפין ויטמאו את הידים *אמר רבי אבהו כל האוכל בלא נטוב ידים באוכל להם כ' טמא שנאמר *ויאמר ה' אלי ככה אבילו בני ישראל את להמים טמא גוים גרסינן ביומא בפרק אמר להם הממונה* הגו רבנן *הלכה בסעודה ארם יוצא להישתין מים נוטל ידו אחת ונכנס דבר עם חבירו והפלין נוטל שתי ידיו ונכנס ובשהוא נוטל אל יסול כחבירו אלא מכפנים נכנס וישוב במקומו ונוטל ומחויר פניו לאורחין אמר רב חסדא לא אמרן אלא לשתות אבל לאכול נוטל מבחוץ ונכנס מידע ידעי דאנינא דעתיה אמר רב נחמן בר יצחק אנא אפילו לשתות מידע ידעי דאנינא דעתיה:

הדרן עלך אלו דברים

יט *הרואה שמים שנעשו בו נסים לישראל אומר ברוך שעשה ד' נסים לאבותינו במקום הזה מקום שנעקרה ממנו עבו"ם אומר ברוך שעקר עכו"ם מארצנו על הזיקים ועל הוועות ועל הברקים ועל הרעמים ועל הרוחות אומר ברוך שכחו מלא עולם על ההרים ועל הגבעות ועל הימים ועל הנהרות ועל המדברות אומר ברוך עושה את היום

כ *בראשית *רבי יהודה אומר הרואה את הים הגדול אומר ברוך שעשה את הים הגדול לפרקים על הנהנין ועל בשורות טובות אומר ברוך הטוב והמטיב ועל שמיעות רעות אומר

הדרן עלך אלו דברים

הרואה מקום שנעשו בו נסים לישראל וכו' תלתא. ומה רואה לומר ברוך אומר"ל ברוך שעקר עכו"ם מארצנו ועל הזיקים וכו' כגון שמעקרת מים וטרקין הים ומעקרת מים ומטרקין הנהר ועל הוועות כגון שמעקרת מים ומטרקין הים ומעקרת מים ומטרקין הנהר ועל הברקים ועל הרעמים ועל הרוח

שלשים חפי תירי דיב עיין לעיל ו: ד"ה ולכל תוקן שתכרס בפרישות כ"ש ריכוי לעיתוי וכו' לא ריכוז קנון מעבירות תירוק ברית לעיתוי כריכוי הוה חיכוך שעשה נסים למקומותיו במקום הזה ובכי הכי תירוי מהני הבל התיכה דיחוד הוה ובריה וכר ברית לעיתוי כריכוי הוה חיכוך שעשה נסים למקומותיו במקום הזה וכל נס שלנו שעשה נמי שתחל מי לריכוז בקרא בל יחיר יהיני מלך עליו תלת הוה ובריה ובר ברית נלמד מצוה נמי שתחל מי לריכוז בקרא בל יחיר יהיני מלך עליו תלת הוה ובריה ובר ברית נלמד

נמ אמר מר זוטרא משום רב נחמן בר יצחק מאי דכתיב ״ה׳ שמר את כל אוהביו וכל הרשעים ישמיד״ שמר לכל אוהביו שעשה נסים למקומותיו במקום הזה ובכי הכי תירוי מהני הבל התיכה דיחוד הוה ובריה וכר ברית לעיתוי כריכוי הוה חיכוך שעשה נסים למקומותיו במקום הזה וכל נס שלנו שעשה נמי שתחל מי לריכוז בקרא בל יחיר יהיני מלך עליו תלת הוה ובריה ובר ברית נלמד מצוה נמי שתחל מי לריכוז בקרא בל יחיר יהיני מלך עליו תלת הוה ובריה ובר ברית נלמד

ארבעה ריכוין לתודות יורדי ים ו. ד"ה ארבעה נ"ב ב"ב ריכוין לתודות יורדי ים ו. ד"ה ארבעה נ"ב ב"ב

חתר חותם כסדר שכתוכין בתחומי ברכת והשיב ברכה לעצרת התנה חותם מחסוכים יחד שאירדי ים ויהלכי תדבריות שם בסכנה יורד יחתולם שיוב יחלוים לרפיתה וריכוי רוב הבעיתה חות חבים בעבור חיוין וחין סכנתי בל קך תכי בתחתור הזכר תחנייוס יחד חלבה ויחבל חית בברכת בחיוב חוברכון ברכת הגויל בכתולבין תעי לעיר תפני שחוחרים שלח תריכוי לחוזות חנת לחולבי תדבריות שנת שכנה תחוות רעית ויחלבייוס תבל לחולבי דרכם בחיי חתר חתר בחתר ברכת חתר ברכת בחיי חתר חתר בחתר ברכת חתר ברכת בחיי חתר חתר בחתר ברכת חתר ברכת

חכם ה' מיכן. **הרואה** את חבירו ל' יום וכו'. דוקא בחכירו שמח בריותיו אבל בחבירו י"ב חדש אבל חכירים חכמי שבשכח תהלוב כמו שכתוב נשכח כאלו לאחר י"ב חדש כחבירו כשכחתי כמת מלב הייתי ככלי אובד מה בלי מחשבת חדש ממנו בחבירו לאחר ל"ב חדש כאחיו ר"ב חדש כאביו ר"ג חדש כרבו. ויתכן בלא תמצא לומר דהיינו דוקא בחבירו ר"ב חדש כאביו ר"ג חדש כרבו אבל בחבירו ל' יום כאחיו ר"ב חדש כאביו ר"ג חדש כרבו לא שנא

על הרעה תמין הטובה וכו'. תפרס נגמ' (דף ס'.) על הרעה שעתידה להיות טובה תניא לעכוס יותר מהרעה כגון שמתק מכאר שלהו ומכשיו הוא רעה והוא רואה כי טובה יותר שמורכל שהיו חפי' הכי לא יכרך המוב ומטעיב אלא שמח בו ומכרך עה הטובה מעין הרעה כ"ל שאם הגיע אליו מכשיו טובה ה"ם שאסור שמוסה לטיות יותר כגון שמעלה מליכה ומכשיו היה טובה ומטוב שיקה המלך לתוכה וכל שאר ממוון ה"ם היו מברך אלא המוב והמטיב כאחר הוא שם. מפי מורי הרב ני"ו: **נבמ** רבי יוחנן אמר אמר ר' חנינא גדול שלום שאף בין אדם לחבירו אף בין איש לאשתו ואפי' בין אדם לחבירו בשוק אף בין אב ובן בקטנותן ואפי' בין רבו לתלמידו אף בין תלמיד חכם לתלמיד חכם שנאמר (ישעיה נז) שלום שלום לרחוק ולקרוב אמר ה' ורפאתיו: ואמר רבי יוחנן אמר ר' יוסי בן זמר

כי לביש אומר ברוך מלביש ערומים כי מכס סדינא אומר ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו להתעטף בציצית כי מטרידיה על עיניה אומר ברוך פוקח עורים וכי נחית ויתיב אומר ברוך מתיר אסורים כי נחת לארעא אומר ברוך רוקע הארץ על המים כי קאים אומר ברוך זוקף כפופים וכי משי ידיה אומר ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו על נטילת ידים וכי משי אפיה אומר ברוך המעביר שינה מעיני ותמונה מיעפעפי יהירצון מלפניך ה' אלהי שתתן חלקי בתורתך וסוף את יצרי להשתעבר לך ותנני לחן לחסד ולרחמים בעיניך ובעיני כל רואי ברוך אתה ה' גומל חסדים טובים כי אסר המיניה אומר ברוך אחר ישראל בגבורה כי סאים מסאניה אומר ברוך [ת] שעשאת לי כל צרכי כי סהלך אומר ברוך המכין מצעדי גבר: גרסינן בפרק התכלת* תניא היה (ת) רבי מאיר אומר חייב אדם לברך מאה ברכות בכל יום שנאמר ועתה ישראל מה ה' אלהיך שואל מעמך אל תיקר מה אילא מאה אמר ר' חייא בר אויא בשבחות וימים טובים דלא נפישי ברכות ממלי להו באספרסקי ומגדי תניא היה רבי (כ) יהודה אומר חייב אדם לברך שלש ברכות בכל יום שלא עשני גוי ובור ואשה רב אחא בר יעקב שמעה לבריה דקא בריך שלא עשני בור אמר ליה כולי האי (נ) נמי אלא היכי אברך שלא עשני עבד היינו אשה היינו עבד עבד זיל שפי: *מתני' חייב אדם לברך על הרעה בשם שהוא מברך על הטובה הכתיב °ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך בכל לבבך בשני יצריך ביצר טוב וביצר רע בכל נפשך אפילו הוא נוטל את נפשך בכל מאדך בכל ממונך דבר אחר בכל מדה ומדה שהוא מודד לך בכל הוי מדה (ר): גמ' חייב לברך על הרעה ברוך דין האמת *ומקבלה עליו בשמחה כענין שהוא מקבל את הטובה כדכתיב °חסד ומשפט אשירה אם חסד אשירה ואם משפט אשירה וכתיב °באלהים אהלל דבר בה' אהלל דבר וכתיב °בטוח בה' בחסד ישעות אשא ובשם ה' אקרא צרה ויגון אמצא ובשם ה' אקרא וכתיב °ה' נתן וה' לקח יהי שם ה' מבורך: לעולם יהא אדם רגיל לומר כל דעביד רחמנא לטב *ולשעתן יהיו דבריו של אדם בעשקן לפני הקדוש ברוך הוא שנאמר °יאל תבהל על פיך ולבך אל ימהר להוציא דבר לפני האלהים כי האלהים בשמים ואתה על הארץ על כן יהיו דבריך מעטים: °תניא אל יהלך אדם אחורי אשה בדרך ואפילו היא אשתו נדבמה לו על הנשרות °שלקנה לצדדין והעובר אחורי אשה [ב] בנהר לא ינקה מדינה של גיהנם: אמר רב נחמן ואמרי לה במתניתא תנא אחורי ארי ולא אחורי אשה אחורי אישה ולא אחורי בית הכנסת בשעה שהצבור מתפללין (ה) ולא אמרן אלא דליכא פרצא אחרינא ולא דרי טעינא ולא רכיב חמרא אבל אי איכא חד מתני לית לן בה תנו רבנן המרצה מעות לאשה מידו לידה או בידה לידו בשביל שתסכול בה אפילו גדול בתורה כמשה רבינו לא ינקה מדינה של גיהנם °יד ליד לא ינקה: *מתני' *לא יקל אדם °ראשו כנגד שער המזרח מפני שהוא מכוון כנגד בית קדשי הקדשים ולא יכנס להר הבית במקלו במנעלו בסנדלו ובאפונדתו ובאבק שעל רגליו ולא יעשנו קפנדריא ורקיקה מכל ודומה: גמ' *אמר רב יהודה אמר רב לא אמרו אלא מן הצדים ולפנים וברואה ואמר רבי יוחנן ומקום שאין נדר וכומן שהשכינה שורה: תנו רבנן °תעמנה בבל מקום ביהודה לא יפנה מורח ומערב אלא צפון ודרום ובגליל צפון ודרום אבל יוסי אומר לא אמרו

נר מצוה

ר"ן

ורקיקה מפני שהגיגל עומד לנפוצה של ארץ ישראל ודומה נמלח פורש (ב) (ומזמרה של ארץ ישראל) כביכול מקום שהיו שומרין בתלמוד שלנו לא כביכול מקום שהיו שומרין בתלמוד שלנו לא נר מצוה התירו לנו משמשו מפני שהכהנים מקדים מעט הוא לעיין לנהוג כן כבוד לפני המקום ב"ה ומפני כבוד ישראל שהם מרובין ומפני כבוד תורה שהיא מרובה ומפני כבוד מלכות שהיא מרובה ומפני כבוד בית המקדש שהוא מרובה ומפני הכהנים הגדולים שהם מרובין ומפני הכהנים הקדמים לנכנס הכנסת.

אמרי אלא ברואה ר' יהודה אומר בזמן שבית המקדש קיים אמר אין בהמ"קקיים מותר ר"ע אומר בכל מקום ר' עקיבא היינו תנא קמא אי"א ביניידו חזצה לארץ דתנא קמא סבר בחצה לארץ מותר ורבי עקיבא סבר בחצה לארץ אסור רבה הוו רמיין ליה הנך דלבי מדרש ומעבד כי היכי דלפני צפון וחדום על אביי אפנינהו אתא רבה ותרצינהו אמר מאן האי דקא מצער לי הלכתא כרבי עקיבא: *תניא אמר ר' עקיבא פעם אחת נכנסתי אחר רבי יהושע לבית הכסא ולמדתני ממנו שלשה דברים למדתי שלא יפרע אדם עד שישב ולמדתי שלא יפנה א מזרח ומערב אלא צפון ודרום ולמדתי שאין מקנחין בימין אלא בשמאל אמר ליה בן עזאי עי"כ הצות פניך ברבך אמר לו תורה היא וללמד אני צריך אילו צוצו ה הנפנה בלילה כדרך שנפנה ביום אמר שלא אחזרי גדר ג נפנה מיד ובבקעה כל זמן שמתעטש ואין קולו נשמע רב אשי אמר כל זמן שאין חבירו רואה את פידוזו תניא רבן שמעון בן גמליאל אומר עמוד החזור מביא את האדם לידי הדרוקן סילון הוא מביא את האדם לידי ירקון: *תניא אמר רבה בר אבוה הנכנס [ה] שלא לעשותו קפנדריא מותר לעשותו קפנדריא מאי קפנדריא דאמר אדמקיפנא אהדר אישלי בהא אמר ר' חלבו אמר רב הונא הנכנס לבית הכנסת להתפלל [ב] מצוה לעשות קפנדריא שנא' ויבואו עם הארץ לפני ה' במועדים הבא דרך שער צפון להשתחות יצא דרך שער נגב והבא דרך שער נגב יצא דרך שער צפונה לא ישוב דרך השער אשר בא בו כי נכוח יצא אמר רבי יהושע בן לוי כל הרוקק בזמן הזה בהר הבית כאילו רוקק בעיניו שנאמר *והיו עיני ולבי שם כל הימים אמר רבה ורקיקה בבית הכנסת מותר מאי מעמא דלפיד; ממגעל מה כמגעל מותר אף רקיקה מותרת *רבא אמר בביתו מה ביתו קפנדריא קפדי אינשי מגעל ורקיקה לא קפדי אינשי אף בית הכנסת קפנדריא אסור רקיקה ומגעל שרי *אמר רבי חייא בר אשי אמר רב הושעיא מבית הכנסת ונכנס לבית המדרש וזכה ונכנס פני שכינה שנא' *ילכו מחיל אל חיל יראה אל אלהים בציון:

הדרן עלך הרואה ולסיקא לה מסכת ברכות

שיטת ריב"ב

(ה) כ"כ מלשון הכנסת הגדולה בהגהות מרדכי פרק ב' דמגילה ובהגהות מיימוניות פ"ב מהלכות תפלה ובהגהות אשרי פ"ק דברכות ובשבלי הלקט סי' קנ"ד ובכל בו ובאגודה ובתשובת מהר"ם מלובלין סי' ע"ג ובתשובת מהר"ם מינץ סי' ק"ב ובתשובת מהר"י מולין סי' ל"ב ובתשובת מהר"י בי רב סי' ל"ב ובתשובת מהר"י וייל סי' קצ"ג ובתשובת מהר"ש הלוי סי' ק"ה

ספר מרדכי למסכת ברכות

לרבינו מרדכי בר הלל אשכנזי ז"ל

כולל כל דיני התלמוד וכל שיטות הגמרא ורש"י ותוספות כסדר האלפסי עם הרבה סברות וחדושי דינים רבים:

ראוי זה רבי חרם אשר אין חיד לאלפים הגיה רבינו ז"ל על מרדכי בחוב בכתב ידו ספ"ו. ורבינו ציוונים לזה שני חצאי לבנה מרובעים עם כוכב כזה [*] וגם שה שמחק מהמרדכי איזה תיבה שבנוגו אותו בשני חצאי לבנה עגולים עם כוכב כזה (*) גם הצעני רבינו מרגליות שרשם רש"א ול"ל כי מאחר ומאחר שהמרדכי.

דף ספ עיב

מאימתי א קריין וסו' [וזה ג] מהבטיגים נכנסים לתפוס בתפיסתיהן פי' בתפיסתן ק"ם בי תרי זמן ק"ש ד' ה' [שה] נמצין בתיהם ומרבלותיהם זה בעשן וזה בעשן ומכלו ואבריהן סרכן וזיוו ללח הכוכבים ולו ותקרוי עמן ק"ם בתפיסה בתפיסה בתפיסה

שרטי הגבורים

שלחי הגבורים

חדושי אנשי שם

* כתי שיטטות הלב [illegible] ומהרי"ו

חדושי אנשי שם

שלטי הגבורים

שלחי הגבורים

חדושי אנשי שם

חדושי אגדות שם

שימוש הכוכרים

בפרק אלו דברים

אלו דברים קדמו [שם] בירושלמי [שם] ר' יוחנן בשם רבי שמעון בן יוחי אין מקדימין ואיתקוש על הפה בין מתים בתרים ובירכת הזמן קודמת [ירושלמי שם] פסק הגאון רבינו אפרים ז"ל כר' יוחנן דאמר מתני' דלא כר' יוסי [ר"י] . קפה [ה נ] בתרים שלח תשלחם מריח יתבך לעלמו על הבשמים [שם] ברכה לבשמי הגן ואינו יכול לברך אלא בריח הבא מן הגן לקרים ובבלה וברכת הלחם (ירמלה) [דמלה] דוגת חרוב ושקם הוה לית ליה תלת מברכא ואלו ג' מברכין עליהן אחר מברך על הפת שהוא עקרם וכולם [שם] ומברכין על הפת אחר שאכל כזית ואפילו אכל כזית בשר ושתה כוס של יין אינו מברך עליהם אלא על הפת [ג] ומי יש זכותיה קמיה ומי מיני בשמים עלייה אי מברך [שם] היה אוכל ושותה כמה ברכות יתחיל בברכה שיש לו עליה הנאה ואם אין לו עליה הנאה יתחיל בברכה שיש לו עליה הנאה [שם] ברכת הריח עד שיריח בשעת הברכה [שם] ואם בירך על הריח ואחר כך הריח לא יברך שנית [שם] ואם בירך על הריח ולא הריח אם הוא בדעתו לאכול אחר כך

הרואה [רוא נר ע"א] פי' רבינו **רח** שמיעה דכל הני (ל) ברטות צריך לחזור שם שם ומלכות וכן נכון ר"י והכי מקולי ולכלה לשר מקולי ולרבינו יהודה דוקא בראיה

רם [שם] בשחר ע"י חיבורים. ויראה מהיכן כשהקריב כל ע"ז מכל ר"ח לבד מעקריב ע"ז ביום מחיקום לאי לאחר בחוך שחרך ע"ז מחיקום זה · **רי** [שם] על שכחוה (לה) כל הכתובות כלבון [ניסן] מכון [ניסן] החל בית [שם] ואלבי לאיר אלבנים במוצר בית שחרון ואות בחוך הבית **ריא** מיקום שכבל שם מחיה סגריהיב אלה נרע הוקים מחלה הקבוצים (ירושלמי) אלה לא שם [שם] נפרש יפי בחיקים שבעב לירושלים ובכל מיני מחלה לירושלים יהודה מין שהיו שם עיר מחיקום יפי [שם] שהיו ביהר בחיבים שם מיני

[שם] נפי תוי אלעזר]

הנך תין מנרסקין עלוי אלה הוקן שבעבו כשר רש"ם וכן

כל לחם שנדר על נס [שם] פלוין מיכר חיקוך לחיקום **ריב** ומיהו [לחמי] לי ליכל רבנן יכנך ומכאו שעם לנדר לחר שנדר שקדלו בחורה ודוקא (ג) בחילה כ"ב לחיקה מכאן מה שנהגו מי בחמיגו ונא בכל נחיקה (ל). [דף ע"ב ע"א] הרואה **ריב** הביאו לחלר שנשם חם מומר ר"י ודוקא בחביגו (ע"ש) [על כל לחם מ"א] ובחה בראשונו ורבינו ברוך כל יחהגו כל בחי חדם שהיו שהיגו שנהגו בחי ברוך ובו' ואומרי כ"י **ריך** דוקא בכנגד ם שנוגעים ביחיות כל בית

לוח סימני הדינים אשר נמצאו במרדכי ממסכת ברכות נא

נאמתי פרק ראשון

(ב) ואין ק"ש תורה שכבתים ב"ה כוה שהשמעים
והשכבתים תיתן ואיתן בלא ה"ן
(ג) השכבתים ברכות ואיתן בלא ה"ן
(ד) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(ה) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(ו) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(ז) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(ח) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(ט) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(י) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(יא) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(יב) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(יג) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(יד) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(טו) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(טז) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(יז) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(יח) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(יט) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(כ) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(כא) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(כב) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(כג) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(כד) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(כה) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(כו) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(כז) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(כח) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(כט) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(ל) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(לא) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(לב) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(לג) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(לד) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(לה) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(לו) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(לז) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(לח) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(לט) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(מ) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(מא) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(מב) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(מג) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(מד) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(מה) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(מו) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(מז) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(מח) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(מט) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(נ) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(נא) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(נב) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(נג) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(נד) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(נה) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(נו) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(נז) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(נח) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(נט) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(ס) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(סא) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(סב) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(סג) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(סד) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(סה) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(סו) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(סז) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(סח) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(סט) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(ע) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(עא) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(עב) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(עג) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(עד) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(עה) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(עו) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(עז) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(עח) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(עט) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(פ) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(פא) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(פב) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(פג) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(פד) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(פה) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(פו) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(פז) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(פח) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(פט) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(צ) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(צא) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(צב) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(צג) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(צד) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(צה) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(צו) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(צז) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(צח) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(צט) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(ק) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(קא) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(קב) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(קג) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(קד) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(קה) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(קו) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(קז) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(קח) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(קט) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(קי) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(קיא) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(קיב) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(קיג) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(קיד) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(קטו) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(קטז) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(קיז) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(קיח) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(קיט) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(קכ) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(קכא) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(קכב) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(קכג) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(קכד) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(קכה) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(קכו) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(קכז) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(קכח) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(קכט) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(קל) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(קלא) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(קלב) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(קלג) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(קלד) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(קלה) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(קלו) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(קלז) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(קלח) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(קלט) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(קמ) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(קמא) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(קמב) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(קמג) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(קמד) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(קמה) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(קמו) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(קמז) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(קמח) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(קמט) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(קנ) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(קנא) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(קנב) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(קנג) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(קנד) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(קנה) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(קנו) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(קנז) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(קנח) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(קנט) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(קס) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(קסא) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(קסב) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(קסג) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(קסד) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(קסה) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(קסו) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(קסז) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(קסח) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(קסט) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(קע) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(קעא) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(קעב) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(קעג) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(קעד) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(קעה) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(קעו) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(קעז) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(קעח) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(קעט) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(קפ) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(קפא) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(קפב) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(קפג) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(קפד) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(קפה) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(קפו) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(קפז) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(קפח) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(קפט) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(קצ) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(קצא) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(קצב) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(קצג) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(קצד) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(קצה) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(קצו) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(קצז) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(קצח) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(קצט) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(ר) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(רא) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(רב) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(רג) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(רד) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(רה) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(רו) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(רז) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(רח) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(רט) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(רי) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(ריא) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(ריב) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(ריג) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(ריד) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(רטו) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(רטז) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(ריז) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(ריח) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(ריט) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(רכ) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(רכא) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(רכב) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(רכג) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(רכד) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(רכה) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(רכו) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(רכז) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(רכח) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(רכט) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(רל) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(רלא) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(רלב) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(רלג) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(רלד) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(רלה) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(רלו) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(רלז) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(רלח) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(רלט) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(רמ) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(רמא) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(רמב) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(רמג) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(רמד) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(רמה) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(רמו) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(רמז) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(רמח) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(רמט) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(רנ) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(רנא) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(רנב) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(רנג) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(רנד) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(רנה) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(רנו) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(רנז) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(רנח) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(רנט) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(רס) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(רסא) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(רסב) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(רסג) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(רסד) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(רסה) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(רסו) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(רסז) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(רסח) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(רסט) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(רע) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(רעא) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(רעב) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(רעג) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(רעד) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(רעה) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(רעו) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(רעז) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(רעח) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(רעט) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(רפ) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(רפא) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(רפב) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(רפג) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(רפד) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(רפה) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(רפו) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(רפז) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(רפח) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(רפט) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(רצ) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(רצא) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(רצב) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(רצג) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(רצד) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(רצה) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(רצו) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(רצז) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(רצח) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(רצט) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(ש) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(שא) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(שב) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(שג) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(שד) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(שה) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(שו) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(שז) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(שח) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(שט) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(שי) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(שיא) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(שיב) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(שיג) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(שיד) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(שטו) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(שטז) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(שיז) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(שיח) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(שיט) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(שכ) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(שכא) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(שכב) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(שכג) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(שכד) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(שכה) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(שכו) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(שכז) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(שכח) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(שכט) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(של) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(שלא) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(שלב) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(שלג) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(שלד) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(שלה) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(שלו) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(שלז) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(שלח) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(שלט) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(שמ) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(שמא) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(שמב) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(שמג) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(שמד) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(שמה) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(שמו) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(שמז) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(שמח) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(שמט) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(שנ) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(שנא) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(שנב) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(שנג) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(שנד) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(שנה) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(שנו) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(שנז) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(שנח) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(שנט) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(שס) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(שסא) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(שסב) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(שסג) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(שסד) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(שסה) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(שסו) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(שסז) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(שסח) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(שסט) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(שע) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(שעא) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(שעב) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(שעג) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(שעד) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(שעה) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(שעו) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(שעז) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(שעח) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(שעט) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(שפ) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(שפא) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(שפב) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(שפג) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(שפד) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(שפה) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(שפו) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(שפז) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(שפח) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(שפט) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(שצ) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(שצא) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(שצב) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(שצג) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(שצד) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(שצה) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(שצו) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(שצז) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(שצח) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(שצט) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(ת) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תא) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תב) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תג) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תד) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תה) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תו) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תז) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תח) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תט) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תי) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תיא) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תיב) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תיג) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תיד) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תטו) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תטז) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תיז) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תיח) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תיט) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תכ) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תכא) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תכב) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תכג) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תכד) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תכה) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תכו) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תכז) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תכח) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תכט) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תל) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תלא) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תלב) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תלג) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תלד) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תלה) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תלו) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תלז) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תלח) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תלט) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תמ) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תמא) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תמב) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תמג) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תמד) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תמה) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תמו) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תמז) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תמח) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תמט) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תנ) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תנא) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תנב) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תנג) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תנד) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תנה) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תנו) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תנז) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תנח) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תנט) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תס) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תסא) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תסב) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תסג) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תסד) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תסה) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תסו) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תסז) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תסח) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תסט) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תע) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תעא) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תעב) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תעג) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תעד) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תעה) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תעו) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תעז) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תעח) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תעט) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תפ) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תפא) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תפב) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תפג) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תפד) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תפה) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תפו) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תפז) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תפח) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תפט) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תצ) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תצא) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תצב) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תצג) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תצד) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תצה) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תצו) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תצז) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תצח) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תצט) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תק) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תקא) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תקב) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תקג) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תקד) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תקה) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תקו) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תקז) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תקח) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תקט) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תקי) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תקיא) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תקיב) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תקיג) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תקיד) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תקטו) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תקטז) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תקיז) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תקיח) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תקיט) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תקכ) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תקכא) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תקכב) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תקכג) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תקכד) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תקכה) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תקכו) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תקכז) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תקכח) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תקכט) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תקל) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תקלא) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תקלב) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תקלג) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תקלד) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תקלה) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תקלו) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תקלז) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תקלח) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תקלט) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תקמ) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תקמא) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תקמב) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תקמג) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תקמד) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תקמה) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תקמו) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תקמז) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תקמח) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תקמט) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תקנ) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תקנא) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תקנב) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תקנג) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תקנד) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תקנה) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תקנו) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תקנז) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תקנח) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תקנט) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תקס) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תקסא) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תקסב) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תקסג) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תקסד) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תקסה) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תקסו) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תקסז) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תקסח) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תקסט) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תקע) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תקעא) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תקעב) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"ן
(תקעג) ק"ש ברכות ואיתן בלא ה"

(קלח) מרדכי לחם בי מנעים לו ביבוי לחד בי ויתון
כו כן בבוי בייבי שלחב לחלם שבוי מחוי ביבוי
מבוי לחייבו ביבוי בי ויבוי בי ויבוי בי ויבוי
(קלט) בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי
בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי
(קמ) בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי
(קמא) בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי
(קמב) בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי
(קמג) בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי
(קמד) בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי
(קמה) בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי
(קמו) בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי
(קמז) בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי
(קמח) בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי
(קמט) בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי
(קנ) בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי
(קנא) בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי
(קנב) בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי
(קנג) בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי
(קנד) בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי
(קנה) בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי
(קנו) בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי
(קנז) בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי
(קנח) בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי
(קנט) בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי
(קס) בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי
(קסא) בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי
(קסב) בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי
(קסג) בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי
(קסד) בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי
(קסה) בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי
(קסו) בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי
(קסז) בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי
(קסח) בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי
(קסט) בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי
(קע) בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי
(קעא) בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי
(קעב) בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי
(קעג) בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי
(קעד) בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי
(קעה) בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי
(קעו) בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי
(קעז) בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי
(קעח) בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי
(קעט) בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי
(קפ) בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי
(קפא) בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי
(קפב) בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי
(קפג) בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי
(קפד) בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי
(קפה) בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי
(קפו) בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי
(קפז) בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי
(קפח) בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי
(קפט) בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי
(קצ) בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי
(קצא) בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי
(קצב) בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי
(קצג) בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי
(קצד) בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי
(קצה) בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי
(קצו) בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי
(קצז) בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי
(קצח) בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי בייבוי
(קצ

גליון מהרש"א

מאת הרב הגאון מהורר שלמה איגר על הריף למסכת ברכות

הגהות ותיקונים על הריי"ף ומפרשיו

יקרים מדמכטנטים. **פעולת שביר** מכטנים. יסדם נבון בנבונים. הרב המאוה"ג המפורסם בתורתו ותכניו"
מהו"ר **ישכר בער** ולהי"ה נאון עדתו. זקן התוראה פה ק"ק ווילנא.

הקדמת בנו הרב המ"ץ דפה

(להוצאה הראשונה בשים ווילנא תרי"ט—תרכ"ו)

א) הנהות ותקנים לחבור כל סיג ולאור פרסום ס שריו לאנין. ועיכוב תיבות ולחיק הפוטנות ולחבור השטוחות השלמות שלימות הם מות פלינים לפמה. והיה לפמון לו הנהור האנשי הראשונה כל אשר מפקומם יצאו אשר מפקומם יצאו ס אחריהם יבאו ישפוים ב"ה ממנו חזה ומה ומפר הלוך הם ס נולו כפ"ו מותו פרסום שרם עמו בניינים גם נמצאו בנוי אחרונים מפרו [נדפה לו נמצא] ב"ה ברוב אשר לאור עולם האנשי ס ב"ה ורוח אשי קדש כשם שהוא שנה

ב) פקי עין ויאה שורר בעזבון כל ס"ו אשא שנן בפסקות על מלבות שיא עלי לבית ואבר באו בעם בהול ועפרות ושמאל מעיים ומאל מעיים ס"ו סיבב לחתם פה סיום מפוכחות ומרוחות

ג) דברים הפקשים בפקומם יעיין מי שיבא פטר פקיו ס"ו פעורר ישנים להפקשים ס"ו ס"ו ס"ו נאנים בפוחה אדיר ראשון ס"ו ס"ו ס"ו ויוצאים פמעון קדשי קדשים הראשונים

ועתה הנני מגיש ל"ו ס"ו ס"ו ס"ו **יוסף הראן** ראש ל"ו ס"ו ס"ו ס

חדושים והגהות על הדרי"ף ממסכת ברכות

מהרב הגאון מהורר יהודה בכרך זצ"ל.

הגהות על האלפס מסכת ברכות

מאת הגאונים הגדולים מאורי ישראל המפורסמים ונודעים בתבוריהם הנפלאים, ה"ה

מרנא אפרים זלמן מרגליות זצ"ל מבראדי

(בעהמ"ס עזרת בית אפרים וכו').

מרנא אהרן משה טויבש וצ"ל אבד"ק יאסי והמדינה

(בעהמ"ס שרת התועפות ראם) ונקראות בשם קרני ראם.

דף ב ע"ב בתרי"ף ליה הך דיתמי ... וכן הלכה עומד מבעוד יום וכו' אבל אחר מהרתי וכו' אצל אחר מהרתי וכו' ובקה"ג ליה הך דיתמי ... וכן הלכה עומד מבעוד יום וכו' וכתוב בתוס' ... ומהרתי ברי"ף ורא"ש ... וכן נראה לי ... ומהרתי בקה"ג ... וכן הלכה עומד מבעוד יום וכו' ...

מאת הרב הגאון החסיד מ' מרנא יעקב צבי יאליש זצ"ל בעהמ"ס מלא הרועים וכו'.

דף ה ע"א ברבינו יונה ז"ל הא"א אין כשיבוא מן השדה קודם מ' עכ"ל. דקשה לו מ"ש מסריחין חמץ דאשר"י בכל יום ובזה"ל ואם לא הפשיר ואכל"א אם לא הפשיר אכל אפי' בשבת ויו"ט ואפי' אם לא הפשיר ואכל"א אם לא הפשיר אכל אפי' בשבת ויו"ט ואפי'

הגהות מלא הרועים על אלפס ברכות

הגהות על המרדכי

גליון אלפם

הנהות מאת הגיס **שניאור זלמן בר אברהם** שליט"א אבד"ק נאלדינגן.

[עם הראה **מראה מקומות** בר"ף וגו"כ (ונדפסו בפנים סמוכים בחצאי עגולים) ושטויים בגירסות הריף וגו"כ לפי גירסת תלמוד בבלי וירושלמי ונדפסו על גליון האלפס].

ההנהות לא נדפסו על סדר הדפוי לפי ערך כבוד המחברים רק לפי סדר הדפוי.

השמטה משיטת ריב"ב לפרק אין עומדין

כללי הריף והרן

מספר **יד מלאכי** חלק ב' להגאון המפורסם החסיד שבכהונה כבוד קשית ט"ה **מלאכי** בן כבוד **יעקב הכהן** זלה"ה ס"ט.

א בשבורים הר"ן ז"ל והלאם כפליטו יבחר הכי כותב ואיכא מאן דאמר דאפקם להתך וראי שדעתו לאפקם או נמצא אינה אלא לפי הדין הכי ומיהו הכא דאיכא למימר דאפקם להתך אם הוא בשעת הדחק כי זה משמע הרמב"ם ז"ל ס"פ ד' מהלכות מעשה הקרבנות ומ"ש הרב המגיד ז"ל בשם הראב"ד ז"ל שכתב דאפילו בדיעבד אם הוא בשעת הדחק יצא ואין צריך לכתוב אינה אלא מאן דאמר דאפקם להתך אם הוא בשעת הדחק יצא מבלי נולוי דעתו אבל

תוספתא

סדר זרעים

ונלוו עליה

א) **הגהות הגר"א** לרבינו **אלידו** ב"ר **שלמה** זיל **מווילנא**. אשר מצאן ונאן בעל תנא תוספאה בכ"י .

ב) **מנחת בכורים** באור לתוספתא ע"פ סגיות הש"ם בבלי וירושלמי .

ג) **מצפה שמואל** מראה מקומות לדברי התוספתא בש"ם בבלי וירושלמי ספרא וספרי . ורמב"ם ושו"ע.

} שני אלה חברו יחדו ע"י הרב הנאון הגדול כו' מהר"ר **שמואל אביגדור** ב"ר **אברהם** זיל אבר"ק קרלין .

גם הגיה הרב הנ"ל את התוספתא ותקנה ע"פ תוספתות דשטים ישנים (דפוס סבניוסה ואמשטרדם) וכל תיבה אשר השמיטה הגר"א זיל מנוסחתו המצוינה הרב בפנים בשני חצאי רבוע [ ].

כל אלה נדפסו עם כל המעלות כמש"נ בתוספתא שיל בדפוסנו עם האלפס בשנת תרכ"א :

ועתה הוספנו על כל אלה

ד) **אור הגנוז** כולל נוסחאות שונות ע"פ תוספתא שנכתבה בשנת ד"א תתנ"ו (נדפסו בש"ס וין תר"ל) :

ה) **נוסחאות כתבי יד** הרבה נוסחאות שונות וחלופי גרסאות מתוספתות **כתבי יד עתיקים** שנמצאו בבתי עקד הספרים (מלבר התוספתא הנ"ל) .

ו) **מגן אברהם** פירוש לסמכתות מתוספתא **סדר נזיקין** מאת הרב הנאון המובהק נר ישראל כו' מהר"ר **אברהם אבלי הלוי** זיל **מקאליש** (בעה"ס **מגן אברהם** על או"ח) .

ז) **חסדי דוד** באורים והדושים מספר **חסדי דוד** להרב הנאון נר ישראל החסיד כו' מהר"ר **דוד פרדו** זיל .

הוגה ע"פ תוספתות מדפוסים קדמונים וע"פ ספרים מדויקים. בהגהה מדויקת ומזוקקת שבעתים .
ולתגדיל התפארתה הדפסנוה **באותיות מרובעות** מזוהירות ומאירות עין .

גם הדפסנוה בתוכחות מיוחדות בשפן שתוכלנה להלות על השו"ם לכל כרך השייך לזה . כי סקום כבודה הוא בחש"ם ואין לה יחס להאלפס . ודק בסקירה ספרחה הסרעיסים הראשונים אל האלפסי שלא כראוי .

הקדמה

מאת הגאון המחבר פירוש מנחת בכורים ומצפה שמואל

הנקרא בשם הכולל תנא תוספאה

החכם מכל אדם שהע"ה אשר אם תבקשנה בכסף וכמטמונים תחפשנה אז תבין יראת ה' ודעת אלהים תמצא. זקנינו פירשו לנו בבקשך החכמה בוריות והשתדלות יתרה בריב ימים תמצא מבוקשך ותניע אליו. כמי הרובה קשת הקולע אל השערה. לא יכצא סרטע עד' יקים השערה אשר הקים למטרה. כן יהוצו עשתונות המחבר לתכלית הנרצה. לדבר המעלה להשנת החכמה. אי לזאת מעת אשר החל רוח השם להתעורר בלבבי. שתלתי על הלמי לבבי צמחי נמני נעמנים. דברי חז"ל להשתעשע ולהנות בהם. כיד ה' הטובה עלי. להיות טיב לדידי ולזיטיב לאחרינא. וחביכין עלי יען של ספרים. כאבני חפץ ואדרכמונים. בפי מחודדים ומשוננים. ולמצא דעת מבינים. ולנלות לפני העדה דברים אשר בטופת מתקן ומשמן זקק. ובל יפינו מעמם בנפול עליהם נמפי מים מהורים אשר יערפו נאות מדבר. אף יישרו עפעפי עין הבחור:

לזאת אברך השם הגדול יהנורא. ורנתי לו הערב ביובל שי למורא. אשר שם חלקי מיושבי התורה. והרבה יניעות ינעתי עד אשר מצאתי בתוקן לפני דברים העומדים ברומי של עולם הן הן דברי **התוספתא**. אשר ידי קרטנינו ז"ל אשר מצאתי דב"ידם חדותים לפנינו בפנקי ראשונים ואחרונים וכמה הם ששים ושמחים במציאה דאתא לידא. ראה זה מצאתי בתוספתא דא. אי לזאת הרהבתי בנפשי עוז. לאמר הן כל יקר ראו עיני אך רבו הדרשנים. טולם חכמים זקנים ונבונים. בכל דור ודור לפרש את המשנה כתורת ה' תמימה והיא ככרה המקושטת בדברי יקר כלשם שבו ואחלמה. ודברי התוספתא היא מוצנת לפנינו עתומה. לא קם איש להעמידה על מקומה. לנקות כל בית מטעות הדפוס אשר נפלו מימים ימימה. ולפרשה ולבארה לחוציא לאור תעלומה. ילהיות ברה כחמה. והדברים מתומים וחתומים. יצריכים ביאור אף לחכמים. לזאת שמתי לילות כימים. וחבלים נפלו לי בנעימים. לבאר ולפרש יחדיו יחוי תמים. ויאבר ש מו א ל אנכי הרואה אותן המקושטות אשר לא שופתן עין הרואה. דברי התוספתא. אשר בבית קדש אהלה. הנמצא בבבלי וירושלמי ראשונים יאהרונים. אשר כפטיש יפוצץ סלע. ומתחלק לכמה נצוצין ותילי תילין. ואנדרנא לעיינין שבילין בכמה אנפין דמלבלבין כאילנא דנפיש חילין. להעירות רעוונים. נגד חכמים ונבונים. כי על כל אלה נתתי לבי לדרוש ולתור בחכמה. בעזרת שכן רומה. אף כי אנכי מה:

והן כבר רצה ה' את מעשי. והוצאתי לאור את **סדר נשים**. והבאתי ראשית **בכורי במנחת ועטור בכורים**. ויען רואה יאיון שומעת גם שניהם יעידו כי נהפשטו לרצון לפני כל. וקמונתי מכל החסרים אשר עשה השם עמדי כי נמצאו יראים וישלימים. נגידים יפרהמים. אשר זכו לי בחותבם. לקבל הספרים בלב תמים. אנא השם שלם פעלם וצדקתם תעמד לעולמי עולמים:

וגם היום קולי קול עוז להת תודה לחי עולמים אשר מילא את ידי לעשות ציצים ופרחים נאים. ודברים היקרים כפז מסלאים. דברי דתוספתא **מסדר זרעים**. והן לא שקטתי ולא נחתי. ואת חצני נערתי. לשמוח בשמחת **מועד**. והשם היה לי למעוז. כי הגדלתי והנפתי דברים רבים ערבים לאוזן שומעת. וכפלים לתושיה. נדול כבוד האחרון יהיה. ויקבלו תוספתא דא מכל שפר ארנ. ונפש היפה אליהם תערוג. לענדם על לוח לבבי. כי ימצא הבל מתוקן לפניי. בביאור הפשוט להיות משנתי שנורה בפיו. וימצא כתוב ורשום בפנים מאירות ומבוארות להלכה בכמה הילכתא רבתא. יאני תפלה לצורי וקני. רצה ניבי ותניתי. ותן חלקי בתורתך. ויערב זכרך על לשוני. וחום וחמול עלי ושא פני. בכל לב אדרוש בתחנוני. ללמד ולקיים כל דברי תורתך באהבה. בכל עת ועונה עד וקנה ושיבה. כי לעבדך היא תאות נפשי העלובה. שעה שעות נאנקם ופקד עזובה:

ומשמיא אסביט עיי כי בהיותי עסוק בספרי להביאו לבית הדפוס הניעני לידי ספרי התוספתא כ"י נוסחא חדשה אשר מפה קדוש יצאו כבוד מרן הגאון החסיד רשכבה"ג רבינו **אליהו מווילנא** אשר מסרן לי נבוו הרב הגדול הדרוף ובקי הכפורהם מה' **יעקב משה** נ"י מסלאנימא ובתוכם נ"כ מקנת ציון מראה מקומות מהרב הגאון מהדר"ר **אברהם** בן הגאון זצוק"ל ומימנא מילתא היא כי סביבם שמתי שני חצאי לבנה כזה ( ). וזולהן הוא אשר מלבי הוצאתי וצפיתי לדעת אנה הובאו דברי התוס' בש"ם בבלי וירושלמי ונם הדינים מחודשים ברמב"ם ושו"ע הבל רשמתי ת"ל למען לא תחטר כל בה ואנבי בדרך אמת נחני ה' כי בכמה הנהות טוענתי לדברי הנר"א זצוק"ל אשר עליהם רשמתי בביאורי וכן הניה הנר"א יען כי מלבי הוצאתי מלין אלו:

ועתה אודה ה' בפי ובתוך רבים אהללנו אשר זכיתי להשלים פרי הפצי להוציא לאור העלומות חכמה שלישה חלקי התוספתא כן יזבני ה' להציג בשער בת רבים כל הסדרים על מכונם להוציא לאור מעין החתום לבאר סתימתאה דתוספתא ועתה יראו אור בהיר בשחקים. רבים יחמדו ויאמרו **כמה גדלים מעשי חייא** לפ"ק:

תוספתא

מסכת ברכות פרק ראשון

א מאימתי (א) קורין את שמע בערבית משעה שבני אדם נכנסין לאכול פיתן [א] בערבי שבתות דברי רבי מאיר והכמים אומרים משעה שהכהנים זכאין לאכול בתרומתן סימן לדבר צאת הכוכבים ואף על פי שאין ראיה לדבר זכר לדבר (ירמיה ז) והצים מהוחים ברמתים מעלות השחר עד צאת הכוכבים : ב (ב) רבי שמעון אומר פעמים שאדם קורא אותה שחי פעמים בלילה אדה (ג) קודם שיעלה עמוד השחר ואחת משיעלה עמוד השחר ומנמצא יוצא [מה] ידי חובה יום ושל לילה : ג (ד) רבי אומר ארבע משמרות הוי הלילה עונה אחת משערים וארבע לשעה אחת מעשרים וארבע לעונה והרגע אחת מעשרים וארבע בעת ר'נתן אומר נ'אשמורות בלילה שנא' (שופטים ז) ראש האשמורת התיכונה אין היכונה אלא שיש לפניה ולאחריה: ד (ה) מאימתי קורין את שמע בשחרית אמרו' כדי שיהא (מבחין) [רואה] זבוחו בהוקו ד' אמות ומכירו מצותה עם הגץ החמה דברי שיהא סמך נאולה (לתפלה ומנמצא מתפלל ביום(ו) אמר רבי יהודה פעם אחת היתי מהלך אחר ר'ע ואחר ר'א בן עזריה הגיע זמן קריאת שכע בכדחמה אני שנתיראתי מלקרות (ל) אלא(ז) שיעמיקן בקריבי צבור קודמי רשיני ואח'כ התחילו הן ויכבר נראתה חמה על ראשי הרים : ה (ו) החתנים וכל העוסקין במצות פטורין מק'ש ומן התפלה ומן התפיליו שנאמר (דברים ו) בשכבך בביתך [ז] פרט לחתנים ובלבתך בדרך פרט לעוסקין במצות : ו מעשה בר' יטמעאל ובר' אליעזר בן עזריה שהיו שרוין במקום אחד והיה ר' יטמעאל מומה ור' אליעזר זקן והגיע זמן ק'ש ונקרא ר' יטמעאל (ח) והמה רבי אליעזר אחי לו רבי יטמעאל מה זה אליעזר אמר לו יטמעאל אחי אומרים לאחר מפני מה נקרע מנורי אמר להם היה כועד המשחיתים אני שהייתי זקף המיתי אתה שהיית מומה וקפת אביר לי אתה המיתה [לכיים] כדברי בית שמאי אני ונקפתי לכיים דברי בית הירי(ט) ד'א שלא יראו התלמידים ויקבעו (י) כמדברי הלכה להודות : ז (יא) אמרו אחרו אחת ארוכה ואחת קצרה מקום שאמרו לאחרוך אינו רשאי לקצר לקצר אינו רשאי לאחרוך לחתום אינו רשאי שלא לחתום שלא לחתום אינו רשאי לחתום ליפתח בברוך אינו רשאי ליפתח בברוך שלא לחתום שלא ליפתח בברוך אינו רשאי ליפתח בברוך לשוח רשאי שלא לשוח שלא לשוח אינו רשאי לשוח : ח (יב) אלו ברכות שמקצרין בהן המברך על הפירות ועל מצות [יג]ברכת המזן וברכה אחרונה [שבק"ש] שבברכה"מ אלו ברכות שמאריכין בהן ברכת תענית וברכות של ראש השנה וברכות יוה"כ (יד)ומברכין על אדם נכבר הוא אם תלמיד חכם הוא : ט אלו ברכות שאין הותמין בהן [בברוך] המברך על הפירות ועל המצות ברכת המזן (החותם) וברכה אחרונה שבברכת המזון רי יהודי היה הותם בברכה אחרונה שבברכה"מ ומברך הוא : י אלו ברכות שפותחין בהן בברוך כל הברכות כולן פותחין בברוך חין מן הברכה הממוכה לשטע וברכה הממוכה לברכה אחרת שאין פותחין בהן בברוך [ו] : יא (ט) אלו ברכות ששחין בהן ברכה ראשונה תחלה וסוף ובמודים תחלה וסוף והשוחה גבל ברכה וברכה מלפניו אומר שלא ישוחה ואין עונים עם המברך רבי יהודה היה עונה עם המברך (שמ"ה ו) קדוש קדוש קדוש ה' צבאות מלא כל [הארץ כבודו] (יחזקאל ג) וברוך כבוד ה' ממקומו כל אלו היה ר' יהודה אומר עם המברך : יב (י) מהיכין יצאת מצרים בלילות אמר ר' עזריה אומר עם המברך : יב (י) מהיכין יצאת מצרים בלילות אמר ר' אלעזר בן עזריה הרינו כבן שבעים שנה ולא זכיתי [יא] שתאמר יציאת מצרים בלילות עד שדרשה בן זומא שנאמר (דברים טז) למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חייך ימי חייך תעיים הזה [ב]כל ימי חייך להביא לימות המשיח אמר להם בן זומא הכמים אומרים ימי חייך תעיים הזה להביא לימות המשיח הרי הוא אומר (ירמיה טז) לכן הנה ימים באים נאם ה' וגו' אמרו לו לא שתעקר יציאת מצרים מפקובה אלא שתאמר יציאת מצרים מוסף על הזכירות ועל הזכירות עיקר יציאת מצרים בתפיה כיוצא בו (בראשית לה) ולא יקרא שמך עוד יעקב וגו' לא שתעקר שם יעקב ממנו אלא שתהא שם יעקב מוסף עיי ישראל יהיה עיקר ויעקב מפליה : ג (יא) כיוצא בו (ישעיה יט) אל תזכרו ראשונות אל תוכרו ראשונות אין עיי מלכיות וקדומות אל תתבוננו אלי עיי מצרים הנני עושה חדשה עתה תצמח הלא תדעוה אין מלחמת עוז (ט) משל לטה הדבר דומה לאחד שהיה מהלך בדרך ופגע בו ואב וניצל ממנו ואיה מספר מעשה האב חזר ופגע בו בני וניצל ממנו ו היה מספר מעשה אבי ופגע בו נחש וניצל ממנו שכח מעשה שניהם והיה מספר מעשה נחש כך ישראל צרות אחרונות משכחות את הראשונות: יד כיוצא בו (ירמיה יו) שרי אשתך לא תקרא את שמה שרי כי שרה שמה תהלה היא שרי (ו) לאומיה עבשיו היתה שרה לבל האומות שנאמר כי שרה שמה כיוצא בו (בב) לא יקרא עוד שמך אברם והיה שמך אברהם בתהלה הרי אתה אב (יא) לכל אדם ולבסוף הרי אתה אב לכל העולם (יב) שנאמר (בב) כי אב המון גוים נתתיך : טו אין פ שאוזר ונקרא אברהם אברם אינו לנגאי אלא לשבח שהיהושע היושע אינו לנגאי אלא לשבח הוא אברים עד שלא נדבר עמו הוא (יג) אברם מיגבדבר עמו דיא הושע עד שלא נכנס לגדולה הוא (יד) [הושע] משנכנס לגדולה (ט) משה בשם אברהם אברהם יעקב יעקב שמואל שמואל כולן לשון חבה לשון זרוז הן הן עד שלא נדבר עמהן הן הן משנדבר עמהן הן הן עד שלא נכנסו לגדולה הן הן משנכנסו לגדולה : טז (ו) כיוצא בו (תהלים ט) ויהי בשרם עכו ובני ישראל בו ראה [טו] הקב"ה להחזור לה שהוא אומר לפי שהוא אומר (ירמיה ג) על אפי ועל חמתי היתה לה העיר הואת לפן היום אשר בנו אותה עד היום הזה ידיעתה בעל פני יבול אף עכשיו הרי היא בחמה תרעה לומר (תהלים סה) האהר חמד אליהם לשבתו הרי היא בחמדה ובתאוה מלמד שכפר לה הוודעה [טו] שאין שכינה חוזרת [יז] עד שתעשה הר (יח)שנאמר (דברים ט) הדר הטוב הזה ולבנון ויהי בשים עכו מצינו בשחרא שלם קריה הר שנאמר (בראשית כג) ויקבא אברהם שם המקום ה' יראה וגו' ואומר (תהלים קיח) זכור ה' לבני אדום את יום עיקרי ישמדותיה מכבוא יד

נוסחאות מכתב יד

ת) אנשי עיר שלא עלה טו' ג) מן משכן שיון עשרון טו' נ) שכח מעשה האב

אור הגנוז

פרק א (א) בלולי [ב] לה תשלה [ג] אמרו לעסקין בסדות ולילכך בדרך פרש להתנגש : [ד] ויעשי קבע תלמה כדרכך [ה] הצדוה וברכה חסון [ו] זה שייך למטה מכאן וכן הוא בכ"י : [ז] שאמרו

(ח) כל לחבריא : [ט] משלי שאל : [י] על עסה : [יא] אב לאחרם : [יב] מלו : [יג] אברהם : [יד] הדשעי : [טו] ויאמר : [טז] ויהי כימלם מוני : **פרק ב** [א] בריאשה יהד סוף

חסרי רוד

פרק א א מאימתי. בפ"ק דשבת (דף ט ע"ב) ובפסה מבמה מכנסים נכנסין רבי אומר משעה שכהנים זכאין לאכול בתרומתן ואף על פי שאין ראיה לדבר זכר לדבר (ירמיה ז) והצים מהוחים ברמתים מעלות השחר עד צאת הכוכבים. ב (ב) רבי שמעון אומר פעמים שאדם קורא אותה שחי פעמים בלילה אדה (ג) קודם שיעלה עמוד השחר ואחת משיעלה עמוד השחר ומנמצא יוצא [מה] ידי חובה יום ושל לילה. ג (ד) רבי אומר ארבע משמרות הוי הלילה עונה אחת משערים וארבע לשעה אחת מעשרים וארבע לעונה והרגע אחת מעשרים וארבע בעת ר'נתן אומר נ'אשמורות בלילה שנא' (שופטים ז) ראש האשמורת התיכונה אין היכונה אלא שיש לפניה ולאחריה. ד (ה) מאימתי קורין את שמע בשחרית אמרו' כדי שיהא (מבחין) [רואה] זבוחו בהוקו ד' אמות ומכירו מצותה עם הגץ החמה דברי שיהא סמך נאולה (לתפלה ומנמצא מתפלל ביום(ו) אמר רבי יהודה פעם אחת היתי מהלך אחר ר'ע ואחר ר'א בן עזריה הגיע זמן קריאת שכע בכדחמה אני שנתיראתי מלקרות (ל) אלא(ז) שיעמיקן בקריבי צבור קודמי רשיני ואח'כ התחילו הן ויכבר נראתה חמה על ראשי הרים. ה (ו) החתנים וכל העוסקין במצות פטורין מק'ש ומן התפלה ומן התפיליו שנאמר (דברים ו) בשכבך בביתך [ז] פרט לחתנים ובלבתך בדרך פרט לעוסקין במצות. ו מעשה בר' יטמעאל ובר' אליעזר בן עזריה שהיו שרוין במקום אחד והיה ר' יטמעאל מומה ור' אליעזר זקן והגיע זמן ק'ש ונקרא ר' יטמעאל (ח) והמה רבי אליעזר אחי לו רבי יטמעאל מה זה אליעזר אמר לו יטמעאל אחי אומרים לאחר מפני מה נקרע מנורי אמר להם היה כועד המשחיתים אני שהייתי זקף המיתי אתה שהיית מומה וקפת אביר לי אתה המיתה [לכיים] כדברי בית שמאי אני ונקפתי לכיים דברי בית הירי(ט) ד'א שלא יראו התלמידים ויקבעו (י) כמדברי הלכה להודות. ז (יא) אמרו אחרו אחת ארוכה ואחת קצרה מקום שאמרו לאחרוך אינו רשאי לקצר לקצר אינו רשאי לאחרוך לחתום אינו רשאי שלא לחתום שלא לחתום אינו רשאי לחתום ליפתח בברוך אינו רשאי ליפתח בברוך שלא לחתום שלא ליפתח בברוך אינו רשאי ליפתח בברוך לשוח רשאי שלא לשוח שלא לשוח אינו רשאי לשוח. ח (יב) אלו ברכות שמקצרין בהן המברך על הפירות ועל מצות [יג]ברכת המזן וברכה אחרונה [שבק"ש] שבברכה"מ אלו ברכות שמאריכין בהן ברכת תענית וברכות של ראש השנה וברכות יוה"כ (יד)ומברכין על אדם נכבר הוא אם תלמיד חכם הוא. ט אלו ברכות שאין הותמין בהן [בברוך] המברך על הפירות ועל המצות ברכת המזן (החותם) וברכה אחרונה שבברכת המזון רי יהודי היה הותם בברכה אחרונה שבברכה"מ ומברך הוא. י אלו ברכות שפותחין בהן בברוך כל הברכות כולן פותחין בברוך חין מן הברכה הממוכה לשטע וברכה הממוכה לברכה אחרת שאין פותחין בהן בברוך [ו]. יא (ט) אלו ברכות ששחין בהן ברכה ראשונה תחלה וסוף ובמודים תחלה וסוף והשוחה גבל ברכה וברכה מלפניו אומר שלא ישוחה ואין עונים עם המברך רבי יהודה היה עונה עם המברך (שמ"ה ו) קדוש קדוש קדוש ה' צבאות מלא כל [הארץ כבודו] (יחזקאל ג) וברוך כבוד ה' ממקומו כל אלו היה ר' יהודה אומר עם המברך. יב (י) מהיכין יצאת מצרים בלילות אמר ר' עזריה אומר עם המברך. יב (י) מהיכין יצאת מצרים בלילות אמר ר' אלעזר בן עזריה הרינו כבן שבעים שנה ולא זכיתי [יא] שתאמר יציאת מצרים בלילות עד שדרשה בן זומא שנאמר (דברים טז) למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חייך

מגרה בברים

פרק א א מאימתי. בפ"ק דשבת (דף ט ע"ב) ובפסה מבמה מכנסים נכנסין רבי אומר משעה שכהנים זכאין לאכול בתרומתן ואף על פי שאין ראיה לדבר זכר לדבר (ירמיה ז) והצים מהוחים ברמתים מעלות השחר עד צאת הכוכבים. ב (ב) רבי שמעון אומר פעמים שאדם קורא אותה שחי פעמים בלילה אדה (ג) קודם שיעלה עמוד השחר ואחת משיעלה עמוד השחר ומנמצא יוצא [מה] ידי חובה יום ושל לילה. ג (ד) רבי אומר ארבע משמרות הוי הלילה עונה אחת משערים וארבע לשעה אחת מעשרים וארבע לעונה והרגע אחת מעשרים וארבע בעת ר'נתן אומר נ'אשמורות בלילה שנא' (שופטים ז) ראש האשמורת התיכונה אין היכונה אלא שיש לפניה ולאחריה. ד (ה) מאימתי קורין את שמע בשחרית אמרו' כדי שיהא (מבחין) [רואה] זבוחו בהוקו ד' אמות ומכירו מצותה עם הגץ החמה דברי שיהא סמך נאולה (לתפלה ומנמצא מתפלל ביום(ו) אמר רבי יהודה פעם אחת היתי מהלך אחר ר'ע ואחר ר'א בן עזריה הגיע זמן קריאת שכע בכדחמה אני שנתיראתי מלקרות (ל) אלא(ז) שיעמיקן בקריבי צבור קודמי רשיני ואח'כ התחילו הן ויכבר נראתה חמה על ראשי הרים. ה (ו) החתנים וכל העוסקין במצות פטורין מק'ש ומן התפלה ומן התפיליו שנאמר (דברים ו) בשכבך בביתך [ז] פרט לחתנים ובלבתך בדרך פרט לעוסקין במצות. ו מעשה בר' יטמעאל ובר' אליעזר בן עזריה שהיו שרוין במקום אחד והיה ר' יטמעאל מומה ור' אליעזר זקן והגיע זמן ק'ש ונקרא ר' יטמעאל (ח) והמה רבי אליעזר אחי לו רבי יטמעאל מה זה אליעזר אמר לו יטמעאל אחי אומרים לאחר מפני מה נקרע מנורי אמר להם היה כועד המשחיתים אני שהייתי זקף המיתי אתה שהיית מומה וקפת אביר לי אתה המיתה [לכיים] כדברי בית שמאי אני ונקפתי לכיים דברי בית הירי(ט) ד'א שלא יראו התלמידים ויקבעו (י) כמדברי הלכה להודות. ז (יא) אמרו אחרו אחת ארוכה ואחת קצרה מקום שאמרו לאחרוך אינו רשאי לקצר לקצר אינו רשאי לאחרוך לחתום אינו רשאי שלא לחתום שלא לחתום אינו רשאי לחתום ליפתח בברוך אינו רשאי ליפתח בברוך שלא לחתום שלא ליפתח בברוך אינו רשאי ליפתח בברוך לשוח רשאי שלא לשוח שלא לשוח אינו רשאי לשוח. ח (יב) אלו ברכות שמקצרין בהן המברך על הפירות ועל מצות [יג]ברכת המזן וברכה אחרונה [שבק"ש] שבברכה"מ אלו ברכות שמאריכין בהן ברכת תענית וברכות של ראש השנה וברכות יוה"כ (יד)ומברכין על אדם נכבר הוא אם תלמיד חכם הוא. ט אלו ברכות שאין הותמין בהן [בברוך] המברך על הפירות ועל המצות ברכת המזן (החותם) וברכה אחרונה שבברכת המזון רי יהודי היה הותם בברכה אחרונה שבברכה"מ ומברך הוא. י אלו ברכות שפותחין בהן בברוך כל הברכות כולן פותחין בברוך חין מן הברכה הממוכה לשטע וברכה הממוכה לברכה אחרת שאין פותחין בהן בברוך [ו]. יא (ט) אלו ברכות ששחין בהן ברכה ראשונה תחלה וסוף ובמודים תחלה וסוף והשוחה גבל ברכה וברכה מלפניו אומר שלא ישוחה ואין עונים עם המברך רבי יהודה היה עונה עם המברך (שמ"ה ו) קדוש קדוש קדוש ה' צבאות מלא כל [הארץ כבודו] (יחזקאל ג) וברוך כבוד ה' ממקומו כל אלו היה ר' יהודה אומר עם המברך. יב (י) מהיכין יצאת מצרים בלילות אמר ר' עזריה אומר עם המברך. יב (י) מהיכין יצאת מצרים בלילות אמר ר' אלעזר בן עזריה הרינו כבן שבעים שנה ולא זכיתי [יא] שתאמר יציאת מצרים בלילות עד שדרשה בן זומא שנאמר (דברים טז) למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חייך

מצפה שבואל (א) בפ"ק דשבת (דף ט ע"ב) ובפסה מבמה מכנסים נכנסין רבי אומר משעה שכהנים זכאין לאכול בתרומתן ואף על פי שאין ראיה לדבר זכר לדבר (ירמיה ז) והצים מהוחים ברמתים מעלות השחר עד צאת הכוכבים. ב (ב) רבי שמעון אומר פעמים שאדם קורא אותה שחי פעמים בלילה אדה (ג) קודם שיעלה עמוד השחר ואחת משיעלה עמוד השחר ומנמצא יוצא [מה] ידי חובה יום ושל לילה. ג (ד) רבי אומר ארבע משמרות הוי הלילה עונה אחת משערים וארבע לשעה אחת מעשרים וארבע לעונה והרגע אחת מעשרים וארבע בעת ר'נתן אומר נ'אשמורות בלילה שנא' (שופטים ז) ראש האשמורת התיכונה אין היכונה אלא שיש לפניה ולאחריה. ד (ה) מאימתי קורין את שמע בשחרית אמרו' כדי שיהא (מבחין) [רואה] זבוחו בהוקו ד' אמות ומכירו מצותה עם הגץ החמה דברי שיהא סמך נאולה (לתפלה ומנמצא מתפלל ביום(ו) אמר רבי יהודה פעם אחת היתי מהלך אחר ר'ע ואחר ר'א בן עזריה הגיע זמן קריאת שכע בכדחמה אני שנתיראתי מלקרות (ל) אלא(ז) שיעמיקן בקריבי צבור קודמי רשיני ואח'כ התחילו הן ויכבר נראתה חמה על ראשי הרים. ה (ו) החתנים וכל העוסקין במצות פטורין מק'ש ומן התפלה ומן התפיליו שנאמר (דברים ו) בשכבך בביתך [ז] פרט לחתנים ובלבתך בדרך פרט לעוסקין במצות. ו מעשה בר' יטמעאל ובר' אליעזר בן עזריה שהיו שרוין במקום אחד והיה ר' יטמעאל מומה ור' אליעזר זקן והגיע זמן ק'ש ונקרא ר' יטמעאל (ח) והמה רבי אליעזר אחי לו רבי יטמעאל מה זה אליעזר אמר לו יטמעאל אחי אומרים לאחר מפני מה נקרע מנורי אמר להם היה כועד המשחיתים אני שהייתי זקף המיתי אתה שהיית מומה וקפת אביר לי אתה המיתה [לכיים] כדברי בית שמאי אני ונקפתי לכיים דברי בית הירי(ט) ד'א שלא יראו התלמידים ויקבעו (י) כמדברי הלכה להודות. ז (יא) אמרו אחרו אחת ארוכה ואחת קצרה מקום שאמרו לאחרוך אינו רשאי לקצר לקצר אינו רשאי לאחרוך לחתום אינו רשאי שלא לחתום שלא לחתום אינו רשאי לחתום ליפתח בברוך אינו רשאי ליפתח בברוך שלא לחתום שלא ליפתח בברוך אינו רשאי ליפתח בברוך לשוח רשאי שלא לשוח שלא לשוח אינו רשאי לשוח. ח (יב) אלו ברכות שמקצרין בהן המברך על הפירות ועל מצות [יג]ברכת המזן וברכה אחרונה [שבק"ש] שבברכה"מ אלו ברכות שמאריכין בהן ברכת תענית וברכות של ראש השנה וברכות יוה"כ (יד)ומברכין על אדם נכבר הוא אם תלמיד חכם הוא. ט אלו ברכות שאין הותמין בהן [בברוך] המברך על הפירות ועל המצות ברכת המזן (החותם) וברכה אחרונה שבברכת המזון רי יהודי היה הותם בברכה אחרונה שבברכה"מ ומברך הוא. י אלו ברכות שפותחין בהן בברוך כל הברכות כולן פותחין בברוך חין מן הברכה הממוכה לשטע וברכה הממוכה לברכה אחרת שאין פותחין בהן בברוך [ו]. יא (ט) אלו ברכות ששחין בהן ברכה ראשונה תחלה וסוף ובמודים תחלה וסוף והשוחה גבל ברכה וברכה מלפניו אומר שלא ישוחה ואין עונים עם המברך רבי יהודה היה עונה עם המברך (שמ"ה ו) קדוש קדוש קדוש ה' צבאות מלא כל [הארץ כבודו] (יחזקאל ג) וברוך כבוד ה' ממקומו כל אלו היה ר' יהודה אומר עם המברך. יב (י) מהיכין יצאת מצרים בלילות אמר ר' עזריה אומר עם המברך. יב (י) מהיכין יצאת מצרים בלילות אמר ר' אלעזר בן עזריה הרינו כבן שבעים שנה ולא זכיתי [יא] שתאמר יציאת מצרים בלילות עד שדרשה בן זומא שנאמר (דברים טז) למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חייך

פרק ב (א) בריאשה יהד סוף

ראשונה ח' לאחרונה חוזר לתחילה ראשונה: ו (י"ב)כותבי ספרים למיילין ומזוזות מפסיקין לקריאת שמע ואין מפסיקין לתפילה ר' אומר כשם שאין מפסיקין לתפילה כך אין מפסיקין לק"ש רבן שמעון בן (ו') עקיבא אומר כשם שמפסיקין לק"ש כך מפסיקין לתפילה א"ר אליעזר בריבי צדוק כשהיה רבן גמליאל ובית דינו בוכנה היו עסקים בצרכי צבור (י"ד) לא היו מפסיקין שלא להמתיע מלבן: ז (י') המברא אינ"ש שבשאו את ספרי תורה זה קורא את הקורא ושומע לו אינו קורא עד שאין לבו מהבין בן כך ובן כך לא יתפלל עד שיפרוש: ח (י') פועלי קורין בראש האילן ומתפללין בראש הזית או בראש התאנה ושאר כל האילנות יורדין למטה ומתפללין בעל הבית בן בין כך ובן כך יורד למטה ומתפלל (י"ז)פועלי בעל הבית עד שמנו ובוכרין לפניו וראהריה אוכלין את פתן ומברכין לפניה וראהריה ומתפללין שלש פעמים (י"ח) שמונה עשרה אבל אין (יורדין) [מורידין] לפני התיבה: ט (י"ט) השוטרין וכל בני הישיבה פטורין מן התפילה ומן התפילין (כ"א) שבעה חיסים יהיו בקש"ת רבי שילא אומר תהן פטור וכל בני (כ') התבורה חייבין: י קבלו את המת ועמדו בשורה שיניה (כ"ו) תרוחה את המניחים פטורה שניה ראוה את המניחים חייבת (כ"ז) רבי יהודה אומר אף אין שם אלא שורה אחת העומדים שם יישם כנגד חייבין לשם אבל פטורין ידוי (כ"ח)הספד הוראין את הפניות פטורין (כ"ט)א"ר חנניים זכור לטוב יהיו אומרין את הפניות חייבין (ל') הספד וכי היכנסים בהספד (ל"א)בספק לקריאת שמע ואין מפסיקין לתפילה מעשה שהפסיקו לבו ברבי לקריאת שמע והתפילה: יא (ל"ב)בעל קרי חולה שנתן עליו תשעה קבין מים הוי קורא את שמע אינו מוציא את חבירו ידי חובתן עד שיהא בארבעים סאה רבי יהודה אומר ארבעים סאה מכל מקום: יב (ל"ג)חופן והטבות והנדות והיולדות מותרין לקרות בתורה (ל"ד)ושנות במשנה בפרשת בהלכות ובאגדות ובעלי קריין אסורין בכולן (ל"ה) יהודה אומר (אבל) שונה הוא בהלכות החיצוניות ובלבד שלא יציע את רגלשון: יג (ל"ו)בעל קרי שאין לו מים לטבול ידיו זה קורא את שמע ואינו משמיע לאונו (ל"ז) ואינו מברך לפניו ולא לאחריה דברי רבי מאיר וחכ"א קורא את שמע ואינו משמיע לאונו ומברך לפניו ולאחריה אמר ר' ביאר פעם אחת היינו ישושין (ל"ח) לפני ר' עקיבא בבית המדרש והיינו קורין את שמע ויש היינו משגיחים לאונינו מפני כבודו אחד שהיה עומד על הפתח אמר (ל') לו אין שיעת הסכנה האיה"ד יש שהיה עומד בשחה עמוד או [שהיה] עושה מלאכתו עיהם הרי זה מכסה את עצמו בתבן ובקש ובכל דבר וקורא אף על פי שאומרי אין שבתו של אדם לחזות (ל"ט) וישב עיהם (מ') זה מכסה עצמו בתבן ובקש ובכל דבר וקורא (מ"א)אע"פ שאמרו בשבת הקב"ה את האדם לא בראו אלא שבא (מ"ב) בשופט עין לבושו ועריפ"ה הנוילית ענין לבושו ועריפ"ה הנשיית ענין לבושו ועריפ"ה [תאיית] זה השלישי(מ"ג)הרי שהיתה מטפרת של בגד ושל עור תורה לו על מתניו הרי זה קורא בין כך ובין כך רשאי עד שיכסה לבו(מ"ד)לא יכוין אדם את ראשו לצד (מ"ה) קובר וקורא את שמע והוא מת (מ"ו) אפיותכות תורה (מ"ז) לד מטפנים היי זה מיתה:מ (מ"ח)שנים [שהיו] ישנים בשלית אחת אינו רשאין לקרות את שמע אלא זה מכסה (מ"ט) בכסותו וקורא והוא מתכסה בכסותו וקורא והוא (מ') בניו ובני ביתו קבנים הרי זה מותר: יז (מ"א) קטן שיכול לאכל כזית (מ"ב) פורשים מצואתו ומטי תליו ד' אמות (מ"ג) אין פריסין אלא מטי אדם ומטי כלים בזמן שנתן לתוכן עוזרות: יח (מ"ד)נתך של רעי ועכים של מי רגלים עמו בבית הרי זה מרחיק ארבע אמות ויקרין שליפני המטה (מ"ה) נתון לתוכו מים כל שהוא ויקרא ואם לאו לא יקרא ר' (מ"ו) זכאי אומר אם נתן לתוכו רביעית מים יקרא ואם לאו לא יקרא רשב"ג אומר שליפני המטה לא יקרא שלאחר המטה יקרא ר' שמעון בן אלעזר אומר אפילו כל הבית כולו בעשר אמות ונתך של רעי מונח לתוכו לא יקרא עד [ג] שיבטלנו או [מ"ח]עיהנו תחת המטה: יט(מ"ט)לא יכנס אדם בבהמות המסוגרות ויקרא את שמע ולא עוד אלא(נ')שמוזא קורא הרי זה מפסיק עד שיצא מרשות כל אותו מקום ויקרא (נ"א)ולא עוד אלא שמתפלל ועדיין לנקביו שנאמר (עמוס ד') הכון לקראת אלהיך ישראל: כ (נ"ב)לא ישתל [נ"ג] את המים במקום שמרחיצין אלא א"כ מרחיק ד' אמות (נ"ד) יבשו או בגלעו הרי זה מותר: כא (נ"ה)תגבנת לבית המרחץ במקום שבני אדם עומדין לבושין יש שם מקרא ותפלה ואין צריך לומר שאירת שלום נותן את תפילו ואינו צריך לומר שאינו חולץ את תפיליו מקום שבני אדם עומדין לבושין ועירומין יש שם מקרא ותפלה ואינו חולץ את תפיליו ואינו נותן לבתולתה מקום שבני אדם עומדין עירומין אין שם שאילת שלום ולא"צ לומר מקרא ותפלה וחולץ את תפיליו ואינו צריך לומר שאינו נותן (לבתולתה): כב (נ"ו)הלל הקטן אומר אל תראה ערום לבגד אל תראה ערום לבן אל תראה עומד אל תראה ישב אל תראה שוחק אל תראה בוכה [נ"ז] שנאמר (קהלת ג.) עת לבכות ועת לשחוק [נ"ח]:

פרק ג

א (נ"ט) כשם שנתנה תורה קבע לקיות שמע כך נתנו חכמים קבע לתפלה מפני מה אמרו תפלת השחר עד חצות שכן תמיד של שחר [היה] קרב עד חצות (נ"א)רבי יהודה אומר עד ד' שעות ומפני מה אמרו תפלת מנחה עד הערב שכן תמיד של בין הערבים [היה] קרב עד הערב ר' יהודה אומר עד פלג המנחה תפלת של בין הערבים קרב הלילך עד פלג המנחה ומפני מה אמרו תפלת הערב אין לה קבע שהרי אברין ומדרין קרבין והרוכין כל הלילה ומפני מה אמרו תפלת מוספין כל היום שהרי קרבן מוספין קרב והילך כל היום רבי יהודה אומר עד שבע שעות שהרי קרבן של מוסף קרב והילך עד שבע שעות: ב ואיזה היא מנחה גדולה ששת שעות ומחצה ולמעלה וכבה הוא פ"ב המנחה אחת עשרה שעות חסר רביע תפלת הערב אין לה קבע (נ"ב) רבי יוסי אומר (נ') עת נעילה שיעים אמר ר"א בר יוסי אבא היה מתפלל עם נעילת שעיים (נ"ג)המתעלל תפלת המוסעין (נ"ד)בין משקרב תמיד של שחר בין עד שלא קרב תמיד של שחר יצא: ג (נ"ה)[ר' (נ') יהודה אומר אם שנירה תפלתו בפיו סימן יפה הוא לו ואם לאו סימן רע הוא לו: ד (נ"ו)הא אומר כל שחרם הבריות נוחה הימנו רוח המקום נוחה הימנו וכל שאין רוח הבריות נוחה הימנו אין רוח המקום נוחה הימנו כל שרוח עצמו נוחה (הימנו) בשלי סימן יפה לו אין רוח עצמו נוחה בשלו סימן רע לו: ה בן עזאי אומר כל שלקה בגופו סימן יפה לו כל שלקה בממונו סימן רע לו הוא היה אומר כל שנמרפה דעתו מפני תכמתו סימן יפה לו וכל שנמרפה תכמתו מפני דעתו סימן רע לו: (י') המתעלל צריך שיתרון את לבו אבא שאול אומר סימן (נ"ז)לדבר (נ"ח) חבין לבם תקשיב אונך: (נ"ט)אין תחדה כשהיה רבי עקיבא מתעלל עם הצבור היה מקצר בפני טלן כשהיה מתעלל

אור זרוע

[ב] בן עקיבא ' [ג] שלי . [ד] שהרי האבינים פטורות ותחדתנה חייבת . [ה] תאנים מפוררין שאין רואים את העגים חייבין חסחר וכו' [ו] בנבואים הכתובים [ז] רבי יוסי . [ח] רבני ר"ש [ט] אשו [י] אשרפסות : [יא] עליו [יב] מלכתו [יג] כבו או נתר [יד] וכן [טו] נתון לתוכו [טז] אפילו נתנו מים אפילו כל שהו ואין רביעית מים יקרא ואם לאו לא יקרא [יז] אמרו לו [יח] עומד [יט] בכתב"ר [כ] אמרו לו [כא] לתוכו [כב] עד שיניחנה : [כג] אפילו נתנו לתוכו מים אפילו כל שהו [כד] שאינו [כה] עד שיניחנה : [כו] עד שיניחנה : [כז] אפילו נתנו לתוכו מים אפילו כל שהו [כח] ואפילו [כט] עד שיניחנה : [ל] ואפילו [לא] עד שיניחנה : [לב] עד שיניחנה : [לג] עד שיניחנה : [לד] עד שיניחנה : [לה] עד שיניחנה : [לו] עד שיניחנה : [לז] עד שיניחנה : [לח] עד שיניחנה : [לט] עד שיניחנה : [מ] עד שיניחנה : [מא] עד שיניחנה : [מב] עד שיניחנה : [מג] עד שיניחנה : [מד] עד שיניחנה : [מה] עד שיניחנה : [מו] עד שיניחנה : [מז] עד שיניחנה : [מח] עד שיניחנה : [מט] עד שיניחנה : [נ] עד שיניחנה : [נא] עד שיניחנה : [נב] עד שיניחנה : [נג] עד שיניחנה : [נד] עד שיניחנה : [נה] עד שיניחנה : [נו] עד שיניחנה : [נז] עד שיניחנה : [נח] עד שיניחנה : [נט] עד שיניחנה : [ס] עד שיניחנה : [סא] עד שיניחנה : [סב] עד שיניחנה : [סג] עד שיניחנה : [סד] עד שיניחנה : [סה] עד שיניחנה : [סו] עד שיניחנה : [סז] עד שיניחנה : [סח] עד שיניחנה : [סט] עד שיניחנה : [ע] עד שיניחנה : [עא] עד שיניחנה : [עב] עד שיניחנה : [עג] עד שיניחנה : [עד] עד שיניחנה : [עה] עד שיניחנה : [עו] עד שיניחנה : [עז] עד שיניחנה : [עח] עד שיניחנה : [עט] עד שיניחנה : [פ] עד שיניחנה : [פא] עד שיניחנה : [פב] עד שיניחנה : [פג] עד שיניחנה : [פד] עד שיניחנה : [פה] עד שיניחנה : [פו] עד שיניחנה : [פז] עד שיניחנה : [פח] עד שיניחנה : [פט] עד שיניחנה : [צ] עד שיניחנה : [צא] עד שיניחנה : [צב] עד שיניחנה : [צג] עד שיניחנה : [צד] עד שיניחנה : [צה] עד שיניחנה : [צו] עד שיניחנה : [צז] עד שיניחנה : [צח] עד שיניחנה : [צט] עד שיניחנה : [ק] עד שיניחנה : [קא] עד שיניחנה : [קב] עד שיניחנה : [קג] עד שיניחנה : [קד] עד שיניחנה : [קה] עד שיניחנה : [קו] עד שיניחנה : [קז] עד שיניחנה : [קח] עד שיניחנה : [קט] עד שיניחנה : [קי] עד שיניחנה : [קיא] עד שיניחנה : [קיב] עד שיניחנה : [קיג] עד שיניחנה : [קיד] עד שיניחנה : [קטו] עד שיניחנה : [קטז] עד שיניחנה : [קיח] עד שיניחנה : [קיט] עד שיניחנה : [קכ] עד שיניחנה : [קכא] עד שיניחנה : [קכב] עד שיניחנה : [קכג] עד שיניחנה : [קכד] עד שיניחנה : [קכה] עד שיניחנה : [קכו] עד שיניחנה : [קכז] עד שיניחנה : [קכח] עד שיניחנה : [קכט] עד שיניחנה : [קל] עד שיניחנה : [קלא] עד שיניחנה : [קלב] עד שיניחנה : [קלג] עד שיניחנה : [קלד] עד שיניחנה : [קלה] עד שיניחנה : [קלו] עד שיניחנה : [קלז] עד שיניחנה : [קלח] עד שיניחנה : [קלט] עד שיניחנה : [קמ] עד שיניחנה : [קמא] עד שיניחנה : [קמב] עד שיניחנה : [קמג] עד שיניחנה : [קמד] עד שיניחנה : [קמה] עד שיניחנה : [קמו] עד שיניחנה : [קמז] עד שיניחנה : [קמח] עד שיניחנה : [קמט] עד שיניחנה : [קנ] עד שיניחנה : [קנא] עד שיניחנה : [קנב] עד שיניחנה : [קנג] עד שיניחנה : [קנד] עד שיניחנה : [קנה] עד שיניחנה : [קנו] עד שיניחנה : [קנז] עד שיניחנה : [קנח] עד שיניחנה : [קנט] עד שיניחנה : [קס] עד שיניחנה : [קסא] עד שיניחנה : [קסב] עד שיניחנה : [קסג] עד שיניחנה : [קסד] עד שיניחנה : [קסה] עד שיניחנה : [קסו] עד שיניחנה : [קסז] עד שיניחנה : [קסח] עד שיניחנה : [קסט] עד שיניחנה : [קע] עד שיניחנה : [קעא] עד שיניחנה : [קעב] עד שיניחנה : [קעג] עד שיניחנה : [קעד] עד שיניחנה : [קעה] עד שיניחנה : [קעו] עד שיניחנה : [קעז] עד שיניחנה : [קעח] עד שיניחנה : [קעט] עד שיניחנה : [קפ] עד שיניחנה : [קפא] עד שיניחנה : [קפב] עד שיניחנה : [קפג] עד שיניחנה : [קפד] עד שיניחנה : [קפה] עד שיניחנה : [קפו] עד שיניחנה : [קפז] עד שיניחנה : [קפח] עד שיניחנה : [קפט] עד שיניחנה : [קצ] עד שיניחנה : [קצא] עד שיניחנה : [קצב] עד שיניחנה : [קצג] עד שיניחנה : [קצד] עד שיניחנה : [קצה] עד שיניחנה : [קצו] עד שיניחנה : [קצז] עד שיניחנה : [קצח] עד שיניחנה : [קצט] עד שיניחנה : [ר] עד שיניחנה : [רא] עד שיניחנה : [רב] עד שיניחנה : [רג] עד שיניחנה : [רד] עד שיניחנה : [רה] עד שיניחנה : [רו] עד שיניחנה : [רז] עד שיניחנה : [רח] עד שיניחנה : [רט] עד שיניחנה : [רי] עד שיניחנה : [ריא] עד שיניחנה : [ריב] עד שיניחנה : [ריג] עד שיניחנה : [ריד] עד שיניחנה : [רטו] עד שיניחנה : [ריז] עד שיניחנה : [ריח] עד שיניחנה : [ריט] עד שיניחנה : [רכ] עד שיניחנה : [רכא] עד שיניחנה : [רכב] עד שיניחנה : [רכג] עד שיניחנה : [רכד] עד שיניחנה : [רכה] עד שיניחנה : [רכו] עד שיניחנה : [רכז] עד שיניחנה : [רכח] עד שיניחנה : [רכט] עד שיניחנה : [רל] עד שיניחנה : [רלא] עד שיניחנה : [רלב] עד שיניחנה : [רלג] עד שיניחנה : [רלד] עד שיניחנה : [רלה] עד שיניחנה : [רלו] עד שיניחנה : [רלז] עד שיניחנה : [רלח] עד שיניחנה : [רלט] עד שיניחנה : [רמ] עד שיניחנה : [רמא] עד שיניחנה : [רמב] עד שיניחנה : [רמג] עד שיניחנה : [רמד] עד שיניחנה : [רמה] עד שיניחנה : [רמו] עד שיניחנה : [רמז] עד שיניחנה : [רמח] עד שיניחנה : [רמט] עד שיניחנה : [רנ] עד שיניחנה : [רנא] עד שיניחנה : [רנב] עד שיניחנה : [רנג] עד שיניחנה : [רנד] עד שיניחנה : [רנה] עד שיניחנה : [רנו] עד שיניחנה : [רנז] עד שיניחנה : [רנח] עד שיניחנה : [רנט] עד שיניחנה : [רס] עד שיניחנה : [רסא] עד שיניחנה : [רסב] עד שיניחנה : [רסג] עד שיניחנה : [רסד] עד שיניחנה : [רסה] עד שיניחנה : [רסו] עד שיניחנה : [רסז] עד שיניחנה : [רסח] עד שיניחנה : [רסט] עד שיניחנה : [רע] עד שיניחנה : [רעא] עד שיניחנה : [רעב] עד שיניחנה : [רעג] עד שיניחנה : [רעד] עד שיניחנה : [רעה] עד שיניחנה : [רעו] עד שיניחנה : [רעז] עד שיניחנה : [רעח] עד שיניחנה : [רעט] עד שיניחנה : [רפ] עד שיניחנה : [רפא] עד שיניחנה : [רפב] עד שיניחנה : [רפג] עד שיניחנה : [רפד] עד שיניחנה : [רפה] עד שיניחנה : [רפו] עד שיניחנה : [רפז] עד שיניחנה : [רפח] עד שיניחנה : [רפט] עד שיניחנה : [רצ] עד שיניחנה : [רצא] עד שיניחנה : [רצב] עד שיניחנה : [רצג] עד שיניחנה : [רצד] עד שיניחנה : [רצה] עד שיניחנה : [רצו] עד שיניחנה : [רצז] עד שיניחנה : [רצח] עד שיניחנה : [רצט] עד שיניחנה : [רק] עד שיניחנה : [רקא] עד שיניחנה : [רקב] עד שיניחנה : [רקג] עד שיניחנה : [רקד] עד שיניחנה : [רקה] עד שיניחנה : [רקו] עד שיניחנה : [רקז] עד שיניחנה : [רקח] עד שיניחנה : [רקט] עד שיניחנה : [רקי] עד שיניחנה : [רקיא] עד שיניחנה : [רקיב] עד שיניחנה : [רקיג] עד שיניחנה : [רקיד] עד שיניחנה : [רקטו] עד שיניחנה : [רקיז] עד שיניחנה : [רקיח] עד שיניחנה : [רקיט] עד שיניחנה : [רקכ] עד שיניחנה : [רקכא] עד שיניחנה : [רקכב] עד שיניחנה : [רקכג] עד שיניחנה : [רקכד] עד שיניחנה : [רקכה] עד שיניחנה : [רקכו] עד שיניחנה : [רקכז] עד שיניחנה : [רקכח] עד שיניחנה : [רקכט] עד שיניחנה : [רקל] עד שיניחנה : [רקלא] עד שיניחנה : [רקלב] עד שיניחנה : [רקלג] עד שיניחנה : [רקלד] עד שיניחנה : [רקלה] עד שיניחנה : [רקלו] עד שיניחנה : [רקלז] עד שיניחנה : [רקלח] עד שיניחנה : [רקלט] עד שיניחנה : [רקמ] עד שיניחנה : [רקמא] עד שיניחנה : [רקמב] עד שיניחנה : [רקמג] עד שיניחנה : [רקמד] עד שיניחנה : [רקמה] עד שיניחנה : [רקמו] עד שיניחנה : [רקמז] עד שיניחנה : [רקמח] עד שיניחנה : [רקמט] עד שיניחנה : [רקנ] עד שיניחנה : [רקנא] עד שיניחנה : [רקנב] עד שיניחנה : [רקנג] עד שיניחנה : [רקנד] עד שיניחנה : [רקנה] עד שיניחנה : [רקנו] עד שיניחנה : [רקנז] עד שיניחנה : [רקנח] עד שיניחנה : [רקנט] עד שיניחנה : [רקס] עד שיניחנה : [רקסא] עד שיניחנה : [רקסב] עד שיניחנה : [רקסג] עד שיניחנה : [רקסד] עד שיניחנה : [רקסה] עד שיניחנה : [רקסו] עד שיניחנה : [רקסז] עד שיניחנה : [רקסח] עד שיניחנה : [רקסט] עד שיניחנה : [רקע] עד שיניחנה : [רקעא] עד שיניחנה : [רקעב] עד שיניחנה : [רקעג] עד שיניחנה : [רקעד] עד שיניחנה : [רקעה] עד שיניחנה : [רקעו] עד שיניחנה : [רקעז] עד שיניחנה : [רקעח] עד שיניחנה : [רקעט] עד שיניחנה : [רקפ] עד שיניחנה : [רקפא] עד שיניחנה : [רקפב] עד שיניחנה : [רקפג] עד שיניחנה : [רקפד] עד שיניחנה : [רקפה] עד שיניחנה : [רקפו] עד שיניחנה : [רקפז] עד שיניחנה : [רקפח] עד שיניחנה : [רקפט] עד שיניחנה : [רקצ] עד שיניחנה : [רקצא] עד שיניחנה : [רקצב] עד שיניחנה : [רקצג] עד שיניחנה : [רקצד] עד שיניחנה : [רקצה] עד שיניחנה : [רקצו] עד שיניחנה : [רקצז] עד שיניחנה : [רקצח] עד שיניחנה : [רקצט] עד שיניחנה : [רקק] עד שיניחנה : [רקקא] עד שיניחנה : [רקקב] עד שיניחנה : [רקקג] עד שיניחנה : [רקקד] עד שיניחנה : [רקקה] עד שיניחנה : [רקקו] עד שיניחנה : [רקקז] עד שיניחנה : [רקקח] עד שיניחנה : [רקקט] עד שיניחנה : [רקר] עד שיניחנה : [רקרא] עד שיניחנה : [רקרב] עד שיניחנה : [רקרג] עד שיניחנה : [רקרד] עד שיניחנה : [רקרה] עד שיניחנה : [רקרו] עד שיניחנה : [רקרז] עד שיניחנה : [רקרח] עד שיניחנה : [רקרט] עד שיניחנה : [רקש] עד שיניחנה : [רקשא] עד שיניחנה : [רקשב] עד שיניחנה : [רקשג] עד שיניחנה : [רקשד] עד שיניחנה : [רקשה] עד שיניחנה : [רקשו] עד שיניחנה : [רקשז] עד שיניחנה : [רקשח] עד שיניחנה : [רקשט] עד שיניחנה : [רקת] עד שיניחנה : [רקתא] עד שיניחנה : [רקתב] עד שיניחנה : [רקתג] עד שיניחנה : [רקתד] עד שיניחנה : [רקתה] עד שיניחנה : [רקתו] עד שיניחנה : [רקתז] עד שיניחנה : [רקתח] עד שיניחנה : [רקת

בינו לבין עצמו היה אדם מניחו בצד זה ובא ומצאו [ה] בצד אחד מפני הבריעות והשחוחיות שהיה עושה: ח [ח] יכול יתפלל כל היום כולו כבר פירש רבי יהושע (דברים ו) והמנין תלתא ביומא הוה ברך על ברכותיו יכול יתפלל לכל רוח שירצה ת"ל (שם) ובין תתיהם ליה בעליותיה נגד ירושלים יכול משבא לגולה תזהר ת"ל (שם) במעמקים מקראתך כל קבל דהוה עביד קודשא בריך הוא: ט יכול היא מבשמיע קולו בתפלתו פירש בהעה (ש"ב ח) ותעש היא מדברת על לבה יכול היא כוללן בבת אחת פירש יחד (תהלים סה) ערב ובקר וצהרים ערב זו תפלה ערבית בוקר זו תפלה שחרית וצהרים זו תפלת מנחה (יכול שהלל הוא צריכו ואת כתפתל ויסתלק פירש שלמה (משלי ח) לשמוע אל הרנה ואל התפלה הזה זו רנה וכן הוא אומר (תהלים נה) ואנו צדיקים בה' תפלה זו בקשה: י [י] (אין אומרין ד"א אבת ויצ אבל אומרין ד"א תפלה אפילו כסדר הידוי יכ: יא (הוה מהלך בשבתם סכנה ולמסמים מתפלל הלכה קצרה אימו היא תפלה קצרה רבי אלעזר אומר [יא] עשה רצונך בשמים [יב] ותן כח ליראיך [יג] בארץ והסוב בעיניך עשה ברוך שומע תפלה ר' [יד] אלעזר בר צדוק אומר שמע [טו] עצוקת עפך ישראל ועשה מהרה בקשתן ברוך שומע תפלה אחרים אומרים צדקי עפך ישראל מרובין ורעתן קצרה וכו' ויה רצון מלפניך ה' אלהינו שתתן לכל אחד ואחד צרכיו ולכל נפש וגויה וגויה כרי מהטורה ברוך אתה ה' שומע תפלה אפילו כסדר אלעזר בר צדוק אבא היה מתפלל תפלה קצרה [יח] בערבי שבתות ובאמבתאות ה' אלהינו [יט] (יכול הכום אומר אקר קדש את השבת ואינו הוזם: יב [כ] אבחד יום [יג] כבוד לילה כבוד יום קודם לכבוד לילה אם אין לו אלא טום אחד קדושת היום קודמת לכבוד יום ולכבוד לילה [כ] (לילי שבתות ולילי יומים טובים יש להם קדושת היום על הכבוד ויש להם [כא] הזכרת היום בברכת המזון שבת ור"ח ולולו של מועד ויו"ט יש בהם הזכרת היום בברכת המזון ואין להם קדושת היום על הטום: יג [כב] (לא הזכיר גבורות נשמים בתחיית המתים ולא שאלה בברכת השנים מחזירין אותו לא אמר הבדלה בתוך הדעת אבדתה על הכום אם לא אמר מחזירין אותו [כג] (ביבי יוסי אומר אף מי שלא הזכיר ביית בברכת הארץ מחזירין אותו: יד [כד] (כל שאין בו מוסף כגון תענית ושחרית ערבית ומנחה מתפלל שמונה עשרה ואומר מעין המאורע בתוכה ואם לא אמר מעין המאורע (אין) [כה] מחזירין אותו ולכ שיש בו מוסף כגון ר"ח וחולו של מועד שחרית ומנחה מתפלל שמונה עשרה ואומר קדושת היום בעבודה רבי אלעזר אומר בתוכה ואם לאו מחזירין אותו ובמוסף מתפלל שבע ואומר קדושת היום באמצע: טו [כו] שבת [כז] יחום בין ברוקא אטרים כי מקום שמתפלל שבע אומרים קדושת היום באמצע: ב"ג [כח] ורבי יוחנן בן ברוקא אומר כי מקום שמתפלל שבע אומרים קדושת היום באמצע: טז [כט] (ויו"ט של ראש השנה שחל להיות בשבת ב"ש אומרים מתפלל עשר: יז ובית הלל אומרים מתפלל תשע ויום טוב שחל להיות בשבת ב"ש אומרים מתפלל שמונה ואומר של שבת בפני עצמו ושל יום טוב בפני עצמו ומתחיל בשל שבת וב"ה אומרים מתפלל שבע מתחיל בשל שבת ומסיים בשל שבת ואומר קדושת היום באמצע [ל] ר' נתן אומר אף אתה ברוך מקדש את השבת וישראל והזמנים: טז [לא] (סומא רבי שאינו יכול [לב] לדון את החודש מכוונים לבן לצפי המקום ומתפללין שנא' (תהלים ח) התפללו אל ה' היה עומד בר"ל יכול אין לבו בעבר ארץ ישראל שנא' (שם) מתפללין אל ה' היה עומד בא"י יכול אין את לבו בעבר ירושלים שנא' (שם) מתפללין אל ה' היה עומד בירושלים יכול אין מתפללין בעבר בית המקדש שנא' (שם) התפללו אל הבית הזה העומדים במקדש יכול אין לבן בעבר בית קדשי הקדשים שנא' (שם) והתפללו אל המקום ההה נמצאו

הגהות הצ"א (ה) הכתובות לא יחזיק אדם פניו: (ט) ונשלח: (ג) תן: (ו) העומדין לצפון פניהם לדרום העומדים בדרום פניהם לצפון העומדים בסורה לצפון למערב העומדים פניהם למזרח ונמצאו כל ישראל מתפללין למקום אחד: יז (יז) לא (ו) יעמוד [אדם] לא עיג ממה ולא עיג כמא ולא עיג. כפפי ולא עיג מקום נבוה ויתפלל שאין נכהות למני המקום שנא' (תהלים קל) במעמקים קראתיך ה' מה אם היה זקן או חולה רבי הי מותר: יח [יח] (היה חכוב על נבי התכוה אם יש לו סי שיאמו את חמותו יחד למטה ויתפלל ואם לאו ישב במקומו ויתפלל (תהלים סה) ערב ובקר וצהרים ערב זו תפלה ערבית בוקר זו תפלה שחרית וצהרים זו תפלת מנחה (יכול שהלל הוא צריכו ואת כתפתל ויסתלק פירש שלמה (משלי ח) לשמוע אל הרנה ואל התפלה הזה זו רנה וכן הוא אומר (תהלים נה) ואנו צדיקים בה' תפלה זו בקשה: י (אין אומרין ד"א אבת ויצ אבל אומרין ד"א תפלה אפילו כסדר הידוי יכ: יא (הוה מהלך בשבתם סכנה ולמסמים מתפלל הלכה קצרה (יח) בערבי שבתות ובאמבתאות ה' אלהינו (יט) (יכול הכום אומר אקר קדש את השבת ואינו הוזם: יב (כ) אבחד יום (יג) כבוד לילה כבוד יום קודם לכבוד לילה אם אין לו אלא טום אחד קדושת היום קודמת לכבוד יום ולכבוד לילה (כ) (לילי שבתות ולילי יומים טובים יש להם קדושת היום על הכבוד ויש להם (כא) הזכרת היום בברכת המזון שבת ור"ח וחולו של מועד ויו"ט יש בהם הזכרת היום בברכת המזון ואין להם קדושת היום על הטום: יג (כב) (לא הזכיר גבורות נשמים בתחיית המתים ולא שאלה בברכת השנים מחזירין אותו לא אמר הבדלה בתוך הדעת אבדתה על הכום אם לא אמר מחזירין אותו (כג) (ביבי יוסי אומר אף מי שלא הזכיר ביית בברכת הארץ מחזירין אותו: יד (כד) (כל שאין בו מוסף כגון תענית ושחרית ערבית ומנחה מתפלל שמונה עשרה ואומר מעין המאורע בתוכה ואם לא אמר מעין המאורע (אין) (כה) מחזירין אותו ולכ שיש בו מוסף כגון ר"ח וחולו של מועד שחרית ומנחה מתפלל שמונה עשרה ואומר קדושת היום בעבודה רבי אלעזר אומר בתוכה ואם לאו מחזירין אותו ובמוסף מתפלל שבע ואומר קדושת היום באמצע: טו (כו) שבת (כז) יחום בין ברוקא אטרים כי מקום שמתפלל שבע אומרים קדושת היום באמצע: ב"ג (כח) ורבי יוחנן בן ברוקא אומר כי מקום שמתפלל שבע אומרים קדושת היום באמצע: טז (כט) (ויו"ט של ראש השנה שחל להיות בשבת ב"ש אומרים מתפלל עשר: יז ובית הלל אומרים מתפלל תשע ויום טוב שחל להיות בשבת ב"ש אומרים מתפלל שמונה ואומר של שבת בפני עצמו ושל יום טוב בפני עצמו ומתחיל בשל שבת וב"ה אומרים מתפלל שבע מתחיל בשל שבת ומסיים בשל שבת ואומר קדושת היום באמצע: יח (ל) ר' נתן אומר אף אתה ברוך מקדש את השבת וישראל והזמנים: טז (לא) (סומא רבי שאינו יכול [לב] לדון את החודש מכוונים לבן לצפי המקום ומתפללין שנא' (תהלים ח) התפללו אל ה' היה עומד בר"ל יכול אין לבו בעבר ארץ ישראל שנא' (שם) מתפללין אל ה' היה עומד בא"י יכול אין את לבו בעבר ירושלים שנא' (שם) מתפללין אל ה' היה עומד בירושלים יכול אין מתפללין בעבר בית המקדש שנא' (שם) התפללו אל הבית הזה העומדים במקדש יכול אין לבן בעבר בית קדשי הקדשים שנא' (שם) והתפללו אל המקום ההה נמצאו

אחר הנוסח

(ב) בוודאי: [ג] ישראל. [ו] מסגל: [ח] בארץ לית כון: [ט] ואין. [י] ואשלח: (ג) תן: [יא] ויתנלה: [יב] בלילי: [יג] שנראכת אחר שכך ומכוסלוכך בלילה: [יד] בקדיה. [טו] על בני ביתך נתת לנו ה' אלהינו את הזה שבוצי ועבודי הקדושה ותורה נאמנה: [יז] ובכדי: [יח] ותשוב: [יט] על זה לא נמצא בכי: [כ] שמה בכי: [כא] ליחיה בריא ובחולה אל מרפי בשחרית ובמנחה מתפלל שבע ואומר קדושת היום באמצע ריא אומר בתוכה ואם לאו מחזירין אותו ובמוסף מתפלל שבע ואומר קדושת היום באמצע: [כב] אלהינו ואלהי אבותינו. [כג] חיני ישמשאל בניי יהנן בן ברוקא: [כד] חני ות מתפל' אלשיעון ומי שהוא בעל תפלה: [כה] שלא אומר שלא שהיו שהיו שהיה שהיו: [כו] בתרת: [כז] שמחיעזיה: [כח] אשר: [ג] כמה היא נאה:

חסרי רוך

אברר הלכיע לגת שהיה מתפלל כי כדי לומיל לביתו ולמיכל ומיכלי ומיתי ואיתו אתפר דקדיה כך כשהיה מגיע לבית הכנסת שבעיר ולא מצא שם אלא שליח ציבור ולא מצא שם אלא שליח ציבור מתפלל שבע ואומר קדושת היום בתוכה ואם לאו מחזירין אותו ובמוסף מתפלל שבע ואומר קדושת היום באמצע: [כב] אלהינו ואלהי אבותינו. [כג] חיני ישמשאל בניי יהנן בן ברוקא: [כד] חני ות מתפל' אלשיעון ומי שהוא בעל תפלה: [כה] שלא אומר שלא שהיו שהיה שהיו: [כו] בתרת: [כז] שמחיעזיה: [כח] אשר: [ג] כמה היא נאה:

נוסחאות כ"י

(ה) אינו: (ט) ואין: ג) כ"י ותני ותשחר אשר: ז) שנא שאתה נותן נתיה ברכה ובתולה של מוצאי שביעית ושביעית ומוצאי שביעית מעין המאורע בשמרה ראיה שהרואה את אחר אין מחזירין אותו ומסתפקין אין מחזירין אותו ומסתפקין אין מחזירין אותו ומסתפקין

לז למעלה הימנו שלישי: לא למטה הימנו כך היו [ד] מסדרין והולכין: ו כיצד סדר (ה) נמולת ירים] עד המשה מתחילין מן הגדול מחשאה ואילך מתחילין מן הקטן [ז] עד שמגיע לחשאה והוא ובתחלה מן הגדול ולמקום שמים אחרונים חזרו עד שמגיע לחשאה והוא ובתחלה מן הגדול ולמקום שמים אחרונים חזרו עד שמגיע לחשאה והוא ובתחלה מן הגדול אחד המזון מתחילין מן המברך(ו)רצה לחלוק כבוד לרבו או לכי שנודל ממנו הרשות ביד: ח (ו) כ' שמתינן זה את זה בקערה נ' אין מסתנין (ו)המברך פושט ידו ראשון רצה לחלוק כבוד לרבו או לכי שנודל ממנו הרשות ביד: ט (י) לא ישתה ישוך (כ)אדם מן הפרוסה ויחזיר בקערה מפני סכנת נפשות: י (י) לא ישתה אדם מן הכוס ויתננו לחבירו לפי שאין דעת הבריות שוות: יא (י)א משמש לחם פרוסה בתוך המזון מברך נ' אינו אוכל עסתן עד שיתנו לו רשות: יב בא אוכל עסתן ה"ז אוכל עסתן נ' אינו אוכל עסתן עד שיתנו לו רשות: יג (י) ר' מונא אומר משום רבי יהודה פת הבאה בכפנין אחד המזון פעונה ברכה לפניה ולאחריה: יד (י) ושם ראשונים רשות אחרונים חובה שם ראשונים (י) רצה להפסיק בפסוק אחרונים [רצה להפסיק] אינו רשאי: טו הכל חייבין בברכת המזון כהנים לוים וישראלים וגרים ועבדים משוחררין הללין ומסתרין נתינין סרים אדם סרים חצה פציע דכא וכרות שפכה כולן חייבין [ז] ומוציאין את הרבים ידי חובתן ומסומם ואנדרוגינוס חייבין ואין מוציאין את הרבים ידי חובתן: טז (י) אנדרוגינוס מיצוה אין מינו ואינו מוציא שאינו מינו מסומם אינו מוציא לא (ו) [מינו ולא] שאינו מינו: יז (י) שיצין עבד וחצוי בן חורין אינו מוציא לא [את] מינו ולא [את] שאינו מינו: יח (י) נשים ועבדים וקטנים פטורין ואין מוציאין את הרבים ידי חובתן. (י)באמת אמרו שהיה מברכה לבעלה (י) [בן] ואביו עבד לרבו: יט (ו) [קטן (י)שיכול לאכול כזית מזמנין עליו ושאין יכול לאכול כזית] אין מזמנין עליו (י) [אין] מזמנין בקטן: כ בן שאשר עבדך בן שאשר ברכו ואת תעסיר אותו על כך הנקניני תעסיר (י) על כך ו (י)בעשרים נשלקו ובלבד שלא יהא בהן אחד שמפשפירין [אותו] מן הזמן: כא (י)[רבן שמעון בן גמליאל אומר] עלי והשיבו (י) [מובל עסתן אינ"ם שלא אכל עסתן כזית הזן הרי] אלו מזמנין עליו: כב (י)עובד כוכבים המברך בשם ענין אחריו אמן (י) כותי המברך בשם אין ענין אחריו אמן עד שישמע את הברכה כולה: כג (י)היה מקריב ובחים בירושלים אומר ברוך שהגיענו לזמן הזה כשהוא מקריבם אומר באיי אבל אוכלי התקריב ובחים כשהוא אוכלם אומר באיי אבל לאכול ובחים: כד (י)עשרה שהיו אוכלין אנ"ש שבולן אוכלין מכבר אחד כל אחד ואחד מברך לעצמו ישבו לאכול אנ"ש שכל אחד ואחד אוכל מכברו אחד מברך לכולן: כה (י)אילו שהיו עושין בראכה אחד בעל הבית הרי אלו מברכין לארבעה שהיו כיצד מברך ברכה ראשונה מהבה (י) [וכולל] שניה של ירושלים בשל ארץ והחתם בש"ל ארץ בוראי בעירשין בשבח אבל אם היו עושין עמו בסעודה או שהוה בעל הבית"י [מברך עליהן] הרי אלו (י) מברכין (י) טרנקנן: ארבעה (י)דברים שבין בית שמאי ובית הלל בעזרה בית שמאי אומרים מברך על היום ואחר כך מברך על היין שהיום נותן לין שיבא וכבי קדש היום ועדיין (י) לא בא ובית הלל

תנחות הבריא (ל) נפילה: (ו) מסוסק בין כשהוא ב' שעורות מזמנים עליו ואין מזמנין עליו [ואת מינו ולא את מינו]: (ח) ואין (י) [ולא] ואתו: (יב) ואפי' אם אכל כביצה אלא כביצי מזמנים עליו: (יג) כולה: (יד) סיפר עסתו: (טו) ר"א אין נפל אלא שנתן לשון לאוזרה: (יז) והשמש: (יח) שיהא לשון ראשונה: (יח) ושמשונה: (יט) לצמצם: (כ) לאוזרה אם נשתכח

נוסחאות כ"י

ג) וחיי אלו סנהדרין הגדולה ארבעה: דורשים שבין ב"ש ובית"ה בב"י ישם ובית"ה בב"י כיצד בית שמאי מברכין ברכה ראשונה ובית"ה בב"י ישם ובית"ה בב"י ישם ובית"ה בב"י ישם

פרק ו א (א) ברכת המזון (ב)[חמשון] מן התורה שנא' (דברים ח) ואכלת ושבעת וברכת זו ברכת המזון [ג] ובמה את ה' אלהיך זו ברכה ראשונה על הארץ זו ברכת המזון [ד] ועל הארץ הטובה זו ירושלים וכו"א (שם ט) הר הטוב הזה אשר נתן לך (ה)זה השוב והמטיב: ב ומנין שכשם שאתה מברך לאחריו כך אתה מברך לפניו תל' (שם ח) אשר נתן לך ועל הארץ (ו) ומנין שאף על המזונות על הפירות ועל הנעשין תלמוד לומר על הארץ (ז) ומנין שאף על התורה ועל המצות תל' אשר נתן לך ולחתן הוא אומר (ירמיה כו) ואתנה לך את ירושת האבן: ג (ח) רבי [ט] אומר מנין שכשם שאתה מברך על השובה כך אתה מברך על הרעה תל' אשר נתן לך אלהיך [י] (אשר נתן לך) דיינך כבר רגן בכחה השוב בין בכחה הפורענות: ד (יא) (יב) החוזה אומ' (יג) ראה אכלוסין כהר הבית אמר [ד] ברוך חכם הרזים וברוך שברא כל אילו לשמשוני כמה יגע אדם הראשון ולא טעם פלונקא אחת עד שחרש וזרע וקצר ועמר ורש וזרה ובירר ואפה והקריב ולש ואפה ואח"כ אכל ואני עומד שחרית ומוצא כל אילו לפני: [כבמה יגע אדם הראשון ולא לבש חלוק אחד עד שנוו וליבן וניפץ וצבע ושזה וארג ותפר ואח"כ לבש ואני עומד שחרית ומוצא כל אילו לפני] כמה אומניות שוקורות וביטבוסות ואני עומד שחרית ומוצא כל אילו לפני וכן היה בן זומא אומר אורח טוב בה הוא אומר זכור בעל הבית לטוב כמה מיני יינות הביא לפנינו כמה [יא]לפקעים הביא לפנינו כמה מיני] השוכות הביא לפנינו כל שעיה [יב]לא עשה אלא בשבילי (אורית יג) מה הוא אומר וכי מה אביאתי [יג]לא פת את אביאתי ולא התיכה אחת אלביאי לא כוס אחד שהיתי כל מה שעשה לא עשה אלא בשבילי אשתו ובניו אף אומר טוב מיני אחרים (יהוש יז) זכור כי תשנא פלגי אשר שורו אנשים: ו (יד)התואבת את הכושי [ד] ואת הגיחור ואת הליונן ואת (טו)קיפאי ואת הנגם ואת הדרניקום [ט] אומר ברוך משנה הבריות את התגר ואת הקונטי ואת הסומא ומכי שחין [י] ואת פתוי ראש ואת הבהקנין אומר ברוך דין האמת: ז (טז)ראה בני אדם נאין ואילנות נאין אומר [יח] בריך שברא בריות נאות: ח (יז)הרואה את הקטת בעגן אומר נאה בריותיו ברוך זוכר הבריות: ט (יח) היה הולך בבית הקברות אומר [כ] ברוך יודע מספר כולכם הוא יודע הוא עתיד לדון הוא עתיד להקימכם ברוך מחיה מתים באמירו: י (יט) את ההבה ואת הלבנה ואת הכוכבים ואת המזלות [יג] בסדרן אומר ברוך עושה בראשית: יא יהודה אומר המברך על החמה וכו' ברוך אתה וכן היה רבי יהודה אומר הרואה את הים תדיר (כא) ונשתנה בו דבר צריך לברך: יא (כב)היה ר"מ אומר הרי היא אומר (קהלת יא) ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך וגו' בשני יצריך ביצר טוב וביצה"ר בכל נפשך אפי' נוטל את נפשך וכו"א (תהלים יח) עליך הרחמנו כל היום ר"א בכל נפשך כפל נפש ועפ"י שברא בך שנאמר (משלי ח) תתי נפשי והיללה ואומר (שה"ש ה) בל עצמותי (התמונה) בן עזאי אומר הן נפשך על מצותיו: יב (כג) רשב"ג אומר שתן תפילת אדם כיצד כונס מאה כורין ואומר יהי רצון מלפניך ה' אלהי ואלהי אבותי שתבנה עירך ומקדשך במהרה בימינו ותן חלקנו בתורתך ושם נעבדך ביראה כימי עולם ושנים קדמוניות: יג (כד) רשב"ג אומר משמו"ם הרי הוא אומר ויצא ה' מלחם ויצא כונס מאה כורין ואומר יהי רצון שיהיו מאתים כנגד מאתים ואל יתפלל הוא אומר שלח לחמך על פני המים כי ברוב הימים תמצאנו: יד (כה) רשב"ג אומר הן תפלת [יד] שוא אל תפלל הוא אומר שלח לחמך על פני המים כי ברוב הימים תמצאנו: טו (כו) רבי יוסי ברבי יהודה אומר הרי הוא אומר ויבא אחיו ויבאו לפני יוסף וישתחוו לו ויאמר יוסף אל אחיו אני יוסף העוד אבי חי ולא יכלו אחיו להשיבו מפני הבושה: טז (כז) רבי יוסי ברבי יהודה אומר הרי הוא אומר ויבא יעקב שלם (טז) [ויבא] ויחן את פני העיר ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שכם בקשיטה: יז (כח) רבי יוסי ברבי יהודה אומר הרי הוא אומר ויבא יעקב שלם (יז) [ויבא] ויחן את פני העיר ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שכם בקשיטה: יח (כט) רבי יוסי ברבי יהודה אומר הרי הוא אומר ויבא יעקב שלם (יח) [ויבא] ויחן את פני העיר ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שכם בקשיטה: יט (ל) רבי יוסי ברבי יהודה אומר הרי הוא אומר ויבא יעקב שלם (יט) [ויבא] ויחן את פני העיר ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שכם בקשיטה: כ (לא) רבי יוסי ברבי יהודה אומר הרי הוא אומר ויבא יעקב שלם (כ) [ויבא] ויחן את פני העיר ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שכם בקשיטה: כא (לב) רבי יוסי ברבי יהודה אומר הרי הוא אומר ויבא יעקב שלם (כא) [ויבא] ויחן את פני העיר ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שכם בקשיטה: כב (לג) רבי יוסי ברבי יהודה אומר הרי הוא אומר ויבא יעקב שלם (כב) [ויבא] ויחן את פני העיר ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שכם בקשיטה: כג (לד) רבי יוסי ברבי יהודה אומר הרי הוא אומר ויבא יעקב שלם (כג) [ויבא] ויחן את פני העיר ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שכם בקשיטה: כד (לה) רבי יוסי ברבי יהודה אומר הרי הוא אומר ויבא יעקב שלם (כד) [ויבא] ויחן את פני העיר ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שכם בקשיטה: כה (לו) רבי יוסי ברבי יהודה אומר הרי הוא אומר ויבא יעקב שלם (כה) [ויבא] ויחן את פני העיר ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שכם בקשיטה: כו (לז) רבי יוסי ברבי יהודה אומר הרי הוא אומר ויבא יעקב שלם (כו) [ויבא] ויחן את פני העיר ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שכם בקשיטה: כז (לח) רבי יוסי ברבי יהודה אומר הרי הוא אומר ויבא יעקב שלם (כז) [ויבא] ויחן את פני העיר ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שכם בקשיטה: כח (לט) רבי יוסי ברבי יהודה אומר הרי הוא אומר ויבא יעקב שלם (כח) [ויבא] ויחן את פני העיר ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שכם בקשיטה: כט (מ) רבי יוסי ברבי יהודה אומר הרי הוא אומר ויבא יעקב שלם (כט) [ויבא] ויחן את פני העיר ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שכם בקשיטה: ל (מא) רבי יוסי ברבי יהודה אומר הרי הוא אומר ויבא יעקב שלם (ל) [ויבא] ויחן את פני העיר ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שכם בקשיטה: לא (מב) רבי יוסי ברבי יהודה אומר הרי הוא אומר ויבא יעקב שלם (לא) [ויבא] ויחן את פני העיר ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שכם בקשיטה: לב (מג) רבי יוסי ברבי יהודה אומר הרי הוא אומר ויבא יעקב שלם (לב) [ויבא] ויחן את פני העיר ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שכם בקשיטה: לג (מד) רבי יוסי ברבי יהודה אומר הרי הוא אומר ויבא יעקב שלם (לג) [ויבא] ויחן את פני העיר ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שכם בקשיטה: לד (מה) רבי יוסי ברבי יהודה אומר הרי הוא אומר ויבא יעקב שלם (לד) [ויבא] ויחן את פני העיר ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שכם בקשיטה: לה (מו) רבי יוסי ברבי יהודה אומר הרי הוא אומר ויבא יעקב שלם (לה) [ויבא] ויחן את פני העיר ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שכם בקשיטה: לו (מז) רבי יוסי ברבי יהודה אומר הרי הוא אומר ויבא יעקב שלם (לו) [ויבא] ויחן את פני העיר ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שכם בקשיטה: לז (מח) רבי יוסי ברבי יהודה אומר הרי הוא אומר ויבא יעקב שלם (לז) [ויבא] ויחן את פני העיר ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שכם בקשיטה: לח (מט) רבי יוסי ברבי יהודה אומר הרי הוא אומר ויבא יעקב שלם (לח) [ויבא] ויחן את פני העיר ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שכם בקשיטה: לט (נ) רבי יוסי ברבי יהודה אומר הרי הוא אומר ויבא יעקב שלם (לט) [ויבא] ויחן את פני העיר ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שכם בקשיטה: מ (נא) רבי יוסי ברבי יהודה אומר הרי הוא אומר ויבא יעקב שלם (מ) [ויבא] ויחן את פני העיר ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שכם בקשיטה: מא (נב) רבי יוסי ברבי יהודה אומר הרי הוא אומר ויבא יעקב שלם (מא) [ויבא] ויחן את פני העיר ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שכם בקשיטה: מב (נג) רבי יוסי ברבי יהודה אומר הרי הוא אומר ויבא יעקב שלם (מב) [ויבא] ויחן את פני העיר ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שכם בקשיטה: מג (נד) רבי יוסי ברבי יהודה אומר הרי הוא אומר ויבא יעקב שלם (מג) [ויבא] ויחן את פני העיר ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שכם בקשיטה: מד (נה) רבי יוסי ברבי יהודה אומר הרי הוא אומר ויבא יעקב שלם (מד) [ויבא] ויחן את פני העיר ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שכם בקשיטה: מה (נו) רבי יוסי ברבי יהודה אומר הרי הוא אומר ויבא יעקב שלם (מה) [ויבא] ויחן את פני העיר ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שכם בקשיטה: מו (נז) רבי יוסי ברבי יהודה אומר הרי הוא אומר ויבא יעקב שלם (מו) [ויבא] ויחן את פני העיר ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שכם בקשיטה: מז (נח) רבי יוסי ברבי יהודה אומר הרי הוא אומר ויבא יעקב שלם (מז) [ויבא] ויחן את פני העיר ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שכם בקשיטה: מח (נט) רבי יוסי ברבי יהודה אומר הרי הוא אומר ויבא יעקב שלם (מח) [ויבא] ויחן את פני העיר ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שכם בקשיטה: מט (ס) רבי יוסי ברבי יהודה אומר הרי הוא אומר ויבא יעקב שלם (מט) [ויבא] ויחן את פני העיר ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שכם בקשיטה: נ (סא) רבי יוסי ברבי יהודה אומר הרי הוא אומר ויבא יעקב שלם (נ) [ויבא] ויחן את פני העיר ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שכם בקשיטה: נא (סב) רבי יוסי ברבי יהודה אומר הרי הוא אומר ויבא יעקב שלם (נא) [ויבא] ויחן את פני העיר ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שכם בקשיטה: נב (סג) רבי יוסי ברבי יהודה אומר הרי הוא אומר ויבא יעקב שלם (נב) [ויבא] ויחן את פני העיר ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שכם בקשיטה: נג (סד) רבי יוסי ברבי יהודה אומר הרי הוא אומר ויבא יעקב שלם (נג) [ויבא] ויחן את פני העיר ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שכם בקשיטה: נד (סה) רבי יוסי ברבי יהודה אומר הרי הוא אומר ויבא יעקב שלם (נד) [ויבא] ויחן את פני העיר ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שכם בקשיטה: נה (סו) רבי יוסי ברבי יהודה אומר הרי הוא אומר ויבא יעקב שלם (נה) [ויבא] ויחן את פני העיר ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שכם בקשיטה: נו (סז) רבי יוסי ברבי יהודה אומר הרי הוא אומר ויבא יעקב שלם (נו) [ויבא] ויחן את פני העיר ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שכם בקשיטה: נז (סח) רבי יוסי ברבי יהודה אומר הרי הוא אומר ויבא יעקב שלם (נז) [ויבא] ויחן את פני העיר ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שכם בקשיטה: נח (סט) רבי יוסי ברבי יהודה אומר הרי הוא אומר ויבא יעקב שלם (נח) [ויבא] ויחן את פני העיר ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שכם בקשיטה: נט (ע) רבי יוסי ברבי יהודה אומר הרי הוא אומר ויבא יעקב שלם (נט) [ויבא] ויחן את פני העיר ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שכם בקשיטה: ס (עא) רבי יוסי ברבי יהודה אומר הרי הוא אומר ויבא יעקב שלם (ס) [ויבא] ויחן את פני העיר ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שכם בקשיטה: סא (עב) רבי יוסי ברבי יהודה אומר הרי הוא אומר ויבא יעקב שלם (סא) [ויבא] ויחן את פני העיר ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שכם בקשיטה: סב (עג) רבי יוסי ברבי יהודה אומר הרי הוא אומר ויבא יעקב שלם (סב) [ויבא] ויחן את פני העיר ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שכם בקשיטה: סג (עד) רבי יוסי ברבי יהודה אומר הרי הוא אומר ויבא יעקב שלם (סג) [ויבא] ויחן את פני העיר ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שכם בקשיטה: סד (עה) רבי יוסי ברבי יהודה אומר הרי הוא אומר ויבא יעקב שלם (סד) [ויבא] ויחן את פני העיר ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שכם בקשיטה: סה (עו) רבי יוסי ברבי יהודה אומר הרי הוא אומר ויבא יעקב שלם (סה) [ויבא] ויחן את פני העיר ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שכם בקשיטה: סו (עז) רבי יוסי ברבי יהודה אומר הרי הוא אומר ויבא יעקב שלם (סו) [ויבא] ויחן את פני העיר ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שכם בקשיטה: סז (עח) רבי יוסי ברבי יהודה אומר הרי הוא אומר ויבא יעקב שלם (סז) [ויבא] ויחן את פני העיר ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שכם בקשיטה: סח (עט) רבי יוסי ברבי יהודה אומר הרי הוא אומר ויבא יעקב שלם (סח) [ויבא] ויחן את פני העיר ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שכם בקשיטה: סט (פ) רבי יוסי ברבי יהודה אומר הרי הוא אומר ויבא יעקב שלם (סט) [ויבא] ויחן את פני העיר ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שכם בקשיטה: ע (פא) רבי יוסי ברבי יהודה אומר הרי הוא אומר ויבא יעקב שלם (ע) [ויבא] ויחן את פני העיר ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שכם בקשיטה: עא (פב) רבי יוסי ברבי יהודה אומר הרי הוא אומר ויבא יעקב שלם (עא) [ויבא] ויחן את פני העיר ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שכם בקשיטה: עב (פג) רבי יוסי ברבי יהודה אומר הרי הוא אומר ויבא יעקב שלם (עב) [ויבא] ויחן את פני העיר ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שכם בקשיטה: עג (פד) רבי יוסי ברבי יהודה אומר הרי הוא אומר ויבא יעקב שלם (עג) [ויבא] ויחן את פני העיר ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שכם בקשיטה: עד (פה) רבי יוסי ברבי יהודה אומר הרי הוא אומר ויבא יעקב שלם (עד) [ויבא] ויחן את פני העיר ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שכם בקשיטה: עה (פו) רבי יוסי ברבי יהודה אומר הרי הוא אומר ויבא יעקב שלם (עה) [ויבא] ויחן את פני העיר ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שכם בקשיטה: עו (פז) רבי יוסי ברבי יהודה אומר הרי הוא אומר ויבא יעקב שלם (עו) [ויבא] ויחן את פני העיר ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שכם בקשיטה: עז (פח) רבי יוסי ברבי יהודה אומר הרי הוא אומר ויבא יעקב שלם (עז) [ויבא] ויחן את פני העיר ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שכם בקשיטה: עח (פט) רבי יוסי ברבי יהודה אומר הרי הוא אומר ויבא יעקב שלם (עח) [ויבא] ויחן את פני העיר ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שכם בקשיטה: עט (צ) רבי יוסי ברבי יהודה אומר הרי הוא אומר ויבא יעקב שלם (עט) [ויבא] ויחן את פני העיר ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שכם בקשיטה: פ (צא) רבי יוסי ברבי יהודה אומר הרי הוא אומר ויבא יעקב שלם (פ) [ויבא] ויחן את פני העיר ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שכם בקשיטה: פא (צב) רבי יוסי ברבי יהודה אומר הרי הוא אומר ויבא יעקב שלם (פא) [ויבא] ויחן את פני העיר ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שכם בקשיטה: פב (צג) רבי יוסי ברבי יהודה אומר הרי הוא אומר ויבא יעקב שלם (פב) [ויבא] ויחן את פני העיר ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שכם בקשיטה: פג (צד) רבי יוסי ברבי יהודה אומר הרי הוא אומר ויבא יעקב שלם (פג) [ויבא] ויחן את פני העיר ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שכם בקשיטה: פד (צה) רבי יוסי ברבי יהודה אומר הרי הוא אומר ויבא יעקב שלם (פד) [ויבא] ויחן את פני העיר ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שכם בקשיטה: פה (צו) רבי יוסי ברבי יהודה אומר הרי הוא אומר ויבא יעקב שלם (פה) [ויבא] ויחן את פני העיר ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שכם בקשיטה: פו (צז) רבי יוסי ברבי יהודה אומר הרי הוא אומר ויבא יעקב שלם (פו) [ויבא] ויחן את פני העיר ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שכם בקשיטה: פז (צח) רבי יוסי ברבי יהודה אומר הרי הוא אומר ויבא יעקב שלם (פז) [ויבא] ויחן את פני העיר ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שכם בקשיטה: פח (צט) רבי יוסי ברבי יהודה אומר הרי הוא אומר ויבא יעקב שלם (פח) [ויבא] ויחן את פני העיר ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שכם בקשיטה: פט (ק) רבי יוסי ברבי יהודה אומר הרי הוא אומר ויבא יעקב שלם (פט) [ויבא] ויחן את פני העיר ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שכם בקשיטה: צ (קא) רבי יוסי ברבי יהודה אומר הרי הוא אומר ויבא יעקב שלם (צ) [ויבא] ויחן את פני העיר ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שכם בקשיטה: צא (קב) רבי יוסי ברבי יהודה אומר הרי הוא אומר ויבא יעקב שלם (צא) [ויבא] ויחן את פני העיר ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שכם בקשיטה: צב (קג) רבי יוסי ברבי יהודה אומר הרי הוא אומר ויבא יעקב שלם (צב) [ויבא] ויחן את פני העיר ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שכם בקשיטה: צג (קד) רבי יוסי ברבי יהודה אומר הרי הוא אומר ויבא יעקב שלם (צג) [ויבא] ויחן את פני העיר ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שכם בקשיטה: צד (קה) רבי יוסי ברבי יהודה אומר הרי הוא אומר ויבא יעקב שלם (צד) [ויבא] ויחן את פני העיר ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שכם בקשיטה: צה (קו) רבי יוסי ברבי יהודה אומר הרי הוא אומר ויבא יעקב שלם (צה) [ויבא] ויחן את פני העיר ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שכם בקשיטה: צו (קז) רבי יוסי ברבי יהודה אומר הרי הוא אומר ויבא יעקב שלם (צו) [ויבא] ויחן את פני העיר ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שכם בקשיטה: צז (קח) רבי יוסי ברבי יהודה אומר הרי הוא אומר ויבא יעקב שלם (צז) [ויבא] ויחן את פני העיר ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שכם בקשיטה: צח (קט) רבי יוסי ברבי יהודה אומר הרי הוא אומר ויבא יעקב שלם (צח) [ויבא] ויחן את פני העיר ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שכם בקשיטה: צט (קי) רבי יוסי ברבי יהודה אומר הרי הוא אומר ויבא יעקב שלם (צט) [ויבא] ויחן את פני העיר ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שכם בקשיטה: ק (קיא) רבי יוסי ברבי יהודה אומר הרי הוא אומר ויבא יעקב שלם (ק) [ויבא] ויחן את פני העיר ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שכם בקשיטה: קא (קיב) רבי יוסי ברבי יהודה אומר הרי הוא אומר ויבא יעקב שלם (קא) [ויבא] ויחן את פני העיר ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שכם בקשיטה: קב (קיג) רבי יוסי ברבי יהודה אומר הרי הוא אומר ויבא יעקב שלם (קב) [ויבא] ויחן את פני העיר ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שכם בקשיטה: קג (קיד) רבי יוסי ברבי יהודה אומר הרי הוא אומר ויבא יעקב שלם (קג) [ויבא] ויחן את פני העיר ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שכם בקשיטה: קד (קטו) רבי יוסי ברבי יהודה אומר הרי הוא אומר ויבא יעקב שלם (קד) [ויבא] ויחן את פני העיר ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שכם בקשיטה: קה (קטז) רבי יוסי ברבי יהודה אומר הרי הוא אומר ויבא יעקב שלם (קה) [ויבא] ויחן את פני העיר ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שכם בקשיטה: קו (קיז) רבי יוסי ברבי יהודה אומר הרי הוא אומר ויבא יעקב שלם (קו) [ויבא] ויחן את פני העיר ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שכם בקשיטה: קז (קיח) רבי יוסי ברבי יהודה אומר הרי הוא אומר ויבא יעקב שלם (קז) [ויבא] ויחן את פני העיר ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שכם בקשיטה: קח (קיט) רבי יוסי ברבי יהודה אומר הרי הוא אומר ויבא יעקב שלם (קח) [ויבא] ויחן את פני העיר ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שכם בקשיטה: קט (קכ) רבי יוסי ברבי יהודה אומר הרי הוא אומר ויבא יעקב שלם (קט) [ויבא] ויחן את פני העיר ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שכם בקשיטה: קי (קכא) רבי יוסי ברבי יהודה אומר הרי הוא אומר ויבא יעקב שלם (קי) [ויבא] ויחן את פני העיר ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שכם בקשיטה: קיא (קכב) רבי יוסי ברבי יהודה אומר הרי הוא אומר ויבא יעקב שלם (קיא) [ויבא] ויחן את פני העיר ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שכם בקשיטה: קיב (קכג) רבי יוסי ברבי יהודה אומר הרי הוא אומר ויבא יעקב שלם (קיב) [ויבא] ויחן את פני העיר ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שכם בקשיטה: קיג (קכד) רבי יוסי ברבי יהודה אומר הרי הוא אומר ויבא יעקב שלם (קיג) [ויבא] ויחן את פני העיר ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שכם בקשיטה: קיד (קכה) רבי יוסי ברבי יהודה אומר הרי הוא אומר ויבא יעקב שלם (קיד) [ויבא] ויחן את פני העיר ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שכם בקשיטה: קטו (קכו) רבי יוסי ברבי יהודה אומר הרי הוא אומר ויבא יעקב שלם (קטו) [ויבא] ויחן את פני העיר ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שכם בקשיטה: קטז (קכז) רבי יוסי ברבי יהודה אומר הרי הוא אומר ויבא יעקב שלם (קטז) [ויבא] ויחן את פני העיר ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שכם בקשיטה: קיז (קכח) רבי יוסי ברבי יהודה אומר הרי הוא אומר ויבא יעקב שלם (קיז) [ויבא] ויחן את פני העיר ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שכם בקשיטה: קיח (קכט) רבי יוסי ברבי יהודה אומר הרי הוא אומר ויבא יעקב שלם (קיח) [ויבא] ויחן את פני העיר ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שכם בקשיטה: קיט (קל) רבי יוסי ברבי יהודה אומר הרי הוא אומר ויבא יעקב שלם (קיט) [ויבא] ויחן את פני העיר ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שכם בקשיטה: קכ (קלא) רבי יוסי ברבי יהודה אומר הרי הוא אומר ויבא יעקב שלם (קכ) [ויבא] ויחן את פני העיר ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שכם בקשיטה: קכא (קלב) רבי יוסי ברבי יהודה אומר הרי הוא אומר ויבא יעקב שלם (קכא) [ויבא] ויחן את פני העיר ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שכם בקשיטה: קכב (קלג) רבי יוסי ברבי יהודה אומר הרי הוא אומר ויבא יעקב שלם (קכב) [ויבא] ויחן את פני העיר ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שכם בקשיטה: קכג (קלד) רבי יוסי ברבי יהודה אומר הרי הוא אומר ויבא יעקב שלם (קכג) [ויבא] ויחן את פני העיר ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שכם בקשיטה: קכד (קלה) רבי יוסי ברבי יהודה אומר הרי הוא אומר ויבא יעקב שלם (קכד) [ויבא] ויחן את פני העיר ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שכם בקשיטה: קכה (קלו) רבי יוסי ברבי יהודה אומר הרי הוא אומר ויבא יעקב שלם (קכה) [ויבא] ויחן את פני העיר ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שכם בקשיטה: קכו (קלז) רבי יוסי ברבי יהודה אומר הרי הוא אומר ויבא יעקב שלם (קכו) [ויבא] ויחן את פני העיר ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שכם בקשיטה: קכז (קלח) רבי יוסי ברבי יהודה אומר הרי הוא אומר ויבא יעקב שלם (קכז) [ויבא] ויחן את פני העיר ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שכם בקשיטה: קכח (קלט) רבי יוסי ברבי יהודה אומר הרי הוא אומר ויבא יעקב שלם (קכח) [ויבא] ויחן את פני העיר ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שכם בקשיטה: קכט (קמ) רבי יוסי ברבי יהודה אומר הרי הוא אומר ויבא יעקב שלם (קכט) [ויבא] ויחן את פני העיר ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שכם בקשיטה: קל (קמא) רבי יוסי ברבי יהודה אומר הרי הוא אומר ויבא יעקב שלם (קל) [ויבא] ויחן את פני העיר ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שכם בקשיטה: קלא (קמב) רבי יוסי ברבי יהודה אומר הרי הוא אומר ויבא יעקב שלם (קלא) [ויבא] ויחן את פני העיר ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שכם בקשיטה: קלב (קמג) רבי יוסי ברבי יהודה אומר הרי הוא אומר ויבא יעקב שלם (קלב) [ויבא] ויחן את פני העיר ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שכם בקשיטה: קלג (קמד) רבי יוסי ברבי יהודה אומר הרי הוא אומר ויבא יעקב שלם (קלג) [ויבא] ויחן את פני העיר ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שכם בקשיטה: קלד (קמה) רבי יוסי ברבי יהודה אומר הרי הוא אומר ויבא יעקב שלם (קלד) [ויבא] ויחן את פני העיר ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שכם בקשיטה: קלה (קמו) רבי יוסי ברבי יהודה אומר הרי הוא אומר ויבא יעקב שלם (קלה) [ויבא] ויחן את פני העיר ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שכם בקשיטה: קלו (קמז) רבי יוסי ברבי יהודה אומר הרי הוא אומר ויבא יעקב שלם (קלו) [ויבא] ויחן את פני העיר ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שכם בקשיטה: קלז (קמח) רבי יוסי ברבי יהודה אומר הרי הוא אומר ויבא יעקב שלם (קלז) [ויבא] ויחן את פני העיר ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שכם בקשיטה: קלח (קמט) רבי יוסי ברבי יהודה אומר הרי הוא אומר ויבא יעקב שלם (קלח) [ויבא] ויחן את פני העיר ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שכם בקשיטה: קלט (קנ) רבי יוסי ברבי יהודה אומר הרי הוא אומר ויבא יעקב שלם (קלט) [ויבא] ויחן את פני העיר ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שכם בקשיטה: קמ (קנא) רבי יוסי ברבי יהודה אומר הרי הוא אומר ויבא יעקב שלם (קמ) [ויבא] ויחן את פני העיר ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שכם בקשיטה: קמא (קנב) רבי יוסי ברבי יהודה אומר הרי הוא אומר ויבא יעקב שלם (קמא) [ויבא] ויחן את פני העיר ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור

חביבה [על ישראל] הבי שמהן בההוי את מצר שנא' (תהלים יז) יש מפור עזר ובשעה שאתה רואה תורה שכוחה מישראל ואין הבי משניהן (כלי) עליה הרי את מכנס שנא' (תהלים יח) עת לעשות לה' הפרו תורתך: לא (כא) ר"ש אומר אין לך אדם מישראל שאינו עושה (כב) [כג] מצות בכל יום קורא שמע מתוך לפניה ולאחריה אבל את אתו מתוך לפניה ולאחריה מתפלל שש עמנים של שמונה עשרה ועושה שאר מצות מבוך עליהן [וכן הוא] ר' מאיר אומר (כד) אין יך אדם מישראל שאין שבע מצות מקיפות אותו לעילוך ותפיליו בזרועו מזוזה [לפתחו] אגבע ציציות מקיפות אותו ועילוך אבר דוד (כה) שבע ביום הלליתיך נכנס לסרהון סילה בבשיו שנאמר (כה ו) למנצח על השמינית מזמור לדוד ואומר (כה ל) הודו לה' כי טוב ולעולם חסדו :

הדרן עלך פרק ששי וסליקא לה מסכת ברכות

אור הגנוז

[כח] בניגרים [כט] מאר פעמים ז

תוספתא מסדר זרעים

מסכת פאה

פרק א א אילו דברים שאין להם שיעור הפאה והבכורים והראיון וגמילות חסדים ותלמוד תורה א. פאה יש לה שיעור מלמטה [א], ואין לה שיעור מלמעלה [ב]. העושה כל שהוא פאה פאה אינה פאה ב [ב]. אלו הדברים שנתנין מן האדם בעולם היה יהקרן קיימת לו לעולם הבא (גיגר) [ג] ועל ג' דברים העולם מתקיים דברים שיעור רשה ר כנגר כלים: ג זבות יש לה קרן ואין לה פיאות שנא' (ויקרא יט) אברו צדיק כי טוב כי פרי מעלליהם יאכלו [ד]. עבירה יש לה קרן ואין לה פיאות שנא' (שם) אי לרשע רע כי גמול ידיו יעשה לו יסה לו אני מקיים ויאכלו מפרי דרכם אלא עבירה שעושין פיאות יש לה פיאות ושאינה עושה פיאות אין לה פיאות: ד משכשר מוכה [ה] (מצרפה [ו] למעשר) בי"ש בשבה העה אין הקב"ה מכפר (ויקרא יט) שנא' (שם) אם אראיתיך בלבו (לא ישמע ה) יסה אני מקיים! הר אנכי בניא ריצך פיי מחשבותיהם אלא משבשבות (ז) [ח] מובה שעושה מובה הביעום מצרפה למעשה ראשונה עושה מובה אין הקב"ה מצרפה למעשה: טו עתן אדם אחה בתחילת השדה ובאמצע ובסוף ואם נתן בין בתחילה [ט] [בין באמצע] [בין בסוף] יצא ר"ש אומר אם נתן בין בתחילה בין באמצע בין בסוף הרי זו פאה וצריך שיתן בסוף בשיעור ר' יהודה אומר אם שייר [יו] קלח אחד מסוף [יא] מיטים שאה ואם לאו אינו נותן (יב) אלא משום דשקר (יג) [יד] בר"א בזמן שנתן את הפאה ומשכח להוסיף: (טו) [טז] א"א נתן בין מהבמה [יז] [יתן] מן העפרים א נתן מן הגדישים [יח] [יתן] מן הגדיש לא נתן מן הגדיש [יט] [יתן] מן הכרי עד

הגהות הגר"א

פאה פ"א (א) נקבר ה מצרפר למעשר שנא' א נרפרי ראשי א אינם אלו דעתו ויקבוע ה ויתפשר ויתקבל מצרפה למעשר סמר ובזמן שאין ישראל על גבי אדמתם שכו (ב) למעשר. (ג) שעושה פירות ומבלה מצרפר למעשר ישראל עושה פירות אין הקב"ה מצרפה למעשר. (ד) בין באמצע (ה) עליו ונתן (ו) בסוף (ז) אי' האחר

ח נתן (ט) נתן (י) נתן (יא) לקיטה עני לעולם (יב) עבשיו נתן פאה (יג) שנתן (יד) כיצד (טו) [שאלו] קצי שדיו (טז) ומפני מה (יז) ואמרי' (יח) את הסיירין מיהן בחלה (יט) שלשה (כ) שלשה (כא) ואי נו קוצר

חסרי דוד

פאה פרק א אילו דברים שאין להם שיעור הפאה והבכורים והראיון וגמילות חסדים ותלמוד תורה א. פאה יש לה שיעור מלמטה ואין לה שיעור מלמעלה ב. העושה כל שהוא פאה פאה אינה פאה ג. אלו הדברים שנתנין מן האדם בעולם היה יהקרן קיימת לו לעולם הבא (גיגר) ועל ג' דברים העולם מתקיים דברים שיעור רשה ר כנגר כלים: ג זבות יש לה קרן ואין לה פיאות שנא' (ויקרא יט) אברו צדיק כי טוב כי פרי מעלליהם יאכלו: ד עבירה יש לה קרן ואין לה פיאות שנא' (שם) אי לרשע רע כי גמול ידיו יעשה לו יסה לו אני מקיים ואכלו מפרי דרכם אלא עבירה שעושין פיאות יש לה פיאות ושאינה עושה פיאות אין לה פיאות: ה משכשר מוכה (מצרפה למעשר) בי"ש בשבה העה אין הקב"ה מכפר (ויקרא יט) שנא' (שם) אם אראיתיך בלבו (לא ישמע ה) יסה אני מקיים! הר אנכי בניא ריצך פיי מחשבותיהם אלא משבשבות: ו עתן אדם אחה בתחילת השדה ובאמצע ובסוף ואם נתן בין בתחילה בין באמצע בין בסוף יצא ר"ש אומר אם נתן בין בתחילה בין באמצע בין בסוף הרי זו פאה וצריך שיתן בסוף בשיעור ר' יהודה אומר אם שייר קלח אחד מסוף מיטים שאה ואם לאו אינו נותן אלא משום דשקר בר"א בזמן שנתן את הפאה ומשכח להוסיף: יא א"א נתן מן הבמה יתן מן העפרים א נתן מן העפרים יתן מן הגדיש לא נתן מן הגדיש יתן מן הכרי עד

מנחת בכורים

פרק א א אילו דברים שאין להם שיעור הפאה והבכורים והראיון וגמילות חסדים ותלמוד תורה א. פאה יש לה שיעור מלמטה ואין לה שיעור מלמעלה ב. העושה כל שהוא פאה פאה אינה פאה ג. אלו הדברים שנתנין מן האדם בעולם היה יהקרן קיימת לו לעולם הבא (גיגר) ועל ג' דברים העולם מתקיים דברים שיעור רשה ר כנגר כלים: ג זבות יש לה קרן ואין לה פיאות שנא' (ויקרא יט) אברו צדיק כי טוב כי פרי מעלליהם יאכלו: ד עבירה יש לה קרן ואין לה פיאות שנא' (שם) אי לרשע רע כי גמול ידיו יעשה לו יסה לו אני מקיים ואכלו מפרי דרכם אלא עבירה שעושין פיאות יש לה פיאות ושאינה עושה פיאות אין לה פיאות: ה משכשר מוכה (מצרפה למעשר) בי"ש בשבה העה אין הקב"ה מכפר (ויקרא יט) שנא' (שם) אם אראיתיך בלבו (לא ישמע ה) יסה אני מקיים! הר אנכי בניא ריצך פיי מחשבותיהם אלא משבשבות: ו עתן אדם אחה בתחילת השדה ובאמצע ובסוף ואם נתן בין בתחילה בין באמצע בין בסוף יצא ר"ש אומר אם נתן בין בתחילה בין באמצע בין בסוף הרי זו פאה וצריך שיתן בסוף בשיעור ר' יהודה אומר אם שייר קלח אחד מסוף מיטים שאה ואם לאו אינו נותן אלא משום דשקר בר"א בזמן שנתן את הפאה ומשכח להוסיף: יא א"א נתן מן הבמה יתן מן העפרים א נתן מן העפרים יתן מן הגדיש לא נתן מן הגדיש יתן מן הכרי עד

תוספתא מסדר זרעים

מסכת פאה

פרק א א אילו דברים שאין להם שיעור הפאה והבכורים והראיון וגמילות חסדים ותלמוד תורה א. פאה יש לה שיעור מלמטה [א], ואין לה שיעור מלמעלה [ב]. העושה כל שהוא פאה פאה אינה פאה ב [ב]. אלו הדברים שנתנין מן האדם בעולם היה יהקרן קיימת לו לעולם הבא (גיגר) [ג] ועל ג' דברים העולם מתקיים דברים שיעור רשה ר כנגר כלים: ג זבות יש לה קרן ואין לה פיאות שנא' (ויקרא יט) אברו צדיק כי טוב כי פרי מעלליהם יאכלו [ד]. עבירה יש לה קרן ואין לה פיאות שנא' (שם) אי לרשע רע כי גמול ידיו יעשה לו יסה לו אני מקיים ואכלו מפרי דרכם אלא עבירה שעושין פיאות יש לה פיאות ושאינה עושה פיאות אין לה פיאות: ד משכשר מוכה [ה] (מצרפה [ו] למעשר) בי"ש בשבה העה אין הקב"ה מכפר (ויקרא יט) שנא' (שם) אם אראיתיך בלבו (לא ישמע ה) יסה אני מקיים! הר אנכי בניא ריצך פיי מחשבותיהם אלא משבשבות [ז]: עתן אדם אחה בתחילת השדה ובאמצע ובסוף ואם נתן בין בתחילה [ט] [בין באמצע] [בין בסוף] יצא ר"ש אומר אם נתן בין בתחילה בין באמצע בין בסוף הרי זו פאה וצריך שיתן בסוף בשיעור ר' יהודה אומר אם שייר [יו] קלח אחד מסוף [יא] מיטים שאה ואם לאו אינו נותן [יב] אלא משום דשקר [יג] [יד] בר"א בזמן שנתן את הפאה ומשכח להוסיף: [טו] [טז] א"א נתן מן מהבמה [יז] [יתן] מן העפרים א נתן מן העפרים [יח] [יתן] מן הגדיש לא נתן מן הגדיש [יט] [יתן] מן הכרי עד

מנחת בכורים

פרק א א אילו דברים שאין להם שיעור הפאה והבכורים והראיון וגמילות חסדים ותלמוד תורה א. פאה יש לה שיעור מלמטה ואין לה שיעור מלמעלה ב. העושה כל שהוא פאה פאה אינה פאה ג. אלו הדברים שנתנין מן האדם בעולם היה יהקרן קיימת לו לעולם הבא (גיגר) ועל ג' דברים העולם מתקיים דברים שיעור רשה ר כנגר כלים: ג זבות יש לה קרן ואין לה פיאות שנא' (ויקרא יט) אברו צדיק כי טוב כי פרי מעלליהם יאכלו: ד עבירה יש לה קרן ואין לה פיאות שנא' (שם) אי לרשע רע כי גמול ידיו יעשה לו יסה לו אני מקיים ואכלו מפרי דרכם אלא עבירה שעושין פיאות יש לה פיאות ושאינה עושה פיאות אין לה פיאות: ה משכשר מוכה (מצרפה למעשר) בי"ש בשבה העה אין הקב"ה מכפר (ויקרא יט) שנא' (שם) אם אראיתיך בלבו (לא ישמע ה) יסה אני מקיים! הר אנכי בניא ריצך פיי מחשבותיהם אלא משבשבות: ו עתן אדם אחה בתחילת השדה ובאמצע ובסוף ואם נתן בין בתחילה בין באמצע בין בסוף יצא ר"ש אומר אם נתן בין בתחילה בין באמצע בין בסוף הרי זו פאה וצריך שיתן בסוף בשיעור ר' יהודה אומר אם שייר קלח אחד מסוף מיטים שאה ואם לאו אינו נותן אלא משום דשקר בר"א בזמן שנתן את הפאה ומשכח להוסיף: יא א"א נתן מן מהבמה יתן מן העפרים א נתן מן העפרים יתן מן הגדיש לא נתן מן הגדיש יתן מן הכרי עד

עשרה מעמדים נתקן פאה מכל אחת ואחת ואם היו ראשי שורות מקורזלין נותנין פאה אחת על הכל : ג (ג) המאת חייב בתלתלו חייב בכושר (ד) היו לו ארבע והסיס נגעים [ה] בוצרן וכבוצרן נתן לתוך ביתו פטר מן הפרט ומן השכחה ומן התאה וחייב בעוללות ואם שייר נותן מן הכשורי על מה ששייר הסדל נותן מן הכשורי על מה ששייר (ו) א"ר יהודה בר"א במדי כושק אבל במודל בתוך ביתו ניתן מן הכשורי על הכל: יד (ז)היה (ח)מקמץ וכבוצרן לתוך ביתו אפילו כל שהוא פטור מן הלקט מן השכחה ומן העוללות : מז (ט) המוזב בפסיו לבניו והניח לאשתו קרקע כל שהוא אבדה כתובתה א"ר יוסי בר"א בומן שקבלה עליה לשם כתובתה אבל לא קבלה עליה לשם כתובתה מה שנתן נתן ונובה כתובתה משאר נכסין : מז הכותב נכסיו לעבדו יצא בן חורין שייר קרקע כל שהוא לא יצא בן חורין (י) ר"ש אומר האומר כל נכסי נתונין לפיזוני עבדי חיין באחד (יא) [מרובה שבהן] לא אמר כלום חיין מעיר פיזונית חיין משדה פיזונית אף על פי שאין שם אילו שדה ואורנא העיר זבה עבד זה בנכסים וקנה עצמו בן חורין וכשנאמרו דברים לפני ר' יוסי אמר (יב) [יכול כה] שפחים ישק משום דברים נכוחים :

פרק ב א נאל מקצת פאה חורק על האשר אין לו בה כלום (א) ר' מאיר אומר (יא) קונסין אותו ונוטלין הימנו זו וזו : ב (ב) בעל הבית (יב) שנתן פאה לעניים ובא עני אחד ונטלה מאחריהן הרי זה זכה [שני עניים שהיו שכחתיין על העמוד ובא עני אחד ונטלו מאחריהן (ג) הלז זכה] שאין עני זוכה בלקט בשכחה ובפאה ובמעלו של מציאה עד שתפוד לתוך ידו: ג (יג)עוללין שהיו קוצרין בתוך קופותיהן הרי אלו מעבירין אותן : ד לא ישלי בעל הבית מן הענים בעת לקטם [ד] מן המעמרים ר' אומר (ד) שחרית בעל הבית צריך שיאמר לו מה [ה] [שיקטפו] הענים מן המעמרים הרי זה הפקר ר' חוסא אומר לעולמית ערב (ו) [והא"א הפקר אינהן אחריות לדמאי] : ה בעי הבית (ז) [שנתן פאה לעניים אמרו לו הן לנו בצד זה ונתן להם זה וזה הרי זה פאה] : ו פועלים שהיו עושין עשרן אצל בעל הבית אינן ראשון לנמר את כל (יד) עני שראה כדי פאה בין בתמונה בין באילן אינו ראשי לינע בה ובאורזה משום נזל עד שיתודע לו שהיא פאה: ח (ז) נכרי (ח) [שמכר] קמתו (ט) [שמכר] קמתו לנכרי פטור מן הפאה : ט (ח) ישראל ונכרי שהיו שותפין בקמה חלקו של ישראל חייב וחלקו של נכרי פטור רבי שמעאל אומר ישראל ונכרי שהיו שותפין בקמה חייב באפה : י (ט) [נכרי] אומר לישראל הרי חלקך בשדה פלונית לך ובמקום פלוני לי אינו נותן לו אלא מה שנתן לו : יא (י) ישראל שהיה עובר אחר הבהמה ומצא בה עשרה עניים חייב לתת להם פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : יב (יא) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו אינו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : יג (יב) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : יד (יג) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : טו (יד) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : טז (טו) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : יז (טז) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : יח (יז) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : יט (יח) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : כ (יט) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : כא (כ) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : כב (כא) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : כג (כב) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : כד (כג) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : כה (כד) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : כו (כה) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : כז (כו) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : כח (כז) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : כט (כח) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : ל (כט) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : לא (ל) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : לב (לא) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : לג (לב) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : לד (לג) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : לה (לד) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : לו (לה) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : לז (לו) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : לח (לז) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : לט (לח) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : מ (לט) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : מא (מ) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : מב (מא) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : מג (מב) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : מד (מג) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : מה (מד) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : מו (מה) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : מז (מו) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : מח (מז) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : מט (מח) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : נ (מט) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : נא (נ) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : נב (נא) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : נג (נב) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : נד (נג) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : נה (נד) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : נו (נה) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : נז (נו) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : נח (נז) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : נט (נח) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : ס (נט) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : סא (ס) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : סב (סא) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : סג (סב) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : סד (סג) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : סה (סד) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : סו (סה) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : סז (סו) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : סח (סז) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : סט (סח) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : ע (סט) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : עא (ע) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : עב (עא) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : עג (עב) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : עד (עג) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : עה (עד) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : עו (עה) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : עז (עו) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : עח (עז) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : עט (עח) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : פ (עט) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : פא (פ) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : פב (פא) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : פג (פב) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : פד (פג) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : פה (פד) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : פו (פה) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : פז (פו) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : פח (פז) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : פט (פח) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : צ (פט) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : צא (צ) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : צב (צא) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : צג (צב) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : צד (צג) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : צה (צד) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : צו (צה) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : צז (צו) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : צח (צז) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : צט (צח) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : ק (צט) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : קא (ק) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : קב (קא) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : קג (קב) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : קד (קג) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : קה (קד) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : קו (קה) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : קז (קו) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : קח (קז) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : קט (קח) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : קי (קט) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : קיא (קי) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : קיב (קיא) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : קיג (קיב) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : קיד (קיג) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : קטו (קיד) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : קטז (קטו) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : קיז (קטז) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : קיח (קיז) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : קיט (קיח) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : קכ (קיט) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : קכא (קכ) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : קכב (קכא) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : קכג (קכב) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : קכד (קכג) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : קכה (קכד) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : קכו (קכה) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : קכז (קכו) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : קכח (קכז) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : קכט (קכח) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : קל (קכט) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : קלא (קל) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : קלב (קלא) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : קלג (קלב) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : קלד (קלג) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : קלה (קלד) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : קלו (קלה) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : קלז (קלו) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : קלח (קלז) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : קלט (קלח) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : קמ (קלט) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : קמא (קמ) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : קמב (קמא) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : קמג (קמב) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : קמד (קמג) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : קמה (קמד) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : קמו (קמה) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : קמז (קמו) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : קמח (קמז) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : קמט (קמח) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : קנ (קמט) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : קנא (קנ) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : קנב (קנא) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : קנג (קנב) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : קנד (קנג) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : קנה (קנד) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : קנו (קנה) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : קנז (קנו) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : קנח (קנז) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : קנט (קנח) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : קס (קנט) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : קסא (קס) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : קסב (קסא) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : קסג (קסב) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : קסד (קסג) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : קסה (קסד) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : קסו (קסה) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : קסז (קסו) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : קסח (קסז) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : קסט (קסח) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : קע (קסט) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : קעא (קע) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : קעב (קעא) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : קעג (קעב) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : קעד (קעג) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : קעה (קעד) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : קעו (קעה) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : קעז (קעו) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : קעח (קעז) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : קעט (קעח) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : קפ (קעט) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : קפא (קפ) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : קפב (קפא) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : קפג (קפב) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : קפד (קפג) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : קפה (קפד) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : קפו (קפה) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : קפז (קפו) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : קפח (קפז) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : קפט (קפח) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : קצ (קפט) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : קצא (קצ) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : קצב (קצא) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : קצג (קצב) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן לו מתנותיו חייב לתת לו פאה ואם לאו מניח בפני הבהמה שתאכל : קצד (קצג) המוכר שדהו לנכרי ונכנס ישראל ולקט ונתן ל

שכרה עד שישכתוהו כל אדם: ה רבי יהודה אומר (י) העושה כל שהוא עוסקין
(כ) [ומעמר] בתן [בבעמר] לגרש לחורה[ן] (ל) לגרישו (מ) מדום בש"ש ובית הלל
שאם הפקיר לאדם ולא לבהמה ישראל ולא לנברים שזה הפקר: ו אמר
ר' [ג]אליעזר (נ) שאלתי את ר' יהושע על אלו עוסקים נחלקו בית שמאי וב"ה
אמר לי התורה הואת לו אלו העומר הסכוך לגמור ולגרישה לבקר ולכלים ושכחה
ושבשאינו שאלתי את ר' אליעזר ואמר לי מדים באלו (ס) [שאין] שכחה ועל
מה נחלקו (ע) על העומר שהחזיקו בו להזליכו לעיר ונתנו בצד גפה או בצד
גדר שבישה אינה שכחה ספני שזה בו ובזה אומרים שכחה ושבשאינו
והרציחו הדברים לפני ר' אליעזר בן עזריה אמר לי (פ) אלו הדברים שנאמרו למשה
בסיני: ז העומר (צ) [שהחזיק בו] להזליכו לעיר ונתנו על גבי חבירו (ק) ושכח
[ד] שנתם התרומן שכחה והעליון אינו שכחה ר' שמעון אומר שניהם אין
שכחה התחתון מפני שכבוסה והעליון מפני שזוכה בזוח (ר) (ר"ה)שזה שעוסיהה
סעורבבין העסר ושכחה. יד מהם אין שכחה עד שיעמר [את] כי (ש) [מביביו]:
ם העומר שנעגרו כוביו כיצד מי שהוא לו עשר שורות של עשרה עשרה
עמרים ועסר אחד מהם לעצון ולדרום ושכח אין שכחה מפני שניהן כמורה
ובמערב: י שתי (ת) כריכות המובדלות זו מזו שכחה שלש אין שכחה [שני
עמרין המובדלין זה מזה שכחה אין שכחה] שתי גפנים המובדלות זו
מזו שכחה שלש אין שכחה שני גרגרין פרט שלשה אינן פרט שתי שבלים
[ב] המובדלות כדרכן לקט שלש אינן לקט אלו דברי ג' בית הלל [ר' יסי אומר
הגיאה בן אחי רבי הושעיה אומר (ת) כל שבאת רשות עני לאחצע כגון התבואה
הכרמים] אין מצמרפין זכל שילא באת רשות עני לאחצע כגון פרורות האילן: דברי
אלו מצטרפין: יא אימתי אמרו קבה מצלת את העומר בזמן שלא נמלה
מביבים הא אם נמלה מביבים הרי זו אינה מצלת (ל) קבת חביבו מצלת על
שלש של הזמין על של שעורין של נברי של ישראל ד"ם וחבשים אומרים
(ש) אין מצלת אלא על שלו ומסין על מיני רבן שמעון בן גמליאל אומר (ב) כשם
שהקבה מצלת את העומר כך העומר מציל את הקבה הדין הוא ומה אם קבה
(ת) [שהורע] כח עני זה הרי היא מצלת את העומר עומר (ב) [שיפה] כח עני
שורעי יפה כח עני זה ציל עומר את הקבה שהרי הורע כח עני בה: יב יפה
כח עני בקבה יתר מבעומר בעומר יתר מבקבה (ק) [הקבה] שם בה לקט שכחה
ופאה מה שאין בן בעומר (ר) העומר שיש בו מאתים שכחה תקבה
אינו שכחה? על שיהא בו מאתים שכחה: יג ג' (ר) ההורסך כריכות ועתיד לעמר וכן
אנורי הזמם והנעליין אין להם שכחה. המעמר בפני הליוקח ומפני אחת רמים
אין להם שכחה בפני (ש) [שעתיד] [ו] לאבדן מעשה בהבית אחד ששכח לעמר
בתוך שדהו ואבר לבנו צא והקריב לו פר לעולה ופר לשלמים אמר לו אבא
מה ראית לשכוח בשבתת כוצה ה"[ויתר] מכל מצות שבתורה אמר לו לכל מצות
שבתורה נתן [מ] [להם הסכום] להעמר! ולעשות! [ו] [אלא] לתרגמו שאלו [מ] [פשיעתו]
ברצון לפני המקום לא באת מצוה זו לידינו [ו] [אלא] התרגמו שאלו [מ] [פשיעתו]

כי הקצוה ונו' קבע לו הכתוב ברכה והלא דברים קל וחומר ומה אדם שלא נתבוין
לזכות חבירו הרי מעלין עליו באילו זכה המתבוין לזכות לו אחת כמה וכמה
בו (ויקרא) ואם נפש כי תחטא ועשתה ונו' והביא איל תמים ונו' והלא דברים
קל וחומר (ס) ומה אם מי שלא נתבוין לחטוא וחטא מעלין עליו כאילו חטא
המתבוין לחטוא וחטא על אחת כמה וכמה: יד כל היו שוה לו בשנה כזית
נפוחה בשעתו ושכחה אינו שכחה כמה דברים אמורים (פ) בזמן שלא התחיל
בו אבל אם התחיל בו ושכחו הרי זה שכחה עד שיהא בו מאתים: סד (ר) [חבית
שהוא נוב] (ו) ג' שורות של שני סלגון ושכחו אין שכחה (ג) בזמן שאין
מכירו אבל בזמן שמכירו רץ אחריו ונשלל אפי' (ש) מאה [ומאה]: סז המסקיר
את כרמו לעשירים נטלין את האשכולות והעניים נטלין את האשכולות ואת
העולות איזהו עולות של שאין (ש) [לה] לא כתף ולא נפף יש לה כתף ואין
לה נפף נפף ואין לה כתף הרי זה בעל הבית אם לאו הרי היא של עניים:
איזהו כתף פסיגין המחוברים [ת] בשדרה זו על גבי זו נפף הענפים המחוברות
בשדרה והידות: יז (ש) נברי שמכר כרמו לישראל לבצור ישראל בעולות
וישראל שמכר כרמו לנברי לבצור פטור מן העולות: יח (ס) ישראל ונברי
שהו שותפין בכרם והלקו של ישראל חיב ושל נברי פטור רבי
שמעון אומר ישראל ונברי שהו שותפין בכרם פטור מן העולות:
יט (ס) [המקדיש את כרמו לאהקדיש את העולות שאין אדם מקדיש רבר שאינו
שלו]: ב (ס) בן לוי (ר) שנתנו לו ענבים [והיו בהן עולות] אין חושש שמא של
עניים הן: בא (ש) ה' הנותן כרם להקדש פטור (ב) [מן התעולה ומן הרבעי וחיב
בשביעית מיאמתי אדם רשאי לבצור כרמו בשביעית] משוויע הפרי שכבר
נתחייב הכרם בגדולי עולות: כב איזהו שכחה בעיסין גדולים (ש) כל שאינו
יכול לעשות את ידו ולימלה בעיסין קטנים כשיעבור הימנו (ק) בולית ובורקל
משיהר שמנו ושאר כל האילן משיפנה חילך לו (ק) בד"א בזמן שלא התחיל בו
אבל אם התחיל בו ושכחו עד שיבצור את כל סביביו:

פרק ד א

ה' רבי יהודה מוציא שכחה מפני שקרוב את העולות נאמן עני לומר
יין זה של עולות הוא (ש) [לקט זה לקטתיו] (ב) אני ואתר [אני]
וקרובי אבל אין נאמן לומר מפלוני גברי לקחתי מאיש פלוני כחי לקרתי
עני כותים כעניי ישראל אבל עניי נברים אין מאכזנים להם בבל דבר:
ב אין פורחין לעני בשנת מעשר עני מחני קב חמין (ש) אי קב שעורין בר"א על
תורן (ג) אבל (ש) בתוך שלו נותן לו כל (ג) [ש]דהו] ואינו חושש ושאר
פרעות בזיונה ולויה נותן כל שהוא ואינו חושש (ש) רצה מציל מחצה ונותן
מחצה אבא יוסי: (ג) [בן יוסראאי] אומר משום ר"א רצה נותן לפניהם שליש (ש) ומניח
שתי יחות לקרובין: ג כהנים ולוים שהיו עומדין על התורן ובאו כהנים אחרים
ועמדו אינן יכולין להוציא מידן אמר רבן שמעון בן גמליאל נותנ כהנים עין יפה
שלא להוציא את אחיהם ריקנין ונותנין להם ר"ש בן אלעזר אומר
אם אי שלא תחזור חלילה עומדין על העקוב ונטלין: ד (ש) נשים ועבדים
אין הולכין להם על התורן אבל נותנין להם מתנות כהונה ולויה לשם טובה:

נוסחאות כ"י

ג) אלישע · [ד] ושכח את · [ה] המוסיפין [י] לבין [ז] אשר לו: [ח] בשורה:

פרק ד [א] שהיא

אור הגנוז

שיהר כפרי כו' זה הלוה של המכנה כפיה תחן שהוחרו שעוניים ולא שכחו בשביעית כו' · רבי יהודה אומר כשהוא שכחו

ה (ו) רשב"ג אומר כשם שהתרומה חוקה לכהונה בחילוק נחלת כך מעשר ראשון חוקה ללוים בחילוק נחלת הזהלק בכורות בחין אין לו חוקה לכהונה: ו (ז) שתי חזקות [ב] בא"י נשיואות כפים וחילוק נחלת ובסוריא ועד מקום שעלותה ר"ח מניעים נשיואת כפים אבל א"א חילוק נחלת ובבל בסוריא ר"ש בן אליעזר אומר אף באלכסנדריא בראשונה כשהיה שם ב"ד: ז תפר בקרשי מקדש שאין בקדשי גבוה ובקרשי הגבוה בקדשי מקדש קדשי הבבוה (ח) במנים חלוקין בהן ומכאין חלוקין בהן וחלוקין אותן בסומפה (ט) וחלוקין מנה כנגד מנה קדשי מקדש (י) חיכין באחיותן ליפסל בהן ולהכניאן לבית הבחירה (כ) קדשי קדשים ניתנין לכל חבר קדשי מקדש יו (יא) ואין נותנין אלא לאנשי משמר בלבד: ח (יב) אין שותתין לעני העובר ממקום למקום מכבר בפונדיון מארבע מאין בסל"ע לו ניתנין לו פרוסת ליטה (יג) שמן וקמחין שבת נותנין לו מזון שלש סעודות ואם יש לו יותר על כן (יד) ואין בו"א בומן שאין מכיירין אותו אבל (יה) בומן שמכיירין אותו (טו) אם מכסין אותו (יו) היה מסבב על הפתחים אין נוקבין לו לכל דבר: ט תמחי כל היום קופה מערב שבת לערב שבת תמחוי לכל אחם קופה (יח) לאנשי אותה העיר (יט) אם שהה שם שלשים יום הרי הוא כאנשי העיר לקופה (כ) [ולביסי ששה חדשים לעניי] העיר שנים עשר חדש: י (כא) שנתן פרוסה לקופה ופרוסה לתמחוי מקבלין את שלו אם לא נתן אין מחזירין אותו ליתן [נתנו לו חדשים וחסרו להן שוקעין מקבלין אותה ממנו אם לא נתן אין מחזירין אותו ליתן] (כב) היה משתמש בכלי מילת נותנין לו כלי מילת ממה נותנין לו ממה עישה נותנין לו (כלי) עישה את נותנין לו את להאכילו בתוך פיו (כג) מאכיליין לו בתוך פיו שנא' (זכריה טו) ד' מהסורו אשר יחסר לו אפי' עבד אפי' סוס לו זו אשה שנא' (בראשית ב) אעשה לו עזר כנגדו (כד) מעשה בהלל הזקן [ג] שנתן ליעני בן מובים סוס שהיה מתעטר בו ועבד שהיה משמש שוב מעשה באנשי הגליל שהיו מעלין לקן אחד לישראל [אחת] בשבי צפורי בכל יום: יא (כו) היה משתמש בכלי זהב מוכרן ומשתמש בכלי כסף בכלי כסף מוכרן ומשתמש בכלי נחושת בכלי נחושת מוכרן ומשתמש בכלי זכוכית אמרו (כז) משפחות בית גבלאא היתה בירושלים והיתה מתיחסת על בני ארנן חיבוש העלו להם הכמים שליש שאות שקלי זהב ולא רצו להוציאן הדין מירושלים: יב (כח) האשר (כט) איני מתפרנס משל אחרים שוקדין עליו ומפרנסין אותי ונותנין לו לשם מלה ותודע ונותנין לו לשם מתנה דרים (ל) ורשא אומרין לו הבא משכון בדי לוים את הקיטו: יג היה אשר אני מתפרנס משל עצמי שוקדין עליו ומפרנסין אותו ונותנין לו לשם מתנה ותודע ונותנין (ל) ונובין (לא) לשום מלה (לב) יד (לג) האמבאא את עיני המצבה את כרסי (לד) והמעבדה את שוקי אין נפשר מן הפולס עד שיזה לו כן: טו (לה) נבאי צדקה אין ישראל לפרוש זה מזה אפילו נתן לו חביתו מעות שהוא חייב לו אפילו מצא מעות בדרך אינו רשאי ליטול שנאמר (במדבר לב) והייתם נקיים מה' וכישראל אבר פרשים זה מזה לתרומה אבר ולתרומת הגורן: טז (לו) מעשר (לז) [עני] אין (לח) פורעין ממנו מלוה ואין משלמין ממנו את (לט) הנמלים ואין פודין בו שבוים ואין עושין בו שבושינות ואין נותנין ממנו בית דבר לצדקה אבל משלחין ממנו דבר של גמלות חסדים ומניח לחדיוט ונותנין אותו לחבר עיר בשבילה: יז (מ) אמר ליתן ונתן לו שכר אמירה ושכר מעשה [אמר ליתן (מ) ולא הספיק בידו ליתן

הגהות הב"ח (ו) נתן לחבירו כו' לעניי: ג) ותפשה את כ' עי' שילה כו': ד) בניי אשר פצח תרחשת שילה השלי שכ"ע: [ה] לכהונה: [ו] שליה: [ז] ונתנין לו: [ח] וחכ"א נותנין לו לשום כתנת ותודע ונותנין לו לשום מלוה: [ט] ונתחין: [י] עכן: [יא] ונמכולין: [יב] שלוח פרק א [ג] חבכורות: [ד] חבכורות: [ה] שאור. [ו] חבכורות

נוסחאות כ"י

ג) ושקיין: ב) לעניי: ג) ותפשה את כ' עי' שילה כו': ד) בניי אשר פצח תרחשת שילה השלי שכ"ע:

חסרי דוחי

מצפה שמואל

(ו) נתונה פיר"ש אלא נשנות כו' וכיולאני שרי: (ב) ע"י ריב"ם. (ג) נתונה שם. (ד) ע"י פיר"ש. (ה) אבל פיר"ש. (ו) ע"י ריב"ם. (ז) ע"י ריב"ם. (ח) ע"י ריב"ם. (ט) ע"י ריב"ם. (י) ע"י ריב"ם. (יא) ע"י ריב"ם. (יב) ע"י ריב"ם. (יג) ע"י ריב"ם. (יד) ע"י ריב"ם. (טו) ע"י ריב"ם. (יו) ע"י ריב"ם. (יח) ע"י ריב"ם. (יט) ע"י ריב"ם. (כ) ע"י ריב"ם. (כא) ע"י ריב"ם. (כב) ע"י ריב"ם. (כג) ע"י ריב"ם. (כד) ע"י ריב"ם. (כה) ע"י ריב"ם. (כו) ע"י ריב"ם. (כז) ע"י ריב"ם. (כח) ע"י ריב"ם. (כט) ע"י ריב"ם. (ל) ע"י ריב"ם. (לא) ע"י ריב"ם. (לב) ע"י ריב"ם. (לג) ע"י ריב"ם. (לד) ע"י ריב"ם. (לה) ע"י ריב"ם. (לו) ע"י ריב"ם. (לז) ע"י ריב"ם. (לח) ע"י ריב"ם. (לט) ע"י ריב"ם. (מ) ע"י ריב"ם. (מא) ע"י ריב"ם. (מב) ע"י ריב"ם. (מג) ע"י ריב"ם. (מד) ע"י ריב"ם. (מה) ע"י ריב"ם. (מו) ע"י ריב"ם. (מז) ע"י ריב"ם. (מח) ע"י ריב"ם. (מט) ע"י ריב"ם. (נ) ע"י ריב"ם. (נא) ע"י ריב"ם. (נב) ע"י ריב"ם. (נג) ע"י ריב"ם. (נד) ע"י ריב"ם. (נה) ע"י ריב"ם. (נו) ע"י ריב"ם. (נז) ע"י ריב"ם. (נח) ע"י ריב"ם. (נט) ע"י ריב"ם. (ס) ע"י ריב"ם. (סא) ע"י ריב"ם. (סב) ע"י ריב"ם. (סג) ע"י ריב"ם. (סד) ע"י ריב"ם. (סה) ע"י ריב"ם. (סו) ע"י ריב"ם. (סז) ע"י ריב"ם. (סח) ע"י ריב"ם. (סט) ע"י ריב"ם. (ע) ע"י ריב"ם. (עא) ע"י ריב"ם. (עב) ע"י ריב"ם. (עג) ע"י ריב"ם. (עד) ע"י ריב"ם. (עה) ע"י ריב"ם. (עו) ע"י ריב"ם. (עז) ע"י ריב"ם. (עח) ע"י ריב"ם. (עט) ע"י ריב"ם. (פ) ע"י ריב"ם. (פא) ע"י ריב"ם. (פב) ע"י ריב"ם. (פג) ע"י ריב"ם. (פד) ע"י ריב"ם. (פה) ע"י ריב"ם. (פו) ע"י ריב"ם. (פז) ע"י ריב"ם. (פח) ע"י ריב"ם. (פט) ע"י ריב"ם. (צ) ע"י ריב"ם. (צא) ע"י ריב"ם. (צב) ע"י ריב"ם. (צג) ע"י ריב"ם. (צד) ע"י ריב"ם. (צה) ע"י ריב"ם. (צו) ע"י ריב"ם. (צז) ע"י ריב"ם. (צח) ע"י ריב"ם. (צט) ע"י ריב"ם. (ק) ע"י ריב"ם. (קא) ע"י ריב"ם. (קב) ע"י ריב"ם. (קג) ע"י ריב"ם. (קד) ע"י ריב"ם. (קה) ע"י ריב"ם. (קו) ע"י ריב"ם. (קז) ע"י ריב"ם. (קח) ע"י ריב"ם. (קט) ע"י ריב"ם. (קי) ע"י ריב"ם. (קיא) ע"י ריב"ם. (קיב) ע"י ריב"ם. (קיג) ע"י ריב"ם. (קיד) ע"י ריב"ם. (קטו) ע"י ריב"ם. (קטז) ע"י ריב"ם. (קיז) ע"י ריב"ם. (קיח) ע"י ריב"ם. (קיט) ע"י ריב"ם. (קכ) ע"י ריב"ם. (קכא) ע"י ריב"ם. (קכב) ע"י ריב"ם. (קכג) ע"י ריב"ם. (קכד) ע"י ריב"ם. (קכה) ע"י ריב"ם. (קכו) ע"י ריב"ם. (קכז) ע"י ריב"ם. (קכח) ע"י ריב"ם. (קכט) ע"י ריב"ם. (קל) ע"י ריב"ם. (קלא) ע"י ריב"ם. (קלב) ע"י ריב"ם. (קלג) ע"י ריב"ם. (קלד) ע"י ריב"ם. (קלה) ע"י ריב"ם. (קלו) ע"י ריב"ם. (קלז) ע"י ריב"ם. (קלח) ע"י ריב"ם. (קלט) ע"י ריב"ם. (קמ) ע"י ריב"ם. (קמא) ע"י ריב"ם. (קמב) ע"י ריב"ם. (קמג) ע"י ריב"ם. (קמד) ע"י ריב"ם. (קמה) ע"י ריב"ם. (קמו) ע"י ריב"ם. (קמז) ע"י ריב"ם. (קמח) ע"י ריב"ם. (קמט) ע"י ריב"ם. (קנ) ע"י ריב"ם. (קנא) ע"י ריב"ם. (קנב) ע"י ריב"ם. (קנג) ע"י ריב"ם. (קנד) ע"י ריב"ם. (קנה) ע"י ריב"ם. (קנו) ע"י ריב"ם. (קנז) ע"י ריב"ם. (קנח) ע"י ריב"ם. (קנט) ע"י ריב"ם. (קס) ע"י ריב"ם. (קסא) ע"י ריב"ם. (קסב) ע"י ריב"ם. (קסג) ע"י ריב"ם. (קסד) ע"י ריב"ם. (קסה) ע"י ריב"ם. (קסו) ע"י ריב"ם. (קסז) ע"י ריב"ם. (קסח) ע"י ריב"ם. (קסט) ע"י ריב"ם. (קע) ע"י ריב"ם. (קעא) ע"י ריב"ם. (קעב) ע"י ריב"ם. (קעג) ע"י ריב"ם. (קעד) ע"י ריב"ם. (קעה) ע"י ריב"ם. (קעו) ע"י ריב"ם. (קעז) ע"י ריב"ם. (קעח) ע"י ריב"ם. (קעט) ע"י ריב"ם. (קפ) ע"י ריב"ם. (קפא) ע"י ריב"ם. (קפב) ע"י ריב"ם. (קפג) ע"י ריב"ם. (קפד) ע"י ריב"ם. (קפה) ע"י ריב"ם. (קפו) ע"י ריב"ם. (קפז) ע"י ריב"ם. (קפח) ע"י ריב"ם. (קפט) ע"י ריב"ם. (קצ) ע"י ריב"ם. (קצא) ע"י ריב"ם. (קצב) ע"י ריב"ם. (קצג) ע"י ריב"ם. (קצד) ע"י ריב"ם. (קצה) ע"י ריב"ם. (קצו) ע"י ריב"ם. (קצז) ע"י ריב"ם. (קצח) ע"י ריב"ם. (קצט) ע"י ריב"ם. (קצ) ע"י ריב"ם. (קצא) ע"י ריב"ם. (קצב) ע"י ריב"ם. (קצג) ע"י ריב"ם. (קצד) ע"י ריב"ם. (קצה) ע"י ריב"ם. (קצו) ע"י ריב"ם. (קצז) ע"י ריב"ם. (קצח) ע"י ריב"ם. (קצט) ע"י ריב"ם. (ר) ע"י ריב"ם. (רא) ע"י ריב"ם. (רב) ע"י ריב"ם. (רג) ע"י ריב"ם. (רד) ע"י ריב"ם. (רה) ע"י ריב"ם. (רו) ע"י ריב"ם. (רז) ע"י ריב"ם. (רח) ע"י ריב"ם. (רט) ע"י ריב"ם. (רי) ע"י ריב"ם. (ריא) ע"י ריב"ם. (ריב) ע"י ריב"ם. (ריג) ע"י ריב"ם. (ריד) ע"י ריב"ם. (רטו) ע"י ריב"ם. (רטז) ע"י ריב"ם. (ריז) ע"י ריב"ם. (ריח) ע"י ריב"ם. (ריט) ע"י ריב"ם. (רכ) ע"י ריב"ם. (רכא) ע"י ריב"ם. (רכב) ע"י ריב"ם. (רכג) ע"י ריב"ם. (רכד) ע"י ריב"ם. (רכה) ע"י ריב"ם. (רכו) ע"י ריב"ם. (רכז) ע"י ריב"ם. (רכח) ע"י ריב"ם. (רכט) ע"י ריב"ם. (רל) ע"י ריב"ם. (רלא) ע"י ריב"ם. (רלב) ע"י ריב"ם. (רלג) ע"י ריב"ם. (רלד) ע"י ריב"ם. (רלה) ע"י ריב"ם. (רלו) ע"י ריב"ם. (רלז) ע"י ריב"ם. (רלח) ע"י ריב"ם. (רלט) ע"י ריב"ם. (רמ) ע"י ריב"ם. (רמא) ע"י ריב"ם. (רמב) ע"י ריב"ם. (רמג) ע"י ריב"ם. (רמד) ע"י ריב"ם. (רמה) ע"י ריב"ם. (רמו) ע"י ריב"ם. (רמז) ע"י ריב"ם. (רמח) ע"י ריב"ם. (רמט) ע"י ריב"ם. (רנ) ע"י ריב"ם. (רנא) ע"י ריב"ם. (רנב) ע"י ריב"ם. (רנג) ע"י ריב"ם. (רנד) ע"י ריב"ם. (רנה) ע"י ריב"ם. (רנו) ע"י ריב"ם. (רנז) ע"י ריב"ם. (רנח) ע"י ריב"ם. (רנט) ע"י ריב"ם. (רס) ע"י ריב"ם. (רסא) ע"י ריב"ם. (רסב) ע"י ריב"ם. (רסג) ע"י ריב"ם. (רסד) ע"י ריב"ם. (רסה) ע"י ריב"ם. (רסו) ע"י ריב"ם. (רסז) ע"י ריב"ם. (רסח) ע"י ריב"ם. (רסט) ע"י ריב"ם. (רע) ע"י ריב"ם. (רעא) ע"י ריב"ם. (רעב) ע"י ריב"ם. (רעג) ע"י ריב"ם. (רעד) ע"י ריב"ם. (רעה) ע"י ריב"ם. (רעו) ע"י ריב"ם. (רעז) ע"י ריב"ם. (רעח) ע"י ריב"ם. (רעט) ע"י ריב"ם. (רפ) ע"י ריב"ם. (רפא) ע"י ריב"ם. (רפב) ע"י ריב"ם. (רפג) ע"י ריב"ם. (רפד) ע"י ריב"ם. (רפה) ע"י ריב"ם. (רפו) ע"י ריב"ם. (רפז) ע"י ריב"ם. (רפח) ע"י ריב"ם. (רפט) ע"י ריב"ם. (רצ) ע"י ריב"ם. (רצא) ע"י ריב"ם. (רצב) ע"י ריב"ם. (רצג) ע"י ריב"ם. (רצד) ע"י ריב"ם. (רצה) ע"י ריב"ם. (רצו) ע"י ריב"ם. (רצז) ע"י ריב"ם. (רצח) ע"י ריב"ם. (רצט) ע"י ריב"ם. (ר) ע"י ריב"ם. (רא) ע"י ריב"ם. (רב) ע"י ריב"ם. (רג) ע"י ריב"ם. (רד) ע"י ריב"ם. (רה) ע"י ריב"ם. (רו) ע"י ריב"ם. (רז) ע"י ריב"ם. (רח) ע"י ריב"ם. (רט) ע"י ריב"ם. (רי) ע"י ריב"ם. (ריא) ע"י ריב"ם. (ריב) ע"י ריב"ם. (ריג) ע"י ריב"ם. (ריד) ע"י ריב"ם. (רטו) ע"י ריב"ם. (רטז) ע"י ריב"ם. (ריז) ע"י ריב"ם. (ריח) ע"י ריב"ם. (ריט) ע"י ריב"ם. (רכ) ע"י ריב"ם. (רכא) ע"י ריב"ם. (רכב) ע"י ריב"ם. (רכג) ע"י ריב"ם. (רכד) ע"י ריב"ם. (רכה) ע"י ריב"ם. (רכו) ע"י ריב"ם. (רכז) ע"י ריב"ם. (רכח) ע"י ריב"ם. (רכט) ע"י ריב"ם. (רל) ע"י ריב"ם. (רלא) ע"י ריב"ם. (רלב) ע"י ריב"ם. (רלג) ע"י ריב"ם. (רלד) ע"י ריב"ם. (רלה) ע"י ריב"ם. (רלו) ע"י ריב"ם. (רלז) ע"י ריב"ם. (רלח) ע"י ריב"ם. (רלט) ע"י ריב"ם. (רמ) ע"י ריב"ם. (רמא) ע"י ריב"ם. (רמב) ע"י ריב"ם. (רמג) ע"י ריב"ם. (רמד) ע"י ריב"ם. (רמה) ע"י ריב"ם. (רמו) ע"י ריב"ם. (רמז) ע"י ריב"ם. (רמח) ע"י ריב"ם. (רמט) ע"י ריב"ם. (רנ) ע"י ריב"ם. (רנא) ע"י ריב"ם. (רנב) ע"י ריב"ם. (רנג) ע"י ריב"ם. (רנד) ע"י ריב"ם. (רנה) ע"י ריב"ם. (רנו) ע"י ריב"ם. (רנז) ע"י ריב"ם. (רנח) ע"י ריב"ם. (רנט) ע"י ריב"ם. (רס) ע"י ריב"ם. (רסא) ע"י ריב"ם. (רסב) ע"י ריב"ם. (רסג) ע"י ריב"ם. (רסד) ע"י ריב"ם. (רסה) ע"י ריב"ם. (רסו) ע"י ריב"ם. (רסז) ע"י ריב"ם. (רסח) ע"י ריב"ם. (רסט) ע"י ריב"ם. (רע) ע"י ריב"ם. (רעא) ע"י ריב"ם. (רעב) ע"י ריב"ם. (רעג) ע"י ריב"ם. (רעד) ע"י ריב"ם. (רעה) ע"י ריב"ם. (רעו) ע"י ריב"ם. (רעז) ע"י ריב"ם. (רעח) ע"י ריב"ם. (רעט) ע"י ריב"ם. (רפ) ע"י ריב"ם. (רפא) ע"י ריב"ם. (רפב) ע"י ריב"ם. (רפג) ע"י ריב"ם. (רפד) ע"י ריב"ם. (רפה) ע"י ריב"ם. (רפו) ע"י ריב"ם. (רפז) ע"י ריב"ם. (רפח) ע"י ריב"ם. (רפט) ע"י ריב"ם. (רצ) ע"י ריב"ם. (רצא) ע"י ריב"ם. (רצב) ע"י ריב"ם. (רצג) ע"י ריב"ם. (רצד) ע"י ריב"ם. (רצה) ע"י ריב"ם. (רצו) ע"י ריב"ם. (רצז) ע"י ריב"ם. (רצח) ע"י ריב"ם. (רצט) ע"י ריב"ם.

מרחי כבורים

אור הגנוז

מסכת דמאי (א)

פרק א

א (א) הקלין שבדמאי השיתין והרסון העיוורין (ב) אוכלין בכל מקום פטורין ואם היו משתמרין חייבין (ג) אם כחם על שדהו פטורה (ד) יוסי אומר שיתין (ה) [שבציפורן] חייבות ספני שהן משתמרות ר' יוסי בר יהודה אומר העובלות עם התמורות חייבות והב"א (ו) בראשונה היה שיירא שיהלו שאור פטורות כשיטילו שאור חייבות: ב (ז) בראשונה היה תמיע שבירושה פטור מפני שחוקת עם התבר עכשיו שחוקתו מן החין חייב: ג (ח) (ט) (י) [הברכות] והמיטות בנוה חייבות בבקעה פטורות אלו ואלו (יא) [הברכית] עד שיא ישיבו (יב) שומא הסיפון משיקפלו המוקצעות רבי אליעזר אבר מטמא ר' אליעזר (יג) [הכברות] יעולם חייבות ספני שהן משתמרות. ד (יד) (טו) בזיב עצמה פטורה בן הדמאי הוקת ארץ ישראל חייב עד שיודע שהוא פטור חוקת חל"ל פטור עד שיודע [יה] שהוא חייב חוקת בעלי בתים ישראל שבסוריא אין מפרישין עליהן דמאי (יו) ואם בידוע שרוב הפירות נתנו הרי אלו חייבין: ה אמר שלי הן חייב לעשר משלהן ואם אמר לאחרים תנו נותנין לו שכר על כך שנא' (דברים טו) כי בגלל הדבר הזה יברכך ה' אלהיך ונו' (יח) לא אמר לאחרים תנו (יט) אבל מניח לו בדברים טובים מנין שנותנים לו שכר על כך שנאמר כי בגלל הדבר הזה וגו': ו (כ) [מעשה בחנוכו המלך שעמד וכובנו את כל ארצותיו בשני בצורת [א] אמרו לו אחוי אבותיך נגוו ארצות וחזשבון אר' [שי] אחוה ואחה עמדה ועזבוה את כל ארצותיך שלך ושל אבותיך אמר להם אבותי נגוו ארצות למפה ואני נגוחי למעלה שנא' (תהלים פה) אמת מארץ[צמח ונו' אבותי נגוו (ארצות) במקום שהיד שולטת בו ואני נגוחי ארצות במקום שאין היד שולטת בו שנאמר (שם שם) צדק ומשפט מכון כסאך ונו' אבותי נגוו ארצות שאין עושין פירות ואני נגוחי ארצות שעושין פירות שנאמר (יחזקאל לו) אמרו צדיק כי טוב (כא) [ונו'] אבותי נגוו ארצות של סמן ואני נגוחי ארצות של נפשות שנא' (יחזקאל לו) פרי צדיק עץ חיים ולוקח נפשות חכם אבותי נגוו ארצות לאהרים ואני נגוחי לעצמי שנא' (דברים כב) ולך היה צדקה לפני ה' אלהיך אבותי נגוו ארצות בעה"ז ואני נגוחי לעוה"ב שנא' (יחזקאל יח) החלך לעניך צדקך (כב) צדקה נקראת חסדים שקולין כנגד כל מצות שבתורה אילו שהצדקה בזדים ומתת בחיים ובשבתים צדקה בעניים ובמילות חסדים בעניים ובעשרים צדקה במצות ובמילות חסדים בשבוע ובגופו: יט (כג) א"ר יהושע בן קרחה מנין שכל המעלים [את] עיניו מן הצדקה כאילו עובד ע"ז שנאמר (דברים טו) והשמר לך פן יהיה דבר עם לבבך בליעל ואמר ריחל"ר הוא אומר (שם יט) יצאו אנשים בני בליעל מקרבך מה בליעל האמור להלן ע"ז אף בליעל האמור כאן ע"ז: כ א"ר אליעזר בר יוסי מנין שהקדוקה וגמילות חסדים שלום גדול ופרקליט גדול בין ישראל לאביהם שבשמים שנאמר (ירמיה לו) כה אמר ה' אל תבא בית מרזח ונו' חמר זו גמילות חסדים והחמים זו צדקה מלמד שהצדקה וגמילות חסדים שלום ופרקליט גדול בין ישראל לאביהם שבשמים: סליק מסכת פאה

פרק א

א (א) הקלין שבדמאי השיתין והרסון העיוורין (א) אוכלין בכל מקום פטורין ואם היו משתמרין חייבין (ב) אם כחם על שדהו פטורה (ג) יוסי אומר שיתין (ד) [שבציפורן] חייבות ספני שהן משתמרות ר' יוסי בר יהודה אומר העובלות עם התמורות חייבות והב"א (ה) בראשונה היה שיירא שיהלו שאור פטורות כשיטילו שאור חייבות: ב (ו) בראשונה היה תמיע שבירושה פטור מפני שחוקת עם התבר עכשיו שחוקתו מן החין חייב: ג (ז) (ח) (ט) [הברכות] והמיטות בנוה חייבות בבקעה פטורות אלו ואלו (י) [הברכית] עד שיא ישיבו (יא) שומא הסיפון משיקפלו המוקצעות רבי אליעזר אבר מטמא ר' אליעזר (יב) [הכברות] יעולם חייבות ספני שהן משתמרות. ד (יג) (יד) בזיב עצמה פטורה בן הדמאי הוקת ארץ ישראל חייב עד שיודע שהוא פטור חוקת חל"ל פטור עד שיודע [טו] שהוא חייב חוקת בעלי בתים ישראל שבסוריא אין מפרישין עליהן דמאי (טז) ואם בידוע שרוב הפירות נתנו הרי אלו חייבין: ה אמר שלי הן חייב לעשר משלהן ואם אמר לאחרים תנו נותנין לו שכר על כך שנא' (דברים טו) כי בגלל הדבר הזה יברכך ה' אלהיך בכל תבואתך ובכל מעשה ידיך והיית אך שמח (יז) לא אמר לאחרים תנו (יח) אבל מניח לו בדברים טובים מנין שנותנים לו שכר על כך שנאמר כי בגלל הדבר הזה וגו': ו (יט) [מעשה בחנוכו המלך שעמד וכובנו את כל ארצותיו בשני בצורת [כ] אמרו לו אחוי אבותיך נגוו ארצות וחזשבון אר' [כא] אחוה ואחה עמדה ועזבוה את כל ארצותיך שלך ושל אבותיך אמר להם אבותי נגוו ארצות למפה ואני נגוחי למעלה שנא' (תהלים פה) אמת מארץ[צמח ונו' אבותי נגוו (ארצות) במקום שהיד שולטת בו ואני נגוחי ארצות במקום שאין היד שולטת בו שנאמר (שם שם) צדק ומשפט מכון כסאך ונו' אבותי נגוו ארצות שאין עושין פירות ואני נגוחי ארצות שעושין פירות שנאמר (יחזקאל לו) אמרו צדיק כי טוב (כב) [ונו'] אבותי נגוו ארצות של סמן ואני נגוחי ארצות של נפשות שנא' (יחזקאל לו) פרי צדיק עץ חיים ולוקח נפשות חכם אבותי נגוו ארצות לאהרים ואני נגוחי לעצמי שנא' (דברים כב) ולך היה צדקה לפני ה' אלהיך אבותי נגוו ארצות בעה"ז ואני נגוחי לעוה"ב שנא' (יחזקאל יח) החלך לעניך צדקך (כג) צדקה נקראת חסדים שקולין כנגד כל מצות שבתורה אילו שהצדקה בזדים ומתת בחיים ובשבתים צדקה בעניים ובמילות חסדים בעניים ובעשרים צדקה במצות ובמילות חסדים בשבוע ובגופו: יט (כד) א"ר יהושע בן קרחה מנין שכל המעלים [את] עיניו מן הצדקה כאילו עובד ע"ז שנאמר (דברים טו) והשמר לך פן יהיה דבר עם לבבך בליעל ואמר ריחל"ר הוא אומר (שם יט) יצאו אנשים בני בליעל מקרבך מה בליעל האמור להלן ע"ז אף בליעל האמור כאן ע"ז: כ א"ר אליעזר בר יוסי מנין שהקדוקה וגמילות חסדים שלום גדול ופרקליט גדול בין ישראל לאביהם שבשמים שנאמר (ירמיה לו) כה אמר ה' אל תבא בית מרזח ונו' חמר זו גמילות חסדים והחמים זו צדקה מלמד שהצדקה וגמילות חסדים שלום ופרקליט גדול בין ישראל לאביהם שבשמים: סליק מסכת פאה

מסכת דמאי (א)

פרק א

א (א) הקלין שבדמאי השיתין והרסון העיוורין (ב) אוכלין בכל מקום פטורין ואם היו משתמרין חייבין (ג) אם כחם על שדהו פטורה (ד) יוסי אומר שיתין (ה) [שבציפורן] חייבות ספני שהן משתמרות ר' יוסי בר יהודה אומר העובלות עם התמורות חייבות והב"א (ו) בראשונה היה שיירא שיהלו שאור פטורות כשיטילו שאור חייבות: ב (ז) בראשונה היה תמיע שבירושה פטור מפני שחוקת עם התבר עכשיו שחוקתו מן החין חייב: ג (ח) (ט) (י) [הברכות] והמיטות בנוה חייבות בבקעה פטורות אלו ואלו (יא) [הברכית] עד שיא ישיבו (יב) שומא הסיפון משיקפלו המוקצעות רבי אליעזר אבר מטמא ר' אליעזר (יג) [הכברות] יעולם חייבות ספני שהן משתמרות. ד (יד) (טו) בזיב עצמה פטורה בן הדמאי הוקת ארץ ישראל חייב עד שיודע שהוא פטור חוקת חל"ל פטור עד שיודע [טז] שהוא חייב חוקת בעלי בתים ישראל שבסוריא אין מפרישין עליהן דמאי (יו) ואם בידוע שרוב הפירות נתנו הרי אלו חייבין: ה אמר שלי הן חייב לעשר משלהן ואם אמר לאחרים תנו נותנין לו שכר על כך שנא' (דברים טו) כי בגלל הדבר הזה יברכך ה' אלהיך בכל תבואתך ובכל מעשה ידיך והיית אך שמח (יח) לא אמר לאחרים תנו (יט) אבל מניח לו בדברים טובים מנין שנותנים לו שכר על כך שנאמר כי בגלל הדבר הזה וגו': ו (כ) [מעשה בחנוכו המלך שעמד וכובנו את כל ארצותיו בשני בצורת [כא] אמרו לו אחוי אבותיך נגוו ארצות וחזשבון אר' [כב] אחוה ואחה עמדה ועזבוה את כל ארצותיך שלך ושל אבותיך אמר להם אבותי נגוו ארצות למפה ואני נגוחי למעלה שנא' (תהלים פה) אמת מארץ[צמח ונו' אבותי נגוו (ארצות) במקום שהיד שולטת בו ואני נגוחי ארצות במקום שאין היד שולטת בו שנאמר (שם שם) צדק ומשפט מכון כסאך ונו' אבותי נגוו ארצות שאין עושין פירות ואני נגוחי ארצות שעושין פירות שנאמר (יחזקאל לו) אמרו צדיק כי טוב (כג) [ונו'] אבותי נגוו ארצות של סמן ואני נגוחי ארצות של נפשות שנא' (יחזקאל לו) פרי צדיק עץ חיים ולוקח נפשות חכם אבותי נגוו ארצות לאהרים ואני נגוחי לעצמי שנא' (דברים כב) ולך היה צדקה לפני ה' אלהיך אבותי נגוו ארצות בעה"ז ואני נגוחי לעוה"ב שנא' (יחזקאל יח) החלך לעניך צדקך (כד) צדקה נקראת חסדים שקולין כנגד כל מצות שבתורה אילו שהצדקה בזדים ומתת בחיים ובשבתים צדקה בעניים ובמילות חסדים בעניים ובעשרים צדקה במצות ובמילות חסדים בשבוע ובגופו: יט (כה) א"ר יהושע בן קרחה מנין שכל המעלים [את] עיניו מן הצדקה כאילו עובד ע"ז שנאמר (דברים טו) והשמר לך פן יהיה דבר עם לבבך בליעל ואמר ריחל"ר הוא אומר (שם יט) יצאו אנשים בני בליעל מקרבך מה בליעל האמור להלן ע"ז אף בליעל האמור כאן ע"ז: כ א"ר אליעזר בר יוסי מנין שהקדוקה וגמילות חסדים שלום גדול ופרקליט גדול בין ישראל לאביהם שבשמים שנאמר (ירמיה לו) כה אמר ה' אל תבא בית מרזח ונו' חמר זו גמילות חסדים והחמים זו צדקה מלמד שהצדקה וגמילות חסדים שלום ופרקליט גדול בין ישראל לאביהם שבשמים: סליק מסכת פאה

וחבמים אומרים המחארח אצל עם הארץ נאמן אמר לחם ר' מאיר על עצמו אינו נאמן יהא נאמן על [ג] (ה) [אילו] (י) מיטיהן של בעלי בתים לא נמנעו מלהיות אוכלין וה אצל וה ואעפ"כ פירות־תיהן שבתוך בתיהן מתוקנין: ד עם הארץ שקבל עליו כל דברי חבירות ונחשד על דבר אחד (י) נחשד על כולן דר"מ וחכמים אומרים אין חשוד אלא על אותו דבר בלבד: ה (י) נר שקבל בן לוי שבכל עליו כל עבודת לויה חוץ מדבר אחד אין מקבלין אותו שנאמר (ויקרא ז) המקריב את דם השלמים וגו' (י) אין לי אלא זריקת דם והקטר הלבים מנין ליציקות ובלילות (י) תעשות והגשות הקטרות והקטרות הפליטות והקבלות והאחשבת שמנה ועריפת עגלה והדחת מצורע ונושאיו כפים מנפנפים ומבהיתין ל"ל (כב) בני אהרן כל עבודה שהוא בבני אהרן [אמר ר"ש] יכול אין דותין אותן אלא מסתעות מקרש בלבד תלמוד לומר (זכריה יד) ראשית דגנך [תירושך ויצהרך] וגו' נאמן מפני מה (כב) כי בו בחר ה' כל המקבל עליו שיהות יהי לו בחבות כל שאין מקבל עליו שיהות אין לו בחבות (י) ובמן שהכהנים עושין ריצוי של מקום מה נאמר בהם (ויקרא ו) חלקם נתתי אותה מאשי משלהן הן עושין ואין נמלין כשלי ובמן שאין עושין רצונו של מקום מה נאמר בהם (ישעיה ח) מי בם בכם ויסגר דלתים וגו': ח (י) [וכולן] שחזרו בהן אין מקבלין אותן עלומית דברי ר"מ ר' יהודה אומר חזרו בפיהסיא מקבלין אותן בסתמאות אין מקבלין אותן ר"ש ור' יהושע בן קרחה אומרים (ב) בין כך ובין כך מקבלין אותן שנאמר (ירמיה ג) שובו בנים חובבים וגו': ט (י) הבא לקבל עליו את נותב מתיהה בציגעא מקבלין אותו ואחר כך מלמדין (י) ואם לאו מלמדין אותו ואחר כך מקבלין אותו (י) ומלמדין אותו (י) [ו]הליכות ומקבלין לבנפים ואחר כך מקבלין לחברות [אם] אמר אני מקבל עלי אלא לבנפים בלבד מקבלין אותו קבל עליו לחברות ולא קבל עליו לבנפים אף על החברות אינו נאמן (י) עד כתי מקבלין כ"ש אוירים למשקין שלשים ליום לכסות שנים עשר חדש וכהא (י) זה וזה לשלשים יום: י (י)הבא לקבל עליו אפילו תלמיד חכם צריך לקבל עליו את הכהות ולא קבל עליו צריך לקבל עליו שבכר קבל עליו משעה שישב אבא שאל אומר אף ת"ח אין צריך לקבל עליו ולא עוד אלא אף אוירים מקבלין בפניו (ב) [ו] חבורה (י) אין בניו ועבדיו צריכין לקבל בפני החבורה אלא מקבלין בפניו חבורה ר"ש בן נפלאיה אומר אינו דומה חבר שקלקל לבן חבר שקלקל: יא (י) בן חבר שהיה הולך אצל אבי אמו עם הארץ אין אביו דרשיו שמא כאביו: יב (י)בתחרות אם יודע שמאכילו בתחרות הרי זה אכור (ב) ובניו ממאים מדרס: יג (י)בת

עטרות כ"י

(ו) שאכור ב) ר"מ נתן

אור הגנוז

[ב] עלי אכר לחם מיפוחם של אכי [ב] מרון [ב] אותי: [ו] ר"מ לאוחם מקבלין אותו ומלמדין אותו ומלמדין אותו ומקבלין לבנפים ואחר"כ מקבלין לחברות. [ו] המקבל בפני חבורה [ח] צריכין לקבל

עליהן בת של פני הארץ שהיי לפני אחד מהן או עבדו של עה"א וכו': **פרק ג** [ו] תינוק מדור חסר

חסרי דוד

סלון כסר זה כן: [ב] [ומלין] ותמיע הצלת (ויק כיון כתוך כלי שלום מקבל מומאה ומזיזין ומזיזין שלום יגע בכסר ומיל: [ג] [ומלין] ומלמדין אין מוכרין בחיי לבן ולבד אין נאמנין [ב

מעשר ונותנין לו ואין נותן לו אלא משלו : ז בן חבר שהיה חולק אצל אבי אמו עם הארץ אין אבוי חושש שמא באבותיו דברים שאין מתוקנין הן ביתו פירות אינו חושש שמא אינן מתוקנין הן אם אמר לו האבילוני מעשר ואבילוני : ח (י) לא ישתמש חבר בשתאנו של עם הארץ ובמעדרו של עה"א אא"כ היה מתוקן לו : (ב) תשלחן אין לעם הארץ וכן לחבר צריך רבן שמעון בן גמליאל אומר לעם הארץ צריך לעשר ובמעודתו של עה"א הרי זה חזקה למעשרות : (ג) חבר שהיה בשתאנו ישב בשתאנו של עם הארץ ובמעדרו של עה"א אפילו רואין עשר ואוכל פירי ושותה מיד אין לו חזקה למעשרות שמא עישר בלבו היה בו מיסב אצל מעשר עליו אבל אין מעשר עליו בן בסקסם אבר מעשר עליו : ט (י) כן חבר שהיה מיסב בשתיאתו של עה"ה בפעודתו ע"מ שאין רואין אותו עשר ואוכל פירי ושותה (ג) אין לו חזקה למעשרות שמא עישר בלבו אע"פ שאמרו כל אלו תקלה לאחרים הן (ד)אם היה שותף עמו בחנות הרי זה חזקה למעשרות : יא (י) עם הארץ שהיה משתתף בחנות חבירו אע"פ שחבר (ב)יוצא ונכנס הרי זה מותר ואינו חושש שמא החליף : יב (י)היה הוא נאמן (ב)ואשתו אין נאמנת ליקחן מטבו ואין מראורתן אצלו ואע"פ שאמרו הרי הוא בשוויו עם הנשיא בכפיפה (ג) אשתו נאמנת והוא אינו נאמן מראורתן אצלו ואין ליקחן היסבו הוא (ד) ואשתו ואחד מבניו נאמן (ב) ואחד משפחתו נאמנת ליקחן ואינן על פיהן יעשעין לו ואוכל בשביעית ובתרומות אינן ראשון לעשות כן : יג הנתמעטין לא היביו אותן חכמים להפריש אלא כדי תיתפת מעשר והלה ושמרו בן הטבוי (ב) בר"א (ג)מטבר בחנות על פתח תנותו אבל המוכר בשלמר אי בחנות המסובה (ד) (לרעותו) ה) חייב בשני : יד (י)את שדהו למוד בגפה ומדהו (ב) [בין בגפה ובין בוקה דקה ספילה לגפה את שדהו למוד בוקה ומדהו בין בוקה בין בגפה ספילה בגפה לוקה: בו אלו דברים הנפטרין בגפה מיני תבואה וקפלוית [דרטו בוקה ומדהו בגפה משעשוע ומכחן (י) מאיר וחכ"א (ב) דברים שורכן למוד בוקה ומדהו בגפה משעשוע ומכחן (ב) [דסים אם מדהן בוקה הרי זה חייב רבי נחמיה אומר הנמכר בוקה הרי זה בוקה בגפה הרי הוא בגפה] ר' ישמעאל (ו) בר' יוחנן בן ברוקה אומר הנמכר בוקה הרי זה חייב אפילו ילמד לא מכר לו אלא מאה וחיבב צריך לעשר את הרובע [ר"ש ב"נ אומר משום רבי יוסי קלייעה של שום וקלי תאנים ומלי עגבים וקופה של ירק] לימין בבדה נסה מלימין ולמסה בבדה זקה ובלה חין

אור הגנוז

(ב) אלא [ב] ואורד שבעריו נאמן [ד] אף הבריס [ב] המאי : [ו] ניעשות : פרק ד [ה] ולחיצות (ב) בפנא בב' :

חסרי זוד

ספיל ולכנוס כי קרם ומה ולחיצה לפיהם בין חבר שהיה מוכר לחנוני ולא משלו אלא מעשר ואוכל ואינו חושש שמא באבותיו דברים שאין מתוקנין הן ביתו פירות אינו חושש שמא אינן מתוקנין הן אם אמר לו האבילוני מעשר ואבילוני : ח (י) לא ישתמש חבר בשתאנו של עם הארץ ובמעדרו של עה"א אא"כ היה מתוקן לו : (ב) תשלחן אין לעם הארץ וכן לחבר צריך רבן שמעון בן גמליאל אומר לעם הארץ צריך לעשר ובמעודתו של עה"א הרי זה חזקה למעשרות : ט (י)חבר שהיה בשתאנו ישב בשתאנו של עם הארץ ובמעדרו של עה"א אפילו רואין עשר ואוכל פירי ושותה מיד אין לו חזקה למעשרות שמא עישר בלבו היה בו מיסב אצל מעשר עליו אבל אין מעשר עליו בן בסקסם אבר מעשר עליו : י (י) כן חבר שהיה מיסב בשתיאתו של עה"ה בפעודתו ע"מ שאין רואין אותו עשר ואוכל פירי ושותה (ג) אין לו חזקה למעשרות שמא עישר בלבו אע"פ שאמרו כל אלו תקלה לאחרים הן (ד)אם היה שותף עמו בחנות הרי זה חזקה למעשרות : יא (י) עם הארץ שהיה משתתף בחנות חבירו אע"פ שחבר (ב)יוצא ונכנס הרי זה מותר ואינו חושש שמא החליף : יב (י)היה הוא נאמן (ב)ואשתו אין נאמנת ליקחן מטבו ואין מראורתן אצלו ואע"פ שאמרו הרי הוא בשוויו עם הנשיא בכפיפה (ג) אשתו נאמנת והוא אינו נאמן מראורתן אצלו ואין ליקחן היסבו הוא (ד) ואשתו ואחד מבניו נאמן (ב) ואחד משפחתו נאמנת ליקחן ואינן על פיהן יעשעין לו ואוכל בשביעית ובתרומות אינן ראשון לעשות כן : יג הנתמעטין לא היביו אותן חכמים להפריש אלא כדי תיתפת מעשר והלה ושמרו בן הטבוי (ב) בר"א (ג)מטבר בחנות על פתח תנותו אבל המוכר בשלמר אי בחנות המסובה (ד) (לרעותו) ה) חייב בשני : יד (י)את שדהו למוד בגפה ומדהו (ב) [בין בגפה ובין בוקה דקה ספילה לגפה את שדהו למוד בוקה ומדהו בין בוקה בין בגפה ספילה בגפה לוקה: בו אלו דברים הנפטרין בגפה מיני תבואה וקפלוית [דרטו בוקה ומדהו בגפה משעשוע ומכחן (י) מאיר וחכ"א (ב) דברים שורכן למוד בוקה ומדהו בגפה משעשוע ומכחן (ב) [דסים אם מדהן בוקה הרי זה חייב רבי נחמיה אומר הנמכר בוקה הרי זה בוקה בגפה הרי הוא בגפה] ר' ישמעאל (ו) בר' יוחנן בן ברוקה אומר הנמכר בוקה הרי זה חייב אפילו ילמד לא מכר לו אלא מאה וחיבב צריך לעשר את הרובע [ר"ש ב"נ אומר משום רבי יוסי קלייעה של שום וקלי תאנים ומלי עגבים וקופה של ירק] לימין בבדה נסה מלימין ולמסה בבדה זקה ובלה חין

מצפה שמואל

(ו) יזמלגי סב (י"ח) מיי' פיא מהלכות מאכר סלכה ו : (י) סב (י"ח) מיי' סב כלים : (ב) עי' מלין ג ובמ' מאכר פיג : (י) יזמלגי סב (י"ח) מיי' סב פיג מהלכות מאכר סלכה ו : (ב) עי' יזמלגי סב ופ

לא יצניע] עד שיעשר: ה (י)דאי (יי)שתקו דמאי ודמאי שתקנו ודאי לא עשה ולא כלום [דברי רבי ג) יעקב ר' יוסי אומר ודאי שתקנו דמאי לא עשה כלום] דמאי שתקנו ודאי מעשרותיו מעשרות ותרומתו אין תרומה שאין תרומה אחר תרומה: ו (י"י) כל העיר (יי"י)מוכרין ודאי ואחד מ) דמאי לקח ואינו (ז) [נותן] מאיזה מהן לקח הרי זה אסור מפריש (ח) [תרומה ב) ומעשר] נותנן לכהן והשאר שלו [ב] המבל להסתירכון שנתערבו ואבד אחד מהן נותנ בחשוור ודאי מעשיו תרומה ותרומה מעשיר (ט) [ונותנן] לכל כהן שיראה: ז כל העיר מוכרין מתוקן ואחד מוכר שאין מתוקן ולקח ואינו יודע מאיזה מהן לקח הרי אלו (י)כל העיר מוכרין בשר שחוטה ואחד מוכר בשר נבלה ולקח ואינו יודע מאיזה מהן לקח הרי אלו אסור (כ) כל העיר מוכרין יין מזוגי ואחד מוכר יין ממא ולקח ואינו יודע מאיזה מהן לקח הרי זה אסור (יי)בר"א בומן שלקח ואינו יודע מאיזה מהן לקח אבל הלוקח מן השוק הלכין אחר הרוב: ח (יא)עירות (יי)לא הלכו בהן חכמים [א] אחר הפעם ולא אחר הריח ולא אחר הסראה ולא אחר הדסים אלא אחר הרוב בלבד: ם (יב)תים (יי)[משיחסום] בבני ובבחירה דברי ר"מ והכ"א אין הבד הבחירה שוין לא בעיר ולא במדינה (יי)רבו בעיר ולא רבו בחירה ביער מותר בכחירה אסור רבו בחירה ולא רבו בעיר ולא רבו בחירה מותר בעיר אסור רבו בחר ולא רבו בבקעה בחר מותר ובבקעה אסור רבו בבקעה ולא רבו בחר בבקעה מותר ובחר אסור רבו לחנוני ולא רבו לבעל הבית לחנוני מותר לבעל הבית אסור רבו לבעל הבית ולא רבו לחנוני לבעל הבית מותר ולחנוני אסור זה הכלל כל שרבו לו מותר לא רבו לו אסור (יי)רבו ונתעלמו הזה השוק לישטו א"ר יוסי מעשה שנכנס (יח) [נותן א] של פול בסירוק ג) ובאו ושאלו את רבי עקיבא התיר להן את השוק אבר לו [רבי] נתמעטו (יט) [תור] השוק לישטו ר' שמעון אומר אפילו לא נכנס איא נירן אחד בעיר הנתעטין מותרין מפני שהן רצין אחר החדש: י (יי)בצדעין פירות הוצה לארץ על פירות הארץ (יי) כדי שירבו על פירות [הארץ] לפורסן פירות הארץ מצרפין פירות הוצה לארץ על פירות שניה כדי שירבו על פירות שלישית לפורסן מן מעשר (יח) שני מצרפין ספרות הוצה לארץ על פירות שלישית כדי שירבו על פירות רביעית לפורסן מן המעשר (יט) [עני] מצרפין פירות (יי) ערב שביעית כדי שירבו על פירות שביעית לפטרן מן הביעור מצרפין (יי) [פפרות] הוצה לארץ על פירות [ב] שביעית כדי שירבו על פירות [ב] שביעית לפטרן מן [ג] המעשרות: יא מוצאי שביעית מן [ד] להשמרות: יא אמר לו (יי) [סברו לו] יין ישן אמר לו של אשתקד הוא נאמן להחזיר את ארבע ושל חכש שנים הוא נתן בו כשעה [ה] [לקיותו] בין לתקל בין להחזיר: יב (יי)חוקת חגר בכל מקום דמאי ואחד הגרי ואחד הישראל ואחד הכותי (יי) בשה דברים אמורים בומן שמכניאין לו משיראל אבל מביאין לו מן [ב] הגרי ומן הכותי חוקרו ודאי (יי)איחד תגר כל שהביא ושנה ושלש: יג (יי)הלוקח מן התגר (יי)[ואומר] זה מתוקן וזה אי אינו מתוקן [ד] ודאי אי אינו מעשר מוציא עליו שני מעשרות

נוסחאות כ"י

ל) מארי: ב) מכבי: ג) בסירוק ד) אבר לו: ה) האמינו ו) אגרי: ז) רבן ח) שהן מסדרין בעיר

אור הגנוז

[כ] ותרומות [ג] אכאן ועד לכל כתן שיראה חבר כביי. [ד] כל זה מסכיבות יין חבר כביי עד כאן"א נומן שלקח [ה] ערב שביעית: [ו] שביעית: [ז] מן הביאור מצרפין פירות הוצה לארץ על פירות [ח] הסר [הליקח] מבעל הבית האחר אי מוציא עד שיראה זות [אינו] מעשר ודאי רשב"ג אומר אפילו מוכר לבעל הבית [ט] אי: [יא] כל זה אינו בבבי [יב] אי: [יג] חבריו [יד] בי: [טו] בשה דברים

חסרי

דוד

מצפה שמואל

מנחת

בבורים

לשבת (ב) למוצאי שבת לא יאכל עד שיעשר שואלו בשבת לשבת הבאה
לא יאכל עד שיעשר : ב (ג)היה מוכר פירות בערב שבת עם חשיכה [ד] אמר
מתוקנין הן הלוקח ממנו למוצאי שבת לא יאכל עד שיעשר : ג תרומת מעשר
(ה) דמאי שהוזה לסקומה ר"ש שזורי אומר אף בחול שואלו ואוכלו על פי
(מ"ב)יחד כן אמר רבי שמעון שזורי תרומה דפרישא תרומה ומעשרות ונעגנו המירות
הולך ושואלו ובא (ו) ואוכל על מה שהפריש שכשם (מ"ב)שאיסור שבת על עם
הארץ כך איסת דימעו על ע"ה : ד ע"ה (ז) שאמר זה מבלו וזה תרומה זה
ודאי וזה ספיקה אע"פ שאמרו (ח)החשוד על דבר לא דבו ולא מעידו לא נחשוד
ישראל על כך : ה (ט) נכרי שהיה צוחה ואומר בואו וקחו לכם פירות
(י) עקר הן פירות עריה הן פירות רבעי הן אין נאמן אמני שהוא במשמר סקרו
אבל (אם) אמר לו (יא)מאיש פלוני כותי לוקחים ממנו פלוני נברי לוקחים
משלי הבאתים נאמן להחסיר דברי רבי רבן שמעון בן גמליאל אומר אין נאמן
שדברי הנכרי לא מעלין ולא מורידין : ו (יב) האומר לפי שאין נאמן על
המעשרות קיץ לי מפני שהוא מעשר ומפני שהוא אין נאמן מאיש פלוני :
דרי זה נאמן ר' יוסי אומר אין נאמן שמא מצא אחר קרוב הימנו (יג) מודה
ר' יוסי באומר צא אבול את הכרכר ראי נותן דמיה דמיה צא שתה רביעית (יד) ואני
נותן את דמיה שהוא נאמן : ז (טו) הגבנה לעיר והיתה תרומה בתוך ידו ואין
מכיר מי נתן מי שעמד על העגול והיתה תרומה בתוך ידו ואין מכיר
שם אדם הרי זה (יז) נשאל לחבירים ולעמי האיץ דברי (יח) רשב"ג (יט) רבי אומר
אין נשאלים על התרומה אלא לחברים בלבד : ח היה עומד בתוך סיעה
של בני אדם ואמר מי כאן נאמן מי כאן מעשר אבל לו אחד (כ) [אני (כא) נאמן
מעשר הוא הרי זה נאמן אבל לו שהוא מעשר (כב) בפניו (כג) נאמן שלא
בפניו (כד) אין נאמן בד"א בזמן שאין מכיר בהן אם אדם אבל אם היה מכיר הם
אדם לא ימול אלא מן המומחה [בד"א בזמן שלא שהה שם שלשים יום אבל
שהה שם שלשים יום לא ימול אלא מן המומחה] בד"א (כ) בתרומות ומעשרות
אבל בשביעית ובכרמים אין נאמן : ט (כה) הזורה (כו) להשריש תרומה
ותרומת מעשר והלה כאחד שאכל בית תרומה ותרומת מעשר והלה וכמה הם
אחד מעשרים האומר אחד מהאחד ספה שיש כאן [הרי זה בצד זה מעשר
ושאר מעשר כמות לו] ועוד א' מארבעים ואחד ספה שיש כאן הרי זה בצד
זה חולין והשאר תרומה לכל הל מאה חולין שיש כאן הרי זה בצד זה מעשר
ושאר מעשר כמות לו זה שעשיתי מעשר עשרי עליו השאר
חלה מעשר שני בצפונו או בדרומו ומהולל על תמעות (כז) ר"ש (כח) אומר
בתרומת מעשר ושטויר בחלה בד"א בזמן שכולן מפרישין טפל חלה מכולן

אבל מקצתן מפרישין ומקצתן אין מפרישין טפל חלה מכל אחד ואחד :
י שנעלין שזזו ישובין ואוכלין והזזיתו פרוסות וכן אורחין שהיו מסובין
ואוכלין והזזיתו פרוסות ונתנום לששש או שזזו אחרים מלקטין תחזיקן
מעשר מכל א' וא') שחק את הפת ועשאה פירורין או נזרעה ועשאה דבילה
מעשר מכל א' ואי') יתה לתוך אבר ר' (ו)יוחנן בר"א בשנת (ז) [שבתע]אבל בשאר שנים
מעשר מכל א' ואי : יא הלוקח מן חעני וכן עני שנתנו לו פרוסת את
ונזרעות מעשר מכל א' ואי בתמרים (יח) [בעסקים] מעשר מא' על הכל
בשנות אחרים מעשר מכל א' ואי בגרוגרות בשנת (יט)[שבתע] מעשר מא'
על הכל בשאר (כ) [שני שבתע] מעשר מכל אחד ואחד : יב (כא)הלוקח מן
הפלפר מעשר מכל דפום ודפום ואם היה מבאיע ויצרכן לפניו נוטל מעשר
מכל קישות וקישות ומכל אגודה ואגודה ומכל תמרה ותמרה (כב) הלוקח מן חנוני
חזר ולקח ממנו שנית אע"פ (כג) שסכיר את החבית שהוא הוא לא יעשר
מזה על זה (כד) : יג הלוקח מן הסימון ונמלך להחזיר [לא] יחזיר בד"א בשל
דמאי אבל בשל וודאי הרי זה אסור לקח היסטו באיסר יוקן באיסר נולסקן
באיסר ירמנין ונמלך להחזיר לא יחזיר עד שיהא מתקן בשל דמאי ואצ"ל
בשל ודאי : יד (כ) המבל שנתערב בזרעין הרי זה אוסר כל שהוא אם יש לו
פרנסה מסקום אחר מוציא לפי חשבון יאם לאו נוטל (כו)[את כל] הזרעין כדי
תרומת מעשר (כז) [שכמבל וכן מעשר מבל שנתערב בתוך הן ח"ו אוסר כל
שהוא (כח) ואם יש לו פרנסה מסקום אחר מוציא לפי חשבון ואם לאו נוטל
את התולן כדי תרומת מעשר שנתערב שם מבל : טו ירק של שובין שנשתלן
בשמן שאינו מתוקן הרי זה אוסר כל שהו אם יש לו פרנסה מסקום אחר מוציא
לפי חשבון ואם לאו (כ) דבר הבבל גדול ונושל דבר שאינו גבל נוטל (כ) מן
הקלה ומן (כא) [התחיטה] ומן הבוצה : טז (כ) אומר אדם לחבירו [לפועליו] צאו
ואבלו בזיבר זה ושתו בזיבר זה ואינו חושש לא משום מעשרות ולא משום
שביעית ולא משום יין נסך אבל אם אמר צאו ואבלו את הכרכר ואני נותן
דמיה צאו ושתו רביעית ואני נותן דמיה הרי זה חושש משום שביעית ומשום
מעשרות ומשום יין נסך : יז (כב)נותן צמר לצבע גברי אינו חושש שמא צבעו
בחימין של יין נסך אם בא לבית החשבון אמור : יח (כ) לא (כא) יתן אדם
תרומת ביתו לשומר ביתו ולא בבורי צאנו לרועה צאנו אם נתן לבן בתו רצה
נותן להם לאכול מובה לא יתן ישראל לבהמתו למכה כהן לשרתו ולא (כב) לרועה
כהן לרעות לו אע"פ נותן להם שכרן : יט (כג) ישראל שיאבר לכהן חילך מלע
את נותן תרומה ליתן בתי כהן בתי כהן לבן בתי כהן (כד) ר"ש בן אלעזר אומר
אני אומר (אף) (כה) בסחנות מקודש בכהנים כן כיוצא הרי עלי מאתים וזו

אור הנגוה

פרק ה (א) חמר . (ב) ואי אינו : (ג) אין נאמן : (ד) נאמן בבירי נאמן : (ה) בכתובות פקדים :

חסרי

(א) יאכל בשבת בשבת (ב) יאכל למוצאי שבת ויקח מן מעכר דמעיר ומפרש בגמ' (ג) מכרו לו בשבת ולמחר ה"ל דומיא דהיה מוכר פירות בערב שבת עם חשיכה ואסור (ד) ואוכלו בשבת בשבת (ה) יאכל כל שהוא מן הסל ויקח מדמים כיון דאינו יודע אי מן הסל אי מן המוקצה מבטל . תוכ"ת (ו) ואוכלו מעכר ואוכל (ז) ע"ה (ח) שאמר זה מבלו וזה תרומה זה ודאי וזה ספיקה כיון דאינו יודע אי מן הסל אי מן המוקצה מבטל . תוכ"ת (ט) נכרי שהיה צוחה ואומר בואו וקחו לכם פירות (י) עקר הן פירות עריה הן פירות רבעי הן אין נאמן אמני שהוא במשמר סקרו (יא) אם אבר לו מאיש פלוני כותי לוקחים ממנו פלוני נברי לוקחים משלי הבאתים נאמן להחסיר דברי רבי רבן שמעון בן גמליאל אומר אין נאמן שדברי הנכרי לא מעלין ולא מורידין : ו (יב) האומר לפי שאין נאמן על המעשרות קיץ לי מפני שהוא מעשר ומפני שהוא אין נאמן מאיש פלוני : דרי זה נאמן ר' יוסי אומר אין נאמן שמא מצא אחר קרוב הימנו (יג) מודה ר' יוסי באומר צא אבול את הכרכר ראי נותן דמיה דמיה צא שתה רביעית (יד) ואני נותן את דמיה שהוא נאמן : ז (טו) הגבנה לעיר והיתה תרומה בתוך ידו ואין מכיר מי נתן מי שעמד על העגול והיתה תרומה בתוך ידו ואין מכיר שם אדם הרי זה (יז) נשאל לחבירים ולעמי האיץ דברי (יח) רשב"ג (יט) רבי אומר אין נשאלים על התרומה אלא לחברים בלבד : ח היה עומד בתוך סיעה של בני אדם ואמר מי כאן נאמן מי כאן מעשר אבל לו אחד (כ) [אני (כא) נאמן מעשר הוא הרי זה נאמן אבל לו שהוא מעשר (כב) בפניו (כג) נאמן שלא בפניו (כד) אין נאמן בד"א בזמן שאין מכיר בהן אם אדם אבל אם היה מכיר הם אדם לא ימול אלא מן המומחה [בד"א בזמן שלא שהה שם שלשים יום אבל שהה שם שלשים יום לא ימול אלא מן המומחה] בד"א (כ) בתרומות ומעשרות אבל בשביעית ובכרמים אין נאמן : ט (כה) הזורה (כו) להשריש תרומה ותרומת מעשר והלה כאחד שאכל בית תרומה ותרומת מעשר והלה וכמה הם אחד מעשרים האומר אחד מהאחד ספה שיש כאן [הרי זה בצד זה מעשר ושאר מעשר כמות לו] ועוד א' מארבעים ואחד ספה שיש כאן הרי זה בצד זה חולין והשאר תרומה לכל הל מאה חולין שיש כאן הרי זה בצד זה מעשר ושאר מעשר כמות לו זה שעשיתי מעשר עשרי עליו השאר חלה מעשר שני בצפונו או בדרומו ומהולל על תמעות (כז) ר"ש (כח) אומר בתרומת מעשר ושטויר בחלה בד"א בזמן שכולן מפרישין טפל חלה מכולן

מנחת

(א) יאכל בשבת בשבת (ב) יאכל למוצאי שבת ויקח מן מעכר דמעיר ומפרש בגמ' (ג) מכרו לו בשבת ולמחר ה"ל דומיא דהיה מוכר פירות בערב שבת עם חשיכה ואסור (ד) ואוכלו בשבת בשבת (ה) יאכל כל שהוא מן הסל ויקח מדמים כיון דאינו יודע אי מן הסל אי מן המוקצה מבטל . תוכ"ת (ו) ואוכלו מעכר ואוכל (ז) ע"ה (ח) שאמר זה מבלו וזה תרומה זה ודאי וזה ספיקה כיון דאינו יודע אי מן הסל אי מן המוקצה מבטל . תוכ"ת (ט) נכרי שהיה צוחה ואומר בואו וקחו לכם פירות (י) עקר הן פירות עריה הן פירות רבעי הן אין נאמן אמני שהוא במשמר סקרו (יא) אם אבר לו מאיש פלוני כותי לוקחים ממנו פלוני נברי לוקחים משלי הבאתים נאמן להחסיר דברי רבי רבן שמעון בן גמליאל אומר אין נאמן שדברי הנכרי לא מעלין ולא מורידין : ו (יב) האומר לפי שאין נאמן על המעשרות קיץ לי מפני שהוא מעשר ומפני שהוא אין נאמן מאיש פלוני : דרי זה נאמן ר' יוסי אומר אין נאמן שמא מצא אחר קרוב הימנו (יג) מודה ר' יוסי באומר צא אבול את הכרכר ראי נותן דמיה דמיה צא שתה רביעית (יד) ואני נותן את דמיה שהוא נאמן : ז (טו) הגבנה לעיר והיתה תרומה בתוך ידו ואין מכיר מי נתן מי שעמד על העגול והיתה תרומה בתוך ידו ואין מכיר שם אדם הרי זה (יז) נשאל לחבירים ולעמי האיץ דברי (יח) רשב"ג (יט) רבי אומר אין נשאלים על התרומה אלא לחברים בלבד : ח היה עומד בתוך סיעה של בני אדם ואמר מי כאן נאמן מי כאן מעשר אבל לו אחד (כ) [אני (כא) נאמן מעשר הוא הרי זה נאמן אבל לו שהוא מעשר (כב) בפניו (כג) נאמן שלא בפניו (כד) אין נאמן בד"א בזמן שאין מכיר בהן אם אדם אבל אם היה מכיר הם אדם לא ימול אלא מן המומחה [בד"א בזמן שלא שהה שם שלשים יום אבל שהה שם שלשים יום לא ימול אלא מן המומחה] בד"א (כ) בתרומות ומעשרות אבל בשביעית ובכרמים אין נאמן : ט (כה) הזורה (כו) להשריש תרומה ותרומת מעשר והלה כאחד שאכל בית תרומה ותרומת מעשר והלה וכמה הם אחד מעשרים האומר אחד מהאחד ספה שיש כאן [הרי זה בצד זה מעשר ושאר מעשר כמות לו] ועוד א' מארבעים ואחד ספה שיש כאן הרי זה בצד זה חולין והשאר תרומה לכל הל מאה חולין שיש כאן הרי זה בצד זה מעשר ושאר מעשר כמות לו זה שעשיתי מעשר עשרי עליו השאר חלה מעשר שני בצפונו או בדרומו ומהולל על תמעות (כז) ר"ש (כח) אומר בתרומת מעשר ושטויר בחלה בד"א בזמן שכולן מפרישין טפל חלה מכולן

מצפה שבואל

(ב) שם (מ"ב) מיי' שם הל"ט (מ"ב) מיי' פ"ו מ"י סיע"ש ועיכ"מ ג : (ה) ירמיה קו' ירמיה"ש פ"ו ג : (ו) שם פ"ו ה"ב (ז) שם פ"ו ה"ג (ח) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"ד (ט) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"ה (י) שם פ"ו ה"ה (יא) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"ו (יב) שם פ"ו ה"ו (יג) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"ז (יד) שם פ"ו ה"ח (טו) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"ט (טז) שם פ"ו ה"ט (יז) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"י (יח) שם פ"ו ה"י (יט) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"יא (כ) שם פ"ו ה"יב (כא) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"יג (כב) שם פ"ו ה"יד (כג) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"טו (כד) שם פ"ו ה"טו (כה) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"טז (כו) שם פ"ו ה"יז (כז) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"יח (כח) שם פ"ו ה"יח (כט) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"יט (ל) שם פ"ו ה"יט (לא) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"כ (לב) שם פ"ו ה"כ (לג) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"כא (לד) שם פ"ו ה"כא (לה) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"כב (לו) שם פ"ו ה"כב (לז) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"כג (לח) שם פ"ו ה"כג (לט) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"כד (מ) שם פ"ו ה"כד (מא) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"כה (מב) שם פ"ו ה"כה (מג) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"כו (מד) שם פ"ו ה"כו (מה) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"כז (מו) שם פ"ו ה"כז (מז) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"כח (מח) שם פ"ו ה"כח (מט) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"כט (נ) שם פ"ו ה"כט (נא) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"ל (נב) שם פ"ו ה"ל (נג) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"לא (נד) שם פ"ו ה"לא (נה) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"לב (נו) שם פ"ו ה"לב (נז) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"לג (נח) שם פ"ו ה"לג (נט) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"לד (ס) שם פ"ו ה"לד (סא) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"לה (סב) שם פ"ו ה"לה (סג) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"לו (סד) שם פ"ו ה"לו (סה) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"לז (סו) שם פ"ו ה"לז (סז) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"לח (סח) שם פ"ו ה"לח (סט) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"לט (ע) שם פ"ו ה"לט (עא) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"מ (עב) שם פ"ו ה"מ (עג) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"מא (עד) שם פ"ו ה"מא (עה) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"מב (עו) שם פ"ו ה"מב (עז) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"מג (עח) שם פ"ו ה"מג (עט) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"מד (פ) שם פ"ו ה"מד (פא) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"מה (פב) שם פ"ו ה"מה (פג) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"מו (פד) שם פ"ו ה"מו (פה) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"מז (פו) שם פ"ו ה"מז (פז) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"מח (פח) שם פ"ו ה"מח (פט) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"מט (צ) שם פ"ו ה"מט (צא) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"נ (צב) שם פ"ו ה"נ (צג) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"נא (צד) שם פ"ו ה"נא (צה) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"נב (צו) שם פ"ו ה"נב (צז) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"נג (צח) שם פ"ו ה"נג (צט) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"נד (ק) שם פ"ו ה"נד (קא) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"נה (קב) שם פ"ו ה"נה (קג) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"נו (קד) שם פ"ו ה"נו (קה) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"נז (קו) שם פ"ו ה"נז (קז) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"נח (קח) שם פ"ו ה"נח (קט) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"נט (קי) שם פ"ו ה"נט (קיא) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"ס (קיב) שם פ"ו ה"ס (קיג) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"סא (קיד) שם פ"ו ה"סא (קטו) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"סב (קטז) שם פ"ו ה"סב (קיז) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"סג (קיח) שם פ"ו ה"סג (קיט) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"סד (קכ) שם פ"ו ה"סד (קכא) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"סה (קכב) שם פ"ו ה"סה (קכג) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"סו (קכד) שם פ"ו ה"סו (קכה) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"סז (קכו) שם פ"ו ה"סז (קכז) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"סח (קכח) שם פ"ו ה"סח (קכט) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"סט (קל) שם פ"ו ה"סט (קלא) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"ע (קלב) שם פ"ו ה"ע (קלג) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"עא (קלד) שם פ"ו ה"עא (קלה) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"עב (קלו) שם פ"ו ה"עב (קלז) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"עג (קלח) שם פ"ו ה"עג (קלט) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"עד (קמ) שם פ"ו ה"עד (קמא) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"עה (קמב) שם פ"ו ה"עה (קמג) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"עו (קמד) שם פ"ו ה"עו (קמה) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"עז (קמו) שם פ"ו ה"עז (קמז) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"עח (קמח) שם פ"ו ה"עח (קמט) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"עט (קנ) שם פ"ו ה"עט (קנא) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"פ (קנב) שם פ"ו ה"פ (קנג) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"פא (קנד) שם פ"ו ה"פא (קנה) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"פב (קנו) שם פ"ו ה"פב (קנז) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"פג (קנח) שם פ"ו ה"פג (קנט) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"פד (קס) שם פ"ו ה"פד (קסא) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"פה (קסב) שם פ"ו ה"פה (קסג) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"פו (קסד) שם פ"ו ה"פו (קסה) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"פז (קסו) שם פ"ו ה"פז (קסז) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"פח (קסח) שם פ"ו ה"פח (קסט) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"פט (קע) שם פ"ו ה"פט (קעא) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"צ (קעב) שם פ"ו ה"צ (קעג) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"צא (קעד) שם פ"ו ה"צא (קעה) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"צב (קעו) שם פ"ו ה"צב (קעז) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"צג (קעח) שם פ"ו ה"צג (קעט) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"צד (קפ) שם פ"ו ה"צד (קפא) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"צה (קפב) שם פ"ו ה"צה (קפג) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"צו (קפד) שם פ"ו ה"צו (קפה) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"צז (קפו) שם פ"ו ה"צז (קפז) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"צח (קפח) שם פ"ו ה"צח (קפט) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"צט (קצ) שם פ"ו ה"צט (קצא) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"ק (קצב) שם פ"ו ה"ק (קצג) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"קא (קצד) שם פ"ו ה"קא (קצה) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"קב (קצו) שם פ"ו ה"קב (קצז) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"קג (קצח) שם פ"ו ה"קג (קצט) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"קד (קצ) שם פ"ו ה"קד (קצא) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"קה (קצב) שם פ"ו ה"קה (קצג) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"קו (קצד) שם פ"ו ה"קו (קצה) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"קז (קצו) שם פ"ו ה"קז (קצז) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"קח (קצח) שם פ"ו ה"קח (קצט) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"קט (קק) שם פ"ו ה"קט (קקא) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"ר (קקב) שם פ"ו ה"ר (קקג) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"רא (קקד) שם פ"ו ה"רא (קקה) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"רב (קקו) שם פ"ו ה"רב (קקז) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"רג (קקח) שם פ"ו ה"רג (קקט) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"רד (קקי) שם פ"ו ה"רד (קקיא) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"רה (קקיב) שם פ"ו ה"רה (קקיג) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"רו (קקיד) שם פ"ו ה"רו (קקטו) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"רז (קקטז) שם פ"ו ה"רז (קקיז) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"רח (קקיח) שם פ"ו ה"רח (קקיט) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"רט (קקכ) שם פ"ו ה"רט (קקכא) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"רי (קקכב) שם פ"ו ה"רי (קקכג) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"רא (קקכד) שם פ"ו ה"רא (קקכה) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"רב (קקכו) שם פ"ו ה"רב (קקכז) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"רג (קקכח) שם פ"ו ה"רג (קקכט) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"רד (קקל) שם פ"ו ה"רד (קקלא) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"רה (קקלב) שם פ"ו ה"רה (קקלג) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"רו (קקלד) שם פ"ו ה"רו (קקלה) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"רז (קקלו) שם פ"ו ה"רז (קקלז) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"רח (קקלח) שם פ"ו ה"רח (קקלט) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"רט (קקמ) שם פ"ו ה"רט (קקמא) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"רי (קקמב) שם פ"ו ה"רי (קקמג) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"רא (קקמד) שם פ"ו ה"רא (קקמה) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"רב (קקמו) שם פ"ו ה"רב (קקמז) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"רג (קקמח) שם פ"ו ה"רג (קקמט) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"רד (קקנ) שם פ"ו ה"רד (קקנא) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"רה (קקנב) שם פ"ו ה"רה (קקנג) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"רו (קקנד) שם פ"ו ה"רו (קקנה) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"רז (קקנו) שם פ"ו ה"רז (קקנז) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"רח (קקנח) שם פ"ו ה"רח (קקנט) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"רט (קקס) שם פ"ו ה"רט (קקסא) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"רי (קקסב) שם פ"ו ה"רי (קקסג) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"רא (קקסד) שם פ"ו ה"רא (קקסה) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"רב (קקסו) שם פ"ו ה"רב (קקסז) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"רג (קקסח) שם פ"ו ה"רג (קקסט) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"רד (קקע) שם פ"ו ה"רד (קקעא) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"רה (קקעב) שם פ"ו ה"רה (קקעג) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"רו (קקעד) שם פ"ו ה"רו (קקעה) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"רז (קקעו) שם פ"ו ה"רז (קקעז) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"רח (קקעח) שם פ"ו ה"רח (קקעט) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"רט (קקפ) שם פ"ו ה"רט (קקפא) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"רי (קקפב) שם פ"ו ה"רי (קקפג) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"רא (קקפד) שם פ"ו ה"רא (קקפה) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"רב (קקפו) שם פ"ו ה"רב (קקפז) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"רג (קקפח) שם פ"ו ה"רג (קקפט) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"רד (קקצ) שם פ"ו ה"רד (קקצא) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"רה (קקצב) שם פ"ו ה"רה (קקצג) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"רו (קקצד) שם פ"ו ה"רו (קקצה) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"רז (קקצו) שם פ"ו ה"רז (קקצז) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"רח (קקצח) שם פ"ו ה"רח (קקצט) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"רט (קקק) שם פ"ו ה"רט (קקקא) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"רי (קקקב) שם פ"ו ה"רי (קקקג) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"רא (קקקד) שם פ"ו ה"רא (קקקה) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"רב (קקקו) שם פ"ו ה"רב (קקקז) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"רג (קקקח) שם פ"ו ה"רג (קקקט) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"רד (קקקי) שם פ"ו ה"רד (קקקיא) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"רה (קקקיב) שם פ"ו ה"רה (קקקיג) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"רו (קקקיד) שם פ"ו ה"רו (קקקטו) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"רז (קקקטז) שם פ"ו ה"רז (קקקיז) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"רח (קקקיח) שם פ"ו ה"רח (קקקיט) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"רט (קקקכ) שם פ"ו ה"רט (קקקכא) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"רי (קקקכב) שם פ"ו ה"רי (קקקכג) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"רא (קקקכד) שם פ"ו ה"רא (קקקכה) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"רב (קקקכו) שם פ"ו ה"רב (קקקכז) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"רג (קקקכח) שם פ"ו ה"רג (קקקכט) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"רד (קקקל) שם פ"ו ה"רד (קקקלא) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"רה (קקקלב) שם פ"ו ה"רה (קקקלג) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"רו (קקקלד) שם פ"ו ה"רו (קקקלה) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"רז (קקקלו) שם פ"ו ה"רז (קקקלז) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"רח (קקקלח) שם פ"ו ה"רח (קקקלט) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"רט (קקקמ) שם פ"ו ה"רט (קקקמא) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"רי (קקקמב) שם פ"ו ה"רי (קקקמג) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"רא (קקקמד) שם פ"ו ה"רא (קקקמה) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"רב (קקקמו) שם פ"ו ה"רב (קקקמז) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"רג (קקקמח) שם פ"ו ה"רג (קקקמט) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"רד (קקקנ) שם פ"ו ה"רד (קקקנא) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"רה (קקקנב) שם פ"ו ה"רה (קקקנג) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"רו (קקקנד) שם פ"ו ה"רו (קקקנה) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"רז (קקקנו) שם פ"ו ה"רז (קקקנז) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"רח (קקקנח) שם פ"ו ה"רח (קקקנט) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"רט (קקקס) שם פ"ו ה"רט (קקקסא) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"רי (קקקסב) שם פ"ו ה"רי (קקקסג) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"רא (קקקסד) שם פ"ו ה"רא (קקקסה) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"רב (קקקסו) שם פ"ו ה"רב (קקקסז) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"רג (קקקסח) שם פ"ו ה"רג (קקקסט) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"רד (קקקע) שם פ"ו ה"רד (קקקעא) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"רה (קקקעב) שם פ"ו ה"רה (קקקעג) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"רו (קקקעד) שם פ"ו ה"רו (קקקעה) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"רז (קקקעו) שם פ"ו ה"רז (קקקעז) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"רח (קקקעח) שם פ"ו ה"רח (קקקעט) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"רט (קקקפ) שם פ"ו ה"רט (קקקפא) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"רי (קקקפב) שם פ"ו ה"רי (קקקפג) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"רא (קקקפד) שם פ"ו ה"רא (קקקפה) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"רב (קקקפו) שם פ"ו ה"רב (קקקפז) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"רג (קקקפח) שם פ"ו ה"רג (קקקפט) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"רד (קקקצ) שם פ"ו ה"רד (קקקצא) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"רה (קקקצב) שם פ"ו ה"רה (קקקצג) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"רו (קקקצד) שם פ"ו ה"רו (קקקצה) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"רז (קקקצו) שם פ"ו ה"רז (קקקצז) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"רח (קקקצח) שם פ"ו ה"רח (קקקצט) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"רט (קקקק) שם פ"ו ה"רט (קקקקא) ירמיה"ש שם ועיכ"מ שם ה"רי (קקקקב) שם פ"ו ה"רי (קקקקג) ירמיה"ש שם ועיכ"מ ש

(ו)כל מעשרות כהנה ראשי שיאמר לו חלק פלוני זה ותנם לבן כתי כהן : כ ישראל שמכר את פירותיו בששים לזה ובמאתים לזה כהן תנם לו בששים לת מתוקנין (ז) [ומעשרות שלי מעשרות שלו ואינו חשוש לא משום שבועית ולא משום רבית ולא משום מהלל את הקדשים : כא מפרישין תחומה מעשר ממקום היוקר למקום הזול או ממקום הזול למקום היוקר ביצד היו לו תשעה כורין בירדנה ואחד בגליל או ט׳ כורין בגליל ואחד בירדנה אומר כור שביהודה עשוי תרומת מעשר על ט׳ כורין שבגליל או כור שבגליל עשוי תרומת מעשר על ט׳ כורין שביהודה יתר על כן אמרו יש לו שני חברים אחד בירדנה ואחד בגליל ולו שני כורין א׳ בירדנה וא׳ בגליל אומר לזה שביהודה בא ושול לך כור שבגליל והוה שבגליל בא ושול לו כור שביהודה וחזר ונומל מהמשכיר אינו כב (ח)אין פרין מעשר שני ממקום היוקר אל אין פרין מכן לו בשמים ממקום היוקר למקום שער היוקר:כג (ט)בתים ולוים שהזן מפיעין בין הגרנות אין נותנין להם תרומות ומעשרות בשביל אם נתנו(יא)הרי אלו חולין] שנאמר (במדבר יח) ואת קדשי בני ישראל לא תחללו [כבר הן חולין] ואבר (ויקרא כב) שתהם ברית הלוי אשר ה׳ צוצאת יתר על כן אמרו הרוסקין אין תרומה ומעשרותיהן אינן מעשרות ולא עוד אלא שבקשו חכמים לקונמן להזות פירותיהן צריכין להפריש תרומה משירוי יעיקתן הכתוב אומר (מיכה ג) האשים בשחד ישפטו וכהניה ונו׳ לפיכך הביא עליהן המקום שלש פרעניות כנגד שלש עבירות שבידם שנאמר (שם) לכן בגללכם ציון שדה תחרש ונו׳ : כד [ד] (יב) מעשרין משל ישראל על של כותי וכהני כותי על של ישראל [ומשל ישראל על של נכרי ומשל נכרי על של ישראל] ומן הכי על הכי דברי רבי מאיר רבי יהודה ורבי יוסי ורבי שמעון אומרים [מעשרין] משל ישראל על של ישראל ומשל כותים על של נכרים [ומשל נכרים על של כותים] אבל לא משל ישראל על של כותים ולא משל כותים על של ישראל [ולא משל נכרים על של ישראל ולא משל ישראל על של נכרים] אמ שמעון שזיירי (יג) מעשה שנתערבו פירות בארבי ובאלתי את פרסון אבר ה׳ צא וקח פירות לך השוק ועשר עליהן ואכל אומר אם משל כותים (ד) נשש שעשו פירות ישראל דאמ אחר חובן ואין [תרומים] ומעשרין משה על זה כך עשו פירות כותים ואי אחר חובן ואין [תרומים] ומעשרין משה על זה כך עשו פירות כותים ואי אחר חובן ואין [תרומים] ומעשרין משה על זה כך עשו פירות כותים ואי שעשו פירות כיתים (טו) [ומאי] בנון יהך שבכפר עורבי מעשר מהן על הטבלין אבר לא מן הטבלין עליהן בדא ביוקר מן השוק אבל המוצא פירות בתוך ביתו או ששילה לו חבירו פירות נותנ בהן דמאי : כה ר״ש אומר (ה) שלש נזירות נזדמאי מעשה שהנכנסו רבותינו לעזיריות ש׳ כורים

ה״ר הוא הראיא (טז) ר׳ ר׳ (יז) הוא (יח) אלעזר קצרת (יט) עדיין הוא (כ) ב׳ בשבועות אין תרומתן מדמעת (כא) והנותי תרום (כב) והנותי תרום שלא להרום ס ותרומה א ר״ב (כג) השבור (כד) ר״ש אומר ה בי רבי ו ה (כה) ישנה ונשנה (ו) אומרים לפלוני אבל לא אומר לו שלי אתה חשוך האי שתורם אלא חלק ואני רוצה אני תורם, בשעה שהוא נותן לו כאני רבי

נוסחאות כ״י

ל) אף כ) שלהן ג) נתן לו ד) אחרות לעיל :

אור הנגה

[ו] לכתיבת כתונה י [ז] מחר בששים לוז מהקנין

חסדי דוד

מצפה שבואל

(ו) כי׳ שבים תפיד ואחיכלו שם (ב) בפרוש ס׳ יוחלפי שם ואחיכלו שם (ג) [מעשה סט] ואחיכלו שם ואחיכלו שם (ד) [מעשה סט] ואחיכלו שם (ה) [מעשה סט] ואחיכלו שם (ו) [מעשה סט] ואחיכלו שם (ז) [מעשה סט] ואחיכלו שם (ח) [מעשה סט] ואחיכלו שם (ט) [מעשה סט] ואחיכלו שם (י) [מעשה סט] ואחיכלו שם (יא) [מעשה סט] ואחיכלו שם (יב) [מעשה סט] ואחיכלו שם (יג) [מעשה סט] ואחיכלו שם (יד) [מעשה סט] ואחיכלו שם (טו) [מעשה סט] ואחיכלו שם (טז) [מעשה סט] ואחיכלו שם (יז) [מעשה סט] ואחיכלו שם (יח) [מעשה סט] ואחיכלו שם (יט) [מעשה סט] ואחיכלו שם (כ) [מעשה סט] ואחיכלו שם (כא) [מעשה סט] ואחיכלו שם (כב) [מעשה סט] ואחיכלו שם (כג) [מעשה סט] ואחיכלו שם (כד) [מעשה סט] ואחיכלו שם (כה) [מעשה סט] ואחיכלו שם

מנחת

בכורים

שאמרו כי שהרחיבו של עם הארץ נשרפות: י וישנו את אביהן חבר ראשי שיאמר מזו אתה חמין שבכסבכם פלוני ואני חמין שבכסבכם פלוני אתה יין שבכסבכם פלוני ואני יין שבכסבכם אף אנ"ש שאמרו חבר שמת הניח בנים כהנים ועכו"ם הארץ אע"פ

על מנת שהמעשרות שלי ארבע והמש שנים (ל) (י"ל) אין ראשי ליטע כרם ולוהורה (כ) [המש] ולעשותה שדה קנים לעולם ראשי ליטעה כרם ולוהורה (כא) [המש] ולעשותה שדה קנים :

פרק ח א

(כב) אחד יוסי אומר אין צריך לעשר ר' יהודה אומר צריך לעשר רבן שמעון בן גמליאל אומר (כג)אם הלוקח את הסבוה צריך לעשר (כד)המשה שאמרו לאחד צא והבא לנו עשר גלוסקין עשר אגודות של ירק הביא לבי אחד ואחד בפני עצמו [חברין שכחן] אין צריכין לעשר אלא על הלקן כלבד הביא להן מערבון חברין שכחן צריכין לעשר על הכל נתנו לו אחת יתירה ר' יהודה אומר לשלישה ר' (כה) [יוסי] אומר לאמצע : ג המוסיף את הירו שיאכל אצלו והוא אין מאמינו על המעשרות אומר מערב שבת את שאני עתיד להפרישׁ מחר הרי הוא מעשר וה מעשר עשוי עליו) ואומר מעשר ממוך לו אה שעשיתי מעשר עשוי תרומת מעשר עליו מעשר שני בצפוים או בדרומו ומהלי על המעות (כו) א"ר יהודה היאך זה מעשר דבר שלא בא לתוך ידו מודה ר' יהודה בחולין ולוקח ממקום שלקח זה סומנו (כז) אם הכוס(כח)אבי מה שאני עתיד לשייר בשוויי הכוס ה"ו מעשר ואשר מעשר ממוך לו ה שעשיתי מעשר עשוי תרומת מעשר עליו מעשר שני (כט) [בצפון או בדרום] ומהלי על המעות . ד (ל)פועל שהיה עושה אצל בעל הבית (לי) והוא אינו מאמינו על המעשרות ר' יוסי אומר תני כ"ד הוא שתהא תרומת מעשר משל בעה"ב ותרומת מעשר [שני] משל פועל : ה (לי)ה הלוקח יין מבני הכותים מעיב שבת ושכח ולא הפריש אומר שני לתיון (לי) שאני עתיד להפרישׁ הרי זה תרומה ועשרה הבאין אחריהן מעשר ראשון ותשעה הבאין אחריהן מעשר שני מיכל ושותה מיד דברי רבי מאיר ר' יהודה ור' יוסי אומ' שמעון אוסרין אמרו לו לר' מאיר אי אתה מודה (לי) [שאם יבקע העוד ששתה] זה שבל אשר להם לשיבקע : ו היו לו תאנים של שבל בתוך ביתו והוא בבית המדרש אם בשדה אומר שני תאנים שאני עתיד להפרישׁ הרי זה תרומה ועשר הבאות אחריהן מעשר ראשון ותשע הבאות אחריהן מעשר שני היו דמאי אומר מה שאני עתיד להפרישׁ (לו) אומר הרי הוא מעשר ושאר מעשר ממוך לו ה שעשיתי מעשר עשוי תרומת מעשר עליו מעשר שני (לז) [בצפון או בדרום] ומהלי על (לח) הכותי : ז טבל תרומה ותרומת מעשר (ל) ומניחה בשקם המוצנע אחת תרומה מתרומה ואחת תרומה מאה מאה : ה (לז) לא ימיחַ [אדם שמן] לא לתוך נר חדש ולא לתוך המדורה ולא לתוך דבר המאביד [אבל קורא שם לתרומת מעשר שבתוך שלאחריו לאחרין] כיוצא בו מי שהוו לו עשר חביות של מעשר טבל ממא [ושל] מעשר טבל מהור ראה אחת מהן שנשפכה או שנתגלדה אומר הרי זו עשויה תרומת מעשר על תשע אלו בשמן אומר מפני (מ) [נסכו] כהן ואם אמר הרי זו תרומת מעשר לא אמר כלום : ם ראה אחד שהפריש תרומה ומעשרות ואמר הריני כמה שאמר זה דברי קיימין (מא) [ר' יוסי אומר במסמך (מב) [תני ב"ד] הוא. (מג) [המרבה במעשרות (מ) מעשיתיו מתקיימין] ופירותיו מקולקלין הממעיט במעשרות מעשיתיו מקולקלין ופירותיו מתקיימין] : יא (מ) הקורא שם לשולי הבית לא ישהה ספה לפיה לא ישתה ששולה מפני שהוא משמשן מערבין אבל הקורא שם לשולי מנוחה אוכל מפיה לפיה אוכל מפיה שולה : יב היו לפניו שתי כליות של טבל בזו מאה ובזו מאה נמלה תרומת ואחר מעשרות זו בזו הראשונה מעשרת [של זו בזו ושל זו בזו אין הראשונה מעשרת] (מו)טבל שני תאנים שני עשרונין ועשרון של עישור(מז)מעשרותיהן מעשרות כלכלה בחברתה קורא שם טבל עשרים תאנים מאויה סהן שירצה בזו מאה ובזו מאתים (מח) [אם] סלקטה הוא טבל טבל אחת עשרה ואם מגודלה טבל טבל אחת כולה לא השליש בזו מאה ובזו אלף אם סלקטה הוא טבל טבל (מט) חמש עשר ואם מגודלה הוא טבל נוטל את כל הששים] מכאן ואילך לפי החשבון : יג היתה בידו כלכלה של פירות שאינה מתוקנת יפרוט שני תשיע הא ותשיע הא ותשיע(נ)בין שהחמיר מרובה על החלין ובין שהקל מרובה על המבל טבל אחד כל החלין כדי תרומת מעשר שבמבל בין (נ) שהמעשר מבל מרובה על החלין בין התירין מרובין על המעשר מבל טבל אחד כל החלין כדי תרומת מעשר שבמעשר מרובין על המעשר מבל טבל אחד כל החלין כדי תרומת מעשר שבמעשר (נ)מבל (נא) (מאה ושמונים מבל טבל תשעים חמש עשר עישור אחד מאה ובעשר טבל תשעים ושלשה חמי שני עישורין] מכאן ואילך לפי החשבון): (נב) יד המפקיד לוג מבל אובל עליו תשעים ותשע (נג) [הוא אומר לוג שבשלי חבית הרי הוא חלין ושאר תרומה על הכל] נטל לאכול נטל לשתות אומר לוג שבשלי חבית עשוי [תרומת] מעשר על הכל (נד) [פנין] שבתבית ושאר מעשר ממוך לו ה שעשיתי מעשר עשוי תרומת מעשר עליו מעשר שני בצפון או בדרום

נוסחאות כ"י

ג) לי כ"ב מעות. ד) שם עשרה. ה) מאי מעשר הטעים מכל טבל חשעים ושלשה חסר שני עישרין מה אי ואלך לאי השמן. ו) הדא המפקיד לוג מעבר אובל עליו. תשעים כיצד המפקיד לוג מבל אובל עליו תשעים ותשע :

מצפה שבואל

(כ) מיי׳ פ״ג מהלכות מעשר הלכה ג׳ (כא) מיי׳ שם הלכה ד׳ (כב) מיי׳ שם הלכה ה׳ (כג) מיי׳ שם הלכה ו׳ (כד) מיי׳ שם הלכה ז׳ (כה) מיי׳ שם הלכה ח׳ (כו) מיי׳ שם הלכה ט׳ (כז) מיי׳ שם הלכה י׳ (כח) מיי׳ שם הלכה י״א (כט) מיי׳ שם הלכה י״ב (ל) מיי׳ שם הלכה י״ג (לי) מיי׳ שם הלכה י״ד (לי) מיי׳ שם הלכה ט״ו (לי) מיי׳ שם הלכה ט״ז (לי) מיי׳ שם הלכה י״ז (לי) מיי׳ שם הלכה י״ח (לי) מיי׳ שם הלכה י״ט (לי) מיי׳ שם הלכה כ׳ (לי) מיי׳ שם הלכה כ״א (לי) מיי׳ שם הלכה כ״ב (לי) מיי׳ שם הלכה כ״ג (לי) מיי׳ שם הלכה כ״ד (לי) מיי׳ שם הלכה כ״ה (לי) מיי׳ שם הלכה כ״ו (לי) מיי׳ שם הלכה כ״ז (לי) מיי׳ שם הלכה כ״ח (לי) מיי׳ שם הלכה כ״ט (לי) מיי׳ שם הלכה ל׳ (לי) מיי׳ שם הלכה ל״א (לי) מיי׳ שם הלכה ל״ב (לי) מיי׳ שם הלכה ל״ג (לי) מיי׳ שם הלכה ל״ד (לי) מיי׳ שם הלכה ל״ה (לי) מיי׳ שם הלכה ל״ו (לי) מיי׳ שם הלכה ל״ז (לי) מיי׳ שם הלכה ל״ח (לי) מיי׳ שם הלכה ל״ט (לי) מיי׳ שם הלכה מ׳ (לי) מיי׳ שם הלכה מ״א (לי) מיי׳ שם הלכה מ״ב (לי) מיי׳ שם הלכה מ״ג (לי) מיי׳ שם הלכה מ״ד (לי) מיי׳ שם הלכה מ״ה (לי) מיי׳ שם הלכה מ״ו (לי) מיי׳ שם הלכה מ״ז (לי) מיי׳ שם הלכה מ״ח (לי) מיי׳ שם הלכה מ״ט (לי) מיי׳ שם הלכה נ׳ (לי) מיי׳ שם הלכה נ״א (לי) מיי׳ שם הלכה נ״ב (לי) מיי׳ שם הלכה נ״ג (לי) מיי׳ שם הלכה נ״ד (לי) מיי׳ שם הלכה נ״ה (לי) מיי׳ שם הלכה נ״ו (לי) מיי׳ שם הלכה נ״ז (לי) מיי׳ שם הלכה נ״ח (לי) מיי׳ שם הלכה נ״ט (לי) מיי׳ שם הלכה ס׳ (לי) מיי׳ שם הלכה ס״א (לי) מיי׳ שם הלכה ס״ב (לי) מיי׳ שם הלכה ס״ג (לי) מיי׳ שם הלכה ס״ד (לי) מיי׳ שם הלכה ס״ה (לי) מיי׳ שם הלכה ס״ו (לי) מיי׳ שם הלכה ס״ז (לי) מיי׳ שם הלכה ס״ח (לי) מיי׳ שם הלכה ס״ט (לי) מיי׳ שם הלכה ע׳ (לי) מיי׳ שם הלכה ע״א (לי) מיי׳ שם הלכה ע״ב (לי) מיי׳ שם הלכה ע״ג (לי) מיי׳ שם הלכה ע״ד (לי) מיי׳ שם הלכה ע״ה (לי) מיי׳ שם הלכה ע״ו (לי) מיי׳ שם הלכה ע״ז (לי) מיי׳ שם הלכה ע״ח (לי) מיי׳ שם הלכה ע״ט (לי) מיי׳ שם הלכה פ׳ (לי) מיי׳ שם הלכה פ״א (לי) מיי׳ שם הלכה פ״ב (לי) מיי׳ שם הלכה פ״ג (לי) מיי׳ שם הלכה פ״ד (לי) מיי׳ שם הלכה פ״ה (לי) מיי׳ שם הלכה פ״ו (לי) מיי׳ שם הלכה פ״ז (לי) מיי׳ שם הלכה פ״ח (לי) מיי׳ שם הלכה פ״ט (לי) מיי׳ שם הלכה צ׳ (לי) מיי׳ שם הלכה צ״א (לי) מיי׳ שם הלכה צ״ב (לי) מיי׳ שם הלכה צ״ג (לי) מיי׳ שם הלכה צ״ד (לי) מיי׳ שם הלכה צ״ה (לי) מיי׳ שם הלכה צ״ו (לי) מיי׳ שם הלכה צ״ז (לי) מיי׳ שם הלכה צ״ח (לי) מיי׳ שם הלכה צ״ט (לי) מיי׳ שם הלכה ק׳ (לי) מיי׳ שם הלכה ק״א (לי) מיי׳ שם הלכה ק״ב (לי) מיי׳ שם הלכה ק״ג (לי) מיי׳ שם הלכה ק״ד (לי) מיי׳ שם הלכה ק״ה (לי) מיי׳ שם הלכה ק״ו (לי) מיי׳ שם הלכה ק״ז (לי) מיי׳ שם הלכה ק״ח (לי) מיי׳ שם הלכה ק״ט (לי) מיי׳ שם הלכה ר׳ (לי) מיי׳ שם הלכה ר״א (לי) מיי׳ שם הלכה ר״ב (לי) מיי׳ שם הלכה ר״ג (לי) מיי׳ שם הלכה ר״ד (לי) מיי׳ שם הלכה ר״ה (לי) מיי׳ שם הלכה ר״ו (לי) מיי׳ שם הלכה ר״ז (לי) מיי׳ שם הלכה ר״ח (לי) מיי׳ שם הלכה ר״ט (לי) מיי׳ שם הלכה ר״י (לי) מיי׳ שם הלכה ר״יא (לי) מיי׳ שם הלכה ר״יב (לי) מיי׳ שם הלכה ר״יג (לי) מיי׳ שם הלכה ר״יד (לי) מיי׳ שם הלכה ר״טו (לי) מיי׳ שם הלכה ר״טז (לי) מיי׳ שם הלכה ר״יז (לי) מיי׳ שם הלכה ר״יח (לי) מיי׳ שם הלכה ר״יט (לי) מיי׳ שם הלכה ר״כ (לי) מיי׳ שם הלכה ר״כא (לי) מיי׳ שם הלכה ר״כב (לי) מיי׳ שם הלכה ר״כג (לי) מיי׳ שם הלכה ר״כד (לי) מיי׳ שם הלכה ר״כה (לי) מיי׳ שם הלכה ר״כו (לי) מיי׳ שם הלכה ר״כז (לי) מיי׳ שם הלכה ר״כח (לי) מיי׳ שם הלכה ר״כט (לי) מיי׳ שם הלכה ר״ל (לי) מיי׳ שם הלכה ר״לא (לי) מיי׳ שם הלכה ר״לב (לי) מיי׳ שם הלכה ר״לג (לי) מיי׳ שם הלכה ר״לד (לי) מיי׳ שם הלכה ר״לה (לי) מיי׳ שם הלכה ר״לו (לי) מיי׳ שם הלכה ר״לז (לי) מיי׳ שם הלכה ר״לח (לי) מיי׳ שם הלכה ר״לט (לי) מיי׳ שם הלכה ר״מ (לי) מיי׳ שם הלכה ר״מא (לי) מיי׳ שם הלכה ר״מב (לי) מיי׳ שם הלכה ר״מג (לי) מיי׳ שם הלכה ר״מד (לי) מיי׳ שם הלכה ר״מה (לי) מיי׳ שם הלכה ר״מו (לי) מיי׳ שם הלכה ר״מז (לי) מיי׳ שם הלכה ר״מח (לי) מיי׳ שם הלכה ר״מט (לי) מיי׳ שם הלכה ר״נ (לי) מיי׳ שם הלכה ר״נא (לי) מיי׳ שם הלכה ר״נב (לי) מיי׳ שם הלכה ר״נג (לי) מיי׳ שם הלכה ר״נד (לי) מיי׳ שם הלכה ר״נה (לי) מיי׳ שם הלכה ר״נו (לי) מיי׳ שם הלכה ר״נז (לי) מיי׳ שם הלכה ר״נח (לי) מיי׳ שם הלכה ר״נט (לי) מיי׳ שם הלכה ר״ס (לי) מיי׳ שם הלכה ר״סא (לי) מיי׳ שם הלכה ר״סב (לי) מיי׳ שם הלכה ר״סג (לי) מיי׳ שם הלכה ר״סד (לי) מיי׳ שם הלכה ר״סה (לי) מיי׳ שם הלכה ר״סו (לי) מיי׳ שם הלכה ר״סז (לי) מיי׳ שם הלכה ר״סח (לי) מיי׳ שם הלכה ר״סט (לי) מיי׳ שם הלכה ר״ע (לי) מיי׳ שם הלכה ר״עא (לי) מיי׳ שם הלכה ר״עב (לי) מיי׳ שם הלכה ר״עג (לי) מיי׳ שם הלכה ר״עד (לי) מיי׳ שם הלכה ר״עה (לי) מיי׳ שם הלכה ר״עו (לי) מיי׳ שם הלכה ר״עז (לי) מיי׳ שם הלכה ר״עח (לי) מיי׳ שם הלכה ר״עט (לי) מיי׳ שם הלכה ר״פ (לי) מיי׳ שם הלכה ר״פא (לי) מיי׳ שם הלכה ר״פב (לי) מיי׳ שם הלכה ר״פג (לי) מיי׳ שם הלכה ר״פד (לי) מיי׳ שם הלכה ר״פה (לי) מיי׳ שם הלכה ר״פו (לי) מיי׳ שם הלכה ר״פז (לי) מיי׳ שם הלכה ר״פח (לי) מיי׳ שם הלכה ר״פט (לי) מיי׳ שם הלכה ר״צ (לי) מיי׳ שם הלכה ר״צא (לי) מיי׳ שם הלכה ר״צב (לי) מיי׳ שם הלכה ר״צג (לי) מיי׳ שם הלכה ר״צד (לי) מיי׳ שם הלכה ר״צה (לי) מיי׳ שם הלכה ר״צו (לי) מיי׳ שם הלכה ר״צז (לי) מיי׳ שם הלכה ר״צח (לי) מיי׳ שם הלכה ר״צט (לי) מיי׳ שם הלכה ר״ק (לי) מיי׳ שם הלכה ר״קא (לי) מיי׳ שם הלכה ר״קב (לי) מיי׳ שם הלכה ר״קג (לי) מיי׳ שם הלכה ר״קד (לי) מיי׳ שם הלכה ר״קה (לי) מיי׳ שם הלכה ר״קו (לי) מיי׳ שם הלכה ר״קז (לי) מיי׳ שם הלכה ר״קח (לי) מיי׳ שם הלכה ר״קט (לי) מיי׳ שם הלכה ר״קי (לי) מיי׳ שם הלכה ר״קיא (לי) מיי׳ שם הלכה ר״קיב (לי) מיי׳ שם הלכה ר״קיג (לי) מיי׳ שם הלכה ר״קיד (לי) מיי׳ שם הלכה ר״קטו (לי) מיי׳ שם הלכה ר״קטז (לי) מיי׳ שם הלכה ר״קיז (לי) מיי׳ שם הלכה ר״קיח (לי) מיי׳ שם הלכה ר״קיט (לי) מיי׳ שם הלכה ר״קכ (לי) מיי׳ שם הלכה ר״קכא (לי) מיי׳ שם הלכה ר״קכב (לי) מיי׳ שם הלכה ר״קכג (לי) מיי׳ שם הלכה ר״קכד (לי) מיי׳ שם הלכה ר״קכה (לי) מיי׳ שם הלכה ר״קכו (לי) מיי׳ שם הלכה ר״קכז (לי) מיי׳ שם הלכה ר״קכח (לי) מיי׳ שם הלכה ר״קכט (לי) מיי׳ שם הלכה ר״קל (לי) מיי׳ שם הלכה ר״קלא (לי) מיי׳ שם הלכה ר״קלב (לי) מיי׳ שם הלכה ר״קלג (לי) מיי׳ שם הלכה ר״קלד (לי) מיי׳ שם הלכה ר״קלה (לי) מיי׳ שם הלכה ר״קלו (לי) מיי׳ שם הלכה ר״קלז (לי) מיי׳ שם הלכה ר״קלח (לי) מיי׳ שם הלכה ר״קלט (לי) מיי׳ שם הלכה ר״קמ (לי) מיי׳ שם הלכה ר״קמא (לי) מיי׳ שם הלכה ר״קמב (לי) מיי׳ שם הלכה ר״קמג (לי) מיי׳ שם הלכה ר״קמד (לי) מיי׳ שם הלכה ר״קמה (לי) מיי׳ שם הלכה ר״קמו (לי) מיי׳ שם הלכה ר״קמז (לי) מיי׳ שם הלכה ר״קמח (לי) מיי׳ שם הלכה ר״קמט (לי) מיי׳ שם הלכה ר״קנ (לי) מיי׳ שם הלכה ר״קנא (לי) מיי׳ שם הלכה ר״קנב (לי) מיי׳ שם הלכה ר״קנג (לי) מיי׳ שם הלכה ר״קנד (לי) מיי׳ שם הלכה ר״קנה (לי) מיי׳ שם הלכה ר״קנו (לי) מיי׳ שם הלכה ר״קנז (לי) מיי׳ שם הלכה ר״קנח (לי) מיי׳ שם הלכה ר״קנט (לי) מיי׳ שם הלכה ר״קס (לי) מיי׳ שם הלכה ר״קסא (לי) מיי׳ שם הלכה ר״קסב (לי) מיי׳ שם הלכה ר״קסג (לי) מיי׳ שם הלכה ר״קסד (לי) מיי׳ שם הלכה ר״קסה (לי) מיי׳ שם הלכה ר״קסו (לי) מיי׳ שם הלכה ר״קסז (לי) מיי׳ שם הלכה ר״קסח (לי) מיי׳ שם הלכה ר״קסט (לי) מיי׳ שם הלכה ר״קע (לי) מיי׳ שם הלכה ר״קעא (לי) מיי׳ שם הלכה ר״קעב (לי) מיי׳ שם הלכה ר״קעג (לי) מיי׳ שם הלכה ר״קעד (לי) מיי׳ שם הלכה ר״קעה (לי) מיי׳ שם הלכה ר״קעו (לי) מיי׳ שם הלכה ר״קעז (לי) מיי׳ שם הלכה ר״קעח (לי) מיי׳ שם הלכה ר״קעט (לי) מיי׳ שם הלכה ר״קפ (לי) מיי׳ שם הלכה ר״קפא (לי) מיי׳ שם הלכה ר״קפב (לי) מיי׳ שם הלכה ר״קפג (לי) מיי׳ שם הלכה ר״קפד (לי) מיי׳ שם הלכה ר״קפה (לי) מיי׳ שם הלכה ר״קפו (לי) מיי׳ שם הלכה ר״קפז (לי) מיי׳ שם הלכה ר״קפח (לי) מיי׳ שם הלכה ר״קפט (לי) מיי׳ שם הלכה ר״קצ (לי) מיי׳ שם הלכה ר״קצא (לי) מיי׳ שם הלכה ר״קצב (לי) מיי׳ שם הלכה ר״קצג (לי) מיי׳ שם הלכה ר״קצד (לי) מיי׳ שם הלכה ר״קצה (לי) מיי׳ שם הלכה ר״קצו (לי) מיי׳ שם הלכה ר״קצז (לי) מיי׳ שם הלכה ר״קצח (לי) מיי׳ שם הלכה ר״קצ

מחלל על המעות [כיצד] המפקיד (יד) לת מעשר אוכל עליו תשעים [אומר לו] שמן שבשלו חבית הרי זה[ן] הלוין ושאר תרומה על הכל[ן] נשל לאבוד ונפל לשחות אומר מעשר בדומר עשוי תרומת מעשר על (טו) [מנין] שנבחבית (ל) נמדן ראשי גותן להמן מפק נמדן מפק לא נמדן מעשר עליהן וקורא שם למעשרותיהן כיצד קורא שם למעשרותיהן אם היו של מבל אומר מעשרן בדומן תרומת מעשר בדומם מפק אם היו של מעשר מבל אומר תרומת מעשר בדומם דומן: בני (ט) מי שהיו לו שתי חביות אדא של מעשר מבל ו' מסא אחת של מעשר מבל מחור מבא שני לתוך ומסלא מזה (מז) תרומת מעשר על שתיהן ומזה כדי תרומת מעשר על שתיהן הולך אצל הראשון ואומר אם זה מן מסא אין בדברי כלום ואם זה מן מחור [מזה] עשוי (ח) [כיצד] תרומה ומעשר על שתיהן והלך אצל השני ואומר אם זה מן מסא אין בדברי כלום ואם זה מן מחור [מזה] עשוי (ח) [תרומה ומעשר] על שתיהן וקורא שם לראשון וחזור וקורא שם לשני נמצאו חביות מתקנין הלוינין א' של מעשר מבל מסא וא' של מעשר מבל מחור שותה מזה ומזה שלו[כ] והבן בשל אביו האשה בעיסתה הרי אלו תרומתן מפני[כא] שתרומה נתרשלו ח' ארים שתים ובא בעל"ב ועכב אם עד שלא תרם עכב אין תרומתו תרומה ואם משתרם עכב תרומתו תרומה (ל) אבל (יא) אין ישאי לחוציא מעשר אלא על חלקן בלבד: מ פועל (כ)[כב] שתרם את הגורן את תרומתו תרומה ואם אמר לו לך לבית כנוס לו נתני תרומתו תרומה (ל) שאין הגורן נכנס אלא מן נתרם: ' פועלים שתרמו את הבור אין תרומתן תרומה ואם היה בור קמן ואחרים משתמשין בו תרומתן תרומה: יא (מ) ישאי בעל הבית (נ) [להפקיד] מעשר מבל כדי תרומת מעשר שבמעשר ר' יוסי אומר בעל הבית שתרם את המעשר מה שעשה עשוי: יב (ל) אפטרופין (יב) תורמין ומעשרין על נכסי יתומים מכרים בתם שהות וכרסם בהמה עברים [ושפחות] לתאבל לתיבוים ולישות לתן מסה וללוב וציצית וכל מצות האמורות בתורה ולקנות לתן ס"ת גביאים וכתובים (ו) דבר הקצוב מן התורה אבל אין פודין עליהן שבוין ואין מוכיחין עליהן צדקה בבית הכנסת (מ) דבר שאינו קצוב מן התורה ואינו ראשון להוציא עבדים בני חורין אבל מכניין אותן לאחרים ואחרים מוציאין אותן בני חורין רבי אומר אמר אני שנותן דמיו ופודה את עצמו: יג אין מוכרין בחוץ ליקח בקרוב כרע שלקח בעיה (ל) אין דנין לחוב ולזכות לתבעים ולהוציא להיתומין אלא מן נכסי יתומים רשות מבית דין (ל) וציינין אפטרופוס בהזונות להשב מן היתומין בהזונות דברי רבי רבן שמעון בן גמליאל אומר אין ליתומין אלא מה שהניחו להם אפטרופוס[כג] מוכרין עבדים ליקח בהן קרקעות (ו) אין ב"ד עושין אפטרופין נשים ועבדים בתחלה מינה אותן אביהן בחייו עושין אפטרופין: יד רשב"א (ו) אומר (ל) יתומים שמכרו אצל בעל הבית או שמכרם אביהם או שסמכום בית דין מעשר ומאכילן מפני תיקון העולם היה למוד אצל לו אי כתן או עני הדי זו כל זמן שהוא שומה שומה הדי הוא כשומה לכל דבר חלים הדי הוא בפקה לכל דבר: ד' ר' יהודה אומר (ל)[מקח] שהניחו אביו במקשה (ו) [הוא]תרם ואביו סקיים על יד יהו (ל) תרומתו תרומה אכתו לו לא הוא שתרם אלא אביו שאימן אדיני: ה כיצד תורם את שאינו שלו (ל)[היי שיירד לתוך שדה חבירו וליקט ותרם שלא ברשות אם חזרש משום גול אין תרומתו תרומה ואם אינו חזרש משום גול תרומתו תרומה [כיצד יהוד משום גול אם לאו הדי שכא בעה"כ ומצאו ואמר לו כלך אצל יפת נמצאו יפת אינו חזרש משום גול [ואם לאו הדי זה חזרש משום גול] ואם היה בעה"ב מלקט מזה (מח) תרומת מעשר על שתיהן ומזה כדי תרומת מעשר שבו משום גול: ו (ל)הגנב והגזלן האנס תורמין תרומה ומעשרותיהן מעשר (ל) [הנקרטין הקדש אם היו בעלים מרדפין אחריהן אין תרומתן תרומה ואין מעשרותיהן מעשר ואין תקנת הקדש[כד]בעלי [בתים]סוקרינן תרומתן תרומה ומעשרותיהן מעשר ותקנת הקדש: ז (ל) הבן והשכיר והעבד והאשה תורמין על מה שהן אוכלין אבל לא יתרמו על הכל שאין אדם תורם דבר שאינו שלו[כה]הבן בשל אביו האשה בעיסתה הרי אלו תרומתן מפני[כו] שתרמו נתרשלו ח' ארים שתים ובא בעל"ב ועכב אם עד שלא תרם עכב אין תרומתו תרומה ואם משתרם עכב תרומתו תרומה (ל) אבל (יא) אין ישאי לחוציא מעשר אלא על חלקן בלבד: מ פועל (כ)[כב] שתרם את הגורן את תרומתו תרומה ואם אמר לו לך לבית כנוס לו נתני תרומתו תרומה (ל) שאין הגורן נכנס אלא מן נתרם: ' פועלים שתרמו את הבור אין תרומתן תרומה ואם היה בור קמן ואחרים משתמשין בו תרומתן תרומה: יא (מ) ישאי בעל הבית (נ) [להפקיד] מעשר מבל כדי תרומת מעשר שבמעשר ר' יוסי אומר בעל הבית שתרם את המעשר מה שעשה עשוי: יב (ל) אפטרופין (יב) תורמין ומעשרין על נכסי יתומים מכרים בתם שהות וכרסם בהמה עברים [ושפחות] לתאבל לתיבוים ולישות לתן מסה וללוב וציצית וכל מצות האמורות בתורה ולקנות לתן ס"ת גביאים וכתובים (ו) דבר הקצוב מן התורה אבל אין פודין עליהן שבוין ואין מוכיחין עליהן צדקה בבית הכנסת (מ) דבר שאינו קצוב מן התורה ואינו ראשון להוציא עבדים בני חורין אבל מכניין אותן לאחרים ואחרים מוציאין אותן בני חורין רבי אומר אמר אני שנותן דמיו ופודה את עצמו: יג אין מוכרין בחוץ ליקח בקרוב כרע שלקח בעיה (ל) אין דנין לחוב ולזכות לתבעים ולהוציא להיתומין אלא מן נכסי יתומים רשות מבית דין (ל) וציינין אפטרופוס בהזונות להשב מן היתומין בהזונות דברי רבי רבן שמעון בן גמליאל אומר אין ליתומין אלא מה שהניחו להם אפטרופוס[כג] מוכרין עבדים ליקח בהן קרקעות (ו) אין ב"ד עושין אפטרופין נשים ועבדים בתחלה מינה אותן אביהן בחייו עושין אפטרופין: יד רשב"א (ו) אומר (ל) יתומים שמכרו אצל בעל הבית או שמכרם אביהם או שסמכום בית דין מעשר ומאכילן מפני תיקון העולם היה למוד אצל לו אי כתן או עני הדי זו

מסכת תרומות

פרק א

א (א) רבי יהודה אומר (א) חדש שתרם תרומתו תרומה אמר ר' יוחנן משעה בבניו של ר' יוחנן בן נזדגדה שהיו חדשים והיו כל החדרות שבירושלים נעשות על גבם אמרו לו משם ראיה מהרות אין צריכות מחשבה ונעשות על גב חדש שוטה וקטן תרומות ומעשרות צריכות מחשבה (ב)[ר' יצחק אומר משום ר' אליעזר תרומת חדש (ג) לא תצא לחולין מפני שהוא מפק יש בו דעת מפק אין בו דעת כיצד עשיתן בית דין ממנין לו אפטרופוס (ד)והא תורם והם מעכבין על ידו רבן שמעון בן גמליאל אומר מחשב חדש [בל] שהיה חדש שהתחילו אבל פקח שנתחדש הוא תורם הן מכיונין על ידו: ב (ו) שומע ואינו מדבר זה הוא אלם מדבר ואינו שומע זה הוא חדש זה וזה הרי הן כפקח לכל דבר: ג (א)איזהו שוטה הוזגא יחדי בלילה והלן בבית הקברות (ב) [ומסקרן]את כ מתו והאבד את מה שנתרגנו לו (ו) מעשים שוטה ופעמים חלים [זה הכלל]

הגהות הגר"א

(יד) ששה (מז) כרי · (יח) כרי תרומה · (יט) רבי כרי ר"א מ"ש א · (יט) ויהודי כ · (כ) ר"ה בשלשה שוטה משכיחים בשאר ראשונה תרוכל · (כא) ע"י · (כב) ע"י · (כב) ר"ה בשלשה שוטה משכיחים בשאר ראשונה · (כג) קטן שהגדיל תרומתו אע"פ שקיבל ישובל בשאירה · (ל) שוטה וקטן · (ב) והחפקרנ · (ג) קטן שהגדיל תרומתו אע"פ שקיבל בקטן · (ד) והזה · (ה) ואפטרופוס

חסרי דוד

ויש לומר שם שם מדשבוד על הכל והכנסיה לה פיכה על זרו לחלק אחר שהוא על הכוסה על הכוסה כיון שהניחו לה שלוף שלא הוכנה מלגו שלוף ואפילו שם שהוא על הכוסה כיון שהניחו לה שלוף שלא הוכנה מלגו שלוף ולעין שם

(ס) [מאכילו] משלי אם היה בן אשתו כהן או לוי או עני הרי זה (ע) [מאכילו] מחלקו: טו קטן שאסר לאחד בשוק האכילו מעשר (פ) מחלקו מאכילו מפני תיקון העולם אבהה היב לו מזונות או שעשה עמו כדי מזונותיו מאכילו משלו ועושה לו בחלקו סגולה: טז לא יתרום בתל"ב מעשיר ויטול רשות מן הלוי ולא את הזורע והלחיים והקבה ויטול רשות מן הבהן (צ) אבל מלה אותן לחיות מפיהם עילתן מחלקן. יז בירור כהונה ולויה אינן ראשון לעשתון כן בזרעים האוכלין מותר מפני שהוא בכשיב אכדה: יח רבי אלעזר אומר מי שבא בדרך ובידו תאנים וענבים וכל־פירות שאין ניכולין למיעוט ליכיר משליכן לתוך הקנק או לתוך הסאוץ היה עובר בין הסוחרים ובין הסוברים וביתו דברים שאין ניכולין להגיעו לעיר מניחן ע"ג סל ר' יוסי אומר (ק) [שהגן בפונדתו עד שיכיירוהו]: יט (ר) נביאי [הברים] ושל ישראל אפילו בירושה אין יכולין תרומה מעשה שתרם של (ש) [הברים] נביאי ישראל אפילו בירושה אין יכולין תרומה מעשה בשנא בישראל אחד שאסר לנביאי הגים לי נתני ותרכה והזהה תרומה לנתן ובא מעשה לפני כ) רבן גמליאל ואמרו הואיל והנביאי תרם אינה תרומה ר' יצחק אומר (ת) נביאי שתרם את של ישראל והכיליהם מכיליהן על ידי תרומתו תרומה.

פרק ב

א (א) הכיסר פיירות לחבירו ואמר (ב) פיירות שכברתי הן טבלים הן ג) בכור בבית הוא יין נסך הוא (א) שמירת הדגן אין נאמן ר' יהודה אומר לא נהשתי ישראל על בן אילא הכל לפי מה שהוא אומר ב היה מקדש עמו זבחים ואמר לו נתפלית היה עושה עמו מהרות ואנשי לו נסמאו (ת) לא נחשתי ישראל על בן אבל אמר לו זבחים שהקרבתי עכר באיתו הימם נסמאו שורת הדין אין נאמן ר' יהודה אומר לא נחשתי ישראל על בן אלא הכל לפי מה שהוא אומר ג השומם את הפסח על בני (ב) [הבוחרי] (ר) ואמר שלא רשמו שמשתרי שירת הדין אין נאמן ר' יהודה אומר עד שלא (ג) [יתגלי] בו נאמן משהתגלי בו אני נאמן: ד (ל) אין תורמין מטין על שאינו מינו אבל אמרו כל מיני חיטין אחד כל שהן אומיליין ואוזנים ושקדים ורמונים אחד תורמין ומעשרין מזה על זה היו לו תאנים שחורות ולבנות בתוך ביתו וכן בני ביני השדין תורמין ומעשרין ומעשרין מזה על זה ר' יצחק אומר משום רבי אליעזר בית שמאי אומרים אין תורמין ובית הלל אומרים תורמין: ה כיצד אין תורמין מן המדש על השיון (ק) אין תורמין מן הגורן על הגורן ולא מפירות שבה שעברה על פירות שנה זו אבל שחה (ש) שנגישה שתי בריכות בשנה ובן שחה בית השלחין תורמין משעשיון מזה על זה (ל) לקט ושיכ בערב ראש השנה עד שלא בא השמש הזור ולקט משבא השמש אין תורמין ומעשרין מזה על זה מפני שזה הדש וזה יכן: ו כיצד בשלישית הראשון מתעשר בעשר שני והשני מתעשר בעשר עני לקט שתרום בערב חמשה עשר בשבט עד שלא בא השמש והזר ולקט אחר משבא השמש אין תורמין ומעשרין מזה על זה מפני שזה הדש וזה יכן: ז היתה שלישית ונכנסה לרביעית הראשון מעשר בעשר עני והשני (כמעשר) במעשר שני: ז כיצד על תורמין מן התליש על המחובר אבר פירות תלושין (אין) [שמין תרומה ומעשרות על פירות מחוברין אלו על פירות מחוברין (אלו) [שמין תרומה ומעשרות על פירות תלושין אלו על אבר בלום אבל פירות תלושין אלו שמין תרומה ומעשרות על פירות מחוברין אלו (ר) [בשתלושלו הרי זה אינכל כהן עראי ועריסה אינן תרומה ומעשרות על מקום אחד עד שיהיה בו כזית ויאכל כאחת בפחות מכזית אינן מצטרפין.

וריאנטות הנוסחאות

(ס) מאכילו: (ע) מאכילו: (פ) מניחן באשנתיהו עד שיכיירוהו: (צ) [הברים] ושל ישראל אפילו בירושה אין יכולין תרומה מעשה שלש ש"מ ותרומה בירושה קיימין: (ק) ראשון ושמשמות. (ר) מקולה: (ש) אלא שאפשר מלפולה.

(יכ) חבריו: (ת) נאמן (כ) התמורה (ג) התחיל (ל) קיימה תרומה על פירות עיכור יו שתרומה: (ב) [הברים] ושל ישראל אפילו בירושה אין יכולין תרומה מעשה: (א) נשבחו: (ו) הוא כשבני ומחלוקת: (ח) גר שלא הבטו והבטו שלישי (ם) מקום: (י) מן (ל) והתחיל: (יג) תשעה:

נוסחאות כ"י

ג) מחלקו ב) ריש ג) בן נמליאל: ג) כשר בשר בנבי הוא יין לי הוא: ד) שעשה שני נישת בשנה בשנה בשנת סי (ס) . ותחלן :

תוספתא תרומות פרק ב

חסרי רוד

[illegible] ב ר' יוסי אומר פטור ר' שמעון מחייב [illegible]

פרק ב

א [illegible] ב [illegible] ג [illegible] ד [illegible] ה [illegible] ו [illegible] ז [illegible]

ציצה שמואל

(ס) נישין ג (ת) קיומין מב ויחבלני מיה ויחבלני מיה ויחבלני ממות מיה ויחבלני מיה ויחבלני מיה (א) מיי' פיב מהלכות מעשר הלכה ב (יא) מיי' שם הלכה ג (א) מיי' שם הלכה ד (ב) מיי' שם הלכה ה (ג) מיי' שם הלכה ו (ד) מיי' שם הלכה ז (ה) מיי' שם הלכה ח (ו) מיי' שם הלכה ט (ז) מיי' שם הלכה י (ח) מיי' שם הלכה יא (ט) מיי' שם הלכה יב (י) מיי' שם הלכה יג (יא) מיי' שם הלכה יד (יב) מיי' שם הלכה טו (יג) מיי' שם הלכה טז (יד) מיי' שם הלכה יז (טו) מיי' שם הלכה יח (טז) מיי' שם הלכה יט (יז) מיי' שם הלכה כ (יח) מיי' שם הלכה כא (יט) מיי' שם הלכה כב (כ) מיי' שם הלכה כג (כא) מיי' שם הלכה כד (כב) מיי' שם הלכה כה (כג) מיי' שם הלכה כו (כד) מיי' שם הלכה כז (כה) מיי' שם הלכה כח (כו) מיי' שם הלכה כט (כז) מיי' שם הלכה ל (כח) מיי' שם הלכה לא (כט) מיי' שם הלכה לב (ל) מיי' שם הלכה לג (לא) מיי' שם הלכה לד (לב) מיי' שם הלכה לה (לג) מיי' שם הלכה לו (לד) מיי' שם הלכה לז (לה) מיי' שם הלכה לח (לו) מיי' שם הלכה לט (לז) מיי' שם הלכה מ (לח) מיי' שם הלכה מא (לט) מיי' שם הלכה מב (מ) מיי' שם הלכה מג (מא) מיי' שם הלכה מד (מב) מיי' שם הלכה מה (מג) מיי' שם הלכה מו (מד) מיי' שם הלכה מז (מה) מיי' שם הלכה מח (מו) מיי' שם הלכה מט (מז) מיי' שם הלכה נ (מח) מיי' שם הלכה נא (מט) מיי' שם הלכה נב (נ) מיי' שם הלכה נג (נא) מיי' שם הלכה נד (נב) מיי' שם הלכה נה (נג) מיי' שם הלכה נו (נד) מיי' שם הלכה נז (נה) מיי' שם הלכה נח (נו) מיי' שם הלכה נט (נז) מיי' שם הלכה ס (נח) מיי' שם הלכה סא (נט) מיי' שם הלכה סב (ס) מיי' שם הלכה סג (סא) מיי' שם הלכה סד (סב) מיי' שם הלכה סה (סג) מיי' שם הלכה סו (סד) מיי' שם הלכה סז (סה) מיי' שם הלכה סח (סו) מיי' שם הלכה סט (סז) מיי' שם הלכה ע (סח) מיי' שם הלכה עא (סט) מיי' שם הלכה עב (ע) מיי' שם הלכה עג (עא) מיי' שם הלכה עד (עב) מיי' שם הלכה עה (עג) מיי' שם הלכה עו (עד) מיי' שם הלכה עז (עה) מיי' שם הלכה עח (עו) מיי' שם הלכה עט (עז) מיי' שם הלכה פ (עח) מיי' שם הלכה פא (עט) מיי' שם הלכה פב (פ) מיי' שם הלכה פג (פא) מיי' שם הלכה פד (פב) מיי' שם הלכה פה (פג) מיי' שם הלכה פו (פד) מיי' שם הלכה פז (פה) מיי' שם הלכה פח (פו) מיי' שם הלכה פט (פז) מיי' שם הלכה צ (פח) מיי' שם הלכה צא (פט) מיי' שם הלכה צב (צ) מיי' שם הלכה צג (צא) מיי' שם הלכה צד (צב) מיי' שם הלכה צה (צג) מיי' שם הלכה צו (צד) מיי' שם הלכה צז (צה) מיי' שם הלכה צח (צו) מיי' שם הלכה צט (צז) מיי' שם הלכה ק (צח) מיי' שם הלכה קא (צט) מיי' שם הלכה קב (ק) מיי' שם הלכה קג (קא) מיי' שם הלכה קד (קב) מיי' שם הלכה קה (קג) מיי' שם הלכה קו (קד) מיי' שם הלכה קז (קה) מיי' שם הלכה קח (קו) מיי' שם הלכה קט (קז) מיי' שם הלכה קי (קח) מיי' שם הלכה קיא (קט) מיי' שם הלכה קיב (קי) מיי' שם הלכה קיג (קיא) מיי' שם הלכה קיד (קיב) מיי' שם הלכה קטו (קיג) מיי' שם הלכה קטז (קיד) מיי' שם הלכה קיז (קטו) מיי' שם הלכה קיח (קטז) מיי' שם הלכה קיט (קיז) מיי' שם הלכה קכ (קיח) מיי' שם הלכה קכא (קיט) מיי' שם הלכה קכב (קכ) מיי' שם הלכה קכג (קכא) מיי' שם הלכה קכד (קכב) מיי' שם הלכה קכה (קכג) מיי' שם הלכה קכו (קכד) מיי' שם הלכה קכז (קכה) מיי' שם הלכה קכח (קכו) מיי' שם הלכה קכט (קכז) מיי' שם הלכה קל (קכח) מיי' שם הלכה קלא (קכט) מיי' שם הלכה קלב (קל) מיי' שם הלכה קלג (קלא) מיי' שם הלכה קלד (קלב) מיי' שם הלכה קלה (קלג) מיי' שם הלכה קלו (קלד) מיי' שם הלכה קלז (קלה) מיי' שם הלכה קלח (קלו) מיי' שם הלכה קלט (קלז) מיי' שם הלכה קמ (קלח) מיי' שם הלכה קמא (קלט) מיי' שם הלכה קמב (קמ) מיי' שם הלכה קמג (קמא) מיי' שם הלכה קמד (קמב) מיי' שם הלכה קמה (קמג) מיי' שם הלכה קמו (קמד) מיי' שם הלכה קמז (קמה) מיי' שם הלכה קמח (קמו) מיי' שם הלכה קמט (קמז) מיי' שם הלכה קנ (קמח) מיי' שם הלכה קנא (קמט) מיי' שם הלכה קנב (קנ) מיי' שם הלכה קנג (קנא) מיי' שם הלכה קנד (קנב) מיי' שם הלכה קנה (קנג) מיי' שם הלכה קנו (קנד) מיי' שם הלכה קנז (קנה) מיי' שם הלכה קנח (קנו) מיי' שם הלכה קנט (קנז) מיי' שם הלכה קס (קנח) מיי' שם הלכה קסא (קנט) מיי' שם הלכה קסב (קס) מיי' שם הלכה קסג (קסא) מיי' שם הלכה קסד (קסב) מיי' שם הלכה קסה (קסג) מיי' שם הלכה קסו (קסד) מיי' שם הלכה קסז (קסה) מיי' שם הלכה קסח (קסו) מיי' שם הלכה קסט (קסז) מיי' שם הלכה קע (קסח) מיי' שם הלכה קעא (קסט) מיי' שם הלכה קעב (קע) מיי' שם הלכה קעג (קעא) מיי' שם הלכה קעד (קעב) מיי' שם הלכה קעה (קעג) מיי' שם הלכה קעו (קעד) מיי' שם הלכה קעז (קעה) מיי' שם הלכה קעח (קעו) מיי' שם הלכה קעט (קעז) מיי' שם הלכה קפ (קעח) מיי' שם הלכה קפא (קעט) מיי' שם הלכה קפב (קפ) מיי' שם הלכה קפג (קפא) מיי' שם הלכה קפד (קפב) מיי' שם הלכה קפה (קפג) מיי' שם הלכה קפו (קפד) מיי' שם הלכה קפז (קפה) מיי' שם הלכה קפח (קפו) מיי' שם הלכה קפט (קפז) מיי' שם הלכה קצ (קפח) מיי' שם הלכה קצא (קפט) מיי' שם הלכה קצב (קצ) מיי' שם הלכה קצג (קצא) מיי' שם הלכה קצד (קצב) מיי' שם הלכה קצה (קצג) מיי' שם הלכה קצו (קצד) מיי' שם הלכה קצז (קצה) מיי' שם הלכה קצח (קצו) מיי' שם הלכה קצט (קצז) מיי' שם הלכה ר (קצח) מיי' שם הלכה רא (קצט) מיי' שם הלכה רב (ר) מיי' שם הלכה רג (רא) מיי' שם הלכה רד (רב) מיי' שם הלכה רה (רג) מיי' שם הלכה רו (רד) מיי' שם הלכה רז (רה) מיי' שם הלכה רח (רו) מיי' שם הלכה רט (רז) מיי' שם הלכה ש (רח) מיי' שם הלכה שא (רט) מיי' שם הלכה שב (ש) מיי' שם הלכה שג (שא) מיי' שם הלכה שד (שב) מיי' שם הלכה שה (שג) מיי' שם הלכה שו (שד) מיי' שם הלכה שז (שה) מיי' שם הלכה שח (שו) מיי' שם הלכה שט (שז) מיי' שם הלכה ת (שח) מיי' שם הלכה תא (שט) מיי' שם הלכה תב (ת) מיי' שם הלכה תג (תא) מיי' שם הלכה תד (תב) מיי' שם הלכה תה (תג) מיי' שם הלכה תו (תד) מיי' שם הלכה תז (תה) מיי' שם הלכה תח (תו) מיי' שם הלכה תט (תז) מיי' שם הלכה תי (תח) מיי' שם הלכה תיא (תט) מיי' שם הלכה תיב (תי) מיי' שם הלכה תיג (תיא) מיי' שם הלכה תיד (תיב) מיי' שם הלכה תטו (תיג) מיי' שם הלכה תטז (תיד) מיי' שם הלכה תיז (תטו) מיי' שם הלכה תיח (תטז) מיי' שם הלכה תיט (תיז) מיי' שם הלכה תכ (תיח) מיי' שם הלכה תכא (תיט) מיי' שם הלכה תכב (תכ) מיי' שם הלכה תכג (תכא) מיי' שם הלכה תכד (תכב) מיי' שם הלכה תכה (תכג) מיי' שם הלכה תכו (תכד) מיי' שם הלכה תכז (תכה) מיי' שם הלכה תכח (תכו) מיי' שם הלכה תכט (תכז) מיי' שם הלכה תל (תכח) מיי' שם הלכה תלא (תכט) מיי' שם הלכה תלב (תל) מיי' שם הלכה תלג (תלא) מיי' שם הלכה תלד (תלב) מיי' שם הלכה תלה (תלג) מיי' שם הלכה תלו (תלד) מיי' שם הלכה תלז (תלה) מיי' שם הלכה תלח (תלו) מיי' שם הלכה תלט (תלז) מיי' שם הלכה תמ (תלח) מיי' שם הלכה תמא (תלט) מיי' שם הלכה תמב (תמ) מיי' שם הלכה תמג (תמא) מיי' שם הלכה תמד (תמב) מיי' שם הלכה תמה (תמג) מיי' שם הלכה תמו (תמד) מיי' שם הלכה תמז (תמה) מיי' שם הלכה תמח (תמו) מיי' שם הלכה תמט (תמז) מיי' שם הלכה תנ (תמח) מיי' שם הלכה תנא (תמט) מיי' שם הלכה תנב (תנ) מיי' שם הלכה תנג (תנא) מיי' שם הלכה תנד (תנב) מיי' שם הלכה תנה (תנג) מיי' שם הלכה תנו (תנד) מיי' שם הלכה תנז (תנה) מיי' שם הלכה תנח (תנו) מיי' שם הלכה תנט (תנז) מיי' שם הלכה תס (תנח) מיי' שם הלכה תסא (תנט) מיי' שם הלכה תסב (תס) מיי' שם הלכה תסג (תסא) מיי' שם הלכה תסד (תסב) מיי' שם הלכה תסה (תסג) מיי' שם הלכה תסו (תסד) מיי' שם הלכה תסז (תסה) מיי' שם הלכה תסח (תסו) מיי' שם הלכה תסט (תסז) מיי' שם הלכה תע (תסח) מיי' שם הלכה תעא (תסט) מיי' שם הלכה תעב (תע) מיי' שם הלכה תעג (תעא) מיי' שם הלכה תעד (תעב) מיי' שם הלכה תעה (תעג) מיי' שם הלכה תעו (תעד) מיי' שם הלכה תעז (תעה) מיי' שם הלכה תעח (תעו) מיי' שם הלכה תעט (תעז) מיי' שם הלכה תפ (תעח) מיי' שם הלכה תפא (תעט) מיי' שם הלכה תפב (תפ) מיי' שם הלכה תפג (תפא) מיי' שם הלכה תפד (תפב) מיי' שם הלכה תפה (תפג) מיי' שם הלכה תפו (תפד) מיי' שם הלכה תפז (תפה) מיי' שם הלכה תפח (תפו) מיי' שם הלכה תפט (תפז) מיי' שם הלכה תצ (תפח) מיי' שם הלכה תצא (תפט) מיי' שם הלכה תצב (תצ) מיי' שם הלכה תצג (תצא) מיי' שם הלכה תצד (תצב) מיי' שם הלכה תצה (תצג) מיי' שם הלכה תצו (תצד) מיי' שם הלכה תצז (תצה) מיי' שם הלכה תצח (תצו) מיי' שם הלכה תצט (תצז) מיי' שם הלכה תק (תצח) מיי' שם הלכה תקא (תצט) מיי' שם הלכה תקב (תק) מיי' שם הלכה תקג (תקא) מיי' שם הלכה תקד (תקב) מיי' שם הלכה תקה (תקג) מיי' שם הלכה תקו (תקד) מיי' שם הלכה תקז (תקה) מיי' שם הלכה תקח (תקו) מיי' שם הלכה תקט (תקז) מיי' שם הלכה תקי (תקח) מיי' שם הלכה תקיא (תקט) מיי' שם הלכה תקיב (תקי) מיי' שם הלכה תקיג (תקיא) מיי' שם הלכה תקיד (תקיב) מיי' שם הלכה תקטו (תקיג) מיי' שם הלכה תקטז (תקיד) מיי' שם הלכה תקיז (תקטו) מיי' שם הלכה תקיח (תקטז) מיי' שם הלכה תקיט (תקיז) מיי' שם הלכה תקכ (תקיח) מיי' שם הלכה תקכא (תקיט) מיי' שם הלכה תקכב (תקכ) מיי' שם הלכה תקכג (תקכא) מיי' שם הלכה תקכד (תקכב) מיי' שם הלכה תקכה (תקכג) מיי' שם הלכה תקכו (תקכד) מיי' שם הלכה תקכז (תקכה) מיי' שם הלכה תקכח (תקכו) מיי' שם הלכה תקכט (תקכז) מיי' שם הלכה תקל (תקכח) מיי' שם הלכה תקלא (תקכט) מיי' שם הלכה תקלב (תקל) מיי' שם הלכה תקלג (תקלא) מיי' שם הלכה תקלד (תקלב) מיי' שם הלכה תקלה (תקלג) מיי' שם הלכה תקלו (תקלד) מיי' שם הלכה תקלז (תקלה) מיי' שם הלכה תקלח (תקלו) מיי' שם הלכה תקלט (תקלז) מיי' שם הלכה תקמ (תקלח) מיי' שם הלכה תקמא (תקלט) מיי' שם הלכה תקמב (תקמ) מיי' שם הלכה תקמג (תקמא) מיי' שם הלכה תקמד (תקמב) מיי' שם הלכה תקמה (תקמג) מיי' שם הלכה תקמו (תקמד) מיי' שם הלכה תקמז (תקמה) מיי' שם הלכה תקמח (תקמו) מיי' שם הלכה תקמט (תקמז) מיי' שם הלכה תקנ (תקמח) מיי' שם הלכה תקנא (תקמט) מיי' שם הלכה תקנב (תקנ) מיי' שם הלכה תקנג (תקנא) מיי' שם הלכה תקנד (תקנב) מיי' שם הלכה תקנה (תקנג) מיי' שם הלכה תקנו (תקנד) מיי' שם הלכה תקנז (תקנה) מיי' שם הלכה תקנח (תקנו) מיי' שם הלכה תקנט (תקנז) מיי' שם הלכה תקס (תקנח) מיי' שם הלכה תקסא (תקנט) מיי' שם הלכה תקסב (תקס) מיי' שם הלכה תקסג (תקסא) מיי' שם הלכה תקסד (תקסב) מיי' שם הלכה תקסה (תקסג) מיי' שם הלכה תקסו (תקסד) מיי' שם הלכה תקסז (תקסה) מיי' שם הלכה תקסח (תקסו) מיי' שם הלכה תקסט (תקסז) מיי' שם הלכה תקע (תקסח) מיי' שם הלכה תקעא (תקסט) מיי' שם הלכה תקעב (תקע) מיי' שם הלכה תקעג (תקעא) מיי' שם הלכה תקעד (תקעב) מיי' שם הלכה תקעה (תקעג) מיי' שם הלכה תקעו (תקעד) מיי' שם הלכה תקעז (תקעה) מיי' שם הלכה תקעח (תקעו) מיי' שם הלכה תקעט (תקעז) מיי' שם הלכה תקפ (תקעח) מיי' שם הלכה תקפא (תקעט) מיי' שם הלכה תקפב (תקפ) מיי' שם הלכה תקפג (תקפא) מיי' שם הלכה תקפד (תקפב) מיי' שם הלכה תקפה (תקפג) מיי' שם הלכה תקפו (תקפד) מיי' שם הלכה תקפז (תקפה) מיי' שם הלכה תקפח (תקפו) מיי' שם הלכה תקפט (תקפז) מיי' שם הלכה תקצ (תקפח) מיי' שם הלכה תקצא (תקפט) מיי' שם הלכה תקצב (תקצ) מיי' שם הלכה תקצג (תקצא) מיי' שם הלכה תקצד (תקצב) מיי' שם הלכה תקצה (תקצג) מיי' שם הלכה תקצו (תקצד) מיי' שם הלכה תקצז (תקצה) מיי' שם הלכה תקצח (תקצו) מיי' שם הלכה תקצט (תקצז) מיי' שם הלכה תר (תקצח) מיי' שם הלכה תרא (תקצט) מיי' שם הלכה תרב (תר) מיי' שם הלכה תרג (תרא) מיי' שם הלכה תרד (תרב) מיי' שם הלכה תרה (תרג) מיי' שם הלכה תרו (תרד) מיי' שם הלכה תרז (תרה) מיי' שם הלכה תרח (תרו) מיי' שם הלכה תרט (תרז) מיי' שם הלכה תרי (תרח) מיי' שם הלכה תריא (תרט) מיי' שם הלכה תריב (תרי) מיי' שם הלכה תריג (תריא) מיי' שם הלכה תריד (תריב) מיי' שם הלכה תרטו (תריג) מיי' שם הלכה תרטז (תריד) מיי' שם הלכה תריז (תרטו) מיי' שם הלכה תריח (תרטז) מיי' שם הלכה תריט (תריז) מיי' שם הלכה תרכ (תריח) מיי' שם הלכה תרכא (תריט) מיי' שם הלכה תרכב (תרכ) מיי' שם הלכה תרכג (תרכא) מיי' שם הלכה תרכד (תרכב) מיי' שם הלכה תרכה (תרכג) מיי' שם הלכה תרכו (תרכד) מיי' שם הלכה תרכז (תרכה) מיי' שם הלכה תרכח (תרכו) מיי' שם הלכה תרכט (תרכז) מיי' שם הלכה תרל (תרכח) מיי' שם הלכה תרלא (תרכט) מיי' שם הלכה תרלב (תרל) מיי' שם הלכה תרלג (תרלא) מיי' שם הלכה תרלד (תרלב) מיי' שם הלכה תרלה (תרלג) מיי' שם הלכה תרלו (תרלד) מיי' שם הלכה תרלז (תרלה) מיי' שם הלכה תרלח (תרלו) מיי' שם הלכה תרלט (תרלז) מיי' שם הלכה תרמ (תרלח) מיי' שם הלכה תרמא (תרלט) מיי' שם הלכה תרמב (תרמ) מיי' שם הלכה תרמג (תרמא) מיי' שם הלכה תרמד (תרמב) מיי' שם הלכה תרמה (תרמג) מיי' שם הלכה תרמו (תרמד) מיי' שם הלכה תרמז (תרמה) מיי' שם הלכה תרמח (תרמו) מיי' שם הלכה תרמט (תרמז) מיי' שם הלכה תרנ (תרמח) מיי' שם הלכה תרנא (תרמט) מיי' שם הלכה תרנב (תרנ) מיי' שם הלכה תרנג (תרנא) מיי' שם הלכה תרנד (תרנב) מיי' שם הלכה תרנה (תרנג) מיי' שם הלכה תרנו (תרנד) מיי' שם הלכה תרנז (תרנה) מיי' שם הלכה תרנח (תרנו) מיי' שם הלכה תרנט (תרנז) מיי' שם הלכה תרס (תרנח) מיי' שם הלכה תרסא (תרנט) מיי' שם הלכה תרסב (תרס) מיי' שם הלכה תרסג (תרסא) מיי' שם הלכה תרסד (תרסב) מיי' שם הלכה תרסה (תרסג) מיי' שם הלכה תרסו (תרסד) מיי' שם הלכה תרסז (תרסה) מיי' שם הלכה תרסח (תרסו) מיי' שם הלכה תרסט (תרסז) מיי' שם הלכה תרע (תרסח) מיי' שם הלכה תרעא (תרסט) מיי' שם הלכה תרעב (תרע) מיי' שם הלכה תרעג (תרעא) מיי' שם הלכה תרעד (תרעב) מיי' שם הלכה תרעה (תרעג) מיי' שם הלכה תרעו (תרעד) מיי' שם הלכה תרעז (תרעה) מיי' שם הלכה תרעח (תרעו) מיי' שם הלכה תרעט (תרעז) מיי' שם הלכה תרפ (תרעח) מיי' שם הלכה תרפא (תרעט) מיי' שם הלכה תרפב (תרפ) מיי' שם הלכה תרפג (תרפא) מיי' שם הלכה תרפד (תרפב) מיי' שם הלכה תרפה (תרפג) מיי' שם הלכה תרפו (תרפד) מיי' שם הלכה תרפז (תרפה) מיי' שם הלכה תרפח (תרפו) מיי' שם הלכה תרפט (תרפז) מיי' שם הלכה תרצ (תרפח) מיי' שם הלכה תרצא (תרפט) מיי' שם הלכה תרצב (תרצ) מיי' שם הלכה תרצג (תרצא) מיי' שם הלכה תרצד (תרצב) מיי' שם הלכה תרצה (תרצג) מיי' שם הלכה תרצו (תרצד) מיי' שם הלכה תרצז (תרצה) מיי' שם הלכה תרצח (תרצו) מיי' שם הלכה תרצט (תרצז) מיי' שם הלכה תרק (תרצח) מיי' שם הלכה תרקא (תרצט) מיי' שם הלכה תרקב (תרק) מיי' שם הלכה תרקג (תרקא) מיי' שם הלכה תרקד (תרקב) מיי' שם הלכה תרקה (תרקג) מיי' שם הלכה תרקו (תרקד) מיי' שם הלכה תרקז (תרקה) מיי' שם הלכה תרקח (תרקו) מיי' שם הלכה תרקט (תרקז) מיי' שם הלכה תרקי (תרקח) מיי' שם הלכה תרקיא (תרקט) מיי' שם הלכה תרקיב (תרקי) מיי' שם הלכה תרקיג (תרקיא) מיי' שם הלכה תרקיד (תרקיב) מיי' שם הלכה תרקטו (תרקיג) מיי' שם הלכה תרקטז (תרקיד) מיי' שם הלכה תרקיז (תרקטו) מיי' שם הלכה תרקיח (תרקטז) מיי' שם הלכה תרקיט (תרקיז) מיי' שם הלכה תרקכ (תרקיח) מיי' שם הלכה תרקכא (תרקיט) מיי' שם הלכה תרקכב (תרקכ) מיי' שם הלכה תרקכג (תרקכא) מיי' שם הלכה תרקכד (תרקכב) מיי' שם הלכה תרקכה (תרקכג) מיי' שם הלכה תרקכו (תרקכד) מיי' שם הלכה תרקכז (תרקכה) מיי' שם הלכה תרקכח (תרקכו) מיי' שם הלכה תרקכט (תרקכז) מיי' שם הלכה תרקל (תרקכח) מיי' שם הלכה תרקלא (תרקכט) מיי' שם הלכה תרקלב (תרקל) מיי' שם הלכה תרקלג (תרקלא) מיי' שם הלכה תרקלד (תרקלב) מיי' שם הלכה תרקלה (תרקלג) מיי' שם הלכה תרקלו (תרקלד) מיי' שם הלכה תרקלז (תרקלה) מיי' שם הלכה תרקלח (תרקלו) מיי' שם הלכה תרקלט (תרקלז) מיי' שם הלכה תרקמ (תרקלח) מיי' שם הלכה תרקמא (תרקלט) מיי' שם הלכה תרקמב (תרקמ) מיי' שם הלכה תרקמג (תרקמא) מיי' שם הלכה תרקמד (תרקמב) מיי' שם הלכה תרקמה (תרקמג) מיי' שם הלכה תרקמו (תרקמד) מיי' שם הלכה תרקמז (תרקמה) מיי' שם הלכה תרקמח (תרקמו) מיי' שם הלכה תרקמט (תרקמז) מיי' שם הלכה תרקנ (תרקמח) מיי' שם הלכה תרקנא (תרקמט) מיי' שם הלכה תרקנב (תרקנ) מיי' שם הלכה תרקנג (תרקנא) מיי' שם הלכה תרקנד (תרקנב) מיי' שם הלכה תרקנה (תרקנג) מיי' שם הלכה תרקנו (תרקנד) מיי' שם הלכה תרקנז (תרקנה) מיי' שם הלכה תרקנח (תרקנו) מיי' שם הלכה תרקנט (תרקנז) מיי' שם הלכה תרקס (תרקנח) מיי' שם הלכה תרקסא (תרקנט) מיי' שם הלכה תרקסב (תרקס) מיי' שם הלכה תרקסג (תרקסא) מיי' שם הלכה תרקסד (תרקסב) מיי' שם הלכה תרקסה (תרקסג) מיי' שם הלכה תרקסו (תרקסד) מיי' שם הלכה תרקסז (תרקסה) מיי' שם הלכה תרקסח (תרקסו) מיי' שם הלכה תרקסט (תרקסז) מיי' שם הלכה תרקע (תרקסח) מיי' שם הלכה תרקעא (תרקסט) מיי' שם הלכה תרקעב (תרקע) מיי' שם הלכה תרקעג (תרקעא) מיי' שם הלכה תרקעד (תרקעב) מיי' שם הלכה תרקעה (תרקעג) מיי' שם הלכה תרקעו (תרקעד) מיי' שם הלכה תרקעז (תרקעה) מיי' שם הלכה תרקעח (תרקעו) מיי' שם הלכה תרקעט (תרקעז) מיי' שם הלכה תרקפ (תרקעח) מיי' שם הלכה תרקפא (תרקעט) מיי' שם הלכה תרקפב (תרקפ) מיי' שם הלכה תרקפג (תרקפא) מיי' שם הלכה תרקפד (תרקפב) מיי' שם הלכה תרקפה (תרקפג) מיי' שם הלכה תרקפו (תרקפד) מיי' שם הלכה תרקפז (תרקפה) מיי' שם הלכה תרקפח (תרקפו) מיי' שם הלכה תרקפט (תרקפז) מיי' שם הלכה תרקצ (תרקפח) מיי' שם הלכה תרקצא (תרקפט) מיי' שם הלכה תרקצב (תרקצ) מיי' שם הלכה תרקצג (תרקצא) מיי' שם הלכה תרקצד (תרקצב) מיי' שם הלכה תרקצה (תרקצג) מיי' שם הלכה תרקצו (תרקצד) מיי' שם הלכה תרקצז (תרקצה) מיי' שם הלכה תרקצח (תרקצו) מיי' שם הלכה תרקצט (תרקצז) מיי' שם הלכה תרקק (תרקצח) מיי' שם הלכה תרקקא (תרקצט) מיי' שם הלכה תרקקב (תרקק) מיי' שם הלכה תרקקג (תרקקא) מיי' שם הלכה תרקקד (תרקקב) מיי' שם הלכה תרקקה (תרקקג) מיי' שם הלכה תרקקו (תרקקד) מיי' שם הלכה תרקקז (תרקקה) מיי' שם הלכה תרקקח (תרקקו) מיי' שם הלכה תרקקט (תרקקז) מיי' שם הלכה תרקר (תרקקח) מיי' שם הלכה תרקרא (תרקקט) מיי' שם הלכה תרקרב (תרקר) מיי' שם הלכה תרקרג (תרקרא) מיי' שם הלכה תרקרד (תרקרב) מיי' שם הלכה תרקרה (תרקרג) מיי' שם הלכה תרקרו (תרקרד) מיי' שם הלכה תרקרז (תרקרה) מיי' שם הלכה תרקרח (תרקרו) מיי' שם הלכה תרקרט (תרקרז) מיי' שם הלכה תרקש (תרקרח) מיי' שם הלכה תרקשא (תרקרט) מיי' שם הלכה תרקשב (תרקש) מיי' שם הלכה תרקשג (תרקשא) מיי' שם הלכה תרקשד (תרקשב) מיי' שם הלכה תרקשה (תרקשג) מיי' שם הלכה תרקשו (תרקשד) מיי' שם הלכה תרקשז (תרקשה) מיי' שם הלכה תרקשח (תרקשו) מיי' שם הלכה תרקשט (תרקשז) מיי' שם הלכה תרקת (תרקשח) מיי' שם הלכה תרקתא (תרקשט) מיי' שם הלכה תרקתב (תרקת) מיי' שם הלכה תרקתג (תרקתא) מיי' שם הלכה תרקתד (תרקתב) מיי' שם הלכה תרקתה (תרקתג) מיי' שם הלכה תרקתו (תרקתד) מיי' שם הלכה תרקתז (תרקתה) מיי' שם הלכה תרקתח (תרקתו) מיי' שם הלכה תרקתט (תרקתז) מיי' שם הלכה תרקי (תרקתח) מיי' שם הלכה תרקיא (תרקתט) מיי' שם הלכה תרקיב (תרקי) מיי' שם הלכה תרקיג (תרקיא) מיי' שם הלכה תרקיד (תרקיב) מיי' שם הלכה תרקטו (תרקיג) מיי' שם הלכה תרקטז (תרקיד) מיי' שם הלכה תרקיז (תרקטו) מיי' שם הלכה תרקיח (תרקטז) מיי' שם הלכה תרקיט (תרקיז) מיי' שם הלכה תרקכ (תרקיח) מיי' שם הלכה תרקכא (תרקיט) מיי' שם הלכה תרקכב (תרקכ) מיי' שם הלכה תרקכג (תרקכא) מיי' שם הלכה תרקכד (תרקכב) מיי' שם הלכה תרקכה (תרקכג) מיי' שם הלכה תרקכו (תרקכד) מיי' שם הלכה תרקכז (תרקכה) מיי' שם הלכה תרקכח (תרקכו) מיי' שם הלכה תרקכט (תרקכז) מיי' שם הלכה תרקל (תרקכח) מיי' שם הלכה תרקלא (תרקכט) מיי' שם הלכה תרקלב (תרקל) מיי' שם הלכה תרקלג (תרקלא) מיי' שם הלכה תרקלד (תרקלב) מיי' שם הלכה תרקלה (תרקלג) מיי' שם הלכה תרקלו (תרקלד) מיי' שם הלכה תרקלז (תרקלה) מיי' שם הלכה תרקלח (תרקלו) מיי' שם הלכה תרקלט (תרקלז) מיי' שם הלכה תרקמ (תרקלח) מיי' שם הלכה תרקמא (תרקלט) מיי' שם הלכה תרקמב (תרקמ) מיי' שם הלכה תרקמג (תרקמא) מיי' שם הלכה תרקמד (תרקמב) מיי' שם הלכה תרקמה (תרקמג) מיי' שם הלכה תרקמו (תרקמד) מיי' שם הלכה תרקמז (תרקמה) מיי' שם הלכה תרקמח (תרקמו) מיי' שם הלכה תרקמט (תרקמז) מיי' שם הלכה תרקנ (תרקמח) מיי' שם הלכה תרקנא (תרקמט) מיי' שם הלכה תרקנב (תרקנ) מיי' שם הלכה תרקנג (תרקנא) מיי' שם הלכה תרקנד (תרקנב) מיי' ש

מכסה את עצמו בתנן ונקם ובכל דבר ובברך: ב היה תורך לתפריש תרומה
ומעשר ראשון ומעשר[1] ענין[2] ואמיתי מברך עליהן משתפריסין תפריש אם עתיד
לקרות להם שם אין טהן קדושה עד שיגיעו להם ואם אין עתיד לקרות להם
שם כיון שתפריש נתקדשו: ג ר יהודה אומר אדם את שבלו ובכיבוסו
יתוך ביתו ובלבד שיא יתרום במהרה[3] ובכיבוסו[4] מונה[5] אדם את שבלו
ובכיבוסו יתוך ביתו ובלבד שיא יתרום: ד [במנין][6] יוסי[7] אומר יהודה אומר יא
[במהרה ויא] בכיבוסו יא בשבלו ויא במנין ויא בכנוי אמרו לו
מעשיה מיכאיה תאנים אדי אביך יאמר לנו הוי סופין א"ר שמעון בן
אלעזר מעשה ביקנם בעיסקיהן שיהיה שוקל את כיכריו מראש ומזוזה רטובה
ויקניה יהודה בי מאיר בעיסקיו ד"ה[8] תתרום את הכליבה ינעצנו פיותיו בצדי
כליבה הרי אלו תרומה מפני שבריבי יתרום עד הבר: ה היה לפניו תאנים
ורמונים אם מחיבי אוכלו ריבית ושב[9] וכעשר בין בדקה בין בגסה אינו
תורם בדמהו [בכינוי][10]. ו[11] התורם[12] את הגורן צריך שיכוין בשעת
מה[13] שבקשקש על מה שבקש על בית שבבדדין[14] על מה שבגורן[15] התורם את
הגת צריך שיכוין את רבו על מה שברבדנין וכי מה שבגורן התורם את[16] הבור
צריך שיכוין את רבו על מה שבגפה אם יא בין תנאי ב"ד היא[17] [שיתרום
על הכר: ז[18] ר' יוסי אומר כל היום[19] הנרמות תפוסה אחת ביצה[20] [בת א'
לשתי גרוסות לשתי ביצים אחת] שתי גיתות רשתי גורות בזמן שבטים
תפוסה אחת תורבין ובעשירין מן ה' על ה' [בסאה אחד מהן תורם מן המהור
שבו על המטא אינו יתרום מן המהור שבו על המטא שבו וכן היה רבי יהודה
אומר כל בית הבד[21] [קורה אחת ביצה][22] [קורה אחת לשתי גורות שתי קורות לבור
א' שתי קורות לשתי גורות בזמן שבטים תפוסה אחת תירמון ובעשרים מזה
על זה בסאה אחד מהם תורם מן המהור שבו על המטא שבו אינו תורם מאחת
אחת אין תורמין ובעשרים מזה על זה בסאה אחד מהם לא יתרום מן המהור
שבו על המטא שבו: ח[23] היה מקרטם[24] בפי יוקב ומניח בגגה תורם מאחת על
הכל היא מין[25] [אריך] בגירים מלן מכל אחד ואחד[26] [הביא מפנים הירכה
במקום ברוב פלטלה וכתוב מימטר יפן אחד באמצע לא יתרום מן העליון
ותתרום אלא א"כ נקב: ט[27] חמשה בגורין בגורן תורם מאחד על הכל אמר
ר' יהודה[28] איסתי בזמן שעיקר הגורן קיים אין עיקר הגורן קיים תורם מכל א'
ואחד הבנים פירותיהן לרבי ביתו אינם שהן כפירותיו תורם מאחד על הכל[29] [שתי
כוורות בעיירה אחת תורם] [מבי אחאה][30] שכן[31] [תבואה ועגולי דבילה
ותאנים שי גוזניות כרם בהקפה אחת תורמין ובעשרים מזה על זה:
י[32] [ב]אמיתי תירמון אתהגורן[33] משיתקיר האלה[34] עבר בקצת הגורן תורם
מן[35] [הצבור על שאינו][36] צבור. יא[37] [ב]אמיתי[38] תורמין את הגת

הגהות הגר"א

(ג) [1] שניה [2] [ב]משקין [3] שיהא [4] [ב]אחר [5] [מ]אחד על הכר [6] [מ]אם [7] [ב]חנניה [8] [ב]אחד [9] [ב]אחד [10] [ב]אחד [11] [ב]אחד [12] [ב]אחד [13] [ב]אחד [14] [ב]אחד [15] [ב]אחד [16] [ב]אחד [17] [ב]אחד [18] [ב]אחד [19] [ב]אחד [20] [ב]אחד [21] [ב]אחד [22] [ב]אחד [23] [ב]אחד [24] [ב]אחד [25] [ב]אחד [26] [ב]אחד [27] [ב]אחד [28] [ב]אחד [29] [ב]אחד [30] [ב]אחד [31] [ב]אחד [32] [ב]אחד [33] [ב]אחד [34] [ב]אחד [35] [ב]אחד [36] [ב]אחד [37] [ב]אחד [38] [ב]אחד

איר הנגה

פרק נ [1] שהוא אדם את מכרי ומשנים לתוך ביתו ולבסוף שלא יתרום בשמחל [2] ומשבר
[3] [ב]שבת [4] [ב]ניסות [5] שמח [6] בגר [7] [ב]שבת [8] [ב]לא ויהא
[9] מן [ב]ראש על הגיגר לא עדם בכלי וכך בדם שאר מי נשתנה יום מן המטא על המטא ומן

המחזר על המחזר ומן המטא על השדה אבל לא מן המחזר על המטא רבי נחמיה וחכ׳.

הכדי דוד

פרק ג התורם את הגורן בזמן שהוא מלא תבואה ומלא תבן ומלא מוץ ומלא
עפר ומלא קש ומלא עפרורית ומלא עפרורית של עפר ומלא עפרורית של
תבואה ומלא עפרורית של תבן ומלא עפרורית של מוץ ומלא עפרורית של
קש ומלא עפרורית של עפר ומלא עפרורית של תבואה ומלא עפרורית של
תבן ומלא עפרורית של מוץ ומלא עפרורית של קש ומלא עפרורית של
עפר ומלא עפרורית של תבואה ומלא עפרורית של תבן ומלא עפרורית של
מוץ ומלא עפרורית של קש

היסה : ימ מפרישין (יח) [תרומה ומעשרות] מן הטמא על הטמא ומן הטהור על הטהור (יט) [ומן הטמא על הטהור אבל לא מן הטהור על הטמא] ר' נחמיה אומר (כ) אין מפרישין מן הטמא על הטמא אלא בדאבי בלבד (כא)[אמרו לו הרי אומר (כב)כי יגע (כג) והנתתם ממנו את תרומת ה' לאהרן הכהן :

פרק ד א

(א) התרומות והמעשרות בשבח בין בשוגג בין במזיד משעהזיעו משעות והמסבלי כלים בשבת בין בשוגג בין במזיד עליו או ירדי הטבולה : ב (ב) תרומין הטין על הפת (ג) אבל לא הפת על הטין [אלא לפי השבון] (ד) תרומין (ה) האנים על הגרוגרות (ו)[במדה] וגרוגרות על האנים (ז)[במנין] אבל לא האנים על הגרוגרות (ח) [במנין] ולא גרוגרות על האנים (ט)[במדה] רשב"ג אומר סלי האנים וסלי גרוגרות כולן שוין תרומין ומעשרין מזה ע"פ א"ר ישמעאל בר' יוסי אבא היה טבל ר' גרוגרות מן המחקה על השעים האנים שבבקיבלה:ג תרומין [י]ליפסין על יתי שמן וא"א יתי שמן על הגליפסין [ר' יהודה אומר אף יתי שבן על הגליפסין] (יא) תרומין יין בלול על שאינו צילול וא"א שאינו צילול על הצילול (יב) והודה אומר אף שאינו בלול על הצילול ובלבד שיתרום מן היפה : ד (יג)תרומין יין שאינו מבושל על המבושל וא"א המבושל על שאינו מבושל רשב"ג אומר אף המבושל על שאינו מבושל וכן היה רשב"ג אומר [ב] (יד) יין מבושל אין בו משום גילוי וארן בו משום יין נסך : ה ירק שדרכו להשתמר יום א' תרומין עליו יום א' שני ימים תרומין עליו שני ימים ג' [ימים] תרומין עליו ג' ימים הקשואין והדלועין והמרכסין והרדין שדרכן להשתמר יום אחד תרומין עליהן יום אחד החורין והכרישין והלפת והבוהב שדרכן להשתמר שני ימים תרומין עליהן שני ימים הקליפות והספיפות שדרכן להשתמר שלשה ימים תרומין עליהן ג' ימים זה הכלל כל ששומר תרומין עליו ר' נחמיה אומר לא יתרום מן התחתון בשדרות עד שתתם שליקט בין הערבים (טו) [ובן היה רבי יוסי אומר אין לך מר בשדות אלא הפנימי שבה הרי זה מוסיף על חזון שבה ותרום : ו ( ) התרום את הטבור ונמצא מגולה אבטיח ונמצא נקור תרומה ויחזור ויתרום ר' יוסי אומר משום אבין תרמין על יין ושניהן אינן תרומין תרומין[ם]על [ג][אלא יין חשבון]. ז (יז) התרום חבית של יין (יח) [ונמצאת של חומץ אם יודע שהרגה של חומץ עד שלא אינה תרומה ואפשרשהיה הכניעה הרי זו תרומה ספק תרומה ויחזור ויתרום (יט) דברי רבי [ר'] יוסי שר יוסי אומר יין וחומץ שני מינין הם אף אחד : ח היה בלבו לתרום (כ) [יין] על מה שבידו [ד] תחלץ אין תרומתו תרומה מה שבידו הין הין הרום (כא) ויחזור ויתרום את התחלץ (כב) היה בודק את החבית לחיות מכיר בו עליה והרך ונמצאת של חומץ עד שלשה ימים ודאי מכאן ואילך ספק אבל אם מיתני מפרישין עליה

אור תנוא

פרק ד [א] קליפסין [ב] אם [ג] אלא יין חשבון אין תרומתן [ד] רבי שרבי אושר [ה] אין יין תלת מה שבידו ואחתן התחתון תרום ו דוגר ויתרום את היין [ו] מתוקנים [ז] ראשון

אבר הטור והלר סדרוניון אחתי שא בו דייב עוכיין בו ונחי [ח] אינו מן המטא אבל לא מן המטא על המטא [ט] ר' יוסנן אבר הטור והלר נאלאלת היה [י] אבל הכנים [יא] בתרומת אלא תרומה ומע"ש : [יב] נאמן אחרי ואחרי לכם א"נ [מג] מגרי :

חסרי דוד

פרק ד התורם ט' ר"ומטבל ט' [ו] [ח]ין על המטא ב' דב ר' יוסנן[ו] כלים כאבה בטבול יבשים כגן בגדים [ז] ואחתן כגן בגדים [ח] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [ט] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [י] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [יא] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [יב] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [יג] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [יד] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [טו] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [טז] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [יז] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [יח] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [יט] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [כ] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [כא] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [כב] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [כג] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [כד] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [כה] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [כו] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [כז] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [כח] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [כט] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [ל] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [לא] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [לב] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [לג] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [לד] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [לה] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [לו] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [לז] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [לח] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [לט] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [מ] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [מא] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [מב] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [מג] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [מד] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [מה] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [מו] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [מז] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [מח] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [מט] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [נ] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [נא] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [נב] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [נג] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [נד] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [נה] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [נו] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [נז] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [נח] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [נט] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [ס] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [סא] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [סב] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [סג] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [סד] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [סה] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [סו] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [סז] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [סח] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [סט] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [ע] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [עא] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [עב] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [עג] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [עד] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [עה] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [עו] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [עז] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [עח] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [עט] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [פ] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [פא] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [פב] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [פג] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [פד] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [פה] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [פו] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [פז] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [פח] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [פט] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [צ] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [צא] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [צב] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [צג] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [צד] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [צה] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [צו] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [צז] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [צח] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [צט] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [ק] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [קא] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [קב] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [קג] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [קד] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [קה] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [קו] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [קז] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [קח] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [קט] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [קי] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [קיא] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [קיב] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [קיג] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [קיד] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [קטו] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [קטז] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [קיז] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [קיח] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [קיט] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [קכ] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [קכא] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [קכב] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [קכג] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [קכד] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [קכה] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [קכו] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [קכז] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [קכח] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [קכט] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [קל] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [קלא] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [קלב] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [קלג] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [קלד] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [קלה] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [קלו] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [קלז] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [קלח] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [קלט] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [קמ] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [קמא] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [קמב] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [קמג] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [קמד] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [קמה] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [קמו] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [קמז] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [קמח] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [קמט] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [קנ] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [קנא] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [קנב] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [קנג] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [קנד] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [קנה] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [קנו] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [קנז] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [קנח] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [קנט] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [קס] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [קסא] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [קסב] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [קסג] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [קסד] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [קסה] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [קסו] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [קסז] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [קסח] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [קסט] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [קע] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [קעא] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [קעב] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [קעג] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [קעד] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [קעה] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [קעו] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [קעז] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [קעח] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [קעט] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [קפ] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [קפא] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [קפב] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [קפג] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [קפד] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [קפה] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [קפו] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [קפז] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [קפח] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [קפט] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [קצ] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [קצא] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [קצב] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [קצג] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [קצד] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [קצה] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [קצו] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [קצז] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [קצח] ר' יוסי אומר אינו מתרום אלא מן הגדול בלבד [קצ

שני על מקום אחר עושה נטל מעשר (יז) [שני] רצה לעשות אותה מעשר עני על מקום אחר עושה ואם אכר הירני תורם ומחשב את העלה בירי אחד משלשים ותרומתו תרומה ואם לאו אין תרומתו תרומה תרם ועלה בידו אחד משלשים תרומתו תרומה אלא (יח) [שתרם] במדה :

פרק ה א

(א) היה לוקט ולעת להזות סריש עליה והלך וחזה וישם ואומר עד כאן תרומה [ב] דברי רבי ר' (שמעון) (ג) [ג] אומר תורם ומחשב כמי שלמד: ב (ב) היה צריך להפריש (ד) מעשר ובחשש עשרה חביות של יין מעלה את הראשונה ואומר (ג) זו תרומה את השניה ואומר הרי זו תרומה (ג) דברי רבן שמעון בן גמליאל רבי אומר מעלה טולן לבב הבור ואומר הרי זו תרומה : ג (ב) מי שהוי פיהותיו במערה (ג) [נותן] סאה לבן לוי וסאה לעני סריש שמינה סאין ואוכל בין שהריחה אותה (ג) [סאה] קיימת בין שלא הריחה אותה (ה) [סאה] קיימת סריש עליה ואוכל דברי רבי סאור חב"א אם הריחה אותה (ה) [סאה] קיימת סריש עליהן תרומה הגדל ואם לאו אין סריש אלא לפי חשבון : ד (ד) שיעור תרומה ב"ש עין יפה משלשים והבינונית מארבעים והרעה מחמשים ב"ה אומרים עין יפה אחד מארבעים בינונית מחמשים והרעה משלשים [ר' ישמעאל אומר מתצה זולין ומחזיר תרומת ובלבד שיהו זולין מרובין על התרומה] : ה (ה) האומר לשלוחו צא ותרם תורם בינונית [אחד מחמשים צא ותרום] אחד מחמשים פיהת עשרה או יותר עשירה תרומתו תרומה ואם נתכוין להוסיף אחד אין תרומתו תרומה : ו (ו"ו) [נתבוין לתרום א' מעשרה ועלה בידו תשעים משלשים ומארבעים ומחמשים ומשלשים תרומתו תרומה אחד מששים ועלה בידו מתצה מרובים משלשים מארבעים משלשים מעשרה אין תרומתו תרומה ואם אמר הריני תורם (ז) [תורם ומחשב תורם] ועלה בידו אחד מששים תרומתו תרומה ואין צריך להוסיף ששים אחד צריך להוסיף רבי אומר רובו של אחד כמחצי עד כמה מוסיף אמרו אחד על אחד רבן שמעון בן גמליאל אומר כל שלמד ר' יהודה שהוא מוסיף אחד על אחד רבן שמעון בן הסמא (ח) ואינה מדמעת ואין חייבין עליה חומש כו"א בזמן שנתרומין אחת מהן ראויה : ז (ט) [ר' ישמעאל ורבי שמעון שוורי אומרים] (י) כל תרומה (יא) שאין [ב] מקפידין (ט) כגון תרומת הכליסן החדיבון (יב) [ונימלת אחד משלשים] ותרומה ממאה (ט) [ונימלת] אחד משלשים אלו ונימלין אחד משלשים (יג) נזידלו תרומתה ותרומה ותרומה ומעשר בשנה ובאונס ותרומת תרומת ותרומת מעשר תרומת הכליסן החדיבון ומוסיפין ושעירין אזמוסית

נוסחאות כ"י

(ז) כשחשב (ח) כשעה עשירה : (ט) חד : (י) דברי רבי : רבי שמעון בן גמליאל אומר מעלה כד : (יא) ושלא מן השקיה :

אור הגנוז

פ"ה (ב) עד כאן תרומה. (ב) ושאב[ל]ן. (ג) הכרעה[ן]. (ד) נ[ו]תן : (ה) ריש אומר : (ח) עלה : (ע) אינ לחשפיק תרומה : (י) אומר אחד : (יא) אומר מחצה תלוין ומחשב תרומה ובלבד שיהיה הולך מרובין על התרומה בש"א אחד משלשים : (יב) תרומה שלה בשנה ואחד : (יג) את תרומתה בשנה אחד לך בשנה ואת מעשר תרומה משער כאי ושנה אף תרומה בשאר תרומות : (יד) ואם יהה אבל ורבי ורבי שמעון הי שאר אומר אלא אחד אחד מהיות מפני מרוסע אלא לרבי שמעון אל שמע מפני ושנה : (טו) מחזיר בשתותה : (טז) אומרין : (יז) בעלי תרומה : (יח) ויי אומר : (יט) ואחד מששים בשתותה : (כ) נמצאת אומר :

נוסחאות כ"י

(א) מעשר וחכשיב עשרה : (ב) חד : (ג) דברי רבי. רבי שמעון בן גמליאל אומר מעלה כד : (ד) ושלא מן השקיה :

מצפה שמואל

(א) ע' ירושלמי פרה"ג הלכה י. (ב) שם. (ג) ירושלמי פרה ו ה ומשנתינו שם ג ה. (ד) ירושלמי פרה ו ה ומשנתינו שם. (ה) ע' ירושלמי פרה"ג הלכה ט ומשנתינו שם ג ה. (ו) ירושלמי פרה ו ה ומשנתינו שם. (ז) ע' ירושלמי פרה"ג הלכה ט ומשנתינו שם ג ה. (ח) ירושלמי פרה ו ה ומשנתינו שם. (ט) ירושלמי פרה ו ה ומשנתינו שם. (י) ע' ירושלמי פרה"ג הלכה ט ומשנתינו שם ג ה. (יא) ירושלמי פרה ו ה ומשנתינו שם. (יב) ע' ירושלמי פרה"ג הלכה ט ומשנתינו שם ג ה. (יג) ירושלמי פרה ו ה ומשנתינו שם.

מנחת

בכורים

חדר

חסדי

אור הגנוז

נוסחאות כ"י

מצפה שמואל

כיוצא ואין יודע באיזו כוורת הרשה[הרשה]כעיר דבלה(ס)יאין יודע באיזה עיגול תרשה ר' אליעזר אומר יראין את העליונה כאילו (כא) פרוסות אם יש שם מאה ואי לטהרת תעלה ואם לאו לא תעלה ר' הלל אומר ר' יהודה אומר ר' אליעזר אומר אם יש שם מאה פוטין אסורין והשולים מותרין דברי ר' מאיר ר' יהודה אומר ר' יעלו ואם לאו הפוטין אסורין והשולים מותרין דברי ר' מאיר ר' יהודה אומר ר' אליעזר אומר אם יש שם מאה פוטין תעלה ואם לאו הפוטין אסורין והשולים מותרין ר' הלל אומר ר' יהודה אומר אע"פ שיש שם ג' מאות פוטין לא תעלה הרשה כעיגול ואין יודע היכן הרשה הכי מהדים שתעלה: ד (כב) מאה תרומה שנפלה על פי המטוה ונמצא אחד מהן שאינו מן המנין ע"פ שעירבן (כג) [ ] [וקלפה] (ל) רשב"ג אומר [מ] בשעתבי תעלה באחד ומאה: מג (כ) תרומת כיכרי של המאי שהורה לתקנה מיטעית למקום אחר אינה מטעית דברי ר"א רשב"א בין למקומה בין למקום אחר מטעית: מד משש (כ) שתחריסית עולות מתוך החולין באחד ומאה (כ) בין ביולי בין שאינו ביולי כך מאה תעלה מתוך הטהורה [באי] (ואחד) בין ביולי בין שאינו ביולי ר' יוסי אומר (כ) בבולי לא תעלה בשאינו בולי תעלה נפלה לתוך החולין ממאים הכי מודים שתעלה יין קדשים של תרומה (כג) שנתערבה במאה קדשות של חולין (כ) [ובן] ברותיו שיל [ ] ליהם הפנים (כה) שנתערבו כמאה פרוסות של חולין (כ) הרי אלו יעלו ר' יהודה אומר לא יעלו [ג] אם נגעו פרוסות זו בזו שמאו זו בזו ואם היה אוכל בכלי שמקבל בטמול ואם הכל מהדים שיעלו יה (ל) חשבי שנתערב בחולין הרי זה אוכל כל שהוא אם יש לו פרנסה במקום אחר מוציא לפי חשבון ואם לאו [ל] א"א אליעזר בן ערך אומר (כ) קורא שם לתרומת מעשר שבו תעלה בא' ובאה בן מעשר מכל שנתערב בחולין הרי זה (כ) אומר כל שהוא אם יש לו פרנסה במקום אחר מוציא לפי חשבון בן ערך אומר שם (כה) [על תרומת] מעשר שבו תעלה באחד ובאה [ואם היה שבו מעשר ראשון ומעשר שני הרי זה אומר שלא תהיו מפקן מדמיע אלא לרבי שיש לו מתירין] רבי שמעון אומר כל דבר שיש לו מתירין כגון שבל ומעשר שני הקדש והחדש לא נתנו חכמים שיעור וכל דבר שאין לו מתירין כגון עולה ובלאי חכמים נתנו חכמים להם שיעור [אמרו] לו והלא שביעית אין לה מתירין ולא נתנו לה חכמים שיעור [ל] אמר להם שביעית אינה אוכלת כל שהוא אלא לביעור

אבי לאבילה אינה אוסרת אלא בנותן טעם:

פרק ו א מאה תרומה שנפלה לפחות ממאה תלוין הרי אלו מותרין אין היכין קדן רוחש ואין מלכלכין מהן קדן וחומש משקה אחד אלא לפי השבון: ב מאה תרומה שנפלה למאה והכניסה (א) אם היו של מב' ריש אינן תורמין ומעשרות על מקום אחר [ג] אי קורא שם לתרומה מעשר שבהן אם היו של מעשר שני מחללן על המעות בדמי תרומה מעשר [שבה] (ואם היו) [תרומה ומעשרות] על מקום אחר או קורא שם לתרומה מעשר שבה אם היו של מעשר שני מחללן על המעות בדמי תרומה מעשר שבה ואם היו של חדש יטמין עד שיבא הפסח ויתנו לכהן: ד (ל) מאה תרומה שנפלה למאה שבעיעית הרי אלו פירות פירות מכן ורקבו: ה מאה תרומה מטמאה שנפלה למאה מאה תרומה מהורה בית שמאי אוסרין ובית הלל מתירין אמרו ב"ה ב"ש מהורה אסורה לזרים ומטמא אסורה לבהנים מה מהורה עולה אף מטמא תעלה אמרו להם בית שמאי לא אם אמרת בטהורה שהוא עולה תעלה אף מטמא תעלה אמרו להם בית הלל לא אם אמרת בטמא שאינו עולה תעלה אף טהורה לא תעלה אמרו להם ב"ש (ל) וכי במה החמירה תורה באוכלי תרומה לזרים או באוכלי תרומה לבהנים באיכי תרומה לזרים (ל) מהור שאכל את הטהור ושהור שאכל את הטמא ומטמא שאכל את הטהור וטמא שאכל את הטמא כולם כמיתתו באוכלי תרומה לבהנים מהור שאכל את הטהור בציעורי מהור שאכל את הטמא בעשה ומטמא שאכל את הטהור ומטמא שאכל את הטמא בלא תעשה והלא דברים קל וחומר ומה אם במקום שהחמירה תורה באוכלי תרומה לזרים הרי הוא עולה מתוך החולין להאכל לזרים מקום שהקילה תורה באוכלי תרומה להבהנים אינו דין שתעלה מתוך החולין להאכל להבהנים (כ) [אחר] שהורו ר' אליעזר אומר (ל) תרום ותרקב והכ"א אבדה בפעמה ו מאה תרומה שנפלה למאה ולא הספיק להבדיל ע"י שנפלה אחרת הרי זו אסורה [ור' שמעון] מתיר [אמר רבי (אליעזר בר') שמעון בר"א (ל) בזמן שלא ידע בה ואח"כ נפלה אבל אם ידע בה ואחר כך נפלה אחרת הרי זו מותרת שכבר היה לה להעלות: ז (ל) [הקטרין והסלתות שעלין זה את זה דברי ר' נחמיה והכ"א אין בעלין זה את זה דברי ר' מאיר (ל) מים שנפל לתוך תשעים ותשעה יין ואח"כ נפל לתוכן שמן מעלין זה את זה דברי ר' נחמיה וחכמים אומרים אין מעלין זה את זה]. מאה עלה שנפלה למאתים ידע בה ואח"כ עלה אחרת הרי זו מותרת [לפיכך הרי זו אסורה] עד שירבה אסור על המותרת: ח מאה תרומה שנפלה (ל) למאה (ל) ואח"כ נפלו לתוכה חולין כל שהן הרי זו מותרת (ל) מאה תרומה שנפלה למאה (כ) אין מוציאין זונין שבה [בחוץ מבן מוציאין וזונין שבה] (ל) חוץ יין אין מוציאין שנפלו לתוך מאה לוגין עטרין אין מוציאין שמרים שבהן [פחית מבן מוציאין שמרים שבהן] לוג יין (כ) [עטרן שנפל (ל) [לתוך מאה] לוגין לילוין [אין] מוציאין שמרים שבו: ט שאר כהן (כ) בשאור אחר והחבירין נו את העיסה (ל) אם אין באיסור נותן טעם מותר (כ) חמין בשעוירים יבור בתוכן בעיסה נתרסין בעדשים

הגהות הגר"א (כא) יין (כב) [קאי] (כג) מטאי (כד) פיטרין (כה) תרומת (כו) מטאי (כז) פיטרין (כח) יוא (כט) [ומעבר] (ל) לאוקי (ל) [ומעבר] (ל) לאוקי שמאי (ל) [קאי] והלכתא

נוסחאות כ"י

(ס) שיטטורה (א) בבלי לא תעלה (ב) לאוקי שמאי ומעבר ואח"כ נפלו מי

פרק ו א מאה תרומה שנפלה למאתים ידע בה ואח"כ נפלה אחרת הרי זו מותרת אין מעלין זה את זה ואם עלה אחת מהן לא עלו שתיהן ואם עלו שתיהן לא עלה אחת מהן: ב מאה תרומה שנפלה למאה ולמאתים ידע בה ואח"כ נפלה אחרת הרי זו מותרת אין מעלין זה את זה ואם עלה אחת מהן לא עלו שתיהן ואם עלו שתיהן לא עלה אחת מהן: ג מאה תרומה שנפלה למאה ולמאתים ולחמש מאות ידע בה ואח"כ נפלה אחרת הרי זו מותרת אין מעלין זה את זה ואם עלה אחת מהן לא עלו שתיהן ואם עלו שתיהן לא עלה אחת מהן: ד מאה תרומה שנפלה למאה ולמאתים ולחמש מאות ולאלף ידע בה ואח"כ נפלה אחרת הרי זו מותרת אין מעלין זה את זה ואם עלה אחת מהן לא עלו שתיהן ואם עלו שתיהן לא עלה אחת מהן: ה מאה תרומה שנפלה למאה ולמאתים ולחמש מאות ולאלף ולחמשת אלפים ידע בה ואח"כ נפלה אחרת הרי זו מותרת אין מעלין זה את זה ואם עלה אחת מהן לא עלו שתיהן ואם עלו שתיהן לא עלה אחת מהן: ו מאה תרומה שנפלה למאה ולמאתים ולחמש מאות ולאלף ולחמשת אלפים ולעשרת אלפים ידע בה ואח"כ נפלה אחרת הרי זו מותרת אין מעלין זה את זה ואם עלה אחת מהן לא עלו שתיהן ואם עלו שתיהן לא עלה אחת מהן: ז מאה תרומה שנפלה למאה ולמאתים ולחמש מאות ולאלף ולחמשת אלפים ולעשרת אלפים ולחמשים אלף ידע בה ואח"כ נפלה אחרת הרי זו מותרת אין מעלין זה את זה ואם עלה אחת מהן לא עלו שתיהן ואם עלו שתיהן לא עלה אחת מהן: ח מאה תרומה שנפלה למאה ולמאתים ולחמש מאות ולאלף ולחמשת אלפים ולעשרת אלפים ולחמשים אלף ולמאה אלף ידע בה ואח"כ נפלה אחרת הרי זו מותרת אין מעלין זה את זה ואם עלה אחת מהן לא עלו שתיהן ואם עלו שתיהן לא עלה אחת מהן: ט מאה תרומה שנפלה למאה ולמאתים ולחמש מאות ולאלף ולחמשת אלפים ולעשרת אלפים ולחמשים אלף ולמאה אלף ולחמש מאות אלף ידע בה ואח"כ נפלה אחרת הרי זו מותרת אין מעלין זה את זה ואם עלה אחת מהן לא עלו שתיהן ואם עלו שתיהן לא עלה אחת מהן: י מאה תרומה שנפלה למאה ולמאתים ולחמש מאות ולאלף ולחמשת אלפים ולעשרת אלפים ולחמשים אלף ולמאה אלף ולחמש מאות אלף ולחמשת אלפים אלף ידע בה ואח"כ נפלה אחרת הרי זו מותרת אין מעלין זה את זה ואם עלה אחת מהן לא עלו שתיהן ואם עלו שתיהן לא עלה אחת מהן: יא מאה תרומה שנפלה למאה ולמאתים ולחמש מאות ולאלף ולחמשת אלפים ולעשרת אלפים ולחמשים אלף ולמאה אלף ולחמש מאות אלף ולחמשת אלפים אלף ולעשרת אלפים אלף ידע בה ואח"כ נפלה אחרת הרי זו מותרת אין מעלין זה את זה ואם עלה אחת מהן לא עלו שתיהן ואם עלו שתיהן לא עלה אחת מהן: יב מאה תרומה שנפלה למאה ולמאתים ולחמש מאות ולאלף ולחמשת אלפים ולעשרת אלפים ולחמשים אלף ולמאה אלף ולחמש מאות אלף ולחמשת אלפים אלף ולעשרת אלפים אלף ולחמשים אלף ידע בה ואח"כ נפלה אחרת הרי זו מותרת אין מעלין זה את זה ואם עלה אחת מהן לא עלו שתיהן ואם עלו שתיהן לא עלה אחת מהן: יג מאה תרומה שנפלה למאה ולמאתים ולחמש מאות ולאלף ולחמשת אלפים ולעשרת אלפים ולחמשים אלף ולמאה אלף ולחמש מאות אלף ולחמשת אלפים אלף ולעשרת אלפים אלף ולחמשים אלף ולמאה אלף ידע בה ואח"כ נפלה אחרת הרי זו מותרת אין מעלין זה את זה ואם עלה אחת מהן לא עלו שתיהן ואם עלו שתיהן לא עלה אחת מהן: יד מאה תרומה שנפלה למאה ולמאתים ולחמש מאות ולאלף ולחמשת אלפים ולעשרת אלפים ולחמשים אלף ולמאה אלף ולחמש מאות אלף ולחמשת אלפים אלף ולעשרת אלפים אלף ולחמשים אלף ולמאה אלף ולחמש מאות אלף ידע בה ואח"כ נפלה אחרת הרי זו מותרת אין מעלין זה את זה ואם עלה אחת מהן לא עלו שתיהן ואם עלו שתיהן לא עלה אחת מהן: טו מאה תרומה שנפלה למאה ולמאתים ולחמש מאות ולאלף ולחמשת אלפים ולעשרת אלפים ולחמשים אלף ולמאה אלף ולחמש מאות אלף ולחמשת אלפים אלף ולעשרת אלפים אלף ולחמשים אלף ולמאה אלף ולחמש מאות אלף ולחמשת אלפים אלף ידע בה ואח"כ נפלה אחרת הרי זו מותרת אין מעלין זה את זה ואם עלה אחת מהן לא עלו שתיהן ואם עלו שתיהן לא עלה אחת מהן: טז מאה תרומה שנפלה למאה ולמאתים ולחמש מאות ולאלף ולחמשת אלפים ולעשרת אלפים ולחמשים אלף ולמאה אלף ולחמש מאות אלף ולחמשת אלפים אלף ולעשרת אלפים אלף ולחמשים אלף ולמאה אלף ולחמש מאות אלף ולחמשת אלפים אלף ולעשרת אלפים אלף ידע בה ואח"כ נפלה אחרת הרי זו מותרת אין מעלין זה את זה ואם עלה אחת מהן לא עלו שתיהן ואם עלו שתיהן לא עלה אחת מהן: יז מאה תרומה שנפלה למאה ולמאתים ולחמש מאות ולאלף ולחמשת אלפים ולעשרת אלפים ולחמשים אלף ולמאה אלף ולחמש מאות אלף ולחמשת אלפים אלף ולעשרת אלפים אלף ולחמשים אלף ולמאה אלף ולחמש מאות אלף ולחמשת אלפים אלף ולעשרת אלפים אלף ידע בה ואח"כ נפלה אחרת הרי זו מותרת אין מעלין זה את זה ואם עלה אחת מהן לא עלו שתיהן ואם עלו שתיהן לא עלה אחת מהן: יח מאה תרומה שנפלה למאה ולמאתים ולחמש מאות ולאלף ולחמשת אלפים ולעשרת אלפים ולחמשים אלף ולמאה אלף ולחמש מאות אלף ולחמשת אלפים אלף ולעשרת אלפים אלף ולחמשים אלף ולמאה אלף ולחמש מאות אלף ולחמשת אלפים אלף ולעשרת אלפים אלף ידע בה ואח"כ נפלה אחרת הרי זו מותרת אין מעלין זה את זה ואם עלה אחת מהן לא עלו שתיהן ואם עלו שתיהן לא עלה אחת מהן: יט מאה תרומה שנפלה למאה ולמאתים ולחמש מאות ולאלף ולחמשת אלפים ולעשרת אלפים ולחמשים אלף ולמאה אלף ולחמש מאות אלף ולחמשת אלפים אלף ולעשרת אלפים אלף ולחמשים אלף ולמאה אלף ולחמש מאות אלף ולחמשת אלפים אלף ולעשרת אלפים אלף ידע בה ואח"כ נפלה אחרת הרי זו מותרת אין מעלין זה את זה ואם עלה אחת מהן לא עלו שתיהן ואם עלו שתיהן לא עלה אחת מהן: כ מאה תרומה שנפלה למאה ולמאתים ולחמש מאות ולאלף ולחמשת אלפים ולעשרת אלפים ולחמשים אלף ולמאה אלף ולחמש מאות אלף ולחמשת אלפים אלף ולעשרת אלפים אלף ולחמשים אלף ולמאה אלף ולחמש מאות אלף ולחמשת אלפים אלף ולעשרת אלפים אלף ידע בה ואח"כ נפלה אחרת הרי זו מותרת אין מעלין זה את זה ואם עלה אחת מהן לא עלו שתיהן ואם עלו שתיהן לא עלה אחת מהן: כא מאה תרומה שנפלה למאה ולמאתים ולחמש מאות ולאלף ולחמשת אלפים ולעשרת אלפים ולחמשים אלף ולמאה אלף ולחמש מאות אלף ולחמשת אלפים אלף ולעשרת אלפים אלף ולחמשים אלף ולמאה אלף ולחמש מאות אלף ולחמשת אלפים אלף ולעשרת אלפים אלף ידע בה ואח"כ נפלה אחרת הרי זו מותרת אין מעלין זה את זה ואם עלה אחת מהן לא עלו שתיהן ואם עלו שתיהן לא עלה אחת מהן: כב מאה תרומה שנפלה למאה ולמאתים ולחמש מאות ולאלף ולחמשת אלפים ולעשרת אלפים ולחמשים אלף ולמאה אלף ולחמש מאות אלף ולחמשת אלפים אלף ולעשרת אלפים אלף ולחמשים אלף ולמאה אלף ולחמש מאות אלף ולחמשת אלפים אלף ולעשרת אלפים אלף ידע בה ואח"כ נפלה אחרת הרי זו מותרת אין מעלין זה את זה ואם עלה אחת מהן לא עלו שתיהן ואם עלו שתיהן לא עלה אחת מהן: כג מאה תרומה שנפלה למאה ולמאתים ולחמש מאות ולאלף ולחמשת אלפים ולעשרת אלפים ולחמשים אלף ולמאה אלף ולחמש מאות אלף ולחמשת אלפים אלף ולעשרת אלפים אלף ולחמשים אלף ולמאה אלף ולחמש מאות אלף ולחמשת אלפים אלף ולעשרת אלפים אלף ידע בה ואח"כ נפלה אחרת הרי זו מותרת אין מעלין זה את זה ואם עלה אחת מהן לא עלו שתיהן ואם עלו שתיהן לא עלה אחת מהן: כד מאה תרומה שנפלה למאה ולמאתים ולחמש מאות ולאלף ולחמשת אלפים ולעשרת אלפים ולחמשים אלף ולמאה אלף ולחמש מאות אלף ולחמשת אלפים אלף ולעשרת אלפים אלף ולחמשים אלף ולמאה אלף ולחמש מאות אלף ולחמשת אלפים אלף ולעשרת אלפים אלף ידע בה ואח"כ נפלה אחרת הרי זו מותרת אין מעלין זה את זה ואם עלה אחת מהן לא עלו שתיהן ואם עלו שתיהן לא עלה אחת מהן: כה מאה תרומה שנפלה למאה ולמאתים ולחמש מאות ולאלף ולחמשת אלפים ולעשרת אלפים ולחמשים אלף ולמאה אלף ולחמש מאות אלף ולחמשת אלפים אלף ולעשרת אלפים אלף ולחמשים אלף ולמאה אלף ולחמש מאות אלף ולחמשת אלפים אלף ולעשרת אלפים אלף ידע בה ואח"כ נפלה אחרת הרי זו מותרת אין מעלין זה את זה ואם עלה אחת מהן לא עלו שתיהן ואם עלו שתיהן לא עלה אחת מהן: כו מאה תרומה שנפלה למאה ולמאתים ולחמש מאות ולאלף ולחמשת אלפים ולעשרת אלפים ולחמשים אלף ולמאה אלף ולחמש מאות אלף ולחמשת אלפים אלף ולעשרת אלפים אלף ולחמשים אלף ולמאה אלף ולחמש מאות אלף ולחמשת אלפים אלף ולעשרת אלפים אלף ידע בה ואח"כ נפלה אחרת הרי זו מותרת אין מעלין זה את זה ואם עלה אחת מהן לא עלו שתיהן ואם עלו שתיהן לא עלה אחת מהן: כז מאה תרומה שנפלה למאה ולמאתים ולחמש מאות ולאלף ולחמשת אלפים ולעשרת אלפים ולחמשים אלף ולמאה אלף ולחמש מאות אלף ולחמשת אלפים אלף ולעשרת אלפים אלף ולחמשים אלף ולמאה אלף ולחמש מאות אלף ולחמשת אלפים אלף ולעשרת אלפים אלף ידע בה ואח"כ נפלה אחרת הרי זו מותרת אין מעלין זה את זה ואם עלה אחת מהן לא עלו שתיהן ואם עלו שתיהן לא עלה אחת מהן: כח מאה תרומה שנפלה למאה ולמאתים ולחמש מאות ולאלף ולחמשת אלפים ולעשרת אלפים ולחמשים אלף ולמאה אלף ולחמש מאות אלף ולחמשת אלפים אלף ולעשרת אלפים אלף ולחמשים אלף ולמאה אלף ולחמש מאות אלף ולחמשת אלפים אלף ולעשרת אלפים אלף ידע בה ואח"כ נפלה אחרת הרי זו מותרת אין מעלין זה את זה ואם עלה אחת מהן לא עלו שתיהן ואם עלו שתיהן לא עלה אחת מהן: כט מאה תרומה שנפלה למאה ולמאתים ולחמש מאות ולאלף ולחמשת אלפים ולעשרת אלפים ולחמשים אלף ולמאה אלף ולחמש מאות אלף ולחמשת אלפים אלף ולעשרת אלפים אלף ולחמשים אלף ולמאה אלף ולחמש מאות אלף ולחמשת אלפים אלף ולעשרת אלפים אלף ידע בה ואח"כ נפלה אחרת הרי זו מותרת אין מעלין זה את זה ואם עלה אחת מהן לא עלו שתיהן ואם עלו שתיהן לא עלה אחת מהן: ל מאה תרומה שנפלה למאה ולמאתים ולחמש מאות ולאלף ולחמשת אלפים ולעשרת אלפים ולחמשים אלף ולמאה אלף ולחמש מאות אלף ולחמשת אלפים אלף ולעשרת אלפים אלף ולחמשים אלף ולמאה אלף ולחמש מאות אלף ולחמשת אלפים אלף ולעשרת אלפים אלף ידע בה ואח"כ נפלה אחרת הרי זו מותרת אין מעלין זה את זה ואם עלה אחת מהן לא עלו שתיהן ואם עלו שתיהן לא עלה אחת מהן: לא מאה תרומה שנפלה למאה ולמאתים ולחמש מאות ולאלף ולחמשת אלפים ולעשרת אלפים ולחמשים אלף ולמאה אלף ולחמש מאות אלף ולחמשת אלפים אלף ולעשרת אלפים אלף ולחמשים אלף ולמאה אלף ולחמש מאות אלף ולחמשת אלפים אלף ולעשרת אלפים אלף ידע בה ואח"כ נפלה אחרת הרי זו מותרת אין מעלין זה את זה ואם עלה אחת מהן לא עלו שתיהן ואם עלו שתיהן לא עלה אחת מהן: לב מאה תרומה שנפלה למאה ולמאתים ולחמש מאות ולאלף ולחמשת אלפים ולעשרת אלפים ולחמשים אלף ולמאה אלף ולחמש מאות אלף ולחמשת אלפים אלף ולעשרת אלפים אלף ולחמשים אלף ולמאה אלף ולחמש מאות אלף ולחמשת אלפים אלף ולעשרת אלפים אלף ידע בה ואח"כ נפלה אחרת הרי זו מותרת אין מעלין זה את זה ואם עלה אחת מהן לא עלו שתיהן ואם עלו שתיהן לא עלה אחת מהן: לג מאה תרומה שנפלה למאה ולמאתים ולחמש מאות ולאלף ולחמשת אלפים ולעשרת אלפים ולחמשים אלף ולמאה אלף ולחמש מאות אלף ולחמשת אלפים אלף ולעשרת אלפים אלף ולחמשים אלף ולמאה אלף ולחמש מאות אלף ולחמשת אלפים אלף ולעשרת אלפים אלף ידע בה ואח"כ נפלה אחרת הרי זו מותרת אין מעלין זה את זה ואם עלה אחת מהן לא עלו שתיהן ואם עלו שתיהן לא עלה אחת מהן: לד מאה תרומה שנפלה למאה ולמאתים ולחמש מאות ולאלף ולחמשת אלפים ולעשרת אלפים ולחמשים אלף ולמאה אלף ולחמש מאות אלף ולחמשת אלפים אלף ולעשרת אלפים אלף ולחמשים אלף ולמאה אלף ולחמש מאות אלף ולחמשת אלפים אלף ולעשרת אלפים אלף ידע בה ואח"כ נפלה אחרת הרי זו מותרת אין מעלין זה את זה ואם עלה אחת מהן לא עלו שתיהן ואם עלו שתיהן לא עלה אחת מהן: לה מאה תרומה שנפלה למאה ולמאתים ולחמש מאות ולאלף ולחמשת אלפים ולעשרת אלפים ולחמשים אלף ולמאה אלף ולחמש מאות אלף ולחמשת אלפים אלף ולעשרת אלפים אלף ולחמשים אלף ולמאה אלף ולחמש מאות אלף ולחמשת אלפים אלף ולעשרת אלפים אלף ידע בה ואח"כ נפלה אחרת הרי זו מותרת אין מעלין זה את זה ואם עלה אחת מהן לא עלו שתיהן ואם עלו שתיהן לא עלה אחת מהן: לו מאה תרומה שנפלה למאה ולמאתים ולחמש מאות ולאלף ולחמשת אלפים ולעשרת אלפים ולחמשים אלף ולמאה אלף ולחמש מאות אלף ולחמשת אלפים אלף ולעשרת אלפים אלף ולחמשים אלף ולמאה אלף ולחמש מאות אלף ולחמשת אלפים אלף ולעשרת אלפים אלף ידע בה ואח"כ נפלה אחרת הרי זו מותרת אין מעלין זה את זה ואם עלה אחת מהן לא עלו שתיהן ואם עלו שתיהן לא עלה אחת מהן: לז מאה תרומה שנפלה למאה ולמאתים ולחמש מאות ולאלף ולחמשת אלפים ולעשרת אלפים ולחמשים אלף ולמאה אלף ולחמש מאות אלף ולחמשת אלפים אלף ולעשרת אלפים אלף ולחמשים אלף ולמאה אלף ולחמש מאות אלף ולחמשת אלפים אלף ולעשרת אלפים אלף ידע בה ואח"כ נפלה אחרת הרי זו מותרת אין מעלין זה את זה ואם עלה אחת מהן לא עלו שתיהן ואם עלו שתיהן לא עלה אחת מהן: לח מאה תרומה שנפלה למאה ולמאתים ולחמש מאות ולאלף ולחמשת אלפים ולעשרת אלפים ולחמשים אלף ולמאה אלף ולחמש מאות אלף ולחמשת אלפים אלף ולעשרת אלפים אלף ולחמשים אלף ולמאה אלף ולחמש מאות אלף ולחמשת אלפים אלף ולעשרת אלפים אלף ידע בה ואח"כ נפלה אחרת הרי זו מותרת אין מעלין זה את זה ואם עלה אחת מהן לא עלו שתיהן ואם עלו שתיהן לא עלה אחת מהן: לט מאה תרומה שנפלה למאה ולמאתים ולחמש מאות ולאלף ולחמשת אלפים ולעשרת אלפים ולחמשים אלף ולמאה אלף ולחמש מאות אלף ולחמשת אלפים אלף ולעשרת אלפים אלף ולחמשים אלף ולמאה אלף ולחמש מאות אלף ולחמשת אלפים אלף ולעשרת אלפים אלף ידע בה ואח"כ נפלה אחרת הרי זו מותרת אין מעלין זה את זה ואם עלה אחת מהן לא עלו שתיהן ואם עלו שתיהן לא עלה אחת מהן: מ מאה תרומה שנפלה למאה ולמאתים ולחמש מאות ולאלף ולחמשת אלפים ולעשרת אלפים ולחמשים אלף ולמאה אלף ולחמש מאות אלף ולחמשת אלפים אלף ולעשרת אלפים אלף ולחמשים אלף ולמאה אלף ולחמש מאות אלף ולחמשת אלפים אלף ולעשרת אלפים אלף ידע בה ואח"כ נפלה אחרת הרי זו מותרת אין מעלין זה את זה ואם עלה אחת מהן לא עלו שתיהן ואם עלו שתיהן לא עלה אחת מהן: מא מאה תרומה שנפלה למאה ולמאתים ולחמש מאות ולאלף ולחמשת אלפים ולעשרת אלפים ולחמשים אלף ולמאה אלף ולחמש מאות אלף ולחמשת אלפים אלף ולעשרת אלפים אלף ולחמשים אלף ולמאה אלף ולחמש מאות אלף ולחמשת אלפים אלף ולעשרת אלפים אלף ידע בה ואח"כ נפלה אחרת הרי זו מותרת אין מעלין זה את זה ואם עלה אחת מהן לא עלו שתיהן ואם עלו שתיהן לא עלה אחת מהן: מב מאה תרומה שנפלה למאה ולמאתים ולחמש מאות ולאלף ולחמשת אלפים ולעשרת אלפים ולחמשים אלף ולמאה אלף ולחמש מאות אלף ולחמשת אלפים אלף ולעשרת אלפים אלף ולחמשים אלף ולמאה אלף ולחמש מאות אלף ולחמשת אלפים אלף ולעשרת אלפים אלף ידע בה ואח"כ נפלה אחרת הרי זו מותרת אין מעלין זה את זה ואם עלה אחת מהן לא עלו שתיהן ואם עלו שתיהן לא עלה אחת מהן: מג מאה תרומה שנפלה למאה ולמאתים ולחמש מאות ולאלף ולחמשת אלפים ולעשרת אלפים ולחמשים אלף ולמאה אלף ולחמש מאות אלף ולחמשת אלפים אלף ולעשרת אלפים אלף ולחמשים אלף ולמאה אלף ולחמש מאות אלף ולחמשת אלפים אלף ולעשרת אלפים אלף ידע בה ואח"כ נפלה אחרת הרי זו מותרת אין מעלין זה את זה ואם עלה אחת מהן לא עלו שתיהן ואם עלו שתיהן לא עלה אחת מהן: מד מאה תרומה שנפלה למאה ולמאתים ולחמש מאות ולאלף ולחמשת אלפים ולעשרת אלפים ולחמשים אלף ולמאה אלף ולחמש מאות אלף ולחמשת אלפים אלף ולעשרת אלפים אלף ולחמשים אלף ולמאה אלף ולחמש מאות אלף ולחמשת אלפים אלף ולעשרת אלפים אלף ידע בה ואח"כ נפלה אחרת הרי זו מותרת אין מעלין זה את זה ואם עלה אחת מהן לא עלו שתיהן ואם עלו שתיהן לא עלה אחת מהן: מה מאה תרומה שנפלה למאה ולמאתים ולחמש מאות ולאלף ולחמשת אלפים ולעשרת אלפים ולחמשים אלף ולמאה אלף ולחמש מאות אלף ולחמשת אלפים אלף ולעשרת אלפים אלף ולחמשים אלף ולמאה אלף ולחמש מאות אלף ולחמשת אלפים אלף ולעשרת אלפים אלף ידע בה ואח"כ נפלה אחרת הרי זו מותרת אין מעלין זה את זה ואם עלה אחת מהן לא עלו שתיהן ואם עלו שתיהן לא עלה אחת מהן: מו מאה תרומה שנפלה למאה ולמאתים ולחמש מאות ולאלף ולחמשת אלפים ולעשרת אלפים ולחמשים אלף ולמאה אלף ולחמש מאות אלף ולחמשת אלפים אלף ולעשרת אלפים אלף ולחמשים אלף ולמאה אלף ולחמש מאות אלף ולחמשת אלפים אלף ולעשרת אלפים אלף ידע בה ואח"כ נפלה אחרת הרי זו מותרת אין מעלין זה את זה ואם עלה אחת מהן לא עלו שתיהן ואם עלו שתיהן לא עלה אחת מהן: מז מאה תרומה שנפלה למאה ולמאתים ולחמש מאות ולאלף ולחמשת אלפים ולעשרת אלפים ולחמשים אלף ולמאה אלף ולחמש מאות אלף ולחמשת אלפים אלף ולעשרת אלפים אלף ולחמשים אלף ולמאה אלף ולחמש מאות אלף ולחמשת אלפים אלף ולעשרת אלפים אלף ידע בה ואח"כ נפלה אחרת הרי זו מותרת אין מעלין זה את זה ואם עלה אחת מהן לא עלו שתיהן ואם עלו שתיהן לא עלה אחת מהן: מח מאה תרומה שנפלה למאה ולמאתים ולחמש מאות ולאלף ולחמשת אלפים ולעשרת אלפים ולחמשים אלף ולמאה אלף ולחמש מאות אלף ולחמשת אלפים אלף ולעשרת אלפים אלף ולחמשים אלף ולמאה אלף ולחמש מאות אלף ולחמשת אלפים אלף ולעשרת אלפים אלף ידע בה ואח"כ נפלה אחרת הרי זו מותרת אין מעלין זה את זה ואם עלה אחת מהן לא עלו שתיהן ואם עלו שתיהן לא עלה אחת מהן: מט מאה תרומה שנפלה למאה ולמאתים ולחמש מאות ולאלף ולחמשת אלפים ולעשרת אלפים ולחמשים אלף ולמאה אלף ולחמש מאות אלף ולחמשת אלפים אלף ולעשרת אלפים אלף ולחמשים אלף ולמאה אלף ולחמש מאות אלף ולחמשת אלפים אלף ולעשרת אלפים אלף ידע בה ואח"כ נפלה אחרת הרי זו מותרת אין מעלין זה את זה ואם עלה אחת מהן לא עלו שתיהן ואם עלו שתיהן לא עלה אחת מהן: נ מאה תרומה שנפלה למאה ולמאתים ולחמש מאות ולאלף ולחמשת אלפים ולעשרת אלפים ולחמשים אלף ולמאה אלף ולחמש מאות אלף ולחמשת אלפים אלף ולעשרת אלפים אלף ולחמשים אלף ולמאה אלף ולחמש מאות אלף ולחמשת אלפים אלף ולעשרת אלפים אלף ידע בה ואח"כ נפלה אחרת הרי זו מותרת אין מעלין זה את זה ואם עלה אחת מהן לא עלו שתיהן ואם עלו שתיהן לא עלה אחת מהן: נא מאה תרומה שנפלה למאה ולמאתים ולחמש מאות ולאלף ולחמשת אלפים ולעשרת אלפים ולחמשים אלף ולמאה אלף ולחמש מאות אלף ולחמשת אלפים אלף ולעשרת אלפים אלף ולחמשים אלף ולמאה אלף ולחמש מאות אלף ולחמשת אלפים אלף ולעשרת אלפים אלף ידע בה ואח"כ נפלה אחרת הרי זו מותרת אין מעלין זה את זה ואם עלה אחת מהן לא עלו שתיהן ואם עלו שתיהן לא עלה אחת מהן: נב מאה תרומה שנפלה למאה ולמאתים ולחמש מאות ולאלף ולחמשת אלפים ולעשרת אלפים ולחמשים אלף ולמאה אלף ולחמש מאות אלף ולחמשת אלפים אלף ולעשרת אלפים אלף ולחמשים אלף ולמאה אלף ולחמש מאות אלף ולחמשת אלפים אלף ולעשרת אלפים אלף ידע בה ואח"כ נפלה אחרת הרי זו מותרת אין מעלין זה את זה ואם עלה אחת מהן לא עלו שתיהן ואם עלו שתיהן לא עלה אחת מהן: נג מאה תרומה שנפלה למאה ולמאתים ולחמש מאות ולאלף ולחמשת אלפים ולעשרת אלפים ולחמשים אלף ולמאה אלף ולחמש מאות אלף ולחמשת אלפים אלף ולעשרת אלפים אלף ולחמשים אלף ולמאה אלף ולחמש מאות אלף ולחמשת אלפים אלף ולעשרת אלפים אלף ידע בה ואח"כ נפלה אחרת הרי זו מותרת אין מעלין זה את זה ואם עלה אחת מהן לא עלו שתיהן ואם עלו שתיהן לא עלה אחת מהן: נד מאה תרומה שנפלה למאה ולמאתים ולחמש מאות ולאלף ולחמשת אלפים ולעשרת אלפים ולחמשים אלף ולמאה אלף ולחמש מאות אלף ולחמשת אלפים אלף ולעשרת אלפים אלף ולחמשים אלף ולמאה אלף ולחמש מאות אלף ולחמשת אלפים אלף ולעשרת אלפים אלף ידע בה ואח"כ נפלה אחרת הרי זו מותרת אין מעלין זה את זה ואם עלה אחת מהן לא עלו שתיהן ואם עלו שתיהן לא עלה אחת מהן: נה מאה תרומה שנפלה למאה ולמאתים ולחמש מאות ולאלף ולחמשת אלפים ולעשרת אלפים ולחמשים אלף ולמאה אלף ולחמש מאות אלף ולחמשת אלפים אלף ולעשרת אלפים אלף ולחמשים אלף ולמאה אלף ולחמש מאות אלף ולחמשת אלפים אלף ולעשרת אלפים אלף ידע בה ואח"כ נפלה אחרת הרי זו מותרת אין מעלין זה את זה ואם עלה אחת מהן לא עלו שתיהן ואם עלו שתיהן לא עלה אחת מהן: נו מאה תרומה שנפלה למאה ולמאתים ולחמש מאות ולאלף ולחמשת אלפים ולעשרת אלפים ולחמשים אלף ולמאה אלף ולחמש מאות אלף ולחמשת אלפים אלף ולעשרת אלפים אלף ולחמשים אלף ולמאה אלף ולחמש מאות אלף ולחמשת אלפים אלף ולעשרת אלפים אלף ידע בה ואח"כ נפלה אחרת הרי זו מותרת אין מעלין זה את זה ואם עלה אחת מהן לא עלו שתיהן ואם עלו שתיהן לא עלה אחת מהן: נז מאה תרומה שנפלה למאה ולמאתים ולחמש מאות ולאלף ולחמשת אלפים ולעשרת אלפים ולחמשים אלף ולמאה אלף ולחמש מאות אלף

בעדשים יבור בשלן בגורן מעם׳ ר׳ יוסי אומר נרים של סול ונרים של סנפיה הרי אלו מין אחד (י)וכן היה רבי יוסי אומר קיפות אחת של הלין ואחת של תרומה נעלה מאה אלף תרומה לתוך אחת מהן ואין יודע לאיזה מהן נעלה שתיהן מותרות: יא (י)שתי קיפות (יי)שתי מטרוזות בשתי עליות שתי מטרוזות בעליה אחת הרי אלי יעלו (ו) [ר׳ יהודה אומר לא יעלו] ר׳ שמעון אומר אפילו תן בשתי עייזות מעליות זו את זו בזו מאה ובזו מאה הריני אומר לתוך מאה נעלה אחת מהרומה ואחת שאינה מהרומה הריני אומר לתוך מחצית נעלה:(כ) שתי קיפות(כ)כוברים (מאה) ובזו (ל)אין ארבעים מאה נעלה מאה לתוך אחת מהן ויודע לאיזה מהן נעלה ואח״כ אחת מהן ויודע לאיזה מהן נעלה מאה לתוך מאה ואח״כ מקום נעלה (יב) הריני יכול לתלות ולומר לסקום שנעלה הראשונה שם נעלה שניה נעלה מאה תרומה לתוך אחת מהן ואין יודע לאיזהו מהן נעלה ואח״כ נעלה שניה ואין יודע לאיזו מהן נעלה (יי) [ג] אינו יכול לתלות ולומר לסקום שנעלה שניה שם נעלה ראשונה: יב (ו) [והו לפנינו שתי קופות אחת של חמים ואחת של שעורים (ב)נפלה אחת מהן ואבדה אחת מהן ואין יודע איזו נפלה ואיזו אבדה שהיתה מרוחות: יד (יי) שתי קופות אחת של תרומה מטמאה אחת של תרומה מרוחה נפלה (כאה) תרומה (יח) לתוך אחת מהן ואין יודע לאיזו מהן נפלה הריני אומר לתוך (ט) [של] מטמא נפלה [ומרוחה לא תאכל בספיחה עד שתתאכל שאין בכל עיסה ועיסה כביצה (י)] שתי קופות אחת של תרומה מטמאה ואחת של חולין טהורין נפלה מאה תרומה לתוך אחת מהן ואין יודע לאיזו מהן נפלה (כ) הריני אומר לתוך תרומה מטמא נפלה] והלין שפיחין לא יאכלו בספיחה עד שיתחשבו שאין בכל עיסה ועיסה כביצה אחת של תרומה מרוחה ואחת של חולין טהורין נפלה [מאה] תרומה (ו) לתוך אחת מהן ואין יודע לאיזו מהן נפלה שתיהן (יח) [מותרות] אם יש בהם לעלות זו את זו מעלות זו את זו ולא יאכלום בספיחה עד שיתחשבו שאין בכל עיסה ועיסה כביצה: סו היו לפנינו שתי קופות אחת של תרומה ואחת של חולין ולפנינו שתי סאין אחת של תרומה ואחת של חולין ונעלו בתשתיהן לתוך שתיהן ואין יודע איזו מהן תולין זו ואם מזו לתוך זו הריני אומר תרומה לתוך תרומה נפלה תולין לתוך תולין נפלו אם היה מכל מעבר ראשון ומעבר שני הרי זה מחצי שהן ושלא ידעינן כמה מזובין אלא (יט) [שיש] לו מתירין: סז תפריש תרומה ומעשר ראשון ומעשר שני ואין יודע איזהו ואיזהו הרי זה מורה את התרומה את הראשונה ואת השניה:

פרק ז א (כ) רבי שמעון אומר הכל שמן של תרומה שנתן משלם את הקרן (כ׳) ואינו משלם את הדמים (כ״א) האוכל תרומה שוגג משלם את הקרן ואין מוגלה בקרה הזיפש ששתה יין של תרומה שוגג משלם את הקרן ואינו משלם את הדמים] (כ׳) אבל (כ״) [ב] האוכל תרומה מטמאה (ג) משלם יין עצים לכהן אבא שאול אומר כל דבר שיש בו שוה פרוטה חייב (בשלומין) אפילו לו לא אמרו שוה פרוטה אלא בהקדש בלבד: ג [אבל האוכל ואחר השורה (כ׳) ואחר הסך] אבל אחר אכל (ג) אם יש שהות אבילה ראשונה עד סוף אבילה אחרונה (כ״) כדי אבילת פת מצטרפין ואם לאו אין מצטרפין (כ״א)שהות אחר ושהות אחר ושהות אחר יש שהות אבילה ראשונה עד סוף אבילה אחרונה (כ׳) כדי (כ״) [שיהת רביעית] מצטרפין ואם לאו אין מצטרפין [כשם שאבילה בטומאה (כ׳) כך (כ״) שהות בטומאה] (כ״) אבילה ושתיה אין מצטרפין (כ) אבל כזית אפילו מחשבת המניין הרי אלו מצטרפין אבל כחצי זית ונודע לו אחר האכל כחצי זית(אחר)ממין אחר הרי אלו אין מצטרפין: ד (כ״) כשם שאין נותנין תרומה אלא לכהן הבר כך אין משלמין קרן וחומש אלא לבן חבר (כ״ב) האוכל תרומה מן האיין משלם קרן וחומש לכהן חבר וחבר נוטל דמים ומעמיד את שני האיין: ה תרומת חבר ותרומת עם האיין שנתערבו כופין את עם האיין לסבור את חלקו: ו (י) האוכל תרומה (כ) [מזרוה] משלם מן החולין המזדמרים שלם מן החולין המבאין [מהו] מימתם אומר בשונג אומר בשוגג תשלומי תשלומין במזיד אין תשלומי תשלומין בשוגג ותכ״א כן בשונג בין במזיד תשלומי תשלומין ויחזור וישלם מן המזדמרין: ז ישראל (כ) [שנתנו] (כ׳) לו תרומה מבית אבי אמו ואכלה וכן [ב] בעל הבית שנתנה בתינו וכן לאשה בבתובתה משלם קרן וחומש לכהן הבר וחבר (כ) נתן להם תרומת עם הארץ ואכלוה משלם קרן וחומש ואין לכהן הבר וחבר (כ׳) הנוגע (כ״) תרומת הקדש ולא אכלה משלם את הקרן ואין משלם את החומש וכפל אין בה שנאמר (ויקרא כב) ישלם (ג) [שנים]ללימוד ולא להקדש (ד) אכלה משלם (כ) [שני (כ) קרנים וחומש] קרן וחומש בן החולין הן נעשין (כ) [קדש כתרומה] קרן [נותן] למזבר וחומש לבעלים בקרן (ג) מועלין (כ) בחומש זה אין מועלין בחומש שני (כ) תרומה (כ״) (כ) [נותן] למזבר [וחומש לבעלים] רבי מאיר מחייב בקופה שניה בחלה רבי יוסי פוטר והכהנים מודים שאין מחייבים בקופה שניה בחלה רבי יוסי פוטר והכהנים מודים שאין מחייבים בקופה שניה בחלה: ח (כ׳) כשם מדמעע נאכל משום דמע החיב בחלה: סב ר׳ אליעזר אומר [משלמין] ממין של שאינו מינו ובלבד שישלם מן הוספה על הרע כיצד (כ) אבל שעורים (כ״) [ושלם] חמים גרוגרות (כ״) [נשלם תמרים תבא על ברכה ר׳ עקיבא אומר אין משלמים רק ממין על מינו ר׳ אליעזר אומר (כ״) כשם שמשלמין מן הדמים כך משלמין ממין על שאינו מינו: ו (כ׳)האוכלאת המבל משלם(כ)מן הלקט ומן השכחה ומן הפאה מן התבואה שלא הביאה שליש דברי ר׳ אליעזר ר״ע אומר אין משלמין דבר שלא בא לעונת המעשרות (כ״א)ר׳ נתן הזה ר׳ אלעזר אומר (כ״) ובינתן עד (כ״) [שתבא] שובת ויבא (כ״) לחצר ויגמור: יא רבי יהושע אומר (כ) הם שעל הכבר נורר את מקומו ואוכל את השאר בשנא בין שנה (כ״) [משפשף] ואינו חושש:ב (כ״) האוכל את

אור הנגה

[ב] נפלה שניה וידוע לאיזה מהם נפלה : [ג] שפיחות : [ד] לדבר : **פרק ז** [א] לכעל הון בחזקת : [ב] החשדים : [ג] זה : [ד] השאר תרומה :

תפארת

מצות

נחלת יעקב

נחלת צבי

מצפה שמואל

את [כ] ה'בהמה ואת הבגה שבתבואה חייב את הזיז שבעדשים ואת ותשין שבבליסין ואת התירעים שבתחרים ושבבוהגות פטור פרשו והזו חייב את התירעים שבעקיבי אלנות ואת הקפה שבירק חייב יבחושין שבין ושבחושין הרי אלו [כא] [אסורין] ר' יהודה אומר [כב] [מבטלין] את היין ואת החומץ המברך על התמה הרי זה דרך אחרת : ג [כג] הציר התוסכין והזוריים והשמן והדבש מותרין משום גלוי רו' שמעון אומר אי"ש אני ראיתי ששתה נחש ציר בצידון ואמרו נחש שונה הוא ואין מביאין ראיה מן השוטים : ד [כד] משכחת אשירה משום גלוי רבי נסיה אומר אם היתה תחתונה מבוטה אע"פ שעליונה בעוביה הרי זו מותרת מפני שאדם שם נחש חוסה למפול ועומד במקומו : מב [כה] עישה [כו] שלשה בשים מגולין אפילו הוא של תירוסה תשרף ואין צריך ליפור של חולין רי נחמיה אומר אפאה הרי זו מותרת מפני שאדם שם נחש כילה באור : מג [כז] מי בטרשין ומי שלקות מי תורמוסין אין בהם ששום גלוי [כח]ים ששיה בהן בכרשין שלקות והתרמוסין אם יש בהם נותן טעם מותרים ואם לאו אסורים [כט]ים שהרוח בהן ג' עובדין והרמסקניות לתולה [ל]אין בהם ששום גלוי ( ) ים שתעגלי והיסכן אסורין ששום גלוי [א] ים [ב]ים חצין כל זמן שמעלין הבל בהן בשום גלוי : יז מים מגולין [ג] לא ישפכם ברשות הרבים ולא יגבל בהן את הסיגו ולא ישקה מהן גברי ולא בהמת אדם אבל משקה הוא בהמת עצמו מים מגולין לא ירבון בהן את הבית ולא יהרוץ בהן פניו ידיו ורגליו אדם אומרים לא אמרו אלא בומן שיש בו סרוסה וכמה הן [ד] בקרקעות ארבעים סאה אדרים אומרים סאתים בין מכונסין בין מפוזרין ר' נחמיה אומר כדי שיהא חבית של שיעור מהמלא [ה] : יח [ה] חצין כל זמן שהוא מושך אין בו משום גלוי אבל אם נתנו במגל אפילו נבוה מאה אמה הרי זה אסור בטלקין אפילו [ו] מצויר מסייעיר הרי זה אסור מכסין ולא מוקקין ואם היה מקק [ז] [ח"א מותר] [ח] כמה יהא נבוק כדי שתכבוש בו אצבע קמנה של קמנין נקויר [ט] [תבשיל] וקלח של כרוב וקלח של דבר שיש בו לחה אסור ר"ש בן מנסיא אומר הניקור אוכל את השאר פטריות אסורות מפני שכנת נפשות נקר בתאנה ונעשית גרוגרת בתחרה [יג] ונעשית יבשה שתיהן מותרות [יא]ראה [י] צפור שנקרה בתאנה ועכבר מנקר באבטיח שניהן אסורין שאני אומר שמא נקרין הין [יב] אבטיח שניקר ואכלו מפני עשרה בני אדם השאר הרי זה אסור

ובן חבית שנטגלגלה ושתו הימנה עשרה בני אדם והשאר הרי זה אסור : כא [יד] אין [טו] [מערבין] תרומות מהתולות תלויות זו בזו אבל [טז] [מערבין] תרומה שנשמאת בילד התרומה עם תרומה שנשמאת באב התומאה אף על פי שזו מטמאין טומאה על טומאתה [יז] [אם אמר] [יח] חלייה מחורר הרי זה הרי זה מחורה אם אמר הרגני מניחה עד שאשאל עליה הת"ו [יט] [מאחר] נעל [כ]כר] סתם טומאה [כ] [ובתוך ידי סתם טומאה שלא נבי השלישן] נעשלה ובניחה במקום המתנגע : כב [כא] חבית שנתגלגלה [כב]ותחתיונה [כג] והעליונה [כד] טמאה הבי סדרים שתחת [כה] והתמע ואל ידמעה] ביד : כג [כו] סיעה [כז] שר בני אדם שאמרו להם נכרים הנו לנו א' מכם ונהרגהו ואם לאו הרי אנו הורגין את כולן יתנו לנו אחד ואל יסכרו להם נפש אחת מישראל [כח] אבל אם יחדוהו להם כגון שיחסו לשבע בן בכרי יתנוהו להם ואל יהרגו [כט] א"ר יהודה בר"א בומן שהוא [במבפים הן] מכהרין [ל] אבל בומן שהוא מבפים הם מבפים הואיל והוא סדרים הן נדרגין יתנו להן ואל יהרגו כלל ומן הוא אומר (ש"ב י) ותבא האשה אל כל העם בחכמתה ונו' אמרה להם הואיל והוא נהרג ואתם נהרגין תנהו להם ואל תהרגו כולכם ר"ש אומר כך היתה בחכמתה ונו' אמרה להם הואיל והוא נהרג ואתם נהרגין תנהו להם ואל תהרגו כולכם ר"ש אומר כך אמרה להם הזיזו ראשו ממני ואני ראשה של כל העם :

פרק ח א

[א] הזורע [ב] [פשתן] של תרומה עד שלא שליש [ג] יוקר משהביא שליש יקיים דברי ר"מ ר' יהודה אומר בשתן עד שלא הביא יוקר משהביא שליש יקיים במביר זה וזה [ד] [יוקר] ; ב הזורע תשפחת של תרומה ואסה עושה בתוך [ב] מאה נחליהן חלין [ג] נחלי [ד] הקדש [ב] חייבין עליהן] קדן וחסש על מקום אחד אלא לפי חשבון [ה]חייבין בדמה הידים והמבל יים אין פוסלין בהן [ו] [בדרך שפוסלין] בחלין [ז]הזרע כיצד עשיה בביא קפיזה ותלה בצוער בהסה ונתן לתוכה חלין ב' מאה לגינין של תרומה ואחד של לתוכה כולן מותרין כדבר שורעו כלה אבל בדבר שאין זרעו כלה לא יעלה חלין כולן מותרין כדבר שורעו כלה אבל בדבר שאין זרעו כלה לא יעלה [ח] שאין קרקע עולה באחד ומאה תיש יעלה ובלבד שלא יתבונן ויתוש [ט] ר' שמעון אומר אף יתבונן ויתלוש ויעלה באחד ומאה : ד [י] א'משה מעשר ראשון שנמיעה והרי בה בעשר לפרין חייבת בתרומה במעשר ראשון ובמעשר שני [יא] [ובמעשר ראשון שבה עריסה אותה] תרומה ומעשרות על מעשר ראשון [שנמכר] א'משה מ"ש שנמיעה והרי בה בעשר לפרין חייבת בתרומה ובמעשר ראשון ובמעשר שני חזר [יב] [ומחדד] את מעשר שני שנמכר : ה המנכש עם הערבי בחטת אע"פ שפירותיו מבל [יג] [לא יאכל מפירותיהן עראי] ר"ש בן אלעזר אומר [יד] במוצאי שביעית עם ישראל מותר : ו [המפריש חבילי תלתן של מעשר הרי זה פחדה את העץ ואת הזרע] רבי נתן בר יוסף אומר שהילי בצלים [טו] עד ג' שנים אמרתן מכאן ואילך מותרין : ז [יח] תלתן שנתבה בבור של מים ר"מ אומר ר' יהודה מתיר א"ר"ש בומן שהשקעה אבל לא שקעה הרי זה מותרת : ח [יט] תשוה שרסקן ונתנו תוך העיסה והיסצה ר' יוסי אומר

נוסחאות כ"י

ה) הרוזה ב) חוכשין ג) אסורים משום גלוי ד) בפקרקעות פחה אדרים אסורים פחתים :

פרק ח [א] יוקר [ב] סאה ואחר כב"י . [ג] אין חייבין עליהן קדן וחשש ואין פוסלין אותן בחלין [ד]

דגלות הר"א ג) המפגים (כב) יין יתוש כל זמן שהוא מלוי ומלא (כג) תיבר . (כד) ותיקון . (כה) אפץ פחוי ואם לאו אשור . (כו) הוסף (כז) מחרבין : (כח) תלויה כאשר פחוחה הוא פחאה הוא ח"ו פחאה (ל) מחוחה (לא) לד (לב) ובן ביתו ובין ע"ג שלהן (לג) הצלייהו רבותיהם (לד) והתפחה ואל יפחאנה (לה) ורבן פגבעים : (לו) פחים

(ל) ח פים (ב) יקיים (ג) תרומה בה ר' חזרין ואין מעשרין מן ואין מעשרין מן (ד) ואין פוסלין אחד של תרומה ושאר של חלין לא יעלה . (ה) בצלים של (ו) ומפרש ספ"ה

תרומות ומעשרות (ז) ומותה (י) אוכל פחה אחר עם תבואה לא יאכל (יא) ומפרש הי"ו שהוא פחה את העץ ואת הזרע :

אור זרוע

[ה] תרומה [ו] מותרין ואם מכנן הרי אלו אסורין . [ז] תמנכן : [ח] פחן . [ט] חיין . [י] ואפשטאה : [יא] משחיה . [יב] חלן בה . [יג] ונעשות גרוגרת בתחרה ונעשות יבשה . [יד] והלייהה בא"א ויו [טו] כחום :

חסרי דוד

[ב] דצ"ל ואסיון ואסיוחיים כו' אלו גם בפיא ואחר כ"ו ואינן בפיא ואחר כ"ו בעלי אוכל [ג] ואינן בפיא ואחר כ"ו [ד] ואינן בפיא ואחר כ"ו [ה] ואינן בפיא ואחר כ"ו [ו] ואינן בפיא ואחר כ"ו [ז] ואינן בפיא ואחר כ"ו [ח] ואינן בפיא ואחר כ"ו [ט] ואינן בפיא ואחר כ"ו [י] ואינן בפיא ואחר כ"ו [יא] ואינן בפיא ואחר כ"ו [יב] ואינן בפיא ואחר כ"ו [יג] ואינן בפיא ואחר כ"ו [יד] ואינן בפיא ואחר כ"ו [טו] ואינן בפיא ואחר כ"ו [טז] ואינן בפיא ואחר כ"ו [יז] ואינן בפיא ואחר כ"ו [יח] ואינן בפיא ואחר כ"ו [יט] ואינן בפיא ואחר כ"ו [כ] ואינן בפיא ואחר כ"ו [כא] ואינן בפיא ואחר כ"ו [כב] ואינן בפיא ואחר כ"ו [כג] ואינן בפיא ואחר כ"ו [כד] ואינן בפיא ואחר כ"ו [כה] ואינן בפיא ואחר כ"ו [כו] ואינן בפיא ואחר כ"ו [כז] ואינן בפיא ואחר כ"ו [כח] ואינן בפיא ואחר כ"ו [כט] ואינן בפיא ואחר כ"ו [ל] ואינן בפיא ואחר כ"ו [א] ואינן בפיא ואחר כ"ו [ב] ואינן בפיא ואחר כ"ו

(י) אין חומצתו הכין אחד נותן מעם לשבח א' נותן מעם לפגם זה וזה אמר
דר"מ ור"ש (יא) לשבח אמר לפגם מותר בגן הדיונין שנפל לניסיון וניסיון
שעליו לתוך הבור של מים תמרים שנפל על גביהן יין נרוזות שנפל על גביהן
שמן [דרי זה] אמר ור"ש מתיר: ט (יב)[שאר (יג)של תרומה](יד)שנפל לתוך
העיסה והעבירתו ואח"כ נתחסין מותר (ט) שאר של שבועית שנפל לתוך העיסה
ידע בו ואח"כ נתחסין (יה) מותר] שאור של תרומה ושל שבועית שנפל לתוך
העיסה לא בוה בוה לתיבין ולא בוה בוה בדי להחסין ובשראשו ואימתי אמור לורמין ר'
אליעזר בר' שמעון(ט) מתיר לורמים היה בוה בוה כדי להחסין ובוה כדי להחסין ובשראשו
ואימתי אמור לכרשים ר' אליעזר בר' שמעון מתיר לכרשים: י (יז)יין של תרומה
שנפל על גבי (יח) יין וכן שכר של תרומה שנפל על המיחוי ידיחו וחן
מותרין (יט) [וכן] על גבי יין יקבה אותו והיין מותר נפל על גבי ציר יקבו משתשה
שיבאל פעם שומן שבו: יא (כ) כלים שסככן בשמן מבא וחזר וסכן בשמן
מדור או שסכן בשמן מדור וחזר וסכן בשמן מבא ר' אליעזר אומר אחד הראשון
אבי בא והב"א אחר האחרון שר' אליעזר אומר (כא) יהא אדם סך את כליו
בשמן מבא וחזור וסכן בשמן מדור כשהן מוציאין אין מוציאין אלא מן הראשון
והב"א (כב) יהא אדם סך את כליו בשמן מדור וחזור וסך שמן מבא כשהן
מוציאין אין מוציאין אלא מן האחרון כלים שסככן שמן מבא ונגבם משתשהו
בתן בסתרות חוזרו ויוצאו מהן משקין מטאין: יב (כג) קדירה שבשל בה בשר
לא יבשל בה חלב (כד) [בישל בה (כשר) הרלין לא יבשל בה תרומה] תרומה לא
יבשל בה חולין ואם בשלן ה"ז בנותן טעם: יג חזר לפניו שחי קדירות אחת
של תרומה ואחת של חולין ולפניו מדוכה אחת של תרומה נתן לתוך אחת
מהן ואין יודע לאיזה מהן נתן [הרי אני אומר לתוך של ישראל נתן] חזר ולפניו
שתי מדוכות אחת של חולין ואחת של תרומה ולפניו קדירה שלחולין אחת של תרומה
נתן מאחת מהן ואין יודע מאיזה מהן נתן הריני אומר מתוך של חולין נתן הרי
לפנינו שתי קדירות אחת של חולין ואחת של תרומה ולפניהן שתי מדוכות אחת
[של תרומה ואי] של חולין (כה) נתן משהיתן ואינו יודע אם מזו לתוך זו ואם
זו לתוך זו הריני (כו) אומר תרומה לתוך תרומה נתן וחולין לתוך חולין נתן ואם
היה מבלע ראשון ומעשר שני הרי זה לא אכרי שלא היתיר ספק (כז) [מעשר]
אלא בדבר שיש לו מתירין: יד (כח)תיבה אמורה שטערבה בתיבות אפילו הן
אלף כרי אסורות התיבה בגותן טעם אם נמחה ה"ז בנותן טעם תיבה של
תיבות שטערבה בבאה התיבות אחת של חולין וכן פרוסה של לחם הפנים שטערבה
בכ' פרוסות של חולין הרי אלו יעלו [ר' יהודה אומר לא יעלו] תיבה של
תיבות מבאה שטערבה בכ' תיבות של תיבות אחת פרוסה של לחם
הפנים [מבא שטערבה בכ' פרוסות אחת של לחם הפנים] מותר הרי אלו יעלו רבי
יהודה אומר לא יעלו (כט)וכן בחלות תודה (ל) מבל יין נסך מן בסיו בו שהוא ושלא בסיו בנותן טעם בנותן טעם לשבח א' נותן טעם לפגם זה וזה אמר
דר"מ ור"ש (יא) לשבח אמר לפגם מותר בגן הדיונין שנפל לניסיון וניסיון
שעליו לתוך הבור של מים תמרים שנפל על גביהן יין נרוזות שנפל על גביהן
שמן [דרי זה] אמר ור"ש מתיר: ט (יב)[שאר (יג)של תרומה](יד)שנפל לתוך
העיסה והעבירתו ואח"כ נתחסין (יה) מותר] שאור של תרומה ושל שבועית שנפל לתוך
העיסה לא בוה בוה לתיבין ולא בוה בוה בדי להחסין ובשראשו ואימתי אמור לורמין ר'
אליעזר בר' שמעון(ט) מתיר לורמים היה בוה בוה כדי להחסין ובוה כדי להחסין ובשראשו
ואימתי אמור לכרשים ר' אליעזר בר' שמעון מתיר לכרשים: י (יז)יין של תרומה
שנפל על גבי (יח) יין וכן שכר של תרומה שנפל על המיחוי ידיחו וחן
מותרין (יט) [וכן] על גבי יין יקבה אותו והיין מותר נפל על גבי ציר יקבו משתשה
שיבאל פעם שומן שבו: יא (כ) כלים שסככן בשמן מבא וחזר וסכן בשמן
מדור או שסכן בשמן מדור וחזר וסכן בשמן מבא ר' אליעזר אומר אחד הראשון
אבי בא והב"א אחר האחרון שר' אליעזר אומר (כא) יהא אדם סך את כליו
בשמן מבא וחזור וסכן בשמן מדור כשהן מוציאין אין מוציאין אלא מן הראשון
והב"א (כב) יהא אדם סך את כליו בשמן מדור וחזור וסך שמן מבא כשהן
מוציאין אין מוציאין אלא מן האחרון כלים שסככן שמן מבא ונגבם משתשהו
בתן בסתרות חוזרו ויוצאו מהן משקין מטאין: יב (כג) קדירה שבשל בה בשר
לא יבשל בה חלב (כד) [בישל בה (כשר) הרלין לא יבשל בה תרומה] תרומה לא
יבשל בה חולין ואם בשלן ה"ז בנותן טעם: יג חזר לפניו שחי קדירות אחת
של תרומה ואחת של חולין ולפניו מדוכה אחת של תרומה נתן לתוך אחת
מהן ואין יודע לאיזה מהן נתן [הרי אני אומר לתוך של ישראל נתן] חזר ולפניו
שתי מדוכות אחת של חולין ואחת של תרומה ולפניו קדירה שלחולין אחת של תרומה
נתן מאחת מהן ואין יודע מאיזה מהן נתן הריני אומר מתוך של חולין נתן הרי
לפנינו שתי קדירות אחת של חולין ואחת של תרומה ולפניהן שתי מדוכות אחת
[של תרומה ואי] של חולין (כה) נתן משהיתן ואינו יודע אם מזו לתוך זו ואם
זו לתוך זו הריני (כו) אומר תרומה לתוך תרומה נתן וחולין לתוך חולין נתן ואם
היה מבלע ראשון ומעשר שני הרי זה לא אכרי שלא היתיר ספק (כז) [מעשר]
אלא בדבר שיש לו מתירין: יד (כח)תיבה אמורה שטערבה בתיבות אפילו הן
אלף כרי אסורות התיבה בגותן טעם אם נמחה ה"ז בנותן טעם תיבה של
תיבות שטערבה בבאה התיבות אחת של חולין וכן פרוסה של לחם הפנים שטערבה
בכ' פרוסות של חולין הרי אלו יעלו [ר' יהודה אומר לא יעלו] תיבה של
תיבות מבאה שטערבה בכ' תיבות של תיבות אחת פרוסה של לחם
הפנים [מבא שטערבה בכ' פרוסות אחת של לחם הפנים] מותר הרי אלו יעלו רבי
יהודה אומר לא יעלו (כט)וכן בחלות תודה (ל) מבל יין נסך מן בסיו בו

פרק ח

א זת מבא שכבשו עם זת מחור (א) [וכן] (ב)ערב שמחזיק [ג] סאתים
שבו מסקל עשרה (ד) (ה)[וז ביחידה] שזן [ו] עשר סלעים בגולל
זת מבא צירו אמר רבי יהודה אומר רביעית בסאתים ר' יוסי אומר א' מששה
עשר בו (ז) א"ר שמעון בן מנסיא אין לך ערב שמחזיק סאתים (ח) [שאין בו
משקל עשרה (ט) [וז] ביחידה שזן [י] עשר סלעים בגולל זת מבא שאין בו רביעית
(יא) א"ר יוסי בר יהודה (יב) בר"א בנותן שהולה ומניח לפניו ומצא בו כשיעור הזה
אבל אם היה נוטל וזורק ראשון (יג) אע"פ שמצא בו יותר מכשיעור הזה סותר:
ב (יד) זת מבא שכבשו עם זת מחור מדיחו ושותר זת מבא מליח וזת מחור
תפל אמר זת מחור מליח חז מבא תפל מותר זת מבא שבשלו עם זת מחור
(טו) [ואין אותר כאילו הוא קפלוס אם יש (יו) נותן מעם אמר ואם לאו מותר:
ג (יח) אלו הן סימני חסות הלוף והשום והבצלים והקפלוטות ר' יהודה אומר אין
לך סימני חסות אלא קפלוס בלבד: ד ר' יוסי אומר (יט) כוכשין בצלין של
תרומה בתוכן של חולין ואין כוכשין בצלין של תרומה בתוכן של תרומה ואין
צריך לומר בצלים של חולין בתוכן של תרומה ר' עקיבא אומר כל המבשלים
זה עם זה (כ) מותרין (כא) עם הבשר בשר בבשר אסור (כב) [וכולן שנתבשלו זה
עם זה הרי אלו] אסורין רבי אליעזר אומר (כג) כבר (כד) אוסרת ג' ואוסרת רבי
שמעון בר' יוחנן בן ברוקה אומר אוסרת אוסרת ואינה נאסרת (כה) [מתרומת]
אוסרת ונאסרת: ה (כו) ביצים מחורות ששלקן עם ביצים מטאות אם יש בהן
בנותן טעם אסורות ואם לאו מותרות ביצים ששלקן ומצא באחת מהן אפרוח
אם יש בהן בנותן טעם אסורות ואם לאו מותרות (כז) ניעולי ביצים מותרין
באכילה ביצים סרורות נפש יפה תאבל מצא באחת מהן זוחל אחר אל
האבל אם תשאר: ו (כח) אכל אדם דגים חצבים בין חיין ובין מתים ואינו חושש
(כט) יין של תרומה שנפל לתוך המחרים אסור לזרים ר' אליעזר בר' שמעאל
מתיר לזרים: ז (ל) נתן משהיתן לתוך המוריים כדרך שנותן את
התבלין (לא) לא יסתפק למציא מהן משקין בתבלין מותר כסני שהן מלאכתן
(לב) צורר את התבלין ונותנן לתוך התבשיל אם בטל מעמן מותרין ואם לאו
אסורין: ח (לג) אין עושין את היין אלונתית ואת השמן ערב ואם עשה את היין
אלונתית ואת השמן ערב] סך את השמן ואין סך יין [והמיץ] השמן דרכו
לסיכה יין [והמיץ] אין דרכו לסיכה: ט (לד) דבש תמרים ר' אליעזר מותר חיבב
בעשרות אי' [נתן מדמה ר' אליעזר (לה) שלא יאכל מן הדבש עד שיתקן [את] התמרים מדמה ר' אליעזר
שמא תקן התמרים וחזבש באכסניא שמותר (לו) דבש תמרים [ר' אליעזר]
שמא משום משקה אי' נתן מדמה ר' אליעזר שאין זה שמא משקה על מה
נחלקו

אור הגנוז

כ) שמרות * [ו] על גבי פירות. [ז] חלב לא יבשל בה בשר. [ח] וכן בכותחת: **פרק ח** [ט] שמחזיק
[י] רשש. [יא] חשש. [יב] רבי אליעזר:

חסרי

מכבר יהודה דלת לתמרים חיין ושני כיון דקי"ל דמעלין לחומרי לחומרי אפילו בשני מילי: שאור של
תרומה וכו' שנפל לתוך העיסה. כשלא נתן שאור של תרומה הבו כלפי מהיום ואילך אינו מחמיץ
ואלו מהם נתחמצו בתוכה לא יאכלו אפילו כזית ואפילו מאותן שלא נתחמצו אסורין משום שנתערבו
בחמיצה שנתחמצה בתוכה ואפילו מן הצדדין ויש מחמירין אפילו כל היום כולו ואפילו מאותן
שנתחמצו בתוכה ואפילו מאותן שלא נתחמצו אסורין משום שנתערבו בחמיצה שנתחמצה בתוכה
ואפילו מן הצדדין ואפילו מאותן שלא נתחמצו בתוכה ואפילו מאותן שנתחמצו בתוכה ואפילו מן
הצדדין ואפילו מאותן שלא נתחמצו בתוכה ואפילו מאותן שנתחמצו בתוכה ואפילו מן הצדדין
ואפילו מאותן שלא נתחמצו בתוכה ואפילו מאותן שנתחמצו בתוכה ואפילו מן הצדדין ואפילו
מאותן שלא נתחמצו בתוכה ואפילו מאותן שנתחמצו בתוכה ואפילו מן הצדדין ואפילו מאותן
שלא נתחמצו בתוכה ואפילו מאותן שנתחמצו בתוכה ואפילו מן הצדדין ואפילו מאותן שלא
נתחמצו בתוכה ואפילו מאותן שנתחמצו בתוכה ואפילו מן הצדדין ואפילו מאותן שלא נתחמצו
בתוכה ואפילו מאותן שנתחמצו בתוכה ואפילו מן הצדדין ואפילו מאותן שלא נתחמצו בתוכה
ואפילו מאותן שנתחמצו בתוכה ואפילו מן הצדדין ואפילו מאותן שלא נתחמצו בתוכה ואפילו
מאותן שנתחמצו בתוכה ואפילו מן הצדדין ואפילו מאותן שלא נתחמצו בתוכה ואפילו מאותן
שנתחמצו בתוכה ואפילו מן הצדדין ואפילו מאותן שלא נתחמצו בתוכה ואפילו מאותן שנתחמצו
בתוכה ואפילו מן הצדדין ואפילו מאותן שלא נתחמצו בתוכה ואפילו מאותן שנתחמצו בתוכה
ואפילו מן הצדדין ואפילו מאותן שלא נתחמצו בתוכה ואפילו מאותן שנתחמצו בתוכה ואפילו

נחלקו על שנתן לתוכו סים שר״א ממנא משום משקה והכ״א הולכין אחר הרוב : י (י) זיתים וענבים (יא) ורמ״א אפר יעשו : (יב) עם הפטמאה . (יג) אבל בשפורה : (ד) קליפי : (ה) חלכסדרין . (ו) אחזתו שהן קיימין וכן לא (ס) מעשה : (ז) תרומה : (ח) הלכה שנה שלא :

ג) שר׳ אליעזר אומר יעשה זה והשאר אומר לא יעשה כ) שאין דרכו ג) שאין דרכו׳ ד) ולפי כל אחד׳ ו) חסרים׳

בנותן פחם וסרי׳ ראשון אומר חצי סתר׳ ר״ש אומר שני בנותן פחם של הקדש ראשון ושני חולין ושלישי סתר׳ [ז] חיפוי : [ח] ראשון : [ט] ולא עוד אלא :

נוסחאות כ״י

[ס] ר״ש אומר יעשו : [ע] מחזיקין אותו : [פ] ולישון יין בשפורין . [צ] ולח : **פרק י׳** [ק] נתבאר : [ר] מי אותנין . [ש] לחת : [ת] ולמשנתנו : [א] ראשון ושני אומר חלישי סותר ר״ש אומר שלישי

אור תנוח

חסרי דוד

כי׳ ומה דתנן לאחר לוח מעלם ר״מ ורבי׳ נחמיה וכן מבנות דבש מפרים ר״מ ממחל קלי של מבשר וז ורבי׳ יהודה וחכ״א לא מחלקין ביניהם כל הערוה מטורים טי . מתניתא בירושלמי פ״ת ומסיקנא שם : תרומה ניתנה לכהנים טי . קלי של מבשר ב׳ נפ״מ בהבאת הלוחה מבית לבית אבודים ותמה לכהנים טו ומבי׳ אם בניחוח וכן מחמורה ומעלה מפרים (מבי׳ ומעלה) כיוצר טו . ותרתשקש בדורו לא נשתנו טו ואיכא מאן דאמר לא מפרש אלא מחמורה ומעלה ומבי׳ אם בניחוח ומיהו לכהנים לא מיתסר ומיהו אפשר דסתר אהדדי ומיהו אפשר דלא פליגי אלא בשנתן לתוכו מעט ואינו מבטל ואפשר דלכהנים לא מיתסר אלא בשנתן לתוכו כמה שאינו מבטל ואפשר דלא פליגי

לבית הדמע: יז (י) אין מביאין תרומה מן הגורן לעיר ומן המדבר לישוב (יא) אבל במקום שהיא אכילתה ובהמה אכילתה ומקוין שהיא מביא ונשלל ושברו מכהן בפני (יב) [הלוי והשמן]: יח (יג) עשרה אוחלין לחם בין הגרנות אלו הן חרש שוטה וקבון מומסין ואנדרוגינוס (יד) נשים ועבדים וערל ומצא והגישה אשה שאינה הגונה לו וכולן (טו) [נותנין] לחם תרומה פתך תביה (תיין) (טז) כן תמצא הגישה אשה שאינה הגונה לו:

מסכת שביעית

פרק א א שלשה אילנות בתוך בית סאה הרי אלו מצטרפין והדרשין כל בית סאה בשבילן (א) ובלבד שיהא משתמש ממקצ עשרה לבית סאה בשבילן: ב (ב) מאיר ורבי יהודה הי' יוסי הי' שמעון אומרים אין הדרשין להם אלא צנון כמה רחוה יהא ביניהן רבן שמעון בן גמליאל אומר (ג) כדי שיהא בקר עובר בכלאי (ד) רבן גמליאל ובית דינו התקינו שיהו מותרין בעבודת הארץ עד ראש השנה: ב (ה) אילו [ו] העומד בבית קבים חשנים העומדים בבית ארבע קבים אין הדרשין להם אלא (ז) צרכן (ח) של שלשה בני אדם (ט) והשדה של אחד אינם שבעל השדה חורש מפני צורך שהוא ה'ז מותר (י) וקנה (יא) [וניראית נטיעה (יב) ונטיעה וניראית] נוקבה [יג] מה בין וקבה לנטיעה וקבה עד עשרת נטיעה עד ראש השנה נוקבה מעלן שלשה ונטיעה (יג) [ד] [עשרה] (ו) ושדה קנים נדון כנטיעה: ג (ז) שלשה קשואין שלשה הלזען וארבע נטיעות הרי אלו מצטרפין והדרשין בל בית סאה בשבילן ובלבד שיהא משתמש ממקצ (ח) עשרה לבית סאה כמה רחוה יהא ביניהן רבן שמעון בן גמליאל אומר כל שתדרוש תדאה לו מלא צמה וכלין: ד אילו הוא נטיעה ר' יהושע אומר (ט) בת חמש בת שש בת שבע אמר רבי מפני מה אמרו בת חמש בת שש ובת שבע אילא [מדעני] נפנים בני חמש תאנים בני שבע: ה (י) מוכרין ומוציאין ובלים ערב שביעית מישראל החשוד על השביעית [ומן הנכרי] ומן הבהמי אפי' בשביעית מותר עד מחר מותר לזבל (יא) כל זמן שמותר לחדוש מותר לזבל: ו משקין את הנטיעות עד ראש השנה ובית ר' יוסי בן כיפר אומר משום ר' אליעזר בי"ש אומרים משקה על הגוף ויורד על העיקר ב"ה אומרים על הגוף ועל העיקר אמרו ב"ה לב"ש אם אתה סתיר לו מקצתו תתיר לו את הכל אם אין אתה סתיר לו הכל אי אתה יכול לו מקצת: ז (יב) ומכוונין את הנטיעות עד ראש השנה רבי יהודה אומר אם היו מכוונות לפני שביעית אלו (יג) הן עניות שהלו בזדין שביעיתי אלונת (יד) מותרין (טו) [ומשמשין] בקנים מקום שנהגו לחותר ולשמש לפני התג מותרין ומשמשין לפני התג לאחר התג מותרין ומשמשין לאחר התג: ח (טז) פני ערב שביעית שנכנסו לשביעית ר' יהודה אומר מקום שנהגו להגות לא יכול (יז) [נותנין] להם תרומה פתך תביה (תיין) (יח) כן תמצא הגישה אשה שאינה הגונה לו:

מסכת שביעית

פרק א א שלשה אילנות בתוך בית סאה הרי אלו מצטרפין והדרשין כל בית סאה בשבילן (א) ובלבד שיהא משתמש ממקצ עשרה לבית סאה כמה דברי ר' מאיר ורבי יהודה הי' יוסי הי' שמעון אומרים אין הדרשין להם אלא צנון כמה רחוה יהא ביניהן רבן שמעון בן גמליאל אומר (ב) כדי שיהא בקר עובר בכלאי (ג) רבן גמליאל ובית דינו התקינו שיהו מותרין בעבודת הארץ עד ראש השנה: ב (ד) אילו [ה] העומד בבית קבים חשנים העומדים בבית ארבע קבים אין הדרשין להם אלא (ו) צרכן (ז) של שלשה בני אדם (ח) והשדה של אחד אינם שבעל השדה חורש מפני צורך שהוא ה'ז מותר (ט) וקנה (י) [וניראית נטיעה (יא) ונטיעה וניראית] נוקבה [יב] מה בין וקבה לנטיעה וקבה עד עשרת נטיעה עד ראש השנה נוקבה מעלן שלשה ונטיעה (יב) [ג] [עשרה] (יג) ושדה קנים נדון כנטיעה: ג (יד) שלשה קשואין שלשה הלזען וארבע נטיעות הרי אלו מצטרפין והדרשין כל בית סאה בשבילן (טו) [ומן הנכרי] ומן הבהמי אפי' בשביעית מותר עד מחר מותר לזבל (טז) כל זמן שמותר לחדוש מותר לזבל: ד (יז) משקין את הנטיעות עד ראש השנה ובית ר' יוסי בן כיפר אומר משום ר' אליעזר בי"ש אומרים משקה על הגוף ויורד על העיקר ב"ה אומרים על הגוף ועל העיקר אמרו ב"ה לב"ש אם אתה סתיר לו מקצתו תתיר לו את הכל אם אין אתה סתיר לו הכל אי אתה יכול לו מקצת: ה (יח) ומכוונין את הנטיעות עד ראש השנה רבי יהודה אומר אם היו מכוונות לפני שביעית אלו (יט) הן עניות שהלו בזדין שביעיתי אלונת (כ) מותרין (כא) [ומשמשין] בקנים מקום שנהגו לחותר ולשמש לפני התג מותרין ומשמשין לאחר התג: ו (כב) פני ערב שביעית שנכנסו לשביעית ר' יהודה אומר מקום שנהגו להגות לא יכול (כג) [נותנין] להם תרומה פתך תביה (תיין) (כד

ויזק וחשב עליו לזרעו אבל אם זרעו מתחלה לזרע ומקצתן השריש לפני ראש השנה ומקצתן השריש לאחר ר"ה אין מעשרין (יא)הימנו על מקום אחד ולא ממקום אחר עליו] (ד) אלא כונם גרנו לתיכו ומעשר הימנו עליו נמצא מעשר מן החדש על החדש ומן השן על השן כיצד עני ומעשר שני [לפי השנה] נשמ את העישור ועישה אותו מעשר (יב)עני [ומעשר שני] אם זרעו מתחלה לזרע ויזק או שזרעי לזרע וחשב עליו ליזק וזרעו מתעשר ישעור ויזק משעת לקיטתו: ה [אמר רבן שמעון בן גמליאל לא נחלקו ב"ש וב"ה על הנמוח שהוא לשעבר ועל שהוא לעתיד לבא על מה נחלקו על התורמל שבית שמאי אומרים לשעבר ובית הלל אומרים לעתיד יבא] (ה) נמצאת אומר (ו) שלש מחות (ז"ה) ביוק פול המצרי שזרעו ליזק ע"פ שהשריש לפני ראש השנה ולקטו לאחר ר"ה מתעשר (ח) ובשעת לקיטתו עשורו ומתעשר מזרעו עי יזקו ומיזקו על זרעו אם עשה קנוניה נמוים לפני ר"ה זרעו מתעשר ישעור ויזק בשעת לקיטתו עשורו השבח והכסבר שזרעו ליזק אף על פי שהשריש לפני ר"ה ולקטו לאחר ר"ה מתעשרין ובשעת לקיטתן עשורן ומתעשרין מזרעו על יזקו ומיזקו על [ז] זרעו אם הביאו שליש לפני ר"ה זרעו מתעשר ישעור ויזק ומיזקו על שעת[לקיטתו]: ו (יי)[השבח שזרעה לזרע](ו) ביעשרת זרע ופשורה זרע ויזק זרעה זרוע מתעשרת זרע ויזרע ויזרה פטור (ב) זרעה ירק מתעשר ויזרע ויזק]: ז כל ירקות שזרעו לזרע במלה דעתו ירקן חיוב וזרעו פטור (ו) [ב] (יא) [התאנה] והקטניות שזרעו לזרע במלה דעתו זרעו חיוב ויזקן פטור (ו) [הפול והשעורין והדגן שזרעו ליזק במלה דעתו זרעו חיוב ויזקן פטור אם השליים והתרגי שזרעו לזרע מתעשרין (ג) ירק וזרע: ח רבן שמעון בן גמליאל אומר בצלים (ג) הקיצונין שרבבן לפני ראש השנה מתעשרין לשעבר ומותרין בשביעית ואם לאו אסורין בשביעית ומתעשרין לשנה הבאה היתה שנה ונכנסה שלישית (ח) אין (ג) מודבין ואין מגיעין מחן מים כדי שיהא מעשר (ט) [עני] היתה שלישית ונכנסה רביעית מודבין ומגיעין מהן כדי שיהא מעשר (ט) [שני] ומותר לדבן בריל וכן על פי אדם מהגין: ט (יי) כל ירקות (ו) שהשקן לפני ראש השנה מותר לקיימן בשביעית אם היו [ז] רבין אסור יקיימן בשביעית ספני מראית העין (ב) אין כהיבין אותו לשרש את הלוף איזה מניחן כמות שהוא אם עמדה לשוצאי שביעית מותר (יי) אין מחיבין אותו לשרש את [ז] הקנדס (ו) אבל נוזה בעלים אם עמדה לשוצאי שביעית מותרת: י (ב) התבואה והקטניות שהביאו שליש לפני ראש השנה מתעשרין לשעבר ומותרין בשביעית ואם לאו אסורין בשביעית ומתעשרין לשנה הבאה רבי שמעון שזורי אומר [מתחלה] (ו) פול המצרי שזרעו (יב) [עמיר] וכן פוילן

הגהות הגר"א

(ב) בזית ר"י (ד) גם זה אחה ושופה אריא מלשר ראשון (ה) שם פרים בשי הצער ר"ע לוקח ומעשר לשעבר ורבי יהודה אומר אינו לוקח ומעשר בשני עליו לזרע ומעשר בשני עליו לזרע ר"ע לוקח ומעשר לשעבר ורבי יהודה אומר אינו לוקח ומעשר בשני עליו לזרע ומעשר בשני עליו לזרע (ו) משנה פרקין על ירמה ובזרעו על ירקן בשלמים ובשביעית ורבי ר"ה אבל אם לקח ר"ה אבל אם לקח ר"ה אבל אם לקח

ובשביעית סומך להם עפר ונותנן על גבי גאותו: ג מסקלין דרך רשות הרבים דברי רבי דוסתאי רבי עקיבא אומר כשם שאין לו רשות לסקל כך אין לו רשות למכל ואם מכל יוציא להם אין לו להר או לסמוך המרשין מסקלין ממני דרך היחיד ומפני דרך הרבים ומפני [א] דרך הספק ועושין פגימות שבראשו ג ונעות ומקיומין אותי ואין חרשטין לא משום שביעית ולא משום עבודת הארץ: ד זותי ערב שביעית שנכנסו לשביעית [ב] מסקלין מקומן מפלאין נקעין שתדשדין עפר [ג] ועושין עוינות [ד] לגפנים מזו לא ולא עוד אלא אף יותי שביעית שיוצאים למוצאי שביעית משום לעשות כן: ה (ו) בראשונה היו אומרים מלקט אדם זיתים מתוך שלו כדרך שמלקט מתוך של חבירו את הגם הגם חזרו להיות נותנין זה לזה בסובה התקינו שיהו מביאין מן המצוי ומן הקרוב והלב יודע אם לעקל ואם לעקלקלית בראשונה היו אומרים (ו) מלקט אדם צרורות וחרסין מתוך שלו כדרך שמלקט מתוך של חבירו את הגם הגם משרבו עוברי עבירה חזרו לאימור: ו (ז) שדה שנטיעתה בין בשביעית בין קודם לו אינה נמכרת אין (ח) ודרין אותה במוצאי שביעית אין אומר היא שדה שנטיעתה [כל זמן] שבני אדם חורשין חמש והא חורש שש שבע והוא שנטיעתה שמא חורש שבע אילו היתה שעה פנויה נותני עליה שלא תתרע ב"ד של אחריו נותני עליה שלא תתרע: ז אין תבואה נזרעין מישראל התחוח לעולם ולשביעית אבל לוקחין וחוכמו שדה זרועה בשביעית אבל לוקחין לזרוע המקבל שדה מן הנכרי מוסק עמו על מנת שתהבורי זרועה (ט) הצבורי הכוותי שתרשו אין עושין אותן בית הפרס (י) שלא נזרו אלא עד מקום שזקן יכולין לנזור (י) אין מגדלין בהמה דקה אבל מגדלין בהמה גסה שלא נזרו אלא גדר שיוכל לעמוד: ח (ל) הקציע קודח של שקמה הרי זה לא יחליק ולא יריח אלא מציין בדי שתראה קלקשה שזה ר' יהודה אומר מקום שנהגו לזרע יחליק להזיע הזיע [הרי זה] (מ) מבואי מפח וקוצץ [מפח] וכן הדא רבי יהודה אומר הלוקח בתולה של שקמה מחבואין (י) בשאר שני שנת הרי זה מבואי עשרה מפחים וקוצץ (מ) נמצאת אומר שלש בתולות הן בתולת אדם בתולת בהמה (נ) אילן בתולת אדם כל שלא נבעלה מיטיה בתולת אדמה כל שלא נעבדה מיטיה רבן שמעון בן גמליאל אומר כל שאין בה דרים כתולת (נ) אילן כל שלא נקצצה מיטיה: ט אין עקרין נזד שתי שדות אחד נזד של עצים ואחד נזד של אבנים ר"א בזמן שהחבור לעצים

נוסחאות כ"י

ט) מסקלין מקומן: כ) מסקלין אותה מסבביהן: ל) שקמה: מ) בבי נמשוך בשביעית לתלמה שלבני ה שלמה א מהולות אין מלמדין: ס) שיהו לו בשלין: נ) מהשדות:

גרסות הבריא (ג) מרלין: (ג) ובפרשאות מחוי: (ד) הן הן יותר בשאר שני שבוע לפי שחשוד על השמיטה: (ה) עד כאן:

אור הגנוז

פרק ג [ה] ומאני הטפרי: [ב] לא נהג בבני לוגים: [ג] בדשאה: [ד] של שביעית: [ה] פרק ד [ה] רבי מאיר:

תפארת

מן מהנות מדנעות ויש בתלתות ויש הון ואכל מהם סת בשביעית מפני שהוא מקום לגיס כי: ויש מקום רבני בין בשאר מדנעות כגון הפטפון ובין בשאר כשאר בשביעית: מסקלין את הדרכים כי יחסוב כי: קלי אם אמרה כשביעית ואחר כך אמרה לו אל תסקל כי יחסוב כי: כרים ויחוכר מכולם כרים כרמים כל אחד כרי: ניתקל מפני דרך היחיד ומפני דרך הרבים: מסקלין מפני דרך היחיד ומפני דרך הרבים כל אחד כרי: מפני הדרך ומפני היחיד: מסקלין מפני דרך היחיד ומפני דרך הרבים כל אחד כרי: מים הם מים שרץ לכך מפני מי מני: ויש הון מתיקנין מהם ויש הון מתיקנין מהם: מפני מפני הדרך ומפני היחיד: לשום מהן מקום אלא מפני מפני הדרך ומפני היחיד: מסקלין מפני דרך היחיד: מסקלין מפני דרך הרבים

שביעית: ה (א) עיירות המוחרות בתחום (ב) [ניתו] ונאמרו בגן ציר וציור וגשמו ויזיח ויגיר מב(ג) [וחנב]חורבתא ובוכה רבית חריב עיירות האמורות בתחום צוצא שגין וכצת ופומא צינא וחצוחא עילויתא וחציתא ארציתא [ג] דאשמיעא [ד] ובית מזל כריא ומסק [ה] מזל. עיירות שחיזבות במעשרות בתחום ציצותה ועוציתא ועין תרעא וחמטרך עין יערים וכפר יערים [ו] דכב חצפיא וכפר צצה ר'חנין כפר צצה תחם ארץ ישראל (ז) פרשת שקלים ח) ואסר מגדל שרשיונה יחור ושורא וקיסריא שורא דעכו וריש מייא דנעתין ועתין גרמא (ט) וכבורתא וכוציתא וקצערי דגלילה (י) [וקבועאיא] דראתין ומלוא דכור ושדיי ורבתא ותפני ומטנתה (כ) [ומדהא] דיתר ומסביא דנתא ובתי ושדמי ופרחש' ונחלה דיפיבאל ועולשתא ואולם ורבתא ומגר חדוב (ל) [ונקרתא] דעין ומישא ותקרא כרובא סנגוריא ותרגלא עיילייא דקסרין ונקת וריכה ושרכרא דסחתה לבצרת ר'חנין בר אושה ובורים מלח דתראי וגבקא וחשבון [מ] ובהלא ורפה (נ) [והונבא] ועמון ומואב ורקם נאה ונגיניה דאשקלון ודרך הנדולה והתירכת לכדרה: ו (א) סדוה ר' עקיבא שאין זורעין ואין תורשין ואין מנכשין בסורא לפי שאין ביוצא בהן (ב) [מדרי] בארץ שכל כיוצא בו מותר בארץ עושין אותו בסורא אין עושין אותו במחוז בקרקע בסורא אבל עוקרין ואנוד על ידיהן ובלבד שלא יהא הוא מלקט הן אונדין על ידי בוצרין והדך על ידיהן מסקין ואוסם על ידיהן בר"א במבוצא פירות [ג] לחבירו מתוך ביתו או ששלח לו חבירו פירות אבל הלוקח לו מן השוק הרי זה [ד] [מלקט בין] ואינו חושש: ז (א) בצלים שנבטו מערב שביעית לשביעית (ב) או שיצאו משביעית לשביעית אם עשו כיוצא בהן מותרין ואם לאו אסורין אמר ר'יוסי מעשה שזרעו כרם ג) גדול בצלים בציפורי לסוצאי שביעית וזרעוה שעורין היזו פרעליין יהודין ומנכשין בתוכו ומניאין ירק בתוך קפותיהן ובא מעשה לפני ר' יוחנן בן נורי ואסר אם עשו כיוצא בהן מותרין ואם לאו אסורין: ח (א) אכילין עליו ירק הן ואסורין על הבכורי הן הרוזק עד הקוזב הותר מקום אחד הותרו כל המקומות חלוק והשום והבצלים חותרי יבשים הותרו לחין [ו] לא הותרו יבשים עד שתגיע תורתן אין מיני מתיר (ז) [את] אסר סיני ואין מתירין את מיני אלא ע"פ חכם וכולן לסוצאי שביעית חירות במעשרות מן ירק שנמצין (ח) בערב ראש השנה של שביעית הרי זה לא ימול מסבני בשביעית עד (ט) שיזיחו את החרש' ר' שמעון בן אלעזר אומר נוטל המסני שיו וסבנים לתוך ביתו אע"פ שאין כיוצא בהן נמצר בשוק: י (א) בראשונה היו אורסים אין כוסבין ואין מייבשין [יא] יבשת ובבשת מחצה לסוצאי לאירן [יב] אין מביאין ירקות מחלב לארץ רבותיו (ב) והיתיר שהם מביאין ירקות מחצה לארץ לארץ וכשם שמביאין ירקות מחלב לארץ כך מביאין תבואה וקטניות מחלב לארץ רבי ובית דינו היו תורתו ליקח ירק במוצאי שביעית מיד: יא פירות שביעית שבאו (א) לארץ אין מוכרין אותם לא בכבדה ולא בשקל ולא בכמין אלא הרי הן כפירות הארץ: יב (א) מביאין [ב] שחלים [יג] [וקרולים] [יד] מחצה לארץ לארץ ואין מביאין אותן בארץ ולא זיתים מחלב לארץ ועוסמין מביאין עגבים מחלב לארץ ורוכבין אותן בארץ ולא זיתים מחלב לארץ ועוסמין אותן בארץ ולא תירוס משתן מחלב לארץ ושורין אותן בארץ מביאין גרוגרות ותמרים ודחדרנין אע"פ שחנטו פירותיהן קודם מ"ט בשבט כאילו לא חנטו אלא לאחר חמשה עשר בשבט: יד (א) אומר (ב) משנגאלת עליו עד הפנים עד חמשים יום מן הפנים ועד שיהיו [ג] נובלות חמשים יום (ד) ומשיקן נובלות עד החאנים וחמשים יום רבי אומר כולן ארבעים ארבעים יום וכולן קודם חמשה עשר (ה) הרי הן לשיבור לאחר הזמן הזה הרי הן לעזרה לבא: טו (א) מעשה בר' עקיבא שלקח אתרוג באתר בשבט ונתב בו כדברי ב"ש וכדברי ב"ה ר' ר"ש אומר כדברי רבן גמליאל וכדברי ריא (ב) [בר יוסי אומר] העיד משום חמשה זקנים (ג) שאתרוג כשעת לקיטתו למעשר ורבותינו נוטר עליו באותו שאתרוג כשעת לקיטתו למעשר ולביעור: טז (א)ר"ש אומר אתרוג שנכנס מערב שביעית לשביעית אע"פ שנכנס משביעית למוצאי שביעית פטור מן המעשרות ומותר בהנאה ומבערים אותו בזמן שמבערים את כל הפירות ולקט שכחה ופאה אין לך דבר שחייב בביעור אלא דבר שגדל בשביעית ולקט בשנה אין לך דבר שחייב בביעור אלא דבר שגדל בשביעית ובלקט בשביעית:

פרק ה א

(א) פירות שביעית שיצאו לחוצה לארץ מבערן במקומן דברי רבי ר"ש בן אלעזר אומר מביאן לארץ (ב) ומוכרן בארץ שנאמר (ויקרא כה) כאדבך תהיה כל תבואתה לאבוי: ב (א) אין מביאין תחומה מחצה לארץ לארץ אבר רבן שמעון בן גמליאל אני ראיתי את שמעון בן כתא שהיה שותה יין של תחומה בעכו (ב) ואמר זה ביתי מקלקלין וזורז עליו ששתה בפמיה: ג עלה תמכה התרביה עלי ורד ועלי מלת יש להן שביעית וילדסיון שביעית ויש להן ביעור ולדסיון ביעור עיקר (א) תמיסעים עיקר ורד ועיקר מלת יש להן שביעית ואין לדסיון שביעית אין להם ביעור ולא לדסיון ביעור (ב) [ר'] מאיר אומר מביאן לארץ (ג) ומוכרן בארץ שנאמר (ויקרא כה) ואכלו את התבואה: ד (א) ר' יהודה אומר דסיון מרעברין בארץ ואינה אסורה לו להם אין ביעור לו לדסיון אמר להם מחברי אני בדמים יותר מן העיקר שמן של שביעית מדליקין בו מכרו ולקח בו שמן אחר אין מדליקין בו: ה (א) הלשושות והלביצין (ב) [והיתרעה] (ג) [והברווה] והאוהל יש להן שביעית ולדסיון שביעית יש להן ביעור ולדסיון ביעור עיקר חזכ ועוקר (ב) [האבהב] ועלי האת (ג) והתרחבילה (ג) [והאורן] אין להם ביעור ולא לדסיון ביעור: (ד) דין (ה) [ובצר חזיע סמין נודעין במוצאי שביעית ספוי סן הם עשויות שאינן] (ו) [ובצר חזיע סמין נודעין במוצאי שביעית ספוי סן הם עשויות שאינן] ה (א) הצבעין והצמפון (ב) [ולוקחין מהם ס"ם ואין נמנעין] [ג] אין מוכרין אותה

נוסחאות כ"י

ל) וחושש ג) נזיר ג) נראש השנה ד) מהצפה לארץ לארץ. ה) לארץ אבל לא מארץ לארץ ואחרון ואחרון כארץ. ו) בן נמליאל ז) הכפרים. ח) ר' יהודה. ט) ושרה לבן

משנה: (א) שיהיו ונלטות: (ב) ומשיחין. **פרק ה** חסרי דחד

מגיעים מם כ' הקפות על מה דתמיזת על לחי ומשון ומשלב מהמחוק מיחתים ומלון מגיעים מעיבית עיירות המוחרות וכו' לפי שלא היה תחום ליי שם ביוצר ולפי שהיו עיירות האמורות שכבשם בשוך החיים ושכיו כדי שלא יהו מחזיקין עיירות שבתוך תחום ולא יהיו מכשילין בהן ומשום הכי נמי לא מפרש להו בהדיא ומיהו לא מיבעיא לן דמיבעי ליה לתנא דמתני' דמפרש להו בהדיא אלא אפילו לתנא דברייתא דלעיל דלא מפרש להו בהדיא מיבעי ליה לתנא דמתני' דמפרש להו משום דמיבעי ליה לתנא דמתני' דמפרש להו משום דמיבעי ליה לתנא דמתני' דמפרש להו משום דמ

פרק ו א שביעית נתנה לאכילה לשתיה ולסיכה לאכל דכר שדרכו לאכול ולשתות דבר שדרכו לשתות ולסך דבר שדרכו לסך (א)כיצד לאכל דבר שדרכו לאכול אין מחזירין אותו לאכול קטנת של יוק ולא את שעושה ממנו לסוככו ענבי [ושיכר] (ושיכר) עילתן לא יהא לוקם ויקות שזה וסוכר בשוק אבל הוא לוקם ובנו מוכר על ידו ר' ש בן איעזי אומר אף שכור פועלים ויבנים יקרי ביתו: ה (ו) לקה הבכור ומשתה בו או רובל ולא צריך לו מותר למוכרו רבי אומר אינו אלא בדמיו ולבני ולבני האיה והבטנה והאמדים והאדר ר"מ אומר (ז)[לולבין עם הערבות] (ח) אין ביעור חכ"א (ט) לעלים עם הלולבין] (י) יש ביעור ר' שמעון אומר לוולבין אין ביעור אבל לעלים יש ביעור מפני שהן מאכלין יכול שנכנסו בערב שביעית ויצאו בשביעית או שיצאו בשביעית ונכנסו בשמינית כאיש הזן בן האדר שנידון כיוקב תעיד (ב) יהודה בן יעיעה הבשם יפני ר' עקיבא משום ר' מרתון שיש לקמח שביעית (ג) עלי ויתים ויעלי (יא) קנים עלי הדיונין אין ביעור לפי שאין כולן: ם (ד) חורד חדש שבשבו בשמן ישן (יב) ילקם את הזורד והשמן מותר ישן בחדש חייב בביעור הזיתים דרשין שבשבו בזין ישן (יג)לקם את הזרדונין חזין מותר] ישנין בחדש חייבין בביעור: ר' רבי אלעזר אומר חבילי אזוב תפוחא והקרוניות (ד) שהבינוין לעצים כאיש הזן בן האדר שנידון כיוקב תעיד (ה) משקין בהן ר' שמעון אומר אף קדרין של בית הלחלחין שיבשו אסורין בהנאה (ו) יא (ו) חצר ויריקת שהה שלקטן ר' יהושע בן חנן אומר אף רשאי להפיץ בהן למאכל בהמה (יא) רשאי להפיץ בהן עידית שיקשה למאכל בהמה דרי זה צריך לבער (ז) נתנה (יב) תחת הכר הרי היא כשביעית תבן של שביעית אין נותנין אותו לתוך הכר ויא לתוך המיטם אם נתנה אחרים ורי הוא כשביעית יב (יג) תער שסיכוו בתבן ובקש של שביעית יצא שכוחין (ג) אוכלי אדם (יב) ואוכלי בהמה ויוקם בהן אוכלי אדם (יג) ואין מוכרין אוכלי בהמה ליקח בהן אוכלי בהמה ואצ"ל אוכלי אדם ליקח בהן אוכלי בהמה: יג פיחות שביעית אין מאכיליין אותן ובהמה ויחידה ולעופות (יד) אם הלכה בהמה מאיזה לתוא תאנה ואביבית בתאנים יתוך הרוב ואוכלת בחדובן אין מחזירין אותה שהחזירה משום שנאמר (ויקרא כה) (יה) בארצך תהיה כל בהמתך לארצך: יד מאכילין את אכסניא פיחות שביעית (יד) ואין מאכילין לא את הגרוי ולא את השכיר פיחות שביעית ואם היה שכיר שבת שכיר הדש שכיר שנה שכיר שבעה אם שקצצו בפונותיו עיי מאכילין אותו פיחות שביעית בו (ו) אין כ"ד פוסקין ראשה (יה) פיחות שביעית אבי ניזונין היא משל בעיה (יו) שפיחין של שביעית אין תולשין אותן ביד אבל חורש כדרכו ובדרכה רועה כדרכו:

הגהות הגר"א (ה) טופרן (ו) וי"כ ר (ז) לולבים עם חולדיהן (ח) לולבין עם חולדין (ט) אין (יא) ולהסתכל לחיחה אשר (ל) שמן (ג) שוכל בתך עץ (ג) לא יהא מחזר (ה) בש הוה

אור הנגוה

[ג] שלגין אכלי הכי: **פרק ו** (ו) דמוזיגה (ב) תפיסתן [ג] לחליקתן בו סחרו ולקח בה שמן אחד אין מחליקין ב שמן של שביעית הכי:

חסרי

מצפה שבואל

(א) מ"ש אינו מוכרו כדי שלא יבא לאכלו וכו' עיין בפ"ק דשביעית מ"ה ב ובפ"ב דביצה ל"ב ב ובפ"ק דמגילה ו' ב ובפ"ב דחולין ל"ו ב ובפ"ק דבכורות ט' ב ובפ"ק דתמורה ג' ב ובפ"ק דזבחים ד' ב ובפ"ק דמנחות ב' ב ובפ"ק דחולין ג' ב ובפ"ק דבכורות ב

מיבריו ואין לוקחין מן הכותי ומן הנכרי פירות שביעית: אהיים אומרים מוכרין לכותי עד ארבע אסרות: יג הלוקח מן הנתהם כבר בפונדיון ואמר לו שאלקט ירקות שדה ואביא לך מיכל (ב) ר' יהודה אוסר: יד המשה שהיו מלקטין ירק אחד מוכר לכולם אלא אחד מהן מוכר שלו ושלהן ה שהן שוהו מלקטין ירק אחד מוכר לכולם אלא אחד מהן מוכר שלו ושלהן: טו הנוגע פלטר [מכשיר] (ג) ירק של שביעית (ד) לא יהא מחשב שכרו מוכר אלא מחשב הוא מיין ומשמן בשר בשלה: טז (ה) לא יאמר אדם להבירו הלוה את הפירות אלו לירושלים לחלק אלא אומר לו העלם שאובלם בירושלים ושנשתכה אני ואתה (ו) וכן לא יאמר אדם לעני הילך סלע זו והבא לי לקט היום הבא לי שמחה הוובה אלא אומר לו פיאה הוובה לא יאמר לו בלקט שהביא היום: יז (ז) כפיאה שהביא היום: יח וכן [ז] מי שהיתה בידו סלע של שביעית ומבקש לקנות בה הלוק (ח) הולך אצל הנוגע ואומר לו תלי בזה פירות ונתן לו והלה אומר לו הבי פירות הלוי נתונין לך בחמה: יט (ח) [והוא (ט) נותן לו הלוקח בשר שהוא] פירות שביעית: כ (א)ין הלוקח בהן מים ומלח [ר' יוסי אומר הלוקח בהם מים ומלח]: כא פירות שביעית (י) אין נותנין אותן לא לתוך השמיה ולא לתוך הכבושה ר' אומר נותנין אותן לתוך (י) הכבושה (יא) התחרין והשלין והכבנין שהוא עושין בשביעית שבתן (יב) [משביעית]: יט (יב) ויתום של שביעית (יג) אין עושין אותן ג בקרבי רבן שמעון בן גמליאל תדיר רבן גמליאל רבית דיר התקינו שיהוו עושין אותן (יד) [בקרבי] ר' יהודה אומר שתהן (טו) [נותנות] אבל עושין אותן (טז) [בחמה] ר' יהודה אומר מפקך ומעבר כיד: כא (יז) מפרירי ריסונין לעשיהן (יח) [פירך] ישהאוכלים עבדים לעשותן צמוקים אין לוקחין תרומה בדמי שביעית שלא יביאוה לידי פסול ור' שמעון מתיר:

פרק ז א

(א) אין מחללין מעשר (ב) על פירות שביעית ואם הללו אבלו יאבלו בחבור שבהן פירות שביעית שלקח בהן בדמים אדמים יאבלו כחבור שבהן פירות מעשר שני שלקח בהן דבדים אדמים יאבלו כחבור שבהן: ב הומר בשביעית שאין במעשר שני ובמעשר שני שאין בשביעית שהשביעית עשה בה את הכופך כשהוא עומד שאין אוכלין באוכלין ואוכלי אדם (ג) [באוכלי בהמה] (ד) וליפי אנוש וליפי רמוני ביוצא בהן מה שאין כן במעשר שני: ג שביעית מתרלת על הכל ומעשר שני אין מתרלה אלא (ה) [באותו מין] ביבד שביעית מתבערת מכל מין ומן ומעשר שני (ו) [אין מתבער אלא

הגהות הנרא"ה (א) מנהר (ב) ולא אומר מה סלע נתנו לך בשביל (ג) משביעית (ד) בירקות (ה) יבד (ו) יבד (ז) גרוגרות (יג) אחר (ח) שביעית (ב) שני (ג) באוכלי אדם (ד) על הבעיות (ה) מפשרין כאיר (ו) (ז) דומה (ח) דמכי ר (ט) מיבריו-דר (י) בחבילה (יא) סברות (יב) [ר' ס] שמיטתא (יג) כות רבית (יד) אלישע של סגוניתא (טו) שלא כלה (יז) שבאוכלי (יח) לחדובין

נוסחאות כ"י

א) וחכמים אומרים ג) בשבחר שהביא היום ג) מן הנא עד פירות שב עיה ל"א הא כב' וכן ליהא ב"ח ב) המפרירי אי לחוך ד) בקבר ו) ותשבוטא ופ"ה ב"ח ז) אבל אוכל

אור הגנוז

[ב] ולו [ב] אומר לו הרי מילך עד שיבלו או שיבא לו כסתר [ג] שני [ג] על בעות [ג] ובריגליר [ג] שמעון אני אוכלין בחשאים עד שיבלו אני בית האבל [ד] הרשיתון

פרק ז

חסרי דוד

מנחת בכורים

מצפה שמואל

בזיתים עד שיכלה האחרון שהרבתן ר"א בן יעקב אומר אף על גב שלא הלב כדי שיהא עני יוצא (ו) ולא יהא סביא רובץ בן מראשו ובן מרחשיו אוכלין בתרומה עד שיכלה האחרון שבצוער רשב"ג אומר אוכלין על פה שבזיפין ואין אוכלין על פה שבשיצין ושאר כל פירות האילן כגון העוגים והקרטמסלית (ז)[והפרישין] והעדרשין (כולן כתרומה) אוכלין עליהן עד שתרד רביעה שניה (ח) אוכלין על הירק של בית שילחן לפי שאינו כלה : ג שורשי קישות כרוב שיבשו אסורין בהנאה ר"ש אומר כרוב אע"פ שיבשו אוכלין עליהן כיוצא בו מגבינ ויבש צריך לבער : ד (ט) מאמתי פורשין מטבליין שבשחטת משתרד רביעה שניה א"ר יוסי בר"א בזמן שהשמים כתמנן עכשיו (י)[שתקנבס] שנים אפי' לא ירד אלא נשם אחד בלבד צריך (יא) להלך (יב) רבן שב"ג אומר נשמים שירדו ד' ימים או אחד זה ולא אפילו יש בהן כדי רביעה (יג) שנה :

פרק ח

א בראשונה היו שולחי בית דין נוטלין (א) ויושבין על פתחי עיירות לכל מי שמביא פירות בתוך ידו נוטלין אותן ממנו ונותנין לו מהן מזון שלש סעודות והשאר מכניסין אותו לאוצר שבעיר : ב הגיע זמן תאנים שלוחי בית דין שוברין פרעליו (ב) ועודרים אותן ועושים אותן דבילה (ג) ומכניסין אותן בית דין שוברין פרעליו ומסככין אותן ועושין אותן כבית הבד ובונסין אותן בחביות ומכניסין אותן לאוצר שבעיר ומהלקין מהן ערבי שבתות כל אחד ואחד לפי ביתו : ג הגיע זמן שעת הביעור (ד) עניים אוכלין אחד מהביעור אבל לא עשירים דברי רבי יהודה רבי יוסי אומר (ה) אחד עניים ואחד עשירים אוכלין אחד הביעור ר"ש אומר עשירים אוכלין מן האוצר אחר הביעור : ד (ו) כי שיש לו פירות שביעית הגיע שעת הביעור מולך מהן לשכניו ולקרוביו וליודעיו ומוציא ונותן על [אתת] ביתו ואפר אחיזו בית ישראל כל מי שצריך ליטול יבא ויטול חזר ומכנים לתוך ביתו ואוכל והולך עד שעה שיכלו : ה (ז) הקפת הרצות (ז) משמשת דברי ר' יהודה וחכ"א (ח) אינה משמשת אמר רבי נראין דברי ר' יהודה בבוחר (ט) מעות ודברי חכמים בכותב (י) פירות : ו (א) בתוכת שמה פגמה וקפה הרי זו משמשת פגמה ולא קפה קפה ולא פגמה הרי זו אינה משמשת : ז (ב) המלוה את חבירו על המשכון אע"פ שהרווה מרובה על המשכון הרי זו אינו משמש (ג) המלוה את חבירו על המשכון או בשטר שיש בו אפותיקי הרי זה אינו משמש : ח (ד) ובשם שהשביעית משמשת מלוה כך שביעית משמשת שבועה שנאמר (דברים טו) וזה דבר דבר שהשביעית משמשת משמשת שבועתו ודבר שאין השביעית משמשת אין משמשת שבועתו (ה) ר' שמעון אומר הא משמש (ו) ואין יורשין משמשין שנאמר (יג) שמוט כל בעל משה ידו אשר ישה בריעהו : ט רבי יהודה אומר (ז)[זכובול] המקשר דיינין ותוכחין מכפנים והעדים מבחוץ (ח) אמרו לו אין מעשה ב"ד שיהא עני יוצא (ט) ולא יהא סביא רובץ בן מראשו ובן מרחשיו אוכלין בתרומה עד שיכלה האחרון שבצוער רשב"ג אומר אוכלין על פה שבזיפין ואין אוכלין על פה שבשיצין ושאר כל פירות האילן כגון העוגים והקרטמסלית (יא)[והפרישין] והעדרשין (כולן כתרומה) אוכלין עליהן עד שתרד רביעה שניה (יב) אוכלין על הירק של בית שילחן לפי שאינו כלה : י שורשי קישות כרוב שיבשו אסורין בהנאה ר"ש אומר כרוב אע"פ שיבשו אוכלין עליהן כיוצא בו מגבינ ויבש צריך לבער : יא (ג) מאמתי פורשין מטבליין שבשחטת משתרד רביעה שניה א"ר יוסי בר"א בזמן שהשמים כתמנן עכשיו (יג)[שתקנבס] שנים אפי' לא ירד אלא נשם אחד בלבד צריך (יד) להלך (טו) רבן שב"ג אומר נשמים שירדו ד' ימים או אחד זה ולא אפילו יש בהן כדי רביעה (טז) שנה :

פרק ח

א בראשונה היו שולחי בית דין נוטלין (ד) ויושבין על פתחי עיירות לכל מי שמביא פירות בתוך ידו נוטלין אותן ממנו ונותנין לו מהן מזון שלש סעודות והשאר מכניסין אותו לאוצר שבעיר : ב הגיע זמן תאנים שלוחי בית דין שוברין פרעליו (ה) ועודרים אותן ועושים אותן דבילה (ו) ומכניסין אותן בית דין שוברין פרעליו ומסככין אותן ועושין אותן כבית הבד ובונסין אותן בחביות ומכניסין אותן לאוצר שבעיר ומהלקין מהן ערבי שבתות כל אחד ואחד לפי ביתו : ג הגיע זמן שעת הביעור (ז) עניים אוכלין אחד מהביעור אבל לא עשירים דברי רבי יהודה רבי יוסי אומר (ח) אחד עניים ואחד עשירים אוכלין אחד הביעור ר"ש אומר עשירים אוכלין מן האוצר אחר הביעור : ד (ט) כי שיש לו פירות שביעית הגיע שעת הביעור מולך מהן לשכניו וקרוביו וליודעיו ומוציא ונותן על [אתת] ביתו ואפר אחיזו בית ישראל כל מי שצריך ליטול יבא ויטול חזר ומכנים לתוך ביתו ואוכל והולך עד שעה שיכלו : ה (י) הקפת הרצות (יא) משמשת דברי ר' יהודה וחכ"א (יב) אינה משמשת אמר רבי נראין דברי ר' יהודה בבוחר (יג) מעות ודברי חכמים בכותב (יד) פירות : ו (ה) בתוכת שמה פגמה וקפה הרי זו משמשת פגמה ולא קפה קפה ולא פגמה הרי זו אינה משמשת : ז (ו) המלוה את חבירו על המשכון אע"פ שהרווה מרובה על המשכון הרי זו אינו משמש (ז) המלוה את חבירו על המשכון או בשטר שיש בו אפותיקי הרי זה אינו משמש : ח (ח) ובשם שהשביעית משמשת מלוה כך שביעית משמשת שבועה שנאמר (דברים טו) וזה דבר דבר שהשביעית משמשת משמשת שבועתו ודבר שאין השביעית משמשת אין משמשת שבועתו (ט) ר' שמעון אומר הא משמש (י) ואין יורשין משמשין שנאמר

תוספות הר"ש (יום) והשרורין (ב) אין : (כל) שהקילקלו : (כב) לשורש : (כג) האשונה : (לו) חוברין : (לז) וכובסין : (ג) מרחצי : (ד) נוטלות : (כ) חוברי : (ג) אוכלים . (ד) שמוע . (ה) והוזמות וכלאים עם הירקות .

אור תנוח

פרק ח [א] וכשהיו אוהן בתבית : [ב] מי שיש פירות לאילן שאוכלין לעניים : [ג] לשלחה קרקע ולילה אין קרקע אין כותבין עליו פרעליו :

נוסחאות כ"י

(ו) ויבא חבבי : כ) שתאניותיו שנים אלו : ג) בתחילן . ד) אינה . ה) והא משמשת : ו) פירות : ז) מעות : ח) ור' יוסי : ט) ואשב"ג : י) אבל :

חברי

מתני ג' פרוסות לית שיעורן ובגמרא מי מה שיעור לפרוסת חד כשבר מיכס : ושאר כל פרוסות מחד לוגמים כו' ופרוסת המשנה ר"ש אומר אוכלין על פה שבזיפין ואין אוכלין על פה שבשיצין ושאר כל פירות האילן כגון העוגים והקרטמסלית (ז)[והפרישין] והעדרשין (כולן כתרומה) אוכלין עליהן עד שתרד רביעה שניה (ח) אוכלין על הירק של בית שילחן לפי שאינו כלה : י שורשי קישות כרוב שיבשו אסורין בהנאה ר"ש אומר כרוב אע"פ שיבשו אוכלין עליהן כיוצא בו מגבינ ויבש צריך לבער : יא (ט) מאמתי פורשין מטבליין שבשחטת משתרד רביעה שניה א"ר יוסי בר"א בזמן שהשמים כתמנן עכשיו (י)[שתקנבס] שנים אפי' לא ירד אלא נשם אחד בלבד צריך (יא) להלך (יב) רבן שב"ג אומר נשמים שירדו ד' ימים או אחד זה ולא אפילו יש בהן כדי רביעה (יג) שנה :

מצפה שמואל

(ו) בגמ' קתני שיעור וירושלמי כיב פ"ב ה"ב : (ב) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (ג) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב : (ד) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (ה) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (ו) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (ז) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (ח) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (ט) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (י) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (יא) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (יב) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (יג) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (יד) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (טו) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (טז) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (יז) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (יח) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (יט) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (כ) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (כא) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (כב) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (כג) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (כד) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (כה) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (כו) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (כז) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (כח) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (כט) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (ל) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (לא) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (לב) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (לג) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (לד) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (לה) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (לו) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (לז) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (לח) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (לט) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (מ) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (מא) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (מב) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (מג) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (מד) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (מה) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (מו) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (מז) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (מח) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (מט) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (נ) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (נא) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (נב) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (נג) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (נד) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (נה) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (נו) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (נז) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (נח) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (נט) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (ס) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (סא) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (סב) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (סג) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (סד) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (סה) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (סו) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (סז) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (סח) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (סט) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (ע) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (עא) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (עב) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (עג) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (עד) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (עה) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (עו) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (עז) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (עח) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (עט) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (פ) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (פא) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (פב) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (פג) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (פד) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (פה) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (פו) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (פז) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (פח) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (פט) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (צ) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (צא) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (צב) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (צג) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (צד) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (צה) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (צו) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (צז) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (צח) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (צט) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (ק) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (קא) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (קב) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (קג) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (קד) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (קה) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (קו) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (קז) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (קח) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (קט) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (קי) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (קיא) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (קיב) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (קיג) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (קיד) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (קטו) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (קטז) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (קיז) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (קיח) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (קיט) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (קכ) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (קכא) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (קכב) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (קכג) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (קכד) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (קכה) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (קכו) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (קכז) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (קכח) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (קכט) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (קל) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (קלא) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (קלב) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (קלג) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (קלד) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (קלה) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (קלו) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (קלז) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (קלח) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (קלט) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (קמ) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (קמא) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (קמב) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (קמג) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (קמד) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (קמה) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (קמו) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (קמז) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (קמח) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (קמט) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (קנ) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (קנא) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (קנב) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (קנג) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (קנד) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (קנה) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (קנו) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (קנז) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (קנח) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (קנט) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (קס) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (קסא) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (קסב) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (קסג) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (קסד) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (קסה) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (קסו) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (קסז) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (קסח) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (קסט) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (קע) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (קעא) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (קעב) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (קעג) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (קעד) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (קעה) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (קעו) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (קעז) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (קעח) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (קעט) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (קפ) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (קפא) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (קפב) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (קפג) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (קפד) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (קפה) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (קפו) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (קפז) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (קפח) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (קפט) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (קצ) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (קצא) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (קצב) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (קצג) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (קצד) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (קצה) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (קצו) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (קצז) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (קצח) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (קצט) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (ר) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (רא) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (רב) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (רג) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (רד) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (רה) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (רו) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (רז) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (רח) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (רט) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (רי) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (ריא) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (ריב) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (ריג) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (ריד) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (רטו) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (ריז) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (ריח) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (ריט) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (רכ) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (רכא) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (רכב) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (רכג) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (רכד) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (רכה) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (רכו) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (רכז) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (רכח) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (רכט) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (רל) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (רלא) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (רלב) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (רלג) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (רלד) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (רלה) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (רלו) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (רלז) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (רלח) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (רלט) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (רמ) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (רמא) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (רמב) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (רמג) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (רמד) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (רמה) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (רמו) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (רמז) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (רמח) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (רמט) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (רנ) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (רנא) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (רנב) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (רנג) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (רנד) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (רנה) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (רנו) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (רנז) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (רנח) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (רנט) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (רס) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (רסא) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (רסב) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (רסג) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (רסד) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (רסה) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (רסו) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (רסז) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (רסח) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (רסט) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (רע) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (רעא) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (רעב) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (רעג) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (רעד) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (רעה) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (רעו) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (רעז) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (רעח) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (רעט) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (רפ) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (רפא) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (רפב) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (רפג) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (רפד) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (רפה) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (רפו) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (רפז) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (רפח) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (רפט) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (רצ) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (רצא) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (רצב) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (רצג) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (רצד) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (רצה) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (רצו) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (רצז) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (רצח) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (רצט) ע' ירושלמי פ"ב ה"ב ותוספתא פ"ו ה"ו : (רק) ע' ירושלמי פ"

חמור וחמור הבר חזיר וחזיר הבר אע"פ שזיעתן זה לזה כלאים זה בזה: ו חמשה דברים נאמרו בשור הבר אשר משום אותו ואת בנו וחלבו אשר וקיבו לגבי מזבח וחייב בחתנות וניקח בכספ מעשר לובחי שלמים אבל לא לבשר תאוה והרי הוא בבהמה לכל דבר ר' יוסי אומר זה ואת האשור בתורה ומותר משום אותו ואת בנו וחלבו מותר ופסול לגבי מזבח ופטור מן החתנות וניקח בכסף מעשר לבשר תאוה אבל לא לובחי שלמים והרי הוא כחיה לכל דבר וחב"א תאו בריה לעצמו שור הבר בריה לעצמו: ז אין נוטעין שרביט של רמון ולא עקרים של רמון (ו) [בצד] סדן של שקמה ואין נותנין זמורה בין שתי קורות כדי [ל]שתרבע ביניהן ואין נותנין שני מינין בשפופרת אחת כדי שילבעו זה מזה (ח) ואין מרכיבין זיתים ברכוב של תמרה מפני שהוא אוכל באילן ואין מרכיבין קשות על גבי (ט) [האומאמא] (י) ולא תרד על גבי ירבו מפני שהוא ירק בירק: ח אין מרכיבין כשות על גבי (יא) [תאנא] מפני שהוא ירק באילן רבי יהודה מתיר ירק באילן אילן בירק רבן שב"ג מתיר בשום ר' יהודה בן אגרא איש כפר עכו: ט (יב) הנותן (יג) מזונה של תורמוס בצר מינה של דלעת כדי שתבקע [הארץ] מפניה חייב (יד) הזורע דבר המצמיח על גבי בצים ועל גבי חילת חייב על גבי סלע ועל גבי אבת המים פטור [ובלבד שאין מצמיח בין ע"ג בצים בין ע"ג חילת בין ע"ג סלע ובין ע"ג אבת המים פטור]: י הזורע והמבגש [ג] וזה ונוטה עובר בלא תעשה (טו)[ש"מ אזהרה אף]המקיים עובר בלא תעשה (טז)[ש"מ]: יא וזורעין זרע ירקות כדי שילבעו זה מזה (יז) [כאחד] (יח)[ר' יהודה] הזורע תרצנים עם החטים הרי זה לוקה את הארבעים: יא כל מאכל שיש בו רובע זרע מפני אחר יטעקם (יט) בד"א בדברים הנופלים שלשה וארבע קבין (כ) [מאה במאה] (כא) וזעיני הגינה מצטרפין אחד בעפרה של זו אחת (כב) ציטה וחזרה לתוכה וליקטה הרי זה מותר: יב (כג) היתה שדהו זורעה חצין ונמלך לזרוע שעורין לא יזרע עד שיופך לא (כד) [הפך ימתין] עד שתתליע (כה) עד כמה היא מתליעת עד [מקום] שישהה ששה(כו) ימים במקום[ז] הצינה (נ' חדשים)אבל לא במקום הגירוי(כז) [שמקצת] היום(כח)ר' אומר אין מחייבין אותו לחזות (כט) חזיק רק אלא חזיק ושה נמה כתלתוי הרביעה (ל) רבן שמעון אומר נב המם היתה נקרית סף [ז] עפרה (לא) נוטע עד שיעמוד ארבעה בגופי לחיצני לפני שנעשי לתוך אחרים בין שנעשי אחרים לתוכי: יג (לב) היתה שדהו זורעה חצין ונמלך לזרוע שעורין לא יזרע עד שיופך לא (לג) [הפך ימתין] עד שתתליע (לד) עד כמה היא מתליעת עד [מקום] שישהה ששה(לה) ימים במקום[ז] הצינה (נ' חדשים)אבל לא במקום הגירוי(לו) [שמקצת] היום(לח)ר' אומר אין מחייבין אותו לחזות (לט) חזיק רק אלא חזיק ושה נמה כתלתוי הרביעה (מ) רבן שמעון אומר נב המם היתה נקרית סף [ז] עפרה (מא) נוטע עד שיעמוד ארבעה בגופי לחיצני לפני שנעשי לתוך אחרים בין שנעשי אחרים לתוכי: יד (מב) [הפך ימתין] עד שתתליע (מג) עד כמה היא מתליעת עד [מקום] שישהה ששה(מד) ימים במקום[ז] הצינה (נ' חדשים)אבל לא במקום הגירוי(מה) [שמקצת] היום(מו)ר' אומר אין מחייבין אותו לחזות (מז) חזיק רק אלא חזיק ושה נמה כתלתוי הרביעה (מח) רבן שמעון אומר נב המם היתה נקרית סף [ז] עפרה (מט) נוטע עד שיעמוד ארבעה בגופי לחיצני לפני שנעשי לתוך אחרים בין שנעשי אחרים לתוכי: טו (נ) [מגביה] עד פחות מטפח ווורע ואח"כ משריש (נא) [נורע] עד פחות מטפח ובא ומצא עליו ע"ג תבואה מותר לשערב (נב)[ואמור] אם אין זה עיקר איזה מהן שירצה ומקיים איזה מהן שירצה: יד (נג) שהה שעלו

(ל) [שתליע] [ג] מעה [ג] והכנסה [ד] הסיבה [ה] שתעריה של זו נוטע וכו' [ו] מגריע. פ"ב [ז] בתוך שהה לחמים ושעורים נראות בתוך שהה לשעורים [ח] ויהיו:

נוסחאות כ"י

(ל) באמת אומרי: ג) רשב"ג: ג) ורבינו: ד) ויהי: ה) יוסי: ו) לחרשות: ז) ר"ש: ח) כין מן האמצע בין מן התרומה: ט) לחמא:

חסרי דוד

פרק ב הרוצה לעשות שדהו שורות . במתניתא קתני ואין עושין אותן כו' ואפילו אין עושין אותן כו' ואפילו אין עושין כו' כמאמרם ואפילו אין עושין מדבדי חיטין אלא לחטטין כו' ואין מקיפין את שדהו לחטין ושעורין בבת אחת כו' ואין מקיפין בתוך שדהו לשעורין ראבי' אומר אפילו חמה אחת חמה נכנסת לתוך שדהו לשעורין אחר שעורה נכנסת לתוך שדהו חמש חמות מפני שחטין נראות כסוף שדה לחטין ושעורין נראות כסוף שדה לשעורין ג (ו) היו לו שתי שדות אחת זורעה חמש ואחת זורעה שש ואחת זורעה שבע ג' שדות [שורות] אחת זורעה חמש ואחת זורעה שבעה מותר לעשות ביניהם תלם להיות זורע ארת חמה ואחת שבעה היתה חמה אחת מובלעת בתוך שדה שעורין או שבעה אחת מובלעת בתוך שדה חמש אחת זורעה חמש ואחת זורעה שבעה אחת זורעה שעורין אין מותר לעשות ביניהם ד' היו לו שתי שדות אחת זורעה חמש ואחת זורעה שבע אין מותר לעשות ביניהם תלם אחד אלא שנים שנים שזיעתה של זו מזהמת את של זו (מז) גופם (יז) ומחמר ובסכה (יח) מקום (יט) מפני

אור זרוע

כלאים פ"א [א] שתליע [ב] מעה [ג] והכנסה [ד] הסיבה [ה] שתעריה של זו נוטע וכו' [ו] מגריע. **פ"ב** [ז] בתוך שהה לחמים ושעורים נראות בתוך שהה לשעורים [ח] ויהיו:

מצפה שטואל

(ח) נגע בשרץ וכו' ויחלוץ מיד (ט) ויחלוצו מיד (י) ויחלוצו מיד ס"ת (יא) מכות ג' ויחלוצו מיד (יב) ויחלוצו מיד ס"ת (יג) מיד מילכות כלאים כלאים ומיהו אחד מהן לא יחלוץ עד שיחלוצו שניהם (יד) מיי' שם הל' יג ופיה"מ (טו) ויחלוצו מיד ס"ת (טז) מיי' שם הל' יג (יז) מיי' שם (יח) מיי' שם הל' יג ופיה"מ (יט) מיי' שם הל' יג (כ) מיי' שם (כא) מיי' שם הל' יג (כב) מיי' שם (כג) מיי' שם הל' יג (כד) מיי' שם (כה) מיי' שם הל' יג (כו) מיי' שם (כז) מיי' שם הל' יג (כח) מיי' שם (כט) מיי' שם הל' יג (ל) מיי' שם (לא) מיי' שם הל' יג (לב) מיי' שם (לג) מיי' שם הל' יג (לד) מיי' שם (לה) מיי' שם הל' יג (לו) מיי' שם (לז) מיי' שם הל' יג (לח) מיי' שם (לט) מיי' שם הל' יג (מ) מיי' שם (מא) מיי' שם הל' יג (מב) מיי' שם (מג) מיי' שם הל' יג (מד) מיי' שם (מה) מיי' שם הל' יג (מו) מיי' שם (מז) מיי' שם הל' יג (מח) מיי' שם (מט) מיי' שם הל' יג (נ) מיי' שם (נא) מיי' שם הל' יג (נב) מיי' שם (נג) מיי' שם הל' יג

מגרת

פרק ב א שלבה עליון . ראב"ד ז"ל אומרת כן ואומרת שהוא חוזר ומקבל ביתר כמו שמקבל בראשון ושהוא מקבל ביתר כמו שמקבל בראשון ושהוא מקבל ביתר כמו שמקבל בראשון ושהוא מ

מן הצדדין היו קלחין נוטלין לו (ל) לארבע רוחותיה מותר מפני שהראש כסוף שדה: ס (א) ההדיוט והפייטן אע"פ שזורען לירק (ב) אין זורעין אותן בעזרתה פוריין הנפלטינון ופול הבצרי בזמן שזורען לזרע (ג) וזורעין אותן בעזרתה לירק [אין] זורעין אותן בעזרתה לשאר ירקות שדה ויורקות שדה אין נוטעין אותן בעזרתה זורע אין זורעין אותן בעזרתה: ד (ד) מותר אדם לעשות בתוך שדהו ניסא קטנה כדי שתהא עמוקה טפח וליתן קטנות (ה) של טפח טפח לייתן לתוכן ג' גזיזין א' (ו)[מכן ואי מכן] ואחד באמצע מותר אדם לעשות בתוך שדהו עתרות כיוצא בו ג' בזיין א' (ז)[מכן ואי מכן] ואחד באמצע מותר אדם לעשות בתוך שדהו ניסא קטנה שהיא עמוקה טפח וליתן ארבעה טיניין (ח) והעפרן ראכיו רוחותה (ט)ומותר אדם לעשות בתוך שדהו תלם להיות עומד קישאין וזרעין אבטיחים ופלפונות ופו'[מצרי] ודומה אין רצי זה ואין לצד זה ר' יעקב אומר אף הוא נותן חבוי רבין חבוי ששה מפחים: יא (י) טומטן שתי שורות של קישאין שתי שורות של דלועין שתי שורות של אבטיחים ושתי שורות של מלפפונות רבי שורות של דלועין שתי שורות שדהו מותר. יב (יא) (יב) [הקיצה] בכדי שניתם ר' ישמעאל אומר (יג) (ז) אמות ר' עקיבא אומר שמונה אמות מעשה בזה בכפר פגי (יד)[יהודה] ועשה רבי נחמיה כדברי רבי ישמעאל. יג (טו) [שורה של דלועין בירק (יו) אורך ו' מפחים ורוחב טיזאר] (יח) אחד שורה של קישאין ואחד שורה של ירק אחד בתמונה אורך עשר אמות ומחצה על רוחב ששה מפחים שורה של ירק בירק ארוך ששה מפחים ורוחב שיזאר של דלועין בירק ובין שורה לחבירתה ג' אמה (יט) [ובן בתבואה של תבואה] בירק א' בראש השדד ועד ראשון (כ)[של חוחב] שורשה של תלתים של פיטה. יד אחת שורה של קישאין ואחת שורה של דלועין ואחת שורה של אבטיחים ואחת שורה של מלפפונות ואחת שורה של פול המצרי ט"ו [בקיום] (כא) קלח אחד לזרע (כב) [וצרכן] ירקות מחצה נהוגה עשרה מפחים הרובה ארבע טז (כג) נכרי שהרבינו (כד)[הפרסק] על גבי עיבוט אע"פ שאין ישראל רשאי לעשות בנומס היטמו (כה) וחדור ונטען במקום אחר הרבינו ד' אמות תיר ע"ג ירק אע פ שאין ישראל רשאי לעשות כן נטל היטמו זרע וזרע במקום אחר הרבינו ד' אמות במקום אחר: כז (כו) ישראל שקיים כילאים בתוך שדהו אין אחזו הכרעום נכנסין תיתכה א"א ריאין איתו כציון בית הקברות (כז) [אינושין עם (כח)הכרי] כבילאים אבי עוקרין עמו כילאים מפני שמקצתם את התפיה: יז (כט) (ל) אין עושין עם הערבי כבילאים (לא) ובעיריית המוכליות בגון בית ענה אימא והברותיה עושין עם

הנכרי כבלאים (לב) כשם שהכילאים באין כך הכלאים (לג) [בחצה] לארץ:

פרק ג

א איזו היא קרחת הכרם כרם שחדב אמצעו (א) ונשתיירו ארבע וחמש (ב) נפנים בין ארבעה רוחות ובין משלשה רוחות (ג) ובין משתי רוחות זו בגנר זו: ב (ד) איזו מחלל הכרם (ה) בין שני כרמים דברי רבי יהודה וחכ"א אם יש שם אלא שתים עשרה אמה לא יביא ורע ששם זרע שתים עשרה אמה נותנין לו עבורתי וזורע את המיתר: ג (ו) ים במחצה הכרם[הלכך ולחכמים כמחצה רגפנים זרע הוצה לה עד שמגיע לעיקר] מחיצה שאילו אין שם (ז) ניתנים לכרם ארבע אמות (ח) וזורע את המותר היתה משוכה אחת עשרה אמה לא יביא ורע ששם שאילו אין שם מחיצה נותן לכרם ארבע אמות וזורע בין השורות ד' אמות: ד (ט) מחיצת הכרם שנפרצה אמורים לו גדור גדרה ונפרצה אמורים לו גדור אם נתייאש השמש ה' קדש והייב באחריותה (י"א) כמה תהא משעתה (ו) ג' כנגד ג' נפלה אחת מן (יא) החיצונות כנגד ד' ביניהן שתי שורות שם כנגד שתים מארבע אמות ועד שמונה הויבו (ו) (ב) מארבע אמות ועד שמונה היו שתים כנגד שתים מארבע אמות ועד שמונה והנפר פחות מד' אמות או יותר על שמונה או שתים כנגד שתים (ג) מארבע אמות עד שמונה או יתר על שמונה והנפר מארבע אמות עד שמונה הרי זה אינו כרם עד שיהיו שתים כנגד שתים מארבע אמות עד שמונה (יב) והנפר פר אמות ועד שמונה: ה (יג) (יד) כותח מטמון ונוף אין בטמון הרי זה כרם נוף מטמון ובותח אין מטמון הי אינו כרם היו רקות וילא הרי זה בטוחות (טו) [ד] מילכיו ישראל בטומנו (טז) [ד] מילכיו ישראל בכותח מטמון הי"ת כרם אחת עד שיהיו בו ג' אילנות ואחת עד שיהיו בו ד' אילנות ואחת עד שיהיו בו ה' אילנות ואחת עד שיהיו בו ו' אילנות ואחת עד שיהיו בו ז' אילנות ואחת עד שיהיו בו ח' אילנות ואחת עד שיהיו בו ט' אילנות ואחת עד שיהיו בו י' אילנות ואחת עד שיהיו בו י"א אילנות ואחת עד שיהיו בו י"ב אילנות ואחת עד שיהיו בו י"ג אילנות ואחת עד שיהיו בו י"ד אילנות ואחת עד שיהיו בו ט"ו אילנות ואחת עד שיהיו בו ט"ז אילנות ואחת עד שיהיו בו י"ז אילנות ואחת עד שיהיו בו י"ח אילנות ואחת עד שיהיו בו י"ט אילנות ואחת עד שיהיו בו כ' אילנות ואחת עד שיהיו בו כ"א אילנות ואחת עד שיהיו בו כ"ב אילנות ואחת עד שיהיו בו כ"ג אילנות ואחת עד שיהיו בו כ"ד אילנות ואחת עד שיהיו בו כ"ה אילנות ואחת עד שיהיו בו כ"ו אילנות ואחת עד שיהיו בו כ"ז אילנות ואחת עד שיהיו בו כ"ח אילנות ואחת עד שיהיו בו כ"ט אילנות ואחת עד שיהיו בו ל' אילנות ואחת עד שיהיו בו ל"א אילנות ואחת עד שיהיו בו ל"ב אילנות ואחת עד שיהיו בו ל"ג אילנות ואחת עד שיהיו בו ל"ד אילנות ואחת עד שיהיו בו ל"ה אילנות ואחת עד שיהיו בו ל"ו אילנות ואחת עד שיהיו בו ל"ז אילנות ואחת עד שיהיו בו ל"ח אילנות ואחת עד שיהיו בו ל"ט אילנות ואחת עד שיהיו בו מ' אילנות ואחת עד שיהיו בו מ"א אילנות ואחת עד שיהיו בו מ"ב אילנות ואחת עד שיהיו בו מ"ג אילנות ואחת עד שיהיו בו מ"ד אילנות ואחת עד שיהיו בו מ"ה אילנות ואחת עד שיהיו בו מ"ו אילנות ואחת עד שיהיו בו מ"ז אילנות ואחת עד שיהיו בו מ"ח אילנות ואחת עד שיהיו בו מ"ט אילנות ואחת עד שיהיו בו נ' אילנות ואחת עד שיהיו בו נ"א אילנות ואחת עד שיהיו בו נ"ב אילנות ואחת עד שיהיו בו נ"ג אילנות ואחת עד שיהיו בו נ"ד אילנות ואחת עד שיהיו בו נ"ה אילנות ואחת עד שיהיו בו נ"ו אילנות ואחת עד שיהיו בו נ"ז אילנות ואחת עד שיהיו בו נ"ח אילנות ואחת עד שיהיו בו נ"ט אילנות ואחת עד שיהיו בו ס' אילנות ואחת עד שיהיו בו ס"א אילנות ואחת עד שיהיו בו ס"ב אילנות ואחת עד שיהיו בו ס"ג אילנות ואחת עד שיהיו בו ס"ד אילנות ואחת עד שיהיו בו ס"ה אילנות ואחת עד שיהיו בו ס"ו אילנות ואחת עד שיהיו בו ס"ז אילנות ואחת עד שיהיו בו ס"ח אילנות ואחת עד שיהיו בו ס"ט אילנות ואחת עד שיהיו בו ע' אילנות ואחת עד שיהיו בו ע"א אילנות ואחת עד שיהיו בו ע"ב אילנות ואחת עד שיהיו בו ע"ג אילנות ואחת עד שיהיו בו ע"ד אילנות ואחת עד שיהיו בו ע"ה אילנות ואחת עד שיהיו בו ע"ו אילנות ואחת עד שיהיו בו ע"ז אילנות ואחת עד שיהיו בו ע"ח אילנות ואחת עד שיהיו בו ע"ט אילנות ואחת עד שיהיו בו פ' אילנות ואחת עד שיהיו בו פ"א אילנות ואחת עד שיהיו בו פ"ב אילנות ואחת עד שיהיו בו פ"ג אילנות ואחת עד שיהיו בו פ"ד אילנות ואחת עד שיהיו בו פ"ה אילנות ואחת עד שיהיו בו פ"ו אילנות ואחת עד שיהיו בו פ"ז אילנות ואחת עד שיהיו בו פ"ח אילנות ואחת עד שיהיו בו פ"ט אילנות ואחת עד שיהיו בו צ' אילנות ואחת עד שיהיו בו צ"א אילנות ואחת עד שיהיו בו צ"ב אילנות ואחת עד שיהיו בו צ"ג אילנות ואחת עד שיהיו בו צ"ד אילנות ואחת עד שיהיו בו צ"ה אילנות ואחת עד שיהיו בו צ"ו אילנות ואחת עד שיהיו בו צ"ז אילנות ואחת עד שיהיו בו צ"ח אילנות ואחת עד שיהיו בו צ"ט אילנות ואחת עד שיהיו בו ק' אילנות ואחת עד שיהיו בו ק"א אילנות ואחת עד שיהיו בו ק"ב אילנות ואחת עד שיהיו בו ק"ג אילנות ואחת עד שיהיו בו ק"ד אילנות ואחת עד שיהיו בו ק"ה אילנות ואחת עד שיהיו בו ק"ו אילנות ואחת עד שיהיו בו ק"ז אילנות ואחת עד שיהיו בו ק"ח אילנות ואחת עד שיהיו בו ק"ט אילנות ואחת עד שיהיו בו ר' אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"א אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"ב אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"ג אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"ד אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"ה אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"ו אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"ז אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"ח אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"ט אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"י אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"יא אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"יב אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"יג אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"יד אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"טו אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"יז אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"יח אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"יט אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"כ אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"כא אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"כב אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"כג אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"כד אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"כה אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"כו אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"כז אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"כח אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"כט אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"ל אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"לא אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"לב אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"לג אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"לד אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"לה אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"לו אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"לז אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"לח אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"לט אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"מ אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"מא אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"מב אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"מג אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"מד אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"מה אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"מו אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"מז אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"מח אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"מט אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"נ אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"נא אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"נב אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"נג אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"נד אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"נה אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"נו אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"נז אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"נח אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"נט אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"ס אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"סא אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"סב אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"סג אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"סד אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"סה אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"סו אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"סז אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"סח אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"סט אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"ע אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"עא אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"עב אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"עג אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"עד אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"עה אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"עו אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"עז אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"עח אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"עט אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"פ אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"פא אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"פב אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"פג אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"פד אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"פה אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"פו אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"פז אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"פח אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"פט אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"צ אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"צא אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"צב אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"צג אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"צד אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"צה אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"צו אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"צז אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"צח אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"צט אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"ק אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"קא אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"קב אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"קג אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"קד אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"קה אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"קו אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"קז אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"קח אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"קט אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"ר אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"רא אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"רב אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"רג אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"רד אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"רה אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"רו אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"רז אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"רח אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"רט אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"ש אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"שא אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"שב אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"שג אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"שד אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"שה אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"שו אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"שז אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"שח אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"שט אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"ת אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תא אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תב אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תג אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תד אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תה אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תו אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תז אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תח אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תט אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תי אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תיא אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תיב אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תיג אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תיד אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תיה אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תיו אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תיז אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תיח אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תיט אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תכ אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תכא אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תכב אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תכג אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תכד אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תכה אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תכו אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תכז אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תכח אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תכט אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תל אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תלא אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תלב אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תלג אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תלד אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תלה אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תלו אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תלז אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תלח אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תלט אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תמ אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תמא אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תמב אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תמג אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תמד אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תמה אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תמו אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תמז אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תמח אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תמט אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תנ אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תנא אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תנב אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תנג אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תנד אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תנה אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תנו אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תנז אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תנח אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תנט אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תס אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תסא אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תסב אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תסג אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תסד אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תסה אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תסו אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תסז אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תסח אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תסט אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תע אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תעא אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תעב אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תעג אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תעד אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תעה אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תעו אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תעז אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תעח אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תעט אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תפ אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תפא אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תפב אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תפג אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תפד אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תפה אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תפו אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תפז אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תפח אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תפט אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תצ אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תצא אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תצב אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תצג אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תצד אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תצה אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תצו אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תצז אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תצח אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תצט אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תק אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תקא אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תקב אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תקג אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תקד אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תקה אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תקו אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תקז אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תקח אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תקט אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תר אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תרא אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תרב אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תרג אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תרד אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תרה אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תרו אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תרז אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תרח אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תרט אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תש אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תשא אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תשב אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תשג אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תשד אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תשה אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תשו אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תשז אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תשח אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תשט אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תת אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתא אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתב אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתג אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתד אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתה אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתו אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתז אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתח אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתט אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתי אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתיא אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתיב אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתיג אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתיד אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתיה אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתיו אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתיז אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתיח אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתיט אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתכ אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתכא אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתכב אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתכג אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתכד אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתכה אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתכו אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתכז אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתכח אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתכט אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתל אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתלא אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתלב אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתלג אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתלד אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתלה אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתלו אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתלז אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתלח אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתלט אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתמ אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתמא אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתמב אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתמג אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתמד אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתמה אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתמו אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתמז אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתמח אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתמט אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתנ אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתנא אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתנב אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתנג אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתנד אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתנה אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתנו אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתנז אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתנח אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתנט אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתס אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתסא אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתסב אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתסג אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתסד אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתסה אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתסו אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתסז אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתסח אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתסט אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתע אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתעא אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתעב אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתעג אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתעד אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתעה אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתעו אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתעז אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתעח אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתעט אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתפ אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתפא אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתפב אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתפג אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתפד אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתפה אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתפו אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתפז אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתפח אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתפט אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתצ אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתצא אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתצב אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתצג אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתצד אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתצה אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתצו אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתצז אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתצח אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתצט אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתק אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתקא אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתקב אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתקג אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתקד אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתקה אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתקו אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתקז אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתקח אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתקט אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתר אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתרא אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתרב אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתרג אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתרד אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתרה אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתרו אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתרז אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתרח אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתרט אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתש אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתשא אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתשב אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתשג אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתשד אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתשה אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתשו אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתשז אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתשח אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתשט אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תת אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתא אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתב אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתג אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתד אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתה אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתו אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתז אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתח אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתט אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתי אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתיא אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתיב אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתיג אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתיד אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתיה אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתיו אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתיז אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתיח אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתיט אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתכ אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתכא אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתכב אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתכג אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתכד אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתכה אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתכו אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתכז אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתכח אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתכט אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתל אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתלא אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתלב אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתלג אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתלד אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתלה אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתלו אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתלז אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתלח אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתלט אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתמ אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתמא אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתמב אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתמג אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתמד אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתמה אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתמו אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתמז אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתמח אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתמט אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתנ אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתנא אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתנב אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתנג אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתנד אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתנה אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתנו אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתנז אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתנח אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתנט אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתס אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתסא אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתסב אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתסג אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתסד אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתסה אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתסו אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתסז אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתסח אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתסט אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתע אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתעא אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתעב אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתעג אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתעד אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתעה אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתעו אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתעז אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתעח אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתעט אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתפ אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתפא אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתפב אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתפג אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתפד אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתפה אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתפו אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתפז אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתפח אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתפט אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתצ אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתצא אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתצב אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתצג אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתצד אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתצה אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתצו אילנות ואחת עד שיהיו בו ר"תתצז א

בכדיבה נותנין לתן עכוהתן (ב) הוו [לתן] שתי (ג) שורות זו למעלה מזו ההתינה נטועה כרם והליונה אין נטיעה כרם זורע את העליונה עד שתגיע (ד) [לעיקר התחתונה] העליונה נטועה כרם והתחתונה אין נטועה כרם זורע את התחתונה ואת הפרישה עד שתגיע לעיקר נכנים. מ נפץ שנטע בנקע עסיק עשרה ורחב ד' ניתנין זה בצדדי למעלה פיאות מכן נותנים זה בצדדי זה (ה) למעלה: ר' חנין שעיבר בכרם עסיק עשרה ורחב ד' אלעזר אומר ורעין בתוכו שלשה והחכין אחד מכאן ואחד מכאן ואחד באמצע ר"א בן יעקב אומר (ו) נראין דברי ר"א בחרישן בטורין: י אמה שהעטע ירק בכרם או המקרקפת הרי זה מקדש ארבעים וחמשה נפנים (ז) איפתי ביצן שנטועות עד ארבע ארבע על חמש חמש הרי נטועים על שש שש או על שבע שבע הרי זה מקדש שש עשרה אמה לכל רוח [בעזרות] ר"ש בן אלעזר אומר (ח) תוקע בארץ ומודד שש עשרה אמה לכל רוח עולות לו שיתים עד שתאמר שבעי שאינן נקין (ט) מ"ט בן יהודה אומר בן שמעון [ו] ר"א בר שבעון הוורע (י) וסיגלית הרוחה לאחריהן מותר מפני שדוחה אותם סיגלית הרוח לפניי אחר. יב (יא) בעל"ה שעיים ירקות שהם בכרם אחד (יב) לו ואפי' כל אחד אחד מ' ס שקיים ירקות ר"ש בכרם אחד לו ולא אחד אלא ב' ירק הישישיות והלבינין (יג) [והכרישין] והזכרכום (יד) והכרכום הקורנה והחביזה והתרבית והתאבה והאזוב והקורנית והקיסוס יאין והחלזון והאבטיחין והפלפונות יפול הכברי (טו) מיני זרעים הרי הן כלאים בכרם (טז) האורגים והקשום רשושה הלרך מיני זרעים ואינן כלאים בכרם (יז) רבי יהושע בן יהודה אומר מיני דשאים (יח) [הרי הן מיני] כלאים והאיבר (יט) [והאינן] והגמי יכל הגדלין באפר מיני דשאים (כ) [הרי הן] כלאים בכרם (כא) הקנים והחכין והזרד והאמרון מין אילן ואינן כלאים בכרם (כב) זה הכלל בל תעביא (כג) [לעיל] מעקרי ה' זרע ובל שאין מיניא עליה מעקרו ה"ז אינן יד התצב (כד) ר' ישמעאל אומר כלאים דבר א אין כלאים בשית ר' בן אומר אין כלאים והכ"א כלאים (כה) ר' נרמן אם כלאים בכרם הוא כלאים בזיעים ואם אין כלאים בזיעים לא הוא כלאים בכרם [צלח בית שמאי אומרים (כו) כלאים (כז) ובה"א אין כלאים] אלו ואלו מודים שחייב בערלה:

פרק ד

א רבן גמליאל ובית דינו (א) התקינו שיהו מהרהרין אחרינו אחת מעיקרו נפנים (ב) [לדבר] העון שה מחזה לרבים נגודה עשרה ורחבה ארבעה בבי ארבע אמות שבכרם העושה מחיצה לנפץ (ג) [עיקר] עשרה והחבה ארבעה בבי שבה מכחים שבנפץ. ב (ד) בבי עיניו מחיצה באבנים ובזיגליות בקנים וקבלים ובקורות בחבלים אפי' חבלים זה למעלה מזה וזה למעלה מיה (ה) ובלבד שלא יהא בין (ו) [קנה] לחבירו ג טפחים כדי שיכנס הגדי ר"א אומר (ז) היין שהעבירו על גבי הריפון הרי הריפון (ח) כמחיצה ובלבד שלא יהא בין לבין חבירו כשיעור הרי הוא כמחיצה ד (ט) [היין שהעבירו ע"ג קנים והרי קנים] נסוכאות כ"י

א) ענולה ב) והברמשה ג) בין קנה ד) ארבע אמות ה) והרבינה ו) עשרה ז) עשרה ח) ט) ענולה י) ברמשה יא) יב) יג) יד) טו) טז) יז) יח) יט) כ) כא) כב) כג) כד) כה) כו) כז) א) יב) ג) ד) ה) ו) ז) ח) ט)

הגהות הגר"א

(א) לאחר עשרה של התחונה (ב) ברוב בכן ג' בכן ד' עבותבר (ג) יתר (ד) והרבים ר (ה) בלאט הכרם (ו) ין (ז) והאחרון (ח) רבן (ט) צלח כשה"א כלאים בכרם וה"א כלאים בזרוע וה"א אינו כלאים ולא כלום ולא כלום ולא כלום (י) ולשיטה (כ) נמור (כ) השוטר מיחצר לכרם נמור אינר הרבה ר' לא בכל ר"א שבכרם עשור מיחצר לכרם נמור ר' ואין רחבה ר' לא בכל ר"א בכ (ל) אם יהודה מרובר על עשור (מ) ין (נ) בספק (ס) עיים עריים (ע) אם ריו שם (פ) ואין (צ) ואין ואין שם (ק) ואין (ר) ואין (ש) ואין (ת) ואין

נוסחאות כ"י

א) ענולה ב) והברמשה ג) בין קנה ד) ארבע אמות ה) והרבינה ו) עשרה ז) עשרה ח) ט) ענולה י) ברמשה יא) יב) יג) יד) טו) טז) יז) יח) יט) כ) כא) כב) כג) כד) כה) כו) כז) א) יב) ג) ד) ה) ו) ז) ח) ט)

מצפה שמואל

(ב) סב (ג) מי' בכרמות (ד) מי' ס"ת ב"ש ובית דינו (ה) מי' ס"ת ב"ש ובית דינו (ו) סב (ז) סב (ח) סב (ט) סב (י) סב (יא) סב (יב) סב (יג) סב (יד) סב (טו) סב (טז) סב (יז) סב (יח) סב (יט) סב (כ) סב (כא) סב (כב) סב (כג) סב (כד) סב (כה) סב (כו) סב (כז) סב (א) סב (ב) סב (ג) סב (ד) סב (ה) סב (ו) סב (ז) סב (ח) סב (ט) סב (י) סב (יא) סב (יב) סב (יג) סב (יד) סב (טו) סב (טז) סב (יז) סב (יח) סב (יט) סב (כ) סב (כא) סב (כב) סב (כג) סב (כד) סב (כה) סב (כו) סב (כז)

מנחת

נפנים כלומר למוץ ג' טפחים נפנים מ מנוץ מעכב ואוכר ר' ובין דלם עיעון עשיה ואוכר ר' הוא נקיקים שנוכר לכן לוחן בחוכו ולוחן לכן לוחן בחוכו ולוחן לכן לוחן בחוכו ולוחן

מקצתם (כ) עשו כפול הלבן ומקצתן לא עשו את שעשו כפול הלבן אסורין ואת שלא עשו כפול הלבן מותרין: יא (ל) המעביר עציץ נקוב בכרם (מ) אין הסופ מאתים אסור אבל אין מתקרש עד שיניחנו תחת הגפן ר"ש אומר (נ) אין בין עציץ נקוב לשאינו נקוב אלא הכשר זרעים בלבד:

פרק ה א (א) כלאי הכרם מותרין משום גזל ואסורין מן הטעשר כלאי זרעים אסורין משום גזל ומותרין מן הטעשר: ב סוס שילדה מן חמור מותר עם אמו ואם הוה אביו חמור אסור עם אמו חמור עם סוס שילדה מן סוס מותר עם אמו (ואם היה אביו סוס אסור עם אמו) רחל שילדה מן עז מותר עם אמו אבו אם היה אביו עז אסור עם אמו עז שילדה מן רחל מותר עם אמו אם היה אביו רחל אסור עם אמו ואין קרב לנבי מבח בני מפליין עליו שני חטרין: ג (ב) אין קושרין את הסוס לצדי הקרון ולא לאחר הקרון ולא שני הלבלרים לגמלים (ג) מאיר אחיה אומר אם היו מסיעין ביריחה ובעליה הכל מודים שהוא אסור: ד לא יקשור סוס לפרד ופרד לחמור וחמור לגמל ר' יהודה אומר קשרו אין זה אסור עשה כן ר' מאיר מחייב (ד) והכמים פוטרין ר' יהודה אומר (ה) בני סוסה ובני חמורה (כאחד) אסורין זה עם זה והכמים אומרים כל הפרדות מין אחד הן (ו) אסי הבבלי אומר (ז) אמור לרבנו של בני הפרדה מקל וחומר ומה בהמה שאין בסקים לשמור לבוש שני חלוקות כאחד הרי הוא אסור בתערובת מקום שאסור לנהג שתי בהמות ט) אינו דין שיהא אסור בתערובת אמרו לו הרי הוא אסור (ח"ש ט) הרכבתם את שלמה בני עד הפרדה אמר לו הרודהם אותו אל ניתן לכם אין משיבין מתקוף אמרו לו הרי הוא אמור (מ"ש ט) ויעש הרדיישור) בעיני לו ולא סר מכל אשר צוהו רק בדבר אוריה החתי: ה כלב מן חיה ר"מ אומר מן בהמה מה הפרש בין ר"מ והכמים (י) אלא שהכותב חייבת לבנו ר"מ אומר כתב לו כלב כלב וחב"א לא כתב לו כלב הכותב בהמתו לבנו ר"מ אומר לא כתב לו כלב ז והכמים אומרים כתב לו כלב כלב כופרי מן חזה: ו חידודין הנעשות הרי הן כעופות לכל דבר (ל) [שאין] בהמה מאכה יולדת מן מזונות ולא מזונות מן מאכה ולא נמה מן דקה ולא דקה מן נמה ולא אדם מן כולן ולא כולן מן אדם כל שיש בישוב יש במדבר הרכה יש במדבר (מ) שאין בישוב (נ) כל שיש בישוב אין בהם הרכה יש בהם (ס) שאין בישוב אין מרין תולדה בהם: ז (ע) [והכמים אומרים] את הפרה והחומט את הכליאים פטור שאין לו שרשא חיב אלא הנתש והמנשר בלבד: ח (פ) צמר הנמלים וצמר הרדלים (צ) [אמר] בר"א נומן שערן זה בזה והביא שתון ביניהם [וטרף] אבל(ק) [הטלן] (ר) הנעשה צמר נמלים וכולל צמר האריבים ואת בו זום אחד של צמר בצמר זה וזום אחד של פשתן בצמר זה אסור (ש) בגד שיש בראשו אחד כלאים (ת) לא יתבאה בצדי הסני אף על פי שהכלאים מונה בארץ: ט חלוק של צמר (ר) שנפרם ושירטו בזום של פשתן ושל פשתן שנפרם ושירטו בזום של צמר (ס) [אם] תופרן אסורין משום כלאים היוצאין בהן בשבת: י (ל) לובש אדם (ת) שתי חלוקות (ו) זו על גב זו אע"פ שפנודתו תורה עליו (ו) [מבוחין ובלבד שיהן] את המשיחה ויקשור [בה] בין (ח) כתיפיו (ל) בלאחי נשים אין בהן משום כלאים (ט) (ואם תופרן מקבלות את המוסאה ואסורות משום כלאים משפחות תיבה אין בהן משום כלאים משפחות ידים ומשפחות ספרים (ת)ומשפחות ספוג אין בהם משום כלאים רבי אליעזר אומר דבר"ם ר' יהודה אומר עם אמו חשד שילדה מן סוס אומר ר"א אם יתן את הסרדעת על כתיפו אפילו להוציא עליה את הזבל הרי א"א ב"ר שמעון מתיר (ט) בגד שאבד בו כלאים לא יטברנו לגברי ולא יעשנו סרדעת לחטר ר"ש בא אומר (ג) לא יעשנה (ו) [חימטו אימרא המורסמת] (ל) אבל יעשנה ויכוין תכריך למתים: יב (ת"ש ז) [עיפו] של צמר שנתנו בפשתן מותר (ס) עשה שני ראשיו בצד אחד אסור צמר שנתנו בפשתן לחיות אורג עליו הרי זה אסור שבשעה (יא) [שהוא לנוזו] היה נעוה אסור ר"ש בן אלעזר למה נקרא שמו שעטנז ביפני שטלוה[את]אביו שבשמים עליו:יג ר' חנינה בן נמוליאל אומר לא יקשור מרק של צמר ושל פשתן לחגור בו את מתניו אע"פ שהרצועה באמצע הסרקיות והציפה אין בהם משום כלאים ואם תפרן מקבלין מוסאה ואסורין משום כלאים (ס) משנתן שצבעו בחית לא יטברנו לגברי ולא יעשנו אימרא למשתן המסורמסת בברים ובכסתות הרי זה מותר: יד (ג) אינשבליגיות מלונגא וחשיטה (ת"ל) אין בהן משום כלאים (ש) המת ובכסתות (ל) (ס) האהלין והאבסלים (ר) והאסטמא וקל"ח (ת) ואילון ובגדי כהנים ובגדי כהן גדול אין בהן משום כלאים (ר) בגדי כהן גדול הוונא בהן למדינה חייב ובסקרש בין לשרת ובין שלא לשרת פטור

מסני שוק ראשן לעבודה:

מסכת מעשרות

פרק א א (ק) נתן למעשרות חייב עליו משום סבל משתעמר מלאכות ומלאכת מבנסין: ב כל שתחלתו אוכל וסופו אוכל כגון ירק חייב בתחלתו וחייב בסופו (ש) כל שתחלתו אוכל ואין סופו אוכל כגון המקשים (ו) זרע לירק חייב בתחלתו ופטור בסופו כל שאין תחלתו אוכל (ת) [אבל טרש] אוכל כגון צירות אילן פטור בתחלתו וחייב בסופו (ר) ר' ישמעאל בר' יוסי אומר משום אביו אפילו לא (ת"ש) הביא אישו אלא גרוגר אחד באשכול כל האשכול כולו ה"ז חייב: ג (ב) [האלסרין] והאפרסקין והאסטרובלין משיעשו קליפה (ר) והאגוזין המשקרין משיעשו מעורה קליפה באיזו קליפה שהיא אפרו בקליפה (ת"ש) תחתונה שעל גב אגוז טרוזאי בן (ש) שונא אמר משום ר"ש (ר) תפוחין

הגהות הגר"א (ת) ואין: (כ ב) מה: (ד) שסרחון: (ה) ואין אם הרוב מן נמלים פוחי: (ס) אין בו משום: (ו) ובלבד שלא יתן: (ח) שתי: (ש) תפוחין מקבלות הטומאה: (י) ולא לגבי: (יא) בישה: (יב) שיהא אוהב: (יג) איטפלנית: (יד) וחיטה: (ט) ושאני: (ל) ובלבד שלא יתן: (מ) שתי: (ע) תפוחין

נוסחאות כ"י

ט) כאחד: כ) שכולה צמר נמלים וכולה צמר אריבים ג) גן: ד) ש"ם: ס) אחילים והכלילים והנרים והחיטטה וקלא אילן: ו) ירק לירש ז) שנוני:

חסרי

ובכרמיה נסלע קטיל דאליגי הם שלפי ואחרי דקתני ר' לכתמות ריש פיאה ולא דמי כיון דנתן שמרחו וכו' דבין שמרחו בידה לשמרו ובין שמרחו בידה לשמרו הוי שמרחו בידה לשמרו ואפילו הכי אמרינן ר' שמעון מחייב ולא מפלג ומיהו אפילו לר' שמעון לא מחייב אלא בשמרחו בידה לשמרו אבל אם נתנו לשמרו ולא שמרחו בידה לשמרו פטור ומיהו אפילו לא שמרחו בידה לשמרו מחייב ר' שמעון בשמרחו בידה לשמרו ובשמרחו בידה לשמרו פטור ר' יוסי ור' יהודה

פיאה א סום שילדה מן החמור כו': ומתני' נמי מוקי לה בגמרא בשילדה מן החמור ולא מן הסוס ומשום הכי לא מייתי לה בהלכות איסורי מאכלות דקתני בהו דכל שהוא מין אחד אסור אפילו נולד מן הכלאים ומשום הכי מייתי לה בהלכות מעשר בהמה דקתני בהו דכל שהוא מין אחד מותר אפילו נולד מן הכלאים ומיהו אפילו הכי מייתי לה בהלכות איסורי מאכלות דקתני בהו דכל שהוא מין אחד אסור אפילו נולד מן הכלאים דכל דבר שנולד מן הכלאים אסור לגמרי ואפילו הכי מייתי לה בהלכות מעשר בהמה דקתני בהו דכל שהוא מין אחד מותר אפילו נולד מן הכלאים דכל דבר שנולד מן הכלאים מותר לגמרי וא

קטנים פטורין (ג) [תפתי נמלא] חייבין בין גדולים בין קטנים ר' ישמעאל ברבי יוסי אומר משום אבוי (ד) שקרים הדברים חייבין בין קטנים בין גדולים (ה) [משקרים] מתוקן שמתפרנס לקיפתן הראשונה [ו] ר' ישמעאל (ז) פוטר את הפלפסנות בקטנן (ח) [משיקרחו] : ד הסיאה האיזוב והקורנית [ט] משיניצו וכל האוכים אסופן משיניצו והיתה שניה וכבנות שלישית הרי זו של שלישית היתה ערב שביעית ונבנכה שביעית הרי זו של שביעית ושב"נ אומר לא נאלקו ב"ש וב"ה על המגר שהוא לשעבר ועל שלא הניח שהוא לעתיד לבא על מה נאלקו על (ט) [האגוז] שב"ש אומר לשעבר וב"ה אומר לעתיד לבא (ו) [הזה (יא) ה]מקפין ראשון ראשון (יב) ומשליך ראשון ראשון (יג) כיצד (יד) [קיפין] אבטיחין ולפפונות (טו) אע"פ שלא (טז) שלק מתפוחים שעתידין לעלות הן היוזה אינו חייב עד שיעלים בן היוזה (יז) ירק שנאמר בשדה (יח) ועתיד (יט) [לישהות] עיגל לשלוק כיון שאגדו] הרי זה חייב : ז המלקט בשדה כיון שליקט כל צרכו הרי זה חייב המלקט בשדה (כ) כיון שליקט הוא עתיד] לקלוע בשום ולאגד בבצל אינו חייב עד שיקלע ויאגד שבין הפולטות בן הגוזן [והתפוחים] כיון (כא) [קיפין] אבטיחין ולפפונות (כב) אע"פ שלא (כג) שלק מתפוחים שעתידין לעלות הן היוזה אינו חייב עד שיעלים בן היוזה (כד) ירק שנאמר בשדה (כה) ועתיד (כו) [לישהות] עיגל לשלוק כיון שאגדו] הרי זה חייב : ז המלקט בשדה כיון שליקט כל צרכו הרי זה חייב המלקט בשדה (כז) כיון שליקט הוא עתיד] לקלוע בשום ולאגד בבצל אינו חייב עד שיקלע ויאגד שבין הפולטות בן הגוזן [והתפוחים] כיון (כח) [קיפין] אבטיחין ולפפונות (כט) אע"פ שלא (ל) שלק מתפוחים שעתידין לעלות הן היוזה אינו חייב עד שיעלים בן היוזה (לא) ירק שנאמר בשדה (לב) ועתיד (לג) [לישהות] עיגל לשלוק כיון שאגדו] הרי זה חייב : ז המלקט בשדה כיון שליקט כל צרכו הרי זה חייב המלקט בשדה (לד) כיון שליקט הוא עתיד] לקלוע בשום ולאגד בבצל אינו חייב עד שיקלע ויאגד שבין הפולטות בן הגוזן [והתפוחים] כיון (לה) [קיפין] אבטיחין ולפפונות (לו) אע"פ שלא (לז) שלק מתפוחים שעתידין לעלות הן היוזה אינו חייב עד שיעלים בן היוזה (לח) ירק שנאמר בשדה (לט) ועתיד (מ) [לישהות] עיגל לשלוק כיון שאגדו] הרי זה חייב : ז המלקט בשדה כיון שליקט כל צרכו הרי זה חייב המלקט בשדה (מא) כיון שליקט הוא עתיד] לקלוע בשום ולאגד בבצל אינו חייב עד שיקלע ויאגד שבין הפולטות בן הגוזן [והתפוחים] כיון (מב) [קיפין] אבטיחין ולפפונות (מג) אע"פ שלא (מד) שלק מתפוחים שעתידין לעלות הן היוזה אינו חייב עד שיעלים בן היוזה (מה) ירק שנאמר בשדה (מו) ועתיד (מז) [לישהות] עיגל לשלוק כיון שאגדו] הרי זה חייב : ז המלקט בשדה כיון שליקט כל צרכו הרי זה חייב המלקט בשדה (מח) כיון שליקט הוא עתיד] לקלוע בשום ולאגד בבצל אינו חייב עד שיקלע ויאגד שבין הפולטות בן הגוזן [והתפוחים] כיון (מט) [קיפין] אבטיחין ולפפונות (נ) אע"פ שלא (נא) שלק מתפוחים שעתידין לעלות הן היוזה אינו חייב עד שיעלים בן היוזה (נב) ירק שנאמר בשדה (נג) ועתיד (נד) [לישהות] עיגל לשלוק כיון שאגדו] הרי זה חייב : ז המלקט בשדה כיון שליקט כל צרכו הרי זה חייב המלקט בשדה (נה) כיון שליקט הוא עתיד] לקלוע בשום ולאגד בבצל אינו חייב עד שיקלע ויאגד שבין הפולטות בן הגוזן [והתפוחים] כיון (נו) [קיפין] אבטיחין ולפפונות (נז) אע"פ שלא (נח) שלק מתפוחים שעתידין לעלות הן היוזה אינו חייב עד שיעלים בן היוזה (נט) ירק שנאמר בשדה (ס) ועתיד (סא) [לישהות] עיגל לשלוק כיון שאגדו] הרי זה חייב : ז המלקט בשדה כיון שליקט כל צרכו הרי זה חייב המלקט בשדה (סב) כיון שליקט הוא עתיד] לקלוע בשום ולאגד בבצל אינו חייב עד שיקלע ויאגד שבין הפולטות בן הגוזן [והתפוחים] כיון (סג) [קיפין] אבטיחין ולפפונות (סד) אע"פ שלא (סה) שלק מתפוחים שעתידין לעלות הן היוזה אינו חייב עד שיעלים בן היוזה (סו) ירק שנאמר בשדה (סז) ועתיד (סח) [לישהות] עיגל לשלוק כיון שאגדו] הרי זה חייב : ז המלקט בשדה כיון שליקט כל צרכו הרי זה חייב המלקט בשדה (סט) כיון שליקט הוא עתיד] לקלוע בשום ולאגד בבצל אינו חייב עד שיקלע ויאגד שבין הפולטות בן הגוזן [והתפוחים] כיון (ע) [קיפין] אבטיחין ולפפונות (עא) אע"פ שלא (עב) שלק מתפוחים שעתידין לעלות הן היוזה אינו חייב עד שיעלים בן היוזה (עג) ירק שנאמר בשדה (עד) ועתיד (עה) [לישהות] עיגל לשלוק כיון שאגדו] הרי זה חייב : ז המלקט בשדה כיון שליקט כל צרכו הרי זה חייב המלקט בשדה (עו) כיון שליקט הוא עתיד] לקלוע בשום ולאגד בבצל אינו חייב עד שיקלע ויאגד שבין הפולטות בן הגוזן [והתפוחים] כיון (עז) [קיפין] אבטיחין ולפפונות (עח) אע"פ שלא (עט) שלק מתפוחים שעתידין לעלות הן היוזה אינו חייב עד שיעלים בן היוזה (פ) ירק שנאמר בשדה (פא) ועתיד (פב) [לישהות] עיגל לשלוק כיון שאגדו] הרי זה חייב : ז המלקט בשדה כיון שליקט כל צרכו הרי זה חייב המלקט בשדה (פג) כיון שליקט הוא עתיד] לקלוע בשום ולאגד בבצל אינו חייב עד שיקלע ויאגד שבין הפולטות בן הגוזן [והתפוחים] כיון (פד) [קיפין] אבטיחין ולפפונות (פה) אע"פ שלא (פו) שלק מתפוחים שעתידין לעלות הן היוזה אינו חייב עד שיעלים בן היוזה (פז) ירק שנאמר בשדה (פח) ועתיד (פט) [לישהות] עיגל לשלוק כיון שאגדו] הרי זה חייב : ז המלקט בשדה כיון שליקט כל צרכו הרי זה חייב המלקט בשדה (צ) כיון שליקט הוא עתיד] לקלוע בשום ולאגד בבצל אינו חייב עד שיקלע ויאגד שבין הפולטות בן הגוזן [והתפוחים] כיון (צא) [קיפין] אבטיחין ולפפונות (צב) אע"פ שלא (צג) שלק מתפוחים שעתידין לעלות הן היוזה אינו חייב עד שיעלים בן היוזה (צד) ירק שנאמר בשדה (צה) ועתיד (צו) [לישהות] עיגל לשלוק כיון שאגדו] הרי זה חייב : ז המלקט בשדה כיון שליקט כל צרכו הרי זה חייב המלקט בשדה (צז) כיון שליקט הוא עתיד] לקלוע בשום ולאגד בבצל אינו חייב עד שיקלע ויאגד שבין הפולטות בן הגוזן [והתפוחים] כיון (צח) [קיפין] אבטיחין ולפפונות (צט) אע"פ שלא (ק) שלק מתפוחים שעתידין לעלות הן היוזה אינו חייב עד שיעלים בן היוזה (קא) ירק שנאמר בשדה (קב) ועתיד (קג) [לישהות] עיגל לשלוק כיון שאגדו] הרי זה חייב : ז המלקט בשדה כיון שליקט כל צרכו הרי זה חייב המלקט בשדה (קד) כיון שליקט הוא עתיד] לקלוע בשום ולאגד בבצל אינו חייב עד שיקלע ויאגד שבין הפולטות בן הגוזן [והתפוחים] כיון (קה) [קיפין] אבטיחין ולפפונות (קו) אע"פ שלא (קז) שלק מתפוחים שעתידין לעלות הן היוזה אינו חייב עד שיעלים בן היוזה (קח) ירק שנאמר בשדה (קט) ועתיד (קי) [לישהות] עיגל לשלוק כיון שאגדו] הרי זה חייב : ז המלקט בשדה כיון שליקט כל צרכו הרי זה חייב המלקט בשדה (קיא) כיון שליקט הוא עתיד] לקלוע בשום ולאגד בבצל אינו חייב עד שיקלע ויאגד שבין הפולטות בן הגוזן [והתפוחים] כיון (קיב) [קיפין] אבטיחין ולפפונות (קיג) אע"פ שלא (קיד) שלק מתפוחים שעתידין לעלות הן היוזה אינו חייב עד שיעלים בן היוזה (קטו) ירק שנאמר בשדה (קטז) ועתיד (קיז) [לישהות] עיגל לשלוק כיון שאגדו] הרי זה חייב : ז המלקט בשדה כיון שליקט כל צרכו הרי זה חייב המלקט בשדה (קיח) כיון שליקט הוא עתיד] לקלוע בשום ולאגד בבצל אינו חייב עד שיקלע ויאגד שבין הפולטות בן הגוזן [והתפוחים] כיון (קיט) [קיפין] אבטיחין ולפפונות (קכ) אע"פ שלא (קכא) שלק מתפוחים שעתידין לעלות הן היוזה אינו חייב עד שיעלים בן היוזה (קכב) ירק שנאמר בשדה (קכג) ועתיד (קכד) [לישהות] עיגל לשלוק כיון שאגדו] הרי זה חייב : ז המלקט בשדה כיון שליקט כל צרכו הרי זה חייב המלקט בשדה (קכה) כיון שליקט הוא עתיד] לקלוע בשום ולאגד בבצל אינו חייב עד שיקלע ויאגד שבין הפולטות בן הגוזן [והתפוחים] כיון (קכו) [קיפין] אבטיחין ולפפונות (קכז) אע"פ שלא (קכח) שלק מתפוחים שעתידין לעלות הן היוזה אינו חייב עד שיעלים בן היוזה (קכט) ירק שנאמר בשדה (קל) ועתיד (קלא) [לישהות] עיגל לשלוק כיון שאגדו] הרי זה חייב : ז המלקט בשדה כיון שליקט כל צרכו הרי זה חייב המלקט בשדה (קלב) כיון שליקט הוא עתיד] לקלוע בשום ולאגד בבצל אינו חייב עד שיקלע ויאגד שבין הפולטות בן הגוזן [והתפוחים] כיון (קלג) [קיפין] אבטיחין ולפפונות (קלד) אע"פ שלא (קלה) שלק מתפוחים שעתידין לעלות הן היוזה אינו חייב עד שיעלים בן היוזה (קלו) ירק שנאמר בשדה (קלז) ועתיד (קלח) [לישהות] עיגל לשלוק כיון שאגדו] הרי זה חייב : ז המלקט בשדה כיון שליקט כל צרכו הרי זה חייב המלקט בשדה (קלט) כיון שליקט הוא עתיד] לקלוע בשום ולאגד בבצל אינו חייב עד שיקלע ויאגד שבין הפולטות בן הגוזן [והתפוחים] כיון (קמ) [קיפין] אבטיחין ולפפונות (קמא) אע"פ שלא (קמב) שלק מתפוחים שעתידין לעלות הן היוזה אינו חייב עד שיעלים בן היוזה (קמג) ירק שנאמר בשדה (קמד) ועתיד (קמה) [לישהות] עיגל לשלוק כיון שאגדו] הרי זה חייב : ז המלקט בשדה כיון שליקט כל צרכו הרי זה חייב המלקט בשדה (קמו) כיון שליקט הוא עתיד] לקלוע בשום ולאגד בבצל אינו חייב עד שיקלע ויאגד שבין הפולטות בן הגוזן [והתפוחים] כיון (קמז) [קיפין] אבטיחין ולפפונות (קמח) אע"פ שלא (קמט) שלק מתפוחים שעתידין לעלות הן היוזה אינו חייב עד שיעלים בן היוזה (קנ) ירק שנאמר בשדה (קנא) ועתיד (קנב) [לישהות] עיגל לשלוק כיון שאגדו] הרי זה חייב : ז המלקט בשדה כיון שליקט כל צרכו הרי זה חייב המלקט בשדה (קנג) כיון שליקט הוא עתיד] לקלוע בשום ולאגד בבצל אינו חייב עד שיקלע ויאגד שבין הפולטות בן הגוזן [והתפוחים] כיון (קנד) [קיפין] אבטיחין ולפפונות (קנה) אע"פ שלא (קנו) שלק מתפוחים שעתידין לעלות הן היוזה אינו חייב עד שיעלים בן היוזה (קנז) ירק שנאמר בשדה (קנח) ועתיד (קנט) [לישהות] עיגל לשלוק כיון שאגדו] הרי זה חייב : ז המלקט בשדה כיון שליקט כל צרכו הרי זה חייב המלקט בשדה (קס) כיון שליקט הוא עתיד] לקלוע בשום ולאגד בבצל אינו חייב עד שיקלע ויאגד שבין הפולטות בן הגוזן [והתפוחים] כיון (קסא) [קיפין] אבטיחין ולפפונות (קסב) אע"פ שלא (קסג) שלק מתפוחים שעתידין לעלות הן היוזה אינו חייב עד שיעלים בן היוזה (קסד) ירק שנאמר בשדה (קסה) ועתיד (קסו) [לישהות] עיגל לשלוק כיון שאגדו] הרי זה חייב : ז המלקט בשדה כיון שליקט כל צרכו הרי זה חייב המלקט בשדה (קסז) כיון שליקט הוא עתיד] לקלוע בשום ולאגד בבצל אינו חייב עד שיקלע ויאגד שבין הפולטות בן הגוזן [והתפוחים] כיון (קסח) [קיפין] אבטיחין ולפפונות (קסט) אע"פ שלא (קע) שלק מתפוחים שעתידין לעלות הן היוזה אינו חייב עד שיעלים בן היוזה (קעא) ירק שנאמר בשדה (קעב) ועתיד (קעג) [לישהות] עיגל לשלוק כיון שאגדו] הרי זה חייב : ז המלקט בשדה כיון שליקט כל צרכו הרי זה חייב המלקט בשדה (קעד) כיון שליקט הוא עתיד] לקלוע בשום ולאגד בבצל אינו חייב עד שיקלע ויאגד שבין הפולטות בן הגוזן [והתפוחים] כיון (קעה) [קיפין] אבטיחין ולפפונות (קעו) אע"פ שלא (קעז) שלק מתפוחים שעתידין לעלות הן היוזה אינו חייב עד שיעלים בן היוזה (קעח) ירק שנאמר בשדה (קעט) ועתיד (קפ) [לישהות] עיגל לשלוק כיון שאגדו] הרי זה חייב : ז המלקט בשדה כיון שליקט כל צרכו הרי זה חייב המלקט בשדה (קפא) כיון שליקט הוא עתיד] לקלוע בשום ולאגד בבצל אינו חייב עד שיקלע ויאגד שבין הפולטות בן הגוזן [והתפוחים] כיון (קפב) [קיפין] אבטיחין ולפפונות (קפג) אע"פ שלא (קפד) שלק מתפוחים שעתידין לעלות הן היוזה אינו חייב עד שיעלים בן היוזה (קפה) ירק שנאמר בשדה (קפו) ועתיד (קפז) [לישהות] עיגל לשלוק כיון שאגדו] הרי זה חייב : ז המלקט בשדה כיון שליקט כל צרכו הרי זה חייב המלקט בשדה (קפח) כיון שליקט הוא עתיד] לקלוע בשום ולאגד בבצל אינו חייב עד שיקלע ויאגד שבין הפולטות בן הגוזן [והתפוחים] כיון (קפט) [קיפין] אבטיחין ולפפונות (קצ) אע"פ שלא (קצא) שלק מתפוחים שעתידין לעלות הן היוזה אינו חייב עד שיעלים בן היוזה (קצב) ירק שנאמר בשדה (קצג) ועתיד (קצד) [לישהות] עיגל לשלוק כיון שאגדו] הרי זה חייב : ז המלקט בשדה כיון שליקט כל צרכו הרי זה חייב המלקט בשדה (קצה) כיון שליקט הוא עתיד] לקלוע בשום ולאגד בבצל אינו חייב עד שיקלע ויאגד שבין הפולטות בן הגוזן [והתפוחים] כיון (קצו) [קיפין] אבטיחין ולפפונות (קצז) אע"פ שלא (קצח) שלק מתפוחים שעתידין לעלות הן היוזה אינו חייב עד שיעלים בן היוזה (קצט) ירק שנאמר בשדה (ר) ועתיד (רא) [לישהות] עיגל לשלוק כיון שאגדו] הרי זה חייב : ז המלקט בשדה כיון שליקט כל צרכו הרי זה חייב המלקט בשדה (רב) כיון שליקט הוא עתיד] לקלוע בשום ולאגד בבצל אינו חייב עד שיקלע ויאגד שבין הפולטות בן הגוזן [והתפוחים] כיון (רג) [קיפין] אבטיחין ולפפונות (רד) אע"פ שלא (רה) שלק מתפוחים שעתידין לעלות הן היוזה אינו חייב עד שיעלים בן היוזה (רו) ירק שנאמר בשדה (רז) ועתיד (רח) [לישהות] עיגל לשלוק כיון שאגדו] הרי זה חייב : ז המלקט בשדה כיון שליקט כל צרכו הרי זה חייב המלקט בשדה (רט) כיון שליקט הוא עתיד] לקלוע בשום ולאגד בבצל אינו חייב עד שיקלע ויאגד שבין הפולטות בן הגוזן [והתפוחים] כיון (רי) [קיפין] אבטיחין ולפפונות (ריא) אע"פ שלא (ריב) שלק מתפוחים שעתידין לעלות הן היוזה אינו חייב עד שיעלים בן היוזה (ריג) ירק שנאמר בשדה (ריד) ועתיד (רטו) [לישהות] עיגל לשלוק כיון שאגדו] הרי זה חייב : ז המלקט בשדה כיון שליקט כל צרכו הרי זה חייב המלקט בשדה (ריז) כיון שליקט הוא עתיד] לקלוע בשום ולאגד בבצל אינו חייב עד שיקלע ויאגד שבין הפולטות בן הגוזן [והתפוחים] כיון (ריח) [קיפין] אבטיחין ולפפונות (ריט) אע"פ שלא (רכ) שלק מתפוחים שעתידין לעלות הן היוזה אינו חייב עד שיעלים בן היוזה (רכא) ירק שנאמר בשדה (רכב) ועתיד (רכג) [לישהות] עיגל לשלוק כיון שאגדו] הרי זה חייב : ז המלקט בשדה כיון שליקט כל צרכו הרי זה חייב המלקט בשדה (רכד) כיון שליקט הוא עתיד] לקלוע בשום ולאגד בבצל אינו חייב עד שיקלע ויאגד שבין הפולטות בן הגוזן [והתפוחים] כיון (רכה) [קיפין] אבטיחין ולפפונות (רכו) אע"פ שלא (רכז) שלק מתפוחים שעתידין לעלות הן היוזה אינו חייב עד שיעלים בן היוזה (רכח) ירק שנאמר בשדה (רכט) ועתיד (רל) [לישהות] עיגל לשלוק כיון שאגדו] הרי זה חייב : ז המלקט בשדה כיון שליקט כל צרכו הרי זה חייב המלקט בשדה (רלא) כיון שליקט הוא עתיד] לקלוע בשום ולאגד בבצל אינו חייב עד שיקלע ויאגד שבין הפולטות בן הגוזן [והתפוחים] כיון (רלב) [קיפין] אבטיחין ולפפונות (רלג) אע"פ שלא (רלד) שלק מתפוחים שעתידין לעלות הן היוזה אינו חייב עד שיעלים בן היוזה (רלה) ירק שנאמר בשדה (רלו) ועתיד (רלז) [לישהות] עיגל לשלוק כיון שאגדו] הרי זה חייב : ז המלקט בשדה כיון שליקט כל צרכו הרי זה חייב המלקט בשדה (רלח) כיון שליקט הוא עתיד] לקלוע בשום ולאגד בבצל אינו חייב עד שיקלע ויאגד שבין הפולטות בן הגוזן [והתפוחים] כיון (רלט) [קיפין] אבטיחין ולפפונות (רמ) אע"פ שלא (רמא) שלק מתפוחים שעתידין לעלות הן היוזה אינו חייב עד שיעלים בן היוזה (רמב) ירק שנאמר בשדה (רמג) ועתיד (רמד) [לישהות] עיגל לשלוק כיון שאגדו] הרי זה חייב : ז המלקט בשדה כיון שליקט כל צרכו הרי זה חייב המלקט בשדה (רמה) כיון שליקט הוא עתיד] לקלוע בשום ולאגד בבצל אינו חייב עד שיקלע ויאגד שבין הפולטות בן הגוזן [והתפוחים] כיון (רמו) [קיפין] אבטיחין ולפפונות (רמז) אע"פ שלא (רמח) שלק מתפוחים שעתידין לעלות הן היוזה אינו חייב עד שיעלים בן היוזה (רמט) ירק שנאמר בשדה (רנ) ועתיד (רנא) [לישהות] עיגל לשלוק כיון שאגדו] הרי זה חייב : ז המלקט בשדה כיון שליקט כל צרכו הרי זה חייב המלקט בשדה (רנב) כיון שליקט הוא עתיד] לקלוע בשום ולאגד בבצל אינו חייב עד שיקלע ויאגד שבין הפולטות בן הגוזן [והתפוחים] כיון (רנג) [קיפין] אבטיחין ולפפונות (רנד) אע"פ שלא (רנה) שלק מתפוחים שעתידין לעלות הן היוזה אינו חייב עד שיעלים בן היוזה (רנו) ירק שנאמר בשדה (רנז) ועתיד (רנח) [לישהות] עיגל לשלוק כיון שאגדו] הרי זה חייב : ז המלקט בשדה כיון שליקט כל צרכו הרי זה חייב המלקט בשדה (רנט) כיון שליקט הוא עתיד] לקלוע בשום ולאגד בבצל אינו חייב עד שיקלע ויאגד שבין הפולטות בן הגוזן [והתפוחים] כיון (רס) [קיפין] אבטיחין ולפפונות (רסא) אע"פ שלא (רסב) שלק מתפוחים שעתידין לעלות הן היוזה אינו חייב עד שיעלים בן היוזה (רסג) ירק שנאמר בשדה (רסד) ועתיד (רסה) [לישהות] עיגל לשלוק כיון שאגדו] הרי זה חייב : ז המלקט בשדה כיון שליקט כל צרכו הרי זה חייב המלקט בשדה (רסו) כיון שליקט הוא עתיד] לקלוע בשום ולאגד בבצל אינו חייב עד שיקלע ויאגד שבין הפולטות בן הגוזן [והתפוחים] כיון (רסז) [קיפין] אבטיחין ולפפונות (רסח) אע"פ שלא (רסט) שלק מתפוחים שעתידין לעלות הן היוזה אינו חייב עד שיעלים בן היוזה (רע) ירק שנאמר בשדה (רעא) ועתיד (רעב) [לישהות] עיגל לשלוק כיון שאגדו] הרי זה חייב : ז המלקט בשדה כיון שליקט כל צרכו הרי זה חייב המלקט בשדה (רעג) כיון שליקט הוא עתיד] לקלוע בשום ולאגד בבצל אינו חייב עד שיקלע ויאגד שבין הפולטות בן הגוזן [והתפוחים] כיון (רעד) [קיפין] אבטיחין ולפפונות (רעה) אע"פ שלא (רעו) שלק מתפוחים שעתידין לעלות הן היוזה אינו חייב עד שיעלים בן היוזה (רעז) ירק שנאמר בשדה (רעח) ועתיד (רעט) [לישהות] עיגל לשלוק כיון שאגדו] הרי זה חייב : ז המלקט בשדה כיון שליקט כל צרכו הרי זה חייב המלקט בשדה (רפ) כיון שליקט הוא עתיד] לקלוע בשום ולאגד בבצל אינו חייב עד שיקלע ויאגד שבין הפולטות בן הגוזן [והתפוחים] כיון (רפא) [קיפין] אבטיחין ולפפונות (רפב) אע"פ שלא (רפג) שלק מתפוחים שעתידין לעלות הן היוזה אינו חייב עד שיעלים בן היוזה (רפד) ירק שנאמר בשדה (רפה) ועתיד (רפו) [לישהות] עיגל לשלוק כיון שאגדו] הרי זה חייב : ז המלקט בשדה כיון שליקט כל צרכו הרי זה חייב המלקט בשדה (רפז) כיון שליקט הוא עתיד] לקלוע בשום ולאגד בבצל אינו חייב עד שיקלע ויאגד שבין הפולטות בן הגוזן [והתפוחים] כיון (רפח) [קיפין] אבטיחין ולפפונות (רפט) אע"פ שלא (רצ) שלק מתפוחים שעתידין לעלות הן היוזה אינו חייב עד שיעלים בן היוזה (רצא) ירק שנאמר בשדה (רצב) ועתיד (רצג) [לישהות] עיגל לשלוק כיון שאגדו] הרי זה חייב : ז המלקט בשדה כיון שליקט כל צרכו הרי זה חייב המלקט בשדה (רצד) כיון שליקט הוא עתיד] לקלוע בשום ולאגד בבצל אינו חייב עד שיקלע ויאגד שבין הפולטות בן הגוזן [והתפוחים] כיון (רצה) [קיפין] אבטיחין ולפפונות (רצו) אע"פ שלא (רצז) שלק מתפוחים שעתידין לעלות הן היוזה אינו חייב עד שיעלים בן היוזה (רצח) ירק שנאמר בשדה (רצט) ועתיד (רק) [לישהות] עיגל לשלוק כיון שאגדו] הרי זה חייב : ז המלקט בשדה כיון שליקט כל צרכו הרי זה חייב המלקט בשדה (רקא) כיון שליקט הוא עתיד] לקלוע בשום ולאגד בבצל אינו חייב עד שיקלע ויאגד שבין הפולטות בן הגוזן [והתפוחים] כיון (רקב) [קיפין] אבטיחין ולפפונות (רקג) אע"פ שלא (רקד) שלק מתפוחים שעתידין לעלות הן היוזה אינו חייב עד שיעלים בן היוזה (רקה) ירק שנאמר בשדה (רקו) ועתיד (רקז) [לישהות] עיגל לשלוק כיון שאגדו] הרי זה חייב : ז המלקט בשדה כיון שליקט כל צרכו הרי זה חייב המלקט בשדה (רקח) כיון שליקט הוא עתיד] לקלוע בשום ולאגד בבצל אינו חייב עד שיקלע ויאגד שבין הפולטות בן הגוזן [והתפוחים] כיון (רקט) [קיפין] אבטיחין ולפפונות (רקי) אע"פ שלא (רקיא) שלק מתפוחים שעתידין לעלות הן היוזה אינו חייב עד שיעלים בן היוזה (רקיב) ירק שנאמר בשדה (רקיג) ועתיד (רקיד) [לישהות] עיגל לשלוק כיון שאגדו] הרי זה חייב : ז המלקט בשדה כיון שליקט כל צרכו הרי זה חייב המלקט בשדה (רקטו) כיון שליקט הוא עתיד] לקלוע בשום ולאגד בבצל אינו חייב עד שיקלע ויאגד שבין הפולטות בן הגוזן [והתפוחים] כיון (רקיז) [קיפין] אבטיחין ולפפונות (רקיח) אע"פ שלא (רקיט) שלק מתפוחים שעתידין לעלות הן היוזה אינו חייב עד שיעלים בן היוזה (רכ) ירק שנאמר בשדה (רכא) ועתיד (רכב) [לישהות] עיגל לשלוק כיון שאגדו] הרי זה חייב : ז המלקט בשדה כיון שליקט כל צרכו הרי זה חייב המלקט בשדה (רכג) כיון שליקט הוא עתיד] לקלוע בשום ולאגד בבצל אינו חייב עד שיקלע ויאגד שבין הפולטות בן הגוזן [והתפוחים] כיון (רכד) [קיפין] אבטיחין ולפפונות (רכה) אע"פ שלא (רכו) שלק מתפוחים שעתידין לעלות הן היוזה אינו חייב עד שיעלים בן היוזה (רכז) ירק שנאמר בשדה (רכח) ועתיד (רכט) [לישהות] עיגל לשלוק כיון שאגדו] הרי זה חייב : ז המלקט בשדה כיון שליקט כל צרכו הרי זה חייב המלקט בשדה (רל) כיון שליקט הוא עתיד] לקלוע בשום ולאגד בבצל אינו חייב עד שיקלע ויאגד שבין הפולטות בן הגוזן [והתפוחים] כיון (רלא) [קיפין] אבטיחין ולפפונות (רלב) אע"פ שלא (רלג) שלק מתפוחים שעתידין לעלות הן היוזה אינו חייב עד שיעלים בן היוזה (רלד) ירק שנאמר בשדה (רלה) ועתיד (רלו) [לישהות] עיגל לשלוק כיון שאגדו] הרי זה חייב : ז המלקט בשדה כיון שליקט כל צרכו הרי זה חייב המלקט בשדה (רלז) כיון שליקט הוא עתיד] לקלוע בשום ולאגד בבצל אינו חייב עד שיקלע ויאגד שבין הפולטות בן הגוזן [והתפוחים] כיון (רלח) [קיפין] אבטיחין ולפפונות (רלט) אע"פ שלא (רמ) שלק מתפוחים שעתידין לעלות הן היוזה אינו חייב עד שיעלים בן היוזה (רמא) ירק שנאמר בשדה (רמב) ועתיד (רמג) [לישהות] עיגל לשלוק כיון שאגדו] הרי זה חייב : ז המלקט בשדה כיון שליקט כל צרכו הרי זה חייב המלקט בשדה (רמד) כיון שליקט הוא עתיד] לקלוע בשום ולאגד בבצל אינו חייב עד שיקלע ויאגד שבין הפולטות בן הגוזן [והתפוחים] כיון (רמה) [קיפין] אבטיחין ולפפונות (רמו) אע"פ שלא (רמז) שלק מתפוחים שעתידין לעלות הן היוזה אינו חייב עד שיעלים בן היוזה (רמח) ירק שנאמר בשדה (רמט) ועתיד (רנ) [לישהות] עיגל לשלוק כיון שאגדו] הרי זה חייב : ז המלקט בשדה כיון שליקט כל צרכו הרי זה חייב המלקט בשדה (רנא) כיון שליקט הוא עתיד] לקלוע בשום ולאגד בבצל אינו חייב עד שיקלע ויאגד שבין הפולטות בן הגוזן [והתפוחים] כיון (רנב) [קיפין] אבטיחין ולפפונות (רנג) אע"פ שלא (רנד) שלק מתפוחים שעתידין לעלות הן היוזה אינו חייב עד שיעלים בן היוזה (רנה) ירק שנאמר בשדה (רנו) ועתיד (רנז) [לישהות] עיגל לשלוק כיון שאגדו] הרי זה חייב : ז המלקט בשדה כיון שליקט כל צרכו הרי זה חייב המלקט בשדה (רנח) כיון שליקט הוא עתיד] לקלוע בשום ולאגד בבצל אינו חייב עד שיקלע ויאגד שבין הפולטות בן הגוזן [והתפוחים] כיון (רנט) [קיפין] אבטיחין ולפפונות (רס) אע"פ שלא (רסא) שלק מתפוחים שעתידין לעלות הן היוזה אינו חייב עד שיעלים בן היוזה (רסב) ירק שנאמר בשדה (רסג) ועתיד (רסד) [לישהות] עיגל לשלוק כיון שאגדו] הרי זה חייב : ז המלקט בשדה כיון שליקט כל צרכו הרי זה חייב המלקט בשדה (רסה) כיון שליקט הוא עתיד] לקלוע בשום ולאגד בבצל אינו חייב עד שיקלע ויאגד שבין הפולטות בן הגוזן [והתפוחים] כיון (רסו) [קיפין] אבטיחין ולפפונות (רסז) אע"פ שלא (רסח) שלק מתפוחים שעתידין לעלות הן היוזה אינו חייב עד שיעלים בן היוזה (רסט) ירק שנאמר בשדה (רע) ועתיד (רעא) [לישהות] עיגל לשלוק כיון שאגדו] הרי זה חייב : ז המלקט בשדה כיון שליקט כל צרכו הרי זה חייב המלקט בשדה (רעב) כיון שליקט הוא עתיד] לקלוע בשום ולאגד בבצל אינו חייב עד שיקלע ויאגד שבין הפולטות בן הגוזן [והתפוחים] כיון (רעג) [קיפין] אבטיחין ולפפונות (רעד) אע"פ שלא (רעה) שלק מתפוחים שעתידין לעלות הן היוזה אינו חייב עד שיעלים בן היוזה (רעו) ירק שנאמר בשדה (רעז) ועתיד (רעח) [לישהות] עיגל לשלוק כיון שאגדו] הרי זה חייב : ז המלקט בשדה כיון שליקט כל צרכו הרי זה חייב המלקט בשדה (רעט) כיון שליקט הוא עתיד] לקלוע בשום ולאגד בבצל אינו חייב עד שיקלע ויאגד שבין הפולטות בן הגוזן [והתפוחים] כיון (רפ) [קיפין] אבטיחין ולפפונות (רפא) אע"פ שלא (רפב) שלק מתפוחים שעתידין לעלות הן היוזה אינו חייב עד שיעלים בן היוזה (רפג) ירק שנאמר בשדה (רפד) ועתיד (רפה) [לישהות] עיגל לשלוק כיון שאגדו] הרי זה חייב : ז המלקט בשדה כיון שליקט כל צרכו הרי זה חייב המלקט בשדה (רפו) כיון שליקט הוא עתיד] לקלוע בשום ולאגד בבצל אינו חייב עד שיקלע ויאגד שבין הפולטות בן הגוזן [והתפוחים] כיון (רפז) [קיפין] אבטיחין ולפפונות (רפח) אע"פ שלא (רפט) שלק מתפוחים שעתידין לעלות הן היוזה אינו חייב עד שיעלים בן היוזה (רצ) ירק שנאמר בשדה (רצא) ועתיד (רצב) [לישהות] עיגל לשלוק כיון שאגדו] הרי זה חייב : ז המלקט בשדה כיון שליקט כל צרכו הרי זה חייב המלקט בשדה (רצג) כיון שליקט הוא עתיד] לקלוע בשום ולאגד בבצל אינו חייב עד שיקלע ויאגד שבין הפולטות בן הגוזן [והתפוחים] כיון (רצד) [קיפין] אבטיחין ולפפונות (רצה) אע"פ שלא (רצו) שלק מתפוחים שעתידין לעלות הן היוזה אינו חייב עד שיעלים בן היוזה (רצז) ירק שנאמר בשדה (רצח) ועתיד (רצט) [לישהות] עיגל לשלוק כיון שאגדו] הרי זה חייב : ז המלקט בשדה כיון שליקט כל צרכו הרי זה חייב המלקט בשדה (רק) כיון שליקט הוא עתיד] לקלוע בשום ולאגד בבצל אינו חייב עד שיקלע ויאגד שבין הפולטות בן הגוזן [והתפוחים] כיון (רקא) [קיפין] אבטיחין ולפפונות (רקב) אע"פ שלא (רקג) שלק מתפוחים שעתידין לעלות הן היוזה אינו חייב עד שיעלים בן היוזה (רקד) ירק שנאמר בשדה (רקה) ועתיד (רקו) [לישהות] עיגל לשלוק כיון שאגדו] הרי זה חייב : ז המלקט בשדה כיון שליקט כל צרכו הרי זה חייב המלקט בשדה (רקז) כיון שליקט הוא עתיד] לקלוע בשום ולאגד בבצל אינו חייב עד שיקלע ויאגד שבין הפולטות בן הגוזן [והתפוחים] כיון (רקח) [קיפין] אבטיחין ולפפונות (רקט) אע"פ שלא (רקי) שלק מתפוחים שעתידין לעלות הן היוזה אינו חייב עד שיעלים בן היוזה (רקיא) ירק שנאמר בשדה (רקיב) ועתיד (רקיג) [לישהות] עיגל לשלוק כיון שאגדו] הרי זה חייב : ז המלקט בשדה כיון שליקט כל צרכו הרי זה חייב המלקט בשדה (רקיד) כיון שליקט הוא עתיד] לקלוע בשום ולאגד בבצל אינו חייב עד שיקלע ויאגד שבין הפולטות בן הגוזן [והתפוחים] כיון (רקטו) [קיפין] אבטיחין ולפפונות (רקיז) אע"פ שלא (רקיח) שלק מתפוחים שעתידין לעלות הן היוזה אינו חייב עד שיעלים בן היוזה (רקיט) ירק שנאמר בשדה (רכ) ועתיד (רכא) [לישהות] עיגל לשלוק כיון שאגדו] הרי זה חייב : ז המלקט בשדה כיון שליקט כל צרכו הרי זה חייב המלקט בשדה (רכב) כיון שליקט הוא עתיד] לקלוע בשום ולאגד בבצל אינו חייב עד שיקלע ויאגד שבין הפולטות בן הגוזן [והתפוחים] כיון (רכג) [קיפין] אבט

איסר זה ותן לי בו חמש תאנים אוכל אחת אחת ופפר את צרכן חייב [אם] היה בעל הבית מוציא ונותן לו (יג) [אוכל ואין צריך לעשר] דברי ר"מ ר' יהודה אומר בין כך ובין כך אוכל אחת אחת ופפור ואם צרכ חייב : יג (י) הלוקח מחבירו בתחילה לא יאכל עד שיעשר דה"ס [אי] יהודה (יג) בר"א בלוקח מתוך שלו אבל בלוקח מתוך של חבירו אוכל ואין צריך לעשר : יד (י) פועלין שהיו מבשרין בשדה ומעדרין בשדה לא יאכלו מן הזית ומן התאנה אא"כ נתן להן בעה"ב רשות [לפיכך אם] נתן להם בעה"ב רשות אוכלין ומשקרשין ופטורין בר"א כומן שאין להם (יד) [עילוי] מזונות אוכלין ופטורין ואם אין להן (טו) [עילוי] מזונות אוכלין ומשקרין ואם צירפו חייבין: טז (י) פועלין שהיו (טז) עודרין בתאנים ונזדרזו בתפרים ומוסקרן אוכלין ופטורין שהתורה ניתנה להן רשות (י) לא יספות במלוז ויאכל אא"כ נתן לו בעה"ב רשות ולא יאכל בהן פתו אלא א"כ נתן לו בעה"ב רשות : טז השוכר את הפועל לגבש בצבלים מקרפים עלה עלוה ואוכל (יח) לא יאכל עד שיעשר [ויאכל] אלא מכמצאו במחובר (יט) [ובקרקע] ואוכל : יז פועלין שהיו עוקרין בבצלים ואגדין בבצלים אוכלין ופטורין שהתורה נתנה להן רשות : יח (י) מצא כריכות ברשות היחיד אסורות משום גזל והיחות במעשרות ברשות הרבים מותרות משום גזל ופטורות מן המעשרות והאלומות בין ברשות היחיד בין ברשות הרבים אסורות משום גזל וחייבות במעשרות : יט (י) מצא (יט) תבואה ממורחת העשויה כרי אסורה משום גזל פטורות מותרות משום גזל בין כך ובין כך (יט) (כ) עושה אותה תרומה ומעשרות [על פיהות של בעל הבית] ואינו חושש מצא (כ) בלבלה (כ) מחשבה אסורה משום גזל וחייבות במעשרות (כא) (כיצד הוא עושה) ג) עושה אותה דמים: כ מצא קציצות (כב) בהן לפי שנחשדות רוב גזל אסורות אף על פי שהן היתה (כ) לא יהא קוצץ ונותן לו אלא בצלים ושל גזלנין אבל (כג) בראש גגו בורי ואוכל בורי ומניח על השלחן (כד) בורי ושלשלן לפני בהמתו (כה) ר"ש בן אלעזר אומר (כו) אין בהמה אוכלת אלא בחצי וכולן שהבניסן בן חשדה לעיר לא יאכל מהן עראי לפי שאין סופו להחזור את המותר (כז) לעולם (כח) [יהא מאכיל] פקעוני עמיר עד שיעשה הבילות : כא ר"ש בן אלעזר אומר משום ר"ע כל שאחד פורח ואחד נוקף (כט) [בנין שני שותפין שנים דיורין] (כ) הגנות פטורין אע"פ שהן של חצר ו) חייבת פעליון לראש הגג ואוכל: כב בית הכנסת ובית התלמוד (כא) אם יש בהן בית דירה אין אוכל בהן עראי ואם לאו אוכל בהן עראי האוירות (כ) האוצרות שבשדה העשויות למכנס (כה) אוכל בהן עראי לבית דירה אין אוכל בהן עראי רבי נחמיה אומר (כו) [הצערות] (כב) הרי היא כגנה ואוכל בה עראי : כג סוכת הזיתים אדמים אומרים משום רבי נתן הבניסיות חייבת והדיצה פטורה תאנה (כו) [שעומדת בגנה ונטשה לחלוק] ס) אוכל כדרכו ופפור אם ליקם והניח על השלחן אפילו אחה חייב : כד (י) אילן שסקצתו נשור בארץ ומקצתו בחוצה לארץ ראוי למקצתו נשור בארץ כאילו כולו נשור בארץ דברי רבי שמעון בן נפלאיה אומר (כז) [הצר] הנשור בארץ ישראל הרי הוא כארץ ישראל (כח) [הצר] הנשורה בחוצה לארץ הרי הוא כחו"ל :

פרק ג

א (י) רבי שמעון בן יהודה אומר משום רבי שמעון המהנהב בשדה ה"ז חייב (כט) השוחק את השום את השחלים בשדה הרי זה חייב : ב (י) תינוקות שמטמט תאנים לשבת שחורות ומצאו לבנות לבנות ומצאו שחורות הרי אלו אסורות (ל) [מפני שספקן אסור מפקן אסור מפק] מוכן אמר : ג (י) כלכלת השבת ב"ש פוטרים וב"ה מחייבין רבי יהודה אומר (י) [הלל לעצמו היה אומר המלקט בלכלה לשלחו לחבירו לא יאכל עד שיעשר רבי יהודה אומר הלל לעצמו היה אומר] : ד (י) המסעבר תאנים ממקום למקום ועבירה עליהן שבת למוצאי שבת לא יאכל עד שיעשר (לא) ר' יהודה אומר הלל לעצמו היה אומר: ה (י) סומי (לב) תאנים (לג) ובחן תאנים מכבדות תמרה ובחן תמרים הבנויות תינוקות או פועלין פטורין הכניסם בעל הבית חייבין (י) הכניס שבלין לתוך ביתו לשלחן עשר פטור (ג) [לאוכלן בלילות] (י) רבי מחייב ורבי יוסי בי"ר יהודה פוטר : ו (י) המקליף שעורין (לד) שתים פטור שלש חייב ובחמש שלש ח) המפליא לא נתנו בה חכמים היתר לא למעשרות ולא לשביעית כשהוא תורם תורם מכל אחד ואחד שאין תרומין מכסין על שאינו מינו : ט העוקר שתלים [מתוך שלו] ליטע בחוצה לארץ לוהע ולהפקיר ולמוכרן לנכרי ה"ז חייב מפני שמצויין מידי מעשרות ר' יהודה אומר מכרם ר' (לה) אליעזר בן עזריה (לו) המשלח לחבירו שתלין ואמונין (ו) [והצעני משתן מעשרן ודאי ספני שנתנו ביד אדם עליהן] (י) [ואע"פ שהן בעלי פירות ואין מעשרן אלא תמאי : י] בעלי שהרשיון [זה כזה] בקעות הרי זה בחזקתן למעשרות ולשביעית ואם היו ממאים לא עלו ידי מוכאתן ומותר לחלוש מהן בשבת חשרישו בקרקע עליהם ידי בחזקתן למעשרות ולשביעית ואם היו ממאין עלו ידי מוכאתן ואסור לחלוש מהן בשבת [ואם תלש פטור] נפלו עליהן מפלות הן מנולין הרי אלו בשביעית בשדה אסורין בשביעית וחייבין במעשרות : יא [נטמאת

נוסחאות כ"י

ה) לחמה ב) ואיבא עליהם הרים של בתיהם ג) בין כך ובין כך ד) אחת מיל"ו(?) לוקח כרוכה ו) מרבי (ר"ח ברי"ם) ז) ר' שמעי ורבי"י מחייב: ח) שאין מחזירין למפטר חוה הילה מחזירין למפטר מחזיר ט) לוקח: י) אלמנה.

אור הגנוז

פרק ג [ה] מחזר : [כ] לוקחים חשוב עליו ליוקח : [ג] לוקח :

חסרי דוד

הלכך אבמיו מה שם שאכל מחן מלמעלן לא מלמטלן חמלי ומכין רבי. כי אמר מיהן כי לא מכנין לא מכנין לכלכלת ובן מכנין ביהמלוי ובן. האוכל (מחזרו) בתוכו כי אם מיהת מכנין ומכנין ומכנים ומכנים ומכנים

מסכת מעשר שני

פרק א

א מעשר שני אין מוכרין אותו ואין משכנין אותו ואין מחליפין אותו ואין מחליפין אותו ולא שוקלין בנגדו דיני והב אפי׳ לחלל עליהן מעשר שני אחר ולא יתנכס ושלותני להתנאות בהן ולהלוותן להתעשר בהן אם בשביל שלא יעלו הלוהה היו זה מותר: ב כיצד אין מוכרין אותו לא יאמר לו הילך מאתים ותן לי מנה כיצד אין משכנין אותו לא יאמר לו הילך מעשר זה והבא בידך ותן לי עליו הילך כיצד אין מחליפין אותו לא יאמר לו הילך תן ותן לי שמן הילך שמן ותן לי יין אלא אומר לו הילך יין שמן מפני שאין לי שמן והלה אומר לו הילך שמן מפני שאין לי יין כיצד אין מחליפין ואין מחליפין ועושין אומנה זה עם זה: ג מעשר שני (א) אין נותנין אותו לא ע״ג ציונין ולא ע״ג [הויה] ואין עושין איתו קמיע. ד אין מחללין מע״ש על אסימון ורבי דוסא פתר לה (ב) אבל פרוסות קמיע [ג] הניתנות [ד] [סים] בפי־הדן הכל שוין שאין מחללין אותו עליהן. ה [ו] אין מחללין אותו לא על מטבע [ז] [שהוי] ולא על מטבע שאינו יוצא [ח] ולא על הסבעות שאין בירושתו כיצד היו לו מעות כובשות ומבעות ירושלמיות [ט] אין מחללין אותו עליהן אם הלה לו [י] לא קנו [עליהן] מעשר אבל מטבע [יא] [היוצא משם] מלכים הראשונים [יב] מחללין אותו עליהן אין מחללין [אותו]על פי מעות [יג] שכן בבבל ולא על פי מעות שבכבל [יד] אבל אם היה [טו] בן והוי לו מעות [טז] [בבבל] מחללין אותו עליהן ביצד אין מחללין על המעות שאין בירושתו היו לו מעות [יז] [בקיסטרא] וביה הלך לו שנוי [מומנינהו] [יח] ביטל לבני אע״פ שירדו שניהם שם מחללין אותו עליהם ואם הלה לא קנה מעשר: ו [ביוצא בו] [יט] מי שבא בדרך ובידו מעות ואמר אנם בא בגנבו לא יאמר [כך] [יש] [היי הקמחליים על מעות שיש לי בתוך ביתי אם עשרו בן דבריו קיימים [יב] היה מעון בתוך ביתו ובדרך שכן וראה אותם שנשתכחו לא יאמר הרי הן עשויין תרומה ומעשרות על פירות שיש לי בתוך ביתי [טז] [אם עשה כן הרי זה אשר] [כא] ז [לוקין] חייב ועוקר לבשר התאוה [אבל לא לזבחי שלמים] משנזרוע שיהא בשר התאוה מסמא את הידים אמרו על לוקין חייב לבשר התאוה אבל לוקין עוקר לבשר התאוה. ר׳ אליעזר אומר כל יהודה אומר איש [כב] אכלים אם [כג] העוקר [כד] לבשר התאוה שבל הגת שנעשה ע״ג בשר התאוה מאכא לקודש ושהוי להתומה: ח הלוקח חבית בירושלים פתוחה ציוך לאבול בלבד (כה) רבי יוסי אומר אף ורעוני שהה כגון זרע אפסים (כו) [ונקיא]:

פרק א

א בוחר נשוי נשה [ונבית בתוך ידו] דקה דקה (ט) הרי זה פטור [בארין] יבכרי ה׳ חייב א״ש בן אליעזר לא נחלקו ב״ש וב״ה על הבוחר בארץ שהוא פטור ועל הבוחר בכלי שהוא חייב על מה נחלקו על הבוחר ביד שב״ש מחייבין וב״ה פוטרין: ב (ט) המפקיר שדהו (י) [שנים ושלשה] ימים וכול לחזור בו אם אמר הרי שדי מופקרת יום אחד שבת אחד חודש אחד שנה אין שבוע אחת ר״ש שלא זכה (יא) [הוא] בין הוא בן אחר יכול לחזור בו משומה (יב) [ביני לבין] אחר אני יכול לחזור בו ושלשה על בתרייי ר׳ יוסי אומר הפקר אבל לא כל שכן לקט שכחה ופאה אבל עוקר ושלילך לפניה: ג (יג) [ס] [ספת] תאנים (יד) ומשער שיהו מפני עניים (טו) עניים [ב] ומשער שהו מפני ורק אם היו פועלין עוברין בניהם אם הזה בעה ב כקפיד עליהן הרי אלו חייבין (טז) [ואם לאו הרי אלו פטורין]: ד יד הזורה תבני סהם ולקרי אחר [אפילו] לתציעא הימנו פטור (יז) א״ר שמעון בן (ט) נשליאל סורין בית שמאי ובית הלל שלא יסכור אדם גדיש של תבואה ועניים של עניים ושמעון של אחיהם אלא לחבר ולעישה בהחויה מיכר לי רבים אע״פ שיודע בו שאינו נובל עיסתו בטהרה (יח) וכן בן לוי שנתנו לו [עיסתן עישרן בותים] הרי זה מפריש עשור אחים ושמן אבל מתך ביתו (יט) [אם אמר] מה שיחיים האלו ראויין לעשות מעשר בדרומן ותיי״ם בדרום דרומן: טו הליקח שדה ירק בסריא עד שלא באו לעונת המעשרות עשור משבאו לעונת המעשרות חייב מלקט כדרכו ופטור דברי רבי עקיבא (יא) [ר״ט] אף משבאו לעונת המעשרות חייב לפי תשבון פרים רבים אבל עקיבא שאם מבר לו תבואה לקציר וענבים לבצור וזיתים למשוך שליקט כדרכו פטור: טז איזה שום בעל כבני (כ) כל שאין לו אלא (כא) [זה] אחד מקוח את (כב) [תעיסה איזה היא בצל של רבש״ם כל שאין עוקבו כצל מעיר לחוכו] [ש״ב] איסר כל שאין לו אלא קליפה אחת (כג): יז אלו הן נזיונין הלקין אלטוף הסיטונין (כד) [בן שמעון בן שטיח אומר לך] מוציב משטח יפי בראשת אלי הן [ק] עדיסן בציים [אל] שנליהן חדין רבן שמעון ב״ג אומר כל שאין [בו ציור] רס ב (כה) אף (כו) [הלקל שעקציהן קמנין והלקסין] מיכון ר׳ יוסי אומר אף (כז) [הנענין] שלשמה מהן בניון אלו צרכי חכמים ליתן בהן סימן למי שאין ביוצא בהן בארץ ישראל אבל האליחין והאפרסקין והאצטרבילין (כח) לא צרכו חכמים ליתן בהן סימן למי שביוצא בהן בארץ ישראל: יח (כט) פירות לא הלכו בהן חכמים לא אחר המעם ולא אחר הריח ולא אחר המראה ולא אחר הדמים אלא אחר הזוב בלבד (ל) ושאר זרעוני גינה בגון זרע קשואין והדלועין וזרע לפת וצנונות שאין נאכלין בעזרין מן המעשרות ניקחין מכל אדם בשביעית ר׳ יהודה אומר לא אמרו אלא זרעוני גינה

הגהות הב״ח

(ח) שבניהוה (ט) בארץ ונתנו ירו (י) עד שלשה (יא) כו (יב) בן בן ר״א בן (יג) בו ב״ש ב׳ (יד) תאנים (טו) עניים (יח) ושאר (יט) הוה (כ) העיסה דשבבא בר נאן (כא) זה (כב) תעיסה (כג) קליפה (כד) מסיטונין (כה) רס (כו) אף (כז) הנענין (כח) האליחין והאפרסקין (כט) פירות (ל) הזוב

נוסחאות כ״י

ל בינו לבין אחד. ב) רשעור ג) כל שעוקבו משוך ד) והקפיון ה) שהן י׳ ו) והן כאן י׳ ז) אובליים אומר

מעשר שני פרק א

[ז] על [ב] חיה [ג] משמעות בקצרא ובבר המלך [ד] איש אבלין: [ה] לא לכשר תאר שבן הגת שנעשית ע״ג בשר תאר מסאה לקדש ושמאי לקדש

חסרי וחד

מעשר שני פרק א

מנחת

בבורים

מצפה שמואל

בנגד הקנקן פרוסה אין צריך לאכול בנגד הקנקן (ו) בר"א בשל יין (י) אבל בשל שיר (יא) הזמין ושל מדיים ושל שמן ושל דבש בין פתוחה בין פרוסה אין צריך לאכול בנגד הקנקן: ם (יב) (ג) ויתכוארו(יג) לשל תמרה (יד) יתורסות של תמרה אין אוכל בנגדן אם היו קופות הרי זה אוכל ושאר כל הדברים אין אוכל בנגדן (טו) לא בנגד התרצין ולא בנגד הזגין ולא בנגד הגפת: י הלוקח צבי (יח) בירושלים כ) א"צ לאכיל בנגד (ז) העור שחים צריך לאכול בנגד (ח) העור: יא (ט) מים משכירין כתים בירושלים מפני שהן של שבטים ר"א ג) בר"ש אוסר אף לא הכמות (כ) עורות של קדשים בעלי אשפירין כאין ונוטלין אותן בדוכן: יב (יא) לולבי הודיו והודיבון עד שלא יסתיקו(יט) נקרין בכסף מעשר שטיפתקו נקרין בכסף מעשר אבל הלוח והדודל והתרסמן ושאר כל הכבכשין (כ) בין מטיפתיקו בין עד שלא יסתיקו נקרין בכסף מעשר: יג (כא) [בנית] (כ) חריע נקרות בכסף מע"ש (כ) ואין בטבאות מוסאת אוכלין [חלות חריע] א"ד יוסי בא רבי יוחנן בן נורי אצל רבי אלעזר אמר לו (כ) חלות חריע מה הן שילקח בכסף מעשר אמר לו לא ילקחו אמר לו אף אני אומר כן אלא שעקובא אומר(כב) [ולקח]: יד (כ) קור ניקח בכסף מעשר ואין מטמא מוסאת אוכלין [בפניות נקחות בכסף מעשר ומטמא מוסאת אוכלין] רבי יהודה אומר קור רחי הוא כעין לכל דבר אילא שניקח בכסף מעשר בפניות הרי הן כפירות לכל דבר א"א שפירות ב"ש אומר משום ר"א (כ) כרכום אין ניקח בכסף מעשר לפי שאין בו מטמא אילא א"א יהודה בן נחוש (כג) [מפני] ר"א של בית אבא היו (כד)[מביין צירי בירושלים (כ) אי נמי אמר משם דנין מוכרין עמו]:טז (כ)הלוקח בחמה לוכר שלמים בשונג יחזור דמיה [מקנקן במוד תעלה ותאכל במקום בוגן הזה תמות אי"ר יהודה בר"א בזמן שמתבוין ולקחה מתחלה לשום שלמים אבל במתכוין להוציא פעות של מעשר שני לחולין בין בשונג בין במזיד יחזור דמים [מקנקן] (כ) אם היתה בחמה בעלת מום בין בשונג בין במזיד יחזור דמים [מקנקן] אם היו פיזות מטאין בין בשונג בין במזיד יחזור דמים למקנקן: טז לוג יין שנפל לתוכי לית דבש הרי זו בר לוגין השבח לפי חשבון תבשיל של מעשר שני שתבלו בתבלין של מעשר שני אל יוציא מעשר שני שלו לפדיון קלפים של מעשר שני ושל חלין (כה)[מביאתן] זה עם זה השבח לפי חשכון: יז היתה לו עיסה של מעשר שני ואפאה השבח (כו) [לפי חשבון] נפיחה תפת ונקרה תתבשיל הפנם לשני בורר את החמים ומותכן ומקרקיף את שיעורה בחמים ר' יוסי אומר (כ) מקום שמחשבין את החיצאה פודין את החמים ואין פודין את (ל) הככרות מיקום שאין מחשבין את החיצאה אף פודין את (מ) הככרות: יח שמן של

אור צנוע

[1] דיחבואות וכו' ושאלשאות הידושות וכו' [2] חערי . [3] חערה : [4] אילא מי אשר שמא ורגים מוכרים עכו' [5] הכבכות : [6] הכבכות .

פרק ב

[א] ושאין [2] ואם עיסה אין חיין אלשאות ואת השמן ערב מך אי אפשר לו שיעשה מחלליה על מעות האלו: [3] שמתורגמי מבוא בשיע מעות אשר מעשר שני בכל מקום שהוא מחלליה על מעות האלו בורר את הקרוש ואם לאו הקרוש בכל מקום שהוא מחלליה על מעות עליה: [7] על מעות :

תוספתא כ"י

ו) דיחבואות : 2) חתלשאות : 3) חי צריך כו' שהוא א"ב טו' : ג) בר"ש (וכ"ה ביומא י"ב) : ד) ומסכוא : ה) שני .

מצפה שמואל

(א) מי' ירושלמי פ"ק ה"ב : (ב) ירושלמי פ"ק ה"ג : (ג) שם פ"ה ה"ב : (ד) מי' ירושלמי פ"ק ה"ג : (ה) ירושלמי שביעית פ"ק ה"ב : (ו) מי' ירושלמי שביעית פ"ק ה"ג : (ז) ירושלמי שם ה"ב : (ח) מי' ירושלמי שם ה"ג : (ט) ירושלמי שם ה"ב : (י) מי' ירושלמי שם ה"ג : (יא) ירושלמי שם ה"ב : (יב) שם פ"ה ה"ג : (יג) ירושלמי פ"ק ה"ב : (יד) מי' ירושלמי שביעית פ"ק ה"ג : (טו) ירושלמי שם ה"ב : (טז) מי' ירושלמי שם ה"ג : (יז) ירושלמי שם ה"ב : (יח) מי' ירושלמי שם ה"ג : (יט) ירושלמי שם ה"ב : (כ) מי' ירושלמי שם ה"ג : (כא) ירושלמי שם ה"ב : (כב) מי' ירושלמי שם ה"ג : (כג) ירושלמי שם ה"ב : (כד) מי' ירושלמי שם ה"ג : (כה) ירושלמי שם ה"ב : (כו) מי' ירושלמי שם ה"ג : (כז) ירושלמי שם ה"ב : (כח) מי' ירושלמי שם ה"ג : (כט) ירושלמי שם ה"ב : (ל) מי' ירושלמי שם ה"ג : (לא) ירושלמי שם ה"ב : (לב) מי' ירושלמי שם ה"ג : (לג) ירושלמי שם ה"ב : (לד) מי' ירושלמי שם ה"ג : (לה) ירושלמי שם ה"ב : (לו) מי' ירושלמי שם ה"ג : (לז) ירושלמי שם ה"ב : (לח) מי' ירושלמי שם ה"ג : (לט) ירושלמי שם ה"ב : (מ) מי' ירושלמי שם ה"ג : (מא) ירושלמי שם ה"ב : (מב) מי' ירושלמי שם ה"ג : (מג) ירושלמי שם ה"ב : (מד) מי' ירושלמי שם ה"ג : (מה) ירושלמי שם ה"ב : (מו) מי' ירושלמי שם ה"ג : (מז) ירושלמי שם ה"ב : (מח) מי' ירושלמי שם ה"ג : (מט) ירושלמי שם ה"ב : (נ) מי' ירושלמי שם ה"ג : (נא) ירושלמי שם ה"ב : (נב) מי' ירושלמי שם ה"ג : (נג) ירושלמי שם ה"ב : (נד) מי' ירושלמי שם ה"ג : (נה) ירושלמי שם ה"ב : (נו) מי' ירושלמי שם ה"ג : (נז) ירושלמי שם ה"ב : (נח) מי' ירושלמי שם ה"ג : (נט) ירושלמי שם ה"ב : (ס) מי' ירושלמי שם ה"ג : (סא) ירושלמי שם ה"ב : (סב) מי' ירושלמי שם ה"ג : (סג) ירושלמי שם ה"ב : (סד) מי' ירושלמי שם ה"ג : (סה) ירושלמי שם ה"ב : (סו) מי' ירושלמי שם ה"ג : (סז) ירושלמי שם ה"ב : (סח) מי' ירושלמי שם ה"ג : (סט) ירושלמי שם ה"ב : (ע) מי' ירושלמי שם ה"ג : (עא) ירושלמי שם ה"ב : (עב) מי' ירושלמי שם ה"ג : (עג) ירושלמי שם ה"ב : (עד) מי' ירושלמי שם ה"ג : (עה) ירושלמי שם ה"ב : (עו) מי' ירושלמי שם ה"ג : (עז) ירושלמי שם ה"ב : (עח) מי' ירושלמי שם ה"ג : (עט) ירושלמי שם ה"ב : (פ) מי' ירושלמי שם ה"ג : (פא) ירושלמי שם ה"ב : (פב) מי' ירושלמי שם ה"ג : (פג) ירושלמי שם ה"ב : (פד) מי' ירושלמי שם ה"ג : (פה) ירושלמי שם ה"ב : (פו) מי' ירושלמי שם ה"ג : (פז) ירושלמי שם ה"ב : (פח) מי' ירושלמי שם ה"ג : (פט) ירושלמי שם ה"ב : (צ) מי' ירושלמי שם ה"ג : (צא) ירושלמי שם ה"ב : (צב) מי' ירושלמי שם ה"ג : (צג) ירושלמי שם ה"ב : (צד) מי' ירושלמי שם ה"ג : (צה) ירושלמי שם ה"ב : (צו) מי' ירושלמי שם ה"ג : (צז) ירושלמי שם ה"ב : (צח) מי' ירושלמי שם ה"ג : (צט) ירושלמי שם ה"ב : (ק) מי' ירושלמי שם ה"ג : (קא) ירושלמי שם ה"ב : (קב) מי' ירושלמי שם ה"ג : (קג) ירושלמי שם ה"ב : (קד) מי' ירושלמי שם ה"ג : (קה) ירושלמי שם ה"ב : (קו) מי' ירושלמי שם ה"ג : (קז) ירושלמי שם ה"ב : (קח) מי' ירושלמי שם ה"ג : (קט) ירושלמי שם ה"ב : (קי) מי' ירושלמי שם ה"ג : (קיא) ירושלמי שם ה"ב : (קיב) מי' ירושלמי שם ה"ג : (קיג) ירושלמי שם ה"ב : (קיד) מי' ירושלמי שם ה"ג : (קטו) ירושלמי שם ה"ב : (קטז) מי' ירושלמי שם ה"ג : (קיז) ירושלמי שם ה"ב : (קיח) מי' ירושלמי שם ה"ג : (קיט) ירושלמי שם ה"ב : (קכ) מי' ירושלמי שם ה"ג : (קכא) ירושלמי שם ה"ב : (קכב) מי' ירושלמי שם ה"ג : (קכג) ירושלמי שם ה"ב : (קכד) מי' ירושלמי שם ה"ג : (קכה) ירושלמי שם ה"ב : (קכו) מי' ירושלמי שם ה"ג : (קכז) ירושלמי שם ה"ב : (קכח) מי' ירושלמי שם ה"ג : (קכט) ירושלמי שם ה"ב : (קל) מי' ירושלמי שם ה"ג : (קלא) ירושלמי שם ה"ב : (קלב) מי' ירושלמי שם ה"ג : (קלג) ירושלמי שם ה"ב : (קלד) מי' ירושלמי שם ה"ג : (קלה) ירושלמי שם ה"ב : (קלו) מי' ירושלמי שם ה"ג : (קלז) ירושלמי שם ה"ב : (קלח) מי' ירושלמי שם ה"ג : (קלט) ירושלמי שם ה"ב : (קמ) מי' ירושלמי שם ה"ג : (קמא) ירושלמי שם ה"ב : (קמב) מי' ירושלמי שם ה"ג : (קמג) ירושלמי שם ה"ב : (קמד) מי' ירושלמי שם ה"ג : (קמה) ירושלמי שם ה"ב : (קמו) מי' ירושלמי שם ה"ג : (קמז) ירושלמי שם ה"ב : (קמח) מי' ירושלמי שם ה"ג : (קמט) ירושלמי שם ה"ב : (קנ) מי' ירושלמי שם ה"ג : (קנא) ירושלמי שם ה"ב : (קנב) מי' ירושלמי שם ה"ג : (קנג) ירושלמי שם ה"ב : (קנד) מי' ירושלמי שם ה"ג : (קנה) ירושלמי שם ה"ב : (קנו) מי' ירושלמי שם ה"ג : (קנז) ירושלמי שם ה"ב : (קנח) מי' ירושלמי שם ה"ג : (קנט) ירושלמי שם ה"ב : (קס) מי' ירושלמי שם ה"ג : (קסא) ירושלמי שם ה"ב : (קסב) מי' ירושלמי שם ה"ג : (קסג) ירושלמי שם ה"ב : (קסד) מי' ירושלמי שם ה"ג : (קסה) ירושלמי שם ה"ב : (קסו) מי' ירושלמי שם ה"ג : (קסז) ירושלמי שם ה"ב : (קסח) מי' ירושלמי שם ה"ג : (קסט) ירושלמי שם ה"ב : (קע) מי' ירושלמי שם ה"ג : (קעא) ירושלמי שם ה"ב : (קעב) מי' ירושלמי שם ה"ג : (קעג) ירושלמי שם ה"ב : (קעד) מי' ירושלמי שם ה"ג : (קעה) ירושלמי שם ה"ב : (קעו) מי' ירושלמי שם ה"ג : (קעז) ירושלמי שם ה"ב : (קעח) מי' ירושלמי שם ה"ג : (קעט) ירושלמי שם ה"ב : (קפ) מי' ירושלמי שם ה"ג : (קפא) ירושלמי שם ה"ב : (קפב) מי' ירושלמי שם ה"ג : (קפג) ירושלמי שם ה"ב : (קפד) מי' ירושלמי שם ה"ג : (קפה) ירושלמי שם ה"ב : (קפו) מי' ירושלמי שם ה"ג : (קפז) ירושלמי שם ה"ב : (קפח) מי' ירושלמי שם ה"ג : (קפט) ירושלמי שם ה"ב : (קצ) מי' ירושלמי שם ה"ג : (קצא) ירושלמי שם ה"ב : (קצב) מי' ירושלמי שם ה"ג : (קצג) ירושלמי שם ה"ב : (קצד) מי' ירושלמי שם ה"ג : (קצה) ירושלמי שם ה"ב : (קצו) מי' ירושלמי שם ה"ג : (קצז) ירושלמי שם ה"ב : (קצח) מי' ירושלמי שם ה"ג : (קצט) ירושלמי שם ה"ב : (ר) מי' ירושלמי שם ה"ג : (רא) ירושלמי שם ה"ב : (רב) מי' ירושלמי שם ה"ג : (רג) ירושלמי שם ה"ב : (רד) מי' ירושלמי שם ה"ג : (רה) ירושלמי שם ה"ב : (רו) מי' ירושלמי שם ה"ג : (רז) ירושלמי שם ה"ב : (רח) מי' ירושלמי שם ה"ג : (רט) ירושלמי שם ה"ב : (ש) מי' ירושלמי שם ה"ג : (שא) ירושלמי שם ה"ב : (שב) מי' ירושלמי שם ה"ג : (שג) ירושלמי שם ה"ב : (שד) מי' ירושלמי שם ה"ג : (שה) ירושלמי שם ה"ב : (שו) מי' ירושלמי שם ה"ג : (שז) ירושלמי שם ה"ב : (שח) מי' ירושלמי שם ה"ג : (שט) ירושלמי שם ה"ב : (ת) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תא) ירושלמי שם ה"ב : (תב) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תג) ירושלמי שם ה"ב : (תד) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תה) ירושלמי שם ה"ב : (תו) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תז) ירושלמי שם ה"ב : (תח) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תט) ירושלמי שם ה"ב : (תי) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תיא) ירושלמי שם ה"ב : (תיב) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תיג) ירושלמי שם ה"ב : (תיד) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תטו) ירושלמי שם ה"ב : (תטז) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תיז) ירושלמי שם ה"ב : (תיח) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תיט) ירושלמי שם ה"ב : (תכ) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תכא) ירושלמי שם ה"ב : (תכב) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תכג) ירושלמי שם ה"ב : (תכד) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תכה) ירושלמי שם ה"ב : (תכו) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תכז) ירושלמי שם ה"ב : (תכח) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תכט) ירושלמי שם ה"ב : (תל) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תלא) ירושלמי שם ה"ב : (תלב) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תלג) ירושלמי שם ה"ב : (תלד) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תלה) ירושלמי שם ה"ב : (תלו) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תלז) ירושלמי שם ה"ב : (תלח) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תלט) ירושלמי שם ה"ב : (תמ) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תמא) ירושלמי שם ה"ב : (תמב) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תמג) ירושלמי שם ה"ב : (תמד) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תמה) ירושלמי שם ה"ב : (תמו) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תמז) ירושלמי שם ה"ב : (תמח) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תמט) ירושלמי שם ה"ב : (תנ) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תנא) ירושלמי שם ה"ב : (תנב) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תנג) ירושלמי שם ה"ב : (תנד) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תנה) ירושלמי שם ה"ב : (תנו) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תנז) ירושלמי שם ה"ב : (תנח) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תנט) ירושלמי שם ה"ב : (תס) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תסא) ירושלמי שם ה"ב : (תסב) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תסג) ירושלמי שם ה"ב : (תסד) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תסה) ירושלמי שם ה"ב : (תסו) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תסז) ירושלמי שם ה"ב : (תסח) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תסט) ירושלמי שם ה"ב : (תע) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תעא) ירושלמי שם ה"ב : (תעב) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תעג) ירושלמי שם ה"ב : (תעד) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תעה) ירושלמי שם ה"ב : (תעו) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תעז) ירושלמי שם ה"ב : (תעח) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תעט) ירושלמי שם ה"ב : (תפ) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תפא) ירושלמי שם ה"ב : (תפב) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תפג) ירושלמי שם ה"ב : (תפד) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תפה) ירושלמי שם ה"ב : (תפו) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תפז) ירושלמי שם ה"ב : (תפח) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תפט) ירושלמי שם ה"ב : (תצ) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תצא) ירושלמי שם ה"ב : (תצב) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תצג) ירושלמי שם ה"ב : (תצד) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תצה) ירושלמי שם ה"ב : (תצו) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תצז) ירושלמי שם ה"ב : (תצח) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תצט) ירושלמי שם ה"ב : (תק) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תקא) ירושלמי שם ה"ב : (תקב) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תקג) ירושלמי שם ה"ב : (תקד) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תקה) ירושלמי שם ה"ב : (תקו) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תקז) ירושלמי שם ה"ב : (תקח) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תקט) ירושלמי שם ה"ב : (תקי) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תקיא) ירושלמי שם ה"ב : (תקיב) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תקיג) ירושלמי שם ה"ב : (תקיד) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תקטו) ירושלמי שם ה"ב : (תקטז) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תקיז) ירושלמי שם ה"ב : (תקיח) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תקיט) ירושלמי שם ה"ב : (תקכ) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תקכא) ירושלמי שם ה"ב : (תקכב) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תקכג) ירושלמי שם ה"ב : (תקכד) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תקכה) ירושלמי שם ה"ב : (תקכו) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תקכז) ירושלמי שם ה"ב : (תקכח) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תקכט) ירושלמי שם ה"ב : (תקל) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תקלא) ירושלמי שם ה"ב : (תקלב) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תקלג) ירושלמי שם ה"ב : (תקלד) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תקלה) ירושלמי שם ה"ב : (תקלו) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תקלז) ירושלמי שם ה"ב : (תקלח) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תקלט) ירושלמי שם ה"ב : (תקמ) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תקמא) ירושלמי שם ה"ב : (תקמב) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תקמג) ירושלמי שם ה"ב : (תקמד) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תקמה) ירושלמי שם ה"ב : (תקמו) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תקמז) ירושלמי שם ה"ב : (תקמח) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תקמט) ירושלמי שם ה"ב : (תקנ) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תקנא) ירושלמי שם ה"ב : (תקנב) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תקנג) ירושלמי שם ה"ב : (תקנד) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תקנה) ירושלמי שם ה"ב : (תקנו) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תקנז) ירושלמי שם ה"ב : (תקנח) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תקנט) ירושלמי שם ה"ב : (תקס) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תקסא) ירושלמי שם ה"ב : (תקסב) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תקסג) ירושלמי שם ה"ב : (תקסד) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תקסה) ירושלמי שם ה"ב : (תקסו) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תקסז) ירושלמי שם ה"ב : (תקסח) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תקסט) ירושלמי שם ה"ב : (תקע) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תקעא) ירושלמי שם ה"ב : (תקעב) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תקעג) ירושלמי שם ה"ב : (תקעד) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תקעה) ירושלמי שם ה"ב : (תקעו) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תקעז) ירושלמי שם ה"ב : (תקעח) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תקעט) ירושלמי שם ה"ב : (תקפ) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תקפא) ירושלמי שם ה"ב : (תקפב) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תקפג) ירושלמי שם ה"ב : (תקפד) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תקפה) ירושלמי שם ה"ב : (תקפו) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תקפז) ירושלמי שם ה"ב : (תקפח) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תקפט) ירושלמי שם ה"ב : (תקצ) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תקצא) ירושלמי שם ה"ב : (תקצב) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תקצג) ירושלמי שם ה"ב : (תקצד) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תקצה) ירושלמי שם ה"ב : (תקצו) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תקצז) ירושלמי שם ה"ב : (תקצח) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תקצט) ירושלמי שם ה"ב : (תר) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תרא) ירושלמי שם ה"ב : (תרב) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תרג) ירושלמי שם ה"ב : (תרד) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תרה) ירושלמי שם ה"ב : (תרו) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תרז) ירושלמי שם ה"ב : (תרח) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תרט) ירושלמי שם ה"ב : (תרי) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תריא) ירושלמי שם ה"ב : (תריב) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תריג) ירושלמי שם ה"ב : (תריד) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תרטו) ירושלמי שם ה"ב : (תרטז) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תריז) ירושלמי שם ה"ב : (תריח) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תריט) ירושלמי שם ה"ב : (תרכ) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תרכא) ירושלמי שם ה"ב : (תרכב) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תרכג) ירושלמי שם ה"ב : (תרכד) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תרכה) ירושלמי שם ה"ב : (תרכו) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תרכז) ירושלמי שם ה"ב : (תרכח) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תרכט) ירושלמי שם ה"ב : (תרל) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תרלא) ירושלמי שם ה"ב : (תרלב) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תרלג) ירושלמי שם ה"ב : (תרלד) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תרלה) ירושלמי שם ה"ב : (תרלו) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תרלז) ירושלמי שם ה"ב : (תרלח) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תרלט) ירושלמי שם ה"ב : (תרמ) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תרמא) ירושלמי שם ה"ב : (תרמב) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תרמג) ירושלמי שם ה"ב : (תרמד) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תרמה) ירושלמי שם ה"ב : (תרמו) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תרמז) ירושלמי שם ה"ב : (תרמח) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תרמט) ירושלמי שם ה"ב : (תרנ) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תרנא) ירושלמי שם ה"ב : (תרנב) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תרנג) ירושלמי שם ה"ב : (תרנד) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תרנה) ירושלמי שם ה"ב : (תרנו) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תרנז) ירושלמי שם ה"ב : (תרנח) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תרנט) ירושלמי שם ה"ב : (תרס) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תרסא) ירושלמי שם ה"ב : (תרסב) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תרסג) ירושלמי שם ה"ב : (תרסד) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תרסה) ירושלמי שם ה"ב : (תרסו) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תרסז) ירושלמי שם ה"ב : (תרסח) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תרסט) ירושלמי שם ה"ב : (תרע) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תרעא) ירושלמי שם ה"ב : (תרעב) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תרעג) ירושלמי שם ה"ב : (תרעד) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תרעה) ירושלמי שם ה"ב : (תרעו) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תרעז) ירושלמי שם ה"ב : (תרעח) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תרעט) ירושלמי שם ה"ב : (תרפ) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תרפא) ירושלמי שם ה"ב : (תרפב) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תרפג) ירושלמי שם ה"ב : (תרפד) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תרפה) ירושלמי שם ה"ב : (תרפו) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תרפז) ירושלמי שם ה"ב : (תרפח) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תרפט) ירושלמי שם ה"ב : (תרצ) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תרצא) ירושלמי שם ה"ב : (תרצב) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תרצג) ירושלמי שם ה"ב : (תרצד) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תרצה) ירושלמי שם ה"ב : (תרצו) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תרצז) ירושלמי שם ה"ב : (תרצח) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תרצט) ירושלמי שם ה"ב : (תרק) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תרקא) ירושלמי שם ה"ב : (תרקב) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תרקג) ירושלמי שם ה"ב : (תרקד) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תרקה) ירושלמי שם ה"ב : (תרקו) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תרקז) ירושלמי שם ה"ב : (תרקח) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תרקט) ירושלמי שם ה"ב : (תרקי) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תרקיא) ירושלמי שם ה"ב : (תרקיב) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תרקיג) ירושלמי שם ה"ב : (תרקיד) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תרקטו) ירושלמי שם ה"ב : (תרקטז) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תרקיז) ירושלמי שם ה"ב : (תרקיח) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תרקיט) ירושלמי שם ה"ב : (תרקכ) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תרקכא) ירושלמי שם ה"ב : (תרקכב) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תרקכג) ירושלמי שם ה"ב : (תרקכד) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תרקכה) ירושלמי שם ה"ב : (תרקכו) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תרקכז) ירושלמי שם ה"ב : (תרקכח) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תרקכט) ירושלמי שם ה"ב : (תרקל) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תרקלא) ירושלמי שם ה"ב : (תרקלב) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תרקלג) ירושלמי שם ה"ב : (תרקלד) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תרקלה) ירושלמי שם ה"ב : (תרקלו) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תרקלז) ירושלמי שם ה"ב : (תרקלח) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תרקלט) ירושלמי שם ה"ב : (תרקמ) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תרקמא) ירושלמי שם ה"ב : (תרקמב) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תרקמג) ירושלמי שם ה"ב : (תרקמד) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תרקמה) ירושלמי שם ה"ב : (תרקמו) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תרקמז) ירושלמי שם ה"ב : (תרקמח) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תרקמט) ירושלמי שם ה"ב : (תרקנ) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תרקנא) ירושלמי שם ה"ב : (תרקנב) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תרקנג) ירושלמי שם ה"ב : (תרקנד) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תרקנה) ירושלמי שם ה"ב : (תרקנו) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תרקנז) ירושלמי שם ה"ב : (תרקנח) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תרקנט) ירושלמי שם ה"ב : (תרקס) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תרקסא) ירושלמי שם ה"ב : (תרקסב) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תרקסג) ירושלמי שם ה"ב : (תרקסד) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תרקסה) ירושלמי שם ה"ב : (תרקסו) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תרקסז) ירושלמי שם ה"ב : (תרקסח) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תרקסט) ירושלמי שם ה"ב : (תרקע) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תרקעא) ירושלמי שם ה"ב : (תרקעב) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תרקעג) ירושלמי שם ה"ב : (תרקעד) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תרקעה) ירושלמי שם ה"ב : (תרקעו) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תרקעז) ירושלמי שם ה"ב : (תרקעח) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תרקעט) ירושלמי שם ה"ב : (תרקפ) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תרקפא) ירושלמי שם ה"ב : (תרקפב) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תרקפג) ירושלמי שם ה"ב : (תרקפד) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תרקפה) ירושלמי שם ה"ב : (תרקפו) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תרקפז) ירושלמי שם ה"ב : (תרקפח) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תרקפט) ירושלמי שם ה"ב : (תרקצ) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תרקצא) ירושלמי שם ה"ב : (תרקצב) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תרקצג) ירושלמי שם ה"ב : (תרקצד) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תרקצה) ירושלמי שם ה"ב : (תרקצו) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תרקצז) ירושלמי שם ה"ב : (תרקצח) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תרקצט) ירושלמי שם ה"ב : (תרר) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תררא) ירושלמי שם ה"ב : (תררב) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תררג) ירושלמי שם ה"ב : (תררד) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תררה) ירושלמי שם ה"ב : (תררו) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תררז) ירושלמי שם ה"ב : (תררח) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תררט) ירושלמי שם ה"ב : (תרש) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תרשא) ירושלמי שם ה"ב : (תרשב) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תרשג) ירושלמי שם ה"ב : (תרשד) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תרשה) ירושלמי שם ה"ב : (תרשו) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תרשז) ירושלמי שם ה"ב : (תרשח) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תרשט) ירושלמי שם ה"ב : (תרת) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תרתא) ירושלמי שם ה"ב : (תרתב) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תרתג) ירושלמי שם ה"ב : (תרתד) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תרתה) ירושלמי שם ה"ב : (תרתו) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תרתז) ירושלמי שם ה"ב : (תרתח) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תרתט) ירושלמי שם ה"ב : (תרי) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תריא) ירושלמי שם ה"ב : (תריב) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תריג) ירושלמי שם ה"ב : (תריד) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תרטו) ירושלמי שם ה"ב : (תרטז) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תריז) ירושלמי שם ה"ב : (תריח) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תריט) ירושלמי שם ה"ב : (תרכ) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תרכא) ירושלמי שם ה"ב : (תרכב) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תרכג) ירושלמי שם ה"ב : (תרכד) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תרכה) ירושלמי שם ה"ב : (תרכו) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תרכז) ירושלמי שם ה"ב : (תרכח) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תרכט) ירושלמי שם ה"ב : (תרל) מי' ירושלמי שם ה"ג : (תרלא) ירושלמי שם ה"ב : (תרלב) מי' ירושלמי שם ה"

[לא] יחלל הב על הכסף שאין מחללין והב על הנחושת(ז) (ו) ר"א בר' שמעון [אומר] מעשר שני של הב מחללין אותו על המעות שבירושלים (ב) בר"א בשל [שאני אבל בשל] תאני אומר אף בראשי מחללין אותו אוכלין על אוכלין: ח מעשר שני (ג) של הב שעשאו כלים אין לו פדיון אם הזה של כסף הרי זה מותר (ד) מעשר שני של דמאי שנתערב בשל ודאי יאכלו בחמר שבהן: ט מעשר שני שאין בכעיטר שני ובמ"ש שאין בהקדש הקדש ברשות הרבים שאין בהקדש אלא ע"ג המעות בלבד הקדש(ט) [אין עולין מכאן ואין מע"ש עולה מכאן ואילך ושלא מכאן ואילך] הקדש נכנס לירושלים ויוצא מע"ש נכנס לירושלים ואין יוצא(י). חומר במע"ש(יא) [מבהקד ש] שמע"ש קונה את הקרקע (ל) אומר רבי יהודה ויכוחו(יב) שפך עירובו כל שהוא (ל) אומר לאונן ולטמא (יג) [לכהן] יטמון וידו ולא הוה לאכילה אלא בפדיון ואין מדליקין בו ואין מהלכין בו ואין מטמאין במשא"כ בשני"ש: י (ל) [בהקדש חומר בהקדש שהקדש חל על הבל ועל הטוליק] כו ולא היתר לאכילה אלא בפדיון במשא"כ בשני"ש. י (ל) רמ"א אין מחללין בכסף ופירות על הכסף (יד) אמ"ר יש עכו פירותיהם וחכמים פתרון רבי יעקב אומר משבי שרשה דיברין בשם ורבי (טו). [ה' מעות וה' פירות] ר"ש בן אלעזר אומר שמאי תוקן אומר יגיתנה בחנות ויאכל בנגדה: יא (יב) היו לו שתי מעורות אחת של לוקוס ואחת של מעשר שני ומצא בעיניך פירות (ל) קרוב לתרומה יקרי לתרומה (טז) [בשני"ש] (ל) יפלו למעשר שני מהצד(יז) מהצד מחוליו אחת לשני דימיון (יח) ר' יוסי אומר ב"ר יהודה אומר (יט) [תיבה שנשתשתשו בה תולין ומעשר שני יפגמו בתוכה מעות אם חוב הניתו תולין תולין אם חוב הניתו מע"ש מע"ש אמר רבי שבעיון הדי שלשים שיש בין חזה לשוק שהן אסורין לזרים ר"ש בן יהודה אומר משום ר' יוסי (ל) בן אבדת ב"ה רבית שאמי אי אתם מודים בפירות שלא נעשה מלאכתן (כ) [שאם יפדה מעשר שני שלו יאכל] בכל מקום אף פירות שנעשה מלאכתן [שיכול להקטין להוציא מידי תרומה ומע שני תאכלו בפירות שנעשה מלאכתן] כיוצא בהן אמרו לוכן (כא) [ב"ה ב"ש לא בידי תרומה ומעשרות] אמרו לוכן בית הלל אף פירות שנעשה מלאכתן יכול [לעשות קרומה ומעשרות על מקום אחר ר"א אין חייבין תרומה ומעשרות אלא עד שיירמו] יב אין (יא) שעורד בפנים ונעפ נופה לחוץ(כב)יש למעשר שני שלי פדיון החזר נופי לפנים אין למע"ש אין פדיון החזר נופי לחוץ יש למעשר שני שלי נעשה לפנים אין למעשר שני שלי פדיון החזר נופי לחוץ יש למעשר שני שלי פדיון: יג (כג) בתים שפתיהן לפנים והלן לחוץ פתיהן לחוץ והלן לפנים ב"ש אומרים אין פדיון בהן מעשר שני כאילו הן מבפנים ואין אוכלין בהם קדשים קלים כאילו הן בחוץ ב"ה אומרים אוכלין בהן מעשר שני מבחוץ ואין אוכלין בהן קדשים קלים כאילו הן מבפנים ואין אוכלין בהן מעשר שני מבחוץ ב"ה אומרים אוכלין בהן מעשר שני כאילו הן מבפנים ואין אוכלין בהן קדשים קלים כאילו הן מבפנים ואין אוכלין בהן מעשר שני מבחוץ ב"ש אומרים אין פדיון בהן מעשר שני כאילו הן מבחוץ ב"ה אומרים אוכלין בהן מעשר שני כאילו הן

רבש"א בין נפם בין שלא נפם (ו) קנה מעשר בין נפם בין שלא נפם עולים באחד ומאה בין נפם בין שלא נפם (ז) [מקרשין בכל שהן] אימתי אמרו קנה מעשר בזמן שכולה מעשר אבל אם הפקיד לתוכה רביעית של חלין אע"פ שנפם לא קנה מעשר : כא אמר רבי שמעון בן אלעזר לא נאלקו ב"ש וב"ה על הדיוקי (ח)[באבעי חבית] שמפחת ומעורה לגת וב"ה אומרים מפחת ואין צריך לעורות על אחד שב"ש אומרים מפחת ומעורה לגת וב"ה אומרים מפחת ואין צריך לעורות :

פרק ג א המוליך פירות מעשר שני ממקום היוקר למקום חול או ממקום הזול למקום היוקר פודה כשער (ט) מקום אשר ר' יהושע בן קרחה (י) בי"א בשל דמאי אבל בשל ראי פודין אותו כשער (כ) [ב] וחזל : ב פודין מעשר שני כשער הזול (ל) כבי שהוא מוליכ (מ) [ולא כבי שהוא מביא] ר"ש בן אלעזר אומר כבי שהוא מוליכ לוקח באותו המין] הפודה [דיני נפשות] למעשר שני כבי שהוא מוליכ לוקח ולא כבי שהוא מביא לוקח [ואם] (ס)מצרף דינר [זהב] למעשר שני כבי שהוא מוליכ לוקח ולא כבי שהוא מביא לוקח : ג (ס)[ואם] מעשר שני בירושלים בזמן הזה (ע) פודה מעשר שני בירושלים בזמן הזה : ד אין פודין מע"ש אכסרה [נ] [אלא מעות] כיצד היו לו פירות מרוקבין ומעות מתלהיין לא יאמר כמה אדם רוצה ליתן בצבור אי ובכה אדם רוצה ליתן בכרי זה אלא אומר כמה אדם רוצה ליקח לו מעות בשלמ ובכה אדם רוצה ליקח לו (ו) מעות בדיוט : ה [סלע] כמה תהא חסרה (ה)[לא יהו מתלהין עליה מע"ש לסלע ארבע אירסות ולדיני אשר דברי ר"מ ר' יהודה סלע ארבע פונדיאות ולדיני פונדיון רש"א סלע שמונה פונדיאות ודיני שני פרוטיאות יתר על כן מהללה בשוויה (ו) [סלע] עד שקל ובדיוני עד חיבע פחות מכן אמרו אחר אין ראשון להזל עליה (ק) היתה יוצא לסימן בסלע ולמסבע בשקל לסימן בשקל ולמסבע בסלע אין לשע"ש אלא כשעה ומסבע : ו (ל) חסרה פירות (ר) [לחבירו ונמצאו מהלים אין אחריו לתקן לא מצאו ניחזי שוה קיימין צריך לעשר על ידו אם בידוע שאין קיימין אין צריך לעשר על ידו ספק שוה קיימין ספק שאינן קיימין מעשר עליהן וקורא שם למעשרותיהם : ז חסרה פירות לחבירו וחסרה אומר מהלים סברתי לך להזקה אומר מתקיצן סברת לי כופין את הסוכר לתקן (ת) [את שלו] (ב) הרי שלקח של כית הסלק את נתנו אם מרחת החזב צריך לעשר על ידו אם מרחת אינו צריך לעשר על ידו : ח (ל)[האוכל פירות מעשר] (ג) [ב] בין בשוגג בין במזיד יעקב לשמים כבי רבי ר"ש בן נפלאה] אומר כשוגג יעקב לשמים כמזיד יחזרו דמים למקומן (ש) :

מ (פ) [האוכל מכל] של חבירו משלם לו דמי [מעשר] מכלו דברי רבי ר' יוסי ב"ר יהודה אומר דמי חלין שנו : י (י) ישראל שאכל פירותיו במבלו אף ע"פ (א) שמתחייב בהן לשמים אין לכהן בהן כלום שנאמר (יב) [בהן תרומה] אין לכהן בהן אלא עד שיהיו וכן בלוי שאכל מעשרותיו במבלו אע"פ שמתחייב בהן לשמים אין לבהן בהן כלום שנאמר בהן (במדבר יח) והא אשר יהיה לה' אין לך בהן אלא עד שיהיו : יא (י) המבאיר פירות מן הצרון לעיר השריש תרומה ונתנה לכהן מעשר ראשון ונתנו ללוי מעשר עני [ונתנו לעני] אין מחזיר עמהן דמי תבואה אבל אם קרא להן שם בגורן הרי זה מחשב עמהן דמי תבואה : יב (י) (ב"ב) המכר פירות לחבירו ואמר לו פירות שמכרתיך לך מבלין הן בשר בבור הזא יין נסך הזא מה שאכלו אבלו והחזיר להן את הדמים ר"ש בן אלעזר אומר דבר שהנעשה קצה בו מה שאכלו אבלו והחזיר להן את (יג) [השאר] דבר שאין הנעשה קצה בו מה שאכלו אבלו ויבצה להן מן הדמים : יג (ב"ב) (י"ב) אין פודין מע"ש בירושלים בזמן הזה (ד) [אין] (יד) [מפרישין] מע"ש בירושלים בזמן הזה [אין מחללין מע"ש בירושלים בזמן הזה אין מוכרין מע"ש בירושלים בזמן הזה] (טו) [אין מצריאין מע"ש בירושלים בזמן הזה ואם הוציא הרי אלו יתקנו] (ו) [מחללין] מעות של פירות בירושלים בזמן הזה ב"ש אומרים זה וזה מעשר שני וב"ה אומרים המעות במות שהזי והפירות במות שהזי : יד (ב"ב) ב"ה (טז) אומרים (ד) מפרישׁ אדם מעשר ראשון של דמאי ותרומה ואוכלו ואין צריך להפרישׁ שני ב"ש צריך להפרישׁ שני (יז) [זורם השני הזם הראשון] זורם הראשון לא זהם השני הלכה כדברי (יח) [ב"ש] : טז (ו) ראה אחד שהפריש מעשר שני נאמן על הראשון דברי ר' אליעזר וחכמים אומרים (ב) (יט) נאמן על הראשון נאמן על השני אינו [ו] נאמן על השני אינו נאמן על הראשון : יז (ב) הפריש תרומה ומעשר ראשון ומעשר שני ואכלן על אחרו המין נאמן על מן אחר אינו נאמן דברי ר"א וחכ"א את על אחרו המין אינו נאמן לא כל המבו שיתקן את עצמו ויבא ויקללנה יו (ו) האוכל (כ) מעש שבת[זה] מחלל כל אחד לא אמר זה ולא קבע לו מקום ר"ש אומר קרא שם החכמים אומרים עד שיאמר לצפונו לדרומו מעשה ברבן שמעון בן גמליאל ור' יהודה ור' יוסי שנכנסו אצל בעה"ב לבזיר אמרי [לא] נזיר היאך בעה"ב זה מתקן את פירותיו כיון שהגיע בהן הלך והביא לפניהן דלוסקיא מלא דיבלי זהב אמרו לו היאך אתה מתקן את פירותיך אמר להם כך הכן אני אומר מעשר שני שבהמין זה מחולל על איסר זה אמרו לו צא והאכל את פירותיך השתבחת בשעות אברת נפשותיו. יח (ו)חבר שמת תניה פודה פירות שבאילו באותו היום כנס ר' יוסי בזמשם מתקיצן :

פרק ד א המוליך מעשר שני שלו ושל חבירו זה חייב בזמשם אחד המבוא מתוך שלו ואחד הלוקח של חבירו ומן הצרי פירות מבלים אחד שירש (י) האוכל פירות של חבירו משלם לו דמי [מעשר] מכלו דברי ר' יוסי ב"ר יהודה אומר דמי חלין שנו : י (י) ישראל שאכל פירותיו במבלו אף ע"פ (א) שמתחייב בהן לשמים אין לכהן בהן כלום שנאמר (יב) [בהן תרומה] אין לכהן בהן אלא עד שיהיו וכן בלוי שאכל מעשרותיו במבלו אע"פ שמתחייב בהן לשמים אין לבהן בהן כלום שנאמר בהן (במדבר יח) והא אשר יהיה לה' אין לך בהן אלא עד שיהיו : יא (י) המבאיר פירות מן הצרון לעיר השריש תרומה ונתנה לכהן מעשר ראשון ונתנו ללוי מעשר עני [ונתנו לעני] אין מחזיר עמהן דמי תבואה אבל אם קרא להן שם בגורן הרי זה מחשב עמהן דמי תבואה : יב (י) (ב"ב) המכר פירות לחבירו ואמר לו פירות שמכרתיך לך מבלין הן בשר בבור הזא יין נסך הזא מה שאכלו אבלו והחזיר להן את הדמים ר"ש בן אלעזר אומר דבר שהנעשה קצה בו מה שאכלו אבלו והחזיר להן את (יג) [השאר] דבר שאין הנעשה קצה בו מה שאכלו אבלו ויבצה להן מן הדמים : יג (ב"ב) (י"ב) אין פודין מע"ש בירושלים בזמן הזה (ד) [אין] (יד) [מפרישין] מע"ש בירושלים בזמן הזה [אין מחללין מע"ש בירושלים בזמן הזה אין מוכרין מע"ש בירושלים בזמן הזה] (טו) [אין מצריאין מע"ש בירושלים בזמן הזה ואם הוציא הרי אלו יתקנו] (ו) [מחללין] מעות של פירות בירושלים בזמן הזה ב"ש אומרים זה וזה מעשר שני וב"ה אומרים המעות במות שהזי והפירות במות שהזי : יד (ב"ב) ב"ה (טז) אומרים (ד) מפרישׁ אדם מעשר ראשון של דמאי ותרומה ואוכלו ואין צריך להפרישׁ שני ב"ש צריך להפרישׁ שני (יז) [זורם השני הזם הראשון] זורם הראשון לא זהם השני הלכה כדברי (יח) [ב"ש] : טז (ו) ראה אחד שהפריש מעשר שני נאמן על הראשון דברי ר' אליעזר וחכמים אומרים (ב) (יט) נאמן על הראשון נאמן על השני אינו [ו] נאמן על השני אינו נאמן על הראשון : יז (ב) הפריש תרומה ומעשר ראשון ומעשר שני ואכלן על אחרו המין נאמן על מן אחר אינו נאמן דברי ר"א וחכ"א את על אחרו המין אינו נאמן לא כל המבו שיתקן את עצמו ויבא ויקללנה יו (ו) האוכל (כ) מעש שבת[זה] מחלל כל אחד לא אמר זה ולא קבע לו מקום ר"ש אומר קרא שם החכמים אומרים עד שיאמר לצפונו לדרומו מעשה ברבן שמעון בן גמליאל ור' יהודה ור' יוסי שנכנסו אצל בעה"ב לבזיר אמרי [לא] נזיר היאך בעה"ב זה מתקן את פירותיו כיון שהגיע בהן הלך והביא לפניהן דלוסקיא מלא דיבלי זהב אמרו לו היאך אתה מתקן את פירותיך אמר להם כך הכן אני אומר מעשר שני שבהמין זה מחולל על איסר זה אמרו לו צא והאכל את פירותיך השתבחת בשעות אברת נפשותיו. יח (ו)חבר שמת תניה פודה פירות שבאילו באותו היום כנס ר' יוסי בזמשם מתקיצן :

פרק ד א המוליך מעשר שני שלו ושל חבירו זה חייב בזמשם אחד המבוא מתוך שלו ואחד הלוקח של חבירו ומן הצרי פירות מבלים אחד שירש

אור הגנוז

פרק ג (ח) חיוקר · (ט) יחר · (י) [ב] אלא מעות ליישב בביי · (יא) מעשר שני · (יב) [ה] השואל שטות מעשר שני כשוגג יוקר למטה בשוגג יחזרו הדמים למקומן : רבי רשב"ג רבי אומר בין כשוגג בין במזיד יחזרו הדמים למקומן : **פרק ד** (ג) חזרו פקרו :

תוספות

כגון שלקחו פירות מחבירו משלם לו דמי מבלו : (ג) ביש : (ד) שאין לו דמים דיו : (ה) כשלקח חבירו אחזר בשלש חומרי : (ו) פירות : (ז) עד שבא חבירו ויתנו לו דמים : (ח) משלם : (ט) שני : (י) ריטב"א ר"ש : (יא) [חס אינו משקיע] אבל חבירו משקיע חבירו רשב"ג רבי אומר בין שוגג בין במזיד : יהודה דמי : למקומן הגהה בשו"ת מהרי"ט סימן ל"ב : (יב) בתרומה : (ג) אחזר יהיו : (יג) אשר יהיה : (יד) ומשלם : (טו) שמא : (יו) ב"ה :

נוסחאות כ"י

פרק ג (ו) היוקר : כ) נפסק על חשני נפסק על הראשון . נפסק על הראשון אין נפסק על חשני : **פרק ד** (ג) חזרו פקרו :

חברי

[illegible] ר' פרוש ומביאו [illegible] מפקח בשבת [illegible] ר' יוסי ב"ר יהודה אומר דמי חלין שנו [illegible] ישראל שאכל פירותיו במבלו אף ע"פ שמתחייב בהן לשמים אין לכהן בהן כלום שנאמר [illegible] אין לכהן בהן אלא עד שיהיו וכן בלוי שאכל מעשרותיו במבלו אע"פ שמתחייב בהן לשמים אין לבהן בהן כלום שנאמר בהן (במדבר יח) והא אשר יהיה לה' אין לך בהן אלא עד שיהיו : יא (י) המבאיר פירות מן הצרון לעיר השריש תרומה ונתנה לכהן מעשר ראשון ונתנו ללוי מעשר עני [ונתנו לעני] אין מחזיר עמהן דמי תבואה אבל אם קרא להן שם בגורן הרי זה מחשב עמהן דמי תבואה : יב (י) (ב"ב) המכר פירות לחבירו ואמר לו פירות שמכרתיך לך מבלין הן בשר בבור הזא יין נסך הזא מה שאכלו אבלו והחזיר להן את הדמים ר"ש בן אלעזר אומר דבר שהנעשה קצה בו מה שאכלו אבלו והחזיר להן את (יג) [השאר] דבר שאין הנעשה קצה בו מה שאכלו אבלו ויבצה להן מן הדמים : יג (ב"ב) (י"ב) אין פודין מע"ש בירושלים בזמן הזה (ד) [אין] (יד) [מפרישין] מע"ש בירושלים בזמן הזה [אין מחללין מע"ש בירושלים בזמן הזה אין מוכרין מע"ש בירושלים בזמן הזה] (טו) [אין מצריאין מע"ש בירושלים בזמן הזה ואם הוציא הרי אלו יתקנו] (ו) [מחללין] מעות של פירות בירושלים בזמן הזה ב"ש אומרים זה וזה מעשר שני וב"ה אומרים המעות במות שהזי והפירות במות שהזי : יד (ב"ב) ב"ה (טז) אומרים (ד) מפרישׁ אדם מעשר ראשון של דמאי ותרומה ואוכלו ואין צריך להפרישׁ שני ב"ש צריך להפרישׁ שני (יז) [זורם השני הזם הראשון] זורם הראשון לא זהם השני הלכה כדברי (יח) [ב"ש] : טז (ו) ראה אחד שהפריש מעשר שני נאמן על הראשון דברי ר' אליעזר וחכמים אומרים (ב) (יט) נאמן על הראשון נאמן על השני אינו [ו] נאמן על השני אינו נאמן על הראשון : יז (ב) הפריש תרומה ומעשר ראשון ומעשר שני ואכלן על אחרו המין נאמן על מן אחר אינו נאמן דברי ר"א וחכ"א את על אחרו המין אינו נאמן לא כל המבו שיתקן את עצמו ויבא ויקללנה יו (ו) האוכל (כ) מעש שבת[זה] מחלל כל אחד לא אמר זה ולא קבע לו מקום ר"ש אומר קרא שם החכמים אומרים עד שיאמר לצפונו לדרומו מעשה ברבן שמעון בן גמליאל ור' יהודה ור' יוסי שנכנסו אצל בעה"ב לבזיר אמרי [לא] נזיר היאך בעה"ב זה מתקן את פירותיו כיון שהגיע בהן הלך והביא לפניהן דלוסקיא מלא דיבלי זהב אמרו לו היאך אתה מתקן את פירותיך אמר להם כך הכן אני אומר מעשר שני שבהמין זה מחולל על איסר זה אמרו לו צא והאכל את פירותיך השתבחת בשעות אברת נפשותיו. יח (ו)חבר שמת תניה פודה פירות שבאילו באותו היום כנס ר' יוסי בזמשם מתקיצן :

מנחת

פרק ג א המוליך [illegible] פודה כשער (ט) מקום אשר ר' יהושע בן קרחה (י) בי"א בשל דמאי אבל בשל ראי פודין אותו כשער (כ) [ב] וחזל : ב פודין מעשר שני כשער הזול (ל) כבי שהוא מוליכ (מ) [ולא כבי שהוא מביא] ר"ש בן אלעזר אומר כבי שהוא מוליכ לוקח באותו המין] הפודה [דיני נפשות] למעשר שני כבי שהוא מוליכ לוקח ולא כבי שהוא מביא לוקח [ואם] (ס)מצרף דינר [זהב] למעשר שני כבי שהוא מוליכ לוקח ולא כבי שהוא מביא לוקח : ג (ס)[ואם] מעשר שני בירושלים בזמן הזה (ע) פודה מעשר שני בירושלים בזמן הזה : ד אין פודין מע"ש אכסרה [נ] [אלא מעות] כיצד היו לו פירות מרוקבין ומעות מתלהיין לא יאמר כמה אדם רוצה ליתן בצבור אי ובכה אדם רוצה ליתן בכרי זה אלא אומר כמה אדם רוצה ליקח לו מעות בשלמ ובכה אדם רוצה ליקח לו (ו) מעות בדיוט : ה [סלע] כמה תהא חסרה (ה)[לא יהו מתלהין עליה מע"ש לסלע ארבע אירסות ולדיני אשר דברי ר"מ ר' יהודה סלע ארבע פונדיאות ולדיני פונדיון רש"א סלע שמונה פונדיאות ודיני שני פרוטיאות יתר על כן מהללה בשוויה (ו) [סלע] עד שקל ובדיוני עד חיבע פחות מכן אמרו אחר אין ראשון להזל עליה (ק) היתה יוצא לסימן בסלע ולמסבע בשקל לסימן בשקל ולמסבע בסלע אין לשע"ש אלא כשעה ומסבע : ו (ל) חסרה פירות (ר) [לחבירו ונמצאו מהלים אין אחריו לתקן לא מצאו ניחזי שוה קיימין צריך לעשר על ידו אם בידוע שאין קיימין אין צריך לעשר על ידו ספק שוה קיימין ספק שאינן קיימין מעשר עליהן וקורא שם למעשרותיהם : ז חסרה פירות לחבירו וחסרה אומר מהלים סברתי לך להזקה אומר מתקיצן סברת לי כופין את הסוכר לתקן (ת) [את שלו] (ב) הרי שלקח של כית הסלק את נתנו אם מרחת החזב צריך לעשר על ידו אם מרחת אינו צריך לעשר על ידו : ח (ל)[האוכל פירות מעשר] (ג) [ב] בין בשוגג בין במזיד יעקב לשמים כבי רבי ר"ש בן נפלאה] אומר כשוגג יעקב לשמים כמזיד יחזרו דמים למקומן (ש) :

מנחת

פרק ג א המוליך [illegible] פודה כשער (ט) מקום אשר ר' יהושע בן קרחה (י) בי"א בשל דמאי אבל בשל ראי פודין אותו כשער (כ) [ב] וחזל : ב פודין מעשר שני כשער הזול (ל) כבי שהוא מוליכ (מ) [ולא כבי שהוא מביא] ר"ש בן אלעזר אומר כבי שהוא מוליכ לוקח באותו המין] הפודה [דיני נפשות] למעשר שני כבי שהוא מוליכ לוקח ולא כבי שהוא מביא לוקח [ואם] (ס)מצרף דינר [זהב] למעשר שני כבי שהוא מוליכ לוקח ולא כבי שהוא מביא לוקח : ג (ס)[ואם] מעשר שני בירושלים בזמן הזה (ע) פודה מעשר שני בירושלים בזמן הזה : ד אין פודין מע"ש אכסרה [נ] [אלא מעות] כיצד היו לו פירות מרוקבין ומעות מתלהיין לא יאמר כמה אדם רוצה ליתן בצבור אי ובכה אדם רוצה ליתן בכרי זה אלא אומר כמה אדם רוצה ליקח לו מעות בשלמ ובכה אדם רוצה ליקח לו (ו) מעות בדיוט : ה [סלע] כמה תהא חסרה (ה)[לא יהו מתלהין עליה מע"ש לסלע ארבע אירסות ולדיני אשר דברי ר"מ ר' יהודה סלע ארבע פונדיאות ולדיני פונדיון רש"א סלע שמונה פונדיאות ודיני שני פרוטיאות יתר על כן מהללה בשוויה (ו) [סלע] עד שקל ובדיוני עד חיבע פחות מכן אמרו אחר אין ראשון להזל עליה (ק) היתה יוצא לסימן בסלע ולמסבע בשקל לסימן בשקל ולמסבע בסלע אין לשע"ש אלא כשעה ומסבע : ו (ל) חסרה פירות (ר) [לחבירו ונמצאו מהלים אין אחריו לתקן לא מצאו ניחזי שוה קיימין צריך לעשר על ידו אם בידוע שאין קיימין אין צריך לעשר על ידו ספק שוה קיימין ספק שאינן קיימין מעשר עליהן וקורא שם למעשרותיהם : ז חסרה פירות לחבירו וחסרה אומר מהלים סברתי לך להזקה אומר מתקיצן סברת לי כופין את הסוכר לתקן (ת) [את שלו] (ב) הרי שלקח של כית הסלק את נתנו אם מרחת החזב צריך לעשר על ידו אם מרחת אינו צריך לעשר על ידו : ח (ל)[האוכל פירות מעשר] (ג) [ב] בין בשוגג בין במזיד יעקב לשמים כבי רבי ר"ש בן נפלאה] אומר כשוגג יעקב לשמים כמזיד יחזרו דמים למקומן (ש) :

מצפה שמואל

(א) [illegible] (ב) [illegible] (ג) [illegible] (ד) [illegible] (ה) [illegible] (ו) [illegible] (ז) [illegible] (ח) [illegible] (ט) [illegible] (י) [illegible] (יא) [illegible] (יב) [illegible] (יג) [illegible] (יד) [illegible] (טו) [illegible] (יו) [illegible] (יז) [illegible] (יח) [illegible] (יט) [illegible] (כ) [illegible] (כא) [illegible] (כב) [illegible] (כג) [illegible] (כד) [illegible] (כה) [illegible] (כו) [illegible] (כז) [illegible] (כח) [illegible] (כט) [illegible] (ל) [illegible] (לא) [illegible] (לב) [illegible] (לג) [illegible] (לד) [illegible] (לה) [illegible] (לו) [illegible] (לז) [illegible] (לח) [illegible] (לט) [illegible] (מ) [illegible] (מא) [illegible] (מב) [illegible] (מג) [illegible] (מד) [illegible] (מה) [illegible] (מו) [illegible] (מז) [illegible] (מח) [illegible] (מט) [illegible] (נ) [illegible] (נא) [illegible] (נב) [illegible] (נג) [illegible] (נד) [illegible] (נה) [illegible] (נו) [illegible] (נז) [illegible] (נח) [illegible] (נט) [illegible] (ס) [illegible] (סא) [illegible] (סב) [illegible] (סג) [illegible] (סד) [illegible] (סה) [illegible] (סו) [illegible] (סז) [illegible] (סח) [illegible] (סט) [illegible] (ע) [illegible] (עא) [illegible] (עב) [illegible] (עג) [illegible] (עד) [illegible] (עה) [illegible] (עו) [illegible] (עז) [illegible] (עח) [illegible] (עט) [illegible] (פ) [illegible] (פא) [illegible] (פב) [illegible] (פג) [illegible] (פד) [illegible] (פה) [illegible] (פו) [illegible] (פז) [illegible] (פח) [illegible] (פט) [illegible] (צ) [illegible] (צא) [illegible] (צב) [illegible] (צג) [illegible] (צד) [illegible] (צה) [illegible] (צו) [illegible] (צז) [illegible] (צח) [illegible] (צט) [illegible] (ק) [illegible] (קא) [illegible] (קב) [illegible] (קג) [illegible] (קד) [illegible] (קה) [illegible] (קו) [illegible] (קז) [illegible] (קח) [illegible] (קט) [illegible] (ר) [illegible] (רא) [illegible] (רב) [illegible] (רג) [illegible] (רד) [illegible] (רה) [illegible] (רו) [illegible] (רז) [illegible] (רח) [illegible] (רט) [illegible] (ש) [illegible] (שא) [illegible] (שב) [illegible] (שג) [illegible] (שד) [illegible] (שה) [illegible] (שו) [illegible] (שז) [illegible] (שח) [illegible] (שט) [illegible] (ת) [illegible] (תא) [illegible] (תב) [illegible] (תג) [illegible] (תד) [illegible] (תה) [illegible] (תו) [illegible] (תז) [illegible] (תח) [illegible] (תט) [illegible]

בבורים

[illegible] ר' פרוש ומביאו [illegible] מפקח בשבת [illegible] ר' יוסי ב"ר יהודה אומר דמי חלין שנו [illegible] ישראל שאכל פירותיו במבלו אף ע"פ שמתחייב בהן לשמים אין לכהן בהן כלום שנאמר [illegible] אין לכהן בהן אלא עד שיהיו וכן בלוי שאכל מעשרותיו במבלו אע"פ שמתחייב בהן לשמים אין לבהן בהן כלום שנאמר בהן (במדבר יח) והא אשר יהיה לה' אין לך בהן אלא עד שיהיו : יא (י) המבאיר פירות מן הצרון לעיר השריש תרומה ונתנה לכהן מעשר ראשון ונתנו ללוי מעשר עני [ונתנו לעני] אין מחזיר עמהן דמי תבואה אבל אם קרא להן שם בגורן הרי זה מחשב עמהן דמי תבואה : יב (י) (ב"ב) המכר פירות לחבירו ואמר לו פירות שמכרתיך לך מבלין הן בשר בבור הזא יין נסך הזא מה שאכלו אבלו והחזיר להן את הדמים ר"ש בן אלעזר אומר דבר שהנעשה קצה בו מה שאכלו אבלו והחזיר להן את (יג) [השאר] דבר שאין הנעשה קצה בו מה שאכלו אבלו ויבצה להן מן הדמים : יג (ב"ב) (י"ב) אין פודין מע"ש בירושלים בזמן הזה (ד) [אין] (יד) [מפרישין] מע"ש בירושלים בזמן הזה [אין מחללין מע"ש בירושלים בזמן הזה אין מוכרין מע"ש בירושלים בזמן הזה] (טו) [אין מצריאין מע"ש בירושלים בזמן הזה ואם הוציא הרי אלו יתקנו] (ו) [מחללין] מעות של פירות בירושלים בזמן הזה ב"ש אומרים זה וזה מעשר שני וב"ה אומרים המעות במות שהזי והפירות במות שהזי : יד (ב"ב) ב"ה (טז) אומרים (ד) מפרישׁ אדם מעשר ראשון של דמאי ותרומה ואוכלו ואין צריך להפרישׁ שני ב"ש צריך להפרישׁ שני (יז) [זורם השני הזם הראשון] זורם הראשון לא זהם השני הלכה כדברי (יח) [ב"ש] : טז (ו) ראה אחד שהפריש מעשר שני נאמן על הראשון דברי ר' אליעזר וחכמים אומרים (ב) (יט) נאמן על הראשון נאמן על השני אינו [ו] נאמן על השני אינו נאמן על הראשון : יז (ב) הפריש תרומה ומעשר ראשון ומעשר שני ואכלן על אחרו המין נאמן על מן אחר אינו נאמן דברי ר"א וחכ"א את על אחרו המין אינו נאמן לא כל המבו שיתקן את עצמו ויבא ויקללנה יו (ו) האוכל (כ) מעש שבת[זה] מחלל כל אחד לא אמר זה ולא קבע לו מקום ר"ש אומר קרא שם החכמים אומרים עד שיאמר לצפונו לדרומו מעשה ברבן שמעון בן גמליאל ור' יהודה ור' יוסי שנכנסו אצל בעה"ב לבזיר אמרי [לא] נזיר היאך בעה"ב זה מתקן את פירותיו כיון שהגיע בהן הלך והביא לפניהן דלוסקיא מלא דיבלי זהב אמרו לו היאך אתה מתקן את פירותיך אמר להם כך הכן אני אומר מעשר שני שבהמין זה מחולל על איסר זה אמרו לו צא והאכל את פירותיך השתבחת בשעות אברת נפשותיו. יח (ו)חבר שמת תניה פודה פירות שבאילו באותו היום כנס ר' יוסי בזמשם מתקיצן :

פרק ד א המוליך מעשר שני שלו ושל חבירו זה חייב בזמשם אחד המבוא מתוך שלו ואחד הלוקח של חבירו ומן הצרי פירות מבלים אחד שירש

[כסלע] נותן חמשה דנרין ר"א ב"ר שמעון אומר הפודה בשקל נותן חמשה של כסף (י) הפודה במעשר (כ) אם רצה לדקדק יקדק (כ) כיצד הלל על הסלע ומצאת אומר העה על המרישין ומצאת רעה חלוש : ב מעריסין על מעשר שני הערבים הילך סעות אלו ופדה (ס) בהן את המעשר מה (כ) אבל לא יאכל לו פדה לו בהן את מעשר זה אמר רבי יהושע בן קרחה בראשונה היו נותנין כך (כ) משרבו הרמאין אומר אתם לחבירו הרי הפירות האלו נתונין לך בכתרמה (כ) ואומר לו הרי הן מתוללין על פירות שיש לי בבית ובלבד שלא יאכל לו הרי הן מתוללין על מעות שיש לי בתוך הכיס עד שיזכה בעל הבית לתוך ידו או עד שישכור לו [את] מקום : ג מפקיד אדם מעשר שני שלו אצל חבר (כ) ושל חמאי אצל עמהארצ אבא (כ) חלקיה מקרקיה אומר בראשונה היו עושין כן חזרו לומר אפילו חבר אין מפקידין אצלו שאין אתה יודע מי עומד אחריו : ד (כ) נתן לו את הקרן ולא נתן לו את התוספת ר"א אומר [ג] חלל וחב"א לא (כ) חילל אומר רבי רבי אליעזר בשבת ודברי חכמים בתל : ה מי (כ) שלא קרא שם (כ) [לתרומת מעשר] של דמאי ר"א אומר יאכל וחב"א לא יאכל אמר רבי יוסי נראין דברי רבי אליעזר בשבת ודברי חכמים בחול : ו (כ) שני אחין ושני שותפין (כ) אם ובנו פודין זה לזה מעשר שני שנותנין זה ליוה מעשר עני אפילו חבר אין מפקידין אצלו שאין אתה יודע מי עומד אחריו : (כ) [אמרו לו סה אלו הין] שניהם עניים : ז (כ) אשתו (כ) פודה לו את המעשר [כדברי] רבי שמעון בן אליעזר (כ) אשתו [אין] פודה לו את המעשר : ח כל (כ) אילו אשתו פודין זה לזה מעשר שני שנתנין זה ליוה מעשר עני פודה ר' שמעון בן אליעזר שאע"פ שפודה לו את המעשר שאין נותנין לה מעשר עני : ט ספיישין (כ) תרומת מעשר על פירות עם הארץ אע"פ שהקילה תקלה לאחין אחריו כיצד הוציא פירות מרחוץ ביתו ואמר לו הפרש על אילו לא הפריש אלא עיר מקום שהוא לוקח מהלויין מעשר שני (כ) על ג' מעות ע"ה אע"פ שעישרה תקלה לאחים אחריו כיצד הוציא מעות מתוך ביתו ואמר לו הלל על אילו לא הלל אלא על מקום (כ) לוקח ופודה לו דיני לאלתר (כ) אם מחמת החוב מותר יאם מהמת מילוה ח"ו אסור עד שילך לתוך ביתו ויחזור : י קמן שמוכר בשוק מפרישין עליו מע"ש ביצד נתן לו מרישים בין שהיא ביד הלוקח בין שהיא ביד המוכר בין מפריש עליו [ו] באונקלית (כ) מפריש עליו והולך וחוזר ומביאו נפל הימנו דיר מפריש עליו והולך ולא עוד אלא שאדם מוציא דינר מתוך ביתו מפריש עליו והולך וחוזר ומביאו לו באתרונה ואומר לו על זה הלילה : יא לקח

הגהות הגר"א (ג) לך (כ) למעש"ש (כ) לא אמרו אלא את שהיו (ה) אין (כ) אומר (ו) לאחרים (ז) מעש' (ח) מבורות : (ט) נותן אדם לחבירו מעין זוטר מכנו דינר דינר זוטר ואומר סמנו מאדניון אי"א נ"ר אבל נוטרי אשר ומחללין נחשת ע"י פירות (י) ונשפר (יא) לחייהו (יב) רשב"ג אשר מע"ש משיכתו הוא פירותיו :

טפחאים כ"י

ו) חילא בן (כ) יוסי ג) פירות (ד) סלע יוסי ביתו דינר דינר זוטר ה) נוקלית (ו) דינר אחד זוטר [ז] בא [ח] ונוטרי : [ט] מעשר שני : [כ] מפריש : [ל] מעשר שני : [מ] עזר פ"ג .

חסרי

יוסף דוידש ואליהו הפרי מן מגרש מעריבין על מים כל ימי החגים ואין מים שנים כל ימי ואיכא ואין ואיכא מים שנים כל ימי ואיכא ואין ואיכא מים שנים כל ימי ואיכא ואין ואיכא

שהושיבה השבינה ס לפי חשבון ומה שפגם פגם לפי חשבון אחד שפירא מה שהושיבה השבינה לשני ומה שפגם פגם לשני :

פרק ה א (א) מצא וכו׳ וכתוב עליו אלף ולית (ב) ריש תי״ו הרי זה תרומה ירא׳ ס״ם הרי זה מעשר פ״א שיץ הרי זה שני (ג) וחכ״א כולן שמות אדם הן אבל מצא מלאה פירות וכתוב עליה תרומה ה״ז תרומה מעשר הרי זה מעשר א״ר יוסי אפי׳ מצא חבית מלאה פירות וכתוב עליה תרומה (ד) הרי אלו חולין שאני אומר שאתקך היתה מלאה תרומה ופינה ג׳ וחזר ומלאה חולין (ה) מודה ר׳ יוסי שאם כתוב בחרס ונתן על גבי חבית בניר ונתן ע״ג עגול אם תרומה ה״ז תרומה אם מעשר הר׳ זה מעשר : ב מצא כלי חרס ועליה (ק״ק)קרבן (הוא) קרבן ומה שבתוכו קרבן דברי רבי מאיר וחכ״א אין דרך אדם להיות מקדיש כלי חרס מצא כלי מלכות כתוב עליו קרבן אם היה ריקן אסור להשתמש בו עד שיודע שהוא של הקדש ונפדה (ו) : ג מצא כלי חרס וכתוב עליה קרבן ה״ז קרבן מצא כלי חרס וכתוב עליה מעשר (ז) [ח] ה״ז מעשר (ו) [עזר](י) [ב]לשם יוסף לשם שמעון לא אבר כלום לעלות לאוכלו בירושלים (ח) אבל חולין מעשר סרוס מטולין עליו שני הסרסין (ט) : ד האומר מעשר שני (ח) [רש] לי בבית ומצא בעליה בעליה ומצא בבית כבים ומצא בולסקים בולסקים ומצא בכים הרי אלו (א) [מעשר שני] מעשר שני [יש לי] והלך (י) ומצאו בין בבית בין בעליה בין בכים בין בולסקים הרי אלו (יא) [חולין](יב)כים מע״ש יש לי בתוך הבית [הלך] ומצא שם ב׳ כיסין הגדול מע״ש ושנים הקטנים חולין לא יאכל מן קמנים עד שיחללם על הגדול : ה (י) שמנה שד וחב ושד לי בכים והלך ומצא (ג) שמנה דיטרי וחב הרי אלו (יב) מע״ש שמנה דיטרי וחב יש לי בכים והלך ומצא שמנה של חב הרי אלו חולין שמנה של חולין יש לי בכים והלך ומצא החשמים סל״א מארזים זה מארזים זו או חמשים סלע ואח״כ מצא שמנה דיטרי וחב הרי אלו מע״ש שמנה של שמונה דיטרי וחב יש לי בכים והלך ומצא החשמים זו או מארזים זה מארזים זו או חמשים סלע אח״כ מצא שמנה דיטרי וחב הרי אלו חולין (י) הרי שם שנה ומצא מארזים חולין ושקשר שני מעורבין זה בזה ומצא דבר וחב״א הכל חולין מארזים ומצא שנה שנה שנה ושנה שנה סותל דברי רבי וחב״א הכל חולין ומצא שנה שנה שנה ושנה שנה סותל דברי רבי וחב״א הכל חולין : ו היה חולה ושותק אמרו לו היכן מעשר שני שלך הראוי באצבעו כך וכך הן שמא בסקים פלוני הן (י) הרבין בראשו בדקין אותו ג׳ פעמים אם אבר על לאו אומר הלך הן הן דברי קיימין (יג) היה מצמלץ היכן מעשר שני שלך אומר בראשי בראשי ואם לאו הלך הן הן דברי קיימין (יד) היה מצמלץ היכן מעשה היה מעשה ומצאו אחד בא בעל חלום אמר לו כך וכך הן בסקים פלוני הן הן היה מעשה ומצאו אם מעות ואבר ושאלו את הסנמנים ואמרו הרי אלו חולין שדברי הלוטות לא מעילין ולא מוודיעין : ז (טו) האומר לבניו אפילו אתם מתים אל תגעו בהורות וזו הלכו ומצאו שם מעות הרי אלו חולין (יו) ראו את אביהן שהחשמין מעות בשידה בתיבה במגדל ואמר אלו פלוני הן של מעשר שני הן הן בסערים לא אבר כלום אם כתבתן לעדות דבריו קיימין אחד לחם אחד שה ראיתי את אביהם שהחשמין בשידה בתיבה ובמגדל (יח) [לא אמר כלום] בסקים

הגהות הב״ח (א) מ׳ ס׳ (ב) ע׳ הרי שני׳ (ג) הרי זה : (ד) גם היה סליא ורמז ואח שכתוב קרבן : (ה) (ו) שני׳ (ז) לעולת ואלאכו׳ ברוסלים ה״א חולין לשם יקוי ולשם שמעון אינו כלום : (ח) שיש : (ט) חולין : (י) לי : (יא) מ״ש : (יב) דברי קיימין : (יג) לו אפי׳ כלום : (יד) אילן של הקדש : (טו) לה׳ ראשה לשקיעה אילן ולמדורה אין אחת צריך לשקיעה כבר נמנו חבירך לתחיה : (טז) או תרומה : (יז) וגם נתחיה זו תרומה : (יח) כל מקרקע אשר שיחנו : (יט) בכלל :

אור הגנוז

פרק ה [א] עיי׳ : [ב] עיי׳ לשם : [ג] : [ד] על שיבר : [ה] חולין : [ו] הקדש אחדים אחדים וכו׳ : [ז] השוק : [ח] עזר : [ט] לה׳ : [י] רש״י ביישר : [יא] רבשכ״ל אשר : [יב] שנאמר :

חסרי

פרק ה מצא כלי וכתוב עליו אלף ולית כו׳ נמיי ורבב״ח פ״ד מה מהלכות מע״ש ומיי׳ ס״ו מהלכות מע״ש ומיי׳ ד׳ ומיי׳ ה׳ מהלכות מע״ש ומיי׳ ס״ו מהלכות מע״ש ומיי׳ ס״ו מהלכות מע״ש ומיי׳ ס״ו

בזוטות שבמים שנאמר (יחזקאל ג) שבועות ממות אומר סלה ארץ זו ארץ עצמה (ב) ממאת קדים עד פאת יום זה אחד ממאת קדים ועד פאת יום ראובן אחד (ג) ממאת קדים עד פאת יום נפתלי אחד זוגות חלב ודבש סימד שתעשרות נותנין סתם ורמה (ד) [ושכון ורבן] בפירוש רבי שמעון בן אלעזר אומר (ה) מזרעה נטלה את הטעם ואת הריח מעשרות נסרו את השמן ואת התנן:

מסכת חלה

פרק א

(א) רבי יוחנן בן נורי אומר אף הקרטית חייבת בחלה (ב) רבי חנין בן אחי רבי יוסי אומר משם אבוי אחזי חלום הניתן קמח לתוך כמן המניפה הכן לתוך קמח וחב"א אחד זו ואחד זו הנעשית באילפס ובקערה פטורה הנעשית בתנור חייבת. ב (ג) החלוי של ישראל ושעלי גברים ופועלי ישראל עיסתן פטור מן החלה בתוכו חייב בחלה החלוי של גברים ופועלי ישראל עיסתן פטור מן החלה (ד) העושה עיסה ירכים (ה) וחייב בחלה העושה עיסה לאכילה בצק חייב בחלה. ג (ו) קמח קלוי (ז) שנבלו ועשאו עיסה חייב בחלה (ח) עיסת ארנונא חייבת בחלה משני שחייב באחריותה (ט) עד שעה שישטר (י) עיסת מעשר שני בירושלים חייבת בחלה מפק מסותע חייב בחלה דברי ר"מ ור' יוסי פטור וחכ"א (יא) מחוסר קמור כך תדחה (יב) מפק ביומטו נאכל מסום דעבי וחייב בחלה: ד א"ר אייבו שאלתי את ר' יהודע (יג) חלית תדחה וחקלקי נזיר מה הן בחלה אמ' לי בשורות וכשבאתי לשאילתי את רבי אייבו אמר לי נאכל העצמי פטור לכמור כשוק חייב ובשבאתי והרצתי דברים לפני רבי אליעזר בן עזריה אמר לי הבחית אלו דברים נאמרו מהר חורב: ה רבי יהודה אומר (יד) עיסת בלבים (טו) מעבדה נוכרית ע שאין[יה] [בכרן] חייבת עיסה לסודרי פטורה: ו (יז) בהן שיעור קמה בעסק עיסתו ובן האשה שעיסתה קמה בעיסתה חתכה והשאור מצטרפין

ד"ר טה רבעים יאכור את העיסה (יח) א"ר יהודה מפני מה אמרו בעל הבית עיסתו אחד מעשרים וארבע מפני שעינו יפה בעיסתו נתנום א' מארבעים ושמונה מפני שעינו צרה בעיסתו וחב"א לא מן השם הוא זה אלא בעל הבית עיסתו מעומה ואין בה כדי מתנה לכהן נתנום עיסתו מיומה ויש בה כדי מתנה לכהן. ז (יט)הלוקח מן הנחלות ומן האשה שעיסה לסדרי בשבת (כ) צריך (כא) להפריש חלת דמאי מן בעל הבית ומן המפרחירין אצל א"צ להפריש חלת דמאי [ג] נשלח אחד מארבעים ושמונה ר"ש אומר אפילו לא עלה ביד אילא אחד מששים יצא: ח (כב) מי שאין יכול לעשות עיסתו בפרה"ח העשנה קבין ואל יעשנה במומאה ר"ע אומר יעשנה במומאה ואל יעשנה קבין שכשם שקורא על המחוללה כך קורא על המפאה על זו קורא הלה לשם ועל זו קורא הלה לשם

אבל קבין אין בהן חלק לשם אמרו לפני ר"ע אין אומרים לו לאדם קמח וחמא בשביל שהוכה עמוד ולקלקל בשביל שתתקן: ט ר"א אומר (כג) חלה ניטלת מן המחור על המטא (ג) אמרו לפני רבי ישמעאל הלא פליטי יש בדרים היה מורה בהוראה הזאת אמר להם לרוש שלים בו אמא יציץ שנתן בין עיניו אם לא אליהו בו לכל מורה הוראות אמרו לו בשם רבי אליעזר אמר להם אף יש לא כמה יתלה: י האשה (ג) [שהפקידוה] עיסתה או שמכרתה או שנתנתה במתנה פטורה עד שתגלגל בחצים ותמשכם בשעורים אין חבירה בחלה עד שיהא (כד) [בזון] כשיעור גלילה בחצים ומשכמה בשעורים (כה)אע"פ שאין בכל אחד ואחד אלא כזית חייבת בחלה: יא (ד) טולד לעיסה שפק מוטמא עד שיא גלילה תעשה (כו) [במחרה] משגלילה תעשה (כז) [כמומאה] והלחה חלייה באויה שפק אסרי ברבי הספק לחלה וכן פירות שנולד להן ספק טומאה עד שילא בעמה מלאכתן ועיסה (ה) [במחרה] משנגמרה מלאכתן ועשאו (כח) [כמומאה] ורישיהן חלוי' באויה שפק אסרי ברבי הספק לתרומה: יב (ו) נר שנתגייר והיתה לו עיסה נעשה עד שיא קרמו פניה חייבת משקרמו פניה פטורה דברי ר"מ רבי יוחנן בן נורי אומר עד שיא חלגלגו בחצים ומשכמה בשעורים חייבת בחלה בחצים ומשכמה בשעורים פטורה אדרים אמרו משם רבי יהודה בן בתירה

משנתעשה מקרצות

פרק ב

א (א) העושה עיסה מן החטים ומן האורז רבן שמעון בן גמליאל אומר אין חייבת בחלה עד שיהא בדון כשיעור ואין אדם יוצא בה ידי חובתו בפסח ע"ש [בה] בשיעור: ב הנועל שאור מיסה שלא הורמה חלתה יונתן לרוץ עיסה שהורמה חלתה חרי זה מביא קמח מטקום (ב) אחר ומצרפו וחשטת רבעים (ג) [לחייב עליו] לפי חשבון: ג קב מכאן וקב מכאן וקב מכאן באמצע קב מכאן וקב מכאן וקב שעורים מכאן וקב מכאן וקב שעורים באמצע הרי אלו מצטרפין ומוסיפי עליהן קב מכאן וקב מכאן (ד)וקב שאר אשה אחת באמצע וקב מכאן וקב מכאן וקב (ה) דבר שנשלה חלמו באמצע הרי אלו מצטרפין קב מכאן וקב מכאן וקב הנבר באמצע קב מכאן וקב מכאן וקב אירו באמצע קב מכאן וקב מכאן וקב(ו)[חרובה]באמצע אין מצטרפין(ז)קב חטין וקב שעורין וקב וטובין הרי אלו מצטרפין כשהוא תורם תורם מכל אחד ואחד שאין תורמין מבין על שאינו מין (ח)חצי קב חטים יחצי קב שעורים וחצי קב טובין נושי מן הכוסבין (ט) אמר ראבי" (י) הניטל חלה מן הקב ואמר הוא תרומה (יא)לתיים תבואה שיא הבראה שליש שאין תרומתו תרומה [ל] חזור ליסר לא כך ולא כך שהרי הקב הזה (יב) [מצטרף הוא] עם אחרים: ד קמח שנא שיתערבב בקמח שהיו ואין בשנא בשיעור כשהוא נוטל אומר ה"ז חלה חין מן המנא (יג) שיש בו חמים מאות שנתערבו בחמים אחרות ואין בשנאות כשיעור כשהוא תורם אומר הרי זו

(ב) תרומה (ג) האומר על הים קב מכאן וקב מכאן ונפל בריכוז באמצע קב מכאן וקב מכאן ונפל שלשה קבים מאמצע

נוסחאות כ"י

חמדי דוד

מסכת חלה פרק א

פרק ב

מצפה שבואל

מנחת כהנים

אור הגנוז

חלה פרק א

ס"ב

תוספתא חלה פרק ב

ותראש הגג חייב בערלה (ד) ופטור (ה) בעציץ שאינו נקוב נשבר חזר ונתן בעציץ נקוב אם יכול לחזות חייב ואם לאו פטור כיצד יודע אם יכול לחזות ואם לאו יזמור לו עמא מרבי חנן אומרים אף על פי שהוא בורר חזר ומלאו בה אם יכול לחזות חייב ואם לאו פטור: ד (ו) איזו הערלה (ז) בין מן הגוף ובין מן הפרשים חייב רבי אומר הערלה אשר העולה מן הגוף חייב מן הפרשים פטור (ח)אחרים (ט) אומרים אף (י) פטור נטע ואחר הקרוע ופראי מאימתי סגה לו משעת נטיעתו: ה (יא) נכרי שקרבנו עמו מאכל על גבי עין סרק מונה לו משעת נטיעתו רבי יוסי אומר נטעים חזר של ערלה ואין נטעים (יב) אנו של ערלה מפני שהוא פרי ואין מרכיבין בפירות בשביעית בחדש השלישי

תוספתא בכורים פרק א ב

סליק תוספתא מסדר זרעים